INSTYTUT BADAŃ LITERACKICH PAN

Jan Mączyński
Lexicon

Biblioteka źródeł *Słownika polszczyzny XVI wieku*
Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński
Słowniki i gramatyki
oprac. Anna Nath-Dokurno, Patrycja Potoniec, Piotr Małek
ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)
ISBN 978-83-65832-09-2

http://rcin.org.pl

strona: 1

DICTIONARIVM

1: LATINO POLONICVN

2: IN VSVM ET GRATIAM

3: Polonicæ Iuuentutis, ſumma diligen=

4: tia concinnatum.

kolumna: a

A

1: 5 A PRÆPOSITIO,

2: cum Ablatiuo ſignificat,

3: Od. Vt, A. Domino, Od

4: Páná. ¶Interdū, Po, ut A

5: partu, Po porodzeniu/ A cœ

6: na, Po wieczerzi. Cuius a morte, Po któ=

7: rego ſmierći. Cicer. Ita ſecundus a Rege,

8: Wyſzſzy álbo pirwſzy po krolu. ¶Significat

9: etiam interdū Pro, ut, A ſenatu ſtetit.

10: Zá Senatem pomogał/ álbo przi ſenacie ſtał

11: A nobis ſtat, Dzierży s námi. Sic & a

12: reo, Id eſt, pro reo, ¶Aliquando de=

13: notat officium, ut, Ille eſt a ſecretis Ce=

14: ſaris. On yeſt Ceſarſki Sekretarz. Sic A

15: ſacris contionibus. Káznodzieya A ma

16: nibus, qui alias Amanuenſis, Podpiſek,

17: álbo/ Substitut. A pedibus, id eſt curſor

18: & huiuſmodi multa, in quibus fere

19: ſubauditur ſeruus, ut, Meus a pedibus

20: ſcilicet, ſeruus, Moy Curſor/ álbo/ Poſeł.

21: A calculis uel rationibus. Rechmiſtrz/

http://rcin.org.pl

22: álbo.Száfárz/ Podskárbi. Similiter apud

23: Terent. A facundia. Przes wymowę/

24: álbo/ Dla Oratoriey á wymowy. Tantum

25: potuit a facundia, Ták wymowny był/

26: álbo. Ták wiele mógł przewieść przes wy=

27: mowę ſwoyę. Sic apud Plautum, A me

28: pudica eſt, Z ſtrony moyey pánieńſtwá

29: ſwego nie vtráćiła/ nie náruſzyła. id eſt,

30: per me, uel quod ad me attinet, A ter=

31: go, Z tyłu. A fronte, Z przodku. A puero

32: A paruulo, A pueris, A paruis, Z mło.

33: dych lat. Apud Ter. A puero, Paruulo.

34: Et iā inde a puero puſillo apud Plau=

35: tum, Od dziectwá/ álbo/ Dziećińſtwá.

36: Item a teneris, & huiuſmodi alia, A

37: primo, id eſt, A principio, Od począt=

38: ku, A ſummo deorſum, Od wierſchu do

39: ziemie. A matre pulli, id eſt, recentes.

40: Młode kury álbo Kurczątká. A Roma

41: uenire, Od Rzymu przichodzić. id eſt, a lo

42: cis Romæ uicinis, Sed e Romæ uenire.

43: Z ſámego miáſtá Rzimu. ¶Aliquando

44: ſignificat contra, ut, A frigore defen-

45: do, Bronię przećiw źimnu/ dla mrozu.

kolumna: b

A

1: A cum recipit aſpirationem, eſt Interie=

2: ctio dolentis & commiſerantis, ut, Ah

3: quid agis, Ach co cziniſz. Et ſi duplica=

4: tur, aut triplicatur, Vt, Ah, ah, ah, ri=

http://rcin.org.pl

5: dentis eſt uox.

A ante B.

6: Ab, ualet idem quod A Præpoſitio, Od

7: Item, Abs, ut, Abs re, Dármo/ Próżno

8: Niepotrzebnie/ Abs re conſulit, Darmo

9: Próżno/ w niwecz/ niczemnie radźi. Haud

10: abs re, Nie bez prziczyny. Item, Præter

11: rationē, Króm przicziny. Ne quid ores

12: abs re, id eſt, Nihil abſurdum, Nieżą=

13: day nic niesłuſznego, Item, Ab re tua, Po

14: twey ſpráwie. Terentius, Tantum ab re

15: tua eſt otij tibi, Maſzli ták wiele czáſu

16: przed twem ſpráwami/ álbo/ Dla twoyich

17: ſpraw. Ab animo otioſus, Vmysłu

18: ſpokoynego/ álbo/ Prożnuyącego.

19: Ab animo improbus, Z przirodzenia

20: ziy. Et illud Ciceronis, Ab oratoribus

21: ſolitudo in foro, hoc eſt, quantum ad

22: Oratores attinet, Co ſię Oratorów/ álbo/

23: Prokuratorów doticze/ pokoy yeſt ná ſą=

24: dziech/ álbo/ przed práwem. Ab ineunte æ=

25: tate, Od dziecińſtwá. Ab hinc trienniū

26: huc commigrauit, Iuſz temu ſą trzi látá

27: yáko ſie tu przipriowadźił. Ita, Ab hinc de=

28: cennium, Przed dzieſiącią lat. Ab inte=

29: gro, id eſt, denuo, Znowu. Ab Auo,

30: Od dziádowych lat. Ab inteſtato, Ad=

31: uerbium. Sine teſtamento, ut, Ab inte=

32: ſtato mortem obijt, Króm teſtámentu

33: ſzczedł. Nie cziniąc teſtámentu vmárł.

http://rcin.org.pl

34: Abacus, ci, maſ. ge. ſec. de. nomi. latinus

35: a Græco Genitiuo ϑαβακσ ab ϑαβαξ

36: Kredencia/ Służbá/ też/ Stół Rechmiſtrzki

37: też/ Kuchenna Tablicá. Abaculus dimi=

38: nutiuum, Máła/ Służbiczká/ Służebká.

39: Abaphus, a, um, penultima correpta,

40: Nie fárbowány/ Nie maczány. Ab α pri=

41: uatiua particula & βάπτο, id eſt, tin=

A go

strona: 1v

kolumna: a

A ante B.

1: go. Inde Baptiſmus, id eſt, immerſio.

2: Abatos, gen. communis, penultima cor=

3: repta, inacceſſus, Inuius, Niedoſtępny/

4: Niedochodny.

5: Abauus, ui, pen. cor. Pater proaui, Prá-

6: prádziad.

7: Abax, idem quod Abacus.

8: Abba, Syriaca dictio, Latine, Pater,

9: Ociec.

10: Abbas, tis, maſc, tert. Pater inter Mona=

11: chos. Opát. Vnde feminin, Abbatiſſa

12: prim. Opaćiechá/ Xiéni/ ſed latinius, Sa=

13: cerdos maxima.

14: Abdomen, gen. neutri, penul. producta,

15: Tłuſtość. Smalc. pinguedo quæ ſpinæ

16: adhæret.

17: Abies, abietis, pen. cor. fem. tert. Iodłá.

18: unde. Abiegnus, a, um, Yodłowy/ wa/

http://rcin.org.pl

19: we/ ut, Abiegnus aſſer, Yodłowa deſzcz=

20: ká, Szkudłá.

21: Abigeus, & Abactor, maſculin, ſecund.

22: qui pecora furatur, Złodziey który bydło

23: kradnie. Vwodźiwołek niektórzi zową.

24: Compoſitum ab Ago.

25: Abigeatus, tus, Ipſe abigendi actus, ſiue

26: crimen abactionis intelligitur, Zło=

27: dzyeuſtwo ſtádá.

28: Abolla, fem. prim. Vestis militaris, Zoł=

29: nierskiego tronu ſzátá.

30: Abominor, aris, depon. pri, Przikrość

31: mam. Brzidzę ſie. Odrzekam ſie. Mierźi

32: mie.

33: Abominandus, da, dum, Deteſtatione

34: dignus, Mierźiony. Brzidliwy. Prze=

35: klęty.

36: Abominatio, onis, gen. femin. Mierźio=

37: ność. Brzidliwość. Przikrość. Przeklętość

38: Aborogines, gen. maſculi, Naipierwſzy/ á

39: Nayſtárſzi przichodniowie w Italiey/ álbo

40: w Włoskiey ziemi.

41: Aborior, reris, uel riris, depon. tert, uel

42: quartæ, & Abortus, Vide ORIOR.

43: Ab re, uel, Abs re, Bez przicziny Vide ſu=

44: pra in AB.

45: Abrotandum, neut. ſec. penul. corre. Boże

46: drzéwko/ ziele yeſt.

47: Abrotonites, æ, Wino s Bożim drzewkiem

48: náczinione/ przipráwione. Korzenne wino.

http://rcin.org.pl

49: Abſens, omn. tert. Niebędący/ inde, Ab=

50: ſentia, Niebytność.

51: Abſis, abſidos, maſc. ter. uel habſis Grę=

52: cum eſt curuatura rotæ, Krzywość/ álbo/

53: okrążność kołá. Obód yáko niektorzi zo=

54: wą. Też Cirkiel/ álbo Okrąg gwiazdeczny.

55: Abſonus, Vide SONO.

56: Abſq;, præpoſitio ſeparatiua, Vt, Abſq;

kolumna: b

A ante B. & C.

1: pecunia, Bes pieniędzi. Abſq; indul=

2: geria, Bes dozwolenia.

3: Abſtemius, a, um, qui temeto, hoc eſt, ui=

4: no abſtinet, Który winá nie piya/ niektó=

5: rzi. Wodką zową. Adiectiuum eſt tri=

6: um uocum.

7: Abſurd᷒, a, um, Nietráfny/ Nieobyczáyny/

8: Sproſny. Abſurde Aduerbiū, Nietráf=

9: nie/ Nieobuczáynie/ Sproſnie.

10: Abſynthium, thij, neut. ſecund. Piołyn.

11: Abſyntites, tæ, maſculin. Piołynkowe

12: wino.

13: Abſyrtides, Inſula, Morzá Adriátskiego

14: wyſpá.

15: Abundo, neut. prim. Vide VNDA.

16: Abydos, penultima producta, ſeminin.

17: Vrbs Troadis, Miáſto Troyańskie.

18: Abyſſus, fem. ſecun. aquarum profundi=

19: tas immenſa, Wielka y niewymowna głę=

20: bokość wodna. Bezdenność/ álbo bezedná

http://rcin.org.pl

21: przepaść.

A ante C.

22: Ac, Coniunctio, Polonice A/ Y/ aliquan=

23: do Aduerbium eſt, et ſignificat, Quam

24: niźli. Vt, Tu aliter facis, ac iuſſeram,

25: Ináczey czyniſz/ niżliciem polećił. Et tunc

26: fere poſtponitur illis particulis Æquę,

27: Secus, Aliter, Iuxta, Perinde.

28: Acacia, feminin, primæ, ſuccus pomo=

29: rum ex arbore quadam ſpinoſa Æ=

30: gyptiaca, Sok yábłeczny.

31: Academia, feminin, primæ. Mieiſce ták

32: rzeczone od Athen nide dáleko/ ná którym

33: Plato ſzkołę ſwoyę miał. Vnde pro quo=

34: uis loco publico, in quo bone literæ

35: docentur, accipitur, Kollegium/ albo/

36: Gymnaſium zowiemy.

37: Academici, Vczniowie Platonowi. Też ći

38: którzi yego nauki náſládowáli.

39: Achantis, thidis, fem. tert carduelis, auis

40: ſtridula, ſzczebietliwy ptaſzek około ciernia

41: albo oſtu ſie obchodząc/ Szczigieł.

42: Achantes, thi, maſculin. ſecund. herba

43: Branca urſina, Barſzcz

44: Acarnania, gen. femin. Pars Epiri. Nie-

45: która część Epiru.

46: Acarus, ri, maſc. ſecund, Rdzá. Pleśń/ ál=

47: bo/ Brudy woskowe.

48: Acatalectus uerſus, cui nulla ſyllaba de=

49: ſit, Wierſz zupełny.

http://rcin.org.pl

50: Acacium, tij, neut. ſecundæ. Lódź któm

51: żaglu.

52: Accendo, is, neut. tertiæ. Záſwiecam zápa=

53: lam/ ſimplex non eſt in uſu. Metapho.

Inſtigo

strona: 2

kolumna: a

A ante C

1: Inſtigo, Inſzego poduſzczam pobudzam/

2: podſzczuwam. Sunt & alia compoſita, a

3: Cando inuſitato uerbo, Et Incendo,

4: ſuccendo eiuſdem ſignificationis cum

5: priore.

6: Accenſus, ſi, maſc. ſecund. miniſter Ma=

7: giſtratus apud Romanos, Podwoyski

8: Mieiski sługá.

9: #Item miles ægrotos antecedens &

10: miniſtrans ſi opus fuerit. Videlicet

11: miles in demortui locum ſurrogatus,

12: Zołniers ná mieiſce zmárłego wſádzony.

13: ¶A Iureconſultis Optio dicitur.

14: Accentus, tus, ma. qua, Tonus, Vocula=

15: tio, Ton álbo intonowánie/ toyeſt/ ſpiewá=

16: nie ſyllab w wierſzách.

17: Accerſo, ſis, ſiui, tert. & Accerſio, ſis, ſi=

18: re, quar. Záwoławam/ Accerſere, Przi=

19: zwáć/ Záwołáć/ Componitur hoc uer=

20: bum ab Ad & Cio, Aceſſo inde Ac=

21: cerſo per Metalepſin.

22: #Significat etiam Accuſo, Oskárżam/

http://rcin.org.pl

pozywam/ Capitis accerſitur, O głowę

mu idzie/ álbo pozwány ná vtrácenie głowy.

Accerſitus, tus, maſcu. quint. Wezwánie.

Arceſſo, Vide ARCEO.

Accipiter, tris, maſcul, tert. Yáſtrząb.

Accliuis & Accliuus, a, um, uel Acclinis

& Acclinus leniter erectus, ſurſum

pendulus, Pochodźiſty/ Podniosły/ Vt,

Accliuis mons, Pochodźiſta górá. Ac=

cliui montes, Pochodźiſte góry. Decliui=

tas, Zchodźiſtość.

Accuſo, as, aui, act. prim. Oskárżam/ Ob=

winiam. Hinc dicimus, Accuſat me hu=

ius rei, de hac re, & in hac re, Dawa mi

winę w tey rzeczy. Accuſa tuam ipſius

inertiam, Skarſz ſie ná ſwoyęż leniwość.

Accuſabilis, le, Godny oskárżenia. Excuſa=

bilis, le, To co może być łatwie wymówio=

no/ Vt, Excuſabile negotium habes,

Obronną rzecz maſz która łatwie może być

wymówioná.

¶Inexcuſabilis, Nieobrony/ Niewy=

mowny.

¶Incuſo, Dawam winę. Excuſo, Wy=

mawyam/ Brónie. Recuſo, Odmawiam.

Recuſauit mihi librum, Odmówił mi

Xiąg. Volunt compoſita acudo eſſe.

Accuſator, Oskárżyciel.

Accuſatio. Oskárżenie.

Accuſatorius, a, um, To co ku oskárżeniu

http://rcin.org.pl

53: nałeźi. Accuſatoria, W obyczay skárgi.

54: Excuſatio. onis, Wymówká.

55: Acedia, fem. prim. ἀχυδια non Acidia.

56: Pigritia. Tedium, Leniſtwo/ Teskność/

57: álbo/ niedbáłość.

kolumna: b

A ante C

1: Aceo, ces, ui, neu. ſecund. Kwáśnieyę/ Ye=

2: ſtem kwáśny.

3: Acidus, a, um, Kwáſzony/ Kwáśny. na/ ne.

4: Acidulus diminutiuum, a, um, id eſt ſub=

5: acidus, Przikwáśny.

6: ¶Item, Acor, Kwás. Vinum acidum

7: Kwáśne wino. Inde Aceſco, Poczinam

8: Kwáśnieć.

9: Acephalus, id eſt, ſine capite, Przes glowy

10: χεφαλη, Græce caput, trium generum.

11: Acer, eris, ſubſtantiuum, gen. fe. nomen

12: arboris, Klón.

13: Acernus, a, um, materia ex hac arbore,

14: Klonowy.

15: Acer & Acris, in neutro, Acre adiectiuū.

16: Oſtry/ Byſtry/ & pro forti accipitur, ut,

17: Acer Thurnus, Mężny/ Rzeźwy mąż w

18: ręku.

19: ¶Vnde Acritudo & Acrimonia, O=

20: ſtrość/ Rzeźwość.

21: Et Acriter Aduerbium, Rzeźwie. Oſtrze

22: Byſtrze.

23: Acer, cris, neu. ter. palea, Vel, Acus ace=

http://rcin.org.pl

ris, Plewá/ Ość.

Acero, uerbum Acti. prim. S plewámi/ ál=

bo z ościámi mieſzam.

Aceratum lutum, Gliná/ s plewámi/ álbo/ s

Ośćiámi przemieſzána.

Aceroſus. Ośćiſty. Aceroſus panis, Chléb

s ośćiámi s plewámi.

Aceroſum frumētum, Zyto nie dobrze wy=

czinione/ Wyprawione/ álbo wywiane. Ob=

acero, as, are, eſt obſequi & alterius

ſermonem interturbare, obſoletum.

Acerbus, ba, bū, Gorski/ przykry/ niedoſta=

ły. Acerba poma, niedoſtáłe/ przykre nábł=

ká/ proprie enim dicitur de fructibus.

¶Sed & ad alia etiam transferuntur,

Vt, Acerba mors, Gorska/ przikra, cię=

ſzka/ okrutna śmierć. Acerbū edidit ſpe=

ctaculū, Okrutny/ przykri vczinek vczinił.

Acerbitas, Gorſkość/ Okrutność/ Okrućień=

ſtwo/ Przykrość.

¶Et Metapho. pro moleſtia.

Et Exacerbeſco. Okrutnym ſie ſtawam/

Przikrym. Exacerbare autem eſt, Roz=

gniewáć/ rozkwilić/ pobudzáć w wielki gniew

¶Obacerbo, as, are, Barzo rozgniewa=

wam kogo.

Acerra, æ, fem. prim. Vulgo Thuribu=

lum, Turybulars kadźidlnik/ kośćielne

naczinie którym kádzą.

Aceruo, as, aui, Acti. prim. Zgromadzam.

http://rcin.org.pl

54: #Compoſitum, Coaceruo, Weſpołek

55: zgromadzam/ Grábię/ kopię/ to ieſt/ kopy czi=

: (nię.

56: Aceruatim Aduerbium.

A 2 Aceruus

strona: 2v

kolumna: a

A ante C.

1: Aceruus, maſcul. ſecund. Stóg/ álbo bróg.

2: ¶Strues lignorum, Kupá albo ſtós drew

3: #Strages cadauerum, Kupá trupów.

4: Acerualis, le. To co ſie może zgromádźić.

5: Acetabulum, li, neu. ſe. Vaſis genus cer=

6: tę menſurę continens ſeſquiciatum, ui=

7: de infra, Fláſzá octowa/ Naczinie octowe.

8: Acetum, neut. ſecund. Ocet.

9: Acetoſus, Octem czuchniący/ Oczczony.

10: Achaia, fe. Regio Græciæ, Ziemiá álbo po=

11: wiát w Greciej/ Teras Moreą zową/ w któ

12: rey Korinth miáſto wielmi sławne leżáło.

13: Achates, pen. pro. Rzeká w Siciliey też ká=

14: mień/ álbo perłá droga/ Itē Æneæ ſocij no

15: mē, Imię niektórego towárziſzá Aeneáſá.

16: Acheus, Grek.

17: Acheron, maſcul, ter. Piekielna rzéká.

18: Acheronticus, a, um, Piekielny/ na/ ne.

19: Acharis, latine ingratus, Niewdzięczny.

20: Græce enim χαρισ gratia, ’α priuandi

21: particula.

22: Achelous, maſcul. Rzeká w Echoliey.

http://rcin.org.pl

23: Acheloius, Wodny. Nam Veteres om=

24: nem aquam Acheloum dixerunt.

25: Acheruſia, Yeziorá w Kámpániey.

26: Achilles, Syn/ Pelenſów, Hetman ludu

27: Greckiego do Troyiey.

28: Achilleos herba, alias Myriophillum.

29: Acicula, læ, fe. pri. diminutiuum ab acu.

30: Acidalus, m. pen. cor. Fons Veneri ſacer

31: Zrzodło ták rzekące w Beociey Bogini Ve

32: nus przywłaſzczone y poſwięcone, unde ma

33: ter Acidalia dicitur apud Virgilium.

34: Acidus, a, um, uide aceo & Acidulus a,

35: um, diminutiuum.

36: Acies, ei, fem. quin Oſtrze/ álbo kończiſtość

37: hart.

38: ¶Metaph, Acies oculorum, Oſtry wzrok

39: Acies ingenij, id eſt, perſpicuitas, Dow=

40: cipny rozum/ Prętość rozumu.

41: #Præterea exercitus inſtructio, acies

42: dicitur, Woysko vſzikowáne.

43: Vnde inſtruere aciem, Woyſko vſziko=

44: wáć. exterere aciem cultri, Náoſtrzić ál=

45: bo zákończić nóż.

46: Acinacis, maſ. pen, cor, peregrina uox,

47: Miecz Perski/ álbo ſzáblá Turecka. Bułat

48: quidam dici uolunt.

49: Acinus, ni, maſc, ſec. Iágódki álbo yądrká/

50: Baccæ autem ſunt maiores, Vt, Baccæ

51: lauri, Bobkowe yágody.

52: Acinaceus, a, um, To co z yágód bywa.

http://rcin.org.pl

53: Hinc uinum Acinaceū, Cierpnące wino

54: Acinoſus, a, um, Rzęśiſty/ Gęſty/ Vt, Aci=

55: noſa Vua Rzęśyſte yágody.

56: Acipenſer ſeu Aquipenſer, ſeris, maſ, ter=

kolumna: b

A ante C.

1: piſcis magnę æſtimationis olim, Rybá

2: nie poſpolita ná którey łuſzcziná wſpak leży

3: to yeſt/ ku głowie á nie ku ogonowi.

4: Acclides, dum, neu. t. pe. cor. apud Vir=

5: gilium lib. 7, Bełt/ Strzałá/ albo ſtrzelbá.

6: Acmon, uel Agmon, onis, m. ter. Latine

7: incus idis, Nákowálniá. Vnde Pyrag=

8: mon apud Virgil. ſeruus Vulcani.

9: Acoluthus, thi. ma. ſec. latine conſequens

10: Náſłádownik właſnie/ ále obyczay otrzy=

11: mał że też. Akolit zowiemy. Eſt autem di=

12: ctio Græca ᾽από τõ ᾽ακολουθεειϱ, id est,

13: a ſequendo. Od náſłádowánia/ Eius cor=

14: relatiuum eſt dominus, uel Epiſcopus

15: Aconitum, ti, pen. pro, neut. ſecun. herba

16: nenenoſa, Wilcze ziele/ ſed aliud etiam

17: eſt.

18: Aconitæ, arum, fem. pri Kometá/ álbo po=

19: zorziſta/ Ogoniſta gwiazdá/ formam ſa=

20: gittæ præſeferens.

21: Acopa, orum, plur, numeri tantum neu.

22: ſecund. Lekárſtwo przećiwko trudowi/ le=

23: niſtwu álbo ſprácowániu.

24: Acraton, purum merum, Szczére/ ſamo=

http://rcin.org.pl

wſobne. Vt, Vinum Acraton, Nieprzy-

práwne wino.

Acredula, putatur Luſcinia eſſe, Słowik.

Acriſius. Abantis Argiuorum Regis fi=

lius pater Danaës, Król Argiński ociec

Danaes.

Acroceraunia, plura, num. tantum. Góry

w Epirze nád Adriátskim morzem.

Acrocorinthus, gen. maſ. Góra ná którey

miaſto Korinth leży.

Acroama, neut. tert. Subtylna powieść.

Sententia albo foremne á wdzięczne wy=

poczitánie rzeczi.

Acropolis, Latine Arx Zamek ná Gó=

rze.

Acta, æ, feminin, prim. littus, Brzég.

Acta. orum, neut, ſecund Dzieye.

Acta Apoſtolorum, Dzieye Apoſtol=

skie.

Acta dicuntur Chronica, Dzieye/ Spiſá=

nie czáſow y ſpraw náſzich.

Actus, maſcu. quar. Sprawá. Idem quod

actio.

Item, Actus ſunt partes Comedia=

rum, Częśći w Komediyách.

Item, Spacium agri, Mieiſce ták wiel=

kie w polu/ yáko ſto y dwádzieśćiá ſtóp.

Item Actus, Rownia/ To yeſt/ Mieiſce

tákowe po którym wozem y koniem może

ſnádnie yecháć.

http://rcin.org.pl

55: Actutum Aduerbium. Hnet/ Nátychmiaſt

56: Skokiem.

Aculeus

strona: 3

kolumna: a

A ante C. & D.

1: Aculeus, i, maſ. Koniec/ Kończiſtość/ żądło/

2: álbo właſnie to co vpycha á dolega kogo.

3: Aculeatus, a, um, Kończiſty. Metapliori.

4: Przikry/ Cięſzki.

5: ¶Aculeatæ ſpinæ, Oſtre ćirnie.

6: Acumen, nis, neu. ter. Subtilność Oſtrość.

7: Et de ingenio dicitur, Vt, Acumen in=

8: genij, Oſtrość rozumu. Acumen cultri,

9: Koniec álbo/ ſzpiczáſtość v nożá.

10: ¶Acuminatus, a, um, Szpiczáſty.

11: Acumino, as, aui, Act. prim, Zakończam/

12: Oſtrzę.

13: Acus, femin. quart. Igłá.

14: Vnde Acula diminutiuum, quo or-

15: natrix utitur ad diſcriminandos capil-

16: los, Iglicá álbo/ ſzpicá/ álbo nieyákie na=

17: czinye którym przedzyał czinią.

18: Acupictor, alias Phrygio, Wyſziwácz.

19: Háwtars niektórzy zową.

20: Acus, aceris, neut. ter. Plewá. Vide ſupra

21: Acuo, uis, Act. tert. Kończę/ Oſtrzę.

22: ¶Meta, Poduſzczam/ Pobudzam/ Podſzczu

23: wam. Cicero, quæ languorem adfe=

24: runt cæteris, illum acuebant, Które

http://rcin.org.pl

rzeczi inym ludzióm chęć odeymuyą/ tyż iſte

yemu yei dodawáły/ y yego pobudzáły.

Et comp. exacuo, præacuo.

Acutus, a, um, Oſtry/ Kończiſty/ a/ e.

Transfertur etiam ad incorporea,

Acutum ingenium, Wielki dowćip. A=

cuta uox, Rzeźny głos.

Acutulus, a, um, Przyſubtylniey.

Acyrologia, æ, fem. pri. Latine, Impro=

prietas ſermonis, Nie właſność mowy.

A ante D.

Ad, Præpoſitio, Na/Do/Ku. Vt. Ad cœ=

nam, Ná wieczerzą Ad ripam, Do brze=

gu. Sic, Ad urbem acceſsit, Ku miáſtu.

przyſtąpił. In urbem acceſsit, Nád miáſto

przyciągnął.

Et in proprijs etiam, Vt, Cicero. Vſq;

ad Numantium miſit, Aż do miáſtá/

Numánciey posłał. Ad Trioam, Ku

Troiey. Eadem eſt diſtinctio inter hæc,

Ad domum eſt profectus, Et domum

eſt profectus.

Ad, aliquando pro contra ponitur, Vt,

Ad illum mihi pugna eſt, S nim/álbo/

przećiwko niemu mam czinić/álbo/Walczić.

¶Et circiter, Vt, Cicero. Fuimus ad

ducentos, Było nas około dwuſet.

Nonnunquam ſimilitudinem notat

Vt, Ad arbitrium ſuum ſcribere, Po/

álbo/wedle woley yego piſáć. Ad portio=

http://rcin.org.pl

54: nem uirium, Wedle przemożności/

kolumna: b

A ante D

1: Vel, Vſq3, Vt, Ad meum reditum, Aż

2: do przywrócenia mego. Cicer. Ad rauim,

3: Aż do omienienia/

4: #Item comparationem ſignificat, Vt,

5: Nihil hæc ſunt ad opes Cæſaris, Nic

6: to nie yeſt przećiwko bogáctwam Ceſárskim

7: Ad Dianæ, Ad Caſtoris, & huiuſmo=

8: di loquutiones paſsim inueniuntur. Et

9: ſunt Eccliplſes, nam ſubintelligitur tem

10: plum, uel, Ædes, uel aliud tale quid-

11: piam.

12: Ad. pro iuxta, Vel Apud, Quæ eſt ad

13: uxorem tuam, Która v twoyey Zony yeſt

14: Abeamus ad me, apud Terentium,

15: pro, Ad ædes meas, Synecdochiκω̃σ.

16: Podźmy do mego domu. Ad manum eſſe.

17: Po gotowiu być. Ad manum uenire,

18: idem fere apud Liuium, Quod cuique

19: ad manum ueniſſet Czego kto mógł do=

20: ſtac/álbo/kto co mógł połapić. Sed ad ma=

21: nus uenire, idem, Quod ad arma ue=

22: nire, Ku zwádzie prziść. Ad tempus, Do

23: czaſu/álbo do yedney chwile. Ad tampus

24: conſilium capiam, Czáſu słuſznego chcę

25: o tym porádźić.

26: ¶Ad diem, abſolute, pro ad diē præ=

27: ſcriptum, Na pewny dzień. Ad ſummū,

http://rcin.org.pl

A naywięcey/á nawyſzſzy. Ad ſummum,

& in ſumma, Krótkiemi słowy rzecz oſię=

gayąc/albo/Krótko mówiąć. Ad poſtre=

mum, Ná oſtátek/ná koniec. Ad aſſem,

Aż do oſtátecznego pieniądzá/álbo/nay=

mnieyſzego ſzelągá. Ad unum, Aż do yed=

nego. Ad unguem, Práwie yáko ma być/

aż y do páznoktuſzków/yáko więc mowią/

Do ſzczątku. Ad uerbum, Od słowá do

słowá. Ad literam, Iáko słowá ſamy w

ſobie brzmią. Vulgo, In forma, Ad uo=

tum ſucceſſit, Ex ſententia, idem, We=

dle myſly/Wedle chućі. Ad id tempus.

Do tego czáſu. Ad modum, penultima

cor. Práwie/álbo barzo/uel etiam, Też.

Adamas, tis, maſc. tert. gemma, quaſi in=

domitus dicas, Kámień/albo perłá dro=

ga/niwymowney twárdośći. Adámant.

Adamantinus, penult. cor. uel Adaman=

teus, a, um, To co z Adámantu vczinio=

no yeſt.

#Et per Metaph. pro Duro et Intracta

bili, ac infragabili accipitur, Adamā=

tinum cr, Zákámieniáłe ſerce. Adaman/

tinum uinculum patitur, Cięſzkie álbo/

twárde więzienie ćierpi.

Adagium, neut. ſecund. Prouerbium,

Przipowieść. Gadká.

¶Inuenitur etiam Adagio, nis, Gádácz

Adelphi, Latine, Fratres, maſ. ſe. Brácia.

http://rcin.org.pl

strona: 3v

kolumna: a

A ante D

1: Adeo Aduerbium in tantum, Ták bárzo

2: wiele.

3: #Adeo res redijt, pro, Eo, res redijt,

4: K temu przíſzlo K temu ſie obroćiło.

5: Item pro Certe, uel, Valde, etiam Du=

6: cem hoſtium intra mœnia, atqꝫ adeo

7: in Senatu uidetis, Hetmáná nieprziya=

8: cielskiego nie tylko w Mieſcie/ále też yuż

9: y w radzie widźicie. Adoleſcens adeo

10: nobilis, Wielmi ſláchetny młodzieniec.

11: #Nonnunquam abundat in oratio=

12: ne, Vt. Donatus ait. Tute adeo iam

13: audies eius uerba, Ty ſam owſzeki vsły=

14: ſzyſz yego słowá.

15: Adeps, ge. dubij pinguedinem omnem

16: ſignificat, Káżda tłuſtość/Smalc.

17: ¶Adeps urſinus, Niedźwiedzie ſadło.

18: Adpes anſerinus, Gęsi ſmalc. Adpes

19: Bouinus, Wołowy łóy.

20: Adipatus, a, um, Tłuſtośćiá náſzpikowány/

21: álbo polány.

22: Adipalis cœna, Okfita á známienita wie=

23: czerza.

24: Adiabene, gen. fem. Ziemia Aſſyriiska.

25: Adiaphora, gen. neu. Latine indiferen=

26: tia, Wczeſnie/áni dobre áni złe/co áni po=

http://rcin.org.pl

maga áni záwadza. Vt. Diuitiæ forma,

bene utentibus, bona ſunt, male uten=

tibus, peſtis. &c.

Adipiſcor, adpetus ſum, deponent. tert.

Doſtawam Oſięgam. Et indipiſcor apud

Plautum.

Adpetus, a, um, etiam paſsiue, Oſtę=

gniony.

Adminiculor, laris, deponent. ter, Wſpo=

magam.

Adminiculo, as, aui. act. eodem ſignifi=

catu, Adminiculare uitem, Podetknąć

winną maćicę. Adminiculare pyrum,

Podeprzeć/Podſtáwić gruſzkę.

Adminiculum, Wſpomożenie/Podporá.

Ador, gen, neu. Zyto/Ziarno. Eſt autem

frumenti genus.

#Hinc Adoreus, a, um, Co z tego ziár=

ná bywa.

Adoria, æ, fem. prim. idem quod Glo=

ria, Sławá/Cześć.

Adonis, nis, & idis, penult. prod. nomen

proprium filij Cinari Cypriorum re=

gis & myrrhe eius filiæ, Veneri ama=

tus, Syn Cynáre y Mirrhe.

Adraſtia, gen. fem. penul. prod. Ziemiá

ták rzekącanie dáleko od Troyiey.

Aduerſus & aduerſum, prępoſitio, Prze=

ćiwko Aduerſum animi ſui ſententiam.

Przećiwko ſwoyey wolei/nád wolą ſwą.

http://rcin.org.pl

57: ¶Aliquando pro Erga, Przećiw. Ad=

kolumna: b

A ante D. E.

1: uerſum te gratum fuiſſe, apud Teren=

2: tium.

3: ¶Sine caſu, Aduerbium eſt, & ſignifi=

4: cat Obuiam. Aduerſum uenire, Pod=

5: káć ſie.

6: Aduerſus, a, um, nomen, Przećiwny. Ad=

7: uerſa ualetudo, Niemoc/Nie dobre zdro=

8: wie. Aduerſa fortuna, Nieſzczęśćie/Nie=

9: fortuná. Aduerſo amne & aqua uehi.

10: Przećiwko wodzie yecháć. Aduerſa uul=

11: nera, Obliczne/álbo przedſobne rány.

12: Aduerſitas, fem. tert. Przećiwność.

13: Aduerſor, aris, deponent. prim. Przeći=

14: wiam ſie.

15: Aduerſarius, Przećiwnik.

16: Metaph, Nieprziyaciel/Odpowiednik.

17: Aduerſaria, orum, in plural. Prothocol

18: uulgo dicitur, Xiąſzki álbo Liſtek/w któ

19: ry prętko naterminiwáć á náznáczić może

20: á z niego záś ták yáko ſie godźi przepiſáć.

21: Adulor, aris, atus ſum, penult. product.

22: deponent. Pochlebiam.

23: Adulter, Pochlebcá.

24: Adulario, Pochlebſtwo/proprie canum.

25: Adularix, Pochlebnicá.

26: Adulter, ri, maſcul, ſecund. Cudzołożnik.

27: Adultera, fem. prim. Cudzołonica.

http://rcin.org.pl

28: Adulterium, Cudzołoſtwo.

29: Adultero, & or, Cudzołożę/Fáłſzuyę.

30: Adulterinus, a, um, Fáłſziwy/Nákážony. A=

31: dulterina moneta, Fáłſzywa moneta/ál=

32: bo myńcá. Adulterinus color, Przipraw=

33: na płeć. Cudność. Adulterinum uinum,

34: Roſtworzone wino.

35: Adytum, gen. neut, Táyemne mieiſcá koś=

36: cielne/Zákriſtiya.

A ante E.

37: Ædes, dis, fem. tert. Kośćiół. In ſingulari,

38: ſed fere habet adiunctum, Vt. Ædes Sa=

39: turni.

40: Ædes in plurali, Dóm.

41: Ædicula diminutiuum, Domek/ſiue Ædi=

42: culæ, alij putant, Ædis in ſingulari di=

43: cendum eſſe.

44: ¶Item Ædicula, Káplicá/& Ædicula,

45: Loculamentum ſimulachri. Thrumná

46: w którey obrázy chowáyą.

47: Ædifico, as, aui, Act. prim. Buduyę=

48: ¶Ædificare hortum, Wypráwić/álbo/

49: wyſtawić ogród.

50: Ædificator, Cieślá/Budownik.

51: Ædificium, neut. ſecund. Budowánie.

52: Ædilis, Nád budowániem przełożony/Bau=

53: miſtrs/álbo/Miſtrs cieſielski.

http://rcin.org.pl

A ante E.

Ædilitas, Vrząd/álbo/przełożność nád bu=

dowániem.

Ædilitius, a, um, poſſeſsiuum.

Ædituus, maſ. ſecun. Kościelny Wytrykuſz

Zákriſtian niektórzi zową.

Ædo, is, ædidi, Acti. tert. uel ſine diph=

thongo ſed prima longa, Wydawám/

Ædere opus, Wydáć Xięgi.

#Et per Metaph. Vrodźić. Ædere ge=

mellos, Bliźniętá vrodźić. Ædi in lu=

cem, Wydáć/Vrodźić.

Ædere animam, Vmrzeć.

Et, Exhibere, Dáć oględáć/Vkázáć.

Ædere ſpectaculum, Nieyáką grę wydáć/

Okázáć.

#Vnde Æditio, Publicatio, Iáwna

rzéć Wydánie yáwne. Et æditus excelſus

Wyſoki Æditus locus, Wyſokié mieiſce.

Æditítius, Násławiony/námieniony.

Æditítius iudex, Sędzia od yedney

części wybrány. Nominatus dicitur.

Aëdon, onis, Luſcinia, Słowik.

Ægeon gen. ma. Właſne ymię. alias Bria=

ceus.

Ægea, Miáſto w Mácedoniey ták rzekące.

Item in Eubœa, Hinc, ut quidam pu=

tant mare Ægeum, Morze które miedzy

Greciyą y Aſiyą leży.

Æger, gra, um, Chory/ſmutny nakážony.

http://rcin.org.pl

30: Nam etiam de corpore inuenitur, In=

31: de, Ægra Respub. Cic.

32: Ægre Aduerbiū, Liedwy/z cięſzká/z trudná

33: Ægre impetrabis, z cięſzká / Trudno otrzy=

34: maſz / Vel idem quod moleſte, Ægre

35: ferri ac pati, Nierado cierpieć. Nie zá do=

36: bre przyiąć. Ægre eſt iſtud animo

37: meo, Niepomału mi tego żal / bárzo mie to

38: ſmućі.

39: ¶Apud Comicos, Ægre facere, Ná

40: złość czinić / álbo zátroskáć. Ægre pedi=

41: bus ingredi. Zaledwe iść. Niemoc ſie ná

42: nogách odzierżeć / álbo ná nogách ſtáć.

43: Ægritudo, Troſkánie / Smutek. Vnde, Æ=

44: gritudinem leuare, detrahere, adimere,

45: Pocieſzić. Ochłodźić. Smutek oddalić Æ=

46: grimonia idem apud Plautum.

47: Ægrotus, a, um, Chory Niemocny.

48: #Differt enim ab Ægro cum hoc ſit

49: animi, illud corporis, Quamuis ægro

50: tus animus, pro ægro apud Terenti=

51: um legitur.

52: Ægroto, as, neut, pr. Niemogę / yeſtem chór.

53: Ægrotatio. Niemoc / Chorobá.

54: Ægreſco, Chorzeyę=

55: Ægeria, gen. femin. Bogini s którą Numá

56: Pompilius mawiał v yeziorá Aricino ták

57: náziwánego.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

1: Ægialus, Latine Littus, generis maſculi.

2: Brzég.

3: Ægina, gen. fem. pen. prod. Inſula Pelo=

4: poneſi, Wyſpá Peloponeska.

5: Ægipanes, gen. maſcul. Zwierzę s nogámi

6: koziemi.

7: Ægis, idis, fem. tert, Tarcza / álbo / nieyáka

8: obroná pierśi miedziána / máyąc wierſch /

9: álbo głowę weżową.

10: Ægides, penult. produ, Patronymicum

11: eſt ab Ægeo.

12: Ægiochus gen. maſcu. Przeſwysko Yowi=

13: ſzowe.

14: Ægloga. æ, fem, prim. Vt quidam ſcri=

15: bunt, uel potius Ecloga, Rozmowá pá=

16: ſturska wirſzámi ſpiſána.

17: Ægoceros, Latine, Capricornus, Koźieł

18: leśny. Kozorożec. Inter Alpes frequens.

19: Ægylops, gen, maſ. Flux w oczu. Item ui=

20: tium frumenti eſt, alias feſtuca, & a

21: Virgilio ſterilis auena dictum, Záyęcze

22: ziele / pánieński włos / Owśikiem niektórzi

23: zową.

24: Ægyptus, gen. femin. Egipt. Ziemia E=

25: gyptska

26: Ægyptius, a, um, Adiectiuum, Egyp=

27: ski / a / e.

28: Ægyptius, Subſtantiuum, Egipczik.

29: Aëllo una eſt Harpyarum Właſne imię /

30: apud Virgilium eſt trium ſyllaba=

http://rcin.org.pl

31: rum.

32: Ælurus, ri, maſcul. ſecund. penult. prod.

33: Catus, Kot.

34: Æmilia, gen fem. Ziemiá we Włoſzech / Ro=

35: mandiola.

36: Æmonia, Theſſalia.

37: Æmulor, aris, atus ſum, depont. prim.

38: Zaiźrzę / Nienawidzę Gorliwośćią bywam

39: pobudzony / yáko y Czechowie mówią / też

40: náſláduyę.

41: Æmulus, Ten który zayźrzy / zawiśći / álbo /

42: nienawidźi / też Náſládownik gorliwy by=

43: wa rzeczon.

44: #Aliquando idem quod Inuidus,

45: Obtrectator, Inimicus, Zazdrośćiwy /

46: Omowcá / Nieprziyaciel.

47: Æmulatio, Náſládowánie / Gorliwość / nie-

48: kiedy z chući / niekiedy ze złey woley.

49: #Imitatio autem, Naſladowánie / króm

50: zazdrośći / álbo nienáwiśći.

51: Æneas, æ, maſ. prim, penul. longa, Anchi=

52: ſeſów ſyn.

53: Æneades, Troyańczik. Et, Ænea, Miáſto

54: potym Ianiculum, Wezwáne.

55: Æneator, oris, gen. maſculin. tertiæ. Trę=

56: bácz.

http://rcin.org.pl

Æneus, a, um, & per Dieresin ac aspira=
tionē interpositā, Aheneus, Miedziány
Et Meta Trwáły / Mocny. Murus ahe=
neus, Miedziány mur / to yest / mocny grun=
towny.
Ænigma, tis, neu. ter Trudne á chytre pytá=
nie / albo gadká.
Vnde Ænigmatistes, Gádacz / który
tákowe powieści vmié álbo zádáwáć / álbo /
wykładáć.
Ænna, Miásto w porod Siciliey.
Ænobarbus, Który Listowátą brodę ma /
Lis yáko niektórzy zową. Domitius Ro=
manus sic dictus.
Ænum, neut. & per Diæresin, Ahenum,
Koćieł. unde Ahenarius faber, Kotlars
ten który miedzią robi.
Æolus, Król tákrzekách / Który wlátry w
mocy álbo / pod posłuszeństwem swym ma.
Æolia, Ziemia w Asiey miedzi Misią á Yko=
nią.
Æpolus, li, penul. cor, masc. sec. Capra=
rius, Koźlars.
Æquus, æqua, um, Równy / Prosty / práwy.
#Et per Metap Iustus, Spráwiedliwy.
Æquus animus, Spokoyny / Práwy v=
mysł.
¶Aliquando æquus idem quod be=
neuolus, Zyćzliwy / Dobrotliwy. Æquum
bonum impetrare. Práwo á spráwiedli=

http://rcin.org.pl

wość ſwą oſięgnąć. Ex æquo & bono

ſtatuere, uel cenſere, arbitrari, æſtima-

ri, Wedle ſprawiedliwośći ſądźić.

Æqualis idem quod ſimilis, Równy / Ta-

kowy.

Æquabilis, Ten który zrownáwa / álbo po=

rownáwa s ludźmi.

Æqualitas, & æquabilitas, Równość /

Miárá / álbo Mierność.

Æquabiliter, Równo / Równie / æqualiter.

fere idem.

Item, Æqueuus, Ták ſtáry / tych lat.

Æqualis, pro eodem.

Æquanimus, Státeczny / Stały.

Æquanimiter, Skromnie s dobrą wolą.

Æqui boniq; conſulo, Zá dobre przi=

muyę.

Æquilibrium, Práwa wagá. Libra=

mentum idem, Æquinoctium, Czás

gdy dzień s nocą yednákiey długośći yeſt.

Æquinoctialis, e, Co ku rownośći dzienney

á nocney zależy.

Æquæ aduerbium, Równie. Æque ac tu.

Równie yáko ty. Æque turpe atq; illud,

Ták żádnie yáko y ono.

Æquiparo, as, aui, act. p. Przyrownawam.

kolumna: b

A ante E.

Æquiparatio, Przirownawánie.

Æquiparabilis, e. Przirownawány.

http://rcin.org.pl

Æquipolleo, Ták wiele przemagam. Ye=

ſtem tychże ſył / teyże przemożnośći.

Æquiualeo, Ták wiele ważę.

Æquitas, Równość / Miarność / Sprá=

wiedliwość.

Æquiuocum, To co wiele známionuye / ál=

bo wiele wyrozumienia w ſobie ma.

Æquo, Actiu. primæ coniugat. Rów=

nam / Sládzę Zaróno podzielam.

#Et, Compoſita, Adæquo Coæ=

quo, Exæquo eiuſdem ſignificationis

ſunt.

Æquor, neut. tert. Morze / też Równośc

polá.

Æquoreus, a, um, To co ku morzu należy.

Aër, maſcul. tert, trium literatum, Powie=

trze / to yeſt dálekość álbo równość miedzi /

Niebem á Ziemią / miedzi cztermi zywioły

yeden.

Aëripes & per Synereſin, æripes, Prętki /

quaſi Aerios pedes habens.

Aereus, a, um, Wyſoki. Aërea turris, Wy.

ſoka wieżá. ná wiatr wyſadzona / Wietrzna

Sicut & Aereus dicitur, Wietrzny.

Aera, æ, fem. prim, nota numeri eſt, puta

in moneta notabatur numerus quem

ualebat, Liczbá którą kładą ná groſze yá=

ko wiele płácą / yáko ná trzigroſznikách / ál=

bo ſześćigroſznikách y ná iney monecie.

Æra diſſyllabum, herba & uitium fru=

http://rcin.org.pl

33: menti, Latine Lolium, Kąkol.

34: Ærumna, æ, fem. prim. Nędzá. Vnde,

35: Erumnula diminutiuum, Nędzká.

36: Ærumnoſus, a, um, Nędzny / na / ne. Mizer

37: ny / Obciążony.

38: #Dicuntur item Ærumnulæ furciun=

39: culæ quibus uiatores ſarcinas ſuas re=

40: ligatas tabella interpoſita, ferre con=

41: ſueuerunt. Podróżne yásły ná których tłu=

42: moczki przywięzuyą / ¶Mariani multi di=

43: cti ſunt, quod Marius ea inſtituit. Mu=

44: łowie którzi tákowe tłumoczki nośili.

45: Ærugo, inis, fem. ter. Rdzá ná miedźi, ál=

46: bo ná kuprze. ná ſpiży / á tá zielona yeſt.

47: Nam ferrugo ferri eſt, Rdzá ná żele=

48: zie álbo pleśń ná życie-

49: Æruginoſus a, aum, ferruginoſus, a, um

50: Rdzáwy / Zárdzewiáły / Spleśniały.

51: Æs, eris, teu, te. Miedź / Kupr / Spiżá / álbo

52: rozmáyity kruſzec.

53: Huius tria genera ponit Plinius, Æs

54: coronarium, Miedź. Æscaldarium,

55: Zwonna ſpiżá. Æs regulare, ſiue ductile

56: Kupr.

#Item

strona: 5

kolumna: a

A ante E.

1: Item pro pecunia ſæpe accipitur, un=

2: de Æs alienum. Dług / æs alienū com=

http://rcin.org.pl

trahere, uel conflare, Zádłużić ſie. Et,

Æs alienum diſſoluere, Dług zápłáćić.

Item, Æs circum foraneum, Pieniądz

przes lichwę nábyty. Contra, Æs noſtrū,

Dług náſz / gdy kto nam nieco dłużen yeſt /

Sum in ære tuo, Iam yeſt twoy dłużnik /

Yam yeſt tobie winien.

#Item in Ære meo eſt, pro inter ami=

cos meos eſt, On yeſt z moyich przyiaciół

yeden. Ci. Æs militare, Myto zołnierskie

Æreus, Aheneus, Miedziány.

Ærarium, Skarb.

Ærarium publicum. Mieiſcá gdzie odmie=

niáyą pieniądze / Myncá.

Ærarium ſanctius, Skarb którego nie ru=

ſzaną / wyyąwſzi w wielką potrzebę.

Ærarij milites, Zołnierze / quibus es,

id eſt, ſtipendium datur, Ære diruti,

którym służbę wypowiedziano / álbo myto

odyęto ku zelżeniu ich.

Ærarius, a, um, adiectiuū, To co ku skár=

bu należy. Vt, Ærarius currus, Skárbny

wós, Ærarius faber, Puſzkars / KOnwiſars

ten który Zwony / Kuſznice / álbo dziáłá leye

¶Ærarium facere. uel, in ærarios re=

ferre, Czińſz ná kogo włożić / Hołdownikiem

vczinić Ex ærarijs redimere. Od czińſzu

álbo hołdu wypuśćić / to yeſt / wolnym vczinić

Æro, uerbum pri. coniu. Falſzuyę / Przi=

ſádę czinię / Miedzią okrywam.

http://rcin.org.pl

33: #Vnde Obæro & Subæro, Subæra=

34: tum aurū, Nieſzczyre złoto w którem przi=

35: ſądy poczęśći yeſt Złoto s miedzią zmieſzáne

36: #Et oberatus, Zádłużony. Æruſcare,

37: per fas & nefas pecuniam corradere,

38: Nábywać pieniędzi / lubo zlie álbo dobrze.

39: Æruſcator, Lichwars / Zyd.

40: Æramentum, Panew / álbo yákie naczinie

41: miedźiáne.

42: Æſculapius, Syn Apollinów. Græce Aſ=

43: clepiades. Który lekarskiey nauce ſwiat=

44: łośći przidały oney popráwił.

45: Æſopus, Właſne ymię yednego składáczá

46: báśni.

47: Æſtas, tis, fem, tert. Láto.

48: Æſtiuus, a, um, Letni / na / ne.

49: Æſtiua, plur. num. Letne ſiedzenie, Chłodnik

50: álbo chłodnicá.

51: Vnde, Æſtiuare, Látować / przes Láto

52: mieſzkáć.

53: Æſtifer, ra, rum, quod colorem adfert,

54: Æſtifera æſtas, Gorące láto.

55: Æſtimo, as, aui, pen. pro Szácuyę / Vwa=

56: żam. Æſtimare litem, Oſzácować Poli=

kolumna: b

A ante E.

1: czić to co ſie ná práwo wydáło. Æſtimare

2: magni & magno, Wyſoko ważić / drogo

3: odzierżeć.

4: Æſtimatio, Szácowánie.

http://rcin.org.pl

5: Æſtimabilis, le, Latwie ku oſzácowániu.

6: #Ineſtimabilis, le, Ineſtimabiles the=

7: ſauri, Wielkie niewymowne skárby / któ=

8: rych oſzacować nie może.

9: Æſtus, maſcul. quart. Gorącość / Ciepłość.

10: #Et per Metaph. Ządza / żądliwość / cu=

11: piditas, & libido. Et æſtus maris, Na=

12: wałność morska.

13: Æſtuo, uerbum, Ieſtem gorący.

14: Item, conimotus ſum, ſubintelligitur

15: ad iram, Zágniewałem ſie Pobudzony ye=

16: ſtem w gniew.

17: Æſtuaria, plu. num. Loca dicuntur per

18: quæ mare uiciſsim tum accedit, tum

19: recedit, Głebokośći álbo doły morskie.

20: Æſtuarium cōcauitas aliqua, Kąty o któ=

21: re ſie wiátry náwálnośći odtrącáną.

22: Æſtuarium ruſticanum, Czarna yzbá.

23: Ætas, pro æuitas per ſyncopen. fem. tert.

24: Wiek álbo káżdey rzeczi látá / ſtarość. Vt,

25: Ætas iuuenilis, Młodźieńſtwo.

26: ¶Item Ætas quandoqꝫ uitæ cuiuſque

27: ſpacium ſignificat, Látá káżdego czło-

28: wieká. Per omnem ætatem ſuam. Przes

29: wſziſtek czas żywotá ſwego. Et, Acta uel

30: exacta ætas, Oſtateczne dńi żywotá.

31: #Item affecta ætas, Prouecta ætas,

32: pro eodem. Integra ætas etiam, Obſtá=

33: rzáłość Prouectę ætatis patrem habes,

34: Prziſtárſzim yeſt twoy Ociec. Sed adulta

http://rcin.org.pl

35: ætas, Męſtwo. Sicut & ætas uirilis. In=

36: euntis ætatis ſtudia, Dziećińskie ćwicze=

37: nia.

38: Ætas aduerbialiter, pro longo tempore

39: ponitur. Faciunt autem ſex ætatis gra

40: dus, ut ſunt, INfantia, Pueritia, Adoleſ=

41: centia, Virilis Ætas, uel Grauitas Iu=

42: uenta & Senectus. Et harum unam=

43: quanꝙ trifariam diuidunt, in Viri=

44: dam, Adultam & Præcipitem.

45: Ætas etiam pro tempore accipitur, Vt,

46: Aurea ætas eſt, Sic noſtra centum an=

47: norum, Vt. Tres uixit ætates Neſtor.

48: Neſtor trziſtá lat żył. Alij putant trigin=

49: ta annorum eſſe ſpacium.

50: Ætatula diminutiuum, Máły czás álbo

51: dziećińſtwo,

52: ¶Coætaneus, a, um, Moy rowiennik /

53: w tychże leciech yáko ya.

54: Æternus, a, um, quaſi æuiternus & ſem=

55: piternus, Wieczny / Wiekuiſty.

Æternitas

strona: 5v

kolumna: a

A ante E. F. G.

1: Æternitas, Wieczność. Wiekuiſtość.

2: Æter, gen, maſc. Græcum eſt in Accuſa=

3: tiuo æthera. Vnde Nominatiuus, Æ=

4: thera, ręę, Niebioſá / álbo náywyſzſzy clement /

5: álbo żywyół / Ogień.

http://rcin.org.pl

¶Aliquando pro Aëre accipitur, &

apud Poëtas, pro Ioue,

Æthereus, a, um, Adiectiue, Niebieski.

Æthera, ræ, fe. pri. Yáśność niebieska. Nūc

eſt æthereum cœlum, Teras yeſt cziſta

pogodá / poſtquam æthereum erit cœ=

lum, Iáko ſie wyyáſni / Wytrze.

Æthiopia, fem. prim. Murzińſka Ziemiá.

Ætiops, Murzin.

Ætiopicus, Murziński.

Æthon, gen, maſc. Yeden kóń z kóni Apol=

lowych / Słonieczny kóń.

Æthna, feminin. prim. Górá w Syciliey

która záwżdy gore.

Ætolia, æ, femin. prim. Ziemiá w Greciey /

miedzi Epirem y Arkádią.

Ætolus, a, um, pen, pro. & Ætolicus, a,

um, Co z támtąd yeſt / álbo co k temu należi.

Æuum ſingul. tantum, neu. ſecun. Wiek.

#Vnde dicimus in æuum, Ná wieki /

Ná wiek wieków.

#Coæuus, a, um, & æqueuus, Iedne=

go wieku / yednych lat.

#Grandęuus, et Longæuus, a, um, Do

brze ſtáry / Podſtárzáły.

Æuum aliquando pro tempore, Vt Pli=

nius. Ad hoc æui. Do tego cząſu / Wieku.

Æuitas, Annoſitas, Wieczność / Stárość.

A ante F.

Affatim, prim accuta, Okficie / Koſztownie

http://rcin.org.pl

35: Aduerbium, Affatim eſt, abunde eſt.

36: Affabilis, Vide FARIS.

37: Africa uel Aphrica, femin. prim Trzećia.

38: część świátá. Nam orbis diuiditur in Eu-

39: ropam, Aſiam & Africam, Vnde Afer,

40: Kto z Afriki yeſt.

A ante G.

41: Agamus, mi, maſcul, ſecund, Græcum

42: eſt, Latine ſine uxore, Inuxoratus, Vul=

43: go, Ten który żony nie ma.

44: ¶Digamus uero Bigamus, Który

45: dwie żenie miał / álbo ma.

46: Aganippe, femin, Zrzódło ták rzekące w

47: Boeciey / Boginiam przywłaſzczone.

48: Agaſo, ma. ter. Ośli / álbo konny obyéżdżácz.

49: ¶Eſt etiā nōen prop, ſerui, apud Hor.

50: Agathyrſi, Lud ná Tákárśkich gránicách.

51: Age, Nuż / Przedſię / Prowadz ſwą rzecz.

52: #Agite & Agedum, primum ſingu=

53: lari tantum adiungitur numero. Se=

54: cundum plurali, Tertium utriqꝫ licet

kolumna: b

A ante G.

1: primum etiā cū plur. uerbo reperiat.

2: Agelaſtus, Græcum eſt, Który ſie nie rad

3: ſmieye / Státeczny.

4: ¶Ita dictus fuit Graſſus Romanus.

5: Agema, atis, pe. pro. neu. ter. idem quod

6: Agmen, Woysko / Hufnie máły ludzi.

7: Ager, ri, maſ. ſe. Rola / Pole / Dziedźina / ſi=

http://rcin.org.pl

gnificat enim circumiectum territori=

ūm alicuius urbis, uel regionis, ut, A=

ger Campanus, Właſność Kámpáńska /

natus eſt in agro Spirēſi. Pod páńſtwem

álbo ná właſnośći Spyrski ſie vrodźił.

Agellus, fiminut. Pólko / Rólká.

Agreſtis, e, Chlopski / Proſty / Vt. Agreſti=

bus moribus, Chlopskich obyczáyów.

¶Item, Ager, aliquot Colonorum

congregatio, Wieś / Folwárk.

Ageſis, Aduer. excitandi, Bá nuſz / Nuże.

Ager, maſc. ſec. Grobla / Wał / & eminen=

tia uiæ, Támowána álbo dilowána drógá.

Aggero, as, ui, Podnoſzę grobli / Náſypuyę.

#Et Cōpoſita adaggero, Przicziniam.

#Exagero per Metaph. Szérzę. Ex=

agerare negotium, Szerzić rzecz.

Agmen, nis, ne, t Rotá / Hufnie máłi ludźi

¶Aliquando motum ſignificat, Po=

ruſzenie / Porwánie. ut. Leni fluit agmine

Tybris, Snádnie z lekká z nenagłá cie=

cze / Tybris.

Agnus, maſcul. ſecund. Báran álbo skop.

Agnimus, a, um, penul. produ. Skopowy.

nam de caſtrato agno dicitur.

Agnellus, diminut. Bárának / álbo skopek.

Agna, fem. prim, Owcá.

Ago, egi, actum, prim. Czinię / Spráwuyę.

Proprie tamen ſignificat, Myſlić / Ro=

zum oſtrzić.

http://rcin.org.pl

38: Recipit uarias ſignificationes ex ad=

39: iunctis caſibus, ut, Ago uitam, Zywę.

40: Ago conſulem, Ieſtem Burmiſtrzem /

41: álbo ráycą. Arbor agit radices altæ,

42: Drzewo głęboko w ziemi korzenie rozſzérza

43: Ago animam, Vmieram / Konam. Ago

44: pecus, Pędzę bydło. Ago fabulam, KO=

45: medię álbo grę ſpráwuyę.

46: #Vnde actor, Oſoba w Komediey.

47: #Actor etiam ſignificat, Stronę powo=

48: dną w prawie / tę która skárży, cuius rela=

49: tiuum eſt Reus, Strona która bywa cią=

50: gniona ku práwu / którą oskárżáná / álbo którey wynę daváyą, #Actio, Spráwá

51: Czynienye / też rzecz / mową / skárgá / zelżenie

52: drugiego. ut, actio Ciceronis in Verrem

53: Skárgá álbo inwectiwá Ciceronowá prze=

54: ćiwko Verreſowi. Inde actionē intende=

55: re uel inſtruere, Oskárżyć álbo pozwáć

kogo

strona: 6

kolumna: a

A ante G.

1: kogo. ¶Et actionē eximere, dicitur Iu=

2: dex. Rzecz práwą odłożeniem przekázowáć

3: Actum eſt, Stáło ſie yeſt. To yeſt/ yuſz to

4: przeſzło / yuſz po nim. Vtráćił drudzi mowią

5: Agilis, le, Przętki / Nie leniwy. Czerſtwy.

6: Agitalis, Czerſtwość / Prętkośc. Agere æta=

7: tem. Zyć. Ago annum uigeſimum, Te=

8: ras mi dwadzieśćia lat. We dwudzieſtym

http://rcin.org.pl

roku ſtoyę. Agere lege, Práwem ſie on=

chodźić. Agere ad populum, hoc eſt,

cōcionē habere, Rzecz ku ludowi vczinić

#Sed agere cum populo, ſignificat,

Siyem / albo rádę s ludem mieć. Agere gra=

tias, Dziękować. Et apud Poëtas, grates

agere pro eodem, Agere aliquem furti

ad iniuriam, Dáć komu winę w zlodziey=

ſtwie. Agere uigilias, Czuć. Agere in

crucem, Obieśyć. Vos facilime agitis,

Wy macie ſie na wſzem dobrze / Macie

wſziſtki potrzeby. De fama & capite ſuo

agitur, O cześć y o głowę mu idzie. Itē bo

na illius agūtur. Et de bonis illius agi=

tur / O máyętność albo o ziemie mu idzie.

Item, Agitur gloria populi Romani,

Odobrą powieść pánóm Rzimianóm idzie

¶Cuiuſmodi locutiones crebro uſur=

pant Cicero & Teren. Bene mecum eſt

actum, Dobrze mi ſie wiodło / álbo ſtáło.

Agere delectum, Wybieráć Agere dele=

ctum militum, Popis mieć / álbo trzimáć.

Wybierać co lepſze rycerſtwo. Agere rimas

Dziuráwić / skał nádziáłáć.

#Cōp Adigo, Przimuſzam / Przipędzam

#Abigo, Odpędzam. Redigo, Záś przi=

pędzam. Item. Ach quo redactus ſum

teren. Ach k czemużem przżiſzedł / w com ſie

obroćił. #Cogo, Złączam / Zgromádzam

Spądzam w gromádę. Ambigo, Obwo=

http://rcin.org.pl

39: dzę P. Meta. wątpie. ambactus, obegnány

40: ¶Ambigo etiā ſignifi. dubito, wątpię.

41: ¶Vnde Ambiguus, a, um, Wątpliwy.

42: Dego. Mieſzkam / Zywę idē quod ago.

43: Exigo, Vpominam ſie / Wyciągam dług.

44: Exegi hunc diem ludendo, Strawiłem

45: ten dzień ná grze.

46: #Inde, Exactus, a, um, nimen, Pilny /

47: Prácowity. Exactus in ſuo negotio, Pi=

48: len tego co náń włożono / Správny / Nie zá=

49: baczi gruſzki w popiele / yáko w przipowieś=

50: ći bywa mówiono.

51: #Exactio, Vpominánie / Wyciągánie

52: długu. Pobor / Poradlnia. Exactor, Po=

53: borcá Ten który długi wyciąga.

54: #Prodigo, Rozpraſzam / Marnotrawię.

55: Inde prodigus, Názbyt ſzczodry Roſpra

56: ſzayąci / marnotrawiący.

kolumna: b

A ante G. H. I. L.

1: #Et, Prodigalitas, Roſproſzenie / Már=

2: notrawnośc.

3: ¶Prodigaliter Aduerbium, Násbyt

4: ſzczodrze. Subiugo, quaſi ſub iugo. Przi

5: ſtropny dowćip. Item frequentatiuum.

6: Agito, Vſtawicznie czinię / Myſlę zawżdy

7: o tym / záwżdy mi to ná myſli leżi. Item, A=

8: gito mente & animo, Staram ſie pilnie.

9: Agitatio, onis, femin. tert. Ruſzánie wła=

10: ſnie vmysłu / Roſmislánie=

http://rcin.org.pl

11: #Et Compoſitum, Exagito fere idem

12: ¶ Agitator, & Exagitator, Nieſpokoy=

13: nik / Nágábácz yáko niektórzi mowią. Agi

14: tare equum, Mordować konia. Impru=

15: denter agitat equum, Nieroſtropnie bo=

16: dzie koniá / álbo ſzalenie biega ná koniu.

17: ¶Exagitatio, Biegánie. Bodzienie / też y

18: Cwiczenie. Subagito, Vt, Subagito e=

19: quum, Ruſzáć na koniu / Bość.

20: Agon, maſc. latine, certamen, Siłowánie /

21: też mieiſce na którym zawód biegáyą / albo ſie

22: gonią. álbo ſie z koni zbiyáyą. Też Szer=

23: mowánie / Zapáſi chodzenie / Zbiyanie / w

24: zawód biegánie. Sic Romę Circus dice=

25: batur fortaſsis quia ibi haſtiludia ex=

26: ercebantur.

27: Agoniſta, pugil, Szérmiers.

28: Agonotheta, Latine Numerarius, no=

29: men erat officij. Który vpominki dawáł

30: tym którzi ſie z koni zbiyáli / álbo ſzérmowáli

31: Agoræus, latine Nundinarius, Wende=

32: tars / który ſie s proſtémi rzeczami obchodźi.

33: Agrios, la. agreſtis, Chłopskie obyczáye ma=

34: yący / Grundis / Grundichwal / Głupi / Pro=

35: ſtak.

36: Vt, Agreſtibus moribus, Grubych á

37: chłopskich obyczayów.

38: Agrippa, Któri przi porodzeniu nogámi á

39: nie głową ná świat ſie rodźi / Maſculinū

40: quaſi ægro partu.

http://rcin.org.pl

41: Agrippina Neronowá mátká / a qua Agrip

42: pēſis, Miáſto Kolno / od niey bywa rzeczono

A ante H.

43: Ahenum, neut. ſecun, Miedź / uel ipſum=

44: met inſtrumentum, Kocieł.

45: Ahenus, a, um, Miedźiány / na / ne / ut ſupra

A ante I.

46: Aio, ais, ait, pluraliter aiunt, uerbum de=

47: fectiuum, Mowię / Powiedam.

A ante L.

48: Ala, fem. prim. Skrzidło. Præterea equi=

49: tum turma quod pedites tegat, alarum

50: uice, Huffiec kilkodźieſiąt koni / pieſzy lud

51: zákrywáyąc.

Ala

strona: 6v

kolumna: a

A ante L.

1: Ala, uel axilla, uel aſella, Podpachy / mieiſcá

2: pod rámiony. Locus ille concauus ſub=

3: ter brachium in homine, Vt, Sub alis

4: uel axillis, Pod pachámi.

5: Alatus, a, um, Skrzidlány.

6: Alabaſtrum, neut. ſecun. Kámieñ / Mar=

7: morowy gładki przezroczyſty / rozmáyitey

8: máśći y fárby. ¶Też króbká / albo / Słoyek

9: z tego kámieniá vcziniony ku chowániu

10: drogich máśći.

11: Alacer, cris, cre, Czirſtwy / Krzepki / Krzeźwy /

12: Weſoły.

http://rcin.org.pl

13: Alacritas, Czérſtwość / Krzepkość / Weſo-

14: łość.

15: Alapa, Policzek.

16: Alauda, ge. fem. Galerita, Caſsita, Sko=

17: wronek.

18: Albus, a, um, generis maſcul. Biały / per

19: Metaphoram, Bonus, Dobry.

20: Alba lōga, Miáſto w Aſztaniey zbudowáne

21: Albani, ći którzi tam mieſzkáli.

22: Albanus mons, Górá támże.

23: Albico, Bieleyę / & Albidus, a, um, Przi=

24: biel. Subalbidus idem.

25: Albeo, Yam yeſt biały. Albarium, Pobie=

26: lánie tá białośc którą pobieláyą. Albor

27: & Albedo, Biała fárbá. Albo & deal=

28: bo, Pobielam. Dealbare linum. Bielić

29: płótno.

30: Album, albi, neut. ſecun. Subſtantiuum

31: Tablicá álbo inſza rzecz byała na którey mo=

32: że piſáć / albo / yáki regeſtr / ut, Referam te

33: in album meorum amicorum. Chcę ćie

34: w regeſtr moyich przyiaciół włożić.

35: Albugo, inis, femin. tert. penultima pro=

36: ducta macula in oculo, Białość w oku.

37: Albumen, minis, neut. gen. tert. Białek w

38: yáyu.

39: Alburnum, ni, adeps arboris, Bielizná

40: na drzewie pod zwierſchnią skórą áz do

41: drżeniá.

42: Albula, feminin prim. Rzéká ták rzekąca

http://rcin.org.pl

43: we włoſzech / alias Tybris.

44: Albis, gen. maſcul. Rzéká w niemieckich

45: ſtronach która też pod Wittemberg bieży.

46: Alcides gen maſculi. Patronymicum eſt

47: Herculis.

48: Alcinous, Król tego imieniá Pheacum.

49: Alcion, Ptak który w poſrzód źimy nád mo=

50: zem ſie lężę / á tego czáſu morze ſpokoyne yeſt

51: Alea, femin primæ, Káżda grá / która ná

52: fortunie wisi / yáko ſą Koſtki / Kárty / Wár=

53: caby.

54: #Inde Metaphorice, pro fortuna &

55: periculo. Aleam ſubire, W niebeſpiecz=

56: ność ſie vdáć.

kolumna: b

A ante L.

1: Aleo & Aleator, Gracz / Roſtyrá.

2: Allecto una ex furijs infernalibus, La=

3: tine non ceſſans, ab α priuatiua, & λή=

4: γω deſino, Iedná z piekielnych yędz.

5: Alemani, Niemcy, Alemania, Niemiecka

6: Ziemiá.

7: Ales, tis, gene. femin. Ptak. Adiectiuum

8: pro ueloce Prętki.

9: Alexandria, penultima producta gen.

10: feminin. Miáſto w Egypcie.

11: Alexicacon, Latine amuletum, Lekárſtwo

12: przećiwko wrzodóm y ynſzym rzeczam / hoc

13: nomine Hercules uocatus eſt ab eo

14: quia depellebat mala ab hominibus.

http://rcin.org.pl

15: Alga, Ziele w wodzie roſtące / którego liſt

16: ſie z wody vkázuye.

17: Algeo, es, alſi, Márznieyę / źimnomi /

18: Algor, źimność / mróz Metaphor. Smutek.

19: Algor animi, Obćiążliwośc vmysłu / ſer.

20: deczne obciążenie.

21: Alias, Inſzego czáſu / Podczás.

22: Alibi, Ná ynſzym mieiſcu.

23: Alieno, as, aui, Actiu, primæ. Oddalam /

24: wadzę álbo przekażam / Vt, Alienaſtia me

25: uolūtatē amici, Vcziniłeś mie podeźrzá=

26: nym prziyacielowi / álbo oddaliłeś chuć yego

27: odemnie / też zwadźiłeś mie s prziyácielem.

28: ¶Inde abalieno, idem quod ſimplex

29: Et abalienatio, Oddalenie nieżyczliwość.

30: Aleinare hæreditatem ab aliquo Od=

31: dalić bliskość od kogo.

32: Alienigena, næ, generis communis, Vel,

33: Alienigenus, a, um, Czudzoziemiec przicho=

34: dźien.

35: Alienus, a, um, idem.

36: Alioqui, uel Alioquin, penult. product.

37: Ináczey.

38: Aliorſum, Ná ynſzim mieiſcu / yndziey.

39: Aliptes, Latine Vnctor, generis maſculi.

40: ᾽αλειφω Vngo, Który ták tłuczone / śyne /

41: yáko y krwáwe rány léczi álbo máże. Ali=

42: phi unctio, Pomázanie

43: Aliquantiſper, Máluczko dłużey / máłą

44: trochę dłużei / ná máły czas.

http://rcin.org.pl

45: Aliqua, Kędykolwiek.

46: Aliquatenus, ná chwilę.

47: Aliquoties, Kilkokroć.

48: Aliquorſum, Gdziekolwiek.

49: Alchymia generis feminini, Vulgo etiā

50: dicitur, Alchimiya / Nauká kruſzce prze=

51: mieniáć albo ſzlſzować. Sed Al uidetur

52: eſſe barbarus articulus Nam Arabes

53: quorum fortaſsis inuentum hoc eſt,

54: ſolent ita ſimul dictionibus præpo=

55: nere, Vt in Algarythmus ſit, & alijs.

56: Cum Arithmus Græce numerū ſigni=

ficet.

strona: 7

kolumna: a

A ante L.

1: ficet. Jaud dubie igitur Chymia re=

2: ctius dicitur. Et Chymiſtę a Hermolao

3: uocantur. Którzi ſie tym rzemiesłem ob=

4: chodzą, Vulgo, Alchimiſtá.

5: Alimentum & alimonia. Ziwność / Rzeczi

6: ku żywnośći należące. Inde Alumnus.

7: Vide infra.

8: Aliter aduerbium. Ynácey / inſzym obyczáyem

9: Aliter accipis atq; ille dixit. Ynácey

10: rozumieſz nyżly ón rzekł.

11: Aliús, a, ud,. Iny / drugi. Alius alium ri=

12: det. Yeden ſie z drugiego náſmyewa. Aliud

13: ex alio in mentem uenit, Yedna mysl zá

14: drugą idzie / albo / y to y owo mi przichodźi

http://rcin.org.pl

15: ná pamięć / álbo / ná vmisł.

16: Allegoria. Gdy ynſzą rzecz mowiemy á ynſzą

17: rozumiemy / álbo / gdy ynacey rozumiemy niżli

18: słowá ſámy w ſobie brzmyą.

19: Allia, Rzeka we włoſzech która w Tyber

20: ciecze.

21: Allium, lij, neut. ſe. Czoſnek.

22: Allobroges penult. corr. populi Galliæ

23: tranſalpinæ, Lud Fráncuski.

24: Allobrox, in ſingulari, maſ.

25: Allophylus, la, lum, alienigena Obcy / cu=

26: dzy.

27: Alo, lis, lui, alitum, actiu. tert. Wycho=

28: wawam / chowam / idem quod Nutrio.

29: Zywię. Vt, Multam familiā alit. Wiel=

30: ką czeladź chowa. Exercitatio alit uires,

31: Cwiczenie śył przidawa.

32: Almus, a, um, Omne quod nos alit, ab

33: alēdo. Epitheton telluris & Cereris. Al

34: ma tellus, Plodná ziemiá.

35: #Altilis, e, in plurali altilia. Karmny /

36: Tuczony. Altilis porcus. Vtuczony

37: wieprs. Altilis gallina. Karmna álbo

38: vtuczona kokoſz.

39: Alnus, fem. ſec. Olſza.

40: Aloe, fe, g. Græcum eſt. Ziele wielmi gors=

41: kie / Aloe zową.

42: Alopecia, fe g. pri. Niemoc / álbo / chorobá

43: głowy od którey włoſy z głowy lázą / Parch

44: Alpes. Wyſokie góry Włoską ziemię od yn=

http://rcin.org.pl

45: ſzich pańſtw dzieląc.

46: Alpinus, a, um. Tranſalpinus, ciſalpinus

47: compoſita,

48: ¶Vocantur etiam Alpes alio nomine

49: Albium, quod quotidie a niuibus al=

50: beſcant, tam Æſtate quam Hyeme.

51: Alſioſum, quod eſt naturæ frigentis.

52: To co łatwie zmárznie / á mrós mu ſzko=

53: dźi.

54: Altare, gen. neu. Ołtars.

55: Alter, a, um. Yeden ze dwu / Vnus & item

56: alter. Yeden álbo więcey / kilko ich.

kolumna: b

A ante L & M.

1: #Item, alter pro Secundus, Vt, Alter

2: & uiceſimus annus. Wtóry y dwádzieſti

3: rok.

4: Altero, ad, aui, Mienię / Odmieniam / Va=

5: rio quaſi Alterum facio.

6: Altercor, aris, Wadzę ſie / Swárzę ſie.

7: Altercatio, Zwadá / Swar.

8: Altercator, Swádzcá / Swarliwy.

9: Alterno, nas, naui, uiciſsim alterum duo

10: rum pono, Przemieniam.

11: Alternatim Aduerbium. Item Alternis,

12: Po rázu / albo / yeden pro drugiem / albo / pier=

13: wey yeden / potym drugi.

14: Alteruter, Ani ten ani ón z onych dwu.

15: Altilis, le, uide ſupra in Almus.

16: Altrinſecus, Zewnątrs.

http://rcin.org.pl

17: Altus, a, um, Głeboki / Wyſoki.

18: #Altum ocium. Wielkie prożnowanie.

19: Altum ingenium, Wyſoki / álbo / oſtry ro=

20: zum.

21: Altum ſubſtant, Morze / álbo / głębokość.

22: Altitudo. Wyſokość / Głębokość.

23: Altinſous, Głośny.

24: Altiuolans, Wyſoko latáyący.

25: Alto, Wznoſzę. Cuius compoſitum. Ex=

26: alto, Powyſzam.

27: Alueus, ei, maſc. ſec. Vl / Pſzczelne dziénie.

28: Aluearium, Mieyſce gdzie vle ſtawáyą /

29: Pſzczelnik.

30: #Alueus alioqui dicitur. Káżda rzecz

31: wydrożona.. Też Rów którym woda ſcie=

32: ka. Też koſz / albo słomianka.

33: Alueolus diminutiuum.

34: Aluus, ab aluendo dicta eſt, gener. dubij.

35: qua ſordes effluunt ſiue eluuntur, Yeli=

36: to zádowe / którym plugawośći wychodzą.

37: #Quandoqꝫ capitur pro uētre. Brzuch

38: żołądek / Vnde Ciere aluum, Poruſzić

39: dworu / Stolce vczinić. Citum habe=

40: re aluū, Nie z trudná ſtolce miewáć. Ex=

41: onerare aluum, Przechodowáć ſie. Siſte=

42: re aluum, Zápiec ſie / álbo / Zápyekły żołą=

43: dek mieć.

44: Alumen, nis, neu. ter. Hálun.

45: Alumnus, Wychowániec. Vulgo dicitur

46: Creatura.

http://rcin.org.pl

47: Aluta, æ, fe. pr. Lieſz / álbo / zameſz / ſkórá.

48: Alutarius, Zameſznik / Gárbars / Byałoskornik

A ante M.

49: Amabo, prima acuta. Interiectio blan=

50: dientis, Miły móy. Vide amabo, an do

51: mi fit. Teren. Miły moy ſpatrs yeſli yeſt

52: doma.

53: Amaracus, ci, maſcul. ſecun. penult. cor.

54: Mayoran.

B Amaracinum

A ante M.

1: Amaracinum, Oleyek máyoranowy / álbo /

2: wodká / Samſucinum alias dicitur.

3: Amanuēſis, uide ſupra a manibus. Pod=

4: piſek.

5: Amarus, a, um, Gorski / ka / kie.

6: Amaritudo & amaror, Gorskość.

7: Amarulentus, a, um, Gorskliwy / wa / we.

8: Amareſco, Gorſzczeyę.

9: Amaraco, Czinię gorsko. Non ſatis pro=

10: batum uerbum.

11: Amazones, Były niewiáſty które ſobie prá-

12: wy cic / álbo / pierśy obrzezowáły / áby tym

13: ſpoſobnieyſze były ku walce.

14: Ambages, fem. ter. plur. tantum, Okolicz=

15: ności. Metaph. Wymówki. Teren. Quas

16: malum mihi ambages narrare occi-

17: pit, Y coż mi zá wymowki powieda.

http://rcin.org.pl

Ambarualis, le, omnis tert. Swiątobli=
wość y ofiará którą około pół obchodzą.
#Sacrificium Ambaruale, Obrzędy
nektóre były / naſzym krziżownikó, podobne
gdy po pólu s chorągwiámi ſie włocząc ſpie=
wáyą. Quod Vergilius. Agros luſtra=
re dicit, Zegnáć pola / żytá.
Ambidexter, tri, maſ. ſec. Który ták lewey
yáko y prawey ręki vżywa.
Ambiguus, Vide AGO.
Ambo, in fem ambæ, Obádwá / Obiedwye
Ambracia, Miáſto w Epirze / Potym Ni=
kopolis wezwáne od Auguſtuſa.
Ambroſia, fem. prim. Latine Immorta=
litas, herba eſt, Zołcien / álbo nogietek / też
nieſmiertelność.
Ambroſius, a, um, Immortalis, Nieśmier
telny / na / ne.
Ambubaia, fem. prim. Káżda ſámopásna á
błąkáyąca ſie niewiáſtá / Máłpá.
Ambulo, as, aui, neu, prim. Chodzę / Prze=
chodzę ſie.
Ambulatio, onis, fem. ter. Przechádzká.
Też ſzopá / álbo / wiatá / gdzie ſie przecho=
dźić może / Salá potius.
Ambulacrum, idem.
#Inde compoſita, Perambulo, Ob=
ambulo, Inambulo, Deambulo, pene
eiuſdem ſignificationis cum ſimplici.
#Antambulo, Wprzód chodzę. Vnde,

http://rcin.org.pl

48: Antambulones, Którzy przed pány cho=

49: dzą / Dworzánie.

50: #Antambulo, Foritars / Też Marſzałek

51: Amentum, ti, neu ſe. Rzemień. Trok / ſnór.

52: Amentata iacula, Procá.

53: Ames, itis, gen. maſ, Pertica aucupalis.

54: Amicio, is, iui, act. q. Przyodziewám.

55: Amictus, nomen, Odzienie zwierſchne / álbo

56: Płachtá.

kolumna: b

A ante M.

1: Amiculum, Koleth / álbo Oboyczik.

2: Amita, fem. pr. penul. cor, Ciotká / Oycowa

3: ſioſtrá.

4: Amitini, penul. prod. Wuyeczne á ciotczo=

5: ne dzieći.

6: Amnis, maſ. ter. Rzeka. Vnde, Amnicus,

7: a, um, Rzeczny / a / e.

8: Amniculus, a, um, Struſzká. Rzeczká.

9: Amo, as, aui, act prim. Miłuyę / też Gám=

10: rátuyę / Dworzę.

11: #Amator, Miłoſnik / Gámrat, Amato=

12: rius, a, um. Vt: Amatorium carmen.

13: Gámrácka pieśń. Et ſubſtantiue, Ama

14: torium, Græcæ φιλτρον. Philtrū, Picie

15: álbo / trunek nieyáki / który ſzaloney miłośći

16: dodawa.

17: #Amicus, a, um, Przyemny / wdzięczny

18: Przyáſny.

19: #Amicus ſubſtantiuum, Dobry przya=

http://rcin.org.pl

20: ciel / Inde Amicitia, Przyacielſtwo, Et, Ini

21: micus, Nieprzyaciel. Subſtan.

22: #Sed Inimicus, a, um, Nieprzyázny /

23: Nieżyczliwy / a / e. Amica ſubſtan. Przyia=

24: ciołká / Miłoſnicá.

25: #Amabilis, le, Miłoſny.

26: #Amare plus eſt quam diligere. Cic.

27: Vt ſcires etiam a me non ſolum dili=

28: gi, ſed etiam amari.

29: #Aliquando idem quod delectat.

30: Compoſita, Adamo, Deamo, penult.

31: cor. Wielmi bárzo miłuyę. Redamo,

32: Miłuyę záś.

33: Amor, Miłosć. In amore hæc omnia in=

34: ſunt uitia, W miłośći ſą ty ſpoſoby / álbo /

35: wyſtępy y złośći.

36: Amœbæus, a, um, Mutuus, uiciſsitudinæ

37: rius, a uerbo Græco ἀμεῖβομει, Adin

38: uicem reſpondeo. Yáko kiedy chor yeſt

39: ná dwie częśći rozdzielony / Tákiſz yedná

40: cześć wierſz yeden ſpiéwá / á druga / drugi.

41: Et hoc uocatur ἀμεῖβαιω / W od=

42: miany.

43: Amœnus, a, um, Piękny / Weſoły / Roskoſz=

44: ny / a / e.

45: Amœnitas, Weſołość / Roskoſz.

46: Amomum genus fruticis, Ex Hiericho

47: Drzewo / álbo Ziele nam nie znáyome.

48: Amorphus, a, um, Latine, Informis, Nie

49: kſtałtowny /

http://rcin.org.pl

50: Ampelos, Latine, Vitis, Máchcá / álbo / Lá=

51: toroſl winna.

52: Amphibion, Græcū eſt, Ab ’αμφι, quod

53: eſt circum, Et βιω, id eſt, uita. Quod

54: utroqȝ elemento uiuat, Nempe, Aqua

55: & Terra, Vt ſunt Phocæ, Crocodili,

Zwierzęta

strona: 8

kolumna: a

A ante M.

1: Zwierzęta które ták ná ziemi / yáko y w

2: wodzie żywą.

3: Amphibolus, a, um, Latine, Ambiguus,

4: Niepewny / a. e / co może być ná obie ſtronie

5: rozumiano.

6: Amphibologia ab ’αμφι & λόγω ſiue

7: λόγια Wątpliwe mowienie.

8: Amphimalla. To co ná obie ſtronie koſmáte

9: yeſt / yáko byváyą gunie na obie ſtronie ku=

10: dłate.

11: Amphimerinon. gen neut. Febris quoti=

12: diana, Febrá / álbo źimnicá na kożdy

13: dźień.

14: Amphitheatrum. g. neut. penult. produ.

15: Okázáła Salá / Też mieyſce ſzermowá=

16: nia w Rzimie.

17: Amphitricæ, Morze / álbo / Bogini morska

18: Neptunowá małżonká.

19: Amphora, gen. fem. penult. corre. Genus

20: uaſis uinarij duas anſas habentis. Sic

http://rcin.org.pl

21: dicta, quod utroqꝫ latere feratur, ab

22: ̓αμφί & φερω ſiue φόρεω. Latine Me=

23: treta, Kruż / álbo czáſzá vcháta / poſpolicie

24: zowiemy Wiádro / Też Fáſá Winna / czte=

25: ry y dwádzieśćiá gárnców winá / w ſobie má

26: yąca.

27: Amphorarius, Któri tákowe naczinie nośi

28: zá zápłátę.

29: Amphyctiones, gen. maſc. plur. tantum

30: Lud ták rzekący w Grecij. Item Publi-

31: cum Græciæ conſilium, ſeu locus co=

32: micorum & conuentuum totius Græ=

33: ciæ, alias, Termopylas uocant.

34: Amplector, eris, xus, & Amplexor fre=

35: quentatiuum, Obłapiam, Metaph. au=

36: tem Sequor, ut, Ego Ciceronis ſenten=

37: tiam amplector, Ya dzierżę w tey rzeczy

38: s Ciceronem.

39: Amplexus, xus, xui, nomen, Obłápiá=

40: nie.

41: #Itē, Amplecti, pro Tenere, Vt, Am=

42: plecti limina porte, Doſtáć brany. Am=

43: plecti uirtutem, Cnotliwie ſie obchodźić.

44: Amplecti aliquid, Vyąć nieco / álbo /

45: dzierżeć. Amore amplecti, Miłować.

46: Cogitationem aliquam amplecti toto

47: pectore, Vdáć / álbo wydać ſie ná cokolwiek

48: Amplectuntur annales memoriam

49: temporis.

50: Amplecto uetuſte peramlector dixit

http://rcin.org.pl

51: Plautus, Item & Amplexari. Virtutē

52: amplexari, Voluptatem amplexari.

53: Amplio, Amplius, & Amplificator, & re

54: liqua, uide in AMPLVS.

55: Amplus, a, um, Wielki / Szeroki / známie=

56: nity.

kolumna: b

A ante M.

1: Vnde, Amplitudo, Známienitość.

2: ¶Et uerbum Amplio. Rozſzerzam, Vt,

3: Ampliare negotium, Rzecz ſzerzić. Vn

4: de, Ampliati, Rei / Oskárżeni / Winni.

5: Amplus, & grandis orator, Niepoſpo=

6: lity wymowcá. Ampla & potens ciuitas,

7: Sławne y mocne / álbo / twárde miáſto.

8: Præmia ampla profeſſoribus linguarū

9: & Philoſophiæ ſcholæ Argentinen=

10: ſis ampla præmia ſunt propoſita,

11: Dobrze ſą Opatrzeni nauczyciele ſzkoły

12: Argentińskiey / id eſt, Magnifica hono-

13: rifica, Máyą wielkie y poczćiwe płáty.

14: #Item Amplius aduerbium, Daley /

15: więcey. Terentius. Ego Amplius delibe=

16: randum cenſeo, MNie ſie widźi w

17: tey rzeczy więcey / álbo / dáley rádzić. Et Li=

18: uius. Pugnatum amplius duabus ho=

19: ris eſt. Dłużey niż na dwie godźinie bit=

20: wę mieli. Virgilius cum accuſatiuo

21: iunxit. Noctem non amplius u=

22: nam.

http://rcin.org.pl

#Et Ampliter aliud Aduerbium. OK=
ficie / Známienicie. Ampliter ſumptum
facere, Wiele trawyć / álbo / Okficie náło=
żić.
#Reperitur etiam Ampliſsimus ordo,
pro ordine Senatorio, Vrząd / miáſto
rádnych pánów. ET, Ampliſsimus Magi=
ſtratus, Wyſoka / Znamienita rádá. Sic
dictus non propter numerum, ſed pro-
pter maieſtatem.
#Amplifico, as, aui, Szerzę / Rozſze=
rzam / Więtſze czinię. Amplificare Rem=
publicam. Rzeczi poſpolitey pozytków po=
wyſzſzić. Dolorem amplificare, Żałośći
przidać. Aliquid uerbis aut dicendo
aplificare, Nieco słowy rozſzerzić. Pre=
cium amplificare, Myta podwyſzſzyć / al=
bo Podnieść. Rem familiarem ampli=
ficare, W goſpodárſtwie ſie zámoc. Go=
ſpodarſtwo pomnożyć.
#Amplificator, Rozſzerzácz / uerbale,
Dignitatis meæ amplificator, Powyſz=
ſzenia mego przyczińca / Pomnożićiel do=
ſtoyności moyey.
#Amplificatio, Pomnożenie.
#Amplifice Aduerbium. Pańſtwo /
okficie / s doſtátkiem.
#Ampliuagus, a, um, Biegun / wiele prze
biegáyący.
Ampluſtra, gener, neut. Vel, Ampluſtre, &,

http://rcin.org.pl

53: Ampluſtre, Vel, Ampluſtria. Nauium

54: ornamenta, Lodźi ochędożność / a ωλεω,

55: id eſt, nauigo. Feſtus autem deducit ab

B 2 Amplius

strona: 8v

kolumna: a

A ante M.

1: Amplius, quod illa ornamenta Am=

2: plius quam neceſſaria eſſent.

3: Ampulla, gen. fem. Ampułká / też kruż álbo

4: dzban / y bániá oleyowa.

5: Ampulla in balneis, Słoyek s oleykiem łá=

6: ziennym.

7: Ampulla ad menſam, Służebne naczinie w

8: którym wodę mieváyą / Wánienka / Też

9: kruſz y czáſzá z ktorey piyáyą.

10: Ampulla uitrearia, Sklenicá.

11: Ampullæ, μεταφώρηκῶς. Nádęte sło-

12: wá / Pyſzna mowá.

13: Ampullari, apud Suetonium, Nadymáć

14: ſie.

15: Amplullarius ſubſtantiuum, Słoyars / Czá

16: ſzars.

17: Ampullarius adiectiuum, Vt, Ampulla=

18: riæ unctiones, Oleykowne / natárcie / Po=

19: mázánie. Ampullaceus Aliud adiectiuū

20: idem ſignificans,

21: Ampullor aris, ſuperbio, Pyſznię ſie.

22: Amuletum, quere ſupra, ALEXICA=

23: CON.

http://rcin.org.pl

24: Amulius, Brát Numitorów ſtarego oycá Ro

25: muloſowego.

26: Amurca, ge. fem. ſordes olei, Niecziſtośćy

27: Oleyne / Drożdze.

28: Amurcarius, a, um, Wyprá=

29: wiony / Wychędożony / Examurcaria am=

30: pulla, Wychędożona bányá od droż=

31: dzy.

32: Amuſis, ſis, fem, tert. Liniał / álbo / Ołowna

33: ważká. Item, Sznur cieſielski / którym mia=

34: ręprzy budowániu bierzą.

35: #Vnde, ad Amuſsim & Examuſ=

36: ſim aliquid facere, Foremnie nieco vczi=

37: nić / Spráwić. Amuſsi applica lapidem

38: non contra, Prouerbium, Cziń yáko ſie

39: godźi.

40: Amuſsim, Aduerbium, ſignificat, Práwie

41: yáko ſie godźi / Foremnie.

42: #Amuſsitatus, a, um, Amuſsitata ope

43: ra, Foremnie á spilnością ſpráwione rzeczy

44: Wyborne.

45: Amygdalus, femin. ſecund. Migdałowe

46: drzewo.

47: Amygdalum, neu. ſec. Migdałowy orzech / álbo Iądrá Græca nux, idem.

48: Amygdalinus, a, um, penultima correp.

49: Vt, Amygdalinum oleum, Mygdało=

50: wy oley.

51: Amygdalites, herba ex genere Tithi=

52: malli, a ſimilitudne Amygdali di=

53: cta.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

A ante N.

Amylum li, neut. ſecund. penultima cor=
repta, Farina ſine mola facta, ab
᾽α priuatiua, & μολω, Mola, latine,
Mączká / Krochmal.

A ante N.

An Aduerbium interrogandi. Izali / yeſli
An uero unus omnia poteſt, Iza=
li yeden wſziſtko może vmieć.
An aliquando Coniunctio diſiunctiua,
Vt. Albus an ater ſis neſcio. Yeſliś
dobry albo zły nie wiem. Kto cie wie yeſliś
dobry álbo zły.
Anabathra, rorum, neut, ſecun. penult.
product. Latine, Scalæ, Láwy co daley to
wyſzſze / yáko w łaźniey / ᾽ανά quod eſt Su
pra uel ſurſum. Et βιάνω̃ id eſt, Scando
Aſcendo.
Anacephalæoſis, femin. tert. penultima
product. Latine, Recapitulatio, Krótkie
powtarzánie / przes które bywa wyliczono
co ſie przed tym mówiło.
Anachoreta, gen. maſ. penult. prod. Pu=
ſtelnik.
Anachoreſis, Eremis latine, Puſzcza. Vn
de monachi Anachoretæ, eremum in
colentes, Puſtelnici a χω̃ρω locus, &
᾽ανα ſurſum, ſeorſum, Inde uerbū Græ
cum ᾽αναχω̃ρεω ſecedo.

http://rcin.org.pl

28: Anachoreta, ſeceſſor.

29: Anachoreſis, ſeceſſus, uel ſeceſsio.

30: Anaclinterium, Lectulum paruum, Lóſzko

31: małe ná którym ſie we dnie przeſypiayą / ab

32: ἀνα ſupra, & κλινῶ iaceo.

33: Anadema, tis, neut. tert. Ornamentum

34: muliebre.

35: Anadiſploſis, gen. fem. penultima prod.

36: Latine, Reduplicatio, ab ἀνα Re & δι-

37: ωλόω, duplcio, Inde ἀναδιωλόω, redu=

38: plico, Powtarzam záś. Inde Anadiplo=

39: ſis, Powtarzánie.

40: Anaglyptes, tis, maſ. ter. Latin, Sculptor

41: Sznicer / ten który obrazy rzeże.

42: Anagnoſtes, æ, Latine, Lector. Tćiciel / ál=

43: bo czitelnik który czita.

44: Anagogæm ges, penultima prod. Latine

45: Receſſus, cum ſenſus ad altiora tollitur,

46: Poſtępowánie ku wyſzſzemu á ſubtilnieyſzemu

47: wyrozumieniu.

48: Analecta, orum, plural. numeri tantum,

49: Purgamenta cœnarum, & Quiſquiliæ

50: ciborum, Odrobiny / Skórki / też kość / al=

51: bo Rybie ośći / które álbo ná obruſie zoſta=

52: wáyą / álbo / pod ſtół pádáyą.

strona: 9

kolumna: a

A ante N.

1: Analectis, æ, Który tákowe rzeczi sbiera / álbo

http://rcin.org.pl

vmieta.

Analectis, idis, fem. ter. Wezgłówko.

Analogia, Latine proporti, conuenien=

tia, Rowność / Rowne wzięcie / Zgodze=

nie.

Analogos, Latine, proportionalis, con=

ueniens, Rowny / teyże miáry.

Analphabetus, Latine indoctus, qui ne=

ſcit A, b, c, & c, Alias qui neſcit Alpha=

betum, Ignarus, adiectiuum, Nieuk /

Proſtak.

Anantapodoton, gener. neut. Latine non

redditum, Niezupełne wyrzeczenie

słów / które yednák máyą być rozumiáne.

Schema Græcorum eſt, quando alte=

rum membrum deficit in oratione.

Analytica, orum, Latine reſolutoria. Wy

kład árgumentów á dowodów. Liber

Ariſtotelis hoc nomine dictus.

Anapęſtus, maſc. ſecund. Pes in carmine

conſtans duabus breuibus & una lon

ga ſyllaba, ſignatur hoc modo,???.

#Anadactylum alij uocant, quaſi da=

ctylo contrarium.

Anapeſticus, a, um, Anapeſticum car=

men, in quo hic pes prædomina=

tur.

Anaphora, Repetitio uel relatio, Latine,

quæ Epanaphora dicitur, penult. cor.

Schema rhetoricum eſt. quod ſit tum

http://rcin.org.pl

32: cum unum uerbum in oratione repeti=

33: tur, ſine tamen uitio.

34: Anarchos, Latine, ſine Principe, ſine ca=

35: pite, Vel, ſine origine, Sobie Pan / Lożny

36: álbo / króm porządku. Ab, ᾽αρχος Græce

37: Princeps, & α, priunadi particula, Eſt

38: aūt uitium, in quod Democratia dege

39: nerat.

40: Anas, atis, fem. tert. penul. correpta. Kácz=

41: ká.

42: Anaticula diminutiuum, Káczeczká.

43: Anatarius & Anatinus, a, um, Vt, Fortu=

44: na anatina & anataria, Szcześćie ná ká=

45: cze pole.

46: Anaſtrophe, gen. fem. penul. cor. Latine

47: inuerſio, Przewrocenie / quæ ſit, tam in

48: oratione quam in uerbis, Vt Italiam

49: contra, pro, Contra Italiam.

50: Anathema, atis, neu, ter. penult. prod. ab

51: ᾽ανα & τιθημι, inde ᾽ανατημα,

52: oblatio, ſacrificium. Offiárá / którą po=

53: gáńſtwo Bogóm á bałwanóm ſwym ku

54: czći á chwale záwieſzáwáli w ych bóżni=

55: cách.

kolumna: b

A ante N.

1: Anathema, penult, cor. dicitur homo ſa=

2: cer, hoc eſt, Dijs dicatus, ſacratus, Et

3: tales erant qui in honorem deorū ma=

4: ctabantur.

http://rcin.org.pl

5: Inde in ſacris literis Anathema acci=

6: pitur pro ab abominatione, & deterſtatio=

7: ne, quia Deus abominatur huiuſmodi

8: hoſtias, Atqꝫ ita Anathema eſt, Prze=

9: klęctwo / Brzidkość.

10: Inde Anathematizo, as, are, Prze=

11: klinam / Dyabłu oddáyę.

12: Anatomia, femin. prim. Diſſectio latine,

13: Rozſieczenie / Rozebránie / yáko bywa gdy

14: lekarze dáyą trupá rozbierać / żadney żyłki

15: takieſz y wnętrſności nieopuſzczáyąc. Ab

16: ̓ανα & τεμνο, Incido, Inde etiam ſit

17: ̓εωιτομη.

18: Anceps, itis, om. tert. adiectiuum, Na obye

19: stronie. Vt, Anceps ferrum, Na obye ſtro

20: nie oſtry miecz. Potiſsimum enim dicitur

21: de gladio Eſtqꝫ quaſi Epitheton gla=

22: dij. Deriuatur autem a capite, in abla=

23: tiuo habet ancipite uel ancipiti, PLu=

24: raliter, Ancipites & ancipitia, genitiuo

25: Ancipitium, & per ſyncopen, Ancipi=

26: tum.

27: ¶Item, Anceps oratio, Mowá którą

28: może ná obie ſtronie rozumieć / Caſus An=

29: ceps, Przigodá nie pewna. Prelium An=

30: ceps, id eſt, a fronte & a tergo, Anceps

31: fortuna belli, id eſt, incertus euentus,

32: Wątpliwe skończenie woyenne. Anceps

33: diſputacio, Anceps dimicatio, Cibus

34: anceps, Wątpliwy niebezpieczny po=

http://rcin.org.pl

35: karm. Morbi ancipites, Niebezpiczne nie

36: mocy. Beſtiæ ancipites, Zwierzęta które

37: w ziemi y w wodzie żywą. Vocabula anci

38: pitia, Anceps etiā duplex, Vt, Varro

39: Ancipiti urgentur bello, Dwoyę woinę

40: ná ſię mayą.

41: Anachora, æ, femin. prim. Kotwicá / to ieſt /

42: Lodźny hak. Item, Vincula quibus an=

43: tennæ tenentur.

44: #Et per Metaphor. Wſpomożenie / Po=

45: cieſzenie. Vnde ſacram Anachorā ſolue=

46: re, Oſtateczny fortuny pokoſztować. Ancho

47: ris duabus niti, Prouerb. Beſpiecznym

48: być. Metaphorice, Anchora, Bieſpiecz-

49: ność. Anchoram ſoluere, prendere, tol

50: lere, Podnieść kotwicę / to yeſt / puścić ſie

51: ná wodę / yechać.

52: Anchorarius, a, um, Et, Anchoralis, le,

53: Vt, Anchoralis funis, Kotwicny po=

54: wrós.

55: Ancile, ancilis, penult. produu. neut. tert.

strona: 9v

A ante N.

1: Máłá tárćyczká / o którey powiedayą / iżby

2: s nią z nieba miáła ſpaść.

3: Ancilla, læ, femin. prim. Służebnicá / słu=

4: żebna dziewka. Ancillula diminutiuum

5: Dzieweczká.

6: Ancillor, aris, ari, deponen. prim. Służę /

http://rcin.org.pl

proprie de uiris qui præter digni=

tatem alicuius ſeruitio ſeſe ſubij=

ciunt.

Ancillaris, e, etiam adiectiuum. Vt, An=

cillare officium, Służebny vrząd álbo

rzecz.

Ancona, Vel, Ancon onis, maſcul. tert.

pen. prod. Ankon miáſto we włoſzéch nád

morzem Adriáticskiem.

Ancus, Który w yednym rámieniu wádę ma

ἀπο τοῦ ἀγκῶνος a cubito incuruo.

Anculare uetus uerbum, pro miniſtra=

re, Służyć. Vnde, Anculabris, Stół ku

Bożey służbie ſpráwiony. Item, Anculi &

anculæ, Dij deęqꝫ ancillarum.

Antabatæ populi artis gladiatoriæ ſtu=

dioſi, quam clauſis oculis exerce=

bant, Metaphorice, Nie mądry. Vnde

Antabatarum more facere, Nietráfnie ſie

ſpráwować / álbo / nieść / Pierzchliwie czinić.

Andegania, gen. femin. Ziemiá we Fran=

cij. Oceano mari proxima.

#Andegani, populi eius regionis, alij

uocant, Andes.

Ades, Wieś nie daleko Mantuy w którey

ſie Virgilius vrodźił.

Androgynos, Który oboygá przyrodzenia

yeſt tak męśkiego yáko y niewieśćiego. alias

Hermophroditæ nuncupantur.

Andronitis, itidis, gen. femin. Et. Andron

http://rcin.org.pl

37: Andronas, gener. maſcul. Kownátá / ál=

38: bo / yedná część mieſzkania w domu / w któ=

39: rym tylko mężczyzny mieſzkayą / męski zym=

40: mer / dwor.

41: #Sic & Gyneconitis, uel Gynecion

42: penultima produ. Francimer / Panień=

43: ski dwór / yáko yeſt v Krolów y Xią=

44: żąt / gdzie pánny ſwym dworem też służą.

45: Anethum, ethi, neut. ſecund. declin. pe=

46: nultima longa, Genus herbæ boni

47: odoris, Kopr ſwoyski.

48: #Aneticus etiam Aſiæ locus arundi=

49: nibus abundans.

50: Anfractus, tus maſc. quar. ſubſtantiuum

51: ab ambitu & frango nomen habens.

52: Lomiſte á nie rowne drógi / skáliſte á opo=

53: cziſte mieiſcá. Conuoluta cornua in an=

54: fractum, Rogi skrziwione. Oratio cir=

55: cumſcripta longo anfractu uerborum

56: Rzecz zánióśła ná wiele słów. Antractus

kolumna: b

A ante N.

1: littorum flexuoſus, Brzegi á kąty zábrże

2: żiſte. Anfractus iudiciorum, Labirynti /

3: álbo / Samołowky / Sądowne wykręty / któ=

4: remi ſchitrżayą drugie w práwie.

5: #Aliquando etiam eſt adiectiuum.

6: Angareia penult. longa, gen. femin. Nie=

7: wolſtwo / Niewola / Poſty / áłbo / podwodá /

8: to yeſt / Nayemne konie / od miaſta do mia=

http://rcin.org.pl

9: ſta rozłożone.

10: Angarij, Cy którzy ná tákowych poſtach / álbo /

11: podwodách yeżdzą.

12: Angario, as, are. Przymyſzam / Przyniewa=

13: lam / w niewolſtwo bierzę. Rzeczone też by=

14: wáyą ſuche dni / á poſty poniewolne / vſta=

15: wione.

16: Angelus. li, maſ. ſ. Latine nuncius, græce

17: ἄγγελος, Poſeł / Anyoł.

18: Angelicus, a, um, adiectiuū, Poſelski An

19: yelski.

20: Anger, Genus ſerpentis, Et, Nomē fluuij

21: in Illyrico.

22: Angillæ, populi Affricæ.

23: Angerona, Bogini weſołośći á roskoſzi /

24: quæ & Volupia dicitur, ab Ango=

25: re tollendo dicta, Eius feſta, Angero=

26: nalia uocitata ſunt.

27: Angina, æ, fem. prim. penult. product, ab

28: angendo dicta, Genus eſt morbi acu=

29: tiſsimi, quo fauces anguntur ac ſtran=

30: gulantur, alio nomine Tonſilla dici=

31: tur, Medici ſquinantiā appellant, Hy=

32: pocrates & Galenus, Synanchen ap=

33: pellarunt, Slinogors.

34: Angiportus uel Angiportum, Máłá / ál=

35: bo / ciáſna vliczká.

36: Anglia, alias Britannia, Regnum Galli=

37: co uicinum, Angelskie Krolewſtwo. Al

38: bion etiam dicitur.

http://rcin.org.pl

39: Ango, is, xi, ctum, Dręczę ſie / Trapie Et,

40: Metaph. O dobrą mysl przipráwuye. An

41: git animus quotidiana cura, Zbytną

42: pracą ſie dręczi. Angere ſeſe animi,

43: Troskáć ſie. Angere aliquem incom=

44: modis, Przypráwić kogo w ſzkodę. Angi

45: expectatione, Swielkiem oczekawániem

46: niekogo czekáć. Diuitijs angi. O bogác=

47: twá ſie ſtárać.

48: ¶Vnde, Angor, & Anxietas, Stárá=

49: nie. Trapienie. Et, Anxie ludo Idem,

50: Cura & angor animi, Bezmierne myśle=

51: nie. Capere angorem, Wdać ſie w tra=

52: pienie.

53: Anguilla, femin. prim. Węgórz. Anguil=

54: lam cauda tenere, Prouerbium, Na

55: włosku co trzymać. Anguillam captare

56: O ſwą włąſną rzecz ſie ſtárać / pilnie á bes

A ante N.

1: przeſtanku. Turbata enim aqua anguil

2: lę capiuntur.

3: Anguis, is, i, femin. tert. Wodny wąż. Re=

4: pertitur etiam in genere maſc.

5: Anguinus, a, um, Vt, Anguinus cucu=

6: mis, Długi, Krziwy ogórek / Anguiculus

7: diminutiuum.

8: Anguimanus, us, ui, Elephant á Słoń.

http://rcin.org.pl

9: Ideo dictusm quod proboſcide flexibi=

10: li tanquam manu utatur,

11: Angulus li, maſc. ſec. Kąt.

12: Angularis, re, Węgielny / Kątowy.

13: Anguloſus, a, um, Kątowny / na / ne /

14: Węgielniſty.

15: Angulatus, a, um, Idem.

16: Angulatim, aduerbiū, Od kątá do kątá.

17: Vel, Angularis lapis, Węgielny kamień.

18: Anguſtus, a, um, Ciáſny / na / ne / Vnde An

19: guſtia. Ciaſność. Metaph. etiam, Smu=

20: tek Trapienie. In Anguſtum uenire, W

21: niebezpieczność prziść. Latum & Angu=

22: ſtum, contraria.

23: Anguſtiæ, plurali numero tantum. Tros=

24: ki. Anguſtiæ uiarum, Ciaſnośći dróg.

25: Anguſte aduerbium, Vt, Re frumenta=

26: ria anguſte uti, Skąpo pożywać zboża

27: Anguſte ſcriptum, Ciáſno nápiſano.

28: Anguſte & exiliter dicere eſt Attico=

29: rum, Krótko á ſublilnie rzecz prowádzić.

30: In ſummas anguſtias inducere,

31: W trudne á w cięſzkie rzeczy kogo w wieść

32: Anguſtior, aris, in biblijs barbare legitur

33: pro Angor. Et, Anguſtio, pro Ango.

34: Anguſto, Cięſzko czinię / Vciskam / Trudność

35: zádáyę. Vnde, Anguſtatus, a, um, ad=

36: iectiuum, id eſt, coarctatus, Y z tąd y z

37: onąd obciążony. Pectoris anguſtiæ, Me

38: taphoricos, Nieſmiałość / Wſtydłiwość.

http://rcin.org.pl

39: Anhelo, as, aui, neut. prim. penult. pro.

40: Dycham / dyſzę / źieyę. Et Metaphoricos.

41: Wielmi żądam Anhelare frigus, Od=

42: dimać. Odmuchać. Amnis anhelat frigo=

43: re, Rzeka ſie kurzy przed mrozem. Anhe=

44: lata uerba, Nadęte słowa.

45: #Inde Anhelator uerbale & Anhe=

46: lus, a, um, Który ſie vdyſzał / ſprácowány.

47: Anhelatio, Dyſzenie.

48: Anhelitus, Dech. Anhelitum reddere &

49: per uices recipere. Wytchnać / Odpoczy=

50: wáć.

51: Anima, fem. prim. Duſza / też żiwot.

52: Animalis, le, Zywią / to co duſzę ma.

53: Animal, neut. t. Zwyérzę. Animans, idē.

54: Animatus, a, um, Ita animatus eſt, Tego

55: vmisłu yeſt. Tę chuć ma. Ták vmyslił / in

56: bonam partem.

kolumna: b

A ante N.

1: Animo, as, aui, act. prim. Verbum, Oży=

2: wiám. Et Metaph. Smiáłym czynie / Smiá

3: łości dodawam.

4: Aniamatus, Swiéży / Surowy. Inanimatus

5: contrarium.

6: Animoſus, a, um, Smiáły / łá / łe. Meżny.

7: Animoſitas, fe. ter. Smiáłość / Męzſtwo.

8: Animabilis, le, id eſt, Spirabilis, Zywiący.

9: ¶Exanimo, Vmorzam. Metap. Záſmu=

10: cam. Inde Exanimatus, Záſmucony /

http://rcin.org.pl

Przeſtráſzony.

¶Exanimus, e, Nieżywy / Martwy.

Confunduntur tamen.

¶Semianimus, e, Nápoły żywy / Nápoły

vmárły.

¶Vnanimus, e. Zgodny / ne / Inanimis,

Bes duſze.

#Magnanimus, a, um, Wyſokiey myſly

czyſtego ſercá.

¶Puſilanimis, Boyaźliwy. Quæ tamen

ab animo deducuntur. Agere animā,

Et, Efflare animam, Vmrzeć. Nam ani-

ma uitam dat.

Anima, Item, pro flatu & ſpiritu ponitur

Miaſto dchu. Anima illius fœtet.

Smierdźi dech yego. Smierdźi mu z vſt.

Animam opprimere. Zátayić w ſobie

duſzę. Item, Animam adimere, Zábić.

Animam efflare, edere, agere, dimittere

amittere, Vmrzeć. Animam debet, Wi=

nień y s włoſy / álbó / winień duſzę y s ciáłem.

Animæ, mi Phedria, Miły / Iediny.

Moy miły Fedria. Anima putei, pro A=

qua.

Animula, femi. prim. dim pen. cor. Du=

ſziczká Item. Recipe animum, Wytchni /

Odpoczíń. Animam relinquere, Z ſwiata

zeydź.

Animus, maſ. ſe. proprie, Vmysł Rozum.

Wola. Vnde dicitur, Ex animi ſenten

http://rcin.org.pl

41: tia, Wedle myſli / Wedle chući / woley. Hoc

42: animo ſum, Tegom yeſt vmysłu / álbo / tey

43: woley. Et, Animo obſequi, Dobrey

44: myſli być. Animum explere. Woley ſwey

45: doſyć vczinić. Animum adijcere ad alu=

46: quid, Vdáć ſie w co. Animum ad uirgi=

47: nem adiecit, Terent. Vmysł skłonił ku

48: pánnie. Chuć obrocył ku pánnye. Præſenti

49: animo. Forti animo. Cõſtanti animo

50: eſſe, Smiáłym á ſtałym być. Animus pen=

51: det, Wądpię.

52: ¶Animus etiam pro memoria, Vt,

53: Quæſo animum aduortite, Słuchaycie

54: Baczcie / Intendere & defigere animum

55: in aliquam rem, Vdać ſie ná co.

B 4 Animaduerto

strona: 10v

kolumna: a

A ante N.

1: Animaduerto, is, Baczę. Rozumiem. Też /

2: karżę. Vt, Animaduerti & didici ex

3: tuis literis, Wyrozumiałem z twoyich liſtów

4: Adſint cognoſcant & animaduertant.

5: Niechay przidą wyrozumieyą y obaczą.

6: #Item, Animaduertere in aliquem.

7: Crudeliter in illum animaduertit, O=

8: krutnie go skarał. Verberibus animad=

9: uertere, Vbyć. Animaduerſor & Ani=

10: maduerſio. Baczenie / też skaránie.

11: Animaduerſus, a, um. participium paſsi=

http://rcin.org.pl

12: uum, Wyrozumieyąci. Baczący. Vna=

13: nimis, Zgodny yednomyſlny. Et, Magna=

14: nimis, ut ſupra, In plurali ſignificat e=

15: tiam iram, Vt, Pone animos, Nie gnie=

16: way ſie.

17: Animoſus, a, um, Smiáły ła / łe / Cziſtey

18: myſli.

19: Animoſe aduerbium, Smiele. Animus

20: habitat in auribus, Prouerb. Dobre tu=

21: ſzenie ſmiałośći dodawa.

22: Anio, enis, maſ. tert. pen. prod. Rzeká we

23: Włoſzech

24: Aniſum uel Anicetum, Aniż. Græci

25: ᾽ανίκιτον, appellant, quaſi inuictum.

26: Annus maſcu. ſec. Rok. Annus Lunaris,

27: Mieſiąc 30. dniów máyący.

28: Annus magnus 49000. annorum conti=

29: net, uel, ut alij uolunt, 12554.

30: Annus intercalaris, Vulgo, Biſextilis,

31: Przeſtępny rok.

32: Annus Solſtitialis 12. menſium, Annus

33: producit non Ager. Prouerb. Káżda

34: rzecz s czáſem przychodźy. Annuſ eſt. Hy=

35: perbo. Prouerb. Bárdzo długi czas.

36: Anni prætextæ, pro Anni pueritię, apud

37: Plinium, Látá dziecińſtwá.

38: Annis cedens, Dicitur ille qui eſt atte=

39: nuata ualetudine, quod ſenectam at=

40: tingere non poſsit, Vt, Vinum annis

41: cedens, Nietrwáłe ku chowániu wino. An

http://rcin.org.pl

42: num agere decimum, W dzieſiątym ro=

43: ſtać / albo dzieſięć lat ſtárym być.

44: Annuus, a, um, Roczny.

45: Anniuerſarius, Obrocenie roku / od yednego

46: czáſu aſz záś do drugiego przes rok.

47: Annoſus, a, um, Letny. Stáry. Annoſam

48: arborem tranſplantare, Prouerb. Wil=

49: kiem orać. To yeſt / Póxno co czinić. An=

50: noſa uulpis haud capitur laqueo. A=

51: liud Prouerbiam.

52: ¶Anniculus, a, um, ut, Anniculus ca=

53: nis, Roczny pies. Sicut, Bimus & bi=

54: mulus, Dwuletny. Trimus, Quadri=

55: mus, a, um.

kolumna: b

A ante N.

1: Annales plural. numer. gen. maſc. Dzieye

2: roczne / To yeſt / Hiſtoria gdzie wſziſtky przi

3: gody y yne rzeczy które ſie kolwiek cza=

4: ſów tych álbo przeſzłych przetocziły / byváyą

5: ſpiſowáne. Diarium & Ephemeris,

6: idem, niſi quod illud multorum an=

7: norum, noc unius tantum geſta con=

8: tinet, Vulgo dicitur, Minucie / álbo / Iu

9: dicie.

10: Annalis, e, adiectiuum, Roczny. Vnde,

11: Legem annalem dixerunt, quæ præ=

12: ſcribebat legitimam ætatem ad peten

13: dum magiſtratum, Statut / álbo / vſtawá /

14: w których leciech mieli być ku radzie obie=

http://rcin.org.pl

15: rani.

16: #Annona, penult. longa, Roczne po=

17: żytky.

18: #Annotinus, a, um, To co ku pożitkóm

19: rocznym należy.

20: Annulus, Pierſcień / obrączká / Vt, Annula=

21: ris digitus, Pálec ná którym pierſcień noſzą

22: Annellus diminutiuum.

23: Annulatus, a, um, Który pierſcieńmi ſie

24: obłożył / álbo / oſádźił.

25: Anno, as, neut. prim. Verbum, unde, Pe

26: renno, id, eſt, Annum perficio. Eoku do

27: konawam / álbo / yeſtem trwáły.

28: #Perrennis, Trwały / Wieczny. Peren=

29: ne ſeculum, Wieczny czas. Et, Peren=

30: nitas, Wiekuiſtość / Wieczność.

31: Anomalum, latine, Inæquale, a νομος,

32: Lex & α priuandi nota, ſine lex, qua=

33: ſi extra regulam.

34: #Anomalia, inæqualitas, ἀνομάλος,

35: Græce, uerbum anomalum, quod

36: ad communem uerborum uariandi

37: rationem non poteſt applicari, Nie=

38: rowność. Nierowney formy. Niezgo=

39: dny.

40: Anonymum, penultim. corre. od eſt, Si=

41: ne nomine, Bes imienia. Metaphori.

42: Obſcurum, Nieſławny ὀνομα Græce,

43: nomen latine, inde ἀνονυμον.

44: Anſa, fem. prim. Vcho / álbo / Rękoyeść v

http://rcin.org.pl

45: każdego naczinia. Et per Metaphoram,

46: pro occaſione, Prziczina. Vt, Dare

47: Anſam, Dać prziczinę. Accipere an=

48: ſam, Wzyąć prziczinę. Reprehenſionis

49: anſa, Prziczińá ku karániu / álbo / gánieniu

50: kogo.

51: ¶Anſula diminutiuum, Prziczińnká /

52: Vſzko.

53: Anſatus, a, um, Vcháty. Vt, Anſata olla

54: Vcháty gárniec.

Anſer.

strona: 11

kolumna: a

A ante N.

1: Anſer, eris, maſ. tert. Gęś. Anſerculus di=

2: minutiuum, Gąská.

3: Anſerinus, a, um, Gęśi. Vt, Anſerinus a=

4: deps, Gęſi ſmalc.

5: Antæus, Gigas Neptuni ex terra filius,

6: Mąż którego Herkules zabił w potyka=

7: niu w Libii.

8: Antarcticus, Niebieski cyrkiel á okrąg

9: przećiwko południu, Alias, Polus meri-

10: dionalis.

11: Ante, Przed / Vt, Ante domum, Przed

12: domem, Hinc illa figurate compoſita

13: apud Poetas, Ante malorum, pro, An

14: teactorum malorum, Przeſzlych niefor=

15: tun. Præpoſitio eſt accuſatiua, Iungi-

16: tur accuſatiuo temporis, loci, & per=

http://rcin.org.pl

17: ſonæ, Vt, Ante duos annos, Przed dwie

18: má látomá. Ante Iouem nulli ſubige=

19: bant arua coloni, Przed czáſy Iowiſo=

20: wémi nie byłá rola orána. Ante tubam

21: Przed tym niżły zatrąbiono. Ante lu=

22: cem, Przed dniem. Ante pedes eſſe di=

23: citur, quod nobis eſt præſens. Et eſt lo=

24: cutio prouerbialis Terentius. Iſthuc

25: est uidere, ſed etiam illa quæ futura

26: ſunt proſpicere. Item, Ante alios for=

27: tunus. Nayfortunnieyſzi miedzi wſziſt=

28: kiemi. Scelere ante alios immanior o=

29: mnes, Gorſzi y okrutnieyſzi niżli ynſzi wſziſ=

30: cy. Ante pilos uenit prudentia, Persius

31: Prouerbialis loquutio, Przed czaſem

32: mądry. Ante barbam docere ſenes,

33: Prouerb. Gdy młody mędrſzim chce być

34: niżli ſtárzy. Ante uictoriam encomium

35: canere, Prouerb. Przed zwycięſtwem ſie

36: chwalić. Ante myſteria diſcedere, Odeydź

37: niżły ſie rzecz skończy. Prouerbium.

38: #Ante Aduerbium temporis, Przed

39: czaſem. Przed tym. Longe ante, Dawno

40: przed tym. Ante interdum uocat in ora

41: tione Terentius. Nōne oportuit prę=

42: ſciſſe me ante.

43: Antea & Antehac, idem, Ante & Retro,

44: contraria. Vt, Paucis ante diebus, An=

45: nisante paucis, Przed kilkiem lat.

46: Anteactus, Participium ſine uerbo, Ex,

http://rcin.org.pl

47: Ante, & actus, Præteritum ſignificat.

48: Vt, Anteacta uita, Przeſzłych lat żywotá

49: ſwego.

50: Antenna per duplex n, femini prim. Li=

51: gnum per tranſuerſum in malo poſi=

52: tum, in quo uelum alligatur, a cir=

53: cumtenendo dicta, Kij / albo / drewno ná=

54: przeki żaglowego drzewá przywiązá=

55: ne.

kolumna: b

A ante N.

1: Ante, arum, g: f. dicuntur oſtiorum latera

2: Podwoye.

3: #Anta in ſingulari apud Victruuiū

4: legitur, Inde, Antarius, a, um, adiecti=

5: uum. Vt, Antarium bellum, Quodan=

6: te ciuitatem geritur.

7: Antepagmenta. Valuarum ornamenta,

8: Málowanie / álbo / yákie ochędożenie przed

9: domem. Dictum ideo, quod appingan

10: tur ſiue affigantur Antis, id eſt, Val=

11: uis.

12: Antes, ium, maſc. tert. plur. num. tantum

13: Nomen ab Ante deductum quo ſigni

14: ficantur eminentes lapides, aut loca a

15: priori parte domus eminentia. Ganki

16: przed domem Też / Ganki w Ogrodziech.

17: Anthrax gen. maſc. Wągl. Et morbus,

18: qui dicitur Sacer ignis, Swiętego / An=

19: toniego niemoc / Ale właſniey Piekielny o=

http://rcin.org.pl

gień. Eſt etiam genus lapidis, Vulgus

Carbunculum uocat.

Anthracinus, a, um, id eſt, Carbonarius,

Węgliſty. Metaph. Niger, Czarny / Okop

ciáły.

Antraces, penult, prod. Latine, Carbo=

nes, Węgle.

¶Anthracites, Gemma eſt, in qua ue=

luti ſcintille diſcurrere uidentur.

Anthropophagi, Sámoyedź / to yeſt / Ludzie

tákowi którzy drugie ludzie yedzą.

ab ᾽ανθρῶπος quod eſt, homo, & φάγω

comedo, ut, ᾽ανθροπώφαγια, Samoyedze=

nie.

Anthropomorphitæ, Heretici huius no

minis, Kácerze byli / którzy dzierżely yáko=

by też Bóg kſtałt / ciało y ynſze członki czło=

wiecze miał / id eſt, hominibus per im=

nia ſimilis.

Antias, in plurali Antiades, morbus fau

cium, Latine, tonſillę, Wrzody w Gardle

gdy yezyczek ſpádnie á człowiek nie może

dobrze połykáć.

Antiæ, fe. plu. num. tantum. Przedſobnie

włoſy / Warkocz niewieśći / álbo przyprawki.

Antica, fem. pri. pe. prod. Przednia część

káżdey rzeczi.

Anticategoria, fem. pri. Latine, Recrimi=

natio, Odmowá / albo / Odpowiedź na żalo=

bę gdy kto kogo zaś obżałowawa / κατιγοριά

http://rcin.org.pl

50: Græcæ, Accuſatio, & ᾽αντι Contra.

51: Anticatones, Xięgi Ceſárzá Auguſtaſá

52: przećiw Katonowi nápiſáne.

53: Antichthones, ludzie którzi mieſzkáyą ná dru

54: giey częśći świáta. Hoc eſt in Zona Hye=

55: mali, ab ᾽αντι contra & χϱον terra.

Anticyra

strona: 11v

kolumna: a

A ante N.

1: Anticyra, femin. prim. penultima corre=

2: pta, Wyſpá nie dáleko od Macedonii kę=

3: dy wiele korzenia roście Ciemierzice. Vn=

4: de prouerbium. Nauigat Anticyras,

5: Nieſpełnego rozumu człowiek.

6: Antidotum, ti, penult. correpta, neut. ſec.

7: Lekárſtwo przećiwko yádóm. Ex ᾽αντι &

8: δώμαι, id eſt, ex contra & do.

9: Antigerio, Aduerbium, Hnet / skokiem /

10: Pilnie.

11: Antigraphum, phi, neu. ſecun. Zapis ręki

12: właſney. Latine, Exemplum literarum,

13: ab ᾽αντι & γϱάφω, ſcribo.

14: Antilena, æ, femin. pri. Podpierśien / też

15: yárzmo / álbo / chomąto. Sic Poſtilena, Po=

16: chwy.

17: Antiochia, penul. prod. fem, prim. Miá=

18: ſto ták rzekące w Syrij.

19: Antipelargeſis, is, femin. tert. Latine re=

20: tributio penultima correpta, Græcæ

http://rcin.org.pl

21: ᾽αντιπελάργησις Latine, Beneficiorū re

22: tributio, Oddánie / Dobrodzieyſtw od=

23: służenie. Vnde pelargos dictu eſt Ci=

24: conia, quod retribuat parentibus gra=

25: tiam.

26: Antiphraſis, femin. tert. ab ᾽αντι & φρασίς

27: locutio. Gdy przeciwne wyrozumienie

28: nyżły słowá ſamy w ſobie máyą. Sicut bel

29: lum, quaſi minine bellum, Sic & Par=

30: cę, quia nemini parcant.

31: Antipodes penult. correp. Podnożnicy / lu=

32: dzie którzi ná drugiey częśći świátá prze=

33: ćywko nam nogámi ſą.

34: Antiptoſis, penultima produ. femin tert.

35: Casus pro caſu poſitio, Gdy yeden ca=

36: ſus á ſpadek miáſto drugiego bywa wzięt w

37: mowie.

38: Antiquus, a, um, maſcul. ſecun. Stáry / ra

39: re / Metaph. Ważny / Sláchetny / Vt, Ni=

40: hil mihi tua amicitia antiquius, Nic v

41: mnie ważnieyſzego nie yeſt yáko twoyá

42: przyśń.

43: #Compara, Antiquus, Stary. Anti=

44: quior, Stárſzi Antiquiſsimus, Nayſtar=

45: ſzi. Vt, Antiquiſsimę cuiqȝ primum re=

46: ſpondebo, ſubauditur, Epiſtolæ. Item

47: Homo antiqua uirtute & fide, Człowiek

48: wyſokiey cnoty y wiáry.

49: ¶Antiquum, pro, charo, Vt, Patria

50: antiqua, Miła oyczizná. Antiquior Co

http://rcin.org.pl

51: dro. Prouerb. Bárżo ſtáry. Antiquior

52: quam chaos. Aliud Prouerbiū idem

53: ſignificans, Antiquiſsima cura, Pilne

54: ſtáránie / Pieczołowánie.

55: Antiquitas, Starość. Vt, Vltima antiqui

56: tas, Oſtátnia ſtárość. Generis antiqui=

kolumna: b

A ante N.

1: tas ex clariſsimo municipio profecta.

2: Antiquitus, Aduerbium, Z ſtárádaw=

3: ná.

4: Antiquarius, adiectiuum, Vnde Anti=

5: quarij homines, Ludzie / którzi ſtárych o=

6: byczáyow / álbo / słów ſtárádawnych ſą pil=

7: ni.

8: Antiquo, as, are, Verbum, penult. prod.

9: act. prim. Zátrácam / Gładzę / Każę. Pro

10: prie tamen dicitur de legibus, Vt, An=

11: tiquare legem, Zrzućić vſtáwę / Sta=

12: tut.

13: Antiquare tamen, In morem priſtinum

14: reducere, dixit Feſtus, Antiquatio, Ver

15: bale, Abolitio.

16: Antiſtes, com. tert. Biskup / Xiądz / Zwierz=

17: chny pan. Componitur enim, ex, Ante

18: & Sto. Vt, Cicero eloquentiæ antiſtes

19: id eſt. Vindex & Aſſertor.

20: #Legitur etiam apud Ciceronem An

21: tiſta, æ, femin. prim. Xiéni. Opáćycha /

22: Prioryni /

http://rcin.org.pl

Antiſtœchon, neut. ſec. Gdy yedná literá

drugiey mieyſce otrzyma. Vt, Sella, pro

Seda, Olli, pro Illi.

Antithelis, gen. fem. penult. cor. Antithe=

ton etiam dicitur, ab ἀντι, & θεσις PO=

ſitio, Przećiwná rzecz /

Antlia, fem. prim. Zoráẃ / którym ſięgáyą

wody w ſtudni / álbo wiadro.

#Inde Antlare uerbum, Czerpáć. Et,

Exantlare, Wyczerpáć. Et Meta. Wyſſać

álbo wyżyć kogo z pieniędzy. Też zwyczięžić.

Græcum eſt, ἀνταω̃ Exhaurio, & ἀν=

τλημα ἀτας, Czerpánie.

Antonomaſia, Gdy yedno imię właſne miá=

ſto drugiego bywa wſádzono w mowie. Vt

Saturnia, pro Iunone, ſchema eſt.

Antrum, tri, neut. ſe Yáskiniá.

Anubis, maſculin. ſecund. penultima

longa, Bóg Egypsky / którego obras

pśi łep miał / álbo Był málowan ze pśim

łbem.

Anus, ni, gen. maſculin. penultima pro=

ducta, Tył. Zádek / Poſládek / Podex,

idem.

Anus, ui, femin. quart. Bábá / Anicula

diminut. Bábká. Et, Anilis, le, Stáry /

Letny. Aniliter Aduerbium, Po báb=

sku.

Anxius, a, um, Troskliwy / wa / we / Pieczo=

łowity / ab, Ango, gis, ut. Animo anxio

http://rcin.org.pl

53: eſſe, Pieczołowitym być. Oratio anxia,

54: Mowá pilnie vczinioná.

55: Anxietas & Anxietudo, femin. tert. Pie=

56: czołowánie / Stáránie.

#Anxie

strona: 12

kolumna: a

A ante N O & P.

1: #Anxie Aduerbium qualitatis, Pilnie

2: Pieczołowicie. Anxifer Poeticum eſt.

3: Anxur, neut. Miáſto we Włoſzech / przed

4: tym Thárácinią zwano. Też / zrzodło tám=

5: że.

6: Anypodetus. penult. long. Græcum eſt,

7: ἀνυποδιτους, Boſák / Mnich, który ná dre=

8: wnianych trepkách chodźi.

A ante O.

9: Aonia, Ziemiá w Boecij / álbo Tracij / Vnde

10: Muſæ Aonides dicuntur, Et Aonius

11: a, um, Adiectiuum.

A ante P.

12: Apage & Apageſis, pen. cor. Aduerbia=

13: liter, Wies ſie. Idź przecz / Precz s tym

14: Wieś ſie ná dálą / Cum faſtidium ſignifi

15: camus.

16: Apamea, gen. fem. Inſula Tygri fluuio

17: circumfuſa, Wyſpa ták rzekąca / Też / miá=

18: ſto w Bitinii.

19: #Sed Apamia, MIáſto Phrygii.

20: Aparrine, es, femi. tert. Lappæ genus

http://rcin.org.pl

21: Rzeꝑ / Alio nomine Philanthropos di=

22: citur.

23: Apathes, gen. neu. Niemiłoſierny / Nieli=

24: tośćiwy / ab ᾽α & πάθης quaſi ſine affe=

25: ctionibus, & Apathia, Nielitośćiwość.

26: Niemiłoſierność. Et παθεά, Litość.

27: Apella, læ, maſcul. prim, Obrzezániec / Zyd

28: Quaſi ſine pelle.

29: Apelles, Sławny málars tego ymieniá z wyſpy

30: Kao / ták rzekącey.

31: Apoliotos apeliotæ, gen. maſ. Nomen

32: uenti, Wyatr od wſchodu słońca przycho=

33: dzący.

34: Apenninus, pen. prod. gen. maſc. Góry

35: we włoſzech.

36: Aper. maſc. ſecund. Dziki wieprs.

37: Apes uel Apis, fem, ter. Pſzczołá. Apium &

38: apum in genitiuo plurali.

39: #Apes apum ſimiles, Prouerbium.

40: Bárzo ſobie podobni. Apis hoſpitem, Si=

41: ren amicum nunciat. Prouerb. Káżdy

42: mu dobrze ſądźy / álbo / życzy. Siren, autem

43: genus inſecti api non diſsimile.

44: Apicula, diminut. Pſzczołká. Apiacium,

45: Pſzczelnik.

46: Apiarius, Ten który pſzczoły opatrzuye. Pſzcze

47: lars. Bártnik.

48: #Apiatus etiam adiectiue ab Ape.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

Apiaſtra, Auis quæ apes comedit, Alias

Merops, Zołná.

Apiaſtrum & apium, Wrzos / też / Rząſá,

álbo / Opich / Melliſſephilon etiam appel

lantur, ac Mellitena.

Apex, cis, maſ. ter. Wierzch głowy / Też,

ſzpicá / álbo / Wierzcg káżdey rzeczi.

#Apices literarum, Wierzchy v liter / á

punkti nád literámi / rozność znamionuyą=

ce. Et Metapho, Apex ſenectutis, id eſt,

Auctoritas, Poważność. Apiculus ſiue

Apiculum diminut. Guzek.

Apexabo, inis. Kielbáſá krwią nádziá-

na.

Aphracta ſiue affracta aphractorum,

Aperta intectaqꝫ nauigia, Et, Aphractū

etiam dici poteſt ſingulariter.

Aphæreſis, gen. fem. penult. corre. Odyę=

cie yedney litery álbo ſyllábу od początku

słowá. Vt, Temnere, pro contem=

nere.

Aphrodite, Bogini Venus, inde Aphro=

diſia, Lubieżność cieleſna / Ofiárá Bogini

Venus.

¶Aphros autem latine dicitur ſpuma

Inde Aphroditen Venus dicta eſt, quia

ex ſpuma maris concepta fertur.

Aphrica, Lybia, Tryećia część ſwiátá / Di=

cta ab ᾽α & φρικη, frigus, quaſi ſine fri=

gore.

http://rcin.org.pl

31: #Vnde Afer uel Apher, Człowiek z

32: Affriki. Et Africus, a, um, Item, Aphri=

33: canus.

34: Apicæ oues, Máłe owieczki á gołe / to yeſt /

35: które máłą wełnę mayą.

36: Apinæ, penult. prod. Orzech wielmi mięk=

37: ką máyąc ſzczeſzuyę / álbo / skorkę. Metaph.

38: Nie pożyteczne á nie ważne rzeczy. Ab ur=

39: be Apina.

40: Apium, herba eſt folia habens petroſe=

41: lino ſimilia, Opich.

42: Aplanes, penult. produ. Non uagus, ab

43: ᾽α & πλάνη error, & πλάνω̃, Erro, Nie=

44: błądzący.

45: Apluda, Obſoletum nomen, Significat

46: nomen frumenti, Otrębiny.

47: Ampluſte, uel, Ampluſtre, Ochędożenie

48: łodźi.

49: Apocalypſis, ex ᾽απὸ Re, & κάλυπτω̃ Ve=

50: lo, Latine, Reuelatio, Obyáwienie / Ziá=

51: wienie.

52: Apocleti, penul. prod. Táyemni á náypir=

53: wſzi pánowie radni / Vel potius, Tá=

54: yemna rádá / De qua apud Liuium ſæ=

55: pe inuenitur.

Apocope

strona: 12v

kolumna: a

A ante P.

1: Apocope, pen, pro. fem. ter. Odyęcie / álbo

http://rcin.org.pl

odrzucenie yedney litery od końcá słowá /

Vt: peculi, pro peculij. Paragogæ eſt

contraria.

Apocryphus, a, um. Latine abſconditus

Zakryty / Tayemny. Ex ἀπὸ & κρυπτῶ Oc

culto, Abſcondo.

#Sic Apocrypha dicebantur, non ea

quæ ſine authore erant, ſed quibus

publice non licebat uti. Sic libri qui=

dam in Biblijs Apocryphi dicti ſunt

non quod illis non liceat uti, legere

& docere, ſed quod non parem ha=

beant authoritatem cum reliquis libris

ad aſſerenda & confirmanda dogma

ta Eccleſiaſtica. Nam etiam apud He=

bræos libri illi non reperiuntur, ſed

tantum apud Græcos.

Apodes penult. cor. maſc. nominatiuo

ſingulari, Apus apodis, Alio nomine

Cypſelli dicuntur, ex hirundinum ge=

nere.

#Dicti Apodes, quod careant uſu

pedum. Ptacy którzi bárzo krótkie noſzki

mayą / á na ziemię nie prętko pádóyą / bo

zaledwe z Ziemie wſtáć mogą. Irzyko=

wie, którzi ſie w lochach murnych chowá=

yą.

Apodixis, fe. tert. uel, Apodexis, ut qui=

dam uolunt. Latine, Euidens proba=

tio, Demonſtratio, Yáwne / Yáſne á nie

http://rcin.org.pl

32: wątpliwe potwyrdzenie. Vt cum dico:

33: Bis, 4. ſunt 8. Apodixis eſt, quā nemo

34: ſane mentis homo in controuerſiam

35: uocat.

36: Apodoſis, fem. ter. Latine, Redditio, Fi=

37: gura ſeu ſchema, Rethoricum eſt. Od=

38: danie / álbo / przyſtoſowánie rzeczi ku rze=

39: czy.

40: Apodyterium. fem. ſecun. Latine ſpolia=

41: torium, Mieyſce / álbo / gmách w którym

42: ſie w łáźni rospieráyą. Zuwádlnia.

43: Apographum, phi, neut. ſec. Latine, De=

44: ſcriptum, uel. Exſcriptum, ab ἀπὸ &

45: γράφω̃ Scribo, Przepiſánie / álbo / wy=

46: piſánie.

47: Apollo, inis, maſcul. tert. Bóg zdrowia /

48: Praktikowania / y lekarſtwá. Też / Słoń=

49: ca.

50: #Inde Apollinares ludi. Gry á świętá

51: ku czćy tego Bogá wſtawione.

52: Apologia, æ, fem. pri. Latine, Reſponſio

53: ſeu excuſatio, ab ἀπὸ & λόγος ſermo

54: & λογια. Odpowiedź / álbo przećiw yakie=

55: mu oskarżeniu odmowa / wymowká á obroná

kolumna: b

A ante P.

1: Apologus, gi. maſul. ſecun. penul. cor.

2: Wymysłki. Powieść / álbo Bayka / In quo

3: bruta animalia loqui introducun=

4: tur.

http://rcin.org.pl

#Et Apologo, Verbum. Latine po=
ſtulo, ſed raro utuntur Autho.
Apophoretum, αποφόρητον, Dar który
bywał dawan w ſwiętá Sáturnuſowe /
Xiężycá Grudniá / Nowe lato / albo kolędá
Strena, idem.
Apophthegma, atis, neu. tert. ἀπόφθεγμα,
id eſt, Multa comprehendens. Powieść
subtilná á bárzo trafna wielkich a známie=
nitych ludźy.
Apoplexia, æ, fem. prim. ſiue apoplexis,
ab ἀποπλήττο id eſt, ictu conſterno, Po
wietrſne záráżenie / álbo / zábicie / gdy wſzi=
ſtko ciáło zmartwienye / albo / też część á
członek który ciáłá.
Apoplecticus, a, um, Latine, Attonitus,
Powietrzem záráżony. Przeklęty. Item, &
Syderatus dicitur.
Apoſiopeſis, panul. prod. fem. ter. Zámil=
czenie gdy z gniewu / álbo z yakiego po=
ruſzenia wſziſtkich słów nie wymawia. La=
tine, Reticentia. & Obticentia.
Apoſtata, maſcul. prim. penult. cor. ſeu
Apoſtaticus, Latine, Rebellis, Káżdy
który ſtan ſwoy opuśći / álbo z niego yáko
nietráfnie wykroczy / Lázęká, Ex præpo-
ſitione ἀπὸ & σατης id eſt, ſiſto.
Apoſtato, as, are, penult. cor. Latine, Re=
bello. Odſtawam. Vt: Apoſtatare a fœ=
deribus. Zrzućyć przemierze. Apoſtatare

http://rcin.org.pl

35: a regula, Kápicę zrzućić.

36: #Apoſtatrix, in Biblijs.

37: Apoſtaſia, ſubſtan. Latine, Defectio. Od=

38: ſtanie / Lazékánie / yáko bywa mówiono.

39: Apoſtema, atis, neut. tert. panult. produ.

40: Latine, Suppuratio, uel Abſceſſus, Pu

41: chliná / álbo / Nádécie / To yeſt / Gdy skórá

42: od ciáłá odſtánie. Otręt toż znamienuye.

43: Apoſtolus, li, maſ. ſecun. Latine, Legatus

44: ſiue Nuncius, ab ἀποσέλλω̃, emitto.

45: Apoſtół / Poſeł / Legat.

46: #Apoſtolatus, Poſelſtwo / Vrząd Apo=

47: ſtolski.

48: Apotheca, fem. prim. proprie Cella ui

49: naria, Winna piwnicá.

50: Apotheoſis, penult. pro. Latine, Conſe=

51: cratio. Ex ἀπὸ & θεω̃σις Diuinitas, Ká

52: nonizowánie. To yeſt / Poſwięcenie / gdy któ=

53: ry człowiek bywa powyſzſzon / álbo w liczbę

54: ſwiętych wzięt.

Apoſtrophe,

strona: 13

kolumna: a

A ante P.

1: Apoſtrophe, phes, femi. tert. Latine con=

2: uerſio, Gdy rzecz náſzę ku którey yney oſo=

3: bie obrácamy.

4: Apoſtrophus, Latine Auerſio, Accen=

5: tus colliſiuus, in ſine alicuius dictio=

6: nis denotans uocalem præcedentis

http://rcin.org.pl

7: eſſe eliſam. Vt, Tanton pro, tantone.

8: Egon, pro egone.

9: Apello, as, aui, act. coniug. prim. Zowię /

10: Mowię ku komu. Też / W ſądziech Appel=

11: luyę á odzywam ſie / od yednego ſędziego do

12: drugiego. Vt: Paulus appellauit ad Cę=

13: ſarem, Páweł do Ceſarzá áppelował á od=

14: zywáł ſie / álbo / Wybił ſie z ſądu przes áp=

15: pellácią á odzew.

16: ¶Inde appellatio, Ruſznie ſądu / odez=

17: wánie álbo / Appellácia od yednego ſędzie=

18: go do drugiego.

19: #Et Appellatus, Strona która bywa ru=

20: ſzona / álbo przizwána przed ſąd ynſzego ſę=

21: dziego.

22: Appellatiuus, a, um, idem quod com=

23: mune apud Grammaticos.

24: Apricus, a, um, penul. prod. Latine qua=

25: ſi ſine frigore, ſoli expoſitus, a Græco

26: φϱινη, id eſt horror, φ aſpirata con=

27: uerſa in π, Słoneczny. Vt, Apricus

28: locus, Mieyſcá gdzie słońće bárzo bie=

29: ga.

30: Aprici ſenes, Stárzy którzy słońca ſzukáyą

31: Apricor, Verbum, Ná słońcu ſie chowám /

32: Apricabar hodie toto die, Całym dzień

33: dźiś ná słońcu ſtrawił.

34: Apricatio, Ná ſłońcu chowánie.

35: Apricitas, tis, feminin. tertiæ, Pogo=

36: dá.

http://rcin.org.pl

37: Aprilis, lis, maſculin. ter. quaſi Aperilis,

38: quod terram aperiat, Kwiecień Xię=

39: życ.

40: Aptus, a, um, Patricipium, ab antiquo

41: uerbo Apiſcor.

42: #Vnde adiectiuum nomen, Aptus, a,

43: um, Aptior, Aptiſſimus, Godny / ſzłuſzny /

44: Vt, Habilis & Aptus calceus ad pe=

45: dem, Wczáſny bót ná nogę. Aptus ad

46: rem œconomicam, Goſpodárny.

47: Apto ab Aptus deductum. Przykrawam /

48: Przyſtoſuyę / Aptarſe pugnæ, Gotuye ſie

49: ná walkę. Conuium aptare, Bieſiádę

50: nárządźić.

51: Apte, Aduerbium qualitatis, Słuſznie.

52: Aptius, Słuſzniey. Aptiſſime, Náysłuſz=

53: niey.

54: #Et compoſita, Coapto. Yedno s dru=

55: giem przyrownawam.

56: ¶Adapto, Przymierzam.

kolumna: b

A ante P & Q.

1: ¶Ineptus, Niegodny Nietrafny. Et ine=

2: ptio, uide ſupra.

3: Apud, Præpoſitio, V / Vt, Apud domi=

4: num, V Paná. Apud maiores noſtros

5: Zá czáſu náſzich przodków. Is tibi apud

6: me gratias egit, Dźiękowalći przede mną

7: Aut, Quia ſum apud te primus. Terē=

8: tius, W więtſzey powadze vciebie yeſtem.

http://rcin.org.pl

9: Apud ſe non eſſe, & uix apud ſe eſſe.

10: Zapámiętáć ſie. Apud aram conſulta=

11: re. Prouer. Dopiro ſie rádźić / gdy ſie yuſz

12: rzecz poczęłá. Apud Matrem manere,

13: Prouerbium. Swowolnym álbo pieſzczą-

14: cym być. Apud ſimum odores ſpargere,

15: Nietrafnie co czinic. Opák ſie ſprawować.

16: Apud nouercam queri, Nieprziyacie=

17: lowi ſwemu ſie czego skárżyć.

A ante Q.

18: Aqua, æ, fem. prim. Wodá. Aquam igni

19: miſcere, Prouerbium, Przećiwne ſobie

20: rzeczy ziednoczić. Aquam e Pumice po=

21: ſtulare, Tám czego ſzukáć gdzie niemaſz nic

22: Auam in mortatio tundere, Prouer.

23: Próżno czynić. Aqua, aquæ, ſimilis.

24: Prouer. Yáki ſzczep tákie yáblko. Aquam

25: infundere cineri, Prouer. Dopiro gáśić

26: kiedi yuſz zgorzáło. Aqua mulſa, Miód.

27: Aquam cribro haurire, Dármo co robić

28: Aqua niualis Wodá z ſniegu. Aqua in=

29: tercus, Ropá Aqua & igni interdicere

30: Zákląć. Wywołáć. Wypowiedzieć kogo.

31: ¶Aqua pluuia, & aqua cœleſtis, apud

32: Plinium, pro eodem, Inde deriuata.

33: Aqualiculus, Swińskie koryto. Et per Me=

34: taph. Brzuch.

35: Aquagium & aquæ ductus. Huius aquę

36: ductus, Rów którym woda ſchodźi.

37: Aquarium & per diminutionem, Aqua=

http://rcin.org.pl

38: riolum, Naczinie kámienne w którym

39: wodá ſtawa / yákie przi kościelech kropidl=

40: nice byváyą.

41: Aquula, diminutiuum, pro riuulo, Zrzó=

42: dełko.

43: Aquarius, ſignum cœleſte, Wodnik.

44: ¶Aquarius ſulcus, alias Elix, Zagón.

45: Aquarius, a, um, ab, aqua, Vt, Cotes

46: aquariæ, Osły.

47: Aquaticus & Aquatilis, Wodne. To co wo

48: dą żywie.

49: Aquatus, a, um, Wodny / na / ne / Vt, A=

50: quata cereuiſia, Wodne piwo / To yeſt /

51: przebráne.

52: Aqueus, a, um, Vt, Aqueus color, Wo

53: dna máść / Fárbá.

strona: 13v

kolumna: a

A ante Q.

1: Aquoſus, a, um, Gdzie wiele wody yeſt.

2: Aqualis, le, omn. tert. Száflik álbo Mied=

3: nicá.

4: Aquilegium, Mieyſce gdzie ſie wody ſcie=

5: káyą / káłużá też ługowisko.

6: Aquilex, gis penult. prod. Który zrzódł

7: vmie dobywáć. Rurmiſtrz / álbo. wynáydo=

8: wácz wód.

9: Aquor, aris, Czerpam wodę / álbo / Wody

10: przinoſzę.

http://rcin.org.pl

11: Aquator. Czerpácz. Ten który wodę czérpa /

12: álbo / Który woyenny lub wodą zwieżą opá

13: truye. Aquari equos Napoyić konie.

14: Aquatio, uerbale, Nápawánie Vt Liuius

15: Aquatio intra teli coniectum erat, Na=

16: pawánie na ſtrzeleniu z łuku było.

17: Aquila, læ, fem. pri. Orzeł. Vt: Aquilam

18: cornix prouocat. Prouerb. Mnieyſzi

19: ſie ná więtſzego miece. Aquila in nubibus

20: Prouerb. Trudna yeſt rzecz ku oſięgnie=

21: niu. Aquilam teſtudo uincit Prouerb.

22: Gdy mdleyſzi mocnieyſzego podeydzie á żwi=

23: cięży. Aquila Thripas aſpicit Prouer.

24: Gdy kto kogo lekce waży Thrips parua

25: quædam auicula, Aquila non captat

26: muſcas, idem. Aquilam noctuæ com=

27: parare, Nierówną rzecz ku nierowney

28: prziſadzić. Aquilam uolare doces,

29: Vcziſz vbogiego żebráć / Nędznego płákać

30: Aquilæ ſenecta Corydi iuuenta, Pod

31: cżas ſtáry daleko mocnieyſzi bywa / nyżli

32: młody.

33: Aquilinus, a, um, Orłowy / wa / we. Vt, A=

34: quilinus, naſus, Długi załomiony nos.

35: Aquilifer, liferi, penult. cor. Proporcznik /

36: álbo / Chorąży v Rzimiánów. Nam

37: Aquila etiam fuit ſignum legio=

38: num.

39: Aquilo, lonis, maſc. tert. Græce Boreas

40: Wiátr który z pułnocy wieye. Dictus A=

http://rcin.org.pl

41: quilo a uehementiſſimo uolatu inſtar

42: Aquilæ. Siccus eſt & frigidus.

43: Aquilonaris & hoc Aquilonare, Adię=

44: ctiuum, penult. prod. Vt, Regio Aqui=

45: lonaris, Pułnocna kráyina.

46: Aquilonius, a, um, idem. Situs Aquilo=

47: nius, Poległość a stroná przećyw pułno=

48: cy.

49: Aquilus, a, um, pen. corre. Vt, Aquilus

50: color, Brunatna maść.

51: Aquitania, æ, fe. prim. Ziemiá / álbo / Krá=

52: yiná we Fránciei. Alio nomine, Gasko=

53: nią zową. Eſt autem tertia pars Galliæ

54: ſeu Franciæ.

55: Aquitanus uel Aquitanicus, Adiectiua,

kolumna: b

A ante R.

1: Vt, Aquitanus populus, Ludzie z tey

2: kráyiny.

A ante R.

3: Ara, femin. prim. Ołtars.

4: #Sed Hara cum aſpiratione, ſtabu=

5: lum porcorum ſignificat, Swini chlęw

6: Hara, etiam ouium, Owczárnia. Nec

7: aram nec fidem habet, Prouerb. Nie

8: tylko zły ále też y lżywy. Pro aris fociſq;

9: certare, Prouerb. Táko wlaſność ſwą /

10: yako y o rzecz poſpolitą walczić.

11: ¶Ara, pro refugio, Vt, ad Aram le=

12: gum profugere, Do práwá ſie vciec / ál=

http://rcin.org.pl

13: bo práwem ſie obchodźić. Vſqꝫ ad aras eſſe

14: amicum, Vprzeymym prziyacielem być.

15: Et Aram tenere, Bogiem á práwem ſie

16: cieſzić.

17: Arabia, æ, fem. prim. Kráyiná miedzi In=

18: dią y Egyptem.

19: ¶Eſt autem triplex, Arabia felix, in=

20: ter ſinum Arabicum & Perſicum, A=

21: rabia deſerta, finitima eſt Meſopota=

22: niæ, Arabia petrea, finitima eſt Pale=

23: ſtinæ.

24: Arabs, Człowiek z tey Ziemie / Arábczik.

25: ¶Eſt autem Adiectiuum Arabs, Vt,

26: Arabs uir, Aranski mąż. Arabs mu=

27: lier, Arábska niewiáſtá. Arabs ani=

28: mal, Arábskie zwierzę. Inde & alia Ad=

29: iectiua, Arabius, & Arabicus,

30: ¶Arabice, pro Odorate quod in A=

31: rabia plurima aromata creſcant, Ara

32: bicus tibicen, Prouerb. Który zawżdy

33: yednę pioſnkę ſpiewa. Arabum Gazæ.

34: Prouerb. Wielkie bogáctwá. Et, Arabis

35: fluuius eſſe uidetur, Et apud Plinium

36: lib. 7. Sarbis ſcribitur.

37: Aracynthus, maſc. ſecund. Górá ták rze=

38: kąca w Akárnániey.

39: Aranea, fem. prim. Páyąk / Aranearum

40: telas texere. Prouerb. W niwecz co czi=

41: nić / albo / Prożną robotę robić. Araneas

42: eijcere, Leniwſtwu á plugawſtwu ſie od=

http://rcin.org.pl

43: yąć

44: Araneoſus, a, um, Vt, Araneoſus caulis, Páyąkowi podobien. Araneoſus uomi=

45: tus. Prouerb. Plugáwſtwo.

46: #Araneolus etiam in maſc. gen. dici=

47: mus. Páyąk. Et Areneola, læ, diminu=

48: tiuum, Páyączek.

49: Araneum, ei, o, pe. cor. Vitium peculia=

50: re oliuis & uitibus, cum ueluti telæ in=

51: uoluunt fructum & abſumunt.

52: Araris, maſ. ter. pen. cor. Rzeká we Fran=

53: ciej álbo / Gálliey / Fluuius Narbonenſis

54: in Rhodanum influens.

Ararus

strona: 14

kolumna: a

A ante R.

1: Atarus, pen. correp. Schytarum fluuius,

2: Tátárska rzeká.

3: Arbitror, aris, Mniemam / Sądzę / Niekie=

4: di / Baczę / Rozumiem.

5: ¶ Et, Arbitrari, dicitur, Iudex, Cum

6: ſententiam dicit, Inde, Arbiter, Sędzia

7: álbo / yednacz ná którego ſie obie ſtronie do=

8: browolnie zdawáyą.

9: ¶Et, Arbiter, idem quod teſtis, ſeu

10: præſes, Vt, Dij fœderum arbitri,

11: Sine arbitris, Ab arbitris remotus

12: locus, Et, Loca ab Arbitris libera,

13: Oſobliwe á táyemne mieiſcá. Arbiter ini=

14: tiationis, Krzeſny ociec / álbo / mátká krze=

http://rcin.org.pl

15: ſna.

16: Arbitrium, Sentencia / álbo / wola ſędzie=

17: go / aut alicuius alterius, Vt, In Arbi=

18: trio ſtat Iudicis, Tá rzecz ná woléi ſę=

19: dziego yeſt.

20: Arbitrium etiam, Mniemánie / Wi=

21: dzenie / Vt, Hoc eſt arbitrium iudicis,

22: To yeſt mniemánie ſędziego. Pro ſuo ar=

23: bitrio facit, Po ſwey woley czini Et, Suo

24: Arbitratu, idem, Wola.

25: Arbitrium etiam, Sąd / Vt, Ad Arbitriū

26: ſuum ſententiam dicere, Po woley ſwey

27: oſądźić. Et, Ad Arbitrium ſuum reuo=

28: care, Rzecz w ſwóy ſąd wźyąć. Iudicio

29: arbitrioqꝫ noſtro ludemus. Obierzem

30: álbo / wymyſlnym ſobie yáką grę wedle náſzey

31: woley. Mentes iudicum ad Arbitrium

32: ſuum mouere, Sądu ku ſwey ſtronie ná=

33: chylić / nákłonić. Ad alicuius Arbitrium

34: & nutum totum ſe fingere. Na wolą ſie

35: cziyę rozdáć / álbo / czinić co ón chce. Filij ad

36: Arbitrium parentum ſuorum uiuere

37: debent, non ad ſuum, Dzieći nie wedle

38: ſwey myſli / ále wedle ſtárſzich ſwoyich wo=

39: ley mayą żyć á ſpráwować ſie Ad Arbi=

40: trium mulieris uiuit / Wedle woléi nie=

41: wiáſty żywuie Arbitrium eius eſt de Re=

42: pub. Ná nim rzecz poſpolita wiśi á poło=

43: żona yeſt. Non ueſtri Arbitrij eſt, Nie

44: ná was tá rzecz leży / Nie w wáſzey mocy

http://rcin.org.pl

45: tá rzecz yeſt.

46: Arbitrium recipere, Rzecz ná ſię przyiąć.

47: Arbitramentum, pro Arbitrio inu=

48: ſitate dicitur.

49: Arbitratus huius Arbitratus, Mniemá=

50: nie / Widzenie / Oſądzenie. Arbitrari ex

51: bono & æquo, Spráwiedliwie oſądźić.

52: Arbitrari etiam cenſere, idem apud

53: antiquos.

54: Arbor, ris, femin. tert. Drzewo.

55: Arbos etiam in nominatiuo dicitur

56: Arboſes, pro Arbores antiqui dixere

kolumna: b

A ante R.

1: ¶Arbore deiecta quiuis ligna colli-

2: git, Prouerbialis locutio, Po plebano=

3: wey ſmierći / każdy w yego ſtodole rad mło=

4: ći. Arbores transferre, Prouerb. Ná

5: ynym ſie mieiſcu ſiedlić. Arbores cadunt

6: poſt folia, Ze dzdzu pod rynne vſtąpić / Z

7: małego nięſzcześćia w więtſze vpáść. Ar=

8: bores in quincuncem diſponere, Ar=

9: bores rumpotinæ, Szczepy.

10: Arbor, etiameſt, Malusnauis, Máſzt ná

11: którym żagiel wiśi.

12: Arborarius Adiectiuum, Vt, Arbora=

13: rius picus, Dzięciół.

14: ¶Arboreus, aliud Adiectiuum, Vt,

15: Arborei fœtus, Owoc drzewny. Arbo=

16: rea cornua ceruorum, Gáłęźiſte rogi

http://rcin.org.pl

yelenie.

#Et Arborius, a, um, Vt, Arborius

falx.

Arborator, toris, maſcul, tert. Ogrodnik

Winars / ten który ſad opátrzuye.

Arbuſtula & Arbuſcula, diminut. pro

Arbore, Drzéwko / Arbuſculæ palmites

Látoroſli.

Arbuſtum, ti, o. Sad / Szczepnik. Poma=

rium uulgo dicitur.

Arbuſto, as, aui, neut. prim Szczépię.

Arbuſtinus Adiectiuum, Vt, Arbuſtina

uitis, Chmielowa mácicá. Et, Arbutum

pomum rubrum ſylueſtræ, Orodon

Plinius uocat, Et, Arboreſco, Roſtę yáko

drzewo. Arbuſtum, Arboretum, & Ar=

buſtium, idem.

Arca, æ, fem. prim. Skrzyniá / Vt, Arca

ueſtiara, Skrzinia ſzátna.

¶Item, Arca, pro monumento uello=

culo, in quo mortui conduntur in ter=

ra, Trumná w którey vmárłe chowáyą.

Arcula, diminutiuum, Skrzinká.

Arcella, læ, aliud diminut. Skrzineczká.

Arcularius, Teſars / Stolars.

Arcadia, Krayiná w Polopeneſu / álbo / w Gre

ciei / pars Achaiæ, Arcadiam poſtulare

Prouerb. O wielkie ále nieużyteczne ſie

rzeczy ſtáráć. O tytuł tylko ſtać króm pożitku

¶Vnde, Arcas & Arcadicus, Niektóry

http://rcin.org.pl

47: z tey zyemie. Vt, Arcadium germen,

48: Gruby gbur / Grundichwał / Proſtak. Arca

49: des imtari, Ynym być pożyteczniey ſzym

50: niźli ſam ſobie. Arcades enim ſolebant

51: alienis auſpicijs & nomine tituloq3

52: bella gerere.

53: Arcanus, a, um, Tayemny / na / ne / Et. Arca=

54: num ſubſtantiuum, Táyemnicá / Senſus

C 2 Arcanus

strona: 14v

kolumna: a

A ante R.

1: arcanus, Skrite / álbo / trudne wyrozumie=

2: nie. Homo arcanus, Człowiek skryty á

3: ćichy ſam w ſobie.

4: Arcane, Táyemnie Arcanius, Tayemniey.

5: Arcaniſsime, Naytáyemniey. Aduerbiū

6: ¶Et Arcano etiam Aduerbium, Vt,

7: Arcanius tecum agam alias, Ynſzym

8: czaſem więcey á tayemniey o tym ś tobą bę=

9: dę ſpráwę miał /

10: Arceo, arces, arcui, arcitum, ſupinum ra=

11: riſsime lectum, Niedopuſzczam / Powścią

12: gam. Vt, Arcere a progreſſu, Niedo=

13: pyścić dáley iść. Arcere aditu domini,

14: Przeſzkádzáć prziſtępu do páná. Arcere

15: Solem, Słońce záćmić / Zásłonić komu od

16: słońcá. Homines arcere ab improbita=

17: te, Od łotroſtwá odwodźić. Ferro contu=

18: meliam arcere, Ręką a mieczem o dobrą

http://rcin.org.pl

19: powieść / á ſławę ſwą czinić.

20: #Et compoſita, Abarceo, Odganiam

21: Coherceo, Vſmierzam / Vſpokoyam / Pow=

22: ſciągam.

23: ¶Item, Exerceo, es, ui, itum, Cwiczęſie

24: Karzę / Trudność zádawam. Artem ex=

25: ercere, Cwiczić ſie w naukach. Exercere

26: ſimultatem cum aliquo, Nieprziyáśń

27: mieć s kiem. Quæſtionem exercere, Di=

28: ſputować á gádáć ſie o yákie rzeczi. Iſtud

29: uocaculum diu me exercuit, Długom

30: myśliłnád tym słowem. To słowo trudnoś=

31: ćimi zádáło. Exercere diſcipulos, Cwi=

32: czić vczinie w nauce Exercere uires, Mo=

33: cować / álbo / ſiłować ſie Vocem exercere

34: Vczić ſie ſpiewać / Głos nápráwiáć. Iuſti=

35: ciam exercere, Iudicium exercere.

36: Spráwiedliwość czinić. Stylum exer=

37: cere, Cwiczić ſie w piſaniu.

38: #Vnde, Exercitatus, a, um, Participiū,

39: Wyćwiczony. Vt, Exercitatus in re mi=

40: litari Dobrze w rzeczach walecznych wyć=

41: wiczony. Multa lectione exercitatus,

42: Wiele czitáyąc w náukach wyćwiczony.

43: #Et Exercitus, tus. ui, quart. declina,

44: Woysko / Záſtęp.

45: ¶Exercitium, Cwiczenie.

46: #Item, Exercito, Frequentatiuū, Pil=

47: nie ſie ćwiczę. Vnde Exercitatio, Cwi=

48: czenie / Exercitatus, a, um, Wyćwiczony /

http://rcin.org.pl

álbo / ćwik / yáko też niektórżi mówią. In do

cendo exercitatus. Dobry wymowcá /

Wyćwiczony w mowie. Curis exercita=

tus, W pieczołowániu nálożony.

#Excitator uerbale, Poduſzczenie / Ten

który kogo poduſzcza.

Arceſſo. is, iui, ere, Záwołáć. Przeziwáć O=

skárżyć. Ab aratro arceſſebantur qui

kolumna: b

A ante R.

Conſules fierent. Od pługá do rády wzy=

wano. Arceſſere ad ſocietatem labo=

ris, Ku rátunku w pracey wezwáć In pa=

triam arceſſere Wezwáć kogo do oyczíz=

ny. Piſáć do kogo áby ſie náwrocił do oy=

czizny.

#Item, Arceſſere pro aduocare, Cau=

ſam ſibi mortis arceſſere, Sam ſobie w

ſmierći być winiem. Arceſſere aliquem in

ſummum periculum capitis, O śmierć

álbo / ku niebeſpieczności ſmierći kogo prżi=

práwić. Arceſſere a capite rem aliquam

Rzecz od początku począć

¶Arceſſere interdum accuſare ſignifi=

cat et ablatiuo iungitur cum genitiuo.

Iudicio capitis arceſſere, Stać komu o

głowę. Cicer. Dum ipſe alterum ambi=

tus crimine arceſſeret. Aliquem iudi=

cio arceſſere, Oſkárżić kogo w ſądzie.

Ipſe ſibie periculum arceſsiuit, Sam ſie

http://rcin.org.pl

21: w tę niebezpieczność / álbo w vpádek wdał.

22: Arcera, æ, femin. prim. ab Arca dedu=

23: citur, Nakryty wóz. Rydwam. Quo uehi

24: culi genere ſenes & ægroti cubantes

25: uehebantur.

26: Archetypus, pi, maſcul ſecund. pen. cor=

27: Latine exemplaris, Przykładny ex ἀρχη

28: principalis & τὺπος figura Archety=

29: pi amici per Metaph. pro ueris & inti=

30: mis Archetypæ nugæ, Práwie tákie po=

31: wieśći / yakie mogły być od ſámego miſtrzá

32: wymyſláne.

33: Archaiſmus, mi, maſcul. ſecund. Latine

34: antiquitas, Figura apud Grammati=

35: cos, Stároſwieckie mówienie / Gdy oby=

36: czáimi ſtárych mówią.

37: Archiater, maſcul. ſecun. Græce, Archi=

38: atros, Latine medicorum princeps,

39: ἰατρος Medicus, & ἀρχος, Princeps,

40: Lekars naywyſzſzy.

41: Archigrammateus, m. ſ. Latine, Princeps

42: ſcribarū, Kánclers / ab ἀρχος Princeps

43: & γράμματεος Scriba, Notarius.

44: Archimagerus maſcu. ſe. pen. pro. Latine

45: Princeps, uel, Magiſter coquorum, ab

46: ἀρχος Princeps & μάγειρος Coquus

47: Kuchmiſtrs.

48: Architectus & Architector, Latine Prin=

49: ceps fabrorum, ab ἀρχος Princeps

50: & τὲκτον faber, Cieſielski miſtrs.

http://rcin.org.pl

51: Architecton, Miſterſtwo / álbo / nauká oko=

52: łu bydowánya.

53: Architector, aris, uerbum depon. prim.

54: Buduyę. Et Metaphor. Poduſzczam /

55: Prziczinę dawam. Vt, Architectus ſce=

leris

strona: 15

kolumna: a

A ante R.

1: leris, Prziczińá złośći / álbo / Poduſzczićiel.

2: Architectari uoluptates, Biedſiádować

3: Roskoſzy poczináć.

4: Architectonicus, a, um, Co ku tákowey

5: nauce zależy. Vt Architectonica ſecuris

6: Topor cieſielski. Et Architectonice idē

7: quod architectura. ᾽αρχιτεκτωνηκη.

8: Architriclinus, ni, maſ. ſe. Latine princi=

9: palis in aula diſcumbentium, compo=

10: nitur ab ᾽αρχὴτρεῖς & κλινη. Ideſt, Prin=

11: ceps trium lectorum, Márſzáłek.

12: Archiuum, pen. prod. neu. ſecun. Latine

13: Tabularium, Mieiſce / álbo / skliep / w któ

14: rym Ziemskie / álbo / mieſckie / álbo / też Kon=

15: ſiſtorskie Xięgi chowayą. Cancellaria /

16: álbo też Conſiſtors.

17: #Item monumentorum publicorum

18: receptaculum, Poſpolity skarb.

19: Archus, Latine, Princeps. Xiążę. Vnde

20: multa compoſita, Patriarcha, Nay=

21: wyſzſzy ociec álbo / przodków náſzich przo=

http://rcin.org.pl

22: dek.

23: Arcio, is, iui, ire, itum, obſoletum, pro

24: indere, & adigere, Przipędzam / Przići=

25: skam.

26: Arcto, as, are, act. prim. Ciſnę / Potłoczam.

27: Arctus, a, um, Ciáſny. Arcta uia. Ciáſna

28: drógá.

29: ¶Compoſita, Coarcto, Ciſnę weſpołek

30: quidam ſine e ſcribunt.

31: Arctos, gen. fem, Latine, Vrſa. Wóz nie=

32: bieski / albo Niedźwiedź yáko niektórzi zo=

33: wą / Známię ſiedmi gwiazd niebieskich ná

34: pułnocy ſwięcących.

35: ¶Vnde Arctos ſeptemtrionalis, Nie=

36: bieskiwoś ná pulnoćy.

37: Arcticus, a, um, & Arctous, Pułnócny.

38: Arctica regio, Pułnócná kráyiná.

39: Arctophylax, alias Bootes, Woźnicá te=

40: go wozu ſiedmi gwiazd. Maluczka gwia=

41: zdeczká nád ſrzednią gwiazdą / które ko=

42: niámi zowá ἄρκτος Vrſa, & φυλαξ cu=

43: ſtos.

44: Arcturus, Gwyazdá zá ogonem niebieskie=

45: go wozu / ták rzeczona.

46: Arcus, ci, maſ. ſec. Luk / też skliep / álbo pod=

47: ſienie yáko w miesćiech przed domy bywá=

48: yą.

49: Arcuatus, a, um, Zákrziwiony / załomio=

50: ny / yáko sklepy byváyą.

51: Arcus, ponitur pro iride, Tecza / ſed fere

http://rcin.org.pl

52: additur, Adiectiuum cœleſtis.

53: Arcuo, as, aui, Nakrziwiam / Náginam /

54: záskliepiam. Arci pro Arcus in plurali

55: dixit Varro.

56: Ardea, æ gen, epicœni, Cząplá.

kolumna: b

A ante R.

1: Ardeola dimin. Item, Ardea urbs in Ita=

2: lia, non procul a Roma.

3: Ardelio onis, maſc. tert. Nátręt. Wſze=

4: tecznik / Ten który ſie w każdą rzecz w=

5: trącá á wmieta

6: Ardeo, es, arſi, neut. ſe. Gorę. Metapho=

7: żądam / chćiwością palam / Ardere amore

8: Szalenie / álbo / gorąco miłować á Miło=

9: ścią paláć Ardeo te uidere, Wielmi cie

10: żądam widzieć. Ardet ad ulciſcendum

11: animus. Vmysł pala á wolą ma ſie pom=

12: ścić. Cum cuncta bello arderent, Gdy

13: ze wſząd woyna náliegałá. Cura ardere

14: Lakomſtwem być zárázonym / Mrzeć ná

15: groſz niekórzi mówią. Flagitio ardere,

16: Ná złość ſie wydać. Ardere ſtudio &

17: amore alicuius. Wielmi kogò miłować

18: Zyczliwym á vprzeimem mu być.

19: ¶Ardens purpura, Piękney á gorącey

20: máśći Szárłat.

21: Ardeſco, Zágorywam ſie / Zápalam ſie.

22: Ardor, Chuć. Chćiwość. Gorącość / Znóy.

23: Solis ardore torreri, Ogorzeć. Opa=

http://rcin.org.pl

24: láć ſie ná słońcu.

25: ¶Ardor animi conſedit, Przeſtałá / ál=

26: bo / wyśiliłá ſie chćiwość. Ardor ocu=

27: lorum, Zápalenie oczu.

28: Ardens Participium, Goreyąć Ardens

29: equus ad curſum, Czyrſtwy koń / álbo /

30: Chćiwy ku biegániu. Ardentes literæ,

31: Gniewny liſt. Oratione ardenti allo=

32: quutus eſt illum, Surowie á s gniewem s

33: nim mówił.

34: Ardenti ſtudio facere officium ſuum

35: Pilnie á ochotnie ſie w ſwym ſtanie ſpra=

36: wować.

37: Ardens nomen ex Participio, ut, Arden=

38: tiſſime diei horæ.

39: Ardenter, Gorąco / Ardentius, Gorącey.

40: Ardentiſſime, Naygorącey / Aduerbi=

41: um.

42: Arduus, a, um, Cięſzki / Wyſoki. Trudny.

43: Opus arduum, Cięſzka á trudna rzecz=

44: Magna & ardua cogitatio, Wielkie á wyſokie myſlenie.

45: Arduus aditus, Trudny prziſtęp. Diffi=

46: cilis aſcenſus & arduus, Trudne á

47: cięſzkie wſtąpienie.

48: Arduitas id eſt altitudo, Wyſokość.

49: Ardue Aduerbiū, Trudnie / albo / ś trud=

50: nością. Sipontinus ſine authore.

51: Area, æ, femin. prim. Siedlisko / Plác.

52: Græce Platea, Mieiſce krom budowánia.

53: Area in hortis, Groby / álbo oźimki w

http://rcin.org.pl

54: ogrodziech ná których kwiatki y rozmáyite

55: ziela ſiewáyą.

C 3 Area

strona: 15v

kolumna: a

A ante R.

1: Area, genus morbi in capite, Gdy kto

2: głowę oblázłą ma / niekiedy łyſy.

3: Area, Boyewisko / Klepisko / albo Gumno

4: w ſtodole / ná którym młacáyą.

5: Areator, Młocars / álbo / młocek.

6: Areola, læ, diminutiuū, Plácik. Gumienko

7: Arena, quere infra Harena, nam qui=

8: dam cum aſpiratione ſcribendum

9: putant.

10: Arelate, Miaſto w Delphinacie we Fránciei

11: Vulgo, Arle.

12: Areo, ui, ere, neut. ſecund. Schnę.

13: Areſco, Vſycham.

14: Aridus, a, um, Suchy / a / e.

15: Ariditas, Suchość Obareſco circum=

16: quaqꝫ areſco. Wkoło obſycham / Calepin.

17: Arefacio eci, actum, Słiſzę.

18: #Exareo & exareſco, Wyſicham.

19: Aritudo, penult. prod. ſe. tert pro Ari.

20: ditate, Suchość.

21: Areopagus, maſc ſe. Vlicá ták zwána w

22: Atheniech Latine uicus Martis, ab

23: ᾽άρις Ars & παγος uicus. A templo

24: Martis ſic cognominatus, Vbi cauſæ

http://rcin.org.pl

criminariæ & capitales iuducabuntur.

Areopagita, Sędzia z tych którzy ná táko=

wy ſąd byli wyſádzeni. Et, Metaph. Nie=

litośćiwy / Niemiłośierny człowiek.

Areopagita taciturnior, uel ſubtilis

or. Prouerb. Milczący który nie ták łat=

wie s słowem wyleći.

Aretalogus, Latine de uirtute loquens

ἀρετη enim uirtus & λόγος ſermo.

Alias, Loquax & garrulus in oſten=

tatione uirtutis, Chełpliwy, który o ſobie

wiele dzierży / á o ſwoyich dzieyách powie=

da.

Argema, tis, femin. tert. morbus ocu=

lorum, Albugo Latine. Græce λευκο=

μα, Bolénie oczu. Kroſtká w oczu.

Argentum, ti, n. ſe. Srebro. Argenti fon=

tes loquuntur. Dufa w ſwoye bogáctwá.

Argentum, pro nummo Argenteo, Groſz

Mińcá.

Argentum paſtilatum, Srebro w bláchách

yáko ye przedawáyą.

Argentum etiam pro ſuppellectili ar=

gentea, Srebrna służbá.

Argentarius, Menſarius, Nummularius

Myncars ten który nád tym ſiedźi áby

myńcę zá myńcę dostawał. Vnde facere

argentarium, S myńcámi ſie obchodźić.

Argentarium auxilium, Pieniężna pomoc

Commeatus argentarius, Pieniądze

http://rcin.org.pl

55: ná ſtráwę ná drógę. Inopia argentaria

56: Nędzá bes pieniędzi.

kolumna: b

A ante R.

1: ¶Argentarium diſſoluere, Prouerb.

2: Spuśćić Vrząd odmieniánia myńce / ál=

3: bo przed długi zbiezeć.

4: Argentaria, ſi abſolute ponitur ſubau=

5: diendum est fodina, Złote góry / w któ=

6: rych żłoto kopáyą.

7: Argentarius, a, um, adiectiuum. Vt, Ar=

8: gentina taberna, Wárzſtát / álbo / Dóm

9: kędy myńce odmieniáyą.

10: Argentaria ſubſtantiue, Wymieniánie /

11: álbo przemienianie myńce.

12: Argenteus, a, um, Srebrny. Argenteum

13: poculum, Srebrny kubek.

14: Argentatus, a, um, ut argentati milites,

15: Zołnierze krórzi dla pieniędzi służą.

16: #Argenteus puteus loco & ironiκῶς

17: dicitur pro magno poculo, Argen=

18: teum folium, Srebro malárskie. Argen=

19: teis haſtis pugnare, Prouerb. Odkupić

20: ſie / álbo / przenáyąć kogo.

21: Argentoſus, a, um, Vt, Aurum argen=

22: toſum, Złoto s ſrebrem pomieſzáne.

23: Argentum uiuum Zywe ſrebro / Rtęć.

24: Argiletum, ti, neut. ſec. Mieiſce ták zwáne

25: w Rzimie nie dáleko od páłacu gdzie Xię=

26: gi legawáły / Konſiſtors też zową. Et Ar=

http://rcin.org.pl

giletanæ tabernæ, dictæ a loco illo.

Argilla, femin. prim. Gliná.

Argillaceus, Gliniány.

Argilloſus, Gliniáſty.

Argo, gen. fem. Nauis qua Iaſon cum

alijs heroibus nauigauit in Colchum

Lódź Yaſonowá.

Argonautæ dicti ſunt, qui nauigarunt

in Argo.

Argos, gen. neut. in plural maſc. Miáſto

w Greciey / które teras Moreą / przed tym

Peloponeſus zwano.

Argolici & Archiui, id eſt. Græci & Ar=

golidæ idem, Grekowie.

Argopelaſgi, id eſt, Theſſali.

Arguo is, iui, Adiect, tert. Karzę. Láyę.

Złorzeczę też Diſputuyę.

Arguo & Purgo ſunt contraria.

Arguere aliquo crimine, Dać komu

winę / álbo Kogo mieć podeżrzánego w

czym złym. Ex moribus arguere aliquē

Z óbyczáyów kogo káráć / álbo / o kim ſą=

dźić. Arguere furti. W złodzieyſtwie

komu dáć winę.

Arguens Participium, Karząc.

Argumentum, Potwierdzenie. Dowód /

tez ſummá á ktotkie námiánowánie / co ſie

w káżdy rzeczy dzieye. Vt, Argumentum

Virgilij, Summá krotkiemi słowy ogár=

niona co ſie w całym Wergiliuſie wypiſuye

http://rcin.org.pl

¶Item

strona: 16

kolumna: a

A ante R.

¶Item argumentum dicitur, Wymy=
ſłona yáka rozmowá / álbo / ſpráwá / ále /
wſzákże prawdzie podobna / Vt, ſunt in Co
medijs.
Argumentor, aris, Verbum deponen.
prim. Diſputuyę / Dowodzę rzeczy.
Argumentatio, Dowodzenie / álbo / potwier=
dzenie rzeczy.
Argumentoſus, a, um, Dowodny. Argu=
mentoſa oratio, Gruntowna á dowodna
rzecz á mowá.
Argutus, a, um, Mądry / Oſtrego rozumu /
też Subtilny y chytry.
Argutus & subtilis homo. Człowiek mą=
dry á oſtrego rozumu. Literæ argutæ,
Mądry liſt, Arguti oculi, Ostre oczy.
Arguta uox, Głosny á przeſtworny głos
Argutum caput, Mądra głowá
Argutulus diminutiuū, Et, Argutia,
Mądrość / Subtilność.
Argutor Verbum, Subtilnie co czinić.
Vnde ARGVTATIO.
Argus, Imię mężá który ſto oczi miał.
Argyraſpis, maſ. ter. Latine, Argenteum
clupeum gerens uel habens, ἀργυριον
enim, latine Argentum, & ἄσπυρ ſcu=

http://rcin.org.pl

tum eſt, Srebropáweżnik.

Argyritis, gen. fem. Srebrna piáná.

Aricia, gen. fem. Miáſto we włoſzech. Vn=

de ARICINVS.

Aries m. ter. Báran / Skop nie cziśćiony / nie

klieśniony / też naczinie álbo dziáło którym

mury tłuką á łamią / y miaſt dobywáyą.

¶Arietem emittere. Prouerb. Odpo=

wiedzieć. Nam Fœcialis bellum indi=

cens arietem in hoſtium fines mittebat

Aries, ſignum Zodiaci circuli unum e

duodecim, Báran / álbo / Skop / niebieskie

známię.

Aries eſt etiã piſcis marinꝰ, Morski báran

Arieto, Walczę / Przewrácam / Szturm do

muru przipuſzczam.

¶Arietare per Metaph. Tłuc / Puſtoſzić.

In portam arietate, Szturm przipuśćić /

álbo / ſturmować ná branę. Et, Arietarius.

a, um, To co ku ſturmowi należy.

Arietinus, a, um, Vt, Caro arietina, Bá=

ránie, álbo / Skopowe mięſo.

Arimaſpi, Ludzie w Tátárzech ták rżękący,

którzi tylko yedno oko máyą w czele / á s

Gryffy záwżdy walczą.

Ariminum, Miáſto we włoſzech nie dáleko

od Ráwenny.

Ariſta, f. p. Kłos. Ariſta pro frumẽto, żyto

Ariſtarchus Grammatyk tego ymienia który

Homeruſowe Xięgi gánił. Vnde Ari=

http://rcin.org.pl

kolumna: b

A ante R.

ſtarchus pro cenſore accipitur, Sędziá

Poprawiácz.

Ariſtocratia, fem. prim. Latine Optima=

tum principatus, ubi Optimates rem=

pub. tractant, ab ἄριστον optimum &

κρατος imperium, Regiment. Rzą=

dzenie. Pánowánie gdzie znamienitſzi z lu=

dźi Rzecz poſpolitą ſpráwuyą.

Arithmetica, Latine numeralis ſcientia,

ἀριθμος enim Græce, Numerus,

Vnde Arithmetica, Rechmirſtrska nau=

ka Liczbá. Algarychmus, Vide ſupra in

ALCHIMIA.

Arma, neut. ſec. armorum pluraliter tan=

tum, Woyenna broń / Zbroyá. Dare ar=

ma alicui cōtra alterum, Dodáć zbroye

Portare arma, Diſcedere ab armis,

Ziednáć ſie. Prouocare armis aliquem

Wywábiáć kogo ná rękę / álbo ku bitwie.

#Itē Arma, Káżdego rzemiosłá naczinie.

Arma ruſticorum, Chłopski ſprzęt.

Arma coquinaria, Kuchenny ſprzęt. Ar=

ma nautarum, Lodźi / wiosłá / y ine rzeczy.

Arma ſtudioſorum, Xięgi. Arma ton=

ſoria, Brzitwy / nożice. Vocare ad arma

Ná trwogę zátrębić / albo / w bęben vderzić /

ku bitwie ná gwałt zázwonić. Armis elo=

quentiæ cauſas tueri, Wymową rzeczi

http://rcin.org.pl

29: brónić.

30: Armarium, Szpiżárniá. Almária / też cho=

31: wánie wſzelakich rzeczy.

32: Armariolum, diminutiuum.

33: Arma, as, are, act. p. W zbroyę ſie vbieram

34: Arnari ſpe, Dobrey nádzieye dodáć.

35: ¶Armare aliquem in Rempub. Prze=

36: ćiw rzeczy poſpolitey kogo poduſzczić. Pe=

37: riculum mihi eſt ab eo, quem ipſe ar=

38: maui, Muſzę ſie ſtrzedz á chronić tego /

39: któregom ſam wſpomogł. Armare naues,

40: Ló́dźi nágotować. Armare onerarios

41: currus. Ná wozy skárbne vkładáć. Arma=

42: re ferrum ueneno. Miecz / albo / drzewce

43: yádem nápuśćić / álbo / pomázáć. Accuſa=

44: torem armare omnibus rebus, Po=

45: wodną ſtronę potrzebnémi rzeczámi ku

46: práwu opátrzić. Aliquem armare, pie=

47: tate atq; religione, Náuczić kogo wiáry

48: nabożeńſtwá y bogoboyności.

49: Armatus Participium, a, um, W zbroyę

50: vbrány. Armata muris urbs, Miáſto

51: murem obwiedzione. Armatus animo &

52: audatia, Smiały. Armata dicebatur,

53: uirgo ſacrificans cui Lacinia toga e=

54: rat in Humerum reiecta, Feſtus.

55: Armatus, huius Armatus, idem quod

56: armatura.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

A ante R.

1: Armatura, ræ, femin. prim. Zbroyá y wſze=

2: láki woyenny ruſtunek á naczinie.

3: Armaturæ leuis milites, Rycerſtwo

4: lekką zbroyę máyące / yako huſárze. Leuis

5: armaturæ oratio, Metaph. Lekka á pro=

6: ſta mowá. Armare duplares, Kopieni=

7: czą służbę / álbo / ruſtunek zgotować. Sim=

8: plares uero, Strzelczą służbę / álbo, ſtrzel

9: czy ruſtunek mieć.

10: #Compoſita, Obarmo, ze wſząd we

11: zbroyę ſie vbieram, Exarmo, Dearmo,

12: Z zbroyey rozbieram.

13: ¶Inermis, Nie vbrány / bez zbroye / álbo

14: który w ręku nic nie ma. Facile eſt uince=

15: re inermem, Latwie tego zwicieżyć / który

16: ſie nie ma czim brónić.

17: Armiger, pen. corr. Pachołek / álbo / Chło=

18: piec który dzrewo zá pánem noſi.

19: Armipotens & Armiſoſus apud Poe=

20: tas ſunt Epitheta Palladis.

21: Armamenta, Naczinie á ſprzęt rozmáyitych

22: rzeczy.

23: Armentarium, Dóm / álbo / Plác / ná którym

24: Dźiała / Ruſznice / Zbroye / Tarcze / Drze=

25: wá / y yne woyenne ruſtunki a naczinie cho=

26: wáyą.

27: Armitenēs, qui arma tenet, Zbroyę dzier=

28: żący.

http://rcin.org.pl

29: Armentum, ti, neut. ſecund. Rogáte by=

30: dło.

31: Armentarius, Subſtantiue, Páſtirs.

32: Armentarius, ria, um, Páſtirski / Vt,

33: Armentarius pullus aut equus, Páſtir=

34: ski zrzebiec. álbo / koń.

35: Armentalis, le, Trzodny. Stádny. To co z

36: ſtádá yeſt. Armentalis equa, Swierzob=

37: ká ze ſtadá. Armentinus, idem.

38: Armus, mi, maſ. ſe. Lopátká. Dicitur enim

39: de bruto & de homine, Armus ouil=

40: lus, Lopátká skopowa.

41: Armilla, læ, Priſcianus Brachialia uo=

42: cat et ornamenta fœminarum in bra=

43: chijs, Koralowe paciorki / álbo / yákie yn=

44: ſze vpominki.

45: #Armillatus, a, um, Który tákowe vpo=

46: minki noſi. Armilatos curſores, Bude-

47: us uocat, quos Poſtas dicimus, quia

48: id inſigne gerunt, quod (ut ipſe ſen=

49: tit) poteſt Armilla aut Spinter dici.

50: Aro, as, aui, neut. prim. Orzę. Vt, Arare

51: & colere agrum, Rolą orąć / ſpráwo=

52: wác. Arare terram, & ſulcum altius

53: imprimere, Oráć á zagón wyſtáwić. Lit=

54: tus arare. Prouerbium, Próżno co czi=

55: nić / Wodę mierzić / Wodę z morza przele=

56: wáć niektorzi mówią /

kolumna: b

http://rcin.org.pl

Aratur imperſonale, Orze ſie. Com=
poſita, Inaro. Worywam. Exaro. Wyo=
rywám.
Arator, Oracz. De homine & boue di=
citur, Vt, Arator niſi incuruus preua=
ricatur. Prouerbium, Nic ſie trwáłego
nie mnoży / yeſli ſie piłności á vſtáwiczno=
ści nie przyłoży.
Aratorius, a, um, Rolny Vt, Aratorius
bos, Rolny wół.
Aratro, as, are, Odwracam rolą / łomić. ál=
bo / z nowu przeorać.
Aratrum, neut, ſec, Pług. Vt, Centum a=
ratra illi uertunt terram. Sto pługów
mu wychodźi ná rolą.
Aratio, Verbale, Oránie.
¶Exaro, Metaph. pro, Scribo paucis
uel feſtinanter, Vt. Hæc paucis ad te
exaraui, propter temporis inopiam.
Item Cicer. Hæc cum eſſem in Senatu
exaraui, Tom ſiedząc w radzie przętko
piſał.
Arabilis, le, To co ſie łatwie da oráć. Vt
Arabilis terra, Ziemiá która ſie godźi
orać / álbo / która nie zápiekła yeſt. Obaro=
ras, aui, are, penultima correpta.
Aromata, plur. tantum gen. neut. penul.
prod. Ziele korzenne.
Aromatopola, & Aromatarius, Apte=
kars.

http://rcin.org.pl

31: Aromatices, Wino s korzenim przipra=

32: wione.

33: Aromatices, ticæ, penult produ. Gem=

34: ma quæ in Arabia gignitur.

35: Aromaticus, a, um, Korzenny, Vt, Aro=

36: maticum uinum, Korzenne wino.

37: Ara, uel Arrha, fem. prim. Et, Arrabo,

38: bonis maſ. tert. Zadátek. Swiętoyáński

39: groſz. unde, Arrare & Suburrare, Smó

40: wić / álbo / Vrządźić kogo y zádáć mu co

41: dla pewnośi.

42: Ars, Nauká / Rzemięsło. Et per Metaph.

43: Chitorść á zdrádá. Vt, Ars ſordida,

44: Plugáwe rzemięsło Ad artem & præce=

45: pta reuocare, Doſwiádczić á skoſztować

46: nauki á rzemioſłá ſwego.

47: #Artes bonas & malas dicimus, Vt,

48: Ars Paraſitica, Pochleſtwo. Páſorzic=

49: two też bywa mówiono.

50: Artifex, is, com. tert. Rzemieśnik. Artifex

51: ad corrumpendum officium, Mę=

52: drek ná skażenie ſądu. Artifex compa=

53: randæ pecuniæ. Obeſzły Goſpodárny.

54: Vmieyętny zbieráć pieniądze. Græci di=

55: cendi artifices & doctores, Wymow=

56: ni. Na wymowę cwiczeni Grekowie.

http://rcin.org.pl

¶Artifex, Adiectiuum, Vt, Artifices

argutię Foremne á miſterne ſubtylnośći.

Artificium, Rzemięsło.

Artificioſus, a, um, Dobry rzemieslnik / álbo

foremny / Miſterski / Vt, Artificioſa pi=

ctura, Miſterne á foremne málowánie.

Artificioſe, aduerbium, Miſternie / Balbe

non artificioſe ambulare, Nietráfnie

álbo błazeńko ſie nieść.

Artificialis, le, idem, Vt, Artificiale po=

culum, Myſterny á foremny kubek.

Artificialiter Aduerbium, idem quod

Artificioſe.

¶Cōpoſita, Iners, Nieumiętny / Nieuk /

Soler, Mądry. Roſtropny. Inertia, Nie

umietność Proſtotá. Solertia, Contra=

rium, Mądrość. Czerſtwość rozumu.

Arſis, Latine uocis eleuatio, Podnieſie=

nie głoſu / & Theſis, Spuſzczenie głoſu. Vt

Arma uirumq; cano, Ar, eſt Arſis:

ma, ui, eſt Theſis.

Artemis, gen. femin. Bogini / Diany prze=

zwysko.

Artemiſia, fem. prim. Cariæ regis uxor

inſignis pudicitiæ.

Artemiſia, Bylicá / Też ſwiętego Yaná ziele

niektórzi zową.

#Artemiſium promontorium, Eu=

bœæ, Podgórze Euboiei.

Arteria, fem. prim. pen. prod. Zyłá pulſo=

http://rcin.org.pl

wa którey lekárze mácáyą / tez bywa rze=
czona Puls.
Arteria aſpera, Gardziel. Krztań z którego
dech wychodźi.
Artocrea, æ, & Artocreas, atis, Epulum
ex pane & carne, Genus cibi, Páſthet=
Potráwá mięśna w chlebie vſmážona.
Artopus, pen. cor. Latine, Piſtor, Piekarz
Nam ἄρτος panis, κωπος, labor.
Artopta, Piekárká chlebowa. Item, Vas
conficiendo pani & coquendo aptū.
Dziéżá.
Artus, uum, ubus maſcul, quart. Członki
Neuri atq; artus ſapientiæ, non teme=
re credere, Artua, g. ne. dixit Plautus.
Articulus diminutiuum, Członeczek.
Et pro digito accipitur. Vt, Supputat
Articulis, Liczy ná pálcách. Habere do=
lores articulorum, Podogrę á łamánie
mieć w członkách. Et pro momento tem=
poris, Vt, Articuli temporum Chwi=
le cząſów. Articuli temporum non ſunt
negligendi, Nie mamy cząſów á chwil
próżno zániedbáwać.
Articulus apud Grammaticos dici=
tur, Nota caſuum & generum in ſer=

kolumna: b

A ante R.

mone Latino, Vt, Nic, Ten. Hæc, Tá /
Hoc, To.

http://rcin.org.pl

3: Articularis, Członkowáty. Morbus arti=

4: cularis, Lamánie w członkách.

5: Articulatim, Aduerbium, W ſtuczki. W

6: kąski. Vt, Articulatum & diſtincte di=

7: cere, Przeſtwornie y róznie álbo zrozumiá=

8: le mówić.

9: Articulatus, a, um, Sękowáty.

10: Articulatio uerbale, femin. ter. Plinius

11: Tunc cernitur excreſcentium cacumi=

12: num articulatio. Loquitur enim de

13: germinatione & partu arborum.

14: Aruina, næ, fem, prim. pen. prod. Sądło.

15: Arula, Ołtarzik / in Biblijs, Et, Ar, Flu=

16: uius Heluetiorum, Rzeká w Szwái=

17: cerskiey ziemi.

18: Aruncus, ci, maſculin. ſecund. Podgár=

19: dłek / á kozia brodá / to yeſt / koſmy które pod

20: gárdłem wiſzą.

21: Arundo, inis, fem. tert. Trćyna. Acci=

22: pitur etiam pro ſagitta, Strzałá Też /

23: laská ná którey dzieci yeżdżą miáſto końia.

24: Inde Prouer, Senes equitare in arun=

25: dine longa, Odmłodźić ſie á czinić to / co

26: ná ſtan cz / nie prziſtoyi.

27: Arundineus, a, um, Trćinny / na / ne / ze

28: trćyny vcziniony.

29: Arundinaceus, a, um, Trćinie podobny.

30: Arundinetum, Trćiná / álbo / Mieyſce gdzie

31: trćina roście. Vide in dictione CANNA.

32: Aruſpex, icis, com. ter. ſeu Haruſpex, Vt

http://rcin.org.pl

33: quidam legi uolunt, Práktykars który

34: pátrząc á oglądáyąć wnętrznośći by=

35: dłąt ofiarowánych práktikował. Qui erat

36: mon gentilitatis, a Iudæis quidem ac=

37: ceptus, ſed in Idolatriam degenerauit

38: apud gentes.

39: Aruſpicina, Nauká práktikowánia. Et, Ha=

40: ruſpica, æ, Práktikarká / Czárownicá.

41: Wieſzczká.

42: Aruum, arui, uel aruus, arui, maſulin.

43: ſecund. Folwárk / álbo / ſpráwna rola. Vt,

44: Frugifera arua Aſia tenet, W Aſiey

45: yeſt vrodzáyna rola.

46: ¶Aruæ, aruarum, dixere ueteres,

47: Aruo, as, are, Sádzę cokolwiek w ziemię.

48: Aruales fratres, dicti ſunt Sacerdotes

49: quos Romulus inſtituit.

50: Arx, femin. tert. Zamek. Et per Metaph.

51: aliquid egregium & nobile. Vt, Vit=

52: temberga religionis Arx, Hæc urbs

53: eſt arx omnium gentiū, To miáſto yeſt

54: główne miedzi wſzemi miáſty. Aphryca o=

55: mnium prouinciarum arx, Africá yeſt

56: główna á naywyſzſza miedzi ynemi kráyiná=

57: mi. Itē, Arx, Metaph. Mieyſcá beſpieczne.

As, huius

strona: 17v

kolumna: a

A ante S.

1: As, huius Aſsis, uel Aſsis, huius, Aſ=

http://rcin.org.pl

2: ſis, maſc. ter. Libra, Fund. Wagá. Græ=

3: ce, μνα, Latine interponunt i literam,

4: & dicunt Mina.

5: #Eſt autem As, Cáła rzecz káżdey rze=

6: czy którą może dzielić ná dwánaście częś=

7: ći / álbo ná wiele ſie może doſtáć / albo / też yle

8: potrzebá yeſt / á ony częśći Vnciámi zaś zową

9: #Apud Romanos erta nummus li=

10: bralis qui Aſſem conſtituebat, Vnde

11: cōpoſita, Treſsis, Decuſsis, Centuſsis

12: #Partes Aſſis ſunt, Vncia, Sextans,

13: Quadrans, Triens, Quincunx, Semis

14: uel Semiſsis, Septunx, Bes uel Beſsis,

15: Dodrans, Dextrans, Decunx, ut exē=

16: plum de moneta Polonica.

17: #As, Dwá ſzelągi / Deunx, Yedennaście

18: pieniędzi. Dextrans, Dzieſięć pieniędzi.

19: Dodrans, Pułgroſza. Bes / osḿ pięniędzi

20: Septunx, Siedḿ pieniędzi. Semiſsis,

21: Szeląg. Quincunx, Pięć pieniędzi.

22: Quadrans, Cztery pieniądze Triens.

23: Kwartnik. Sextans, dwá pieniędzá.

24: Vncia, Pieniądz. Semiuncia, Halerz.

25: wrocłáwski yákoby pułpięniądzá. Semiſ=

26: ſis, Yeſt połowicá wſzelákiey rzeczi. Et se=

27: miſsis dimidium Aſsis, Puł funtá. Se=

28: miſsis uſura, Lichwá przes ſześć mieſięcy

29: trwáyąca. Septunx, cis, omn. terr. Sio=

30: dma część rzeczi / których to częśći dwánaś=

31: ćie / yednę rzecz zupełną á całą czinią.

http://rcin.org.pl

32: Item, Septunx, Czini czternaśćie łótów /

33: yednego funtu który w ſobie dwánaśćie

34: vnciei ma. Hæres ex ſeptuncæ, Dziedzic

35: ná którego przipada trzecia część ymienia /

36: y yedna dwanaſtna cząſtká.

37: ¶Sexcunx, ſeſcuncis, & ſeſcuncia, æ,

38: Pułtory vnciye, to yeſt / trzi łóty / álbo oſma

39: część yákieykolwiek rzeczi. Seſcuncialis,

40: le, Trziłótny. Craſsitudo ſeſcuntialis,

41: Miąſzość na pułtorá wielkiego palcá. Se=

42: xtans, tantis, uel, ut quidam ſcribunt

43: Seſtans, tantis, Szóſta część wſzelkiey

44: rzeczy / też pieniądz około kwartniká náſze=

45: go / álbo / máło więcey / ważący. Vt, Hęres

46: ex ſectante, Ná którego ſzóſta część ma=

47: yęntnośći przipáda. Vſura ſextans, Dwá

48: czinſze ná rok od yedney głównéy ſummy.

49: Też. Sextans, Szóſta część waſzti. Se=

50: ſtans agri, Szóſta część. Seſtantius, a,

51: um, Cztery łóty / albo / dwie vncie częśći

52: cżterołótny. Quadrans & teruncius,

53: nummus perexiguus, a tribus uncijs.

54: ¶Ita diuiditur pes apud Geometras

55: in duodecim pollices. De hæreditate

56: etiā, Vt, Hæres ex Aſſe, Dziedźic / wſzit=

kolumna: b

A ante S.

1: kich dóbr / Yedynak. Hæres ex ſemiſſe,

2: Dziedźic ná połowicy wſziſtkiey máyętnos=

3: ći. Nam ſeſtercius, Trzecia część. Aſsis,

http://rcin.org.pl

4: Kwarnik / Vt ſupra.

5: ¶Item Aſſes uel Axes, Szkudłá / Gon=

6: ty któremi dopobiyáyą czego. Budeus.

7: Aſarum, Kopytnik ziele.

8: Asbeſtinum, Genus lini quod igne non

9: abſumitur, Len któremu ogień nie ſzkodźi /

10: Sálámándrá.

11: Asbeſtos, gemma quedam, lat, inextin=

12: guibilis Aſcalon, Miaſto w Paleſtinie /

13: Vnde, Aſcolonita, Niekto z tamtąd.

14: Aſcania, Regio Phrigiæ ſeu Troiæ, &

15: alia Miliæ.

16: Aſcanius, lacus Phrygiæ, & fluuius ori=

17: ens ex eo.

18: Aſcia, æ, femin. prim. inſtrumentum fa=

19: brorum, Topór cieſielki.

20: Aſcio, as, are, neut, pri. Cioſáć álbo Drze=

21: wo nákárbować. Zrąbić ku cioſániu / po=

22: tym cioſáć.

23: Aſciola, diminut. Toporek / Siekierká.

24: Aſcopera, æ fem. prim. pen. pro. Sunki /

25: albo / Skorzany worek w którym wino álbo

26: oley może nośić.

27: Aſia, æ, fem. prim. Trzecia część ſwiátá /

28: Vide ſupra, APHRICA.

29: ¶Vnde, Aſianus & Aſiaticus, a, um,

30: Który z tamtąd yeſt.

31: #Item Aſia prima longa, Yeziora w

32: Miſtei.

33: Aſilus, li. maſcul. ſecund. pen. produ.

http://rcin.org.pl

34: Græce, Æſtus, uulgo Tabanus, Bąk

35: który konie lecie kąſa.

36: Aſinus, ni, maſculin. ſecund. Oſłek. Aſini

37: homines dicuntur, Głupi á grubi proś=

38: ći ludzie. Dubielowie.

39: Aſininus, a, um, Osłowy. Aſininæ aures,

40: Osłowe / álbo / Ośle vſzy.

41: Aſinarius, Páſtirs osłowy. Item adiectiue,

42: To co ku Osłowi záłeży. Vt, Mola Aſi=

43: naria, Osłowy młyn / w którym osłowie ro

44: bią / my nie mamy osłów / á przeto konmi /

45: álbo wołowy młyn zowiémy.

46: Aſellus diminutiuum, Oſiełek.

47: Aſellus, piſcis dictus quod ſit colo=

48: re cinericio, Sztokſiſz / ták rzekące ryby.

49: Aſelli, aſellorum ſtellæ Plinius, Dwie

50: gwiazdzie w Ráku znamieniu niebiskim

51: tak rzekącym

52: Aſotis, ti, maſcul, ſecund. pen. prod. Lá=

53: komy / Obżarłi / álbo Opiły człowiek.

54: Aſotia, Obżarłość Piyańſtwo. Roſpuſtność

55: Aſotos, Aduerbiū, diſſolute, Roſpuſtnie.

56: Aſpargus, aſpargi, penul. correp. Rydz.

57: Aſpectus, Vide SPECIO.

strona: [18]

kolumna: a

A ante S.

1: Aſper, a, um, Chropowáty. Niegłádki. Vt,

2: Aſper lapis, Chropowáty kámień Aſpera

http://rcin.org.pl

nouerca, Nieprziyázna oſtra / ziádła má=

cochá. Aſperum uinum, Przikre wino

¶Lene & aſperum contraria, Homo

aſper & durusin oratione & moribus

Nieludzki á przikry człowiek ták w mo=

wie / yáko y w obyczáyách. Homo natura

asper & omnibus iniquus. Aſpera tri=

ſtis & horrida oratio. Denſa & Aſpe=

ra ſylua, Gęſty Ciemny á przikry lás.

Aſperitas, Srogość. Nieluckość. Nie=

wdzięczność. Aſperitas uiarum, Oſtrość

á przikrość dróg. Aſperitas aceti oſtrość

octowa. Asperitas orationis, Srogość á

ſurowość mowy.

Aſperitudo, Srogość.

Aſpergillum, li, neut. ſecund. Kropidło.

Aſpergo, gis, ſi, Act. tert. Kropię.

Aſpere, Aduerbiū, Srogo / Twárdo / Cię=

ſzko / Vt, Aſpere & uehementer loquu=

tus eſt ad populum, Srogo á s wielką

popędliwośćią ſwą rzecz ſpráwował á mó=

wił przed poſpolſtwem.

Aſpere, Przikrze / Chropováto czinię. Ex=

aspero, Meta, Pobudzam kogo przećiwko

komu. Exaſperat rem uerbis, Oſtrzi

rzecz słowy. Pobudza tym więcey ku yákiey

rzeczi.

Asphaltos uel Aſphaltites. Martwe mo=

rze w Paleſtinie. Mare mortuum uulgo

dicitur.

http://rcin.org.pl

33: Aſpis, dis, fem. tert. Rodzay węzów małych

34: á wielmi yádowitych.

35: Aſſentio uel Aſſentior, Item & Aſſentor

36: & Aſſentatio, quære infra in uerbo

37: SENTIO.

38: Aſſer, gen. neut. Deſzczka. Dil. Tárćicá.

39: Aſſerculus, diminutiuum. Tárćiczká.

40: ¶Dicitur enim Aſsis & Aſſamentum

41: Szkudła álbo Gonty.

42: ¶Coaſſo, Spoyam / Zbiyam weſpołek

43: ſzkudły álbo gonty.

44: Aſſula, diminutiuum, Szkudełká / álbo

45: Spund którym piwo w kłodach záſpun=

46: duyą.

47: Aſſero & Aſſertor, Vide, SERO.

48: Aſſiduus, a, um, Vſtáwiczny. Pilny. Aſsi=

49: dui dicuntur etiam locupletes, Vt, Aſ=

50: ſiduus dominus, Goſpodarny Pan. O=

51: beſzły. Aſſidua febricula, Febrá / Zimni=

52: cá bes przeſtánku. Quotidiane queri=

53: moniæ, Aſſidus fletus, Wſtáwiczne

54: skárgi / y nárzekánia / Płákánia Aſſi=

55: duus eſt in prælijs Záwżdy ná walec le=

56: ży vſtáwicznie walczy. Aſſidua Stilla ſa=

kolumna: b

A ante S. 16

1: xum excauat, Prouerbium, Y żeláżo

2: ſie przerobi / y ſtál przenośi. Aſſiduus

3: ſcriptor, Pilny á vſtawiczny Piſars.

4: Aſſiduitas, atis, Pilność / Vſtawiczność.

http://rcin.org.pl

5: Quotidiana amicorum aſſiduitas &

6: frequentia eſt apud hominem, Nigdy

7: bes gośći nie yeſt. Aſſiduitates & uigilię

8: Vſtáwiczne czinienia á czuyności.

9: Aſſidue & Aſſiduo, Aduerbium, Vſtá=

10: wicznie bes przeſtanku. Aſsidue ueniebart

11: Vſtáwicznie przichodźił.

12: Aſſiduiſſime mecum fuit, Zawżdy ſe mną

13: Przebywał.

14: Aſſo, ad, are, act. prim. Piekę. Ignis aſſat

15: non homo.

16: Aſſarius, a, um, Vt, Aſſaria daps, Pie=

17: cziſte.

18: Aſſus, a, um, Pieczony / Aſſatura, Pieczenia

19: Item, Aſſa uox, Yeden głos kroḿ dru=

20: dich głoſów / álbo / ſpiewaków.

21: Aſſyria, Kráyiná w Aſſiriey.

22: Aſtaphis, femin. tert. Latine Vua paſſa,

23: Rozynká.

24: Aſtaſmus. maſc. ſec. Latine, Vrbanitas.

25: Nam ἀσεῖς urbanus & ἀσεῖσομαι,

26: Vrbanꝰ ſum, Obyczáyność á foremność

27: w rzeczy.

28: Aſteriſcus, ſci. diminutiuum eſt ab Aſter

29: Signum eſt ad paruæ ſtellæ ſimilitu=

30: dinem, Snák yakoby mála gwiázdeczká /

31: którey vżywamy gdy co náznáczić chcemy o=

32: ſobliwego / albo godnego ku pámiętaniu.

33: Aſthmaticus, maſcul, ſec. Latine Anhe=

34: lus & ſuſpirioſus, Dychawiczny / ἀσμά́,

http://rcin.org.pl

35: Anhelitus & difficultas reſpirantium

36: Który nie może oddychać.

37: Aſtrum, ſtri, neut. ſecund. Latine Sydus,

38: Wielogwiazd znamię niebieskie / tákowe

39: gdzie wiele gwiazd weſpołek yeſt.

40: Aſtronomia, Nauká o niebieskich známio=

41: nach / y o ynſzim biegu niebieskim.

42: Aſtronomus, Aſtronom. Gwiazdozorcá /

43: który ſie około tey nauki obiera też Mate=

44: mátikiem zową niektórzi.

45: Aſtrolabium, Inſtrumentum quo astro=

46: rum motus colliguntur.

47: Aſtrologia, Náuká práktikowánia wedle

48: biegu niebieskiego.

49: Aſtrologus, Práktikars / który Iudicie á

50: Práktiki ná roki popiſuye.

51: Aſtrale, quod ad aſtra pertinet.

52: Aſtragalus, li, pe. cor. Kóty / dźiecinna grá.

53: Aſtragalus, Herba eſt, apud Plinium,

54: creſcens in antiquis dumetis fructu

55: quadrato, Aſtragaliſo, Græce, talis

56: ludo. Kóty gram.

Aſt,

strona: [18]v

kolumna: a

A ante S & T.

1: Aſt, Coniunctio aduerſatiua, pro, At,

2: Ale. A Poetis potiſſimum uſurpa=

3: tur.

4: Aſtu. gen. neu. indeclinabile, urbs, Athe=

http://rcin.org.pl

nienſium quam ἄσν uocabant, ſed a

Latinis mutatur in u, Vnde, Aſtutus,

a, um, Chytry / a / e,

Aſtutior, Chytrość / Zdrádá.

¶Item Aſtu pro Aſtutia Poetæ uſur=

parunt indeclinabiliter.

¶Aſtutior fallatia, Chytre oſzukánie.

Aſtu, Aduerbium, pro Aſtute, Zdrádnie /

Przewrotnie.

Aſtutulus & Aſtutule, Sipont. Przychytr=

ſzim / Przyzdrádnieyſzim.

Aſturia, gen. fem. Miáſto w Hyſpaniey.

Vnde Aſtur gentile nomen. Vnde,

Aſturco, conis, Equus generoſus Hi=

ſpanicus, Hiſpáński Ynochodnik. Vulgo

dicitur, Equus totularius, uel grada=

rius

Aſylum, li, neut ſec Latine, intemeratum

ab α priuatiua particula, & συλαω̃

Spolio, Aufero, Rapio, Vcieczká á oſtá=

teczna nádzieyá.

Aſylus, Statua, ad quam confugientes

tuti erant.

Aſylia, æ Swiebodá á beſpieczność Vt, A=

ſyli homines. Swiebodni á beſpieczni

ludzie / od wſzech złych przigód.

Aſymbolus, li, maſ. ſe. Gręce ἀσυμβολος

Wolny á wyyęty od składánia pieniędzi

ná yáką bieſiádę / álbo cześć. Quemad=

modum ſit in hoſpitijs publicis.

http://rcin.org.pl

35: Aſyndeton, Figura orationis, id eſt,

36: coniunctionum in oratione abſentia.

37: Aſyſtaton genus quoddam Philoſo=

38: phiæ quod latine dici poteſt, Incon=

39: ſtans, Inſtabile.

A ante T.

40: At, Coniunctio increpatiua, At tibi dij

41: dignum factis exitium dent, Bodáycie

42: nieſláchetnie zábito / zá twoye vczinki zło=

43: ſliwe.

44: #Item, eſt Aduerſatiua & Copulati=

45: ua, Vt, Pater bene monuit, at non eſt

46: curæ filijs, Ociec w prawdzie dobrze rá=

47: dził / y nápominał / áłe ſynowie niedbáyą=

48: nic.

49: #At, differentiam rerum ſignificat,

50: Vt, Scipio eſt bellator, at Marcus Ci=

51: cero orator. #At, cum aliquid ora=

52: mus. Vt: Cicero pro domo ſua, At

53: uidete hominis impudentiam, Ale

kolumna: b

A ante T.

1: proſzę waś obáczcie nieſrumieźliwość ye=

2: go.

3: #At, Interrogatiue, Vt, At per Deos

4: immortales quid eſt, Cicer. Ale y przes

5: żywego Bogá co yeſt / dla Bogá co ma

6: być.

7: #At, pro ſaltem. Vt, Si non eodem

8: die, At, poſtridie, Yeſli nie tego dniá

http://rcin.org.pl

9: tedy wżdy názáyutrs.

10: ¶At. pro, etiam. Vt, Exi foros ſceleſte

11: at etiam reſtitas fugitiue, Terentius

12: Wynidź precz złoſniku / á yeſzczeſz ſtoyiſz

13: zbiegu.

14: Atat, de improuiſo aliquid deprehen=

15: dentis. Plaut. A ha.

16: Atat, Admirantis O hoo.

17: Atat, Interiectio, conterriti perturba=

18: tiqꝫ, Och yuſćizlie.

19: Atat, Interiectio, Paulatim percepti

20: intellectiqꝫ mali, O. Arat data Her=

21: cle uerba mihi ſunt, O iścieć mie zdra=

22: dzono.

23: Atat, Formidantis, O biedaſz mnie boyęć

24: ſie.

25: Atabulus, penult. correp. Ventus in A=

26: pulia, Wiátr w Apuliei.

27: Attlaus, maſc. ſec. Król Pergánski wielmi

28: bogáti. Vnde, quicquid eſt ſplendidum

29: aut magnificum dicitur Attalicum

30: Cokolwiek koſztownego á wielmożnego yęſt

31: Attalica ſuppellex, Bogáty á pański

32: ſpráęt domowy. Attalicæ ueſtes, Koſztow=

33: ne ſzaty.

34: Ate, fem. Latine Noxa, Szkodá. Bogini.

35: ſzkód á niefotun / która yáko Poete powie=

36: dáyą z nieba yeſt zrzuconá y wypchniona, á

37: dla tego ná ſwiecie wſzelkie złe przygody

38: niefortuny á roſterki miedzi ludźmi ſieye.

http://rcin.org.pl

39: Idem quod Diabolus.

40: Ater, ra, rum, Czarny Et Metaph. pro ma

41: licioſa accipitur. Vt, Atrum agmen,

42: Woysko czarne. Atra bilis, Melánkoliya

43: Atros dies uocat Cicero pullatos,

44: Nędzne á niefortunne dni. Atrū nemus

45: Czarny á geſty lás. Atræ nubes, Po=

46: chmurne obłoki. Atræ ſpeluncæ, Ciemne

47: yáskinie. Atratus, pullatus, Mizerny /

48: Nędzny.

49: Atramentum, Inkauſt. Czernidło / Suto=

50: rium atramentum, Czernidło ſwiec=

51: kie.

52: Atramentarium ſcriptorium ſeu librari=

53: um Inkauſt.

Atratus

strona: 19

kolumna: a

A ante T.

1: Atratus, a, um, Poczirniony / a / e.

2: Atritas, atis, femin. tert. Czarność.

3: Atrium, quaſi aterrium quod a terra o=

4: riatur, Plác / Báſzta. álbo Podworze. Eti=

5: am accipitur pro primo ædifitio

6: domus, Sień.

7: Atrium publicum, Salá mieyſcka poſpoli=

8: ta / na którey tańcuyą / albo co tákowego czi=

9: nią. Eſt & atrium genus ædificij, ante

10: ædes ſacras, Ganek.

11: Atriolum diminuti. Przyſionek Atrici,

http://rcin.org.pl

corum, Wróni / albo ſtroże brany.

Atratius, a, um, Vt, Atriarius ſeruus,

Odwierny. Stróż.

Atrienſis, huius atrienſis, wrótny. Od=

wierny.

Athanatos, Latine iī̄mortalis, Nieśmier=

telny.

Athanaſius, idem.

Athenæ, arum, fœmin. prim. Miáſto

Athenieńſkie / w Greciey.

Athenæum, Locus Mineruæ, & ſtudijs

dicatus. Athenienſium inconſulta te=

meritas. Prouerb. Kwápiona rzecz nigdy

nie bywa dobra.

Atheos, Latine ſine Deo ab ᾽α Priuatiua

particula & θεος Deus, Bezbożny. Zápá

miętáły czlowiek zbáwienia ſwego.

Atheſis, pen. cor. Fluuius ex tridentinis

alpibus, Tridentum aluens, Rzeká ku

Weronie ydąca.

Athleta, penul. pro. maſc. pri. Latine pu=

gil & luctator ᾽αθλε῾ω̃, ſignificat certo,

Szérmiers / álbo Zápáſnik. Vnde Athle=

ticus, a, um, Athletica ars, Zápáſnicze

ćwiczenie Athletica uictoria. Athleticus

uictus, Prouerb, Niekoſztowne / Mier=

ne / Letkie chowanie.

Athlotheta, Oberman / Przedłożony który ro=

zeznawał miedzi żápáſniki / albo ſzermierzmi

który mężniey ſobie poczinał / a temu vpomin=

http://rcin.org.pl

42: ki zá to dawał. Athletica ualetudo, hoc

43: eſt corpulenta & firma. Et Athletice

44: ualere, Dobrze ſie mieć. Athletice reſi=

45: ſtere, Mężnie ſobie poczináć.

46: Athos, maſ. Góra / niewymowney wyſokośći

47: między Mácedonią / á Thrácią. Fuit

48: & nomen Gigantis, Ymię yednego obrzi=

49: má.

50: Sthlas, ſiue Atlas, ut quidam Scribi uo=

51: lunt, Niewymownie wyſoka górá w Mau=

52: ritániey / ná którey (yáko Poetowie piſzą) ye=

53: den obrzim Athlas rzeczony ſtoyi niebo rá=

54: mionámi ſwémi podpieráyąc. Propterea

55: quod hic primus curſum Solis, Lu=

56: næ, & Syderum inueſtigauit.

kolumna: b

A ante T. 19

1: Atocion, Medicamentum uim concupi=

2: ſcendi adimens.

3: Athomos, Latine inſecabilis, a particula

4: ̓α & τιμνω̃. Diuido, Seco, Ták máła

5: rzecz krórey nie może ná dwie częśći roz=

6: dwoyić / yáko ſą prǿſzki które ſie w promie=

7: niách ſłonecznych vkazuyą.

8: Atqꝫ, Coniunctio copulatiua, Y też A / Y

9: Terent. Mihi quidem non ſit ueriſi=

10: mile, atqꝫ illis commentū placet, Mnie

11: ſie w prawdzie to nie widźi rzecz być podo=

12: bna á vſzakoż ſie im to ſmyſlienie podoba /

13: #Aliquando ponitur pro Quā, Nyżli

http://rcin.org.pl

14: Vt, Illi ſunt alio ingenio, atqꝫ tu, Ynych

15: oni ſą obyczayów a przirodzenia / niżly ty.

16: ¶Atqꝫ, pro, Sed Cicer, Atqꝫ ego qui

17: te confirmo, ipſe me non poſſum, Ale

18: ya który ciebie cieſzę / ſam ſie cieſzić nie mogę.

19: Atqꝫ audin, Ale wżdy ſłuchay. Cicero.

20: Negotium magnum eſt nauigare, atqꝫ

21: id menſe Quintili, Trudna rzecz ieſt że=

22: glować á zwłaſzcza Mieſiącá Lipcá.

23: Atqꝫ ædepolea res eſt, A owſzeki tá rzecz

24: yeſt. Atqꝫ equidem Terentius, Colli=

25: gauit primum eum miſeris modis,

26: atqꝫ equidē, orante ne id faceret Thai=

27: de, Mizernie go związał / áczkolwiek go

28: Thais prosiła / aby tego nie czinił. Etiam

29: atqꝫ etiam peto, Y powtóre cie proſzę / też

30: barzo cie proſze. In alijs rebus uerſor, atqꝫ

31: tu, W ynich ſie rzeczach obieram / niżli ty.

32: Atqui, & Atquin, Coniunctio Aduerſa=

33: tiua, pro Sed, uel, Immo, Aley owſzem.

34: Atqꝫ ſic inuenta eſt, Owſzeki ták ſie ná=

35: lázło.

36: Atropos, gen. femin. Latine immutabilis

37: τϱωπή conuerſio, & á priuatiua parti

38: cula, Nieużyty. Quo nomine dicta eſt

39: una ex Parcis deabus, Bogini yedná

40: która kaſzdemu ſwoy czas ſmierći náżná=

41: cziłá. Vide Clotho,

42: Atrophia, Vna ex ſpeciebus tabis, Su=

43: choty. Dum alimenta corpus non alunt

http://rcin.org.pl

44: propter naturæ imbecillitatem, Inde

45: laborare Atrophia, Nie poprawiáć ſie

46: we zdrowiu / Schnąć / też nie róść. Et, Atro=

47: phi qui ab imbecillitate uires uix col=

48: ligunt Mdli.

49: Atrox, ocis, om. tert. Srogi / Okrutny.

50: Niemiłoſierny. Refertur etiam & ad o=

51: rationem. genus eſt orationis & ue=

52: hemens, Cui tontrarium eſt, Lene &

53: Manſuetum.

54: ¶Atrox, & Mitis contraria, ut Atro=

55: ces literæ, Okrutny liſt. Atrox iniuria,

56: Wielka Krziwdá.

D	Atrox

strona: 19v

kolumna: a

A ante T. & V.

1: Atrox & difficile tempus, Trudny á

2: niefortunny cząſ. Atrociſsimum certa=

3: men, Okrutne potikánie. Atrociſſima

4: ſuſpitio, Niesłycháne podeyźrzenie. A=

5: troxa nimus, pro Conſtanti, Stały á

6: nie odmienny umysł.

7: Atrocia, & Atrocitas, Okrutność. Sro=

8: gość. Vt, Augere atrocitatem peccati,

9: Przewinienie yeſzcze bárziey ſzérzic. Atro=

10: citas uerborum, Srogość słów.

11: #Atrociter, Aduerbium, Okrutnie /

12: Srogo. Bes lutośći. Atrociter inuehi,

13: Srogo przećiwko komu mówić. Paulo a=

http://rcin.org.pl

trocius, Prziſroſzſzym. Atrociter omni=

bus horis ſtudere, Bes przeſtanku ſie

vczić.

Atello, Miaſto we Włoſzech było. Vnde

Atellaciæ fabulæ, Wymysły álbo Kome=

diyę / w których ſmieſzne á nieſrómieźliwe

perſony w wodzono.

A ante V.

Auarus a, um, ab Aueo. Lákomy / ma / me.

Skąpy. Vt, Auarus niſi moriens nil

recte facit, Prouerb. Lákomy człowiek ni=

gdy nie ſzczodry tylko w wigilią ſmierćy. A=

uarior, Cōparatiuū, Lakomſzy / Skępſzy.

Auarus laudis, Chwały poządáyący.

Auaritia, Lákomſtwo / Skępſtwo. Vt, Aua=

ritia hiante homo, Lákomoſtwem nienaſy=

cony / Ogárniony. Auaritia ardere, Lá=

komſtwem być zárážony.

¶Auare & Auariter, Aduerbium, Lá=

komie. Skąpie. Vt, Auare atq; Acerbe

imperare, Lákomie á ſrogo ſie s poddáne=

mi obchodźić. Auare ſtatuere pretium

arti ſuæ, Káżdą rzecz drogo dzierżeć.

Auceps, cupis, com, tert. Ptaſznik.

Aucupor, aris, ari, dep. prim. Lowię. Au=

cupari famam, Metapho. Chwały ſzu=

káć Aucupari inanem rumorem, O=

próżną ſie chwáłę ſtáráć. Aucupari ſibi

famam obtrectatione alienæ ſcientiæ,

Ynſze gániąc á lekko ważąc ſwey chwały

http://rcin.org.pl

43: ſzukáć. Aucupari gratiā alicuius aſſen=

44: taciuncula aliqua. Pochlebſtwem łáski v

45: kogo ſzukać á nábywáć. Aucupari uerba

46: & uim uerborum, Pilnować ná słowá /

47: y ná właſność słów. Aucupari tranquil=

48: litates, Pokoyu ſzukáć. Aucupari tem=

49: pus, Pátrzać czáſu słuſznego.

50: Aucupium & Aucupatio, Myſliwſtwo.

51: Item. Lucrum, Zisk.

52: #Aucupor. Itē pro, Solerter quæro,

kolumna: b

A ante V.

1: Vt, Aucupari aurem popularem, Stá=

2: ráć ſie o chwáłę poſpolitego ludu.

3: ¶Aucupatorius, a, um, Vt, Aucupa=

4: toria retia, Myſliwskie ſiéći.

5: Aucupatorius canis, Polny pies.

6: #legitur etiam Aucupo, Apud uete=

7: res, ſed eſt obſoletum.

8: Audeo, es, auſum, neut. ſecu. Smiém / ye=

9: ſtem ſmiáły. Vt, Aude negare, Smiey

10: przeć.

11: Audaxm om, ter, Smiáły. Audaculus di=

12: minutiuum, Smiáłek.

13: Audacia, æ, femin, prim. Smiáłość. Item

14: pro Fidutia, Dufność.

15: Audentia etiam, Smiáłość.

16: Audacter, Aduerbium. Smiele. Vt, Au=

17: dacter iurare, Smiele przyſiąc.

18: Audio, is, iui, uel, Audij, itum, ire, Acti.

http://rcin.org.pl

quart, Słyſzę. Vt, Attente bonaqꝫ ue=

nia alicuius uerba audire. Pilnie á s do=

brą wolą kogo słuchać. Auribus parum

audire, Nie dobrze słyſzeć. Audire toties

Terent. An ego toties de eadem re au=

diam, Yzaliták częſto o tym będę słuchał.

¶Audire, pro, Intelligere, Rozumieć.

Vt, Audiui ſæpius, a maioribus natu,

Częſtom o tym od ſwych ſtárſzich słuchał.

Audiui de parente meo, Prouerbium.

Yeſzcze będąc dziecięciem słyſzałem od oycá

ſwegó. Ex te audiui, Od ciebiem słyſzáł.

#Audire, pro Exaudire, Wysłuchać.

Terent. Capias tu illius ueſtem Ch:

Veſtem, Quid tum poſtea P. Pro illo

te deducam Cher. Audio, id eſt, In=

telligo, Rozumiem.

¶Audio, pro Credo, Wierżę. Cicer,

Si me audies, Yeſli mi vwierziſz. Item,

Bene audire, Dobre záchowánie á sławę

mieć miedzi ludźi. Audire male, Con=

trarium, Miećzłą sławę.

Auditur noui nihil, Niesłyſzeć nic no=

wego. Audita re ex utraqꝫ parte, Wy=

słuchawſzi obiedwie ſtronie. Audire mi=

nus commode. Nie owſzeki dobrą sławę

mieć ále nátárgnioną.

¶Aliquando autem ſignificat, Ob=

temperare, Vt, Audio tibi, Chcęć być

posłuſznym. Vnde, Audiens dicto, Ro=

http://rcin.org.pl

49: skazánia ſtredz á vczinić wedle niego.

50: ¶Cōpoſita, Exaudio, Wysłuchawam

51: twoye prożby. Inaudio. Barzo słyſzę.

52: Obaudio, Aliquando, Nie dbam / yá=

53: koby nie słyſzę.

54: Auditio, onis, femin, tert. & Audientia,

55: Wysłuchánie.

56: Auditus, tus, iu, maſcul. quartæ. Słuch.

Inauditus

strona: 20

kolumna: a

A ante V.

1: Inauditus, ta, tum, Niesłychány / na / ne /

2: Vnde Inaudita res, Niesłychána rzecz.

3: Auditor, Słuchácz. Auditorium, Mieyſce

4: ku słuchániu. Lectorium, Vt, Frequens

5: auditorium habet, Wiele vcziniów / al=

6: bo / ſtudentów słuchávących ma.

7: ¶Audiciuncula. læ, diminutiuum, Vt,

8: Aſperſum eſt audiciuncula, Násłych=

9: nienie po troſze

10: Auella, feminin. prim. Miáſto w Kámpá=

11: niey.

12: Auella nux, Laskowy orzech. Alias Cory=

13: li Nuces, Ponticæ & ptæneſtinæ, Las=

14: kowe orzechy

15: Auena, æ femin. prim. Owies. Auenæ,

16: ſteriles, Owśik.

17: Auenaceus, a, um, Et, Auenarius, a, um,

18: Owśikowy / wa / we / Vt, Auenaria farina,

http://rcin.org.pl

19: Owſiana mąká. Auenarium legumen,

20: Owſianká / albo / Gruco / Owſiane krupy.

21: ¶Alia eſt auena, quam Virgilius ſte=

22: rilem uocat, uitium frumenti, Alias,

23: Feſtuca Ægilops, Snieć owſiána

24: #Auena, interdum pro ſtipula acci=

25: pitur, Et, Metonymiκῶς pro fiſtula a=

26: pud Poëtas.

27: Autenticum, gen. neut. Miáſto w Szwái=

28: cerskiey ziemi.

29: Auentinus unus ex ſeptem montibus

30: Romæ, Góra w Rzimie tak rzeczo=

31: na.

32: Aueo, es, ere, neut. ſecu. Verbum defecti=

33: uum ſignificat Concupiſco, Ząd am.

34: Valde auere / Wielmi żądáć. Auere te

35: ſcribis accipere a me aliquid litera=

36: rum, Cicer. Piſzeſz mi że vprzeymie ocze=

37: kawaſz á żądaſz moyich liſtów. Aueto in

38: fine Epiſtolæ, Miey ſie dobrze. Auere

39: te iubet, Kazał cie pozdrowić / álbo / wiele

40: dobregó powiedzieć.

41: ¶Item, Auere, pro Gaudere, Et, Aue,

42: ſalutantis eſt uox, Pozdráwiam cie.

43: Auidus, a, um, Chcywy / łákomy Vt, Aui=

44: dus cibi potuſq, Lákomy obżárły.

45: Auiditas, aris, femin. tert, Chćywość.

46: Auerbus, ni, maſ. ſecun. In Singulari, In

47: plurali Auerna, nautri generis, Lacus

48: Campaniæ quo ad inferos introitus

http://rcin.org.pl

49: patere creditum eſt, per Poetas & Fa=

50: bulatores.

51: Auerrunco, as. aui, Vetus uerbum, Od=

52: dalam / Odrzinam. Vt, Auerruncare ui=

53: tes, Obrzezować winne máćice.

54: #Et, Auerruncus, Bóg tego Imie=

55: niá / który nieſzczęście od ludźi odpędza

56: yáko pogáni dzierżeli. Secundum Poe=

kolumna: b

A ante V. 20

1: Tas, Auerruncaſſo antiquum pro A=

2: uerrunco.

3: Augeo, es, xi, ctum, act. ſec. Przimnażam

4: Augere, & ampliare, Rozſzerzáć y po=

5: mnáżáć. Augere munus uerbis, Dar

6: słowy okraśić á więtſzi vczinić. Augere

7: opes, Pomnożyć bogactw. Augere ma=

8: gno cumulo beneficium, Co dáley to

9: więcey dobrodzieyſtwá komu okázować / á

10: przidáwáć. Augere timorem, Tym wię=

11: cey ſtráſzić. Augere & ornare aliquem,

12: Opatrzić y powyſzſzić kogo Et, Numerum

13: augere, Przilicżáć.

14: #Item, Auctus, Participium, Pomno=

15: żony. Auctus ſum noua prole, Pomno=

16: żyłem ſie nowym płodem. Auctus hono=

17: ribus, Powyſzſzony poczćywośćiámi. Au=

18: ctus re fortuniſqꝫ, Na ſzczęściu y ná má=

19: yętności pomnożony. Auctus honoribus

20: & Sacerdotijs.

http://rcin.org.pl

21: ¶Et, Augeſco, Pomnażam ſie / zámagam

22: ſie.

23: Aucto, as, aui, Idem quod Augeo.

24: Auctus, huius auctus uerbale, Pomnoże=

25: nie. Auctus dierum, Dnia ná długość

26: przibywanie.

27: Augmento, as, Pomnażam Et, Compo=

28: ſita, Adaugeo, Exaugeo, Wielmi pom=

29: nażam.

30: Augmentum & Auctio & Augmenta=

31: tio, Pomnożenie.

32: Auctio etiam ſignificat, Sperowánie / Szá

33: cowánie / gdy kto dla długów zbieży / te=

34: dy yego dobrá ſperuyą / to yeſt / ſzacuyą.

35: Auctionari, Sperować / Szácować / quod

36: alias dicitur, haſtæ ſubijcere, & au=

37: ctionem ſunt huiuſmodi auctionem

38: facere, auctionem uendere, Conſti=

39: tuere auctionem, auctio haſtæ, idem

40: eſt.

41: Auctionarius, Sperownik / Szácownik.

42: Adiectiuū, Vt, Auctionari atria, Miey=

43: ſcá gdzie tákie rzeczy oſzacowáne przeda=

44: wáyą.

45: Auctionariæ tabulæ, Regiſtr á ſpiſánie /

46: álbo / Inuentars tákowych rzeczi.

47: Auctionans, auctionantis, Participium,

48: Szácuyący.

49: Auctor, Pomnożyciel. Auctrix, Pomnoży=

50: cielka. Auctarium, Przidátek Podwy=

http://rcin.org.pl

51: ſzenie mytá / kiedy yeden przed drugiem

52: kupimąc podwyſzſzá / álbo / náddáne więcey

53: nád drugiego / Alias, Podlupowá=

54: niec.

D 2 Author

strona: 20v

kolumna: a

A ante V.

1: Author & Autor, com. ter. Pirwy wyná=

2: lcżićiel kazdey rżeczi. Autores ſententiæ

3: alicuius aut conſilij uocantur ij, quo=

4: rum ſententiam & conſilium ſecuti ſu=

5: mus. Suaſor & author idem, Horta=

6: tor atq; author idem, Author his re=

7: bus quis eſt, Kto to wynalasł Skąd ſie

8: wſzczęło.

9: #Autor legis & diſuaſor contraria,

10: Author tuæ dignitatis fui, Iam przi=

11: cziną był twego podwyſzſzenia. Author fuit

12: mihi, Radźił mi na to. Non me pœni=

13: tet illi ſuper hac re autorem fuiſſe. Nie

14: żalmi iżem mu na to rádźił.

15: Inde authores dicuntur, Którzi Xię=

16: gi wydáyą á popiſuyą / Składácze Xyąg,

17: Et Authores claſsici, Wzięći / Przyięći

18: składácze. quorum authoritas ad con=

19: firmanda uel impugnanda dogmata

20: adfertur, Authorem aliquem ſequi.

21: Náśladować w piſaniu / álbo / w mowie

22: którego składáczá.

http://rcin.org.pl

23: Auctoritas, Ważność / Powagá / Wziętość

24: Authoritas Senatus, Powagá á moc

25: zwyerſhności Senatorskiey. In aucto=

26: ritate eſſe, W powadze być. Vulgus au=

27: toritate tenui, Poſpolſtwo małey wagi

28: małego względu. Imminuere autorita=

29: tem, Vmnieiſzić komu powági. Tribuere

30: authoritatem diuinationi, Wiele dzier=

31: żeć o práktikowaniu. Authoritatibus

32: conuincere, Piſmem co zwiciężyć.

33: Authoro, authoras, are, pen. prod, Obo=

34: więzać ſobie kogo / albo / zachowániem al=

35: bo / yurgieltem á płátem yákim ſobie kogo

36: powynnym vczinić.

37: ¶Authorari milites, Zołniérze którzy y

38: yurgieltem y prziſięgą ſie komu obowią=

39: záli.

40: ¶Exauthorare, Wypowiedzieć komu

41: iurgiélt / też wypuśćić z slubu / albo / z przi=

42: rzeczenia.

43: ¶Exauthorari milites, Z przisięgi y z

44: Iurgieltu wypuſzczeni.

45: Authoramentum, Zápłátá. Myto, Obo=

46: wiązánie.

47: Auguror, aris, deponent. prim. Prákty=

48: kuyę. Obiecuyę.

49: Auguro, as, actiue inuenitur, proprie ex

50: uolatu auium coniecturā capere, Au=

51: gurare & diuinare idem, Gádáć. Au=

52: gurare futura. Prziſzłe rzeczi przepowie=

http://rcin.org.pl

53: dáć. Augurari coniectura, Domyślać ſie

54: Domnimać ſie.

55: Augur, Wieſzczbiars Práktikars. Erat au=

56: tem non minima dignitas apud Ro=

kolumna: b

A ante V.

1: manos Augirem eſſe, Nie poſledniá do=

2: ſtoyność byłá v Rzimiánów Praktikarzem

3: być. Et habebant collegium, ut alij Sa=

4: cerdotes.

5: Auguratus nomen, Vrząd á doſtoyność

6: wieſzczbiarska. Sacerdotium erat cu=

7: ius tantum ius ut unius Auguris ob=

8: nunctiatione maxima conſilia & inſti=

9: tuta (Vt Cicero teſtatur) tolleren=

10: tur.

11: Augurium, Wieſzczbá / Inauguror, aris,

12: inaugurari, Wſádźić / álbo / lepiey w wię=

13: zać kogo w yaki vrząd.

14: Augirato, aduerbiū, id eſt, Auſpicato,

15: W dobry cźás począć.

16: Auguratrix pro fœmina auguria cap=

17: tante, in ſacris legitur.

18: Auguſtus, a, um, Sławny / Szczęsliwy /

19: Známienity.

20: Auguſta facies, Páńſka / Sławna / Zná=

21: miénita twars / Sancta & Auguſta

22: idem.

23: #Octauius Rzimski Ceſars był Angu=

24: ſtem pirwy nazywány / á po nim mi wſzis=

http://rcin.org.pl

25: cy Ceſarze.

26: Auguſtus, Mieſiąc Sierpień. ab eodem

27: Auguſto dictus, przed tym Sextilis rze=

28: czony.

29: Auguſtale, Pański / Szczęsliwy.

30: Auguſte Aduerbium, Pańsko / Wielmoż=

31: nie / Známienicie. Et multæ urbes ab

32: Auguſto denominate ſunt.

33: Auguſta uindelicorum, Augſpurg.

34: Auguſta rauricorum, Augſpurg miáſto

35: które nád Báſyliyą lezy. Ale tám yuż dźiś

36: yedno mury ſą / przed tym sławne á zná=

37: mienite miáſto było.

38: Auis, huius auis, gene. feminin. tertiæ

39: Ptak.

40: Aues palamedis, a Poëtis uocantur Gru=

41: es, Zorawie.

42: Auicula, auiculæ, dominutiuum, Pta=

43: ſzek.

44: Auiarius, Ptaſznik / Myśliwiec.

45: Auicularius, qui auiaro præeſt, Sipon=

46: tinus.

47: Auiarium, Klatká / álbo / yákakolwiek ptaſza

48: łáśica / Gayek

49: Auicium, Ptaſtwo / y Myſliwſtwo Bu=

50: deus.

51: Aula, æ, femin. prim. Sala. Pałac pański /

52: Dwór też zową.

53: Aula regia, Królewski dwór / Páłac.

54: Aulula diminutiuum, Dworek / Páła=

http://rcin.org.pl

55: cek.

Aulicus

strona: 21

kolumna: a

A ante V.

1: Aulicus, a, um. Adiectiuum, Dworski.

2: ut Aulicus apparatus, Dworski ſtróy /

3: Ruſtunek dworski.

4: Aulicus, Subſtantiuum, Dworzánin.

5: Aula, pro olla, antiquum, Garnek. Et in=

6: de diminutiuum, Aulula, Gárnuſzek.

7: Aulæa, femin prim. uel Aulæum, aulæi,

8: fere in plurali tantum legitur in neu=

9: tro genere.

10: Aulæa, aulęorum, Oppony któremi ſciá=

11: ny obiyáyą.

12: Auletes, aulete, maſculin, qui tibia canit.

13: Piſzczek Trębácz.

14: Aulicocia exta, id eſt elixa antiqui dicūt

15: quaſi in aulis, id eſt ollis cocta, Wá=

16: rzone wnętrſności. Vide infra EXTA.

17: Aulis, Miáſto w Greciey do którego ſie Gre=

18: kowie byli ziecháli / kiedy do Troyiey cią=

19: gnęli / y popis tám mieli.

20: Aura, femin. prim. Powietrze też pogodá.

21: Peſtilens aura, Morowe powietrze.

22: Salubris aura, contrarium, Dobre po=

23: wietrze.

24: Aura, auri. Promienie álbo miełcenie od zło=

25: tá. Auras uitales capere & ueſciaura,

http://rcin.org.pl

26: Zyć.

27: Captare aurā, Chłodźić ſie / Krzeżwić ſie.

28: ¶Aura ætherea ueſci, Zyć.

29: Aura etiam, Zyczliwość lucka. Inde Ca=

30: ptare Auram popularem, Stáráć ſie o

31: dobre slowa á życzliwość miedzy poſpoli=

32: tym ludem.

33: Et Aurarij dicuntur fautores, Zyezliwy.

34: lud.

35: Auriga, com. prim. Woźnicá. Furman.

36: Et Auriga ſignum cœleſte.

37: Aurigo, as, are, penult. prod. Furmánię.

38: Furmańſtwem ſie obchodzę.

39: Aurigor, deponens pro rego, Wożę.

40: Rządzęſie. Ex Varrone, Nonius, Au=

41: rigarius idem quod auriga.

42: Aurigo, auriginis, feminin. tert, morbus

43: regius, Zółtá niemoc.

44: Hinc, Auriginoſus, a, um, qui ob=

45: noxius eſt huic morbo, Zołtą niemoc

46: cierpiący.

47: Auris, huius auris, femin. tert. Vcho.

48: Auris etiam in brutis, ut Auribus Lu

49: pum teneo, Prouerbium, Zá vſzy wil=

50: ká trzimam. To yeſt / ani mie tám / áni mie

51: ſám.

52: In utramꝙ aurem dormire, Spokoi=

53: nym á bezpiecznym być / Nietroskáć ſie.

54: Abhorret a nobis auris deorum atꝙ

55: animꝰ, Nie miłośćiw yeſt nam Pan Bóg

http://rcin.org.pl

56: Aures arrigere, Náſtroſzić álbo náſtáwić.

kolumna: b

A ante V. 21

1: vſzy / To yeſt pilnością czego słuchać. Au

2: res dare & debere alicui, Być posłuſzen

3: komu.

4: Ad aures meas peruenit, Vſłyſzałem.

5: Aures claudere ueritati, Zátulić vſzy od

6: prawdy.

7: Auribus alterius aliquid dare, Posłu=

8: cháć kogo s cierpliwośćią.

9: Aurium ædes uacuas loco dixit, Plau

10: tus pro ſurdo.

11: Hæc ferunt aures hominum, Tá sła=

12: wá yeſt miedzi ludźmi.

13: Hebetes aures habere, Tępe vſzi mieć,

14: to yeſt nie chcieć báczić.

15: Offendere pias aures, Pogorſzenie dáć,

16: Prebere aures, Z radością słuchác.

17: Digna re auribus Doctorum. Godna

18: rzecz yeſt áby była przed vczonémi ludźmi

19: przełożoná.

20: Auricula diminutiuum, Vſzko.

21: Auricularius, a, um, Et, Auricularis di=

22: gitus, Máły pálec.

23: Auricularis morbus, Bolenie w vſzu.

24: Auriſcalpium, Vſzna łyżeczká.

25: Auritus, Adiectiuum, Który wielkie vſzy

26: ma.

27: Vt, Aſini auriti dicuntur quia ma=

http://rcin.org.pl

28: gnas aures habent.

29: Auritus teſtis, Swiádek który vſzámi ſwémi

30: słyſzał / álbo / przi czym ſam był.

31: Aurem accommodare, Báczić / Słu=

32: cháć.

33: Aures pareſacere idem.

34: Aures demittere, Nie báczić. Nie słuchać.

35: Aurora feminin. prim, Switánie. Zorzá.

36: Prima aurora, Ná świtániu gdy ſie zo=

37: rze zápaláyą.

38: Aurora Poëtis dea, uxor Thithoni,

39: Aurum, ri, neut. ſecund. Złoto.

40: Aurum Toloſanum habere Prouerb.

41: Zniſzczeć w niwecz ſie obroćić dla zlie ná=

42: bytęgo dobrá.

43: Aurum nequam, quod hominem tra=

44: hit ad malum, dixit Siponitinus.

45: Aureus, a, um, Złoty / a / e.

46: Item, Aureus abſolute, Złoty czerwony.

47: Aureus coronatus, Fráncuski Koronat

48: złoty yeſt.

49: Aureum coronarium, hoc eſt, Corona

50: triumphantis ex auro, Vpominek á

51: Koroná wygránia.

52: Aurum putum, uel purum, Szczére

53: złoto / od prziſádi wypráwyone.

54: Aureos montes polliceri, Prouerbium

55: Złote góry obiecować.

56: Aurea æris permutare, Prouerbium.

http://rcin.org.pl

strona: 21v

kolumna: a

A ante V.

Ná frimarku oſzukanym być. Aurea uerba,

Piękne słówka.

Aureo piſcari hamo, Złoto wędą łowić /

to yeſt / dla małego pożitku wielki nákład

vczinić.

Auratus, a, um, Pozłoćiſty.

Auratura, auraturæ, Pozłotká, Pozłocenie

Aurifer, a, um, Adiectiuum, Vt, Aurife=

rum flumen, Rzéka w którey złoto zbie=

ráyą.

Aurifex, & Aurifaber, Złotnik.

Aureus, Koſtowny / Ze złotem przipráwio=

ny.

#Aureus color, Złotogłowowa máść.

¶Aureum malum pro Punico. Poma=

ráńczá.

¶Aurea ceſaries, Włoſy yáko złoto.

Aurea ſecula, Szczęſliwy á pobożny

Aureolus, Adiectiuum diminutiuum,

Aureola oraciuncula, Wdzięczna á przi=

yemna powieść.

Aureolus libellus, Pozłocone xiąſzki.

Aurifodina, & Auraria, Złote góry gdie

złoto kopáyą.

Aurificina, æ, Złotniczy wárſtát.

Aurarius, Pozłotnik.

Aurilegus, & Aurifur, Aurifuris, Zlo=

http://rcin.org.pl

28: dziey który złoto krádnie.

29: Auro, as, are, Deauro, Inauro, Pozłacam

30: Inauratum, Deauratum, Auratum

31: poculum, pozłoćiſty kubek.

32: Auripigmentum, Arſenik / Proch y fárbá

33: ktorey málárze vżywáyą.

34: Auſculto, as, are, Słucham. Yeſtem poſzłu=

35: ſzen.

36: Auſcultare ab hoſtio, Podsłuchάwáć

37: v drzwi.

38: Auſcultare ad fores, Idem.

39: Auſculta paucis, Posłuchay trochę.

40: Auſcultare, cum Accuſatiuo ſignifi=

41: cat, Słuchάć. cum Datiuo, Być posłu=

42: ſzen,

43: #Audire eſt minus quam auſculta=

44: re.

45: Auſcultatio uerbale, Słuchánie, Powol=

46: ność. Posłuſzeńſtwo.

47: Auſcultator uerbale, maſcul. tert. Słu=

48: chacz. Vczeń.

49: Auſim uerbale Defectiuum, Indicatiuo

50: & Optatiuo futuri temporis, Auſim,

51: auſis, auſit, Et pluraliter, auſint, ceteris

52: caret, ſignificat audebo, & utinam

53: audeam, Bych ſmiał.

54: Liuius. Nec ſi ſciam dicere auſim Acz=

55: kolwiek bych wiedział / wſzákże bych rzéc nie

56: ſmiał.

http://rcin.org.pl

A ante V.

Auſim, Virgilius I, Geor. Auſim uel

tenui uitem committere ſulco.

Auſitis dicitur Regio, Hebraice V 2 dicta

patria Iob.

Auſonia, Włoska ziemiá. Primum pars

dicta Italiæ hoc nomine, deinde tota.

Auſon & Auſonem, Włoch.

Auſonium mare, pars maris Thirheni a

Campania Siciliam uerſus.

Auſpex, auſpicis, idem quod Augur,

Wieſzczy.

Item qui præerat nupitijs celebrandis,

Zerzec / Przełożony ku opátrzeniu wſzech

rzeczy ku godóm / z ſtroney oblubieńcá / Bó z

ſtroney obłubieńce Pronuba po łá=

ćynie rzeczon bywa. Nymphus Græ=

ce.

Auſpex legis, Ten który naprzod ná co

vſtáwę á ſtátut rádzi,

Auſpitium, auſpitij, Práktiká. Wieſzczba

z ptáſtwá / Fortuna.

Bene auſpicare aliquid, W dobrą godźi=

nę co począć czinie.

Bonis auſpicijs, Fortunnie. Szczęśliwie.

Bonis auſpicijs eas, meliori auſpitio

redeas, Boże day ábyć ſie fortunnie ná dró=

dze wodźiło / á yeſzcze fort unniey k nam ſie

przywrócił.

Auſpitio malo, Niefortunnie.

http://rcin.org.pl

30: Auſpicijs ſalutis, Szczęsliwie.

31: Tanquam auſpitium malum aliquid

32: deteſtari, Odrzekać ſie kogo yáko czego

33: złego.

34: Auſpicor, auſpicaris, auſpicari, depon.

35: prim. Poczinam nieco.

36: Auſpico, as, dixit Plautus.

37: Auſpicatus, a, um, Szczęſliwie poczęty.

38: Inauſpicatus, Niefortunny.

39: Auſpicato aduerbium, Szczęſliwie. For=

40: tunnie.

41: #Inauſpicato, Niefotunnie.

42: Auſpicalis, le, quod ad auſpitium per=

43: tinet, Vt, Auſpicalis piſciculus, Rybká

44: która przed ſiecią vskákuye. portendens

45: piſcium copiam.

46: Auſter, maſculin. Południowy wiátr.

47: Auſtri, rorum, promontoriū Ægypti

48: Auſtralis, & hoc Auſtrale, Połudiowa

49: kráyiná.

50: Auſter, maſcul. ſecund. Vt, Auſtrini Fla=

51: tus, Wiátry z południá

52: Auſtrinus dies, Dzdzowy dzień.

53: Auſtrinum cœlum, Miękkie powietrze.

54: Auſterus, a, um, penul. pro. Srogi. Przi=

55: kri= Cięſzki. Trudny.

56: #Auſtera nouerca, Gniewliwa. Sroga

http://rcin.org.pl

A ante V.

Ziádła mácochá. Auſterus homo, Nie=

lucki człowiek.

Auſterum uinum, Przikre wino.

Auſterus color, cuis floridus opponi=

tur, Smutna fárbá.

Auſteritas, ſrogość. Przikrość. Auſteri=

tas coloris, Niewdzięczney fárby.

Auſtere, Aduerbium Przikrze. Srogo.

Auſtro, as, are, Acti. penult. id eſt, Hu=

mecto, Odmiękczam.

Auſtraria inſula in oceano ſepientrio=

nali.

Auſtria, æ, Germaniæ Regio, alias Pan=

nonia inferior, Rákuſy.

Authenticus, a, um, Latine autoratus,

Poważny á wzyęty.

Authentica ſcriptura, Wzięte piſmo / któ

remu nie może gány dáć / ani go odrzućić

gdy niem potwierdzáyą.

Authographum, phi, neu. ſecun. Latine,

propria manu ſcriptum ab ᾽αυτοϱ

& γϱαφω ſcribo, Handtſchrifft / Ręki

ſwoyey zapis.

Automata orum, Co ſie ſámo przes ſię ru=

ſza / yáko ſą zegary / & alia inſtrumenta

Mathematica.

Authomatos, gen. com. Latine ſolus per

ſe, Sam przesſię ᾽αυτος ipſe & νόμος

Lex, Swieboda. Wolność.

http://rcin.org.pl

30: Authomos gen. neut. Wolny Swie=

31: bodny. Sam ſobie pan.

32: Autumo, as, penult. correp. Mmimam

33: Szácuyę.

34: Autumnus, maſcul. ſecund. Yeſień.

35: Autumnalis & Autumnale, Yeſienny.

36: Autumnus, maſcul. ſecund. Yeſień.

37: Autumnalis & Autumnale, Yeſienny.

38: Autumnalia pyra, Yeſienne gruſzki.

39: Autumnitas, antiquum pro Autumno

40: Yeſienny czás.

41: Auus, aui auo, maſcul. ſecund. Stáry

42: ociec / właſniey Dźiad.

43: Proauus, Prádziad. tertius a patre,

44: Abauus, Práprádziad. quartus a pa=

45: tre. Tritauus & atauus, Práprádziá=

46: dów ociec.

47: Auia, Stára mátká / właſniey Babká.

48: Abauia, TRitauia, & Atauia, diſcri=

49: minis cauſſa addimus, Paternus uel

50: maternus.

51: Auitus, ta, tum, Stárodawny / ne / ne. Od=

52: ſtárego oycá.

53: Auunculus nomen non eſt diminutiuū

54: ſignificat matris fratrem, Wuy.

55: Auunculus maior, Stárey mátki brát=

56: Babczin brát.

57: Auxilium, lij, neut. ſecund Pomoc.

58: Auxilium afferre alicui malo, Pomoc

http://rcin.org.pl

komu przećiwko yákiey ſzkodzie.

¶Auxilia militaria, Pomoc lidźmi prze=

ćiw nieprziyácielowi.

Ope & auxilio alicuius, gubernari,

Zić cziyém nákładem.

Auxilior, aris, Pomagam.

Auxiliaris, & Auxiliare, Vt, Auxiliaris,

amicus, Prziyaciel ku pomoci.

Auxiliares copiæ, Auxiliares cohor=

tes, Zołnierze ku pomocy posłáni.

Auxiliarij milites, Idem.

#Legio ciarij autem milites dicuntur

Właſni álbo ći którzi ná ſwą ſzkodę ćią.

gną.

A ante X.

Axioma, tis. neut. tert. Latine pronun=

ctiatum, Proloquium, & Propoſitio

apud Dialecticos, Piękna á foremna yá=

ka powieść prawdźiwa / którey ſie nikt

przećiwić nie może.

Vt, Veritas odium parit, ſignificat eti=

am quod latine dignitas & amplitu=

do, Doſtoyność / Wyſokość.

Axis, maſcul, tert. Oś v wozá. Też koniec

á ſredni punkt okręgu niebieskiego. ná któ=

rych ſie wſziſtek ſwiát obráca.

#Et pro cœlo accipitur aut pro polis

mundi.

Vnde, Axis ſeptemtrionalis, Szpicá

http://rcin.org.pl

29: ná niebie pułnoćna.

30: Sic Axis auſtricus, Polus / álbo Szpicá /

31: Południowa ná niebie.

32: Axilla, Vide ALA.

33: ¶Item, Axis uel Aſsis, Tabulæ ſectiles

34: Gonty. Szkudły. A Plinio Aſſamenta

35: uocantur, ut iam dictum eſt, differunt

36: ab aſſeribus, hinc Coaxatio uel Co=

37: aſſatio, Pobiyánie domu / álbo też fás / kłód

38: y ynſzego naczinia domowego.

39: Axungia, æ, femin. prim. Wozowa maź

40: Kołomaź. Smołá / álbo ynſzá tłuſtość.

41: Axus, Macedonium, fluuius.

A ante Z.

42: Azana, Ætiopiæ regio ad ſinum maris

43: rubri Barbaricum.

44: Azotus, urbs Syriæ.

45: Inde Azotice Aduerbium, Po Azicku

46: Azymus, Vide ZYME, Nie kwáſzony.

strona: 22v

DE LITERA B.

B ante A.

1: 6 **B** Abactes, Vinum ex no-

2: minibus Bachi.

3: Babæ, Apud Plautum

4: pro Interiectione, Pa=

5: pæ. Admirantis, Hui /

6: Ey Ey yákie dźiwy.

http://rcin.org.pl

7: Babylon, femin, tert. pen. correp. Meſo=

8: potamiæ urbs ſeu Chaldeæ, Latine

9: confuſio ſeu translatio dicitur pro=

10: pter linguarum confuſionem, Główne

11: miaſto w Cháldeyskiey ziemi.

12: Propter quam tita Meſopotamia &

13: Aſſyria, Babylonia dicta eſt.

14: Babylonus & Babylonicus, a, um, Bábi=

15: loński.

16: Bacca, baccæ, femin, prim. Yágodá / y yn=

17: ſzich drzéw owoc / yáko ſą oliwy / winá / y yne.

18: Et per ſimilitudinem, Margarita, Per=

19: łá. Et Baccula, diminutiuum, Perełká.

20: Yágodká.

21: Baccæ indigent oleo, Prouerb. Ma

22: doſić á yeſzcze więcey chce.

23: Ex baccis enim oliuarum, exprimitur

24: oleum.

25: Baccatus, ta, tum, Adiectiuum, Vt, Bac=

26: catum monile, Perłowy kolmers.

27: Baccifer, a, um, Adiectiuum, Yágody

28: rodzący.

29: Bacchar huius baccharis, ſiue Baccharis

30: huius baccharidis, fe. tert. penul. cor.

31: Herba, Niektórzy Kopytnik zową / ziele

32: yeſt. Quidam abſque aſpiratione ſcri=

33: bunt, Nardum ruſticum quidam uo=

34: lunt.

35: Baccha, Wino w Hiſpániey ták rzekące.

36: Et Bacchum genus uaſis uinarij, Faſá

http://rcin.org.pl

37: winna.

38: Bacchus, maſ. ſec. Bóg vynny / to yeſt piyań=

39: ſtwá á obżárłośćy / Iouis ex Semele filius

40: Baccha & Bacchis, Mniſzká Bachuſo=

41: wá.

42: Bacchanal, uel, Bachanale, Mieiſce ná któ=

43: rum Bachuſowi ſwiętá ſwięcono / też Swię=

44: to Bachuſowe.

45: Bacchalia, liorum plu. num. Mięſopuſty.

46: ut, Bacchanalia uiuere, Roſpuſtnie wob=

47: żárſtwie y w piyańſtwie żyć.

48: Bacchor, aris, ari, deponen. prim. Huczę /

49: Krzyczę / Roſpuſtnie żywę / Mięſopuſtuyę.

50: Et per Metaphor. Száleyę.

51: Furere & Bacchari, Száleć.

kolumna: b

B ante A.

1: Bacchari in aliquem, Obrzućáć á miekáć

2: ſie ná kogo.

3: Bacchata loca, in quibus eſt debaccha=

4: tum, Virgil.

5: Compoſita, Debacchor, idem quod

6: ſimplex, Száleyę

7: Bacchicus, ca, cum, To co ku Bachuſowi

8: należy.

9: Bacchici mores, Roſpuſtne obyczáye.

10: Bacchilus, la, lum, Poſſeſsiuum, Co ku

11: Bachuſowi przisłucha.

12: Bacchacia, Mięſopuſtowánie. Szaleń

13: ſtwa.

http://rcin.org.pl

14: Bacchius, per Metricꝰ. Conſtans, prima

15: & poſtrema Syllaba longa, & dua=

16: bus medijs bræuibus. Notatur uero

17: ſic????.

18: Bactes, nomen Bacchi.

19: Bachilio, Fluuius de Vincentinis mon=

20: tibus defluens, Calep.

21: Bactra, orum, neut. ſec. Scynthiæ prouin=

22: cia ultra Aſſyriam a flumine Bactro

23: cognominata, Ziemiá ták rzekąca w Tá=

24: trzech.

25: Bactrianus, a, um, qui ex Bactris eſt.

26: Baculus, maſculin. ſecund. uel, Baculum,

27: neut. ſecund, Kiy.

28: Bacillus, diminutiuum maſculin. ſecun.

29: & Bacillum neut. Kiyek.

30: ¶Inde Imbecillis, la, lum, Vel, Imbe=

31: cillis, & hoc, Imbecille, Mdły.

32: Imbecillitas, Mdłość Krewkość.

33: Badius color, id eſt Phœniceus ſiue ſpa=

34: diceus, Vnde, Badius equus, Cyſo=

35: wáty koń / álbo Gniády.

36: Badizo, as, are, Græco uerbo uſus eſt

37: Plautus, pro, ire inſolenter.

38: Baiæ, baiarum feminin. Plural. tantum,

39: Campaniæ oppidum.

40: #Inde Baianus, a, um, Yeden z tám

41: tey ziemie.

42: Baiulo, as, are, Actiuum prim. Noſzę.

43: Baiulus, baiuli, Nośiciel.

http://rcin.org.pl

44: Balena feminin. primæ. Cetus Wieloryb.

45: Balanus, maſculin. ſecund. Zołądź

46: Et per ſimilitudinem dicitur, Id genus

47: quod alui ſubducendæ ſubditur,

48: Czopek który bywa w zádek wetkniony /

49: dla przepuſzczenia żiwotá áby ſtolce kto

50: miał. Suppoſitorium, uulgo dicitur,

51: & quicquid formam glandis habet.

52: Vnde pro uirga uirili etiam accipitur,

53: Táyemny członek męski.

54: Proprie tamen de palmulis ſiue da=

55: ctylis dicitur, Daktilowy orzech / ex quo

56: unguentum exprimitur.

strona: 23

kolumna: a

B ante A.

1: Balanatus, ta, tum, Tákiem oleykiem pomá=

2: zány.

3: Balanius. a, um. Quod ex hoc unguen=

4: to conſtat.

5: Balanites tæ, maſcul. gene. Nomen gem=

6: mæ.

7: Balanites linitis, fem. gen. Rodzay nieyáki

8: Káſtanów.

9: Balo, as, are, neut. prim. Dicuntur oues,

10: Bekam yáko owcá / wrzeſzczę.

11: Balatus, Bekánie / Owczi wrzask.

12: Balatro, onis maſculin, tert. Błoto / álbo /

13: próch który do trzewika / albo / botów przy=

http://rcin.org.pl

14: ſtaye. Metaph. Homo uilis, Szuyá. Ni=

15: czemny człowiek.

16: Balbus, ba, bum, Który nie może dobrze

17: mówić. który ſie záyąka / álbo / Bálbod yá=

18: ko niektórzy mowyą. Inde Prouerbium.

19: Balbus, balbum rectius intelligit, Głuſ=

20: chy rychley ſie s gluchem zmówi.

21: ¶Balbe, Aduerbium, Vt Balbe loqui

22: Mowić záyąkáyąc ſie.

23: Balbutio, is, ire, Záyąkma ſie / albo / prętko

24: mówię.

25: ¶Balbucinari, Calep. ex Cicer, pro

26: balbutire.

27: Baleates, gen. fem. Duæ Inſulę iuxta Hi=

28: ſpaniam, quæ nunc Maiorica & Mi=

29: norica dicuntur, Dwie wyſpie w Hi=

30: ſpániey.

31: Balearis, e, & Baleáricus, a, um, Adiect.

32: Baliſta, æ, femin. prim Kuſza / álbo / dziáło

33: wielkie którym mury tłuką á Miaſt doby=

34: wayą.

35: ¶Manubaliſta, Reczna kuſzá.

36: Baliſtarium, Mieyſce gdzie działá chowáyą

37: Balneum, ei, neut ſecund. Láźnia.

38: Balneæ, arum, in plurali, Poſpolita łáźnia

39: álbo / Cieplice. Balnea Herculana, pro=

40: uerbium.

41: Balneator, orum, comm. gen. Licet (Vt

42: ait Seruius Petronius uſurpauerit,

43: Balneatricem, Laźiebnik. Dicitur etiam

http://rcin.org.pl

44: Balneum & Balneæ.

45: Balnearius, a, um, Adiectiuum, Láziebni=

46: czy / cza / cze

47: Balneolum, diminut, Láźienká.

48: Balſamum, neut ſec. Dzrewo Balſámowe.

49: #Opobalſamum, Sok balſámowy.

50: ¶Xilobalſamum, Balſamowe drzewo.

51: Balſaminus, a, um, Vt, Balſaminum o=

52: leum, Bálſámowy oleyek.

53: Bambia, ſpecies oliuæ.

54: Baltheus, maſ. ſec. in plur. Balthea, Szé=

55: roki pás / álbo / Táśmá.

56: Baptiſo, as, aui, Krzczę / Pogrążam. Venit

kolumna: b

B ante A. 23

1: enim a Græco uerbo βαπτο, id eſt,

2: immergo, eo quod ibi in mortem

3: Chriſti pro nobis paſsi mergimur, in

4: ablutionem peccatorum noſtrorum.

5: Baptiſmus, maſcul, ſec. Krzeſt. Pogrążá=

6: nie.

7: Baptiſta, æ, maſcul prim, Krzćiciel.

8: Baptiſterium, neut. ſecund. Krzeſnicá / ál=

9: bo / Krzćielnicá.

10: Bamphia, taberna tinctoria, Dom far=

11: bierski.

12: Baphicus, a, um, Latine Tinctorius, Vt,

13: Coccus Baphicus, Granum tincto=

14: rium, Yądrka któremi ſzárłat fárbuyą.

15: Baratrum, tri, neut ſec. Wielka głębokość /

http://rcin.org.pl

16: Piekło, Et pro uoragine, Przepáść.

17: Baratrum etiam refertur ad alia, ut ad

18: meretricem quæ omnia abſorbet, In=

19: de Prouerb. Charybdis baratrum, In

20: hominem maiorem in modum eda=

21: cem, bibacem, & helluonem, Zárłok /

22: Piyánica.

23: Barba, barbæ, feminin. prim, Brodá.

24: Barbatus, Brodaty.

25: #Imberis, Bes brody Gołowąs. Bar=

26: batenus Philoſophum dixit, Cicero,

27: Mędrzec ale tylko brodą nie vczynkiem.

28: Barba non facit Philoſophum, Brodá

29: nikogo Philoſophem a mędrcem nie czyni.

30: Barbicum, idem quod Barba.

31: #Barbatulus diminutiuum, Który má=

32: ły bródkę ma.

33: Barbula, feminin. prim. Bródká. Barbula

34: hircina, Kozia broda / Ziele yeſt.

35: Barbarus, maſculin ſecund, Gruby / á nie

36: luby w ſwym yęzyku.

37: ¶Barbarus & Diſertus contraria.

38: Barbarꝰ, Też Nieuk. Semiagreſtes ac bar

39: bari, Dźiey á głupi Barbarus ſuccus,

40: Plin id eſt, Alienus a ſua natura. Sor=

41: dida & barbara, Plugáwa á gruba.

42: #Barbari etiam dicuntur, Którzy nie

43: ſą Zydowskiego / Greckiego y Laćińskiego

44: yęzyká vmiętni.

45: Barbaricus, ca, cum, Fere idē quod Bar=

http://rcin.org.pl

46: barus. Græci olim omnes alios popu

47: los barbaros uocabant, Et Item Ro=

48: mani, qui non eſſent Latini.

49: Barbaralexis, Nie łaćińskie słowo.

50: Barbariſmus, Gdy nie wedle záchowánia

51: łaćińskiego yęzika kto piſze / álbo / mówi.

52: Barbaries, Grubość / Nieobyczáyność.

53: Barbaricarij Alciato ſunt, qui barbari=

54: cas ueſtes intexunt, uarijs rerum for=

55: mis, Wyſziwacze Háftarze / Tkacze.

56: Barbaria, Barbarorum Regio eſt.

strona: 23v

kolumna: a

B ante A.

1: Barbarica, orum, neut. ſecund ſunt pa=

2: uimenta quæ & ſubtegulanea uocan=

3: tur, ex teſtis tuſis, rudere, & calce. Pa=

4: uimentum, idem, Dno á náſypowánie w

5: domu.

6: Barbitus & barbitum, Leyer / álbo / Lira

7: gra yeſt.

8: Barbo, Genus piſcis, alio nomine mu=

9: lus dicitur, Toporek.

10: Barbocha, etiam genus piſcis. Mien-

11: tus.

12: Barce, femin, Miáſto w Africe.

13: Bardus, maſcul. ſecund Stultus, Głupi /

14: Nieroſtropny

15: Bardoculus, maſcu. ſec. Hyſpańska káppá /

http://rcin.org.pl

16: v nas może być nazywána Delia.

17: Baro, Wolny pan. Fortaſsis non latinum

18: Dicitur tamen & Vir fortis.

19: Barunculus, diminut. Pánek

20: Barrus, generis maſculini, Elephas,

21: Słóń.

22: Barrire dicuntur Elephanti cum ædunt

23: uocem. Ryk Elefantów / álbo / Słó=

24: niow.

25: Barritus huius Barritus, Vox Elephan=

26: ti, Ryk.

27: Baſanites, Lapis ex qua fiunt cotes, Ká=

28: mień który rośćynáyą ná osły.

29: Baſculi, Populi Hiſpaniæ.

30: Baſium, neut. ſecund. Cáłowánie.

31: Baſiare, Cáłować.

32: Baſiatio, Cáłowánie.

33: Baſilica, Latine, Regia, Græci enim

34: βασιλικην uocant, Sadowny dom / ál=

35: bo / Dwór.

36: Baſilicus Adiectiuum, Baſilica facinora,

37: Królewskie vczinki. Baſilicus ſtatus,

38: Páński ſtań Baſilica uita, Hoyne vżywá

39: ne Baſilica nux, dicitur luglans, teſte

40: Plinio, Orzechowe drzewo=

41: Baſilice Aduerbium, Regie & Baſilice

42: uiuere, Páńskim ſtanem ſie nieść Baſi=

43: lice ornatus, Páńsko przichedożony.

44: Bàſilicus, maſcul. ſecund ſubſtantiuum,

45: Báziliſzek z ródzáyu wężów.

http://rcin.org.pl

46: Baſis, huius Baſis, fem= tert. Latine, Su=

47: ſtentamentum dici poteſt, Podpora.

48: Słup Filar / ná którym co ſtoyi.

49: #Baſis, też prawdá ſtołowa / ná którey

50: miſy s potráwami ſtawiáyą.

51: Baſis, Firmamentum narrationis, Grunt

52: á wſziſtká moc rzeczy á obrony ták w prá=

53: wie / yáko y w ynſzich rzeczách.

54: Baſſaris, is, uel Baſſaridis, Sacrificium

55: Bachi, Et, Sacerdos Bachi, Służbá

kolumna: b

B ante A. D. E.

1: á offiará ku czći Bachuſowi. Nam Baſ=

2: ſareus, eſt etiam cognomen Bachi,

3: Przeswisko Bogá Báchuſá. Hinc Baſſa=

4: rides.

5: Baſiara, Locus Lydiæ, Et, Veſtis ge=

6: nus.

7: Batauia gen, fem. prim. Ziemiá w niſzſzey

8: ziemi Pomorskiey / álbo / którą Holan=

9: derską zową. Eraſmi Rotherdami

10: patria.

11: Batauus, Holánderski / Adiectiuum.

12: Batilus, maſcul. ſecund. uel Batillum,

13: Lopátá ogniowa którą węgle ogniſte wy=

14: bierąyą.

15: Batillum, Sierp. álbo / Roſá. Batillus,

16: eſt etiam nomen adoleſcentis, Sa=

17: mij

18: Battologia, femin prim. Wielomówienie

http://rcin.org.pl

19: Klektánie.

20: Batuo, is, batuere, Biyę kogo rózgą.

21: ¶Batuere etiam ſignificat dimicare,

22: Potykáć ſie s kiém.

23: Battus, maſcul. ſecund. Ymię niektórego

24: páſtérza.

25: Batus, maſ. apud Hebræos dicitur, Bath

26: Eſt liquidorum menſura, ſexaginta

27: duos ſextarios continēs, Idem quod

28: Metreta, uel Cadus apud Græcos,

29: Kuffa / álbo / Kadź.

30: Baubare, Lucret, dixit pro latrare,

31: Szczekać.

32: Bauli, Vicus inter Baias & Miſe=

33: num,

34: Baxeæ, arum, femin. prim. Pántofle

B ante D.

35: Bdellium, neut. ſecund. Græce βδὲλλιον,

36: Rodzay czarnego drzewá w Bátriánie.

B ante E.

37: Beatus, ta, tum, Bogosławiony / na / ne. Opu=

38: lentiſsima & beata ciuitas, Bogáte á

39: doſtáteczne / y bogosławione miáſto w któ=

40: rym ná wſzem dobrze yeſt.

41: Beatus & miſere contraria, Vt, Nihil ex

42: omni parte beatum, Prouerb. Zádna

43: rzecz nie może być bes przigány.

44: Beatitas, & Beatitudo, Bogosłáwień=

45: ſtwo.

46: Beate, Aduerbium, Szczęſliwie, Fortun=

http://rcin.org.pl

47: nie.

48: Beatus etiam ſignificat, Bogáty / Fortun=

49: ny.

Beo

strona: 24

kolumna: a

B ante E.

1: Beo, as, are, Adiectiuum, primæ, Vbogo=

2: sławiam. Vbogácam, Vweſelam.

3: ¶Beatulus, diminutiuum.

4: Bebrycium, ſiue Bebryacum, Vicus in=

5: ter Cræmonam, & Veronam.

6: #Inde Bebryacenſis, Bebryacus, a, ū.

7: Bebrycia, alias, Bithynia.

8: Beelzebub, Bálwan, Obraz. In Acca=

9: ron, & pro Dyabolo, ponitur.

10: Beelphegor, Odolum Moab, Bálwan /

11: Obraz Moabski.

12: Belgica, fe. p. Krąyiná we Fránciey / od rzeki

13: Rhenu nád rzeką Mátrona áż do morzá.

14: ¶Et, Belgæ. Lud z tey ziemie yako ſą Pi=

15: karéy. Brábánéy / y ini tamże.

16: Bellaria, orum, n, plu. tantum, Oſtátnia

17: potráwa / yako ſą wſzelákie owoce / y inſze po=

18: trawy / które s ſérem daváyą na ſtół / po

19: wſziſtkich potrawach. Wet v dworu zową.

20: Et Bellaria, liberi patris, Vina dulcia,

21: Bellum, neut. ſecun. Woyna. Walká.

22: #Bellum inteſtinum, & bellum ciuile,

23: Domowa woyná. Bellum nauale & ma=

http://rcin.org.pl

ritimum, Woyná ná wodzie / álbo / ná mo=

rzu. Bellum Calamitoſum & Exitiale,

Bellum ponere, Przeſtác walczyć.

Bellum impendet, imminet, naſcitur,

oritur, exardeſcit, fere eadem, Bellum

conflare, moliri, parare, comparare,

inchoare, iniri, incipere, fere eadem.

Bellum denunciare, uel, indicare, Od=

powiedzieć Bellum ſuſcipere uel ſume=

re, Woynę począć. Bellum decudere, pro=

rogare, trahere, alere, Przedłużáć woy=

nę. Bellum ſeneſcit, Niſzczeye. Bellumex

bello ferere, Liuius, Yednę woynę z dru=

giey wſzczináć. Prælium uero, Bitwá.

Bello, as, aui, neut. prim. Walecznik.

Vnde, Bellator, Woyennik. Walecznik.

Bellatrix, femin. tert, Bellatrix iracun=

dia, Cicero.

Bellax, & bellicoſus, a, um, Waleczny / na /

ne / Vt, bellicoſiſsima natio, Walecz-

ny naród.

Bellona, Nogini walek. Soror Martis.

Belligero, ad, Vel, Belligeror, aris, Wal=

czę, Woyuyę. Bellare cim dijs, pro, na=

turæ repugnare.

Bellantur, pro bellant, dixit Virgilius

Dulce bellum inexpertis, Słotka tym

woyná którzy w niey nie byváli.

Bellicum canere, Claſsicum canere.

Prouerbium, Trwożyć. Ná woynę wo=

http://rcin.org.pl

54: láć. Ku bitwie wyzywáć. Yako czinią / trę=

55: bácze ná woynie.

56: Bellum omnium pater, Prouerbium,

kolumna: b

B ante E 24

1: W mór á w woynę naywięcey nowin. Bel=

2: lo peracto machinas adferre, Prouer=

3: bium, Po obiedzie łyſzká. Po ſmierći ká=

4: dźidło.

5: ¶Compoſita Rebello, as, are, Prze=

6: ćiwiam ſie. Odpieram.

7: Vt, Fortiſsime rebellauit ſemper, Cziś=

8: cie á mężnie odpierał záwżdy.

9: #Rebellio, onis, femin, tertiæ. Od=

10: pieránie Sprzećiwienie. Nieposłuſzeńſtwo

11: #Rebellis, le, Przećiwny. Odpiráyący=

12: #Rebellium, rebellij, idem.

13: ¶Rebellator, & rebellatrix, Verbalia,

14: Przećiwnik. Nieposłuſzny.

15: Bellus, la, lum, diminutiuum, a bonus,

16: Miły. Dobrzuchny Nadobny. Też / wy=

17: borny. Vt, Bellus homo, Miły człowiek.

18: Bellus, diminutiuum, Miluchny. Wybor=

19: niuchny. Dobruchny Piękniuchny.

20: Belle ualere. Dobrze ſie mieć.

21: Bellua, fem, pri. Beſtia, Dzikie á okrutne

22: ſwiérzę. Et per Metaphoram, ſeu con=

23: uitium, dicitur in hominem.

24: Belluinus, a um, Nielucki / Okrutny=

25: Belluoſ', a, um, Który wiele źwierzu ma.

http://rcin.org.pl

26: Lithuania eſt belluoſa, Litewska ziemiá

27: ma rozmáyitego zwiérzu doſyć.

28: Belluatus, a, um, Vt, Belluata tapetia,

29: Opony ná których zwiérzętá wyſziwáne ál=

30: bo wytkane ſą.

31: Belus, Król tego imienia Aſſiryski. pater

32: Nini.

33: Bellerophontis literæ, Prouerb. Vriaſzo=

34: we liſty To yeſt / który ná ſię liſty przinieſie

35: Benacus, ci, ma. ſe. Lacus Cardæ dicitur,

36: Vel, Ciſalpinæ Galliæ, Yezioro w Lom=

37: bárdiey / Włoſzi zową. Laco di guarda.

38: Bendidia, Sacrificia & Feſti dies, apud

39: Thraces, Ofiary y dni ſwięte v Thra=

40: ków.

41: Bene, Aduerbium, a bonus formatum.

42: Dobrze Cziście, Bene ambulato, dobrze

43: chodź Dijs bene iuuantibus, S Bożą

44: pomocą. Bene & fœliciter euenit, Do=

45: brze ſie ſtáło. Ita me dij bene ament, Y

46: bóg day bych ták zdrów był. Bene audire,

47: Dobrą sławę mieć. Bene conuenit inter

48: eos, Dobrze ſie zgadzáyą. Bene habere,

49: Być zdrowym. Bene mereri de aliquo,

50: Dobrze ſie komu záchować. Beue uelle ali=

51: cui ex animo, Zyczić komu wſzego dobre=

52: go / z práwego vmysłu. Bene doctus, Do=

53: brze vczony. Bene ante lucem. Dobrze

54: przed dniem. Bene nauiter impudens,

55: Bárzo niewſtydliwy. Bene longinquus

http://rcin.org.pl

56: doſor, Długo trwáyąca boleść.

Beneuen=

strona: 24v

kolumna: a

B ante E.

1: Beneuentum, neut. ſecun. Miáſto w Kám=

2: pániey.

3: Benignus, a, um, Dobrotliwy / wa / we. Li=

4: beralis, Beneficus idem, Benigna tel=

5: lus, Vrodzáyna ziemiá. Benigna manu,

6: Szczodrze.

7: Benignitas, Liberalitas & Beneficentia,

8: Dobrotliwość.

9: Benigne, Aduerbium, Dobrotliwie. ut, Be=

10: nigne audire aliquem, Dobrotliwie ko=

11: go ſłucháć. Benigne & Liberaliter idem,

12: Sicut ediuerſo Maligne prebere, Nie

13: s dobrą wolą dáć. Benigniter Aduerbi=

14: um pro benigne, antiquum, Nonius.

15: Benna, æ, Lingua Gallica, Kárá. Koláſá.

16: ¶Inde Combenbones, Którzy ná Kárze

17: ſie wożą.

18: berecynthus, maſcul. ſecun. Górá / y Miá=

19: ſto w Frigiey.

20: Berecynthia, Bogini Cybele.

21: Beronice uel Berenice, gen. fem. Królowa

22: Egyptska też córká Herodowá Weronika

23: Item Beronices crines ſeptem ſtellæ ad

24: Leonis caudam, ueluti in triangulo

25: collectæ, Sipont.

http://rcin.org.pl

26: Bero, onis, maſ. te, Wór. też wielka Káletá.

27: Beryllus, ma. & fe. ſecun. Drogi kámień.

28: Bes, Vide ſupra AS.

29: Bestia, femn. prim. Niemé źwiérzę. Beſtia.

30: beſtiam nouit, Prouerb. Zna ſwóy ſwe=

31: go / wuyeczny ciotczonego.

32: Beſtiola diminutiuum, Zwiérzątko.

33: Beſtialis, ale, Zwiérzęcey / Dźiki.

34: Beſtiarius, Który ſie s niememi zwiérzęty ob=

35: chodźi. Beſtijs obijcere. Zwiérzętóm pod=

36: rzućyć áby był ziedzón.

37: Beta, femin, prim. Herba quæ in hortis

38: creſcit, Cwikłá. Dicitur etiam Bleta &

39: Betacius ac Betacium.

40: Betaceus. a, um, Cwiklány / na / ne.

41: Betiſo. Mdły yeſtem yáko ćwikłá. Sed Beto,

42: tis, eſt, Eo, is, itere.

43: Betis, ma. te. Rzeká w Hiſpaniey w Gránácie

44: Vnde, Betica, Ziemiá á kráyina którą

45: Gránátą zową.

46: Beticus, a, um, Vt, Beticus color, Brónát=

47: na á ciemna fárbá yákoby ćwikłá.

48: Beto, tis, ere. id eſt, Vado, Ydę Verbum

49: obſoletum.

50: Betonica, cæ, fem. p. Bugwicá. Herba eſt.

51: Betula, fem. prim. Brzozá. Arbor eſt, Vn=

52: de Betulaceus. a, um, Brzozowy / wa / we.

B ante I.

53: Bias gen. maſcul. Yeden mędrzec z ſiedmi

54: mędrców Greckich.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

B ante I.

1: Biblion, gen. neut, Latine Liber, Xięgi.

2: Bibliopola, pen. pro. Bibliopola Xięż=

3: nik Krámars który xięgi przedáye.

4: Bibliopoleium, penult. prod. Budá w któ=

5: rey xięgi przedáyą.

6: Bibliotheca, Gmách w którym xięgi ſą / álbo

7: komorá do chowánia xiąg.

8: Bibliographus, Latine Librarius, Który

9: xięgi przedáye.

10: Biblia, orum, plura Libri ſacri, per An=

11: tonomaſiam, Biblia.

12: Bibliotecalis copia, Okfitość / moc xiág.

13: Bibo, is, bibi, bibitum, neut. tert. Piyę=

14: #Bibax, & Biboſuss, Opiły. Vt, Bibere

15: mandata, id eſt, Potando obiuiſci,

16: Plaut. Bibere aure, id eſt, ſtudioſe au=

17: dire. Horatius, Bibere more Græco,

18: Wiele pić.

19: Bibitur, Impſonale, Piye ſie Bobere Elle=

20: borum, Prouer, quo ſignificatur ali=

21: quem inſanire, & opus habere ut bi=

22: bat Elleborum, quia hæc herba ab=

23: ſtergit & ſanat multa capitis uitia.

24: Bibaculus, diminutiuum, Piyániczká. Et

25: Bibulus, a, um, idem.

26: Bibula charta, Pápir który przebiya. Bibula

27: harena, Piaſek w którym wodá hnet wſią=

28: knie.

http://rcin.org.pl

29: Bidental, alis, neut. tert. Kościoł / álbo miey=

30: ſce ná którym ofiárowano owce / gdy gróm

31: ná dóm vderzał.

32: Bidens, dentis, Owcá dwuletna / álbo też y=

33: ne bydlę ku ofierowániu godne.

34: Bidens, Foſſorium ruſticorū, Grábki że=

35: lázne / álbo drewniáne o dwu zębu / któremi

36: s wozá gnóy ściągáyą.

37: Biduum, ui, neut ſecun. Dwa dńi. Bidua=

38: nus, a, um, Dwudzienny. Bidui caſtra

39: aberát, Woyſko leżało ná dwu dniu yázdy

40: Biennis & Bienne, Dwuletny. Biennium,

41: Biennij, Dwie lecie.

42: Bifariam, Dwoyáko. Sic, Trifariam, Tro=

43: yáko. Multifariam, Rozmáyicie. Omni=

44: fariam, Wſzelakim obyczáyem / álbo Spo=

45: ſobem.

46: Biferus, a, um, Adiectiuū, ut bifera arbor

47: Drzewo które yednego roku dwa kroć rodźi

48: Bifidus, a, um, Ná dwie częśći rośćięty álbo

49: roſpádły.

50: Bifidatus, Adiectiuum, idem Biforis, &

51: hoc bifore, ut, Valuæ bifores, Brany

52: ze dwoyem podnieſieniem / álbo ze dwoyemi

53: drzwiámi / Też / s zwodem / yáko niektórzy

54: mówyą.

55: Bifrons, tis / com, tert, Dwoczelny / to yeſt /

56: który ma dwie czele / álbo twarzy. Iani.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

B ante I.

1: Epitheton eſt, Iani bifrontis.

2: Biga, Bigæ, & Bigæ, arum, Kárá. Wós.

3: Kolaſa / w którey dwá koniá robią / Wa=

4: ſeżny wozek zową drudzi.

5: Sic, Quadriga, Czug woznikow czwo=

6: rakich. Item & currus ipſe quadriga di

7: citur, Kolebká / álbo rydwam w którym czte

8: ry konie robią.

9: #Dicuntur etiam equi bijuges uel bi=

10: iugi, & quadriges, Konie tym ſpoſobem

11: zaprzęzone.

12: Bigatus, a, um, Vt, Bigatum argentum,

13: Groſz / albo / ynſza moneta / ná którey wós /

14: á kárá wybita yeſt / quod bigas impreſ=

15: ſas habet. Bigati equi, Dwa konie pole

16: ſiebie robiące.

17: Bigamus, maſ. ſe. Qui duas duxit uxo=

18: res, a quo Bigamia, ipſa condito.

19: Sipont.

20: Bigemmis, Vitis quæ habet duas gem=

21: mas.

22: Bilanx, femin. tert. Inſtrumentum quo

23: res in lancibus ponderantur, Wagi /

24: álbo / Szlae kramne.

25: Bilbilis, Miáſto w Hiſpaniey.

26: Bilibris, huius Bilibris. Rzecz która w ſo=

27: bie dwá funty ma / álbo / waży dwa funty.

28: Bilibra, bilibræ, Idem.

http://rcin.org.pl

29: Bilinguis, & hoc bilingue, om. ter. Który

30: vmie dwá ięzyki. Et Metaph. Nieſtáły /

31: Nieſtáteczny / Odmienny.

32: Bilis, huius bilis, fem. tert. a Græcis di=

33: citur Cholera, Zołć.

34: ¶Bilis atra, Melankolia. Bilem alicui

35: mouere, Rozdrażnić a rozgniewać ko=

36: go.

37: Bilis, adiect. Cholericus, Koleryk. Gniewli=

38: wy. Yadowity.

39: ¶Aliquando Metapho. Bilis pro ira

40: accipitur.

41: Billix Adiectiuū, Vt, Billix lorica, Pán=

42: cers dwoyáki / albo ſowity.

43: Bilis, apud Afros ſemen humanum, hu=

44: mi perfuſum, Feſtus.

45: Bimater, Epithet. Bachi ex Semele & fe=

46: more Iouis geniti.

47: Bimembris, & hoc bimembre, om. ter.

48: Który má obádwá członki.

49: Bimeſtris & hoc bimeſtre, Adiectiuum

50: Dwoxiężyczny. Dwomieſięcny.

51: Bimenſis, huius bimenſis, Idem.

52: Bimus, a. um, Dwuletny. Bima die, Iuriſ=

53: conſuli. Pro tempore duorum anno=

54: rum.

55: Bimulus, la, lum, dimin. idem.

56: ¶Sic Trimus, Trziletny. Quadrimus

57: Czworoletny.

http://rcin.org.pl

Bimatus, huius bimatus, Czaś o dwu lát.

Bingium, oppidum infra, Moguntiam

in Germania, in ripa Rheni.

Bimus, adiectiuum, a bis, idem iſignificat

quod duo, Sed frequentius uſurpatur

in plurali, binæ & bini, Dwá á dwá.

Binas accepi literas a te, Dwoyem liſty

wziął od ciebie.

#Et ad diſtributionem pertinet. Vt,

Dedit ſingulis militibus binos flore=

nos, Podárował kázdego po dwuzłotych.

Secus eſt ſi dico, Dedi duos florenos

Dał dwá złote miedzi wſziſtki.

Binariusm, a, um, Dwoyaki / ka kie.

Binoctium, id eſt, Duæ noctes, Dwie no=

cy.

Binominus, Który dwoye imię ma, Bino=

mius, idem.

Bionæi ſermones, Prouerb. id eſt, mor=

daces, Vſzczipliwe słowá.

Bipalium. lij, neut. ſec. Inſtrumentum ad

fodiendum, Motyká álbo / łopáta do ko=

pania.

Bipalmis, & hoc bipalme, Dwie dłoni

ná ſzerzą.

Bipatens, Adiecti. Na obiedwie ſtronie o=

tworzony.

Bipennis, fem. tert. Topor / álbo / Halábart /

álbo / Siekierá ná obie ſtronie oſtrze má=

http://rcin.org.pl

30: yąca.

31: Bipartio, ſiue bipertior, tiris, tiri, depo.

32: quare. Ná dwie częśći rozdzielam.

33: Bipartito ſiue Bipertito Aduerbium, Vt

34: Signa biaprtito conferre, We dwoyę

35: ſie potykać. Fit bipartito, Dwoyáko by=

36: wá.

37: Biparia, quæ bis peperit, Calep. ſine au=

38: thore.

39: Bipes. omni. tert. Który ma dwie nodze. Bi=

40: pedum nequiſsimus. Prouer. Lotr nád

41: łotry.

42: Vnde, Bipedalis, le, Et, Bipedaneus,

43: a, um, Na dwu ſtopu w dłuży.

44: Biremis, Lódź / Okręt / álbo / Náſad / o dwu

45: rządzich wiosł.

46: ¶Sic Triremis, W którey ſą trzy rzędy

47: wiosł / Et, Quardiremis, O czterech rzą=

48: dziech wiosł.

49: Birotum, Genus uehiculi duas rotas ha=

50: bentis, Calep. Dwokole.

51: Bis, Aduerbium numeri, Dwá kroć, Bis

52: in anno, Dwá kroć w rok. Bis terꝙ, dwá

53: y trzy kroć. Bis deni anni, Dwádzieśćiá

54: lat. Bis ſepteni, Czternaście. Bis tanto

55: ualeo quam ualui prius, Dwá kroć ſie

56: teras liepiey mam / niżli pierwey. Bis ſex,

57: Dwánaście. Cibus bis coctus, Potráwá

http://rcin.org.pl

kolumna: a

B ante I.

powtóre wárzona / álbo / grzána. Bis dat

qui cito dat, Prouerb. gdy kto rychło á

s dobrą wolą co komu vczini á da wdzięcz=

niey bywa / niżli gdy ſie za długo prośić.

Biſaltæ, Populi Scytici dicuntur.

Biſeta, Porca dicitur, a cuius ceruice ſe=

te bifariam diuiduntur, Feſtus.

Biſextus. Biſſextus, Czwarty á dwu=

dzieſty dzień xiężyca Lutego / który w

przeſtępnym roku dwá kroć bywa liczon.

Ingeminatur enim in calēdario ſylla=

ba ſic, pe, trū, trū, uel, ut alij faciunt,

math, math, i, am, officito, & c. Fitqꝫ

hoc ſingulis quoqꝫ annis, dum ſci=

licet annus cōpletur. Quilibet enim

annus habet 265. dies & 6. horas. Iam

quater ſex faciunt 24. horas, quæ con

ſtituunt unum & integrum diem, hic

dies qui ita per 4 annos accreuit in=

tercalatur ſeu interponitur, inter Petri

& Mathiæ feſtum in menſe. Februa=

rio, habetqꝫ tum Februarius 29. dies

& annus, 366. dies.

Biſon, tis, maſc. tert, Báwół / álbo / ynſzi In=

dijski woł.

Boſontes, gen. maſc. pen. corrept. Lud w

Trácicy.

Boſontis, Yezioro y kráyiná támże.

http://rcin.org.pl

29: Biſonius, a, um, Yeden z tamtąd / álbo /

30: ku temu tám należácy.

31: Biſconia, Tracia dicitur.

32: Biſculus, Adiectiuum, Ná dwie częśćy ſie

33: dzielący. Vt, Animalia biſulca, Bydlętá

34: które roſzczepione kopytá mayą / yako wo=

35: ly y yne.

36: #Huic contrarium eſt, ſolidus pes,

37: Et, Biſulcuspes

38: Bithinia, fem. pri. Kráyiná mnieyſzey Aſiey

39: pográniczna Gállácicy / Miſiey y Páflá=

40: goniey.

41: Bitumen, neut. tert. Kliey.

42: Item genus cretæ, quod ſi quando

43: accenditur extingui non poteſt, quia

44: eſt de natura ſulphuris. Calep.

45: Bitumino, Kliyę / álbo ſpoyam weſpołek táko=

46: wą kretą. Creſcit autem in India &

47: Babylonia.

B ante L.

48: Blandior, iris, iri, dep. quart. Pochlebuyę.

49: Blandiri ſibijpſi, Kocháć ſie ſam w ſobie.

50: Blandiri uitijs alicuius, Pozwalać ná

51: złe vczinki komu. Blandiri dicuntur e=

52: tiam animalia.

53: Blandus, a, um, Lágodny / na / ne / Miły.

kolumna: b

B ante L.

1: Blanditiæ, arum, Pochlebſtwo. Blanda

2: oratione falli, Pięknemi słowi być

http://rcin.org.pl

zdrádzon. Milites blando appellando

ſermone delinire, Zołnierze á rycerski

lud nadobnemi słowi vyąć á vbłagáć.

Vocare aliquem blanda uoce, Lucko

á łágodnie kogo záwołać.

Blande, Aduerbium, Lágodnie / Nádobnie

Blande & benigne hoſpitio excipere,

Wdzięcznie á ochotnie kogo w dóm przi=

yąć. Blanditer aliud Aduerb.

Blandimenta, idem quod Blanditiæ,

Blandimenta plebi dare. Potuſzić do=

brze poſpolſtwu.

Blandiloquus, Który łágodne słowká vmie

dáwáć.

Blandiloquens, Idem.

Blandiloquentia, Pochlebſtwo / Lagodne

mowienie.

Blandiloquentulus diminut: Exprimere

nummulos in aliquo blandiloquen=

tijs, Wyłudźić ná kiem pieniądze łagod=

nim mówieniem. Blandifico, blandifa=

tio, Calep.

Blauduſia, Sabimenſis agri Regio, Ho=

ratij patria.

Blapſigonia, Prolis detrimentum, mor=

bus eſt apum, Niemoc nieyáka pſzczelna

gdy ſie niepłodzą / á βλάπτο noceo &

γονὸς fœtus.

Blaſcorum inſule, in Rhodani hoſtio,

alias Metina.

http://rcin.org.pl

33: Blaſphemo, as, are, act, prim. Bluźnię.

34: Blaſphemus, Bluźniers.

35: Blaſphemia, Bluźnierſtwo. Blatio & bla=

36: tero, as, aui, Szczebiecę / Klekcę. Blate=

37: rare ſermone, Klektáć / álbo yęzykiem

38: prożno mówić.

39: Blatero, onis, Wielomowny / álbo / klekot / yá=

40: ko niektórzy mowyą.

41: Blatta, tæ, Mół / robak który ſzáty káźy, a

42: βλάπτο noceo.

43: Blatta etiam ponitur pro purpura.

44: Vnde Blatteus, a, um, Purpurowa maść

45: álbo / ſzárłátowá fárbá.

46: Blattaria herba eſt, quam & herbaſcon

47: uocant.

48: Blax, cis, con. tert. id eſt, Tardus, Stupi=

49: dus, Proſtak / Dubiel też zową. Inde

50: Prouerbiū, Blace inutilior, Niczemny.

51: Bleſus, a, um, który nie może wymáwiáć

52: słów / ſzepiełak niektórzy zową.

53: Bleſulus diminut, quidam per æ diph=

54: tongum ſcribunt.

55: Blitum, uel blitus, uel blætum, indife=

56: renter dicitur, & Græce & Latine in=

ſipidum

strona: 26

kolumna: a

B ante O.

1: ſpidum holus, Ziele yeſt. Inde, Blatteus

2: a, um, Nieſmáczny / Niewdzięczny.

http://rcin.org.pl

B ante O.

3: Boa boæ, Wodny wąż.

4: Boarium, neut. ſe Wołowy / álbo Bydlęcy

5: huk / álbo Ryczenie.

6: Boarium, forū, Wołowy álbo bydlęcy targ.

7: Bparius, a, um, Co ku wołowi należy.

8: Boalia, Ludi, qui bobus peragebantur

9: inferis conſecrati, Sipont.

10: Bohemia, fem. prim. Czeska Ziemiá.

11: Bœocia, fe. pri. Krayina w Greciey / nunc

12: Ducatus appellatur.

13: Boletus, maſc, ſ. Rydz.

14: Bolis, huius bolidis, maſc, ter. Latine ia=

15: culum, Bełt / álbo Strzáłá też kula nieya=

16: ká którą w wodę ná ſznurze puſzczáyą /

17: bierząc miarę yako głęboko.

18: Bolus, Sztuká kázdey rzeczy. Item Iactus,

19: Rzucenie. Bolum e faucibus eripere,

20: Sztukę chlebá / ynſzey rzeczy komu z

21: gárdłá wydrzeć.

22: ¶Itē, Bolus, Metaph, yáki ſmáczny kęs.

23: Bombarda, cū re dictio noua, Ruſznicá

24: Bombus, maſc. ſec. Dzwięk / álbo ſzum od

25: pſzczół / albo / od trąb.

26: Bombax, Aduerb. Negligenter.

27: Bombalis, Vermis fit ex ſpeciæ erucæ

28: unde Bombyx naſcitur.

29: Bombyx, bycis, maſc tert. Robak który

30: yedwab́ przędzie.

31: Bombycinium, pen. cor. Szátá yedwáb=

http://rcin.org.pl

32: na.

33: Bombycinus, a, um, Yedwabny / na / ne.

34: Bonaria, Maris tranquilitas.

35: Bononia, Vrbs Italiæ, Miáſto we włoſzech.

36: Bonus, a, um, Dobry / ra / re. Vt, Bono a=

37: nimo iubere aliquem eſſe, Dobrze ko=

38: mu tuſzić. Bono animo aliquid dicere

39: uel facere, Vprzeymie a życzlywie co mó=

40: wic / álbo czinić. Bona forma, Piękna o=

41: ſobá. Bona pars ciuium, Więtſza cześć

42: miéſzczan. Bonis & malis auibus, For=

43: tunnie y niefortunnie. Bonus Poeta, &

44: Orator non malus, Dobry Poetá y wy=

45: mowca nie podły. Bonus nuncius, Do=

46: bry poſeł. Bona uenia id a te peto, Zá

47: dobrą wolą twą o to cie proſzę.

48: Bona uerba quæſo, Nié tuſz / álbo / nie ſądz

49: tak zlie / lepiey mów proſzę cie Bone uir,

50: per contemptum aut deriſionem dici=

51: tur, Ty dobry mężu.

52: Bona, orum, ſubſtantiuum, plurale tan=

53: tum, Wſziſtki zwierſchne dobrá. Bona

54: patria, Oyczyſte dobrá Boni conſulere

55: Zá dobre przyiąć. Bona fide, Króm zdrá=

kolumna: b

B ante O.

1: dy, Wiernie. Bona uenia dicere, S do=

2: zwoleniem mowić. Boni paſtoris eſt ton=

3: dere pecus non deglubere, Prouerb.

4: Dobry páſters ná wełnie / álbo ná mleku

http://rcin.org.pl

ma przeſtáwáć / á nie z skorey odźieráć.

Bonus e pharetra dies. Prouerb.

Fortunny dzień Bonæ leges ex malis

moribus procreantur, Prouerb. Dla

złoslywych vczinków dobre prawá wyná=

leziono. Bo by nie trzebá żadnych praw

kiedyby wſzyſcy ludzie dobrzi byli.

Bonitas, fem. tert. Dobroć. Vt, Bonitas in=

genij tui, Przyrodzona dobroć twoyá.

Bonitas ac ſimplicitas mea tibi malo

fuit, Gorſziłes ſie z moyey dobroći.

¶Bonitas, etiam in herbis dicitur, ut

Bonitas agrorum, Płodna á vrodźi=

wa rola.

Boo, as, are. Ryczeć yako wół. Beo, is, re,

neut. prim. & tertiæ, Antiquum pro

beare.

Boarius Adiectiuum, Vt, Boarium fo=

rum, Wołowy targ. Inde, Reboo, as,

are, compoſitum.

Boreas, Vide ſupra AQVILO.

Boreus & Borealis, Adiectiuum, Puł=

nocny.

Boryſtenes, Fluuiues Scythiæ, Niepr któ=

ry przes Ruś ciecze. Inde Boryſtenide

Populi Scythici.

Bos, uis, com, tert. Wół. Datiuus & ab=

latiuus plurales, bobus per ſyncopā

facit, & more ueterum bubus.

Bos Luca ſeu Lucana, Veteribus

http://rcin.org.pl

35: Elephantus dicitur.

36: Bos patulus, Plaut. id eſt, Late pa=

37: tentibus cornibus.

38: Bos aliquando genus monetæ ſi=

39: gnificat. Ideo quia apud maiores bo=

40: uis aut ouis formā & imaginem nu=

41: miſmata ferebant, & inde etiam uenit

42: appellatio pecuniæ.

43: Bos in lingua, Prouerb. Przypowieść

44: przećiwko tym którzy dla przedárowania

45: nie mówią prawdy.

46: Bouinus, a, um, Et Bouillus, la, lum,

47: Wołowy / wa / we. Bouilli oculi, Woło=

48: we oczy.

49: Boarius, a, um, Forum boarium, Wo

50: łowy targ.

51: Bouile, & bubile, Wołowy chlew / álbo /

52: oborá.

53: Bouinor, id eſt, Conuicior, Láyę / Rzu=

54: cam ſie ná kogo.

55: Bouinator, id eſt, Cōuiciator, Bluźnierś

56: Przeklinayący.

E 2 ¶Bubulus

strona: 26v

kolumna: a

B ante O & R.

1: ¶Bubulus, la, lum, Vt, Bubula caro,

2: Wołowe mięſo.

3: #Bubulcus & Bubſequa, Wolowy pá=

4: ſtirz.

http://rcin.org.pl

5: Bouatim, Aduerb, Ná ſpoſob wołów / yá=

6: koby wół.

7: Bouile, plurale tantum, Miáſto nie daleko

8: od Rzimu.

9: Boſtar, Wołownia / Stáynia gdzie woły ſta

10: wáyą.

11: Boſchis, chidis, fe. tert. Wſzelákie ptáſtwo /

12: które w klatkę ſadzáyą / ku wabieniu y kar=

13: mieniu.

14: Bosphorus, pen. cor. Mare anguſtum,

15: quaſi boui tranſmeabile, Miáłkość

16: morska nie dáleko od Konſtantinopola /

17: gdzie Aſia od Europy tylko ná piący ſtay

18: od ſiebie ſą. Et hic Boſphorus, Tra=

19: cius dicitur. Alter, Cimerius Boſ=

20: phorus, Bágno v morzá które Meotskim

21: zową. Męotis palus.

22: Botrus uel Botrys, racemus, Grono cáłe

23: yagód / á zwłaſzcza winá.

24: Botryon & Botryo diminut. Græcum,

25: idem.

26: Botryon, etiā Konfekt z winnych yágód

27: vcziniony.

28: Botrys, Herba, Ambroſia, Yeleni ko=

29: rzeń.

30: Botrytes, Nomen gemmæ.

31: Boſtrichites, Gemma quædam.

32: Botulus, maſc. ſe. Kiełbáſá.

B ante R.

33: Brabeum, uel, Brabium, neut. ſec. penul.

http://rcin.org.pl

34: prod. Kleynot który ná grę / ná zawod / ál=

35: bo / ná zbiyánie z koni ſadzą.

36: Brabeuta, uel, ut alij ſcribunt, Bra=

37: beutha, latine deſignator, Iudices

38: ſpectaculorum, Græcis dicuntur

39: Brabeuthæ. Ten komu k wierney ręce zá=

40: kład / albo kleynot zákładány polecáyą / aby

41: on rozeznawał kto wygrał / á kleynota

42: godnieyſzi yeſt.

43: Bracca, æ, fem. prim. Lázienne odźienie /

44: Femurały.

45: Brachatus ſiue Braccatus, Femuralny no=

46: ſzący / adiectiuum.

47: Brachium, neut. ſecund. Rámię aż do

48: Lokciá.

49: ¶Lacertus, Rámię od łokćia / aż do

50: ręki. Cohibere brachium, Vſmierzić

51: kogo. Obiurgare, Lágodnie kogo ká=

52: ráć.

kolumna: b

B ante R.

1: ¶Brachia etiam piſces habere di=

2: cuntur.

3: ¶Item Brachia in arboribus ſunt,

4: Gáłęźi / Rózgi. Brachium maris. Od=

5: noga morska. Brachium Iſtule, Odno=

6: ga wislna. Brachia montium, Pole=

7: głość gor / gdy ſie dáleko roſciągáyą / ál=

8: bo rozwloką góry.

9: Brachiale ſubſtantiuum, in plurali, Bra=

http://rcin.org.pl

chialia, Zárękawie / też vpominki które ná

ręku naſzáyą.

Brachialis & hoc Brachiale, To co ku

rámieniu należy.

Brachiatus adiectiuum, ut Brachiata ui=

nea, Winnicá która wielkie á ſzerokie o=

grody ma. Brachiata arbor, Gałęźiſte

drzewo.

#Brachiolum etiam inuenitur in ſa=

cris diminutiuum.

Brachycatalecton metrum cui deſunt in

fine ſyllabæ.

Brachylogia, latine Breuiloquiū, Skro=

cona rzecz álbo mowá.

Bracmanæ, gymnoſophyſtæ, Et Philo=

ſophi apud Indos, Philoſofowie In=

deijſzczy.

Bractea, Bracteæ, fem. prim. Cienka bláchá

bądz ze złotá / ze ſrebrá / álbo z żeláżá.

Lamina alias dicitur.

Bractearius, Blechownik / który ze złotá ál=

bo ynſzego żeláza bláchy kuye.

Bracteator, idem.

Bracteatus, ta, tum, Bláchámi obłożo=

ny.

Bracteola, diminut. Miękuſieńka á cieńká

bláſzka. Vt, Bracteola auri. Piáná zło=

ta.

Bragada, gener. maſcul. Rzeka w

Afryce przi mieśćie Vtyka rzeczonym.

http://rcin.org.pl

40: Bragodurum, Ciuitas in Rhetia pri=

41: maria, Germanice, Rockenburg.

42: Branchos, Chrápká. Artericum alias

43: uocant.

44: Branchiæ, arum, Rybie skrzelle.

45: Braſsica, braſicæ, fem. prim. Czarna ka=

46: puſtá. Iármuſz / álbo / Broskiew / Krćicą

47: zową lekarze. Braſſica capita, Wyrſchoł=

48: ki / álbo głowki Kapuſtne / álbo / Broś=

49: łwiowe.

50: Brauium, Vide BRABIVM.

51: Brephotrophia, æ, femin. prm. penulti=

52: ma prod. Latine paruulorum hoſpi=

53: talia in quibus infantes expoſititij, &

54: pupilli aluntur a βρά́φος infans & τρό=

55: φὴ educatio, Sirotny dóm / álbo / Szpi=

56: tal dziećinny.

strona: 27

kolumna: a

B ante R.

1: Breuis & hoc breue, Krótki. Breue æuum

2: & fragile, Krótki wiek á nędzny. Breuis

3: exigua & depreſſa aqua, Miałka wo=

4: dá. Breuis commendatio, Krótkie

5: zálecánie. Exiguum uitæ curriculum

6: & breue. Zywot tego ſwiátá máły á bár=

7: zo krótki.

8: Breuibus aliquid dicere & agere, Prętko

9: ſie odpráwować.

http://rcin.org.pl

Breuitas, is, fem. prim. Krotkość.

Breuia, Breuiorū, Mieyſcá gdzie miáłka

wodá yeſt / Brody.

Breuis, gen. maſ. ſubſtantiuum: uel hoc

breue breuis, Regiſtrek.

Breue ſignificat etiam id quod uulgo di

citur, Bulla, Liſt / álbo Przywiliey. Inue=

ſtitura, Ná duchowny chleb / á zwłaſzczá

ná Biskupſtwo.

Breuiarium, rij, neu, ſec. Græce Epihto=

me, Latine, Compendium ſummariū

Summa którychkolwiek rzeczy / krótkiemi

słowy ogárniona. Skrocenie.

Breuiloquens, Máłomowny.

Breuiloquentia & breuiloquiū, Krótkie

mówienie.

#Breui ablatiuus ſubauditur tem=

pore, W krótkim czáſie. Breui confi=

cere aliquid, Prętko álbo ná krótce co

ſpráwić.

Breuiter Aduerbium, Ná krótce.

Breuio, as, are, Wkracam.

Cuius compoſitum abbreuio, as,

are, Skraczam. Hinc abbreuiator, Któ=

ry co skraca. Et abbreuiatio, Skrócenie

Vkrócenie.

Briareus, gen. fe. Cœli & terræ filius Gi=

gas 50. capitum 100. manuum Sto=

łym niektórzi mówią Stwolin. Obrzim.

Britannia, Vide ſupra ANGLIA.

http://rcin.org.pl

40: Britannicus & Brito. Yeden z Angelskiey

41: ziemie. Britannica menſa, prouerbiū,

42: Okfite á hoyne vżywánye.

43: Britanneum, deambulatorium, Mar=

44: moratum, Calep.

45: Brochus Adiectiuū, idem quod Bron=

46: chus, Który krótkie wirsſchnie wárgi

47: ma / á zęby dłuſzſze dáleko wytknione / álbo

48: ſpodnia wárgá nad wirſchnią záchodźi.

49: Brochitas Brochitatis, Wygłodánie trzo=

50: nowych ząb. Pro ſenectute accipitur.

51: Bronchocœla, Tumor magnus & rotū=

52: dus in ceruice inter cutem & aſperā

53: arteriam.

54: Bromius nomen ſeu Epitheton Ba=

55: chi.

56: Bromus, Vitium ſegetis triticum imi=

kolumna: b

1: tans, Et Bromos, Owies. Plinius.

2: Bronte a Græcis tonitru dicitur,

3: Grzmienie.

4: Bruchius & Bruchus, Zytna rdzá. Robak

5: który ziele gryzie / niektórzi wąſienicámi

6: zową á βροσκω, Rodo.

7: Brucum, Antiqui grauem dicebant.

8: Bronteus, Dictus eſt Iupiter a toni=

9: tru.

10: Broncia, Piorunowy kamień.

11: Bruma, æ, fem. prim. Obroconie dnia y

http://rcin.org.pl

słońca / mieſiącá grudniá. Ponitur pro

Hyeme, Zima.

Brumalis, le, Czas źimi / źimny.

Brumæ ter dene apud Martialem, Tri=

dzieśći lát. Brumale frigus, Zimno. Bru=

males menſes, Pochmurne á nie weſołe

dni zimnych mieſiąców.

Brupeo, pro ſtupeo antiquum, & c.

Brunduſium, neut. ſec. Miáſto we wło=

ſzech w krayinie Kala bryiskiey.

Bruſcum bruſci, Drzewo wzorziſte yáko

flader / też / zwierſchnia skorá ná drze=

wie.

Brutij, Italiæ populi ultimi, Siciliam

uerſus.

Brutiani autem dicebantur, qui offi=

cia ſeruilia præſtabant magiſtratibus,

Feſtus.

Brutus, ſtupidus, hebes, Nieroſtropny.

Niemy / opponitur rationali. Et Bruta

fulmina, apud Plinium, Piorunowe

vderzenie / które żadnemu nieprzepuſzcza /

to yeſt / nie ma ná nikogo oſobliwego wſglę=

du / wſziſtki zá równo ſtráſzy / álbo / którá

beś wieśćy á błyskánia yednym rázem

trzáſnie.

Bruta tellus dicitur ab Horatio, Niepło=

dna rola. Bruta animalia, Niemie zwie=

rzęta. Bruta arbor, Plinius.

Brutus, Właſne imię yednego rodzáyu

http://rcin.org.pl

42: Rzimskiego.

43: Bruteo, es, & Bruteſco, Vnde Obbrute=

44: ſco, Stawam ſie niemym / głupim.

45: Brya, æ, fem. prim. Rokićiná / álbo / Chroſt

46: z którego rózdzek ſzatne ſczotki czi=

47: nią.

48: Bryon, Pleśń / álbo / mech / ná ſtárych dębiech

49: gdy yákoby łuſki białe ná skórze ſie v=

50: łázuyą.

51: Bryonia, herba zielie ná którym korby ya=

52: ko bánie roſtą.

53: Bryſea, Vrbs Aoniæ.

54: Briſeus nomen Bachi, Przezwiſko Ba=

55: chuſowe.

56: Bryſſa, Wytłoczone yágody.

strona: 27v

kolumna: a

B ante V.

1: Bua, æ, femin. prim. Napóy młodych dzia=

2: tek. Varro cum cibum ac potionem

3: Papas & Buas uocent, & matrem

4: Mammam, & patrem Tatam, Cale=

5: pinus.

6: Bubalus, Báwół. Vide, BISONS.

7: Bubalus, la, lum, Adiecti. a Boue, Wo=

8: łowy. Vt, Bubalum corium, Wołowa

9: skóra. Item, Bubula, abſolute etiam dicitur

10: & Bubulcus, Vide ſupra in dictione

11: BOS.

http://rcin.org.pl

12: Bubaſtis, Ciuitas Ægypti & no=

13: men Deæ quæ colebatur in Ægy=

14: pto.

15: Bubbacio, Plin. 34. lib. cap. 14. Lapis qui

16: in Cantabria naſcitur, non ille Ma=

17: gnes caute continua, ſed ſparſa

18: Bubbacione ita appellant.

19: Bubetiæ ſiue Bubetij ludi, alias, Boalia

20: dicti.

21: Bubeum, Genus uini, Feſtus, Bubleum

22: alij legunt.

23: Bubinare, menſtruo mulierum ſangui=

24: ne inquinare Feſtus obſoletum eſt.

25: Bubo, bubonis, ge. dub. auis eſt, Puhacz.

26: Bubonium uero Græce dicitur her=

27: ba quo alias, Alibium & Inguinalis

28: uel Stellaria / Ziele które gwiazdka zo=

29: wą.

30: Bubones, Dymioná / álbo Dymieni=

31: ce.

32: Bubonocele, Wypukliná gdy komu yelito

33: wychodźi w kroku.

34: Bucardia, Lapis bubalo cordi ſimi=

35: lis.

36: Bucar, genus uaſis.

37: Bucca. fem. prim. Gębá / Vſtá. Policzki.

38: Quicquid in buccam uenit, Co ſlinká

39: przinieſie do gęby.

40: Buccea, uel Buccella, Sztuká dobra. Buc=

41: cella panis, Sztuká chlebá.

http://rcin.org.pl

42: Buccula, bucculæ diminutiuum a buc=

43: ca, Gębká.

44: Bucco, bucconis, Oddmá / który nádęte

45: á wypukł policzki ma / yáko trębá=

46: cze.

47: Bucculentus, a, um, Plauto ſignificari

48: uidetur grandiore ore homo, uel

49: malis plenioribus, Oddmá / oddęte po=

50: liczki máyący.

51: Buccina, Trąbienie ná ſzáłámáyách y ná

52: cinkach y ná inych trąbách.

53: Buccino, as, are, neut. prim. Gram. Trąbie ná cinkách / álbo ná ſzáłámáyách.

54: #Ebuccinare, Chwálić Wysławiáć.

55: Buccula, diminutiuum, a Boue, Iáłowi=

kolumna: b

B ante V.

1: cá. Buccinator, Trębácz / & Metapho.

2: Wysławiacż a Wychwalácz.

3: Buccula, pars caſsidis quæ buccam te=

4: git, uel in qua defiguntur criſtæ in

5: ſummo galeæ, Policzki v prziłbice.

6: Bucētaurus, Nauis magna, Venetorum

7: Sipont.

8: Bucephalus, li, maſ. ſec. Kóń ták rzekący

9: wielkiego Alexándrá.

10: Bucephalon, Vrbs Italiæ, Latine, Bo=

11: uis caput.

12: Bucolica, bucolicorum, gen. neut. Xięgi

13: álbo powieśći w których páſterze o bydlę=

14: cych y inych chłopskich ſpráwách y ych ro=

http://rcin.org.pl

15: botach s ſobą rozmáwiayą. Dicitur etiam

16: Bucolicum carmen.

17: Bucolicus, a, um, Paſturski.

18: Bucolicon ſpecies, Panacis herbæ.

19: Bucerus, a, um, penult. correp. a boue.

20: Ouidius.

21: Buceras herba, fenum græcum, Koźiro=

22: żek / ziele yeſt.

23: Buculus, li, maſc. ſe. Cielec / álbo / podrosły

24: wałaſzek.

25: Budas Heluetiorum fluuius, Germani=

26: ce, Reuſz.

27: Buda, Vrbs Vngariæ, Budziń / Węger=

28: skie miáſto / teras pod Turkiem.

29: Budoris, Vrbs Germaniæ, Germanice,

30: Hendelberg.

31: Budorum autem promontorium op=

32: poſitum Salamini, Steph.

33: Bufo, bufonis, maſ. ter. Ogrodna żábá ál=

34: bo źiemna.

35: Bugloſſa, uel Bugloſſus, fe. ter. Wołowy

36: yęzik. Borrago, alij dicunt, Borag. Hu=

37: ius duę ſunt ſpecies, Altera domeſtica

38: Borag. Altera ſylueſtris, Wołowy yęzyk /

39: álbo owczi yęzyk / yáko zową niektórzi.

40: Bugones a Græcis dicte ſunt apes, quo=

41: niam ex boue putrefacto naſci perhi=

42: beantur, Calep. Pſzczoły.

43: Bulapathum, Balapathi. Lopián / Herba

44: quæ etiam dicitur Lapa maior, Nam

http://rcin.org.pl

45: Lapa minor, Rzeꝑ.

46: Bulbus, bulbi, Leśny czoſnek / trzemucha nie=

47: ktorzi zową / y przitym wſzelakie ogrodne

48: ziele / á korzenie które w okrąg roście á

49: skorę ná skórze y łupinę ná łupinie ma /

50: yáko yeſt Cebula.

51: Bulbus agreſtis, Pſie ziele.

52: Bulboſus adiectiuum, Pełny łupin / álbo

53: pierza ná korzeniu / yáko ná coſnku.

54: Bulbine, bulbines, gen. fem. Herba, Pli=

55: nius, Luk leśny / álbo dźiki / Luk ziele yeſt.

56: Bule, gen. fem. Latine, Conſilium uel

57: Senatus, Rada.

strona: 28

kolumna: a

B ante V.

1: Bulentæ, Senatores Decuriones, Rádni

2: pánowie.

3: Bulga. gæ, fem. prim Tłumoczek skórzány

4: ſumki. Hippopera etiam dicitur qua=

5: ſi equi pera, nam Græcis ιππος

6: equus.

7: Bulinia, Nienáſycona łaczność zbytna chći=

8: wość ku yedzeniu.

9: Bulla, fem. prim. Bánieczká / álbo yabłuſzko

10: w którym woniáyące rzecy ná ſziy naſzáyą.

11: Erat apud ueteres inſigne ingenuorū

12: puerorum & triumphantium, Też bę=

13: bel ná wodzie. Inde Prouerb. Homo

http://rcin.org.pl

14: bullam id eſt, Vitæ caducę, uelut bullę,

15: Item bulla, To yeſt / yaka łſzcząca rzeć

16: miedzi piękroſzkámi panieńskiemi.

17: Bullatus, ta, tum, bullis ornatus, Tákiemi

18: rzeczámi prziochędożony / też nádęty / pyſzny

19: Bullate nugæ, Foremnałeż.

20: Bullula diminutiuum.

21: Bullo, as, are, bullas facio, Bębele czinię

22: yáko ſie kiedy wody zruſzáyą.

23: Bullio, bullis, ire, Wrę. Ebulire, Wykipieć

24: Bumamma & bumaſtos idem, genus

25: quoddam Vuæ groſsioris, Yagody

26: nieyákie które ná wzrok cieków roſtą / Nā

27: βοῦ particula augendi eſt apud Græ=

28: cos, Et μάσος mamma. Cicek / álbo ſu=

29: tek yáko niektorzi mówią.

30: Bumelia, etiam Wielkie gáłęźiſte drzewo.

31: Bumaſtus, Vide ſupra BVMAMMA,

32: Cicáty.

33: Bunias, adis, Wielkie yágody okragłe.

34: Bunion, Bania, Herba quædam.

35: Buphorum, ni, herbæ genus quæ a bo=

36: bus deuorata anginā procreat, eoſqꝫ

37: necat quidam Chameleontem uo=

38: cant. Alij Cynozolon.

39: Buphtalmos herba, Wołowe oko / βοῦς bos

40: & ὀφθ'αλμος oculus Græcis,

41: Bu apud Græcos augendi particula,

42: Vnde multa compoſita, Vt, Buma=

43: ſtus, Bumelia uide ſupra.

http://rcin.org.pl

44: Bupina, Wielkie prágnienie.

45: Bupodos, Wielkonóg.

46: Bupleuros, Ziele nieyákie roſtące króm na=

47: ſienia dwie piędźi ná zwyſz / s długiem á

48: s gęſtym liściem.

49: Bupreſtis, is, femin. tert genus herbæ.

50: Item, Genus uermis, Bąk który ſie

51: miedzi trawą chowa / yádowity robak s dłu

52: giemi nogámi / we Włoſzech / woły przed nim

53: vciekáyą á skaczą precz.

kolumna: b

B ante V. 28

1: Bura, buræ, Króy, Burisetiam dicitur

2: gen. fem. Rękoyeść v pługá zákrziwiona.

3: Burchana, Inſula in Oceano Germanico

4: Burdo, burdonis, maſc. tert. Muł który

5: ſie z koniá / y z osła rodźi.

6: Burgundia, Galliæ prouincia ea regio

7: quam olim Sequani & Hedui tenue=

8: runt, hanc partim Germani partim

9: Galli tenent, Burgundia.

10: Burgundio: Burgundczik.

11: Buris, Vrbs mediterraneæ Achaiæ.

12: Burrhus, a, um, antiqui dicebāt Ruffum

13: Feſtus: Liſováty. Bury, Quidam Byr=

14: rhum ſcribunt.

15: Burrhanicum, Genus uaſis, Feſtus.

16: Burrhanica, Lac ſapa miſtū, Mléko wá=

17: rzonem moſzczem záláne.

18: Buſactores, Część Fryſiiskiey ziemie nád

http://rcin.org.pl

19: Renem leżącey.

20: Buſiris, Neptuni filius Deus lini credi=

21: tus. Item, Tyrannus ſeu Rex Ægy=

22: pti qui hoſpites immolabat. Item,

23: urbs Ægypti, alias. Vrbs Solis &

24: Thebæ dicta.

25: Buſtum, neut. ſec. Locus in quo cadauer

26: hominis eſt uſtum. Mieiſce ná którym

27: trupy palono.

28: Buſarij, Szermierze álbo gońce byli którzi

29: v ſtárych ludźi przi paleniu ciáła nieyáką

30: grę / gońbę álbo ſzermowanie okázowály /

31: v nas / páchołek we zbroyi drzewo z koniá

32: łamie przi pogrzebie.

33: Buteo, buteonis, maſcul. tert. Genus ac=

34: cipitris.

35: Buthyſia, magnū ſacrificiū, uel, magna=

36: rū hoſtariū, iīmolatio, Ofiará bydlęca.

37: Buttubata, id eſt, Nugatoria. Nonius.

38: Obſoletum, Mátactwá.

39: Butyrum, Másło.

40: Buxentum, Oppidum in ſinu Poſsi=

41: doniæ.

42: Buxus, fem. ſec. & Buxum, gener. neut.

43: arbor exigua ſemper uirens & ton=

44: ſilis, Drzewo / tak rzekące y lecie y źi=

45: mie zielone / podobne liśćie ma zielu ná

46: którym czernice yágody roſtą / albo zielu

47: co ye zową Suchowirſch.

48: Buxeus adiectiuumm, Buxetum, Lás tá=

http://rcin.org.pl

49: kowego drzewá.

50: Bucoſus, a, um, ut, Lignum Balſami

51: buxoſum, Podobne Buxowi.

B ante Y.

52: Byrſa, byrſæ, unde burſa burſæ, Latine

53: corium, Skórá.

54: Byſſus, gen. fem. Wſzelákye naymyękſze á

55: nayforemnieyſze płótno.

B ante Y.

1: Byſſinus, a, um, pen. cor. Co z tákowego

2: płótna bywa vcziniono.

3: Byzantium, Vrbs Thraciæ nunc Con=

4: ſtantinopolis uocatur.

5: Byzari & Buzeri qui a conſuetudine

6: cæterorum uiuendi receſſerunt, Ca=

7: lep. Mniſzy.

8: Byzenus, Filius Neptuni mire libertatis

9: in dicendo. Inde Prouerbium, Byze=

10: ni libertas, Swieboda w mowieniu.

11: Byzen, Eſt urbs Schythię, Eraſm.

12: DE LITERA C.

13: C ante A.

14: Aballus, li, maſcul. ſec.

15: Kóń / Vnde Caballi=

16: nus, a, um, Koński.

17: Fons Caballinus,

http://rcin.org.pl

18: Zrzódło á ſtudnicá

19: Boeciae.

20: Cabile, Vrbs Thraciæ.

21: Cabarij, Indie populi.

22: Cabus in ſacris genus menſuræ, ſecun=

23: dum quoſdam cadus, Kadká.

24: cacabus, bi, maſ. ſec. Kociełek / też y Po=

25: krywka.

26: Cacabo, as, are, dicitur Perdix, Głos

27: kuropátwy.

28: Cacephaton uel Cacophaton, Latine

29: mala & obſcœna uocum enuntia=

30: tio.

31: Cachinnus, ni, maſul. ſe. Chechotánie / bes=

32: mierny ſmiéch.

33: Cachinno, as, are, & Cachinnor, aris, de

34: ponens, Nád miarę ſie ſmiać / Checho=

35: táć ſie. Cachinnos mouere, Záſmie=

36: ſzić.

37: Cachinnū ſuſtollere, Począc ſie chechotać.

38: Cachinnatio, Chechotanie.

39: Caco, as, are, neut. prim. Ná ſtolec álbo

40: ná Sekret idę / Sram.

41: Cacatio, Sráczká.

42: Cacator, Sracz.

43: Cacatrix, Sraczká. Concaco, as, are,

44: Wſzedzie ſie poſrać. Pofańdać.

45: Cacaturio, Chce mi ſie ná wychod.

46: Cacodemon, Zły duch.

47: Cacoethes, gener. neutri. Złę obyczáye

http://rcin.org.pl

48: ᾽α κακὸν malum ᾽έθος conſuetudo eſt,

49: genis morbi, hoc eſt, ulcus dolo=

50: ſum & uix ſanabile. Nieyáki rodzay

51: ſwirzbu nieuleczonego. Alias etiam

kolumna: b

C ante A.

1: Chyromum, Carcinomatis ulcus &

2: Telephinum dicitur.

3: Cacoſyntheton, Mala orationis com=

4: poſitio, gener. neut. Złe złączánie

5: słów.

6: cacoſtomachus, kto zły á niepewny żo=

7: łądek ma / iż może dobrze trawić.

8: Cacozelus, gen. neut. Zły naſládow=

9: nik.

10: Cactos, Rodzay nieyáki oſtu, Leśny o=

11: ſet.

12: Cacula, Seruus militis apud Plautum,

13: Chłopiec żołnierski.

14: Cacumen, neut. tert. Wyſokość á wyerśch

15: káżdey rzeczy.

16: Cacumen oui, Róg yáyá. Cacumen

17: montis, Wierſch góry. Cacumen capi=

18: tis, Wierſch głowy.

19: Cacumino, as, are, Zákończáć / záo=

20: ſtrzáć.

21: Cacuminatus, a, um, Zákończony.

22: Cacus, Ymię morderza yednego we włoſzech

23: Wulcanuſów ſyn.

24: Cadauer, neut. tert. Trup. Cadauera

http://rcin.org.pl

Oppidorum per translationem dictū

Zborzone myáſtá.

Cadauerinus, a, um, Martwy. Cadaue=

rina facies, Oblicze by v trupá.

Cadaueroſus, a, um, Cadaueroſa for=

ma, Stráſzliwa á okrutna twars by v

trupá.

Cadiſcus diminutiuum a cadus, maſc.

ſec. uaſculum quo ſuffagia colli=

guntur, Sipont. Miednicá álbo miſá

álbo ktorekolwiek naczinie / ná które zbie=

rayą głoſy á wotowánia od radnych Pa=

nów.

Cadmus, m. ſ. Syn A genorów w Phoeni

ciey.

Cadmia, Lapis ex quo fit æs, Kámień

miedźny.

Cadinites gemmæ nomen.

Cado, is cecidi, caſum, neut. tert. pen.

cor. Pádam. Cadere ab alto. Z wyſoká

ſpaść cadere ab equo, Z konia. Ca=

dere ex equo, idem, Cadunt dentes

Zęby pádáyą. Cadunt folia arborum

Ex arboribus, Liście pádáyą z drze=

wá. Cadunt lachrymæ, Lzy pádáyą.

Cieką. Cadunt uerba, Bierze ſie ku

nocy / Poczina ſie zmierśkáć. Cadit illi

animus, Boyiſie. Cadere cauſa, V=

traćić rżeć w prawię. Cadere orſmula

idem. Non cadit ſub oculos, nec

http://rcin.org.pl

55: ſub ſenſum, niemoże tego oczima oglę=

56: dáć ani myſlą ogarnąć. Cadere in offen=

ſionem

strona: 29

kolumna: a

C ante A.

1: ſionem alicuius, Prziść v kogo w gniew

2: Cadere in iudicio, idem, quod Ca=

3: dere cauſa. Cadit ſolutio ad Calen=

4: das Martias, Czás zapłáty / álbo kładzie=

5: nia pieniędzy / ydzie na pirwſzy dzień Már=

6: cowy / Non cadit in uirum bonum

7: mentiri. Nie prziſtoyi dobremu człowie=

8: kowi kłámáć. Quæcunq; in diſcepta=

9: tionem cadere poſſunt, O czymkolwiek

10: może ſporá być. Non cadit in hanc æ=

11: tatem, Nie ſtanie ſie to áni podka tego

12: ſtárego Cadere in morbum, Wpaść w

13: niemoc / Záchorzeć. Cadere in ſuſpicio=

14: nem alicuius, We złe mnymánie / álbo

15: podeżrzenie do kogo prziść. Cadere in po

16: teſtatem alicuius, Prziść wcziyę moc.

17: Ne cadat tuus aduentus in aliniſsi=

18: mum tempus, Nie odwłocz ná długi

19: czas twego priyázdu.

20: Cadere ſignificat, etiam euenire uel ac=

21: cidere. Vnde Cicer. Verebar ne ita

22: caderet, Obawałem ſie áby ſie ták nie

23: przigodźiło. Item, bene cecidit aut fe=

24: liciter, Dobrze á fortunnie ſie przitrá=

http://rcin.org.pl

fiło. Et crebri hoſtes cadunt, apud

Plautum, Wiele nieprziyaciół vpádáyą.

Quod melius caderet nihil uidi.

Nie widziáłem coby ſie ſnádnie á práwie

k myſli tráfiło Nihil mihi incommo=

di cecidit, Zadnami ſie ſzkodá nie przi=

godźiłá. Cecidit belle, Wybornie ſie

przigodźiło.

#Item Cadere, Vmrzeć / Zginąć. Tua

laus una cum Repub. cecidit, Sławá

twoyá weſpołek s ſtanem rzeczy poſpolitey

zginęłá álbo zgásła.

Cadiuus, a, um, Co ma vpáść. Poma

cadiua, Pádáyące yábłká.

Caducus, a, um, Przemienny / Mdłi / Nie=

ſtały / vłomny. Fragile & caducam ac

momentaneum, Mdłe / niepewne á do=

czeſne. Morbus caducus, Comicia=

lis, quod hominem cadere faciat,

Wielka niemoc / niektórzy zową / ſwięte=

go Wálentego niemoc. Caduca & in=

certa ſunt bona fortunæ, Czeſne ymie=

nie. Dobrá a Máyętnośći naſze / ſą yákoby

letniá roſá / Niepewne. Caducum & in=

firmum corpus hominis, Mdłe á

chore ciało człowiecze.

Caducor, id eſt, præcipitor, obſole=

tum.

Caduceus, uel um, Virga Mercurij,

Pálcat, álbo / laská / która pokóy / álbo

http://rcin.org.pl

55: przemierze známionowano / v ſtárych He=

56: roldska rózgá / álbo laská.

kolumna: b

C ante A. 29

1: Caduceator, Herold / Poſeł który pokóy przi=

2: nośy.

3: Caduciter, Prętko / Priſcum Aduer=

4: bium.

5: Cadurcum, Taſz Krámárski / Tentorium

6: ſeu calcitra, qua merces teguntur,

7: Calep.

8: Cadurcum, etiam eſt nomen menſuræ

9: Róźmiar.

10: Cadus, maſ. ſe. Kądź. Item genus uaſis

11: uinarij, idem quod Amphora & ur=

12: na. Miárá około ſześćidzieſiat kwart wi=

13: ná / álbo mało więcey. Eſt autem Græca

14: menſura, Alias Metretes uel Metreta

15: & Ceramium, Aliquando ſimplici=

16: ter uſurpatur pro uaſe latinis.

17: Cadiſcus, dimin Kadká / Stągieẃ.

18: Caſus huius caſus, Pádnienie / Przigodá.

19: Fortuna caſu aut forte fortuna fieri,

20: Z przigody ſie co ſtać. Grauis & miſera=

21: bilis caſus, Cieſzka á żałoſna przigodá.

22: Fatalis caſus, Przirodzone nieſzczeście.

23: Caſu geſtum magis quam conſilio

24: Caſu aliquo affligi, Być vdręczonym

25: yákiem vpádkiem. Caſus, id eſt, pericu=

26: lum, Zła przigodá. Nieſzczęście / nie

http://rcin.org.pl

27: bezpieczność. Vltro ſibi caſum & pe=

28: riculum accerſere, Z ſwey dobrey wo=

29: ley w yáką ſie niebeſpieczność vdáć.

30: Caſurus Participium.

31: caduciter, Aduerbium Antiquum.

32: Caſu, Z przigody.

33: #Compoſita, Incido, Wpadam. Vt,

34: Quoties in huius nomen incidiſti,

35: Yákoś wiele ná tego ymię wſpominał. Sæ=

36: pe incidit, Czeſto ſie to przigadza. Im=

37: perſonaliter.

38: ¶Item, Incidunt tempora periculo=

39: ſa, Naſtáyą niebeſpieczne czáſy.

40: ¶Accido, Przigadzam ſie. Et Imper=

41: ſonaliter, Accidit, Przigadza ſie.

42: #Intercido, W ſrzod vpádam. me=

43: moria intercidit, Pamięć ginie.

44: #Occido, pen, cor. Ginę / Zachodzę / też

45: vmieram. Sol occidit, Słońce zachodźi.

46: Inde Occaſus, Zachód / Smierć.

47: #Procido, Pádam o Ziemię / álbo ná

48: ziemię. Procidere ante genua alicuius

49: Vpáść przed kim ná ziemię.

50: #Decido, Spádam z wierzchu. Vnde

51: Deciduus, a, um, Odpádáyący.

52: #Concido, idem quod cado, Sed

53: Metaph. pro pereo, Ginę.

54: ¶Excido, Wypádam. Excidit mihi,

55: Zápámiętałem.

http://rcin.org.pl

strona: 29v

kolumna: a

C ante AE.

#Recido, Pádam wſnák / álbo / zaś z nó=
wu odpádam. Vnde, Recidiuus, a, um,
#Recido, recidis, recidi, recaſum, pen.
correp. recadere, Odpaść. Recidit ad
paucos res muſica, Ná máło ludźi przi=
ſzła Muſika / Niewiele ſie ludźi w niey
obieráyą. Ad nihilum recidere, W
niewcz ſie obroćyć. Recidit ad paucas
familias attenuata bellis ciuitas, Miá=
ſto vſtawycznemi woynámi bárzo znędzo=
ne / ná máło pokoleniu zoſtało. Hoc reci=
dit in memoriam pueritiæ tuæ, Aż
ná pámięći dziećinnych lat zoſtawa. Re=
cidit á w niewecz ſie obrocił wſziſtek
nákład. In grauiorem morbum reci=
dere, W więtſzą chorobę z nowu wpaść.
Quorſum recidat reſponſum tuum
non magnopere laboro, K czemu ſie
ſciąga odpowiedź twoyą / nie názbyt ſie
po tym pytam / álbo o to nie dbam. Puto
ad nihilum recaſurum, Mam zá to że
ſie w niewcz obroći.
¶Reciduus, a, um, Z nowu vpádły. Vt
Febres reciduæ, Záś przichodzące fe=
bry / albo / żymnice.
#Succido, dis, pen. cor. Succaſum
ſuccadere, Spádam, Succiduus, a, um,

http://rcin.org.pl

28: Pádnący / Lecący.

29: Cæa, Inſula maris Ægæi.

30: Cæeus, a, um, To co z támtąd yeſt.

31: Cæcias, gen. maſc. Wiátr który chmur á

32: obłoków nie rozbiya / ale ná ſię ciągnie /

33: Wieye ſrodkiem miedzi wiátrem pułnoc=

34: nym. Qui Aquilo, Boreas Græce di=

35: citur, á miedzi wiatrem od wſchodu słoń=

36: ca / qui Eurus dicitur & Subſolanus.

37: Cæcus, ca, cum, Sliepy. Cæcus cupidi=

38: tate & auaritia, Zásliepiony łakomſtwem

39: cæcus atq; amens furore, Od yádu

40: záſliepiony. Fortuna cæca, cæcum ual=

41: lum, quod frondibus & herbis occul=

42: tatur, Calep.

43: Cæcitas, Sliepota.

44: Cæco, as, are, act. p. ZáſliepiamCæcare

45: mentes largitione, Záſliépić vmysł dáry.

46: ¶Excæco, Záſliepiam / álbo oczi wykalam

47: ¶Obcæco, as, are, Záſliepiam. Dici=

48: mus & occæco. Obcæcat oratio=

49: nem totam oratione obſcura, Zátru=

50: dnia wſziſtkę mowę trudnym powiedániem.

51: Obcæcatus ſtultitia, Záſliepiony ſzaleń=

52: ſtwem. Obcæcatus ſtultitia, Záſliepiony ſzaleń=

53: ſtwem. Obcæcare foſſas in agro, Ná=

54: krić rowy ná roli áby ych nikt nie obacził.

55: Cæcutio, Nie doyźrzę. Nie dobrze widzę.

56: Item Cæculto.

http://rcin.org.pl

C ante AE.

#Cæcus etiam ſignificat, occultus,
uel latens, Táyemny. Cæcus auditus,
Przigłuch. Sic cæcus morbus, Táyem=
na chorobá którey ſie prziczina nie może
wynáleść.
Cæculus diminut. Przíſlieṕ.
Cæcigeni apud Lucretium, id eſt, Cæci
geniti, Sliepo národzeni. Item, Cæcum
inteſtinum a medicis uocatur, Nie=
które yelito / które yednę dziurę w ſobie ma /
To yeſt / Nie przechodźi ná drugą ſtro=
nę / co w nie wnidzie támże zoſtawa. Et,
Cæcum teſtimonium, quod ſcripto
ab abſente perhibetur.
Cæcitas non ſolum ad corpus, ſed etiā
ad animum refertur. Vt, Cæcitas
mentis, Głupość / Szaleńſtwo. In furo=
re & animi cæcitate, W gniewie á
w ſzáleńſtwie.
Cæcata oratio, Cice Nie yáſna mowá.
Cæco cum ſpeculo nihil, Prouerb:
Nic ſliepemu po ſwierciedlie.
Cæcubum, Oſobliwe wino w Kampaniey.
Cædo, tum diphtongo, is, cæcidi, act.
ter. pen. prod. Cæſum cædere, Biyę.
Siekę / Zábiyam. Cædere aliquem uir=
gis ad necem, Rózgą kogo vſiec aż do
ſmierći. Cædere pugnis, Pieśćią bić
Cædere arbores, Drwá rębáć. Cæ=

http://rcin.org.pl

dere teſtibus, Przeſwiadczić.

Cædes, Zábicie / Mężoboyſtwo. Vt, In cæ=

de atq; ex cæde uiuere, Morderſtwem á

drapieſtwem ſie żywić. Cædem facere

perpetrare, ædere, idem, Zábić / Mę=

żoboyſtwo popełnić.

Cæſum Aduerb Siekmie. Vt, Cæſum

dicere, Krótko ále oſtrze mówić.

Cæſus Partic. Vcięty / Zábity. Vt, In cæſis

copijs, Miedzi trupy / Miedzi zabitemi

Cæſura, f. p. Rozdarcie drzewá. Też roz=

ſzczepienie / álbo obrzezowánie ſzczepów / Cæ

ſio uerbale, Sieczenie odcięcie. A cædes,

uenit Homicida, Mężoboycá.

Parricida, Który oycá zabił. Matricida

Który mátkę zábił / Vnde Homicidium

mężoboyſtwo. Parricidium, Matrici=

dium.

#Item, Cęſa particulę orationis, alias

inciſa & Græcæ commata, Stuczki /

álbo cząſtki / in oratione, quæ non per=

fectam continent ſententiam.

#Præterea Cæſura eſt decora ſylla=

barum terminatio in medio uerſuum

notata, Cuius ſpecies ſunt, Penthe=

mimeres, Heptemimeres, de quibus

infra uidere potes.

http://rcin.org.pl

C ante AE.

1: Cælebs, libis, com, ter. Beżeniec / który

2: żony nie ma. Cælebs uita, Ziwot kroḿ.

3: małżeńſtwa. Cælebs arbor, Niepłodne

4: drzewo / które żadnego owocu nierodźi

5: Cælibatus, huius cælibatus, Stan kroḿ

6: małżeńſtwa.

7: Cælibaris haſta, qua caput nubentis

8: comebatur, Calep.

9: Cælius, gen. maſc. Górá w Rzimie ták

10: rzeczona / Vnus ex ſeptem montibus.

11: Cæduus, a, um, Co ſie ſiec godźi. Vt, Cæ=

12: dua ſylua, Lás z którego drwa wożą.

13: #Compoſita, Occido, Zábiyam. Præ=

14: cido, Przićinam. Circumcido, Obrze=

15: zuyę. Circumciſio, Obrzezánie. Excido

16: Wyſiekam. Excidium, Wyſieczenie / Po=

17: ráżenie. Incido, Záćinam. Inciſio & in=

18: ciſura, Zácięcie.

19: ¶Inciſuræ etiam dicuntur, Liniye ná

20: ręku. Abſcido, Odćinam. Decido, Idē,

21: Concido, Przećinam. Recido, Odći=

22: nam / Odſiekuyę. Omnia habent pe=

23: nultimā produ. Intercido, Rozrzezuyę

24: Roſprawiam / Rozwodzę. Interciſio, Prze

25: cięcie / álbo / przerzezánie. Pactiones in=

26: terciſæ. Vmowy połamánie. Interciſe

27: Aduerbium.

28: #Præcido, idis, idi, iſum, idere, Od=

29: ćinam / Odſiekam. Pręcidere inimicitas

http://rcin.org.pl

30: per translationem, Odczináć nieprziya=

31: cielſtwa. To yeſt / Porownác á ziednáć

32: ſie. Præcidere ſpem alicuius rei, Odyąć

33: nádzieyę. Præciſa opitulandi poteſtas,

34: wſziſtká nádzieyá pomocy odpádłá / á odeſzłá

35: #Præciſus, a, um, Participiū. Odyęty.

36: Vt, Præciſū caput, Odcięta głowá. Præ=

37: ciſa narratio, Vkrócona á krótka powieść

38: #Præciſum præciſi ſubſtantiue, Pars

39: carnis uiſcerum hoc eſt, Circa quod

40: uiſcera inuoluta ſunt, quod oras cir=

41: cum ciſas habeat. Sipont, ex Nonio.

42: #Præciſe Aduerb. Krótko / Krótkiemi

43: słowy. Præciſe aliquid negare, Práwie

44: odmowić komu czego. Præciſe dicere,

45: Krótkiemi słowy mówić.

46: Pręciſio Verbale, Odcięcie y odſieczenie

47: #Præcidaneus, a, um, Co naprzod by=

48: wá ofierowano. Præcidaneam porcam

49: dicebant ueteres quam imolare ſoliti

50: erant, antequam nouam frugem inci=

51: derent. Præcidaneæ feriæ, quæ ſolen=

52: nes legitimas ferias præcederent, Cal.

53: Præcidaneæ hoſtiæ quæ ante ſolen=

54: nia ſacrificia æduntur.

55: ¶Succido, idis, idi, iſum, ere, pe. cor.

56: Podrzinam / Podćynam. Arbor ſucciſa,

kolumna: b

C ante A. 30

1: Podcięte drzewo. Segetes ſucciſæ, Po=

http://rcin.org.pl

2: żęte zboże.

3: Succidia, æ, fe. pri. Solona ſztuka mię=

4: ſa świniego / Szołdra / álbo Połeć.

5: ¶Succida, dæ, Niepráwa wełná. No=

6: woſtrziżona wełná.

7: #Succidaneus, a, ū, Vt, Succidaneæ

8: hoſtiæ dicebantur, quæ ſecundo loco

9: cædebantur, obſoletum.

10: #Succiſiuus, a, um, quod ſubtrahitur

11: a rebus neceſſarij. Vt, Succiſiuum

12: tempus, Czas á ty chwile które nam zby=

13: wáyą od potrzebnych ſpraw / znienacká chwi

14: le zbywáyące. W dochwátny czás niekto=

15: rzi mowiąc. Succiſiuis horis aliquid

16: ſcribere, Y tedy y owedy ſie niektorych

17: godźin dorwáć piſać kiedy czaſu zbywa.

18: Succiſiuæ operæ, W dochwátniá ro=

19: bota. Succiſiuæ aliquid agere, W do=

20: chwátki / álbo / dorywki nieco czinić yáko

21: też niektorzi mowią.

22: Cæmentum, Wapno którym muruyą / też /

23: kámienie poſpolite ku murowaniu.

24: Cæmentitius, a, um, Wapienny / ná / ne.

25: Item, Cæmentum pro ædificio, Bu=

26: dowánie.

27: Cæſa, cæſæ, Genus quoddam teli.

28: Cæſar, maſcul. ter. Przezwysko niektórych

29: Rzimianów. Yáko Iuliuſzá pirwego Ce=

30: ſárzá / od którego wſziſcy yni tym ymieniem

31: byváyą názywáni. Cæſares, Plinius li=

http://rcin.org.pl

32: bro 7. natura. hiſto. ſcribit Scipionē

33: Africanum primum fuiſſe dictum

34: Cæſarem, a cæſo matris utero, qua

35: de cauſa & Cæſones appellati.

36: Cæſarea, pen. prod. Vrbs Paleſtinæ ſeu

37: ludeæ. Altera Philippi, Tertia, Cap=

38: padociæ. Quarta Mauritaniæ.

39: Cæſarianus, a, um, Et Cęſareus, a, um

40: Ceſárski.

41: Cæſaries, Krzćicá.

42: Cæſim, Aduerb. Siekiem / álbo / Siekmie.

43: Cæſo, onis, Wyprotek / którego z żywota

44: matczinego wyproto.

45: Cæſariatus, Który długie włoſy má.

46: Cæſar, Auguſtana urbs Hiſpanie, Cale.

47: Cælo, as, are, neut. pri. cum diphtongo

48: Dłubię, Wydrożam / Riyę. Cælare ſer=

49: pentem in auro, Wyryć węzá ná złocie.

50: Cælatum argentum, Wyrobione ſrebro

51: Cælata uaſa, Wydróżone ſtátki. Cæla=

52: tum poculum, Kubek vtoczony.

53: Cælum, Dłóto.

54: Cælum & Cæruleus, a, um, uide infra

55: per œ diphtongum.

56: Cælatura, Wydrożenie.

Cælator

strona: 30v

kolumna: a

C ante Æ.

1: Cælator, Drożyciel / ten który obrázy rze=

http://rcin.org.pl

2: że

3: Cælus, Pater Saturni.

4: Cænæ, Vrbs circa ſinum Laconicum,

5: Tænaron ante dicta. Vnde Cænites

6: Portus & Cænus Iupiter.

7: Cænos Græce, Latine Nouus, Inde Cæ=

8: nodoxia, noua gloria.

9: Cæpe uel potius Cæpa, fem, prim. Ce=

10: bula. Cæpám edere, płákać.

11: Cære, indeclinabile, Vel, Cæres cæritis

12: pen. cor oppidum Tuſciæ.

13: Cærimonia, uel Cæremoniæ, arum, fe.

14: plur. tantum, Kościelne obchody / álbo / o=

15: brzędy.

16: Cæra uel Cære, indeclinab. genere. neut.

17: Miaſto w Tuſciey było.

18: Cærites ex oppido Cære.

19: Cæretum, Vmbriæ oppidum, Vnde

20: Cæretani.

21: Cæſena, gen. fem. Miáſto we włoſzech. Vn=

22: de Cæſenas, Yeden z tamtąd.

23: Cæſius, a, um, Bláwy / błękitny / który białe

24: zrzenice á oczy ma. Cæſius color. Bła=

25: wa / álbo / obłoczna maść Błękitna fárba.

26: Cæpes, itis, maſculin. tert. a cædo fit,

27: Darn.

28: Cæſpititius, a, um, Adiectiuum, quod ex

29: cęſpitibus fit, ut, Ara ceſpititia, Ołtars

30: z darnów vcziniony. Cæſpiticea menſa.

31: Zołnierski ſtół z darnów vcziniony. Ita,

http://rcin.org.pl

32: Ager ceſpititius, Grobla z dárnów vczi=

33: niona.

34: Cæſpito, as, are, Potykam ſie álbo / otrą=

35: cam ſie o co w drodze. Cæſpitator equus

36: Koń który ſie rad potyka / álbo wſtirka.

37: Cæſtruum, Dłóto / Riwádlnik / albo / yne na=

38: czinie którym dłubią.

39: Cæſuliæ, Którzi błękitne á yákoby ſzáre

40: oczi máyą.

41: Cæſtus huius cæſtus, femin. quart. Ge=

42: nus claue, Baſałyk / albo / Buławá. Ce=

43: ſtus autem ſine diphtongo aliud eſt,

44: Vide ſuo loco.

45: Cæſum, Pars orationis nondū ex duo=

46: bus aut pluribus uerbis quicquam

47: abſolute ſignificans, hoc pacto: Etſi

48: uereor iudices, ne turpe ſit. Interdum

49: tamen Cæſam dicimus orationem,

50: cum non efficiuntur membra ex con=

51: nexione uerborum ſed ſingula uerba

52: aliquid ſignificantia proferuntur. Si=

53: pont.

54: Cæſuratim, Succincte, & breuiter, rarū

55: eſt, Cæſuratum uas, Cæſim orifica=

56: tum, Calep.

57: Cæter uel cæterus, a, um, Yny / na / ne.

kolumna: b

C ante A.

1: Nun quid me uis cæterum, Maſzli

2: yeſzcze co ynego po mnie. Cæteraz diligen=

http://rcin.org.pl

tia, Yna pilność. Cæteraz ſeries, deinde

ſequetur, Yna ſtrona / albo część będzie

náſladowałá. Quid cæterum, Co yne=

go.

Cætera & cætero Aduerbium, na potym

Caueas tibi de cætero, Strzeſz ſie ná

potym.

Cæteroquin Aduerb. pro Alioquin, Y

owſzem.

Cæterum, Aduerb. Záś / Dáley. Nunc o=

mitte quæſo hunt, cæterum poſthac

ſi quicquam, nihil precor, Nu dayże

mu teraz pokóy / ale yeſli záś na potym co

vczini / nie chcę ſie więcey przicziniać.

Caius, gen. maſcul Przezwisko v Rzimia=

nów. Scribitur etiam per G. Vt.

Gaius

Vaicus, Fluuius Phrygiæ, labens per

Myſiam & Pergamum.

Cala, læ, fem. prim. Máczugá. Seruius,

Calas dicebant maiores noſtri fuſtes,

quod portabant ſerui ſequentes domi

nos ad prælium.

Calæ, arum, Eſt ciuitas Indiæ, Calones

dicebantur, calas portantes ad uallum

conficiendum.

Calabya, Curia dicebatur, ubi tantum

ratio ſacrorum gerebatur, Feſtus.

Calabria, fem. prim. penult. corre. Inſula

quam ueteres Meſſapiā & Peucetiam

http://rcin.org.pl

33: uocarunt, Siciliæ proxima, Kráyiná we

34: Włoſzech / ná gránicách przećywko Greciey /

35: w którey Brunduſium głowne miáſto.

36: leży.

37: Calaber, ra, rum, Qui ex Calabria

38: eſt.

39: Calabris & hoc Calabre, idem.

40: Calabricus, a, um, Ex Calabria.

41: Caladrius & Caladrion, Nomen, auis,

42: Calepin.

43: Calagarium. ge. maſ. Miáſto w Hiſpaniey /

44: in Vaſconibus ſita.

45: Calagurianus & Calaguritanus, a, um,

46: Yeden z tamtąd.

47: Calais, Boreæ ex Orithya filius. Et, No

48: men gemmæ.

49: Calamintha, thæ, uel, Calaminthe, thes.

50: Species mente uel pulegij, Kotcza miętká

51: álbo ziele / niektórzy białą lebiotką / Niektó=

52: rzy rybną nacią zową.

53: Calamiſtrum, neut. ſec. Nieyáka iglicá któ=

54: rą trafią włoſy.

55: Calamiſtratus, a, um, Kędzierzáwy / wa / we /

56: Vt, Calamiſtrati crines, Kędzierzáwe

57: włoſy.

C ante A.

1: Calamita, tæ, Máluczkie żabki zielone.

http://rcin.org.pl

2: Calamitas, tis, fem. tert. Nędza. Proprie

3: autem, Calamitas dicitur, Szkodá /

4: gdy grad żyto pobiye. Calamitas in amo

5: re, Smutek á tedkliwość w miłośći.

6: Calamitoſus, a, um, Nedzny / Troskliwy /

7: Znędzony. Vt, Calamitoſum cœlum,

8: Powietrze á wielka niepogodá.

9: Calamitoſe, Aduerb. Cicer. Turpiter

10: potius quā calamitoſe, Nie tak nędz=

11: nie yáko wielmi ſzpátnie.

12: Calamites, Gemmæ nomen.

13: Calamochnus, Piſcis aquatilis, qui lati=

14: ne Adarcha dicitur.

15: Calamodinus, Genus arundinis, Nie=

16: yáki rodzay trzćyny.

17: Calamus, mi, maſ ſec. Genus arundinis

18: minor, quam arundo, Trzćiná którą

19: w ſzáłámaye w ſurmy / w dudy / y w ynſze

20: piſzczałki kładą.

21: Calamus etiam, Zdźbło. Vt Calamus

22: auenæ, Zdzbło owſa.

23: Calamus, item, Drzewo piekney woniey

24: w Arabiey. Calamus odoratus & Aro=

25: maticus dicitur, Vide in dictione,

26: CANNA.

27: Calamus, etiam Káżda rzecz która z ſwe=

28: go przirodzenia czcza / álbo dęta yeſt / też

29: pióro którym piſzą.

30: Calamarium, Káłámars.

31: Calamaris & hoc calamare, Co ku káłá=

http://rcin.org.pl

32: marzowi należy.

33: Calamaris theca, Pennal / co piórá w nim

34: choważą do piſánia.

35: Calantica, fem. prim. Tegmen muliebre

36: quod capiti innectitur, Rąbek / też /

37: Ráńtuſzek.

38: Calanus, pen. prod. Gymnoſpohiſta

39: Indus, qui ſe uiuum ſponte cremauit.

40: Calaris, Ciuitas in Sardinia.

41: Calaſaſtri pueri, canorum uocem habē=

42: tes. Calep.

43: Calaſis, Tunicæ genus.

44: Calatia, Italiæ oppidum, Feſtus,

45: Valathus, Koſz vpleciony. Alias Quaſſillus

46: Koſzik.

47: Calathores, Serui qui ſemper ob ne=

48: ceſsitatem ſeruitutis uacari poſſunt,

49: Tragárze / álbo ynſzi mieyſcy słudzy / którzi

50: záwſzdy ſą gotowi ku posłudze. Feſtus.

51: Calbei, Armillæ, Vpominki á dary / qui=

52: bus ob uirtutes milites donabantur.

53: Calcaneus, & Calcaneum, Pietá v nogi.

54: Calcar, aris. pen. prod. Oſtrogá. Adhibe=

55: re & admouere calcaria, Przipiąć o=

56: ſtrogi. Concitare equum cacaribus,

kolumna: b

C ante A. 31

1: Zábość koniá / Dodáć mu oſtróg. Calca=

2: ria equo ſubdere. Idem, Calcar ad=

3: dere currenti, Dobrowolnego / á z ſwey

http://rcin.org.pl

woley chutliwego poduſzczáć.

Calcaria in gallis. Oſtrogi v kurów.

Calcarius, Subſtantiuum, Który oſtrogi

robi.

Calcarius aliquando eſt Adiectiuum

& a calce deducitur, Co ku wapnu nale-

ży. Vt, Calcaria fornax. Wapienny

piec.

Calcidonius, Kalcedonowy kámyk.

Calcēdix, Genus conchę, Koncha. Feſtus

Calceus, maſ. ſe. Et, Calceamen. Et, Cal=

ceamentum, Bót / Trzewik.

Calceus lunatus, Senatorum & nobi=

lium inſigne.

Calceolus diminut. Boćik.

Calcearius, Et. Calceolarius, Swiec.

Calceo, uel, Calcio, act. prim. Obuwam.

Calceatus, Vbrany w bóty / álbo / Obuty.

#Compoſita, Excalceo, Diſcalceo,

Rozuwam.

Calcitro, Kopam á depcę. Recalcitro, Záś

odbiyam / á odkopawam.

Caleitro, onis, Kóń który biye.

Calcitroſus, a, um, Który rad biye / Kopa /

Non liberat podagram calceus, Pro=

uerb. Nie vczini głupiego doktorem dłu=

ga ſuknia / ani czerwony bieryt. Item, Eun

dem calceum omni pedi induere,

Yednę pioſnkę záwżdy ſpiewáć. Ne ſupra

quidem calceus, Prouerb. Co w czás to

http://rcin.org.pl

34: dobrze. Po przeczkę / dworskie mowienie.

35: Calchas, antis, Græcus augur, Wieſzczi /

36: álbo wieſzczek v Greków.

37: Calco, as, aui, act. prim. Szłápię / Depcę.

38: Compoſita, Concalco, Podeptuyę.

39: Procalco, Rozdeptuyę. Inculco, Wbi=

40: yam. Wtłaczam Per Metaph Náuczam

41: Częſto przypominam. Inculcare puero

42: præcepta grammaticæ, Włámowác

43: dziecię w Grammatikę. Częſto náuczáć y

44: przipominać dziecięciu nauke Grammátiki

45: #Recalco, as, are, Záſię nogami odde=

46: ptuyę / odbiyam / odkopawam.

47: Calculus, Primo ſignificat, Drobne ka=

48: myczki rzéczne / álbo / piáſek oſtry á kámie=

49: niſty. Też kámien známienuye chorobę á

50: niemoc w człowieku.

51: Calculoſus, a, um, Ten który kámienną

52: niemoc ma. Calculoſa uia, Oſtra á ká=

53: mieniſta drógá. To yeſt / w którey wiele

54: kámienia. Significat etiam Calculus,

55: Warczabny Kamień. Też / Lyczmany któ=

56: rémi ráchuyą. Vnde ad calculos uoca=

F re, id

strona: 31v

kolumna: a

C ante A.

1: re, ideſt, Calculare, Ráchować. Calcu=

2: lum, ponere cum aliquo, Ráchować

3: ſie s kiém / Ná liczbę kłáść.

http://rcin.org.pl

¶Per calculos præterea ſententias fe=
rebant iudices antiquitus, Stárzy mie=
i dwoye lóſy / álbo / kámienie / białe y czar=
ne. Białemi wolno puſzcżáli / Czarnemi prze
kázowali. Vnde Calculum addere,
Pochwalić / Przyzwolić.
Item, Reducere calculum, Porádźić ſie
Rozmyſlić sie. Sed, Calculum permit=
terem porrigere, proponere, hoc eſt,
Cenſenti poteſtatem facere, Zdáć ſie
ná ſądzie / chcąc to cierpieć co oni naydą.
Ideo autem ſic dicitur quia per calcu=
los ſententias ferebant ueteres. Cal=
culo candido notare diem fortu=
næ, Poſzczęścienie którego dnia názná=
czie. Calculum album adijcere errori
alterius, Dopuśćić komu ſwego głupſtwa
vżywać.
Calculoſa pelagia, ſpecies purpurę,
Calculoſus homo, Człowiek który kámień
ma.
Calcator, Verbale, a Calculo, las, are,
quo uerbo uſus eſt Vegetius, Rech=
miſtrs. Calculatrix CC.
Caldarium, quaſi calidarium, Kociełek.
Caldarium, Adiect. Vt, Caldaria cella,
Láźnia.
Caldarium æs. Kupr.
Caldariæ, Sellæ in quibus calida aqua
lauamus, Wánná CC.

http://rcin.org.pl

34: Calendæ, arum, fem. prim. Pierwy dzień

35: káżdego mieſiącá. Vnde ille loquutio=

36: nes apud Ciceronē, In ante diē quin=

37: decimum Calend. Nouemb. diſtulit,

38: & c. Odłożył aż do XV. dniá przed Xię=

39: życem Grudniem. Item, Tertio Calen=

40: das, & ad tertium Calendas, pro eo=

41: dem leguntur.

42: Calendaria dicebantur tabulæ ab ob=

43: ſeruatione ſingulorum menſium, Ká

44: lendars / Minucie / Iudicie. Calendarius

45: a, um, Vt, Calendarius liber. Regeſtr.

46: Calare Græce, Latine uacare.

47: ¶Intercalare, W poſrodek wſtáwić przi=

48: czinić. Intercalaris menſis, Mieſiąc w

49: którym yeden dzień prziſadzáyą ku ſpeł=

50: nieniu cáłemu biegu rocznemu / yákoſzto

51: bywa káżdego roku przeſtępnego / To yeſt

52: czwartego á czwartego roku miſiącá Lu=

53: tego. Vide ſupra in dictione BISEX=

54: TILIS.

55: #Sic Intercalaris ueríus, Wierſz który

56: záwżdy w poſrzod przyſtáwuyą.

kolumna: b

C ante A.

1: Calendaris etiam dicitur, Iuno, quia

2: ei dicatę erant Calendæ.

3: Calenium, Vrbs Campaniæ.

4: Caleo, es, ui, Ciepłomi.

5: Caleſco, Zagrzewam ſie. Compoſita, In=

http://rcin.org.pl

caleo, & Incaleſco, Idē quod ſimplex

Concaleo, Zgrzewam ſie. Recaleo, Zym

nieyę záś. Et, Recaleſco, es, ere, Poczi=

nam ſie zaś zágrzewáć.

Calidus, a, um, Ciepły / ła / łe. Et, Caldus,

Calor, Ciepło.

Caldor, idem.

Calefacio, act. ter. Zágrzewam. Calefio,

Zágrzewam ſie ſam, To yeſt, Poczinami

być ciepło.

Caldarium, Kociełek w którym wodę zá=

grzewáyą.

¶Dicitur etiam Caldus pro calidus.

Caliditas, Ciepłosć / Gorącość.

Et, Caldaria cella, Laźnia. Sic Tepida=

ria cella, Wolna Láźnia.

Caliga, fem. pri. pen. cor. Nogáwicá / też

żołnierskie skorznie. Caligas Epicratis

oratoris laſciui, uidetur Cicero ac=

cipere pro oratione laciuiuſcula. Ca=

liga Maximini, prouerbialiter, Długi

człowiek / Szmagły / Nogay / Długowięzy

yáko niektórzi zową.

Caligula, Nogawka.

Caligatus, Obuty w nogawice / albo w

skorznie.

Caligarius, a, um, To co ku nogáwicam /

álbo skorniam przysłuſza.

Caligaria ligula, Wſtęgá od nogáwic.

Caligarius clauus, Spyeń v nákołánek.

http://rcin.org.pl

36: Caligaris & hoc Caligare, idem.

37: Caligij, Populi Arabiæ.

38: Caliiugi, populi Indiæ.

39: Caligo, caliginis, fem. tert. pen. produ.

40: Cmá / ciemność / Quaſi per caliginē cer=

41: nitur uis naturæ, Yákoby przeze mgłę pa=

42: trzémy ná przyrodzenia skłonność. Ca=

43: liginem illorum temporum uide.

44: Bácz yáko wielka ciemność tych cáſów

45: była

46: Caligo oculorum, Zamirzkánie w oczách.

47: Caliginoſus, a, um, Ciemny. Polum cali=

48: ginoſum, Pochmurny dzień.

49: Caligo, as, are, cæcutio, Niedoyźrzę / nie

50: mam yáſnego wzroku. Caligante animo

51: Nieroſtropnym rozumem.

52: #Caligare dicuntur amnes, Gdy ſie

53: kurzy z rzék / á gdy yákoby mgła nád wo=

54: dámi leży. Caligare in ſole, W yáſny

55: dzień bładzyć. Caligat ad eas res ani=

56: mus, Vmyſł tego nie może oſyęgnąć.

Caligans

strona: 32

kolumna: a

C ante A.

1: Caligans, Adiectiuum, Vt, Caligantes

2: feneſtræ, Ciemne okná.

3: Caligatio uerbale, Ciemny wzrok niedoyz=

4: rzenie.

5: Calix, maſ. tert. pen. cor. Kielich cáſzká

http://rcin.org.pl

6: álbo ynſzi Kubek z którego piyáyą.

7: Calix uitreus, Sklenicá.

8: Calix argenteus, Kubek ſrebrny.

9: Calices ex terra, Glyniáne kufliki.

10: Calix fœcundus, Hor. Nápełniony kubek

11: Calices diatreti, cœlati, & tornatiles,

12: Toczone kubki. Toreuma, idem.

13: Calix glandis, Sczeſzuyá / álbo czáſzká w

14: którey żołądź roście.

15: Calix roſæ, Wnętrzna ókoliczność rożey

16: kiedy ſie kwyát roskwitnie / gniazdo rożey

17: Calix conchæ, Morska konchá czáſzká.

18: Fœcundi calices quem non fecere

19: diſertum, Prouerb. Hoyne napiyánie /

20: náſladuye wielkie zálecánie.

21: Caliculus, diminut. Rufliczek.

22: Caliculatim, Aduerbium, W ſpoſob ku=

23: fliká.

24: Callaici, Hiſpanię populi.

25: Callais, Nomen gemmæ.

26: Calleo, es, ui, neut, ſec. Zátwárdzam / Sta=

27: wam ſie twárdym / Okamieniałim. Oc=

28: calleo & Occalleſco, idem. Item Cal=

29: liſcere, Corpus occalluit ad plagas

30: Zátwárdziało / álbo odboláło ciáło ná

31: bicie.

32: Calleo per Metaph. ſignificat / Rozumiem

33: Wyem dobrze / Vmiem. Callet hoc arti=

34: ficium, Vmie to rzemięsło dobrze.

35: Callus uel callum, Otręt ná nodze / álbo /

http://rcin.org.pl

36: ná ręku / też twárda skórá od roboty. Ob=

37: ducere callum, Otrętwieć / zátwárdzieć.

38: Calloſus, a, um, Vt, Calloſæ manus,

39: Grube á pempelowáte ręce od roboty.

40: Callidus, a, um, Chytry.

41: Calliditas, Chytrość.

42: Callide, Chytrze.

43: Calliblepharum, Nieyákie lekarſtwo / álbo

44: cofect / ku leczeniu oczu.

45: Callidromus, Fluuius iuxta Chermo=

46: pylas.

47: Calligonon, Herba quæ & Polygonon

48: dicitur, Vulgus Sanguinariam uo=

49: cat, Offcinæ pharmacopolarum.

50: Centinodia, Sporyż.

51: Callimus, Lapis.

52: Callionymus, Genus piſcis.

53: Callis, Via callo perdurata. Calep. Vtár=

54: ta / Vtorowána drógá.

55: Calliope, fe. Iedná bogini miedzi ſiedmią

56: którey głoſu wdzięczność przipiſuyą.

57: Callipedæ, Populi Schytici.

kolumna: b

C ante A. 32

1: Calichoe, Fons apud Athenas, & no=

2: men Nymphæ.

3: Calliſtruciæ, Rodzay nieyáki fig.

4: Callitrichon, gen. neut. Capillus Vene=

5: ris. herba eſt pulchros faciens cri=

6: nes, Murna ruta / właſniey Pánny Ma

http://rcin.org.pl

riey włoski / ziele yeſt.

Calœnum, Vrbs Campaniæ.

Calo, calonis, gen. maſ. Drab / Podkonnik

zową drudzi.

Calones etiam dicuntur, Drewniane bo=

ty yáko byváyą pátynki z ſámego drzewá /

yáko mniſzi mieváyą.

Calophanta, Irriſor, Náſmiewcá. Plaut.

Obſoletum.

Calopodium, Pátynki á pántofle drew=

niáne / Trepki. Sipont.

Calpe. neut. Góra w Hiſpaniej wielmi wy=

ſoka / Naprzećywko górze Albiej w Affrice

leżąca / yedna góra z ſtych którą Colum=

nas Herculis zową.

Calopus, Animal Syriæ, iuxta Euphra=

ten habitans, Calep.

Calon, Græce, Latine, Bonū, Pulchrū,

Honeſtum.

Calpar, ris, neut. tert. Nieyáky ſtátek / á

naczynie drewniane.

Calpar nomine antiquo dolium, Faſá.

Calpar, uinum nouum quod ex dolio

demittitur ſacrificij cauſa, antequam

guſtetur.

Calparni, a Calpo oriundi, Feſtus.

Caltha, thæ, fem. prim. herba, Vulgo

Calendula. Modrak biáłi miedzy żytem

niektorzi zową Moderek.

Calthula, Genus ueſtis palliolum breue

http://rcin.org.pl

37: Płaſzczik.

38: Calumnia, fem. prim. Potwars.

39: Calumnior, aris, Potwarzam / Oskarżam

40: fałſzywie.

41: Calumniator, Potwarcá.

42: Calumnioſus, Potwarzliwy / łżywy.

43: Calumnia etiam dicitur, Złe wyrożumie=

44: nie. Per calumniam, malitiam aliquid

45: petere, Przes potwarz co ná kim wyſtać

46: chcieć / álbo wypráwować. Iuramentum

47: de calumnia uitanda, Przyſięgá ktorą

48: w práwie ſtrony / álbo ych procuratoro=

49: wie czynili / że ſie niechcieli potwarzą á

50: fálſzem w práwie obchodźyć yedno prawdą

51: Caluus, a, um, Adiectiuum, Lyſy.

52: Calueo, calues, calui, duabus ſyllabis

53: caluere, Lyſieć.

54: Calueſco, idem.

55: Caluo, as, & decaluo, Czynie kogo łyſym.

56: Calueſco, calueſcis, caluefieri, Liſięyę.

57: Caluicies & caluicium, Lyśiná.

F 2 Caluaſter

strona: 32v

kolumna: a

C ante A.

1: Caluaſter & Recaluaſter, Przyłiſ / który

2: rzadkie ma włoſy ná głowie.

3: recaluatio, Lyſyná. In Biblijs inſolēs.

4: Caluatus, a, ū, Vt, Caluata uinea, Win=

5: nicá máło máćic winnych máyąca.

http://rcin.org.pl

6: Caluio, is, ire, act. quart. pro Decipio,

7: Fruſtor, Zwodzę / Bywam omylón. Inde

8: Caluor, eris, antiquum uerbum, idē

9: q̄ Fruſtror, Omylam / Bywam omylón.

10: Calua, Wierzchnia część głowy.

11: Calx, dub. tert. Pięta / też koniec álbo róg

12: káżdey rzeczy. Vt, In calce epiſtolæ, Ná

13: końcu liſta. A capite ad calcē, Od głowy

14: do pięty / to yeſt / od początku áż do końcá.

15: Calcaneus, Stopá.

16: Calx, cis, fem. ter. Wapno.

17: Calcarius, Wapiennik / który wapno pali.

18: Vt, Calcaria fornax, Wapienny piec w

19: którym wapno palą. Calynda, Inſula

20: circa Rhodum.

21: Calydon & Calydonia, gen. fem. Miá=

22: ſto w Etholiej.

23: Calydonius, a, um. Vt, Calydonia ſyl=

24: ua. Laś w Angliej.

25: Calydonij Angli ſeu Britanni.

26: Calypſo Nympha Oceani, & Thetyos

27: filia, Bogini tego ymienia.

28: Calyptra, Operimentum capitis mulie=

29: bre, Nieyákie záwicie niewieście.

30: Calyx, cum y, Folliculum quo fructus

31: arborum cooperitur a χαλύπτω coo=

32: perio, Calep. Martwa skórá / albo sko=

33: rupa ná owocach. Item Calyx, Rożána

34: ſzypułka poki ſieyeſzcze kwiat nie roskwitnie.

35: Calyculus diminutiuū, Idem quod pri=

http://rcin.org.pl

36: mogeniū Calyx, Szczeſzuyá / Orzeſzyny.

37: Camara, Oppidum Cappadociæ,

38: Camarina, ge, fe. Yezioro y miáſto w Si=

39: ciliey. Mouere camarinam, Prouerb.

40: Sam ſie w yákie nieſzczeście wdáć.

41: Camarina tamē alijs eſt frutex quidā

42: qui commotus tetrum reddit odorē.

43: Cambades, cognomen Tauri montis.

44: Cambetis, Pagus quidam in Germa=

45: nia ſuperiori citra Baſilæam.

46: Cambio, cambis, campſ, cambire, Od=

47: mieniam. Cambire Hungaricum, Od=

48: mienić czerwony węgierski złoty.

49: Cambodunum, Pars quædam regionis

50: in Vindelicia, Germanice. Kemmat.

51: Cambyſes, pen. prod. Rex Perſarum, &

52: fluuius Hircanie, quidam ſcribunt

53: Cambiſes, per i, non per y.

54: Camelus, li, com. ſ. Wielbłąd. Camelus

55: cornua deſiderans etiā aures perdidit

56: Camelinus. a, um, adiect. Vt, Camelinū

57: lac. Mléko wiełblądzie.

kolumna: b

C ante A.

1: Camelinus color, id eſt, pullus, CC.

2: Camera, ræ, f. p. Komora / sklep / sklepiſte

3: budowánie.

4: Camerū, pro obtorto antiquū Nonius

5: Camerarius, a, um, Adiect. Vt, Camera=

6: ria cucurbita. Korby albo banie które

http://rcin.org.pl

7: ná dáchách / álbo ná sklepiech roſtą.

8: Camero, as, are, neut. p. Sklepię Et con=

9: camero, as, are, Zasklepiam.

10: Cameratus, a, um, Cameratum autem

11: opus, Skłepiſte budowánie. Cameratū

12: uehiculum, Kolebká. Cameratus cur=

13: rus, Rydwan / Nakryty wós.

14: Cameracum, neu. ſe. Miáſto w Picardiej.

15: Kambray po Francusku.

16: Cameſis, Iani conſors.

17: Camilla, Volſcorum Regina.

18: Camillos ueteres uocabant, ſacrorum

19: miniſtros & pueros ingenuos.

20: Camillas autem miniſtras, Wytrykuſze /

21: słudzy kościelni.

22: Camillus etiam eſt nomen proprium

23: uiri Romam, qui Gallos expugnauit

24: Caminus, camini, m. ſ. pen. pro. Komin.

25: Camino, as, are, Nieco w ſpoſób kominaczy=

: (nię.

26: Caminus, Latine, Fornax, Piec.

27: Cam̄arus, cam̄ari, Rodzay raków więtſzich.

28: Camænæ, camænarum in plurali tantū

29: Muſæ dicuntur, Boginie ſpiewánia.

30: Campans, pro campanus, Plautus.

31: Campana, næ, fe. pri. Zwón.

32: Campanula, Zwonek. Æs Campanū, idē

33: Campania, f. p. Kráyina á ziemia we wło=

34: ſzech w którey Neapolis leży.

35: Campanus cāpus uel ager, Mayętność

http://rcin.org.pl

36: dzierżenie Kampańskie / po włosku zową /

37: La Toſcana.

38: Campania, Regio Galliæ, Kráyina we

39: Franciej. Schampania po Francuſku.

40: Campanus, Kto z támtąd yeſt.

41: Campas, Marinos equos Græci uo=

42: cant, Feſtus.

43: Campe, campes, uel, campa, campæ, La=

44: tine eruca, ge. fe. uermis genus, Liſzki /

45: wąſionky które ogrodne zyoła yáko kápuſty

46: y gáłęzie drzew yedzą. Vnde Pityocā=

47: pe, qui in pinu arbore naſcitur, Ro=

48: bak który prochno czini / á w mokrych drze=

49: wiech á zwłaſzcza w ſośninie roſcie. Czerẃ

50: zową niektorzi.

51: Campus, m. ſ. Pole / teżmieyſce gonitwy.

52: Et accipitur pro quouis exercitio, tā

53: animi quā corporis. Latiſsimus tibi

54: patet campus, Szeroką á przeſtroną máſz

55: rzecz ku wiwiedzieniu w tey álbo onei rzeczi

56: Campeſtris uel campeſter, adiect. Polny.

strona: 33

kolumna: a

C ante A.

1: Campeſtria, Polne / Niźyna / Błoniná. O=

2: ptimi atq; uberes cāpi, Vrodzáine pole

3: Campus abſolute poſitus ſub audiendū

4: eſt Martius. Mieiſce gonitwy w Rzimie

5: Campeſtris ager, Niska rola.

http://rcin.org.pl

6: Campeſtre iter, Równa drógá.

7: Campeſtria etiam dicuntur, Fámuráły

8: gáce / eo quod ludendo in campo ue=

9: ſtibus omnibus exuebantur. Calep.

10: Campeſtratus, W femurały vbrány.

11: Camurus, adiec. a, um, Krziwy. Camura

12: cornua, Krzywe rogi. Priſcū uocabulū

13: Camus, cami, m. ſ καμος Latine genus

14: uinculi, Vzda / álbo vździenicá. Vt in Pſal

15: mo, In Camo & Freno maxillas eorū

16: conſtringe, Calep.

17: Cana, id eſt, Caniſtra, Feſtus.

18: Canabis, huius canabis, pen. cor. fe, ter.

19: uel Canabum, g. neut. Konopie / eſt her=

20: ba funibus faciēdis, & telis et retibus

21: texendis accommodata, Decorticare

22: Canabum, apud Plin. Konopie trzeć.

23: Canabibus, a, um, Konopny.

24: Canabaceus, a, um, idem, Canabinus

25: funis, Konopny powrós. Canabinum

26: induſium, Konopna koſzulá.

27: Canabus, cella uinaria, Calep. nullo

28: auchore idoneo.

29: Canalis huius canalis, gen. com Rynná

30: Ryńſtok. Canales ſtructiles, ſtructura

31: & fabrica conſtantes.

32: Caniculus, Rynká.

33: Canaliculus columnarum, Laskowánie

34: podniebienie / álbo / ſtrop.

35: Canalicus, adiect. Vt, Canaliciū aurū,

http://rcin.org.pl

36: quod puteis foditur.

37: Canalicula, Nędzny człowiek. Nędznik.

38: Canaan, dicta eſt Arabia a Cham, Cal.

39: Cananæa, Syriæ regio.

40: Canaria, una ex inſulis fortunatis, Ca=

41: narij populi Africæ.

42: Canaſtreum, promontorium proxi=

43: mum Palænæ.

44: Cancelli, lorum, per, diminut, uocantur,

45: Krabká, plur. tantum. Cancellos ſibi

46: circumſcribere uel cirundare, Yednę

47: rzecz przed ſie wzyąć. Cyl ſobie wſtáwić.

48: Cancello, as, are, Kratki czynię / Też wy=

49: skrobuyę / wymazuyę / naznáczam. Cācel

50: lare uerſum, Náznáczyć / wymázáć wierſz.

51: Cancellarus, a, um, Cancellata cutis elœ

52: phantorum.

53: Cancellarius, Kanclerz.

kolumna: b

C ante A. 33

1: Cancellatim, Aduerb. Ná ſpoſob kraty

2: czinię. Cancellatim reticulata, idem.

3: Cancellatim, mordax uenter, Zołą=

4: dek któzy wnątrs yeſt yáko czpiec / álbo

5: kratká.

6: Cancer, cancri, m. ſ. Rák / też Známię nie=

7: bieskie Než niemoc nieyáka / Rák zową.

8: Cancris dicebatur pillula in medicina

9: urendi uim habens. Calep.

10: Cancri antique, qui nūc Cācelli, Feſtus

http://rcin.org.pl

11: Candebæa, pars Syriæ quæ Phœnice

12: uocatur, Et palus in ea.

13: Candax, candacis, f. t. pen. cor. Krolewa

14: Murzyńska /

15: Candela, læ, fem. prim. Swiecá.

16: Candelabrum, Swiecznik / Lychtarz. Can

17: delas ſebare, Swieczki czynić.

18: Candeo, es, ui, candere, neut. ſec. Swie=

19: cęſie / yeſtem iaſny / byały.

20: Candeſco, Vnde Excādeſco, Oſwiecam=

21: ſie. Item Metaph. Gniewam ſie. Excan=

22: deſcentia, Zápálienie / Zagniewánye. Item

23: Incādeſco, Zápalam ſie / Bieleyę / yáſnieyę

24: ¶Recandens, entis, Yáſniący ſie / albo

25: ſie rozyazniáyący / roſpalayący.

26: Candico, as, are, idem quod Candeo,

27: Bielę / Pobielam.

28: Candido & Candefacio. Item, Excan=

29: defacio, Bywam biały.

30: Candidatus, Wybielony / & Metaph. któ=

31: ry ná vrząd yáki yeſt obran. Vt, Can=

32: didatus cinſulatus, Który by rad ráycą

33: był. Candidatus iuriſprudentię, Który

34: ſie vczy w práwie.

35: Candidatus prætorius, qui præturam

36: petit.

37: Candidatorius, a, um, Vt, Candidato=

38: rium munus, Vrząd / záchowanie á oby=

39: czáy tych którzy ſie o doſtoyność á vrząd

40: yáki ſtáráyą.

http://rcin.org.pl

41: Candidus, a, um Iáſny / Biały / per Me=

42: taph. Dobrotliwy ſzczyry / Vt, Candida

43: cutis, Biała skórá / Candidum piper

44: Byały pieprz. Candida uita, Niewin=

45: ny ále ſpráwiedliwy y pobożny żywot. Pu=

46: rum quoddam & candidum genus

47: dicendi. Candidus ſcriptor, Czyſty ła=

48: ćynnyk / alias in quo nō eſt obſcuritas

49: Candidulus, a, um, Iáśniuchny.

50: Candor, yáſność / nieobłudność / niechytrość.

51: Candide, Iaſnie / nieobłudnie. Candide

52: cum aliquo agere. Nie obłudnie / ale

53: práwie ſie s kim obchodźyć. Candide ue=

54: ſtitus, W byałe odzienie przyobleczony.

55: Caneo, nes, nui, neut. ſe. Siwieyę od ſtá=

56: rośći. Cani montes, Byałe góry od

strona: 33v

kolumna: a

C ante A.

1: ſniegu. Cano ſitu obductus color,

2: Pleśnyą obeſzła farbá. Canus december

3: Grudzień śiwy.

4: Caneſco, & incaneſco, Siwieyę.

5: Cani, plur. numeri tantum, Siwe włoſy.

6: Canus, a, um, Siwy / Byały yáko yabłoń

7: od ſtárośći.

8: Canicies, Siwość / Stárość / Byałość. Ca=

9: neſcit arbor, Stáraſye / długo trwa Ca

10: neſcit oratio, Bywa poważnieyſza mowá

http://rcin.org.pl

11: Canuſium, Apuliæ oppidum, Vnde la=

12: na canuſina, cuius color eſt rutilis.

13: Canuſinatus, Canuſinata ueſte indutus.

14: Canica, cæ f. prim. Furfur, Otręby / otrze=

15: biny / propriæ, które zwyerſzchu zbieráyą.

16: Canicaceus, a, um, Vt, Canicaceus pa=

17: nis, Otrębny chléb.

18: Canis, com. tert. Pies. Metaph. Canis,

19: Złorzecznik.

20: ¶Canis etiam dicitur facies una Tali

21: quæ unum duntaxat punctum con=

22: tinebat, ideo damnoſa erat.

23: Canicula, Yedno oko na koſtce / álbo ná war

24: tatce / która ná grze tráci Es zową.

25: Canis ſeu canicula ſignum cœleſte,

26: Pſia gwyazda na niebie / też Pſianką zo=

27: wą. Vnde dies Caniculares, Pſie dńi

28: które ſie o ſwiętey Málgorzęcie poczina=

29: yą / a ku ſwiętemu Bartłomyeyowi trwáyą.

30: Caniculus & catellus diminut. Pieſek /

31: Pieſeczek.

32: Caninus, canina, um, Pśi / a / ie.

33: Canini dentes, Przednie zęby.

34: Caninum prandium uocatur abſtemiū

35: Pśi obyad bes winá y piwá.

36: Canarius etiam adiectiuum, a canis. Vt,

37: Canariū ſacrificium. Canaria lapa,

38: Lopyanowe ſzyſzki które ſie ná pſyą skorę

39: przipiyáyą. Canes timidi uehementius

40: latrant, Prouer. Boyáżlywi pśi. Bárziey

http://rcin.org.pl

41: ſzczekáyą / yádowići milczkyem kąſayą.

42: Canidas paleas, aſino oſſa. Prouerb.

43: Opák co czyniſz. Canis feſtinans cœcos

44: parit catulos, Prouer. Rzecz kwáplywa

45: nigdy nie bywa dobra. Periculoſum eſt

46: canem inteſtina guſtaſſe, Prouerbium

47: Zły náłóg w złych rzeczach. Canis aſue=

48: tus corrigo, Prouerb. fere idem ſigni=

49: ficans, Kto ſie náłoży dworskiey polewki

50: trudno mu yei zoſtáć / przydzye mu ná dy=

51: ſlie oſtáć.

52: Caniſtrum, neut. ter. Koſz.

53: Caniſtellum dimin. Koſzyczek.

54: Canacius, Apuleius in Floridis dixit,

55: pro clara & præconis uoce.

56: Canna, næ, fem. pri. Trćina.

kolumna: b

C ante A.

1: ¶Inter arundinem & calamum fere,

2: & Sponte proueniens, Nam arundo

3: craſsior & longior eſt, ſeriturqꝫ ad

4: uſum præcipue uinearum, Calamus

5: uero gracilis ac tenuis eſt, tibijs &

6: ſcripturæ aptus, Cyenka trcina do pyſz=

7: czely / álbo do piſánia godna. Sed con

8: fundūtur hæc plerunqꝫ apud Poetas.

9: ¶Cannetum, Trcyniány puſz.

10: Cannicus, Adiectiuum, Trciany.

11: Canna dicitur etiam uas in quo fere=

12: batur oleum, Bánya oleyowa.

http://rcin.org.pl

13: Cannæ, cannarum, uicus Apuliæ. Inde

14: Cannenſis pugna, Bitwá myedzy Rzy=

15: myány á miedzy. Kartaynskiemi ludźmi.

16: Cano, nis, cecini, cantum, canere, neut.

17: tert. Spiewam.

18: Cano fidib⁹, Gram ná lutni / álbo ná kobzie

19: Cano tuba, Trąbić. Canere dicunt Poe

20: tę, Popiſować wierſze. Canere bellicū, uel

21: claſſicum, Ná trwogę zatrębić Canere

22: carmen. Wierſze ſpiewać / czinić Rymo=

23: wać. Cantilenam eandem canere, Ye=

24: dnę pyonſkę zawżdy ſpiewać / to ieſt / wſziſtko

25: o yedney rzeczy powyedáć. Quicquid fa=

26: ma canit, O czimkolwiek sławá álbo po=

27: wieść yeſt. Intus canere, Sam ſobie yedno

28: gwoli być. Canere muſis, Przeuczone lu=

29: dzie nieco popiſáć. Canere receptui, con

30: trarium eſt canere bellicum pro finire

31: ſepe ponitur, Przeſtáć / odwieść od walki.

32: Signa canere dicuntur in bello cum

33: congrediuntur milites & collatis ſi=

34: gnis depugnare ſignificat, Potykać ſie.

35: Surdis auribus canere, Próżno co ko=

36: mu mowić / álbo rádźyć.

37: Cantor, oris, m. tert. Spiewak.

38: ¶Compo. Accino, Stroyę ku grániu.

39: Concino, Spiewam weſpołek. Concentus

40: Náſtroyenie / dobre brzmienie. Præcino

41: Záczynam.

42: Succino, Nisko ſpiewam / ſrzednim / ál=

http://rcin.org.pl

43: bo tenorowym głoſem.

44: Occino, Przekáżam komu ſpiewáć.

45: Recano, as, re, Odſpiewawam / Opie=

46: wam / Odmawiam. Recino uel recanto,

47: Odwoławam.

48: Canto frequentatiuum, idem quod, ce=

49: lebro, Laudibus extollo, Chwalę / wy=

50: sławiam. Terent. Qui harum mores

51: cantabant mihi, Który mi vſtawicznie

52: ych obyczáye wysławyał. Vnde, Decanto

53: Wysławyam.

54: Canto, & cantillo, Wſtáwicznie ſpiewam.

55: Incāto, Zaklinam / czaruyę. Vnde, Incā=

56: tatio, uel incantamentū, Vczárowánie.

#Excanto

strona: 34

kolumna: a

C ante A.

1: #Excanto, Odczaruye. Recanto idem.

2: Cantus, & huius cantus, & Cantio, Spie=

3: wánie. Cantiuncula, Pioſneczká.

4: Cantilena, Pioſnká.

5: Canticum, Pieśń.

6: Canor, Ton / głośność,

7: Canorus, ra, rum, Głośny / na / ne.

8: Cantrix, Spiewaczká. Cantor formularū

9: pro Iuriſperito dixit, Cic. Lityerſam

10: concionem canis, Prouerb. Poniewo=

11: li ſpiewaſz / Nam nic nie weſoło. Telamo=

12: nis cantionem canere, id eſt, quæreri

http://rcin.org.pl

13: quotidie, Záwżdy ſie vskárżać / Tela=

14: mon enim mortem filij Aiacis apud

15: Troiam miſere pereuntis impoten=

16: tius ferebat, Intercino, intercinis, pe=

17: cor. Intercinium, intercentum, interci=

18: nere, Przyſpiewawam w pośrod ſpiewam

19: yako we grach czinyą / álbo w komediach.

20: Canon, nis, Gręce, Latine regula, Nau=

21: ká wedle którey co ma być ſpráwowano / też

22: ſznur cieſielki / Liniał do vproſtowania.

23: Canon etiam eſt locus interior ſcuti in

24: quod Brachium immittitur.

25: ¶Canonibus ſoluere, pro diſpenſare

26: dicendum eſt quod & graciam cano=

27: nis legiſqꝫ facere dici poteſt, Nieco

28: pofołgować / Nie wedle ſrogośćy ſie práwá

29: obchodźyć.

30: Canonicus, a, um, regularis. Canoniſare

31: ad regulā examinare, nō diciᵗ latine.

32: Canopus, pen. prod. ciuitas Ægypti.

33: Cantharis, cantharidis, uel cantharida

34: cantharidæ, gener. femin. Robák

35: nieyáky / ná drzewie roſtący / wſziſtek zie=

36: lony miekce ſie yakoby złoto á w

37: nocy ſie ſwiéći Kobylkámi niektórzi zową

38: Cantharis, pro uenenata pocione, Yądz

39: tegóſz robaká.

40: Cantheria, uel cantherias, Species gēmæ

41: ſcarabæi effigiem habens, Cale. Nie=

42: yáki kámień / álbo perła / krówki obras ná

http://rcin.org.pl

43: ſobie máyąc.

44: Cantharus, m. ſ Koneẃ.

45: Cātharꝰ etiā eſt, Rodzay nieyáki morskich

: (ryb.

46: Canthari etiam dicūtur per quos aquæ

47: ſaliunt, Vt ait Aphricanus, Iuriſcon.

48: Cātharꝰ Græce, Lat. ſcaraneus. Krówká.

49: Cantharoletros, locus paruus in Thra=

50: cia, in quo hoc animal non poteſt ui=

51: uere, mox necatur, ὁ ́λετρος enim per=

52: nicies dicitur, Calep.

53: Cantherium, Kárá koláſá.

54: Cantherius. g. m. Kóń wyrzezány. Wáłách.

55: #Eſt etiam ordo uinearū cum haſti=

56: libus in terram defixis ſingulæ tranſ=

kolumna: b

C ante A. 34

1: uerſæ porticæ in unum tantum partē

2: ordinis annectuntur. Roſztowánie álbo

3: podtykánie winnic / w obyczay pokliatu / tak

4: że ye podchodzyć może.

5: Cantheriatus, a, um, Cantheriatæ uineę

6: Podroſtowáne podetknyenie winnice.

7: Cantherij, tigna dicuntur, Dyle.

8: Cāteriolus, dim Máły pokliaćyk pod winē.

9: Cātherinus, a, ū, ut, Cāterino more ſom

10: niare, Gdy kto ſtoyąc ſpi a ono muſie ſni.

11: Cantherium lapathum, Latini Rumicē

12: appellant, obyli ſzczaẃ.

13: Canthes organoŔ fiſtulę, piſzczele v organ

http://rcin.org.pl

14: Canthus, thi, g. m. Sżyny żelazne który=

15: mi kołá okowayą.

16: Canuſium, Apuliæ oppidum, Vnde La

17: na Canuſina cuius color rutilus, Bá=

18: wełna cieliſta.

19: Canuſinatus, canuſinna ueſte indutus, Z

20: tákiey wełny w ſzatę obleczony.

21: Capedo, dinis, pen. prod. fem. ter. Vas

22: ſacrificijs aptum.

23: Capeduncula diminutiuum.

24: Capena, pen. prod. g. f. Miaſto nie dáleko

25: od Rzymu było.

26: Capena porta, Braná w Rzymie / aduer=

27: ſus Capuam, alias Appia porta.

28: Caper, capri m. ſ. Cziściony / wyrzniony ko=

29: ziel. Caprum pro hirco poſuit, Virg.

30: Capra, capræ, Kozá. Dorcas Græce, Itē

31: ſignum cœleſte.

32: Capella, dim. Kózká. Capella etiā ſtella.

33: Caprarius, Koźyars / Paſtirz koźy.

34: Caprea, capreę, Sárna / dzika kozá.

35: Capreus, a, ū. Koźy. Calep. pro caprinus.

36: Capreolus, Vitis genus quod pariat ca

37: preolum, Roſoſzká widełki / álbo widlicá.

38: Alias, Máłe á cienkie witki ná których

39: ſie wino około tyczi opleta á záwieſza.

40: Clauicula, idem.

41: Caprigenus, a, um. Koźy rodzay.

42: Caprile, lis, Kozárnia / Stáynia kozya.

43: Caprillus, id eſt, caprinꝰ, apud Varronē

http://rcin.org.pl

44: inquit Cal. ſed ibi nunc legit caprinus

45: Capero, ras, rare. Smarſzczać ſie yáko ko

46: zieł. ut, Caperare frontē, Smárſzczić czo=

47: ło. Nie wdziecznie a nie łáskáwie patrzać

48: Caperatus, a, um, Caperata frons,

49: Smárſzczone czoło twars.

50: Caphareus, Eubœæ mons altiſsimus

51: uerſus Helleſpontum, unde Caphareū

52: mare, Nygroponth.

53: Capharnaum, Metropolis Galileæ.

54: Capidulum, quoddam tegmen capitis

55: apud Veteres.

F 4 Capillus

kolumna: 34v

kolumna: a

C ante A.

1: Capillus, m. ſ. Proprie, Włoſy głowne.

2: Capillus pro cæſarie, Krćicá.

3: ¶Capillus compoſitus, Vczoſáne wło=

4: ſy / Vſmuknione. Capillo conſcindere

5: mulierē, Vrwać niewiaſtę za włoſy / Ro=

6: ſtargac. Capillus horridus. Zwikłáne

7: włoſy. Capillus horrens, Roſtárgáne

8: włoſy. In capillum inuolare, Za łep kogo

9: porwać / rzuczić ſie do włoſów. Capil=

10: lus paſſus, Roſpráwione roſczoſane wło=

11: ſy á pádáyące. Summus capillus. Ca=

12: pillum in hædis dixit Gellius.

13: Capillorum defluuium uel profluuium

14: Padánie / álbo lezienie włoſów. Deſiuit

http://rcin.org.pl

15: uirgini capillus, Lazą pánnie włoſy.

16: Capillus etiā pro barba ponitur, Brodá

17: Capillus ueneris, herbæ ſpecies, Murna

18: rutá ale właſniey Mátki Bożey włóski

19: Vide ſupra, CALLITRICHON.

20: Capillaceus, a, um, Adiectiuum. Wło=

21: ſiány.

22: Capillatus, adiect. a, um, Włoſáty / który

23: yákoby gęſte á długie włoſy ma. Capilla=

24: cior ſolito, Kudłáty názbyt.

25: Capillamētum & Capillicium. Poduſzka

26: włóſyána. Galericiū dicitur. Przypraw

27: ki / przyprawne włoſy / to yeſt / czudze włoſy.

28: Capillamenta radicum dicuntur, Koſma

29: ćyny á włochátość ná korzeniu / yáko ná

30: pyotruſzce máłe ſie odnoſzki okázuyą.

31: Capillamentum in Cryſtallo, Stréfy á

32: promienie po Kryſtalle.

33: Capillare, capillaeris, capillari, Syateczká

34: yedwabná którą na głowie niektórzy lu=

35: dzie naſzayą. Alias uitta dicitur.

36: Capillaris arbor in qua tonſum capillū

37: Deo ſacratum ſuſpendebatur, Feſtus.

38: Capillo, as, are, apud Plinium eſt capil=

39: los facere, Rościć włoſy.

40: Capillatura in Biblijs pro capillicio.

41: Capio, is. cepi, uel cum diphtongo cœ=

42: pi, captum, capere, Yąć / Wziąć. Ca=

43: pere in manu, Rękę wźyąć. Terent. Me

44: capere arbitrum, Na mię ſie zdali / przi.

http://rcin.org.pl

45: yęli mię zá yednacza. Capere aduerſa=

46: rium, hoc eſt, fallere, Podeyć nieprziya=

47: ciela. Capere cibum, Yęść.

48: Capere coniecturam, Domnymáć ſie. Ca

49: pi & delirari re aliqua, Być zdra=

50: dzon á podeidzyon.

51: Capere etiam, Oſięgnąć / Ogárnąć / w

52: mieśćić ſie. Ædes noſtræ nix capient

53: tantam multitudinem hoſpitū. Nie=

54: wmieſzczą ſie wſzyſcy goście w naſz dóm.

55: #Non poſſum capere, id eſt, intelli=

56: gere, Niemogę wyrozumieć. Puer non ca

kolumna: b

C ante A.

1: pit iſtum authorem, Dziecię nierozumie

2: tego Autora. Ex his prædijs talenta

3: bina capiebat. Nákożdyrok ſto koron

4: z tego imienia dochodu myał.

5: ¶Conijcito quid ego ex hac inopia

6: nunc capiam, Gaday yákomi ſie wiele

7: z tego vboſtwá doſtawa.

8: #Eū bello cepi, Ná woyniem go doſtał.

9: ¶Cepit me amor adoleſcentulæ, Ro=

10: zmiłowałem ſie panny. Angorem pro

11: amico capere, Troskać ſie dlia prziya=

12: ciela. Arma capere, Bronić ſie / woynę

13: wieść. Capere arma contra patriam,

14: Wálczić przeciw oyczyźnie / Commo=

15: dum capere ex aliqua re, Pożytek mieć

16: Conditionē capere, Prziyąć yaki vrząd

http://rcin.org.pl

17: Conſiliū capere, Radzyć ſie. Conſula=

18: tum capere, Burmiſtrzem zoſtać. Cape=

19: re deſyderium ex aliquo, Vtesknić ſie

20: po kim. Quamprimum diſceſſi cepis

21: me deſyderium tui, Yakoś skoro

22: odyechał yąłem tężyć po tobye. Exemplū

23: de aliquo capere, Przykład z kogo brać.

24: Experimentum capere, Pokoſztować

25: Pokuſić ſie. Exordium a re aliqua ca=

26: pere, Począć Meorum laborum cepi

27: fructum maximū, Wzyąłem naywiętſzi

28: pożytek zá moyę pracę. Capere fugam,

29: Vcyec. Capere generum, Zyęciá doſtáć

30: Capere ſuffragio populi honorem,

31: Przyść ku yákiey doſtoyności za życzliwoś=

32: cią poſpolytego człowieka. Incremen=

33: tum capere, Wſpomagác ſie Rość. In=

34: commodum cepi maximum, Skáłá

35: miſie niewymowna ſzkoda. Inimicos

36: oēs homines capere, Zlie ſie ze wſze=

37: mi ludźmi obchodzyć. Inimicitias ob a=

38: liquem capere, Dlia kogo nie przyaźni

39: nabywáć. Inuidiam capere apud ali=

40: quē. Być w nienawiśći v kogo. Capere

41: laborem, Prácowáć. Multum tibi la=

42: boris ſumis mea cauſa, Wiele prácu=

43: yeſz / álbo podeymuyeſz dla mnie.

44: ¶Non poſſum mihi tantum laborem

45: ſumere. Nie mogłbych ták wiele prácowáć

46: Quanta laudem capiet Parmeno, Te=

http://rcin.org.pl

47: rent, O yáko wielki chwały doſtánie z tego

48: Parmeno.

49: ¶Loca capere, Vbyeżeć mieyſcá ku

50: położeniu obozu. Montem capere,

51: idem, Locum caſtris capere, idem.

52: Cœpit luctus ciuitatem, Wielki ſmu=

53: tek ogárnął wſziſtko miáſto.

54: #Mente capere, Wirozumieć. Metū ca=

55: pere, Bać ſie. Miſericordiam capere,

56: Smiłować ſie. Modū in rebus capere.

Miernie

strona: 35

kolumna: a

C ante A.

1: Miernie ſie ſpráwować. Mortē capere

2: ob Rempub. Nieżałować vmrzeć dlia

3: rzeczy poſpolytey. Capere nomen ex ali=

4: qua re, Osławić ſie. Obliuionem ca=

5: pere, Zápámiętáć. Negocij ſi quando

6: odium ceperat, Yeſlym ſie kiedy ſteſknił

7: nád ſprawami. Odorem rurſus capere.

8: Woniey zaſię doſtáwác. Capere pallo=

9: rem, Blednąć. Cepit eos pauor, Vłękli

10: ſie. Pœnam capere de aliquo, Skáráć

11: kogo. Pignus capere, Zaſtáwę wziąć / też

12: vpominek. Prouinciam capere, Podyąć

13: ſie yakiego vrzędu. Portum capere, Do

14: brzegu przypłynąć. Quietem capere,

15: Opoczywáć. Rimam non capit Cedrus,

16: Cedrowe ſie drzewo nie ſzczepa / Nie skáli.

http://rcin.org.pl

17: Cepit eum ſacietas huius rei, Steſknił

18: ſie nad oną rzeczą. Sicubi eum ſacie=

19: tas hominum ceperat, Yeſli mu ſie

20: kiedy nie przykrzyło ták miedzy ludźmi

21: zawżdy być. Capere ſedem, Vſtánowić

22: ſie. Sonitum non poſſe capere aurib⁹,

23: Niemodz słuchać dzwięku á brzmienia.

24: Specimen capere, Sprobować / Sztu=

25: kę wyſtawić. Spem capere, Nádzie.

26: wać ſie. Stipendiū capere, Myto wzyąć

27: ná służbę żołnierską. Cepit eum tediū

28: belli, Wſtążył ſie ná woynie. Cepit eum

29: terror, Zyęła go boyaśń. Tempus & o=

30: portunitatē capere, Pátrzáć czaſu á po

31: gody Virtutē animo capere & corde

32: expellere deſidiā, Pokrzepić ſie / wzyąć

33: ſmiałość / á boyázń s leniſtwem z ſercá wypę

34: dźić. Vires capere, krzeźwićſie / Wzmagać

35: Verecūdia eū cepit, Zaſrumał ſie. Vtili=

36: tates ex amicitia cape. Pożytek z prziyá=

37: źniey ludzkiey mieć. Miſeriā oēm ego ca=

38: pio. Terent. Wielką nedzę mam y cierpię

39: Capere quietem & ſomnum, Spáć.

40: Captus Partic Ięty Captus mente, Głu=

41: pi / ſzalony. Captus oculis, sliepy. Oppreſ

42: ſa atqꝫ capta repub. Vćyſnąwſzi y yąwſzi

43: pod ſwą moc Rzeczpoſpolitą. Captus &

44: fraudatus, Zdrádzony. Capti conatus

45: fruſtra, Wniwecz ſie yego praca obroćiła.

46: Capta oportunitate, Vbaczywſzy czás

http://rcin.org.pl

47: Captus eſt, ſubaudi, amore, Doſtał / miłu=

48: ye. Captus dulcedine pecuniæ. Zwie=

49: dziony przes pieniądze. Captus auribus

50: Niedosłyſzy / ſtráćył słuch. Captus ſplē=

51: dore nominis tui, huc me contuli,

52: przywiedziony wielką sławą twoyą prziye

53: chałē. Capt᷑ ſua fraude Hānibal, Sam

54: ſie przerádzył. Captus furore eſt, qui

55: furit, Błąd ſie go ſzalenie. Captus

56: membris, Niema mocy w członkách.

57: Captus, huius captus, nomen g. m. Wy=

kolumna: b

C ante A. 35

1: rozumienie / Rozum. Vt, Captus eſt pue=

2: rorū, Tak yáko dzyeći mogą wyrozumieć.

3: Accom̄odare ſeſe ad captū ſtudioſo=

4: rū, Wedle tego yako mogą wyrozumieć

5: diſcipułowie ſpráwować ſie. Excedit cap=

6: tū noſtrū, Niemożem tego wyrozumieć / lita

7: ſunt nimis ſubtilia & Philoſophica ex

8: cedunt captū meū, Ty rzeczy ſą barzo

9: ſubtylne filoſomfkie przechodzą moy rozum

10: Capax, capacis, adiect. om. g. t. Capax

11: XV. conuiuarū tricliniū, Stół około

12: którego ſie możę piętnaście perſon ſieść.

13: Capax templum, Niemały kościoł / któ=

14: ry wiele ludzi może w ſobie orgarnąc Ca=

15: pax poculū, Niemały kubek. Capax a=

16: micitiæ, ſtały á ku záchowániu prętki Eſt

17: mihi capaciſsima omnis ſecreti uxor,

http://rcin.org.pl

18: má zonę milczącą we wſzelkiey táyemnośći.

19: Capacitas, tis, f. t. Wielkość gdzie ſie może

20: wciśnąć.

21: Capedo, dinis. pe. pro idēqꝫ Capacitas

22: ¶Intercapedo, Dálekość miedzy czym.

23: Captio, Verbale, Doſtánie. Oſięgnienie.

24: Hæc eſt captio mea in hoc bello. Te=

25: gom doſtał na tey woynie.

26: Captio, Zdrádá / Chytrość Podeście. Nul=

27: la in ea re eſt captio, Zadney chytrośćy

28: w tym niemaſz.

29: Captiōes dialec. Zdrády á podchwytliwośći.

30: Capiōes refellere, odkryć á okazać chytrośći

31: p̄ſtigię & captiōes, Chitroſzky á podchwyt

32: ki. Captiuncula, dimi. Podchwytanie.

33: Captioſus, a, um, adiect. Chytrek / Mę=

34: drek / Podchwytāyący. Captioſa ſoluere

35: ſiue diſſoluere, Chytre od podchwytayące

36: rzeczy odkryć. Captioſum eſt populoqꝫ

37: conſtitutū eſt negligi. Sámołowká yeſt

38: ludziem / omieſzkáwác tego / to co Rádá vſtá=

39: wiła. Captioſum genus interrogatiōis

40: pytánie którym może yedē drugiego vłowić.

41: Captioſe, aduerb. Cytrze / Podchwytliwie.

42: Captioſe interrogare, Chytrze kogo py=

43: tać chcąc go vłowić. Podeiść.

44: Captura, Yęcie Captura piſciū Yęcie ryb

45: Capto, as, are, frequentatiuū, Pilnować

46: ná co yákoby onego przeschytrość mogł do=

47: ſtáć. Auram populārē captare, Chały

http://rcin.org.pl

48: luckiey ſzukać. Beneuolentiam captare,

49: Przyiaznia życzliwośći nábywáć. Cōſiliū

50: captare, Radźić ſie. Wſzędzie rady ſzukáć.

51: Lucrum captare, O zysk ſie ſtarać. Cap=

52: tare umbras arborū, Cienia ſzukáć / Pod

53: cień vciekáć. Captare aliquem, Na kogo

54: pilnowác / Podchwytáwáć. Captare ali=

55: quem, aliquo emolumento, Záchowá=

56: wáć ſie komu yákiemi posługámi.

Captatio

strona: 35v

kolumna: a

C ante A.

1: Captatio, Verbale, Pilnowánie ná yáką

2: rzeć.

3: Captator, Podchwytácz. Vt Captator au

4: ræ popularis, Pilnuyąci a łakomy ná

5: chwałę lucką.

6: Captatorius, id eſt, adulatoriˀ, ut inter=

7: pretatur Papinianus.

8: Captito pro capto, CC.

9: Captiuu, a, um, adiectiuum, Yęty / ta / te /

10: Vt, Captiuos ab hoſtibus redimere,

11: Yentce odkupować.

12: Captiuo, as, are, Yąć á przywłaſzczić ſobie

13: kogo.

14: Captiuitas, captiuitatis, Niewola / Poy=

15: manie.

16: Capeſſo, capeſsis, capeſsi, capeſſum, ſe=

17: cundum Diomedem, Vel, Capeſſiui

http://rcin.org.pl

18: capeſsitum, ſecundam Priſcianum,

19: Verbum eſt actiuum, Nam dicimus

20: Capeſſo, capeſſor, ſignificat autem

21: capere. Vt, Capeſſere fugā, Gotować

22: ſie vciec. Capeſſere iuſſa, Roskázánie

23: wypełnić Melitam capeſsimus, Cicer.

24: Yedziemy / albo byeżimy do Melithy.

25: Capeſſere Rempub. Rzeczi poſpolitey

26: brónić / w ſwą obronę yą przyiąć. Ad

27: ſaxum capeſsit, ſubaudi, iter, Yedzie

28: ku skále / Ku skále ſie ma. Quo nunc

29: capeſsis tute hinc aduerſa uia, Gdzie ſie

30: bierzeſz w tak niepogodną drogę. Cibum

31: capeſſere, Yeśc. Se domum capeſſere

32: Brać ſi do domu. Vrbem aliquam ca=

33: peſſere, Do którego miáſta cyągnąć. Ca

34: peſſere ſe præcipitem ad malos mo=

35: res, Złych ſie obyczáyów nakładać / álbo

36: poddáwác ſie złym obyczayém Capeſſere

37: arma uel bellum, Woynę począc. Ca=

38: peſſere curas imperij, Przyąc na ſie

39: ſtáránie o poſpolite dobro Libertatem

40: capeſſere, Wolnośći ſie domagáć. Se in

41: altum maris capeſſere, Puśćić ſie ná=

42: głębokość morską. Munia capeſſere.

43: Vrzędu ſie domágáć. Medium iter ca=

44: peſſendo, Gdy w pul drogi byli.

45: ¶Compoſita, Accipio, Bierzę / Przy=

46: muyę.

47: #Acceptus. a, um, Przyiemny / na / ne /

http://rcin.org.pl

48: Referre acceptū alicui, Przywłaſzczać

49: komu / Refero acceptū tibi, Znam ſie ze

50: to od ciebie mam.

51: #Interdum, Accipio, pro Audio, In=

52: telligo. Nunc accipe ſententiam meā,

53: Teras słuchay á obácz / Chciey wyrozumieć

54: wolą moyę / álbo moyę myśl. Item, Acci=

55: pere aliquem hoſpitio, Poſtawić kogo

56: Przyiąć go w ſwóy dóm. Accepit nos

kolumna: b

C ante A.

1: lauto prandio, Hoynie nas czeſtował

2: ná obiedzie. Et, Accepit nos laute, idē.

3: Humaniter aliquem accipere, Lucko á

4: łáskáwie kogo przyiąć. Cum ſuma hu=

5: manitate & beneuolentia recipit om=

6: nes, Bárzo wdzięcznie ochotnie á lucko

7: wſziſtki przyimuye.

8: ¶Decipio, Zdrádzám / Oſzukawam /

9: Podchodzę.

10: #Deceptor, Zdraycá / Oſzuſt.

11: #Decipula, Połápka łapicá / kliatká. De=

12: cipula murium, Lápicá / Decipula a=

13: uium, Kliatká / álbo ſliák na ptaki.

14: ¶Concipio, Ogárniam rozumem. Con

15: cipere aliquid in animo, Vmyſlić co / Po

16: yąc co ná vmyśle. Concipere aliquod

17: Epiſtolium, Poyąć yáki liſt ná v=

18: myſlie.

19: #Conceptio, Poczęcie. Conceptio a=

http://rcin.org.pl

nimi, Przyięcie vmysłu. Cōceptio pro=

lis, Poczęcie płodu. Conceptus, huius

conceptus, Poyęcie. Conceptus men=

tis, Poyęcie vmysłu. Conceptis uerbis

iuare, Przyſięgáć / Mówic za kiém. Con

ceptis uerbis orare, Rozmyslnie ſie

modlić.

#Conceptaculum, Poyęcie / Ogarnie=

nie. Ad annum refertur.

#Excipio, Wymuyę. Vt, Excipio te ab

hoc onere, Czinięcie wolnego / Wyimuyę

cie od tego obwiązania / álbo posłuſzęń=

ſtwá.

#Exceptus, a, um, Wyyety też. Przyę=

ty. Vt, Exceptus eſt de numero mi=

litum, Wyyęty yéſt / to yeſt / Wypowie=

dziano mu służbę. Excepto hoc, Wy=

yąwſzi to / Króm tego. Exceptus eſt per

conſulatum, Wyyęty yeſt od rady / to yeſt

potrzebámi opátrzony.

¶Exceptio, Wyyęcie. Vt, Hac adiecta

exceptione, Pod tym obyczáyem.

¶Excipio etiam ſignificat, Piſzę pod

kim. Excipere lectionem ſub præce=

ptore, yego ſłowá piſzáć które ku wykładu

á wyrozumieniu textu przidawa. Excipe=

re ad calamum, Idem, Annocowác / naz=

náczić. Inde etiam fit. Excipula, uas

ex arundine uel uiminibus confectū

quo falluntur & capiuntur piſces,

http://rcin.org.pl

50: Więciers.

51: #Excipula & decipula ſunt quaſi

52: contraria inſtrumenta, altero piſces,

53: altero aues, uel mures capiuntur.

54: ¶Excipula dicitur ab excipiendo

55: ſeu eleuando, quia eleuantur inſtru=

56: menta ex aqua & piſces excipiuntur.

¶Incipio

strona: 36

kolumna: a

C ante A.

1: #Incipio incepi, Poczinam. Vt, Ali=

2: quid ſerio incipere, Statecznie ſie czego

3: yąc / albo / począć. Incipere litem, Począć

4: ſie wádźić Amicitia a paruis incepta

5: Od dziecińſtwa mamy s ſobą záchowánie.

6: ¶Incepto, as, are, Frequentatiuū, Vt

7: Quid inceptas Traſo, Co poczinaſz Traſo

8: #Inceptum, inceptim, Początek.

9: ¶Inceptor, oris, Poczinacz. Inde, In=

10: ceptio, Poczęcie.

11: #Intercipio, Przerywam / Przekażam.

12: Vt, Vereor ne quo pacto literæ in=

13: terceptæ ſint in uia, Obawam ſie aby

14: yáko liſty nie były przechwycone ná dródze

15: Intercepit mihi concionē, Przechwy=

16: cył mi vrząd / álbo / Podſzedłmię w vrzędzie

17: Quod nos capere oportet hæc inter=

18: cipit, Co ſie nam miało doſtać / to tá wſzi=

19: ſtko przechwyći. Sermonem intercipe=

http://rcin.org.pl

re, Przerwać komu rzecz / álbo mowę.

¶Intercipio, Verbale, Przechwycenie

Przeyęcie, Przeſzpiegowánie. Vt, Interci=

pit fugientem ſeruum, Vciekáyącęgo

sługę przeſzpiegował.

Interceptor, oris, Przechwytácz / Spiég.

Interceptor prædę, Który kogo do ha=

rapu vniegł / to yeſt / do łupu vbieżał.

¶Recipio, Przimuyę. Vt, Recipio li=

benter, Mam rad / Wdzięcznie przimuyę.

Teren. Militem riualē ego recipiendū

cenſeo, Mnie ſie widźi / abyście tego to

rycerza za towarzisza miłoſći wáſzey prziyęłi

#Item, Recipere, pro promittere. Vt,

Recepit ſe facturum, Obiecał to vczynić

Recipio tibi bona fide, Obiecuyęć to

dobrym słowem. Wiernie.

#Item, Recipere, Wzyąć / wydrzeć. Vt

Recipit puellulam a manibus matris,

Wydárł dzieweczkę matce z rąk.

¶Irem, Recipio, Bierzę ſie. Vt, Recipio

me domum, Bierzę ſie / álbo / ydę do do=

mu. Recipio me in meū conclaue, Ydę

ná ſwóy pokóy. Anhelitum recipere, Od

detchnąć. Animum recipere, Smiałość

wziąć. Ad frugē ſeſe recipere, Polepſzić

ſie. Se ad ingeniū ſuū recipere, Wro=

cić ſie ná ſtáre obyczáye. Aliquē Menſa

Lare, Lecto, recipere, Prziyąc kogo w

dóm ſwóy y do ſtołu. Recipere ciuitatem

http://rcin.org.pl

50: in fidem, W obronę miáſto przyiąć. Re=

51: cipere aliquem in familiaritatem, W

52: towárziſtwo kogo przyiąć. Ad me reci=

53: pio, faciet, Przyymuyę to na ſię / bo wiem że

54: vczini. Cauſam capitis recipere. Głów=

55: ną rzecz przyiąć ná ſię ku obronie / to yeſt /

56: komu o gárdło ydzie. Receptum officiū

kolumna: b

C ante A. 36

1: perſoluere, Obiecáną rzecz ſpełnić. Se re=

2: ciperes te correctum, Byś ſie był obie=

3: cał polepſzić. Vt mihi coram recipiſti,

4: Yakośmi vſtnie / álbo / oblicznie obiecał.

5: Non recipit cunctationem hæc res,

6: Ta rzecz nie ciérpi rozmyſliánia.

7: ¶Recipere & Reſpuere cintraria. Vt,

8: Ita uſu receptū, Tak obyczay otrzymał.

9: #Receptus, Partic. Vt, Recepti in ciui

10: tatem, Przyięći ſą do mieuſckiego prawá.

11: #Receptus, huius receptus, Nomen,

12: Wrácánie ná zád do domu. Canere rece=

13: ptui, Wrácác ſie z woyny na zad. Recep=

14: tui ſignū dare, idē. Itē, Receptus, Miey

15: ſce na które wyyeżdzayą dla beſpieczności.

16: #Receptio, Verbale, fe. ter. Przyięcie

17: Poſtawienie ná goſpodzie.

18: ¶Receptitius, a, um, Przyięty / Wzięty

19: #Recepto, as, are, Frequētatiuū, Sta=

20: wiam goście / Stawiam ná goſpodzie Sub

21: cuius tecto te receptas, V kogo ſtawaſz

http://rcin.org.pl

22: goſpodą. Meum receptas filium ad te

23: Pamphilum, Przechowawaſz mego ſyná

24: Pamfiluſá v ſiebie.

25: Receptor, Gosć y Goſpodarz. Receptrix

26: Verbale, fem. tert. Gościa y Goſpodini.

27: ¶Receptaculum culi, neu. ſ. Przyięcie /

28: Mieyſce od przimowánia gośći Vt, Re=

29: cipio me in meum receptaculū, Ydę

30: do ſwego domu / álbo / Ná ſwoy pokóy. Re=

31: ceptaculū omniū purgamentorū ur=

32: bis, Mieyſce gdzie wſziſtki nieczyſtośći z

33: miaſtá płiną. Receptaculū animi cor=

34: pus, Ciało yeſt zachowánie duſze. Ciało yeſt

35: przibytek duſzny.

36: ¶Receptibilis, & hoc Receptibile.

37: Adiectiuum, no purum latinum in

38: Biblijs, Godny ku przyięciu

39: ¶Suſcipio, pen. co ſuſcepi, ptum, ere

40: Przimuyę ná ſię. Vt, Suſcipio crimen.

41: Znam ſwoyę winę. Suſcipio liberos,

42: Rodzą mi ſie dzieći.

43: #Suſcipere, tam ad animum quā ad

44: corpus refertur, ut. Onus ſuſcepi, Przi

45: yąłem tę pracą ná ſię. Æs alienum ami=

46: corum ſuſcipere, Podyąć ſie przyiaciel=

47: skich długów płáćić. Aliquem ſuſcipe=

48: re & tueri, Przyąć kogo w obronę ſwą.

49: Cic. Tantum ſibi in Repub. authori=

50: tatis ſuſcepit, Táką ſobię możność á moc

51: w rádzie przywłaſzczył. Cauſam alicuius

http://rcin.org.pl

52: ſuſcipere, Podyąc ſie cziyey rzeczy. Ca=

53: ſum ſuſcipere, W przigodę á w niebe=

54: ſpieczność ſie wdáć. Suſcepit conſuetu=

55: do communis, Ták ſie poſpolicie

56: záchowawa / Ták w obyczay weſzło.

Fidem

strona: 36v

kolumna: a

C ante A.

1: Fidem ſuſcipere, Obiecáć / Przirzęc. In=

2: uidiam & odium omnium ſuſcipere,

3: Prziść w nienawiść v wſziſtkich ludźi.

4: Crimen in ſe recipere, Winę cziyę ná

5: ſie przyiąć. Suſcipere crimen defenſio=

6: ne, Podyąć ſie cziyey winy / álbo oskárże=

7: nia bronić. Crimen culpe ſuſcipere,

8: Idem, Exilium ſuſcipere. Z ſwey dobrey

9: woley z ziemie yecháć / Dác ſie wywołać.

10: Parracidium ſuſcipere, Mężoboyſtwa

11: ſie dopuśćić. Offenſas in eligendo ali=

12: quo ſuſcipere, Rozgniewać kogo przi

13: wybieraniu. Perſonā boni uiri ſuſcipe=

14: re, Dobrym człowiekiem być Pœnam di=

15: gnam ſcelere ſuſcipere, Być skaran

16: yako ſie godźi zá ſwoyę złość Turpitu=

17: dinem ſuſcipere, Sproſnego vczinku ſie

18: dopuśćić. Vigilias diſcendi cauſa ſuſci=

19: pere, Nálożić ſie ráno wſtawáć dla vcze=

20: nia. Viluntatem & beneuolentiam er=

21: ga aliquem ſuſcipere. Dobrotliwym y

http://rcin.org.pl

łaskawym na kogo być. Deo uota pro

aliquo ſuſcipere, ſlub cziy ná ſię przyiąć /

#Suſceptio, onis, Verbale, fem. tert.

Przyięcie / Podyęcie Vt, Suſceptio bo=

næ cauſæ, Przoyęcie ſprawiedliwey rzeczi

na ſię. Suſceptio ordinis equeſtris, Po=

yęcie slacheckich ludźi. Suſceptione pri=

ma, Na pirwſzém pokoſztovániu / Gdy

ſie naprzod kusił.

¶Satisaccipio, is, ere, Przimuyę ręko=

yemſtwo / álbo / przirzeczenie zá co takowego

Vt, Quod ſi ueretur ne res protrahe=

tur ſatisaccipiat, Yeſli ſie obawa áby ſie

rzecz niedowlokłá / niechay rękoyemſtwo /

álbo zapis przimie.

#Satisacceptio, onis, Przyięcie ręko=

yemſtwá / Zapiſu / álbo przirzeczenia zá co tá=

kowego.

¶Præcipio, ipis, penul. cor. præcepi,

ptum, ere, Przikázuyę / Każę / Roskázuyę

Vt, Præcipere atq; interdicere, Przi=

kázáć y zákázáć. Præcipere cogitatio=

ne, Przeyźrzeć / Obaczić przed tym. Spe

iam præcepit hoſtem, Zda mu ſie yáko=

by tu nieprzyaciel yego był.

#Item, Præcipere, id eſt, inſtruere,

Náuczáć y Przikazánie dáwáć. Præci=

piendum fuit, ut ea, diligentiam ad=

hibeamus, Roskazáć nam było / ábyſmy

byli tego pilni.

http://rcin.org.pl

52: ¶Præcipitur imperſonale. Plin. Præ=

53: cipitur ante omnia ut caſti legant,

54: Przed wſziſtkiemi rzeczami to naprzod

55: roskazano / aby powſciągliwi czitáli.

56: ¶Præcepto, as, are, Frequentatiuum,

kolumna: b

C ante A.

1: Częſto roskázuyę. Antiquum uerbū.

2: ¶Pręceptus, Participiū, Roskazaniem

3: vprzedzony.

4: ¶Præceptum huius præcepti, Sub=

5: ſtantiuum, Przikazánie / Nauká. Mo=

6: nita, Iuſſa & Præcepta, Napominánia

7: Przipominánia / y Rozkázania. Vt,

8: Tradere præcepta Grammaticæ,

9: Vczić kogo Grammatiki. Præcepta &

10: quaſi uias quæ ad eloquentiam ferāt

11: tradere, Oratoriey á wymowy vczić. Præ=

12: cepta & inſtituta Philoſophiæ, Nau=

13: ká o mądrośći / Philoſophia.

14: ¶Præceptio, onis, pro præcepto,

15: Przikazanie.

16: #Præceptor, Verbale, Miſtrs / Nau=

17: cziciel. Præceptrix, Verbale, fem. ter.

18: Nauczicielka.

19: #Præcipuus, adiectiuū, Naypierwſzi /

20: Naygodnieyſzi / Nayznamienitſzi.

21: #Commune & præcipuum, contra=

22: ria, Poſpolite y osobliwe. Vt, Negas prę=

23: cipuum mihi ullum incommodum

http://rcin.org.pl

impendere, Mnimaſz ábych oſobliwey

ſzkody z tąd nie popad. Præcipua reme=

dia, Oſobliwe á nalepſze lekarſtwá. Ad

ſerpentium ictus præcipua herba, Ná

vkąſzenie wężowe / naypewnieyſze a nayo=

ſobliwſze ziele, Contra uenenatos mor=

ſus præcipua remedia, Przećiwko vką=

ſzeniu yadowitych robaków / nayoſobliwſze

á náylepſze / y naypewnieyſze lekárſtwá.

¶Præcipue, Aduerbium, Zwłaſzcza / o=

ſobliwe / Naywięcey. Vt, Mea ſalus in

qua præcipue ab illo ſum adiutus,

Moye zdrowie / á przywrocenie / w którym

yeſtem oſobliwie ód niego ſpomożón. Prę=

cipue aliquid appetere, & in commu=

ni iure uiuere contraria, Nieco nád lu=

dzie żędać á chcieć mieć.

¶Intercipio, Przechwytawam / Przeſzpie

guyę. Vt, Literas intercipere, Przechwy=

cić / á przeſzpiegować liſty. Iter intercipere,

Odyąć dróge. Przekopać Sermonem a=

licui intercipere, Przekáźić komu mowę /

álbo / rzecz Intercipere aliquid alicui,

Pochwyćić / co drugi miał wziąć.

#Interceptor, Przechwycenie.

¶Interceptor, Przechwyciciel.

¶Percipio, ipis pe. cor. pi. ptum, ere.

Ex per & capio, Rozumiem dobrze.

Percipere artem Náuczić ſie rzemiosłá.

Percipere doctrinam, Náuczić ſie nau=

http://rcin.org.pl

54: ki. Percipere dolores, Czuć ból. Perci=

55: pere fructum ex arbore, Owoc z drze=

56: wa obráć. Percipere iucunditatem &

lætitiam

strona: 37

kolumna: a

C ante A.

1: etiam, Weſelić ſie. Neqꝫ urbis neqꝫ agri

2: me odum unquam percipit, Nie vte=

3: skię ſie / albo, nievtążę nigdy áni w mie=

4: ſcie áni ná wśi. Percipere uſum alicu=

5: ius rei quotidiana conſuetudine, Nie=

6: którey rzeczi vſtáwycznie vżiwać. Perci=

7: pere nomina omnium ciuium, Pá=

8: miętáć ymioná wſziſtkich mieſzczan. Perci=

9: cipere memoria, Pamiętáć / Wziąć w

10: pámięć. Percipere opinione, Mniemáć.

11: Percipere ſenſibus, Myſlą rzecz yaką

12: ogárnąć. Ex uultu percipi poteſt qua=

13: lem animum erga me geſſeris, Z po=

14: ſtáwy á z obliczá vznałem coś za vmyſłiwał

15: przećiwko mnie.

16: #Perceptio, Verbale, Pożitek / Wyro=

17: zumienie. Vt, Perceptio fructuū, Dzy=

18: wánie / álbo / zbieránie pożitków Perceptio

19: animi, Rozum / Baczność. Item, Pigno=

20: ra capere uel auferre, Zakłády od kogo

21: oddáláć. manum facultatibus inijcere

22: apud Cice. Huc pignoris capio, ſicut

23: Vsucaptionem dixerunt Veteres.

http://rcin.org.pl

24: Capis, idis, ſe. ter. Nieyáki kubek / álbo / ynſze

25: naczinie z którego piyą.

26: Capiſtrum, neu, ſe. Vździenicá / też / Ká=

27: gániec. Item, Witki ktoremi wino do tyczi

28: prziwięzuyą.

29: Capiſtro, as, are, act. pri. Vzdzienicę wkła=

30: dam / vwięzuyę.

31: Capnias, Nomen gemmæ.

32: Capnos, pni, maſcul. ſec. Latine fumus.

33: Capnio, dimin. Dimek.

34: Capnio, herba, Gołębie gárdło / álbo / ziem=

35: ny dym. Inde etiam dicuntur, Acapna,

36: Suche drwá / które płoną yáko słomá.

37: Et, Capnias, Piwo dymne.

38: Cappadocia, Pontica Regio, Kráyiná

39: mnieyſzey Aſiey.

40: Cappadox, ocis, pen. cor. Yeden z tám

41: tąd.

42: Cappadocus, idem.

43: Capparis, huius capparis, ſe. tert. Cap=

44: paris Spleneticis proſunt, ideo anima

45: ſplenis uocatur.

46: Cappar, pro Capparis, dixit Palla=

47: dius.

48: Capra, Caprea, Vide CAPER.

49: Capraria, Inſula in mari Liguſtico.

50: Capralia, Ager, qui uulgo Capræ pa=

51: ludes dici ſolet, Feſtus.

52: Caprocornus, corni, maſ. ſec. Kozorożec /

53: też / Górny koſieł który ſie ná skáłach chowa

http://rcin.org.pl

54: Caprificus, fici, fem. ſec Figi lieśne.

55: Caprificor, aris, ari, Szczepić tákowe drze=

56: wo.

kolumna: b

C ante A.

1: Caprificatio, Verbale, Calep.

2: Capificationem uocat, quando in ar=

3: boribus cortex cultello finditur, ut

4: commodius creſcant.

5: Caprificales dies, idē caniculares, quod

6: illo tempore fœminæ Romanæ ſub

7: Caprifico ſacrificarent.

8: Caprifolium, Herba, uulgo, Mater

9: ſylua.

10: Caprimulgus, Nieyáki ptak káwce podob=

11: ny / który w nocy mléko v kós wyſiſa. Fu=

12: res nocturni interdiu non uidentur,

13: qua iniuria emoriuntur ubera, Calep.

14: Ægoteleos, idem.

15: Capronæ, arum, Przedſobnie włoſy / álbo /

16: grziwá przedſobna v koni.

17: Caprunculum, maſ. ſe. Gliniáne naczinie /

18: Dunicá. Alij Capunculum legunt.

19: Caprotina, Przezwisko Iuńony.

20: Capſa, pſæ, fem. prim. Skrzinia / álbo / yá=

21: kie záchowánie.

22: Capſula, & Capſella, diminut. Spidwa=

23: ſek / álbo / Skrzineczká / też Szafká.

24: Capſarius, qui mercedis gratia in bal=

25: neis ueſtimenta ſuſcipit, Calep. Zu=

http://rcin.org.pl

wácz. Item, qui portat libros, Krá=

marczik Xięgi noſzący.

Capſaces, pe. c. Bánia Oleyowa. Capſit,

id eſt. præhendit, Vyął. Feſtus.

Capſis, pro capias ſi uis ueteres Comici

dixerunt, Weźmi yeſly chczeſz.

Capſus, carruca, undiqꝫ tecta, Nakrity

Wózek.

Capua, fem. prim. Vrbs Campaniæ.

Capulus, maſc. & neut. ſec Capulum,

Mary / też Rękoyeść. Vnde, Capularis

lare, Vt, Capularis ſenes, Starzec / któ=

ry yuſz ná poły w grobie ſtoyi.

Capula, læ, fem. prim. Kiełłá / álbo / ynſze

naczinie s rękoyeścią / do przeliewánia /

Szkopiec.

Capulo, as, are, Czerpam kiełłą.

¶Decapulo, as, are, Kiełłą / álbo ſzkop=

cem co przelewam / wypróżniam.

Capulator, Przelewácz / Dolewacz / Napeł=

niácz.

Capulum, Vździenica. Calep.

Capus, capi, maſ. ſe. Kápłun.

Capo, onis, maſ. ter. idem.

Caput, itis, neut, tert. Głowi. Vtinam tibi

uideam commitigari ſandalio caput

O dayże to Boże / ábyć pántoflą głowę

zmiękczono. Caput canū, Sywa głowa

Extollere caput, Podnieść głowę.

#Caput etiam pro ipſo homine, Vt,

http://rcin.org.pl

56: Si quidem hoc uiuet caput, pro ſi

G uixere

strona: 37v

kolumna: a

C ante A.

1: uixero, Yeſlić będę żyw. Capite canſi,

2: Vbodzi á nędzni ludzie / którzi nád ciało

3: ſwe nić więcey nie mayą. Capitis res eſt

4: id eſt, de uita periculum eſt, O głowę

5: ydzie. Caput ſuum offerre uilitati, pro

6: Capite alterius, Cziyę ſromotę ná ſię

7: przyiąć. Iudicium capitis, Sąd o gło=

8: wę. Petere caput alicuius, Stać komu

9: o głowę / Chćieć kogo zábyć. Capitis &

10: famæ certamen habere cum altero,

11: Czći á sławy ſwey bronić / álbo / ręką po=

12: práwować / yáko niektórzi mówią.

13: #Caput pro Æſtimatione, Sławá /

14: dobra powieść. Capite damnatus, Ná

15: ſmierć skázány. Capite ſuo aliquid de=

16: cernere, Cice Vtinam meo capite ſo=

17: lum decernerem. Boże day to aby yedno

18: tylko o moye gardło ſzło. Aby tylko ná

19: mnie przeſtáło. Pro patria capita ſua po

20: nere, Dlia oyczíźny żywotá nie żałowác / ál

21: bo / żywot ſwóy wydać.

22: #Caput, ide eſt, Summa rei, ut, Caput

23: literarū, Summa liſtu. Capita rerū ex=

24: pedi, ſummę powiedzieć o czim ſie dzieye.

25: ¶Caput etiam, Początek / álbo / przi=

http://rcin.org.pl

cziná niektórey rzeczi. Hic eſt huius rei

caput, Ten tego yeſt przicziná / z tego to

główey pochodźi.

¶Capita in libris, Kapituła / Rodziele=

nia Xiąg. Vt, In ſexto capite Euan=

gelij ſancti Ioannis, W ſzóſtem rozdzie=

leniu Euangeliey ſwiętego Ianá. Vulgo

enim, Capitulum & Capitellum di=

minutiue dicitur.

Capitellum etiam ſignificat, Głowicá

álbo / Gałká ná słupie.

¶Caput etiam dicitur ex quo riuuli

emanant, Zrzódło Vt, Capita flumi=

nis, pro oſtijs, Odnogi / álbo / wychody

wód / któremi w morze wodá z rzék wy=

chodźi. Caput rei frumentariæ, in Si=

cilia ager Leontinus, Naylepſzi vrodzay

zboża. A capite ducere diſputationē, od

początku począć diſputować. Caput ſcele=

rū, Wſziſtkich złośći przicziná. Tu es huiꝰ

rei caput, Tyś tego przicziná / tyś tego ná=

ſiał / Tyś to ſpráwił. Nec caput nec pes.

Ani początku áni dokonánia nie znáć w

tey mowie. Nec caput eſt nec pes, Wſzi=

ſtko ſie weſpołek pomieſzało / Ani początku

áni końcá niemáſz. Sine capite audire,

Co nowego vsłiſzeć bes pewnego powie=

dáczá. Sine capite res manare dicitur

Niewiedzieć z kąd ſie co wzięło.

caput etiam dicitur facere apoſtema,

http://rcin.org.pl

56: Gdy ſie wrzód zbiera.

kolumna: b

C ante A.

1: ¶Capita, deorum appellabantur fa=

2: ſciculi facti de uerbenis. Feſtus.

3: Capitalis & hoc capitale, Smiertelny /

4: kto ſmierć zásłużił. Capitalem fraudem

5: admittere, Smierteney á głowney zdrá=

6: dy ſie dopuśćić. Crimen capitale. Głow=

7: ny wyſtęp. Facinus capitale, idem. Ca=

8: pitale odium, Okrutna nieprzyiaźń.

9: Nulla capitalior peſtis atq; morum

10: corruptela, Nic nie yeſt ſzkodliwſzego

11: yáko złe obyczáye. Aduerſarius capita=

12: lis, Wielkie głupſtwo / á nieumiętność.

13: Capitales triumuiri ad quos capita=

14: lium cauſſarum animaduerſio ſpe=

15: ctabat.

16: #Capitalis ſcriptor, Który krótko piſze

17: Capitaliter, Aduerbium, Smiertelnie.

18: Capitatio, tributum quod in capita

19: ita conſtitutum erat.

20: Capitatus, a, ū, Wielkogłowá / który wiel=

21: ką głowę ma. Caules capitati, Kapuſtá

22: w głowách.

23: #Capitellum, telli, diminut, Główka /

24: głowyczka / gałeczka ná budowániu.

25: Capitellum etiam, Szpicá ná budowá=

26: niu yákim.

27: Capitiū, capitij, Mniskie odzienie przed=

http://rcin.org.pl

ſebne y zaſobne. Antependium, Capa=

ronem uulgo, & barbare Monachū

uocant.

Capito, nis, maſ. tert. Który wielką gło=

wę ma. Duri capitones, Swey główki /

ſwey myśli.

Capito, Genus piſcis apud Catonem.

Capitulare, id, eſt, Per capita diſtribue=

re, aut caput adiungere, uel facere,

Calep. Capite diminutus, Którego

ſie ſtan zniży.

¶Capitulum etiam eſt uox blandien

tis, Olepidum capitulum, Terent. O

miłą główko.

¶Capitulum in columnis, Wierſch /

álbo gałká ná słvpiech. Caput uacuum

cerebro, Prouerb. Cudny ále głupi.

Capitolium, Kościoł w Rzimie / álbo za=

męk ná yedney górze / która przed tym /

Mons Tarpeius byłá rzeczoná.

Capucium, neut. ſe. Kápuſtá / Seſsile & cu=

manū Flinius uocat, ſpecies Braſsi=

cæ, a quibus caulis capitata dicitur,

Broskiew / niektórzy krczicą zową.

Carabus, ſpecies cancri, teſte Plinio.

Carambis, Promontorium Scythiæ.

Carba, Carbinus, uentus, Qui alias A=

phricus dicitur, Wiátr od Affriki.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

C ante A.

Carbatinæ, Genus calciamenti, Calep.

Carbaſus, aſi, pen. cor, fem. ſe. Secundū

Priſcianum. Et gen. maſc. ſecundum

Phocam. Probus uero & Caper, di=

cunt eſſe maſc. & fem. in ſingulari, in

plurali uero neutri, Subtilne Płótno z

którego żagle do łodźi á okrętów czinią.

Vnde accipitur pro uelo, Zá żagiel.

Carbaſeus, a, um, Vt, Carbaſinus, a, um

Carbaſineus, a, um, idem.

Carbo, onis, maſc. ter. Wągl. Carbone

notare, id eſt, damnare, Gánić. Cui cō=

trarium eſt, Creta notare, Chwálić.

Carbonarius, Węglarz.

Carbonaria, Dóm / albo mieyſce / ná którym

palą / álbo skłádáyą węgle.

Carbunculus, dimin. Wąglik.

Carbunculus, maſ. ſe. Niemoc / którą pie=

kielnym ogniem zową. Vulgo, morbus

ſancti Antonij, uel Ignis ſacer uoca=

tur, Medici Furniculum, ex bile a=

duſta, & ſanguine inflammato uocāt

Vide ſupra ANTHRAX.

¶Item Carbunculus, Gemma, Perłá

Carbunculus, etiam dicitur, uitium in

arboribus atqꝫ uitibus, Opłonienie / ál=

bo przipłonienie ták máćie winnych / yáko y

ynich drzéw.

http://rcin.org.pl

29: Carbunculatio, Idem.

30: Carbumculo, as, are, apud Plinium Go=

31: reyę / Palę ſie / Lznię ſie yáko wágl. For=

32: nax carbunculat, Pieć ſie łſzczy od wiel=

33: kiego ogniá. Carbunculātur ſemina,

34: Płonie naſienie od gorąćośći. Carbun=

35: culantia ulcera, Zágorzáłe á zápalone

36: wrzody.

37: Carbunculoſus, a, um, Vt, Carbuncu=

38: loſus ager, Zápiekła ziemiá. Carbun=

39: culoſa arena, Piaſek w którym pełno

40: yeſt czerwonych kámiczków. Carbonariā

41: artem exercere, Wegle palić.

42: Carcer, eris, maſc. ter. Ciemnicá / Więzie=

43: nie, wieżá. Vt, In carcerem conijcere, Do

44: więzienia wſádźić. Mittere in carcerem,

45: idem. Carcer homo, per Metaph. Go=

46: dny wſádzenia.

47: Carceres, tantum pluraliter, Szranki mie=

48: dzi któremi bitwy á gonitwy ſtroyą / Di=

49: citur enim Carcer a coercendo, Vt,

50: A carceribus ad metam, Od mieyſcá aż

51: do celu / álbo mału / też / od początku aż do

52: końcá.

53: Carcerarius, a, um, Ciemnice przigłądá=

54: ący. Vt, Carcerarius quæſtus. Pienią

55: dze á pożitek od tych które wypuſzczáyą

56: z ciemnice.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

Carchedon, fem. tert. pen. prod. Miáſto

Kárthago.

Carchedonius, Kamik Kalcedonowy.

Gemma eſt.

Carcheſium, Poculi genus, Kubek s rę=

koyesciámi / Roźmiar.

Carcheſia, Foramina quæ in ſummo

mali funes recipiunt. Dary / álbo / lochi ná

wierſchu máſztu w które powrozy záwodzą

dla wciągánia żaglu.

Carchoquios, genus ranunculi cœnu=

lentū in dorſo habens, in uentre cro=

ceas maculas, Calep. Pſtra żabká.

Carcinethron, Herbæ genus, Vulgo

Sanguinaria, Sporyż.

Carcimas, Gemma, & Carcima, ciuitas

a qua ſinus Carcinites.

Carcinodes, Carcinodous, g. n. Smárki

á nieczyſtośći w noſie.

Carcinoma, atis, neu. t. pen. prod. Nie=

moc którą Rák zową.

Carcinus, Latine, Cancer animal, & ſi=

gnum cœleſte.

Cardamon, ſiue Cardamina, herba, La=

tine Naſturcium, Rzeżuchá. Et eſt du=

plex, Altera ſatilis, Ogrodna. Altera

aquatica, Wodna z którey ſáłatę czinią.

Cardamonium autem genus herbę odo

riferæ, Parádiskie ziele.

Cardinū, idem quod Naſturciū, Calep.

http://rcin.org.pl

31: Cardiſce, Gemma e draconis cerebro.

32: Cardiaca & cardia, Kordiaká / niemoć kie=

33: dy człowiek cierpi wielkie vcążenie ná

34: ſercu y ynſzich wnętrznośćiach pod pierſiami

35: Cardiacus, a, um, Qui huic morbo eſt

36: obnoxius, Ná którego tákowa chorobá

37: nádchodźi. χαρδια Gręcis, Latinis, cor.

38: Cardia etiam nomen urbis in Thracia.

39: Cardo, onis, dub. tert. Dicitur quaſi cor

40: ianuæ, ſed potius maſcul. Záwioſá ná

41: którey drzwi wiſzą.

42: ¶Cardines appellantur a Vitruuio

43: duo cœli uertices, alter Septemtrio=

44: nalis, alter Meridionalis, Dwie ſzpicy

45: ná niebioſách / yedná pułnocna / druga

46: południowa. Polos uacant Aſtrologi

47: & uertices.

48: #Cardines temporum uocantur a

49: Plinio, Ver, Wioſná. Æſtas, Láto. Au=

50: tumnus, Yeſien. Hyems, Zima / Cztery

51: częśći roku.

52: ¶Cardo pro oportunitate, Miáſto

53: godnego czaſu á pogodnego ná którą rzecz

54: #Cardines agrorum, dicuntur, Kopce

55: Gránice á poboczne ſćiány wedle południa

56: przećiw pułnocy leżące. Huiꝰ correlatiuū

http://rcin.org.pl

eſt, Decumanꝰ ager, Przeczne gránice /

które dzielą ymienie od wſchodu słońca

przećiw zachodowi. Plin. Vt, In eo car=

do uertitur, Na tym rzecz ſtoyi / álbo wiśy

O to grá idzie. Cardo litiū, Naypierw=

ſza á naygruntownieyſza obroná w práwie.

Cardineus, a, um. Et, Cardinalis, & hoc

cardinale, pro præcipuo ponitur, Si=

pont, Pirwſzi / Przewyborny.

Cardina, & Cardinea dicta eſt Dea, quę

cardinibus apud Veteres præ erat.

Cardinalis, ſubſtantiuum, Kárdinał.

Cardinatus, a, ū, Vt, Tignū cardinatū.

Carduelis, huius elis, fem. t. Szczigieł.

Carduus, ui, m. ſ. Oſet.

Carectum, Vide CAREX.

Carex, icis. m. t. uel ſecundum aliquos

fem. Ośćiſte ziele / z którego pod czas ko=

ſziki plotą / álbo / łącz / rzeżączká yako moe

którzi zową. Hinc, Carectum, Mieyſce

gdzie tákie ziele rośćie.

Careo, es, ui, neu. ſ. Niemam / Niedoſtáye

mi Caritum & contra regulā caſſum

Vt, Carere culpa, Nic nie być winien /

Niewinnym być. Id quod amo careo,

cum accuſatiuo, Plaut. To co miłuyę nie

mogę mieć / cum ablatiuo. Ego illa nō

careā, ſi ſit opus, uel totū triduū, Ter.

Yabych ſie przes niey nie miał otrzimáć / yeſli

potrzebá będzie / by też y przes cáłe trzy dni.

http://rcin.org.pl

¶Carere & frui contraria. Vt, Carere

dolore, febri, moleſtia, Bez boleśći / fe=

bry / y którey przikrośći być. Carere ſenſu

doloris, Zadney boleśći nie czuć. Carere

Domo, Patria, Publico ſenatu, & ſi=

milibus Cicero, Prope trienniū Pro=

uincia domoq; caruit, Málem trzi látá

ſtároſtwá y domu nie miał / álbo przes trzi

látá ſie chroníł. Carens patria ob meas

iniuritas. Do oyczyzny ſie nie ſmieć náwró=

ćyć dla ſwoich wyſtępów / álbo złośći. Ca=

ruit foro poſtea, Pompeius. Caruit

ſenatu, Caruit publico, Nie poſtał po=

tym ná Ratuſzu / álbo / ná ſądziech / Nie by=

wał w rádzie. Ná rynku niepoſtał / álbo z

domu ſie nigdziey nie wychylił. Qui hac lu=

ce carēt, Ludzie którzy z tego ſwiátá zeſzli

Carere forenſi luce, Niewidzieć komu

do práwá / to yeſt / ſtrzeć ſie przed ſądem. Fi=

de cares res, Niewidźi ſie rzecz być podo

bna ku wierze. ¶A ſupino Caſum uenit

Participium, uel adiectiuum Nomen.

Caſſus, a, um, Czczy / Próżny / niezwykły. Vt

Caſſa nux, Czczi orzech. Caſſa nuce nō

emam, Prou. Y łupiny bych orzechowey zá

to nie dał. Lumine caſsi, Zmárli / którzi

kolumna: b

C ante A.

yuſz tego ſwiáta nie vżywáyą. Caſſū gra=

num & inane, Lekkie á czcze ziárno.

http://rcin.org.pl

3: #Inde Aduerbium. Incaſſum, Próżno

4: Dármo / w niwecz.

5: Caria, Regio minoris Aſiæ, Kráyina

6: mnieyſzey Aſiey. Inter Lyciam & Ioniā.

7: #Vnde, Car, caris, Yeden z Káriey. Et

8: Caricus, a, um, idem.

9: Caries, ei, fem. quin. Pleśń / Sprochnienie /

10: wſtęchliná. Cariem ſentire, Carie infe=

11: ſtari, Cariem trahere, Cariē inducere

12: dicūtur ligna, Gnić / álbo Prochnieć. Ca

13: riem uetuſtatis recipere, Záſtárzeć ſie.

14: Carnium caries, Czuchnienie mięſá / álbo

15: przíſmrodzenie. Caries uini aut cereui=

16: ſiæ, Przitęchnienie winá albo piwá.

17: Carioſus, a, um, Prochniſty. Proprie de

18: ligno. Carioſa terra, Wſtęchła ziemia.

19: Carioſa oſſa. Celſo, ſpruchniale kości. Ma

20: teries luna decreſcente cęſa, cariæ non

21: infeſtatur, Drzewo ná budowánie po pełni

22: xiężicá rąbione nie prochnieye. Colum.

23: Carica, cę, f. p. uel Caryca, proprie ficus

24: ſicca, Suche figi.

25: Carina, næ, pe. prod. f. p. Dno v łodźi. Et

26: Synecdochiκω̃ς, Lodzia. Carinæ puta=

27: minum, Skorupy.

28: Carinæ, arum. Nomen uici Romæ.

29: Carino, as, are, Zginam yákoby łódź.

30: Carinatus, a, ū, Partic. Wydłubany / á ták

31: skrziwiony yákoby łodź / Załomiony / zgięty.

32: Carinatim. i. ad ſimilitudinē carinę. Sip.

http://rcin.org.pl

33: Carinātes. i. Probra obijciētes. Feſtus

: (obſoletū.

34: Cariota, æ, f. p. Dáktil.

35: Carioſa, id eſt, Vafra, obſoletum.

36: Carius, Filius Iouis & Danaës, qui diui=

37: nos honores in Lydia conſecutus eſt,

38: qui etiam monti nomen dedit.

39: Carmina, Regio minoris Aſiæ & eius

40: Metropolis.

41: Carmelus. pe. prod. Mons Galliciæ, &

42: alter iuxta Ptolemaidem.

43: Carmen, inis, n. t. Spiewánie Pieśń. Item.

44: Carmen, Modlitwá / álbo yáko yne wży=

45: wánie ymienia boskiego / które pewnemi

46: slowy v ſtárych ludźi bywáło. Carmine

47: logno aliquid effari, Długo o czim piſáć

48: Carmen componere alicui, Pieśń / álbo

49: też wierſze komu słożyć. #Carmen &

50: cantus idē, Itē, Carmen ſignificat Czá=

51: ry nieyákie / záklęcie / którego czárownice / ál=

52: bo czárnoxięſznicy vżywáyą.

53: Carmentam f. p. Matká Ewandruſowá. A=

54: lias, Nicoſtrata. Vnde Carmentalis,

55: porta Romę, Et Carmētalia, ludi in ho

56: norē Carmētæ matris Euādri inſtituti

strona: 39

kolumna: a

C ante A.

1: Carmino, Verb. Czechránie / álbo Czoſánie.

http://rcin.org.pl

2: Carminarius, ten który wełnę biyę / álbo

3: czechrzę.

4: Carna ſiue Cardinea, Dea quæ uitali=

5: bus humanis præeſſe exiſtimata eſt.

6: Bogini długiego żywotá.

7: Carni, Populi ſupra quos Apenninus

8: mons incumbit, Kárwacy / álbo Karinczy

9: Olim Noricis adneumerati.

10: Carninothron, herba, Podrożnik. Sipōt,

11: Carnion, Locus in Meſſenia, Templum

12: Apollinis in Laconia. In Achaia flu=

13: men, & mons in Peloponeſo.

14: Carnotum, ſiue Carnutum, Regio Gal

15: liæ, Inde Carnutes populi ibidem.

16: Carnutum, neut. ſec. Miáſto w węgrzech.

17: Caro, fem. t. Mięſo. Proprie mortuorū

18: dicitur, ſeu occiſorum.

19: ¶Carnem Cicero, Vt, Theologi, ac=

20: cepit, Zá ciało. Caro putida. Nágniłe

21: Przigniłe mięſo.

22: Caro arborum, Co pod bielizną drze=

23: wá yęſt / á miedzi drżeniem.

24: Caro piſcium etiam dicitur, Ryby.

25: Carnalis, Mięſny / niekiedy cieleſny / in Bi=

26: blijs tantum uſitatum.

27: Carneus, a, um, Mięśny / na / ne.

28: Carnoſus, a, um, Mięśyſti / ta / te.

29: Carnoſitas, fe, tert. Mieśyſtość.

30: Carnarius, a, um, Który ſie w mięſie kocha

31: Miąsko yáko niektórzi mowią.

http://rcin.org.pl

¶Item, Carnarius, ſubſtant. Rzeźnik.

Carnarium, Mięśna ſzpiżárnia / yátká.

Carniuorus, a, um, Zárłok mięśny.

#Carnariū, apud Plautū, pro carne.

Caruncula, uel Carincula, diminut. CC.

nullo authore.

Carnifes, icis, maſ. ter. Kát. Carnifex &

Tortor idem.

¶Carnifex per Metapho. Morderz /

Lotr / Srogi by kát. Carnifices ad reli=

quias uitæ lacerandas & diſtrahendas

Carnifico, as, are, Et, excarnifico, Kátuyę

Morduyę.

Carnificor, aris, Być męczón Kátowan.

Carnificina, Mieyſce ná którym gubią zło=

czince / niektorzi męczennicą zową gdzie

ludzie męczą. Vt, Carnificinam ſubire

Kátowi prziść w ręce.

#Carnificinas dixit Catho in plurali

numero, pro tormentis & crudelita=

tibus, Dręczenie á męczenie.

¶Carnificina & crudelitas, idem. Car

nificinam facere, Kátować. Plaut.

Carnificium, Męczenie. Dręczenie / Plaut.

Caros, In officinis Pharmacopolarum

kolumna: b

C ante A. 39

carui, Biały karuy Cukier yeſt.

Carpathos ſiue Carpathus, Inſula, Wy=

ſpá miedzi Rodem á miedzi Kreta. Vn=

http://rcin.org.pl

4: de Carpatheum mare.

5: Carpatus mons, Gorá miedzi náſzą Polską

6: á miedźi. Węgierską ziemią / Krępak zową

7: niektórzy.

8: Carpatina & Carbatina, pen. cor. fem.

9: pri. Chłopski bót / kurṕ / obnożnek / ex re=

10: cētioribꝰ corijs bubalorū factū, Cal.

11: Carpentum, enti, neu. ſe. Genus uehicu=

12: li, Kárá / koláſa / też Kotczi wós. Carpen=

13: tis utebantur in bello.

14: Carpētariꝰ faber, Koleśnik / álbo, Stelmách.

15: #Et Carpentarius, a, ū, Vt, Carpen=

16: tarius equus, Wozowy / álbo kotczi koń.

17: Carphos, Herbæ genus, Fœnum græ=

18: cum, Koźyróg.

19: Caripnus, pini, f. ſ. Nieyáki rodzay drzewá

20: Carpineus ex Carpino factus.

21: Carpio, onis, maſ. tert. Kárṕ / rybá.

22: Carpis, Scythiæ fluuius.

23: Carpo, is, ſi, ptum, ere, Zbieram / Odłamu=

24: yę yáko kwiatki / álbo ynſze owoce z drzewá

25: #Carpere & colligere, idem. Vt, Car

26: pere floſculos, Kwiatki á piękne ſenten=

27: cie z piſmá wybierać. carpere quietem

28: Odpocziwáć. Auras uitales carpere, id

29: eſt, uiuere Poeticum, Ziewać Cibum

30: carpere, Yeść. Carpere herbam, bo=

31: ues dicuntur, uel etiam anſeres, Szczi

32: káć / albo ſzczipáć. Iter carpere. Wędro=

33: wáć. Carpere lanam & linum, Bráć

http://rcin.org.pl

34: len. Carpere penſa, idem. Carpere ru=

35: ra, Ná pole ciągnąć / álbo yść. Somnos

36: carpere, Spác. Carpere ſoporem idē.

37: Viam carpere, idem quod iter carpe=

38: re. Carpere agmen hoſtium, Nácierać

39: ná woysko. Carpere exercitum in mul=

40: tas partes, id eſt, ſeparare, Carpere

41: orationem, membris minucioribus.

42: Ná ſtuczki máłe rozebráć rzecz cziyę.

43: #Carpere pro eligere, Terent. Vnum

44: quicquid, quodquidem erit belliſi=

45: mum carpam, Co mi ſie nalepiey będzie

46: widziáło / rad to bede rwał. Carpere ali=

47: quem, Gánić kogo. Maledico dēte car=

48: pere, idē. Carpere uerbis idem. Genio

49: carpamus dulcia, Bądźmi dobrey myſli

50: á ochotni. Itē, Carpere aliquid obiter &

51: p̄cipitāter facere, Niedbále á nagleczinie

52: Carptim, Aduerb. Nagle / Potroſzey tu

53: y owdzie. captim breuiterq; perſtringe

54: aliquid, Nieco krotkiemi słowy dáy znáć.

55: Carptim aliquem perſtringere, Przyciąć

56: komu. Carptim dicere, Kwápiąc ſie mó=

strona: 39v

kolumna: a

C ante A.

1: wić. Et, Carptim in aliquem dicere,

2: Vſzczipliwie przećyw komu mowić. Car=

3: ptim & Vniuerſum oppoſita.

http://rcin.org.pl

4: Carptura, ræ, Szczikánie / Szczipánie.

5: Carptus huius Carptus, idem.

6: Carptor, Verbale. Szczipácz.

7: ¶Compoſita, Decerpo, pis, pſi, ptū,

8: ere, Odłámać / Odebráć. Vt, Decerpere

9: uuam, Zebráć / Rwáć yágody. Decerpe=

10: re fœtus arborum, Otrząść / álbo ze=

11: brać owoć z drzéw. Humanus animus

12: decerptus, de mente diuina. Si noſſem

13: palatū tuū decerpſiſiem tibi aliquid

14: Bych wiédział co rad yadaſz / vkroyił / albo

15: vrwał bych tobie. Decerpere ex digni=

16: tate alterius, Vwłáczać komu cziey czćy

17: á doſtoyno ći. Decerpere flores, Obrać

18: á oſzczipáć kwiatki.

19: Excerpo, pſi, ptū, ere, Wybieram / Wy=

20: ſzczikuyę. Quod boni eſt excerpis, Di=

21: cis quod mali eſt, To co dobrego yeſt

22: wymuyeſz, A to co złego yeſt powiedaſz.

23: #Et, Excerpta dicimus quæ ex libris

24: ueluti floſculos excerpimus. Calep.

25: #Diſcerpo, is, pſi, ptū, ere, Rozedrzeć

26: Rozdrápáć. Diſcerpere, Dilacerare &

27: diſtrahere, idem, Vt, Diſcerpere rem

28: propoſitam in membra, Rozdzielić á

29: rozebráć rzecz ná częśćy.

30: #Cōcerpo, is, pſi, prū, ere, Roſczoſnąć

31: Rozedrzeć / podruzgáć. Vt, Concerpe=

32: re epiſtolas, Na kąski zdrápáć liſty.

33: ¶Concerptus, Participium. Vt, Con

http://rcin.org.pl

34: cerpta linteola, Ná kąski rozdrápáne

35: chuſtki.

36: Carpophyllon, phylli, Allexándriskie /

37: Laurowe álbo Bobkowe drzewo.

38: Carra, ræ, fe. p. Ciuitas Arabiæ, ſeu Me=

39: ſopotamiæ ad mare rubrum, Vnde

40: Carrei populi.

41: Carrodunum, Ciuitas in Vindelicia ad

42: Oenum.

43: Carrus & carrum, Kárá / Kóláſá. Carru=

44: ca uidetur diminutiuum a Carrus.

45: carrucarius, Kárnik / álbo Furman.

46: Carrucarius Adiectiuum. Vt, Car=

47: rucarius mulus, Muł kárny.

48: Cartallus, alli, Græca dictio, ſignificat

49: caniſtrum.

50: Carteia, Oppidum Hiſpaniæ.

51: Carthago, Vrbs Affricæ, Główne miáſto

52: w Affrice.

53: carthaginenſis, Karthainczik.

54: Carthago noua, Miáſto w Hiſpániey.

55: Carthopolis, Genus ſimiæ, cc. Máłpá.

56: Cartilago, f. t. pen. Chrzęsłká. Car=

kolumna: b

C ante A.

1: tilaginem in moris dixit Plinius.

2: Cartilaginoſus, a, um, Chrzęſłowáty /

3: Chrzęſliſty.

4: ¶Cartilaginoſum galbanum & Car=

5: tilagineus, idem.

http://rcin.org.pl

Carus, adiect. Drogi / Koſztowny. Vt, Non

eſt trecentis minis cara, Nie yeſt droga

zá trz ſtá koron.

Care, Aduerbium, Drogo. Vt, Care æ=

ſtimare, Drogocenić / álbo ſzácować / Dro=

go dzierżeć. Care uenire, Drogo być prze=

dan. Care uiuere, Silny koſztunek wieść.

Caritas, Drogość. Vt, Caritas annonæ,

Drogość zboża.

#Vtilitas & Caritas contraria, Num=

morum caritas, Niedoſtátek pieniędzi.

Caruſij populi Troglodytis finitimi.

Caruum, od eſt, Carus.

Carya, Ciuitas Peloponeſi. Inde Ca=

rias nomen patrium.

Cariatis, idis, Muli ex Carya. Tales o=

lim ignominiæ cauſſa, columnis in=

ſculpebant. Vitruuius lib. I. cap. I. Te=

lamones latini Athlantes Græci ap=

pellant.

Caryitis huius caryitis, fe. t. Wilcze mléko

albo łyko / ziele yeſt.

Caryopon, Caryopi, Sok z orzechowego

drzewá / który yeſt Cinámonowi podobny.

Caryſte, caryſtes, uel caryſtos, una Cy=

cladum inſularum in mari Euboſco.

Caryum, Laconiæ oppidum.

Caſa, æ, a cauatione dicta, authore Fe=

ſto, Cháłuoká / Chys chłopski.

Caſula dimin. Cháłupká / Chyżyk.

http://rcin.org.pl

36: Casana, Quæ cuſtodit caſam. Ita fugias

37: ne præter caſam, Prouerb.

38: Caſcus, a, um, antiquitus appellatiuum

39: eſt, quod nos uetus. Stáry. Caſcus ca

40: ſcam ducit, Prouerb. Rowny s rownym

41: ſie towárziſzi.

42: Caſeus, ei, a coeundo dictus eſt. Ser. Ca=

43: ſeus breuis & muſteus, Máły y ſwiéżi

44: Sér. Caſeus recens aut mollis, idem.

45: Caſeolus diminutiuum, Sérek.

46: Caſeale, alis, gen. neu. Stáynia końska / y

47: też ynſzich zwierząd ym równych.

48: Caſsilini, Populi qui famem nucibus ſu=

49: ſtentarunt, uel quod in eorum regio=

50: ne plurima nux minuta naſcat, Feſtus

Caſo,

strona: 40

kolumna: a

C ante A.

1: Caſo, as, neut. p. id eſt, Frequenter cado,

2: a quo fit caſito caſitas Frequentatiuū

3: Czeſto pádam / Pádam bez przeſtánku /

4: utrunqȝ obſoletum.

5: Caſius, Mons Ægypti, Sipont.

6: Caſmænas, dixerunt ueteres pro Ca=

7: mænis, Sipont.

8: Casmillus nominatur in Samothracæ

9: myſterijs Deus, quidam Adminiſter

10: Dijs magnis Varro.

11: Caſnar, Senex Oſcorū lingua, Feſtus.

http://rcin.org.pl

12: Casinum, oppidum unum ex illis, in

13: quibus & ius dicebatur & nundinæ

14: agebantur, & erant quædam Reſpub.

15: neqꝫ tamen magiſtratus ſuos habe=

16: bant, in quas legibus præfecti mitte=

17: bantur quotannis, qui ius dicerent,

18: Feſtus.

19: Caſo, Vide CASITO uel CADO.

20: Casos, Inſula iuxta mare Carpathium.

21: Caſpiæ portæ, Wychód á brany w górze

22: którą. Tarrus zową w Mediey.

23: Caſpius, Mons dictꝰ eſt a dextera, Sip.

24: Caſpium mare, quod inter Caſpios &

25: Hircanos montes eſt.

26: Caſsia, æ, f. p. Ziele woniáyące. Item Caſ=

27: ſia, Via a Caſsio ſtrata. Feſt.

28: Caſsinum, oppidum Samnitum.

29: Caſsidilæ, Nomen thecæ in Biblijs,

30: Pochwy.

31: Caſsiopæa, uel Caſsiope, Cephæi regis

32: Æthiopum uxor, & nomen ſyderis.

33: Caſsis, huius caſsis, m. t. Polna ſieć / ptaſza

34: Caſsiculum dimin. Siatká / Siateczká.

35: Caſsis, idis, Przyłbicá.

36: Caſsida, dæ, idem.

37: Caſsita, tę, Alauda, Galerita, Skowronek

38: Caſsiterum, teri, Plumbi genus, Ołów.

39: Caſsitias, Viſci genus in Abiete & Larice

40: naſcens, cc. Lep.

41: Caſſo, as, Niſzczę w niwecz obracam. Vnde

http://rcin.org.pl

42: Caſſata claſsis, Rozbita łódź / Roſtrą=

43: cona.

44: Caſſus, Vide CAREO.

45: Caſtalius, Fons Muſis ſacer in radicibꝰ

46: Parnaſsi, Zrzódło Boginioḿ przipiſáne

47: Hinc ipſæ muſæ uocantur Caſtalides.

48: Caſtanea, neæ, Kaſtan / ták drzewp yáko y

49: orzech. Caſtaneæ molles, Caſtaneæ hir=

50: ſutæ, Yedny gładkie á drugie koſmáte

51: kaſtany.

52: Caſtanetum, Káſtanowy lás. Caſtaninū

53: oleum, Káſtánowy oleyek. Eſt enim adie

54: ctiuum, Caſtaneus, a, um.

55: Caſtellum, neut. ſe. Miáſteczko murowáne.

56: Caſtellani, inhabitatores Caſtelli, któ=

57: rzi mieſzkáyą w nim.

kolumna: b

C ante A. 40

1: #Item Caſtellum, Zámek / Twirdza. Ca

2: ſtella Philoſophiæ.

3: Caſtellanus, Káſtellan.

4: Caſtellanatim Aduerb. Od zamku / do

5: zamku / od kluczá do kluczá. Item, po huff=

6: cu / Tu yeden huffiec tám drugi.

7: Caſtrum, idem quod Caſtellum, Za=

8: mek.

9: Caſtra, orum, pluraliter tantum, Obós /

10: Vt, Caſtra naualia, Obós á woysko ná

11: wodzie, Caſtris exui, Z obozu być wybić

12: y wypędzoń. Caſtra mouere, s woyskiem

http://rcin.org.pl

13: ſie ruſzić.

14: Caſtrenſis & hoc Caſtrenſe, Co ku obozu

15: należy. Vt, Caſtrenſis labor, Robotá

16: około obozu. Caſtrenſe latrocinium,

17: Morderſtwo oboźne. Caſtrenſis ratio &

18: militaris. Caſtrenſis corona, Datek á

19: vpominek tego który ſie naprzód pokuśił

20: w obós nieprziyacielski. Triumphus ca=

21: ſtrenſis, Caſtrenſe peculium, Lup ná

22: woynie nábyty. Caſtrenſe uerbū, Hásło

23: Dic caſtrenſe uerbum, Mień hásło.

24: Caſtrametor, pen. prod. aris, ari, Obós

25: toczę / álbo kładę. Caſtrametatus eſt in

26: cacumine montis, Ná wierſwu góry

27: położył obós.

28: ¶Caſtellum etiam accipitur pro la=

29: xione deriuaculo in aquæ ductibus,

30: ex quo aqua per fiſtulas uarie diſtri=

31: buitur, Mieyſce ná które wodá z rzék / ál=

32: bo ynich zrzódł ſcieka / á z onąd záſię ru=

33: rami wody miáſtu dodawa.

34: Caſtellum, Pagus Menapiorum.

35: Caſteria, fe. p. Mieyſcá ná których łodzie

36: ſtawiáyą / á odpocziwáyą nieyáką chwilę.

37: Caſtigo, as, pen. prod. are. Karzę / słowy

38: kogo bákám. Vt, Caſtigare literis, Przes

39: liſt kogo nápominác y kárác. Caſtigare

40: dictis, Vſtnie kogo kárác. Segniciem

41: aliciuius caſtigare, Leniſtwo komu ná

42: oczi wyrzucác. Moras, caſtigare, idem

http://rcin.org.pl

43: Se in aliqua re caſtigare, Vſnáć ſwoyą

44: winę. Vinculis, carcere, & uerberibus

45: caſtigare.

46: Caſtigatus, a, um, Nomen, Skarány / na /

47: ne / Połepſzony. Vt, Factus eſt poſt pri=

48: mas plagas caſtigatior, Polepſził ſie po

49: pirwym karániu.

50: Caſtigator, Verbale. Ten który karze / ná=

51: pomina / Polepſza / Deus caſtigator ſecu=

52: lorum, Pán Bóg karze ſwiat dla złośćy.

53: Caſtigatio, Skaránie. Animaduerſio

54: & caſtigatio omnis contumelia uaca=

55: re debet, Wſzelákie nápomínánie / má być

56: nie popędliwe y króm pohánbienia.

strona: 40v

kolumna: a

C ante A.

1: Caſtigaciuncula, dim. Letkie nápomínánie.

2: Caſtigalis, & hocle, Godny karánia.

3: Caſtor. oris, m, t, Latine Fiber, Bóbr.

4: Caſtoreus, a, um. Et, Fibrinus, a, um, Bo

5: browy / wa, we. Caſtorei pili, Bobrowe

6: ośći. Caſtoreus odor, Wonia bobrowa.

7: Caſtoreum ſubſtantiuum.

8: #Caſtorea, authore Plinio uocantur

9: Teſtes caſtorum, Yaycá bobrowe / ſtroye

10: bobrowe zową.

11: Caſtor & pollux, Dwá brácia vliźnia=

12: kowie / álbo bliźnięta. Ex Tyndaro &

http://rcin.org.pl

13: Leda progeniti qui in cœlum relati,

14: ſignum geminorū conſtituere dinunt

15: Caſtro, as, are, acr, p Wałáſzę / Kápłuńię

16: Kleśnię Mniſzę. Caſtrare pullos galli=

17: naceos, Kury kápłunić. Caſtrare ſues,

18: Mniſzić / albo cziścić ſwinie. Caſtrare e=

19: quos, Wáłaſzić konie. Vites caſtrare,

20: Macice winne obrzezować. Arbores ca=

21: ſtrare, Drzewá obchędożyć / á z wąſionek

22: y z wilków obrać. In ſterilitatem caſtrare

23: id eſt, impotentes reddere ad gene=

24: randum, Owáłáſić Caſtrata Reſpub.

25: Złupiona rzecz poſpolita.

26: Caſtratio, Verbale, Oczíścienie / Okápłu=

27: nienie / Owáłaſzenie / Omniſzenie. Vt, Ca=

28: ſtratio arborum, Ochędożenie á obrá=

29: nie drzéw.

30: Caſtratura, rę idem quod caſtratio. Ca

31: ſtrū & caſtra, Vide CASTELLVM.

32: Caſtula, æ, Palliolum quo puellæ nu=

33: dæ infra papillas præcingebantur,

34: Nonius. Odziemna niewieśćia koſzulá.

35: Caſtus, a, um, Adiect. Cziſty / Ten który czi

36: ſtość miłuye / Powſcięgliwy / Srumieſliwy

37: Caſtus & integer homo. Caſtus mo=

38: ribus & integer pudore, Sliachetnych / á

39: powſciągliwych obyczáyów / też ſrumieſlywy

40: Caſtus animus & purus, Mēs caſtra &

41: intergra, powſciągliwy y doskonały vmysł

42: Integerrima domus & caſtiſsima,

http://rcin.org.pl

43: Dóm wyſokiey cnoty y záchowánia. Ludos

44: caſtos eſſe oportet, Kunſztowánie, oby=

45: czáyne á wſtydliwe ma być. Caſtus a cul=

46: pa, Niewinny. Caſtœ manus, Ręce ża=

47: dnego łupu á drapieſtwá niewinne.

48: ¶Caſta mola, Sacrificij genus, quod

49: ueſtales uirgines faciebant, cc.

50: Caſtus, huius caſtus, idem q̃ Caſtitas.

51: Caſtitudo, nis, fem. tert. idem.

52: Caſte, Aduer. Cziście / Vczćiwie / Obyczáy=

53: nie. Wſtydliwie / Srumieźliwe. Vt, Caſte

54: & integre uiuere, Cnotliwie á vczćiwie

55: żyć. Caſte integerq; uerſatus eſt labor

56: meus in priuatorum periculis. Cicer.

kolumna: b

C ante A.

1: Obyczáynie / Cznotliwie á vczćywie zá=

2: chowáli broniąc niewinnych.

3: Caſtitas, atis, Cziſtośc / Powſciągliwość /

4: Vczćiwośc / wſtydliwość.

5: Castimonia idem. Vt, Caſtimonia ora=

6: tionis id eſt, Puritas ſermonis latini.

7: Caſtificare, barbarum uerbum, pro pur

8: gare in Biblijs.

9: Caſurgis, Nomen ciuitatis, Prágá / miáſto

10: w Czechách. Daſyp.

11: Caſula, ræ, pro caſu, Inſolens nomen

12: eſt, Calep.

13: Catabaſis, Inferior ſolis deſcenſus, Sip.

14: Catabathmus, m, f. Oppidum in Affri=

http://rcin.org.pl

ca, & uallis repente connexa, Przikry

wał który dzieli Affrikę od Aegyptu.

Catcheſis, Latine inſtructio, Vstne nau=

czanie / a uerbo Græco κ᾽ατηχεω̃ &

κατηχησω̃, i. inſtruo, doceo, erudio

Inde fit κατηχησις, Inſtructio, Erudi=

cio & κατηχησης, Suſceptor, Krzeſny

ociec / álbo matká. Compater uulgo, ϕ

eorum fit officium, ut pueri recte de

Deo, & religione inſtituantur.

Catechumenos, etiam uenit a uerbo

κ᾽ατηχεω̃, κάτηχοενος dicitur non=

dum initiatus, ſed qui adhuc inbuitur

elementis religionis, Ten którego yeſzcze

w wierze krześćiańskiey náuczáyą.

Catachereſis, fem. ter. pen. prod. Latine

abuſſo, Złe vżywanie złów. Vt cum a=

lienis pro porprijs utimur, Vt, Par=

ricida, pro Interfectore fratris.

cataclyſmus, Latine diluuium. maſ. ſe.

Potop / Zebránie wody.

Catadromum, uel, Catadromus, maſ ſ.

pen. cor. Latine decurſorium, Miey=

ſce zawodu / álbo gonitwy.

Catadupa, Nomen loci apud Cicer.

Catagraphæ, Obliquæ imagines ubi

tantum latus unum pictum eſt, Poye=

dno ſtronne málowánie / yákie bywa ná

płáskich tablicách.

Catalanum, Ciuitas Franciæ, Po Fran=

http://rcin.org.pl

45: cusku / Szalan ſzámpánien. Catalannici

46: campi, id eſt, Campani ibidem in

47: Francia.

48: Catalecticum carmen, W którym yedney

49: ſyllaby nie doſtoyę / quo minus perfectū

50: ſit, Acatalecticum autem, Ktory ſpeł=

51: na yeſt.

52: Catalepſis, Latine ꝑceptio, Cic. Poyę=

53: cie. Cataleptū præceptū, Cic. Poyęcie.

54: Catalogus, maſc ſec. Regiſtr / Wyliczenie.

55: Catalypſis, Latine diſſolutio, fem. tert.

56: Rozbicie / Rozgłobienie.

strona: 41

kolumna: a

C ante A.

1: Catamido, as, are, Gręcū uerbū, Latine

2: Derideo, ludibrio habeo, ſmiechowis=

3: ko z kogo czinię / náſmiewam ſie / ſzidzę z kogo

4: Catamitus, Puer meritorius quo quis

5: fede abutitur.

6: Cataphractus, gen. om. W zupełny kyris

7: vbrány. ut, Cathafractæ etiā dicitur, Zupełna

8: zbroyá / kyris. Inde Cataphractarij, kyriś=

9: nicy / a κατα undiqꝫ & ϕϱακτος, munitꝰ

10: Cataphrigiæ, Heretici, qui aduentum

11: Spiritus ſancti non in Apoſtolis, ſed

12: in ſe traditum aſſerebant.

13: Cataplaſma, atis, neut. t. Plaſtr / emplaſtr.

14: Catapocia, orū, n. plur. tantū, Wſzelákie

http://rcin.org.pl

lékarſtwo ápteczne / którego nie żuyą / ale

yednym razem połykáyą / yáko piłułki.

Catapulta, Strzała / Ręczna kuſza. Vt, Ca

tapultarium pilū, hoc eſt, Sagitta ſi=

ue iaculum, quod catapulta emittit.

Catarracta, æ, fem. pri. & hic Cataractes

mas Vt, Cataractæ portarum, Brany

zátámowáne / to yeſt / Zoraẃ który podno=

ſzą / álbo krata s źieláznemi haki / którą ſpuſz

czáyą nie dopuſzczáyąc nieprziyaciela do

miáſtá. Catarrhactæ aquarum, Támo=

wánie / záſtáwidło / albo vpuſt wód. Ca=

tarrhactę Rheni, Byſtrosć, łamánie / ſpad

á skok wód rzeki Rhenu / miedzy opokami

á skaliſtemi mieſcámi / quales uidi pro=

prie Schaffuſium urbem & pagum

Heluetiorum, anno Domini 1546.

in craſtino Epiphaniarum. Dictæ

Catarrhactæ quod ex alto defluere

uidentur. Græci enim καταρρεῖν de=

fluere dicunt. Item, Catarrhactæ aues

quæ Diomedeæ dicuntur.

Catarrhus, g m. Latine, deſtillatio, Ryma

Cataſcopium, Genus nauigij explora=

torij, Máła łódka ná którey wyyeżdzáyą

á wyſpiegáwayą.

Cataſta, tæ, Mieyſce ná którym niewolne

ludzie przedawano / tárgowisko niewolni=

ków. Item, Machina lignea qua ſerui

uincti tenebantur, Wilk álbo kłodá / też

http://rcin.org.pl

45: dybá yáko niektórzi zową.

46: Cataſtrophæ, es, Latine, Conuerſio, O=

47: brocenie / skończenie káżdey rzeczy.

48: ¶Cataſtrophæ, Poſtrema pars co=

49: mediarum.

50: Catax, Claudus, Feſtus, obſoletum.

51: Categoria, gen. fem. Latine Accuſatio

52: skárgá, oskárżenie. Et, Prædicamentum

53: apud Dialecticos, id eſt, generale uo=

kolumna: b

C ante A. 41

1: cabulum, quod multis nominibus

2: poteſt attribui, ſicut Virtus, Pruden=

3: tiæ, Fortitudini. Iuſticiæ, &c.

4: Categorema, idem.

5: Catena, nę, Alij ſcribūt Cathena, per h,

6: Lańcuch / wrzeciądz. Et, Catenula dimi.

7: Lánczuſzek.

8: Cateno, as. are, Lánćuchem zwięzuyę. Ca=

9: tenatus ianitor, Pies łáńcuchowy. Ca=

10: tenata lagena, Flaſzká ná łańcuchu vwią=

11: zána. Laboes catenati, Metaph. Ro=

12: boty / które yedná za drugą / ydą / bes prze=

13: ſtanku. Hamꝰ catenatꝰ, Węda ná drocie

14: Contenatio, Zgłobienie / Spayánie.

15: #Concateno, Compo, idem ſimplex

16: Caterua, æ, f. p. Hufiec ludźi / pro multi=

17: tudine enim ex maximo numero u=

18: ſurpatur. Vt, Caterua ruſticorum,

19: Wielka gromadá chłopów. Cateruæ atq;

http://rcin.org.pl

20: conuentus hominū, idē, Magna cater

21: ua togatorū. Wielki huffiec ſtátecznych

22: ludźi. Cateruarij. i. cateruati cōglobati

23: Catechon, Figura cum quid per excel=

24: lentiam dicitur de aliquo.

25: Catharmata, plur. num. gen. neut. Lud

26: który pogáńſtwo Bogóm ſwym ku vbłagá=

27: niu ych zwykli ofiárować.

28: Catharticus, a, um, adiectiuum, Vt, Ca=

29: tharticum medicamentum, Lekárſtwo

30: ktore cziśći á purguye.

31: Cathedra, æ, f. p. Kazálnicá / Stoleć kazno=

32: dzieyski.

33: Cathedraliticius, a, um, Co ku kázálnici

34: należy.

35: Cathi, populi Germaniæ, Heſſowie / qui=

36: dam ſcribunt Catti.

37: Cathmæa, Terra quæ in æs conijcitur,

38: Vt fiat aurichalcum, Feſtus.

39: Catholicus, a, um, Græce, Latine Vni=

40: uerſalis, uenit enim ex præpoſitione

41: κατα ſecundum, & ὅλον, totum, Po=

42: ſpolity. Catholica eccleſia, id eſt, om=

43: nium temporum incipiendo, a primo

44: homine Adam uſqꝫ ad nouiſsimum

45: in qua includūtur omnes fideles, tam

46: Patrum, Patriarcharum, Iudæorū &

47: Chriſtianorum.

48: Catifons, ex quo aqua Petronia in Ty=

49: berim fluit, Feſtus.

http://rcin.org.pl

50: Catinus, & Catinū, g. n. Krzinów. Miſa.

51: Catillusſeu Catillum, dimin. a catinus,

52: Miſeczká.

53: #Catillus etiam, Pars eſt ſuperior mo

54: læ, Calep.

55: Catillo, onis, Guloſos dicebant antiqui

56: authore Feſto, żárłok.

Catillatio

strona: 41v

kolumna: a

C ante A.

1: Catillatio, Zarłocſtwo / obżárſtwo Dice=

2: bat abliguritio et expoliatio ꝟpuncian

3: Catillo, as, are, Miski polizuyę.

4: Catina, Miásto w Siciliey / Ptolomęo &

5: Straboni Catana.

6: Catoblepas, genus feræ,

7: Catochines, Genus lapidis.

8: Catopyrites, Species gemmæ.

9: Cato uel catho, Ymię yednego Rzimiánina

10: Catus, a, um, Adiect. Mądry / Chytry. Ca

11: tus ſubſtantiuum, Kot.

12: Catorthoma. geu. neut. pen. pro. Cnot=

13: liwy vczinek. Latine officium, Poteſt

14: reddi a præpoſitione, κατά, ſecundum

15: & ὀρτοῶ, rectæ facio.

16: Catorthoſis, idem.

17: Catulus. m. ſe. pen. cor. Szczenię / á przi=

18: tym káżdego zwierzęciá młody płód. Vt,

19: Catulus ſimiæ, Małpá młoda. Catuli

http://rcin.org.pl

canum, ſerpentiū, delphinorum, dra=

conum, lacertarum, tigridum, muriū,

uaccarum, equorum

Catellus, & Catulaſter. diminut. Szcze=

niątko.

Catella, læ, dimin. fe. a Catula, Pśiczká.

Catulinus, a, um, Adiect. Vt, Catulina

ædulia, Szczenięce parzenie.

Catullio, is. ire, Dicitur de canibus, quā=

do uenerem appetunt, Gźić ſie. Vt, Ca

tuliunt canes, Gżą ſie pśy.

Catulicio, Verbale, Gżenie. Ita ruſtici

uocant naturam ſemina accipere ge=

ſtientium. Catulicio uaccarum, By=

dlenie krów / To yeſt / Gdy bierzą / álbo

prziymuyą bydło / yáko poſpolicie bywa

mówiono.

Catullus per duplex II, Nomen, ſpecies

Dauci.

Caucaſus, pen. cor. gen. maſ. Mons In=

diæ, ęditiſsimus, uerſus ſeptentrionē,

pars Tauri, Góra miedzi Indią á Tá=

társką ziemią.

Caucaſeus, a, um, Co z tám tey góry yeſt.

Cauchi, Populi Germaniæ ſub ducatu

Lunenburgenſi, Epulenſi, & Bre=

menſi.

#Cauchæ autem campi ſunt, quos

Tygris ſeptentrionem uerſus flexus

alluit, cc.

http://rcin.org.pl

50: Cauda, æ, fem. prim. Ogón, Caudam

51: trahere, Prouerb, Być nágráwan / Ná=

52: ſmiewam. Cauda tenes anguillā, Proue.

53: Caudatus, a, um, Ogonáty / ta / te / Cauda

54: de Vulpe teſtatur, Prouerb.

kolumna: b

C ante A.

1: Caudecæ, ciſtellæ iunceę, a ſimilitudine,

2: equinæ caudæ factæ, Feſtus.

3: Caudacus, Suauis & manſuetus, Cale.

4: Caudex, icis, maſc, tert. Pień który w zie=

5: mi korzeniem yeſzcze ſtoyi. Item, Caudex

6: dicitur, Słupek w który dile / albo deſzczki

7: záwodzą / yako bywa gdy dóm albo dwór

8: dilow niem obwodzą. Hinc etiam dici=

9: tur, Codex.

10: Caudex, per Metaph. pro homine ſtul=

11: to, Głupi / Dubiel / Pień.

12: Caudeus, a, um, Adiect, Ze pnia vcziniony

13: Caudicalis & hoc le, quod pertinet ad

14: caudicem, Caudicate naues, Ex tabu=

15: lis craſsioribus factæ, Lodzie z miąſzich

16: deſzczk zbite. Monoxylum.

17: Caudis, Oppidum Samij, Vnde Cau=

18: dinus, Adiectiuum.

19: Cauea, æ, fem. prim. Kliatká ptáſza. Item,

20: skáłá / albo dziurá pod ziemią. Fit enim

21: Cauea a cauo.

22: ¶Cauea, etiam Area in medio theatri

23: Yatá w pośrzód tego mieyſcá / ná którey yá

http://rcin.org.pl

kie gry wywodzą.

Caueo, es, aui, tum, ere, act. ſec. Strzegę

ſie / Chronię ſie. Vt, Cauere malo. Wy=

ſtrzegáć ſie złego. Cauere alicui, Oſtrzec

kogo / też opátrzić áby ſzkody nie wziął.

Ædificijs cauere, Opátrzić budowánie /

to yeſt / doględáć áby dobrze budowano.

Quod cauere poſsis ſtultum eſt ad=

mittere, Głupia rzecz yeſt tego ſie dopuś=

ćić / co może być wyſtrzeżono Cauere pe=

cuniam alicui. Ręczić / álbo przirzec ko=

mu zá dług. Cauere aliquem facere a=

liquid, Wyſtrzedz kogo z yákiego vczinku

Pietatem cauere, Strzedz ſie / Chronić ſie

pobożnośći. Metuere & cauere aliquē,

Báć á wyſtrzegáć ſie kogo. Quid iſti ca=

ueam, Y czemu ſie mam zań záſtáwiáć.

Scabiem pecori caueto, Strzeſz trzody

od parchów. Tum pol tibi hera ab iſto

cauendum cenſeo, Rádzęć ſie go ſtrzedz.

Caue quicquā niſi quod rogabo te

mihi reſpondeas, Bądź tego pilna á=

byśmi nic ynſzego nie odpowiedáła / yedno

to o co cię będę pytał. Terent.

Et caue ne decipiaris, Strzeſz ſie áby cie

nie zdradzono. Item cum Accuſatiuo

Vix poteſt cauere inſidias, Ledwey

ſie może vwiárówáć zdrády / á niebeſpiecz=

ności. Cum ablatiuo, Caue tibi ab

illo, Strzeſz ſie go. Canere tibi, id eſt,

http://rcin.org.pl

54: prouidere, Cauere in iure. Rády komu

55: dodáć / álbo / oſtrzedz w práwie. Cauere

56: teſtamento, Teſtamentem rzecz ogrodźić

Vtwierdźić

strona: 42

kolumna: a

C ante A.

1: vtwierdźić. Vauet ne decipiatur, Strze=

2: że ſie áby go nieoſzukáno.

3: #Cauendum, & prouidendum, idē,

4: Sic etiam dicimus, Cautum eſt legi=

5: bus, Ogrodzono tę rzecz práwem. Obſi=

6: dibus cauere de pecunia, Cæſar,

7: Miáſto pieniędzy więźnie dáć tego czáſu

8: aſz ſie pieniądze położą. Cauere ſibi

9: obſidias ob aliquo. Więźnie przyiąć

10: dla ſwey bezſpieczności. Caue faxis, fa=

11: cias, reſponderis, & ſimilia, pro Ca=

12: ue ne facias, ne feceris, aut reſpondeas

13: Bácz ábyś nie czinił.

14: #Caueri, paſsiue, Cicer. Cæteraz ca=

15: uebuntur, Opátrzą ſie inſze rzeczy. Ca=

16: uetur pagana lege, Zákazano tego prá=

17: wem. Cautum eſt illi, Yeſt beſpieczen /

18: Vcziniono mu beſpieczność. Cautum

19: debitum, Pewny á yſty dług. Cautum

20: eſt lege xij. tabularum, Zágrodzono tę

21: rzecz práwem ná 12. tablicách nápiſánym.

22: Cauendus, Participium, Ten którego ſie

23: má być wyſtrzegano.

http://rcin.org.pl

24: Cautela, Wymówka / y kluczká / opatrność /

25: álbo obroná. Non legimus apud pro=

26: batos authores.

27: Cautio, onis, Verbale, Opátrność / Obro=

28: ná / kluczká. Mihi cautio eſt, id eſt, cau=

29: tione opus eſt, Ter. Muſzę ſie opatrzić.

30: Sobie porádźić.

31: Cautionalis, & hoc cautionale, apud

32: Iuriſconſultos, Ku obronie należące.

33: Cauto eſt opus, ut, ſobrie, & c. Rzą=

34: dnie á roſtropnie ſie muśy rzecz wdá=

35: wáć.

36: Cautus, a, um, Beſpieczny / na / ne / Opátrny.

37: Cautus & prouidus, idem. Vt, Cau=

38: tus ero in credendo, Ták będę wierził.

39: yſz teſz przytym do wiary będę przyglą=

40: dał. In periculis cautus, Nemo minus

41: timidus, Nemo cautior. Quo res eſſet

42: cautior, Aby rzecz tym pewnieyſza byłá.

43: Caute aduer. Opátrznie / Mądrze / Obron=

44: nie / Rządnie / Oſtrożnie. Caute cogita=

45: re & rem ſuam tractare, Oſtróżnie á pil=

46: nie rzecz ſwą ſpráwować. Caute pede=

47: tentim q3 dicere, Oſtrożnie á z nienacká

48: mowić. Occulte conari & caute efficere

49: aliquid, Cautiſsime aliquid tractare,

50: Cautum idem quod caute, Calepin.

51: Cautor, Verbale, Opátrziciel / Oſtróżnik.

52: Vt. Cautor alieni periculi, Oſtrożnik

53: cudzey niebeſpieczności. Cautor formu=

http://rcin.org.pl

54: larū, ſubtylne / náprawne / á ſądowne zápiſy

55: Compoſita, Præcaueo, es, pen. cor. aui,

56: autū, ere, Wyſtrzegam ſie / opatruyę ſie

kolumna: b

C ante A. 42

1: Præcauere ab inſidijs, Opátrzić ſie

2: od niebeſpieczności. Præcauere peccata,

3: a me ita præcautum, atqꝫ ita proui=

4: ſum eſt, Takem to opatrził. Prouiſa &

5: præcauta res. Præcauto opus eſt,

6: Muſzę temu zábieżeć / Muſzę ſie oſtrzeć.

7: Præcautor, oris, Verbale, Wyſtrzegácz

8: ¶Incautus, a, um, Nieoſtrożny. Nieopa

9: trny / Głupi. Eſſe a iuuenta incautiorem

10: Z młodości być gnuśnym á Nieoſtrożnym.

11: #Incaute Aduerb. Nieoſtrożnie / Nieo=

12: bacznie / Nierozmyślnie. Incaute & in=

13: conſulte. Dum incautius ſubit muros

14: Gdy nierozbácznie á nieoſtroznie wſtąpił

15: ná mur.

16: Cauilla, læ, & Cauillum, li, Sziderſtwo /

17: Náſmiewánie / Nagrawánie.

18: Cauillatio, idem, Też potwarſtwo.

19: Cauillor, aris, ari, Nágrawam kogo / Ná=

20: ſmiewám ſie. Cauillari cū aliꝰ & ioca=

21: ri, ſmieſzi ſobie s kim ſtoyić przepierować

22: Cauillator, Verbale, Naſmiewcá / ſziderz /

23: Oſzuſt.

24: Caula, læ, a cauum dicta, Owczárnia.

25: Caulina, uina quæ iuxta Capuam pro=

http://rcin.org.pl

26: ueniunt, Sipont.

27: Caulis huius lis. m. t, Głąb káżdego ziela

28: Caules uitis aut arborum, Latoroſli.

29: ¶Caulis, pro Braſſica, Kapuſtá czárna /

30: álbo Broskiew. Caulis pennarum auiū,

31: Pipá v piórá.

32: Caulias, æ, Succus qui ex caulibus La=

33: ſpertij exprimitur.

34: Caliculus & caulicus, diminutiua, a

35: caulis, Głąbik.

36: Cauleſco, ſcis, ere, dicitur herba, Głąbi=

37: ſto / ſzeroko á liſtowáto rość.

38: #Decauleſco, Compoſitum, Opádá=

39: wác z liścia.

40: Caulon, Oppidū ij prima regione Italię

41: Cauerna, næ, fem. prim. Yáskiniá.

42: ¶Cauernæ, pro auribus, Vſzi. Caua

43: cauerna, Græca figura dictū a Virg.

44: Cauernoſus, a, um, Yáskiniáty. Radix ca=

45: uernoſa, Sprochniáły / Przegłodány y

46: tam y ſam od robaków.

47: Cauernula, diminut, Yáskinká.

48: Cauiares hoſtiæ. Partes hoſtie caudate=

49: nus, Feſtus, Cauneæ, fici, a loco ſic

50: dictæ.

51: Caunus, Inſula in mari Oceano,

52: Cauo, as, are, Wygłábiam / dłubię / wydra=

53: żam, Cauare, luna dicitur cornua

54: quando decreſcit.

55: Cauator, oris, Wydrożyciel. Vt, Cauator

http://rcin.org.pl

56: arborum, Picus, Marcius, Dzięcioł.

Cauaticus,

strona: 42v

kolumna: a

C ante A.

1: Cauaticus, a, um, Wydrżony / Wydłubány

2: a Cauo uenit cauerna de quo ſu=

3: pra,

4: #Compoſita, Excauo, as, are, penul.

5: cor. Wydrażam złób / álbo koryto czinię.

6: Vt, Excauta lintea, Wydzożone kory=

7: tá. Concauo, idem, quod exca=

8: uo.

9: Cauus, a, um, Et, Cancauus, um, id eſt,

10: uacuus ſinuoſus, Czczy / Próżny. Wy=

11: drożony. Concaui dentes, Wygłodane

12: zęby. Et, Concauitas, Wydrożenie / Wy=

13: dłubánie / Wygłodánie / Krzywość.

14: Caupo, onis, maſ. ter. Goſpodárs / Kárcz=

15: marz / Szinkars.

16: Caupona, Kaczmarka / álbo też Kárcz=

17: má.

18: Cauponula, diminu. Kárczemká / Gośćiny

19: domek.

20: Cauponarius, a, um, Adiectiuum, id eſt,

21: ars cauponaria, Handel á rzemięsło

22: kárczmárskie.

23: Cauponius, a, um, Kárczemny / Kárczmár=

24: ski. Vt, Puer cauponius, Karczmarski

25: chłopiec.

http://rcin.org.pl

26: Cauponor, pe. prod. aris. ari. Kárczmár=

27: ſtwem ſie obchodzę / Też. Przekupować. Y

28: tym y owym tribować.

29: Caurus, gen. maſ Wiátr z záchodu słońſ=

30: cá / qui & Chorus & Euronothus uo=

31: catur.

32: Caurus, Inſula circa Delum ſita. Alias,

33: Andrus, poſtea Antandros dicta.

34: Cauſſa, ſæ, fem. prim. Przyczináſ. Vt, Cau

35: ſa belli, Prziczina woyny. Contumeliæ

36: cauſſa, Dla potwarzy. Plurimis iuſtiſ=

37: ſimiſq; de cauſſis Dla wiele známieni=

38: tych prziczyn. Cauſſa uidendi, Dla ogłą=

39: dania. Iuſta cauſſa, Słuſzna przicziná.

40: Cauſſæ dictio, Odpowiedź ná którą

41: rzecz / Wſporá. Cauſſam haud dico,

42: Nie przećywiam ſie / Nie wymawiam ſie.

43: Non cauſſam dico. Dicom quin quod

44: meritus eſt ferat, Nie yeſtem od tego / aby

45: nie muſiał wziąć tego to co załużył. Exi=

46: re ex cauſſa, Wymowić ſie z tey rzeczy /

47: álbo wypráwić ſie z tey przyczyny.

48: Item Cauſſa, Spráwa / Rzecz. Cauſſam

49: aliquam accipere, Poyąć á wyrozumieć

50: którą rzecz. Suſcipere cauſſam alicuius

51: defendendam, Podyąć ſie cziyey rzeczy

52: ſpráwować przed práwem. Cauſſa, a=

53: gere, Prokurować / Rzecz ſpráwować.

54: Cauſſa cadere, Vtrácić rzecz. Cedere

55: cauſſæ, Być odſądzon. Verſare cauſſas

http://rcin.org.pl

56: Prokuraciyą ſie obchodźić. Cum cauſſa

kolumna: b

C ante A.

1: diſſidere non cum homine, Amicus

2: perſonæ inimicus cauſſæ, alias dicitur

3: Ingredi in cauſſam, Począć rzecz ſprá=

4: wować. Cauſſam obtinere, Wygrać.

5: Cauſſam orare, Spráwować. Cauſſa

6: ſuperior, Cauſſa inferior, contraria,

7: Yednego rzecz lepſza, niż drugiego. In ſu=

8: periore conditione & cauſſa poni,

9: Lepſzą rzecz mieć.

10: #Item, Cauſſa, idem quod conditio

11: uel ſtatus. Vt, In eadem eſſe cauſſa, W

12: równym ſtanie być Fingit cauſſas, ne

13: det ſedulo, Terē. Vſtawicznie ynſze przi=

14: czyny wynáyduye / aby nic nie dał. Cauſ=

15: ſas nectere, Wiele odwłok czinić. Tibi

16: cauſſa nulla est, Niemaſz żadney przyczi=

17: ny Cauſſas offenſionum & ſuſpicio=

18: num dare, Dać ná ſię przyczinę cziey prze=

19: ćyw ſobie niechući á nieprzyiaźni. Cauſ=

20: ſam quærebat ſenex, quamobrem a=

21: liquid inſigne faceret, Myślył o tym

22: dawno / aby mógł yáką przyczinę przećyw

23: yem wynalesć. Scio te feciſſe cum cauſ=

24: ſa, Wiem yżeſz impulſus, Máłąś przyczi=

25: ną pobudzony k temu. Mea quidem

26: cauſſa ſaluus ſislicet, Co ſie mnie doty=

27: ce / álbo z moyey ſtrony. Cauſſa mea.

http://rcin.org.pl

28: Cauſſa tua, Cauſſa ueſtra, quod uul=

29: gus dicit, Amore mei, tui, ueſtri, Vt,

30: Honoris mei cauſſa, Dla poczćywośći

31: moyey. Propter hanc cauſſam, Ob

32: eam Cauſſam, Dla tego. In cauſſa hæc

33: ſunt, Ty ſą tey rzeczy prziczyny. Non ſi=

34: ne cauſſa, Nie bes przicziny. Non ſi=

35: ne cauſſa, Nie bes prziczyny. Verbi cauſ=

36: ſa, uel Exempli cauſſa. Chcąc ták rzecz /

37: álbo przykład dáć. Cauſſas ſequi, Po ro-

38: kách yeździć.

39: Cauſſidicus, maſc. ſec. Procurator / Rzecz=

40: nik.

41: Cauſſula diminut. pro parua cauſſa,

42: Prziczinká.

43: Cauſſarius, a, um, Adiect. Vt, Cauſſarij

44: milites, id eſt, propter legittimā cauſ=

45: ſam dimiſsi, Dla słuſzney prziczyny opuſz

46: czeni. Miſſio cauſſaria, idem.

47: Cauſſarij Metaphoriκῶς pro ualetudi=

48: narijs, Chorzy.

49: #Cauſſare, id, eſt, efficere, non eſt la=

50: tinum.

51: Cauſſor, eris, ari, Deponens, Prziczinę

52: wynáyduyę. Przećiwiam ſie / á odma=

53: wiam.

54: Cauſſo autem, as, are, id eſt, Induco, Ef=

55: ficio, Nárządzam / Opátruyę.

56: Cauſſatio, onis, fe. tert. Vitium interius,

http://rcin.org.pl

strona: 43

kolumna: a

C ante A.

& ægritudo, Vt Calep. ex Pall lib. I.

probat.

Cauſſatiuus & cauſſalis, pro eo quod

cauſſa eſt, Adiectiua ſunt, non per o=

mnia latina. Vt, Nimia repletio, eſt

cauſſatiua infirmitatis, Naymnieyſze w

piciu / álbo w yedzeniu przebránie yeſt przi=

czyna choroby.

Cauſsificari, Plauto pro cauſari.

Cauſsia, fem. prim. Kániáſta czapká / álbo

yáka yna która promieniow słonecznych

do twarzy broni / yákie teſz słomiane by=

wáyą.

Cauſon, Æſtus ſeu ardor, Gorączká / Fe=

bra cięſzká.

Cauſodes, Febris ardens.

Cauſtrum, ſti, Co wypalono yeſt.

Cauſtricus, a, um, Gorąci. Cauſton enim

Græcis, Latine uſtile dicitur. Inde,

Encauſtus, a, um, Vt, Encauſtū opus

Naczinie wypalone / yáko ſą gárnce / kru=

że / sklenice.

#Encauſtes, Sklenicá / álbo kruſz má łárski

w którym fárby roſpráwuyą.

#Encauſtice, Nauká á rzęmięsło má=

lárskie.

Cauſtica medicamēta, quæ habent uim

http://rcin.org.pl

28: cauſticam, id eſt, Vſtiuam, Calep. Le=

29: kárſtwá które máyą moc w ſobie. ku pale=

30: niu á zágrzewaniu człowieká.

31: Cauterium, rij, gen. neu. Zelázna cechá / któ

32: rą roſpaliwſzi cechuyą. Piątnuyą / Pią=

33: tno.

34: Cauteriatus, a, um, Cechowány / Przipalony

35: Cauteriatus equus, Piątnowány kóń.

36: Cautes, tis, fem. t. Opoká / Osłá. Cotes,

37: Cos, idem.

38: Cayſter, Rzeká Lideyská. Sardibus pro=

39: xima.

40: Cayſtrus, Vrbs Ciliciæ mediterra=

41: neæ.

42: Caxo, id eſt, catax, q̃ ſignificat clau=

43: dum ex Nonio.

44: Caycus, Fluuius Phrigiæ.

C ante E.

45: Ce, ſyllabica adiectio, componitur cum

46: Pronominibus & Aduerbijs quibuſ=

47: dam, in c, & s, deſinentibus. ut, Hicce

48: huiuſce.

49: Cecrops, opis. Conditor Athenarum

50: Król Athenienski. Inde Cecropidæ

51: Athenienſes.

52: Cecryphalæa, Promontorium, ſeu In=

53: ſula Athenarum.

kolumna: b

1: Cecubum, Vini genus.

http://rcin.org.pl

2: Cecurri, ueteres dixerunt pro cucurri,

3: Sipont.

4: Cedur, Regio Arabiæ.

5: Ceditiæ, Tabernæ a Ceditio quodam

6: dictæ.

7: Cedo, ſi, ſum, ere, Vſtepuyę / Mieyſce ynim

8: dáwam. Vt, Cedo in re, id eſt, de iure.

9: Vſtępuyę z ſwego práwá. Proprie ſigni

10: ſicat ſe uictum fateri. Hæc bona mihi

11: cedunt, Ty dobrá mnie należą / álbo ná

12: mię ſpádáyą. Cedo tibi hortorū poſ=

13: ſeſsionem, Dopuſzczam dzierżenia. Ce=

14: dam & abibo, idem, Vſtąpię Odeydę.

15: Cedere Patria, Vrbe, Loco, Domo,

16: Vſtępić z oyczizny / etć. Cedere retro, Ná

17: zad vſtępić. Cedere fato. Cedere uita,

18: Vmrzeć. E uita cedere, idem. Cedo ti=

19: bi in hac laude, Znam ſie k temu że

20: mię w tym przewyſzaſz. Cedere annis, di

21: cuntur uina, Które ſie nie godzą ná cho=

22: wánie długie. Bonis cedere, Vſtępić z

23: ymienia / Dáć ymienie dłużnikóm w ręce.

24: Cedere iusſuum alteri, id eſt, dare,

25: Swoye práwo komu ſpuśćić. Cedere le=

26: gibus, Nie przećiwić ſie / ále być posłuſz=

27: nym vſtáwam. Precibus cedere, Dáć ſie

28: vprośić. Cedere tempori, Wedle czáſu

29: ſie rządźić. Ceſsit illi uictoria, Otrzi=

30: mał zwycięſtwo. Cedit huic quæſtus ille

31: Ná tego przipádáyą ty dobrá. Bene illi

http://rcin.org.pl

32: ceſsit. Dobrze mu ſie tráfilo. Ceſsit in

33: Prouerbium, Weſzło w przipowieść.

34: Proſpere omnia cedunt. Dobrze mu ſie

35: ná wſzem powodźi.

36: Ceditur, Imperſonale, Cice. Non mul=

37: tum aut nihil omnino. Græcis cede=

38: retur, Máło / álbo proſto nic by ſie Grekóm

39: naprzód nie vſtąpiło / á Nie dało.

40: Cedens, Participium, Vt, Cedentes

41: capilli, Lázące włoſy. Annis cedens,

42: Który nie trwáły yeſt.

43: Ceſsio, onis, Przipádnienie / Spadek. Vt,

44: In iure ceſsio, Spuſzczenie práwá.

45: Ceſsim, Aduerbium, Iuſtinus, Ite ceſsim

46: Mieycie ſie ná zad / Vſtępuycie.

47: ¶Cedo, quidam dicunt eſſe uerbum

48: defectiuum, prima breui, accentum in

49: ultima habens, in Imperatiuo tantum

50: legitur, Cedo, id eſt, dic uel da. Et

51: Cedite, dicite uel date. Cicero. Cedo

52: mihi ex triennio præturæ qui octu=

53: pli damnatus ſit, Day álbo vkaſzmi ye=

54: dnego / etć. Cedo aquam manibus,

H Day

strona: 43v

kolumna: a

C ante E.

1: Day wody ná ręce. Cedo manum, uel

2: dextram, Day mi rękę. Cedo cuium

3: puerum hic appoſuiſti, Powiedz czi=

http://rcin.org.pl

yeś to dziecię położyłá. Cedo quem

uis arbitrum, Day kogo chceſz ná yedná=

nie. Cedo alios, ubi Centurio, Sanga

& manipulus furum, Powiedz gdzie

ſą drudzi / To yeſt. Gdzie ſie choważą /

Cedo quid didiceris, Powiedz mi cze=

goś ſie náucził.

¶Compoſita, Accedo, is, penultima

longa, ſi, ſum, ere, Vt, Accedere ad

fores, Do wrót prziſtępić. Ad pedes

accedere, Przed nogi komu prziſtępić.

Accedere ad manum, W ręce prziść.

Verbum illud ad aures acceſsit, Sły=

ſzałem ták. Accede huc, Chodź ſam.

Obuiam accedere, Przećiw komu wy=

nić. Prope, propius & cominus acce=

dere, Z bliská prziſtępić. Accedere ad

Rempublicam, Pánem rádnym zoſtáć.

Somnus accedit, Spik mię morzi. Ac=

cedo tuæ ſententiæ, Dzierzę s tobą /

Przyſtępuyę ná twoyę słowá. Illud in=

commodum acceſsit nobis, To ſie

nam nieſzczeście przigodźiło, Plurimum

precio accedit, Co dáley to drożey. Ac=

ceſsit operi manus extrema, Dokoná=

ła ſie rzecz / Yuſz wſziſtko vcziniono. Ni=

hil accedere poteſt ad meum erga te

amorem, Nie mogę cię yuſz bárzey miło=

wáć. Accedere amicitiam alicuius,

Sprziyacielić ſie s kiém. Accedent tibi

http://rcin.org.pl

34: a me hæc dona, Yeſzczeć ty dáry k temu

35: chcę przidáć. Accedit ętas uiro, Stárzał

36: ſie. Subauditur nonnunquā ipſum ꝙ

37: Terentius, Ad hæc mala, Hoc mihi

38: accedit etiā, Hæc Andria, K temu nieſz=

39: częściu to drugie nieſzczeście naſla=

40: duye. Euripides magis accedit ora=

41: torio generi, quam Sophocles, Eu=

42: ripides więcey orátoskiem ſtrychem piſze

43: niżli Sophocłes. Hyems accedit, Zymá

44: przychodźi.

45: ¶Accecitur, Imperſonale, Cicer. Ad

46: eas cum accederetur, iſte cum omni=

47: bus copijs præſto fuit, Gdy ſie k nim

48: przyſtępowáło / etć.

49: #Acceſſus, a, um, Który może być do=

50: ſtąpion. Nomen ſeu Participium a

51: paſsiuo Acceditur, ex quo etiam fit

52: Inacceſſus, Ouid. Et non acceſsis in

53: uia fluminibus, Inacceſſus locus, Nie=

54: doſtępnę / Niedobytę mieyſce.

55: ¶Acceſsibile, pro Acceſſo in Biblijs

56: legitur, Latwie ku przyſtąpieniu.

kolumna: b

C ante E.

1: #Aceſſus, huius acceſſus, Verbale

2: Przyſtęp / Wſchód / cui contrarium eſt

3: Abſceſſus & Receſſus. Acceſſus ma=

4: ris & receſſus, Wſchód y odchód mor=

5: ski.

http://rcin.org.pl

¶Acceſsio, onis, Szczęśćie. Fortuna /
Pomnożenie. Acceſsio & diſceſsio con
traria. Vt, Acceſſionem adiungere,
ædibus, Roſzerzić domu / albo podwiſz=
ſzić.
¶Acceſsio etiam dicitur in comi=
ciali morbo. Et, Acceſsio ferbis, Przi=
ſtęp / Przywrácánie febri. Acceſsio an=
norum, Podeśćie w leciech. Acceſsio=
nes fortunæ & dignitatis, Pomnoże=
nie w fortunách y w doſtoyności.
#Acceſsiones etiam fideiuſſores uo=
cant.
¶Abſcedo, dis, pe. pro, eſſi, eſſum, ere
Precz odſtępuyę. E conſpectu meo ab=
ſcedebat ſemper, Chrónił ſie żáwżdy
oblicznoąći moyey. Sol abſcedit, Słoń=
ce nád záchodem. Irrito incepto abſce=
dere, Nieſpráwiwſzi nie odyecháć. Cito
ab eo hæc ira abſcedet, Ogniewa ſie
wnet.
¶Abſceditur, Imperſinale, Odchodźi
ſie.
¶Abſcedens, entis, Participium, ſiue
nomen ex participio, Odſtępuyący /
álbo Odſtąpiony.
¶Abſceſſus. huius abſceſſus, maſcul.
Adyechánie. Odſtąpienie. Abſceſſus etiā
Wrzód / Wrzedzienicá.
¶Abſceſsio, onis, idem quod ab=

http://rcin.org.pl

36: ſceſſus.

37: ¶Recedo, dis, ſi, ſum, ere, Ná zad vſtę=

38: pić Vt, Recede illuc, Odſtęp tám. A

39: uicio recedere, Odſtąpić á przeſtáć od

40: złośći. Ab officio recedere, Swóy

41: vrząd opuśćić. Recedere ab uſitata cō=

42: ſuetudine, Swoyich obyczáyów przeſtáć.

43: Ab armis recedere, Przeſtáć walczić.

44: A uita recedere, Vmrzeć. A ſtatu di=

45: gnitatis recedere, Vtráćić vrząd.

46: #Receſſus, huius receſſus, Odſtąpie=

47: nie. Acceſſus & Receſſus Lunæ, con=

48: traria, Receſſus in oculo, Tá niskość

49: y głębia w którey oko ſiedźi. Receſſus

50: collium, Yáskinia / Wychody / Wchody /

51: Vchody / To yeſt / Mieyſcá oſobliwe w

52: których ſie może skrić / Vleżeć.

53: Solitudo & Receſſus idem. Late=

54: bræ & Receſſus in animis homi=

55: num.

¶Receſsim

strona: 44

kolumna: a

C ante E.

1: #Receſsim Aduerbium, Vſtępuyąc ná

2: zad.

3: #Decedo, is, pen. prod. ſi ſum, ere,

4: Odſtępuyę / Odchodzę. Vt, Decedamus

5: hinc, Odſtępmy z tąd. Decedere alicui,

6: pro illum auerſari, Schodźić komu /

http://rcin.org.pl

Chronić ſie go. Deceſsit uia errabun=
dus, Obłądźił ſie / Omylił ſie. Decedere
de ſententia, Ze ſwego mniemánia vſtę=
pić. Decedere ſuo iure, & de ſuo iure,
Vſtępić ſwego práwá. Decedit hoc opi
bus, Szkodźić to máyętnośći. Nihil de=
cedet de ſumma, Nie vbędzie ſummy.
Decedet hæc ira, Opłonie á przeſtánie
ten gniéw. Decedunt uires, Mocy ſie
vmnieysza. Decedere de uita, Vm=
rzeć. Et, Decedere abſolute, ai=
dem.
Deceſsio, Odſtánie / Odſtąpienie. Man
ſio & Deceſsio contraria. Deceſsio de
ſumma, Oſtátek ſummy.
#Deceſſor, Verbale, Vſtępuyący.
¶Decedens, Participiū, Odchodzący
zchodzácy.
#Deceſſus huius deceſſus idem quod
Deceſsio Vt, Ab eius deceſſu, Po ye=
go odyechániu. Deceſſus febris, Opuſz=
czenie febry.
¶Diſcedo, is, pen prod. ſi, ſum, ere,
Odeyżdzam / Odchodzę / yadę precz. Vt,
Diſcedere cubitum, Yść ſpáć. A uita
& ex uita diſcedere, Vmrzeć. Diſcede=
re e conſpectu alicuius, Zeydź komu z
oczu.
Diſceſcit ſuperior ex pugna, O=
trzymawſzi zwicięſtwo odyechał. Diſceſ=

http://rcin.org.pl

37: ſit inferior, Odſtąpił y odyechał zwycię=

38: żony. Negat unquam ſe a te pedem

39: diſceſsiſſe, Powieda że od ciebie ſtopy nie

40: odſtępował. Ne latum quidem digitum

41: diſcedere, Ná piędźi nie odſtępować.

42: Vxor a Delobella diſceſsit, Odeſzłá

43: Zona od Dolobelle. Diſceſsit mos, Zá=

44: ſtárzał ſie obyczay.

45: #Diſceditur, Imperſonale. Odchodźi

46: ſie.

47: ¶Diſceſsio Verbale, Odeście / Odye=

48: chánie.

49: #Diſceſſus, huius diſceſſus, idem. Su=

50: bitus diſceſſus & præceps profectio,

51: Nagłe á nienádziáne odyechánie.

52: #Incedo, dis, ſi, ſum, ere, Chodzę / Po=

53: ſtępuyę. Magnifice incedit, Poważnie

54: ſobie chodźi / poſtępuyę. Eccum Parmę=

55: nonem incedere uideo, Aleć owo wi=

kolumna: b

C ante E. 44

1: dzę ſobie chodźić Pármenoná. Incedit

2: pedes, Ydźie piechotą. Inceſsit me libi=

3: do. Zápala mie miłość / Gábá mie Ve=

4: nus

5: #Hinc Inceſſo, is, ſi, uel ſiui. itum, ere,

6: a ſupino uerbi Incedo formatum,

7: Poduſzczam / Pochodzę. Quum æſtas in=

8: ceſſere hoſtes iaculis & ſaxis., Doye=

9: chać nieprzyiaciol ſtrzałami y kámiennmi.

http://rcin.org.pl

10: Inceſsit ambos inopia, Nędzá ſie obu=
11: dwu yęła. Inceſsit illum admiratio,
12: Dźywowánie go nádeſzło. Ingens ipſum
13: cupido inceſſerat pociundi, Tarenti,
14: Ná to ſie był zániósł yakoby Tarent wziął
15: álbo / yákoby dobył Tarentu. Inceſsit mœ
16: ſticia animos, Ogárnął ſmutek vmysły
17: Noua nunc religio unde te iſthæc in=
18: ceſsit, cedo, A skądżeć ſie wzięła / á
19: prziſzła ku tobie tá nowa wiárá teraz. Is
20: inceſsit mos, To ták w obyczáy weſzło.
21: Inceſſerunt mortalitates in caſtra,
22: Powietrze prziſzło ná woysko. Inceſ=
23: ſo huius male gratiam, Plautinum
24: eſt.
25: ¶Inceſſus huius inceſſus, uenit ab in=
26: cedo, Chód / Chodzenie. Equeſtris inceſ=
27: ſus, Yezdecki / álbo ziemiańsky chód.
28: #Intercedo, is, pen, prod. ſi, ſum, ere,
29: Przyczinam ſie. Yednam / Zaſtępuyę kogo
30: w czim. Cum multa annorum inter=
31: ceſſerant millia, Gdy wiele tyſięcy lat
32: minęło. Dies nondum decem interceſ=
33: ſerant, cum ille, etc. Nie było tymu y
34: dzieſiąćy dni / gdy on / etć. Vna nox in=
35: terceſſerat, Tylko przes yednę noc. Vt
36: ſpacium intercedere poſſet dum mi=
37: lites conuenirent, Aby czás mieli ku
38: zgromádzeniu ſie. Si nulla ægritudo
39: huic malo interceſſerit, Yeſliby która

http://rcin.org.pl

40: niemoć á nieſzczęście tego weſela nieprzeſz=

41: kodźyło. Cum genere humano quaſi

42: ciuile ius intercedit, Poſpolite záchowá=

43: nie y práwo yeſt miedzi wſzemi ludźmi.

44: Intercedit tibi cum illo amicitia, Maſz

45: s niém yákie prziyacielſtwo. Veteres mi=

46: hi neceſsitudines cum his omnibus

47: intercedunt, Mam z ſtárodawná s nie=

48: mi wſziſtkiemi dobre záchowánie. Quæ

49: ratio tibi cum illo interceſſerat, Coś

50: s niem miáł zá ſpráwę. Pro alio inter=

51: cedere, Przicznié ſie zá kiém. Senatus

52: interceſsit authoritas, Rádá ſie prziczi=

53: niłá. Tribuni interceſſerunt, Prziyęły

54: tę rzecz ná ſie / álbo włożyły ſie w tę rzecz

55: Tribunowie.

H 2 ¶Interceſsio

strona: 44v

kolumna: a

C ante E.

1: #Interceſsio, onis, Przicziná. Mul=

2: tum ualet interceſsio Senatus apud

3: hominem. Wielce ſobie waży przyczi=

4: nę pánów rádnych. Interceſsioni cede=

5: re. Przicznę prziyąć á nieprzećywić ſie

6: woley tych którzi ſie prziczyniáyą.

7: #Intercceſſor, huius oris, Przicznćá /

8: Záſtepca / Obrońcá.

9: ¶Præcedo,, is, penultima producta,

10: ſi, ſum, ere, Vprzedzam / Vbiegam. Præ=

http://rcin.org.pl

cedere per translationem, Przewiſzſzáć

Præcedere authoritate, Więtſzą powá=

gę á możność mieć. Sapore, Smákiem

Suauitate, Słodkośćią, & ſimili=

bus.

¶Antecedo, is, penult. prod. ſi, ſum,

ere, Vprzedzam. Cicer. Brutus ad Ci=

ceronem, Biduo me anteceſsit, Dwá

dni przedemną przyiechał. Antecedere

quempiam magnis itineribus, Vprze=

dzáć kogo kilkiem dni w drodze. Antece=

dere aliquem ætate, Być ſtárſzym.

¶Antecedens Participium, Przeſzły.

Vt, Antecedenti anno, Przeſzłego

roku.

¶Anteceſſor, Verbale, Vprzedźiciel /

vprzedzácz.

#Procedo, is, penult, product. ſi, ſum

ere, Poſtępować á yść przed ſię. Proce=

de tu huc, Wyſtęp / álbo chodź ty ſam.

Procedit interea funus, Poſtępováno

s vmarłym. Lente & paulatim cum

quadam grauitate procedere, Z lekká

á s powagą ſobie poſtępować. Procede=

re foras, Wyniść precz. Procedere ob=

uiam. Przećiw komu wyniść. Morti

ipſi aduentanti paululum procede

obuiam, Ku nádchodzącey ſmiercy ſie

przyrządzay. Cum paulo longius a ca=

ſtris porceſsiſſet, Yáko skoro od obozu /

http://rcin.org.pl

41: álbó od woyská ſie oddalił. Procedere

42: ad opus, Do roboty yść. Procedenti=

43: bus ad prelium exercitibus, Gdy ſie

44: woysko ku bitwie ſćiągáło. Ne in infimi=

45: tum procedat noſtra diſputatio, Aby

46: ſie ná dálą nie zániosło náſz gádá=

47: nie.

48: Procedunt in ſublime uites, Roſtą

49: Podnoſzą ſie ná wyſzſzą. Proceſsit ali=

50: quantum ad uirtutis aditum, Stáł

51: ſie teras ibyczáynieyſzym. Procedere

52: in Philoſophia, Dobrze ſie vczić á s

53: pożytkiem w náuce o Mądrośći. Pro=

54: ceſsit eo inſolentiæ, Vdał ſie w táka

55: ſwą wolą / Proceſsiſſet honoribus lon=

kolumna: b

C ante E.

1: gius, niſi, & c. Prziſzedł by był ku więt=

2: ſzemu ſtanu á doſtoyności / by nie etć. Num

3: quid proceſsit ad forum nodie noui

4: Byłoli co dźiś ná rinku / álbo ná tárgu

5: nowego. Procedentere die, Gdy ſie yuſz

6: dzień nákładniał. Cum parum proce=

7: deret inceptum, Gdy mi ſie nie zlie po=

8: częło wodźić. Nihil procedit, Bene pro=

9: cedit, contraria

10: #Procedens Participium, ſiue No=

11: men ex participio, Poſtępuyący. VT,

12: Procedente tempore, S czaſem / zá

13: cząſem.

http://rcin.org.pl

¶Proceſſus, huius proceſſus, Poſtę=
powánie / Pochodzenie / Wſpomagánie.
Vt, Longior proceſſus, Dálſze ode=
ſcie / Oddalenie. Scripſit ſe in Græcis
literis magnum proceſſum habere,
Piſałmi że dobry poſtęp ma w náuce Grec=
kiego yęzyká / id eſt, promouit, Pro=
ceſsio pro proceſſu in Biblijs tan=
tum.
#Secedo, is, ſi, ſum, ere, Ná zad vſtę=
puyę. Vt, De uia ſecedite, Vſtępcie z
drogi. Secedant improbi, ſecedant a
bonis, Niechay wynidą zli / niechay ſie nie
mieſzayą s dobrémi. Seceſsit ad partem
cum altero amicorum, Vſtąpił tro=
chę ná ſtronę s niektórem przyiacie=
lem.
#Seceſsio, Verbale, Odſtąpienię ná
ſtronę. Seceſsionem facere, Odſtępować
od ludźi ná ſtronę.
#Seceſſus, huius ſeceſſus, Oſobliwość /
Oſobliwe mieyſce / Táyemne / Spokoyne.
Seceſſus auium, Gniazdá á ſiadłá
ptaſze.
#Succedo, is, ſi, ſum, ere, datiuo iun=
gitur, Wchodzę ná yego mieyſce / zoſta=
wam po kim. Bierzę po kim vrząd. No=
ſtris ſuccede penatibus hoſpes,
Wnidź w naſz dóm. Nihil ſemper flo=
ret, ætas ſuccedit ætati. Nić nie może

http://rcin.org.pl

44: być w yednę miárę / latá ná látá przi=

45: chodzą. Yedny drugie wycyskáyą. Mu=

46: ris ſuccedere, Do murów prziſtępić.

47: Portis ſuccedunt, Aſz do / álbo pod

48: bramy yuſz prziſtępuyą. Item, Succede=

49: re, Vrząd pod kim wziąć. Succeſsit

50: Brutus Ciceroni in prouincia, Wziął

51: po nim ſtároſtwo. Succedere in locum

52: alterius, Mieyſce cziye otrzimać. In=

53: tegri & recentes defatigatis ſucce=

54: dunt, Swiéżi wſtępuyą ná ſprácową=

55: nych mieyſcá. Succedere uicarium mu=

C ante E.

1: neri alterius, Ná yuſzego vrząd być po=

2: ſtanowion.

3: In paternas opes ſuccedere, Oſieść oy=

4: cowskie dobrá.

5: Negotium omne iam ſuccedit ad

6: manus, Dobrze ſie wodzi. Hac non

7: ſucceſſit, alia aggrediemur uia, Nie

8: chciáła nam tędy fortuná folgować / ynſzą

9: drógą skoſztuyemy.

10: Succedit ex ſententia, Wodźy ſie we=

11: dle myſly. Quod ſi ſucceſſerit alie=

12: nari mente, uel ex quo hominem

13: decidere, Yeslyby ſie tak przygodźiło

14: yżby / etć.

http://rcin.org.pl

¶Succeſſum eſt, imperſonaliter, Ci=
cero, Cum Macedoniam obtineret
neqꝫ ei ſucceſſum eſſer, Zadny pod niem
prowinciey / álbo ſtároſtwá nie otrżi=
mał.
¶Succeſſus, a, um, Adiectiuum, Paſ=
ſiuum, Cicer, Cum omnia mea cauſ=
ſa uelles mihi ſucceſſa, Ządałeśmi wſze=
lákiey fortuny y wodzenia.
¶Succeſſus huius ſucceſſus, Fortuná
Szczęśćie. Proſperi & aduerſi ſucceſ=
ſus, contraria.
Proſperos ſucceſſus petere, Dobrze
życzić.
#Succeſſor oris, Potomek, Chari ſuc=
ceſſores, Miłę poromſtwo.
¶Succeſsio, ſucceſsionis, Potomſtwo /
quid mihi prodeſt in Antonij locū
ſucceſsio.
¶Succeſſio prouinciarum, Ośięgnie=
nie ſtaróſtw.
¶Succedaneus, a, um, Który ſie go i ye
po kięm ná vrząd wſtępić / Namieſt=
nik.
#Succedaneus alieni periculi, Zaſtęp=
cá cziyey niebezpieczności / ſzkody / Na=
miáſtek.
¶Concedo, concedis, penultima
producta, Conceſsi, conceſſum,
concedere, Pozwałám / Tik o tym

http://rcin.org.pl

45: dzierżę yáko y ty / V tępuyę.

46: Concedamus huc, Vſtępmy ſám tróchę

47: na ſtronę.

48: Num ab oculis conceſsi tuis. Ażażem=

49: ći kiedy z oczu zchodźił. Pol ego abs te

50: conceſſero, Owſzeki czas mi iść od cie=

51: bie.

52: Concede ad dexteram, Vſtęp ná pra=

53: wą rękę.

54: Tantiſper ego hic ad ianuam con=

kolumna: b

C ante E. 45

1: ceſſero, Ya przes ten czas tu v vliczki

2: poſtoyę.

3: #Concedam hinc intro, Poydę w

4: dom.

5: Biduum ſaltem ut concedas ſolum,

6: Abyś tylko ná dwa dni vſtąpił. In uo=

7: luntarium exilium conceſſit, Dobro=

8: wolnie ſzedł na wywołánie / Wygna=

9: nie.

10: Conceſsit in iras, Zágniewał ſie.

11: Concedere in ſententiā alterius, Mni=

12: mać álbo dzierżeć ták o tym / yáko y

13: ón.

14: Concedere fato, Vmrzeć Date & con

15: cedite hoc pudori meo, Pozwolćie

16: tego ſromieżliwośći moyey / Pati &

17: concendere, id eſt, conniuere, Przeź-

18: rzeć.

http://rcin.org.pl

19: Concedere impunitatem, Nie skárać

20: Niewziąć z kogo winy. Alicui ſuas ini=

21: micitas concedere. Odpuśćić komu /

22: Ziednać ſie. Libertatem concedere,

23: Swiebody wolność pozwolić.

24: Vitam concedere & ignoſcere pec=

25: cata, Darować kogo żywotem y winy prze=

26: puśćić.

27: Concedere de ſup iure, Swego prá=

28: wá vſtępić.

29: Conceſsit ſenatus petitioni tuæ,

30: Dałáć ſie rádá vpzroſić / álbo / otrzimałes

31: to v rády coś ządał.

32: Nemini ſtudio, beneuolentia, & cu=

33: piditate erga te concedam. Nie dam ſie żadnemu vprzedźić w tym áby kto

34: miał życzliwſzy á vpzyemieſzy bić nad

35: mię.

36: Concedere alicui primas in dicen=

37: do partes, Chwałę y pirwſze mieyſce

38: dáć w wymowie.

39: Conceditur profecto eſſe uerum, ut

40: bonos boni diligant. Ták ſie w

41: prawdzie náyduye / áby dobrzi dobre

42: miłowały.

43: Etſi cupiditate tui nemini concedam,

44: tamen, etc. Acz nie tak łatwie ſie dam

45: vprzedźić w chući komu przećiw tobie /

46: wſzákże.

47: #Conceſſo, as, are, frequentatiuum,

48: Przeſtawam / Pozwalam.

http://rcin.org.pl

49: #Conceſſatio, Verbale, Przeſtánie /

50: Pozwolenie.

51: ¶Conceſſus, a, ū, Participiū, Dopuſz=

52: czony / álbo dopuſzczáyący. Vt, Conceſſe

53: res, Dopuſzczone rzeczy.

54: Conceſſa ſubſtantiuum, Dopuſzczone

55: rzeczy Nie zábronione.

H 3 ¶ Conceſſus,

strona: 45v

kolumna: a

C ante E.

1: ¶Conceſſus, huius conceſſus, pro

2: permiſsione, Dopuſzczenie / Dozwo=

3: lenie.

4: #Conceſsio Verbale, idem quod

5: conceſſus

6: Conceſsiuus modus, ſermo eſt cum

7: tædio contentionis, quaſi uidemur

8: concedere, quod tamen nolumus fie=

9: ri.

10: Ceſſo, as, are, Przeſtáć / Omieſzkáć / Odpo=

11: cziwáć

12: Ceſſare & nihil agere, Próżnować á

13: nic nie czinić. Nunquam ceſſauit dice=

14: re hodie contumelias, Nie przeſtał

15: dziś łáyáć.

16: Nunquam in ſuo opere ceſſauit, Vſta

17: wicznym był w ſwey ſpráwie. Ceſſare a

18: prælijs, Przeſtać walczić. Quid ceſ=

19: ſas, Coſz cziniſz / có omieſzkawaſz. Ceſſas

http://rcin.org.pl

20: alloqui, Czmuſz s nim nie mowiſz. Pau=

21: lulum ſi ceſſaſſem Pythia, domi non

22: offendiſſem, Bych był máluczko omieſz=

23: kał / domá bych go był nie záſtał. Æſchi=

24: nus ocioſe ceſſat, prandium corum=

25: pitur, Ey długo go nie maſz / długo mieſz=

26: kawa / obyad kwaśnieye.

27: Ceſſatum uſq; adhuc eſt. Aż do tąd

28: ſie omieſzkawálo.

29: Ceſſatio Verbale, Odpocziwánie / Prze=

30: ſtánie / Próżnowánie.

31: Ceſſator, aliud Verbale, Leniwiec / Zá=

32: mieſzkawácz.

33: Cedras, Oppidum Cariæ.

34: Cedrelate, cedrelatos, gener. femin, W

35: Cyprze nieyáki rodzay Cedrowego drze=

36: wá.

37: Cedria, fem. prim. Pix eſt quæ ex ce=

38: drelatæ defluit, Zywicá z tegoż drze=

39: wá.

40: Cedropolis, Oppidum Cariæ,

41: Cedros, Inſula in Germaniæ littoribus

42: Cedri genere ſyluoſa, cc.

43: Cedroſtis huius cedroſtis.

44: Cedrus, cedri, femin. ſecund. Cedrowe

45: drzewo yeſt bárzo proſte / á nigdy nie proch=

46: nieye á nie ták łátwie gniye.

47: Cedro dignum, id eſt dignum im=

48: moralitate, Godne nieſmiertelnoś=

49: ći.

http://rcin.org.pl

50: Cedrinus, a, um, Cedrowy. Ædificium Ce

51: drinum, Budowánie z Cedrowego drze=

52: wá.

53: Cedris, cedrilis, Owoc z Cedrowego drze=

54: wá.

55: Cedrium cedrij, Cedrowy ſok.

56: Cedratus, a, um, adiectiuum, Sokiem Ce

kolumna: b

C ante E.

1: drowym nátárty álbo námázány. Porro

2: Cedrina ligna uocantur νεκροῦζουν,

3: id eſt, cadaueris uita. Bo gdy vmarłe=

4: go Cedrowym ſokiem námáże / tedy nie

5: prochnieye.

6: Celaduſa, Inſula proxima Orthigiæ

7: quam alij Arteniten uocant.

8: Celæna, Locus Campaniæ, Iunoni ſa=

9: cer.

10: Celænæ, celænarum, Vrbs Phry=

11: giæ.

12: Celeno, una ex Harpijs.

13: Celebris, & hoc celebre, & celeber,

14: Sławny / Známienity / Chwalny / Wzię=

15: ty.

16: celebris locus, Sławne mieyſce.

17: Celebris homo, Znamienity człowiek /

18: Rumor celebris, Osławiona po=

19: wieść.

20: Conuentus celeberrimus, Známie=

21: nity ſyem.

http://rcin.org.pl

22: Celeberrimus portus, Sławny port á

23: przyſtęp morski.

24: Celebriter cum cultu & honore. Cale.

25: ſed nullo Authore.

26: Celebro, as, are, acti. prim. Wysła=

27: wiam.

28: Celebrare conuiuium, Spráwować

29: bieſiádę / czcić gośćie. Epulas celebrare

30: idem. Nuptias celebrare, Spráwować

31: weſele.

32: Celebrare exequitas & funera, Po=

33: grzeb ſprawować. Feſtos dies cekebra=

34: re, Swięćić. Natalem ſuum celebrare

35: Przepiyáć ſie w dzień ſwego národzenia

36: Cœtus hominum celebrare, Siyem

37: álbo zyazd yáki trzimáć álbo zebráć.

38: Memoriam nominis alicuius ce=

39: lebrare, Na kogo częſto á geſto wſpomi=

40: náć. Studium agriculturæ celebrare,

41: Goſpodárſtwo á Oractwo wychwaláć. Ar=

42: tes celebrare, Nauki chwalić. Locum

43: aliquem celebrare, Częſto które mieyſce

44: náwiedzáć.

45: #Item, Celebrare, Chwalić, Celebrare

46: & ornare, Laudibus celebrare, Chwá=

47: lić.

48: Virtutem illius fama omnium cele=

49: brat, Známienicie wſziſcy dzierżą o yego

50: cnocie. Laudem gloriamqꝫ alicuius

51: uerſibus ſeu carmine celebrare, Ku

http://rcin.org.pl

52: czći á chwałe cziey wirſze nieyákie ſpiſáć.

53: Res celebrata omni ſermone, Rzecz

54: poſpolitemu człowiekowi yáwna.

55: Conſtanti fama, atq; omnium ſer=

56: mone celebratum, idem. Celebratur

literis,

strona: 46

kolumna: a

C ante E.

1: literis, Częſto o tym piſmo wſpomina. Ce=

2: lebrari ſermone, Byc wysławian. Res

3: celebratior, Sławnieyſza.

4: Celebratio uerbale, wychwalánie / Wyſſá

5: wiánie / Spráwowánie ut, Ludorū cele

6: bratio, Sprawowánie á wywodzenie gier

7: Celebratio quotidiana & familiaris,

8: Vſtawiczne á ſpólne towárziſtwa.

9: Celebreſco Accius dixit, id eſt, celebris

10: fio, Osławiam ſie.

11: Celebritas, celebritatis, Sławá / sławność

12: Zyeżdżánie. Hic locus celebritatem

13: maximam habet, Wiele ludźi na tym

14: mieyſcu bywa. Frequentiſsima celebri=

15: tas, Zgromadzenie / Celebritatem adde=

16: re ludis, Co oſobliwego okázáć Famæ ce

17: lebritas, Dobra a chwalna powieść o

18: kiém.

19: Cic. Hac tanta celebritate fame cum

20: eſſet iam abſentibus notus, Romam

21: uenit.

http://rcin.org.pl

22: Celeia uel Celia Cyli, urbs Croa=

23: ciæ.

24: Celer, is, e. Pzętki. Brachio celeri conten=

25: dere, Prętko á ochotnie ſzermować Con=

26: ſilium celere, Nagła á prętka radá.

27: Celeres antiqui dixerunt, quod nunc

28: equites dicimus.

29: Celero, as, are, Poſpieſzam / Kwápię ſię.

30: Fugam celerare. Prętko vciekać. In

31: feſtinacionibus nimias ſuſcipere ce=

32: leritates, S wielkiem pędem ſie kwá=

33: pić.

34: In capiendis caſtris celeritas, W do=

35: bywaniu zamków álbo obozów pręt=

36: kość.

37: Celeritudo, idem.

38: Celeripes, Prętki á krzepki ná no=

39: gách.

40: Celeriter, celerius, celerime, Bárzo pręt=

41: ko / Strzaskiem / Ochotnie / Poſpieſznie.

42: Celeriter nunciare, Prętko komu dać

43: znáć

44: Celerius tranſigere, Tym prędzey

45: ſpráwić.

46: Celeranter, obſoletum pro Celeriter.

47: Celeratim Antiquum pro Celeri=

48: ter.

49: Celetes, maſc. tert penult. prod. Kóń któ=

50: ry ſam ku bieganiu záwod bywa náu=

51: czón. Deſultorij latine, Konie ku turnieyu

http://rcin.org.pl

52: należące / ná które łatwie wſieść y zſieść

53: y przitrzeć ku drugiemu może.

54: Celetizones, Participium, Græcum, Ci

55: którzi Turnieye ſpráwuyą.

kolumna: b

C ante E. 46

1: Celeſma uel celeuma, gen. neut. Latine

2: exhortatio uel hortamentum, quaſi

3: ſibi inuicem iubentes, Społeczne zá=

4: wołanie álbo napominanie yáko gdy co

5: cięſzkiego wiele ich dźwiga / tedy zwykli mo

6: wić. Nu / nu / pomożmy ſobie wiernie. Item

7: Nautæ habent eiuſmodi uoces quaſ=

8: dam peculiares, Hinc Celeuſtes, æ,

9: Nápominácz. Hortator remigum.

10: Celo, as, aui, Táyę / Zakrywam / Kriyę / Nie

11: dam znáć.

12: Celo te hanc rem, & celo tibi hanc

13: rem, uel, celo te de hac re, Táyę przed

14: tobą tey rzeczy. Non enim te celaui ſer=

15: monem, Nie zatayiłem przed tobą po=

16: wieśći.

17: Celor paſsiuum, Teren. Vbi ubi eſt,

18: diu celari non poteſt, Gdziekolwiek

19: yedno yeſt nie może ſie długo zataić.

20: Cella, Komorá / Schowánie / ſed addimus

21: fere adiectiua.

22: Cella uinaria, Winna piwnicá. Cel=

23: la frumentaria, Sól / Spicherz. Cella

24: promptuaria, Szpizárnia.

http://rcin.org.pl

25: Cella penuaria, idem quod frumen=
26: taria.
27: Cella etiam pars templi erat ſacratior
28: in quam ingredi fas non erat, Za=
29: kriſtiya.
30: Cellas, Virgilius uocat cauernas, Pła
31: ſtrowe dziurki w miedzie.
32: Cellula diminutiuum, Komórká.
33: Cellulæ cilumbarum cauatæ, Lochy w
34: gołębińcu w których ſie gołębie lęgą Cel
35: lares columbæ & palumbes, id eſt,
36: domeſticæ, Swoyskie gołębie.
37: Cellaria, æ, Piwnica.
38: Cellarius cellarij, Piwniczny / alias Pro=
39: mus Condus, ſic & Cellaria, Piwnicz=
40: na dicitur.
41: Cellarium, cellarij, idem quod cel=
42: la.
43: Cello non eſt in uſu, ſed compoſita,
44: Excello, excellis, excllui, excelſum,
45: excellere, Przewyſzáć.
46: Excellere ceteris, Przed inſzemi przodek
47: mieć.
48: Excellere opibus, Bogátym być.
49: Excellere conſilio, Porádnieyſzim
50: być.
51: Excellere ingenio. Oſtrego á roſtrop=
52: nieyſzego rozumu być.
53: Dignitate excellere, Dignitate ceteris
54: excellere, Mieć poważność więtſzą przed

http://rcin.org.pl

55: inſzemi.

H 4 #Excellens

strona: 46v

kolumna: a

C ante E.

1: #Excellesn Participium, Przewy.

2: ſzáyący / Známienity.

3: Excellens animo & forma, Weſpołek

4: vrodźiwy y mądry.

5: Excellens omni genere laudis, Z káż=

6: dey ſtroney godny chwały.

7: #Excellens ingenium, Známienity ro=

8: zum Dowćip.

9: #Excellentiæ, huius excellentiæ, Prze=

10: wyſzánie / Wyſokość / Známienitość. Ex=

11: cellentia animi, Wyſoka myśl. Excel=

12: lenter Aduerbium, Známienicie / Prze=

13: wybornie.

14: ¶Excelſus nomen ex Participio,

15: Wyſoki / Sławny / Zácny. Nidificant

16: in excelſſiſsimis rupibus, Legą ſie ná

17: naywyſzſzich skałách. Excelſus mōs, Wy=

18: ſoka górá. Excelſiſsimum uiſcerum

19: cerebrum, Miedzi wnętrśnośćiami luc=

20: kiemi mózg naywyſzſzi yeſt. In excelſum

21: emicant rami, Gáłęzie roſtą á pną ſie

22: w zgorę.

23: #Excelſitas, Wyſokość. Animi excel=

24: ſitas, Zacność / Známięnitość vmysłu.

25: In excelſitatē naſcitur, Rośćie ná wyſz=

http://rcin.org.pl

ſzą.

#Excelſe, excelſius, excelſiſsime,

Aduerbium, Wyſoko zacnie. Scandit

excelſius, Wyſzſzey poſtąpił. Excelſius

magnificentiuſq; & dicet & ſen=

tiet.

#Præcello, præcellis, præcellui, præ=

celſum, præcellere, Przebiyáć / Przodek

mieć / Przewyſzſzáć. Præcellens, Adiecti=

uum, Zacny / Známienity. Omnibus re=

bus præcellentiſsimus uir, Ze wſzech

ſtrón nayzacnieyſzi á naypoſpolitſzi człowiek

Præcelſus, Vt, Præcelſus mons, Prze=

wyſoka górá.

¶Antecello, is, ui, ere, idem quod

præcello, Antecello illum hac re,

Mam przed nim przodek w tey rzeczy.

Tibi hac re antecello, Nie dam ci w

tey rzeczy naprzód. Vt, quiſq; dignitate

antecellit cæteros, ita & uirtutibus

præcellere debet, Kto zacnieyſzi w

Vrzędzie yeſt / też zacnieyſzi w cnotach

być ma. Longe ceteris antecellit, Facite

ceteros antecellit, Ma przodek przed

ynſzemi.

Antecellens Participium. Vt, Ante=

cellens ſapientia, Mądrość yne prze=

wyſzſzayąca / przedchodząca.

¶ Recello, recellis, recellui, recellere, id

eſt, Reduco, reclino, Odwodzę / Odgi=

http://rcin.org.pl

56: nam.

kolumna: b

C ante E.

1: Celox, celocis, fem. t. Czołń.

2: Celſus, a, um, Adiectiuum, altus, Wyſo=

3: ki. Celſus corpore, Wyſoki w ciele.

4: Celſa criſtis auis, Pták s wyſokiem

5: grzebieniem álbo czubkiem. Celſiſsima ſe=

6: des honoris & dignitatis, Naznámie=

7: nitſzy á naywyſzſzy ſtolec czći y doſtoyności

8: Compoſitum excelſus, Vide CELLO

9: ſupra.

10: Cellæ, arum, gen. fem. Populi Galliæ

11: inter Garmunam Matronam, Sequa=

12: nam, & Rhodanum flumina, com=

13: prehenſi, Lud we Fránciey. Vide Cel

14: ticus, a, um, Yeden z Fráncus.

15: Celtiberi, gen. maſc penult. prod. Popu

16: li Hiſpaniæ, Kroleſtwo Nawárskye / a=

17: pud fluuium Iberim. Quorum regio

18: Celtiberia dicitur, Et inde adiectiuū

19: Celtibericus, a, um.

20: Cellicum, promontorium in Hiſpa=

21: nijs.

22: Cellis arbor in Affrica, quæ alio no=

23: mine lotos dicitur.

24: Celydros, Calep. ornatum muliebrem

25: uocari dicit, a Iuuenali, ubi nunc le=

26: gitur Cylindros.

27: Cemetellio, oppidum Liguriæ in Alpi=

http://rcin.org.pl

28: bus ſitum.

29: Cenchris, huius cenchris genus ſerpen=

30: tis uenenoſi.

31: Cenchis, huius cenchridis, gen. fe. ge=

32: nus accipitris, Rodzay nieyáki Yáſtrę=

33: bów. Latine Tinunculus.

34: Cenchreæ, Port v Korinthu.

35: Cenchrites, gemmæ ſpecies.

36: Cenchron, genus adamantis millij ma=

37: gnitudine.

38: Ceneia, filia Cenei, Atalanta.

39: Cenina, Vrbs Italiæ non ita procul a

40: Roma, Feſtus.

41: Cenomani, Populi Galliæ, Ciſalpinæ

42: Calep.

43: Cenotaphium, Próżny grób ná pámiątkę

44: tylko wyſtawiony. κένος enim Græce

45: uacuus, & τάφος ſepulchrum.

46: Cenſeo, cenſes, cenſui, cenſitum, cenſere,

47: acti. ſecund. Mnimam. Ták drzierżę o

48: tym ſzacuye / Cenſebat. ut, Pompeius in

49: ſuas prouincias proficiſceretur, Ták

50: mu ſie zdáło / álbo ták skázował áby Pom=

51: peius do ſtaroſtw ſwych yechał.

52: De ea re ita cenſeo, O tym rzeczy ták

53: dzierżę / też moye widzenie yeſt.

54: ¶Aliquando ſignificat idem quod

55: Decerno, Vſtawiáć / Zkázować.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

C ante E.

Cenſores, huius cenſoris, maſ. ter. Oſzá=
cownik też Szácownik á Omowcá luc=
kich obyczayów. Et Romæ fuit Magi=
ſtratus magnæ reuerentiæ & pote=
ſtatis, Pánowie radni którzi mieli moc
każdego żywot / záchowánie / y ymienie
ſzacować / napominać / karać y polepſzáć.
Erant autem duo cenſores & quin=
to quolibet anno noui creaban=
tur.
Cenſus, huius cenſus, maſcul, quartæ,
Czinſz / Szacunek każdego ymienia y ma=
yętności. Vnde cenſum agere eſt
recenſere hominum facultates, Szá=
cować każdego mayętności. Ars illi ſua
cenſus erat, Naukę ſwoyę miał za czinſz
álbo ſwym ſie rzemięsłem żywił / nie miał
ynſzich dochodów. Cenſus ſenatorius,
qui fuit aliquando mille ac ducenta
ſeſtertia, Trzidieści tyſięcy koron. Cen=
ſus equeſtris fuit Romæ quondam
quadraginta ſeſtertia, Dzieſięć tyśięcy
koron dochodu ziemiańskiego.
Cenſorius, a, um, adiectiuum, quod ad
Cenſorem pertinet.
Cenſorius uir, Yeden z tych ſzácow=
ników Rzimskich / qui cenſuram geſ=
ſit.

http://rcin.org.pl

29: Cenſoria animaduerſio & caſtigatio,

30: Winá od ſzácowników włożona. Nota

31: cenſoria, idem.

32: Cenſura, cenſuræ, Cenſoris officium.

33: Vrząd ſzacownicy. Item, Reprehenſio

34: Correctio, wyrzucánie ná oczi á względ

35: ná obyczaye. Cenſuram uini facere,

36: Skoſztować y oſzácować wina.

37: ¶Cenſum agere uel habere, Száco=

38: wać.

39: Cenſu liberare, Wolnego vczinić od

40: wſzeliakich popłatków / dać wolą. Irre=

41: pere in cenſum ciuitatis, Domágáć ſie

42: mieyſckeigo práwá. Referre agros in

43: cenſum, W regiſtr wpiſáć yáko kto wiele

44: ymienia ma.

45: Cenſio, idem quod cenſus, Szacu=

46: nek.

47: Cenſus, adiectiuum. Vt cenſi capite, Vi

48: de CAPVT.

49: Cenſuales qui cenſoribus famulantur,

50: Calep.

51: Cenſualis, le, adiectiuum, Vt, Cenſua=

52: lis forma, Obyczay á záchowánie ſza=

53: cunku.

54: #Compoſita, Percenſeo, percenſes,

55: percenſui, percenſere, Przeglądam.

kolumna: b

C ante E. 47

1: Wyliczam / Szácuyę dobrze á s pilnoś=

http://rcin.org.pl

ćią. Percenſere beneficia numeran=

do, Yedno dobrodzieiſtwo zá drugim

przipomnieć álbo wyliczić.

Recenſeo, es, ui, itum, ere, Wyliczam.

Recenſere exercitum, Popis mieć. Re=

cenſere captiuos, Yęte wyliczić. Re=

cenſere numerum ſcholacticorū, Zli=

czić wſziſtki zaki.

#Recenſus, huius recenſus, m. quar.

Wyliczenie. Popiſáne. Recenſio, onis.

idem.

Succenſeo, es, ui, ere, Zágniewnáć ſie

álbo. Nágniewnąć ſie.

Cenſum Eubœæ promontorium in ſe=

ptemtrionem porrectum.

Centaurea uel Centaureon herba Cen=

turzya. Vulgus & officinæ Centu=

ria uocant.

Centarium medicamentum a Chirone

Centaneo inuentum, Feſtus.

Centauri populi Theſſaliæ circa Teliū

montem, Ludźie ó których poetowie piſzą

iżby ná poły człowiek miał być / á na poły

kóń / podobno dla tego iż oni naypirwey

walkę á bitwę z koni poczęli.

Centaurus, Ymię lodźi / apud Vergilium

Et, nomen fluuij qui prius Euentus

dicebatur.

Cento, centonis. maſcul, tert. Strychów

płaſzcz / to yeſt / ſuknia / álbo deká z rozmáyi=

http://rcin.org.pl

32: tych płátów á ze ſtuczek y kąsków ſu=

33: kiennych y ynſzey rzeczi y z rozmáyitich

34: farb weſpołek vſzika.

35: Cento. genis ueſtimenti ruſtici, Pſtra

36: gunia / álbo tayſzká ruska / też Koc.

37: Cento, etiam carmen ex uarijs Poetis

38: collectum.

39: Centones ferre Prouerb. Yednę łeż álbo baykę zá drugą powiedáć.

40: ¶Centunculus diminutiuum, Sma=

41: czisko / & Centunculus herba uulgo

42: appellatur Cotonaria, Plinius penu=

43: lam uocat.

44: Centrum, centri, Káżdey okrągłey rzeczy

45: poſrzedni punkt.

46: Centrum ſolis, Poſrzodek álbo punkt w

47: poſrzód słońcá

48: Centrum mundi eſt ipſa terra, Ziemia.

49: Centrum in marmore, id eſt, du=

50: ricia clauo ſimilis, inimica Ser=

51: ris.

52: Centralis, & hoc centrale. Vt ter=

53: ra centralis, quia eſt in medio mun=

54: di.

Centroſus

strona: 47v

kolumna: a

C ante E.

1: Centroſus, a, um, adiectiuum, Vt, Cen=

2: troſa ſcobs, Opiłki / álbo ten proch któ=

3: ry pádá z żelaza gdy ye ſtoſarze piłuyą

http://rcin.org.pl

álbo piłkámi trą.

Centum, gen. om. nomen numerale, In=

declinabile, Sto.

Cencies aduerbium, Stokroć / ſto razów.

Cencies, H S, reliquit Cicer. Sto kroć

ſto tyſięcy zoſtáwił. Sic Ducenties, tre=

centies, & reliqua, Cum centum com=

poſita, Ducenti, ducentæ, ducenta,

pluraliter tantum, Dwieśćie. Sic Tre=

cēti. Trzi ſtá. Quadrigenti, Cztery ſtá

Quingenti, Pięć ſet. Sexcenti, Sześć

ſet. Septingenti, Siedm̄ ſet. Octigenti

Ośm ſet. Noningenti, Dziewięc ſet.

Centeſimus, a, um, Setni. Centeſimum

fructum ager attulit, Stokrotny owoc

á vrodzay dáłá rola.

Centeſima, Lifá gdzie ode ſtá ná káżdy

Xiężic yeden złoty lifi przipadał ná káżdy

rok ode ſtá dwánaśćie złotych.

#Ducentiſimus, Dwuſetny. Trecente=

ſimus, Trziſetny.

Centenarius, a, um, W którym yeſt ták

wiele yáko ſto. Centenaria pondera,

Sto funtów záważáyąca Centnar. Cen

tenarius numerus gregum. Setna licz=

bá yeſt.

Centenariæ cœnæ dicebantur, in quas

lege Licinia non plus centuſsibus, id

eſt, Trecentis aſsibus præter terræ

nata impendebantur, Feſtus.

http://rcin.org.pl

34: #Sic etiam Ducentenarius, a, um.

35: Vt, Ducentenarius numerus, Liczba w

36: którey dwieśćie yeſt. Et, Centenarius

37: ſybſtantiuum, Cętnar.

38: Centenus, a, um, quo Poetæ utuntur in

39: ſingulari, ſed in plurali frequentius.

40: Vt, Centenis durare annis, Sto lat

41: trwáć.

42: Centeni, centenæ, centena, pro centum

43: aliquando, proprie tamen diſtribu=

44: tiuum eſt Vt, accepimus a præce=

45: ptore centena poma, Każdy z nas

46: wzyął po ſtu yábłek Singuli numera=

47: mus centenos florenos. Káżdy z nas

48: ſto złotych dáye.

49: Centuplus, a, um, Stokrotny. Inde uerbū

50: Centuplicare, ſed hoc nuſquam legi=

51: tur niſi in Biblijs & centuplex, cen=

52: tuplicis, idem, Centuſsis, Sto aſſes /

53: to yeſt / ná náſzę monetę yákoby Taler y

54: puł groſzá.

55: Centimanus, Który ſto rąk ma. Centipes

56: Kto ſto nóg ma.

kolumna: b

C ante E.

1: #Centipedia alias Scolopendra, Ko=

2: ſmaty robak ſto nóg máyący w rżżysku al=

3: bo w trawie ſie choważący.

4: Centum capita alias bubonium, herba

5: Videſupra, Græci Hecatoncepha=

http://rcin.org.pl

lon nominant. Alij tamen a Græcis

Erigion uocari dicunt, a uulgo Irin=

gium uel Eryngium.

Centumuiri pluraliter, Sto á pięć ſędziow

w Rzimie którzi kázdą poſpolitą y nay=

mnieyſzą rzeć ſądzili / yako ſądy około

ymienia / Teſtamentow y ynſze ym row=

ne / było ich ſto á pięć / aczkolwiek dla krótko

kośći tylko ſto bywa wſpominano.

Centumuiralis & hoc centumuirale, q̃

pertinet ad centum uiros. Vt, Cen=

tumuirale iudicium, Sąd ná którym

ſto ſędziów ſiedziáło.

Centumuiralis haſta dicta, quod centū

uiri haſta foro poſita iudicabant.

Centuplicato aduerbium. Vt Centupli=

cato ueneunt, Stokroć drożey prze=

dayą.

Centuria centuriæ in agris ſignificat du

centa iugera, in re militari, centum

homines, Sto morgów Hufiec ludźi w

którym ſto koni yeſt.

Centurio, onis, Rotmiſtrs nad ſtem.

Centurio, as, are, Roty po ſtu / á po ſtu

dzielić.

¶Vnde Succenturio, as, are, Oſtátek

ludźi którzi nád wydzielenie rot zoſtáli /

Miedzi roty podzielić.

Centuriatus, huius centuriatus, Rot=

miſtrztwo.

http://rcin.org.pl

36: Centuriatim, aduerbiu, Po ſtu / á po ſtu

37: po rotach a po rotách. Centurionus a=

38: pud antiquo pro Centurione. Fe=

39: ſtus.

40: Centuriata comicia, Vide infra.

41: Centuſsis, Vide AS, Centum ponde=

42: tum pro immani pondere legitur,

43: Bezmierna ćięſzkość.

44: Centipellio, onis, Rozmáyitey máśći. Pſtro

45: ita uocat Plinius de hircis loquens,

46: Lib. 28. cap. 9.

47: Centinodia herba, Polygonon alias la=

48: tine ſanguinaria, Sporyż.

49: Centigranum, genus tritici, dictū quod

50: ferat centum grana.

51: Centifolia, Roſæ ſpecies in Campania,

52: Italiæ creſcens.

53: Centena, pondo dicebant antiqui refe=

54: rentes ad libram. Cętnar / ſto funtów.

55: Centenos annos excedere, Nad ſto

56: lat żyć /

strona: 48

kolumna: a

C ante E.

1: Centuperanea, æ. paruum Italiæ oppi=

2: dum, ad aquis undiqꝫ circumfluxum

3: Sipont.

4: Centuripe, id eſt, Sicilia.

5: Cepe, g. n Indeclinabile, Cebula. Cepa,

http://rcin.org.pl

æ, idem, Cepas ediſſe, Prouerb. Po=

chmurnego wrzoku ludzie.

Cepeus, a, um, adiectiuum.

Cephale, ſiue cephalis Græce, Latine ca

put, Głowá.

Cephalea, æ, Bolenie głowy.

Cephaleus, a, um, Głowny.

Cephalenia, Inſula Ionij maris, A yeſzcze

y do tego czáſu bywa zwána tym ymie=

niem Cephalenia.

Cephalocruſtes, Robak który ſie w Bro=

skwiniáne liście wikle.

Cephalus a Græcis dicitur, quem latini

uocant Mugil, Ryba nieyáka okuniowi

podobna ále głowę więtſzą ma.

Cephenes, Imperfectæ apes & inutiles,

niſi quod multitudine, quæ calorem

adfert, fœtum adiuuant, Sipont.

Cepheus Æthiopum rex, Andromedæ

pater.

Cephiſus fluuius phocidis.

Cephiſia, Atticę regionis pars, Cephiſis

Lacusiuxta Atlanthicum mare.

Cephiſus, penult. product. fluuius Bæo=

ciæ

Cepidines ſaxa prominentia, Feſtus,

fortaſsis legendum crepidines.

Cepina, æ, f. p herba hortenſis. Colum.

lib. II. cap. 3. Ogrodne ziele / Cebuli / álbo

czoſnkowi podobne.

http://rcin.org.pl

36: Cepionides gemmæ ſpecies.

37: Cepites ſiue cepocapites ſpecies gem=

38: mæ.

39: Cepos, Latine hortus & urbs iuxta Bo=

40: ſphorum.

41: Cera, ceræ, fem, p. Wosk. Item, Woskowa

42: tabliczká. Vnde in prima cera & extre=

43: ma, uel ima cera ſcriptum. Na nay=

44: pirwſzey á oſtateznieyſzy deſzczce woſkowy

45: nápiſano. Primæ & ſecundæ ceræ te=

46: ſtamenti, pro primis & ſecundi ta=

47: bellis ſiue folijs teſtamenti.

48: Cereus, a, um, Woſkowy / Zołty yáko wosk

49: #Cerea pruna, Białe álbo żołte ſliwy.

50: Cereus color, Zółta fárbá.

51: Cereus, aliquando mollem ſignificat,

52: Miękki łatwi. Cereus in uitium flecti,

53: Lácny á łatwi ku złemu. Aliquando ſi=

54: gnificat pinguem. Vt, Brachia cerea

55: Rámioná mocne Płáskie / Głátkie / Tłu=

56: ſte yákoby ye z wosku vlał.

kolumna: b

C ante E. 48

1: Cereus ſubſtantiuum, Swieczká wosko=

2: wa.

3: Cereolus diminutiuum, Swieczeczká.

4: Cero, ceras, cerare, Nawoſzczić / Owoſz=

5: czić.

6: #Incerno, as, are. idem.

7: Ceroſus, a, um, Vwoſzczony álbo vwosko=

http://rcin.org.pl

wány / albo też s woskiem zmieſzany.

Cerarius, maſ. ſe. Ten który ſie z woskiem

obiera.

Cerula, læ, fem. pri. diminutiuum a cera

Woſzczek.

Cerifico, as, are, ceram facere, Wosk czi=

nię / de apibus dicitur.

Ceratura, ræ, Vwoſzczenie álbo Cwosło=

wánie.

Cerinus, a, um, aciectiuum, Woskowy.

Vt, Cerinus color, Fárbá woskowa.

Cerachates, gemma cerei coloris.

Ceramicus, locus Athenis.

Ceramites, gemma teſtacei coloris.

Ceraſtes ceraſtæ, uel ceraſtis huius ce=

raſtis, Rodzay nieyáki węzów s roſz=

kámi.

Ceraſum, pen. cor. neu. ſe. Wiśnie. Et ce=

raſus, fem. ſec, pen. cor. Drzewo wiśnio=

we. A Seruio, Ceraſum ceraſium dici=

tur. Aquitanica ceraſa, Wielkie mięśiſte

wiśnie. Ceraſum duracinum, Morwy.

Ceraſum Apronianum, Morelle. Item,

Ceraſus ceraſuntis, Miáſto w Poncie.

Ceracia herba, Ziele yeden tylko liſt máyą=

ce. Item, ſtella ſpeciem cornu habens,

Sipont.

Ceratinæ, ceratinarum, f. p. ſpecies argu=

mentationis caprioſe. Chytry obyczay di

ſputowánia á yęcie słowne w ten ſpoſób.

http://rcin.org.pl

38: Tego czegoś nie vtraćił yeſzcze maſz / ro=

39: góweś nie vtráćił / á przeto rogi maſz.

40: Cerauinij montes Epiri.

41: Cerbeus, m. ſ. Piekielny pies / mayąci trzi

42: łby który piekłá ſtrzeże.

43: Cerceis, nomen nymphæ,

44: Cercita genus temonis a populis inuen=

45: toribus, ut ait Pauſanias grammati=

46: cus, qui Cercitæ appellabantur.

47: Cerius uentus, quem alij Circium uo=

48: cant.

49: Cercopa, Græci uocant, Lakomego czło=

50: wieká / quem lucrionem uocamus,

51: Feſtus.

52: Cercophitecus, pen. prod. Morski kot

53: Cercos, auis de genere accipitrum

54: Cercurus ſiue cercuron, Nauis Aſiana

55: prægrandis Authore Nonio a Cy=

56: pris inuenta.

strona: 48v

kolumna: a

C ante E

1: Cerdo, cerdonis. maſ. ter. Gárbars / Bia=

2: łoskornik / á przitym też każdy rzemieśnik

3: ręczny bywa rzeczón.

4: Cere oppidum Thuſciæ.

5: Cerebrum cerebri, neu. ſec. Mózg. Cere=

6: brum arbonis, Plinius, Libro decimo

7: tertio. Cap. 4,

http://rcin.org.pl

8: Cerebellum dimin. Mozdżek.

9: Cerebroſus, a. um, Mozgowiec / który ál=

10: bo gniewliwy / álbo zuchwáły / álbo też ſwey

11: myſli yeſt. Cerebroſus bos. Głuchy

12: wół.

13: Ceres Saturni atq; Opis filia, inuentrix

14: frugum Dea credita, Bogini á wynay=

15: dzicielká żyt y zboża. Et per Merony=

16: miam, Chléb. Expediunt Cererem ca=

17: niſtris, Wykładáyą chléb z koſzów. Cere=

18: ri ſacrificare, Obiadmieć króm piwá álbo

19: winá.

20: Cerealis & hoc cereale, quod ad Cererē

21: pertinet.

22: Cereales ædiles duo qui frumentarię rei

23: apud Romanos præerant.

24: cerealia arma, Naczinie ku orániu álbo

25: też pieczeniu chlebá należące.

26: Cereales ludi, in honorem Cereris

27: facti.

28: Cerealia, orum, abſolute, Swięta. Cere=

29: ris a Tryptolemo inſtituta.

30: Ceretum oppidum umbriæ inter Spo=

31: letum & Nurſiam, Vnde Cereta=

32: nus.

33: Ceria, huius æ, genus potionis quo u=

34: tuntur Hiſpani.

35: Corinthe, corinthes, gen. femin. genus

36: herbæ.

37: Cerinthus oppidum Eubœæ Iuſulæ.

http://rcin.org.pl

38: Item apum cibus dum operantur,

39: Wrzos.

40: Cerinus, Vide CERA.

41: Ceritus, pen. prod. a, um, Nie całego ro=

42: zumu. Cereris ira & indignatione ue=

43: xatus.

44: Cerion cerij genus ulceris, Wrzód.

45: Cermalus locus Romæ ſic dictus.

46: Cerno, cernis, creui, cretū, Cuius etiam

47: antiquum præteritum, cerni apud Li

48: uium inuenitur, Pátrzę / Baczę / Widzę

49: ogłeduyę. Cernere & uidere, Clariſsi=

50: me cernere, yáſnie pátrzić / Cernere ocu

51: lis. Oſiegnąć á ogárnąć oczymá / dobrze

52: doyźrzeć. Cerno hęreditatem pro adeo

53: hæreditatem, Dochodzę a doſtępuyę dzie=

54: dźictwá á ymieniá ná ine przipádáyą=

55: cego. Item. Cernere, Rozumieć / báczić.

56: Terent. Vt conſuetum amorem fa=

kolumna: b

C ante E.

1: cile cerneres, Ták iżebyś ſpolną miłość

2: mógł dobrze poznáć y obáczić. Quis eſt

3: qui non cernat, quanta uis ſita ſit in

4: ſenſibus, Kto nie rozumie / nie widzi. Cer

5: nit animus, Nádziewa ſie / obawa ſie.

6: Cernere animo, uidere mente dici=

7: mus, Cernere atq; intelligere aliquid

8: animo. Cernere de uarijs rebus, pro

9: colloqui & diſceptare, O rozmáyitych

http://rcin.org.pl

rzeczách rozmáwiáć / rozpráwiáć / Pro pa=

tria cernere cum hoſtibus, Bić ſie o

oyczyznę s nieprzyiacielmi. Armis cerne=

re cum altero, Potykáć ſie. Cernere

ferro, idem.

#Crecio uerbale, Oſięgnienie dziedźic=

twa.

Cernuus, a, um, Zgárbiony / Schilony yáko

ſtárzi ludzie.

Cernus, nus, nui, genus calciamenti,

Feſtus.

¶Compoſita, Decerno, decernis, de=

creui, decretum, decernere, Przed ſię

wziąć / vmyślić / V ſiebie vſtáwić / Oſtą=

dźić. Quid hoc malum infœlicitatis,

nequeo ſtais decernere. Nie mogę ſie

práwie domyślić. Vxorem decreuerat

dare ſe mihi hodie, Ták to przed ſię

wziął aby mię dzić ożenił. Tibi decre=

uit Senatus ut Regem reducas, Ciebie

ná to Senat wyſádźił. Acre inter ſe de=

cernere ſtatuerunt, Wźięli przed ſię o

to s ſobą czinić / á potykáć ſie hufcem á

ſzykiem. Decernere iniuriam, Nieſprá=

wiedliwość komu vczynić.

Decernere de re aliqua, Vſtáwić / ro=

ſprawić którą rzecz. Honores alicui de=

cernere, Na vrząd álbo doſtoyność yaką

kogo wziąć. Legationem contra ali=

quem decernere, Poſelſtwo przećiw ko=

http://rcin.org.pl

40: mu wypráwić. Quæſtionem decernere

41: Skázać aby złoczincę męczono / áby ſwe

42: złe vczinki ná ſię powiedział. Supplica=

43: tionem decernere, Poſpolitą modlitwę

44: vſtáwić. Stipēdium decernere, Iurgelt

45: przipowiedzieć.

46: #Decerto, as, are, frequentatiuum,

47: Biedźić ſie / zá páſy chodźić / Szermować

48: Demoſthenes & Æſchines inter ſe

49: decertare ſoliti ſunt, Walczić á wſpie=

50: ráć ſie zwykli. Contentione decertare

51: cum aliquo, Z yádem á s gniewem wſpie

52: ráć álbo wádzić ſie. Miſera conditione

53: cum aliquo decertare, Dla nędzney á

54: máłey rzeczki s kim ſie wádźić. Manu de=

55: dertare, Prælijs decertare, Armis de=

56: certare, Skoſztować ſie s kim ná rekę.

¶Decertatur

strona: 49

kolumna: a

C ante E.

1: #Decertatur, imperſonaliter, Cicer.

2: De imperio decertatur. O Pánową=

3: nie álbo ó páńſtwo s tobą czinię.

4: #Decertatio uerbale, Bitwá / Czi=

5: nienie / Zwádá.

6: Decertationem aliquarum rerum

7: committere, Polećić komu nieyákie ſpo=

8: ry / á rózności porownáć. A Decerno

9: uenit Decretum, Oſądzenie / Prziſąd.

http://rcin.org.pl

Dekret / Przedſiewzięćie / Przikazánie,
Edictum & decretum, Poſpoliti man=
dat / Vſtáwá. Decreta publica defen=
dere, Brónić poſpolitych vſtaw. Dies de=
cretorij, Vide infra CRISIS.
Decretorius, a, um, Sądowny. Vt,
Decretorius dies, Sądowny dzień / qui
& Criticus dicitur.
#Diſcerno, diſcernis, diſcreui, diſcre=
tum, diſcernere, Rozdzielić / rozſą=
dźić.
Diſcernere utra pars hebeat iuſtio=
rem cauſſam, Rozſądźić która ſtroná
ma ſpráwiedliwſzą rzecz. Stultum a ſa=
piente diſcernere, Błazná á mądrego
poznáć.
Diſcernere uera a falſis, rozſądźić prá=
we rzeczi od fáłſziwych.
Diſcernere armis, pro certare dixit
Apuleius.
¶Diſcretus Participium paſsiuum,
Roſtropny / Odłączony. Indiſcretus, Nie
roſtropny.
¶Diſcretor in Biblijs legitur pro di=
iudicare.
¶Diſcretio, Verbale, Prouidētia, Cœ
leſtis ordinatio, Roſtropność / opátrz=
ność / náznácenie / Rozdzielenie.
¶Diſcrete Aduerbium, Mądrze / Ro=
ſtropnie / Rządnie. Cuius contrarium

http://rcin.org.pl

40: eſt, Confuſe & permixte.

41: Diſcretim aliud aduerbium idem ſi=

42: gnificans. Diſcrimen. Rózność / Dziel=

43: nicá. Inter bonos & malos nullum eſt

44: diſcrimen. Zadney roznośći miedzi do-

45: brémi á miedzi złémi.

46: Nullo diſcrimine res dijudicatur,

47: Kroḿ którey trudnośći

48: rzecz bywa rozſądzona. Diſcrimen atq;

49: delectus habendus eſt, Trzebá wzgląd

50: á rózność mieć. Item, diſcrimen, id eſt,

51: certamen, Zwádá / Wſporá. Item, Di=

52: ſcrimen, Periculum, Niebezpieczność /

53: ſzkodá. In ſummo eſſe diſcrimine, W

54: wielkiey być niebezpieczności. Venire in

55: diſcrimen. Wdać ſie w trudność pracę /

56: á niebezpieczność.

kolumna: b

1: In contentionem aut diſcrimen ue=

2: nire, Powadźić ſie. Offerre ſe in di=

3: ſcrimen pro amico. Wdać ſie w trud=

4: ność dla prziyacięla. In diſcrimen ad=

5: dicere hoſtem, Prziwieść ná hák / á ku

6: vpádku nieprziyaciela.

7: ¶Diſcrimino, as, are, Rozdzielić / Prze=

8: dział vczinić / przéłożyć.

9: #Diſcriminatus Participium. Vt,

10: Diſcriminata tempora, Rozdzielne

11: czaſy.

http://rcin.org.pl

¶Diſcriminatim aduerbium, Roz=
dzielnie.
Diſcriminate in Biblijs legitur, Roz=
licznych farb odzienie.
Item, Diſcriminale, & Diſcerniculū,
diſcerniculi, Szwayca albo gliczá którą
przedział czinią ná głowie. Indiſcrimi=
natim, Nie bácznie bes którego wzglę=
du.
#Incerno, incernis, in creui, incretum
incernere, Przes rzeſzoto przebiyáć / Pod=
ſiewáć / Pytlowáć. Inde Incerniculum,
incerniculi, Rzeſzoto / śyto / álbo pytlowy
ſák.
#Secerno, ſecernis, ſecreui, ſecretum,
ſecernere, Widźielić / Wylęczić / Roſą=
dzić. A bono uoluptatem ſecernere,
Cnotę od roskoſzi rozdzielić. E grege ſe=
cernere, Wyłęczić z trzódy. Nucleos
ſecernere, Yąderká wybráć.
¶Secretus, a, um, Wydzielony / Wylą=
czony / táyemny. Secretus & celebris lo=
cus, contraria. Secretum colloquium
Táyemna rozmowá. Stylus ſecreto gau=
det, Ku piſániu potrzebá ſpokoynego á
oſobliwego mieiſcá. Secretum etiam,
Táyemnicá / Zwierzenie. Secretoria terrę
Apul. Occultiora ſub terra loca uo=
cat.
#Secretio, Widzielenie / Wyłączenie,

http://rcin.org.pl

42: Secreto, Aduerbium, Táyemne / Po=

43: táyemne. De quibus ſuo loco dicam

44: ſecretius, Ynſzim czáſem przeſtrzeniey á

45: ſwiebodniey powiem. Secreto rogare,

46: Táyemnie prośić.

47: ¶Excerno, excernis, excreui, excre=

48: tum, excernere, Wydzielić / Wypodſiać /

49: wycziśćić. Excernere ceram, Od brudów

50: oddzielić. Excernere frumentum, Wy=

51: cziśćić álbo wypodśiać zboże. Excretum

52: Subſtantiuum, To co yuż yeſt wycziś=

53: cione / Podſiane.

54: ¶Excrementum, Káżda nieczyſtość z

55: którychkolwiek rzeczy. Excrementa ho=

56: minis, Layná / Gowna / też ſmarki. Excre=

men=

strona: 49v

kolumna: a

C ante E.

1: mentum accipitris, Skwárná. Dicitur

2: etiam Recrementum, Excrementa,

3: uel recrementa narium, Smarki y inſze

4: nieczyſtośći z noſá idące. Succerno, ſuc=

5: cernis, ſuccreui, ſuccretum, ſuccernere

6: idem quod excerno. Farinario cri=

7: bro ſuccernunt, Mącznym śitem pod=

8: śiewáyą / Pytluyą. Frondem putridam

9: a nucleis ſuccernito, Obierz yądrká

10: od Orzeſzin álbo liśćia nátęchłego.

11: Ceroſtrotum, pen. prod. picturæ genus

http://rcin.org.pl

12: Czworo gránne málowanie równie / ták

13: yáko zwykli Teſzarze ſtoły czinić / forem=

14: nie kładąc rozmáyitych farb drzewa ná

15: cztery gránie alias, Vermiculatum opus

16: dicitur, Iż ſie po nim promienie yákoby

17: robaczki álbo włoſy vkázuyą / Venit a

18: κερας cornu, & σρωτοα ſtratus.

19: Ceroma, ceromatis, neut. tert. Máść z

20: oleyku á z ziemie ktorym ſie zápáſnicy

21: zwykli náćierać / potym ſie też zwykli nie=

22: yákiem prochem poſypować / który Aphe zo=

23: wą. Dicitur etiam oleum ceratum.

24: Hinc Ceromatiſtes, Który tákowe zá=

25: páśniki nácierał.

26: Cerrus, cerri, fem. ſec. arboris ſpecies ex

27: glandinum genere, Czinerowe drze=

28: wo.

29: Cerrinus, adiectiuum, Vt, Cerrinus ca=

30: lix, Kubek z tego drzewá.

31: Cerreus, a, um, aliud adiectiuum. Vt,

32: Cerrea glans, Zołądź álbo orzech tego

33: drzewá.

34: Certo, certas, certare, certaui, neu. prim.

35: Wádzę ſie. Biyę ſie s kim/ Zákładam ſie /

36: álbo wetuyę ſie s kim o cokolwiek. Bello

37: certare, Walczić. Certare maledictis,

38: Báńki yeden drugiemu ſádzić á złorze=

39: czić. Certare benedictis, Wychwalać á

40: wysławiáć yeden drugiego. Pignore cer=

41: tare. Założyć ſie. Certare labore &

http://rcin.org.pl

42: uigilijs cum altero. Pracą/ pilnością á

43: vſtáwicznośćią kogo przewyſzſzić chcieć.

44: Certare cum aliquo pugnaciter de

45: aliqua re. Swárzić ſie o co s kim do ząb.

46: Certat Ægyptus cum feraciſsimis

47: terris, Krolewſtwo Aegypskie nie da ża=

48: dnemu páńſtwu naprzód vrodzáynośćią.

49: Certatur, imperſonale, Liuius. Inter

50: ordines certabatur.

51: Certamen huius certaminis, neut Bitwá

52: zwádá / Walczenie. Item, Zákład ó który

53: puſzczáyą zawód / álbo ſie gonią z koni.

54: Contencio & certamen, idem.

55: Certamen & Diſcrimen, idem.

kolumna: b

C ante E.

1: Eſt mihi tecum pro aris & focis cer=

2: tamen, Mam s tobą czinić á bić ſie.

3: Gladiatorium uitæ certamen ſubire

4: Sam á ſam ſie s kim potykáć z wywa=

5: biania ná rękę.

6: #Certamina ſacra, Cztery chwalne gry

7: w Greciey / de quibus in uerbo Ludo

8: Græci Agonas uocant, & Hieronica

9: qui in illis uictor exiſtit, Vide HE=

10: ROS.

11: ¶Certatio Verbale, Zwádzenie / Poty=

12: kánie. Iniqua certatio, Nie równe poty=

13: kánie. Non fuit mihi par certatio cū

14: illo, Nie byłem mu rowien. Inter pueros

http://rcin.org.pl

15: ſit honeſta certatio, Miedzi dziećmi

16: ma być poczćiwe ſpieránie y gránie bez

17: którey ſzkody.

18: Certator, Walecznik / Zwaydcá.

19: Certatim aduerbium, Yeden drugiego

20: vbiegáyąc / Vprzedzáyąc / Yeden drugie=

21: mu nie dáyąc naprzód. Certatim de ſa=

22: lute alicuius dicere. Yeden drugiego

23: vprzedzáyąc ku ſpráwowániu á wyprá=

24: wieniu cziyey rzeczy.

25: ¶Compoſita, Concerto, as, are, Po=

26: koſztować / Spierać ſie s kim. Concertare

27: cum hoſte, Wyyechać ná hárc s nie=

28: prziyacielmi.

29: Concertare cum aliquo Zá páſy yść

30: álbo ſie też wádźić s kim.

31: Concertare uerbis cum aliquo, Pod=

32: ſwárzić ſobie s kim. Concertatus par=

33: ticipium, Vt, Concertata res, Do=

34: brze słowy wywiedziona á zacna vcinio=

35: na rzecz.

36: Concertatio Verbale, Poſwarká Hadru

37: nek Diſputacia. Animorum concerta=

38: tio, uerborum concertatio, Próżne

39: nie pożytecznie á nie k rzeczne mówie=

40: nie.

41: #Concertatorius, adiectiuum, PO=

42: ſwarliwy popędliwy. Concertatorium

43: genus orationis, Popędliwa rzecz. De=

44: certo idem quod Concerto, quidam

http://rcin.org.pl

45: uolunt eſſe frequentatiuum a Decer=

46: no, Vide CERNO.

47: Certus, a, um, Pewny / Bezpieczny / Wiá=

48: domy. Incertus, Niepewny / niebezpiecz=

49: ny.

50: Certi amici, Pewni á wierni przyiacie=

51: le. Animus certus & cōfirmatus, Stá=

52: teczny / Stały á vtwierdzony vmysł. Cer=

53: tis de cauſsis, Dla pewnych á nie ládá=

54: yákich przyczin. Parum certæ fidei res

55: Nie owſzeki rzecz pewna.

Certo

strona: 50

kolumna: a

C ante E.

1: Certo nomine maleficij uocatus eſt

2: in iudicium, Dla pewnego vczinku złe=

3: go wezwan yeſt do ſądu. Certa oratio

4: Prawdziwa rzecz. Certo parte naſci,

5: id eſt, ex legitimo matrimonij tho=

6: ro, Certum eſt, Pewno yeſt / takem to

7: przed ſię wziął / tá tom ſie vdáł. Non

8: certum eſt mihi quid agam, Niewiem

9: co daley mam czinić. Si ita certum eſt

10: tibi, ut illuc tranſeas, Yeſliś to ták

11: przed ſię wziął. Certum alicui facere,

12: Vbezpieczić kogo. Itē, dać znać. Aliquid

13: certum habere, Zápewne co wiedzieć.

14: De Cœlio nihil certi habemus, O Cel

15: liuſie nic pewnego nie złyſzimy. Certum

http://rcin.org.pl

promittere, Vpewnić. Pro certo credi=

tur, Tak o tym poſpolićie dzierżą / zá

prawdę máyą. Hoc pro certo putaui=

mus. Zá pewneſmy to v ſiebie mieli. Fa=

cere certiorem, Dać komu znáć. Per

homines certos cognoui. Od pewnych

to ludźi wiem. Ad diem certam, Ná

pewny á náznáczony czás.

Certe, Aduerbium confirmantis, Ow=

ſzeki / Záprawdę Certe captus eſt, Owſze=

ki yęty yeſt miłością. Certe is eſt, Ba

wieręć ten yeſt. Certe enim ſcio. To

wiem zápewne. Certe ædepol ſcio, idē,

Certe tu qiudē pol multo hilarior, ſed

eſt ne ille noſter Parmeno. Certe ip=

ſus eſt. Owſzeki ten yeſt.

Certiſſo, certiſſas certus fio obſoletum.

Certo Aduerbium, ſimiliter affirmandi

quod etiam pro certo dicimus, Cic.

Quaſi certo futurum, Zá pewne króm

wątpienia. Item, Aduerbium confir=

mantis, Plaut. liberum ego te iuſsi a=

bire. certo, Ták yeſt. Hoc certo ſcio,

To wiem zápewne. Perij certo, certo

comperi, & c.

Ceruus, maſ. ſec. Yeleń.

Ceruinus, a, um, adiectiuum, Yeleni.

Ceruarius, a, um, idem.

Cerua, Lány. Item, Ceruus, Roſoſzka / Wi=

dełki.

http://rcin.org.pl

46: Ceruarius Lupus, animal ex Lupo &

47: Cerua, aut ceruo & lupa genitū & mi

48: ſtum, Ceruinus uir, Prouerb. Boyáźli=

49: wy mąż / nie ſmiáły który rad pierſcha. Cer

50: uus canes trahit, Prouerb. yelień pſy

51: łowi / quando præpoſterum aliquid

52: ſignificamus.

53: Ceruchus, penult. prod. Rogáty. Item

54: cornu antennæ, alijs cauea quæ in fa=

55: ſtigio nauigij ſuſtollitur effigie cor=

56: niculata.

kolumna: b

C ante E. 50

1: Ceruiſia, femin. prim. Piwo, alij Cereui=

2: ſiam dicere malunt.

3: Ceruix, huius ceruicis, fem. tert. Kręgi /

4: zaſobna część / Sziyá. Ceruici impone=

5: re, id eſt, quaſi iugum ſeruitutis in=

6: iungere, Na ſziyę włożić / to yeſt / zniewo=

7: lić. Magna ceruice homo, Mocny á

8: ſmiáły. In ceruicibus bellum, pro in

9: uicino, Tudzieſz zá páſem / przed drzwia=

10: mi. A ceruicibus depellere hoſtem,

11: Odyąć ſie nieprziyacielowi.

12: Ceruis, uitis, Pieniek od którego ſie lato=

13: roſli puſzczáyą.

14: Ceruicoſus, a, um, Twárdościáſty / Ocięt=

15: ny. Twárdouſty / Niepowolny / Nieskłon=

16: ny.

17: Ceruicale, uel ceruical, Zagłowek / Podſtu

http://rcin.org.pl

ká zagłówczána.

Ceruicula diminutiuū, a ceruix, Krąſzki

Ceruicari in Eccleſiaſtico legitur, ꝑp

perfractum eſſe.

Ceruſſa, fem. prim. Bleywás / którym też

złotnicy ſrebro przyprawuyą z Ołowu y

octu to czinią.

Ceruſſatus, a, um, adiectiuum, Vt, Ce=

ruſſata meretrix, Bleywáſem vpiękrzo=

na.

Ceryx, Latine præco, uel caduceator.

Ceſpes, Vide CAESPES.

Ceſticillus. Ryneczká nieyáka z chuſt vczi /

miona którą niewiáſty ná głowę kładą /

gdy co na głowie noſzą / yakoſz to w Nie=

mieckiey ſtronie około Noręmberku / Straſ

burku / y we wſziſtkiey Swaycerskiey ziemi

niewiáſty obyczay máyą / że wſziſtko y do

miáſtá y z miáſtá ná głowie noſzą / y wody

od rury / y wſziſtko co potrzebá yeſt muſzą

ná głowie nośić.

Ceſtron, Herba Bethonica, Bukwicá.

Ceſtrum, pro inſtrumento quo cauatur

ebur, Vide AESTRVM.

Ceſtus, maſc. ſec. huius ceſti, ſine diph=

tōgo, Pás á opáſanie / álbo Vpominek mi=

łośći. Item ceſtus, Wſzelákie opáſánie

álbo Obwiąsło / Związánie.

¶Inde inceſtum huius inceſti, gen.

neut. uel Inceſtus, huius inceſtus, ge.

http://rcin.org.pl

48: maſc. Nieczyſtość / Zákazáne á nieſzłuſzne

49: małzeńſtwo miedzi krewnémi ſobie per=

50: ſonami álbo ślubem czyſtośći obowiązánemi

51: albo też inſze złączenie á krwie zgwał=

52: cenie.

53: ¶Inde Adiectiuum. Inceſtus, a, um,

54: Vt, Inceſta ueſtalis, Sromotna Mniſzká

55: Inceſto flagitio polluere ſeſe. Nierzą=

56: dną á zákázáną miłością ſie zeſmromośić.

I a Inde

strona: 50v

kolumna: a

C ante E.

1: Inde diminutiuum Ceſticulus, de quo

2: ſupra Inceſtuoſus pro Inceſto, Calep.

3: nullo authore.

4: #Inceſte aduerbium, Nierządnie / Nie

5: godnie / Sromotnie. Vt, Inceſte nubere

6: Zyąć ſie w zákázánym małżeńſtwie.

7: #Inceſto, as, are, Swą wolą á kureſtwo

8: płodźić s zakazánémi niewiáſtámi.

9: Cætra, cætræ, gen. fem. Tárćiczká Hi=

10: ſpańska. Cetris utebantur etiam Gal=

11: li, Inde adiectiuum, Certatus, a, um.

12: ut, Certati milites, Páweźnicy / Vel qui

13: Cetra utuntur.

14: Certe obſoletum pro dicite & date.

15: Cetus, ceti, gen. maſc. in plurali ge. neu.

16: Wſzęliákie ryby wielkie w morzu / Wiel=

17: goryb pluraliter Cete, Vergil. Cete im=

http://rcin.org.pl

18: mania.

19: Cetarij, Rybikwi którzi wielkiemi rybámi tri

20: buyą.

21: Cetarius, a, um, adiectiuum. Vt, Ceta=

22: rij fines ubi capiuntur Cete.

23: Ceterariæ, ceterariatum, Mieiſce bliskie

24: morzá ná którym ryby naſaláyą.

25: Ceu Aduerbium ſimilitudinis, magis

26: eſt Poetarum quam Oratorū, Yáko=

27: by / Równie ták / argumento animaliū

28: quæ ſemper de foſſa uiuūt ceu Talpę

29: Równie ták yáko kretowi.

30: Ceua ceuæ, uaccæ genus humilis ſta=

31: turæ lactis abundans.

32: Ceuere, clunes motitare & obſcœno ta=

33: li motu blandiri.

C ante H.

34: Chære Græce, Latine ſalue, Bądź zdrów

35: Pozdrowión.

36: Chærephilon herbæ genus, Korbowe

37: ziele.

38: Chalame ciuitas Perſidis.

39: Chalaſis, tunicæ genus laxe.

40: Chalaſtra, Vrbs ad Tremeum ſinum

41: Chalaſias gemma.

42: Chalaza, Vide GRANDO.

43: Chalcantum, Atramenti genus a ſimili=

44: tudine æris ſic dictum, Nieyákie czir=

45: nidło Witriol zwáne.

46: Chalcedon, penul, prod uel Chalcedo=

http://rcin.org.pl

47: nia, gen. fem. Miaſto w Aziey iuxta

48: Boſphorum Thracium, za Conſtanti=

49: nopolem.

50: Chalceos, Rodzay nieyáki oſtu.

51: Chalcetum ſpecies herbæ.

52: Chalceus, a, um, adiectiuum, id eſt, æ=

53: reus, Miedziány.

kolumna: b

C ante H.

1: Chalcidica, Nieyáka kretá / & ſerpentis

2: ſpecies, & Chalcidium genus ædifi=

3: cij, Feſtus.

4: Chalcidix uel Chalcidis, genus lacer=

5: tæ, Yáſzczorká nieyáka.

6: Chalcis, chalcidis, fem. tert. Główne miá=

7: ſto w Eubœy / nunc Nigropont zo=

8: wą.

9: Chalcidocus, a, um, Yeden z támtąd.

10: Chalcis etiam eſt genus piſcis.

11: Chalcites gemma ærei coloris.

12: Chalcitis, huius Chalcitis, gen, fem. Ka=

13: miéń miedziány z którego Kupr y miedź

14: czinią.

15: Chalcophonos ſpecies gemmæ.

16: Calcoſmatagdos ſpecies gemmæ.

17: Chalcus genus numiſmatis quod de=

18: nariolum ualebat.

19: Chaldæa, Aſiæ minoris Regio, ge. fec.

20: in qua ciuitas Babylon, & Chaldeus

21: genethliacus, Wieſzczi práktikarz.

http://rcin.org.pl

22: Chaleſtra, Vrbs Theſſaliæ.

23: Chalybes, Populi Ponti, Którzi ſie Kruſz /

24: cámi żywią.

25: Chalybs, chalybis, maſ. ter. Genus ferri

26: duriſsimi, Stal.

27: Chalcographus, maſ. ſec. Drukarz / który

28: Xięgy tłoczy / á wybiyá álbo drukuye.

29: Chacographia, Nauká drukowánia

30: Xiąg.

31: Chamæciſſus, gen. meſc. genus eſt he=

32: dere, Złota náć która ſie po ziemi kładzie

33: nie rośćie w zgórę. χαμαι infimum &

34: κουσσος hedera.

35: Chamæcypariſſus, gen. maſ. Cipres / ziele

36: álbo kwiat Cipreſowy.

37: Nam Cypariſſus eſt ipſa arbor,

38: Drzewo ſamo Cipreſſowe.

39: Chamedaphne, chamedaphnes, herba

40: Powiąs / Powiąsło.

41: Chamælea, herba quæ ſimilitudinem

42: foliorum oleæ habet.

43: Chamæleon, chamæleontis, quali par=

44: uus Leo. Zwierzę Indiiskie które bárzo

45: prętko fárby odmienić może. Vnde de ho=

46: mine inconſtante aut uerſipelle dicitur

47: Chamæleonte mutabilior.

48: Chamæleon chamæleonis, eſt etiam

49: genns herbæ, id eſt, Chamilla.

50: Chamælence, chamelences, Herba.

51: Chamæmirſynæ, fem. tert. Herba, Ziele

http://rcin.org.pl

52: z którym we włoſzech miotły czinią.

53: Chamepitys Herba.

54: Chamærepes, arbor ex ſpecie Dacty=

55: lorum, Calep.

Chamætere,

strona: 51

kolumna: a

C ante H.

1: Chamætere, id eſt, pediſſequę, Calep.

2: Chamæmilum, neu, ſ, uel Chamæmelū

3: Herba, Rumienek.

4: Chamedrys, gen. fem.

5: Chamæzeleon herba, quę latine quinq;

6: folium dicitur.

7: Chaoma, gen. fem. montana pars Epiri

8: Inde Chaones & Chaonius ex Chao

9: nia. Chaonides dicti ſunt lupi cerua=

10: rij, Calep.

11: Chaos, gen. neut. indeclinahile, Zámieſzá=

12: nie wſziſtkich rzeczi weſpołek / z kąd Ele=

13: mentá á żywioły y ynſze wſziſtkie rzeczi po=

14: cząték ſwoy máyą / yáko poetowie o tym

15: piſzą.

16: Chara, charæ Genus radicis.

17: Characatus, a, um, adiectiuum. Vt, CHa

18: racatæ uineæ, Winnice tyczámi ná=

19: tykáne.

20: Characias, huius, characiæ, Genus her

21: bæ, Wilcze mléko. Characiam etiam

22: uocant arudinem craſsiorem, fir=

http://rcin.org.pl

23: mioremqȝ.

24: Character, huius characteris, maſc. tert.

25: Latine ſignum, Cech / Znák.

26: #Vnde, Literæ dicuntur characteres

27: pen. longa.

28: Character etiam genus & figura dicendi

29: id eſt ſtylus.

30: Characteriſmos, deſignatio alicuius

31: per Periphraſin, Vt, Caluus Nero,

32: pro Domiciano.

33: Charadrius auis maritima & magna.

34: Charientiſsimus, maſ. ſe. Wdzięczność wy

35: mowy / Alias, figura qua dura dictu gra

36: tius porferuntur, Vt, cum pro mere=

37: trice & ſcorto dico inhoneſtā & in=

38: pudicam matronam.

39: Chariſta, plur, numeri tantum, ge. neu.

40: Swięto niektóre / ná które ſie prziyaciel=

41: ſtwo weſpołek zyeźdźiło dáry á vpominká=

42: mi ſie podarzáyąc.

43: Charis Græce, Latine gratia, donum

44: munus diciut.

45: Chariſma, atis, idem.

46: Charites, gen. fem. Latine Graciæ, Bo=

47: ginie wdzięczności / łaski y záchowániá.

48: Sunt autem tres Aglaia,Thalia, Eu=

49: phroſyne uel Paſithea.

50: Chariophylum herba, neu ſe. Goźdźiki.

51: Charon, charontis portitor inferorum

52: antiquis creditus, Wrótny á przewożnik

http://rcin.org.pl

53: piekielny / który duſze przes piekielną rzekę

54: przewodźi.

55: Charta, tæ, fem. prim. Pápir / Kártá.

56: Charta pro libro.

kolumna: b

C ante H. 51

1: Chartæ codicis, Kárty w Xięgách.

2: Charta uirgo, Práwa pánná / która yeſzcze

3: nie rodźiła.

4: Chartæ luſoriæ, Kárty któremi graváyą.

5: Chartula diminutiuum, Pápirek.

6: Chartularius, Pápirnik.

7: Chartaceus, a, um, Papirowy.

8: Chartarius, a, um, idem.

9: Chartaria officina, Pápirowy młyn.

10: Chartophylacium, Mieyſce gdzie ſuſzą

11: pápir / álbo skrziniá w ktorey pápir cho=

12: wáyą / też sklep álbo mieyſce ná którym

13: Prziwileye álbo poſpolite Xięgy chowa=

14: yą.

15: Chartophylax, Ten któremu Xięgi á

16: Prziwileyá zwierzano.

17: Charus, a, um, Miły / Láſzkáwy.

18: #Chariſsimus & amiciſsimus, Bár=

19: zo miły á łáskáwy. Amare & charum

20: habere, Być ná kogo łáskaw. Sibi quiſqꝫ

21: charus eſt.

22: Charitas huius charitatis. Miłość / Láská

23: ſerdeczna chuć. Hominum charitas &

24: amicitia gratuita eſſe debet. Omnes

http://rcin.org.pl

25: omnium charitates patria una com=

26: plexa eſt.

27: Charybdis, gen. fem. Locus maris pe=

28: riculoſus inter Calabriam & Ciciliā.

29: Welm morski ná którym ſie łodzie roz=

30: biyáyą. Poetæ fabulantur rapaciſsi=

31: mam mulierem, in n=hoc monſtrum

32: fuiſſe conuerſam, Accipitur etiam pro

33: Voragine. Przepáść. Cum ſit accu=

34: tiſsima rupis aut petra, ad quā prę=

35: ter nauigantes impelluntur, Poetæ

36: monſtrum eſſe dicunt, ſuperne Ca=

37: nem inferne fœminam, Vnde Pro=

38: uerbium, Euitata Charybdi in Scyl=

39: lam incidi, Vciekłem ze dzdzu pod ryn=

40: nę. Item, Inter Calabriam & Siciliam

41: nauigare, Być między dwiemá niebeſ=

42: pieczność́iámi. Charybdis bonorum,

43: Cicer Pożercá wſzelkych dóbr.

44: Chaſma, atis, neut. tert. Wielka skáłá ál=

45: bo roſtąpienie ziemie. Latine, labes agri

46: Vel, Hiatus terræ dicitur, cum uide=

47: licet, ager repente terræ motu ſub=

48: ſidet.

49: Chaſmaticus, terræ motus, Poruſzenie ál=

50: bo roſtąpienie ziemie.

51: Chaſma etiam dicitur, Skáłá ná niebie

52: gdy ſie zda yákoby ſie niebo otwarzá=

53: ło.

54: Chelæ, gener. fem. penult. product. O=

http://rcin.org.pl

55: skrzele á rámionká v ráków y niedz=

56: wiadków.

I 3 Chelone

strona: 51v

kolumna: a

C ante H.

1: Chelone, fem. ter. pen. prod. Zółw / Che=

2: lonophagi, Zółwye y ślimaki yedzący.

3: Chelidonium ſiue chelidonia herba,

4: Yáskółcze ziele. Græcis χελιδῶϱ, Lati=

5: ni eſt Hirundo, Item, Nomen gem=

6: mæ, chelidonij, Yáskółcze Kámie=

7: nie.

8: Chelonitis, Gemma eſt.

9: Chelonium, neut. ſec. Skorupá żółwiowa

10: álbo ſlimakowa / integumentum teſtu=

11: dinis.

12: Chelonium etiam uel chelonia, Naczinie

13: nieyákie / którym nieco cięſzkiego podnoſzą /

14: Kóło / Báran / álbo Szlifa / też wałki które=

15: mu wielkie faſy z piwnic wyciągáyą. Et,

16: Sucula, Rigle któremi wálków popy=

17: cháyą.

18: Chelidrus, Rodzay nieyáki węzów.

19: Chelys, fem. tert. Latine teſtudo, Zółw.

20: Item, Inſtrumentum muſicum, Lutniá

21: Inde Chelius, Lutniſtá.

22: Chenoboſcium, neut, ſec. Gęſie páſtwi=

23: sko.

24: Chenotrophium, Gęsy chlew.

http://rcin.org.pl

Chenomychon, neut. ſec. Herba ad cu=
ius aſpectum expaueſcunt anſe=
res.
Cheniſcus, maſc. ſec. Pars proræ a qua
dependent anchoræ, Pirwa część ło=
dźi v którey kotfice wieſzáyą.
Cheranides, Genus lapidis præcioſi.
Chernites, Lapis Ebori ſimilis.
Cherroneſus, uel Cherſoneſus, id eſt,
inſula per excellentiam ponitur pro
Peloponeſo, Mieyſce álbo wyſpá ze
wſząd wodą obeſzła χε᾽ρ῾ρος enim &
χερσος Græcis eſt terra, & νησος
inſula dicitur.
Cherſos, Terra inculta, Płonna zie=
miá.
Cherſydros, Serpens qui tam in terra
quam in aquis moratur.
Cheruſci, gen. maſc. Lud w niemieckiey
ziemi / gdzie teras ſą Saxones álbo Sá=
ſowie y Turingowie przi rzece Albis.
Chibis, Herba, alias Scortana, cc.
Chidnei, Populi circa Pontum.
Chiliarchus, maſ. ſec. Qui præſtat mille
militibus, Rotmiſtrz / álbo Hetmán
máyąc pod ſobą tyſiąc zołnierzów / apud
Latinos Tribunus eſt.
Chilias, adis, fem. ter. Liczbá w którey ſie
tyſiąc zámyka.
Chilo, Ktory wielkie wárgi ma / Gębá / Pu=

http://rcin.org.pl

55: cek yáko niektórzy zową.

56: Chilorus, Macedoniæ fluuius.

kolumna: b

C ante H.

1: Chimera, fem. prim. Kozá / mons Liciæ

2: & Poetæ fingunt moſtrum eſſe tria

3: capita habens, nempe Leonis, Caprę

4: & Draconis. Alij dicunt eſſe, Pectore

5: Leonis, Ventre Caprę, Cruribus ſer=

6: pentinis, flammam ſpirans & euo=

7: mens.

8: Chimerij, Populi Aſiæ, Amaſonibus

9: proximi &. quicunqꝫ præfrigia lo=

10: ca habitant.

11: Chimaſtrum, neut. ſec. Odzienie którego

12: żymie vżywáyą / Szubá.

13: Chimus, Alimentum confectum, ſed

14: nondum in ſanguinem conuerſum.

15: Chios, Inſula in Ægæo mari, olim Æ=

16: tolia dicta.

17: Chius, a, um, Adiectiuum, Yeden z tám=

18: tąd.

19: Chiragra, Latine, dolor manuum, Bo=

20: leść w ręku / χειρ enim manus ᾽αγρια dolor

21: & cruciatus dicitur.

22: Chirodota, gen. fem. pen. prod. Veſtis

23: habens manicas uſqꝫ ad digitos, Su=

24: knia s rękawy. Manuleata ueſtis La=

25: tine,

26: Chirographum, neut. ſe. uel Chirogra=

http://rcin.org.pl

phus, maſc. Własną ręką nápiſány liſt /

Schuldtbrieff / Handtſchrifft niektórzy zo=

wą / z niemieckiego yęzyká wzięte słowá=

ut, Chirographū imitari, Cziyey ręki w

piſániu náſládować. Suo Chirographo

miſit mihi literas. Swą własną ręką

nápiſány liſt.

Chirographarius creditor, Który zá

ſwoye długi tylko cedułki ma.

Chiromantia, fem. prim. Diuinatio ex

manuum inſpectione, Wieſzczbá / álbo

práktikowánie z liniy ręcznych.

Chironia, Genus uitis,

Cheron, gen. maſ. Nomen medici præ=

ſtantis, fuit auem Cētaurus & Achil=

lis magiſter.

Chironium, Vlcus, Vide CACOETES.

#Item Cheron, idem quod ſagitta=

rius, Signū cœleſte apud Poetas, Hic

enim Cheron medicus dicitur eſſe, ob

eximiam probitatem, relatus eſſe in

Aſtra.

Cheronomus, maſc. ſec. pen. prod. Ten

który rękomá vczi krágáncować / álbo ku=

glować. Latine Geſticulator, Kuglarz.

Vnde Chironomia, Pleśny taniec.

Item Chironomia, Náuká á miſterſtwo

krágáncowánia / álbo kuglowánia / Też

słuſzne á vczćywe obyczáye / których orato=

http://rcin.org.pl

strona: 52

kolumna: a

C ante H.

rowie vczą / yáko ſie ći máyą ſpráwować

s ruſzániem ręki kiedy co mowią álbo kazą

Chironomon, ontis, idem quod chiro=

nomos.

Chειroteca, fem. prim. Rękáwicá.

Chειrurgus, maſc. ſec. Bárwierz / Lekarz

który rany goyi.

Chειrurgia, Náuká leczenia ran / álbo też

wrzodów zwierzchnich.

Chειrurgicus, Idem quod Chειrurgus.

Chius, Genus carbunculi.

Chlæna & læna, fem. prim. Zwierzchnia

ſuknia / Płaſzcz.

Chlamys, dis, Yezdecka ſzatá krótká yáko

karwatká álbo ſtradeyeta v nas. Paluda=

mentum, idem.

Chlamidatus, a, um, W tákie odzienie

obleczony.

Chlamydula dimin. Kárwateczká.

Chlorion, Ptak nieyaki wſziſtek ziełony /

ták wielki yáko Sinogárdlicá.

Chloris, Nympha florum habens po=

teſtatem.

Chlorites, Gemma.

Choa, fem. prim. id eſt, Chus. Nomen

eſt menſuræ uel, ubi reponuntur

libamina.

http://rcin.org.pl

28: Chenix, icis, fem. tert. Nomen menſuræ

29: apud Græcos, duos ſextarios conti=

30: nens, Miárá winna / około dwa kwart

31: trzymáyąc / á ták wielki był dzienny obrok

32: sług v Greków. Inde, Pythagoricum

33: ſymbolum, Chœnici ne inſideas, Nie

34: bądz leśny / Samopaśny á prożnuyący.

35: Chœlogryllus, Pro caniculo in Biblijs

36: legitur

37: Chola, Smaragdi genus.

38: Cholera, æ, fem, prim. Zółtość yákoby żołć

39: około ſerca leżąca / niemoc yeſt / gdy yeden

40: wiele zołtość á zieloności yákoby żábiego

41: zkrzeku zwroći.

42: Cholericus, a, um, Który wiele w ſobie ma

43: takowey żołtości y zieloności.

44: Cholerica tormina, Gryzienie w zółądku /

45: od żołtości á zieleni przychodzące.

46: Choliambus, Verſus claudicans. Nie zu

47: pełny wierſz / yákoby chramiący ná końcu.

48: Alias Scazon.

49: Choma, atis, neut. tert. Ganek / álbo yáka

50: wyniosłość á podnieſienie od ziemie.

51: Chorannei, Genus hominum ſylueſtræ

52: Perſidum.

53: Chorda, æ, f. pri. Struná / Sznur. Fides.

54: Chordapſon, Morbus tenuioris inteſti=

55: ni, Ileos uulgo / Iliaca paſsio, Gryzie=

kolumna: b

http://rcin.org.pl

nie á teskność ná wąpiu / kłocie w żywocie

Chordi, Agni qui poſt tempusnaſcū=

tur, Poſlednie yágniętá.

Chorus maſc. ſe. Chor á zeście y zgromá=

dzenie ſpiewáków / bieſiádników / Taneczni=

ków / y ynſzich którzy dobrey myſli nie

káżą.

Chorea, penult. indiferente, Taniec.

Choraules huius læ, uel lis, Vel Cho=

raula, læ. Gracz / skrzipek. Bębennica / álbo

ynſzi Muſik ku táńcowi gráyąc.

Choragus, Który rey wodźi / Też / który

koſztunek czini / á pieniądze wydáye ná

taneczne y ynſzych gier rzeczi.

Choragium, Tanecznicá / álbo ynſze miei=

ſce / ná którym gry / álbo tańce ſprawuyą.

Choriambus, maſc. ſec. Pes ex prima &

ultima, productis medijs breuibus,

notatur ſic - u u -

Chorius uel Choreus, maſc. ſec. Pes,

alias Trocheus, habens unam lon=

gam & alteram breuem ſyllabam,

notatur hoc modo - u

Chorobates, tæ, Sznur którym proſtuyą

drzewo cieſle,

Chors, tis, fem. ter. Podworze / Ganek / ná

którym ſie kury paſą.

Chortalis, le, Co k temu mieyſcu należy. Vt

Chortalis gallina, Dworna kokoſz.

Chranaen, Inſula adiacens, Sunio At=

http://rcin.org.pl

ticæ promontorio, Calep.

Chria, fem, prim. Poſpolita przepowieść /

która w obyczay poſpolity weſzłá. Alias

commemoratio alicuius dicti uel fa=

cti, celerem habens demonſtrationē.

Vt, Virtutum radices amaræ, fructus

uero dulces.

Chrombus, Genus piſcis.

Chromis, Piſcis nidificans in aquis.

Chriſtus, Græce, gen. maſc. Latine Vn=

ctus, Pomázániec. Hebraice Meſſias a

uerbo Moſchah, id eſt, Vngo.

Chriſis, Latine Vnctio, Pomázánie.

Chriſma, Vnguentū, Máść. Inde, Chri=

ſtianus, a, um, Pomázány. Ideo autem

nos unxit, quia nos luctatores & bel=

latores eſſe uoluit, cum Diabolo ſci=

licet, Carne, Sanguine, & Mundo.

Chroniaticus. Qui nulla uerecundia co

lorem mutat.

Chronia, id eſt, Saturnalia.

Chronos, maſc ſecund. Latine tempus,

Czás.

Chronica, orum plurale tautum, Kro=

niká / to yeſt Xięgi dzieyów przesłych lat.

Annales, Latine, Vide ſupra.

strona: 52v

kolumna: a

C ante H.

http://rcin.org.pl

Chronicus, a, um, Adiectiuū, Vt, Chro=
nici libri, Xięgi dzieyów á pámiątká lat
przeſzłych.
Synchronus, Rowiennik / yednych lat. La
tine coetaneus, uel contemporaneus.
#Synchroni, pe. prod. Którzy yedne=
go czaſu żyli.
Chryſa, Ciuitas Phrygiæ, Inſula Indiæ
& fluuius agri Siracuſani.
Chryſalis, Genus uermis.
Chryſendeta, pen. cor. Kuflik álbo ynſze
naczinie ze złotemi / álbo pozłoćiſtemi
obrączkámi / álbo łańczuſzkámi.
Chryſippea, Herba Plinio authore.
Chruſites, Gemma eſt.
Chryſitis, hius itiu, Złota piáná.
Chryſoberillos, Gemma eſt.
Chryſos, gen. maſc. Latine, Aurum,
Złoto. Vnde multa compoſita, Chry=
ſoceras Auricornu, Złote rogi / MIáſto
nie dáleko od Konſtántinopolá.
Chryſocolla, Złota piábá / álbo gliná złota
Chryſolithꝰ. Lapis præcioſus aureo ni=
tore transfluens, Perłá tego ymienia.
Chryſomelum, pen. long. Pomoráńcza
Armeniacum.
Chryſoſtomus, Złotouſty.
Chryſocomus, Złotowłośyſty.
Chryſocome, es, Herba, Alias, Chry=
ſantemon uocata.

http://rcin.org.pl

31: Chryſolampis, Genus lapidis.

32: Chryſon, Genus piſcis.

33: Chryſopaſſus, Genus lapidis.

34: Chus, idem quod Congius, qui ſexies

35: capit ſextarium, Burdeus uero ſic.

36: Chus ſiue Choa, Faská álbo naczinie

37: ku czerpániu / Wiádro / Też Miárá oko=

38: ło dwu gárncu winá mniey álbo więcey.

39: Chytra, fem. prim. Latine Olla, Gárniec.

40: Vnde Chytrapus, odis, Gárniec o

41: trzech nogách.

42: Chutra, Ognisko.

43: Chytus, Cizici portus.

C ante I.

44: Cibus, maſ. ſec. Potráwá / Pokarm / Kar=

45: mia.

46: Cibarium, idem Vt, Cibum capere cū

47: aliquo, Yeść s kim. Cibum dedu=

48: cere, Vyąć obroku / Podnieść komu korit=

49: ká / yáko w przepowieśći bywa mówiono.

50: Cibo ſuo ſeruire, O ſwych obrokách

51: czuć.

52: Cibo, as, are, Karmię.

kolumna: b

C ante I.

1: Cibarius, a, um, Potráwny / To co ku po=

2: tráwie należy.

3: Cibarius panis, Czeládny / álbo / obrocz=

4: ny chléb.

5: Cibaria cereuiſia, Obroczne á pod=

http://rcin.org.pl

6: leyſze piwo.

7: Cibarius homo, Proſty człowiek.

8: Vua cibaria, Yágogá dobra ku ye=

9: dzeniu.

10: Cibatus huius cibatus, Karmia / Gná=

11: rowánie. Vt, Cibatu longorie ſuſten=

12: tare ſues, Yeſzcze dłużey á dáley kármić

13: wieprze.

14: Cibalis, & hoc le, idem quod Cibatus

15: ſed obſoletum.

16: Ciborium ſiue cibocium, Genus po=

17: morum Alexandrinorum.

18: Cicada, æ, f p. pen. prod. Swiercz polny /

19: też Szárańczá.

20: Cicatrix, icis, f. ter, Blyzná / Dęga. Szram

21: Známię gdzie byłá ráná. Vt, Ne refrica=

22: re iam obductam Reipub. cicatricem

23: uiderem, Abych záſię z nowu neiznawiał

24: rány á vpadku rzeczy poſpolitey.

25: Cicatrico, as, are, Zránić kogo / álbo dęgá=

26: mi nácechować.

27: Cicatricoſus, a, um, Pełny blizn / álbo dęg/

28: Szrámowáty.

29: Ciceum, Dicebant antiqui membranā

30: tenuem, quæ eſt in malo punico di=

31: ſcrimen. Feſtus

32: Cicer, eris, neu. ter. Tátárká / Griká niekto=

33: rzi zową.

34: Cicercula, diminutiuum quaſi minutū

35: Cicer.

http://rcin.org.pl

36: Cicerculum, in neutro genere, Nieyáka

37: ziemia z którey fárbę áni żółtą / áni czér=

38: woną czinią / ále ſrzednią áłbo mie=

39: nioną.

40: Cicerbita, fem. prim. Záyęcze ziele.

41: Cichorea, & Chichoreum herba, Ciko=

42: rea niektórzi zową / yezyczek gęśy / Podroż=

43: nik właſniey.

44: Cici, herba, alio nomine Ricinus dicta,

45: Calep.

46: Cicina, Auis nocturna, Calep.

47: Cicindela, f. p. Alias Nitedula, Nocna

48: muchá / ſwiéći ſie w nocy á lata około ogniá

49: około ſwiéce. Vnde accipitur, pro pen=

50: ſili lychno, Miáſto lámpy álbo kágáńca

51: w którym ogień przes cáłą noc chowáyą

52: w oleyu. Lampyris græce.

53: Cicinia, Parua & gracilis ſerpēs in Italia.

54: Ciclinus, id eſt, cicculator, Okrężácz.

55: Calep.

56: Cicones, Populi Thraciæ.

strona: 53

kolumna: a

C ante I.

1: Ciconia, fem. prim. auis, Bocian / Item

2: Ciconia genus menſuræ apud Co=

3: lumellam.

4: Cicuno, Membrana tenuis malorū pu=

5: nicorum, Calep.

http://rcin.org.pl

6: Cicur, uris, omn. tert, pen. prod. Swoy=

7: ski / Niepłochi / Okrocóny / Ogłaskány. Vt

8: Cicur ingenium. Wdzięczne / Láskáwe á

9: miłe przyrodzenie.

10: Cicuro, as, pe. prod. are, Vnośić / Ogłá=

11: skáć. Vt, Cicurare accipitrem, Vnoſić

12: yáſtrzębá. Cicurare dorcam, Ogłáskáć

13: Sárnę.

14: Cicuta huius cicutæ, fem. prim. penult.

15: product, Herba uenenoſa, Swinia

16: weſz / quam Socrates bibit Athenis,

17: contra hoc uenenum præſtantiſsi=

18: mum eſt remedium, hauſtus uini,

19: Metaph. Cicuta pro Canna uel fiſtula

20: Miáſto rury.

21: Cidaris, fem. tert. Czapká / proprie re=

22: gum Perſarum, Thurecki kiwiór.

23: Cieo, es, iui, tum ere, Teſtibus, Diome=

24: de & Phoca. Item, Cio, cis, a Cieo

25: priorem corripit. Hinc Frequentatiua

26: Excito, Concito, Recito.

27: Citum a Cio producit. Vnde Acci=

28: tus & Excitus, pen, prod Compoſi=

29: ta uero utriuſqꝫ, ſemper ſunt quartæ

30: coniugationis. Vt, Accio, Concio,

31: Excio, Diomedes, Accieo per ſecun=

32: dam etiam dicendum credit, Poruſzam

33: Záwoława, / Poduſzczam / Podpomagam.

34: Ciere gemitus & lachrymas, Rozrzew

35: nić. Ciere turbas, bellum, prælium,

http://rcin.org.pl

36: pugnam, Zwádę zácząć. Ciere aluum

37: Wypróżnić żołądek. Ciere aliquem,

38: Rozyątrzić / Rozgniewáć kogo. Vrinam

39: ciet, uel cit hæc herba, Poruſza mokrzu

40: álbo wody to ziele.

41: Cietur, Cicero. Id motu cietur

42: interiore & ſuo, Cziągnie ſie we

43: wnątrz.

44: Ciens, Participium, Liuius, Prælium

45: ciens ipſe, Bitwę nárządzáyąc.

46: Citus, Participium, Prouocatus, Záwo=

47: łány / Poruſzony.

48: Citus, a, um, Adiectiuum, Celer, a ci=

49: tando dicitur, quaſi citatus, Poſpieſzny /

50: Prętki / Ochotny. Vt, Inceſſus citus.

51: Prętki chód. Citus ad ſcribendū, Pręt=

52: ku ku piſániu.

53: Cito, Aduerbiuw, Prętko / Skokiem /

54: Ochotnie. Vt, Cito & curſim aliquid

55: agete, W dochwátki co ſpráwowáć.

kolumna: b

C ante I. 53

1: Tam cito, Ták prętko. Non cito di=

2: xerim, Nie ták łátwie wymowię.

3: Citius, Rychley / Prętcey. Vt, Citius

4: dicto, Pirwey niżli wyrzekł.

5: Citiſsime, Nayprętcey / Skokiem s

6: trzaskiem.

7: Cito, as, are, Frequentatiuum, Wżywam

8: Pozywam, Vt, Citare ſenatum in fo=

http://rcin.org.pl

rum, Zgromádźić rádne pány. Citare a=

liquos per nomina, Swym ymieniem

każdego wezwáć.

Citare teſtes alicuius rei, Dáć ſwiátki

ná którą rzecz.

Authores citare, Przywieść piſmo vczo=

nych ludźi.

Citacio, Pozwánie / Pozew. Eſt enim

Cito, citas, citare, Iudiciale uer=

bum.

Citatus, Participium. Vt, Citato ualere

equo & citato gradu. Prętko á sko=

kiem pochádzáć.

Citatus, nomen ex Participio pro ce=

leri, Prętki. Vt, Rhenus citatus fertur,

Prętko płinie Rhen. Item, Citatus, Po=

zwány.

Citatim, Aduerb. id eſt, celeriter, Prętko

Ochotnie / Biegiem.

¶Compoſita, Concito, as, are, Po=

duſzczam / Poduſzczuwam / Poruſzam.

Excito. as, pen. cor. are, Zbudzam / Po=

ruſzám. Vt, Aliquem ad uirtutem ex=

citare, Nápominác álbo mieć ku cnocie

kogo.

Excitare ſomno, Zbudźić. Animos ex=

citare ad letitiam, Kázáć dobréy myſli

być.

Excitare ceſpites dicitur ſus, Rić zie=

mię / álbo darn. Studia literarum & phi=

http://rcin.org.pl

39: loſophiæ excitare, W nieść náuki. Ri=

40: ſum excitare. Záſmieſzić. Excitare ignē

41: Skrześić ogień. Tragediam excitare

42: aliquam, Yákie zámieſzánie vczinić. W=

43: znowić co tákowego.

44: #Excitari Paſsiuum, Być zbudzón / Po

45: duſzczon. Vt, Excitari præmijs & pro=

46: miſsis, Być nákłonión obietnicámi.

47: #Excitatus, Nomen ex Participio,

48: Zbudzony / Poruſzony / Ochotny. Excita=

49: tiſsimus odor, Oſtra á mocna woniá.

50: ¶ Excitare, Aduerbium, Ochotnie / O=

51: kazále.

52: Incito, as, are, Poduſzczam / Podſzczuwám

53: Vt, Ad ſcribendum inuitare, Dodáć

54: ſmiáłośći ku piſániu. Incitat auiditatem

55: hæc herba, Dodawa chući ku yedze=

56: niu.

#Incitatus,

strona: 53v

kolumna: a

C ante I.

1: #Incitatus, Participium ſiue nomen

2: ex Participio, Poduſzczony. zyątrzony.

3: Incitato equo ſeſe hoſtibus obtulit,

4: Rozbodwſzi koniá potkał ſie s nieprziya=

5: cielmi.

6: ¶Incitatio, huius onis, Prętkość / ochot

7: ność.

8: ¶Incitate, Aduerbium, Prętko / Ochot=

http://rcin.org.pl

nie.

#Incitamentum, huius, enti, Poduſz=

czenie.

#Incitabulum, li, idem.

#Recito, as, are, pen cor. Głoſem á

przeſtwornie czitam. Literas recitare,

Cćyć liſt. Recita ex literis publicis,

Cćy prziwuley. Item Recitare, Z pámięći

mowić.

¶Recitatio, Verbale, Czytánie.

#Recitator, Verbale, maſcul. Cćyciel /

álbo czitelnik / Piſarz.

¶Suſcito, as, are, Zbudźić / wezgnáć ſpę=

dzić. Vt, Ex ſomno ſuſcitare, Zbudźić.

Suſcitare aliquem ad ſuum officium

Nápominać kogo ku ſwym powinnośći.

¶Reſuſcito, as, are, Wskrześyć Ożywić

Reſuſcitaᵗ, Wſtrzeſzony. Reſuſcitatio

Wskrzeſzenie.

#Oſcito, as, are, Poziewam.

¶Oſcitor, aris, ari, Deponens, idem.

#Oſcitans, antis, Participium Pozie=

wáyący. Oſcitans & dormitans, Drze=

miąc / Zieváyąc. Oſcitans Epicurus,

Niedbały / Dzien za dzień żywiący.

#Oſcitanter, Aduerbium. Vt, Oſci=

tanter aliquid agere, Niedbále / Leni=

wie / á Nieochotnie co ſpráwować.

#Oſcitatio, Verbale, Poziewánie / Cio=

gnienie ciáłá. Item, Oſcitatio, Niedbal=

http://rcin.org.pl

39: ſtwo / Leniſtwo.

40: #Oſcedo, onis, Chrobá gdy kto vſtá=

41: wicznie poziewa / Poziewácz.

42: #Præterea, Concieo, Weſpołek wzwo=

43: łáwam. Vnde Concio, onis, Kazánie /

44: Rádá / Zgromádzenie. Eccleſia Græce.

45: Item, Concio, Mieyſce ná którym kazą

46: Kazádlnicá. Vt, Legi concionem tuā,

47: Czedlem twoyę declámácią álbo kazánie.

48: Concionem habuit, Vczinił rzecz / ál=

49: bo kazánie miał.

50: Concionor, aris, ari, Verbum, Kazę.

51: Vt, Apud populam concionari,

52: Vczinić rzécz do ludu. Vnde, Concio=

53: nator, Kaznodzieyá Et, Concionarius,

54: a, um, Káznodzieyski.

55: ¶Concionalis, le. Vt, Concionalis ſe=

56: nex, Stárzec którego záwżdy ná kazániu

kolumna: b

C ante I.

1: nadzie. Clamor concionalis, Záwołánie

2: poſpolſtwa. Concionale genus cauſſa=

3: rum, idem quod deliberatiuum apud

4: Oratores Xięgi które należą na poſpo=

5: litego człowieka rádę.

6: Cilicia, fem. prim. Kráyiná w mnieyſzey.

7: Aſiey.

8: Cilix, Yeden z támtąd.

9: Cilicium, Odzienie albo guniá z włoſienia

10: capow albo kozłów / też / kudły koźle.

http://rcin.org.pl

11: Cilicimus, a, um, Włoſiaty. Vt, Veſtis ci=

12: licina, Suknia włoſiana / aut quæ ex ci=

13: licio eſt.

14: Cilium, lij, neut. ſec. Brwi v oczu. Su=

15: percilium, Zwierzchnie brwi.

16: Cillere, id eſt, monere, Seruius.

17: Cillibæ, Menſæ rotundæ, Feſtus.

18: Cilo, maſc. Cui frons eſt eminencior,

19: Który ſpiczáſtą głowę ma od czołá

20: Cilon, a Græcis dicitur ea pars quæ

21: ſub collo eſt, Feſtus.

22: Cimas, Inſula inter Iſtri oſtia.

23: Cimbri, Populi Germaniæ, Xięſtwo

24: Holſackie y Slieſwickie / po Niemiecku

25: zową / Holſáć / á Sleſzwig.

26: Cimbrica Cherſoneſus, idem ducatus

27: non procul a Lubeco, aut regno

28: Dacię.

29: Cimmerij, maſc. Populi Scythiæ, & o=

30: mnes præfrigida loca habitantes.

31: Cimmeriæ tenebræ, Prouerb. Sylna

32: Ciemność głupość / Slepotá. Boſphorus

33: ciīmerius, Wąskość morzá támże.

34: Cimex, icis. maſc. tert. Pluskwá.

35: Cimolius, id eſt, ex Cimolo inſula.

36: Cinædi, apud ueteres dicti ſunt ſalta=

37: tores, Tanecznicy. Poſtea etiam pueri

38: meritorij. Inde Cinedicus, Adiecti=

39: uum.

40: Cinædia, Lapillus qui inuenitur in ce=

http://rcin.org.pl

41: rebro piſcis eiuſdem nominis.

42: Cincia, Locus Romæ.

43: Cincinnus, maſ. ſec. Kędzierze / Kędzięrzá=

44: we włoſy / Skrzywione. Vnde Cincin=

45: natus, a, um, Kędzierzáwy / wa / we/ Cin=

46: cinni oratorum per Metaph. Okráſá

47: á przichędożenie rzeczi.

48: Ciner & cinis, maſ. t. Popiół.

49: Cinereus, a, um, Popiołáty / ta / te / Vt, Ci=

50: nereus color, Szára fárbá / Popioláta.

51: Cinericius, a, um, Vt, Cinericius panis

52: Podpłomyk / Plácek.

53: Ciniſlo, onis, Który yglicę / którą włoſy trá=

54: fia / zagrzewa / Pochlepcá Przecherá. Ci=

55: nefacio, Veteres dixerunt, pro in ci=

56: nerem redigo.

Cingo,

strona: 54

kolumna: a

C ante I.

1: Cingo, gis, xi, ctum, ere, act. ter. Opáſuyę

2: Obłápiam / Okrążam. Vt, Cingere mu=

3: ro, Murem obtoczić. Caſtra uallo cin=

4: gere, Obóz wáłęm obegnáć. Cingere

5: mœnibus urbem, idem, Cingit ur=

6: bem Adnabis fluuius, W koło płinie

7: Vrbem cingere copijs & militibus,

8: Obledz álbo obegnać miásto. Cingere

9: ſe gladio, Miecz przypáſáć.

10: Cingulum, Pás.

http://rcin.org.pl

11: Cinctus, Subſtantiuum, idem quod cin

12: gulum, Pás álbó opaſanie.

13: Cinctus Participium, Opaſány / Obſtą=

14: piony. Vt, Cinctus corona hoſtium,

15: Ze wſząd obſtąpiony.

16: Cingula, læ, Poprąg.

17: Cingulus, idem quod cingulum, dici=

18: tur enim utroqꝫ modo.

19: #Compoſita, Incingo & præcingo

20: is, xi, ctum, Przepáſam.

21: #Accingo, Przipáſuyę. Vt. Accingere

22: gladium, Przipáſáć miecz. Accingere

23: ſeſe alicui negocio, Nágotować. Ac=

24: cingere ſeſe itineri, Gotować ſie ná

25: dróg̨ę. Accinctus itineri, Podróżny / któ=

26: ry przed ſobą dróg̨ę ma. Vnde, Accin=

27: ctus, a, um, Poſpieſzny / na / ne / Gotowy.

28: ¶Diſcinctus, Leniwy / Zgniły / Nied=

29: báły.

30: ¶Procingo, etiam ſignificat, Gotować

31: ſię. Vt, Stat in procinctu acies, Woy=

32: sko ſtoyi vſzikowáne / á gotowe ku poty=

33: kániu.

34: ¶Recingo, Odpáſuyę opák álbo zá ſobą

35: opaſuyę.

36: ¶Succingo, Wskáſuyę. Vnde Suc=

37: cinctusa, ū, Wskáſány / Krótki / Keſzká

38: niektórzy mowią. Vt, Succincta oratio

39: Krótka rzecz.

40: Succinctorium, Fartuch / Szorc.

http://rcin.org.pl

41: Et, Semicinctum, idem.

42: ¶Intercingo, Przepáſuyę. Intercinctus

43: Participium, Opleciony / Oſádzony.

44: Cingriæ, fem, prim. Tibiæ, quæ licet

45: breuiores eſſent, ſubtilioribus tamē

46: modis inſonabant, Sipont. Piſzczele.

47: Cingulum, ciuitas Piceni.

48: Ciniphes, In Exodo legitur, ubi uox

49: Hebraica ſignificat pediculos, Wſzy.

50: Cinnabaris, huius aris, fem. tert. Cim=

51: ber, Szárłátna fárbá / Smokowá

52: kreẃ.

53: Cinnamomum, neut. ſec. pen. prod. Ci=

54: námon.

55: Cinnara, ræ, fem. prim. Rodzay nieyáki

56: oſtu w Niemcéch.

kolumna: b

C ante I. 54

1: Cinniligium, neut. ſec. Quo noua nu=

2: pta cingebatur.

3: Cinnus, maſc. ſec. Wárkocz / też / zmieſzánie

4: rozmáyitych rzeczi / Rozmącony tru=

5: nek.

6: #Concinnus, a, um, Tráfny / na / ne / Chę

7: dogy / Ochędożony / Wyſmukniony.

8: ¶Inconcinnus, a, um, Nietráfny / na /

9: ne / Proſty.

10: #Concinno, as, are, Ochędożam / Przy=

11: práwiam.

12: ¶Concinnitas, Tráfność / Ochędożność

http://rcin.org.pl

¶Concinnitudo, idem.

Cinxia, Iuno dicta eſt, quod nuptijs

præeſſet, in quibus cingulum nuptæ

ſoluebatur.

Cio, cis, iui, tum, Vide CIEO.

Ciperum, Radix plantæ, ſimilis Porro

Calep.

Cippus, Górká nieyáka / álbo podwyſzenie

ziemie yákoby grób / też kij albo kłodá w

którą złoczince ſadzáyą / też / ślub albo

kámień nágrobny / Też słup ná roſtániach

dróg vkázuyąc dróg̨ę.

Circa, Præpoſitio, quæ accuſatiuo ca=

ſui iungitur, locum & tempus ſigni=

ficat, Przy / Około Vt, Circa forum,

Przyrinku. Circa hæc tempora, Około

tych czáſów. Varia circa hæc opinio

eſt, Rozmayite ſą około tego mniemánia.

Circa omnia defecerunt, We wſziſtkich

rzeczách.

¶Circa, Aduerb Plin. Ad capiendas

muſcas circa graſſantes.

Circanea, Auis quæ uolando cicuitū

facit, Feſtus.

Circe, g. fe. Dziewká Słoneczná / y Perſis

Silna czárownicá.

Circeum, Miáſto nád morzem w Kám=

pániey.

Circei, orum, idem.

Circeium, Herba.

http://rcin.org.pl

43: Circenſes, ludi dicti, quod in circo fierēt

44: Circerus, Nauis Aſiana prægrandis.

45: Circinus, ini, Cerkiel.

46: Circino, as, are, Okrążam / Czinię okrągło.

47: Circiter, Præpoſitio, quæ accuſatiuo ca=

48: ſui iungitur, & ad tēpus numerumqꝫ

49: refertur, Interdum ad locum, Vt, Cir=

50: citer meridiem, Około południá. Dies

51: circiter quindecim iter fecerūt, Mieſz=

52: káli ná dródze około piećinaśćie dńi. Cir

53: citer uiginti, Około dwudzieſtu.

54: Circum ad locum fere pertinet. Vt, Cir=

55: cum caſtra diſpoſitæ ſuut excubiæ,

56: Około obozu ſtrażą położono.

Circius

strona: 54v

kolumna: a

C ante I.

1: Circius & Cercius, maſc. ſec. Ventus a

2: turbine ac uertigine dictus, Wiátr

3: gwałtowny który oſobliwie we Frán=

4: ciey w Delphinatu wieye.

5: Circites, Circuli ex ære facti, Feſtus, Itē

6: genus oleæ.

7: Circos, Genus accipitris claudam al=

8: tero pede, Puſtółká.

9: Circulus, maſc. ſecund. Obrączká / Pier=

10: ſcień.

11: Circulus ligneus, Obrzęcz.

12: Circulus menſarius, Prawdá.

http://rcin.org.pl

13: Circularis, re, Okrągły.

14: Circulator, Lázęká / Tułácz / Kuglarz.

15: Circulatrix, Kuglarká.

16: Circulatorius, a, um, Vt, Circulatoria

17: eloquentia, Niepoſpolita wymowá. Cir=

18: culis uaſa cingere, Státki obręczámi

19: pobić.

20: Circulo, as, are, Okrążam.

21: Circulatim, Aduerb. Ze wſząd.

22: Circus, maſ. ſe. Kres / Okrąg / też / mieyſce

23: płotem álbo murem obtoczone / yáko w

24: Rzymie było mieyſce do ſzirmowánia. Vn=

25: de, Circenſes ludi, Vide ſupra.

26: Circum Præpoſitio accuſatiua, Vt,

27: Paucæ quæ circum illam eſſent, Má=

28: ło ych zoſtáło przy niey.

29: Circius, Inſula Miſiæ.

30: Cirnea, neæ Miárá winna / Kwartá / Bo=

31: cal.

32: Cirrha, Oppidum phocidis, Vnde Cir=

33: rhæus Apollo.

34: Cirrus, cirri, maſc. ſec. Który kępiátą

35: á zwikłáną głowę ma.

36: Cirrathus, a, um, idem.

37: Cirtatus, Balſami genus, cc.

38: Cis, Præpoſitio, quæ idem, quod citra

39: ſignificat, ſed fere montium & flumi=

40: num nominibus iungitur.

41: Cis Euphratem, S tey ſtrony rzeki

42: Euphrates. Cis paucos dies, W kilku

http://rcin.org.pl

43: dni.

44: Ciſalpinus, a, um, Z tey ſtrony gór Al=

45: pes.

46: Ciſmontanus, a, um, Z tey ſtrony gór.

47: Cis etiam ſignificat, Vndiqꝫ, Ze

48: wſząd.

49: Cirta etiam ſignificat ſine, Bez / króm. Vt

50: nemo poteſt hoc citra faſtidiū iden=

51: tidem audire, Nikt nie może bes / Przi=

52: krośći tego záwżdy słuchać. Citra calen=

53: das, id eſt, ante calendas. Citerior. Cō

54: paratiuus, a cis, Bliſzſzy / Citimus, nay=

55: bliſzſzy.

56: Ciſium, neut. ſec. Kárá / álbo kolá ſá.

kolumna: b

C ante I.

1: Ciſiarius, Furman.

2: Ciſpius, Gorá w Rzimie. Alias Exqui=

3: linus.

4: Ciſſanthemos, Herba quam officinæ

5: & herbarij, uocant Sigillum Ma=

6: riæ.

7: Ciſſeus, Rex Thraciæ, pater Hecubæ,

8: quæ ciſſus dicitur.

9: Ciſsites, Gemma,

10: Ciſsibium, uel Ciſſymbiū uel Ciſsim=

11: bium, neu. ſe. Poculi genus lignei ex

12: hedera, Kubek nieyáki do picia.

13: Ciſta, æ, fem. prim. Skrziniá.

14: Ciſtula. dimin. Skrzinka.

http://rcin.org.pl

15: Ciſtella, aliud diminutiuum, Skrzinecz=

16: ká.

17: Ciſtellatrix, icis, fem. tert. Krá,arká krób=

18: czána co w króbce ſwóy kram noſi.

19: Ciſtifer, Króbnik / który w skrzinecce álbo

20: w króbce kramne rzeczi noſi.

21: Ciſtarca, Inſolens nomen pro ciſta pa

22: naria in Biblijs.

23: Ciſterna, næ, Grubá / Káłużá / gdzie ſie deſz=

24: czowa wodá ſchodźi / álbo ſcieka. Vnde

25: Ciſterninus, a, um, Vt, Ciſternina a=

26: qua, Kałużna wodá / która nie ma zrzo=

27: dłá.

28: Ciſthum, Genus fruticis.

29: Ciſtophoros, m. ſ. Monetá / álbo myńcá ſtá

30: ra Grecka / ná którey mąſz trzymáyąc yá=

31: ki koſz ná głowie był málowan.

32: Citanos, Inſula olim Cycladum cla=

33: riſsima.

34: Citeria, olim dicebatur effigies quædā

35: arguta & loquax, Feſtus.

36: Cithara, ræ, fem. prim. penult. correpta

37: Harfá.

38: Citharedus, Harfiſtá.

39: Chithariſtria, Pánná która ná lutni álbo ná

40: hárfie gráć umié.

41: Citharœdicus, a, um, To co ku hárfie / ál=

42: bo hárfiście należy. Vt, plectrum Ci=

43: tharoedicum, Młotek hárfiſtny.

44: Chithariſo, as, are, Ná hárfie gram.

http://rcin.org.pl

45: Citheron, Mons Bæociæ, Muſis ſacer.

46: Cito, Vide CIEO.

47: Citò, Aduerbium, Prętko / skoro hnek.

48: Citius, Rychley / Pręcey. Vt, Dicto ci=

49: tius, Pierwey niżli slowo wyrzekł / yáko=

50: by pióro opalił / bywa też mowiono.

51: Citrus, tri, fem. ſec. Koſtowne drzewo w

52: Maurithaniey.

53: Citreus, a, um, Vt, Citrea menſa, Stół z

54: tego drzewá.

55: Citrium, Wdzięczney woniey oleyek z tego

56: drzewá.

#Citrinus

strona: 55

kolumna: a

C ante I.

1: Citrinus color, Zlotu podobna fár=

2: bá.

3: Citra, Præpoſitio, accuſatiuo caſui ſer=

4: uiēs, cui opponitur Vltra, a Cis deri=

5: uatur, Vide CI 5. Citro utroq;, Y z

6: tey ſtrony / y z oney Citeriora, Bliſzſze y

7: znákomitſze. Gallia citerior, Fráncuska

8: ziemia która leży z tey ſtrony gór. Vlte=

9: rior, Która z oney ſtrony leży.

10: Citta, Latine Pica, Niemoc niewiaſt vrze=

11: miennych / gdy ku dźiwnym á razmáyitém

12: rżeczóm chuć máyą kuyédzeniu / Niektóre

13: ku mięſu / Rybam / też y ku glinie / niektóre

14: ku ſmole / wósku / węgłu / y inym rze=

http://rcin.org.pl

15: czam.

16: Cittium, neut. ſec. Miáſto w Ciprze. Vn=

17: de Citticus, a, um.

18: Citus, cito, Vide CIEO.

19: Ciuis, com. ter. Mieſzczánin y mieſzczká. Vt

20: Meus ciuis eſt, Z yednegozwa miáſtá o=

21: bádwá. Non conciuis. Ciuis huic eſt,

22: Tego miáſtá mieſzczánin.

23: ¶Ciuis & peregrinus, contraria. In

24: ciuitatē recipere, Zá mieſzczány przyiąć.

25: Impatriri ciuitatem cuipiam, idem.

26: Perdere ciuitatem, Mieyſckie prawo

27: utráćić.

28: Ciuitas etiam dicitur ius ciuium,

29: Vnde, Ciuitate donare, W práwo

30: mieyſckie kogo przyiąć.

31: Ciuilis & hoc le,, Mieyſcki / kie. Vt, Ci=

32: uile ius, Mieyſckie práwo.

33: Ciuilis etiam, Obyczáyny / Dworski / Ro=

34: ſtropny. Vt, Ciuilibus moribus præ=

35: ditus, Obyczáyny. De ciuilitate morū

36: ſcripſit Eraſmus, O obyczáyách y o oby=

37: czáyności piſał Eraſmus.

38: Ciuilitas, atis, Obyczáyność / Wdzięcz=

39: ność.

40: Ciuiliter, Aduerb. Obyczáynie / Tráfnie /

41: Foremnie. Vt, Ciuiliter cœnare, Oby=

42: czáynie ſobie poczináć przy ſtóle.

43: Ciuicus, a, um, idem quod ciuilis. Vt,

44: Ciuica corona, Winiec Máynowy z dę=

http://rcin.org.pl

45: bowego liśćia vplećiony / który zwykli da=

46: wáć mieſzczánie yeden drugiemu / gdy mu

47: pomogł álbo go rátował ze złey przy=

48: gody.

49: Cius, Fluuius Thraciæ.

50: Cizicus, Ciuita Aſiæ minoris.

C ante L.

51: Clabuta, uel (ut quędam habent Exem=

52: plaria) Clauola.

kolumna: b

1: Clades, dis, femin. tert. Poraſzká / Szkodá /

2: Nędzá. Vt, Clades dextræ manus,

3: Szkodá álbo chromotá prawey ręki.

4: Clam Præpoſitio, ablatiuo calui ſer=

5: uiens & nonnunquam accuſatiuo.

6: Táyemnie. Cicer. Clam Syracuſis

7: profuiſſe, Táyemnie. Clam omnibus,

8: Nie dáyąc znáć nikomu, Non te clam

9: eſt, Nie yeſt ći táyemno. Clam me, Króm

10: álbo bes moyey wiadomośći.

11: Clam accuſatiuo iunctum, Plaut. Amas

12: clam uxorem, Miłuyeſz tayemnie żonę.

13: Clam alter alterum, Niwiedząć nic

14: yeden o drugiem

15: Clam etiam eſt Aduerbium, Terent.

16: Clam ſubduxtite mihi, Tayemnies ſie

17: vkrádłá / álbo vwiozłá odemnie.

18: Clam & palam contraria ſunt.

19: Clanculum diminutiuum, Potáyem=

http://rcin.org.pl

20: nie.

21: Clancularius, a, um, Potáyemny / na / ne /

22: Cichy. Vt, Clancularius Poeta, Który po=

23: táyemnie złorzeczi.

24: Clandeſtinus Adiectiuum, penult. pro.

25: Skryty / Cichy / Milczący. Vt, Clandeſti=

26: na conſilia, Skrite á chitre rády.

27: Clandeſtino, Aduerb id eſt, abſcondi=

28: te, Poćichu.

29: Clamo, as, are, Wołam. Vt, Clamare ali=

30: cui de uia, Zawołáć ná kogo z drógi.

31: Clamo atq; teſtor, Mowię y ſwiádczę.

32: Clamare nomine, Właſnym ymieniem

33: kogo záwołáć.

34: Clamito, as, are, aui, Frequentatiuum,

35: Vſtáwicznie wołam. Quid clamitas. Y

36: coſz ták wołaſz? Supercilia illa clamitare

37: caliditatem uidentur, Brwi a wzrok

38: okázuyęcie być chytrego.

39: Clamor, oris, Wołánie.

40: Clamator, Który wiele woła.

41: Clamoſus, a, um, Głośny / Wołáyący / Wie

42: lomowny.

43: Clamatorius, a, ū, Vt, Clamatoria auis,

44: quæ prohibitoria dicitur in augu=

45: rijs.

46: ¶Compoſita, Inclamo, penult prod.

47: Záwoławam. Vt, Inclamare aliquem

48: magna uoce, Záwołáć ná kogo wiel=

49: kiem głoſem. Inclamare aliquem, Ogłu=

http://rcin.org.pl

50: ſzić kogo.

51: ¶Inclamito, as, are, Frequentatiuum,

52: Bes przeſtanku wołam.

53: #Acclamo, idem quod inclamo.

54: Acclamare canibus, Szczwáć wołáć

55: ná pſy. Acclamare hoſpitibus, Kázáć

56: dobrey miſli być gośćiom.

K #Acclamatio

strona: 55v

kolumna: a

C ante L.

1: ¶Acclamatio, Záwołánie / Wezwánie

2: Powabienie / Szczwánie.

3: ¶Exclamo, as, are, Głoſnicy zawoła=

4: wam / Wyſzczuwam.

5: Hinc Exclamatio, figura apud Rhe=

6: thores, Głośnie záwołánie.

7: ¶Reclamo, as, are, Odwabiam / Odzy=

8: wam / Oczekawam / Sprzećiwiam ſie. Vt,

9: Reclambo tibi uiciſsim, Odſpiewamći

10: záſię.

11: ¶Reclamatio, Oodſpiewánie.

12: ¶Conclamo, Weſpołek wołam. Vt,

13: Conclamare uaſa, Zawołáć w obozie

14: áby ſie gotowano dáley ciągnąć. Con=

15: clamatum est, Yuſz ſie ſtáło / yuſz to

16: przeſzło / Co ſie ſtáło nie może ſie odſtáć.

17: Conclamata corpora, Ranne / ná poły

18: martwe.

19: #Proclamo, as, are, Yáwnie wołam /

http://rcin.org.pl

20: Wywoławam. Vt, Iuſsit proclamare

21: Dal wywołáć. Vnde Proclamator.

22: Ten który wywoława / Wypowiedácz.

23: ¶Declamo, as, are, declamaciyą á rzecz

24: czinię / yáko czinią w Kolegiach náycze=

25: ni dla ćwiczenia w wymowie / álbo ćwi=

26: czić ſie w wymowie.

27: #Declamatio, Rzecz á mowienie ſmy=

28: ſlone dla ćwiczenia rozumu y yęzyká

29: vcziniona.

30: #Declamatorius, a, um, Co zależy ku

31: ćwiczeniu wymowy.

32: Clandeſtinus, Vide CLAM.

33: Clango, gis, xi, ere, neut. tert. Trąbię /

34: Brząkam / Brzmię. Vt, Tuba clangit,

35: W trąbę trąbi.

36: Clangor, oris, Trąbienie / Brzmienie /

37: Szum. Vt, Clangor aquilæ, Orłowy

38: skrek. Clangor gruum, Kreránie żo=

39: ráwiów. Clangor anſerum, Gęgánie

40: Szczebietánie gęśie.

41: Clanius, Fluius Campaniæ.

42: Clarium, Oppidum Colophomorum.

43: Vnde Appollo Clarius.

44: Claros, Iuſula una Cycladum.

45: Clarus fluuius ex Alpibus in Iſtrum

46: influens. Calep.

47: Clarus, a, um, Yáſny / na / ne. Vt, Clara

48: dies, Yáſny á pogodny dzień. Clarus

49: plauſus, Yáwne weſele. Clara uoce,

http://rcin.org.pl

50: Głośnie. Luce clarius, Yásniey niſz słoń=

51: ce. Res clara, Yáſna / Yáwna rzecz /

52: Nietáyemna. Item clarus, Metapho.

53: Sławny / Wielkiego záwołánia. Vt,

54: Vir gloria clarus, Wielkiey sławy,

kolumna: b

C ante L.

1: Ampliſsimus & clariſsimus uir, Cla=

2: rus & honoratus uir. Nobilitas cla=

3: ra.

4: Claræ mortes pro patria oppetitæ,

5: Patre clariſsimo natus, Maioribus

6: præclarus, Známienity / Oſobliwy z przod

7: ków ſwych.

8: Claritas & claritudo, Yáſność. Vt, Cla=

9: ritas oculorum, Yáſny wzrok. Clari=

10: tas uocis, Głośny á rzeżny głos. Clari=

11: tas generis, Sławność á záchowánie

12: rodzayu.

13: #Claritudo, Nobilitas Fama,

14: idem.

15: Claro, as, are, id eſt, clarum oſtendere,

16: Wyczyściam / Osławiam / Czinię yáſ=

17: no.

18: #Declaro, Roſpowiedam / Wykładam.

19: Declaratio, Wykład / Obyáſnienie.

20: Clareo, es, ui, ere, Słynę / Sławny yeſtem

21: Vt, Claretlumen, Swiećiſie.

22: Clareſco, is, ere, Swiecę ſie / Sławny ye=

23: ſtem.

http://rcin.org.pl

Clarificare, id eſt, clarum reddere, Wy=

cziśćić / Wychędożyć / Wytrzeć / Wypole=

rować.

Clare, Aduerbium, Yáſnie. Vt, Clare

lucet lychnus, Yáſnie gore ſwiécá. Cla=

riſsime audire, Mieć cziſty á przeſtrony

słuch.

¶Compoſita, Inclareo & Inclareſco,

Rosławiam ſie / Oznaymiam ſie.

#Clarigare autem eſt, Clare repetere

res oblatas, & bellum indicere, Vpo=

minać ſie tego co wſięto yeſt á przytem od=

powiedzieć. Itam ſolebant Romani fa=

cere, haſta in hoſtium agrum miſſa,

bellum indicturi.

Clarigatio, Verbale. Ipſa belli denun=

ciatio, Odpowiedź.

Clarigatio etiam, Wywołánie / przećyw=

ko yákiemu złoczincy áby káżdy moc miał

yego poymáć.

Clarigatio, Vpominánie o rzeczy od=

yęte.

Claſsius huius claſsis, fe. tert. Huff / Woy=

sko álbo liczbá nie máła ludźi weſpołek

ciągnących / Też / ſtan / Rozdzielenie / Roſ=

ſádzenie ludźi. Vt, Homo primæ

claſsis, Człowiek z wyſzego ſtanu. Nam

Populus Romanus erat diuiſus in

quinq; claſſes ex inſtituto Seruij

Tulij, quemadmodum populus

http://rcin.org.pl

54: Athenienſium in quatuor Timema=

55: ta.

Claſſes

strona: 56

kolumna: a

C ante L.

1: Claſſes ſcholaſticæ, Częśći á rzędy żakow=

2: skie. Claſſem ducere, Wieść obós łodź=

3: ny. Claſſi ſcholaſticæ præeſſe. Pre=

4: ceptorem á miſtrzem być nád yednączęś=

5: ćią zaków.

6: Claſſis etiam dicitur multitudo æqui=

7: tum, Huffiec / Woysko / Szyk.

8: Claſsicula diminutiuum, Máły huffiec

9: łodźi.

10: Claſsicum, ci, ſubſtantiuum, neut. ſec.

11: Trębacz / albo też trąbienie / Trwogá. Vt

12: Claſsicum canere, Ná trwogę zatrębić

13: Claſsico facere ſilentium, Zátręnić ná

14: pokoy.

15: Claſsicus, a, um, Łodźny / Co ku łodźy na=

16: leży / albo yeden z rządu á ſtánu yedne=

17: go.

18: #Infra claſſem dicebantur illi quire=

19: manebant ſupra quatuor claſſes a=

20: pud Athenienſes, qui autem paupe=

21: res & infime ſortis homines erant.

22: Proletarij dicebantur, Capite uero

23: cenſi dicebantur illi, qui prorſus de=

24: ſtituti erant omnibus bonis, Hinc

http://rcin.org.pl

per Metaphoram, Claſsicus teſtis,

Prawdźiwey Státeczney á poważney wiá=

ry człowiek. Claſsici authores aut ſcri=

ptores dicuntur, Náyprzednieyſzy / Nay=

známienitſzy składácze. Contra, Prole=

tarij, Prośći / Niewzięćy. Item, Claſsi=

ca bella, Woyná ná wodzie.

¶Quidam putant claſsicos dici non

omnes qui In claſsibus erant, ſed pri=

mæ tantum claſsis homines, Infra

claſſem autem eos dici putant qui in

ſecunda & ſequentibus claſsibus e=

rant, id eſt, qui minore ſumma cenſi

erant, Którzy ná mniey ſzácowáni byli.

Claſsici, Trębácze.

Claſsiarius, idem quod aſsiduus, Vſtá=

wiczny / Pilny.

Claſsiarij, Zołnierze náwodni.

Clatrus & clatrum, neu. ſec. in plurali hi

clatri & hæc clatra, orum, Kratá. Vt,

Ferreum clatrum, Zelázna kratá.

Clatratus, a, um, Kraćiſty. Vt, Clatratæ

feneſtræ, Okná s kratámi.

Clatro, as, are, Kratę czinię / Grodzę / zá=

gradzam. Alias, Clatris claudere, Kra=

támi zágrodźić.

Claua, uæ, fem. prim. Buławá / Máczugá

też Kiczká álbo pilatyk á kiyec.

Clauator, Który ſie s máczugą álbo bułá=

wą obchodźi.

http://rcin.org.pl

55: Clauiger, idem.

56: Claudius, maſc. ſec. Ymię właſne niektó=

kolumna: b

C ante L. 56

1: rych Rzimiánów Vt, Claudiana toni=

2: trua appellabantur quæ Claudius

3: pulcher inſtituit. Vt, Ludis poſt cœ=

4: nam factis lapidum coniectus ita fie=

5: ret, ut ueri tonitrui ſimilitudinem imi

6: taretur, Feſtus, Trzaskánie á puſzczánie

7: z dziáł / podobnie yákoby grzmiáło.

8: Claudinum, Oppidum Norici, Germa=

9: nice Melch.

10: Claudo, id, ſi, ſum, ere, act, tert. Záwieram

11: Vt, Claudere exitum, tranſitum, uiā

12: aditum. Clauſus terra mariq3, Ziemią

13: y morzem obległy. Claudere cœnas, di=

14: citur lactuca, Záwrzeć żołądek / to yeſt /

15: nie pić áni yeść więcey ná to. Claudit

16: aqua locum illum. W koło obeſzłá

17: wodá to mieyſce. Fugam alicui claude=

18: re, Przeſzkodźić komu vciéczkę. Clauſa

19: domus pudori & ſanctimoniæ, Dóm

20: w którym áni wſtydu áni ſromu niemaſz

21: Nolo tibi ullum commodum in

22: me claudi, Gotowem yeſt wſziſtko prze

23: cię vczinić. Nuncubi meam benigni=

24: tatem ſenſiſti in me claudi, Yzażem

25: ſie kiedy cięſzkim á trudnym zdał przećiw=

26: ko tobie / yzali kiedy moya dobrotliwość

http://rcin.org.pl

przećiw tobie byłá zámknioná.

Clauſus, Participium. Vt, Clauſum ho=

ſtium, Záwárte drzwi. Item, Clauſus,

Yęty / Poymány / Przywárty.

Clauſum, ſubſtantiuum, Záwárte miey=

ſce.

Clauſtrum, ſtri, Zámcziſte mieyſce / Zamek /

Klaſztór. Vt, Clauſtra reuellere, Vbieżeć

zamek. Clauſtra reſerare, uel refingere

Połámáć.

Clauſtrarius, Zamecznik.

Clauſterinus, Quod clauſtri est, & qui

ianuæ præeſt, Wrótny.

Clauſula, Zámknienie / Rzecz konieczna. Vt

Vtar ea clauſula qua ſoleo, Ná ko=

niec to rzekę á ták rzecz zámknę yákom

zwykł.

Clauſula edicti, Artikuł álbo członek De=

crety.

¶Clauſura a claudendo dicimus, cc.

ſine authore, Klauzurá / Zamek / Zám=

knienie.

Clauis, Klucz.

Clauicula dimin. Klucznik.

Clauicularius, Stoſars.

Conclaue, Komorá / Mieyſcá táyemne / á

zámcziſte.

#Compoſita, Includo, i, ſi, ſum,

ere, penult. prod. Záwieram / Przywie=

http://rcin.org.pl

strona: 56v

kolumna: a

C ante L.

ram. Vt, Includere uaſi, Zábić w fáſie.

Includam orationi, Włoże w mowę

rzecż. Includere in carcerem, Vſádzić /

Wtrącić do ciemnice.

¶Incluſor, parum latine dicitur in

Biblijs.

#Incluſio Verbale, Zámknienie.

#Concludo, is, ſi, ſum, ere, pen. prod.

Przywieram / Ymam. Vt, Aliquem con=

cludere in anguſtiſsimam formulam

ſponſionis, Przimuśyć á przywieść kogo

w ciáſny zapis. Concludere cauſſam,

Skończić á záwrzeć rzecz. Concludere

& definire, Rozeznác. Dekret vczinić.

Concludere & perorare, Rzecz á orá=

ciyą zamknąć. Concludere res multas

in unum diem, Wiele ſpraw odpráwić

przes yeden dzień. Concluſa oratio,

pro numeroſa, Rimowna mowá / álbo

Rytmámi ſpiſána rzecz.

Concluſe, Aduerbium. Vt, Concluſe ali

quid facere.

Concluſio Verbale, Koniec / Zámknie=

nie.

Concluſiuncula, diminutiuum.

¶Recludo, Otwarzam / Odpieczę=

tuyę.

http://rcin.org.pl

¶Diſcludo & Excludo, Wyrzucam /

Wypychan precz. Vt, Excludere oua,

Wylądz yáycá. Excludere alicui ocu=

lum, Wybić komu oko. Excludere ab

hæreditate, Wyłączić od dziedzictwa.

Excludi tempore, aut temporis ſpa=

tijs, Máło czáſu mieć.

Excluſus ſuffragio, Nie miał zá ſobą

żadnego wotum.

Exclauſus Participium, Wygnány / Wy=

pędzony / Wyrzucony. Vt, Nunc ego

ſum excluſiſsimus, Od wſziſtkich opuſz=

czony / Opuśćiáły.

¶Occludo, Záwieram.

¶Præcludo, Antecludo, Záwieram

przed kim.

#Intercludo, Záwadzam. VT, Interclu=

dere comeatus, Odyąć żywność / Po=

trzeby.

¶Secludo, Ná oſobliwym mieiſcu przi=

wieram.

Claudus, a, um, Chromy.

Clauditas. Chromatá.

Claudico. as, are, Chramię.

Claudicatio, idem quod clauditas.

Claudicare, Per Metapho. Pádáć. Vt

Claudicat Reſpub. Leći / Pádnie rzecz

poſpolita. Amicitia claudicat. Vacillat

& claudicatres, Claudicare in aliquo

http://rcin.org.pl

C ante L.

officio, Nie pilnie ſie obchodźić w ſwym
vrzędzie.
Clauus, maſc. ſec. Gózdź. Clauo trabali
fixum, Prouerb. Co mocnego á trwáłe=
go yeſt.
Clauus, etiam dicitur gubernaculū na=
uis, Wiosło którym ſpráwuyą łódź.
Claui annales qui ſingulis annis finge=
bantur in templis, Vt per eos nume=
rus annorum colligeretur, notæ enim
numeri annorum illi claui fuere, Fe=
ſtus.
Claui caligares, a caligis militaribus
quibus ſuffigebantur. Podkówki álbo
ćwieczki.
Clauum imperij tenere, pro gubernare
Rządźić / ſpráwować.
Clauus etiam eſt genus tuberculi, Bębel
Pecherz álbo bolączká.
Clauum etiam paciuntur arbores, Opa=
lenie od słońcá.
Clauus præterea eſt genus ueſtis, alias
tunica palmata & tunica laticla=
ui.
#Item, Latuſclauus, Radny pan / Ruy
cá. Też / Odzienie rádnych pánów Rzim=
skich.
¶Laticlauuium dicitur, Práwo rádnych
pánów. Vt, Laticlauium tribuere,

http://rcin.org.pl

30: Doſtoyność rádnych Pánów prziwłáſz=

31: czić.

32: Clauus etiā pro ſenatoria dignitate, ſi=

33: cut & Latiſclauus uel Laticlauus.

34: Clauiculus diminut. Goźdźik.

35: Clauiculus uel clauicula dicitur etiam

36: Witká w máćicách vinnych / któremi ſie

37: przipiyáyą álbo przíplatáyą do tyczy. A=

38: lias capreolos, Koziełek / Roſoſzká.

39: Clauatus, a, um, Godziáty / Sęcziſty. Vt,

40: Clauata ueſtimenta, Odzienie s petli=

41: cámi álbo s kneflikámi.

42: Clauus dimin. Cwieczek / Goźdźiczek.

43: Vt clauum pangere, Pal álbo góźdź

44: wbić.

45: Clauiculatim, Aduerbium.

46: Clazomenæ, fem. prim. Pluraliter tan=

47: tum, Vrbs Ionię Aſiaticæ, prius Gri=

48: na dicta, Vnde Grinæus.

49: Clazomenia, Inſula quæ & Marathu=

50: ſa dicitur. Calep.

51: Clematis, huius, atis, femin. tert. Her=

52: ba.

53: Clemens, entis, Láskáwy / Miły / Dobrotli=

54: wy / Miłośćiwy. Clementiſsimus ab in=

55: nocentia, Naymiłośćiwſzi nád niewinne=

56: mi.

http://rcin.org.pl

C ante L.

Clementia, Láskáwość Miłośćiwość / Mi
łoſierdzie. Vt, Clementia, œſtatis, Cle=
mentia Hyemis, Pogodna y twárda
źyma, Clementia cœli, Pogodná / do=
bre powietrze.
Clementer, Aduerbium, Láskawie / Mi=
łoſiernie / Miłośćiwie.
#Inclementia, Srogość / Niemiłoſier=
ność. Vt Inclementia aëris, Twarde á
cieſzkie powietrze. Inclementia hyemis,
Twárda / Oſtra / Cięſzka źymá. Clemen=
ter tractare liberos, Láskáwie á miło=
ściwie ſie s dziećmi obchodźić.
Cleobolus, Nomen unius ex ſeptem ſa=
pientibus.
Cleone, arum, Oppidum in uia ex Ar=
go Corinthum ducens.
Cleopatra. fem. prim. Krolowa Epiptſka
ták zwána.
Clepo, is. pſi, Latine furor, Krádnę. Pri=
ſcis in uſu fuit.
Clepſydra, æ, fem gen. Zegárek piaſcziſty /
ſed ueteres aqua implebant uitra cle=
pſydrarum, κλεπω enim feror, &
υδωρ aqua, quaſi aquam ferens. Et
oratores ad clepſydram dicebant
Romæ, horologium aquarium latine
dicitur.
Clepſydra etiam dicitur, Gliniáne naczi=

http://rcin.org.pl

30: nie którym pokrapiáyą ogródki máyące

31: pełno dziurek we dnie.

32: Cleros, ſiue clerus, ri, Lós. Latine, Sors,

33: Fortuna.

34: Clericus, Lóſem obrány / ſorte datus.

35: Clerus etiam dicitur ipſa Electico, Con=

36: ſtitutio, Diaconis, Kápłan / Xiądz. Ve=

37: teres enim ex multis dignis unum

38: digniorem ad miniſteriū Eccleſiarum

39: eligebant, non ſeſe temere inijcie=

40: bant in miniſterij munus, nolen=

41: tes autem trahebantur, ſicut Am=

42: broſio epiſcopo Mediolanenſi fa=

43: ctum eſt.

44: Clerus etiam dicitur uermiculus aluea=

45: rijs noxius, Mrówká.

46: Clibanarius, qui bene armatus certa=

47: men inijt, Calep.

48: Clibanus, ani, maſcul. ſec. Piec pałáyący

49: álbo też máły piecek w którym piekayą.

50: Też Fánna miedziána nákrita w kto=

51: rey páſtety pieką.

52: Cliens, entis, maſc. tert. Sierotá / która

53: obrony potrzebuye.

54: Cliens etiam per Metaphoram dicitur

kolumna: b

C ante L. 57

1: Ten który przes prokuratorá rzecz ſwą

2: ná ſądzie ſpráwuye. Patronus uero di=

3: citur quem uulgus procuratorem

http://rcin.org.pl

uocat, & cliens suius cauſſam ipſe

patronus ſuſcepit in iudicio defen=

dendam medijs iuris.

Clientulusm, dimin. Sirotká.

Clienta huius tæ, fem. prim. Która pátro=

ná álbo opiekuna ma.

Clientela, Opiekuńſtwo / Obroná. Vt, Eſſe

in fide & clientela alicuius, Być w

cziyem opiekuńſtwie. Patri ſe commen=

dauit in clientelam & fidem, Terent.

Podáła ſie oyce w opiekę y w obronę. Se

in Chryſogoni fidem ac clientelam

contulerunt, Poddáły ſie w moć y

obronę.

Clientela etiam eſt idem quod Defenſio,

Obroná.

Clima, atis, neut. tert. Latine Tractus

Kráyiná. Plagá álbo dálekość ná niebie

álbo też ná ziemi. Cœlum diuiditur in

Climata.

Climax, gen. fem. Latine ſcala, Drab ál=

bo wſchód. Item figura rhetorica, La=

tine gradatio. Vt, Quodlibet, licet,

quod licet poſſunt, quod poſſunt, au=

dent.

Climactericus, a, um, Scalaris uel ſcan=

ſilis, Wſchodźiſty / Szczebliſty. Vt, An=

nus climactericus, Podeyźrzány á nie=

fortunny rok. Aſtrologi liczą ſiodmy á

ſiodmy rok po národzeniu aż do dzie=

http://rcin.org.pl

34: wiątego rázu / á oſtatnia ſiodma liczbá

35: która czini 63. latá / yeſt nayniebezpiecz=

36: nieyſza / bo tego czáſu ludzie wiec vmie=

37: ráyą / álbo w wielki vpádek przichodzą / y

38: na zdrowiu y ná máyętnośći. Tákiego

39: roku vmárł. Ariſtoteles, Philip. Me=

40: lanthon / y wiele zacnych ludźi. Bo ſie

41: láta takowe z obudwu ſtrón weſpołek

42: zchodzą / gdy mowiemy ſiedḿ kroć dzie=

43: więć / álbo dziewięć kroć ſiedḿ / który czás

44: gdy kto przeżywie / bywa potym długo

45: zyw. Habes climactericum tempus,

46: Niebieſpieczny á podeyrzány czás maſz.

47: Climacteres, quos Plinius uocat legem

48: ſcanſilem annorum, a Chaldæis uo=

49: cantur tēpora periculoſa uitæ & for=

50: tunis hominum.

51: Climacter, Lyná álbo poręcze v wſcho=

52: du.

53: Cline. gen. femin. dicitur Græce, quod

54: lectus latine, Loże. Vnde Hexaclinos

55: Loże álbo łáwá ná którey ludźie mogą

56: ſiedzieć.

strona: 57v

kolumna: a

C ante L.

1: Clinicus, Medicus, Lekarz który Párá=

2: liżem záráżone leczi.

3: Clinicus etiam dicitur, Który ſie z łо=

http://rcin.org.pl

żá nie może ruſzić przed cięſzką choro=

bą.

Clinice, es, gener. feminin. Medicina quę

uictu & pharmacis corporalibus

medetur.

Clinopale, quaſi dicas colluctationem

in lecto.

Clinopodion, Herba, Rodzay nieyáki po

leyu.

Clino, Græcum uerbum, cuius compo

ſita latinis uſurpantur, quæ ſunt Incli=

no, as, aui, pen. prod. are. Schylić ſie.

Vt, Animum ad aliquam rem incli=

nare, Vdáć ſie ná yáką rzecz. Inclinare

uel inclinari dicitur acies, Vstępować /

Vyeżdżáć. Inclinata Reſpub. Podeſzła /

Vpadáyąca rzecz poſpolita. Inclinata eſt

dies, Dzień nad zachodem słóncá. Incli=

nata res cui integra opponitur, Incli=

nat ſe Sol, Słónce ſie nákłánia / yeſt nád

zachodem. Inuitium inclinare, Nákłá=

niać ſie ku złośći.

¶Inclinatus, Participium ſiue nomen

ex Participio. Vt, Inclinatus ad cau=

ſam plebis, Skłonny ku ſtronie poſpol=

ſtwá. Inclinator ad pacem animus,

Powolnieyſzy ku yednaniu. Inclinatus

morbus, Popráwienie ná zdro=

wiu.

Inclinans Participium, uel Nomē ex

http://rcin.org.pl

34: participio. Vt, Inclinans magis ad

35: crocum quam ad rubeum colorem

36: Zda ſie bárziey żołty niźli czerwo=

37: ny.

38: #Inclinatus huius inclinatus, pro de=

39: clinatione, Grammaticorum nota,

40: Przemieniánie / ex uno caſu aut gene=

41: re in aliud.

42: ¶Inclinatio, Nákłonienie / Schilenie. ut

43: Rerum & temporum inclinatio=

44: nes, Przemienność cáſów y rzeczy. Cœli

45: inclinatio, quam quidam aſpectum

46: & Horiſonta uocant, Plagá niebie=

47: ska.

48: ¶Inclinamentum, ti, pro declinatu

49: uel deriuatione, uel terminatione,

50: apud Gellium inuſitatum.

51: #Acclino, acclinas, aui, are, Náchy=

52: lam.

53: ¶Acclinis & hoc accline. pen. prod.

54: Pochodźiſty / Stocziſty.

55: Accliuus, a, um, idem, quod Accli=

56: uis,

kolumna: b

C ante L.

1: Accliuitas, atis, Vt, Accliuitas collis,

2: Pochodźiſtość góry. Vide ſupra.

3: ¶Declino, as, are, Náchilam / Nági=

4: nam / Vstępuyę precz / Strzegę ſie. Vt,

5: Declinandum eſt de uia, Muſiemy

http://rcin.org.pl

6: ſtępić z drogi Declinanda ſunt ea quæ

7: nocent, Mamy ſie tego ſtrzedz co ſzko=

8: dźi.

9: Ne declines ab officio tuo, Nie prze=

10: ſtáy czinić coś przed ſię wziął. Vrbem

11: illam declinaui, Opuśćiłem ná ſtronę

12: ono miáſto. Non declinare aloco ali=

13: quo, Nie vſtępować z mieiſca. Sed ut

14: eo reuocetur, unde huc declinauit

15: oratio, Gdzie ſie vniosłá rzecz.

16: #Declinare de uia per translationem

17: pro aberrare, Omylić ſie / Zbłądźić. De=

18: clinare de uia ad dextram, Ná prá=

19: wą rękę z drogi vſtępić.

20: Declinare a malis, Przeſtąć zlie czinić

21: Chronic ſie zlie czinić. Contentiones

22: declinare, Chronić á wiádrować ſié zwad

23: Declinata iam ætate, Podſtárzáłych

24: lat.

25: ¶Declinans Particpium. VT, De=

26: clinans morbus, Opuſzczáyąca nie=

27: moc.

28: ¶Declinatio Participium. VT, De=

29: clinans morbus, Opuſzczáyąca nie=

30: moc.

31: ¶Declinatio, Vſtąpienie / Chronienie /

32: Strzeżenie. Declinatio apud Gram=

33: maticos, eſt uocis per caſus ac ter=

34: minationes uariatio, Ruszánie Ná=

35: klániánie / Przemieniánie.

http://rcin.org.pl

36: ¶Reclino, Ná zad náchilam / Nági=

37: nam / też Odchilam.

38: #Reclinatorium, Dictio minus latina

39: in Biblijs legitur.

40: Clειo, femin. Vna muſarum a gloria

41: dicta.

42: Clitellæ, arum, Sumki / Tłumoczek po=

43: drożny / Też Táſz.

44: Clitellarius, a, um, Vt, Clitellarius e=

45: quus, Podwodny kóń / który ſumki á

46: tłumoki nośy.

47: Clitorius, maſc. ſec. Fons Arabiæ.

48: Clitumnus, Vmbriæ fluuius in Ita=

49: lia.

50: Clinus. Locus molliter arduus & pro

51: Colle ponitur, Pochodźiſtość / Górá.

52: Vnde compoſitum, Accliuus, a, um.

53: uel Accliuis & hoc accliue, & de=

54: cliuuis, de quibus ſupra. Item. Procli=

55: uis & hic procliue, Schodźiſty / Po=

56: chylony. Et per Metaph. Latwi łácny.

57: Vt, iſtud mihi facere in procliui eſt,

strona: 58

kolumna: a

C ante L.

1: To ya łátwie ſpráwię. Nie trudno mi to

2: vczinić.

3: Clinoſus, a, um, Pochodźiſty / Pochyły. Vt,

4: Clinoſi montes, Pochiłe góry.

http://rcin.org.pl

5: Cloaca, æ, fem. prim Dół / Sákret / álbo

6: łánał / Rinſztok / przes który niecziſtośći

7: vchodzą.

8: Cloacare, obſoletum pro inquinare, Po

9: mázać / Spługáwić.

10: Cloris, generis feminini, Bogini kwie=

11: cia.

12: Clotho, Vna Parcarum præſentis tem=

13: poris curam habens, ſunt autem tres

14: Parcæ, Clotho, Lacheſis, Atropos,

15: O tych boginiách Poetowie wymyśláyą

16: yákoby w ych mocy rząd y ſpráwowánie

17: wſziſtkich rzeczy były. Ty żywot lucki w

18: mocy máyą / ſzczęśćie y nieſzczęście na

19: ludzie przepuſzczáyą.

20: Cludo, is, ſi, ſum, idem quod claudo,

21: de quo ſupra, Vt, Cludere arborem

22: reſtibus, Drzewo wiciámi obyać. Clu=

23: dere auro, Złotem oſadźić.

24: Cluſilis & hoc cluſile, Co ſie łatwie zámy=

25: ká / zámcziſty.

26: Cludidatum, antiquis dulce & ſuaue,

27: Feſtus.

28: Clueo, es, ere, Veteribus ſignificat,

29: Walczę / Potykam ſie. Też / Być miáno=

30: wan. Vt, Cluere aliquem, Tknąć kogo

31: słowem / id eſt, Nominari, Puta=

32: ri.

33: Cluma generis feminini, Folliculi hor=

34: dei, Yęczmienne liſtki álbo ośći Dicitur

http://rcin.org.pl

35: etiam Gluma.

36: Clunadum, Cultrum ſanguinarium

37: uocant ueteres, Feſtus, Rzezał / Ruſak

38: niektórzi zową.

39: Clunis, huius clunis, gener. dub. Sæpius

40: in plurali, Clunes, ium, Lędźwie / Gu=

41: źicá / Pułrzitek. Vt, Clunis caponis,

42: Guźica kápłunna.

43: In clunes extremas deſiliunt, Skaczą

44: ná poſládek.

45: Clunaculum, Rzezak / Rzeżniczy

46: nóż.

47: Cluniculus, diminutiuum: Vt, Cluni=

48: culæ gallinarum, Guźiczká / lędźwicá

49: v kokoſzy.

50: Clupea. Ciuitas Affricæ uicina Cartha=

51: gini & genus piſcis.

52: Cluſonus, Ianus dictus eſt, Sipont.

53: Cluſios, Galli uocant dæmones quoſ=

54: dam, Sipont.

55: Clypleus uel clypeum, Tarcza.

56: Clypeatus, Który tárczą nośy.

kolumna: b

C ante L. N. & O. 58

1: Clyſmus, maſc. ſecun. Latine Purgatio,

2: Purgowánie / cziścienie.

3: Clyſter, eris, penul. produ, maſcul. tert.

4: Kliſter.

5: Clyſtorium, Purgowánie przes kliſter /

6: Kliſtrowánie.

http://rcin.org.pl

7: Clytia, Vna nympharum Oceani.

C ante N.

8: Cnicos, uel cnicus, Herba, Dwoyákie ziele

9: yedno bywa z rano leśny ſzáfran / á dru=

10: gie Cartamus / álbo Atractilis.

11: Cnidos, Herba eſt, Plinio.

12: Cnidos etiā uel Gnidos, Vrbs Cariæ

13: ubi Venus colebatur.

C ante O.

14: Co & coos, Inſula Icarij maris, non

15: procul a Rhodo.

16: Cous, a, um, Yeden z tamtąd. Hipocra=

17: tes fuit cous.

18: Coagulum, Serzisko. Item quicquid

19: condenſat & coniugit, Yako kley.

20: Coagulo, as, are, Spuſzczam / Czinię áby

21: ſie ſtáło / á nápiło.

22: Coagulatio, Verbale, Spuſzczenie.

23: Coaſſo. Vide ſupra ASSER.

24: Coagmentum, neut. ſec. Spoyenie / Złą=

25: czenie / Zbicie. VT, Coagmentum lite=

26: rarum. Stáwiánie á złożenie liter na dru

27: kowánie.

28: Coagmento, as, are, Spoyam / Zbiyam. Vt

29: Coagmentare pacem, Pokoy vczinić /

30: Ziednáć.

31: Coagmentatus Participium, Spoyony /

32: Zgłobiony.

33: Coaxo, as, aui, idem quod coaſſo,

34: Spoyam Weſpołek. Vt, Aſſeres coa=

http://rcin.org.pl

35: xare, Spoyić deſzczki weſpołek. Vnde

36: Coaxacio, Spoyenie. Item Coaxare, di

37: cuntur ranæ cum uocem emittunt,

38: Skrzeczeć / Rzegotáć.

39: Cocalus, Rex Siciliæ.

40: Cocanicus, Yezioro w Siciliey.

41: Coccus, ci, gen. maſcul. uel coccum, ci,

42: neut. ſec. Latine granum, Ziárno. Eſt

43: frutex cui adherent grana tincturis

44: utilia, & pro purpura accipi=

45: tur.

K 4 Cocceus

strona: 58v

kolumna: a

C ante O.

1: Cocceus, a, um. Et, Coccineus, a, um, id

2: eſt, purpureus, Szárłatny.

3: Coccinus, penult. corrept. Szárłat.

4: Coccina, pen. cor. Odzienie álbo ſzátá z

5: purpury á z Szárłatu.

6: Coccinatus, a, um, Vſzárłacony / w ſzárłat

7: przioblęczony.

8: Coccyx, ge. maſc. tert. Auis, alia, Cu=

9: culus, Gżegżółká.

10: Cochlea, æ, fem. prim. Zółwiowa skorupá

11: Aliquando. Sam żółw Et in ædificijs

12: Okrągły álbo kręcony wychód / yáki w

13: murzéch bywa. Præterea, Oś / álbo przeło=

14: gá v prásy.

15: Cochlis, idem quod cochlea, ſiue co=

http://rcin.org.pl

16: chlidium ſcala rotunda.

17: Cochleare, & per Apocopen Cochlear

18: & Cochlearium, Lyſzká / & menſura,

19: alias ligula, qua medici in potioni=

20: bus ægrorum utuntur.

21: Cocles, gen. maſc. Yednooki / Też / prze=

22: zwisko Rzimiániná yednego.

23: Coctiæ aples, gen. femin. Góry / około gó=

24: ry Gotárdy w Szwáycerskiey ziemi / któ=

25: re Włochy dzielą od Niemiec. Dicun=

26: tur etiam coctiæ montes.

27: Coctus, Vide COQVO,

28: Cocyrus, m. ſ. pe. pro. fluuius. Piekielna

29: rzeká / a luctu dictus, od płakánia wez=

30: wána. Item ipſe Pluto.

31: Cocynthum, Italiæ promontori=

32: um.

33: Cocytia, Sacra in honorem Proſer=

34: pinæ.

35: Coda, femin. prim. Veteribus cauda di=

36: cebatur, Ogón.

37: Codatremula, æ, Auis quæ ſemper mo=

38: uet caudam, alias Motacilla dicta,

39: Pliska / ptaſzek nád wodą ſie chowáyą=

40: cy.

41: Codex, icis, maſc. tert. Idem quod Cau=

42: dex, Pień / Pieniek. Et pro libro e=

43: tiam accipitur, Miáſto xiąg.

44: Codiculus diminutiuum & codicillus

45: Liſt.

http://rcin.org.pl

46: Codicilli proprie Epiſtolas ſignifi=

47: cant.

48: ¶Bulla, Codicillaria poteſtas, Moc

49: przes liſt komu ná co podána / idem

50: quod Diploma, Przywiley.

51: Codex accepti & expenſi, Re=

52: giſtr.

53: Codiciariæ naues, Vide CAV=

54: DEX.

55: Codrus, Król Athenieński / który ſie vbo=

56: giém vczinił áby był zábit dla oyczizny.

57: Vt, Codro pauperior, Prouerb. Ye=

kolumna: b

C ante O.

1: den z tych których nic nie ma. Item Codro

2: nobilior, Náyśláchetnieyſzi.

3: Codrion, Genus Lactucæ, Sipon=

4: tinus.

5: Codonia, Inſula quædam Calepino,

6: quam Teutones teneant.

7: Cœliacus, Morbus inteſtinorum, Bie=

8: gunká / Sráczká. Accipitur etiam

9: pro homine qui laborat hoc mor=

10: bo.

11: Cœloſyria, ſiue cœle, Pars Syriæ quæ

12: contingit Arabas, Quæ & Paleſtina

13: & Iudæa dicitur.

14: Cœloſtomia, Vitium eſt cum uox ue=

15: luti in receſſu oris auditur.

16: Cœlum, li, neut. ſecund in plural. maſc.

http://rcin.org.pl

17: Niebo, In cœlo eſſe, geſtientis eſt cum

18: lęticia, Weſelić ſie.

19: Cœlicola, com. prim. Swięty który w

20: niebie mieſzka.

21: Cœleſtis, & hoc cœleſte, Niebieski.

22: Cœlicus, a, um, idem.

23: Cœlites, in plurali tantum, Niebioſá /

24: Swięćy.

25: Cœlitus, Aduerbium, Z Niebá / z Nie=

26: bios.

27: Cœleſtis arcus, Tęczá.

28: Cœli columna, Góra Athlás w Mauri=

29: thániey.

30: Cœlitus, Gorá w Rzimie.

31: Cœruleus, a, um, Błekitny / Modry.

32: Cœrulus, a, um, idem.

33: #Cœlum terræ miſcere, Prouerb.

34: Niebo s ziemią zmieſzáć / nie ku rzeczi mo=

35: wić.

36: Cœmiterium, neut. ſec. Latine Dormi=

37: torium, Cmintars / Odpocziwánie.

38: Cœna, næ, femin. prim. & in plurali cœ=

39: næ, arum, Wieczerza.

40: Cœnula, diminutiuum, Máłá wiecze=

41: rza.

42: ¶Cœnula nitida & frugi, Vczćywa á

43: chędoga wieczerza kroḿ zbytku. Recta cœ

44: na, Páńska vcztá / álbo wieczerza.

45: Cœnaculum, Letnie ſiedzenie / Zwierzchnie

46: budowánie ná domie.

http://rcin.org.pl

47: Cœnacula, Gmáchy które ludzioḿ náy=

48: muyą.

49: Cœnacularius, Komornik / który ná wyſzſzey

50: części dimy mieſzka. Et cœnacularia,

51: æ, Vnde cœnacullariam facere, ſiue

52: exercere, Komory albo gmáchy náymo=

53: wáć.

54: Cœnacularius, Ten który náymuye. Go=

55: ſpodars.

56: Cœnatio uero ſola, Kownátá.

strona: 59

kolumna: a

C ante OE

1: Cœnaticus, Quod ad cœnam pertinet,

2: obſoletum.

3: ¶Antecœnium, alias Merenda, Pod=

4: wieczorek.

5: Cœnatus, a, um, Który yuſz wiecze=

6: rzał.

7: Cœnipeta, Pochlebcá / Páſorzit.

8: Cœno, as, are, aui, Et Cœnatus ſum, cœ

9: natum, Neutro paſsiuum Wieczerzam

10: Inde, cœnito, Frequentatiuum, Czę=

11: ſto á częſto wieczerzam.

12: Cœnaturio, Deſideratiuum, Gotuyę ſobie

13: álbo chcę yeść w nocy.

14: ¶Incœnatus, a, um, Ten który yeſzcze

15: nie wieczerzał.

16: ¶Cœnare male malum, Nieſzczęście

http://rcin.org.pl

17: połknąć. Cœnare fortis, Nie domá wie=

18: czerzáć.

19: ¶Cœnatus Pranſus & Potus Cic.

20: Cœnato mihi epiſtola tua reddita

21: eſt, Yákom wieczerzał dano mi liſt twóy.

22: Cœnobium, neut. ſe. Klaſztor / Mieyſce ná

23: którym z poſpolitego dobrá żywą / nikt nie

24: ma nic właſnego.

25: Cœnobita, Mnich / Yeden który tákowy

26: żywot wiedzie.

27: Cœnum, neut. ſec. Błoto. Cœnum per

28: Metaph. Cicer. O cœnum, o por=

29: tentum, Smród / Plugáwość.

30: Cœnoſus, a, um, Błotny / Plugáwy / Nie=

31: cziſty.

32: #Obſcœnus, a, um, Plugáwy / Nieſro=

33: mieżliwy. Vt, Obſcœna uerba, Sromot

34: ne słowá.

35: Cœpio, Verbum, Quo ueteres ute=

36: bantur, pro. Incipio. Nunc eſt

37: Defectiuum, ſolum enim præte=

38: ritum eſt in uſu Cœpi, cum ſuis de=

39: riuatiuis, cœperā, cœpiſſem, cœpero,

40: cœpiſſe, ptum ire, Począć. Terent. Il=

41: luc quæſo redi quo cœpiſti. Cœpit

42: clamare. Począł wołáć. Cœpta eſt fieri

43: oratio. Præcepit celeriter, Ad maio=

44: res cauſſas adhiberi cœptus eſt, Po=

45: częto go vżiwać w więtſzich ſpráwách.

46: Cœptum, pri, Początek, Vt, Chriſtus

http://rcin.org.pl

47: aſpiret cœptis, Boże day ſzczęśćié ná

48: początku.

49: Cœptus, huius cœptus, idem.

50: Cœpturus, Quint, Non rite cœpturi

51: ab Homero uidentur.

52: Cœpto, as, are, idem quod incipere,

53: Wdáć ſie / Podyąć ſie.

54: Cœtus huius cœtus, maſc. quart. Zgro=

55: mádzenie / Wielkość ludźy. Conſilium

56: & cœtus, Rádá. Cœtus uiciorū. Di=

kolumna: b

1: mittere cœtū, Dáć odpuſzczenie zgromá=

2: dzeniu ludźi.

3: Cœtus, Cœlis & terræ filius, Vnde, Cœa

4: Inſula in Aœgæo mari.

5: Cogito, as, are, Myſlę. Quidam uolunt

6: eſſe frequentatiuum a Cogo. Vt, To=

7: to pectore cogitare de re aliqua, Pil=

8: nie o czym myſlić. In animo cogitare,

9: Sam w ſobie rozmyſláć. Cogitare aliam

10: rem ex alia, Yednę rzecz po drugiey my=

11: ſlyć / y tego y owego ſie obáwać. Cogi=

12: tatum eſt mihi, quid loquar, Roz=

13: mysliłem ſie co mam mówić.

14: Cogitatus, a, um, Vt, Cogitatum & me=

15: ditatum ſcelus, Vmyſlona złość.

16: Cogitatus, us, ui, maſc. quar. Pro cogi=

17: tatione in Biblijs legitur.

18: Cogitatio Verbale, Myſlenie. Vt, Cogi

http://rcin.org.pl

tatione nulla homo, Niebáczny człowiek

Cogitatum, Subſtantiuum, idem quod

cogitatio. Vt, Cogitata perficere, Wy=

myſlone rzeczy wypełnić.

¶Compoſita, Excogito, Wymyſlam /

Wynáyduyę. Excogitatio, Wymyſlánie.

Wynáydowánie.

#Præcogito, Myſlę przed tym

¶Recogito, Rozmyſlam / Roſpámięta=

wam zás.

#Incogitans, antis, Nomen, Nieroz=

łáczny / Nierozmyſlny.

¶Incogitancia, Nierozmyſlność / Nie=

báczność.

¶Incogitabilis & hoc incogitabile,

Nieroſtropny / Nierozmyſlny.

Cognati require Naſcor.

Cognobilis, Vide NOSCO.

Cognomen, Vide NOMEN.

Cogo, require ago.

Cohors, fem. tert. Woysko / Rotá. Legio

habet decem cohortes, Vt, Cohors

prætoria, Woysko álbo rotá / która vſtá=

wicznie przi hetmánie bywáłá / też Drá=

bánćy którzy przy ſtárośćie bywáli.

¶Cohors etiam uel potius chors,

Oplecione mieyſce w którym kury y ynſze

ptáſtwo chowáyą / Sadz / Laſek.

Cohortalis, le, a cohorte, Ville, Folwárk

Vt, Cohortalis auis, W folwárku vcho=

http://rcin.org.pl

49: wány.

50: Coix, Genus ſtirpis, cuius folia ad tex=

51: tum ſunt utilia. Strabo.

52: Colaphus, huius phi, maſc. ſec. Pogębek

53: Policzek. Latine Alapa. Vt, Infligere

54: colaphos, Wyciąć komu policzek.

55: Colaphiſo, as, are, non admodum lati=

56: ne dicitur, Pogębkuyę / Policzkuyę.

Colaſis

strona: 59v

kolumna: a

C ante O.

1: Colaſis, Latine punitio, Wyná / Pomſtá

2: Sipont.

3: Colax, Latine Aſſentator, adulator, Po=

4: chlebca / Páſorzit.

5: Colchis, Regio iuxta pontum, Kráyiná

6: miedzi morzem Euxinem / á miedzi gorą

7: Eaucaſem ná gránicách Armeńskich. Vn=

8: de Colchicus, a, um. Yeden z tám=

9: tąd.

10: Colens id eſt teſticulus, Sipont. Podołek /

11: yądro w moſznách męskich.

12: Colis, idem, Et, Colis pro caulis de quo

13: ſupra.

14: Colliculus dimin. Głąbik.

15: Colica paſsio, Kłocie wnątrs.

16: Colliciæ, fe. Rowy álbo brózdy miedzi za=

17: gony / któremi wodá ſcieka.

18: Colliquiæ, idem quod colliciæ.

http://rcin.org.pl

Collega, maſ. prim. Towárziſz który yed=
nego ſtanu y vrzędu yeſt.
Collegium, gij, Zgromádzenie tych którzy
yednego żywota vczęſnicy ſą. Vt, Colle=
gium ſacerdotum, Zgromádzenie álbo
Kolegium duchownych ludźi weſpołek
mieſzających. Cooptare aliquem in
collegium, Wziąć kogo w towárziſtwo
kole yiáckie.
Collegium augurum, fuit Romæ, eorū
qui diuinabantur res futuras, ex auiū
uolatu, garritu, & id genus alijs offi=
cijs.
Collimo, as, are, pen. prod. a limis ocu=
lis, Mięrzę do celu ſtrzeláyąc. Vt, Recte
collimaui, Práwiem vmierził / vgodźił.
Collineare in eadem ſignificatione re=
peritur apud Ciceronem, & collina=
re, niſi mendoſa ſint exemplaria.
Collina, Porta Romæ, quæ nunc Sala=
ria.
Collis huius collis, maſc. tert. Pagorek /
Wyniosła górká. Septicollis docta fuit
Roma propter ſeptem montes qui
intra muros continentur.
Colliculus diminutium, Pagoreczek / Gó=
reczká / też Kopiec.
Collinus, a, um, adiectiuum, Pagorziſty
Kopcowy álbo co ku kopcowi należy. Col=
lina aqua, Wodá z pagorków álbo gó=

http://rcin.org.pl

49: rek ciekąca.

50: Collatimus, a, um, idem quod colli=

51: nus.

52: Collatina, Bogini gór.

53: Coloſſus, maſc. Obras á bárzo wielki

54: bałwan był w Rhodis z miedźi / ſto y pieć

55: ſtóp ná wyſzą.

56: Coloſei, dicti ſunt Rhodani.

kolumna: b

C ante O.

1: Coloſeus, a, um, Báłwáński. Vt, Co=

2: loſica onera, Cięſzkie obciążenie / obloże=

3: nie. Vnde Coloſſicoteron Compa=

4: ratiuus Græcus.

5: Coloſſæ, arum, fe. plur. tantum, Miá=

6: ſto Phrigiey.

7: Coloſenſes, Koloſenſcy do których Swięty

8: Paweł piſał Epiſtołę ſwoyę.

9: Colluco, as, aui, Lás wyrębuyę / Wyſieka=

10: wam / Czinię przeſtwór á odćynam gáłęźy

11: które ciemność w leſie cziniły / proprie

12: Przerzedźić lás.

13: Collum, naut. ſe. Sziyá. Vt, Collum ob=

14: ſtrictum, ſeu collum obtortum, Ver=

15: bum eſt Iuris, Plaut. Collum obſtrin=

16: ge, Prziwiedź go zá gárdło przed ſąd.

17: ¶Decollo, as, are, Ścynam. Decolla=

18: re etiam ſignificat fruſtrari ſeu deci=

19: pere, Zdrádźić / Omylić. Et tunc eſt uer=

20: bum neutrum.

http://rcin.org.pl

¶Succollo, Poſtáwiam / Podpiram /

Sziyę.

Collare, Obręcz źelázna która ná ſziy by=

wa.

Collaria, æ, idem.

Colluies, Vide LAVO.

Colluſtrum uel coluſtrum. neu. ſe Siá=

rá Pirwe mleko po porodzeniu.

Collyrium, neut. ſe. Lekárſtwo nieyákie do

oczu / też lekárſtwo do kliſterowánia by=

dła.

Colo, as, aui, are, Cedzę przes śyto / durſzlák

álbo chuſtę.

¶Percolo, Przecedzam.

#Excolo, Wyſączam do kóńcá / álbo też

wyczyśćiam.

Colum Naczinie przes które cedzą / Dur=

ſlák / ſitko.

Cola etiam in torcularibuæ Koſz.

Colo, is, ui, tum, ere, Czćić / Wážyć / chwalić

Modlić ſie. Vt, Colere & obſeruare ali

quem, Służyć á záchować ſie komu. Co=

lere aliquem abſentem memoria,

Wſpomináć częſto ná kogo. Colere

ſe, Ochędożyć ſie. Colere agrum, Orác

twem álbo orániną ſie obchodźić. Cole=

re urbem, W mieiſce mieſzkáć. Colere

hortos atq; uineas, Náprawiáć á wy=

ſtáwiáć ogrody / Folwárki. Colere diem

natalem, Obchodźić dzień národzenia

http://rcin.org.pl

51: ſwego / Przepiyáć ſie. Colere amicitias

52: Towárziſtwo a záchowánie s kim wieść

53: Colere religionem, Bogoboynym

54: być.

55: Colens, gen. om. Vt, Colens relogionē,

56: Bogoboyny / Nabożny.

#Cultus

strona: 60

kolumna: a

C ante O.

1: Cultus Participium, Vt, Culta arbor

2: Ochędożone drzewo.

3: #Cultus, Nomen Ochędożny. Cul=

4: tior, Ochędożnieyſzy. Cultiſsimus, Nay=

5: ochędożnieyſzy. Vt, Cultiſsimus rus,

6: Wieś dobrze budowána / Ochędożna ná

7: ſiadła.

8: Cultus, huius cultus, Ochędożenie. Vt

9: Cultus agrorum, Náprawienie / Sprá

10: wienie roli. Cultus animi, Roſtropność

11: rozumu.

12: Cultus DEI, id eſt, adoratio,

13: Chwałá boska. Modlenie ſie ku Pánu

14: Bogu.

15: Cultor Verbale. Vt, Cultor agrorū

16: & terræ, Oracz.

17: Cultor mineruæ, Miłoſnik náuk. Cul=

18: tor ueritatis, Prawdźiwy.

19: #Cultrix, Verbale, fem. Miłoſnicz=

20: ká.

http://rcin.org.pl

21: #Cultura, Budowánie / Spráwowánie

22: Vt, Cultura ingeniorum, Cwiczenie

23: w naukách.

24: #Agricultura, Oráctwo / álbo oráni=

25: ná.

26: #Agricola, Oracz. Et, Agricolatio,

27: Oráctwo / Orániná.

28: Colonus. Kmieć.

29: ¶Incultus, a, um, Nieochędożny / Nie=

30: budowny. Vt, Incultus ager, Nieſpraw=

31: na álbo niepłodna rola. Inculta oratio,

32: Nie miſterna mowá. Item, Colere ſtu=

33: dia literarum, Vczić ſie. Colere iuſti=

34: tiam & pietatem. Colere uitam

35: Zić.

36: ¶Deniq; Colo idem quod habito

37: Mieſzkam. Vnde Cultor, Vrbs eſt cul=

38: toribus uacua, Puſte miáſto.

39: #Incola, Mieſzczánin.

40: ¶ Inquilinus, Komórnik.

41: #Cœlicola, W niebie mieſzkáyący.

42: ¶Accola, Sąſiad który przy górze álbo

43: rzece mieſzka.

44: Nam Accola ſignificat habitare cir=

45: ca fluuium uel montem.

46: ¶Incolo, Mieſzkam. Vt, Incolo hanc

47: ciuitatem, Mieſzkam w tym mieyś=

48: cie.

49: #Excolo, Cwieczę ſie. Vt, Excolere

50: ingenium literarum ſtudijs, Wyćwi=

http://rcin.org.pl

51: cic ſie w náukách.

52: Excultus ager, Wypráwna rola.

53: Excultum ingenium, Dobrze cwiczo=

54: ny rozum.

55: ¶Circumcolo, W koło mieſzkam.

56: #Percolo, idem quod excolo.

kolumna: b

C ante O. 60

1: #Recolo, Roſpámiętawam ſie / Przywo

2: dzę ſobie ná pamięć

3: Colonia, Lud który bywa ná ynſze mieyſce

4: przeſadzón. Inde dicitur, Nouas colo=

5: nias ducere, Przeſádźić lud ná ynſze

6: mieyſce ku mieſzkániu. Mittere coloniam

7: in Podoliam, Posłać woysko ludźy

8: nie małe ku mieſzkániu po Podoła / áby tám

9: mieſzkáli / y bronili od Tátar. Sicut Ro=

10: mani faciebat mittentes Colonias in

11: Aſiam, in Affricā. & c. Colonia enim

12: nihil aliud quam maioris populi ef=

13: figies & imago.

14: Colonia etiam dicitur, Folwárk. Et per

15: Metapho. Locus ubi aliquis habi=

16: tat.

17: Colonicus, a, um, Vt, Colonicæ leges,

18: Vſtáwy ludu tákowego który bywa po=

19: ſyłan yndzie ná mieſzkánie. Colonica,

20: ouis. Folwárkowa owcá.

21: Coloniarium. Quod Cælius annotat

22: ex Cicer. & exponit uectigal, quod

http://rcin.org.pl

23: pro re ruſtica penditur, multi legūt

24: Columniarum.

25: Colobium, Zupicá bes rękawów álbo ple=

26: ſzęk.

27: Colophon, Ciuitas Ioniæ, claruit olim

28: equitatu. Vt, Colophonem addere

29: uel imponere Prouerbialiter, Skończić

30: Dowieść / Dopráwić. Fuerunt enim

31: Colophonij populi quitantum olim

32: belli gloria ualuerunt, Vt, ubicunq;

33: bellum gereretur quod confici non

34: poſſet, ipſorum auxilio profligare=

35: tur. Inde Colophonē addere dicitur

36: cum ſumma manus rei cuipiam im=

37: ponitur.

38: Colocaſia & Colocaſium, Faba Ægy=

39: ptiaca.

40: Colocynthis, idis, fem. tert. Leſne korby.

41: Colon, Vide COMMA.

42: Color, maſculini gener. ter. decli. Fárbá /

43: Máść. Colos ab antiquis dicebatur.

44: Color, Per Metaph. Rumiáność. Cu=

45: dność. Vt, Cicer. Amiſimus colorem

46: & ſpeciem priſtinam ciuitatis, Vtrá=

47: ćiliſmy ſtan pierwſzy.

48: Colores Rhetorici apud Ciceronem

49: uocantur, Ornamenta orationis, hoc

50: eſt figuræ, Et a Græcis Schemata ap

51: pellantur.

52: Coloro, as, are, pen. pro. Fárbuye. Vt,

http://rcin.org.pl

53: Colorari ſole, Ogorzeć. Coloratæ

54: Vuæ, Zárumienione / podpoláłe yágody.

55: Colorata oratio, id eſt, Coloribus

56: oratorijs decorata.

Colorificus

strona: 60v

kolumna: a

C ante O.

1: Colorificus, Quod colorem facit, Ca=

2: lepinus.

3: Coloricus, a, um, Vt, Coloriæ ue=

4: ſtes.

5: ¶Decoloro, Máżę.

6: #Concolor, oris, Rwoney á yednákiey

7: fárby.

8: #Diſcolor, Rózney fárby.

9: #Versicolor, Rozmáyitey fárby.

10: Coloſtrum, neut, ſec. Siárá / Pirwe mlé=

11: ko po porodzeniu. Dicitur etiam Co=

12: loſtra, æ.

13: Coloſtratus, Adiectiuum. Który ſie ſiáry

14: oſſał.

15: Colloſtratio, Malum illud quod infan=

16: tibus atq; adeo animantibus ex ni=

17: mia coloſtri potacione euenire ſo=

18: let.

19: Coluber, penult. indif. Wąſz. Colubra

20: etiam dicitur in fœminino gene=

21: re.

22: Columba, æ, fem. prim. Golębicá.

http://rcin.org.pl

23: Columbus, Gołąb.

24: Columbinus, a, um, Et, Columbaris &

25: hoc columbare, Gołębi. Vt, Colum=

26: binus fimus, Golębi gnóy.

27: Columbarium, Gołębnik. Koſz właſnie /

28: w którym ſie dzikie gołebie gnieżdzą álbo

29: lęgą.

30: Columbarius, Któru zá gołębmi bie=

31: ga.

32: Columbæ agreſtes, Dzikie golębie. Limę

33: dictæ latinis.

34: Columbæ domeſticæ, Swoyskie gołębie

35: quas & Cellares & Miſcellas uo=

36: cant.

37: Columbulus dimin. Gołębek.

38: Columbatim, aduerbium, Ad ſimilitu=

39: dinem columbæ. Sipont.

40: Columbar, naut. tert. apud Plaut. genus

41: uinculi.

42: Colum Vide COLO.

43: Columen, Columinis neut. tert. penult.

44: prod. a columus, id eſt, culmus, Słup=

45: Filar / Podporá / Pomoc. Vt, Columem

46: familiæ, Podporá rzeczy domowey / to yeſt

47: ná kiem goſpodarſtwo leży. Columem

48: amicorū. Antonij Cotyla, Naprzed=

49: nieyſzy prziyaciel. Columem Reipub.

50: Podporá rzeczy pośpolitey.

51: Columella, diminut. Słupik.

52: Columellares dentes, Okráyki v koni

http://rcin.org.pl

53: które w czwartym roku poczináyą puſz=

54: cząć / zrzućywſzi ráne álbo ronione zę=

55: by.

56: Columella eſt etiam nomen proprium

kolumna: b

C ante O.

1: uiri, qui de re ruſtica ſcripſit.

2: Columella etiam ſignificat ſeruum ma=

3: iorem in familia, Porucznik / Opiekun /

4: Włodarz.

5: Columnatus, a, um, Słupy podpárty.

6: Columnatio, idem,

7: Columna, Regia ciuitas in Brucio, pro=

8: prie Słup / albo Filar z całego kámieniá

9: albo drzewá. Pila uero, Z wiela kámieniá

10: murowány słup.

11: ¶Intercolumnium, Srzodek á mieyſce

12: miedzy słupámi.

13: ¶Capitellum, Gałká má słupie / Epi=

14: ſtylion Græce.

15: #Baſis autem dicitur, Nogá álbo fun=

16: dáment grunt słupu który ná ziemi ſtoyi.

17: Alias etiam Spira dicitur.

18: Columnæ Herculis, Dwie górze ná zachód

19: słońcá / yedná w Affrice Abyla zwáná.

20: drudá w Hiſpániey Calpe. rzeczona. Alij

21: uolunt duas eſſe columnas æreas,

22: Dwá słupy miedźiane / in Gaditana in=

23: ſula.

24: Colurnus, a, um, Vide CORY=

http://rcin.org.pl

25: LVS.

26: Colurus, ri, maſc. ſec. penul prod. Puł

27: cyrklá / quales in Sphæra imaginamur

28: duos maiores qui diſtinguunt Sol=

29: ſtitia & Æquinoctia.

30: Colus, li, maſc. ſec. Colus, coli, uel Co=

31: lus, huius colus quart. declin. Ką=

32: dziel. Genus tormenti e corio, Fe=

33: ſtus.

34: Colutea, Arbor Sylueſtris.

35: Colymbades, Dicebantur oliuæ quæ

36: frangebantur & herbarum uiridiū

37: condiebantur ſapore.

38: Collybus, pen. cor. Mieyſce gdzie mone=

39: tę odmieniáyą / Też ten który nád tym

40: yeſt przełożón / Myncarz.

41: Collybiſta, Latine, Nūmularius & men=

42: ſarius.

43: Coma, æ, fem. prim. Włoſy. Vt, Coma=

44: re, Czoſáć włoſy. Et, Metaph. etiam di=

45: citur de arboribus & herbis, quan=

46: quam Verbum non ſit in uſu, Parti=

47: cipium tamen eſt frequens, Comans,

48: Vt, Comantes herbæ, Koſmate álbo

49: pełne liścia.

50: Comatus, a, um, Który długie włoſy ma /

51: álbo Koſmáty / Kudłáty.

52: Comatulus dimin. Przykudłatſzym / Przi=

53: koſmátſzim.

54: Comata Gallia, Cała Fráncia / która nie=

http://rcin.org.pl

55: gdy Tranſalpina bywa názywána / którą

56: Alpes od Włóch dzielą.

Cometa.

strona: 61

kolumna: a

C ante O.

1: Cometa, Koſmáta / Kudłáta gwiazdá / Ko=

2: metá.

3: Como, Vide infra.

4: Combennones, Vide BENNA.

5: Combino, as, are, pen. prod. Dwu á dwu

6: weſpołek ſláwię.

7: Combinatio, Tákowe vſtáwienie / też po=

8: wtarzánie yednego słowá. Eſt figura quę

9: Græcis ἐπιζεύξιϱ dicitur. Vt, Me, me,

10: adlum qui feci.

11: Combretum, Herba baccari ſimi=

12: lis.

13: Comagena, pen. prod. fem. pri. Kráyiná

14: w Syriey.

15: Comenſes, a como oppido Galliæ

16: dicti.

17: Comes, itis, maſcul. tert. Towárziſz. Vt,

18: Comes itineris, Podrożny towá=

19: rziſz.

20: Comes eſt etiam nomen dignitatis apud

21: Romanos, gen. com.

22: Comites erant legati uel præfecti aut ſcri

23: bæ, qui cum magiſtratibus in pro=

24: uincias mittebantur, Socius & co=

http://rcin.org.pl

mes calamilatis, Vczęſnik złey przigo=

dy.

Comitor, aris, ari, depon. ter. Náſláduyę

Odprowadzam. Comitor cum datiuo

Cicer. Cæteraqꝫ quæ comitantur

huic uitæ, Które náſláduyą ten ży=

wot.

Comito, as, are, Actiuum, Vnde Comi=

tor paſsiuum, Idem.

Comitatus, Actiue & Paſsiue. Vt, Quo=

uſqꝫ illum comitatus es, Yákoś go dá=

leko prowádźił. Comitatus uno Acha=

te. Tylko Achateſa zá ſobą máyąć. Hinc

Incomitatus, a, um, Bez sług / bez to=

wárziſtwá / Sam yediny.

Comitatus, huius, tus, Towárziſtwo /

Gleytowánie / álbo Odprowadzánie ho=

noris cauſſa.

Comitatus etiam pro curia principum

in iure ſubinde legitur teſte Budæo,

Dwór páński. Muliebri & delicato an=

cillarum puerorumqꝫ comitatu.

Comeſſor, aris, atus, ſum, a comedo de=

ducunt quidam, Vżywam / Rozgárdias

ſtroyę / Bonuyę niektórzi mowią.

Comeſſacio, Bieſiádá Sueto de Vitellio

Epulas quadrifariam diſperciebat, in

lentacula, Prandia, Cœnas, & Co=

meſſationes.

Comeſſator, Bieſiádnik.

http://rcin.org.pl

55: Comeſſans, idem.

kolumna: b

C ante O. 61

1: Comaſſabundus, a, um, Bieſiádny / Ro=

2: ſproſzny Stráwny.

3: Comis & hoc Comæ, Miły / Pokorny /

4: Ludzki.

5: Comitas, Ludzkość / Dobrotliwość.

6: Comiter, Aduerbium, Ludzko / Mi=

7: le.

8: Comior, Comparat. Cic. Quis. C. Læ=

9: lio comior. Comiter & blandæ ap=

10: pellare aliquem, Comiter accipe=

11: re

12: Comitium, tij, neut. ſec. Sed frequen=

13: tius in plurali, Comicia, orum, Syem /

14: Zyazd ludźi / proprie cum magiſtratus

15: eligendus eſt, Vt, Comitia indicere

16: Syem wywoláć.

17: Comitium uero, Mieyſce álbo Płác ná

18: którym ſyem bywa. Erant Romæ comi=

19: tia calata in quibus ſacerdotes &

20: ſummi pontifices eligebantur.

21: Comicia curiata, Ná których ſie wſzi=

22: ſtki ſtany okázowáły á właſnym ymieniem

23: był káżdy wołan.

24: ¶Centuriata, Ná których pány rádne

25: obierano / á z kázdey Centuriey głos yeden

26: był dawan. A Cicerone comitia ma=

27: gna dicuntur, Erat enim populus

http://rcin.org.pl

Romanus ex cenſu & ætate in Cen=
turias diuiſus, Wedle przemożenia y
wedle lat.
Comitialis & hoc comitiale, Seymowy.
Vt Comitiales homines litigioſi di=
cuntur, Którzi ſie práwuyą. Dies comi=
tialis, Dzień ná który ſyem położono.
Morbus comitialis, alias Herculeus
& Sacer morbus, Græce ἐπιληψια,
Swiętego Wálentego / álbo wielka nie=
moć. Homo comitialis, Człowiek który
tę niemoc miewa.
Comiciarius, a, um, fere idem quod Co
micialis. Co ſeymowi podobno yeſt.
Comitiatus, a, ū, Przes poſpolſtwo obrány
Comitialiter, Aduerbium, Pli Etiamſi
id comitialiter accidat, Przes wielgą
niemoc.
Comma, atis, Latine inciſio, neu. terc.
Pars periodi, Część á nieskończona
ſentencia ani ſpełne wyrozumienie.
#Colon autem, id eſt, membrum,
Członek á część rzeczy máyąc ſpełna ſen=
tencia / Wſzakże nie owſzeki wypełnio=
ną.
#Periodus poſtremo latinis circui=
tus, Zupełna ſentencia. Ergo Comma &
Colon ſunt partes Periodi, Periodus
autem eſt totum.

http://rcin.org.pl

strona: 61v

kolumna: a

C ante O.

1: Coꝛmendo, act. p. a uerbo Mādo uide in

: (fra.

2: Commercium require Merx.

3: Comminiſcor, eris, tus, ſum, depo. tert.

4: in mente quæ non ſunt, Zmyſlam / Wy

5: myſlam. Confingere & comminiſci ali

6: quid, Wymyślić á wywrzeć nieco.

7: Commentum, ti, Zmyſlenie / Wymysł. Te

8: rent. Atqꝫ illis coꝛmentum placet, Po=

9: doba ſie ym ych wymysł.

10: Commentitius, a, ū, Vt, Commentitia

11: res, Zmyſlona rzecz. Noua & commen=

12: ticia, Commenticij & ficti dij, Co=

13: mentitiæ fictileſqꝫ ſententiæ, Inde ue=

14: nit Frequentatiuum, Commentor,

15: aris, Zmyślam / Myſlę ſam w ſobie / Ro=

16: zważam ſam w ſobie. Item Commen=

17: tatio, Wymysł. Et Commentarius ſi=

18: ue commentarium, Wykład / Wyro=

19: zumienie piſmá. Ita Donatus ſcripſit Cō

20: mentarios in Terent. Commentarius

21: diminut. Wykładek.

22: Cominus, Aduerb Z bliská.

23: Commodus, a, um, Vżyteczny / na / ne /

24: Przigodny.

25: ¶Accommodus, Przytráfny.

26: #Incommodus, Nieprzigodny.

http://rcin.org.pl

27: Commodum ſubſtantiuum, Pożytek.

28: #Incommodum, Szkodá / Niepożytek

29: Vt, Citra tuum incommodum hoc

30: fit, Stawa ſie to kroḿ ſzkody twoyey.

31: Commodum Aduerbialiter, W ten

32: czás. Práwie tego czáſu. Vt commo=

33: dum cœnabam cum allatæ mihi ſunt

34: literæ tuæ, Wieczerzałem w ten czás

35: gdy mu oddano twóy liſt.

36: Commode, idem quod oportune, Prá

37: wie w czás.

38: Commoditas, Pożytek / Vżyteczność.

39: ¶Incommoditas, Szkodá.

40: Commodo, as, are, Posługę yáką czy=

41: nię / Pożyczam / ſcilicet ad tempus, &

42: proprie ueſtes aut eiuſmodi res quæ

43: eædem redduntur, Vt, Commodato

44: accipio, Pożyczam. Commodare ali=

45: cui in re aliqua, Pomoc komu.

46: Commodatarius, a, um, Pożyczány / też

47: ten który pożycza

48: ¶Accommodo, Przymierzam / Przi=

49: ſtoſuyę. Vt, Omnibus ſeſe accommo=

50: dare nouit, Vmie ſie s każdym obchodźić

51: Każdemu przypodobáć.

52: Commode Aduerbium, Tráfnie / Prá=

53: wie w czás. Vt, Commode cadit ad=

54: huc, Dobrze ſie wodźi. Commode ad=

55: miniſtrare Rempub. Dobrze ſpráwo=

http://rcin.org.pl

C ante O.

wáć rzecz poſpolitą, Commode latine dicere, Dobrze po łáćinie mówić. Communis & hoc commune, Poſpo= lity / Proſty. Vulgaris, Ita communis animus, apud Terent. Pro ſtupido uel ignaro, Proſty / Głupi. Communis hoſtis genuum & nationum, Poſpo= lity nieprziyaciel wſzego ſwiátá. Communitas, Poſpolſtwo. Vt, Quæ communitas bonis cum improbis, Y co zá towarziſtwo złych s dobrémi. Con= ſociatio hominum atq; communitas Stowárziſzenie. Communio, onis, aliud denominatiuū Poſpolſtwo / Poſpolitowánie. Vt. Com= munio ſanguinis multum ualet, Wiele waży krewność. Communico, as, are, Vdzielam. Vt, Communicare aliquid cum altero, Zwierzić czego drugiemu. Communica mecum hanc prouin= ciam, pro adiuua me, Wſpomoż mie. Communicant inter ſe conſilia, Ye= den ſie drugiego radźy. Nic przed ſobą nie tayą. Communicatio, Vdzielánie / Towárzi= ſtwo. Vt, In commune conſulere, O poſpolitym dobrém rádźić / álbo / Weſpołek rády ſwe znośić. Senſus communis,

http://rcin.org.pl

30: Przirodzony rozum. Communicatis

31: conſilijs uidebimus quid opus fa=

32: cto erit, Porádźiwſzi ſie / obaczimy co bę=

33: dzie potrzeba czinić.

34: Como, is, pſi, ptum, re, Ochędożam / Głaſz

35: czę / Przipráwiam.

36: Comptus, pta, ptum, Ochędożony / na / ne /

37: Vt, Comptum caput, Vgláskána gło=

38: wá. Compta oratio, Piękna á forem=

39: na mowá.

40: Comptus huius ptus, Verbale, Ochędo=

41: żenie.

42: ¶Incomptus, a, um, Niegładki / ka / kie

43: Nieochędożny / id eſt, Inornatus, Incō=

44: poſitus.

45: Comædia, æ, fem. prim. Komedia / To

46: yeſt / wymyſlona rzecz / wzięta z obyczáyów

47: á poſpolitego záchowánia ludzkiego /

48: Wierciádło żywotá ludzkiego / ktora bywa

49: przes wywiedzienie gry / á ſpráwę perſon

50: miedzi ſobą mowiących.

51: Comædus, Który tákową grę wywodźi /

52: álbo ſpráwuye. Comicus autē, Który yą

53: słożył y nápiſał.

54: Comicus, a, um, Komediski To co ku Ko=

55: mediey należy. Vt, Comicus ornatus,

56: Vnior komedyski.

http://rcin.org.pl

C ante O.

1: Comice, Aduerb. Ludzko obyczáynie / Mi=
2: le / id eſt, Manſuete & Suauiter.
3: Comœdior, id eſt, ridicule & loquaci=
4: ter loquor, Calep. nullo authore.
5: Comoſis, Primum fundamentum ope=
6: ris apum in alueo, Wiąs woskowy / al=
7: bo pirwe wiązánie pſzczelne w vlu / Bart=
8: nici Skarżik zową.
9: Compago & compages in genitiuo
10: compagis non compaginis, fem. ter.
11: pen. prod. Spoyenie / Zgłobienie / Sięcie.
12: Comparo, as, aui, are Proprie eſt parare
13: Gotuyę / Zgotuyę. Vt, Comparare con=
14: uiuium, Spráwić / Nágotować weſele.
15: Dum ſe uxor comparat, Poki ſie go=
16: tuye / Narządza. Domicilium com=
17: parare, Goſpodę náleść / Ziednáć.
18: Comparo etiam ſignificat, Przy=
19: rownawam yednos drugiem.
20: Comparatio, Przyrownánie też, Nágo=
21: towánie.
22: Comparatiuus, a, um, Przyrownány / álbo
23: Przyrownáyący.
24: Comparabilis, & hoc cōparabile, idē.
25: Comparate, Aduerb. S przyrownaniem.
26: Comparatiuus gradus apud Gram=
27: maticos qui poſitiuo plus, ſuperla=
28: tiuo minus ſignificat, Przyrownawá=
29: ący.

http://rcin.org.pl

30: Comparo, Zmyſlam / Gotuyę. Vt, Ita ſe=

31: comparat quaſi libenter faciat, Tak

32: dáye znáć yákoby rad vczynił. Natura ſic

33: comparatum eſt, Ták z przyrodzenia

34: zrządono. Comparatum eſt egregie

35: legibus, Dobrze tę rzecz práwem ogro=

36: dzono.

37: Comparo ſignificat etiam emo, Ku=

38: puyę. Vt, Prædium comparaui mi=

39: hi ducentis florenis, Kupiłem folwárk

40: zá dwie ſcie złotych

41: #Item comparo, Doſtáye / Nábywam.

42: Vt, Ex incommodis alterius ſua cō=

43: parat commoda, Doſtáye álbo bogáćy

44: ſie z ynſzich ſzkodą. Ad amicitias com=

45: parandas nihil utilius largitionibus,

46: Nic lepſzego yáko dáry ku nábiciu á oſię=

47: gnieniu przyyáźni. Comparare exerci=

48: tum, Woysko ſpráwić Doſtáć służebnych

49: ludźi. Comparo te illi, uel cum illo.

50: Przirownawam cie ku niemu / álbo s nim.

51: Comparandus, a, um. Vt, Ne compa=

52: randus hic quidem eſt cum illo, Te=

53: rent. Nie ma ten co s onym czynić. Nie

54: yeſt mu nic podobien. Nie ma być ku onemu

55: przirownan.

56: Compedes, Vide PES.

kolumna: b

C ante O. 62

1: Compendium, require Pendo & Com=

http://rcin.org.pl

2: penſio.

3: Comperendino, as, aui, are, actiu. prim.

4: Odwłaczam / Dzień zá dzień. Vt, Com=

5: perendinare reum, Wléc á odkładáć

6: rzecz na dalſzy á ná dalſzi czas oskárżoney

7: ſtronie. Comperendinati rei, Oskárżo=

8: na ſtroná którey rzecz yeſzcze na ſądzie

9: wiśy / która yeſzcze nie yeſt przekázona al=

10: bo wolno puſzczoná.

11: Comperendinatio, onis, fem. tert. Od=

12: włoká / Odkładánie / Zápiſánie roku ná

13: ynſzi czás / quæ etiam Condictio apud

14: Iuriſconſultos dicitur, Vnde, Dies

15: comperendinaria, Dzień ná którym za=

16: pis wiśy. Ita, Lis comperendinata,

17: Spráwá w práwo wtoczoná.

18: Comperio, Vide PARIO.

19: Comperuis, gen. com. Który długie no=

20: gi ma / Nogay / Kuláwy / álbo Koſlawy.

21: Compita, plur. uel Compitum ſingul.

22: gen, neut. Roſtánie dróg / Gdzie ſie wie=

23: le dróg ſchodźi.

24: Compitalitia, Swiętá które ná tákowych

25: mieyſcách pogáni obchodźili. Vt, Cōpita=

26: litius dies, Swięty dzień tegoſz ſwięta.

27: Compingo, require Pango.

28: Complector, eris, xus, ſum, cti, Oſięgam

29: Ogarniam / Obłápiam. Vt, Complector

30: animo, Baczę / Rozumiem. Comple=

31: ctor memoria, Pámiętam. Comple=

http://rcin.org.pl

32: ctor te amore, Miłuyę cie. Cōplector

33: re idem, Abſentem cogitatione com=

34: plecti, Pámiętáć á wſpominać ná kogo.

35: Me ſomnus complexus eſt, Sen mie

36: ogárnął. Complecti arcta familiarita=

37: te, Vprzeymie kogo przyiąć / álbo ſie po=

38: towárzyſzić. Beneficio complecti, Do=

39: brodzieyſtwo komu okázáć.

40: Complectens, Participiū. Ogarniáyący.

41: Complexus, alius Partic. Który ogárnął

42: Complexus, Partic. paſsiuū Który ogár=

43: nion yeſt. Cic. Quo uno maleficio ſce=

44: lera omnia complexa eſſe uideantur,

45: W yednym złoczińſtwie wſziſtki ſą yákoby

46: ogárniony / áby ſie w tym álbo yednym

47: złym vczinku wſziſtki ynſze zámykáły.

48: Complexus, huius xus, Nomen, maſc.

49: quart. Obłápiánie. Vt in ſinum, &

50: complexum alicuius uenire, Sinu cō=

51: plexuq; illum Reſpub. accipiet, id eſt,

52: cum magno gaudio & lætitia.

53: Complexio Verbale, idem quod com=

54: plexus, Obłápiánie.

55: Complexio oratoria etiam eſt Figura

56: in qua utrum conceſſeris reprehendit

strona: 62v

kolumna: a

C ante O.

1: Compos, otis, gen. maſc. pen. cor. Wła=

http://rcin.org.pl

dny / Máyący. Vt, Compos mentis,

Compos animi, Compos rationis,

Mądry / Máyący rozum. Compos ſa=

nitatis, Zdrowy / quod hæc habet. At

compos uoti, Compos uictoriæ,

Compos optati, quod hæc opera

mea & labore obtinui, obtineoqꝫ.

Cōpos conſilij, Porádny. Cōpos ſciē

tiæ, Náuczony. Vix dum mei Cōpos

eſſem, Yeſzczem niepráwie był wzmógł / ál=

bo gdym ledwey mógł ſobą władáć. Cō=

pos uotorum uel uoti, To co żądał

otrzimał. Compos miſeriarum, Nę=

dznik / Mizerak. Compotem patriæ

facere aliquem, Pomoc do oyczizny.

#Impos, otis, gen. om. Niewładny /

Niemáyący. Impos mentis, Szalony /

Głupi / Niemáyący rozumu.

Comprimo, require Premo.

Comum, gen. neut. Miáſto w Lombárdiey

Kom. Vnde, Comenſis, Yeden z tego

miáſtá.

Concauus, require CAVO.

Concedo, require CEDO.

Concentus, Vide CANO.

Conceptaculum, Vide CAPIO.

Concha, æ, fem. prim. Wſzeláka rybá mor=

ska / która ná ſobie czáſzkę álbo skorupę

ma / yáko yeſt Rák / Zołw / etć.

Conchæ propriæ ſunt, quæ teſtam le=

http://rcin.org.pl

32: uem habent politam, ſiue uniformiter

33: rugatam, ſiue denticulatā, Oſtrum ue=

34: ro ſiue Oſtrea quæ aſperā ſcabramq3,

35: quamuis generali uocabulo Oſtrea

36: quoq3 Cōcheuocentur, Konchy gładką

37: ſzczeſzuyę álbo skorupę máyą. Oſtrea uero

38: chropáwą y nierowną.

39: Concha etiam accipitur pro uaſe do=

40: lato, Wydłubány / álbo wydrożony kuflik

41: czaſzá.

42: Conchæ cytheriacæ, Morskie żółwie

43: którzy perły rodzą / Perłowa mátká.

44: Conchyliū & conchyle, Rodzay nieyáky

45: morskich żółwiów z których purpurową.

46: farbę / álbo ſzárłat czinią. Sicut Murex &

47: purpura, Zá fárbę ſzárłatową. Oſtrū idē

48: Conchyliatus, a. um. Vt, Conchyliata

49: ueſtis, Purpurowa ſzátá / ſzarłatna.

50: Conchyliarius, Ribitw który żołwie mor=

51: skie łápa / a Plauto Conchyta dictus

52: & Murilegulus a muricibus legen=

53: dis in codice Iuſti.

54: Concha etiam pro tuba ponitur

55: Trąbá. Conchula, diminut.

56: Conchis, huius conchis, fem. tert. Fabæ

kolumna: b

C ante O.

1: genus, ſiue edulium ex faba, Sipon.

2: dicit eſſe fabam cū cortice ſuo elixā.

3: Concilio, as, aui, act pri. Yednam / Prze=

http://rcin.org.pl

4: práwiam komu gniew v kogo / Też Go=

5: tuyę / Doſtáyę. Vt, Concilias tibi odiū

6: Nábywaſz / Nárządzaſz ſam ſobie nie=

7: przyiaźń. Virtus conciliat amicitias,

8: Cnota yedna przyiaźń y záchowánie. Cō=

9: ciliare aliquem alteri, Ziednać kogo s

10: drugiem. Conciliare ſibi animum ali=

11: cuius, Ziednáć ſobie życlywosć cziyę. Cō=

12: ciliauit has res homini natura, Ma

13: to człowiek z przyrodzenia. Conciliare

14: ſomnum cui, Opponitur fugare ſom=

15: num.

16: Conciliatus Participium, Ziednány. Vt,

17: Conciliatum mancipium, Okupny

18: sługá / Niewolnik Animus conciliatus

19: Dobrey woli. Ziednány.

20: Conciliator Verbale, Yednacz.

21: Conciliatrix Verbale. fem. Yednaczká.

22: Vt, Oratio quæ conciliatrix eſt hu=

23: manæ maxime ſocietatis.

24: Conciliatricula diminut.

25: Conciliatio Verbale, Ziednánie / Prze=

26: práwienie.

27: #Reconcilio, as, are, Záſie yednam /

28: Przywodzę ku yedności. Vt, Reconci=

29: liatus amicus, Ziednány przyiaciel.

30: Et Reconciliatio, Ziednánie / Poyedná=

31: nie. Vt, Gratiam ueterem reconciliare

32: Oſiegnąć / álbo prziść ku pierwſzey łáſce.

33: ¶Reconciliator, Yednácz.

http://rcin.org.pl

34: Conciliabundus, a, um, Latwi ku yedná=

35: niu / álbo który ma być przeyednan.

36: Concilium, neut. ſecun. Siyem / Zgromá=

37: dzenie / Ziazd.

38: Concilium œcumenicum, id eſt, gene=

39: rale, Vt concilium conuocare, Siyem

40: wywołáć.

41: Concilium ducum. Concilium Deo=

42: rum, Cætus & Concilium, Conciliū

43: dimittere, Rádę opuśćić.

44: Conciliabulum diminutiuū, eſt locus

45: ubi conuenitur, Mieyſce do rady.

46: Concilium etiam eſt Herba Plin. teſte.

47: Concinno & concinnas, require CIN=

48: NVS.

49: Contio, item concionator & huiuſmo=

50: di, require ſupra in CIEO & CIO.

51: Concordo, require Cor.

52: Conculco, Vide CALCO.

53: Condio, is, iui, uel Condij, itum, penul.

54: prod. neut. quart. ire. Okraſzam / Oko=

55: rzeniam. Vt, Condire mortua corpo=

56: ra, Bálſamem námázáć.

Condi=

strona: 63

kolumna: a

C ante O.

1: Condimentum, Okráſá / Korzenie y wſzel=

2: ka ynſza okráſá potráwna. Vt, Condi=

3: mentum humanitatis, mitigare ſeue=

http://rcin.org.pl

ritatem. Condimentum amicitiæ ſua=

uitas morum & ſermonum.

Conditus, a, um, Nomen ex Participio

Okraſzony / Zakorzeniony. Vt, Sale con=

ditus & facetijs, Smieſzny y kunſztow=

ny.

Cōditus huius tus, Okráſá / Smák / Smácz

ność.

Conditiuus, a, um, Co ſie ná długie chowá=

nie godźi. Vt: Conditiua mala, Yabłká

długoleżące. Sed tunc a condo deri=

uatum eſt.

Conditura, idem quod condimen=

tum.

Condimentarius, a, um. Vt, Condimen

tarium genus, Co może ſolić / Kwáśyć ál=

bo w miedzie długo chować.

Conditaneus, idem quod conditiuus,

Nonius obſoletum.

Conditio, onis, fem. tert. Vrząd / Miey=

ſce / Stan / Obyczay. Vt, Do tibi ea con=

ditione ut reddas. Dawamćy tym oby=

czáyem ábyś wrócył. Homo mediocris

conditionis, Srzedniego ſtanu / Ták w

czás bogáty. Conditio temporum ta=

lis nunc eſt, Tákie teras czaſy ſą / álbo

táki ſpoſób czáſów. Hæc eſt mearum

rerum conditio, Ten yeſt moy żywot.

Fero & offero conditionem, Dawam

mieyſce álbo vrząd. Accipio conditio=

http://rcin.org.pl

34: nem, Bierzę / Przyimuyę vrząd / Bierzę

35: ten vrząd ná ſię Stare conditionibus

36: Obiecáne rżeczy ſpełnić / Trzimáć vmowę.

37: Perferre conditiones uita, Vmrzeć.

38: Prouidere conditionē ciuium, Opá=

39: trzić á polepſzić ſtanu mieyskiego.

40: Condo, is, Vide in uerbo DO.

41: Condulus, & condalius, maſcul. Pier=

42: ſcień.

43: Condyloma, atis, neut. tert. pen. produ.

44: Niemoc nieyáka gdy z zádku wychodźi ży=

45: łá / álbo pęchirzyk prąc á ćyſnąc yelito

46: w poſládku. Plinius, Sedis procidētiā

47: uocat, Medici Reſolutionem anus,

48: Fráncuzowie zową / Fiakerſz / Niemcy / Auſz

49: gang des Leybs. Quidam Hemorroi=

50: dim cœnam uocant.

51: Condylus, maſc. ſec. pen. cor. Członek v

52: pálców też koſtká która czáſem roście nád

53: zwyczay.

54: Confeſtim, Aduerb. Wnet.

55: Conflictio, & confligo, Require FLI=

56: GO.

kolumna: b

C ante O. 63

1: Confuto, as, are, act. prim. pen. produ=

2: cta, Przewiciężam Zeſromocam / Vſpo=

3: koyam kogo słowy. Vt, Audatim ali=

4: cuius confutare, Zelżyć kogo z yego py=

5: chy y ſmiáłośći.

http://rcin.org.pl

6: Confutatio, Przerzucenie / Przedyſputo=

7: wánie / Przegadánie.

8: #Refuto & Refutatio, idem.

9: Congiarium, neut. ſec. Dar / Vpominek /

10: który król álbo xiążę ludziem / álbo oſobli=

11: wym yakim perſonam dáye / albo też żoł=

12: nierzóm / Donatitium alias.

13: Congiarium etiam dicitur genus men=

14: ſuræ.

15: Congius, gij, maſ. ſe. idem quod Chus

16: Liquidorum menſuræ genus eſt. ſex

17: ſextarios continens, Miárá nieyaka

18: około piąćy kwart winá w ſobie máyąc

19: więcey álbo mniey. Hinc fit Congialis

20: & hoc Cōgiale, To co ku Congim nale=

21: ży. Fidelia congialis apud Plautum,

22: Kruſz álbo wiádro / trzy miáry w ſobie

23: máyąc.

24: Congiarius, um, idem.

25: Congrus & conger, maſc. ſec. Morská

26: rybá. Vt, Terent. Congrum iſtum

27: magnum ſinite aliquandiu in aqua

28: ludere, Niechay ſobie w wodzie po=

29: gra.

30: Coniecto & conijcio, Vide IACIO.

31: Coniugo, Vide IVGVM.

32: Conniueo, es, pen. prod. uel Conniueo

33: uis, iui, & xi, ctum, ere, neu. ſe. Przeyż=

34: rzywam / Niedoyżrziwam Per Metapho.

35: Conuiuere in re aliqua, Przes

http://rcin.org.pl

36: pálce pátrzyć / Widzieć yákoby nie ba=

37: cząć.

38: Conniuencia, æ, Przeuźrzenie / Niedbánie

39: Niebáczność.

40: ¶Inconniuenter, Opátrznie / Nienied=

41: bále.

42: Conor, aris, tus ſum, ari, Kuśyć ſie / Po=

43: kuſzáć ſie. Vt, Scio quid conere, Wiem

44: co przed ſie wziął. Conari manibus &

45: pedibus, Ze wzyſtką mocą ſie kuśyć / Koſz=

46: towáć / Vſyłowáć.

47: Conatus Participium. Vt, Conata per=

48: ficere, Pokuſzonych rzeczy dowieść.

49: Conatus huius conatus, Pokuſzenie / Po=

50: koſztowánie / Vſiłowánie. Vt, Magno

51: conatu ſtudioq; agere aliquid. Ze

52: wſzemi Syłámi czego ſie pokuſzáć.

53: Conamen, idem quod conatus.

54: Conon, maſc. tert. Właſne ymię yednego

55: Athenieńskiego Hetmáná. Inde Pro=

56: uerbium, Curabit prælia Conon,

strona: 63v

kolumna: a

C ante O.

1: Spię dobrze ná to Nieſni mi ſie o tym

2: Co mnie do tego. Item nomen cuiuſdā

3: Aſtrologi.

4: Conopœum, Namiotek około łożá.

5: Conoides, Cupreſſus ſœmina, Calepi=

http://rcin.org.pl

nus.

Conquiniſco, ſcis, xi, ere. Pochylam ſie /

Głowę ſchylam.

Conſcendo, Vide SCANDO.

Conſciſco, Vide SCIO.

Conſecro, Vide SACRO.

Conſualia, Vide CONSVLO.

Conſilium, lij, naut. ſec. Rádá. Vt, In

conſilium adhibere. POradźić ſie. Di=

citur a Con & Salio, quod in unam

ſententiam plures rationes conſiliant.

Vt, Fortis conſilio, Porádny. Sapiens

conſilium, Mądra radá Mutatio con

ſilij, Od mienienie vmysłu.

Conſilium pro iudicibus, Pánowie

rádni / Sądowni.

Conſiliarius, Rádny Pan. Sekretarz.

Conſiliarius, a, um, Adiectiuum. Vt,

Conſiliarius amicus, Porádny prziya=

ciel.

Conſilior, aris, Rádze. Item, Conſilium

eſt ita facere, Wziąłem to przed ſię.

Conſido, Require SIDO.

Conſors & Conſortium, Vide SORS.

Conſpicio & conſpicior, Vide SPE=

CIO.

Conſtantinopolis, fem tert. Miaſto w

Tráciei / alias Biſancium.

Constituo, Vide STATVO.

Conſueſco, Vide SVESCO.

http://rcin.org.pl

36: Conſulo, is, pen, cor. ui, tum, ere, Rádzę

37: ſie. Vt, In longiyudinem conſulere,

38: Opátrować ſie ná dálą. In publicum

39: conſulere, Rzecz poſpolitą wſpomágáć

40: Conſulere in commune. O poſpolity

41: pożytek radźić. Conſulere aliquid gra=

42: uius in ſe, Sam ſie ſzkodźić / Káźyć. Boni

43: conſulere, Przimować zá dobre. Opti=

44: me illi uult conſultum eſſe, Zyczy mu

45: wſzego dobrego / Dobrze mu rádźy. Con=

46: cordiæ conſulere, Ná zgodę wieść / ku

47: zgodzie rádźić. Pudori, famæ, fortunis

48: conſulere.

49: Conſule prudentiorē, Radz ſie mędr=

50: ſzego. Quid tibi conſuluit medicus

51: Coć rádźił lekarz.

52: Conſulere ualetudini, Stáráć ſie á mieć

53: pieczą o zdrowiu. Conſulere liberis,

54: Dziećy opátrować. Non conſulis ho=

55: nori tuo, Nie rádźiſz o cześć ſwą.

56: Conſulto, as, are, Frequentatiuum, Rá=

kolumna: b

C ante O.

1: dzę ſie y tu y owdzie. Vt, Deliberare &

2: conſultare de re aliqua, Rozmyſláć ſie

3: ná którą rzecz.

4: Conſultatio, Porádzenie / Rádá.

5: Conſulto, Aduerbium, Dobrze / Porá=

6: dnie. Vt, Conſulto feciſti, Dobrześ

7: vczynił.

http://rcin.org.pl

8: Conſultor, Ráycá / ten który rádę da=

9: wa.

10: Conſultric uerbale, fem. tert. Vt, Con=

11: ſultrix & prouida natura Item, Con=

12: ſulto Ablatiuus, qui uice infinitiui

13: uſurpatur. Vt. Priuſquam incipias

14: conſulto eſt opus, Muśyſz ſie pierwey

15: porádźić niżły pocznieſz.

16: Conſultus, Nomen, Mądry / Státeczny

17: mąſz.

18: Conſultus, a, um, Vt, Conſultus elo=

19: quentiæ, id eſt, eloquens, Wymowny.

20: Conſultus iuris & iuſticiæ, W prá=

21: wie náuczony. Conſultus uniuerſæ di=

22: ſciplinæ, We wſziſtkich naukách dobrze

23: ćwiczony. Conſultiſsimus iuris, Wielmi

24: ćwiczony w práwie. Niepoſpolitey porá=

25: dy. Verba cinſulta, Mądre słowá.

26: #Inconſultus, a, um, Niemądry / Nie=

27: báczny. Vt, Inconſulto domino abijt,

28: Bes wiádomośćy páńskiey poſzedł precz.

29: Conſultum, ti, Porádá.

30: #Senatus conſultum, Vſtáwá pánów

31: rádnych.

32: Conſulte, Aduerbium, Mądrze / Ro=

33: ſtropnie.

34: Conſul, Ráycá / Rádny / Pan.

35: ¶Proconsul, Burmiſtrz / Náwyſzſzy ráy=

36: cá álbo ſprawcá w którym mieyście álbo

37: ziemi.

http://rcin.org.pl

38: Conſularis & hoc re, Burmiſtrzowski /

39: Radziecki, Vt, Conſularis prouincia,

40: Stároſtwo / które pan rádny ſpráwnuye.

41: Item Conſularis, Ten który pánem rá=

42: dnym / Ráycą álbo burmiſtrzem był.

43: Conſulatus, Vrząd mieyſcki / álbo też yn=

44: ſchich pánów rádnych.

45: Conſulor, eris, li, Vt, Conſulor de hac

46: re, Bywam rádzón / álbo rádzą ſie

47: mnie.

48: Conſulens Particip, Rádzący.

49: Conſus, Deus conſilij putabantur cui

50: ludi fiebant. Conſualia, Conſualiorū

51: dicti.

52: Conſydero, as, aui, Baczę / Widzę / Pá=

53: miętam. Vt, His de rebus uelim cum

54: Pompeio conſyderetis, Chcę ábyſcie

55: ſie porádźily Conſyderare ſecum in a=

56: nimo, Rozważać ſam s ſobą.

Conſyderatus

strona: 64

kolumna: a

C ante O.

1: Conſyderatus, a, um, Obáczny. Vt, Quis

2: conſideratior illo, Kto nádeń bácznieyſzy. Conſilium conſyderatiſsimum,

4: Dobrze vważona rádá.

5: Conſyderatio, Obaczenie.

6: Conſyderantia idem.

7: #Inconſyderatus, Niebáczny.

http://rcin.org.pl

8: Conſyderate, Bácznie / Roſtropnie / Con=

9: ſyderantius, Roſtropniey. Conſyderan

10: tiſsime, Náyroſtropniey.

11: Contagium, Require TANGO.

12: Contemplor & platio, Vide TEM=

13: PLVM.

14: Contentus, Vide TENEO.

15: Contingo, Vide TANGO.

16: Continuus, a, um, Vide TENEO.

17: Contus huius conti, maſc. ſec. Kiy / Tłuk

18: álbo Spis rybitfi którym mierzą głebo=

19: kość wody.

20: Contor, aris tus ſum, Mácám zerdką

21: głębokośći / też Wątpię / Myſlę / Pytam

22: ſie.

23: ¶Frequentius compoſitum, Percon=

24: tor, Pytam / Dowiáduyę ſie.

25: Contatio, Myślenie / Wątpienie / Poſta=

26: wánie.

27: Contor, Vide CONTVS.

28: Contra, Præpoſitio accuſatiuo caſui

29: ſeruiens, Przećywko / Náprzećyw. Vt,

30: Pugnare contra ueritatem, Wálczić

31: przećywko prawdzie, Contra expecta=

32: tionem omnium, Nad mniemanie wſzi=

33: ſtkich. Contra officium, Przećywko po=

34: winnośći álbo urzędowi.

35: Contrarius, a, um, Przećywny.

36: Contrarietas, Przećywność.

37: ¶Contra, quando eſt Aduerbium ſi=

http://rcin.org.pl

38: gnificat uiciſsim, Záśię / Przećywko te=

39: mu. Item apud Cic. Sæpe pro ſecus

40: uel aliter, addita particula ac uel atq;

41: uel quam. Vt, Vide tamen omnia

42: contra ac dicta ſunt eueniſſe, Widźiſz

43: yſz ſie ynáczey przygodźił niźli oni mówi=

44: li. Item, Contra eſt ac dicitis, Ynáczey

45: yeſt niſz powiedacie / Apud eundem Ci=

46: ceronem.

47: Controuerſus & controuerſia, Vide

48: VERTO.

49: Contubernium, nij, neut. ſec. Towárzy=

50: ſtwo Burſa / Rotá / Właſnie Dzieſiątek

51: żołnierzów. Eſt enim uerbum caſtren=

52: ſe contubernium & Decanus, Dzie=

53: ſiątnik dictus eſt, Inde accipitur, Zá

54: káſzde towárziſtwo.

55: Contubernalis, huius alis, Towárzyſz we=

56: ſpolek mieſzkáyący.

kolumna: b

C ante O. 64

1: Contubernales, Burſnicy / Towárzyſze. Vt

2: Militiæ cōtubernales, Zołnierze którzy

3: pod yednym dzieſiątnikiem ſą.

4: Contumax, cis, pe. cor. om. tert. Ocięt=

5: ny / Nieposłuſzny / Krnąbrny / Przećiwny.

6: Vt, Contumaces boues, Woly które

7: ſie záſtáwiáyą / zaćináyą á niedbayą nic

8: ná bicie.

9: Contumatia, æ, fe. pri. Ociętność / Swo=

http://rcin.org.pl

wolność / Krnąbrność.

Contumaciter, Aduerbium, Przećywnie /

Swowolnie / Oćiętnie / Krnąbrnie.

Contumelia, æ, fem. prim. Potwarz / a

Cōtumeo uerbo, uel a Cōtemnendo

Vt, Contumeliam accipere in ſe, Zá=

ſtępić kogo w tym w czym mu winę da=

wáyą / albo potwarzáyą. Verborum con

tumelijs aliquem lacerare, Omáwiáć

kogo.

Contumelioſus, a, um, Potwarzyſty / ta / te

Lżywy. Vt, Contumelioſæ in aliquem

literæ, Liſt przećiwko komu pełen yádu

potwarzy / gniewu y złey woley.

Contumelioſe, Aduerb. Gniewliwie s

gniewiem / Yádowicie s potwárzaniem.

Connexus, a, um, Záłomiony / na / nie / zgię=

ty / yákoby sklep. Vt, Connexeum pedis,

Wierzchy ſtopy.

Connexitas, Krziwość / Zásklepiſtość.

Connexum & Concauum relatiue

oppoſita.

Conuitium, neut. ſe. Potwarz / Láyánie. Vt

Conuitia in aliquem dicere, Złorze=

czić komu.

Conuitior, aris, ari Depon. pri. Złorze=

czę / id eſt, conuitium facio.

Conuiciator Denominatiuum, Potwar=

cá / Bluźnierz. Vt, Maledicus conuicia=

tor, Bluźnierz złorzeczący.

http://rcin.org.pl

40: Conus, coni, maſ. ſec. Proprie nux pi=

41: cea, Szyſzká. Et Conus quicquid tali

42: forma eſt, Cokolwiek kończiſtego á podlu

43: gowátego yeſt / conus uocatur.

44: Coniferus, a, um, Vt, Arbor conifera,

45: Drzewo które ſzyſzki rodźy. Conifera cu=

46: preſſus. Et, Coniferi, Którzy noſza Thyr=

47: ſos kiye w ſwiętá Bachuſowe.

48: Conus etiam dicitur figura Geo=

49: metrica, Item, Nos v przełbice.

50: Conoides, idis, Co ná ten xtałt roście / ál=

51: bo yeſt vczyniono yáko ſzyſzká.

52: Coniſcor, aris, ari, Et Coniſco,

53: ſcas, are, Trykam ſie / álbo Tryxſam ſie /

54: yáko czynią báráni / gdy ſie rogámi tłu=

55: ką.

strona: 64v

kolumna: a

C ante O.

1: Coos ſiue Cos, Require ſupra co.

2: Conyza huius zæ, Herba quæ & cu=

3: nilago dicitur.

4: Cophinus, ni, maſc. ſec. pen. cor. Koſz.

5: Latine Corbis.

6: Copæ, Locus in Græcia apud Orcho=

7: menon Boeociæ iuxta Cephiſum

8: amnem.

9: Copia, æ, fem. prim. Doſtátek / Zbytek /

10: Okfitośc / Przemożność / Moc. Vt, Co=

http://rcin.org.pl

pia frumenti, Okfirość żytá. Oratio=

nis ubertas, Varietas, Copia.

¶Frugū copia & incopia contraria.

Copia dicendi, Wymowność. Vbertas

in dicendo & copię, & exilitas con=

traria. Copijs locuples, Bogáty / Bo=

gacz. Pro mea copia, Wedle przemoż=

ności moyey. Copia cauſſę, Práwá doyść

Exiguæ amicorum copiæ, Máłe

przyiacielſtwo. Neqꝫ pol conſilij locū

habeo, neqꝫ auxilij copiam, Ani rá=

dźić / áni pomoc nie umiem / Nie yeſt mie

ſto. Facere copiam alicuius rei, Po=

życzyć / Vżyczić ná czás / Vkázáć.

Copiæ, arum, in plurali, Woyská / Roty,

Cogere, & colligere copias, Zbieráć

woysko / Popiſować lud. Fundere copias

Porażyć woysko. Copiæ in arctum co=

actæ.

¶Copiæ ſignificant etiam, Bogácſtwá

Vt, Noui copias tuas, Wiem yákoś ty

bogáty yeſt. Item, Vix mihi fuit copia

eum adeundi, Záledwiem miał czáſ ná=

wiedźić go. Copiam facere cinuenien=

di alterum, Vczinić álbo ziednáć komu

przyſtęp do kogo. Copiam pugnandi

facere. Potykáć ſie. Non faciet pugnan

di copiam, Nie będzie ſie ſmiał poty=

kać. Copiam facere argenti, Pożi=

czić pieniędzy.

http://rcin.org.pl

41: Copia aliquando in ſingulari pro

42: exercitu inuenitur, ſed frequentius in

43: plurali.

44: Copiola dimin. Huffiec nie wielgi / Huffe=

45: czek. Máłe woysko.

46: Copio, as, are, neu. pr. Et, Copior, aris,

47: ari, dep. prim. Caſtrenſe uerbū, Woy=

48: ská przymnażam / álbo vmocniam.

49: Copioſus, a, um, Okfity / ta / te / Doſtáteczny

50: Zbytny / Bogáty. Vt, Amplum & co=

51: pioſum patrimonium, Bogáte / Doſtá=

52: teczne ymienie. Tenuis & copioſus ui=

53: ctus, contraria. Copioſus in re ciba=

54: ria, Okfity w potráwnych rzeczach Doſtá=

55: tek kuchen máyący.

56: Copioſe, Aduerb. Okficie / Bogácie. Vt,

kolumna: b

C ante O.

1: Copioſiſsime & grauiſsime dicere.

2: Szeroko s powagą rzecz prowádźić.

3: Copo, idem quod Caupo, Vide ſuo

4: loco.

5: Copta huius coptæ, fem. prim. Nieyákie

6: plácki albo pączki ku yedzeniu.

7: Copula, læ, fem. prim. Złączenie / Spoye=

8: nie.

9: Copula canina, Sworá. Vt, Detrahere

10: canibus copulam, Wywrzy pſy ze

11: ſwory.

12: Copulo, as, are, act. pri. Złączam / Zwię=

http://rcin.org.pl

zuyę / Spayam Vt, Copulare cum præ=
ſentibus futura, Ninieyſze rzeczy s przi=
ſzłemi złączić. Concordiam copulare
Yednáć / Zgodźić.
Copulor, aris, ari, dep. pri. idem, Plaut.
Copulantur dextrax, Przywituyą ſię.
Iungere dextras, & copulari dextras
Witáć ſie.
Copulatus, Nomen ex Participio, Cic.
Nihil copulatius quam morum ſi=
militudo bonorum, Nic ku potwarze=
niu naypewnieyſzego yáko zgodá á ye=
dność dobrych obyczáyów.
Copulatiuus, a, um, fictum a Gramma=
ticis quod copulat, Złączony / Zgodny,
Towárzyski.
Copulatio, Verbale, idem quod Co=
pula.
Copula uel copulatio carnalis, Seście
máłżeńskie.
Copulate, Aduerb. Weſpołek / Złącznie.
Coquo, is, xi, ctum, net. tert. Wárzę. Vt
Coquere lateres in fornace, Cegłę pa=
lić. Coquere cibum, Tráwić pokarm
w zołądku. Coquere fructus dicitur
Sol, Vźrzeniáłe á doſtáłe czini owoce
Coquuntur fructus quando perfe=
cte matureſcunt, Doſtawáyą ſie /
Vzrzenieyą. Coquere bellum, Na
woynę ſie zbieráć. Coquit me illud,

http://rcin.org.pl

43: Piecze mie to / yeſt mi to cżięſzko. Coquit

44: me cura, id eſt, conſumit, Stáram ſie.

45: Coquito, & coctito, as, are, Frequenta=

46: tiuum, Vſtáwicznie wárzę.

47: Coquinor, aris, ari, Wárzę / W kuchni ſie

48: obchodzę.

49: Coquus & cocus, Kucharz.

50: Coquina & colina, Inde Culina, Kuch=

51: nia.

52: #Popina, Poſpolita / Kuchnia / yákie w

53: mieſciech bywáyą / Kárczmá.

54: Coctus Participium, Vt, Coctus Soli=

55: bus fructus, Doſtały / Vźrzáły o=

56: woc.

Coctio

strona: 65

kolumna: a

C ante O.

1: Coctio, Wárzenie / pro ipſo coquendi

2: actu, Coctionem facere, Tráwić.

3: Coctura, Wárzywo.

4: Coctura etiam dicitur, Cœli temperies

5: Pogodá / Wyyaśnienie.

6: Coquinarius, a, um, Kuchenny / na / ne / Vt,

7: Coquinaria uaſa, Kucheñe ſtátki / ſprzęt

8: kuchenny.

9: Coquinaria, Náuká á miſterſtwo wá=

10: rzenia.

11: ¶Item, Culinarius, a, um, idem quod

12: coquinarius.

http://rcin.org.pl

13: Coctilis, & hoc le, To co yuſz vwárzono /

14: álbo vpalono yeſte. Vt, Coctilis lapis,

15: Cegłá.

16: Coctiuus, a, um, To co do wárzenia nale=

17: ży. Vt, Coctiua legumina dicuntur,

18: Wárziſte.

19: Coculum, Vas æneum coctioni aptum

20: Gárniec miedziány / Pánew álbo kociełek.

21: Cocula, idem Panewká.

22: Coctibilis & hoc le, Co yeſt łatwiego ku

23: wárzeniu. Co wnet vwre.

24: ¶Compoſita, Concoquo, pen. cor.

25: Trawię / weſpołek wárzę. Vt, Cibus ille

26: nō facile cōcoquitur, nie ták ſie łatwie

27: ſtrawi. Metaph. Cierpieć / znośyć. Vt. Cō

28: coquere iram, Przechowáć gniew. Poſ=

29: ſum hanc iniuriam concoquere. Mo=

30: gę to ſcierpieć. Inde, Cōcoctio, Stra=

31: wienie. Quem Senatorem concoquere

32: ciuitas uix poſſet, Regem ferret, Cier=

33: pieć.

34: ¶Decoquo, Przewárzam / Wywárzam.

35: Coquendo abſumo, Muſum ad ter=

36: tias decoquere, Moſzcz aſz do trzeciey

37: częśćy wywárzić. Hinc, Decoquere pa=

38: trimonium, Przetráwić / Vtráćić oy=

39: cziznę / Ymienie.

40: ¶Decoctor, oris, Stráwcá / Vtrátny /

41: który márnie vtraca.

42: Excoquo & Percoquo, Dobrze tráwię

http://rcin.org.pl

43: #Incoquo, Przywárzam.

44: #Præcoquo, Przed tym wárzę / Gotuyę

45: wczás. Vnde Præcox, ocis, pen. pro.

46: Rány. Et, Præcoquis, pen. cor. gener.

47: om, Rány / Przedczáſny / Nagły. Vt, Prę

48: cox ingenium, Przedczáſny / Rány ro=

49: zum. Præcox fructus, Rány owoc.

50: ¶Præcoquus idem.

51: ¶Recoquo, Záſię wárzę. Vt, Recoctus

52: homo, Wyćwiczony / Dobrze ćwiczony /

53: który koſtował złego y dobrego. Reco=

54: ctus cibus, Zágrzána potráwá.

55: Cor, dis. neu. ter. Serce też Myſl. Vt, In

56: corde inſtituere aliqd, wziąć co przed ſię

kolumna: b

1: Vmyſlić, Cordi eſt mihi, Podoba mi ſie.

2: Corculum dimin, Serduſzko. Vt, Plaut.

3: Meum corculum, Moye ſerduſzko / Mo

4: yá duſzko / blandientis uox.

5: Cordatus, a, um, Mądry.

6: Cordate Aduerbium, Mądrze.

7: Cordolium, Cordis dolor, Serdeczna

8: boleść / Teskność. Plaut.

9: Concors, dis. Zgodny.

10: Concordo, Zgadzam. Yednam / też / Nácią=

11: gam álbo Stroyę. Vt, Concordare ſi=

12: des reſtudinis, Naſtroyić ſtruny ná lutni.

13: Concordia, Zgodá / Yedność.

14: Concordantia, idem.

http://rcin.org.pl

15: ¶Diſcors, Niezgodny.

16: ¶Diſcordia, Niezgodá.

17: ¶Diſcordo, ad, are, Niezgadzam ſie.

18: ¶Diſcordantia, Niezgoda.

19: ¶Excors, Niemądry / Głupi.

20: ¶Secors & Socors. Leniwy / Niedbáły.

21: ¶Socordia, Leniwość / Niedbáłośc.

22: ¶Vecors, Szalony / Głupi.

23: ¶Vecordia, Szaloność / Głupość / Sza=

24: leńſtwo.

25: #Præcordia, orum, plurale tantum,

26: Błónka álbo ſiatká ſerdeczna wnętrzna

27: Præcordia Antiqui, Diaphragma

28: Græce dictum, uocabant.

29: ¶Præcordium, Dołek w pierſiách.

30: Coraceſius, Pars montis Tauri.

31: Corallium, lij, neut. ſec. Lapis, Koral.

32: Coralochates, Drogi kámien koralowi po=

33: dobny.

34: Corax, acis, maſ. ter. Coruus Latine di=

35: citur, Kruk, Item, nobile oppidum in

36: Volſcis.

37: Coracinns, Co ku krukowi należy. Vt, Co=

38: racinus color, Czarna / Wrona máść.

39: #Coracinus dicitur etiam genus pi=

40: ſcis, Nilo peculiaris.

41: Coram, Præpoſitio Ablatiuo caſui ſer=

42: uiens, Przed. Vt, Coram ſenatu, Przed

43: rádą. Aliquando Aduerbium. Vt, Ve

44: niat coram & mecum diſputet, Nie=

http://rcin.org.pl

45: chay tu przidzie. Coram etiam adera=

46: mus ipſi, Byliſmy ſámi przi tym Corā

47: inter nos conferemus, Oſobnie s ſobą

48: pomowimy. Mihi ante oculos amato=

49: rem adduxiſti tuum, Przywiodłaśmi

50: przed moye oczy miłoſniká / á gámratá twe=

51: go. Huc corā adducā, Tu przed cię przy

52: wiodę. Vereor corā in os laudare am

53: plius, Niechcę cie w oczy więcey chwalić.

54: Coraxiſus, Tauri montis pars. cc.

55: Coraxis, Mons qui a Septētrione, Col=

56: chiē claudit, & inde manās fluuius.

Corban

strona: 65v

kolumna: a

C ante O.

1: Corban, Dictio peregrina, Domum ſi=

2: gnificat in ſacris, Matth. 7.

3: Corbis, huius bis. fem, tert. Pleciony koſz.

4: Secundum tamen Priſcianum eſt ge=

5: neris maſc. Vt, Corbis pabulatoria,

6: Opałká w którey dáyą konioḿ yeść.

7: Corbula, æ, dim. Koſzik álbo opałeczká.

8: Corbota, tæ, fem. prim. pen. produ. Na=

9: ues onerarie, Okręt / Lodź / Korab.

10: Corbito, as, are, Vt, In corbitam im=

11: mitto, Nakładam ná łódz.

12: Corbona, Gaſophylacium barbarum.

13: Corcholipis, Genus ſimiæ quæ ultimā

14: partem uilloſam habet, Feſtus.

http://rcin.org.pl

15: Corchorus uel Corchoron, Herba,

16: Kurze zicie. Vt, Corchorus inter olera

17: Prouerb. Nędzny á pyſzny / Lichy / Nie=

18: poczeſny / á wżdy chce być widzian.

19: Corcyra, pen. prod. fem. prim. Inſula

20: maris Adriatici, V Wenetów wyſpá

21: nie dáleko Epiru. Vulgo Corfun, olim

22: Phæacia dicta.

23: Corda, Cięćywá v łuku álbo v kuſze / też ſtru=

24: ná do lutni álbo skrzypic.

25: Cordax, id eſt, trochæus. Vt, Cordax

26: ſaltatio, id eſt, obſcena & comica, Bła

27: zeńskie skakánie.

28: Corduba, Ciuitas Hiſpaniæ, Patria Lu=

29: cani & Senecæ.

30: Cordus, a, um, Pózny rodzay. Vt, Cordi

31: agni, Báránki które ſie pózno rodzą.

32: Cordum, neut. ſec. ſubſtantiuum, Fœ=

33: num ſecundarium, Yeſienne ſiáno / gdy

34: drugą ras ná tymże mieyſcu bywa trawá

35: ſieczona / nie którzy zową Potraw.

36: Cordyla, Rodzay nieyáki drobnych rybek.

37: Corgo, Antiqui profecto dixere.

38: Coriaceſia, Herba.

39: Coriago, huius, inis, Niemoć bydlęca / gdy

40: ſie ym skórá przypiya do kośćy / yże yey nie=

41: może oderwáć / wielmi ſuſzy bydło.

42: Coriandrum, huius dri, Koriánder.

43: Corias, æ, Genus piſcis.

44: Coricus, Mons & oppidum Ciliciæ.

http://rcin.org.pl

45: Corinthas, dis, Herba, alias Menais,

46: Plin. lib. 24. cap. 17.

47: Corinthus, Vrbs Achaiæ.

48: Corinthius, a, um, Vt, Corinthium æs,

49: Korincka miedź. Corinthia uaſa, Mie=

50: dziány ſprzęt á naczynie / koſztowne á forem

51: ne z miedźi y ze żłotem y s ſrebrem z mie=

52: ſzáney.

53: Corinthiarius, Który ſie w tákowym na=

54: czyniu kocha.

55: Corinthiacus, a, um, Co z Korintu yeſt.

56: Vt, Nō cuiuis datur adire Corinthū,

kolumna: b

C ante O.

1: Prouerbium, Nie káżdemu ſie może

2: wſziſtko ſtáć.

3: Corion, Herba quæ & Chamepitys di

4: citur, Swiętego Yaná ziele / Leśna rutá.

5: Alias Perfoliata.

6: Coriſcus, Leue miſsile in modum ſa=

7: gittarum, Nonius.

8: Corium, rij, Skórá.

9: Coriaceus, a, um, Skórzány / na / ne.

10: Coriarius, Garbars.

11: Coriago, Vide ſupra.

12: Corigium, Rzemień.

13: #Excorio, as, Verbū, Lupię / Odzieram

14: Cornicularius, ordinis nomen in mili=

15: tia, Nieyáka doſtoyność miedzy zołnierz=

16: mi. Accenſus decurionis ſiue miniſter

http://rcin.org.pl

17: eius.

18: Corniſcarū, Locus trans Tyberim cc.

19: Cornix, icis, pen. prod. Wroná. Vt, Fu=

20: ſca cornix. Cornicum oculos confi=

21: gere, Prouerb. Wronóm oczy wykłóć / to

22: yeſt / Chytrośćy / náuky / miſterſtwá y zdrády

23: cziye odkryć / chytrego podiść.

24: Cornicula, dimin. Wronká.

25: Cornicor, aris, pe. pr. Kraczę yáko wroná

26: Corollarium, Vide CORONA.

27: Cornu, indeclinabile, gen. neut. Priſcia=

28: nus contendit dici hoc Cornum, &

29: hic Cornus, Róg.

30: Cornu uel Cornus, gen. maſc. Pars ci=

31: tharæ, Część lutni.

32: Cornu etiam dicitur, Kąty á zákolenie

33: álbo zákrążenie rzék.

34: Cornua in prælio pro utraqꝫ parte

35: exercitus, Końce skrzidłá / álbo rogi vſzi=

36: kowánego woyská. Vt, Cornua diſpu=

37: tationis alicuius cōmouere, Rozgnie=

38: wáć / álbo nágábáć kogo ku diſputowá=

39: niu á gadániu.

40: Cornua etiam ſunt, Trąby / Róg w

41: który trąbią.

42: Cornucopiæ, Indeclinabile, Róg yedney

43: kozy Amalthea zwáney / która Iowiſá

44: wedle baśni poetów wychowáła / którą po

45: tym Iowis wſzem dobrém obdárził. Inde

46: accipitur, Zá wſzelakie rzeczy okfitośći.

http://rcin.org.pl

47: Corniculū dim Rożek / Też Vpominek żoł

48: nierski od hetmáná dány.

49: Cornicen, icis, Rożek w który piskáyą.

50: Cornicularius, Caſtrenſe uocabulum,

51: Námieſnik álbo porucznik który ku dzie=

52: ſiątnikowi przyſádzó yeſt.

53: Corniger, Rogáty który rogi nośy / ita di

54: ctus eſt, Bachus, & ita pignebatur.

55: Cornipes, Który rogową ſtopę má / kopyto

56: rogowe nośi / yáko kóń / wół / etć.

Cornupeta

strona: 66

kolumna: a

C ante O.

1: Cornupeta, Który rógámi bodzie / ná rogi

2: bierze.

3: Cornutus, a, um, Rogáti / ta / te.

4: Corneus, a, um, Rógowy. Vt, Corneus

5: color, Rogowa maść.

6: Corneolus, dimin. Rożek.

7: Cornigenus, a, um, Z rodzáyu rogátych

8: zwierząt / Calep.

9: Corneſco, ſcis, ere, Rogimi roſtą / Twár=

10: dzieyę / Rogácieyę też mowiono bywa.

11: Cornus huius nus, fem. quart. & ſecun.

12: declinationis, Głóg / Drzewo nieyákie

13: twárde z którego oſzczepy czynią. Ali=

14: quando pro ipſo telo accipitur, Miá

15: ſto ſtrzały / Rohátyny / álbo oſzczepu.

16: Cornum, ni, neut. ſecun. Fructus corni,

http://rcin.org.pl

17: Owoc który rodźi głóg.

18: Cornetum, Mieyſce gdzie tákowe drzewo

19: roście.

20: Cornetus, a, um, Co z tego drzewa vczy=

21: niono yeſt.

22: Corona, næ, fem. prim. Korona / Wieniec.

23: Vt, Coronæ floreæ & roſeæ, Kwiát=

24: kowe / rożáne wieńce. Corona triumpha=

25: lis, Wieniec laurowy / który ten nośył / któ=

26: ry triumfował á sławion był. Corona

27: obſidionalis, Wieniec z trawy / álbo z

28: ziela / który temu był dawan / który oblę=

29: żonym przyciągał ná pomoc / y wybáwił

30: ye z oblężenia. Corona ciuica, Wieniec

31: który mieſzczánin yeden drugiemu dawał

32: miáſto vpominku ratowánia / á ſpomoże=

33: niá z nieyákiey niebeſpieczności. Coro=

34: na muralis, Złoty wieniec który temu da=

35: wano / który naprzód ná nieprziyacielskie

36: mury wſtąpił. Corona naualis, Złoty

37: wieniec / który dawano temu / który ſie na=

38: przód w nieprziyacielski okręt puś=

39: ćył.

40: #Corona etiā ſignificat, Kres / okrąg /

41: á obſtąpienie ludźy. Vt, In magna do=

42: ctorum uirorum corora hæc dixit,

43: Przy oblicznośćy á obſtąpieniu wiele vczo=

44: nych ludźy to rzekł.

45: #Coronæ dicuntur etiam, Promi=

46: nentiæ ac ueluti ſupercilia quædam

http://rcin.org.pl

47: parietum arcendis ſtillici dijs inuenta,

48: Dáſzek máły który deſzczowi bróni ná

49: dóm pádáć.

50: Corono, as, are, Koronuye.

51: Coronamentum, Doſtátek kwiecia ná

52: wieńce.

53: Coronarius, Wianecznik który wieńce

54: czyni.

55: Coronarius, a, um, Wianeczny / To co ku

56: wieńcowi należy. Vt, Coronarium au=

kolumna: b

C ante O. 66

1: rum, Złoto wianeczne.

2: Coronula, & corolla, æ. dimin. Wianek

3: Wianeczek / álbo pierſcień.

4: Corollarium, Przidátek / Náddátek / który

5: daváyą nád wyſz niźly to co winno yeſt

6: Alias Auctariū, Corollaria, Máłe v=

7: pominki.

8: Coronæ, arum, Vrbs Achaiæ.

9: Coroneus, a, um, Yeden z támtąd.

10: Coronæa, Vrbs Boæciæ.

11: Coroneola, Herba.

12: Coronis, idis, pen. prod. fem. ter. Szpicá

13: á koniec v káſzdey rzeczy / præſertim au=

14: tem apud nauem, Lodźny nos. Vnde

15: dicimus uſq; ad coronidem, Aſz do

16: oſtátecznego końcá. Præter præfationē

17: & coronidem, Prouerb. id eſt, ſine

18: principio & fine, Ani początku áni

http://rcin.org.pl

19: końca / Ani to áni owo.

20: Coronopus, Herba, Kurza nogá. Alijs

21: Gramen aculeatum.

22: Corophium, Rodzay nieyáky morskich rá=

23: ków.

24: Corpus, oris, neut. tert. Ciáło. Corpus

25: pro ſola carne ponitur. Vt. Vires &

26: corpus amiſi, Cicer. Moc á ſiłym zgu=

27: bił / y opdałem ná ciele / mie niezoſtáło

28: yedno skórá á koſćy.

29: ¶Corpus etiam pro opere aliquo

30: ſcripto & uolumine accipitur, Cice.

31: Videtur mihi modicum quoddam

32: corpus confici poſſe, Mnie ſie zda że

33: mogą być nie owſzeki mále xięgi.

34: Corpuſculum diminut. Ciałko.

35: Corpulentus, a, um, Cieliſty / ta / te / Krępy /

36: Tyłowity / Tłuſty.

37: Corpulentia, æ, Tyłowitość / Tłuſtość /

38: Krępość.

39: Corporalis & hoc le, Cieleſny. Vt, Cor=

40: poralia bona, Cieleſne ałbo ceſne dobrá.

41: Corporaliter Aduerbium, in Bibiijs,

42: Cieleſnie.

43: Corporeus, a, ū, Cielyſty / Mięśyſty / Wi=

44: domy. Vt, Corporea ſubſtantia, Rzecz

45: która może być ſmysły / to yeſt widzenim y

46: mácánim ogárniona.

47: ¶Incorporeus, Niewidomy / pod ſmisł

48: nieprzypádáyący.

http://rcin.org.pl

49: Corporatio, & corporatura, æ, Xtałt /

50: Stan / á poſtáwá ciáłá.

51: Corporo, as, are, Veteres uſi ſunt pro

52: interficere, Zábiyam / mięſá náćynam.

53: ¶Incorporo, & cōcorporo, Wcielam

54: ¶Incorporatio, Wcielenie, Corpore

55: uiciatus, Któremu ná yednym członku

56: ſzkodźy.

Corrigia

strona: 66v

kolumna: a

C ante O.

1: Corrigia, æ, Rzemień. Vide ſupra.

2: Cors, ortis, Vide ſupra COHORS.

3: Corſica, pe. cor. f. pri. Inſula, Wyſpá nie

4: dáleko od Dardiniey ná morzu Liguſti=

5: cum názwánym. Vide Corſicum uinū

6: Romæ inter nobilia uina habe=

7: tur.

8: Corſoides, Lapis caniciei hominis ſi=

9: milis.

10: Cortex, maſc. & fe. tert. Skórá ná drze=

11: wie.

12: Corticula diminut. Skórká.

13: Corticoſus & corticatus Adiectiua, To

14: co skórę ma.

15: #Decortico, as, are, Odzieram drzewo

16: z skóry. Vt, Decorticarecanabim, Ze=

17: trzeć konopie.

18: ¶Excorticare idem, Wyłupić.

http://rcin.org.pl

19: Cortina, æ, fem. prim. pen. prod. Primo

20: ſignificat, Kortyny któremi obyáyą ſciá=

21: ny. Też Kociełek w którym fárbę przy=

22: práwiáyą. Item, Wieſzczba / Práktiká

23: Appollonowá.

24: Cortinate, atis, neut. tert. Mieyſce fárbo=

25: wánia gdzie wiele kotłów s fárbą

26: ſtoyi.

27: Cortona, fem. prim. Miáſto w Tuſciej /

28: alias Cortoma.

29: Cortinon, Gramen, uel Raphani ſemen

30: cc. Náć álbo naſienie rzotkwiáne.

31: Cortyna uel Gortyno, fem. Miáſto w

32: Kreciey.

33: Corus, Vide CAVRVS, Mieyſce z kąd

34: wiátr od záchodu słońcá wieye.

35: Corus, maſc. Menſuræ genus, & eſt uox

36: Hebraica, quæ Medimnos Atticos

37: unum & quadraginta capit. Quid

38: fit Medimnus uide infra.

39: Coruſco, as, aui, are, neut. prim. Lyskam

40: ſie. Vt, Coruſcat, Lyska ſie.

41: Coruſcus, a, um, Lyskáyący / Lſzcący ſie. Vt

42: Coruſcæ ſyluæ, Brzmiące á drzące y

43: łſzcące ſie láſy.

44: Coruus, ui, maſc. ſec. Kruk. Vt, Coruos

45: in cruce paſcere, apud Horat. eſt ſu=

46: ſpendi, Wiſieć.

47: Coruus etiam piſcis, Nieyáki rodzay

48: ryb.

http://rcin.org.pl

49: Coruinus, a, um, Krucy / Krukowy /

50: Vt, Albus coruus, Prouerb. Rzadka

51: rzecz.

52: Corybantes, id eſt, Sacerdotes Cybeles

53: Popi Bogá Cybeles / álbo ſtroże Bogá Io

54: wiſa.

55: Coryceus, maſc. ſec. Inhabitator mon=

56: tis Coryci in Pamphilia, ubi plurimi

kolumna: b

C ante O.

1: prædones Marini erant, Inde Cory=

2: cæus, Podsłuchácz / Spiég. Vt, Cory=

3: cæus auſcultauit, Prouerb. Táyemna

4: rzecz wyſzłá ná yáſność / Yuſz to y prze=

5: kupki wiedzą / bywa mówiono.

6: Corycus, Mons Pamphiliæ.

7: Corycum, neut. ſec. Miásto y gorá w Cy=

8: liciej / gdzie wiele ſzáfranu roście.

9: Corycius, a, um, Yeden z Cyliciey.

10: Corydalla, Vrbs Liciæ, Calep.

11: Corydalus, Auis latine Alauda, Vide

12: ſupra Skowronek.

13: Corylus, fem. pen. cor. Leſzczyná. Eius

14: fructus eſt auellana, Vt auellana nux

15: Laskowy orzech / Vt ſupra.

16: Colurnus, a, um, Laskowy.

17: Coryletum, Locus corylis obſitus, Leſz=

18: czinowy álbo laskowy gay.

19: Corymbus, bi, maſc. ſe Vuæ hederarū

20: quibus coronabatur Bachus.

http://rcin.org.pl

21: Corymbifer, Który tákowe yágody rodźy.

22: Vt, Corymbi chryſocomæ, Yagody ál=

23: bo rzáski ziela Chryſokomá názwáne=

24: go.

25: Coryphæus, maſc. ſec. Eſt cuiuſcunq;

26: ordinis caput, Calep.

27: Corythus, fem, penult. correp. Ciuitas

28: Tuſciæ.

29: Corytus, ti, penult. prod. Kucharz.

30: Cos, otis, fem. tert. Osła. Vt, Cosolearia

31: Oliwny Kamień.

32: Coticula diminut. Oſelká / licet non ſer=

33: uet ſignificatum primitiui, non enim

34: eſt parua cos, ſed lapis quo fit auri

35: uel argenti experimentum, Probá á

36: koſztowánie złotá álbo ſrebrá.

37: Coſmus, Latine mundus, Swiat. Item

38: ornatus, Ochędożenie.

39: Coſmicus, a, um, Swiecki / ka / kie.

40: Coſmeta, Smukarz / który pánie przyochę=

41: doża / Piękroſzká. Latine enim ornator

42: uel ornatrix interpretatur.

43: Coſmiana, Vnguenta a Coſmo excel=

44: lenti unguentario. Sipont.

45: Coſmographus, pen. cor. Który ſwiát

46: popiſuye.

47: Coſmographia, Náuká popiſánia ſwiá=

48: tá.

49: ¶Microcoſmus, Latine Paruus mun

50: dus, pro homine accipitur, Czło=

http://rcin.org.pl

51: wiek.

52: Coſſus, maſc. ſec. Próchno / Robáctwo któ=

53: re w drzewiech miedzy korą á miedzy drze=

54: wem roście / Drżewny czerẃ.

55: #Coſſes, nominatiuus Pluralis etiam

56: apud Plinium legitur pro coſsi.

#Coſs

strona: 67

kolumna: a

C ante O.

1: ¶Coſsi etiam olim dicebantur natu=

2: tura rugoſi corporis, Smarſzczonego

3: ciáłá. Item, Coſsicij, Nomen familiæ

4: apud Romanos.

5: Coſtra, maſc. prim. Grzbiet / álbo chrzibiet.

6: Coſtatus, a, um, Grzbiećyſty. Vt. Coſtæ

7: nauium.

8: Coſtus Herbæ genus.

9: Coſtyros, pen. cor, Inſula in Libryco, Vn

10: de Coſyrius Adiectiuum,

11: Cotillia, Inſula in Cutili lacu, Festus.

12: Cothurnus, maſc. Bót á trzewik którego

13: w ſpráwowániu komediey y ynſzych grach v=

14: żywano / Drzewiána pántoflá. Vnde Co=

15: thurno, inſtabilior dicitur, Nieſtátecz=

16: ny / Pierzchliwy yáko wiátr.

17: Cothurnus etiam pro alto dicendi

18: genere, Wyſoka á známienita wymowá.

19: Cothurnatus, id eſt, Cothurno inductus

20: uel, Grandiloquus.

http://rcin.org.pl

21: Cotoneum, Cydoneum, neu. Yábłko Ko=

22: tońskie. Malum Cothoneum, idem.

23: Cotoneum, Veneti herbam uocant,

24: quam Galli Halum, Sipon.

25: Cotona, uel Coctona ſiue cottana uel

26: ut alij uolunt cotana uel coctana ſiue

27: cottana plu. tantū, Rodzay nieyaki fig.

28: Cotones, Portus ſunt in mari interiores

29: arte & manu facti.

30: Cottabus, bu, Swiſtánie gdy rozgá álbo

31: bicz głos wydáye kiedy nim ſieką.

32: Cotula ſiue cotyla, Menſuræ genus,

33: quę Hemina alias dicitur, Italica uox

34: eſt, qua & Græci uſi ſunt.

35: Coturnix, icis, fem. tert. Przepiorká.

36: Cotyledon, Paruula herba, Vulgo Vm

37: bilicus Veneris.

38: Couinum, neut. ſec. Rheda idem, Koláſá

39: álbo żołnierski wós. Inde Couinarius

40: a, um, Miles, Zołnierz który z káry bitwę

41: wiedzie. Vt, olim ſoliti fuerunt. Alij

42: tantum Cataphractos intelligunt.

43: Coxa, æ & Coxendix, fem Lędźwi álbo

44: kuść zá którą vbránie záchodźić ma.

45: #Coxendix etiam, Krziſz y bolenie

46: krzyżá.

C ante R.

47: Crabro, onis, maſc. tert. Sierſzeń. Vt,

48: Irritare crabrones, Prouerb. Ty roz=

49: gniewáć którzy mogą ſzkodźić. Noli ir=

http://rcin.org.pl

50: ritare crabrones, Day pokóy złemu. Nie

51: gábay złego.

52: Craneum, Gymnaſium apud Corin=

53: thum, Mieyſce zápáſowania y też ſzermo=

kolumna: b

C ante R 67

1: wánia. Alij legunt Cranɛıum, penult.

2: producta.

3: Cranoſſiue cranium, Liśiná ná czele.

4: Crapula, fem. prim. Obżarſtwo / y bolenie

5: głowy które z niego przichodży. Vt, Cra

6: pulam edormiſcere, Wyſpáć ſie po pi=

7: yáńſtwie.

8: Crapulor, aris Ożу?am ſie, Opiyam ſie.

9: Cras & Craſtino Aduerbium, Signifi=

10: cans die proxime futuro, Yutro / Za=

11: ránie.

12: Cras etiam aliquem alium futurum

13: diem ſignificat.

14: Craſtinus, a, um, Yutrzeyſzy. Vt, Dies cra

15: ſtinus, Yutrzeyſzy dzień. In craſtinum

16: differre, Do yutrá odłożyć.

17: Craſtino, as, are, Et compoſita, Procra=

18: ſtino, Recraſtino, Odwłoczę dzień zá=

19: dzień.

20: ¶Procraſtinatio, Przedłużánie / Odwło

21: czenie / Odwłoká.

22: Craſsis, Latine, Temperamentum &

23: mixtio, Smieſzánie.

24: Craſsiuenium, neut. ſec. Aceris arboris

http://rcin.org.pl

genus, cc. A uenatorum craſsitudi=

ne dictum.

Craſſus, a, um, Miąſzy / Tłuſtr / Opukáły.

Et per Metapho Głupi / Gruby / Nie=

baczny. Vt. Craſſum cœlum & tenue

contraria, Cięſzkie powietrze y letkie.

Craſſus & concretus aer, Gęſty wiátr.

Craſſſa minerua dicitur aliquid fieri,

Proſto / Grubo / Po chłopsku.

Craſsicies & craſsitudo, Miąſzość / Tłu=

ſtość.

Craſſamen, inis, & Craſſamentū, idem.

Craſſare & incraſſare, Tuczić / miąſzo czynić

Craſſeſco, ſcis, ere, Miąſzeyę / Na ſzerzą

roſtę. Vt, Craſſeſcunt nubes, Obłoki

yeden ná drui záchodzą.

Craſſe, Aduerbium, Miąſzo / Grubie.

Cratægonon ſiue cratęogonon, Herba

Crater, eris, maſ. ter. pen. lon. in accuſa=

tiuo craterem & cratera, Vnde etiam

nominatiuus Cratera, ræ, Czaſzá álbo

ynſze naczinie do picia.

Crater etiā in monte Ætna uocatum eſt

foramen, per qꝫ ignis cinisqꝫ euomit,

Dziura w górze Aetna którym ogień pa=

ła.

Crater etiam, Zdróy / zdroyewisko / Zrzódło

Craterites, æ, Gemma inter Chryſoli=

thi & Electri colorem.

Craterra, Cebr.

http://rcin.org.pl

55: Crates uel cratis, fem. Kratá. Item, Cra=

56: tes lignorum, Pláwy drzewá.

M Craticula

strona: 67v

kolumna: a

C ante R.

1: Craticula, diminut. Róſt / Kuchenne na=

2: czynie.

3: Craticus, a, um, Kraćiſty / Vt, Craticus

4: paries, Laskowána ſciáná.

5: Craticulus, a, um, idem.

6: Cratio, cratis, cratire, Laskuyę álbo lasko=

7: wániem futruyę.

8: Crathis. Fluuius Achiuorum, & alius

9: Calabrorum.

10: Cratinas, Africæ fluuius e lacu Sicyo=

11: ne in Oceanum fluens.

12: Crambre, Latine Braſsica, Kápuſtá czar=

13: na / álbo broskiew. Aut ſpecies eius.

14: Hinc Crambræ repetita, Prouerb.

15: Nie miła á niewdzieczna rzecz. Quic=

16: quid cum faſtidio fit.

17: Creagra, in Biblijs, Widełki álbo łyſzká

18: dziurkowáta / którą z gárncá mięſo wy=

19: bieráyą.

20: Crebenia, Regio Troadis, cc.

21: Creo, as, aui, Stworzę Vt, Creare & Gi=

22: gnere, Stworzić y ſpłodźić. Creare ma

23: giſtratum, Rádę wybrác. Ærumnas ali

24: cui creare, Zádáć komu troskę. Lites

http://rcin.org.pl

creare & ſerere, Wadźić ludzie. Siać

nieprziyaźni / Vitio creati conſules, ſæpe

legitur apud Cicer. Nie wedle praw.

Sibi creare periculum, Sam ſie wdać

w yákie nieſzczęście. In urbe luxuries

creatur, Mnoży ſie á roście roſpuſtá w

mieście. Voluptatem inimicis crea=

re, Vczinić weſele nieprziyacielóm.

Creator, Stworziciel. Vt, Creator urbis

Romę, Romulus, Záſádźiciel. Fundow=

nik miáſtá Rzimu.

Creatio, aliud Verbale, Stworzenie.

Creatura, fem. prim. idem.

#Compoſita, Procreo, Płodzę.

¶Recreo, Ochładzam.

#Procreator, Płodźiciel / Ociec.

¶Procreatio, Płodzenie.

¶Recreatio, Ochłodá.

Creber, ra, rum, Częſty / ta / te / Vſtáwicz=

ny.

Vt, Crebri ad terram decidere. Plau.

Wiele ych ná ziemię vpádáło. Crebræ li=

tèræ, Częſte liſty.

Crebritas, Vſtáwiczność / Gęstość. Vt, Cre

britas officiorum, Pilne á vſtáwiczne

słuſzby.

Crebro, Aduerbium, Vſtáwicznie / Gęſto

Częſto

Crebreſco, Percrebreſco & increbreſco

Vczęściám / Osławiam ſie.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

C ante R.

1: Credo, dis, didi, ere, Wierzę. Vt, Credo

2: illum iam adfuturum eſſe, Nádziewam

3: ſie go tu wnet. Ne credas nimium opi=

4: bus tuis, Niepuſzczay ſie ná twe bo=

5: gáctwa. O formoſe puer nimium

6: ne crede colori, Nieſpuſzczay ſie. Cre=

7: do te credere, Mnimam że zá to maſz.

8: Item, Torum me tibi credidi, Wſzicie=

9: kem ſie ná cię zdał / Spuśćił. Quid tu

10: his rebus credis fieri, Y co mniemaſz

11: żeby ták było. Committere & credere

12: aliqd fidei & poteſtati alicuius, Spuś=

13: ćić ſie álbo zdáć ná kogo. Crede hoc

14: meæ fidei dabit hic aliquam pugnā

15: denuo, Pátrzay tego ná mię yſz on yeſzcze

16: co gorſzego znowu wyrządzy. Credere

17: ſe Neptuno ſeu mari, Puśćić ſie álbo

18: wſieć ná morze. Credere ſua conſilia

19: alicui, Swierzyć ſie komu ſwoyich táyemnic

20: Credere uni omnia, Wſziſtkich rzeczy

21: yednemu zwierzić.

22: Credere alicui argentum ſeu pecu=

23: niam, Pożyczić komu pieniędzy. Sunt

24: quibus credas male, Są którym nie=

25: dobrze pożyczáć. Credere ſe pugnæ, Bić

26: ſie / Potykáć ſie. Sententiam ſuam literis

27: credere, Mniemánie á ſentencią ſwoyę

28: piſmem okázáć / álbo poſwiadczić. Qui mi=

http://rcin.org.pl

hi pecuniam credidit, nunc repoſcit,

Który pieniędzy pożycził / teras ſie ich

vpomina.

Creditur, Imperſonale, Plaut. Creditur

tibi, Wierzą tobie.

Creditor, Verbale, Ten który pieniędzy

pożycza. Debitorautem, Dłużnik który

v kogo pożycził.

Creditum, Subſtantiuum, Dług.

Credulus, a, um, Który łatwie wie=

rzy.

Credulitas, Prętkość á łatwość ku wie=

rzeniu Huic Incredulus, Niewierny. Et,

Incredulitas, Niewierność. Contra=

ria. Vt, Ego non credulus illis, Ya nie=

miałem ym wierzić.

Credibilis hoc Credibile, Wierny / Prá=

wy / Godny wiary.

Credibiliter, Aduerbium.

#Concredo, Zwierzam ſie / Spuſzczam

ſie.

Cremaſteres, gen. maſcul. Nerui a qui=

bus teſtes dependent, Zyłi ná których

táyemny członek męski wiśi.

Cremera, penultima correpta. Fluuius

Italiæ, apud quem Fabij a Verenti=

bus occiſi ſunt.

http://rcin.org.pl

C ante R.

Cremo, as, aui, are, act. prim, Palę. Vt,

Cremata in cinerem purgamenta, W

popiół ſą ſpalone.

Cremium, Przywárá.

Crematio Verbale, Spalenie.

Cremor, oris, Mączká którą ſzáty mącz=

kuyą. też mleko álbo klei z rozwárzenia

pſzenice / álbo yęczmieniá.

Cremor ptiſannæ, Ptiſanna yęczmien=

na.

Crena, fem. Spáry álbo roſtrziżenie Sicut

in Sagitta, Srzodek / Roſczepek álbo

ſpárá ſtrzały / która ná cięćywę bywa wſá=

dzona / gdy chcą z łuku puścić / Tez żyło=

wánie łuku.

Creon, Rex Thebanum, Creon autem

uel Creontes, Rex Corynthiorum.

Crepæ, principio capræ ſunt appella=

tæ quod cruribus crepent, Feſtus, Bo

łuská ym w nogách gdy niemi tępáyą.

Creperus, a, um, Niebezpieczny / Wątpli=

wy. eſt enim idem quod dubius. Vt,

Creperum bellum, Ważna rzecz á nie=

beſpieczna woyná.

Crepi, Luperci dicti ſunt a crepitu pel=

licularum, quē faciunt uerbernates,

Sipont.

Crepida, æ, fem. prim. pen. cor. Pátynká

Pántoflá.

http://rcin.org.pl

30: Crepidula, dimin. Máła pántofliczká / Pa=

31: tyneczká.

32: Crepidarius, Swiec który pátynki czini.

33: Crepidatus, a, um, W pántofle prziobuty.

34: Crepido, inis, fem. tert. pen. prod. Brzeg

35: o który ſie wodá otrąca. Per Metaphor.

36: uero, Et putei extremam oram & o=

37: mnem extremitatem, ſolemus crepi=

38: dinem appellare, Krawądź / Kray.

39: Crepo, as, ui, itum, neu. prim. Raro cre=

40: paui, atum, are, Skrzipam. Vt, Crepue

41: runt fores, Skrzipnęły drzwi. Crepāt

42: tibi inteſtina, Kruczy álbo wárczy w to=

43: bie. Cum accuſatiuo ſignificat loqui

44: iactanter. Niſi uictorias ſuas crepat,

45: Tylko o ſwoyich bitwách ſpiewa. Sulcos

46: & uineta mera crepat, O bogáctwie / o

47: o zagoniech y o winnicách ſwych powieda.

48: Crepito, as, are, Frequentatiuum, Vſtá=

49: wicznie trzáskam / skrzipię. Vt, Crepita=

50: re dentibus, Sgrzitáć zębámi. Crepitat

51: mihi uenter, Kruczy á wárczy we mnie.

52: Crepitus huius crepitus, Skrzinienie. Vt

53: Crepitus dentiū, Sgrzitánie ząb. Cre=

54: pitus armorū, Grzmienie á dzwięk zbróy

55: Crepitus forium, Skrzinienie drzwi.

56: Crepitum reddere, Popuśćić wiátru z

57: żołądká / Zápierdzieć.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

Crepuntia, orum, uenit a crepo, neut.

plur. tantum, Máłych dziatek vpominki

które brzmią á któremi dziećy bywáyą

vtulone / yáko ſą wilcze zęby / korale. obraski

& huiuſmodi ſimilia, Vnde a crepun=

dijs, Od dziećyńſtwa. Vt, A crepundijs

ipſis inter nos coaluit amicitia, Od

dziećyńſtwáſmy ſie poczęli miłować.

¶Compoſita, Percrepo & concrepo

as, aui, pitum, are, Skrzypáć / Brzmieć /

Dzwięk puſzczáć. Vt, Percrepare fori=

bus, Częſto skripáć drzwámi.

¶Increpo, Brzmię. Vt, Cic, Simul atq; increpuit ſuſpicio tumultus, artes illi= co noſtræ conticeſcunt, Yáko skoro yá= ka nowiná przidzie álbo zá brzmi o woy= nie / náſze náuki vmilkáyą. Et per Meta= phoram, Increpo, Láyę / Złorzeczę. Vt, Aliquem auaritiæ increpare, Láyáć ko= go o łákomſtwo. Probris increpare ali= quem, Złáyáć kogo.

#Increpitus Participium, Złáyány / zbá= kány.

¶Increpito, as, are, Frequentatiuum, idem quod increpo. Increpitare & in= cuſare, Láyáć / Winowáć. Æſtatem in= crepitans ſeram, Gnieváyać ſie / Obrzu= cáyąć ſie ná pózne láto.

¶Diſcrepo, as, pen. cor. ui, & aui, itū, are, Nieyednáko brzmię / Niezgadzam ſie

http://rcin.org.pl

31: Sibi diſcrepare, Sam ſie s ſobą niezgá=

32: dzáć. A conſilijs alicuius diſcrepare,

33: Ynáczey o czym dzierżeć. Diſcrepant fi=

34: des, Nieſtroyne ſtruny. Diſcrepant fa=

35: cta cum dictis, Niezgadzáyą ſie vczin=

36: ki s słowy. Diſcrepant inter autho=

37: res, Niezgadzáyą ſie miedzy ſobą skłá=

38: dácze.

39: ¶Diſcrepantia, æ, Niezgodá / Nie ye=

40: dnákie brzmienie.

41: Crepuſculum, Smierze. Vt, Crepuſculo

42: primo, Gdy ſie poczynáło ſmierzkáć.

43: Cres, tis, id eſt, Cretenſis.

44: Creſco, cis, ui, tum, ere. neu. ſec. Roſtę Vt

45: In altitudinem creſcere, W zgorę róść

46: Ad plenitudinem & latitudinem cre=

47: ſcere, Rozraſtáć ſie.

48: Creſcere etiam pro honorationem &

49: ornationem fieri, Vel etiam diteſcere.

50: Doſtoyności komu przybywáć y bogactw.

51: In multas opes creſcere, Wielmi ſie

52: vbogáćyć. Creuerunt hoſtes in dies ſin

53: gulos, Zámogli álbo rozmnożyli ſie nieprzi

54: yaciele. Creſcit amor nummi quantū

55: ipſa pecunia creſcit, Prouerb. Ym kto

56: bogátſzy tym skępſzy.

http://rcin.org.pl

Creſcens Participium, Roſtący.

Crementum, id eſt, augmentum, Calep.

Rozmnożenie.

¶Compoſita, Concreſco, Zraſtam ſie

weſpołek. Vt, Corpus concretum ex

elemētis, Weſpołek złożono z żywiół. Cō=

cretus aër, Gęſty wiatr. Aër purus ac

tenuis, Cœlum craſſum atqȝ concre=

tum, contraria.

¶Concretum, ti, Zroſzczenie / Przipoye=

nie. Concretus, huius tus, idem, Plin.

In concretu albicantis ſucci.

¶Concretio, Zpuſzczenie. Concretio &

Liquor contraria, Vt, Concreta flu=

mina, Zámárzłe rzeki.

#Increſco, is, ui, tum, ere, Wzraſtam /

álbo podraſtam. Vt, Increſcit audacia

ad quoduis facinus, Zámaga ſie ſmia=

łość ku złemu.

¶Incrementum. ti, Rozmnożenie / Roz=

ſzerzenie / Podraſtánie. Vt, Incremento

ingenti res auctæ, Powiętſzone ſą rzeczy

yego wielkiem rozmnożeniem.

#Decreſco, Vmnieyſzam ſie / Ginę / Nę=

dzieyę. Decreſcere & accreſcere con=

traria. Decreſcente die, Gdy dzień nád

zachodem słońcá był.

#Succreſco, Wſchodzę. Vt, Ætati alicu

ius ſuccreſcere, Pośćignąć kogo w Roſz=

czeniu.

http://rcin.org.pl

31: ¶Supercreſco, Przeraſtam.

32: ¶Recreſco, Roſtę záś z nowu.

33: #Accreſco, Przyraſtam / Przymnażam.

34: ¶Excreſco, Wyraſtam. Vt, Excreſcunt

35: caules herbarū, Wyraſtáyą głąby v ziół

36: Creſeis, idis, Nymphæ marinæ nomen.

37: Creta, Inſula in medio ponto, Wyſpá ná

38: poſrzodku morzá / którą Mediterraneum

39: zową. Kaucia teras zową / yeſt pod We=

40: netmi.

41: Creticus, a, um, & Cretenſis & hoc cre=

42: tenſe, Yeden z tey wyſpy.

43: Cretæus, a, um, Idē, Cretiſare cum Cre=

44: tenſi, Prouerb. S oſzuſtem á łgarzem łzą

45: ſie obchodźić / Też / yáko galą táko biyą /

46: bywa mówiono. Cretenſis cretenſem no=

47: uit, Prouerb. Zna dyabeł pogáná.

48: Cres, id eſt, Cretenſis cuius femininum

49: Creſſa.

50: Creticum uinum, Máłmáſia.

51: Creta, tæ, Kretá.

52: Cretatus, a, um, Kretą nácechowány.

53: Cretula, diminut. Kretká.

54: Cretoſus, a, um, Vkretowány. Creta no=

55: tare, Prouerb. Chwálić / Dobrze dzierżeć

56: o kiem Carbone autem notare, Gánić

57: zlie o kiem dzierżeć.

kolumna: b

C ante R.

1: Cretaceus, a, um, Co z Krety vcziniono yeſt.

http://rcin.org.pl

2: Creticus, gen. maſc. Pes alias Amphi

3: macrus conſtat ex tribus ſyllabis, pri=

4: ma & ultima longis, media breui, no=

5: tatur ſic, - u -

6: Cribrum, neut. ſec. Syto Rzeſzoto. Vt,

7: Cribrum ſetaceum, Syto włoſienne.

8: Cribrum pollinarium / Rzeſzoto którym

9: żyto podſiewáyą. Alias, Incerniculum,

10: Cribro incernere uel ſubcernere

11: Siać / Podſiewáć / Pytlowáć. Cri=

12: bro aquam haurire, Prouerb.

13: Dármo á w niwecż co czinić / Wodę mierzić

14: Cribro, as, are, Podſiewam / Przes śyto

15: przebiyam.

16: Cribrarius, a, um, Co ku śytu nalezy.

17: Cribrarius, Subſtanti Sytars.

18: Crimen, is, neut, tert. Winá / Zły vczinek /

19: Grzéch. Item, Calumnia uel Accuſatio

20: Potwarz álbo oskárżenie. Vt Crimen

21: obijcere, Dáć komu winę. In crimen

22: uocare, Oskárżyć. Crimen alicui infer=

23: re, Przigánić komu. Vita ruſtica quam

24: tu probro & crimini putas eſſe opor

25: tere. Zywot chłopski który ty zá ſromotny

26: ſtan maſz. Facere crimen, Dopuścić ſie

27: yákiego wyſtępu Falsum crimen iacere,

28: Fáłſziwie ſie ná kogo skarżyć / Potwarzáć

29: kogo.

30: Crimen etiam ponitur pro cauſſa.

31: Virg. Sere crimina belli, Daway przi=

http://rcin.org.pl

32: cyny woynie.

33: Criminor. aris, ari, Láyę / Potwarzam / Zło=

34: rzeczę. Vt, Apud populum Romanū

35: criminatus eſt bellum illud ducere.

36: Oskarzón yeſt yákoby on tę woynę po=

37: czął. non libet omnia criminari, Nie=

38: chcę wſzitkich niecnot powtarzáć.

39: Criminoſus, a, u, Potwarzliwy / wa / we

40: Przimowny. Vt, Criminoſa oratio.

41: Pełna potwarzy / Sromocenia y Przimówek

42: Ille hoc putabat Verri crimino=

43: ſum fore, Mnimał áby to miáło ſro=

44: moćyć / álbo dobrey pówieśći ſzkodźić Wer=

45: reſowey.

46: Criminatio, Potwarz / Przimówká / Sro=

47: mocenie.

48: Criminoſe Aduerbiū, Sromotnie / Sprzi=

49: mówką. Criminat pro criminatur a=

50: pud Ennium.

51: Crimiſſus, Siciliæ fluuius.

52: Crinis, huius crinis, m. t. Crines in plu=

53: rali, Włoſy.

54: Crinitus, a, um, Włośiſty / ta / te / Koſmáty.

55: Vt Crinita ſtella, Koſmáta / Pozorziſta

56: gwiazdá / Kometa.

strona: 69

kolumna: a

C ante R.

1: Crinon, Herba, alias Cynorrhodon,

http://rcin.org.pl

Italí uulgo Martagon uocant.

Criſa, Nomen oppidia Criſo conditi.

Criſis, g. fe. Latine Iudicium, Sąd.

Criticus, a, um, Iudiciarius, Sądowny.

Critici dicuntur librorum cenſores &

reprehēſores, Którzy xięgi ſzáczuyą / gánią

Critici dies, alias Decretorij, Po=

deyrzáne dni w chorobách luckich / z których

łatwie poznáć yeſli ſie ku zdrowiu álbo

ku ſmiercy ma / yáko ſą dni / ſiodmy / czter=

naſty / etć.

Criſpus, a, um, Kędzierzáwy / wa / we / Vt,

Criſpi capilli, Kędzierzáwe włoſy / Cri=

ſpus lignum, Vulgo, Madrum dici=

tur, Flader. Criſpa abies, Kędzierzáwa

yedlina. Criſpioriſ elegantiæ materies,

& ob id Perſis gratiſsima.

Criſpulus dimin. Kędzierzáwiuchny.

Criſpo, as, are, neut. prim. Kędzierzáwieyę.

Criſpari terra herbis dicitur per trans=

lationem, Miekceć ſie od kwiatków.

Criſpans, antis. Vt, Criſpans buxum,

Yákoby flader.

Criſpiſulcans, Flumen uocauit Cicer. in

Topicis, obſoletum, Błiskáyące

grzmienie.

Criſta, tæ, Grzebień / Czubek ná głowie v

ptaków.

Criſta etiam, Puſz. Criſta galeæ, Hełm /

Przełbicá. Criſta galli, Herbæ ſpecies.

http://rcin.org.pl

32: Criſtula, dimin. Grzebieniek.

33: Criſtatus, a, um, Grzebieniſty / Czubáty. Vt,

34: Criſtata galea, Przełbicá s Hełmem.

35: Critæ, Latine dicuntur omnes iudices,

36: Vnde qui muſicis agonibus, id eſt,

37: ſcenicis pręerant Cretæ dicti, Wſzelácy

38: rozeznawácze / a quibus Critici de quibꝰ

39: ſupra, qualis Ariſtarchus & Ariſto=

40: phanes Grammatici fuerunt.

41: Crithmon, Herba, Alias Balis, uel Fœ=

42: niculus marinus.

43: Crinas Philoſophus, qui dixit animam

44: eſſe ſanguinem.

45: Crocalis. Gemma.

46: Crocias, Gemma crocei coloris, Cale.

47: Crocio, cis, ire, dicitur, Coruus, Krakam

48: Crocito, as, are, Frequentatiuum.

49: Crocitus, huius crocitus, pen. prod. Kru=

50: kowe krakánie.

51: Crocatio ſiue crocitatio, idem.

52: Crocis, idis, Herba magica.

53: Crocodilon oppidum, Arſione poſtea

54: dictum, Calep.

55: Crocodilus, uel Crocodylus, pen. prod.

56: m. ſ. Krokodil Aegypskie zwięrzę / które

kolumna: b

1: ták w wodzie / yáko y ná ziemi żywié. Cro=

2: codili lachrymæ, Prouer, Nieprawdźi

3: wy żál albo płácz.

http://rcin.org.pl

4: Crocodylinus Adiect. Ná xtałt krokodilá.

5: Crocodilea, Animal ſimile Crocodylo

6: Crocodylium, Herbę genus, Panny Ma

7: riey ziele.

8: Crocota, Pánieńska ſzátá / żółtey fárby v

9: ſtárych w vżywániu byłá.

10: Croton, idem.

11: Crocotula dimin. Feli crocoton, Pro=

12: uerb. Wyrządzaſz temu cześć który yey

13: nie godzien.

14: Crocotularius & crocotarius, Fárbarz

15: tákowego odzienia

16: Crocotillum, Veteres pro ualde exili di=

17: cebant, Calep.

18: Crocotoriū, Genus operis piſtorij, Cal.

19: Crocum uel crocus, ci, Szafran.

20: Croceus, a, um, Száfránny / żółty.

21: Crocatius, a, um, Idem.

22: Croceatus, a, um, quod crocei coloris

23: eſt, Calep. ſine authore.

24: Crocinus, a, um, Aliud adiectiuum, idē

25: quod croceus Vt, Crocinum ſemen

26: Szafránne naſienie. Crocinum, Máść

27: z ſzáfranu.

28: Crocomagma, Luſzcziny álbo ośmiećy ſzá=

29: fránne / które zoſtawáyą po wychędożeniu

30: ſzáfránu.

31: Crocus, a quibuſdam ſagittarius dici=

32: tur, Sydus.

33: Crocuta, Zwięrzę / naſcens in Æthiopia.

http://rcin.org.pl

34: Crolla pelctilis, detractione ſecundæ li=

35: teræ o, pro Corolla parua corona,

36: Wianek.

37: Cronia, orum, ge. neu. Saturnalia latine,

38: Swięta Bogá Sáturniſá.

39: Croniū mare, Morze lodowe / które záwż=

40: dy zmárzłe yeſt. Item Acronius lacus,

41: Yezioro w Niemieckich ſtronách / po Nie=

42: miecku zową / Boden ſee.

43: Crotallū, li. g. n. pe. co. Cymbał álbobrząká

44: nie w Aegipcie gdy do kośćiołá miely yść.

45: Crudaria, Argenti uena quæ in ſummo

46: reperta eſt.

47: Crudus, a, um, Surowy / Niedoſtały / Nie=

48: dowrzáły. Cruda poma, Niedoſtałe / nie=

49: uźrzałe yábłká. Crudi cibi, Surowe /

50: Nieprzetráwne potráwy. Crudus homo

51: Który żołądek ma nie dobrze trawiący.

52: Crudum uulnus, Swieża ráná. Cruda

53: aluus, Zołądek zlie trawiący. Crudus en=

54: lis, pro crudeli & cruento, Okrutny á

55: skrwáwiony miecz.

56: Cruditas, atis, Surowość / Nieſtrawność.

strona: 69v

kolumna: a

C ante R.

1: Crudeſco, is, ere, Surowieyę. Vt, Cru=

2: deſcit morbus, Roſzerza ſie / Surowieye

3: niemoc. Pugna crudeſcit, Bitwá ym dá=

http://rcin.org.pl

ley tym ſurowſza / á okrutnieyſza.

¶Incrudeſcere, Yątrzić ſie / Odnawiać ſie

Vt, Incrudeſcit ulcus, Yątrzy ſie wrze=

dzienicá.

¶Recrudeſco, cis, recrudi, ere, Od=

nawiam ſie / z nowu ſie záś yątrzę. Recru=

deſcere dicitur morbus, Odnawiáć ál=

bo yątrzić ſie. Seditio recrudeſcit, Zno=

wu ſie záś zwádá poczina. Pugna &

bellum recrudeſcit, Z nowu ſie woyná

poczina. Doleo recrudere doctorum ui

rorum diſputationes, Zal mi yſz ſie záś

wznawiáyą / miedzi vczonemi ludźmi nie=

potrzebne diſputácie. Odium recrudeſcit

Surowi ſie nieprziyaźń.

Crudelis & hoc crudele, Srogi / Okrutny.

Vt, Crudeles pœnæ, Cieſzkie á ſrogie

kaśni.

Crudelitas, fem. ter. Srogość / Okrutność.

Vt, Inſaciabilem crudelitatem exerce=

re, Nieſlicháną okrutność ſtroyić.

Crudeliter, Aduerbium, Okrutnie. Vt,

Crudeliſsime illum afflixit, Vſiekł go

beś lutośći / Niemiłoſiernie.

Cruor, oris, maſ. ter. Krew / Poſoká.

Cruentus, a, um. Vkrwáwiony / Vpoſoczony

Vt, Cruentus mucro, Krwáwy miecz.

Cruenta uictoria, Krwáwe zwycięſtwo.

Poráżenie ná głowę. Cruenta Vox &

cruēta oratio, Okrutna á ſroga powieść.

http://rcin.org.pl

34: Cruento, as, are, act pr. Vkrwawiam. Vt,

35: Templum cruentauit, Trib. pleb. Ze=

36: krwáwił. Cruentare ſcelere, Metaphor.

37: Złością ſie pomázáć. Cruentati oculi,

38: Krwáwe oczy.

39: Crumena, næ, f. p. Taſzká / Káletá / Mieſzek

40: Pytel też niéktórzy zową.

41: Crumenula, dimin. Pytlik / Mieſzeczek.

42: Crus, uris, neu. ter. Golień / Właſnie kość

43: pod czáſzką kolanną. Tobia uero, Goleń /

44: Sura, Lyſt. Crus arborum, Pień drzewa

45: od korzenia aſz do gáłęźy. Crus uitis, Pie

46: niek winny / Máćycá.

47: Cruſculum, dimin. Koſtká.

48: Cruſma, atis, Tanieczna grá / Tyrlikánie.

49: Cruſta, æ, f. p. Wſzeláká łuská álbo skorupá

50: twárdych rzeczy / yáko ſą z marmoru ze skłá

51: z drz??? / któraſzto skorupá álbo łuská

52: gładka á łſzcząca być ma / też łuská ná nie=

53: ktorych morskich rybách. Cruſtæ & em=

54: blemata argenti cęlati, Proch który páda

55: z ſrebrá gdy złotnik riye.

56: Cruſtula diminutiuum.

kolumna: b

C ante R.

1: Cruſto, as, are, act. p. Vt, Cruſtare parie=

2: tes, Tyńkować ſciány.

3: Cruſtarius, Tynkarz.

4: Cruſtarius, Adiect. Vt, Cruſtariæ tene=

5: bræ a uaſi potorijs cruſtatis dictæ,

http://rcin.org.pl

6: Warſtát gdzie ſtátki potynkowáne prze=

7: dáyą.

8: Cruſtoſus, a, um, Pełny łusk.

9: ¶Compoſita, Incruſto, as, are, Potyn=

10: kuyę / Lyſzczące czinię. Vt, Cruſtatus & in=

11: cruſtatus paries, Potynkowána ściána.

12: ¶Incruſtatio, onis, Potynkowánie.

13: Cruſtum, ti, neu, ſe. Sztuka yedzącey rzeczy

14: yák chleba / ſerá / też kołaczá.

15: Cruſtulum, dimin. Stuczká.

16: Cruſtulata, tæ, Calep. ex Sparciano pro

17: cruſtulo annotauit.

18: Cruſtuminum, Oppidum iuxta Veios,

19: Vnde Cruſtuminus & cruſtumius

20: Adiectiua, Vt, Cruſtumina pyra, Ro=

21: dzay nieyáki gruſzek.

22: Crux, f. ter. Krzyſz / Szubienicá / Roſoſzká. Vt

23: Abi in malam crucem, Ydź na ſzubieni=

24: cę Crucem ſibi ipſi conſtituere. Sam

25: ſobie zlie nárządźić. Cruci affigere, vkrzy=

26: żować. In crucem tollere. Obieśyć. Cruci

27: aliquem dare, Ná ſmierć skázać In cru=

28: cem agi, Ná ſzubienicę być wiedzion.

29: Crux etiam dicitur quicquid nos

30: cruciat, Cokolwiek nas męczy / albo nam

31: cięſzko á przikro yeſt.

32: Crucio, as, are, act. p. Męczę / Dręczę. Vt,

33: Ne crucia te obſecro anime mi Phe=

34: dria Terent. Nie troſzcz że ſie moy miły

35: Phedria.

http://rcin.org.pl

36: Cruciatus, huius, tus, Męczenie / Dręcze=

37: nie. Vt, Per Cruciatum interficere, Zá=

38: dáyąc komu rozmáyite męki zabić. Tetri

39: cruciaťˀ, Okrutne á Niesłycháne męki. In

40: cruciatum dare, Ná męczenie wydáć.

41: Cruciamētū, huiusti, Męczenie / dręczenie.

42: #Tormenta & cruciamenta, idem.

43: Cruciabilitas id eſt, cruciamentū, Plaut.

44: Cruciabiliter, Aduerb, Mizernie / okrutnie

45: #Compoſita, Excrutio, Dręczę / Do=

46: piekam / Dożegam / Bárzo męczę / Cięſzko czi

47: nię. Vt, Excruciat eum animi, Dręczy

48: go na umyſle. Conſcientia animi excru=

49: ciari, Ná ſumnieniu być vciążony vtra=

50: pion. Excruciari uicem, dixit Plautus,

51: pro, Dolere uicem meam.

52: #Excruciabilis & hoc le. Godny męk á

53: dręczenia.

54: Crucifigo, xi, xum, ere, Krziżuyę.

55: Cruciatus Participiū, Męczący / Dręczący

56: Trapiący.

Crucinum

strona: 70

kolumna: a

C ante R. T. & V.

1: Crucinum, Vinum inſuaue, Calep. ſine

2: authore.

3: Crypta, tæ, Kruktá á zásklepienie przy ko=

4: ſciele też sklep podziemny.

5: Crypticus, a, ū, Calepinus annotat pro

http://rcin.org.pl

Occulto.

Cryptoporticus, Murowána kruktá á zá=

sklepienie / które lecie człowieká chłodźi kie=

dy wielka gorącość słoneczna bywa.

Cryſtallus, fe. ſe. & Cryſtallum, ge. neut.

Kryſtał.

Cryſtallinus, a, um, pen. cor. Kryſtallowy.

C ante T.

Cteniatrus, ge. maſ. Latine mulomedi=

cus & ueterinarius, Bydlęcy lekarz / qui=

dam legunt Creniatus, Vulgus Mare=

ſcallum appellat.

Ctematrus, Vide CTENIATRVS.

Ctenes, ſunt quatuot dentes medij, Prze=

dnie zęby / Cieſle niektórzy zową / qui &

Galeſini dicuntur,

Cteſiphon, Locus in Parthia, aut Ca=

ſtellum magnum, ibidem.

C ante V.

Cuba, Sabinornm lingua, Lectica dici=

tur, Feſtus.

Cubo, as, ui, itum, are, n. p. Leżę. Vt, Cu=

bare in faciem, Ná oblicze leżeć. Cubuit

ſupinus. Leżał wznák. Cubare cum ali=

quo, Cubat puerpera, Leży w połogu.

¶Cubare etiam, Niemoc / Stękáć. Pri=

mus cubitu ſurgat, Poſtremus cubitū

eat, Goſpodarz pierwey niechay wſtawa / á

napozniey ſie niechay kładzie.

Cubito, as, are, Frequentatiuum, Wyle=

http://rcin.org.pl

34: gam ſie.

35: Cubatus, huius, tus, Lężenie. Vt, Cuba=

36: tus gallinarum, Náſiędzienie kokoſzy.

37: Cubitus, huius cubitus, idem.

38: Cubitus pronus, ſupinus, & in latera, Le

39: żenie ná nos / wznáczne / y ná boki.

40: Cubile, huius cubilis, pe. prod. Pościel /

41: też mieiſce ná którym ſie we dnie przeſy=

42: piáyą. Vt, Cubilia & nidi gallinarum

43: & auium. Siadłá álbo gniaſdá.

44: Cubiculum, Lóżnicá / Komnátá álbo komo=

45: rá w którey ſypiáyą.

46: Cubicularius, Komornik / sługá który w ko=

47: morze pozługuye.

48: Cubicularis & hoc Cubiculare, Adie=

kolumna: b

C ante V. 70

1: ctiuum. ut, Cubicularis lectus, Komor=

2: nicza pościel. Cubicularia lucerna, Ká=

3: gánek komorniczy.

4: Cubitor, huius, oris, Legáwiec. Vt, Bos

5: cubitor, Wół który ſie rád kładzie.

6: ¶Cōpoſita ſunt partim primæ tantū

7: coniugationis, Excubo, Czuyę / Strzegę

8: Dzierzę ſtrożą. Vt, Excubare pro por=

9: tis, V brámy ſtrzedz. In muris & in na=

10: uibus excubare, Straſz trzimáć.

11: ¶Excubitor, Stróſz.

12: Excubiæ, arum, plur. tantum, Stróża.

13: Vt, Habere excubias, Stróżą dzierżeć

http://rcin.org.pl

14: Partim tertiæ tantum. Vt, Diſcumbo

15: is, ui, itum, ere, Zá ſtołem ſiedzę.

16: ¶Diſcumbitur imperſonale. Cicer.

17: Maturæ ueniunt, diſcumbitur, Wczás

18: ſie zeſzli, Siadło ſie do ſtołu.

19: ¶Accubo, & accumbo, idem. Inde,

20: Diſcubitorius, a, um, Co ku ſiedzeniu zá=

21: ſtół należy. Vt, Diſcubitorius lectus, a=

22: pud Plin. ſuper quo doſcumbebant

23: antiqui cœnaturi, Posłánie á ſiedzenie

24: zá ſtół.

25: #Diſcubitus huius diſcubitus, in Bi=

26: blijs legitur, Zá ſtół ſadzenie / Poſadze=

27: nie gośćy.

28: #Procumbo, bis, bui, itū, ere, Pádam

29: o ziemię. Vt, Procumbere ſegetes im=

30: brius, Zyto poległo od gwałtownych

31: dzdzów. Procumbere ad genua, uel ad

32: pedes alicuius, Vpaść komu przed nogi /

33: Páść przed kim Procumbunt milites

34: Padáyą / Bywáyą zwyciężeni. Procum=

35: bunt folia, Liście pádáyą. Partim uero

36: primæ & tertiæ. Vt, Incubo, & In=

37: cumbo. Incubo, Naſiedzę. Vt, Galli=

38: na inbubat ouis, Naſiedźy ná yáy=

39: cách.

40: #Incumbo uero, Vczę ſie / Pilenem.

41: Vt, Adoleſcens incumbit literis, Vczy

42: ſie / Pilen náuki. Incumbo in hanc rem

43: uel huic re, Stáram ſie o to / Pilenem

http://rcin.org.pl

44: tego / Ná tymem wſziciek yeſt. Incumbo

45: illi, & non in illum dicimus. Incum=

46: be quæſo in eam curam, Proſzę cie przy=

47: łóſz ku temu pilnośći. Tota mente om=

48: niqꝫ animi impetu in Rempu. incum=

49: bas, Stáray ſie o to yák nápilniey / ábys

50: Rzeczy poſpolitey pożytków ſtrzegł Incū=

51: bit illi ſpes poſſeſsionis, id eſt, manet

52: illum ſpes Ad ſalutem Reipub. incum

53: bere, O rzecz poſpolitą ſie ſtaráć y wſpo=

54: mágáć. Sed incubo. Incubuitqꝫ thoro

55: dixitqꝫ nouiſsima yerba, Położył ſie ná

56: pościel / etć.

M 4 #Incubare

strona: 70v

kolumna: a

C ante V.

1: ¶Incubare, abſolute poſitum, ſub=

2: auditur oua uel ouis, Naſiedzieć.

3: ¶Incubari paſsiuum, Plin. Oua incu=

4: bari intra decem dies utiliſsimum,

5: Yáycá wyłądz.

6: #Incubito, as, are, Frequentatiuum,

7: Vſtáwicznie ſiedzę.

8: #Incubatus, huius tus, Lężenie. Incu=

9: batio idem, Incubitus, huius tus, idē.

10: ¶Incubus qui græce dicitur ἐφιάλτης,

11: Strach nocny / álbo pokuſá / gdy kto mnima

12: áby go kto dłabił we ſnie.

13: ¶Accubo & Accumbo, Siedzę zá ſto=

http://rcin.org.pl

14: łem. Nam ueteres epulantes in Tho=

15: ris cubabant.

16: ¶Accumbitum, alias Anaclinterium,

17: Lóſzko ná którym ſie we dnie przeſypiáyą.

18: #Accubitus, Nomen, ge. m. Przíſa=

19: dzenie / Poſádzenie / Vkładzienie. Accu=

20: batio idem.

21: ¶Recubo & Recumbo, Odpoczywam /

22: Leżę. Vt, Recumbamus hic paululum

23: Odpocznimy tu ſobie trochę.

24: #Decumbo & Decubo, Leżę / Stękam

25: Nie mogę / aliquando, Vmieram też ſie=

26: dzę zá ſtołem.

27: ¶Secubo, Leżę á ſpię oſobnie.

28: #Succumbo, is, ui, itum, ere, Vpadam

29: Powálamſie. Vt, Oneri ſuccūbere, Nie=

30: moc zdołáć / Vpáść pod brzemieniem. Suc=

31: cumbere doloribus, Niemoc wytrwáć

32: bolowi. Succumbere doloribus eoſq;

33: humili animo imbecilloq; ferre mi=

34: ſerum eſt, Dáć ſie zwyciężić bolowi / etć.

35: Labori ſuccumbere, Niemoc wytrwáć

36: tákich prac. Succumbere, ad animū re=

37: latum, Wątpić. Succumbere animo,

38: Wątpliwym być. Occumbo morti &

39: morte, Vmieram. Occubitus ſolis, Za=

40: ſcie słońcá.

41: Cubitus, ti, m. ſe. Lokieć / też miárę łokieć zo=

42: wą / który czynią swie ſtopie ná dłużą / á

43: ten zową chełmieński łokieć.

http://rcin.org.pl

44: Cubitale. Subſtantiuū, Bramká álbo ynſze

45: ochędożenie ná łokciu byváyące.

46: Cubitus, & hoc cubitale, Adiectiuum.

47: Cubus, maſ. Figura eſt omni latere qua=

48: drata, Koſtká / też káżda ynſza rzecz czwo=

49: rogránna.

50: Cucubo, as, aui, are, Proprius eſt uo=

51: cis noctuæ, Hukam. Vt, Noctua cucu=

52: bat. Sowá Huka.

53: Cuculio, onis, Genus pilei, Káptur /

54: Kápturek.

55: Cucullus uel cucculus, m. ſ. Gżegzółká / też

56: Kápá. Vt, Cuculum maritum uocat

kolumna: b

C ante V.

1: mulier apud Plautū, qui cum alienis

2: uxoribus dormiebat.

3: Cucullatus, a, um, Który w kápicy chodźi /

4: Kápicznik / Mnich.

5: Cucuma, mæ, f. pri. Kocieł w którym wodę

6: zgrzeváyą Panew.

7: Cucumella, dim. Máła panewká.

8: Cucumer uel cucumis huius cucumeris

9: maſ. ter. Ogórek.

10: Cucumis etiam eſt, Rodzay nieyáki ryb.

11: Cucumion & Cucumula diminutiua,

12: apud Calepinum ſine authore.

13: Cucumerariū, Ogrodek w którym ogórki ſá

: (dzą.

14: Cucurbita, fem. pri. Korbs.

http://rcin.org.pl

15: Cucurbitarium, Mieyſce gdzie korby roſtą

16: Cucurbitanus, a, um, Co xtałt álbo formę

17: ma korbſową. Vt, Cucurbitana pira,

18: Gdule / gruſzki.

19: Cucurbitariꝰ, amator cucurbitarū, Cal.

20: Cucurbita & cucurbitula, Eſt quam

21: nos uentoſam dicimus, qua medici &

22: balneatores utuntur ad ſanguinē leui

23: ſcarifactione educendum, Báńki któ=

24: remi krew wyciągáyą álbo puſzczáyą.

25: Cucurio, ris, rire, pen prod. Gallorum

26: proprium eſt, Kokorekam. Gallina au=

27: tem dicitur gracillare, Gdákáć. Vt,

28: Gallus cucurit, Kur kokoreka álbo pieye

29: Gallina gracillat, Gdacze.

30: Cudo, is, ſi, ſum, ere, act. ter. Kuyę. Ali=

31: quando paro, Gotuyę. Vt, Cudere

32: nummos uel argentum, Monetę bic.

33: Cudere carmina, Wierſze piſáć. Dolos

34: cudere apud Plautū, Zdrády á podrywki

35: wynáydować. In me hæc cudet faba, Ya

36: w tym będę krzyw / ya zá to muſze vćierpieć.

37: #Compoſita, Excudo, Wybiyam. Vt,

38: Excudere ſcintillam uel ignem, Wy=

39: kować / Skrzoſać.

40: ¶Excudere etiam dicuntur oua galli=

41: næ, Wylądz.

42: Excudere aliquod opus, Nágotować /

43: Wypráwić.

44: ¶Procudo, id eſt, cudendo extenuo,

http://rcin.org.pl

45: Przekowawam / przecieńczám. Procudere

46: dolos, Plautus.

47: #Recudo, Znowu kuyę / Drugą ras kuyę /

48: Przekowawam proprie.

49: ¶Incus, incudis, pen. prod Nákowál=

50: nia. Sub incudem reuocare, Przećynáć

51: ynáczey / Popráwiáć. Incudi reddere &

52: Recudere, idem.

53: Ciuas, atis, ati, om. ter. Interrogatiuum

54: gantilium, Z którey ziemie.

55: Cuitas & hoc cuiate dicebant Veteres.

56: Vt, Cuias es tu, Z kądes ty / co zá ro

C ante V.

1: dzaiu álbo yęzyká. Reſpondendum, Po

2: lonus, Polak. Germanus, Niemiec. Gal

3: lus, Fráncus. Vel dubitatiue, Neſcio

4: cuias ſit iſte, Nie wiem co zacz yeſt Item

5: Cuias pro cuius ſectæ, Ktorey wiáry.

6: Lutheranus anPontificius, nō Luthe=

7: ranus neqꝫ Pontificius, ſed Chriſtia=

8: nus, ſed agnoſco & uenero Eccelſiam

9: Catholicam pro matre. Item, Cuiatis

10: Philoſophi eſtis, Stoici ne an Epicurei

11: Ktorey Sekti.

12: Cuius, cuia, cuium, Antiqui dicebant,

13: Vt, Meus, mea, meum, Virg. Dic mihi

14: Dameta cuium pecus? An Mœlibei?

http://rcin.org.pl

15: Cziye to yeſt bydło. Cuiam uocem au=

16: dio, Cziy głos tu słyſzę. Nunc potius in=

17: terrogamus per cuius, genitiuum, a

18: Qui, quæ, quod, ad quem caſu in poſ=

19: ſeſsiuis, tam nominibus quam pro=

20: nominibus.

21: Cuiuſmodi, ge. om. Yáki. Vt, Cuiuſmo=

22: dicunq; Cic. Vereor enim cuiuſque=

23: modi eſt. Obawam ſie yákyſzkolwiek

24: yeſt.

25: Culcitra, ræ, Lożysko / to yeſt / Sák słomą /

26: ſtánem álbo liściem násłány / który w łoże

27: ná deſzczki álbo ná dno kładą / Niektórzy

28: teſz wełną s zgrzebiámi / báwełną y gru=

29: bym pierzem // tákowe pierziny naſcieláyą.

30: Odſpodnią pięrziną álbo Odeſpodni Pier

31: nat / Má teracz / ále to włoskie á nie polskie

32: słowo proprie. Cultricula dim. Odſpo=

33: dnia pierzinká / Piernatek / Materaczek.

34: Cultricula Fuſticulus, uel, ut alij legunt,

35: faſciculus quidam ligneus in ſacris di=

36: cebatur, Feſtus.

37: Culeſt, ꝑ Qualeſt, id eſt, quale eſt, apud

38: Plautum, obſoletum.

39: Culeus, huius culei, Skorzány miech / też

40: Sák álbo wór skorzány / w który mężoboy=

41: cá rodźiców ſwoyich / ze pſem / yáſzczurką / ku

42: rem y małpą v Rzimiánów był wſádzon

43: y záſzit / y ták weſpołek s tym był vtopion /

44: tá byłá męka przećyw mężoboycóm vſtá=

http://rcin.org.pl

45: wiona. Item genus menſuræ, uicenas

46: amphoras continens, uel urnas qua=

47: dragenas, qua nulla maior menſura,

48: liquidorum, Fáſá winna máyąc w ſobie

49: dwádzieśćiá miar tákowych. Amphora

50: continet duas urnas, Dwie Omie. Nam

51: urna capit quatuor cōgios, Erat itaqꝫ

52: maxima liquidorum menſura apud

53: Veteres Culeus, My możemy zwáć dre=

54: link. Vnde Culearis & hoc culeare. Vt

55: Culeare dolium, Drelink.

kolumna: b

C ante V. 71

1: Culeum & culleum, n. ſ. Antiqui dixere.

2: Culeolus, diminutiuum.

3: Culex, icis, maſc. tert. Komór. Generali

4: nomine dicitur omnis uermiculus a=

5: latus, Każdy robaczek który yedno lata.

6: Culices, Komorny / Robácſtwo.

7: Culigna, æ, Nieyákie naczinie kuchenne.

8: Culina, æ, Kuchnia.

9: Culinarius, a, um, Vide COQVO.

10: Culeolū uel culleolum. g. ma. Orzeſziny / á

11: zwierzchnie zielone wyłupiny z orzechów.

12: Culullus, g, maſ. Kruſz álbo ynſze naczinie

13: którym ſie nápiyáyą.

14: Culmen, ne. ter. Poſzicie / też Chochoł ná bro=

15: gu / y ná ynſzich rzeczach wierzch. Vt, Per=

16: uenire ad culmen dignitatis, Ku na=

17: wyſzſzemu ſtánowi prziść. Culmen homi=

http://rcin.org.pl

nis, Wierzch głowy.

Culmimana, Olea apud Columellam.

Culmus, huius mi, qui & colmus, maſc.

ſec. Zdzbło v żytá.

Culpa, æ, f. p. Wina / Grzéch / Przyczináy /

Przewinienie. Vt, In culpa eſſe, Być wi=

nien. Ego non ſum in culpa. Et, In me

non eſt culpa. Item, Culpa non eſt mea

Niczem w tym niewinien. In alterū con=

ferre culpam, Ná ynſzego winę składáć

Culpam committere, Winy ſie dopuśćyć.

Vitio & cuple dare, Przipiſować ko=

mu winę. Culpa hæc a me procul eſt,

By namniey w tym niewinien yeſtem. Li=

berare culpa, Záſtępić kogo. Præſtare

culpam, Winę położić / albo nágrodźić to

co ſie wyſtąpiło. Tu culpam omnem

præſtabis, Ná tobie ſie to wſziſtko zoſtoyi

Tytego przypłáćiſz.

Culpo, as, are, Winuyę / Dawam winę /

Oskarżam.

Culpito, as, are. Frequētatiuum, Vskar=

żam ſie / Skwierczę ná kogo vſtáwicznie

obſoletum.

Culpatio Verb. Winowánie / Oskárżenie.

Culpabilis, & hoc le, Winny / Godny ka=

ránia.

#Inculpabilis, Niewinny.

Culter, m. ſ. Nóż Et, Cultrum, tri, etiam

dicitur. Vt, Culter tonſorius, Nożyce.

http://rcin.org.pl

48: Culter uenatoriꝰ, Włocznia wieprzowa.

49: Cultellus, dimin. Nożyk.

50: Cultrariꝰ faber, Nożownik. Et, Cultrariꝰ

51: alias uictimarius, Rzeźnik v żydów który

52: ná ofiáry bydło rzezał.

53: Cutellatus, a, um, Cutellatum dorſum,

54: Oſtry grzbiet zrzezałby ſie oń.

55: Cultratus, a, um. Vt, Cultratus mucro,

56: Miecz ná Xtałt nożá vcziniony.

Cum

strona: 71v

kolumna: a

C ante V.

1: Cum, Præpoſitio ablatiuo caſui ſeruit.

2: Hæc in noſtra lingua Polonica unica

3: litera, s exprimitur & non z, ut qui=

4: dam ſcribunt, Z enim eſt Ex. Vt, Cū

5: hero, S Pánem. Quid tibi cum illo

6: negotij eſt, Co maſz s nim ſpráwować.

7: Duo iuuenes cum equis, Dwá mło=

8: dzieńcy s końmi. Cum dicto abijt, Wy=

9: rzekſzi to vmárł. Cum diluculo abijt

10: Yáko álbo skoro świtáć poczęło. Cum

11: prima luce, idem. Cum fide perſolue=

12: re, Wiernie zápłáćyć. Cum fide magna

13: uir, Wielkiey wiáry á ſtałośćy człowiek.

14: Cum bona uenia fortunæ iter abſol=

15: uere, Szczęſliwie drógę odpráwić. Cum

16: bona gratia aliquem dimittere, Lá=

17: skłáwie kogo odpráwić.

http://rcin.org.pl

18: #Aliquādo ſignificat, Gdy álbo gdyż /

19: álbo gdym / & tunc eſt Aduerb. etiam

20: quidam ſcribunt per duplex Q & u,

21: Vt Quum. Alij etiam, per o & m, Vt

22: Quom ſcribunt more ueterum, præci

23: pue cum cauſſam ſignificat. Iungitur

24: autem, modo indicatiuo, modo ſub=

25: iunctiuo. Cum indicatiuo, Terent.

26: Cum huc reſpicio ad uirginem, Gdym

27: ſie obeyżrzał za pánną. Subiunctiuo

28: Teren Cum ipſum me noris quam e=

29: legans ſpectator formarum ſim, Gdyſz

30: mie znaſz / etć. Cum hoc non poſſum il=

31: lud minus poſſum, Gdy tego nie mogę

32: vczinić / daleko mniey ono vczinię.

33: #Aliquando eſt Coniunctiuo. Vt,

34: Diu eſt cum abijt, Dawno yeſt yáko

35: odſzedł. Item, Cum pro Præterea, Te=

36: rent. Quandoquidem eſt ingenio bo=

37: no cumꝙ huic ueritus eſt optimæ

38: adoleſcenti facere iniuriam, Gdyſzwięć

39: yeſt ták cnotliwy / nád to obawał ſie tey

40: pánnie krziwdy vczinić / álbo nie chciał yey

41: w ſromocie zoſtáwić.

42: ¶Cum & tum, eleganter ſe inuicem

43: in eadem clauſula ſubſequuntur, quę

44: licet idem ſignificent diuerſo tamen

45: modo ordinantur, Nam in cum eſt

46: quiddam minus, in Tum quiddam

47: maius, Et hoc duobus modis fit, Vt

http://rcin.org.pl

48: aut generale aliquid præcedat, & ſe=

49: quatur ſpeciale, aut ambo ſint ſpecia=

50: lia, & tum Indicatiuo tum Subiuncti=

51: uo adherent uno uerbo contenta. In=

52: dicatiuo & primo modo, Quintili.

53: Quod cum omnibus confitendum

54: eſt, tum nobis præcipue K czemu gdy

55: ſie wſziſtcy muſzą znáć / tedy też y my. Se=

56: cundo modo, Cic. Luxuria cū omni

kolumna: b

C ante V.

1: ætati turpis, tum ſenectuti fœdiſsima

2: eſt, Nieczyſtość gdy wſzelkiey letności nie=

3: prziſtoyi tedy zwłaſzcza w ſtárości. Con=

4: iunctio, Cic. Qui cum ſuis laudibus,

5: tum uero te filio ſuperaſſet omnium

6: fortunam, & c. Aczkolwiek ſam przes ſię

7: doſić sławny był / ále więc przes cię táko=

8: wego ſyná / dalekoby był w więtſzą sławę á

9: ſzczęście prziſzedł. Item, Iuuenis eſt cum

10: eleganti forma, tum uero moribus

11: optimis, Młodzieniec yáko yeſt piękny /

12: ták też y obyczáyów niepoſpolitych. Cum

13: primis mihi carus eſt. Wielmim nać łá=

14: skaw Iam biennium eſt cum mecum

15: eſſe cœpit, Yuſz temu dwie lecie ſą yáko

16: ſemną począł mieſzkáć. Diu eſt cum den=

17: tes exciderunt, Yáko dawno yeſt yákoć

18: zęby wypádáły. Vtinam illum diem ui=

19: deam cum tibi gratias agam, Boże

http://rcin.org.pl

day mi tego doczekáć / abychćy zá to słuſz=

nie mógł podziękować. Cum maxime,

Gdy naiwiecey / Naibarziey.

Cuma, urbs Locrenſi agro, qui eſt lo=

niæ Aſiæ minoris. Vnde Cumæa,

Sibylla quam alij a uicinitate loci

Eathream uocant.

Cumæ, arum, f. p. Ciuitas in Campania

Cumeus, a, um. Et, Cumanis, a, um, Vt,

Cumanum linum, Przędźiwo / Len z

tego miáſtá.

Cumatilis & hoc cumatile, Color eſt,

Błękitna farbá / quidam ſcribunt Cy

matylis cimatile, Błękitna ſzátá.

Cumbam, Sabini uocant lecticā, Sipō.

Cumera, ræ, fem prim. Pleciony koſz álbo

słomiány w który żyto wſypuyą.

Cumerum, Vas Nuptiale, Fectus.

Cuminū & Cyminū, g. n. pe. ꝑ d. Kmin.

Cumulus, li, maſ. ſe. Kupá / Gromádá. Vt,

Cumulus deliciarum, Rozmáyite ro=

skoſzy. Cum maximā cœpiſſem lætitiā

ex humaniſsimi patris epiſtola, tum

uero iucundiſsime tuæ literæ cumu=

lum mihi deliciarum attulerunt, Twoy

liſt dáleko roſzerził moye weſele / etć.

Cumulo, as, are, act. prim. Zgromadzam /

Pomnażam. Vt, Omni laude cumu=

latus, Ze wſząd sławny y chwalebny. Hęc

alijs nefarijs cumulant atq; adaugent,

http://rcin.org.pl

50: To yeſzcze ku ynſzim niecnotam przyczi=

51: niáyą Cumulare gaudium, Metaph.

52: Pomnożyć. Cumulari gaudio, Weſelem

53: być napełnionym. Cumulare ſibi inuidiā

54: Nieprzyiáźni ſobie przimńoźić. Cumula=

55: re aliquē multis laudibus apud alios

56: Bárzo wysławiáć kogo. Cumulare be=

nefacta.

strona: 72

kolumna: a

C ante V.

1: nefacta, Pomnáżáć dobrodzieyſtwá. Cu=

2: mulare ſcelus ſcelere, Co dáley to go=

3: rzey czinić. Popráwiáć ſie w niecnocie.

4: Cumulatus Participium, Zgromádzony.

5: Cumulatus omni laude orator, Sła=

6: wny á chwálebny ze wſząd. Cumulatus

7: iniurijs, Wielmi vtroskány / álbo Roz=

8: máyitemi krziwdámi ogárniony.

9: Cumulatus, Nomen ex Participio. Vt,

10: Cumulatiſsimus ſcelerum, Wyrudny

11: łotr. Cumulatior gloria, Więtſza

12: sławá. Perfecte & cumulate uirtutis

13: adoleſcens, Młodzieniec wielmi cnotli=

14: wy á ſláchetny.

15: Cumulate, Aduerbium, Cice. Cumula=

16: tiſsime mihi gratiam reddiderunt,

17: Okficie mi zá to dziękowáli.

18: Cumulatim, aliud Aduerbium, W gro=

19: mádzie / W kupie. Vt, Cumulatim ſta=

http://rcin.org.pl

bant, W kupie ſtali.

¶Accumbo fere idem, Cumulare &

accumulare aliquem honoribus, Po=

wyſzić kogo ná wyſzſzy ſtan.

Cunæ, arum, f. p. plur. tantum, Item, Cu

nabula, orum. Et Incunabula, orum

Kolebká. Vt, Qui cum eſſet in cunabu=

lis, Gdy yeſzcze kołyſan był. A cunabu=

lis, Et, Ab incunabulis, Od dziećiń=

ſtwá. A primis cunabulis idem. Et,

Incunabula, Początki káżdey rzeczy. Vt

Hæc ſunt incunabula oratoriæ, To

ſą początki álbo prziſtępki ku wymow=

nośći. Vbi gentis cunabula noſtræ,

Gdzie ſie poczina naſz rodzay. Cunabu=

la auium, Ptáſze gniazdá.

Cunctus, a, um, Wſziſtek. Vt, Cuncta pu=

bes, Wſziſtká młódź weſpołek.

Cunctor, aris, ari, atus, ſum, Wątpie /

Myſlę / y to y owo przed ſie biorę. Vt,

Alij dum cunctantur in ripis, Gdy

myſlą á ſtoyą ſpokoyem ná brzegu. Serū

eſt in Thalamo cunctari, Nie wczás

yuſz kto ſie w położnicy rozmyſla. Cun=

ctari & tergiuerſari, Wątpić / Nie śmie=

le co czinić. Hæſitare, Cunctari & Du=

bitare, Pod wagą co czinić.

Cunctatio, Verbale, Wątpienie. Vt, Ab=

iecta omni cūctatione, Opuśćywſzy wſze=

lákie wątpienie. Cuncationem eximere

http://rcin.org.pl

50: Dodáć komu ſercá / á ſmiáłośćy. Cuncta=

51: tio & mora, Przedłużánie. Cunctatio

52: & tarditas.

53: Cūctator, Verbale m. Przedłużácz / Leni=

54: wiec / Niepoſpieſzny. Cunctator & ſegnis

55: Cunctans, Twárdego dowćypu. Cunctan=

56: tior, Twárdego dowćypu. Cunctantiſ=

kolumna: b

C ante V. 72

1: ſimus, Naytwárdſzego dowćypu. Vt, In=

2: genio cunctātior, Twárdſzego dowćypu

3: Cunctātiſsimꝰ eſt in ſuis negotijs, Leni

4: wo á niedbále ſie ſpráwuye w ſwych rzeczách

5: Cunctabundus, a, um, Leniwy / wa / we /

6: Niepoſpieſzny. Częſto ſie rozmyſláyący.

7: Cunctāter, Aduer. Leniwie Rozmtſláyąc.

8: ſie. ¶Percunctor, aris, ari. Et, Percon=

9: tor, aris, ari, idem, quod ſimplex. Cū=

10: ctor, Obawam ſie / też Oczekawam / Do=

11: wiáduyę ſie. Vt, Vndequaqꝫ percuncta=

12: bar de hōine, Wſzędziem ſie o nim pytał

13: ¶Percunctatio, Et percontatio, Do=

14: wiádowánie / Pytánie. Vt, Cæſar, nihil

15: de eo percunctationibus reperieba=

16: mus, Niceſmy ſie o nim nie mogli dowie=

17: dzieć. Ex captiuis percontatione fa=

18: cta, Ná więźniech wypytáno.

19: Cuneus huius cunei, maſ ſe. Klin którym

20: drwá ſzczepiáyą.

21: Cuneus per trabslationem, Klin álbo

http://rcin.org.pl

22: kąt vſzikowánego woyská / Podługováto

23: á kończáto yákoby klin.

24: Cuneus etiam dicitur, Węgiel / Kąt.

25: Et locus in theatro.

26: Cuneolus, diminutiuum, Węgielek.

27: Cuneo, as, are, Kąt á węgiel ſtawię.

28: Cuneatus, a, um, Kończyſty yákoby klin. Vt

29: Cuneatus ager, Rola ná vkoś yáko

30: klin vhcodząca.

31: Cuneari ſignificat, Zákończić / Záoſtrzić /

32: Szpiczáſto vczinić

33: Cuneatus, Nomen ex Participio Liui.

34: Ad imum cuneatior, Ku końcowi cieſ=

35: nieyſzy álbo kończiſtſzy.

36: Cuneatim, Aduerb. Na vkoś / Klinem. Vt

37: Cuneatim progrediuntur milites ex

38: caſtris, Ná vkos álbo klinem ſie wyto=

39: cziły z obozu zołnierze.

40: #Diſcunneatus, Roſzczepiony. Vt, Di=

41: ſcuneata ligna, Szczepy / klinem rozdar=

42: te drwá / Kloffty.

43: Cuniculus, li, m, ſ. Królik. Chód álbo rów

44: pod ziemią tayemny / Sámołówká. Vnde

45: Cuniculus aliquem aggredi, Táyemnie

46: kogo doyecháć. Agere cuniculos, Kopáć

47: ſie do murów.

48: Cuniculoſus, a, um, Pełny chodów á skle=

49: pów pod ziemią.

50: Cunicularius, Miſtrz który ſie s kopániem

51: do murow vmié obchodźić.

http://rcin.org.pl

52: Cuniculatim, Aduerb, Táyemnie / Chytrze

53: przes kopánie.

54: Cunicula, æ. fe. pri. Et Cunilago, ginis,

55: Pieprznik / herba, uide plura de hac her=

56: ba, Calep,

strona: 72v

kolumna: a

C ante V.

1: Cunina, Dea cuius infantium præſidere

2: credebatur.

3: Cunire, Eſt more infantium in cunis ſter

4: cus facere, Calep.

5: Cupa, uel Cuppa, æ, Kubek winny. Alias

6: Cyathus.

7: Copa etiam, Głąb álbo łodigá.

8: Cupedia, pluraliter tantum, ge. neu. uel

9: cupediæ, Lákoćy.

10: Cupes, Lákotnik który ná łakoćy łakomy yeſt

11: Aliqui tantum dici uolunt, Cupedia

12: huius cupediæ, in fœminino ge=

13: nere.

14: Cupedula, diminutiuum, Lákotká.

15: Cupedinarius, a, um, Adiectiuum, Który

16: łakotki przedáye. Vt, Cupedinarium,

17: Et forum cupedinis, Kramnice w któ=

18: rych łákoćy przedáyą.

19: Cupeucus, Sabinorū lingua Sacerdos

20: dicitur, Sipont.

21: Cupio, is, iui, itum, ere, Ządam / Chcę / Po=

http://rcin.org.pl

22: ządam Vt, Cupio omnia quæ tu uis,

23: Wſziſtko mi ſie podoba / co ſie też y tobie

24: podoba / álbo co ty chceſz. Cupio omnia

25: tua cauſſa, Gótówem wſziſtko dla ciebie

26: vczinić. Nic mi nie będzie cieſzko dla cie=

27: bie / Cupere alicui, Zyczić komu. Cupit

28: te conuentum, Chce álbo pozą̨da cie ná=

29: wiedźić. Cupio te, Ząda̧m cie ná chwilę.

30: Cupit te uidere & colloqui, Ząda ſie

31: s tobą̨ widzieć y ku tobie mówić / álbo Rad

32: by ſie s tobą̨ widział y mowił. Cupire in

33: quarta coniugatione Veteres uſi

34: ſunt.

35: Cupiens Participium, Ząda̧yący. Cupiēs

36: Nomē genitiuo iunctum. Vt, Cupiēs

37: tui, Zyczliwy tobie / Ciebie ząda̧yący.

38: Cupiens pro libenti Saluſtius. Ma=

39: rius cupientiſsima plebe conſul fa=

40: ctus, Zą̨ życzliwośćią wſzego ludu.

41: Cupienter Aduerbium, Chćywie.

42: Cupidus, a, um, Chćywy / wa / we / Zyczliwy.

43: Vt, Pacis cupidiſsimus. Wielmi pokóy

44: miłuyący Nihil animo meo erga te cu

45: pidius, Yeſtem ćy vprzeymie dobrze. Cu=

46: pidus in perſpicienda congoſcēdaqꝫ

47: rerum natura. Chćywy ku vznániu y wy=

48: rozumieniu rzeczy przirodzonych.

49: Cupide, Aduerbium, Chćywie. Vt Cupi=

50: de appetere & cupide cupere, Bárzo

51: pożędać. Cupide & libenter tibi in hac

http://rcin.org.pl

52: re morem gero. Wielmi cie rad w tym /

53: vsłucham álbo będę tobie powolen.

54: Cupido, inis, Deus amorum, filius Ve=

55: neris pro ipſo amore ponitur, Mi=

56: łość / Gamractwo. Vt, Cupido haben=

kolumna: b

C ante V.

1: di, Chćywość ku bogáctwóm. Romulum

2: cepit cupido urbis colendæ, & c.

3: Cupido, inis, femin. tert. Chćywość / Zą=

4: dza.

5: Cupiditasm, idem. Vt, Cupiditas & aua=

6: ritia reddit homines cœcos, Ządza

7: záſliepia ludzie Frangere cupiditates,

8: Odyąć ſie ſwey wołey. Flagrat & ardet

9: cupiditate pecuniæ, Lákomy ná pie=

10: niądze.

11: ¶Compoſita, Concupio uel concu=

12: piſco & percupio, Poządam. Vt, O

13: quam percupio uidere parentes, O

14: yako bárzo pożądam widzieć rodźice.

15: Concupiſcentia, Pożądánie. Vt, Concu=

16: piſcentia carnalis, Palánie álbo Zápá=

17: liſtość / á ogień cieleſny.

18: Cupreſſus huius cupreſſi, Cipreſſowe

19: drzewo. Vel, Cupreſſus in quarta decli=

20: natione.

21: Cupreſsinus, a, um, Cypreſſowy. Vt, Cu=

22: preſsinæ frondes, Cypreſſowe gáłą=

23: ski.

http://rcin.org.pl

24: Cupreſſus, a, um, Et Cupreſſeus, a, um,

25: Adiectiua, idem.

26: Cupreſſetum, Mieyſce gdzie Cypres roś=

27: cie.

28: Cuprum, neut. ſec. Kupr.

29: Cupinus, a, um. Et Cupreus, a, um,

30: Kuprowy. Vt, Cupreum poculum, Ku

31: prowy kuflik.

32: Cur, Aduerbium interrogandi, ſcribi=

33: tur a nonnullis per Q, a quare dedu=

34: centibus per Syncopen atq; Apoco=

35: pen, a & e literis extraxtis, Terent.

36: Cur me excrutio, Czemu ſie troſzczę / tra=

37: pię. Cur ſimulas igitur, Czmuſz tedy

38: zámiślaſz. Tibi nulla cauſſa cur hunc

39: tanta calamitate affici uelis, Niemaſz

40: żadney przicziny ku niemu / áby mu miał

41: yáką krzywdę wyrządźić. Non fuit cauſ=

42: ſa cur tantum laborem ſumeres, Nie

43: było żadney potrzeby / ábyś ſie dla tego

44: trudźił. Ták wielką prącą podeymo=

45: wał.

46: Cura, æ, fem. prim. Pracá / Pieczołowánie

47: Pilność / Stáránie. Vt tibi non eſt cu=

48: ræ, Ty o to nic nie dbaſz. Curam abiecit

49: filij, Opuśćył precz ſyná / Nie dba oń Ma

50: gnam mihi iniecit curam, Zádał mi

51: wiełkie pieczołowánie. Curæ habere,

52: Mieć báczność / Pámiętáć. Cura & an=

53: gor animi ac diligentia Synonima,

http://rcin.org.pl

54: Magna cura & ſollicitudine Atticum

55: & me liberabis, Wywiedzieſz Attiká y

56: mnie z wielkiey troski myſlenia. Seruus

ſpectatus

strona: 73

kolumna: a

C ante V.

1: ſpectatus cui dominus curæ eſt, Cnot=

2: lywy to sługá który páná pilen. Magnæ

3: eſt mihi curæ ut ita erudiatur, Stáram

4: ſie o to áby ták był wyćwiczón á wyucn

5: Sane curæ eſt mihi quorſum euen=

6: turum hoc ſit, Stáram ſie owſzeki yáko

7: ſie tá rzecz obróćy. Curæ habere rem

8: aliquam, Podyąć ſie niektórey rzeczy. Cu

9: ra aliquem afficere, Zádáć komu tru=

10: dność. Curas inijcere, idem. Curas adi

11: mere contrarium, Libero te hac cura

12: atqꝫ ſollicitudine, Każeć dobrze ſpáć ná

13: to / Nieſtáray ſie nic o to / Pátrz tego ná

14: mnie.

15: ¶Securus, a, ū, Beſpieczny / na / ne / Nie=

16: troskliwy / ſpokoyny. Vt, Securus a metu

17: ſomnus, Beſpieczne ſpánie. Securum

18: reddere, Vbeſpieczić. Securi animi ho=

19: mo, Beſpiecznego vmysłu. Securum te=

20: ſtamentum, Gruntowny á Beſpieczny

21: teſtament.

22: #Securitas, atis, Beſpieczność / Niedbá=

23: losć. Vt, Præſtare ſecuritatem, Vbe=

http://rcin.org.pl

ſpieczić. Vt tranquillitas animi adſit &

ſecuritas.

#Curioſus, a, um, Prácowity / Pieczo=

łowity / Pilny / Nieſpokoyny / Wſzeteczny.

Accipitur enim in bonum & in ma=

lum. In bonum. Cic. Homo non mo=

do prudens, uerum etiam (quod uidi)

curioſus, Nie tylko mądry ále też opá=

trzny / Pieczołowity. Oculis curioſis per=

ſpicere, Pilnie doyźrzeć. In malum. Cic.

Si tantum modo ad iudicia ueterum

memorię cognoſcēda curioſorū, ſub=

audi, ſpectant iſta ſtudia.

Curax & uigilax, pro accurato, Pilny

vſtáwiczny.

Curioſitas, Denominatiuum, Opátrność

Pieczołowitość / Wſzeteczność / Niepo=

koy.

Curioſe, Aduerbium, Pilnie / Niepo=

koy.

Curioſe, Aduerbium, Pilnie / Opátrznie

Wſzetecznie.

¶Incurioſus, a, um, Niedbáły.

¶Incurioſitas, Niedbáłość.

¶Incurioſe, Niedbále. Vt, Caſtra incu=

rioſe poſita, Nie ná pewnym mieyſcu.

Niedbále obós położón.

¶Incuria, Niedbáłość / Niebáczność.

Curio, onis, Pręco, Woźny. Vel ſacerdos

curię, Kápłan. Agnus curio, Chudi bá=

http://rcin.org.pl

54: ránek.

55: Curia, Ratuſz / też Cech álbo bráctwo których

56: w yednym cechu v Rzimiánów bywáło pieć

57: á trzydzieśćy. Vnde Curiales, alias Tri=

58: bules, Cechownicy / którzy do yednego cechu

kolumna: b

C ante V. 73

1: álbo bráctwá należą. Curiata comitia,

2: Vide alibi Comitium.

3: ¶Curia etiam, Rádá. Vt, Conſedit

4: nunc curia, Siádłá teras radá. Curia

5: Calabra, dicebātur ubi tantum ratio

6: ſacrorum gerebatur, Feſtus.

7: Curiatus, a, um, Vt. Curiata lex quæ cu=

8: riatis comitijs lata erat.

9: Curionatus, us, ui, Vrząd cechmiſtrztwá /

10: Bráctwá / Pleban.

11: Curionia ſacra, quæ curionibus in cu=

12: rijs fiebant, Calep.

13: Curionium, Æs quod dabatur Curioni

14: ob ſacerdotium curionatus, Calep.

15: Dochod Plebáński.

16: Curo, as, aui, are, Opátruyę / Obaczawam /

17: Pieczołuyę. Vt, Cura ut ualeas, Miey

18: pieczą o zdrowiu / pieczołuy ábyś był zdrów.

19: Ego iſthæc moueo aut curo, Co ya

20: dbam o to / A wieleć mnie do tego. Per

21: iocum dicitur, Hoc curaſti probe, Ey

22: cziścieś ſpráwił Stoyi zá koźy rożek twoyá

23: ſpráwá / bywa tez wowiono. Quid me cu=

http://rcin.org.pl

ras quid rerum geram, A co tobie do
tego co na czinię. Curare ædes, Domo=
ſtwá álbo goſpodárſtwa pátrzáć. Curicu=
lam curare, Vżywáć / Dobrey myſli być /
Bieſiádować. Curare ægrotos, Nie=
mocne leczić. Curare ætatem & ualetu=
dinem ſuam mediocri ſomno, cibo &
potu, Zdrowia ſwego miernością ſzáno=
wáć. Curare parentes, Mieć pilność á
ſtaránie o rodźicach. Boues curare, Pie=
czą mieć o wolách. Officium ſuum cura=
re, Swey rzeczy pátrzáć. Prandium cu=
rare, Nágotować obiad. Curare pro=
uinciam, Pilnie ſie w ſwym vrzędzie ſprá
wować. Hiſtriones curare, O błaźniech
pieczą mieć. Non curat redire, Nié dba
o to áby ſie wróćył. Medicaminibus cu=
rari, Lekarſtw pożywáć / Leczić ſie lekár=
skiemi rzeczmi.
Curabitur, impſonale, Ma być opátrzono.
Curatus Participium ſiue Nomen ex
Participio, Opátrzony / Wypráwiony. Vt
Curata cute homo, Syty / Tłuſty.
Curator, oris, Opátrziciel / Száfars / Ple=
ban / Vrzędnik. Et ille quem uulgus uo
cat procuratorem, Opátrziciel Vt, Cu
rator Reipub. Rádny pan ná którym
rzecz poſpolita wyſi. Curator gallina=
rius, Kokoſznik.
#Curatores dicuntur qui pupillis

http://rcin.org.pl

54: loco tutorum dantur, Opiekunowie.

55: Item qui rem familiarem temere pro=

56: fundebant ijs dabantur curatores.

N Curatio

strona: 73v

kolumna: a

C ante V.

1: Curatio Verbale, Proprie eſt medicorū

2: Léczenie. Curationem adhibere, Léczić.

3: Curationem ualetudinis præſcribere,

4: Vſtáwić komu diyetę / á pożywánie pokár=

5: mów dla záchowánia zdrowia. Item, Cu=

6: ratio, Polecenie. Vt, Curatio eſt mea,

7: Móy to vrząd / álbo polecenie.

8: Curantia, æ, idem.

9: #Compoſita, Accuro, pen. prod. S

10: pilnośćią opátruyę / Doglądam / Prziczi=

11: niam ſie. Vt, Penſum accurare, Polece=

12: nie á powinną vſtáwę wypełnić. Hoſpites

13: accurare, Gośćinne rzeczy opátrować.

14: #Accuratus, a, um, Pilny / na / ne. Vt,

15: Accuratæ literę, Pilnie piſany liſt. Com

16: mendatio accurata, Pilne zálecánie. Ma

17: litia accurata, Wymyſlona złość. Accu=

18: ratum & exquiſitum dicendi genus.

19: ¶Accurate, Aduerbium, Pilnie. Vt,

20: Defendere accurate, Pilnie rzeczy bró=

21: nić. Diſputare de re aliqua prudenter

22: accurate & exquiſite, Mądrze / pilnie á

23: dowodnie czego dowodźić. Facere aliquid

http://rcin.org.pl

accurate ſtudioſeqꝫ, Vmyſlnie co vczi=

nić.

#Accuratio, Verbale, Pilność / Vmy=

ſlenie.

¶Procuro, as, are, Opátruyę / Rozrzą=

dzam. Is procurat rationes negotiaqꝫ.

Dioniſij noſtri, Na nim leżą ſpráwy / on

opátruye. Procurare & expiare, idem,

Przeyędnáć.

¶Procuratio, Vrząd. ſpráwá / ſzafowánie

Vt, Habere procurationem alicuius

rei, Mieć ná ſobie ſpráwę á opátrowánie

nieyákiey rzeczy Procuratio & expiatio

idem, Przeyednánie / Vbłagánie.

¶Procurator, oris, Verbale, Száfarz /

Vrzędnik / Opátrziciel. Procurator re=

gni, Namieſnik / álbo Adminiſtrator á

ſpráwcá kroleſtwá. Item, Procurator ſeu

legatus, Poſeł. Procuratio in iure, Opá

trzowánie ku ſpráwowániu rzeczy w prá=

wie. Procuratrix, Szafárká.

¶Procuratorius, a, um, Adiectiuum,

Calep, ſine authore, To co ku opátrze=

niu álbo prokuratorowi á Rzecznikowi na=

leży Vt, Procuratorium eſt hoc mu=

nus, Prokuratorska to rzecz.

Curcura, Inſula in mari Adriatico,

alias Metena, Sipont.

Curculio, onis, maſc tert. Animal par=

uum frumentum arrodens, Robak nie=

http://rcin.org.pl

54: yáki żytny / Zyto kázący / alij per g ſcri=

55: bunt. Vt, Gurgulione infeſtantur etiā

56: lentes & fabæ.

kolumna: b

C ante V.

1: Cures, ium, gen. fem. plur. tantum, Sabi=

2: norum oppidum, cuius ciues Quirites

3: dicebantur.

4: Curis, Lingua Sabinorum, Drzewo

5: ſpis.

6: Curentes, pen. pro. Cræte populi qui Io=

7: uem nutrierunt infantem. Też Popi

8: Cybeles / alias Corybantes, Vide ſu=

9: pra.

10: Curia, Chor. Oppidum Rhecię. Vt, Cu=

11: rios ſimulare & Bachanalia uiuere,

12: Prouerbialiter, Cnotę ſmyſláć á roſpu=

13: ſtnie żyć. Curius enim magna uirtute

14: ciuis Romanus præditus fuit.

15: Curmundula, Herba quædam. Sipont.

16: Curro, ris, Cucuri, curſum, ere, neu. tert.

17: Biegam Vt, Curio cucurrit Puteolos.

18: Poyechał do Puteolan. Currere ſubſidio

19: Ná pomoc ciągnąć. Currere in mari na

20: ues uelociter euntes dicuntur, Wieść

21: ſie / Mknąć / Pláwić ſie. Currit uox,

22: Currit oratio procliuius, Latwie ſie sło=

23: wá rozlecą. Curritur ad prætoriū, Bie=

24: ży ſie skokiem do ratuſzá. Currens Par=

25: ticipium, Bieżący / Mknący. Currentē

http://rcin.org.pl

incitare, Nápominác tego / który yednák

doſyć z ſiebie czini.

Curo, as, are, Frequentatiuum, Częſto á

częſto bieżę / tylko ſie przechodzę. Vt,

Curſant huc atq; illuc, Y tám y ſám

biegáyą / Wſzędzie ych pełno.

Curſito, as, are, Frequentatiuum, a Cur=

ſo Frequentatiuo, Bes przeſtanku bie=

gam. Vt, Ne quis forte ad iſtam curſi=

tet, Aby kto do niey nie nádchodźił.

Curſus huius curſus, Biég. Vt, Curſu ſe

exercere, W biegániu ſie ćwiczić. Curſu

eunt in eam ſententiam, Wſziſtcy ſie ná

to zgadzáyą. Omnis hominum curſus

eſt ad uos, Káżdy ſie v was zoſtoyi / álbo

Káſzdy do was bieży. Curſum tenere, W

drodze być. Curſus uitæ, Zywot. Curſus

ſolis atq; lunæ, Biég Słońcá y xiężycá

Curſus atq; exitus rerum, Biég y

skończenie rzeczy. Curſus honorum atq;

dignitatum, Doſtoyeńſtwá. Vita breuis

eſt curſus gloriæ ſempiternus, Zywot

krótki ále sławá wieczna. Vtinā curſum

beneuolentiæ tuæ queam ſuſtinere,

Boże day to ábych był widzian wdzięczen

być twoyey chućy przećywko mnie.

Curſura, huius ræ, Biég, obſole=

tum.

Curſor, Verbale, Kurſor / Biegun / Lá=

káy.

http://rcin.org.pl

Curſorius

strona: 74

kolumna: a

C ante V.

1: Curſorius, a, um, Bieżący / ca / ce. Vt, Cur

2: ſoria nauis, apud Sidon. Płynąca

3: łódź.

4: Curſim Aduerbiū, Prętko / Wskok / Wza=

5: wód. Vt, Curſim currere, Ochotnie po=

6: chadzáć. Senſim & Curſim dare, con=

7: traria, Curſim legere, Przebieżeć /

8: Przeyżrzeć.

9: Currus huius rus, Wóz. Vt, Suſtinere

10: currum, Zádzierżeć wóz áby sie nieprze=

11: wróćił.

12: Currus arcuatus, Ridwan.

13: Currus per Metap. pro triūpho, Miáſto

14: triumfu.

15: ¶Curriles equi, in Biblijs iuuſitate di=

16: cuntur, Woźniki.

17: Curriculum, diminutiuū, a currus, Wó=

18: zek / Kárá.

19: Curriculum etiam pro curſu, Biég.

20: Vt, Conijcere ſe in curriculum, Począć

21: biegáć / wędrowáć. Curriculo celeri ire,

22: Prętko pochadzáć. Curriculum uitæ,

23: Czás żywotá krótki. Curriculum indu=

24: ſtriæ atqꝫ ſtudiorum, Czás náuk y ćwi=

25: czenia.

26: Curriculum etiam, Zawód / to yeſt

http://rcin.org.pl

mieyſce gdzie zawód puſzczáyą. Vt, De cur

riculo deflexit conſuetudo maiorum

Obłądźiliſmy ſie zá náſzemi ſtárſzémi / Vſtą

piliſmy z ych drógi.

Curriculo Aduerbium, pro Curſim,

Prętko.

Curſorie, aliud Aduerbium, Prętko / z nie

nacká. Vt, Curſorie legi literas tuas,

Przebieżałem Przeźrzałem ná prętce.

Curule huius curulis, gen. neut. per ſim=

plex r prima breui, Et Curulis huius

curulis, fe. Stolec z Elephántowych kośćy

á zwłaſzczá z zębow / ná którym Senatoro=

wie á rádá Rzimska byłá wożona.

Curulis ſtella, idem.

¶Ædiles curules, Senat á vrząd który

nád budowánim był vſtáwioń.

¶Compoſita, Accurro, ris, ri, ſum,

ere, Przibiegam / Przymykam. Vt, Ro=

mam accurrit, Przimknął ſe do Rzimu

Ad me accurrit, Przibieżał ku mnie s

prętkością.

¶Concurro, Zbiegam ſie. Concurrere

dicuntur milites, Zgromádzáć ſie. Ha=

ſtis cum aliquo concurrere, Potykáć

ſie s kiem / Ná oſtrze gonić. Ad arma

concurrere, Ná gwałt ſie ſchodźić. Con

currunt inter ſe milites, Nácieráyą ſie

Potykáyą ſie. Omnia licet concurrant,

By też nie wiem co záwadzáło / By ſie

http://rcin.org.pl

kolumna: b

C ante V. 74

wſziſtki yrzećywne rzeczy zeſzły. Tot con=

currunt ueriſimilia, Ták wiele rzeczy

yeſt / które ſie ku tey rzeczy ſtoſuyą / álbo

podobne ſą.

Concurrunt multæ opiniones quæ

mihi animum exaugeant, Tráfia ſie

wiele ſentencey które moy vmysł roſtár=

gáyą. Liceat concurrant plebei om=

nes Philoſophi ego tamen non diſce=

dam a ſententia Ariſtotelis, By ſie też

wſziſtcy ynſzy philoſophowie ná to zgadzály

ya yednák zoſtawam przi Ariſtoteleſowym

mniemániu.

#Concurſus, huius ſus, Zbiegánie. Vt,

Concurſus fiunt ex agris & uicis,

Zchodzą ſie tákze wśi yako y z miáſteczek

Concurſus calamitatum, Zgromádze=

nie vpádków Concurſus militum atq3

equitum, Potykánie.

#Concurſatio, onis, Zbiegánie / y tam y

ſám biegánie.

#Concurſo, Frequentatiuum, a Con=

curro. Vt, Concurſat urbe tota mul=

titudo, Biegáli wſziſtcy / y tám y ſám ćy=

ſnęli ſie. Coucurſio rerum, fortunarum

Wiele przigód ná yeden ras.

¶Concurſans, antis, Particip. Zbiegá=

yący weſpołek / Schodzący.

http://rcin.org.pl

29: #Cōcurſator, Verbale, Biegun / Kurſor

30: y tam / y ſám biegáyący.

31: ¶Diſcurro, Y tam y ſám biegam / Prze=

32: chodzę ſie /

33: #Diſcurſus, Przechodzenie / Latánie y

34: tám y ſám.

35: ¶Decurro, Zbiegam. Vt, Decurrit de

36: gradibus, Zbieżał prętko z ſchodu. De=

37: currere ſurſum ac deorſum, Y tám y ſám

38: zbiegáć.

39: #Decurrere etiam dicuntur milites,

40: Potykáć ſie / Nácieráć ſie. Vt, Decurrere

41: in armis ad monarchiā, Ná hárc wy=

42: yecháć. Decurrere cum aliquo, Pokoſz=

43: towáć ſie s kim. Decurſum eſt ad cal=

44: cem, Aż do końca ſie zbieżáło.

45: ¶Decurrens Participium, Vt, Decur=

46: rens ad Oceanum Gallicum fluuius,

47: Sciekáyąc / Schodząc.

48: #Decurſus Participium. Et, Nomen

49: item ex Participio. Vt, Decurſum ſpa=

50: cium ætatis, Wypełniony czás żywotá.

51: Decurſa abs te hæc ſunt breuiter,

52: Ná prętceś to przebieżał / Przeyźrzał.

53: ¶Decurſus huius decurſus, Podkánie

54: Scieczenie ná turnieyu álbo ná podká=

55: niu.

http://rcin.org.pl

C ante V.

¶Decurſorium, Plác potykánia / á tur=
nieyowánia.
Decurſio. Vt, Decurſiones militum,
Potykánie / Nayeżdżánie.
#Excurro, excurris, excurri, & excu=
curri, apud Plautum & Liuium, ex=
cursum, excurrere. Wybiégam / Wyyeż=
dzam. Excurrere dicuntur milites,
Ná picowánie wyyecháć. Excurrere etiam
dicitur, Wymykáć ſie. Euolabat atq; ex
currebat ſermone, Wymykał ſie s rze=
czą.
Excurſus, Participium ab excurſor
Teren. Prope iam excurſo ſpatio, Ya=
koby vmierziwſzy kres.
¶Excurſus huius excurſus. Vt, Ex=
curſus nauigiorum, Wychód Wywód
łodźy.
¶Excurſus & excurſio etiam refertur
ad orationem, Odſtąpienie nieco od rze=
czy. Schema eſt Rheticorum.
¶Excurſor, Verbale, Wyyeżdżácz Ná=
yeżdżácz.
¶Incurro, Nádyeżdżam álbo wyyeż=
dżam. Vt, Inter confertiſsimos hoſtes
incurrit, Między poſrzodek nieprziyacieli
wbieżał Incurrere in odium hominum
Prziść w nienawiść ludzką. In uarias
reprehenſiones incurrere, Dopuśćić ſie

http://rcin.org.pl

niemało złego. In aliquem uerbis incur=

rere, Obrzućyć ſie ná kogo słowy. In urba=

nitatem facetſum hominum incur=

rere, Záſmieſzić ludzióm / Dáć przyczinę

ſmiechowi.

#Incurſio uerbale, fe. ter. Wyyechánie /

Náyechánie. Vt, Incurſiones militum

in agrum hoſtium, Náyechánie w cudzą

ziemię. Vaſtari incurſionibus, Vſtáwi=

cznemi náyazdámi puſtoſzić ziemię. Incur=

ſionem facere, Náyecháć kogo.

#Incurſus huius incurſus, idem.

¶Incurso, as, are, Frequentatiuum,

Vſtáwicznie náyeżdżam. Vt, Pugnis ali=

quē incurſare, S pieścią kogo doyecháć.

Inter ſe arietes diuerſis cornibus in=

curſantes, Bárány ſie między ſobą tłu=

káyą. Lana ouis nigræ cui nullus alius

color incurſauerit, Wełná czarney owce

którey by ſie namniey inſzey fárby nieprzi=

miéſzáło / to yeſt / któraby namnieyſzey pſtro=

ćyny nie miáłá.

¶Incurſans, antis, Part. Náyeżdżáyący.

¶Intercurro, Wpoſrzod wbiegam / Wſtá

wiam ſie / Wſtępuyę między dwie ſtronie.

#Intercurſus huius ſus, Wſtáwienie /

Wſtąpienie miedzi dwie ſtronie.

kolumna: b

C ante V.

¶Intercurſo. as, are, Frequentatiuum,

http://rcin.org.pl

2: Vſtáwicznie ſie wſtáwiáć / Yednáć ſtrony.

3: ¶Occurro, Zabiegam. Vt, Occurrere

4: obuiam, Wyniść przećywko komu / zábie=

5: żeć / Occurrit ex aduerſo inſtructa acies

6: Vſzikowány huff przibieżał przećywko. Nō

7: occurrit mihi nun, Nie mogę teras wſpá

8: miętáć. Si id quod officij ſui eſt non

9: occurrit animo, Yeſli tego niemoże

10: wſpámiętáć / co yemu należy / teć. ut, malitię

11: illorum conſilio noſtro occurramus,

12: Abyſmy ych złośćy rádą náſzą zábieżeli.

13: Miſericordia ſolet ſupplicibus & ca=

14: lamitoſis occurrere, Nędznym á vtra=

15: pionym oſtáteczna pociecha y łáſká s miłoſier

16: dziem złączona. Occurrere maleuolentię

17: hominum, Zábieżeć złośćy ludzkiey. Oc=

18: currit pulicibus hæc herba, Dobre to

19: ziele przećywko pchłóm. Conſilijs Catili=

20: næ occurri & obſtiti.

21: #Occurſus, huius ſus, Zábieżenie / Wy=

22: yechánie przećywko komu.

23: #Occurſo, as, are, Frequent. Vſtáwi=

24: cznie zábiegam / záchodzę. Vt, Occurſant

25: animo multę cogitationes, Wiele my=

26: ſly mam przed ſobą. Occurſare numini-

27: bus, Boski gniew wprzedźić / Przeyednáć.

28: #Occurſatio, Verbale. Zábiegánie / Po=

29: zdrawiánie / Właſnie gdy ſie dwá między

30: ſobą trą o yáki vrząd álbo doſtoyność.

31: #Præcurro, Vbiegam / Naprzod prze=

http://rcin.org.pl

yeżdżam. Vt, Præcurrere aliquem, Vprze

dzić kogo. Appetitus ne procurrat ra=

tionem, Swae wola niechay nie uprzedza

dobrego rozmysłu. Præcurrere aliquem

ætate, Stárſzym być. Multo me præcur=

rit ætate, Dáleko ſtárſzi yeſt niźly ya.

#Præcurſus, huius ſus, Vprzedzenie.

#Præcurſio Virb ale, idem.

¶Præcurſor, Vprzedziciel / Poſeł. Vt,

Percurſor Chriſti Ioannes, Poſeł przed

pánem Kryſtuſem S Yan.

#Procurro, Wybiegam / Naprzód wyycż=

dżam. ut, Procurrere longius, Daley od=

bieżeć. Procurrere in uias, Ná drógi wy=

yecháć. Procurrentem retrahat & cun=

ctantem producat, Aby wykraczáyącego

zádzierżal / á niedbáłego pobudźił. Pro=

currere in medios hoſtes, Wbieżeć mie=

dzi nieprziyaciele.

#Procurrens, Participium, Vprzedzá=

yący. Procurrens ſinus inter duo ma=

ria, Nieyáko vniosły brzég miedzi dwiemá

morzomá.

¶Procurſus huius ſus, Wybieżenie /

Wylecenie. Curſus atq; procurſus

aquarum

strona: 75

kolumna: a

C ante V.

aquarum, Y tám y ſám ſciekánie wód.

http://rcin.org.pl

¶Procurſio idem.

Procurſo, as, are, Frequentatiuum,

Vſtáwicznie wyyeżdżam / Náciekam. Mo=

do procurſantes, modo recurrentes,

Yaſz náciekawáyąc. Hoſtem aggrediun=

tur, Nieprziyacielá wſpieráyą.

¶Procurſatio, Wyciekawánie / wyyeżdżá

nie / Wymykanie.

¶Transcurro, Przechodzę / Przeyeżdzę

ſie y tám y ſám. Vt, Tranſcurrit ætas,

Przemiyáyą látá. Curſum ſuum tran=

ſcurrere, Więcey ſie wáżyć niźly śyłi nio=

ſą. Tranſcurrere etiā, Vprzedźić. Tran=

ſcurſo ablatiuus, a tranſcurſum par=

ticipio iunctum cum hoc nomine

(opus) Terent. In arcem transcurſo

opus eſt, Muśi ſie poſpieſzić ná zamek.

¶Tranſcurſus, huius ſus, maſc quart.

Vprzedzenie / Przeście / Przebycie. Vt, In

tranſcurſu Kwápiąc ſie. In tranſcurſu

eas attigere noſtri, Poſpieſzáyąc / Po=

chodzáyąć álbo też miyáyąc.

#Recurro, Wrácam ſie / Przywrácam ſie

záś. Vt, Curſum recurrere, Názad ſie

puśćyć. Ad me ſtatim iuſſi recurrere,

Roskazałem áby ſie do mnie vciekáli. Eo=

dem recurrit re unde emerſit, Z kąd

ſie wſzczełá / w to ſie záś obrócyła rzecz.

¶Recurſo, as, are, Frequentat. Vſtá=

wicznie ſie ná zad wrácam.

http://rcin.org.pl

¶Succurro, Wſpomagam / Podpomagam

Przichodzę ná pomoc. Vt, Laborantibus

ſuccurrere, Prácuyącym pomoc. Pudici=

tiæ & uitę mulieris ſuccurrere, Pomoc

ku záchowániu wſtydu y żywotá. Iſtus

mihi non ſuccurrebat, Nie miałem tego

ná ten czás ná báczność́cy. Iſtud mihi

ſuccurrebat graue eſſe me iudicio pa=

tris accuſari, Tom przed ſie brał / álbo

tom bacził dobrze cięſzko być / od oycá być

winowan. Succurrit mirari, Niemogę ſie

temu zdźiwić.

#Succurſum, Imperſonale, Liuius,

Cuius aduerſæ fortunæ uelit ſuccur=

ſum. Chce cie wſpomoc.

Curruca, æ, fem. pri. Mſzice tráwne / Má=

ły ptaſzek / żywi ynſzich ptaków ptaſzętá

miáſto ſwoyich.

¶Curruca, per translationem, Ten

który żonę miłuye / álbo yei zá trzewił zá=

ſtrępuye bywa mówiono.

Currus, Vide CVRRO.

Curtus, ta, tum, Krótki / Podkáſániec / Kęſz=

ká.

¶Curtum & redundans contraria,

kolumna: b

C ante V. 75

Vt, Curtus calix, pro fracto, Złamany

kubek. Curta ueſtis, Vkrócona ſuknia.

Curta ſententia, Niedoſtáteczna, Cur=

http://rcin.org.pl

ta ſupellex, Perſius, Tecum habita &

noris quam ſit tibi curta ſuppellex.

Dotkni ſam ſiebie á obacziſz yáko ścysły

maſz doſtátek / á ſpręt domowy ktemu. Am

pla ſuppellex, Et Curta ſuppellex cō=

traria, Okfity á máluczki ſprzęt domo=

wy.

Curto, as, are, Skracam. Et Decurto,

Vkracam.

Curuus, a, um, Krziwy / Zgięty. Vt, Curua

ſenecta, Pochiła ſtarość.

#Incuruus, Skrziwiony / Załomiony.

¶Recuruus, a, um, Odgięty / Odkrzi=

wiony.

Curuo, as, are, Krziwię / Sginam. Vt, In=

diuerſum curuari, Przegibáć álbo chlu=

ſtáć ſobą y tám y ſám.

Curuatio Verbale, Skrziwienie / Zgię=

cie.

Curuatura, ræ, idem, Też załomienie / Zá=

krziwienie.

Curuamen, inis, idem.

Curueſco, id eſt, curuus fio, Krziwię ſie.

Calep.

Curuipes, qui curuos pedes habet, Krzi=

wonogi / cc.

¶Incuruo, & Incurueſco, idem quod

curuo & curueſco,

¶Recuruo, Záś nakrziwiam / Ná drugą

ſtronę náginam / Náprawſzczam,

http://rcin.org.pl

34: Curuitas, Krziwość / Zgięcie.

35: Cuſo, Frequentatiuum, a Cudo eius

36: compoſitum, Accuſo, as, aui, are,

37: Oskárżam / winuyę. Vt, Crimine aliquo

38: accuſare, Dáć komu w czim yáką winę.

39: Capitis accuſare, ſubaudi crimine, O

40: głowną rzecz dać winę. Tabulas accu=

41: ſare, Fałſziwość komu przipiſáć. Accuſa=

42: tiuus caſus eſt Grammaticis.

43: ¶Accuſatio, Oskárżenie / Skárgá.

44: #Accuſatiuncula, diminutiuum, cc.

45: Máła skárgá.

46: ¶Accuſator Verbale, Oskárżiciel / Po=

47: twarcá. Vehemens, Moleſtus, Acer &

48: & Acerbus accuſator, fere Synoni=

49: ma.

50: #Accuſatrix, Verbale, femin. Oskárży=

51: cielká.

52: #Accuſabilis & hoc bile, Godny os=

53: kárżenia.

54: ¶Accuſatorius, a, um, Adiectiuū, Co

55: ku oskarżeniu należy. ut, Accuſatoriꝰ ani

56: mus, Skłonny á popędliwy ku oskarżeniu.

strona: 75v

kolumna: a

C ante V.

1: ¶Accuſatorie Aduerbium, W obyczay

2: oskárżenia.

3: #Incuſo, Vſkárżam ſie / dáyę winę. Quid

http://rcin.org.pl

me incuſas Clitipho, &c. Y czemu ſie

ná mię vskarżaſz. Intemperiem cœli in=

cuſantes, Vskarżáyąc ſie na ſilną niepo=

godę.

¶Incuſatio, Vskárżenie.

#Recuſo, Odmawiam / Niechcę ná tym

przeſtáć yáko ty chczeſz. Munus legatio=

nis recuſare, Nie chcieć wziąć daru bę=

dąc v kogo w poſelſtwie. Non recuſo

quin te eo conferas, Nie yeſtem od te=

go / Nieprzećiwiam ſie ábyś tám nie miał

yechać. Non poſſumus quin alij a no=

bis diſſentiant recuſare, Nie możemy te=

go nikomu obrónić aby ſie s námi niezga=

dzáli / áby ynáczey nietrzimali niżli my.

Niec enim recuſabo quo minus mea

omnes legant. Nieyeſtem od tego / etć.

Nie chcę nikomu drógo zágrodźić / áby nie=

miał czitáć mego piſania.

¶Recuſatio, Odmówki / Wymówká /

Odmowienie.

#Accuſatio pro defenſione, Oddalenie

á obroná przećiwko skárdze.

¶Excuſo, Wymawiam. Vt, Vxori ex=

cuſes te, Pámiętay ſie że nie wymówić. At=

ticæ meæ uelim me excuſes, Pámiętay

mie wymówić Exciſari aliquem alteri

per literas, lis omnibus uehemen=

ter me excuſatum uolo, Niechcę nic

być w tym winien. Excurſatum me ha=

http://rcin.org.pl

34: beas rogo, Proſzę miey mie zá wymówio=

35: nego.

36: ¶Excuſabilis & hoc le, Ten który ła=

37: twie może być wymówion.

38: ¶Excuſatorius, a, um, pro excuſante

39: Calep. ſine authore.

40: ¶Excuſatio, Wymówká. Vt, Excuſa=

41: tionē accipere uel admittere, Przyiąć

42: wymówkę / Mieć záwymówionego.

43: ¶Exculate Aduerbium, s wymówką /

44: króm winy.

45: ¶Inexcuſabilis & hoc le, in Biblijs tā=

46: tum legitur, Nieobronny który nie może

47: być wymówión.

48: Cuſtos, odis, com. t. Stróſz. Vt, Cuſtos

49: ſacrorum, Sákriſtian / álbo zwónnik. Cu

50: ſtos omniū præclarus, lupus, etc. Zná=

51: mienity ſtróſz wilk do owiec. Malus cu=

52: ſtos diuturnitatis, metus, Gdzie boyaźń

53: tám nie trwáła á niepewna ſtroza. Senatus

54: Reipub. Cuſtos, Pręſes, Propugnator

55: Pater, Defenſor, Synonima.

56: Cuſtodio, is, iui, itum, ire, act. quart.

57: Strzegę. Vt, Cuſtodire ſe, Strzec ſie.

kolumna: b

C ante V.

1: Morem cuſtodire, Obyczáyu á zácho=

2: wánia prziſtrzegáć. Cuſtodire modum

3: Miárę chowáć. Cuſtodire quæ a ſum=

4: mis uiris dicta ſunt, Popiſać. Percipere

http://rcin.org.pl

animo, & cuſtodire memoria, Wyro=

zumiawſzi ná pámięćy mieć. Cuſtodire

parſimoniam, Skąpić.

¶Cuſtodia, æ, Stróza.

#Cuſtodiæ. arum, Straſz / Czucie. Vt,

In cuſtodiam alterius ſe tradere, Po=

lećyć ſie komu w obronę. Cuſtodia iuſti=

tiæ, Spráwiedliwośćy dopomagánie.

Cuſtodia, pro eo qui cuſtoditur, Yęciec /

yęty. Itē, Cuſtodia, Mieyſce gdzie ſtrze=

gáyą. Item, Cuſtodia, Ciemnicá / Miey=

ſce gdzie wſadzáyą yętce. Cuſtodelam

antiqui dixerunt Cuſtodia. Feſtus.

Cuſtodicio, in Biblijs inſolens pro ob=

ſeruatione.

Cuſtodite Aduerbium, Plin. Cuſtodite

ludebat, Opátrznie / Bácznie. Apud

Plinium etiam Cuſtoditimi, To co w

ſtraży yeſt.

#Incuſtoditus, a, um, Nieoſtróżny / Nie=

opátrzny / Nieowárowany. Vt, In cuſtodiā

dare, Do więźienia dać

Cuſpis, idis, fem. ter. Harty álbo Groty ná

drzewie.

Cuſpis longa, Włocznia.

Cuſpides apud Varronem, pro tri=

bulis fictilibus, Miáſto tut gliniánych.

Vnde, Tricuſpis, Troyáki hart / Grot o

trzech końcach. Aliquando etima ab=

ſolute, Cuſpis pro haſta, Miáſto

http://rcin.org.pl

35: drzewa.

36: Cuſpido, as, are, Zákończam álbo grot ná

37: drzewo wbiyam.

38: Cuſpidatus, Participium. Vt, Stimulus

39: cuſpidatus, Ośćien kończiſty.

40: Cuſpidatim Aduerbiū, Kończyſtowicie.

41: Cutis, huius cutis, fem. ter. Skórá. Vt, Cu

42: tis arborum, Skorá ná drzewie / Lub.

43: Cuticula, diminut. Skórká / Skóreczká.

44: Vt, Curare cuticulam, Loſtować / Vży=

45: wáć / Roskoſz płodźić.

46: ¶Intercus, Zaskórz / to co miedzi ciáłem

47: á miedzi skórą yeſt.

48: #Subcutaneus, & Subtercutabeus, a,

49: um, Zaskórny.

50: #Recuticeus, a, um, Obrzęzánieć żyd /

51: któremu yákoby skóre zerzniono.

52: Cuturnium, Vas in quo in ſacrificijs ui=

53: num fundebatur, fortaſſe legendum,

54: Guturnium uel Suturnium, Feſtus.

C ante Y.

55: Cyamea, Gemma.

Cyamos,

strona: 76

kolumna: a

C ante Y.

1: Cyamos, Herba eſt quæ Colocaſia alias

2: dicitur.

3: Cyane, Nympha Sicula, in fontem ſui

4: nominis conuerſa.

http://rcin.org.pl

5: Cyaneæ, Inſulæ ſeu magis ſcopuli ſub

6: Thracio Boſphoro, dicuntur & Sym

7: plegades.

8: Cyanos, Gemma, Thurkyſz.

9: Cyanos ſiue Cyanus, Herba. Zytny kwiát

10: Cyanus, Viola.

11: Cyaneus, a, um, Vt, Cyaneus color, Błę

12: kitna farbá.

13: Cyathus, thi. pen. cor. maſc. ſe Kubek na=

14: czinie którim ſie nápiyáyą / w który ſie ták

15: wiele wleye yáko yeden może duſzkiem / ál=

16: bo yednym tchem wypić. Item, menſuræ

17: genus, máyąc w ſobie cztery łyſzki ligulās.

18: Cyathiſſo, as, are, act. prim. Nalewam / też

19: Sarkam. Leniwo piyę. Vt, Ad cyathum

20: ſtare, & A cyathis eſſe, Podczaſzym być /

21: v służby ſtać. Alias Pincerna & Po=

22: cillator.

23: Cybele, es, Vel, Cybele, is, uel æ, Vxor

24: Saturni, mater Deorum a Cybelo

25: monte Phrigiæ ſic dicta, alias Rhea,

26: Ops, Bona Dea, Berecynthia.

27: Cybelus, Mons Phrygiæ.

28: Cybeſteres, Kuklarze / którzi ſie ná powie=

29: trzu záwieſzáyą á skoki czinią.

30: Cybiſtema, Koziełek / yáko dziećy zwykli ná

31: głowie yezdźić y koźiełki przewrácáć.

32: Cybium, Vas quod proſci Quadrantal

33: uocabant. Item, Cybium, Rodzay nie=

34: yáki ryb czworográniſtych.

http://rcin.org.pl

35: Cyclaminum, Herba, Ziele yeſt dwoyákie /

36: yedno poſpolicie bywa zwano. Panis por=

37: cinus, Swyński chleb / Drugie / Sigillum

38: Mariæ, Pierſcionek albo pieczęć panny

39: Mariey.

40: Cyclas, adis, fem ter. Pánienski płaſzcz dłu

41: gi okrągły s długiem ogonem / to yeſt s ru=

42: chem / ruchą właſnie zową.

43: #Cyclades etiam, Inſulæ maris Io=

44: nij, roſtrzeláne inſuły á wyſpy po morzu

45: Ægeo ſiue Ioniom Nie dáleko od Athen.

46: Cyclopes, maſc. Obrzimowie byli niekiedy

47: w Siciliey o yednym oku. Vt, Cyclopi=

48: ca uita, Cyclopum mores, Cyclopis

49: domus, Prouerbia.

50: Cydnus, maſ. Fluuius Siciliæ.

51: Cydon, & Cydonia, fem. Ciuitas Cre=

52: tæ aut Candiæ.

53: Cydoniu, a, um, Vt, Cydonium pomū

54: Cotoneum, Yábłko Cydońskie. Et Cy=

55: donitis, Confect z tego yábłka vcziniony.

56: Cygnus. gni, maſ. ſe. Latine Olor, Lábęć.

kolumna: b

C ante Y. 76

1: Cygneus, a, um, Lábęćy. Vt, Cygnea plu=

2: ma, Lábęcie pierze Et, Cygneus pro can

3: dido, Biały / ſzczyry. Vt, Cygno candi=

4: dior, Cygnea cancio, Pioſnka łabęcia /

5: to yeſt / wielmi wdzięczna á miła / álbo ná

6: oſtatecznym pożegnaniu piesń á rzecz y mo

http://rcin.org.pl

wá ku komu.

Cyliciani, Populi Hiſpaniæ, Sipont.

Cylindrus, dri, m. ſe. Kámienny álbo drze=

wiány wał / długi á okrągły / którym dno

gładzą y vbiyáyą / w niektórych też ſtro=

nách po rozſieniu żita miáſto włok álbo

broń włóczą / też wſzeláka rzecz ktora okrą=

gła yeſt / á którą może potoczić / też małe

kamyki drogie.

Cytindraceus, a, um, Co tę formę álbo xtałt

ma okrągły.

Cylindroides, idem.

Cyliſma, atis, neu. tert. Latine uolutatio

Taczánie / Wálkowánie / Wałánie.

Cyllene, fem. Mons Arcadiæ, Vnde Cy

lenius, Bóg Mercurius.

Cyllo, onis, Latine, mutilis, debilis,

Mdły / Niedoſtáteczny & cui craſſa ſunt

genitalia, Wypukli.

Cylydros. Genus ſerpentis, Calep.

Cyma, æ, fem. pri. Młode coſziki álbo łodi=

gy / które ſie na kapuście / albo też ná yn=

ſzich ziołach náoſtátek puſzczáyą / Podczas.

Cyma, atis, neut. ter. pro eodem dicitur.

Cyma Græcis, Latinis fluctus dicitur

Wełny ná wodzie. Cymatilis ueſtis,

Błękitna ſzátá. Vide ſupra cumatilis.

Cymea, Gemma,

Cymba, fem. pri. Máła łódka / Czółn.

Cymbula, dimin, Czołnek.

http://rcin.org.pl

37: Cymbalum, ali, Cymbał / Zwonki brzmiące

38: Cymbaliſta, æ, Cimbałtownik kóry cimbały

39: czini.

40: Cymbium, bij. Naczinie od nápiyánia po=

41: długowáte / ná xtałt czołnu álbo łódki.

42: Cyminum, Herba quæ & Cuminum,

43: Kmin. Vide ſupra.

44: Cyminus, maſ. Hetriæ lacus.

45: Cymothœ, Nomen Nymphæ.

46: Cyna, huius næ, Nieyaki rodzay Aráb=

47: skiego drzewa / z którego ſobie odzienie czi=

48: nią / też Cyná nieyaka czapka Lacedemo=

49: nyska.

50: Cynachanta, Arbuſcula, quæ acinos

51: ueluti Vua producit, Sipont.

52: Cynethius, Ciuitas Arcadiæ.

53: Cynanche, Niemoc nieyáka dawiąca á du=

54: ſząca człowieká / Zgágá.

55: Cynaſonas, Acus quib⁹ mulieres caput

56: ornant, Widlicá do przedziáłu czinienia.

N 4 Cynogelicon

strona: 76v

kolumna: a

C ante Y.

1: Cynogelicon, neu. Cynogelica, in plu=

2: ral. id eſt, Venatoria, Miſliwskie rzeczi

3: Cynici, maſc. Sectá była Philoſophów któ=

4: rym ſie nic nie podobáło / káżdey rzeczi s

5: vrągániem przigániáli / y w wzgardzeniu

6: mieli / ych miſtrz á pirwſzi wynaleźiciel był

http://rcin.org.pl

7: Antiſthenes.

8: Cyniphes, Wodne muchy.

9: Cymphis ſiue Cymphos, Fluuius Afri=

10: cæ, też kráyiná tamże w którey wielkie kozłi

11: roſtą. Vnde Cymphius, a, um, pro hir

12: cino, Kozłowski.

13: Cynocephalea, Herba canino capiti ſi=

14: milis, alias Pſylion, & Pulicaris dicta.

15: Cynocephali, Simiæ caninis capitibus

16: in Ætiopia.

17: Cynodontes, Dentes canini, Pſie zęby.

18: Cynogloſos & Cynogloſa, Herba, Pſi

19: yęziczek.

20: Cynomorion, Herba a ſimilitudine ca=

21: nini genitalis dicta, alio nomine Oro=

22: banche dicitur.

23: Cynomia, fem. Pſia muchá. Item herbæ

24: genus quæ alias Chriſtallion Pſylion

25: & Pulicaris dicitur.

26: Cynopolis, Ciuitas Ægypti.

27: Cynorrhodos, fe Herba, Polna álbo leś=

28: na róża.

29: Cynos, Ciuitas Locridis, Vnde Cyneus

30: a, um.

31: Cynoſarcina, Genus herbæ, Calep.

32: Cynosbaton, ati, Nieyáki rodzay ciernia

33: Yeżinowego.

34: Cynas, Latine Canis, Pies.

35: Cynoſorchis huius chis, quaſi caninus

36: teſtis, Herba, Pánny Máriey łzi yáko nie=

http://rcin.org.pl

37: którzi mnimáyą.

38: Cyniſema, Sepulchrum Hecubæ.

39: Cynoſura, pen. prod. Canis cauda in=

40: teroretatur, quæ & minor urſa dicitur

41: Gwiazdá niebieska / którą mnieyſzym mie=

42: dzwiatkiem zową / leży ná pułnocy.

43: Cynozolō, herba, Kieroźi korzeń ziele / od

44: którego mſzicze pſóm z uſzu precz wypádáyą

45: Alij legunt Cynozoon.

46: Cynthus, maſ. Mons Deli, Vnde Cyn=

47: thia Diana, & Cynthius Bóg Apollo

48: & locus Romæ.

49: Cynus, Danielis 13. mendoſe legitur pro

50: Schinus, Morwy.

51: Cypariſſus, iſi, fe. per ſyncopen Cypreſ=

52: ſus, deinde couuerſione y inu, Cu=

53: preſſus dicitur Cypris.

54: Cypariſsia, Genus tithymali omnium

55: maximū quod tithymalus, Cypariſ=

56: ſus uocat. Nieyáki rodzay wilczego mléká

57: Cyperus uel Cyperon, Rodzay nieyáki

kolumna: b

C ante Y.

1: rokićiny woniáyący y dobrego ſmáku / Nie

2: którzi máyą záleśny Gáłgan. Cyperum

3: apud Varronem in genere neu. dicit.

4: Cyperus. Genus herbæ, Calep.

5: Cyphi, Genus odoris. Calep.

6: Cyprinus, Piſcis genus ex congrorum

7: genere, Mieyáki rodzay węgorzów.

http://rcin.org.pl

8: Cyprinum oleum, factum ſuit ex glan

9: de Ægyptia odorum cauſſa, Alij uo

10: cant oleum de Alcana, Oleyek nieyá=

11: ki woniáyący.

12: Cypreum æs, Kupr. Cyprium etiam ab=

13: ſolute pro ære Cyprio.

14: Cyprus, Arbor eſt in Ægypto, Mauris

15: Alcana dicitur. Item, Inſula in Carpa=

16: tico mari inter Ciliciam & Syriam Ve=

17: neri ſacra, Dla tego Venus Cyprogenia

18: bywa zwána.

19: Cyprius, a, ū, & Cyrpicus, a, ū, Cyprſky.

20: Cypſellus, Auis ex hirundinum genere,

21: Yáskółká.

22: Cyrcerū, n. nauis Aſiana, Cal. wielka łódź

23: Cyrene, nes, Et, Cyrenæ, arum, pe, pro.

24: Piękne miáſteczko w Libiei. Vnde & tota

25: Lybia, Cyrenea dicta eſt, Inde Adie=

26: ctiua Cyrenaicus, a, um, & Cyreneus,

27: a, um, & Cyrenenſis, & alias Penta=

28: polis dicitur.

29: Cyrenea, Vaſis uinarij genꝰ apud Plaut.

30: Cyrnij, Indiæ populi.

31: Cyrnus, Inſula quæ Corſica dicitur in

32: Liguſtico mari.

33: Cyrneus, a, um, Vt, Cyrnea taxus, Cyś

34: który tám w okfitośćy rośćie.

35: Cyrphis, Rupes Parnaſsi montis.

36: Cyrrha, Iugum Parnaſsi montis Beociæ

37: Cyrrhea, fe. pen. prod. Vrbsin Helico=

http://rcin.org.pl

38: ne iuxta Nyſam.

39: Cyrrus, Fluuius Armeniæ & alius Me=

40: diæ, Vnde Cyrrheſtica regio.

41: Cyrus, Primus Rex Perſarum qui deui=

42: cto Aſtiage ultimo Medorum rege,

43: Imperium a Medis in Perſam tranſtulit

44: Cyſſus, Genus hederę.

45: Cyſthus, Drzéwko nieyákie. Vulgo roſa

46: canina, Pſia roza.

47: Cytherea, pe pro plur. num. tantū neut.

48: Wyſpá nie dáleko od Cypru przećywko

49: Krecie. Vnde Venus dicitur Cytherea.

50: Cytheriacus, a, um, Kro z tamtąd yeſt / też

51: roskoſzny / Słodki.

52: Cytherea etiam Miáſto w Cyprze.

53: Cytheriades, id eſt, Muſæ a Cytheronę

54: ſaltu, Od lasku Cyhteron.

55: Cytheron, pen. prod. Mons Bæociæ.

56: Cythos, Vna Cycladum alias Ophin=

57: ſa, Vnde Cithnius Adiectiuum.

Cytinus

strona: 77

kolumna: a

C ante Y.

1: Cythynus, maſ. Kwiát / Dzrewa Gránatów

2: Yábłoń.

3: Cytiſus, maſc. Wrzos / ouium pabulum

4: quod lac auger.

5: Cythorus, Mons Paphlagoniæ & ciui=

6: tas, Synopenſium Emporium.

http://rcin.org.pl

7: Cyzicum, uel Cyzicus, Inſula in Pro=

8: pōtidæ, Vnde Cyzicenus, a, um, Który

9: z támtąd yeſt.

DE LITERA D.

D ante A.

10:
Achrymaspro Lachry=

11: mas ſæpe dixit Feſtus

12: Dacia, fem. prim. Wałá=

13: ska ziemiá. Sarmariæ

14: Europæ pars.

15: Daci, Wáłáſzki. Dicuntur

16: & Dacæ.

17: Dacus, a, um, Et, Dacicus a, um, Wáłá=

18: ski. Vt, Dacicus equus, Wáłáski koń.

19: Item, Dacicus dictus, qui Dacas ui=

20: cit.

21: Dactylus, Piſcis genus e concharum ge

22: nere.

23: Dactylus, maſ. Latine digitus, Pálec.

24: Dactylus etiam dicitur pes, conſtans pri

25: ma longa & duabus ſequentibus bre

26: uibus. Cicero. Dactylum numerum

27: uocat pro eodem.

28: Dactylus, pro fructibus palmæ arborū

29: Pálmowy orzech.

30: Dactylus eſt etiam herbæ genus habens

31: granum aculeatum.

32: Dactylis, idis, Yágody obdłuż Máliny álbo

33: morwy.

http://rcin.org.pl

34: Dactylis etiam, Pierſcienny ſignet. Inde

35: Dactylotheca, ę, Gemma, Perłá/ którą

36: złotem oſadzáyą/ álbo w pierſcień wſa=

37: dzáyą.

38: Dædala, Vrbs Lyciæ.

39: Dædalus, maſ. ſe. Ymię właſne Athenien=

40: ſa yednego w poſtáwieniu budowánia wiel=

41: mi miſtrzownego/ który Labyrinth w

42: Krecie zbudował/ ſignificat autem Græ=

43: cis Dędalus ingenioſus, uarius, Dow=

44: ćipny/ Dźiwny/ Rozmáyity. Inde Logodę

45: dalus, Mądry/ W rzeczy niepoſpolity/

46: Wymowny.

47: Dæmon, maſc. tert. Latine ſciens, Wiá=

48: domy/ a Chriſtianis uocantur ſpiritus

49: cœlo deiecti, Dyabeł.

kolumna: b

D ante A.

1: #Eudæmon, Dobry ányół álbo dobry

2: duch.

3: ¶Cacodæmon, Zły duch/ Diyabeł.

4: Dæmon etiam apud prophanos ſcri=

5: ptores pro malo genio accipitur,

6: Miáſto ſzátáná/ Pokuſy. Hinc Dæmo=

7: niacus & Dæmonioſus, id eſt, a dæ=

8: mone obſeſſus, Opętány/ Obſes.

9: Dæmonicus, a, um, Adiectiuum, Diya=

10: belski/ Szátánski.

11: Dæmonium, Diyabelſtwo.

12: Dæmoniſticus, Wieſzczy/ Czárnoxieſznik

http://rcin.org.pl

13: który s diyabłem ma porozumienie.

14: Dæmogorgon, Deus terræ Latinæ.

15: Dagnades, Auicularum genus, Ca=

16: lepinus.

17: Dalmacia, Regio Illyrica, Kráyiná w Illy

18: ryskiey ziemi/ pográniczna Mácedoniey/

19: Illyriey á morzu Adryátyskiemu/ którzi

20: też Sławácki yęzik máyą/ yáko y my ták

21: Dálmáte yáko y Illyrici/ Swięty Hie=

22: ronim był Dálmathá y wyłożył ſtáry y

23: nowy teſtáment ná yęzyk Sławácki/ yako

24: o tym Eraſmus Rotherodamus ſwiá=

25: dczi in præfatione Paraphraſum in

26: Nouum teſtamentum.

27: Dalmaticus, a, um, Sławáckii/ Dalmacki.

28: Dalmata, æ, Sławak. Item Dalmaticus

29: który ſie sławáckiem kroyem noſi.

30: Dama, æ, tam, gen. maſ. quam fem. Ge=

31: nus capræ ſylueſtris, Láni.

32: Damula, diminut. Lańká.

33: Damaſcus Metropolis Syriæ, Główne

34: miáſto w Syriei/ w którym ſwięty Páweł

35: był okrczon/ y náwrocón po widzeniu które

36: miał ná dródze yadąc do Dámaſzku.

37: Damaſcenus, a, um, Yeden z támtąd. Vt,

38: Purpura Damaſcena, Adámáſzek/ Da=

39: maſcena pruna, Dámáſceny/ Greckie ſly=

40: wy.

41: Damia, gen fem Cognomen, Cybeles

42: Bogini Cybeles/ przezwisko.

http://rcin.org.pl

43: Damium, Sacrificium eius, Offiara tey to

44: boginiey táyemna.

45: Damatris, Eius ſacerdos, Pop tey bo=

46: giniey.

47: Damno, as, aui, are, act. prim. Oſądzam

48: Skázuyę/ Zdáyę. Potępiam. Gánię/ Przi=

49: gániam. Aliquando genitiuo, aliquan=

50: do ablatiuo iūgitur, & ad eos maxi=

51: me pertinet qui in iudicio cōuicti ſunt

52: Vt. Damnare capitis, Skázáć kogo ná

53: ſmierć. Damnari rei capitalis, Być

54: oſądzón ná ſmierć. Damnatus longi

55: Siſyphus labori, Ná wieczną pracę

56: á niewolą wskazan.

Sceleris

strona: 77v

kolumna: a

D ante A.

1: Sceleris aliquem damnare, Náleść ko=

2: go winnego w tym álbo w onym złym vczin=

3: ku. Maieſtatis damnatus, Nálezion yeſt

4: być wyſtępnym przećywko máyeſtatu Kro=

5: lewskiemu. De maieſtate damnatus eſt,

6: in ablatiuo, idem, De ui damnatus eſt,

7: Przekazan á potępion yeſt w gwałcie. Dā=

8: nari nomine coniurationis, Być nále=

9: zión wynnym w prziſiężeniu/ álbo w ſpi=

10: knieniu przećywko komu. Damnatus per

11: arbitrum, Nálezion yeſt winien przes

12: yednacze/ álbo ty ná które ſie ſam zdał/ ſámi

http://rcin.org.pl

13: go przekazáli. Damnatur in totum hęc

14: herba, Gánią owſzeki to ziele/ yáko to któ=

15: re niczemne yeſt. Damnare aliquem, Gá=

16: nić. Damnare tempora infelicitatis,

17: Nárzekáć ná niepogodę/ ná nieſzczęście.

18: Damnas tu hæc, Przigániaſz ty temu/

19: Niepodobáć ſie to. Damnatus eſſe repe=

20: tundarum, & de repetundis, Przekazan

21: yeſt álbo potępion w tym co nieſpráwiedli=

22: wie wydárł ná ludziech kiedy był Stáro=

23: ſtą álbo vrzędnikiem/ to yeſt/ muśi wrácáć

24: co nieſpráwiedliwie wydárł. Damnatus

25: eſt iadicta cauſſá, Doſtano nań roku y

26: przekazano go w yego niebytnośći. Dam=

27: nari enim indicta cauſſá dicuntur, qui

28: ad iudicium uocati non affuerunt,

29: abſenteſqꝫ ſententiam paſsi ſunt. Iu=

30: riſconſutli dicunt In contumaciā ali=

31: quem damnare uel contumacē pro=

32: nuntiare & in contumaciam abſentis

33: ſententiam ferre.

34: ¶Condemno idem quod damno.

35: Damantus, Nomen ex Participio, Oſą=

36: dzony/ Wskazány/ Wzdány/ Potępiony

37: przes ſąd Vt, Quis te damnatior, Y

38: kto ſroſzſzi ſąd miał yáko ty. Damnatæ

39: cœcitatis talpa, Kret ku wieczney ſliepo=

40: cie ſtworzony.

41: ¶Indemnatus, Qui indicta cauſſa, id

42: eſt, non defenſa aut incognita cauſſá

http://rcin.org.pl

43: damnatus eſt, Który przekazan yeſt w

44: którey rzeczy ácz yey nie brónił. Aliquan=

45: do Indemnatus dicitur pro non dam=

46: natus, Nieoſądzony. Calep. Vt, Dam=

47: natus uoti, którego wypuſzczono á vczi=

48: niono wolnego od ſlubu/ quod de illo

49: dicitur, qui ꝙ petijt conſequutus eſt.

50: Damnatio, Verbale, Skazánie/ Potępienie

51: Zdánie/ Przekazánie/ też Winá.

52: Damnatorius, a, um, Adiectiuum. Vt,

53: Damnatoriū iucidium dare in aliquē

54: Dáć moc ku skazániu kogo ná ſmierć.

55: #Damnas pro damnatus apud Iuriſ=

56: conſultos.

kolumna: b

D ante A.

1: Damnum, ni, Szkodá. Damnum, Detri=

2: mentum, Iactura, Synonima. Vt, Ni=

3: ſi eo ad mercatum ueniam damnum

4: maximaum eſt, Yeſli tego yármárku omie=

5: ſzkam popádnę nie máłą ſzkodę. Nihil dam=

6: ni erit ex hac tempeſtate, Nie będzie

7: dali Bóg nic ſzkodźiło żytu álbo yuſzim rze=

8: czóm tá niepogoda. Damno auctus. Przi

9: ſporziło mu ſie ſzkody. Dare damnum,

10: Vczinić ſzkodę. Nolo quicquam mea

11: cauſſa dāni facias, Nie radbych ábys dla

12: mnie naymnieyſzą ſzkodę miał popáść. Dāni

13: nihil facis, Zadney ſzkody w tym nie maſz.

14: Damnoſus, a, um, Szkodliwy. Vt, Nihil

http://rcin.org.pl

15: eſt damnoſius deſerto agro, Nic nie

16: yeſt ſzkodliwego yáko rolą płonno leżeć

17: Damniſtico, Damnum facio, cc.

18: Damnificus, Szkódnik/ apud Plautum.

19: Damnigerulus, idem apud eundem.

20: ¶Indemnis & hoc idemne, ten który

21: nie ma żadney ſzkody. Vt, Indemnem a=

22: liquem reddere, Záſtąpić kogo w ſzkodzie.

23: #Indemnitas, atis, Beſpieczność od

24: ſzkody. Vt, Indemnitati alicuius conſu=

25: lere, Obwárować aby yákiey ſzkody nie

26: wziął. Exiſtimans indemnitati ſuæ

27: confuſis prælijs conſuli poſſe, Nádzie=

28: wáyąc ſie że tym obyczáyem mniey wludziech

29: ſzkody miał wziąć gdybyſie ná utárczkách ál=

30: bo ná vrywkách potykáli.

31: Dan, Vicus in quarto a Paneade milia=

32: rio euntibus Tyrum.

33: Dania & Dacia, Regio Germaniæ, Duń=

34: ska ziemiá.

35: Dani & Daci, Dunſzczánie.

36: Danaë, ge. fe. Dziewká. Acriſij regis Ar=

37: giuorum.

38: Danaus, gen, maſc. Król Argiński który

39: piecdzieſiąt dziewek miał Belides zwáne

40: Vnde Danaides, Ty iſte córki rzeczone.

41: Daniſta, æ, Lichwarz / który ná lichwę rozpo=

42: życza pieniądze.

43: Daniſticus, a, ū, fœneratori᷒, Lichwiarzny

44: który ſie lichwą obchodźi.

http://rcin.org.pl

45: Daniſma, Lichwá.

46: Danubius, Fluuius, Dunay/ alias Iſter.

47: Dantiſcum, Dańska/ álbo Gdańsko. Vrbs

48: nobilis ad oſtium Inſulæ, Przi wiſle.

49: Danunt pro dant, ueteribus uſurpatum.

50: Daphnis, Mercurij filius formoſiſsimꝰ,

51: latine ſignificat Laurum, Laurowe álbo

52: bobkowe drzewo/ & tunc eſt gen. fem.

53: Daphnis etiã dicit Antiochiæ ſuburba

54: nũ, Daphnites cognominat Apollo.

55: Daphon, onis, Mieyſce gdzie wiele lauro=

56: wego álbo bobkowego drzewá roście.

Daphnoi=

strona: 78

kolumna: a

D ante A.

1: Daphnoides, Vulgus uocat Polygonon

2: fœminam, herba eſt.

3: Daphne, Nymphæ nomen, & nemus

4: apud Athenienſes.

5: Daphnia, Gemma quæ comitialibus

6: morbis exiſtimatur utiliſsima.

7: Daps, Nieyáka offiará v ſtárych w obyczáyu

8: będąca.

9: Dapes, g. f. plu. tantum, Páńskie potráwy.

10: Dapicio, as, are, Dapes parare apud

11: Plautum.

12: Dapifer, Dapes ferens, Capel. Trukſes.

13: Dapalis & hocle, Vt, Dapalis cœna,

14: Rozkoſzna á łákotkiwa wiczerza z łákoćy

http://rcin.org.pl

15: rozmáyitych przigotowána.

16: Dapatice Aduerbium, id eſt, magnifice,

17: Wielmożnie. Po pánsku/ też łákotnie/

18: Okficie/ id eſt, laute, s doſtatkiem.

19: Dapaticus, a, um, Veteribus idem quod

20: Amplus uel Magnificus ſignificabat

21: Pański/ Spániły/ Poważny ut, Dapati=

22: cum negotium, Pánska ſpaniła á po=

23: ważna ſpráwá.

24: Daſpilis & hoc le, Okfity/ Hoyny. Vt,

25: Daſpilis ſumptus, Wielki koſztunek.

26: Daſpile conuiuium, Hoyna vcztá. Da=

27: pſilis lectus, Koſztowna pościel. Dapſile

28: munus, Páński dar.

29: Daſpile & Dapſiliter Aduerbium, Okfi=

30: cie/ Koſztownie/ Hoynie.

31: Dapſa apud ueteres genus ſacrificij, ꝙ

32: fiebat aut hyeme aut uere, Calep.

33: Dardanus, Filius Electræ & Iouis, Od

34: którego Dárdánia á potym Troya wez=

35: wána.

36: Dardanidæ, Troyanowie.

37: Dardanarij, Przekupniowie/ Lichfnicy/ a

38: quodam mago dicti. Inde adie=

39: ctiua, Dardanarius, a, um, Przekupnicy.

40: Et, Dardanius, a, um, Czárnoxiężnicy.

41: Dardanium, Nieyákie ochędożenie ná ręku

42: álbo vpominek który ná ręku noſzą.

43: Darꝛus, Rex Perſarum cui Xerxes ſuc=

44: ceſsit.

http://rcin.org.pl

45: Daritus, pe. cor. Numiſma priſcū, Darij

46: imagine percuſſum, Monetá tego któla

47: Darmentius, Fluuius Meduallorum &

48: Rhodanum labens.

49: Daſia uel Daſεια, æ, Gręci uocant ſignū

50: aſpirationis, h. H. quod illi ita ſignāt,

51: ut ῾o ᾽ανθϱωπω̃ς hic homo.

52: Daſyp᾽ huius odis, g. m. Latine lep᾽, Zá

53: yąc/ álbo królik/ też to co ma włocháte nogi.

54: Daucus, Herbæ genus.

55: Daunia, Apulia dicitur, Apulska ziemia.

kolumna: b

D ante E. 78

1: De Præpoſitio ablatiuo cauſi ſeruiens,

2: quæ ſup cauſi ſemper præponitur, a=

3: liquando interponitur inter ſubſtan=

4: tiuum & adiectiuum elegantiæ cauſſa,

5: Cicer. Id inſignis de cauſſá non fecit,

6: Nie bes wielkiey przicziny Porro in no=

7: ſtra lingua Polonica hæc Præpoſitio

8: De exponitur ſola litera Z. Præpo=

9: ſita. Vt, De æde ſacra uenio, Przicho=

10: dzę z kościołá. De taberna, Z kárczmy.

11: Partim exponitur, O, Vt Georgius

12: Maior ſeripſit libellum de uitis partū

13: O żywociech ſwiętych oyców. De æterno

14: ſacerdotio Chriſti, O wiecznym biskup=

15: ſtwie Kryſtuſowym. Aliquando ſignifi=

16: cat propter. Ter. Ecquic nos amas de

17: fidicina iſthac, Yákoſz nas miłuyeſz dla tey

http://rcin.org.pl

łutenniczki. De nocte abire, i. nocte,

w nocy. De multa nocte ſurrexi, Twár

do w noc porániłem ſie. De media nocte

miſſus equitatus, W puł nocy. De no=

cte uigilare, W nocy czuć. De die por=

tare, We dnie. De induſtria, Vmyſlnie/

chcác. De more, Wedle obyczáyu De mo

re patriæ oportet uiuere, Muśi ſie we=

dle obyczáyu Ziemie y oyczíźny ſpráwować

y záchowáwáć. De die uiuere cum per=

ditis, Dzień pole dniá loſtować/ álbo ná

roſpuſtę ſie vdáć. Apparare de die con=

uiuium, Zá dniá nágotować co potrzébá

ku bieſiádzie. De tuo iſthuc addis, Z

twoyey to głowy przidawaſz álbo mówiſz.

De mei parentis benignitate, hactenus

liberaliter ſumptus ſuppeditabant in

bonarum literarum ſtudijs, Z dobro=

dzieyſtwa/ etć. De ſententia populi le=

ctus imperator, Zá życzliwością ludzką

wzięt yeſt ná páńſtwo. De amicorū ſen=

tentia Roſcius Romam profuit, We=

dle rády prziyacielskiey. Flebat pater de

filij morte, Dla ſmiercy ſynowskiey. Mit=

tere legatos ad Cæſarem de pace, O

pokoy/ etć. Diligenter nauiges demenſæ

decembri, Czáſu mieſiącá grudniá. De

ſummo loco adoleſcens, Poważnego

domu álbo rodu młodzieniec. De ſummo

loco ſum̄oqꝫ genere filius, idem. Ædi=

http://rcin.org.pl

48: dificare de exemplo alterius, Ná ten

49: xtałt dóm ſtáwić. De ſcripto ſententiam

50: dicere, Z piſmá tćić. Interuenit homo

51: de improuiſo, Z nienacká ſie tráfił. De

52: induſtria fugiebatis conſpectum Cæ=

53: ſaris, Vmyslnieście ſie chrónili przed Ce=

54: ſárzem/ álbo oblicznośći Ceſárskiey. De

55: integro, Z nowu. De integro incidere

56: in morbum, Záśię wpaść w niemoc.

De

strona: 78v

kolumna: a

D ante E.

1: De nihilo iraſci, Ni ócz/ etć. Non de

2: nihilo quod Laches nunc me con=

3: uentam expetit, Terent. Nie dármo/

4: Nie beś przicziny chceſe mną mówić. De

5: principio, pro a principio, Z początku

6: De proximo hic ſenex, ten ſtáry/ któ=

7: ry tu w ſąſiectwie s námi mieſzka. De re=

8: pente irrumpere in alienas ædes, Na=

9: gle wpáść/ Wedrzeć ſie w cziy dóm.

10: de in compoſitatione auget interdum.

11: Vt, Deamo.

12: Dea, æ, fem. a Deus, Bogini/ in ablatiuo

13: Deabus.

14: Dealbo, as, are, Pobielam.

15: Dealbatus, a, um, Pobielony/ na/ ne/ Vt,

16: dealbatus paries, Pobielona ſciá=

17: ná.

http://rcin.org.pl

18: dealbatio, Pobielenie.

19: Deambulo, Vide AMBVLO.

20: Deambulatorium, Mieyſce/ Plác/ Prze=

21: chadki.

22: Deamo, Yeſtem dobrze á práwie vprzeymie

23: komu. Vide AMO.

24: Deargentaſſere, Verbum obſoletū, pro

25: argento ſpoliare.

26: deargentare in Biblijs legitur, Poſrze=

27: brzić.

28: Dearmatus exercitus, Złupiony ze

29: zbroye.

30: Deartuare, Członki odłamáć/ Odſiec.

31: Deaurare, in Biblijs legitur, Pozłoćyć.

32: Vide AVRVM.

33: Debachor, aris, ari, Vide BA=

34: CHVS.

35: Debello, as, are, act. prim. Zwalcziwam/

36: Zwyciężam. Vt, Debellatus ui hoſtis,

37: Gwałtem á wielką mocą porážony. De=

38: bellatum eſt cum Græcis, Poráźiliſ=

39: my ye.

40: Debellato, uice Aduerbij, Yáko yuſz po

41: woynie/ Po bitwie/ álbo po poraſce.

42: Debeo, es, ui, itum, ere, neut. ſec. Ya mam

43: to álbo owo vczinić/ Yeſtem winien. Powi=

44: nien. Vt, Pecuniam alicui debere, Być

45: winien pieniądze. Tibi hoc debemus,

46: Tobie to przipiſuyemy álbo yeſtem powinni

47: zá to dziękować. Nemo eſt cui libentius

http://rcin.org.pl

48: debeam, Zadnemu ſie nie rádney/ záchowa=

49: wam yáko yemu. Animam debet, Prouer.

50: Winien y s włoſy/ s Duſzą y s ciáłem. De=

51: bemus morti nos noſtraqꝫ, Nic od

52: ſmierćy nie yeſt wymówiono. Debuit hæc

53: noſſe, Miał to wiedzieć.

54: Debetur imperſonale. Vt, Pro mea in te

55: beneuolentia quæ officioſiſsimis tuis

56: in me meritis debetur.

kolumna: b

D ante E.

1: Debitus Participium, Winny. Vt, Iuſtū

2: ac debitum honorem alicui decerne=

3: re, Wyrządźić komu powinną poczeſność

4: Debitam gratiam meritumqꝫ referre

5: Powinne służby komu okázáć. Dáć ſie

6: vznáć wdzięcznym przećywko cziyem do=

7: brodzieyſtwom. Debito officio fungi,

8: Powinnośći ſwoyey ſtrzedz/ álbo vrząd po=

9: winny ſpráwować.

10: Debitum ſubſtantiuum, Dług. Vt, Frau=

11: dari debito. Niemoc wyciągnąć ſwego

12: długu. Cur me fraudas meo debito,

13: Czemu nie płáciſz coś mi winien.

14: Debitor Verbale, Dłużnik. Vt, Debito=

15: ribus certas pecunias condonare,

16: Dłużnikóm długi odpuśćyć. Debitor nu=

17: meroſus, Wiele ludzióm winien.

18: Debitio, Powinność.

19: Debilis & hoc le, Mdły/ Vłomny. Infir=

http://rcin.org.pl

mus, Imbecillus, Debilis, Synonima

Vt, Membris omnibus captus ac de=

bilis, Chorzuchny.

Debilito, as, are, act. prim. Mdlię/ Mdłym

czinię. Turpe eſt uiro debilitari, dolo=

re frangi, Nie należy ná mężá vſtáwáć y

lámenty á narzekánia ſtroić Debilitan=

tur cogitationes inimicorum & pro=

ditorum, Wychodzą ná yáwność myſli

nieprzyaciół y zdrayców/ álbo nie wodźi

ſie wedle myſli nieprzyacielskiey. Debi=

litat ſpem meam tua profectio, Moyá

nádzieyá o ziemię dla twego odyechánia.

Debilitaᵗ ſturpis, Wyhárowány. Equᵘ

nimio curſu debilitatus, Wyhárowány/

zemdlony koń́ zbytnym biegániem.

Debilitas, atis, Mdłość/ Bladość.

Debilitatio, Zemdlenie. Cic. Quid debi=

litatio atq; abiectio animi tui.

Deblatero, as, are, Wiele mówię/ Niezá=

wieram gęby/ Gdaczę á gdaczę vſtáwicz=

nie.

Deca, Latine Decem, Dzieſięć.

¶Compoſita, Decachordū, Lutnia

álbo ynſzi ynſtrument Muzyczny o dzieſią=

cy ſtrunach.

Decadorus, penult. prod. Dzieſieć dłoni

ná ſzers.

Decalogus, pen. cor. Dzieſięcioro Boże

przikazánie/ a δεκα decem, λογω̃ς

http://rcin.org.pl

50: ſermo ſeu uerbum.

51: Decaphorus, Lectica quæ fertur a decem

52: hominibus, Lotrowskie łoże.

53: Decapolis, Iudeæ regio decem urbium

54: trans Iordanem.

55: Decarchus, etiam compoſita a δεκα &

56: ἀρχος Decē & princeps, Dzieſiątnik.

Hetman

strona: 79

kolumna: a

D ante E.

1: Hetman nád dzieſiątkiem miaſt álbo Rot/

2: Rotmiſtrz.

3: Decanus, In Biblijs legitur pro decu=

4: rione, Miáſto dzieſiątniká/ Rotmiſtrzá.

5: Etymologia uidetur naſci ex δεκα

6: decem, & νοῦς mens, quod eum qui

7: alijs præeſt, decem mentes habere

8: oporteat, quem non ſibi ſoli, ſed mul

9: tis alijs ſapere, multis Philoſophum,

10: Vt, Plutarchus inquit, eſſe oportet,

11: Inde Decanatus, Dziekańſtwo/ pro fun=

12: do & prouētibus Decani, nō inueni=

13: tur apud probatos ſcriptores.

14: Decaluare, In Biblijs legitur pro caluū

15: reddere.

16: Decanto, Vide cano.

17: Decapulo, as, are, n. t, pe. cor. Deplere de

18: alio dicitur, Zlać/ albo vlać z wierzchu.

19: Decas, dis, nieco/ co w ſobie dzieſięć ma ſztuk

http://rcin.org.pl

20: Decauleſco, Vide caules.

21: Decedo, Vide cedo.

22: Decem, Numerale indeclinabile, Dzie=

23: ſieć. Numero decē ſeptē, Siedemnaście.

24: Decennis & hoc ne, Et, Decennalis, &

25: le, Decem annorum, Który dzieſięć lat

26: ma. Decanus citat Calep. ex Colum.

27: lib, 3. cap. 3 ſed corruptiſsime non em̄

28: ibi legitur Decenus.

29: Decies, aduer. Dzieſięć. Decies dixi, Dzie=

30: ſięć kroć rzékłem Decies in anno pariūt

31: colūbæ, Dzieſięć kroć lęgą ſie gołębie w

32: rok. Decies centa ſubaudi millia ſe=

33: ſtercium, Ták wiele yáko pieć y piećdzie=

34: ſiąt koron Francuskich. Bis decies, Dwá=

35: dzieśćiá. Vſq; apud decies æris, ſcilicet

36: centena millia, id eſt, Decem millia co

37: ronatorum Gallicorum.

38: Decennium, Dzieſięć lat.

39: Decimus, a, um, Dzieſiąćy/ ta/ te.

40: Decimæ, arum. pluraliter tantum, Dzie=

41: ſięćina żytna.

42: Decimum, Aduerbium, Po dzieſiątku/ ál=

43: bo po dzieſiący kroć. A decem uenit De=

44: cember, Grudzien mieſiąc.

45: Decemiugis, Wós o piąćy par koni.

46: Decēpeda, kiy álbo laská ná dzieſiący ſtopach

47: miárá yeſt/ którą ymioná á role mierzano.

48: Decēpedator, Który tákową miárą mierzi.

49: Decumanus limes, Liniya/ álbo Gránicá/

http://rcin.org.pl

50: álbo ſciáná od wſchodu ſłońcá ná za=

51: chód. Nam alter ex tranſuerſo cur=

52: rēs uocatur Cardo, Vide ſupra in di

53: ctione, cardo.

54: #Decuma dicuntur decima pars quā

55: arator decumano dabat, Et, Decuma=

56: ni fluctus qui ſunt magni, nam & o=

57: uum decimum maius naſcitur, & flu=

kolumna: b

D ante E. 79

1: ctus decimus maximus dicitur.

2: ¶Decumana Pyra apud Columellā,

3: Wielkie gruſzki.

4: Decumanus acipenſer, Yedna ribá z

5: nawiętſzkich. Decumañ ager, Rola ktora

6: dzieſięćinę powinna dáć.

7: #Decumanus, Wytykownik/ Poborcá/

8: Vrzędownik ten który dzieſięćiny wytyka.

9: Decumæ, uini & olei & frumenti in

10: Sicilia locabantur Naymowánie.

11: Decimo, as, are, act. pri. Wytykawam/ ál=

12: bo też dzieſiątą część od którey rzeczi

13: odeymuyę. Vt, Decimare frumenta, Wy=

14: tykać zboża. Sed Decimare legionem

15: Od dzieſiąćy á dzieſiąćy głowę yednę

16: wyyąć álbo dzieſiątą głowę ſmierć zdáć.

17: Decimatio, in Biblijs Verbale, Wytyká=

18: nie dzieſiątkowánie.

19: Decemſcalmus, Lódź o dzieſiąćy wiosłách

20: ¶Decimodie ſiue Decemmodie, Fa=

http://rcin.org.pl

ſá álbo słomian dzieſięć wiertely w ſo=
bie máyąc.
Decuria, Rząd w którym dzieſięcioro ludźi
yeſt/ Dzieſiątek/ też Bráctwá á Cechy.
Decurio, as, are, Ná roty rodzielam.
Decuriatus, huius atus, Verbale, Ipſa de=
curatio. Vt, Vbi ad decuriatum con=
ueniſſent, Gdy ſie weſpołek zeſzli wedle ych
Rot y Cechow/ ydźmy do ſwoyich rotmi=
ſtrzów Pieſzy do ſwoyich.
¶Decurio, Dzieſiątnik nád tymi dzie=
ſiąćmi. Item Decurio, Radny pan álbo
ſtároſtá nád yednym miáſtē który więtſzego
ma nád ſobą/ Podſtárośćy álbo Burgrábiá.
Decuplus, a, um, Dzieſięćkrotny.
Decuplatus, a, ū, i. Decies repetitus, Cal.
Deni, Dena, Dene, Dzieſięć á dzieſięć.
Denarius, a, um, Co w ſobie ma dzieſięc.
Denarius, Subſtantiuū, Pieniądz, Quia
decima pars aſsis eſſe debet, Vide As.
Denarius Groſz był v ſtárych dzieſięć skoy=
cy ſrebrá w sobie máyąc.
#Denarius Romanus, Groſz Rzimski
ualebat quatuor ſeſtertios.
¶Denariæ ceremoniæ dicebantur &
tricenariæ quibus ſacra adituris de=
cem continuis rebus uel triginta certis
quibuſdā rebus carendū erat, Sipon.
Decuſsis, huius is, Numerus denarius
perfectus & abſolutus, dicitur enim a

http://rcin.org.pl

51: decē aſſibꝰ, Liczbá máyąc w ſobie dzieſięć/

52: też Podzielenie álbo Rozłożenie ná xtałt

53: krziżá ſwiętego Andrzeyá/ to yeſt ná vkoś.

54: Decuſſo, as, are, Ná vkoś roskładam/ álbo

55: ná xtałt gwiazdki/ álbo ná xtałt krziżá

56: ſwiętego Andrzeyá.

57: Decuſſatim Aduerbium, Ná vkoś/ gdzie

O wiele

strona: 79v

kolumna: a

D ante E.

1: wiele liniy yeſt ná przeki/ y ná vkoś lezą=

2: cych prawie ták yáko kraty byváyą.

3: Decuſſaceo, Foremne vłożenie álbo poſtá=

4: wienie ná xtałt kraty.

5: Decemuir, Dzieſiątny mąſz. Yeden Pan

6: z dzieſiąći Rádnych pánów. Erant Romæ

7: decemuiri conſulari poteſtate poſt cō=

8: ſules, Ná mieyſcu pánów rádnych byváli.

9: Decemuiratus huius, tus, Dignitas &

10: officium decem uirorum, Vrząd á do=

11: ſtoyność tychto dzieſiąćy pánów.

12: Decēuiralis & hoc decēuirale. Vt, Le=

13: ges decemuirales, Práwá á vſtáwy tych

14: dzieſiąćy pánów/ alias, leges decem ta=

15: bularum, Práwá dzieſiąćy tablic.

16: Decendium, ſpacium ſeu tempus decē

17: dierum, Calep. ſine authore.

18: Decermina, authore Feſto dicuntur quę

19: decerpuntur purgandi cauſa.

http://rcin.org.pl

20: Decerno, Vide Cerno.

21: Decerto, Vide Certo.

22: Decerpo, Vide, Simplex.

23: Deceſsio, Vide Cedo.

24: Decet, Verbum eſt, nec plane perſona=

25: le, nec etiā plane Imper. cum numeros

26: habeat, Godźyſie/ Przyſtoyi/ To ták yeſt.

27: Aptū eſt, & Decet & Honeſtū eſt affi=

28: nia, Decet & Dedecet contraria, Decet

29: me hęc ueſtris, Przyſtoyimi tá ſuknia. De=

30: cet abs te id impetrari, Godźiſie to v cie=

31: bie vprośić. Decere ſic fieri Godźy ſie to.

32: Decet cū Datiuo, Terēt. Ita nobis decet

33: To nam przyſtoyi álbo ná nas należy.

34: Decens Partic., Przyſtoyący/ godzący ſie.

35: Decentia, Tráfność/ słuſzność/ przyſtoyność

36: Decēter aduer. Prziſtoynie/ tráfnie/ ſłuſznie

37: Decitare inſolēs, Freq. a decet in Apuleo

38: legit. Cōpo. Cōpo. Cōdecet, Przyſtoyi/ Godźi

39: ſie/ ſłuſznie ták/ idem ꝙ ſimplex decet.

40: Dedecet, Niegodźy ſie/ nieprzyſtoyi/ nienależy

41: #Indecens, Niegodny/ Nieprzyſtoyny.

42: ¶Indecentia, Niegodność/ Niesłuſzność

43: ¶Indecenter, Niesłuſznie.

44: Decido, Vide Simplex.

45: Decipulum, li, uel Decipula, æ, Slák

46: ná ptaki/ klatká/ Vide ſupra.

47: Declamo, Vide Clamo.

48: Declaro, Vide Clarus.

49: Declino, Vide Clino.

http://rcin.org.pl

50: Decliuis, Vide Cliuo.

51: Decollo, Vide Collum.

52: Decolor, Vide Color.

53: Decoquo, Vide Coquus & Coquo.

54: Decor, decoris, p pro. m. t. Przyſtoyność

55: Okráſá/ Ochędożenie/ piękność/ foremność

56: Decorum, ri, pe. pro. Co komu prziſtoyi w

57: ſwey ſpráwie/ Wdzieczność/ Láská/ myárá/

kolumna: b

D ante E.

1: Obyczáyność/ vczćywość ták w mowie yá=

2: ko y w vczinkách. Seruandū eſt decorū

3: in unaquaqȝ re, Niemamy ſobie pierzchli=

4: wie nieobyczay nie á roſpuſtnie poczynáć.

5: Ale obyczáynie a vczćywie ſie ſpráwować.

6: Decorus, a, um, Piękny/ Wdzyęczny/ cziſtey

7: oſoby/ Vrodźywy Decora facie uir Vro=

8: dźywy mąſz. Honeſtus, Decorū, Ele=

9: gans, fere ſynonima. Non eſt deco=

10: rum, Niegodźi ſie/ Nie przistoyi to. Vix

11: ſatis decorum, Ták wczas/ Nie owſzeki

12: foremnie. Color decorus uerus & ſucci

13: plenº, Práwa ſzczyra á przyrodzona fárbá.

14: Decore, Aduer. Obyczaynie/ Tráfnie.

15: Decus, decoris, pe cor. Cześć/ chwałá. Di=

16: gnitatem & decus ciuitatis ſuſtinere,

17: Doſtoyność mieyſcką ná ſobie mieć.

18: Decus uerum in uirtute poſitū eſt, Praw=

19: dźywa cześć z cnoty roście.

20: Decoro, as, are, Czczę/ Ważę/ przychędożam

http://rcin.org.pl

21: Chwalę á cześć wyrządzam. Vt Ampliſsi

22: mis honoribus & præmijs decorari,

23: Ná wielką doſtoyność być wzięt.

24: #Indecorus, a, ū, contrariū Decorus

25: Niepoczeſny/ Nieforemny/ Nietráfny.

26: Dedecoro, as, are, Sromocę/ lżę/ osławiam

27: kogo/ czćy vwłaczam komu.

28: Dedecus, pen. co. coris, ſromotá/ Lekkość.

29: dedecus, Infamia, Ignominia, Turpitu=

30: do, Flagitium, fere ſynonima. Cum

31: dedecore & ignominia perire, Sro=

32: motnie zginąć. Flagitium & dedecus ſu

33: ſcipere, Dopuśćić ſie yákiey niecnoty. De=

34: decori eſſe parentibus, Ku zelżywośćy/

35: ku lekkośći być rodźycóm. Incurrere in

36: dedecora, Sam ſie o lekkość á ſromotę

37: przypráwić. Ita perditus & deploratus

38: eſt, ut nullum dedecus non dubitarit

39: ſubire, Táki wyrudny łotr yeſt/ że ſie káżdey

40: niecnoti/ ſmié wážyć.

41: Decus & dedecus, Vide Decor.

42: Decortico, Vide Cortex.

43: Decrepitus, a, um, Wielmi ſtáry. Triſtis &

44: decrepitus ſenex, Pochmurny á zgrzi=

45: biáły/ álbo skurczony ſtárzeć. Decrepita æ=

46: tas, Oſtáteczny wiek.

47: Decretorius, Vide Criſis.

48: Decuplus, a, um, Vide Decem.

49: Decurio, Vide Decem.

50: Decutio, Vide Quatio.

http://rcin.org.pl

51: Decuſſo, as, are, cū denomi. Vide Decem.

52: Decotes, togę Atticæ, Feſtus, obſoletum

53: Decemuir, & decemuiratus, Vide Decem.

54: Decreſco, Vide Creſco.

55: Deculco, idem quod Calco, Podepta=

56: wam/ O ziemię rozcieram.

57: Decubo, Vide, Cubo.

Decuma

strona: 80

kolumna: a

D ante E.

1: Decuma & Decumanus, Vide De=

2: dem.

3: Decumbo, Vide Cubo.

4: Decupa, quid ſit a uiris doctis ignora=

5: tur, legitur tamen apud Ciceronem

6: in Piſon. ubi Budæus legit de Cuppa

7: ut ſit ſenſus Piſonem non ut frugales

8: ſolent aſſeruato uino uti, ſed de cup=

9: pa protinus & muſteñ adhuc conſu=

10: mere.

11: Decures, Decuriones, Feſtus.

12: Decurro, is, Vide Curro.

13: Decurto, Vide Curto.

14: Dedico & Dedo, Vide Do.

15: Deduco, Vide Simplex.

16: Dedolo & Dedoleo, Vide Sim=

17: plex.

18: Deerro, Vide Erro.

19: Defectio, Defectus & huiuſmodi, Vide

http://rcin.org.pl

20: Facio.

21: Defeco, Vide Fecos.

22: Defalco, Vide Falx.

23: Defatigo, Vide Fatigo.

24: Defendo, is, di, defenſum, defendere, act.

25: tert, Brónię. Simplex fendo non eſt

26: in uſu, Defendo frigus, Oddalam źym=

27: no, Defendere locum ſuum, Swoyey

28: doſtoinośćy/ álbo ſtanu ſwego ſtrzedz. De=

29: fendere ſe manu, Brónić ſie ręką. Vrbē

30: a uaſtatione defendere, Obronić miáſto.

31: Solſtitium pecori defendere, Oſtrzec

32: Opátrzić áby gorąco ść słóneczna bydłu

33: nieſzkodźyłá.

34: ¶Defendere, Propulſare, Tueri, fere

35: Synonima.

36: Defendere aliquē contra iniquos ob=

37: trectatores, Wſtáwyć ſie zá kiém przećiw=

38: ko złoſliwym omowcóm.

39: Defendere hoſtes, & defendere uim,

40: Odbiyáć/ Bronić. Rectū defendere, Sprá

41: wiedliwośćy brónić.

42: Defenſus, Participium, Obroniony. Cauſa

43: illa defenſa, Rzecz oná obróniono yeſt/

44: Genere morbi defenſus eſt Piſo, Oſtrze

45: żon/ opátrzón yeſt.

46: Defenſo, as, are, freqyentatiuum, Vſtá=

47: wicznie brónić ſie iod nieprziyaciół. De=

48: fendere ſe iniuria, Nie dać ſobie krziw=

49: dy czinić.

http://rcin.org.pl

50: Defenſito, as. are, a defenſo, Frequenta=

51: tiuo, Cauſas defenſitare, Rzeczy przy=

52: ſtrzegáć/ Procurácią ſie obchodźyć.

53: Defenſor, oris, Verbale, Obrońcá/ Opie=

54: kun. Propugnator.

55: Defenſor Patronus, fere idem.

56: Defenſio Verbale, fem. Obroná. Defen=

57: ſionem habere in iudicio, Mieć ſprá=

kolumna: b

D ante E.

1: wę ná ſądzie. Dare defenſionem, Dáć

2: mieyſce ku ſpráwie áby ſie ſpráwił wczym

3: yeſt obwinowan. Suſcipere defenſionē

4: dignitatis alicuius, Podyąć ſie kogo bró=

5: nić yego doſtoyności.

6: Deferbeo, Vide Ferueo.

7: Defero, Vide Simplex.

8: Defetiſcor, Vide Fatiſcor.

9: Deficio, Vide Facio.

10: Defigo, Vide Figo.

11: Definio, Vide Finio.

12: Defit Imperſonale, pro deeſt, non niſi

13: in aliquot tercijs perſonis reperitur,

14: Niedoſtáye. Neqꝫ defiat, neqꝫ ſuperſit,

15: Niechay niezbywa á niechay też nie do=

16: ſtáye. Nihil apud me tibi defieri pa=

17: tiar, Niechcę ábyś yáki niedoſtátek miáł

18: przi mnie cirpieć. Nihil defit, Nie mam

19: niedoſtátku/ Niedzieyemi ſie żadńa krziw=

20: dá Defit animus mihi, Niemam ſer=

http://rcin.org.pl

ca ſmiáłośći. Deficiente luna, Gdy xiężić

ná ſchodzie yeſt.

Defioculus, dicitur a Martiale pro lu=

ſco. Rozoki też ten kto zezem pátrzi yáko

niektórzi mowią Też Swydrováty.

Deflacco, as, are, id eſt, altero, Nonius

obſoletum.

Deflagro, Vide Simplex.

Deflecto, Vide Flecto.

Defleo, Vide Fleo.

Deflo, Vide Simplex.

Defluo, Vide Fluo.

Defodio, Vide Fodio.

Defœtus, Vide Fœtus.

Defore, Optatiuo utinam deforem, de=

fores, deforet. Et pluraliter, deforent,

Futur, infinitiui defore. Cæteris caret,

ſignificat deeſſe, Niedoſtać. Arbitran=

tur non defore qui illa reſtituerent, Za=

den niedoſtatek w ludziech nie będzie ktorzi

to záſie nagrodzą/ nápráwią.

Deforis, in Biblijs legitur pro extrinſe=

cus, Ze wnątrz inſolitum.

Deformicatū, id eſt, a formicis ſubmer=

ſum quibus confoueri ſolebat, Cal=

ſine authore.

Deformo, Vide Forma.

Deformicatum a formicibus ſucciſum,

quibus foueri erat ſolitum lignum,

Feſtus.

http://rcin.org.pl

51: Defraudo, as, are, act. prim. Vide Sim=

52: plex.

53: Defrico, Vide Frico.

54: Defrigo, is, xi, id eſt, bona decoquo &

55: conſumo. Calep. ſine authore. Vtra=

56: cam/ przes gárło przelewam.

O 2 Defringo

strona: 80v

kolumna: a

D ante E.

1: Defringo, Vide Frango.

2: Defrigeſcere, idem ſignificat quod Fri=

3: geſcere, Oziębnąć.

4: Defrugo, defrugas, defrugere, Rolią wy=

5: płaniam.

6: Defrutum, defruti, gen. neut. plurali ca=

7: ret, eſt uinum decoctum ad mediam

8: uſqꝫ partem uel tertiam, Warzone

9: wino z grón/ álbo w gronach proſto wa=

10: rzone/ yákoſz to czinią tam gdzie ſie wyno

11: rodźy miaſto przyſmaky do potraw/ albo

12: też miáſto konfektów.

13: Defruto, as, are, Konfecti czynie z winych

14: grón przes warzywo/ też przecedzam przes

15: ſytko álbo chuſtkę tákowy moſzcz.

16: defrutarius, a, um, Vt, Vaſa defruta=

17: ria, Naczynie w kórym warzą tákowy

18: moſzcz.

19: Defugio, Vide Fugio.

20: Defundo, Vide Fundo.

http://rcin.org.pl

21: Defungor, Vide Fungor.

22: Degener, Vide Genus.

23: Dego, Vide Ago.

24: Deglabrare, id eſt depilare, Pogládzyć/

25: Porownáć Calep. ſine authore.

26: Deglubo, Vide Glubo.

27: Deglutino, Vide Gluten.

28: Degrauo, Vide Grauis.???????

29: Degrumor, Vide Gruma.???????

30: Degulo, Vide Gula.???????

31: Deguſto. Vide Guſto

32: Dehaurio, Vide Haurio.

33: Dehiſco, Vide Hio.

34: Dehinc Aduerbium temporis, Ná po=

35: tym.

36: Dehinc omnes deleo ex animo mu=

37: lieres. Iuſz mi ná potym nie może żadna

38: wpáść ná myſl Biała płeć.

39: Dehinc pro deinde aduerbium ordinis

40: Powtore.

41: Deianira, gen. fem. Filia Oenei Ætoliæ

42: Regis, uxor Herculis.

43: Deidamia ſiue Deiamia, filia Lycome=

44: dis ex qua Achilles Pyrrhum ſuſtu=

45: lit.

46: Deiero, Vide Iuro.

47: Deijcio, Vide Iacio.

48: Dein, & Deinde idem ſignificant, hoc

49: eſt, poſtea, Potym.

50: Deinde Ponitur aliquando licet non

http://rcin.org.pl

51: præceſsit primum aut aliud ordi=

52: nis aduerbium, Cicero, Capit hoc

53: conſilium ut pecuniam quibuſdam

54: iudicibus leuiſsimis polliceatur, De=

kolumna: b

D ante E.

1: inde poſtea ſupprimat, Aby ná potym

2: záduśył.

3: ¶Deinde quater repetitum apud Ci

4: ceronem inuenitur.

5: Deinceps aduerbium, Ná potym/ Yedno

6: pod rugim/ też ná oſtátek/ nákoniec.

7: Tres deinceps fratres regnauerunt,

8: Trzey brácya yeden po drugim pánowá=

9: li Non pigebit deinceps præcipere

10: Nie będziemy cięſzko/ ná potym roskázo=

11: wáć. Deincipem ueteres uocabant

12: ſecundum a Principe.

13: Deinſuper, pro deſuper apud Saluſtium

14: obſoletum.

15: Deintegro, Vide Præpoſitionem,

16: De.

17: Deiugo, Vide Iugum.

18: Deiuuo, as, are, id eſt, non iuuare apud

19: Plautum obſoletum.

20: Delabor, Vide Labo.

21: Delacerare, pro dilacerare, apud Plautū

22: obſoletum.

23: delaſſo, Vide Laſſus.

24: Delator, Vide Fero.

http://rcin.org.pl

25: Delauare, pro eluere, Plautus, obſoletū,

26: Wymyć.

27: Delecto, as, Vide Lacio.

28: Delego, Vide Lego.

29: Delenio, Vide Lenis.

30: Deleo, Vide Leo.

31: Deleterion, noxium uenenum.

32: Delibatoriū, Vide Libo.

33: Delibutus, a, um, Pomázány wodkámi/ álbo

34: máściámi polany. Participium eſt ſine

35: uerbo. Delibutus capillus, Prochámi z

36: Apteki nátrześiony álbo wodkami nákro=

37: piony włoſek. Medicamentis delibutus,

38: Liekarſtwy náoleykowány. Et Metapho=

39: ricæ, Animus gaudio delibutus. Do=

40: brey myſli/ Sercá/ napełniony weſela. Per=

41: iurijs delibutus, Krziwoprzyſieſtwy opę=

42: tany/ to yeſt nie ras áni dwá krzywo przy=

43: ſyągł.

44: Delicium & Deliciæ, Vide Lacio.

45: Delicia ibidem.

46: Delicata, Delicatorum, Vide La=

47: cio.

48: Delico, as, are, pro dedicare, Feſtus, ob=

49: ſoletum.

50: Item delicare, pro Indicare, Explica=

51: re, Nonius, obſoletum,

http://rcin.org.pl

D ante E.

Delicus porcus, Oſtáwiony wyeprzek który

yuſz więcey nie ſie.

Deligo, & delectus, Vide Lego.

Delinio, is, Vide Lenio.

Delineo, Vide Linea.

Deliro, Vide Lira.

Deliteo, Vide Lateo.

Delos, Latine Maifeſtus, generis ma=

ſculini, Yáwny. Inſula eſt in Ægeo ma=

ri Cycladum clariſsima Apollonis &

Dianæ patria, ibi enim a Poëtis nati

eſſe fabulantur.

Delius, Yeden z támtąd.

Delius natator, Wyborny pływácz.

Prouerbium. Et delio natatore indi=

gens, Co yeſt chytrego/ álbo trudnego ku

wyrozumieniu.

Delia, id eſt, Diana.

Deliacus, a, um, Co z Delu yeſt.

Delica uaſa, Koſztowne naczynie miedziáné

w Delu.

deli, Lacus erant breuiores mire

profunditatis non procul a Cata=

na.

Delphi, delphorum, plurali tantum,

generis maſculini, Ciuitas in Bæo=

cia, ſiue in Phocide, Tám Apollo

miał ſwóy kościoł do którego ſie pogáń=

ſtwo s offyárámi yákoby ná odpuſt obieco=

http://rcin.org.pl

30: wáli.

31: Delphicus, a, um, Kto z Delfu yeſt/ álbo

32: k temu przisłuſza.

33: Delphicus gladius, Prouerbium, Miecz

34: álbo/ ynſze naczynie które ſie ku rozmáyte=

35: mu vżywániu przygodźyć może.

36: Delphides, Fructus de genere Caryo=

37: tarum.

38: Delphin & Delphinus generis maſcu=

39: lini, Morska świynia Delphin niewy=

40: mowney prętkośćy ſnadź nietylko zwyé=

41: rzęta poziemne/ ále też ptaki prętkością

42: zwycięża á przeto gdy go máluyą pretkość

43: przes to známionuyą. Item uocatur

44: alio nomiue Simon, Muſcia uehe=

45: menter delectatur.

46: Delphinum notare doces, Prouer=

47: bium, Proſtak doktora vczy/ yáye chce

48: być mędrſze niſz yego máć kokoſz.

49: Delphinum cauda ligas, aliud Prouer=

50: bium, Wniwecz co czyniſz. Propterea

kolumna: b

D ante E. 81

1: quod Delphinus cauda fit lubrica,

2: nec ea parte teneri queat, Eraſmus

3: Rotherdamus, Delphinum ſyluis

4: appingit fluctibus aprum, Carmen

5: prouerbiale apud Horatium, Delphi=

6: na Wpoſrzod láſów y borów/ wieprzá

7: w poſrzod morskich wód maluyeſz/ to yeſt/

http://rcin.org.pl

8: opák á przećywko naturze y záchowániu

9: poſpolitemu co wczynaſz. Cum Delphi=

10: nus fit animal marinum & aquaticū

11: illud uero terreſtre.

12: Delphinus etiam eſt ſtella apud Var=

13: ronem, Gwiazdá tego ymienia.

14: Delubrum, Delubri, generis neutri, ſe=

15: cundæ declinationis, penultima pro=

16: ducta, Báłwan/ obras/ też kościoł Báłwo=

17: chwálski gdzie ręce/ nogi/ twarz/ chomą=

18: ta/ vzdy/ y ynſze rzeczy ym rowne wieſza=

19: wano. Græce τὸ τὲμ᾽ενος Muſarum

20: delubra colere, Boginiom Muſam słu=

21: żyć/ offiáry ym czynić.

22: Deluctor, deluctaris, deluctari, depon.

23: prim. Będzę ſie/ zápáſy chodzę.

24: Delucto, as, are, actiuum prim. dixit

25: Plautus.

26: Deludo, Vide Simplex.

27: Delumbo, Vide Lambo.

28: Deluo, Vide. Luo.

29: Deluto, Vide Lutum.

30: Dema, id eſt, polygonon herba, Sipon=

31: tinus.

32: Demagis, pro minus antiqui dicebant.

33: Feſtus, Demagis & ualde magis, ob=

34: ſoletum.

35: Demando, Vide Mando.

36: Demarchus, generis maſculini, latine

37: Princeps populi, hoc eſt, Tribunus

http://rcin.org.pl

38: plebis, Niektórzi zową Woyski/ v

39: Rzimiánów był podobny vrząd naſzim po=

40: słóm od ziém/ álbo powiátów posłánych/

41: ná ſyem którym o poſpolite dobro mowić y

42: rádzić poſpolſtwo moc dawáło. O czim piſze

43: też y Marcin Cromer w kronice Pol=

44: skiey a δῆμος populos, & ᾽άρχος Prin

45: ceps.

46: Demæ homines, id eſt, ruſtici & aſpe=

47: ri, Grundichwał Nieuczoſániec/ Surowy

48: Mrogętny a gniewliwy człowiek.

49: Demens, Vide Mens.

50: Demenſum, Vide Merior.

strona: 81v

kolumna: a

D ante E.

1: Demeter, gen. fem. Latine Ceres, Bogini

2: żytá.

3: Demetrias, gener. fem. Miáſto w Teſſá=

4: liey.

5: Demo, Vide Emo.

6: Democratia & demagogus & Demo=

7: ſtenes, Vide Demos.

8: Demos, gen. maſ. Latine populus, Lud.

9: Vnde multa compoſita, Democra=

10: tia, id eſt, principatus populi, Páno=

11: wánie poſpolitego człowieká/ ſtan á regi=

12: ment rzeczy poſpolitey przes poſpolſtwo/ gdy

13: poſpolſtwo ſobie rádne pány wrok á wrok

http://rcin.org.pl

obiéra z poſrzodku poſpolſtwá.

Democraticus, a, um, Który tákiego ſtanu

broni ſzczyćy y mnoży.

Demagus, Latine populi ductor, Wodz

poſpólſtwá/ którego poſpolyty człowiek po

winien słuchác/ Quaſi plebicola.

Demoſthenes, Latine robur populi,

Moc á podporá poſpolitego człowieká.

Sic & Stanislaus eſt idem, a σέ́νη ro=

bur & λάός populus, Sci Demo=

ſthenes δῆμος populus, & σέ́νος Ro

bur, Fortitudo.

Demolior, Vide Molior.

Demonſtro, Vide Monſtro.

Demoueo, Vide Moueo.

Demulceo, Vide Mulceo.

Demum, Aduerbium ordinis, Ná oſtá=

tek/ ná koniec, też práwy oſobny/ álbo/

ſámá dopiero. Ea demum eſt glo=

ria quam uirtus meretur, Tá yeſt/ prá

wa ſámá cnotá/ która cnotliwym zácho=

wániem bywa oſięgniona. Sic & Plinius

poſuit pro ſolum. Cognitum eſt

caſtiſsimæ Demum fœminæ manu

moueri poſſe, Ták ſie nálázło że ſámey

białey głowy ręką mogło być podźwignio=

no/ któraby nauczćywſzego żywota byłá.

Nunc demum intelligo, Teras dopie=

ro rozumiem.

Nunc demum literis tuis reſcribo, Te

http://rcin.org.pl

44: ras dopiero odpiſuyę. Dicam tobi tum

45: demum quando uſus poſcet, Ná ten=

46: ći czás dopiero przipomnie/ gdy czas bę=

47: dzie potrzebował Ita demum mihi ſatus

48: facies, ſi. etc. W ten czás dopiero ná two=

49: yey ſentenciey przeſtánę.

50: Demus, pro demum, ueteres poſuere,

51: Sipont.

kolumna: b

D ante E.

1: Demuſſata, Contumelia apud Apule=

2: gium, id eſt, Silentio diſsimulata, ob=

3: ſoletum.

4: Demutilo, Vide Mutilis.

5: Denarius, Vide Decem.

6: Denarro, Vide Narro.

7: Denaſcor, Vide Naſcor.

8: Denaſo, Vide Naſus.

9: Denato, Vide Nauis.

10: Dendrachates, Gemma eſt.

11: Dendritis, dendritidis, gen. fem. Gem=

12: ma.

13: Dendrociſſos, Hedera ſine adminiculo

14: ſtans, Sipon.

15: Dendroides, Tithymalli ſpecies, Si=

16: pontinus.

17: Denego, Vide Simplex.

18: Denicales feriæ colebantur, cum homi=

19: nis mortui cauſſa, familia purgabat,

20: gentilitius fuit ritus.

http://rcin.org.pl

21: Denigro, Vide Simplex.

22: Deniq̨ Aduerbium ordinis, fere in fine

23: ſenſus, & in ultima ſententia ponitur

24: a Terentio pro præterea & tandem,

25: Quid fit deniq̨, Y co ſie dzieye. Fo=

26: dere, aut arare, aut aliquid facere de=

27: niq̨. Kopáć álbo oráć/ álbo wżdy nieco

28: czynić. Item, Deniq̨ ad finem dictorū

29: ponitur pro poſtremo, Ná koniec.

30: Denobilito, pro dedecoro, Calep. an=

31: notauit.

32: Denomino, Vide Nomen.

33: Denormo, Vide Norma.

34: Denoto, Vide Noſco.

35: Dens, m. ter. Ząb. Dentes putridi, ſpróch=

36: niáłe zęby. Et. Metaphor. Zelázny hak

37: którym co podnoſzą álbo wycyągáyą.

38: Dens aratri, Kroy płużny.

39: ¶Dentes primores, Przedſobnie zęby.

40: #Dentes canini uel ſerrati, Kończáte

41: zęby które miedzy przedſobnémi á miedzy

42: trzonowémi ſtoyą. Deinde ſunt molares

43: & maxillares, Trzonowe zęby. Poſtre=

44: mo Genuini, Które yeſzcze zá trzonowé=

45: mi ſą/ qui ſero emergunt, nempe cir=

46: citer annum uigeſimum, multis &

47: octogeſtimo, ut authoreſt Plinius li=

48: bro 11. cap. 37. hinc Genuino mor=

49: dere, Prouerbiū, Táyemnie kogo oma=

50: wiać, zlie dzierżeć. Item, Dente maledico

http://rcin.org.pl

51: aliquem carpere, Prouerb. idem. Zlie

52: o kim mówić.

53: Dentio is, ire, id eſt, dentes emitto, Puſz=

54: czáyą mi ſie zęby/ apud Plautum.

55: Dentitio, Verbale, Puſzczánie zębów.

Denticulus

strona: 82

kolumna: a

D ante E.

1: Denticulus, diminutiuum, Ząbek.

2: Dentatus, a, um, Który wielkie zęby ma. Et

3: Metaphor. Zyádły. Dentata charta,

4: Ziadły/ Gniewny liſt.

5: ¶Edentatus, a, um, Bes zębów.

6: #Edento, as, are, Wybić álbo wyłámáć

7: komu zęby.

8: ¶Edentulus, Który yuſz zębów od ſtáro=

9: ścy nie má.

10: Denticulatus, a, um, Zębiſty który oſtre á

11: máłe ząbki ma/ też co xtałt zębów ma.

12: Denticulatim & dentatim aduerbia ad

13: ſimilitudinem dentium, ná xtałt zę=

14: bów. Olus denticulatum, Oścíſte ziele.

15: Denticulo, as, are, dentes imprimo, Ca=

16: lepinus.

17: Dentale, dentalis, gen. neut. Kroy v pługá.

18: Vomer & dentale, idem, Item dentale

19: Rádlny powós.

20: Dentifricium, Nieyáki proch álbo lekárſtwo

21: którym zęby byałę czynią.

http://rcin.org.pl

22: Dentifragibulum, quo dentes frangun=

23: tur, Kleſzczki/ Plautus dixit.

24: Dentiloquos, id eſt, loquendo dentes

25: expuentes uocauit Plautus.

26: Dentiſcalpium, Widełki/ álbo yglicá któ=

27: rémi zęby wydłubuyąc czyścią.

28: ¶Bidens inſtrumentum foſſorium ru=

29: ſticum, Motyká/ też dwuroczna owcá.

30: ¶Tridens, Neptuni ſceptrū, & quic=

31: quid habet tres dentes, Herb Neptu=

32: nuſów/ y co tákowego o trzech końcách á ſzpi=

33: cách.

34: Denſus, a, um, adiectiuum, Gęſty. Cotra=

35: rius eius Rarus, Rzadki. Loca ſylue=

36: ſtribus ſepibus denſa, Mieyſcá gęſte

37: dla Chroſtów.

38: Denſa & aſpera ſylua, Gęſty á poch=

39: murny lás. Denſa nebula, Gęſta mgłá.

40: Denſa & glutinoſa terra, Tłuſta gli=

41: niáſta zyemiá. Denſus capillus, Gęſte

42: włoſy. Denſæ uuæ, Rzęſyſte yágody.

43: Denſus & Spiſſus, Synonima. Den=

44: ſum lac, Syádłe mleko/ Vnde Denſi=

45: tas, Gęſtość.

46: Denſitudo, idem.

47: Denſe, Aduerbium, Gęſto.

48: Denſo, as, are, Czinię gęſto. Vt, Denſare

49: defluentem capillum, Lázącym włoſóm

50: porádźyć áby gęſto rosły. Tela denſatis

51: excipiunt ſcutis, Bierzą ſtrzały ná gęſte

http://rcin.org.pl

52: tarcze/ álbo odbiyáyą ſtrzelbę tarczámi.

53: Denſatum lutum, Spiekłę błoto.

54: Denſeo, es, ere, idem quod denſo.

55: Denſatiom, Verbale, Gęſyość.

56: ¶Denſius, & Rarius contraria.

kolumna: b

D ante E. 82

1: Denſifico, id eſt, Denſo, cc. ſine au=

2: thore.

3: #Compo. Condenſo, as, are, Zgęſz=

4: czam/ Czynię gęſto. Condenſant ſe in

5: unum locum Oues, Gromádzą ſie we=

6: ſpołek/ Cyſnąſie weſpółek.

7: ¶Condenſus, a, um, ex Con & denſus

8: compoſitum, Zágęſzczony. Condenſa

9: arborum, Drzewá ták gęste yſz yedno

10: nád drugim ſtoyi.

11: #Condenſa acies, Condenſa rurma

12: Wielkie woysko. Condenſa arboribus

13: prata, Zápłonione łąki drzewy álbo

14: chróſtem.

15: #Denſatus, & Condenſatus, Zágęś=

16: ciony. Vt, Denſati ordines & cor=

17: nua.

18: Dentex, Genus piſcis, Calep.

19: Denubo, Vide Nubo.

20: Denudo, Vide Nudus.

21: Denuntio, Vide Nuntio.

22: Denuo, Aduerbium, Záś/ z nowu/ drugą

23: ras Denuo ædificare ædes, Z nowu

http://rcin.org.pl

budowác dóm, Etiam denuo. Drugą=

ras

Denus, a, um, Vide Decem.

Deocco, as, are, Vide Occa.

Deonero, Vide Onus.

Deorare, pro Perorare, Feſtus obſole=

tum.

Deorſum, Nisko/ Ná ziemi. Surſum de=

orſum, W zgórę y nádół. Noſtin por=

ticulum hanc deorſum, Wſeſz vlicz=

kę tę/ która nisko álbo ná dół ydzie. Sur=

ſum deorſum curſitare, Wzgórę y ná

dół biegáć Surſum deorſum ultro ci=

troqȝ cemmeare, Wſzędzie ſie wetknąć

wſzedy być.

Deoſculor, Vide Os.

Depaciſcor, Vide Paciſcor.

Depalmo, Vide Palma.

Depango, Vide Pango.

Deparcus, Vide Parco.

Depaſco, Vide Paſco.

Depaupero, Vide Pauper.

Depecto, Vide Pecten.

Depeculor, Vide Pecus.

Depello, lis, Vide Pello.

Dependeo, Vide Pendeo.

Dependo, Vide Pendo.

Deperdo, Vide Do.

Depoſco, is, ere, Vide, Paſeo.

Depeſta, poculi genus, cc.

http://rcin.org.pl

strona: 82v

kolumna: a

D ante E.

1: Depilis, Vide Pilum.

2: Depingo, Vide Pingo.

3: Deplano, Vide Planus.

4: Deplanto, Vide Planta.

5: Depleo, Vide Pleo.

6: Deploro, Vide Ploro.

7: Deplumo, & Deplumis, Vide Plu=

8: ma.

9: Depluo, Vide Pluo.

10: Depolio, Vide Polio.

11: Depono, Vide Pono.

12: Depontani, Vide Pons.

13: Depopulator, Vide Populus.

14: Deporto, Vide Porto.

15: Depoſco, Vide Poſco.

16: Deprædor, Vide Præda.

17: Deprauo, as, are, pe. prod. Káżę/ Krziwię

18: Náchylam.

19: Deprauatus Particiupium, Skáżony. Vt,

20: Deprauatus indulgentia, Skáżył ſie

21: z pieſzczoty. Deprauati mores, Obyczáye

22: skáżone/ Niepobożny/ Nie krześćyáński

23: żywot.

24: Deprauatio, Skáżenie. Diſtortio

25: & Deprauatio, Przewrocenie.

26: Deprauatio Verbi, Wywrócenie słowá

http://rcin.org.pl

27: ná ynſze mnimánie.

28: Deprauate, Aduerbium, Deprauate in=

29: dicare, Nie ſpráwiedliwie ſądźyć.

30: Deprauata ludicia, Pokażone ſądy/ w któ=

31: rych yákoby dáry/ pochlebſtwo álbo moc

32: s gwałtem pánuyą/ ſpráwiedliwość wywo=

33: łána yeſt.

34: Deprecor, Vide Precor.

35: Deprẹhendo, Vide Prehendo, per diph=

36: tongum Præ.

37: Depremo, Vide Premo.

38: Depromo, Vide Promo.

39: Depropero, Vide Propero.

40: Depoſo, is. depſui, epſitum, depſere, Gnio=

41: tę/ Miękcę.

42: Depſcere ceram, Gnieść wosk/ vczynić

43: mięki.

44: Depſiticus, a, um, Mięki/ Vmiękczo=

45: ny.

46: #Depſiticus panis, Zágniec ony

47: chleb.

48: Depubet, Vide Pubet.

49: Depudet, Vide Pudor.

50: Depudico, Vide Pudet.

51: Depugno, Vide Pugna.

52: Depurgo, Vide Purgo.

53: Depuro, Vide Purus.

54: Deputo, Vide Puto.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

1: Depunio, is, ire, cædere obſoletum,

2: Feſtus.

3: Derado, Vide Rado.

4: Derbies, ſeu Derbiæ & Derbij, Populi

5: Hircanis proximi.

6: Decretum uel Derceton, pen. cor. Dea

7: Syriorum muliebri facie, reliquo cor

8: pore ſimilis, Pogáński báłwan/ bogini

9: Syryyska.

10: Derelinquo, Vide Linquo.

11: Derepente, una eſt dictio, Nagle w oce

12: mgnieniu/ Bárzo prętko.

13: Derideo, Vide Rideo.

14: Deripio, Vide Rapio.

15: Deriuo, Vide Riuus.

16: Derodo, Vide Rodo.

17: Derogo, Vide Rogo.

18: Derſæi Populi Græcorum in littoribus

19: Thraciæ.

20: Deruicino, as, are, pen. cor. id eſt, diſ=

21: ſecare, diſſipare, Rośćiąć Roſproſzić.

22: obſoletum.

23: Deruo, is, ire, Spáść/ Odpáść precz. Apul.

24: obſoletum, Deruam cumulum de lau

25: dibus Dolobellæ, actiue dixit Cice.

26: ad Atticum. lib. 16.

27: Des, olim pro Bes dicebatur, Cale=

28: pinus.

29: Deſæuio, Vide Sæuus.

30: Deſalto, Vide Salio.

http://rcin.org.pl

31: Deſcendo, Vide Scando.

32: Deſciſco, Vide Scio.

33: Deſcobinatus, ſaucius, abrſus, ſectus,

34: obſoletum, Nonius.

35: Deſcribo, Vide Scribo.

36: Deſeco, Vide Seco.

37: Deſecro, Vide Sacet.

38: Deſero, Vide Sero.

39: Deſeruio, Vide Seruio.

40: Deſes & Deſidia, Vide Sedes.

41: Deſicco, Vide Siceo.

42: Deſideo, Vide, Sedeo.

43: Deſido, Vide, Sedeo.

44: Deſigno, Vide Signum.

45: Deſilio, Vide Salio.

46: Deſino, Vide Sino.

47: Deſipio, Vide Sapis.

48: Deſiſto, Vide Siſto.

49: Deſolo, Vide Solus.

50: Deſperno, Vide Sperno.

51: Deſpero, Vide Spero.

52: Deſpicio, Vide Specis.

53: Deſideo ſiue Deſydero ut alij ſcri=

54: bunt, as, aui, actiu. prim. Żądam, De=

ſiderare

strona: 83

kolumna: a

D ante E.

1: ſiderare aliquem, Mieć tęgę po kim/

2: Curia uires meas non deſiderat,

http://rcin.org.pl

3: Nie potrzebuye moyey pomocy. Et, Volu=

4: ptates nullas magnopere deſiderat,

5: Nie názbyt roſzkozny yeſt. Nie pytaſie

6: zbitnie po wielkich rozkoſzách.

7: Deſidero abs te aliquid, id eſt, non

8: uideris mihi facere quod debes, Nie=

9: owſzekiś ſwego vrzędu pilen. Item de=

10: ſidero pro requiro. Vt, Fidem in te

11: deſidero, Niepełnyſz mi ná tym twego

12: słowá/ Wierności w tobie pożądam. Hic

13: ego humanitatem tuam deſidero,

14: Tu ſie ya odwoławam ná twoyę luc=

15: kość y záchowánie.

16: Ea deſideratur a magno Philoſo=

17: pho grauitas, Tá powagá należy ná

18: wielkiego Philoſopha. Nihil unquam

19: quicquam in te deſideraui, Owſze=

20: ki mi na żadney rzeczy v ciebie nyc nie ſzko=

21: dźyło. Item, Adeptus eſt quod deſi=

22: derauit, Oſięgnął/ Doſtał tego co po=

23: żądał.

24: Multi deſiderati ſunt in pugna, Zgi=

25: nęło ych nie máło w bitwie. Non ma=

26: gnopere deſidero id eſt, nō curo, Nie

27: owſzeki dbam.

28: Deſiderium, deſiderij, generis neutri,

29: ſecundæ declinationis, Chuć/ żádli=

30: wość/ pożądanie/ Tęgá. Teneor deſi=

31: derio tui, Wielmi mie tęgá po tobie. Sic

32: Tangor, Torqueor, & Afficior de=

http://rcin.org.pl

33: ſiderio tui.

34: Diutius in hoc deſiderio eſſe non

35: poſſum, Nie mogę dłużej w tey pożądli=

36: wośći czekać.

37: Deſiderium pro abſentia. Niebit=

38: ność.

39: Deſiderio magno eſſe alicui, Na=

40: wielkiey nadzieyi á oczekawániu być v

41: kogo.

42: Parentum meorum deſiderio fla=

43: gro, Radbych ſie rychło v przyációł.

44: widział/ bárzo pożądam być v rodziców

45: moyich.

46: Deſiderium magnum tui hic reli quiſti

47: Wſziſtcy tu po tobie tążą. Sacietas no=

48: ſtri, & deſiderium contraria, Deſide=

49: ria ſua proferre, Swoyę chuc á pożądli=

50: wość oznaymić. Valete mea deſideria,

51: ualete, Mieycie ſie dobrze moye ros=

52: koſzy.

53: Deſideratio, Verbale, Pożądánie/ Ocze=

54: kowánie.

55: Deſiderabilis, & hoc deſiderabile, Po=

kolumna: b

D ante E. 83

1: żądána rzecz/ Myła/ Oczekawána/

2: Wdzięczna.

3: Deſideratiua uerba, a Grammaticis uo

4: cantur meditatiua, Vt, Eſurio, Chce

5: miſie yeść/ Yadłbych.

http://rcin.org.pl

6: Deſmoterium, neut. fem. Latine Carcer

7: Ciemnycá. Wyęzienie. Wyeża.

8: Deſolo & Deſolor, Vide Solus & So=

9: lum.

10: Despolio, Vide Spolio.

11: Deſpicio, & Deſpectio, Deſpicior cum

12: denominatiuis, Vide Specio.

13: Deſtino, as, aui, ex de & ſto, compoſitū

14: uidetur, Vmyślam/ przed ſię bierzę/ Ská=

15: zuyę. Morti deſtinatus, Skazan ná

16: ſmierć. Deſtinata malitia iſtud fecit, Z

17: vmiſlney złośćy to vczynił. Animo de=

18: ſtinare, Przed ſię wzyąć/ Vmyſlić. De=

19: ſtinatum eſt mihi, Yużem ták ſobie od

20: ważył. Deſtinare alicui Epiſcopatum,

21: Przyrzecá obyecać komu biskupſtwo. De=

22: ſtinare aliquid agere, Przed ſię wzyąć

23: Quanti deſtinat ædes, Yako drogo ſza=

24: cuye. Yako puſzcza dóm. Deſtinare puel=

25: lam, pro deſpondere, Poslubić.

26: Deſtinatus Participium, Deſtinati ad

27: certam, Wyſadzeni/ Wymierzeni.

28: Deſinatio Verbale, deſtinatio mortis,

29: Odważenie ſmiercy.

30: Deſtinatio, Wyſádzenie/ Wybránie/ Wy=

31: mierzenie

32: ¶Prædeſtino, as, aui, pen. cor. Præde=

33: ſtinare, id eſt, præordinare, uerbum

34: eſt, quo ſoli Eccleſiaſtici Doctores

35: utuntur, Przeyźrzeć/ Wybrać przed

http://rcin.org.pl

36: tym.

37: ¶Prædeſtinatio, onis, Przeyźrzenie/

38: Obránie. Prædeſtinatio, & electio idē

39: Prædeſtinatus, a, ū, przeyźrzány/ Obra=

40: ny.

41: Deſtituo, Vide Statuo.

42: Deſtringo, Vide Stringo.

43: Deſtruo, Vide Struo.

44: Deſubito, Aduerbiū, Znienaczká/ Z pręt=

45: ká/ z nieobacznośćy.

46: deſubare, id eſt perfodere, Nonius, ob=

47: ſoletum.

48: Deſudo, & Deſudaſco, Vide Sudo.

49: Deſueo, Vide Sueſco.

50: Deſultor, Vide Salio.

51: Deſuper, Aduerbium idem quod ſuper

52: Ná/ Wsgórę, Deſuper infundere,

53: Z ſwierchu nálać.

54: Deſurſum, id eſt, deſuper Calep. ſine au=

55: thore.

D ante E.

1: Deſumo, Vide Sumo.

2: Detego, Vide Tego.

3: Detendeo, detendes, detendi, detenſum,

4: detendere, Wyłożyć/ Wyprowádźić/ Wy=

5: wadźić.

6: Deter, deterior, deterrimꝰ, & detero Vide

http://rcin.org.pl

7: Tero.

8: Deterreo, Vide Terror.

9: Determino, Vide Termino.

10: Deteſtor, Vide Teſtis.

11: Detineo, Vide Teneo.

12: Detono, Vide Tono.

13: Detondeo, Vide Tondeo.

14: Detorno, idem quod torno Vide infra.

15: Detorqueo, Vide Torqueo.

16: Detraho, Vide Traho.

17: Detrudo, Vide Trudo.

18: Detrullo, as, are, de trulla in trullam de=

19: pellere, obſoletum, Plinius hoc uo=

20: cat diffundere.

21: Detrunco, Vide Truncus.

22: Deturge, Vide Turgidus.

23: Detulit præteritū a defero, Vide Fero.

24: Deturbo, Vide Turbo.

25: Deuaſto, Vide Vaſto.

26: Deueho, Vide Veho.

27: Deuello, Vide Vello.

28: Deuenio, Vide Venio.

29: Deuenuſto, Vide Venus.

30: Deuerbero, Vide Verber.

31: Deuerro, Vide Verro.

32: Deuerſus, Veteres dicebant quaſi deor=

33: ſum uerſus, Feſtus.

34: Deuerto pro diuerto apud Plautum le=

35: gitur.

36: Deueſtire pro Veſte exuere, Apule. dixit

http://rcin.org.pl

37: obſoletum.

38: Deuexo, pro diuexo, Calep.

39: Deuexus, a, um, Adiectiuum, gen. maſc.

40: Ná dół pochodźiſty/ Schodźiſty. Vt, Deue

41: xum caput in dextrū humerum, Po=

42: wieſzona álbo nákłoniona głową ku prá=

43: wemu rámieniu.

44: Deuexitas, deuexitatis, Pochodźiſtość/ Po

45: ległość.

46: Deucalion, gen. maſ. Filius Promethei.

47: Deuinco, Vide Vinco.

48: Deuincio, Vide Vincio.

49: Deuius & Deuio, Vide Via.

50: Deunx, cis, gen, maſc. Nieco ſpełná/ króm

51: dwunaſtny częśći. Vt, Hæres ex deunce

52: Ná którego wſziſtko ymienie przypáda

53: króm dwunaſtey częśćy.

54: Deuoco, Vide Voco.

55: Deuolo, Vide Volo, as, are.

kolumna: b

D ante E.

1: Deuoluo, Vide Voluo.

2: Deuoro, Vide Voro.

3: Deuoteo, Vide Vouco.

4: Deuoro, Vide Vro.

5: DEVS, maſc. ſec. Bóg. Aliquando idē

6: quod author uel Princeps. Deum ali=

7: quem facere, Wysławiáć/ Wychwálać

8: kogo.

9: #Dij Selecti ſiue maiorū gētiū, Prze=

http://rcin.org.pl

dnieyſzy bogowie/ którzi od pogańſtwa bes

wątpienia zá bogi byli miani. Sunt autē

dij gentium uiginti duodecim ma=

ſculini, octo feminini ſexus.

Dij adſcriptitij, ſine minorum gentium

qui ex hominum genere inter Deos

referebantur, ut fuit Hercules, Którym

cześć Bogów powynna byłá wyrządzá=

na.

¶Dij pœnates & patricij, Bogowie do=

nowi y ynſzich oſobliwych mieyſc. Dij ue=

ſtram fidem, Admirantis uerba ſunt,

Et dij boni, O Panie Boże.

Dij boni, boni quid porto, exultantis

uox eſt.

Dij meliora, Deprecantis, Nie ſądz ták

zlie czudniey trochę/ álbo o Boże vchoway

Dij faxint uel faciant, Boże day to. Op=

tantis eſt.

Dij bene uertant, Pánie Boże Poſzczęść

Dijs iratis aliquid facere, Niefortunie

co czinić. Deos minus propitios ha=

beam. Boże mie nie pomnóż/ álbo Boże

nie bądź mi miłosćiw/ yeſli/ etć.

Deum iratiſsimum ſentiam, Boże day mi

ſie wſziſtko zlie ſtáło/ álbo day ſie wſziſtko

nieſzczeście ná mię obáliło. Deus penetra=

lis dicebatur, qui intra ſeptum domus

cuiuſqꝫ colebatur, cc, Porto Dei

etimologiam uarie deducunt Gram=

http://rcin.org.pl

40: maticorum ſcholę, Hebræi Deum,

41: ÆI, œ duo ſignificata habet, primū

42: ſiginficatū eſt, Ad, quod ſcilcet adſit

43: præſens omnibus, ſicut literæ diuinæ

44: teſtantur, In ipſo uiuimus mouemur

45: & ſumus, Alterum ſignificatū ÆI, Eſt

46: fortis, quod non fit alius Deus for=

47: tior ſicut Deus noſter, Græce dedu=

48: cunt θεος, ᾽άπο τοῦ θεῖν id eſt, a cur=

49: rendo, quod Deus non fit ocioſum

50: numen Dei, ſed quod in natura hu=

51: mana & tota mundi machina currat,

52: hoc eſt, conſeruet, moueat hanc pul=

53: cherrimam mundi machinā & fœcun

54: det terram, Ariſtoteles deducit, ᾽από́ τοῦ

55: θεῶμαι, id eſt, ſpeculor, quod Deus

56: fit ſpeculam perſpicaciſsimum om=

nium

strona: 84

kolumna: a

D ante E.

1: nium bonorum, ſapientiæ & ſcientiæ

2: Germani uocant a bonitate & cle=

3: mentia, Gott quaſi Gutt/ nos a diui=

4: cijs, quod iuxta Pauli ſententiam fit

5: diues in oratione, & ſuper omnes cre=

6: dentes. Alij deducunt a dando, quia

7: Deus omnibus bonis cumulat mor=

8: tales, Hinc Deitas, tatis, diuinitas, di=

9: uinitatis, Boſtwo.

http://rcin.org.pl

10: Deuteria uinum ſecundariū, Poslednie

11: wino, Cienkuſz/ Doymek/ to yeſt poslednye

12: piwo.

13: Deuteronomion, Latine, Secunda Lex

14: uel repetita δευτερος ſecundus &

15: νόμος Lex, Powtarzánie zakonu.

16: Deuxamene, Vna ex Nymphis ma=

17: rinis.

18: Dextans, Vide ſupra As.

19: Dexter, tra, trum, Práwy/ który yákoby ná

20: práwey ſtronie yeſt/ Też/ ſpoſobny/ godny.

21: Dextrum cornu, Práwy róg. Dextra

22: manu pateram tenere. Práwą ręką.

23: Rem ita dexter agit, ut, etc. Ták tráfi=

24: nie á słuſznie ſobie poczyna.

25: Dextimum & ſiniſtimū antiqui pro de=

26: xtro, & ſiniſtro dicebant teſte Feſto.

27: Dexteritas, tatis, Słuſzność.

28: Dexteritate pollet in rebus agendis,

29: Słuſzny yeſt w ſwych ſpráwách dobrze ſo=

30: bie poczyna/ Ad omnia naturalis inge=

31: nij dexteritas, Co pocznie wſziſtko przi=

32: ſtoyi.

33: Dextera, uel dextra ſubſtantiuum, Prá=

34: wa ręka/ którą slubuyemy/ á przyrzekámy

35: komu co. Vnde dicitur fidet conſecrata

36: eſſe, Dare dextram, Podać rękę. Iūge=

37: re dextras, Przywtiować. Cedo dex=

38: tram, Day mi ná to rękę/ to yeſt przy=

39: rzecz mi. Dare dextram miſero, Po=

http://rcin.org.pl

40: moc nędznemu. Fidem & dextram por=

41: rigere, Przirzec komu co podániém ręki.

42: Per hanc te dextram oro, Proſzęcie

43: dla Páná Bogá z ſpolney wyáry náſzey.

44: Dextrorſus & dextrorſum, Ná prá=

45: wą rękę. Dextrouerſum, Ná práwą

46: ſtronę. Dextre, Aduerbium, Práwie

47: słuſznie przyſtoynie. Hæc ſententia bo=

48: na eſt ſi dextre intelligatur, Tá ſen=

49: tentia yeſt dobra/ kto yą dobrze rozumie

50: kto yey niewywráca ná ręby.

51: Dextrocherium, Nieyáki niewieśćy vbyór

52: złoty który ná łokieć kładą.

53: Dextrale in Biblijs dexteræ ornamen=

54: tum.

55: Dextro, as, are, apud Solinum & Val=

56: lam, id eſt, Equos bigarios iūgere, Zá

kolumna: b

1: prząc/ Záłożyć dwu komu w wós.

2: Dextella, diminutiuum, Práwa rączká.

D ante I.

3: Di, & Dis Præpoſitiones eiuſdē ſigni=

4: ficationis ſunt quia ambæ ſeparantur

5: & in compoſitione ſolum reperiuntur

6: extra compoſitionem nihil prorſus

7: ſignificant, Componitur autem DI,

8: cum dictionibus incipentibus a D

9: ut, Diduco, G, Vt Digero, L, ut Di=

10: luo, M, ut, Dimitto, N, ut Dinumero,

http://rcin.org.pl

11: I, ut, Dijudico, V, ut, Diuerto.

12: Diabatra, Genus ſolearum Græcani=

13: carum, Pántofle/ álbo Suleaty Greckie.

14: Diabathrarius qui ſoleas huiuſmodi

15: conficiebat, Pántoflars/ apud Plaut.

16: Diabolus, gen. m. Latine Calumniator

17: Potwárcá/ Bluźnierz/ Dyabeł.

18: Diabolicus, a, ū, Dyabelski/ Bluznierski.

19: Diabole, calūnia, Potwarz/ Bluznierſtwo.

20: Diacheron, Genus ſpinæ albæ, Alias

21: Diſpacos.

22: Diacodion, Nieyáka máść z mákowego

23: naſienia y inſzych rzeczy vczyniona.

24: Diaconus, maſ. ſe. Sługá.

25: Diaconus Eccleſiæ, Sługa kościelny/ Ká=

26: płan.

27: Diaconia, Służbá.

28: Diactor, Epithetō Mercurij, Poſeł oznay=

29: miciel/ Legat.

30: Diadema, diadematis, neu. t. pen. prod.

31: obwiąská głowna z purpury yáką przed

32: laty Krolowie y krolowe noſyły. Accipi=

33: tur pro ipſa corona uel pro orna=

34: mento a corona regia propendens.

35: Diadematus, Diademate orantus, Vt,

36: diadematus Apollo.

37: Diadochos, Gemma berillo ſimilis,

38: Plinius.

39: Diæreſis, Latine Diuiſio, Rozdzyelenie Fi

40: gura eſt Grammatis, quando diph=

http://rcin.org.pl

41: tongus diuiditur in duas ſyllabas, &

42: ſignatur duob⁹ punctulis ſupra diph=

43: tongum, Vt, Aulai, pro aulæ.

44: Diæta, dięţę, f. p. Sala/ álbo Gmách w któ=

45: rym yadáyą álbo letne ſiedzenie/ też poſtá=

46: nowienie życia vſtáwicznego ták w ye=

47: dzeniu yáko y w piciu. Vulgo regimen.

48: Diætarij, Komornicy/ Stołowi słudzy/ też

49: cy którzy ſie ćyſną do gmachów/ á páłaców

50: páńskich kędy yadáyą.

51: Diætica medicina, Lekarſtwo vſtáwione w

52: yedzeniu y w piciu/ którego ſie nie godźy

53: przeſtępować choruyącym.

Diaglaucion

strona: 84v

kolumna: a

D ante I.

1: Diaglaucion, Genus collirij.

2: Diagramma, Geometria deſignata.

3: Dialectica, cæ, uel dialecticæ, dialecti=

4: ces, uel dialectica dialecticorū, in plu=

5: rali tantum. Latine diſputatoria, uel

6: ars diſſerendi, Nauká diſputowánia/ to

7: yeſt gadánia á rozmawiania/ albo też ya=

8: ſnego á rządnego piſania o wſzelákich

9: rzeczách.

10: Dialecticus ſubſtantiuum, który tey nauki

11: vczy/ albo yą rozumie.

12: Dialecticus, a, um, Adiectiuum, ut Dia=

13: lecticæ captiones, Pochwidki/ Podryw=

http://rcin.org.pl

ki/ Dialektyckie.

Dialectice, Aduerbium. Vt, Dialectice

diſputare, Rządnie á wedle náuki diá=

lektyckiey ſie gadać.

Dialectos Græci uocant linguarum

ſpecies, Vłaſność yęzyków/ yáko w náſzym

ięzyku sławáckim ynáczey mowi Polak

ynáczey Ruśya/ ynáczey Czech/ ynaczey Ily

ryk/ á wzdy yednák yeden yęzyk yeſt. Tylko

yſz káżda ziemiá ma ſwą właſność/ y tákże

też w Greckim yęzyku było

Diallage, Latine, Conciliatio, Zgodzenie

Poyednánie. Figura eſt cum plura ar=

gumenta ad unum effectum deducun=

tur.

Dialogus, dialogi, maſc. ſe. Latine col=

loquutio uel diſputatio, Rozmowá. Vt,

Includere in dialogos, Niektórą rzecz

ták ná[yſáć yákoby dwie/ trzy álbo kilka

oſob s ſobą o teyto rzeczy rozmawiały

Dialis, Adiectiuum gen. omnis, Latine

Iouialis, To co ku Bogu Iowiſowi

należy. Flamen dialis, Pop Iowi=

ſów.

Dialia, orum, świętá Iowiſowe.

Dialis & Subdialis, & hoc diale & ſub=

diale, Co nie pod dáchem yeſt czego dách nie

nákrywa/ ále pod niebem yeſt.

#Subdiales colūmnæ, Głupy yáwnie

ſtoyące nie w domu áni gdzie pod dáchem/

http://rcin.org.pl

44: Sub dio & ſub diuo aliquid facere,

45: Pod gołym niebem co czynić/ ſubdiales am

46: bulationes, Przechadzki/ Powietrze pod

47: gołym niebem.

48: Dialutenſes pelagiæ genera purpu=

49: ræ, cc.

50: Dialyſis, gen. fem. Latine diſſolutio, Ro=

51: tárgnienie.

52: Dialyton pen. cor. id eſt diſſoluum, Fi=

53: gura eſt contraria polyſintheto carēs

54: coniunctionibus.

55: Diameter, uel diametrus diamenti, gen.

56: maſc. Latine, Dimeciens, Proſtá á

kolumna: b

D ante I.

1: rowno dzieląca lynia/ którą yáki cyrkiel

2: okoliczność/ álbo ynſzi xtałt bywa w prá=

3: wą miarę dzielón Hinc, Ex diametro

4: pugnare, Práwie przećiwko być/ nic po=

5: ſpolitego nie mieć/ Nic ſie nietráfiać áni

6: rymować.

7: Diana. Iouis filia ex Latona, quæ & Lu

8: na dicitur, Bogini polowánia y myśływ=

9: ſtwa. Item, Lucina uocatur a parien=

10: tibus, Tá Bogini którey przi porodzeniu

11: wżywáyą ná pomoc/ more gentilium.

12: Hæc, & Proſerpina & Hecate dicitur

13: & Triuia Iuno.

14: Dianium, Inſula quæ & Artemiſia di=

15: citur.

http://rcin.org.pl

Dianæa uel Dianεια, gen. fem. Latine

Mens uel Sententia, Figura eſt apud

Oratores quæ ſenſum magis quam

uerba deſignat. Dorozumienie á domy=

słenie oſtátká.

Diapaſma, diapaſmatis, gen. neu Proch

nieyáki którym ſie nácieráyą dla zbytnego

potu. Latine Inſperginem.

Diapaſon, διάπασῶν Zgodzenie głoſu

przes octawę. Sic Diapente, διάπεντε.

Co ſie przes kwyntę weſpołek zgadza/ δια=

τε??α᾽ρων Co przes kwartę, δις διὰ πα=

σῶν, Diſdiapaſon, Latine bis per ōnia

Gdzie przes diwe Octawie yedno od dru=

giego yeſt. Prouerbium Gdy co od czego

dáleko yeſt.

Diaphanum, ge. ne. Latine translucens

przeſrocziſty Corpus diaphanū, Nieco

przeroczíſtego/ yako sklenica/ Kryſtał etć.

Diaphonia, gen. fem. Niezgoda/ Niezga=

dzánie w śpiewániu/ gdy ſie dwa głoſy

niechcą w yednę notę tráfyáć.

Diaphorus, pen. cor. Latine differens,

Różny/ Rodzielny. Adiaphorum/ in=

differens latine, Gdzie roznośćy niemaſz

co może być/ y nie być.

Diaphora, Differentia, Rożność. Orato=

ribus ſchema eſt, Cum uerbum itera=

tum, aliam ſententiam ſignificat, ac ſi=

gnificauit primo dictum.

http://rcin.org.pl

46: Diaphragma, huius diaphragmatis, ge.

47: neut. tert. Latine tranſuerſum ſeptum,

48: Błónka yeſt we wnątrz od yednego boku

49: do drugiego/ która dzieli zwierzchnie

50: wnetrzności od inſzych/ to yeſt/ ſerce s

51: płucámi od wątroby s nerkámi.

52: Diaphragma narium, Chrzęłká w nośie

53: miedzy dziurkámi. Item accipitur pro

54: uno quoqꝫ diſcrimine, Miaſto wſze=

55: lákiey rodzielności.

Diarium

strona: 85

kolumna: a

D ante I.

1: Diarium, gen. neut. Obrok. Dzienny po=

2: karm/ Też regiſter co kto ná yeden dzień

3: wyda/ weźmie álbo vcziny/ Vide ſupra

4: Annus, Diaria febris, Febrá która tylko

5: yednego dnia bywa/ też którá ná koździydzień

6: trzęſie.

7: Diarrhæa, Przepływánie/ Przechodzenie/

8: Przećyskánie.

9: Diaſtema, gen. neut. pen. prod. Latine

10: ſpacium, Plác/ Kráyiná Rośćiągnie=

11: nie.

12: Diaſtole, gen. fem. pe. cor. Latine diſtin=

13: ctio, Figura eſt, cum una dictio, uel

14: ſententia, ab alia diſtinguitur, Vel, cū

15: breuis ſyllaba producitur, Et in ate=

16: rijs diaſtole, dilatatio dicitur.

http://rcin.org.pl

17: Diaſyrmos, Figura qua ab aduerſario

18: dicta eludimus.

19: Diateſſeron, Vide Diapaſon.

20: Diatheſis, gen. fe. pen. cor. Latine Affe=

21: ctus, uel diſpoſitio, Przyległość/ Pochil=

22: ność k czemu.

23: Diatheca, orum, & Diatheca, æ, Dzie=

24: dźyctwo/ Spadek.

25: Diatretum, diatreti, Kubek nieyáki które=

26: go ſie nápiyáyą.

27: Diualos, gen. maſc. Latine, Certamen

28: uel Curſus, Zawod/ Cyl na którym bie=

29: gáyą/ álbo ná oſtre gonya/ też mieyſce dwie

30: ſtáyi w ſobie máyąc. To yeſt/ ták wiele

31: yáko dwánaśćie ſet ſtóp w dłuż/ dwieście

32: y pyędzyeſiąt ſążeń álbo kroków. Alij tātū

33: ſpacium habere uolunt mille ducen=

34: tos pedes.

35: Diaulodromi, Którzy ná tym mieyſcu za=

36: woduyą/ Ná oſtre gonią.

37: Dibaphus, gen. om. Adiect. Latine, Bis

38: tinctus, Dwa kroć fárbowány. Et, abſo=

39: lute, Miáſto ſzárłatnego odzienia któ=

40: ry dwá kroć bywa fárbowan.

41: Dica, æ, gen. fem. priore cor. ex Græco

42: fit δίκη & Acte, acta, Pozew/ Oskárże=

43: nie. Dicas uel dicam ſortiri, Otrzymáć

44: áby rzecz byłá náprzód ſądzona/ przed

45: tym/ bo kładźiono wſziſtkich tych ymioná

46: którzy ſie práwowały ná kártkách w gár=

http://rcin.org.pl

47: niec/ álbo zban y w ynſze naczynie/ á czyye

48: ſie ymię naprzód wyyąć tráfiło tego

49: ſtronę naprzód ſądzono. Dicam alicui

50: impingere, Obżałować kogo przed ſą=

51: dem. Dicam ſcribere, Pozwáć kogo á

52: pozwu mu Copią á przepis posłáć. Cedo

53: dum, an unquam iniuriarum audiſti.

54: mihi ſcriptam dicam, Y słyſzałeś

kolumna: b

D ante I. 85

1: kiedy by mie áby o yáką krzywdę przed ſąd

2: przypráwiono.

3: Dica, etiam dea eſt, Iudiciorum præſes

4: cuius miniſtri ſunt.

5: Dicaſtæ, hoc eſt, Iudices, Formulam in=

6: tendere, idem quod dicam ſcri=

7: bere.

8: Dicæa, Vrbs in Tyrrhenico ſinu.

9: Dicæarchia, Vrbs quæ nunc Puteo=

10: li.

11: Dicæologia, æ, feminin. prim. Schema

12: eſt, cum æquitatem cauſſæ quam ma=

13: xime breui ſententia compectimur,

14: Gdy krótkiemi słowy ſpráwiedliwość ná

15: ſię okázuyemy.

16: Dichotomus, ge. com. Latine, dimidia=

17: tus, Ná poły rozdzielony.

18: Dico, as, prim. cor. dicaui, dicare, Przy=

19: kazuyę kogo komu/ Przywłaſzczam/ Przy=

20: piſuyę. Pod moc poddayę. Studijs dica=

http://rcin.org.pl

tus eſt hic locus, Ná naukę obrocono

to mieyſce. Hanc operam tibi dico,

Terentius, Podeymuyę ſie tego dla ciebie

álbo poddáyę ſie ná to tobie. Dicamus

totum hunc tibi diem, Tego dnia cá=

łego chcemy tobie k woli być. Huic meæ

laudi tuum ſtudium dices, Vczyń ábych

cie znał przećyw ſobie życzliwego w tey

rzeczy o którą ſie ſtáram. Dicare ſe in

clientelam, Poddáć sie komu w obro=

nę.

Dicare aliquid Deo, pro Conſecrare &

Dedicare, Pánu Bogu poſlubić.

Dicatio, Verbale ipſe dicandi actus,

Przywłaſzczenie/ Przykázánie.

#Compoſita, Abdico, abdicas, pen.

cor aui, abdicare, Odmawiam komu cze=

go/ wyrzucam przecz/ Wydziedźyczam/ Nie

przymuyę. Pater ab dicauit filium, Ociec

ſyná wydzyedźycził. Abdicauit ſe con=

ſulatu, słożył z ſiebie vrząd. Tutela ſe ab

dicare, Niechcieć być opiekunem. Abdica

re & Reijcere, idem.

¶Abdicatio Verbale, ipſe abdican=

di actus, Odmowienie/ Wydziedźyczenie/

Wypoſáżenie/ Abdicare magiſtratus di

citur cum magiſtratus ipſe deponi=

tur, Słożenie z Rady.

¶Abdicatus, Który zá żywotá od oycá

wydziedźiczón yeſt.

http://rcin.org.pl

51: Dedico, Obowyęzuyę/ Przywłaſzczam.

52: Conſecrare & dedicare, idem.

P Dedicaui

strona: 85v

kolumna: a

D ante I.

1: Dedicaui tibi hos libellos, Przypiſa=

2: lem ćy ty xiąſzki. Dedicare alicui Biblio=

3: thecam, Odkázáć/ Przywłaſzczić.

4: ¶Dedicatus Participium, Przipiſány

5: Poswięcony.

6: #Dedicatio, Poſwięcánie/ Przywłaſzcze

7: nie.

8: ¶Indico, indicas, pen. cor. indicaui in=

9: dicare, Vkázuyę/ Oznaymiam. Item,

10: Szácuyę/ Cenię/ Kupuyę. Nam indicare

11: eſt Venditoris, ſicut licere Exemptio=

12: ris, Ten céni który przedáye/ ten tár=

13: guye który kupuye. Indicat librum au=

14: reo nummo, Zá złoty czérwony ty xięgi

15: ceni. Bene diſsimulatum amorem &

16: celatum indicat, Dobrze táyemną mi=

17: łość yáwnie okazał. Indicare in uulgus

18: nefas eſt Niegodźy ſie o tym poſpolyte=

19: mu czlowiekowi wiedzieć/ álbo rozumieć.

20: Res ipſa indicabit, & res indica=

21: bit, Okaże ſie to ſámo. Iter indicare,

22: Drógę vkázáć. Qui ſtultum adoleſcen=

23: tem nobilitas flagitijs, & eundem pa=

24: tri indicas, Terent. Indica fac præciū

http://rcin.org.pl

25: Záceń/ Powiedz yáko drogo dzierżyſz.

26: Inde Index, Vkáźyciel/ znák/ ge. com.

27: Et, Index librorum, Regiſtr.

28: ¶Index etiam pro digito pollici pro=

29: ximo, Pálec/ Rożen. Index morbo=

30: rum fere eſt arteriarum pulſus, Znák

31: niemocy pułſu prętkie odbiyánie/ Sine

32: Duce ſine Indice ad aliquid perue=

33: nire, Króm miſtrzá y náuczycielá.

34: ¶Indicatus, Participium, Accuſatus,

35: Oskárżony/ Vkazány. Item, Oſzácowány/

36: záceniony.

37: ¶Indicatiuus modus apud Gram=

38: maticos quo ſimpliciter rem geri ſi=

39: gnificamus, Indicium indicij, Znák

40: Vkazánie/ Powołánie złoczynców. Ex

41: Indicio nihil eſt periculi, To powołá=

42: nie nic mu nie ſzkodźy. Terent. Quale in=

43: genium haberes, indicio fuit oratio

44: tua, Co za dofcip yeſt w tobie z twoyey

45: Orácicy poznał. Per indicium enuntiata

46: res, Przes powołánie ná ſwiat wyſzłá.

47: Profiteri indicium, Przyznáć ſie ku po=

48: wołániu.

49: Indicatio, onis, Vkazánie/ też Cenienie

50: Tua merx eſt, tua indicatio eſt, Twoyá

51: kupia yeſt/ ty też zácenić maſz. Indica=

52: tura, æ, idem.

53: Indicina, æ, pro Indicio, Apuleius

54: dixit.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

D ante I.

#Prædico, as, are, pen. cor. Opowie=
dam/ Osławiam/ Chwalę. Actum eſt
ſi quidem hæc uera prædicat. Teren.
Po mnie yáko po zmyciu/ yeſli toprawdá/ co
tá powieda/ Siadłem yáko ſól.
De ipſo prædicare falſa, Prædicare
miris laudibus, Dźywnie wychwá=
láć.
¶Prædicatio Verbale, Oznaymie=
nie/ Osławienie/ Chwałá. Pluri=
morum prædicatione tua uirtus in=
claruit, Rwoyá cnotá ná ſwiatłość
wyſzłá/ przes wiele ludźy wyſokie wysła=
wiánie.
#Prædicator Verbale, Sławiciel/ Wy=
chwálácz. Vt, Prædicator alienæ lau=
dis, Wysławiácz niecziich cnot.
¶Prædicabilis, & hoc prædicabile,
Chwalny/ Godny wielkiey chwały y sła=
wy.
¶Prędicatum, prędicati, Powieść/ któ=
ra o kim bywa powiedána.
Prædicatum, ti, gen. neu. Apud dia=
lecticos dicitur, quod dicitur de ali=
quo ſubiecto. Prædicamentum. Co o
wielie rzeczach może być mówiono álbo
co ku wielkim rzeczóm może być prziſto=
ſowano. Vt, Animal dici poteſt de ua=

http://rcin.org.pl

29: rijs ſpecieb⁹, uidelicet, Homine, Equo

30: Lepore, Cuniculo, cane: Quintilianus

31: uocat decem prædicamenta, elemen=

32: ta circa quæ uerſatur omnis quæ=

33: ſtio.

34: ¶Vendico, Przywłaſzczam/ Sam ſobie

35: przypiſuię. Torum ſibi uendicat, Wſzi=

36: ſtko chce oſięgnąć/ ſibi aſſumere & uen=

37: dicare, idem. Dicere, Vendicare, &

38: Confirmare eſſe ſuum, idem ſunt, So=

39: bie przywłaſzczáć.

40: #Vendicatio, Przywłaſzczenie.

41: ¶Vindico, uindicas, uindicare, pen.

42: cor. Mſzcę ſie. Mortem alicuius uindi=

43: care. Mśćyć ſie czyey ſmiercy. Se de a=

44: liquo uindicare, Pomśćić ſie ſwoyey

45: krzywdy ná kim. Dolus malus legibus

46: erat uindicatus, Zdrádá práwem byłá

47: karána.

48: ¶Vindicari paſsiue, In poſterum

49: diem uindicare Przyſzłego dniá być ná

50: ſądzie obronión. Item uindicare, Ráto=

51: wáć/ Wybáwić. Pecunia quæ nos

52: poſſet a tributis uindicare, Któraby

53: nas mogłá od podátków wolne vczynić

D ante I.

1: Vindicare ab obliuione hominum,

http://rcin.org.pl

Rátować zápámiętánia luckiego/ to yeſt/
wznowić zaś á ku pámięćy przywieść. Ab
interitu uindicare, Od zátrácenia wy=
báwyć. Vindico in libertatem, Czy=
nię wolnego. Od niewolſtwá wybáwiam.
Se ad ſuos uindicare, Szczęsliwie ſie
we zdrowiu wróćyć do ſwoyich prziya=
ciół.
#Vindicatio, onis, fem. tert. Ver=
bale, Pomſtátéż wyzwołenie.
#Vindicta, ctæ, idem, W wyná. Item,
Láská á pálcat którą wręku ſtárzy mie=
wáli gdy niewolniki wolno puſzczáli.
¶Vindex uindicis, Pomśćiciel. Vt,
Vindex & oppreſſor coniurationis,
Wyſwiebodźyciel od ſprziſiężenia. Vin=
dex & ultor idem. Vindex etiam
Rátownik/ Wybáwiciel.
#Vindiciæ, arum, pluraliter, Swie=
bodne mówienie przed ſądem/ Obroná.
Dare uindicias, Swiebody dozwolić.
Vindicias petere ſecundum liberta=
tem, Zedáć áby wedle wolnośći praw
mógł być ná ſądzie brónión. Vindicias
poſtulare ſecundum ſeruitutem, Zá=
pyſáć á wcielyć ſie w práwo áſz do vzná=
nia práwá yeſli wolnym álbo ſwiebodnym
być ma.
Vindicijs ac ſacramentis petere, Zę=
dáć tego ná ſądzie áby kto przyſiągł prá=

http://rcin.org.pl

32: wu doſtáć/ to yeſt wypełnić co práwo skaże

33: Vindicare in ſeruitutem, W niewolſtwo

34: wziąć/ Niewolnika vczynić.

35: Dico, dicis, dixi, dictum, dicere, Mówię

36: Powiedam. Vt, Dico uobis noſtrum

37: illum eſſe hærilem filium, Yawam po=

38: wiedam że on yeſt náſzego páná ſyn. Dixti

39: pro dixiſti frequentiſsimū apud ſcri=

40: ptores, præſertim apud Comicos,

41: Dic illi, Dic illi, per Ironiam dictum,

42: Bá powiedz mu.

43: Dic mihi hoc primum, potin eſt hic

44: tacere, Przyrzecz mi to pirwey. Dicere

45: proprie eſt Oratorum, Mówić/ Rzecz

46: ſpráwować.

47: Dicendum eſt mihi igitur ad ea quæ

48: ſunt a te dicta, Muſzę ná to odpowie=

49: dzieć. Dicere ad gratiam alicui, Po=

50: chlebiáć komu Aliorſum dixeram, W

51: ynſzim ſpoſób rzékł.

52: Dicere ad uoluntatem alicuius, & c.

53: Quod ad gratiam bene atqꝫ amice

kolumna: b

D ante I.

1: dicis, Mówiſz yáko ná przyiaciela należy

2: Dicere apud iudices, Przed ſądem mó=

3: wić. rzecz ſpráwować. Dicere bona, Zá

4: prawdą rzec. Dicere contumeliam,

5: Przymówić komu. Mirum quin te ad=

6: uerſus dicat, dźywna rzecz yżecz nie odpo

http://rcin.org.pl

wieda/ nie przeciwi ſie. Bene, Pure, Ca=
ſte, & latiniſsime dicere, Foremnie po
łácinie mówić. Dicta dicere, Rzecz nie=
potrzebnie powtárzáć.
Diem alicui dicere, Pozwáć kogo ná ſąd
dzień vstáwić ku żáłobie álbo ſpráwie.
Diem dicere iuris, idem, Dico ius,
Dzyerżę álbo ſpráwuyę ſąd/ Roki ſądzę.
Iurisdictio, Roki/ ſądzenie roków. Diem
dicere nuptijs, Weſelu dzień vſtá=
wić.
Hic nuptijs dictus eſt dies, Ná ten
dzień weſele yeſt położono. Dicere num=
mos uel pecuniam. Obiecáć/ Przyrzec
komu pieniędzy pożyczić/ álbo też oddáć.
Ex animo dicere, Beż kuńſtu mówić
Serio dicere idem, Ioco dicere con=
trariū, Kuſztować/ Dicere inclementer
uel acerbe in aliquē, Srodze/ Surowie
á yádowicie przećiwko komu rzecz ſprá=
wować.
Ius dicis, Mówiſz co ſie godźy. Dicere
legem, Vſtáwę vſtáwić. Dicere nomen
alicui, Komu służby á powolnośći ſwe
zálećić. Dicere pro ſententia, Wo=
tować. Rem potius ipſam dic, & mitte
male loqui, Powiedz co maſz powie=
dzieć/ á niełay po proźnu. Dicere ſalu=
tem alicui, Kázáć ſie komu pokłońić/ álbo
pozdrowić kogo. Dicere ſacramento

http://rcin.org.pl

37: dicebantur milites cum ad iuſiuran=

38: dum adigebantur Rēpub. ſe non de=

39: ſerturos, Hetmánowi przyſiądz. Nun=

40: quam audiui dici, Nie słyſzałem tego

41: yáko żyw.

42: Dico, ut & re eſt, To mówić co yeſt.

43: Dicuntur ſententiæ, Wotuyą.

44: Dicere ſententiam, Decret vczinić. Skázo=

45: wáć/ álbo ſwe mnimánie powiedzieć.

46: Neſcienam id dicere illam, Niebaczy

47: łem áby ták oná mniémałá.

48: Dicere multam, Wynę ná kogo wło=

49: żyć.

50: Dice pro dic, apud Comicos. Dici uix

51: poteſt quam multa me diſtrahant ne=

52: gotia, Trudno ſie mam wypowiedzieć o

53: ſwoyich trudnościách. Nihil dictu faci=

54: lius, Latwieć rzec/ ſubaudiendum, ále

55: czynić przitrudnieyſzym. Dicūdi, dicūdo

strona: 86v

kolumna: a

D ante I.

1: dicundum, pro dicendi, dicendo, di=

2: cendum, Veteres dixere.

3: Dictus, Participium, Terentius, Dictum

4: puta, Miey zá to yáko byśmi roskazał.

5: Soror dicta eſt, Byłá miáná za rodzoną

6: moyę ſioſtrę. Honore dicto, Plin. Wzią=

7: wſzy odpuſzczenie. Dicto citius, Pirwey

http://rcin.org.pl

niżli mógł wyrzec/ To yeſt/ ták skoro. Di=
ctum ac factum, Prouerbium, Ták ſie
prętko ſtáło yáko ſie wymówyło. Vel Co
ſie ſtáło trudno ſie ma wróćyć. Dictum
ac factum reddidi, Spráwyłem com
miał ſpráwić.;
Dictum ſapienti ſat eſt, Doſić mądre=
mu rzeczono.
Dictum, dicti, neut. ſec. pro omni ſermo=
ne intelligitur, Powieść/ Słowo. Dicto
obediens, Posłuſzny. Dictum ridiculū.
Smieſzna/ Kunſztowna przipowieść. Di=
ctum idem quod Prouerbium ſeu
Adagium, Przipowieść. Salſe dicta, Fo=
remnie, Wyrzeczenie.
Dicturum idem quod dictum, Scom
ma ſcilicet, Przipowieść/ Smieſzna yáka
powieśc.
Dicto, as, are, frequentatiuum, Yednę
rzecz záwżdy powiedáć/ też dawáć á pro=
nuntiowáć co ku piſániu.
Dictare iudicium, idem quod dictare
actionem.
Dictare autem actionem a Iuriſcon=
ſultis dicitur, quod a Terentio dicam
impingere uel dicere, Przywieść kogo
przed ſąd/ Pozwáć. Rationem dictare
Ráchowáć. Ratio dictat, Rozum to
vkazuye. Plin. Adijciemuſqꝫ quas ra=
tio dictauerit, Y ty przyczini przyłożę

http://rcin.org.pl

38: które przyrodzony rozum vkázuye.

39: Dictamen, dictaminis, Obyczay/ Powód ro

40: zumu. Calep. ſine authore.

41: Dictatio, idem Calep.

42: Dictata, dictatorum, To co bywa pro=

43: nunciowano ku piſániu. Dictata reddere,

44: To co przed tym pronunciowano powie=

45: dzieć z pámięcy.

46: Dictito, as, are, Frequentatiuum, a fre=

47: quentatiuo, Dicto, Częſto á gęſto ſpomi=

48: nam.

49: Dictitare in ſermonibus, Rozmáwiáć s

50: ſobą weſpołek/ á częſto na pámięć przy=

51: wodźić. Dictitare cauſas, Vſtáwicznie

52: ná ſądziech ſiedzieć.

53: Dictio, dictionis, Verbale, Teſtimonij

54: dictio, Wyznánie rzeczy wiádomey. Sen=

55: tentiæ dictio, Oznaymienie ſwego mnie=

56: mánya.

kolumna: b

D ante I.

1: Dictio etiam pro uocabulo ſeu uerbo

2: accipitur, Słowo. Item Dictio, Ora=

3: toria & facunda oratio. Vt, Dictio=

4: ni operam dare, Wymowności pilnym

5: być Sádźić ſie ná rzecz Item dictio pro

6: Oratione, Rzecz/ Mowá. Item pro Ora

7: culo, Miáſto proroctwá.

8: Dicturio, id eſt, dicere cupio, Cale. Ma=

9: crobio authore.

http://rcin.org.pl

10: Dicax, dicacis, generis omnis, Náſmiew=

11: cá/ Przechyrá.

12: Dicaculus, dicacula, dicaculū, diminu=

13: tiuum, Błażenek/ Smieſzek/ Kunſztow=

14: nik.

15: Dicteria, dicteriorum, Náſmiewſtwá/

16: Przekwintowánie/ Vſzczypliwe przymów=

17: ki.

18: Dicteria, dicis in omnes, Nikt ſie przed to=

19: bą nie może wiſiedzieć/ to yeſt/ vmieſz ſie

20: z kożdego náſmiać.

21: Dictator, huius dictatoris, id eſt, qui

22: aliquid dictat, Który nieco pronuncuyę

23: ku piſániu.

24: ¶Dictator etiam dicitur Naiwyſzy

25: Magiſtrat, to yeſt rádny Pan był w

26: Rzimie przes ſześć mieſięcy w ſwoyém

27: vrzędzie trwáyąc á tylko wnyebeſpiecz=

28: ne czáſy dla zwad albo czaſu woyny był wy=

29: ſadzan/ któremu wſziſcy posłuſzeńſtwo wyn

30: ni bili. Iulius Ceſars naprzod ſobie ten

31: vrząd gwałtem á mocą przywłaſzczyłá po=

32: tym wſziſcy ynſzi Ceſarze.

33: Dictatrix, huius dictatricis, coniunx

34: dictatoris, Et Lex præſcribens uni=

35: cuiqꝫ ſuum officium.

36: Dictatura, ipſa dictandi ratio.

37: Dictatura, ipſa dictatoris dignitas,

38: Vrząd/ Dictatorów. Dictaturam gere=

39: re, Być dictatorem/ Mieć ná ſobie ten

http://rcin.org.pl

40: vrząd.

41: Dictatorius, a, um, adiectiuum, quod

42: ad dictatorem pertinet. To co ná tego

43: zwierzchnego Senatora należy.

44: Dicacitas, atis, idem quod dicterium, di=

45: cteria in plurali.

46: Dictionarium, neut. ſec. Xięgi w których

47: słowá weſpołek ſą zgromádzone y wyło=

48: żone. Quemadmodum Græci λεξικον

49: uocant ἀπὸ τῆς λεξεως, id eſt, a di=

50: ctione, alias Vocabularium.

51: ¶Compoſita, Addico, addicis, pen.

prod.

strona: 87

kolumna: a

D ante I.

1: prod. addixi, addictum, addicere,

2: Przirzec/ Obiecać/ Przywłáſzczić. Ad=

3: dicere & tradere. Addicere & uen=

4: dere. In publicum addicere quæ uul=

5: go confiſcare dicitur, Wziąć ná kró=

6: lá/ ná páná/ álbo ná poſpolyty pożytek. San=

7: guinem alicuius addicere, Przedáć/

8: Item, Addicere eſt, Cenić.

9: Bona alicui addicere, Puśćyć komu ymie=

10: nie zá pewne pieniądze. Minimo prædia

11: addixit, Málem darmo dał. Item,

12: Addicere, eſt damnare.

13: Addictus morti, Skazan yeſt náſmierć

14: Addicere in ſeruitutem, W niewolą

http://rcin.org.pl

15: wzyąć. Hinc addictus, Ten który dla

16: yákiego długu yeſt przywłaſzczón ſwemu

17: pánu/ álbo temu który pożyczył.

18: Addictio Verbale, Przyrzeczenie/ Przy

19: włoſzczenie.

20: #Benedico, Cwalę/ Wysławiam/ Bo=

21: gosłąwię/ Dobrorzeczę/ cum datiuo prę=

22: cipue conſtruitur. Vt, Benedicere

23: Deo, id eſt. laudare Deum, Chwálić

24: Páná Bogá.

25: Benedicit Deus hominibus cum pro=

26: ſpera dat.

27: Benedicere interdum diuiſim. legitur

28: interpoſita una, aut altera dictione

29: interdum pluribus, Plautus. Bene

30: quæſo inter nos dicite, Zgadzayćie ſie

31: Niełaycie ſobie/ Nie wadzcie ſie s ſo=

32: bą.

33: Benedicere alicui. Dobrą sławę komu

34: dáwáć/ to yeſt/ chwalić.

35: Bene dixti at mihi iſthuc non in men

36: tem uenerat, Dobrze rádźiś. Benedi=

37: ctus in ſacris literis, pro eo qui gra=

38: tiam Dei conſequutus eſt, noſtrum

39: uerbum Polonicum egregie reſpon=

40: det huic dictioni Benedictus, Bo=

41: gosłáwiony/ quaſi qui elogio Dei ap=

42: probatus eſt, quod idem eſt, quod

43: & gratiam Dei conſequi, Venit e=

44: nim ab Hebraica Phraſi, qui in quo=

http://rcin.org.pl

45: tidiana ſalutandi conſuetudine ſalu=

46: tant ſe hoc pacto, Benedictus ſis, ſi=

47: cut in Latina Phraſi, Salue, in Polo=

48: nica, Dobry dzień/ Pomagabóg/ álbo/ moyá

49: służbá/ yáko dworzánie vżywáyą.

50: Benedictum, benedicti, Dobrorzeczenie/

51: Bogosławieńſtwo.

52: ¶Benedictio, onis, in ſacris literis,

53: Szczęśćie/ Bogosławieńſtwo. Benedice

54: aduerbium, Plautus, S Bogosławień=

55: ſtwem/ s dobrym życzeniem/ winſzowá=

56: niem. Benedicus ſubſtantiuum. Dobrze

kolumna: b

D ante I. 87

1: życzący/ Dobrze mowiący. Et, Benedicus

2: adiectiuum, Zyczliwy.

3: ¶Condico, condicis, penult. prod.

4: condixi, condictum, condicere, Obie=

5: cáć/ Przirzec. Vt, Condicere cœnam

6: alicui, Obiecáć ſie komu ná wieczerzą. Ad

7: cœnam condicere, idem. Condicere

8: ſymbolum ad cœnam, Obiecáć komu

9: k woli iść na wieczerzą do poſpolitey go=

10: ſpody o ſwoyim groſzu

11: ¶Condicere alicui, abſolute, Przi=

12: rzec.

13: Condicere operam, Podyąć ſie czego

14: dla kogo

15: ¶Condictus Participium. Vt, Con=

16: dicta cœnula, Prziczeczona/ Prziobiecá=

http://rcin.org.pl

17: na wieczerza.

18: #Condictum, condicti, Zmowa á ſpi=

19: knienie miedzi kilká ich.

20: ¶Conductio Verbale fere idem.

21: ¶Contradico, Z przećiwiam ſie. Et,

22: quicquid tu contra dixeris, Bá mów

23: ty co chceſz przećiw temu.

24: Contradictio, Zporá/ Przećiwiánie.

25: #Edico, Przkazuyę/ Decretem/ Mán=

26: datem á przikazániem co zágradzam/ pro=

27: prie eſt Magiſtratuū edicere, pro de=

28: nuntiare, Oznaymić/ Ibo intro atq; e=

29: dicā ſeruis, etć. Przikażę sługóm. etć. Di

30: co edico uobis noſtrū eſſe illum hæri=

31: lem filium, Ya wam ták powiedam y

32: nádpowiedam, Edicere conuentum,

33: Siyem dáć wywołáć. Edicere diem ad

34: conueniendum Hetruriam. Wziąć

35: dzień ku zyechániu do Hetruriey.

36: #Edictus Participium, Wywołány. Vt

37: Edicto mercatu uendere, Ná wywołá=

38: nym yármárku tárgowáć.

39: #Edicto, edictas, edictare, frequenta=

40: tiuum, Przikázowáć y nádprzikázowáć.

41: #Edictum, edicti, Mándat/ Dekret/

42: Vſtáwá/ Przikażánie. Ædictum etiam

43: priuati hominis dicitur, Zákazánie.

44: Edictio, idem.

45: #Indico, indicis, indixi, &c. Vſtáwuyę

46: Opowiedam. Vt, Indicere ferias, Opo=

http://rcin.org.pl

47: wiedzieć ſwiętá. Indicere conſilium,

48: Zwołáć/ Zebrać concilium. Item, Indice=

49: re Odpowiedzieć. Indicere bellum, od=

50: powiedzieć. Bellum uoluptatibus indi=

51: cere per translationem dictum, s ros=

52: koſzámi ſie roſtáć. Inimicitias indicere,

53: Odpowiedzieć. Indicitur nouus merca=

54: tus, Wywoławáyą nowy yármárk. Sup=

55: plicationem indicere, Poſpolitą proźbę

P 3 á wzywanie

strona: 87v

kolumna: a

D ante I.

1: á wzywánie ku pánu Bogu vſtáwić. Vul=

2: gus proceſsionem uocat, Tributum

3: populo indicere, Podátek vſtáwić.

4: ¶Indictus, a, um, Opowiedziány/ zákaz=

5: zány. Indictus, id eſt, non dictus, a di=

6: ctus participio, Nieopowiedziány. Indi

7: cta cauſſa damnari, W niebytnośći być

8: wskazan.

9: ¶Indictio, ſpacium quindecim an=

10: norum, quod indicebatur. Vt, tribus

11: luſtris tributa toto orbe Romanæ

12: Reipub. ſoluta eſſent.

13: #Indictiuus, a, um, Záwołány/ Yáwny.

14: Vt, Munus indictiuum, Yáwny á sła=

15: wny pogrzéb. Nuptiæ indictiuæ, Záwo=

16: łáne gody. Indictiuæ feriæ, Przikazáne

17: Swiętá.

http://rcin.org.pl

#Interdico interdicis, pen. prod. in=
terdixi, interdictum, interdicere, Záká=
zuyę. Datiuum cum ablatiuo frequen=
tiſsime regit. Vt, Interdico tibi domo
mea. Niechcę ábyśmi w mym domu więcey
posłał.
Aqua & igni alicui interdicere. Wy=
wołáć z ziemie. Omnia Gallia Roma=
nis interdixit, Zápowiedział/ Rzimianom
drógę do Franciey. Imperſonaliter uſur=
patur Cicerone, Male gerentibus
partijs bonis interdici ſolet, Którzi ſie
zlie ſpráwuyą tym oyczíſte dobrá zwikły
być odeymowáne. Paſsiuum, Ablatiuum
regit Sic Interdicor aqua & ignis. Aut
Datiuum, Sic, Aqua & ignis interdi=
cuntur mihi, Yeſtem z ziemie wywołan.
Rurſum actiuum habet datiuum ſic.
Interdixit ne quid mirer malum meū
Nie dał mi tego przedſię nieſzcześćia bráć
Item, Accuſatiuum cum datiuo, ſed
rarius. Vt Fœminis duntaxat uſum
purpuræ interdicemus, Zákazemy áby
ſie niewiáſty w ſzárłacie nie nośiły. Da=
tiuum unicum regit pro obſto, Cic.
Cui nemo interdicere poteſt, Zprze=
ćiwić ſie/ Obronić ſie.
Interdicere ueſtigijs aut uigilijs, Zá=
kopáć álbo zágrodźić drógę. Interdicere
commeatus in Sileſiam, Záwrzeć drógę

http://rcin.org.pl

48: Do Sląská.

49: ¶Interdictus, Participium, Záka=

50: zány.

51: ¶Interdictum, interdicti, ſubſtantiuū,

52: Zákazánie álbo Dekret/ Mandat Krolew=

53: ski/ Biskupi. Mieſcki. Poſſeſsionem

54: ſuam interdicto defendere.

55: #Interdictio Verbale, idem quod

56: interdictum ſubſtantiuum.

kolumna: b

D ante I.

1: ¶Prædico, prædicis, prædixi, prædi=

2: ctum prædicare, Przed tym powiedam

3: Moneo, Prædico atq; Denuntio, fere

4: idem.

5: #Prædictus, Przepowiedziány/ przed tym

6: dány znáć.

7: #Prædictio, prædictionis Verbale,

8: Wieſzczbá/ práktiká o rzeczách prziſzłych.

9: Prædictiones diuinæ, Obiecánia boſ=

10: kie.

11: #Prædictum, prædicti, pro prædi=

12: ctione, Maledico, Złorzecze. Verbo ma

13: ledicere alicui, Kląć kogo.

14: #Maledicus, maledicentior, maledi=

15: centiſsimus, Złorzecznik/ Przeklináyący

16: Maledicus conuiciator, Wyrudny po=

17: twarcá.

18: ¶Maledicentia, Złorzeczeńſtwo.

19: ¶Maledictus, Przeklęty, in Biblijs tan=

http://rcin.org.pl

tum.

#Maledictum, maledicti, Klątwá/ prze

klinánie/ złe słowo. Vexare aliquem

maledictis. Treſtáć kogo złémi słowy.

Conferre omnia maledicta in aliquē

Co naybárziey komu nałayáć. Maledicti

& contumeliæ loco ponere aliquid

Zá wirudną złość y potwarz co od kogo

przymowáć.

Conijcere maledicta in uitam alicu=

ius, Rzućić ſie komu ná cziye záchowánie

álbo żywot.

Dicturio, deſideratiuum, Ząḋam ábych

mówił/ álbo gotuyę ſie ku mówie=

niu.

Dictorum, Morska łódź po obu ſtronách

wiosłá máyąca Latine biremis, Lódź o

owu rządziech wiósł.

Dictamus, gen, maſc. uel dictamum, pe.

prod, Leśny poley. quidam Peoniam

maiorem, quidam Diptan uo=

cant.

Dictę urbs Cretæ, Vnde Dicteus, a, um,

Adiectiuum.

Dictynna, Diana dicitur a Dictynno

monte.

Dictynnæum, promontorium Cre=

tæ.

Dictyothetum, reticula ſtructura riuis

oportuna, Feſtus, Náśćiełánie chró=

http://rcin.org.pl

50: ſtem.

51: Didaſcalus, Latine dicitur præceptor,

52: Miſtrz/ Náucziciel.

53: Didaſcalia, Nauká/ náuczánie. Vnde Hy=

54: podidaſcalus, Podmiſtrzek coadiutor

55: magiſtri.

strona: 88

kolumna: a

D ante I.

1: Didia, Totam Italiam lege ſumptuaria

2: aſtringebat, & non modo ijs qui con

3: uiuia maiore ſumptu feciſſent, ſed e=

4: tiam qui interfuiſſent pœnam legis

5: irrogabat.

6: Dido, Didonis, fem. tert alias Eliſa, Kró

7: lowa Kártaginská która ſamá Kártagi=

8: nem założyłá y zbudowáłá. Dicitur &

9: Didus. Beli filia fuit.

10: Didoron, id eſt, duorum palmorum, Ná

11: dwu dłoni ná ośm pálcy.

12: Didrachma, didrachmæ, Require

13: Drachma.

14: Diduco, Vide Duco.

15: Didymæ, arum, Inſulæ Affricæ quæ

16: Ægypto adiacent.

17: Didyme, es, Inſula maris Siculi.

18: Didymeus, Apollo dictᵘ eſt, quod duo=

19: bus modis uim luminis ſui exerat

20: ſole ſcilicet & luna.

21: Didymi, montes Fœlicis Arabiæ.

http://rcin.org.pl

Didymus, latine geminus dicitur, Bliź=
niec.
Directus, pro crucifixo, Obſole=
tum.
Dies, diei, maſcul, & femin, generis in
ſingulari. In plurali uero tantum maſ.
Aſconius.
Dies, in fœminino genere tempus dici=
tur, Et ideo Diecula breue tempus
& mora.
Dies, horarum duodecim, generis ma=
ſculini eſt, Vnde Hodie Aduerbium
quaſi hoc die, Dies igitur diei,
Dzień.
Diecula diminutiuum, Mała chwilká. In
diem & Indies, Vide Præpoſitionem
IN.
Dies ciuilus, Cás do obrócenia słońcá/ to
yeſt/ Cztery y dwádzieścią godźin. Noc
y dzień weſpołek/ huius partes ſunt,
Media nox, Duł nocy. Gallicinium,
Poyenie álbo ſpiertánie kur. Dilucu=
lum uel Aurora. Item, Crepu=
ſculum matutinum Switánie. Mane,
Ráno. Meridies, Południe. Occaſus ab
lis, Wieczór.
Crepuſculum ueſpertinum. Zmiersk.
Prima fax, Gdy świéce záświécayą. In=
tempeſta nox, Twárdo w noc. Concu=
bium & conticinium, Práwa noc gdy

http://rcin.org.pl

52: yuſz wſziſcy ſpią. Dies artificialis qui

53: alias Naturalis apud ueteres, Cas od

kolumna: b

D ante I. 88

1: wſchodu áż do zachodu słońcá. Dies fe=

2: ſtus Swięto. Feria idem. Dies profe=

3: ſtus, Powſzedni dzień.

4: Dies in fœminino genere, pro die ho=

5: rarum duodecim, hoc eſt, die natu=

6: rali uel artificiali.

7: Dies Faſtus, W który ſądy możono trzi=

8: máć Nefaſtus, W który ſie niegodźiło

9: ſądźić.

10: Dies alter uel religioſus, Niefortunny

11: dzień.

12: Dies comitialis, Dzień ná który ſyem po

13: łożono. Vide ſupra.

14: Dies ſtatus, Poſtánowiony á ku yákiey ſprá=

15: wie wyſadzony dzień. Vulgo ordina=

16: rius.

17: Diesconſtituta, Vulgo præfixa, Zákré=

18: ſzony czás.

19: Dies iuſti, Trzidzieśći dńi w których ći któ=

20: rzi w yákiem długu byli przekazáni mogli

21: ſie yednáć álbo ſtronę yákokolwiek prze=

22: náydowáć.

23: Diem eximere uel tollere, Odyąć komu

24: dobrą myśl/ Nadzieyę zepſować. Sed

25: diffundere diem olim in iudicijs ſigni=

26: ficabat. Do yutrá odłożyć/ Pomknąć roku

http://rcin.org.pl

27: názáyutrz.

28: Dies critici, uel decretorij, Require ſupra

29: Criſis.

30: Dies Dominica, Niedzielá/ &, Dies pri=

31: ma.

32: Dies ſecunda, Poniedziáłek.

33: Dies tertia, Wtorek/ etć. Sic potius Chri=

34: ſtanos deceret loqui, quam. Dies So=

35: lis, Lunæ, Martis, Mercurij, Iouis, Ve

36: neris, Saturni, Ethnicorum Deorum

37: uidelicet nominibus, Diei multū iam

38: eſt. Yuſz doſić teras dnia/ to yeſt/ długi te=

39: ráż dzień.

40: Abire in diē, Długo gdzie mieſzkáć/ Nie

41: wczás ſie wrácáć. Die craſtina pro die

42: craſtino, Yutro.

43: Die quinquennij pro quinto anno.

44: Piątego roku.

45: Die quarti & die quartæ pro die

46: quarto, & ſimilia, Veteres dixerunt,

47: Calep. Dies nocteſqꝫ, uel dies & no=

48: ctes, W nocy y we dnie.

49: Diem noctemqꝫ horrere aliquid, Vſtá

50: wicznie ſie czego obawáć.

51: ¶De die pro interdiu, We dnie.

strona: 88v

kolumna: a

D ante I.

1: Diem de die expectabam, Czekałem

http://rcin.org.pl

dzień zá dzień/ to yeſt/ záwżdy. Varro

Diei, id eſt, lucis ponit partes, Mane

Ortum, Meridiem Occaſum.

Diecula diminutiuum, Chwilká.

Dieſcit, Dnieye. Dieſpiter, id eſt, Iupiter,

Iowis.

Diu aduerbium, We dnie. Interdiu

idem.

Diurnus, a, um, Dzienny. Labor diurnus

Iednego dniá robotá álbo/ która ſie tylko

we dnie robić godźi.

Diuturnum, neut. ſec. ſubſtan. Obrok á

dziennie myto.

Diurno, as, are, Zywę długo. In diem

dare. Borgować. In diem uiuere, Dzień

zá dzień żyć. Nic niócz niedbáć. In dies,

Co daley to więcey.

¶Hodie, Dziś.

¶Hodiernus, a, um, Dźiſieyſzi.

#Quotidie, Záwżdy/ Vnde Quoti=

dianus, a, um, Powſzedni. Hoc quoti=

dianum eſt, Powſzednia to Quotidiani

ſumptus, Vſtáwiczne vtráty. Febris

quotidiana, Ná kożdy dzień.

Quotidianus & familiaris ſermo, Nie

piſzna/ Proſta/ Domowa mowá.

¶Perendie aduerbium, Trzeciego dnia

Poyutrze.

#Perendinus, a, um. Vt, Perendi=

nus dies. Poyutrzeyſzi dzień. Perendio

http://rcin.org.pl

32: die, Poyutrze. Vnde Perendinare &

33: Comperendinare, Odwłoczić. Com=

34: perendinatio, Odwłoká/ Vide ſupra,

35: Pridie, Dzień przed tym. Poſtridie,

36: po tym. Vt, Pridie calendarum.

37: uel Calendas Ianuarias. Dzień przed

38: poczęćiem dnia Mieſiąca ſtyczniá. Poſtri=

39: die calendarum Maij. Názáyutrz po

40: pirwſzim dniu Máyowym.

41: Dieſpiter, tris, & eris, dictus eſt Iupiter,

42: Iowis.

43: Dieteris, gen fem. Tempus duorum an=

44: norum, Czás o dwu lat. Sic trieteris,

45: Od trzech lat.

46: Difamo Vide Fama.

47: Diffarreacio, ſacrificij genus quod olim

48: inter uirum & uxorem fiebat, Sipon=

49: tinus.

50: Differo, Vide Fero.

51: Diffibulo, Vide Fabula.

52: Difficilis, Vide Facio.

53: Diffiteor, Vide Fateor.

kolumna: b

D ante I.

1: Digamma, litera F. uocatur.

2: Digamus. gen. maſc. pen. cor. Który dwá

3: kroć w małżeński ſtan wſtąpi.

4: Digero & Digeries, Vide Gero.

5: Digitus, maſc. ſe. Pálec.

6: #Pollex, Wielki pálec. Index, Rożen/

http://rcin.org.pl

7: alias Salutarius, Medius, Srzedni/ alias

8: Infamis, Impudicus & Verpus. Annu=

9: laris qui & medicus, Pierſcienny álbo

10: lekárski. Minimus ſiue auricularis, Má=

11: ły paluſzek.

12: Digitum tollere, Znáć ſie być przewi=

13: ciężonym/ álbo okázáć że chce targ trzimáć/

14: kupią wziąć y zápłáćić. Nam qui digi=

15: tum in licitatione leuabat, innuebat

16: ſe fore emptorem. Medium digitum

17: oſtendere, Szudźić z kogo/ Za błazná

18: mieć. Pollicem premere, Zyczliwym ko=

19: mu być. Vtroqꝫ pollice laudare, Z vprzey=

20: mą chucią kogo wysławiáć. Conuer=

21: tere pollicem, Nie życzić komu.

22: Digitum contrahere aut remittere,

23: Stulić rękę y rościągnąć Digitis ex=

24: tremis attingere aliquod genus uitæ

25: id eſt, breuiter ſiue leuiter attingere,

26: quod alias a limine ſalutare dicitur.

27: Páluſzkámi ſie dotknąć/ to yeſt/ bárzo

28: máło czego skoſztować.

29: Digitum nuſquam a ſententia, Y ná

30: yednym pálcu nie odſtępować od ſwego

31: mniemánia.

32: Digitalis & hoc digitale. Vt, Digitalis

33: craſsitudo, Miąſzkość ná pálcu. Digi=

34: tali craſsitudine radix, Korzeń w mią=

35: ſzkość na pálcu.

36: Digitale, in plurali Digitalia ſubſtan=

http://rcin.org.pl

37: tiuum, gen. neut Napárſtek też pierścień.

38: Rękáwicá/ wſziſtko to ćokolwiek ku obro=

39: nie ręki vcziniono yeſt. Digitatus, ta,

40: tum, Co ma pálce. Digitulus diminu=

41: tiuum, Páluſzek.

42: Digitellus, Herba apud Plinium.

43: Digladior, Vide Gladius.

44: Diglito Tigris hoc nomine appellatur

45: uſqꝫ ad Medorum fines.

46: Dignus, a, um, Godny/ Doſtoyny. Laude

47: digni, Godni chwały. Facis quod te

48: dignum eſt, Cziniſz co ná cię zależy/ Coć

49: prziſtoyi. Cedro digna, Prouerbium,

50: Godne áby ná wieki trwáły. Dignum

51: patella operculum, Prouerb. Godne

52: wieczko ná táki ſzłoyek. Non te dignum

53: feciſti, Vcziniłes co ná cię nie należy. Di=

54: gnius nihil eſt quod ametur, Miedzi

55: wſzemi ynſzymi godzień miłośći.

56: Dignus te filius, Ták cnotliwy yáko ty.

strona: 89

kolumna: a

D ante I.

1: Digne aduerbium, Godnie/ Doſtoynie.

2: Dignitas, huius dignitatis, Doſtoyność/

3: Godność/ Cześć/ Powagá/ Vrodá. Di=

4: gnitas & amplitudo idem, Tueri di=

5: gnitatem ſuam, Nie wykręcać przećiw=

6: ko ſwey doſtoynośći á powadze. In ſedem

http://rcin.org.pl

atq3 dignitatem aſcendere. Prziść ku

wielkiemu ſtanu Retinere in rebus aſpe=

ris dignitatem, Nic od poważnośći ſwey

nieodſtępić w przećiwny fortunie. Digni=

tas oris & uultus, Wrodá á wdzięcz=

ność w twárzi. Indignus, a, um, Niedo=

ſtoyny/ Niegodny.

¶Indignitas, Niegodność. Indignitas

rei, Lekkość/ Sromotá. O indignum

facinus, O niecnotliwy á nieſláchetny

vczinek. Illi indignum facis, Nieoby=

czáinie ſie przećyw yemu maſz.

¶Indigne aduerbium, Niegodnie. In=

digne ferre, Gniewáć ſie/ zá złe przymo=

wáć. Nihil mihi indignius uidetur,

Nic mi nie yeſt cięſzſzego. Factum indi=

gniſsime, Nieſliáchetnie ſie ſtáło. Oratio=

nis dignitas, Powagá w rzeczi.

Digno, as, are, Ważę/ Oſobliwy wzgłąd

mam ná kogo Merito te hoc honore

digno, Szłuſznieć tę cześć wyrządzam/ za

godnośćią twoyą.

Dignor, aris, ari, paſsiuum, Być ważon.

Dignor deponens in frequentiori

uſu, pro dignum iudico. Mam zá

to że tego godzień yeſt. Non dignor

me hoc honore, Niemam ſie zá tego

ábych ſobie tę godność chciał przipiſo=

wáć.

Dignatio uerbale, id eſt dignitas, Do=

http://rcin.org.pl

37: ſtoyność/ Wyrządzánie czći/ Lucz=

38: kość.

39: ¶Indignor, aris, ari, Gniewam ſie/ Nie

40: przimuyę zá dobre/ Cięſzko mi.

41: ¶Indignor cum accuſatiuo, Quintil.

42: Quidam indignantur imperia, Nie=

43: chcą być pány zwáni Indignamur ſi quis

44: noſtrum interijt, Lámentuyemy/ vſkarża=

45: my ſie ná nieſzczeście gdy yeden z nas

46: vmrze.

47: ¶Indignatio, onis, Gniew/ yad przećiw=

48: ko komu Couertere in ſe indignationē

49: alicuius, Poruſzić przećiwko ſobie kogo.

50: ¶Indignans, indignantis, nomen,

51: Gniewayący ſie. Vt, Seruitutis indi=

52: gniſsimum, Zadnym obyczáyem newol=

53: ſtwá nie cierpiącego.

54: #Indignabundus, a, um, idem.

kolumna: b

D ante I. 89

1: ¶Dedignor, dedignaris, dedignari,

2: Nie mnimam/ Niemam/ Nie dzierżę zá go

3: dnego/ wzgardzam/ niedbam ni ná kogo.

4: Dedignatio, Niedbánie ná kogo.

5: Dignoto, as, pe. prod. Pewnemi znaki ro=

6: zeznáć/ obſoletum.

7: Diambus pes metricus, conſtans duobꝰ

8: lambis.

9: Dionis Iuppiter dictus eſt, quaſi diem

10: Iuuans.

http://rcin.org.pl

Dijudico, Vide Iudico & Iudex.

Dijungo & diſiungo, Vide Iungo &

Iugo.

Dilabor, Vide Labor.

Dilacero, Vide Lacero uel Lacer.

Dilanio, Vide Lanius uel Lanio.

Dilapido, Vide Lapido.

Dilargior, Vide Largior.

Dilato, Vide Latus, a, um.

Dilaudo, as, are, Wielmi chwalę. Vide

Infra.

Dilemma, dilēmatis, neu. ter. Argumen=

tum utrinq; uincens & confeſsionem

exprimens, Argumentum Potwierdzánie

á wywód którey rzeczy ná obie ſtronie (tam

ſignificat affirmatiuam quam nega=

tiuam) mocnie potwirdzáyąc.

Diligo & diligens, Vide Lego.

Dilogia figura eſt cum ambiguum di=

ctum duas res ſignificat, Calep.

Dilogicare tunicam, apud Ciceronem

legitur pro diſcindere, Rozpróć.

Diluceo & diluculum, Vide Lux.

Diluo, diluuium, Vide Luo.

Dimidius, Vide Medius.

Dimano, dimanas, dimanare. pen. prod.

Rozeyć ſie/ Rosciec ſie/ per translationē

Cic. Meus hic forenſis labor dima=

nauit ad exiſtimationem hominum

paulo latius commendatione & iudi=

http://rcin.org.pl

41: cio meorum.

42: Dimembro, id eſt, membratim diui=

43: do.

44: Dimetior, Vide Menſura uel Metior.

45: Dimico, Vide Mico.

46: Dimitigo, as, are, Błágam/ Vbłágam/

47: Tulię.

48: Dindymus, pen. cor. in ſingulari maſc.

49: in plurali, gen. neut. Dyndima. orum

50: ſunt iuga montis Idæ. Wierſch góry

51: Ide. Inde Dindymene & Dindyme

52: dicitur Cybele. Sipont. Bogini Cy=

53: bele.

54: Dinoſis, gen. fem. pen. prod. Latine gra

55: uitas, Powagá.

56: Diobolaris, Vide Obulus.

Diœceſis

strona: 89v

kolumna: a

D ante I.

1: Diœceſis huius diœceſis, fem. tert. Lati=

2: ne Gubernatio, Powiat/ Rządzenie/

3: ſpráwowánie/ pánowánie/ Woyewodztwo

4: διοικεω Græce, guberno, & Diœcetes

5: diœcete, Stároſta/ Namieśnik/ Powiet=

6: nik. Item, Podwoyewodźi.

7: Diodorus, maſc. ſec. Własne ymię Philo=

8: ſopha. Item authoris opus.

9: Diogenes, maſc. ter. Właſne ymię Philo=

10: ſopha/ huius aſſecle Cynici ſunt di=

http://rcin.org.pl

11: cti.

12: Diomedes, maſc. tet Król ætolie/ Hetman

13: ludu Greckiego od Apuliey. Et, Diome=

14: dei campi, Błónie w Apuliey. Itē Dio=

15: medeæ aues, Ptacy nieyáci w przyrzeczo=

16: nych inſulach á wyſpách ſie chováyący.

17: Diomedes & Glauci permutatio, Pro=

18: uerbium, Nierowny frimárk/ konia dáć

19: zá bark.

20: Dione, gen. fem. Mátká Veneris/ quæ

21: ideo Dionæa dicitur, & Dionæū, Co

22: Weneri należy.

23: Dionyſius, id eſt, Bachus, gen. maſ. Vn=

24: de Dionyſia, orum, Swiętá Bachuſo=

25: we/ Mięſopuſty. Bachanalia, Vide ſu=

26: pra.

27: Diopta, Inſtrumentum Geometricum

28: & regula librandis aquis apta. Nie=

29: yákie naczinie którym nieco wymierzá=

30: yą.

31: Dioryges, Foſſa manu factæ.

32: Dioſcoron, Inſula e regione Lacinij

33: promontorij Italiæ.

34: Dioſcurias Miáſto in Colchide.

35: Dioſpolis, Ægypti ciuitas.

36: Diota, diotæ, Gliniáne naczinie o dwu

37: vſzách/ Kruſz.

38: Diphris, gemmæ nomen.

39: Diphthera, æ, fem. prim. Páſtirskie odzie=

40: nie/ Skórzány káptur.

http://rcin.org.pl

41: Diphthongus, ge. fem. Latine Geminus

42: ſonus, Dwoyáki ton/ gdy ſie węſpołek

43: dwie uocales zeydą w yedney ſyllábie.

44: Diploma, diplomatis, ge. neu. Liſt/ Przi=

45: wiliey á zwłaſzcza/ Bułá Papieſka álbo in=

46: ſzego páná ták ſwieckiego yáko Duchow=

47: nego s záwieśiſtemi pieczęciámi. Vulgo

48: Bulla, Breue & Codicilli dicuntur.

49: Diplois, diploidis, fem. ter. Futrowáne

50: álbo dwoyiſte odzienie/ Mántel/ Płaſzczik

51: dwoyczíſti álbo drugiem ſuknem pod=

52: bity.

53: Dipondium, & dipondius dipondij &

kolumna: b

D ante I.

1: dupondius, a duobus pondenribus

2: dicitur, Sztuká ſrebra o dwu łotu.

3: Dipondiarius, a, um, Dwołotny.

4: Dipſacon, Spina alba quæ & Aſpala=

5: thus & Diaxylon uocatur, cc.

6: Dipſas, dipſadis, Latine ſitis dicitur, po

7: nitur autem pro quodam aſpidum

8: genere, cuius morſu incredibilis ſitis

9: inducitur, Nieyáki rodzay weżów/ wiel=

10: kie prágnienie gdi go vyedzą przíwodzą=

11: cych.

12: Diptoton, gen. neut. pen. prod. nomen

13: dicitur quod tantum duos caſus ha=

14: bet, Inde, Triptoton ꝙ tres, Tetra=

15: ptoton quod quatuor, Pentaptoton

http://rcin.org.pl

16: quinq; caſus habet, Aptoton ſine caſu

17: caſu, quod eſt indeclinabile.

18: Dirce, gen. fem. Fons Bęociæ.

19: Dircæus, a, um, Co z Beociey a oſobliwie

20: co z Thebów yeſt.

21: Dircæus, id eſt, Aonius ſiue Theba=

22: nus.

23: Diribitorium, Mieyſce á plác popiſu/ oká=

24: zowánia żołnierskiego ludu.

25: Diribitor. diribitoris miniſter, Który liczi

26: Popiſuye y płáćy żołnierzóm ych żółd.

27: Dirigo, Vide Rego.

28: Dirigeo, diriges, pen. cor. dirigui diri=

29: gere, Martwieyę/ nieczuyę ſie/ eſt uiribus

30: deſtitui propter frigus aut aliquo ca=

31: ſu.

32: Dirimo, Vide Emo.

33: Diripio, Vide Rapio.

34: Diris, Mons Mauritaniæ.

35: Diriuare, in Biblijs legitur pro riuos di=

36: ducere.

37: Dirumpo, Vide Rumpo.

38: Diruncio, is, diruncire, pro depurgare

39: runca, obſoletum, Feſtus.

40: Diruo, Vide Ruo.

41: Dirus, a, ū, Okrutny/ Srogi/ Stráſzliwy. Di

42: ra execratio, Okrutne przeklinánie Di=

43: rus cruciatus, Okrutny ból. Dirus ali=

44: quando pro magno accipitur, Wielki.

45: Diritas, diritatis, fem. ter. Okrutność. Di=

http://rcin.org.pl

46: ritas & comitas contraria.

47: Diræ pluraliter tantum, Przeklinánie/ też

48: Bogini piekielna/ Alias Furiæ & Erin=

49: nyes, ſiue Eumenides, Które wſziſtko złe

50: wyrządźáyą.

51: Diris deuouere, Przekląć/ Szátánowi

52: oddáć Diras imprecari idem, Diris

53: agitari, Száleć.

54: Dis, ditis, maſc ter. diuitiarum & infe=

55: rorum Deus, Bóg piekielny y Bogactw

56: alias Pluto.

Dis

strona: 90

kolumna: a

D ante I.

1: Dis, ditior, ditiſsimus, Bogáty. Ditia &

2: opulentia ſtipendia facere, Wielkie Iur=

3: gełty ná zołnierską służbę mieć. Vnde

4: Dito, as, are. Bogácę/ etć. Diteſco, Bo

5: gácę ſie/ Zámagam ſie.

6: Ditatus, a, um, Participium, Vbogácony

7: Zámogły w doſtátek.

8: Dito & diteſco, Vide Dis ſupra.

9: Dis, Præpoſitio, quæ ſemper compo=

10: nitur, abſolute nunquam ponitur, ut

11: Diſsideo. Diſſotio.

12: Diſcalceo, Vide Calceus.

13: Diſcapedino, as, pen. cor diſcapedinare

14: pro Reſero, Aperio, Otwarzam apud

15: Apul. obſoletum.

http://rcin.org.pl

16: Diſcaueo, diſcaues, pen. cor. diſcaui diſ=

17: cautum, Przeſtrzec/ Oſtrzec.

18: Diſcedo, Vide ſupra Cedo.

19: Diſcepto, as, aui, are, neu. pri. id eſt, Di=

20: ſputo, Conētdo. Diſputuyę/ Rzecz yáką

21: rozbieram/ Rozkładam/ wywodzę yęzykiem

22: á słowy. Diſceptare controuerſias ali=

23: quorum, Miedzi dwie ſporne ſtronie

24: wſtępić/ á rozwieść rzecz słowy.

25: De fœderum iure diſceptare, O właſ=

26: ności y záchowániu ſtania álbo przimierza

27: rzecz vczinić. Diſceptare armis de con=

28: trouerſijs, Ręką ſpráwiedliwości ſobie

29: docięgáć. In uno prælio omnis fortu=

30: na Reipub. diſceptat, Ná yedney bitwie

31: wſziſtká fortuna rzeczy náſzey poſpolitey

32: leży.

33: Diſceptator, Verbale, Sędzia. yednacz/ ná

34: którego ſie obiedwie ſtronie zdáły.

35: Diſceptatrix, Verbale, f. Yednaczká/ Zgo=

36: dźicielká.

37: Diſceptatio, onis, Rozeznánie Rozebránie

38: rzeczy/ Wysłuchánie rzeczi. Capitur enim

39: pro Arbitratu, Cognitione & iudicio

40: Libera diſceptatio, Wolna á świebo=

41: dna ſpráwá.

42: Diſcerno, Diſcerniculum, Diſcrimino,

43: diſcrimen, Vide Cerno.

44: Decerpo, Vide Cerpo.

45: Diſcens, genus Cometæ uidetur eſſe Pli

http://rcin.org.pl

46: nio.

47: Diſcindo, Vide Simplex.

48: Diſcingo, Vide Cingo.

49: Diſcludo, Vide Claudo uel Cludo.

50: Diſco, is, didici, neu. tert. Vczę ſie/ Doſ=

51: wiádczam/ Dowiáduyę ſie. Literas apud

52: aliquem diſcere, Vczić ſie wyzwolonych

53: nauk. Diſcere fidibus, Vczić ſie ná lutni

54: gráć. Cœpit me obſecrare ut ſibi lice=

55: ret diſcere id de me, Yął mie prośić ábych

56: mu dozwolił odemnie ſie tego vczić.

kolumna: b

D ante I. 90

1: Diſciplina, æ, Nauká. Diſciplinæ, Scien=

2: tiæ & Artes idem.

3: Diſciplinam, Cicero pro ſtatu Philo=

4: ſophorum ponit, Miáſto ſtánu á ży=

5: wota Philoſophskiego. Item diſciplina,

6: wychowánie. Cwieczenie. Colere diſci=

7: plinam, Niewykrącáć z kréſu zámie=

8: rzonego/ to yeſt/ záchowáwáć ſie w ſwym

9: ſtanie yáko ſie godźi. Diſciplinam ab

10: aliquo accipere, Być od kogo dobrze

11: wychowan. In militiæ diſciplinam pro

12: ficiſci, W żołnierski ſie żywot wdáć Ma=

13: la diſciplina deprauari, Złym wycho=

14: wániem być skáżonym.

15: Diſciplina eſt diſcipuli, Vt, Doctrina

16: præceptoris, hoc eſt, diſcipulus diſcit,

17: præceptor docet. Diſciplinę iuris ciui=

http://rcin.org.pl

lis, homo omnium eruditiſsimus,

Człowiek wielmi w práwie Ceſárskiem

ćwiczony.

Diſciplina etiam, Dobry przikład/ á dobre

záchowánie/ Obyczáye dobre. Vt, Popu=

lus tenax diſciplinæ, Poſpólſtwo nie=

wykroczne przećiwko práwom záchowánym

y dobrym obyczáyóm.

Diſcipulus huius diſcipuli, maſcul. ſec.

Zwolenik/ Vczeń/ Student. Adiutor

& Diſcipulus Platonis, Vczeń Plato=

nów.

Diſcipuli coquorum, Kuchćikowie.

Diſcipula, læ, Zwolenniczká/ panná która

ſie vczy.

Diſciplinalis & hoc diſciplinale, adie=

ctiuum, Vt, Diſciplinalis puer, Oby=

cżáiny/ Posłuſzny/ Powolny chłopiec.

Diſciplinoſus, a, um, Roſtropny/ Dobrego

rozumu. Calep. Cathone authore.

Diſciplinoſus, a, um, Roſtropny/ Dobrego

rozumu. Calep. Cathone authore.

Diſciplinatus in Biblijs legitur pro eru=

dito aut bene inſtituto, quod uerbū

apud probatos ſcriptores non repe=

rio.

Diſcobolus, Vide Diſcus.

Diſcolor. Vide Color.

Diſcolus, ed eſt difficilis, Trudny. Cięſzki

Græca dictio in Biblijs legitur, ſed

http://rcin.org.pl

48: potius ſcribendum Dyſcolus per y

49: Græcum.

50: Diſcumuenio, Vide Conuenio uel Venio.

51: Diſcooperire, inſolens uerbum in Bi=

52: blijs legitur pro detegere.

53: Diſcoquo, diſcoquis, pen. cor. diſcoctū

54: diſcoquere, Przewárzić.

55: Diſcordo, diſcordia & diſcors. Vide

56: Cor.

57: Diſcrepo, Vide Crepo.

58: Diſcretus, Vide Cerno.

Diſcrimen

strona: 90v

kolumna: a

D ante I.

1: Diſcrimen, Vide Cerno.

2: Diſcrucior, Vide Crux uel Crucior.

3: Diſcubo & Diſcumbo, Vide Cu=

4: bo.

5: Diſcuneatus, Vide Cuneus.

6: Diſcripeo, is, pen. cor. diſcripiui, diſcri=

7: pitum, diſcripere, Wielmi żędáć.

8: Diſcurro, Vide Curro.

9: Diſcus, maſ. ſec. Szeroká miſá/ Krzinów

10: Tálerz wielki też/ Okrągła ſzibá kámien=

11: na/ miedziána/ álbo żelázna/ którą przed

12: tym grawáli młodźi ludzie/ yako v nas

13: przed czaſy chłopſtwo krąg w poſród wśi

14: zwykli gráwáć/ kiymi kręgu pobiyayąc.

15: Hinc Diſco ludere, Vczę ſie kręgiem

http://rcin.org.pl

16: gráć. Et Diſcobulus, pen. cor. Który

17: kręgiem gra.

18: Diſcophorus, penult. cor. Nośiciel krzi=

19: nowu/ Trukſes może być zwan.

20: Diſculus, diminutiuum, Máły krzinowek

21: Máły krążek.

22: Diſcutio, Vide Quatio.

23: Diſſero & diſertus, Vide Sero.

24: Diſijcio, Vide Iacio.

25: Diſiungo, Vide Iungo.

26: Diſpalo, as, pen, prod. act. primæ diſpa=

27: lare, Rozpoſtrzeć. Item, Błękáć ſie á tu=

28: łáć ſie.

29: Diſpaleſco, is, ere, Frequentatiuum, eſt

30: palam omnibus innoteſcere, Wſzem

31: ſie osławić.

32: Diſpando, Vide Pando.

33: Diſpar, Vide Par.

34: Diſparo, Vide Paro.

35: Diſpercior & Diſparcior, idem, Vide

36: Pars.

37: Diſpendium, Vide Pendo.

38: Diſpendo, Vide Pendo.

39: Diſsideo, Vide Sedeo.

40: Diſsipo, Vide Sipo.

41: Diſpello, Vide Pello.

42: Diſpendo, Vide Pendo.

43: Diſpenno, is, ire, pro Expando, obſole=

44: tum.

45: Diſperdo, Vide Perdo.

http://rcin.org.pl

46: Diſpereo, Video Pereo.

47: Diſpergo, Vide Spargo.

48: Diſpercio, Vide Pars.

49: Diſpeſco, Vide Paſco.

50: Diſpicio, Vide Specio.

51: Diſpliceo, Vide Placeo.

52: Diſplico, Vide Plico.

53: Diſplodo, Vide Plodo.

54: Diſpolio, idem quod deſpolio, Vide

55: Spolio.

56: Diſpoliabulum, Locus ubi ſpoliantur

kolumna: b

D ante I.

1: homines, ut domus meretricum, Plau

2: tus, Kurewski dóm/ w którym rádo bie=

3: rza gdzie nie kładą.

4: Diſpondeus, pes metricus conſtans qua

5: tuor ſyllabis longis notatur ſic - - - -

6: Diſpono, Vide Pono.

7: Diſpudet. Vide Pudor.

8: Diſpumo, Vide Spuma.

9: Diſpuluero, Vide Puluis.

10: Diſpundo, Vide Pungo.

11: Diſputo, Vide Puto.

12: Diſquiro, Vide Quæro.

13: Diſraro, as, are, pen. prod. Verbum ru=

14: ſticum, Przerzedzam.

15: Diſrumpo, Vide Rumpo.

16: Diſſuauior, aris, ari, Lyzáć/ Pocáłować.

17: Diſſemino, as, Vide Semino uel Semen.

http://rcin.org.pl

18: Diſſepimentum, diſſepimenti, Skórká/

19: Lupynká która we włoskim orzechu miedzi

20: ydrkyem yeſt.

21: Diſſereno, as, are, neu. prim. Wiyasnyam

22: ſie.

23: Diſſero, Vide Sero.

24: Diſsideo, Vide Sedeo.

25: Diſſilio, Vide Salio.

26: Diſsimulo, Vide Simulo.

27: Diſſipo, Vide Sipo.

28: Diſſoluo, Vide Soluo.

29: Diſſonus, Vide Sonus.

30: Diſuadeo, Vide Suadeo.

31: Diſſuleus, porcus dicitur quod in cer=

32: uice ſetas diuidat, Feſtus.

33: Diſſuo, Vide Suo.

34: Ditabeſcere, id eſt, tabeſcere, Nyſzczeć/

35: Mdleć/ Wyędnąć.

36: Diſædet, diſtiduit, & diſtæſum eſt, Zal=

37: mi/ żáłuyę/ cięſzkomi.

38: Diſtedno, Vide Tendo.

39: Diſtillo, Vide Stilla.

40: Diſtermino, Vide Terminus.

41: Diſtero, Vide Tero.

42: Diſtichon, gen. neut. Dwá wierſzá/ Dwá

43: rymy. Tetraſtichon, Cztéry wierſze. He=

44: xaſtichon, Sześć wierſzy álbo rymów.

45: Ita Octoſtichon, Ośm wierſzów.

46: Diſtineo, Vide Teneo.

47: Diſtinguo, Vide Stinguo.

http://rcin.org.pl

48: Diſto, Vide Sto.

49: Diſtorqueo, Vide Torqueo.

50: Diſtraho, Vide Traho.

51: Diſtribuo, Vide Tribuo.

52: Diſtringo, Vide Stringo.

53: Diſtrunco, Vide Truncus.

54: Diſturbo, Vide Turba.

Dithyrambus

strona: 91

kolumna: a

D ante I.

1: Dithyrambus, gen. maſ. Epitheton Bac=

2: chi, Et uir quidam Thebaicus, Vnde

3: genus uerſuum dithyrambicum no=

4: minatum in honorem Bacchi.

5: Ditio, ditionis, fem. ter. a ditior compa

6: ratiuo nominis.

7: Dis ditis, Pańſtwo/ Dziedźictwo/ Páno=

8: wánie. Redigere in ditionem, Pod moc

9: podbić.

10: Ditione atq; numine Dei geruntur res

11: Wſziſtko ſie dzieye wedle mocy á woley bo=

12: skiey. Cadere ſub imperium, Ditio=

13: nemq; alicuius, Prziśyć pod cziyę moc.

14: Ditior & ditiſsmus & dito, Vide Dis

15: Ditis.

16: Ditrocheus, pes metricus conſtans duo

17: bus Trocheis.

18: Diu, Aduerbium temporis, Dawno. Nō

19: diu huc commigrauit, Nie dawno tu

http://rcin.org.pl

20: przyciągnął/ Cum multum diuqȝ uixe=

21: ris, Gdy ſie do woley náżywieſz. Diu mul=

22: tumqȝ hæſitaui quid facere deberem

23: Długom ſie rozmyślał com miał czy=

24: nić.

25: Dietule diminutiuum, Nieyáką chwi=

26: lę.

27: Diutius, compatariuum a diu, Dłużey.

28: Cic. Non obtundam diutius aures

29: ueſtras, Nie chcę was dáley ná słowiech

30: dzierżeć Ne diutius anno in prouin=

31: cia eſſem, Abych niedłużey w tym ſtá=

32: roſtwie álbo vrzędzie był tilko yeden

33: rok.

34: Diutine Aduerbium, Długo/ Przes nie=

35: máły czás.

36: Diutinus, a, um, Długo trwáyący trwáły/

37: długy/ diutina mora, Długie mieſzkánie.

38: Diuturnus, a, um, idem.

39: Diuturnius, diuturniſsimum, Aduerbia

40: Diuturnitas, tatis, Trwáłość/ przewlecze=

41: nie czáſu. Diuturnitas belli.

42: Diu etiam aliquando ponitur pro diu=

43: turno, uel tempore diurno, ut diu no=

44: ctuqȝ. W nocy y we dnie.

45: Diuagari, Vide Simplex.

46: Diuello, Vide Vello.

47: Diuendo, Vide Vendo.

48: Diuerbero, Vide Verbero.

49: Diuerbium inquit Seruius eſt primus

http://rcin.org.pl

50: actus Comediæ. Item partes Come=

51: diarum ubi plures perſonæ uerſan=

52: tur.

53: Diuerto, diuerſor, diuerſorium, Vide

54: Verto.

55: Diuortium, Vide Verto.

56: Diuerſe Aduerbium, Ná rozmáyitich miey

57: ſcách.

kolumna: b

D ante I. 91

1: Diuerſum, idem.

2: Dives diuitis, maſc. tert. Bogáty. Copio=

3: ſus, Dives, Synonima. Inops, pauper

4: contraria, Dives genitiuo iunctum, ut

5: Plaut. Dives operis & laboris ex=

6: pers, Który wiele prac ma ná ſobie/

7: ále nic nie robi.

8: Diuitior Comparatiuus, Cicero. Ille li=

9: centior & diuitior, Bogátſzy.

10: Diuitiæ, arum, in plurali tantum, Bo=

11: gácſtwá. Diuitas tu ex iſthac facies,

12: Vbogácyſz ſie.

13: Diuito, as, are, Bogácyć. Apud Nonium

14: obſoletum.

15: Diuexo, as, are. Vide Vexo.

16: Diuido, is, diuiſi, diuiſum, diuidere pen.

17: cor. Dzielę/ Podzielam. Secare ac di=

18: uidere mactatum porcum, Rozebráć

19: wieprzá/ æqualiter in duas partes diui

20: de, Ná dwie częśćy rowne rozdziel Num=

http://rcin.org.pl

21: mos uiris diuidere, Podzielić. Diui=

22: dere animum in diuerſa, Ná rozmáyitą

23: ſie myſl wydáwáć. Teras to á potym owo

24: zámiſláć/ ſic diuidere oſcula, Teras

25: tego á potym drugiego całować. Diui=

26: dere ſententiam, Gdy kto w rádzie ze

27: ſwego mieyſcá wotuyąc dwie álbo więcey

28: rzeczy oſięga/ których ſie yedná podobáć może

29: druga nic/ Tám bywa żądánie áby tá

30: rádá/ á to tákowe wotum dwie álbo trzy

31: rzeczy w ſobie zámykáyące/ było ná

32: częśći rozdźielone/ á oſſobliwie ná kożdą

33: część było pytano/ áby omyłká nie byłá w

34: czym kto yego wotowányu podpiſuye/ to

35: yeſt/ diuidere ſententiam, Yednego páná

36: rádę ná częśći rozebráć.

37: Diuiſo, as, are, probat Calep. ex Cicer.

38: II. Philip. Vbi nulla huius uerbi fit

39: mentio in probatioribus exempla=

40: ribus.

41: Diuiſus Participium, Rozdzielony.

42: Diuiſus, huius diuiſus, nomen, Dzielenie

43: Diuiſo, Verbale, Rozdzielenie/ Podzie=

44: lenie.

45: Diuiſor, Dzielnik/ Dzielcá/ Podzielnik. Di=

46: uiſores etiam uocabantur qui pecu=

47: nias inter tribus uirium candidato=

48: rum nomine diuidebant in creandis

49: magiſtratibus, quos Plaut. Curiarum

50: magiſtros uocat, Calep.

http://rcin.org.pl

51: Diuiduum, To co może być Dzielono.

52: ¶Diuiſibilis, le, Co łatwie yeſt ku rozdzie=

53: leniu.

54: #Indiuiſibilis contrarium.

Q Diuidia

strona: 91v

kolumna: a

D ante I.

1: Diuidia, æ, gen. fem. Troská/ Stáránie.

2: Plaut. Diuidiculum Caſtellum, Vnde

3: a riuo communi aquam quiſq; in

4: ſuum fundum ducit, Calep. Wodna

5: skrziniá/ álbo zdróy.

6: Diuinus, a, um, Boski. Rem diuinam fa=

7: cere, & diuinæ rei operam dare, eſt

8: ſacrificare dijs, Ofierować/ Boską służ=

9: bę obchodźyć. Diuinius comparatiuus,

10: Cicer. Quid hoc ſomno diuinius

11: dici poteſt? Y co może być mylſzego

12: wdziecznieyſzego od Paná Bogá dá=

13: nego.

14: Diuinitas, Boſtwo.

15: Diuinus, diuini ſubſtantiuum, Práktikarz

16: Prorok.

17: Diuino, as, are, neut. prim. Prorokuyę/

18: Gadam. Diuinare de re aliqua, Gádáć

19: Diuina quanti hoc mihi conſtat. Ga=

20: day co mnie to płáći.

21: Diuinator, atoris, Gádácz.

22: Diuinatio, Prorocſtwo/ Práktikowánie/ Ga=

http://rcin.org.pl

dánie.

Diuinans & præſentiens, Domyſláyąc

ſie.

Diuine, Doſtoyne/ Godnie/ & Diuinitus

Aduerbia, Z bożey łáski/ z boskiey mo=

cy.

Diuinitus ita accidiſſe reor, Mniemam

iż ſie z oſobliwey łáski Bożey przigo=

dźiło.

Diuinipotens, qui in diuinis poteſtatem

habet, Apuleius.

Diuortium, Vide Verto.

Diurnus, Vide Dies.

Dius, dia, dium, Páński/ Sláchecki.

Dium etiam Pogodá/ słońce/ ſub Dio uel

ſub Diuo, Pod gołym niebem.

Diuus, ua, um, Boſki. Idem quod diuinus

& Diuum, idem quod dium.

D ante O.

Do, das, dedi, dare, datum, Dáyę. Dare

atq; donare idem, Do me tibi totum

Zálecam ſie tobie wſziſtek. Dare ſe uolu=

ptatibus, Vdáć ſie ná roſpuſtny żywot.

Quin te hilarem das mihi, Czemu ſie

nieochotnie maſz przećiw mnie Do fidem

Obiecuyę/ Przyrzekam. Do pœnas, By=

wam karan. Dare ſe fugæ & in fugam,

Vciekáć. Dare terga, Tyl podáć. Do

manus aut herbam, Wyznawam ſie być

przewiciężonym. Dare operam amicis

http://rcin.org.pl

52: K woli być prziyacielóm. Dare operam

kolumna: b

D ante O.

1: literis, Vczić ſie. Do aires alicui, Słu

2: cham kogo.

3: Dare uitio, Gánić. Dare uerba, Zdrá=

4: dźić. Dono dare, Dárować. Dare man=

5: cipio, Przywłaſzczić co komu. Dare no=

6: men, Dáć ſie wpiſáć.

7: ¶Item, Dare pro dicere aliquando

8: accipitur. Vt, Paucis dabo, Krótkiémi

9: słowy to odpráwie. Item pro facere. Te=

10: rentius, Haud paternum istud dediſti

11: Nie oycowskieś to vczinił/ to yeſt nie od

12: oyćáś ſie tego naucził. Dare neci &

13: dale leto, Zábić.

14: Dare uentis & dare obliuioni, Zápá=

15: miętáć. Dare uela uentis, puśćyć ſie ná

16: morze. Turpiter ſe dedit, Sromotnie/

17: głupie á nietráfnie ſobie począł. Dare

18: ſe ſomno, Spáć.

19: Dare ſe in uiam, Ná drogę ſie puśćić.

20: Dare damnum, O ſzkodę kogo przipra=

21: wić.

22: Dare in matrimonium, Zá mąż wy=

23: dáć. Dare habenas, Popuśćyć wodze. De

24: dit me ad languorem, Przipráwił

25: mie o chorobę. Vt res dant ſeſe, Wedle

26: ſzcześćia/ albo pogody. Dare palmam

27: alicui, Znáć kogo być wyſzſzym w yákiey rze

http://rcin.org.pl

28: czy.

29: Dare negotium, Polećić. Optionem

30: dare, Dáć komu wybieráć. Effectum da=

31: re, Spráwić co yeſt polecono. Dare per

32: manus dicimus, cum aliquid ueteri

33: uſu obſeruatum poſteris relinquimus

34: Stárádawny obyczay potomkóm náſzym

35: zoſtáwić.

36: Dare actionem dicitur Iudex, quan=

37: do actorem ad intentandam actionē

38: admittit, dicitur etiam & dare iudi=

39: cium, Załobę álbo ſporę ſtrón przyiąć. Me

40: hæc deambulatio ad languorem de=

41: dit, Sprácowáłá mie tá przechádzká/ Au=

42: ribus alicuius dare, Pochlebować komu.

43: Copiam dare, Dozwolić. Dicta dulcia

44: dare, Pięknę słówká komu dáć. Hæc

45: ubi dicta dedit ſtringit gladium, Wy=

46: rzekſzy to rzućył ſie do mieczá. Dare ſe

47: in pedes, Vciec.

48: Iugulum dare, Kręgi á ſzyyę wyczią=

49: gnąć ku ścięciu. Laudi dare, Chwalić.

50: Locū dare, Procedere, Vſtępić. Manda

51: ta dare, Polećić.

52: Materiam inuidiæ dare, Dáć przyczynę

53: złey woley. Mutuum dare, Pożyczić.

54: Natalia dare, Przepiyáć ſie, Obſides

http://rcin.org.pl

D ante O.

dare, Więźnie dáć dla pewnośćy. Stra=
gem dare, Ná głowę porážyć. Da mihi
hāc ueniā, Odpuśćmi to Diut pro dent
uel dederint antiquum, Sic duit pro
det, & danunt, pro dant, antiquata &
obſoleta ſunt, apud Comicos tamen
frequenter leguntur.
¶Dator, datoris, uerbale, Dáwácz/ ten
który dawa.
¶Datio, dationis uerbale, fem. Dánie
dániná. Remittendum eſt aliquid in
datione, Pofolgować nieco przi zdawa=
niu.
#Datus, huius datus, Plaut. Se aurū
meo datu tibi ferre aiebat, Odemnie
dáne złoto etć.
¶Datarius, a, um, quod eſt dandum
Calep.
¶ Dato, datas, datare, frequentatiuū.
¶Datatim Aduerbium. Vt, Datatim
ludere, Przechwitáyąc gráć.
#Compoſita quædam ſeunt primæ
coniugationis, Vt. Circundo, Okrą=
żam/ Obłápiám/ Obtaczam Circundare
caſtrum aut ciuitatem, Oblédz miáſto/
Położyć woysko pod zamkiem/ Circun=
dare mœnijs urbem, Obtoczić miáſto
murem.
#Circundatio, Barbara dictio in ſa=

http://rcin.org.pl

30: cris pro amicta.

31: #Peſſundo, as, are, Roſproſzyć/ Nogámi

32: podeptáć/ W niwecz obrocyć. VT, Peſſun=

33: dare aliquem, Potłumić kogo.

34: ¶Venundo, as, pen. cor. Venundedi

35: uenū dare, uenū datum, Przedáć/ Spie=

36: nieżyć.

37: #Venundatio, onis, Verbale, Przedá=

38: nie/ Záprzedanie. Quædam tertiæ con

39: iugationis Vt, Abdo, abdis, abdidi,

40: abdere, abditum, pe. cor. Zatáyić zákrić

41: In aliquem locum ſe abdere, Chronić

42: á zátáyić ſie/ Ex conſpectu heri ſe abde=

43: re, Z oczu Páńſkich zeydz á krić ſie. In=

44: terdum ſubauditur, In. Præpoſitio.

45: Vt, Abde domo, pro. in domo.

46: #Abdor paſsiuum ex abdo, Bywam

47: zátáyón. Abditus, a, um, Zátáyony.

48: #Abditum, abditi, ſubſtantiuū, Miey

49: ſce táyemne. Pokóy. Nunc ſe herus rece=

50: pit in abditum, Wſzedł ná pokóy.

51: #Abdite aduerbiū, Táyemnie/ Zákrycie

52: #Addo, addis, addidi, additum, ad=

53: dere, pe. cor. Przydáyę. Addere & De=

54: mere uel Adimere contraria. Quid ad

55: hanc manſuetudinē addi poteſt? Y co

56: może być przydano ku tey ćichośćy? Nihil

kolumna: b

D ante O. 92

1: addo de meo, Nie czinię dla tego ża=

http://rcin.org.pl

dney vtráty. Hoc addebat, To też k temu

przypomniał. Addendo deducendoqꝫ,

Przydayąc y wymuyąc. Addere animum

Dodać ſercá.

¶Additus Participium, penult. cor.

Przydány/ Addita ætate, Plin. itaqꝫ in=

fantia ſcabunt aures poſterioribus,

quod addita ætate non queunt, Gdy

ſobie podſtárzeyą. Additus pro Inimico

Vergil. Nec teneris addita Iuno, Vſqꝫ

aberit.

¶Additamentum, additamenti, Ver=

bale, Przydatek/ Przycziná.

#Addicio, Przidánie.

#Condo, condis, condidi, conditum

pen. cor. condere, Stwarzam/ Rządze

Spráwuye/ Buduyę, Vt, Romulus con=

didit urbem Romam, Założył y zbu=

dował. Condere carmina, Piſáć/ Skłá=

dać wierſze. Condere hiſtoriam, Hiſto=

riya popiſáć. Condere monumento

corpus, W grób włożyć ciáło Condere

terra, Zagrzéść. Cōdere leges, Státutá

á vſtawy vſtáwiać Cōditor, oris, Stwo=

rziciel/ Conditor diſciplinæ militaris.

Poſtanowiciel. Cwiczenia y záchowánia

Ry erskiego. Conditor Peripateticæ

lectæ Ariſtotelis.

¶Cōdo etiā Táyę/ Zákrywam Chowam

Nie dáyę znać/ Cōdere captiuos in cu=

http://rcin.org.pl

32: ſtodiam, Więźnie dać do do wyeże.

33: #Conditus, Záchowány/ Zákryty Sepoſi

34: tū & conditū idem, Ná ſtronę odłożony.

35: ¶Conditiuus, a, um, Co ſie ná chowánie

36: godźy. Vt, Conditiua mala, Zabika dłu=

37: go leżące. Condititius, a, um, fere idem

38: ¶Conditorium etiam dicitur ſepul=

39: chrum, Grób.

40: #Conditio, Verbale. Vt, Conditio

41: frugum, Opátrzenie á zachowánie zbo=

42: a. Conditio humana, Lucki ſtan.

43: Conditio uitæ, Obyczay á záchowánie ży

44: wotá tego. Conditio religionis, Stan

45: á záchowánie wiáry. Ea conditione nati

46: ſumus, ut nihil quod homini accide=

47: re poſsit recuſare debeamus.

48: ¶Conditio etiam dicitur, Przicziná/

49: Wymówká. Conditione tua non utar,

50: Nie chcę ſobie ku pomocy bráć twey przy=

51: cziny/ albo wymówki. Conditione uti. A

52: Condo fit Abſcondo, Táyę/ Kriyę/ &

53: Recondo. Ná ſtronę kładę. Vnde Ab=

54: ſconditus & Reconditus, a, um, Skri=

55: ty/ Zátáyony.

56: ¶Dedo, dedis, dededi, deditū, dedere

strona: 92v

kolumna: a

D ante O.

1: Pod moc álbo właſność poddáyę. Dedo

http://rcin.org.pl

me tibi, Poddawam ſie Tobie. Dedere ſe
hoſtibus, Poddáć ſie nieprziyacielom.
Dedo tibi hunc diem, Chceć tego dniá
k woli być. Hinc deditio, Poddánie. Re=
digere in deditionem Imperij, Przy=
wróćyć á przywłáſzćić pod moc pánowánia
ſwego. Poſt longam obſidionem facta
eſt deditio, Po długiem oblężeniu ſámi ſie
poddáły.
#Dediticius, Posłuſzny/ Powolny.
Deditus participium, Vt, Deditus a=
mori animus, Ná miłość vdany vmysł
Deditus literis a pueritia, Ná nauce
wychowány od dziectwá. Additus, ob=
ſtrictus, deditus alicui, Ná wſzem powol
ny. Dedita opera, Vmyſlnie.
¶Edo, Vide ſupra Aedo, cum diph=
tongo.
#Indo, indis, indidi, indere, inditum,
pe. cor. Wkładam/ Wtykam. Cibum in
os indidi Włożyłem mu potráwę w vſtá
Catjenas captiuis indere, Yęte więźnie
w łánchuch włożyć álbo wſádźić. Nomen
alicui indere, Okrzćić kogo przezwáć ál=
bo dáć komu ymię. Ex forma indi=
tum nomen eſt, Wedle twarzy á wzro=
ku ymię dáne mu yeſt.
#Obdo, ondis, obdere, obditum, Za=
łożyć/ záwrzeć. Peſſulum oſtio obdo,
Zaworką drzwi zákładam. Obdore fo=

http://rcin.org.pl

32: res, Drzwi záwrzeć.

33: ¶Perdo, Trácę/ Gynę. Perdere aliquē

34: Przipráwić kogo o ſzkodę o niemoc. Cau=

35: ſam, Litem perdere, Vtráćić rzecz ná ſą=

36: dzie. Perdere perditum, Nędznego yeſz=

37: cze w wietſza nędzę przipráwić.

38: ¶Perduere, pro perdere, Sic perdua=

39: xo, id, pro perdo, antiquata & obſo=

40: leta ſunt.

41: ¶Perditus participium ſiue nomen

42: ex participio, Strácony. Perditus ado

43: leſcēs, Zgyniony młodzieniec. Perditi ani

44: mi homo, Szalonego ſercá. Nihil eſt

45: perditus adoleſcente ad rem meritri=

46: ciam animum applicante, Nic nie yeſt

47: ſzáléńſzego yáko młodzieniec który ſie ná

48: kurewſtwo vda.

49: ¶Perditio, perditionis, Vtrátá/ Nędzá

50: Sgubá/ Szaleńſtwo.

51: #Perditor, perditoris, Zágubiciel. Per=

52: ditor & ſaluator Reipub. contraria,

53: Aduerbium, Szalenie/ Miſernie. Filiā

54: ille cœpit amare perdite, Rozmiłował

55: ſie dzieweczki ſzalenie.

56: ¶Deperdo fere idem quod Perdo.

kolumna: b

D ante O.

1: ¶Diſperdo, dis, Roſpraſzam/ Vtracam/

2: Gubię. Diſperdere & diſſipare poſſeſ=

3: ſiones, Ymienie roſpróſzyć.

http://rcin.org.pl

#Diſperditus, Vtrátny/ Roſproſzny.

¶Diſperditio, Roſproſzenie/ Vtrátá.

#Prodo, Wydawam kogo Osławiam.

Prodere diem, id eſt, Cōſtituere, Vſtá=

wić/ Náznáczić dzień. Prodidiſti & te &

illam miſeram, Wydałeś ſam ſiebie y

onę niebogę. Prodere etiam, Podáć. Vt

antequam arcem proderent hoſtibus

Nizly zamek podáli nieprzyiacielóm. Pro=

dere etiam, Zdrádźyć. Prodere exercitū

Zdrzádźyć woysko. Prodere fidem, Przi=

rzeczoną rzecz złámáć. Prodere literis,

Prodere memoriæ, Popiſáć potomkóm

W ſwiętey pámięćy zoſtáwyć. Proditum

eſt memoria ac literis, Są tego pá=

mietnicy y piſemny dowód. Prodere mo=

numentis, idem. Quoſdam fama pro=

didit in ipſis funeribus reuixiſſe, Yeſt

pewna słaá o niektórych ze przy pogrze=

biech záś ożyli.

¶Proditus, Wydány/ Przerádzony/ Oſzu=

kány.

#Proditor, Zdraycá.

Proditio, Zdradá. Proditio arcanorū

Táyemnic wydánie.

#Reddo, reddis, reddere, redditum,

Wroćić. Anhelitum reddere, Odet=

chnąć.

Animam reddere, idem. Reddidiſti

animum, Przywróćiłeśmi myśl. Benefi=

http://rcin.org.pl

34: ciū reddere, Oddáć/ Odsłużyć. Vini co=

35: lorem reddit, Tákiey fárby yeſt yáko wi=

36: no. Crepitum reddere, Piernąć. Epi=

37: ſtolam uel literas reddere, Liſty oddáć.

38: Impendium reddere uſqꝫ ad aſſem.

39: Koſtunek zápłáćyć aż do námnyeyſzego

40: pieniądzá. Latine reddere, Ná łácinski

41: yęzyk wyłożyć.

42: Omnibus in exercitu ſuo militibus

43: nomina ſuo reddidit, Swym ymieniem

44: w woysku ſwoyim kożdego zołnierzá zwał

45: Rationem reddere, Ráchunek vczynić.

46: Panax, Piperis ſaporem reddit. Tá=

47: kiego ſmáku yáko pieprz. Vitam reddere

48: pro Repub. Dla Reczi poſpolitey nie

49: załować vmrzeć.

50: Videm reddere, Oddáć/ Oddzieláć In=

51: ter Philoſophos reddendus eſt, Mie=

52: dzy Philoſophi ma być polyczón. Reddo

53: certiorem, Dawam znáć/ Oznaymiam.

54: Reddere eruditum, Nauczonym kogo

55: vczynić.

¶Redditus

strona: 93

kolumna: a

D ante O.

1: ¶Redditus Participium. Vt, Redditæ

2: literæ. Oddane liſty.

3: ¶Redditio uerbale, Oddánie/ Oddzie=

4: lenie.

http://rcin.org.pl

¶Subdo, ſubdis, ſubdidi, ſubdere,

ſubditū, Poddáyę pod moc/ Podſtáwiam/

Podkładam. Subdere puerum, Cudze

dziécię podrzućić. Subdere oua adulte=

ritia, Cudze yaycá podłóżyć. Ignem ſub=

dito, Zabość koniá. Ignem ac materiam

ſeditioni ſubdere per translationem,

Zwádę rozżárzyć. Boues iugo ſubdere

w yárzmo założyć.

#Subditus, Poddány. Subditum teſta=

mentum, Podrzucony teſtáment.

¶Subdituus, a, um, Adiectiuum, &

Subdititius, a, ū, Podrzucony. Vt, Sub=

dititius ſuerſus, Wierſz ktemu nienależą

cy.

¶Satisdo, as, are, Vbezpieczam. Zápiſuyę

ſie/ Rękoymiá albo przirzeczniká ſtáwiam.

Satiſdari, amplius a ſe non peti, Nie=

żędáć więtſzego vbeſpieczenia.

#Satisdatio, onis, Vbeſpieczenie/ Zápi=

ſánie/ álbo rekoyemſtwa ſtáwienie.

#Satisdatum, Superlatiuum, idem

Cic. Satisdato debet, Yeſt powinien zá

przyrzeczeniem ſwym. Debere aliquid ſa=

tisdatio, Być nieco powinien wedle przyrze

czenia ſwego zá kogo.

¶Trado, is, didi, dere, ditum, Dáyę,

item, Vczę. Nemine tadēte didici hoc,

Náucziłem ſie ſam tego przes ſię. Tra=

dere memoriæ & obliuioni, Zápámię=

http://rcin.org.pl

35: táć Tradere monumentis, Popiſać.

36: Tradi ad ſupplicium, Ná męki być wy=

37: dan Fama traditur, Ták powiedáyą/

38: ſławá yeſt o tym Tradere puerum ma=

39: giſtro, Dziécię dáć do ſzkoły Prouinciam

40: alicui tradere, Nieyáki vrząd ná kogo

41: włożyć/ Polećyć komu. Tradit Cicero,

42: Cicero o tym piſze. Vnguēta quis primus

43: inuenerit non traditur, Kto naprzód

44: máśći wynálasł nic o tym nie piſzą. Me=

45: moriæ traditum eſt. Yeſt o tym piſano.

46: Monumentis traditur, idem.

47: ¶Traditio, Verbale, Nauká/ Oddánie.

48: Traditio literarum, Oddánie liſtów.

49: Traditio præceptorum, Nauká.

50: ¶Deperdo, dis, didi, dere, ditum. Gu=

51: bię. Deperdere de Iure & libertate ci=

52: uitatis, Nieco opuśćić ſpraw mieiskich. De

53: perdere folia dicuntur arbores, Liście

54: pádáć.

kolumna: b

D ante O. 93

1: Doceo, doces, docui, docere, doctum,

2: act. ſec. Vczę/ Náuczam. Vt, Docere ali=

3: quem literas, Vczić kogo piſmá. Do=

4: cuit me fidibus, Vcził mie ná lutni

5: gráć.

6: Tragœdiam docere, pro Edere in

7: ſcena more Græcorum dixit Vi=

8: truuius, Tragedią ſpráwować. Docere

http://rcin.org.pl

fabulam, idem.

Docebo omnia eſſe uera, Chcę tego do=

wieść że to ſzczyra prawdá yeſt. Ne lite=

ras quidem ullas accepi, quæ me do=

cerent quid ageres, Niedoſtałem ża=

dnych liſtów któreby mie vpweniały co czi=

niſz. Erudire, Docere, Explanare, Si=

nonyma.

Doctus Participiū, Vczony/ & Nomen

ex Participio, Vt, Doctus homo, Vczo=

ny człowiek. Græce & latine doctus.

Po Grecku y po Láćinie vmié.

Docte, Aduerbiū, Vczenie Mądrze. Do=

cte accurare rem aliquam, Rządnie co

ſpráwić. Docte & perite feciſti, Mą=

drześ vczinił.

Docilis, & hoc docile, Latwy ku vczeniu

Roſtropny/ Dobrego poyęcia. Praui doci=

lis Romana iuuentus, Prętka ku złemu

młódź Rzimska.

Docibilis, & hoc docibile, Ten który ſie

hnet náuczi.

Docilitas, docilitatis, Prętkość ku nauce

Roſtropność.

Indocilis, & hoc indocile, Twárdego

rozumu/ nie ták łatwie poymie czego go

vczą.

¶Indocilitas, Twárdość ku nauce.

Doctrina, næ, fem. prim. Nauka/ & Do=

ctor, Doktor Ten który vczy/ Vczyciel.

http://rcin.org.pl

39: Documentum, ti, neu. ſe. Nauká/ Dowod

40: Przikład/ Doſzwiádczenie. Eſſe documē=

41: to reliquis, Być przikładem ynſzym, Do=

42: ctrix, Vczicielká/ in Biblijs legitur.

43: Compoſita, Dedoceo, Oduczam/ álbo

44: ynáczey náuczam. Perdoceo & Edoceo

45: Pylnie náuczam.

46: Dochimus, gen. maſc. genus pedis apud

47: Oratores conſtantis quinq; ſyllabis,

48: primam breuē, medias duas longas,

49: penultimā breuem, ultimam longam

50: habens, quæ ſic notantur. u--u-

51: Docimaſia, fem. prim. Szácunek/ Mnié=

52: mánie/ Oſzácowánie.

53: Docos, gen. maſcu. Latine Tognum uel

54: Trabs, Bałk/ Tram.

55: Dodona, pen. prod. ciuitas Epiri penes

Q 3 ſyluam

strona: 93v

kolumna: a

D ante O.

1: ſyluam Ioui ſacram, Vnde Dodo=

2: nęus, a, um, & Dodonęus Iupiter. Et,

3: Dodonęum æs, Prouerbium. Klekot

4: który bes przeſtanku mówi.

5: Dodonides, Nymphæ Bacchi nutri=

6: ces.

7: Dodra. f. p. Genus potionis nouem re=

8: bus conſtantis, CC. Trunek z dziewią=

9: ćy rzeczi złożony.

http://rcin.org.pl

10: Dodrans, huius dodrantis, & Dodran=

11: talis & hoc dodrantale. Vide As, Dzie

12: wiąta część aſſis.

13: Dogma, dogmatis, n. t. Latine placitū

14: ſeu decretum, ſunt enim dogmata

15: uniuſcuiuſq; ſectæ decreta, Vſtawá/

16: Obyczay, Zachowánie/ Wzięcie.

17: Domgatiſtes, qui alicuius dogma ſequi

18: tur, Cale. Diſcipuł/ Náſladownik/ Obroń=

19: cá ſwych vſtaw.

20: Dolabra, Vide Dolo.

21: Doleo, doles, dolui, dolere, ne. ſe. Załuyę/

22: Bolimie/ Cięſzko mi. Doleo mortem pa=

23: tris tui, Zal mi ſmierćy oycá twego. Do=

24: leo dentibus, Aut dentes mihi dolent

25: Bolą mię zęby.

26: Dolet mihi caput, Boli mie głowá.

27: Doleo ab oculis, Bołą mie oczy. Vi=

28: cem alterius dolere, Przygody czyey żá=

29: łować Dolet hoc cordi meo, Yestmi

30: tego ſpráwnie żal. Doleri dictum im=

31: prudenti adoleſcenti, Zalmi że ſie to rze=

32: kło głupiemu młodzieńcowi. Vide ne

33: quid, quod illi doleat, doxeris, Bacz

34: ábyś nic nie mowiłá coby yą zátroskáło.

35: Dolendus, a, um, Adiectiuum, Załoſz=

36: ny.

37: Dolens, Participium, Załuyący.

38: Dolens, Nomen ex Participio, Nihil

39: faciat Inuitus, Nihil dolens, Nihil co

http://rcin.org.pl

40: actus, Cic. Nic s żálem/ etć.

41: Doliturus, Liuius, Ignominiane ſua

42: quenq̄ doliturum cenſeret, Aby komu

43: żal było yego lekkośći.

44: Dolenter aduerbium, Smutnie/ Załoſnie

45: S boleśćią. Hinc Dolor, Boleść/ Zal/

46: Smutek. Eſſe in dolore, Smućić ſie. Do=

47: lorem capere ex aliquo, Sromać ſie zá

48: kogo. Abijcere omnem dolorem, De=

49: ponere dolores, Porzrucić ſmutek. In=

50: nuere alicui quam acerbiſsimum do=

51: lorem, Przipráwić kogo w wielki ſmutek

52: y żal. Refricare dolorem, Zal znáwiáć.

53: Dolore tabeſcere, Od troski nę=

54: dzieć.

55: Dolorificus, a, um, id eſt, dolorem adfe=

56: rens, Calep ſine authore.

kolumna: b

D ante O.

1: Dolentia, huius dolentiæ, idem quod

2: Dolor, Załość/ Troska/ Smutek.

3: ¶Compoſita, Indoleo ſiue Indoleſco

4: is, ire, Począć żałować. Tanta intentio=

5: ne oculorum opus eſt, ut indoleſcant

6: Tak potrzebá oſtrego wzroku aſz zábo=

7: leyą. Et Perdoleo fere idem quod ſim

8: plex.

9: ¶Dedoleo, Nie żalmi/ Nieboli mie/ Nie

10: troſzczę ſie.

11: ¶Indolentia, Zdrowość/ Nietroská=

http://rcin.org.pl

12: nie.

13: Dolium, dolij, neut. ſe. Stągiew/ FáſáFi=

14: ctile dolium, Zban/ albo garniec.

15: Doliolum, diminutiuū, Garnuſzek/ Zbá=

16: neczek/ Faská/ Szafliczek.

17: Doliarius, qui dolia facit & componit,

18: Bednarz/ Zduń/ quia dolium uas eſt

19: tam fictile quam ligneum, Doliaris &

20: hoc doliare. To co ku czinieniu fas na=

21: leży. Vita doliaris, prouerbium, Vbo=

22: gi/ nie pyſzny żywot/ yako Diogenes faſę

23: álbo dół miał miaſto domu. Doliarium

24: doliarij ſubſtantiuum, Piwnicá/ Pársk

25: w którym żymię choważą rzepę/ vkopawſzi

26: dół w ziemi.

27: Dolichos, g, m. Spacium duodecim ſta

28: diorum, Dwánaśćie ſtay. Vide infra

29: quid ſit Stadium, Hinc dolichodro=

30: mos, Yeden który po ſześć kroć nie prze=

31: ſtáyąć plác á mieſce tákowe przebiega.

32: Doliche, Inſula e regione Chimeræ

33: Ly=

34: cij montis. Et Inſula prius Icaros di=

35: cta.

36: Dolo, as, are, act. prim. Dolatum & do=

37: litum apud ueteres, Hebluyę/ Gładzę.

38: Dolare perticam in quadrum, Kiy

39: heblować ná cztéry gránie. Dolare dolū

40: Zdradę heblować/ to yeſt/ wymyſlić á ná=

41: gotować.

http://rcin.org.pl

42: Dolabra, dolabræ, Hebel

43: Dolabella, diminutiuum. Hebelek.

44: Dolobelliana Pyra, longiſsimi pediculi

45: ab Inſitore Dolabella ſic dicta.

46: #Compoſita, Dedolo, Pochlebuyę.

47: #Edolo, Gładzę/ Rownam.

48: ¶Polio eſt fabrile uerbum.

49: Dolon, proprium nomen uiri Troia=

50: ni, Imię właſne też laska albo kiy d ty

51: álbo wydrożony w ktorym miecz albo gra=

52: nat bywa/ yákie zwikli mniſzy nośić Di=

53: cti enim ſunt dolones a fallendo, qꝛ

54: decipiant cum ſpeciem præferant li=

55: gni, intus aūt ferrum acutum habeāt,

56: Calep. Dolones tamen apud Diuium

uidentur

strona: 94

kolumna: a

D ante O.

1: uidentur accipi pro ornamentis na=

2: ualibus.

3: Dolopes. penult. correp. Populi Theſſa=

4: liæ.

5: Dolor, Vide Doleo.

6: Dolus, huius doli, a dolando, id eſt læ=

7: dendo & minuendo dictus, ut docet

8: Donatus, Zdradá. Dolis deludere,

9: Zdradźyć/ Naſmiać ſie. Dolus bonus,

10: Zdradá dobrym vmysłem vczyniona. Do=

11: lus malus, Złym vmysłem.

http://rcin.org.pl

12: Doloſus, a, am, Chytry/ Zdradliwy.

13: Dolositas, pro dolo malo in Biblijs

14: legitur.

15: Doloſe, Aduerbium, Zdrádnie/ Chy=

16: trzę.

17: ¶Subdolus, a, um, Przychitrz/ Táyem=

18: nie zdrádliwy.

19: Doma, domatis, n. t. Latine tectū, Dách=

20: uel domus Synecdochicos.

21: Domis, pro, dominus, Lucretius di=

22: xit, CC.

23: Dominus, maſ. ſ. Pam/ Właſnie domu ſwe=

24: go goſpodarz. Sed abuſiue pro quo=

25: uis, qui poteſtatem aliquam ha=

26: bet.

27: Dominus etiam pro marito, Maż/ Mał

28: żonek.

29: Domina, næ, Páni.

30: Dominicus, a, um, Páński. Pecunia Do=

31: minica, Pyeniądze páńskie.

32: Dominium, Pańſtwo/ Dziedźictwo.

33: Dominor, dominaris, dominari, depo.

34: prim. Pánuyę. Dominari alicui, Do=

35: minari in aliquem, Mieć moc nád kim

36: Aliquando accipitur paſsiue, Yeſtem

37: pod cziyą mocą.

38: Dominatio & Dominatus huius domi=

39: natus, Pánowanie/ & Dominator,

40: Ten który panuyę/ Pányący.

41: Dominatrix, Páni dźiedziczna.

http://rcin.org.pl

42: Dominans, Participium, Vt Dominans

43: ille in nobis Deus, Pánuyąc/ etć.

44: Domo, as, are, Vſmiérzam/ Ogłaskam.

45: Item, Zwyciężam/ Domare equum,

46: Ogłáskać/ Obieźdźić konyá. Domare ter

47: ram aratro uel raſtris, Pługiem rolą

48: zoráć. Domare hoſtem, Vſmierzyć/ Zwi=

49: czyeżyć nieprziyaciela.

50: #Perdomo, pen. cor. idem eſt.

51: Domitus, ta, tum, Vſmierzony/ Ocokány/

52: Zwyciężony.

53: #Indomitus, a, um, Buyny/ Nieuſmié=

54: rzony/ Dźiky. Domitus huius domi=

55: tus ſubſtantiuū & Domitura, Vſmié=

56: rzenie/ Ocokánie.

kolumna: b

D ante O. 94

1: Domitor, domitoris uerbale, Vſmierzácz

2: Vt, Domitor equorum, Obieżdżácz/

3: koński.

4: Domitrix, Verbale fem. Vſmierzicielká.

5: Domator, domatoris, idem. Doma=

6: tio ipſe domandi actus, Obyeżdżánie/

7: Vſzmierzánie. Domabilis & hoc do=

8: mabile, latwi ku ogładkániu/ Oco=

9: kániu.

10: #Indomabilis, Nazbit buyny/ Szalo=

11: ny.

12: Domus, fem. ſecundæ & quartæ decli=

13: nationis, Dóm. genitiuo huius domus

http://rcin.org.pl

14: uel domi, huic domui, hanc domum,

15: o domus, ab hac domo, uel domu,

16: Hæ domus, horum domorū uel do=

17: muum, his domibus, has domos,

18: uel domus, o domus, ab his domi=

19: bus.

20: Domus auium, Gniazdo ptaſze.

21: Domus etiam pro templo accipitur,

22: Kośćiół/ Boży dóm.

23: Domus pro familia continens pro con=

24: tento, Czeladź domowa. Domus etiam

25: gens & prognatio tota, Dóm/ to yeſt

26: Rodzay á pokolenie.

27: Domus pro patria, Oyczyzná. Domus

28: genitiuus eſt, ædificium quod ex te=

29: cto & parietibus conſtat, Vt partem

30: domus demolitus ſum, Zrzućiłem nie=

31: którą część domu.

32: Domi genitiuus, locus eſt in quo

33: quis manent. Terent. Te expectat do=

34: mi, Domá cie oczekawa. Domi conie=

35: cturam facio, Domá o tym ſobie rozmy=

36: ſlam.

37: Domi habere, Prouerbium, Sam z ſie=

38: bie co miec. Item, Domi inſpicere ali=

39: quem, Poznáć kogo yáko ma być co w

40: kim leży.

41: Domi & in Domo eiuſdem plane ſigni

42: ficationis ſunt, Cuius domi fuit, pro

43: In cuius domo, W cziym domy. Qui

http://rcin.org.pl

44: iſtius domi erat educatus, V tego do=

45: mu.

46: Domi eſt animus, Pámiętam ſie. Domi

47: & foris, Cic. Parua ſunt arma foris,

48: niſi eſt conſilium domi, W mieś=

49: cie yeſli niemaſz mądry porady/ etć.

50: Domi & militiæ genitiuo aduerbiales

51: id eſt, abſolute poſiti, pro eo, quod

Q 4 eſt, In

strona: 94v

kolumna: a

D ante O.

1: eſt, In pace. In bello, hoc eſt, pacis &

2: belli tempore. In his obſeruatum eſt,

3: tu fere ſemper per coniunctionem

4: quæ uel & connectantur. Vna ſemper

5: militiæ & domi fuimus, Pomagályſ=

6: my ſobie towárziſtwá záwżdy ták domá

7: yáko y ná woynie. Domum abi, Ydę

8: do domu. Ad me adducta eſt domum

9: Do mego domu yeſt záwyedzioná. Domo

10: abit, wyſzedł z domu. Domo exulo, Nie

11: ſmiém do domu. Domo ſe tenere, Do=

12: má ſie chować. Doma leżeć.

13: Domu, abla. Plin. Domu collapſa, Gdy

14: vpádnie dóm.

15: Domuncula diminutiuum, Domek.

16: Domeſticus, a, um, Adiect, Domowy, Do

17: meſticū animal, Swoyſkie domowe bydlę

18: Domeſtici ſubſtantiuū, Przyiaciele/ Przi=

http://rcin.org.pl

19: yacielſtwo.

20: Domeſtici & alienigenæ contraria.

21: Domeſticus pro priuato, Oſobliwy. Cic.

22: Ergo & domeſtica feremys ut cenſes

23: & publica, Y oſobliwe y poſpolite.

24: Domeſticatim, Aduer. Od domu do domu

25: Domiciliū huius domicilij, Mieſzkánie

26: Domicœnium, ij, apud Marcial. Domo=

27: wa wieczerza.

28: Dominicio, apud Cicero. Scie do domu.

29: Domiporta, Zołẃ/ Cochlea dicitur, quia

30: ſecum domum portat.

31: Donax, Rodzay nieyáki trćyny.

32: Donec, Aduerbium, Aż záś/ uſqꝫ donec

33: Terentius, Certum obſidere eſt uſqꝫ

34: adeo donec, Terent. Nunquam deſti=

35: tit orare uſqꝫ adeo donec perpulit, Ták

36: długo áż ſwego dowiódł co chciał.

37: Donec ad hæc tempora peruentum eſt

38: Aż. Donec tibi pollicitatus ſum effi=

39: cere Aliśći ſpełnię com obiecał.

40: Donec pro quandiu, Ouidius, Donec

41: eris fœlix multos numerabis amicos

42: Pokić ſzczęście folguyę/ ná przyiáznić nic

43: niebrákuye.

44: Donicum, idem ſiginificat quod donec,

45: Quandiu uel Quod.

46: Dono, as, are, Dáruyę/ Dáyę. Vt, Dono te

47: hac re, & Dono tibi hanc rem, Tym cie

48: dáruyę. Et, Dono ſeruum dono, apud

http://rcin.org.pl

49: Plautum, Dáyę słudze dar/ álbo obda=

50: rzam tego sługę nieyákiem dárem. Donare

51: alicui multa large & effuſe, Hoynie á ok=

52: ficie kogo obdarzić.

53: Donatus, ta, tum, Obdárzony/ na/ ne.

54: Donatio, onis, Dárowánie.

55: #Indonatus, Nieobdárzony.

56: Donum, Dar.

kolumna: b

D ante O.

1: Donarium, idem quod donum, ſed ab=

2: uſiue, Mieyſce gdzie vpominki á dáry od=

3: dáyą. Alias ipſa templa in quibus do=

4: naria offeruntur.

5: Donaria, Proprie dona pro ſtructura &

6: ornamentis templorum facta.

7: Donatiuus, Który może dar dáć. Vt, Do=

8: natiuum munus, Quod a Principe uel

9: Imperatore donatur, Vpominek. Vide

10: ſupra Congiarium, Donaticę coronę

11: Quibus uictores in ludis donabantur

12: Feſtus.

13: #Compoſita, Condono, Podarzam/

14: też Odpu czam. Vt, Condonare alicui

15: munuſculum, Podárzić kogo vpominkiem

16: Pecunias debitoribus condonare,

17: Odpuśćić dłużnikóm długi. Remittere a=

18: licui & condonare idem.

19: ¶Condonatus, Participium, a Con=

20: donor. Vt, Condonatum iudicium

http://rcin.org.pl

21: alicui, Odpuſzczono prziſąd.

22: ¶Condonatus etiam, Odbárzony/ Ná=

23: dárzony.

24: ¶Condonatio Verbale, Odbárzenie/

25: też Odpuſzczenie. Vulgo Indulgentia,

26: Roſpuſtá.

27: Doniſa, Inſula in Ægeo mari.

28: Dorcas, adis, fem. ter. Latine Dama, Láni

29: Dorderacum, Portus Batauorum, Brzég

30: w Holándzie.

31: Doris, g. f. Herba quæ & Anchuſa ap=

32: pellatur Item, Doris, Regio Græciæ

33: iuxta Maliacum ſinum, cuius populi

34: dicuntur Dorij, & Dores, & Dorien=

35: ſes, & Dori s. Inde Adiectiuum Dori

36: cus, a, ū, pro Græco, Grek. Item Doris

37: ciuitas eiꝰ regiōis, & nomē Nymphæ

38: Dorion, Achaiæ oppidum.

39: Doriſcus, Vrbs in Thraciæ littore ſita.

40: Dormio, is, iui, itum, ire, n. quar. Spię.

41: Vt, In utramqꝫ autem dormire, Nic

42: nie dbáć. In ſacris literis Dormire pro

43: mori frequenter accipitur.

44: Dormiens, Participium, Spiąc.

45: Dormitio, onis, pro Somno in Biblijs,

46: Inſolens.

47: Dormito, as, are, Frequentatiuum, Zie=

48: wam/ Drzemię. Vt, Dormitandum tibi

49: non eſt, Nie drzémáć/ to yeſt/ nie trzebá w

50: tey rzeczi ſpáć. Oſcitans & dormitans,

http://rcin.org.pl

51: Drzemiąć y pozieváyąc.

52: Dormiſco, idem quod Dormio, Spię/

53: Vſypiam/ to yeſt/ Poczinam ſpáć.

54: Dormitator, Verbale, Spik. Oſpáły/ to yeſt

55: Nie dbáły w ſwych rzeczách.

56: Dormitatio, in Biblijs, Spánie.

Dormitorius

strona: 95

kolumna: a

D ante O.

1: Dormitorius, a, ū, To co ku ſpániu należy.

2: Dormitorium, Subſtantiuum, Lóżnicá.

3: Dormiturio, Chce mi ſie ſpać/ Drzémię.

4: #Compoſita, Obdormio, & Obdor

5: miſco, Zaſipiam. Vt, Obdormiuit in

6: ſacra æde, Záſnął w kośćiele.

7: ¶Edormio, & Edomiſco, Wyſypiam

8: Vt, Edormire uinum ſeu crapulam,

9: Wytrzeźwić ſie przes ſpánie Edormiſce=

10: re uillum, idem.

11: #Indormio, is, iui, itum, ire, Záſypiam/

12: Przeſypiam. Deſidiæ indormire, Dla

13: leniſtwá drzémáć. Qui in iſto homine

14: colendo tam in dormiui diu, Któ=

15: rym tak długo ſpał/ á nie ſtárałem ſie o

16: łáskę tego człowieka. Cauſſæ indormi=

17: re, Rzecz ſwoyę przeſpáć/ to yeſt/ Omieſzkáć

18: dla niedbáłośći.

19: Doron, gen. neut. Latine donum, Dar/

20: Vpominek. Vnde Antidoron, Oddá=

http://rcin.org.pl

21: tek/ Oddánie.

22: Dorophoros Poſeł który vpominki noſi.

23: Dorodotia, corruptio muneribus facta,

24: Przedárowánie.

25: Doron ſiue Dorū, idem quod Palmus,

26: Dłóń/ to yeſt/ miárá ſzeroká ná trzech pál=

27: cách. Vnde Didorum, Tetradorum,

28: & c. pen. cor.

29: Dorſum, ſe. n. ſ. Et, Dorſum huius dor=

30: ſus ſecundum Probum, Grzbiet.

31: Doſſum Antiqui dicebant, quod nunc

32: dorſum dicimus. Inde Doſſuaria Iu=

33: menta, Konie/ Muły álbo osły/ którzi yá

34: grzbieciech tłumoki/ y ynſze brzemiona noſzą.

35: Dorſuarius, a, um, Grzbiećiſty.

36: Dorſualia, equorum tegumenta, Gunie/

37: Deki. Calep.

38: Dory, g. n. Lat. haſta, Włocznia/ Drzewo

39: Dorypho, pen. cor. Drábánt/ Drab. Do=

40: ry etiam eſt oppidum Ponticum.

41: Dorylaus, Fluuius Phrygiæ

42: Dorypetron, Herba, alias, Leontopo=

43: dion, Calep.

44: Dos, otis, Poſag. Vt, Vxor ſine dote

45: ueniet, Doſtánieć ſie żoná bez poſágu.

46: Dos etiam ſignificat, quicquid ali=

47: cui datum eſt, uel a natura, uel ab ho=

48: minibus, Przirodzona cnotá. Vt, Non

49: uulgaribus dotibus adoleſcens. Nie=

50: poſpolitych cnót młodzieniec. Dotes inge=

http://rcin.org.pl

51: nij, Dowćyp przirodzony. Dotes animi,

52: Cnotá. Dotes corporis, Vrodźiwość/

53: Piękność/ Moc.

54: Dotalis & hoc dotale, Co ku poſágowi

55: należy. Vt, Prædia dotalia, Ymienie w

56: poſágu wzięto.

kolumna: b

D ante R. 95

1: Doto, as, are, Wypoſáżam. Vnde paſsiuū

2: Dotor, Bywam wypoſáżón. A quo Par=

3: ticipiū Dotatus, Wypoſażony. Vt, Vir=

4: go ſatis dotata eſt, ſi pudica eſt, Pan=

5: ná vczćywa á dobrze wychowana/ nie máły

6: poſag zá ſobą ma. Indotata uirgo, Pánná

7: bez poſágu. Olea dotatur lachryma,

8: Plin. lib. 12. cap. 17. Dotatę uitæ ul=

9: mus, Wynną máćycą okrążony.

10: Doxa, gen. fem. Latine gloria & opinio

11: Chwałá/ Powagá/ Mnimánie. Vnde

12: Philodoxus, Pyſzny/ Lákomy ná prożną

13: chwałę. Et, Paradoxon, Co yeſt przećiw=

14: ko mnimániu poſpolitemu/ Co oſobliwego/

15: Nowego á rzadkiego yeſt.

D ante R.

16: Drachma, huius mæ, Osma część łotu.

17: Item genus Numiſmatis, Pieniądz ál=

18: bo groſz nieyáki około czterech groſzi Pol=

19: skich wſobie zámykáyąc. Vnde Didrach=

20: mō, Ort złotego ośm álbo pułosmá groſza

21: Draco, onis, m. t. Smok albo wąż o czte=

http://rcin.org.pl

22: rech nogách.

23: Dracæna, Smokowa

24: Dracunculus diminut Smoczek/ Item

25: Dracunculus, Herbæ genus, uulgus

26: Pharmacopolarum uocat, Iarum alij

27: pudendum ſacerdotis.

28: Dracomgera, A Poëtis uocatur ciuitas

29: Bœociæ Thebæ quia a uiris e Dra=

30: cone natis dicitur ædificata.

31: Dracomtes, Gem̄a eſt, Kamień álbo perłá.

32: Dracontium, Herba hortēſis, Smokowy

33: korzeń. Item Genus uitis præcocis.

34: Dracuina, Oppidum Rhetiæ, Miáſteczko

35: w Niemieckiey ſtronie/ po Niemiecku zową

36: Ehingen.

37: Drachma, atis, neu. ter. Latine. Manipu=

38: lus ſiue Donarium, Garść álbo málucki

39: ſnopek/ álbo wiązáneczká.

40: Drama, atis, n. t. Spráwowánie komediey.

41: Dramaticus, a, um, To co ku ſpráwowániu

42: gry y komediey należy. Vt, Dramaticum

43: carmen. Rzecz którą perſony w komediey

44: miedzi ſobą rozmawiáyą/ á nie poeta który

45: komedią popiſał.

46: Dragiana, Prouincia Aſiæ Maioris.

47: Drauus, fluuiꝰ oriēs in Carinthia, Draba

48: Drepanū. ge. n. Górá y miásto w Siciliey.

49: Dromones, Nieyáki rodzay ryb.

50: Dromos, g. m. Latine curſus, Biég/ Chód

51: też mieyſce zawodu. Vnde Hippodro=

http://rcin.org.pl

52: mos, Zawodniczy plác/ álbo wielga á ſzero

53: ka drógá. Et, Catadromos de q̊ ſupra.

54: Dromedarius, ge. m. Zwiérzę wielmi pręt=

55: kiego biegu/ malem tákie yáko wielbłąd.

56: Dromedia, idem.

Dropax

strona: 95v

kolumna: a

D ante R & V.

1: Dropax, Nieyáki rodzay máśći/ álbo oley=

2: ku.

3: Drupa, Baccæ, Oleyek yáki orzechowy.

4: Druidæ, quidam Gallorum ſapientes,

5: Quidam ſcribunt Dryide.

6: Druſomagus, Vrbs Rhetiæ, Miáſto w

7: Niemcech Po nimiecku/ Memmingen.

8: Drys, gen. fem. Latine, Quercus, Dąb.

9: Vnde Dryades & Hamadryades,

10: Nymphæ ſyluarum.

11: Drylon, Fruuius Dalmatiæ.

12: Drymodis, id eſt, Arcadia.

13: Dryopes, Populi Epirotici.

14: Dryophono, Herba Plinio.

15: Drypetæ, Genera olearum, CC.

16: Dryophytæ, Genus ranarum, Zabki má=

17: łe/ ná liściech ſie záwieſzáyące.

18: Dryopteris, Herba, Nonnulli eam eſſe

19: putant quæ uulgo Oſmonda regalis

20: uocatur.

21: Dryos, Hyphear, Viſcus quercinus,

http://rcin.org.pl

22: Dębowy lep/ CC.

D ante V.

23: Dubat, pro dubitat, obſoletum Fe=

24: ſtus.

25: Dubenus, id eſt, dominus, obſoletum.

26: Dubius, a, um, Wątpliwy/ wa/ we. Vt,

27: Num dubium eſt. Y zaſz to wątpliwo

28: yeſt.

29: Dubium, Controuerſum, & Incertum.

30: idem, Sine dubio, Króm wątpienia.

31: Dubius creditor, Niepewny dłużnik.

32: Dubia cœna, Wieczerza z rozmáyitych

33: potraw przirządzona/ iż yeden nie wie cze

34: go ſie ma yąć. Dubij rumores, Niepew=

35: ne powieśći. In dubium uenire, idem

36: quod dubitare, Wątpić. Et, In dubiū

37: uocare, Wątpliwém kogo vczinić, Du=

38: bia lanugo, Młoda brodá. Mihi tua

39: fortuna dubia non eſt, Nic nie wątpię

40: o twoyey fortunie.

41: Dubito, as, are, Frequentatiuum a No=

42: mine Dubio, Wątpie.

43: ¶Dubitare & Heſitare, idem. Vt, Du=

44: bitare de fide alicuius, Wątpić w cziyey

45: obietnicy. Hæc dum dubitas menſes a=

46: bierunt decem, Gdy ſie ná to rozmyſlaſz/

47: etć. De tua erga me uoluntate nunquā

48: dubitaui, Nigdym nie wątpił w twoyey

49: przyáźni. Dubitare nie wątpił w twoyey

50: przyáźni. Dubitare utrum ſit utilius,

http://rcin.org.pl

51: Rozmyſláć ſie coby ze dwu rzeczi było vży=

52: tecznieyſzego. Dubitat promittere, Nie=

53: ſié obieáć/ Przirzec.

54: Dubitatur, Imperſonale, Wątpi ſie.

55: Dubitatio, Wątpienie. Dubitatio & He=

56: ſitatio, idem. Vt, Dubitatio nulla in re

kolumna: b

D ante V.

1: erat, zadnegoſmy wątpienia o tym nie mieli

2: Dubitanter & Dubie, Aduer. Wątpiliwie

3: ¶Indubie, Indubitanter, Króm wątpie=

4: nia. Haud dubie, Sine dubio, Procul

5: dubio, uel Dubio procul, idem ſunt.

6: In dubium uenio. In dubio ſum. & c.

7: Et, Mihi dubium eſt, idem quod du=

8: bito, Wątpię. Pericula indubitanter

9: adire, Smiele ſie ważyć wſziſtkiego.

10: Dubiosus, a, um, Wątpliwy/ wa/ we/ Vt,

11: Dubitat dicere, Nie wié mali powiedzieć

12: álbo nie.

13: Ductaus & Dux, Vide Duco.

14: Ducenti, tæ, ta, tantū pluraliter, Dwieście

15: Ducenteſimus, Dwuſetny.

16: Ducenties, Aduerbium, Dwieście kroć.

17: Ducentus Adiectiuum, id eſt, bis centum

18: Vt, Duceni anni, Dwieście lat/ álbo we

19: dmie á we dwieście lat.

20: Ducenarius, a, um, Vt, Ducenaria pon=

21: dera, Dwuſetne funty.

22: Ducenarius, qui ducentos milites

http://rcin.org.pl

23: ducebat in acie ſecunda, qui & pri=

24: mus haſtatus dicebatur.

25: Ducenarij Iudices, apud Romanos a

26: cenſu dicti putantur, quod dimidium

27: cenſus equeſtrum poſsiderent.

28: Duco, is, xi, ctū, Wiodę/ też Mniemam

29: Mam zá to Vt, Omnia Dei nutu du=

30: cuntur, Wſziſtko ſie dzieye wedle Bożey woley.

31: Parui ducis, Zá máło ważyſz. Nie dbaſz.

32: Agmē ducere, Woyſko wieść. Ducere ſe

33: deorum de arbore, Spuścić ſie z drze=

34: wa. Animā ducere, pro uiuere, Zyć. ani

35: mo ducere, Rozważáć ſam w ſobie. Aquā

36: ducere, Wodę przywodźić. Bellum du=

37: cere, Woynę wieść. Vix poſſum anhe=

38: litum ducere, Ledwy mogę odetchnąć.

39: #Duci abſolute in paſsiua ſignifica=

40: tione, Być karan/ álbo/ ná ſmierć wiedźion

41: Vt, Nero ſtatim duci iuſsit, Nero ye

42: roskazał hnet pośćynáć. Ducere

43: foſſam, Przekop wieść. Dicere horas

44: extremas, Konáć. Duco uxorem, Oże=

45: niam ſie. Ducere choros, Táńcować.

46: Ducere literas, Piſáć. Ducere primas

47: lineas, Náznáczić/ Nácechòwáć. Ducere

48: noctem iucundis ſermonibus, Miłe=

49: mi rozmowámi noc przetrwáć. Rationem

50: alicuius ducere, Mieć kogo zá co/ to yeſt/

51: ważyć. Ducere ſpiritum, Ziewáć/ & per

52: translationem, Zyć. Ducere ſuſpiria,

http://rcin.org.pl

53: Wzdychać. Ducere ſulcos, Zagony czinić

54: álbo prowádźić. Vallum ducere, Sypáć

55: wał. Duci cogitatione alio, O czym

56: ynſzim myſlić.

Duci

strona: 96

kolumna: a

D ante V.

1: Duci deſpicatui, Być wzgárdzan. Du=

2: ci falſo gaudio, Próżno ſie weſelić.

3: Duci ineptijs & fabulis, Obierać ſie w

4: baykách. Diē de die ducere, Dzień zá dzień

5: puſzczáć. Ducere laudi, Ku chwale przi=

6: piſować. Ducere minoris, Nie ták drogo

7: ſzacować. Ducere pre ſe neminem, Wſzi=

8: ſtki puſzczáć á wzgárdzáć mimo ſię. Du=

9: cere aliquid pro nihilo, Zá nic ważyć.

10: ¶Duce pro duc. Vt, Ducere aliquid

11: uxori probro, Zá ſromotę żenie nieco

12: przipiſować. Vaſa ex luto ducere,

13: Zbánki z glini czinić. Ducere coniectu=

14: ram, Domniemáwáć ſie. Ducere argen=

15: tum uel aurum, Rościęgáć/ to yeſt blachy

16: czinić. In ius ducere, Poſwáć. Sortem

17: ducere, Lós rzućyć.

18: Ducto, as, are, Erequentatiuum. Vt, Du

19: ctare exercitū, Woysko wieść Ductare

20: aliuquem fruſtra, Pieknémi słówki kogo

21: odbywáć/ á długo ná słowiech dzierżeć. Du

22: ctare a micū, Ludźić á więźić około ſiebie.

http://rcin.org.pl

Duco, as, are, Varro, id eſt, guberno, ob
ſoletum.
Ducatus, huius tus, Xięſtwo. Vt. In om=
ni ducatu, V kázdym xięſtwie.
Ductus, huius ctus, Prowádzenie/ Przi=
wodzenie. Vt, Ductus aquarum, Przi=
wodzenie wód. Item, Ductus eſt pœni=
tētia, Załował tego. Sorte ductus, apud
Vergil. Loſem obrány.
Ductor, Wódz.
Dux, cis, com. ter. Qui uel quæ ducit,
Xiążę y Xiężna. Vt, Dux & præfe=
ctus claſſis, Hetman woyská nawodnego.
Dux recte uiuendi natura, Dux ac
Princeps in illa multitudine Sicarioꝝ
#Redux Wrócony do domu.
¶Irredux, icis, Który ſie nie wróćył do
domu.
Ducatus, Xięſtwo. Ducatus etiam nu=
miſma, Dukat.
Ductito, as, are, idem quod ducto, Y tám
y ſám wodzę. Mam moc nád nieyákiem
woyſkiem.
Ductarius, a, um, Vnde, Ductarius funis
Powróz którym ciągną/ to yeſt/ Liná.
Ductilis, & hoc le, Co ſie łatwie daciągnąć
á cienko vczinić. Ductim aduerbium,
Lekko/ Leniwo.
#Compoſita, Abduco, cis, xi, ctum,
ere, pe. pro. Precz odwodzę. Vt, In ali=

http://rcin.org.pl

53: quē locū abducere, Odwieść ná nieyá=

54: kie mieyſce. A uero abduci, Od prawdy

55: być odwiedzión.

56: #Abducere, pro abduc dixit Teren.

kolumna: b

D ante V. 96

1: #Adduco, Prziwodzę. Vt, Non poteſt

2: adduci ut credat, Nie chce temu wierzić/

3: álbo. Nie może ſie na to zdobyć aby mógł

4: wierzić. Qui mihi amatorem ante ocu=

5: lus adduxti tuum, Prziwiodłás mi w

6: oczy. In ſummam expectationem ad=

7: ducere aliquem, Vczinić álbo puścić o

8: kiem wielką sławę. In eam ſpem addu=

9: cimur, Mamy tę nádzieyę. Nullis ratio=

10: nibus potuit adduci, Zadnym obyczáyem

11: do tego ſie nie dał prziwieść. His rebus

12: adducti, Témi rzeczámi poruſzeni. Nullo

13: frigore adducitur, ut capite operto

14: ſit, Zadne żymo k temu go nie może przi=

15: wieść, In eum ſtatum Rempub. ad=

16: duxerunt, K temu ſtanowi Rzeczpoſpoli=

17: tą prziwiedli. Adducere arcum, Wło=

18: żić cięćiwę ná łuk.

19: ¶Conduco, Zwożę weſpołek. Vt, Con=

20: ducere & congregare frumenta in

21: horreum, Zwoźyć żyto do gumná. Item,

22: Conduco, Naymuyę. Vt, Conducere

23: ſeruum, Náyąć sługi. Vnde, Condu=

24: ctus, Náyęty. Conductus ſum coctu,

http://rcin.org.pl

Náyęty yeſtem ku wárzeniu. Conducta
nauis, Náyęta Lódź. In conducta do=
mo habitat, W náyętym domu mieſzka.
¶Conductitius, a, um, To co bywa náy=
mowano Vt, Equus conductitius, Náyę
ty koń Hic alit cōductitios equos, Cho=
wa konie do náymowánia.
#Conductio, onis, Náyęcie/ Nayem/ też
Z wiezienie.
¶Conductor, oris, Nayemnik który ſie
czego podeimuye zá pieniądze.
¶Conducibilis, & hoc le, Vżyteczny/ też
łátwi ku wożeniu.
¶Conducit, imperſo. Yeſt pożyteczno.
¶ Circumduco, Obwodzę. Circumdu=
cere per translationē, pro Abdere, de
lere & abrogare, Oddalić/ Zgładźić/ Cir
cumducere aliquem per dolos, Chi=
trze á zdrádliwie ſie s kiém obchodźić.
#Circumductus, Obwiedziony/ Ob=
ſtąpiony.
#Circumductio Verbale, Ipſe actus
circumducendi, Obwiedzienie. Itē Cir=
cumductio, id eſt. Decerptio, Zdrádá
Chitrość.
¶Deduco, Odwodzę. Vt, Deducere ri=
uos, Zrzódłá odwieść. Aliquem de ſen=
tentia deducere, Zwieść kogo z yego
vmysłu. Ab eo deduci non poteſt, Nie
może być od tego odwiedzion Item, De=

http://rcin.org.pl

55: ducere, Prowádźić/ Doprowádźić. deduc

56: hominē in forū piſcatorū, Doprowadz.

Domum

strona: 96v

kolumna: a

D ante V.

1: Domum uſqꝫ te deducam, Záprowá=

2: dze cię aż do domu. Deducere cibum,

3: Podnieść korytá/ to yeſt/ vyąć obroku.

4: Deducere funus, Yść zá vmárłym. De=

5: ducta eo res eſt, K temu rzecz prziſzłá.

6: Rem eo deduxi, Ná tym rzecz poſtáno=

7: wiłem/ Dowiodłem.

8: ¶Deductio Verbale, Záprowádzenie/

9: Záwiedzenie.

10: ¶Deductor, oris, Záwodźiciel/ Dopro=

11: wádźiciel. Deducere nauē, Od brzegu

12: odepchnąć Diduco, Rozciągam/ Roz=

13: wodzę/ Roſprzeſtrzeniam. Diducere &

14: Contrahere contraria, Cōprimere &

15: Diducere digitos, etiam contraria.

16: Diducere aquam in uias, Y tám y

17: ſam wodę á zrzodłá prowádźić.

18: #Educo, i ere, Wywodzę. Vt, Educere

19: e cuſtodia, Wywieść z ciemnice. Eduxit

20: gladium e uagina, Dobył mieczá z no=

21: żen Educere in ius aliquem, Ná ſąd

22: kogo prziwieść. Educere fœtū, Wylądz.

23: ¶Induco, W wodzę/ Rádzę komu na co

24: Vt, Induco animum, Bierzę przed ſię

http://rcin.org.pl

25: Induco in animum, idem. In errorem
26: inducere, Zwieść kogo. In iter & uiam
27: inducere, Ná drogę náwieść. Sic ani=
28: mum induco meum, Malo qui ſuum
29: officium facit, Mam zá to. Ad miſe=
30: ricordiam inducere, Ku miłoſierdziu
31: poruſzić/ Inductus argumentis, Poru=
32: ſzony témi słowy.
33: ¶Inductio uerbale, Dowiedzenie. Indu
34: ctio etiam apud Oratores, eſt oratio
35: quæ rebus non dubijs captat aſſen=
36: ſionem eius qui cum inſtituta eſt, In=
37: ductio animi, Przed ſie wzięcie.
38: #Induciæ, arum, Pluralis tantū, Przi=
39: miérze/ Græce ἐκεχειριὰ,
40: ¶Introduco, W wodzę Introductio,
41: W wiedzienie. Præſidium in oppidū
42: introducere. Introducere quod & in
43: medium afferre debet, Przywieść/ Przi=
44: pomnieć. Conſuetudinem introducere
45: W obyczay w wieść. Perſonæ introdu
46: cuntur in dialogis, Bywayą w wodzone
47: ¶Obduco, Obwodzę/ Nákrywam. Ob=
48: ducere plagam limo, Zátkáć. Obdu=
49: cere tenebras rebus, Záćmić á trudno
50: vczinić. Obducere cicatricem, Zálecźić
51: ¶Obducto, as, are, Frequentatiuum,
52: Częſto á gęſto obwodzę.
53: ¶Obductio, onis, Verbale, Obwiedzie
54: nie/ Okrążenie. Vt, Obductio capitis

http://rcin.org.pl

55: Záwiązánie głowy.

56: #Perduco, Dowodzę áſz do końca/ Do=

kolumna: b

D ante V.

1: konawam. Vt, Ad centeſimum annum

2: uitam perduxit, Aſz do ſtá lat żywotáſ

3: ſwego pocyągnął.

4: Perducere ad aliud iudicium, Ná yn=

5: ſzi ſąd przywieś. Perducere ad exitum

6: culmen, ſummum, Skończić/ Práwie yá

7: ko má być wyſtáwić. Inchoata perdu=

8: cere ad exitum, Poczęte rzeczy skończić

9: Perduxit omnes ad ſuam ſententiam

10: Namówił álbo przyciągnął ye ná ſwą ſtro=

11: ne. Oppugnatio uſq; ad mediā noctē

12: ꝑ ducta eſt, Szturm aſz do puł nocy trwał

13: ¶Perducto, as, are, Frquent Dowodzę.

14: #Perductor, oris, m. t. Verbale, Dowo

15: dźiciel/ Skończyciel. Perductores etiā di=

16: cuntur, Zwódzce którzy biáłe głowy zwodzą

17: #Perduco, Roſciągam/ Przewłocę/ Wy=

18: wodzę/ Mam przedáyno. Cyathos ſor=

19: billans paulatim hunc producam diē

20: Nápiyáyąc ſie ten dzień przetrwam. Pro=

21: ducere noctem uino, Dobrze w noc ſie

22: nápiyáć. Przy winie ſiedzieć. Rem in

23: hyemem producunt, Odwłaczáyą/ Od

24: daláyą. Producere ſermonem longius

25: Przydłuſz kázáć. Producere amica col=

26: loquia in multam noctem, Długo

http://rcin.org.pl

w noc rozmáwiáć. Producere moram

alicui malo, Wádźić/ Przeſzkádzać. Pro

ducere aliquem falſa ſpe, Ná prożnych

słowiech kogo dzierżeć. Ancillas, Seruos

omnes produxi & uendidi, Wywio=

dłem ná targ.

#Productus, productior, productiſsi=

mus, Rozciągniony/ Rozwlokło. Lōgior

& productior ſtatus.

¶Productilis & hoc Productile, id

eſt, Ductilis, in Biblijs tantum legitur

¶Productio Verbale, Rozwłoká/ Ro=

ſciągánie. Vt, Productio cœnæ, Długie

wleczenie wieczerzy.

¶Reduco, Záś odwodzę. Vt, Reduce=

re in gratima, Poyednáć. Reduco in me

moriam, Przywodze ná pámięć. Wſpá=

miętawam. Reducere ad planum cica=

trices, Dicitur herba aliqua, Napełnić

Zrownáć/ zleczić. Exules reducere, wywo

łáne przywróćyć.

#Reducere etiam ſignificat, Wybáwić.

Vnde, Redux, icis, pen. cor. om. tert.

Ten który ſie we zdrowiu á w ſzczęściu do

ſwych wroći. Tu me ſola reducem in

patriam facis, Dla ciebie ſie ſam do do=

my wrácam/ álbo ty mie ſámá przywrá=

caſz do oyczíźny.

Reductº, Przywrócony/ też odprowádzony

Reductio, Przywrócenie/ odprowádzenie.

http://rcin.org.pl

#Reductor

strona: 97

kolumna: a

D ante V.

#Reductor, Odprowádźiciel/ ten który

kogo záś ná ſwóy ſtan á vrząd władza.

¶Seduco, Pole ſiebie wiodę. Też zwodzę/

Zdrádzam. Vt, Seduxit me ad paretm,

Odwiódł mie na ſtronę. Seduxit homi=

nem a ſententia, Zwiódł/ Zdrádźił/

¶Seductio, Pole ſiebie wiedzenie. też

Zwodzenie/ Zdrádá.

¶Seductor, Swodźcá/ álbo Zwodźiciel.

¶Subduco, Odwodzę precz/ Ráchuyę/

Odeymuyę/ Schrániam ſie ut, Subducere

cibum, Vyáć obroku. Subducere ratio=

rem. Ráchować. Subducere ſummam,

W yednę ſummę wſziſtko zráchować. Tem=

pus eſt ſubducere huic me, Czás mam

z tąd. Subduxit ſe paulatim a ſocieta=

te, Ták z nienacká ſie ſchrónił á odſzedł od

towárziſtwá. Lac agnis ſubducere, Ba=

ránki odſádźić od owiec/ Odyąć ym mleko.

¶Producere & Subducere contraria,

Subducere etiam ſignificat, Kráść.

Furto ſubducere, Vkráść. Qua ſe ſub=

ducere colles incipiunt, Kędy ſie górki

poczináyą dzielić. Subducere copias in

collem ſatis arduum, Vwieść woysko

ná przikrą górę. Subducere naues, Do

http://rcin.org.pl

brzegu ſie mieć. Przywieść. Sed, Deduce=
re naues, Odepchnąć á puśćić ſie od brze=
gu. Subducere pallium lapſum a cu=
bito, Podnieść ſukiniey. Subducere ad
nummum, idem quod ſubducere ra=
tionem. Inde, Subductio, Schrónienie/
też Podnieſienie/ Ráchunek/ Vulgo Com
putus.
¶Subductuarius, a, um, Adiectiuum,
Vt, Funis ſubductuarius, Powrós ku
wciągániu czego/ Liná.
¶Superduco, Yedno nád drugie przi=
wodzę. Superduxit liberis nouercam,
Poyáł mácochę ná dziećy.
¶Traduco, ex trans & duco, n. & s.
abiectis, Przewodzę z yednego mieyſcá ná
drugie Vt, Eo traducenda eſt, Tám ma
być przewiedziona. Traduc familiam
omnem ad nos, Przewiedź/ Przepro=
wadz. Copiæ flumen traduxere, Woy=
sko ſie przes rzekę przepráwiło. Item, tra=
ducere ſignificat, Mieſzkáć á tr wyć czás
Tempus traducere, Czás ymo ſię puſzczáć
Vitam ſine ullo corporis languore
traducere, W dobrym zdrowiu żywot prze
trwáć. Item traducere, Osławić/ Zgánić/
Sromoćyć. Paſsim hominem traduce=
bat, Wſzedzie o nim zle mówił/ Sromoćył.
Librum traducere. Xięgi z yednego yę=
zyká ná drugi wyłozyć.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

D ante V. 97

#Traductio, Verbale, Przepráwienie/

Wyłożenie/ Odmówká. Cząſu trawienie.

#Traductor, Verbale, Omowcá/ Prze=

práwiciel.

#Tradux, icis, penult. corre. Tradu=

ces in plurali in uitibus dicuntur, qui

aliunde tracti & propagati ſunt, Gdy

z yednego drzewá ná drugie winna witká

ſie przemknie álbo przeskoczy/ To zową po

łáćynie. Tradux, Varro uocat, Tradu=

ces rumpos.

Dudum, Aduerbium, Dawno/ Przed tym

dawno ut, Quam dudum iſtus factum

eſt, Yáko ſie to dawno ſtáło. Non du=

dum ante lucem, Máło przede dniem.

Sic ſalutas quaſi dudum non uideris,

Yákobyć dawno nie widział. Iam dudum

te expecto, Dawno ná cię czekam. Nunc

incertior multo ſum quam dudum,

Niżli przed tym.

Duella, æ, gen. femin. prim, Tertia pars

unciæ. Vncia quid ſit uide ſupra in

ASSE.

Duellum, ſiue Duellium, gen. neu. huius

duelli, ſeu lij, Woyná/ bitwá miedzi dwie=

má ſtronomá/ álbo dwiemá perſonomá/ yáko

gdy rycérze ná bárc wyyeżdżą. Duellum

dicitur proprie.

http://rcin.org.pl

29: Duello, as, are, Walczę. Ná bárc wyyeżdzę

30: Duellator, pro Bellatore, Walecznik

31: Duellicus, a, um, Waleczny. Vt, Ars duel=

32: lica, Waleczna náuká.

33: Duellonam, Bellonam, Deam, antiqui

34: putabant, Sipont.

35: #Perduellis, Nieprziyaciel.

36: #Perduellio, onis, Spiknienie á ſprziſię=

37: żenie przećywko rádzie y rzeczipoſpolitey.

38: Też odpowiednik yáwny/ Ráytar álbo zbóy

39: ca. Vnde, Perduellionis reus, Który

40: yeſt oskárżó á któremu dano winę w táko=

41: wym vczinku. To yeſt/ Odpowiedźi y przi=

42: ſiężeniu.

43: Duicenſus, cum altero cenſus, Feſtus

44: obſoletum.

45: Duidens, hoſtia Bidens.

46: Duis, pro dederis, antiqui dixerunt.

47: Dulcis & hoc delce, Słódki. Vt, Dulciſ=

48: ſime frater, Namilſzi Brácie. Dulcis &

49: iucunda conſuetudo inter ſuos, Miłe

50: wdzięczne mieſzkánie miedzi ſwémi. Dulce

51: patriæ ſolum, Wielmi miła oyczizná.

52: Dulciculus, diminut. Słociuchny.

53: Dulcedo, inis, Słodkość. Vt, Dulcedine

54: morum tuorum captus ſum, Wielmi

55: miłemi obyczáymi twémi yeſtem zwicię=

56: żón.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

D ante V.

1: Dulcitas, atis, pro Dulcedine dixit No=

2: nius.

3: Dulcetudo idem, obſoletum.

4: Dulciarius, arij, Kucharz który łakotki

5: wárzy.

6: Dulceo, es, ui, ere, Słó́dnę. obſoletum.

7: Dulceſco, cis, ere, Poczinam słodnąć.

8: Dulco, as, are, Słó́dko czinię obſole=

9: tum

10: Dulcor, oris, pro Dulcedine, Slodkość.

11: Dulcorare in Biblijs, pro Ducere reddere,

12: Inſolens, Oslodźić.

13: Dulce, Aduerbium, Słodko.

14: Dulciter idem.

15: #Compoſita, Prædulcis & hoc præ=

16: dulce, Wielmi słodki.

17: #Subdulcis, ce, Przisłódz.

18: ¶Obduceſco, Záſtarzam ſie w słodkoś=

19: ći/ Zásłodzieyę.

20: ¶Edulco & Condulco, Przisładzam/

21: Czinię słodko.

22: #Indulco, & Indulcoro, coras, are,

23: idem.

24: Dulciloquus, Słodkomowny/ Wdzięczno=

25: mowny.

26: Dulciſonus, Wdzięcznie brzmiący.

27: Dulcifluus, Dulciter fluens, Calep.

28: Dulia, feminin. prim. penultima produ.

http://rcin.org.pl

29: Latine, Seruitus, Służbá/ Niewol=

30: ſtwo.

31: Dulichium, gen. neut. ſecund. Inſula ma=

32: ris Ionij non ita procul a Corintho.

33: in qua Vliſſes dominabatur.

34: Dum, Aduerbium, temporis uaria ſigni=

35: ficat. Dum, id eſt quando, Kiedy/ álbo

36: przes ten czas. Plinius. Dum calciantur.

37: Przes ten czás gdy ſie prziobuváyą. Vſq3

38: dum uel donec, Et iungitur his fere

39: uerbis, Moror, Operior. Expecto, Li=

40: uius, Paucos morati dies, dum ſocij ue=

41: nirent, Kilko dni oczekawali aż ych towá=

42: rzirze nádciągnęli. Expectabo dum

43: ueniat, Będę czekał áż przidzie. Nec

44: dum, Yeſzcze nic.

45: Dum, pro modo, ſiue dum modo.

46: Faciant quid uelint, dum ne reducam,

47: Niechay czinią co chcą tilko ábych nie mu=

48: ſiał przywróćyć. Verba dum ſint, Słowá

49: yáko słowá.

50: Dum, etiam pro Quandiu, Vt, Dum

51: hæ conſileſcunt turbæ, Poty poki ſie

52: nieuſwiérzi to zámieſzánie. Dum homi=

53: num genus erit, Poki rodzay ludzki

54: trwáć będzie. Nihil dū, id eſt, nihil ali=

55: ud. Ci Quanq3 nihil dum audieramus

56: Aczkolwiekeſmy yeſzcze nie byli nie słyſzeli.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

Dum, pro, Quoad, Colum. Paulu=
lum aqua maceratur dum inlenteſcat,
Aſz odmięknie. Item, Dum ne, Cicer, Si=
cui adhuc uideor ſegnior fuiſſe, dum
ne tibi uidear, Tilko ábych v ciebie nie=
był leniwym á niedbáłym widzian.
Dum etiam aliquando abundat, Vt,
Ehodum.
Dumus, huius dumi, maſcul ſecun. Głóg.
Chróſt. Czérnie.
Dumoſus, ſa, ſum, Głogowity/ Czérni=
ſty.
Dumetum, ti, Mieyſce pełne czérnia. Du=
meta Stoicorum, per translationem,
Mieyſce skropováte á cięſzkie/ to yeſt tru=
dne. Nie krzeczne.
Dumecta, pro dumeta, Antiqui dice=
bant, Feſtus,
Dumarius, a, um, To co ku czérniu należy.
Vt, Dumaria falx, Koſá którą czérnie
wyſiekáyą.
Dumtaxat, Aduerbium, Tilko/ Oſobli=
wie/ Namniey.
Duo, æ, o, Pluraliter tantum, Dwa/ dwie,
dwoye.
Dualis, & hoc duale, Dwoyáki.
Dualitas, dualitatis, femin. tert. Dwo=
yakośc.
Duodecim Nomen indeclinabile, Dwá=
naśćie.

http://rcin.org.pl

31: Duodecies, Aduerbium, Dwánaście

32: kroć.

33: Duodecies, H S. Dwánaście ſet tyſiąc/ to

34: yeſt/ Trzidzieścy tyſięcy fráncuskich ko=

35: ron.

36: Dueodeni, æ, na, Adiectiuum, Dwánaście

37: á dwánaście. Vt, Dati ſunt militibus

38: duodenis floreniſex, Dwánaście a dwá=

39: naście żołnierzóm ſą dáne ſześć złotych.

40: Duodeuiginti pro octodecim, Ośmnaś=

41: ćie.

42: Duodeuiceni, Vt, Duodeuiceni denarij,

43: Ośminaście á Ośminaście.

44: Duodeuiceſimus, Ośminaſty.

45: Duodetricies, Aduerbium. Ośm y dwá=

46: dzieściá kroć.

47: Duodetriginta, id eſt, 28.

48: Duodequadrageni pedes, To yeſt/ Trzi=

49: dzieśći y ośm ſtóp/ álbo trzidzieśći y ośm.

50: Duodequadraginta anni idem quod 38.

51: anni.

52: Duoquadrageſimus annus, id eſt, 38.

53: annus.

54: Duoquinquageſimus annus, id eſt, 48.

55: annus.

56: Duodenonaginta, Id eſt, 88.

http://rcin.org.pl

1: Duodeoctoginta, 78,

2: Duplex, icis, gen. omn. tert. Dwoyáki.

3: Duplex ſtipendium, Dwoyáki żołd.

4: Dupliciter, Aduerbium, Dwoyáko.

5: Duplio, onis, Sowitość.

6: Duplarius, a, um, Adiectiuum, Dwoyá=

7: ki. Vt, Duplarij milites, Zołnierze dwóy

8: żołd máyący.

9: Duplo, as, are, Sipontinus ſine authore,

10: pro duplicare, Dwoyáko czinię.

11: Duplus, a, um, Dwoyáki/ Sowity.

12: Duplum, li, Subſtantiuum, Dwoyákość.

13: Vt, Pœna dupli, Winá dwoyáka. Du=

14: plo maior, Dwá kroć więtſzy.

15: Duplaris & hoc duplare, Calepinus an=

16: notauit pro Duplarius, Duplonem

17: Veteres pro duplo uſurpabant, CC.

18: Duplex & Duplico, require, Plico.

19: Duram in Biblijs, Alij fluuium Babilo=

20: niæ, Alij campum interpretantur.

21: Dureta, Genus lauacri cc,

22: Durateus, a, um, Adie. latine, Ligneus,

23: Drzewiány/ apud Lucretium.

24: Duramen & Duramentum, gene. neut.

25: Brachium uitis, Odnoſzká máćiczna/ ál=

26: bo winna máćycá.

27: Duromagus, Vbiorum oppidum, Po

28: Niemiecka Durmegen.

29: Duria, ſiue Durias, Nomen fluuij Va=

30: lentiæ proximi CC. Durius in Lu=

http://rcin.org.pl

31: ſitania.

32: Durus, a, um, Twárdy/ Cięſzki/ Surowy.

33: ¶Et per Metapho. Niemiły/ Niemiło=

34: ſierny. Durus & ferreus homo, Cięſzki á

35: trudny człowiek. Duro animo es, Sro=

36: giś/ Niewdzięczny. Duriori fortuna

37: conflictare, Nedzę klepáć. Duras fratris

38: partes prædicas, Terent. Przicieſzſzym

39: to ná brátá/ álbo/ yáko baczę że ſie brátu nie=

40: po ſzwu porze. Durum os, Niepowſcię=

41: gliwe/ Roſpuſtne vſtá. Durus oratione

42: & moribus, Ták ná rzeczy yáko y ná

43: obyczáyách gruby/ Niewdzięczny/ Drwal.

44: Dura prouincia, Cieſzki á nieznośny

45: vrząd. Dura tempora, złe á cięſzkie czá=

46: ſy.

47: Duriſculus, Diminutiuum, Przitwárd=

48: ſzym.

49: Vnde Duricia, æ, Et, Duricies, ei,

50: Twárdość/ Niewdzięczność/ Suro=

51: wość.

52: Duritas, atis, idem.

53: Dureo, dures, Et Dureſco, dureſcis, ui.

54: dureſcere, id eſt, Durum fieri, Twár=

55: dzieć.

kolumna: b

D ante V. 98

1: #Compoſita, Indureſco, is, ui, ere,

2: Ztwardzam.

3: ¶Obdureſco, idem, Vt, Obduruit ad

http://rcin.org.pl

uerbera, Zakamiał ná bicie/ to yeſt/ yuſz nic

nie dba ná bicie.

Duro, as, are, Czinię twárdo/ Zámocniam/

Też Cierpię/ Długo trwam.

Durabilis, & hoc durabile, Trwáły. Vt,

Durare ſe ad laborem, Nálożić ſie/

Prziłożić ſie robocie.

#Compoſita, Eduro, as, rui, are, Zá=

piekam/ Wielmi zatwardzam.

¶Perduro, Trwam aż do końcá.

#Induro, Zátwárdzam.

¶Obduro, idem quod ſimplex.

Duracinus, a, um, Vt, Duracinæ Vuæ,

Yágody winne Zátwardziáłe. Duraci=

num Perſicum, Prziſchła á przipiekła

Pferská. Dicuntur etiam Duracinæ

quia duram & firmam corticem ha=

bent, hoc eſt, a duriciæ uel duris aci=

nis, Od twardych yágód. Duracina cera=

ſa, Oſchłe wiśnie/ które ták ná gáłęziách aż

do źimy zoſtáwiáyą/ álbo w piecu lubo ná

słońcu popiekáyą.

Duricors, id eſt, duri cordis, Sipont. Si=

ne authore.

Duſmoſus, Antiqui dicebant Dumoſus,

Feſtus.

Duumuir, duumuiri, Magiſtratus Ro=

mæ, Dwá pánowie rádni w Rzi=

mie/ których też vrąd oſobliwy był.

Duumuiralis, & hocle, Co k tey to rádzie

http://rcin.org.pl

34: należy.

35: Duumuiratus, huius atus, Ipſa duorum

36: uirorum dignitas, Doſtoyność tego

37: vrzędu.

38: Dux, Vide Duco.

D ante Y.

39: Dyas, Latine Dualitas, generis. feminin.

40: Dwoyákośc.

41: Dynaſtes, uel. Dynaſta, tæ, gen maſculin.

42: Pan/ Mocarz.

43: Dynaſtia, Páńſtwo/ Mocárſtwo.

44: Dyrrachium, ciuitas Epiri.

45: Dyſcolus, li, Zły/ Szkodliwy/ Dźiwny/ któ=

46: remu żaden niemoże vgodźić.

47: Dyſenteria, gen. fem. prim. Latine Tor=

48: mina, Czérwona niemoc.

49: Dyſpepſia, gen. femin. Nietrawność/ Złe

50: trawienie żołądká/ gdy ſurowy pokarm cie=

51: cze przes człowieká.

strona: 98v

kolumna: a

D ante Y.

1: Dyſphilus, apud Iuuenalem, quaſi ma=

2: lus amicus.

3: Dyſpnæa, ge, fem. Cieſzkość w pierſiách gdy

4: kto nie może álbo s cieſzkością oddycha.

5: Dyſuria, gen. fem. Latine, Stranguria,

6: Niemoc gdy kto nie może wody puſzczáć/

7: Rzezánie w kroku.

http://rcin.org.pl

DE LITERA E.

8: Præpoſitio Ablati=

9: uo caſui ſeruit, quæ

10: Præpoſitio in noſtra

11: lingua Polonica, per

12: unicam literam z ex=

13: ponitur. Vt, E do=

14: mo, Z domu. E tem=

15: plo, Z Kościołá. E ſeruo libertus, Z nie=

16: wolnika wolen. E proximo aſpicere, Z

17: bliská pátrzić. Fugere e conſpectu,

18: Schrónić ſie z oczu. Laborare e dolore,

19: Niemoc. Peperit e Pamphilo, Z pám=

20: philuſá porodźiła. E flamma te petere ci=

21: bum poſſe arbitror, Z ogniá. E re nata

22: melius fieri haud potuit, Nie mogło

23: tráfniey z rzeczi prziść. E longinquo,

24: Z dáleká. E ueſtigio, Hnet. Vicinus

25: proximo, Nayblizſzi móy ſąſiad.

E ante A.

26: Ea, uel, Eadem, Vide, Is, Ea, Id.

27: Eatenus, Aduerbium, penultima correp.

28: Ták dáleko/ Ták wiele/ Poty. Vt, Eate=

29: nus quoad, Cice. Ferres eatenus quo=

30: ad per ſe negligeret eas leges, Ták dłu=

31: goby cierpiał pokiby tylko ſam przes ſię

32: tych vſtaw omieſzkawał. Eatenus nequid,

33: pro Solum, Tilko.

E ante B.

http://rcin.org.pl

34: Ebeo, Beatitudine priuo. CC. Et inde

35: Ebeati, idem, ſine authore.

36: Ebenus, uel, Ebenum, ſiue ut quidam

37: ſcribunt Hebenus, Drzewo nieyákie w

38: yndiey/ czarne drzewo máyące.

39: Eblandior, Vide Simplex.

kolumna: b

E ante B. & C.

1: Ebrius, a, um, Piyány/ na/ ne. Vt, Ebria

2: cœna pro oppipara, Z doſtatkiem.

3: Ebriolus, Diminutiuum, Piyániczká.

4: Ebrioſus. a, um, Piyánicá.

5: Ebrietas, & Ebrioſitas, Piyáńſtwo.

6: Ebriulo, as, are, Ebrium facio, Poyę/ ob=

7: ſoletum.

8: Ebriatus pro Ebrio apud Plautum.

9: Ebrio, as, are, Et Inebrio, inebrias, are,

10: Poyę.

11: Ebullo, & Ebullio, Vide Bulla.

12: Ebulum, uel Ebulus, Genus herbæ, Bac=

13: cæ Ebuli idem, Chebd.

14: Ebur, ſiue Ebor, oris, gen. neut. tert. Słó=

15: niowy ząb. Sed accipitur pro quouis

16: dente, cuius in medicamentis eſt u=

17: ſus.

18: Eburneus, a, um, Et, Eburnus, a, um,

19: Eburnowy/ Z zebów słoniowych. Eburnus

20: enſis, pro uagina eburnea.

21: Eboreus, a, um, Elephantowy/ To yeſt co z

22: Elephantu yeſt.

http://rcin.org.pl

23: Eburneolus, Diminutiuum.

24: Eburatus, a, um, Słoniową kością pow=

25: leczony.

26: Eburini, Lucani Populi.

27: Eburo, Eburonis, Oppidum, Luſita=

28: nie.

29: Eburones, pen. prod. Populi Galliæ Bel=

30: gicæ, Biskupſtwo Leodinskie.

31: Eburonices, Populi inter Celtas.

32: Ebuſus, penultima producta gen maſcu.

33: Wyſpá ná morzu Hiſpáńskiem. Alias In=

34: ſula Heberica dicitur.

E ante C.

35: Ecbaſis, gen. feminin. Latine, Excurſus

36: uel Egreſsio, Wykroczenie z rzeczi ku nie=

37: yákiey rzeczi/ quæ ad principale nego=

38: tium attinet, figura eſt Rhetorica, di=

39: citur etiam Parecbaſis, Digreſsio.

40: Ecardia, ſiue Ecardiſte, Gemmæ no=

41: men.

42: Ecaſtor, Aduerbium iurandi, Per Ca=

43: ſtorem & Pollucem, Owſzeki/ Zápraw=

44: dę.

45: Ecbatana, gen. neut. penultima correp.

46: pluraliter. tantū, Metropolis Mediæ,

47: Główne miáſto w Mediey.

48: Ecbolia, orum, pluraliter tantum, ſiue

49: Ecbolima, mæ, aut Ecbolas, adis, Le=

50: kárſtwo nieyákie/ którym martwe dziećy

z mátczi=

http://rcin.org.pl

strona: 99

kolumna: a

E ante C.

z mátczinego żywotá wypędzáyą álbo wy=
rzucáyą. Latine Eiectoria dici poſſūt.
Ecbolini, Tákowe dziećy martwe. Eiecticij
pueri.
Ecce, Aduerbium, Demonſtrandi, re=
pentinum aliquid inſperatumue ſi=
nificans, & fere ſemper ſequitur au=
tem, Vt, Ecce, Oto. Ecce autem, Otóż
maſz.
¶Item, Ecce, Poyźrzy/ Bá wey. Ecce
tibi. Frequentatiſsimum apud Cice=
ronem, Cum hæc maxime ſcriberem
ecce tibi Sebolus, Gdym ſie ná tym pil=
nie zábáwił álić prziſzedł Sebolus. Vn=
de uenit, Eccum, Eccam, Eccos, Ec=
cas, id eſt, Ecce illum, illam, illos, il=
las. Eccū ipſum, Onóſzgo mamy. Onośći
ydzie. Eccum Parmenonem incedere
uideo, Onoż háyno Pármenoná widzę
chodząc.
Eccillum, pro ecce illum, apud Plau=
tum.
Eccińta, pro ecce iſta.
Eccere, Aduerbium, Iurantis, ac ſi dica=
tur per Cererem.
Eccleſia, æ, gen. fem. prim. Latine. Con=
cio, Cœtus, Concilium, Congrega=

http://rcin.org.pl

28: tio, Zebránie/ Zgromádzenie/ Zbór. Vt,

29: Eccleſia Chriſtiana, Zbor/ álbo Zebrá=

30: nie Krześćiańskie. Venit enim a uerbo

31: Græco ἐκκλὲσιὰζῶ, id eſt, Congrego,

32: Zgromádzam, Zbieram.

33: Eccleſiaſticus, Latine, Concionator,

34: Káznodzieyá.

35: Eccubi, id eſt, Ecce ubi.

36: Ecechειria, Induciæ, Przimierze.

37: Echymythia, fem. prim. Latine, Tacitur=

38: nitas, Milczenie/ Zámilczenie.

39: Echeneis, gen. fem. penultima. producta

40: Rybá morska tákiey mocy że też y okręty

41: zátrzimáć może. Latine Remora, Omieſz=

42: kánie.

43: Echidna, gen, fem. Genus ſerpentis, Ali=

44: as Hidra, Wodny wąż któremu Hercu=

45: les łby pośćynał. Alias Excetra, Inde

46: Prouerbium, Remeſſe cum excetris,

47: Nieskończona woyná.

48: Echinales, penult. correp. Inſulæ in Ma=

49: leaco mari.

50: Echinus, huius, Echini. penult. product.

51: Oſtra á ośćyſta Luſzcziná/ w którey káſta=

52: ny roſtą. Inde dicuntur, Caſtaneæ

53: Echinatæ ab huius tegminis ſimilitu=

54: dine.

55: Echinus, dictus eſt piſcis quidam ex

56: cancrorum genere.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

E ante C. 99.

1: Echinus, etiam dicitur, Yéż/ máłe zwierzát=
2: ko oścyſte. Alias Erinaceus ſiue Erici=
3: us, Item genus uaſis Ænei, Nieyákie
4: naczinie miedziáne. Inde Prou. Echinus
5: parturiens cunctāter uel, Echinus par=
6: tū differt, S ſwoyą więtſzą ſzkodą tę rzecz
7: odwłóczy. Vide Chiliada Eraſmi, Prius
8: duo Echini amicitiam ineant. Ali=
9: ud Prouerbium, Pierwey ſie dwá yeżo=
10: wie ſtowárziſzą. uidelicet/ Yeden morski
11: drugi ziemski/ to bywa mówiono o trudnych
12: y niezgodnych ludziech. Echino aſperi=
13: or. aliud, Oścyſtſzy niżli yéż.
14: Echinatus, a, um, Adiectiuum, Vt, Echi=
15: nata cortex, Chropowá/ Ościńta skórá.
16: Echinophora, genus Conchæ.
17: Echion, ſiue Echium, Medicamentum
18: quoddam oculorum.
19: Echioni, id eſt, Thebani Calep.
20: Echites, Gemmæ nomen. CC.
21: Echo, ſoni uel uocis repercuſſo, Pád=
22: nienie/ álbo odzywánie głoſu/ gdy sie ná
23: cziye wołánie widźi yákoby ſie kto odzywáł
24: właſnie niektórzi zową Odgłos/ Latine
25: dicitur Imago, Et ſignitur Dea eſſe.
26: Declinatur, ut Calypſo, Echus, in Ge=
27: nitiuo.
28: Ecligma, atis, penult. correp. ſiue Ecleg=
29: ma, Latine, Linctum, Lekárſtwo nieyá=

http://rcin.org.pl

30: kie ápteczne/ którego zębámi nie kąſáyą/

31: ále ye tál długo w wściech dzierżá/ áſz

32: ſie rozeydzie Vulgo, Electuari=

33: um.

34: Eclipſis. ge. fem. Defectus ſiue Defectio,

35: Niedoſtátek/ Odyęcie/ Vymá. Vt, Ecli=

36: pſis, Lunæ, Záćmienie Xiężycá/ Solis,

37: Słońcá.

38: Eclipſis eſt etiam figura Rhetorica, Gdy

39: czego niedoſtáye w rzeczy.

40: Eclipticus, a, um, Niedoſtáteczny/ Vłom=

41: ny/ Nieſpełny.

42: Ecloga, fem prim. penult. correp. Lati=

43: ne, Electio, Explanatio, Annotatio,

44: Sermocinatio, ſeu Colloquium &

45: Paruum poëma, Wybránie/ Wykład/

46: Rozmowá. Vnde Eclogarij, Sermoci=

47: natores, uel Auditores ſermonum.

48: Scribitur & Aegloga, Vide Ali=

49: as.

50: Ecnephias, Roſtąpienie obłoków/ Wielki

51: ſtorm ná powietrzu.

52: Econ, uel Icon, εικῶν, gen. feminin.

53: Latine, Imago, Poſtáć/ Poſtáwá/ Obras

54: Podobieńſtwo.

strona: 99v

kolumna: a

E ante C. & D.

1: Econcula, uel Iconcula, Diminutiuum,

http://rcin.org.pl

Máły obrazek.

Ecphraſis, gen. fem. Práwy á yáſny wy=

kład.

Ecſtaſis, gen. fem. Latine, Stupor, Záchwy=

cenie vmysłu/ Zábieżenie.

Ectaſis, gen. fem. Latine, Extenſio, Pro=

ductio, Roſciągnienie/ Rozdłużenie/

Figura eſt quando ſyllaba natura

correpta producitur.

Ecthlipſis, gen. fem. Eſt conſonantium

cum uocalibus aſpere concurentibus

difficilis ac dura colliſio, Wytrącenie

Wyrzucenie literi álbo ſyllábу z poſrzodku

słów. Vt, Multum ille & terris, Legen=

dum eſt, Mult ille.

Ectypa, Opera ex ipſis typis formata,

Wydrukowáne/ Wybite/ Plin.

E ante D.

Edacitas, Vide Edo.

Edeatræ, Qui præſunt regijs epulis, Fe=

ſtus, Kredencarze.

Edera, Vide Hedera.

Edentare, Edentulus, Vide Dens.

Edeſſa, Ciuitas trans Euphraten fluui=

um.

Edico, Vide Dico.

Ediſero, Vide Sero.

Edo, ees, eſt, Vel Edo, edis, prima

correpta, Edi, eſum, uel eſtum eſſe uel

Edare, Yem. Vt, Edere ex patella, Z

http://rcin.org.pl

31: miſeczki yeść.

32: Ede naſturcium, Prouerbialiter dicitur

33: in ſtupidos, quod naſturcium creda=

34: tur uim mentis excitare. Edere pu=

35: gnos, per Metaphoram, pro percuti

36: pugnis, Bić. Vni eſuri ſumus, Gdzie bę=

37: dziemy yeść.

38: Edor, ederis, eſtur, Præteritum eſys,

39: Plinius, Propter amaritudinem non

40: eſtur, Dla gorskośći nie bywá yedzio=

41: no.

42: Eſito, eſitas, eſitare, Frequentatiuum a

43: ſupino Eſum, Yeść á yeść bes przeſtan=

44: ku.

45: Edax, edacis, gene omnis tert. Lákomy/

46: Obźércá/ Zárłok. Edax liuor per trans=

47: lationem.

48: Edilis, & hoc edile, uel, Edulis, Yedzący/

49: To co dobre yeſt ku yedzeniu.

kolumna: b

E ante D.

1: Eſtrix, icis, fem. prim. A ſupino eſum,

2: formatur Eſor, Vnde Eſtrix, Obzárła

3: niewiaſtá/ Zárłoczká.

4: Edacitas, atis, femin. tert. Obżárſtwo/ Zár=

5: łoctwo.

6: Edulium, Edulij, Pokarm/ Potráwá/

7: Edulia, Yedzione rzeczy.

8: Eſurio, eſuris, penultima correp iuim, itum,

9: ire, Chce mi ſie yeść.

http://rcin.org.pl

¶Eſuribo, pro Eſuriam, Vt, Eſt ſpes
nos eſurituros ſatis, Baczę że ſie do wo=
liey námrzemy.
¶Eſuriales feriæ, quibus ab eden=
do feriatur, apud Plautum, Poſt/
Wiyliya.
#Eſuritor, oris, Verbale, Ten komu ſie
chce yeść.
#Eáurio, eſurionis, idem apud Plau=
tum.
#Eſurigo, eſuriginis, id eſt, Eſurico
obſoletum.
¶Eſuries, ei, Lácznienie.
#Eſuritio, onis, idem.
#Eſus, eſus, ui, id eſt, Comeſtio, Ye=
dzenie.
Edo, onis, Pożercá/ Zárłok.
#Compoſita, Ambedo, ambedis,
penult. correpta. Vel, Ambes, edi,
ambeſum, ambedere, uel ambeſſe, Ex
ad & edo, id eſt, Circumedo, Ogry=
zam/ Ogłodawam/ Obyadam.
¶Ambeſus, Participium, ab Ambe=
dor, Ogłodány/ Ogryźiony/ Obyedzio=
ny.
#Comedo, penultima correpta, Co=
mes, comeſt, uel comedis, comedi,
ſtum, ere, Vel comeſſe, idem quod
ſimplex, Edo, Yem Vt, Comedere
aliquem, Bona alicuius, Nummos,

http://rcin.org.pl

40: Rem ſuam, per translationem dictum

41: pro conſumere, Stráwić/ Vtráćyć.

42: Patrimonium comedere, Oyczyznę

43: zyeść. To yeſt vtráćić/ Comedere bene=

44: ficia alicuius, Dobrodzieyſtw cziych zá=

45: pámiętáć.

46: ¶Comedim, pro Comedam Veteres

47: dixerunt.

48: #Comeſus, Participium, Ziedźiony.

49: Vt, Comeſum Patrimonium, Vtra=

50: cone dobrá oyczyſte.

Comeſtus

strona: 100

kolumna: a

E ante D.

1: #Comeſtus, pro Comeſus, in Biblijs

2: Comeſtura, huius comeſturæ, Cato,

3: Hæc ſeptem habet bona in comeſtu=

4: ra, W yedzeniu. &c.

5: #Comedo, huius comedonis, Zár=

6: łok. Stráwcá. Comedum, Bona

7: ſua conſumentem Antiqui dixe=

8: runt.

9: #Comeſſor, aris, ari, Vżywam/ Bieſiá=

10: duyę.

11: #Commeſſatio, Verbale, Vżywánie/

12: Bieſiadowánie.

13: #Comeſſátor, Który vżywa á bieſiad

14: rad pátrzy/ Bieſiádownik/ Godow=

15: nik.

http://rcin.org.pl

¶Comeſſabundus, Liuius, Temu=
lento agmine comeſſabundus inceſ=
ſit, Vżywáyący/ Goduyący.
#Comeſſans, ſantis, idem quod co=
meſſator, Comeſtores in Biblijs, Lá=
komey/ Zárłocy.
#Exedo, exedis, penultima correpta,
Vel, Exedo, exes, exedi, exeſum, ere,
Poyeść/ Wſziſtko zyeść. Vt, Tibi omne
exedendum eſt, Tobie to wſziſtko zyeść.
Exeſæ fruges in horreo, uentilentur,
Wſtęchłe żyto á ſniecią náruſzone w ſto=
dole przewietrzić/ Przeſuſzyć Exedunt
animos ægritudines, Choroby człowie=
ká zgryzą/ To yeſt/ Vtrápią Exedor mi=
ſer, Sam ſie gryzę/ Trapię. Exeſæ ædes,
Sprochniáły/ Lecący dóm.
#Obedo, obedis, penult. correpta,
Obedi, ſum, dere, Obyádam. Hinc O=
beſus, a, um, Obyedziony/ Też/ Tłuſty/
Tyłowity/ Sſiádły. Vt, Facies rubida &
plerumq; ex uinolētia uenter obeſus,
Twars rumiána á brzuch z piyańſtwá oty=
ły.
#Obeſitas, obeſitatis, Tłuſtość/ Ty=
łowitość/ Siádłość. Hinc, Obeſo, as.
are, Tuczę/ Karmię.
#Peredo, peres, uel peredis, penult.
correpta, Peredi, ſum, eſſe uel ere, Prze=
yeść/ Przetrawić, Perediam Plautus fin=

http://rcin.org.pl

46: xit, pro cupiditate edendi.

47: #Ab edo ſimplici ſit, Lácznie=

48: nie. Vigilijs & Inedia ſibi conſciuit

49: mortem, Ani ſpiąc áni yedząc przi=

50: práwił ſie o ſmierć.

51: #Aedo, cum Diphtongo, Vide ſu=

52: pra.

53: Edoceo, Vide Simplex.

kolumna: b

E ante D.

1: Edolo, Vide Dolium uel Dolo.

2: Edomo, Vide Domo uel Domitus.

3: Edomus, Mons prope Pangæum in fi=

4: nibus Theſaliæ.

5: Edonides, Mulieres Bacchantes, Niewiá=

6: ſty Bachuſowe ſwięta ſwięcąc y offiáry

7: ſtroyąc. Alias Euantes, & Thyades.

8: Item, Menades, & Mimallonides

9: ac Baſſarides.

10: Edones, penultima correpta, Populi

11: Thraciæ.

12: Edonij Idem.

13: Edonus, Mons Thraciæ.

14: Edormio, & Edormiſco, Vide Dor=

15: mio.

16: Edor, Antiqui dixerunt pro Adore ge=

17: nere ſacrificij.

18: Edria, aliquando dicta eſt Rhodus In=

19: ſula. CC.

20: Educo, Vide Duco.

http://rcin.org.pl

21: Edulco, Vide Dulcis.

22: Eduro, Vide Durus.

23: Eduſa, Dicebatur Dea quæ Eſui præe=

24: rat, CC. Bogyni pokármów.

E ante AE.

25: Eæ. Plurale, Ab Ea Pronomine.

E ante F.

26: Effari, Proprie eſt Elloqui, Vide Fa=

27: ris.

28: Effarcio, Vide Farcio.

29: Effaſcino, Vide Faſcino.

30: Effaxillo, effaxillas, are, Brachium ex=

31: ero, Wyciągam rámię/ Sipont obſo=

32: letum.

33: Effero, Vide Fero & Fera.

34: Efficax, & Efficio, Require Facio.

35: Effigies, ei, gen. fem. quart. Wyobráżenie

36: nácziy xtałt wymálowánie/ Twars. Vt,

37: Effigies ingenij. Effigies lupi, Xtałt

38: á poſtáwá wilcza. DEI effigiem in ſe

39: oſtendere, Wyobráżenie boskie w ſobie

40: vkázować.

41: Effigia, effigiæ, idem apud Plautum ob=

42: ſoletum.

strona: 100v

kolumna: a

E ante F. & G.

1: Effigio, as, are, Wyobráżuye/ Ná ten xtálł

2: czinię/ Wyrażam.

http://rcin.org.pl

Effigatus, a, um, Wyobráżony/ Wyráżo=

ny.

#Ineffigiatus, Niextałtowny/ Niewyrá=

żony.

Efingo, Vide Fingo.

Efio, is, eri, pro perfici, Plautus, Inſolens.

Efilatum, Vide Filum.

Efflagito, Vide Flagito.

Effligo, & Efflictum, Vide Fligo.

Efflo, Vide Flo.

Effloreſco, Vide Floreo.

Effluo, Vide Fluo.

Effodio, Vide Fodio.

Effœmino, Vide Fœmina.

Effœtus, Vide Fœtus.

Efforare, idem quod Perforare, Prze=

wierćieć.

Effrenatus, Vide infra Frenum.

Effringo, Vide Frango.

Effulgeo, Vide Fulgeo.

Effugio, Vide Fugio.

Effundo. Vide Fundo.

E ante G.

Egelaſte, Oppidum in Hiſpania Cite=

riore Calep.

Egelidor, aris, ari, Vide Gelu.

Egeo, eges, egui, tam Genitiuo quam

Ablatiuo iungitur, Niędoſtáyemi

Potrzebuyę. Nō eget increpatione, Nie

trzebamu łáyáć. Egeo tui, & Egeo te,

http://rcin.org.pl

32: Trzebamicie. ſic Egere conſilij & conſi=

33: lio.

34: #Item Egere, Być vbogim. Egetur acri=

35: ter, Wielki niedoſtatek ciérpi.

36: Egens, egenus, gen. omn. Niedoſtáteczny

37: Potzebuyący.

38: Egenus, a, um, Potrzebny/ Vbogi/ Nędzny.

39: Egenæ res, Nędzne rżeczy.

40: Egeſtas, tatis, Vboſtwo/ Nędźá/ Niedoſtá=

41: tek/ Lichotá.

42: Egeſtoſus, quod annotat Calepin. non

43: eſt Latinum.

44: ¶Et, Compoſita, Indigeo, indies, pe.

45: correp. Indigui, indigere, Ex In & E=

46: geo compoſitum, d interpoſito Eu=

47: phoniæ cauſa, Et nunc Genitiuo nunc

48: Ablatiuo iungitur, ſicut & ſimplex,

49: Potrzebuyę Trzebámi. Indiger defenſio=

50: nis, Potrzebuye obrony/ quaſi tu huius

kolumna: b

E ante G.

1: ondigeas partis, Yákobyś ty potrzebo=

2: wał Oycá. Quid enim erat Affricanus

3: indigens mei, Y co myał po mnie.

4: #Indigetur imperſonale dixit Plini=

5: us.

6: #Indigentia, tiæ, Potrzebizná/ Niedo=

7: ſtátek.

8: ¶Indigus, a, um, Potrzebuyący/ Meta=

9: phoricως, Chudy/ Nędzny.

http://rcin.org.pl

10: Egeria, gen. fe. Bogini brzemyennych w po=

11: gańſtwie.

12: Egero, Vide Gero.

13: Egermino, Vide Simplex.

14: Egeſta, æ, ciuitas Siciliæ,

15: Egeſtas, Vide Egeo.

16: Egis, Vide Aegis.

17: Ego, mei uel mis mihi me a me, Prono=

18: nomen, Ya. Ego in principio Narra=

19: tionis commodiſſime ponitur Cicer.

20: Ego omni officio. Ego uero maneo.

21: Ya zoſtawam Ego uero iſtuc ago, Ya

22: owſzem w prawdzie to czinię. Ego ne? Yza=

23: li ya? Interrogatiue, Egomet, Ya ſam.

24: Cœpi egomet mecū cogitare, Yąłem

25: ſobą rozmyſlać Egomet memet uerbe=

26: raui, Samem ſie vderzył.

27: #Egomet, rpo Solus, Sam/ Si nequeo

28: facere ut aberis, egomet abire uolo,

29: Ya ſam chcę yść. Ego ne debacchatus

30: ſum in te an tu in me, Yzalim ſie ya

31: ná cię rożmietak czyly ty ná mię. Ego ne id

32: timeo, Yzaly ſie ya tego boyę. Mihi pul=

33: chra ſatis eſt, Doſyć mnie pyękna yeſt.

34: Mihimet, Mnie ſamemu, Me miſeram,

35: O nieſtetis mnie/ O ya nędzna nedznicá.

36: Me uiuo, Pokim ya żyw. Ego ipſe, Ego

37: ſolus, Ya ſam

38: Egredior, Vide Gradior uel Greſſus.

39: Egregius, Vide Grex.

http://rcin.org.pl

40: Egula, genus Sulphuris.

41: Egurgitare, pro Exhaurire Plau=

42: tus.

E ante H.

43: Ehem, Interiectio, Oho Báwey/ Gdy kto

44: na nas z nieobaczności przypádnie.

45: Eheu Lamentantis & Lachrymantis

46: Interiectio, Ach ach, O nieſtetis.

47: Eho, Interiectio, Słuchai Słuchai/ Gdy

48: kogo do ſiebie wołamy. Eho tu, Choć ty

49: ſam. Ehodum idem, Ehodum ad me,

50: Choćſám do mnie. Ehohum bone uir

51: quid etc. Słyſz ty dobry mežu co cziniſz.

Ehodum

strona: 101

kolumna: a

E ante H. I. & L.

1: Ehodum dic mihi nunquid nam

2: amplius? Bá słuchay powiedz=

3: mi. & c.

E ante I.

4: Eia, Aduerbium, hortandi, Nuż/ Ba nu=

5: że/ Ba nuże. Eia haud ſic decet, Bá toć sie

6: niegodźy. Eia ut elegans eſt, Bá obácz

7: yáko yeſt pyękny.

8: Eiaculor, Vide ſimplex Iaculor uel Ia=

9: cio,

10: Eijcio, Vide Simplex.

11: Eiulo, eiulas, pen. correp, eiulare, Lkam

12: Lámentuyę/ Wyyę/ Nárzekam/ mulie=

http://rcin.org.pl

13: rum eſt.

14: Eiulatus, huius eiulatus, Lkánie/ Nárzeká=

15: nie/ Lament.

16: Eiulacio, onis, idem.

17: Eiuſmodi, Nomen indeclinabile gener.

18: omnis, Compoſitum ex Genitiuo,

19: Is Pronominis, & modi, Genitiuo

20: nominis Modus, Tákowy/ Táki.

21: Eiuſmodi & Diſsimilis contraria, Eiuſ=

22: modi uir, Tákowy człowiek. Eiuſmodi

23: monſtrum, Táki dźiw. Eius generis,

24: idem quod Eiuſmodi.

25: Eiuro, uel Eiero, Vide Iuro.

E ante L.

26: Elabor, Vide Labo.

27: Elaboro, Vide Simplex.

28: Elacata uel Elacatena, Genus Salſamen=

29: ti Feſtus.

30: Elacteſco, Vide Lac.

31: Elæon, Latine Oleum, Oliey. Vnde apud

32: Plinium Elæomeli in Syria naſcens.

33: Elamitę, Populi Arabię et Principes Per=

34: ſarum.

35: Elangueo, Elangueſco, Vide Langueo aut

36: Languor.

37: Elape, es, gene. feminin. Genus Serpen=

38: tis.

39: Elaphoboſcon, Herba uulgus pabulum

40: cerui uocat, Yelienie zielie.

41: Elapido, Vide Lapis.

http://rcin.org.pl

42: Elargior, Vide Largior.

43: Elaſieſco, is, ere, Laſſum fieri, Być ſpráco=

44: wánym/ Námordować ſie.

45: Elate, Elates, gen femin, Rodzay nieyáki

46: pálmowego drzewá.

kolumna: b

E ante I. & L. 101

1: Eaterium, ſussus expreſſus ex aggreſti

2: cucumere, qui uulgo Cucumer aſini=

3: nus dicitur, Ogórkowa woda álbo

4: ſok/

5: Elatites, Lapis Plinio.

6: Elatus penultima product. Adiectiuum,

7: Podniosły. cui Depreſſus opponi=

8: tur.

9: Elaudare, pluſquam nominare Feſtus.

10: Elauo, Vide Lauo.

11: Elcebus, Ciuitas fuit ad Rhenum in Tri

12: bonijs, in ſuperiori Germania.

13: Elea, fem. prim. Ciuitas Lucaniæ cuius

14: ciues Eleatæ.

15: Elecebræ, id eſt, meretrices, Feſtus obſo=

16: letum.

17: Electare, pro Elicere, apud Plautum, Wy=

18: łudźyć.

19: Electus, Vide Eligo.

20: Electridas, uocant arbores Electrum fe=

21: rentes, Vide Plin.

22: Electrum, electri, gen. neut. ſecun. Latine

23: Succinum, Burſtin, gummi ſiue lach=

http://rcin.org.pl

ryma ſuccuſue ex oris pinei ge=

neris profluens Calepinus, Gumi,

Kley drzewny álbo żywicá yeſt dwoyáka ye=

dná drzewna druga ziemná/ á táż yeſt złota

pry którey piąta część ſrebra yeſt właſnym

ymieniem zowa/ Gleſum álbo glaſur. Vide

Plinium.

Electryon, gen. maſculin, Filius Alcei

Amphitræonis frater.

Eleemoſyna, femini. prim. Latine Mi=

ſericordia, Miłoſierdzie/ Smiłowánie

też dar á wſpomagánie vboſtwá yálmuż=

ną.

Elegans, generis. omnis, Piękny. Nadob=

ny/ Wyborny.

Elegantia, Pyękność Okráſá, Elegantia,

Latini ſermonis, Wdzięczność yęzyku.

Láćyńskiego.

Eleganter, Aduerbium, Piękne Nadob=

nie Czyśćie/ Wybornie.

Elegia, gen. feminin. penultima product

Latine, Miſerabilis, uel miſera canti=

lena, Myłoſierna á ſmutna pioſnká álbo

wyerſze.

Elegi enim uerſus dicuntur quibus tri=

ſtia facta decantantur.

Elegia, orum, in plurali, id eſt, Carmi=

na. Elega ſeu Elegica.

Flegidion ſiue Elegidium, Diminuti=

uum, Elegius uerſus idem quod Ele=

http://rcin.org.pl

54: gia.

Elegiacus

strona: 101v

kolumna: a

E ante L.

1: Elegiacus, a, um, To co ku ſmutkowi na=

2: leży.

3: Elegiographus, Który tákowe wyerſze pi=

4: ſze.

5: Elei, gen. maſculin. penult. producta po=

6: puli Peloponeſi.

7: Eleleus, dictus eſt Sol, Słońce CC.

8: Elementum, elementi, gen. neut. Zywiół

9: to yeſt/ początekà yákoby rzódło każdey rze=

10: czy. Sic Literę Elementa dicuntur, Obie=

11: cádło.

12: Elementa loquendi, Pirwſze początki yę=

13: zyku.

14: Elementarius, a, um, Vt, Elementarius

15: puer, Dziecię które ſie yeſzcze obiecádłá

16: vczy.

17: Elementa Muſices, Elementa Geome=

18: triæ, Pirwſze początki tych nauk/ Di=

19: cuntur & principia rerum ipſa Ele=

20: menta, quæ ſunt quatuor: Ignis, O=

21: gień. Aër, Powietrze. Terra, Ziemiá=

22: Aqua, Wodá.

23: Elenchus, Elenchi, gene. maſculi. Latine,

24: Argumentum, Index, Dowód/ Do=

25: ſwiádczenie/ Regiſtr. Złorzeczenie álbo łá=

http://rcin.org.pl

yánie.

Elenchicus, ca, cum, Który rad łáye

etiam.

Elenchi proceriores Margaritæ, Perły

obdłuż kończiste.

Eleo, Vide, Leo.

Eleo, eles, eui, etum, ere, id eſt, Maculare

obſoletum.

Elephas, elephantis, Et Elephantus Ele=

phanti gen maſculin, Elephant/ Słoń.

Animal & terreſtrium animalium ma=

ximum, alis accipitur pro Ebore,

Miáſto ſłoniowey kośći.

Elephantinus, a, um, To co z Elefántu

yeſt.

Elephantia æ, & Elephantia huius Ele=

phantiaſis, Nieyáka chorobá trądowi po=

dobna gdy ná cielie ſą nieyákie mákuły álbo

łupiny y puchliná. Imo morbus ille

quem hodie lepram uocant, Práwy

trąd.

Elephanticus, Który tę niemoc ma/ Trędo=

wáty.

Eleuies, pro Eluuie obſoletum.

Eleuo, Vide Leuis.

Eleus, Przezwysko Bacchuſowe. qui hoc no=

mine a Græcis ſortitus eſt quaſi pius

pater.

Eleus, etiam Fluuius Mediæ, Eleus habi=

tus. Plinius lib. 34. cap. 8.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

E ante L.

Eleuſa, Inſula ex oppoſito Cy=
pri.
Eleuſis & Eleoſin ciuitas Atticæ in qua
templum Cereris fuit.
Eleutheria, Eleutheriorum, Latine Liber=
tatis ſolennia, Obchód wypuſzczenia z
niewóli.
Eleutheros, Fluuius apud Plinium.
Eliberare, pro Liberare Plinius lib. 30.
cap. 6.
Elicio & Elix, Vide Lacio.
Elido, Vide Lego.
Elimino, & Elimo, Vide Limo.
Elingere in Biblijs legitur. Wyli=
záć.
Elinguis, Vide Lingua.
Eliqueo, Vide Liqueo.
Elis, gen. feminin, Ciuitas Arcadiæ.
Inde Eleus, a, um, penult. producta
Yeden żſtámtąd.
Eliſſa, alias Dido, Vide ſupra.
Elixo & Elixus, Vide Lix.
Elleborum, Vide Helleborum.
Elleborine, genus herbæ.
Ellum, Aduerbium demonſtrantis
apud Comicos pro Ecce illum/ Owóż
go maſz.
Ellychnium, ij, gen neut, Knot ták w lám=

http://rcin.org.pl

29: pie yáko y we ſwiedżce.

30: Eloco, Vide Locus uel Loco.

31: Elogium, Elogij, gen. neut. Chwałá/ Nie=

32: poſpolite ſwiádectwo o kiém/ accipitur ta=

33: mē in utramqꝫ partem, in bonam ſci=

34: cet & in malam, To yeſt ku Gańbie y ku

35: Chwalie.

36: Elogium etima, Nápys á tituł nagro=

37: bny.

38: Elonginquo, quod annotauit Calepi=

39: nus non eſt Latinum, pro Longius ab=

40: ſcedo.

41: Elongo, Vide Longus.

42: Elops, piſcis qui accipenſer, Vide ſu=

43: pra.

44: Elorus, gen. maſculin. penult. producta,

45: Miáſto y rzéká w Syciliey.

46: Elotę, gen. maſcul, uel, Elotes, pen. pro.

47: Słuszy v Spartánów.

48: Eluceo, Vide Lux uel Luceo.

49: Elucubro, Vode Lucubro.

50: Elucum, penultima producta langui=

51: dum & hallucinatorem uel uino lan=

52: guentem uocat Calepinus.

53: Eludo, Vide Luſus uel Ludo.

54: Elugeo, Vide Lugeo uel Luctus.

http://rcin.org.pl

1: Elumbus, Vide Lumbus.

2: Eluo Vide Luo.

3: Eluſco, Vide Luſcus.

4: Eluctare probat Calepinus ex Virgilio

5: ubi legitur Eluctari.

6: Elucia orum, Auraria metalla.

7: Elutrio, as, are, Przeliewam z yednego na=

8: czinia w drugie.

9: Eluuies, Vide, Luo.

10: Eluxatus, idem ſignificat quod ſimplex

11: Luxatus, Zſtáwu wybity.

12: Eluxuriari idem quod Luxuriari ad ar=

13: bores translatum, Prześylićſie albo

14: wiśiliśſie.

15: Elyſium, gen. neut. Poëtis campus Bea=

16: torum apud inferos, Błónie álbo pole

17: odpocziwánia roſzkoſzne zmárłych lidźy

18: po śmierćy.

19: Elyſij campi pro eodem.

E ante M.

20: Emacio, Emacis, are, id eſt, Macrum fa=

21: cio, Suſzę kogo/ Nedzę/ Chudzę.

22: Emaciatus, a, um, Wyſchły/ Nędzny ná cie=

23: le/ Chudy.

24: Emacitas, Vide Emo.

25: Emacror, aris, ari, Schnę/ Chudnę.

26: Emancipo, Vide Mancipo.

27: Emanacio in Biblijs pro Effluxu dici=

28: tur, Miáſto wypłynienia.

29: Emanſor, Który rad długo w goDcinie álbo

http://rcin.org.pl

30: gdzie yndzie mieſzka nie wczaś ſie wráca.

31: Vagus niepilny ſługa.

32: Emarcum genus, Vuæ.

33: Emarceſco, in Biblijs legitur pro Mar=

34: ceſco.

35: Emargino, as, penult. corre. are, ſignifi=

36: cat cruſtas & puluillos & margines

37: ulcerum adimere, Ropić/ Rozgnoyić á

38: rozſzerzyć wrzód álbo ranę też wyczyś=

39: ćyć.

40: Emaſculo, as, are, Owáłaſzyć.

41: Emanthia, ſiue Emathia, Regio Mace=

42: doniæ alias Pharſalia.

43: Emattureſco, Vide Maturus.

44: Emaus, autis apud S. Lucam, Miąſtecz=

45: ko Páleſtiny, quæ nunc Nicopo=

46: lis.

47: Emax, Vide Emo.

kolumna: b

E ante M. 102

1: Embamma, atis, generis neutri. Lati=

2: ne, Intinctus ſeu Condimentum,

3: Wſzeláka poliweká w którey chléb maczá=

4: yą/ Przyſmák.

5: Emblema, emblematis, gene. neut. ſunt

6: opera quæ ex Teſſerculis ſtructa ſunt,

7: Czworogránna/ álbo ſzachownicza robotá

8: yákie byváyą ſtoły y skrzinki/ Tákieſz

9: ſtropy álbo ſciany laskowáne/ Też aſtrichy

10: naziemne gdy cegły ſą rożmayitemi fár=

http://rcin.org.pl

bami przeplietáne. Item quicquid or=
natus gratia inſernitur.
Emblema etiam dicitur opus, inſitum,
Wſzczepione/ wſtáwione Alias opus uer=
miculatum. Emblemata item dicun=
tur, Subtilnie krámarskie rzeczy pſtre á
yákoby gwiazdkámi nákrapiáne.
Embolium, Nomen, gen. neut. Latine
quaſi argumentum & ingreſſus qui=
dam ſcenicus, Wrzucenie/ Weście.
Venit enim ab ἐν και βαλλω, id eſt,
ab & iacio, Wrzucam/ Przimietam.
Vnde Emboliarius, a, um, Wrzu=
cony/ Przicziniony.
Embelon autem dicitur ipſa ſtabilitas,
Zátwárdzenie/ á Zahártowánie które
ná rogach w okręciech bywa.
Embolæ dicuntur ipſa rotarum fibula,
axibus firmandis immitti ſolita, Po=
doſek.
Embolimos uel Embolimęos, Wſadze=
nie/ Prziſadzenie albo wplecienie dnia ye=
dnego á dwudzieſtego dniá mieſiącá Lute=
go. Latine dicitur Biſextilis uel Inter=
calaris dies, Vide ſupra in dictione
Biſextilis, Vnde Embolymus uel Em=
boliſmus, Intercalatio, Przisádzenie/
Przisplecienie.
Embryo, generis maſculin uel Embryon
generis neut. Latine, Eœtus in utero,

http://rcin.org.pl

41: immaturus, Dziécię które yeſzcze w żiwo=

42: cie mátczinym yeſt ab ἐν, id eſt, intus,

43: Et βρυω germino, accipitur pro par=

44: tu imperfecto, Miáſto porzucenia.

45: Emedullo, Vide Medius.

46: Emen, pro eundem dicebant Antiqui,

47: Feſtus.

48: Emendico, Vide Mendico uel Mendi=

49: cus.

50: Emendo, Vide Menda.

51: Emendior, Vide Simplex.

Emerco,

strona: 102v

kolumna: a

E ante M.

1: Emerco, Vide Merco.

2: Emerita, gen. fem. Myáſto w Hiſpániey.

3: Emergo,

4: Emeto,

5: Emico. Vide Simplex.

6: Emigro.

7: Emineo & Emino, Vide Maneo,

8: Eminus, Aduerbium, Zdáleká. Eminus

9: iacula mittuntur, Zdáleká ſtrzeláyą/

10: Vide, Maneo.

11: Emiſſarius, & Emitto, Vide Muto.

12: Emanuel, Hebraica dictio, Latine No=

13: biſum Deus, Pan Bóg s námi.

14: Emo, emis, emi, emptum, emere, Kupuyę.

15: Piper pondere emitur, Pyeprs ná wagę

http://rcin.org.pl

16: bywa kupowan. Emere magno, Drogo

17: kupić. Emere præcio alterius, Ták ku=

18: pyć yáko zácenią. Ego ſpem præcio

19: non emo, Terentius. Ná obyetnicę

20: funtów nie kładą. Emptum conſtu=

21: pratumqꝫ iudicium, Sąd przedáro=

22: wány.

23: Emptio, Verbale, Kupienie/ Kupia.

24: Emptito, as, are, frequentatiuum, Vſtá=

25: wycznie kupuyę.

26: Empturio, is, ire, Rad kupuyę.

27: Emptor, Verbale, Kupiec.

28: Emptionalis, & hoc Emptionale, id eſt,

29: frequens in emptionibus & proſcri=

30: ptionibus bonorum. Cœlius ad Cic,

31: lib. 7. Vni rectius legitur Conciona=

32: les ſenes.

33: Emptitius, a, um, Kupny/ Kupiony. Cuigratuitus opponitur, Dáremny.

34: Emax, acis, Który rad kupuye.

35: Emacitas, atis, Skłonność á chćywość ku

36: kupovániu.

37: #Compoſita, Adimo, adimis, penult.

38: correp. Ademi, ademptum, adimere,

39: Odyąć. Omnia iſta nobis adempta

40: atqꝫ erepta ſunt, Vſzyſtki ty rzeczy nam

41: ſą odyęte y wydárte. Adimere ægritu=

42: dinem, Odyąć komu troskę. Animam

43: alicui adimere, Zábić. Ciuitatem ali=

44: cui adimere, Wignać á wyſwyećić

45: z miáſtá. Diem adimit nox, dies no=

http://rcin.org.pl

46: ctem. Soccos pedibus adimere, Skor=

47: nye ziąć. Vocem homini adimere dici=

48: tur lupus, Głos odyąć/ Chrápkę á omie=

49: nie przypráwić. Tranſitum uel adi=

50: tum alicui adimere, Przyiąć á przy=

51: ſtęp komu odyąć.

52: #Ademptio, onis, Verbale, feminin.

53: Odyęcye/ Oddárcye.

54: #Coemo, Skupuyę/ Pokupuyę. Coem=

55: ptio/ Pokupienie/ Skupienie.

kolumna: b

E ante M.

1: #Eximo, Wykupuyę/ Wybáwyam Exi=

2: mere alicui quod eum angit, Odyąć

3: to komu/ co go troſzcze. Exemiſti tute

4: huic pateram, Wydárłeśmu miſeczkę.

5: Inde non eximam te, Nye odkupięcie

6: ztamtąd. Eximere cupreſſis cum ra=

7: dicibus, Wykopáć/ Przeſádzyć. Exime=

8: re de dolio aliquid, Wyyáć co z faſy

9: álbo z dołu. Varijs exemptus periculis,

10: Z rożmaytych niebespieczności wybrnął.

11: Eximere cum Datiuo conſtructum,

12: Vt, Eximere noxæ, Myłośćywym ko=

13: mu być wynę mu odpuśćić. Eximere no=

14: tæ, Rátowác kogo w yego sławye á dobrey

15: powyeśćy. Eximere honoribus cum A=

16: blatiuo, Rzućić ſie komu ná dobrą po=

17: wieść álbo vwieść komu czćy. Exime=

18: re numero, Z poſpolſtwá wyłączyć/ to yeſt

http://rcin.org.pl

19: czćić ważyć/ á powyſzſzyć kogo. Eximere

20: ſeruitio. Z nyewolstwá wyzwolić. Exime=

21: re metu, Odyąć komu boyaźni. Obſidio=

22: ne eximere, Ná pomocy oblężo=

23: nym przyciągnąć. Eximere uinculis.

24: Wyſwiebodźyć z więzienia. Eximere cu=

25: ram, Nye dáć ſie troskać. Eximitur

26: dies Nie daleko do wyeczorá. Dubitatio=

27: nem eximere, Nie dáć wętpić. Scrupu=

28: lum alicui eximere. Zmyſlienia á z fra=

29: ſowánia kogo wyzwolić.

30: Exemptus, Participium, Vt, Exem=

31: ptus dies, Dzień przeſzedł. Exemptus

32: alias, Wyyęty Odyęty. Exemptus re=

33: bus humanis, Vmárł.

34: ¶Exemptilis & hoc Exemptile, Zo ſie

35: łatwie da wyyąć.

36: ¶Exemptibile, Calepinus, ex Græco

37: probat ubi legitur Exemptile.

38: #Exemptio, Wyyęci e.

39: ¶Exemptor, Ten który kámienie w ziemi

40: á wſkáłách dobywa.

41: ¶Eximius, a, um, Wyborny/ oſobliwy/

42: niepoſpolity/ cudny/ známienity. Eximia

43: forma. Eximia pulchritudo, Vrodá/

44: Piękność. Eximia ſper adoleſcens, Zná=

45: mienitey nádzieye młodzieniec. Eximius

46: odor, Niepoſpolita wonia.

47: #Eximie, Aduerbiū, Známienicie/ rzą=

48: dnie/ Niepoſpolicie. Eximie ornatum

http://rcin.org.pl

templū, Nád myárę przipiękrzony kośćyoł

¶Interimo, Zábiyam Vitam ego tuam

interimam, Przypráwięcie o gárdło. Ve=

neno interimi, Być otrut. INteremiſti

me tua oratione, Práwieś mie zábił two=

ya powieścyą. Cicer Me quidem iudi=

ces examinant & interimunt hæ uo=

ces Milonis, quas aſsidue audio.

Interemptio

strona: 103

kolumna: a

E ante M.

#Interemptio, Verbale, Zábicie Mę=

żoboyſtwo.

#Perimo, idem quod Interimo. Vt,

Perimere reditum alicui, Brónić ko=

mu wrócenia Perimere conſilium ali=

cuius, Vćiſnąć komu yego paradę. Smylić

komu ſziki. Vnde, Peremptorius, a, um,

Smiertelny. Vt, Peremptorium edi=

ctum, Oſtáteczny á konieczny Mándat/

Dekret/ álbo pozew w práwie/ ná który yeſli

kto nie ſtánie/ ſędzia przed ſię poſtępuye ku

ſądzeniu y skazániu ſentenciey.

#Peremptalia, Fulgura dicuntur, quę

ſuperiora fulgura perimunt, id eſt,

tollunt authore Feſto.

#Redimo, Odkupuyę. Vt, Redimere ſi=

bo amicos, Vpominkámi ſobie przyaciół

nábywáć. Pacem redimere, Pokóy odku=

http://rcin.org.pl

19: pić. Te redimas captum, quam queas

20: minimo, Abyś ſie wyſwobodźił. &c. Ca=

21: ptos redimere, Więźnie odkupić. Vecti=

22: galia redimere, Náyąć cło.

23: ¶Redemptor, oris, Nayemnik. Vt, Re=

24: demptos uectigalium, Náyemnik cłá.

25: ¶Redemptio, Odkupienie/ Wyſwobo=

26: dzenie. Cicer. Redemptio huiusiudicij

27: eſt facta grandi pecunia, Wielkiémi

28: dáry ten ſąd skážono/ to yeſt Przedárowa=

29: no.

30: #Demo, is, pſi, ptum, ere, Odeymuyę

31: precz. Addere & Demere contraria,

32: Soleas demere, Trzewiki zuć. Deme=

33: re ungues, Páznokcie obrzezáć. Demere

34: curas, Troskę komu oodyáć.

35: ¶Demptus, Participium, Precz odyę=

36: ty. Vt, Dempta æternitate nihilo bea=

37: tior Iupiter, quam Epicurus, Króm

38: wieczności/ Wyyąwſzi wieczność. &c

39: ¶Dirimo, mis, mi, ptum, ere, Roſprá=

40: wiam. Rozeymuyę yedno od drugiego/

41: Rozwięzuyę. Vt, Rixam dirimere, Ro=

42: zwádźić. Colloquium dirimere, Prze=

43: yąć komu rzecz. Iras & Altercationes

44: dirimere, Niedáć ſie wádźić. Actionem

45: dirimere, Vyáć rzecz ſądowną miedzi

46: me???ámi. Dirimere ueterem coniun=

47: ctionem, Stárádawne towárziſtwo ro=

48: zerwáć. Coire ſocietatē cum aliquo &

http://rcin.org.pl

49: dirimere, contraria, Dirimuntur op=

50: pida unius oppidi itinere, Dzień yázdy

51: yedno od drugiego. Dirempta mari gēs,

52: Morze ye dzieli. Prælia uoce diremit,

53: Okrzikiem ſiekące ſie weſpołek rozerwał/

54: Rozwádźił. Dirimere tempus, idem

55: quod Diem eximere, de quo ſupra in

56: dictione Dies.

kolumna: b

E ante M. 103

1: ¶Diremptio, Rozyęcie/ Rozdzielenie.

2: ¶Diremptus, huius, diremptus idem.

3: Emollio, Vide Mollis & Mollio.

4: Emolumentum, ti, neut. ſecund. Pożytek/

5: Zysk który przichodźi z nászey prace. Fru=

6: ctus & Emolumentum idem, Vt, E=

7: molumento eſſe, Ku pożytku być. Emo=

8: lumentum facere, Pożitek vczinić/ Przi=

9: nieść.

10: Emorior, Vide Morior.

11: Emoneo, Vide Simplex.

12: Empanda, Paganorum Dea, Feſtus.

13: Empetron, Herba, Ziele które przećywko

14: kámieniowey niemocy vżyteczne yeſt/ Vul=

15: go, Calcifraga.

16: Empedocles, gen. maſc. Phiłoſof z Agri=

17: enthu miáſtá Sicilieyskiego.

18: Emphaſis, is, fem. tert. Latine, Expreſsio,

19: Figura qua latens aliquid ab aliquo

20: dicto eruitur, Wycięcie słowy gdy z ye=

http://rcin.org.pl

dnego slowá właſności co bywa mocno

wyráżono.

Emphracta, tæ, Latine, Nauis tecta, Ná=

kryta łódź.

Empiricus, ci, Lekarz który nie z nauki/ ále

z doſwiadczenia léczi.

Empirice, ces, gen. fem. Yego nauká.

Emplaſtrum, gen. neut. ſecund. Latine,

Dictum uel Formatum, Plaſter/ Em=

plaſter/ quia ex uarijs rebus confici=

tur, Vulgo Vnguentum, Máść. Sed

quod indocti uocant Emplaſtrum,

Plaſter/ Docti Cataplaſma dicunt.

Emplauſtro, as, are, Szczepię/ Korzenię ſie.

Emplaſtracio, Denominatiuum, Szcze=

pienie/ Pukánie/ álbo Wymietánie pącz=

ków ná drzewiech/ quæ alias Inoculatio

dictur, Vide infra. Emplaſtrum in ar=

boribus, Obwyąsło/ álbo obwiązánie/ gdy

ſzczepy gliną/ woskiem s chuſtámi obwięzu=

yą.

Emporium, rij, neut, ſecun. Skład/ Miá=

ſto do którego kupie zkładáyą/ gdzie zná=

mienite yármárki byváyą.

Emporos, ri, maſcu, ſec. Krámarz/ Kupiec.

Emporeuma, atis, Kupiectwo/ Ziskowánie.

Emporeticius, a, um, Co ku Krámárskim á

Kupiekim rzeczam należy Vt, Empore=

ticus ſeruus, Kupiecki sługa. Empo=

retica charta, Pápier którym Krámarze

http://rcin.org.pl

51: obwiyáyą ſwe rzeczy Krámárskie.

52: Emproſtotonus, Morbus cum muſculis

53: ceruicis reſolutis mentum pectori

54: annectitur.

55: Empyreum, Latine, Igneum, Ogniſte.

S Empuſa,

strona: 103v

kolumna: a

E ante M. & N.

1: Empuſa, Genus laruæ & terriculamenti

2: dicatum Hecate uno pede incedens,

3: Calep. Lárwá/ Stráſzidło/ Duch.

4: Emungo, Requiro Mungo.

5: Emulgeo, Vide Simplex.

6: Emunio, Vide Munio.

7: Emuſco, Vide Muſcus.

8: Emuſſatum, id eſt, ad amuſsim factum,

9: W miarę á poſnurze vcziniono.

10: Emucio, Vide Mucio.

11: Emuto, Vide Simplex.

E ante N.

12: En, Aduerbium, Demonſtrantis, Oto/

13: Ono/ Vt, En tibi, Otóſz maſz/ Weżmi o=

14: de mnie. En cui tuos liberos cōmittas,

15: Bácz komu ſie dziećy maſz zwierzić.

16: ¶En pro cum, dixerunt Veteres.

17: Energia, æ, fem. prim. penu, product.

18: Okazałość/ Yáwność/ tak słowy rzeczy

19: wyrażenie/ yákoby ná to oczywiście pátrzał.

20: Latine Euidentia & rerum illuſtratio.

http://rcin.org.pl

21: Enarro, Vide Narro.

22: Enaſcor, Vide Naſeor.

23: Enato, Vide Nato.

24: Enauigare, Vide Nauigo.

25: Encænia, orū n. ſ. pluraliter tantū Lati=

26: ne, Initialia, Poſwiącánie á odnáwiánie

27: Encanthis, Morbus cum in angulo ocu=

28: li tuberculum palpebras parum didu=

29: ci patitur.

30: Encardia, Gemma.

31: Encauſtum, Require Cauſticus,

32: Endiuiam, Barbari uocant Intybum.

33: Echiridion, ij, Rękoyeść/ álbo co ynſzego/ co

34: ſie w ręku noſi/ Xiążeczki máłe/ też kordźik/

35: Yáyak/ Deczká.

36: Enchiros, Nomen Animalis.

37: Enchirius, a, um, Latine, Regionalis, Z

38: tey kráyiny/ Ziemek/ który nieobcy yeſt.

39: Enchriſta, gen. ne. Lekárſtwo ktorym może

40: mázáć/ náciéráć.

41: Encliſis, gen. fem. Latine, Inclinatio ſeu

42: Declinatio, Skłonienie/ Náchilenie.

43: Encliticus, a, um, Ktory ſie da náchilić ná=

44: giąć. Particulæ Encliticæ, quæ, ne, ue,

45: quoniam inclinant ad ſe accentum.

46: Encyclius, a, um, Okrągły/ W ogrąg vczi=

47: niony. Też Proſty, Poſpoliti. Vt, Encycli=

48: us uir, Alias, In ordinem redactus,

49: Proſty człowiek Gburowic. Vnde Ency=

50: clopedia, pen. prd. Okrąg wſziſtkich

http://rcin.org.pl

51: náuk/ yákóż to yedná ná drugiey wiśi. (Sic

52: enim ſe habent Liberales artes) Orbis

kolumna: b

E ante M.

1: doctrinæ a Quintiliano & Concentus

2: doctrinarum a Cicerone uocatur.

3: Cyclopædiam abſoluit, We wſzelkich

4: náukach yeſt dobrze ćwiczony.

5: Endelechia, gen, fem. pen. prod. Latine,

6: Continua motio, Vſtáwiczne/ Wiecz=

7: ne á bez przeſtanku ruſzánie ſámo z ſwey mo=

8: cy/ yáko yeſt duſzá człowiecza która nigdy/

9: nieprożnuye/ alij legunt Entelechia.

10: Endiadys uel Hendiadys, ενδι᾽α῀δυο figu=

11: ra Grammaticorum, cum pro Adie=

12: ctiuo & Subſtantiuo, uel pro duobus

13: Subſtantiuis ſine coniunctione, po=

14: nuntur duo per coniunctionem co=

15: pulata, Vt, apud Virgiliū, Molemqꝫ

16: & montes inſuper altos, id eſt, Moles

17: montium.

18: Endoicium, Endoplorato, &c. Antiqua

19: ſunt, pro Initio & Imploratu, Fe=

20: ſtus.

21: Endromis, idis, fem. tert. Odzienie włoſiá=

22: te y koſmáte/ Guniá.

23: Endymion, gen. maſc. Nomen propri=

24: um eius qui primus curſum Lunæ in=

25: ueſtigauit, propterea fingitur eum a=

26: damaſſe, Luna & a Ioue perpetuum

http://rcin.org.pl

27: ſomnum impetraſſe, Vnde Endymio=

28: nis ſomnum dormire, Prouerbium,

29: Bárzo długo ſpáć/ Leniwym być.

30: Eneco, Vide Simplex.

31: Enneaptongos, gen. com. To co o dzie=

32: więćy głoſiech yeſt.

33: Enneaptongochelim, Lutnia o dziewięći

34: głoſiech/ apud Marcialem, Calep.

35: Energia, æ, fem. prim. pen. prod. Latine,

36: Efficatio, Krzepkość/ Moc/ Tęgość.

37: Eneruo, & Eneruus Vide Neruus.

38: Engonaſis, gene. fem. Známię niebieskie,

39: Latine, Ingeniculus uocatur, Herculi

40: ad leuum genu affixus.

41: Enchydris, Coluber in aqua uiuens,

42: Wodny wąż.

43: Encydros, Nomen lapidis, CC.

44: Enim, Coniunctio, Cauſalis, Yż/ Bo/ &

45: ferme ſemper ſecundo loco ponitur,

46: Vt, Sed enim, Ale. Enimuero, Zapráw=

47: dę/ Owſzeki. At enim iſthæc in me cude=

48: tur faba, Ale ſie to wſziſtko na mnie zoſtoyé

49: Ná mię to wpędzą. Incommode Her=

50: cle, CH. Imo enimuero infeliciter,

51: Y owſzem wielmi nieſzczęsliwie.

52: Enipens, gen. maſcul triſyllabum, Flu=

53: uius Theſſaliæ.

54: Enna, gen. maſc. Miáſto w Sicililiey.

55: Enitor, & Enixum, Vide Nitor.

http://rcin.org.pl

strona: 104

kolumna: a

E ante N.

1: Enneacrunos, Fons apud Athenas.

2: Enneaphyllon, Herba apud Plinium.

3: Enneas, ados, Latine, Nouenarius, Dzie=

4: więcioráki.

5: Eno, Vide No.

6: Enodo, Vide Nodus.

7: Enorchis, Nomen gemmæ, CC.

8: Ennoſigæus, gen. maſc. Neptunus, Bóg

9: morski, dictus eſt quia terram quaciat,

10: Nam ε͂ννῶ quatio γᾶια terra.

11: Enormis, Vide Norma.

12: Enoteſco, Vide ſimplex Noſco.

13: Ens, entis, gen. neut. Venit a uerbo ſum,

14: To co yeſt rzecz.

15: Enſis, huius entis, gen. maſcul. Miecz.

16: Enſiculus, Diminutiuum, Mieczik.

17: Enſifer, Chłopiec któri zá pány miecz no=

18: śi.

19: Enterocle, uel Enterocele, gen. fem. pen,

20: prod. Wypuklina/ gdy yelito wychodźi w

21: moſzenká.

22: Enterocelicus, Wypukłu.

23: Enteron, gen. neut. Latine, Inteſtinum,

24: Yelito. Vnde, Exenterate, Wywnętrzić/

25: Vt, Exenterare piſces, Sprawiać ry=

26: by.

27: Exenteratus porcus, Wywnętrzony

http://rcin.org.pl

wieprs.

¶Exentero, as, are, Wywnętrzam/

Spráwuyę/ Rozbieram.

Entheus, a, um, Latine. Diuinus, & quaſi

Deo plenus, Boski/ Boſtwem nádchnio=

ny. olim fanaticus & furore affla=

tus.

Entuſiaſmus, idem quod Entheus afla=

tus poëtici furoris, Boskie nádchnie=

nie/ Przirodzenie.

Enthymema, atis, gen neu. penul. prod.

ἀποτῦ ἐνθυμεῖν, quod eſt, mente con=

cipere, Animaduertere, Conſiderare,

Rozumem poyęcie/ Wynálezienie/ Rozu=

mem oſięgnienie. Item. Imperfectus ſyl=

logiſmus, Niecáły Syllogiſm. Latine

dici poteſt Commentum ſeu Com=

mentatio, Wymyſlenie/ Dowód/ Podpár=

cie rzeczi.

Enubo, idem quod ſimplex, Nubo, ui=

de in loco.

Enucle, Vide Nucleus.

Enudo, idem quod ſimplex Nudo, Vi=

de in loco.

Enumero, Vide Numerus.

Enuncio, Vide Nuncio uel Nuncius.

Enutrio, idem quod ſimplex.

Entoma, gen. neut. Latine, Inſecta, Wſze=

lákie robácſtwo/ yáko ſą Muchy/ Oſy/ Bąki/

http://rcin.org.pl

Krówki/ Pſzczoły/ które ſie głową od dru=

giey częśćy ciáłá dzielą

Enyo, gen. fem. Latine, Bellona, Bogini

woyenna.

Enyalius, Yey ſyn álbo wálécznik.

E ante O.

Eo, Ablatiuus caſus Pronominis, Is, Ea,

Id, Eo, pro in tantum, Ták wiele/ Tak

dáleko. Vt, Eo creuit ut iam magnitu=

dine laboraret ſua, Ták ſie rozrosł/ yż

ledwy nogi ponośić może. Eo inſolentiæ

proceſsit, Ták ſie ſtał roſpuſtnym.

¶Eo, id eſt, Propterea, Dla tego. Terē.

Eo ad eam non admiſſa ſum, Dla te=

gom do niey nie yeſt dopuſzczona. Eo reda=

ctæ res erant, K temu było prziſzło. Eo ne

es ferox quia habes imperium in bel=

luas, Y przetoś hárdy. etc. Eo loci Tám=

że. Eouſqꝫ, Aż dotąd. Eouſqꝫ dum an=

helet, Aż pocznie dycháć. Ea quæ ſcripſi

eo ſpectant, Ktemu złużą/ Należą. Eo

fuit mirabilius quod ab eo non expe=

ctabatur, Dla tego dziwniey było yż ſie

go nie nádzieváli.

Eo, is, iui, itum, ire, Ydę. Ire & Redire

contraria, Ire grandibus gradibus,

Wielkie kroki czinić. Ibam ad te, Ku to=

biem był poſzedł. Ire in ſententiā alicuius

Przizwaláć komu/ ták dzierżeć o tym yáko

http://rcin.org.pl

29: y ón. Ire opitulatum, Ku pomocy ciąg=

30: nąć. Ire inficias, Záprzeć. Terent. Serui

31: qui aduerſeierant, Słudzi którzi prze=

32: ćiwko wyſzli. Ire ſuppecias apud Cæſa=

33: rem, Ku pomocy yść. Prorſus ibat re,

34: Dobrze ſie owſzeki wiodło. Ire ſub um=

35: bras, apud Virgilium, Vmrżeć. Ire pe=

36: dibus, Pieſzki yść. Pedibus ire in ſenten=

37: tiam alicuius, idem quod ſupra. Ire

38: ſuſpenſo gradu, Ná pálcách yść. Item,

39: Ire uel abire in obliuionem, Zápámię=

40: táć. Sic in cinſuetudinem abijt. Ták

41: obyczay otrzimał. In flammas ire, Zgo=

42: rzeć. In auras ire, Zniknąć Vniwecz ſie o

43: broćyć. In cinerem abire, Zginąć/ W po=

44: piół ſie obróćyć. Item, Res ire dicitur

45: cum facilius procedit.

46: #Iens, euntis, Participium, Ydący.

47: ¶Itus, huius itus, Chód. Itus & reditus,

48: Przechodzenie y tám y ſám.

49: #Iturus, Participium, Chcący yść. Itu=

50: ran Thais quopiam es? Terent. Y

51: chceſz gdzie yść Thais.

52: #Itio, itionis Chodzenie/ Wedrowánie.

53: ¶Ito, ad, are, Frequentatiuum, Chodzę bes

54: przeſtanku.

E ante O.

http://rcin.org.pl

#Cōpoſita, Abeo, is, iui, et per Syn=

copē, abij, abitum, abire, Odchodzę

Precz idę. Vt, Tempus abit, Czas ginie/

Abi illis obuiam, Wynidź przećywko

ym. Dum hæc dicit abijt hora, Nizli

to wyrzékł godźiná przeſzłá. Quo diuer=

ſus abis, Dokąd ciągnieſz. Sic abijt de

uita, Vmárł. Abi neſcis ineſcare homi=

nes, Ydź precz/ niegodźiſz ſie/ Nieumieſz ſie

s ludźmy obchodźić

¶Abiens, untis, Participium, Odcho=

dzący.

¶Abitio, Verbale, Odeiśćie/ Roſtánie.

¶Abitus, huius, tus, gen. maſcul. pen.

correp. Verbale, Odchodzenie Roſta=

wánie. Iam adornauit abitum, Yuſz ſie

nágotował ná drógę.

¶Adeo, adis, adiui, uel adij, aditum,

pen. correp. adire, Ydę do kogo. Vt, A=

dire aliquem de re quapiam, Yśc do

kogo dla którey rzeczy. Adire ad ædes,

Prziſtępić do domu. Adire Rempub,

& Adire ad Rempub: Do rády być

wzięt. Duris uerbis aliquem adire Ob=

rzućić ſie ná kogo. Adire diſcrimen,

Wdáć ſie wniebeſpieczność. Adire fortu=

nam, Ważyć ſie. Hæreditatem adire,

Spadku po kiem doſtáć. Inimicitias adi=

re, Nieprzyiáźni ſobie nábyć.

¶Adeor, adiris, Paſsiuum, ſed fere in

http://rcin.org.pl

tertijs perſonis, Cicero, Illa pericula

aduentur in prælijs, Ty á tákowe nie=

bieſpieczności pzrichoszą ná człowieká ná

walkách.

#Aditur, Imperſonale, Cicero. Ante=

quam in ius aditum eſt, Niżli ſie w ſąd

wdáły/ álbo/ niż rzecz przed prawo przińzła.

#Adito, as, are, Frequentatiuum, cze=

ſto á gęsto kogo náwiedzam.

¶Aditus, Participium a paſſiuo A=

deor, pen. correp. Cice. Periculiſqꝫ a=

ditis, Skoſztowawſzi złegoy dobrego/

Ważywſzi ſie tego y owego.

#Aditus, huius aditus, Verbale, Przi=

ſtęp. Vt, Aditum præcludere, Przińtęp

komu odyąć. Templi aditus, Kruktá/

Munire ſibi aditum/ Narządźić ſobie

przińtęp.

¶Aditio, onis, Doſtąpienie/ Dośćie.

Aditio & Reditio, Contraria.

¶Ambio, is, iui, itum, pen. prod ire,

Obchodzę/ Zádam, Trwam álbo ſie ſtáram

ócz. Maximo circulo ambire, Z dáleká/

Obchodźić. Ambire puellā, Stáć o któ=

rą pánnę/ To yeſt w małżeńſtwo pożądáć.

kolumna: b

E ante O.

Vnde Ambitio, Obchód/ Też Py=

cha. Pożądánie czći y Sławy.

#Ambitioſus, a, um, Pyſzny/ Wyſokiey

http://rcin.org.pl

myſly. In laude ambitiolus, Ná próżną

chwałę łakomy. Homo minime ambi=

tioſus, Człowiek niepyſzny.

#Ambitioſe, Aduerbium, Pyſznie/

Spániale Ambitioſus facere aliquid,

Okazále/ Spániále co czinić.

#Ambitus, pen. produ. Participium,

Obchodzący. Sed Ambitus, pen. corre.

Obchod/ Trwanie álbo ſtánie o co.

#Anteeo, is, iui, itum, ire, Vprzedzam.

Anteire per Metaphoram, pro Ante=

cellere, Przewyſzſzáć. Vt, Omnibꝰ bonis

corporis anteit, Przewyſzſza. Ætate an=

teire, Stárſzym być.

#Anteiri, Paſsiuum, Być przewyſz=

ſzan.

¶Circumeo, os, uel m ablato, Circu=

eo uel Circuo, is, iui, itum, circumire,

uel cicuire, W koło obchodzę. Vt, Per

hortum circuit clam, Krążiſie y tam y

ſam po ogrodzie.

#Circumitio, uel Circuitio, Obeśćie

wkoło. Circuitione uti, Okrążenia vży=

wáć/ hoc eſt, Periodica oratione uti,

Circuitio & Anfractus, Obchód/ Krą=

żenie, y Lomiſtość.

#Circuitor, aliud Verbale, maſculi=

num, Który co y tám y ſám nośi/ Kramár=

czik/ Króbecznik.

#Circuitus, huius circuitus ſimiliter

http://rcin.org.pl

34: Verbale, Cic. Circuitus ſolis orbitum,

35: Okrąg słoneczny, Verborum circuitus

36: pro periodo, Vide ſupra Coma, Xá=

37: łá á ſpełna rzecz. Orationis circuitus, id

38: eſt Concluſio, Zámknienie w rzeczi.

39: Circuitus, pro circuitu inſolens eſt.

40: #Coeo, is, coiui, coitum, coire, Zeiść

41: ſie weſpołek. Vt, Coire in porticum

42: templi, Zeiść ſie przed kośćioł do krukty.

43: Coit cicatrix, Zraſta ſie ráná/ Blizná. In

44: denſitatem coire, Zgęſtnąć.

45: ¶Coire per Metaph. pro Concorda=

46: re, Zyednáć ſie s kiem. Societatem coi=

47: re cum aliquo, Potowárziſzić ſie

48: s kiem. Coire in fœdera, Przimierze

49: prziyąć skiem. Coire, & Congredi di=

50: cuntur milites, Potykać ſie/ Nácieráć ye=

51: den drugiego. Item, Coire de re uene=

52: rea dicitur, Coire cum uxore, Spáć

53: á złączić ſie s żoną.

54: ¶Coitio, Verbale, Zyazd/ Ześćie. Coi=

55: tio item ſignificat, Zyednánie. Et, Coi=

56: tio militum, Potykánie.

#Coitus,

strona: 105

kolumna: a

E ante O.

1: #Coitus, huius coitus, Zeście mężá s

2: żoną.

3: #Coitus, Lunæ pro Ecclipſi, quan=

http://rcin.org.pl

4: do ſcilicet Soli opponitur.

5: ¶Coibilis & hoc coibile, Vt, Coibi=

6: lis oratio, Rzecz która yedná z drugiey

7: ſnádnie ydzie.

8: ¶Exeo, is, iui, itum, ire, Wychodzę. Vt,

9: Exeo ad te, Do ciebie wychodzę. Exire

10: de uita, Vmrzeć. Exire in herbam, fruges,

11: radicem, Wſchodźić/ Kwitnáć y korzenić.

12: ſie.

13: Exijt dies, Dzień przeſzedł.

14: Exitur, Imperſonale, Plautus, Crepuit

15: hoſtium. Exitur foras. Prowádzą ſie

16: wychodzą z domu. Exitum hunc nollem,

17: Wołałbych tu był nie prziść.

18: ¶Exitus, Participium, apud antiquos

19: uſurpatum.

20: ¶Exitus, huius tus, Verbale, Wuście/

21: Vt, Exitus orationis, Koniec rzeczi.

22: ¶Exitium, huius exitij, Szkodá/ Zgu=

23: ba/ Vtrátá/ Zkázá.

24: Exitialis. & hoc exitiale, Szkodliwy/

25: Vtrátny/ Vt, Exitialis exitus, Mizer=

26: ne dokonánie.

27: ¶Exitiabilis, & hoc le, idem quod

28: Exitialis.

29: #Exitioſus, a, um, Idem, Vt, Exitio=

30: ſum bellum, Szkodliwa woyná/ która

31: nie yednego o nędzę przipráwi.

32: ¶Ineo, is, iui, itū, ire, Wniść/ Począć.

33: Inijt te nunquam febris? Nigdy ná cię

http://rcin.org.pl

34: nie prżiſzłá febrá. Prælium & Certamen

35: inire, Walkę począć. Conſilium inire

36: cum genero cœpit, Począł ſie rádźić s

37: zięciem. Gratiam inire, Czći powagi doſtáć.

38: Inire fœdus, Przimierze wziąć. Inire

39: rationem aut uiam, Obyczay á drógę

40: temu náleść.

41: ¶Iniēs, tis, Part. Przichodzący. Nádcho=

42: dzący, Vt. Ineunte uere, Ná wioſnę. Ab=

43: ineunte ætate, Od dziećińſtwa. Si qui

44: mente ætate ſtudioſi uenandi fuerint

45: Yeſly kogo z młodu ku mysliwſtwu mysl

46: ciągnie. Ineūte Ianuario, Ná początku.

47: Ná náſtániu Sticzniá. Item, Inire ſigni,

48: ficat Coire, Niecziſtość płodźić. Hinc,

49: Initor bos, Byk. Initor aſinus, Który po

50: oſlicy yeźdźi.

51: ¶Initus, huius tus, maſcul. quart, Od

52: ſámcá poyeżdżony. Et, Initium, Początek.

kolumna: b

E ante O. 105

1: Item, Initia, orum, Ofiáry boginiey Ce=

2: reri. Præterea Verbum, Initio, as, are,

3: Poſwięcam. Cerimonie Kośćielne ob=

4: chódzę. Beme literis tam prophanis quā

5: ſacris initiatus, Dobrze ćwiczony w obo=

6: ym piśmie.

7: ¶Initiatio, Poſwiącánie. Vt, Initiatus

8: ſacris ordinibus, Swięćił ſie ná kápłáń=

9: ſtwo.

http://rcin.org.pl

10: #Initiarius, a, um, Co ku poſwiącániu

11: należy.

12: ¶Intereo, interis, pen. correp. interiui,

13: uel interij, itum, ire, Sgiąć/ Sniſzczeć/

14: Wniweć ſie obróćyć. Vt, Interij, Siád=

15: łem yáko ſól. Fame interire, Od głodu

16: ſdechnąć. A ualentiore interire, Być

17: przewyciężonym/ Obrážonym.

18: ¶Interitus, huius tus, Smierć. Vt, In=

19: teritus patriæ, Skáżenie oyczyzny.

20: ¶Interitio, Verbale, apud Cicero=

21: nem in Frumentaria, ubi Internetio

22: legitur.

23: #Introeo, is, iui, itum, re, Wchodzę.

24: Vt, In urbem introire, Wniść do miá=

25: ſtá. In uitam introire, Národźić

26: ſie.

27: ¶Introitus, huius, tus, Weście. Vt, De=

28: fenſionis introitus, Weście á początek.

29: obrony.

30: #Obeo, is, iui, uel ij, itum, ire, Obcho=

31: dzę. Vt, Negocium obire. Spráwić to

32: co polecono yeſt. Id obire non potui, Nie

33: mógłem tego ſpráwić. Obeunt tres no=

34: ctes, Przeydą etc. Obire diem. Et, Obi=

35: re mortem, Vmrzeć. Morte obijt repē=

36: tina, Nagle vmárł. Omnia per ſe o=

37: bore, Wſziſtko ſám przes ſię ſpráwować.

38: Obire domos amicorum, Od prziya=

39: cielá do prziyacielá yeźdźić. Obire opus

http://rcin.org.pl

ruſticum, Kmiectwem ſie obchodźić. Obi=

re ſacra, Obchodźić dni ſwięte.

#Obiri, Paſsiuum, Być ogárnión/ Ob=

chodźon.

¶Obiens, Patricipium, Obchodzący.

#Obitus, aliud Participium, Cicero,

A maioribus noſtris morte obita po=

ſitos in illo loco, Po ych ſmierći/ Ześ=

ciu.

¶Obitus, huius tus, Verbale, Ześćie/

Smierć. VT, Signorum obitus & or=

tus, Známión niebieskich zachód y wſchód.

#Pereo, is, iui, uel ij, ire, Ginę. Vt, pe=

rierunt ædes, Zniſzczáło budowánie/ Do=

moſtwo. Perijt illi pudor, Nieſroma ſie.

Nullus otio perit dies apibus, Zadne=

go dniá pſzczoły nie prożnuyą. Prudens.

strona: 105v

kolumna: a

E ante O.

Sciens, uiuens, uidenſq; pereo, Będąc

przi rozumie/ Báczności. Zywiąć á widząć

niſzczeyę. Perire morbo, Przes chorobę

zniſzczeć.

¶Perito, as, are, Frequentatiuum, Gi=

nę/ Lecę.

#Compoſita a pereo, Depereo, depe=

ris, iui, uel ij, ire, idem quod ſimplex,

Vt, Deperierunt naues, Sginęły łodźi.

http://rcin.org.pl

10: Ne qua depereat, Aby która kartká

11: nie zginęłá.

12: Deperire etiam pro mori ponitur,

13: Item, Deperire aliquem amore, Z

14: duſze kogo miłować. Deperire amore

15: adoleſcentulæ, Szalenie miłować pánnę.

16: deperit ſapor. Wietrzeye/ Ginie

17: ſmák.

18: #Diſpereo, is, iui, uel ij, itum, ire,

19: Owſzeki ginę. Vt, Diſperij, Siadłem/

20: Yuſz po mnie,

21: #Prodeo, is, iui, & ij, itum, ire. Wycho=

22: dzę. Vt, prodire in publicum, Wyniść

23: ná ſwiát. Prodire in funus, Zá vmárłym

24: na pogréb yść. Prodeunt in paſcua

25: pecudes, Wychodźi/ álbo wyganiáyą by=

26: dło na pole. Prodire etiam ſignificat,

27: Yść przed kim naprzód.

28: #Præeo, is, iui, itum, ire, Vprzedzam/

29: Ydę naprzód Prẹi uerbis quod uis, Po=

30: wiedz ty pierwey co maſz po mnie. De=

31: ſcri=

32: pto aliquem præire, Przeczitáć komu

33: naprzód. Vt tibi uoce præirem quid

34: iudicares, Abych ći tylko nárzekł/ á ty ska=

35: zánie vczżiniſz. Præeunt diſcipulis præ=

36: ceptores, Daváyą ym przikład.

37: ¶Prætereo, Miyam/ Przemiyam. Vt,

38: Præterijt dies, Dzień przeminął. Neſcis

39: quid mali præterieris qui nunquam es

http://rcin.org.pl

40: ingreſſus mare, Niewieſz yákoś wiele

41: złego minął/ gdyżeś ná morzu nie

42: był. Præterire aliquid Minąć co. Præ=

43: terijt me hæc res, Nicem o tym nie wie=

44: dział. Me ptæterit/ Nie wiém.

45: ¶Præteriens, untis, Participium, ſiue

46: Nomen ex Participio. Cic. Quaſi

47: præteriens ſatisfaciam uniuerſis, Yá=

48: koby przemiyáyąc.

49: ¶Præteritus, ta, tum, Przeſzłi. Vt, Præ=

50: teritum tempus nunquam reuertetur.

51: Co yuſz przeſzło to trudno wróćyć. Præte=

52: rita & Futura contraria.

53: #Redeo, Wrácam ſie. Vt: Ad pau=

54: ca redeam, Krótko mowiąc. Redire in

55: memoriam, Spominać. Redire in gra=

56: tiam, Zyednáć ſie. Redire ad rem,

kolumna: b

E ante O.

1: Wroćyć ſie k rzeczy pierwſzey. Ad ſe redi=

2: re, Prziść k ſobie. Ad ingenium redire,

3: Ná ſtáre ſtopnie ſie wroćyć/ To yeſt/ Do

4: pirwſzich obyczáyów. Ad reſtim mihi res

5: redijt, Niczego mi niedoſtáye yedno ſzu=

6: bienice. Deſperantis eſt ad raſtros re=

7: dire, Ku wielkiey nędzi prziść.

8: #Reditio, onis, Verbale, Fœm Wro=

9: cenie.

10: ¶Reditio, as, are, penul. correp. apud

11: Plautum legendum uidetur, ubi alij

http://rcin.org.pl

12: legunt rebitare pro Continuo, & ſta=

13: tim redire.

14: ¶Reditus, huius tus, idem quod redi=

15: tio, Czinſz/ Dochód roczny. Vt reditus

16: annui, Roczne dochody. Reditus in gra=

17: tiam, Ziednánie.

18: ¶Subeo, Podchodzę pod cię/ Wchodzę.

19: Vt, Subeo tectum, Wchodzę w dóm.

20: Subire mortem, Smierć podyąć. Subit

21: mentem uel ſubit in mentem, Przicho=

22: dźimi ná pámięć. Subit me pœnitentia,

23: Zálmi. Subire aleam fortunæ, Ważić

24: ſie. Labores ſubire, Prácę ná ſie podyąć.

25: Dolorem ſubire. Cierpieć. Incommo=

26: da ſubire, Popáść ſzkodę. Subire notam

27: turpitudinis, Dopuśćić ſie ſromoty.

28: Quando mihi ſubit recordatio meo=

29: rum, Yle kroć ſpominam ná moye prziya=

30: cioły.

31: #Subiri, Paſsiuū, Ci. Inimicitię ſunt?

32: ſubeantur. labores? ſuſcipiantur. & c.

33: Item, Subire, pro Suſcipere, Podyáć

34: ſie. Aliquando etiam Succedere & ſe=

35: qui, Yść zá kim.

36: #Tranſeo, Miyam.

37: #Pertranſeo, Przemiyam.

38: #Tranſitus, Przeście.

39: #Tranſitorius, a, um, Latwy ku prześ=

40: ciu. Też ku zginieniu. Vt, Silentio ali=

41: quid tranſire, Zámilczeć czego. Ad re=

http://rcin.org.pl

42: liqua tranſeamus, Mieymy ſie ku koń=

43: cowi. Neronem tranſeo, Nieſpominam

44: Neroná. In uarios colores tranſire,

45: W rozmáyite ſie fárby przemieniáć. In

46: ſententiam alterius tranſire, Wſtąpić

47: ná cziyę rzecz álbo mniémánie.

48: Tranſitio, Przeminienie/ Przeście/ Zá=

49: milczenie.

50: #Tranſilis, & hoc tranſile, Przecho=

51: dzący/ Przeciekáyący.

52: ¶Veneo, is, iui, & ſæpius uenij per

53: ſyncopen, Venum ire, Bywam przeda=

54: wan. Venit a Venum & Eo, Vt, Quam

55: plurimo uenire, Bárzo drogo być prze=

56: dan. Venum ire, Et, Venum ibit, dici=

mus,

strona: 106

kolumna: a

E ante O. & P.

1: mus, Poydzie ná targ/ Będzie przedan.

2: Inde, Venalis, & hoc nale, Przedayny.

3: ¶Venalitius, a, um, Przedany/ Co yuż

4: przedano yeſt. Też Przekupny/ który wię=

5: znie álbo niewolniki przedáye.

6: #Venelitiarius, idem, Venalitium,

7: Nieyaki funt przedáyny. Też Mieyſce

8: gdzie tárguyą.

9: Eouſqꝫ, Vide Eo, Aduerbium.

10: Wous, prima longa, gen maſc. Wſchód

11: słońcá. Et, Eous prima correp. Solis

http://rcin.org.pl

12: equus, Kóń słoneczny. Item, Adiecti=

13: uum, Ráno/ Poránu.

E ante P

14: Epagris, Inſula una Cycladum.

15: Epanagogæ, es, pen. prod. Przirowná=

16: nie/ Przywodzenie. Figura eſt rerum uel

17: argumentorum ſimilium collatio.

18: Epaminondas, gen. maſc. Hetman The=

19: bański tego ymienia.

20: Epana diploſis, Figura cum eadem di=

21: ctio primum et extremum locum ſen=

22: tentiæ occupat.

23: Epanodos, gen. fem. pen. correp. Latine,

24: Regreſſio, Przyſtoſowánie Figura cum

25: pluribus breuiter propoſitis ad ſin=

26: gulorum enarrationem recurritur. ut,

27: Vicerunt Romani, mari Carthagi=

28: nenſes, terra Gallos, ſcilicet uicerunt.

29: Epanalepſis, gen. fem Latine, Repetitio,

30: uel Reſumptio, Powtarzánie yednego

31: słowá ná końcu wierſzá/ które ná przodku

32: wierſzá yeſt położono. Vt, Creſcit amor

33: nummi, quantum ipſa pecunia creſcit.

34: Epanaphora, gen. fem. pen. cor. Latine,

35: Repetitio, Powtarzánie yednego słowá ná

36: początku wiele wierſzów/ Figura.

37: Eparchus, gen. maſ. Latine, Præſes pro=

38: uinciæ, Stároſtá/ Namieſtnik.

39: Eparchia, Latine, Præfectura, uel Admi=

40: ſtratio, prouinciæ, Stároſtwo.

http://rcin.org.pl

41: Epentheſis, gen maſcu. Latine, Interpo=

42: ſitio, literæ uel ſullabæ in medio di=

43: ctionis, Vt, Induperator, pro Impera=

44: tor, ubi ſyllaba, dum, eſt interpoſi=

45: ta.

46: Ephebus, gene. maſculln. Latine, Pubes,

47: Młodzieńczik około czternaście lat y wyſz=

48: ſzey.

49: Ephebia, ę, Latine, Pubertas, Młodź oko=

50: ło tych lat. Et, Ephebion, ſiue Ephebi=

51: um, Pars paleſtræ in qua Ephebi ex=

52: ercebantur, Mieyſce ná którym młodź

53: bywa czwiczona. Szkołá.

kolumna: b

E ante P. 106

1: Ephermis, huius Ephermeridis, maſcul.

2: tert. pen. correp. Latine, Diarium, &

3: Acta diurna, Dziennik. To yeſt/ Regiſtr

4: álbo xięgi w które ſie wpiſuyą kázdego dniá

5: ſpráwy. Vide ſupra Annales.

6: Ephemerinos, Diaria febris, Febrá która

7: tylko przes yeden dzień trwa.

8: ¶Amphimerinos quotidiana, Vſtá=

9: wiczna febrá która ná kożdy dzień bywa.

10: Ephemeron, Nomen animalis & herbę

11: Epheſtiades, Inſulæ, Latinis Vulcaniæ

12: uel Æoliæ, dictæ.

13: Epheſtris, idis, Suknia żołnierka/ którą ná

14: zbroyę kładą/ Delia może być zwána.

15: Epheſus, gen. fem. penu. correp. Głowne

http://rcin.org.pl

miáſto w Ioniey/ álbo Lydiey. Inde Ephe=

ſus, a, um, Yeden ztámtąd.

Ephialtes, Vide ſupra Incubus.

Ephippium, ij, neut. ſecun. Siodło/ Też/

Deká którą koniá nákriwáyą/ álbo Na=

ſtołká.

Ephippiarius, Siodłarz.

Ephippiatus, a, um, Oſiodłány.

Ephodion, gen. neut. Latine, Viaticum,

Pieniądze ná ſtráwę.

Ephorus, gen. maſe pen. cor. Latine, In=

ſpector, Przigłędácz. Tribunus fuit La=

cedemoniorum qui ludis prȩerat.

Ephyra, gen. fem. pen. cor, Corinthus,

Miáſto Korynth.

Epialos, m. Febrá która z pituiti á wilgot=

nośći zimney przichodźi/ gdy ciáło zewnątrs

też gore/ á we wnątrs yeſt źimne.

Epibades, Lodźi álbo prómy ná których lu=

dzie y tám y ſám przes rzekę przewożą.

Epibates, Lódź álbo okręt woyenny/ Z któ=

rych walczą po morzu.

Epibatra, Wſchody do okrętu.

Epicharmus, maſcul. ſecund. Známienite=

go Philoſopha w Siciliey ymię.

Epicherema, atis, neut tert. Latine, Ad=

greſſio, uel mente conceptum argu=

mentum, uel Ratiocinatio, Et eſt idem

quod Syllogiſmus Dowód rozumny.

Epichyſis gene. fem. Latine, Infundibu=

http://rcin.org.pl

46: lum, Léy/ Naczinie którem ſiewáyą co=

47: kolwiek.

48: Epicedium, gen. neu. alias, Nenia, Po=

49: grzebne ſpiewánie które ku czći vmárłym

50: cziniono.

51: Epicœnum, gen. neu. Latine, Super, com=

52: mune, uel Promiſcuū, Dwiemá poſpo=

53: lite/ Nomen ſcilicet Subſtātiuū, Obo=

54: yey płći/ ták ſámcowi yáko y ſámich przi=

55: słuchávące.

56: Epictetus, maſ. pe. pr. Philoſoph z Friyiey.

S 4 Epicurus,

strona: 106v

kolumna: a

E ante P.

1: Epicurus, gen. maſcul, ſecund. Philoſoph.

2: Athenienski, qui felicitatem hominis

3: in corporis uoluptate ſtatuebat,

4: Vnde, Epicurus pro uoluptuario,

5: Miáſto tego ſwiátá człowiek. Item, Impi=

6: ius, Beſduſzny á który ſie ná roskoſzi tego

7: ſwiátá vdał. Vnde Epicurei, Zwolęnni=

8: cy Epicurowi.

9: Epicureus, a, um, Adiectiuum, idem.

10: Epidanus, gen, maſ ſecund. Miáſto w

11: Epirze/ alias Dyrrachium.

12: Epidaphne, gen. fem. Mieyſce wielmi pię=

13: kne á weſołe w Syriey przi mieście Antio=

14: chiey.

15: Epidaurus, gen. maſc. Miáſto in Pelo=

http://rcin.org.pl

poneſo uel in Morea, w którym kościół

był Aeſculápiuſów.

Epidicticon, gen. ne, Latine, Demonſtra=

tiuum, Okazáliſte/ yákoby przed oczy pod=

łożone.

Epidromos, gen. maſc uel Epidromius,

Powrós v ſiecy ná którym ſieć wiśi ták

ſwierzchni yáko ſpodni.

Epidromon, Velumin naui quod re=

trorſum panditur, Zagiel v okrętów.

Epigloſsis, huius ſis, fem. tert. ſiue Epi=

glottis, Latine, Ligula, nux gutturis,

minor lingua, Yęziczek który dech przi=

muye y zámyka.

Epigonos, gen. ma. Potomek. Et, Epigoni

dicti ſunt, Którzi byli przicziną y począt=

kiem wtórey Tebáńskiey walki. Item, E=

pigonos, Tragœdia Euripidis.

Epigramma, neut. tert Napis Tituł. Vn=

de Epigrammatiſtes, & Epigramma=

tarius, Ten który máło wierſzów piſze.

Epigraphe, ge. fem. pen, cor, idem quod

Epigramma, Napis/ Tituł.

Epigryphus, maſcu. ſecund. Krziwonoſy

który yákoby załomiony nos ma.

Epilepſia, æ, fem. prim. Morbus comi=

tialis, Swiętego Wálentego niemoc/ Wiel=

ka niemoc/ Pádáczká niektórzi zową. Vi=

de ſupra, Dicitur etiam Sacer morbus

& Herculeus.

http://rcin.org.pl

46: Epilepticus, Ná którego tá niemoc przichodźi

47: Epilogus, gen. maſ. ſec. pen. cor. Latine,

48: Concluſio, uel Cumulus, & Perora=

49: tio, Oſtáteczna część rzeczi/ Zámknienie

50: álbo dokonánie mowy.

51: Epimedium, Herba, Plinio.

52: Epimenides, gen. maſ. Philoſoph Kreteń=

53: ski/ O tym Poetowie ſmyslily yákoby ſiedm̄

54: y czterdześći lat ſpał nie przeſtáyąc. Vnde

55: Prouerbium. Vltra Epimenidem dor=

56: mire, Leniwym/ Oſpáłym á zgniłym być.

kolumna: b

E ante P.

1: Epitome, g. fem. Latine, Commoratio,

2: figura eſt. Gdy o yedney rzeczi/ długo rzecz

3: bywa prowádzona.

4: Epimyctis, Vlcus aciem hebetans.

5: Epimythium, uel Epimythion, gen. neu.

6: Wykład fabuł álbo Báyek/ co ſie przes któ=

7: rą rozumie.

8: Epinicion, ij, Latine, Victoriale, Triumf

9: gdy po zwicięſtwie Te Deum laudamus

10: ſpieváyą/ alias Niceterium.

11: Epinyctis, idis, Puſtula modice hume=

12: ſcens & plena ſanguinis in tibijs & pe=

13: dibus.

14: Epiodium, Canticum quod canitur ca=

15: dauere nondum ſepulto.

16: Epiphanes, gen. comm. Latine, Illuſtris,

17: Yáſny/ Sławny.

http://rcin.org.pl

Epiphania, Latine, Apparicio, Obyáwie=
nie Zyáwienie/ quoniam eo die Chri=
ſtus Dominus a Ioanne Baptiſta in
Iordane baptizatus eſt, ubi facta eſt
uox de cœlo Patris: Hic eſt Filius me=
us dilectus in quo mihi cōplacui, hūc
audite. Item, Spiritus ſanctus apparu=
it uiſibiliter in ſpecie columbæ. &c.
Epiphonema ge. ne. pro. Latine, Accla=
matio, Zákrzyknienie/ Głoſu podnieſienie/
gdy yáką wziętą ſententią w rzecz náſzę
wſádzamy.
Epiphora, ræ. fe. pri, pen. cor. Záciekánie
oczu łzámi/ Vulgus lachrymam uocat.
Epiplocele, ge. fe. pen. pro. Przepukliná/
gdy yelitá wychodzą w moſzenká.
Epirhedium, idem quod Rheda, Wós/
Kolebká.
Epirus, gen. fem pen. pro. Latine Con=
tinens, Regio eſt quæ nunc Albania,
Hinc Epirota, Yeden ztamtąd. Et, Epi=
roticus a, um, idem.
Epiſchidion, g. n. Latine, Cuneus, Klin.
Epiſcopus, pi, maſ. ſe. Latine, Inſpector.
Superintendens. Opiekun/ Opatrziciel/
ten który czego dogląda aby było dobrze á
rządnie ſpráwowano/ quod eſt officium
Epiſcoporū, Które my biskupi zowiemi.
Epiſcopatus, Biskupſtwo Sed propriæ,
Vrząd opiekuński.

http://rcin.org.pl

48: Epiſcopus, a, um, Czuyny/ Pilny Vt, Epi=

49: ſcopia nauis, Lódká máła przi okreciech.

50: ná którey ſie puſzczáyą ku ſzpiegowániu.

51: Epiſpaſtica, gen. neut. plurale, Lekárſtwá

52: nieyákie wyciągáyące ropę ná wierzch á

53: cziściące ránę.

54: Epiſtates, m. Száfarz/ Rządzcá, włódarz.

55: Epiſtola, læ, fem. prim. Posłany liſt.

56: Epiſtolium, Máły liſtek.

57: Epiſtolaris, et hoc are, Co ku liſtwoi należy.

Epiſtomium.

strona: 107

kolumna: a

E ante P.

1: Epiſtomium, Kurek álbo czop/ yáki bywa v

2: fas winnych toczenia picia.

3: Epiſtylium, gen. neut. Gałká álbo głowica

4: ná wierſchu słupá álbo też domu. Capi=

5: tellum Latine.

6: Epiſynalæphe, gen. neut. Tytuł albo Na=

7: pis nagrobny/ ab ἐπι ſupra, & ταφος

8: ſepulchrum.

9: Epithalamium, Hymnus qui ad Thala=

10: mum nuptialem canitur, Swádziebna

11: pioſnká/ Wierſze ku czći weſela cziyego v=

12: czinione.

13: Epitheton, gen. neut. pen. correp. Latine,

14: Adpoſitum uel Adiectiuum, Właſny

15: tytuł/ Własne przezwisko komu oſobliwe.

16: Epitome, es, gen. fem. pen. correp. Vkro=

http://rcin.org.pl

17: cenie długiey rzeczy/ á zwłaſzcza xiąg wiel=

18: kich w krotká ſummę ogárnienie/ Vide,

19: Breuiarium.

20: Epitoma, atis, Perperam dicitur, Epito=

21: ma, autem Epitomæ, recte dicitur.

22: Epitogium, Zwierzchnia ſuknia/ Płaſzcz.

23: Epithymia, miæ, pen. prod fem. prim.

24: Latine, Concupiſcentia, Deſyderium,

25: Pożądánie/ Chuć/ Ządliwość/ ab ἐπι ſu=

26: pra θυμος animus.

27: Epitritus, gen maſc. pen. correp. Pes me=

28: tricus conſtans tribus longis & una

29: breui ſyllaba quouis loca ſita.

30: Epityrum, Genus cibi, & genus condi=

31: turæ.

32: Epolanos, Vocabant Veteres, Epulones

33: Feſtus.

34: Epitropos, m pe. co Száfars/ Sprawcá.

35: Epitrope, Száfárka/ Goſpodini.

36: Epiſeuxis, gen. fem. Latine, Subiunctio.

37: Cobinatio, Figura eſt, Quando dictio

38: in uerſu abſq; medio aliarum ſubiun=

39: gitur, aut duplicatur. Vir. Me me, ad=

40: ſum qui feci. & c.

41: Epops, gen. promiſcui Latine, Vpupa,

42: Dudek.

43: Epos, gen. neut. Latine, Versus, Wierſz/

44: Pioſnká.

45: Epodus, di, pen. prod. Genus carminis

46: cum ſingulis uerſibus, ſingulæ clau=

http://rcin.org.pl

47: ſulæ ſubijciuntur.

48: Epoto, as, are, Vide Potus.

49: Epulæ, arum, plurali tantum, gen. fem.

50: Rozmáyite potrawy koſztowne.

51: Epulum, li, Záwołáne gody/ ná które káżdy

52: ydzie/ tákie bywáły przed tym ná dzień po=

53: ſwiącánia/ ná dzień pogrzebu/ ná dzień tri=

54: umphu.

kolumna: b

1: Epulor, aris, ari, Vżywam. Bięſiáduyę.

2: Epulo, onis, Et, Coepulo, onis, Gość.

3: Epulacio, Vżywanie/ Bieſiádowánie. Ver=

4: bale fœmininum.

5: Epularis, & hoc lare, Gośćynny/ Bieſiád=

6: ny/ álbo to co ku potráwam á Czceniu goſći

7: należy. Vt, Epularis ſermo, Bieſiadna

8: rozmowá.

9: Epulatorius, id eſt, Epularis Calepinus

10: nullo authore idoneo.

11: Epulis, Excreſcentia carnis in gingiuis,

12: Dziąsłá.

E ante Q.

13: Equus, equi, maſc ſecund. Koń. Vt, E=

14: quis & uelis, Prouerb. Bárzo prętko/

15: Skokiem. Bes omieſzkánia.

16: Equa, æ, Swiérzóbká/ Máciorká/ Kobyłá.

17: Equus gradarius, Yenochodnik. Equus

18: meritorius, Náyemny/ Mytny koń. Ve=

19: redus, Koń mytny/ Poſty włoſzi zową.

http://rcin.org.pl

20: Equuleus & Equulus, Zrzebię/ Koniczek/

21: Zrzebiec/ Diminutiuum ab Equus.

22: #Item, Equuleus, ei, Miedziány álbo

23: żelázny koń́/ ná który złoczińce wſładzáyą

24: á płomieniem ogniſtém vmarzáyą.

25: Equula, læ, Diminutiuū. Zwierzupeczká.

26: Equila, idem apud Varronem.

27: Equile, lis, gen. neut. Stáynia.

28: Equiſo, onis, Roſtucharz/ Obyeżdzácz kon=

29: ny/ Máſztalers który ſie s końmi vmie ob=

30: chodźić/ To yeſt/ Dobrze konie wieść y bość.

31: Equinus, a, um, Koński. Vt. Equinus fi=

32: mus, Koński gnóy. Equina ſeta, Końska

33: grziwá.

34: Equarius, a, um, Koński/ Yezdecki. Vt, E=

35: quarius medicus, Koński lekarz.

36: Equaria, Subſtantiuum, Stáynia.

37: Equio, is, ire, Dicuntur equi cum coitum

38: appetunt, Rzáć, Byſtrzić ſie.

39: Equito, as, are, Yeżdzę.

40: #Compoſita, Adequito, Doyeżdżam.

41: #Obequito, Y tám y ſám yeżdżę.

42: ¶Perquito, Przeyeżdżam.

43: ¶Equitacio, Yázdá.

44: Equitium, tij, Stádo kóni.

45: Equimentum, ti, Myto końskie/ gdy koń ku

46: ſwierzóbce bywa przipuſzczon.

47: Eques, itis, Yezdny/ Też Sláchćyc/ Ricerski

48: człowiek. Hinc eques auratus, Ry=

49: cerz.

http://rcin.org.pl

50: Equeſter, uel Equeſtris, & hoc Equeſtre,

51: Yeſdecki/ álbo co ku yaździe należy. Vt,

52: Equeſter ordo, Yezdecki Stan/

53: To yeſt/ Sláchecki. Nam populus apud

Romanos

strona: 107v

kolumna: a

E ante Q. & R.

1: Romanos in tres ordines erat diuiſus,

2: In Ordinem Patricium, Equeſtrem &

3: Plebeium, Equeſtres copiæ, Woysko

4: yezdeckie/ Niepieſze.

5: Equeſtre, Equeſtre ęs, Myto Zóld żołniér=

6: ski. Equeſtris cenſus. Videſupra in

7: uerbo Cenſeo.

8: Equeſtria, orum, plurale tantum, Mieyſ=

9: ce na którym sláchtá ſiadáłá przi grách.

10: Equitabilis, & hoc Equitabile, Co łátwie

11: yeſt ku yeżdżeniu. Vt, Equitabilis locus,

12: Mieyſce ku yaździe beſpieczne.

13: Equitatus, huius tatus, Yezdecki cug. Vt,

14: Equitatus regius, Królewski dwór/ to

15: yeſt yezdecki lud. Item Equitatus, Yaz=

16: dá.

17: Equiferus, Dziki koń.

18: Equiſetum, eti, Herba, Quidam uocant

19: Kotczi ogón.

20: Equiſelis, Herba, Końska grziwá.

21: Equapium, Herba, alias Hippoſelium.

22: Equiceruus, Genus animalis.

http://rcin.org.pl

23: Equirij, orum, Ludi quos Romulus

24: Marti inſtituit.

25: Equidem, Coniunctio Affirmatiua,

26: pro Certe, Owſzeki/ Záprawdę. Zápew=

27: ne. Vt, Equidem Pol in eam partem

28: accipio, Owſzeki ták przimuyę/ Ták ro=

29: zumiem.

E ante R.

30: Eradico, Vide Simplex.

31: Eraphyotes, Cognominatur Bacchus,

32: Eraſinus, pen. product. Fluuius in Ar=

33: golica.

34: Eratæ, Numeri pluralis, Vrbs Coryta=

35: norum.

36: Erato, gen fem. Vna Muſarum, Yedná

37: y dziewiąćy Bogiń.

38: Ercina ſylua, Czarny lás miedzi Straſbur=

39: kiem. á miedzi Tubingą leżący.

40: Erciſceot, eris, uel Erciſceo, Erciſcere an=

41: tiquitus ſignificabat diuidere, Roz=

42: dzielam. Eruſcundæ Reifamiliaris,

43: Máyętność a dobrá oyczíſte rozdzielić.

44: Ercius, Iupiter dictus eſt ab arcendo.

45: Erctum, Pro Arcto, dixerunt Veteres.

46: Erubus, gen. maſc pen. correp Naciem=

47: nieyſze mieyſce w pieklie/ Tez piekielna rzéká.

48: Erembi, Populi Arabiæ.

49: Eremigo, Vide Remigo uel Remus.

50: Eremodicium, apud Iuriſconſultos,

51: Deſertio cauſſæ, Abſentia ſeu Negli=

http://rcin.org.pl

52: gentia partium facta. Nieſtánie na rok

kolumna: b

E ante R.

1: Zámieſzkánie roku. Latine, Deſertum ua=

2: dimonium.

3: Eremus, eremi, generis. feminini. Puſz=

4: cza.

5: Eremita, tæ, Puſtelnik.

6: Eremitanus, a, um, Puſtelniczy.

7: Erepo, Vide Repo.

8: Eretria, Genus Ceruſæ.

9: Eretum, Vicus Sabinorum.

10: Erga, Præpoſitio Accuſatiuo caſui ſer=

11: uiens, Przećiw/ Przećiwko. Vt, Amor

12: meus erga te, Moyá chuć k tobie.

13: Ergaſter, ſtri, gen. maſc. ſec. Latine, Ope=

14: rarius, Robotnik.

15: Ergaſterium, Warſtát.

16: Ergaſtulum, li, Mieyſce w którym niewol=

17: niki zámykáyą/ álbo podſtrożą máyą aby

18: tam vſtáwicznie robili/ ązwłaſzczá

19: w ziemi gdzie ſól/ ołow/ ſrebro/ złoto y

20: ynſze kruſzce kopáyą. Ergaſtulū dici=

21: tur, Szibę zową w wielicce álbo w Boch=

22: ni gdzie ſól kopayą. Itē, Ergaſtulū, Ciem=

23: nica álbo wieża/ w którą niewolniki álbo

24: yętce ſadzáyą. Vnde Ergaſtula liber=

25: tate donare, Et, Ergaſtula ſoluere,

26: Z niewoli wypuśćyć/ Swiebodnym a wol=

27: nym vczinić.

http://rcin.org.pl

Ergaſtulus, li, Niewolnik/ Yęciec.

Ergaſtularius, Rządzcá. Stároſtá álbo o=

práwcá niewolniczy/ który nad niewolniki

ma zwierſchność.

Ergata, æ, gen. fem, Wagá/ Klobá álbo ko=

ło nieyákie/ którym cięſzkie burdy á brzemio=

ná wzgorę wściągayą/ żoraẃ náſzi zową.

Ergo, Coniunctio illatiua, ſeu comple=

tiua ponitur in principio por Itaq; A

przeto/ A ták/ á ztąd/ á dlatego. Aliquan=

do Cauſſalis, Vt, Illius ergo, Dla niego

Virtutis ergo, Dla cnoty. Amoris &

perpetuæ beneuolentiæ ergo, Dla ſpol=

ney á wieczney náſzey miłośći.

Eribæa, gen. fem. Quæ alias Iuno, Má=

cochá Mercuriuſowa.

Ericæum, genus mellis ſylueſtris.

Erice, ces, ſiue Erica, cæ, ſiue Exix, icis,

gen. fem. Frutex eſt, quam alij Syſa=

rum nominant.

Erichtheus, gene. maſcul, triſyllabum,

Król Athenieński tego ymienia.

Erichthonius, gen. maſcul. Vulcani fili=

us & Mineruæ Athenienſium regi=

næ.

Ericus, Vide Hericius.

Eridanus, gen. maſc. ſecund pen. correp.

Rzéká we Włoſzech álbo Longobárdiey/

też Padus zwana.

http://rcin.org.pl

strona: 108

kolumna: a

E ante R.

Erigone, gen. fem. Filia Leari, quæ ob
fratris necem laqueo ſe ſuſpendit, Zná=
mię niebieskie.
Erigeneton, Nomen herbæ, Calepinus,
Alias Erithales.
Erigeron, Herba quæ a noſtris Senecio
uocatur.
Erigo, Vide Regia.
Erinaceus, Máłe zwierządko oścíłte/
Yeż.
Erineon, Vrbs Doridis.
Erinnys, Furia inferenalis, Vide ſupra
Dirus.
Eriphyſa, Inſula una ex Æolijs.
Eripio, Vide Simplex.
Erodo, Vide Rodo.
Erogo, Vide Rogo.
Eris, gen. fem Latine, Lis, Contentio,
Zwada/ Hadrunek. Item, Nomen her=
bæ.
Eriſi, Herba alias Dipſacon.
Erithales, Herba eſt ſemper uirens, quæ
alio nomine Sedum ſiue Semperui=
um minus appellatur, Plinius. Lib. 25.
Cap. 13.
Erodius, g. neut. ſec. Auis, Pták náwiętſzi
miedzi wſziſtkiem ptaki/ który y orła vbiya

http://rcin.org.pl

28: y záyada. Quidam tamen putant eſſe

29: Ciconiam, Bociana/ Alij Ardeolam,

30: Cząplę/ Alij Fulicam.

31: Eropia, Inſula una Cycladum.

32: Erotylos, Gemma ſilici ſimilis.

33: Eros, gen. maſc. Latine, Amor, Miłość.

34: Eroticus, a, um, id eſt, Amatorius, Mi=

35: łoſny/ Gámrátny.

36: Erotema, gen. neut. tert. pen. prod. Lati=

37: ne, Interrogatio, Pytánie.

38: Erro, as, aui, neut. pen. Błądzę, Chibiam.

39: Inſylua errare, Záłądźić w leſie. Voues

40: errant, Woły błądzą/ Też Paſą ſie/

41: nam proprie de pecudibus dicitur.

42: Toto cælo errare, Prouer, Być w wiel=

43: kiem błędzie/ Nierozumieć nic. Et, To=

44: ta uia errare, idem, Manus errat, Drży

45: ręká/ Niemoże tráfić. Sic, Telum errat,

46: uel aberrat, Chybia. Erras ſi id credis,

47: Chybiaſz ſie dáleko s prawdą/ yeſli temu

48: wierziſz. Errare malo cum Platone,

49: & c.

50: Errans, Participium, Błądzący. Vt,

51: Errantia ſydera, Errantes ſtellæ, Nie=

52: ná yednym mieyſcu ſtoyące.

53: Errantia, tiæ, pro Errore Antiqui dice=

54: bant.

55: Error, oris, Błąd Chybá.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

1: Erratio, Zbłądzenie/ Vſtąpienie z drógi.

2: Nam erratio eſt pedum. Error animi.

3: Erro, onis, gen. maſc. tert. Lázęká/ Tułácz/

4: ktory ſie tu y owdzie tuła/ Item, ſeptem

5: Planetæ dieuntur, Errones.

6: Errabundus, a, um, Błakáyący/ Tułáyący

7: ſie.

8: Erraticus, a, um, fere idem, Vt, Erratica

9: herba, Ziele którego wſedzie pełno. które

10: wſędzie roście.

11: Erratica uitis, Winna máćycá wſzędzie ro=

12: ſtąca.

13: Erraneus, a, um, idem quod Erraticus.

14: Erratum, idem quod Error, Chybá/ Błąd

15: Grzech.

16: #Compoſita, Aberro, as, aui, Vſtę=

17: puyę dáleko z drógi chybiam/ Błądzę/

18: Nietráfiam. Vt, Aberarre a ſcopo, Chy=

19: bić celu/ Niezgádnąć.

20: #Deerro, Vſtępuyę.

21: ¶Oberro, Błądzę. Vt, Oberraui in

22: ſylua, Obłądźiłem ſie w leſie.

23: #Circumerro, Motam ſie y tám y ſám.

24: Erubeſco, Vnde Rubens.

25: Eruca, huius, cæ, Wąſionka/ Liſzká/ Robak

26: podługowáty/ drzewá y ziołá á zwłaſzczá

27: kápuſtę káżący. Item genus herbæ, Ziele

28: nieyáko gorącego przirodzenia/ Quidam

29: putant, Biała gorczicá.

30: Eruco, as, are, Vide Ructus.

http://rcin.org.pl

31: Erudio, Vide Rudis & Rudio.

32: Erudero, Vide Rudus.

33: Erugo, Vide Rudus.

34: Erugo, is, ere, pen. produ. pro eructare,

35: Feſtus.

36: Erugo, Vide Ruga.

37: Eruilia, ſeu Eruila, Genus Legumi=

38: nis.

39: Erruum, gene. neut. Wyká ktorą konie/

40: tuczą/ Też, wſzeláka picá prze by=

41: dło.

42: Erumna, Vide Aerumna.

43: Erumpo, Vide Simplex.

44: Erunca, Vide Ruo.

45: Eruo, Vide Ruo.

46: Erymantus, Mons Arcadiæ, Item no=

47: men ſyluę & fluuij in Alphæum dela=

48: bentis, in qua ſylua Hercules dicitur

49: aprum cepiſſe.

50: Eryngium,ſiue Eryngion, ſiue etiam E=

51: rynge, gen. neut. Herba, alias dicta

52: Centum capita.

53: Eryſipeſas, Zápalenie/ Zágorzenie wrzodu.

54: Erythace, Nieyáki rodzay wosku/ Et ſpe=

55: cies herbæ quam alij Sandaracham

56: uocant.

57: Erythacus, auis.

http://rcin.org.pl

E ante R. & S.

Erythea. gen. fem. pen. produ. Inſula in
mari Gaditano.
Erythres, herba apud Plinium.
Erythræ, atis. gen. fem. Plural. tantum,
Miáſto w Aſiey z którego ſybilla, Eryth=
rea.
Erythræum mare, neut. ſecund. Czerwo=
ne morze.
Eryx, gen. maſcu. Mons Siciliæ, a quo
filius Veneris Eryx dictus Hinc etiam
Erycina, id eſt, Venus.

E ante S.

Eſalon, Eſalonis, gen. ma. tert. Parua auis
apud Plinium.
Eſca, huius eſcæ, fem. prim. Pokárm/ Po=
tráwá/ dicta eſt ab Edendo. Item, Eſca,
Wſzelákie ziárná którémi pracy/ y też
ryby byváyą nęcone.
#Inde, Ineſco, as, are, & Obeſco, as,
are, Nęcę/ Podſypuyę. Et per Metapho.
Ineſcare ſignificat, Zdrádźyć/ Oſzu=
káć.
Eſcarius, a, um, Pokármny/ Też to co ku nę=
ceniu á ſtáwieniu ptaków należy. E=
ſcarius culter, Stołowy nóż.
Eſculentus, a, um, Yedzący co ſie godźy
yeść.
Eſculenta animalia, Zwierzętá które ſie
godzą yeść.

http://rcin.org.pl

29: Eſculum, Ciuitas Italiæ in Picenis.

30: Eſculus, uel Æſculus, cum diphtongo,

31: gen. fem. Drzewo nieyákie żołądź ro=

32: dzące.

33: Eſito, Vide Edo, es eſt.

34: Eſſæi, Hebraice, Latine, Operarij, ſecta

35: fuit Iudęorum, ab uxoribus, uino, &

36: carnibus abſtinentium.

37: Eſſedones, Schytarum populi.

38: Eſſedum, Eſſedi, Nieyáka formá wozowa/

39: Kárá/ Kolimágá yako niektórzi zową.

40: Eſſedarius, Eſſedarij, Woźnicá/ Tákowy

41: wós rządzący.

42: Eſſentia, Vide Sum.

43: Eſtrix, Eſurio, Eſuritio, require, Edo.

44: Eſula, herba eſt ut Barbari uocāt, Wilczé

45: mléko.

E ante T.

46: Et, Coniunctio copulatiua, ſignificat, Y

47: A Cicer. Quod tum explośum &

48: eiectum eſt, Co ná ten czás wykorzeniono

49: y wyrzucono yeſt. Aliquando pro eti=

50: am, Też.

kolumna: b

E ante T.

1: #Compośita, Etſi, Aczkolwiek. Ta=

2: metſi idem, Etenim, Bo.

3: Etearchus, Rex Oaxis, urbis Cretæ.

4: Eteſiæ, gen. maſcul, uenti ſubſolani qui

5: quotannis ſtato tempore poſt cani=

http://rcin.org.pl

culæ exortum flant quadraginta die=

bus, Roczne wiátry około ſwiętey Mar=

gorzęty ná kożdy rok przes czterdzieśćy dni

wieyące.

Etheocles, pen. correp. Rex Thebano=

rum, ſiue Orchomeniorum.

Etheſius, Lapis ex quo mortaria confici

ſolent Plinius.

Ethice, Ethices, Latine, Moralis diſcipli=

na, Náuká obyczáyów dobrych.

Ethicus, a, um, Latine, Moralis, Obyczáy=

ny to co ku dobrym obyczáyóm należy.

Ethologus, penul, correp. Który w cudze

obyczáye vmié tráfiać á tak słowy yáko

vczynki obyczáye cziye okázáć.

Ethologia, Tákowych obyczáyów okázánie.

Ethopœia, Formowánie álbo. Náſládowá=

nie cudzich obyczáyów.

Ethnicus, a, um, Latine, Gentilis, Pogáń=

ski ab ϶εθνος quod gentem ſignifi=

cat.

Etiam, Coniunctio, Też, Etiam tu hoc

reſpondes, Smyeſz też y to mówić. Etiam

atq; etiam cogita dum eſt tempus. E=

tiamnum, Yeſzcze áż do tego czáſu. Etiam

nunc hic ſtas, Yeſzczeſz tu ſtoyiſz.

Etſi, Vide Et.

Etymon, gen. neut. Latine, Verum, Cer=

tum, Pewne/ Prawdźywe.

Etymologia, Veriloquium, Práwy Pew=

http://rcin.org.pl

ny á iſty wykład/ álbo powód/ Pochop/ Po=

czątek/ álbo Rodzay niektórego słowa.

E ante V.

Euacuo, Vide Vacuus & Vacus.

Euadne, Martis Filia ex Thebæ.

Euado, Vide Vado.

Euenetus, Lex Lacedæmoniorum.

Euagino, as, are, in Biblijs legitur, non

admodum Latine pro ſtringere ui

gladium.

Euagor, Vide Vagus uel Vagor.

Eualeſco, Vide Valeo.

Euallo, Vide Vallum.

Eualuare, extra ualuas eijcere Plaut.

Euan, Interiectio Exclamantis, & uox

Bacchancium, Heyda Heyda/ álbo

Heydaſz Heydaſz yako náſzi Polaci mó=

wią.

E ante V.

Euangelium, gen. neut. ſ. Latine Bonum

nuncium, ab ᾽ευ bene & ᾽αγγελλος

nuncius, & ᾽αγγελλῶ nuncio. Dobre/

Weſołe/ á wdzieczne poſelſtwo á oznaymie=

nie álbo zyáſtowánie/ quia per euange=

lium annunciatur nobis æternæ mor=

ris ſublatio, liberatio a gehenna, &

donatio uitæ æternæ & perpetuæ fœ

http://rcin.org.pl

licitatis, propter Chriſtum, idq; gra=

tis, abſq; operibus legis, per quem ha=

bemus reconciliationem cum Deo

patre, dona Spiritus ſancti & ſpem

æternæ ſalutis.

Euangeliſo, as, are. In Biblijs eſt Euange

lium prædicare, Euangeliſta in Biblijs

eſt Euangelijs præco.

Euax, Interiectio exultantis, Hey/ Hey/

álbo Heyda/ Heyda/ też Heydaſz/ Hey=

daſz.

Eubœa, gen fem. Inſula in mari Ægeo,

Teras Nigropontem, zową/ przi którey wy=

ſpie máły ſtrumień morzá od Mácedoniey

odtrącony leży.

Euboicus, a, um, Yeden który ztámtąd

yeſt. Euboicum mare duplex, aliud

in Ægeo, aliud in Thuſco.

Eucarpia, urbs Phrygiæ. Tám wiele y

wielkie groná winne roſtą.

Euchariſtia, Latine Gratiarum actio,

Dziękowánie zá dobrodzieiſtwo/ ’ευ bene

& χάϱις gratia.

Euchion, gen. maſ. Nomen Bacchi.

Euchyla, gen. neut. pluraliter tantum res

dicuntur quę ſunt boni ſucci cacochy

la contrarium, Vt ſunt ſalſamenta &

legumina.

Euchymon, Ellebori ſpecies.

Euclides, g, maſ. pen. prod. Wielmi yczo=

http://rcin.org.pl

39: ny á znamienity Philoſof y Mathematik

40: z miaſtá Megara.

41: Euello, Vide Simplex.

42: Eueho, Vide Veho.

43: Euelatum antiquum pro euentilatum.

44: Euenio, Vide Venio.

45: Euentilo, Vide Ventus uel Ventilo.

46: Euenus, Fluuius a Thracia deſcendens

47: & Calcidoniam ſecans, pen. product.

48: quidam legunt Euemus.

49: Euehemerus. g. m. Vetus hiſtoricus, Ex

50: ciuitate Meſſana, aliqui ſcribunt ſine

51: aſpiratione Euemerus.

52: Euerbero, Vide Verbero.

53: Euergo, Vide Vergo.

54: Euerro, Vide Verro.

kolumna: b

1: Euerriator, oris, Nomē obſoletum pro

2: eo qui mortuum efferre & ei iuſta

3: facere tenetur.

4: Euerto, Vide Verto.

5: Eueſtigio, Aduerbium temporis. Wnet

6: álbo Hnet.

7: Euganei, Venetiarum populi, non pro=

8: cul a Patauio.

9: Euganei etiam ſunt montes ſupra Pata=

10: uium Iſtriam uerſus.

11: Euganeus, a, um, Adiectiuum.

12: Euge, Intriectio gratulantis, Gdy ſie we=

http://rcin.org.pl

13: ſelimi/ Ey chwałá Pánu Bogu.

14: Eugeniæ, uuæ a generoſitate ſic di=

15: ctæ.

16: Euhoe, Interiectio dolentis aut excla=

17: mantis, O nieſtetyſz.

18: Euhyus, Przezwisko Bacchuſowe.

19: Euibro, Vide Vibro.

20: Euides, Vide Video.

21: Euigilio, Vide Vigil uel Vigilo.

22: Euincio, Vide Vincio.

23: Euireſco, Vide Vireſco uel Vireo.

24: Euiratus & Euiro. Vide Vir.

25: Euiſcerare, Wywáłáſzić.

26: Euito, Vide Vito.

27: Eulogium, neut. ſec. Latine benedictio,

28: Chwałá Wysławiánie/ Dobre słowo.

29: Eulogia, æ, fem. prim. Latine Benedictio

30: Munificētia, Pożegnánie/ Zyczenie/ Win

31: ſzowánie też mowią niektórzi

32: Eum, Antiqui dixerunt pro eorum, Fe=

33: ſtus.

34: Eumeces, Balſami genus cæteris proce=

35: rius.

36: Eumenides furiæ infernales ſic per An=

37: tiphraſim dictæ Vide ſupra Dirus.

38: Eumetus, Gemma Plinio.

39: Eumolpidæ, Sacerdotes & Magiſtratus

40: Athenis.

41: Eunuchus, gen. maſ. pen. prod. Wálach

42: któremu meski członek vrzinión yeſt/ tákie

http://rcin.org.pl

43: króliewny zá komorniki v ſtárych mieváły

44: Eunucho, as, are, pro caſtrare, Occiś=

45: ćić/ Owáłaſzić obſoletum eſt.

46: Eunuchizo autem Græcum eſt, idem.

47: Euoco, & Euocatus, Vide Voco.

48: Euohe, Vox Bacchantis.

49: Euolo, Vide Volo, uolas, are.

50: Euoluo, Vide Voluo.

51: Euomo, Vide Vomo.

52: Eupalia, Vrbs Locridis.

53: Eupatoria uel Eupatorium Herba.

54: Eupetalos nomen gemmæ.

T Euphorbia

strona: 109v

kolumna: a

E ante V.

1: Euphorbia & Euphorbium in neutro

2: genere, Herba.

3: Euphonia, euphoniæ, generis feminini.

4: Latine, bona conſonantia, Do=

5: bra zgodá á wdzięczne brzmienie.

6: Euphrates, penult. prod. Fluuius Me=

7: ſopotamiæ Babilonem alluens, & in

8: Togrim influens.

9: Euphroſinum Herba, Wołowy yę=

10: zyk.

11: Euphroſyne, gener. femin. penultima

12: correpta, Latine lætitia, Weſele. Ocho=

13: ta. yedyna boginy z tych które Gratias zo=

14: wą/ któreſzto boginie ſą Wdzięczności/

http://rcin.org.pl

15: Záchowánia/ y potowárziſzenia. Vide

16: infra.

17: Euripides, generis maſculini. Ymię

18: właſne yednego Greká wielmi vczone=

19: go á niepoſpolitego składácza Trage=

20: diey.

21: Eupilis, Lacus Galliæ Ciſalpinæ.

22: Eureos nomen Gemmæ.

23: Euripis generis maſculini, Wąski ſtru=

24: mień albo odnogá morska yaka yeſt mie=

25: dzi Wioską a Siciliyską ziemią.

26: Item, miedzy Macedonią á Nigropontem

27: álbo Eubocą Metaphorice dicitur, pro

28: Inconſtāte, Miáſto nieſtatecznego/ Nie=

29: ſtałego. Inde prouerbium. Euripo in=

30: conſtantior, Ták ſtateczny yáko wiatr.

31: Item Euripi dicuntur, Zrzódłá/ Kanałá

32: álbo rury którémy z daleka wodę do miá=

33: ſta álbo ynſzego mieyſca/ przywodzą/ row

34: ſtruga/ przekop też może być zwan.

35: Euronotus, alias Vulturnus, generis

36: maſculini. Wiátr od wſchodu słoń=

37: cá/ qui exortus hyberno fit tempo=

38: re.

39: Europa, generis feminini, penultima pro

40: ducta, Trzecia część ſwiátá/ w którą bywa

41: kładziona Włoska/ Niemiecka. francuska/

42: Hiſpańka/ Polska/ Węgierska. Czeska

43: ziemia/ In ſumma, Miedzy morzem któ=

44: re mediterraneum zową á miedzi rzeką

http://rcin.org.pl

45: álbo błotem Tánáis.

46: Eurotas gener. maſc. pen. prod. Fluuius

47: Laconiæ.

48: Eurocias nomen Gemmæ.

49: Eurus, generis maſculini, alias Subſola=

50: nus, Wiátr od wſchodu słońcá.

kolumna: b

E ante V.

1: Eurydice, generis feminini, Zona Orpheu=

2: ſowa.

3: Euriſteus, generis maſcul. Rex Micena=

4: rum.

5: Euſebes nomen Gemmæ.

6: Euſebius, gen. m. Latine pius, Bogoboyny

7: Nabożny.

8: Euterpe, gen. femin. Yedná z bogiń które

9: Muſas zową.

10: Eutrapelis, gen com. Latine Facilis, Co=

11: mis, Ludzki/ Wdzięczny/ Latwi á powol=

12: ny człowiek.

13: Eutrapelus idem Facetus.

14: Euthymia, æ, gene. femin. Latine, Læti=

15: cia, Ochłodzenie/ Weſele/ Odpocznie=

16: nie.

17: Euulgo Vide Vulgus uel vulgo.

18: Euxinus, generis maſculini, penultima

19: producta, Morze/ ſeu ſinus maris, W

20: które Dunay wpada. Vicinus Thra=

21: ciæ & Bulgariæ uel Miſiæ inferio=

22: ri.

http://rcin.org.pl

E ante X.

23: Ex, Præpoſitio ablatiuo caſui ſeruiens,

24: uarijs uerbis iungitur, in noſtra lin=

25: gua Polonica ſola litera Z. Præpoſi=

26: tio hæc effertur. Vt, Ex domo, Z do=

27: mu.

28: Ex animo facere, Z dobrey woley. Z prá=

29: wey chućy.

30: Ex animo & ſimultate contraria.

31: Ex etiam. ſ. ſecundum, Wedle. Vt, Ex

32: animi ſententia, Wedle miſli. Też, Od

33: Vt, Ex alto aliquid repetere, Od po=

34: czątku rzecz począć.

35: Ex aperto, Yáwnie/ audiui ex hoc

36: Słiſzałem od tego.

37: Ex inſidijs aliquem adoriri, Zdrádli=

38: wić kogo doyechać. Ex ea cauſa, s tey przi=

39: cziny. Ex cōpoſito. Vmiſlnie/ Smowyw=

40: ſzi ſie. Ex continenti pro ſtatim, Wnet

41: álbo hnet/ factus ex oratore, arator,

42: Z wymowce ſtał ſie oraczem. Exceſsit

43: ex Ephebis. Ma około czternaście lat.

44: Ex hoc die, Od tego dnia.

45: Exacerbo, Vide Acer.

Exaceſco

E ante X.

1: Exaceſco, Vide Acetum uel Aceſco.

2: Exactor & Exactum, Vide Ago.

http://rcin.org.pl

3: Exacuo, Vide Acus uel acuo.

4: Exaduerſum & exaduerſo, Práwie/ Ná=

5: przećiwko.

6: Exædifico, Vide Aedifico aut Aedes.

7: Exequo, Vide Aequus uel Aequo.

8: Exæſtuo, Vide Aeſtus.

9: Exæuio, exæuis, exęuiui, exęuitum, ex=

10: æuire, Wściec ſie/ Szaleć. Canum pro=

11: prie. Też wyſzáleć á od gniewu przeſtać/

12: bywa mowiono.

13: Exaggero, Vide Agger.

14: Exagito, Vide Agito uel Ago.

15: Exagoga, æ, maſculin, prim. penultima

16: producta apud Plautum, Wywodźiciel

17: Wyprowadźiciel.

18: Exagoga, æ, femin. prim. etiam apud

19: Plautum, Eductio latine, id eſt, Pro=

20: uentus, Dochód. obſoletum.

21: Exalbeſco, Vide Albus.

22: Exalburnare, Odłupić drzewo. Alburnū

23: eſt adeps arboris, Miazgá.

24: Exalto, Vide Altus.

25: Exaluminatus, denimunatiuum ab alu=

26: mine, Hałunowány Vnio exalumina=

27: tus, Yaſna á przezrocziſta perłá.

28: Examen, examinis, neut. tert. Roy pſzczół/

29: os/ álbo też Szerſzeniów. Piſcium exami=

30: na, Stada ryb. Examina ſeruorum,

31: Rotá niewolników.

32: ¶Examen etiam Prątek w poſrodku

http://rcin.org.pl

33: wag ſtoyący/ prawą wagę vkázuyący/

34: alias Trutina. Item examen, Wagi v

35: wozów ná które poſtronki zákładáyą/ alias

36: Libramentum & æquilibrium. In=

37: de Metaphorice, Probá/ Doſwiadcze=

38: nie.

39: Examino, as, are, Probuyę/ Doſwiadczam/

40: Wywiaduyę ſie/ Słucham.

41: Examinare etiam dicuntur apes,

42: Roić ſie.

43: Examo, Vide Amo.

44: Examurcare oleum, Apul. id eſt, ab a=

45: murca defæcare.

46: Examuſsim Aduerbium, Vide ſupra

47: Amuſſis.

48: Exanclo, uel exantlo, Vide Anilia.

kolumna: b

E ante X. 110

1: Exanquis, Vide Sanguis.

2: Exanimus, Vide Anima & Animus.

3: Exardeo, Vide Ardeo.

4: Exareo, Vide Areo.

5: Exarmo, Vide Arma.

6: Exaro, Vide Aro.

7: Exaturo, Vide Satur.

8: Exaſceare, Vide Aſcia.

9: Exaſpero, Vide Aſper.

10: Exauctoro, Vide Autor.

11: Excæco, Vide Cæcus.

12: Excalceo, Vide Calceus.

http://rcin.org.pl

13: Excanto, Vide Canto.

14: Excandeſcentia, Vide Candeo.

15: Excarnificatus, Vide Carnifex.

16: Excello, Vide Cello.

17: Excipio, Vide Capio.

18: Excio, Vide Cio uel Cieo.

19: Excito, Vide Cieo.

20: Excetra, idem quod Echidna, Vide ſu=

21: pra.

22: Excerno, Vide Cerno.

23: Excidium, Vide Cædo.

24: Excipula, Vide Capio.

25: Exclamo, Vide Clamo.

26: Excogito, Vide Cogito.

27: Excutio, & Excuſſorium, Vide

28: Quatio.

29: Execro & execror Vide Sacro.

30: Excludo, Vide Simplex.

31: Exedra uel Exhedra, gen. femin. Máły

32: gmáſzek/ od domu trochę winiosły ganek/

33: Wyeżyczká.

34: Excolo, Vide Colo uel Cultus.

35: Excommunico ſine authore probato.

36: Calep. Záklinam, Wywoławam.

37: Excoquo, Vide Coquus uel Coquo.

38: Excorio, Vide Corium.

39: Excreo, as, are, Spluwam/ Charcham.

40: Excresco Vide Creſco.

41: Excretum, Vide Cerno.

42: Excrutio, Vide Crux uel Crutio.

http://rcin.org.pl

43: Excubo, Vide Cubo.

44: Excubiæ, Vide Cubo.

45: Excudo, Vide Cudo.

46: Exculco, Vide Culco.

47: Exculpo, Vide Sculpo.

48: Excuciare, pro excludere, obſole=

49: tum.

50: Excurſio, Vide Curro.

51: Excurro, Vide Curro.

52: Excuſo, Vide Cuſo.

53: Exdecimare, id eſt, decimum quodq3

54: eligere, CC ſine authore, Witykáć

55: Dzieſiątkować.

T 2 Exdiſcutere

strona: 110v

kolumna: a

E ante X.

1: Exdiſcutere, inepta compoſitione dici=

2: tur, Calepinus, pro discutere, Rozbić/

3: Roſprowádźić.

4: Exdorſuare piſcē. Plautus dixis, Sprá=

5: wić/ Rozebráć rybę/ Ná ſztuki zrze=

6: záć.

7: Exceco, Vide Seco.

8: Exegeſis, gem. fem. Latine expoſitio,

9: Narratio, Wykład.

10: Exegeticus, a, um, Expoſitiuus, Narra=

11: torius. Vt, Exegeticum carmen, Wier=

12: ſze któremi bywa co ſpiſowano.

13: Exegematicō poéma dicitur, Gdzie tylko

http://rcin.org.pl

14: ſam poetá mówiá prowadźi rzecz króm

15: którey perſony w wodzenia. Diuerſum

16: genus carminis, a Dramatico.

17: Exemplar, exemplaris, neut. tert. Forma

18: Copia/ Przepis/ Przikład. Vt, Exēplar

19: literarum, Kopia/ álbo przepis liſtow. Ex=

20: emplar huius uel illius libri, Xięgi ty

21: álbo ony. Exemplar antiquæ religio=

22: nis. Forma, Przikład á obyczay ſtárádaw=

23: ney wiáry. Exemplarium legitur apud

24: Plinium, li. 6. ubi fortaſsis legendum

25: exemplar.

26: Exemplum, exempli, neut, ſec. Przikład.

27: Vt, Exemplo alicuius facere, Nasla=

28: dować kogo w czym/ Tak czynić yáko kto.

29: Pingere exemplum alicuius, Formę/ ál=

30: bo wyobráżenie cziye wymálować. Item

31: Exemplum, Vczinek nieyáki. Hinc

32: exemplum in aliquem fieri, Skaráć

33: kogo aby ſie yuſzi karáli. Vterꝙ in te

34: exempla ædent, Terent. Będzieſz bit od

35: obudwu/ álbo/ Náſtáwiſz grzbietá obiema/

36: álbo dádząć ſie obádwá znáć. Hodie in

37: aliquem ædentur exempla indigna

38: Dziś będą gubyć nieyákiego złoczińcę

39: Exemplo caret, Niemáſz przikładu ya=

40: ko żywo ſie ták nie ſtáło. Eodem exem=

41: plo binas ad te dedi literas, Dwoyem

42: lyſty dał do ciebie yednego ſpoſobu/ álbo

43: ná yeden xtałt nápiſáne. Item exemplū

http://rcin.org.pl

44: ſpecies argumentationis, Nieyákiey

45: rzeczy przes rowny przykład dowód/ álbo

46: potwirdzenie Item, Exemplum quam

47: uulgo copiam uocant.

48: Exemplum literarum, Copia liſtu.

49: Exeo, Vide Eo.

50: Exequiæ, Require Sequor.

51: Exequor, Vide Sequor.

kolumna: b

E ante X.

1: Exerceo, & Exercitus, Vide Arceo.

2: Exercire, ab ex & ſarcire compoſitum

3: annotat Calep. ſine authore.

4: Exero, Vide Sero.

5: Exerto, as, Vide ibidem.

6: Exerrare in Biblijs legitur, pro aberra=

7: re uel delirare, Błądźyć/ non reperi=

8: tur apud probatos authores.

9: Exfiliatus extra ueſtimētum filo contex=

10: tus, Feſtus, obſoletum.

11: Exfio, is, ire, pro purgare ueteres dixe=

12: re.

13: Exfitus, id eſt, purgatus, & exfit purga=

14: mentum, obſoletum.

15: Exfodere pro effodere antiquum.

16: Exgregius, pro Egregius annotauit Fe=

17: ſtus.

18: Exgrumo, as, are, Dicuntur cochleæ

19: grumos eruentes, Lieść a mknąć ſie po

20: ziemi pod skorupą/ álbo grubká zyemna.

http://rcin.org.pl

21: Grumus enim eſt terræ collectio a

22: congerie dictus.

23: Exgurgitare argentum domo, dixit

24: Plautus, pro Expendere, Wydawáć pie=

25: niądze.

26: Exhæredo, Vide Hæres.

27: Exhæreſimus dies, id eſt, exemptibilis

28: qui ex anno eximi ſolebat, Vt annus

29: cum Solis & Lunæ ratione congrue=

30: ret.

31: Exhalo, Vide Halo.

32: Exhaurio, Vide Haurio.

33: Exhebenum, gemma qua aurifices au=

34: rum poliunt, CC.

35: Exherbo, Vide Herba.

36: Exhibeo, Vide Habeo.

37: Exhilaro, Vide Hilaris.

38: Exhonorare, in Biblijs non eſt Latinū

39: Cześć odyąć.

40: Exhorreo, Vide Horreo.

41: Exhortor, Vide Hortor.

42: Exibilo, Vide Sibilo uel Sibilus.

43: Exifilare, CC. Veteres ait dixiſſe pro

44: Exibilare.

45: Exicco, Vide Sicco uel Siccus.

46: Exigo, Vide Ago.

47: Exiguus, a, um, Adiectiuum, Máły.

48: Exiguæ amicorum copiæ, Máło

49: przyációł. Exigua fortuna, NIébogáty

50: Exigua ſpes, Máła nadzieyá. Exigua

http://rcin.org.pl

51: ſeges, Máłe żniwo.

52: Exigue, Aduerb. Máło. Exigue ſumptū

53: facere, Máło nałożyć/ Skępić/ Mało wy=

54: dáwáć.

Exigue

strona: 111

kolumna: a

E ante X.

1: Exigue ſe habuit frumentum dies

2: XXX. Przes trzidzieśći dni máłoſmy

3: żytá mieli.

4: Exiguitas huius exiguitatis, Máłość/

5: Troſzká. Vr, Exiguitas lactis, Máła

6: troſzká mléká.

7: Exilio, Vide Salio.

8: Exilium, & exul, Vide in dictione Se=

9: lum.

10: Eximo, Vide Emo.

11: Exin, ſiue Exinde, Aduerbium ordinis

12: Potym/ Ztąd.

13: Exinanio, Vide Inanis.

14: Exinfulare, id eſt, exercere, Wyſzczynić/

15: Feſtus.

16: Exiurare, apud Plautum pro Iuramen=

17: to aſſérere Antiquum, Przyſięgą po=

18: deprzeć.

19: Exlex, Vide Lex.

20: Exloqui, pro eloqui, Plautus.

21: Exoculo, Vide Oculus.

22: Exobſecro, as, are, Wielmi bárzo pro=

http://rcin.org.pl

23: ſzę.

24: Exiſtimo, as, aui, are, act. pri. Mniemam

25: Sądze/ ſzácuyę. Bene dete exiſtimat. Do

26: brze o tobie dzierży. Bonus es cum hæc

27: exiſtimas, Gdy ták o tym dzierży/ álbo

28: gdy to tak rozumieſz.

29: Exiſtimatur in probro, Zá ſromotę to

30: poczytáyą. Exiſtimo, longe aliud eſt,

31: quam Æſtimo, de quo ſupra dictum

32: eſt, ſiquidem hoc ad præcia rerum

33: pertinet, illud uero idem quod Iudi=

34: co ſignificat, Vnde non recte dixeris

35: quanti exiſtimas agrum, ſed quanti

36: æſtimas, Drogo ſzáczuyeſz. Contra re=

37: cte dicimus, Exiſtimo te nullum de=

38: lectum habere in cibis, Mam zá to że

39: żadney róznośćy nie maſz w potráwiech.

40: Non æſtimo, Vnde Exiſtimatio,

41: Mniemánie/ Zdánie/ Widzenie też, Po=

42: wagá á dobre dzierżenie o kim. Hinc di=

43: cimus hominem magnæ exiſtima=

44: tionis, Wielkiey powagi.

45: Sed hic eſt quædam differentia quan

46: do accipitur actiue ſignificat, Mnie=

47: mánie/ Zdánie/ Widzenie co ſie komu o

48: czym zda.

49: Exiſtimatio autem paſsiue. Vt, Ho=

50: mo magnæ exiſtimationis, Człowiek

51: poważny. Bona exiſtimatio, Powagá

52: Cześć/ Chwałá/ y dobre słowo/ Powieść.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

Exiſtimationē, dignitatemqꝫ ab ini=
micis defendere, Brónić powagi y do=
ſtoyności ſwey przećiw nieprzyacielóm/
O ſwą cześć y powagę nie milczeć. Exi=
ſtimationi ſuæ conſulere, Mieć
wzgląd ná ſwą poważność.
Exiſtimationem omniū uereri, Obá=
wać ſie co każdy z oſobná myślić álbo mó=
wić będzie.
Exiſtimationem pudoris ſui amit=
tere, Vtráćić chwałę á poważność wſti=
dliwość.
Exiſtimator, uerbale, Szácownik.
Eiſto, is, extiti, Yeſtem/ Powſtáyę/ Wy=
chodzę na ſwiát.
Exitialis & Exitium, Vide Eo.
Exomologeſis, gen. ſen. pen. prod. Lati=
ne Confeſsio, Wyznánie/ Oznaymie=
nie.
Exoche, gen. fe. Latine Eminentia, Wy=
ſokość/ Przewyborność/ Okazáłość.
Exodium, exodij, neut. ſec, Skończenie
Dokonánie/ Wyśćie/ też pieśń á ſpiewá=
nie nieyákie/ które ná końcu gier zwykli
v ſtárych ſpiewáć. Vel ut ait Perotus
ridicula erant uerſibus intexta, quæ
iuuenes ſine cantu iactabant, Smieſzki
á kunſztowánia nieyákie.

http://rcin.org.pl

29: Exodus, Exodi, Latine exitus, ab ἔξ Ex

30: & ὁδος uia, Wyście/ Wychód.

31: Exoleſco, Vide Oleo.

32: Exoluo, Vide Solue.

33: Exomis, Exomidos, gen. maſ. Nieyákie

34: odzienie/ álbo ſuknia króm rękawów. Co=

35: micus ueſtitus, Odzienie tych którzy Co=

36: medie ſpráwuyą.

37: Exonero, Vide Onus uel onero.

38: Exopto, Vide Opto.

39: Exorbeo, Vide Sorbeo.

40: Exorbare, pro orbum facere, Sirotą

41: vczinić/ Zubożić/ obſoletum.

42: Exorbitare pro delirare, Száleć. Cale.

43: ſine authore probato.

44: Exorcizo, as, are, non eſt latinum, ſed

45: Græcum, Poprzyſięgam. Zákli=

46: nam.

47: Exorciſmus, Poprzyſiężenie/ Záklęcie dia=

48: belſtwá.

49: Exorciſta in Biblijs, Poprzyſiegácz/ Zákli=

50: nacz. Græcum eſt non Latinum.

T 3 Exordium

strona: 111v

kolumna: a

E ante X.

1: Exordium, Vide Ordior.

2: Exorior, Vide Ortor.

3: Exorno, Vide Orno.

4: Exoro, Vide Oro.

http://rcin.org.pl

5: Exors, Vide Sors.

6: Exos, Vide Os, oſsis.

7: Exoſculor, Vide Oſculor uel oſculum.

8: Exoſus, a, um, actiue dicitur, qui odio

9: habet, Ten który kim gárdźy/ Nie to=

10: wárzyski/ nielucki/ Aliquando paſsi=

11: ue, Niewdzięczny/ Mierziony.

12: Exoticus, a, um, Wygnaniec/ Wywołá=

13: niec/ Obcy. Exoticæ merces, Kupiec obce

14: to yeſt z dálekich ſtrón.

15: Expalleo, Vide Palleo uel Pallidus.

16: Expallio, as, are, pro pallio priuare,

17: Plautinum, eſt.

18: Expalmare, pro eo quod Gellius dixit

19: Depalmare, id eſt, palmis cædere,

20: Dłonią komu dorobić. Calepinus ſine

21: authore.

22: Expalpo, Vide Palpo.

23: Expando, Vide Pando.

24: Expapillo, as, are, Pierśi odkrywam.

25: Expatare, pro Expaciari, Obſole=

26: tum.

27: Expatior, Vide Spacior.

28: Expaueo, Vide Pauco.

29: Expecto, Vide Specto.

30: Expectorare pro pectore eijcere, Ob=

31: ſoletum.

32: Expeculiati ſerui ſiue peculio apud

33: Plautum.

34: Expedio, Vide Pes.

http://rcin.org.pl

35: Expeditus, ibidem.

36: Expeditio, ibidem.

37: Expello, Vide Pello.

38: Expendo, Vide Pendo.

39: Expergeficare, pro expergefacere, Obu

40: dzić/ obſoletum.

41: Expergo, expergis, experrexi, experre=

42: ctum, expergere, Obudzam/ Zbu=

43: dzam.

44: Expergiſco & Expergefacio, idem.

45: Experrectus participium, ſiue Nomen

46: ex Participio, Zbudzony.

47: Experrecta nobilitas, Swieże á ochot=

48: ne slachectwo.

49: Experrecta uirtus, Okazáła yáka cno=

50: tá.

51: Expergiſcor, expergiſceris, expergiſci,

52: Ocućić ſie/ Ze ſnu powſtáć. Ad nobili=

53: tatem & uirtutis laudem expergiſci,

54: Być pobudzón ku cnocie.

kolumna: b

E ante X.

1: Expergefio, expergefis, Expergefactus

2: ſum uel fui, Expergefieri, Być zbu=

3: dzón.

4: Expergitus, Zbudzony/ Ocucony.

5: Experio, Vide Pario.

6: Expers, Vide Pars.

7: Experſa limina probat Sipontinus ex

8: Vergilio, ubi legitur aſperſa.

http://rcin.org.pl

9: Expes, Vide Spero.

10: Expeto, Vide Peto.

11: Expilo, Vide Pilo.

12: Expingo, Vide Pingo uel pungo.

13: Expio, Vide Pio.

14: Expiro, Vide Spiro.

15: Expiſcor, Vide Piſcor.

16: Explano, Vide Plano.

17: Explanto, Vide Planto.

18: Explendeſco, Vide Splendeo uel splen=

19: dor.

20: Expleo, Vide Pleo.

21: Explico, Vide Plico.

22: Explodo, Vide Plodo.

23: Exploro, Vide Ploro.

24: Expolio, as, are, Vide Spolio.

25: Expolio, is, ire, Vide Polio.

26: Expono, Vide Simplex.

27: Expopulor, Vide Populor.

28: Exporrigo, Vide Porrigo.

29: Exporto, Vide Porto.

30: Expoſco, Vide Poſco.

31: Expoſtulo, Vide Poſtulo.

32: Expotare pro epotare Plautus Wypić/

33: Expotus pro Epoto, Wypity.

34: Exprimo, Vide Præmo.

35: Exprobo, Vide Probo.

36: Expromitto, Vide Promitto.

37: Expromo, Vide Promo.

38: Expugno, Vide Pugno.

http://rcin.org.pl

39: Expungo, Vide Pungo.

40: Expuo, Vide Spuo uel Sputum.

41: Expurgo, Vide Purgo.

42: Exputo, Vide Puto.

43: Exputreſco, Vide Putreſco.

44: Exquiliæ, arum, pluraliter tantum, ge.

45: femin. Górá y vlica w Rzimie tak rze=

46: ką́ca.

47: Exquilinus, a, um, Vt. Exquilina porta

48: quæ Exquilias ducit.

Exquiro

strona: 112

kolumna: a

E ante X.

1: Exquiro, Vide Quæro.

2: Exradicari, Vide Radix.

3: Exrogare ex lege ueteri aliquid exime=

4: re per legem nouam, obſoletum, Fe=

5: ſtus.

6: Exſacrificare antiquum eſt, pro Sacrifi=

7: cio immolare. Ofiárować.

8: Exſcindo, Vide Scindo.

9: Exſcribo, Vide Simplex.

10: Exſignare idem quod Signare, Názná=

11: czic/ Naznámionować.

12: Exſordeſcere, Zgnić/ Zlenieć.

13: Exta, extorum, gen, neut. plurale tantum

14: Wnetrność zwierſchna yáko yeſt Ofierdzie

15: Serce/ Wątrobá/ Płuce/ quia in parte ſu

16: periori locantur, ab extando di=

http://rcin.org.pl

17: cta.

18: Extipex, extipitis, Práktikars/ którzi v

19: Rzimiánów poſpolići byli z oſierdzia prák=

20: tikuyąc á prziſzłe rzeczy oznaymuyąc. Ex=

21: ciſpicium, extiſpicum ars,

22: Extalis, uia purgandi alui, Zádnie ye=

23: lito. Hæc dictio non inuenitur apud

24: probatos authores.

25: Extabeſco, Vide Tabes.

26: Extemplo aduerbium pro Confeſtim,

27: Wnet álbo Hnet/ Tedyſz.

28: Extemporalis, Vide Tempus.

29: Extendo, Vide Tendo.

30: Extenuo, Vide Tenuis.

31: Exterebro, Vide Terebrum, uel Tere=

32: bro.

33: Extergo, Vide Tergo.

34: Extermino, Vide Termino uel Termi=

35: nus.

36: Externare ueteres uſurparunt pro De=

37: mentem facere.

38: Exter uel Exterus, ra, rum, pen. cor. Item

39: Externus, a, um, & extraneus, Obcy/

40: Gość/ Cudzoziemiec.

41: Extero, Vide Tero.

42: Exterreo, Vide Terreo uel Terror.

43: Extexo, Vide Texo.

44: Extillo, Vide Stillo, Kápię.

45: Extimeo, Extimeſco, Vide Timor uel Ti=

46: meo.

http://rcin.org.pl

47: Extimulo, Vide Stimulus uel Stimu=

48: lo.

49: Extinguo, Vide Stinguo.

kolumna: b

E ante X. 112

1: Extirpo, Vide Stirps.

2: Extipex, Vide Exta.

3: Exto, extas, extiti, Yeſtem/ Zoſtałem. Item

4: Yeſtem pogotowiu/ Quædam Ciceronis

5: opera non extant, Nie które xięgi Ci=

6: ceronowe zginęłi/ Nieſą pogotowiu. Ex=

7: tare enim & Intercidere contraria

8: ſunt. Longo tempore extiterunt ini=

9: micitiæ inter eos, Długo miedzy ſobą

10: nieprzyáżny wiedli.

11: Meum ſtudium erga te ſemper exta=

12: bit, Nigdić nie przeſtanę k woli być. Ex=

13: tat a pede ſeſquipede, Podniósł ſie od

14: ziemie ná pułtory ſtopy. Extant ædificia

15: modice ab humo, Budowánie á do=

16: moſtwá bárzo niskie.

17: Extant ueſtigia, Są tego pewne znáki.

18: Vbiæ Platonis æmulus extitit, Záwż=

19: dy ſie przećiw Platonowi ſádźił. Exta=

20: turus a ſupino extatum.

21: Extantia, Extantiæ, Bytność/ Pochód/

22: Powód.

23: Extollo, Vide Tollo.

24: Extollentia in Biblijs pro Superbia

25: non eſt latinum.

http://rcin.org.pl

26: Extorqueo, Vide Torqueo.

27: Extorris huius extorris, Wywołány/ Wy=

28: gnany/ Wyswiécony.

29: Extra Præpoſitio accuſatiuo caſui ſer=

30: uiens, Przed. Comparatur, Extra, ex=

31: terior, Dalſzi/ Oſtáte znieyſzy. Extremus

32: uel extimus, Nadalſzi/ Naoſtatecznieyſzy/

33: Náposlednieyſzy. Extra præcium eit,

34: Niemoże być oſzacowano/ álbo/ nikt tego

35: przepłaćić nie może.

36: Extra culpam eſſe, Niebić winien.

37: Extra iocum, Bez ſmiechu.

38: Extra periculum eſt, Beſpieczen

39: yeſt.

40: Extra te unū omnes culpamur, Króm

41: ciebie ſamego wſziſtkim nam wynę dá=

42: ya.

43: Extremus, a, um, adiectiuum, ex ſuper=

44: latiuo, ab Exter, Oſtáteczny/ Pośle=

45: dni.

46: Extrema hyemæ apparuit, Ná koń=

47: cu źimy ſie vkazał.

48: Extrema pueritia miles fuit Impera=

49: toris, Yáko skoro wyrosł z chłopiąt/ Ad

50: extremam inopiam redactus, Ku wiel

51: kiey nędzy przyſzedł/ Zubożał. Extrema

52: pati, Smierć podyąć.

http://rcin.org.pl

E ante X.

Ad extremum ſpiritum tuus ſum, Po
ki duſzá w ciele tobiem yeſt obowiązan.
Extremo ſupplicio affici, Być skazan
ná ſmierć. Extremum omnium mors
Koniec wſziſtkich rzeczy ſmierć/ álbo ſmierć
wſziſtko zámyka
Ad extremum, Ná koniec. Extremum
tunicæ, Kray ſukniey.
Extimus, a, um. etima adiectiuum ab
exterior, opponitur Citimo, Náoſtá=
tecznieyſzy/ Nadálſzy. Extimum pro=
montorium, Nadalſze podgórze. Ex=
tremo Aduerbium, Ná koniec/ Ná o=
ſtátek.
Extremitas, extremitatis, denomina=
tiuum, Kray/ Kráwądź/ brég. Ora & ex=
tremitas regionis, Koniec á gránicá
kráyiny. Compoſita Extra ordinarius
a, um, Sobie Pan nie należąc ku cechu
ſtanu álbo rządu/ Obcy. Extrarius, a,
um, Obcy nienależący ku rządu/ Cudzo=
ziemiec. Extraneus, a, um, idem. Ex=
teriori opponitur Interior. Extrinſe=
cus, Zewnątrz/ cui opponitur Intrin=
ſecus, Wewnątrz. Extrorſum,
Extraho, Vide Traho.
Extrico, Vide Tricæ.
Extringo, Vide Stringo.
Extrinſecus, Vide extra Præpoſitio=

http://rcin.org.pl

30: nem.

31: Extro, as, are, pro exire, Wyniść/ obſo

32: letum.

33: Extrudo, Vide Trudo.

34: Extruo, Vide Struo.

35: Extubero, Vide Tuber.

36: Extumeo, Vide Tumor.

37: Extunc, non dicitur latine, pro ex illo

38: tempore, Od tego czáſu.

39: Extundo, Vide Tundo.

40: Exturbo, Vide Turbo uel Turba.

41: Extuſsire, Od káſzlnąć.

42: Exubero, Vide Vber.

43: Exuccus, a, um, od eſt, ſine ſucco, Cale.

44: ſine authore.

45: Exudo, Vide Sudor.

46: Exuernę, purgatio domus ex qua mor

47: tuus efferendus eſt, Calep.

48: Exuerro, Vide Verro.

49: Exuertere, Plautus dixit pro præuenire

50: Vprzedźić.

51: Exufflare, pro efflare in Biblijs non eſt

52: latinum.

53: Exugo, Vide Sugo.

54: Exulcero, Vide Vlcus.

kolumna: b

E ante X.

1: Exulo, as, aui, exulare, Yeſtem wywołan

2: z ziemie. Item, Yestem dáleko od oyczizny

3: Exulabundus, a, um, Wywołány.

http://rcin.org.pl

Exul, & Exilium, Vide Solum.

Exulto, Vide Salto & Salio.

Exum, id eſt, extra ſum, CC.

Exundo, Vide, Vnda.

Exungo, Vide Vngo.

Exuo, Vide Suo.

Exupero, Vide Superior.

Exurdo, Vide Surdus.

Exurgo, Vide Regia uel Rego.

Exuro, Vide Vro.

Exuſcito, Vide Suſcito.

Exuuiæ, arum gen. fem. plurale tantum

Odzienie z człowieká zyęte. Item, Wſze=

lákich zwierząt skóra. Exuuiæ bubu=

læ apud Plautum, Wołowa skórá.

Exuuiæ ſerpentis. Luská álbo wyliná

wezowa. Dictæ Exuuiæ ab exuendo,

ſic Induuiæ ab induendo, Legitur

etiam Exuuium. Philip. Melanthon

de Luthero.

Errant qui uita functum dixere Lutherū.

Non obijt, poſuit corporis exuuias.

DE LITERA F.

F ante A.

F 8 Aba huius fabæ.

Genus legumi=

nis, Wielogroch/

v nas taka yarziná

nie owſzeki yeſt po=

http://rcin.org.pl

31: ſpolita/ we Fráciey

32: y we Włoſzech po=

33: ſpolita/ ále yey nie

34: yadáyą/ yedno poki młoda yeſt w ſtrączu

35: Eſt enim cibus melancholicus & ru=

36: ſticus.

37: Fabalia, Luſzcziny/ Grochowiny teyto yá=

38: rziny.

39: Fabacius, a, um, & Fabarius, Co z tey

40: yárziny vcziniono yeſt. Fabariæ calen=

41: dæ, prima dies menſis Iunij Pierwſzi

42: dzień mieſiącá czerwcá/ quoniam eo

43: Die fabæ offerebantur in honorem

44: dijs præſertim Cereris.

Fabius

strona: 113

kolumna: a

F ante A.

1: Fabius & Fabianus, Nomina Roma=

2: norum, Od tey yárziny wezwáne.

3: Fabula, læ, Diminutiuum a Faba.

4: Fabaginns, a, um, idem quod Faba=

5: rius.

6: Fabale, fabalis, Naſienie teyto yárzi=

7: ny.

8: Fabalis, & hoc le, Co ku tey yárzinie na=

9: leży.

10: Fabacia, æ, fem. prim. Genus cibi apud

11: Veteres.

12: Fabaris, Nomen fluuij apud Vergi=

http://rcin.org.pl

13: lium.

14: Fabella, Vide Fabula.

15: Faber, huius fabri, m. ſe. Kowal y wſzeláki

16: ynſzi rzemieśnik.

17: Faber lingarius, Cieſlá.

18: Faber alienarius, Kocielnik.

19: Faber ferrarius, Kowal który konie kuye.

20: Faber ſerrarius, Sloſarz.

21: Faber lapidarius, Brukarz álbo ten który

22: kámienie cieſze. Faberimum ſignacu=

23: lum dixit Apul. id eſt, per quam fa=

24: bre factum, Foremnie vczinione.

25: Fabrilis & hocle, Co ku rzemieśnikowi

26: należi. Cieſielski/ Kowálski.

27: Fabre & affabre Aduerbium, Foremnie

28: á miſernie. Hoc factum eſt affabre, To

29: foremna robotá.

30: Fabrefieri, in Biblijs legitur pro fabri=

31: cari.

32: Fabrico, as, are, Kuyę/ Buduyę/ Przirzą=

33: dzam. Vt, Fabricare uerba, Słowá

34: kować/ to yeſt/ nowe wynáydować. Cic.

35: 4. Acade.

36: Fabricor, aris, Deponens, idem quod

37: Fabrico.

38: Fabricator Verbale, maſc. Rzemieśnik

39: Kowal.

40: Fabricatio, Verbale, fem. Kowánie/ Ro=

41: botá.

42: Fabrica, huius cæ, Wárſtát. Vt, Fabri=

http://rcin.org.pl

ca ferrea, Nákowádlnia. Item Fabrica

Materia na budowanie/ yáko yeſt Drze=

wo/ Cegła/ Wapno/ etc. Fabrica etiam,

Chitrośc/ Wymysł/ álbo zdrádá.

Fabiranum, Ciuitas Germaniæ, Ger=

manice, Bremen ad Viſurgum.

Fabitor, Apud ueteres dicebatur, Fau=

tor, CC.

Fabula, læ, fem. prim. pen. cor. A fa=

bulando dicitur. Powieść, Báśń/ Lu=

bo prawdźiwy lubo nieprawdźiwy wy=

mysł. Vt, Iam nos fabulæ ſumus, Stá=

liſmy ſie gadką lucką/ to yeſt/ Wſziſcy

o nas mowią/ álbo káżdy nami vſtá wy=

kolumna: b

mywa. Item, Fabula, Wymysł/ Lgar=

ſtwo.

Fabella diminutiuum, Bayká/ Wymysłek

lucki.

Fabulor, aris, ari, Powiedam/ Báyę/ Klek=

cę o kiém.

Fabulo, as, are, Actiue dixit Plau=

tus.

Fabularis, in Biblijs pro Fabula, Inſo=

lens eſt.

Fabulator, oris, Lgars/ Nieprawdźiwy

człowiek.

Fabularis, & hoc are, Vt, Hiſtoria fa=

bularis, Niepewna hiſtoriá/ Wymyſło=

http://rcin.org.pl

na powieść/ prawdzie nieyako podob=

na.

Fabuloſus, a, ū, Który ſie niepewnemi po=

weściami rad pętá/ Lżywy. Fabuloſior

comparatiuus.

Fabuloſe Aduerbium, Niepewnie/ Wy=

myſlnie/ Lżywie.

Fabuloſitas, Denominatiuum, Wieſzcz=

biarſtwo/ Lżywość.

Fabulinus, Antiquis Creditus Deus

qui fari daret infantibus Calepi=

nus.

Facetus, a, um, Smieſzny/ Kuńſztwony/ Bie

ſiadny. Vt, Facetiſsimi ſales, Tráfne á

weſołe kunſztowánie/ Smieſzki/ Faceto le=

pore ſolers, Bárzo tráfny w rze=

czy.

Facetiæ, arum, pluraliter tantum, Kunſzty

Smieſzki.

Facete, Adverbium, Smieſznie/ Kunſzto=

wnie. Vt, Facete & commode dicere,

Kunſztownie króm przimówek mówić Fa=

cete & urbane irridere, Tráfnie á dwor

sko ſie z kogo náſmiáć.

Facetoſus, aum, Pełny kuńſztowánia y

ſmieſzków.

Facies, huius faciei. fem. quint, Twarz/

Oblicze Vt, De facie noſcere Mieć ob=

liczną s kiém znayomość. Item Facies.

Xtałt/ Poſtáć/ Spoſob/ Obyczay. Vt,

http://rcin.org.pl

45: Facies maris, Xtałt morski. Venuſta

46: facies, Foremny xtałt. Facies Reipub.

47: immutata eſt, Stan/ Spoſób á zácho=

48: wánie poſpolite zmieniło ſie. Quæ fa=

49: cies rerum eſt nunc in Germania,

50: Co zá ſpoſób teras yeſt w Niemcách. Fa=

51: cies arborum, Xtałt drzewa.

52: #Facies huius facies dixerunt anti=

53: qui.

54: ¶Compoſita, Superficies, Wierſch

55: Zwierſchność káżdey rzeczy/ wierſch który

56: ſie zewnątrz vkázuye.

¶Superficarius

strona: 113v

kolumna: a

F ante A.

1: ¶Superficarius, a um, Co ku xtałtowi

2: wierzchu należy. Superficariæ ædes, Do

3: moſtwo ná nayemnym gruncie poſtáwione

4: nie ná właſnym.

5: Facilis, Vide Facio.

6: Facio, is, ci, ctum, ere, Czinię/ proprie,

7: To czinię co może być widziano y slyſzano.

8: Recepit uarias ſignificationes ex ad=

9: iunctis Vt, Facio uerba, Mówię. Facio

10: iter, Ydę. Facio urinam, Puſzczam wodę.

11: Facio te certiorem, Dawam ćy znáć.

12: Facio copiam, Dopuſzczamćy/ Dozwa=

13: lam/ Dawam moc.

14: Facio lucrum, Ziskuyę. Facio iactu=

http://rcin.org.pl

15: ram, Trácę.

16: Facio emolumentum, Czinię pożytek.

17: Facio naufragium, Ginę. Facio ludos

18: Naſmiewam ſie. Facio ſtipendium,

19: Zołnierſtwem ſie obchodzę/ Zołnierski ży=

20: wot wiodę. Facere Tyrocinium, Stuki

21: w káżdym rzemięſle okázować. Face=

22: re boni, æqui, Zádobre przyiąć.

23: facere graciam, Odpuśćić. Nunquam

24: rem facies, Terent. Nie zbogáćiſz ſie tym

25: obyczáyem.

26: Facere ſementem, Siać. Facere aliquē

27: Deum, Wychwalać/ Wyslawiáć kogo

28: pod niebo.

29: Facero ſtomachum, Rozgniewáć kogo.

30: Facere oletum uel ſtercus, Sráć. Face=

31: re alicui negotium, Zádáć komy trud=

32: ność.

33: Facere ſumptus, Vtracáć/ Koſztunek

34: nie mały wieść. Fac me miſſum, Day mi

35: pokóy. Facere mentionem, Spominać.

36: Facio coniecturam, Tak ſie obawam/

37: Nádziewam ſie. Facere promiſſum,

38: Obietnicę komu ſpełnić. Facere ſucum.

39: Zdrádźić. Facis irritum, Ty ná prze=

40: kázie yeſteś tey rzeczi. Ty tę rzecz ro=

41: ſparaſz. Abortum facere, Porzućyć. Mar

42: twe dziećię mieć. Diuortium facere, Ro=

43: zwieść ſie. Facere initium, Począć. Fa=

44: cere inſidias alicui, Stać ná kogo. Fa=

http://rcin.org.pl

45: cere paria, Rownáć. Nullum facis mo

46: dum, Zadny miáry w ſobie nie maſz.

47: Czyniſz ſobie gwałt.

48: Facere uota, Slubować też modlić ſie

49: Panu Bogu. Argentariam facere, Ro=

50: zmáyitą myńce mieć ku odmieniániu. Fac

51: periculum, Skoſztuy.

52: Facit ad mores, Należy ku dobrym oby=

53: czáyóm.

kolumna: b

F ante A.

1: Facio etiam ſignificat, Ofiárować. Facio

2: rem diuinam, Służbę Bożą Obchodzę/

3: Suo arbitratu facere, Wedle ſwey woley

4: czinić.

5: Facite adſitis domi, Báczcie ábyście by=

6: li domá/ Adulterium facere, Cudzoło=

7: ſtwa ſie dopuśćić. Ægre alicui facere

8: Przykro komu czinić/ Złość wyrządzáć

9: komu. Animum alicui facere, Ka=

10: mień ná kogo włożić. Cædem facere,

11: Meżoboyſtwo popełnić. Cautionem fa=

12: cere, Vbeſpieczić kogo. Compotem uo=

13: torum facere, Wysłuchać kogo/ Vczinić

14: to ócz żąda.

15: Copiam puellæ alicui facere, Zwieść

16: komu, Deditione facta, Poddawſzi

17: ſie.

18: Facere delectum militum, Popis mieć

19: służebnych ludźi. Eruptionem facere in

http://rcin.org.pl

regnum, Wtárgnąć w króleſtwo. Impe=

tum facere, Przipaść na kogo/ álbo ná=

trzeć. Obnoxium ſibi aliquem face=

re, Vczinić kogo ſobie powinnym/ álbo

zniewolić kogo. Ratum facere, Potwyr=

dźić. Reducem facere, Prziwróćić kogo

do oyczizny. Stragem hoſtium facere,

Porażić. Vadimonium facere quod &

promittere dicitur, Przirzec ná názna=

czony czás ſtánąć. Fac nunc promiſſa

appareāt, Bacz ábyś teras ſpełnił coś obie=

cał. Biennium iam factum eſt poſtquā

abij domo, Iuż temu dwie lecie yá=

kom z domu wyſzedł. Faciundum fuit,

Muſiało ták być Muſiałem ták vczinić.

Factus Participium, Vt, Factus ad ludū

& iocum, Ku ſmiéſzkóm á kunſztóm ſie

vrodźił.

Factum, facti, ſubſtātiuum, Vczinek/ haud

muto factum, Co ſie ſtáło tego nie odmie=

niam.

Facta, Vczinki.

Factus huius factus, Stána rzecz/ Rzecz

która ſie ſtáłá.

Faceſſo, faceſsis, faceſsi, faceſsitum ſecun

dum Priſcianym, ſecundum alios fa=

ceſsum, quidam tamen dicunt carere

ſupino. Faceſſere, Czinić/ wypełnić/ też go

towáć ſie precz. Hæc huic faceſſat. Nie=

chay ſie z tąd porywa/ niechay ſie z tąd

http://rcin.org.pl

50: precz wieźie Faceſſere alicui negotium

51: Zadác komu trudność. faceſſere alicui

52: periculum, W niebezpieczność kogo w

53: wieść, W niebezpieczność kogo w

54: wieść.

Faceſſe

strona: 114

kolumna: a

F ante A.

1: Faceſſe dictum elatum, Plaut. id eſt,

2: aufer huic dictum elatum, Wieś ſie

3: precz ſwiſoką myſlą/

4: Faceſſe hinc, wieśſie precz/ pochadzay/ po

5: ryway ſie ztąd.

6: Factito, as, are, Frequentatiuum, Vſtá=

7: wicznie czinię. Factitare medicinam.

8: Lekárſtwy ſie obchodźić

9: Factitare hæredem, Wſzędzie chcieć być

10: dziedzicem też chcieć być panem/ wſzedzie ſie

11: wtrąćić.

12: Factor, factoris, Czyniciel/ Vrzędnik/ Sza=

13: fars.

14: Factitius, a, um, Rękoma vcziniony á nie

15: wedle przirodzenia.

16: Factitium uinum, Przypráwne wi=

17: no.

18: Factio, onis, Sekta/ Rota/ Strona/ zbunto=

19: wanie/ Spiknienie. Factio etiam, Vczinek

20: Moc. Cui Teſtamenti factio nulla eſſet

21: Który żadny mocy nie miał ku zrządzeniu

http://rcin.org.pl

Teſtamentu.

Factioſus, a, um, Ku ſpiknieniu Zbuntowá=

niu/ Sekcie przychilny/ Zwádliwy.

Factura, facturæ, Vczinienie/ Robo=

tá.

¶Faxo indicatiui modi eſt ſuturi

tēporis pro faciā, Vczinienie/ & inclina=

tur. Faxo, faxis, faxit, & plur. faxint,

Dicimus etiam Faxim, faxis, faxit, &

pluraliter, Faximus, faxitis, faxint,

pro faciam, facias, faciat, & c, uel fece=

rim, feceris, fecerit, Lubens faxim, Bár=

zo rad vczinię. Quod faxitis Deos uelim

fortunare, Coś cie przed ſię wzięli/ day

Boże ſzczęśćie. Vtinam ita dij faxint, Bo

że day to áby ták było.

Facilis, & hoc facile, Latwi. cuius con=

trarium eſt Difficilis, Trudny.

Facilis aduerſarius. Nie cięſzki przećiwnik

Facilis & plana uia, Dobra a rowná

dróǵá. Facilis pater, Dobrotliwy/ La=

skáwy/ Cōtrariū eſt durus & inexora=

bilis ſiue moroſus, Cięſzki/ twárdy/ nie

vſuſzony. Mores facilimi, Powolne á luc=

kie obyczáye. Facilis & liberaliſsimus

homo, Człowiek wielmi dobry skłonny y

powolny. Nihil dictu facilius eſt, Lat=

wieć rzéc. Ex facili aduerbialiter poſi=

tum, Latwie/ Lácniuchno. Facile aduer=

bium, Bez który trudnośći/ ſnádnie. Fa=

http://rcin.org.pl

52: cile res tuas collocabis, Snádniuczko

53: ſie poſtanowiſz. Tibi dabo puellam le=

54: pidam quā tu facile ames, Opatrzęcie

kolumna: b

F ante A. 114

1: dzieweczkę którać ſie będzie podobáła/ álbo

2: który ſie ty ſnádnie rozmiłuyeſz/ Iſtuc facile

3: non credo tibi, Nie tákćy łátwie w tym

4: wiáry dáyę. Tam facile illum noui quā

5: te, Ták go dobrze znam yáko ciebie. Fa=

6: cile paſſus ſum, Latwiem tego dopuśćił.

7: Facile querere uictum, Snadnie ſie ży=

8: wić facile Pronceps & facile primus

9: Málem pyrwſzy á Naznamienitſzy.

10: Facilitas, facilitatis, gem. fe. Latwość/ Po

11: wolność/ dobroć/ Skłonność. Me facilitas

12: hominis delectat, Luckość á skłonność

13: yego mnie wielmi rozkoſzuye.

14: Facultas pro facilitate, Cicer. Quoties

15: mihi certorum hominum facultas

16: erit, Ylie kroć mi ſie poſci nágodźi. Dare

17: facultatem, Dozwolić.

18: Facultatem habet in dicendo, Może

19: ſie dobrze z rzeczą roſpoſtrzeć/ to yeſt vmié

20: rzecz wywieść/ wyſtrychnąć.

21: Facultas ingenij, Dowćip/ Oſtrość rozu=

22: mu. Vtinam eſſet facultatis, Boże day

23: to by to w moyi mocy było.

24: Facultas nummorum, Bogáctwo/

25: Przemożność pyeniężna. Facultates in

http://rcin.org.pl

plurali tantum ſunt diuitiæ, Bogác=
twa/ Doſtátek.
Facultas a Celſo accipitur, pro eo
quod uulgo uirtutem in medicina
uocant, Moc/ Syla.
Facultas etiam eſt profeſsio, Non eſt
meæ facultatis, Nie mego ſtanu. Nie
ná tenem ſie żywot vdał. Difficultas cō=
trarium, Trudność/ Twárdość/ Cześz=
kość. Difficultas annonæ, Drogość
Dificultas & obſcuritas me reiecit a
libro. Trudne á nieyaſne piſánie od=
trąćiłomie od xiąg.
Facinus huius facinoris, Vczynek/ Po=
pełnienie á wyrządzenie yákiego vczynku.
Niecznotliwy á nie sláchetny vczinek. Acci
pitur enim in bonā & in malam par=
tem, Præclarum facinus, Známienity
vczinek.
Facinus iſtud non eſt famæ meæ con
ducibile. Vczinek ten może zaſzkodźić
moyei donry powieśći. Facinus etiā pro=
ſcelere & flagitio ut dictum eſt acci=
pitur.
Facinoroſus, a, u, m, Wielmi ſilny złoczyń=
ca/ Sámá niecnota.
#Compoſita cum Præpoſitionibus,
mutant a in i.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

F ante A.

1: Afficio, afficis, pen. cor. affeci, affectū,

2: afficere ex ad & facio, compoſitum

3: Zádawam komu to álbo owo. Afficio te

4: gaudio, vweſelam cie. Afficio illum

5: damno, Przypráwiam fo w ſzkodę. Affi=

6: ci moleſtia ex re aliqua paſsiue, Po=

7: páść ſmutek y troskánie dla niektórey rze=

8: czy.

9: Affici admiratione, Zádźywować ſie

10: Beneficijs afficere aliquem, Dobrodziey

11: ſtwo komu okázać. Cæde afficere, Zábić

12: Calamitate afficere, W trudność á wne=

13: dzę kogo wegnać. Exilio afficere, Wy=

14: wołáć. Grauiter affectus e dolore, Wiel

15: mi yeſt chory. Laudibus affici, Być chwa=

16: lon.

17: Afficiunt corpora fames & ſitis.

18: Mdlią ciało przypráwiáyą w chorobę.

19: Afficere abſolute, Poruſzyć/ Nákłonić

20: Roskoſzować. Vt hic magis afficit quā

21: illud, To więcey człowieká poruſza/ Po=

22: budza albo roskoſzuye nyżli ono.

23: #Affectus Participium ab afficior, ut

24: Affectus pœna, Skarány. male affectus

25: Zlie ſie ma/ Smutny. Bene affectus,

26: Weſoły/ Ochotny. Hinc affectæ res, Po=

27: deſzle rzéczy nie bárzo fortunne Affectæ

28: ætatis homo, Człowiek podeſzłych lat.

http://rcin.org.pl

29: Affectæ uires & ualetudo, Moc y zdro=

30: wie nanátárgnione. Valetudine affectus

31: Cziśćie zdrowy.

32: ¶Affectus cum abſolute ponitur fere

33: ſemper accipitur pro languente, Miá

34: ſto choruyącego. Nedznego. Terentia eſt

35: affecta tuis literis, Yeſt ſtrapiona. Quo=

36: modo ſim affectus ipſe non faci=

37: le dixero, Yáko mi ſie wodźy álbo co mi ſie

38: dzieye y ſam tego nie umiem powiedzieć.

39: Affecta & proſtrata Reſpub. Znedzo=

40: ny y záſzły ſtan Rzeczy poſpolitey.

41: #Affectus, huius affectus nomen, Mi=

42: łoſierdzie Zal/ Poruſzenie ſerdeczne. Affe=

43: ctus mouere, Poruſzić komu ſercá ku

44: łaſce á miłoſierdziu.

45: ¶Affectus pro morbo, Chorobá/ item

46: pro amore, Serdeczna chuć/ Miłość.

47: #Affectio uerbale, Poruſzenie ták ku za

48: lu yáko y ku weſelu. Affectio erga ali=

49: quem, Skłonność/ Chuć przećiwko komu.

50: Affectiones cœli, Przemieyność powie=

51: trza. Niepogody. Impetus, Commotio

52: Affectioqꝫ animi, fere idem.

53: #Affecto, as, are, ab affectu deductum

54: uerbum, Chutliwie álbo łákomie żądam/

55: Też wydawam á wyſadzam ſie ná co. Viā

kolumna: b

F ante A.

1: affectare ad aliquid, Lápáć á chwytáć

http://rcin.org.pl

drógi ku czemu. Affectare dexteram,

Vergil. Ná prziwitánie ſie kogo ſádźyć

Rado ſie s skim witać. Regnum affecta=

re, Stać i kroleſtwo. Affectare aliquē

damnis, Vſtáwicznie komu skodę wy=

rządzáć.

#Affectatus participium & Nomen

ex Participio, affectatus ſermo & affe

ctata oratio, Pyſzna/ Wyſtáwná á chwy=

tána rzecz.

¶Affectatus ſcriptor, Autor álbo skłá=

dácz który ſie ná wyſoką okazáłą á wyſtá=

wną rzecz ſádźił.

#Affectatio, onis, Verbale, Wyſtáw=

ność/ Poſtáwá/ Sadzenie ſie ná co.

¶Affectate, Aduerbium qualitatis,

Piſznie/ Wyſtáwnie/ Okazále.

¶Affectator, affectatoris Verbale ma=

ſcul. Pyſzny/ Wyſoko á wyſtáwnie ſie nio=

ſący/ Sadźiciel/ Poſtáwá.

¶Conficio, conficis, fectum, confice=

re, pen, cor. Wypráwić/ Zrzádźić/ Doko=

náć/ Rozbić/ Zabić/ Wypełnić Cōfeci ne=

gotium, Spráwiłem to com miał w po=

lecniu.

Bellum conficere, Dokonáć/ Skończyć

woynę. Conficere nucem, Rozbić/ Roz=

gryznąć orzech. Hominem conficere,

Człowieká dokonáć/ to yeſt zabić. Con=

ficere per translationem infirmitate

http://rcin.org.pl

32: & memore confectus ſum. Smutek

33: s chorobą dokonáł mie Znędził. Confi=

34: cere aliquem, Ziednać ſobie kogo. Ex

35: quo conficitur, Z kąd ſie okázuye

36: Prope centum confecit annos, Má=

37: lem mu ſto lat minęło.

38: Argentum alicuius conficere, Cziye

39: pieniądze ſtráwić. Bibliothecam con=

40: ficere, Bibliotekę ſpráwić. Curſum uitæ

41: & uiuendi curriculum conficere, Zy=

42: wotá ſwego dokonáć. Conficere exerci=

43: tum, Woysko ſpráwić. Flagitium & fa=

44: cinus conficere, Niecnotliwego vczinku

45: ſie dopuścić. Penſum conficere, Kądziél

46: oprząść.

47: Patrimoniū conficere, Vtraćyć oyczyſte

48: ymienie. Conficere rem idem. Tabulas

49: conficere, Spráwić ſobie Regiſtr. Con=

50: fectum eſt, Stáłoſie co ſie miáło ſtáć. Ve

51: tuſtas omnia cōficit & conſumit, Stá=

52: rość wſziſtkiego dokona.

53: ¶Confectus Participium, ut Confe=

54: ctus languore, Znędzony długą nie=

55: mocą. Confectus ætate, Bárzo ſtáry.

Confectus

strona: 115

kolumna: a

F ante A.

1: Confectus cura, Sprácowány. Fla=

2: diator uulneribus & ætate confectus.

http://rcin.org.pl

3: Zginęły/ Zmordowány. Confecta res eſt,

4: Yuż ſie ſtáło.

5: ¶Conficiens, Nomen & Participio.

6: Wypełniáyący/ Zrządzáyący. Conficien=

7: tiſſima literarum ciuitas, Wielmi pil=

8: ne miáſto ku opiſániu tych rzeczy które

9: ku pámięćy ludzkiey náleżą. Conficien=

10: tes & efficientes cauſæ pro eodem.

11: #Confectio, confectionis, Spráwá/

12: Spráwienie.

13: ¶Annalium confectio, Popiſánie rocz=

14: nych dzieyów Confectio eſcarum, Trá=

15: wienie/ álbo Nárządzenie potraw.

16: ¶Confector, oris, Wypráwiciel/ Sprá=

17: wiciel też Dokończiciel.

18: #Confectura, ræ, Spráwienie/ Nágo=

19: towánie.

20: ¶Deficio, cispen. pro. defeci defectū,

21: deficere, quando pro relinquere acci=

22: pitur, habet paſſiuum, quando uero

23: pro defetiſcor, Neutrum eſt, Deficere

24: itaqꝫ ſ. Vſtáć/ Niedoſtátek cierpieć. Dies

25: me deficiet, Niedoſtáło mi dniá. Item,

26: Deficere, pro Deeſſe, Cicero, Vererer

27: ne mihi uox ureſqꝫ deficerent, Oba=

28: wálbych ſie by mi śył y głoſu doſtáło. In

29: ea uoce deficit, Ná tym słowie vſtał.

30: Memoria deficio, Schodźimi ná pámię=

31: ći. Dolor me non deficit, Nie ſchodźy

32: mi nyc ná boleśćy/ Nie czuyę żadnego odel=

http://rcin.org.pl

33: żenia. Deficiunt me Latina, Nie mam

34: doſtátek słów Lácińskich. Deficere a

35: ſeipso, mores mutare, Polepſzić ſie

36: Item, Deficere, Odſtáć. Defecit ab uno

37: Principe ad alium, Odſtał od yednego/

38: Xiążęciá á Przeſtał do ynſzego. Multi a

39: Rege defecerunt, Wiele ych od Królá

40: odpádło. Viſu deficere, Wzrok ſtráćić.

41: Deficior paſſiue Colum. ſi memoria

42: deficitur, Yeſli ná pámięćy ſchodźy.

43: #Defectus, Participium, a Deficio uel

44: Deficior, habet ſignificationem Acti=

45: uam, in uoce paſſiua, Vt, Defecta ſe=

46: nio arbor, Drzewo od ſtárośćy ſtało ſie

47: nievżyteczne. Fauore defectus, Schodźy

48: mi ná żiczliwośćy y ná prziyaźni luckiey.

49: Defectu medicorum multi perierunt,

50: Przes niedoſtátek doctorów wiele ich

51: prziſzło o ſmierść.

52: #defectus Solis & Lunæ, Záćmienie.

53: defectiuus, a, um, citat Calepinus, ex

54: Offi. Cicero. 1. quo loco non legitur

55: Defectiuus, ſed uidetur ab aliquo ma=

56: nu adſcriptum, cui mancus ſignificare

kolumna: b

F ante A. 115

1: uidebatur defectiuum, Niedoſtáteczny

2: Vłomny.

3: #Defectio, onis, Odſtánie/ Odpádnie=

4: nie Odtrącenie od kógo gdy yákoby miáſto

http://rcin.org.pl

álbo yáki lud od posłuſzeńſtwá ſwego pá=

ná odpádnie. Defectio a recta ratione,

Prziśćie o rożum.

¶Defectio Solis & Lunæ, Zácmie=

nie słońcá y xiężycá.

defectio, pro debilitate, Mdłość. de=

fectus ſeu defectio animi, Animi deli=

quium, Vtrácenie rozumu.

¶Efficio, Wypełniam/ Dokonawam/

Gotuyę. Efficere nuptias alicui, We=

ſele komu wypráwyć. Efficere pollici=

ta, Spełnić to co ſie obiecáło. Effectum

dare uel reddere, Spráwić. Efficiam

tibi tua ut ſit. Pátrz tego ná mię że ku niey

przidzieſz. Efixis, pro Efficeris, obſo=

letum.

¶Efficiens, Participium, ſiue Nomen

ex Participio, Spełniáyący Czinią=

cy.

¶Efficientia, æ, Wypełnienie.

#Efficienter, Aduerbium.

¶Effectus, Participium & Nomen, ex

Participio quarte declinationis, hui=

us effectus in Genitiuo, Dokonánie/

Spełnienie/ Koniec/ Moc/ álbo Przemoż=

ność.

¶Effector, Verbale, maſcul, Cziniciel/

Wypełniściel. Effector & Magiſter di=

cendi præſtantiſſimus, Przewyborny á

miſterny wymowcá który też yuż vmié náu=

http://rcin.org.pl

35: czić.

36: Effectrix, Verbale, fem.

37: ¶Effectio, gen. om. Spráwienie. Effe=

38: ctio artis, Rzemięſło/ Robotá.

39: ¶Efficax, efficacis, gen, omn. Mocny/

40: Syłuyący/ Diſciplina efficax ad rite

41: uiuendum, Nauká á dobré wychowánie

42: yeſt wielmi pożiteczne ku cnotliwemuży=

43: ciu, Efficaces ad muliebre ingenium,

44: preces, Proźbá á klektánie wiele v bia=

45: łich głów może. Efficaciſſimum remedi=

46: um contra ſerpentinum ictum, Pew=

47: ne lekárſtwo przećiwko wężowemu yádowi.

48: ¶Efficaciter, Aduerbium, Mocnie/

49: Gwałtownie/ Silnie/ Efficaciter ſanat,

50: Wyelmi pomaga ku zdrowiu.

51: ¶Efficacitas, atis, Pokrzepienie.

52: ¶Efficatia, æ, idem.

53: #Inficio, Maczam/ Fárbuyę/ Pogrą=

54: żam. Inficere lanam, Wełnę vfarbować

55: Item, Metaphoricως, Zárażam. Pocula

56: ueneno inficere, Kupki álbo picie yádem

F ante A.

1: záráźić. Artibus pueros inficere, W

2: naukach dzieći ćwiczić. Prauis moribus

3: inficere, opinione, grauitate & simi=

4: libus, Złych obyczáyów nálożyć, Ex deli=

http://rcin.org.pl

tijs, otio, languore, deſidia, animum

inficere Roskoſzy/ Próżnowánia Oſpá=

łośćy y Leniſtwa kogo nálożyć.

#Infectus, Participium, Fárbowány.

Infectum mari, Zárážone.

#Infectus, huius infectus, Farbowá=

nie.

#Infector, uerbale, Fárbiers Tynkars.

Item Infectus, Nievczyniony. Niedokoná

ny. Infecta pace diſceſſerunt, Nie poſtá=

nowiwſzy pokoyu odeſzli.

¶Inficior, aris, ari, Záprzeć ſie/ Nie=

znać ſie k czemu.

#Inficias tantum Accuſatiui caſus &

pluralis num, ſolum, cum Eo, is, ire,

iungitur ſine Præpoſitione, Vt, Ire in=

ficias, Nie znáć ſie/ Przeć/ Si inficias ibit

teſtis mecum eſt annulus, quem ami=

ſerat, Yeſli będzie przał.

¶Inficiator, Inficiatoris, Ten który

przi á nie zna ſie ku długowi álbo ynſzey

rzeczy/ Lgarz.

#Inficiatio, Przenie Lgárſtwo.

#Inficialis, & hoc inficiale, Ten który

rąd przy/ Lżywy.

#Interficio, icis, pen. correp. eci, etum

ere, Zábiyam. Vt, Aliquem uita interfi=

cere, O żywot kogo przipráwić. In acie In=

terfectus, W woyſzcze álbo w bitwie zá=

bit.

http://rcin.org.pl

35: ¶Interfector, Mężoboycá/ Zábiyak.

36: #Officio, icis, pen. correp, offeci, tū,

37: ere, Szkodzę. Sáſzkadzam. Vt, Obſtare

38: atq; officere, Wádzić y Szkodźić. Offi=

39: ciunt claritate oculorum lactucæ, Sá=

40: łatá ſzkodźi oczòm. Officere & obſtare

41: commodis alicuius, Być ná przekázie

42: komu Officere luminibus, Zásłonić ko=

43: mu od ogniá/ álbo od ſwiéce. Officere no=

44: mini alicuius, Być ná przeſzkodzie po=

45: mini alicuius, Być ná przeſzkodzie po=

46: wyſzſzeniu cziyemu/ ku wyſzſzemu ſtanu.

47: #Offici, Paſſiuum, Cicer, Cuicumq;

48: particulæ cœli officeretur.

49: ¶Officium, cij, gen, neut. ſecund ab

50: officiendo, Powinność/ Posługá/ Chuć/

51: Dobra wola przećiwko komu/ Vrząd. Vt,

52: In officio eſſe, Mieć ná ſobie yáki

53: vrząd/ Też Powinnośći ſwoyey przećiwko

54: komu ſtrzédz. Hominis frugi fungi of=

55: ficio, Czinić to co ná dobrego człowieká

56: należy. Neutiquam officium eſſe liberi

kolumna: b

F ante A.

1: puto, poſtulare, &c. Zadnym obyczáyem

2: to dobrze vrodzonemu nieprzíſtoyi. Deſe=

3: rere officium, Powinnośći ſwey niebáczić.

4: Diſcedere ab officio ſcribendi, Zápá=

5: miętáć kogo piſániem liſtów. Summo of=

6: ficio præditus homo, Człowiek wielmi

http://rcin.org.pl

7: vczćiwy/ Lucki/ Skłonny. Seruare omnia

8: offitia amicitiæ, Pilnie ſtrzédz wſzelá=

9: kich powinnośći ku záchowániu przyyáźni

10: należących. Officij cauſſá perſequi ali=

11: quem, Dla obyczáyów dobrych/ dla zácho=

12: wánia á wzietośćy poſpolitey kogo prowá=

13: dźić. Officia mutua, Spolne posługi.

14: Non temere urbe egreſſus eſt, niſi ue=

15: ſpere, ne quem officij cauſſá inquie=

16: taret,

17: ¶Officialis, & hoc officiale, Co ku v=

18: rzDwoi á záchowániu należy. Item, Offi=

19: cialis, Subſtantiuum, Officiał. Et, Ma=

20: goſtratus miniſter apud Apul, inuſi=

21: tatum.

22: #Officioſus, a, um, Posłuſzny/ Pilny/

23: Skłonny/ Chętliwy ku káżdemu/ Práco=

24: wity. Vt, Officioſus dolor, Przyiacielski

25: żal. Officioſus in aliquem, Prętki ku

26: posłudze. Nec diligentiorem nec offi=

27: cioſiorem facile delegiſſem Veſtorio,

28: Nietákbych łatwie mógł trafić nápilnieyſze=

29: go y chutliwſzego. Eſt ille quidē officioſiſ=

30: ſimus in me, Wielmi ſie rad mnie zácho=

31: wawa.

32: #Inofficioſus, a, um, Nieludzki/ Nie=

33: skłonny/ Niepilni/ Vt, Teſtamen=

34: tum inofficioſum, Niepewny/ Nierzą=

35: dny/ Niedoſtáteczny.

36: ¶Officioſe, officioſius, officioſiſsime,

http://rcin.org.pl

37: Aduerbium, Pilnie/ Vprzeymie/ Przi=

38: yacielsko/ Skłonnie/ Vt officioſe ſcribe=

39: re, & humaniter ſcribere, idē, Ludzko á

40: skłonnie piſáć.

41: ¶Officina, næ, Wárſtát. Vt, Offici=

42: nas promercātium ueſtium exercere,

43: Wendetą ſie obchodźić. Officinæ uicio=

44: rum, oer translationem, Swey woley

45: pełnienia. Officina nequitiæ & diuer=

46: ſorum. etc. Lotrowski dóm. Officinā chi=

47: rographorum domum Antonij uocat

48: Cicero, ubi falſa chirographa ſcribe=

49: bantur, Officinam Gallinarum uo/

50: cat Columella, Kurnik.

51: ¶Officinator pro farbo apud Vitru=

52: uium.

53: #Præficio, cis, ci, præfectum, ere,

54: Przedłożyć. álbo vrzędniká dáć. Vt, Præ=

55: ficere Legatos legionibus, Vſtáwić

56: Hetmány nád ludem służebnym.

Præfectus,

strona: 116

kolumna: a

F ante A.

1: ¶Præfectus, cti, Stároſtá/ Przełożony/

2: Vrzędnik/ Præfecti Regij, Stároſtowie.

3: Præfectus Academiæ, Rector, Przeło=

4: żony nád wſziſtek w Kollegium. Pręfectus

5: prætorio, Wóyt. Præfectus moribus,

6: Rządzącá nád dobremi obyczáymi.

http://rcin.org.pl

¶Præfectura, ræ, Stároſtwo.

¶Praefectorius, a, um, Vt, Præfectori=
us uir, Człowiek który przed tym ſtároſtą.
Woytem/ álbo ynſzym przełożonym był.

#Præca, cæ, penu correp. fem. prim.
Náyemna niewiáſtá ku opłákáwániu á ob=
żáłowaniu cziey ſmiercy/ yáko v Ruśi y v
Litwy był obyczay/ który yeſzcze niektórzy
záchowawayą/ álbo też ku wychwalaniu á
wysławianiu cziyego vczinku známienite=
go/ yákoż to przed czáſy zwykło poſpolicie by=
wáć w Włoſzech/ zwłaſzczá w Rzimie
yeſzcze ten obyczay chowáyą.

¶Proficio, cis, ci, ctum, ere, Poſtępuyę/
Zámagam ſie/ Pochop bierz/ Pochadzam.
Vt, Profecit in ſtudijs literarum, Do=
brze ſie vcził/ Zámógł ſie w náukę. Semi=
nis profeciſſe arbitrantur, Mnimáyą
áby co mielo wygrożić. Apud quos quum
proficere nihil poſſet, V których nieba=
cził ſwego pożitku. Si quid celeritate iti=
neris proficere poſſem, Bych prętkoś=
cią drógi moyey pożitku yakiego doſtáć á
poścignąć mógł.

#Proficitur, Imperſonale, Plin. Me=
moriæ frequenti emendatione profi=
citur, Pámięćy bywa podpomagano.

#Profectus, huius ctus maſcu. quart.
Dochód/ Pożitek. Nec minorem ſub eo
præceptore profectum fecit, Nie mniey

http://rcin.org.pl

37: ſie wćwiczył/ Zámógł.

38: #Perficio, Dokonawam/ Wypełniam.

39: Vt, Perficere inſtituta, Przedſię wzięcie

40: wypełnić. Perficere promiſſa, Obie=

41: cáne rzeczy ſpełnić.

42: ¶Perfici, Paſſiuum, Plin. Difficulter

43: perficiuntur omnia in cibis acria, Led=

44: wy byváyą ſtrawione.

45: ¶Perfectus, Participium ſiue Nomen

46: ex Participio, Zupełny/ Doskonáły/ Do=

47: cziniony. Perfectus, Abſolutus & Con

48: ſumatus, idem.

49: #Perfecte, Aduer. Doskonále/ Zupełnie/

50: Práwie yáko ma być.

51: #Perfectio, Verbale, Doskonáłość. Zu=

52: pełność.

53: #Perfector, oris, aliud Verbale, Do=

54: skonálec/ Dokończiciel. Inuentor, Ince=

55: ptor, Perfector, apud Terentium,

kolumna: b

F ante A. 116

1: Tyś Wynálasł/ Tyś począł y doko=

2: nał.

3: ¶Reficio, cis, ci, ctum, ere. Náprávviam/

4: Ochłodzam/ Okrzeźwiam. Vt, Aliquid

5: reficere ex pecunia alicuius, Cziyem ná=

6: kładem co náprávić. Hic cogito morari

7: quoad reficiam, nam & uires & cor=

8: pus amiſi, Aż ſie pokrzepię/ Okrzeźwieyę.

9: Refectus ſum cum tua lego, Serce mi

http://rcin.org.pl

ſie weſeli gdy twoye xięgi czitam. Refici,

dictur qui conualeſcit, Ozdrowieć.

Vires cibo reficere, Podeprzeć boków

pokármem. Reficitur ei tantum ex ſuis

poſſeſsionibus, Ták wiele ma rocznego

dochodu. refacere, pro reficere antiqui

dixere.

¶Refectus, Náprawiony/ Ochłodzony/

Vweſelony.

¶Refectus, huius refectus, Pośilenie

też Goſpodárſtwo.

¶Refectio, Verbale, Náprawienie/ Och=

łodzenie/ Pokrzepienie. Refectio etiam

dicitur arborum.

#Sufficio, cis, ci, ctum, ere, Doſtátek

mieć/ Też zaſadzam mieyſce próżne/ też do=

ſtátek czinię. Sufficere tibi debet, Mu=

ſiſz ná tym przeſtáć. Sufficit hoc præ=

diolum alimentis omnium, Ten fol=

warczek dodawa żywnośćy wſzem Lar=

ge ſufficiens prædium annuis uicti=

bys, idem fere. Demortuo conſuli no=

uus præfectus eſt, Ná zmárłego mieyſce

yuſzi yeſt wſádzón. Sufficere, pro Macu=

lare, Cicer. in Hortenſio, Vt, Hij qui

in conuiuijs purpuram tantum ſuffi=

cia nt, poſt ſanant medicamentis qui=

busdam, inuſitatum.

¶Sufficientia, æ, Doſtátek, in Biblijs

tantum legitur.

http://rcin.org.pl

40: ¶Facio cum alijs partibus compo=

41: ſitum ſeruat a, Vt, Satisfacio,

42: ſatisfacis, ſatisfacere, Doſyć komu czinić/

43: Stánąć zá cziye. Vt, Satisfacere qui=

44: bus debemus, Długi popłáćyć. Exiſti=

45: mationi hominum ſatisfacere, Ocze=

46: kawániu á nádzieyi ludskiey doſyć vczinić.

47: Publice ſatisfacere, Nieco yáwnie odpo=

48: kutować/ Mandatis alicuius ſatisface=

49: re, Polecenie cziye ſpełnić.

50: ¶Satisfactio, Doſyć vczinienie/ Zápłáce=

51: nie/ Zapłátá

52: #Benefacio, Dobrze czinię Vt. Benefe=

53: ciſti, gratiam habeo maximam, Do=

54: brześ vczinił/ Dziękuyęć, Benefacere er=

55: ga aliquem, Láskáwie á przyiácielsko

56: ſie komu ſtáwić.

strona: 116v

kolumna: a

F ante A.

1: ¶Benefactum, cti, Subſtantiuum, pro

2: Beneficio, Dobrodzieyſtwo.

3: #Benefit, Imperſonale, Dobrze ſie

4: Dzieye. Benefit beneficium, Plau=

5: tus.

6: ¶Beneficus, a, um, Láskáwy/ Miłośći=

7: wy. Vt, Liberaliſſimus & beneficentiſ=

8: ſimus, Wielmi Láskáwy y miłoſierny/

9: Szczodry.

http://rcin.org.pl

10: #Beneficium, Dobrodzieyſtwo/ Láſká.

11: Accipere beneficium, Wziąć dobro=

12: dzieyſtwo. Beneficium collocare, Oká=

13: záć komu łáskę. Beneficium abnegare,

14: Odmówić. Budeus, Vt, Solidum para=

15: rem hoc mihi beneficium, Abych tym

16: vprzeymą łáskę ſobie nábyłá. In benefi=

17: cij & gratiæ locum ponere aliquid,

18: Zá wielką łáskę y dobrodzieyſtwo przi=

19: mować.

20: ¶Beneficarius, Ten który komu yeſt

21: obowiązan dla cziych dobrodzieyſtw. Pen=

22: ſionarius, Który má nieyákie myto álbo

23: yurgelt od kogo.

24: #Malefacio, Zlie czinię/ Przipráwiam

25: kogo o ſzkodę. Malefactum pro malefi=

26: cio in Biblijs tantum Malefactor

27: barbarum pro Maleficio.

28: #Maleficus, a, um, Złoſliwy/ Nie=

29: cnotliwy. Vt, Maleficum frondibus a=

30: nimal, Szkodliwe zwiérżę ſzczepóm. id

31: eſt, Capra, Kozá.

32: #Maleficium, cij, Złoczińſtwo/ Lotrow=

33: ſtwo. Vt, Committere & admittere

34: maleficium, Dopuśćyć ſie żlego vczinku.

35: Maleficium, Scelus, & Latrocinium.

36: Idem.

37: Maleficentia, æ, idem.

38: #Maleficioſe, Aduerbium, Złoſliwie/

39: Lotrowsko/ Niecnotliwie.

http://rcin.org.pl

40: #Malefica, cæ Czáwronicá.

41: #Malefacio, Kropię w wodzie/ Maczam/

42: Rozmiękcam. Vt, Madefacere terram.

43: Pokropić ziemię.

44: #Madefio, madefis, ere, Vmakam ode

45: dzdżu.

46: #Madidus, cui opponitur Siccus,

47: Mokry. Madidus aliquando pro

48: Ebrio ponitur, Miáſto piyáne=

49: go.

50: #Madido, madidas, are, Pokropiam/

51: Porániam.

52: Madifico, as, are, Idem.

53: ¶Arefacio, Suſzę,. Arefio pro Areſco,

54: Sipont. Arefactus, Vſchły/ Wyſch=

55: ły.

kolumna: b

F ante A.

1: ¶Pinguefacio, Tuczę. Pinguefactus,

2: Vtuczony. Tłuſty.

3: ¶Aſuefacio, Nákładam/ Náuczam/

4: Aſuefactus, Nałożony/ Przyuczony.

5: #Putrefacio, Gnoyę. Putrefactus, Zgni=

6: ły.

7: ¶Acrefacio, Oſtro/ Przikro czinię/ &

8: huiuſmodi multa.

9: ¶Interfacio, eci, actum, Liuius, Vt, Si=

10: mu interfaciendo muro adiuuarent,

11: Aby wſziſcy pomagáli około muru robić.

12: Interfacio, apud Quintilianum, Ver=

http://rcin.org.pl

bale, Przicziná/ Przicziniénie.

Facundus, a, um, Wymowny/ Wdzięczney

wymowy.

Facundia, æ, Wymowá.

Facunde, Aduerbium, Wymownie. Vt,

Hoſtem facunde alloquendo ſibi

conciliauit, Poziskał ſobie wdzięczną

mową nieprziyacielá.

Facundioſus, pro facundus, obſole=

tum.

Fagus, fagi. fem. ſecund. Buk.

Fagineus, a, um, &, Faginus, a, um, Bu=

kowy.

Fageus, idem, aliqui ſcribunt Phagus.

Fagutta, Sacellum Iouis Romæ, a Fago

dictum.

Falarica, æ, Wielka ſtrzałá/ Cymbulc przed

czáſy poſpolita.

Falco, onis, Sokoł a Falce dictus, quod

naſum & unguesin morem falcis ha=

beat, Też kołoząb który krziwe zęby

ma.

Falæ, Ligneæ turres antiquis diceban=

tur Feſtus, Twirdza.

Falere, gen. neut. Nomen Arcgitecturæ

incognitum.

Falernus, geu. maſc. Kránná Kámpańska

we włoſzech gdzie bárzo dobre wino roście.

Vide Falernum abſolute, To yſte wino.

Faliſci, Populi Hetrurie, Inde Faliſcus,

http://rcin.org.pl

43: a, um, Adiectiuum, Yeden ztámtąd.

44: Faliſcus uenter, Pełny brzuch Bęben.

45: Fallo, lis, fefelli ſum, ere, Zdrádzam/ Oſzu=

46: kawam. Vt, Fallere fidem, Niedzierzeć

47: słowá. Non me fallit, Nie yeſt mi tá=

48: yemno/ Wiem dobrze. Fallere dolis,

49: Zdrádźić. Niſi me animus fallit, Yeſli

50: dobrze pámiętam yeſli ſie nieomylam Irri=

51: des nihik me fallis, Nie wyſmieyeſz mi ſie/

52: Ey nie możeſz mi ſie wyſmiać/ Znam cie bár=

53: zo dobrze. Fallere liberos parentibus,

54: Rodzicóm dzieći vwieść. Fefellit ſpes,

55: Chybiłá mie nádzieyá/ álbo Moyá ná=

56: dzieyá o ziemię. Quæ ne ſpes eum fallat,

F ante A.

1: uehementer te rogo, Aby go tá nádzieyá

2: którą o tobie wziął nie omyliłá/ zá to cie

3: pilnie proſzę Falſus ſum, Omyliłem ſie.

4: Haud mihi ſum falſus, Nicem ſie

5: nie omylił. Falli memoria, Zápámiętáć.

6: Tanta celeritate ut uiſum fallant, Tá=

7: kiey przętkośći że yeden łatwie przeźrzeć,

8: może.

9: Fallens, entis, cui opponitur Conſtans,

10: Nieſtáteczny/ Chybiáyący.

11: Falſus, Participium, Fálſziwy. Vt, Falſus

12: codex, Podeyżrzánie xięgi. Falſa cauſſa,

http://rcin.org.pl

13: Nieſpráwiedliwá rzecz. Falſam gratiam

14: inire, Po niewoli ſie o cziyę łaskę ſtáráć.

15: Falſa lachrymula, Zdrádny płácz. Fal=

16: ſus Scriptor, Niepewny/ Podeźrzány

17: składácz. Vt falſus animi eſt, O chybia

18: dáleko.

19: Falſum, gen. neut. ſecun. Subſtantiuum,

20: Falſus apud iuriſconſultos, Falſari=

21: us Calepinus ſine authore, Fáłſzerſz.

22: Falſare non eſt Latinum pro Adulte=

23: rare, Káźić.

24: Falſitas, tatis, Falſziwość/ Podeyźrzenie.

25: Falſo, Aduerbium, Fáłſziwie/ Niepewnie/

26: Omylnie/ Obłądliwie/ Zdrádnie/ Bes przi

27: cziny/ Bes winy.

28: Falſe, Aduerbrum, idem.

29: Falſidicus, a, um, Lżywy/ który ſie niepew=

30: nemi powieściámi rad pęta.

31: Falſitus, a, um Który ſie fáłſzem obchodźi.

32: Falſiiurus, a, um, qui falſa iurat, Krzi=

33: woprziſięſcá.

34: Falſiloquus, a, um, Qui falſa loquitur,

35: Który niepráwe rzeczy mówi.

36: Falſimonium, pro Fallacia apud Plau=

37: tum.

38: Fallax, acis, gen, omn. tert. Zdrádliwy/

39: Niepewny. Omylny Vt, Fallas conie=

40: ctura, Niepewne domniémánie. Fallax

41: hamus, Zdrádliwa/ Omylna wędá. Fal=

42: lax ſpes, Omylna nádzieyá. Fallaciſſi=

http://rcin.org.pl

43: mo ſenſu iudicare, Bárzi ná ſwym ro=

44: zumie błądźić. Fallac puellarum forma

45: Omylna pánieńska kraſá. Fallaces her=

46: bæ, Piękne/ ále nie długo trwáyące kwié=

47: cie.

48: Fallacia, huius æ, Zdráda/ Omylność/ Chy=

49: bá.

50: Falalciter, Aduerbiū, Fáłſziwie/ Omyl=

51: nie/ Pochybnie.

52: Fallacioſus, a, um, Zdrádliwy/ Omylny/

53: Pochybny.

54: ¶Compoſita, Refello, lis, li, ere, Ar=

55: guendo falſum oſtendere, Słowy od=

56: przeć/ Skážyć czy dowód przećiwnym

kolumna: b

F ante A 117

1: dowodem. Cum tu horum nihil refel=

2: leres, Gdyś na to nic nie odmawiał.

3: ¶Refello, & Approbo, Contraria,

4: Vt, Dicta alicuius refellere, Cziyę po=

5: wieść przeprzeć. Aliquem refellere, Prze=

6: gádáć. Teſtes uel docta teſtium refelle=

7: re, Pokaźić ſwiádki/ To yeſt, Okazać że ych

8: ſwiádectwo wedle práwa nie może być ná

9: ſądzie przyięte.

10: Falx, huius cis, Koſá/ Sierp. Falces ui=

11: nariæ, Noż którym obrzezuyą winnice.

12: Syluaticæ & Arborariæ, Siekiéry/ Ru=

13: ſticariæ, Motyki álbo śiérpu.

14: Falx, eſt etiam aliquod inſtrumentum

http://rcin.org.pl

15: bellicum, Woyenna koſá. falx fœnaria,

16: Łączná koſá. Falx dumaria, Rydl álbo

17: Motyká. Falx putatoria, idem quod

18: falx uinaria, Falx frumētaria, Siérp.

19: Falcula, diminutiuū, Koſá máła/ Siérpik.

20: Falculæ etiam aduncitates unguium.

21: Falcicula, pro Falcula Cal. ſine authore.

22: falciter, & Falcarius, Koſnik/ Zęń=

23: cá.

24: Falcarius, a, um, Adiectiuum, Co ku koſ=

25: nikowi należy.

26: Falcatus, a, um, Krziwy yáko koſá álboſiérp

27: Falcito, id eſt, Falces cædo, Koſzę/ Znę.

28: Cal. ſine authore.

29: Falco, as, are, Znę/ Koſzę. Et Defalco, as,

30: are, Pożynam/ Pokoſzam.

31: Fama, mæ, fem. prim. Sławá/ Poſpolita

32: powieść o kim/ też cze ć á powagá káżde=

33: go. Hinc famæ conſulere, &, Famam

34: tueri, Swoyey dobrey powieśćy ſtrzedz y

35: popráwować. Sed famam ſubire, O

36: sławić ſie v czym nieuczćiwym, Minus cu=

37: rat famam quam pecuniam, Więtſzą

38: w niego powagę máyą pieniądze niż vczćy=

39: wość á dobre słowo. Famam temerita=

40: tis ſubire, Dáć ſie vpornym vznáć, Famæ

41: commendatioris homo, Człowiek nie=

42: poſlednei wziętoścy. Intra famam eſſe,

43: Nie owſzeki być wziętym/ á zacnym miedzi

44: ludźmi. Famæ incolumis uir, Człowiek

http://rcin.org.pl

45: ſtáteczney sławy. Vt fama eſt, Yáko poſ=

46: policie o tym mowią. Fama eſt olim Io=

47: uem in Imbrem aureum conuerſum,

48: Yeſt poſpolite mniémánie etc. Regnum eū

49: affectare fama ferebat, Dał ſie znáć że o

50: Królewſtwo ſtał. fama non inferior

51: gens, Nie mnieyſzey sławy. Famę in plu=

52: rali apud Plinium.

53: Famoſus, a, um, Sławny/ Osławiony/ ſiue

54: in bonam, ſiue in malam partem, Vt,

55: Famoſi libelli, Vſzczipliwe piſanie o kiem.

56: Famoſa mulier, Nie ſrumieźliwa/ Po=

strona: 117v

kolumna: a

F ante A.

1: deyźrzáney sławy biała głową. Famoſa

2: cauſſa, Yáwna rzecz álbo ſpráwá.

3: Famiger et Famigerator apud Pluatum,

4: obſoletum, Który częſte nowiny no=

5: ſi.

6: Famigero, as, are, Nowiny noſzę.

7: Famigeratus, a, um, Osławiony/ Obyá=

8: wiony.

9: Famigeratio apud Plautum pro Fama

10: Sławá/ Ponowienie.

11: Famigerabilis, pro nobili apud Pulei=

12: um.

13: ¶Compoſita, Diffamo, as, are, Osła=

14: wiam.

http://rcin.org.pl

#Diffamatus, Osławiony.

¶Diffamatio, onis, Osławienie.

¶Infamo, as, are, Sromocę.

¶Infamia, Sromotá.

#Diffamia, æ, Idem.

¶Infamis, Bezecny/ Sromotny.

Famella, Diminutiuum a Fama Feſtus,

Sławká.

Famel, antiqui dicerunt pro Famulo.

Famen, inis, Nomen obſoletum, pro

Sermone.

Fames, mis, fem. tert. Głód. Vt, Fame

dominante, Gdy wielki głód nále=

gał.

Famelicus, a, um, Głodny.

Fameo, es, ere, etima non reperitur, apud

probatos authores.

Familia, æ, fem. prim. Czeladź/ Rodzay.

Noród/ Dóm/ Pokolenie. Vt, Celebris

familia, Poważny dóm. Summouere,

aliquos familia, Z pokolenia kogo wy=

rzućić. Familia Philoſophorum pro

Sectis, Roty/ Sekty.

Familiaris, & hoc are, Domowy/ Towá=

rziski. ut, Res familiaris, Goſpodárſtwo.

familiaris Italiæ arbor, Drzewo we

Włoſzech poſpolite. Familiariſſimum

hoc platanis, Poſpolite to yáworóm.

Familiaris, Subſtantiue, Domowiec/ Słu=

gá/ Też Sąſiad/ Przyiaciel.

http://rcin.org.pl

45: Familiaritas, tatis, Towárziſtwo/ Sąſiec=

46: two. Vt, Intrare in familiaritatem ali=

47: cuius, Potowárziſzyć ſie s kiem.

48: Familiariter, Aduerbium, Towárzisko/

49: Skłonie. Ludzko. Vt, Familiariter ali=

50: quem, diligere, Towárzisko y przyáźnie

51: á v przeymie kogo miłować. Familiariter

52: aliquem inſpicere, Towárzisko ſie mieć

53: ku komu. Familiariter mecum loquu=

54: tus eſt, Skłonnie ſie ku mnie miał mo=

55: wiąć ſemną, Familiariter monere,

kolumna: b

F ante A.

1: Zyczliwie á przyiacielsko nápominać ko=

2: go. Familiariter noſſe cauſſam alicu=

3: ius, Práwie á właſnie wiedzieć położenie

4: rzeczy. Familiariter ferre moretm ali=

5: cuiꝰ, Serdecznie á vprzeymie cziyey ſmier=

6: ćy żáłować. Familiariter aliquo uti,

7: Et, Familiariter cum aliquo uiuere,

8: Mieć vprzeyme towárziſtwo y záchowá=

9: nie s kim.

10: Faminare, pro dicere antiqui uſi ſunt.

11: Famulus, li, maſcu, ſecund. Sługá/ Słu=

12: żebnik/ Páchołek.

13: Famula, læ. Dziéwká/ Służebnicá.

14: Famulor, penul. correp, aris, ari, Słu=

15: że.

16: Famularis, & hoc famulare, Służebniczy.

17: To yeſt co ku sługóm należy.

http://rcin.org.pl

18: Famularius. pro Famularis Calep. ſine

19: authore.

20: Famulatus, huius famulatus, Służbá.

21: Famulicium, idem, Też celadź.

22: Famulatio, pro Famulitio, apud Apul.

23: obſoletum.

24: Famul, pro Famulus antiqui dixere.

25: Fanaticus, Vide Fanum.

26: Faneſij, Populi in Oceano ſeptentriona=

27: li apud Plinium.

28: Fantaſia in Biblijs & Phantaſia qui=

29: dam ſcribunt, Latine, Imaginatio, Wi=

30: dzenie/ Mniemánie/ Ták zdánie/

31: Fanum, huius fani, gen. neu. ſecund. Ko=

32: ſcioł. Hinc Prophanus, a, ū, Swietski/

33: Niepoſwięcony uulgo Laicus, Też nieu=

34: czony/ Nieuk.

35: Fanaticus, a, um, Obſes álbo opętány/ Sza=

36: louy któremu ſie káźi głowá/ Też Głuch/

37: Quondam ſignificabat numine affla=

38: tum, Boſtwem á duchem ſwiętym nádch=

39: niony. Item, Fanaticus, Kośćielny ſtróſz.

40: Fanatici Philoſophi, Prożni á Szale=

41: ni Philoſophowie. Fanaticus homo,

42: Człowiek któremu koczki drą we łbie/

43: álbo ſie mu muchy royą w głowie/ yáko nie=

44: którzi mowią/ Też Głupi/ Szalo=

45: ny.

46: ¶Prophano & Profano, as, are,

47: Gwałcę kościoł/ Máżę.

http://rcin.org.pl

48: ¶Prophanatio, Zgwałcenie. Vt, Pro=

49: phanatio rerum diuinarum, Kościel=

50: nych á duchownych rzeczy zgwałcenie=

51: Przewrocenie.

52: Fanum, Oppidum Piceni, Vide Fanen=

53: ſis CC.

54: Far, faris, gene. neut. Wſzelákie ziárno/ á

55: zwłaſzczá pſzeniczne/ tamen proprie di=

56: citur illud frumentū quod Germani,

preſertim

strona: 118

kolumna: a

F ante A.

1: preſertim Heluetij uocant, Dinkelkorn/

2: eſt medium quiddam inter ſiliginem

3: & triticum, hoc eſt, melius ſiligine de=

4: terius autē tritico, Tale frumentum in

5: Polonia non inuenio, alias Adore=

6: um & Ador dicitur. Farrata cibaria,

7: e farre Calep. ſine authore.

8: Farraceus, a, um, Adiectiuum, Pſzeniczny/

9: álbo z tego zboża o którym wyſzſzy rze=

10: czono.

11: farreus, a, um, Vt, Farreus panis, Pſze=

12: niczny chléb.

13: Farreum, farrei. Genus cibi ex farre,

14: Kolacz/ Feſt.

15: #Farraeum, etiam pro Horreo ueteres

16: dixere, Stodołá/ Gumno.

17: Farreatio, onis, fem. tert. Genus ſacrificij

http://rcin.org.pl

quoties ſacrificia conficebantur, Ko=

łacz ná ofiare v pogáńſtwá w dzień weſela

dawány.

#Confarreatio, idem.

Farrago, ginis, Sieczká/ álbo ynſza bydlęca

karmia z rozmaytych ziarn z mieſzána/ yáko

yeſt/ z plew/ z ſie ki/ czwyki/ otrąb/ owſá/ z go

niu/ Też Rozmáytych rzeczy ſpolnie ſcie=

czenie/ Spoyenie álbo ſmieſzánie. alias Me=

tallum.

¶Farrago etiam, Zgoniny/ Smiećy/ ál=

bo to co ynſz weſpołek zgrábiono/ Zgromá=

dzono.

Farraginaria, orum, idem quod Farra=

go, a Far uenit.

Farrina, næ, Mąká.

Farrinula, in Biblijs Diminutiuum,|

Mączká.

Farinarius, a, um, Mączny. Vt, Farina=

rium cribrum, Mączne śito.

Farinarium, rij, neut. ſecund. Mączna

skrziniá/ Koryto pitlowe/ Calepinus ſine

authore.

Farinaceus, a, um, Z mąki vcziniony. Vt,

Farinaceus cibus, Pokarm z mą=

ki.

Farcio, farcis, farſi, fartum, uel (ut alij

uolunt,) farctum, farcire, Acti, quart.

Nápełniám/ łatam. Tuczę/ Nádziewam

kiełbáły. Hinc Farcimen, Kiełbáſá/ yą=

http://rcin.org.pl

48: trznicá/ álbo kiſzká.

49: fartus, ſiue Farctus, Participium, Ná=

50: pełniony/ Nádziány/ Zlatány Vt, Fartus

51: uenticulus coriandro, Nápełniony álbo

52: Nátkány.

53: Farſilis, & hoc farſile, Tłuſty/ Obetkány=

54: Vt, Farſilis porcellus, Tłuſty wieprza=

55: ſzek.

kolumna: b

F ante A. 118

1: Farſilia, Nádziewánie/ Tucz/ To co lu tu=

2: czeniu/ nádkániu álbo nádzieniu nale=

3: ży.

4: Farctor, oris, maſcul. tert. Kiełbáſnik/ ku

5: charz który páſtęty álbo ynſze łakotki czi=

6: ni.

7: Fartile, generis, neut. Tucz/ Nádzie=

8: nie.

9: Fartum, farti, gen. maſculin, tertiæ. i=

10: dem.

11: Fartura, ræ, uel Farctura, ræ, fem. prim.

12: idem.

13: Fartim, Apul. pro confertim, Obſole=

14: tum.

15: #Compoſita, Confertio, confercis,

16: conferti, fertum, ere, Nádziewam. Ná=

17: biyam/ Vtykam áby nie przecieká=

18: ło.

19: #Confertus, a, um, Myąſzi/ Nábity/

20: Nádziány/ Gęſty. Conferti & Rari con=

http://rcin.org.pl

traria, Vt, Liber confertus uoluptati=

bus, Xięgi pełne roskoſzy. Cibo confer=

tus, Obżarły/ Nátkány. Ták pełny aſz mu

w gárdle ſtoyi. Confertior, confertiſſi=

mus. Vt, Confertiſſima turba,

Táká ćyżbá yſz yeden ná drugiem le=

ży.

#Confertim, Aduerbium, Gęſto/ Ciá=

ſno. Vt, Confertim incedebant, Stu=

liwſzy ſie/ Sćiſnąwſzi ſie/ álbo pomieſzawſzi

ſie weſpołek poſtępowáli.

¶Effertio, & effartio, fere idem, quod

confertio.

#Infartio, Nádziewam. Vt, Infarci=

re farcimina, Nádziewáć kiełbá=

ſy.

#Offertio, Zátykam Vtykam áby nie prze=

ciekáło. Czopem zábiyam/ Záſzpun=

kuyę.

¶Offertus, a, um, Vtkány/ Záſzpuntowá=

ny. Offertiſſimus pro pinguiſſimo a=

pu dPlautum.

#Refertio, Nápełniam/ Dolewam. Com=

plere & Refercire, idem. Vt, Totum

domicilium referſit libris, Wſzędzie

pełno xiąg ma w ſwym domu. Hæc quæ

coarctauit & peranguſte referſit in

oratione ſua, dilatet nobis atqꝫ expli=

cet, Co vkroćył/ Zágniotł/ To yáſniey niech

wywiedzie y wyłoży.

http://rcin.org.pl

51: ¶Refertus, referta, refertum, Nápeł=

52: nioni. Vt, Refertæ ſuauitate literæ,

53: Pełne dobrych nowin álbo wdzięcznoś=

54: ći.

V 4 ¶Plenus,

strona: 118v

kolumna: a

F ante A.

1: #Plenus, Refectus, Locupes, idem,

2: Refercius ærarium nunquam uidi,

3: Okfitſzego skárbu nigdym nie widział/ Ge=

4: nitiuo aliquando, frequentius tamen

5: Ablatiuo iungitur, Cicer. Referta Gal

6: lia negotiatorum eſt, & plena ciuuium

7: Romanorum cum Genitiuo, Filio

8: cunctis refertio copijs, idem Cicero

9: cum Ablatiuo.

10: Farcimen, neut. tert. Vide farcio.

11: Farfenum, Virgulti genus, Feſtus.

12: Farfarus, Syriæ fluuius, Item alius Sa=

13: binorum, & apud Plautum arbor

14: Populus, Topola.

15: Farfugium, gen. neut. ſecun. Arbor quæ

16: & Chameleuce dicitur, quidam pu=

17: tant eam eſſe quæ Populus alba uul=

18: go dicitur, Wirzbá álbo biała lipá.

19: Nonnulli uero eam eſſe herbam pu=

20: tant quæ Bechion & Tuſsilago appel=

21: latur, habert enim folia ſubtus alba, &

22: circa fluuios naſcitur.

http://rcin.org.pl

Faris, uel fare a Faro deductum eſt, ni=
hil enim eſt fari quam ferre, id eſt lo=
qui, Mówić. Faris igitur, Mówiſz.
Prima perſona caret, Fatur in tertia
perſona, Mówi.
¶Fandus, a, um, Co ſie godźi powiedzieć
álbo mówić. Inde etiam uenit Fama &
Famen, Sławá/ Mowá.
#Fatum, ti. gen. neut. Obiecánie álbo
zrządzenie Boże. Sic fata tulerunt, & ita
in fatis fuit, Muſiáło ták być/ Niemogło
być ynáczey
Fatum etiam. Smierć/ Krés żywotá. Fato
conceſſit, Vmarł. Hinc Fatalis & hoc
le, Smiertelny/ Obiecánie boskie. Vt, Fa=
talis calamitas, Obiecáne nieſzczęś=
cie.
¶Fatum, id eſt, Oraculum, Proroc=
two/ Práktiká.
#Fatiliter. Aduerbium, Przes boskie
obiecánie/ Náznáczenie.
¶Fatidicus, a, um, Prorok/ Práktikarz/
Wykładácz boskich obietnic. Vt, Fatidici
libri, Xięgi máyą w ſobie wykład bo=
skich táyemnic.
#Fatifer, a, um, quod eſt mortiferum,
Smiertelny. Vt, Fatifer enſis, Miecz od
którego komu obiecána rzecz yeſt zginąć.
¶Fatiloquus, a, um, idem quod Fati=
dicus.

http://rcin.org.pl

53: ¶Fatim, Calep. pro affatim ſine au=

54: thore. Affatim igitur prima acuta,

55: Okficie/ S doſtatkiem.

56: ¶Faſti, ſtorum, gen. maſc. pluraliter

kolumna: b

F ante A.

1: tantum, Kálendarz z którego ſwięte dni

2: od robotnych álbo powſzednich łączimy. Też

3: kiedy ſą dni ſądne á kiédi nie/ álbo też Ro=

4: czne xięgi/ w których wſziſtki wſtáwy ſwiąt

5: Ceremoniey/ Obchodów koſcielnych y ſądów

6: ſą ogárnione. Qui dies latine dice=

7: bantur Interciſi, Vt, Faſti dies, Są

8: downe dni. Cuius contrarium eſt, Ne=

9: faſti dies, Dni w które ſie nie godźi ſądów

10: trzimáć Faſtorum libri, Xięgi wſzelákich

11: vſtaw y Cerymonie y á obchodów rocznych.

12: Faſtus dies, Sądowny dzień.

13: #Nefaſtus, a, um, Nieſzczęſny. Niefor=

14: tunny/ Nieſądowny. Vt, Nefaſtus dies,

15: Nieſądowny dzień. Nefaſtum habetur

16: libare dijs, Mayą zá nieſzczęście ofiáro=

17: wáć bogóm. Nefaſta terra, Niefortun=

18: na ziemiá. Nefaſtum & dirum.

19: ¶Fas, gen. neut. Indeclinabile in No=

20: minatiuo & Accuſatiuo tantum inue=

21: nitur, Słuſzno/ Godźi ſie/ Práwie/ Co nie=

22: yeſt zákażano. Vt, Fas eſt, Godźi ſie. Fas

23: habere, Zá poſwięconą mieć á nie ſmieć ſie

24: dotknąć.

http://rcin.org.pl

25: #Nefas, Adiectiuum indeclinabile.

26: Co ſie nie godźy/ Szkodliwie Sromotnie.

27: Nefas eſt diere, Nie godźy ſie álbo ſro=

28: motá yeſt powiedzieć.

29: ¶Infandus, a, um, Niewimowny/ Co ſie

30: nie godźi álbo nie możę być mowa oſięg=

31: niono. Infandum facinus. Niecnotliwy

32: vczynek. Infanda res, Sromotna beſecna

33: rzecz.

34: ¶Infandum, Interiectio quemadmo=

35: dum malum & ſimilia poni ſolent,

36: O nieſtetyſz/ O niecnoto.

37: #Infans, tis, Dziécie które yeſzcze mowić

38: nie możę niemowiątko ód czechó w wzięte

39: słowo. Infantes debrutis et auibus etiā

40: dicitur, Kurczęta/ Gołębięta/ Wroblięta y

41: ynſze ptaſzętá.

42: ¶Infans, gen. omn. capitur pro qua=

43: libet re parua. Vt, Infans boletus,

44: Młody grzibek. Infans etiam dicitur

45: de homine parui momenti, Niero=

46: ſpráwny. Infantes & Inſipientes homi=

47: nes quibus opponuntur Magni &

48: Diſerti.

49: ¶Infantulus, diminutiuum, in Biblijs

50: tantum legitur/ Dzieciątko/ Chłopiąt=

51: ko.

52: ¶Infantia, Infantiæ Dziectwo/ Dziećiń=

53: ſtwo/ Też Nieroſpráwność.

54: Infantaria, æ, pro Puerpera Marcialis

http://rcin.org.pl

55: ſatis licenter dixit, Położnicá.

#Compoſita,

strona: 119

kolumna: a

F ante A.

1: #Compoſita, Affor ſeu adfor nuſ=

2: quam legimus, Sed Affarus, affatus

3: ſum, affari, id eſt, Alloqui, Mówić

4: s kim/ Affari proprio nomine ali=

5: quem, Właſnym ymieniem kogo záwołáć.

6: Affatur Deos Virgil. Dziękuyę Pánu

7: Bógu. Vnde uenit. Affabilis & hoc

8: affabile. Dobrotliwy/ Lucki/ Skłonny

9: człowiek.

10: ¶Affabilitas, affabilitatis, Luckość/

11: Skłoność/ Cnotá. Sic Effari, Effatus

12: ſum wimowić.

13: ¶Profari, Pirwey mówić. Vnde, Præ=

14: fatio, nis, Przedmowa/ To yeſt pirwſza

15: rzecz przed yakiemi xięgámi. Et, Præfa=

16: ciuncula diminutiuum, Przedmowko.

17: Item, Præfari Dáley rzecz prowádźić ál=

18: bo wſzczináć. Calepinus adſcribit aliud

19: uerbum.

20: ¶Fator, aris, ari, id eſt, Multa fari,

21: Wiele mówić/ Klekotáć.

22: Farrago, Farreatio, Farreum, Farina,

23: Vide Far.

24: Fartor, Fartilia, Fartum Fartura, Vide

25: Farcio.

http://rcin.org.pl

26: Fas, Vide Faris.

27: Faſcia, huius faſciæ, fem. prim. Podwią=

28: ski. Proprie Powiąsło álbo pas ſukien=

29: ny w którym dzieći powiyayą/ też cingá=

30: turá.

31: Faſcię orbis, pro ijs quas Aſtrologi So=

32: nas uocant, Niebieskie koła álbo obrázy.

33: Faſcia lecti, Deká łóżna.

34: Faſcia pectoralis, Załogá.

35: Faſciæ iunci, Snopek álbo wiąská wię=

36: zu. apud Plinium, Faſcia apud Iu=

37: uenalem pro nube Faſciæ ſimili.

38: Faſcia crurulis, Podwiąská do vbrá=

39: nia.

40: Faſciola, lę Diminutiuum, Máła pod=

41: wyązeczká żałoſzká.

42: Faſcio, faſciaris, faſciare, Zwięcáć po=

43: wić. Faſciare infantem, Powić dziećię.

44: Faſciare crura, Podwięzáć vbránie.

45: Faſcis, huius faſcis, gen. omn, Wią=

46: záneczka/ Snopeczek. Faſcis cocularius,

47: Wiązánká z chroſtu/ álbo z rokići=

48: ny.

49: Faſces ſtramentorum ac uirgultorum.

50: Słomiáneá chroſtowe wyązánki.

51: Faſces in plurali, pro Magiſtratibus &

52: honoribus qui a populo præſtantur

53: alicui, Vrząd/ Zwierſchność. Quia Ma=

54: giſtratum Romanum lictores cum

55: faſcibus uirgarum ſecuribus alliga=

http://rcin.org.pl

kolumna: b

tis ad terrorē præibāt, Inde faſces ſub=

mittere, Spuśćić á złożić z ſiebie vrząd/

& Illius nunc faſces ſunt, Onteras yeſt

pánem radnym Stárostą álbo ynſzym vrzę=

dnikiem.

Faſciculus, Diminutiuum, Snopeczek/

Wyązáneczká.

Faſciculus literarum, Wiązáneczká li=

ſtów.

Faſciculus olfactoriolum, Garść kwie=

cia do woniánia/ Rownianka. May. Item

Metaphorice. Faſcis recipitur, Miáſto

nieyákiego brzemienia. Vt, Ego te hoc

faſce leuabo Virgil. Odeimęć to brze=

mię.

Faſcinium, faſcinij, Przyrok/ Vczárowánie.

Venit a Fando.

Faſcinans, faſcinantis, Czárownik.

Faſcino, as, aui, are, Et, Faſcinor, aris, ari

Czáruyę/ Przyrok czinię.

#Efaſcinor, aris, ari, idem.

Faſcinatio, onis, Vczárowánie/ Przirocze=

nie.

Faſellus, gen. maſcu. uel fem. Nieyáka for=

má łodźi/ Nawá też zową.

Faſeolus, qui & Phaſcolus & Phaſilus

ſcribitur, genus eſt leguminis.

Faſti, Vide Faris.

http://rcin.org.pl

29: Faſtidio, is, pen. prod. Faſtidiui, faſtidi=

30: tum, faſtidire, Gardzę kim/ brzidkość álbo

31: przikrość mam/ Nie mam chući. Faſtidit

32: mei, Nie ma ku mnie chući. Faſtidit me,

33: Gárdźi mną. Faſtidire preces alicuius,

34: Gárdźić cziyemi proźbámi.

35: Faſtidiens, faſtidientis, Participium,

36: Gárdzący. Faſtidientis ſtomachi eſſe,

37: Przebierać w potráwiech/ Nie wſzyſtkiego

38: rád yádáć.

39: Faſtidium, faſtidij, neut. ſec Gárdzenie/

40: Przikrość/ Brzidłość. Superbia, Faſti=

41: dium, & Arrogantia fere idē, Addu=

42: cere in faſtidium rem aliquam, Sprzi=

43: krżyć komu co. Faſtidij delicatiſſimi ho=

44: mo, Człowiek/ któremu ſie barzo prętko

45: co ſprzikrzi. Faſtidium purgare, Nie=

46: chuć komu odyąć. Magnum faſtidium

47: ſtomachi, uel cibi contraxi, Zadna mi

48: rzecz niemoże w ſmák prziść. In faſtidio

49: eſſe, Być w gárdzeniu. Faſtidium meum

50: Gárdzenie które ya czinię. Faſtidium

51: mei, Wzgardzenie które ya cier/

52: pię.

53: Faſtiditus, Participium, a Faſtidior

54: paſſiuum, Wzgárdzony/ Brzidki.

Faſtidioſus,

strona: 119v

kolumna: a

F ante A.

http://rcin.org.pl

Faſtidioſus, a, um, Przezdzięczny/ Dźi=

wak/ żaden mu nie może vgodźić/ nie chćiwy

też Mierziony/ Nie ſmáczny/ Faſtidio=

ſus latinarum literarū, Ten który nie ma

chućy ku Láćińskiemu yęzykowi/ Gárdzi ym

Faſtidioſe, Aduerbium, Niechutliwie/

Prezdzięki. Faſtidioſe iudicare de re

aliqua, Przezdzięki co ſędźić. Faſtidioſe

ſpectarealiquid in aliquo, Zayźr zeć ko=

mu czego/ álbo/ Nie rado widźieć czego

na kim. Nieprziyáyáć komu.

Faſtigium, huius ſtigij, neut. ſecu. Szpi=

cá/ Gáłká/ Nawyſzſzy wierſch álbo chochół/

też wierſch á wyſokość káżdey rzeczy. Faſti=

gium imponere opinioni, Dokonáć

wypráwić yako ſie godźi. Faſtigium tene=

re inter homines, Przednieyſzym á po=

waznieiſzym być, Eiuſdem faſtigij ho=

mo, Człowiek rowney wziętośći y zachowá

nia. Et, Verbum, Faſtigio, as, are, Zá=

kończam Szpiczáſto czinię.

Faſtigiatus, a, um, Szpiczáſty/ Kończyſty/

wyſoki. Collisleniter faſtigiatus, Górá

nieyáko wyſoka/ Przikra. Faſtigiata fo=

lia, Szpiczáſte liście.

Faſtus, huius, tus, ge. ma. quart. d. Pychá/

Wyſoka myśl. Faſtus & Superbꝰ et pro=

cax idem, Inde fit Faſtidio, de quo

ſupra Faſtuoſus, uel Faſtoſus, Pyſzny/

Nádęty/ Wielmożny/ który ſobie ná wiele

http://rcin.org.pl

31: mis poczina.

32: Fatalis, & Fatum, Vide Faris.

33: Fatantur, id eſt, multa fantur, Feſtus.

34: Fateor, ris, faſſus ſum, fateri, Znam ſie k te=

35: mu/ Wyznawam/ Nie przę. De ſe ipſo

36: haud cuctanter faſſus, Swiebodnie ſie

37: przyznał. Latenſis noſtri & fidem et ani=

38: mum ſingu acem in Rempub. ſemper

39: fatebor, Nie mogę nie wysławiáć chući

40: wiáry y ſtáłośći przećiwko poſpolitemu ſta=

41: nu.

42: ¶Confiteor idem, Hinc Confeſſio,

43: Wyznánie/ Spowiedź. Confeſſio fidei,

44: Wyznánie yáko dzierży o Bodzey o wſzyſt=

45: kich członkách wyáry Krześciáńskiey.

46: ¶Confeſſus, a, um, Participium, Ten

47: który wyżnał/ Ten który ſie ſpowiedał=

48: Confeſſá res, Wiádoma rzecz. Cōfeſſū

49: æs, Yáwny á wiádomy dług. Confeſſa

50: Manifeſta & Minime dubia ſigna i=

51: dem. Ex confeſſo Quintil. Quæ ex

52: confeſſo prima turpia, Które króm wąt=

53: pienia á ſporności ſą wielmi żádnę á ſzpátne

54: ¶Confeſſor, Ten który ſie wyżnał álbo

55: też ſpowiedał.

: (temu Lgę.

56: ¶Diffiteor, ris, ri, Przę/ Nieznam ſie ku=

kolumna: b

F ante A.

1: #Profiteor, Yáwnie wyznawam/ też obie=

http://rcin.org.pl

cuyę. Se ſapientem profiteri, Mieć ſie

zá mądrego. Fateri, profiteri, Affirma=

re idem. Profiteri nomen ſuum apud

Rectorem, Dáć ſie w Regiſtr wpiſáć.

Profiteri ſuum ſtudium, Zwoyę powol=

ność komu obiecáć. Item Profiteri ſigni=

ficat Publice docere, Czitáć á vczić w

Kollegium. Quid porfitetur magiſter?

Co czita? Profitetur Græcas literas,

Vczy Greckiego yęziku. Item, Profiteri ſi=

gnificat, Máyętność á ymienie ſwoye dáć

oſzácować. profiteri ſe Iuriſconſultum.

Mieć ſie záw práwie náuczonego. Hinc

Profeſſor, id eſt, Publicꝰ doctor, Któ=

ry yáwnie czyta/ Myſtrs/ Doktor. Dia=

lecticæ Profeſſor, Diálektiki vczíciel/

Profeſſio, Wyznánie/ Oznaimienie też czi=

tánie w Kollegium. Non eſt meæ pro=

feſſionis, Nie ya tego vczę/ Nie ná tom

yeſt wyſádźón albo nie ná tom ſie vdał.

Fatigo, as, pen. produ. aui, are, Spráco=

wáć/ Zádáć trudność. Fatigare Iouem

uotis, Prozbámi á Modlitwámi Bogá

ſprácować/ wyprośić bezdzięki. Fatigatū

corpore dicimus, animo uero Feſſū,

Item, Fatigare Przimuśić/ Poniewolić.

Socioſqꝫ fatigat, Virgil. Towárziſtwo

przimuſza. Et alibi, Quæ mare nūc ter=

raſqꝫ metu cœlumqꝫ fatigat, hoc eſt,

perturbat, Záſmuca.

http://rcin.org.pl

32: Fatigor, ris, fatigatus ſum, Fatigari paſ=

33: ſiuum, Bywam ſprácowan. Fatigari æ=

34: ſtu, Vgorzeć álbo vpalić ſie ná słońcu.

35: Fatigatus, a, ū, Sprácowány/ Zmordowány.

36: Fatigatio, Sprácowánie/ Zmordowánye.

37: ¶Defatigo, as, are, aui, Wielmi prácuyę/

38: Morduyę.

39: Fatiſco, Vide Hio, as.

40: Fatuus, ge. om. Subſtant. Błazen Głupi.

41: Fatuus, a, um, Adiectiuum, Nieſmáczny/

42: Wywietrzáły. Et per translationem.

43: Szalony. Fatuus et Inſulſ', Nierozumny

44: y mierźiony. Fatuus cibus, Nie ſmáczna

45: potráwá.

46: Fatuitas, tis. Szaleńſtwo Nierozum/ Głu=

47: pość. Fatuitas ciborum, Nieſmóczność

48: potraw.

49: Fatua, æ, Bogini, Rheá alias Fauna &

50: Ops, Ziemiá

51: ¶Infatuo, as, aui, ere, Czinię kogo ſzalo=

52: nym/ Głupim/ Proſtakiem/ Też odeymuyę

53: ſmák. Reddere ſtultos & infatuare idē.

54: Fauces, Vide Faux.

55: Fauencia, Italiæ ciuitas.

Faueo,

strona: 120

kolumna: a

F ante A.

1: Faueo, faues. faui. fautum, fauere, Zyczę/

2: Yeſtem mu dobrze. Fauere ſententiæ a=

http://rcin.org.pl

licuius, Być w tym rownego mniémania/ s

niém trzimáć Przíłtáwáć ná yego rzecz. Fa=

uete adeſte æquo animo, & rem co=

gnoſcite, Słuchaycie pilnie/ Bądźcie

życzliwi y Czirpliwi. Fauere linguis,

Pilnością á s chucią drugiego słuchác.

In ſacris proprie & in Diuinis facien=

dis ita dicebatur, Fauere linguis, cum

ſilentiū imperabatur, Fauere, ori, Fa=

uere faucibus, & c. Hinc fauor, Zyczli=

wość/ Winſzowánie.

Fauorabilis, & hoc fauorabile, Zyczliwi.

Inuidioſus, & Fauorabilis contra=

ria.

Fautor, orum uerbale, Obrońcá/ życzli=

wy.

Fautrix uerbale, fem. Zyczicielká/ Obroni=

cielká álbo Spomożycielká. Fautrices uo=

luptatum amicitiæ. Gdzie przyáźń á

towárziſtwo pánuye tám weſpłość s ochotą

przebywa.

Fauorabile, Aduerbiū, Zyczliwie/ Vprzei=

mie Chutliwie/ łáskáwie.

Fauentia, æ, bona ominatio, a Faueo

ſic dicta CC. ſine authore, Wynſzo=

wánie.

Fauentia etima, Miáſto we włoſzech tego y

mieniá.

Fauentinus, a, um, Yeden ztamtąd.

Fauentia, Vide Faueo.

http://rcin.org.pl

33: Fauilla, lę, fem. prim Perzinká álbo zágá=

34: ſzone rzeżewie Pyrziná.

35: Fauiſſæ, gen. fem. Locus in quo erat a=

36: qua circa Templum Romæ, Feſtus,

37: & locus in Capitolio ſacro dicatus.

38: Fauna, Vide Fatuus.

39: Fauni, agrorum & Syluarum putati ſunt

40: dij, Bogowie leśni. alias Satyri.

41: Fauonius, alias Zephyrus, gen. maſcu.

42: Wiatr od zachodu słońcá. Fauoniana

43: poma, id eſt, rubra, Czerwone.

44: Fauſtus, a, ū, Szczęſliwy Fortunny, O fau=

45: ſtum & fœlicem hunc diem. Fauſtum

46: omen, Szczęſliwa wieſzczbá.

47: Fauſte, Aduerbium, Fortunnie/ Szczęſli=

48: wie.

49: ¶Infauſtus, a, um, Niefortunny.

50: #Infauſte, & Infeliciter idem. Nie w

51: dobry czás wzłą godźinę.

52: Fauſtulus, Páſtirz który Romuluſa y Re=

53: muſa wychował.

54: Fauus, faui. Pſzczelny wiąs. A fouendo

55: dictus quod in his ſobolem foueant.

56: Fauus mellis, Plaſter miodu, fruſtum

kolumna: b

F ante A. 120

1: operis apiarij. Fauulus diminut.

2: Faux, ſuperior pars gulæ mento pro=

3: pinqua, Gardziel/ też krztań/ quanquā

4: faux nō dicitur, ſed fauces faucium,

http://rcin.org.pl

faucibus plural, tantum femin. gen.

Hinc bolum e faucibus eripere, Pár=

tekę álbo kęs z gárdłá wydrzeć.

Fauces per translationem, Ciáſny wchód

Scianki álbo kąt miedzy skáłámi álbo gó=

rámi. Fauces ſcopuli, fauces portus,

Candine fauces, Scianki przy mieście.

Candis in Samnitibus.

Fax, facis, fem. tert. Pochodnia. Faces fer=

re in Capitolium, Zápalić. Faces ſedi=

tionis, Przicziny á początki zwad. Fax

accuſationis, Ten który rzecz przećiw ob=

winionemu ſurowi y roſzerza. prima fax,

Smiersk/ kiedy ſwiece zaſwiecáć pocziná=

yą. Alij facem tradere, Prouerbium,

Ynſzemu rzecz álbo vrząd ſpuśćić którego

ónyuż ſit yeſt.

Facula, Diminutium, Pochodeńká.

Facularius, Pochodniarz. Calepinus ſine

authore.

Faxo, futurum Indicatiui, Vczinie rad

defectiuum eſt uerbum, Vide Facio.

F ante E.

Febiana caſtra Monaſterium circa Tu=

bingam in Germania, Germanice,

Bébenhauſen, & Oppidum in Rhetia

prima.

Febris, huius, fem. tert. Febrá/ Zim=

nicá.

Febricula, læ, diminut. Zimniczká.

http://rcin.org.pl

34: Febricitio, as, are, Mam Febrę.

35: Febris quotidiana Amphimerinos, Ná=

36: kożdodzienna.

37: Febris tertiana, Przezdzienna, álbo/ Trze=

38: ciaczká/ która trzéciego dniá bywa.

39: Febris quartana, Czwartáczká/ która

40: czwartego á czwartego dnia ſie wráca.

41: Febrilis, & le, Zimniczni, Oua & aroma=

42: ta non ſunt cibi Febriles, Yáycá y ko=

43: rzenie nie ſą potráwy Fébruyących á źimnicę

44: máyących/ Gebrire pro Febricitare Ca=

45: lepinus, nullo authore idoneo.

46: Februo, as, are, Cziśćię/ Chędożę/ kádzę.

47: Dicitur autem a Ferueo, quia hoc a=

48: dolendo & flammis feruentibus fieri

49: ſolebat apud gentiles, Rownie ták yá=

50: ko v nasczinią s gromnićámi gdy bydło/

51: konie. ludzie y domowe kąty ogniem grom=

52: nicznym obchodzą/ co yeſt pogáński á nie

53: Krześćiáński obyczay.

Februum

strona: 120v

kolumna: a

F ante E.

1: Februum, Oczyśćienie/ Okádzenie. Festus

2: dicūtur Februa eſſe ea, quęcunqȝ pur=

3: gamenti cauſa in ſacrificijs adhibe=

4: bantur. Februm Sabinorum lingua

5: uocantur purgamentum, Smiećy/ Omie=

6: ćiny. Inde uenit Februarius, Luty/ też te=

http://rcin.org.pl

go Mieſiącá tákowe Ceremonie á obrzędy s

ogniem bywały.

Februus uel Febrius, alias Dis uel Di=

tis pater, Piekielny Bóg/ Pluto.

Fecialis, huius lis, plur. Feciales feciali=

um, Poſeł á vrząd który przed czásy

przimiérze y pokóy Nieprzyacielóm wy=

powiedał á woynę oznaymiał/ álbo też záś

przimierza s pokoyem żądały przimował

Też odpowiednik y yednacz. Romæ fuit

peculiaris ordo Fecialium qui fuerūt

Sacerdotes.

Fel, fellis, gen. neu. tert. Zołć. Et, Metaph.

Gorskość. Plus fellis, quā mellis, Pro=

uerbium, Wyęcey żołćy/ niźli miodu To

yeſt/ nedzę/ niżli roskoſzy.

Fel terræ, herba.

Felleus, a, um, Co yeſt z żołćy/ Gorski/ Vt,

Sudores Fellei, Gorskie yáko żołć.

Felis, huius felis, maſcul. uel femin. gen.

alias Catus, Kot.

Fello. as, aui, are, atum, prim. Wiſyſam

mléko. Solinus, Nequaquam mater

equa pullo præbet ubera fellicanda,

Wymięná álbo Cicki wyſiſáć/ wytłukáć. etc.

Fellator, Wyſyſácz.

Fellatrix foe, Et, Fellito, as, are. Fre=

quentatiuum.

Felix, Vide Fœlix cum Dipthongo nam

ita ſcribunt quidam.

http://rcin.org.pl

37: Femur, Vide Femen.

38: Femen, feminis, neut. tertia Ferendo, uel

39: a Flexu potius, Wnetrzna á zádnia

40: część mięśiſta ciáłá począwſzy od kroku áż

41: do kolan/ Zádek/ Posladek. Femur uero,

42: Zwierſchnia á przednia część też począw=

43: ſzy od kroku áż do kolan. Vnde, Femora=

44: le & Feminale, alias Subligaculū, Lá=

45: zienne odzienie/ Fámurały, Gáce Fártuch/

46: Krok/ Szorc. Inter fœmineū, Niewieśći

47: członek ſromotny.

48: Feneſtra, huius, ſtræ, fem. prim. Okno.

49: Feneſtram ad nequitiam aperire ali=

50: cui, Prouerb. Dáć przyczinę y pochop ko=

51: mu ku złemu.

52: Feneſtella, Diminutiuum, Okienko.

53: Feneſtrella, & Feneſtrenula, Diminuti=

54: uum, nimium licenter conficta. Cale.

55: ſine authore, Okieneczko.

56: Feneſtro, as, are, Okno czinię/ Yáſność

57: á ſwiátło przywodzę.

kolumna: b

F ante E.

1: Feneſtratus, a, um, Dziuráwy/ w obyczáy

2: okná przekowány álbo przerzezány.

3: Fera, huius feræ, feminum. prim. Dźikie

4: zwiérzę.

5: Ferinus, a, um, Dźiki/ Bydlęcy/ by beſtia á

6: nieme zwiérzę. Ferina caro uel Ferina

7: abſolute Zwierźyna. Ferinus uictus,

http://rcin.org.pl

8: Bydlęce żywienie.

9: Ferinus, Smák żwierzinny.

10: Ferus, a, um, Okrutny/ Srogi/ Dźiki. Fera

11: gens, Okrutny lud, O fera tempora.

12: Feritas, huius tatis, Srogość/ Okrutność/

13: Surowość. Ex feritate ad manſuetudi=

14: nem traducere, Od beſtialskiey gru=

15: bośći ku luckośći y ochędożnośći przywieść

16: Feritas, & Immanitas.

17: #Semiferus, Nápoły dźiki/ co yeſt ſwoys=

18: kiego á z dźykiego zwiérzęcia náro=

19: dzono.

20: ¶Effero, as, are, czinię dźikim/ Płochym/

21: Szalonym. Tu efferas equum, Złych

22: obyczáyów konyá vczyſz/ yáko kęſáć/ zuch=

23: wáłym á vpornym być.

24: Ferabites, pen. prod. pro Aggreſti. Si=

25: pont. ex Siſenna probat.

26: Feralis, et hoc ferale, id eſt, Dirum et Exi=

27: tiale, Smiertelny/ Zgubny/ Szkodliwy/

28: Okrutny. A feralibus ſacrificijs dedu=

29: ctum.

30: Feralia, feraliorum, ſacrificia parentalia

31: quædam a ferendo dicta, quod fer=

32: rent epulas ad ſepulchrū eius, cui uo=

33: lebant parentare, Ofiáry á ochodzenie

34: Swiąt álbo rocznych obchódów y Zaduſz=

35: nych/ y ofiárowánie bogóm álbo duchóm

36: piekielnym. Inde ferialis dies, Dzień któ=

37: rego tákie Cerimonie pogáńſtwo ſtroyiło.

http://rcin.org.pl

38: Feralis pompa, Proceſsia á obchód w dzień

39: pogrzebu.

40: Feralia amicula, Czecheł y ine odzienie

41: vmárłych.

42: #Tæde ferales, Swiéce/ Pochodnie á po=

43: ſtáwniki pogrzebne. Arma feralia, Ná=

44: czinie ku pogrzebowi należące.

45: Feralis cultus, pro Lugubri & Funebri,

46: Załobne odzienie.

47: Feralia offitia, Ofiáry y záduſzne ſpráwy

48: które pogáńſtwo zwykło czinić bogóm

49: ſwym.

50: Ferax, Ferculum, Vide Fero.

51: Ferbeo, es, ferui, & ferbui, aut Ferueo,

52: per u. Kipieć/ wzbiyáć ſie. Vinum ferbet

53: ſiue feruet, Szumi/ Kipi. Fora litibus o=

54: mnia feruent, Metaphoricωs, Wſziſtki

55: ſądy kipią/ to yeſt/ wielkie ſpráwy ſą ná

56: ſądziech/ cziżbá wielka prziſądziech.

Feruo,

strona: 121

kolumna: a

F ante E.

1: Feruo, feruis, ferui, feruere, tertiæ

2: coniugationis. Sol feruit, Słońce

3: wielmi pali. Animus feruet ira, a uerbo

4: Ferueo, Pała od gniewu. Opus feruet,

5: Robotá pochadza przedſię precz/ to yeſt/ ża=

6: dne ſie omieſzkánie w rzeczi nie dzieye. Of=

7: ficina feruet, idem.

http://rcin.org.pl

8: Feruefacio, feruefacis, feruefacere, Zwá=

9: rzić/ zgrzać/ chcę áby kipiáło. Feruefactum

10: uinam, Warzone wino. Feruefacere etiā

11: ſiginificat, Zágrzać. Feruefacta iacula,

12: Strzały gorące od częſtego ſtrelánia.

13: Feruens, feruentis, Kipiąci. Feruentes ocu=

14: li, Páłayące oczy. Feruens guſtu radix

15: Pali w ięzyk. Feruentiſsimus æſtus,

16: Bárzo wielka gorącość.

17: Feruidus, a, ū, Goreyący/ Kipiąci. Et Me

18: taphorice, Cſtáwiczny/ Pilny. Ferui ani=

19: mi uir, Zápalcziwy páchołek. Feruidus

20: furto, Zápalcziwy ná kradzież. Feruida

21: oratio, Surowa á męska rzecz.

22: Feruide aduerbium, Gorąco/ zápalcziwie/

23: Surowie/ Męsko.

24: Feruor, feruoris, Gorącość/ Znóy/ pałánie

25: słóneczne.

26: ¶Compoſita a ferbeo, Eferbeo, Wy=

27: kipiam. Eferbuit iuſculum, Wykipiáłá po

28: lewká. Eferbuerunt piſces, Wykipiały

29: tiby.

30: ¶Deferbeo, Przeſtawam kipieć. Et Me=

31: taphorice, Opłonąć/ Przeſtáć ſie gnie=

32: wać.

33: Feruefco, feruefcis, feruefcere, Pałam/ Co

34: ię/ Co daley tom gorącſzi.

35: #Eferueo, Eferues ſiue eferuo, eferuis,

36: eferui & eferbui, eferuere, & eferuefco

37: Kipię/ Pocę ſie názbit/ Yeſtem wielmi go=

http://rcin.org.pl

38: rący.

39: ¶Eferueſcere pro refrigeſcere. Cicer.

40: Dum eferueſcit hæc gratulatio, Gdy

41: ochłodnie. Ominie tá rádość. Eferueſcere

42: in dicendo ſtomacho & iracundia,

43: Zápalić ſie. Eferueſcentia uerba, Zá=

44: pálcziwe yádowite słowá.

45: #Referueo, referues, referbui, referue=

46: re, Záś ſie zápałam/ Poczinami záś być

47: gorąco. Item referuere, Opłonąć/ Ochło=

48: dnąć. Amor referuens, Opłonioná mi=

49: łość.

50: #Deferueo, es, bui, & deferui, ere, &

51: deferueſco, deferueſcis, deferueſcere,

52: Chłodnę/ Odpłonam záś/ Przeſtayę kipieć

53: gorącym być. Manete pauliſper dum

54: deferueſcūt æstus, Pozoſtańcie troſzkę aż

55: gorącość ominie.

56: #Deferuere etiam ad hominem tranſ=

kolumna: b

F ante E. 121

1: fertur. Plin. Cum ille primus impetus

2: deferuiſſet, gdy ſie pirwſzi ſzturm vſpo=

3: koyił/ álbo/ gdy go zápálcziwość obeſzłá/

4: minęła/ gdy ſie odgniwał.

5: Deferueſcit ira, Omiya gniew. Defer=

6: buit adoleſcentia, Vſtáłá młodzieńska

7: częrſtwość. Studia hominum defer=

8: buere, Zgádła miedzy ludźmi cnota/ Sta=

9: łość Statek/ Rząd. Deferuefacio, is,

http://rcin.org.pl

ere, idem.

Fere aduerbium remiſsionis, Málem/

niektórzi mówią yákmiers. Fere ruri ſe

continet, Málem záwżdy ná wśi yeſt.

Fere pleriq; Malem wſziſcy. Vt, Fere ut

fit, Málem ták yáko poſpolicie bywa. Fe=

re cecidi, Máłom nie padł.

Ferentarij, Vide Fero.

Ferentinum, oppidum Italię cuius Incole

Ferentinates.

Ferentum oppidum Sabinorū ſeu Sam=

nitum, cuius incolæ Ferentarij.

Fareola uitis genus apud Columel=

lam.

feretrius cognominatus eſt Iuppi=

ter.

Feretrum, Vide Fero.

Feriæ, feriarum, gen. fem. plural. tantum

Swięto. Statiue feriæ, Pewne ſwięto/

Które zawżdy ná yeden dzień przipáda.

Conceptiuę feriæ, Nieſtałe ſwiętá/ któ=

re bywáyą wedle wolei przełożonych prze=

kładáne y pomykáne.

Feriæ natalitiæ, Boże národzenie. Impe=

ratiue feriæ, Przikazáne ſwięto.

Feriatus dies, Swięty dzień/ Niedzielny

dzień.

Feriatus, a, um, adiectiuum, Prożnuyą=

cy.

Feriata familia, Czleadź która rádá proż=

http://rcin.org.pl

40: nuye. Feriata toga, Odſwiętnia ſu=

41: kniá.

42: #Maleferiatus, a, um,Nieſpokoyny/ też

43: Nieuczćiwy/ Niewiczoſániec dworskie

44: słowo.

45: Ferio, as. are, uel Ferior, feriaris, feriari,

46: deponens, Swięce/ Prożnuyę/ Nic nie

47: czinię.

48: Feriari a ſtudijs, Odpocziwáć/ Nieuczić

49: ſie ná chwilę.

50: Ferio, feris, præteritum proprium non

51: habet, ſed mutatur a uerbo percutio

X percuſſi

strona: 121v

kolumna: a

F ante E.

1: percuſsi, ferire, Biyę/ Tráfiam/ Vbiyam

2: cel. Fores, ferire, Kołátáć we drzwi Feri=

3: re iugulum, Zábić/ Ściąć. Ferire Fœ=

4: dus, Przimierze wziąć zbūtować ſie. Fe=

5: rire roſtro, Klwáć/ Wklwąć noſem.

6: Ferire ſecuri, Wedle práwá kogo ścіąć.

7: Ferire frontem alicuius, Zaſrómáć ko=

8: go. Ferire aures, Dowiedzieć ſie. Ferire

9: monetam, Monetę bić.

10: referio, referis, repercuſsi, referire,

11: Odbić.

12: Ferio, as, Vide Feriæ.

13: Feritas, Vide Fera.

14: Ferme, aduerbiū, Málem/ Yákmiers/ haud

http://rcin.org.pl

15: ferme, Nie owſzeki prętko. Fidelē haud

16: ferme mulieri inuenias uirum. Nie

17: ták łatwie ná vprzeymego páchołká tráfić.

18: Pene idem quod Ferme.

19: Fermentum huius fermenti, Kwa/ Kwá=

20: ſzenina/ żur.

21: Fermento, as, are, Kwáſzę/ Dopuſzczam ſie

22: skwaśnąć. Fermentare terram, nágnoyć

23: rolią/ Nadchodzę yáko Dzieża/ Mnożęſie

24: farina fermenteſcit. Dzieżá nádchodźi

25: Mnożiſie. Panis fermētat᷒, Kwaśny chlieb

26: cuius contrarium eſt panis Azymus,

27: Niekwáſzony chliéb.

28: Feruenteſco, is, Ydę wzgórę.

29: Fero, fers, fert, tuli, latum, ferre, acti. in=

30: conſequens, Noſzę/ Cierpię. Ægre fero

31: Czięſzko mi to/ Nie rad tego widzę/ Nie

32: mam zá dobre.

33: Nō fert quin uapulet, Nie zwiedzie mu

34: ſie to áż będzie bit. Wzyąć mu kiyem. Quo

35: te ueſtigia ferunt, Gdzie ſie prowa=

36: dźiſz/ to yeſt/ gdzieś ſie zániósł.

37: Ferre acceptum, Przipiſować co ko=

38: mu.

39: Acerbe & atrociter ferre, Wielmi ſie

40: ócz gniewáć.

41: Ad cœlum ferre, Wiſtáwiáć/ Wichwa=

42: láć.

43: Præ me fero, Dawam znáć. Præ te fers

44: Dawaſz znáć. Præ ſe fert, Láśi ſie/ Dáye

http://rcin.org.pl

45: ſie ták znáć.

46: pro labore odium fero, Zá pracę mo=

47: yę nie prziyáżnim nábył. Ferre opem au=

48: xilium, ſuppetias, Pomoc.

49: Ferre pedem, id eſt, accedere, Prziſtę=

50: pić. Cuius cobtrarium eſt referre pe=

51: dem, Wróćić ſie.

52: Fero palmam, Triumfuię/ Otrzimáłem

53: zwicięſtwo.

54: Neceſſe eſt ut illi acceptam feramus

55: uictoriæ palmam, Dármoć to muśim ſie

56: k temu znáć że ón yeſt przicziną zwicię=

kolumna: b

F ante E.

1: ſtwá/ to yeſt/ by był nie ón ſnadź byſmy

2: byli porażeni.

3: Vterum fert, Cięská chodźi. Sententiam

4: ferre, Oſędźić/ Skázáć/ Mniemánie ſwoye

5: powiedzieć.

6: Ferre pedem retro, Vſtąpić ſie ná zad.

7: Suſqꝫ deqꝫ fero, Zá nic tego nie ważę/

8: Niedbam nic o to. Ita temus fert. Te=

9: rentius, Ták czás przinoſi. Ferre æquo

10: animo, Zá dobre przimowáć. Quæ fert

11: adoleſcentia, Co młodzieńſtwo przinoſi

12: álbo yáko ſie poſpolicie młodym ludzióm

13: przigadza.

14: Deſyderium coniunctiſsimi uiri atqꝫ

15: amantiſſimi ferre nullo modo poſ=

16: ſem, Zadnym bych ſie obyczáyem nie mógł

http://rcin.org.pl

obyć przes człowieká mnie wielmi miłego
łaskáwego y vprzeymego. Itam fama fere=
bat, Poſpolite to záwołánie było/ zá to
wſziſcy mieli.
Ferre immoderate res aduerſas, Nie
cierpliwym być w przećiwnych rzeczách. Im=
pune ferre, Wyniść z czego bez winy.
Aliquem in oculos ferre, Niemoc ſie
kogo nápátrzić. Indigne, Grauiter, Mo
leſte, Ægre ferre. S wielką niecierpli=
wośćią/ cięſzko y przikro znośić. Fer me
Nie przećiwmi ſie. Vt mea fert opinio,
Yáko ya mniemam. Partum ferre dicitur
fœmina, Dziećmi chodźić/ Brzemienną
być.
Precium ob ſtultitiam fero, Szaleń=
ſtwá ſwego przeipłaczam/ w czas to ná
mię.
Primas ferre, Mieć przódek przed kim.
Contra poſteriores ferre, Ná zádu
bić/ to yeſt/ nie być w tákiey powadzę. Si
ita res fert, gdyż táka rzecz yeſt/ y yeſli
ták yeſt. Repulſam ferre, Nie otrzimáć
tego ócz kto ſtał.
Sublime ferri, Z wyſoká ſtępáć/ to yeſt/
wyſoko ſie nieść.
Dum tempus ad eam rem tulit, Póki
tego był czás.
Fertur ad terram uitis, Nákłoniłá ſie ku
ziemi. Quam Iuno fertur terris magis

http://rcin.org.pl

47: omnibus unam Poſthabita coluiſſe

48: Samo, Którą Iuno yáko powiedáyą w

49: podćiwośći więtſzey miáła. Ibi enim fertur

50: non uenit a fero, ſed a Faris fari, id eſt

51: loqui.

52: Ferri paſsiue ſig. Iść bez którey bácz=

53: noścy. Feri rabie, Száleć. Ferri ſcelere

54: W łotroſtwo ſie wdáć. Elephantes fert

55: Africa, W Africe ſie chowáyą Elephan=

towie/

strona: 122

kolumna: a

F ante E.

1: towie álbo Słoniowie. Latio, lationis,

2: uerbale, W noſzenie. Legislatio, Vſtá=

3: wá, Statutu vczinienie. Latio ſuffragij

4: Wotowanie.

5: ¶Lator, latoris uerbale maſc. Nośi=

6: ciel. Vt, Lator literarum, Poſeł liſtow=

7: ny. Lator legis, Vſtáwicile ſtatu=

8: tu.

9: #Latorius, a, um, Vt, Latoria lex, Ci=

10: cero, lib. 3. officium ubi doctiſsimi

11: quiqꝫ legunt, Fletoria.

12: Ferax, huius feracis gen. om. Okfity

13: Plenny/ Vrodzáyny/ płodny. Inferax, nie=

14: płodny/ nieurodzáyny/ niepłonny/ niepożite=

15: czny Feraces agri, Plonne role. Nullus

16: feracior & uberior locus.

17: Ferax bonarum atrium ſeculum no=

http://rcin.org.pl

ſtrum, Pilni ſą ludzie nauk wieku ná=

ſzego.

Ferax ingenium, Niepoſpolity dowćip.

Ferax miraculorum Aſia, Aſia pełna

dźiwów.

Feracitas, feracitatis, Plenność/ Okfitość/

Vrodzáyność.

Fertilis & hoc fertile, Vrodzáyny. Fertilis

hominum frugumq; Gallia. Náſiá=

dla y vrodzáyna ziemiá Francuska.

Fertiliter aduerbium, Vrodzáynie/ Okficie/

Plennie.

Fertilitas fertilitatis, Vrodzáynośc/ Plen=

ność Ferentarius, ferentarij, gen. maſc.

plur. ferentarij, leuis armaturæ mili=

tes, auxiliatores a ferendo auxilio,

Huſárze lekcy żołniérze/ którzy niekopie=

niczą służbę służą.

Ferculum, ferculi, Potráwá nárządzenie

nieyákie/ też nieyáki ruſtunek który miaſto

nieyákiego dźywu zwikli ſtárzy nośić w

tryumfi/ qualia multa fuerunt, uidelicet

ſimulachra Deorum. Obrázy Bogów

pogáńskie. Spolia hoſtium, Lupy nie=

prziyacielskie. Machinæ, Dziáłá.

Fercula ludorum quæ in ludis daban

tur.

Fercula ſacrorum quæ in ſacris fie=

bant. Item, Fercula pulpita in qubus

deorum ſimulachra ſeruabantur. Al=

http://rcin.org.pl

48: máriye/ Spidwáski w których pogáni cho=

49: wali obrazy ſwoych Bogów/ rownie yako w

50: náſzich koſcielech Ciboria. A Fero etiam

kolumna: b

F ante E. 122

1: uenit Feretrum, Máry też drzewo ná=

2: którym chorągiew álbo proporzec y Herb

3: noſzą.

4: #Compoſita, Adfero ſeu Affero, af=

5: fers attuli, penultima correpta allatum

6: penultima producta, afferre, Przinoſzę

7: Afferre & efferre contraria, Afferre ſe.

8: Przimknąć ſie/ Wráźić ſie.

9: Affertaliā uitā hic dies, Yuż tych obycza=

10: yów y ynſzego żywota ten czás potrzebuye

11: Negat ad beate uiuendū aliquid ad=

12: ferre, id eſt conducere, Poma=

13: gáć/ etć.

14: Acceſsionem magnam attulit domi

15: ſuæ, Poddźwignął dobrze domu ſwego/

16: to yeſt Vbogaćił.

17: Afferre animum uacuum ad ſcriben=

18: dum, Swibodnym á ſpokoynym vmysłem

19: ſwym.

20: Animi magnitudinem afferre ad

21: alicuius cauſam, Swiebodnie ſtałe moc=

22: nie/ á aż do gárdła przi kim ſtać.

23: Manus alicui afferre, Zábić kogo. Ma=

24: nus ſibi afferre, Zabić ſam ſiebie. Mortem

25: alicui uno ictu afferre, Yednym ſztychem

http://rcin.org.pl

26: kogo o gardło przipráwić.

27: Repulſam mihi attulit hæc res, Dla

28: yednym rzeczy od tego odpadł. Vim uir=

29: gini afferre, Pánnie gwałt vczinić. Va=

30: rii rumores afferuntur, Rozmáyte ſie

31: powieśći wiyą/ bywáyą przinoſzone/ rozsła=

32: wione.

33: Allatus participium ab afferor, Przi=

34: nieſiony.

35: Allatis his nucijs, Sprawywſzy ty poſel=

36: ſtwá.

37: ¶Aufero, aufers, abſtuli, ablatum, au

38: ferre, Odnoſzę precz. Auferre e conſpe=

39: ctu, Z oczu znieść.

40: Auferre uberibus fœtum, Zoſtáwić.

41: Auferre caput alicuius, Sciąć kogo.

42: Aufferre eripere & abducere fere idē.

43: Auferri de conuiuio, Być precz wzięt.

44: Aufferre etiam ſignificat, Oſięgnąć.

45: Aufferre opem ab aliquo, Oſięgnąć

46: Pomoc.

47: Auferent quindecim dies ludi hi, Nie

48: skończą ſie ty gry przes piętnáśćie dni

49: álbo zgubiemy piętnaśćie dni ná tych

50: grach.

51: Ne te auferant aliorum conſilia, Nie=

52: chaycie nie vnoſzą cudze rády.

strona: 122v

kolumna: a

http://rcin.org.pl

F ante E.

Ab aufero uenit ablatiuus, Odeymuyą=
ci/ Oddaláyący/ Odbieráyący.
#Antefero, pe. co. antefers, antetuli, an
telatū, anteferre, Przedkładam/ W więtſzi
powadze mam/ więcey o tym dzierżę. Ante=
ferre aliquem alteri honore, Więtſzą
poczeſność komu wyrządźić niżli drugie=
mu.
#Antelaus participium ab anteferor,
Przełożony/ W więtſzey powadze miá=
ny.
#Confero, confers, contuli, collatum,
conferre, Znieść weſpołek/ Słożić/ rozmow=
wić s kim.
Conferre manus, Potykać ſie. Confero
beneficium, Czinię komu dobrze okázuyę
dobrodzieyſtwo.
Conferre culpam in aliquem, Wi=
nę słożić ná kogo. Vt, Rem in pauca
conferam, Na krotce mowiąc.
Contulit ſe domū, Szedł do domu. Cō=
ferre ſigna, Z nowu ſie potikáć. Con=
ferre & confabulari, Rozmáwiáć
ſie.
Conferre cum aliqu, Rozmówić s kim
Animum alio conferre, Vdáć ſie ná
co ynſzego.
Collatis conſilijs reſpondebimus uo=
bis, Poradźywſzi ſie weſpołek damy wam

http://rcin.org.pl

30: odpowiedź.

31: Ne poſt conferas culpam, Nie skłá=

32: day więc winy ná mię. Omne conſilium

33: ſtudium, officium, operam, laborem,

34: diligentiam, fidem, beneuolentiam ad

35: amplitudinem alicuius conferre, Wſzi=

36: łáką możność ſwą obroćić ku powiſzſzeniu

37: cziyemu.

38: Caſtra caſtris conferre, Obóś álbo Na

39: miot pole obozu ſtáwić.

40: ¶Præterea confero ſignificat, Yednę

41: rzecz s drugą porownawam/ przipodobam

42: Contuli cum illo. Kładem/ rownałem

43: weſpołek s nim, Item pro Examino, Vt

44: Contuli textum latinum cum Græco

45: Examinowałem/ to yeſt pátrziłem yeſli

46: Grzecki text ták w ſobie ma/ yáko

47: łáćiński.

48: Confert ſtomacho, Yeſt pożiteczno żo=

49: łądkowi.

50: Plurimum mihi contulit ad ſanitatem

51: Wiele mi pomogło ku zdrowiu.

kolumna: b

F ante E.

1: Conferre in commune, Ná poſpolity

2: pożytek włożyć. Iter Brundiſium uer=

3: ſus contuli, Puśćiłem ſie ku Brundi=

4: ſiey.

5: Conferre cuncta maledicta in aliquē

6: Nie zoſtáwić ná kim czći zá pieniądz.

http://rcin.org.pl

7: Conferunt ſermones inter ſe. Rozma=

8: wiayą ſie. Tributum ex cenſu confer=

9: re, Z przemożnośći á z máyętnośći ſwei dań

10: álbo ſzácunek płáćić.

11: Conferre ſe totum in amicitiam ali=

12: cuius, Vprzeime prziyacielſtwo s kim

13: wieść.

14: Ego me in pedes confero, quantum

15: potui, Vciekłem/ też vderzyłem w nogi yá=

16: kom náibádziey mógł.

17: ¶Conferre, id eſt, Comparare, Dici=

18: mu autē confero te iſti, & cum iſto

19: Iemu cie przirownawam.

20: Confero me in campum, uel ad cam=

21: pum, n urbem uel ad urbem, id eſt

22: uado, quæ locutio eleganter etiam

23: poteſt poni ſine particula, IN, &

24: AD, ſi autem perſonam dicas non

25: locum, Neceſſário particula Ad uten=

26: dum eſt, ut, contuli me ad partem,

27: non in partem, Vdałem ſie ku oy=

28: cu.

29: #Quoties autem ſignificatur dona=

30: tio, particula IN utendum eſt, ut, mul=

31: ta in Ioannem contulit beneficia, Wie=

32: le mu dobrego vczinił. Quicquid in in=

33: gratos confertur plane perditur, Nō

34: autem Ad ingratos tam eleganter di=

35: xeris.

36: ¶Confert in tertijs perſonis pro con

http://rcin.org.pl

37: ducit, uel prodeſt, & utile eſt, Pomaga/

38: Pożyteczno yeſt. Nihil ad bene uiuen=

39: dum confert hæc res, Nic ták nie czi=

40: ni ku ſzczęſliwemu żywotowi.

41: ¶Collatus, a, um, participium, Vt,

42: Collara omnium uota in unius ſa=

43: lutem, Wſziſcy Bogá prośili o yego zdro=

44: wie.

45: Collatus huius collatus, Przipodobá=

46: nie/ Przirownánie. Itē Dánie/ Szacunek/

47: albo złożenie pieniędzy ná co.

48: ¶Collatio, collationis, uerbale, idem.

49: In collatione, Gdy yeden ku drugiemu

50: był przikładan.

51: Collator, Podawcá. Vulgo, Patron

52: też ten który weſpołek zdawa pieniądze

53: ku czemu.

¶Circumfero

strona: 123

kolumna: a

F ante E.

1: #Circumfero, circumfers, circumtuli,

2: circumlatum, circumferre, Obno=

3: ść.

4: Oculos circumferre, Poyźrzeć około ſie=

5: bie.

6: Prædicatione circumferre, Wſzędzie a

7: wſzędzie o tym mówić. Circumfert fama

8: Wſzędzie o tym mowią. Circumlatus

9: participium W koło obnieſiony.

http://rcin.org.pl

¶Defero, pen. cor. Defers detuli, de=
latum, deferre, Nioſę/ Zánoſzę. Deferri
naui ad ulteriores Iſtulæ littus, Być
przewieźión ná onę ſtronę rzeki. Defer=
re dotem uiro dicitur uxor, Poſag w
dóm wniéść.
Deferre aliquid in aliquem, Zdáć co ná
kogo.
defero tibi in hac re. Vſtępuyeć W tey
rzeczi znam ſie być nie ták godnym yáko ty.
Deferre alicui honorem, Dác komu
pirwſze mieyſce nád ſię/ Wážić kogo. De=
fertur iſtula in mare Dantiſcanum,
Wysłá wpáda w morze przi Fgań=
sku.
Deferre cauſam ad patroum dici=
tur litigator, Rzecz ſwoyę przed proku=
ratorem przełożyć y yemu polećić. Deferre
& negare contraria. Omnia ad unum
delata ſunt, Wſziſtki rzeczy w yednego
mocy y poruczeniu ſtoyą.
deferre regnum alicui, Zędáć kogo ná
krolewſtwo. Vt, Sigiſmundus Rex Po=
lonie, poſt Criſternum regem ditione
pulſum, ultro delata Noruegiæ, Due=
ciæqꝫ regna, conſtanter recuſauit, ne
ſuis hac occaſione, belli materiam
accerſeret, inquit Eraſmus Rothero=
damus in Epiſtolis, Folio. 826.
Plurimum illi defert, Wyſoko ſobie waży

http://rcin.org.pl

40: Rad ná yego słowie przeſtaye.

41: Delatus, ta, tum, Zánieſiony. Vt, Dela=

42: tus eſt domum, Zánieſion yeſt do domu

43: Item, Deferre ſignificat, Táyemno kogo

44: oskárżić/ Wydáć kogo. Vnde delatus

45: eſt apud Senatum, Oskárżon yeſt przed

46: radą. Vnde etiam delator, Zdraycá/

47: Oskárżyciel/ też ten co ná kogo zda=

48: wa.

49: #Delatio, uerbale actus ipſe deferen=

50: di aliquem, Oksárżenie/ Wydánie/ Prze=

51: rádzenie/ też Zdánie ſie ná kogo.

52: #Delatura in Eccleſiaſtico legitur in=

53: ſolenter, Zdrádá/ Omówká.

kolumna: b

F ante E. 123

1: ¶Differo, differs, diſtuli, dilatum, dif=

2: ferre, Odkładam ná ynſzi czás/ też roz=

3: noſzę y tám y ſám. Differre rumorem.

4: Roznieść sławę/ Ad aliquod tempus

5: differre, Do niektórego czáſu odłożyć.

6: Diem de die differre, Dzień zá dzień

7: odkładáć. Inde dilatio, Odwłoká/ Od=

8: kładánie. Petere dilationem, Zędáć od=

9: włoki.

10: Differre aliquem, Záſmućić á roſtár=

11: gnionym kogo vczinić. Differri, Vt, dif=

12: ferri doloribus, Teskliwą niemocą

13: być obciążony. Item, Differre, Roznym

14: być.

http://rcin.org.pl

15: Quid hoc ab illo differt, Co zá rózność
16: yeſt miedzi temi dwiema rzeczomá. Hi
17: omnes legibus inter ſe differunt, Máyą
18: rózne á oſobliwe práwá. Hinc differen=
19: tia æ, Rózność/ & Differens, differen=
20: tis, Rózny. Differens cauſa, Rózna
21: rzecz.
22: #Differitas pro differentia, Obſole=
23: tum.
24: ¶Dilatus, a, um, Odłożony. Comitia
25: dilata ſunt in feſtum Epiphaniarum,
26: Ná dzień trzech królów Syem yeſt odło=
27: żón.
28: ¶Indifferens compoſitus, Nie róz=
29: ny.
30: ¶Effero, effers, extuli, elatum, efferre,
31: Winieść. Efertur funus, Vmárłego nioſą
32: do grobu. Immundicias ex piſcina ef=
33: ferre, Wyſzlámować á wycziścić ſadzáwkę
34: Efferre ex acie ſaucios, Ránne wynieść
35: z ſziku.
36: Efferre pedem aliquo, Iść gdzie. Effer
37: re de cuſtodia, Z cziemnice wypuścić. Ef=
38: fert ſe alueo Nilus, Rzeká Nilus wylie=
39: wá z brzegów. Item efferre, Wychwálać
40: sławić/ podnośić Sublime pennis ela=
41: tus, Wzbil ſie wyſoko.
42: Efferre laudibus in cœlum, Aż do niebá
43: podnośić/ Wysławiáć. Efferre ſe inſolen=
44: tius, Chełpliwie ſie nieść.

http://rcin.org.pl

45: Efferre ſeſe, Chełpić ſie. Elatꝰ Arrogātia

46: Superbia, Inſolentia, Wzbił ſie pod trze=

47: cie niebo/ bywa mowiono.

48: Efferri Iracundia, Bárzo ſie gniewáć.

49: Efferri in amorem alicuius, Vprzeymą

50: chuć mieć przećiwko komu.

51: #Elatio, Chełpienie. Elatio animi, Wy=

52: ſoká. myśl/ Chełpienie.

53: ¶Efferens, Efferentis participium,

54: Wynoſzący. Elate aduerbium, Wyſoko.

55: Elate dicere, Chełpliwie/ Pyſznie mó=

56: wić.

X 3 ¶Infero

strona: 123v

kolumna: a

F ante E.

1: #Infero pen. cor. infers, intuli, illatum

2: inferre, Wnoſzę. Inferre damnum,

3: Szkodę komu vczinić Inferre arma uel

4: bellum, Odpowiedzieć/ Walczyć s kim.

5: Inferre ſtuprum, Zgwałćić dzieweczkę.

6: Inferre ſe, Wpáść gwałtem Crimen a=

7: licui inferre, Záđáć komu yáką niecno=

8: tę.

9: Mnus alicui inferre, Zábić kogo. Me=

10: moriam ſempiternam in domum ſuā

11: inferre, Wieczną pámiątkę domowi ſwe=

12: mu vczinić.

13: Ignominiam inferre, Lekkość komu wy=

14: rządźić. Signa partiæ inferre, Odpo=

http://rcin.org.pl

wiedzieć/ obledz y obtoczić woyskiem oycziz=

nę.

Rationibus inferre, W regiſtr wpiſáć.

Stuprum in domum aliquam inferre

pro uxorem alicuius ſtuprare. Vim

& manus alicui inferre. Gwałt komu

vczinić. Intulit illi ſex cruenta uulnera,

Zádałmu ſześć krwawych ran. Item infer=

re ſignificat, Z nieyakiego dowodu albo

pisma co wtoczić y zámknąć. Quid inde

infers? Co ztąd w wodziſz/ álbo zámy=

kaſz. Vnde illatio. Dowod/ Zámknienie/

Potwierdzenie/ & Illariuus, a, um,

Ku dowodu á potwirdzeniu zależą=

cy.

#Inferiæ, arum, plur. tantum, ge. fem.

Zaduſzne dni/ Ofiáry zá vmárłe.

¶Offero, offers, obtuli, oblatum, of=

ferre, Podáyę/ Okazuyę/ Ofiáruyę. Offerre

auxilium, Ofiarować komu ſwą pomoc.

Offers te mihi oportune, Práwie mi w

czás przichodźiſz Offerre moram, Zá=

mieſzkáć komu czego.

Offero me tibi ad omnia humanita=

tis officia, Wſzelákie służby moye W. M.

zálecam.

Si ſe in uita obtulerit occiſum iri, iam

ab ipſo Milone uideo, Podkał ſie s

Milonem w dródze pewnie mu dáć gar=

dło.

http://rcin.org.pl

45: Offerre ſe periculis ſine cauſa, Wdáć

46: ſie w niebieſpieczność bez przicziny. Offer=

47: reſe ultro, prælio, S dobrą ſie chucią po=

48: tikáć álbo na niepotrzebną woynę łowić.

49: Quantum tibi offert, Wieleć podáye.

50: Oblatam mihi cauſam gaudeo, Ra=

51: dem że mam przicziyne k temu. Oblatam

52: occaſionem non negligam, Fortuny/

kolumna: b

F ante E.

1: Przicziny/ á ták ſłuſznego czáſu nie omieſz=

2: kam. Item offerre ſignificat, Dáć ofiarę/

3: Ofiárować co pánu Bogu ku czći. Hinc

4: Oblatio, Ofiará/ Quamuis non admo

5: dum uſitatum.

6: ¶Oblatum ſubſtantiue poſitum, Dar/

7: Pocztá.

8: #Oblatus, a, um, Participium, Ofiáro=

9: wány. Offerumentum, Ofiára obſole=

10: tum.

11: ¶Perfero, perfers, pertuli, perlatum,

12: perferre, penult. cor. Ciéryę/ Przenoſzę

13: Perferre literas, Liſty przenieść komu

14: służą.

15: Omnia aut ſcripta eſſe a tuis ar=

16: bitror, aut etiam nuncijs aut rumore

17: perlata. Mam zá to żeś wſziſtko częścią

18: z liſtów przyiaciół twoych/ częścią z posłów

19: y ná koniec z poſpolitey sławy wyrozu=

20: miał.

http://rcin.org.pl

21: Quemadmodum milites hybernene

22: quotidie ſermones ac literæ perfe=

23: runtur, Yáko ſie żołnierſtwo tey to źimy

24: ſpráwuyą/ ná kożdy dzień przichodzą no=

25: winy y liſty.

26: Perferre nuncium, Poſelſtwo álbo no=

27: winę komu przinieść Perferre, Cierpieć/

28: Zgádzáć ſie. terent. Omnes perferre ac

29: pati, Zadnemu ſie nie ſprzikrził/ zgadzał ſie

30: ze wſzemi.

31: Maximum pertuli cruciatū, Okrutnym

32: ból wycierpiał.

33: Perferre Frigus, Sitim, Zimno/ Głód/

34: Prágnienie wycierpieć.

35: Deficere animo & Perferre contra=

36: ria, Cum ad eos Imperatorum man=

37: data perferret, Gdy v nich poſelſtwo Ce=

38: ſárskie ſpráwował. Gdy był posłem v nich

39: od Ceſárzá.

40: #Præfero, præfers, prætuli, prælatum

41: præferre, Przekładam/ Więcey dzierże/

42: też dayę znáć/ Naprzód nioſę.

43: Dextra ardentem facem præferebat,

44: Zedł naprzod s pochodnią.

45: Præferre alicui facem, Yść álbo nieść

46: przed kim laną ſwiecę.

47: Præferre alicui facem ad libidinem,

48: Ku ſwey woley á roſpuſcie komu dáć przi

49: czinę.

http://rcin.org.pl

strona: 124

kolumna: a

F ante E.

1: Mirabar quod hominem rudem atq;

2: ignarū tibi præferret, Było mi to dźiw

3: iż nád cię człowieká proſtego y nieumięt=

4: nego przedkładał.

5: Vultus tuus neſcio quod augens ma=

6: lum præfert, Poſtáwá twoyá yakieś nie=

7: ſzczęcie známionuie.

8: #Profero, profers, protuli, prolatū,

9: proferre, Wynoſzę/ Przinoſzę/ Powiedam

10: yáwnie/ Roſciągam ſie dáley.

11: Linguā in tuſſiendo proferre, Káſziąc

12: yęzik wyſziziniáć. proferre gau=

13: dium oculis, Pieknym á weſołym poyż=

14: rzenim robotę y weſele ſwe dáć znáć. Ar=

15: ma ex oppido proferant, Niechay z

16: miáſteczká zbroyę przinioſą/ álbo zbroye

17: niechay dodádzą z miáſteczká.

18: Si quid eſt a nobis peccatum, profer

19: Yeſliſmy c złego komu wyrządźili/ po=

20: wiedz/ Rzecz ſwiebodnie.

21: Proferre palam & Manifeſte idem,

22: Proferre in ſolem, Ná słońce winieść

23: Aperire & in lucem Proferre res o=

24: cultiſsimas, Táyemnice wielkie wyſpie=

25: wáć

26: Proferre in medium, Głoſem powiedzieć

27: Neq; ego hæc eo profero, Wſzák że to

http://rcin.org.pl

28: nie dla tego mówię.

29: Proferre gradum, Dáley poſtępić precz

30: iść.

31: Fines atqꝫ pomeria regni ſui proferre

32: & dilatare, Páńſtwo ſwoye roſpościerać/

33: Mnożyć.

34: Proferre limites idem. Cum lineam

35: protuliſſet longiſsimam & rectiſsi=

36: mam, Vcziniwſzy linią dłużuchną y proś=

37: ciuchną. Saltem aloquot dies profer

38: dum proficiſcor aliquo, Poczekay álbo

39: odłóż do kilká dni/ áż ſie precz wyprá=

40: wię.

41: Proferre beatam uitam uſqꝫ ad rogū

42: Zywot ſwoy aż do ſmierći fortunnie prze=

43: konáć.

44: Proferre apud Iuriſconſultos eſt quod

45: nos producere dicimus, Dáć. Prola=

46: tus, a, um, Vt, Prolatus de te rumor,

47: Osławiona o tobie powieść. Prolatio

48: uerbale. Plaut. Quantumuis prolatio=

49: num dum modo Ták wiele sławy po=

50: wieści. Item prolatio, Przedłużenie

51: Odwłoká.

52: ¶Refero, pen. cor. refers, retuli, relatū,

53: & metri cauſa rettuli, relatum, referre,

kolumna: b

F ante E. 124

1: Odnoſzę/ Przinoſzę záś Powiedam Wili=

2: czam.

http://rcin.org.pl

referre pedem, Ná zad vſtępić, Re=

ferre ad Senatum, Ná radę to włożić/

Rádzie oznaymić.

Referre pedem in numerum Deorum. Mie=

dzi Bogi policzać refert per omnia pa=

trem, Práwie táki yáko ociec/ Podobny

we wſzem oycu.

Referre parem gratiam, Oddziałáć

Odsłużyć/ Odpłáćić Miltum refert, O

barzo wielie ná tym.

Referre in acta, W regiſtr wpiſáć. Re=

fero tibi acceptum, Tobiem zá to wi=

nien dziękowác y odsługować/ albo Z łá=

skitwey to mam.

Retulit me uentus in Italiam, Zániósł

mie záś wiatr do włóch. Omnia ad uo=

luptatem referre, Wſziſtko ná roskoſzy/

álbo bieſiády ſádźic. Se ad ſtudia referre

Wróćić ſie do nauk.

Referunt hæc ad rem, Należy to ku

rzeczy.

In album ſtudiorum referre, Wpiſáć

kogo w regiſtr ſtudencki/ to yeſt zá ſtu=

dentá go mieć.

In tabulas ſiue tabellas, In Comen=

tarios, In libellum, In codicem referre

idem, W regiſtr wpiſáć. Par pari re=

ferre, Oddáć Odwetować. Aliquem re=

ferre, Być komu podobien. Mores pa=

tris referre, Tákich być obyczáyów yáko y

http://rcin.org.pl

33: ociec.

34: ¶Refert imperſonaliter. Saluſt. Quod

35: illorum magis quam ſua refert, Co

36: ym więcy ku pożitku czini niżli ye=

37: mu.

38: Quid id mea refert? Y co mnie do

39: tego.

40: Aliquando his accuſatiuis ſeu aduer=

41: bijs iungitur, Multū, Plus, Plurimum.

42: Parum, Paulū, Pauxillum, Nihil, Ali=

43: quid refert, & ſimilibus.

44: Relatum, relatu, ſupinum, a refero.

45: Plin. Aliqua relatu magna, Niektórych

46: ſie nie godźi ſpominać.

47: #Relatiuum a Grammaticis uocatur

48: quod aliquid ſuperius refert, Co

49: ſie ná wyſzſzy smienioną rzecz ſcią=

50: ga.

strona: 124v

kolumna: a

F ante E.

1: ¶Relatus, a, um, Participium, Záś

2: przinieſiony/ Odnieſiony.

3: ¶Relatio uerbale, Oznaimienie/ Powie=

4: dzenie/ Włożenie.

5: #Relator uerbale maſ. Odnośiciel/ Oz=

6: naymiciel.

7: #Relatiuus, a, um, Ten który rad od=

8: nośi/ Odnoſzáyący.

http://rcin.org.pl

¶Suffero, ſuffers, ſuſtuli, ſublatum,
ſufferre, Cierpię znoſzę. Nunquam ſuf=
ferre eius ſumptus queat, Nie wycierpi
tego yego doſtátek. Pœnam ſufferre,
Wynę podyąć. Sufferentia pro patien=
tia barbara deriuatione in Biblijs
legitur.
#Transfero, pen. cor. transfers, trans=
tuli, translatum, transferre, Przenoſzę/
Przeſadzam ná ynſze mieiſcá. In Italiam
domum transfero, Wyciągnąć ná mie=
ſzkánie do włóch. Trans Alpes transfer=
ri, Być przeſádzón zá podgórze. Alpium
transferre modo ad dexteram modo
ad ſiniſtram partem, Yuż na prawą
Iuż ná lewą ſtronę przekładać. Ad ſe
transferre, Sobie przywłąſzczać. Omnem
culpam in te transfert, Wſziſtkę winę ná
cię skłáda.
Græcos authores transferre, Greckie
xięgi przekłádáć. In linguam Poloni=
cam transferre, Ná polską rzecz álbo
yęzyk wyłożyć.
¶Translatus, a, um, Partic. Przeſádzo=
ny/ Przenieſiony. Translatio uel tralatio
Nieſienie/ Przeſádzenie/ też przełożenie ná
ynſzy yęzyk też przemienie álbo vżywánie
słów właſnych nie własnym obyczáyem.
Vt, Sentire, Czuć. Pro Intelligere, Ro=
zumieć. Criminis translatio, Słożenie

http://rcin.org.pl

39: winy ná co ynſzego.

40: ¶Translator, Przekładácz/ Przeſadźi=

41: ciel/ Vt, Translator quæſturæ.

42: Translatitius, a, um, ſiue tralati=

43: tius, a, um, Przeſadzony/ Przenieſiony/ Z

44: kąd ynąd tu przinieſiony.

45: ¶Translatiuua, a, ū, idem, ut Transla=

46: tiuus mos, Poſpolity dawny obyczay/ Nie

47: nowy.

48: Translatiua uel translatitia officia,

49: Proſte á poſpolite vrzędy.

50: ¶Introeo, Wchodzę. In uitam introire

51: Národźić ſie. Introire in ædes, Wnyść

52: w dóm.

53: #Introitus, huius introitus, Wchód. In

54: cauſam introitus, Wdánie ſie w ſąd.

55: Ferax, fertilis, Vide Fero. Ferculum

56: ibidem.

kolumna: b

F ante E.

1: Feronia, æ, Dea libertorum, aut nemorū

2: antiquis credita,

3: Feronia, æ, eſt etiam ciuitas ſub monte

4: Socratæ.

5: Ferox, ferocis, omnis ter. Okrutny/ Srogi

6: ſzalony/ nadęty/ ſwowolny. Eone es ferox

7: quia habes imperium in belluas, Y

8: dla tegoś ták nadęty/ etć. Ferox equus,

9: Okrutny kóń.

10: Ferox uictoria, Okrutne zwicięſtwo. Fe=

http://rcin.org.pl

11: rociſsime gentes, Okrutny albo ſmiáły

12: lud który ſie ochotnie pobiyę á nie rad

13: vſtąpi.

14: Feroculus diminutiuum, Smiáłek.

15: Ferocia, æ, fem. prim. Srogość. Okrut=

16: ność/ Pychá. Arrogantia & Ferocia

17: idem.

18: Ferociter aduerbium, Okrutnie/ Pyſznie/

19: Nadęcie.

20: Ferocitas, idem quod Ferocia.

21: Ferocio, is, ire, Swowolny yeſtem/ Nie dam

22: ſie vyąć.

23: Ferocire dicūtur Iuuenes, Dobrey myſli

24: y dobrego ſercá być/ Czuć ſie ná mocy/

25: Mrzeć ná myłosć.

26: Ferrum huius ferri, neut. ſe Zelázo. Ferrū

27: aliquando pro gladio accipit, Miáſto

28: mieczá/ korda/ y yney żelázney bróni.

29: Ferreus, a, um, Zelázny. Ferream fabri=

30: cam inuenere Ciclopes, Zelázá kowá=

31: nie náleźli/ etć.

32: Ferrei coloris atq; duritiei Marmor,

33: Mármor rowny fárbą y twárdością że=

34: lázu.

35: ferreus per translationem, Twárdy/ Nie=

36: miłoſierny/ Zeláznego/ álbo kámiennego ſer=

37: cá. Durus Ferus, Ferreus, Inhumanus

38: fere idem.

39: Ferrarius, a, um, Co ku żelázu nale=

40: ży.

http://rcin.org.pl

41: Ferrarius faber, Kowal żelázem robią=

42: cy.

43: Ferraria aqua, Wodá którą w kominie

44: kowale przigaſzáyą.

45: Ferratus, a, um, Zelázny álbo żelázem oprá=

46: wiony/ obity.

47: Ferratis uectibus, Zaworámi żeláznemi

48: obity.

49: Ferramentum, ferramenti, neut. ſec. Ná=

50: czinie żelázne.

51: Ferramenta uetera, Stáre żelázá Fer=

52: ramentum camini, Wilk żelázny ko=

53: minny.

Ferramentarius

strona: 125

kolumna: b

F ante E.

1: Ferramentarius, ferramentarij, ſubſtan=

2: tiuum, Ten który żełazo czini/ Hutars/

3: hutnik. Calepinus ex Iulio Firmiano

4: probat.

5: Ferrugo, ferruginis, Zárdzewienie. Rdzá.

6: Item Ferrugo, Káſztanowa fárbá/ to yeſt/

7: tákowa yáko káſztany/ álbo yákie żelażo

8: zárdzewiałe.

9: Ferrugineus, a, ū, Zárdziewiáły. Ferrugi=

10: neas maculas habentes, Máyąć zárdzie

11: wałe kropki.

12: Ferrumen, ferruminis, glutinum iunctu=

13: ra ſeu ligatura, To czim ſpayáyą/ łutuya

http://rcin.org.pl

álbo háftuyą yedno s drugim.

Ferrumino, as, ire, iungo, aut ſimul tem=

pero proprie dicitur de metallis, Spa=

yam/ háftuyę/ yedno s drugim s ſadzam/

Lutuye.

Ferrumina hoc ferrum, Zlutui to że=

lázo.

Ferraria locus in quo ferrum foditur,

ſic Auraria, Argentaria, Æraria, in

quibus Aurum, Argentum, & Æs ef=

foditur, Grubá álbo mieiſce gdzie złoto/

ſrebro/ miedź kopáyą. Item, Ferraria,

Miáſto we włoſzech. Inde Ferrarienſis,

Yeden z támtąd.

Ferro, ferras, id eſt, ferrum induco, Ca=

lepinus.

Ferueo, Vide Ferbeo.

Fertilis, Vide Fero.

Fertum, feri, genus cibi, Kuch nieyáki.

Ferula, læ, Páticzká álbo rózgá w ſzkołách

a feriendo dicta, Od bicia. Hinc dici=

mus ſub ferula eſſe, Pod rózgą być/ to

yeſt/ ná nauce być.

Manum ferulæ ſubducere, Do ſzkoły

chodźić albo pálmatce ręki náſtáwiáć/ to

yeſt pod posłuſzeńſtwem być. Item, Feru=

la, Chróſt/ dębicá/ krzewie albo pálicá wie=

le członków álbo ſeków máyąca á we

wnątrz drzeniowata yákoby bes z których pá

lice do podpiránia czinią Græce νάρθηξ,

http://rcin.org.pl

44: Vide etiam infra Nartex.

45: Ferulaceus, a, um, Páliczczány álbo Chro=

46: ſtowy.

47: Ferus, Vide Fera.

48: Feſcenium oppidum Campaniæ, neut.

49: tert. Item, Feſcenium Talaſsio, uel Hy=

50: menæus uerſus qui in nuptijs cane=

51: bantur, Feſtus, Swádziebne ſpiewánie.

kolumna: b

F ante E. 125

1: Feſtis pro Ferij dixerunt antiquiˀ

2: CC.

3: Feſſus, a, um. Sprácowány. A fero fers de=

4: riuatum dicitur, tam de animo quam

5: de corpore, Feſſus bello, Syt woy=

6: ny.

7: Feſſus uulnere, Zemdlony od rány. Feſ=

8: ſus uita, Stęsknionego żywota/ doſic dłu=

9: go żył.

10: #Defeſſus, a, um, idem.

11: #Indefeſſus, a, um, Nieſprácowány. In=

12: defeſſo animo tua cauſa omnia ſu=

13: cipiam, S cziſtąć chucią záwżdy będę k

14: woli.

15: Feſtino, as, aui, are, penult. prod. Kwápię

16: poſpieſzam ſie/ pochodzam ochotnie.

17: Feſtinat ad Comicia, Poſpieſza ná

18: Syem.

19: Feſtinas, antis, Participium, Kwápiąc

20: ſie.

http://rcin.org.pl

21: Feſtinatus Participium, Vt feſtinati ho=

22: nores, Názbyt prętkie wzięcie ná yáką

23: doſtoyność.

24: Feſtinatio, Kwápienie/ Prętkość. Feſtina=

25: tionis plena Epiſtola, & pulueris, & c.

26: Liſt prętko piſany.

27: Feſtinanter aduerbium, Prętko sko=

28: kiem.

29: Feſtinatio aduerbium, Kwápiąc ſie.

30: Feſtinus, a, um, Prętki.

31: #Præfeſtino, as, aui, are, Názbyt prętko

32: Poſpieſzam.

33: Feſtiuitas & feſtiuua, Vide Feſtus.

34: Feſtuca, cæ, fem. prim. pen. prod. Kłóſek/

35: Proſzek.

36: Feſtuca etiam uirga prætoria qua

37: quis libertate donabatur apud Plau=

38: tum, Feſtucarius, Gellius, libro 20.

39: Cap. 9.

40: Feſtus, a, um, Co ku ſwiętemu/ álbo ynemu

41: známienitemu dniu należy/ Weſoły ſwiebo=

42: dny.

43: O Feſtus Dies hominis amice ſalue

44: O yáko to nam weſoły dzień naſtał. Fe=

45: ſta facies, Miła/ Wdzięczna/ Weſoła

46: twarz.

47: Feſtus clamor, Karczemne wołánie yá=

48: kie poſpolicie w ſwiętá byváyą.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

F ante E & I.

Feſtæ frondes, May który ná dzień
ſwięty w kościoły y w domy przyrządzá=
yą.
#Profeſtus dies, Powſzedni dzień. Fe=
ſtiuus, a, um, Weſoły/ Smieſzny/ Kunſztow
ny/ Wdzięczny. Feſtiuum caput per
Ironiam pro lepido & iucundo ho=
mine, Piękny. Ochotny/ Tráfny. Feſtiuus
ſermo, Smieſzne rozmowy. Feſtiui ludi,
Smieſzne gry.
Feſtiuitas, huius feſtiuitatis, Wdzięcz=
nośc/ Ochota Weſołość.
Feſtiue aduerbium, Smieſznie/ Bárzo tráf=
nie.
Fex uel Fæx, ut quidam ſcribunt, fecis
gen. fem. Drożdże/ Sordes cuiuſqȝ rei,
Fex ciuitatis, Nędzá/ Lichotá, poſpolſtwo
miáſta Fex Romuli, id eſt, partes a Ro
mulo degenerantes apud Cic Fecu=
lentus, a, um, Pełny drożdży/ Mętny/ nie
cziſty. Feculenta aqua, Mętna wodá. Fe
catum quod e fecibus expreſſum eſt,
Z drożdży wyćiśniony. Fecatum uinum,
Mętne yeſzcze nie vſtałe wino Fecutinus
adiectiuum pro feculento, Obſole=
tum.

F ante I.

Fiber, Vide ſupra Caſtor, Fibrinus, a, ū,

http://rcin.org.pl

28: adiectiuum, Bobrowy.

29: Fibra, fibræ, fibrarum, omnium rerum

30: extremitates & Iecoris & cordis,

31: Kraye á krąwędźy wſzelákich rzeczy. Fi=

32: bræ iecoris, Kraye á konce/ álbo kruſzki

33: oſierdzia.

34: Fibræ arborum uel ſtirpium, Máłe

35: odnoſzki álbo włochácinki ná drzewiéch.

36: Item in folijs & herbis, Koniuſzczki y

37: włochácinki/ etć.

38: Fibratus, a, um, Vt, Fibrata radix cepa=

39: rum modo, Koſmaty álbo włochaty ko=

40: rzeń yáko Cebulá.

41: Fibula, læ, Obrączká/ Przypaská/ właſnie

42: przęcká v páſá.

43: Fibulis aureis donabantur antiquitus

44: milites.

45: Fibulis tigna coniuncta, Balki obrę=

46: czámi zbite zahaftowane y zátwirdzo=

47: ne.

48: Fibulo, as, are, Weſpołek ſpoyić/ zlutować

49: zágłobić. Refibulare & diffibulare, Od

50: głobić/ Odłożyć.

51: Ficedula, læ, fem. prim. Ptaſzek nieyáki fi=

52: gami żywiący.

kolumna: b

F ante I.

1: Fictilis & fictitius, Vide Fingo.

2: Ficus, ſec, uel quart. declinationis, gen.

3: fem. uel maſc Figá.

http://rcin.org.pl

4: Ficus. gen. fem, tantum, Figowe drzewo.

5: Ficus autem fructus, ſec. declin. gen.

6: maſ. Figi. Ficus Ægyptia fructus ſi=

7: liquæ arboris, CC.

8: Ficus pro mordo, gen. maſc. quart. de=

9: clinationis, Krosty nieyákie które poſpo=

10: licie ná brodzie/ ná głowie/ y ná ynſzich

11: mieiſcách gdzie włoſy ſą około zadku roſtą/

12: węgry podobno yáko niektorzi zową.

13: Ficoſus, a, um, Pełny takich kroſt. Calepi=

14: nus.

15: Ficulus, ficuli, pro parua ficu, Małe

16: drzéwko figowe. Ficetum, ficeti, Figowy

17: ſad.

18: Ficarius, a, um, Który ſie figámi rad karmi.

19: Ficariæ, crates, Figowy koſſ.

20: Ficaria, æ, pro ficu arbore, Figowe drze=

21: wo.

22: Ficitor, ficorū amator & collector, Ob=

23: ſoletum.

24: Ficolea palus ficulinus, CC. Tycz figo=

25: wa.

26: Ficitas, ficinum abundantia, Obſole=

27: tum.

28: Ficulneus, a, ū, Co yeſt z figowego drzewá

29: Ficulnea arbor, Figowe drzewo.

30: Ficulnus, a, um, idem quod ficulneus,

31: ſed Metaph. Mięki/ Mdły/ Pyeſzczący.

32: Fidelia, æ, fem. prim. Nieyáki gliniány

33: kruż/ dobra Amuła gliniana z ktorey ſie ná

http://rcin.org.pl

34: piyáyą. Duos parietes de eadem deal=

35: bare fidelia, Prouerbium, S yedną rze=

36: czą dwie chcieć oſięgnąć.

37: Fidena, æ, uel, Fidenæ, arum, urbs Lati=

38: norum.

39: Fides huius fidei, fe. quart. Wiárá/ Sta=

40: łość/ y prawdá w słowiech/ vprzeumość.

41: Vnde bonæ fidei homo, Człowiek zu=

42: pełney wiáry/ y ſtátecznego słowa. Bona

43: fide reddam, Chcęć záś wrocić podd mo=

44: ya wiarą. Dare fidem, Dowieść/ Po=

45: ſwiadczić.

46: Liberare fidem ſuam, Przirzeczenie ſwe

47: ſpełnić. Soluere fidem, Niedzierżeć sło=

48: wá.

49: Abrogare fidem alicui. Zgánić kogo

50: áby mu ná potym nie wierzono.

51: Nolo fidem meam interponere, aut

52: fidem meam adſtringere. Nie chcę zá to

53: przyrzec.

54:

strona: 126

kolumna: a

F ante I.

1: Fides Chriſtiana, eſt fiducia miſeri=

2: cordiæ, non notitia hiſtoriæ, qualem

3: & diaboli habent, Krześciáńska wyárá

4: yeſt vprzeimie dufáć á nic nie wątpić w

5: miłoſierdziu bożym.

http://rcin.org.pl

6: Fides etiam eſt quod uulgo conſcien=

7: tiam dicimus, Cice. Adeſt uir ſumma

8: authoritate, & religione, & fide, M.

9: Lucullus, Mamy człowieká wielkiey po=

10: wagi Bogoboinośći y całey á vprzeymy

11: wiary. Bonæ fidei poſſeſſor, Spráwie=

12: dliwy dzierżáwcá/ ten yákoby który co zá

13: dobrym prawem dzierży. Conferre ſe in

14: fidem & clientelam alicuius, Spuś=

15: cić ſie ná cziyę łaskę/ álbo podáć ſie w

16: opiekę y w obronę. In nullius fide eſſe, nie

17: bić nikomu poruczón/ bić ſobie panem. Fi=

18: de nulla es, Ty żadnemu nie dzierżiſz sło=

19: wá.

20: Fides publica, Gleit Fide publica iuſ=

21: ſus eſt dicere cauſam ſuam, Dano ma

22: ſie ſpráwować ná gleicie. Fide publica

23: Romam uenit Saluſtius. Ná gleycie

24: przyiechał do Rzyma. Sequi fidem ali=

25: cuius, Przeſtáć ná czyim przirzeczeniu.

26: In fidem alicuius recipi uel redire,

27: Przepráwić ſobie v kogo gniew á w łáskę

28: być wzięt.

29: Fideiubeo, fideiubes, fideiuſsi, fideiuſ=

30: ſum, fideiubere, Slubuye/ ręczę/ przi=

31: rzékam/ záſtępuyę kogo/ bierzę to ná ſię.

32: Hinc fideiuſſor, fideiuſſoris, Rękoymia

33: Záſtępcá.

34: Fideiuſsio, onis, Rękoyemſtwo. Fides ſi=

35: gnificat etiam, Obrona/ Opiekunſtwo.

http://rcin.org.pl

36: Vt, in fidem ſuam recipere, W obro=

37: nę y w opiekę ſwoyę przyiąć/ inde uenit

38: Fidet commiſſarius, Opiekun/ Teſtá=

39: mentars & Fidei commiſſum, Teſtá=

40: ment/ Opiekanie.

41: Fidei commiſſus, a, um, Vt fidei com=

42: miſſa libertas, id eſt, fidei commiſso

43: relicta. Hinc ille exclamationes, Proch

44: Deum atq; hominum fidem, O miły

45: Boże ſpomoż.

46: Fido, fidis, fiſus ſum, fidere, Wierzę/ Du=

47: ſam/ cum ablatiuo Plin. Qui ingenio

48: parum fidimus, Którzy nie wſzicy dofci=

49: powi náſzemu dufamy/ cum ablatiuo,

50: Vergil iam fidere terra.

51: Fidus, a, um, Wierny/ Pewny. Fida cuſto=

52: dia, Pewna ſtraż. Fida familiaritas,

53: Vprzeyme towárziſtwo. Fidiſsimus do=

54: mino ſeruus, Pilny á wierny sługá pánu

55: ſwemu. Fidiſsima coniux, Myła żoná.

56: Fidus Deus qui fidei præeſt apud gen=

kolumna: b

F ante I. 126

1: tiles hinc aduerbium Iurandi, Medius

2: fidius, Owſzeki/ Záprawdę.

3: Fidelis & hoc fidele, Wierny. Fidelis o=

4: pera, Pilna robotá. Fidele conſilium

5: dare, Wiernie komu poradźić.

6: Fidelitas, fidelitatis, Wierność/ Prawdá/

7: Pewność.

http://rcin.org.pl

8: Fideliter, Aduer. Wiernie/ Pilnie. Rządnie

9: Conſtanter & fideliter permanere in

10: amicitia populi Romani, Być niena=

11: ruſzonym prziyacielem ludu Rzimskiego/

12: álbo zachować ſie cale przećiw Rzimiá=

13: nóm.

14: Findens, fidentis, Dufayący/ Smiáły.

15: Fidenterm aduerbium, Smiele s cziſtą chu=

16: cią.

17: Fidentia, æ, Smiáłość.

18: Fiducia, æ, Dufanie. Fiducia ſui, Wiele

19: dzierżenie o ſobie. Non eſt quod fiducia

20: mei in utramqꝫ aurem dormias, Nie

21: ſpuſzczay ſie ná mię. Qua fiducia tan=

22: dem id audeam facere, Którym ſpoſo=

23: bem bych ſie tego ſmiał ważyć.

24: Fiducialiter in Biblijs pro fidenter non

25: dicitur latine.

26: Fiduciarius, a, ū, Ten czego komu zwierzo=

27: no albo do rąk dano. Fiduciaria manci=

28: patio, Záſtawny funt który záś wykupić

29: może. Ft fiduciaria uenditio, Przedánie

30: czego tym obyczáyem/ áby yáko záś poło=

31: ży pieniądze/ ſwoye rzeczi mogł mieć/ Zá=

32: ſtáwá.

33: Fiduciarius hęres, Opiekun/ álbo dzierzáw=

34: cá cziyego ymienia aż do pewnego czáſu.

35: ¶Cōpoſita, Infidelis, Niewierny/ Nie

36: pewny. Infidelitas, Niewierność/ niepew=

37: ność. Et apud Theologos alias Fide=

http://rcin.org.pl

38: lis ſignificat, Krześćiániná bogoboynego

39: Item, Fidus, Wierny. Perfidus, Niewier=

40: ni rzywoprziſięſcá Zdrádliwy/ Zdraycá

41: łgarz/ mátácz. Perfidia, Niewierność. zdrá

42: dá/ Krziwoprziſięſtwo.

43: #Confido idem quod ſimplex Fido,

44: de quo ſupra, Wierzę/ Nic nie wątpię

45: Dufam/ Hin confidens, Smiáły. Con=

46: fidentia, Smiáłość/ fere in malam par=

47: tem, Confidenter aduerbium, Smiele

48: Confidenter hoſti occurrere, Smiele

49: nieprziyacielá koniem nátrzeć

50: Confiſio, onis, uerbale, Vbeſpieczenie.

51: Confidentiloquius in comparatiuo

52: gradu dixit Plautus pro Confidentius

53: & confidentioribus uerbis, Smie=

54: liey.

#Diffido

strona: 126v

kolumna: a

F ante I.

1: #Diffido, diffidis, pen. prod. diffiſus

2: ſum uel fui, diffiſum diffidere, Nie

3: wierzę. wątpię/ Nie chcę ſie ná to ſpuśćić.

4: Diffidere perpetuitati bonorū ſuorū

5: nie chcieć ſie ſpuſzczać. Na ták ſzczęſliwe wo

6: dzenie, quem enim fortuna alit ſtultū

7: facit.

8: De nobis diffidimus, Sámi ſobie nie

9: wierzymi.

http://rcin.org.pl

¶Diffidens, Wątpiący/ Boyáźli=

wy.

¶Difidentia, æ, Wątpliwość/ Boyáźli=

wość.

¶Diffidenter, Nie ſmiele. Itē Fidus cō

poſit. Infidus & Malefidus, Nie owſzeki

pewny.

Fides, fidis, fem. ter. declin. Struná/ y wſze=

láki inſtrument który ſtrunámi bywa ná=

ciągan/ yáko yeſt lutniá/ hárfá. Fidicula

diminutiuum, parua cithara, Hárfecz=

ká/ Lyrká. Fidibus canere, Ná lutni álbo

ná hárfie grać. Fidicula, ſyderis nomē

quod fides a Columella dicitur,

Gwiazda ták zwána/ Lirá.

Fidiculæ pluralis numeri tantum, Po=

wroz którym złodzieye ná mękách przicią=

gayą.

Fidicen, pe. cor. Fidicinus, Lutniſtá/ Hár=

fiſta/ Orgániſtá.

Fiducinus, a, um, Vt ludus fidicinus,

Wſzelka gra ná ſtrunách.

Fidicina, fidicinæ, Luteniczká która vmię ná

ſtrunách grać.

Fido, Vide Fides.

Figo figis, fixi fixum, figere, Vtykam/ Zá=

głabiam/ zátwirdzam, Figere palum in

terram, Pal álbo Kół wbić w ziemię.

Figere carnes uerubus, Pieczíſte zát=

knąć ná rożny.

http://rcin.org.pl

40: Figere imbrices clauibus, Zágłobić ál=

41: bo przitwirdźić ryn goździkámi. Figere

42: ad ſtatuam, Do ſłupá przibić, Legem

43: figere, Státut nieyaki vczinić. Figere

44: tabulas idem, Figere aprum, Dźikiego wieprzá vbić/ vkłoć. Fixum per trans=

45: lationem pro firmato, unde fixum

46: coſilium, Mocna/ ſtała/ vtwierdzona rá=

47: da. Datum, firmum, fixum, idem, Fi=

48: gebantur noſtri diuerſis telis, Rozmá=

49: yita ſtrzelba ná náſze ſzłá. Figere ceruos,

50: Yelienie łowić álbo ſtrzelbą ich doſtá=

51: wáć.

52: Fixus, a, um, Participiū, Przibity/ Niepo=

53: ruſzony/ Tęgi. Platus, ad parietē ſunt fixę

54: clauis ferris, Zeláznémi goździámi do

55: ścíani ſą przibite/ Si hæc mala fixa ſunt

kolumna: b

F ante I.

1: Yeſli tych niefortun niemożem uidź. Quę

2: perpetuo animo meo fixa manebūt,

3: Które mnie záwżdy ná pámięci tkwieć

4: będą.

5: Fixura in Biblijs non eſt latina dictio

6: pro infixo uulnere.

7: #Compoſita, Affigo, affigis, affixi,

8: affixum, affigere, pen. prod. Przibić/

9: Przíaftować. Affigere parieti. Do ſciá=

10: ny przibić. Cruci affigere, Vkrzižować.

11: Affigere ad caput literam, Náznaczyć

12: komu nos álbo vcho przepalić. In animo

http://rcin.org.pl

affixum meo, Dobrze mi to ná ſercu

vſiádło. Affixus alicui in re aliqua,

Stać przi kim w pewney ſpráwie.

#Configo, configis, confixi, confixū

configere, pen. prod. Wyłóć/ Weſpo=

łek zgłobić/ Przihaftować. Configre ſa=

gittis, Vſtrzeláć. Tabulas inter ſe con=

figere, Kárty álbo regiſtr weſpołek sſzyć.

Configere cornicum oculos, Wro-

nóm oczy wykłoć. Prouerbium, To yeſt-

chytrze/ á ty co ſie zá naychitrſze máyą po=

deyść.

¶Defigo, Ná doł ſpuſzczam/ ſzczipię. wſa=

dzam.

Defigere aliquem colaphis in terram

Porážyć kogo pyęścią o ziemię. Sicam

in corpore alicuius deffigere, Dekę w

kim vtopić. Altiſsimis defixa radi=

cibus, Głęboko wkorzenioná. Defigere

oculorum aciem, uel oculos in terram

Spuśćić twarz ku ziemi. Tacita mœſti=

tia ita defixit oculos, Ta każdego ſer=

ce zrániło.

Defigere oculos in picturam, Zápá=

trzić ſie ná málowánie. Defigere alicui

oſculum, Cáłować/ Wyciąć komu puc

niektórzi mówią. Infigo, Przibiyam. Wti

kam. Religio animis infixa, Bogoboy=

ność ſtoyi przed oczyma Gladium ho=

ſti infigere in pectus, Przebyć nieprziya=

http://rcin.org.pl

43: ciela mieczem. Infigere animo & memo

44: riæ, Wziąć ſobie dobrze w pámięć.

45: #Refigo, Odginam. Rozgłabiam y Od=

46: wodzę/ Wyciągam záś. Figere & refi=

47: gere leges, Czinić y záś káźić ſtátuta á

48: vſtáwy.

49: Refigere clauum, Odwieść álbo odgiąć

50: goźdź.

51: #Præfigo Na przód wiykam/ Przed ſo=

52: bą nátikam. Præfixa ferro iacula,

53: Przed tym żelázem obite ſtrzały. Præfixa

eſt

strona: 127

kolumna: a

F ante I.

1: eſt opera Epiſtola, Yeſt przed xiegámi

2: Epiſtoła nieyaká przedłożona.

3: #Suffigo, Podſtáwiam/ Podbiyam to

4: Przibiyam. Sufficere cruci & in cruce,

5: Ná krzyżu przibyć.

6: #Trāsfigo, Przebiyam ná drugą ſtronę.

7: Transfixus eſt haſta, Przebodzión yeſt.

8: ¶Transfixus, Paricipium [!] , Przekłoty

9: Przebity/ Przebodziony.

10: ¶Crucufigo, crucifigis, fixi, figere,

11: Obieśić/ Ná ſzubienicę podnieść.

12: Figulina, Figura, Figulus, Vide Fingo.

13: Filictum, Filicula, Vide Filix.

14: Filius, filij, gen. maſc. ſecund, Syn.

15: Filijfamilias, qui in poteſtate patrisfa=

http://rcin.org.pl

16: milias eſt, Syn który yeſzcze nie wyſzedł z

17: opieki oycowskiey, Filius fratris, Syno=

18: wiec. Filij etiam in brutis, Kurczętá.

19: Filia, Corká.

20: Filius terræ, Prouerbium. Człowiek który

21: yeſt rodzáyu nie bárzo poważnego/ á które=

22: go rodzay nie znáyomy áni záchowáły mie=

23: dzy dobrémi ludźmi yeſt. Contra cœli

24: filius, Páńskie dziécię/ sławnego á zácho=

25: wáłego domu człowiek.

26: Filiolus, Diminutiuum, Synaczek.

27: Filiola, Coreczká.

28: Filiaſter quo quidā utuntur pro Priui=

29: gno, qui imitatur filiū, Valla, Páſierb.

30: Fulix, cis, ge. fe. te. Genus herbæ. Páproć.

31: Ficula, Diminut. alias Polypodium.

32: Paprodká

33: Filictum, filicti, Mieyſce gdzie tego ziela

34: doſić roście. Filicata patera ad filicis her=

35: bæ ſimilitudinem cœlata. CC.

36: Filum fili gen. neut. Nić, Filum ducere,

37: Przyść. Filum etiam eſt, Strefa, Linia/

38: Sztrich. Inde filum ſequi, Nići ſie dzyer=

39: żeć/ álbo wedle liniey yść.

40: Filum etiam Lineamenta facere, Xſtałt

41: twarzy/ ſtrefy á liniya twarzna.

42: Filum orationis pro Stylko & ducendi

43: forma ac cōpoſitione ipſius oratio=

44: nis, Obyczay/ xtałt/ formá ſubtilość/ ſpo=

45: ſób/ roſcyągnienie álbo roſpoſtárcie rzeczy.

http://rcin.org.pl

46: Filo, as, are, Predę.

47: Filatim, Aduerbium, PO nići. Effilare,

48: Niciámi co zbrózdować/ Dáć przykład. Et

49: Effilatum, Obłogá Bramá/ Wyſziwánie

50: ná koſzuli álbo inſzem odzieniu.

51: Fimbria, æ, fem. ſecun. Bram nadolny v

52: ſzaty/ Podołek/ Obrámowánie.

53: Fimbriatus, a, um, Brámowány/ Obłożony

54: brámámi. Fimbriata ueſtis. Brámowá=

55: na ſzątá. proprie tamē Fimbria eſt, Rze=

56: zány bram.

kolumna: b

F ante I. 127

1: Fimus, fimi, maſc. ſecun. Gnóy, Fimus e=

2: quinus oński gnóy. Fimetum, fimeti,

3: Gnoyewisko á Mieyſce gdzie gnóy kładą.

4: Findo, findis, di, fiſſum, findere, Roſzcze=

5: pić/ Roztrąćić. Findere & diuidere idē,

6: Finditur ibi Euphrates, Dzieli ſie tám

7: rzéká Euphrates/ Fiſſilis & hoc fiſſile,

8: Sczepny/ Latwi ku roſzczepieniu.

9: Fiſſilia ligna, Drwá w ſzczepách. Fiſſibile

10: probat Cale. ex Plinio ubi legīt fiſſile.

11: Fiſſura, ræ, Skáłá/ Roſpadliná.

12: Fiſſio, onis, Verbale, & Fiſſus, huius ſus,

13: idē, &, Rosknowánie/ Rozdárcie drzewá.

14: #Compoſita, Bifidus, a, um, Ná dwie

15: częśćy roſzczepiony. Quadrifidus, a, um,

16: Ná cztery częśćy rozdárty.

17: ¶Diffindo, dis, di, ſum, dere, idem

http://rcin.org.pl

18: quod ſimplex Findo.

19: ¶Infindo autem, Wſzczepiam klin/ Záſá=

20: dzam álbo wbiyam w drzewo.

21: Fines, uel Adfines quondam Oppidum

22: in Thurgania Heluetiæ.

23: Fingo, fingis, finxi, fictum, fingere, For=

24: mować/ Tworzyć/ Xtaltować/ z wosku co

25: tworzyć. Fingere & Formare idē, Spō=

26: deo habiturum te generū, quo melior

27: fingi ne uoto quidem potuit, Slubu=

28: yęć że tákiego będzieſz miał z niego zięciá

29: nád którego k myſly nie mogł by być lepſzy

30: ſtworzón. Fingere iuuentutem, Młódz

31: vczyć y wychować w dobrych naukách. Sic

32: fingere mores, pro formare, Dobrych

33: obyczáyów vczyć/ Cwiczić kogo. Hinc fi=

34: gulus, figuli.

35: ¶Figulina, næ, quod magis a doctis

36: uſurpatur, per Syncopen Figlina,

37: Zduński wárſtát/ też zduńskie rzemięsło.

38: #Figlinū, ni, Zdunska robotá á naczinie.

39: ¶Figlinus, a, um, Zdunski/ Vt. Fi=

40: glina creta, Ktorey zduni vżywáyą. Figu=

41: linum opus, Gliniáne naczinie.

42: ¶Figularis & hoc lare, Vt rota figu=

43: laris, Koło zduńskie.

44: ¶Fictilis, & hocle, Z gliny vczinione.

45: #Fictilia uaſa, Gliniáne ſtátki. Fictilis

46: Iupiter, Z gliny vlepiony.

47: Fictile, fictilis, Subſtantiuum, Gliná/ álbo ynſza máteria.

http://rcin.org.pl

48: Figura, æ, pen. prod. Xtałt. Figura. No=

49: ua figura oris, Oſobliwa twars. Figu=

50: ra apud Grammaticos, Nowe vżywá=

51: nie yednego słowá álbo też całey ſentenciey

52: przećywko właſnemu á wziętemu vżiwániu

53: Figuro, as, pen. produ. figurare, Formuyę

54: xtałtuyę. Figurare os ueri Meta=

55: phoricos, Vczić dziécię mówić

Y Figuratio,

strona: 127v

kolumna: a

F ante I.

1: Figuratio, onis, Verbale, Xtałtowánie

2: Wyformowanie.

3: ¶Compoſita, Configuro, Przifor=

4: muyę/ Przixtałtuyę/ Prziſtoſuyę. Cōfigu=

5: rare alicui coracem, Przitoſować ko=

6: mu kabat.

7: ¶Præfiguro, id eſt, Præmonſtro, Re=

8: præſento, Vkazuyę naprzód nieyaką for=

9: mę albo xtałt. Præfigurare uerbis, For=

10: mā ueſtis, Podać komu słówy rozumu yá=

11: ką ma ſzatę ſtanowić.

12: Fingo etiam ſignificat, Zmyślam/ łáſzę ſie.

13: Fingit cauſas ne det ſedulo, Te=

14: rét. Yednę przyczinę z drugiey winayduye/

15: áby tylko nie dáć. Fingere ex ſua natura

16: cæteros, Táko ynſzych dzierżeć yáki ſam

17: yeſt. Fingere amicitias, Zmiślać przyia=

18: cielſtwo. Fingere fallaciā, Zdradę nieyáką

http://rcin.org.pl

19: wyrwać. Nidos fingere, Gniazdá czinić.

20: Ebritatē fingere, Rżkomo być piyánym

21: Fictus, Participium, Zmyſlony/ Wymalo=

22: wány/ Vformowáni. Picta & ficta ima=

23: go, Malowány obraz. Mulier ficta, Nie

24: wiáſta s przipráwną twarzą/ która yákoby

25: v ſkrzinki byłá vmywſzy ſie yáyem/ potym bar

26: wiczki s krzinki dobyłá y oną ſie vmálowá=

27: łá. Ficto offitio ſimulataq; cōſuetudine

28: adiunctus, Nieś prawą chucią ku przi=

29: yaźni priłączony. Ficta religio, Fałſziwa

30: boza służba álbo bogoboyność.

31: Ficte, Aduerbiume Fałſziwie/ Smiſlnie.

32: Fictio, onis, & Figmentum, figmenti,

33: Wymysł Smyſlenie/ falſz/ też fántáſia wyo=

34: brażenie. Et, Fictor, fictoris, Zmiſlácz ten

35: który ſie vmię łaśyć/ Też Formarz/ Zdun.

36: Fictor legum, Státutów vſtáwcá.

37: Fictrix uerbale, f. Zdunká/ Rzemieśniczká.

38: #Compoſita, Affingo, affingis, affin

39: xi, affictum, affingere, Priczinić wymy=

40: słów/ przixtałtować/ Przilepić. Affinge=

41: re aliquid pro mendaciter addere,

42: Priłgáć/ Przipodmówić ſie. Affingere

43: ollis auriculas, Prziprávić/ Przilepić

44: vſzy ku gárnców. Addere & Affingere

45: rumoribus, Nowin pomnożyć. Affictius

46: apud Varronem, Przipráwiony/ Przicziſ=

47: niony. ¶Configo, Zmiſlam/ Zwo=

48: dzę. Confingere crimen in aliquem,

http://rcin.org.pl

49: Nálgáć ná kogo. Confingere & Com=

50: miniſci aliquem rumorem, Wymyślić

51: yáką nowinę.

52: ¶Confictus, Participium. Zmyſlony/

53: Wymyſlony. Cōfictæ lachrymę, Wimy=

54: ſlone łży.

55: #Confictio, onis, Wymysł. Vt. Conſi=

56: ctio criminis, Potwarzánie/ Oskárżenie.

kolumna: b

F ante I.

1: #Diffingo, is, xi, ictum, ere, eſt. Con=

2: quaſſatum reformare apud Hor. Ná

3: ynſzy xſtałt vczinić.

4: #Effingo, Wiformuyę/ Wyrzezuyę/ Wy=

5: biyam/ Wydrukuyę. Effingere a parētibꝰ

6: ores & formas. Od rodzicow wziąć

7: obyczáye y wſzyſtkę poſtać. Similitudinem

8: ex uero effingere, Prawie yáko ma być

9: rzecz niektórą tráfić/ to yeſt/ rowną vczinić.

10: Effingunt ſenem queruli mores Znáć

11: ſtarca po vskarżeniu.

12: #Effictio, nos, Práwdiwe trafienie álbo

: (też wymysł

13: ¶Effigies, Vide ſupra Refingo. Z nowu

14: zaś czinię/ Tworzę/ Gniotę/ Xſtałtuyę.

15: Finis, huius, finis, Koniec/ gen. dubij, Też

16: Cél á cziye przedſięwzięcie. Finis agro=

17: rum, Gránica álbo wigoniská ról Oran=

18: di iam finem face, Przeſtáń ſie yuſz mo=

19: dlić. Finis ædificatę domus, uſus, Dla

http://rcin.org.pl

20: tego dóm zbudowano áby w nim mieſzkano

21: Ambo ad eūdem finē reſpiciūt, Obá=

22: dwá ſą yedney myſli álbo przedſięwzię=

23: cia Fine & fini in ablatiuo facit ſępius

24: per e. Vnde fit Affinis, Przirodżony.

25: ¶Affinitas, tis, Krewność/ Przyiacelſtwo.

26: ¶Confinis & hoc confine, pen. pro,

27: Przileglý/ Pográniczny.

28: ¶Confiniū, Pográniczność/ Sąſiectwo

29: Inconfinio agrorum, Tam gdzie ſie role

30: ſchodzą. Item, Finitimus, a, um, Bliski/

31: Niedaleki/ Grániczny. Et, Verbum Fi=

32: nio, is, iri tum, re, Kończę/ Konam/ Wy=

33: pełniam. Finire uitam inedia, Vmrzeć

34: od głodu. Finire morbo, Swego żiwotá

35: przes chorobę dokonać. Vitam ſuſpendio

36: finire, Sam ſie obeśić. Errorem finire,

37: Z błędów ſie wypleść. Animo aliquid fi=

38: nire, Wzyáć co przed ſię/ álbo vłożić ſobie

39: co. Inicium ſumere & finire contraria.

40: Finitus, a, um, Participium, Skonczony

41: Latwi ku zliczeniu.

42: ¶Infinitus, Nie skonczony/ Niezliczony.

43: ut, Infinitus labor. Nieskończona robotá.

44: Finite, Aduerb. Koniecznie Finitio Ver=

45: bale idem quod Definitio Wypiſanie

46: wyliczenie też wyłożenie á opſiánie rzeczy

47: zupełne yáko ſie ſámá w ſobie ma krotkiemi

48: słowy/ ále wżdy tak yżeby wſziſtka nátur á/ y

49: właſność rzeczy była oſięgniona y ogrodzo=

http://rcin.org.pl

50: na/ áby nic niezbywáło ani też niedoſtawáło/

51: Finitor, oris, p. pro. Skończiciel/ Wiliczi=

52: ciel/ Też ten który role pomierza y kończy.

53: Fines, finium pluraliter tantum, Gránice

54: ták miedzy polamy yáko y miedzy krayná=

55: mi álbo páńſtwy y kroleſtwy. Fines pro=

56: ferre, Granic pomknąć á máyetnośći álbo

páńſtwá

strona: 128

kolumna: a

F ante I.

1: pańſtwa ſwego rozſzerzić. Fines, Termi=

2: ni, Limites.

3: Finio etiam ſignificat, Wywodzę/ Wykłá=

4: dam właſność rzeczy niektórey. Vnde

5: Deffinio idem, Skázuyę. Quam uitam

6: ingrediar, definias, Ná yáki ſie żywot

7: mam vdáć skáż/ oſądz/ Powiedz twe wi=

8: dzenie. Diem definire, Dzień vſtáwić.

9: Ita definitum eſt, Ták skazano y oſą=

10: dzono yeſt.

11: #Definio idem quod Finitio, Vide

12: ſupra Definitiuus, a, um, Vt, Conſti=

13: tutio definitiua, Státut á vſtáwá zupeł=

14: na/ pewnie á doſtátecznie rzecz opiſuyąc.

15: ¶Definite Aduerb. Zupełnie/ Pewnie/

16: Doskonále.

17: #Diffinio, Diffinitio idem quod De=

18: finio & Deffinitio.

19: Finitiuus, a, um, Konieczny/ Doskonáły

http://rcin.org.pl

20: Pewny.

21: ¶Infinitiuus, a, um, Niepewny/ Nie=

22: doskonáły/ To yeſt/ Który/ Niepewność

23: rzeczy ma w ſobie.

24: Fio, fis, factus ſum, id eſt, Efficior, Sta=

25: wam ſie. Paſſiuam enim uerbi (Facio)

26: ſignificationem habet. Irregulari=

27: ter autem fierem pro firem facit, &

28: fieri pro firi, præteritum eſt factus ſum

29: uel fui, præſens Imperatiui capit a fu=

30: turo optatiuo, Fias, fiet, fiamus, fiaris,

31: fiant, quia fi, nō, dicīt, Etfite rariſſime

32: legitur, Vt apud Catonem. Et Fitoe

33: in Amphytrione Plauti, Fiens & fien=

34: dus barbara ſunt. Veteres Fitur dixe=

35: re & facitur, paruifaciatur, faceſſetur,

36: Vt probat Priſcianus, quæ exoleue=

37: runt. In reliquis, Fio per quartā Con=

38: iugationem, Si quidem biduum, ue=

39: rum ne fiant iſti uiginti dies, By yedno

40: tylko dwá/ ale ſie obawam áby ſie z tych dwu

41: nieſtały dwadzieściá dni. Mane, aliquid

42: fiet cibi, Potrway mało áż ſie co przigo=

43: tuye yeść. Ne quid detrimēti fiat dabi=

44: tur opera a me, By ſie w czym ſzkodá nie

45: ſtáłá będę yá tego prziſtrzegał. Nulla a=

46: deo ex re iſtuc fit niſi ex nimio ocio,

47: To niskąd ynąd nie przichodźi yedno z

48: próżnowánia á roſpuſty. Ex ea re quid

49: fiat, uide. Bacz co z tego vroście Fit ob=

http://rcin.org.pl

50: uiam caſu ei miltitudini C. Cario.

51: Podkał ſie s ſtą rotą z przigody Vbi ſa=

52: cietas cæpit fieri, com̄uto locum, Yáko

53: ſie skoro vtążę/ wſtesknie/ Przemienie

54: ueriſimile, Mnie ſie owſzeki temu nie

55: che wierzić. Factus reus a populo,

kolumna: b

F ante I. 128

1: Obwinowan yeſt od poſpólſtwá. Iſtud ſę=

2: pe fit, Częſto ſie to przigadza. T. Ito mecū

3: obſecro te, S. Fiat, Podź ſemną proſzęcie.

4: Qui fit? Co ſie w tym dzieye/ Co zá przicżi=

5: ná tego.

6: ¶Compoſita, Confio, Stawam ſie.

7: Spero confore, Mam nádzieyę że ſie

8: ták ſtánie.

9: #Deficio, Niedoſtáye mi/ Potrzebuyę,

10: Nihil tibi defieri patiar, Nie chcę ábyć

11: ná czym ſchodźyło. Aliqui Impſonaliter

12: tantum declināt, Defit pro deeſt, Nie

13: doſtaye. Neqꝫ deficiat neqꝫ ſuperſit,

14: Niechay nie niedoſtáye/ ái zbywa. Deficiē

15: te Luna, deficiunt humores, Gdy xiężic

16: yeſt ná ſchodzie/ vmnieyſza ſie wilgotnośći.

17: ¶Deficulus, dicitur a Martiale, pro

18: Luſco, Yednooki/ Zés.

19: ¶Fxfio [/] , exfis, exfire, pro Purgare

20: Veteres dixerunt, Cziścię/ Chędożę.

21: ¶Exfitus, a, um, purgatus, Wyciśćio=

22: ny/ Ochędożony/ & Exfuit purgamētū.

http://rcin.org.pl

¶Infit, Defectiuum uerbum pro In=
cipit uſurpatur, Poczyna ſie.
¶Infit, pro Inquit Liuius, Ibi infit an=
num ſe tertium & nonageſimum age=
re, Tám rzekł. etć.
¶Suffio, ſuffis, ſuffiui, ſuffitum, pen.
prod. Suffire, Zákádźić/ Zákurzić.
¶Suffitus, Participium, Zákádzáyący.
¶Suffitus, tus, Zákádzenie/ Zakurzenie.
¶Suffitio, onis, uerbale idem.
¶Suffimen, Suffimius idem.
#Suffimentum, Suffimenti idem.
#Fac ſuffitum, Zákadz/ Zákurz tu. Suf=
fitor toris, Zákádżácz.
Fieri etiā ſignificat Być wazón. Hinc Ma=
gnifieri, Być w wielkiey powadze. Ma=
gni fit apud illum, Láskaw nań/ Wy=
ſoce go ſobie waży. Nihili fieri, Zá nic nie
być myan/ w pomietliech być. Item. Fit nō=
nunquam, Przigadza ſie pod czás. Fieri
poteſt, Może to być/ Yeſt podobieńſtwo.
Firmo, as, aui, are, Twirdzę. Firmare
corpora cibo, Pedeprzeć ſobie żołądká.
Firmauit fidem dextera, Dałmi ná to
rękę. His rebus pace firmata, Vtwir=
dźiwſzy pokóy. Firmatæ uires cibo,
Pośilona moc pokármem.
Firmamentum, ti, ge. n. ſ Vtwierdzenie/
Vmocnienie/ Grunt/ Fundament/ Też
Niebieski Firmament álbo fundáment.

http://rcin.org.pl

53: Reipub. firmamētū M. C. Rzeczy po=

54: ſpolitey grunt. Firmamentū diſciplinę,

55: Dobrych obyczáyów fundáment. Funda=

56: mentum ac Robur idem.

Y 2 Firmus,

strona: 128v

kolumna: a

F ante I.

1: Firmus, a, um, Stáły/ Mocny/ Twárdy/

2: Niedobyty/ Nievżyty.

3: Firmum Stabileqꝫ, Mocne y trwáłe. Fir=

4: ma amicitia, Stała miłość. Stabilis &

5: firma ciuitas, Twárde/ obronne miáſto

6: Firmiſſima arx, Niedobity zamek. In

7: firmiore ſpe eſſe, Wlepſzey nádzieyi być.

8: Firmiſſimus, pro Veritate, Dałby ſie o

9: prawdę zábić.

10: Firmitas, atis/ Mocność Stałość. Fir=

11: mitas & Conſtātia idem, Firmitudo,

12: idem, Firmitudo animi, Smiáłość.

13: Firme, Aduer. Mocnie/ Stałe/ Obronnie.

14: Firmiter aliud Aduerbium idem.

15: ¶Infirmus, a, um, Niemocny/ Chory/

16: Blády Mdły.

17: #Infirmitas, Chorobá/ Niemoc.

18: #Infimiter, pro Infirme in Biblijs

19: proprie legitur, Mdło/ Licho.

20: #Cōpoſita, Affirmo, as, aui, are, Ex

21: ad et firmo, Zápewne powiedzieć/ Twir=

22: dźić co/ Swiádczić ꝑ certo affirmare, Zá

http://rcin.org.pl

pewne twyrdźić. Iureiurando affirma=

uit, Záprziſiągł ſie.

#Affirmatio, Twirdzenie/ Poſwiád=

czenie.

¶Affirmate, Aduerbium, Zápewne.

Affirmatiue, id eſt, affirmate. Ci. Of. 3.

#Cōfirmo, Powirdzam/ Poſwiádczam

Dowodzę. Cōfirmare ſe dicuntur qui

ex morbo conualeſcunt, Ozdrowieć/

álbo pokrzepyć ſie. Nondum ſum con=

firmata ualetudine, Yeſzczem práwie nie

ozdrowiáł/ Medłem yeſzcze. Confirmata

ætas, Wczeſne látá Męſtwo. Nondum

ſatis ſum confirmatus ad ſeribēdum,

Yeſzczem práwie nie yeſt ku piſániu potwir=

dzony

#Confirmare, & Infirmare cōtraria.

#Confirmator, toris, uerbale, Vpew=

niácz/ Twyrdźiciel. Cicer. Confirmator

pecuniæ deſyderabatur, Niemieliſmy

ktoby zá pieniądze przirzékł. Confirma=

tio, onis, uerb, Potwirdżenie/ Dowód.

¶Confirmitas, atis, Vpewnienie/ Przi=

rzeczenie Plautinum eſt.

¶Infirmo, as, aui, are, Káżę/ Roſpro=

wadzam. Porę. Quæ erant confirmata

iterum infirmat, To co ſie yuż było po=

ſtánowiło zaś káźy/ Porze. Fidem teſtis

apud iudicem infirmare, Podeyźrzá=

ne ſwiádectwo vczynić álbo ſkáżyć ſwiádká.

http://rcin.org.pl

53: ¶Infirmare, pro Ægrotare, in Biblijs

54: tantum legitur. Infirmatio, Zemdlenie.

55: ¶Ofirmo ſeu Obfirmo, Firmum

56: propoſitum in animo habeo, & quaſi

kolumna: b

F ante I.

1: obſtinate, Nie dáć ſie vżyć/ Záciąć/ zá=

2: wrzeć/ záſtánowić ſie. Ne tā, obffirmate,

3: Nie záćinay ſie ták bárzo/ albo nie odrzé=

4: kay ſie/ Nie przećiw ſie ták bárzo. Obffir=

5: mare animum, Zátwardzieć/ zákámiáłym

6: być. ¶Obffirmatus Nomē ex Partici=

7: pio, Zákámiáły Nieużyty. Lapie ipſo

8: ob firmatior es, Rychleyby kamienia vżył

9: niż ciebie.

10: #Obffirmare Aduerbium, Zákámiáłe/

11: Animū offirmo, Pewnie ſie niedam v=

: (żyć.

12: Fiſcula, Vide Fiſcus.

13: Fiſcus, ci, m. Skarb/ Dochód roczny/ pań=

14: ski álbo Krolewski. Vulgo dominum

15: Páńſtwo/ Mayętność/ Wlaſność. Nam

16: ærarium eſt ciuitatis. Item fiſcus. Koſz

17: Trzos, Lineus fiſcus, Płocienny worek.

18: Fiſcalis, & hoc le, Co ku skárbowi a Máyęt

19:ności Krolewskiey należy. Inde, Con=

20: fiſco, as, are, Wżyąć omu ymienie. Ap=

21: plicare fiſco regio. Ná Królá wźiąć

22: Fiſcina idem quod fiſcus, Fiſcina fico=

23: rum, Figowy koſz.

http://rcin.org.pl

24: Fiſcilla, læ, Diminut. a Fiſcina, Koſyczek

25: Korbeczek. Itē Fiſcilla, Kratki ná gębie=

26: ktore zwerzętóm á zwłaſzczá konióm zá=

27: więſzáyą ná gębie.

28: Fiſcellis, capiſtrare, Kratkámi ovzdać.

29: Fiſcellum, fiſcelli, pro eodem.

30: Fiſtellus dictus eſt antiquis caſei mollis

31: appetens Calep. ſine authore, Który

32: ſie twarogiem rad karmi/ Twarożek.

33: Item Fiſcellus, Górá we włoſzech.

34: Fiſon, Require Phiſon.

35: Fiſtuca, cæ, fem. ge. pri. Młot/ Kula Kloc

36: álbo Báran/ Táran którym pale á zwłaſz=

37: czá moſtowe w zimię wbiyayą/ Też którym kámienie w ziemię pobiyáyą kiedy brukuyą.

38: Hinc Fiſtucatio, Támowánie/ Róſtowá=

39: nie gdzie z wiela olſzowych albo dębowych

40: palów w ziemię nábitych fundament albo

41: grunt ſtáwyą/ ná którym może Mury

42: ynſze budowánie ſtáwić/ á bywa poſpolicie

43: tákowe roſztowánie w wodzie ná mieiſcách

44: zrzodliſtych/ Vidi talem Vittember=

45: gæ & Argentinæ, alias dicīt Palatio.

46: Fiſtucatus, a, um, Pálámi nábity/ też pniem

47: álbo baranem tákowym w zimię wtłuczony.

48: Fiſtula, læ, f. p. proprie dicitur per quam

49: aqua educitur, Fálá/ Rinná/ Rurá/ To

50: yeſt/ Wydrożone drzéwo albo kanał/ Też

51: trzćiná v piſzczeli. Item morbi genº, Flux

52: gdy ſie komu yáki wrzód we flux/ To yeſt

53: w vſtáwiczne ropienie álbo cieczenie obró=

http://rcin.org.pl

54: ci. Fiſtula ſpiritualis, Zyła w ſziy którą

55: oddychamy. Fiſtula cibalis, Potráwna

rurká

strona: 129

kolumna: a

F ante I. & L.

1: rurká w ſziy. Fiſtulæ pineę, Ruri ſoſno=

2: we. Fiſtulæ fictiles, Gliniáne piſzczałki.

3: alias Tubulli.

4: Fiſtulæ applumbatæ, Piſzczeli ołowem

5: ſlutováne. Sed fiſtulæ plumbeæ, Olo=

6: wne piſzczeli yákie w orgániech.

7: Fiſtulo, as, are, Piſzczę/ Gram ná pyſzczałce/

8: Też wydrażam/ Wywierciam/ álbo czinię

9: rury/ piſzczałki.

10: Fiſtulator, uerba. latine, Piſzczek/ Trębácz

11: Fiſtuloſus, a, um, Wydrożony/ Wywier=

12: ciány/ Czczy/ To yeſt/ Co wiele rur/ y dziur

13: w ſobie ma/ Dziuráwy. Fiſtuloſa terra,

14: Rzadka á piaſcziſta ziemiá/ która bywá

15: poſpolicie nievrodzayna/ To yeſt/ Lugo=

16: wáta ziemiá/ która ták rzadka yeſt yákoby

17: gębká. Fiſtuloſus cancer, morbus, Ták

18: dziurá vieyące ciáło. Fiſtuloſæ denſi=

19: tatis ſpongia, Gębká pełna dziurek.

20: Fite Imperatiuus a Fio uide ſupra.

21: Fitiges, pe. pro. genus animalium apud

22: Plinium.

23: Fiuere, pro Fugere antiquum Feſtus.

24: Fixulas, pro fibulis antiqui dixere, Feſtꝰ

http://rcin.org.pl

F ante L.

Flabrum, bri, Vel ut uult Seruius, Fla=
bra tantum pluraliter, Dmuchánie/
Wyátr/ też/ Kichánie.
Flabellum, li, Diminutiuum, Oganká
którą wiátr czinią.
Flabellum per translationem, Podánie
komu drógi álbo przicziny ku zwádzie.
Flabellifer, Oganecznik.
Flacceo, ces, Siue Flacceſco, flaccescis,
flaccui, ere, id eſt, Langueo, Blednieyę
Płonieyę yáko gdy zioła poczináyą ſchnąć y
więdnąć. Flacceſcit oratio per transla=
tionem, Słábieye rzecz/ Nie ma wdzięcz=
ności y łáski.
Flaccidus, a, um, id est, Languidus,
Smiady/ Zwiędły, per translationem,
Słáby/ Mdły/ Też Kłápouchy który záwie=
ſiſte vſzy ma. Flaccide aures, Kłápouche
vſzy.
Flaccus, ci, Kłápouchy. Flaccidę mammę,
Odwieśiſte Cice.
Flaccum etiam ſignificat Przenoſzone
Wytárte/ id eſt, Detritum, Vnde De=
flacco, as, are, Drę/ Noſzę. Conflac=
ceſco idem quod ſimplex Flacceſco.
Flacces, flaccium, Drożdźe álbo brudy
oleyowe.
Flagellum, Vide Flagrum.
Flagitium, tij, ge. n. Wielki á zły Lotrow=

http://rcin.org.pl

54: ski vczinek/ Kurewſtwo y wſzeláka niecnotá.

55: Flagitio ardere, Niecnoty á łotrowſtwá

kolumna: b

F ante L 129

1: być pełen. Aliquem flagitijs nobilitare,

2: Osławić kogo w yákiey wielki niecnocie

3: Flagitioſus, a, um, Niecnotliwy/ Lotrow=

4: ski Vita flagitioſa, Lotrowski żywot.

5: Flagitioſe, Aduerbium, Niecnotliwie/

6: Nieſláchetnie Impure, Turpiter, Flagi=

7: tioſe uiuere idem.

8: Flagitium proprie dicitur, Zgwałcenie

9: biały głowy. Flagitium eſt, Sromotá

10: yeſt/ id eſt Dedecus.

11: Flagitio, as, aui, are, prim. penul. corep.

12: Vprzeymie bárzo proſzę Naliegam komu

13: vſtawicznym modleniém/ Modlię ſie.

14: Flagitare enim plus est quam poſtu=

15: lare, Stipendium flagitari a Legioni=

16: aus audio, Słyſzę że ſie żołnierſtwo pil=

17: nie mitá vpomina. Promiſſum flagitare

18: ab aliquo, Vpominác ſie komu obietnice.

19: Flagitator, Modłek. który ſie modli záwie=

20: śiwſzy ſie komu w ſziye/ álbo klęcáyąc

21: przed kim.

22: ¶Conflagito idem.

23: Ffflagito [/] , as, are, Vpominam ſie/ Wy=

24: ciągam dług yáwnie. Efflagitare conui=

25: tio, Złorzeczenim ſie komu cżego vpomi=

26: náć.

http://rcin.org.pl

¶Efflagitatus, Participium, Wymo=
dlony/ Wyklękány. Efflagitatus huius
tatus, Modlenie/ Klękánie przed kim.
#Efflagitatio Verbale idem. Item,
Láyánie/ Vpominánie s gniewem á słémi
słowy.
Flagro, as, aui, are, n. pri. Gorę/ Pálam.
Flagrare deſiderio alicuius, Tážyć po
kim. Libidinibus flagrare, Ná roſpu=
ſtę á kureſtwo ſie vdáć. Studijs flagrare,
Pilnie ſie vczyć. Amore flagrare, Sza=
lenie miłować. Flagrat bello tota Ger=
mania, Wielkie zamieſzánie woyenne yeſt
w rzęſzey niemieckiey. Flagrare infamia,
Złą sławę mić oſobie. Flagrant conui=
uia ſtupris & flagitijs Romæ, Peł=
no kureſtwá y wſzelákiey niecnoty w Rzi=
mie. Flagrant gratia apud ſuos, Ma
wielkie záchowánie miedzi ſwemi.
Flagrans, antis, Participium, ſiue No=
mē ex Participio, Paláyący/ Goreyący.
Studium flagrans, Vprzeyma pilność.
Flagrantiſſimus Sol, Wielmi połące
Słońce.
Flagrantia, æ, Gorącosć/ Pałánie.
¶Conflagro, as, aui, are, Spálić/ Zgo=
rzeć. Cōflagrare inuidia, Być w wielkim
wzgardzeniu dla zazdrośći. Inuidia In=
cendio conflagrare idem, Deflagro
idem quod Conflagro.

http://rcin.org.pl

Y 5 Flagrum,

strona: 129v

kolumna: a

F ante L.

1: Flagrum, flagri, ne, ſe. Bicz/ Rózgá/ Pręt

2: á wiązánká/ Miotełká z rózg/ Rzemieniá

3: álbo powrozów/ Bicz Tátárski. Flagra

4: pati, Vbitym być/ też wziąć mu ná bęben.

5: Flagellum, Dimin, Biczyk/ Rożczká. Fla=

6: gella uitis, Látoroſli. Flagella arboris

7: idem.

8: Flagello, as, aui, are, Biczuyę/ Siekę/ Biyę

9: rozgámi. Flagellare annonam, Wzdro=

10: żyć żyto. Flagellare perticis frumentū,

11: Młóćić.

12: Flagro, onis, Sługá który bicie álbo kiyem

13: zásłużył/ Smard/ Nogiec. Eſt enim con=

14: uitium, Przimówká którą sługóm zlie

15: zásłużonym przipiſuyą. Flagratores au=

16: tem, (Vt, inquit Feſtus) Genus homi=

17: num quod mercede flagris cædeba=

18: tur.

19: Flagriones dicūtur, Szubienicá/ yáko mo=

20: wiém/ Z ſzubienice ſie vrwał/ to ieſt/ Smard/

21: Nogieć/ Kiya gódny.

22: Flamen, Vide Flo,

23: Flamma, mæ, fe. pri. Płomień. Flamma

24: fumo eſt proxima, Ogień przez dymu

25: być nie może. Flamma etiam aliquando

26: periculum ſignificat, Niebeſpieczność.

http://rcin.org.pl

Incidi in ipſam flammam ciuilis di=
ſcordiæ, Tráfiłem ná ten czás gdy na=
więtſze nieprziyáźni w mieſcie były.
Flammula, Diminut. Płomieniek. Hinc
flammeus, a, um, Płomieniſty/ Ogniſty.
Flammiuomus, a, um, Płomieniem duchá=
yący/ To yeſt/ Ten który płomieniem álbo
ogniem rzyga/ Pożarziſty. Flammeſco,
is, ere, pro Exardeſco, Zápalám ſie/ Zá=
gorywam ſie.
Flammo, as, are, Płomienny ogień dáyę.
Flammatus Iupiter, hoc eſt flammam
dextra manu tenens, pro Sceptro,
Ktory w ręce ſwey płomień ma.
Flammiter, a, um, Cicer. 4. Acad. Pło=
mień daváyący.
#Compoſita, Inflammo, as, are, Zá=
pálam/ Zágorywam Inflammātur rabie
equi, Zápalayą ſie yádem. Inflammo,
Poduſzczam/ Podżegam kogo. Animum
alicuius inflammare, Poduſzczyć kogo.
Furoribꝰ inflammari, Rozyádowić ſie.
Gloria ad quam ab ineunte ætate in=
flaminatus fuiſti, Chwałá/ ku któryś ſie
záwżdy z młodu miał. Inuidiam inflam=
mare, Yątrzić á ſurowić kogo przećiwko
komu.
¶INflammatio, Zápalenie/ Spuchnienie.
Flammigena eſt Flam̄agenitus CC.
Flammigerare, Páłáć/ Płomień dáwáć.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

F ante L.

1: Flammeum, ne. ſe. Złoty rąbek pánieński.

2: Flammeolum, Dimin. Rąbeczek żółty.

3: Flammearius, ma. fe, Który cziny/ przedáye

4: álbo fárbuye tákowe rąbeczki.

5: Flammeolus, a, um, Przirumieńſzym/

6: Prziżoſtſzym co yákoby nie bárzo zołto yeſt

7: Flandria, Kráyiná w Niderlandzie/ To yeſt

8: w wyſzey ziemi niemieckiey. Olim Cim=

9: bri dicti.

10: Flauus, a, ū, Płowy/ Nieowſzeki żołty/ Pod=

11: poláły. Flauus puluis, Płowy piaſek.

12: Flauum mare. Flaua mella. Flaui ca=

13: pilli, et flauam Cererem dicimus, Pło=

14: we morze/ żołty miód/ Włóski yáko złoto/

15: podpoláłe przipłowiáłe/ álbo ſpłowiáłe żyto

16: Item, Flaua moneta, Złota mińćá.

17: Flaueo, es, ere, Zołcieyę/ Płowieyę.

18: Flaueſco, cis, ere, idem. Flaueſcunt

19: frumenta, Płówieye/ To yeſt/ Doſtawa

20: ſie/ Smáży ſie żyto.

21: Flebilis, Vide Fleo.

22: Flecto, tis, xi, xum, ere, Act. t. Náginam

23: Krziwię. Flectere curſum ad aliquem,

24: Wſtąpić do kogo. Flectere præcibus,

25: Wymodlić co ná kim/ Vprośić. Flectere

26: equum in gyrum, Obroćić koniem

27: Flexus, Participium, ſiue Nomen ex

28: Participio, Nákłoniony Nágięty. Fle=

http://rcin.org.pl

29: xa coma, Tráfione/ Kedzierzáwe włoſy.

30: Flexus, huius xus, Krziwienie y ná tę y ná

31: owę ſtronę Nákłániánie. Flexus ætatis,

32: Podeſzłe álbo pochylone látá. Flexipeda

33: hædera quam Virgilius errantem uo=

34: cat. CC.

35: Flexipes, qui flexos pedes habet, Krzi=

36: wonogi/ Szpotáwy/ Kuláwy.

37: Flexo, flexis, xi, xum, ere, pro Flectere,

38: Calep. annotat, ſed non alio authore

39: quam Priſciano.

40: Flexio, onis, uerbale, fœ. Krziwnienie/

41: Náginánie/ Zgárbienie.

42: Flexibilis, & hocle, Powolny ku ſgięciu/

43: Słáby/ Gibki. Molle, Tenerū. Fragile,

44: Flexibile fere idem.

45: Flexilis, Wolny/ Gibki/ Nietęgi. Flexilis

46: equus, Obrotny/ Toczny Kóń.

47: Flexuoſus, a, um, Krzywy y ná tę y ná

48: owę ſtronę nákłoniony. Flexuoſus mōs,

49: Górá rozmáyicie krziwá álbo załomiſta.

50: Flexuoſus uolatus hirundini, Lot

51: Yáskółczyn/ mota ſie álbo przewiyá y ták y

52: owák.

53: Flexuoſe, aduerbiū, Krziwo/ Załomiſto.

54: Flexanima oratione uſus eſt ad po=

55: pulum, Ták mowił s poſpolſtwem że káż

http://rcin.org.pl

F ante L.

demi do ſercá ſzło/ To yeſt/ Poruſzył ſercá

każdemu.

Flexura, ræ, Zgárbienie. Flexiloquus

Cicer. Qui ambigna & obſcura lo=

quitur, Który y ták y owák rzeczą mota.

Flexumines, ſiue Flexamines, Yezdá

Rzimska/ alias Celeres & Troſſuli.

¶Compoſita, Circumflexo, ctis, xi,

xum, Circumflectere, Wokoło skrzi=

wyam/ Wokoł ſginam/ Też okrążam.

Circumflexus, a, um, Wokoło zgięty yáko

obręcz/ Załomiony. Item, Circumflexus,

huius xus/ Zákrążenie. Grammatici

uocant Circumflexum tonum, cu=

ius ſedes eſt in ultima & inpenultima

ſyllaba.

¶Deflecto, is, xi, xum, ere, Stępuyę/

Vſtępuyę z drógi. Deflectere de uia, V=

ſtępić z drógi. Deflectere ex itinere ad

aliquem, Wſtępić do kogo z drógi. O=

ratio redeat eo unde deflexit, Rzecz

náſzá niechay ſie tám wróći z kąd vſtąpi=

łá. Declinare a propoſito & Deflecte=

re ſententiam, Rozmyślić ſie.

Deflexus, Participium, Ten który vſtą=

pił albo odſtał od czego. Ætas in labori=

bus deflexa ad ocium, Stárość opuś=

ćiwſzy pracę v dátá ſie ná pokóy.

¶Inflecto cum Deriuatiuis, Inflexus,

http://rcin.org.pl

30: Inflexio. Inflexibilis idem quod ſim=

31: plex. Reflecto, Odginam. Reflexus,

32: Odgięty. Reflexo, Odgięcie.

33: Flegeton, Vide Phlegeton.

34: Flegma, Vide Phlegma.

35: Flegmen, nis, Wzdęcie/ Zápalenie.

36: Flemina dicuntur cum ex labore uiæ,

37: ſanguis efluit circa talum Feſtus,

38: Otręt zową niektórzi.

39: Fleo, fles, ui, tum, ere. neut. ſecu. Płáczę.

40: Hominum eſt proprium tantū. Flere

41: de morte alicuius. Płákáć cziey ſmierći.

42: Fletur, Impersonale, Płácze ſie.

43: Fletus, Participium, Obżáłowány/ Opłá=

44: kány. Virg. Hinc fleti ad ſuperos bel=

45: loqꝫ caduci, Opłákáni. etc.

46: Fletus, huius tus, Płácz. Fletum gemi=

47: tumqꝫ facere, Płákáć y wzdycháć.

48: Flebilis, & hocle, Płáczliwy/ Płáczek/ V=

49: skárżáyący ſie. Cantus flebilis, Záłoſne

50: ſpiewánie.

51: Flebiliter. Aduerb. Płáczliwy/ żáłoſnie.

52: #Defleo, Opłákawam/ Załuyę. Non

53: poſſum ſatis deflere mortē patris, Nie

54: mogę zápámiętáć ſmierći Oycá mego.

55: Flexanimus, Flexile, & Flexibile, Vide

56: Flecto.

kolumna: b

F ante L. 130

1: Flexibula, læ, Satyræ. Nomen eſt apud

http://rcin.org.pl

2: Varronem.

3: Fligo, fligis, xi, ctum, ere, pro Affligo

4: apud Plinium, Biyę Verbum non ad=

5: modum uſitatum. Et, Fluctus, us, ui,

6: apud Virgilium, Szum/ Dźwięk.

7: #Compoſita, Adfligo, ſeu Affligo,

8: gis, xi, xum, ere. pe. prod. Bić/ Sztós

9: komu dáć/ Dręczić. Affligere ad terram,

10: O ziemię kogo vderzyć. Affligere oſcu=

11: lum, Całować Et Metaphorice Affli=

12: gere, Nędźić/ Treſtáć kogo. Też Káráć

13: Męczić. Corpus affligit ſenectº, Stá=

14: rość ciáło nędźi. Grauiter me afflixit

15: febricula, Vdręcziła mie Febra á źimnicá

16: Dáłámi dobrego Febrá. Frigoribus af=

17: fligi, Zymno cierpieć. Affligere ſe, Sam

18: ſiebie dręczić/ Trapić/ Treſtáć. Hunc diu

19: afflixit calamitas, Tego ſie długo złe

20: dzierżało.

21: ¶Afflictus, Partici. Strapiony/ Stre=

22: ſtány/ Zlichocony/ Znędzony/ Vdręczony.

23: Fractus, Afflictus, Frofligatus, Pro=

24: ſtratus, Perculſus, Euerſus, Perditus.

25: fere idem. Religiones proſtare & af=

26: flictæ, Nabożeńſtwá żadnego. Afflictus

27: & iacens homo, Mizerny człowiek.

28: Fractus & Afflictus calamitate. Vdrę=

29: czony. Afflicta amicitia cui contrari=

30: um Florens. Fortuna afflicta, Pode=

31: ſzłe/ Nálomione ſzczęśćie. Vrbs peſtilen=

http://rcin.org.pl

32: tia afflicta, Od powietrza ſtreſtane.

33: Afflicte, Miſernie/ Nedznie.

34: Afflicto, onis, Smutek/ Miſeria/ Tro=

35: ská/ Trapienie/ Vdręczenie.

36: Afflictare, Frequentatiuū, Trapić/ Frá=

37: ſować. Afflictare ſeſe, Fráſować ſie.

38: Morbo afflictari, Vſtáwicznie choro=

39: wáć. Afflictatur Reſpub. Ginie/ Nę=

40: dzieye.

41: ¶Afflictatio uerbale, Trapienie/ Frá=

42: ſowánie

43: #Afflictator, Verbale, Fráſo=

44: wnik.

45: ¶Afflictus, huius tus, Karánie/ Smu=

46: tek/ Troſká.

47: ¶Confligo, gis, pen. prod. xi, ctum,

48: ere, Potykáć ſie/ Bitwę wieść. Manu cū

49: hoſte cōfligere, Acie confligere, Ar=

50: mis confligere idem, Potikáć ſie. Pro

51: noſtra ſalute contra ſceleratiſſimam

52: hoſtium conſpirationem confliga=

53: mus, Czińmy o zdrowie y o gárdła naſze

54: przećiwko niesláchetnemu nieprziyaciel=

55: skiemu ſpiknieniu. Confligare ratione,

56: Rzeczą á rozumem ſie s kim potikáć.

strona: 130v

kolumna: a

F ante L.

1: ¶Conflicto, as, are. & Cōflictor, aris,

http://rcin.org.pl

ari, Frequentatiuū deponens, Vſtáwi=

cznie ſie potykáć/ Vtarczki vſtáwiczne mie=

wáć. Inflictari cū incom̄odo aliq̊, Bye=

dzić ſie s nieyákim nieſzczęściem. Qui cū

ingenijs conflictatur eiuſodi, Ktory

ſie s tákowémi ludźmi obchodźi/ álbo ſie w

tákowe towárziſtwo wdáye. Conflictari

iniqua ualetudine. Bárzo niemocen być.

Nouiſſima ualetudine conflictari,

Ná ſmiertelney pośćieli leżeć Conflicta=

ri graui añona, Wielką drogość cierpieć

¶Conflictatus, Part. Vt, Conflictatus

graui morbo, Cięſzko choruyącym być.

¶Conflictatio, uerbale, Częſte biedzenie

Mordowánie/ ſztoſowánie álbo potykánie.

¶Cōflictus, huius tus, Bitwá/ Potiká=

nie. Conflictus militum, Potykánie.

Conflictus nubium, Obłoku ná obłok

záchodzenie. Conflictio, onis, Aliud

uerbale idem quod Conflictus.

¶Infligo, is, xi, tū, ere, Zádáć komu co/

Vderzić. Colaphum infligere quod &

Infringere et impiger, Szwánk/ Sztós

á pogębek komu wyciąć. Infligere uul=

nus, Zádáć ránę/ Ránić. Turpitudinem,

ſibi infligere Sam ſie ſromoćić.

¶Profligo, gas, pen, pro. Profligere,

Poráźić/ Wyſiec ye przecz/ potráćić. Pro=

fligare Rempub, Poſpolity ſtan skáźić.

¶Profligatus, Participium, ſiue No=

http://rcin.org.pl

32: men ex Participio, Odpárty/ Spárty/

33: Porážony/ ſtrácony. Profligatꝰ exerci=

34: tus, Porażone woysko. Profligata uale=

35: tudo, Zdrowie zeſzłe które ſie ná włósku

36: dzierżi. Profluentiſſimus omnium

37: mortalium ac perditiſſimus, Bezecny

38: łotr/ nieſláchetny. Profligatis hoſtibus

39: domū redijt, Poráźiwſzi. Profligato bel

40: lo ac peneſublato, Skończiwſzy woynę.

41: ¶Profligator uer. Stráwcá ſwego dobrá

42: Iſte ꝓfligator ꝑditiſſimꝰ, Ten nieſláchet=

43: nik który ſwe dobrá przez gardiel przelał.

44: ¶Profligo, gis, terię Coniugationis,

45: Puſtoſzę w niwecz obrácam et Effligo idē

46: Efflictim, Aduerb. Nedznie/ Miernie.

47: Efflictim amare, Szalenie miłować.

48: Flexuminas, Vide Flecto.

49: Flo, flas, flare, n.p. Dąć/ Chuchać/ też wiać.

50: Vnde, Flatus, huius tus, Dęcie/ wiátr

51: Wianie/ Chuchánie. Flare ſimul & Sor=

52: bere prouerbiū. Weſpołek dąć y ſárkáć

53: álbo dech w ſię bráć. To yeſt dwie rzeczy w

54: ſpołek czinyć niepodobno yeſt/ yáko Pánu

55: Bogu y Dyabłu służić.

56: Flabilis, & hoc flabile, Wietrzny/

57: Flamen, nis, fem. idem quod Flatus.

kolumna: b

F ante I.

1: Flamen nis. gen. maſcul, Kápłan.

2: Flamen Dialis, Pop Boga Yowiſzá.

http://rcin.org.pl

3: Flamen Martialis, Pop Márteſow.

4: Flamen Quirinatis, Pop Romuluſów.

5: Flaminica, Zona przerzeczonego Popu.

6: Flaminis flamina idem.

7: Flaminius, Flaminiū, Præminiſter Cal.

8: Kleryká sługá popów przerzeczonych. Et

9: proprium Nomen Romani.

10: Flamima, nis, Domus flaminū, ꝑ ipſo

11: Sacerdotio/ Beneficium á dochód. Fla=

12: mineſów. Flaminium, Bart/ Zasłoná

13: álbo velum álbo nieyáki rąbek który przed

14: czáſy/ Rzimski Fraucimer nośił.

15: ¶Item, Flare aliquando ſignificat,

16: Kruſzce roſpuſzczáć/ ſmálcowáć. Inde di=

17: citur Flata Moneta & Pecunia Flara,

18: Bite pieniądze.

19: ¶Compoſita, Adflo, as, aui, are, Pod=

20: dymam/ Podwiewam.

21: ¶Adflatus, huius tus, Poddymánie.

22: ¶Conflo, as, aui, are, Weſpołek dáć.

23: Item, Conflare, id eſt, Fabricari, Kuć/

24: Kowáć Cōflare pecuniam, Pieniądze

25: bić. Też zbieráć/ zgromádzáć ſummę. Con

26: flare æs alienum, Zádłużyć ſie. Bellum

27: conflare, Woynę nárządźić. Exercitū

28: conflare, Woysko zebráć. Conflata fa=

29: miliaritas, Wzięte Towárziſtwo s kim.

30: Conflare inuidiam alicui, Przipráwić

31: kogo o niełáskę cziyę. Conflare menda=

32: cium, Leſz wymyſlić.

http://rcin.org.pl

33: ¶Conflator in Biblijs, qui conflat

34: metalla, Który leye kruſzce.

35: ¶Conflatorium, in Biblijs legitur,

36: Lány/ Miedziani tigel.

37: ¶Cōflatilis, et hoc le, Lany/ Spuſzczány.

38: ¶Conflatura, æ, Vt, Auri conflatura,

39: Lanie álbo ſpuſzczánie złotá.

40: ¶Defflo & Difflo, as, aui, are, Roz=

41: dymam/ Oddymam/ Roſproſzam ogień.

42: ¶Inflo. Nádymam. Buccinā et Tibiam

43: inflare, Zátrębić. Buccas ambas infla=

44: re, Oddąć ſie/ Puckiem być. Inflatū eſſe,

45: Głupimá nádętym być.

46: ¶Inflatus, a, um, Nádęty. Animus in=

47: flatus. Nádęty vmysł/ Pyſzny. Infla=

48: tus diuinus pro adflatu & aſpirá= [!]

49: rione [!] , Nádchnienie boskie.

50: ¶Inflatio, f. t. Nádęcie/ Spuchliná/ záſli=

: (wienie.

51: ¶Perflo, Przedimam/ Przewiewam.

52: Paries perflat/ Scianę wiátr przewiewa.

53: ¶Perflatus, h. tus, Wielki wietrzny ſzum.

54: ¶Perflabilis, & hoc perflabile, Co ła=

55: twie wiátr przewiewa/ Przedima.

¶Reflo,

strona: 131

kolumna: a

F ante L.

1: ¶Reflo, Oddymam/ Odwiewam. Refla=

2: tus, us, Odymánie.

http://rcin.org.pl

¶Sufflo, Podymam. Sufflauit uxori

pro Inſufflauit Plaut. Poſzeptał żenie.

Sufflatio, onis, uerbale, Poddymanie.

¶Sufflatus, tus, ide. Sufflatorium,

Poddimka Fachel in Biblijs tantū legitᵒ.

¶Sufflamen, nis, g. n. t. Inſtrument á

naczinie wozowe krorym koło zadzierżayą

gdy z wyſokiey á ſpzrikrey gory wós ſpuſzczá=

: (yą.

¶Inſufflo idem quod Suffio.

¶Efflo, Wywiewam/ Odor qui efflatur

exfloribᵒ, Wonia która z kwiatkow wy=

wiewa albo wychodźy. Animam efflare et

efflare extremū halitū, Skonáć/ vmrzeć

Floces, flocum, flocibus, Poſlednie wino/

Przileváyą bo wody ná groná wynne

gdy yuſz máło w nich zoſtało á gdy yuſz

pyrwſza moc dobrze z grón wyſiąknęłá po

niemiecku zową Treſtwein, doymek winny.

Floccus, ci Wełnianyk oſmek [!] . Flocculus

li, Diminut. Koſmeczek. Hinc Floccifa=

cio cis, are, Nyzacznie mieć. Idem au=

tem ſignificat floccifacere aliquem,

Za mało ſobie wážić/ Za borow ą ſzyſzkę o=

go mieć. Et non flocci facere diui=

ſa compoſitione, Vt, Flocci non facit

fidem illius, Namnieyſzy mu wiáry nie

dáye.

Floccipendo, is, ere, idē quod Floccifacio.

Flora, Vide Flos.

http://rcin.org.pl

32: Flos, huius floris, maſ. ter Kwiat.

33: Floſculus, Diminu. Kwaitek [!] Flos ætatis

34: Yunáckey Práwey ſtałośći wiek. Flos per

35: Met. pro quauis re pręſtāti accipitur,

36: Fos uini, Nalepſze wino. In ipſo Græ=

37: cię flore, Gdy Grecia w wym ſtanie yeſzcze

38: byłá, Gdy kwitnęła rzecz poſpolita. Flos

39: ſalis dicitur quaſi rubigo quædam

40: ſalis rufi coloris. Floſculos decer=

41: pere, zbieráć kwiatki. Decerpite uobis

42: Floſculos, Drwicie ſobie kwiatków.

43: Florens & Floridus, a, um, Adiectiua,

44: Kwiatkowy/ kwiateczny/ pełni kwiatków. Et

45: per Metaph. Weſoły. Color floridus,

46: Weſoła wdzieczna máść. Floridus Ora=

47: tor, Foremny/ Niepoſpolity wymowcá.

48: Florulentus, a, um, Pełny kwyatków.

49: Foriger, Dawający kwyatki. Vt. Hortus

50: floriger, Ogród/ ná ktorym roſtą kwiatki

51: Flora, Bogini kwiatków y żyt. Fuit Ro=

52: mana meretrix prædiues quæ ſua

53: bona Romanis reliquit.

54: Floralia & Ludi florales ſolennitas fuit

55: Romæ, Których dni Rzymiánie wſziſtky

56: nierządy płodźili.

kolumna: b

F ante L. 131

1: Floreo, es, ui, ere, ne. ſe. Kwytnę. Ætate &

2: fortuna florere, Być wprawey mierze ſtá

3: ryy dobrze zdrowy/ piękny. Exiſtimatione

http://rcin.org.pl

florere, Wyſoko być wáźóń. Florere au=

thoritate & gloria in urbe, Mieć po=

wagę y chwałę w mieście.

Florere & Vigere idem. Florent ſtudia,

Nauky kwitną. Florētiſſima fuit Grę=

cia Literarum & Muſicorum, W

Greciey wielmi kwitnęły nauki y Muſiki

á ſpiewánia. Florere re bellica, Fortu=

nę miec ku walce/ Walecznym być.

Florens Nomen ex Participio, Kwit=

niący Floreniſſima fortuna, Wiel=

kie ſzczęśćie. Florente Antonio, Gdy

Antonius pánował. Nihil florentius, ni=

hil præſtabilius uirtutis amore.

Floreſco, cis, ere, Poczynam kwitnąć. Et,

Metaph. Cicer Tua iuſtitia & lenitas

animi floreſcet quotidie magis, Bę=

dzie co dalei wyętſza y ſławnieſza.

Florifer tamen dies quo ſpice ad ſacri=

ficium ferebantur CC.

Floriger & Florifer, id eſt, flores ferens

Kwiatki rodzący CC.

Floridare idem quod Florere.

¶Compoſita, Defloreo, es, ui, ere,

Okwitam/ Przeſtawam kwitnąć. Deflo=

ruit hæc arbor, Yuſz okwitnęło to drze=

wo.

¶Defloreſco, & Effloreo, & Efflore=

ſco, Wielmi kwitnę/ Przekwitam/ Ro=

skwitam ſie.

http://rcin.org.pl

34: ¶Refloreo, Z nowu kwitnę.

35: ¶Refloreſco, Poczynam z nowu kwit=

36: nąć.

37: Floro, as, are, Roskwitam ſie.

38: ¶Præfloreo, res, ui, ere. Pirwy niżli

39: drugie kwitnąć. Sed, Præfloro, as, are,

40: prime coniugationis idem, Pirwſzy

41: kwiát wypuśćić.

42: Fluctus, Fluctuo, Flumen, Flutuoſus,

43: Vide Fluo.

44: Fluo, is, xi, xum, ere, Płynę/ Ciekę. Fluit

45: amnis, Ciecze rzéká. Veſtis fluit, Szátá

46: ſie ná tobie zwieſiłá. Fluere etiam Rami

47: dicuntur, Roſpościerać ſie á gałęźiſto

48: róść. Oratio fluit, Płynie rzecz Pytha=

49: goræ doctrina cum longe lateqꝫ flue=

50: ret, Gdy ſie ſzéroko roſpośćierała rozſzerzała

51: Fluere Mollicia, & Luxu, Dla. zbytku

52: á roſpuſty ginąć.

53: Fluens, entis, Participium, Vt, Fluens a=

54: qua, Ciekąca wodá. Fluere facetijs, Peł=

55: ny kunſtów być.

Fluentum,

strona: 131v

kolumna: a

F ante L.

1: Flumentum, pro flumine in Biblijs tan=

2: tum legitur, Rzéka.

3: Fluonia, cognominata eſt Iuno, Quaſi

4: ſanguinem mulieribus ſiſtens.

http://rcin.org.pl

5: Fluor, pro Fluxu non eſt Latina dictio.

6: Fluxus, a, um, Płynący.

7: Fluxa, dicimus, Nietrwáłe rzeczy które

8: łatwie przeydą. Fluxa ueſtimēta, Roz=

9: wliekłe/ długie ſzáty.

10: Fluxe, pro Abundanter, Okficie obſo=

11: letum.

12: Fluxio, onis, Płinienie Cieczenie. Fluxio

13: ſanguinis, Ceczenie krwie.

14: Fluxurus, a, um, Participium, Pádnący

15: Lecący. Columella. Qua ratione uineę

16: pariant feeraces, & fluxuræ poſſent

17: conſtitui.

18: Fluito, as, are, Frequentatiuum, Vítá=

19: wicznie rzecz płynąć. Fluitat mihi ſan=

20: quis, Rádá mi kreẃ czeſto cieka. Itē flui=

21: tare, Kąpáć ſie/ Pływáć po wodzie.

22: Fluidus, a, um, Ciekący/ Pádnący Ginący.

23: Fluida aqua, Ciekąca wodá.

24: Flumen, fluminis, neut tert. Rzéká. Flu=

25: men riui, Zrzódło.

26: Fluuius huius fluuij, idem Rzéká.

27: Fluuialis, & hoc fluuiale, Rzéczny/ Zdro=

28: yowy.

29: Fluuialis, aqua, Zdroyowa wodá.

30: Fluuiatilis, & hoc le, Rzéczny. Piſces flu=

31: uitiales, Rzéczne ryby.

32: Flumineus, a, um, Co ku rzéce należy.

33: Fluuiaricus, a, um, idem.

34: Fluuiatus, a, um, Moczony. Canabis

http://rcin.org.pl

35: fluuiata, Moczone konopie.

36: Fluctus, huius fluctus, Wełny ná wodzie

37: Też Szturm álbo ſzum powietrzny.

38: Metaph. per Impetu, Multitudine &

39: Mœſtica, Miáſto gwałtu/ Szturmu y

40: ſmutku. Fluctus fortunæ, Nieſzczęście/

41: Przigodá.

42: Fluctiferagum littus apud Lucrecium

43: quod fluctus frangat.

44: Fluctiuagus, a, um, Wełniſty. Vt, Flucti=

45: uagum mare, Wełniſte morze.

46: Fluctuo, as, are, Tłukę ſie/ Motamſie. Ma=

47: re proprie dicitur Fluctuare, Podnośić

48: ſie/ wełny wymiotáwáć. Fluctuari etiam

49: dicunt homines, Pływáć po wodzie Sed

50: Fluctuare ꝑ trāslationē/ Wątpić/ Tułáć

51: ſie/ Nie wiedzieć czego ſie yáć. Fluctuat

52: animus, Błądźy/ Szwábkuye. Animo

53: fluctuare Roſpáczáć.

54: Fluctuo & Fluctuor dicimus, Fluctuari,

55: Po wodzie ſie skrobáć. De nauibus im=

56: becilioribus dicitur.

kolumna: b

F ante L.

1: Fluctuans, antis, Participium, Tułáyący

2: ſie Szwánkuyący/ Wątpiący.

3: Fluctuatꝰ, a, um, Ten który ſie y tám y ſám

4: po wodzie nátułał.

5: Fluctuatio, Tułánie. Szwánk. Animo=

6: rum fluctuatio, Wątpienie/ Ważenie

http://rcin.org.pl

ſie.

Fluctuoſus, a, um, Powietrzny/ Wełni=

ſty.

Fluctuatim, Aduerbium, pro Iactanter

& ſolute, Chełpliwie álbo Szwánkuyąc

też/ Wątpliwie obſoletum,

Fluſtra dicuntur cum in mari fluctus

non mouentur, Cichość.

¶Compoſita, Affluo, afflugis, afflu=

xi, affluxū, affluere, Przibywáć/ Przi=

płiwáć/ Przyciekáć. Hinc affluunt opes

& affluit opibus, Przibywa bogactw.

Nihil ex iſtis locis non modo litera=

rum ſed ne rumorum quidem afflu=

xit.

¶Affluens, Participiū, Liui. Affluen=

te multitudine ad famam belli, Gdy

ſie ludzi nie máło ſciekáło ku poſtrachowi

woyennemu. Homo bonitate affluens,

Názbyt dobry.

¶Affluens, affluentior, affluentiſſimꝰ,

Okfity/ Zbytny.

¶Affluenter, affluentius, affluentiſſi=

me, Obficie/ Zbytnie.

¶Affluentia, æ, Zbytek/ Okfitość.

¶Confluo, Sciekám ſie weſpołek/ zwie=

rám ſie. In unum locū confluere, Zeyć

ſie ná yedno mieyſce. Multi hic mercato=

res confluunt, Wielki ku zyazd bywa

Krámárski. Flumina confluunt, Scie=

http://rcin.org.pl

37: káyą ſie rzéki. Vnde, Confluxus, Con=

38: fluuium & Confluentia, Sciekánie

39: Ziazd

40: ¶Confluentia, Miáſto w niemcech

41: Kobelenc po niemiecku zwáne. Quia ibi

42: duo fluuij Moſella & Rhenus, con=

43: fluunt.

44: ¶Confluens, gen. maſcul. Dwu ál=

45: bo trzech wód ſpółeczne ſciekánie.

46: ¶Confluges. pen. produ. Mieyścá ná

47: których ſie roſmáyite zródłá y wody ſcieká=

48: ya.

49: ¶Circumfluo, Wkoło opływam/ ocie=

50: kam. Item abundo cum affluo, Mam

51: doſic/ per translationem Circumfluere

52: pro Accurrere undiqꝫ, Ze wſząd ſie

53: ſciekáć. Circumfluere atqꝫ Abundare

54: idem, Okſitować Vndequaqꝫ aquis

55: circumfluere, Ze wſząd wodę mieć.

F ante L.

1: ¶Circumfluere, pro circumdare, Var=

2: ro, Circumfluxit nos ceruorum mul=

3: titudo, Obſtąpiłá nas yeleni wielkość.

4: ¶Circumfluens, Participium, Obiegá=

5: ący. Vt, Circumfluens amnis oppi=

6: dum, Rzéká obiegáyąca wkoło miáſtecz=

7: ká.

http://rcin.org.pl

¶Circumfluus, a, um, Wkoło wodą

obieżany.

¶Defluo, Sciekam/ Też/ Spádam

Defluit in Iſtulam Varta/ Wpádá w wi=

słę wartá. Defluūt capilli, Lecą włoſy.

Hinc Defluuium & Deflexus, Lecenie

álbo padánie włós.

¶Defluxiſſe dicitur quod tranſactum

eſt, Co yuſz przeſzło/ Minęło dawno.

¶Defluus, a, ū, Liecący/ Pádayący/ ſcie=

áyący. Deflui capilli, Lecące włosy. De=

flua coma idem.

¶Diffluo, Rościągam ſie/ Roſtąpiam ſie.

Metaphorice, Mam doſić yako pan/ Ro=

ſpuſtnie żywę. Sudore fluere, Poćyć ſie

áż na dół pot ſpáda/ álbo w kąpielu leżeć od

potu. Diffluere Luxu, Ocio, Luxuria et

Laſciuia, Loſtować ſobie.

¶Diffluens, Participiū, Rościekáyący/

Roſtępuyący ſie. Metaphoricos. Roſpu=

ſtny/ Loſtuyący. Diffluens ac Solutum,

uas, Faſa rozechła y roſypána.

¶Influo, Wciekam. Influit fluuius in

pontum, & ſine præpoſitione, Influit

pontum, Wpádá w morze. Nihil tam

facile in animos teneros atq; molles

influit quā uarij canēdi ſoni, Nyc ſercá

dobrego w roskoſzy wychowánego richliey

nie zeymie yáko Muſiká á ſpiewánie.

¶Influens, Participium, ſiue Nomen

http://rcin.org.pl

38: ex Participio, Wpadáyący/ Wciekáyą=

39: cy.

40: ¶Perfluo, Przeciekam. Papyrus per=

41: fluit, Przebiya. Dolium perfluit, Fáſá

42: álbo stągiéw przecieka. Terentius, Hac

43: atq; illac perfluo, Metaphoricω̃ç,

44: Przeciekam wſzędzie/ To yeſt nyc nie mogę

45: zámilczeć.

46: ¶Præfluo, Ciekę pyrwey naprzód.

47: ¶Præterfluo. Ciekę álbo byeżę. imo Præ=

48: terfluit Iſtula Varſauiam/ Wysła ydzie

49: pod Wárſzawę álbo ydzie imo wárſzá=

50: wę.

51: ¶Profluo, Wyciekam. Proflunt lachry=

52: me ab oculis, Wirzucayą ſie łzy z oczu.

53: Ab his fonibus profluxi ad homi=

54: num famam, Ztądem prziſzedł ku zná=

55: yomośćy y záchowániu luckiemu.

kolumna: b

F ante L. & O. 132

1: ¶Profluens, tis, aliquando Participi=

2: um, aliquando Nomen eſt, pro Flu=

3: mine, Wiciekáyący/ Rzéká.

4: ¶Profluenter, Aduerbium, Okficie

5: nád miarę.

6: Profluentia, æ, Zbytek.

7: ¶Profluus, a, um, Vstáwicznie cieką=

8: cy.

9: ¶Profluuium, uij, Cieczenie.

10: ¶Profluuium alui, Byegunká.

http://rcin.org.pl

Profluuium ſanguinis, Czerwona nie=
moc.
¶Refluo. Wſpák/ Ná zád ciek/ Wrácam
ſie.
¶Fluxus & Refluxus, Cieczenie wody
tám y záś wrácánie ſie ſám.
¶Superfluo, Okfituyę/ Mam názbyt/
A quo Superfluus, a, um, Zbitny. Su=
perfluitas, Zbytek.
¶Subterfluo, Podciekam. Subterfluit
aqua murum, Podcieka pod mur wodá.
¶Interfluo, W poſrzód ciekę/ Płi=
nę.
Fluſtra, Vide Fluo.
Fluta, flutre, Flutæ, flutaris, anguillæ ſiue
murenæ dicebantur in freto Siculo,
quæ Græce Ploæ dicuntur, Węgórz
álbo Murena morska
Fuuialis [!] , Fluuius, Fluxio, Fluxus, Vi=
de Fluo.

F ante O.

Focale, huius focalis, pen. prod. Obróż
álbo záwiązánie nieyákie około ſziye/ oboy=
czik też żelázny. Inſtrument yákoby ſzwáy=
cá do Tráfienia włoſów/ alias Cala=
miſtrum.
Focaneus palmes dicitur qui in fauce ui=
tis naſcitur.
Focillo, as, aui, are, & Focillor, aris, Och=
ładzam/ Pocieſzam/ Pośilam kogo. Vnde

http://rcin.org.pl

40: Refocillo, as, aui, are, idem, Et, Refo=

41: cillatio, Pośilenie/ Ochłodzenie.

42: Focus, huius foci, gen. maſcul ſecund.

43: Ognisko. aliquando, Kuchniá.

44: Focus publicus, Poſpolita Kuchniá.

45: Focus paternus, Oyczizny dóm.

46: Foculus & focillus, diminutiua, Ogniſzcz=

47: ko.

48: Focarius, a, um, Co ku ognisku należy.

49: Focaria ligna, Drwa do czinienia yeść

50: nárządzone.

Focatia

strona: 132v

kolumna: a

F ante O.

1: Focatia, tiæ, in Biblijs tantum, Kuchárká.

2: Focarius panis in foco coctus Sipont.

3: Focula uentris pro nutrimentis authore

4: Nonio dixit Plautus

5: Fodare, pro fodere dixerunt Veteres.

6: Fodio, fodis, foſſum, fodere, Actiū. tert,

7: Kopam/ Kolę Sztychuyę. Fodere enſe iu=

8: gulum, Myeczem przebyć ſziyę. Fodere

9: ſtimulis, Pachmie bić. Fodere puteos,

10: Studnie kopać. Fodere piſcinas, Sá=

11: dzwaki ſuć.

12: Foditur nunc ſtimulo, Kolenie ku ſercu.

13: Fodiri, Być kopan.

14: Fodico, as, are, Frequentatiuum, Vſtá=

15: wicznie kopam/ Riyę. Animum alicui fo=

http://rcin.org.pl

16: dicare, Serce omu gryść.

17: Fodina, æ, Sziba álbo Grubá w którey yákie

18: metalla á kruſzce kopayą.

19: ¶Salis, fodina, Solna ſzybá.

20: Aurifodina, pen. pro. Złota ſzybá gdzie

21: złoto kopáyą.

22: ¶Argentifodina. Srebrna grubá.

23: Foſſa, foſſæ, Przekop. Vallo & Foſſa ca=

24: ſtra munire, Wałem przekopem obos

25: obtoczić.

26: Foſſula, foſſulæ, Diminutiuum, Prze=

27: kopek.

28: Foſſátum, pro Foſſa, Plinius.

29: Foſſor, foſſoris, Kopacz/ Grábarz.

30: Foſſio, onis, Kopániná/ Grábárſtwo.

31: Foſſura, æ, idem.

32: Foſſilis, & hoc le, Co bywa kopano/ Wyko=

33: pány/ wybrány. Vt, Ebur foſſile, Słoniowa

34: kośc z ziemie wykopána.

35: Foſſitius, a, um, idem. Vt, Foſſitia arena,

36: Przekopny piaſek to yeſt ten który bywa wy=

37: bieran a wywożéń ná groblą.

38: Item, Fouea, Doł/ Parsk.

39: ¶Compoſita, Confodio, re, Rosko=

40: páć/ Vkłoć, Apud me hortum confo=

41: dere iuſſi, Kazałem ſwoy ogród zryć. Ali=

42: quem uulneribus cõfodere, Vkłoć ko=

43: go ſztychem álbo pachnie zábić. Cõfociatur

44: minute terra, Niechay będzie miáłko zri=

45: ta ziemiá.

http://rcin.org.pl

¶Confoſſus, a, um, Vkłoty/ Przebity/

Zrity. Octo confoſſus uulneribus, Wo=

ſmiorę przebity.

¶Circum fodio, Wkoło kopam/ Okopa=

wam/ Puſzczám rów wkoło.

¶Defodio, Zákopáwam. Defodere in

terra, Zákopáć w ziemi.

¶Defoſſus, huius defoſſus, Zákopá=

nie.

¶Effodio, Wy kopawam. Effodere ocu

los, Wykłóć oczy. Effodit illius memo=

kolumna: b

F ante OE

ria pectus meum, Co nań ſpámiętam

tomi ſie ſercá chwyći.

¶Perfodio, Przekopawam/ Przekałam/

przebiyam. Perfodere montem, Przeko=

páć górę. erfodere nauem, Przebić

łódź. Perfodi gladijs, Być vkłot mie=

czami.

¶Refodlo, Odkopawam álbo zákopawam

záś.

¶Suffodio, Podkopawam ſie.

¶Transfodio, Przebiyam/ Przekalam.

¶Transfoſſus, Przebity/ Przekłoty.

F ante OE.

Fœcundus, a, um, Płodny. Fœcundiſsi=

mus melle & felle amor, Miłość pełna

Miodu y żołćy. Fœcundus ager, Vro=

dzáyna rola. Fœcundi calices quem

http://rcin.org.pl

17: non fecere diſertum, Po częſtey á pełney
18: sklance nie żadnemu zeidzie ná mowie.
19: Fœcunditas, Płodność/ Vrodzay.
20: ¶Infœcundus, a, um, Płonny/ Nieuro=
21: dzáyny. Infœcunditas, Płonność Nie=
22: płodność.
23: Fœcundo, as, are, Vrodzáyne á płodne czi=
24: nie Nágnoyam.
25: Fœcundæ, aduerbium, Okficie/ Vrodzai=
26: nie czinię/ Bogácę.
27: Fœdus, a, um, Mierźiony/ Szárády by co
28: złego/ Hániebny. Fœdus odor, Szkáráda
29: wonia. Fœdum exemplū, Szpátny przi=
30: kład. Fœdiſſima ſenectuti luxuria,
31: Niecziſtość ſtárego człowieká hániebnie
32: ſzpaćy y ſzkárádźy.
33: Fœdo, as, are, Szpácę/ Szkárádzę/ Máżę.
34: Fœde, Hániebnie/ Szkárádzie. Fœde inte=
35: remptus, Hániebnie zabit.
36: Fœditas, huius fœditatis, Mierzioność/
37: Szkárádność/ Hańba. Fœditas & Turpitu=
38: do idem.
39: ¶Defœdo, as, are, idem quod Fœdo.
40: Fœdus, fœdereis, gen. neut. ter. Przimiérze
41: Bunt/ Pokóy. Fœdus iacere uel inire
42: uel ferire, Przimiérze s kim wżyąć. Face=
43: refœdus cum aliquo idem. Fœderi
44: aſcribi, Ku przimierzu być przyięt. Certo
45: fœdere, Pod pewym zakonem.
46: Fœdifragus, a, um, Ten który przimierze

http://rcin.org.pl

47: złamał.

48: Fœdero, as, are, Pro Fœdus percutere

49: in Biblijs legitur, Inſolens latinis.

50: Fœderati populi & fœderatæ ciuitates,

51: Którzi ſą w yednym buncie. Vt, Confœ=

52: deratꝰ, a, ū, Sprzimierżony/ Ziednocony.

Fœlix,

strona: 133

kolumna: a

F ante OE.

1: Fœlix, fœlicis, Szczęſliwy Fortunny. Item

2: Bogosławiony wdzieczny/ potemny. Fœ=

3: lix ſeruus domino, Pożyteczny sługá

4: pánu ſwemu.

5: Fœlices horti, Vrodzayne ogrody. Fœ=

6: lix hoſtia, Tłuſta offiará/ álbo z któ=

7: rey dim ku niebu okficie leći. Foelix ad

8: literas, Godny ku nauczaniu.

9: Fœlicitas, fœlicitatis, Szczęście/ Fortu=

10: ná. Fœlicitas terræ, Vrodzay. Infœlix

11: Nieſzczeſny/ Przećiwny Mierżion y też

12: Nievrodzáyny. Infœlicitas, Nieſzczęście

13: Przećiwność/ etć.

14: Fœlicito, as, are, pro fœlicem reddere,

15: Vbogosławić/ vſzczęſliwić/ obſoletū. Fœ=

16: liciter aduerbiū, Fortunnie/ Szczęſliwie

17: Fœliciter is ſapit qui alieno periculo

18: ſapit, W czas ten mądrze poczina/ który

19: cudzą przigodę przed oczimá miewa.

20: Fœmen, Vide Femen.

http://rcin.org.pl

21: Fœmina, æ, fem. prim. Niewieścia płeć

22: Fœmineum ac molle, Niewieście y roſ=

23: koſzne/ Miękkie.

24: Fœmineus, a, um, Niewieśći.

25: Fœmineum, ac, molle.

26: Fœmella diminutiuum. Niewiástá álbo

27: dziewieczká.

28: ¶Effœmino, as, are, Zniewieściam to yeſt

29: z mężnego czinię niewieście/ to yeſt/ Nie=

30: ſmiáłe/ Mdłe/ Miękkie.

31: ¶Effœminatus, a, ū, Niewieśći/ Roſpu=

32: ſtny/ Zbłaźniony.

33: ¶Effœminatus eſt, Zbłaznił ſie.

34: ¶Effœminata uox, Máłpi głos.

35: ¶Effœminate aduerbium, Nie miło/

36: Nie weſoło.

37: ¶Interfœmineum, Sromotny niewieści

38: członek.

39: Fœniculum, Fœniculi, Włoski

40: kopr ziele.

41: Fœnum, fœni, Siáno. Fœnile, gen. neut.

42: Bróg álbo ſtodoła gdzie ſiáno skłádáyą

43: Siennicá może być zwána.

44: Fœniſex, ſecis, gen. com. Koſiars.

45: Fœniſeca, æ, gen. com. Zeńcá idem. Fœ

46: niſecum, fœniſeciū uel ut alij ſcribunt

47: Fœniſiciū, Czás ten kiedy łąki zbieráyą/

48: też żniwo/ Z polá zbieránie.

49: Fœnarius, a, um, Syewny. Vt, Fœnarius

50: aceruus, Sienny bróg. Fœnum Græcū

http://rcin.org.pl

51: Koźiróg ziele yeſt.

52: Fœnus, fœnoris, gen. neut. Lichfá/ też po=

53: żytek który ziemia z ſiebie dáye/ przirozſcze=

54: nie.

kolumna: b

F ante OE. 133

1: Credere fœnus argenti, Pieniędzi ná li=

2: chwę pożycząć.

3: Fœnuſculum dominutiuū, Lichfeczká/ Po=

4: żyteczek.

5: Fœnero, as, are, actiuum uerbum a quo

6: Fœneror paſsiuū, aliquādo datiuo uel

7: accuſatiuo iūgitur, Ná liczwę pieniędzy

8: pożyczam/ lichfą ſie obchodzę. Fœneratū

9: beneficium, Sowite dobrodzieiſtwo. Fœ=

10: nerat Sol lumen ſuum cæteris ſyde=

11: ribus, Vżycza ſwoyey ſwiátłośći ynſzim

12: gwiáżdóm.

13: Fœneror quando eſt deponens ablati=

14: uo cum præpoſitione iungitur, Záſtá=

15: wiam y dáyę ná lichfe. Fœnerari ali=

16: quid alicui, Záſtáwić komu co/ & iterū,

17: Dáć komu pieniędzy ná záſtáwę/ depo=

18: nentaliter.

19: Fœnerator, Lichfiars.

20: Fœneratio, onis, Lichfienie/ Lichfą ſie

21: obchodzenie.

22: Fœneratio aduerbium, Słychwą.

23: Fœneraticius, a, um, Záſtáwny/ Na lichfę

24: dány.

http://rcin.org.pl

25: Fœneraticia ueſtis, Záſtáwna ſukniá.

26: Fœneralia, orum, Dzień ná który lichfá

27: páda.

28: Fœnebris & hoc fœnebre, Lichwiárski

29: Záſtáwny hándel.

30: Fœſtuca, Vide Feſtuca.

31: Fœteo, fœtes, fœtui, fœtere, Smierdzieć/

32: Czuchnąć.

33: Fœtor, oris, Smród.

34: Fœtidus, a, um, Smrodliwy/ Smierdzą=

35: cy. Czuchnący.

36: Fœtus, huius fœtus, gen. maſc. Płód każ=

37: dego zwierzęciá/ ac etiam aliarum re=

38: rum, nam eſt generale, Arborei fœtus,

39: Owoce z drzéw.

40: Fœtus terræ, Zboże.

41: Fœtus gallinarum, Kurczętá.

42: Fœtus apium, Miód álbo młodę pſzczoły.

43: Fœtus nemorum, Látoroſli/ álbo żo=

44: łądź.

45: Fœtus, a, um, Czieſzki/ a/ e.

46: Fœto, onis, Owcá która yeſt na okoce=

47: niu.

48: Fœta canis, Pściá na oſzczenieniu.

49: Vnde Effoetus, a, um, Która yuż vro=

50: dźiła/ Mdła/ Chora.

51: Fœtura, æ, Noſzenie płodu/ to yeſt wſziſtek

52: ten czás którego noſzą płód. Item, Fœtu=

53: ra, Płód/ to yeſt yágniętá/ cielęta/ kurczętá

54: y inſzich zwierząt młody płód.

http://rcin.org.pl

strona: 133v

kolumna: a

F ante O

1: Fœtura pratorum etiam dicitur, Pobrá=

2: ſtánie.

3: Fœtifico, as, are, Koćić ſie/ álbo ro=

4: dźić.

5: Fœto, as, are, idem de auibus dicitur.

6: Fœtoſus, a, um, Która wiele rodźi/ Płodna

7: in Biblijs tantum legitur inſolens eſt,

8: Bos fœtauit, Krowá ſie cieliła. Ouis fœ

9: tauit, Owcá ſie okoćiła. Equa Fœtauit

10: Swierzóbká ſie ochrzebiłá.

F ante O.

11: Folium, folij, Liſt ták ná drzewie yáko y ná

12: ziołách/ też kártá wxięgách. Nam antiqui

13: in arborum folijs ſcribebant.

14: ¶Pagina, næ, Obiedwie ſtronie kárty/

15: Trfolium, Konik ziele. Quinque foliū

16: herba, Tormetilla, etiam dicitur

17: Millefolium, Krwawnik.

18: Foliaceus, a, um, Liſtowny.

19: Foliatus, a, um, Kartowny co z kart álbo z

20: liſtów vcziniony yeſt.

21: Folioſus, a, um, Pełny liścia.

22: Foliatus genus unguenti.

23: Follis, follis, maſc. tert. Skorzány mieſzek

24: który w ſie wiátr bierze y wypuſzcza u pod=

25: dymániu ognia. Eius Epiteton eſt Ven

http://rcin.org.pl

26: toſus follis, Wiátrowy mieſzek.

27: Follis etiam dicitur Pęcherz wieprzowy ál=

28: bo wołowy/ który nádimáyą á potym pę=

29: cherzyni z nich bywayą/ ſed accipitur pro

30: coriaceis ſaccis & crumenis, Miáſto

31: skorzánych miechów.

32: Follis fabrilis, Kowalski miech. Item follis

33: Wietrzna álbo nádęta pyłá którą gra=

34: wáyą we włoſzech poſpolicie/ & dicitur

35: follis pugillatorius, quia pugno per=

36: cutitur.

37: Folliculus diminutiuum, Skorzány mie=

38: ſzecze/ Pecherzinká. Item Folliculi etiā

39: dicūtur Każdego naſienia plewá/ kłos álbo

40: główká w którey ſie naſienie chowa. Vt,

41: Folliculus lini, Lniana główká.

42: Follicure pars remi follicule recta, Fe=

43: ſtus, Rękoyeść wyosłá skórą obleczona.

44: Follicare apud Apul. Záwieráć y otwieráć

45: ſie yáko poddymny álbo wiátrowy mieſzek.

46: Inſolens eſt.

47: Follitus, id eſt, obuolutus corio, obſo=

48: letum.

49: Fomes, fomentum, Vide Foneo.

50: Fons huius fontis, m, ter Ciękące zrzódło/

51: Fons putealis, Studnia. Fons pro=

52: rumpere dicitur, Wybiyáć ſie ná wierch.

53: Fons per translationē, Rozum/ y Dowćip

F ante O.

54: Vt, Fons ingeniorum, Homerus, Zrzó

http://rcin.org.pl

dło rozumu y dowćipu Homerus.

Fonticulus, huius fonticuli dim. Zrzodł=

ko/ Studzienká.

Fontanus, a, ū, Zrzódlny/ Studzienny, Vt,

Fontana aqua, Zrzódlna álbo ſtudzien=

ná wodá.

Fontalis & hoc fontale idem.

Fontalia, fontium ſacra, Calep.

Fontinalis porta, Romæ, quæ & Capena

dicitur, Brána w Rzimie.

Foramen, Vide Foro.

Forago, pen. prod. Filum quod a tex=

tricibus fertus, Vt diurnum opus di=

ſtinguat, Calep.

Foras aduerbium ad locum, Ztąd precz

Ne hinc foras ambulet, Aby ztąd gdzie

nie wychodźił/ to yeſt/ áby ſiedział doma. Fo

ris autem aduerbium eſt in loco uel de

loco, Tam/ Przed.

Foris eſt, Nie maſz go domá. Foris occlu=

dere fores, Zewnątz [!] zawrzeć drźwi.

Foris cœnare, Nie wieczerzáć domá.

Forinſecus aduerbium, Zewnątrz.

Forbeam antiqui omne genus cibi uo=

cabant, Feſtus, Profant/ Wſziſto ku poży=

wieniu przisłucháyące.

Forceps, forcipis, gen. dubij, Kleſzcze.

Forcipes dēticulæ cancrorū, Raczne noſzki

Forex, forficis, Nożice.

Forficulus uel forficula, Nożiczi dimin.

http://rcin.org.pl

85: Forda, æ, Bos pregnans, Która bydłem

86: chodźi.

87: Forem, es, Optatiuo modo tempore prę=

88: ſenti, & præterito imperfecto & Coiun

89: ctiuo modo tpe præſenti, & præterito

90: imperfecto, utinā, uel, cum forē, fores

91: foret, Et pluraliter, Forens, id eſt, eſſem

92: eſſes, eſſet, & c, Infinitiuo futuro, Fore,

93: Id eſt, eſſe, Być. Cæteris caret,

94: Item fore ſignificationem habet Par=

95: ticipij, quod eſt Futurum, una cum In=

96: finitiuo eſſe, ideo iungitur cum nomi=

97: ne non cum Participio, Spero fore ut

98: contingat id nobis, Mam nádzieyę yż

99: to nas podka. Si quid poſſet remedij fore

100: By co mogło pomoc. Te ad me fore uen=

101: turum ſpero, Nádziewam ſie że do mnie

102: przidzieſz.

103: ¶Compo. Adfore, Być.

104: ¶Confore pen. cor. Stáć ſie.

105: ¶Abfore, Nie być.

106: ¶Defore, Nie mieć/ Nie doſtáć. Profore

107: Pomoc. Verba ſunt defectiua, coniuga=

108: tur ſicut Forem primitiuum.

109: Fores pluralis numeri, gen. fem. Wrotá/

1: quidam tamen declinant in ſingulari

http://rcin.org.pl

etiam Foris huius foris, Wrotá. Ami

citiæ fores aperire uel amicitiam au=

ſpicari, Począć być ſobie dobrze.

Foricula, læ diminutiuum, Wrotá/ Vlicz

ká.

Foriculus Deus antiquis credebatur qui

foribus præerat.

Forfex, Vide Forceps.

Fori, fororum, maſ. ſec. plurali tantum,

Ganek w okręciech y tám y ſam chodzenia

vcziniony/ też ławy/ podpory á mieyſcá z

których ná gry pátrzano v Rzimianow/ ná

wielkim rynku. Vnde etiam Circenſia

ſpecula dicuntur, Item fori parui ſul=

ci & oblongi in agris, Liéchy/ Zagonki

máłe.

Foruli, orum, diminutiuum, Lieſzki/ też

okiennice gdzie xięgi ſtáwyáyą w muro=

wánych domiech.

Forica, orum, pen. cor. Poſpolity ſácret/ ál=

bo domek do potrzebowánia/ Latrina autē

Domowy á oſobliwy ſácret. Nonius dicit

Forica eſſe ſtercora liquidiora, Miękki

á prętki ſtolec.

Forio, foris, iui, Potrzebuyę/ Czinię ſobie

wczás.

¶Conforio idem, nō admodum uſi=

tata uerba.

Foriolus, Który zołądek wypraźnia. Fo=

rium, Mięki ſtolec.

http://rcin.org.pl

32: Forinſecus & Foris, Vide Foras.

33: Forma, æ, f. p. Xtałt/ Twarz/ Oblicze/ Vro

34: dá. Egregia forma atq; ætate integra,

35: Młoda y ktemu vrodźiwa. Terent Bo=

36: na forma adoleſcentula, Nie ſzkáráda

37: pánná.

38: Forma honeſta & liberali, Piekney y ochę=

39: dożniey twarzi.

40: Forma quotidiana, Domowa/ Powſzednia

41: vrodá.

42: Forma ſtata & uxoria, Wczeſzna vrodá

43: nie názbyt cudna/ á nie ſzkáráda też.

44: Forma etiam ſignificat, Stan/ Obyczay ál=

45: bo Záchowánie. Vt, cum formam Rei=

46: pub, uiderem, Gdym Rzeczy poſpolitey

47: ſtan widział. Res proxime in formam

48: latrocinij uenerat, Mogło ſie zlie ſtać.

49: Item Forma, Tworzydło álbo formá w

50: którey ſér wyćiskáyą álbo tworzą.

51: Formula, diminutiuum, Xtáłt. Formu=

52: lam intendere idem quod Dicam im=

53: pingere, Grożić ſie kogo pozywáć álbo

54: iuſz pozywáć.

55: Formella barbaris diminutiuum in Bi=

56: blijs pro Formula, Norma Iuris, &

kolumna: b

F ante O. 134

1: Formula Iudicij, Obyczay práwá. Ob=

2: ſtrinxit ſeſe formula ſponſionis an=

3: guſtiſsima, Twardym ſie zapiſem zápi=

http://rcin.org.pl

ſał. Formula excidere, Vtraćić rzecz ná

ſądzie/ Od rzeczy odpaść/ Być odkazan.

Formularius, Który vmie zapiſy y pozwy pi=

ſáć. Procurator, Który wie záchowánia

ná ſądziech.

Formoſus, a, um, Pięny/ Vrodźiwy.

Formoſitas. tis, Piękność/ Vrodá/ Wdzięcz

ność. Formalis temperatura æris, Pe=

wná przyſadá miedźi.

¶Cōpoſita, Conformis & hoc Con=

forme, málem yednáki/ taki/ rowney formy

álbo xtałtu. Conformis eſt illi, Przyro=

dził ſie k niemu. Item Conformis, Po=

temny/ Godny.

¶Conformitas. Yednákość. Deformis

& e, Szpátny/ Szkárády.

Deformitas, Szkaradość. Informis, e,

Niextałtowny/ Niecudny żadnego zroſtu

¶Multiformis, e, Rozmáyity.

Formo, as, are, Xtałuyę/ Formuyę. Iuuētu

tem formare, Dziećy á młodź vczyć. Mo

res formare, Dobrych obyczáyów vczić

Formator, formatoris, uerbale, Xtał=

townik/ też miſtrz/ albo Pedagóg Forma=

tor iuuentutis & morū, Miſtrz/ Nau=

cziciel/ etć.

¶Cōpoſita, Conformo, as, are, Przi=

formuyę/ Ztałt biorę/ Prziſtoſuię. Confor

mare toracem alicui, Prziſtoſować komu

kabat. Conformare ſe ad alicuius uo=

http://rcin.org.pl

luntaten, Dać ſie komu ná wolią.

¶Conformatio, Xtałtowánie/ Formo=

wánie/ Przirownánie. Conformis Vide

ſupra.

¶Deformo, as, are, Szpácę/ Szkárádzę

Deformis, Vide ſupra,

¶Informo, Náuczam/ Animus bene a

natura informatus, Dobry vmysł z

przirodzenia náuczony.

¶Informatio, Nauká/ Náuczánie.

¶Reformo, Poprawiam/ Poxtałtuyę.

¶Reformatio, Popráwiánie.

¶ Transformatio, Przeczyniam/ Inſzim

xtałtem czinię.

¶Tranſformatio, Pzeczinienie/ Prze=

mienienie.

Formiæ, urbs latinorum ſeu Italiæ.

Formica, formicæ, fem. prim. Mrówká.

Formicinus, a, um, Mrówczány.

Formicoſus, a, um, Pełny mrówek.

Formicæ dicuntur a ferendis micis, Mi=

ca uero proprie puluiſculus ille, qui in

arena quaſi argentum fulget, Calep.

strona: 134v

kolumna: a

F ante O.

Formicatio, onis, uitium corporis, Nie=

moc nieyáka. Cum parua tubercula ro=

tunda & pinguia corpus infeſtant,

http://rcin.org.pl

Gdy ſie ná ciáło nieyákie kroſtki czérwo=

ne wyſypuyą.

Formicans, formicantis, Royący ſie yáko

gdy ſie mrówki royą.

Formido, formidinis, pen. cor. gen. fe.

Boyaźń/ Strách.

Formido, as, are, Báć ſie/ Stráchować ſie.

Formido mihi ne? Y zaſz mie ſtrách zaymu=

ye? Formidat auro, Boyi ſie o ſwe złoto

to yeſt/ o pieniądze. Formido illum ni=

mis male, Boyę ſie go yáko czego złego.

Formidabilis, e, pro terribili, Stráſzny.

Formidatio, Strách/ Boyáźliwość.

Formidoloſus, a, um, actiue & paſsiue

accipitur, Actuie, Stráſzny. Paſsiue,

Boyáźliwy.

Formidoloſum facinus, Et formidolo=

ſum bellū, Stráſzliwy vczynek/ Stráſzli=

wa woyná.

¶Reformido, as, are, Strách mie zeymu=

ye/ Bárzoſie liękam.

Formo, formoſus, formula, Vide Forma.

Fornax, huius fornacis, Piec.

Fornax calcaria, Wapienny piec.

Fornacula, læ, Piecek.

Fornaceus a, um, Ná xtałt piecá vczinio=

ny.

Fornacarius, fornacarij, Zdun/ Piecownik

który piece czyni/ też Piekars który chlieb

pieka. Sed formicarius, a, um, adiecti=

http://rcin.org.pl

34: uum, Cudzołożnik.

35: Fornacalia, orum, feriæ inſtitutæ farris

36: torrēdi gratia, Feſtus, Cerimonie pogáń=

37: skie przi ſuſzeniu żytá.

38: Fornix, fornicis, pen. cor. maſ. ter. Skliep/

39: y wſzelákie budowánie sklepiſtym/ álbo zá=

40: łomionym obyczayem budowáne. Idem

41: quod Camera, Vide ſupra.

42: Fornix, etiam dicitur arcus triumphalis,

43: Nieyákie załomione budowánie ná xtałt

44: sklepu vczinione Hetmánowi álbo xiążę=

45: ciu po otrzimániu zwicięſtwá ku czći. For=

46: nix, Nierządnych niewiaſt poſpolity dóm/

47: Zántus. Hinc fornicarij, Komornicy prze

48: kupnie którzy w náyemnych sklepiech/ y do

49: mách przedáyne rzeczy przedáyą.

50: Fornico. as, are, pe. cor. Sklép czinię/ Zá=

51: słepiam. Paries fornicatus, cui oppo=

52: nīt Solidꝰ, W którym pełno okien záskle=

53: pionych. Opus fornicatum, Sklepiſte bu=

54: dowánie.

55: Fornicatio etiam ſignificat, Nákrziwiáć

56: Náginác czego.

kolumna: b

F ante O.

1: Fornicari pro Meretricari nō inuenitur

2: apud Latinos authores, ſic nec Forni=

3: cator, Cudzołożnik. Nec fornicatio, Cu=

4: dzołoſtwo. Nec fornicarius, Kurwiarz.

5: Fornicalis quaſi Fornucalis Forceps di

http://rcin.org.pl

cebatur, obſoletum, CC.

Foro, as, are, act, prim. Wiercę. Vnde

Foramen, Dziurá/ Loch.

Foratus, tus, idem, Foraminoſus, Dziu=

ráwiſty/ Lochováty.

¶Perforo, Przewiercam/ Przekopa=

wam/ Przekalam.

¶Perforatio, Przewiercenie.

¶Inforo, pen. cor. Wwiertuyę. Infora=

re in parietem, W wiercieć w ściánę.

Inforare inſolenter dixit, pro in forū

diuulgare, aut in forum uocare.

Fors Vide Forte.

Forte ablatiuus ſolus a Fors, Szczęście

Przigodá. Forte ſua, Sam z ſiebie/ ták z

przigody. Nam fors ſignificat Szczęś=

cie/ Fortunę/ Przigodę. Vnde fors ſuat

apud Comicū, Ná ſzczęście. Eſt enim

bene precantis. Fors uiderit, Szczęście

to okaże. Mala fors. Nieſzczęście. Fors

fortuna, Szczęście s pogodą. Et forte ad

uerbium dubitandi, Snadź/ Podobno/

z przigody.

Fortaſsis, fortan, & forſitan, idem, Forte

ita inciderat, Z przigody ſie tá tráfiło.

Forte fortuna adfuit hic amicus, Tak

z przigody ku wielkiemu memu ſzczęściu.

Fortis, e, Mocny/ Mężny/ Stały/ Státeczny

Rządny proprie refertur ad animum,

Vt uirū fortem decet, Iako ná rządne=

http://rcin.org.pl

go człowieká należy. Vir fortis ad peri=

cula, Mężny á cziſtego ſercá páchołek.

Fortes fortuna adiuuat, Smiáłym for=

tuna folguye. Fortia facta recenſet, Po

wieda o ſwoyi męśkośći.

Fortitudo, Męskość/ Stałość/ Rząd/ moc.

Fortiter aduerbium, Mężnie. Fortius,

Mężniey. Fortiter loqui, Smiele á prze=

ſtwornie mówić. Conſtanter, Viriliter,

Fortiter, & Magnanimiter agere idē.

Rządnie ſie ſpráwować.

Forticulus, as, are, Pośilić/ Pomocnié.

Fortuna, æ, Szczęście/ Przygodá ták zła

yáko y dobra Fingunt deam eſſe cæcam

& uolubilem & incertam in ſpherico

globo ſtantē, Fortuna manca, Vłomne

Szczęście to yeſt máłe.

Fortuna etiam ſignificat diuitias & bo=

norum

strona: 135

kolumna: a

F ante O.

narum multarum poſſeſsiones præ

ſertim in plurali numero, Fortunæ, a=

rum, Bogáctwo/ Ymienie/ Máayętność. id

eſt, Facultates, Homo plenus fortuna=

rum, Człowiek wielmi bogaty. Ampliſsi=

mæ fortunæ, Wielkie bogáctwá. Do=

mum amicos & fortunas relinquere,

Dóm przyiaciele y máyętność opuśćić.

http://rcin.org.pl

Fortunis omnibus aliquem euertere

Wywnętrzić kogo z yego máyętnośći.

Fortunatus, a, um, Szczęſliwi.

Fortuitus, a, um, Przigodny.

Fortuito, aduerbium, Z przigody.

Fortunate aliud aduerbium, Fortun=

nie. Fortunatæ Inſulæ, Inſuły á wyſpy

nie dáleko od Mauritaniey/ in Mari

Athlantico, nunc Canatiæ uocan=

tur.

Fortuno, as, are, Szczęsliwie ſie wo=

dzić.

¶Infortunium, Nieſzczęście/ Zła przigo=

da.

Fortuitu, aduerbium idem ſignificans

quod Fortuito.

Foruli, Vide Fori.

Forum, fori, neut. ſec. Tárg/ Rynek gdzie

kupuyą y Przedáwáyą.

Forum Boarium, Targ wołowy.

Forum frumentarium, Zytny targ.

Foro uti prouerbium, Vmieć kupować y

przedáwać/ to yeſt vmieć ſie obeyść. Ná wſzi

ſtko ſie godźić

Fortū holitoriū, Tárg gdzie zyołá/ Sáłaty

Rodkwie/ marchwie/ kapuſty/ etć. przedayą

Forum piſcatorium, Ribne łáwy.

Forum cupedinarium uel cupedinis,

Gdzie łákotki przedáyą.

Foracia, Gbyrká ktorá wſzelákie rzeczi ná tá=

http://rcin.org.pl

ki targ nieſie. Forum etiam, Sąd/ to

yeſt plác/ álbo mieyſcé gdzie ſądy byváyą.

Hinc forum agere, Sądy mieć. Idem

quod ius dicere, Forum attingere, Po

cząć rzecz ſpráwować.

Forenſis & hoc forente, Co ku ſądóm

należy.

Forenſis cauſa, Rzecz w ſąd wtoczona.

Forenſia uerba & forenſis eloquentia,

Sądowne słowá.

Forenſis quæſtus, Zysk piſárski y proku=

ratorski.

Forenſia ſubſtantiue, togæ forentes, Szá

ty odſwiętne albo vczćiwſze które obłocziniy

gdy miedzy ludzie idzimy.

kolumna: b

¶Circumforaneus, a, um, Poſpolity/

Podły.

¶Circumforanei homines, Którzi ſie

y tu owdzie tuláyą/ Błákáyą. Præterea

nomina quædam urbium a foro de=

ducta, Vt, Forum Cornelij, Miáſto we

włoſzech/ teraz Imiola zową.

Forum Liuium, Drugie miáſto włoskie.

In Æmilia.

Forum Tyberij, Miáſteczko w Schwai=

cerskiey ziemi nad Renem leżące/ po nie=

miecku zową/ Keyſerſtul/ to yéſt/ Czeſárski

ſtolec.

http://rcin.org.pl

14: Forum Zicij, Miáſto y kráyina we włoſzech

15: pod Venetámi/ teraz zową Fryul.

16: Foſſa, Foſsio, Foſſor, Foſſura, Vide Fo=

17: dio.

18: Fouea, Vide Fodio.

19: Fotus, Vide Foueo.

20: Foueo, foues, foui, fotum, fouere, Ciepło

21: nákriwam/ też żywiMę/ Wychowawam Bro=

22: nię. Fouere ignem, Záchować ogień aż

23: názáyutrz.

24: Fouere nidum, Ná gniazdzie ſiedzieć/ to

25: yeſt/ domá ſie chować. Oua fouere, Ná yay=

26: cách naſiedzieć/ Kurczęta ląc. Fouere gre

27: mio, Na łono bráć álbo w zánádra wſá=

28: dzáć. Fouere ſpem, Mieć nádzieyę. Fo=

29: uere ſpem alicuius, Dáwáć komu dobrą

30: potuchę. Fouere uulnus, Leczić/ Gonić rá=

31: nę. Foueri ſpe, Nádzieyą ſie czieſzić.

32: Fotus participium, Ciepło chowam.

33: Fotus, huius fotus, Zágrzewanie.

34: Focillationes pro fomentis obſole=

35: tum.

36: Fomentum a fouendo ſumptum deno=

37: minatur, Wſziſtko to co ciepło bywa przi=

38: kładano ná Wrzód/ ránę/ álbo yáką choro=

39: bę dla odleżenia bolu.

40: Fomes, fomitis, Zágiew, Et per transla=

41: tionem, Cauſa, Fons, uel Origo, ut Fo=

42: mes inimicitiarū ſimultas, Nie vprzey=

43: mość zwierzchnia prziyáźni/ żagiew yeſt

http://rcin.org.pl

44: zwad y nieprziyáźni.

45: Compoſita, Confoueo, es, oui, otum,

46: ere, Przygrzewam/ Zywie/ Przyglądam.

47: ¶Refoueo, Ochładzam záś/ okrzeźwiam

F ante R.

48: Fraceo, es, fracui, fracere, neu ſe. & Fra=

49: ceſco, is, ere, Lenieyę/ Gniyę/ Gnuśnieyę

50: Yużem cięſzki od ſtarośći/ iuż mi ná ſcho=

51: dzie. Gnuśnym.

strona: 135v

kolumna: a

1: Fracidus, a, ū, Ociężáły/ Nárażonego zdro=

2: wia/ śiwy/ nápoły zgniły/ gnuśny. Fraces

3: olei, Drożdż álbo brudy oleyowe.

4: Fractus, Vide Frango.

5: Frẹnum, Vide Frenum.

6: Fragum, uel in plurali tantū Fraga, fra=

7: gorum, Pożymki.

8: Fragilis, Fragmen, Fragor, Vide Fran=

9: go.

10: Fragilides authore Celſo dicuntur uenę

11: grandes, quæ tumidæ ab utroqꝫ latere

12: colli apparent, Sic Calep.

13: Fragor, non uſurpantur, ſed eius compo=

14: ſita, Refragor, aris, refragatus ſum, re=

15: fragari, Przećiwiam ſie. Refragatur illi

16: ingenium, Niema po temu rozumu/ Nie

17: yeſt mu ná rękę.

18: ¶Sufragor, ſuffragaris, ſuffragari,

http://rcin.org.pl

19: pen. prod. Pomagam/ Głos ſwóy álbo

20: wotum dáyę za kim. Hinc ſuffragium,

21: Głos/ Votum/ Przizwolenie cziye ná ko=

22: go áby był obran/ wzięt ná yaki vrząd al=

23: bo doſtoyność, Et ſuffragor, Ten któ=

24: ry ná kogo przizwala.

25: Fragro, as, aui, are, neut. prim. Wonieyę

26: Dawam piękną wonią. Vnde Fragran=

27: tia, Wonność/ Wonia.

28: Framea, æ, pen. cor. fem. prim. Száblá

29: náſzi zową. Sed Cornelius tacitus, Pi=

30: ſze że yeſt niemiecka bróń. Conſtat autem

31: Germanos huiuſmodi gladijs non

32: uti, Nie vżywáyą niemcy tákiey broniey któ

33: re mi ſzáblami zowiemy. In Biblijs legitur

34: pro Gladio.

35: Frango, frangis, fregi, fractum, frangere

36: Lamię. Per metaphor. Cziię kogo nie=

37: ochotnym/ ſmutnym. Animum frangere

38: Vſmierzić kogo. Brachium fregit, Ramię

39: złamał. Frangere molis frumenta di=

40: cuntur, Mleć/ Zemleć. Ceruicesalicui

41: frangere, Vkręćić komu ſziyę. In micas

42: frangere, Zdrobić. Fracto & demiſſo

43: animo eſſe, Wątpić. Sic e diuerſo In=

44: fracto animo aliquid aggredi. Ochot=

45: nieſie czego yąć.

46: Frangere uires alicuius, Náwątlić śił

47: cziych. Fœdeus frangere, Przimiérze złá=

48: máć.

http://rcin.org.pl

49: Frangere morbum & uincere, Przeko=

50: náć á zwiciężyć niemoc.

51: Frangi dolore, Fráſować ſie álbo przed

52: bolieścią nie wiedzieć co czinić.

kolumna: b

F ante R.

1: Fractus participium ſiue nomen ex par=

2: ti. Złamány. Fractus prælio, Náwątlo=

3: ny woyną. Fraacta ſpes, Słába nadzie=

4: yá.

5: Fractio, onis & fractura, æ, Lamá=

6: nie.

7: Fragmē, fragminis, Sztuczká/ Kąſek/ Od=

8: robiná.

9: Fragmentum, idem.

10: Fragor, fragoris, Trzask/ łóm/ ſzum. fdy ſie

11: co złamie albo ſpádnie.

12: Fragoſus, a, um, Oſtry/ Lomisti. Vt locus

13: fragoſus, Mieiſce łomiſte/ Oſtre.

14: Fragoſe aduerbium, Oſtro/ Lomiſto.

15: Frageo, es, & inde Frageſco pro frangor

16: obſoletum

17: Fragilis & hoc fragile, Mdły/ Niemocny

18: prętko ſie złamie. Fragilis mortalitas,

19: Mdły rodzay ludzki. Fragile dentibus,

20: Prętko ſie da rozgryznąć. Fragiliter,

21: Mdło. Fragilitas, atis, Mdłość/ Blá=

22: dość.

23: ¶Compoſita, Confringo, gis, gi, ctū,

24: ere, Połomić/ Confringere rem, Má=

http://rcin.org.pl

yętność ſwoyę vtráćić. Confringere iura

Práwá połámáć. Confractio in Biblijs

Połamánie.

¶Confragoſus, Oſtry. Via lapidibus

confragoſa, Czięſza dróga dla kamienia

y opoki po drodze leżącego.

Diffringo, Rozłámuyę/ álbo ná ſztuki roz=

bieram.

¶Effringo, Wyłamuyę. Effregit fores,

wybił drzwi. Effractus fame per trans=

lationem, Vſchnął od głodu.

¶Effractor, Który ludziem drzwi wibiya/

Nocownik.

¶Infringo, Vłámuyę. Colaphū infrin=

gere, Wiciąć komu pogębek.

Conatus aduerſariorum infringere,

Zábieżeć nieprziyacielóm od ſpaśi/ to yeſt/

ych przedſiewzięcie wytrąćić.

¶Infractus Participium, Nálomiony/

Náſłábiony Non integra re ſed minus

infracta, Item, Infractus animus, Dobre

ſerce/ Smiáłość/ Nielękliwość.

¶Infractio uerbale, Vt Infractio ani=

mi pro Inconſtantia, Vpadnienie ſer=

cá. Nieſtáłość.

¶Offringo, offringis, egi, ctum, ere,

Zoráną rolą prziorać/ Mieśić.

Perfringo, Przełamuyę/ Przebiyam/ wy=

biyam. Perfringere caſtra hoſtis, Prze=

http://rcin.org.pl

strona: 136

kolumna: a

F ante R.

łámáć obós nieprziyacielski. Perfringere

decreta, leges, & omnes immunitates.

Wſziſtki práwá/ vſtáwy/ y wolnośći połá=

mać. Peffracte, Cic. li. 3. Off, Vbi re=

ctiuus legas Præfracte.

¶Præfringo, przed tym vłámu=

yę.

¶Praefractus, a, um, Czięſzki/ Twardy/

Surowy/ który ſie nie da nákłonić/ Siá=

dły.

¶Refringo, Odłámuyę.

¶Refractorius, a, um, Swarliwi/ Ziá=

dły.

¶Suffringo, Podłámuyę/ Podczoſu=

yę.

¶Suffrago, ſuffraginis, pen. prod. Zá=

dnie koláná v zwiérząt/ & Suffragines

Krziwe odnoſzki ná drzewiech á zwłaſzczá

ná winnych/ gdzie po obrzezániu winnic

puſzczáyą ſie gałąski krziwe.

¶Interfringo, Połamuyę. Przełámu=

yę.

Frater, huius, fratris, maſculini tertiæ,

Brát.

Fratres patrueles, Striyeczni brácia. Fra=

ter Germanus, Non Germanus frater.

Rodzony brát. Sic fratres gemini, non

http://rcin.org.pl

28: gemini fratres dicendum, Bliznkowie.

29: Fraterculus dimin. Bráćiſzek.

30: Frater uterinus. Yedney mátki á inſzego oy=

31: cá. Fratria, Yątreẃ/ Brátowa żo=

32: ná.

33: Fraternus, a, um, adiectiuum, poſſeſsiuū

34: brácki. Fraternus amor, Brácka prziyáźń

35: Fraternitas in Biblijs, Bráctwo. Nō eſt

36: latina dictio.

37: Fratractæ dicuntur mammæ puellarum

38: cum primum tumeſcunt, Feſtus.

39: Fraterne aduerbium, Brácko.

40: Fratricida, dæ, fem. prim. Mężoboycá brá=

41: tá ſwego.

42: Fratilli, uilli ſordidi in tapetis. Calepi=

43: nus.

44: Fraus, fraudis, Zdrádá. Agere aliquem in

45: fraudem, Ciśnąć kogo áby ſie yákiey nie=

46: beſpieczności ważył. Nam ueteres etiam

47: Fraudem pro pœna acceperunt, unde

48: dicimus, Ne mihi fraudi ſit, By mie to

49: nie omyliło álbo o ſzkodę nie przipráwuło

50: Sine fraude aliorum, Króm cudzey ſzkody

51: Non eſt illi fraudi, Nie może mu to nie

52: ſzkodźić.

53: Fraudulentus, a, um, Zdrádliwy.

54: Fraudulentia in Biblijs pro Fraude.

55: Fraudulenter, aduerbium, Zdrádnie.

56: Fraudo, as, are, Zdrádźić/ Oſzukać. Cuius

http://rcin.org.pl

paſsiuum Fraudor, Pecunia aliquem

fraudare, Nie dáć odwłoki komu czinić s

płacą yego pieniędzy. Fraudare ſtipēdio

milites, Nie zapłáćić myta żołnierzóm.

Aliquē regno fraudare, Pozbáwić kogo

krolewſtwá/ álbo podeidź kogo w krolew=

ſtwie. Genium ſuum fraudere, Skę=

pić Oſzczędáć ſie/ Nieużyć ták yáo ſie go=

dźi.

Fraudator, toris, Verbale, Zdraycá.

Fraudator prædæ, Pozbáwiciel łupu ten

który ſobie wſziſte łup priwłaſz=

cził.

Fraudatio, Zdrádá. Fides & Fraudatio

contraria.

Frauſum, ueteres Fraudatum dicebant,

hoc eſt, eum qui ad fraudis fructum

ueniſſet, & Frauſus erit pro Fraudem

commiſerit. Feſtus, Defraudo, idem

quod Fraudo.

Fraxare, hoc eſt, Vigiliā circuire, Obſo=

letum.

Fraxinus, a, ū, Zeſionowy. Fraxinea ha=

ſta, Włocznia yeſionowa.

Fregella, locus Romæ, Et Fregella olim

ciuitas in Italia, nunc uicus non lon=

ge a Velitris, Vnde Fregellanus, a,

um.

Fremo, is, fremui, fremitum, femere, neu.

http://rcin.org.pl

30: tert Drżę/ Szumię/ Dzwięk czinię. Fre=

31: muit Leo ore cruento, Riczi/ Rzuye też

32: niektórzi mówią.

33: Fremebat tota prouincia, Drżáłá wſzi=

34: ſtká kráyiná. Fremant omnes licet, di=

35: cam quod ſentio. By też wſziſcy zębámi

36: zgrzytáli yá wżdy wyznam to o czim dzier=

37: żę.

38: Fremebundus, a, um, Drżący/ Zgrzitá=

39: ący.

40: ¶Infremo, Drżę/ Zgrzitam.

41: Fremitus, huius Fremitus, pe. cor. Szum

42: Szmer/ Dzwięk wody álbo ludźi.

43: Frendeo, frendes, frendui, freſſum, fren=

44: dere, eſt Frangere, Lámáć.

45: Frumentum freſſum, Zyto trochę ká=

46: mieniem we młynie nárežone/ to yeſt/ skru=

47: pione.

48: Frendeo etiam ſignificat, Zębomá od yádu

49: zgritam.

50: Frendens Participium, Sgrzitáyący. Vt,

51: Leo frendens.

52: Infrendeo Participium, Sgrzitáyący. Vt,

53: Leo frendens.

54: Infrendeo, idem, Infrendes, Którzy

55: yeſzcze zębownie máyą. Nefrendes po

56: ci, Proſiątká máłe/ Oſeski.

http://rcin.org.pl

F ante R.

Frenū, huius freni, uel ut aliqui ſcribunt
Frænum a frangendo, Wędźidło. In
ſingulari neutrum, in plurali tam ma=
ſculinū, quā neutrū. Frenos equo in=
ijcere, Vzdę ná koniá włożyć. Sed Me=
taphor. Frenū alicui inijcere, Vſpokoyić
Vkoyić kogo.
Frenum modere, Przećiwiać ſie/ Niech
cieć być po woley. Frenos adhibere, Zá=
dzierżeć/ Nie dać ſwey woley. Frenum re=
cipere, Dać ſie na wolą. Hinc effre=
nus uel Effrenis, e, Szalony/ Swawolny/
Nieobyeżdżony
¶Infrenus, e idem.
Freno, as, are, Vzdam. Frenare equum,
Ovzdáć koniá Populos frenare Vſpo=
kóyić/ Vſmiérzić. Voluptates frenare ac
domare, Nie dáć ciáłu ſwey woley.
¶Compoſita, Defreno, Vduzdawam
ZeymuyMę vzdę/ też Puſzczam ſwiebod=
nie.
¶Effreno idem Effrenata libido, Há=
niebna/ Przewydrzona/ Nieodyęta ſwa wo=
la y pátrzánie nierządu.
¶Refreno, Zadzierżawam/ Powciągam
konia/ Nie dawam mu ſie śilić.
Frequens, frequētis, om. tert. Vſtáwiczny
Geſty/ Pełny. Frequentem locum dici=
mus. Gdzie wielki ſiázd ludźi bywa. Quā=

http://rcin.org.pl

30: do autem de perſona aut de re ani=

31: mata loquimur duobus modis dici=

32: tur, uel de ſola persona, ut Miles fre=

33: quens, Wiele zołnierſtwá. Vel de turba,

34: frequens populus, Pełno ludźi. Fre=

35: quens ſenatus. Wielki poczet panów rá=

36: dnych.

37: Frequens concio, Pełny kościół ludźi.

38: Frequẽs auditorium, Pełne Collegium

39: Studentów. Frequẽs ludᵒ literarius, peł

40: na skołá zaków. Aliquãdo aduerbiali=

41: ter, Frequens, Záwżdy tu bywa. Frequẽs

42: eſt cum eo, Vſtáwicznie yeſt v niego.

43: Frequentiſsimi uenerunt ad hoc iudi=

44: cium mercatores, Wielki huf kupców ná

45: ten ſąd prziſzedł.

46: ¶Infrequens, Nieczęſty/ Nievſtáwiczny

47: Puſty. Infrequens concio fuit, Mało

48: ludźi było ná kázániu. Infrequens re=

49: gnum, Nie náſiádłe.

50: Frequentia, æ, Wielkość. In magna ho=

51: minum frequentia, W wielki wielkoś=

52: ći ludźy. Domum reducebatur frequen

53: tia maxima, Prowádźón yeſt do domu

54: przes wielką wielkość ludźy.

55: Frequẽto, as, are, Vczęściam/ Częſto á gęſto

56: ná którym mieyſcu bywam. Locum aliquẽ

kolumna: b

F ante R.

1: frequentare, Ludźmi oſádzáć/ Budowáć

http://rcin.org.pl

2: Frequentare pro geminare uſus eſt

3: Gellius, Powtarzáć.

4: Frequentarius apud ueteres pro frequen

5: te, Feſtus.

6: Ferquētatio, onis, Vczęściánie/ Częſte ná=

7: wiedzánie.

8: Frequentamentum, frequentamenti, Vt,

9: Frequentamenta uocis.

10: Freſſa faba, Yárzmá nieyáka/ wielogrocho=

11: wi podobna.

12: Fretum, freti, gen. neut. ſec. Morze. Sed

13: proprie, Náwáłność/ Szmer albo ſzum

14: wód.

15: Fretus, a, um, Participium ſine uerbo,

16: Dufayący/ Wierzący który ſie ná kogo

17: ſpuśći. Vobis fretus. Terent. Wam

18: dufáyąc/ Spuſzczáyąc ſie ná was. Aliqui

19: deriuant a Fruor.

20: Friabilis Vide Frio as.

21: Fribolus antiquum pro Friuolus.

22: Friburgum ciuitas Germaniæ. Et eſt du

23: plex, Friburgum Briſigamæ, Po nie=

24: miecku. Frynburg in Breſzgáw. Friburgū

25: Nuithomæ, Po niemiecku zową. Fry=

26: burg in Vchtland.

27: Frico, as, fricui & aliquando, fricaui, fri=

28: ctum, & fricatum fricare, Drápáć/

29: Trzeć/ Skrobáć ſie Manus manū fricat

30: Prouerbium, Ręka rękę drapie/ to yeſt/

31: yáko náſzy mówią. Dar zá dar dármo

http://rcin.org.pl

32: nic. Inde Frictio, Drápánie/ Czoſánie

33: ſie.

34: Fricatio, Nácieránie/ Zágrzewánie chu=

35: ſtáwi ſurowemi. Frica me pauliſper uel

36: fac mihi fricationes, Weſtrzimie tro=

37: chę. Fricationes uehemētes, Wielkie ná=

38: cieránie.

39: Fricatus huius fricatus, idem.

40: ¶Compoſita, Adfrico ſeu Affrico,

41: id eſt, iuxta frico. Podle drápię/ Przidrá

42: puyę.

43: ¶Confrico, Wſzędzie y ták y ſám drá=

44: pię.

45: ¶Defrico, Zdrápuyę/ Rodzieram/ ſcieram

46: Defricui mihi cutē, Zdárłem/ Starłem

47: Zdrápałem ſobie skórę.

48: ¶Infrico, Wdrápuyę/ Wcieram. Opor=

49: tet uehementiam adhibere in infrican

50: do, Muśi gwałtem wetrzeć.

51: ¶Infricatus Participium, Wtárty.

52: ¶Perfrico, Przedrápuyę/ Przecieram Prę

53: fricare faciem uel frontem, & os, Od=

54: frumác ſie Caput ſiniſtra manu per=

55: fricans, Drápiąc ſie álbo rwąc ſie zá

56: łep.

Perfrictio

strona: 137

kolumna: b

F ante R.

1: ¶Perfrictio uerbale, Przedrápánie.

http://rcin.org.pl

¶Refricare, id eſt, Renouare, Odna=
wiam Z nowu drápię.
¶Refricare doorem, Odnáwiáć boleść
Deſyderium refricare, Tęgę komu od=
náwiáć.
Frigeo, es, frigui uel frixi ſecundū Do=
natum frigere, Ziębnąć Et Metaphor.
Nieochotnym być/ też Nie mieć gdzie
łáski. Opus friget, Robotá nie ochotnie
pochodźy. Nimirum hic homines frigēt
Terent. Stráćili ty łáskę, álbo Przyaźń
tu ich o ziemię. Friget ibi homo,
Nie nápądź go tám. Oratio friget, Rzecz
nie yeſt wdzięczna. Vbi friget huc e=
uadit, Gdy yuż nie wié co ma dáley począć
więc k temu przidzie. Frigent ludicia om
nia, Ná ſądziech niemaſz nic/ Są prożne
Sine Cerere & Bacho friget Venus,
Króm pywá y chlebá nie ſtroyi fyrleyów
bábá.
Frigeſco, is, ere, Poczynam ziębnieć. Frigo=
re frigeface, Od mrózu ziebnąć.
Frigefacio, is, ere, Mrożę/ Ná zimnie mam
Ziębię.
Frigefacio, as, are, frequentatiuum a Fri=
gefacio, Vſtáwniem yeſt na źimnie.
¶Compoſita, Refrigeo, refriges, pen.
prod. refrixi, ſine ſupino refrigere, uel
potius, Refrigeſco, is, ere, Záś ziębnąć
Márznąć. Refrixerit res pro refrigeſcit

http://rcin.org.pl

Metaphoricos, Tánieyę/ Przeſtáye

Voyi ſie ſama przes ſię. Res refrigeſcit,

Stydnie/ Koyi ſie/ Przeſtáye ſie ſzérzić. Nō

refrixit amor, Yeſzcze ſie miłość nie przi=

yádłá/ Nie oſtydła.

¶Refrigero, as, are, Ochłodźić/ Okrzeź=

wić/ Pokrzepić.

¶Refrigerato & extincto calore, O=

chłodźiwſzy ſie. Refrigerauit me frigus,

Vmrożyło mie żymno.

¶Refrigerato leniſsimo ſermone ho=

minum, Gdy ſie báśny álbo lekkie powie=

śći luckie ukoyą. Accuſatio defeſſa &

refrigerata, Skárgá/ Oſtydła.

¶Refrigeratus, a, um, Participium,

Ochłodzony/ okrzeźwiony.

¶Refrigeratio, Ochłodzenie/ Oſtudzenie

Pokrzepienie.

¶Refrigerator & Refrigeratrix uer=

balia.

¶Refrigeratorius, a, um, Chłodzący. Vt

uis refrigeratoria, Moc która chłodźy.

Hæc herba habet refrigeratoriam na=

turam, To ziele chłodźy.

¶Refrigeriū, ij, Ochłodá/ Pokrzeźwienie

kolumna: b

F ante R. 137

Frigus, oris, Zimno/ Mróz. Cōtrarium ca

lori. Frigus impendebat, Poczynáło

yuż márznąć.

http://rcin.org.pl

4: Frigus pro Timore, Boyaźń. Item pro

5: Morte, Smierć Frigus acutum, Ostre

6: źimno/ Mróz.

7: Frigidus, a, um, Zimny. Metaph. Zgniły/

8: leniwy. Frigidus homo, Mierźiony. Fri

9: gidæ literæ, Nie wdzięczny liſt.

10: Frigida ſubſtantiue & abſolute poſitum

11: cui ſubauditur aqua, Wodá źimna.

12: Inde frigidam ſuffundere, Poduſzczić

13: Podſzczuć kogo na drugiego.

14: Frigidum etiam, Nieſmáczne/ Niewdzię=

15: czne/ Nietrafne. Cui Flacetum oppo=

16: nitur.

17: Frigidulus, diminut. Zimniuchny.

18: Frigidarius, a, um, Vt, Frigidaria cella,

19: Chłodnicá/ gdzie ſie chłodzą.

20: Frigidarium, Naczinie nieyákie do zymney

21: wody/ w którey chłodzą piwo álbo wino.

22: Frigutio, frigutis, frigutiui, frigutire a

23: Frigeo, Márznąć/ Ziębnieć.

24: Frigor, frigoris idem quod Frigus, Fri=

25: gorificus, a, um, quod frigus inducit

26: Calep.

27: Frigilla, læ, auis ſic dicta, Ziębá. dicitur,

28: & Fringilla.

29: Frigo, gis, xi, xum, & frigui, ctum, Sma=

30: żę. Frixus, a, ū, Smáżony. Frixa, oua,

31: Smáżone yáycá álbo yáyca ná máſle.

32: Vnde Frictoriū & frictorium, Tygiel

33: Fánná w którey co ſmáżą. Alias Sarta=

http://rcin.org.pl

34: go.

35: Frio, as, aui, friare, id eſt, Tero, Trę/ Ná=

36: ciéram. Eius cōpoſita ſunt, Affrio, In=

37: frio, proprie, Pálcámi co rozcierám/ álbo

38: Nádrobiam. Vndde Friabilis, le, Co ſie

39: łatwie da rozetrzeć.

40: ¶Suffrio paululum contero, Przicie=

41: ram/ Przidrobiam.

42: Friſij, Vide Phriſij.

43: Frit, dicitur illud in ſumma ſpica iam

44: matura, quod eſt minus quam gra=

45: num.

46: Fritilla, lę, cibus ex pulte factus qui fri=

47: gitur, Smážone krupy.

48: Fritillus, fritilli, m. ſ. dicitur tabula luſo=

49: ria, Wárcabnicá.

50: Friuolus, a, um, id eſt, Inanis, Leuis, &

51: Nullius momēti, Nyczemny Niekrze=

52: czny Máłoważny. Friuolum dictu, Sro=

53: motá powiedáć.

Futiles

strona: 137v

kolumna: a

F ante R.

1: Futiles & friuolas cauſas dicis, Nie k

2: rzecznego niepowiedaſz/ mógł by ſie zá to

3: ſromáć.

4: Friuola uaſa, Statki których wſzędzie pory=

5: wáyą.

6: Fribolarius, Krámárzyk/ który proſte

http://rcin.org.pl

7: rzeczki przedáyne ma.

8: Frondator, frondes, frondoſus, Vide

9: Frons Frondis.

10: Frons, frontis, fem. tert. Czoło. Contra=

11: here, Obducere, & Corrugare fronetm

12: Zámárſzczić ſie. Exporrigere & expli=

13: care frontem, Być dobrey myſli. Porre=

14: ctiore fronte apud me ſis oportet, Mu

15: śiſz bić v mnie weſelſzy nyżliś yeſt. Nubila

16: frons, Smutna twars. Cuius contrariū

17: ſerena frons, Wyyáſniona, to yeſt weſoła

18: twarz Obducta, Corrugata, Cōtracta

19: Caperata, Nubila frons, idē, rurſus

20: Exporrecta, Porrecta, Serena, Delecta

21: frons, idem, Caperata fronte aliquid

22: facere, Przezdzięki co czinić. Prima frōte

23: Hnet ná początku. In fronte Tauri

24: montis, Pod górą.

25: Frons etiam Metephorice [!] ſignificat pu=

26: dorem, Srómieźliwość. Inde dicimus

27: fronte caret, Nie ſrómaſie. Vnde Effrōs

28: Nie ſrómieźliwi. Et Bifrons, Odwucze=

29: lech. Sicut Ianus bifrons dicitur. Má=

30: ący dwie czole.

31: Fronto, frontonis, Który przeſtworne czo=

32: ło ma.

33: Frontoſus, a, um, Czoliſti/ to yeſt kto ma

34: wielkie czoło/ też nieſromieźliwy.

35: Frontale quod ad frontem pertinet, Káp=

36: turek koński który kładą ná vſzy y ná

http://rcin.org.pl

37: czoło.

38: Frontatus, a, um, Vt, Frontati lapides,

39: Cioſáne kámienie które ná obie ſtronie muru

40: przechodzą á dla dzierżenia muru by=

41: wáyą wſtáwiáne.

42: Frons, frondis, fem. tert. Gałąś weſpołek

43: sliściem/ to yeſt zielona á máyowa róz=

44: gá.

45: Frondeus, a, um, Co z gałęźy yeſt.

46: Frondoſus, a, um, Gałęźiſty.

47: Frondeo, es, ere, dicuntur arbores, Kiedy

48: liście poczináyą rość/ Zielenieć ſie.

49: Frondens ſylua, Zielenieyący ſie

50: lás.

51: Frondarius, a, um, Pełny liścia.

52: Frondeſco, frondeſcis, frondeſcere, Zie=

53: lenieyęſie/ Poczinam gáłęźy s liſciem puſz=

54: czać. Syluę frondeſcunt, Pukáyą ſie y po=

55: czináyąſie liſciem nákrziwáć.

56: Frondo, as, are, Gałęźy obſiekawam.

kolumna: b

F ante R.

1: Frondator, frondatoris, Który drzewá ob=

2: ćina/ Gáłęźi vſchłe odłamuye.

3: ¶Defrondo, Obłámuyę liście obcynam

4: gáłęźi. Vites defrondare, Obrzezáć win=

5: nice.

6: Frondatio, onis, Obćinánié gáłęźy.

7: Frondifer, a, um, Gáłęźiſty.

8: Frumentum. ti, neut. ſec. Zyto. Frumen=

http://rcin.org.pl

tum Triticeum. Pſzenicá/ Dicitur enim

frumentum in genere de omni fru=

mento Zboże.

Frumentarius, a, um, Zytny. Res frumen=

taria, Hándel nieyáki co ku żywnośći á

zwłaſzcza chlebu należy.

Frumentarium ſolum, Rola żyta doſić da=

wáyąca.

Frumentarius, a, um, Co ku zytu náleży.

Frumentarius negociator, Przeku=

pień.

Frumentor, frumentaris, frumentari,

Przelupuyę żytem/ Spuſzczam do Gdań=

ská.

Frumentatio, Spiżowánie żył.

Frumentator idem quod Frumenta=

rius.

Frumentaceus, a, um, Mączny/ co z żyta

yeſt.

Frux & fruges, frugifer, frugalis, fruiſcor

Vide Fruor.

Frumen, fruminis, ſumma pars pars gulæ in=

terior.

Fruor, frueris, fretus ſum uel frui,

Vżywam/ Pożywam/ Zywę. In exemplis

patebit. Fruor ocio, Prożnuyę/ Loſuyę.

Fruor alicuius ſermone, Rozmawiam

s kim.

Frui ut liceat quod amo, Abych mógł

doſtáć co miłuyę. Frui quiete, Vżywáć do=

http://rcin.org.pl

39: brego pokoyu/ to yeſt mieć pokóy. Frui in=

40: genio ſuo, Wedle ſwego podobániá żyć.

41: Frui uita, Zyć.

42: Frui recordatione, Mieć pociechę wſpá=

43: miętawſzy ná co. Fruiturū, Cic. qui præ=

44: ſentibus uoluptatibus frueretur con=

45: fideretqꝫ ſe fruiturum.

46: Fruitus Participium, Vżywány Non meo

47: nomine, ſed ſuo fruitus eſt emptor,

48: Nie mego ymienienia/ ále ſwego vży=

49: wał.

50: Fretus, a, um, Spuſzczayący ſie ná kogo/ Wie

51: rzący á dufáyący w kogo.

Fretus

strona: 138

kolumna: a

F ante R.

1: Fretus conſilijs & innixus, Spuſzczá=

2: yący ſie ná ſwą radę. Fretus fuga, Ma=

3: yąc nádzieyę yżby mógł vciec. Fretus in=

4: telligentia ueſtra diſſero breuius quā

5: cauſa deſyderat, Máyąc zá to że vam

6: nic ná wyrozumieniu álbo poyeciu rzeczy

7: nic nie ſchodźy krocey mówić nie potrze=

8: bá.

9: Fruitio, Vżywánie.

10: Fruendus, a, um, paſsiue, Co má być vży=

11: wano.

12: Fructus, huius fructus, Owoc Pożyte.

13: Fructuoſus, a, um, Pożiteczny/ Vrodzáy=

http://rcin.org.pl

ny.

Fructificus, a, um, idem, Fructuarius, a,

um, idem, Co u pożitku należy.

Fructifer, a, um, Vrodzáyny/ Pożytecz=

ny.

Frux non uſurpatur in nominatiuo, ſed

obliqui Frugis, frugem, quidam ta=

men ponunt nominatiuum, Fruges,

huius frugis, gen. fem. Wſzelákie zboże y

vrodzay. Recipere ſeſe ad frugem, Po=

lepſzić ſie. Ad frugem perducere aliquē

Vczinić z kogo dobrego. Reddere fru=

gem bonam & euadere ad frugem

bonam, idem.

Frugi indeclinabile, gen. omnis, Poży=

teczny Dobry/ Cnotliwy.

Frugi homo, Dobry Sláchetny człowiek.

Frugies, Dobriś dobry. Aliquando

Ironice dicitur, Frugi ædificium Po=

żyteczny dóm. Frugi ſeruus, Wierny

Pilny sługá. Cui nequam opponi=

tur.

Frugifer, a, um, Vrodzáyny/ Pożyteczny.

Frugiferū ſolum, Vrodzáyny grunt.

Frugiferum & ſalubre, Dobre y zdro=

we.

Frugiferens antiquum pro Frugifero.

Frugiperda ſalyx, id eſt, ocyſime ſemen

amittens apud Plinium.

Frugalis & hoc frugale, Mierny/ Obeſz=

http://rcin.org.pl

44: ły.

45: Frugaliſsimus homo Mierniuchny czło=

46: wiek.

47: Frugalis uilla, Wieś wiernie budowána.

48: Frugalitas, tatis, Mierność.

49: Frugaliter, Miernie.

50: Fruſtro, as, are, & Fruſtror, fruſtraris,

51: fruſtratus ſum Omilam kogo/ Spe fru=

52: ſtratus eſt, Omylił ſie ná ſwey nádzey.

53: Ceteris Fruſtrari uerbum commune

54: ſecundum Priſcianum, idem quod

55: Fruſtro, alij tātū deponens eſſe uolunt

kolumna: b

F ante R. 138

1: Fruſtrari ab aliquo paſsiue, Być oſzu=

2: kan/ Omylón. Fruſtrari expectationem

3: alicuius, Cziyę nádzieyę o ſobie skáźić Omy

4: lić. Fruſtrari laborem, Swoyę pracę

5: ſtráćić. Hercle ſepe iam me hæc ſpes

6: fruſtrata eſt, Owſzeki iuż mnie to nie raz

7: omiliło.

8: Fruſtrari & dare uerba, idem, Zdrá=

9: dźić.

10: Fruſtratio, onis, Omilenie/ Zdrádá. Fru=

11: ſtrationes dare, Opák ſie ſtáwić.

12: Fruſtratio eſt nō cultura agri, Mieſzkáni=

13: ná to tylko yeſt/ nievpráwienie roli yáko

14: ſie godźi.

15: Fruſtra aduerbium, Próźno darmo. Fru=

16: ſtra habere aliquem, Mamić kim/ Nie

http://rcin.org.pl

17: wiernie ſie obchodźić. Ea res fruſtra, Tá

18: rzecz nic nie pomogłá.

19: Fruſtum, fruſti, Sztuká. Fruſto panis

20: conduci poteſt, Poydzie dla ſztukę chlie=

21: bá.

22: Fruſtulum, li, Sztuczká/ Kąſek.

23: Fruſtulentus, a, um, Pełny ſztuczek/ kąs=

24: ków

25: Fruſtatim & fruſtillatim aduerbium

26: Po kąsku/ W kęſy.

27: Fruſtus genus ruborum, Calep.

28: Frutex, fruticis, gen. maſ. Płonká.

29: Frutetum, Krzewina/Myeyſcze gdzie wie=

30: le Krzewiny álbo chróſtu yeſt.

31: Fruticoſus, a, um, krzewiny.

32: Fruticeſco, is, ire, Pomykam ſie wzgó=

33: rę.

34: Frutico, fruticas, are, Wiele máłych ſzoſzy=

35: ków á gáłązek puſzczam/ też rozraſtam ſie.

36: Fruticor, aris, ari, deponens idem quod

37: Frutico, actiuum.

38: Fruticatio, onis, Puſzczánie ſoſzyków/ Ros=

39: kwitánie.

40: Frutinal dictum eſt templum Veneris

41: Frutæ, Calep.

42: Frux, huius frugis dixerunt antiqui, Fe=

43: ſtus, Vide ſupra Fruor.

44: Fruxinum oppidum Vindeliciæ in

45: Germania.

http://rcin.org.pl

46: Fuat, pro fit, antiqui dixere.

47: Fucilis, id eſt, falſa, Feſtus.

48: Fucinus Lacus Italiæ prope Albenſes,

49: & alius Volſcorum

Fucus

strona: 138v

kolumna: a

F ante V.

1: Fucus, fuci, maſc. ſec. genus apis ſine

2: aculeo, ſed maior ape, Trąd to yeſt/ ro=

3: dzay pſzczół niedoskonáłych/ które nie mayą

4: żądła a ná miod też nyc nie robią. Per

5: translationem ſumitur pro fraude, aſtu

6: tia, ſine inſidijs, Chytrość/ zdráda/ chybá

7: omyłka. Item pro homine ignauo, Me=

8: taphoricos, Fucus marinus, Herba

9: que & Alga marina dicitur. Item fucus

10: Fárbá/ bárwiczkámi obchodzą a ych vżywá=

11: ya. Sine fuco, Krom którey zdrady.

12: Fucatus, a, um, Przipiękrzony/ Przipra=

13: wiony.

14: Fucata facies, Prżiprawna twarz

15: Fucatus amicus, Niepewny/ Przikrity przi=

16: yaciel. Fucatus nitor cui naturalis op=

17: ponitur, Fáłſz.

18: Fucoſus, a, ū, Fałſziwy/ Niepráwy/ Nieſzczy

19: ry.

20: Fuco, as, are, Przipraviam/ Przychę=

21: dożam.

22: Fuga. Fugax, Vide Fugio.

http://rcin.org.pl

Fugio, is, fugi, fugitum, fugere. Vciekam

Fugere e conſpectu, Zeyść z oczu. E

manibus fugere, Z ręku viść. Item Fu=

gere, Wiarować ſie Fugere curā, Chro=

nić ſie prace. Fugere congreſſus hominū

Chronić ſie ludźi álbo towárziſtwá. In=

famiam fugere, Strzedz ſie złey sła=

wy.

¶Fugere etiam dicitur de ijs qui na=

uibus fugiunt. & de auibus. Vwieść

Vlecieć Non me fugit, Wyem dobrze.

Niſi ſi quæ me forte fugiunt, Wiele

rzeczy o których ſnadź nie wiém.

Fugiens participium, Vciekáyący. Fugi=

ens laborum, Leniwi.

Fugito, as, are, Frequentatiuū, Vciekam

Chronię ſie vſtáwicznie. Fugitare patrem

Strzedz ſie oycá.

Fugitant omnes hanc prouinciam,

Nikt ſie tego vrzędu/ álbo rzeczy nie chce

podyąć/ wſziſci ſie chrónią.

Fugitans, fugitantis, Vciekáyący. Partici=

pium a frequentatiuo uerbo, Fugitās

litium, Nomen.

Fuga, fugæ, Vcieczká. Fugam capeſſere,

Vciekáć. Dare fugam, idem. Podać ty=

łu. In fugam dare, Zeprzeć kogo obrócić

ná zad.

Fugam adornare, Nágotować ſie vcieć.

Fugo, as, are, Gonię/ Na zad obrácam.

http://rcin.org.pl

53: Fugax, fugacis, Pierzchliwi/ który rad vcie=

54: ka.

kolumna: b

F ante V.

1: Fugacia, mala Perſica appellat Plinius,

2: Które łatwie gniyą/ nie długo leżą/ nie=

3: godzą ſie ná chowánie. Fugax etiam

4: prętki. Vt, Fugax contra inſequentes

5: Crocodillus. Prętko vcieka gdy go go=

6: nią.

7: Fugaces aues, Ptacy którzi ſie łatwie

8: wymkną. Breuia, Fugacia, Caduca &

9: Interitura fere idem, Latwie/ Przemiya=

10: yące.

11: Fugacitas, tatis, Pierzchliwośc/ Pręt=

12: kość.

13: Fugitiuus, a, um, Zbiég. Srruus fugituus

14: Zbiég. Fugitiua gaudia, Weſele łatwie

15: przemiyáyące.

16: Fugitiuarius, Ten któri zbiegów ſzuka

17: Szpiég.

18: ¶Compoſita, Aufugio, aufugis, aufu

19: gi, aufugitum, aufugere. pen. corrept.

20: Vciec.

21: Aufugit tibi ſeruus, Vciekł ći sługá.

22: Aufugit aqua, Wodá wycieka. Aufu=

23: gium, g. neu. CC. Vcieczká.

24: ¶Confugio, Vciekam ſie do kogo/ Podáć

25: ſie komu w obronę. In arcem confuge=

26: re, Ná zamek vciec. Confugere ad uota

http://rcin.org.pl

27: preceſqȝ, Vdáć ſie ná modlitwę. Confu=
28: gium, Vcieczká.
29: ¶Effugio, Vtrunąć/ Wymknąć
30: ſie.
31: ¶Effugium, Vtrunienie/ Vciecze=
32: nie.
33: ¶Diffugio, Rozbiegam ſie. Nebulæ dif=
34: fugiunt, Roſchodząſie mgłi/ & diffugiēt
35: magis exorto ſole, Y rozeydąſie daley yá
36: ko słońce wzeydzie. Perfugio, Mknę/
37: Skokiem vciekam. Idem quod Con=
38: fugio, unde Perfugium, Vcieczká pod
39: cziyę obronę. Perfuga, Zdraycá który do
40: nieprziyacioł zbieży.
41: ¶Refugio, Vciekam názad. idem
42: quod Confugio, inde Refugium idem
43: quod Perfugium.
44: ¶Profugio, Vciekam precz/ Mknę nádá
45: lią.
46: ¶Profugus, Zbieg.
47: ¶Suffugio, Potáyemnie ſie ſchra=
48: niam.
49: ¶Subterfugio, Schrániam ſie. Nullam
50: laborem tuaa cauſa ſubterfugiam,
51: Nicmi dla ciebie cięſzo nie będzie. No=
52: men loci ſubterfuit mihi, Zápamięta=
53: łem yáko mieiſce zową.
54: ¶Trnsfugio, Z yednego mieiſcá ná dru
55: gie ſie pomykam.

http://rcin.org.pl

strona: 139

kolumna: a

F ante V.

¶Fransfugo, Lázęká/ który nie trwa ná
yednym mieyſcu. Tez króry [!] do nieprziyaćieli
vcieka. Sunt etiam compoſita a fu=
ga.
¶Lucifuga, Który ſie świátłá chróni, Vel
lucifugus alias lucernarius.
¶Solifuga, Który ſie słońcá chróni.
Fulcio, fulcis, fulciui, fulcitum, quidam
fultum, fulcire, Podeprzeć/ záſtrzał vczi=
nic. Amicitijs fultus, dobrze ſpárty prziyáź
niami/ to yeſt/ wielkiego záchowánia. Ful=
tum gloria imperiū, Pánowánie s chwa=
łą złączone. Suffulcio idem quod ſim=
plex fulcio.
Fulcimen uel fulcimentum, Podporá/ zá=
dzierżenie. Fultura, ræ, idem.
Fulcrum, fulcri, Podporá/ záſtrzelenie śćiáni
álbo czego táowego áby nie pádło. Fulcrū
lecti, Lożowa podporá. Fulgeo, fulges, ful=
ſi, fulgere, Iáſniey/ łſzczę ſie. Auro &
purpura fulgere, Od złotá y od koſztow=
nego odzienia ſie miekceć.
Fulgetrum, fulgetri, Liskánie.
Fulgetra, æ, in femin. gen. etiam dicitur,
idem.
Fulgidum pro ſplendido, Cal. annota=
uit, Iáſny.

http://rcin.org.pl

28: Fulgor, fulgoris, Iáſność. Fulgores & to

29: nitrua, Lyskánie y trzáskánie.

30: Fulgur, fuluris Lyskánie.

31: Fulguralis & e, Powietrzny/ łiskáwicz=

32: ny.

33: Fulguritas, atis, pro ſplendore, Obſole=

34: tum.

35: Fulgoro, as, are, Grzmię/ łyskamſie.

36: Fulgurat, Lyskaſie.

37: Fulguratum, Co od pyorunu zábitego álbo

38: opalonego yeſt.

39: Fulgurator, fulguratoris, Fulgurum in=

40: ſpector.

41: Fulguritaſſunt, pro fulgure percutiunt

42: dixit Plautus, Fulgire pro fulgur iace=

43: re obſoletum, & fulguritum pro fulmi=

44: ne ictum ſeu fulguratum.

45: Fulmen, falminis, Gróm/ pyorun. Fulmine

46: ictus. Od pyoruná zábity álbo trącony. Ful

47: mina uerborum, Srogie/ okrutne sło=

48: wá

49: Fulmino, as, are, Gromem biyę.

50: Fulminat, Trzáska/ Grzmi/ Piorun biye.

51: Fulminans Mars per translationem.

52: Fulminatus, a, um, Od pyoruna zábity.

53: ¶Compoſita, Affulgeo, Prziyaſniam.

54: ¶Confulgeo, Wſziſtek ſie łſzczę.

55: ¶Effulgeo, Wyyáśniam ſie. Omnis fa=

56: buloſitas Græciæ ex hoc primum ſi=

kolumna: b

http://rcin.org.pl

nu effulſit, Ztąd ſie naprzod poczęłá/ pow=

ſtáłá. etć.

¶Refulgeo, Wyyáſniam ſie oſwiecam ſie

záś.

¶Præfulgeo, Wielmi ſie łszczę naprzód

świecę Fulica, auis marina, Liſzká. Fuli=

go, fem. ter. Sádzá.

Fuliginoſus, a, um, Okopćiáły. Fullo fullo=

nis, Wáłkarz/ ten który bieli płotno/ álbo

też ſzáty chędoży/ też fárbierzem zową nie=

którzi. Fullonia, Wałkarska nauká.

Fullonius, a, um, & fullonicus, a, um, Co k

temu należy.

Fulmen, Vide Fulgeo.

Fuluus, a, ū, color dicitur, qui ex rufo &

uiridi uidetur eſſe mixtus, Gorącożółty.

Quia dicitur fuluum aurum, Też ciem=

noczerwony álbo czerwono á zielonomie=

niony. Quia dicimus fuluum æs & ful=

uaa arena.

Fumus, maſe. ſe. Dym. F. mus terræ, her=

ba, Polna rutá.

Fumoſus, a, um, Dymny.

Fumidus, a, um, idem Okopciáły. Fumoſæ

imagines, Stáre okopciáłe obrázy/ Vel ſi

refertur ad nobilitatem, Nie zácho=

wáły/ podły dóm.

Fuminoſus pro fumoſo, Plin. lib. 26. ca.

8. fortaſsis mendoſe.

http://rcin.org.pl

30: Fumarium fumarij Dymna dziurá/ álbo mie=

31: sce gdzie wino álbo piwo odkiſawa.

32: Fumifer, a, um, Dayąćy dym/ kopcący. Vt

33: fumiferi ignes.

34: Fumo, as, are, a. p. Kopcę ſie. Suprema uil=

35: larum culmina fumant, Kopci ſie wſzędzie

36: z kominów po wśi.

37: ¶Infumo, as, are, Odimiam/ Okopćiam/

38: Wędzę. Infumata caro, Wędzone mię=

39: ſo.

40: Fumigo, as, are, act. pri. & ſuffimigo,

41: Pokdimiam/ Przikopćiam.

42: Fumigatio, Kopeć.

43: Fumico, as, are, act. p. idē ut fumicare ara

44: bico odore, Kádźidłęm kadźić/ dym czynić

45: kádźidłowy. Plaut. Fumifico idem Cale=

46: pinus.

47: ¶Infunibulum, Kominek. Fubalia & fu

48: nabulus, Vide Funis.

49: Funda, æ, fem. prim. Pracá/ też ſák którym

50: riby łowią. Item pro marſupio, Myáſto

51: mieſzká/ Táſzki/ uſurpatur.

52: Funda eiam dicitur circulus ex auro ſi=

53: ue alio metallo, quo gemmæita ne=

54: ctuntur, ut aurum non niſi margines

55: amplectatur, Przęcká álbo inſze ſpiná=

56: nie.

strona: 139v

kolumna: a

http://rcin.org.pl

Funditor, funditoris, Procars który ſie s

procą vmie obchodźić. Pro bellico inſtru=

mento, Fundibula in Biblijs legitur

pro funda.

Fundabularius idem qui funditor, Fun=

di, dorum, Italiæ ciuitas, unde Fun=

danus.

Fundamentum, Fundo, funditus, Vide

Funda.

Fundo, fundis, fundi, fuſum, dere, a. t. Leyę

Poliewam. Fundere uerba, Mówić. Fun=

dere exercitum, Poráźić woysko. Fun=

dere preces. Modlić ſie. Fundere uitam

uel animam, Vmrzeć. Apud Poëtas.

Fundere ſe ad amnem, Położyć ſie przy

rzece. Fundere ex ære imaginem, Vlać

obras z miedźi. Fuſa per gentes ſuper=

ſtitio, Yęło ſie ludźi Báłwochwalſtwo/

álbo powiárá/ yáko też niektorzi wykłá=

dáyą. Fundere lachrymas, Płákáć. Fun=

dere ſanguinem, Krew roźlać/ zábić. Fun

dere copias, idem quod exercitum,

Talia fundebat lachrymans, Ty ſłowá

mowił płácząc. Fuſi fugatiq; inimici,

oráżeni y ná zad obroceni, Funditur la=

tiſsime, Szeroko ſie rozlewa. Fuſe aduer=

bium, Szeroko/ dáleko/ Okficie. Fuſe co=

pioſe lateq; dicere, Szeroko rzecz roſpo=

ſtrzeć.

Fuſim aduerbium pro fuſe, Calep. ſine

http://rcin.org.pl

31: authore.

32: Fuſilis, & hoc fuſile, quod fuſum eſt.

33: Lany. Vt, Fuſilia uaſa, Láne ſtátki.

34: Fuſio, onis, fem. tert. Wylánie. Fuſor, fuſo=

35: ris, Konwiſar.

36: Fuſor tormentarius, Który ruſznice leye. Fu

37: ſor pocularius, Który konwie leye. Fu=

38: ſorium opus in Biblijs, Naczynie la=

39: ne.

40: Fuſura, æ, lanie.

41: Fuſorius, a. um, Co ku laniu należy.

42: Fuſoria ars, onwiſarsie rzemięsło.

43: Fundito, as, are, frequentatiuum, Vſtá=

44: wicznie leyę. Funditare uerba, Wiele mo=

45: wić/ á niepotrzebnie. Funditare rem, Má=

46: ytność ſwą záſtáwić.

47: ¶Compoſita, Affundo, Przylewam.

48: Affunditur huic æſtuarium e mari, K

49: temu podliewá odnogá morska podeń.

50: ¶Confundo, weſpołek zliewam. Con=

51: fuſa & perturbata oratio, Vt nihil ſit

52: primum, nihil ſecundum, Ták zámie=

53: ſzána zámotána rzecz. Vera cum falſis

54: confundere, Zmieſzáć prawdę s fáł=

55: ſzem.

56: ¶Confundo etiam ſignificat, Záſro=

kolumna: b

F ante V.

1: mawam/ Gánię kogo. Inde Confuſio, Zla=

2: nie/ też ſromotá/ záſrómánie/ Gáńbá.

http://rcin.org.pl

¶Confuſus, a, um, Participium, ſiue

nomen ex participio, Zlamy [!] / Zmieſzá= [!]

my [!] / też zeſromocony.

¶Confuſe aduerbium. Nierządnie/ po=

mieſzánie. Confuſe loqui, Nieroſtropnie/

nie yednę rzecz po drugiey mówić. Con=

fuſe & permixte, cui contrarium eſt diſcrete & electe.

¶Confuſum aduerb. idem apud Plin.

¶Circumfundo, Wkoło oblewam, Ob=

ciekam. Circumfunditur mari, W koło

obiega morzem. Circumfunditur illi mul

titudo, Obſtępuye go wielkość ludźi. Ter=

ra mari Atlantico circumfuſa, Morze

wſziſtkę ziemię w koło krąży/ obyega. Cir=

cumfundere aliquid, Oblać co. Hoſtes

circumfundere, Nieprziyaciele obſtąpić.

¶Diffundo. Rozlewam/ Roſzerzam ſie.

Arbor diffundit ramos, Gáłęźyſto roście

Diffundit ſe in latitudinem lactuca,

Szeroko roſcie. Diffuſum & Diſsipatum

ius ciuile, Zmieſzáne/ Pokażone. Diffuſus

error longe lateqꝫ, Błędow wſzędzie do=

ſyć. Diffunditur morbus a capite,

Ydzie od głowy do drugich członków nie=

moc. Diffuſus nomen ex participio, Sze=

roki/ Roźliany/ Roſieczony. Vt diffuſi

campi, Szerokie polá. Diffuſum uinum

Z kádźi moſzcowych w fáſy roźlane. Dif=

fuſus ſus, Wielka rozwlokła świnia.

¶Diffuſe aduerbium. Szeroko wokoł,

http://rcin.org.pl

33: ¶Effundo, Wylewam, Effundere ſangui

34: nem pro repub. Wylać kreẃ dla poſpo=

35: litego dobrá. Effundere uirus, Yad á

36: gniew ſwoy ná kogo wyrzignąć. Effunde=

37: re in ſinum, Táyemnie ſie komu wſziſtkich

38: ſwych táyemnic zwierzić. Item Effundere

39: dicimur ea quæ ſubito & inordina=

40: te uel dicimus, uel ſcribimus, Co nie=

41: rozmyſlnie czyniemy. Ciuitas omnis ob=

42: uiam effuſa, Wſzitko miáſto ná przećiw

43: wyſzło. Effundere patrimonium, Vtrá=

44: cić oyczyznę.

45: Effuſus, a, um, Wylány/ Rozſzerzony. Effu

46: ſa lęticia, Wielkie weſele. Effuſe opes,

47: Wielkie bogáctwá. Effuſo ſinu, Roſpiąw

48: ſzy ſię/ vkazawſzy pierśi. Effuſis habenis

49: inuadere hoſtem. Rosbodſzy konia ná

50: nieprziyaciele vderzyć.

51: ¶Effuſe aduerbium Wielmi bárzo. Effu

52: ſe uiuere, Hoyne żyć. Effuſiſsime ridere,

53: Bárzo ſie chechotáć/ ſmiać. Effuſe petulans,

54: Nád miárę beſpieczny/ nieſrómieźliwy. Effu=

55: ſe aliquem diligere, Z ſercá kogo miłować

F ante V.

1: ¶Effuſio, Wylanie. Vt, Effuſio aquarū

2: Wylanie wód. Effuſio pecuniæ, Vtrátá.

3: ¶Infundo, Wliewam, Náliewam, Fau=

http://rcin.org.pl

cibus infundere, W vſtá wlać.

¶Infuſus, a, um, Wlany. Infuſa terræ

maria, Ziemiá yeſt wodámi polaná.

¶Infuſus, huius infuſus, Wlanie. Infu=

ſio idem.

¶Infuſorium, Liyek in Biblijs.

¶Infundibulum, Liey też ladá we młynie

nád kámienie w tórą żyto wſipuyą.

¶Offundo, Obliewam. Offundere ali=

quem, Oblać kogo. Offundere tenebras

Záćmić/ záſłonić. Offudere caliginem

oculis, Záſliepić kogo. Aër craſſus no=

bis offunditur, Mgłá nas ciemna opá=

dłá. Offuſa Reipu. ſempiterna nox, Nie

może wskuráć poſpolita rzecz. Offundere

alicui errorem, Wpráwić kogo w błąd.

Offuſa animis caligo, Záſliepiony vmysł.

¶Perfundo, Poliewam. Perfundere ali=

quem lotio, Oblać kogo mokrzem. Per=

fuſus cruore, Krwią oblány. Perfundere

animum religione, pro imbuere, Na=

uczić kogo wiáry y bogoboyności. Perfu=

dit horror, Węzdrgnąłem ſie/ Zyął mie

ſtrách. Perfundi iucunditate, letitia, uo=

luptatibus, ſuauitate, pro repleri. Być

nápełnionym/ etć. Ferfuſus metu ac timo=

re, Zliękł ſie.

¶Perfuſio, Polanie/ Oblanie.

¶Profundo, Poliewam. Profundere ter=

ram, Polać ziemię álbo skropić, Profun=

http://rcin.org.pl

dere ſubſtantiam omnem, Wſziſtkę má=
yętność ſwą vtráćić. Profundere uocem,
Zákrziknąć. Cum pecuniam omnem
profudiſſet, Vtraćiwſzi wſziſtki pieniądze.
¶Profuſus, Okfity/ zbytny. Non amat
profuſas epulas, Nie kochá ſie w zbyt=
nym vżywániu. Profuſus homo, Vtrátny/
Stráwny. Profuſa hilaritas, Zbytna o=
chotá.
¶Profuſe aduerbium, Okficie/ zbitnie.
¶Perfuſio, Polanie/ też vtrátá.
¶Refundo, Odliewam/ záś przeliewam.
Glaciē refundit Sol, Roſtápia lód słońce
od mrozu. Refundere cereuiſiam in a=
liud refuſus. Rościekła rzeká/ która z
brzegów dáleko wylałá.
¶Refuſe, refuſius refuſiſsime, Okficie.
¶Suffundo, Podliewam/ Przyliewam/ przi
cziniam. Suffundere frigidam. Prouerb.
Vide ſupra in uerbo, Frigeo. Robore
ſuffundi, Záſromáć ſie. Suffuſus maleuo= [!]
uolentia [!] animus in cæteros, Pełny złey
woley y nieżiczliwośći.

kolumna: b

F ante V. 140

¶Suffuſio, Podlanie/ Przylanie.
¶Suffuſio etiam morbus oculorum,
quem uulgo catarrhactam uocant.
¶Suffuſorium ſuffuſorij, inſtrumen=
tum ad fundendum aptum in Biblijs

http://rcin.org.pl

tantum legitur.

¶Transfundo, Przeliewam z yednego na

czinia w drugie. Amorem ſuum in aliā

transfudit. Obroćił ſwoyę miłość ku yn=

ſzey. Omnem laudem in te libenter trans

fundam, Radći wſziſtkę chwałę przypi=

ſzę/ y prziwłaſzczę.

¶Transfuſio, Przelanie.

Fundum fundi, n. ſec. Dno/ ziemia. Grunt.

Sera in fundo parſimonia, Prouer=

bium, Nie wczás ten skąpić poczina/ któ=

ry ſie gdy máło ná dnie oſzczymia.

¶Profundus, a, um, Głęboki. Profunda

nocte, Dáleko w noc. Profundus ſom=

nus, Cięſzki ſen. Profundus puteus, Głę=

boka ſtudniá Profundus amor, Wielka

miłość. Profunditas, Głębokość.

Funditus aduerbium, Aż do dná álbo aż do

gruntu. Aliquem funditus perdere,

Wniewcz kogo obroćić. Funditus euerſa ci

uitas, Do ſzczątku zburzone miáſto. Fun=

ditus omnia miſcētur, W niwecz ſie wſzi=

ſtko obráca.

Fundamentū, huius fundamenti, Grunt.

Fundáment. Fundamenta locant alij,

Niektórzi Fundamenty zákładáyą. Fun=

damenta iacere idem. Fundamentum

ſubſtruere idem. Fundamenta dialecti=

ces iacere, Náuczić ſie dialektiki. Funda=

menta pacis iacere, Dobre początki mieć

http://rcin.org.pl

36: u poyednániu.

37: Fundo, as, are, Funduye/ Gruntuyę. Funda=

38: re mœnia, Miáſto murować álbo założić.

39: Nauem fundare, Zbudować. Anchora

40: fundabat naues, Ankorij á kotwice

41: mocno łodźi dzierżáły. Fundatem pa=

42: ternis, auitiſq; opibus domum exhau=

43: rit, Stárádawná. vbogácony dóm wyſſał/

44: znędźił. Fundata legibus ciuitas, Do=

45: brze prawy vmocnione miáſto. Cui oppo=

46: nitur euerſa.

47: ¶Effundare, Do fundámentu wykorze=

48: nić.

49: ¶Interfuſus, a, um, W pośrod wlany/

50: álbo przelany. Fundus fundi, gen. maſc.

51: Grunt/ to/ yeſt/ máyętność/ Ymienie.

52: Funebris, Funeſtus, Funero, Vide Fimus.

53: Funetum in arcus ſpeciem formatum

54: & funium modo complicatum, Si=

55: pont.

56: Fungo, fungeris, functus ſum, fungi ac=

strona: 140v

kolumna: a

F ante V.

1: cuſatiuo quandoq; ablatiuo iungitur

2: Mam ná ſobie nieyáki vrząd. Fungor

3: conſulatu, Ieſtem panem rádnym.

4: Fungor uita, Zywę. Neq; boni, neq;

5: liberalis functus eſt officio, uel etiam

http://rcin.org.pl

officium uiri in accuſatiuo & ablati=

uo, Dopuścił ſie tego co ná dobrego czło=

wieka nie przysłuchało. Fungi aliena ui=

ce, & fungi alienam uicem, Czinić co zá

kogo. Fungi aliquo munere, Mieć ná

ſobie vrząd nieyáki. Fungi munere inter=

pretis, Być tłumáczem też wykładąć [!] xięgi

z yednego yęzіká ná drugi. Fungi officio

ſuo, Powinności ſwoyey ſtrzedz. Functus

fato, & functus uita, Vmarł. Functus

militia ſtudia repetit, Przeſtawki żółnie=

rzować ná naukę ſie vdał.

Functio, functionis, Vrząd.

¶Defungor, defungeris, defunctus

ſum, defungi, Wypráwić/ skończić/ Wy=

pełnić też vmrzeć. Defungi prælio fe=

ſtinat, Kwápi ſie bitwę zwieść y onę wy=

gráć. Cura defūgi, Zbyć prace. Inimicitijs

defungi, Przeſtáć niepriyáźni wieść. De=

functus periculis, Wybáwiony z niebeſ=

pieczności. Defunctus iam ſum meo of=

ficio, Spráwiłem com myał ſpráwić.

¶Defunctus participium, Vmárły. De=

functa corpora incorrupta conſeruat

cedrus, Cedrowe drzewo yeſt tey mocy że

vmárłe ćiała záchowawa od rozſipánia/ y

ſmrodu álbo gnićia.

¶Defunctum etiam more Græcorum

pro cadauere intelligimus. Trup.

http://rcin.org.pl

36: ¶Defunctio, in Biblijs pro morte in=

37: ſolenter.

38: ¶Defunctione aduerbium, Vt defun=

39: ctorie aliquid agere, Niedbále. Nie pil=

40: nie. Perfunctorie idem.

41: ¶Perfungor idem quod defungor,

42: Perfungi conſulatu, Magiſtratu, Ho=

43: noribus, Dokonáć á złożić ſwe vrzędy.

44: Perfunctus a febri, Opuſzczony od febry.

45: Ominęłá go Febrá.

46: ¶Perfunctio, Wypełnienie.

47: ¶Perfunctorius, a, um, Prętki/ prętko co

48: ſobie poczináyący. Vnde perfunctorie aali

49: quid agere, Prętko á nierządnie co czinić

50: Od ręki puſzczáć.

51: Fungus, fungi, maſcul. ſecund. Grzyb.

52: Fungi arborum, Bedłki ná drzewie ro=

53: ſtące.

54: Fungus Metaphor. Zgniły/ Leniwy Nie=

55: dofcipny.

56: Fungoſus, a, um, Grzibiáſty/ Rzadki/ miękki

57: yákoby Grzib álbo gębká.

kolumna: b

F ante V.

1: Fungoſa terra, Lgnąca álbo ługowátá zie=

2: miá.

3: Fungoſitas, Lużina/ Trzęſáwicá. Quando

4: ad terram refertur, alias quicquid eſt

5: leue & rarum.

6: Funginus, a, um, idem quod fungo=

http://rcin.org.pl

ſus.

Funis huius funis, maſc. tert. Powroz/ ſznu=

rá.

Funiculus, diminut. Powrozek.

Funalis, & e, Co ku powrózowi należy.

Funale, gen. neut. uel funalis ſubſtantiuū

Woskowa świeczká. Et funales equi qui

fune iuncti currum præcedunt.

Funanibulus funanibuli, Który po pow=

roźiech chodźi álbo ſie ſpuſzcza/ Kuglarz.

Funipeus, ei pro funambulo apud

Apule.

Fuus, funeris, neut. tert. Pogrzeb/ vmárłe=

go do grobu prowádzenie. Alicui funus

celebrare. Obchód pogrzebny komu czin=

nić.

Funus mortem aliquando ſignificat,

Vmárły. Trup. Funus facere, pro mor=

tem inferre, Ku ſmierći przypráwić. Dixit

Plautus.

Funereus, a, um, Pogrzebny.

Funereæ faces, Swiecie do pogrzebu należą=

ce.

Funerea frons, Blada twarz by vmárłe=

go.

Funeralis, & hoc funerale idem.

Funebris, e, Zálobny/ Pogrzebny.

Funerea oratio, Kazánie ná pogrzebie.

Funebria iuſta, Obchód/ Pogrzeb.

Funebre ueſtimentum, Załobne odzie=

http://rcin.org.pl

37: nie.

38: Funebre bellum, dixit Horatius, Smier=

39: telna woyná.

40: Funero, as, are, Pogrzebuyę.

41: Funeſtus, a, um, Załobny/ Smiertelny/ Smęt=

42: ny/ Miſerny. Funeſta familia, Załobny

43: dóm/ gdzie yakoby kto vmárł.

44: Funeſtæ nuptiæ, Smutne weſele/ niefortun=

45: ne.

46: Funeſtum bellum, Mizerna/ nieſzczeſliwa

47: woyná.

48: Funeſta arbor uocatur Cypreſſus, Dla

49: tego yże yą przed dóm wyſtáwiano gdy kto

50: w domu vmarł.

51: Funeſto, as, are, id eſt funere inquino,

52: Zápowietrzam álbo zárażam.

53: Funeſtare aliquando ſignificat cruenta=

54: re, Skrwáwić/ Ziuſzić álbo ſpoſoczić ſie

55: krwią.

Fur

strona: 141

kolumna: a

F ante V.

1: Fur, huius furis, com. tert. Złodźiey. Fur

2: etiam pro ſeruo, Miáſto sługi. Per

3: contumeliam, Bifur, trifur.

4: Furculus dimin. apud Priſc. Złodzieyek.

5: Furunculus aliud idem, Złodzieyczek/ też

6: wrzód/ bolączká. Etiam in uitibus dicitur

7: Mały kończiſty liſtek/ pączek.

http://rcin.org.pl

Furinus, a, um, Złodzieyski.

Furtum, furti, Złodzieyſtwo. Furtum facere

Kráść. Furti damnatus, Naleziony w zło=

dzieyſtwie.

Furtum etiam ueteres dicebant quicquid

clam fiebat, Táyność. Et furta in plu=

rali, Cudzołoſtwá/ Nierządne miłośći. Ce=

lari uult ſua furta Venus, Che ſwoye mi=

łośći táyemnie wieść Venus.

Furtum etiam pro inſidijs, Zdrádá.

Furax, furacis, Który rad krádnie.

Furacitas, furacitatis, Kradzieſtwo/ Złodziey=

ſtwo.

Furtim aduerbium, Poćichu/ Táyemnie/ cu

ius contrarium eſt Palam, Iáwnie.

Furanter aduerbium, Złodzieyskim oby=

czáyem.

Furtiſicus, quod furtum facere ſolet,

Plautus.

Furtiuus, a, ū, Krádziony. Furtiuus equus,

Krádziony koń.

Furtiue aduerbium, pto [/] furtim, Krádzio=

nym obyczáyem.

Furor, furaris, furari, Krádnę. Suffuror,

Przikradam.

Furca, æ, fem. prim. Rozſochá/ widły. Et fur

cula diminutiuum, Widełki/ Roſoſzká.

Furcam ferebant deprehenſi in ali=

quo maleficio ſerui, Inde furcifer, Słu

gá który ſie w czim przewinił. Nic dobre=

http://rcin.org.pl

38: go Niecnota. Inde furca accipitur pro pa

39: tibulo, Szubienicá.

40: Furcilis pen. cor. Gnoyenne widły. Trifur=

41: cifer, Sługá który ſie wiele złych vczin= [/]

42: kuw [/] dopuśćił/ ſzubienicznik. Lotr.

43: Furfur, furfuris, maſcul. tert. Otręby.

44: Furfures in capite. alias porrigo, O

45: trębiny głowne.

46: Furfureus, a, um, Otrębny. Furfureus pa=

47: nis, Miąſzy chlieb.

48: Furfuroſus, a, um, Pełny otrąb.

49: Furiæ, Furioſus, Furo, Furio, Vide Furor

50: Furoris.

51: Furinalia ſacra Romæ quam deam dice=

52: bant, Feſtus.

53: Furniana uaſa a Furnio quodam di=

54: cta.

kolumna: b

F ante V. 141

1: Furor, furaris, Vide Fur.

2: Furor, furoris, Wśćiekliwość/ Oſzálenie.

3: Item furor, Poruſzenie álbo nádchnienie/

4: vmysłu. Sic dicitur, Furor Poëticus,

5: Nadchnienie Poetów ku piſániu wier=

6: ſzów.

7: Furio, as, are, Czinię wśćiekłym/ Gniewli=

8: wym.

9: Furioſus, a, um, Wśćiekliwy/ ſzalony.

10: Furioſe, aduerbium, Szalenie/ wściekliwie.

11: Gniewliwie/ Roziawdſzy ſie yáko pies.

http://rcin.org.pl

12: Furo, furis, furire, Száleyę/ wśćiekám ſie.

13: Furens mero & iracundia, Oſzálawſzy

14: od piyáńſtwá y Roziadſzy ſie od gnie=

15: wu.

16: Furenter aduerbium, Wściekliwie.

17: Furiatus, a, um, Sdźiczáły ten który zdziczał

18: álbo ku wśćieczeniu yeſt pochilón.

19: Furibundus, a, um, Száleyący/ Szalenie ſo=

20: bą rzucáyący.

21: Furialis, e. idem, Furiales uoces, Wſciekli=

22: we wołánie.

23: Furiæ, furiarum, Boginie ſzalonośći/ któ=

24: re ſie káżdego złego vczinku y łotrowskiey

25: ſztutki [!] mſzczą. Alias dicuntur Eumenides

26: Dyræ & Erinnyes, ſunt autem tres &

27: finguntur apud inferos habitare ac

28: faces ſceleritas immittere, Poetowie o

29: nich powiedáyą że kkażdemu złoczinci pocho=

30: dnią do ſercá prziſadzáyą. Vnde acci=

31: piuntur, Miaſto trapienia y griźienia ſum=

32: nienia. Harum nomina ſunt Allecto,

33: Megæra, Tiliphone.

34: Furuus, a, um, id eſt nigrum & atrum

35: Feſtus, Okopciáły/ czarny.

36: Furuus bos Diti im̄olabatur. Był nieyáki

37: czarny woł który Plutonowi piekielnemu bo

38: gowi był ofierowan.

39: Furnus, maſc. ſec.Chlebowy piec.

40: #Præfurnium, Czeluście.

41: Furnacues, a, um, Co ku temu piecu na=

http://rcin.org.pl

42: leży.

43: Furnanus, a, um, idem.

44: Furnaria, Piekarká. Furnaria item, Piekár=

45: ſtwo/ álbo piekárskie obychodzenie.

46: Furnariā exercere, Piekárſtwem álbo pie=

47: czeniem chlebá ſie żiwie. Infurnibulum, Lo=

48: pátá którą chleb w piec wſadzáyą.

49: Fuſcina, pen. cor. telum tridens piſcato=

50: rium, Widełki o trzech końcách ribitw=

51: skie.

52: Fuſcinula diminutiuum.

53: Fuſcus, a, um, Ciemny/ Smiáły/ przyczerń.

Aa 3 color

strona: 141v

kolumna: a

F ante V.

1: color ſubniger, Fuſca nox, Czemna

2: noc.

3: Fuſus, fuſi. maſc. uel fuſum fuſi, gen. neu.

4: ſecundæ declin. Wrzeciono. Inſtrumen=

5: tum muliebre, Torquere fuſos, Toczić

6: wrzecioná.

7: Fuſtis, huiuh fuſtis, Pálicá/ Laská. Fuſtem

8: inpingere, Pálicą kogo wezbrác. Fuſta=

9: rium, Kiyowánie/ to yeſt wezbránie

10: kogo.

11: Fuſtuarium meretur, Záſłużył áby mu

12: kiyem dano.

13: Fuſtio, as, are, Biyę kogo pálcatem álbo

14: kiyem.

http://rcin.org.pl

15: Fuſtiligo, fuſte ſtimulo, Calepinus ſine

16: autore.

17: Fuſtuarius, Harumpálcatnik który rad ná

18: ludziech kiyá odchodźi/ to yeſt biye.

19: Fuſius pro furius antiqui dixere

20: CC.

21: Futilis, Futile, Vide Futio.

22: Futio, futis, futiui, futire, id eſt, effluo, Wy

23: ciekam. Inde effutio, Wyziewam/ Wy=

24: blekam/ mowię bez roſtropnośći. Inde futi=

25: lis & hoc futile. Ciekący który nie może w

26: ſobie nic záchować/ nieſtały. Homo futilis,

27: Wielomowny/ klekot/ który nie może nic zá=

28: milczeć.

29: Futilitas, Nieſtáteczność/ Prożne mówie=

30: nie.

31: Futile aduerbium, Niczemnie/ Niepożitecz=

32: nie.

33: Futile, Nieyáki ſtáte álbo naczinie s ſzpiczá=

34: ſtym dnem które muśy záwżdy ná bok leżeć.

35: Futile pro futiliter aduerbium.

36: Futis genus uaſis aquarij, CC.

37: Futo, as, aui, are, id eſt, Redarguo, Gánię

38: Karzę. Obſoletum. Caro uſus eſt pro

39: ſæpius fuit.

40: ¶Compoſita a Futo, Confuto, as,

41: are, Gánię/ Odrzucam/ Wywrácam ná rę=

42: by/ to yeſt okázuyę fáłſz/ Odpor czinię. Con

43: furate alicuius ſcripta, Piſáć przećiwko

44: cziyemu piſániu y odpór vczinić.

http://rcin.org.pl

45: ¶Refuto, idem. Hinc confutatio & re=

46: futatio, Zgánienie. Odporu vczinienie. Vi=

47: de ſupra Confutatio.

48: Futatim, id eſt profuſe, Plautus obſole=

49: tum.

50: Futurus, Vide, Sum, es, eſt, & c.

DE LITERA G.

G ante A.

51:
Aba oppidum Galliæ.

52: Gabalus, Gabali apud

53: ueteres crux ſeu pa=

54: tibulum, Szubienicá.

55: Aliqui ponunt in neu

56: tro genere, Gabalū.

57: Gabalum oppidum A=

58: uernorum in Gallia Aquitanica, un=

59: de Gaballici populi.

60: Gabata, fem. Plur. Gabatæ, arum, Miſá

61: álbo krzinów.

62: Gabba urbs Syriæ.

63: Gabyorum urbs Volſcorum in Italia

64: unde Gabianus, a, um.

65: Gabreta ſylua, Herciniæ pars, Czeski lás.

66: Gados duæ Inſulæ ſunt & utramqȝ tam

67: ſingulari numero, Gadam, quam

68: plurali, Gades appellamus, Dwie wy=

69: ſpie w Hiſpániey tám był kośćioł Herkuleſow

70: y ty sławne słupy Herkuleſowe. Vnde Ga=

71: ditanus, a, um, Kto ztámtąd yeſt. Et Gad=

http://rcin.org.pl

dir gen. neut. Miáſto támże ná tych wy=

ſpách.

Gadir, Vide Gades.

Gaderes ciuitas Syriæ.

Gæſa Vide Geſa.

Gagates ſeu Gages fluuius Siciliæ & no

men gemmæ.

Gazites, uel ut quidam ſcribunt Gagites

nomen gemmæ alias Ætites, Kámień

álbo perłá która bywa ná orłowym gniazdzie

nálieziona.

Galactites, gen. maſ. gemma.

Galactopota, æ, Który mlieko piya/ apud

Columellam.

Galactophagi pen. cor. gen. maſc. Lud w

tátárskiey ziemi który mliekiem żiwie. Ga=

latia regio minoris Aſiæ alias Gallo=

græcia unde Galatæ, Lud z tám tey kráyi

ny do których ſwięty Páweł piſał. Etiam

Gallogræci dicti.

Galaxias nomen gemmæ.

Galba fem. prim. Máły Robaczek w po=

tráwie ſie rodzący yáko w tłuſtich ſerzech/

też czerẃ w drzewie.

Galbanus, gen. fem. pen. cor. uel galba=

num gen. neut. ſ. Zywicá/ gumi/ które w

Siriey roście. Galbanum, Odzienie nie=

yákie białe á miękie. Quo delicatuli uti

ſolent.

Galbinus, s [!] , um, pen. producta, id eſt, la=

http://rcin.org.pl

102: ſciuus & mollis, Roskoſznik/ Roſpuſtny.

Galbani

strona: 142

kolumna: a

G ante A.

1: Galbani mores, Roſpuſtne nieſromieźli=

2: we obyczáye.

3: Galbanatus, a, um, nomen ſimile parti=

4: cipio formauit Horatius, Który przecze= [!]

5: czone [!] odzienie nośy.

6: Galbaneus, a, um, Co yeſt z żiwice álbo gumi

7: przerzeczoney.

8: Galbeum ronamenti genus, Feſtus.

9: Galbulus, galbuli. maſ. ſec. Orzech z cipre=

10: ſowego drzewá.

11: Galbula, æ, Nieyái ptak. Galea. æ, Przyl=

12: bicá, łepká/ hełm.

13: Galeo, as, are, Przibieram kogo w prziłbicę.

14: Galeatus, a, um, W pziłbicę vbrány.

15: Galeola, Cáſzká przyłbicy podobna.

16: Galena, æ, fem. prim. Latine plumbago

17: liquor remanens in fornacibus poſt=

18: quam effluxit ſtannum & argentum.

19: Plin. lib. 54. ca. 16. Ołowu od śrebrá ſpuſz=

20: czenie. Vide Molybdæna.

21: Galenus penult. product. Ymię wielmi

22: sławnego á známienitego lekarzá z Perga=

23: my miáſtá w Aſiey.

24: Galeotre in Sicilia dicebantur por=

25: tentorum interpretes, Galerita, tæ, So

http://rcin.org.pl

wronek. Galerus, ri, uel Galerum, Bie=
ret/ Capká/ też cudze włoſy/ to yeſt poduſz=
ká włoſiána/ yáie pánie w czapkách zwykły
miewáć.
Galericulum diminutiuum, Poduſzecká/
Przíprawki álbo záprawki włoſiáne. Alias
capillamentum.
Galeſus, maſc. ſec. pen. prod. Fluuius iu=
xta Tarentum.
Galilæa, æ, gen. fem. Kráyiná Páleſtine álbo
żydowskiey ziemie/ przes którą rzeká Iordan
ciecze. Et eſt duplex, Galilæa ſuperior
alis Galilæa gentium, Która pogranicz=
na yeſt górze. Antibibanum, Gdzie ſie Ior
dan poczina. Inferior Galilæa, Gdzie ye=
zioro Tyberiadis yeſt.
Galilæus, a, um, Galileyczyk.
Galeus huius galei piſcis qui a latinis
muſtela dicitur.
Galgulus, auis.
Galiophis herba.
Galla læ, fructus quercuum, Zołądź.
Gallia, fem. prim. Fráncuska źiemia. Euro=
pæ pars, hæc primo diuiditur in Io=
gatam & Comatā, Togata alias a Ro
manis Ciſalpina dicta, Która w ſobie
ma wſziſtkę. Lombardią/ Xięſtwo Me=
diolánskie y nieyáką część. Senatu We=
neckiey máyętnośći. Comata tranſalpina,
Wſziſtko Francuskie krolewſtwo s ni= [/]

http://rcin.org.pl

56: derlande máż [/] do góri Alpes/ y do rzeki Rhenu

kolumna: b

G ante A. 142

1: Hæc rurſus diuiditur in Narbonenſem

2: Którą teras zową Prowincią álbo Delphi=

3: nat. Alias Braccata Gallia in Aquita=

4: niā, Którą teraz zową Guienne álbo Ga=

5: skouia, in Celticam & Belgicam quæ

6: & Gallia Lugdunenſis, de quibus

7: alibi. Hinc & Gallus, a, um, adiecti.

8: gentile, Fráncuski/ Fráncuska/ Fráncu=

9: skie.

10: Gallicus, a, um, & Gallicanus, a, um,

11: Francuski/a/e.

12: Gallicus morbus, Fráncá/ Oſpiec álbo nie=

13: moc kurewników y cudzołożników. Eſt em̄

14: pœna peccati illius.

15: Gallica ueſtis, Fráncuska ſzátá.

16: Gallogræcia alias Gallatia, Vide ſupra

17: Galatia, Galitia, Kráyina w Hiſpaniey w któ=

18: rey. Compoſtella, Gdzie ſwiętego Iákubá

19: grób powiedáyą leżi.

20: Galluto, as, are, & Gallulasco, Poczinayą

21: mi ſie włoſi pod Brzuchem puſzczáć. Id eſt

22: pubeſco, Obſoletum.

23: Gallicæ gallicarum, Deſzczowy płaſzcz.

24: Gallus huius galli, Kur. Et diſcriminis

25: cauſa dicitur.

26: Gallus gallinaceus, idē, Nam Gallus

27: etiam dicitur qui ex Gallia eſt, Gallus

http://rcin.org.pl

28: etiam fluuius eſt Phrygiæ, Gallus etiā

29: Pop boginiey. Cybeles, Wáłach.

30: Gallina, æ, Kokoſz.

31: Gallinaceus a, um, Co od ku yeſt. Vt o=

32: uum Gallinaceum, Kokoſze yáye. Lac

33: Gallinaceum, Rzecz oſobliwa rzadka á ko=

34: ſztowna/ wielkie ſzczęście y bogáctwa.

35: Gallicinium, Pienie kur/ gdy kury pieyą.

36: Quarta caſtrenſis uigilia.

37: Gallinaris, gen. maſ. Kurnik/ ten który kuri

38: opátruye.

39: Gallinaria, Która kury ſádźi.

40: Gallinaria inſula in mari Liguſtico.

41: Gallinarium gen. neut. Kurnik gdzie kury

42: choważą.

43: Gallicantus in Biblijs pro Gallici=

44: nio.

45: Gallipes, Kurzonogi.

46: Gallare pro inſanire, Obſoletum.

47: Gallulare Vide Gallia.

48: Gammarus gammari pen. cor. gen. maſ.

49: Rák.

50: Gammaides ferrū quo utuntur Cheirur=

51: gi ad extrahendum pus, Barwierskie

52: żelasko którym ropę wyciągáyą.

53: Gamos gen. maſc. latin. nuptiæ, Weſele

54: Gwádźbá. Vnde Agamos, Bes żony. Di=

55: gamos, Który wtórą żonę ma. Vide

56: alibi.

http://rcin.org.pl

strona: 142v

kolumna: a

Gamphaſantes populi Lybiæ.

Ganeum, ganei, gen. neut. uel Ganea, æ,

gen. fem. Kurewski dóm/ zántus.

Ganeo, ganeonis, Lotr/ kurwiarz który ſie

vdał ná ſwą wolą y vtrátę. Gangaridæ

populi inter Aſſyrios & Indos.

Gange, ganges, ingens fluuius Indiæ.

Gangeticus, a, um, Co ktemu należy.

Gangrena caro emortua, Zgniłe/ odręt=

wiáłe álbo zmartwiáłe mięſo/ niektórzi zo=

wą Rák chorobę.

Ganimedes, gen. maſc. pen. pro. Troyáń=

skiego króla Syn barzo piękny/ którego

bóg Iupiter ſobie zá podczáſzego ſwego wziął

Gannio, gannis, ganniui, & gannij, gan

nitum gannire, Szczekam/ Wołam yáko

Liſzká. Vulpium enim eſt proprium, sed

etiam transfertur ad homines, Szemráć

Mruczeć Szczekać.

¶Obganio, is, ire, Odſzczekawam/ odmru=

kawam/ przekazuję komu rzecz. Inde gānitᵘ

Szczekánie/ Mruczenie/ Szemránie. Gan=

nitu aliquem inceſſere, Nágábáć/ Názi=

wáć kogo álbo przekwintowáć ſobie prze=

ciwko komu.

Ganze germanicum uocabulum, Gęś.

Garamantes, gen. maſ. populi Lybiæ un

de Garamantius, a, um, & Garaman=

http://rcin.org.pl

29: tes, idis, Yeden ztámtąd.

30: Garhanus mons Apuliæ, nunc mons ſan

31: cti Angeli dicitur.

32: Gargarus maſc. ſec. in Plurali. Gargara,

33: orum, Cacumen montis Idæ, Wierz=

34: chołek góry Ide. Item oppidum ad ra=

35: dices eiuſdem montus, Miáſteczko pod

36: gorą.

37: Gargarizo, as, are, Máłym yeziczkiem gle=

38: gotáć nábrawſzy wodi wuſtá/ chárcháć.

39: Gargarizatio, Glegotánie.

40: Gargarizatus huius Gargarizatus, idē.

41: Gargus unus ex collibus Tauri mon=

42: tis, CC.

43: Garrio, is, iui, itum, ire, Ládá co mówię co

44: mi ſlinká przynieſie do gęby. Sed quando

45: refertur ad aues, Grucham/ ſzczebiecę yáko

46: ptacy czinią gárdły. Garriunt ranæ, Krze=

47: kocą. Nugas garrire, Ládá co plieść. Ali=

48: cui in aurem garrire, Szeptáć co komu

49: w ucho.

50: Garritus huius garritus, Klekotánie/ gru=

51: chánie.

52: Garrulus, a, um, Wielomowny. Item no=

53: men auis. Soyká.

54: Garrula pica, Rzekotliwa ſroká.

55: Garrulitas, Rzechotánie/ Gruchanie/ wielo=

56: mowność.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

1: Garrulus, id eſt, cordatus Nonius, Ga=

2: tridídare uel garriditare pro garrire

3: Obſoletum.

4: Garum, gari, Rybna poliewká álbo ſzáłſzá.

5: Garumnia fluuius Celtas ab Aquitanis

6: diuidens.

7: Garyophylon, Vie Caryophylon.

8: Gaſidanes nomen gemmæ. CC.

9: Gaſter, latine uenter, Brzuch. Et genus ua=

10: ſis,

11: Gaſtrimargia, æ, Obżárſtwo/ łakomſtwo.

12: Gaſtrimargia, Vide Gaſter.

13: Gaudium gaudij, Weſele. Gaudium per

14: cipere, Być pocieſzon.

15: Gaudeo, gaudes, gauiſus ſum gaudere,

16: Weſelić ſie. Iam gaudeo, Radem temu.

17: Gaudere gaudio, gaudere gaudia, & a=

18: nimo gaudere, Weſelić ſie. Simile gau=

19: det ſimili, Rowny ſie s rownym zgo=

20: dźi/ álbo rowiennik ſie rad u ſwemu rowien

21: nikowi ma. Adoleſcentia gaudet liber=

22: tate, Młódź rádá ná ſwiebodzie yeſt. Gau=

23: dere in ſinu, Sam ſie w ſobie weſelić. Gau

24: det doceri, Rad ſie da náuczić.

25: ¶Congaudeo, Weſpołek ſie skim weſe=

26: lę. Crede mihi gaudebis facto, Vczi=

27: niſzli to niebędzieć tego żal.

28: Gaudimoniū in Biblijs legitur pro gau

29: dio non eſt latinum.

30: Gaulus genus nauigij pene rotundum

http://rcin.org.pl

31: Feſtus.

32: Gaunodurum ciuitas in Heluetia, Lauf=

33: fenberg Po niemiecku.

34: Gaurus mons campaniæ unde Gauranū

35: uinum.

36: Gauſaper neutrum, & Gauſapa fem. Koc

37: to yeſt ſukno które ná obie ſtronie koſmáte

38: yeſt.

39: Gauſapina, æ, Odzienie ná źimę. Quidam

40: uolunt eſſe indeclinabile & tantum

41: Gauſupe dici.

42: Gaza, gazæ, dictio Perſica, Skarb/ Bo=

43: gáctwo. Item ciuitas eius nominis in

44: Paleſtina.

45: Gazeus, a, um. Yeden, ztámtąd. Item urbs

46: Perſiæ unde Galeticus, a, um.

47: Gazophylaciū, gazohilacij, Sklep gdie

48: skarb chováyą.

G ante E.

49: Gebalena regio in finibus Eleutheropo

50: leos.

51: Gebannitæ populi Arabiæ deſertæ.

52: Gebenna, Górá we Frańciey którą dziś Ge=

53: neue zową.

Gehenna,

strona: 143

kolumna: a

G ante E.

1: Gehenna, æ, ge. fem. nomen uallis in Bi=

2: blijs. mieyſce było niedáleko od Hieruzalem

http://rcin.org.pl

3: támże y plác na który wſziſtki roſpuſtne á

4: loźnę perſony z Hieruſalem wywodzono/ y

5: wyſzwiecáno. Inde per Metaphoram

6: pro inferno, Myáſto piekłá y wiecznego

7: potępienia.

8: Gela fluuij urbs nomen in Sicilia.

9: Gelo, as, Gelabile, Gelaſcere, Gelicidiū

10: Vide Gelu.

11: Gelaſinus, gem. maſc. Smieſzek który ſtroyi

12: krotofile, Gelaſini, Przednie zęby. Itē li=

13: neæ faciei quæ ridendo efficiuntur.

14: Geloi, campi Siciliæ.

15: Geloni, ſiue Gelones populi Scitiæ nunc

16: Getæ uel tartari dicuntur, Tártárzi.

17: Gelu, gen. neut indeclianbile, Mroz.

18: Gelus, in gener. maſculino dixerunt ue=

19: teres.

20: Gelidium, gelidij, Srzón.

21: Gelo, as, are, Márznę. Gelatum lac, Siá=

22: dłe mleko. Gelant frigora, Márznie.

23: Gelatio, onis, gen. fem. Zmárznienie.

24: Gelaſco, is, ere, Poczinam márznąć.

25: Gelabilis e. Co prętko zámárznie.

26: ¶Ingelabile, eius contrarium.

27: Gelidus, a, um, Zimny/ Mroźny.

28: Gelidus aër, Mroźny wiátr. Gelidiſsime

29: naturæ, Bárzo źimnego przyrodzenia.

30: ¶Compoſita, Congelo, & congela=

31: ſco, Zamarzam, Congelatus lacus, Ię=

32: zioro zámarzłe.

http://rcin.org.pl

33: ¶Congelatio, Zámarznienie.

34: ¶Egelidor, aris, ari, Odmárznąć też wy=

35: márznąć.

36: ¶Egelidus, a, um, Odmárzniony.

37: Gemea, ala mille equitum.

38: Gemellar, pen. neut. Nieyaka Nániá ole=

39: yowa

40: Gemini, gen. maſc. Bliźnięta/ Blisnko=

41: wie. Et pro duobus accipitur, Miáſto=

42: dwu.

43: ¶Compoſita, Trigemini uel terge=

44: mini, Troyáci/ trzey.

45: ¶Quatergemini, Czworácy/ czterey. Ca=

46: ſtor & Pollux, Bywayą gemini zwáni.

47: Gemitus, a, um, Dwoyaki/ Sowity. Gemi

48: nus ictus, Dwoye cięcie w yedno mieyſce.

49: Geminus Deus Ianus dicitur, Iſz dwoye

50: oblicze ma.

51: Gemellus, a, um, diminutiuū, Bliźnieczek.

52: Gemellæ uites, Które dwoye wino dáyą w

53: rok/ yáko yeſt za Rzimen [!] w Apuliey y w Sici

54: liey.

55: Gemino, as, are, Dwoyę Sowito czinię pow

56: tarzam

kolumna: b

G ante E. 143

1: Geminatus, a, um, Powtwarzany [!] . Gemi=

2: nata uictoria, Dwoye zwicięſtwo.

3: Geminatio, Powtarzánie.

4: ¶Congemino & ingemino idem.

http://rcin.org.pl

5: Gemma, æ, fem. prim. Perłá też pączki ná

6: drzewie gdy ſie poczinayą pukáć.

7: ¶Bigemmis ſurculus, Roſzczká máyąc

8: rowne dwie odnoſzki/ od pienká ſzczepnego

9: pochodzace [!] .

10: Gemmula, æ, dimin. Perłeczká.

11: Gemmulas, flores uocat Apuleius.

12: Gemmo, as, are, Pukam ſie/ pączki puſzczam.

13: Gemmaſco, is, ere, Poczinam ſie pukáć. Ar=

14: bores gemmaſcere incipiunt, Poczinayą

15: ſie pukáć.

16: Gemans, gemantis, Vt gemmantes alæ

17: pauonis, Lſzczące ſie yákoby perły.

18: Gemmatus, a, um, Perłámi obſádzony/ ochę=

19: dożony. Puella bene gemmata, Pánná

20: dobrze perłámi przibrána. To yeſt/ Kleinoty

21: ynſzemi nie tilko perłámi.

22: Gemmoſus, a, um, Pełny drogiego kamie=

23: nia/ kleinotów.

24: Gemmeus, a, um, Perłowy. Radix gem=

25: meæ rotunditatis, Ták okrągłi yáko per=

26: łá.

27: Gemmarius, a, um, in Biblijs, Z cioſánego

28: kámienia vcziniony.

29: Gemmifer, Vt gemmifer amnis, Rzeká

30: perły wyrzucáyąca.

31: Gemites, es, fem. gen. gemma apud Pli=

32: nium.

33: Gemo, is, gemui, gemitum, gemere, Wzdy

34: cham. Plauſtrum gemit, Wos skrzipi, Ge=

http://rcin.org.pl

35: mit turtur, Synogarliczká grucha. Item

36: gemere ſignificat flere, Płakać.

37: ¶Ingemo idem quod ſimplex gemo

38: Wzdycham.

39: Gemitus huius gemitus, Wzdychanie. Ge=

40: mitus Delphini, eſt ſimilis humano,

41: Delfin ribá morska tá wzdycha yáko czło

42: wiek.

43: Gemibundus, a, um, Wzdychyący/ Smu=

44: cąci.

45: Gemiti, genitiuus, apud Plau, a Gemitus.

46: Gemonides, gemmæ apud Plinium,

47: Gemoniæ, arum, gen. fem. ſcalæ ad quas

48: corpora damnatorum tracta præcipi=

49: tabantur, Schód w Rzimie gdzie złoczińce

50: ſpychano. Gemoni gradus, idem. Ge=

51: murſa inter digitos pedum naſcens

52: tuberculum quod gemere faciat Fe=

53: ſtus.

54: Gena, æ, fem. prim. Yágodą [/] ná twarzy álbo

55: policzki. Alias mala, Też powieká nád oczi=

56: má.

strona: 143v

kolumna: a

G ante E.

1: Genanius, a. um, pro guloſo, Miaſto żár=

2: łoká. Apud Varonem Obſoletum.

3: Genealogia, æ, fem. pri. Rodzay/ Regiſtr

4: álbo wyliczenie wſziſtkiego rodzáyu. Vt ge=

http://rcin.org.pl

nealogiam Chriſti continēt libri Bibli=

ci, cuius compendium Euangeliſtæ fe=

cerunt in ſuis Euangelijis in libro Ge=

nerationis.

Genarcha, æ, maſ. prim. Pierwſzi ociec kto=

rego pokolenia/ od którego wſziſtek ro=

dzay ydzie.

Gener, Generalis, Genero, Generoſus,

Genus, Vide Genero.

Generiana pyra dicta ſunt a plantatore cc

Genero, as, are, Rodzę. Generare etiam,

Wynáleść.

Generatio, Ród/ Rodzenie/ rodzay. Ge=

nus etiam, Rodzay pokolenie. Genere

ſummo, prognatus, Známienitego do=

mu. Genere ſum ei proximus, Nie ma

nád mię w rodzie bliſzſzego. Genere indi=

gnum facit, Wyrządza lekkość domu ſwe

mu. Genus humanum, Rodzay ludzki.

Genus hominum idem. Dum homi=

num genus erit, Poki ſwiát będzie ſtał.

Genus thebanum, Id eſt natio, Lud

Tebáński. Genere Andria, Z Andru.

Genus apud Dialecticos quod dicitur

de pluribus differentibus ſpecie. Co

może być o rozmáyitich oſobách ſobie roz=

nych rzeczono. Vt animal, Zwierzę/ może

być rzeczono/ o człowieku/ koniu/ wołu. Ge

nus etiam, Nieyái rodzay/ To yeſt nie=

yáka rzecz/ álbo obyczay. Vt alterius gene=

http://rcin.org.pl

ris, Inſzego rodzáyu to yeſt iney yákośći

álbo obyczáyu. Aliud genus uitæ dele=

git, Inſzy rodzay á obyczay/ to yeſt/ ſtan

żywotá ſobie obrał. Et id genus alia, Y

też rowne rzeczy. Eſt genus hominum

qui ſe primos omnium hominum eſſe

uolunt Terent. Są niektórzy ludzie tá=

kowi. Non dico, Ieſt rodzay ludzki. Hoc

enim ad noſtram phraſim non qua=

drat, Verſatus eſt in omni genere di=

ſciplinarum, Dobrze ſie czwiczył we wſze=

lákich naukách. Vno genere capere piſces

Yednákiem obyczáyem łowić riby. Omni=

genus, a, um, Rozmáity.

¶Multigenus, a, um. idem.

¶Alienigena, Cudzi/ Obci/ nie náſzego ro=

du przichodzień.

#Indigena, com. gen. Náſziniec/ ziemek

który ſie tu vrodźył.

Generoſus, a, um, Vrodzony/ Szlachetny

mężny nie lękliwy páchołek. Generoſa uir=

tus, Szláchetna cnota. Rex generoſus,

kolumna: b

G ante E.

Czyſtego ſercá ſmiałego. Generoſæ arbo=

res, Niepoſpolite drzewá.

Generoſitas, atis, Szláchecſtwo/ cnota/ męſ=

kość. Generoſitas equi in oculis eſt, Wę [!]

ſołe [!] poiźrzenie końskie dobre kónia zna=

mienuye.

http://rcin.org.pl

7: Generalis, læ, Poſpolity. Generalis capita=

8: neus, Głowny ſtároſtá który ma yuſze pod

9: ſobą.

10: Generaliter aduerbium, Poſpolicie/ Obec=

11: nie. Et genertim aduerb. Przes wſziſtko

12: pokolenie. Publice & generatim con=

13: traria, Generatim diſtributi in ciuitates

14: Są rozdáni do miáſt wedle ich rodzayów.

15: Gener, generis, Zięć.

16: ¶Progener, Mąż wnuczki moyey. Auus

17: uel auia habet progenerum.

18: Generalis, e. Płodny álbo to co prętko może być

19: Generator uerbale, Rodziciel.

20: ¶Compoſita, congenero, as, are, id eſt

21: adiungere aſſociare, Przirodzam/ Prziłą=

22: czam ſie. Non uſq; adeo eſt in uſu.

23: ¶Congener, congeneris, Iednego ro=

24: dzáyu. Przirodzony. Degenero, as,

25: are, Odradzam ſie od ſwego rodzáyu/

26: to yeſt/ nie náſláduyę w záchowániu y

27: w cnocie. Dicimus enim in utramq;

28: partem, tam in bonam, quam in ma=

29: lam degenerare, Degenerare a paren=

30: ni conteſtataq; uirtute maiorum,

31: Odrodzić ſie od przodkow ſwoych potom=

32: ney á wſzem yáwney cnoty. Degenerare

33: a ſecta uel doctore aliquo, Odpáść/

34: opuścić. Degenerare in ſeritatem, Zdźi=

35: czeć. Poma degenerāt ſuccos oblita prio

36: res, Nie rodzą ſie tákie yábłká yáo pierwey.

http://rcin.org.pl

37: ¶Degener degeneris, gen. omnis, in

38: ablatiuo degenere, uel degeneri, Odro=

39: dek/ wyrodek/ niecnotá.

40: ¶Ingenero, as, are, Wradzam/ przirodzam

41: ſie. Ille appetitus omnibus a natura

42: ingeneratus eſt, Tá chćiwość przirodzona

43: yeſt każdemu. Ingenerat præcipuū quen=

44: dam amorem in eos qui procreati

45: ſunt, Przonośy álbo przidawa oſobliwą

46: miłość przeciwko tym. Ingenerata fami=

47: liæ tuæ frugalitas, Goſpodárſtwo y obeſz=

48: łość yeſt twey czládźi przyrodzona. Natu=

49: ra nobis noſtri amorem ingenerauit,

50: Mamy to z przirodzenia że ſami ſiebie mi=

51: łuyemi.

52: ¶Progenero, as, are, Rodzę/ przimnażam

53: rodzáyu. Progenerare etiam gallinæ di

54: cuntur, Kurczęta lądz. Progenies, Ro=

55: dzay/ pokolenie/ też wychowanie. Tua pro=

56: genies, Twoye vchowánie.

¶Progeneratio

strona: 144

kolumna: a

G ante E.

1: ¶Progeneratio, Rodzenie.

2: ¶Progener, progeneris, Wnuczin

3: mąſz.

4: ¶Regenero, Odnawiam/ z nowu rodzę.

5: Niſi quis renatus fuerit ex aqua &

6: ſpiritu ſancto in Euangelio, Yeſli kto

http://rcin.org.pl

nie będzie odnowión z wody/ to yeſt okrczon

zwierſchnią yą ceremonią á ſwiątośćią/ á

yeſli nie przimie duchá ſwiętego/ etć.

¶Regeneratio, Odnowienie.

Geneſar & Geneſaret, Morze Galiley=

skie. alias locus Tyberiadis, Mieyſce

przes ktore Iordan rzeká ciecze/ támze miá=

ſta Tyberias/ Capernaum Terichęę y Beth=

ſaida leżą.

Geneſis, huius geneſis, fem. tert. Latine

Generatio, Rodzenie. álbo pokolenie/ na=

rodzenie. Natiuitas, Genetlius. Latine na

talis, Dzień národzenia. Et Deus nuptia=

rum creditus antiquis.

Genethlia natalitia, Pámiątká národzenia

to yeſt/ przepiyánie yáko náſzi polacy mo=

wią. Plur. tantum, celebrare genethlia

uel diem natalitium, Przepiyáć ſie.

Genethliacus gen. maſ. Práktikars wedle

godźiny národzenia cziyego. Alias chal=

dæus.

Genethliacon carmen, Pieśń álbo wierſze

ku czći národzenia cziyego vczinione.

Genethliacus, Vide Geneſis.

Genimen, genitalis, Genitor, Vide Gig=

no.

Geneua, Miáſto we Fránciey In ducatu

Sabaudiæ, Po Fráncusku Xięſtwo zową

Sáffoy.

Genialis, Vide Genius.

http://rcin.org.pl

37: Geniana nomen gemmæ, CC.

38: Geniculum & Geniculatim, Vide Ge=

39: nu.

40: Geniſta, æ genus fruticis.

41: Genocha nomen animalis, Calep.

42: Genon cœpe genus, CC.

43: Gentiana, æ, Herba, Goriczká.

44: Gentilis, Vide Gens.

45: Genius genii, maſc. ſecund. Zły álbo dobry

46: anyoł yáko pogáńſtwo o tym dzierżała/ po=

47: wiedáyąc że káżdemu człowiekowi dwá An=

48: yołowie/ yeden dobry drugi zły/ ſą przy=

49: dani. Hinc dicemus, Hic quidem me=

50: liorem genium tuum non facies, Nic

51: ſie ná tym niepolepſzyſz.

52: Genius etiam dicitur Deus generatio=

53: nis, Bóg rodzenia. Vnde propitio ge=

54: nio natus eſt, Dobrze ſzczęſliwie ſie vro=

kolumna: b

1: dźił Siniſtro genio, Niefortunnie. In=

2: dulgere, genio, Vdác ſie ná roskoſz. Lo=

3: ſtować/ Vżywáć/ Bieſiádować. Defrauda=

4: re genium, Strzimawać ſie/ nie dać ciáłu

5: woley/ Skępić/ nie vżiwáć ták yáko ſie go=

6: dźi.

7: Belligerare cum genio ſuo, Plautus,

8: idem.

9: Genialis, & hoc geniale, Przyrodzona rzecz

10: to co ku przirodzeniu należy. Genialis

http://rcin.org.pl

dies, Weſoły dzień. Genialis thorus ſie=
ue lectus, Weſele álbo pokładźiny. Hyems
genialis, Zymá która ku prożnowániu/ vży=
wániu y bieſiadowániu doſić czáſu ma.
Genialis homo. Który rad bieſiad pá=
trzi.
Genuinus, a, um, Przirodzony/ Właſny co
z prziodzenia yeſt. Genuini dentes,
Trzonowe zęby. Genuinum frangere in
aliquo, Obwięzáć kogo ślubem. Genuino
dente rodere & arrodere, Zlie o kim
mowić/ żwáć o kim. Et genuino rodere
abſolute non addito dente, idem.
Gens gentis, uenit a Generando, fe. ter.
Gens Thurcica, Lud Turecki.
Gens, Rodzay/ Pokolenie. Gens Ælia, Dóm
álbo pokolenie domu tego Aeliae.
Gentes in Biblijs reſpectu Iſrahelitarū
uocantur omnes aliæ nationes, Po=
gáńſtwo. Sicuti reſpectu Græcorum
Barbari, Gens etiam de apibus, Ro=
dzay.
Gentilis & hoc gentile, Który yeſt yednego
rodzáyu y pokolenia. Ad agnatos
& gentiles eſt deducendus, prouer=
bium de ſtultis & ſtupidis homi=
nibus, Vmie doſić/ czas mu do domu náſzy
mowią/ Varro.
Gentilis in Biblijs qui non eſt Iſraheli=
ta, Pogánin. Et nos etiam itidem uo=

http://rcin.org.pl

41: camus gentiles, Pogány.

42: Gentile aduerbium, Po pogáńsku. In Bi=

43: blijs.

44: Gentilitius, a, um, Co ku któremu rodzáyowi

45: oſobliwie należi.

46: Gentilitium nomen, Właſne ymię którego

47: domu.

48: Gentilitia inſignia, Tego domu herb. Gen

49: tilitium eſt hoc illi,, Przirodzono mu to/

50: Ma to od ſwoyich ſtárſzich.

51: Gentilitas, gentilitatis, Przyácielſtwo/ domu

52: którego pokolenie.

53: Gentilitas tantum in Biblijs, Pogáń=

54: ſtwo.

Gentiana

strona: 144v

kolumna: a

G ante E.

1: Gentiana, næ. femin primæ radix eſt

2: Goryczká.

3: Genu, gen. neut. indeclinabile in ſingu=

4: lari & in plurali, genua, genuū, genibꝰ

5: Koláno. Genua ſubmittere, Poklęknąć.

6: Genu, geni, g. ma. dixerunt antiqui No=

7: nius.

8: Geniculum diminutiuum, Kolanko y też

9: knodiſzki które ſą we źdźble słomy.

10: Geniculatus, a, um, Knodow áty.

11: Geniculatim aduerbium Po knodiſzkách

12: Ingeniculor, aris, ari, łániam ſię/ podgi=

http://rcin.org.pl

13: nam kolan.

14: Genna, gen. fem. Miáſto ták zwáne. Ligu=

15: ſticum Emporium in Liguria ſcilicet.

16: Gennenſis, e, Yeden ztámtąd.

17: Genninus Vide Genius.

18: Geodetes, pen. product. gen. neut. Wy=

19: dzielnik ziemie.

20: Geodeſia, Nauká wydzielenia ziemie.

21: Geodæticus, a, um, Co k temu należy.

22: Geographus, gen. maſ. Popiſnik ziemie ten

23: który wie o położeniu źiem/ morzá/ y kráyiny

24: popiſuye.

25: Geographia, Nauká popiſánia ziemie.

26: Geometres ſiue geometra, g. m. pe. cor.

27: Pomiernik/ Miernik ziemie. Geometria

28: æ, Pomierzánie ziemie.

29: Geometricus, a, um, Co ku pomierzeniu zie=

30: mie należi. Geometrica ſcientia, Nauká

31: pomierzánia ziemie.

32: Geometrice aduerbium, Pomiernie.

33: Georgus, gen. maſc. Latine colonus uel

34: agricola, Oracz/ Kmieć.

35: Georgia, æ, Orániná/ Kmieći żiwot.

36: Georgica, orum, Ty rzeczy które ku ſprá=

37: wovániu roliey y ynſzemu goſpodárſtwu

38: kmiecnemu należą.

39: Georgica etiā, Xięgi w których bywa o rol=

40: nych rzeczách piſano.

41: Georgicus, a, um, Georgicum carmen,

42: Wierſze o kmiećich rzeczách. Georgius idē

http://rcin.org.pl

43: quod colonus, Kmieć rolnik. A nomine

44: γῆ terra, & ἔργον opus.

45: Georgi populi Scythiæ.

46: Geranion herba, Boćianie ziele álbo Bocia=

47: ni nos.

48: Germania, æ, Niemiecka ziemiá. Germanus

49: Niemiec.

50: Germanicus, a, ū, Niemiecki. Germanicus

51: oceanus, Niemieckie morze.

52: Germanus, a, um, Rodzony. Frater ger=

53: manus, Rodzony brát. Germana uirtus,

54: Przirodzona cnotá.

55: Germanitas, tis, Przyacielſtwo Pokumánie.

56: Germane aduerb. Bráckie/ wiernie vprzei=

57: mie/ item Właſnie.

kolumna: b

G ante E.

1: Germen, Germinis, neut. tert. Płod/ láto=

2: rosłká/ pączki które ſie puſzczáyą od drze=

3: wá/ álbo wſziſtko to co rość álbo wſzcho=

4: dzić poczina. Germina hortorū exurun=

5: tur, Ogrodne náſienie przygoraváyą/ Wię=

6: dną od słońcá.

7: Germino, as, are, n. p. Wſchodzę/ podraſtam

8: puſzczam ſie.

9: Germinaſcere pro germinare, Obſoletū.

10: Germinatio, Pukánie/ roskwitánie drzew/

11: też wſchodzenie ziół.

12: Germinatus huius germinatus, idem.

13: ¶Congermino, as, are, Przyraſtam/

http://rcin.org.pl

14: wſchodzę ochotnie.

15: ¶Progermino, Roſtę/ Roſchodzęſie.

16: Germinales arbores Papinianus dixiſſe

17: uidetur, quæ ex iacto ſemine uel ſpon=

18: te naſcuntur.

19: Gero, geris, geſsi, geſtū gerere, a. t. Nioſę

20: też ſpráwuyę/ Mam ná ſobie vrząd/ Rzą=

21: dzę. Bellum gerere, Walkę wieść. Cen=

22: ſuram gerere, Vrząd ſzácowánia mieć ná

23: ſobie. Conſulem gerere, Być rádnym pá=

24: nem, Sic gerere conſulatum, Morem

25: gerere, Być posłuſzen. Longas gerere

26: ueſtes, Długie ſzáty nośić. Quaſi re be=

27: ne geſta, Terent. Yákobyś rzecz rzkomo

28: naliepiey ſpráwił. Gerere uicem alterius

29: Zá kogo co czynić álbo záſtępować kogo

30: w czim. In ſinu gerere, Zanadri nośić.

31: Quomodo ſe gerit, Yáko ſie ſpráwuye

32: álbo yáko ſie ma. Turpiter ſe geſsit, Nie=

33: rządnie ſie ſprawował. Reuiſo quidnam

34: Chærea hic rerū gerat, Co tu Cherea czi=

35: ni. etć/ Scio quā rem gerā, Wiem co mam

36: czinić. Alias res geris, Ty o czim ynſzim

37: myśliſz. Rem alicuius malitioſe gerere,

38: Niewiernie cziyę rzecz ſpráwować, Leuiter

39: rem gerere, Niedbále co ſpráwować. Cum

40: cura rem gerere contrarium, Gerere

41: ſeſe pro nobili. Mieć ſie zá ſliáchćicá.

42: Simultatem cum aliquo gerere, Nie=

43: przyiáźni s kiem wieść. Geſtus particip.

http://rcin.org.pl

44: Dziany. Hoc modo res geſta eſt, Ták

45: ſie rzecz działá. Geſtus eſt illi mos, Vsłu=

46: chano go.

47: Geſta, geſtorum, Dzieye.

48: Gestus huius geſtus, Obyczáye/ pochutná=

49: wánie á poruchánie ſobą. Agere geſtum

50: humeris, Pochutnáwáć á porucháwáć rá=

51: miony. A quo geſticulor, geſticularis,

52: geſticulari, Pochutnawam ſobą. Geſticuli

53: manibus, Rękomá tráfnować/ kunſztować.

54: Geſticulor, oris, m. ter. Kuklarz. Geſti=

55: cularia pro geſticulatria apud Gelliū,

56: Kuklarká.

Geſticulatio

strona: 145

kolumna: a

G ante E.

1: Geſticulatio, onis, Kuglowánie/ Trafnowá=

2: nie.

3: Geſticularius, a, um, Kuglárski. Vt mores

4: habet geſticulares, Ma obyczáye kuglár=

5: skie.

6: Geſtuoſus, a, um, Który nie ma miáry ku=

7: glowánia/ ſtorzypiętka też zową nie=

8: ktorzi.

9: Geſtamen, geſtaminis, Burdá/ nieco ku no=

10: ſzeniu.

11: Gesto, as, are, & geſtito as, are, Vſtáwicznie

12: noſzę.

13: Gestatio, onis, Noſzenie.

http://rcin.org.pl

14: Geſtatorius, a, um, Co ku noſzeniu na=

15: leży.

16: Geſtatoria ſella, Stolec do noſzenia.

17: Geſtatorium ſubſtantiuum, Stolec/ ſto=

18: łek.

19: Geſtatorium penſile, Koliebká/ álbo wiſzą=

20: ci wós. Pilentum alias.

21: Gerulus, Nośiciel który co nośi.

22: Germidium, a Grammaticis dicitur no=

23: men participiale carens numeris &

24: perſonis ſub una uoce actiuam & paſ=

25: ſiuam ſignificationem gerens. Vt, a=

26: mandi, amando, amandum.

27: Gerundiuum a grammaticis dicitur ge=

28: rundium participij modo declinatum

29: a geſto uenit geſtor geſtoris, Nośiciel.

30: Geſtores linguis, Nowin przinośiciele. A ge

31: ſtito frequentatiuo.

32: Geſtatus participium, Noſzony.

33: Geſtatus huius geſtatus, Noſzenie.

34: Gestatio idem ſicut ſupra.

35: Geſtio, geſtis, geſtiui, uel geſtij, geſtitum

36: geſtire, Weſelę ſie/ pochutnawam ſobą od

37: weſela.

38: Geſtio etiam, id eſt, uehementer cupio

39: Bárzobym rad/ Piſzczą̨mi zęby ná to. Om

40: nes lætitia geſtiunt, Wſziſci ſą ochotni y

41: weſeli/ Wykrzikáyą.

42: ¶Compoſita a gero, Aggero, as, are,

43: Przonoſzę/ weſpołek zgromádzam. Vnde ag=

http://rcin.org.pl

ger, Vide ibidem in dictione Agger.

¶Congero, Zgromádzam/ znoſzę weſpo=

łek/ grábię. Congerere maximas opes.

Wielkie bogáctwá zgromádźić. Crimina in

aliquem congerere, Dáć komu winę w

wielu rzeczách. Omnia maledicta in homi

nem congeſsit, Nie zoſtáwił ná nim czci zá

pieniądz. Námowił mu co diabeł kazał. In

quem dij & homines omnia orna=

menta congeſſerunt, Który wielką łáſłą

od Boga y od ludźy yeſt obdárzón. Con=

gerere nidum. Gniazdo vczinić.

¶Congeries, Gromádá/ Kupá.

kolumna: b

¶Congeſtus huius congeſtus, Zgro=

mádzenie/ grábienie. Congeſtitius, a, um

Zgromádzony/ skupiony. Locus conge=

ſtitius, Vgruntowáne mieiſce ná które

długo noſzono. Digero, Y tám y ſám roz=

noſzę. Digerere & diſtribuere fere idem

Item dirigere, Rządnie co rozłożić. Dige=

rere acta ſeu tempora. Dzieye przeſzłich

czáſów rządnie ſpráwić. Crines digerere,

Roſprowádzić álbo vczoſáć włoſy. Dige=

rere cibum dicitur ſtomachus, Trawić

Dirigere mandata alicuius per trans=

lationem, Roskázánie cziye ſpráwić.

¶Digeri pro reſolui, Roſchodźić ſie.

¶Digeſtio, onis, Trawienie też roſpráwie

http://rcin.org.pl

16: nie.

17: ¶Digeries, id eſt, diſpoſitio nomen

18: inſolens Calep, ex Macrobio anno=

19: tauit.

20: ¶Egero, Wynoſzę precz też potrzebuyę/ czi=

21: nie ſobie wczas. Egerit aquam fons, Wy

22: mieta wyrzuca.

23: ¶Egeſtus, Wynieſiony. Egeſtus cibus,

24: Przetrawiona ſtráwá.

25: ¶Egeſtio, onis, Wyprożnienie. Egeſtio

26: ſtomachi, Wyrpożnienie zółądká.

27: ¶Ingero, wnoſzę/ wćiskam wkładam w co/

28: też yem. Ingeſit ſe in magiſtratum,

29: Wćiſnął ſie w vrząd. Ingerere pugnos

30: alicui, Pięśćią komu dotłuc. Multa mala

31: in aliquem ingerere, Wielie złego komu

32: wyrządźić. Probra ingerere, Názłorzeczić

33: Semen ſolo ingerere, Naſienie wſiać. In=

34: gerere cibū uel potionē ægroto, Przez

35: dzięki komu w gardło wlać.

36: ¶Ingeſtabilis te, Nieznośny.

37: ¶Progero, Odnaſzam precz.

38: ¶Regero, Odnaſzam záś/ wracam. Rege=

39: rere conuicium, Odłáyáć záś/ złe zá

40: złe oddać. In commentarios regerere

41: quæ ab alijs audiuimus, W xięgi to po

42: piſáć coſmy od ynſzich słiſzeli.

43: ¶Regeſtrum ſiue regeſta terra, Podo=

44: rána rola.

45: ¶Suggero, Podpieram/ przywodzę ná pá=

http://rcin.org.pl

mięć przipominam. Suggerere in memo=

riam, Przipomnieć. Suggerere ſumptus

alicui, Dodáwáć komu pieniędzy. Sugge=

re tela, Podawáć bełty. Feras ſyluæ ſug=

gerunt, Láſy zwierzu dodáwáyą. Bruto

ſtatim Horatium ſuggerunt, Na miey=

ſce Brutuſowe wſádzili. Si memoria for

te defecerit tuum eſt ut ſuggeras, Yeſli

zápámiętam/ tedy mi pámiętay przipom=

nieć.

¶Suggeſtus huius ſuggeſtus uel ſug=

Bb	geſtum

strona: 145v

kolumna: a

G ante E.

geſtum, ſuggeſti, neut. ſe. Kazálnicá. Alias

editior locus ex quo ad populum fit

contio.

¶Suggeſtio, onis, Podpárcie/ podporá/ też

przipomnienie.

Gerra nomen trium urbium unius in

Syria alterius prope Traconitas, Ter=

tiæ in felici Arabia.

Geron, gen. maſ. Latine ſenex, Stáry.

Geronticus, a, um, id eſt, ſenilis, Stárzáły.

Gerontocomɛıon, Stárych ludźi dóm gdzie

ſtáre choważą. Geruſium, Zgromádzenie

ſtárych ludźi. Senaculum latine.

Gerræ gerrarum, Plecione koſze.

Gerræ per translationem, Niczemne/ Po=

http://rcin.org.pl

dłe rzeczi. Siculæ Gerræ prouerbium,

Niczemność/ matániná.

Gerro, gerronis, Wielomowny/ mátáz. Vn=

de congerrones, Towárziſtwo.

Geranium, neut. ſec. Latine tympanum

uide infra in loco.

Gerres nomen piſcis uilis.

Gerrus, fruuius Scythiæ, Geryon Rex hi

ſpanorum, Którego Hercules źábił poeto=

wie báyą że trzy ciáłá miał.

Geryonaceus, a, um, Który trzy ciáłá ma.

Geſa geſæ, & geſum geſi, Nieyáka ſtrzałá.

Geſeoreta genus nauigij, CC.

Geſos fortes Galli uocant, CC.

Geſſoriacum uel Iccius portus we Flan

driey.

Geſſoriacum nauale, Miáſto w niderlan=

dzie/ Vulgo Gandauum, Genth.

Geſſus fluuius apud Iones.

Geſſuri populi Aſiæ pen. cor.

Geſta, geſtamen, geſtatorium, geſtio, ge=

ſtito, geſto, geſtus, Vide Getæ, Getæ [/] , Ge=

tarum, alias Daci, Wáłáſzy/ też Siedmigro=

dzánie w węgrzech. Tátary właſnie zową

niektórzi.

Getuli populas uagus in Affrica uel a=

lias in Libia & Getulia, Kráyiná támże.

G ante I.

Gibbus, gibbi, maſc. ſe. & Gibber gib=

beris, maác. tert. Garb.

http://rcin.org.pl

45: Gibboſus, a, um, Gárbáty. Gibber. gibbe=

46: ra, gibberum, & gibber gibberis &

47: hoc Gibbere idem.

48: Gigas, gigantis, maſ. ter. Stoliman/ Wiel=

49: ki okrutny człowiek/ Stwolin álbo obrzim

50: niktórzy zową ſtolin.

51: Gigantulus dimin. Stwolinek/ obrzimek.

52: Giganteus, a, um. Stolimański. Vt genus

53: giganteum in Biblijs, Rodzay ſtolimań=

54: ski/ obrzimski.

kolumna: b

G ante I.

1: Gigantomachia, Walká ſtolimańska/ o=

2: brzimska.

3: Gigeria, inteſtina gallinarū & quæ cum

4: his conquebantur, Nonius.

5: Gigno, gignis genui, yel ginui ſecundum

6: Diomedem genitum gignere, Rodzę.

7: Ad maiora nos natura genuit, Ku

8: więtſzim rzeczam nás vrodziło przirodze=

9: nie. Gignitur capillus, Rośćie włos. Gi=

10: gnuntur oua, Byváyą nieſione yáycá. Gi=

11: gnere aſtidium, Przikrić komu co. Re=

12: fertur etiam ad inanimata. Ebrietas gi=

13: gnit uarios morbos, Piyáńſtwo rozmáiy

14: te wrzody rodźi. Et uarias opiniones ge=

15: nuit hæc ſentētia, Tá ſententia rozmaiytą

16: diſputácią vrodziłá. Inde genitor, Oćiec.

17: Genitrix, Mátká. Genitura, ræ, Rodzenie

18: Genitalis, e, Vt genitale ſolum, Oyczyźna.

http://rcin.org.pl

19: Genitale ſemen, Plemię rodzenia. Et ge=
20: nitalia membra uel genitales partes,
21: id eſt, pudenda, Sromotne członki. Ge=
22: nimen inſolens dictio in Biblijs pro
23: progeniæ & fœtu.
24: Genitus, a, um, Porodzony/ Národzony.
25: Genitus annos nouem, Má około dzie=
26: wiąći lat Genitus Cellis, Fráncos we
27: Franciey ſie vrodźił.
28: ¶Genitiuus, a, um, Płodny/ Rodząci.
29: Notæ genitiuæ, Známioná przirodzone
30: które káżdy ná ciele miewa.
31: ¶Genitiuus caſus apud Grāmaticos
32: eſt primus caſus a recto alias patrius
33: caſus dictus, A genitus cōpoſita ſunt,
34: Primogenitus, a, um, Pierworodny/ a/ e.
35: Vnigenitus, a, ū, Yedinak yednorodzóny.
36: ¶Genius, genij, Vide Genero, Compo.
37: Ingigno, ingignis, ingenui, ingenitum
38: ingignere, Przirodźić ſie/ być co komu
39: przirodzonego. Natura cupiditatem in=
40: genuit homini inueſtigandi, Przirodze=
41: nie pdzidáło człowiekowi chćywość wyná=
42: lezienia prawdy. Ingenitus mos, Przyro=
43: dzony obyczay. Ingenita uis. Przirodzona
44: moc.
45: ¶Ingenium, Rozum/ Dofćip przirodzony
46: ¶Ingenioſus, a, um, Rozumny/ Dofćipny
47: mądry/ a/ e.
48: ¶Ingenuitas, ingenuitatis, Swiebodá.

http://rcin.org.pl

49: ¶Ingenuus, a, um, Swiebodny.

50: ¶Ingenue aduerbium, Swiebodnie. In=

51: genue loqui, Bespiecznie/ Swiebodnie. A

52: to co prawdá yeſt mowić.

53: ¶Progigno, Rodzę.

54: ¶Progenitores, Rodźice/ Stárſzy.

55: ¶Progenies, Naród/ Płód/ Dzieći.

56: Giluus, a, um, color medius inter album

& rufum

strona: 146

kolumna: a

G ante I & L.

1: & rufum, Płowy/ Spłowiáły.

2: Gindes fluuius per Dardanos in Ty=

3: grin fluens,

4: Gingiber, Vide Zinziber. Ymbier.

5: Gingiua, æ. fem. prim. Dziąsłá.

6: Gingiuula, læ, dimin. eſt caro ipſa in qua

7: dentes ſunt a gignendis dentibus, Cale.

8: Gingiro, gingris, gingriui, gingritum,

9: gingrire, Gęgáć yákoby gęś.

10: Ginzeriator, id eſt, Tibicen inquit, Fe=

11: ſtus obſoletum.

12: Gion id eſt, Nilus fluuius Ægypti.

13: Girgillus, girgilli, maſc. ſec. Motowidło.

14: Girim mons apud Garamantes.

15: Gith uel git indeclinabile genus ſemi=

16: nis, pharmacopolæ putant, Nigel=

17: lam Romanam.

18: Gittago herba in frumentis cerſcens

http://rcin.org.pl

19: Gith ſpeciem referens.

20: Gyarus Inſula in mari Ægeo. Yedná z

21: tich które Cyklaes zową.

G ante L.

22: Glaber, a, um, Gładki/ Slisi/ łyſi co niema

23: włóſow.

24: Glabellus, a, um, diminutiuum, Sliziuchny

25: Gładziuchny,

26: Glabellam Martianus Capella uocauit

27: locum glabrum, ſupra naſum inter ſu=

28: percilia.

29: Glabretum, glabreti, neut. ſec. Goły plác

30: álbo mieyſce/ ná którym ſie nic nie rodzi.

31: Glabro, as, are, Wyſzczikam/ skubę. Gładzę.

32: Sues glabrare, Ze ſzczecin oskuść.

33: Glabreo, es, ere, Gładkim byc/ Włoſy puſz=

34: cząć.

35: Glabreſco, is, ere, Poczináyąmi włoſy lieść.

36: Glabreſcit etiam area Płomenie.

37: Glabriones, ed eſt, Glabri, Calep.

38: Glacies glaciei, Lód.

39: Glacialis & hoc glaciale, Lodowy. Vt

40: Glacialis oceanus, Morze lodowe.

41: Glacio, as, are, Márznę.

42: Glacior, aris, ari, Zámárznieyę. Lac glacea=

43: tum, Sidałe mlieko.

44: Glacito, as, are, Gęgam yákoby geś [!] .

45: Gladius, gladij, maſ ſe Miecz Et gladius

46: piſcis nomen apud Plin. Gladiolus

47: dimin. Mieczik. Item gladiolus herba

http://rcin.org.pl

48: quædam. Mieczikowe korzenie.

49: Gladiator, gladiatoris, Szermierz. Gla=

50: diatores, Byli przed czáſem oſobliwi lu=

51: dzie w ſzermierſtwie wyćwiczeni które

52: ſpuſzczano w ſzranki ſzermować o gárdło v

53: Rzimiánów.

kolumna: b

G ante L. 146

1: Gladiatorius, a, um, Szermierski.

2: Gladius gladiatorius, Szermerski [!] miecz.

3: Gladiatorius animus, Szermierskie ſerce

4: to yeſt/ gotowe ku bitwie y zátráceniu.

5: Gladiatorio animo aliquem adoriri,

6: Nieprziyacielskiem obyczáyem kogo doye=

7: cháć.

8: Gladiatoria ſubſtātiue, Szermierska nauká

9: Gladior, aris, ari, Szermuyę. Digladiari

10: idem.

11: Glans, glandis uel glandis huius glan=

12: dis, fe. tert. Zołądz. Glans quernea, Zo

13: łądź Nam eſt generale uocabulū glans

14: pro fructu omnium arborum ideo ple

15: runqꝫ ſolet addi adiectiuum, cum de

16: ſpecie dicitur, Vt glans fagina, Bu=

17: kiew. Glans caduca, Czerwiwy żołądź.

18: Glans etiam, Ołowny Báſáłyk/ álbo ku=

19: lá/ też glot álbo kulká do ruſznice/ te głów=

20: ka ná członku meskim.

21: Glandula, læ, dimin. morbus faucium,

22: Dawienie w gárdle. Alias tonſillæ, Item

http://rcin.org.pl

23: glandula, æ, Węgri álbo zołzi w wieprzách

24: gdi ſie po wſziſtkiem mięſie rozſipuye nie=

25: yáki wrzod.

26: Glanduloſus, a, um, Nádęty/ nápuchły/ a/ e.

27: Glanduloſum collū, Spuchła ſziyá. Item

28: Glandoſus, Pełny węgrów Porcus glan

29: doſus, Wieprz węgrováty. Glandium

30: glandij idem quod glandula.

31: Glandifer, a, um Co żołądz rodźy.

32: ¶Iuglans, Włoski orzech. Glandatio,

33: Zgromádzenie żołędziu álbo tuczenie żołę=

34: dziem.

35: Glandarius, a, um, Zołędny. Glandaria

36: ſylua, Zołędny lás.

37: Glancius, amnis quidam, CC.

38: Glanus, Nieyaki rodzay ryb.

39: Glaphyrus apud Martialem pen. cor.

40: latine Festiuus, Iucūdus, ornaus, po=

41: litus, Weſoły/ Ochotny/ wdzięczny/ a/ e.

42: Glarea, æ, fe. pri pe. cor. Drząſtwo/ piaſek

43: nápoły s drobnemi kámyſzczkámi ná brzegu

44: rzeki álbo morzá/ dziarſtwem niektórzi zową

45: Glareoſus, a, um, Piáſcziſty/ Drzaſtwiſty.

46: Arena, puluis, & glarea idem. Glareo=

47: ſa amat ficus, Figowe drzewo ná piaſczi=

48: ſtich kámieniſtich mieyſcách ſie płodzi. Saxa

49: glareoſa, Drząſtwiſte kámienie.

50: Glareola, læ, diminutiuum.

51: Glaſtum, glaſtij, Herba, quæ &

52: Iſatis dicitur, & a barbaris Cauda uul=

http://rcin.org.pl

53: pis ſimilis Plantagini.

54: Glancium genus herbæ Syriacæ.

55: Glaucus, a, um, Bławy/ bláski/ modrawy.

56: Glauci oculi, Blaskie álbo biáłe oczi.

Bb a Glaucus

strona: 146v

kolumna: a

G ante L.

1: Glaucus amictus, Sywe odzienie.

2: Glaucus etiam genus poſcis Glauciolus

3: diminut. Glaucioſus equus, Kóń s śiwe

4: mi álbo bláskimi oczimá.

5: Glaucinus, a, um, Bláskáty.

6: Glaucoma, glaucomatis, neu. ter. & glau=

7: comatum glaucomati, & glaucoma

8: glaucomæ, Niemoc oczna nieyáka gdy

9: zrzenicá zbieleye. Laborat glaucomate,

10: Poſzło mu oko/ Białkiem mu záſzło.

11: Glaucopis pen. pro. Epiteon Mineruæ,

12: Przezwysko boginiey Minerwy.

13: Glaucus etiam deus maris, Bóg morski.

14: Gleba, glebæ, Skibá álbo brełá ziemie.

15: Glebula dimin. Brełká.

16: Gleboſus, a, um, Pełny brył/ breliſti. Sul=

17: phur gleboſum, Sárká breliſta.

18: Gleſſus, neu. ſ. alias ſuccinum electri ſpe=

19: cies quo Gleſſaria inſula abundat,

20: Calep. Burſtin.

21: Gleſſaria Inſula in Oceano Germanico

22: Gleucinum apud Columel. oleum mu=

http://rcin.org.pl

23: ſtrum, od eſt, expreſſum antequam oli=

24: uæ in torculari ſubigantur.

25: Glinon aceris genus campeſtre, candi=

26: dum nec criſpum, CC.

27: Glis, gliris, m. tj. Szczurek/ yeden yeſt domo=

28: wy/ á drugi leśny.

29: Glis, gliſsi, terra argilloſa, Kliyowáta zie=

30: miá. Giłowátá ziemia. Glirarium. Glira=

31: rij. Mieyſce gdzie leśne szczurki choważą.

32: Gliſco, gliſcis, gliſcere ſine præterito, Ro

33: ſtę/ mnożę ſie/ roskochawam ſie. Gliſcente

34: indies ſeditione, Przimnażáyąc ſie co dźień

35: nieprziyáźni. Gliſcere dicitur terra, Tłu=

36: ſtą być.

37: Globus globi, maſc. ſec. Kulá/ gałká alias

38: ſphæra, też zgromádzenie ludźi álbo bydłá

39: ná yednę gromádę.

40: Globoſus, a, um, Okrągły. Globoſæ ſtel=

41: læ & rotundæ, globoſum ſaxum,

42: Okrągły kámień. Corpus globoſum,

43: Máteria nieyáka okrągła.

44: Globosus dimin. Kuleczká/ gałeczká/ worf.

45: Globo, as, are, Ná yednę kupę gromádzę/

46: krążę. Globari in rotuditatem, Sam ſie

47: zwinąć w okoł.

48: ¶Conglobo, as, are, Przigromádzam

49: wiyę weſpołek.

50: ¶Conglobatim aduerbium, Gromá=

51: dnie/ Hurmem.

52: Glocido, as, are. & glocio, is, glociui glo

http://rcin.org.pl

53: citum, glocire, Gdaczę yákoby kokoſz/ ál=

54: bo kur.

55: Glomus, glomi, maſc. ſec.

56: Glomus, glomeris, neut. ſec. Kłąb nići.

kolumna: b

G ante L.

1: Glomero, glomeras, are, Wiyę ná kłębek

2: Metaphorice, Zgromádzám Glomeran=

3: tur aues, Royą ſie. Glomerantur homi=

4: nes, Sypą ſie ludzie. Glomerantur nubes

5: Obłoki ná drugie záchodzą.

6: Glomeratio, Wićie ná kłębek toczenie.

7: ¶Adglomero & conglomero, Przi=

8: wiyam/ Przitaczam.

9: Gloria, æ, fem. prim. Cześć, sławá. Gloria

10: excellere, Być sławnym.

11: Gloriola, dimin. Sławká.

12: Glorioſus, a, um, Sławny/ Vczćiwy. In bo

13: nam partem, in malam uero partem,

14: Pyszny który o ſobie powieda/ butny cheł=

15: pliwy. Glorioſa mors, Vczćiwa ſmierć.

16: Illuſtria & glorioſa facta, Známienite

17: sławne vczinki. Glorioſus miles, Butny

18: rycers.

19: ¶Inglorius, a, um, Niesławny. nie=

20: zacny/ niewzięty/ a/ e.

21: Glorioſe aduerbium. Sławnie/ známienićie

22: Glorioſe etiā in malā partē, Butnie/ cheł=

23: pliwie. Glorioſe amiciri, Pyſzno ſie no=

24: ść álbo koſztowne ſzáty ſobie ſpráwować.

http://rcin.org.pl

25: Glorior, aris, ari, Sławić/ chełpić/ bucić ſie/

26: apud aliquem gloriari, Wysławiać ſie

27: przed kim.

28: Gloriabundus, a, ū, Sławny/ butny/ piſzny.

29: Gloriandus, a, um, idē Cic. Beata uita.

30: glorianda & prædicanda.

31: Gloriatio, sławienie/ pycha/ butá/ chełpliwość

32: Glorificare in Biblijs legitur pro gloria

33: & prædicatione efferre.

34: Glos, gloſsis, Zełw álbo żełwicá/ też niewia=

35: ſtká niktórzi zową/ to yeſt/ mężowa ſioſtrá.

36: Gloſſa, æ, fem. prim. Latine lingua, Yę=

37: zyk. Vt gloſſæ pro interpretationibus

38: recipiuntur, Miáſto komentu álbo glozo=

39: wánia. Gloſſema pen. prod. gloſſema=

40: tis, idem.

41: Gloſſematicus, a, um, qui gloſſas conſcri

42: bit, Calep. Który wykład czini ku wyro=

43: zumieniu xiąg.

44: Gloſſopetra gemmæ ſpecies apud Plin.

45: Glottis, glottidis, f. ter. Yęziczek/ też nieyáki

46: pták który królem przepierczym bywa zwan.

47: Glubo, glubis, glubere, id eſt, corticem

48: detraho, Obłupiam/ z skóry odzieram.

49: Glubere pecus, Obłupić bydlę. Deglu=

50: bo idem.

51: Gluma, glumæ, Plewá.

52: Gluo, is, iui, ere. pro diſtringere, Rozgri=

53: zawam/ rozćiskawam. Obſoletum, alij

54: pro Gluit, in Varrone legunt Gluuit

http://rcin.org.pl

55: quaſi ſit a Gluuio, is, gluuire.

56: Gluten ſiue glutinum glutini, neut. ſec.

To czym

strona: 147

kolumna: a

G ante L & N.

1: To czym co ſpayáyą lutuyą.

2: Glutinoſus, a, um, Spayáyący/ lutuyący.

3: Glutino, as, are, Spayam/ lutuyę co.

4: Glutinamentum, Lutowánie.

5: Glutinator, glutinatoris, Ten który co lu=

6: tuye.

7: ¶Compoſita, Adglutino, as, are, Przi

8: lutuyę/ przipayam.

9: ¶Adglutinatio, Przilutowánie.

10: ¶Conglutino, as, are, Spayam weſpo=

11: łek/ Sadzam weſpolek.

12: ¶Conglutinatio, Spoyenie.

13: ¶Deglutino & reglutino, Odlutuyę.

14: Rozſadzam/ Rozbieram záś yedno od dru

15: giego.

16: Glutio, glutis, glutiui, glutire, Połykam rá=

17: zem przes gárdło przepuſzczam. Deglutio

18: idem.

19: Gluto, onis, Zárłok.

20: Gluuio, is, ire, id eſt, ſeparare diſtinguere

21: Rozłączam/ roſpráwiam.

22: Glutoſus, a, um, Obżárły.

23: Glutus, a, um, Obſoletum, Dobrze gniecio=

24: ny y ſpoyony.

http://rcin.org.pl

25: Glyciameris, dis, genus cibi, Calep.

26: Glycyrrhiza, Słodkie drzewko. Gliceriza

27: lákricia.

28: Glycyſide herba, alias Pæonia, Bukwicá.

G ante N.

29: Gnaphalium herba uulgo Cotonaria

30: Latine centunculus.

31: Gnaphalon, gen. neut. frutex ſpinoſus

32: quo ueſtes raduntur, CC. Latine to=

33: mentum.

34: Gnarrare pro narrare, Powiedzieć.

35: Gnarrus, a, um, & Narus, a, um, dicitur

36: ſciens, Wiádomy/ Biegły/ Swiádomy/ w

37: wielu rzeczách rozumny. Gnarus ſum lo=

38: ci huius, Mam ſwiádomość tego mieyſcá

39: Amoris & militiæ gnari, Vmieyą ſie w

40: walecznych rzeczách ſpráwować.

41: Gnare & gnariter aduerbia non admo=

42: dum uſitata, Rozumnie/ Bácznie.

43: Gnaritas, gnaritatis, Biegłość/ Rozum.

44: ¶Ignarus, a, um, Proſtak/ niewiádomy

45: nieuk/ nauk nie vmieyętny.

46: Gnatus. gnati, maſc. ſe. filius, Syn.

47: Gnathus uel Gnathos potius latine, Ge=

48: na, maxilla, Policzek yágodá.

49: Gnauus, a, um, & Nauus, a. um, id eſt ce=

50: ler, ſtrenuus, Prętki/ Ochotny/ śmiały/ be=

51: ſpieczny.

52: Gnauiter, Beſpiecznie/ śmiele/ pilnie.

53: ¶Ignauus, a, um, Leniwy/ Gnuśny/ zgniły

http://rcin.org.pl

54: też boyáźliwy.

55: ¶Ignauia, Leniſtwo/ Gnuſność/ Boyaśń.

kolumna: b

G ante N & O. 147

1: Gneſoſum, id eſt obſcurum quaſi Nebu=

2: loſum. CC.

3: Gneſius, a, um, idem quod Germanus,

4: Szcziry/ práwy/ przirodzony/ niefáłſzowány

5: Gnidus ciuitas Liciæ, unde Gnidius, a,

6: um.

7: Gnomon, gnomonis, pe. corr. gen. maſc.

8: Wſzeláka rzecz którą co bywa miárkowano.

9: A która práwą miarę vkázuye yáko yeſt

10: ſznur cieſielki/ wedle którego vkazánia

11: drzewo trą álbo cieſzą. Latine regula uel

12: norma peculiariter accipitur, Miáſto

13: żelázá álbo laski/ która ná zegárze słone=

14: cznym cień dáyąc vkázuye o którey godźinie

15: yeſt/ Kompás.

16: Gnoro non uſurpatur ſed eius compo=

17: ſita, Ignoro, as, aui, Niewiem/ Nieumiem

18: Vnde ignarus, Nieumiętny. Vide ſupra

19: in dictione gnarus & ignoratio. Nie=

20: wiádomość. & Ignorātia. æ, Nievmieyęt=

21: ność.

22: Gnoſis, gen. fem. Latine cognitio, ſcien=

23: tia, Wiádomość/ vmiętność.

24: Gnoticus, a, um, Wiadomy/ vmieyętny.

25: ¶Compoſita, Prognoſis pen. prod.

26: Przeyźrzenie.

http://rcin.org.pl

¶Prognoſticon, Práktyká rzeczy przeſzłich

przeyźrzenie.

Gnoſis, gen. maſ. pen. prod. ciuitas Cre=

tæuel Candiæ, Vnde Gnoſius, a, um.

G ante O.

Gobio, gobionis, maſ. tert. uel gobius,

gobij, maſ. ſec. Piſcis, Kielb.

Gomor, Miárá winna żydowska. Sicut

Chœnix, Grecka. Vt, Budæus cēſet, Ma

w ſobie około dwu kwart winá. Vide in=

fra de menſuris.

Gomorrha, fem. prim. Miáſto przedtym

było/ in Paleſtina, W obiecáney źiemi gdzie

teras yeſt yezioro álbo martwe morze.

Gonorrhœa, Wyciekánie przyrodzonego na=

ſienia álbo plemienia. Vnde Gonorrhœi

hoc uitio laborantes.

Gorgones, pen. cor. Dziewki Phorci któ=

re Perſeus poráźił/ miedzi któremi Meduſa

przednieyſza byłá/ o którey Poetowie powie=

dáyą żeby miáſto włoſów węże ná głowie

miáłá mieć/ y ktemu okrutną twars.

Gorgoneus, a, um, adiectiuum, Co ktemu

należy.

Gortys, & gortina uel Cortina, fem. pri.

Przednie miáſto w Krecie. Vnde Corti=

nius, a, um, Kortiński. Goſsipium, goſ=

ſipij, n. ſ. drzewo ná którym Báwełná roście

Goſsipinus, a, um, Báwełniáne odzienie.

http://rcin.org.pl

strona: 147v

kolumna: a

G ante O.

Goſsipinum linum.

Gotthia, æ, fem. prim. Krayina w Tátárzech

pográniczna Sármaciey.

Gotthi populi, Lud który przed czaſy w Nor

weiey Szweckiey źiemi y Gotiey około morzá

Sarmáckiego mieſzkał. Potym do Daciey z

támtąd do Aquitaniey Francuskiey wycią=

gnął Wyſſogoty ná ten czás zwány. Alij etiã

uocabantur oſtrogoti. Od których niemcy

ydąc wſziſtko páńſtwo Rzimskie ſpuſto=

ſzili y włoską ziemię wſziſtkę przeſzli.

Gotthicus, a, u, Co ku gotóm náleży. Et

pro barbaro accipitur, Gotticũ, Gru=

by/ Nierozumny dofćyp.

G ante R.

Grabatus, grabati, penult. prod. Pośćiel/

Piernaty.

Grabatulus dim. Pośćiołká.

Gracchus, maſc. ſec. Ymię yednego rodzáyu

Rżimskiego.

Gracchuris urbs Iberiæ regionis, Fe=

ſtus.

Gracilis. e, Cienki/ wdzięcznego zroſtu wyſoki

ále cienki. Gracilis liber, Cienkie xięgi gdzie

máło pápiru.

Gracilentus, a, um, idem.

Gracilitas, atis, Cienkość ſubtilność.

http://rcin.org.pl

27: Gracilitudo pro gracilitate, Obſole=

28: tum.

29: Gracileſco, gracileſcis, gracileſcere, Poczi=

30: nam cienczeć/ wyſicham.

31: Graccus, gracci, maſc. ſec. Káwká. Grac=

32: culus diminutiuum, Káweczka.

33: Gradior, graderis, greſſus ſum, gradiri,

34: Ydę/ chodzę. Hinc gradus huius gradus

35: Chód/ chódzenie/ ście też wſchód/ ſtopnie. Ad

36: dere gradum, Poſpieſzáć.

37: Gradu pleno, Całym krokiem. Gradu mo=

38: uere, Pomknąć. De gradu dignitatis di=

39: moueri, Z ſwey doſtoynośćy być zrzucón.

40: Gradus etiam dicitur, Stopień ku doſtoy=

41: nośćy yákiey álbo powyſzſzeniu. Gradus of

42: ficiorum ciuilium, Vrzędy mieyſtkie ál=

43: bo Swieckie. In gradum ſuum reponi

44: Być záś ku ſwemu vrzędowi przywrocón.

45: De gradu deijcere Prouerbiū, Odyąć

46: komu dobrą myſl/ Dufánie y świebo=

47: dę.

48: Gradus cognationis, Członki pokolenia. Vt

49: eſt mihi ſanguine iunctus in ſecundo

50: affinitatis gradu, Yeſt mi przirodzon w

51: wtorym pokoleniu.

52: Gradatus, a, um, Słopniſty/ a/ e.

kolumna: b

G ante R.

1: Gradatio apud Rhetores cum ex prima

2: ſententia oritur ſecunda, & ex ſecun=

http://rcin.org.pl

da tertia, & ſic deinceps, Vide Climax.

Gradarius, a, um, Vt equus gradarius,

Inochodnik. Vide Aſtruria.

Gradiuus Martis cognomen.

Gradatim aduerb. Od słopniá do słopniá

álbo z słopniá ná słopień. Item poſobie/ nie

porzędnie. Pedetentim & gradatim fere

idē, minutatim & gradatim interroga=

re, Po troſze á yedno po drugim pytáć. Gra

datim aſſequi honores, Po ſtopniách do=

ſtąpić doſtóyności/ To yeſt potroſze co dáley

to więcey nie wſziſtko zárázem.

Greſſus, huius greſſus, Chód.

¶Com, Adgredior ſiue aggredior, ag

grederis aggreſſus, aggredi, Prziſtępuyę

doyeżdzam/ Poymuyę kogo/ też poczinam. Ag

gredi aliquē de re aliqua, Zeiść ſie s kim

dla niektórey rzeczy. Aggredi aliquem

dictis, Nápáść kogo słowy. Aggredi ali=

quid, Począc co. Conſultemus paulu=

lum inter nos priuſquam aggredia=

mur rem, Paradźmy ſie trochę niżli ſie w

rzecz wdamy. Opus magnum & diffici=

le aggredi, Wielkiey á trudney ſie rzeczy

podyąć.

¶Aggreſsio, onis, Doyechánie/ poyimá=

nie. Aggretus fari dixit Ennius, pro

aggreſſus.

¶Congredior, Schodzę ſie skim weſpo=

łek. Congredere actutum cum homi=

http://rcin.org.pl

33: ne, Yść co náprędzey do niego. Congre=

34: di alicui quotidiana conſuetudine,

35: Częſto á gęſto v kogo bywáć. Congredi

36: cum hoſte, Potykáć ſie. Luctari & con=

37: gredi cum aliquo, Pokoſztować ſie s kim.

38: ¶Congrediens Participium cui digre=

39: diens contrarium, Schodzący álbo poti=

40: káyący ſie.

41: ¶Congreſſus huius congreſſus, Ześćie

42: ziechánie. Congreſſus taciti, Táyemne

43: ſchadzki.

44: ¶Congreſſus etiam, Potykánie. Primo

45: congreſſu amiſit ducem exercitus, W

46: pierwſzem potikániu hetman zábit.

47: ¶Congreſsio uerbale, Ześćie ſchadzká.

48: ¶Digredior, Odchodzę/ ydę precz/ Odſtę=

49: puyę od rzeczy. Digredi ab aliquo, O=

50: deyść od kogo. Digredi ad latus, Ná

51: ſtronę odeyść. Digredi de cauſa, Odſtą=

52: pić od rzeczy.

53: ¶Digreſſus huius digreſſus, & digreſ=

54: ſio, Odſtąpienie odeśćie. Congreſſus & di=

55: greſſus contraria ſimiliter acceſſus &

56: digreſſus.

¶Egredior

strona: 148

kolumna: a

G ante R.

1: ¶Egredior, Wychodzę. Egredi ex domo

2: Z domu wyniść. Pedem e uilla egreſsi nō

http://rcin.org.pl

ſumus, Nie poſtaliſmy ſtopą ze wśi. Egre=

di obuiam alicui, Wyniść przęćywko ko=

mu. Egreſſus & egreſsio, Wyście. Egre=

ſio etiam eſt Figura Rhetorica, Vi=

de Ecbaſis quæ figura & digreſsio etiā

dicitur.

¶Ingredior, Wchodzę. Tardius ingre=

di incipiunt, Leniwiey poczinayą wchodźić.

Ingredi iter, Ná drogę ſie puśćić. Ingredi

in conſpectum populi, Pzed oblyczność

wſzyſtkich przyść.

¶Ingredi etiam ſignificat, Począć. In=

gredi in cauſam, Rzecz począć álbo w rzecz

wſtępić. In orationem ingredi, Począć mó

wić. Ingredi ueſtigijs patris, Dzierżeć ſie

przykładu oycowskiego. Studia ingredi,

Począć ſie vczić.

¶Ingreſſus & Ingreſsio, Weście/ wſtą=

pienie/ początek.

¶Introgredior, Wnątrz wchodzę.

¶Progredior, Poſtępuyę/ dáley ydę przed

ſię. Progredi in ſtudijs literarum, Do=

brze ſie vczić. Progredi in malitia, Zámá=

gáć ſie w złość/ co dáley to być gorſzym.

¶Progreſſus & progreſsio, Poſtąpienie/

zámagánie ſie w czym.

¶Prætergredior, Miyam. Prætergredi

ædes amici, Minąć dóm prziyacielski.

¶Prætergreſſus & prætergreſsio, Mi=

nienie/ przeyechánie.

http://rcin.org.pl

33: ¶Regredior, Wracam ſie ná zad.

34: ¶Regreſſus & regreſsio, Wrócenie.

35: ¶Supergredior, Przeſtępuyę álbo przełáżę.

36: ¶Transgredior, Przeſtępuyę/ dopuſzczam

37: ſie yákiego grzechu. Transgredi præce=

38: pta legalia, Przeſtępić zakon boży. Trans=

39: greſsio, Przeſtąpienie/ Przęwinienie.

40: ¶Transgreſsio apud Rhetores eſt quę

41: Græco ſed uſitatiore uocabulo Apo=

42: ſtrophe dicitur, Digredior, Odchodzę

43: Græcia, Grecká ziemia. Magna græcia,

44: Kráyiná we włoſzech od kumiſz áż do Tarentu

45: Græcus, Grek. Græculus dimin. Greczek

46: który máło po grecku vmié.

47: Græca ſalix dicitur ſalix rubra CC.

48: Græco more bibere, Yeden do drugie=

49: go pić. Græca fide prouerbialiter, Nie=

50: pewnie. niepráwie. Ad calendas græcas,

51: Ná ſwięty Bóg wiedz/ nie możeli ſie dáley

52: odwlec/ niektorzi mowią kiedy kiye zákſtą/

53: to yeſt nigdy. Quia græci calēdis carēt

54: Græce, Po grecku. Scire græce, Vmieć po

55: Grecku.

56: Græciſſo, as, are, id eſt, Græcos imitari,

57: Náſláduyę Greków álbo ſie vczę po grecku.

kolumna: b

G ante R 148

1: Græciſmus, græciſmi, Właſność yęzyku

2: greckiego.

3: Græcor, græcaris, ari, Loſtuyę/ pániczkuyę

http://rcin.org.pl

roskoſz płodzę.

¶Pergræcor idem.

Græcienſis & hoc græcenſe apud Gel=

lium pro Græco.

Grecanicus color apud Plinium.

Græcoſtaſis pen. cor. Mieyſce w Rzimie

gdzie posłowie poſtronni á zwłaſzcza Grec=

cy ná ſeymiech ſtawáli.

Graiugena pen. cor. id eſt Græcus.

Graius, a, um, idem ſcilicet Græcus.

Gralla, fem. prim. Pálcat álbo drążek którym

ſie ydąc podpieráyą/ też o którym przes pło=

ty álbo rowy skaczą. Proprie tamen,

Stolce álbo nogi drewniáne ná których dzie=

cy á zwłaſzczá chłopiętá zwikli chodźić. Qui=

dam in plurali tamen declinant, Gral=

le, grallarum, gen. fem.

Grallator, grallatoris, maſ. tert. Który wiel

ki krok ma. dáleko ſtąpa.

Grallatorius, a, um, Szeroko ſtąpáyący. Vt

Grallatorius gradus, Szerokie ſtąpánie ál=

bo ná ſtolcách chodzenie.

Gramen, graminis, neu. ter. generali uo=

cabulo, Trawá. Sed eſt herba quæ Grę

ce Polygonom, latine Sanguinaria di=

citur, Podróżnik. Officinæ Centinodiā

uocant.

Gramineus, a, um, Co z trawy yeſt álbo z

podrożniská.

Graminoſus, a, um, Trawiſty/ pełny trá=

http://rcin.org.pl

34: wy.

35: Gramia, æ, & ut quidam in plurali tan=

36: tum Gramiæ, arum, gen. fem. Flegmá

37: álbo płinienie z oczu gdy ſie oczy vſtáwicznie

38: yákoby yáką pleśnią pocą.

39: Gramioſus, a, um, qui hinc morbo eſt

40: obnoxius, Który tákie oczy ma. Item re=

41: cipitur pro triſti, Smutny/ pochmurny.

42: Gramma, grammatis, gener. neut. La=

43: tine litera, Litera yedna z obiecádłá. Inde

44: uenit Grammatica. Grāmaticæ, Grám=

45: mátiká/ náuká która ſie obiera około vczenia

46: obiecádła/ ſyllác/ tćionki/ álbo rzekow słow/

47: y wſzego yęzika.

48: Grammatocus, grammatici, Grámmátyk/

49: to yeſt/ miſtrs náuczićiel który dobrze vczony

50: yeſt w którym yęziku/ ták yż może ynſze vczić

51: y wykład álbo wyrozumienie czinić ná au=

52: tory któr w tym yęziku ſą nápisáne. Lati=

53: ne literarius.

54: Grammatiſtes autem uel Grammatiſta

55: Latine literator, qui mediocriter eru=

56: ditus eſt, Przeżak.

Bb 4 Grammaticus

strona: 148v

kolumna: a

G ante R.

1: Grammaticus, a, um, adiectiuum, Co ku

2: Grámmátice należy.

3: Grammateus, grammatei, Piſars,

http://rcin.org.pl

¶Archigrammateus, Kánclerz.

Grammatophylacium, Káncelaria też sklep

álbo ynſze mieyſce gdzie poſpolite xięgi/ w

które zapiſy czinią/ leżą.

Gramme, uel Gramma, æ, femin. prim.

Liniya.

Gramanæ gemmæ, quæ per tranſuerſum

alba linea præcinguntur, Calepinus.

Grandis & hoc grande, Wielki/ wyſoki

známienity. Grandis ætas, Stáre látá.

Grande æs alienum, Wielki dług. Gran

di pecunia re mereantur, Bárzo drogo.

Grandi pecunia eſt redemptus, Wiel=

ką ſummą pięniędzi wykupion yeſt.

Grandiuſculus, Niemáły/ podrosły dimi=

nutiuum.

Granditas, atis, Wielkość.

Grandæuus, a, um, Narzo ſtáry/ Letny.

Grandæuitas, atis, Stárość.

Grandiloquus, a, um, Wyſoko/ ſpániło mo=

wiący.

Grandiloquentia, Spániłomowność.

Grandio, grandis, grandiui, granditum

grandire, Róść/ rozráſtáć ſie. Teſtudi=

neum iſtum tibi ego grandibo gra=

dum, Chcęć tego twego żołwiowego chodu

przimnożić. To yeſt yáko my mowiemy o

wierę cie náuczę chodźić álbo tańcować.

Grandeſco, is, ere. Roſtę/ mknę ſie wzgórę.

Ingrandeſco idem, grandigrare Plau=

http://rcin.org.pl

34: tus inſolenter dixit pro magnis paſ=

35: ſibus contendere.

36: Grando, grandinis, fem. tert. Grad.

37: Grandinoſus, a, um, qualitas cœli gran=

38: dinoſa, Niebo yeſt nákłonione ku grado=

39: wi álbo ma ſie ku gradowi.

40: Grandino, as, are, dicitur Deus, Gradem

41: bić. Grandinat, Ydzie grad.

42: Grandinatus, a, um, Od gradu słuczony.

43: Granum, grani, gen. neut. ziárno. Grana=

44: rium, Sół/ ſpichlers gdzie żyto ſypuyą.

45: Granoſus, a, um, Ziarniſty/ a/ e.

46: Granatus, a, um, Pełny ziarn. Vt malum

47: granatum, Yábłko włoskie pełne ziarn.

48: Graphis, graphidis, fem. ter. ars pingen=

49: di quæ maxime lineis conſtat & li=

50: nearis uocatur, Nauká málárska która

51: z linij tilko yeſt/ To yeſt/ nie kładźie roz=

52: máytich farb yedno yednę.

53: Graphicę, graphices idem, ſed hoc addit

54: diuerſos colores.

55: Graphium, huius graphij, Pyoro żelázne

56: którym y piſáć y málować może.

kolumna: b

G ante R.

1: Graphicus, a, um, id eſt, ad unguem fa=

2: ctus, Ták práwie yáko ma być wymálowá=

3: ny by go wyrznął.

4: Graphice aduerbium, Doſtátecznie/ Pra

5: wie by wymálował. Graphice aliquē de=

http://rcin.org.pl

pingere, Wyſtáwić/ wyrznąć/ wycyąć ko=

go yáko ma być.

Graphiarium, graphiarij idem quod

theca graphiaria, Kálámarz málár=

ski.

Graſſor, graſſaris, graſſatus ſum, graſſa=

ri, Ydę by wśćiekły/ gwałtem wydzieram/

łupię/ Puſtoſzę/ morduyę okrucieńſtwo wyo=

dę álbo przewodzę.

¶Degraſſor idem, Turca graſſabi=

tur Chriſtianum orbem donec mali=

gnus mundus reſipiſcat, Turek ták

długo będzie przewodził nád krześćiań=

ſtwem áż ſie ſwiát we złośćiách ſwoich

vzna.

Graſſator, graſſatoris, Gwałtownik/ puſto=

ſzyćiel.

Graſſatio, Lup/ drapieſtwo/ puſtoſzenie/ mor=

derſtwo.

Grates, gen. fem. plurali tamen apud

Poëtas, Dzięki/ dziękowánie. Perſoluere

grates, Podziękować.

Gratia, æ, gen. fem. prim. Láská/ dziękowá=

nie. Habeo gratiam, Dziękuyę/ mam dzię=

kę. Ago gratias, Dziękyę słowy. Refe=

ro gratiam, Odſługuyę/ oddziałáwam. Pa

rem referre gratiam, Odziáłáć/ oddáć.

Etiam in malam partem gratiam face=

re, Odpuśćić/ łáskę komu vczinić. Compo=

nete gratiam, Yednáć. Ponere gratiam

http://rcin.org.pl

36: idem. Redire in gratiam, Poyednáć ſie.

37: Inire gratiam, Záchować ſie komu. Inue=

38: nire gratiam, idem, álbo łáskę cziyę znáć

39: przećiw ſobie. Cum illo nulla eſt mihi

40: gratia, Niemam s niem żadnego záchowá=

41: niá álbo też żadnego mieru áni pokoyu. Cu=

42: pio tuam gratiam, Radbym ábyć ná mię

43: był łáskaw.

44: Erat in Syria noſtrum nomen in gra=

45: tia, Myałem wielkie záchowánie w Syry=

46: ey.

47: Facere gratiam delicti, Przepuśćić komu

48: winę.

49: Negligere gratiam alicuius, Nie dbáć o

50: czyyę łáskę. Lentulum ponam tecum

51: in gratiam, Chcę cie poyednáć s Lentu=

52: luſem.

53: Me apud eum in magna gratia poſuit,

54: Vczynił mi wielką łáskę y zachowánie v

55: niego. Scribere gratias alicui, Dzięko=

56: wáć komu przes liſt.

Gratia

strona: 149

kolumna: a

G ante R.

1: Gratia etiam, Wdzięczność. Oratio om=

2: ni gratia caret, Tá rzecz żadney wdzięcz=

3: ności nie ma. Hic ueſtitus eſt ſatis ma=

4: gnificus ſed gratia caret. Szátá w praw=

5: dzie yeſt páńska koſztowna ale nietrafna

http://rcin.org.pl

álbo nie trafnym kroyem. Cum bona gra=

tia impetrare, S dobrą wolą otrzimáć.

Sed cum mala gratia, Przes dzięki.

Gratia etiam pro cauſa ponitur, nuptia=

rum gratia hæc facta ſunt, Dla weſela

ſie to ſtáło. Terent. In tuam gratiam fe=

ci, Dla ciebie álbo tobie k woli.

Gratiæ, arum, Boginie wdzięczności/ żiczli=

wośći y záchowánia. Charites dictæ, qua=

rum tres ſunt Aglaia, Thalia, & Eu=

phroſynæ, Które nágo bywáyą málowáne

y wespołek związáne/ yedná ſie obroćiła od

nas á dwie k nam. á ſą dziewki Yowiſowe

y Boginiey Venuś álbo Eurynomes.

Gratus, a, um, Wdzięczny ten który yeſt

wdzięczen. Gratum ſe probere alicui, Pá

miętáć na cziye dobrodzieyſtwá Rem gra=

tam mihi faceris, Vcziniłby mi rzecz

wdzięczną álbo záchował by mi ſie tym wiel=

mi. Gratum in cibo, Dobrze ſmákuye w

potráwie. Et id gratum aduerſum te, ha

beo gratiam, Dziękuyęć ześ tego wdzię=

czen á przymuyeſz to zá dobre ode mnie.

Grate aduerb. Cuius contrarium Ingra=

te, Wdzięcznie pámiętáyąc ná dobrodziey=

ſtwo. Grate recipit, Przyął zá dobre.

¶Ingratus, a, um, Niewdzięczny/ niepa=

miętáyący ná dobrodzieyſtwo.

Gratioſus, a, um, Zachováły/ Ten który ma

v kogo łáskę. Paſsiue non actiue,

http://rcin.org.pl

36: Homo potens & gratioſus, Człowiek

37: poważny y wielkiego záchowánia.

38: Gratioſi fuimꝰ apud illū hoſpites, był nam

39: wielwi rad/ Bylyſmy mu wdzięczni goście.

40: Gratis aduerbium, Dármo króm który

41: zasługi. Seruire gratias alicui, habita=

42: re gratis in alieno, Krom czinſzu. Grais

43: diligere uirtutes. Z ſzczerey ſwey chući cno=

44: ty miłować. Gratias & precio contraria.

45: Gratuitus, a, um, Ten który z ſwey chući co

46: czini/ Daremnie krom których zásług. Gra=

47: tuita ei hoſpitia decreuere, Nie chćiel áby

48: co płaćył ná goſpodách/ álbo zaſtąpili go ná

49: goſpodách/ dárowáli go ſumptem á nákładem

50: Gratuitam tibi amicitiam polliceor,

51: Nieſtoyę ó żaden pożytek towárziſtwá ná=

52: ſzego. Tylko cie z ſzczerey chući z ſwey chcę

53: miłować. Nam gratuitus & mercena=

54: rius ſunt contraria.

55: Gratuito aduerbium, S dobrą wolą/ s

56: czyſtą chucią.

kolumna: b

G ante V. 149

1: Gratificor, aris, ari, Rem gratam & be=

2: neficium facio, Posłużić/ záchować ſie ko=

3: mu w czym. Cic. Pompeio gratificari ſe

4: putant, Máyą zá to że ſobie tym wielką

5: przisługę v Pompeyuſa vczynią. Cur tibi

6: hoc non gratificer, neſcio, Nie wiem cze=

7: mubych ćy tego odmowić miał. Si mihi da=

http://rcin.org.pl

bitur gratificandi facultas, Będzieli mie

ſto ábychći ſie w czim mógł záchować. Gra=

tiam gratificari, Záchować álbo przysłu=

żić ſie komu.

Gratificatio, Záchowánie/ Przisługá/ okazá=

nie dobrey woley.

Grator, grataris, gratari, Dziękuyę Panu

Bogu/ weſekę ſie z ſercá práwego.

Gratitudo, inis, fem. prim. Wdzięczność

cziyey łáski/ Dzięká/ pámiętánie dobrodziey=

ſtwá.

¶Ingratitudo, Niewdzięczność.

Gratulor, aris, ari, idem fere quod gra=

tari, ſed eſt magis oratorium, quam

illud gratulor tibi reditum. Radem ześ

ſie do nas we zdrowiu náwrocył. Gratu=

lor tobi hanc rem, Życzęć tego. Gratu=

lor tibi affinitatem uiri medius fidius

optimi, Radem temu ześ ſie krom które=

go wątpienia ſzláchetnemu człowiekowi krew

nym ſtał.

Gratulatio, Rádość/ weſele.

Gratulatorius, a, um, Co ku radośćy y we=

ſciu należy.

Gratulabundus, a, um, & gratulans gra=

tulantis, Weſelący/ Raduyący ſie.

¶Congratulor, Ráduyę ſie weſpołek s

wámi.

Graucaſus aliquando dictus eſt mons

Caucaſus, CC.

http://rcin.org.pl

38: Grauionarium ciuitas Germaniæ, Po

39: niemiecku Bamberg/ przy rzece Menie.

40: Grauis & hoc graue, Cięſzki. Leuis & gra

41: uis contraria.

42: Grauis ætate. Podeſzłych lat. Cibo graues

43: ſopiti iacebant. Obciężiwſzy ſie twardo

44: ſpáli. Vulneribꝰ grauis Alexāder, bárzo

45: zrániony duże vſieczony. Metapho. Gra=

46: uis, Twárdy/ ſzkodliwy/ ſmutny. Abſyn=

47: thium graue, Piołynek przykry/ Gorski.

48: Aduerſarius grauis, Cięſzki nieprzyiaciel.

49: Grauis annona, Drogość zboża.

50: Grauis etiā, Poważny/ poczeſny/ ſtały. Gra=

51: uis uir, Poważny człowiek. Grauis teſtis,

52: Dobrey wiáry ſwiádek. Bellum graue,

53: Cięſzka woyná. Halitus grauis, Cięſzkie od=

54: dychánie. Odor grauis, Mocna wonia.

55: Oculi graues, Spiące oczy. Pietate grauis

56: Niepoſpolitey bogoboyności.

Grauius

strona: 149v

kolumna: a

G ante R.

1: Grauius erit tuum unū uerbum ad eam

2: rem, quam mea centrum, Ważnieyſze

3: twoye yedno słowo będzie ku tey rzeczy/

4: niżli moyich ſto. Diuitijs grauis, Bárzo bo=

5: gáty. Mulier grauis, Cięſzká chodźy.

6: Grauitas, grauitatis, Powagá/ Vczćiwość

7: Státek/ Cięſzkość. Grauitas audiendi,

http://rcin.org.pl

8: Niedosłyſzenie. Grauitas aurium idem

9: grauitas capitis, Cięſzkość głowy od bo=

10: lu. Grauitati deditus homo, Vdął ſie

11: ná ſtátek. Tuenda eſt tibi tua grauitas,

12: Maſz ſtrzedz ſwey powagi.

13: Grauiter aduerbium, Cięſzko. Grauiter

14: accipere aliquid, Nie zá dobre co przy=

15: mować. Grauiter ſpirant uenti, Wielkie

16: wiátry powſtáyą. Grauiter olet, Szárá=

17: dzie śmierdzi, Grauiter reſpondit, Mą=

18: drze á bácznie álbo s powagą odpowiedział

19: Grauiter aliquid audire, Nie rad czego

20: słuchać/ przesdzięki. Grauiter fert, Załuye

21: tego.

22: Grauate, Obcziężliwie/ beſdzięcznie/ nie s do=

23: brą wolą.

24: Grauatus, a, ū, Obciężony. Grauatus ſom=

25: no, Spik go morzy/

26: Grauedo, grauedinis, fem. ter. Bolenie gło

27: wy/ ſápká.

28: Grauedinoſus, a, um, Kogo głowa rádá bá=

29: la álbo ſápkę częſto miewa.

30: Graueolens, graueolentis, Szkárádzie

31: ſmierdzący.

32: Graueolentia, æ, Przykry/ cięſzki ſmród.

33: Grauicors, Gnuśny. Noemn ineptum an=

34: notatur tamet a Sipontino.

35: Grauiloquus grauiter loquens, Sipont,

36: Poważnie mowiący.

37: Grauo, as, are, Obciążam/ okłádam bur=

http://rcin.org.pl

dami. A quo grauatus ſupra.

Grauor, grauaris, grauari deponens, Nie

s dobrą wolą co czinić przesdzięki. Ego

uero non grauater ſi mihi ipſe con=

fiderem, Owſzeki bych ſie nielenił bym ſam

ſobie dufał.

Grauate ſupra grauatum aliud aduerb.

idem ſignificans quod grauate.

Graueſco, graueſcis, graueſcere, Ciężeyę.

¶Aggraueſco & ingraueſco idem in=

graueſcens ætas, Látá nádchodzące/ Ob=

ciążáyące.

Grauidus, a, um, Cięſzki/ Grauida mulier

Dźiecmi chodźy/ Brzemienna niewiáſtá. Gra

uidam facere mulierem pro impre=

gnare, Płodną vczinić. Grauida e Pam=

philo, Z Pamfiluſa poczęłá.

Grauido, as, are, act. pri. Płod czynie/ czinię

cięſzką.

kolumna: b

G ante R.

Grauiditas, huiꝰ grauiditatis, f. t. Cięſzkość

¶Compo, Aggrauo, pen. cor. Degra=

uo & Prægrauo, Bárzo obciężam.

Graueſtellus, id eſt, ſenio grauatus, Ob=

ſoletum, Ingrauo idem.

Gremium, gremij, neut, ſec. Lono. In gre=

mio fouere. Na łonie mieć/ álbo bárzo mi=

łować. Gremium terræ, Metaph. Dno

Grunt ziemie. Medio fere Græciæ gre=

http://rcin.org.pl

mio continent, Málem yeſt práwić w

pośrzód Greciey.

Greſſus, us, maſ. q. Chód.

Greſsilis, & le, Co ſie ná chód godźy/ ut ſu=

pra.

Grex, gregis, maſ. t. Trzódá/ ſtádo proprie

drobnego bydłá. Tákieſz drobnych ptaków.

Sed etiam de hominibus, de noſtro

grege, Z náſzego ſtanu.

Grex armentorum, Bydło.

Grex equorum, Stádo koni.

Grex hominū, Hufiec álbo gromádá ludźi.

Grex amicorum, Wielkość przyiaciół.

Gregarius, a, um, Trzodny co z trzody

yeſt.

Gregarius miles, Proſty/ poſpolity żołnierz

niewzięty.

Gregalis, & hoc gregale, Co ku trzodźie na=

leżi. Vt gregalis equa, Swierzobká ſtádna.

Gregales etiam, Towárziſtwo.

Gregatim aduerbiū, Trzodámi/ hufcámi.

Gregatim incedere, W gromádzie chódźić

Gregatim ſentiuntur morborum ge=

nera, Niemoc nigdy ſámá ná człowieka nie

przydzie ále wiele ych rázem.

¶Compoſita, Egregius, a, ū, Niepoſpo=

lity/ cziſty/ wyborny. Egregius homo, Czi=

ſty człowiek. Egregia fama, Piękna vrodá.

¶Egregie aduerbiū, Wybornie/ Cziśćie.

Egregie incūbit literis, Czyśćie ſie vczy.

http://rcin.org.pl

40: Grego, gregas, non eſt in uſu, ſed aggre=

41: go pen. cor. Przyłączam/ a/ e.

42: ¶Aggregatus, a, um, Przyłączony.

43: ¶Aggregatio, Przyłączánie.

44: ¶Congrego, Zgromádzam.

45: ¶Congregatio, Zgromádzenie.

46: ¶Congregatus, Zgromádzony/ a/ e.

47: ¶Segrego, Wyłącam/ Odłącam/ Oddzie=

48: lam.

49: Groſſus huius groſsi, maſculini uel fem.

50: ſec Gogółki figowe.

51: Groſſus, a, um, Miąſzy.

52: Groſſulus, huius groſſuli, dimin. Gogo=

53: łeczki.

54: Groſsitudo in Biblijs legitur pro craſ=

55: ſitiæ. miąſzość.

Gruma

strona: 150

kolumna: a

G ante R.

1: Gruma menſura quædam, qua fixa uiæ

2: ad lineam diriguntur, Nieyáka miará

3: álbo cel wedle którego drogi proſtuyą.

4: ¶Degrumo, as, are, Drogę proſtować.

5: Exgrumo, idem.

6: Grumus huius grumi, Kupłá roley álbo

7: górka podniosła ná roley.

8: Grumus ſalis, Bałwan ſoli.

9: Grumulus diminutiuum, Góreczká.

10: Grunnio, is, ire, Kwiczę yáko ſwiniá.

http://rcin.org.pl

Grundio, grundis, idem.

Grunnitus penuit. prod. huius grunni=

tus, Kwiczenie świńskie.

Grus huius gruis dubij tert. Zoraẃ.

Gruo, gruis, gruere, Kreram yáko żóraẃ.

¶Compoſita, Congruo, congruis,

congrui, congruere, Przytráfiam/ przy=

rymuyę/ Przygadzam. Temporum ratio

non congruit, Czáſy ſie nie zgadzáyą. Con

gruit mulier mulieri magis, Nie wie=

ście s niewiáſtą lepiey przyſtoyi. Congruit

extrema primis Oſtátecznie ſie s pierw=

ſzemi zgadzáyą. Aptum & congruens no

ſtris ſtudijs. Barzo ſie ku náſzym naukam

rymuyące. Congruūt inter ſe, Zgadzayą ſie

Congruunt illi commoda multa, Ydą

mu do ręki. Cum moribus alterius con

gruere, Módz dobrze wycierpieć ynſzego

obyczáye.

¶Congruens huius congruentis, Przi

tráfuyący/ Rimuyący ſie.

¶Congruenter aduerbiū, Przytrafnie/

Snádnie.

¶Congruentia in Biblijs legitur pro

conuenientia.

¶Congruum pro congruente, ibidem

¶Incongruus, a, um, Nierymowny/ nie

przitrafny/ a/ e.

¶Ingruo, Przypádam/ Donaglam. In=

gruit neceſsitas, Donaglam potrzebá. In=

http://rcin.org.pl

41: gruneti periculo remedium quæren=

42: dum, Lekárſtwá ſzukáć przećiw nádchodzą=

43: cey przygodzie. Ingruit ætas, Láto nádcho=

44: dźy.

45: Gryllus huius grylli, Swiercz. Grynia

46: urbs Ætiolæ in finibus Ioniæ.

47: Gruneus, a, um, & Grinɛıus, Bóg Apol=

48: lo.

49: Grynus ſiue gryni oppidum Myrineo=

50: rum.

51: Grypes uel Gryphones, gen. maſc. Gri=

52: ſwie ſą wielkie zwierzęta yáko Lwowie

53: á k temu máyą skrzydłá. In ſingulari, Gri

54: phe huius Gryphis uel etiam Gry=

55: phus, Gryphi.

kolumna: b

G ante V. 150

1: Gryphus ſermo implicitus & inſolubi=

2: lis apud Gellium, Záwikłána rzecz.

3: Griphus etiam uocatur, Który zákrzywio=

4: ny nos ma.

G ante V.

5: Guadum herba.

6: Guberno, as, are, aui, act, prim, Rządzę/

7: Spráwuyę/ Pánuyę. Orbem terrarum gu

8: bernare Nad wſzem ſwiátem pánować Re

9: gere & Gubernare idem.

10: Gubernator uerbale, Pan ſprawcá/ Stá=

11: roſtá.

12: Gubernatio, Rządzenie/ Pánowánie. Cu=

http://rcin.org.pl

ſtos gubernatorꝙ reipub. Stroż y

obrońca rzeczy poſpolitey.

Gubernator uerbale fem. Gubernator

equorum, Woźnicá.

Gubernaculum, Wiosło w łodźy/ alias

clauus, Gubernacula reipub. tenere

per translationem, Rzecz poſpolitą ná

ſobie mieć. Accedere ad gubernacula

reipublicæ. Być wzięt ná yáką doſtoy=

ność.

Gueſſellæ genus murium quorum ſter=

cus redolet muſcum, Calep.

Gula, gulæ, fem. prim. Gardźiel álbo drógá

w ſziy którą potráwá ſchodźy do żołądká.

Gulam frangere, Vdáwić.

Gula Metapho. Obżárſtwo.

Guloſus, a, um, Obżárty/ Lákomy/ a/ e.

Guloſe aduerbium, Lákomie.

¶Delugo, as, are, pro obligurire apud

Plautum, Obſoletum.

Guliocæ, Orzeſzyny.

Gumi, gen. neut. indeclinabile & hæc

Gumis, Gumi/ Kley który z drzewá płinie

Lachryma arboris.

Guminoſus, a, um, Pełny kliyu.

Guminum oleum ex gumi factum,

CC.

Guncia, æ, oppidum Rhetiæ primæ in

Germania, Po niemiecku/ Gunßburg.

Gurges, gurgitis, maſ. tert. Wir/ głębokość

http://rcin.org.pl

43: kręcenie wody w rzekách Metaphorice.

44: Pożercá/ przepáść. Vt gurges & uora=

45: go uitiorum, Wſziſtkich niecnot przepáść.

46: Gurges & uorago patrimonij. Straw

47: cá y przełokácz ymienia oyczſtego.

48: Gurgito, as, are, & Ingurgito, Obżeram

49: ſie.

Gurgulio

strona: 150v

kolumna: a

G ante V.

1: Gurgulio, gurgulionis, maſc. tert. Krztań

2: przes który wiatr álbo dech wychodźi.

3: Gurgulio item, Zytny mól który żyto káźi.

4: Gurguſtium, gurguſtij, Cháłupká/ chizyk má=

5: ły y proſty.

6: Gurguſtiolum, diminutiuum, Chyze=

7: czek/ cháłupeczká.

8: Guſto, as, are, act prim. Koſztuyę.

9: Guſtus, guſtus, guſtui, Smák.

10: Guſtatio, Smákowánie/ skoſztówánie. Gu=

11: ſtare ſermonem alicuius, Wyrozumieć.

12: Guſtatus huius guſtatus idem quod

13: guſtus, guſtatorium, Kubek álbo ſćkleni=

14: cá piwá ná skoſztowánie wynieśiona.

15: ¶Compoſita, Deguſto, Koſztuyę dobrze

16: Præguſto, Krágáńcuyę/ to yeſt pierwey

17: koſztuyę.

18: ¶Præguſtator, Kráyczy/ álbo kreden=

19: cars.

http://rcin.org.pl

¶Præguſtatio, Krodencowánie. Ingu=
ſtabilis, le, Nie yedzony co ſie yeść nie
godźi. Fert uuas acerbas & inguſta=
biles, Rodźy yágody bárzo gorskie ku ye=
dzeniu nie godne.
Gutta, huius guttæ, Kropiá álbo kroplá.
Gutula, læ, Kropká.
Guttatim aduerbium, Po kropce.
Guttatus, a, um, Kropiáſty.
Guttans, Kropiący.
Guttur, huius gutturis, neut. Gárdło.
Gutturoſus, a, um, Który wielkie gárdło
ma.
Gutturnium, gutturnij, neut. ſec. Lane
naczynie/ Handfas álbo naliewká.
Guttus, gutti, maſc. ſec. Nániá nieyáka ku
cháwániu koſztownych olieyków też konew s
rurką.
Guttulus diminutiuum, Koneweczká máła
s cyplikiem álbo noſeczkiem yákie przes dźieći
mieváyą.

G ante Y.

Gyarius oppidum in quod Romani no
xios in exilium mittere ſolebam.
Cygæus lacus Lydiæ.
Gyges Rex Lydiæ, Gygemorus collis
non procul a Theſſalia, CC.
Gymnaſium gymnaſij neut. ſec. Wſzelá=
ka ſzkołá gdzie ſie czego vczą álbo náuk álbo
ſzermować/ skákáć/ Táńcować.

http://rcin.org.pl

49: Gymnaſiarchus, gymnaſiarchi & gym

50: naſiarcha, æ, Miſtrz/ Szermierz.

51: Gymnaſiaſtes, Vczeń który ſie w yákieyże=

52: kolwiek ſzkole ćwiczy.

kolumna: b

G ante Y.

1: Gymnaſiaſtica, Nauká ſzermierská álbo yn=

2: ſzego ćwiczenia.

3: Gymnaſma, atis, Cwiczenie.

4: ¶Progymnaſma, Pierwſze ćwiczenie.

5: Prigymnaſtes, Który dopiero do ſzkoły

6: przyſtał.

7: Gymnoſophiſtæ dicti ſunt populi In=

8: dorum quod nudi incederent.

9: Gymnus, a, um, Latine nudus, Nági.

10: Gymnici ludi, Gdy ná których ſzermierze ál=

11: bo zápáśnicy nágo chodźili. Inde Gymno=

12: ſophiſtæ, ut ſupra.

13: Gynecæum, Gynæcei, Fraucimer/ Pánień=

14: ski rey álbo dwor.

15: Gynecooitis, Gmách á mieſzkánie Frawci=

16: mern.

17: Gynæcratumenos, Który da po ſobie nie

18: wieśćie yeźdźić/ to yeſt którego żoná rządźi.

19: Gynecante nigra uitis quā Aproniam

20: uocant, CC.

21: Gypſum, gypſi, uel gypſus gypſi in ſec.

22: Kretá którą tynkuyą ściány.

23: Gypſo, as, are, Pobielam/ tynkuyę.

24: Gypſatus, a, um, Potynkówány/ Pobielony.

http://rcin.org.pl

25: Gypſatis manibus apud Ciceronem

26: id eſt, medicamentis perfuſis, Gyrus

27: gyri. Wir/ Krążenie.

28: Gyro, as, are, Kręcę/ Obrácam. Gyrare in

29: Biblijs legitur pro ambire.

30: ¶Regyro, Odwiyam záś com zákręćił.

31: Gytheum oppidum omnium maritima=

32: rum rerum Lacedemonijs receptacu=

33: lum cuius incolæ Gytheates dicti.

DE LITERA H.

H ante A.

34: 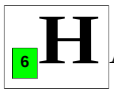

A Interiecto corripien=

35: tis.

36: Ha, ha, ha, interiectio ri=

37: dentis.

38: Habena, habenæ, femin.

39: prim. Wodzá v vzdy.

40: Habena etiam pro poteſtate & facul=

41: tate, Vrząd/ Stároſtwo/ zwierſchność. Ha=

42: benas reducere uel remittere, Powćię=

43: gáć y popuſzczáć wódze.

44: Habeo, habes, habui, habere, habitum,

45: act. ſe. Mam/ dzierżę.

46: Habeo occultum, Táyę.

47: Habeo fruſtra, Ludzę kem.

48: Habeo cõtemptui, Wzgárdzam. Nihil per

http://rcin.org.pl

H ante A.

ſi habet, Nie ma żadney báczności. Ha=
beo honorem, Cześć wyrządam. Habeo
rationem & reſpectum, Mam wzgląd y
báczność. Habeo dicere, Mam nieco po=
wiedzieć. Habeo polliceri, Mogę obiecać
Przyrzec. Habeo orationem, Mowię
Habet omnes numeros, Yeſt dosko=
náły. Habere in numerato, Mieć po go=
towiu. Habet me ſeps, Mam dobrą na=
dzieyę. Vt ſe habent re tuæ, Yákoć ſie
wodźy. Male habet uirum, Nie miło mi
to. Bene habet, Dobrze yeſt. Male ſe ha=
bet, Zlie ſie ma/ Chor yeſt. Habeo com=
pertum, Wiem zá pewne. Habeo perſua=
tum, Mam za to. Habeo in animo,
Wziąłem przed ſię. Iter habere, Yść. Ha=
bet uirtutrm uenalem uel in propatu=
lo, Máłey wagi yeſt v niego cnotá. Ha=
bet impune. Przepuſzczono mu to/ Nie
karano go zá to/ też/ zwiosło mu ſie to. Ha=
bere delectum, Mieć wybór. Nunquam
ſecus illam habui ac ſi eſſet nata, Nie
ynaczeym ya miał yedno yákoby właſną ſwą
corkę. De repub nihil habeo ad te ſcri=
bere, Nie wiem co bych cy miał piſać. Eo
die acerbum habuimus Curionem,
Tego dniá przećiw nam był bárżo Curio.
Habet hæc res admirationē, Y tá rzecz
yeſt dźywna. Anxium me res habet, Tá

http://rcin.org.pl

30: rzecz mie trapi. Audire habeo quid hic

31: de hac re ſentiat, Muſzę posłuchać co

32: ten o tym dzierży. Belle habere, Czyś ie

33: być zdrów. Charum aliquem habere,

34: Być na kogo łáskaw. Contionem habere

35: Kázáć Curæ habere, Mieć ná pieczy. Ha=

36: bet me ipſum ſibi documento. Nie=

37: chay ſie po mnie ſpráwuye álbo niechay ſie

38: mną karze. Fidem alicui habere, Wierzyć

39: komu. Habeo te fratrem, Mam cie zá

40: brátá. Habere aliquem obuiam, Pod=

41: káć ſie s kim Receptum ad ſuos ha=

42: bere. Mieć vcieczkę do ſwoyich. Multis

43: uerbis ultro citroqꝫ habitis, Po długim

44: rozmáwianiu y tákim y owákim. Habere

45: uoluntatem ad aliquam rem, Miec chuć

46: k czemu. Vſum multarum rerum ha=

47: bere, Wiele rzeczy skoſztować. Vsum ex

48: aliqua re habere, Mieć pożytek. Habere

49: uſum belli, Skoſztować żołnierskiey słuſz=

50: by. Habet utilitatem hæc res. Przynoſy

51: pożytek. Miſerrimum iſtud uerbum &

52: peſsimum eſt habuiſſe & nihil habe=

53: re, Przed tym mieć á yuſz nić nie mieć zła

54: á nędzna to rzecz yeſt. Certe captus eſt

55: habet, Wierę ſie podobno zagonił/ Doſtał/

56: ma/ yuż yęt a zwiedzion yeſt. Non habet

strona: b

1: ſecundum, Nie ma ſobie rownego. Cum

http://rcin.org.pl

qua rem habet, Którą miłuye. Habeo

etiam ſignificat, Towárzyſtwo mam, Me=

tus me habet, Boyę ſie. Pudicitiam in

propatulo habet, Zbłaźniła ſie niecnotli=

wą ſie ſtáłá. Vbi nunc comitia haben=

tur. Gdzie teras ſyyem máyą. Non me fal=

ſum hæc res habuit, Nie darmom ſie

tego obawał. Virtus habet admiratio=

nem, Cnotá ma w ſobie podźiwowánie.

Suſqꝫ deqꝫ habeo, Wſziſtko mi zá yedno

niedbam nic. Semper habet in ore di=

ctum hoc, Záwżdy to słowo w vściech ma

Non eſt inter doctos habendus. Nie

ma być miedzy vczone policzon álbo s vczo=

nemi porownan.

Habet pro habeat Obſoletum.

Habenæ, Vide ſupra.

Habitus participium, Miány. Habita

huic fides, Wierzono mu. Habitus eſt

magnæ autoritatis, Był wyſoko ważon.

Habiturus es me pro derelicta, Opuśćyſz

mie. Aut hæc cum illis habenda aut il=

la cum illis amittenda.

Habitus huius habitus, Obyczay xſtałt po=

ſtáwá/ álbo poſtáć też odzienie/ przyobleczenie

forma. Habitus oris, & uultus uenerant,

W żáłobnym odzieniu przyſzedł. Scenicus

habitus, Odźienie w którym Comedie á gry

ſprawuyą. Habitior, Tłuſtſzy/ śiedleyſzy. Si

quæ habitior eſt paulo pugilem eſſe

http://rcin.org.pl

32: aiūt. Yeſli która ciało przitłuſzcz ma powie=

33: dayą żeby ſie ſzermierzem być godźiła. Corpu

34: lētior atqꝫ habitior, Tiłowitſzy y ſiedlieyſzy

35: Habitudo, habituidiuis, Zroſy álbo przyro=

36: dzenie ciáłá.

37: Habilis & hoc habile, Potemny/ Przytráf=

38: ny. Aptus habilis & accommodus idē

39: habilis enſis, Cziſty miecz. Habilis locus

40: pandendis retibus, Potemne mieyſce ku

41: zarzuceniu śieći ná zwierz.

42: Habilitas, Potemność/ Prytráfność.

43: ¶Inhabilis, e. Niepotemnie.

44: ¶Inhabilitas, Niepotemność.

45: Habito, as, are, neut. prim. frequentatiuū

46: Mieſzkam. Triginta millibus dixiſtis

47: eum habitare, Powiedáliście że trzydzie=

48: śći tyſyęcy dáyą od mieſzkánia. Bene ha=

49: bitare id eſt, bonam domum habere,

50: Dobrze ſiedziec/ dobre mieſzkánie mieć. Tecū

51: habita Prouerb. Pátrzſam ná ſię ſámego.

52: Inhabito. as, are, idem quod habito.

53: ¶In habitalis, le, Gdzie ſie niegodźy mieſz=

54: kać. Inhabitabilis regio, propter adu=

55: ſtionē ſolis nimiā, W tey kráyinie ludzie

Cc niemogą

strona: 151v

kolumna: a

H ante A.

1: nie mogą mieſzkáć dla wielkiego pałánia sło=

2: necznego.

http://rcin.org.pl

3: Habitatio uerbale, Mieſzkánie.

4: Habitator, Mieſzkácz.

5: Habitaculum, idem quod habitatio in

6: Biblijs.

7: Habitabilis & hoc habitabile, Oſyádły/

8: náſiádły/ álbo gdzie ſie może mieſzkáć.

9: ¶Compoſita, Cohabito, as, aui, are,

10: atum, Weſpołek s kiém mieſzkám. Coha=

11: bitat mihi, Mieſzka ſe mną.

12: ¶Adhabito idem, Quæ a primitiuo

13: habeo compoſita deriuantur quædam

14: retinentia, ut Poſthabeo, Vpośle

15: dzam/ Odpuſzczam. Omnes poſthabui

16: Mihi res, Wſziſtkóm opuśćył. Hoc hono=

17: re me multis poſthabitatis affeciſtis, Tę=

18: ście mi część wyrządźyli opuśćywſzy ynſzych

19: wiele. Poſthabere aliquem, Nie dbáć o

20: kogo. Non debuiſti poſthabere amicū.

21: Nie myałeś vpoſliedzać przyiacielá. Quæ=

22: dam a in e mutant. ut Adhibero, Przy=

23: dawam/ Przicziniam/ przyſadzam. Adhi=

24: bere diligentiam, Pilnośćy przydáć. Ad=

25: hibeo teſtes, Stáwię ſwiadki. Adhibeo

26: in conſilium, Rządze ſie. Adhibeo fidē.

27: Wierzę. Adhibetur Lucina ad partum,

28: Bogini Lucina bywa wzywána od niewiaſt

29: rodzących. Adhibere animum, Przyłożyć

30: báczności. Arbitrum adhibere, Ná ye=

31: dnaczá ſie zdáć/ álbo yednaczá ſobie obráć

32: Adhibere aliquem cœnæ ſuæ, Wezwáć

http://rcin.org.pl

33: kogo ná wieczerzą. Artem adhibere, Nau

34: ki przydáć. Calcaria equo adhibere,

35: Zbóść kónia oſtrogámi/ álbo dodáć mu

36: oſtróg. Te adhibere in conſilium, Radz ſie

37: ſam ſiebie. Vires in re aliqua adhibere

38: Mocy ſwey przydáć. Deum teſtem ad=

39: hibeo, Pánem bogiem ſwiádczę. Parſimo=

40: niam adhibere, Oſzczędáć ſie skępić.

41: ¶Cohibero, Vſmierzam zádzierżawam Co

42: hibere ſe intra locum aliquem, Nig=

43: dziey ſie nie ruſzáć z iednego mieyſcá. Co=

44: hibere ſe, Vyąć ſie/ nie dáć ſam ſobie ſwey

45: woley. Iracundium cohibere, Nie dáć

46: ſwey woley gniewowi. Cohibere manus

47: ab alieno, Nie dotikáć ſie cudzego. Cohi=

48: bere uagas libidines, Strzedz ſie od nie=

49: rządnych białych głów/ álbo od nieczyſtośći.

50: Cohibere filium, Powſcięgáć ſyná/ mieć

51: go ná wodzy. Cohibent pugnare leges,

52: Zákázuyą ſie práwá wádźić. Cohibitio

53: uerbale fe. Vſmierzenie.

54: ¶Exhibeo, Okázuyę. Exhibere alicui af

55: fectum parentis, Okázáć komu chuć oy=

56: cowską. Exhibere faciem parentis, Táki

kolumna: b

H ante A.

1: być yáko ociec. Exhibere fidem & con=

2: ſtantiam ſuam domino ſuo, Wyárę y

3: ſtałość przećiwko pánu ſwemu okázáć. Ex=

4: hibere iuſticiam ſuam, Swoyę niewin=

http://rcin.org.pl

5: ność okazáć. Exhibere negotium, Zádáć

6: trudność. Exhibere ſpectaculum, Sprá=

7: wováć grę.

8: ¶Exhibitio, okazánie. Exhibet ſe amicū

9: Okázuye ſie być prziyacielem/ Láskáwie ſie

10: ſtáwi.

11: ¶Inhibeo, Niedopuſzczam/ powśćiągam/

12: bronię. Inhibere quo minus aliquid fiat

13: Zábronić áby ſie co nie ſtáło. Frœnos in=

14: hibere, Wodzę zádzierżeć. Profluuium

15: uentris inhibere, Czerwoną niemoc zá=

16: ſtánowić. Nauem retro inhibere, S łо=

17: dzią ſie ná zad mieć. Tela inhibere, Od=

18: biyáć ſtrzały.

19: ¶Inhibitio, Zákazánie.

20: ¶Prohibeo, Zákázuyę/ niedopuſzczam. Fa=

21: cias licet nemo prohibet, Możeſz dobrze

22: vczynić niktći nie wádźy. Prohibere do=

23: mo, Niedopuſzczáć kogo w ſwoy dóm. Po=

24: tuiſti prohibere ne ferret, Mogłeś tego

25: nie dopuſzczáć. Nihil prohibet quo mi=

26: nus belles homunculos agamus, Nic

27: nam nie wádźy ábyſmy ſie ná dobrą myśl

28: nie mogli zdobyć. Prohibere a pugna,

29: Nie dáć ſie wádźić. Prohiberi cibo.

30: ¶Prohibeſsis, prohibeſsit, pro prohi=

31: bueris, prohibuerit Antiquε.

32: ¶Perhibeo, Swiádczę zá prawdę powie=

33: dam. Vt perhibent, Ták yáko poſpolicie

34: powiedáyą. Tu perhibebis mihi teſtimo

http://rcin.org.pl

35: nium. Daſz o tym ſwiadectwo/ będzieſz mo=

36: yém ſwiádkiem. Si uos uultis perhiberi

37: probos. Yeſli chcecie być za dobre mniemani

38: Perhibere honorem, Cześć wyrządźić.

39: ¶Redhibeo, es, ere, Swroćyć ſtáwic záś

40: Rehibetur mancipium, Bywa zaś.

41: kupcowi wrócono.

42: ¶Redhibitio, Wrócenie/ wedle práwa te=

43: mu co v kogo kupiſz.

44: Hac aduerbium per locum, Tędy. Hac

45: multo propiꝰ ibis. Tędić będzie bliżey yść

46: Hac non ſucceſsit, Nie chciało ſie tędy ál=

47: bo tą drogą ſzancować álbo powodźić. Inde

48: hac, illac, Tędy onędy. Hac illac circum=

49: curſa. Zbiegay wſzędy y tám y ſam.

50: Hactenus pen. cor. aduerb. compoſitum

51: ex hac & tenus quod finem ſignificare

52: docet Nonius. Aż do tych cząſow. Sed

53: hæc hactenus ne uidear, Ale o tym te=

54: rs doſić/ etć. Item hactenus, Ták wiele.

55: Handria, maſ. ſe. id eſt, mare Hadriaticum

56: Weneckie morze.

Hadria

strona: 152

kolumna: a

H ante AE.

1: Hadria etiam oppidum iuxta Ferrariā

2: in Italia uulgo Ari, unde adiectiua Ha

3: drianus.

4: Hadriacus, a, um, & Hadrienſis alij ſine

http://rcin.org.pl

aſpiratione ſcribunt.

Hadrobalum, hadrobali, Nieyáki rodzay/

Gumi álbo kliyu drzewnego.

H ante AE.

Hæc, huius, huic, hanc fem. a pronomi=

ne Hic, Ta/ tey/ tey/ tę.

Hæbades quinq; Inſulæ ſic dictæ.

Hædus, hædi, Kozieł.

Hædulus, dimin. Koźiełek.

Hædillus, hædilli, idem, Hædile, hædilis,

gen. neut. Kozia ſtáynia. Calep.

Hædinus, a, um, Kozłowy. Hædinæ pelli=

culæ, Kozłowe skóry.

Hæmatites, æ. gen. maſc pen. prod. no=

men lapidis.

Hæmatopodes, aues dictæ a colore pe=

dum ſanguineo.

Hæmorrhois, hæmorrhoidis, fem. tert.

Czerwona biegunká/ też nieyáki rodzay wę=

żów barzo yádowitych za którego vkąſze=

niem krew ciecze á nie może być záſtáno=

wiona.

Hæmorrhoia, æ, idem.

Hæmus mons Theſſaliæ Hæmonia

Theſſalia.

Hæreo, hæres, hæſi, hæſum, hærere, Wąt=

pię/ obawam ſie/ áni mie tám/ áni mie ſam/

też záwieſzam ſie/ trzymam ſie. In te ſpes

omnis hæret, Na tobie wſziſtka nádzieyá

wiśi. Hærent parietibus ſcalæ, Opierá=

http://rcin.org.pl

34: yą ſie o ſciány. Vix hærere in equo ſe=
35: nex poterat, Ledwie ſie mógł ná koniu
36: vbogi ſtárzec zoſtáć. Hærent mihi in ui=
37: ſceribus, Tkwią mi ná wnętrzu álbo ná
38: ſercu. Hæret in pictura, Nie może doſtá=
39: tecznie obeyrzeć málowánia tego. Hæret in
40: luto uel ſalebra, Vlgnął we błocie. Hæ=
41: ret in uado, Nie wie którędy ma z brodu
42: wybiec. Hæret uox faucibus, Vſtáye mu
43: głos/ nie doſtáye mu słów. Lingua hæret
44: metu, Yęzik od boyáźni drży/ to yeſt nie=
45: może mowić. Hærere in parte aliqua a=
46: moris apud aliquam, Mieć trochę łáski.
47: Hærere in inquitatibus, Leżeć we złoś=
48: cyách. In multis uocabulis hærebam,
49: Wątpiłem nie pewienem był o wielu sło=
50: wiech. Aqua hærere Prouerb. Zlie ſie
51: woźić.
52: Hæſito, as, are, frequentatiuū, Wątpie/ też
53: przypiyam ſie álbo przylipam. Cum hæſita=
54: ret addi animum, Gdy wątpił dodałem
55: mu ſercá. In eodem hæſitare luto, W tym

kolumna: b

H ante AE. 152

1: záś błocie czwałáć álbo tkwieć/ to yeſt/ w
2: teyże niefortunie być. In eo maxime hæ
3: ſitabat, W tym nawięcey wątpił.
4: Hæſitatio, Wątpienie/ przilipánie.
5: Hæſitator, Wątpliwy.
6: Hæſitantia, æ, idem, quod hæſitatio, Hæ

http://rcin.org.pl

ſitantia linguæ, Záyąkánie yęziká.

Hæſitans, hæſitantis, Ten który ſie záyąka.

Hæſitanter aduerbium, Wątpliwie. Hæ=

ſitanter loqui, Nie ſmiele mowić.

Hæreſco, Przipiyam ſie/ przylipam.

¶Adhæreſco & Inhæreſco idem.

¶Compoſita, Adhæreo, adhæres, ad=

hæſi, adhæſum, adhæres, Przylepam/

przipiyam ſie. Lateri alicuius adhærere,

Do cziyego bokáſie przypić/ to yeſt/ ſtopą nie

odchodźić. In tuis uiſceribus adhære=

bunt tela, Vtkwią w twoyich członkách.

Tibi adhæreo, Stoyę przy tobie. Adhæ=

ſit mihi ad ueſtem neſcio quid immun

di, Przilnęłomi coś do ſzáty nieczyſtego. In=

de adhæreſco, Co dáley tym ſie bárziey

przipiyam.

¶Adhærentia, æ, Przilnienie.

¶Adhæſio idem.

¶Adhæſe aduerbiū, Gellius neqꝫ ad=

hæſe loquutus eſt, id eſt, non ultra, ob

mutuit, dura phraſis eſt, Nie záyąkał ſie

dáley.

¶Cohæreo, Spoyam ſtulam ſie s drugim

Optime cohæret, Czyśćie ſie tráfiło yedno

s drugiem. Non cohærent hæc. To ſie

niechce uimować. Cohærere dicuntur ali=

qui, Którzy ſie weſpołek zgadzáyą. Cohæ

rent hæc dicta inter ſe, Stráfuye ſie ye=

dná powieść s drugą. Cohærentia inter

http://rcin.org.pl

37: ſe dicere, Prawdę powiedáć. Male co=

38: hæret, Nie chcą ſie przytráfiáć.

39: ¶Inhæreo, Przylipam/ ymuyę ſie. Inhæret

40: oculis memoria imaginis, Plecie mi ſie

41: w oczách xtałt obrázu álbo mi w oczách.

42: Priorib. ueſtigijs inhærere, Przy pierw=

43: ſzém mieyſcu zoſtáć. Voluptatibus inhæ

44: rere, Vdáć ſie ná roſpuſtę.

45: Inhæreſco, od, ere, idem, Obhæreo. Ob=

46: wieſzam ſie/ przylipam/ przylinam.

47: Hæres huius hæredis. gen. com. Dziedźic.

48: Facere hæredem, Zdáć álbo zápiſáć komu

49: ymienie.

50: ¶Cohæres, cohæredis, Vczeſnik dzie=

51: dzictwá.

52: ¶Exhæres, dis, Od ymienia oddalony.

53: Hæres ex aſſe uide alibi, Hæredem fa=

54: cere ex deunce, Yedenaśćie częśći ymienia

55: ſwego komu dáć/ álbo wſziſtko ymienie króm

56: dwánaſty częścy.

H ante AE.

1: Hæres ex dextante, Ná którego wſziſtko

2: ymienie przypáda króm ſzoſtey częśći. Hæ=

3: res ex dodrāte, Ná którego trzy cżwarte

4: częśći ymienia. etć. Hæres ex beſſe, Ná

5: którego dwie czwarte częśći przypadáyą.

6: Hæres ex ſepunce, Dziedzic máyący wię=

http://rcin.org.pl

7: cey niżli połowicę máyętnośćy/ weſpołek y

8: s yedną dwánaſtą częśćią. Hæres ex ſemiſ=

9: ſe, Z połowice wſzego ymienia/ etc.

10: Hæres ex quincunce uide ſupra hæres

11: ex quadrante, Ná którego ſie czwarta

12: część doſtawa. Hæres ex triente, Ná któ=

13: rego trzecia część. Hæres ex uncia, Z

14: dwanaſty częśćy.

15: Hæredipeta, æ, pen. cor. Który ymienia do=

16: chodźy.

17: Hæreditas, hæreditatis, dzieDxictwo. Adire

18: hæreditatem, Dochodźić ymienia. Auerte=

19: re hæreditatem ab aliquo, Oddalić ko=

20: go od ymienia wydziedźiczić. Obire hære=

21: ditates, Goſpodárſtwo wieść.

22: Hæredito, as, are, in Biblijs, Dziedźyczić.

23: Non dicitur latine.

24: Hæredium, hæredij, Cząſtká máyętnośći/

25: Folwárk. Hæredíolum, hæredioli, dim.

26: Folwárczek.

27: Hæreditarius, a, um, Dziedźiczny/ potomny.

28: Hæreditaria controuerſia, Práwowánie o

29: ymienie. Morbus. Hæreditarius, Po=

30: tomny wrzód.

31: Hæreditarie in Biblijs, Dziedźicznym álbo

32: potomnym obyczáyem.

33: Hæreſis huius hæreſis latine electio uel

34: ſecta. Rotá/ Sektá/ oſobliwe mnimánie złe

35: álbo dobre niektórych ludźy.

36: Hæreticus, a, um, Rotnik ten który ku yá=

http://rcin.org.pl

37: kiey ſekcie prziſtáye/ odſzczepieniec.

38: Hæreſiarcha, Rotmiſtrs á wódź którey ſekty

39: ¶Aphæreſis, Diæreſis, & Sinæreſis ui=

40: de alibi.

41: Hæſito, Vide Hæreo.

H ante A.

42: Hagios latine dicitur ſanctus, Swięty. In=

43: de Hagiographa ge. neu. Piſmo święte.

44: Halalcomene, es, & Halalcomenæ, arū,

45: & Halalcomenium ciuitas Boeociæ

46: unde Minerua Halacomineis cogno=

47: minata.

48: Halcyon, onis, auis quæ & alcedo dici=

49: tur, quidam ſcribunt ſine aſpiratio=

50: ne.

51: Halec, huius, halecis, tam fem. quam neu.

52: gen. Sliedź. Arenga idem.

kolumna: b

H ante A.

1: Halec infumatum, Wędzony ſliedź. Aren=

2: ga paſſa, idem.

3: Halecula, læ, dimin. Sliodek.

4: Haleſius, gen. maſ. Fluuius & mons non

5: longe ab Aethena monte.

6: Haliæetus, eti, gen. maſc. genus aquilæ,

7: Rodzay nieyáki orłów.

8: Haliatmon, fluuius Macedoniæ.

9: Haliartus, nomen urbis Straboni.

10: Halicacabus, gen. maſc. uel halicacabum

11: in gen. neut. herba. Zydowskie wieśnie.

http://rcin.org.pl

12: quidam uocant.

13: Halicallis nomen herbæ, CC.

14: Halicaſtrum, halicaſtri Colum. lib. 2. ca.

15: 6. ſemen trimeſtræ quod dicitur Ha=

16: licaſtrum de farre cluſino loquitur.

17: Halicarnaſus, pen. prod. urbs Cariæ in

18: minori Aſia.

19: Halicarnaſeus, a, um, Halikarnáſeyczyk/ qui

20: dam ſcribunt per duplex ſſ. Halicar=

21: naſſus, idem eſt.

22: Halientica, gen. neu. Xięgi w których o ry=

23: bách y o ych łowieniu bywa piſano.

24: Haliphlecos nomen arboris, CC.

25: Haliplenmon genus piſcis apud Pli=

26: nium.

27: Halitus, huius halitus, Vide Halo.

28: Halius genus ſcaphæ. Calep.

29: Haliſones, populi Paphlagonum.

30: Hallium, hallij genus oleris, Calep. Czo=

31: ſnek.

32: Hallucinor, aris, hallucinatur ſum, depo.

33: prim. Podmawiam ſie/ omylam ſie/ Chibiam

34: rzeczą. Quidam ſcribunt ſine aſpira=

35: tione, ſed Gellius per aſpirationem

36: ſcribi putat exemplo ueterum.

37: Hallucinatio, onis, fe. ter. Omylenie/ omył

38: ká/ chibienie rzeczą.

39: Hallus, hallucis. maſ. ter. digitus, Pollex,

40: Wielki pálec.

41: Halmas nomen herbæ, CC.

http://rcin.org.pl

42: Halo, as, aui, halare, Dycham/ dmuchám.

43: Halito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwnie

44: dmucham.

45: Halitus huius halitus, Dech. Efflare extre=

46: mum halitum, Vmrzeć/ skonać.

47: Halitus terre, Dym álbo chmurawy/ páry któ=

48: re z ziemie wychodzą.

49: ¶Compoſita, Adhalo pen. prod. Na

50: chucham/ przywiewam.

51: ¶Exhalo, Odwiewam/ oddymam. Ani=

52: mam exhalare, Duſzą rzygnąć. Exhala=

53: re craplum, Obżárſtwo przechować. Vi=

54: num exhalare idem, Exhalatio, Wy=

55: wianie. Terrę exhalationes, Mgłi z ziemie

56: powſtáyące.

¶Inhalo

strona: 153

kolumna: a

H ante A.

1: ¶Inhalo, Wwiewa/ wwdymam.

2: ¶Inhalatio, Wdęcie w wianie.

3: Halo, g, ne. Krés wokoł álbo koło które około

4: xiężyca. widáć.

5: Halanoſos Inſula Ægæi maris. Galepi.

6: Halophanta, tæ, maſc. ſe. hominis genus

7: quod ad ſuenda mendacia mercede

8: conducitur, Lgarz. Feſtus.

9: Haloſis, gen. fem. pen. prod. Latine cap=

10: tio uel captiuitas, Poráżenie/ Więźienie.

11: Haloſis Ilij, Sturm y porażká Troyáńska.

http://rcin.org.pl

12: Halter, halteris, uel halteres halteris, gen.

13: maſ. Ołowna kulká álbo yábłuſzko które

14: ćy którzy táncuyą álbo którzy ſie po powro=

15: ziech puſzczáyą w ręku máyą áby ym w

16: miárę przychodźiłá waga y skoki.

17: Halus, hali, herba.

18: Halys Fluuius ex Tauri montis radi=

19: cibus profluens per Cappadociam in

20: Euxinum mare euoluitur.

21: Hama, hamæ, Pociask którym ogniá przy=

22: grzebáyą.

23: Hamadryades gen. fem. Nymphæ ſyl=

24: uarum, Boginie łáſów.

25: Hamatilis, hamat⁹, hamiotæ, Vide Hamus

26: Hamaxa ſyderis nomen, Wóz niebieski.

27: Gellius.

28: Hamaxobij populi Sarmatici, Moskwá

29: Hammites, nomen gemmæ.

30: Hāmon cognomē Iouis apud Libienſes

31: Latine Harenarius, Piáſzczyſty. Hamus

32: hami, Wędá/ y wſzelákie ynſze żelázo hako=

33: wáte. Itē pro cathena aliquādo accipit.

34: Hami ferrei, Szczotká żelázna przędźiwna.

35: Plin. lib. 19. cap. 1.

36: Hamulus dimin. Wędká.

37: Hamatus, a, um, Hakováty.

38: Hamata munera dicuntur, Dáry które

39: dla tego byváyą dáváne nádźieváyąc ſie

40: záś zá to co wziąć.

41: Hamatiles, le, Plaut. habemus hamatilem

http://rcin.org.pl

42: piſcatum, Lowienie ryb wędą.

43: Hamiota, tæ, Rybitw. Antiquis dicebatur

44: Hamatrahones alij piſcatores alij un=

45: co cadauera trahentes dicti, Feſtus.

46: Hamo, id eſt, Curuo, Krziwię. Calep.

47: Haphe, es, Inſperſio pulueris.

48: Hara, hare. fem. pri. Swiński chlew. Ex ha=

49: ra productum Prouer. Co mierźionego

50: á plugáwego yeſt.

51: Harena, æ. fem. pri. Piaſek.

52: Harenula diminutiuum.

53: Harenarius, a, um, Co ku piaskowi należy.

54: Harenaceus, a. um, Co z piasku yeſt.

55: Harenoſus, a, um, Piaſczyſty/ a/ e.

56: Harena accipitur etiam, Miáſto plácu ſzer=

kolumna: b

1: mowánia. Inde in Harenam deſcendere,

2: Szermować álbo zápáſy yść. Harena ce=

3: dere, Z plácu zeyść/ vſtąpić.

4: Harenatum ſubſtantiue id quod uulgo

5: mortarium dicitur, Wapno.

6: Harenatus, a, ū, Wapienny. Fit ex calce &

7: arena, quidam ſcribunt ſine H.

8: Harena cum omnibus denominatiuis

9: idem eſt.

10: Hariolus, harioli, maſ. ſe. Wieſzczek/ Prák=

11: tikarz.

12: Hariolor, aris, ari, dep. prim. Práktykuyę/

13: Gadam.

http://rcin.org.pl

Hariolans, antis, partcipiū, Práktikuyący.

Hariolatio, Wieſzczbá/ Práktykowánie.

Harmonia, æ, fem. pri. pen. cor. Yedność

álbo zgadzánie głoſów. Latine concentus

Dobre ſtroyne brzmienie. Ad harmoniā

canere, Przy lutni álbo orgániech ſpiewáć.

Harmoniacus, a, um, Dobrze ſtroiny In=

ſtrument muſiczny.

Harpaction genus ſulphuris, Nieyáka

ſiárká.

Harpa, æ, Hák v łodźy krzywy też wſzeláki hák

którym czego w wodzie w ſtudni doſyęgayą.

Harpe autem enſis falcatus, Száblá Tu=

recka może być zwáná.

Harpago, harpaginis, Bednárski hák któ=

rym obręczy záwodzą ná fáły.

Harpax, idem.

Harpago, as, are, id eſt, rapio, Bierzę/ kra=

dnę/ wydzieram/ też k ſobie ciągnę. Apud

Plautum.

Harpago, harpax, harpe. Vide Harpa.

Harpaſa oppidum Aſiæ oppoſitum,

Harpaſo fluuio.

Harpaſtum, harpaſti, Piłá/ wełną álbo ſcze=

ćinámi nápełnioná.

Harpocrates Deus ſilentij creditus, Bóg

milczenia. Harpocratem agere Prouerb.

Zámilcześ/ táyić.

Harpocrati dictu eſſe puta, Pámiętay ábyś

tego vmiał táyć.

http://rcin.org.pl

44: Harpiæ uel Harpyiæ monſtroſæ & ra=

45: paces pelagi uolucres, Morskie ptaki pá

46: nieńską twarz máyące á żadnym obyczáyem

47: nigdy nie náſicone á przeto wielmi drapież=

48: ne. Harum nomina Aello, Ocypete, &

49: Cæleno.

50: Haruga, haruge autore Donato eſt ho

51: ſtia, Ofiárá.

52: Haruſpex haruſpicis, maſc. tert. Wieſzczek=

53: álbo Práktikars ze wnętrznośćy zwierzęcich

54: ná ofiárę dánych práktiką ſwą bierząc.

55: Haruſpicina, Nauká wieſzczbiárska.

56: Haſta, haſtæ, fe. prim. Włocznia/ zołnierskie

strona: 153v

kolumna: a

H ante A.

1: drzewo. Haſtam abijcere, Drzewo od=

2: rzućić/ to yeſt wątpić o zwycięſtwie.

3: Haſtula, diminutiuum, Włoczenká.

4: Haſtile idem quod haſta.

5: Haſtarus, a, um, Máyący włocznią.

6: Haſta centrumuiraliqꝫ, Sądy ſto oyców po

7: piſánych/ to yeſt/ pánów rádnych w Rzimie

8: Vide ſupra ſubijcere haſtæ, Cziyę má=

9: yętność skazáć/ poprzedáć pod więtſzą cę=

10: ną/ to yeſt/ kto więcey zá nię chce dáć áby

11: yą miał. Venire ſub haſta, Yáwnie prze=

12: dáwáć tákowe ymienie. Hinc dicitur ha=

13: ſta pro ipſa uenditione bonorum, Ce=

http://rcin.org.pl

14: nienie. Hasta uenditionis idem. Haſtula

15: læ, etiam eſt herba.

16: Haſtarium uenditio auctionaria, Przedá=

17: wánie pod więſzą ceną.

18: Haud interiectio, Ey/ ey.

19: Haud ſecus, Nic ynaczey.

20: Haud aduerbium negandi, Nié/ nic. Haud

21: diu eſt, Niedawno temu. Haud dubie,

22: Krom którego wątpienia.

23: haurio, hauris, hauſi, hauſtum, haurire,

24: Częrpam/ wyciągam. Hauſurum pro hau=

25: ſturum ſine t, apud Vergilium legitur

26: aqua ex puteo hauſta, Wodá z ſtudni

27: czerpána. Haurire auribus uocem alte=

28: rius, Słuchác. Haurire ſupplicium, Od

29: cierpieć winę. Incendium omnia hau=

30: ſit, Ogień wſziſtko pożárł/ to yeſt/ pogorzá=

31: ło wſziſtko. Haurit latus, Przypirami do

32: boku. Incredibiles hauſit calamites,

33: Wielkich nędz vcierpiał. Sic haurire do=

34: lores, Ból cierpieć. Luctum non hauſi=

35: mus maiorem, Nigdyſmy ták wielkiey

36: żałośći nie mieli. Haurire uoluptates,

37: Roskoſzy vżyć. Poculum haurire, Wypić.

38: Hauſtus participium, hauſtæ mari

39: naues, Potonęłe łodzie w morzu. In palu=

40: des quidam coniecti profundo limo

41: cum ipſis equis hauſt ſunt, Niektórzy

42: ſie vdáli ná błotá á tám s końmi potonę=

43: li álbo przepádli.

http://rcin.org.pl

44: Hauſtus, huius hauſtus, Czerpánie. Hauſtᵘ

45: aquæ frigidæ, Trunek żymney wody. Hau

46: ſtum facere, Trunek vczynić.

47: Hauſtorium, Wiádro/ węborek też zową,

48: ¶Exhaurio, Wyczerpawam.

49: ¶Inexhauſtus, a, um, Nieprzeczerpány

50: nieskónczony/ a/ e.

H ante E.

51: Heantontimorumenos, Latine ſeipſum

52: excruxians Sam ſie trapiąc.

53: Hebdomas hebdomadis, & Hebdoma

54: da, æ, Tydzień, Latine ſeptimana.

55: Hebemus, gen. fem. & hoc Hebenum ge=

kolumna: b

H ante A.

1: nus arboris Indici & Ætiopici.

2: Hebe, hebes, gen. fem, Dziewká Iunonis

3: żona Herculeſowa która Bogu Yowiſowi

4: do ſtołu służy á Bogini yeſt młodźieńſtwá.

5: Hebes huius hebetis, gener. omnis, tert.

6: Twárdy/ tępy/ nie oſtry. Metaph. Słupi le

7: niwy Vt hebes homo & rudis, Proſtak/

8: Nievmieyętny. Hebes acies oculorum

9: Nie oſtry wzrok. Hebes ingenium,

10: Twárdy dofcip.

11: Hebetudo, Tępość/ proſtotá.

12: Hebeo, es, ere, Tępieyę/ nie yeſtem oſtry.

13: Hebeſco, is, ere, Poczynam tępieć. Hebeſcit

14: acies, Tępiéyę oſtrze. Hebere & languere

15: in otio, Tępyć y lenić od prożnowá=

http://rcin.org.pl

16: nia.

17: Hebeto, as, are, Czinię tępym. Hebetatur a=

18: cies oculorum, Przepátrzawáyą mi ſie

19: oczy.

20: Hebeteſco ſiue hebetaſco pro hebeſco,

21: Sipont. annotauit nullo autore.

22: Hebetatus, a, um, participium, Stępiony.

23: Hebetata luna, Záćmiony xiężic.

24: Hebetatio, Stępienie. Oculorum hebetatio

25: Przypátrzenie oczu.

26: Hebetatrix uerbale fem, ut hebetatrix

27: umbra, Záćimiáyącá.

28: Hebiones pauperes olim eſſe dictos ne=

29: ſcio unde Calep. anntauit.

30: Hebræus, id eſt, ludæus, Zyd.

31: Hebraicus, a, um, adiectiuum, Zydow=

32: ski.

33: Hebrus fluuius Thraciæ.

34: Hecatombe, es, gen. fem. ſacrificium in

35: quo centene ſui generis uictimæ ma=

36: ctabantur, Gdzie ſto wołów albo owięc

37: ofiárowano.

38: Hecaton Latine centum, Sto.

39: Hecatompolis, id eſt, centum urbium,

40: O ſtu miaſt.

41: Hecatompylos centum portarum, O ſtu

42: bram.

43: hecatin archus, id eſt, Centurio, Rot=

44: miſtrz.

45: Hecatompus, Co ſio [/] nóg ma.

http://rcin.org.pl

46: Hecatonchirus Latine centimanus, Który

47: ſto rąk ma.

48: Hecate, Vide Diana.

49: Hecta, æ, puſtula panis cocti & capitur

50: pro re minimi precij, Skórká chlebo=

51: wa. Metaph. Niczemna á bárzo podła rzecz

52: Hectæ me facit, id eſt, parui me facit.

53: Sipont.

54: Hector, hectoris, Priamá królá Troyáńskie=

55: go Syn/ brát Pariſów który Helenę

56: vniosł.

Hecyra

strona: 154

kolumna: a

H ante E.

1: Hecyra, fem. prim. pe. cor. Latine ſocrus,

2: Moyey żony mátká/ świekrá.

3: Hecyrus, Szwagier.

4: Hedera herba ab hærendo dicta, Ziele

5: záwżdy ſie zielenieyące o ſwey mocy ſtáć nie

6: może/ ále po murzech po płociech tyczách álbo

7: co blyſzſzego má pnieſie precz ná wyſz w zgorę.

8: Hederaceus, a, um, Co z tego ziela yeſt. Vi=

9: no uendibile ſuſpenſa hedera nihil o=

10: pus eſt, Ná przedáyne dobre wino nie trzebá

11: wiechy wyſtáwiáć/ to yeſt/ co dobrégo á cnot=

12: liwego przes ſię/ temu nie trzebá zápráwek

13: przypráwiáć/ bo cnotá y w ćiemnośćiách

14: świeći.

15: Hedra, æ, fem prim. Latine ſedes, Stołek.

http://rcin.org.pl

16: Vt cathedra, Stólec kázalnicá.

17: Hedui, gen. maſ. populi Galliæ, Które

18: teras Burgundziki zową.

19: Hedioſinum huius hedioſini latine di

20: citur menta herba.

21: Hegeſias nomen Philoſophi Cyrenaici.

22: Hei & heheu eſt interiectio dolētis, & in=

23: gemiſcentis, Hei miſero mihi, O neſtetis

24: mnie nędznemu/ gdy któ wzdycha/ albo ża=

25: łuye czego.

26: Helcium, helcij, ne. ſe. Chomąto/ też ſzla. Di=

27: citur quod ante pectus equorum

28: eſt.

29: Helciarius, a, um, W chomąto álbo we ſzlą

30: vbrány.

31: Helei populi Peloponeſi.

32: Heleus, a, um, adiectiuum.

33: Helena, pen. cor. Dziewká Tyndaruſową y

34: Ledy/ kaſtorową y Polluceſową ſioſtrá/ żoná

35: Menelauſowa króla Greckiego/ którą po=

36: tym Paris krolewic Troyański vniósł á

37: przeto Troya yeſt zburzona przes Gre=

38: ki.

39: Helenium, helenij fructicis ſeu herbæ ge=

40: nus uulgo Enula campana dicitur

41: Oman.

42: Heli Hebraicum eſt, id eſt, Deus meus.

43: Boże móy.

44: Helice urbs Achaiæ & urſæ ſydus, Miá=

45: ſto w Achayiey y gwyazdá którą niedzwie=

http://rcin.org.pl

46: dźiem zową. Alis Caliſto & Arctos, Se=

47: ptentrio.

48: Helicon, heliconis. maſc. ter. pe. co. mons

49: Boeociæ iuxta Thebas muſis ſacer.

50: Heliconiades dictæ ſunt Muſæ, Boginie.

51: Helicteres, id eſt, Inaures.

52: Heliocaminus, ni, ſolare uaporarium in

53: aprico loco ſitū ad calorem ſolis ex=

54: cipiendū quo antiqui utebantur, Miey

55: ſce w domu które od słońca bywa wſzędzie

56: ogrzewáne nie od ogniá.

kolumna: b

H ante E. 154

1: Heliochryſos nomen herbæ.

2: Helcyſma, gen. neu. ſcoria argenti, Srze=

3: brny ſzlak.

4: Helius, gen. maſ. Latine Sol, Słońce.

5: Heliopolis, Miáſto w Egypcie.

6: Heliotropium, Ziele które ſie zá słońcem o=

7: bráca/ słonecznik.

8: Heliades, Sioſtry Phaetontis.

9: Heliochryſos herba aureum florem pro

10: ducens.

11: Helioſcopium Tithimalli genus colum=

12: bis gratiſsimum.

13: Helioſelinum gebus appij, quod rectius

14: Eleoſelinum dicitur CC.

15: Helis oppidum Arcadiæ iuxta quod

16: fiebant certamina Olympica.

17: Hellas, gen. fem. alias Græcia, Grecka zie=

http://rcin.org.pl

18: miá miedży Peloponeſem á miedzy Máce=

19: conią.

20: Hellenes pen. prod. Grekowie.

21: Helleſpontus, Wąskość morzá miedzy Thra=

22: cią á Phrygią od którego mieyſcá. Europa

23: s Aſią tylko przes ſiedḿ ſtay od ſiebie

24: ſą.

25: Helix genus eſt ſalicis breuiſsimæ, capi=

26: tur etiam pro hedere ſpecie.

27: Helleborum, hellebori, uel ut quidam

28: uolunt Helleborus in gen. maſc. Her=

29: ba, Ciemierzicá. Latine ueratrum, Mdłość

30: głowy álbo záwrácánie przywraca ku

31: zdrowiu. Vnde Prouerbium, Bi=

32: be helleborum, Po ciemierzicę/ to

33: yest/ toś ſzalón mász muchy álbo koczki w

34: głowie. Et ἐλλεβοριξεν, Száleć. Quidam

35: ſcribunt abſq; aſpiratione & rectius,

36: quia. Græca dictio aſpiratione, ca=

37: ret,

38: Helelbroſus qui nimium hellebori ſum=

39: pſit apud Plautum.

40: Helorus pen. prod. Siciliæ fluuius.

41: Heluetia, æ, ge. fem. Szwaycerska ziemiá te=

42: ras yą zową Eydgnoſchafft po niemiecku/

43: po polsku sprzyſiężona ziemia.

44: Heluecij, Szwaycerowie teras ſie zową eyd=

45: genoſz od buntu á ſprziſiężeniá które miedźy

46: ſobą máyą bowiem yeſt wolna ziemiá/ áni

47: któla áni Ceſarza áni xiążęciá żadnego

http://rcin.org.pl

48: niemá/ tylko miaſtá wſziſtkę ziemię rządzą

49: y ſpráwuyą á ſą ty miaſta które k temu

50: buntowi należą. Tigurum olim Ture=

51: gum, Po niemiecku Czurych/ Berna/ Lucer=

52: na/ Vry/ Schwicz/ Vnderwalden/ Czug. Gla

53: ris/ Baſilea/ Fryburgum/ Soloturnum/ Sca=

54: phuſia/ et Apocella.

55: Heluella, heluellæ, herba.

Cc 4 Heluo

strona: 154v

kolumna: a

H ante E.

1: Heluo, onis, maſ. ter. Zárłok/ Obżerca. He=

2: luo patriæ, Metaph. Zátráćićiel oyczyſny.

3: Heluo & gurges idem, Heluo libro=

4: rum, Zárłok xiąg który rad wiele czyta.

5: Heluor, aris, ari, Piyę/ huczę/ vżywam.

6: Heluatio, Opilſtwo/ obżárſtwo.

7: Heluorum uel heluola, Yágody winne któ=

8: re áni białe áni też czarne álbo czerwone ſą

9: ále yákoby Brónátney fárby.

10: Heluus color, Bronátna cegielna álbo płowa

11: máść.

12: Heluolus ſiue helueolus, a, um, Brónatny.

13: Helueolum uinum, Brónatne wino/ to yeſt

14: áni biáłe áni czerwone.

15: Heluacia genus ornamenti Lydij coloris

16: Heluuij, Calep.

17: Helxine, es, gen. fem. Latine conuoluu=

18: lus, herba, Zwoniſzczek/ bo ma formę zwon=

http://rcin.org.pl

19: kową.

20: Heilxne alia herba quæ latine parietaria

21: dicitur. Noc y dzień álbo ſwiętego Piotrá

22: ziele.

23: Hem interiectio, corripientis, admirantis,

24: & indignantis, Ey/ bá weygo/ báweyżego.

25: Hem Dauum tibi, Ba wey Dawuſá.

26: Hemeris genus arboris glandiferæ.

27: Hemicadia, uaſa dimidij cadi CC.

28: Hemicranea morbus, Nie mocgłowy.

29: Hemicranici, Których puł głowy boli.

30: Hemerodromi, gen. maſc. Curſorowie álbo

31: posłowie pieſzy bárzo prętcy.

32: Hemerobios, gen. maſ. Nie troskliwy który

33: ſie nie ſtára o yutrzeyſzym dniu/ Dzień ży=

34: wie zá dzień.

35: Hemina, heminæ, fem. pri. pen. pro. men=

36: ſuræ genus qua uinum & frumentū

37: metiebatur alias Cotula uide infra He=

38: minarius, a, um.

39: Hemiolus, li, Numerus qui relatus ad a=

40: lium eum totum habet & præterea

41: dimidium eius.

42: Hemionium hemionij herba quæ alio no

43: mine Aſplenū dicitur ſiue hemionitis

44: pharmacopolę Scolopendriam appel

45: lant, Yeleni yęzyk.

46: Hemis Græce latine dimidium uel ſe=

47: mis, Połowicá. Vnde multa compoſita

48: Hemicyclus, hemicycli. Połowicá cerklá/ po

http://rcin.org.pl

49: łowicá okrągłego kółká.

50: Hemiſphærium, Połowicá Sphery/ to yeſt

51: okrągłey kule álbo ynſzey rzeczy okrągłey.

52: Sed proprie dicitur defigura cœli. Tá

53: połowicá niebá która nam widoma yeſt.

54: Hemiſtichium, Puł wierſzá.

55: Hemiplexia, æ, gen. fem. Powietrznym zárá=

56: żenie przes połowicę/ gdy człowiek w poło=

57: wicy wſziſtkiego ciáłá nie ma włodzei. Sic

kolumna: b

H ante E.

1: & hemiolus de quo ſupra.

2: Hemitritæus, id eſt, ſemitertiana febris

3: tertio die ut tertiana repetens, non ta=

4: men ut illa diem unum præſtat inte=

5: grum, ſed inter horas 36. plus minus

6: porrigitur, Hermolaus.

7: Hemodes, Inſulæ ſeptem in Oceano Ger

8: manico.

9: Hemorrhois, uide, Hæmorrhois.

10: Hemus altiſsimus mons Thraciæ.

11: Hendecaſyllabus uerſus undecim ſylla=

12: barum.

13: hendecaſyllabum carmen quod con=

14: ſtat ex undecim ſyllabis

15: Henecia olim, nūc Venetia dicitur, Ser=

16: uius.

17: Heniochi populi in Iberia.

18: Hepar, hepatis, neut. tert. Wątrobá. Lati=

19: ne iectur dicitur.

http://rcin.org.pl

Hepaticus, a, um, Który nie pewną ma wą=

trobę/ náruſzoną yáką choróbą.

Hepatites nomen gemmæ.

Hepheſtites, æ, genus lapidis.

Hephæſtus, gen. maſ. Latine Vulcanus,

Bóg ogniá.

Hepiolus, hepioli, Muchá nocna.

Hepta, latine ſeptem, Siedḿ. Vnde mul=

ta compoſita Heptaphonon, Co ſiedḿ

głoſów ma. pen. prod. & nomen porti=

cus apud Plinium.

Heptaporos, Co ſiedḿ dróg álbo wychodów

ma. Quo nomine dictus eſt Rheſus flu

uius Troianus.

Heptapylos, Co o ſiedmi branach álbo wro=

tách yeſt.

Heptemimeris pen. cor. Latine ſeptena=

ria cæſura, hoc eſt, cum ſyllaba natu=

ra correpta producitur in principio

quarti pedis.

Hepteris, Lódź o ſiedmi wiosłách.

Hera, fem. prim. Latine Iuno. Też páni.

Vide Herus.

Heraclea ciuitas Boſphoriana, Nie dáleko

od morzá które Pontum Euxinum zo=

wą.

Heracleotes, Yeden ztámtąd też ynſze miá=

ſto tego ymienia we Franciey w Delphina=

cie/ też miáſto we włoſzech.

Heracleotica nux/ Káſtany.

http://rcin.org.pl

50: Heracleon genus herbæ.

51: Heraclius, lapis qui & Lydius, Kámień ná

52: którem złoto probuyą á doſwiadczáyą. La=

53: tine index, & prouerbialiter pro ho=

54: mine acri exactoq; iudicio.

55: Heraclides, pen. cor. nomen cuiuſdam

56: Philoſophi Pontici.

Heraclitus

strona: 155

kolumna: a

H ante E.

1: Heraclitus, gen. maſ. pen. pro. Philoſoph.

2: á mędrzec który záwżdy płákał yle kroć z

3: domu wychodźył.

4: Herba, herbæ ab hærendo, Ziele/ trawá

5: wſziſtko to co ſie zieleni, Herba dici=

6: tur.

7: Herbula, herbulæ, dimin. Ziółko. Dare

8: herbam & portigere herbam, Prouer.

9: Znáć ſie być zwyciężonym.

10: Herbaceus, a, um, To co z ziela yeſt.

11: Herbarius, a, um, Co ku ziołóm náleży/ też

12: ten który ſie ná ziołách zna.

13: Herboſus, a, um, Pełny ziela. Locus her=

14: boſus, Mieyſce pełne rozmáyitego zie=

15: la.

16: Herbeus, a, um, idem, quod Herba=

17: ceus.

18: Herbigrada cochlea dicitur apud Ci=

19: ceronem, quod ſuper herbam gradia=

http://rcin.org.pl

20: tur, Zołw.

21: Herbeſco, is, ere, neu. ter. Wſchodzę/ ſtawam

22: ſie zielem/ zielenieyę ſie. Obherbeſco

23: idem.

24: Herbilis & hoc herbile, Trawny. Vt her=

25: bilis naſer, Trawą vchowána gęś.

26: Herceus uel hercæus, Latine penetralis

27: cognomen Iouis.

28: Hercynia ſylua, gen. fem. Czarny lás. Su=

29: perior dicitur Martiana ſylua, Vide ſu

30: pra Ercinia ſylua.

31: Hercules, gen. maſc. Syn Iowiſów y Alci=

32: mene/ ſmiáły obrzym który wiele známie=

33: nitych dzieyów poczynił/ bitw/ y woyen zwo=

34: dźył.

35: Herculeus, a, um, Co Herculeſowi náleży.

36: Metaphoricos, Mocarz wielki ob=

37: rzym.

38: Herculianus, a, um, idem. Vnde Hercu=

39: liana pars, Dzięſięćyná/ Dzieſiąta część.

40: Decimæ.

41: Hercle, mehercule aduerbium eſt iurandi

42: quaſi dicas per Herculem, Przyſięgam

43: przes Herkuleſa.

44: ¶Me hercle, Owſzeki/ záprawdę. Bene

45: hercle faciunt, Dobrze owſzeki czynią. Fa

46: ciam hercle ſedulo, Rad s pilnością ow=

47: ſzeki vczynię.

48: Hercules dicitur pro Hercule, Cic. Cu=

49: pio me Hercules, Owſzeki ządam. Her=

http://rcin.org.pl

50: culanum campaniæ oppidum.

51: Herculeum promontorium Locren=

52: ſe.

53: Herculanea herba apud Plinium.

54: Hercynii populi, CC.

55: Herebus, Vide Erebus.

56: Heri adierbium temporis, Wczorá.

kolumna: b

H ante E. 155

1: Here antiqui dixerunt pro heri.

2: Heſternus, a, um, Wczoráyſzy/ a/ e.

3: Heſternum ius, Wczoráyſza poliewká.

4: Hericius, maſc. ſec. & herinaceus, Yéż/ má=

5: łe zwiérzątko oścíłte.

6: Herma, æ, maſc. prim. uel hermes, Bóg

7: Mercurius.

8: Hermæ, Słupy álbo obrázy tákowe którym

9: główy mogły być odeymowáne á ynſze przy=

10: práwiáne. Hermathena Mercurij & Mi

11: neruæ ſtatuæ coniunctæ.

12: Hermaphroditus, p. pr. nomen propriū

13: filij Veneris & Mercurij accipitur pro

14: quolibet Androgyno, id eſt, utrumqꝫ

15: ſexum habente, Który ma obóy członek

16: ták męski yáko y niewieśćy.

17: Hermemɛıa, pen. prod. Wykład. Latine

18: interpretatio.

19: Hermogliphus, Który obrázy máluye álbo

20: z kámieniá wyrzezuye.

21: Hermodorus nomen Philoſophi Ephe=

http://rcin.org.pl

22: ſini.

23: Hermon, Górá w Páleſtinie, Trans Ior=

24: danem.

25: Hermenij populi Moſchorum, prope

26: colchos, Lud Mośkiewski.

27: Mermunduri populi Germanici, My=

28: ſzeńská ziemiá około Lipská.

29: Hermupoa herba latini Mercurialem

30: uocant.

31: Hernius fluuius, qui Smyrnæ campos

32: interſecat.

33: Hernia huius herniæ, Wypukliná.

34: Hernioſus, a, um, Wypukły/ a/ e.

35: Hernici populi Campaniæ.

36: Herodes, Antipatris Idumæi filius anno

37: duodecimo Auguſti rex Iudæorum

38: declaratus, hic fuit primus rex Iu=

39: dæorum ex gentibus, Ten też dziatki

40: álbo młodzianki pobił/ á potym yego ſyn/

41: Herodes Iunior, Ianá krzcicielá zábił/ á

42: z páná Chriſtuſá ſie náſmiał. Regnauit

43: annis 37.

44: Herodes antipas huius filius præfectus

45: Galliæ, Herodes Agrippa Ariſtobuli

46: Iudæorum regis filius hic S. Iacobum

47: intefecit.

48: Herodius, auis, Raróg/ bywa też zwan Auis

49: Diomedea, uide ſupra Theodorꝰ tamē

50: putat Ardeolam, Cząplę. S. Auguſtinus

51: Fulicam, Liſzkę. Suidas putat eſſe Cico

http://rcin.org.pl

52: niam, Bocianá.

53: Heros, herois, gen. maſc. pen. longa, Zná=

54: mienity człowiek zacny á niepoſpolity pan

55: który wielkiemi cnotámi yeſt obdárzón.

Herois

strona: 155v

kolumna: a

H ante E.

1: Herois, heroidis, gen. fem. Zacna/ známie=

2: nita ſliáchetna páni. Heroina, æ, idem.

3: Herocius, a, um, Páński/ zacny. Heroica

4: facies, Piękna vrodźywa páńska twarz.

5: Herous, a, um, aliud adiectiuum, Vt He=

6: roi pedes quibus in carmine Heroico

7: utimur.

8: Herpeta, gen. fem. pen. cor. morbus qui

9: ſerpit, Wrzód który ſie rozſzerza po ciele

10: yáko yeſt ſwierzbiączká y liſzáye po cielie. Et

11: Herpetæ ulcera ſerpentia, CC.

12: Herſilia, Zoná Romuluſowá.

13: Herus, heri, maſc. ſec. Pan.

14: Hera, Páni.

15: Herilis & hoc herile, Páński. Herilem fi=

16: lium aduentare uideo, Widzę páńskiego

17: ſyná przychodzącego.

18: Heſperus, maſ. ſe. Wieczorna gwiazdá/ mrok

19: Alias ueſper & ueſperugo.

20: Heſperides, Dziewki Heſperuſowe bráta

21: Atlántuſowego które miáły ogród w nim y

22: drzewá złote yábłká rodzące/ którego o=

http://rcin.org.pl

23: grodu ſmok przyſtrzegał.

24: Heſperia. Włoska ziemiá. & Hiſperia ma=

25: gna dicitur.

26: Heſperia ultima, Hiſpáńska ziemiá.

27: Heſperis, nomen herbæ.

28: Heſternus, Vide Heri.

29: Heſtræa Theſſaliæ pars apud Strabo=

30: nem & Homerum, oppidum Eubœæ

31: apud Stephanum urbs Acarnaniæ.

32: Heteroditum ſeu Heterocliton, gen. neu.

33: Latine Inſolitæ declinationis, Które

34: niepoſpolitym obyczáyem bywa declinowa=

35: no álbo nákłániano/ ále oſobliwym/ etć.

36: Heterogenus, a, um, pen. cor. Latine di

37: uerſi generis quod genus uariat.

38: Heteroſis figura Grammatica quando

39: genus pro genere, uel numerus pro nu

40: mero uſurpatur.

41: Heteromaſchalon, Co ná yedney tilko ſtronie

42: koſmáto yeſt.

43: Heteroma ſchala idem ſcilicet ueſtis ex

44: altera tantum parte uilloſa.

45: Hetero maſchalon, Vide Heteroclitum.

46: Hetruria regio Italiæ quæ Tuſcia dici=

47: tur & Hetruſcia, Kráyiná we włoſzech mie=

48: dzy Tybrem á miedzy Macra rzeką gdzie

49: miáſto Piſe leży. Florentia Volatera=

50: nus.

51: Hetruſcus, a, um, Yeden ztámtąd álbo co

52: k tey kráyinie należy.

http://rcin.org.pl

53: Neu interiectio dolentis, Ach/ ách nieſtetis.

54: Houoe, uox Bacchantis, Heydaſz, hey=

55: daſz/ Bru/ bru.

56: heus aduerb. uocantis, Słuchay/ Hęy słyſz.

kolumna: b

H ante E.

1: Heus euocate huc Dauum. Słuchaycie

2: záwołaycie ſam Dawuſa.

3: Hexaclinum, gen. nut. Zedel álbo łoſzko

4: do ſiedzenia około ſtołá/ ná którym ſie ich

5: ſześć może ſieść/ yáko tákie przed tym w

6: obyczáyu były á zwłaſzczá v żydow.

7: Hexagonus, a, um, pen. prod. Co yeſt o

8: ſześćy rogách álbo kąciech.

9: Hexameter, hexametri uerſus ſex pe=

10: dum, Wierſz o ſześćy nogách.

11: Hexametron, pen. produ. Co ma ſześć dni

12: ſześćiodzienny.

13: Hexaſtichon, Co ſześć wierſzy ma.

14: Hexaſticum hordeum dicitur cuius ſpi

15: cæ ſex ordines habent.

16: hexaphorus, Nieco tákowego co bywa od

17: ſześćy noſzono/ yáko ſą máry álbo łoże.

18: Hexeconthalithos nomen gemmæ apud

19: Plinium.

20: Hexeres, Lodzia o ſześćy wiosłách.

H ante I.

21: Hiarbas fuit Getulorum Rex.

22: Hibiſcus, hibisci, maſc. sec. uel Hibiſcum

23: gen. neut. Et a quibuſdam Ebiſcus her=

http://rcin.org.pl

ba.

Hibernia Inſula uicina Angliæ, Po nie=

miecku/ Irland.

Hibla mons & regio Siciliæ.

Hobris, hibridis, Dźyka świnia z dźikiego

kiernozá a z ſwoyskiey świnie zchowá=

na.

Hic. hæc, hoc pronomen demonſtrati=

uum, Ten. tá/ to. Tu ſi hic ſis aliter ſen

tias, Terent. Byś ná moyem mieyſcu był

álbo byś mną dzian był/ ynáczey byś o tym

dzierżał.

¶Compoſita, iſthic, iſthæc, Hiccine &

hicce pro hic. Ten. Vel interrogatiuæ,

Hiccine fecit, Tenly to vczynił.

Hic aduerbium in loco producitur una

cum compoſitis, Tu/ ná tym mieyſcu. Il=

lic, iſthic, Tam. Aliquādo temporis eſt

Potym/ ná ten czas. Pro tum ſcilicet.

Hiera, Inſula inter Siciliam & Lipa=

rim.

Hieracites, hieracite, gen. fe. nomen gem

mæ.

Hiernathemis huius Hiernathemis gen.

fem. Kwiát rumienków.

Hierapicra medicamendi genus.

Hierapolis pen. cor. Ciuitas Aſiæ contra

Laodiceam.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

H ante I.

1: Hierapolitæ, Którzy tám mieſzkáyą.

2: Hierarchia, Vide Hieros.

3: Hieros, a, ū, Latine ſacer, Swięty. Vnde

4: multa compoſita, ut Hierarchia, Swię

5: te króleſtwo/ páńſtwo álbo xięſtwo.

6: Hieronymus, Swiety mąſz.

7: Hierodulus, Zwoniarz/ ſacriſtian álbo też wy

8: trikuſz.

9: Hierophanta, tæ, ge. maſ. Kápłan ten który

10: co wykłáda álbo oznaymuye o Bodze

11: Hieracomeion pe. prod. Trędowátych dóm/

12: Szpital.

13: Hieroglyphica, æ, ſacre literæ Ægyptio=

14: rum quibus Ægyptij utebantur figu=

15: ris ſcilicet animalium pro literarum

16: utentium.

17: Hierophanta, Vide Hieros.

18: Hieroglyphica, Vide Hieros.

19: Hieronica qui triumphabat in ſacris

20: certaminibus Græciæ de quibus alibi.

21: Hieratica papyrus quæ ſubtilior eſt.

22: CC.

23: Hieri populi ultra Sauromatas.

24: Hierobotane herba apud Plinium.

25: Hierocomæ ciuitas Cariæ.

26: Hieroduli, Vide Hieros.

27: Hierochus, untis, maſ. tert. Známienite miá=

28: ſto Paleſtinæ, Przy którym Bálſámowe drze

http://rcin.org.pl

29: wo rosło.

30: Hiero nomen tyranni Siracuſanorum in

31: Sicilia.

32: Hieroſolyma, orum, gen. fem. Iheruſalem

33: miáſto głowne w żydowſtwie. Qua urbe

34: expugnata Pompeius Hieroſolymita=

35: rius dictus eſt.

36: Hieroſolymitanus, a, um, Ieroſolimski.

37: Hila, æ, fem. prim. Máłe yelitko. Aliquan

38: do, Miáſto kiełbáſy.

39: Hilaris & hoc Hilare. uel Hilarus, a, um,

40: Weſoły/ czyſtey myſly.

41: Hilare ingenium, Weſoła myſl. Hilarem

42: hunc ducamus diem, Chcemy ten dzień

43: ná dobrą myſl obroćyć álbo dobrey myſli

44: ſtrawić.

45: Hilaritas, hilaritatis, Weſołość/ Ochotá. Hi=

46: laritas & triſtitia contraria, Hilaritas

47: diei, Iáſność dniá. Alicui hilaritatem

48: eripere. Zákłopotáć kogo.

49: Hilaria, hilariorim, gen. neut. in plurali

50: antiqui diem equinoctij uerni colentes

51: appellarunt, Mięſopuſty.

52: Hilarulus, Hilaruli, dim. Máło weſoły.

53: Hilare aduerbium, Ochotnie.

54: Hilariter aliud aduerbium, Weſoło.

55: Hilaritus pro hilariter dixit Plautus.

56: Hilaro, as, are, act. prim. Vweſelam.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

1: Hilareſco, is, ere, Weſelę ſie.

2: ¶Exhilaro idem quod Hilaro.

3: Hilum, huius hili, neut. ſec. Máła mákułká.

4: zwierzchnia ná wielogrochu. Et Metaph

5: Niczemna rzecz. Vnde dicimus, nō pro=

6: ficit hilum, Nic owſzeki nie czyni. Apud

7: Cicer. 1. Tuſcu. 16. pro breui & exiguo

8: hinc nihilum, Niczemność/ nic.

9: Himera, gen. m. pen. cor. Fluuius Siciliæ

10: Hin, Miárá nieyáká v żydów. Duos cho=

11: ros atticos continens, Vide infra.

12: Hinc aduerbium de loco, Ztąd/ Od. Ad

13: cœnam hinc eo, Idę ztąd ná wieczerzą.

14: Hinc intro concedā, Wnidę ztąd w dóm

15: Hinnio, hinnis, hinniui, hinnitum, hinni=

16: re, Rżę yáko kóń. Vnde, Hinnitus huius

17: hinnitus, Końskie rzánie.

18: Hinnus, hinni, m. ſ. Co sie z koniá y osłá rodźy

19: Hinnulus dimin. ab hinnus, Zrzébię od ko

20: niá y od oſlice.

21: Hinnulus, Młody yelonek. Młoda ſiarnká.

22: Młody Siarnek. Item młody konik/ to yeſt

23: zrzebiątko y tym rowne.

24: Hio, as, aui, neut. pri. Poziewam/ Drę vſtá.

25: Hiare flores dicuntur, Roskwitáć ſie. Ter=

26: ra hiat æſtu, Páda ſie ziemiá od wielkiey

27: gorącośćy.

28: Hians, hiantis participium & nomen ex

29: participio, Pozieváyący. Oratio hians,

30: Nie rymowna/ nie yednoſtayna rzecz.

http://rcin.org.pl

31: Hiatus huius hiatus, ge. maſ. Poźiewánie/

32: Hiatus terræ, Roſpádnienie/ roſtąpienie álbo

33: vrwánie ziemie.

34: Hiato idem, & inchoatiuum.

35: Hiſco, hiſcis, hiſcere, Ziewam/ poziewam yá=

36: ko ze ſnu. & Metaph. Boyę ſie/ nie ſmiem

37: mowić. Nec hiſcere quidem audebat,

38: Nie ſmiał y vſt otworzyć. Significat e=

39: tiam, Dźywować ſie/ zápátrzyć ſie nieco.

40: Hiaſco, is, hiaſcere idem, Poziewam ſobie,

41: ćiągnę ſie.

42: ¶Compoſita, Dehiſco, Pożyram/ Ro=

43: ſtępuyę ſie/ Roſpádam ſie. Dehiſcit terra,

44: Roſtępuye ſie álbo pożyra. Dehiſcit flos,

45: roskwita ſie. Et Fathiſco idē, quod Fatigo

46: ¶Ab Hio compoſita, Inhio idē quod

47: Hio, ſed Metaph. Zábiegam czemu/ ſtoyę

48: o co/ Lákomem ná co. Inhiat auro, Lákomy

49: ná groſz/ áby złotá násbierał.

50: Hiulcus, a, um, Roſtąpiony/ zieváyący/ a/ e.

51: Hiulce aduerbium, Zieváyąc.

52: Hiulcp, as, are, Otwarzam/ roſpádam ſie. Ca

53: tullus æſtus hiulcat agros, Szczepa ziemię

54: Hippace, Hippago, Vide Hippos.

55: Hippodromos, Vide Hippos.

56: Hippea genus cancrorum.

Hippos

strona: 156v

kolumna: a

1: Hippos, gen. maſc. Latine equus, Koń.

http://rcin.org.pl

Vnde multa compoſita, Vt Hippar=
thus, Koniuſzy álbo Hetman ná yezdeckim
ruſtunkiem.
Hippopera, Sumki álbo yáki ynſzy tłumo=
czek który ná koniech noſzą.
Hippace, es, pen. cor. gen. fem, Ser z koby=
lego mleka.
Hippago, Lódź która bywa końmi ciągnio=
na.
Hippiades ſtatuæ mulirum equeſtres,
Słupy niewiaſt ná koniech yeźdzących yákie
były Amazones.
Hippobotos, Koński páſters máſztálerz.
Hipponomos idem.
Hippodromus, hippodromi, gen. maſc.
Plác ná którym álbo zawod puſzczayą/ álbo
też thurnieye ſpráwuyą.
Hippomachia, Bitwá á potikánie z koni
Gonienie ná oſtre.
Hippomanes, gen. neut. indeclinabile ui=
rus ex equarum inguinibus defluens,
Nieyáki kąſek álbo ſtuczká mięſa ná czele/
dopiero narodzonego zrzebięcia/ które má=
ciorká zwykłá zlizowáć yáko ye skoro vro=
dźy. Powiedáyą że czárownice tego pilne ſą
á mogąli tego doſtáć wielkie czáry s tym
czynią.
Hippopotamos pen, cor, Nieyákie zwie=
rzę w rzece Aegypskiey Niluſie/ Którę ſzyyę
y grzbiet má yáko koń.

http://rcin.org.pl

32: Hippopotamos enim dicitur quaſi equus

33: fluuialis ſeu aquaticus.

34: Hippotoxotos equeſtris ſagittarius la=

35: tine, Który z koniá ſtrzela.

36: Hippei cometæ qui iubas equinas ha=

37: bent.

38: Hippice, hippices, gen. fe. nomen herbæ

39: apud Plunium.

40: Hippocampæ ſiue Hippocāpi. Mórskie

41: konie máyąc ogony rybie.

42: Hippocomos, Roſtuchars który końmi tri=

43: buye.

44: Hippocrene pen prod. Fons in Bœocia,

45: a quo muſæ Hippocrenides di=

46: ctæ.

47: Hippogloſſa herba, Koński yęzyk álbo

48: ſzczaẃ.

49: Hippolapathum, Kobyli ſzczaẃ.

50: Hippolitus pen. cor. Właſne ymię ſyná Te=

51: ſeuſowego.

52: Hippuris herba, latine equiſetum.

53: Hippotoxotes, Vide Hippos.

54: Hir indeclinabile, uel ut quidam uolunt,

55: Hir hiris, id eſt, uola manus, Dłoń.

kolumna: b

H ante I.

1: Hira, hiræ inteſtinum quod Ieiunum uo

2: cant.

3: Hirquus, hirqui, penultima. cor. Kąt w

4: oku.

http://rcin.org.pl

Hirquitalli pubeſcentes pueri, Obſole=

tum.

Hircus, hirci, Kozieł/ też pot álbo czuchnienie

podpaſzne.

Hircinus, a, um, Kozłowy. Hircina cutis,

Kozłowa skórá.

Hirquinus antiqui pro Hircinus dice=

bant, Hirquina barba, Kozioa bro=

dá.

Hircoſus, Kto nie cudnie pachnie. Smier=

dźy yáko kozieł párkotem.

Hircipite dicuntur homines qui duros

pilos habent, Którzy máyą łep yáko koń=

ską grzywę. Calep.

Hirnea, æ, Nieyáka fálá.

Hirrire proprium uocis canis rabioſi,

Calep.

Hirſutus, a, ū, ab horreo, & ſeta quaſi hor

rens ſetis, Koſmáty też ná którym włoſy

ſtoyą yáko ſzczeciny ná świni/ roskudłá=

ny/ a/ e.

Hirſutæ caſtaneæ, Kolące kaſztány.

Hirtus, a, um, idem Hirtæ capellę, Koſmá=

te kóski. Hirtæ oues, Hirta corpora, Hir

tæ ſepes, Płoty po których ſie głóg puſz=

cza.

Hirudo, hirudinis, maſ. tert. alias ſangui=

ſuga, Piyawká.

Hirudo ærarij per transaltionem, Wy=

prożnienie/ wyczerpánie poſpolitego skárbu.

http://rcin.org.pl

35: Hirudo niſi plena non omittit cutem,

36: Prouerbiū, Piyawká pierwey ſie nie puśći

37: ciáłá alież będzie pełna to yeſt/ co wcas to

38: s nas á co násbyt tám ſmiechu y bieſiády

39: niemaſz.

40: Hirundo, hirundinis, femin. tert. Yáskoł=

41: ká.

42: Hirundininus, a, um, adiectiuum, Iáskoł=

43: czy. Vt Hirundininus nidus, Iáskołcze

44: Hiſciacus, Który wiele poziewa. Obſole=

45: tum.

46: Hiſco, Vide Hio.

47: Hiſmaelitæ, gen. maſ. Lud który teras Sa=

48: raceny/ to yeſt/ Turki zową/ álbo ſámi ſo=

49: bie Turci ten tytuł przywłaſzczayą chcąc

50: przodek pokolenia tego mieć od Sary zony

51: Abramowey/ á nie od Hiſmaela ſyna A=

52: bramowego którego miáł s łużebną [!] dziewką

53: o tym w inſzich xięgach.

54: Hiſpalis, Miaſto w Hiſpániey które teras

55: Sibila zową.

Hiſpania

strona: 157

kolumna: a

H ante I.

1: Hiſpania, gen. fem. Hiſpánska ziemiá ſzoſta

2: część Europy. Hæc diuiditur in Betican,

3: to yeſt kroleſtwo Granatckie/ Luſitania/ Por

4: tugalia/ przes którą ciecze rzeá Tagus

5: złoto dáyąca Tarraconenſem/ która teras

http://rcin.org.pl

zową. Cataloniam & Aragoniam, to

yeſt Káſtyliskie/ Gallitenskie/ Nawárskie

y Catalońskie kroleſtwá. Porro Hiſpania

olim dicta eſt Iberia & Gallacia, nunc

Celticum promontiorum, alias finis

terræ, Et quod olim Ianuſium uel Ia=

naſum nunc Compoſtelā uocant, Gdzie

powiedáyą o grobie świętego Iákubá. Ab

Hiſpania fit Hiſpanus, Hiſpan. Et Hi=

ſpanicus, a. um, Hiſpáńskie/ a/ e.

Hiſpanienſis, Ktory nie yeſt vrodzony Hi=

ſpán/ ále yednák w Hiſpaniey mieſzká.

Hiſpidus, a, um, Od ſzczećin kudłáty, náſter=

ſzony/ kudłáty.

Hiſpidus aſpectu pr translationem,

Ogromny.

Hiſter, gen. maſ. alias Danubius, Dunay

Præterea, Hiſter hiſtri, maſ. ſe. hetruſco

uocabulo ludio uocabatur, Który gry

wywodźy.

Hiſtoria, hiſtoriæ, fem. prim. Dzieye/ wy=

liczenie álbo popiſánie dźiwyów my też zo=

wiemy hiſtorią.

Hoſtoricus, & hiſtoriographus, Hiſtorik

który popiſuye hiſtoriye.

Hiſtoricus, a, um, Adiectiuum, Hiſtori=

ski.

Hiſtorialis, & le, Co ku hiſtoriey należy. Vi=

de ſupra Annales.

Hiſtrio. onis, com. ter. pe. pro. alias ludio

http://rcin.org.pl

36: uel ludius qui alienam personam ſi=

37: mulat, Græce Hypocrita, Błazen

38: álbo który Comedie y ynſze gry wywodźy.

39: Hiſtrionicus, a, um, & Hiſtricus, a,

40: um, Co ku tákowem ſpráwóm náleży.

41: Hiſtrionica & Hiſtrionia, Nauká tákowa.

42: Hiſtrix, hiſtricis, fem. tert. Morska świ=

43: niá.

44: Hiulcus, Vide Hio.

H ante O.

45: Hodie, Vide Dies.

46: Hododocus latro atq; obſeſſor uiarum

47: Feſtus, Hœdus uide Hœdus.

48: Hodœpericon ſeu Hodæpericum neu.

49: Latine itinerariū, Opiſánie dróg wędro=

50: wánia.

51: Hodœperus, hodœperi, Latine uiator,

52: Podrożny/ wędrownik.

53: Holcos nomen, herbæ apud Plinium.

kolumna: b

1: Holocauſtum hoſtia quæ detractis ex=

2: tis tota cremabatur, Palona ofiárá.

3: Holocautoma, atis, idem.

4: Holocauſtoſis, etiā, idem, Gdy cáła ofiárá

5: byłá palona króm wnętrznośći.

6: Holor, Vide Olor.

7: Holus, Vide Olus.

8: Holophanta, æ, maſc. prim. Lgarz który ſie

9: łżą obchodźy.

http://rcin.org.pl

Holor, holoris, maſc. tert. Lábęć.

Holorinus, a, um, Lábęćy. Vt Holorina

pluma, Lábęcie pierze.

Holoſericum, Axámit/ co yákoby yeſt wſzi=

ſtko yedwabnego. ὅλος totum & ſericum

Yedwab.

Homerus, maſ. ſe. pen. prod. Przewyborny

Poeta Greci.

Homeromaſtix, id eſt, Homeri flagellū,

hoc eſt oblocutor, Omowcá Homeruſów

Homelium pilei genus Feſtus.

Homicida, Vide Homo.

Homo, hominis, com. tert. Człowiek. Ho=

mo Bulla prouerbialiter dicitur pro=

pter fragilem naturam.

Homuncio, homuncionis, dimin. Czło=

wieczek.

Homunculus, aliud dim. & homulus ho

muli aliud idem.

Homo nouus, Człowiek który z niskiego

ſtanu y rodzáyu yeſt/ ále przes ſwą właſną

cnotę yuż ſie wſtáwił y doſtoynośćy yákiey

doſtał. Homo a ſe ortus idem, & pro=

uerbialiter Filius terræ, cui opponitur

filius cœli, Vide Filius.

Homo trium literarum Prouerb. Zło=

dziey.

Homicida, Mężoboycá.

Homicidium, Mężoboyſtwo.

¶Humanus, a, um, Ludzki/ łáſáwy.

http://rcin.org.pl

40: skłonny przećiwko ludziam.

41: ¶Inhumanus, a, um, Nieludzki/ odlu=

42: dek/ okrutny.

43: ¶Humanitus aduerbium, Wedle oby=

44: cżáyu ludzkiego.

45: ¶Humanitas, humanitatis, Ludzkość/

46: skłonność ku záchowániu/ też człowiecze przi

47: rodzenie/ też báczność rozum y wyczwicze=

48: nie w wyzwolonych naukách. Singularis

49: humanitas & ſuauiſsimi mores, Osob=

50: liwa skłonność y wdzięczne obyczáye. Le=

51: pro Humanitas, Modestia, Manſuetu

52: do, Eruditio, Facilitas fere idem, Obti=

53: nemus ipſius Cæſaris ſummam erga

54: nos humanitatem. Otrzimawamy v Ce=

55: ſárzá naywiętſza skłonność ku nam ma

56: oſobliwy ná nas wzgląd. Verſari in hu=

strona: 157v

kolumna: a

1: manioribus literis, Vczyć ſie náuk wy=

2: zwolonych. nam humanitatis ſtudia ar=

3: tes ipſe liberales dicuntur, uir huma=

4: nitate politus, Człowiek niepoſpolitego bá=

5: czenia/ rozumu nauki.

6: Homilia, liæ, fem. prim. Latine colloquiū

7: Rozmowá. Et ſermo ad aliquem, Mo=

8: wienie ku komu/ kazánie.

9: Homœoptoton, Homœoſis, homœote=

http://rcin.org.pl

leuton, homonymum, Vide Ho=

mos.

Homos, gen. maſc. latine ſimilis uel unus

Rowny/ yednáki. Vnde multa compo=

ſita, ut Homonymum. Yednego ymie=

nia. Alias æquiuocum quando una

uox diuerſa ſignificat.

Homothechnus, Yednákiego rzemięsłá.

Homophonus, Yednákiego głoſu.

Homouſius, a, ū, uel Homouſios, Yedney

yſtnośći/ yedney ſubſtánciey.

Homœoptoton pen. prod. Gdy ſie wiele/

caſuſow á ſpadkow yednáko konczą.

Homœoſis, Podobieńſtwo yednákość. Cuius

ſpecies ſunt exemplum & parabola.

Homœoteleuton, Gdy ſie wiele słow ye=

dnáko kończy. Vt abiit, exceſsit, euaſit,

erupit, ſunt figuræ grammaticæ.

Homouſios, Vide Homos.

Honeſtus, Vide Honos.

Honos & honor honoris, maſ. ter. Cześć.

Honori eſſe ſuis, Ku czćy ſwoyim być. Ha

bere honorem alicui, Cześć komu wy=

rządzác. Habere in honore aliquem

idem. Præfari honorem, Odpuſzczenie

wziąć. Saluo honore, Zá łáską W. M.

Salua reuerentia idem.

Honor etiam, Doſtoyność vrzędu yákiego.

Honore florere, W vrzędzie yákim być.

Reddere alicui ſuum honorem, Przy=

http://rcin.org.pl

40: wrocić komu yego vrząd. Honoribus am=

41: pliſsimis decorari, Ku wielkim doſtoy=

42: nośćiam prziść.

43: Honor etiam ſignificat, Vrodźywość/ pię=

44: kność.

45: Honorarius adiectiuum, Co ku vczćiwośći

46: należy.

47: Honorarium munuſculum, Dárowny

48: dar.

49: Honorarium uinum, Darowne álbo pocz=

50: czone wino.

51: Honorarius arbiter, Oberman/ to yeſt ſędzia

52: ná którego ſie obie ſtronie zdawáyą álbo któ=

53: rego też ſędzia na co wyſádza áby ſtrony po [!]

54: yednął [!] . Tumulus honorarius, Grób ká=

55: mieniem álbo moſiądzem położony, idem

56: quod Cenotaphium.

kolumna: b

H ante O.

1: Honorarium abſolute, Pocztá.

2: Honorarium munus, idem.

3: Honoro, honoras, honorare, pen. prod.

4: act. prim. Czczę/ cześć wyrządzam.

5: Honoratus, a, um, Vczćiwy/ też który ma

6: ná ſobie vrząd yáki. Vetus & honorata

7: familia, Stáry vczćiwy y poważny dóm. Ho

8: noratus uir, Vczćiwy poczeſny mąſz. Qua=

9: tuor filijs honoratus, Cztermi ſyny ob=

10: dárzony.

11: Honorate aduerbium, Vczćiwie.

http://rcin.org.pl

12: Honorabilis & hoc honorabile, Vczćiwy

13: poczeſny/ to yeſt godny czći.

14: Honorificus, a, um, Vczćiwy/ poważny.

15: Honorifica mentio alicuius, Vczćiwe ſpo=

16: minánie ná kogo.

17: Honorifice aduerbium, Vczcywie/ známie=

18: nicie. Cicero. Nunquam niſi honori=

19: ficentiſsime Pompeium appellat, Ni=

20: gdy o niem nie mówi yedno s wielką czćią á

21: powagą.

22: Honorificare in Biblijs legitur, no di=

23: citur latine pro honorare, honori=

24: ficentia, æ, Poważność vczćiwość/

25: in Biblijs, non repetitur apud alios au=

26: tores.

27: Honeſtus, a, um, adiectiuum ab honore

28: Poczeſny/ piękny/ wdzięczney oſoby. Hone=

29: ſtiorem honore facere, Cześć komu wy=

30: rządzáć. Honeſta facie uirgo, piękney vro

31: dy pánná. Honeſta forma & liberali

32: idem, Honeſti homines, Rządni/ ſtátecz=

33: ni ludzie. Ampla honeſta fama, Do=

34: ſtáteczny y poważny dóm. Honeſta ciui=

35: tas, Piękne miásto. Honeſto loco natus,

36: Zacnego domu yeſt.

37: Inhoneſtus, Zádny/ mierziony/ niepoczeſny.

38: Honeſtum ſubſtantiue pro honeſtate

39: crebro ſumitur, Vczćiwość/ przyſtoy=

40: ność.

41: Honeſtats, honeſtatis, fem. ter. Vczćiwość/

http://rcin.org.pl

42: cnotá. Honeſtas & turpitudo contra=

43: ria, Dignitas, honeſtas, uirtus fere idē

44: honeſtatibus partis & omni dignita=

45: te priuare, Vrzędów/ czći/ y wſzelakiey do=

46: ſtoynośćy pozbáwić.

47: Honeſte, Vczćiwie/ pięknie. Satis honeſte te

48: geſsiſti, dośićieś ſie pięknie ſpráwował. Alio

49: pacto honeſte quomodo hinc abeam

50: neſcio. Nie wiem yáko ſie ynaczey ztąd

51: poczćiwie mam wypłieść. Honeſto, as, are

52: Czczę/ cześć wyrządzam.

53: ¶Dehoneſto eius contrarium, Sro=

54: mocę. Et cohoneſto, Czći przidáwam álbo

55: przicziniam.

¶Inhonoratus

strona: 158

kolumna: a

H ante O.

1: ¶Inhonoratus, a, um, honorato con=

2: trarium, Nievczćiwy niepoważny.

3: ¶Inhonorus, a, um, idem, Niesławny/

4: niewzięty.

5: ¶Inhonorare in Biblijs, Zeſromośić.

6: Inhonoratio ibidem pro dedecore.

7: Hora, horæ, fem. prim. Godźiná. Dum

8: hæc dicit abijt hora, Niźli to wirzełá

9: wyſzłá godźyná. Hora amplius, Málo

10: więcey niż yedná godźyna. Hora anni

11: pro parte, Część roku. Omnium hora=

12: rum homo, id eſt, qu ſerijs pariter ac

http://rcin.org.pl

13: iocis accomodatus eſt. Człowiek y do=
14: rády y do zwády/ náydzie go yáko kto chce.
15: Horæ in pluri, Boginie czáſu/ służebnice
16: słońcá.
17: Horarium, horarij, Czás yedney godźiny.
18: Spatium unius horæ, Horologium
19: Zegar.
20: Horologium ſolare, Zegar słoneczny.
21: Horula, læ, diminutiuum, Godźinká.
22: ¶Semihora, Pułgodźiny.
23: ¶Seſquihora, Pułtory godźiny. Sonat
24: horam, Biye zegar. Quota eſt hora,
25: O którey yeſt godźinie.
26: Heroſcopus, pen. cor. ſignificat eam cœ=
27: li partem, quæ hora qualibet ab infe=
28: riori hemiſphærio ſurgit ab Oriente,
29: Wſchód álbo Podnieſienie niebá od wſcho=
30: du słońcá. Latine aſcendens.
31: Horoſcopus etiam, Nieyáki inſtrument
32: który godźyny známienuye y vkázuye. Et
33: tunc eſt adiectiuum, ut Vaſa horoſco=
34: pa, Gdzie ſie godźiny dowieduyemy.
35: Horæum, mel æſtiuum & ſalſamentum
36: ex piſce.
37: Horctum & forctum pro bono dicebant
38: ueteres, Feſtus.
39: Horda, hordæ, Krowá bydłem chodzą=
40: ca.
41: Hordeia genus piſcis inquit Calep.
42: Hordeum, hordei, neut. ſe. Yęczmień.

http://rcin.org.pl

43: Hordeaceus, a, um, Yęczmienny. Hordea=

44: cea cereuiſa, Yęczmienne piwo/ Má=

45: rzec.

46: Hordearius, a, ū, Co ku yęczmieniowi należy

47: Hodearium ęs, ueteres dicebant quod

48: equitibus dabāt pro hordeo. Pieniądze

49: które dawano służebnym miáſto yęczmie=

50: nia.

51: Horia, horiæ, gen, femin. Lódká rybitwia.

52: Czółn.

53: Horiola. dimin. Czołnek.

54: Horeſtes gen. maſc. Syn Agamemnonis któ=

55: rego s Kłitemneſtrą miał/ który ſwoyę mat=

56: kę Kłytemneſtrę zábił.

kolumna: b

H ante O. 158

1: Horizon, horizontis, pen. prod. maſcul.

2: tert. Latine determinans, Krés álbo cyr=

3: kiel ná niebie yákogo kto może wokoł po

4: ziemi oczyma ogárnąć. Id eſt, Wſziſtko to

5: yáko dáleko doyźrzeć możemy w okoł około

6: ſiebie/ uel ſic, Połowicá niebá álbo hemiſphe

7: rij którą my oczimá ſwemi ogárnąć może=

8: my/ bo káżdy z nas połowicę nieba widźy á

9: połowicá pod ziemią yeſt/ to tedy Horizon

10: zową/ yáko daleko oczimá doyźrzeć może=

11: my.

12: Hornus, a, um, Látośy/ roczny. Hornus a=

13: gnus, Roczny báránek.

14: Hornotinus, a, um, idem Hornotinæ nu=

http://rcin.org.pl

ces, Látośie orzechy. Hornotinæ uirgæ,

Látośie ſoſzki álbo látorosłki.

Horno aduerb id eſt, hoc anno, Tego

roku. Calep. ſine authore.

¶Et compoſita Bihornus, a, u,. Dwo

roczny. Bihornium uinum, Dowroczne [!]

wino/ etć.

Hormeſion nomen gemmæ, CC.

Horminum herba, Szárłat.

Hormum genus armatæ ſaltationis,

CC.

Hornus, Vide, Horizon.

Horologium, Horoſcopus, Vide Hora.

Horomaſdes apud Caldeos Iupiter di=

cebatur, CC.

Horreo, Vide Horror.

Horreum, horrei, neut. ſec. Gumno/ ſtodo=

łá.

Horreum apud Apul. locus ad cuſtodiā

rerum precioſarum a quotidiano uſu

ſepoſitarium, Sklep.

Horrearius, horrearij, Ten który ſie żytem

ſzpichlierzem opieka/ ſpichlerznik.

Horror. horroris, maſ. ter. Drżenie od ży=

mná álbo od boyáźniey/ też mierźioność.

Horrore perfundi, Zádrżeć.

Horridus, a, um, id eſt, hiſpidus aſper,

Ogromny/ Srogi/ Koſmáty/ Skropováty.

Horride aduerbium, Okrutnie/ ſrogo.

Horidulus, dimin. Boyázny/ wylękniony.

http://rcin.org.pl

45: Horribilis, & hoc horribile. Ogromny/

46: okrutny.

47: Horriditas, horriditatis, idem quod hor

48: ror.

49: Horrifico, horrificas, are, act. pri. Stráſzę/

50: boyáźniey komu przydawam.

51: Horridicus, a, um, Stráſzny/ Straſzliwy.

52: Horreo, es, ere, id eſt, horrorem habeo,

53: Zimnomi/ boyę ſie/ wſtáyą ná mnie włoſy.

54: Horrens, horrentis, participium, horrens

55: leo, Ryczący/ Drżący/ Trzęſący ſie.

56: Horrendus, a, um, idem quod horribilis

strona: 158v

kolumna: a

H ante O.

1: totus Parmeno tremo horreoqꝫ poſt=

2: quam aſpexi hanc, Wſziſtek drżę/ y

3: trzęſę ſie.

4: Horreſco, is, ere, Poczynam ſie trząść/ lękać

5: bać.

6: Hirriſonus, a, um, ut Horriſonus fremi=

7: tus, Stráſzny dzwięk álbo ſzum.

8: Horrifer, ra, rum, Straſzny ogrom=

9: ny/ a/ e.

10: Horripilare apud Apuleum pro horri=

11: diore aſperioreqꝫ pilo fructicare,

12: miąſzy á gruby włos puſzczam.

13: Horripilatio in Biblijs pro horrore,

14: Miáſto wſtáwánia włoſów ná kim.

http://rcin.org.pl

¶Compoſita, Abhorreo, Mierźy mie

Brzydzę ſie niedbam yáko o co złego. Non

multum ab illo abhorret, Nie bárzo

dáleko od niego/ málem mu podobny. Ab=

latiuo iungitur cum præpoſitione a

uel ab, ut abhorrui ſemper a nuptijs ab

re uxoria, Nigdym nie dbał o żone/ Nie

miálem ſie woley ożenić. Nec abhorret

multū a ueritate, Nie barzo ſie s prawdą

miya. Cum ab ea ſententia Pompeius

ualde abhorreret, Gdy ſobie tego mnie=

mánia Pompeius nie dáł nárzec. Ab au=

ribus uulgi abhorret, Nie rad tego po=

ſpolity człowiek słiſzy. Parum abhorrens

famam. Nie wiele mu ydzie o dobrą po=

wieść/ Wſziſtko mu zá yedno.

¶Abhorreſco idem quod abhorreo

Calep.

¶Exhorreo, es, ui, ere, & Exhoreſco

is. ui, ere, Zdumieć ſie/ zlęknąć ſie wezdr=

gnąć ſie. In quo igitur homines exhor=

reſcunt, Ná co ſie ták záſádzáyą ludźie

czego ſie lękáyą.

¶Inhorreo & Inhorreſco, Strách mie

zeymuye. Mare inhorreſcit, Trzęſie álbo

wzdyma ſie morze. Inhorreſcit meſsis ſpi

cea, Miece ſie álbo poléga żyto od wiá=

tru.

¶Perhorreo & perhorreſco fere idem

Horſum aduerbium loci, Tędy.

http://rcin.org.pl

45: Hortor, hortaris, hortari, com. prim. Ná=

46: pominánie.

47: Hortari & Monere idem, Pacem qui=

48: dem hortari non deſino, id eſt, ad pa

49: cem, Wyodę bez przeſtánku ku pokoyo=

50: wi.

51: Hortatio, onis, & hortatus, us, Nápomi=

52: nánie.

53: Hortamen & hortamentum idem.

54: Hortator, oris, Nápominácz. Hortare te fe=

55: cimus, Zátwoyą rádą/ nápominániem. No

56: lim tibi hortator faciendi eſſe nec au=

kolumna: b

H ante O.

1: tor, Niechciałbych ćy żadnym obyczáyem ná

2: to rádźić. Adiutor, Autor, Hortator

3: Interceſſor fere idem.

4: Hortatorius, a, um, Co ku nápominániu á

5: rządzeniu należy.

6: Hortatiuus, a, um, idem, Vt genus hor=

7: tatiuum, Porádny obyczay.

8: ¶Compoſita, Adhortor, adhortator

9: adhortatio, adhortatorius, & adhorta

10: tiuus. idem quod ſupra.

11: ¶Cohortor, Przynápominam. Ad uir=

12: tutem cohortari, Ku cnotliwemu zácho=

13: wániu przynápomináć. Cohortari inui=

14: cem. Yeden drugiego álbo wespołek ſie na=

15: pomináć. Cohortare etiam ueteres di=

16: xerunt.

http://rcin.org.pl

17: Cohortatio, Nápominánie.

18: ¶Dehortor, Odradzam. Inuitare & de

19: hortari contraria.

20: ¶Dehortatio. Odradzánie.

21: Hortus, huius horti, maſc. ſec. Ogród.

22: Hortulus dimin. Ogrodek.

23: Hortus in ſingulari pro huius olitorijs

24: accipitur, Miáſto zielnych ogrodów. In

25: plurali uero horti, pro hortis arbo=

26: ribus conſutis uoluptatis amenitatisqꝫ

27: cauſa paratis, Miásto ſádów ſzcze=

28: pników.

29: Horti penſiles, Ogródki które pod oknámi

30: v domów czynią.

31: Hortulanus, Ogrognik [/] . In Biblijs tantum

32: legitur.

33: Hortenſis, & hoc hortenſe, Ogrodny.

34: Hortenſis herba, Ogrodne ziele.

35: Hortenſius, Známienity wymowcá w Rzi=

36: mie.

37: Hortenſia, Yego dziewká też niepoſpolicie

38: vczona y wymowna.

39: Hoſpes, hoſpites, gen. com. uel omnis ter.

40: Goſpodarz/ też gość.

41: Hoſpes & peregrinus idem, Ad hoſpitem

42: diuertere, Do Goſpodarza wiecháć álbo

43: w gościnnym domu ſtánąć. Recipere ho=

44: ſpitem, Poſtáwić gościá. Habere hoſpi=

45: tes domi, Mieć gośćie domá. Hoſpes

46: etiam, Obcy nie bywáły ná yákim mieyſcu

http://rcin.org.pl

47: Adeone es hoſpes huiuſce urbis,

48: Tákżeś tu nigdy przed tym nie bywał. Poſt

49: tres ſæpe dies uileſcit piſcis & hoſpes

50: Ni ſale conditus, uel ſit ſpecialis ami=

51: cus, uerſiculi prouerbiales. In plurali

52: reperitur in genere neutro. Vt Hoſpi=

53: ta æquora, Cudze morzá. Seruius tamen

54: interpretaṫ uicina, Blyſzſze álbo ſąſiedzkie

55: morzá.

56: Hoſpita, tæ, Goſpodyni. Hoſpitium, ho=

ſpitij

strona: 159

kolumna: a

H anet O

1: ſpitij, Goſpodá/ Gośćiniec/ Gośćinni dóm

2: Kárczmá. Magnificentiſsimum hoſpitiū

3: Známienity gośćiniec.

4: Hoſpitium renunciare, Wypowiedzieć go=

5: ſpodę.

6: Hoſpitium etiam, Gośćynne potowárzyſzenie

7: miedzy dwiemá opcéma gdy ſie na yednę

8: goſpodę z roznych ziem zyádą y potowá=

9: rzyſą. Cic. Fuit mihi cum illo uetus ho

10: ſpitium, Miáłem s mém ſtárádawne po=

11: drożne záchowánie. Pro hoſpitio quod

12: mihi cum eo eſt. Wedle tego záchowánia

13: które s niem mam.

14: Hoſpitalitas, hoſpitalitatis, Ludzkość/ skłon

15: ność przećiwko opcym ludziam/ też ſtáwia=

16: nie gośćy.

http://rcin.org.pl

17: Hoſpitaliter aduerbium, Skłonnie s chęćią

18: s czyſtą wolą.

19: Hoſpitalis & hoc hoſpitale, Który rad go=

20: ścióm y rad ye dobrze czeſtuye. Cœna ho=

21: ſpitalis, Hoyna wieczerza. Homo qui ſem

22: per hoſpitaliſsimus amiciſsimuſqꝫ no

23: ſtrorum hominum exiſtimatus eſt,

24: Człowiek który záwżdy świebodny á wielmi

25: przećiwko náſzym skłonnym był mian.

26: Hoſpitalis, e, To co ku gośćióm nale=

27: ży.

28: Hoſpitale cubiculum, Gośćinna komo=

29: rá.

30: Hoſpitalis domus, Gośćinnu dóm.

31: Hoſpitalis teſſera, Hásło á nieyáki znák

32: słowny miedzy temi którzy ſie kiedy ná go=

33: ſpodách potowárzyſzyli. Hinc hoſpitalem

34: teſſeram confringere, hoc eſt, uiola=

35: re ius hoſpitij. Zápámiętáć towárziſtwá/ y

36: y záchowánia dobrego.

37: ¶Inhoſpitalis locus, Niebeſpieczne miey=

38: ſce. Inhoſpitalitas, Nieludzkość prze=

39: ćiwko gośćiam.

40: ¶Inhoſpitus, a, um, ut inhoſpitia tecta

41: Niegośćinne domoſtwo/ puſte nie budowne

42: niebezpieczne.

43: Hoſpitor, hoſpitaris, hoſpitari, amice in

44: hoſpitium recipio & recipior, Poſtá=

45: wiam gośćiá też ſtoyę ná goſpodźie yeſtem

46: tu gośćiem. Hoſpitari neſcit caſtanea,

http://rcin.org.pl

47: Niechce ſie przyimować w yney ziemi.

48: Hoſsimi ſine naſo nati quibus forami=

49: na tantum loco narium ſunt, Cale=

50: pinus.

51: Hoſtia, hoſtiæ, fem. prim. Zábita ofiárá/

52: proprie ſacrificium ob deuictos ho=

53: ſtes. Ofiárá którą czynią ku czći Bogu dla

54: oſięgnienia zwicięſtwá nád nieprzyiacielmi.

55: ¶Victima, ſacrificium, & hoſtia idem

kolumna: b

H ante O & V. 159

1: Hoſtiatus apud Plautum, hoſtijs ſiue

2: ſacrificijs onuſtus.

3: Hoſticus hoſtilis, Vide Hoſtis.

4: Hoſtis huius hoſtis, com. ter. Nieprziya=

5: ciel.

6: ¶Inimicus & hoſtis idem.

7: Hoſtis capitalis, Smiertelny nieprzyiaciel.

8: Hostis nimis ferus & immanis, Nie=

9: prziyaciel bárzo cięſzki/ ſrogi y okrutny.

10: Hoſtilis, le, pen. prod. Nieprziyacielski.

11: Hoſtilia arma, Nieprziyacielska bróń/ zbro=

12: yá. Legati retulerunt omnia hoſtilia,

13: Posłowie ſie wrócili niſzczem inſzem yedno

14: s woyną.

15: Hoſticus, a, um, idem.

16: Hoſtiliter aduerbium, Nieprziyaciel=

17: sko.

18: Hoſtio, hoſtis, hoſtiui, hoſtire, Oddać/ zá=

19: wetować. Et rehoſtio idem.

http://rcin.org.pl

Hoſtimentum, hoſtimenti. neut. ſec. Od=

dánie/ záwetowánie.

Hoſtorium, hoſtorij, neut. ſec. Strychule

którym ſtrochuyą zboże.

Hoſtium, Vide Oſtium.

Hoſtorium, Vide Hoſtis.

Hoſtus, hoſti, Oleyu yeden kuch á kołaczek

to yeſt ták wielie oleyu co ſie z yednego ku=

chá doſtáć może.

H ante V.

Huber, huberis, & hubertas, Vide

Vber.

Huc aduerb. ad locum, Sám/ Tu. Huc in

medium agmen, Sám w poſrzód woy=

ská. Huc in urbem, Sám do miá=

ſtá.

Hudum, Vide Vdum uel Sudum.

Hui interiectio admirantis, Oy pánie boże.

Báwey/ bá wey. Hui tam cito, ridiculum

Bá wey/ ták prętko/ ſmiechowiskoć to.

Huiuſce genitiuus ab hic, hæc, hoc, com=

poſitum cum ſyllabica adiectione,

CE. Hicce Tenże/ genitiuo huiuſce, Te

goż.

Huiuſmodi nomen compoſitum ex

duobus obliquis huius & modi, gen.

om. ſic huiuſcemodi per interiectio=

nem ſyllabice adiectionis, Tákowych/

tym rownych. Indeclinabilia ſunt.

Hulula, læ, Vide Vlula.

http://rcin.org.pl

49: Hululare, Vide Vlulo.

50: Humanus, Humanitas, & c. Vide Homo.

Dd 5 Humarium

strona: 159v

kolumna: a

H ante V.

1: Humarium ſacrificij genus, Calep. ſine

2: authore.

3: Humatio, humatus Vide Humus.

4: Humeo, humes, Vide Humor.

5: Humerus, humeri, Rámię. Humeris rēpu.

6: ſuſtinere per translationem, Rzecz poſpo

7: litą ná ſobie mieć. Extollere in humeros

8: Zápomoc ná rámioná.

9: Humeri, Pleci. De homine tantum dicitur

10: raro enim humerus dicitur de brutis,

11: Armus idem, ſed id dicitur etiam de

12: brutis, Lopátki.

13: Humerulus dimin. Rámionko.

14: Humerale, huius humeralis, Káplierz o=

15: boycżik.

16: Humeroſus, a, um, Pleciſty który ma ſzerokie

17: plecy.

18: Humeroſus locus apud Colum. Podnio=

19: słe przywyſz mieyſce.

20: Humeſco, humidus, Vide Humor.

21: Humilis & hoc humile, Pokorny. Humi=

22: les arbores, Niskie drzewká. Humiles

23: caſæ, Niskie cháłupki chłopskie. Humi=

24: lis bos, Niski y máły wołek.

http://rcin.org.pl

Humilis etiam, Proſty/ zgárdzony/ ná które=
go máłe baczenie mayą.
Humilis, abiectus, cōtemptus fere idem
Humilis, & minime generoſus ortus
Niski á namniey sławny ród. Hu=
mili loco natus, Z vbogiego domu naro=
dzony.
Humilis & obſcurus uir cui contrarium
præſtans & clarus.
Humilis & demiſſus cui contrarium
Alacer & lætus.
Humiliter aduerbium, Pókornie. Demiſſæ
idem.
Humilitas, humilitatis, fem. ter. Pokorá.
Cui contrariū eſt altitudo. Humilitas
etiam, Vboſtwo/ Nędzá.
Humilitatem generis alicui obijcere.
Wyrzućić komu ná oczy vbogi ſtan rodzáyu
yego. Humilitas & dignitas contra=
ria.
Humilo & humilior, Vniżam ſie. In Bi=
blijs legitur.
Humilitatio, Vniżenie. Vpokorzenie. Humor
humoris, maſc. tert. Mokrość wilgot=
ność. Deriuatur ab humus, Od ziemie.
Quia aquæ terris incluſæ ſunt.
Humidus, a, um, Mokri/ a/ e.
Humiditas, atis, idem quod humor.
Humeo, humes, humere, Yeſtem mokri=
wilgotny.

http://rcin.org.pl

55: Humeſco, humeſcis, humeſcere, Stá=

kolumna: b

H ante V.

1: wam ſie mokrym/ Wilgotnym. Humeſ=

2: centes oculi, Płynące oczy/ to yeſt/ które by

3: wáyą łzámi záleváne.

4: Humecto, as, are, Odmiękczam/ Pokrápiam.

5: wilgotno y mokro czinię.

6: Humectatus & humectus, a, um, Vmoczo=

7: ny/ Vmokrzony.

8: Humigatus pro humectato Apul. Ob=

9: ſoletum.

10: Humus, humi, gen. fem. ſec. Ziemiá.

11: Humi aduerbium, Ná ziemi. Genitiuus

12: eſt, ſed uice aduerbij ponitur & ſigni=

13: ficat in humo uel ſuper humum, In=

14: ſiſtens humi, Stoyąc ná ziemi. Vt latius

15: ſeſe frutex humi diffundat, Aby ſie

16: ſzczep mógł ſzerzey po ziemi puśćić/ rosko=

17: rzenić.

18: Humeus, a, um, Ziemny/ ziemski/ a/ e.

19: Humo, as, are, act. prim. Zágrzebam/ záko=

20: pawam.

21: Humatus, a, um, Pogrzebiony/ Zákopá=

22: ny.

23: Humatio, onis, Pogrzeb/ zágrzebienie/ ſcho=

24: wánie w ziemię.

25: Humifer, a, um, adiectiuum obſole=

26: tum.

27: ¶Exhumo, as, are, Wygrzebam/ wyko= [!]

http://rcin.org.pl

papam [/] .

¶Exhumatus, a, um, Wykopány/ a/ e.

¶Exhumatio, Wykopánie. Inhumo, as,

are, act. prim. Wgrzebam w ziemię.

¶Inhumatus, a, um, Wgrzebiony/ wko=

pány/ a/ e/ w ziemię.

¶Inhumatio, W ziemię wgrzebienie.

Hunni gens Scythica, Lud Tátárski który

Trácią y Węgierską y włoską ziemię prze=

ſzli y ſpuſtoſzili.

Hunnicus, a, um, Co ku hunnóm nale=

żi.

Huſo, Ribá nieyáka tego ymienia.

H ante Y.

Hyacinthus, huius Hyacinthi, maſc. ſec.

nomen floris, Hyácinkt/ Szarłatny/ fioł

kowy kwiát którym fárbuyą. Latine Vac

cinium.

Hyacinthus etiam, Perłá álbo kámień dro=

gi tego ymienia Hyacynkt.

Hyacinthius, a, um, adiectiuum, Co táko=

wey máśćy yeſt.

Hyades, gen. fem. ſeptem filiæ Athlantis

& ſeptem ſtellæ in capite tauri. Siedm

gwiazd

strona: 160

kolumna: a

H ante Y.

gwiazd ná czele Bykowym známieniá nie=

bieskiego. Latine Siculas uocant. Hye=

http://rcin.org.pl

3: na genus animalis, Zwierzę Africkie

4: które człowieczego głoſu y wymowy ná=

5: ſłáduye. Calep. ſcribit per diphtongum

6: Hyæna.

7: Hyalus, Hyali, maſc. ſecund. pen. cor.

8: Latine uitrum, Scklenicá álbo śćko á miá=

9: ſto zieloney fárby bywa kładziono.

10: Hyalugus, gi, Vitrearius, Hutnik który

11: ſcklanice czyni.

12: Hyalinus, a, um, Scklániſ.

13: Huberes populi Moſchorum Colchis fi

14: nitimi.

15: Hyberna, plur. non tantum gen. neu. Zy=

16: mowánie.

17: Hybernaculum, hybernaculi, neut. ſec.

18: Yzbá.

19: Hybernus, a, um, Zymny. Tempora hy=

20: berna, Zimne czáſy.

21: Hybernum cubiculum, Zymna komórká.

22: Hyberni agni, Zymne yágnięta/ to yeſt

23: które ſie źimie rodzą.

24: Hybernalis, le, id eſt. Hyemalis.

25: Hyberno, as, are, neut. prim. dicuntur mi=

26: lites. Ztmie ná czći yeſtem przes żymę.

27: Hybernia, gen. fem. Wyſpá tego ymienia/

28: nie dáleko od Angielskiego kroleſtwá. uul=

29: go po niemiecku zową Irlandt.

30: Hybla, uel Hyble, Myáſto y górá w Sy

31: cyliey.

32: Hybleus, a, um, Co ktemu należy. Hybleum

http://rcin.org.pl

33: mel, nam ibi plurimum mellis & opti

34: mi conficitur.

35: Hybris, hybridis. gen. fem. Pies z złayni=

36: ká ogárzice álbo chárćyce vrodzony.

37: Dicitur etiam de alijs brutis. Vt Hy

38: bryde ſues ex fero & domeſtico ſue

39: progeniti, Gdy ſie dźyki kiernós przyłą=

40: czy do ſwoyskich świni. Item dicitur de

41: homine. Yáko gdy ociec yeſt Rzimiánin á

42: mátká niemkini/ albo ynego rodzáyu.

43: Hydaſpes, gen. maſ. Fluuius Indiæ.

44: Hyderos apud Columel, Hydropiſis,

45: Opuchliná.

46: Hydor, gen. neut. Latine aqua, Wodá.

47: Hinc multa deriuata.

48: Hydria, Wodne naczinie/ Ceber álbo ſtą=

49: gieẃ.

50: Hydrochous pen. cor. Latine aquarius,

51: Wodnik. Signum cœleſte.

52: Hydromantia, tiæ, fem. pri. Práktikowá=

53: nie z wody álbo ná wodzie/ cźáry po=

54: tius.

kolumna: b

H ante Y. 160

1: Hydromeli, pen cor. gen. neu. Indeclina=

2: bile, Pity miód/ Troynik. lipiec.

3: Hydrophobia. æ, Niemoc gdy ſie któ wody

4: boyi/ którym ſie to przigadza którzy bywá=

5: yą od wſciekłego pſá vkąſzeni.

6: Hydrophobus pen. cor. & Hydropho=

http://rcin.org.pl

bicus, a, um, Który tákową chorobę

ma.

Hydropotes, & Hydropota, pen. cor.

Ktory wodę piye/ wódlá.

Hydros, huius hydropis & Hydropi=

ſis, Latine aqua intercus, Zaskorna wo=

dá/ to yeſt/ ſpuchliná.

Hydropicus, a, um, Spuchły. Opuchły/

a/ e.

Hydrus & hydra, Wodny wąż.

Hydram fingunt Poëtæ multa capita ha

buiſſe & eam ipſam fuiſſe fœminam

quorum capitum aliquo exciſo plura

ſub naſcebantur, hanc beſtiam Hercu=

les occidit. Hydrotes, Latine ſuccus,

Sok álbo pot, Vel lachryma in arbori=

bus, Kléy który z drzew wyſtępuye.

Hydrolaphatum ſpecies lapati in aquo=

ſis locis naſcens, Liſcie nawodne/ ow=

ſzem ów ſzeroki liſt który po wodzie pły=

wa.

Hydrocephalea morbud capitis, Bo=

lenie głowy/ gdy mokrość głowę nádmie.

Hydrocele, es, fem. pen. pro. ſpecies Her=

mæ quam aquoſam uocant, Niemoc

gdy komu moſzenká ocieką álbo ſie ná yądr=

ká zbierzą nieyákie mokrośćy/ ból wielki po=

ruſzáyące.

Hydrocelicus, a, um, Który tę niemoc

cierpi.

http://rcin.org.pl

37: Hydraulos, Rurá/ rinná álbo też rynſztok

38: którym wodá ſcieka/ też wiádro s żora=

39: wiem którym wodę cerpáyą.

40: Hydranlax, gen. maſc. Ten który ruri do

41: prziwodzenia wody czyni.

42: Hydranlicus, a, um, Vt Hydranlica or=

43: gana, Naczynie do czinienia rur/ Rinſzto=

44: kow.

45: Hydrargyrium pigmenti genus in uicem

46: argenti uiui aliquando dilutum, quo

47: argentum optime inauratur, Nieyáká

48: fárbá álbo máść która bywa winem ro=

49: ſtworzona ku pozłacániu złotnikóm po=

50: trzebna.

51: Hydrus, hydruntis, nunc uocatur Hy=

52: druntum urbs in littore maris Adria=

53: tici non ita pridem a Turcis cap=

54: ta.

strona: 160v

kolumna: a

H ante Y.

1: Hydruſſa, una Cycladum.

2: Hyella Oenotriæ oppidum.

3: Hyems, hyemis fem. ter. Zimá. Summa

4: hyems, Twárda źimá. Hyems iam præ

5: cipitauerat & Ver iam appetebat, Zy=

6: má yuſz ná ſchodzie byłá/ á láto ſie przybli=

7: żáło. Frigorum uis et hyems, Cięskie o=

8: krutne żymná/ y mrozy. Hyems ignaua,

http://rcin.org.pl

9: Nie twárda niemźorna [/] źymá.

10: Hyems aliquando pro anno, ut ſexta

11: Hyems, id eſt, ſextus annus, Hyeme, pro

12: in Hyeme. Cic. Montes Hyeme & æ=

13: ſtate peragrant, Zymie. Matura hyems,

14: Rána źymá. Cui opponitur, Twárda/

15: Pozna.

16: Hyemare, Zimować. Dies hyemat tempus

17: hyemat, Mroźny dzień/ mroźny czás.

18: Hyematus participium, ut hyematus la=

19: cus, Zámarznione yezioro.

20: Hyematio, Zymowánie.

21: Hyemalis, hyemale, Zymny/ Mroźny. Hye

22: malis dies, Mróźny dzień.

23: Hyems etiam ſignificat, Wielkie powietrze

24: pochwyściel gdy ſie ſniég mróz/ deſzcz we=

25: ſpołek wiya.

26: Hylæa ſiue hylea regio a qua Hylæum

27: mare quo alluitur.

28: Hylactor, gen. maſ. Przezwisko pſá niektó=

29: rego.

30: Hylas lacus Bithyniæ.

31: Hymella fluuius apud Vergilium.

32: Hymen, hymenis, net. membrana quæ=

33: dam clauſtrum uirginitatis in puden=

34: dis mulieribus. Błońká.

35: Hymeneus Deus nuptiarum credi=

36: tus eſt, Bóg małżeńskiego złączenia był

37: mian.

38: Hymeneus etiam, Pienie á ſpiewánie ſwá=

http://rcin.org.pl

39: dziebne.

40: Hymettus ſiue Hymerus mons Atticæ

41: unde Hymerius, a, um, Co k tey górze

42: należy.

43: Hymnus, hymni, latine laus, cantio,

44: Chwałá/ dźiękowánie.

45: Hyoſcyamus genus herbæ, Bálſam.

46: Hyoſcyaminus, a, um, Vt Hyoſcyami=

47: num olum, Oleyek z tego źiela.

48: Hyoſiris herba apud Plinium.

49: Hypacaris Scythiæ fluuius.

50: Hypæpæ, arum, urbs quæ occurit a

51: Thmolo monte ad Cayſtri campe=

52: ſtria.

53: Hypetra, uel hypetræ plurali numer neu.

54: uel femin. generis, Latine ſubdalia uel

kolumna: b

H ante Y.

1: ſubdinalia, Przechadzki pod gołym nie=

2: bem/ to yeſt/ nie pod drzewy liściem álbo

3: yáką yátą.

4: Hypagum quoddam nauale inſtrumen

5: tum apud Plinium.

6: Hypallage, es, figura cum uerba per ad=

7: uerſum intelligūtur, ut cum quod agi

8: mus pati dicimur & contra. Latine

9: ſubalternatio uel ſubmutatio, Wywro=

10: cenie rzeczy w mowie. Vt dare claſsibus

11: auſtros, pro dare auſtris claſſes.

12: Hypanis fluuius Scythiæ & Indiæ.

http://rcin.org.pl

13: Hypata ciuitas Theſſaliæ unde Hypa=

14: tenſis adiectiuum.

15: Hypanemium, ſiue Hypenemium o=

16: uum. Latine ſubuentaneum. Czcze yáye z

17: którego ſie nic wylądz nie może.

18: Hypelatos herbæ species, Siponti=

19: nus.

20: Hyperbaton ſiue Hyperbaſis, figura cum

21: differtur longibus uerbum ad finem pe

22: riodi, uel commatis, quod orationem

23: claudere debet, Latine transgreſsio,

24: Przeſtąpienie/ álbo słowá ná koniec ſenten=

25: ciey záchowánie/ które rzecz ſpełná czi=

26: ni.

27: Hyperaſpiſtes, gen. maſc. Latine prote=

28: ctor, Obrońcá/ opiekun.

29: Hyperbole, gen. fem. Latine ſuperlatio

30: uel ſuperiectio, Przeyęcie/ przewżzęcie gdy

31: przeymuyemy rzecz słowy nad miárę y nád

32: podobieństwo/ to yeſt/ álbo názbyt wielka ál

33: bo ńázbyt [!] máła.

34: Hyperbolicus, a, um, Kto zwykł tákowym

35: obyczáyem rzecz prowádźić/ przyłgać.

36: Hyperborei montes & populi Scythiæ

37: ſiue etiā Moſcouiæ qui cicra fluuium

38: Tanaim incolunt, Pułnocni ludzie.

39: Hypercatalecticum metrum cui una aut

40: duæ ſyllabæ ſuperant.

41: Hypermeter ſiue Hypermetrus

42: idem.

http://rcin.org.pl

43: Hypermetrus, Vide Hypercalecticum.

44: Hyphen latine ſubunio eſt autem con=

45: tractio duarum dictionum in unam

46: Słączenie dwu słów w yedno.

47: Hypocauſtum hypocauſti, naut. ſec. Yzbá

48: też łáźnią niekiedy zową.

49: Hypnalis ſpecies aſpidis morſu ſommū

50: inducens, Wąż nieyaki który dy vkąśy

51: ſpik wielki człowieká morzy.

52: Hypobarus Indiæ fluuius, CC.

strona: 161

kolumna: a

H ante Y.

1: Hyppocrita, gen. maſ. Latine ſimulator,

2: Przikrity/ Symulat álbo zwierzchny czło=

3: wiek/ który ſie vmie łaśić á wydáwáć zá te=

4: go yákimby rad był mian/ Vel etiam

5: idem quod Mimus, Który náſię bierze

6: cudzą oſobę/ błazen.

7: Hypocriſis, huius hypocriſis, Latine ſi=

8: mulatio, Láſzenie/ zmyſlánie/ też błázno=

9: wánie.

10: Hypodema, gen. neut. pen. prod. Latine

11: calciamentum, Trzewik.

12: Hypodiaſtole, fem. pen. cor. Latine ſub=

13: diſtinctio, Podrożdzielenie. Rozſádzenie

14: dwu słów zlie złączonych. Figura eſt quæ

15: duas dictiones perperam coniunctas

16: diſtinguit.

http://rcin.org.pl

17: Hypodidaſcalus, pen. cor. maſ. ſec. Pod=

18: miſtrzek/ ſubſtitut/ łokatem w ſzkołách zo=

19: wą.

20: Hypogeon ſiue Hypogeum hypogei,

21: Mieyſce á yáskiniá pod ziemią/ piwnicá

22: álbo ſpiżárniá poddomna.

23: Hypogeſon herba in ſubgrundiis na=

24: ſcens, CC.

25: Hypomnema, hypomnematis, neut. tert.

26: & Hypomnematum, hypomnema=

27: ti, neut. ſe. pen. cor. Latine commen=

28: tarium ſeu acta, Regiſtr álbo dzieye ro=

29: czne też wykład álbo xięgi poſpolitych

30: ſpraw.

31: Hypoſtaſis, gen. fe. pen. cor. Latine ſub=

32: ſiſtentia ſiue ſubſtantia, Yſtność.

33: Hypoteca, æ, fem. prim. pen prod. Latine

34: pignus, Záſtáwá/ Fant.

35: Hypoteſis, gen. fem. pen. cor Latine ar=

36: gumentum ſiue materia, Powod/ więź=

37: bienie a materia około którey sie rzecz więź=

38: bi.

39: Hypothyra apud Victruuium ualuarum

40: cauitas.

41: Hypotypoſis, gen. fem. pen. prod. Latine

42: ſubfiguratio, effectio, & rei repreſen=

43: tatio, Opiſánie niektórey rzeczy tákie yáko=

44: by ná to pátrzał gdy ſie o tym czyta.

45: Hypozeuxis ſiue Hypozeuſis, gen. fem.

46: Latine, ſubiunctio figura, cum ſuum

http://rcin.org.pl

47: cuiqꝫ clauſulæ uerbum redditur, Gdy

48: káżdey z oſobná słuſzney rzeczy oſſobliwe

49: słowo bywa przydano álbo przyſádzono. Eſt

50: contraria figura zeugmati.

51: Hypozygia, gen. neu. Latine ſubiugalia,

52: Zwierzętá które w yárzmie ćiągną robotne

53: woły.

54: Hyrcania, æ, fem. prim. Kráyiná Aſiey/ po=

55: grániczna po yedney ſtronie Parthiey. Vnde

56: Hyrcanum mare, alias Caſpium.

kolumna: b

I ante A. 161

1: Hyſge genus herbæ, CC.

2: Hyſginum color ſimilis coccineo.

3: Hyſſopum, gen. neut. & Hyſſopus, femi.

4: pen. prod. Iſop.

5: Hyſſopites, hyſſopitæ, gen. maſ. ſed figu=

6: rate neutro iungitur, uinym eſt facti=

7: tium ex Hyſſopo.

8: Hyſtrologia, gen. fem. ſiue Hyſteron,

9: proteron figura eſt, cū id quod prius

10: eſt, poſterius dicitur, Gdy to co przed=

11: nieyſzego yeſt/ pośledzey mowiewy [!] / á záś co

12: pośledniey ſzego yeſt/ náprzód mowiemy.

DE LITERA I

I ante A.

13: I 7 Acchus, id eſt Bacchus,

14: aliquando ponitur ꝑ

15: uino.

http://rcin.org.pl

16: Iaceo, es, iacui, ſine

17: ſupino iacere, neu. ſe.

18: pen. prod. Lezę. Ali=

19: quando, Bywam wzgár

20: dzan. Pauper ubiqꝫ iacet, O vbogiego

21: nikt nie dba/ nikt ſie nád vbogim nie zmiłuye

22: Iacere alteri ad pedes, Vpáść przed kim

23: krziżem/ to yeſt modlić ſie álbo prośić żmiło=

24: wánia. Iacere proſtratum, Wdłuſz ſie ro=

25: ſciągnąc od rázu. In obliuione iacet,

26: Zápámiętał ſie. Iacere in occulto, Nie

27: znáymym/ nie záchowałym być. Animus

28: iacet, Nie ochocienem/ nie weſółem. Ia=

29: cent ſtudia literarum, id eſt, frigent,

30: Potániały náuki. Iacet grauiter, Cięſzko

31: niemoże. Iacent uirtutum præmia, Za=

32: dney bácznośći nie máyą cnotliwe zácho=

33: wánie.

34: Iacens participium, Leżący. Homo affli=

35: ctus & iacens, Człowiek wielmi ſtreſkány

36: y vnędzony. Abiectum & iacentem ani=

37: mum erigere, Smute ſerce pocieſzyć. Iacen

38: te te, Gdyś chorował.

39: ¶Compoſita, Adiaceo, Przyleżę/ yeſtem

40: w ſąſiectwie s kim.

41: ¶Interiaceo, W poſrzód/ álbo miedzy leżę

42: Planities qui inter Capuam & Thipha

43: tam interiacet, Błonie które leży miedzy

44: Capuą á Thiphatą. Quanquam uia in=

45: teriacet, Aczkolwiek drógá w pośrzodku

http://rcin.org.pl

46: byłá álbo ſrzodowáłá.

¶Obiaceo

strona: 161v

kolumna: a

I ante A.

1: ¶Obiaceo cum ſupino obiactum ob=

2: iacere, Ná przeciwko komu leżec/ ná drodze

3: záwadzáć.

4: ¶Subiacio, Leżę pod kim. Apennino

5: ſubiacent, Pod gorą Apenninem leżą.

6: Iacio, iacis, ieci, iactum, iacere, pen. corr.

7: Miecę cyskam. In ſubline iacere, W zgo

8: rę rzucić. Iacere aggerem, Szance álbo

9: groblą vczynić. Iacere fundamenta ædi

10: ficiorum, Fundament á grunt założyć.

11: Ieciſſem mepotius in profundum, Ra=

12: czey bych ſie na głębią vdał álbo wskoczył

13: Iacere dicta uel ſcommata in aliquē,

14: Szidzic z kogo. Iacere anchoram An=

15: chory a kotwice ſpuścić. Iacere fundamen=

16: ta ſalutis alterius, Vczynić dobry przyſtęp

17: komu ku vznániu prawdy.

18: Iacto, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie

19: miecę. Ceſtus iactare, Darny miotáć. Di=

20: cta iocoſa iactare in aliquem, Náſmie=

21: wáć ſie z kogo. Minas iactare, Grożyć ſie

22: ná kogo. Iactatur hoc uulgo, Ták to

23: poſpolicie mowią. Iactare curas pectore,

24: Wielkie ſtáránie ná ſobie mieć.

25: Iactare etiam ſignificat, Chwalić ſie. Iactat

http://rcin.org.pl

26: ſeſe perpetuo, Wſziſtko o ſobie powieda.

27: Item iactare ſe, Y tám y ſám ſie miotać w

28: káżdy kąt nayźrzeć. Magnificētiſsime ia=

29: ctare ſe, Wyſoko o ſobie dzierżec. Seſe ia=

30: ctare & alios cœco impetu incurrere,

31: Sam ſobie tylko przeſtwor czynić á ná ynſze

32: oſliep á bez obłaźniey pádáć. Intolerantius

33: ſe iactare, Názbyt ſobie ſzeroko poczináć.

34: Iactantur uarij rumores, Rozmáite ſie

35: powieśći wiyą.

36: Iactito, as, are, frequentatiuum, a Iacto

37: idem ſignificat.

38: Iactus participium, a iacio, Wrzuco=

39: ny.

40: Iactus huius iactus, Rzucenie.

41: Iactus etiam retis dicitur abſolute, To=

42: nia.

43: Iactans, iactantis participium ſiue no=

44: men ex participio, Butny/ Pyſzny/ cheł=

45: pliwy. Iactantior geſtus, Chełpliwe oby=

46: cżáye.

47: Iactatus participium, Y tám y ſám miotá=

48: ny/ rzucány. Vt multum ille & terris ia=

49: ctatus & alto, Bárzo długo błądźył y

50: tám y ſám po źiemi y po morzu.

51: Iactatus, huius iactatus, id eſt, fa=

52: ctio.

53: Iactatio, onis, fem. tert. Chełpienie/ Miotá=

54: nie ſobą y tám y ſám. Inſolentiam &

http://rcin.org.pl

I ante A.

1: iactantiam hominū poteſt ferre, Sza=
2: lenie y puſtowánie ludzkie może wycierpieć
3: Iactatio ſtudiorum, Okázowanie/ chełpie=
4: nie ſwey nauki.
5: Iactator uerbale maſculinum, Chwalcá/
6: chełpiciel.
7: Iactancia, æ, Chełpienie. Iactanter nuſquā
8: legitur.
9: Iactuoſe & Iactuoſus non ſunt latina, &
10: in Cicerone mendoſe leguntur pro
11: actuoſe & actuoſus.
12: Iactura, iacturæ, Przerzucenie dóbr/ to yeſt/
13: ſzkodá. Facere iacturam rei familiaris,
14: Wziąc ſzkodę w goſpodárſtwie. Facere ia=
15: cturam ſudiorum, Zámieſzkáć wie=
16: le.
17: Iaculum, Iaculi, Strzałá/ Belt/ álbo to czym
18: yedno może być miotano.
19: Iacutor, iacularis, iaculari, Miotáć/ Rzu=
20: cáć/ ſtrzeláć.
21: Iaculo. as, are, etiam dicitur ſignificat
22: idem.
23: Iaculatio, Miotánie/ Strzelánie. Calepin.
24: ſine authore.
25: Iaculator, Strzelec.
26: Iaculus, iaculi, maſc. ſec. Nieyáki wąż/ ten
27: właży ná drzewá á s wielkim pędem ſie
28: ſpuſzcza ták ná zwierzęta yáko y ná ludzie
29: y przeniká Calep.

http://rcin.org.pl

30: ¶Compoſita, Abijcio abijcis, abieci

31: abiectum, abijcere, Odrzucam/ zárzu=

32: cam też wgardzám. Abijcere arma de=

33: fatigatus, Sprácowawſzy ſie zárzucić

34: brón. Abiecit haſtam, Prouerb. Vſtał.

35: Abijcere animum, & abijcere ſpem,

36: Wątpić. Abijcere ſocordiam, Odyąć ſie

37: leniſtwu. Voluntatem diſcendi abijcere

38: Przeſtáć ſie vczić. Abijcere ſe, Nic o ſobie

39: nie dzierżeć. Abijcere ſe alteri ad pedes

40: Vpáść przed kim ná koláná.

41: ¶Abiectus participium, Odrzucony

42: wzgardzony. Cunctatione abiecta, Króm

43: wſzelákiego wątpienia.

44: Abiectus, abiector, abiectiſsimus, nomē

45: ex participio, ut abiectus homo, Pro=

46: ſty niewzięty człowiek. Abiectum exci=

47: tare, Smutnemu á wątpiącemu o ſobie ſer=

48: cá dodáć. Humilis, deſertus, abiectus

49: ſubmiſſus, fere idem.

50: Abiecte, aduerbium, Pokornie/ wątpli=

51: wie. Ne quid abiecte faciamus uiden

52: dum eſt, Báczmy ábyſmy ſobie nie boyáź=

53: liwie poczináli.

54: ¶Abiectio, onis, ut abiectio animi,

55: Nieſmiałość/ wątpliwość/ Niedźiarskość

56: też wzgárdzenie.

http://rcin.org.pl

I ante A.

¶Adijcio, Przirzucam/ przidawam.

Adijcere animum ad aliquid, Wziąć

co przed ſię. Adijcere operam ſuam,

Przicżinić ſie ſam o co. Adijcere animum

ad adoleſcentulam, Rozmiłować ſie dzie=

weczki. Vires adijcere, Przydać mocy

ſwey. Adijcere ſuum calculum, Głos ál=

bo wotum ſwoye przidáć. Hæc adiecit,

To z temu yeſzcze rzekł. Adijciales cœne,

cœne ſacerdotum, Popowskie bieſiá=

dy.

¶Adiectio, onis, Przirzucenie/ przida=

nie.

¶Adiectus huius adiectus, idem.

Adiectiuus, a, ū, Prziſádzony/ przyczi=

niony.

¶Adiectiua ficto a Grammaticis uo

cabulo dicuntur nomina quæ ſub=

ſtantiam non ſignificant, ſed tamen

ſubſtantiæ adhærent & adiacent.

¶Conijcio, Yeſzcze ras przirzucam/ ná=

dziewam/ Domniemawam ſie. Conij=

cere ſe in ignem. Wrzućić ſie w ogień.

Aliquem in amorem conijcere,

Wpráwić kogo w miłość. In carcerem, in

uincula, in cathenam, conijcere, W

ćiemnicę/ W kłódę/ w łáńcuch wſádźić. Pal=

lium in collū conijcere, Wrzucić płaſzcz

ná rámioná. In fugam ſe conijcere. Vciec

http://rcin.org.pl

vderzić w długą. Hic ſe coniecit intro,

Tu wſzedł wnątrz/ vtronął. Maledicta

in aliquem conijcere, Názłorzecze ko=

mu. Culpam in aliquem conijcere, Zło=

żyć winę na kogo. Facile inde conijcio,

Latwie ſie ztąd domniemawam. Tu conij=

cito cetera, Gaday álbo ſie domyślay dru=

gich rzeczi. De me enim conijcio, Bierzę

ſam z ſiebie przikład. Hinc uenit coniecto,

as, are, frequentatiuum, Domyślam ſie/

gadam/ Dorozumiewam ſie. Coniecta=

re aliquid ex euentu, Po przetoczeniu

rzeczy/ domyśláć sie oſtátká. Argumento

aliquid coniectare Zá powodem á

zá przicziną nieyáką ſie czego domy=

śláć.

¶Coniectatio, Domyślenie/ dorozu=

mienie.

¶Coniectus participium, a conijcio

ut coniecti ignes, Zárzucone ognie.

Coniecti omnium in te oculi, Kázdy

ná cie źrzy.

¶Coniector, Gádácz/ Wykładácz

ſnów.

¶Coniectura, ræ, Znák/ dobaczenie/ do=

mysł. Coniectura conſequi, Domiſlić ſie

kolumna: b

I ante A. 162

Coniectura augurari, idem, Coniectu=

ra & Diuinauo, idem, Terent. quan=

http://rcin.org.pl

tum ex ipſa re coniecturam fecimus

Yżeſmy ſie mogli z rzeczy dobáczyć. Expli=

care coniectura, Zgodnąć. Coniectura

reperire idem quod conſiequi.

¶Coniecturalis, le, To co ſie przes do=

mysł bywa wywiedziano albo rzecz przes

którą dochodźimy czego.

¶Coniecturo, as, are, pen. pro. Domyś

lam/ dobaczamſie.

¶Coniectarium, id eſt, efficax & per=

fectum, Nonius. Cic. lib 4. de finibus,

To czegoſmy yuſz doſzli.

¶Coniectaneus, a, um, id eſt, collecta=

neus, Weſpołek zgromádzony. Vt liber

coniectaneorum, Xięgi w które ſie y to

y owo zbiera.

¶Coniectus huius coniectus, Społeczne

zrzucenie álbo też cyśnienie. Coniectus

oculorum, Okiem mgnienie. Coniectus

lapidum, Zrzucenie álbo gromadá kámie=

nia. Coniectio, onis, idem.

¶Deijcio, Zmiatam/ zrucam precz ná dół.

Deijcere oculos in terram, Spuśćić oczy

na doł. Deijcere de foribus araneas,

Omieść zedrzwi páyąki s páyęczyną De=

ijcere equo, Zrzucić z koniá. Deijcere

partem murorū, Część murów ſtrzelbą

zrućić. Deijcere aluum, Ná wychodowánie

wyniść. Deijcere de ſententia, Odrodźić

Deijcere aliquem de poſſeſsione bo=

http://rcin.org.pl

norum, Wybyć kogo z ymienia. Deijci &

Deturbari idem.

¶Deiectio, Zrzucenie/ Szpuſzczenie. De=

iectio alui, Przechodowánie.

¶Deiectus participium, Zrzucony.

¶Deiectus, us, nomen, ut deiectus ar=

borum, Pádnienie drzéw.

¶Deiectus etiam dicitur habere col=

lis, Pochodźyſtość.

¶Diſijcio, Rozrzucam/ Roſproſzam. Di=

ſiectæ naues, Roſproſzone łodzie. Diſie=

cti milites, Roſproſzem. Res ſparſæ &

uagæ diſiectæ, Rzeczi roſproſzone y tám

y ſam rozrzucone.

¶Inijcio, Wmietam, In ignem inijcere,

W ogień wrzućić.

Inijcere ſe in medios hoſtes, Wpáść

miedzy nieprziyaciele.

Ardorem inijcere, Tęgę zádać ko=

mu.

Cogitationem

strona: 162v

kolumna: a

I ante A.

Cogitationem alicui inijcere, Dosáć

komu yákiey myſli. Formidinem alicui

inijcere, Przeſtráſzić kogo. Frænos furo=

ris inijcere, Okiełznáć kogo áby nie ſzalał

Manus in aliquem inijcere, Rzućić ſie

ná kogo. Religionem inijcere, Boyaźnią

http://rcin.org.pl

bożą komu zágrożyć álbo nábożnym vczinić.

Scrupulum homini inijcere, Zádáć ko=

mu ſtárania w łep. Inijcere tragulum, Ná

rządźyć ná kogo nieyáką łápkę/ to yeſt/

zdrádę.

¶Iniectus participium, Wrzucony. Hic

tum iniectus eſt hominibus ſcrupulus

& quædam dubitatio quid nam eſſet

actum, Tu ſie wſzyſcy zumieli nie wiedząc

co ſie ſtáło.

¶Iniectus huius iniectus, Wrzucenie. In

iectu pulueris, Przes wrzucánie pia=

sku.

¶Obijcio, Zádawam co komu/ Wyrzucam

ná oczy. Obijcere crimen, Zádáć komu

yáką niecnotę. Obijcere ſe periculis.

Wdáć ſie álbo wydáć ſie na niebeſpieczność

Obijcere caput ſuum ferro pro reli=

gione, Dáć ſie zábić dla bożey służby. Obij=

cere ſeſe pro patria, Záſtáwić sie zá oy=

cziznę. Obijcere ſe telis hoſtium, Wy=

ſadźić ſie przećiwko nieprziyácielóm. Obij=

cere alicui religionem, Vczinić komu

ſumnienie. Obijcere corpus ferro.

¶Obiecto, as, are, frequentatiuū, Vſtá=

wicznie zádáwam/ też dzierżę przećiwną ſtro=

nę. Falſum crimen bonis uiris obie=

ctat, Szczirą potwarz ná dobre ludzie wie=

dzie. Corpora bello obiectant, Ważą

ſwoye gárdłá ná woynách.

http://rcin.org.pl

37: ¶Obiectio, Zádánie wyrzucenie czego ná

38: oczy/ też zábieżenie temu weſpołek s odpo=

39: wiedzeniem/ co by mogło naprzećywko być

40: prziwiedziono.

41: ¶Obiectus participium, Zádány/ wy=

42: rzucony ná oczy. Obiectæ uallo muni=

43: tiones, Mury wáłem obtoczone.

44: ¶Obiectus, us, Zádánie co komu/ Wyrzuce=

45: nie ná oczy.

46: ¶Obiectatio, Zábiegánie komu od cze=

47: go.

48: ¶Obiectaculum, obiectaculi, Zaworá/

49: Zaporá/ Wſziſtko to czym co zápierá=

50: ya.

51: ¶Interijcio, Wpoſrzód wſádzam wmietam

52: wpoſrzodek przekładam. Inter equitos raros

53: ſagittarios interiecerant, Mieli miedzy

54: yeſdeckim ryſtunkiem y tu owdzie po ſtrzelcu

55: ¶Interiectus participium, Wpoſrzodek

56: wrzucony. Interiecta collibus prata, Są

kolumna: b

I ante A.

1: miedzy gorkami łąki. Longo interuallo

2: interiecto, Po długim czáſie. Paucis in=

3: teriectis diebus, Po kilku dni. Aër in=

4: teriectus inter cœlum & mare, Między

5: niebem y morzem nic ynſzego nie yeſt yedno

6: wiátr.

7: ¶Interiectio uerb. Wpoſrzod/ wrzucenie.

8: ¶Interiectus, us, uerbale. idem

http://rcin.org.pl

¶Proijcio, Porzucam/ Pomietam. Proijce
re arma, Porzućić bróń. Proijcere la=
chrumas, Wielmi płákáć. Proijcere uir=
tutem patriam, Cnoty á záchowánia oycow=
skiego pozoſtáć. Proiecit ſe in gramina,
Rośćiągnął ſie na trawie. Proijcere ſe ex
urbe, Wypaść z miáſtá. Proijcere ſe in
iudicium, Do ſądu ſie vciec. Proijcere ſe
in muliebres fletus, Roſpłákáć ſie yákoby
niewiáſtá.
¶Proiectus parti, ſiue nomen ex par=
ticipio. Porzucony. Proiectæ humi ui=
neæ, Roſciągnione/ Roſzerzone po źiemi
winne máćice. Proiecta audacia atq3
eminens, Wielka przesobłázna śmiáłość.
Inſula in utriuſq3 portus oſtium pro=
iecta eſt. Wyſtęp yeſt ták wielki że oboy
brzég y przyſtęp oſięgam. Proiectum, proie=
cti ſubſtantiuum, gen. neut. in plurali
proiecta, Przednieyſza część domu ku wierſ=
chowi precz ydąca/ ſzczyt.
¶Proiectus, a, um, adiectiuum. Porzu=
cony. Homo proiectus, Nic dobrego/ zgi=
niony człowiek.
¶Proiectio uerbale, Porzucenie. też ro=
ſpoſtárcie/ roſzerzenie.
¶Proiectio, as, are, Częſto á gęſto porzu=
cam. Proiectare aliquem probris pro
contumelia afficere Plautina eſt ele=
gantia.

http://rcin.org.pl

39: ¶Proiectura, proiecture, Przeddáſzek

40: álbo poddáſzek przeddomny.

41: ¶Proiectitius, a, um, Porzucony. Iſans

42: proiectitius, Porzucone dziecię/ nálezionek.

43: ¶Porricio, is, pen, cor. quaſi porro ia

44: cio, id eſt, ualde porrigo quod uer=

45: bum ſolenne ſacrificantibus erat, Po=

46: dawam/ Porzucam/ też ofiáruyę czinię ofiári.

47: ¶Reijcio, Odmiátam/ odrzucam/ nieprzi=

48: muyę też pádám álbo zdawam ſie ná kogo.

49: Reiecit ſe in eum flens quā familiariter

50: Teren. Odrzućyła álbo záwieſiłá ſie v niego

51: płácząc wielmi rzewno. Reiectis integrum

52: manibus, Założywſzy ręce ná zád. Ventro

53: reiectus ab illo in Macedoniam, Od=

54: rzucony/ zánieſiony wiátrem.

55: Iudicia omnia ad comitia generalia

56: reiecta ſunt, Wſziſtki ſądy záwieſzone á

odłożone

strona: 163

kolumna: a

I ante A.

1: odłożone ſą ná wielgi ſyem. Cauſam ad

2: ſenatum reijcere, Wziąć ſobie przed pány

3: álbo odesłáć przed pány. Reijcere iudicem

4: Odrzućyć nie chcieć ſie dáć ſądźić. Reijcere

5: argumentationem tanquam friuolam

6: & inualidam, Nieprzimować dowodu

7: yákoſzto wątłego y niczemnego.

8: ¶Reiectus participium, Odrzucony od= [/]

http://rcin.org.pl

dalowy [!] .

¶Reiectio, Oddalenie. Reiectio ſangui=

nis, Plwánie krwią. Selectio & reiectio

contraria.

reiectus, us. idem.

Reiectus, a, um, & Reiectitius, a, ū, Od=

dalony/ odrzucony. Reieculæ oues, Wyłą=

czone owce dla choroby.

¶Reiectamentum, reiectamenti, Odrzu=

cenie/ ſmieći/ omiećiny.

¶Subijcio, Poddáwam/ Podkładam.

Subijcere animum, Dáć ſie ná wolą

komu. Subijcere oculis, Iáwnie okázáć.

Subijcere ſecuri ceruices, Skázać ná ſcię=

tą ſmierć. Prælo ſubijcere, Miedzy práſy

włożyć. Ignem ſubijcere, Ogień práſować.

podętknąć. Oua gallinis ſubijcere, Pod

náſiadki yáyec náſypáć/ náſádźić ná yáycách

Tutele alicuius ſubijci, Być pod cziyem

opiekuńſtwem. Se imperio alterius ſub=

ijcere, Poddáć ſie pod cziyę moc.

¶Subijcere etiam ſignificat, Przywieść

ná pámięć. Cogitationem ſuam ſubij=

cere, Przypomnieć. Crimini ſubijci, Być

oskárżón. Rationem ſubijcere, Przyczinę

temu przydáć. Exempla ſubijcere, Przy=

kład przywieść.

¶Subiectus participium, ut ignis ſub=

iectus, Ogień podekniony/ podłożony. Sub=

iecta oculis res, Rzecz yeſt yáwna. Sub=

http://rcin.org.pl

39: iectus alicui, Poddány komu/ to yeſt kmieć

40: Gbur. Subiecta ſub uarios caſus uir=

41: tus, Cnotá wielkim niebeſpiecznośćiam yeſt

42: poddána.

43: ¶Subiectibilis, le, in Biblijs barbare

44: legitur.

45: ¶Subiectio, onis, f. t. Przidánie/ Podrzu=

46: cenie. Sed quando eſt figura Rhetori=

47: ca, Odpowiedź gdy my ſámi ná ſwe pytá=

48: nie ſobie odpowiedamy. Nam ſubijcere

49: etiam ſignificat dicere uel reſponde=

50: re ut hæc ad ea ſubiecit, To temu rzekł

51: álbo odpowiedział.

52: ¶Subiector, ſubiectoris, ut ſubiector

53: teſtamentorum, Fáłſziwy podrzutek.

54: ¶Subiecto, as, are, frequentatiuum,

55: Często podrzucam. Dicitur & ſubia=

56: cto.

kolumna: b

1: ¶Subictio, as, are, idem ſed Obſoletū.

2: ¶Superijcio, & ſuperiacio, ſuperiacis

3: ſuperieci, ſuperiacere, ſuperiactum, pe.

4: cor. Przymietam co z wierſchu też przerzu=

5: cam przes wierſch.

6: ¶Superiacto, as, are, frequentatiuum,

7: Przeskákuyę/ przełážę.

8: ¶Traijcio, Przebywam/ też przewożę sie w

9: łodźi/ przebywam á drugą ſtronę. Traij=

10: cio flumen, Przebywam rzekę. Et nauta

http://rcin.org.pl

nos traiecit, Przewoźnik nas przewiósł.

Claſſem in Italiam traijcere, Obóz na=

wodny do włóch przewieść. In alia uaſa

traijcere, Przelać w ine ſędy. Metaph.

Item, traijcere culpam in alium, Zegnáć

ná inego winę. Etiam Metaph. Murum

iaculo traijcere, Mur kulą przebić.

¶Traiectus participium, Przebity/ prze=

kłoty/ też przewieziony ná drugą ſtronę.

Vt traiecta præcordia, Przebite wnę=

trznośći około ſercá. Traiectus nauicula

in alteram fluminis ripam, Przewie=

ziony w łódce ná drugą ſtronę brzegu.

¶Traiectulus huius traiectus, Przeby=

cie/ Przewiezienie. In traiectu Iſtulæ

ſubmerſus eſt. Gdyſmy przebywáli wi=

ſłę vtonął yeſt.

¶Traiectio, onis, idem, Też przebicie/ prze=

kłocie.

¶Traiectum urbs in Holādia, Tráyekt

po niemiecku zową Vtrich.

Iadera, f. p. miáſto w Iſtriey pánów Weneckich.

Iam aduerbium temporis, Teraz/ dopiero/

też wnet álbo hnet/ też yuż. Tace egomet

conueniam iam ipſum, Milczże yuſz

ya poydę teras ſam do niego. Iam ne imus

Chcemy yuż yść. Non pædagogum iam

me, ſed Lydum uocat, Iuż mię więcey zá=

miſtrzá nie ma/ etć. I nunc iam, Ydź yuż

teras. Iam aderit, Wnet będzie. Iam ade=

http://rcin.org.pl

41: ro, Przydę záś wnet. Iam a principio

42: Romani nominis, Málem od początku

43: Rzimianów. Iā antea petiui abs te, Daw=

44: nom cie o to żądał. Plus iam anno ſcio

45: Wiem to dawniey niżli od roku. Item ad=

46: ſciſcit multas particulas, ut iam pri=

47: dem, Yuż dawno. Iam primum, Do=

48: piero. Iam tandem, Ná oſtátek.

49: Iam non faciam, id eſt, poſt hac

50: non faciam, Nie dopuſzczę ſie tego na po=

51: tym. Iam reuertere, Wrácay ſie záś sko=

52: kiem. Nos putant iam a pueris ilico

53: naſci ſenes, Mniemáyą ábyſmy od dzie=

54: ćińſtwa mogli ſtáremi być. ¶Iam diu ex=

55: pecto, Dawno tu czekam. Iam Iam ali=

56: quando ingeminatur. Vt Iam Iam fa=

strona: 163v

kolumna: a

I ante A.

1: ciam, Hnet vczinię. Iam Iam deſi=

2: no, Więc yuż przeſtanę. Iam inde a cu=

3: nabulius, Málem od pieluch álbo dziećiń=

4: ſtwá. Iam inde a teneris, a puero idem

5: Iam inde ab initio, Od początku. Iam

6: inde ab Racilij morte, Skoro po ſmiercy

7: Raciliuſowey. mihi magna cū eo iam in=

8: de uſq; apueritia ſemper fuit familia=

9: ritas, Myałem s nim práwie od ſámego

10: dziećińſtwá wielkie towárziſtwo. Iam pri=

http://rcin.org.pl

dem, Dawno przed tym. Iam tum, Ná

ten czás około ſiedmi lat. Iam dudum, O

yuſz dawno. Iam dudum audiui, Sły=

ſzałem to dawno. Iam olim, Dawno przed

tym. Iam puer dixit Plautus pro iam

a pueris.

Iambus pes metricus conſtans prima

breui & ultima longa ſyllaba, nota=

tur ſic u - Dijabus, id eſt, duplec iam=

bus, conſtans ex quatuor ſyllabis, Pri

ma & penultima breui, ſecunda & ul=

tima longa, notatur ſic grafika Hinc

Iambicus, a, um, quod ex Iambis fa=

ctum eſt.

Ianiculum, oppidum non procul a Ro=

ma fuit.

Ianitor, Vide Ianus & Ianua, ibidem.

Ianthia pen. cor. gen. fem. ſubauditur ue=

ſtis, Fiyołkowe odzienie.

Ianthinus, a, um, Z fiyołkowey máśćy.

Ianthina ſubauditur indumenta, Száty fi=

ołkowey álbo purpurowey maśćy. Nam

ιόυ uiolam ſignificat.

Ianus, maſc. ſec. Bóg tego ymieniá Ianus/

który bywa ze dwoyą twarzą málowány/

to yeſt/ y naprzod y ná zad/ známionuyąc

przes to ſze on y przyſzłich y przesłych rze=

czy wyádomość miáł/ y ludzióm też to oznay=

mował/ kośćioł yego w Rzymie ſtał otworzo

ny czáſu walki/ á záś gdy Rzymiánie wſzę=

http://rcin.org.pl

41: dzie pokoy mieli ſtał záwárty. unde Patul=
42: cius & Cluſius cognominabā̄t, & con
43: ſecrata huic erant omnium rerum ini=
44: tia. Hinc Ianua, Vliczká drzwi. Effingere
45: & reuellere ianuā, Wybić do kogo drzwi.
46: Ianitor, ianitoris, Wrotny/ Odwierny.
47: Ianitrix, Ianitricis, Wrotna. Laurus iani=
48: trix Cæſarum pontificiumqꝫ, Wrotna
49: to yeſt/ przed domem/ poſtáwione álbo wſzcze
50: pione. Bobkowe drzewo. Quoniam olim
51: ante domos & hoſpitia Cæſarum lau=
52: ri uirga collocabatur.
53: Ianeus, a ueteribꝰ dicebatur Ianitor, CC.
54: Ianual libi genus quod Iano tantum de=
55: libabatur. CC.
56: Ianualis, porta Romæ.

kolumna: b

I ante A & B.

1: Ianuarius, menſis nomen, Styczeń.
2: Iapetus, maſ. ſ. pe. co. Pater Promethei.
3: Iapis, Iapidis, fem. tert. nomen oppidi in
4: Italia, a quo ea pars ubi Timanus flu
5: uius eſt Iapis dicitur.
6: Iapygium Salentinorum promonto=
7: rium.
8: Iapyx, Iapygis, pen. cor. uentus ex Apu=
9: lia quaſi aduerſus Eurum flans.
10: Iapygia, id eſt, Apulia in qua Brundu=
11: ſium & Tarentum.
12: Iaſa nomen ciuitatis Moabiticæ.

http://rcin.org.pl

13: Iaſius, gen, maſc. primus rex Græcorū,

14: unde Græci dicuntur Iaſides.

15: Iaſon, iaſonis, maſc. tert. pen. cor. Właſne

16: ymię ſyna Aeſonis bráta Penſowego królá

17: Teſalieyskiego/ qui Colchos proſectus

18: uellus aureum abſtulit & Colchi Ar=

19: gonautæ dicuntur, Vide alibi.

20: Iaſpis, iaſpidis, ma. ter. Iapidis precioſi ge

21: nus. Iaſpis.

22: Iaſpideus, a, um, Vt Iaſpidea gemma,

23: Perłá Iáſpiſowey máśćy.

24: Iaſponyx nomen gemmæ.

25: Iaſum inſula Cariæ.

26: Iatros, gen. maſc. Latine medicus, Lekarz.

27: ¶Archiatrus, Nawyſzſzy lekarz.

28: Iatraleptes medicus ungentarius, Bár=

29: wierz.

30: Iaxamatæ, id eſt, Sauromatæ.

31: Iaxatres fluuius Sacarum.

32: Iaziges, gen. neut. Siedm̄igrodzánie w wę=

33: grzech/ wáłáskiey ziemi pográniczni. Iuxta

34: Carpatum montem, alias Meta=

35: naſtæ.

I ante B.

36: Iberus, maſc. ſec. pen. prod. fluuius Hi=

37: ſpaniæ.

38: Iberia Kráyiná w Hiſpániey/ przy tey rzece le=

39: żáca. Capitur pro tota Hiſpania etiam

40: Celtiberica dicta, Eſt etiam alia regio

41: hoc nomine inter Colchida & Ar=

http://rcin.org.pl

42: meniam.

43: Iberica herba Spartum dicebatur anti=

44: quis, Pfrumen oder ginſtern pa niemięcku.

45: Ibi aduerbium in ioco, Tam. Ibi, ubi,

46: Tám gdzie. Cic. Ibi peſtis eſt, ubi tem=

47: pli aditus eſt, Ibi tum exanimatus

48: Pamphilus, Tám zápámiętawſzy ſie Pam=

49: philus.

50: Ibidem, Támże. Inibi idem.

51: Ibis, ibidis, uel Ibis huius ibis, Nieyáki

ptak

strona: 164

kolumna: a

I ante C.

1: ptak Egypcki bocianowi podobny.

2: Ibix, ibicis, in Biblijs ponitur ut uide=

3: tur pro caprarum genere uel arie=

4: te.

I ante C.

5: Icarus, maſc. ſec. Syn Ebaluſów krolá Má

6: cedońskiego/ też Syn Dedaluſów który

7: Lábirynt zbudował. A quo Icarium ma=

8: re.

9: Icarus etiam mons Atticæ & Icaria In=

10: ſula maris Icarij.

11: Ichneumon, Ichnemonis, Zwierzę Egypckie

12: ták wielkie yáko kot ále myſzy podobe.

13: Alias mus Indicus.

14: Ichnographia, Opiſánie álbo wymálowánie

15: tego zwierzęcia.

http://rcin.org.pl

16: Ichnuſa, fem. prim. pen. prod. Inſula, quæ

17: alias Sardinia dicitur.

18: Ichticula inſula, alias Icaros dicta, Delo

19: ad quinquaginta millia paſſuum pro=

20: pinqua.

21: Ichthys, gener, maſc. Latine piſcis. Ri=

22: bá.

23: Ichthyophagi, Którzy ſie tilko ribámi kar=

24: mią.

25: Ichthyotrophɛıum, Sadzáwká/ Stáwek/

26: ſadz gdzie ryby chováyą.

27: Ichthyopolium, pen. prod. Rybny targ.

28: Ico, icis, ici, ictum, icere, Trącam/ tráfiam/

29: Biyę. Vnde ictus participium, Vt ictus

30: fulmine, Gromem trącony/ álbo zábity. Ice=

31: re fœdus. Przymierze wzyąć.

32: Ictus, huius Ictus, Trącenie. vderzenie/ cięcie

33: Vno ictu abſcidit illi auriculam, Ye=

34: dnym cięciem odciął mu vcho. Ictu ſcor=

35: pionis exanimatus eſt, Od vkąſzenia nie=

36: dzwiadkowego zápámięyał ſie.

37: Icon, Iconis, fe. tert. Latine imago, Obras

38: foremne wymálowanie. Vnde uenit Ve=

39: ronica uox compoſita ex Latina &

40: Græca quaſi uera imago, Práwie praw

41: dźiwe wyobráżenie.

42: Iconula, læ, dimin. Obrazek.

43: Iconicus, a, um, Wyobráżony/ práwie yáko

44: má być wyrzniony.

45: Iconiſmos Seneca, libro 15. Epiſt. appel=

http://rcin.org.pl

46: lat deſcriptiones, Opiſowánie.

47: Iconium oppidum Cappadociæ & al=

48: terum Ponti.

49: Icteros, gen. maſ. pen. cor. morbus, Cho=

50: robá. Latine miluus & morbus regius

kolumna: b

I ante C & D. 164

1: Zołta niemoc. Alias Aurigo & Arqua=

2: tus. Dicitur etiam Icteria.

3: Ictericus, a, um, Który żołtą niemoc

4: ma.

5: Icterus, icteri, maſc, ſecund. Nieyáki żołty

6: ptak.

7: Ictis, ictidis, fem. tert. Muſtelæ genus, la=

8: tine Viuerra, ut Gaſa putat. Lásicá.

I ante D.

9: Id, eius, pronomen demonſtratiuum, To

10: Id quod res eſt, To co rzecz yeſt. Ták yá=

11: ko ſie rzecz ma. Nunc id prodeo ut con=

12: ueniam Patmenonem, Dla tego teraz

13: wychodzę. Id modo dic abijſſe Dorum

14: Tylko to powiedz że Dorus ſzedł precz Id

15: ipſum uolebam, Tom chciáł. Id quod

16: & quod ipſum, To co/ etć.

17: Idcirco & Ideo conunctio cauſalis, Dla

18: tego/ A przeto. Identidem/ etć.

19: Ida, Idæ, mons altiſsimus qui Troiadem

20: ſpectat.

21: Idæus, a, um, Co k tey górze należy. Idæus

22: dactylus nomen gemmæ.

http://rcin.org.pl

23: Idæa mons Cretæ & Idæus Creten=

24: ſis.

25: Idalium, oppidum in Cypro unde Ve=

26: nus Idalia.

27: Idalus, mons & nemus in Cypro Ve=

28: neri ſacer.

29: Idalius, a, um, Co ktemu należy.

30: Idea, fem. prim. Latine forma, ſpecies pri

31: ma & inchoata intelligentia, Pochop/ po

32: cząték xtałtu álbo formy álbo wyobráżenia

33: yákiego.

34: Idem, eadem, idem, gen. maſc. producit

35: primam.

36: Idem gen. neut. corripit, Tenże. Idem ani=

37: mus hunc eſt mihi, Tenże teraz vmysł

38: mam. Præſens abſenſq; idem erit.

39: Ideo coniunctio collectiua ſiue ratio=

40: nalis, Dlatego/ A przeto. Hæc ideo dico

41: To dla tego mowię. Ideo te accuſat,

42: A przeto cie winuye.

43: Idioma, Idiota, Cide Idios.

44: Idios, a, um, Latine proprius, Właſny.

45: Idiotes, uel Idiota, pen. produ. Oſobliwy

46: który ſam ſobie tylko żywie/ też ten który

47: nie ma ná ſobie yákiego vrzędu áni doſtoy=

48: noſćy/ też proſtak gnuśny nievmieyętny.

49: Idiote enim opponitur ingenio=

50: ſus.

51: Idiographum, Właſne piſmo álbo właſna

52: ręká.

http://rcin.org.pl

strona: 164v

kolumna: a

I ante D.

1: Idioma, idiomatis, pen. prod. Właſność.

2: ęzyku.

3: Idiotiſmus idem.

4: Idolum, idoli, gen neut. pen. prod. Lati=

5: ne ſimulachrum, Obras/ Bałwan/ Słup

6: wycioſany álbo wyrzezány Bożek/ też wyo=

7: bráženie á xtałt nieyákiey rzeczy.

8: Idolium, Bálwáńsky/ Bałwochwálski dóm.

9: in Biblijs legitur.

10: Idololatra, Bálwochwálcá ten zwłaſzczá który

11: ſie kłáma/ zeymuye czapkę przed yákiem o=

12: brázy álbo ye chwali.

13: Idololatria, æ, femin. prim. Bálwochwál=

14: ſtwo.

15: Idolathytum, idolathyti, neut. ſec. Ofiárá

16: bálwáńská.

17: Idomeneus, gen. m. quattuor ſyllabarum

18: filius Deucalionis & Cretenſium

19: Rex.

20: Idoneus, a, um, Godny. Idonea tempeſtas

21: Dobra pogodá. Idoneus autor, Godny

22: ku czceniu. Idonei atq; integri homi=

23: nes, Rządni á ſtáteczni ludzie. Idoneus

24: tingendis ueſtibus flos, Ku kraſzeniu ſu=

25: ká dobry kwiát. Idoneus tibi uideor

26: quem fallere incipias dolis, Tákżeć ſie

http://rcin.org.pl

27: zdam álbo podobam/ którego ſie ty nie oba=

28: waſz wodźić zá nos.

29: Idonee aduerbium, Doſtátecznie/ godnie.

30: Iduo, as, are, lingua Hetruſcorum eſt di=

31: uidere, Obſoletum.

32: Idumæa, gen. fem. Kráyina pogránicźna ży=

33: dowſtwu ku zachodu słońca leżąca/ ma w ſo=

34: bie miáſtá ty Gaſam/ Azotum/ Aſcalon.

35: Idumæus, a, um, Ydumeyczyk.

36: Idus, iduum, pluraliter tantum, ab Iduo

37: uerbo obſoleto uenit, gen. fem. Octo

38: dies qui in ſingulis menſibus No=

39: nas ſequuntur, Ośme dni w káżdym mie=

40: ſiącu Nonas náſláduyące.

41: Idula ouis, quæ ſingulis idibus Ioui

42: immolabatur, CC.

I ante E.

43: Iecur, iecoris, uel iecinoris, Wątro=

44: bá.

45: Iecuſculum diminutiuum, Wątrob=

46: ká.

47: Ieiuno, as, aui, Poſzczę ſie. Apud Idoneum

48: autorem non reperitur Ieiunium, Poſt

49: Inſtituere ieiunium, Vſtáwić poſt. Labo=

50: rare ieiunio. Mdłym być od poſtu.

51: Ieiunus, a, um, Poſzczący ſie/ też który yeſzcze

kolumna: b

I ante E & G.

1: nic nie yadł/ czczy. Ieiunia ſaliua, Sliná

2: náczcza. Ego adhuc ieiunus ſum, Yam

http://rcin.org.pl

yeſzcze nic nie yadł. Frigidam & ieiunam

allegaſti cauſam, Nic nietrafną áni grun=

townąś przyczinę powiedział. Terra ieiuna

Nievrodzayna ziemiá. Ieiuna oratio cui

opponitur plena & copioſa, Niewię=

żiſta rzecz.

Ieiunum, ieiuni, inteſtinum eſt, Czcze yelito

przes które pokarm prętko przechodźy.

Ieiune aduerbium, ut ieiune negotium

alicuius promouere, Niedbále cziyę

rzecz ſpráwować. Ieiune cum aliquo col=

loqui, Nie chutliwie s kim rozmáwiáć.

Ieiunitas, ieiunitatis cui cõtraria eſt uber=

tas & copia, Nievrodzáyność/ niedo=

ſtátek.

Ieiunatio pro ieiunio in Biblijs legitur

inſolens eſt.

Ientaculum, ientaculi, neut. ſec. Sniadánie.

Iento, as, are, Sniadam.

Ieſus nomen eſt Redemptoris & Serua=

toris noſtri Chriſti, gen. maſ. eſt autem

triptoton, ed eſt, tribus caſibus declina

tum. Dictio Hebraica eſt ſignificans

idem quod Saluator, Zbáwiciel. Ad

quam ætimologiam Angelus apud

Euangeliſtam alludit, dum dicit, Vo

cabis nomen eius Ieſum, is enim ſal=

uum faciet populum a peccatis ſuis,

1. Cap. Matth.

http://rcin.org.pl

32: Igilium, Iuſula Coſſanum littus, CC.

33: Igitur collectiua uel rationalis cōiunctio

34: eſt. a dla tego/ a przeto. Quid igīt faciam

35: miſer, Coſz tedy mam czynić nędznik. Item

36: pro Deinde, Terent. Quid igitur fa=

37: ciam, Coſz mam dáley czynić.

38: Ignauus, Vide ſupra Gnauus.

39: Ignarus, Vide Gnoro.

40: Ignauit pro Ignarum fecit, Obſoletum.

41: Ignis, huius ignis, maſc. tert. Ogień. Ali=

42: quando pro meretrice accipitur.

43: Ignis ſacer, Piekielny ogień álbo ſwiętego

44: Antoniego plagá. uide ſupra Anthrax. Ex=

45: citare ignem, Wzkrześić ogień.

46: Igniculus, igniculi, diminutiuū, Ogieniek

47: & Metaph. Cieleſna pożądliwość.

48: Igneus, a, um, Ogniowy/ płomienny. Color

49: igneus, Płomieniowa máść.

50: Ignipotens, ignipotentis, Bóg Vulca=

51: nus.

Ignio

strona: 165

kolumna: a

I ante G.

1: Ignio, ignes, a quo igneſco, igneſcis, igne

2: ſcere, Podniecam/ podpala/ też gorę

3: świecę ſie. igneſcunt iræ pro accedun=

4: tur, Zápaláyą ſie gniewy. Igneſcit amor,

5: Korzeni ſie miłość.

6: Igneſcens participium, Vt Igneſcens co=

http://rcin.org.pl

lor, Ogniowa czerwona máść.

Ignitus, a, um, Goreyący/ pałáyący/ łſzczący

ſie od ogniá. Ignitabulum, id eſt, ignis

receptaculum, Ognisko/ też krześywo, fár

ká żagiew co ku skrzeſzeniu ogniá nale=

ży.

Ignarius, a, um, Co ku ogniowi należy.

Ignarius lapis, Krzemień.

Ignarium, ignarij, ſubſtantiuum, Pal/ to

yeſt drwá do palu.

Ignarium ferrum, Krześywo.

Ignia quædam uaſorum fictilium uitia

quæ coquendo contrahuntur, Przepa

lenie/ przegorzenie/ gárnców y ynſzego naczi=

nia gliniánego.

Ignipes, ignipidis, pen. cor. Poëticum eſt,

Zelážonośny.

Igniſpicium, igniſpicij, Práktikowánie z poy

rzenia ná ogień. Plin.

Ignobilis, Vide Nobilis.

Ignominia, Vide Nomen.

Ignoro, Vide Gnoro.

Ignoſco, Vide Noſco.

I ante L.

Ilba uel Ilua Inſula in mari Tuſco, Ca=

lepinus.

Ile, ilis, gen. neut. Flák/ yelito. pluraliter,

Ilia, ilium, ilibus, Ielitá/ fláki/ ea quæ

in hominibus, & in ouibus lactes di=

cuntur.

http://rcin.org.pl

36: Ileos, Długie yelito/ też niemoc kłocie álbo

37: dárcie w żywocie. Alias Colica ſiue Ilia=

38: ca paſsio, Tormina latine.

39: Ilioſus, a, um, & Iliacus, a, um, Który tę cho=

40: robę ciérpi.

41: Ilia, gen. fem. Mátká Romuluſowá/ y Rhe=

42: muſowá.

43: Ilex, ilicis, Yeſionowe álbo Iapurtowe drzewo

44: Iliceus, a, um, & Iligneus, a, um, Co z tego

45: drzewá yeſt.

46: Ilignus, a, um, idem Ilicetum, Mieyſce

47: gdzie to drzewo rośćie.

48: Iliſſus, gen. maſ. fluuius Atticæ.

49: Ilium, gen. neut. Miáſto Troya. Vrbs mi=

50: noris Aſiæ.

51: Iliacus, a, um, Troyáński/ a/ e.

kolumna: b

1: Ilias, adis, Xięgi Homeruſowe o zburzeniu

2: Troiyey nápiſáne.

3: Iliadæ, id eſt, Troiani, Troyáńczicy.

4: Iliboris, Vide Illyberum.

5: Illatebro, Vide Lateo.

6: Illaudatus, Vide Laudo.

7: Ille pronomen demonſtratiuum, Ten.

8: Illecebræ, gen. fem. plu. tantum. pen. cor.

9: uenit a uerbo illicio quod ipſum ue=

10: nit a uerbo lacio, Vide in loco, Lá=

11: kotki/ poduſzczánia á pokuſy świátá tego.

12: Irretire adoleſcentulum illecebris cor=

http://rcin.org.pl

ruptelarum, Záwiężbić młodzieńcá ná o=

mylnych roskoſzách świata tego. Dedere ſeſe

illecebris & lenocinijs cupiditatū, Vdáć

ſie ná wſzeláką roſpuſtę y loſtowánie.

Illecebroſus, a, um, Zábáwiony tákowemi ro=

skoſzámi.

Illecebroſe, illecebroſius, Poduſzczenie, Iſt=

hoc illecebroſius fieri nihil poteſt.

Nád to nie może nic być poduſzczeńſzego/

álbo co by bárziey człowieká gábáło.

Illac aduerbium per locum, Onędy. Hac

atq; illac, Y tędy y onędy/ to yeſt/ wſzę=

dy.

Illachrymo, Vide Lachrymo uel Lachryma.

Illæſus, Vide Lædo uel Læſus.

Illætabilis, Vide Lætum.

Illaqueo, Vide Laqueum uel Laqueo.

Illepidus, Vide Lepidus.

Illex, id eſt, ſine lege Obſoletum apud

Plautum.

Illi aduerbium loci pro ibi, Tám.

Illibatus, a, um, Participium ſine uerbo

uel nomen, Niepokalány/ czyſty/ niepo=

mázány/ zupełny/ nienáruſzony. Integerri=

mus & illabatus homo, Człowiek vprzey

my á w żádney rzeczy nienáruſzony.

Illiberalis, Vide Liberalis.

Illic aduerbium in loco, Tám/ ná tym miey

ſcu.

Illicet aduerbium, Nátychmiáſt/ wnet/ hnet.

http://rcin.org.pl

43: Actum eſt, illicet periſti, Wnet po tobie

44: yáko pióro opalił.

45: Illicio, Vide Latio.

46: Illico, aduerbium temporis, Hnet álbo

47: wnet.

48: Illido, require Lædo.

49: Illigo, Vide Ligo.

50: Illimus Vide Limus.

51: Illinc aduerbium de loco, Ztámtąd. Hinc

52: illinc, prouerbiale, Terentius dum co=

53: gnatus hinc illinc ueniret, Gdy ztąd y

54: zonąd przichodźił.

55: Illinio, & illino, Vide, Lino.

strona: 165v

kolumna: a

I ante L.

1: Illiquefacio, Vide Liquor.

2: Illo aduerbium ad locum, Tám.

3: Illiteratus, Vide Literatus, uel Litera.

4: Illotus, Vide Lauo.

5: Illocabilis, Vide Locus uel Loco.

6: Illuc aduerbium ad locum, Tám. Huc

7: atqꝫ illuc interui, Y tám y ſám poyź=

8: rzeć.

9: Illuceo, Vide Lux.

10: Illunis, Vide Luna.

11: Illudo, Vide Ludo.

12: Illumino, Vide Lumen.

13: Illuſtris & illuſtro. Vide Luſtro.

http://rcin.org.pl

Illutibilis, & hoc illutibile, Czego ſie nie go=
dźy vmywáć.
Illuuies, Vide Luo.
Illiberis ciuitas prouinciæ Narbonen=
ſis.
Illyris, Illyria, Illyricū, Yliricka ziemiá leży
przy Adryatyckim morzu pográniczna yeſt
Mácedoniey, hiſtriey/ węgierski ziemi teras
zową Slauonia/ to yeſt/ Sławácka ziemiá
iż yęzyk sławácki yáko y my polacy máyą.
Hinc illyrij, Sławacy/ Karwaci/ Dalma
te & Boſnenſes, Bywáyą zwáni. Va=
dianus ſcribit Illyricos lingua Dal=
matica uti in ſacris & ſacras ſcriptu=
ras eadem lingua legere. A yeſt podo=
bieńſtwo ku prawdzie bo święty hieronym
był Dálmátá/ sławak który ná sławácki
yęzyk oboy teſtáment przełożył. Teſte co=
dem Vadiano, & Eraſmo Rot. Inde
adiectiuum, Illyricus, a, um.
Illurcis, Iberiæ urbs, poſtea Grachuris
dicta.

I anet M.

Imago, imagiis, pen. cor. gen. fe. Obras
Wyobráżenie. Nullam imaginem Reip.
& ueſtigium nullam reliquent, Wy=
wodzą przes poſpolity ſtan. Memoriam
& imaginem patris tui tibi propone
Weźmi ſobie ná pámięć Cnotę y záchowá=
nie oyca twego. Imago animi uultus eſt,

http://rcin.org.pl

43: Iudices oculi, Co w kim leży/ to twarz

44: oſobá y oczy okázuyą. Muta imago dici=

45: tur pictura.

46: Imagines in plurali, Sliachectwo też herby

47: domów Sliácheckich. Fumoſæ imagines

48: Stárádawny dóm. Subitæ imagines, No

49: we ſliáchectwo. Plinio, Nam cerea ſimu=

50: lachra maiorum ſuorum in amarijs

51: olim per atria diſponebant Romani

52: ad generis nobilitatem oſtendendam,

kolumna: b

I ante M.

1: quæ & ſtemmata dicuntur, Vide Icon.

2: Imaginem pro uagina dixit, Verg. lib. 8.

3: Æneid. ſeruans ſub imagine fal=

4: cem.

5: Imaginarius, a, ū, Mnimány/ Domniémá=

6: ny. Imaginarius miles, Málowány ricerz

7: to yeſt ymieniém tilko. Non re.

8: Imaginarij dicti ſunt qui ferebant ſigna

9: militaria in quibus imperatorū ima=

10: gines erant. Chorąży.

11: Imaginariæ militiæ genus, Kunſztowne ſzer=

12: mowánie.

13: Imaginoſus, a, ū, Pełny wyobráżenia/ Dom=

14: niemánia. Vt ſpeculum imaginoſum.

15: Imagino, as, are, Bierzę/ też czynię wyobrá=

16: żenie. Vt ſpeculum imaginat, Okázuye

17: obras.

18: Imaginor, aris, ari, Myſlię nieco/ Bierzę ſo=

http://rcin.org.pl

19: bie ná myśl. Imaginatio, Myślenie.

20: Imaguncula, læ, dimin. Obrazek.

21: Imantopodes, pen. cor. populi Ætiopiæ.

22: Imans, mons Indiæ.

23: Imbecillis, & imbecillus, Vide Baculus.

24: Imbellis. le. Niewaleczny/ niemocarz/ nie

25: mężny/ też mdły blády. Imbellis inermiſqꝫ

26: fœminarum turba. Imbelles & timidi

27: idem.

28: Imbellia, æ, Nieſmiáłość/ boyáźliwość. Sed

29: plane antiquum eſt, & inuſitatum.

30: Imber, imbris, gen. maſc. Ablatiuo im=

31: bre uel imbri, Wielki deſzcz. Compoſita

32: Septēber, Wrzeſień. October, Pázdzier=

33: nik. Nouember, Liſtopad. December

34: Grudzień.

35: Imbrex, imbricis. Rynna. Imbricium

36: idem.

37: Imbrifer, a, um, & imbricus, a, um, Dżdżo

38: wy/ ku dżowi nákłoniony.

39: Imbrico, as, are, id eſt, in modum im=

40: bricis facio, Ná xtałt rynny co czynię wy

41: dłubuyę wydrażam. Imbricati ungues ſi

42: miæ, Zákrzywione páſnokcie.

43: Imbricatim aduerbium, Ná xtałt rynny.

44: Imbricoſus, a, um, pro imbricato, Cale.

45: ſine autore.

46: Imberbis, Vide Barba.

47: Imbibo, Vide Bibo.

48: Imbrex & imbrico, Vide Imber.

http://rcin.org.pl

49: Imbrus, inſula Thraciæ, Mercurio ſacra

50: Imbubinare eſt menſtruo ſanguine fœ=

51: dare, CC obſoletum.

52: Imbuo, is, imbui, imbutum, imbuere,

53: Wzmoczyć w fárbę włożyć/ Nápełnić. Et

54: Metaph. Náuczáć. Imbuo literis Græcis

55: Vczę greckiego yęziku. Doctrina inſtitutus

56: & imbutus, Dobrze náuczony. Imbuere ſe

ſtudijs

strona: 166

kolumna: a

I ante M.

1: ſtudijs ineūte ętate. Vczyć ſie od dziećiń

2: ſtwá. Imbuit eorum mentem ea opi=

3: nio, To mniemánie zięło ych vmysł. Im=

4: buta Appia uia ſanguine latronis, Ná=

5: piłá ſie krwią łotrowską. Gladium ſcelere

6: imbuere, Dopuśćić ſie nieślachetnego vczyn

7: ku. Adoleſcentuli pietate & morum ele

8: gantia imbuti ſunt, Nápili ſie boyáźniey

9: boskiey y dobrych obyczáyów. Animos

10: errore imbuere, W błąd kogo wpráwić.

11: Imitor, aris, atus ſum. imitari, Náśladuyę.

12: Imitari chyrographum alterius, Chcieć

13: trafić cziyę rękę/ náśládować kogo w piſá=

14: niu. Imitari & exprimere, idem.

15: Imitatus participium, Náſládowány. Paſ=

16: ſiue ſumptum, ut imitata & efficta ſi=

17: mulachra, Wedle pirwey formy vczynio=

18: ne.

http://rcin.org.pl

19: Imitatio, Náſliádowánie. Imitator, Náſliá=

20: downik.

21: Imitator & narrator facetus, Vmié forem=

22: nie wyćynáć cudze obyczáye.

23: Imitatrix, fem. Cic. imitatrix boni uo=

24: luptas, Cnotę roskoſz náſliáduyę.

25: Immitabilis, le, Latwy ku náſliádowániu. Vt

26: imitabile exemplum, Sliáchetny vczynek

27: godny ku náſliádowániu.

28: Inimitabilis, le, Co nie może być vczyniono

29: czemu kto nie może ſproſtáć.

30: Immadeo. Vide Madeo uel Madidus.

31: Immanis, Vide Manes.

32: Immanſuetus, Vide Manſuetus.

33: Immatceſco, Vide Marceſco.

34: Immaturus, Vide Maturus.

35: Immediatus, Vide Medius uel Medium.

36: Immenſus, a, um, Niezmierny/ wielki. Im=

37: menſum iter, Dáleka drógá. Immenſæ

38: quæſtionis eſt, Wieleby o tym trzebá mó=

39: wić. Immenſum precium, Zbytna dro=

40: gość.

41: Immenſitas, atis, Wielkość/ bezmierność.

42: Immeo, as, are, Wprowádzam ſie

43: gdzie.

44: Immerens, Vide Mereor.

45: Immergo, Vide Mergo.

46: Immigro, Vide Migro.

47: Immineo, Vide Maneo.

48: Imminuo, Vide Minuo.

http://rcin.org.pl

49: Immiſceo, Vide Miſceo.

50: Immiſericors, Vide Miſercor uel Miſeri=

51: cors.

52: Immitto, Vide Mitto.

53: Immo eligendi uel corrigendi aduer=

54: bium, Y owſzem. Cauſa igitur bona

55: non eſt, immo optima, Y owſzem bárzo

kolumna: b

I ante M. 166

1: dobra, Dictum puta nempe ut curen=

2: tur recte hæc, Si. immo aliud, Y owſzem

3: coś ynſzego.

4: Immobilis, Vide Mobilis.

5: Immoderatus, Vide Moderatus.

6: Immodeſtus, Vide Modeſtus.

7: Immodicus, Vide Modicus.

8: Immola, penult, cor. urbs in Æmilia, Ca=

9: lepin. Olim forum Conelij, Miáſto

10: włoskie ták rzekące.

11: Immolitus, a, um, Vide Molior.

12: Immolo, as, aui, are, pen. cor. Ofiáruyę/

13: Ofiarę zábitą czynię. Homines immo=

14: lare, Bogu ku czćy ludźie ofiárować/ to yeſt

15: zábić. Id quod faciebant gentiles. Ho=

16: ſtias immolare, idem.

17: Immolator, oris, Ofiárownik. Immolatio,

18: Ofiárá. Vide Mola.

19: Immolior, Vide Morior uel Mors.

20: Immoror, Vide Moror.

21: Immortalis, Vide Mortalis.

http://rcin.org.pl

22: Immotus, Vide Moueo.

23: Immulgeo, Vide Mulgeo.

24: Immugio, Vide Mugio.

25: Immundus, Vide Mundo uel mundus.

26: Immunificus apud Plautum pro non mu

27: nifico, Obſoletum.

28: Immunis, Vide Munus.

29: Immunitus, Vide Munio.

30: Immyſculus, immuſculi, gen. maſ. auis eſt

31: quam alij Regulū, alij Oſſifragam di=

32: cunt, Plin. Immuſſulus uocat.

33: Immuteſco, is, ere, Vide Mutus.

34: Immuto, as, Vide Muto.

35: Imo, Vide Immo.

36: Impactus, Vide Pango.

37: Impages, impagis, gen. fem. Wbity goździk

38: Impago, impagis, uel impaginis,

39: idem.

40: Impancrare, pro inuadere. Obſole=

41: tum.

42: Impar, Vide Par.

43: Imparatus Vide Paro uel Paratus.

44: Imparens, tis, gen. om. id eſt, non obe=

45: diens, Festus, Obſoletum.

46: Impartio, Vide Partior uel Pars.

47: Impaſco, Vide Paſco.

48: Impatibilis, Vide Patior uel Paßio.

49: Impauidus, Vide Pauidus.

50: Impecabilis, Vide Pecco uel Peccatum.

51: Impedo, as, are, pen. cor. Winnicę tyczá=

http://rcin.org.pl

52: mi nádknąć.

53: Impedio, Vide Pedum.

Ee 4 Impeditura

strona: 166v

kolumna: a

I ante M.

1: Impeditura, æ, in Biblijs legitur, ubi di=

2: citur legi inpædatura, W reyeſtrze w

3: wyliczániu pokolenia. Non tamen eſt la=

4: tina dictio.

5: Impello, Vide Pello.

6: Impendeo impendo impendium, Vide

7: Pendo, Impenſus ibidem.

8: Impennatus, Vide Penna.

9: Impenſibilis, le, apud Gellium pro in=

10: conſyderabili, Obſoletum.

11: Imperditus, Vide Perdo

12: Imperfectus, Vide Facio.

13: Impero, as, ui, are, Vide paro

14: Impertior, Vide Pars.

15: Imperſonalis, Vide Perſona.

16: Imperitus, a, um, Nievmieyętny/ Niewia=

17: domy.

18: Imperitia, Nievmiętność Głupość.

19: Imperterritus, Vide Terreo.

20: Imperturbatus, Vide Turba uel Turbo.

21: Impes, impetis pro impetu, ueteres dixe=

22: runt, Obſoletum. Impeſco, is, ere.

23: Impetigo, impetiginis, Suchy ſwierzb álbo

24: liſzay mknący ſie po ciele.

http://rcin.org.pl

25: Impeto & reliqua, Vide Peto.

26: Impetritus, id eſt, ſtabilis quaſi in petra

27: fixus, Feſtus obſoletum.

28: Impetro, Vide Patro.

29: Impico, as, are, Záſmalam/ ſmołą pomážuyę.

30: Impingo, Vide Pango.

31: Impiger, Vide Piger.

32: Impius, Vide Pius.

33: Implacabilis, Vide Placo.

34: Implanare pro in errorem impellere uer

35: bum male ex Græco detprtum in Bi=

36: blijs legitur.

37: Implexus, a, um, ab implecto, Wpleciony.

38: Vide Plecto.

39: Impleo, Vide Pleo.

40: Implico, Vide Plico.

41: Imploro, Vide Ploro.

42: Implumis, Vide Pluma.

43: Impluo. impluuium, pluo, & pluuia.

44: Impœnitens in Biblijs legitur pro pœni=

45: tere neſcio.

46: Impolitus. Vide Politus uel Polio.

47: Impollutus, Vide Polluo.

48: Impomenta quæ poſt cœnam menſis

49: imponebant, Feſtus. Obſoletum.

50: Impono, Vide Pono.

51: Impoſtura, ibidem.

52: Imporco, Vide Porcus.

53: Importo, Vide Porto.

54: Importunus, Vide Portus.

http://rcin.org.pl

55: Importuoſus, ibidem.

kolumna: b

I ante M.

1: Impos, Vide Compos.

2: Impoſsibilis, Vide Poßibilis.

3: Impoſtor, impoſtura, Vide Pono.

4: Imprimo, Vide Premo.

5: Impotens, Vide Potens.

6: Impranuſ, a, um, Który yeſzcze nie obiedwał.

7: Impræſentarium, aduerbium, Ná ten czás

8: teraznieyſzy/ álbo tyn czáſem. Refertur ad

9: tempus præteritum & futurum rarius

10: ad præſens.

11: Imprecor, Vide Precor.

12: Impreſsio, Vide Premo.

13: Imprimis, Vide Inpromis in In præpo=

14: ſitione.

15: Improbus, Improbo, Vide Probus uel Pro=

16: bo.

17: Improcerus, Vide Procer.

18: Improlis & improlus, penult. prod. qui

19: nondum adſcriptus eſt in ciuitate, Fe=

20: ſtus, Który yeſzcze nie ma mieyſckiego prá=

21: wá.

22: Impromptus impropero, Vide Propero.

23: Improuidus, Vide Prouidus.

24: Imprudens, Vide Prudens.

25: Impudens, Impudicus, Vide Pudor.

26: Impungo onis a ueteribus impudens di

27: cebatur, CC.

http://rcin.org.pl

28: Impugno, Vide Pugno.

29: Impunitus, Vide Punio uel Pœna.

30: Impurus, Vide Purus.

31: Imputo, Vide Puto.

32: Imputreſco, Vide Putreſco uel Putidus.

33: Imus, a, um, Naniſzſzy/ naſpodnieyſzy. Imæ ra

34: dices montis, Naniſzſze mieyſcá pod gó=

35: rą. Imo a pectore uel de pectore. Z

36: gruntu ſerdecznego. Imus pes, Stopá.

37: Imus ſonus, Naniſzſzy głos/ Bás. Venit

38: ab infra.

I ante N.

39: In præpoſitio accuſatiuo & ablatiuo

40: iungitur uariaqꝫ ſignificat pro adiun=

41: ctionum uarietate, Vt amor filij in pa

42: trem, Miłość ſynowska ku Oycu. Ora=

43: tio Ciceronis in Catilinam, Náprzećiw=

44: ko Kátilinie. In tempore, Czáſu ſwego. In

45: loco, Gdy zdáć może. In præſentia & in

46: præſentarium, Ná ten czás. In diem ui=

47: uere, Dzień zá dzień żyć/ to yeſt/ niocz ſie

48: nieſtáráć. In mortem, Wedle obyczáyu. In

49: rem tuam eſt, Tym tobie lepiey. In horas

50: expecto literas, Ná kożdą godźyne. In

51: utramuis aurem dormire, Niocz ſie

nie ſtáráć

strona: 167

kolumna: a

I ante N

1: nie ſtáráć álbo niczego ſie nie obáwáć. In

http://rcin.org.pl

2: medio reliquere, Ná cziyey woley zoſtá=

3: wić. In ordinem redigere, Porownáć ſta=

4: ny. In manibus eſt, Na gotowiu. Eſt in

5: manu mea, W moyey mocy. In ære alie=

6: no eſſe, Być wiele dłużen. In æuo no=

7: ſtro, Náſzego wieku. In agendo, id eſt,

8: in repræſentanda comœdia, Wten czás

9: gdy ſpráwowano comedią. In apparando

10: conſumunt diem, Gotuyąc ſie ſtrawią

11: dzień. In ambiguo eſſe, Wątpić. Eſt mi=

12: hi in animo. Mam tę wolą. Indutias

13: in trigenta annos impetrarunt, Przy=

14: mierze do trzydzieśći lat oſięgnęli. In an=

15: te diem XV. Calend, diſtulit, Aż do

16: piątegonaſtego dniá który przed Calenda=

17: mi yeſt odłożił. In aurem dicere, W vcho

18: poſzeptáć. In cœlo eſſe Prouerbium, For

19: tuny wielkiey vżiwáć. In cœnas ſingu=

20: las conſumo aſſem, Ná kożdą wiecze=

21: rzą. In confeſſo eſt, Iáwna rzecz yeſt. In

22: conſpectum aſpice, Pátrz proſto przed

23: ſię. In craſtinum uale. Miey ſie dobrze

24: do yutrá. In qua die, W który dzień. In

25: genu aſtare, Ná koláná vklęknąć. In hoc

26: factum esy, Dla tego ſie ſtáło. In loco

27: fratris amare, Niemniey miłować yáko

28: brátá rodzonego. In memoriam ſempi=

29: ternam, Na wieczną pámiątkę. In noctes

30: ſingulas, Na kożdą noc. In pedes ſeſe

31: conijcere, Vderzić w nogi/ vciec. In par=

http://rcin.org.pl

32: tem mediam decoquere, Ná poły wy=

33: wárzić. In perendinum differamus iſta,

34: Odłoż my to do trzeciego dniá. In poſte=

35: rum, Ná potym. In præſens tempus pro

36: tum, Ná ten czás. Cum emere uellet

37: in palatio domum & pecuniam in=

38: præſens non habere, A pieniędzy przy

39: ſobie álbo ná ten czás nie miał. In pri=

40: mis, A zwłaſzczá. Vt omnes cupimus in

41: primis ego. Wſzyſcy żądamy á zwłáſzczá

42: ya.

43: Fui illic in re præſenti, Byłem ſam

44: przi tym. In uolatu, Latáyąc. In tuſsien=

45: do, Káſzłąc. In tuto res eſt, Rzecz beſpie=

46: czna yeſt. In ſumma, Ná koniec. Ná oſtá=

47: tek. In commune conſulere, O poſpoli=

48: tą rzecz rádzić. In delitijs aliquid ha=

49: bere, Kocháć ſie w czym. In numerato ha=

50: bere, idem quod in promptu, Ná go=

51: towiu. In numerum ſaltare, Tráfiáć w

52: skok.

53: Inacceſſus, Vide Cedo.

54: Inachia regio quæ Io uocabatur.

55: Inachus, Pierwſzy król Arginski/ też rzeká w

kolumna: b

I ante B. 167

1: Achaiey. Inachidæ, id eſt, Greko=

2: wie.

3: Inaduerſum pro in parte aduerſa, Ná=

4: przećiwko. Vice aduerbij fungitur.

http://rcin.org.pl

Inædifico, Vide Ædifico.

Inadulabilis, le, Który ſobie nie da pochle=

bować.

Inæqualis, Vide Æquo aut Æqualis.

Inæſtimabilis, Vide Æſtimo.

Inaffectatus, a, um, Niepyſzny/ a/ e. Vide

alio loco.

Inalbeſco, Vide Albus.

Inalgeſco, Vide Algeo.

Inaltare in Biblijs legitur pro exaltare

Barbarum.

Inamabilis, Vide Amo.

Inambulo, Vide Ambulo.

Inanimus, Vide Animus uel Anima.

Inanis & hoc inane, Prożny/ czczy/ dármy/

Menſa inanis, Czczy ſtół/ to yeſt niemaſz

nic ku yedzeniu. Redit inanis, Wráca ſie s

prożnemi rękomá. Nauis inanis, Prożna

łódź. Inanis equus, Powodny kóń ná któ=

rym nikt nie ſiedźy.

Inanitas, Prożność/ Dármość. Inanitas &

error, Prożność y Błąd.

Inaniter aduerbium, Dármo/ Prożno. Ina

niter iſta facis, Prożno to czyniſz/ w ni=

wecz. Inaniter moueri, Poruſzyć ſie nie

ocz.

¶Obinanis, & hoc obinare, Z wierz=

chu prożny/ czczy/ nie pełny.

Inaniloquus, a, um, Dárwo mowimy/ pletli=

wy który nic k rzeczy nie mówi.

http://rcin.org.pl

35: Inaniæ, arum, apud Plautum, Prożnośćy/

36: niczemnośćy. Obſoletum.

37: Inanio, inanis, inanini, Inanitum, inanire

38: Prożnię.

39: Inanitus, a, um, Wyprożniony/ a/ e.

40: Inaneſcere pro inanem fieri Calep. Prож=

41: nym być.

42: ¶Exinanio, Wyprożniam/ też vpoka=

43: rzam ſie. Exinanire ſe ipſum, Vpokorzić

44: ſie ſam.

45: ¶Exinanitus, a, um, Wyproznio=

46: ny/ a/ e.

47: Inapparitio, cui contarrium eſt Appa=

48: ritio, Nieprzigotowánie.

49: Inaquoſus, Vide Aqua.

50: Inardeo, Inardeſco, Vide Ardes.

51: Inargentatus, a, um, Poſrzebrzony. Vide

52: Argentum.

53: Inargute aduerbium, Nietrafie Niemi=

54: ſternie.

strona: 167v

kolumna: a

I ante N.

1: Inarime, pen. cor. Inſula in mari Thuſco

2: alias Pithecuſa & nunc Iſthia dicitur

3: & montis nomen apud Plinium.

4: Inaro, Vide Aro.

5: Inartificialiter uide Artifex.

6: Inaſſatus, a, um, Nievpiekły.

http://rcin.org.pl

7: Inaudio, Vide Audio.

8: Inanguro, Vide Augur.

9: Inauris, huius inauris, gen. fem. Náuſzeki/

10: Nieyákie ochędożenie zauſzne ze złotá/ ál=

11: bo ze ſrzebra poſpolicie cigáni mieváyą ko=

12: łeczká álbo pierśćionki.

13: Inauritus, a, um, Bezvſzny który nie ma

14: vſzów.

15: Inauro, Vide Aurum. Pozłacam.

16: Inauſpicatus, a, um, Niefortunny.

17: Inauxiliatus, pro auxilio deſtitutus in

18: Biblijs legitur barbare.

19: Incæduus, a, um, adiectiue dixit Seruius

20: Niegodzący ſie ku ſyczeniu.

21: Incaleſco, Vide Caleo uel Calor.

22: Incalo, as, are, id eſt uocare, Feſtus ob=

23: ſoletum.

24: Incallidus, a, um, Niechytry. Vide Calli=

25: dus.

26: Incandeſco, Vide Candeo.

27: Incanto, Vide Cano.

28: Incanus, Vide Canus.

29: Incapiſtrare, Vide Capiſtrum.

30: Incaſſum aduerbium, Poprożnu/ Dármo

31: w niwecz. Vide Careo.

32: Incaſtraturæ in Biblijs.

33: Incano, Vide Cano.

34: Incautus, Vide Cautus uel Cautio.

35: Incedo inceſus, Vide Cedo.

36: Incendo, incendis, incendi, incenſum, in=

http://rcin.org.pl

37: cendere, Zápalam/ Záżegam. Incendere o=

38: dores, Zákádźić. Inflammari nauem,

39: incendiqꝫ iuſsit, Zápálić kazał.

40: Incendere ꝑ translat. Rozgniewáć. Vt in

41: cedere ira, Rozgniewáć. Incendi ira, Ro

42: zyádowić ſie od gniewu. Incenduntᷣ oēs ad

43: ſtudia, gloria, Sławá/ cześć/ y chwałá/ wie

44: le ym dodáwa chućі ku vczeniu. Incenſus

45: eſt ſtudio utriuſqꝫ ueſtrum. Rad ſie

46: obiemá wáma wielmi záchowawa.

47: Incenſus, a, um, Zápalony/ a/ e.

48: Incendium, incendij. gen. neut. Pogorzenie

49: Incendio conflagratæ ædes, Zgorzał

50: dóm od ogniá.

51: Incenſio, onis, idem.

52: Incenſus, a, um, adiectiuum a cenſu, Nie=

53: oſzácowány.

54: Incentiuus, a, um, ab Incino, Co yednego

kolumna: b

I ante N.

1: k czemu poduſzcza. Pobudza/ zápala/ poduſz=

2: cza.

3: Incentor in Biblijs legitur pro incentino

4: uel inuentore.

5: Inceps pro Deinceps antiquum, Fe=

6: ſtus.

7: Incepſit pro incæperit, Obſoletum.

8: Incerno, incerniculum, Vide Cerno.

9: Incero, as, are, Owoſzczam/ Oſzwárćuyę. Vi=

10: de Cera.

http://rcin.org.pl

11: Incertus, a, um, Vide Certus.

12: Inceſſo, & Inceſſus, Vide Cedo.

13: Inceſtus & Inceſtum, Vide Ceſtus.

14: Inchoo, as, aui, pen. cor. Poczynam. In=

15: choare uirtutem, Począc cnotę. Id eſt,

16: Rozmiłować ſie cnoty. Inchoata atq; ru=

17: dia, Dopiero poczęte á yeſzcze nietrafne.

18: Maturitatem inchoare, Yąć ſie ſtátku/

19: Począć ſtátecznym być.

20: Inchoatus, a, um, Poćzęty.

21: Inchoatio, onis, Poczęcie/ początek.

22: Inchoatiuus, a, um, Poczęty/ álbo poczyná=

23: yący ſie/ a/ e.

24: Inchoatiua uerba a Grammaticis di=

25: cuntur quæ initium & incrementum

26: rei ſignificant. Które poczęcie y poſtęp zná=

27: mięnuyą. De quorum tantum ſignifi=

28: catione magna digladiatio eſt inter

29: Grammaticos.

30: Incido, pen. prod. Vide Cædo.

31: Incido, pen. cor. Vide Cado.

32: Inciens, id eſt propinqua partui, Obſo=

33: letum.

34: Incilare pro increpare uel improbare,

35: Obſoletum.

36: Incile, incilis, gen. neut. Rurá albo rów ku

37: prziwodzeniu wody. Inciles, id eſt, Ca=

38: nales, inquit Feſtus, in quod aqua con

39: fluit in uijs lapidibus ſtratis, Rynſzto=

40: ki. Inciliæ idem. Feſtus.

http://rcin.org.pl

41: Incilo, as, are, Láyę/ Sromocę.

42: Incingo. Vide Cingo.

43: Incino, incinis, incinui, incentum, incine=

44: re, pen. cor. Przyſpiewam/ Nátrącam gło=

45: ſem.

46: Incentio, onis, Spiewánie ták głoſem yáko

47: ná inſtrumencie.

48: Incentio etiam, Vczárowánie/ Záżegnánie.

49: Incentiuus, a, um, Vide ſupra.

50: Incipio, Incœpto, Vide Capio.

51: Inciſio, inciſura, inciſim, Vide Cedo uel

52: Cædo.

53: Incita, æ, gen. fem. prim. id eſt paupertas

54: egeſtas obſoletum ad incitam reda=

55: ctum, id eſt, ad paupertatem redactū

56: Antiqui dicebant.

Incito

strona: 168

kolumna: a

I ante N.

1: Incito, Vide Cito.

2: Inciuilis, Vide Ciuis.

3: Inclamo, Vide Clamo.

4: Inclareo, Vide Clareo.

5: Inclemens, Vide Clemens.

6: Inclino, Vide Clino.

7: Includo, Vide Claudo.

8: Inclytus, a, um, Známienity zacny/ Sławny

9: niepoſpolity/ a/ e. Inclytū diuitijs templū

10: Kośćiół máyący niepoſpolite skárby.

http://rcin.org.pl

Incoctilis, Vide Coquo.

Incœnis & hoc incœnæ, Który yeſzcze nie

wieczerzał.

Incœnatus, a, um. idem.

Incœpto, Incœptum, Vide Capio.

Incogitans, Vide Cogito.

Incognitus, Vide Noſco.

Incognobilis, & hoc incognobile, Co ſie

nie chce rymować tráfiáć weſpołek.

Incoinquinatus, a, um, in Biblijs legitur,

Nie pomázány/ a/ e.

Incolo, Vide Colo.

Incolumis. Vide Columis.

Incomis, Vide Comis.

Incomitatus, Vie Comitor aut Comes.

Incomitare, Obſoletum eſt.

Incommodo, Vide Commodus.

Incommunicabilis, & hoc incommuni=

cabile in Biblijs tantum, Nievdzielny.

Incompaxtum, id eſt, male compactum,

Zlie zbite. Sipont.

Incomparabilis, & hoc incomparabile,

Nie przirownány.

Incompertus, Vide Comperio.

Incompoſitus, Vide Pono.

Incompræhenſibilis, Vide Præhendo.

Incomptus, Nieochędożny/ a/ e.

Inconceſſus, Vide Cedo.

Inconcilio, Vide Concilio.

Inconcinnus, Vide Cinnus.

http://rcin.org.pl

41: Inconcuſſus, Vide Quatio.

42: Inconditus, Vide Do.

43: Inconditus, peen. longa, Vide Condio.

44: Inconfuſibilis, le, in Biblijs tantum,

45: Którego nie ták łatwie záſrómác áni zgánić

46: może.

47: Incongelabilis, Vide Gelu.

48: Incongruus, Vide Congruo.

49: Inconueniens, Vide Venio.

50: Inconſequentia, Vie Conſequor uel Se=

51: quor.

52: Inconſpretus, id eſt, non improbarus,

53: Nienágániony. Feſtus obſoletum.

54: Inconſtans, Vide Sto.

55: Inconſcius, Vide Sto.

56: Inconſultus, Vide Conſulo.

kolumna: b

I ante N. 168

1: Inconſutus, Inconſutilis, Vide Suo.

2: Inconſyderans, Vide Conſydero.

3: Incontaminatus, a, um, Nienáruſzony/ nie=

4: pokalány/ a/ e.

5: Incontentus, Vide Tendo uel Teneo.

6: Incontinens, Vide Teneo.

7: Inconueniens, Vide Venio.

8: Incoquo, Vide Coquo.

9: Incorruptus, Vide Rumpo.

10: Incoxare in coxam ſedere, Skurczyć ſie

11: Obſoletum.

12: Incraſſatus, a, um, idem quod craſſus,

http://rcin.org.pl

13: Vide ſuo loco.

14: Increatus, a, um, Nieſtworzony/ a/ e.

15: Increbreſco, Vide Creber.

16: Incredibilis, Incredulus, Vide Credo.

17: Incrementum, Vide Creſco.

18: Increpo, Vide Crepo.

19: Increſco, Vide Creſco.

20: Incruentus, Vide Cruor.

21: Incruſto, Vide Crusta.

22: Incubo, Incubus, Vide Cubo.

23: Inculco, Vide Calco.

24: Inculpatus, Vide Culpa.

25: Incunabula, Vide Cunæ.

26: Incuria, Vide Curia.

27: Incurro, Vide Curro.

28: Incus, Vide Cudo.

29: Incutio, Vide Quatio.

30: Incuſo, Vide Cuſo.

31: Indago, indagas, indagaui, indagare, pe.

32: prod. act. prim. ab in & ago, Com=

33: poſita d interpoſito Euphoniæ cau=

34: ſa, Dowieduyę ſie. Pytam/ Bádam ſie/

35: ſzukam/ Vt uenatores ſolent indagare

36: feram, Lowić zwierzę/ oſládą dóchodźić.

37: Indagare & odorari, Szukaáć y podsłu=

38: cháwáć.

39: Indicia, indagata, id eſt, patefacta, Inda=

40: gatio uerbale, Szukánie/ Oſliádowánie

41: Lowienie. Indagator, Pytácz/ Szpiég.

42: Indagator ferarū, Myſliwiec. Indaga=

http://rcin.org.pl

43: tor aquarum, Sperownik wód/ id eſt,

44: Ten który przepátrzuye gdzieby łepſza wo=

45: dá byłá/ á łatwiey mogłá być prziwiedziona/

46: Rurmiſtrz.

47: Indagatrix, uerbale, fe. Szpiegowniczká.

48: Indaganter aduerbium, Colum. Boni ue

49: natoris eſt indaganter quam pluri=

50: mas feras capere, Ná dobrego myſliwćá

51: należy zá ośládą zwierzu nábyć.

52: Indagenter, Dowieduyąc ſie/ ſzpieguyąc.

53: Indago, Indaginis, Ośládá/ Sperowánie/ po

54: gonia.

Inde

strona: 168v

kolumna: a

I ante N.

1: Inde aduerbium de loco, Ztámtąd.

2: Et ordinis, potym. Inde eſt, Ztámtądże yeſt

3: Redeo inde Iratus, Wróciłem ſie z tám

4: tąd będąc gniewnym. Quid tum inde,

5: Acoż potym/ álbo dáley.

6: ¶Compoſita, Deinde, Potym/ Nápo=

7: tym. Exinde, Ztámtądże/ od tego czá=

8: ſu.

9: ¶Perinde ſimilitudinis, Iákoby/ yáko

10: gdy. Et plerunqꝫ ſequitur. Ac, ac ſi, uel

11: atqꝫ, Fac perinde ac ſi tua res agatur,

12: Cziń ták yákoby twoyá rzecz ſámego byłá.

13: Nonnunquam ſignificat, Niemniey ták

14: owſzeki yeſt wdzięczny. Perinde te amo

http://rcin.org.pl

atq; meum germanum, Niemniey cie

miłuyę yáko brátá rodzonego.

¶Proinde coniunctio rationalis, Aprze

to/ á dla tego.

¶Aliquando aduerbium ſimilitudi=

nis, proinde expiſcare quaſi non noſ=

ſes, Ták ſie pytaſz yákobyś nie wiedział.

¶Subinde, Potym też vſtáwicznie bes prze=

ſtanku/ też częſtokroć.

¶Subinde, Hnet. Indidem, Z tegoſz to

mieyſcá/ ztámtądże.

Indecens Vide Decus ul Decor.

Indeclinabilis, Vide Clino.

Indecoris & hoc indecore uel indecor in

decoris pro Indecoro aapud antiquos

Nonio teſte, Vergilius, Non erimus

regno indecores, Nie będziemy ku ſro=

mocie kroleſtwu.

Indecorus, Vide Decor.

Indefenſus, Vide Defendo.

Indeficiens in Biblijs tantum legitur pro

nunquam deficiente, Nie vſtáwáyący/

vſtáwiczny/ Wieczny.

Indefinitus, a, um, apud Gellium, pro

obſcuro & complexo, Nieyáſny/ nie=

wyrozumny/ a/ e.

Indeflexus, a, um, Nienákłonny/ któ ſie nie

da náchylić nievżyty/ a/ e.

Indemnatus & Indemnis, Vide Dam=

no.

http://rcin.org.pl

45: Indeſes, Nieleniwy, Vide Deſes.

46: Indeſinenter aduerbium, Bes ſprzeſtan=

47: ku.

48: Indeprecabilis, Nievbłágliwy/ który ſie nie

49: da vgośić/ nievżyty. Nieubłáprany/ a/ e.

50: Indeprecabilis pœna/ Winá którey ſie nie

51: godźy odpuśćić.

52: Indeuoratus apud Martialem, Co ſie nie

53: da połknąć.

54: Index, indicatio, indicatura, indicium,

55: Vide Dico, as.

kolumna: b

I ante N.

1: India regio orientalis, Kráyiná ná wſchód

2: słońcá bárzo wielka. Aſiæ terminus,

3: Trzeciey częśćy ſwiátá którą Aſią zową

4: koniec. Indus, Rzeká tego ymienia támże.

5: Indi, Ludźkie [!] tey kráyińy.

6: Indicus, a, um, Co ztamtąd yeſt.

7: Indico, as, Vide Dico, as.

8: Indico, is. pen. longa, Vide Dico, is.

9: Indidem, Vide Inde.

10: Indies, Vide Dies.

11: Indiferens, Vide Fero.

12: Indigena, Vide Genero.

13: Indigeo & Indigus, Vide Egeo.

14: Indignos, indignus, Vide Dignus.

15: Indiligens, Vide Diligens.

16: Indipiſco, indipiſcis uel indipiſcor, In=

17: dipiſceris, indipiſci, deponens, Oſięgam

http://rcin.org.pl

18: Doſtawam. Nunquam pol indipiſcet

19: poſtea, Iuſz tego więcey niepośćigne álbo

20: nie oſięgnie. Multum in cogitando do=

21: lorem indipiſcor, Wielkiego bolu od my=

22: ſlenia vżywam. Pugnam indipiſci, Gell.

23: Poráźić/ otrzimáć pole.

24: Indeptare frequentatiuum pro indipiſci

25: apud Varro. Obſoletum.

26: Indirectus, a, um, Id eſt, incompoſitus,

27: Nieproſty. Vide infra.

28: Indiſcretuſ, a, um, Niebáczny/ Nieroſtropny

29: a/ e/ Vide Diſcrimen.

30: Indiſertus, Niewymowny. Diſertus eius

31: contrarium, Wymowny. Indiſerte, Nie=

32: yáſnie/ niewymownie.

33: Indiſſolubilis, Vide Soluo.

34: Indiſtinctus, Vide Diſtinguo.

35: Indiuiduus, Vide Diuido.

36: Indo, Vide Do.

37: Indoctus, Vide Doceo.

38: Indoleo, Vide Doleo.

39: Indoles, indolis, fem. tert. ab Inoleſco fit

40: per interpoſitionem d literæ, Przi=

41: rodzenie/ Rozum/ Dofćip/ Skłonność tá

42: ku dobremu yáko ku złemu. Puer bonæ

43: indolis, Dziećię czyſtego dofćipu/ też wy=

44: chowánia. Generoſæ indolis adoleſcen=

45: tulus, Modzieńczyk [!] niepoſpolitego bacze=

46: nia. Læte indolis puerulus, Weſołego/

47: Ochotnego/ Okazáłego dofćipu. Cum hac

http://rcin.org.pl

48: indole uirtutum ac uitiorum ſub Aſ=

49: drubale meruit, S temi niecnotámi ſwe=

50: mi pod Aſdrubáſem żołnierski żywot

51: wiódł. Sæpius tamen accipitur pro

52: præſtantia & generoſitate, Miáſto ſliá=

53: chetnych cnót.

54: Indomitus, Vide Domo.

55: Indormio, Vide Dormio.

56: Indonatus, Vide Do.

Indubitatus

strona: [169]

kolumna: a

I ante N.

1: Indubitatus, Vide Dubito.

2: Induco & Inducię, Vide Duco.

3: Indugredi, antiqui dicebant metri cauſa

4: pro ingredi.

5: Indulcare, Vide Dulcis. Osłodźić. Non di=

6: citur latine.

7: Indulgeo, indulges, indulſi, indultum, in=

8: dulgere, Dopuſzczam/ Przeglądam/ Nie=

9: dzierzę ná wódzy/ popuſzczam/ też piluyę ál=

10: bo ſtrzegę. Vt indulget ualetudini, Strze=

11: że/ Szánuye zdrowia. Indulget otio, Proż=

12: nuye/ Leniſtwá ſie yął. Indulgere poculis

13: Opiyáć ſie/ Pátrzáć poyańſtwá. Indulgere

14: uino idem, Indulgere ſuis affectibus,

15: Popuſzczáć wódz pożádliwośćiam ſwym. Ve

16: ſtitu nimio indulges, Spráwuyeſz ſobie

17: niepotrzebne álbo koſztowne ſzáty. Terent.

http://rcin.org.pl

pro ueſtitui per Antiptoſin, Indul=

gere dolori, Názbyt żáłować/ ſmućić ſie

nád miárę. Choreis, luſibus, luxuriei

indulgere, Tańców/ Gier/ y nierządów pá=

trzáć.

Indulgere etiam ſignificat, Dopuśćić. In

bonam partem, balneum fieri indul=

ſit medicus, Dopuśćił mi łáźniey vżywáć

liekarz. Alicui indulgere, Przeględáć ko=

mu czego/ álbo prześrzeć co/ być mu życzli=

wym. Peccatis amici indulgere, Prziya=

ciela od grzechu nie odwieść. Indulgere a=

liquid ſuo ſtudio, Popuśćić trochę ná czás

nauki. Indulgere ſeſe dicunt meretrices,

Gdy komu k woley byváyą.

Indulgeor paſsiuum, Gellius, quando

animus eorum laxari indulgeriq; po

tuiſſet, Gdy ſie vmysł ych ochłodźić y pokoy

nieyáki mieć mógł.

Indulgere cum accuſatiuo antique dixit

Terent. Nimis me idulgeo, Názbyt

ſobie pozwalam.

Indulgens nomen ex participio, Popuſz=

czáyący/ Dozwaláyący. Plin. nutricem in=

dulgentiorem eſſe quam matrem ſæ=

pe conuenit, Należy ná mámkę dziecię=

ciu więcey pozwáláć niżli ná mátkę/ to yeſt

mienia ſie ták ſrogo obchodźyć s cudzemi

dziećmi yáko mátká.

Indulgenter aduerbium, Niedbále/ popuſz=

http://rcin.org.pl

48: czayąc wodze. Indulgenter aliquem ha=

49: bere, Wiele przeględáć kómu.

50: Indulgentia, Roſpuſtá/ Przeglądánie/ też do

51: puſzczenie/ dozwolenie.

52: Induo, induis, indui, indutum, induere,

53: Obłoczę ſie/ wzuwam. Veſtem induere.

54: Oblec ſie w ſuknią. Induere nouas cali=

55: gas, Nowe vbránie prziobuć. Torquem

56: induere, Włożyć ná ſzyyę łáńcuch. Soleas

kolumna: b

I ante N. [169]

1: equis induere. Podkować kónie. An=

2: nulos digitis induere, Włożyć pierſcienie

3: klenoty ná pálce. Arma induere, W zbro=

4: yę ſie vbráć. Induere perſonam iudicis,

5: Wziąć ná ſię perſonę ſędziego. Induere ga

6: leam, Przyłbicę ná głowę włożyć. Indue

7: hominem, Bądz ludzki skłónny przećiw=

8: ko ludzióm. Induere perſonas miſero=

9: rum, Vdáwáć ſie za nędzne. Habes ſom=

10: num imaginem mortis eamqꝫ quo=

11: tidie induis, Maſz wyobráżenie ſmiercy/

12: ſen/ które ná kożdy dzień prziobuwaſz.

13: Indui fructum dicuntur palmites arbo=

14: ris, Rodźić owoc. Induunt ſe uuis uineæ,

15: Winnice dobrze ydą. Indui ſegetibus di=

16: citur terra, Być przkrita zbożem bywa

17: rzeczona ziemiá. Induere mores pudicos

18: & ſeueros, Vdáć ſie ná rząd y ná wielki

19: ſtátek. Induere ſibi nomen aliquod,

http://rcin.org.pl

20: Ináczey ſie zwać. Induit ſe nux in flo=

21: rem, Kwitnie. Vetuſtatem induere, Stá=

22: rzeć ſie. Induere togam uirilem, uide ali

23: bi in uerbo Texo.

24: Indumentum, Odzienie. Et Induuiæ idem

25: Induſium, Koſzulá.

26: Induſium laneum, Sukienna koſzulá.

27: Induſiarius, Ten który koſzule czini. Apud

28: Plautum. Induſiata, æ, pro induſio, a=

29: pud Plautum.

30: Induſtria. æ, fem. prim. Dofćip/ rozum ku

31: wynáydovániu czego. Induſtria in agen=

32: do, Pilność w ſpráwovániu ſwych rze=

33: czy.

34: Induſtria & diligentia pro eadem acci=

35: piuntur, antelucana induſtria, Ránne

36: wſtáwánie y praca. De induſtria aliquid

37: facere, Vmiſlnie co vczinić. Ex induſtria,

38: idem.

39: Induſtrius, a, um, Dofćipny/ pilny ſwego

40: vrzędu/ prętki. Homo nauus & indu=

41: ſtrius expertiſsimus ac diligentiſsi=

42: mus arator. Człowiek dofćipny/ prętki/

43: oſtrożny/ wiádomy á wielmi dobry goſpo=

44: darz. Acer & induſtrius in rebus agen

45: dis, To co przed ſię weźmie/ to pilnie á

46: rządnie ſpráwuye. Induſtrior compa=

47: rat. quo neqꝫ induſtrior de iuuentute

48: erat arte gymnaſtica, Który gdy był mło

49: dym/ nie miał ſobie rownego ſzermierzá/

http://rcin.org.pl

50: Gońcá/ zápáſniká/ álbo vtaczniká. Nam

51: hæc omnia uocabulum gymnaſticus

52: comprehendit.

53: Induſtrie, Pilnie/ mądrze/ dofćipnie/ forem=

54: nie/ rządnie/ ſpráwnie.

55: Induuium, induuij, Skórá yednego frze=

56: wá.

strona: [169]v

kolumna: a

I ante N.

1: Inebræ aues quæ in angurijs aliquid fie=

2: ri prohibent, Feſtus,

3: Inebrio, Vide Ebrius.

4: Inedia, Vide Edo.

5: Inefabilis,. Vie Faris uel Fare.

6: Inefficax, Vide Facio.

7: Ineffigiatus, Vide Effigies

8: Inefugibilis legitur in Biblijs pro ine=

9: uitabili, ſed inepte.

10: Inelaboratus, a, um, Króm pilnośćy vczi=

11: niony/ nieforemny.

12: Inelegans, Vide Elegans.

13: Incluctabilis, Vide Luctor.

14: Inemptus, Vide Emo.

15: Inenarrabilis, Vide Narro.

16: Inenodabilis, Vide Nodus.

17: Ineo, Vide Eo.

18: Ineptus, a, um, Niegodny/ nietráfny. Non

19: aptus, Też mierziony. Ineptus es, Otożeś

http://rcin.org.pl

20: mierziony. Inepta ſaltatio, Błazenski skok

21: Inepti mores, Nietráfne/ Błazenskie oby=

22: cźáye.

23: Ineptia, æ, Błażenſtwo/ nietráfność.

24: Ineptio, ineptis, ineptiui, ineptire, Błáznuyę

25: nietráfnie ſobie poczynam.

26: Inepte aduerbium, Nietráfnie/ błazeń=

27: sko.

28: Inermo, inermis, Vide Arma.

29: Iners, inertia, Vide Ars.

30: Ineruditus, Vide Erudio.

31: Ineſco, Vide Eſca.

32: Ineuitabilis, Vide Vito.

33: Inexcogitatus, Vide Cogito.

34: Inexcultus, Vide Cultus.

35: Inexcuſabilis, Vide Cuſo.

36: Inexercitatus, Vide Arceo.

37: Inexhauſtus, Vide Haurio.

38: Inexorabilis, Vide Oro.

39: Inexpectatus, a, um, Nienádziewány/ nieo=

40: czekawány.

41: Inexpertus, Vide Pars.

42: Inexpiabilis, Vide Pio.

43: Inexplanatus, Vide Plano.

44: Inexplebilis, Vide Pleo.

45: Inexplicabilis, Vide Plico.

46: Inexplicitus, a, um, Zámotány/ niewyłożony

47: Nieyázny/ nierozdziergniony.

48: Inexploratus contrarium explorato,

49: Niewywiedziány/ niedoświádczony/ niewia

http://rcin.org.pl

50: domy/ nieskoſztowány.

51: ¶Explorate ſeu explorato aduerbium

52: Niewiádomie/ niedoświádczywſzy ſie.

53: Inexputabilis, le, Niemniemany/ to yeſt/ co

54: nie może być doſtátecznie vważono.

55: Inexterminabilis, le, Niezgładzony. Nie=

kolumna: b

I ante R.

1: wykorzeniony/ co trudno wykorzenić.

2: Inextricabilis. Vide Tricæ.

3: Inexpugnabilis, Vide Pugno.

4: Infabre aduerbium contrarium habet

5: Affabre, Nieforemnie/ Grubie.

6: Infabricatus, fabricato contrarium, Nie=

7: uformowány.

8: Infacetus, Vide Facetus.

9: Infacundia, Vide Facundus.

10: Infamis, Vide Fama.

11: Infandus, Vide Faris.

12: Infartio, Vide Fartio.

13: Infatigabilis, Vide Fatigo.

14: Infatuo, Vide Fatuus.

15: Infans, Infantia, Vide Faris Fare.

16: Infectus, Vide Facio.

17: Infœlix, Vide Fœlix, uel Felix.

18: Infenſus, a, um, plus eſt q̄ꝑ inimicus, Groź=

19: ny/ gniewny/ yádowity przećiwko komu. Eſt

20: mihi infeſiſtimus, Głowny mi nieprzi=

21: yaciel. Nemini infenſior quam tibi,

22: Ninákogo niegroźnieyſzy yáko ná cię niko=

http://rcin.org.pl

mu więtſzym nieprziyacielem yeſt/ yáko to=

bie.

Infer pro infra, antiquum eſt.

Inferiæ, Vide Fero.

Infernas, Infernatis, idem.

Inferus, Infernus, Vide infra prepoſitio=

nem.

Infero, infimus, Vide Fero.

Infimates dicuntur a Plauto, Nániſzſzy/

naliſzſzy.

Inferueo, ſiue Infernueſco, infernueſcis, in=

ferbui, inferbeſcere, uel infernueſcere, Po

czinam kipieć/ wzbiyáć ſie ná wierſch.

Inuerueſcunt piſces, Poczináyą kipieć.

Infeſtiuus, a, ū, Niewdzięczny/ niemiły/ nie=

weſoły/ mierziony/ a/ e.

Infeſtus, a. um, Przećiwny/ Groźny. ſrogi/ też

ſzkodliwy. Plus eſt quam inimicus. In=

feſta fortuna, Przećiwne ſzczęśćie. Infe=

ſta prouincia, Niebeſpieczna kráyiná. Sic

itinera inferſta, Niebeſpieczne drógi. Infe=

ſtis oculis aliquem aſpicere, Weyźrzeć

ná kogo yákoby go chćiał zieść. Animo

infeſto aliquem reprehendere, Obrzu=

ćić ſie ná kogo s gniewem. Odium infe=

ſtum, Wielka nieprziyaśń. Senectus infe=

ſta, Stárość przikra/ Mierziona/ álbo bie=

dna ſtárość. Infeſtum ferri in ſuos,

Srogo ſie obchodźić s ſwemi prziyacio=

ły.

http://rcin.org.pl

I ante N.

Ineſte aduerbium, Nieprziyacielskie/ prze=
cywnie.
Infeſto, as, are, Skódzę/ przenágábam/ tra=
pię kogo. Infeſtat infantes editos pleni=
lunium, Pełnia ſzkódźi dziatkóm które ſie
pod nią rodzą. Infeſtantur ſegetes uen=
tis, Zytá byváyą ſzkodzone od wiátrów.
Infeſtis ſignis confligere, Wytoczywſzy
ſie w pole bitwę zwieść.
Infeſtuminare pro mare latrocinijs infe=
ſtare ueteres dixerunt.
Infibulo, as, are, Zápinam kneflikámi ko=
go.
Inficias, Vide Facio.
Inficio, Vide Facio.
Infidus, Vide Fides, Infidelis, ibidem.
Infigo, Vide Figo.
Infinitus, Vide Finis, Infinitiuus, ibidem.
Infirmus, Vide Firmus.
Infixus, Vide Figo.
Infit defectiuum uerbum & in hac per=
ſona tantum reperitur pro incipit,
Poczina.
Infit etiam apud Liuium pro inquit, Vi
de ſupra Faris.
Infixus, Vide Figo.

http://rcin.org.pl

27: Inflammo, Vide Flamma.

28: Inflecto, Vide Flecto.

29: Infligo, Vide Fligo.

30: Inflo, Vide Flo.

31: Influo, Vide Fluo.

32: Infodio, Vide Fodio.

33: Infœcundus, Vide Fœcundus.

34: Infœlix, Vide Fœlix.

35: Informis, Vide Forma, Informo, ibidem.

36: Inforo, Vide Foro.

37: Infortunatus, Vide Fortuna.

38: Infra præpoſitio, Pod/ nisko. Accuſatiuo

39: caſui ſeruiens, cu contrarium eſt ſupra

40: Wzgórę. Aliquando aduerbium quan=

41: do ſcilicet ſine caſu ponitur. Infra re=

42: peris, Nisko naydzieſz. Me infra ætatē

43: filij ſui poſuit, Vczynił mie młodſzum ni=

44: zli ſyná ſwego. Multo infra, Dáleko po=

45: dley.

46: Inferior, Niſzſzy. Et infimus, a, um, Nainiſz

47: ſzy.

48: Inferus, a, um, Niski. Inferum mare.

49: Inſzſze/ nadolnieyſze. Alias Tyrrhenum.

50: Inferi, inferorum, in plurali, Podziemne pie=

51: kło. Inde dicuntur dij inferi & dij ſu=

52: peri.

53: Infernus, a, um, Nadolny/ odſpodny.

54: Infernas, infernatis ſicut ſupernas, ſuper=

55: natis, gen. om. Odſpodny.

56: Inferne, Odeſpód.

http://rcin.org.pl

57: Infernalis, le, Piekielny.

kolumna: b

I ante N 170

1: Infernales, furiæ, Piekielne yędze/ to yeſt/ bo=

2: ginie wściekłośćy. De quibus alibi.

3: Infringo, infractio, Vide Frango.

4: Infræno, Vide Frænum.

5: Infremere pro infremdere in Biblij le=

6: gitur.

7: Infrendeo, Vide Frendeo.

8: Infrequens, Vide Frequens.

9: Infrico, Vide Frico.

10: Infrigo, Vide Frigo.

11: Infringo, Infractus, Vide Frango.

12: Infrio, Vide Frio.

13: Infructuoſus, Vide Fruor.

14: Infrunitus, a, um, Inſipiens ac ſtolidus,

15: Obſoletum.

16: Infuco, Vide Fucus.

17: Infula, læ, gen. fem. Biskupia czapká którey

18: we mſzy vżywáyą/ Infułá.

19: Infulatus, a, um, Który infułę nośy.

20: Infumo. Infuimbulum, Vide Fumus.

21: Infundo, Infuribulum, Vide Fundo.

22: Infuſco. as, are, Vide Fuſcus.

23: Ingemino, Vide Gemini.

24: Ingemo, & ingemiſco, Vide Gemo.

25: Ingenero, Vide Gigno.

26: Ingēs huius ingētis, bárdzo wielki. Animus

27: ingens, Czyſte/ ſmiáłe ſerce. Gratias in=

http://rcin.org.pl

28: gentes agere, Wielmi dziękować. Gaudiū

29: ingens. Ignis ingens, pecunia ingens,

30: Wielka ſummá pięniędzy. Ingentis ſpiri=

31: tus uir, Człowiek wielkiego tchnienia. In=

32: gentes impenſæ, Wielki koſztunek.

33: Ingenuus, Vide Gigno.

34: Ingero, ingeſtabilis, Vide Gero.

35: Ingigno, Vide Gigno.

36: Ignitas, atis, Perotto ſignificat egeſtatem

37: apud Plaut, ubi nunc legitur Incitas

38: Inglorius, Vide Gloria.

39: Ingluuies, ingluuiei. fem. q. Obżárſtwo/ też

40: podgárdłek álbo Gárdło v ptaków gdy ye

41: nábierzą/ yáko gołębie gdy gołębięta kármić

42: chcą.

43: Ingluuioſus, a, um, Obżárły. Feſtus.

44: Ingrandeſco, Vide Grandis.

45: Ingratus, Ingratitudo, Vide Grauis.

46: Ingredior, Ingreſſus, Vide Gratior.

47: Ingruo, Vide Grus.

48: Inguen, inguinis, neut tert. Ták męski yá=

49: ko y niewieśćy członek. Genitalia tam ui

50: rorum quam fœminarum.

51: Inguinaria, æ, herba ſedans dolores in

52: guinis.

53: Inguium urbs Liburniæ.

54: Ingurgito. Vide Gurges.

http://rcin.org.pl

I ante N.

Inguſtabilis, Vide Guſto.

Inhabilis, le, Vide, Habeo.

Inhæreo, inhæreſco, Vide Hæreo.

Inhalo, Vide Halo.

Inhibeo, inhibito, Vide Habeo.

Inhio, Vide Hio.

Inhonoratus, Vide Honos.

Inhorreo, Vide Horror.

Inhumanus, Vide Homo.

Inhumo, Vide Homo uel Humus.

Inibi, Vide Ibi.

Inijcio, Vide Iacio.

Inimicus, inimicitia, idem, Vide Smicus.

Inimitabilis, le, Vide Imitor.

Ininde aduerbiū apud Liuium ex eo lo=
co, Ztámtąd. Fortaſsis mendoſum pro
Inde.

Initium, initij neut. ſe. Początek.

Initia, initiorum in plurali Cereris ſacra
dicuntur, Ofiáry boginiey Cereri. Initiū
iræ, Początek gniewu. Illa initia quæ
Græce elementa dicuntur, Początek nie=
yákich nauk.

Initio ablatiuus pro In initio, Ná począt=
ku. In initio dicendi exanimatus ſum
Na początku rzeczy zdumiałem ſie/ zápámię=
tałem ſie. Facere, ponere, capere initiū,
idem.

Initio, as, are, Poświęcam/ pierwſzą posługę

http://rcin.org.pl

30: pánu bogu ofiáruyę.

31: Initiatus ſacris, Swięcony ná kápłáńſtwo.

32: Initiatus literis, W naukách dobrze ćwiczo=

33: ny.

34: Initior, aris, ari, Swięcę ſie ná kápłáńſtwo.

35: Initiatio, Swięcenie/ też ofiárowánie/ idem

36: ſcilicet quod initia.

37: Initiari aliquando ſignificat, Począć. Vide

38: in uerbo Eo.

39: Iniquus, a, um, Compo. ab æquus, Nie=

40: ſpráwiedliwy/ nierówny. Locus iniquus,

41: Nierowne mieyſce. Aſcenſus iniquus,

42: Nierowny/ trudny wſchod ná gorę. Iniquus

43: iudex, Nieſpráwiedliwy ſiędzia. Iniquæ

44: conditiones pacis, Niepobożne vmowy

45: álbo poſtánowienie przimierza. Iniquo ani=

46: mo ferre, Zá złe przymowáć.

47: Iniquus etiam, Nieprzyiacielski/ przećiwny.

48: Iniqua fortuna, Przećiwne ſzczęśćie. Ini=

49: qui ſermones, Nieprzyiaćielskie omowki.

50: Pugna iniqua, Nierówna bitwá.

51: Inique aduerbium, Nieſpráwiedliwie/ nie=

52: pobożnie.

53: Iniquitas, atis, Niepobożność/ nieſpráwie=

54: dliwość/ nierowność. Vt loci iniquitas,

55: Nierowność.

kolumna: b

I ante N.

1: Iniquitas fortunæ, Przećiwność ſzczęśćia.

2: Iniquitas temporis, Cięſzkie czáſy. Ini=

http://rcin.org.pl

quitas hominum, Przezduſzność lucka.

Iniquare pro iniquum reddere, Obſole=

tum.

Iniucundus, Vide Iucundus.

Iniudicatus, Vide Iudex.

Iniungo, Vide Iungo.

Iniuratus, Vide Iuro.

Iniuria, iniurioſus, Vide Ius.

Iniuſſus, Vise Iubeo.

Iniuſtus, Vide Iuſtus.

Innaſcor, Vide Naſcor.

Innato, Vide No.

Innauigabilis, Vide Nauis.

Innecto, Vide Necto.

Innitor, Vide Nitor.

Inno, Vide No.

Inobediens, Vide Obedio.

Innocens, Vide Noceo.

Innoctus, Vide Noctuus.

Innoteſco, Vide Noſco.

Innouo, Vide Nouus.

Innoxius, Vide Noxa.

Innubo, Vide Nubo.

Innumerabilis, Vide Numerus.

Innuo, Vide Nuo.

Innutrio, Vide Nutrio.

Inobſcuro, Vide Obſcurus.

Inobſeruatus, inobſeruabilis, Vide Seruo.

Inocco, inocculatio, Vide Occo.

Ino, gen. fem. Bogini morska. Alias Leuco

http://rcin.org.pl

33: thea & Matuta eius filius Melicerta,

34: aut Portunus.

35: Inoculo, Vide Oculus.

36: Inodoro, Vide Odor.

37: Inoffenſus, Vide Offendo.

38: Inofficioſus, Vide Facio.

39: Inoleſco, Vide Oleo.

40: Inopaco, Vide Opacus.

41: Inopia, inops, Vide Ops.

42: Inopinatus, inopinabilis, Vide Opinor.

43: Inordinatus, Vide Ordo.

44: Inornatus, Vide Orno.

45: Inoratus, Vide Oro.

46: In primis aduerbiū, Náprzód/ też á zwłaſz=

47: cza. Vide ſupra in præpoſitione

48: IN.

49: Inquantum aduerbium, Ták wiele yáko.

50: Amamus te in quantum mereris, Mi=

51: łuyemy cie ták wiele yákoś godzien.

Inquies

strona: 171

kolumna: a

I ante N.

1: Inquies, inquietus. Vide Quies.

2: Inquilinus, Vide Colo.

3: Inquino, as, aui, are, act. prim. Máżę/ plu=

4: gáwię/ Kalam. Inquinatum lauare, Splu

5: gáwionego omyć. Famā alicuius inqui=

6: nare, Dobrey powieśćy cziyey náſzczepic/

7: Sławę cziyę zelżić/ Sławy cziyey náruſzić=

http://rcin.org.pl

8: Sromoćić kogo. Obſcurare & inquina=

9: re ſplendorem ſolis, Zásłonić. Inquina=

10: re uellus murice, Wełnę w fárbę włożyć.

11: Inquinatus, inquinatior, inquinatiſsi=

12: mus, Pomázány/ ſplugáwiony/ niecziſty. Ni

13: hil illo homine inquinatius, Nic plu=

14: gáwſzego. Inquitate aduerbium, Plu=

15: gáwie/ niechędogo.

16: Inquinamentū. Plugáwſtwo zmázá/ nieczi=

17: ſtośćy.

18: ¶Coinquino, as, aui, are, Pomázuyę/ po

19: kalam/ & Metapho. Sromocę/ Háńbie

20: Tárgam ſie ná cziyę dobrą powieść.

21: Inquio, inquis, inquit, inquiunt, Mówię/

22: powiedam. Verbum defectiuum eſt

23: quod in his fere tantum perſonis legi=

24: tur, Inquio, inquis, inquit, pluraliter

25: inquiunt, Præterito perfecto, inquiſti

26: In futuro inquies, inquiet.

27: Imperatiuo modo tempore præſenti ad

28: ſecundam & tertiam perſonam, In=

29: que, inquiat, Futuro, inquito, Con=

30: iunctiuo modo tempore præſenti in=

31: quiat, hæc in uſu tantum. Reliqua o=

32: lim lecta, Inquimus, inquitis, Inquiam

33: inquite, inquirem, & c. Eccum me, in=

34: que, Otóż mie maſz/ powiedz. Quid em̄

35: tibi uis, aliquis inquiat, Mogłby mi

36: niekto rzéc. Inquam, id eſt, dicebam

37: uel dixi ut quid homo inquam igna

http://rcin.org.pl

38: uiſsime. Terent.

39: Inquiro, inquiſitio, Vide Quero.

40: Inſalubris, Vide Salubris.

41: Inſanus, inſania, inſanio, Vide Sanus.

42: Inſatiabilis, Vide Satio.

43: Inſatiuus, Vide Sero. is, ſeui.

44: Inſaturabilis, Vide Saturo.

45: Inſcendo, Vide Scando.

46: Inſciens, inſcientia, Vide Scio.

47: Inſcribo, Vide Scribo.

48: Inſcrutabilis, Vide Scrutor.

49: Inſculpo. Vide Sculpo.

50: Inſeco, as, are, Vide Seco.

51: Inſecta animalia, Vide Entoma.

52: Inſector, Vide Sequor.

53: Inſedatus, inſedabilis, Vide Sedo, as, are.

54: Inſedi, inſeſſum. Vide Sedeo.

55: Inſenſilis, inſenſibilis, inſenſatus, Vide

56: Sentio.

57: Inſeneſco, Vide Senex.

kolumna: b

I ante N. 171

1: Inſepultus, Vide Sepelio.

2: Inſequor, inſector, Vide Sequor.

3: Inſero, inſitus, Vide Sero, is, ſeui.

4: Inſero, is, inſerui, Vide Sero, is, inſerui.

5: Inſeruio, Vide Seruio.

6: Inſidens, inſideo, Vide Sedeo.

7: Inſidiæ, inſidior, Vide Sedeo.

8: Inſido, Vide Sedeo.

http://rcin.org.pl

9: Inſignis, inſignio, Vide Signum.

10: Inſilio, inſulto, Vide Salio.

11: Inſimul pro una, Weſpołek. Dixit Statius

12: Inuſitatum eſt.

13: Inſimulo, Vide Simulo.

14: Inſinuo, Vide Sinuo.

15: Inſipidus, Inſipiens, Vide Sapio.

16: Inſiſto, Vide Sto.

17: Inſitio, inſitum, inſitiuus, Vide Sero.

18: Inſociabilis, Vide Socius.

19: Inſolens, inſolitus, Vide Soleo.

20: Inſolo, inſolatus, Vide Sol.

21: Inſolabiliter, Vide Solor.

22: Inſolubilis, Vide Soluo.

23: Inſolum pro inſolito ueteres dixerunt.

24: Inſomnium, Vide Somnus.

25: Inſono, Vide Sono.

26: Inſons, Vide Sons.

27: Inſpecto, inſpicio, Vide. Specio.

28: Inſperatus, Vide Spero.

29: Inſpergo, Vide Spargo.

30: Inſpicio, Vide Spica.

31: Inſpoliatus, Vide Spolio.

32: Inſtabilis, Vide Stabilis.

33: Inſpuo, inſputo, Vide Spuo.

34: Inſtar aduerbium, Ná ten xtałt/ yákoby.

35: Inſtar montis, ná xtałt góry/ álbo yá=

36: koby górá. Inſtar mortis, By śmierć. Inſtar

37: uoluminis erat Epiſtola, Liſt był podo=

38: bny xięgóm.

http://rcin.org.pl

39: Inſtauro, as, aui, cuius ſimplex non ex=

40: tat, id uidetur eſſe, ab Inſtar deductū

41: Náprawiam/ odnawiam. ku całośćy przi=

42: wrácám Inſtaurare bellum. Woynę zno=

43: wu wieść. Acies inſtaurare, idem, No=

44: wą bitwę zwodźić. Tunicam inſtaurare

45: aduerſus Hyemem, Opátrzić ſie odziem=

46: ną ſuknią. Monumentum ſibi inſtau=

47: rabat, Grób ſobie budował. Funus inſtau

48: rare, Pogrzeb obchodźić.

49: Inſtauratio, Náprawienie/ zgotowánie/ od=

50: nowienie.

51: Inſtauratiuus. a, um, ut ludi inſtauratiui

52: Nowe gry/ álbo które záś byváyą ſprá=

53: wováne.

54: Inſtaurator, Naprawiciel.

55: Inſtaurator humani generis, Pań Kriſtus

56: bywa ták zwan.

Ff 3 ¶Reſtaurare

strona: 171v

kolumna: a

I ante N.

1: ¶Reſtaurare, reſtaurator, reſtauratio,

2: idem.

3: Inſterno, Vide Sterno.

4: Inſtigo, inſtinctus, Vide Stigo.

5: Inſtillo, Vide Stillo.

6: Inſtipulor, Vide Stipulor.

7: Inſtita, tæ, tenuis faſcia apud Horat. &

8: Ouid. Podwiąsá też kráiká álbo obłogá v

http://rcin.org.pl

niewieśćiech ſzát/ brama.

Inſtitor, pen. cor. Inſtitoris, maſ. ter. Krá=

marz/ budnik.

Inſtitor eloquentiæ per translatio=

nem.

Inſtitorius, a, um, Co ku krámárskim rze=

czóm należy.

Inſtitoria domus, Krámnicá/ budá.

Inſtiſtoria actio, Práwo przećiwko kráma=

rzowi o nieyáki fáłſz álbo niepewność hán=

dlu.

Inſtituo, Vide Statuo.

Inſto, Vide Sto.

Inſtratus, Vide Sterno.

Inſtragulum, idem quod ſtragulū, Vide

Sterno.

Inſtrenuus, Vide Strenuus.

Inſtrego, Vide Strepo.

Inſtrumentum, inſtructio, inſtruo, Vide

Struo.

Inſtrupens, Vide Stupor.

Inſuaſum, inſuaſi, neut. ſec. appellabant

antiqui colorem ſimilem luteo qui fie=

bat ex fumoſo ſtillicidio, Okópciá=ły.

Inſuauis, Vide Suauis.

Inſubinde aduerbium apud Gellium

pro præcipitanter obſoletum, Kwápli=

wie.

Inſubres, gen. maſc. populi Italiæ, Lud we

włoſzech w xięſtwie Mediolańskim.

http://rcin.org.pl

39: Inſucco, as, Vide Succus.

40: Inſueſco, inſuetus, Vide Sueſco.

41: Inſufflare, in Biblijs legitur pro inflare,

42: Nádchnąć/ nádąc.

43: Inſula, læ, fem. prim. Wyſep álbo Wyſpá.

44: Inſulæ etiam dicuntur, Twierdze/ kopce álbo

45: dóm oſobliwy od drugich domów. Sed hoc

46: Metaph.

47: ¶Peninſula, Puł wyſpy/ niepráwa wyſpá

48: która ſie po yedney ſtronie dzierży ziemie.

49: Sed Inſula, Wyſpá którą ze wſząd wodá

50: á zwłaſzczá morze obiegło.

51: ¶Cherſoneſus, pen. prod. idem quod

52: peninſula.

53: Inſularis, & hoc Inſulare, Co ku wyſpie na=

54: leży.

55: Inſularius, a, um, Wyſepny/ a/ e. To yeſt pro=

kolumna: b

I ante N.

1: ſcy/ nieważny/ yęcieć/ podny ná wyſpę w

2: niewolą posłánia. Sipont.

3: Inſulſus, Vide Sal.

4: Inſulto, Vide Salio.

5: Inſum, ines, ineſt. Vide Sum.

6: Inſumo, Vide Sumo.

7: Inſuo, Vide Suo.

8: Inſuper, Vide Super.

9: Inſuperabilis, Vide Superior.

10: Inſurgo, Vide Surgo uel Rego.

11: Inſuſpicabilis in Biblijs tantum legitur,

http://rcin.org.pl

12: Nienádziewány/ niedomniemány.

13: Inſuſtentabilis, etiam in Biblijs pro in=

14: tolerabilis, Nieznośny.

15: Inſuſurro, as, are, Vide Suſurro.

16: Inſyncerus, Vide Syncerus.

17: Intabeſco, Vide Tabeſco.

18: Intactus, Vide Tango.

19: Intalare taleam præſcindendo formare,

20: Roſzczepiwſzy gáłąskę vformować.

21: Integer, integra, integrum, Zupełny/ cáły/

22: doskonáły/ nieułomny/ a/ c. Integra ætas,

23: Zupełne látá męskie. Integra æui puellu=

24: la, Pánná práwie doskonáłych lat albo do=

25: skonáła w leciech. Integra uita, Cnotliwe

26: rządzenie/ záchowánie. Integer homo,

27: Czlowiek dobry ſtáteczny. Integer oppo=

28: nitur imbecilli, Homo ſanctus, integer

29: innocens, religioſus, caſtiſsimus, ſere

30: idem, Integra res, Cáła rzecz. Cui oppo

31: nitur perdita.

32: Inter etiam, Zdrowy/ ſwiéży. Eum uidi pla

33: ne integrum, Widziałem go czyśćie zdro=

34: wego. Non facile defeſsi integros &

35: recentes ſuſtinebat, Sprácowáni nie

36: ták łatwie mogli odeprzeć ſwiéżim ludzióm

37: y nowym. Integri exercitus, Spełne zá=

38: ſtępy w których ſie żadna ſzkodá nie ſtáłá.

39: Nondum plane ſum integra nec con=

40: firmata ualetudine, Ieſzczem nie práwie

41: ozdrowiał yáko ma być. Non eſt mihi in=

http://rcin.org.pl

42: tegrum, Nie godźi mi ſie. Incorrupti &

43: integri teſtes, Stateczney wiáry ſwiádko=

44: wie. Si mihi eſſet integrum, Bymi ſie

45: godźiło/ álbo by tá rzecz ná mnie leżáłá. In

46: integro cauſa dicitur, cui dubia op=

47: ponitur, Ab integro & de integro

48: aduerbia, Od początku/ z nowu. De inte=

49: gro aliquid narrare, Z nowu co powie=

50: dáć.

51: Integro, as, are, act. prim. Odnawiam/ z no=

52: wu co poczynam/ nápráwiam.

53: ¶Redintegro idem Redintegratio,

54: Odnowienie/ nápráwienie.

55: Integraſco, is, ere, Odnawiam ſie. Terent.

56: hoc malum integraſcit, Záś ſie odnawia

I ante N.

1: Integre aduerbium, Doskonále pobożnie/ etć.

2: Vt integre uiuere, Pobożnie/ cnotliwie

3: s dobrą sławą żyć.

4: Incorrupte atq; integre iudicare, Sprá=

5: wiedliwie á pobożnie ſądźić.

6: Integritas, atis, fem. ter. Zupełność/ cáłość/

7: Metaph. Contá dobre záchowánie. Ho=

8: mo integritate atq; innocentia ſingu=

9: lari præditus, Człowiek wyſokiem cno=

10: támi obdárzony. Corporis integritas,

11: Zdrowie/ ſwieżość.

12: Intego, integumentum, Vide Tego.

http://rcin.org.pl

13: Intelligo, intellectus, Vide Lego.

14: Intemeratus, Vide Temero.

15: Intemperiæ, arum, gen. fem. Pluraliter tan

16: tum, Nieſpokoyność/ Gryzienie ſumnienia.

17: Antiqui putabant Deas eſſe, Intem=

18: periæ hunc agitant, Szalony/ chce ſie

19: wśćiec.

20: Intemperies, ei, etiā in ſingulari, Szalenie

21: wśćiekliwość.

22: Intemperies etiam, Niepogodá/ zła chwilá.

23: Propter intemperiem ſolis, Dla wiel=

24: kiego ogniá słonecznego. Propter intem=

25: periem Hyemis, Dla ſrogośći żymy. For

26: tunæ intemperies, Przećiwność ſzczęśćia

27: Intemperans, intemperantia, Vide Tem=

28: pero.

29: Intempeſtus, & intempeſtiuus, Vide Tem

30: pus.

31: Intendo, intento, intenſus, Vide Tendo.

32: Inter præpoſitio, Miedzy. Accuſatiuo ca=

33: ſui ſeruit, ut inter me & te eſt murus,

34: Miedzy mną y miedzy tobą yeſt mur. In=

35: ter omnes potentiſsimus odor, Mie=

36: dzy wſzemi natęſzſza álbo námocnieyſza wo=

37: nia. Inter cœnam, W więczerzą.

38: Cum inter homines eſſet, Gdy yeſzcze

39: żyw był. Ludamus inter nos, Pográimy

40: ſobie. Inter ſe amant, Miłuyą ſie. Inter

41: ſe fabulantur, Rozmawiáyą s ſobą. Inter

42: ſe amplexari, Obłápiáć ſie weſpołek. Bo=

http://rcin.org.pl

43: nis inter bonos neceſſaria amicitia eſt.

44: Gdzie wſziſcy dobrzy tám pewna vprzeyma

45: przyiaźń. Inter uias, Miedzi drogámi. In=

46: ter cœnandum, Gdyſmy wieczerzáli.

47: Inter initia principatus, Ná początku.

48: yego pánowánia. Inter legendum didici

49: Czitáyąc náuczyłem ſie.

50: Intraneus, a, um, & Internus, a, um, Wnę=

51: trzny.

52: Interus, antiquus eſt poſitiuus unde com

53: paratiuus, Interior, & hoc interius,

54: Wnętrznieyſzy. Vt interiore ædium par=

55: te, Quod interiore Epiſtola ſcribis, Co

56: w poſrzodku liſtu piſzeſz. Qui interiores

kolumna: b

1: ſcrutantur & reconditas literas, Który

2: ſie dowieduyą táyemnic liſtownych.

3: Intimus, a, um, Naywnetrznieyſzy/ a/ e. Su=

4: perlatiuus, Traxi ex intimo uentre ſpi=

5: ritum, Serdeczniem weſtchnął. Sermo in=

6: timus, Głęboka mowa. Amicus intimus

7: Gruntowny przyiaćiel. Intimus enim ſi=

8: gnificat, Gruntownego/ całego/ vprzeyme=

9: go/ á naymilſzego przyiaciela.

10: Intimus & alienus contraria, Intimus

11: ſum illi, Ieſtem mu vprzeymie dobrze. In=

12: timus es conſilijs noſtris, Ty wyeſz wſzy

13: ſtki táyemnice náſze. In intimis alicuius

14: eſſe, Vprzeymym/ przyácielem komu być.

http://rcin.org.pl

15: Interalbico, as, are, Przebiyam biało=

16: ścią.

17: Interama urbs umbriæ, Miáſto we

18: włoſzech.

19: Interanea, orum, plur. gen. neut. Wnętrz=

20: nośći.

21: Interareſcere, Vſchnąć. Calepinus ſine au

22: tore.

23: Interbibo, bis, bere, bitum, Wſzyſtko wy=

24: piyam.

25: Interbitare pro interuenire, Obſole=

26: tum.

27: Intercalo, Vide Calendæ, Intercalaris, ibi=

28: dem.

29: Intercapedo, Vide Capio.

30: Intercido, Vide Cedo.

31: Intercido, is, idi, iſum, Vide Cædo.

32: Intercido, intercaſum, Vide Cado.

33: Intercino, Vide Cano.

34: Intericpio, Vide Capio.

35: Intercludo, Vide Cludo.

36: Intercolumnium, Plác miedzy dwiema słu=

37: pomá. Columna enim, Słup/ & inter

38: Miedzy ſignificat.

39: Inter conciliare Quint. Poyednáć ſie we=

40: ſpołek. Rarum eſt.

41: Interculcare ex calco compoſitum, W

42: pośrzod wſtąpić/ wpáść.

43: Intercurro, intercurſo, Vide Cur=

44: ro.

http://rcin.org.pl

45: Intercus, Vide Cutis.

46: Interdico, Vide Dico.

47: Interdiu, Vide Diu.

48: Interduis pro interdiu antiquum.

49: Interduatim & Interatim dicebant anti=

50: qui, quod nunc interdum, & interim,

51: Feſtus

52: Interductus, us, ui, Przekreſzenie ſtréwka álbo

53: kréská którąſmy zwykli czynić gdy co pi=

54: ſzemi.

strona: 172v

kolumna: a

1: Interea, Vide Inter.

2: Intereo, Vide Eo.

3: Interequito, W poſrzód wyeżdżam.

4: Intereſt uerbum imperſonale, Należy yeſt

5: pożiteczno. Vide Sum.

6: Interfœmineum, Vide Fœmina.

7: Interfluo, interfluus, Vide Fluo uel Fluuius.

8: Intrfringo, Vide Frango.

9: Interfuſus, Vide Fundo.

10: Intergero, is, pen. cor. intergeſsi, ſtum, ge

11: rere, Plin. lib. 13. cap. 12. uſus eſt. W po=

12: ſrzód wnieść/ rarum eſt.

13: Intergerinus, a, um, Vt intergerinus pa=

14: ries, Srzednia ścián á.

15: Interiaceo, Vide Iaceo.

16: Interibi aduerbiū idem ſignificat ꝙ inte=

17: rea, Przes ten czas/ w tę chwilę. Tym cząſem

http://rcin.org.pl

18: Intericio, interiectus, Vide Iacio.

19: Interimo, interemptus, Vide Emo.

20: Interior, interius, Vide Intra uel Inter.

21: Interiugo, interiugis, interiunxi, inter=

22: iunctum, interiungere, id eſt, ſubſiſto,

23: Záſtánowiam. A curribus ducta Metap.

24: Interlino, interlinis, pen. cor. interlini, ſiue

25: interleui, interlitum, interlinire, id eſt,

26: in medio ſiue per medium maculo,

27: Przes prſrzodek [!] pomázuyę.

28: Interloquor, Vide Loquor.

29: Interluceo, Vide Lux.

30: Interluco, Vide Lucus.

31: Interlunium, Vide Luna.

32: Interluo, Vide Luo.

33: Intermedius, Vide Medius.

34: Intermeo, Vide Meo.

35: Intermeſtris, Vide Menſis.

36: Intermico, Vide Mico.

37: Interminor, Vide Minæ.

38: Interminatus, Vide Terminus.

39: Intermiſceo, Vide Miſceo.

40: Intermitto, Vide Mitto.

41: Intermorior, Vide Morior.

42: Intermundiū & intercolumnū dixit Cic.

43: lib. 2. de finibus & de natura Deorū.

44: Internaſcor, Vide Naſcor.

45: Interneco, internecio, Vide Neco.

46: Interniteo, Vide Niteo.

47: Internodium, Vide Nodus.

http://rcin.org.pl

48: Internoſco, Vide Noſco.

49: Internuncius, Vide Nuncius.

50: Internus, Vide Inter.

51: Intero, intrita, Vide Tero.

52: Interordinium, interordo. Vide Ordo

53: Interpello, Vide Pello.

54: Interpenſiua apud Vitruuiū, perticarū, te

55: gillorum, aſſerumue genera ſunt, quæ

56: ab angulis parietum, ad angulos ti=

kolumna: b

I ante N.

1: gnorum, ad imbres in colliquitas de=

2: riuando, uel alium quemuis uſum in=

3: terlocantur.

4: Interpenſiui parietes qui ſupra conti=

5: gnationem ſtruuntur, nec in ſolo fun=

6: damentū habēt, ſed in pendēti ſurgūt.

7: Interpolare ſignificat, Odnowić/ w po=

8: ſród wſádźić/ Opráwić/ złátáć.

9: Interpolare & renouare idem.

10: Interpolator, Odnáwiácz ſtárych rzeczy.

11: Interpolis & hoc interpole, Odnowiony.

12: Veſtimenta interpola, Odnowione/ po=

13: chędożone odzienie.

14: Interpolatio, Odnowienie/ oprawká.

15: Interpolatrix uerbale, fem. Odnowićielká

16: Aliquando etiam interpolare idem

17: ſignificat quod interpellare, Prziczynić

18: ſie zá kim.

19: Interpolis etiam gen. fem. odioſa mulier

http://rcin.org.pl

Interpolus, a, um, idem quod interpolis.

Interpono, Vide Pono.

Interpremo, Vide Premo.

Interpres, interpretis, pen. cor. om. ter. Po

ſeł/ ſprawcá. Per amicos interpretes a=

gere aliquid, Przes przyiaciele á posły nie

ſam przes ſię co ſpráwować. Interpres em̄

ſæpenumero pro nuncio accipitur.

Interpres etiam, Wykładácz/ tłumácz. Græ=

cus interpres Homeri, Homeruſów wy=

kładácz Grecki. Iouis interpres & ſatelles

aquila, Iowiſów tłumácz y sługá orzeł.

Interpretes poëtarum grammatici di=

cuntur, Didicit ſine interprete & do=

ctore, Króm miſtrzá álbo náuczycielá/ etć.

Interpretor, interpretaris, interpretatus

ſum, interpretari, Wykładam z yednego

yęziká w drugi/ też comentarze piſáć ná

niektóre składácze / też tłumáczyć. Legem

interpretari & æquitaate explicare,

Státut wyłożyć yáko ma być ſpráwiedli=

wie rozumian. Authores interpretari,

Składácze wykładáć. Somnium inter=

pretari, Sen oſądźić/ wyłożyć.

Interpretari etiam ſignificat, Mniemáć ſą=

dźić. In bonam partem interpretari, Zá

dobre przymować. Exiſtimes me de tua

liberalitate ita interpetaturum, ut tuo

ſummo beneficio me affectum iudi=

cem. Peruerſe interpretaris, Opák rozu=

http://rcin.org.pl

50: miéſz/ ſądźiſz. Cum ego huius uerba in=

51: terpretor, Gdy yego słowá vważam.

52: Interpretabilis Hebr. 5. tantum legimus

53: in ſacris, pro interpretatu difficilis, ubi

54: rectius leges. Ininterpretabilis, tametſi

55: utrumqꝫ eſt Inſolens.

56: Interpretatio, Wykład/ tłumáczenie/ przełoże=

nie

strona: 173

kolumna: a

I ante N.

1: nie z yednego yęziká ná drugi. Interpret=

2: tione explicare, Inſzemi słowy/ wyłożyć/

3: wyyáſnić.

4: Interpretatio item ſignificat, Sąd/ Oſą=

5: dzenie. Nec interpretatio eſt facilis, Nie

6: ták łatwie oſądźić.

7: Interpretamentum idem quod interpre=

8: tatio.

9: Interpretatus, a, um, Wyłożony/ wyyáſniony

10: Intrepunctus, interpunctio, Vide Pungo.

11: Interpurgo, Vide Purgo.

12: Interputo, Vide Puto.

13: Interquieſco, Vide Quies.

14: Interrado, Vide Rado.

15: Interregnum. Vide Rego, uel Regia.

16: Interrogo, Vide Rogo.

17: Interrumpo, Vide Rumpo.

18: Interſcalmium, Mieyſcá á dálekość miedzy

19: dwiemá wiosłomá v wielkich łodźy/ też

http://rcin.org.pl

20: mieyſcá miedzy dwiemá kóniomá/ przeworá.

21: Interſcalpium, interſcalpij ſpacium inter

22: ſcapulas, Sipont. Interſcalpiliū. Cale.

23: legendum cenſet & rectius, Mieyſce

24: miedzy łopátkámi. Vtrumqꝫ inuſitatum

25: uerbum.

26: Interſeco, Vide Seco.

27: Interſcindo, Vide Scindo.

28: Interſcribo, Vide Scribo.

29: Interſepio, Vide Sepes.

30: Interſero, is, ſeui, ſatū, Vide Sero, is, ui. ſatū.

31: Inteſero, is, ſerui, ſertū, Vide Sero, is, ſerui.

32: Interſpino, Vide Spino.

33: Interſpiro, Vide Spiro.

34: Interſponſio, Vide Spondeo.

35: Interſterno, Vide Sterno.

36: Interſtinguo, Vide Stinguo.

37: Interſtitium, interſtitij, Mieyſce miedzy

38: dwiemá rzeczomá.

39: Interſtitium lunæ pro interlunio, Apul.

40: inuſitatum.

41: Interſtitio, onis, Odpádnienie/ Odwſtá=

42: nie/ odkliyenie.

43: Interſtrepo, Vide Strepo.

44: Interſtringo, Vide Stringo.

45: Intertextus, Vide Texo.

46: Intertraho, Vide Traho.

47: Intertrigo, fem. tert. pen. prod. Sádno. to

48: yeſt gdy ſie od chodu álbo od yázdy zedrze

49: yednemu skórá ná pośládku/ też okręt.

http://rcin.org.pl

50: Intertrimentū, intertrimenti, Szkodá/ ode=

51: ście pięniędzy/ złotá/ śrebrá/ álbo ynſzych

52: rzeczy/ też ſzkodá miedzy dwiemá ná obie

53: ſtronie/ yáko gdy ſie dwá frimárcznicy zey=

54: dą á yeden drugiemu złego á nábedzie

55: gorſzego álbo tákowegoſz.

56: Interturbo, Vide Turba.

kolumna: b

I ante N 173

1: Interuaco, Vide Vaco.

2: Interuallum, Vide Vallum.

3: Interuello, Vide Vello.

4: Interuenio, interuenium, Vide Venio.

5: Interuerto, Vide Verto.

6: Interuiſo, Vide Video.

7: Interula, læ, fem. prim. Kóſzulá.

8: Interuomere pro interſcatere dixit Lucre

9: tius, W poſrzód wpádáć yáko zrzódło.

10: Interſtatus, Vide Testis.

11: Inteſtinum, neut. ſec. in plurali inteſtina

12: ab intra, Wnętrznośći/ fláki. Inteſtinum

13: tenue, Máły fláczek.

14: Inteſtinus, a, um, adiectiuum, Wnętrzny/

15: a/ e.

16: Inteſtinum bellū, Domowa woyná/ gdy któ=

17: ra nácio á naród ſam przećiw ſobie walczi.

18: Alias ciuile bellum inteſtinum odiū,

19: Wielka nieprziyaźń álbo táyemna.

20: Inteſtinum opus, Nieyákie naczynie Teſzár=

21: skie w dóm potrzebne/ yáko yeſt ſtół/ łóże/

http://rcin.org.pl

skrziniá/ ſzafá. Dolor inteſtinus, Vprzey=

ma żáłość/ też bolenie wnętrzne.

Intexo, Vide Texo.

Intimus ſuperlatiuus ab intra Vide Intra

uel Inter.

Intimo, as, are, id eſt, denuntio, oznáymuyę

Liui.4, ab urbe, intimaſſe filio ut mili=

tes ſcriberet, Oznaymić ſynowi áby lud

zołnierski przymował.

Intimatio, Oznaymienie/ rarum eſt hoc uer=

bum.

Intingo, intinctus, Vide Tingo.

Intolerabilis, Vide Tolero.

Intondeo, Vide Tondeo.

Intono, Vide Tono.

Intorqueo, intortus, Vide Torqueo.

Intra propoſitio, Wewnątrz/ też pod. Ac=

cuſatiuo caſui ſeruit, Intra cubiculum,

W komorze. Intra famam eſſe, Pod sła=

wą być/ To yeſt nie owſzeki być sławnym/

nie mieć nie nád ludzie porownáwáć s ludź=

mi. Sic Cic. Modice hoc faciam, aut

etiam intra modum, W mále to chcę

vczynić/ álbo yeſzcze mniey niżli w máłe.

Continebat ſe intra loquendi modum

Mniey mówił niżli było potrzebá. Intra le

gem epulari, Nędzniey żyć niżliby ſpráw=

nie miał/ álbo niżli yeſt vſtáwiono. Intra

me futurum eſt, Wemnie to ma być/ to

yeſt nie ma tego nikt odemnie wiedzieć.

http://rcin.org.pl

52: Intra quam modicum, Bárzo w máłey

53: chwilce.

54: Intra uiginti dies, We dwudzieſtu

55: dniách.

Intra

strona: 173v

kolumna: a

I ante N.

1: Intra ſine caſu, cui contrarium eſt. Ex=

2: trinſecus, We wnątrz.

3: Intrarios amicos Plautus uocauit inti=

4: mos, Obſoletum Intrinſecus, We=

5: wnątrz.

6: ¶Extrinſecus, Zewnątrz.

7: Intro aduerbium, wnątrz w dowu [/] . Eamus

8: intro, Pomy w dóm.

9: Introrſus, idem.

10: Intro, as, are, ædem, & in ædem intrare,

11: W dóm wniść. Intrant urſos uenabula

12: Wchodzą w niedzwiedzie włocznie/ to yeſt/

13: ymuyą ſie ych yáko my mowiemy.

14: Intrare per translationem pro contra=

15: here familiaritatem, ut intrare in fami=

16: liaritatem alicuius, Wzyąc s kim towá=

17: rziskie záchowánie. In mentem iudicis nō

18: poteſt definitio intrare, Opiſánie tey

19: álbo owey rzeczy nie chce w ſędziego wniść/

20: to yeſt/ nie chce yey rozumieć.

21: Intrari paſsiue Liui, ibi rurſus ſyluæ in=

22: tratæ, a præpoſitione intra, Comparati=

http://rcin.org.pl

23: uus Interior, Superlatiuus Intimus, ui=

24: de ſupra in præpoſitione Inter.

25: Intractatus, tracto, intractabilis, Vide Tre

26: mor, uel Trepido.

27: Intrico, Vide Tricæ.

28: Intrinſecus aduerbium, Vide Intra.

29: Intro, as, are, & Intro aduerbium, Vide

30: Intra.

31: Introcludere, Wnątrz zámknąć/ przywrzeć

32: kogo.

33: Introcurrere, compoſita uoce in Biblijs

34: tantum legimus.

35: Intrudo, Wmykam ſie wnątrz álbo co

36: wpycham.

37: Introduco, Vide Duco.

38: Introeo, Vide Eo.

39: Introfero, Vide Fero.

40: Introgredior, Vide Gradior.

41: Intromitto, Vide Mitto.

42: Introrſus, Vide Intra.

43: Introrumpo, Vide Rumpo.

44: Introſpicio, Vide Specio.

45: Introuoco, Vide Voco.

46: Intrudo, Vide Trudo.

47: Intubus, huius intubi, ge. fem. ſiue Inty=

48: ba, intybæ, ſiue Intubum, intubi, her=

49: ba eſt ex cichoriorum genere. Nos

50: ab Intybo corrupto uocamus Endi=

51: uiam, Wyſoki mliecz.

52: Intubaceus, a, um, Co yeſt z tego ziela. Vt

http://rcin.org.pl

53: folia intubacea.

kolumna: b

I ante N.

1: Intueor, intuitus, intuor, Vide Tueor.

2: Inturba, Vide Turba.

3: Intus aduerbium in loco, Wewnątrz. Fo

4: ris & intus contraria, Intus eſt, Ieſt w

5: domu, Intus nemo eſt, Niemaſz nikogo

6: domá/ álbo w domu. Intus ſerua, Strzeſz w

7: domu. Subauditur enim in domo, ſed

8: non uſurpatur niſi abſolute in hac ſi=

9: gnificatione.

10: Inuado, Vide Vado.

11: Inualeo, Vide Valeo.

12: Inueho, Vide Veho.

13: Inuenio, Inuentarium, Vide Venio.

14: Inuenuſtus, Vide Venus.

15: Inuerecundus, Vide Verecundia.

16: Inuergo, Vide Vergo.

17: Inuerto, Vide Verto.

18: Inueſperaſcere, Vide Veſper.

19: Inueſtigo, Vide Veſtigium.

20: Inueſtio, Vide Veſtis.

21: Inuetero, & Inueteraſco, Vide Vetus.

22: Inuicem aduerbium, Weſpołek/ też odmie=

23: niáyąc ſie/ w odmianki. Crimen inuicem

24: intentare, Złorzeczić yeden drugiemu. Inui=

25: cem pro uiciſsim, Plin. Habes res ur=

26: banas, inuicem ruſticas ſcribe, Maſz

27: co ſie dzieye w mieyśćie/ záś mi piſz co yeſt

http://rcin.org.pl

28: ná wſzi.

29: Inuictus, Vide Vinco.

30: Inuideo, Inuidia, Vide Video.

31: Inuigilo, Vide Vigil.

32: Inuinius, a, um, Inſolens pro abſtemio,

33: Który winá nie piya.

34: Inuiolatus, Vide Violo.

35: Inuiſo, Inuiſus, Vide Video.

36: Inuito, Vide Vito.

37: Inuitus, a, ū, Nierad/ przezdzięczny/ niechut=

38: liwy/ a/ e. Inuitus facio, Nie rad tego czy=

39: nię. Ego illam inuitis omnibus, Ia tę

40: nád wolą káżdego y Diabłu z gárdłá. Sub=

41: auditur eripiam, wydrę. Inuita Myner=

42: ua aliquid facere aut dicere. Nád przi=

43: rodzenie ſwoye álbo przećiwko przirodze=

44: niu. Hoc facere inuiti & recuſantes

45: coacti ſumus, Toſmy muśieli rádźi y nie=

46: rádźi czinić. Inuite, inuitius, iniuſte. Przez

47: dzięcznie nie s dobrą wolą.

48: Inultus, Vide Vlciſcor.

49: Inumbro, Vide Vmbra.

50: Inunco, Vide Vncus.

51: Inungo, Vide Vnda.

52: Inuoco, Vide Voco.

I ante N & O

1: Inuolo, Vide Volo, as, aui.

http://rcin.org.pl

2: Inuolucris, Vide Volo, as, aui.

3: Inuolucrum, Inuoluo, Vide Voluo.

4: Inurbanus, Vide Vrbs.

5: Inuro, Vide Vro.

6: Inuſitatus, inutilis, Vide Vtor.

7: Inveſtigo, Vide Veſtigium.

8: Inuulneratus, Inuulnerabilis, uide Vulnus

9: Inutrium Iocus Germaniæ in Vindeli=

10: cia prope Auguſtam, Po niemiecku zo=

11: wą Mittemwald/ Poſrzedni lás.

I ante O.

12: Io dolentis particula eſt, Ach. Quandoqꝫ

13: exprimit geſtientis lætitiæ affectum,

14: Heya/ Heya/ Heyda. Aliquando irriden=

15: tis interiectio, Io, Ba to ták/ też dziewká

16: Inachi/ ták zwána która potym Iſis yeſt

17: wezwána.

18: Iobacchus, Bacchi cognomen, Calepi=

19: nus.

20: Iocus, ioci, maſc. ſec. in plurali aūt ma=

21: ſculini & neutri generis, hi ioci & hæc

22: Ioca, Smiech/ kunſzt.

23: Ioco aduerbium, Kunſztem/ śmiechem. Ioco

24: dicis, an ſerio, Kunſztuyeſz czili ni. Ioco

25: ne an ſerio hæc dicat neſcio, Smie=

26: chemli álbo wprawdźie to mowi nie rozu=

27: miem.

28: Iocoſus, a, um, Smieſzny/ kunſztowny/ tráfny

29: a/ e. Iocoſus homo, hilaris & ioco=

30: ſus.

http://rcin.org.pl

31: Iocoſe aduerbium, Smieſznie/ unſztow=

32: nie.

33: Iocularius, a, um, & Iocularis & hoc le,

34: idem quod iocoſus.

35: Ioculariter aduerbium, Kunſztuyąć/ ſmie=

36: ſząc.

37: Ioculatorius, a, um, Vt ioculatoria di=

38: ſputatio, Smieſzne gadánie.

39: Iocor, aris, ari, Smieſzę/ kunſztuyę/ błáznuyę.

40: Atqui tu hanc iocari credis, Mnie=

41: maſz áby kunſztowáłá.

42: Iocans, iocantis, Kunſztuyący/ śmieſzący.

43: Ioculans, antis, idem, iocatio, Smieſzenie/

44: Tráfnowánie.

45: Ion nomen gemmæ.

46: Ionia regio minoris Aſiæ inter Cariam

47: & Æoliam in qua ciuitas Epheſus, un

48: de Ionius & Ionicus, a, um, Co ztámtąd

49: yeſt álbo ktemu należy.

50: Ionium mare, Morze miedzy Sicilią Pelo=

51: poneſem y Kretą.

kolumna: b

I ante OP & R 174

1: Ioppe, gen. fem. Miáſto Páleſtiny przy morzu

2: leżące.

3: Iordanis, fluuius Iudeæ.

4: Iota nomen literæ Græcæ quæ reſpon

5: det i latino.

6: Iotapata, urbs Syriæ.

7: Iouinianos Diuus Maximianus uoluit

http://rcin.org.pl

8: uocari qui ſe fortiter in Illyrico geſ=

9: ſiſſent, CC.

10: Iouiſte compoſitum ex Ioue & Iuſte.

11: CC.

I ante P.

12: Iphigema, Dziéwká Agamemnony y Clytem=

13: neſtry.

14: Ips, ipis, Græcum eſt uermiculi nomen

15: quem alij Scolopendram nominant,

16: alij Millepedā, alij Centipedam, Sto=

17: nóg.

18: Ipſe, ipſa, ipſum, & antique Ipſus pro=

19: nomen relatiuū genitiuo ipſius pe. pr.

20: On/ ponitur pro tribus perſonis pro

21: prima, Ipſe facio, Ia ſam czinię. Pro ſe=

22: cunda, ipſe dexeras, Tyś powiedał. Pro

23: tertia, ipſe ſcribit, On ſam piſze. Sic

24: quando eſt demonſtratiuum iungitur

25: alijs pronominibus quorum accipit

26: ſignificationem, Vt ego ipſe, Ia ſam.

27: Male mulctabo ipſam, Terent Vbiyę

28: yą dobrze. Homo ipſe nuſquā eſt, Nie

29: wiem gdzie ſie podziáł. Flos ipſe, Práwy

30: kwiatek/ álbo práwie wcas/ vzrzáłá. Res

31: ipſa indicat, Sámá rzecz tego poſwiadcza.

32: Ipſemet, On ſa,/ álbo ſam yedyny.

33: Ipſus etiam inuenitur ſæpe apud Comi=

34: cos.

35: Ipſiſsimus ſuperlatiuus, Práwie ten/ wiru=

36: dny/ prawdziwy. Ipſiſsimam dicis uerita=

http://rcin.org.pl

37: tem, Wirudną prawdę mowiſz. Ipſiſsimus

38: nebulo, Wirudny łotr.

39: Ipſiſsima bonitas, Práwa ſzczira dobroć.

40: Ipſullices bracteæ dicebantur in uirtu=

41: tem aut muliebrem ſpeciem expreſſæ,

42: Calep.

I ante R.

43: Ir, gen. neu. alij ſcribunt Hir indeclina=

44: bile concauitas manus, Dłóń.

45: Ira, æ, fem. Gniew. Iram euomere in

46: aliquem, Gniew ſwóy ná kogo wyrzignąć.

47: Okázáć. Ira incitatus, Gniewem pobudzo=

48: ny.

strona: 174v

kolumna: a

1: Iracudus. a, um, Gniewliwy/ a/ e. Iracun=

2: dia ſecum muſsitat, Szemrze coś gnie=

3: wáyąc ſie.

4: Iracundia, æ, fem. prim. Gniew/ gniewánie

5: Vix ſum compos animi ita iracun=

6: dia ardeo, Nie czuyę ſie od wielkiego

7: gniewu. Iracundiam reprimere, Vpá=

8: miętáć ſie/ gniewy wśćiągnąć.

9: Iracunde aduerbium, Gniewliwie/ s gnie=

10: wem.

11: Iraſcor, iraſceris, iraſci, dep. ter. Gniewam

12: ſie/ yeſtem gniewion. Iraſcor tibi iſtud

13: dictum, Gniewno mi ná cię o to sło=

http://rcin.org.pl

14: wo.

15: Iraſci, ſuccenſere, & ſtomachari idem.

16: Iratus, a, um, Rozgniewány. Aliquem ira=

17: tum habere, Mieć rozgniewánego kogo ná

18: ſię.

19: Iratus, offenſus idem, Iratior iratiſsimus

20: Cic. Antonio eſt fortaſsis iratior, Bár

21: ziey ſie gniewa ná Antoniuſá. Eum ſibi

22: iudicē delegerant qui illis erat iratiſ=

23: ſimus, Tego ſobie ſędziego obráli który ſie

24: naybárziey ná nie gniewał.

25: ¶Subiraſcor, eris, iraſci, Gniewam ſie.

26: Iestem nieco gniewien. Subiratus reſpon

27: dit, Przygniewliwſzym odpowiedział. Eſt

28: mihi aliquantulum ſubiratus, Nie

29: owſzeki ma chuć ku mnie/ nieco ſie gniewa

30: ná mię.

31: Irate aduerbium, Gniewliwie.

32: ¶Obiratus, a, um/ Zágniewány.

33: Irceus genus eſt farciminis, CC.

34: Ire, & Iti, infinitiui uerbi, Eo is, &

35: iui.

36: Irenarchæ (inquit Vlpianus) ſunt qui

37: diſciplinæ publicæ & corrigēdis mo=

38: ribus præficiuntur quaſi dicat prin=

39: cipes & moderatores pacis, & c. Qui

40: dant operam ut paccata ſit reſp. id

41: aūt fit moribus bene inſtitutis, Apud

42: Romanos fuit Cenſoria dignitas.

43: Iris, huius iridis, fem. tert. Tęczá.

http://rcin.org.pl

44: Iris etiam herba gladiolus dicta, Koſá=

45: ciec.

46: Irinus, a, um, Vt irinum unguentum,

47: Máść z tego ziela.

48: Irnella, læ, uaſis genus in ſacris, Fe=

49: ſtus.

50: Ironɛıa, æ, fem. prim. Latine irriſio, Ná=

51: śmianie/ opáczna rzecz gdy yákóby ynſze

52: mowiemi á ynſze rozumiemy.

kolumna: b

I ante R.

1: Irpini dicti ſunt Samnites, Feſtus.

2: Irradio, Vide Radio.

3: Irraſus, Vide Rado.

4: Irraucio, Irraueſco, Vide Raucus.

5: Irrediuiuus, Vide Viuo.

6: Irrationabilis.

7: Irrationalis & Irrationabilis, Vide Ra=

8: tio.

9: Irredus, Vide Dux.

10: Irreligioſus, Vide Religio.

11: Irremunerabilis, Vide Munuo.

12: Irreparabilis, Vide Paro.

13: Irrepo, Vide Repo.

14: Irrepræhenſus, Vide Præhendo.

15: Irrequietus. Vide Quies.

16: Irretio, Vide Rete.

17: Irreuerenter, Vide Veneror.

18: Irreuocabilis, Vide Voco.

19: Irreuolutus, Vide Voluo.

http://rcin.org.pl

Irrideo, Irriſor, Irriſus, Vide Ri=

deo.

Irrigo, Vide Rego.

Irrito, as, are, pen. prod. frequentatiuum.

Irruo, irruis per commutationem u

in i, Euphoniæ cauſa, Ku gniewu poduſz

czam/ pobudzam/ nágábam. Irritare canes

irritatus, Pobudzony/ pro irato ſæpe ac=

cipitur, Miáſto rozgniewánego.

Irritabilis, le, Popędliwy/ poruſzony/ a/ e.

Irritatio, & Irritamentum, Popędliwość/

pobudzenie, też rozgniewánie.

Irritatus, irritator. irritatiſsimus nomen

ex participio, Poduſzczony/ zágniewány

záyuſzony.

Irritus, penultim. cor. & Irrito, Requi=

re, Ratus.

Irroboro, Vide Robur.

Irrigo, Vide Rigo.

Irrogo, Vide Rogo.

Irroro, Vide Ros, Roris.

Irructo, Vide Ructus.

Irrugio, Vide Rugio.

Irtiola, læ. gen. fem. Genus uitis.

I ante S.

Is, ea, id. pronomen eandem ſignifica=

tionem habet quam hic, Ten/ ta/ to.

Vtimur maxime hoc pronomine ſi præ=

cedat aut ſequatur QVI, ut qui di=

http://rcin.org.pl

strona: 175

kolumna: a

I ante S.

uitas cupit is auarus eſt, Kto bogactw

żąda/ ten łákomy yeſt. Et certe is eſt, Ow=

ſzeki ten yeſt. Vbi is eſt, Gdzie te yeſt. Ea

memoria erat, Táką pámięć miał. Eo

pacto, Tym obyczáyem. Ea ætate ſum,

Ieſtem tych lat. Et id maxime hyberno

tempore, A to źimie álbo á zwłaſzcza więc.

Ab is fit idem in maſ. gen. prima lon=

ga, in neutro uero correpta, Tenże/ ten=

yſty. Idem ipſe fecit, Tenyſty ſam vczi=

niło. Idem mihi euenit, Toż ſie też mnie

przigodźiło.

Iſce, pro is ipſe, Teniſty.

Is urbs a Babilone diſtans itinere

octo dierum apud quam eſt Is flu=

uius.

Iſagoge, Iſagoges, fem. pen. prod. Latine

aduerbium ſonat introductio, Wiedzie=

nie/ wprowádzenie/ to yeſt krótka nauká

álbo prziſtęp ku nieyákiey nauce. Elemen=

ta latinius dicuntur quam introdu=

ctiones.

Iſagogicus, a, um, Wwodzący/ wprowádzá=

yący prziſtęp cziniący.

Iſapis, pen. pro. fluuius propinquus Ce=

ſennæ.

Iſara fluuius Galliæ in Rhodanum in=

http://rcin.org.pl

28: fluens.

29: Iſatia, Inſula e regione Veliæ.

30: Iſatis huius iſatis uel iſatidis, fem. ter. her

31: ba, Sznido którym táyſtki w Rusy y w

32: litwie fárbuyą. Magnus uſus eſt huius

33: herbæ in tingendis & colorandis pan=

34: nis in Thuringia Germaniæ prouin

35: cia ſeritur, & magnæ opes inde colli=

36: guntur.

37: Iſaurum ciuitas Pamphiliæ a qua Iſau=

38: ricus, a, um.

39: Iſchia, latine coxa ſiue coxendix, Kość

40: v lędźwi/ zá którą vbránie záchodźić ma.

41: Vel ſimpliciter, Lędźwie.

42: Iſchiadicus, a, um, Którego krziſz bala.

43: Iſchias, iſchiadis, Bolenie krziżá. Vulgo

44: Schiatica.

45: Iſis, huius Iſis, uel iſidis, Bogini Egipska.

46: Ante Io dicta uide ſupra Iſiaci eius

47: ſacerdotes.

48: Iſmarus, pen. cor. gen. maſcul. in plurali

49: gen. neu. Mons Thraciæ & iuxta eum

50: Iſmara urbs Ciconum.

51: Iſmenias, maſc. Ymię yednego Thebaná nie

52: poſpolitego gędzcá.

53: Iſmenus, penult. product. Fluuius Bœo=

54: ciæ.

55: Iſocinamon, herba, quæ & Daphinos

56: dicitur.

http://rcin.org.pl

Iſocolon latinis compar figura Fheto=
rica quæ duabus aut pluribus ſen=
tentijs breuibus & inter ſe paribus
exigitur, Gdy ſą równe ták Cola yáko Pe=
riodi uel ſententiæ in oratione.
Iſomodos Græco nomine dicitur genus
ſtructuræ apud Plinium.
Iſocrates, gen. maſcul, Sławny wymowcá
Ateński.
Iſoetes Ambroſiæ genus, CC.
Iſopleurus, id eſt, triangulus æquitaterus
notatur ſic grafika. CC.
Iſopyron uocant aliqui phaſeolum.
Ipſellum ciuitas Vmbriæ.
Iſonomia, fem. prim. Rowne álbo Rymow=
ne kończenie słów. Latine æquitalis iu=
ris, Práwność/ to co ſie práwie ſta=
wa.
Iſraël hæbraicum nomen, latine ſonat
fortis ſiue fortitudo Dei, Imię właſne
yeſt Iácobá pátriárchy świętego który dwá=
náśćie ſynow Pátriarchóe po ſobie zoſtáwił
od tegoż żydowie Iſráhelite byváyą zwá=
ni.
Iſſa, Inſula maris Adriatici inde Iſſeus, a,
um.
Iſſus, urbs Ciliciæ & fluuius Syriæ, Iſsi=
cus ſinus.
Iſte, iſta, iſtud, genitiuo iſtius, pen prod.

http://rcin.org.pl

30: pronomen demonſtratiuum, Ten/ tá/

31: to. Ab iſto uenio, Od tego przichodzę.

32: Iſtuc frequentiſsimum eſt pro iſtud

33: maxime apud Comicos, Iſtuc ipſum

34: Toż yſte.

35: Iſto aduerbium ad locum, Tędy/ tám. Et

36: compoſita iſtic aduerbium in loco,

37: Támże. Qui iſtic mos eſt, Co tám zá oby=

38: czay yeſt.

39: Iſtinc de loco, Ztámtąd. Iſtinc redeo,

40: Ztámtąd ſie wrácam.

41: Iſtac per locum, Tędy/ tám.

42: Iſtoc aduerbium, Teren. Nimirum iſtoc

43: abiſti, Ná tęż ſie ſtronę vdał.

44: Iſtorſum, Tędyſz.

45: Iſtic, iſtæc, iſtoc, aliquando ſunt prono=

46: mina, non aduerbia, Vt iſthic me ap=

47: pellat furem, Ten mie názywa złodzieyem

48: Iſthac lege tibi filiam ſpopondo meā,

49: Tymemćy obyczáyem zá cię Corkę moyę

50: dał. Iſtac ratione rem non facies, Nie

51: zbogáćiſz ſie tym obyczáyem. Iſtoc modo

52: ſolita es me ante appellare, Tym oby=

53: czáyem/ álbo tákież mie przed tym zwykłá

54: zwáć.

55: Iſtiusmodi & eiuſmodi nomina ide=

56: clinabilia, Tákowe/ tym rowne.

http://rcin.org.pl

I ante S & T.

Iſter, Rzeká Dunay. Alias Danubius.

Iſthmus, iſthmi, maſc. ſec. Latine collum

ſignificat, Sziyá. Terra oblonga & an=

guſta inter duo maria, iſthmos dici=

tur, Ścianki álbo ćiáſność ziemie miedzy

dwiemá morzomá yáko w Peloponezie kráyi=

nie Greckiey/ gdzie Corinth miáſto známienite

było.

Iſthmia, orum, in plurali numero

tantum, Swięto á záwołány dzień ku czćy

Neptunuſowi.

Iſtria Italiæ regio Illyrico contermi=

na.

I ante T.

Ita aduerbium ſimilitudine, Ták. Ali=

quando affirmandi, Ták. Ita eſt, Ták

yeſt. Fac ita ut iuſsi, Vcziń ták yákociem

roskazał/ Nonnunquam eſt optantis

uel, teſtantis, Ita me Deus amet, Bych

ták pánie boże zdrów był. Item reſpon=

dendi uox, ut apud Terent. Quid

iſtic tibi negotij eſt, Co ty tám maſz zá

ſpráwę/ álbo co tám maſz czinić. Mihin,

Ia. Si. ita, Ták/ ty. Vel coniunctio illa=

tiua Itaqꝫ. A ták/ przeto. Ita ſane, adfir=

mantis, Ták owſzeki. Ita te amabit Iu=

piter ut tu neſcis, Byś ták zdrów był yá=

ko nie wieſz. De ijs non ita ualde labo=

ro, O ty drugie nie ták bárzo dbam. Neqꝫ

http://rcin.org.pl

29: ita multo poſt, Nie długo potym.

30: Ita etiam pro in tantum uel uſq; adeo

31: in fine orationis, Terent. Ego neſcio

32: hercle, neq; unde eam, neq; quorſum

33: eam, ita prorſum oblitus ſum mei,

34: Tákem práwie od rozumu odſzedł. Ita

35: ut ſi eſſet filia, Nie mniey by właſna corká

36: byłá.

37: Italia, æ, fe. pr. regio Europæ, Włoska zie=

38: miá w którey Rzim/ Venecia/ Apulia/ Sici=

39: lia/ Florencia/ Mediolan y ynſze páńſtwá

40: y kráyiny aż do mórza lezą. Tirrenum &

41: Adriaticum olim Heperia byłá zwána

42: niektórzy yą dzielą ná ſzeſnaśćie kráyin.

43: Italus, a, um, & Italicus, a, um, Włoski.

44: Italia, Miáſto w hiſpániey. Vnde Italicenſis

45: Italicum ſubſtantiue genus Philoſophiæ

46: Pytagoricum dictum, Calep.

47: Item aduerbium ſignificans Interdum

48: Ita uel Sic, Interdum autem, Interdum

49: ſimiliter uenit hoc mihi in mentem

50: te eſſe hominem diuitē, me item homi

51: nem eſſe pauperrimum, Tom ya przed ſię

52: brał ćiebie być człowieká bogátego/ mnie

kolumna: b

I ante T.

1: záś bárzo vbogiego. Item pro Sic uel ita,

2: Rex ſemper maximas mihi agebat

3: gratias quicquid faceram, alijs non

4: item, Drugim nie ták. Solis defectiones

http://rcin.org.pl

5: itemq; lunæ prædicuntur, Práktikuyą

6: że ma być záćmienie słońcá y też xięży=

7: cá.

8: Iter, itineris, gen. neut. Et itiner, itineris,

9: Drógá/ Wędrowánie/ yechánie.

10: Iter etiam de mari dicitur, Woźbá álbo

11: puſzczenie ſie ná morze. Iter diei, Ieden dzień

12: yázdy. Iter deuium, Daleko z drógi/ nie

13: proſta drógá. Iter aliquo conferre, Goto=

14: wać ſie na drógę. Conficere iter pedi=

15: bus, Pieſzki drogę odpráwić. Dirigere iter

16: Romam, Ku Rzymowy ſie mieć. No=

17: bis iter eſt in Germaniam, My myſlie=

18: my do niemiec. Iter facere, Wędrować/

19: yecháć. Equo iter ingredi, Yezno yecháć.

20: Pedibus iter ingredi, Pieſzki yść.

21: Itinerarium pro commentarijs rerum

22: per iter geſtarū, Opiſánie peregrináciey á

23: pielgrzimowánia álbo wędrowánia ſwego

24: Alias Hodoeporicon.

25: Itineror, irineraris, itinerari, Wędruyę/ piel

26: grzimuyę. Non dicitur latine.

27: Iterato aduerbium pro iterum in Biblijs

28: tantum legitur.

29: Iterum aduerbium, Drugą ras/ Powtore.

30: Item conſul, Druga ras ráycą.

31: Iterum ac iterum nominaui, Powtore y

32: potrzećie miánowałem.

33: Itero, as, are, act. prim. Powtarzam. Iterare

34: pugnam, Powtore bitwę zwieść. Dicta

http://rcin.org.pl

35: iterare, Powtárzáć to co ſie przed tym rze=

36: kło. Verba iterare, Záyąkáć ſie.

37: Iteratio, Powtarzánie.

38: Itero, Vide Iterum.

39: Ithaca inſula nate Epirum, ubi Vlyſſes

40: dominabatur.

41: Itacus, a, um, adiectiuum.

42: Ithome oppidū Peloponeſi, itemq; Theſ

43: ſaliæ unde Ithomeus, a, um.

44: Ithonea, ciuitas Bœociæ uel ut Strabo

45: uult Theſſaliæ.

46: Ithyra urbs in Tauro monte Parthiam

47: uerſus, a qua Ithyreus, a, um.

48: Itidem aduerbium ſimilitudinis, Tákże/

49: Timże ibyczáyem/ rownie ták. Vtinam

50: hoc tibi doleret itidem ut mihi do=

51: let, Boże day ábyć ták tego żal było yáko

52: mnie żal yeſt. Itidem ut ſi ſit cognata,

53: Nie mniey álbo ſwą przirodzoną.

54: Itio, itionis, Vide Eo, Ito, Itus, ibi=

55: dem.

strona: [176]

kolumna: a

I ante V.

1: Iturea regio Cœloſyriæ ſeu Paleſtinæ,

2: Pográniczną Galileyey.

3: Itureus, a, um, Yeden ztámtąd.

I ante V.

4: Iuba, æ, fem. prim. Grziwá. Et non ſolum

http://rcin.org.pl

de equis dicitur ſed de omnibus alijs

animalibus, etiam de Leonibus.

Iubatus, a, um, Grziwiáſty. Equus iubatus

Który wielką grziwę ma y koſy pliećione dłu=

gie z grziwy ſie puſzczáyące. Leones iu=

bati.

Iubar, iubaris, Gwiazdá. Lucifer & ueſper

zwána/ yutrzenna y wieczorana gwiazdá też

yáſnienie álbo łſzczenie káżdey rzeczy.

Iubeo, iubes, iuſsi, iubere, iuſſum, act. ſec.

Każę. Iubeo dare, Każe dáć. Si reſpexe=

ris donec ego te iuſſero, Będzieſzli ná

mię pátrzał áżći każę. Iubere etiam, Pole=

ćyć żędáć. Iubeo uos bene ualere, Ządam

ábyśćie ſie mieli dobrze. álbo Mieycie ſie do=

brze ſimpliciter, Iubeo te ſaluere, Ządam

ci zdrowia. Iuber nos eſſe ſine cura, Nie

da ſie nam ſtáráć/ nie chce ábyſmy ſie ſtáráli

chce ábyśmy byli bez kłopotu. Iubere etiam

Prziſądźić/ prziobiecáć/ przirzeć/ przizwolić.

Poſtquam ei Numidiam prouinciam,

populus iuſsit, Iáko mu skoro lud Rzim=

ski páńſtwo Numidieyskie przirzekł albo przio

biecał. Saluſt. Nam populi eſt iubere,

Senatus uero cenſere, Senatus eam pa=

cem ſeruandam cenſuit, & paucos poſt

dies populus iuſsit, Po kilku dni lud

przizwolił. Liuius.

Iuſsitur pro iubetur, Cato dixit, Obſo=

letum.

http://rcin.org.pl

35: Iuſſus participium, Kazány.

36: Iuſſus, huius iuſſus, Rozkazánie.

37: Iuſſá, iuſſorum, in plurali raro reperitur,

38: præterquam in ablatiuo, Plautus, Iuſſu

39: Iouis uenio, Z roskazánia Iowiſowe=

40: go.

41: Iuſſum, iuſsi, & Iuſsio, onis idem, Iuſſa

42: facere, & iuſſa capeſcere, Polecone rzeczy

43: wypełnić.

44: ¶Iniuſſus, Niekázánie/ niedozwolenie. In=

45: iuſſu meo abijt. Nie s moyą wolą od=

46: ſzedł.

kolumna: b

I ante V. [176]

1: Iubilo, as, aui, are, Wykrzikam dla weſe=

2: la.

3: Iubilum, iubili, neut ſec. Wykrzikánie/ ſwie=

4: bodá/ weſele.

5: Iubilatus, tus, tui, idem, Obſole=

6: tum.

7: Iubileus annus in Biblijs, Miłośćiwe láto.

8: Porro hæc dictio Iubileus non eſt la=

9: tina, ſed Hebraica Iobel, id eſt cornu

10: arietis a Themate Iibbeb, quod ſigni=

11: ficat eiulauit, ululauit, tubauit ſeu

12: cornu inflauit, quia ſingulis ſepten=

13: nijs & uno quoqꝫ anno quinquage=

14: ſimo, habebant Iudæi annum iubilei,

15: hoc eſt quietis, quo anno nihil ſere=

16: bant nihil metebant, nec uindemia=

http://rcin.org.pl

bant, qui annus ſeu feſtiuitas per clan

gorem buccinæ omnibus Iudæis de=

nuntiabatur, per clangorē inquam Iu=

bel, id eſt cornu, de hoc expreſſe habes

Leuit. 25. et 7. cap.

Iucundus, a, um, Miły/ weſoły/ wdzięczny/

roskoſzny/ a/ e/ Agri iucundi, Piękne polá.

Odor iucundus, Wdzięczna wonia. Fuit

mihi magnopere gratum & iucun=

dum officium tuum, Byłá mi bárzo

wdzięczna y myła posługá twoyá.

Iucunditas, iucunditatis, fem. tert. Weſo=

łość/ ochotność/ wdzięczność. Dare ſe iu=

cunditati, Vdáć ſie ná dobrą myſl. Per=

fundi iucunditate, Być vweſelón.

Iucunde aduerbium, Mile/ pięknie/ ochot=

nie/ s czyſtą chućią. Iucundiſsime ui=

uere, Czyście/ swiebodnie żyć.

Iucundor, aris, ari, pro letari non eſt la=

tinum.

Iniucundus, Nieweſoły/ niewdziecz=

ny.

¶Iniucunditas, Nieochotność. Iniucun=

de, Nieochotnie.

Iudæa, æ. fem pri. Zydowska ziemiá. Alias

Pelſtina terra Chanaan, Obiecána zie=

miá yż byłá Abráhámowi Iſáákowi y Iá=

kobowi Pátriárchóm świętym y ych pokole=

niu obiecána.

Iudæus, Zyd.

http://rcin.org.pl

47: Iudæa, Zydowká.

48: Iudaicus, a, um, Zydowski, Vt Iudaicum

49: ingenium, Zydowskie przirodzenie. Iu=

50: daizare in Biblijs Græca forma di=

51: citur Iudæos imitari, Po żidowsku ſie

52: mieć żydoſtwá zákráwáć.

53: Iudaiſmus, iudaiſmi, Zidowski zakóny zá=

54: chowánie ceremoniey.

55: Iudex, iudicis, Sędzia.

56: Iudex ordinatus Práwy vrzędny ſędzia.

Gg 2 Iudex

strona: [176]v

kolumna: a

I ante V.

1: Iudex delegatus, Commiſarz. Extraordi=

2: narius, idem.

3: Iudex quæſtionis, Wóyt/ Szołtys. Alias

4: prætor, Sedere iudicem, Ná ſądzie ſie=

5: dzieć. Sumere iudicem de re aliqua,

6: Obráć yednaczá.

7: Iudicium, iudicij, Sąd.

8: Iudicium centumuirale, Senatorów Rzim

9: skich práwo álbo ſąd. Iudicium capitis,

10: Sąd o głowy. Aducere aliquem in iu=

11: dicium, Pozwáć kogo. Exercere iudiciū

12: prætor dicitur, Sądźić. Iudicium facere

13: idem quod iudicare, Dare iudicium,

14: Wyſádzić kilká perſon ku vznániu cziyey

15: rzeczy. Pronunciare iudicium, Oſędzić/

16: ſententią álbo decret vczynić.

http://rcin.org.pl

17: Iudicium etiam ſignificat, Dofćip/ rozu=

18: mu oſtrość. Vt, caret iudicio, Nic nie=

19: rozumie. Magno & acri iudicio, Nie=

20: poſpolitego rozumu y baczenia/ Limatum

21: & perpolitum iudicium idem, Varia

22: ſunt iudicia hominum de hac, Ro=

23: zmáyite ſą mnimánia á rozſądy ludzkie o

24: tey rzeczi álbo rozmáićie o tym dzierżą. Ha

25: bere iudicia & teſtimonia multa po=

26: puli, Mieć wielmi dobrą powieść v po=

27: ſpolitego człowieká. Interponere iudiciū

28: Swoye zdánie powiedzieć. Stare iudicio,

29: Stánąć ná ſądzie. Vt ſtare ſuo iudicio,

30: Przy ſwém mniemániu zoſtáwáć. Subire

31: graue iudiciū, Cięską rzecz ná ſię przyiąć

32: ſędzić. Meo iudicio, Wedle mego zdá=

33: nia.

34: Iudicialis, le, Sądowny. Cauſæ iudiciales,

35: Rzeczy ſądowne. Forum iudiciale, Ra=

36: tuſz álbo ynſze mieyſce gdzie ſądzáyą.

37: Iudiciarius, a, um, idem, Cōtrouerſiæ iu=

38: diciariæ, Spoty ſądowne. Quæſtus iu=

39: diciarius, Dochody przyſądne/ przyſąd ſę=

40: dziego.

41: Iudico, as, are, act. prim. Sądzę/ ſzácuyę/

42: mniemam/ zdanie ſwe powiedam. Ex inge=

43: nio aliorum aliquem iudicare, Z cu=

44: dzych obyczáyów o kim ſie czego domniemáć

45: Non recte iudicas de Catone, Zle

46: dzierżyſz/ omuliles ſie ná ſwym mniemá=

http://rcin.org.pl

47: niu/ etć. De aliquo grauius iudicare

48: Koniecznie/ nie dobrze dzierżec. Ex æquo

49: & bono aliquid iudicare, Pobożnie á

50: ſpráwiedliwie co oſądźić.

51: Iudicaſsit pro iudicauerit Antiquum.

52: Iudicatus participium, Oſądzony/ a/ e.

kolumna: b

I ante V.

1: ¶Iniudicatus, Nieoſądzony. Iudicatum

2: facere ad exequtionem, Sędziego decret

3: á ſąd przywieść álbo wypełnić. Iudica=

4: tum enim eſt id de quo ſententia lata

5: eſt.

6: Iudicatio, Sądzenie.

7: Iudicatus, huius iudicatus idem, Moc

8: ku ſpráwowániu ſądów.

9: Iudicato aduerbium, Sądownie.

10: ¶Compoſita, Abiudico, Odſądzam.

11: Abiudicare & reijcere idem, Liber=

12: tatem ſibi abiudicare, Wolność ſtráćić

13: ná ſądzie. Abiudicabo me a uita, Po=

14: żegnam ſie s tym świátem/ álbo żywo=

15: tem.

16: ¶Adiudico, Przyſądzam/ przywłaſzczam

17: Przipiſuyę. Saporem alicui rei adiudi=

18: care, Smákę niektórey rzeczy przipi=

19: ſáć.

20: ¶Dijudico, Rozeznawam/ Rozſą=

21: dzam.

22: ¶Præiudico, id eſt. ante iudico, Przed

http://rcin.org.pl

tym ſądze. Ego tibi præiudicabam,

Wſzákom ćy ták ſądźył/ yż ták miano ska=

zánie vczynić. Aliquando præiudicare

idem ſignifixat quod nocere, Szkodźić

Vt paucorum error non præiudicat

religioni, Błąd ych nic nie może ſzkodźyć

wierze.

¶Præiudicium, Rowne oſądzenie w row=

ney y w tákowey rzeczy która teras ná

ſąd przyſzłá/ którego náſłáduyąc/ też y tá

ták oſądzona być może. Præiudicium e=

tiam, Krziwdá/ nieſpráwiedliwość. Nul=

lum tibi facio præiudicium, Nie czy=

nięć żadney krziwdy. Sed in hac ſignifi=

catione apud Iuriſconſultos reperitur

ſæpe, apud oratores raro.

Iugerum, Vide Iugum.

Iuglans, iuglandis, Włoski orzech/ orze=

chowe drzewo.

Iugerum, iugalis, iugamentum, iugo, iu=

garius, Vide Iugum.

Iugo, gis, gere, miluorum eſt, Pyſzczę yá=

koby kániá. Calep.

Iugum, iugi, maſcul. ſec. Nawyſzſzu wierſ=

chołek álbo ſzpicá góry. Summum iugum

Sam wierſzchołek.

Iugum etiam, Iárzmo.

Iugum boum, Pará wołów.

Iugum aquilarum, Pará orłów. Pari iugo

niti, Równo ciągnąć. Iugum etiam, Na=

http://rcin.org.pl

53: woy tkácki ná który przędzę náwiyáyą.

54: Iugum, Też przed czaſy był táki obyczáy

miedzy

strona: 177

kolumna: a

I ante V.

1: miedzy wálecznemi dwoye gończe drzewo

2: álbo włocznie wtikano w ziemię/ trzecią ná

3: przeki yákoby ná xtałt ſzubienice prziwią=

4: zano/ tám miedzy ty włocznie byli przimu=

5: ſzánići podchádzáć którzi byli zwiciężeni ku o=

6: znaymieniu że ſie yuż dawáli/ y oſiégnieni od

7: ſwych nieprzyiaćioł byli. Vnde ſub iugū

8: mittere exercitum, Woisko nieprziya=

9: ćielskie pod tákowe yárzmo álbo ſzubienicę

10: ym ku lekkoſcy kázáć podchodźić/ to yeſt zwy=

11: ćięſko nád nieprzyiaćielem otrzimáć. Sub=

12: iugo, as, are, inde deriuatur, Podbiyam

13: pod ſwą moc. Subiugatus, Podbity pód

14: cziyę moc.

15: Iugum etiam, Szranki ná winnicách ná

16: xtałt pokletnice álbo poklatu po których ſie

17: wino puſzcza liśćiem y yágodámi pokletni=

18: cę nákriwa. Vnde Iugatæ uites dicun=

19: tur.

20: Iugum etiam, Stáye roley álbo ták wiele yá=

21: ko dwá woły przes dzień zoráć mogą.

22: Iuga in plurali, Przecznie ławy w ło=

23: dziách.

24: Iugi, iugas, iugare, W yárzmo zákładam/

http://rcin.org.pl

Záprzągam/ weſpołek ſpayam álbo ſtáno=
wię. Inter ſe nexæ iugatæq; ſunt, Są
weſpołek złączone y ſpoyone. Iugari uineæ
dicuntur, Ku roſztowániu álbo ſzrankóm
przywiązáć.
Iugantiuus dictus eſt Deus olim iugis
præeſſe creditus.
Iugarius, iugarij, Wołownik/ Pogániácz/
Oracz.
Iugarius etiam dictus eſt uicus Romæ
in quo altare Iunonis fuit.
Iugatorius, a, um, Ku yárzmu należący. Vt
iugatorius bos, Robotny wół który w
yárzmie rabia.
Iugamentum, iugamenti, neut. ſec. Wſzela=
ka rzecz lu związániu álbo zmocnieniu yárz=
má.
Iugalis & hoc iugale, Iárzmu poddány ál=
bo przywiązány. Iugale uinculum, Mał=
żeński ſtan.
Iugalis nodus, idem.
Iugis, & hoc iuge, Vſtáwiczny yákoby bez
przeſtanku w yárzmie ćiągnący. Iuges in
plurali, Którzy w yednym yárzmie ciągną.
Is mihi theſaurus iugis in noſtra est
domo, Ten moye vſtáwiczny domowy skarb
Iugis puteus, iugis aqua, Wieczna vſtá=
wiczna wodá/ która nigdy ćiec nie prze=
ſtawa.
Iugiter aduerbium, Vſtáwicznie/ Wiecznie

http://rcin.org.pl

55: bes przeſtanku.

56: Iugoſus, a, um, Wyſoki/ ſzpiczáſty/ a/ e.

kolumna: b

I ante V. 177

1: Iugerum, iugeri a nominatiuo iuger uel

2: iugeris, Datiuo Iugero, Accuſatiuo &

3: Vocatiuo Iugerum, Ablatiuo Iugero

4: & iugere. Et pluraliter, Nominatiuo,

5: Accuſatiuo, Vocatiuo, Iugera, Geniti=

6: uo, Iugerū, Datiuo & Ablatiuo, Iu=

7: geris uel iugeribus, Ták wiele roley yá=

8: ko pará wołów może zá dzień przeoráć poli=

9: czáyą w to dwie śćie y czterdześćy ſtóp ná

10: dłużą/ á ſto y dwádześćia ná ſzerzą.

11: Iugeratim aduerbium, Po ſtáyu álbo od=

12: ſtáyá do ſtáyá roley.

13: ¶Compoſita a Iugis, Cōiuges, Mał=

14: żonkowie. In ſingulari, Coniunx, con=

15: iugis, Zoná/ Máłżonek.

16: ¶Iuiuges boues dicuntur a Feſto qui

17: ſub iugo non fuerunt, Nierobotne/ nie=

18: rolne woły.

19: ¶Bijuges, & bijugi equi, Pará kóni w

20: wozie ciągnących.

21: ¶Sic quadrijugi & quadrijuges, Po=

22: czworne woźniki.

23: Iugula uel iugla, Gwyazdá álbo świętego

24: Iákubá páliczká.

25: Iugulus, & Iugulum, iuguli, Kárki álbo

26: kręgi w ſziyey. Oſtētare iugulum pro ca=

http://rcin.org.pl

pite alterius, Do gárdłá ſwego przi kim

ſtać. Iugulū ferire pro interficere dixe=

runt ueteres, Zábić/ ściąć. Dare iugu=

lum, Wyćiągnąć ſziyę álbo podáć ſie do=

browolnie ná śmierć.

Iugulo, as, are, act. prim. Kárki ſtrącam/

ścinam/ zábiyam. Hominem ſuis uerbis

iugulare, Z yegóſz słów kógo podeyść álbo

yąć. Iugulare hominem ſuo gla=

dio, idem. Aliquem iugulare plumbeo

gladio, Miſernie kogo zámordować y

ſtráćić.

Iugulare etiam de morbo & aquis di=

citur Celſus, Quartana neminem iu=

gulat, Febrá czwartodzienna nie przipra=

wia nikogo o żywot álbo ku śmierći. Et Iu=

gulum petere Metaphoricos, Ruſzáć

komu ſádná/ to yeſt ktemu co ſie rzeczy nai=

bárziey dotycze przićierać/ przimuſzáć ko=

go.

¶A Iugo, Compoſita Abiugo pen.

cor. Wypuſzczam/ wyprządam z yárzmá.

Abiugare boues, Wyprząc woły. Sci ab=

iugare equos, Wyprząd konie. Adiugo

Przipręgam/ prziwięzuyę. Adiugere e=

quos duos, Przipręząc dwu koniu. Adiu=

gare uites, Prziwięzáć różgi winne do.

tyczy.

¶Coniugo, coniugas, pen. cor. Sprzę=

gam/ zwięzuyę/ weſpołek ſtánowiam.

http://rcin.org.pl

I ante V.

¶Coniugata apud Dialecticos & Re=
thoricos ſunt uerba quæ orta ab uno
uarie commutantur, ut a uerbo ſapio
uenit Sapiens, Sapientia, Sapien=
ter, &c.
¶Coniugatio, onis, uerbale, Sprzężenie
związánie.
¶Coniugatio apud Grammaticos
eſt conſequens uerborum inclina=
tio.
¶Coniugalis, le, quod ad coniugium
pertinet, Małżeński. Vt coniugalis tho=
rus, Małżeński ſtan.
¶Coniugulus, a, um, idem, Vt coniu=
gula myrtus, Weſpołek ſie ſpayáyąca.
¶Coniugium, coniugij, Małżeń=
ſtwo.
¶Coniux, coniugis, gen. com. Zoná y
małżonek.
¶Deiugo, Roſprzągam/ Rozwięzuyę. Bo
no aratori non licet boues dijugare
Dobremu goſpodarzowi álbo oraczowi nie
godźi ſie wołów roſprzęgáć.
¶Subiugo, Vide paulo ſupra.
¶Subiugalis, le, Iárzmowy/ to yeſt/ który
w yárzmie rabia/ poddány/ posłuſzny. Me=

http://rcin.org.pl

taphoricos. Subiugis & hoc ſubiuge

idem. Subiugis equa, Robotna świe=

rzóbká. Subiugis equus, Który we ſliey ra

bia/ wozowy kóń/ woźnik. Subiugia, Rze

mienie yárzmie álbo yárzmowe/ też ślie na=

biodrki/ poſtronki/ etć. Porro ſubiugo &

ſubiugalis non reperitur apud proba=

tos autores.

Iugulus, iugula, Vide Iugum.

Iulea uox, id eſt, ſuauis, qualis Simoni=

nidis cuius patra Iulis erat.

Iuliacum oppidum Vbiorum in Ger=

mania, Po niemiecku zową Gulich.

Iuliomagum oppidū Rhetiæ primæ, Po

niemiecku Pfalwendorff.

Iulis, iulidis, piſcis genus.

Iulium Carnicum uetus oppidum Carin

thiæ.

Iulus, gen. maſc. Lanugo pomorū & ar=

borū, Mech który ſie po drzewiech puſzcza

też pączki ná orzechowych drzewách z których

ſie orzechy záwięzuyą.

Iulus, Też młodzieńczik któremu ſie was po=

czyna ſipáć.

Iulus etiam nomen piſcis.

Iulus etiam fuit uocatus Aſcanius Æneæ

filius, Inde uenit Iulius, Pirwſzy Ceſarz

Rzymski.

Iulius etiam dicitur menſis, Lipiec mieſiąc.

Alias Quintilis.

http://rcin.org.pl

57: Iulianus, a, um, Co Ceſárzowi Iulio należy.

kolumna: b

I ante V.

1: Iuliani milites, Zołnierze Iuliuſowi.

2: Iumentum, Vide Iuuo.

3: Iuncus, iunci, maſc. ſec. Sitowie/ też wiąz/

4: rokićiná.

5: Iunceus, a, um, Więżowy/ Sitowy/ a/ e.

6: Iuncinus, a, um, idem ut Iunceus Cophi=

7: nus, Koſz z więzu álbo z rokićiny vplećio=

8: ny. Et Metaphoricos Iunceus, Cienki/

9: Suchi.

10: Iuncea uirgo, Cienka ſuptylna á wyſoka

11: pánná.

12: Iuncetum, iunceti, Mieyſce gdzie więzu á

13: rokićiny pełno rośćie.

14: Iuncoſus, a, um, Więzowáty.

15: Iunculus genus cibi dulciarij inſtar iunci

16: Calep.

17: Iungo, iungis, iūxi, iunctum, iungere, act.

18: tert. Złączam. Sapientia iuncta eloquen=

19: tiæ, Mądrość s wymową złączona. Iun=

20: cta inuidiæ gloria, Zazdrość s doſtoy=

21: nością złączona/ álbo nienawiść doſtoyność

22: náſliáduye. Rhedam equis iungere, &

23: iungere equos ad currum, Wprządz ko=

24: nie do wozá. Affinitates cum aliquo iun

25: gere, Przyiaćielſtwo s kim złączyć. Fœ=

26: dere alicui regi idem, Iungere dex=

27: tras, Przywitáć. Magna mihi familia=

http://rcin.org.pl

28: ritate iunctus eſt, Mam s niem vprzeyme

29: záchowánie.

30: Iunctus participium ſiue nomen ex par=

31: ticipio, ut iunctus illi cognatione, Przi=

32: rodzon mu yeſt. Iuncta matrimonio puel

33: la, W małżeński ſtan poślubioná. Iunctus

34: bos, Iárzmny wół. Iunctura, ræ, Złącze=

35: nie/ spayánie/ ſprzężyná. Iuncture digito=

36: rum, Członki. Boum iunctura, Sprzę=

37: żenie wołów. Iunctio, idem.

38: Iunctim aduerbium, Weſpołek yedno ná

39: drugim.

40: ¶Compo. Abiungo, Odłączam/ Rozſá=

41: dzam. Quod ſe ab hoc refractoriolo

42: iudiciali dicendi genere abiunxerint,

43: Iż ſie odłączili/ etć.

44: ¶Adiungo, Prziłączam/ prziwięzuyę. Ad=

45: iungo animum ad literas, Vdawam ſie

46: ná naukę. Adiūgere ſe ad aliquem, Przi=

47: łączić ſie ku komu. Id eſt, Potowárzyſzić ſie.

48: Adiungere ſibi aliquem beneficio,

49: Przes okazánie dobrodzieyſtwá powinnym

50: ſobie kogo vczynić, Adiungere ſibi ſo=

51: cium aliquem, Zá towárziſzá ſobie wziąć.

52: Fortuna adiuncta diuinitus ſummis

53: uiris ad res bene gerendas, Szczęśćie

54: od páná bogá przidáne známienitym ludzióm

55: ku wielkich rzeczy ſpráwowániu. Vxorem

http://rcin.org.pl

kolumna: a

I ante V.

ſibi adiungere, Ożenić ſie. Adiungi ad
autoritatem ſenatus, Przi rádzie ſtać. Ad=
iuctus participium, Prziłączony. Przidá=
ny. Et adiunctus nomen ex participio,
ut propiora cauſæ & adiunctiora,
Więcey należące k rzeczy.
¶Adiunctio, adiunctionis, uerbale,
Prziłączenie/ prziſądzenie. Adiunctio etiā
figura Grammatica, Vide Zeugma.
¶Adiunctor, adiunctoris, Prziłęczyćiel/
Prziſądźićiel.
¶Coniungo, Złączam/ sadzam weſpo=
łek. Caſtra oppido coniunxit, Podle ſá=
mego miáſtá obós położył. Coniungere ſi=
bi fœminam matrimonio, Ożenić ſie.
Connubia coniungere, Ożeniáć/ Ráić ko
mu żonę/ Dziewosłębić. Coniungi uſu
cum aliquo, Spolnego towárziſtwá zácho=
wánie mieć. Coniunctis ſententijs de=
cernere, Zá ſpołeczną rádą co zámknąć.
¶Coniunctus, a, um, Złączony. Coniun=
cta multis uitijs uita. Zywot z wiele nie=
rządów złączony. Coniunctiſsimi inter
ſe, Wielmi vprzeymie ſą ſobie łáskáwi ná
ſię. Nemo mihi coniunctior atqꝫ cha=
rior, Niemam nádeń prziyaźliwſzego. Con=
iunctio, Złączenie. Coniunctio etiā pro
mutua amicitia & concordia, Item

http://rcin.org.pl

29: neceſsitudine & affinitate, Towárziſtwo

30: przyiaźń/ krewność/ záchowánie. Pro no=

31: ſtra ſumma coniunctione te rogo,

32: Proſzę ćie náſzey vprzeymy miłośći y

33: potowárziſzenia.

34: ¶Coniuncte aduerbium, Złącznie/ też

35: przyiąźliwie/ vprzeymie. Coniunctiſsime

36: uerſari ſumus, Miłowáliſmy ſie by brá=

37: cia. Coniunctiſsime & amantiſsime ui=

38: uere cum aliquo, idem.

39: ¶Diſiūgo, Rozłączam/ Rozſádzam. Pom=

40: peium a mea familiaritate diſiunxit,

41: Pompeyuſzá s ſenną rozłączył. A mamma

42: diſiungere, Oſtáwić dziećię. Diſiuncta

43: coniugere, Rozłączone słączyć.

44: ¶Diſiunctus participium, Rozłączony.

45: Vt diſiunctus populus a Senatu, Po=

46: ſpolity człowiek nie ſtoyi przi rádzie. Di=

47: ſiunctus freto ab Italia, Morze leży mie=

48: dzy ym y miedzy włochy/ álbo morzem roz=

49: łączony od włoski ziemie.

50: ¶Diſiunctus nomen ex participio,

51: ut diſiunctiſsimi loci, Dálekie yedno od

52: drugiego. Diſiunctior te ſum, Ieſtem

53: opodal od ćiebie. Interuallo locorum &

kolumna: b

I ante V. 178

1: temporum diſiuncti ſumus, Dálekoſmi

2: ſie od ſiebie odſtrzelili.

3: ¶Diſiunctio, Rozłączenie. Diſiunctio

http://rcin.org.pl

amicorum, Zwadá. Diſiunctionem fa=

cere inter amicos, Powádźić prziyaciel=

ſtwo.

¶Diſiunctiuus, a, um, Rozłączáyący. Cu

ius contrarium eſt Coniunctiuus, a, ū,

Słączáyący/ a/ e.

¶Iniungo, Poliecam/ roskázuyę/ wkładam

co ná kogo. Mihi hoc munus iniunxit

pater, Włożył to ná mię oćiec. Laborem

ſibi iniungere, Podyąćſie nieyákiey prace.

Amicitiam cum eo iniunxit, Zyął s

niem towárziſtwo. Detrimentum Reipu.

iniungere, Oſzkodę przipráwić álbo przi=

rządźić/ to yeſt być prziczyną ſzkody.

¶Subiungo, Przikładam/ to k temu przi=

dawam álbo mówię. Cum hæc dixiſſet.

hæc ſubiunxit, Wyrzekſzy to/ yeſzcze to

przidał. Subiungere urbem aliquam

ad Imperium Romanum, Poddáć.

¶Subiunctio, Prziſádzenie/ przidá=

nie.

¶Subiunctiuus, a, um, Prziſadzáyą=

cy.

¶Subiunctiuus modus apud Gram=

maticos qui ſubiungitur alteri uer=

bo, Nam eget aliqua re ut impleat ſen

tentiam.

¶Seiungo idem quod Diſiun=

go.

Iunices, Młode krówki/ yáłoſzki. In ſingula=

http://rcin.org.pl

34: ri Iunix, Iáłoſzká.

35: Iuniculus, iunculi, in uitis dicitur quos

36: Dracones alio nomine uocant, Wiel=

37: kie ſtáre korzenie álbo pálice winne.

38: Iuniperus, iuniperi, fem. prim. pen. cor

39: Drzéwko yáłowcowe, Morum Iuniperi

40: Iáłowiec.

41: Iunis & hoc Iune, pro Iuuenis, Obſole=

42: tum.

43: Iunis, Czerwiec imię mieſiącá.

44: Iuno, Iunonis, fem. tert. Bogini wiátru. Iu=

45: no Lucina, id eſt, Diana, Vide Ali=

46: bi.

47: Iunonis, a, um, Co ty boginiey ńale=

48: ży.

49: Iunonia, auis, Paw.

50: Iunonia maior & minor Inſulæ ſunt ex

51: fortunatis.

Gg 4 Iupiter

strona: 178v

kolumna: a

I ante V.

1: Iupiter, in genitiuo Iouis, gen. maſc. Ná=

2: wyſzſzy Bóg v pogáńſtwá y Poetów. Quæ

3: appellatio uidetur ab Hebraico

4: uocabulo grafika demanaſſe, Sicut

5: & Saturnus ab Hebraico Schadai

6: Aliquando accipitur pro aëre, Muá=

7: ſto powietrza.

8: ¶Dijouis idem quod Iupiter.

http://rcin.org.pl

¶Veiouis, Szkodzący Bóg którego po=
gáńſtwo chwaliło áby nie ſzkodźył.
Iurgo, as, aui, act. pri. & Iurgor, aris, ari,
ex Iure & ago compoſitum eſt quaſi
de iure ago & contendo, Wádzę ſie
Swárzę ſie/ Hadrunkuyę s kim. Iurgatio
Swárzenie.
Iurgium, iurgij, Zwádá/ wádzenie/ Hadrun=
kowánie.
Iurgioſus, a, um, Swarliwy/ Zwádliwy/
a/ e.
¶Obiurgo, as, aui, are, Karzę/ Láyę.
Obiurgauit illum acerbiſsime, Náłá=
yał mu yáko pſu.
¶Obiurgatio, Karánie/ Láyánie.
Iuro, as, aui, act. prim. Przyſięgam. Conce=
ptis uerbis iurare, Wedle wydánia roty
przyſięgáć. Si per plures Deos iuret, By
mi ſie ſpráwiał y nád ſpráwiał y nád ſpráwiał. In litem
iurare, Przyſiąc że ſie w práwie nic ynſze=
go nie ſzuka yedno ſpráwiedliwośćy. In
uerba magiſtri iurare, Chcieć być powi=
nien we wſzem náśládować nauki miſtrzá
ſwego. Omnes in uerba iurarunt con
uenturos eſſe, Wſziſtkiem ſie ták zdáło áby
ſie ziecháli. Iurarunt inter ſe, pro coniu
rarunt.
Iuratus participium paſsiue, Przyśiężny to
yeſt yákoby który przyśiągł.
¶Iniuratus, Nieprzyśiężny. Iuratus eſt

http://rcin.org.pl

39: mihi, paſsiue pro iurauit, Prziśiągł

40: mi.

41: Iuratus ſenatus, iurati teſtes, Rádá y ſwiád=

42: kówie prziśiężni. Autores iuratiſsimi, Cá=

43: łey wiáry skłádácze krórzy [/] ſie żadnym fáł=

44: ſzem by namniey nie zwykli obchodźić.

45: Iuramentum, Prziśięga. Iurandum, iuran=

46: di, idem quod Iuſiurandum, iureiura=

47: re idem quod iurare.

48: ¶Compoſita, Adiuro pen. prod. Po=

49: przyśięgam. Id eſt iuramento adigo, ad=

50: iuramentum legitur in Tobia, Poprzi=

51: ſiężenie.

52: ¶Abiuro, Odprziśięgam. Creditum ab=

53: iurare, Dług odprziśiąc. Et etiam poni=

54: tur pro ſimpliciter nego & inficior,

55: Przę/ Nie znam ſie.

kolumna: b

I ante V.

1: ¶Adiuratus, a, um, Poprziśiężony/ a/ e.

2: & adiuratiſsimi pro coniunctiſsimi,

3: Vprzeymi/ ſprziśiężeny prziyáźnią. Apud

4: Plinium.

5: ¶Coniuro, Powtore prziśięgam/ weſpo=

6: łek ſie ſprziśięgam. Coniurarunt inter

7: ſe, Sprziśięgli ſie. Coniurare de aliquo

8: interficiendo, Sprziśiąc ſie ná cziye gár=

9: dło. Coniurat amicæ, Záiſuyeſie s przi=

10: ſięgą miłoſnicy/ pániey duſzce.

11: ¶Coniuratio, Sprziśiężenie.

http://rcin.org.pl

12: ¶Coniurati, coniuratorū, Sprżiśiężeni

13: Buntownicy.

14: ¶Deiero pen. cor. Valde ſancte ſeu li=

15: bere iuro, Prziśięgam y nádprziśięgam.

16: Deiuro apud Plautum legitur.

17: ¶Deiurum, Záprziśiężenie.

18: ¶Eiuro, id eſt extra ius facio, Odprzi=

19: śięgam/ zárzekam ſie. Eiurauit patriam,

20: Odſprziſiągł oyczizny álbo ſie odrzékł.

21: ¶Eiuratio, Zárzeczenie.

22: ¶Obiuro, id eſt, iure iurando obſtrin=

23: go, Poprziśięgam/ pod prziśięgą záwię=

24: ziyę. Obſoletum eſt.

25: ¶Peiero, pen. cor. Krziwo prziśięgam.

26: Prziśięgę łamię. Vnde periurus, a, um,

27: Krziwoprziśięſzcá.

28: ¶Periurium, Krziwoprziśięſtwo.

29: Ius, iuris, neut. tert. Práwo.

30: Ius naturale, Práwo przirodzone które ſie

31: też okázuyę miedzy niememi zwierzęty. Si=

32: cut eſt ſobolem educare.

33: Ius gentium, Poſpolite práwo wſzego świá=

34: tá ták pogánów yáko y krześćiánów.

35: Ius humanum, idem.

36: Ius ciuile, Ceſárskie álbo świeckie prá=

37: wo.

38: Ius pontificium, Duchowne práwo.

39: Ius municipale, Właſne práwo którego kro=

40: leſtwá/ páńſtwá/ álbo miáſtá.

41: Ius prætorium idem.

http://rcin.org.pl

42: Ius honorarium, idem.

43: Ius proprium idem.

44: Ius ſingulare, & ius priuatum, Oſobliwe

45: práwo niektórych ártikułów ſie dotykáyą=

46: ce.

47: Ius ſummum, Srogie/ Oſtre práwo/ gdy

48: kto bywa ſądzón wedle zwierſchnego oma=

49: wiánia ſtátutu/ nie przyimuyąc okoliczno=

50: ści. Vulgo ſtrictum ius, Summo iure

51: agere, Ku zwierſchniemu wyrozumienimu [!] ſta

52: tutu kogo ćiągnąć á nie wedle łáski álbo

53: ſpráwiedliwośći.

Id Cicero

strona: 179

kolumna: a

I ante V.

1: Id Cicero ad extrema iura decurre=

2: re uocat alicubi. Inde illud, Summum

3: ius ſumma iniuria, Oſtre práwo/ wielka

4: krziwdá. Suo iure agere, Wedle powin=

5: ności vrzędu ſwego czynić. Iure ſuo de=

6: cedere, Swey ſpráwiedliwośći popuśćić

7: Ius ſuum obtinere, Spráwiedliwość

8: ſwoyę otrzimáć. Ius annulorum dona=

9: re, W herb á w dóm ſwóy kogo wzyąć/ to

10: yeſt sláchćicem vczynić. Ius habere, Mieć

11: moc nád czym. Ius dicere, Ná ſądzie śie=

12: dzieć roki ſądzić. Ius poſtulare, Spráwie=

13: dliwośći ſie ſwey vpominác Ius tibi eſto

14: Miey dozwolenie y dopuſzczam ći. Ius mo

http://rcin.org.pl

15: ribus conſtitutum, Práwo obyczáimi á

16: ſtárádawnym záchowániem vmocnio=

17: ne.

18: ¶Prudentia Iuris, Vmieyętność prá=

19: wá.

20: Iuriſconſultus. gen. maſc Doctor w prá=

21: wie/ ten który vmie práwo.

22: Iuriſperitus & Iuriſinterpres, idem.

23: Iuriſprudentia & Iuriſperitia, Vmiętność

24: práwá. Sui iuris eſt, Ieſt wolny nie má

25: nád ſobą páná.

26: Iure aduerbium, Spráwiedliwie.

27: Iuridicus, a, um, Práwny co wedle práwá

28: yeſt.

29: Iuriſdictio, Moc/ páńſtwo. Vt in iuriſdi=

30: ctione capitanei generalis Poſnanien=

31: ſis, W páná ſtároſty Poznáńskiego ſtá=

32: roſtowie/ poruczeni/ mocy/ páńſtwie.

33: Iuriſdictio etiam, Sądzenie roków álbo do

34: pomagánie ſpráwiedliwośći. Sunt qui

35: ſcribant.

36: Iuriditio, Vide Dico.

37: ¶Iniuria, Krzywdá/ nieſpráwiedliwość/

38: vkrócenie ſpráwiedliwośći. Facere iniuriā.

39: Vczynić krziwdę.

40: ¶Iniuria aduerbium, ut non iniuria

41: gaudes, Nie bes prziczyniś weſół.

42: ¶Iniurius, a, um, Niespráwiedliwy krzi=

43: wdzący/ a/ e.

44: ¶Iniurioſus, a, um, idem, Który rad

http://rcin.org.pl

45: krziwdźi.

46: Iuridicialis, le, Sądowny. Iuridicialis ſta=

47: tus, Sądowne práwá.

48: Iuſtitium, iuſtitij, quaſi iuris ſtatio dici=

49: tur, Záwieſzenie praw. Edicere iuſtitium

50: Záwieśić práwá. Et intermittere iuriſdi=

51: ctionem idem. Iuſtitium agitur, Są

52: wſziſtki práwá záwieſzone. Iuſtitium re=

53: mittere, Práwo záś otworzić.

54: Ius ſignificat etiam, Polewkę. Ius nigrum

55: Czarna yuſzká/ polewká.

kolumna: b

I ante V. 179

1: Ius congelatum, Gáláredá/ álbo náźim=

2: ne.

3: Iuſculum diminutiuum, Poléwecz=

4: ká.

5: Iurulentus, a, um, Polewczány/ to co z po=

6: lewki yeſt. Iurulentus panis, Chleb po=

7: lewką polány/ álbo proſto Poliewká

8: s chlebem.

9: Iuſtus, a, um, Spráwiedliwy/ prawdźiwy/ a/ e

10: Też ták wczeſny. Iuſta cauſa. Spráwiedli=

11: wa rzecz. Iuſta magnitudo, Práwie wczeſ=

12: na wielkość. Eſt liber iuſte magnitudi=

13: nis, Xięgi ták wczeſne/ áni máłe áni wielkie

14: Iuſta pars, Więtſza część. Iuſto prælio

15: per quatuor pugnatum eſt, Mężnie

16: ſobie z obu ſtroń przes cztery godzini po=

17: czynáli/ álbo równo ym było. Vxore iu=

http://rcin.org.pl

ſta nati, z práwey małżonki národzony/ to

yeſt vczćiwie w ſtanie mąłżeńskim. Iuſtus

miles, Godny żołnierz.

¶Iniuſtus, a, um, Niespráwiedliwy/ niepo

bożny. Item názbit wielki.

¶Iniuſtitia, æ, Nieſpráwiedliwość.

¶Iniuſte aduerbium, Niepobożnie s

krziwdą przećiwko ſpráwiedliwości.

Iuſte, Spráwiedliwie/ pobożnie. Iuſte &

legitime imperare, Pobożnie ſie ſprá=

wować w páńſtwie.

Iuſto ablatiuus uice aduerbij, Gladius

longius iuſto, Miecz názbyt dłu=

gi.

Iuſta, iuſtorū plurali. tantum, gen. neut.

Pogrzeb á obchód pogrzebny. Iuſta fecere,

iuſta peragere, Pogrzeb ſpráwować. Iu=

ſtis exequiarum carere, Procz ceremoniey

pogrzebnych być pochowan/ pogrzebión.

Iuſta proſoluere idem quod facere &

parentare.

Hoſpitalia iuſta, Powinnośćy przećiwko

gośćióm.

Iuſta etiam, Powinność káżdego ſtanu. Iuſta

operum peragere. To co któ winien od=

robić.

Iuſtitia, Spráwiedliwość.

Iuſtitium, Vide ſupra in Verbo Iu=

ro.

Iuſtificus, a, um, Pobożny/ a/ e.

http://rcin.org.pl

48: Iuſtificare pro iuſtum redder aut de=

49: clarare in Biblijs, Spráwiedliwym

50: vczynić.

51: Hoc eſt ut Paulus loquitur, non im=

52: putare peccatum.

53: Iuuamen, Vide Iuuo.

Iuuanium

strona: 179v

kolumna: a

I ante V.

1: Iuuanium urbs Norici in Germania,

2: Salßburg po niemiecku zową.

3: Iuturna, gen. fem, Sioſtrá Turnuſowá.

4: Iuuencus, iuuenalis Vide Iuuenis.

5: Iuuenis, Młodzieniec ſubſtantiue.

6: Iuuenis adiectiue & hoc iuuene, Młody/

7: młode. Vnde comparat. Iunior, Młod=

8: ſzy.

9: Iuuencus iuuenci, & iuuenca iuuencæ,

10: Młodziuchny/ młodziuchna/ młodzyczká też

11: mowią.

12: Iuuenca etiam, Młoda krowá która yuſz

13: bydło bierze/ yáłowicá.

14: Iuuenculus, & iuuencula diminutiuum,

15: Młodziuſieńki/ młodziuſieńka.

16: Iuuenilis, le, Młodzieński. Iuuenilas ætas,

17: Młodzieński wiek.

18: Iuueniliter aduerbium, Ták yáko młody.

19: Iuueniliter laſciuire, Pieśćić ſię yákoby co

20: młodego.

http://rcin.org.pl

21: Iuuenalis, le, idem quod Iuuenilis.

22: Iuuenilia, orum, Ludi pro ſalute iuuenū

23: celebrabatur, Swiętá dla zdrowia

24: młodych ludźi.

25: Iuuentus, iuuentutis, Młódź od dwudźieſtu

26: lat aż do ośmi y dwudzieſtu. Iuuenta

27: idem & Iuuentus, Hufiec niemáły mło=

28: dzieńcow/ młódź.

29: Iuuentus & Iuuenta, Dea iuuentutis, Bo=

30: gini młodzieńſtwá.

31: Iuueneſco, is, ere, Odmładzam ſie.

32: Iuuenari dixit Horatius pro iuuene=

33: ſcere.

34: Iuuo, iuuas, iuui, iuuare, iutum, act. prim.

35: Pomagam. Iuuare aliquem conſilio,

36: Spomoc kogo radą. Auxilio iuuare, Do

37: brze pomoc. Multum nos potes apud

38: Plancum iuuare, Możeſz nam ná wiel=

39: kiey pomocy być v Plánkuſá. Eruditio

40: ad beatam uitam iuuat. Nauká czło=

41: wieká ſzczęſliwego żywota doprowádza.

42: Iuuat imperſonale, ut iuuat alloqui ho=

43: minem, Bá nu dobrze mówmy s niem.

44: Neqꝫ unquam quicquam me iuuat

45: quod edo domi, Nic mi nie ſmákuye co

46: yém domá. Quando ita tibi iuuat, uale

47: atqꝫ ſalue, Gdyś ſie ták podoba/ widźy.

48: Iuuari paſsiuum, Być ſpomożón.

49: Iuuans participium, Pomagáyący. Neqꝫ

50: dijs iuuantibis ante brumam expe=

http://rcin.org.pl

51: ctabis, S pomocą boską nádzieway ſie

52: mnie przed zimą.

53: Iuuamen & Iuuamentum, Pomoc/ ſpo=

54: możenie.

55: Iumentum etiam, Dobre bydlątko robotne

56: yáko koń álbo ośieł.

kolumna: b

I ante V X & Y.

1: ¶Compoſita, Adiuuo, Podpomagam

2: ſpomagam. Iuto & adiuto frequentati=

3: uum, Vſtáwicznie ſpomagam.

4: Adiumentum idem quod Iuuamen=

5: tum.

6: Iuxta præpoſitio, Blisko/ podle/ nie dáleko

7: wedle. Iuxta me ſede, Siądź podle mnie

8: Iuxta tuam opinionem, Wedle twego

9: mniemánia. Iuxta erat locus, Niedáleko

10: było mieyſce.

11: Iuxta abſolute Saluſt. Iuxta boni ac

12: mali ſtrenui & imbelles, Ták dobrzi yáko

13: zli/ ták mężny yáko y boyázni.

14: Iuxta pro Ac Cic. in officijs iuxta ac ſi

15: frater meus ſuſtentauit, Nie ynaczey yá=

16: ko brát rodzony okazowałmi powolnośći y

17: posługi ſwe.

18: Iuxta atq; Liuius, Trucidant inermes iu=

19: xta atq; armatos, Ták zbroynym yáko y

20: niezbroynym nieprzepuśćili. Iuxta hyeme

21: atq; æſtate bella gerere, Zimie y lecie

22: walczić.

http://rcin.org.pl

23: Iuxta etiam aliquando eſt aduerbium

24: ſignificans æque, Równie.

25: Iuxtim aliud aduerbium, Podle/ nieda=

26: leko. Id eſt prope.

I ante X.

27: Ixia, æ, genus herbæ Chamaleon.

28: Ixion gen. maſculini, pen. prod. Król/

29: Teſalieykki [/] który wedle poeckich fabuł bez

30: przeſtanku ná yednym kole w piekle bywa

31: obracan.

32: Ixon Græci appellant uiſcum, Lep.

33: Quo aues capiuntur.

I ante Y.

34: Iynx Iyngis nomen auis.

DE LITERA K.

35: 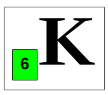 Non eſt latinorum li=

36: tera, ideo non utun=

37: tur ea niſi in paucis

38: quibuſdam Græcis

39: dictionibus, Vt Ka=

40: lendæ, Kyrie eleyſon

41: Id eſt, Domine miſerere.

DE

strona: 180

kolumna: a

DE LITERA L.

L ante A.

1: Abaſco Vide Labo.

2: Labefacio, Vide La=

http://rcin.org.pl

bes.

Labium, labij, neu. ſe.

Wárgá. Sæpius plu=

rali numero uſur=

patur, labia, labio=

rum, Wárgi.

Labia, æ, gen. fem. Obſoletum pro eo=

dem, Labeo, labeonis, Który wielkie wár

gi ma/ Odmigębá aut ſimpliciter Gę=

bá.

Labellum diminutiuum.

Labrum idem quod labium ſupremis

labris aliquid deguſtare, Ledwey ſie

czego dotknąć/ nie wiele ſie w czym ćwi=

czić.

Labrum etiam, Kray álbo kráwądź v káżdey

rzeczy yáko yeſt ſtudni źrzodłá też brzeg v

rzeki.

Labrum etiam, Naczinie nieyákie którym

czerpáyą/ wiadro/ Cebrzik. Vt labra do=

liorum circumfundere, Popłokáć krá=

wędzie naczinia domowego. Labrum etiā

Wánná łázienna.

Labrum lapideum, Kámienna wánná álbo

skrziniá wodna. Crater alias.

Labra uinaria, Cebry/ ſzkopce álbo ynſze na=

czinie którym wino z winnic do práſi zna=

ſzáyą.

Labrum Venereum, herba in flumine

naſcens, Plinio.

http://rcin.org.pl

33: Labroſus, a, um, Kráwędźiſti co kráwądź

34: ma.

35: Labes, labis, fem. tert. id eſt ruina & de=

36: decus, Vrwánie ziemie/ też zmázá/ ſzkodá/

37: mákułá. Hinc labem aſpergere, Zeſro=

38: moćić. Labes & peſtis Reipub, Szkodá

39: á zgubá wieczna Rzeczy poſpolitey. Labes

40: conſcientiæ, Zmázá ſumnienia.

41: Labecula, læ. diminutiuum, Mákufká. La

42: beculam aſpergere, Przimowić komu.

43: Labefacio, is, eci, ere, Labefactum, Pſuyę/

44: káżę. srómocę/ mážę. Labefacere fidem

45: ſuam, Wiárę v ludźi zgubić.

46: Labefactio, labefactas, are, frequentatiuū

47: idem quod labefacio, Też poruſzam czi=

48: nię gorzey. Labefactare & peruertere,

49: Zniſzczić y wywróćić. Labefactare & ſu=

50: ſtentare ſiue reſtituere contraria, La=

kolumna: b

1: befactare, iura atq; leges, Zniſzczić ſpu=

2: ſtoſzić práwá y vſtáwy. Labefactare ali=

3: quem & infirmare, Namdlić kogo. La=

4: bes agri, Vide Chaſma. Vrwánie ziemie

5: Labefactatio, Zemdlenie/ Poruſzenie/ zniſz

6: czenie. Labefactatio dentium, Ruchánie

7: zębów. Plin. li. 25. cap. 1. Vbi Budæus le=

8: git labefactionem.

9: Labici populi Italiæ.

10: Labo, as, are, neut, prim. Padam/ lecę do

http://rcin.org.pl

ziemie. Labare ſermone per translatio=
nem, Záyękáć ſie álbo ſzwankować w rzeczy
Labant animi, Pádną vmysły. Labat
memoria, Wátleye mi pámięć/ Labat
conſilium meum quod fixum erat,
Leći o ziemię moyá rádá którąm zá całą
miał.
Labaſco, is, ere, inchoatiuum uerbum,
Poczinam wątleć pádnąć/ lecieć/ yuſz mi ná
ſchodzie.
Labaſcor deponentale obſoletum, La=
bor priore producta, Vſtáyę/ omylam
ſie. Laberis, lapſus ſum labi, Pádnę
Wątleyę też ćiekę. Labi uerbis, Omylić
ſię ná słowiech. Hem lapſus ſum, Báwey
omyliłem ſie. Labebar longius niſi me
retinuiſſem, Padł bych był dáley bych ſie
był nie zádzierżał. Labi in opinionem
aliquam, Wpáść w nieyákie mniemánie.
Labi mente, Odeiść od rozumu. Labun
tur ad mollitiem mores, Pádną oby=
czáye ku roskoſzkóm/ to yeſt co daley tym
ſie bárziey ludzie roskoſzy ymuyą. Labens
participium, Pádnący/ lecący/ ginący/ a/ e.
Labentem fortunā cōtinere, Lecącą for=
tunę zádzierżec. Labente deinde paula=
tim diſciplina.
Lapſus participium, Vpádły. Lapſus fa=
cultatibus, W nędzę wpadł. Conſuetu=
do lapſa, Vſtał obyczay. Lapſis paucis

http://rcin.org.pl

41: poſt diebus, Po kilku dni.

42: Lapſus huius lapſus, Pádnienie/ omylenie/

43: podknienie. Lapſu ſcalarum exanima=

44: tus interijt, Spadwſzy z dárbiny vmárł.

45: Lapſus rotarū, Obrácánie/ taczánie kół.

46: Lapſus Metaphor. W grzech wpádnienie z

47: krewkośći álbo z nieobáczności. Lapſio uer

48: bale idem.

49: Lapſo, as, are, frequentatiuum, Częſto pá=

50: dam. Equus lapſat, Częſty vſtirk má. La=

51: pſo etiam, Częſto w yáki grzech wpá=

52: dam.

53: ¶Compoſita, Allabor pen. prod.

54: allaberis, allapſum, allabi, Przipádam

55: Przipływam/ przićiekam. Flumen allabi=

56: tur urbi, Rzeká ćiecze pod miáſto.

¶Collabor

strona: 180v

kolumna: a

L ante A.

1: ¶Collabor, Wſziſtek weſpołek pádam álbo

2: vpádam. Collapſum ædificiū, Vpádły dóm

3: Collabi ruina, Do gruntu vpáść. Iter eius

4: collapſum eſt, Zápádła mu drógá.

5: ¶Collabaſco, is, ere, ruinam mini=

6: tari, Pochyláć ſie/ zálomić ſie ku vpádnie=

7: niu.

8: ¶Collabefacere, Rozwálić/ Rozrzućić.

9: Collabefactari teſtula, id eſt, ex urbe

10: eijci per ſigna teſtarum, Calepi=

http://rcin.org.pl

nus.

¶Delabor, Spádam. Delabi de cœlo &

e cœle, Z niebá ſpáść Signum cœlo de=

lapſum, Znák dźiw z niebá ſpadł. Delabi

res familiaris dicitur, Roſpráſzáć ſie. De=

labi in uicium, Dopuśćić ſie yákiego grze=

chu. Delabi in aliquem ſermonem, Z

rzeczi w drugą recz wpáść. Magis dela=

bor ad Clodiam, Skłonnieyſzym k niey.

Aues ex aere delabuntur, Spuſzczáyą ſie

po powietrzu. In ſummam turpitudi=

nem delapſus, Dopuśćił ſie wielkiego nie=

rządu/ nieſtátku. Delapſus in idem genus

morbi, W chorobę wpadł.

¶Dilabor, Rozſchodzę/ roſpływam/ rośćie=

kam ſie/ też w niwecz ſie obrácam. Dilabitur

fluuius per agros, Rośćieka ſie rzeká po

polách. Male parta male dilabuntur, Zlie

nábyte zlie ſie rozchodzą álbo obrácáyą. Dila=

buñt diſcordia res maxime, Wielkie bo=

gáctwá wniwecz ſie obrácayą dla roſtirków.

In turpitudinem aliquam dilabi, Do=

puśćić ſie yákiego nierządu. Plures mea

memoria dilabuntur, Nie mogę wſziſt=

kich miánować nápoły mi ych z pámięći wy=

pádło. Dilabitur ueſtis condita ſitu &

corrumpitur, Káźy ſie ſzátá od pleś=

ni/ etć.

Dilapſus participium, Rozeſchły/ rośćie=

czony. Dilapſus rapide fluuius, Rośćieka

http://rcin.org.pl

41: ſie rzeká bárzo prętko. Glacies liquefacta

42: & dilapſa, Lód rośćiekły.

43: ¶Elabor, Wypádam/ vciekam. Elapſus

44: ſum Bachidi, Vćiekłem Báchidzie. Latro=

45: nibus uix elapſus eſt, Ledwey zboycóm

46: vćiekł. Facile memoria elabitur, Lat=

47: wie z pámięći wypádnie. Elapſus ex præ=

48: lio, Vciekł z woyny. Elapſa eſt ea ſpes,

49: Iuſz tá nádzieyá ominęłá.

50: ¶Illabor, Wpádam/ Wćiekam. Illabitur

51: mari, Wpáda w morze. Medios illapſus

52: in hoſtes, Wpadſzy miedzy nieprziyaćie=

53: le.

54: ¶Illapſus, huius illapſus, Wpádánie/ w=

55: pływánie.

56: ¶Interlabor, W poſrzód wpádam miedzy

kolumna: b

L ante A.

1: poſrzodek ćiekę. Interlabitur ciuitati, Cie=

2: cze przes poſrzodek miáſtá. Prælabor, Pier=

3: wey pádam/ ciekę. Prælabentis tem=

4: poris fuga, Przeſzłego czáſu vciéczká.

5: ¶Præterlabor, Ciekę mimo. Pręterlabitur

6: ciuitatem, Ciecze mimo miáſto.

7: ¶Prolabor. Ciekę dáley álbo ná dálą/ Da=

8: leko pádam álbo wpádam.

9: ¶Relabor, Wrácam ſie/ záś ćiękę

10: wſpák.

11: ¶Sublabor, Podchodzę/ podćiekam/ pod=

12: rywam. Sublabitur agger, Grobla bywa

http://rcin.org.pl

podriwána.

Labor, priore cor laboris, maſc. ter Ro=

botá/ pracá. Conſumere multum operæ

ac laboris in aliqua re, Wielką pra=

cę podyąć/ Pożić wielkiey prace. Frangere

ſe laboribus, Zniſzczeć/ znędzić od roboty

Labor infinitus. Nieskończona pracá. Nul

lo labore aliquid facere, Bes trudnośći

co czynić. Perfunctus ſum maximis labo=

ribus, Pożyłem wielkich prac. Labori eſſe

alicui, Zádáwáć komu trudność.

Labos laboris, idem.

Laborioſus, a, um, Robotny/ a/ e. Laborio=

ſiſsimus hominis ſocius in agricultura

bos, Wół dobry pomáfácz oráczowi ná ro=

lą.

Laborioſus ager, Cięſzká rola ku wyprá=

wieniu. Laborioſa deambulatio, Práco=

wita przechadzká.

Laborioſe, laborioſius, laborioſiſsime,

Robotnie s wielką pracą.

Laboro, ras, laborauit, laborare, neu. pri=

Robię/ prácuyę/ czinię.

Laboro etiam, Ieſtem chory/ Stáram ſie. La

borat febri, Ma febrę. Laborat inedia,

Ciérpi głód. Laborat ambitione, Wyſo=

kiey myſli yest. Et cum membri dolo=

rem ſignificamus fere ſemper præpo=

ſitionem addimus, Vt laborat ex ſto=

macho, Boli fo brzuch. E dolore labo=

http://rcin.org.pl

43: rare dicitur puerpera, Męczyć ſie dzie=

44: ćiątkiem. Laborare ex inuidia, Być w nie=

45: nawiśćy. Cauſa laborare, Nie dobrą rzecz

46: mieć. Labore iniuria, Krziwdę cierpieć. Re

47: frumentaria laborare, Niedoſtátek ćier=

48: pieć ná żićie. Laboraui amari ab eo, Stá=

49: rałem ſie o to áby był ná mię łáskaw. Non

50: laboro de nomine, Nie ſtáram ſie o ymię

51: Non multum laboro, Nie ſtára ſie o ſię.

52: Nihil eſt quod labores, Niemaſz ſie

53: przecz ſtáráć. Valde laboro ne id fiat,

54: Obáwam ſie bárzo áby ſie to nie ſtáło. Quaſi

55: de uerbo non de re laboretur, Iákoby

to ná

strona: 181

kolumna: a

L ante A.

1: to ná słowiech á nie ná rzeczi leżáło. La=

2: boratur uehementer, inclinata res eſt,

3: Pilnie ſie trą álbo ſpieráyą o to. Náchiliłá ſie

4: rzecz nieyáko. Vitijs laborare, Złośliwym

5: być. Haud ita multo poſt peſtilentia la

6: boratum, Máło potym powietrze páno=

7: wáło. Cic. Domeſticis hoſtibus labo=

8: ramus, Mamy miedzy ſobą nieprzyiaciele

9: domowe.

10: Laboratus, Zrobiony s pracą á s pilnośćią

11: vcziniony.

12: ¶Compoſita, Collaboro, Pomagam

13: robić/ weſpołek robię.

http://rcin.org.pl

¶Elaboro, Wyrabiam. In literis certe
elaboraui, Owſzekim ſie pilnie vcził. In
his potiſsimum elaborabimus, Ná to
nawiętſzą pilność włożimy. Elaborare ali
quid, S pilnością co czinić.
¶Elaboratus, a, um, Foremnie s pilno=
ścią wypráwiony. Elaboratum poculum
Piękny Foremny kubek. Elaborata ora=
tio, S pilnością vcziniona/ Rządnie wy=
práwiona.
¶Inelaboratus, a, um, Nieforemny/ nie
s pilnością vcziniony. Inelaborata oratio
Niedbáła rzecz.
¶Illaboratus, Latwi/ niecięſzki/ to yeſt/
nie s trudnością vcziniony. Vt illabora=
tum carmen, Latwie piękne wierſze. Ine=
laboratum reprehenditur, Illaboratū
laudatur.
Laboriæ, arum, Italiæ pars illa quæ uul=
go Terra laboris dicitur.
Laborinus, a, um, adiectiuum, Ieden
ztámtąd.
Labruſca, æ, fem. prim. genus uitis aggre
ſtis quæ erratica dicitur, quod in ter=
ræ marginibus & ſepibus naſcatur,
Płonne álbo dźikie wino.
Labruſcum in gen. neutro dixit Vergi=
lius in Culice.
Labyrinthus, Lábirint/ Dedáluſowe/ budo=
wánie bárzo dźiwne wiele obchodów y gan=

http://rcin.org.pl

ków w ſobie máyące/ w które gdy yeden

wſzedł trudno ſie ztámtąd mógł wypleść.

Vnde accipitur pro re defficili & per=

plexa, Miáſto rzeczy bárzo zátrudniony/

záwikłány y zámotány. Fuerunt autem

quatuor Labyrinthi, Yeden w Egypćie.

Drugi w Krećie/ Trzeći w Lemnie/ Czwarty

we Włoſzech.

Lac, lactis, neut. tert. Mlieko. Lac ſubdu=

citur agnis, Zoſtáwiáyą yágniętá nie dá=

dzą ym więcey ſáć. Lactes in plurali, Má=

łe yelitká. Gaza interpretatur Meſen=

terion.

kolumna: b

L ante A. 181

Lacteus, a, um, Mlieczny. Lacteus porcus,

Oſeſel/ proſiątko któr yeſzcze ſie.

Lacteus orbis circulus eſt in cœlo, uulgo

Swiętego Iákubá drógą zową. Et Meta=

phorice Lacteus, Biały. Lactea crura,

Białe nogi.

Lactarius, a, um, idem, Item Lactarius,

Mlieko daváyący. Vt herba lactaria.

Lactarius ſubſtantiue, Który rozmáyite po=

trávy vmie z mielká przipráwować.

Lacticinia, Mlieczno.

Lacto, as, are, neut. prim. & Lacteo, es,

ere, neut. ſec. Sę. Lactare per transla=

tionem, Nęćić kogo/ piękne słówká kómu

dáwáć.

http://rcin.org.pl

16: Lacteſco, is, ere, neut. tert. Mliecznieyę/ to

17: yeſt/ mliekiem ſie ſtawam.

18: Lactans, lactantis, Sący. Vbera lactan=

19: tia, Mlieczne wymioná.

20: Lactantia etiam, Rzeczy mlieko dáyące.

21: Lactatus, huius lactatus, Sánie/ dzierże=

22: nie.

23: ¶Compoſita, Avlacto, as, are, Oſtá=

24: wiam/ odſádzam od mlieká.

25: ¶Ablactatio, onis, Oſtáwienie.

26: ¶Collactaneus, a, um, Collectanei in

27: plurali, Którzy yednych pierśy pożywa=

28: li.

29: Collacteus, a, ū, idem, Towárziſz z dzie=

30: ćińſtwá.

31: Lacedæmon ſiue lacedæmonia urbs Pe=

32: loponenſi alias Sparta cuius ciues La

33: cedæmonij, Spártánowie.

34: Laconicus, a, um, Spártáński álbo co ktemu

35: miáſtu należy.

36: Lacon, laconis, Ieden z Pártiey.

37: Lacæna, Niewiáſtá Spártáńska.

38: Laconiſmus, laconiſmi, Id eſt, breuilo=

39: quentia, Krótka mowá/ yáko Spártani zwy

40: kli mówić. Et Laconia regio Pelo=

41: poneſi.

42: Lacer, lacera, lacerum, Oſzárpány/ Odárty/

43: a/ e.

44: Lacer a ueteribus dicebatur qui auribus

45: orbatus erat, Któremu vſzy były obrzezá=

http://rcin.org.pl

ne. Laceras gentes colligare, Roſproſzo=

ne ludzie zebráć.

Lacero, as, are, act. prim. Szárpam/ Drapię

Drę. Aliquem uirgis lacerare, Vśiec ko

go rózgámi aż do krwie. Rem ſuam lace=

rare, Imienie ſwoye roſproſzyć. Famam

alicuius lacerare, W złą sławę kogo

wpráwić. Probris lacerare, Názłorzeczić

Náłáyáć. Lacerarūt omni ſcelere patriā

Wſziſtki niecnoty płodźili.

strona: 181v

kolumna: a

L ante A.

Laceratio, Odárcie/ Oſzárpánie.

¶Dilacero, as, are, idem quod La=

cero.

Lacerna, æ, fem. prim. Deſzczowy płaſzcz ták

męski yáko y niewieśćy.

Lacernatus, a, um, Który deſzczowy płaſzcz ná

ſobie ma.

Lacerta, æ, f. p. uel lacertus, lacerti, Rodzay

węży we włoſzech zielonych/ też yáſzczórká.

Lacertus etiam genus piſcis.

Lacertus & lacertoſus, Vide Brachium.

Laceſſo, laceſſis, laceſsiui, & laceſſij, la=

ceſsitum, laceſſere, Nágábam/ Niedá=

yę pokoyu/ pobudzam ku gniewowi/ też wy=

wabiam ná bitwę. Fere ſemper in malam

partem accipitur, Voce laceſſere, Ná=

http://rcin.org.pl

17: ziwáć. Ad pugnam laceſſere, Wywábiáć

18: ná rękę.Laceſſere bello & tentare po=

19: pulos, Złośćy wyrządzáć/ w ziemię wtár=

20: gáć. Iurgijs maledictis laceſſere, Poſwar=

21: ki czinić/ złorzeczić.

22: Laceſſor paſsiuum, Bywam náygráwan.

23: Laceſsitus, Ziątrzony/ rozgniewány.

24: Lachanum, naut. ſec. Latine olus, Ziele ku

25: yedeniu dobre/ Niektórzy też chcą mieć nie=

26: yáką łákoć z mąki á z ziela.

27: Lachanopola, Który ziołá przedawa.

28: Lachanopolɛıum, Rynek zielny.

29: Lacheſis pen. cor. Iedna z bogiń które par=

30: ce ſą wezwáne. Vide ſupra in Cloto.

31: Lachryma, ſe prim Lzá. Tenere lachry=

32: mas. Odyąć ſie płáczu. Profundere la=

33: chrymas, Rzewno płákáć.

34: Lachrymas excutere, Rozrzewnić. Lachry

35: mas non teneres, Cic. Nie mógł byś ſie

36: zdzierżeć od płáczu.

37: Lachrymula, læ, Lezká.

38: Lachryme arboris, Gumi álbo kley z drze=

39: wá płynący.

40: Lachrymo, as, are, Neutrū p. Et Lachry=

41: mor lachrymaris, deponens, Płáczę.

42: Lachrymare ex abitu amici, Załować

43: odyechánia prziyaćielá. Num id lachry=

44: mat uirgo, A dla tegoſzto płácze.

45: Lachrymans, antis, Płáczący/ a/ e.

46: Lachrymatio, Płácz/ Lkánie.

http://rcin.org.pl

47: Lachrymoſus, a, um, Pełny łeż/ Rzewliwy.

48: Lachrymoſe aduerbiū, Płáczliwie/ Rzew=

49: liwie.

50: Lachrymabundus, a, ū, Płáczący/ Płáczek.

51: Lachrymabilis pro lachrymando in

52: Biblijs.

53: Lachrymare etiam dicitur de uitibus &

54: alijs arboribus, Gdy kropki pádáyą z

55: drzew. Vnde lachrymans & aridus ca

56: lamus arboris contraria, Soſzik z które=

57: go krople pádáyą.

kolumna: b

L ante A.

1: ¶Compoſita, Collachrymo Weſpołek

2: s kim płáczę/ Pomagam żáłować. Terent.

3: Triſtis interim nonnunquam colla=

4: chrymabat, Przes ten czas byl ſmutny/

5: pod czás mu ſie łzy z oczu rzućiły.

6: ¶Delachrymo, id, eſt, deorium lachry

7: mo, Záłomiwſzy glowę płáczę.

8: ¶Illachrymo, ualdelachrymo, Rzewno

9: płáczę.

10: ¶Superlachrymo, Opłákawam też z

11: wierſzchu kropki puſzczam.

12: Lacyburgum ciuitas Germaniæ in Du

13: catu Mechelburgenſi, Po niemiecku

14: Roſtok.

15: Lacina, æ, Brzég álbo obłogá v ſzáty. de=

16: coris cauſa.

17: Lacinia, Fałd/ też ſztuczki w ſzáciech.

http://rcin.org.pl

Laciniatus, a, um, ut laciniata ueſtis, Z

małych ſztuczek vcziniona/ fałdźiſta/ yákie

przed tym niewiáſty mieváły od wierzchu

do ziemie pełne ſzwów y fałdów. Transfer=

tur etiam ad alia non ſolum ad ue=

ſtes, ut Columella iubet in lacinias pe=

cus egrotum diſtribui, Ná máłe ſztuczki

rozebráć.

Laciniatim aduerbium apud Apul. Fał=

downie/ też ná ſztuczki.

Lacinioſus, a, um, idem quod laciniatus,

lacinioſa folia, Fałdźiſte liśćie.

Lacinioſus, flexuoſus, alias.

Lacinium, promontorium Italiæ inter

Adriaticum & Ionium mare, Podgo=

rze we włoſzech.

Lacio, lacis, lexi uel lacui ſecundum Pri

ſcianum, Lacitū & lectum lacere, act.

ter. Id eſt, In fraudem inducere, W

zdrádę w wieść. obſoletū, Feſtus, Com=

poſita magis ſunt in uſu, Allicio, Przy

wabiam/ nęcę. Allicere & attrahere ad ſe

idem, allicere & permulcere fere idem

Allici beneficijs, Dobrodzieyſtwy być przi

nęcón. Beneuolentiam alicuius allicere,

Chuć cziyę ſobie yednáć.

¶Allecto, as, are, frequentatiuum, idē.

¶Allector, uerbale ab allicio, Przi=

wábiácz/ nęćićiel.

¶Allicefacio, allicefacis, allicefeci, alli=

http://rcin.org.pl

48: cefactum, allicefacere, idem quod alli=

49: cere.

50: ¶Allicefactus, a, ū, Przynęcony. Sueto=

51: nius de Vitellio, id eſt Allectus.

52: ¶Delicio idem.

53: ¶Delecto, as, are, Rozkoſzuyę/ Ochładzam

54: Vweſelam. Cum muſis ſe delectare, Ro=

55: skoſzować ſie w naukách. In re aliqua &

56: re aliqua delectari, Chuć mieć ku niektó=

57: rey rzeczi.

¶Delectatio

strona: 182

kolumna: a

L ante A.

1: ¶Delectatio, Roskoſz/ Weſele/ ochłodá.

2: ¶Delectamentum & delectamen idem.

3: Delectatio, Iucunditas, Suauitas, idē.

4: ¶Delectabilis, le, Roskoſzny/ miły/ wdzię=

5: czny/ prziyemny.

6: ¶Deliciæ, arum, plurale tantum, Ro=

7: skoſzy/ loſtowánie. Aliquando reperitur

8: in ſingulari, Delicium pro eodem

9: Deliciæ meæ Dicæarchus, Moya roſ=

10: koſz. Eſſe alicui in delicijs, W kochániu

11: być v tego. Habere in delicijs, Kochać ſie.

12: ¶Deliciæ aliquando in malum, Swą

13: wolą płodźić/ Bieſiad pátrzić. Deliciarum

14: cauſa & animi cauſa, Dla dobrey myſli

15: á krotofile.

16: ¶Delicatus, a, um, Roskoſzny/ Miękki

http://rcin.org.pl

17: Pieſzczący/ roſpuſtnie wychowány.

18: ¶Delicata, delicatorum dicebantur

19: Dijs conſecrata, quæ nunc dicata ap=

20: pellantur, unde adhuc manet Deli=

21: catus quaſi luxui dicatus, Puer lepi=

22: dus & delicatus, Miłe á roſkoſzne chło=

23: piątko. Libidinoſa & delicata iuuentus

24: Roſpuſtną młódź. Voluptaria & delicata

25: diſciplina, Swa wola. Delicatiſsimus

26: amnis, Rzeká bárzo weſoła. Conuiuium

27: delicatum, Hoyna vcztá.

28: ¶Delicate aduerbium, Roskoſznie. Vt

29: delicate cœnitare, Pyſzno/ Hoyne/ wiecze=

30: rzáć. Veſtiri delicate, Koſztowne odzienie

31: ſpráwować.

32: ¶Delicia etiam dicitur genus tigni

33: quod a cacumine ad tegulas angu=

34: lares infimitas uerſus faſtigium collo=

35: catur, Feſtus.

36: ¶Elicio, elicis, pen. cor. elicui, elicitum

37: uel elixi electum. Antique elicere, Wy=

38: łudźić/ wywábić. Elicere ſentētiam alicu=

39: ius, Wywiedzieć ſie cziey woley. Elicere ad

40: pugnam. Ná bitwę wywábiáć/ Draźnić.

41: Elicere aluum, Wypróżnić ſie. Flicere la=

42: chrymas, Rozrzewnić Sudorem elicere

43: Zápoćić álbo zgrzać ſie aż do zápocenia. Eli=

44: cere arcana alicuius, Wyſperować cziye

45: táyemnice. Verum elicere, Prawdy ſie dож=

46: dáć/ doczekáć álbo dobyć.

http://rcin.org.pl

47: ¶Electo, as, are, pro elicio dixit Plaut.

48: ¶Elicito, as, are, frequentatiuum idem.

49: ¶Elicius cognominatis eſt Iupiter Ro

50: mæ cultus. Elix, elicis, in plurali, Eli=

51: ces, pe. cor. ſulci aquarij, Brózdy miedzy

52: rolámi.

53: ¶Illicio idem quod allicio. Illectus par

54: ticipium, Przynęcony/ przywabiony.

55: ¶Illecto, as, are, frequentatiuum idem.

56: ¶Illicium, illicij. Wabienie/ Nęcenie.

kolumna: b

L ante A. 182

1: ¶Illex, illicis, gen. om. idem. Hinc ue=

2: niunt Illecebræ Vide in loco.

3: ¶Oblicio & oblecto frequentatiuum

4: Roskoſzuyę/ vweſelam. Oblectare aliquē

5: falſo gaudio, Nieprawdźiwym kogo we=

6: ſelém ćieſzić. Qui ſe agricolatione oble=

7: ctant, Ktorzy ſie roskoſzuyą w oráninie. Vbi

8: te oblectaſti tam diu, Gdzieś ták dłu

9: go bieſiádował. In eo me oblecto & ſo=

10: lum id eſt charum mihi, W tym ſie ye=

11: dno kocham/ Oblecta te cum Cicerone

12: noſtro quam belliſsime, Twoyá roskoſz

13: niechay będzie Cicero náſz.

14: ¶Oblector, aris, ari, deponens idem

15: quod oblecto.

16: ¶Oblectamentum, Kochánie/ vciechá.

17: ¶Oblectatio, idem, Też krotochwilá. Ob=

18: lectamen idem.

http://rcin.org.pl

¶Pellicio & Pelliceo, Pięknemi á głád=
kiemi słowki kógo prziwabiam/ przićiągam
ná moyę ſtronę przimawiam. Veſtes a ui=
ris pellicere dicuntur mulieres, Wy=
świekotáć/ wylizáć/ etć.
¶Pellicator huius pellicatoris, Wyłu=
dzácz/ przerzućinoſzká też zową/ to yeſt ten
który vmié ludzie przes nogę przerzucać. to
yeſt Zdradzáć. Pellax pellacis, idem, hoc
eſt qui per blanditias decipit.
¶Pellacia, pellaciæ, per blanditias de=
ceptio, Piętroſzki słów pod któremi zdrádá
leży.
¶Pellex, pellicis, pen. cor. Kurwá która
s żonátym nierząd płodźy.
¶Pellicatus, huius pellicatus, Kureſtwo
á nierząd tákowy. Veel actus quem pellex
exercet, ſicut concubinatus quem con
cubina.
Prolicio & prolecto idē quod Allicio.
Lacon, laconia, laconium, laconiſmus,
Vide Lacedæmon.
Lactonis genus herbæ.
Lactuca, lactucæ, a lactis copia dicta eſt
quod abundantiam lactis exuberet,
To yeſt ziele które ſáłatą zowiemy. La=
ctula diminutiuum.
Lacuna, lacunæ, fem. prim. & Lacunar,
Vide Lacus.
Lacus huius lacus uel laci, maſ. ſe. & q.

http://rcin.org.pl

49: declin. Ieźioro.

50: Lacus etiam, Kadź/ przikádek álbo ſtągiew

51: w którą wino ścieka z práſi.

52: Lacus in ædificijs, Bałki álbo gładkie dyle

53: álbo tramy ná których połogá leży. Genera=

54: li uocabulo, Strop álbo áſtrych nadomny

55: Lacunar idem ſignificans alias laquea=

56: tium & laqueare dicitur & Lucanariū.

Hh 2 Lacubus

strona: 182v

kolumna: a

L ante AE.

1: Lacubus diſtinguntur granaria ut ſepa=

2: ratim quæqꝫ legumina ponātur, Prze=

3: grody w ſolech álbo w ſpichlierzách.

4: Lacus aliquando ſignificat carcerem,

5: Ciemnicę.

6: Lacuſculus, li, dimin, Ieźiorko.

7: Lacuna. lacunæ, Káłużá błoto/ też grubá álbo

8: rów ná polách ku ſpuſzczániu wody z pól.

9: Lacuna in pauimento, Dół w áſtrichu gdy

10: ſie yáko przedchnie. Lacunam explere pro=

11: uerbialiter, Wziętey ſzkody powetować.

12: Lacunoſus, a, um, Pełny grub/ rowów/ nie=

13: rownych mieyſc y dołów.

14: Lacunatus, a, um, Doliſty yákoby dół.

15: Lada appellatur herba ex qua ladanū fit

16: in Cypro, Ladanū Sok z tego ziela Ladá

17: Ladon, onis, maſ. ter. pen. prod. Fluuius

18: Arcadiæ.

http://rcin.org.pl

L ante AE.

19: Lædo, lædis, læſi, læſum, lædere, act. tert.

20: Obráżam/ Szkodzę też ſromocę Lædere pe=

21: dem, Obráźić kogo ná dobrey powieśćy.

22: Sic lædere os alicui, Zlie o kim mowić.

23: Vergil. Ach ne te frigora lædant, Ach

24: byś nie vmárzłá. Lædere aliquem iniu=

25: ria, Krziwdę komu wyrządźić. Ludibrio

26: lædere, Náśmiać ſie z kogo. Lædere ferro

27: Ránić. Lædi odore, ſmrodem być zárážony.

28: Læſus, Obráżony/ a/ e. Læſe maieſtatis reus,

29: Náleźión być winnem yż obráźił máyeſtat.

30: Læſio, Obráżenie. Læſura, æ, pro leſione

31: in Biblijs inſolens.

32: ¶Compoſita, Allido, allidis, alliſi, al=

33: lidere, alliſum, pen. prod. Otrącam ſie/

34: Przipádam. Allidere caput hoſtio, uel

35: ad hoſtium, Vderzić ſie w głowę o drźwi/

36: ſtrąćić z podwoyá wosk/ w przipowieśći. Alli

37: di aliquis dicitur per Metaph. Otrąćić

38: ſie/ gdy to yáką ſzodę popádnie. Allidi in

39: re aliqua, Wziąć ſzkodę w czym.

40: ¶Alliſio in ſacris legiur, Otrącenie.

41: ¶Collido, Trącam á tráfiam ſie s kim we=

42: ſpołęk. Confligunt & colliduntur leges

43: Ieden ſtátut yeſt przećiwko drugiemu. Są

44: ſobie przećiwni.

45: ¶Colliſus, huius colliſus, & colliſio

46: Otrącenie/ przećiwiánie yedno drugiemu.

47: ¶Elido, Wytrącam/ Wyrzucam, Elidunt

http://rcin.org.pl

48: fœtus ſues, Proſzą ſie świnie. Elidere her=

49: bas, Wykopáć/ wywáć. Elidi ex turba,

50: Być wytrącón z gromády ludźy Elidi æ=

51: gritudinib. Strzeſtan być chorobą. Elidere

52: ignem e ſilice, Skrzoſáć ogień z krzemieniá

53: A quo Eliſio, Wytrącenie/ Wybicie. Et fi=

kolumna: b

L ante AE.

1: gura quæ Eliſio dicitur, fit quando uo

2: calis cum litera in uno uerſu eliditur,

3: Bywa wyrzucona.

4: ¶Illido, Wtrącam/ vderzam ſie. Illidit ca

5: put parieti, Dał ſobie w łep o ſciánę. Illide

6: re ſaxis, otrąćić zábić ſie o kámienie álbo páść

7: ná kámienie. Fluctus illiduntur, Wełny

8: ná wodzie otrącáyą ſie yedny o drugie.

9: ¶Illiſus, huius illiſus, m 1. Vderzenie/

10: Otrącenie.

11: ¶Oblido, Ze wſząd ſie pourażam też potłu=

12: miam. Oblædo, oblædis, oblæſi, oblæ=

13: dere, idem.

14: Lærmagia, fem. prim. Latine Ingluuies,

15: Obzárſtwo.

16: Laëna ſiue læna, æ, Płaſzcz którego przed

17: czáſy ná woynie zołnierze & Angures

18: Romæ, Vżiwáli.

19: Laërte, laërtes, nomen urbis Ciliciæ.

20: Laertes. g. m. Ociec Vliſſis.

21: Laerciades patronymicum.

22: Lætus, a, um, Weſoły. Lætus atq; alacer,

http://rcin.org.pl

23: Weſoły y ochotny. Lætus lætitijs omni=

24: bus, Záwżdy dobrey myſly.

25: Lætus etiam pro fauſto & fortunato,

26: Fortunny ſzczęſliwy. Et ad inanimata etiā

27: transfertur, ut læte ſegetes, id eſt, fer=

28: tiles, Nádobne żyto. Lætum ſolum, Tłu=

29: ſta á czarna ziemiá. Læta corpora, Do=

30: brze ſie máyące/ nie chude. Læta indoles,

31: Czirſtwe przirodzenie. Lætus id facio, Rad

32: to czinię.

33: Læte aduerbium, Weſoło. cui opponi=

34: tur Seuere, lætius, Weſeley. Lætius dice=

35: re, Powiedzieć co milſzego. Læte ſurgunt,

36: ſegetes, Nádobnie wſchodźi zboże.

37: Lætitia, æ, f. pri Weſele/ ſwiebodá/ ochotá/

38: czerſtwość.

39: Lætabilis, le, idem quod lætus.

40: ¶Illetabilis, Smutny/ Pochmurny. Affice=

41: re læticia, Vweſelić. Efferri læticia, Przed

42: weſelem niewiedzieć co czinić.

43: Lætandus, a, um, Weſelący ſie/ cziſtey myſi.

44: Cic. illud inprimis mihi lætandū eſſe

45: uideo, To nam naypierwey dobrey myſli do

46: dáwáć ma.

47: Lætamen, lætaminis, Gnóy który ná rolą

48: wywożą.

49: Lætitudo pro læticia, Obſoletum.

50: Lætor, lætaris, lætari, Weſelę ſie/ Dobrey

51: myſly yeſtem. Vtrunqȝ lætor & ſine do=

52: lore corporis te fuiſſe, & animo ua=

http://rcin.org.pl

53: luiſſe, Ráduyę ſie dla obu rzeczy yżeśy ná

54: ciele czyśćie zdrów był/ y ná dobrey myſly

55: nic nieſchodźiło.

Lætor

strona: 183

kolumna: a

L ante AE.

1: Lætor malorum Græcorum more di=

2: ctum eſt.

3: Lætare uoce actiua pro lætum reddere,

4: Vweſelić. Antiqui dixerunt.

5: Lætans, lætantis participium, Weſoły.

6: Lætifico, as, are, Vweſelam/ też nágnayam.

7: Lætificus, a, um, Vweſeláyący. Vt lætifi=

8: cæ uites, Vweſeláyące wino.

9: Lætificor, aris, ari, deponens, Weſelę ſie.

10: Lætiſcere, Poczináć weſołym być. Obſole=

11: tum.

12: ¶Compoſita, Collætor, Weſelę ſie we=

13: ſpołek.

14: Læua, læuæ, fem. prim, Lewa ręká. Verſi

15: ad læuam petebamus Coloniam,

16: Vdawſzy ſie ná lewą rękę pochadzáliſmy ku

17: Kólnu. Dextra montibus læua Tybe=

18: ri amne ſeptus, Z práwey ſtrony ma góry

19: á z lewey rzékę Tybrym.

20: Læuus, a, um, Lewy. Vt oculus leuus, Le=

21: we oko. Læuus etiam, Przećiwny/ Niefor

22: tunny. Vt læua auſpicia, Przećiwne ſzczę=

23: śćie.

http://rcin.org.pl

24: Læuum cum de humanis rebus loqui=

25: mur ſignificat contrarium & ſtultum

26: Vergil. Si mens non leua fuiſſet. By

27: vmysł móy nie lewy był/ to yeſt by było

28: dobre baczenie we mnie/ bych był ná ten

29: czás przi rozumie. E diuerſo cum de cœ=

30: leſtibus rebus loquimur, ſignificat pro

31: ſperum & ſecundum, ut intonuit læ=

32: uum. Okazáło ſie ſzcześćie. Læuum lu=

33: men, Przećiwna ſzkodliwa ſwiátłość.

34: Læuorſum aduerbium, Ná lewą rękę.

35: Læuis, Vide infra leuis.

L ante A.

36: Lagari uersus qui in medio claudicant

37: pede.

38: Lagena, æ, fem. prim. Lagwicá/ Fláſzá.

39: Laguncula, æ, dim. Lagwiczká/ Fláſzká.

40: Lageos, fem, Nieyákie ziele w którym ſie zá=

41: yące wielim kocháyą.

42: Lagia, unum ex nominibus Deli inſu=

43: læ. CC.

44: Lagois, gen. fem. genus auis.

45: Lagophtalmus, gen. maſ. genus mali eſt

46: apud Celſum quoties in aliqua cu=

47: ratione plus æquo exciſa cute, uel a=

48: lia cauſa eueriit, uti oculus non con=

49: tegatur, Któremu ſie nie mogą powieki ſtu=

50: láć álbo ſchodźić.

51: Lagopus, pen. prod. Lagopodis, pen. co.

52: Nieyáki ptak máyąc włocháte nogi yákoby

http://rcin.org.pl

53: záyąc.

kolumna: b

L ante A. 183

1: Lagopus etiam, Benediktá ziele.

2: Lagotrophium, Ogród álbo ynſze mieyſce

3: gdzie záyące chowáyą.

4: Lagyges populi Sarmatiæ.

5: Lagyra urbs Tauricæ Cherſoneſi, CC.

6: Laicus, a, um, pe. cor. Láik/ poſpolity/ ſwiet=

7: cki który żadnego ſwięcenia nie ma. Popu

8: laris idem.

9: Lais, laidis, fem. ter. Sławna kurwá w KO=

10: rincie.

11: Laletania Hiſpaniæ Regio.

12: Laliſio, laliſionis, maſc. ter. Młody/ dźyki

13: ośieł.

14: Lallo, as, are, more infantium blandiuſcu

15: lis uocibus loqui, Hláć/ Lálkáć/ Blego=

16: táć yáko dzieći czinią.

17: Lama, æ, aquæ collectio inquit Feſtus.

18: Lamach a Zabthani Hæbraicæ uo=

19: ces, id eſt, cur me dereliquiſti.

20: Lambo, lambis, lambi, lambium, ſecū=

21: dum Priſcianum lambere. Loczę álbo

22: liżę/ lepcę/ yáko pśi czinią. Cibos lam=

23: bere, Lokáć. Lambunt muſcæ, Piyą. Lā=

24: bunt flumina, Podlizuyą ſie. Lambere

25: per translationē, Przemáwiáć/ przerádzáć

26: kogo.

27: Lambrus fluuius Ciſalpinæ Galliæ cu=

http://rcin.org.pl

ius accolæ Lambrani.

Lamentor, aris, ari, dep. pri. Lámentuyę/ ná=

rzekam/ łkam.

Lamentatio, onis, fem. ter. Lámentowánie/

Rzewne nárzekánie.

Lamentabilis, le, Płáczliwy/ lámentliwy. La=

mentabilis gemitus, Rzewne wzdichánie

Lamentabili uoce deplorare, Rzewnym

głoſem opłákáwáć.

Lamentarius pro lamentabili Obſoletū.

Lamentum, lementi, Láment/ Płácz/ Nárze

kánie/ łkánie.

Lamentas pro lamentationibus ſcripſere

ueteres

Lamia, æ, Nocna yędzá Matółká/ nocne ſtrá=

ſzidło/ Duch álbo czárownicá. Et idem ani=

mal muliebri facie pedibus equinis,

Zwierzę máyąc twarz niewieśćią á nogi

końskie. Alias Stryx.

Lamius mons Ioniæ.

Lamina, æ, fem. p. Miedziána/ Cenowa/ łu=

prowa y tákowych metállów bláchá. Lami=

nas cādentes admouere, Roſpalone błá=

chy prziłożić.

Lamna pro lamina dixit Horatius.

Lamella, læ. dimin. Bláſzká.

Laminarius, Bláchownik/ Płátnérz.

Lamium, Mártwe pokrziwy.

Lampas, lampadis, fem. tert. Latine fax.

http://rcin.org.pl

strona: 183v

kolumna: a

L ante A.

Lampa, Pochodnia kágániec. Vel etiam idē
quod ſplendor, Iáſność. Eſt autem
Græca dictio, in accuſatiuo Lampa=
da fecit, Lampada curſu tradere, Pro
uerbium, Swoy vrząd á doſtoyność yn=
ſzemu ſpuśćić.
Lampada, æ, idem, ab accuſatiuo lam=
pada.
Lamperta, genus piſcis alias Murena ut
quidam uolunt.
Lampheus mons Arcadiæ.
Lampſacus, pe. co uel Lampſacum, gen.
neut. nomen urbis in littore Helleſpon
ti in ora Aſiatica.
Lampſacenus, a, um, Który z támtąd yeſt.
Lampyris huius lampyridis, ſe. ter. Ro=
baczek który w nocy ſwiecy.
Lamyrus lacertarū genus Plin.
Lana, æ, ſem prim. Wełná.
Lanarius, lanarij, ſubſtantiuum, Knap/ rze
mięśnik który wełną robi.
Lanaris & hoc lanare, Wełniany. Vt pe
cus lanare, Bydlę ktore wełnę nosi/
owcá.
Lanatus, a, um, idem, Wełniſty. Pelles la=
nate, Skóry wełniſte/ owcze. Vites lanatæ
Nieyáki rodzay winá/ ná których ſie białe

http://rcin.org.pl

28: pſtróćińki yákoby wełná vkázuyą.

29: Laneus, a, um, Wełniány. Laneus pannus,

30: Sukno.

31: Lanicium, lanicij, Wełniána robotá/ będź

32: tkána bądź też więźiona yáko kobierce.

33: Lanificium, lanificij, idem.

34: Lanificus, Ten który welną robi/ knap/ tkacż

35: wełniány.

36: Lanifer, a, um, Vt laniferæ arbores, Drze

37: wá ná których báwełná rośćie.

38: Laniger, a, um, idem.

39: Lanoſus, a, um, Co wiele wełny dáye.

40: Lanaria ę, herba uulgo Cotonaria, Gna

41: phalion, Dioſcorides.

42: Lanugo, lanuginis, Mech też pierwſza brodá

43: która ſie náprzod młodzieńcom puſzcza wąs

44: Lanuginoſus, Mſzyſty/ Włocháty/ koſmáty.

45: Lancea, æ, fem. prim. Włocznia ſzefelin też

46: drzewo gończe.

47: Lanceola, diminutiuum, Włóczenká.

48: Lanceatus, a, um, Który s włocznią yeżdza.

49: Lancearius, lancearij, Drab/ Láncknet. Sic

50: etiam & lanceatus idem, álbo który wło=

51: cznią yeſt przebodzión.

52: Lancino, as, are. pen. cor. Przebość/ Prze=

53: kłoć. Ferio.

54: Langa, æ genus animalis quod alij lan=

55: gnariam uocant.

56: Langia, æ, nomen fontis. CC.

57: Languor, languoris, maſ. ter. Niemoc/ Cięſz=

http://rcin.org.pl

kolumna: b

L ante A.

1: kość/ mdłość/ y chorobá. Et aliquando re=

2: fertur ad animum, Niedbálſtwo. Lan=

3: guor etiam Sprácowánie.

4: Languidus, a, um, Chory/ Mdły. Langui=

5: dior indies, Co dzień chorſzy. Langui=

6: dus uino, Leniwy. Pecus languida ad

7: paſtum, Leniwe bydlę ná páſtwę. Langui=

8: dus ictus ſeu pulſus cui creber op=

9: ponitur, Leniwy. Languidior autoritas

10: patrum facta eſt, Nie tá yuſz o nie dbáyą

11: zeſzło ym ná powadze. Laanguid, Leniwo

12: choro/ mdło. Languidius in opere uer=

13: ſari, Przeleniwſzym ſie ſpráwować.

14: Langueo, es, langui, languere, neut. ſec.

15: Mdleyę/ Ciężeyę. Otio laguere, Od

16: proznowánia gnić. Nam languere ſigni=

17: ficat etiam, Prożnować. E uia languere,

18: Z drógi ſprácowanym być. Item languere

19: Niedbáć/ Niedbále co czinić/ też nie śmieć

20: popuśćić. Languet animus, Nie śmiem/

21: niemam ſercá Si te languere uiderit fe=

22: rocior fiet, Iáko ci vzna być boyáznego

23: tym będzie gorſzy.

24: Langueſco, is, ere, Lenieye/ Gniyę/ Schodźi=

25: mi ná czerſtwośćy y mocy. Omnium rerū

26: cupido langueſcit cum occaſio eſt,

27: Wſziſtkich rzeczi chćiwośći lenieyą gdy máyą

28: prziczinę/ to yeſt nie ták ſie bárzo tego zwy=

http://rcin.org.pl

kli ludzie domágáć co ſie ym łatwie może

ſtáć. Langueſcente colore in album,

Przebiyáyąc álbo ćiągnąc ná białą fárbę.

¶Compoſita, Flangueo, Niſzczeyę ná

mocy/ Mdleyę/ lenteyę/ Oćieżeyę. Differen=

do deinde elanguit res, Przes odwło=

kę zniſzczálá rzecz. Neqꝫ tum elanguit cu=

ra hominum e mora, Nie zliemało ſtá=

ránie ludzkie dla dawnośćy/ to yeſt nic

ym nie zeſzło ná ſtárániu.

¶Elangueſco, is, ere, idem.

¶Relangueo, & Relangueſco fere idem

uel etiam, Záś ſie pokrzepczam.

Lanio, as, are, act p. Drę ná ſztuki rozbieram

Drápię.

¶Dilanio, as, are, Rozdzieram/ roſzárpuyę

Dentibis laniare, Zębámi skąſáć. Vn=

guibus laniare, Páznokćiámi zdrápáć.

Laniatus, huius laniatus, Drápánie/ Ro=

zebránie.

Lanigena, pen. prod. Rześ/ Rzeźnicze rze=

mięsło/ też ſzárpániná.

Lanius, lanij, Rzeźnik.

Lanio, lanionis, maſ. ter idem.

Lanionius, a, um, Rzezniczy.

Lanionia menſa, Rzeźnicza ławá álbo pień

ná którym bydlętá rozbierayą.

Lanarium neutro gen. pro lanigena,

Rześ.

http://rcin.org.pl

strona: 184

kolumna: a

L ante A.

Laniſta, tæ, Szermierz.

Laniſtæ auium apud Columellam qui

aues certaminibus præparabant.

Lanoculus, qui lana uitium oculi tegit

inquit Feſtus.

Lanugo, Vide Lana.

Lanx, lancis, fe. ter. Krzinów/ ſzeroka miſá/

też wagá/ & lances, Miſy v wagi. Bi=

lanx idem.

Laodicea, urbs Aſiæ Lito flumini im=

poſita.

Laomedon, pen. cor. gen. maſc. Król Tro=

yański/ oćiec Priámuſów. Vnde Laome=

dontiades patronymicum, Potomek

Laomedontis.

Lapathos, pen. cor. ſiue lapathium ſiue

lapathum herba eſt, Szczaẃ kobyli/ uel

ut quidam uolunt, Szpynák. Alias Ru=

mex.

Lapathos uel lappa, Lopian.

Lapathes, in plurali numero tantum,

in Biblijs, Nieyáki kuch.

Lapis, lapidis, maſ. ter. Kámień.

Lapis precioſus, Drogi kámień.

Lapis molaris, Młyński kámień. Item ad

tertium lapidem, Trzy mile drógi. Nam

olim lapidibus erectis miliaria ſigna=

http://rcin.org.pl

28: bantur, ea forma loquendi ſæpe uti=

29: tur Liuius. De lapide emptus, Nápo=

30: dleyſzy sługá/ Gołotá.

31: Lapis angularis, Węgielny kámień.

32: Lapidem etiam hominem dicimus, Nie=

33: my/ iebáczny. Lapidem ferre altera ma=

34: nu panem oſtentare altera, Prouer=

35: bialiter dixit Plautus, Pięknie ſie okázo=

36: wáć á zle myſlić. Lapidem uerberare,

37: id eſt in uanum, prouerbialiter, Po

38: prożnu.

39: Lapideus, a, um, Kámienny. Murus lapi=

40: deus, Kámienny mur. Imber lapideus,

41: Deſzcz kámienny. Lapideo imbri pluit,

42: Kámienie z niebá pádáyą.

43: Lapidoſus, a, um, Pełny kámienia/ kámieni=

44: ſty. Ager lapidoſus, Kámieniſte pole.

45: Lapidarius, a, um, Co ku kamieniu nale=

46: ży.

47: Lapillus, lapilli, dimi. Kámiſzczek.

48: Lapilli, Drogie kámienie yáko ſą perły.

49: Lapicida, æ, Kamieniczny ten który kámienie

50: ćieſze/ kámienny ćieſlá.

51: Lapicidina, æ, fe. p. Mieyſce gdzie kámienie

52: cięſzą.

53: Lapido, as, are, Kámionuyę. Lapidauit,

54: Deſzcz kámienny był.

kolumna: b

L ante A. 184

1: Lapidatio, fem, ter. Kámionowánie/ to yeſt

http://rcin.org.pl

gdzie gęſte kamienie lecą. Fit magna lapi=

datio a muris, Gęſte ámienie lecą od mu

rów.

Lapidator, aliud uerbale. Ten który ká=

mienmi ćiska/ kámienuyący.

Lapideſco, is, ere, neu. te Kámienieyę/ twár=

dnę yáko kámień. Lapideſcere in duritiam

Zátwárdźyć yáko kámień. Lapire pro du=

rum facere, Obſoletum.

¶Compoſita, Delapido, Pokładam ka=

mienie. Delapidati muri, Mury ká=

mienie położone.

¶Dilapido, Od kámienia obieram. Et Me

taphoricos, Vtracam/ Roſproſzam. Dila=

pidare bona ſua, Vtráćić ymienie/ Ro=

ſproſzić.

¶Dilapidatio, Roſproſzenie/ Vtrátá.

Lapithæ, pen. cor. populi Theſſaliæ fue=

runt.

Lapithos urbs Cypri, Calep.

Lappa, lappæ, fem. pri. Lopian. Alias Ca=

naria philantropos Aparinæ perſo=

nata, Vide ſupra.

Lappago, herba ſimilis Angalli=

di.

Lapithæ, pen. cor. ge. maſ. Populus Theſ=

ſaliæ quondam.

Lapſana, æ, nomen herbæ.

Lapſio, lapſus, Vide Labor.

Laquear, laquearis, uel laqueare, laquea=

http://rcin.org.pl

32: ris, Item laquearium a Lacus uenit idē

33: quod lacunar, Vide ſupra in dictione

34: Lacus, lauqeatum auro templum, Ma

35: podniebienie pozłocone. Laqueata tecta,

36: Laskowáne podniebienie.

37: Laqueus, laquei, maſ. ſe. Stryk/ Powrozek.

38: Laqueus etiam, Wſzelka rzecz przes którą

39: bywa kto zdradzón/ śydło. Laqueo ui=

40: tam finiuit, Obiesił ſie. Incidit in la=

41: queum, Wpadł w śydło. Laquei Legum

42: & Iudiciorum, Sądowne zdrády y chi=

43: trośći. Ad Chryſippi laqueos, Do chy=

44: trośćy Chryſipuſowych.

45: Laqueatus, a, um, Stryckámi/ powrózki zięty.

46: Laqueum mandare Prouerbium, Ná

47: ſzubienicę odesłáć/ to yeſt/ Zgárdźić.

48: ¶Compoſita, Ablaqueo, Odwięzuyę/

49: Wypuſzczam z ſtryczków/ z śidł. Ablaquea

50: re arbores, Vrumowáć około drzéw.

51: Quanquam uideatur, a lucu deriua=

52: tum.

Hh 4

strona: 184v

kolumna: a

L ante A.

1: Lar, genius in plurali lares, gen. maſ. Do=

2: mowy bożek. Et pro domibus accipi=

3: tur, unde dicimus ad patrios lares

4: redijt, Wroćył ſie do domu. Ad larem

5: ſedet, Siedźi v ogniá/ v kómináNam fo=

http://rcin.org.pl

cus laribus ſacer erat, Ognisko było.

Laribus/ poslubiono/ poſwięcono. Hinc la=

rarium ſacrarium domeſticum in quo

lares ſuos colebant antiqui, Domowa

kápliczká w którey pogáńſtwo ſwe boskie

bálwochwálſtwo zwykło miewáć. Cæte=

rum antiquitas ſingulis hominibus

& domibus ſuos lares tribuit,

Laranda ciuitas Lycaoniæ.

Lardum & laridum, gen. neut. Słoniny/

wieprzowe mięſo ſolone.

Larentia, æ, fem. prim. Imię sławnei á bo=

gátey kurwy którą Rzimiánie zá boginią

chwalili/ Floria zwána. Vide in dictione

Flos.

Largior, largiris, largitus ſum, largiri,

com. q. Dáyę/ Vdzielam/ okficie/ hoyne

vpominki dáyę. Cœnam largiri, Wie=

czerzą ſpráwić. Largiri ciuitatem idem

quod donare ciuitate, Práwo mieyſckie

dáć. Libertatem populo largiri, Wolnym

vczinić/ wyświebodźić. Largiri ſe ultro,

Dobrowolnie ſie podáwáć. Si tempu non

largitur, Ieſli czás nie wynieſie.

Largitor uerbale pen. prod. Dárównik

hoyny.

Largitio, onis, fe. tert. Dárowánie/ Hoyność/

też vpominkámi przenáymowánie. Largi=

tione redemit, militum uoluntates,

Przes hoyne dáry ziednał ſobie łáskę v

http://rcin.org.pl

36: żołnierſtwá.

37: Largitas, largitatis, fem. tert. Szczodrość.

38: Largitas & parſimonia contraria.

39: Largus, largi, Szczodry/ też ſzeroki. Larga

40: ueſtis, Szeroka ſuknia/ Largum alimen=

41: tum, Hoyne wżywánie. Largæ opes,

42: Wielkie bógáctwá. Largus opera ſua,

43: Wierny á żiczliwy pomocnik. Largꝰ lachry

44: marum, Wielmiſie rozrzewnił. Vino lar=

45: giore uti, Nád ſwóy obyczay więcey pić.

46: Large aduerbium, Okficie/ ſzczodrze/ nie=

47: skąpie. Large blandus, Czyſty/ wdzięczney

48: mowy. Vino largius epulas celebrare,

49: Ochotnie kázáć nálewáć. Recipit hominē

50: nemo largius, Nikt ták hoynie gośći nie

51: czćy yáko on.

52: Largiter aliud aduerbium iem quod

53: large, & largitus pro largiter obſole=

54: tum, Largiloquus qui abundanter lo=

55: quitur, Wielomowny. Apud Plautum.

56: Largifluus, a, um, adiectiuum, apud Ci=

kolumna: b

L ante A.

1: ceronem 3. de Oratio, inuſitatum.

2: Lariſſa nomen ciuitatis Theſſaliæ, Z któ=

3: rego był Achilles, Vnde Lariſſeus dictus

4: eſt.

5: Lariſſa etiam, Drugie miáſto w Aſiey/ y

6: Krecie.

7: Larinæ, gen. maſc. nomen fontis in At=

http://rcin.org.pl

8: tica.

9: Larius, maſ. ſe. Iezioro. Iuxta alpes Rhe=

10: ticas, Po niemiecku Kumerſee. Largius la=

11: cus etiam dicitur.

12: Larix, laricis, genus arboris de genere

13: abietum.

14: Larodij populi in Scythia Aſiatica.

15: Larua, laruæ, fem. pri. Máſzkará/ Lárwá.

16: Laruatus, a, ū, Máſzkáráty/ Lárwiſty który

17: lárwę nośy.

18: Laruæ in plurali, Nocne pokuſy. Vnde lar=

19: uatus etiam dicitur, Duchem złym opętá=

20: ny/ álbo ſzalony/ wśćiekły.

21: Larualis, & hoc laruale apud Sido.

22: Száráda á ſzpátna twarz.

23: Larus latine Fulica, auis marina uiliſsi=

24: ma, Vide ſupra.

25: Laſanum, laſani, Nieyákie naczinie u wy=

26: prożnieniu zołądká.

27: Laſciuus, a, um, Waśniwy. skokliwy/ pieſz=

28: czący/ roſpuſtny/ nieſromieżliwy/ yurzny. La

29: ſciuus iocus uxoris cum marito, Nie=

30: wſtydliwy śmiech/ Capella laſciua, Kóz=

31: ká lekcywa.

32: Laſciuia, æ, f. p. Pieſzczotá/ roſpuſtá/ przekwie=

33: cánie. Maledicendi laſciuia, Popędliwość

34: niewſtydliwość ku zlie mówieniu. Laſci=

35: uia orationis, id eſt, oratio ludibunda

36: & exultans.

37: Laſciuio, is, ire, neut. q. Pieſzczę ſie/ Prze=

http://rcin.org.pl

38: kwintuyę ſobie. Laſciuire etiam dicun=

39: tur arbores, Gdy ſie nadobnie roskwitáyą.

40: Laſciuibundus apud Plautum, inuſita=

41: tum.

42: Laſer, laſeris, neut. tert. herba. uulgo Aſa

43: odorifera, Laſerpitium, laſerpitij, Nie=

44: yákie drzewo/ in Cyrenaica prouincia, Z

45: którego ćiecze nieyáki ſok koſztowny Laſer

46: zwány.

47: Laſerpitiatus, a, um, ut laſerpitiatū ace=

48: tum, Ocet s lázerem zmieſzány.

49: Laſibus pro laribus dixerunt ueteres,

50: CC.

51: Laſsia inſula quæ & Andros.

52: Laſſus, a, um, Sprácowány/ a/ e. Laſſus ope

53: re faciendo, Sprácował ſie robiąc. Laſſa

54: terra, Wypleniona rola.

55: Laſsitudo, Laſsitudinis, Sprácowánie.

56: Laſſeſco, is, ere, Vſtáwam/ nie mogę dáley.

L ante A.

1: Laſſo, as, are, Prácuyę. Laſſare equū, mor=

2: dować koniá.

3: Laſſatus, Sprácowány/ Zmordowány/ a/ e.

4: ¶Delaſſo idem quod laſſo.

5: Lateo, es, latui, latere, net. ſe. Táyę ſie/ kriyę

6: ſie/ Nie dam ſie znáć. Latuit per multos

7: annos, Táyił ſie przes wiele lat/ nie dał o ſo

http://rcin.org.pl

bie sliſzeć. Abdite & in occulto latere.

Táyić ſie. Me latet, Nie wiem. Nec latuere

doli frenum Iunonis & iræ, Nie táyemne

były. Apud Germanos latet, Miedzy

Niemcy ſie chowa.

Latito, ar, are, frequentatiuum, Przechowa=

wam ſie táyemnie.

Latitatio uerbale, Táyemne przechowawánie.

Latenter aduerbiū, Táyemne/ ćycho/ zákrićie.

Latibumu, latibuli, Iásinia w których dźi=

kie zwierzęta legáyą.

Latebra, uel latebræ, arū, idem.

Latebræ ferarum, Iáskinie zwierzęce.

Latebræ tabellæ, Táyemne oſądzenie/ albo

dekret który przed tym ná cedułkách ſędzio=

wie zwykli dáwáć á nie vſtnie pronuctio=

wáć. Adhibere latebram obſcuritatis,

Záćmić nieco. Ex latebris erumpere, Z

ciemnośći wybrnąć. Latebram periurio

querere, Krziwoprziſięſtwu ſwemu deki

ſzukáć/ to yeſt omáwiáć/ ográdzáć.

Latebricola qui latebras colit, Plautus.

Latebroſus, a, um, Táyemny/ Skáliſty. Lo=

cus latebroſus, Pełne mieyſce skał/ yáskiń

skrytych á táyemnych mieyſc. Latebroſe ad

uerbium, Skryćie.

¶Compoſita, Deliteo, delites, delitui, a

quo Deliteſco, deliteſcis, delitui, delite=

ſcere, Vleżeć/ vkryć ſie zátáyić ſie. Delite=

ſcunt in uirgultis atq; graminibus,

http://rcin.org.pl

38: Lezą w chrośćiech álbo w trawiech. Deli=

39: teſcere & ſe aperire contraria, uix tan

40: dem delitui, Ledwem vleżał/ Máluczkom

41: nie był wyſpiegowan. Delitens, delitentis,

42: participium a deliteo, Zákrity/ zátáyony.

43: ¶Illatebro, as, are, id eſt, in latebras

44: me abdo, Kriyę ſie. Apud Gellium

45: Obſoletum.

46: Latex, laticis, Wſzeláka mokrość wnętrzna.

47: Laterna, æ, Láterná.

48: Laternarius, laternarij, Który laternę nośy.

49: Later, lateris, maſ. te. Cegłá. Laterem laua=

50: re, Prouerbium, Prożno co czinić.

51: Laterculus, dimi. Cegiełká. Later crudus,

52: Nie palona Cegłá. Sed ſole ſiccatus ex

53: quo ſtructuræ quondam fiebant, later

54: coctus uel coctilis laterculuss, Pałona Ce=

55: głá. Ex quo ſtructura fit quæ teſtacea

56: uocatur.

kolumna: b

1: Lateritius, a, um, Cegielny/ a/ e.

2: Lateritius murus, Cegielny mur.

3: Lateritiæ ædes, Kámienicá.

4: Lateritium templum, Murowány kośćioł.

5: Laterarius, laterarij, maſc. ſec. Cegielnik/

6: ſtrycharz/ Murasz.

7: Lateraria, laterariæ, Cegielnicá álbo też Ce=

8: gelny piec.

9: Laterarium genus tigni Victruuio libro

http://rcin.org.pl

10: 10. cap. 12.

11: Lateralis, Vide, Latus.

12: Laterna, laternarius, Vide Later.

13: Lateſco, Vide Latus, adiectiuum.

14: Latex, Vide Later.

15: Lathyris, herba.

16: Latibulum, Vide Lateo.

17: Latibulare, pro latere Obſoletum.

18: Laticlauium, latifolium, latifundiū, Vide

19: Latus adiectiuum.

20: Latine, latinus, Vide Latium.

21: Latio, onis, Vide Fero.

22: Latitudo, Vide Latus, a, um.

23: Latium, latij, Láćińska źiemiá/ Teras zową

24: włoską źięmią. Propriæ tamen latium.

25: Kráyiná we włoſzech około rzeki Tubru prze

26: ćiwko morzu leżąca.

27: Latialis, le, Co z łáćińskiey źiemie yest.

28: Latius, a, um, idem.

29: Latinus, Król w łáćińskim páńſtwię/ Aenea=

30: ſów ſzwagier.

31: Latinus, a, um, adiectiuum, Láćiński. Lati=

32: na lingua, Láćiński yęzik. Romana lin=

33: qua, idem.

34: Latine aduerbium, Po łácinie.

35: Latinitas, Láćińska rzecz. Latine conſuetu=

36: dini tradere, Wyłożić ná łáciński yęzyk.

37: Vertere in latinum, ſubaudi ſermonem

38: idem, Parum latina uocabula, Nie

39: dobrá łáciná.

http://rcin.org.pl

40: Latinæ, arū. ferię latinæ, Swięto ku chwale á

41: czći Iowiſzowey od łáćinników vſtáwione.

42: Latimenſis, & ſe. idem quod latinus.

43: Latonia, æ, f. p. Latine lapicidina, Mieyſce

44: gdzie kámienie kopáyą y też cieſzą. Olim ad

45: lapicidinas dabantur homines in ſer=

46: uitutem, unde pro carcere plerunq; ac=

47: cipitur, Miaſto ćiemnice.

48: Latomus, latomi, maſ. ſ. Latine lapicida,

49: Cieſlá kámienny.

50: Latinus & latimus, g. m. mons in Ionia.

51: Lator, latoris, uerbale, a Fero, Vide Fero.

52: Latona, ge. fe. Mátá Appollowá y Diany.

53: Latria, æ, f. p. Latine cultus, Cwałá [!] / Cześć

54: Vnde Idolatria ſimulachrorum ſerui=

55: tus, Vide ſupra.

56: Latrina, æ, f. p. Sácret. Vide Forica.

Latrina

strona: 185v

kolumna: a

L ante A.

1: Latrina etiam, Grubá ná którą domowe plu=

2: gáſtwá/ gnoy y ſmieći wirzucáyą.

3: Latro, as, aui, are, neu. pri. Szczekam. Pro=

4: prie canum.

5: Latrare etiam ad hominem transfertur,

6: Iad ſwoy ná kágo [!] wyrzignąć.

7: Latratus, us, ui, Szczekánie. Grauis latra=

8: tus, Wielkie pſów ſzczekánie.

9: Latrator uerbale, Szczekácz.

http://rcin.org.pl

¶Compoſita Allatro, Prziſzczekawam/

náſzczekawam.

¶Oblatro, as, are, Obſzczekawam/ oma=

wiam/ też odſzczekawam/ odmawiam.

Latro, latronis, pen. prod. maſ. ter. Zbóycá

morderz/ łotr. Qui ex rapto uiuit.

Latrones apud ueteres etiam uocaban=

tur condicti milites, Drábáńći.

Latrunculus dimin. Lotrzik/ zboyczik.

Latrunculus etiam, Szách.

Ludus latrunculorū, alij ludū Scachia

uocant, Grá ſzáchów.

Latrocinor, latrocinaris, latrocinari, dep.

q. Ieſtem zboycą/ łotroſtwem ſie obchodzę.

Ex occulto latrocinari, Z kątá gdzie ná

ludzie wyskákować y odzieráć. Latroci=

nari pro mercede militari apud Plau.

Latrocinium, Morderſtwo/ krádzieſz.

Latrocinum pro militia apud Plautum.

Miáſto zołnierzowánia.

Latrocinatio, onis, idem. Latrunculatur,

Który złodzieye zbiera y wieśi/ opráwcá.

Iudex rerum capitalium qui de latr=

cinijs iudicat.

Latamiæ, arum, Kopánie kámieni.

Latus participium a Fero fers, Vide

ſuo loco.

Latus, a, um, latior, latiſsimus, adiectiuū,

Szeroki. Cuius contrarium eſt angu=

ſtus, Wąski. Latus pectore, Szeroki w

http://rcin.org.pl

40: pierſiách.

41: Late aduerbium, Szeroko. Longe lateq;

42: diffuſa laus Pompeij, Dáleko y ſzeroko

43: słynie chwałá Pompeiuſowá. Late uagatur

44: ignis, Bárzo ſie ſzerzy/ Bierze wielką moc.

45: Latius opinione deſſeminatum eſt hoc

46: malum, Dáleyſie rozniosło niżliſmy mnie=

47: mali. Late perſcribere omnia ad ali=

48: quem, Szeroko opiſáć. Late pater & la=

49: tiſsime patet hæc diſputatio, Siłá by

50: około tego trzebá mówić. Latius loqui cui

51: comprehenſe opponitur. Late patet,

52: Szeroko lęży/ Szeroko ſie roſciąga.

53: Latusclauus, Senatorskie odzienie.

54: Laticlaui, Senatorowie álbo pátricij. Latifo=

55: lium, Szerokiego liśćia. Latifolia, æ, etiā

56: dicitur.

kolumna: b

L ante A.

1: Latitudo, latitudinis, fem. tert. Szerokość.

2: Latitudo poſſeſionum, Szerokość ymienia.

3: Lateſco, lateſcis, ere, neut. tert. Szeroko ſie

4: rozraſtam. In uentrem lateſcere, Siádło

5: rość. Lato, as, non uſurpatur.

6: ¶Compo. Dilato. pen. pro. Roſzerzam/

7: Roſpośćieram. Dilatare & contrahere

8: contraria, Aciem exercitus dilatare,

9: Szerzey woysko roſtáwić. Pomeria re=

10: gni ſui dilatare, Páńſtwá ſwego roſzerzáć.

11: Dilatata lex coanguſtari poteſt, Sze=

http://rcin.org.pl

roko omawiáyący ſtátut może być vkrócon.

¶Dilatatio, Roſzerzeánie.

Latifundium, latifundij, Szerokość/ Szero=

ka poległość.

Latus, lateris, pe. cor. neu. t. Bok/ Stroná.

Homines a latere, Przyiaćiele którzy przi

kim ſtoyą/ powinowáći.

Latera inſulæ dicuntur etiã, Strony wyſpy

Lateranus, laterani, Drábánt. Qui latus

princeps ſtipat, Stipator uel ſatelles

potius.

Lateranus, Właſne ymię yednego Rzymiániná

a quo Lateranenſe palatium.

Latyris, f. Vulgo cataputia maior Skoczek

Lauacrum & lauatio, Vide Lauo.

Lauce Inſula in Ponto.

Laudicœnus, nomen, apud Plin. Epiſt. 38.

Laudo, Vide Laus.

Lauerna, æ, f. p. Bogini złodzieyſtwá v Rzi=

miánów.

Lauernio, Złodziey.

Lauernalis porta Romæ, Bramá w Rzimie

nie dáleko od kośćiołá Lauerny boginiey.

Lauer, laueris, n. t. & aliquando fem. her=

ba, Niektórzi mniemáyą wodny Iſop.

Lauinium, ij Miáſto we włoſzech. Quæ &

Laurentum dicta eſt.

Lauo, lauas, laui, lautum & lotum, & an=

tique lauatum, lauare, act. p. Vmywam

miyę ſie. Lauare laterem, Prouer. Próżno

http://rcin.org.pl

42: czinić. Lauare peccatum ſuum, Omyć

43: ſwóy grzéch.

44: Lauo, lauis, antiqui dixerunt. Lauatio, la

45: uationis, Myćie/ Kąpánie.

46: Lauacrum, lauacri, idem, też łáźniá.

47: Lauatrinæ olim dictæ ſunt quæ nunc la=

48: trinæ, Wychody Sacrety.

49: Lautulæ, id eſt, thermæ, Cieplice, Calepin.

50: ſine authore.

51: Lautus ſiue Lotus, a, um, Zmyty/ czyſty/ a/ e

52: Lautus homo, Chędogi/ Dworski/ Wy=

53: ſtrychniony/ Doſtátnye koſztownie á hoynie

54: vżywáyący człowiek.

55: Laute aduerbium, Okficie.

56: Lauatitia, æ, Lákotká/ páńska potrawká.

strona: 186

kolumna: a

L ante A.

1: Lautitia etiam in ueſtitu, Foremne miękkie

2: á koſztowne ſzáty.

3: Lautus etiam ſignificat, Roskoſzny mięki.

4: Lautulus dim. Pieſzczący/ Subtilno chowány.

5: Lautia, lautioris, Dáry które Rzimiánie po=

6: ſtronnym posłóm zwykli dáwáć. Liuius in

7: ſingulari gener. femin. uſus eſt. Lau=

8: tia, æ, a Lauo fit lotrix, Praczká. In=

9: de lotorius, a, um, Co ku prániu należy.

10: Malleus lotorius, Kiyań álbo kiyáni=

11: tá. Et lotura. loturæ, Pránie. Et lotium,

http://rcin.org.pl

12: Szcziny. Compoſita require in Luo.

13: Laureotis, tis, genus cineris quod inipſa

14: fornacis area colligitur, ex fauillis

15: argenteis ſurſum aſcendentibus ac de=

16: inde in aream deſcendentibus dum ar

17: gentum in fornace uritur.

18: Laurion locus Atticæ.

19: Laurolauinium urbs Latij proxima Lau

20: rento, Laurolanium quidam ſcribunt.

21: Laurus, lauri, fem. ſec. & q. declin. Lauro=

22: we álbo bobkowe drzewo. Bacca lauri, Ia

23: gody bobkowe.

24: Laurea idem quod laurus & laurea, Li=

25: ście Bobkowe.

26: Laurifolium idem.

27: Laurea & item laureola dimin. Wieniec

28: z bobkowego liścia który bywał da=

29: wan temu który zwićięſtwo otrzimał. Vn=

30: de laureā adeptus eſt & laureā meruit,

31: Vkoronowan yeſt/ godźien czći y chwały.

32: Laureatus, a, um, Tákowym wiencem bobko=

33: wym vkoronowány.

34: Laureus, a, um, adiectiuū, Vt laurea co=

35: rona, Bobkowa koroná.

36: Laureus ramus, Rozgá bobkowa.

37: Lauretum, laureti, Sad mieyſce gdzie drze=

38: wo bobkowe rośćie/ álbo bywa ſzczepione.

39: Laurifer, a, um, Vt laurifer tellus, Ziemiá

40: ná którey ſie rodźy bobkowe drzewo.

41: Lauriger, a, um, Który nieco Bobkowego

http://rcin.org.pl

42: drzewá noſy.

43: Laurinus, a, um, Bobkowy/ a/ e. Vt oleum

44: laurinum, Oley bobkowy. Laurina folia,

45: Liśćie bobkowe.

46: Lauream & Laurum mutata diphtongo

47: Loream pro eodem accipit Cato.

48: Laureolus nomen proprium ciuiſdā ne=

49: bulonis.

50: Laurentum, Miáſto we włoſzech.

51: Laurens & Laurētinus, Który z támtąd yeſt.

52: Laurentia, Zoná Fauſtuli páſturzá/ który Ro=

53: mulum y Rhemum wychował.

54: Laurentalia, orum, Swiętobliwość gry ku

55: czćy w Rzymie/ etć.

56: Laus, laudis. fem. tert. Chwałá/ cześć. Lau=

kolumna: b

L ante A. 186

1: dibus ad cœlum extollere, Wychwáláć

2: Celebratus laude illuſtri, Wyſoko wy=

3: chwálóń. Summis laudibus efferre,

4: Bárzo wiele dźierżeć o kim. Ornare ueris

5: laudibus aliquem, To przipiſáć czego go=

6: dzien yeſt. Latine pure loqui eſt in ma=

7: gna laude ponendum, Rzecz chwalebna

8: yeſt dobrze móc po łáćinie mówić.

9: Laudo, as, are, act. pri. Chwalę. Probare &

10: laudare idem, Laudare laudibꝰ, Wiel=

11: mi wychwáláć.

12: Laudatus participium ſiue nomen ex

13: participio, Chwálny/ chwálebny/ a/ e.

http://rcin.org.pl

14: Laudator, laudatoris, maſ. ter Wychwálácz

15: Laudator uolūtarius, Zyczliwy/ vprzey=

16: my wychwálácz.

17: Laudatrix uerbale fem. Cwalicielká [!] .

18: Laudatio, onis, Chwalenie.

19: Laudabilis & hoc bile, Chwalebny/ a/ e.

20: Laudabiliter, Chwalebnie/ Rządnie.

21: Laudatiuus, a, ū, ut laudatiuū genus ora

22: tiōis, Rzecz komu ku czćy á chwale vcziniona.

23: Laudo item idem ſignificat quod Cito

24: Prziwodzę/ dowodzę, potwierdzam. Cicero

25: Autores certiſsimos laudare poſſum

26: Mogę pewne składácze ná to prziwieść

27: álbo niemi dowieść/ á rzecz ſwą potwir=

28: dźić. Sed eſt uerbum Iuris hoc loco

29: ¶Illaudatus, a, um, Którym ſie nie godźi

30: dowodźić/ niechwalny. Illaudatus author

31: Niesławny/ niewzięty Autor. Et illauda=

32: bilis, idem.

33: ¶Compoſita, Collaudo, Pochwalam.

34: ¶Collaudatio, Pochwalenie.

35: Laudicœnus, Który vpominki komu dáye zá

36: to iż go chwalił. Sophocles Græce di=

37: ctus ut Plin. in Epiſt. teſtatur.

38: Elaudo, as, are, pluſqꝑ nominare, Feſt.

39: Lautia, æ, Vide Lautus, a, um.

40: Lautomia, idem quod latomia, Mieyſce

41: gdzie dobywáyą kámieni. Latine Saxifo=

42: dina uel lapidicina, Item carcer Sy=

43: racuſanus ſubterraneus immenſus ac

http://rcin.org.pl

44: profundus, Głęboka wieża v miáſtá. Sy=

45: racuſę/ in Sicilia, & pro quouis carcere

46: & loco ſubterraneo aut Hypogæo in

47: ſaxo inciſo accipitur.

48: Lautitia, lautus, lautulus, Vide Lauo.

49: Lautrices duorum fratrum uxores, Cal.

50: ſine authore.

51: Lax fraus eſt inquit Feſtus, unde lacire

52: decipere utrumqȝ obſoletum.

53: Laxus, a, um, Przeſtrony/ Szeroki/ a/ e. La=

54: xus ager cui opponitur anguſtus. Sze [/]

55: ronie [/] pole. Laxas dare habenas, Puśćić

56: wodze. Laxæ opes, Wielkie bogactwá.

Laxe

strona: 186v

kolumna: a

L ante A.

1: Laxe aduerbium, Szeroko. Laxiſsime

2: pererrare, Dáleko wędrować.

3: ¶Compoſita, a laxus. Prolixus, a, ū,

4: Długi/ a/ e. Laxitas, Szerokość. Proli=

5: xitas, Długość.

6: Laxo, as, are, act. prim. Rośćiągam/ Roſpo=

7: ścieram/ też otwarzam. Laxari a uinculis,

8: Być wypuſzczon z więzienia. Laxare ani=

9: mum a laboribus, Odpoczináć. Laxatus

10: curis, Wyświebodzony od prac á ſtáránia.

11: Ammona haud multum laxauerat,

12: Nic ſie drogość nie vſtąpiłá. Aſtringere

13: & laxare contraria.

http://rcin.org.pl

14: Laxatus participium ſiue nomen ex par=

15: ticipio, Roſzerzony/ roſprzeſtroniony. La=

16: xatior area, Przeſtrońſze śiedlisko.

17: Laxitas, Vide paulo ſupra.

18: Laxamentum, Przeſtreńſtwo/ roſprzeſtronie=

19: nie też odpoczinienie. Laxamentum & ue=

20: niam non habet leges ſi modum ex=

21: ceſſeris. Nie máyą żadnego odpoczinienia

22: áni odpuſtu. Laxamentum dare, Dáć

23: odpoczinąć.

24: ¶Compoſita, Relaxo, as, are, Rozſzer=

25: zam/ Roſprzeſtrzeniam/ też ochładzam. Rela=

26: xare & conſtringere contraria, Rela=

27: xare animum & dare ſe iucunditati,

28: Ochłodźić ſie y dáć ſie ná dobrą myſl. Rela=

29: xatus ſomno animus, Ochłódzony/ po=

30: krzeźwiony. Se occupatione relaxare,

31: Odpoczinąć od prac.

32: ¶Relaxus, a, um, Roſprzeſtroniony/

33: a/ e.

34: ¶Relaxatio, Roſprzeſtrzenienie/ ochłodá/

35: odpoczinienie. Contētio animi & relaxa=

36: tio contraria.

L ante E.

37: Lea, æ, quæ & leæna femin. prim. Lwi=

38: cá.

39: Lea item Braſsice genus, Cwikłá. Leæ etiā

40: Inſula iuxta Cyrenaicam Africæ re=

41: gionem.

42: Leander, maſc. ſec. Właſne ymię/ Cuiuſ=

http://rcin.org.pl

43: dam ex Abydo.

44: Lebadia urbs Bœotiæ.

45: Lebedus, pen. prod. Ciuitas a Colopho=

46: ne 120. ſtadijs diſtans.

47: Lebes, lebetis, pen. prod. maſc. uel fem.

48: Miedźiany gárniec álbo też koćieł.

49: Lebeſum pro liberum dixerunt uete=

50: res.

51: Lecherum alterius maris portū appellari

52: tradit Liuius de bello Macedonico.

kolumna: b

L anet E.

1: Lectrum promontorium Aſiæ.

2: Lectus, lecti, m. ſec. Loże. Eſt in lecto, Ieſzcze

3: ſpi. Lecto teneri, Chorować. Lectus etiam

4: Loże ná których przed czáſy do ſtołá ſia=

5: dano.

6: Lectulus & lecticulus, diminutiuum Loż=

7: ko.

8: Lectiſternium cum ſacrorum gratia lecti

9: in templis ſternebantur ad diſcum=

10: bendum ſiue pernoctandū apud Ro=

11: manos, Feſtus.

12: Lectiſternator, oris, Ten który śćie=

13: le.

14: Lectica, æ, pen. prod. Lożko noſzące/ my zo=

15: wiemy kolebką. Abuſiue lecticula di=

16: min. Lóżeczko/ kolebeczká.

17: Lecticarius, Który tákowe łoſzko nośy yáko

18: przed czáſy bogáći miewali. Nunc uoca=

http://rcin.org.pl

19: mus equos, Woźniki kolebczáne.

20: Lecticariola quaſi parua lectica. Mar=

21: tialis.

22: Lecythus, lecythi uel ut quidam ſcribunt.

23: Lechytus, pen. cor. maſc. ſec. Oleyowa

24: bániá.

25: Legerda urbs Armeniæ maioris.

26: Legio, onis, a delectus militum dicta eſt

27: teſte, Var. lib. 4. de lingua latina eo qꝛ

28: legionis milites uiritim legi, hoc eſt ele

29: gi ſoleant, Vide Lego.

30: Lego, legas, aui, are, Poſyłam/ slię. Primæ

31: coniugationis, Legare negotium alicui

32: Poliećić. Legare aliquid alicui, Odkázáć

33: co komu ná Teſtámencie.

34: Legatus, legati, Poſeł/ Legat.

35: Legatus etiam, Namieſtnik Hetmáński/ ták

36: ná woynie miedzy zołnierſtwem yáko y

37: nád miáſtem álbo prowincią nieyáką. Obije

38: legatus Ægyptum & Syriam, Poſel=

39: skim obyczáyem przeyechał.

40: Legatio onis, fem. tert. Poſelſtwo. Mittere

41: legationem ad aliquem, Posłáć poſel=

42: ſtwo ku komu. Eſſe in legatione, W poſel=

43: ſtwie być.

44: Legaticus, a, um, Poſelski. Vt Legaticum

45: mandatum, Poliecenie poſelskie.

46: Legatum, legati, net. ſe. ſubſtantiue, Odka

47: zánie teſtámentne. Nam legare ſignificat

48: etiam teſtamento relinquere, Ná teſtá=

http://rcin.org.pl

49: mencie odkázáć. Et Legator, Teſtámentarz

50: ten który komu co odkazał.

51: Legatarius, a, um, Ten komu co yeſt odka=

52: zane/ też który czeka ſpadku po kim. Nam

53: Teſtator & Legatarius opponuntur

54: inter ſe relatiue.

55: Legatiuum legatiui, Koſztunek álbo wyprá=

56: wá ná poſelſtwo/ pieniądze ná ſtráwę.

Legatitium

strona: 187

kolumna: a

L ante E.

1: Legatitium pro legatiuo.

2: Legatitius, a, um, idem quod legaticus,

3: ut Legatitium uiaticum, Pieniądze ná

4: ſtráwę posłowi.

5: ¶Compoſita, Ablego, as, aui, are,

6: Odſyłam/ odpráwuyę. Pueros uenatum

7: ablegauit, Wysłał ná myſliwſtwo. Pecus

8: a prato albegandū, Bydło z páśi wźiąć

9: Hoc me a te ablegat, Tomię odtrąca od

10: ćiebie. Remouere & ablegare aliquem

11: Odpráwić kogo przecz. Ablegatio, onis,

12: Odpráwá/ odesłánie.

13: ¶Allego, id eſt, cito ad aliquem lo=

14: cum mitto, Poſyłam/ Przipominam/ przi=

15: wodzę. Ad aliquem allegare, Wziąć ſo=

16: bie do kogo. Allegare aliquem alicuius

17: re gratia, Posłáć ku kómu ná pytánie o nie=

18: którą rzecz. Multorum allegabat teſti=

http://rcin.org.pl

monia, Wiele ich ſwiádectwá przywodźił/
przipomniał. Inter allegatos Oppiniaci
nomen primum eſſe conſtat, Miedzi
temi którzi byli przywodzeni náprzednieyſze
mieyſce miał Oppiniacus.
¶Allegatio, uerbale, Przywodzenie/ przi=
pomnienie.
¶Delego, Poliecam/ Składam ná kogo,
Rem aliquam ad alterum delegare,
Ku ynſzemu odesłáć. Delegare officium
alicui, Spuśćić komu vrząd. Delegare ali=
quem alicui cauſæ, Wyſádźić kogo ku
náydźieniu poſrzodku miedzi ſtronámi. Pro=
uinciam alicui delegare, Spuśćić vrząd
Delegatio iuriſdictio, Spuſzczona/ Pole=
cona ſpráwá. Delegatum munus, Pole=
cony vrząd/ álbo ſprawá.
¶Delegatio, Polecenie/ Dánie mocy ku
czemu.
¶Subdelego, Spuſzczam á polecam ynſze=
mu co ná mię włożą. Sub delegatus iu
dex, Podkomiſarz.
¶Collego non legitur, ſed collega, æ,
Towárziſz w vrzędzie álbo w kommiſiey
vczeſnik polecenia á vrzędu tego który ná
mię włozón yeſt.
Collegium, Zgromádzenie vczeſników ye=
dnego vrzędu też wſzelakie towarziſtwo álbo
bráctwo.
¶Collegium ſacerdotum, Zgromádze=

http://rcin.org.pl

49: nie xięży. Cooptare aliquem in colle=

50: gium, Wziąc kogo miedzy ſię.

51: ¶Relego, Odſyłam/ záś wrácam/ odprá=

52: wiam/ oddalam. Longe relegati a cæte=

53: ris, Dáleko oddaleni od drugich. Hunc in

54: prædia ruſtica relegarat, Odesłał go

55: był ná wieś. Ad authores relegare, Ode=

kolumna: b

L ante E. 187

1: słáć. In exilium relegare, Z ziemie wy=

2: wołáć.

3: ¶Relegatio, Oddalenie/ odesłánie. Rele=

4: gatio & amandatio, idem.

5: ¶Relegatus, Odesłány/ a/ e/ też wywołá=

6: ny.

7: ¶Sublego, Iuſzym prożne mieyſce záſadzam

8: wſtáwiam ynſzego ná to mieyſce.

9: Lego, legis, legi, legere, act. tert.

10: Czytam/ też zbieram/ zgromádzam/ też obie=

11: ram. Legi literas tuas, Czitałem twoyę li=

12: ſty. Eos libros per te ipſe legas, Xięgi

13: ty czitay ſam przes ſię. Remiſſius legere,

14: Nie ták prętko czitáć. Item legere flo=

15: res, Zbieráć kwiatki. Spolia legere, Lupy

16: zgromádźić. Legere ueſtigia, Cziych trepów

17: álbo ſliadu náſliádować. Legere picturam

18: Málowánie przeględáć. Legere littus, podle

19: brzegu ſie wieść. Item Cæſar in Sena=

20: tum eum legit, Cic. Ceſars go zá páná

21: rádnego obrał. Legere in demortui lo=

http://rcin.org.pl

cum, Na vmárłego mieyſce ynſzego obráć.

Milites legere, Popis mieć służebnych.

Legio, onis, fe. ter. Inde deriuatur, Woy=

sko á zaſtęp służebnych ludźi/ ták wielki yá=

ko 12500. oſób álbo yáko Vegetius chce

6000. mniey álbo więcey. Alij dicunt le=

gionem comprehendere decem co=

hortes, Dzieſięć hufców. Cohors diuidi=

tur in 50. manipulos Ná pięćdzieſiąt rot.

Manipulus in 25. milites, W pięć á dwá=

dzieśćiá oſób.

Legionarius, a, um. Co ku záſtępowi á woy=

sku należy. Legionariæ cohortes, Hufy

zaſtępskie.

Leguncula, æ, diminutiuum a legione,

Záſtępik.

Legulus, leguli, Zbierácz który yágody wino

rozinki/ y co tákowego zbiera.

Legumen, leguminis, Iárziná.

Lector, lectoris, Czitelnik też zbierácz.

Lectus participium ſiue nomen ex par=

ticipio, Wybrány/ też zebrány/ zgromadzo=

ny/ czitany/ a/ e. Lectiſsimus adoleſcens,

Przewyborny młodzieniec. Lectiſsimi atq;

ornatiſsimi uiri, Náypierwſzy á naywy=

bornieyſzi mężowie.

Lecte, lectius, lectiſsime, Wybierayąc po ye=

dnemu.

Lectio, onis, Czitánie lekciya.

Lectio literarum, Czitánie liſtów.

http://rcin.org.pl

52: Lectio lapidum, Zbieránie kámieniów.

53: Lectio militum, Popis rycerſtwá.

54: Lectio Senatorum, Obieránie rády.

Ii Lectito

strona: 187v

kolumna: a

L ante E.

1: Lectito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicz=

2: nie czitam.

3: Lecturio deſyderatiuum, Rad bych czi=

4: tał.

5: Legumentum, legumenti idem quod

6: legumen, Iárziná,

7: Legarium, idem.

8: ¶Compoſita, Allego, Prziwodzę. Vi=

9: de ſupra in dictione Lego, as, are, Al=

10: lego idem enim eſt.

11: ¶Allectus participium, ut allectus eſt

12: in ſenatum, Wzięty yeſt w rádę.

13: ¶Colligo, Zbieram/ zgromádzam. Col=

14: ligere iram, Gniewáć ſie. Colligit ſe in

15: arma, Vbiera ſie we zbroyę. Colligere

16: exercitum, Przymowáć służebne. Col=

17: ligere ueſtem, Záwziąć ná ſię ſuknią álbo

18: ſie wskáſáć. Omnes laudes colligere,

19: Wſziſtki chwały oſięgnąć. Breuiter quæ

20: dicta ſunt colligere, Krotkiemi słowy

21: oſięgnąć. Conſiderate & animo col=

22: ligere, Bráć ſobie ná mysl. Colligere

23: animum & cogitationem, Pokrzepczić

http://rcin.org.pl

ſie.

Vbi ſe colligit, Iáko ſie pokrzepczył.

Cauſas colligere, Wymowek ſzukáć. Col

ligere rationes, Ráchować.

¶Collectus participium, Zgromádzo=

ny.

Collectio, Zgromádzenie. Item ex hoc

potes colligere, Ztąd ſie możeſz dobá=

czić/ dorozumieć. Sic collige hoc, Pá=

miętay to yedno/ weźmi to przed ſię.

¶Collecta, æ, Zgromádzenie/ zebránie.

Item collecta, id eſt, Symbolum,

Składá zrzucenie pieniędzy na co tákowe=

go.

¶Collectaneus, a, um, Zgromádzony/

zrzucony/ a/ e/ Vt æs collectaneum. Pie=

niądze przez poſpolitego człowieká zdá=

ne.

¶Collectanea, Zebránie á náznáczenie ze

wſzech xiąg.

¶Collectitius, a, um, idem.

¶Collectiuus, a, um, idem.

¶Deligo, Wybieram/ obieram. Deligere

locum idoneum caſtris, Godne mieyſce

obozowi obráć. Delige quem diligas,

Cic. Obierz ſobie kogo byś mógł miło=

wáć

Aliquem deligere ad imitandum, O=

bráć kogo ſobie ku náſliádowániu.

¶Delectus participium, Wybrány. De=

http://rcin.org.pl

54: lectus rem aliquam, Ku niecznemu wy

55: brány.

kolumna: b

L ante E.

1: ¶Delectus, huius delectus nomen uer=

2: bale, Vt datus eſt illi delectus, prouin=

3: ciarū, Dano mu wybór w ſtároſtwách. Ha=

4: bere delectum uel agere delectum mi=

5: litum, Popis trzimáć.

6: ¶Delectus & diſcrimen, Rózność. Vn=

7: de ſine delectu, Króm rozności álbo bra=

8: ku.

9: Recipiebantur milites ſine delectu, Lá=

10: dá kogo prziymowano nie brákowano ni=

11: kim kto w ymię boże okrzczón tego piſa=

12: no.

13: ¶Diligo, diligis, dilexi, diligere, dile=

14: ctum, pe. cor. Miłuyę.

15: Diligere, Charum habere, & Colere,

16: idem.

17: ¶Diligens, diligentis, Miłuyący. Et di=

18: ligens nomen ex participio, Pilny=

19: pracowity/ a/ e.

20: Diligens ac Studioſus idem, Diligen=

21: tiſsimus rei familiaris, Cziſty goſpo=

22: darz.

23: Diligens, attētus, aſsiduus, idem. Aſsi=

24: dua & diligens ſcriptura, Pilne piſa=

25: nie.

26: ¶Diligentia, æ, Pilność. Aſsiduitas, In

http://rcin.org.pl

27: duſtria, diligentia, idem.

28: ¶Indiligens, Niebáczny/ niepilny/ a/ e.

29: ¶Indiligentia, Niebáczność. Negligētia

30: idem.

31: ¶Diligenter aduerbium, Pilnie, Stu=

32: dioſe ac diligenter curare aliquid,

33: Rządnie co ſpráwić.

34: Diligenter hic eram, Nie odſtępowałem

35: ztąd ſtopą/ álbo miałem wſzeláką pilność

36: ná wſziſtko.

37: ¶Eligo, idem quod deligo, Vnde Ele=

38: ctio, Wybránie.

39: ¶Elector, oris, Wybierácz.

40: ¶Electris, uerbale fœm. Wybierácz=

41: ká.

42: ¶Electus participium, Wybrány.

43: ¶Electus, huius electus, Wybrá=

44: nie.

45: ¶Elegans, elegantis, Wybrány/ Nádob=

46: ny/ piękny.

47: Elegans formarum ſpectator, Niepo=

48: ſpolicie ſie znáyąc ná piękności. Vir mun=

49: dus & elegans, Piękny y ochędożny. Ele=

50: gantem regem narras, O niepoſpolitym

51: krolu powiedaſz. Elegans in cibis, Piękne

52: á ochędożne czinienie yeść.

53: ¶Elegantia, Piękność/ Ochędożność.

http://rcin.org.pl

L ante E.

Elegantia ſermonis latini, Foremność
rzeczi łáćińskiey.
¶Eleganter aduerbium, Pięknie/ Ná=
dobnie/ chędogo.
Eleganter acta uita, Vczćiwe wiedzienie żi=
wotá.
¶Intelligo, is, xi, ere, ctum. Rozumiem.
Antiqui intelligo ſcribebant per e
ſecundam uocalem in penultima, Ani
mum alicuius intelligere, Rozumieć co
kto myśli. Tibi po ab iſto hera ca=
uendum intelligo, Ia tobie rádzę páni
ábyś temu niedowierzáłá.
¶Correxit miles quod intellexi mi=
nus, Złáyał yą pan rycerz czegom ya nie wy
rozumiáłá.
Non intelligo ſatis quæ loquatur, Nie
owſzeki rozumiem co mówi.
¶Intelligetur impersonale, ut, Non in=
telligitur quando obreperat ſenectus.
Nic ſie nie baczy gdy ſtárość kogo nápá=
dnie.
¶Intellectus participium, Wyrozmieyą= [/]
cy [/] / a/ e.
¶Intellectus huius intellectus, Rozum
Wyrozumienie. Intellectu conſequi, Do=
myślić ſie.
Columbis ineſt quidam gloriæ in=
tellectus, Gołębie máyą nieyáki rozum gdy

http://rcin.org.pl

30: ye chwalą.

31: ¶Intelligens participium, Rozumieyący.

32: & nomen ex participio Ingenuoſus &

33: Intelligens idem.

34: Intelligens princeps, Dobrze báczne

35: Xiążę.

36: ¶Intelligentia, æ, Rozum/ Bacz=

37: ność.

38: ¶Intelligenter, Bacznie/ Rozumnie.

39: ¶Intelligibilis, & hoc intelligibile, Ro

40: zumny/ báczny. In Biblijs tantum legi=

41: mus.

42: ¶Subintelligo, Baczę/ Dobaczawam

43: ſie.

44: ¶Subintelligitur imperſonale, Ma być

45: rozumiano.

46: ¶Negligo, Niedbam/ zgárdzam/ zamieſz=

47: kawam/ opuſzczam/ puſzczam mimo ſię. Ne=

48: gligere ueſtem, & ueſtitum, Nieſtroyć

49: ſie/ niedbáć nic ná pyſzne noſzenie. Ne=

50: gligere mandatum alicuius, Zgárdźić

51: cziye przikazánie.

52: Negligere minas, Nie dbáć ná groże=

53: nie.

kolumna: b

L ante E. 188

1: Negligere periculum capitis & fortu=

2: narum, Nieważić ſobie nic zdrowia y má=

3: ętnośćy.

4: ¶Negligens, om. Niedbáły. Negligens

http://rcin.org.pl

in amicis colendis, Nie dbá o záchowánie

á miłość prziyacielską.

¶Negligentia, æ, Niedbáłość.

¶Neglectio, Zgárdzenie.

¶Neglectus, huius neglectus, Niedbá=

łość.

¶Neglectus, a, um, ut Neglecta coma,

Nieugłaskáne włoſy.

¶Negligenter aduerbium, Niedbá=

le.

Negligenter habere, Nic nie dbać o ko=

go.

Neutiquam hæc res neglectui eſt mi=

hi, Niegodźi mi ſie tey rzeczi opuśćić.

¶Perlego, is, legi, ctum, ere, Przeczitam.

Perlegere oculis Vergilium, Dobrze á s

pilnośćią przeyźrzeć.

¶Prælego, Czitam komu/ vczę kogo wy=

kładam niekrórego [!] Autora ſtudentóm á vcz=

nióm ſwym.

¶Prælectio, Czitánie/ vczenie. Prælector,

Przeczitácz/ myſtrz który vczy.

¶Relego, Czitam z nowu/ Przeczitam dru=

gą ras.

¶Sublego, ſublegis, ſublegi, ſublegere

ſublectum, id eſt, furto aliquid ſurri=

pio, Potáyemnie ſchraniam ſie/ też wybie=

ram.

In locum demortui ſublegere, Ná

zmárłego mieyſcu poſtáwić. Sublegere ſeſe

http://rcin.org.pl

35: Schrónić ſie potáyemnie.

36: ¶Sacrilegus, Złodziey kośćielny.

37: ¶Sacrilegium, Kośćielne złodziey=

38: ſtwo.

39: ¶Seligo, Wybieram/ wydzielam/ wyłą=

40: cząm.

41: ¶Selectus participium, ut, Selectæ bre=

42: ueſqꝫ ſententiæ, Wybráne ſenten=

43: tie á namowy.

44: ¶Translego, Przeczitam aż do koń=

45: cá.

46: Laguleius, Vide Lex.

47: Leleges, uel lelegæ, pen. cor. populi erra=

48: bundi, Błąkáyący ſie ludzie którzy przed

49: tym Theſſalią dzierżeli. Et alia plurima

50: loca, Cariam, &c.

51: Lema in oculis lachryma congelata, La

52: tine lippitudo, Płákánie álbo ćieczenie

53: vſtáwiczne z oczu.

strona: 188v

kolumna: a

L ante E.

1: Lemoſus, a, um, Komu zápływáyą oczi.

2: Lemannus, Ieźioro w niemieckich ſtronách

3: miedzi Yenewą y Lozáną leżące.

4: Lembus, lembi, maſc. ſec. Máła łodká/

5: Czółn.

6: Lemma, lemmatis, neut. tert. latine ſum=

7: ptio ſiue aſſumptio, argumentū, Cic.

http://rcin.org.pl

8: Aſſumptum uocat, Potwierdzenie dowód

9: Hinc dilemma, Vide ſupra.

10: Lemniſci, lemniſcorum, Iáſtrzębowie/ kro=

11: gulce/ y ynſzy ptacy które ná ręce noſzą/ też

12: paski/ albo co ochędożnęgo v wienców y ko=

13: ron wiſzącego.

14: Lemniſcatus, a, um, Vt manus lemni=

15: ſcata, Ręka nieyákiemi vpominkámi obo=

16: wiązána.

17: Lemmus Inſula in Ægeo mari, Miedzy

18: Troyą á miedzy górą Atho w Mácedoniey

19: która Wulkanuſowi poſlubiona yeſt. Lem=

20: nium malū prouerbium, Wielkie nieſza=

21: częśćie.

22: Lemonium nomen herbæ alias Cin=

23: nara.

24: Lemures, lemurum, maſc. Stráſzidłá/ á lár=

25: wy álbo obłudy nocne.

26: Lenæus cognomen Bacchi.

27: Lenia ornamenta tunicarū aurea, Brá=

28: my. CC.

29: Lenis, & hoc lene, Miętki/ Liekky. Et Me=

30: taphorice, Nieſrogi/ powolny. Leue uinū

31: Liekkie wino. Non aſperum fere idem

32: quod lenis prima longa, Ego ſum ani

33: mo leni natus, Iam yeſt miękkiego przi=

34: rodzenia. Lene uenenum, Które z nienacká

35: o śmierć przipráwuye. Leuiſsimus homo

36: eſt & natura & conſuetudine, Człowiek

37: powolniuchny by dziecię.

http://rcin.org.pl

38: Leniter aduerbium, Z nienacká/ Lekko. Le=

39: niter pungit animi dolor, Nie bárzp

40: yem żal. Leniter arridere, Milie ſie ku ko=

41: mu vſmiecháć.

42: Lene aduerbium idem.

43: Lenitas, lenitatis, fem. ter. Powolność/ mięk=

44: kość/ łátwość.

45: Lenitudo, lenitudinis, idem.

46: Lenimentum, Pogładzenie/ vkoyenie/ Vbłá=

47: gánie.

48: Lenio, is, lenij, uel leniui, lenitum, lenire,

49: act. q. Vbłágáć/ vkoyić/ miękczić. Lenitur

50: ægritudo, Koyi ſie chorobá. Lenire tem=

51: peſtates inimicitiarum, Vſpokoić zmięk=

52: czić zámieſzánie nieprziyáśnośćy. Lenire do

53: lorem, Vſpokoić ból.

54: Lenimen, idem quod lenimentum.

55: ¶Delenio idem quod Lenio.

56: Leno, lenonis, maſc. ter. uel com. quam=

kolumna: b

L ante E.

1: uis habeat fem. Lena ut ait Priſcianus

2: Goſpodarz który kurwy chowa/ Kurwigo=

3: ſpodarz/ Rufian też niektórzi zową.

4: Lena, lenæ, Goſpodini takowych pániduſzek

5: kurwogoſpodini.

6: Lenonius, a, um, Vt fides lenonia, Wiárá

7: Rufiańska.

8: Lenonicium, lenonicij, Goſpodá/ páń tá=

9: kowych/ zántus.

http://rcin.org.pl

Lenocinium, Kurewskie przbieránie/ vbio
ry/ ſtroyenię/ Piękroſzki/ y wyſmuknienie.
Lenocinium etiam. Pieſzczotá/ gábánie/ prze
kwintowánie. Sine ullo uerborum le=
nocinio, Króm którego przekwintowánia
álbo zdobywánia ná piękne á foremne sło=
wá. Omnis lenocinij negligens, Niedba
nic o ty piękroſzki.
Lenulus, lenuli, dimin. Rufianek.
Lenocinor, aris, ari, S pániámi duſzkámi ſie
obchodzę/ Rufianski żiwot wiodę/ też gá=
bam.
Lenocinari per translationem, Piękrzić
ſie/ piékroſzek pilen być.
Lenunculus, aliud dimin. Ryfianek. Et le=
nunculus, Czołnek ribitwi.
Lens, lendis, fem. ter. Gnidá.
Lendinoſus, a, um, Gnidźiſty. Vel Lendi=
ginoſus, a, um, idem, CC.
Lens, lentis, fem. ter. Szoczká/ álbo Szocze=
wicá.
Lentim pro lentem, frequentatiuū apud
Catonem.
Lenticula diminutiuum, Szoczká máła.
Lenticulæ etiam, Nieyákie mákułki poćie=
lie/ też nieyákie naczinie bárzo máłe/ miſecz=
ká.
Lenticula etiam nomen gemmæ.
Lenticularis, & hoc lēticulare, Apul. Len=
ticularis forma, Xtałt ſzoczczány.

http://rcin.org.pl

40: Lentigo, lentiginis, ſe. Piegá.

41: Lentiginoſus, a, um, Piegáty.

42: Lentiſcus, lentiſci, fem. ſec. Drzewo z które=

43: go gumi ciecze máſtich zwáne.

44: Lentiſcinus, Máſtichski.

45: Lentulitas, nomen a Cicerone fictum,

46: id eſt lentuli ſtudium, Chuć á żiczliwość

47: Letituluſową.

48: Lentus, a, um, Cienki/ ſubtilny/ miękki/ też le=

49: niwy/ prożnuyący/ pániczkuyący. Lenta fœ=

50: mina, Roskoſzna niewiáſtá. Lentus hu=

51: mor, Zimna mokrość Lentus ignis e fa=

52: go, Długo trwáyący ogien bukowy.

53: Lente aduerbium, Z nienaczká/ poliekku.

54: Lente ferre iniurias, Pokornie cierpieć

55: krziwdy. Lente agere, Leniwo ſie ſpráwo=

56: wać. Lentiſsime procedere, Nayleniwiey

poſtępować.

strona: 189

kolumna: a

L ante E.

1: poſtępować. Lente naſci, Pozno ſie vro=

2: dźić.

3: Lentitia, æ, Miękkośc.

4: Lenitudo, lenitudinis, Leniwſtwo/ Polekku

5: poczinánie.

6: Lento, as, are, act. prim. Kręcę czinię miękko

7: Vnde lentandus remus apud Vergi=

8: lium, Kręcony ſtyr.

9: Lentor, lentoris, maſc. ter. Miękka mokrość

http://rcin.org.pl

yákoby flágmá.

Lenteo, es, ere, id eſt lentum eſſe, obſole=

tum.

Lenteſco, lenteſcis, lenteſcere, Cienczeyę/ ſub

tilnieyę/ też przilipam. Ad digitos lente=

ſcit, Przilipa do pálców.

Lenulus & lenuculus, Vide Leno.

Leo, les, leui, id eſt, imprimo & formo,

Hor. lib. 1. Carm. Leni id eſt aperui &

protuli inuſitatum.

¶Compoſita, Deleo, es, eui, Zgładzam

Gubię/ zmázuyę. Delere epiſtolas lachry=

mis, Polać łzámi liſt.

¶Delere per translationem pro fundi=

tus abolere, ut delere urbē, Do gruntu

wywrośić/ wykorzenić/ przewrośić. Delere

urbem cruore & flamma, Wyśiec y wy=

palić miáſto. Extinguere & funditus de=

lere idem, Veritatem delere, Zgłá=

dźić.

¶Deletio, Zgładzenie.

¶Delebilis, & hoc delebile, Co łátwie

zgładźić y záginąć może.

¶Deletor, & deletrix, deletricis, fe. ter.

Zgładźiciel/ poráźiciel/ poráźicielká.

¶Deletilis, & hoc deletile, ut Spongia

deletilis, Gębká którą może nieco zmázáć/

Omyć.

Leo, onis, maſc. ter. Lew.

Leæna, Lwicá.

http://rcin.org.pl

40: Leo marinus ex cancrotū genere.

41: Leo ſignum cœleſte, Niebieskie zná=

42: mię/ Lew.

43: Leunculus diminutiuum in Biblijs, Le=

44: wek.

45: Leoninus, a, um, Lwowy. Leonina exu=

46: uies, Lwowá skórá.

47: Leopardus, & Leopardalis, Zwierzę ze

48: Lwu á Párdu vrodzone/ Lwopard.

49: Leodium oppidum Herniorum in Ger

50: mania, Luttich po niemiecku.

51: Leontice, leontices, fe. herba quæ & Ca=

52: calia.

53: Leoncios, gemma Plinio.

54: Leontopetalon, herbæ genus. Wald bene=

55: dicten/ Leśna benediktá.

kolumna: b

L ante E. 189

1: Leontophonon, Máły robaczek roſtący

2: tilko tám gdzie ſie lew rodźi/ którego gdy

3: lew zye hnet zdechnie.

4: Lepaduſa ſiue lopaduſa Inſula Siciliæ.

5: Lepidium, lepidij, neut. ſec. herba, Ziele

6: gorskością podobne gorczicy y pieprzo=

7: wi.

8: Lepidotes, is, fem gemma, Plinio.

9: Lepidus, a, um, Tam de hominibus quā

10: de oratione & alijs dicitur rebus,

11: Wdzięczny/ rozmowny/ miły. Lepidus ad

12: omnes res, Co pocznie to mu wſziſtko przi=

http://rcin.org.pl

ſtoyi.

¶Illepidus, a, um, Nietráfny/ Nieforem=
ny. Lepida & ſuauis cantio, Piękna á
wdzięczna pieśń. Lepida forma, Piękna
vrodá. Lepidi mores, Piękne obyczáye.
Lepidum nuntium, Przyiemne poſel=
ſtwo.
Lepide aduerbium, Pięknie/ wdzięcznie. Le=
pide ſtratus lectus. Foremnie/ pięknie vsłá
ne łoże. Lepide hercle adiuuas, Cziśćie
pomagaſz.
Lepidule aduerbium diminutiuum, I=
dem.
Lepiditas, atis, fe. ter. Piękność. okráſá/ vro=
dá.
Lepiſta, æ, fem. prim. Nieyáka flaſzá/ álbo
bębeneczek.
Lepor, & lepos, leporis, pen. pro. m. ter.
Wdzięczność/ piękność. Venuſtas. i. lepo=
re & uenuſtate affluens, Pełen pięknych
á wdzięchnych obyczáyów. Lepos quidam
facetiæq; hominem ornant, Ochotá
kunſztowánie/ á roſpráwność człowieká krá-
ſzą. Leporem quendam & ſalem eſt
conſecutus, Tráfnym á roſpráwnym ſie
ſtał.
Sermonis lepor, lepor dicēdi. Wdzięcz=
ność mowy. Inde uenit adiectium lepi=
dus, ut ſupra.
Leporinus, leporarium, Vide Le=

http://rcin.org.pl

43: pus.

44: Lepra, lepræ, fem. prim. Trąd. Sic uulgo

45: putatur, Cum ſit proprie cutis uitium

46: alias mala ſcabies, Złe kroſty/ álbo zły

47: ſwierzb. Et quod lepra dicitur Elephan

48: tiaſis eſt, uide ſupra.

49: Leproſus, a, um, Trędowáty/ a/ e.

50: Leprium ciuitas Achaiæ unde Lepriatæ

51: populi, & altera in Arcadia.

52: Leptenacra promontorium Indiæ.

53: Leptis ciuitas in Africa, unde Lepita=

54: nus, a, um, Kto ztámtąd yeſt.

L ante E.

1: Leptoludiæ genus ficorum, CC.

2: Lepton herba, ſpecies fellis terræ, Lepton

3: Græce, Latine minucia ſeptima pars

4: Æreoli, quod eſt ſexta pars obo=

5: li.

6: Leptophyllon Tithymali genus.

7: Leptorax uuæ genus, CC.

8: Lepus, leporis, penult. corre. maſcul. ter.

9: Záyąc.

10: Lepus rtiam piſcis ex lacertorum ge=

11: nere.

12: Lepuſculus dimin. Záyączek.

13: Leporinus, a, um, Záyęczy. Vt leporinum

14: lac, Záyęcze mlieko.

http://rcin.org.pl

15: Leporarium, leporarij, Zwierziniec/ ogród

16: zwłaſzczá gdzie zwierzętá rozmáyite chowá=

17: yą.

18: Lerna ſiue lerne, fem. Miáſto w Greciey.

19: Vel ut quidam uolunt Argiui &

20: Myceni agri locus.

21: Lernæus, a, um, ut Lernæa palus, Błoto ál

22: bo yezioro támże w którym Hidrá leżáłá.

23: Hinc prouerbium, Lerna malorum,

24: Cáły huf álbo gromádá nieſzczęśćia. Le=

25: ros ſiue Leria. Inſula in Icario ma=

26: ri.

27: Leſbos, maſ. Wyſpá in mari Ægeo, Támże

28: miáſto Mitilene.

29: Lesbius, a, um, & Lesbous, Kto ztámtąd

30: yeſt.

31: Leſſus huius leſſus, maſc. Lugubris eiu=

32: latio, Rzewne nárzekánie dla czyiey ſmier=

33: ći.

34: Leſtorum regio Indorum extra Gan=

35: gem.

36: Leſtrygones, pen. cor. maſc. populi in ex

37: tremo Italię, Nie dáleko od miáſta, Eormię

38: którzy mięsem człowieczym żyli.

39: Letalis, Vide Letum.

40: Lethargus, lethargi, m. ſ. Spiąca chorobá/

41: niemoc gdy yeden vſtáwicznie á vſtáwicznie

42: ſpi nie máyac żadney pámięćy o przeſzłych

43: rzeczách.

44: Lethargia, æ, fem. prim. idem.

http://rcin.org.pl

45: Lethargicus, a, ū, Który tę chorobę ma. Me=

46: tapho. Głupi/ niemądry.

47: Lethe, fem. latine obliuio, Zápámiętánie. Et

48: fluuius apud Inferos a poëtis fictus.

49: Która rzeká zápámiętánie wſzelákich rzeczi

50: prziwodźi/ kto z niey wody skoſztuye.

51: Lethus, a, um, Co ku tey rzece należy.

52: Lethum, lethi, n. ſ. ſubſtantiuum, Smierć.

53: Letho interire, Vmrzeć.

54: Lethalis, le, Smiertelny. Lethale uulnus,

55: Smiertelna ráná.

56: Lethifer, a, um, & Lehificus, a, um, idem.

kolumna: b

L ante E.

1: Lethaliter aduerbium, Smiertelnie.

2: Letho, as, are, act. pri. Zábiyam. Vt lethata

3: corpora, id eſt, interempta apud Oui=

4: dium, Zábite. Vtrumqꝫ inuſitatum.

5: Leua, Vide Læua.

6: Leuamen, leuamentum, & leuatio, Vide

7: Leuis.

8: Leucacantha herba apud Plin. alijs fru=

9: tex.

10: Leucachates, tis, maſ. gemma.

11: Leucanthemis, leucanthemidis, fem. her=

12: ba Camilla.

13: Leucargillion cādida argilla, Biała gliná

14: Plinius.

15: Leucathes promontoriū Epiri, Podgórze

16: ná którym Appolineſów kośćioł był. Leu=

http://rcin.org.pl

17: cadius dictus & Leucadia uel Leucas,

18: Wyſpá w Epirze.

19: Leuci populi Galliæ, in Ducatu Lotho=

20: ringiæ.

21: Leucochryſos gemma.

22: Leucogabi, Gory w Kámpániey.

23: Leucogæa, gemma,

24: Leucoion, Wſzelákie fiołki yákieykolwiek

25: fárby/ też goźdźiki y ynſze kwiatki.

26: Leucoma, neu. pen. prod. Latine album

27: Biała tablicá ná którey ymioná ſędźiów

28: Rzimskich były nápiſáne.

29: Leuconium idem quod Goſsipium, Bá=

30: wełna. Tomentum.

31: Leucopetra promontoriū Siciliæ, Przed=

32: gorze Siciliey.

33: Leucopæus, pen. prod. Biała/ śiwa fárbá.

34: Alij ſcribunt per h, Leucophęus, hinc

35: Leucopæatus ſiue leucophæatus, Któ=

36: ry proſtą ſzárą á śiwą ſuknią yeſt przio=

37: bleczón/ niepoczeſny.

38: Leucophlegmatias ſpecies aquæ intercu=

39: tis, Leucophorum glutinum auri, Pli=

40: nius.

41: Leucophtalmos gemma quæ candidam

42: nigramqꝫ oculi ſpeciem continet, alias

43: Rutila.

44: Leucoſia Inſula contra Peſtamon ſinum

45: in mari Tyrrheno.

46: Leucoſyria olim dicebatur quæ hodie

http://rcin.org.pl

47: Cappadocia.

48: Leucothea, fem. latine Matuta, Switánie

49: gdy zorze wſchodzą.

50: Leuctram ſiue leutra, fe. & leuctrum, neut.

51: leuctra, orum, & leuctræ, arum, fem.

52: oppidum Bœotiæ.

53: Leuidenſa, Miąſzſze grube zgrzebne odźienie

54: Hinc leuidenſæ munus, Proſty dar.

55: Leuigo, Vide Læuis.

56: Leuir, leuiri, Mego mężá brát. Dziewierz.

Leuis

strona: 190

kolumna: a

L ante E.

1: Leuis, leue, prima breui, Lekki/ łatwi. Et

2: Metaph. Nieſtáteczny. Leuis labor, Lekka

3: robotá. Pluma leuior, Lekczyſzy niżli pióro

4: Leuis homo, Nieſtáteczny by wiátr.

5: Leuis homo etiam, Proſty/ niepoczeſny.

6: Leuis author, Niewiźięty niepoważny. Leui

7: brachio aliquid agere, Niedbále/ niepilnie.

8: Leuiculus, a, ū, dimin. Latwi/ Prośćuchny.

9: Leuifidus, adiectiuum apud Plautum qui

10: leui fide eſt, Nieſtáteczney wiáry. Inſuli=

11: tatum.

12: Leuitas, leuitatis, fe. ter. Lekkość/ Latwiość.

13: Et Metaph. Proſtotá/ nieſtátek/ Niepo=

14: czeſność.

15: Leuiter aduerbium, Snádnie/ Latwie.

16: Leuiter attingere ſtudia. Máło ſie pouczić.

http://rcin.org.pl

17: Inter ſe leuiter diſsident, Nie wielka roz

18: nicá yeſt miedzi niemi Leuiter in tranſitu

19: attingere aliquid, Ledwy ſie doktnąć. Le=

20: uiter bene uelle alicui, Ták w czás kómu

21: być dobrze. Leuiter eruditus homo, Ták

22: wczás náuczony. Leuiter inflexum, Má=

23: ło nákrziwione.

24: Leuo, as, are, act. prim. Podnoſzę wzgorę/

25: zápomagam/ też vmnieyſzam pracey álbo czięſz=

26: kośćy. Leuare in ſublime, Wzgorę po=

27: dnieść. Leuare uincula, Rozwięzáć. Mul=

28: tum inopiam leuat, Wiele pomaga vbo=

29: ſtwu/ to yeſt vmnieyſza nędze y vboſtwá. Spe

30: rat ſumptum ſibi leuatum iri harum

31: abitu, Terent. Nádźiewa ſie że mu vbędzie

32: koſztunku przes odeśćie tych. Leuare mor

33: bum, Vlżyć niemocy. Leuare dolorem

34: Vlżyć boleśći. Hoc te faſce leuabo, Chcę

35: cię tych burd pozbáwić. Leuare ueſicam,

36: Wymokrzić ſie. Leuare uentrem, Przecho=

37: dowáć ſie. Leuare ſitim, Prágnienie vlżyć.

38: Leuare tædium, Vlżyc álbo odyąć komu

39: teskności. Leuare aliquem onere & le=

40: uare alicui onus, Złożić z kogo brzemię ál=

41: bo pomágáć komu nośić brzemieniá. Leuare

42: laborem alicui, Vlżyć vmnieyſzyć roboty.

43: Leuare aliquem cura, Nie dáć ſie komu

44: ſtáráć/ troskáć. Leuare facinus alicuius,

45: Wymáwiáć. Leuare metum alicui

46: & aliquem metu leuare, Odyąć ko=

http://rcin.org.pl

47: mu boyáźni/ kázáć dobrego ſercá być. Leua=

48: ri fœnore, Od lichwy ſie wybáwić/ Wyz=

49: wolić.

50: Leuaſſo pro Leuo antique.

51: Leuatus participium, Vlżony/ vmnieyſzony/

52: a/ e/ Leuatio, Vlżenie. Leuatio uitiorum

53: Złożenie/ przeſtánie od grzechów.

54: Leuamen, leuaminis, idem, Leuamentum

55: leuamenti, idem. Leuamento eſſe, Vlżyć

56: Ná pomocy być.

kolumna: b

L ante E. 190

1: ¶Compoſita, Alleuo, alleuas, pe. cor.

2: alleuare, Podnoſzę też vlżam brzemieniá.

3: Alleuare onus, Vlżyć brzemieniá. Alleua=

4: tum corpus per translationem, Gdy

5: nie ták doymuye chorobá. Alleuor cum

6: loquor tecum abſens, Mam poćiechę y

7: ochłodę ſercu memu gdy twoy liſt álbo xięgi

8: czitam.

9: ¶Alleuatio, onis, uerbale, Vmnieyſzenie

10: vlżenie. Alleuamentum, idem.

11: ¶Alleuiare, pro alleuare Calep. ſine

12: authore.

13: ¶Colleuo, fere idem.

14: ¶Eleuo, Podnoſzę Et Metaph. Vwłoczę

15: komu powagi/ álbo Niſzczę yego záchowá=

16: nie. Eleuare & extollere ad aſtra, Po=

17: dnośić aż do niebá. Eleuare alicuius au=

18: thoritatem, Vwłoczyć komu powá=

http://rcin.org.pl

gi.

Eleuare teſtimonium alicuius, Odrzućić

ſwiádectwo cziye. Niedodáwáć mu wiáry.

Eleuatio, Podnoſzenie. Et Eleuator, Po=

dnośićiel/ in Biblijs legitur.

¶Releuo, Záś podnoſzę/ też wyſwiebodzam

wyzwalam. Animum alicuius releuare.

Ochłodźić kogo/ ćieſzyć. Id eſt relaxare,

Cauſam communem releuare, Cieſzić ſie

w poſpolitey przigodźić.

¶Subleuo, Podpomagam/ zámagam/ też

Podnoſzę.

Leuis, & hoc leue, quidam ſcribunt cum

diphtongo quod probatius eſt Læuis

Gładki/ nieskropováty. Læue ſpeculum,

Gładkie/ wypolerováne wierćiádło. Hinc

Læuor & læuitas, Gładkość. Læuo, læ=

uas, are, act. prim. Et Læuigo, as, Głá=

dzę. Dente læuigat chartam, Zębem głá=

dźi pápir.

Leui, Imię pátriárchy/ ſyn Iákobów/ też pátriár

chá. Vnde Leuites & leuita, Ieden z poko=

lenia przerzeczonego Pátriarchy.

Leuiticus, a, um, poſſeſsiuum, Co k temu po

koleniu Leui należy.

Leuus. Vide ſupra in dictione Leua.

Lex, legis, fem. ter. Zakon. Legibus ſoluere

uulgo diſpenſare, Wyzwolić/ Wyświe=

bodźić od zakonu/ álbo ynſzego powinowác=

twá. Vnde legibus ſolutus. Wiświe=

http://rcin.org.pl

49: bodzony. Lege agere, Práwem ſie obchodźić

50: Hac lege, uel ea lege, Tym obyczáyem/

51: ſpoſobem. Ea lege adeo hoc faciam,

52: Teren. Tym ſpoſobem to vczinić chcę. Le=

53: ge cautum eſt, Zágrodzono tę rzecz prá=

54: wem.

55: Lex Cornelia quam Cornelius Sylla di=

56: ctator tulit aduerſus falſarios.

Ii 4 Lex

strona: 190v

kolumna: a

L ante E.

1: Lex Lepidana quæ & ſumptuaria dicta

2: eſt, quod cœnarum ſumptus reſtrin=

3: geret.

4: Lex Maria pontes fecit auguſtos.

5: Lex Iulia qua ciuitas eſt ſocijs & latinis

6: data, Lex Papyria uetat ædes iniuſſu

7: plebis conſecrari, Lex Licinia, ne quis

8: ipſe ſibi curationem ferret, Lex Soda=

9: litia quæ eſt de Sodalitijs, Lex Muni=

10: cipalis, quam unaqueꝫ urbs ſibi pri=

11: uatim conſtituit, Lex Orchia numerū

12: conuiuarum præſcribebat, Lex Pla=

13: giaria, quæ & Fannia, Lex Satyra di=

14: cebatur quæ uno rogatu multa ſi=

15: mul comprobabat. Lex Tabellaria

16: ſuffragia ſcribere non permittebat, ſed

17: puncto notare, Aſtringi legibus, Być

18: przićiśnión práwem. Conſtituere, compo

http://rcin.org.pl

19: nere, dare, ſcribere & ſancire leges, Vſtá
20: wić yáki ſtátut. Deuincere, perfringere
21: perrumpere, diſſoluere leges, Pokáźić ſtá
22: tutá.
23: Legisdoctor & legiſperitus in Biblijs di=
24: cuntur Iuris diuini periti, W piśmie á
25: w zákonie świętym vczeni.
26: Legislator, oris, qui etiam legumlator di
27: citur, & ſeparatim lator legum uel le=
28: gis denominatiuum, Vſtáwcá praw/ za=
29: konu/ Státutu.
30: Legislatio in Biblijs pro lege lata.
31: Legifer, a, um, idem.
32: Legiruptio, qui rumpit leges, Plautus in=
33: ſolens.
34: Legirupa pro eodem æque Inſolenter.
35: Leguleius, leguleij, Który ſie ćwiczy w prá=
36: wie á yeſt dobrze w nim ćwiczony.
37: Legitimus, a, um, Właſny/ zakonny wedle
38: práwá.
39: Legitimi dies, Słuſzny czás w práwie ſtro=
40: nóm opiſány áby ſie mogli ku práwu przugo=
41: towáć.
42: Legitima ætas ad petendum conſulatum
43: Słuſzne látá ku ſtárániu ſie áby był wzięt do
44: rády. Legitimum impedimentū, Słuſz=
45: na przekaská ku wymówce. Legitima uxor
46: Właſna práwa żoná. Legitimus filius,
47: Właſny ſyn.
48: Legitime aduerbiū, Wedle práwá/ słuſznie

http://rcin.org.pl

49: przizwoycie. Legitime natus, Wedle práwá

50: to yeſt w małżeńskim ſtanie. Legitime &

51: iuſte imperanti obediendum eſt, Któ=

52: ry wedle prawá ſpráwiedliwośći pánuye/

53: powinne mu yeſt posłuſzeńſtwo.

54: ¶Illegitimus, a, um, Niepráwy/ ná prze=

55: ćiwko zakonny/ niesłuſzny.

56: ¶Illegitimus filius, Bękárt.

kolumna: b

L ante I.

1: ¶Illegitima uxor, concubina, Kur=

2: wá.

3: Legalis, & hoc legale, Zákonny/ co ku zako=

4: nowi należy. Priuilegium, Przywiley, to

5: yeſt oſobliwe práwo na którą rzecz.

6: Lexis Græce, latine dictio, Słowo.

L ante I.

7: Liæ foramina quæ ſummo mali reci=

8: piunt funes, Dziury w żaglu zá które po=

9: wrozy záwodzą/ CC.

10: Liba Inſula in mari Ionio.

11: Libæ in plurali fem. idem quod liæ.

12: Libadium, Herba idem quod Centau=

13: rion minus, Strzałki podobno któremi fár

14: buyą ſukno.

15: Libamen, libamentum, libatio, Vide Libo

16: Libanius, Imię ſławnego wymówce czaſów

17: Iuliana Ceſárzá.

18: Libanochnes uel alij legunt apud Plin.

19: Libanochros gemma.

http://rcin.org.pl

Libanotis, huius libanotis, fem. herba.

Roſmáryn.

Libanus, maſ. pen. cor. Górá miedzy Arábią á Phenicią.

Libanus etiam eſt arbor thurifera tam maſ. quam fem. gen. Drzewo kádźidło=we. Sæpe accipitur, Miáſto ſámego ká=dźidłá y kádzenia. Sed tum Libanum in gen. neut. dicitur.

¶Antibanus, Druga górá nie náleko [!] od tey álbo ſnadź część á wierſzch tey przerze=czoney góry Libanus, Z którey ſie Iordan rzeká poczina.

Libanotus, maſ. pen. cor. Ventus flans inter Liba, hoc eſt, Africum & Notū Plin. lib. 2. cap. 47.

Libella, Vide Libra.

Libellus, Vide Liber.

Libens, libenter, libet.

Libentina Dea Venus ſeu Proſerpina.

Liber, id eſt, Bacchus interdum pro uino ponitur.

Liber etiam pro Sole ponitur.

Liberalia, orum, ne. Plurale tamen, świą=tobliwośćy ku czći bachuſowi.

Liber, libera, liberum, Wolny/ świebodny/ a/ e. Libera uti lingua, Mowić co ſie zda świebodnie. Liberum arbitrium alias li=bera uoluntas, Swiebodna/ właſna wola którą w mocy á śyłách ſwych mamy. Mihi

http://rcin.org.pl

50: non eſt liberum hoc facere, Nie godźi

51: mi ſie tego vczinić nie mam tey mocy. Eſt

52: mihi adhuc liber lectus, Mam yeſzcze

53: świebodne łóſzko/ to yeſt/ nie ożeniłem ſie.

54: Liber atq; immunis ab omnibus one=

55: ribus, Wolny od wſzelákich poſtępków.

Libere

strona: 191

kolumna: a

L ante I.

1: Libere aduerbium, Swiebodnie/ Dobrze/

2: Cziście. Libere educari, Rządnie być wy=

3: chowan. Libere loqui, Swiebodnie mo=

4: wić. Tuto ac libere, Przeſpiecznie y świe=

5: bodnie.

6: Libertas, atis, Swiebodność/ wol=

7: ność/ wola. Libertas & licentia in ma=

8: lum, ut Cic. Vereor ne ei largiar ma=

9: iorem libertatem ac licentiam, Oba=

10: wam ſie ábych mu nie názbyt popuśćił wo=

11: dze. Libertatem adimere, & admittere,

12: Wolą odyąć y vtráćić. In libertatem uin

13: dicare ſeſe. Wyzwolić á wyświebodźić ſie

14: z cziyey mocy. Libertate donare, Wol

15: dać/ z sługi á z niewolniká wolnego vczi=

16: nić.

17: Liberalis, & hoc liberale, Swiebodny/ Po=

18: czeſny/ y rodźiwy. Liberalis cauſa, Spráwá

19: ſądowna/ opuſzczenie z niewolſtwá. Libe=

20: ralis forma, Swiebodna á vrodźiwa

http://rcin.org.pl

twarz. Lepida & liberali forma eſt, Pię=

kney y vrodźiwey á przestronney twarzy.

Non ſolum neceſſarij, ſed etiam libe=

rales ſumptus, Nie tylko potrzebne/ ále

dobrze ſzczodre nákłady.

Liberalis etiam ſignificat, Szczodry. Cu=

ius contrarium eſt Auidus, Skąpy.

Liberales artes, Cicero ingenuas appel=

lat, Z ſiedmi nauk wyzwolonych które czło=

wieká świebodnym á wolnym czinią.

¶Illiberales artes, Nieświebodne nauki/

yáko ſą rzemiosłá ręczne. Liberalis uxor

Zacnego domu żoná. Liberale reſpon=

ſum, Cziſtá śmiáła odpowiedź.

¶Illiberalis, Nieświebodny/ niepoczeſny/

skąpy/ niebezpieczny. Illiberale ingenium

Chłopskie przirodzenie. Illiberalis forma

Niepiękna twarz. Illiberale factum, Nie

śliachetny vczinek.

Liberalitas, liberalitatis, Swiebodność/

ſzczodrość/ hoyność. Pudore ac liberali=

tate liberos retinere ſatius eſſe credo

quam metu, Przes ſromieźliwe á ſwiebo=

dne wychowánie.

Liberaliter aduerbium, Swiebodnie/ hoynie

okficie.

¶Illiberaliter, Nieświebodnie/ skąpie.

Large & liberaliter æſtimare, Drogo ſo

bie ważić/ álbo też czinić. Liberaliter ali=

quem tractare, Hoynie kógo czić Inge=

http://rcin.org.pl

51: nuus & liberaliter educatus, Sliachetny

52: á dobrze wychowány wyćwiczony. Libera=

53: liter eruditus, Dobrze nauczony. Libe=

54: raliter polliceri, Wiele obiecować. Libe=

55: raliter ſeruire, Służąc ku czćy być pánu

kolumna: b

L ante I. 191

1: ſwemu. Liberaliter uiuere, Hoynie żić.

2: Vel etiam, Vczliwie ſie záchować. Exerci=

3: tum quem in Aſia ductauerat luxu=

4: rioſe nimisqꝫ liberaliter habuerat.

5: Woysko które w Aſiey w ſwym porucze=

6: niu miał/ zbytków y zbytney hoyności do=

7: puſzczał. Liberi in numero plurali di=

8: cuntur Filij & filiæ, Dziećy ták ſynowie

9: yáko y córki. Quamuis in ſingulari ali=

10: quando reperiatur, Diciturqꝫ in plu=

11: rali etiam de uno filio filiaue. Habet

12: ne liberos, Malidźieći. Quot liberos

13: ſuſcepit ex priore uxore, Wiele dziećy

14: ma s pierwſzą żoną.

15: Libertus, & liberta ſubſtantiuum cuius

16: correlatiuum eſt patronus, Libertus

17: meus, Wiświebodzony moy któregom ya

18: vczinił wolnego/ álbo którego ſie ſpráwá ná

19: ſądzie toczy.

20: Libertinus, a, um, in ablatiuo facit liber=

21: tino & habet correlatiuum ingenuus

22: Ten który ſie národźił z niewolniká ále

23: yuſz świebodnie puſzczonego/ też ten który

http://rcin.org.pl

24: yeſt vczinión wolnym.

25: Libero, as, are, act. prim. Wybawiam/ wyz=

26: walam/ Rátuyę/ wyſwiebadzam. Liberatus

27: ſum Daue tua opera, Ieſtem wybáwion

28: vſzedłem/ etć. Liberare fidem ſuam, Obie

29: cáną rzecz płáćić álbo wypełnić. Liberare

30: ſe ære alieno, Popłáćić ſwoye długi. Li=

31: berare animos errore, Wywieść z błędu

32: Liberare ſe inuidia magna & inuete=

33: rata, Wyzwolić sie od wielkiey á záſtárzáły

34: nieprziyáźniey. Liberaſti me magno metu

35: Odyąłeśmi wielką boyaźń.

36: Liberator, oris, maſ. ter. uerbale, Wybá=

37: wiciel/ zbáwiciel/ Wyświebodźiciel/ odku=

38: piciel. Te propter Ieſum Chriſtum libe

39: ratorem noſtrum peto. Proſzę cię dla

40: páná Kriſtuſá zbáwicielá y wybáwyciela ná=

41: ſzego.

42: Liberatio, Wybáwienie/ wyświebodze=

43: nie.

44: ¶Delibero, as, aui, are, Rozmyſlam ſie/

45: rádzę sie/ też niekiedy wątpię/ niewiem cze=

46: go ſie yąć mam. Quidam uolunt a libra

47: deductum eſſe. Deliberant utrum traij=

48: ciant legiones ex Africa nec ne, Roz=

49: myſliáyą ſie máyąli záſtępy z Afryky prze=

50: wieść álbo nie.

51: Cum amicis deliberare, Rádźić ſie/ roz=

52: máwiáć ſie s prziyaćioły.

53: Amplius deliberandum cenſeo, Rádzić

http://rcin.org.pl

54: ſie yeſzcze więcey rádzić mniema.

¶Deliberatur

strona: 191v

kolumna: a

L ante I.

1: ¶Deliberatur imperſonale, Cæſar de=

2: liberatur de Auarico in cōmuni con=

3: ſilio, Máyą rádę rozmiſláyą ſie/ etć. De=

4: liberatum eſt mihi & conſtitutum, &

5: deliberatum habeo, Wziąłem przed ſię

6: Tákiem ſie ſam s ſobą vrádźił/ ták mi ſie

7: zda.

8: ¶Deliberatus, a, ū, Cic, Neqꝫ illi quic=

9: quam deliberatus fuit, quam me, Nic

10: nie miał pewnieyſzego v ſiebie/ álbo nic

11: bárziey przed ſię był nie wziął.

12: ¶Deliberator, oris, m. ter. Rozmyſliácz

13: ten który ſie rozmyſlia. Cic. Illi interea

14: deliberatori merces duplicata eſt, Te=

15: mu rozmyſliáczowi podwyſzono w dwóy

16: naſób myta.

17: ¶Deliberatio, Rozmyſlánie/ Rádá. Suſci=

18: pe nunc meam deliberationem, Weźmi

19: przed ſie moye przeſię wzięcie. Moyę rádę

20: Deliberatio & Conſultatio idem,

21: Quod in deliberationem cadit, Oko=

22: ło czego ſie rádźić muśi.

23: ¶Deliberatorium, Mieyſce gdzie rádá

24: bywa.

25: ¶Deliberatiuus, a, um, Rozmyſliáyacy

http://rcin.org.pl

ſie/ Rádzący ſie. Genus deliberatiuum

orationis, Rádząca ſpráwá/ też nápomi=

náyące á prziwodzące mówienie ku czemu=

kolwiek. De quo uide oratores.

¶Deliberabundus, a, ū, Myſliacy/ a/ e.

Deliberabundus incedit, Chodząc wſzi=

ſtko coś myſli.

Liber, libri, ſubſtantiuum, maſc. ſec.

proprie pars corticis interior quæ li=

gno ahæret, Wnętrzna skórá ná drze=

wie z którey łyká czinią.

Liber etiam, Xięgi. nam olim in corti=

cibus arborū ſcribebatur, unde & co=

dices appellati ſunt libri ab arborum

truncis.

Liber aliquando ponitur, Miáſto całych

xiąg/ yáko ſą xięgi Vergilius cáły/ niekie=

dy miáſto yedney częśći xiąg/ yáko Buco=

lica/ Georgica Vergilij/ które też xięgami

bywáyą zwáne.

Liber & uolumē, Cáłe zupełne xięgi. Libros

edere, Xięgi ná świátłość wydáć. Vol=

uendi ſunt libri Catonis, Máyą być

czitáne y przeczitáne etć. Libri tres ſub=

tiles & diligentes, Troye Xięgi wyborne

s wielkim rozumem á pilnośią nápiſá=

ne.

Libellus, libelli, dimin. Xiąſzki.

Libellus etiam dicitur quem uulgus ſup=

plicationem appellat, Proźbá w piſániu

http://rcin.org.pl

56: oſięgniona. Libelli ſupplices, Załobny liſt

kolumna: b

L ante I.

1: Proſzący liſt/ gdy ócz poddáni páná ſwego

2: żądáyą.

3: ¶A libellis & magiſter ſcriniorū, Pi=

4: ſarz álbo Kánclerz/ którzy tákowe liſty od=

5: bieráyą y chováyą.

6: Libellus, Sądowna załobá ná piśmie dá=

7: na.

8: Libellus memorialis, Cedułká pámiętna.

9: Libelli etiam, Liſty które yeden do drugiego

10: piſzemy.

11: Libellus aliquando pro literis quas uul=

12: gnus literas paſſus uocat, Pielgrzimuyą=

13: cy liſt áby był dobrowolnie przepuſzczón

14: króm cła/ Dobrowolny liſt.

15: Libellus genus menſuræ apud Cato=

16: nem.

17: Libellio, libellionis, Poſeł liſtowny/ Curſor

18: który s liſty chodźi.

19: Librarius, a, um, adiectiuū, Co ku xięgóm

20: należy. Vt librarium atramentum, In=

21: káuſt/ czernidło.

22: Librarius, librarij ſubſtantiuum, Który

23: xięgi z mytá przepiſuyę/ Drukarz. Item ali

24: quando, Piſarz álbo Kánclerz.

25: Librariolus diminutiuum, Podpiſek/ Piſá=

26: rek. Alias Subſtitut & Amanuenſis.

27: Librarium ſubſtantiuum, Regiſtr.

http://rcin.org.pl

Libraria, librariæ, Librárya/ mieyſce przedá=
wánia xiąg. Libraria taberna idem Bi=
bliotheca alias.
¶Delibero, as, are, Drzewo z skóry odzie=
rám/ obłupiam.
¶Delibero etiam pro pondero Gellius
dixit ubi tamen quidam legunt Deli=
bari, libro 15. cap. 8.
Libet, libuit, & collibet, collibuit, imper=
ſonale uerbum, Podoba mi ſie/ Bá do=
brze. Cur id auſus es facere B. libuit
mea fuit, Iákoś to ſmiał vczinić B. Po=
dobáło mi ſie/ ták mi ſie zdáło/ á zaſz nie
moyá byłá. De quo libitum mihi eſt
paulo plura dicere. Podoba mi ſie wię=
cey mówić. Quæ cuiqꝫ libuiſſent, Coby
ſie komu podobáło.
Libens, libentis, Rad/ dobrowolny. Liben=
ti animo & libentibus animis ali=
quid facere. Rad á ſ cziſtą chucią co czinić
Lebentiſſimus omnibus, Zá dobrą wo=
lą y życzliwością wſziſtkich.
¶Lubens, pro lubenter apud Terent.
B. Ego uero ac lubens, Bárzo rad.
Libenter aduerbium, Rad s dobrą wolą s
czyſtą chucią. Libenter cœnitat, Rad do=
brze wieczerza.
Libentia, æ uoluptas uel gratia apud
Gellium, Roskoſz.

http://rcin.org.pl

strona: 192

kolumna: a

L ante I.

Libethrus, maſc. Studnia w Macedoniey
Muſis poſwięcona. Vnde Libethrydes
dictæ ſunt.
Libethra, Iáskiniá támże.
Libido, libidinis, fem. ter. Wſzeláka złá á
nierządna pożądliwość.
Libido dominandi Ządliwość pánowá=
nia. Libido ulciſcendi, Zádliwość pom=
ſty. Sed fere cum abſolute ponitur ſi=
gnificat, Nieczyſtość/ nierządna cieleſna
pożądliwość. Aliquando tamen in bonā
partem etiam accipitur, Saluſtius, ma=
gis in decoris armis libidinem habe=
bant, Bárziey ſie w piękney zbroyi kocháli.
Si tibi bona libido fuerit patriæ, Bę=
dzieſzli ſie kochał/ w oyczyznie/ álbo miłował
oyczyznę.
Libidinoſus, a, um, Niepowśćiągliwy/ Cie=
leſny/ nieczyſty który ſie vdał ná ſwą wo=
lą á nierządność cięleſną/ Roſpuſtny/ za=
pálczíwy ku nierządney miłośći. Libidi=
noſa uoluptas, Cieleſna roskoſz á żą=
dza.
Libidinoſæ dapes, Lákotne potrá=
wy.
Libidinoſe aduerbium, Roſpuſtnie/ zá=
palcziwie/ niepowśćiągliwie/ cieleſnie. Li=

http://rcin.org.pl

28: bidinoſe aliquid agere, Niepowściągli=

29: wie króm ſrómu.

30: Libidinoſe & crudeliter Wedle ſwey

31: wolei y okrutnie.

32: Libidinor, aris, ari, Nierząd á ſwą wolą

33: płodzę.

34: Libidinoſus, Vide Libet.

35: Libitina, æ, fem. prim. pen. prod. Dea, Bo

36: gini w którey kośćiele potrzebne rzeczi ku

37: pogrzebowi przedawano. Inde accipitur,

38: Miáſto tych rzeczi które ku pogrzebo=

39: wi ſą potrzebne. Aliquando pro ipſa

40: morte, Miáſto śmierći. Seu pro lecto in

41: quo mortui ferebantur, Miáſto

42: mar.

43: Libitinarius, libitinarij, Który vmárłe cho=

44: wa/ álbo też ku pogrzebowi rzeczi potrebne

45: przedáye.

46: Libitinam exercere, handlem pogrzebnym

47: ſie obchodźić/ też ludzie chować.

48: Libo, as, are, aui, id eſt, leuiter deguſtare

49: & quaſi primis labris attingere, Po

50: páńsku koſztuyę/ máluczko ſie dotykam.

51: Oſcula libauit natæ, Cáłował cór=

52: kę.

53: Libare etiam, Ofiárować/ też co piękniey=

54: ſzego á lepſzego z xiąg wybráć y zgromádźić.

55: Id eſt, excerpere & libare, idem.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

Libatio, onis, Ofiárá.

Libatus participium, Skoſztowány/ a/ e.

Libamen, libaminis, & libamentum, li=

bamenti, pro eodem ſumitur, Wſzeláka

ofiárá. Libatorium uas, quo libamus in

Biblijs.

Libū, libi. n. ſ. Kuch álbo kołacz z ſzczyrey mąki

miodu a z oliwy który ſtárzy dawáli ná

ofiárę.

¶Compoſita, Delibo, as, are, idem

quod libo, Wárgámi ſie tylko dotykam.

Delibare floſculos, Wierſzchołki kwiat=

ków ſzczikáć. Flos populi delibatus, Ze

wſzego ludu wybrány.

¶Delibare etiam, Pomázáć/ Zeſromoćić.

Honeſtatem delibare, Delibatio,

Koſztowánie. Delibationem locus deli=

bationi accommodatus.

¶Illibatus, a, um, Niepokáláni/ Czyſty/

a/ e.

¶Praelibo, Koſztuyę naprzód.

¶Prælibatio, Credencowánie/ Przipiyá/

nie ku komu.

Libra, libræ, quæ & As aſsis mina ſeu

μνα & pondo dicitur, Funt 24. łotów

máyąc w ſobie.

Libra argenti, Grziwná śrebrá.

Libra argenti quadrigenti ſeſtertij,

idem, Libra Romana duodecim un=

cias continebat uel 96. Drachmas, Czi=

http://rcin.org.pl

ni v nas 24. Lotow álbo skoyci. Nam ſe=

miuncia Romana, Ieſt v nas ták wiele yá

ko łot álbo skociec.

Libra etiam, Wagá. Libra też známię niebie=

skie wagá. Et inſtrumentum fabrile,

Sznur cieſielski.

¶Seſquilibra, Pułtora funtá.

¶Seſquilibra argenti, Pułtory grziwny

śrebrá.

¶Bilibris & hoc bilibræ, Dwá funty

ważący.

¶Trilibris, trilibræ, Trzi funty ważą=

cy.

Libralis, librale, Funtowny/ co tylko yeden

funt waży.

Libella, libellæ, Máła ważká też ołowna

ważká/ álbo klóbká cieſielska.

Libella nummus argentus qui & As

dicitur, Był przed láty ſrzebrny. Ad li=

bellam aliquid facere, Rządnie/ Doſtá=

tecznie/ pilnie/ pod miárą.

Librarius

strona: 192v

kolumna: a

L ante I.

Librarius, a, um, ut libraria fruſta, Sztu=

ki ważne.

Libraria, ſubſtantiuum, Wełniána wagá.

Lubripens, libripendis, maſ. ter. Ważnik.

Libro, as, are, act. prim. Ważę/ mierzę/ przi=

http://rcin.org.pl

mierzam. Librare lanam, Ważić wełnę.

Libro etiā, Strelam. Librare telum, Puś=

ćić z łuku/ ſtrzeláć.

Librare etiam, Záwieſzáć ſie. Aues librant

corpus in aëre, Záwieſzáyą ſie ná powie=

trzu. Librat ſeſe ex alto aquila, Spuſz=

cza ſie z wierſchu orzeł.

Librator, libratoris, maſ. ter. Rurmiſtrz/

który vmierzić może yáko wyſoko wodę przi=

wleść.

Libratores etiam, Drabi którzy tylko ſtrzel=

by á ćyskánia przećiw nieprzyiacielowi vżi=

wáli.

Libramentum, libramenti, & æquilibriū

Odważenie/ práwa miárá/ gdy wagá w

klóbie ſtoyi.

¶Æquilibrium facere, Odważić/ rowno

vczinić.

Libs, libis, uentus alias Africus, Vide

ſupra.

Liburnia, Kráyina miedzy Illirią á Dal=

mácią miásto yeſt miedzysławáckiemi ziemiá=

mi/ Bo ty obie ziemie Dalmate y Illirici

máyą sławácki yęzyk/ to yeſt/ naſz pol=

ski.

Liburni, Sławácy. Liburni uiatores etiam

dicti ſunt, Posłowie ſzołtyſcy/ Mieſtci

słudzi.

Liburnum et liburna, æ & liburnica, æ,

Náſad/ álbo łódź bárzo prętka.

http://rcin.org.pl

36: Libya, æ, & libye, libyes, Afrika, Libys,

37: Ieden z Libiey.

38: Libyſſa, Iedná ztámtąd.

39: Libyſtis, libyſtidis, idem.

40: Libyſſinus & lybycus, a, um, idem álbo

41: co ku Afryce należy.

42: Libyx, libycidis, idem.

43: Libycis, libycidis, Miáſto w żydoſtwie. Ab

44: orientali parte Iordanis.

45: Libyconis genus carbunculorum,

46: CC.

47: Liceo, lices, licuis, cuius ſupinum eſt ab

48: imperſonali licitum eſt, paſsiuam ha=

49: bet ſignificationem, Bywam ceniony/ ſzá=

50: cowan.

51: Liceor, liceris, licitus, ſum liceri, actiue ſi=

52: gnificationis, Cenię. Quanti liceris, Iá=

53: ko drogo ceniſz. Si exiſtat qui plus licea=

54: tur, Któryby więcey podáwał. Pluris lice

55: tur, Któryby więcey podáwał. Pluris lice

56: ris quam fortaſsis ille uenditurus e=

kolumna: b

L ante I.

1: rat, Drożey ceniſz niżliby on ſam przedáć

2: chciał.

3: Licitor, licitaris licitari, frequentatiuum

4: a liceor, idem ſignificat, Tárguyę. Qui

5: pluris licitatur ei addicetur, Kto więcey

6: poda ten otrzima. Licitans, licitantis par

7: ticipium, Podáyący/ tárguyący.

http://rcin.org.pl

Licitatio, Tárgowánie/ podáwánie. Licita=
tionem facere, Tárgować ſie.
Licitator uerbale, maſc. ter. Który tárguye
á który nád drugiego więcey podáye/ pod=
kupnik.
¶Polliceor inde deriuatur, Obiecuyę/
przirzekam.
¶Pollicitor, aris, ari, frequentatiuum,
Dobrym słowem obiecuyę. Vnde pollice=
ri alicui operam ſuam, Obiecáć pomá=
gáć. Polliceor me buccinatorem fore
exiſtimationis tuæ, Chcę wyſoko sławić
cnotę á powagę twoyę. Auſim tibi tan=
tum polliceri, Smiemćy to obiecować. Ha
beo polliceri, Mogę zá to przirzec.
¶Pollicitatio, Obiecánie/ zálecánie ſie ko=
mu w łáskę. Pollicitum, polliciti, Przi=
rzeczenie/ sliubienie.
Licet, licebat, licuit, licere, Imperſonale,
Godźi ſie. Per me tibi licet facere quod
lubet, Z moyey ſtrony możeſz czinić co chceſz.
Si per te licet, Ieſli mi dozwoliſz. Si per
patrem liceret, By mi ſie godźiło/ álbo
bych śmiał przed oycem. Non licet mihi
uenire per negotia, Nie mogę pred tru=
dnośćiámi prziść. Licuit eſſe ocioſo The
miſtocli, licuit Epaminondæ, Mógł
Themiſtocles vżywáć prożnowánia y pokoyu
Nobis non licet eſſe tam diſertis, My
niemożemy być ták wymowni. Licet

http://rcin.org.pl

38: me id ſcire quid ſit, Godźimi ſie też to

39: wiedzieć. Vt paſsim uidere licet, Iáko ſie

40: wſzędzie nayzrzyſz gdzie yedno oczy obro=

41: ćyſz.

42: Licet coniunctio, & particula aduerſa=

43: tiua pro Quamuis, & fere ſemper ſe=

44: quitur tamen, Cic. Licet nos ipſos a=

45: memus tamen nec numero Hiſpanos

46: nec numero Gallos, Aczkolwiek ſie ſá=

47: mi miłuyemy/ wſzákże/ etć.

48: Licet aduerbium concedendi quemad=

49: modum Eſto, Dobrze/ niechay ták bę=

50: dzie.

51: Licitum eſt, idem quod licet, Godźy ſie.

52: Expectaſſem Brunduſij ſi eſſet licitum

53: per nautas, By mi ſie godźiło przed że=

54: glarzmi/ etć.

Licite

strona: 193

kolumna: a

L ante I.

1: Licite Aduerb, Wolnie. Cale. ſine Autore

2: Licentia, æ, fe. prim. Odpuſzczenie/ Wenia/

3: Też Pozwolenie/ Roſpuſta/ Swa wola.

4: Deteriores omnes ſumus licentia.

5: Wſziſcyſmy gorſzy gdy ſie nam wodze po=

6: puśćy. Albo gdy nam dadzą wolą.

7: Pœna abeſt licentia conſequuta eſt.

8: Zadney kaźny nie máſz/ ſwey woley pełno. Ali

9: quando in bonam partem accipitur

http://rcin.org.pl

10: Licentiam dare, Dozwolić/ Dopuśćić.

11: Licentiam dare pecunias ab alieno re=

12: petēdi, Dáć komu moc vpominaćſie długu.

13: Licentior, et hoc licentius, Swowolnieyſzi/

14: Roſpuſtnieyſzi. Licentiore Epiſtola te=

15: cū agam, Swiebodnie do ciebie piſáć chcę

16: Licentior uita, Ropuſtnieyſzi żywot niżli

17: trzeba.

18: Licentioſus, a, um, Swowolny/ Roſpuſtny

19: a/ e.

20: Licenter Aduerb, Swowolnie/ Roſpuſtnie.

21: Lichas menſuræ genus, uel ſpacium ab

22: indice extremo ad pollicem uſque,

23: Piądź.

24: Lichen, huius lichenis, maſ. uel lichene, li=

25: chenes f. idem quod Mentagra uel Im=

26: pertigo, Suchy liſzay álbo ſwierzb łupiący

27: ſie ná twarzy.

28: Lichen etiam Ziele nieyákie. Quidam pu=

29: tant idem eſſe quod Muſcus latine,

30: Mech. Quidam uocant herbam He=

31: paticam, To yeſt wątrobne ziele ná mokrych

32: mieyſcách roſtące.

33: Licium, et licia, liciorū, Nići tkáckie przes

34: które poſtáwá płoćienna bywa przećiągána/

35: którą wzór ná płotnie czinią. Vnde ueſtem

36: tricilem dicimus, O trzech wzorzech, która

37: niciámi tkána yeſt/ yáko bywayą ręczniki.

38: Obruſt.

39: Licitatorium, rij, lingum circa quod li=

http://rcin.org.pl

40: cia inuoluūtur, Laski ná których nići wiſzą/

41: álbo drzewo ná którym nići czinią.

42: ¶Trilix, licis O trzech wzorzech/ Albo tro=

43: yákiem nićiámi tkákny [!] .

44: Licima, mę, genus oliuæ, quæ & licinia=

45: ta dicitur, Nieyáka oliwá.

46: Licitator, torum, Vide Liceo.

47: Licus, lici, m. ſ. Rzeká v Auſpurka ciekąca.

48: Lech niemcy zową.

49: Lictor, uide Ligo.

50: Lidoron, n. pe, pro. Cegłá ná pułtory ſtopy

51: długa/ á ná ſtopie ſzeroka.

52: Lien, lienis, m. Lienis, huius nis, idē quod

53: ſplen, Słodzoná.

54: Lienoſus, ſiue Lientoſus, Który słodzonę

55: wrzedliwą ma. Splenicus alias lienicus

56: idem.

strona: 193

kolumna: a

L ante I.

1: Lienteria. lienteriæ, Srączká/ Biegunká

2: Ligellum, n. ſ. Máłá cháłupká. Et diminut.

3: a ligno, Drewienko.

4: Liger, ris, & ligeris huius ligeris, Rzeká we

5: Franciey która miedzy Celtas y Biturgi=

6: nes, w morze Angielskie wpáda.

7: Lignum, huius ligni, n. ſ. Drewno.

8: Ligneus, a, um, Drewniány/ a/ e.

9: Lignarius, a, ū, ut faber lignarius, Cieſlá.

10: Lignoſus, a, ū, Pełny drew/ álbo ták twár=

http://rcin.org.pl

dy by drewno.

Lignile, huius lignilis, Wierzysko. Mieyſce

gdźie drwá choważą. Nakón też zową

Ligneolus Cic ad Quint, fratrem, lib. 3.

Lignor, lignaris, lignari deponens, Drew

przyczyniam/ Gromądzę.

Lignatio, Wożenie álbo przyczyniánie drew.

Lignatio, Porębá. Mieyſce w leſie gdzie drwá

rąbią.

Lignator, lignatoris, Porębnik/ Przicziniácz

drew/ Leśnik.

Ligo, as, ligaui, are, a, p. Wiążę Zwięzuyę.

Spayam.

Ligamen, ligaculum ligamentum & liga=

tura, æ, Nieyáka rzecz którą co zwięzuyą/

rzemień/ Powrozek.

Ligula, Wſtęgá.

¶Subligaculū, Lázienne odzienie/ fámurały

¶Subligamen, Podwiąská.

Lictor, oris, Oprawcá álbo mieyski sługá ſzar=

garz/ buttel á kát który złoczince ymuye y trácy

Romæ maiorem Senatum, ſeu ma=

iores magiſtratus lictores præcedebāt

faces, uirgas, & ſecurim portantes.

Lictorius, a, um, Co ku ſzargartóm á butlóm

należy.

¶Comp. Alligo, as, are, pen. cor. Przi=

więzuyę. Ad palum alligare, Do palá przi

wiżeáć. Alligare & uincere dolia Cato,

Pobiyáć ſtátki domowe. Hic furti ſe alli=

http://rcin.org.pl

41: gat Terent. Ten ſie dobrowolnie ku zło=

42: dzieyſtwi przyznawa/ albo ſie w złodzieyſtwio

43: wdawa. Nuptijs alligatus, Stanem mał=

44: żeńskim obowiązány. Alligata fœdere ciui=

45: tas, Zbuntowáne. Alligatꝰ et ſoluꝰ cont.

46: ¶Alligatio, Przywiązánie.

47: ¶Alligator, Przywięzća/ ten który przywię=

48: zuye.

49: Alligatura æ, idem quod alligatio.

50: ¶Colligo, Zwięzuyę. Colligare in fa=

51: ſciculos, Zwięzáć w ſnopeczki. Verbis col=

52: ligare ſententiam, Słowy oſięgnąć á ogar

53: nąć mniemánie. Colligare uno libro om=

54: nia, Wſziſtko w yedney xięgi zgromádźić.

55: Colligare impetum furentis, Vſmierzyć

56: ſzalonego.

strona: 193v

kolumna: a

L ante I.

1: ¶Circumligo, Obwięzuyę wkoło/ ob=

2: więzuyę.

3: ¶Deligo idē quod Colligo, Zwięzuyę

4: Deligare ſub mēſam, Pod ſtół przywięzáć.

5: ¶Illigo, Wwięzuyę. Zámotuyę. Záwikła=

6: wam. Illigare alicui bello gentem ali=

7: quam/ Więść niepotrzebnie woynę.

8: ¶Obligo, Obowięzuyę/ przyciskam kogo k

9: czemu. Obligare uulnus, Obwięzáć ránę/

10: Obligare ſibi aliquem beneficio, Znie=

http://rcin.org.pl

wolić ſobie kógo dobrodzieyſtwem. Obliga=
re fidem ſuam, Záſtáwić wiárę ſwoyę/ To
yeſt obowięzáć ſie. Obligatus pecunia,
Wiele dłużen/ długámi obowiązány. Obli=
gare ſacramento, Pod prziśięgą obowię=
záć. Nemini magis obligatus ſum quā
tibi, Ieſtem ći ták wiele winien yż nikomu
więcey. Obligare apud Iuriſconſultos ſi
gnificat, Zeznáć dług v Xiąg y zápiſáć ſie
yei płáćić ná pewny czás.
¶Obligatio, Obowiązánie/ Winność prze=
ćiwko komu/ Też zapis/ zeznánie długu.
¶Præligo, Przewięzuyę. Præliganeum
uinum, Wnio [!] nowo otworzone od czopu ál=
bo też od pierſzych grón.
¶Religo, Odwiżeuyę/ Wypuſzczam/ ali=
quando tamen idem quod ligo, Albo
ná zad záwięzuyę.
¶Religatio, Odwiązánie.
¶Subligo. Podwięzuyę. Hinc ſubliga=
culum & Subligar, Lazienne odzienie fá=
murały.
Ligo, ligonis, m. ter. pen. prod. Motyká.
Liguria Italię regio, Pográniczna Thuſciey
tám miáſto głowne Genuá leży.
Ligur, Ziemek z teyże źiemie.
Liguſticus, a, um, Co k tey kráyinie należy.
Ligus, liguris, idem quod Ligur,
Ligurio, ris, iui, uel rij, tū, rire, Ná łákot=
kách przetrawiam/ vtracam. Item ligurio,

http://rcin.org.pl

41: Iém po pánsku/ Leniwo a pomáłym kąsku.

42: Liguritio, Láotki/ łákoćy pátrzánie.

43: ¶Abligurio idem, Omnia bona albi=

44: guriuit, Wſziſtkę máyęſtność marnie vtráćił.

45: Liguritor & abliguritor, Strawcá/ Vtrá=

46: tny żárłok/ Piyanicá/ brzuch/ bęben.

47: Liguſtrum. genus arboris.

48: Ligyes populi Aſiæ.

49: Lilium, lilij, herba hortenſis genus, Liliya.

50: Lilietum, Gdźi wiele liliey rośćie.

51: Lirinus, a, um, Vt lirinum oleum. Liliyo=

52: wy oleyek.

53: Lilibæum, Przedgorze Siciliey przećiwko

54: Affrice. Item urbs eiuſdem nominis.

55: Lima, limæ, f. p. Naczynie kowálskie álbo też

56: ſlioſárskie którym piłuyą/ Trą/ Piłká/ Tárká

kolumna: b

L ante I.

1: Limula, diminutiuum, Piłeczka. Limā ad=

2: hibere, Wypolerować/ Wychędożić. Lima

3: opus habet, Trzebá popráwić/ polepſzić.

4: Limo, mas, are, Połuyę. Gładzę/ Poleruyę.

5: ¶Delimo & Elimo, Wypolerawam/

6: Wyczyśćiam/ Wygładzam. Policitus eſt

7: limare aliquot opus, Obiecał yeſt nieya=

8: kie xięgi przeźrzeć y wypráwić yáko ſie godźi.

9: Moribus dimeſticis & urbanitate li=

10: matus, Dobrze wypolerowány páchołek.

11: Oratione maxime limatus atqꝫ ſubti=

12: lis, Foremnie piſze y mówi. Limare cōmo=

http://rcin.org.pl

da alicuius, Piłować to yeſt mnieyſzić vtrá=
cáć. Limatur ueritas in ipſa diſputatiõe,
Przes diſputowánie á ſpieranie/ ſzczyrey ſie
prawdy domawiamy. Scalpere atq; limare
gemmas, Rownáć/ Piłować perły,
Limatus, a. um, & Elimatus, a, um. Wy=
polerowány/ a/ e. Limatulus. diminutiũm.
Cic, Opus eſt hic limatulo & polito
iudicio tuo, Polerowánego á oſtrego ba=
czenia twego potrzebá tu yeſt.
Limatura, Proch który pádá pod piłę od pi=
łowánia/ alias Scops,
Limagus fluuius Helueticus quem lacus
Tigurinus emittit influit Rhenum in=
ter Baſileam & Tigurum.
Limax, acis, Ziemny żółw/ Też złodziey ſzpie=
gownik.
Limbus, maſ. ſe. Obłógá/ Bramá v niewieś=
ćich ſzat. Inſtita idem.
Limbalus & limbellus diminu Obłoſzká/
Brámik.
Limbolarius, Kráwiec który bramuye á o=
kłáda ſzáty.
Limen, nis, ne. te. Próg. Limen ſuperũ &
ſuperliminare, Podwóy. Limẽ inferum,
Próg. Nonio, Et limen Sinecdochicos,
pro ianua, Miáſto vliczi/ drzwi. Tez miá=
ſto przyſtępu ku któreykolwiek rzeczi. Inde
prouerbium, In limine deficere, Ná po=
czątku vſtáć. In limine offeneder, Ná po=

http://rcin.org.pl

43: cząтku chybyć. A limine ſalutare, Przed

44: wroty czołem vderzić/ To yeſt/ Z dáleká á

45: máło ſie czego dotknąć. Ad limina ſeruus,

46: Odwierny Stróż/ wrotny. Alias Atrienſis

47: Limina imperij/ Gránice Krolewſtwá/

48: Páńſtwá.

49: Liminaris, & hoc liminare, Prożny/ co ku

50: progu należy.

51: ¶Poſtliminium, Przywrocenie/ to z cu=

52: dzych rąk záś ku náſzey mocy przyidźie. Poſt=

53: liminio recipere, To coſmy vtráćili á co

54: w obcych á w nieprzyaćielskich rękách długo

55: było záś doſtáć.

56: ¶Elimino, as, are, Wyrzucam/ Wypy=

57: cham/ Wykorzeniam.

¶Eliminatio

strona: 194

kolumna: a

L ante I

1: ¶Eliminatio, Wypchnienie. Præterea (ut

2: quidam uolunt, a ſupero limine fit

3: ſublimis & hoc ſublime, pen. produ,

4: Wyſoki Známienity.

5: ¶Sublimitas, Wyſokość. Podnieſienie.

6: ¶Sublimiter aduerb. Wyſoko/ Niepo=

7: ſpolicie.

8: ¶Sublimo, as, are, Podnoſzę/ Powyſzam.

9: Sublime pro ſublimiter cui. apponi=

10: tur Humi.

11: Limenarcha maſ. Græca uox eſt, Latine

http://rcin.org.pl

portuum præfectus, Stároſtá álbo poru=

cznik nád porty morskiemi.

Limen, limenos, Græce, Latine Portus

archos Princeps, Dux.

Limes, tis, pen, corr. m. t. Gránicá/ też przecz=

nia drógá przes máyętność ſcieſzká. Sūt aūt

duo maximi limites in agris Cardo et

decumanus, Dwie ſą gránice/ álbo dziele=

nie ymienia w polách/ Iedná Cardo druga

Decumanus, Byváyą zwáne. Limes De=

cumanus, Gránicá Decumáńska od wſcho=

du do zacjodu słońcá bywa mierzona/ To ieſt

w dłuſz/ zás Gránicá. Cardo/ od południá ná

pułnoćy/ To yeſt/ ná przek wſzerzą. Cardi=

nes limitū, Náſzy węgelniki podobno zową

Et Decumanes limites, Ściány grániczne

Limito, as, are, & limitor, taris, tari, Kón=

czę/ Grániczę/ Zágradzam.

Limitatio, onis, Ográniczenie.

Limitaneus, a, um, Ográniczny. Limitanei

milites, Którzy ná gránicách leżą.

Limentinus, putabatur Deus qui limini=

bus præeſſet.

¶Collimicium, cij, Schodzenie ról y pól.

Lineum herba apud Plin.

Limoniū herba, Wiſenmangolt/ po niemiecku

Limonia, æ, Alterum genus Auemones,

Limoniates, gemma eadem uidetur cum

Smaragdo Plin.

Limpha, æ, aqua, Wodá. Vide Lympha.

http://rcin.org.pl

42: Limpidus, a, um, Czyſty/ Przezrocziſty/ a/ e.

43: Limpidiſsimus fons, Wyborney wody

44: zrzródło.

45: Limpitudo, nis, Przezrocziſtośc.

46: Limus, limi. m. ſ. Błoto/ Kał.

47: Limoſus, a, ū, Káliſty/ Błoćiſty/ Lgnący/ a/ e.

48: Limoſa aqua, Káliſta/ Nieczíſta wódá.

49: ¶Illimis, e, pen. prod. Cziſty/ niebłotny.

50: ¶Oblimo, as, are, Kálę/ błotem okalam.

51: Metaphoricos, Záſliepiam/ Máżę. Et pe=

52: nultimam product. producit.

53: Limus, a, um, Rozoki też krżiwooki. Et limis

54: & hoc lime, tert. delcin. idem. Limis o=

55: culis inſpicere aliquem, Po oku weyźrzeć

56: ná kogo.

kolumna: b

L ante I 194

1: Limimulus, a, ū, adie. dim. Nie bárzo rozoki

2: Linamentum, Vide Linum.

3: Linea, æ, fe. pri. Liniya/ Kryská. Ducere li=

4: neam, Poćiągnáć kryskę.

5: Linea etiam, Wſzeláki ſznur álbo nićy któremi

6: co koſztuyą áby proſto było. Linea etiam,

7: Wędny ſznur którym ryby łowią.

8: Linearis, & hoc are, Co ku liniey álbo linio=

9: wániu należy. Linearis pictura, Græce

10: Graphis, Liniámi tylko álbo kreskami ná=

11: znáczone málowánie.

12: Lineo. a, are, a. pri. Liniyuyę/ kryſzę/ kriski

13: czinię.

http://rcin.org.pl

14: Lineamentum, ti, Liniya ná twarzi/ rękú/ y

15: ynſzych członkách. Lineamenta animi, Spo=

16: ſob vmysłu człowieczego.

17: ¶Delineo, nes, ere, Kryskámi cechuyę má=

18: lowánie.

19: Lino, linis, lini, liui uel leui, linire, Po=

20: muskam.

21: Lingo, gis, linxi, ctum, gere, a. t. Liżę też w

22: vśćiech dzierżę áż ſie rozeydźie.

23: Linctus. huius linctus. m. q. Lizánie.

24: ¶Elingo, is, xi, ctum. ere, Wylizuyę.

25: Lingones, m. pe. cor. Lud Francuski/ Bur=

26: gándiey pográniczny po Fráncusku zową

27: Langres.

28: Lingua, guæ, fem. prim. Ięzyk też mową á

29: rzecz oſobliwa którego narodu. Vt lingua

30: Græca, Ięzyk Grecki/ To yeſt mową.

31: Lingua Herbraica, Ięzyk żydówski. Vnde

32: uarietas linguarum, Rozmáitość yęzy=

33: ków. Varias linguas ſcire, Rozmáyite

34: yęziki vmieć. Lingua hæſitare, Záyąkáć

35: ſie. Linguas hominum effugere, Vſtrzedz

36: ſie ludzkich omowek.

37: Lingua quæ et lingula herba quædam

38: Plinio. Et lingula diminut, Siue ligula,

39: Ięzyczek.

40: Ligula calceorum, Rzemień którem ſpináyą

41: trzewiki.

42: Ligula etiam, Wſtęgá.

43: Lingula ſeu ligula, Zelázna kopyſtká którey

http://rcin.org.pl

44: Bárwierze y Aptekárze vżywáyą/ y wſzeláki

45: ynſzy Inſtrument który od yednego końcá

46: ſzeroki á płáski yest/ Szpatel/ zową.

47: Lingula etima, Podługowáta górá przi mor=

48: zu álbo ynſzey wodźie. Vnde dicuntur,

49: Lingulæ & promontoria.

50: Linguax, cis, Wielomowny/ Swiekotliwy.

51: Lingula, læ, Swiekotká.

52: Lingulaca, quæ & lingua herba.

53: Lingulatus, a, um, apud Victrouium. O

54: yednym vchu yáko ſzaflik.

55: Linguatus & linguoſus in Biblijs tantum

56: leguntur pro linguax.

strona: 194v

kolumna: a

L ante I

1: ¶Compoſita, Elinguis et hoc elingue,

2: Nie máyący ięzyká/ Głuch/ Niemy.

3: ¶Elinguo, as, are, Wyrywam ięzyk.

4: ¶Bilinguis, e, Nieſtały/ W rzeczy nie

5: pewny/ Dwoyęziczny/ też mówiemy Omyłny.

6: Trilinguis. e, Który trzy ięzyki vmié.

7: Lino, linis, lini, liui uel leuilitum, linere,

8: act. tert. &

9: Linio, is, ire, quart. coniugg. Muſzczę/ Po=

10: mázuyę. Dolium ſi recte lineris, Ieſli

11: dobrze pomuſzczeſz. Mariti tui ſanguine

12: parietem liniſti, Pomázáłáś mężá twego

13: krwią śćiány.

http://rcin.org.pl

14: Litura inde, deriuatur, Wymázánie álbo

15: przekriſzenie, Et aliquando pro linitio=

16: ne, Miáſto pomuskánia. Ne lituris coar=

17: gui poſsit, Aby żadney zmázy nie było.

18: Lituro, as, are, a. p. Wimázuyę/ Przekriſzam.

19: Litus, a, um, Pomuskány/ a/ e. Vergil. Pari=

20: bus lita corpora guttis, Pomusáne/

21: Pokropione.

22: ¶Compoſita, Allino, pen. cor. Pomu=

23: skuyę.

24: ¶Collino idem.

25: ¶Collinere pro coinquinare apud

26: Plaut. Błotem pomázáć.

27: ¶Circumlino, Ze wſząd omuskuyę.

28: ¶Elino & Delino, Odmuskuyę.

29: ¶Delinio, nis, pen. cor. deliniui, tum,

30: re, Máśćią nieyáką pomuſnąć/ Odmiękczić.

31: Et per translationem, Pięknemi słówki

32: námowić. Pellicere atq; delinire, Przi=

33: wabić/ Przemowić. Blanditijs delinire,

34: Lágodnem mowieniem k ſobie prziciągnąć.

35: ¶Delinitor uerbale. Námownik/ Vbłá=

36: gácz. Delinitio, Vlżenie/ Vbłagánie. Deli=

37: nimentum idem.

38: ¶Illinio & illino, Muſzczę/ Pomuskuyę.

39: Idem quod ſimplex, Illita Tela, Pomu=

40: skána poſtáwá. Illutus homo, Pomuśká=

41: ny/ Vpiękrzony.

42: ¶Illitus huius illitus, Pomuskánie. In=

43: terlino, Przed poſrzodek muſzczę/ Máżę.

http://rcin.org.pl

44: Corruptæ atqꝫ interlitæ tabulæ, Ská=

45: żony y Pomázány liſt.

46: ¶Oblino, id eſt circumfœdo, Obmázu=

47: yę/ Oblewam. Stomachus cibis obli=

48: tus, Zołądek pokármy oblany.

49: ¶Oblitus, a, ū, Obmázány/ Pokalány/ a/ e.

50: Cœno obliti, Błotem popluskáni.

51: ¶Pelino, Pomázuyę/ Poliewam.

52: ¶Perlitus, a, um, Polány/ Pomázány.

53: ¶Perlinio, Pomuskiyę. Perliniat intus

54: prædictis herbis, Niechay we wnątrz po=

55: muſzcze przerzeczonym zieliem.

56: ¶Relino, Otwarzam/ odmuskuyę/ od=

57: dzieram com przimuskał.

kolumna: b

L ante I.

1: ¶Relinere epiſtolam, Otworzić/ od=

2: pieczętować liſt. Relinere dolia, Záſzpun=

3: tować álbo czopy zátknąć w kłód. Releui

4: dolia omnia, Zaſzpuntowwałem/ Zátkną=

5: łem czopy wſziſtkim kłodóm, Eſtqꝫ hoc lo=

6: co Metaphoricos dictum, quia obtu=

7: rantur & oblinuntur dolia picę & alia

8: re huiuſmodi.

9: ¶Sublino, Podmuskuyę/ Przimuskuyę.

10: Aliquantulum tingo ſeu noto, Subli=

11: nere os, prouerbium, Oſzukáć/ Zdrá/

12: dźić kógo miáſto skoſztowánia pomuſnąć mu

13: po gębie.

14: Linoſtrophon herba quæ alias Marru=

http://rcin.org.pl

15: bium dicitur.

16: Linozoſtis herba quæ alias Mercurialis

17: dicitur.

18: Linquo, linquis, linqui, ctum, ſecundum

19: Priſcianum, linquere, Puſzczam/ Odpuſz=

20: czam.

21: ¶Relinquo et derelinquo idē, Reliquit

22: me febris, Opuśćiłá mie febrá/ álbo przeſtá=

23: łá mi febra. Linqui animo, Zápámiętáć ſie.

24: Reliquit me ſomnus, Ocućiłem ſie. Nu=

25: ces relinquere prouerbium, Przeſtáć

26: dziećinnych rzeczi/ mieć ſie ku ſtátkowi. In me=

27: dio relinquere, W poſrzodku zoſtáwić. To

28: yeſt ynſzym zoſtáwić/ Wypełnić/ álbo do=

29: kończić. Animam relinquam potius

30: quam illas deſeram, Radſzey pirwey

31: vmrę niźli bych ony opuśćić miał. Hæredem

32: teſtamento relinquere, Teſtamentem o=

33: my ymienie odkázáć/ Dziedzicem vczinić. In

34: ſuſpenſo delinquere, Ná wątpieniu zo=

35: ſtáwić.

36: ¶Relictus participium, Oſtáwiony. Re=

37: lictis rebus omnibus queſiui, Opu=

38: śćiwſzy wſziſtki rzeczi ſzukałem, Ab omni

39: honeſtate relictus, Ze wſzelákiey poczćiwo=

40: śći obnażony. Relictum cuiꝙ arbitrium

41: intelligendi, Może rozumieć yáko kto chce.

42: ¶Reliquus, a, um, Zoſtáły/ a/ e. Nihil

43: mihi reliquū fecit, Nic mi nie zoſtáwił. Re=

44: liquum eſt ut certemus officijs inter

http://rcin.org.pl

nos, To zoſtáwa ábyſmy ſie ná potym ſobie

weſpołek záchowawáli. Reliquū omne tem

pus, Wſziſtek ynſzy czás. Reliqui nihil fe=

cit de bonis, Nic nie zoſtáło po niem ymie=

nia. Reliquum uitæ, Oſtátek żiwotá.

¶Reliquiæ, reliquiarum, pluraliter, O=

ſtátki. Reliquiæ cœnæ uel prandij, Oſtá=

tki wieczerzne.

¶Reliquiæ etiam, Martwe kośći. Vnde

legere reliquias & legere oſſa, Zebráć

vmárłych kośći do koſnice. Reliquiæ fe=

bris, Oſtátki febry.

¶Reliquor,

strona: 195

kolumna: a

L ante I.

¶Reliquor, aris, ari, deponens, Et Re=

liquator, reliquatoris uerbale, W oſtát=

kách długów zoſtáwuyący.

¶Delinquo, Pozoſtáwſzi powinnośći/ Też

grzeſzę/ Opuſzczam co ná mię należy. Delin=

quere aliquid, Opuśćić co. Delinquere

contra aliquem. Wyſtąpyć/ Wykroczić

przećiw komu. Peccare & Delinquere

idem.

¶Delictum, cti, inde deriuatur, Wy=

ſtęp/ Grzéch. Delictum admittere, Do=

puśćić ſie grzéchu.

¶Deliquium, Niedoſtátek. Vt deliqui=

um ſolis, Záćmienie słońcá. Deliquium

http://rcin.org.pl

15: animi, Błądzenie vmysłu. Deliquum, id

16: eſt minus apud Plaut. Obſoletum.

strona: 217

kolumna: a

M ante E.

1: ¶Intermeſtris luna, Náſtáyący nów/ yá=

2: koby miedzy mieſiącmi náſtáyący xiężyc.

3: ¶Intermeſtrum, intermeſtrui idem,

4: Menſura, Vide Metior.

5: Menta inde Mentula, æ, fem. pri. Męski

6: członek. Alias Muto, mutonis.

7: Mentulatus, Który męski członek ma.

8: Menta uel ut alij ſcribunt cum h Men=

9: tha, æ. fem, prim herba, Miętká.

10: Menthaſtrum, Leśna miętká.

11: Mentagra, mentagræ, fem. morbus di=

12: ctus a mento a quo incipit. Nieyáki

13: Liſzay/ Suchy ſwierzb. Albo łupież ná twa=

14: rzy Vide Lichen.

15: Mentaſtrum, uide Menta.

16: Mentigo, mentigis, femin. tert. genus

17: morbi, Kroſty/ Párchy ná podgárldkách y

18: wárgách owczych.

19: Mentio, onis, Vide Menum.

20: Mentior, Vide Mens.

21: Mentoas olim dictus eſt Danubius.

22: Mentor, oris, maſc. ter. Właſne ymię sław=

23: nego ſznicerá/ to yeſz [!] tego który obráczy [!] rzeże/

24: y też ſtáki foremnie czini.

25: Mentum, menti, neut. ſecund. Podgárdłek.

http://rcin.org.pl

Menus Germaniæ fluuius, Rzeká w niem=
cech. Men przes Frankonią pod Franck=
fort ciekąca á przy Mogunciey w Ryn wpá=
da.
Meo, as, aui, are, n. p. Ciekię/ bieżę. Tanta eſt
anguſtia ut uix ſingula meent plau=
ſtra, Táka ciáſność yeſt że ſie ledwey yeden
wóz w mieśćić może.
Meatus, huius meatus, Dziurá/ przechód/
wychód. Græce ποροϛ.
Matus ſyderum, Biég á miyánie gwiazd.
Meabilis, le, Przechodzący/ Przeciekáyący/ co
łatwie może prześć/ Przebrnąć.
¶Compoſita, Permeabilis, Remeabi=
lis.
¶Commeo, as, are, Iadę/ Prowádzę ſie/
y tám y ſám ſie przeyeżdzę. Quacunqȝ com
meauerat, Kędyſzkolwiek yechał/ Kędyſz ſie
kolwiek obrócił. Vt tuto ab hoſtium
curſu etiam ſinguli commeare poſſent,
Aby mogli bezpiecznie y tám y ſám yść y wrá=
cáć ſie/ wędrować. Ad eos mercatores
ſæpe commeant, Częſto do nich lrámárze
przyeżdżayą. Commeare ultro citroqȝ,
Y tám y ſám ſie przeyeźdźić.
¶Commeatus, huius commeatus,
Dozwolenie/ Dopuſzczenie/ które Hetman
zołnierzóm/ álbo ynſzy pan poddánym álbo
ſługóm ſwoyim daye/ áby ſie ná pewny czás
wrácáli/ gleyowny liſt. Huic commeatum

http://rcin.org.pl

56: liberum impetrare, Oſięgnąć dobrowolne

kolumna: b

M ante E. 217

1: dopuſzczenie ku mieſzkániu álbo też żołnierzo=

2: wániu gdzie ſie komu podoba.

3: ¶Commeatus, huius commeatus, & hi

4: commeatus in utroqꝫ numero pro ci=

5: barijs etiam ad alimoniam Reipub.

6: ciuitatis exercitus aut alicuius multi=

7: tudinis ſumitur. Interdum etiā priuati

8: hominis, Wſzelákie potrzeby ku żywnośći

9: ziemóm/ Miáſtóm/ Zołnierzóm/ Woyskóm

10: należące.

11: Commeatus negare in Sileſiam, Zám=

12: knąć drogę do Sliąska. Exercitus abūdat

13: commeatibus, Ma doſtatek wſzelákich

14: żywnośći.

15: ¶Permeo, as, are, Przeciekam/ Przechodzę

16: ná drugą ſtronę. Permeare extra, Przecie=

17: káć ná wierſch.

18: Permeabilis, le, Latwi ku przecieczeniu/

19: prześciu/ przebyan.

20: ¶Remeo, as, are, Wrácam ſie záś/ Na zad

21: yadę/ Ná zad ciekę. Certis horis peſtifer

22: calor remeat. Pewnych ſie godźin cięſzka

23: gorącość wráca. Cum ex Italia remea=

24: rem, Gdym ſie z Włóch wrácał.

25: ¶Tranſmeo, as, are, Miyam/ Przemi=

26: yam.

27: ¶Intermeo, as, are, Ciekę/ Idę przes poś=

http://rcin.org.pl

28: rodek.

29: Mephitis, huius mephitis, fem. ter. Pleśń/

30: wſtęchnienie/ á wſmierdnienie źiemie y wody.

31: Terræ putor.

32: Mephiticus, a, um/ Smrodliwy/ Stęch=

33: ły.

34: Merax, meracus, meraculus, Vide Me=

35: rus.

36: Mercator, Mercatura, Vide mer=

37: cor.

38: Merces, mercedis, fem. tert. penul. produ.

39: Myto/ Zápłátá/ dźienny żołd/ Nayemnik.

40: Prędiorum merces, Dochody folwárczne

41: Wxperiri fidem hominum magna

42: mercede, Doznáć wierności ludzkiey s

43: wielkim Koſztunkiem/ y s wielką ſzkodą

44: ſwą.

45: Mercedula diminutiuum, Mytko.

46: Mercenarius, ſubſtantiuum, Náyem=

47: nik.

48: Mercenarius, a, um, adiectiuum, Náyem=

49: ny/ Niedármy. Vt mercenarij teſtes, Ná=

50: yemni ſwiádkowie. Mercenarium præ=

51: mium, Náyęte zmowione myto.

52: Mercimonium, Vide Mercor.

53: Mercor, mercaris, mercatus ſum, merca=

54: ri, deponens, Kupuyę. Mercari Græ=

55: ca fide, Zá gotowe pieniądze kupić.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

M ante E

1: Mercatur minori precio, Zá mnieyſze

2: pieniądze bywa pod czás kupiono. Mercari

3: præſenti pecunia idem quod Græca

4: fide.

5: Merx, mercis, fem. tert. Kupia/ Towar.

6: Merces, mercedis, idem Profiteri merces,

7: Odeclić od towárów/ Opowiedzieć ſie ná

8: cle.

9: Merces improfeſſæ/ Wolne ode cłá towáry

10: Apud Iuriſconſultos.

11: Merces eſculentæ, Przedáyne rzeczy yedzą=

12: ce.

13: Mercimonium, mercimonij, neut. ſecun.

14: idem quod Merx.

15: Commercium, Spolne kupczenie/ Han=

16: dlowánie/ y kupiectwo. Nonnunquam

17: accipitur pro conſuetudine & uſu,

18: Miáſto towárziſzenia. Nihil mihi tecum

19: amplius commercij erit, Chcę mieć s to=

20: bą od tych czáſów dobry pokóy.

21: Mercator, mercatoris, Kramarz/ kupiec.

22: Mercatio, mercationis, Kupowánie/ Krá=

23: mowánie.

24: Mercatura, æ, fem. prim. Kupiectwo/

25: Krámárſtwo. Mercaturam facere uel ex=

26: ercere, Kupiectwem ſie obchodźić.

27: Mercans, mercantis, Kupiec/ Kupuyący.

28: Mercatus participium paſsiuum pro em=

http://rcin.org.pl

29: ptus, Kupiony.

30: Mercatus, huius mercatus, Skład/ Miáſto

31: gdzie dla wielkich yarmárków kupie składáyą

32: Græce εμπὸριον.

33: Mercatus etiam, Iármárk. Mercatus indi=

34: cere, uel, Inſtituere, Wywołać yár=

35: márk. Sed prohibere mercatum, Odwo=

36: łáć yármárk.

37: Mercalis, & hoc mercale, Skupny. Citat

38: Calepinus ex Colum. ubi nunc legitur

39: mercantibus.

40: ¶Promercalis, le, Przedáyny.

41: Mercurius, rij, maſc. ſecund. Bóg wymowy

42: y kupiectwá/ Syn Iowiſzów y Maie poſeł

43: wſzech bogów. Vt Poëtæ fabulantur

44: Græce, ἑρμισ hoc eſt nuncius & in=

45: terpres, Poſeł/ Curſor/ y Tłumácz.

46: Mercurialis, le, Co ku poſelſtwu y vrzędóm.

47: Mercuriuſowym należy.

48: Mercurialis, pro facundo & expedito,

49: Miásto wymownego/ ſpráwnego/ prętkie=

50: go.

51: Mercurialis, huius mercurialis, fem. tert.

52: herba.

53: Mercuriales in plurali Sodales quidam

54: in honorem Mercurij, uel Collegium

55: aliquod.

kolumna: b

M ante E.

1: Mercurius etiam, Gwiazdá plánetá yedná z

http://rcin.org.pl

ſiedmi plánet.

Merda, merdæ, fem. prim. Człowieczy gnóy/

Gówno.

Merdo, as, are, & Permerdo, permerdas,

permerdare, Sram/ Id eſt fœdo con=

ſpurco.

Merenda, æ, feminin. prim. Podwieczo=

rek.

Mereo, meres, merui, meritus ſum, &

Mereor, mereris, mereri, deponens,

Służę/ z naymu robię. Scio hanc meri=

tam eſſe ut memor eſſes ſui, Zeć to zásłu=

żyłá ábyś ná nię pámiętał. Mereri laudem,

Chwalę zásłużyć. Meritus laureā linguæ

Cicero. Cicero mimo ynſze zásłużił koro=

nę álbo chwałę wymowy. Mereri offenſam,

Zásłużić niełáskę/ to yeſt wykroczić przęćiw=

ko komu. Quid de te merui, qua me cau=

ſa perderes, Comći vczinił/ w czimemći ſie

przewinił. Bene me meritus eſt, Wiele

mi dobrego okazał. Male uel peſsime de

aliquo mereri, Przipráwić kogo o yáką

ſzkodę/ Nielubość/ Niewdzięczność. Alias,

Co złego wyrządzić.

Merere, pro ſtipendium facere, Zołnierską

słuſzbę służić. Iurgeltnikiem być. Cum ac=

cuſatiuo & ablatiuo reperitur, Prima

ſtipendia meruit, Suet, Pierwſza mu to

służba byłá w żołnierſtwie. Aere merent

paruo, Luca. Ná máłym mycie służą/ álbo

http://rcin.org.pl

z małego mytá trwáyą. Triennio ſub Ha=
ſtrubale Imperatore meruit, Trzy latá
pod Hetmánem Haſtrubálem żołnierską służ
bę wiódł. Merere equo & merere equo
publico, Ná yeden kóń myto mieć. Merere
pedibus, Drapską służbę służić. Meruit
ſtipendia in eo bello, Miał też ná poczet
ná tey woynie. Merere alicui, Służić niekó=
mu.
Meritus participium ſiue nomen ex par=
ticipio, a, um, Godny/ Powinny/ Szłuſzny/
Doſtoyny/ a/ e. Primus in toga trium=
phum meritus, Pierwſzy nie walcząc w po=
koyu będąc triumph otrzimał. Meritos,
aris imponit honores, Godne álbo po=
winne ofiáry ofiárował. Meritas dependit
pœnas. Zásłużone winy odcierpiáł. Meri=
tum adeptus eſt honorem, Powinny czći
doſtał.
¶Immeritus, a, um, Niegodny/ Niedo=
ſtoyny/ Niezásłużony.
Merito aduerbium, et meritiſsimo in ſu=
perlatiuo, Słuſznie/ Godnie/ z powinnośći.
Merito te amo, Práwie z powinnośći ćie
miłuyę.

¶Immerito,

strona: 218

kolumna: a

M ante E.

¶Immerito, Niegodnie/ Niedoſtoynie.

http://rcin.org.pl

2: Immerito ſuccenſes illi, Bez winy ſie nań

3: gniewaſz. Immerito a te accuſor, Skárżyſz

4: ſie ná mię bes moyey winy.

5: Meritum, meriti, ſubſtantiuum neut ſec.

6: Zasługá/ záchowánie złe albo dobre. Przisłu=

7: gá/ Dobrodzieyſtwo. Non ſatis tibi grati=

8: as agere poſſum, pro tuis in me meri=

9: tis, Nie yeſt mie ſto ábych twe dobrodźieyſtwá

10: mógł odsłużyć. Tuo merito hoc fit, To

11: ſie dzieye zá winą á przewinieniem twoyim.

12: Nemo me accuſauit merito meo, Nikt

13: ſie ná mię nie skárżył zá przewinienie moye.

14: Piſonem noſtrum merito eius amo

15: plurimum, Zá yego vprzeyme záchowánie.

16: Pro merito, Wedle zasługi. Merito ue=

17: ſtro maximas gratias uobis omnes &

18: agere & habere debemus, Winniſmy

19: wam zá wáſze ſzláchetne záchowánie przećiwko

20: nam wielkie dźięki czinić y odsługować.

21: Meretrix uenit a Mereo, Nierządna niewiá=

22: ſta y poſpolita kurwa.

23: Meretricula, æ, diminu. Kurwiczká/ kurew=

24: ká.

25: Meretricius, a, um, Kurewski. Meretricius

26: amor, Nierządna miłość. Meretricia do=

27: mus, Nierządnych niewiaſt dóm/ Zántus.

28: Meretricium, meretricij, ſubſtantiuum,

29: neut. ſecund. Kurewſtwo/ Nierząd.

30: Meretricie aduerbium, Po kurewsku.

31: Meretricor, aris, ari, d. p. Pátrzam nierządu

http://rcin.org.pl

32: kurewski żiwot wiodę.

33: Meritorius, a, u, Nayemny/ Co od naymu

34: yeſt. Vt Meritorius equus, Nayemny

35: kóń.

36: ¶Biga meritoria, Kárá álbo wózek o dwu

37: koniu nayemny.

38: ¶Quadriga meritoria, Wóz o czterech

39: koniách.

40: ¶Taberna meritoria, Gośćiniec/ karcz=

41: má.

42: Meritorium abſolute ſubſtantiue, Gośćin=

43: ny dóm.

44: ¶Compoſita, Commereor, res, pen.

45: cor, commerui, & commeritus ſum,

46: commerere neutrum.

47: ¶Commereor, eris, eri, deponens, Zá=

48: ſługuyę/ Też dopuſzczam ſie złego álbo do=

49: brego/ Grzéſzę. Nunquam ſciens comme=

50: rui ut caperet odium illa mei, Nicem s

51: wyádomośćią mą przećiwko yey nie wykro=

52: czył/ áby miáłá prziczynę na mie ſie gniewá=

53: nia/ álbo nicem yey chcąc álbo wiedząc nie zá=

54: służił. Quid commerui aut peccaui

55: pater. Terent. Com zásłużił/ w czymem

56: ſie przewinił oycze. Commereri aliquid

kolumna: b

M ante E. 218

1: erga alterum, Wykroczić przećiwko komu.

2: Nullam de his rebus culpam comme=

3: ruit, Namniey w tym nie winien.

http://rcin.org.pl

¶Demereor & Demereo, Przisługuyę/
záchowawam ſie komu. Omnes ſibi deme=
reri ſtudet, Wſziſtkim ſie rad záchowawa rad
by káżdego łáskę miał. Demereri aliquē
aliquo officio, Záchować ſie komu yáką
przisługą.
¶Emereor, & Emereo, Wysługuyę ſie/
Zásługuyę dobrze.
¶Emeritus, a, um, Wysłużony/ a/ e. Eme=
ritus miles, Wysłużony żołnierz który dla
ſtárości nie yeſt powinien dáley żołnierzo=
wáć. Emerita arma, Wysłużona zbroyá/
to yeſt którey więcey nie może dla pokáżenia
vżywáć. Emeriti boues, Stáre woły więcey
w yárzmie nie robiące. Emeritę apes, Pſzczo
ły które więcey ná miód nie robią. Emeriti
āni, Stárość/ gdy yuſz yeden dáley nie może.
¶Emeritum, emeriti, ſubſtantiue, Zá=
służone myto.
¶Emerita Auguſta Hiſpanie oppi=
dum.
¶Promereor, eris, eri, & Promereo,
eres, erui, tum, ere, Zásługuyę. Prome=
ruiſti ut ne quid ores, quod uelis quin
impetres, Zásłużyłeś to że krom prożby
wſziſtko co chceſz możeſz otrzimáć. Quando
bene promeruit fiat, Gdyż dobrze zásłużył
niechay ták będźie. Promereri malū, Zlie ſie
zásłużić. Promereri principē pro prin=
cipatum promereri, Oſięgnąć. Cum his

http://rcin.org.pl

34: nihil promereat, Gdy ſie w niwczym nie

35: przewinił.

36: Primerens, entis, Zásłużony. Promeri=

37: tum, ti, Zasługá.

38: Merga, æ, fem. prim. Grábie. któremi żito y

39: śiáno grábią/ też Grabki prżi koſách bywáyą=

40: ce/ gdy owies álbo tátárkę ſiekáyą. Dictæ a

41: mergis uolucribus, quia ut illi ſe in a=

42: quam mergunt dum piſcies perſequun=

43: tur, ſic meſſores eas in fruges mergunt.

44: Merges, mergitis, fem. tert. penul. correp.

45: Kupki żytá álbo owſu yuſz grábione ále yeſz=

46: cze nie związáne/ kuczkámi/ niektórzi zową.

47: Mergo, mergis, merſi, merſum, mergere,

48: act. tert. Narzam/ Topię/ w wodę pogrążam/

49: maczam/ krzczę. Mergere ſe in flumen, Po=

50: nurzić ſie w rzekę. Mergere aliquem in a=

51: quam, Ponurzić kogo w wodę. Mergere

52: cymbam, Vtopić łódkę. Mergere ulti=

53: mis ſupplicijs per translationem, Ská=

54: ráć kogo áby tego więcey nie czinił. Merſus

55: ſecundis rebus, W ſzcześćiu pogrążony/

56: Vtopiony. Neqꝫ in hoc adminiſtrantur

strona: 218v

kolumna: a

M ante E

1: tutelæ ut mergantur pupilli, Nie dla te=

2: go byváyą polecone opiekuńſtwá áby śieroty

3: były topione/ To yeſt ſzkodzone w ymieniu.

http://rcin.org.pl

Merſio, onis, fem. tert. Pogrążenie/ Narzá=
nie/ Wmoczenie.
Merſo, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie
narzam/ Maczam.
Merto, as, are, pro Merſare Obſoletum.
¶Compoſita, Demergo, Pogrążam/ Ná
głębią wpycham/ Topię. Demergit caput
cornix per littora, Wroná kąpie po
brzegách/ Nurza głowę w wodę. Demerge=
re ſemen, Pośiać y pográbić naſienie/ rolą
nákrić. Demerſus in palude, Vtonął w
ługowisku. Demerſa in profundo ueri=
tas, Prawdá ná głębokośći pogrążona/ záko=
páná. Aere alieno demerſus, Vtonął w
długách po vſzy/ zádłużył ſie. Patriam de=
merſam extuli, Dobrzem rátował oyczy=
zny.
¶Emergo, Wynurzam ſie ná wierſch. Cum
tandem de paludibus emerſiſſet, Gdy
ſie z błót wykołátał álbo z długów wybrnął.
Emergere utero puer dicitur, Ná ſwiát
prziść/ Vrodźić ſie. Hinc ad dignitates &
honores emerege, Prziść ku wielkim do=
ſtoynośćiam. Video te olim ad ſummas
dignitates emerſurū, Widzę że záſu ſwego
przidźieſz ku wyſokiemu ſtanu. Emerſit e ua=
di oratio, Wyskrobáłá/ Wypłáwiłá ſie z
cięſzkich mieyſc. Emergere e iudicio pecu=
latus, Wybrnąć/ Wypráwić ſie przed ſądem.
Emergere e mendicitate, Wybrnąć z że=

http://rcin.org.pl

34: brániny/ Doskrobáć ſie kęſá chlébá. Emerge=

35: re ex aliquo negocio. Wypráwić/ Wy=

36: plieść ſie/ przekonáć nieyáką trudność.

37: Emerſura uirtus ex omni ſeuitia fortu=

38: næ, Wynurzy ſie cnotá ze wſzelákiey fortu=

39: ny/ przećiwnośći. Emerſit hoc uno modo

40: depreſſá ueritas, Tym yednym obyczáyem/

41: pogrążona prawdá ná ſwiatłość wyſzłá. E=

42: mergere ex incommoda ualetudine,

43: Z niemocy powſtáć.

44: ¶Emergi paſsiue Terentius, Tot res

45: repente circumuallant ut emergi non

46: poteſt, Ták wiele rzeczi z nienacká przipá=

47: dáyą z których ſie yeden trudno wyplieść może/

48: álbo z nich wskuráć.

49: ¶Immergo, Wnarzam/ Wgrążam. Vbi

50: Iſter amnis immergitur, Tám gdźie rzeká

51: Dunay wpáda. Se aliquo im̄ergere, Po=

52: nurzić ſie. Immerſit ſe aliquo in ganeum,

53: Vtonął gdzie miedzy łotrowſtwem. Se in

54: uoluptates immergere, Vdáć ſie na wſze=

55: láką roſpuſtę. Immergere ſe blanditijs in

56: conſuetudinem alicuius, Wkráść ſie w

57: kogo pochliebſtwem á przilizowániem.

kolumna: b

M ante E

1: ¶Submergo, Topię/ Pogrążam ná głębo=

2: kość. Nauis ſubmerſa, Lódź vtonęłá. Sub=

3: merſus uoraginibus, W przepáśćiách vto=

4: nął. Innatare & Submerſum eſſe con=

http://rcin.org.pl

traria.

¶Submerſio, onis, Vtopienie/ Zágrąże=

nie.

Mergus, mergi, Nór/ ptak wodny nárzáyący

ſie.

Mergus in uite, Skrziwienie wićy winney

wo byczay [!] obłąku gdy yą przywięzuyą do tyczy

álbo łaskowánia/ Pal. Mergum dicimus

quoties uelut arcus ſupra terram relin=

quitur alia parte uitis infoſſa.

Mergulus, merguli, Lámpá Naczinie w któ=

rym knot gore. Et in Biblijs nomen a=

uis.

Mergus, & Mergulus, Vide Mergo.

Mergur, mergoris genus, quod nonnul=

li Situlam appellant.

Mergites, mergitis, fem. tert.

Meridies, meridiei, Południe. Vide Dies.

Meridianus, a, um, Przipołudnieyſzy.

Meridianus Sol, Przipołudnieyſze słońce/

Meridiano ſubaudi tempore, W połu=

dnie.

Meridio, as, are, Et Meridior, aris, ari,

deponens, W południe obiad yém.

Meriditare, Orzeſipiáć ſie o przipołudniu.

Meridiatio, onis, uerbale, Przipołudnieyſze

ſpánie.

Merito, as, Meritorius, meritum, Vide

Merco.

Merobiba, Vide Merus.

http://rcin.org.pl

35: Meribibulus ibidem.

36: Meroctes, tis, fem. genus lapidis.

37: Meroe, es, fe. Wyſpá y miásto nád rzeką Ni=

38: luſem.

39: Merops, is, maſcu. Nieyáki ptak pſzczoły rad

40: yadáyący/ żołná.

41: Meropus, pen. corr. mons Græciæ iuxta

42: Theſſaliam.

43: Meros, maſcu. mons Indiæ in qua ciuitas

44: Niſa ſita eſt.

45: Merſo, as, Vide Mergo.

46: Merula, læ, Kos.

47: Merus, a, um, Szczyry/ práwy/ wirudny/ a/ e.

48: Meri bellatores, Wirudni żołnierze. Me=

49: ræ nugæ, Wirudna łeż/ żywa matániná.

50: Mera ſpes, Zupełna nádźieyá.

51: Merum, meri, ſubſtantiuum pro uino,

52: Szczyre wino w które wody by namniey nie

53: przimieſzano.

54: Meracus, a, um, pen. pro. & Merax, acis,

55: pen. prod. idem quod Merus, Vt, Me=

56: racum uinum, Szczyre wino nie przemie=

ſzáne

strona: 219

kolumna: a

M ante E

1: ſzáne wodą. Hyeme bibendum eſt, me=

2: racius, æſtate dilutius, Zimie mocnieyſze

3: wino mamy piyáć/ Lecie lżeyſze wodnieyſze.

4: Meribibulus, li, Piyánicá który w wino wo=

http://rcin.org.pl

5: dy nie przimieſzawa.

6: Merobiba, æ, maſc. idem.

7: Mere aduerb. Szczyrze/ Wirudnie/ Zupełnie.

8: Merx, mercis, Vide Mercor.

9: Mercimonium ibidem.

10: Meſa, fluuius qui rectius Moſa dicitur.

11: Meſapia idem, quod Apulia, Kráyiná we

12: włoſzech.

13: Merſauli, ædium itinera inter duo atria,

14: Ścianki/ Ganek/ Sipont.

15: Meſe, es, uentus inter Boream & Cæciã.

16: Meſia prouincia quæ Pannonie iungitur

17: ad Pontum uſqꝫ cum Danubio decur=

18: rens, alij Mœſia ſcribunt.

19: Meſos, maſc. Latine medius, Pośrzedni/

20: Vnde multa compoſita, Meſaulos ui=

21: de paulo ſupra Meſauli.

22: Meſochorus, p. c. Gracz który ku táncowi gra

23: Meſonyction, Pułnocy.

24: Meſopotamia, Kráyiná w Aſiey miedzy dwie=

25: má rzekomá. Tigri & Euphrate.

26: Meſoleucos, nomen gemmæ, & nomen

27: herbæ.

28: Meſomelas, gemma.

29: Meſochorus, Vide Meſos.

30: Meſon, perſona comica coci aut nautæ

31: aut ſimilium, Feſtus.

32: Meſopotiamia, uide Meſes.

33: Meſophærum, ri, Nardi ſpecies.

34: Meſpanenſe, unum ex hoſtijs Rhodani

http://rcin.org.pl

35: fluuij, CC.

36: Meſpilus, fem. pen. cor. genus arboris.

37: Meſpilum, meſpili, fructus,

38: Meſpila, læ, fem pro ipſa arbore.

39: Meſſala, maſc Przezwysko yednego Rzimiá=

40: niná. Valerius Coruinus, Zwánego.

41: Meſſalina, Zoná Ceſarzá Claudiuſá.

42: Maſſana ciuitas Siciliæ

43: Meſſanenſis, e, Ieden ztámtąd.

44: Meſſenia, fem prim. Kráyiná w Greciey In

45: Peloponeſo Laconiæ & Arcadiæ fi=

46: nitima.

47: Meſſene ciuitas Peloponeſi.

48: Meſsias Hebraice, Græce Chriſtus, Lati=

49: ne unctus, Pomázániec.

50: Meſsis, meſſor, uide Meto.

51: Met ſyllaba ornatus cauſa ponitur & ad=

52: uerbium eſt, ut Egomet, Ia ſam/ Tu=

53: met, Ty ſam.

54: Meta, æ, f. m. pri. Cél. Kres koniec wſzelákich

55: rzeczy. Item congeries ſeu ſtrues, in acu=

56: tum tendens, Gromádá álbo kupá kończáł,

57: ut Meta fœni, Kopá ſiána.

kolumna: b

1: Meta, Gránicá/ kopiec Nam terminos agro=

2: rum pyramidali forma effigiari etiam

3: ninc moris eſt.

4: Meta lactis, id eſt caſeus ad morem metę,

5: hoc eſt pyramidalis figuræ factus, Tá=

http://rcin.org.pl

kiey formy ſér yáko kopce byváyą/ wyſoki

konczyſty ſer. Ad metam peruenire, Od

kryſu prziść/ Skończić co. Attingere me=

tam, Cel vbić. Et e carceribus uſqꝫ ad

metam, Od początku aż do końcá.

Metula, diminutiuum, legitur apud Pli=

nium Iuniorem in Epiſtolis.

Metari, uide Metior,

Meta, μὲτα præpoſitio Græca Latine.

Cum uel Trans & Poſt.

Metabaſis compoſitum, Tranſitio, Prze=

ſtąpienie/ dáley poſtąpienie/ przeminienie/

Przeście/ gdy w mowie oznáymuyemy o czy=

meſmy mówili/ á o czym daley mowić bę=

dźiemy.

Metabole, μεταβολῆ Mutatio, Przemienie=

nie.

Metaphora, μεταφορα Latine translatio,

Przełożenie. Cum dictio a propria ſigni=

ficatione ad aliud transfertur ſignifica=

tum improprie, Vide ſupra.

Metatheſis, μεταθεσισ pen. corr. Latine

tranſpoſitio, Przeſádzenie liter. Vt Tym=

bre pro Tymber.

Metamorphoſis eos. fem. μεταμορπωσισ

Tranſfiguratio, Przextałtowánie/ Odmien=

nośc/ odmienienie xtałtu.

Metaplaſmos, μεταπλασμός transfor=

matio, ſeu translatio quædam recti ſo=

litiqꝫ ſermonis in alteram ſpeciem,

http://rcin.org.pl

36: Przeczinienie/ Przetworzenie mową ná ynſzy

37: obyczay. Cuius multæ ſunt ſpecies, ut A=

38: phęreſis, Protheſis, Paragoge, Epente=

39: ſis, & c. quibus Poëte in carmine licen=

40: ter utuntur, alioquin in oratione ſolu=

41: ta pro uitijs putandæ.

42: Metaphyſica, orum, neut plurale tantum,

43: Latine ſupernaturalia, Nád przirodzo=

44: ne.

45: Metalepſis, μεταλεψισ, Eſt cum aliqua di

46: ctio a propria ſua ſignificatione ex his

47: quæ præceſſerunt denotat, Vt ariſta

48: pro ſegete, æſtate, & anno.

49: Metalli dicti ſunt in re militari quaſi Mer=

50: cenarij.

51: Metallum, li n. ſec. Wſzeláka miedź álbo má=

52: teria którą w źiemi kopáyą/ yáko yeſt kruſzce

53: złoto śrebro/ miedź/ ołów.

54: Metallum miniarium, Szybá gdźie minium

strona: 219v

kolumna: a

M ante E.

1: kopáyą. Argentaria, metalla, er plumba=

2: ria, Szyby w których śrebro y ołów kopáyą.

3: Metalus, a, um, Co ku metallóm á kruſzczóm

4: należy/ Kruſzcowy.

5: Metallicus, ſubſtantiuum, Górnik/ chłop w

6: górách robiący około kruſzców.

http://rcin.org.pl

Metamorphoſis,	Vide μετα præpoſi. : Gręcam
Metaphora,	
Metaphyſica,	
Metaplaſmus	
Metatheſis,	

7: Metapontum, ti, Italiæ oppidum in ſinu

8: Tarentino.

9: Metator, Vide Metor.

10: Metaurus, neut. uel Metaurum, n. fluuius

11: Italiæ in Vmbria.

12: Metellus, Właſne ymię Rzimiániná yednego.

13: Meteoros, maſcul. pen. prod. μετὲωρoσ

14: Latine Sublimis, Wyſoki/ ná wyſokość

15: podnieśiony/ ná wyſokość záwieſzony.

16: Meteora Ariſtotelis, Xięgi Ariſtoteleſowe

17: w których o wyſokich rzeczách/ to yeſt o obłokách

18: powietrzu/ wodźie/ ogniu wyſokich zwłaſzczá

19: elementách á żywiołách wypiſano yeſt.

20: Methodus, methodi, fem. ſecund. Latine

21: Compendium, Krótka drógá/ krótki oby=

22: czay ku oſięgnieniu á ſpráwovániu ſie w któ=

23: rey nauce. Ratio & uia docendi qua ce=

24: lerrime ad peritiam euadere poſſumus.

25: Methodicus, a, um, Który krótkiego á yá=

26: ſnego ſpoſobu w vczeniu náſliáduye. Vt eſt

27: Ariſtoteles.

http://rcin.org.pl

28: Metonymia, æ, fem. prim. Latine tranſ=

29: nominatio, Przekrſzczenie/ Przemienienie

30: ymienia gdy śćklenicá bywa brána miáſto pi=

31: wá które w niey yeſt. Alias nominis

32: ℔ nomine poſitio ut Bacchꝰ pro uino

33: Methymna, fem. Miáſto ná wyſpie Lesbo.

34: Dicitur etiam & Methymne.

35: Methymnæus, a, um, Ieden ztámtąd.

36: Meticuloſus, Vide Metuo.

37: Metior, metiris, menſus ſum, metiri, de. p.

38: Mierzę/ Dźielę. Multi fœlicitatem me=

39: riuntur uoluptate, Wiele ich ſzczęsliwość

40: roskoſzą álbo roſpuſtnośćią mierzą/ To yeſt

41: zá nawiętſzą ſzczęśliwość pokładáyą/ Ros=

42: koſzy vżywáć. Metiri iter, Wędrować/ iść.

43: Non me piguit tua cauſa tantum itine=

44: ris metiri, Nie leniłem ſie dla ciebie ták dá=

45: leko iść. Metiri ſtipendiū militibus, Po=

46: dźieláć żołd miedzy żołnierze. Omnia quæ

47: ad beatam uitam pertinent uentre me=

48: tiri idem quod ſupra, Metiens omnia

49: dignitate, nō ambitione, Wedle godnośći

50: vrzędy rozdáyąc/ nie wedle łakomośći tych

51: którzy ná nie mrą/ y pilnie czubáyą álbo o nie

52: ſtoyą.

kolumna: b

M ante E.

1: Menſus participiū, Mierzony/ Mierny.

2: ¶Immenſus, a, um, Niezmierny/ Wielki.

3: Menſio, onis, uerbale fem. Mierzenie.

http://rcin.org.pl

Menſor, oris, Pomiernik/ Miernik.

Menſores etiam dicti ſunt, Którzy vmieyą

obóz toczić/ Woysko kłáść w polu.

Menſura, æ, fem. prim. Miárá.

Menſuro, as, are, Mierzę.

Menſuratio, Mierzenie. Vtrumqꝫ inuſita=

tum apud probatos autores.

Menſurabilis, le, in Biblijs barbare legi=

tur pro dimenſionis capaci, Wymierny

álbo pomierny.

Metor, aris, ari, deponens, Wymierzam/ Po

mierzam/ Miárkuyę/ Zákręſzam/ Cechuyę.

Metari caſtra, Obóz położić Et caſtra

mentari idem.

Metata etiam paſsiue dicitur.

Metatio, onis, fem. tert. Wymierzánie.

Metator, oris, maſc. tert. Wymiernik, Meta=

tores, Oboźni którzy vmieyą obóz kłáść.

Videtur eſſe a Meta deductum.

¶Compoſita, Demetior, demetris, de=

menſus, uel demetitus ſum, demetiri,

Pomierzam/ Vważam/ Odmierzam. Deme=

tiri ſuis commodis omnia, id eſt æſti=

mare, Wſzyſtko wedle pożitku ſwego vwáżáć.

Demetitus, a, um, actiue & paſsiue acci=

pitur, Pomierzony ten który mierzał.

¶Demenſus, a, um, participiū, Odmie=

rzony/ a/ e.

¶Demenſum ſubſtantiuū, Obrok/ Wy=

dzielona żywność ná yeden mieſiąc. Erant

http://rcin.org.pl

34: autem quatuor modij frumenti quos

35: ſingulis menſibus accipiebant ſerui a=

36: pud Romanos pro cibo, id erat De=

37: menſum. Et ſi recte computes Græco=

38: rum Choenici reſpondebat niſi quod

39: ille menſtruus erat cibus, hic uero di=

40: urnus. Nam unuſquiſqꝫ modius octo

41: Chœnices Græcas, & unus Chœnix

42: duos ſextarios continebat.

43: ¶Dimetior, Oddzielam/ Roſmierzam.

44: ¶Dimenſio, Rozmierzenie/ Oddzielenie.

45: ¶Dimetiens, participium, Rozmie=

46: rzáyący/. Vt, Dimetiens linea, Roſ=

47: dzielna linia. Idem quod Diametros,

48: Co zá rowne bywa rozdzielono. Vide ſupra.

49: ¶Emetior, Wymierzam. Emetiri iter ue=

50: hiculis per translationem, Wymierzić

51: drógę ſankámi. Curſu emetiri uno die in=

52: gens ſpacium, Wielki pąd álbo cug yednego

53: dniá vczinić. Emenſus eſt ſol ardua, Słoń=

54: ce teraz naywyſzſzey yeſt.

55: ¶Emenſus paſsiue Liuius poſtquam

56: multo maiorem partem itineris emen=

ſam

strona: 220

kolumna: a

M ante E.

1: ſam cerunt, Gdy obaczili że więtſzą część

2: drógi vyecháli.

3: ¶Permetior, Przemierzam/ Przebiegam.

http://rcin.org.pl

Non ſemel hoc iter permenſus ſum,

Nie razem tędy przemierzył.

¶Permenſus paſsiuum, Przemierzány.

Remetior, Z nowu mierzę/ Przemierzam záś

Meto, metis, meſſui, meſſum, metere, a. te.

Znę żyto/ śiekę trawę. Purpureos metunt

flores, Znieráyą/ Szczikáyą etć. Mihi iſtic

nec ſeritur nec metitur, Ani mi tám ſieyą

áni żną. Dicitur etiam de uuis.

Meſſor, oris, Zeńcá.

Meſſorius, a, um, Co ku żniwu należy. Meſſo=

ria falx, Koſá. Meſſis, huius meſsis, fe.

tert. Zniwo. Aliquando pro ſegete ma=

tura, Miáſto doſtáłego żytá.

Meſsio, onis, f, t Zęcie. Inſolens pro meſſe.

¶Compoſita, Demeto, pen. corr. Po=

żynam. Demetere et congregare fructus,

Pożąć y zwoźić pożytki.

¶Præmeto prius meto, Pirwey pożynam.

Metona urbs Peloponeſi.

Mepion genus arboris, CC.

Metopon, neut. Latine frons, Czoło.

Metopoſcopos, pen. corr. Práktykarz z

oblicza á z twarzy luckiey práktykuyący.

Metopoſcopos Vide Metopon.

Mtopum id eſt oleū Amygdalinū CC.

Metor, aris, uide ſupra Metior.

Metator, Metatio ibidem.

Metreta, æ, fem. prim. uel etiam Metretes

maſc. genus uaſis, Nieyáki ſąd albo ſtą=

http://rcin.org.pl

34: giew/ máyąc w ſobie dwánaście. Conglos,

35: Græcorum eſt menſura eadem cum

36: Cado, uide ſupra in dictiõe Cadus idẽ

37: quod Amphora, cum urna Latini ge=

38: nus mutauerunt id quod mirum uide=

39: ri poteſt. Nam apud Græcos maſcu=

40: linum eſt.

41: Metropolis, fem. penultima correpta.

42: Głownę [!] miáſto.

43: Metropolitanus, a, um, Ieden z głownego

44: miáſtá/ Albo co tu głownemu miaſtu náleży.

45: Metropolites, pen. prod. Metropolitanæ

46: ciuitatis Pontifex, Metropolitan.

47: Metrum, metri, neut, ſecund. μετρον. La=

48: tine menſura, Miárá. Accipitur autem

49: pro carmine, Miáſto wierſzów/ To yeſt

50: rymowney mowy.

51: ¶Monemetrũ, Wierſze álbo rymy. A duo=

52: bus pedibus.

53: ¶Dimetrum, O czterech. Trimetrum, O

54: ſześći. Tetrametrum, O ośmi. Pntame=

55: trum, O piąći. Hexametrum, O ſześći.

56: Metricus, a, ũ, Wierſzowny/ Rymowny/ ál=

57: bo co ku wierſzowi náleży.

kolumna: b

M ante E. 220

1: Metuo, is, ui, ere, n. t. Boyę ſie. Proprie ſer=

2: uorum eſt, Metuo mihi ualde, Bárzo ſie

3: boyę. Metuo tibi, Obawam ſie áby cie co

4: złego nie podkáło. Metuo meo amori

http://rcin.org.pl

moram, Ták mi ſie widźi że ſie moyá miłość

odwlecze. Et metuo meo amori, Zdami ſie

że ná ſwey miłośći vtrácę. Metuo illum,

Boyę ſie go. Eos nunc homines metuo

mihi ne obſint, Tych ſie teraz ludźi boyę

by mi nie byli ná przeſzkodźie. A me infidias

metuunt Obawáyą ſie o demnie [!] nieyákiey

zdrády. Ab Hannivale metuens, Boyąc

ſie Hánnibáleſá. Metuo abs te de uerbis

tuis, Lękam ſie dlá twych słów. Metuo Rei=

pub. malum ab eo, Obáwam ſie áby cze=

go złego nie wyrządźił poſpolitemu ſtanu.

Nihil eſt quod metuas, Nie maſz ſie czego

obáwáć. Haud metuo qualem tu me ho=

minum exiſtimes, Nic o to nie dbam yá=

ko ty o mnie dźierżyſz, Metuo quid agam,

Nie wiem co mam czinic dla boyáźniey. Me=

tuo ut poſsim recuperare, Widźi mi ſie że

z trudná k temu záś przydę.

Metuens, tis, Participium, Boyący ſie. Et

nomen ex participio, Vt, Metuens le=

gum, metuens iudiciorum, Boyący ſie

praw/ Boyący ſie vſtaw/ To yeſt nie przeſtę=

pny nie rad wykracza przećiwko práwóm.

Metus, huius metus, Boyáźliwy. In metu

eſſe pro metuere, Bać ſie. Amoto metu,

Oddaliwſzy boyaźń. Incutere metum ali=

cui, Przeſtráſzić kogo. Ponere aliquid in

metu, Obáwáć ſie niezego [!] . Metus de fra=

tre in ſcribendo impedit, Boyaźń á ſta=

http://rcin.org.pl

35: ránie które mam o brácie nie dopuſzcza mi

36: piſáć.

37: Metus pro religione, Miáſto boyáźni bożey.

38: Meticulus, li, diminut. Máła boyaźń.

39: Meticuloſus, a, um, Boyázliwy/ a/ e.

40: Metys purgamentum, ceræ ex quo par=

41: tem aluei priorem apes illinunt.

42: Men herba apud Plinium.

43: Meuania, ciuitas Vmbriæ in Italia cuius

44: populi Mɛuanates,

45: Meus, a, ū, pronomē poſſeſsiuum, Móy.

46: Meus gnatus, Móy ſyn. Meus ſum, Ie=

47: ſtem ſwiebodny nikomu nieobowiązány.

48: Meum uel mea eſt negare, Ná mię nale=

49: ży żáprzeć. Si hoc eſſet meum hodie nū=

50: quam remorarem quin darem, By to w

51: moyey mocy było/ By ná mnie leżáło nie chciał=

52: bych temu żadney przewłoki czinić ábych zá rá=

53: zem nie dał.

54: Mea, mea tu, & huiuſmodi muliebria ſunt

55: blandimenta, Miła rodzona/ miła yedina.

56: Non eſt mentiri meum, Nie zwykłem ſie

57: łżą obchodźić.

strona: 220v

kolumna: a

M ante I

1: Meus, tuus, aliquando ſubſtantiua ſunt,

2: Z moyich yeden. Mea quidem ſententia,

3: Wedle mego zdánia. Meus carnifex, Móy

http://rcin.org.pl

kát który mię trapi. Mea manu literæ,

Moyey właſney ręki liſt nápiſány. Meopte

ingenio, Mym właſnym dofćipem, Mea=

pte malicia, Z moyey właſney złośći. Non

tam meapte cauſa lætor quam illius,

Nie ták ſie weſelę dla ſam ſiebie/ yáko dla

niego.

M ante I.

Mi dandi caſus a genitiuo mis, Mnie.

Vergil Et mi genus ab loue ſummo, id

eſt mihi, item uocatiuus pro meus, Te=

rent. O mi Aeſchine, O móy yedyny Aeſchi=

ne. Mi uir blandientis, Miły.

Mica, fem. pri. Odrobiná/ Kruſziná/ Właſnie/

Srebrne/ śćkláne/ złote okruſzki które pádáyą

v złotników od ricia.

Mico, micas, micui, & micaui, are, neu. p.

Błyskám. Nam ſignificat ſubinde per

interualla ſplendere, ut Micat ignibus

ęther Ver, Błyska ſie ná powietrzu ná nie=

bie. Micari digitis, Pálcámi gráć. Genus

fuit ludi apud ueteres, Byłá nieyáka kro=

tochwilá v ſtárych yeden mżał á drugi vkázo=

wał pálce/ mowiąc/ gaday wiele ich. Micant

uenæ, Drgáyą żyły. Micat animus, Drga

skacze ſerce álbo vmysł.

¶Compoſita, Dimico, as, pen. corre.

dimicui et dimicaui, dimicatum, dimi=

care, Szermuyę/ biyę/ potykam ſie s kim Di=

micare acie uel prælio, Polem ſie poty=

http://rcin.org.pl

33: káć/ Bitwę zwieść. Dimicandum omni

34: ratione, ut incolumes ſeruentur, Wſzelá=

35: ka ſie pilność na to ma włożić áby byli zacho=

36: wáni. Dimicant inter ſe, Potykáyą ſie/

37: Szermuyą. Dimicare pro altero, Wſzczi=

38: náć wzeymowác ſie zá kim. Dimicare pro

39: re aliqua/ Wádźić ſie o nieyáką rzecz. Di=

40: micare pro capite, O głowę ſzermować.

41: ¶Dimicatio uerbale, Szermowánie/ Po=

42: tykánie/ Bitwá. In aciem dimicatio=

43: nemqꝫ, Ku potykániu przyść.

44: ¶Emico, Wybłyskam. Hoc eſt extra

45: ſplendeo, Wyyáſniam. Aliquando Me=

46: taphorice, Extra ſalio, Wyskákuyę/ vká

47: zuyę ſie. wynurzam ſie. Emicuit longe an=

48: te omnes Euphranor, Dáleko yuſze vcziekł

49: zwyciężył.

50: ¶Promico. extendo, uel longe iacio

51: ſplendeoqꝫ, Dáleko ſie s błyskániem zánoſzę

52: Dáleko ſtrzelam.

kolumna: b

M ante I.

1: ¶Intermico, id eſt inter, & in medio

2: mico, Miedzy poſrzodek błyskam.

3: Micturio, uide Mingo.

4: Micros, maſc. Latine Paruus, Máły.

5: Microcoſmos compoſitum Paruus mū=

6: dus, Máły ſwiát/ To yeſt człowiek [/] .

7: Micrologus, penul. corre. paruus ſermo

8: uel parua ratio, Krótka mowá/ máła przi=

http://rcin.org.pl

9: czina.

10: Micrologia, Breuiloquentia, Krótka mo=

11: wá/ Skąpość słów.

12: Micropſychos, puſilanimis, Nieśmiáły/

13: Niedźiarski. Nam ψυχῆ anima.

14: Micropſychia puſilaminitas, Nieśmiáłość

15: Niedziárkość.

16: Mictyris paupercula pulmentaria inquit

17: Nonius.

18: Mida, Robak w ſtrączu grochowym roſtący/ ál=

19: bo w ſámym bowowym ziarnie.

20: Midas, maſcul. nomen Regis Phrygium,

21: Król Phrygyski wielmi bogáty ále głu=

22: pi.

23: Midio, genus nauigij,

24: Mieza oppidum Macedonię, quod olim

25: Strymonium uocabant.

26: Migro, as, aui, are, neut prim. Prowádzę ſie

27: ná ynſze mieyſce ku mieſzkániu. Migrare e

28: uita, Vmrzeć. Caſsita nidum migrauit,

29: Skowronek ſie na ynſze mieyſce s gniazdem

30: przeniosł. Migrare e phano foras, Wy=

31: nieść ſie gdźie z domu álbo z kościołá. Ex

32: urbe tu rus habitatum migrabis? Chceſz

33: z ſie [/] miáſtá ná wieś przeprowádźić.

34: Migraſsit pro migrauerit.

35: Migratio, Prowádzenie/ Ciągnienie na ynſze

36: mieyſce.

37: ¶Compoſita, Commigro. pen. corre.

38: Przeprowádzam ſie wſzyſtką máyętnością

http://rcin.org.pl

39: ná ynſze mieyſce. Habitatum hic commi=

40: grauit, Przićiągnął tu ku mieſzkániu.

41: In domum ſuum commigrare, Prowá=

42: dźić ſie do ſwego domu.

43: ¶Demigro, Wyprowádzam ſie/ Vſtępuyę

44: ynſzemu mieyſcá Demigrare ex campe=

45: ſtribus uicis agriſqꝫ, Wyćiągnąć ze wśy y

46: y [!] z pól. Demigrare ex agris in urbem,

47: Wyprowádźić ſie ze wśy do miáſtá. Demi=

48: grare ex uita, Vmrzeć. Demigrare de

49: ſtatu ſuo, Odmienić ſie/ ynſzy ſpoſób żywotá

50: ſwego prziobuć. Demigrare ab impro=

51: bis, Oddalić ſie od złych.

52: ¶Emigro fere idem quod demigro,

53: Wynoſzę ſie/ Wyciągam precz. Finibus ſu=

54: is emigrare, Wyciągnąć z ſwoyich gránic.

55: Przeyecháć prez gránice.

¶Immigro,

strona: 221

kolumna: a

M ante I.

1: ¶Immigro, Wprowádzam ſie/ Wnoſzę ſie

2: w dóm. Germani in Gallias immigra=

3: uerunt, Przenieśli ſie álbo wnieśli ſie z Nie=

4: miec/ do Franciey wciągnęli. Immigrauit a=

5: uaritia, ambitio, et luxuria in Rempub.

6: Zámnożyło ſie łákomſtwo/ Pychá/ vtrátá s

7: rospuſtą w krolewſtwie.

8: ¶Immigrare in ingenium ſuum, Plaut.

9: Wprowádźić ſie w ſwoy vmysł. To yeſt ſam

http://rcin.org.pl

10: ſiebie vznáć/ á począć wieść żywot pobożniey=

11: ſzy.

12: ¶Immigrare & Emigrare contraria,

13: Vt quando tandem immigrabis, Kie=

14: dy ſie wprowádźiſz. Et quando emigra=

15: bis, Kiedy ſie wyprowádźiſz.

16: ¶Immigratio, Wprowádzenie.

17: ¶Emigratio, Wyprowádzenie/ Wyciąg=

18: nienie/ Wynieśienie.

19: ¶Remigro, Wyprowádzam ſie záś w pier=

20: wſze mieſzkánie. Moleſtiſsimmum eſt immi=

21: grare & remigrare, Wielmi cięſzka rzecz

22: yeſt y tám y ſám ſie przeprowádzáć.

23: ¶Tranſmigro, Przeprowádzám ſie precz/

24: ná ynſze mieyſce/ przenoſzę ſie/ z yedney goſpo=

25: dy ná drugą ciągnę.

26: ¶Tranſmigratio, Przeprowádzenie/

27: Przenieſienie.

28: Mihi, Mnie. uel mi, Datiuus eſt primæ

29: perſonæ ab Ego pronomine, Si quid

30: peccat Demea mihi peccat, Ieſli w

31: czym wykracza ná móy to karb czini/ Mnie

32: grzeſzy nie komu ynſzemu. Nam is mihi eſt

33: profecto ſeruus ſpectatus ſatis cui do=

34: minus curæ eſt, Mnie ſie zda ten sługá

35: doſiić [!] być zacny y cnotliwy który pilen pá=

36: ná.

37: Mihi etiam pro a me, Terent. Syrus eſt

38: pręhendendus, atqꝫ adhortandus mi=

39: hi, Muſzę Syruſá przed ſię przizwáć y ná=

http://rcin.org.pl

40: pomionąć. Vt uos mihi domi eritis, Iá=

41: ko ſie będziecie przećiwko mnie mieć.

42: Mihi & tibi aliquando ita ponuntur in

43: oratione, ut neqꝫ ad me, neqꝫ ad te, neqꝫ

44: aliquem referantur, ſed tantum feſtiui=

45: tatis gratia Cicer. Is mihi gloriatur ſe

46: omnes honores, ſine repulſa obtinuiſ=

47: ſe, Ten mi ſie chwali ze wſziſtki doſtoynośćy

48: króm odbicia álbo odpádnienia którego otrzi=

49: mał. Hunc dicendi morem & colorem

50: Lingua Polonica etiam habet, ut in ſu=

51: periori exemplo uides, Dicimus enim,

52: Chwaliſz mi ſie. Y chwaliſz ſie/ pro eo=

53: dem. Sic, Niechwalmi ſie. Et, Niechwal ſie=

54: mantis particula, Wierz mi/ pátrz tego ná

55: mnie.

kolumna: b

M ante I 221

1: Mihimetipſi, Mnieſámemu.

2: Mihipte pro mihijpſi poſuit Cato.

3: Milago, Genus Piſcis, Nieyáka rybá.

4: Miles, militis, maſc. tert. Zołnierz/ Rycerz.

5: Militia, æ, Zołnierſtwo/ Rycerſtwo/ woyná.

6: Proficiſci in militiæ diſciplinam, Ie=

7: cháć na woynę. Dare nomen militiæ, Ná

8: zołnierski ſie żywot vdáć. Militia uacare,

9: Przeſtáć woyowáć. Imaginaria militia,

10: Szermowánie.

11: Militiæ genitiuus aduerbij uice poſitus

12: ſicut Domi, Terent. Vna ſemper mili=

http://rcin.org.pl

13: tiæ & domi fuimus, Nigdyſmy ſie nie łą=

14: czili od ſiebie/ ták domá yáko y w żołnier=

15: ſtwie.

16: Milito, as, are, neut. prod. Wałczę/ Ieſtem

17: żołnierzem/ żołnierſtwá patrzę. Qui in ea=

18: dem legione militabat, Który w tymże

19: hufie zołnierzował/ ſtátek ſwóy miał. Milita=

20: re didicit ſub Annibale, Náuczył ſie żoł=

21: nierzować pod Annibaleſem. Omnis inuen=

22: tus ſub ſignis Veneris militat, Wſzyſzká

23: młódź pod proporcem á Chorągwią boginiey

24: Venus rycerzuye/ To yeſt rádá ſie młódź pę=

25: tą miłością/ nic niepoſpolitego młodym yá=

26: ko miłować.

27: Militaris, & militare, Waleczny/ Rycer=

28: ski.

29: Militaris homo, Zołnierski człowiek.

30: Militaria ſigna, Zołnierskie hásłá á záchowá=

31: nie woyenne. Via militaris, alias uia re=

32: gia, & uia conſularis, Krolewska wielka

33: drógá/ Gościniec.

34: Militarius, pro militaris Obſoletum.

35: Militariter, Walecznie/ po żłoniersku/ po wo=

36: yeńsku. Militariter loqui, Hárdźie mó=

37: wić.

38: ¶Compoſita, Commilito, onis, maſ.

39: Towárziſz w żołnierſtwie/ towárziſz w dró=

40: dze. Meus in Græcia commilito fuit,

41: Byłáźwá obádwá w yedney rocie w Greciey.

42: Metaph. Commilitones, condiſcipuli

http://rcin.org.pl

43: dicuntur, Towárziſze w naucze którzy ſie

44: pod yednym miſtrzem vczili.

45: ¶Commilitium ipſa belli ſocietas,

46: Towárziſtwo żołnierskie.

47: Miletum, ſeu Miletus, pen. prod. Miáſto

48: w Ioniey nie daleko od Epheſu.

49: Mileſius, a, um, Co k temu miáſtu należy.

50: Mileſia uellera uel Miletia ſtrangula prou.

51: Precioſa & generoſi uelleris, Sliáchetna

52: á koſztowna wełná.

53: Milium, milij, neut. ſecund. Proſo/ Iá=

54: gły.

55: Miliarius, a, um, Prośny/ Iáglány/ a/ e.

56: Miliaria auis, Przepiorká.

strona: 221v

kolumna: a

M ante I

1: Miliaria herba, Zielsko/ kąkól w proſie ro=

2: ſtący.

3: Mille ſubſtantiuum neut in ſingulari in=

4: declinabile, declinatur hoc mille, huius

5: mille, pluraliter hæc millia, horum mil=

6: lium, Tyſiąc. Genitiuo iungitur. Mille

7: boum, Tyſiąc wołów. Duo millia pedi=

8: tum, Dwá tyſiące pieſzych drabów.

9: Millia decies centena, uulgo Million di=

10: citur, Ieden milon.

11: Mille adiectiuum om. plurale tantum &

12: indeclinabile Mille, horum mille, Ty=

http://rcin.org.pl

ſiącne. Mille equites, Tyſiąc yeznych.

Per mille & quingentos paſſus, Przes

tyśiąc y pięć ſet kroków. Mille ſunt uſus

arborum, Tyſiącne ſą pożytki owoców drze=

wnych.

Milleſimus, a, um, Tyſiącny. Milleſimam

partem uix intelligo, Ledwey tyſiącną

część rozumiem.

Milliarius, ſiue Millearius, a, um, Co tyśiąc

funtów waży/ też co tyśiąc w ſobie zámyka.

Millearius grex, Trzodá máyąc w ſobie

tyſiąc pogłowia.

Millenarius, a, um, idem, Millenarius nu=

merus, Lidżbá tyſiąc w ſobie zámykáyą=

ca.

Millies aduerbius, Tyſiąc kroć/ Tyśiąc rá=

zów. Plus millies audiui, Więcym niż

tyſiąc rázów słyſzał. Quinquies millies,

Pięć tyśiąc ktoć. Millies oppetere mor=

tem maluiſſem quam illa pati, Wołał

bych tyśiąc rázów vmrźeć niżli to cier=

pieć.

Milliarium, milliarij, ſubſtantiue & hoc

Milliare, aris, Miłá drógi. Mille paſ=

ſus/ Tyſiąc Kroków przinośi/ málem czini

godźinę drógi. Et octo ſtadia, Oſmioro ſtay

w yednę milę bywa policzono.

Milliarium etiam uas ad coquendum ac=

cōmodatum, Kocielek álbo ynſze naczynie

miedźiáne wąskie á wyſokie.

http://rcin.org.pl

43: Millefolia, ę, ſiue Millefolium herba quæ

44: & Achillion & Syderitis dicitur.

45: Millepeda, æ, Nieyáki robak w trawie ſie

46: choważący.

47: Milliarium & milliare Vide Mille.

48: Millium uel Millus milli, Obróz ná pſy oſtre=

49: mi á kończátemi ćwieczkámi nábita dla wilká

50: chárty zá ſzyyę łapáyącego.

51: Milo, milonis, Właſne ymie Rzymiánińá ye=

52: dnego/ też ymię sławnego zápáśniká z Cro=

53: tá/ który całego wołu nośił/ któregoż ná oſtá=

54: tek pięścią zábił. Milo crotoniates, Zwá=

55: ny.

kolumna: b

M ante I.

1: Miluus, milui, uel miluius, miluij maſcul.

2: ſecund Kániá. Et per translationem de

3: homine rapaci dicitur.

4: Miluus etiam, Nieyáki rodzay ryb.

5: Miluinus, a, um, Co z kánie yeſt.

6: Miluinæ plumæ, Kánie pierze.

7: Miluinus pullus per translationem, Láko=

8: me kurczę.

9: Mima mons Ioniæ.

10: Mimallis Inſula alias Melos uel Zephy=

11: ra.

12: Mimallo, mimallonis, fem. penul. corre.

13: Niewiáſtá Báchuſowe ſwiętá obchodząca á

14: ſzáleyąca yáko wściekła. Vide ſupra in di=

15: ctione Edomites.

http://rcin.org.pl

16: Mimallones Bacchæ mulieres.

17: Mimalloneus, a, um, Szalony/ Mieſopu=

18: ſtny/ a/ e.

19: Mimas, antos, Mons minoris Aſiæ uel ut

20: Suidas Thraciæ.

21: Mimeſis, Vide Mimus.

22: Mimus, mimi, maſcul ſecund. Latine Ef=

23: fictor uel Imitator, Błazen który wſzech

24: ludźi mowę/ słową/ poſtáć/ y obyczáye vmie

25: okázować.

26: Mimo ſubſeruire, Pomágáć błaznowi/ tráf=

27: nować/ Błaznować.

28: Mima, mimæ, gene. feminini. Błazni=

29: cá.

30: Mimula, æ, diminutiuum, Mąła [!] Błazni=

31: ca.

32: Mimicus, a, um, Błazeński.

33: Mimi etiam, Rymowne słową powieśći y

34: przicziná nia króm którego wſtidu ludzkie oby=

35: czáye ſpominávące.

36: Mimi graphus, mimigraphi, Poetá który

37: tákowe rzeczy piſze.

38: Mimeſis, penult. product. Latine Imita=

39: tio morum, Náśládowánie/ álbo tráfiánie

40: w ludzkie obyczáye.

41: Mina, minæ, feminin. prim. Funt. Græce

42: μ᾽ῦα idem ferme quod libra & pon=

43: do ſi ſemiunciam detraxeris. Eſt e=

44: nim Græcorum pondus, & Drach=

45: mas centum continet, cum libra fit

http://rcin.org.pl

46: Romanorum & tantum 96. drachmas

47: habeat, ut ſupra in dictione Libra

48: indicatum eſt. Ergo mina ualet un=

49: cijs duodecim & ſemiuncia, To yeſt ták

50: wiele yako 24. łotów. Sed Graiam minā,

51: hoc eſt cōmunem, Gręcorum uel So=

52: lonis intellige, Nam uetus Attica 25

drachmis

strona: 222

kolumna: a

M ante I

1: 5 drachmis fuit minor. Medica ue=

2: ro 4 uncijs maior eadem cum li=

3: bra noſtra aromataria, Korzenny funt

4: cztery y dwádzieśćiá łótów w ſobie máyący.

5: Cum autem de re numaria loquimur

6: Mina Græcorum ualet, Około pułtrze=

7: ciánaſtá Rinskiego złotego/ około pułczwár=

8: tánaſtá złoego polskiego/ Dźieſięći koron

9: Fráncuskich á czerwonych wegierskich złotych

10: ośmi mniey álbo więcey. Non tamē exacte

11: reſpondet cū quotidie precia uarient.

12: Mina etiam, Sztuká roley ſto y dwádzieśćiá

13: ſtóp w ſzerz y w dłuż.

14: Minam ouem Varro interpretatur uel=

15: lere glabro, Goła na brzuchu owcá.

16: Minæ, minarum, plurale tantum femin.

17: Groźby/ Grożenie/ Grozy.

18: Minaciæ, arum, apud Plautem idem.

19: Minax, minacis maſc. tert. Groźny. Mina=

http://rcin.org.pl

ces ſermones, Gorźne mowy. Minaces li=
teræ, Groźny liſt.
Minaciter aduerb. Groźnie/ Srogo. Prohi=
bentibus minaciter Decemuiris, Nád
ſrogie zákazánie Dzieſiąci mężow rády.
Minaciter expoſtulare, Groźnie á s gnie=
wem s kim mówić.
Minacius, Groźniey/ Ci. Nū putatis P. C.
dixiſſe eum minacius, cꝫ facturū fuiſſe.
Minor, minaris, minatus ſum, minari, d.
prim. Grożę/ odpowiedam. Minatur illi
mortem, Odpowieda mu ná głowę/ Odpo=
wieda mu że go chce zábić. Ab hoc minatur
ſe abire, Groźy ſie od niey vciec. Aliquan=
do Minor ſignificat Emineo, Wychodzę
nád co/ Dłuſzſzy álbo wyſzſzy yeſtem.
Minæ ſunt etiam eminentia murorum,
Wychodzące końce z murów álbo z płotów.
Minari alicui incendium, Groźić ſie kógo
zápalić. Minari ruinam, Groźić ſie páść.
Vt hęc domus minatur ruinam, Ten ſie
dóm groźi páść.
Minito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicz=
nie grożę/ Wſzyſtko ſie grożę. Quorum u=
triqꝫ mortem minitatur, Którym obiemá
o gárdło ſtoyi/ vſtáwicznie ſie na nie groźy.
Minitari ferrum & flammam, Odpowie=
dáć komu ogniem y mieczem.
Minitans participium, Grożący ſie.
Minatio, Grożenie/ Odpowiedánie. Minitabi=

http://rcin.org.pl

50: liter pro Minaciter, Obſoletum.

51: Minitabundus, a, ū, Vſtáwicznie ſie grożący.

52: ¶Compoſita, Comminor, aris, ari,

53: Bárzo ſie grożę ná kógo.

54: ¶Comminatio, Grożenie/ Pograżánie.

55: ¶Eminor, & Eminatio idem.

56: ¶Interminor, S pogrożeniem zákazuyę/

57: zápowiedam. Nonne tibi inter minatus

kolumna: b

M ante A 222

1: ſum ne faceres, A zażemći nie zákazał ábyś

2: ſie tego nie dopuſzczał.

3: Mincius, maſ. Rzeká w Lombárdiey we wło=

4: ſzech z yeziora Gárden ciekąca mimo Mantuę.

5: Minæ populi Arabie.

6: Minerua, fem. prim. diſciplinarum Dea,

7: quæ Græce Pallas dicitur, Bogini nauk

8: y wſzelákiey mądrośći/ Dźiewká Iowiſzowá

9: Náleźicielká tkáckiego y knapskiego rzemięsłá

10: Pingui ſeu craſſa minerua aliquid face=

11: re, Grubo/ Nie foremnie/ Nie ſubtilnie co

12: czinić. Inuita Minerua aliquid facere,

13: Kuśić ſie ócz nád ſwoye przirodzenie. Sus

14: mineruam ſcilicet docet, prouerbium,

15: Nieuk á grundychwał doctorá vczy.

16: Minerual ſeu mineruale, Myto od nauki.

17: Vulgo, W ſzkołách precium álbo ſuche dni

18: zową.

19: Mingo, gis, xi, ctum, mingere, neut. tert.

20: Wodę puſzczam/ ſzczę.

http://rcin.org.pl

¶Permingo, is, xi, ctum, ere, Wſzędzie

pośikam. Poplugáwiam.

Mictito, as, are. frequentatiuum. Vſtáwi=

cznie s wodą chodzę.

Micturio, ris, ire, meditatium, Chce mi

sie s wodą/ Rad bych wodę puśćił.

Miniarius, miniatula, Vide Minium.

Minulus, mons Teſſaliæ, CC.

Minimus, a, um, Vide Minor comparati=

uum a Paruo.

Miniſcitur ℔ reminiſcitur Obſol. Feſtus

Miniſtro, as, are, neut prim. Służę. Mini=

ſtrare poculum principi, Być podczáſzym/

Dáwáć pić pánu. Miniſtrare uictum, Zy=

wić kogo. Hic Regi pocula miniſtrat,

Ten królowi dáye pić. Eſſe a poculis mini=

ſtrandis. Być podczáſzym.

Miniſter, ſtri, m. ſe. Sługá/ Pomocnik.

Miniſtra, æ, Służebnicá/ dźiewká służebna.

Miniſtræ. uoluptatum artes, Nauki ku

roskoſzy pomagáyące, Miniſtræ & Satelli=

tes felicitatum uirtutes, fere idem.

Miniſter libidinis, Zwodźiciel/ Zwodcá/ Chło

piec który pánu zwodźi pánie/ Ruffian álbo

Ruſſian yáko niektórzi piſzą.

Minaciter, aduerb, Służbá/ Pomoc.

Miniſtri Euāgelij, Káznodźieye/ Doctorowie.

Miniſterium Euangelij, Słuſzbá kościelna/

Duchowieńſtwo/ vrząd służebników słowá

Bożego.

http://rcin.org.pl

51: Miniſterium aliquando pro ipſis mini=

52: ſtris, Czeladź. Domeſtica miniſteria, Do=

53: mowe posługi.

54: Miniſtrator, oris, idem quod miniſter=

55: Sługá/ Służebnik.

56: Miniſtratrix, cis, Służebnicá.

Miniſtratorius,

strona: 222v

kolumna: a

M ante I

1: Miniſtratorius, a, um, Służebniczy álbo to co

2: yeſt od yákiey posługi álbo potrzeby. Vt mi=

3: niſtratorij urceoli, Naczinie wodne któ=

4: rym wody przinaſzáyą.

5: ¶Compoſita, Adminiſtro, as, are,

6: Spráwuyę/ Rádzę/ Opátrzuyę/ mam w

7: ſwym poruczeniu. Adminiſtrare munus,

8: Spráwować yáki vrząd. Ciuitatem ad=

9: miniſtrare, Rządźić miáſtem. Prouinci=

10: am adminiſtrare, Stároſtą być. Bellum

11: adminiſtrare, Hetmańskie mieyſce mieć

12: ná woynie. Adminiſtrare, gerere, & rege=

13: re idem.

14: Pocula Ioui adminiſtrare, Nálewáć/

15: Dawać pić.

16: ¶Adminiſtratio, onis, fem. tert. Sprá=

17: wowánie/ Rządzenie. Habes uxorem in

18: rerum domeſticarum adminiſtratione

19: ualde exercitatam, Maſz żonę ku wie=

20: dźieniu goſpodárſtwá wielmi ćwiczoną/ vmie=

http://rcin.org.pl

21: yętną.

22: ¶Adminiſtrator, oris, Sprawcá/ Poru=

23: cznik/ Namieſtnik.

24: ¶Adminiſtratiua ars, Rzemięsło. CC.

25: ſine authore alio.

26: ¶Adminiſtratorij ſpiritus in ſacris le=

27: gitur pro adminiſtris.

28: ¶Adminiſter fere idem quod mini=

29: ſter, Sługá/ Przisługáyący/ Pomocnik.

30: Aliquando idem quod adminiſtrator,

31: Sprawcá/ Porucznik/ Towárzyſz w vrzędźie.

32: ¶Adminiſter audaciæ, libidinis, cupi=

33: ditatum alicuius, Poduſzcziciel/ Prziſz=

34: czuwácz/ ten który kogo káźy/ kaścá. Admi=

35: niſtra uirtutis ars & comes, Nauká yeſt

36: sługą y towárzyſzem cnot.

37: ¶Subminiſtro, as, are, Przi posługuyę/

38: Pomagam/ Dodáyę/ Nádawam/ Przikłá=

39: dam. Ille mihi ſumptus ſubminiſtrat,

40: On mi pieniędzy dodáye/ Nákłáda mi. Li=

41: gna igni ſubminiſtrare, Przikładáć

42: drew ná ogień. Tabellarium alicui

43: ſubminiſtrare, Nástręczić komu posłá/

44: Bieguna/ Curſora. Aquam radicibus

45: ſubminiſtrare, Kropić/ Polewáć wodą.

46: Minito, minitabundus, Vide Minor. Vide

47: Minæ.

48: Minium, minij, neut. ſecun. Fárbá którą też

49: náſzy málarze Minium zową. Alias ru=

50: brica, Glinká.

http://rcin.org.pl

51: Minaria, æ, fem. prim. Szibá álbo Górá w

52: którey Minium kopáyą.

53: Miniacus, a, um, Vt expolitio Minia=

54: ca, Pofárbowánie z Minium.

55: Minarius, a, um, Vt Minarium metallū.

56: Miniatula, æ, cera eſt, Czerwony wosk.

57: Minio, minas, are, Fárbuyę tą fárbą Mini=

58: um/ czinię czerwono.

kolumna: b

M ante I.

1: Miniatus, a, ū, Co yeſt z tey fárby Minium.

2: Miniatus liber, Xięgi które ſą y tám y ſám

3: czerwonym piſmem/ to yeſt rubriką pomázáne.

4: Minius fluuius Hiſpaniæ.

5: Mino, as, are, idem quod Duco, Wio=

6: dę. Feſtus Obſoletum.

7: Minoa urbs in Amorgo Inſula Cycla=

8: dum & alia Siciliæ & alia Megarenſi=

9: um Metropolis.

10: Minor, & hoc minus, Mnieyſzy. Compa=

11: ratiuū a Paruus. Minor filius, Mniey=

12: ſzy ſyn. Minor natu, Młodſzy. Quaſi

13: iſthic minor mea res agatur quam tua,

14: Iákoby dimidio, Mniey niżli zá poło=

15: wicę.

16: Minores qui & poſteri, Potomkowie.

17: Minorare pro minuere barbarum eſt,

18: cum deriuatis in Biblijs.

19: Minimus, a, um, Naymnieyſzy/ a/ e. Super=

20: latiuum a Paruus. Minimi precij ho=

http://rcin.org.pl

21: mo, Niczemny człowiek. Minimo emit,

22: Barzo tanie kupił. Minimus natu, Nay

23: młodſzy.

24: Minimum aduerb, Namniey. Minimum

25: uini, Barzo máło winá.

26: Minuſculus diminut. Przimnieyſzym/ Má=

27: leńki. Si minuſculo digito increpuerint

28: fores, By małym páluſzkiem skrzinęły

29: drzwi. Reſcripſi Epiſtolæ maximę, audi

30: nunc de minuſcula, Odpiſałem ná on

31: długi liſt/ á to daley odpiſuye ná on málenki.

32: Minuſcula uilla, Máleńka wioſeczká.

33: Minus aduerbiū. Comparatiui gradus,

34: Mniey. Terent. Minus potens quam

35: tu, Mniey możny. Albo nie ták możny yáko

36: ty. Minus dixi quam uolui de te, Mni=

37: yem mówił o tobie/ niżlim ſie brał.

38: Minus aliquando ſignificat idem quod

39: Non. Si minus intelligis, cur non iterū

40: interrogas, Iesli nie rozumieſz czemu pow=

41: tóre nie pytaſz. Correxit miles quod in=

42: tellexi minus, Złayał yą pan Rycerz czegom

43: ya nie wyrozumiał. Mihi iam minus mi=

44: nuſq; obtemperat, Co dáley to mniey słu=

45: cha. Minus quindecim anni ſunt, Mniey

46: yeſt niżli piętnaście lat. Duobus nummis

47: minus eſt, Dwiemá pieniądzomá mniey.

48: Minus tribus ſeptimanis abſoluit.

49: Mniey niżli zá trzi tygodnie dokonał.

50: Minime aduerb. Negandi, Nié/ namniey.

http://rcin.org.pl

51: Minime gratum ſpectaculum, By nam=

52: niey. Minime feceris prohibendi parti=

53: cula, Nie cziń tego/ Waruy ſie. Minime

54: gentium, By kąská ná świecie nic. Heus

55: puer Pamphilam accerſe ut delectet hic

56: nos, illa exclamat, Minime gentium

57: O nie nie. Minime omniū, By kąská/ By

58: krziny.

Minime

strona: 223

kolumna: a

M ante I.

1: Minime uero negantis eſt in reſponſio=

2: ne, Wierę prawdá. Minime multa habet

3: A názbytći má/ to yeſt ták wiele yáko nic.

4: Minimopere, Bynamniey/ Dixerunt ue=

5: teres ſicut maximopere.

6: Minos, minois, maſc. pen. prod. Rex &

7: Legislator Cretenſium, A wedle fábuł

8: Poeckich ſędzia piekielny.

9: Minoius, a, um, Co yemu należy.

10: Minotaurus monſtrum biformæ, Zwierzę

11: dwoxtałtne. ex Paſiphe, Z żony Minois

12: á z byká národzone/ po tym w Lobyrincie

13: zámknione człowieczym ćiałem było kár=

14: mióne.

15: Minturnæ oppidum Campaniæ, in Ita=

16: lia.

17: Minus, minime, minuſculus, Vide Mi=

18: nor.

http://rcin.org.pl

Minuo, minuis, minui, minutum, minue=
re, act. ter. Mnieyſzę/ vmnieyſzam. Mi=
nuere alicuius authoritatem, Mniey=
ſzyć/ vwłáczáć cziyey poważnośći. Minue=
re æs alienum, Płáćić długi. Non mi=
nuam meum conſilium, ex uſu quod
eſt id perſequar, Nie odmienię ſwego
vmysłu/ to co pożitek nieſie to przed ſie
poprowádzę. Minuere ſumptum, V=
mnieyſzáć nákładu.
Minutus participium, Vmnieyſzony. Vt
minuta ſpes, Vmnieyſzona nádzieyá.
Minutus, a, um, Nomen, Máły/ krót=
ki. Minute fruges, Máłe pożitki.
Minutus cum diminutiuis additur ele=
ganter ipſam rem attenuat & minorē
facit ut Minuti piſciculi, Máłe rybki.
Minutæ litere, Máłe literki.
Minulus, a, um, adiectiuum diminut.
Máluczki. Minutulus caniculus, málucz=
ki pieſeczek.
Minutio, Vmnieyſzenie. Minutio ſangui=
nis, Vpuſzczenie krwie.
Bona minutio, Dobry czás puſzczáć
krew.
Minutatim aduerbium, Ná máłe kąski/ po
ſztuce.
Minutatim interrogare, Po troſze py=
táć.
Minutim aduerbium idem.

http://rcin.org.pl

49: Minutia, minutiæ, contemplibilis par=

50: uitas cuiuſcunqȝ rei, Sipont. Máluczkie

51: kąski ſztuczki odrobinki wſzelákich rze=

52: czy.

53: Minutal, minutalis, genus edulij quod

54: ex conciſis minutatim oleribus fit,

kolumna: b

M ante I. 223

1: Siekána potráwá z yákichkolwiek ogrodnych

2: źiół.

3: Minurizo, as, are, Sidonius dixit pro

4: parua uoce ſuccinere, Iąkáć/ yęczecz. Grę

5: ca uox eſt & inuſitata Latinis.

6: ¶Compoſita, Comminuo, Rozſiekam/

7: rozbiyam/ roſtrącam. Statuam commi=

8: nuere, Połamáć słup. Comminuere atqȝ

9: uiolare officium auaritia, Zgwałćić/

10: zniſzczić záchowánie dobre przes łákom=

11: ſtwo.

12: Comminuti re familiari, Ná goſpodár

13: ſtwie podeſzli. Comminute opes & de=

14: preſſæ, Podeſzłe nátárgnione bogáctwo.

15: Frangere & Comminuere idem.

16: ¶Diminuo fere idē, ut diminuti auxi=

17: lio, Ná pomocy vbliżem. Diminuam tibi

18: caput niſi hinc abis, Roſtrącęć łep/ zmięk=

19: częć párchów yeſli ſie nie porwieſz precz.

20: Neqȝ de tanta uoluptate quicquam

21: diminuerat, Nic nie odeſzło/ nic ſie nie

22: vmnieyſzyło było ná tey roskoſzy. Multum

http://rcin.org.pl

23: diminutum eſt ex regia poteſtate, Wie

24: le vſzło możnośći krolewskiey.

25: ¶Diminutio uerbale, Vmnieyſzenie. Di=

26: minutio capitis, Rozbicie głowy/ nátłu=

27: czenie w głowę.

28: ¶Imminuo, Vmnieyſzam. Caput alteri

29: imminuere, Rozbić komu łep. Pudicitiam

30: uirginis imminuere, Zeſromośić białą

31: głowę.

32: Maieſtatem populi Romani immi=

33: nuere, Poważność ludu Rzimskiego lżić.

34: Authoritatem imminuere idem.

35: ¶Imminutus participium, Vmnieyſzo=

36: ny.

37: Imminuta libertas, Vmnieyſzona wolność

38: Imminutio, Vmnieyſzenie/ Zelżenie.

39: Minyæ, maſ. populus Bœotiæ & Theſ=

40: ſaliæ, Z którego ludu ći byli którzy w ło=

41: dźi Argo do Troyey ciągnęli.

42: Minyæ etiam urbs Theſſaliæ & altera

43: Phrygiæ, CC.

44: Mirabilis, MIraculum, Mirificus, Mirus

45: Vide Miror.

46: Miritus Theſſaliæ monticulus.

47: Mirmillo, mirmollonis, maſc. tert. Był

48: nieyáki zapáſnik álbo ſzermierz Francus=

49: kim obyczáyem we zbroyę vbrány/ miał ná

50: prziłbicy miáſto herbu wymálowáną rybę/

51: ten ſie potykał z drugim Retiarus zwánym

52: dla tego iż rybną ſieć pod hełmem ſwoyim

http://rcin.org.pl

53: nośył w którey przerzeczonego Mirmillo=

54: ná v więźić [!] chciał. Inde qui ſeſe ad

Pp

strona: 223v

kolumna: a

M ante I.

1: duellum prouocant, Którzy ſie na rękę

2: wywabiáyą. Alter Reticarius alter mir=

3: millo appellatur, Feſtus, Mirmillo=

4: nium, Zbroyá przerzeczonego moca=

5: rzá.

6: Miror, miraris, miratus ſum, mirari, de=

7: pon. prim. Dźiwuyę ſie/ dźiw mi. Mirari

8: aliquem, Dźiwować ſie komu. Miratur

9: ſeſe, Dźiwuyę ſie ſam ſobie/ kocha ſie ſam

10: w ſobie.

11: Miror unde fit, Dźiwno mi z kąd ſie

12: wźiął.

13: Mirabar hoc ſi ſic abiret, Dźiw mi by=

14: ło áby to miáło przeminąć. Satis mi=

15: rari nequeo eorum inconſtantiam,

16: Nie mogę sie wydźiwić ich nie ſtátku. Mi=

17: ror tam ineptum quicquam potuerit

18: tibi uenire in mentem mi uir, Dźiwuyę

19: ſie temu miły mężu yákoć mogło ná myśl

20: wpáść co tákiego nietráfnego.

21: Miror aliquando ſignificat Veneror,

22: Czczę/ ważę.

23: Miro, as, are, antiquum.

24: Mirus, a, um, adiectiuum, Dźiwny/ a/ e.

http://rcin.org.pl

Non mirum fecit uxor mea, ſi hoc

ægre tulit, Nic ſie dźiwnego nie dopuśći=

łá iż tego zá dobre nie przimowáłá.

Mirum ſubſtantiuum, Dźiw/ dźiwna

rzecz.

Miraculum, miraculi, fere idē, Aliquan=

do pro monſtro ponitur, Miáſto dźiwu

który yeſt przećiw przirodzeniu.

Mirum in modum & mirandum in

modum, Bárzo dźiwno.

Mirum quantum illius conſuetudine

delecter, Dźiw yáko ſie ya w niego obco=

wániu kocham/ to yeſt nie mogę ſie wypo=

wiedźieć.

Mirum aliquando reſponſio aduerbij

formam habens, Terent. Rx ergo te

in oculis, Te ſcilicet G geſtire T. ue=

rum credere omnem exercitum, con=

ſilia, G mirum, I to wielki dźiw. Mi=

rius pro magis mirum obſoletum.

Mirator, miratoris, uerbale, Dźiwowi=

dzá.

Miratio, onis, fem. tert. Dźiwowánie.

Mire aduerbium, Dźiwnie.

Mirandus, a, um, Dźiwny/ godny podźiwie=

nia. Vt miranda res, Dziwna rzecz Mi=

randum in modum gaudeo, Dźiwnie

ſie weſelę/ bárzom temu rad.

Mirabundus, a, um, Dźiwuyący ſie/ dźiwo=

widzny.

http://rcin.org.pl

55: Mirabilis, le, Dźiwny. Idem quod Mi=

56: rus.

kolumna: b

M ante I.

1: Mirabilem in modum fere prouerbia=

2: liter uſurpatur, Bárzo dźiwnie. Mirabilē

3: in modum iucunda, Bárzo czyſta/ dźiw=

4: nie weſoła.

5: Mirabiliter aduerbium, Dźiwnie. Mirabi=

6: liter mi Brute lætor, Nie pomału ſie we=

7: ſelę miły Brutuſie.

8: Mirabilitas, Dźiw. Pro Miraculo apud

9: Nonium.

10: Miraculo eſſe, Ku podźiwieniu być. Mira=

11: culo nobis omnibus fuit, Nie mogliſ=

12: my ſie wſziſci temu wydźiwić.

13: Mirifico, as, are, act. prim. Dźiwno czinię.

14: Pro mirabilem facere, apud Plau=

15: tum ponitur, fere iam obſoletum.

16: Mirificus, a, um, Dźiwny/ a/ e. Mirificiſsi=

17: mus ſuperlatiuus, Bárzo dźiwny.

18: Mirifice aduerbium, Dźiwnie.

19: ¶Compoſita, Admiror idem quod

20: ſimplex Miror, Admiratus ſum quod

21: tarde redires, Dźiwowałem ſie iżeś ſie nie

22: rychło przíwrácał. Admirari aliquem,

23: Wyſoko ſobie kogo ważić. Suſpicere &

24: admirari idem.

25: ¶Admiratio, onis, uerbale, Dźiwowá=

26: nie. Habet hæc res admirationē, Dźiw=

http://rcin.org.pl

27: na to rzecz yeſt.

28: Admiratione obſtupefacti omnes,

29: Zdumieli ſie wſziści od dźiwu.

30: ¶Admirabundus idem quod mira=

31: bundus, Admirabilis, le, idem quod

32: mirabilis, Admirabiles in nectendis

33: Machinis Ægypti, Prouerb. Tráfni ku

34: wynáleźieniu czego dźiwnego. Admirabi=

35: litas idem quod Admiratio.

36: ¶Admirabiliter aduerbium, Dźiw=

37: nie.

38: ¶Admirabundus idem quod Mira=

39: bundus.

40: ¶Demiror, aris, ari, Bárzo sie dźiwuyę/

41: zdźiwić ſie nie mogę.

42: Miſantropos, maſ. pen. pro. μισανθρωπος

43: Latine oſor hominum, Nietowárziski/

44: oſobliwy człowiek który gárdźi ludźmi álbo

45: ſie chróni poſpolitowánia s ludźmi. Talis

46: fuit Timon Athenis quidam.

47: Miſceo, miſces, miſcui, miſtum uel mi=

48: xtum, miſcere, act. ſec. Mieſzam. Miſcere

49: uinum aqua, Przilác wody w wino. Ma=

50: re cœlo miſcere uel ſacra miſcere pro=

51: phanis, Prouerbium, Wſziſtkiemi rzeczá=

52: mi zámieſzác/ zámotác. Et abſolute miſce=

53: re ſignificat, Nálać/ podác pić.

54: Miſcere pocula Nálewác ochotnie. Mi=

55: ſcere colloquia cum aliquo, Rozmá=

56: wiác s niekim.

http://rcin.org.pl

strona: 224

kolumna: a

M ante I.

1: Miſcere ſermones idem.

2: Miſtus uel Mixtus participium, Zmieſzá=

3: ny.

4: Miſtus candore rubor, Zmieſzána czerwo=

5: na fárbá s białością/ to yeſt záwadza ſie bia

6: łości miedzy czerwony.

7: Miſtio uel Mixtio, Zmieſzánie.

8: Miſtura ſeu Mixtura, æ, idem, Miſtura

9: iocorum, Krotochwilenie.

10: Miſtarius, Naczinie w którym wino s wodą

11: przemieſzáyą.

12: Miſcellus, a, um, Rozmáyicie przemieſzá=

13: ny.

14: Miſcellum columbarum genus uocat

15: Varro quod non aggreſte eſt, nec do=

16: meſticum, ſed utroqꝫ temperatum, Go=

17: łębie áni dźikie áni ſwoyskie/ ale z obudwu

18: rodzáyów zmieſzáne.

19: Miſcellæ uites, Które ſie wſzędźie przymuyą

20: wſzędzie ym ziemiá lubi.

21: Miſcellas uuas appellat Cato, quibus

22: præligarent uinum fit quod operatij

23: bibant.

24: Miſcellaneus, a, um, Zmieſzány/ rozmáyity/

25: nie porzędnie vłożony.

26: Miſcellanea plurale tantum, Xięgi w któ=

http://rcin.org.pl

re ſie y to y owo piſze/ rozmáyite rzeczy oſię=

gáyące. Qualia ſunt Miſcellanea Poli=

tiani.

¶Cōpoſita, Admiſceo, Przimieſzawam

przicziniam. Admiſere ſe alicui negotio,

Wplętáć ſie w niektórą rzecz.

¶Admiſceri ad aliquod conſilium,

Być przizwan ku nieyákiey rádźie.

¶Admiſtus, a. um, participium, Przi=

mieſzány/ a/ e.

¶Admiſtio, Przimieſzánie.

¶Admiſtura, æ, pro Admiſtione,

CC.

¶Admiſte aduerbium, Z przimieſzániem

CC, nullo authore.

¶Commiſceo, Weſpołek mieſzam yedno s

drugim mieſzam.

Animum alterius cum ſuo commiſce=

re, Pokumáć ſie/ ſtowárziſzić ſie yeden s dru=

gim.

¶Commixtio in Biblijs, Pomieſzá=

nie.

¶Commixtim, Iedno s drugiem po=

mieſzawſzy Aduerbium.

¶Immiſceo idem quod Admiſceo,

Przimieſzawam/ przyliewam w co. Collo=

quijs ſe immiſcere, Przichylić ſie ku rozmo=

wóm.

¶Intermiſceo idem, Hoſtibus inter=

http://rcin.org.pl

miſti, Nieprziyacielmi przemieſzáni/ przeple=

cieni.

¶Permiſceo, I tám y ſám ze wſząd prze=

mieſzawam. Permiſcere omnia, Wſziſtki=

mi rzeczámi zámotáć/ zátrudnić/ zápleść. Per=

miſceri connubio, W ſtan małżeński

wſtąpić.

¶Permiſtus, Przemieſzány/ przeplecio=

ny.

¶Permiſte aduerbium, Przeplatáyąc.

¶Permiſtio, Przeplecienie/ przemieſzá=

nie.

¶Promiſcuus, a, um, Zmieſzány/ poſpoli=

ty/ nie yednoſtáyny/ nierózny/ a/ e. Genus

promiſcuum apud Grāmaticos uo=

catur quo ſub una terminatione u=

trumqꝫ ſexum ſignificat, Rodzay w któ=

rym nie rozeznáć ſámice od ſámcá. Diuina

atqꝫ humana habere promiſcua, Za=

dney rozności nie mieć miedzy boskiemi á

ludzkiemi/ álbo miedzy duchownemi á świe=

ckiemi rzeczámi. Promiſcuus uictus, Po=

ſpolita żywność/ proſta/ nic nie oſobliwa. In

promiſcuum uſum uenire, W poſpolito=

wánie prziść/ ſpoſpolitować ſie. Promiſcuā

operam dare, Pomoc ſobie weſpołek.

Miſellus, Vide Miſer.

Miſer, a, um, Nędzny/ mizerny/ a/ e. Miſer a=

nimi, Nędznego vmysłu. Miſer ambitio=

http://rcin.org.pl

30: nis, Zdechły/ wydáyący ſie ná pychę. Miſer=

31: rima miſeria, Nędzá s lichotą/ wielkie

32: nieſzczęście.

33: Miſer aliquando Innocens dicitur te=

34: ſte Aſconio, Cic. Defenſione miſerorū

35: odio improborum, Broniąc niewinne/

36: przenáſliaduyąc złe.

37: Miſeram me, Dolentis & merentis par=

38: ticula, O biedá mnie nędznicy.

39: Miſellus dimin. Nędzniuchny/ miſerniuch=

40: ny.

41: Miſellum pallium, Nędzny płaſzczyk.

42: Miſere aduerbiū, Nędznie. Eam miſere a=

43: mat, Miłuye yą z duſze/ ſzalenie. Aliquan=

44: do ualde, Miſere cupit, O wielmi bárzo

45: żąda.

46: Miſere hoc eſſe cupio uerum, O boże

47: day to by to prawdá byłá.

48: Miſeriter pro miſere, Obſoletum.

49: Miſeria, æ, Nędzá/ niedoſtátek. Incidere in

50: miſeriam, W nędzę wpáść.

51: Miſeritudo, pro miſeria Obſoletum.

52: Miſereor, miſereris, miſertꝰ ſum, miſereri

53: genitiuo iungitur, & eſt neutrius ſigni=

54: ficationis, Vt miſereor tui, Záłuyę/ żal mi

55: cie/ mam lutość nád tobą.

http://rcin.org.pl

Miſereo pro miſereor obſolentū, Mei mi=
ſeret nemo, Mikt nie ma ná de mną lu=
tośći.
Miſeret imperſonale, idem eſt Miſeret
me illius, & miſereor illius, Zal mi
go.
Miſeret me tui, Zal mi cie. Nonne te
miſeret mei, Izalić mnie nie żal. Mene=
demi uicem miſeret me tantum deue=
niſſe ad eum mali, Zal mi Menedemuſá
że ſie ták wiele nędz weſpołek nań zgro=
mádźiło.
Miſeretur imperſonale, Cic. pro Ligario
Cauete fratrum pro fratris ſalute pre=
cantium, uos miſereatur, rarū eſt, præ=
terquam in præteritis.
Miſertum uel Miſeritum eſt, Vlutowano/
zmiłowano ſie yeſt.
Miſereſco, is, ere, Zal mi. Mam lu=
tość.
Miſereſco cum Genitiuo, Verg. Arcadij
quæſo miſereſcite regis, Proſzę mieycie
lutość nád Arcadeyskim królem.
Miſereſcit imperſonale, Teren. Atqꝫ ino
pis nunc te miſereſcat mei, Zmiłuy ſie
teras ná demną nędznym.
Miſericors, miſericordis, om. Miłoſierny
lutośćiwy/ a/ e.
Miſericorditer, Miłośiernie.
Miſericordia, æ, fem. prim. Miłoſierdzie

http://rcin.org.pl

Bona comparat præſidia miſericor=
dia, Prouerb. Pokorney głowy miecz nie
ściecze.
Miſeratio, onis, Zmiłowánie/ vżalenie/ zlu=
towánie. Commouere miſerationem, Po
ruſzić komu żalu.
Miſeror, miſeraris, miſeratus ſum, miſe=
rari, dep. prim. Mam lutość nád kim/ żá=
łuyę/ lutuyę. Accuſatiuo caſui iungitur
Miſeratur commune periculum, Zá=
łuye poſpolitey przigody.
Miſerator, Miłośnik ten który lutość á mi=
łośierdzie nád kim okázuye. Sed in Biblijs
tantum pro miſerante ſcilicet reperi=
tur.
Miſerabilis, le, Mizerny/ nędzny/ żáłoſny/
a/ e. Voces miſerabiles exaudiebantur
præſertim mulierum, Záłoſne głoſy było
słychác á zwłaſzczá niewiescie. Miſerabilis
reſpectus, Nędzny wzgląd.
Miſerabiliter aduerbium, Záłoſnie.
Miſerandus. a, um, Záłoſny/ a/ e. Miſeran=
da res, Záłoſna rzecz.
Miſeranda tempeſtas, Okrutna niepogo=
dá.
Miſerandum in modum milites po=

kolumna: b

M ante I.

puli Romani capti, necati, deſerti,
diſsipati ſunt, Bárzo mizernie służebny lud

http://rcin.org.pl

ludu Rzimskiego poymány/ pobity/ opuſzczo=

ny y roſproſzony yeſt.

Miſeranter pro Miſerabiliter, Obſole=

tum.

¶Compoſita, Commiſeror, commi=

ſeraris commiſerari, idem ſignificat

quod ſimplex Miſereor, Mieć lutość

nád kim.

¶Commiſereſco, is, ere, idem, Hinc cō

miſeratio, Zlutowánie/ vżalenie/ vlytowá=

nie.

Miſſenus, pen. product. Mons Campa=

niæ.

Miſsile, miſsio, miſsito, miſſus, Vide

Mitto.

Miteſco, Mitis, Vide Mitigo.

Mithra, æ, a Perſis dicitur ſol, Słońce. Et

aliquando primarius ſacerdos, Wyſzſzy

kápłan. Apud Apul.

Mithrica, neut. ſacra ſolis ſiue Oſyridis,

Ofiárowánie słońcu które pogáńſtwo zá bo=

gá chwaliło.

Mithrax nomen gemmæ, Calep.

Mithridates maſc. Krol był Poncki w Aſiey

który przećiwko Rzimiánóm wielkie woy=

ny wiódł.

Mithridaticus, a, um, Co ku temu nale=

ży.

Mithridaticum ſubſtantiuum, Oſobliwe

liekárſtwo przećiwko/ yádu y trućiznie. Mi=

http://rcin.org.pl

33: thridaticum antidotum zową.

34: Mitigo, as, are, act. pri Vśmierzam/ skrom=

35: nym pokornym czinię/ vſpokoyam/ błagam.

36: Mitigare alicuius iracundiam, Vbłá=

37: gáć czy gniew.

38: Mitigare animi uehementiam, Vśmie=

39: rzyć/ vſpokoyić.

40: Mitigare dolorem, Vlżić boleśći.

41: Mitigatio, Vśmierzenie/ vkoyenie/ vbłagá=

42: nie.

43: Mitigatorius, a, um, Ku vśmierzeniu czi=

44: niący.

45: Miteſco, is, ere, Koyę ſie/ bywam vbłagan/

46: vśmierzón.

47: Miteſcunt diſcordiæ, Byváyą vśmierzone

48: zwády.

49: Miteſcente Hyeme, Náſchodźie źimy/ gdy

50: ſie yuſz ciepło przibliżáło.

51: Miteſcunt fluctus, Vſtáváyą á koyą ſie

52: wełny á náwáłności wodne.

53: Miteſcere aliquando, Doſtáć ſie/ vźrze=

54: nieć.

55: Miteſcunt poma, Doſtaváyą ſie yábł=

56: ká.

Mitifico,

strona: 225

kolumna: a

M ante I.

1: Mitifico, as, are, Błágam/ vśmierzam/ krocę

2: kogo.

http://rcin.org.pl

3: Mitificare cibum, Przetrawić ſtráwę.

4: ¶Compoſita, Commitigo, Zmiękczam

5: kogo, vbłágam/ krocę/ też nábiyam/ nátłukam

6: Vtinam tibi uideā Sandalio commi=

7: tigari caput, Terent, Miły boże dáy żeć

8: pátynką łbá nátłuczono.

9: Mitis, & hoc mite, cui Acer opponīt, Cy=

10: chy/ skrómny/ dobrotliwy/ miły/ powolny. Ni=

11: hil poterat fieri illo mitius, Nic nie mo=

12: gło nádeń być powolnieyſzego/ skromniey=

13: ſzego.

14: Mitiorem in partem interpretari, W

15: lepſze obrácáć. Mite ſtagnum, Spokoyne

16: yeźioro. Mitia poma, Dobrze vźrzałe yábł=

17: ká.

18: ¶Immitis, & hoc immite, Nieſpokoyny/

19: Nieskromny/ niełáskáwy/ nieogłaská=

20: ny.

21: Mite, mitius, mitiſsime, aduerbiū, Skrom=

22: nie/ pokornie.

23: Mitis, Vide Mitigo.

24: Mitra, æ, fem. prim. Biskupia czapká. Bar=

25: bara uox.

26: Mitellum, diminut. Czapeczká.

27: Mitratus, a, um, Táką czapkę noſzą=

28: cy.

29: Mitteris Inſula ultra Britanniam ſex die=

30: rum nauigatione, Calep.

31: Mittilis pulmentaria dicebatur, capieba=

32: turqȝ pro paupercula, Vide ſupra My

http://rcin.org.pl

33: ctires, ita enim quidam ſcribunt & re

34: ctius.

35: Mitto, mittis, miſi, miſſum, mittere, act.

36: tert, Slię/ poſyłam/ puſzczam. Mittere ſan=

37: guinē, Puśćić kreẃ. Sanguinē mittere in

38: ciſa uena nouum non eſt, Nie yeſt nowa

39: rzecz záciąwſzy żyłę puśćić kreẃ. Miſſa eſt

40: ancilla obſtetricem accerſitum, Posłá=

41: na yeſt dźiewká po bábę.

42: Mittere legatos ad Regem, Posłáć po=

43: sły do krolá.

44: Miſit legatos ſe uenturum, Obiecałmi

45: przes posły że chce przyiechác. Mittere pi=

46: lam, Rzucić piłę.

47: Mittere ſub iugum, Podbić pod ſwą moc.

48: Mittere talos, Puśćić koſtki po ſtole. Vox

49: de quæſtura nulla miſſa eſt, Zadney

50: zmianki nie vcziniono o poborskim vrzędzie.

51: Voces furiales mittere, Wołáć by ſzalo=

52: ny. Aliquando pro ſuo compoſito,

53: Omitto uel Dimitto, ut Mitte lachry=

54: mas, Przeſtań płákác. Mitte maledicta

55: Przeſtań tego złorzeczenia/ nie złorzecz.

56: Mitte orare, Nie proś więcey/ przeſtań

kolumna: b

1: prośić. Mittere manu. Wyświebodźić

2: wolny vczinić.

3: ¶Manumiſsio, Wolnepuſzczenie/ wyświe=

4: bodzenie. Mittere ad nomen, Posłáć ku

http://rcin.org.pl

popiſowi áby ſie dał wpiſáć że chce żołnier=

skiey słuſzby pátrzáć.

Mittere in conſilium, Posłáć álbo odesłáć

do rády/ do wyſzſzego práwá Mitto de illo

nunc, Nieſpominam o tym teraz. Mitte me

Dáy mi pokóy/ Puść mie. Vnam hanc

noxam mitte, Terent. Odpuść mi tę ye=

dnę winę.

Miſſum facere, Dáć pokoy komu. Hæc

miſſa facio, To opuſzczam/ tego teras nie

przipominam. Miſſam facere uxorem, id

eſt repudiare, Rozwieść ſie s żoną. Miſſo

conuiuio, Gdy wſtawáli od ſtołu.

Miſſus, huius miſſus, Ciśnienie/ rzucenie.

Liuius, Telum ictu miſſuq3 uehemen=

tius.

Miſſus etiā, Spuſzczenie rozmáyitych zwierząt

álbo też ſzermierzów miedzy ſobą też skład

ná yáką bieśiádę. Vt plures ſinguli ſingulos

miſſus adferentes, Zeſzło ſie ich niemáło ná

tę bieſiádę/ á káżdy ſwoyę potráwę przi=

niosł.

Miſsilis, & hoc miſsile, Co łátwie może

być rzucono. álbo co yeſt od ſtrzelánia.

Miſsile ſubſtantiuum, Wſzeláka bróń któ=

rą może ciſnąć álbo ſtrzelić.

Miſsiles lapides, Kule kámienne. Miſsilia

ſaxa & Miſsilia tela idem.

Miſsilia tormenta, Dźiáłá.

Miſsilia etiam, Dárowánie/ podárze yáko ſą

http://rcin.org.pl

35: pieniądze które bywáyą od Hetmaná álbo

36: którego xiążęciá miedzy żołnierze álbo ynſze

37: poſpolſtwo wrzucone.

38: Miſsio, onis, Posłánie też dozwolenie ciągnąć

39: precz od prawá odpuſzczenie.

40: Miſsionem dare militibus, Roſpuśćić żoł=

41: nierze.

42: Miſsionem efflagitant ab Imperatore,

43: Stárał ſie o łáskáwe odpuſzczenie v Het=

44: máná.

45: Miſsito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicz=

46: nie śię. Oportet me eo ſæpius miſsi=

47: tare, Muſzę tám bez przeſtanku poſyłáć.

48: Miſsiculo, as, are, pro miſsitare, Vſtáwnie

49: ślię.

50: ¶Compoſita, Amitto, amittis, amiſi,

51: amiſſum, amittere, Gubię/ Trácę/ vpuſz=

52: czam.

53: E manibus amittere, Z rąk vpuſzczáć. E

54: conſpectu amittere, Spuśćić z oczu. Ani=

strona: 225v

kolumna: a

M ante I.

1: mam amittere, Vmrzeć. Cauſam amit=

2: tere, Stráćić rzecz ná ſądźie. Authorita=

3: tem amittere, Powagę vtráćić. Ciuitatem

4: amittere, Mieſckie práwo vtráćić. Filium

5: in hoc præ amiſi, Zginął mi ſyn w

6: tey bitwie.

http://rcin.org.pl

7: Mentem & memoriā amittere, Odeść

8: od pámięći.

9: Fortunam & uitam per dedecus amit=

10: tere, Máyętność y żywot ſromotnie vtrá=

11: ćić.

12: Amiſſus, a, um, participium, Strácony/

13: vtrácony. Amiſsio, Zgubá/ vtrátá.

14: ¶Admitto, Przipuſzczam/ dopuſzczam/ też

15: grzeſzę/ dopuſzczam ſie czego złego. Quod

16: cauere poſsis ſtultum eſt admittere,

17: Szalona rzecz yeſt w to ſie wdáć/ czego ſie

18: yeden ſnadnie może vſtrzedz.

19: Admittere equum, Koniá przipuśćić do

20: świerzóbki.

21: ¶Admiſſura, æ, Przipuſzczenie kóniá álbo

22: byká do ſtádá.

23: Admiſſarius, a, um, przipuſzczány/ a/ e. Vt

24: equus admiſſarius, Stádnik. Bos admiſ

25: ſarius, Byk.

26: ¶Admiſſarium Cicero in Piſonem

27: pro homine libidinis peruagatæ po=

28: ſuit, ad omnium fœminarum libidi=

29: nem expoſito, Item admitti ad ali=

30: quem, Być przed kogo dopuſzczón. Admit=

31: tere partum ad ubera, Przyſádźić dźiecię

32: do pierſi.

33: Si te ad meas capſas admiſero, Ieſli

34: cię do moyich gratów dopuſzczę. Solatia ad=

35: mittere, Vweſelić ſie/ krotochwilić. In ſe ali

36: quid admittere, Dopuśćić ſie yákiego grze=

http://rcin.org.pl

37: chu.

38: Culpam admittere idem, Dedecus ad=

39: mittere, idem. Indignum facinus atq;

40: flagitium admiſiſti, Niecnotęś wielką

41: popełnił.

42: ¶Admiſſus, a, um, participium, Przi=

43: puſzczony/ a/ e.

44: Admiſſum ſubſtantiuum pro delicto,

45: Grzéch/ wyſtęp.

46: ¶Admiſsio, onis, Przipuſzczenie/ dozwo=

47: lenie.

48: ¶Admiſsionalis, maſ. Wrótny/ odwier=

49: ny/ który ma moc wpuſzczáć kogo.

50: ¶Committo, Spuſzczam/ poliecam. Com

51: mittere ſemen ſolo, Pośiáć. Commit=

52: tere in conclaue, Wnieść ná pokóy do

53: komory. Item pro Commendare & cre=

54: dere, Ouem lupo comiſiſti, Owcęś

55: wilkowi poliećił/ zwierzyłeś owcę wilko=

56: wi.

kolumna: b

M ante I.

1: Committere & credere omnia fidei

2: alterius, Poliećić y zwierzic cnocie cziyey cze=

3: go.

4: Se in fidem & tutelam alicuius com=

5: mittere, Poliećić ſie komu w obronę. Com=

6: mittere ſe fidei alterius idem, hoc non

7: auſim literis committere, Nie śmim te=

8: go liſtwoi zwierzić/ to yeſt ná liście piſáć.

http://rcin.org.pl

9: Committere ſe in diſcrimen, W nie=

10: beſpieczność ſie wdáć. Committere ſe in

11: præcipitem locum, & committere ſe

12: periculo idem, Committere ſe fortu=

13: næ, Ważić ſie.

14: Se Hyemi & fluctibus committere,

15: Puśćić ſie z źiemie ná morze/ ważić ſwoye zdro

16: wie.

17: Viæ & nauigationi ſe committere

18: idem, Item Committere, Dwu á dwu

19: ſpuśćić. Nam olim in ſpectaculis com=

20: mittebantur ſingula gladiatorum pa=

21: ria aur etiam Poëtas binos & binos

22: ſeſe inuicem carminibus proſcinden=

23: tes, Prælium committere, Zwieść bit=

24: wę.

25: Committere pugnam & committere

26: prælium, Committre manus idem,

27: Ludos committere pro incipere, Po=

28: cząć nieyaką grę.

29: Multa in ſe committere, in deos, in

30: homines, Wiele ſie złego dopuśćić/ prze=

31: ćiwko Bogu/ ludźióm/ y ſam ſobie wykro=

32: czić.

33: Iurgia & rixas committere, Zwádę y

34: hádrunki nápocząć. Committere de exi=

35: ſtimatione ſua alicui, Przipuśćić ná kogo

36: ſąd ſwoyey dobrey powieśći. Et item com=

37: mittere, Oddáć/ polećić/ przywłaſzczić. Te=

38: ſtamentaliter committere, Teſtámentem

http://rcin.org.pl

39: oddáć.

40: Hæreditas ueneri commiſſa, Przipádłe

41: ymienie ná boginią Venus.

42: ¶Commiſſus participium, Poliecony/

43: zwierzony/ a/ e.

44: Enuntiare comiſſa, Táyemne á zwie=

45: rzone rzeczy wywołáć. Et comiſſa exe=

46: qui, Polecone rzeczy wypełnić. Et commiſ=

47: ſa, id eſt, peccata, Grzechy/ wyſtępy. Sæ=

48: pe pro peccare accipitur hoc uerbum

49: committo, ut quid meus Æneas potuit

50: committere tantum, I yáko ſie móy Ae=

51: neas ták bárzo mógł przewinić.

52: ¶Commiſsio, Poliecenie/ przipuſzczenie.

Item

strona: 226

kolumna: a

M ante I.

1: Item mandatum de iudicanda & co=

2: gnoſcenda cauſa, quod etiam nos

3: uulgo Commiſsia uocamus, Też ſpuſz=

4: czenie dwu á dwu.

5: ¶Commiſſura, ræ, fem. prim. Spuſzcze=

6: nie kliyem/ skliyenie álbo ſpoyenie. Alias

7: iunctura.

8: ¶Commiſſorius, a, um, Vt Lex com=

9: miſſoria, Poſtánowienie álbo ziednánie dwu

10: ſtrón pod pewną vmową/ która yeſli nie

11: bywa pełniona/ poſtánowienie nic nie wa=

12: ży.

http://rcin.org.pl

¶Demitto, Z wierſzchu puſzczam/ popuſz=
czam.
Demittere aures, Powieść vſzy. Demit=
tere uultum, Spuśćić twarz ku źie=
mi.
Demittere in uiſcera cenſum, Máyęt=
ność ſwoyę przes gardźiel przeláć/ vtrá=
ćić.
Demittere in aures, Wysłuchác. Demit=
tere in pectus, Dopuśćić do ſercá/ przi=
yąć.
Debilitari & animos demittere, Osłá=
bieć.
¶Demiſſus, a, um, participium ſiue no
men ex participio. Demiſſa tunica,
Spuſzczona/ zwieſzona ſuknia. Demiſsis la=
bijs homo, Powieśiſtych warg czło=
wiek.
Aures demiſſæ, Powieśiſte vſzy. Demiſ=
ſa & paluſtria loca, Vniżone á ługowáte
mieyſcá.
Demiſſa uſqꝫ ad talos purpura, Szár=
łatna ſzátá áż do koſtek długa. Demiſſus a=
nimus alias abiectus, Osłábiony vmysł.
Mœrens, triſtis, afflictus, demiſſus, fere
idem, Humilis & demiſſus cui contra=
rium eſt alacer & lætus, Demiſsior
animus, Słábſzy vmysł.
¶Demiſsio, Spuſzczenie. Animi demiſ=
ſio, Osłábienie vmysłu.

http://rcin.org.pl

43: ¶Demiſſe aduerbium, Pokornie/ skrom=

44: nie.

45: Suppliciter & demiſſe gratias agere,

46: Pokornie dźiękować. Humiliter demiſſeq;

47: ſentire de ſeſe. Nie pyſznie/ nie wiele oſo=

48: bie dźierżeć.

49: Demiſſe aliquid exponere, S wiel=

50: ką skromnością á pokorą rzecz ſwą ſpráwo=

51: wáć.

52: ¶Dimitto, Opuſzczam/ odſyłam/ rozſyłam.

53: Dimittere literas in alias urbes, Ro=

54: zesłáć liſty do ynſzych miaſt. Dimittere bo

55: ues in paſcua, Puśćić woły ná páſtwi=

56: ská.

kolumna: b

M ante I. 226

1: Dimittere folia dicitur arbor, Puſzczáć

2: liśćie.

3: Dimittere ſe ad aurem alicuius, Przi=

4: chilić ſie komu do vchá. Dimiſſus eſt ſe=

5: natus, Wſtáłá rádá. Dimittere de ſum=

6: ma, Vpuśćić nieco z ſummy. Dimittere

7: uxorem, Opuśćić żonę.

8: ¶Dimiſsio, Opuſzczenie/ odpráwienie/

9: odesłánie.

10: ¶Dimiſſoriæ literæ, uulgo Apoſtolos

11: uocant, Gdy ſędźia ná vſtánie ſtrony Ap=

12: peluyący áppellácieу dopuſzcza á czás zakre=

13: ſzá áby yą przes ten czás do tego ſądu do

14: którego appeluye przeniosł.

http://rcin.org.pl

¶Emitto, Wypuſzczam. Emitti ex cuſto=
dia, Być wypuſzczón z więźienia. In hoſtem
emittere equites, Wypuśćić ná nieprziya=
cielá yezne.
Emittere arcu ſagittas, Strzeláć z łuku.
Emittere fulmina & iacula, Grzmieć/
łyskáć ſie.
¶Emiſsio, Wypuſzczenie. Emiſsiones tor
mentorum, Strzelánie z dźiał.
¶Emiſſarius, emiſſarij, Nieſpokoyny czło
wiek/ który nic nie czini yedno wſziſtko złe.
Emiſſarius equus, aries & huiuſmodi,
Zwádliwy kóń który ſie kwika á biye s dru=
giemi końmi ná paſzy.
Emiſſarius, Buttel/ mieyſcki párobek/ które=
go y tám y ſám ſlią/ który też złodźieye y=
muye.
¶Emiſſarium, emiſſarij, in neut. Vpuſt/
którym wód vpuſzczáyą.
¶Emiſsitius, a, um, fere etiam idem
alias Explorator, Szpieg. Emiſſitij ocu
li, Wiercące ſie oczy/ y tám y ſám ſie mie=
cące.
Emiſsitius globus, Kulá którą ſtrze=
láyą.
¶Immitto, Wpuſzczam/ wpádam/ wrzu=
cam.
Im medios hoſtes ſe immittere, Wpáść
w pośrzód nieprziyaciół. Ad immunem
ciuitatem immittitur, Do świebodnego

http://rcin.org.pl

45: miáſtá wpuſzczón.

46: Perturbationes immittere, Zátroskáć.

47: kogo.

48: Immiſſa barba, Podługowáta brodá.

49: ¶Immiſsio, onis, uerbale, Wpuſzczenie.

50: ¶Immiſſura, ræ, Látá/ wſtáwienie/ klin w

51: ſukniey.

52: Intermitto, Przeſtáwam. Vbi habitamus

53: non intermittit ſol niteſcere, Tám gdźie

54: mieſzkamy nie przeſtáye słońce ſwiećić. Ad=

55: mirationem non intermittere, Przes

56: przeſtanku ſie dźiwować.

strona: 226v

kolumna: a

M ante I.

1: Conſuetudinem intermittere, Towárzi=

2: ſtwá pozoſtáć/ álbo nálogu przeſtáć. Nun=

3: quam unum intermittit diē quin ſem=

4: per ueniat, I yednego dniá nie opuśći áby

5: tu nie miał być.

6: Neqꝫ diem neqꝫ noctem intermittit,

7: I we dnie y w nocy nie przeſtáye. Opus

8: intermittere, Przeſtáć od roboty/ odpocziwáć

9: chwilę. Id tempus intermiſeram potius

10: quam ommiſeram.

11: ¶Intermiſſus participium, Popuſzczony

12: ná chwilę. Tecta intermiſſa, Dáleko yeden

13: dóm od drugiego/ rzadkie domy.

14: ¶Intermiſſus, huius intermiſſus, Prze=

http://rcin.org.pl

15: ſtánie.

16: ¶Intermiſsio, onis, idem, Sine inter=

17: miſsione pulſabat, Bes przeſtanku kołá=

18: tał. Intermiſsio literarum, Przeſtánie li=

19: ſtów piſáć.

20: ¶Intromitto idem quod Immitto,

21: Wpuſzczam.

22: Alienum hominem intromittat ne=

23: minem, Zádnego opcego człowieká niechay

24: nie wpuſzcza.

25: In ædibus meis neminem uolo in=

26: tromiti, Nie chcę áby któ był wpuſzczon w

27: móy dóm/ álbo áby kto poſtał w mym do=

28: mu.

29: Phedriam intromittamus comeſſa=

30: tum, Weźmiemy go ſobie ná bieśiádę.

31: ¶Omitto difert ab Intermitto, Opuſz=

32: czam. Id omitto, To opuſzczam/ nie bierzę

33: ſobie tego ku pomocy.

34: Omitte me, Day mi pokóy. nie nágábay

35: mie.

36: Iam dudum omiſi illam, Iużem yą da=

37: wno opuśćił. Omittere iracundiam, Popuść

38: tego gniewu.

39: Omitte ſolicitudinem, Niechay tego tro=

40: skánia.

41: Omitte timorem, Nie bóy ſie nic. De iſt=

42: hoc rogitare omitte, Nie pytay ſie wię=

43: cey po tym.

44: Omitte de te dicere, ego te furciter ſi

http://rcin.org.pl

45: uiuo, Nie ſpráwuy ſie/ nie wymawiay

46: ſie/ etć.

47: ¶Omiſſus, Opuſzczony. Participium ſiue

48: nomen ex participio, Omiſsior ab re,

49: Niedbáły o goſpodárſtwo/ nie pilny ſwey

50: rzeczy. Omiſsis iocis, Opuśćiwſzy kun=

51: ſzty.

52: ¶Permitto, Dopuſzczam/ Dozwalam. Per=

53: mittere equum, Puśćić koniowi wodze.

54: Concitāt equos permittuntq; in hoſtē,

55: Zábodſzy kóni przitárli ná nieprzyiaciele.

56: Permittere ſeſe, podáć ſie. Permittere ſe in

kolumna: b

M ante I.

1: deditionem idem, Tibi pater permit=

2: timus, Tobie oycze dopuſzczamy. Deus &

3: ſacræ literæ permittunt, Pan Bóg y

4: piſmo ſwięte dozwala. Permittere omnia

5: iudicio alicuius, Wſziſtko przipuśćić ná

6: cziye vznánie.

7: ¶Permittitur imperſonale, Plin. Si con

8: iectare permittitur, Ieſli gádáć dozwa=

9: láyą.

10: ¶Permiſſus, a, um, Dópuſzczony/ a/ e.

11: ¶Permiſſus, huius permiſſus in ſing.

12: num. q. declin. eſt, & in plurali ſec. Per=

13: miſſa, permiſſorum, Dozwolenie/ dopuſz=

14: czenie.

15: Permiſſu tuo, Zá twoyim dozwolenim.

16: Permiſſy patris, Zá dozwolenim oycow=

http://rcin.org.pl

17: skim.

18: ¶Permiſsio uerbale idem.

19: ¶Præmitto, Ná przod śię/ poſyłam. Con

20: ſtruitur fere cum ad, uel in præpo=

21: ſitionibus, Hunc ad Acherontem prę=

22: mittam, Ná przod poślę. Præmiſerat in

23: Hiſpaniam legiones, Wysłał był na=

24: przód woyská do Hiſpaniey. Prætermitto

25: fere idem quod Intermitto. Przeſtawam/

26: przemiyam/ zámieſzkawam chcąc. Prætermit=

27: tere ſilentio, Zámilczeć.

28: Neminem prætermiſit qui cum loqui

29: potuit, cui non eadem iſta dixerit, Za=

30: dnego nie opuśćił s którymkolwiek yedno

31: mógł mówić/ komu by tego nie powiedźiał.

32: Nihil prætermiſi inter orando, Ni=

33: tem nie opuśćił com yedno twey chwale na=

34: leżeć baczył.

35: Prætermittere pœnam, id eſt, ignoſce=

36: re, Opuśćić winę.

37: ¶Prætermiſsio uerbale, Opuſzczenie/ po=

38: puſzczenie.

39: ¶Promitto, Obiecuyę. Quod tibi pro=

40: miſeram præſtiti, Spełniłem com ći obie

41: cał.

42: Promittere cœnā, Obiecáć v kogo na wie=

43: czerzy być.

44: Promiſi mea fide, Wziąłem to ná ſię/ przi

45: rzekłem dobrym słowem.

46: Promittere bona fide, Dobrym słowem

http://rcin.org.pl

47: przirzec. Promittere & in ſe recipere, Przi

48: rzec y na ſię prziyąć.

49: Promitto fere & promitto futurum,

50: Obiecuyę/ ma ſie ták ſtáć/ ma ták być. Grā=

51: matica plus habet in receſſu quam in

52: fronte promittat, Item promittere,

53: Rośćiągnąć/ dáleko ſcięgáć. Nec ulla ar=

54: bor auidius ſe promittit, Zadne ſie drze

55: wo ták bárzo nie roſpościera/ rozraſta. Lon

56: gius tela promittere, Dáley ſtrzeláć.

¶Promiſſus

strona: 227

kolumna: a

M ante I.

1: ¶Promiſſus, a, um, Obiecány/ a/ e. Pro=

2: miſſus in ſcripturis, W piſmie obiecány.

3: Promiſſá barba, Długa brodá. Promiſ=

4: ſo uentre uaccæ, Odwieśiſtego brzuchá.

5: Promiſſæ ueſtes, Długie ſzáty.

6: ¶Promiſſum ſubſtantiuum, Obietnicá/

7: obiecánie.

8: Conſequi promiſſa, Obiecáne rzeczy o=

9: śięgnąć.Promiſſum ac receptum idem,

10: Conſtantia promiſsi, Stáłość á pełnie=

11: ne [/] obietnic. Cōficere munus promiſſis,

12: Obietnice ſwe pełnić. Stare promiſsis &

13: implere promiſſum, Seruare promiſſa

14: ſatisfacere promiſso idem, Repetere

15: promiſſum, Vpominać ſie obietnice. Vbe=

16: rius promoſſum, Hoyne á láskáwe obie

http://rcin.org.pl

cánie.

¶Promiſsio, onis, uerbale idem quod

Promiſſum.

¶Compoſita, Compromitto, cōpro=

mittis, compromiſi, compromiſſum,

compromittere, Przirzec/ przyiąć ná ſię/

to yeſt obrawſzy ſobie yednacze álbo ſędźie/

zdáć ſie ná nie/ przirzec/ przyiáć ná ſię zá=

kład/ y zápiſáć ſie/ wſzysko to trzimáć co ći

yednacze naydą á miedzy ſtronámi poſtá=

nowią. Alias compromittere, Dáć w

ręce yednaczóm.

¶Compromiſſum, cōpromiſsi, Zdá=

nie ſie ná yednacze/ Dánie yednaczóm w ręce

Compromiſſum facere de re aliqua,

Obrawſzy ſobie yednacze podáć ym ſwoyę

rzecz w ręce.

¶Repromitto, Przirzekam/ obiecuyę. Idē

fere quod Promitto, Repromiſsio,

Przirzeczenie/ obietnicá.

¶Repromiſſor, oris, in Biblijs, Obiec=

nik/ ten który co komu przirzekł.

¶Remitto, Odpuſzczam. Alicui remitte=

re, Odpuśćić komu. Remitto debitum,

Odpuſzczam dług. Remittere arcum,

Spuśćić łuk z cięćiwy. Remittere animū

curis, Popuśćić ſtáránia/ ochłodźić ſie od

prac. Remittere peccatum, Odpuśćić

grzéch.

¶Remiſsio, nis, fem. tert. Odpuſzczenie

http://rcin.org.pl

47: grzechów. Remiſit dolor, Vlżył ſie ból=

48: Remittere iam me onerare iniurijs,

49: Przeſtańmi yuſz złorzeczić. Nullum remit=

50: tis tempus neqꝫ te reſpicis, Zadnego czá

51: ſu nie opuſzczaſz/ nie máyąc ná ſię żadnego

52: względu.

53: ¶Remiſſus, a, um, Odpuſzczony/ a/ e. Re=

54: miſſus animus, Niedbáły/ słáby. Remiſ=

55: ſiorem, Słábſzym być. Remiſsior ar=

kolumna: b

1: cus, Słábſzy łuk. Frigus remiſſus, Nie

2: ták cięskie źimno.

3: ¶Remiſsio etiam, Osłábienie/ popuſzcze=

4: nie.

5: Remiſsio animi & diſſolutio, Osłá=

6: bienie vmysłu. Quies & remiſsio, Po=

7: kóy y puſzczenie/ odpoczynienie. Remiſsio

8: & moderatio uocis, Spuſzczenie gło=

9: ſu.

10: ¶Submitto, Podkładam/ podczinam/ pod=

11: ſádzam/ poſtáwiam/ podpieram. Submitte=

12: re fœtus matribus, Podſádźić yágniętá

13: pod owce.

14: Prata in fœnum ſubmittere, Sprzętáć

15: łąki/ zbieráć śiáno. Genu ſubmittere, zgiąc

16: koláno Et ſubmittere per translatio=

17: nem, Vkorzić ſie. Submiſit ſeſe, Poddał

18: ſie/ vkorzył ſie. Animum alicui periculo

19: ſubmittere, Zlieknąc ſie yákiey przigody.

http://rcin.org.pl

Submittere ſe in humilitatem, Iáko
náyskrómniey ſie vpokorzić. Submittere
capillum, Zápuśćić brodę, & barbam,
quod in luctu fieri ſolet, Submittere
uocem, Zniżyć głoſu. Submittere ſub ur=
bem hortum, Pod ſáme miáſto ogród pdo
ſádźić. Et ſubmittere, Táyemnie nádes=
łáć.

¶Submiſſus, a, ū, Vniżony/ zniżony/ a/ e.
Prata ſubmiſſa, Poległe/ niskie łąki.
Submiſſa uoce aliquid dicere, Po má=
łu co mówić/ nie wyſokim głoſem.

¶Submiſſum dicendi genus concitato
contrarium.

¶Submiſſus & abiectus, ſubmiſſum
& populare.

¶Submiſsio uerbale fem. ter. Zniżenie/
podczinienie.

¶Contentio & ſubmiſsio uocis con=
traria, Podwyſzſzenie y zniżenie.

¶Elatio & Submiſsio contraria, Pychá
á skromność álbo poniżenie.

¶Submiſſe aduerbium, ut Submiſſe
ſupplicare, Pokornie prośić. Submiſſe
dicere, Niskim głoſem mówić. Submiſ=
ſe ſe gerere, Nisko ſie nieść. Quidam
ſcribunt ſubmiſſe conuerſo b in m,
quod & in alijs dictionibus compo=
ſitis a ſub fere fit, quæ ab m inci=
piunt.

http://rcin.org.pl

50: ¶Submiſſius aduerbium idem quod

51: Submiſſe, Suet. Submiſſum fabulātes

52: prouocabat, Szpecące/ po máłu mowiące

53: wyzywał.

¶Tranſmitto

strona: 227v

kolumna: a

M ante I & O.

1: ¶Tranſmitto, Przepuſzczam/ przeſyłam.

2: Flumen tranſmittere, Przebyć/ przepłáwić

3: ſie przes rzekę/ też przewieść ſie w łodźi. Ma=

4: re tranſmittere, Zá morze ſie puśćić. Cri=

5: bro tantum arenas tranſmittere, Przes

6: rzeſzoto piaſek przeſiać.

7: Curſu campoſ tranſmittere, Przes polá

8: przebieżeć.

9: Tectum lapide tranſmittere, Dóm ká=

10: mieniem przećiſnąć. Tranſmittere literas

11: papyrus dicitur, Przebiyáć/ ná drugą ſtro

12: nę/ ſpływáć.

13: Aliquot menſes tranſmittere in ſpe=

14: cu, Kilká mieſiąców przetrwáć w yákiey yá=

15: skiniey.

16: Tranſmittere tempus temporibus ami

17: corum, Trawić czás ná posługách prziya=

18: cielskich.

19: Diſcrimen tranſmittere, Vwárować ſie

20: przigody. Hæreditatem fratri tranſmit=

21: tere, Máyętność brátu po ſobie zoſtáwić.

22: ¶Tranſmittere pro tranſmittere apud

http://rcin.org.pl

23: Ciceronem.

24: ¶Tranſmiſsio, Przepuſzczenie/ przewiezie=

25: nie/ ná drugą ſtronę przesłánie.

26: Mitylene, es, pen prod. uel Mitylenæ, a=

27: rum, urbs Lesbi & ipſa Inſula.

28: Mixtarius uas quo unum aqua dilui=

29: tur, Lucillus obſoletum.

30: Mna, mnæ, Vide Mina.

31: Mnemoſyne, es, fe. pen. cor. Latine Me=

32: moria, Pámięć. Et mater muſarū, Mát=

33: ká bogiń nauk. Mnemoſynon, Latine

34: Monumentum, Pámiątká/ znák pámiątki

35: cziyey/ też vpominek dár nieyáki/ który yeden

36: drugiemu dawa w vpominku.

M ante O.

37: Mobilis, Vide Moueo.

38: Mocenia oppidum Germaniæ in Vin=

39: delicia, Motzing po niemiecku.

40: Modero, Moderor, Modeſtia, Modicus

41: Vide Modus.

42: Modius, Modiolus, Vide Modus.

43: Modo aduerbium, o finali breui tem=

44: pus ſignificat præſens, uel mox, præ=

45: teritum, uel nondum præteritum uel

46: ſtatim Futurum, Teras/ yuſz. Modo

47: ait, modo negat, Iuſz zná/ yuż przy. Mo=

48: do unum, tum autem plures, Teras

49: yednego á potym hent wiele ich. Modo a

50: noſtris imperatoribus ſubacti, modo

http://rcin.org.pl

M ante O.

1: bello domiti, modo triumphis nota=

2: ti, modo a ſenatu agris multati ſunt,

3: Iuż od náſzich Hetmánów woyennym oby=

4: czáyem podbići/ Iuſz woyną vśmierzeni/ te=

5: ras zwycięſtwem poſiędzeni/ teraz ná máyęt=

6: nościách od ſenatu skaráni.

7: Modo de tempore præterito Plaut.

8: Modo eum uixiſſe aiebant, Máło przed

9: tym powiedano że yeſzcze żyw yeſt. Modo

10: enim hoc malum in hanc Rempub.

11: inuaſit, Máło przed tym/ nie dawno to

12: nieſzczęście w to krolewſtwo ſie zámo=

13: gło.

14: Quid dico nuper? Immo uero mo=

15: do ac plane paulo ante uidimus, Ale

16: co mowię nie dawno? y owſzem teraz á prá=

17: wie maluczko przed tym widźieliſmy.

18: Modo etiam pro Tantum modo, Cic.

19: Hæc omnibus qui ea mediocriter mo

20: do cõſiderant pertracta eſſe poſſunt

21: Te rzeczy mogą ſie yáſne káżdemu zdáć/ któ=

22: ry ye tylko miernie przed ſię bierze. Modo

23: ne, Cic. Declinatum eſt a uia, modo ne

24: ſumma turpitudo ſequatur, Vſtąpiło

25: ſie z drógi/ tylko by z temu ztąd co złego

26: nie vrosło.

27: Modo ne interrogatiuum, Teren. Mo

28: do ne id demum ſenſiſti Pamphile?

29: Terazześ to dopiero obaczył Pamphiluſie?

http://rcin.org.pl

30: Modo non auri montes pollicēs, Tyl=

31: ko nie złote góry obiecuyąc.

32: Modo aliquando pro Interdum, Pod

33: czás/ niekiedy/. aliquando pro Saltem,

34: Tylko.

35: Modo nō id eſt ferme, Málem. Habes ex=

36: empla ſupra A modo, Od tegó czáſu/ od

37: tey chwile.

38: A modo non ueniam, Od tego czáſu

39: nie przydę.

40: Modulor, pen. cor. modularis, modula=

41: tus ſum, modulari, dep. pri. Spiewam/

42: nocę/ też miárkuyę.

43: Modulari carmen, Nieyáką pieśń śpie=

44: wáć.

45: Modulari uoces, Miárkować/ vmiárko=

46: wáć/ podać głoſy.

47: Modulatus participium, ut Modulatus

48: ſonus, Vmiárkowány/ náſtroyony głos.

49: Modulatio, onis, femin. tert. Spiewá=

50: nie.

51: Modulator, Spiewak/ miárkownik głoſów.

52: Vocis & cantus modulator, Kán=

53: tor.

54: Modulate aduerbium, Miernie/ ſtroynie w

55: práwą miárę.

http://rcin.org.pl

Modus, modi maſcul. ſecund. Obyczay/
Miára/ środek. Eſt modus in ſiccando
fœno ut neqꝫ peraridum neqꝫ rurſus
uiride colligitur, Ieſt miárá y obyczay
zbierania śiáná/ etć. Suus cuiqꝫ modus
eſt, Káżdy ma ſwoy obyczay. Modus ui=
uendi, Obyczay życia. Adhibere modum
alicui rei, Miárę w którey rzeczy trzi=
máć.
Hoc modo, Tym obyczáyem. Ad hunc
modum, Tym ſpoſobem. Bono modo,
Dobrym obyczáyem.
Definire modum alicui rei, Náleść
którey rzeczy pośrzodek. Extra modum
& ultra modum, Nád miárę. Habere
modum, Mieć miárę. Sine nunc me
meo uiuere modo, Niechay też teraz yuż
żywę yáko mi ſie zda.
Modis omnibus, Wſzelákim obyczáyem/
wedle wſzelákiey przemożnośći. Statuere
modum alienæ petulantiæ, Zákryśić ko=
mu áby nie wyſtępował zá przęckę. Statue=
re modum inimicitiarum, Nie ták ſie
hániebnie przenáſliádować.
Saltare ad tibicinis modos, Táńco=
wáć w nótę.
Niſi tibi aliquem uitæ modum con=
ſtitueris, Ieſli ſobie nie vſtáwiſz á nie
vmiárkuyeſz yáko ſie maſz ſpráwować.
Modulus diminut. Siłká/ obyczáyek, Vt pro

http://rcin.org.pl

31: meo modulo, Wedle mego máluczkiego

32: przemożenia/ wedle mych śiłek.

33: Modulus aliquando, Nieyáka miárá cie=

34: ſielska.

35: Moduli aquarij a principibus impe=

36: trabantur, quibus priuatis licebat tan=

37: quam publicam in priuata loca duce=

38: re e caſtellis aquæ ductuum.

39: Moduli erogatorij quibus aqua eroga=

40: tur & diſtribuitur.

41: Modulus etiam, Pienie/ pioſnká/ wierſze ku

42: ſpiewániu.

43: Modiperator, Cechmiſtrz ſtárſzy w cechu. Itē

44: qui in conuiuijs modum imperabat,

45: CC.

46: Modificor, aris, ari, depon. prim. Mierzę/

47: miárę biorę/ wymierzam yáko czego może ná

48: co doſtáć.

49: Modicus, a, um, Máły/ ták wczeſny. Modi=

50: co igne foueri, Máłym ſie ogniem zágrze=

51: wáć.

52: Modicus collis, Nie wyſoka górká. Mo=

53: dica pecunia, Nie wielkie pieniądze. Má=

54: ła ſummá.

kolumna: b

M ante O. 228

1: Modicus facultatibus, Ták wczas bo=

2: gáty.

3: Domum modici introierunt, Plaut.

4: Máło ludźy.

http://rcin.org.pl

5: Modicus xultu uel in cultu, Ták ſie w

6: czás vbiera/ nie koſztownie ſie noſi. Modi=

7: cum iudicium, Máły rozum.

8: Immodicus, a, um, Niemierny/ zbytny/ a/ e.

9: Immodica concio, Długie kázánie. Im=

10: modicus libidinis, Zbytny/ ſwey woley/

11: niecziſty/ niepowśćięgliwy.

12: Modicum aduerbium, Máło.

13: Modice idem, Ea res me modice tangit

14: Tá ſie rzecz mnie máło dotyczę/ máło mi do

15: tego. Modice dicere, Krótko mowić.

16: ¶Immodice aduerbium, Bezmiernie/

17: nádmiárę/ názbyt.

18: Modero, as, are, Rządzę/ ſpráwuyę/ nie do=

19: puſzczam ſwey wolei/ záchowawam pry mier=

20: noſćy.

21: Moderor, moderaris, moderatus ſum,

22: moderari, idem, deponens.

23: Moderari aliquem, Rządźić kim/ vczić ko=

24: go.

25: Moderari currum, Woźnicą być/ wóz wo=

26: źić.

27: Moderari affectibus, Vskrámiáć álbo

28: powścięgać popędliwośći. Nie pozwáláć ſo=

29: bie ſwey woley.

30: Officio & conſilio moderantes, Rá=

31: dą y záchowániem dobrym ſpráwuyąc/ rzą=

32: dząc.

33: Moderari ſe modeſtis moribus, Plau=

34: tus, Pięknych ſie obyczáyów dźierżeć. Ex ſua

http://rcin.org.pl

35: libidine moderantur, Wedle ſwey wolei

36: rządzą/ vſtáwuyą.

37: Moderandum mihi eſt iam orationi

38: meæ, fugiendaq; ueſtra ſacietas, Ale

39: yuż należy ná mię ku końcowi rzeczy moyey

40: ſie mieć/ ábych wam teskności á ſtążenia nie

41: vczinił.

42: Moderator ludi, Szkolny miſtrz.

43: Moderator, oris, Sprawca/ rządźcá.

44: Moderator iuuentæ idem, Miſtrz á vczy=

45: cieł dobrych obyczáyów. Rector, Guberna=

46: tor, Moderator, fere idem.

47: Moderatrix, moderatricis, Rządźczina/

48: Rządźicielká.

49: Moderatrix rerum ſapientia, Mądrość

50: wſziſtkiemi rzeczámi rządźi.

Moderatio

strona: 228v

kolumna: a

M ante O.

1: Moderatio, onis, fem. ter. Mierność/ skrom

2: ność.

3: Moderatio uirium, Szánowánie. Mo=

4: deratio animi, Vymowánie/ powścięgli=

5: wość.

6: Summa moderatione animi prædi=

7: tus, Wielką powśięgliwością obdárzony.

8: Moderatio modo uirium adſit, Tylko

9: niechay ſie ſzánuyą/ niechay ſobie gwałtu nie

10: czinią.

http://rcin.org.pl

Moderatus, a, um, Mierny/ powśćięgliwy/
niewykroczony/ a/ e. Moderatus in omni=
bus uitæ partibus, We wſzelákich rzeczách
skromny.
Nihil penſi, neqꝫ moderati habere,
Zadney báczności áni miáry w ſobie nie
mieć.
Moderate aduerbium, Miernie/ niepo=
pędliwie.
Ferre moderate, Skromnie cierpieć. Mo=
deratius ferre, Nie przećiwić ſie. Quæ res
cum moderatiſsime, ſapientiſsimeqꝫ
conſtituta eſſet, a maioribus noſtris,
Która rzecz gdy od przodków náſzych yeſt
bárzo dobrze mądrze poſtánowiona.
¶Immoderatus, a, um, Niemierny/ po=
pędliwy/ niepowśćięgliwy.
Immoderata intemperantia, Zbytna
niemiárá.
Mulier immoderata, Swowolna nie=
wiáſtá.
¶Immoderatio, Niemiárá. Immodera=
tio animi, Swawola/ popędliwość. Effer=
ri immoderatione uerborum, Popędli=
wie mówić.
¶Immoderate. Niemiernie/ zbytnie. Im=
moderate profuſa uox, Názbyt wrzęſz=
czący głos.
Res aduerſas immoderate ferre, Prze=
ćiwić ſie fortunie/ nie skrómnie cierpieć złey

http://rcin.org.pl

41: przigody.

42: Immoderate & intemperanter uiuere

43: Roſpuſtnie żyć.

44: Modeſtus, a, um, Mierny/ skromny/ oby=

45: czáyny/ ćichy/ który nie rad wylata. Mode=

46: ſtus uultu, Pokorney poſtáwy. Modeſtus

47: moribus, Obyczáyny/ wſtydliwy. Mode=

48: ſto ingenio præditus, Cichego prziro=

49: dzenia.

50: Modeſte aduerbium, Miernie/ obyczáynie/

51: ćicho/ skromnie.

52: Modeſte melius facere ſumptum quā

53: ampliter, Wczeſnie trawić lepiey niżli náz=

54: byt.

55: Quid tum poſtea? ſi modeſtate ac raro

56: hoc fecit, Oy coſz ná tym/ mu ſie to ras

kolumna: b

M ante O.

1: álbo dwá przigodźiło. Adnuo in terram

2: intuens modeſte, Przizwoliłem skromnie

3: oczy ku źiemi máyąc/ pátrząc ná źiemię.

4: Modeſtia, æ, Obyczáyność. skromność/ wſty=

5: dliwość.

6: ¶Immodeſtus, a, um, Niewſtydliwy/ nie=

7: báczny nic ná kogo. Immodeſti mo=

8: res, Roſpuſtne obyczáye. Immodeſtum

9: ingenium, Swowolne przirodzenie. Im=

10: modeſta lingua, Niepowśięgliwego [!] yę=

11: zyká.

12: ¶Immodeſtia, æ, Niewſtidliwość, niemiá

http://rcin.org.pl

13: rá/ roſpuſtá.

14: ¶Immodeſte aduerbium, Bezmiernie/

15: niewſtidliwie.

16: Immodeſte ſeſe efferre, Názbyt sie cheł=

17: pić.

18: Modius, modij, maſc. ſec. Miárá żitna/

19: Korzec/ Cwiertnia álbo też małdr. Non em̄

20: reſpondet noſtra ueterum menſuræ

21: poſſumus tamen uocare, Modium,

22: Korzec álbo czwiertnie. Eſt autem aridorū

23: menſura tantum.

24: Modius tritici, Cwiertnia pſzenice.

25: Modius uini, Może być zwano yedno wiá=

26: dro 24. kwart.

27: Modius agri qui & mina etiam dicitur

28: Zrzeb álbo ſtáye roley/ Też Sztuká ro=

29: liey ná ſtu ſtóp w ſzerz y w dłuſz.

30: Modiolus, modioli diminutiuum, Miár

31: ká.

32: Modiolus, aliquando, Wiádro którym wo=

33: dę czerpáyą.

34: Modiolus in rota cui affixi ſunt radij

35: Piaſtá kołowa w którey oś chodźi á ná któ=

36: rey ſzpice ſtoyą.

37: Modialis, & hoc modiale, Co czwiertnię

38: waży/ czwiercienny/ korzeczny.

39: ¶Semimodius, Pułczwiertnie/ pułkor=

40: cá.

41: ¶Semimodialis, Pułczwiercienny/ puł=

42: korzeczny.

http://rcin.org.pl

43: ¶Seſquimodius, Pułtory czwiertnie.

44: ¶Seſquimodialis, Pułtoroczwiercien=

45: ny.

46: ¶Bimodius, Trimodius, apud Colu=

47: mellam.

48: Mœchus, mœchi, m. ſ. Cudzołożnik też ku=

49: rewnik.

50: Mœchus mulierum, Kurwiarz.

51: Mœchia in Biblijs tantum pro adulte=

52: rio, Miáſto cudzołoſtwá.

53: Mœchor, aris, ari, dep. prim. in Biblijs

54: etiam tantum, Cudzołożę/ kurewſtwá pá=

55: trzę.

56: Mœchiſſo, as, are, idem.

Mœnia

strona: 229

kolumna: a

M ante O.

1: Mœnia, mœniorum, mœnibus, neut. plu

2: raliter tantum declinatur, Mury około

3: miáſtá. Muri & Mœnia idem, Cin=

4: gere mœnibus, Obwieść murem, Cir=

5: cundata mœnibus ciuitas, Obtoczone

6: miáſto murem. Mœre ſingulariter di=

7: xit Eunius Obſoletum.

8: Mœnitus pro mœnibus cinctus, ob=

9: ſoletum.

10: Mœnus, Vide Menus.

11: Mœreo, mœres, mœſtus ſum, & olim

12: mœrui, ere, Smucę/ troſzczę ſie/ wzdycham/

http://rcin.org.pl

żáłuyę.

Grauiter mortem filij mœret, Cice.

Bárzo záłuye śmierći ſynowskiey. Mœre=

re propter caſum alicuius, Smućić ſie

dla złey przigody cziyey.

Mœreo, are, act. prim. id eſt, mœren=

tem facere, Obſoletum.

Mœſtus, a, um, Smutny/ troskliwy/ a/ e.

Mœſtitia, æ, Smutek/ żáłość/ troskánie. Tan

ta in mœſtitia fui, Quanta, & c. W tá=

kim ſmutku byłem. Reſiſtere mœſtitiæ,

Odyąć ſie ſmutkowi.

Mœror, mœroris, idem, Mœror funeris

Záłobá pogrzebna.

In mœrore eſſe & uerſari, W wielkim

ſmutku być. In mœrore iacere idem.

Mœſtitudo, inis, fem. tert. Smutek/ troská=

nie. Obſoletum.

Mœſte aduerbium, Smutnie/ żałoſnie.

Mœſtiter pro mœſte, Obſoletum.

Mœri, mœrorum pro muris antique

dici teſtatur Seruius.

Mœſia corrupte quidam ſcribunt pro

Myſia, Vide in loco.

Moga olim dicta eſt Cappadocia.

Moguntia oppidum Galliæ Ciſalpinæ

& ciuitas Archiepiſcopalis in Germa=

nia, alias Moguntiacum, neu. Meny po

niemiecku.

Moguntinus, a, um, Mogunckí.

http://rcin.org.pl

43: Moguntinenſis, e, Ieden z Mogun=

44: ciey.

45: Mola, molæ, fem. prim. Młyn. Molæ o=

46: peram dare, Młynárzem być.

47: Molæ equinæ, Końskie młyny,

48: Mola aſinaria, Młyn w którym osłowie

49: robią.

50: Mola manuaria, uel truſatilis, Zár=

51: ná.

52: Mola aliquando, Nieyáka ſztuká ciáłá nie=

53: xtałtowna która pod czás w żywocie nie=

54: wieściem w Mácierziznie króm plemienia

55: męskiego rośćie/ krá zową niektórzi.

kolumna: b

M ante O. 229

1: Mola etiam far toſtum & ſale conſper=

2: ſum, Feſtus.

3: Nieyáki plácek który pogańſtwo bogóm ſwym

4: ofiárowáło.

5: Mola ſalſa, idem.

6: ¶Imolo, as, are. inde deriuatur, Ofiá=

7: ruyę/ ná ofiarę biyę. Homines imolare, Ku

8: czći bogóm człowieká zábić y ofiárować. Id

9: quod gētilitas faciebat, Hoſtias imo=

10: lare, Ofiárować ofiáry.

11: ¶Immolator, oris, Ofiárownik.

12: ¶Immolatio, Ofiárowánie.

13: Molendinum, molendini, neut. ſec. idem

14: quod mola, Młyn.

15: Moletrina, æ, Zárná/ młyn który rękomá by=

http://rcin.org.pl

wa obrácan/ też młynicá mieyſce ná którym

młyn ſtoyi.

Molendinarius, a, ū, Młyński/ co ku mły=

nowi należy.

Molaris, & hoc molare idem, Młinski.

Molaris lapis, Młinski kámień.

Molaris, huius molaris, m. Trzonowy ząb

też ſztuká kámieniá młińskiego.

Molarius, a, um, idem quod Molaris

adiectiuum, ut aſinus molarius, Młin=

ski ośeł. Equi molarij. Młinskie konie.

Molo, molis, molui, molitum, molere,

Mielę.

Molitor, molitoris, maſcul. tert. Mły=

narz.

Molendinarius, ſubſtantiuum. idem.

Molitrix, molitricis, femin. tertiæ, Mły=

nárká.

Molitura, æ Miełcie/ mliwo.

Molile, molilis, inſtrumentum trandendis

molis aptum.

¶Compoſita, Commolo penult. cor.

Zmielam/ rozmielam.

¶Emolo & Permolo, Wymielam/ prze=

mielam.

Moles huius molis, fem. tert. Kupá/ Gro=

mádá wielka/ yáka wielkość. Metaphor.

Trudność/ cięſzkość. Difficultas molibus

ferarum mirabilis Africa, Bárzo dźiwna

Afriká dla rozmáyitych bárzo wielkich zwie=

http://rcin.org.pl

46: rząd których pełna yeſt.

47: Moles gignatum, Okrutna wielkość

48: obrzimska. Tantæ molis erat Romanam

49: condere gentem, Ták cięſzka á trudna rzecz

50: byłá Rzym zbudować.

51: Moleſtus, a, um, Mierźiony/ nieprziyemny/

52: przikry/ cięſzki/ a/ e. Si uobis non eſt mo=

53: leſtum, Ieſli wam nie yeſt przikro/ cięſzko.

54: Moleſtus interpellator uenter, Trudny

55: gábácz brzuch. Moleſtæ interpellationes,

56: Mierźione nágábánie.

strona: 229v

kolumna: a

M ante O.

1: Moleſtus homo, Trudny. Moleſti mo=

2: res, Mierźione obyczáye.

3: Moleſtia, æ, fem. prim. Niepokóy/ gábá=

4: nie/ trudność. Capere moleſtiam, Podyąć

5: trudność. Afficio te fortaſsis moleſtia,

6: Ieſtemći ſnadź ná przekázie/ záwádzam=

7: ći.

8: Moleſtiam exhibeo, idem. Eam con=

9: feci ſine moleſtia, Spráwiłem króm któ=

10: rey trudnośći. Ex tuis incommodis ma

11: gnam capio moleſtiam, Dla twoyich

12: ſzkód wielkiey żáłośći s boleśćią vży=

13: wam.

14: Eſſe in maximas moleſtijs, Mieć ná ſię

15: wielkie trudnośći. Moleſtiam deponere

http://rcin.org.pl

& moleſtiam delere, Popuśćić precz tru=
dnośći.
Moleſte aduerbium, Nie s dobrą wolą/ nie
chutliwie/ s złą wolą. Obiurgari moleſte
ferunt, Zá złe przimuyą/ gdy byváyą kárá=
ni/ nie rádźi ſie dádzą káráć. Moleſte ali=
quid facere, Zá złe przziymować.
Moleſto,, as, are, act. prim. Zádáwam tru=
dność/ pracę komu/ gábam/ nágábam. No=
li me amplius moleſtare, Dayże mi dáley
pokoy.
Moletrina, Vide Mola.
Molior, moliris, moliri, molitus ſum,
dep. prim Kuſzę ſie. Pokuſzam ſie ócz. Go=
tuyę ſie ku czinieniu czego/ vśiłuyę co wy=
myſlić.
Moliri inſidias alicui, Grożić ſie ſtać ná
kogo.
Moliri bellum, Myślić wóynę nápo=
cząć. Moliri fugam, Myſlić/ grożić ſie
vcic. Moliri iter apud Poëtas pro pro=
ficiſci, Iecháć. Dum moliuntur, dum
comuntur annus eſt. Niżli ſie námyślą/
niżli ſie vbiorą rok przeydźie precz.
Moliri aliquādo, Robić. Minoribus ara=
tris moliuntur, Mnieyſzemi rádły orzą/
drą ziemię. Moliri arcem, Budować/ po=
dnośić zamek.
Moliri aliquando paſsiue pro retarda=
ri.

http://rcin.org.pl

46: Molitus, a, um, participium, Cic. molitus

47: tanta, Kuśił ſie o ták wielkie rzeczy.

48: Molitio, onis, fem. tert. uerbale, Kuſzenie.

49: Molitio agrorum, Wzoránie/ wzdźierá=

50: nie rót.

51: Molimen, pen. prod. moliminis, n. t. Ku=

52: ſzenie ſie o co/ Grożenie ſie ná co cięſzkiego/

53: Bránie ſie co czinić tákowego. Res ſuo ipſa

54: molimine grauis, Cięſzſza rzecz niż wſzelá=

55: kie pokuſzenie.

56: Molimentum idem, Minoris moli=

57: menti ea clauſtra errant, Nie ták trudne

kolumna: b

M ante O.

1: ku łamániu álbo dobywániu ty zamki były.

2: Molitor, molitoris, Kuśiciel ten który przed

3: ſie co wźiął.

4: Molitores nouarum rerum, Wynáleźiciele

5: nowych rzeczy.

6: Molitrix, molitricis, femin. tert. uerbale

7: idem.

8: ¶Compoſita, Admolior, Przitaczam/

9: przirzucam/ przitłaczam. Demolior, Zrzu=

10: cam/ rozrzucám/ káżę/ łamię. Demoliri do=

11: mum, Połámáć dóm. Demoliri culpam

12: de ſe, Zegnáć z ſiebie winę. Demolitio,

13: zrzucenie. Demolitio ſtatuarum, Poła=

14: mánie słupów.

15: ¶Remolior, remoneo & a conatu re=

16: uoco, Odkładam na ſtronę nie dam ſie ócz

http://rcin.org.pl

17: kuśić komu.

18: ¶Amolior, id eſt, recedo, Odſtępuyę/

19: Niechcę ſie dáley ocz kuśić/ też odtaczam/

20: odrzucam/ odkładam ná ſtronę. Hinc uoces

21: amolimini, Wieście ſie ztąd/ wynoście ſie

22: precz. Periculum amoliri, Złey przigody

23: obronić. Præmolior, Czinię ſobie przińtęp

24: ku czemu/ kuſzę ſie ócz pierwey.

25: Mollis, & hoc molle, Miękki. Mollis ho=

26: mo, Miękki niewieściego przirodzenia

27: mąż. Mollis lana, Cienka wełná. Mollis

28: uox, Wdźięczny głos. Mollis ſomnus,

29: Wdźięczny ſen. Molle collum, Miękka

30: ſziyá. Mollis diſciplina cui contraria

31: eſt ſeuera, Mollis amplexus, Wdźięczne

32: obłápienie. Molliſsimus cultus, Subtilne

33: vbiory. Molliſsima manus, Subtilna

34: miękka rączká.

35: Molliculus diminutiuum, Cienki mięku=

36: śienki/ ſubtylniuchny. Molliculæ, æſcæ

37: Subtilne potráwy.

38: Mollitia, æ, fem. pri. ſiue Mollities, mol=

39: litiei. q. Miękkość/ ſubtilność. Mollities

40: maris, Spokoyność morská. Mollities ſiue

41: mollitia animi, Leniwość vmysłu/ nied=

42: báłość/ pieſzczotá.

43: Mollitudo, mollitudinis, idem quod

44: Mollities.

45: Molliter, Miękko/ ſubtilno. Molliter ſe cu=

46: rare, Szánować ſie/ lekko ſobie poczináć.

http://rcin.org.pl

47: Molliter ferre, S pokorą prziymować.

48: Molliter curare cuticulam, Dobrze ſwą

49: gępkę karmić. Molliter educatus, W pieſz=

50: czocie wychowány.

51: Mollio, mollis, molliui, mollitum, mol=

52: lire, Miękko czinię/ zmiękczam/ błagam/

53: vskromiam. Mollire animos inimico=

54: rum, Zmiękczić ſercá ſobie weſpołek odpo=

55: wiedáyących. Et mollite animos pro effœ

56: minare, Mollire iras, Vbłágáć gniew.

57: Mollire hominem, Vſpokoyić.

Molleſco

strona: 230

kolumna: a

M ante O.

1: Molleſco, is, ere, Miękczeyę/ Lenieyę/ poczi=

2: nam być niedbáły.

3: Mollicina, æ, genus ueſtis antiquum,

4: Mollipes, mollipedis, Miękkonogi.

5: ¶Compoſita, Emollio, Odmiękczam.

6: Emollire aluum, Odmiękczić żołądek/ pur

7: gácią wziąć. Emollire hominem, Wycziś=

8: ćić człowieká/ álbo zmiękczić.

9: ¶Emollidus, a, um, Zleniáły/ zmiękczony.

10: Liuius lib. 4. de bello Macedonico.

11: ¶Præmollio, Odmiękczam naprzód.

12: Mollifico, as, are, idem, Prȩmollis, & hoc

13: præmolle, Bárzo miękki/ barzo ſubtyl=

14: ny.

15: ¶Remolleſco, Poczinam záś lenieć/ nie=

http://rcin.org.pl

dbáłym być.

Molleſtra. æ, fe. prim. peluis ouina, Skórá owcza. Qua galeas ſubtegebant, Którą przyłbice powłóczili. Feſtus, obſole= tum.

Molluſca, æ, Nieyáki rodzay orzechów bárzo miękkich.

Molluſcum, molluſci, Drzewo fladrowi po= dobne/ to yeſt ták kędzierzáwe yako fla= der.

Molo, molis, Vide Mola.

Molochinus, molochini, Fárbá ſzárłato= wey fárbie podabna [!] / yáſnobronátna s czer= wonym.

Molochinarius, molochinarij, Fárbierz który tą fárbą fárbuye.

Molorthus, molothri, Latine perpendi= culum, dictio Græca qua ſignificatur rectum plumbum, Cieśielska ważká/ kto= rą mierzą yeſli w rowniey bywa budowánie kłádźiono.

Moloſia regio, pars Epiri, alias Roma= nia, Dobre pſy máyąca kráyiná.

Moloſſus, a, um, Co z Moloſiey yeſt.

Moloſſus pes metricus conſtans tribus longis, ut Æneas. Signatur ſic grafika

Molothrus, id eſt, Ampelolence, Pero= tus.

Molucrum, p. cor. Czworogránowite drze= wo którego ku ofiárowániu ſtárzy vżywá=

http://rcin.org.pl

46: li.

47: Molucrum inſtrumentum quo molæ

48: utuntur, Calep.

49: Molucrum etiam pro mola uteri, Vide

50: quid Mola in dictione.

51: Moly herba adhuc incognita.

52: Molybdæna, næ, fe. Latine Plumbago

53: idem quod Galena, uidelicet plumbi

54: & argenti uena communis, Szybá w

55: którey ołów y śrebro kopáyą.

56: Molybdæna herba, alias Perſicaria, Ziel=

kolumna: b

M ante O. 230

1: sko od którego pchły zdycháyą.

2: Molybditis, huius molybditis, fe. Ołow=

3: ny ſzlák/ Ołowne ſzimowiny [!] / brudy. Alias

4: Scoria.

5: Momar Siculi ſtultum uocant, Feſtus.

6: Momen, mominis pro Momento, Ob=

7: ſoletum.

8: Momentum, momenti, neut. ſec. exigua

9: quædam mutatio, & indiuiſibilis, Bár

10: zo krótka á prętka przemienność/ przewierz=

11: gnienie/ przewrócenie/ vpadnienie/ też máły ką

12: ſek którey rzeczy/ mgnienie oká. Plin. Cinis

13: earum bibatur in uino addito reſinæ

14: momento, Momento temporis, W oku

15: mgnieniu.

16: Momēto horæ arſura omnia, zá czwierć

17: godźiny wſziſtko ſpłonie. Animus paulo

http://rcin.org.pl

momento huc atq; illuc impellitur,

Vmysł ládá rzeczką bywa y tám y ſám po=

ruſzony. Aliquando idē quod pondus.

Magnum adfert momentum, Wiele

ważnośći przidawa/ wielmi bywa pożi=

teczno. Res nullius momenti, Niczemną

rzecz.

Nullius momenti putatur illius teſti=

monium, Za nic nie ſtoyi yego ſwiádectwo/

álbo ná yego ſwiádectwo czwartey częśći pie=

niądzá nie dádzą. Caue quicquam mo=

menti habeatr gratia in iuſtitia admi=

niſtranda, Bácz ábyś namnieyſzego wzglą=

du nie miał ná prziyaźń álbo záchowánie

w dopomagániu ſpráwiedliwośći. Plus ad

miſeram quam ad beatam uitam mo=

menti, Więcey pomaga ku nieſzczęśćiu niżli

ku fortunie. Plurimum momenti in hoc

poſitum eſt ad omnia, Wiele ná tym

leży.

Momētaneus, a, um, Nie długo trwáyący/

przemienny/ doczesny.

Momus, momi, Deus antiquis creditus

qui omnium opera uel uitia ſumma

cum libertate carperet. Nam μω̃μος

Græce reprehenſionem ſignificat,

Przigánę. Momo ſatis facere, prouer=

bium, Wſzelákie przicziny nágánienia vprze

dźić/ to yeſt w żadney rzeczy nie naganio=

nym być. Item haud dubitam tecum uel

http://rcin.org.pl

48: Momo iudice decertare, Namniey bych

49: ſie nie obáwał s tobą prze bogiem Mo=

50: muſem ſądźić.

51: Inculpatior est eius uiri uita quam ut

52: uel Momus ipſe poſsit carpere, Táki

53: cnoty yeſt tego człowieka żywot/ że by go y

54: Momus nie vmiał nágánić. Hanc faciem

55: ne Momus poſsit reprehendere, I

strona: 230v

kolumna: a

M ante O.

1: Momus by ták piękney vrody nie smiał

2: gánić.

3: Monacris Arcadiæ mons.

4: Monas, monadis, fem. tert. Vide Mo=

5: nos.

6: Monachus, monachi, maſc. Latine ſoli=

7: tarius, Oſobliwy/ ten który oſobliwie mieſzka

8: Mnich.

9: Monos, maſc. Latine ſolus, Sam/ yediny.

10: Vnde Monas, monadis, fem. Latine

11: unitas, Iediność/ yedina yedność.

12: Monarcha, æ, masc. prim. Iedini pan/ xią=

13: żę/ Król/ álbo Ceſars.

14: Monarchia, Iedine páńſtwo/ pánowánie/ xię=

15: ſtwo krolewſtwo.

16: Monaſterium, Osobliwe/ yedine mieſzkánie/

17: klaſztór.

18: Monoceros latine unicornus, Iednorogi

http://rcin.org.pl

19: yednorożec.

20: Monochordū, monochordi, Inſtrument

21: muzyczny/ yednákiemi/ yednoſtáynemi ſtruná=

22: mi náwleczony.

23: Monoculus, Iednooki. Monocula, Iedno=

24: oka.

25: Monoculum, Iednookie, Ex Græco & La

26: tino compoſitum.

27: Monopthalmus idem.

28: Monodia, Zálobne ſpiewánie które ná pogrze=

29: biech od Prefiki biwa cziniono. Vide ſupra

30: quid ſit præfica in uerbo facio, alias

31: Nænia.

32: Monodus, quaſi unus Deus, Który miáſto

33: zębów cáłą kość w dźiąsłách ma. Vt Pruſsi=

34: filius habuiſſe dicitur.

35: Monogamus, pen. cor. Który tilko yednę żo

36: nę miał.

37: Monogamia, Tákowy ſtan małżeńki. Cu=

38: ius contrarium eſt Poligamia.

39: Monogrammus, Chudy/ ſuchy człowiek/ też

40: málowánie a króm nágie położenia fárb. Mo=

41: nomachus, Hárcownik ten który ſie ſam á

42: ſam potyka.

43: Monomachia, Potykánie tákowe/ gdy ſie

44: dwá á dwá potykáyą. In monomachiam

45: prouocare aliquem, Wyzywáć kogo ná

46: rękę.

47: Monopodium Stół o yedney nodze albo kro=

48: kwie.

http://rcin.org.pl

49: Monopolium, Właſna kupia álbo też prze

50: dawánie ſám o przes ſię.

51: Monopola, æ, maſc. pri. Kupiec który wſze=

52: lákie rzeczy zákupuye/ ták yż wſziścy ynſzy

53: muſzą od niego kupować.

54: Monoptoton pen. prod. id eſt unius ca=

55: ſus unam terminationem habens per

kolumna: b

M ante O.

1: omnes caſus. Monoxylon, Lódká álbo

2: czółn z yednego drzewá wycioſány.

3: Monoſcelos, Który yednę golień tilko ma.

4: Vt ferunt eſſe in India quoſdam ho=

5: mines σκελος enim crus eſt Græcis

6: Qui & ſciopedes dicuntur.

7: Monoſtylon unius columnæ, O yednym

8: słupie. συλον columnam ſignifi=

9: cat.

10: Monotropos ſolitarius, Iednego obyczáyu

11: yednego ſpoſobu.

12: Monedula, læ, fe. pri. Káwká. Alias Grac=

13: culus auis eſt.

14: Moneo, mones, monui, monitum, mo=

15: nere, act. ſec. Nápominam/ oſtrzegam. Res

16: ipſa monet, Sámá rzecz tego chce/ potrze=

17: buye/ przywodźi ku temu Neqꝫ poſtulem

18: abs te, niſi ipſa res moneat, Nie do=

19: magał bych ſie tego/ by ſámá rzecz nie do=

20: magáłá.

21: Nec erret moneo, Niechay ſie nie omyla

http://rcin.org.pl

22: nápominam go. Moneo te hanc rem &

23: moneo te de hac re, Nápominam cie w

24: tey rzeczy.

25: Monuit mihi illud, Przipominał mi

26: to.

27: Moneris pro moueris antique.

28: Monitus, a, um, participium, Nápominio=

29: ny/ oſtrzeżony.

30: Monitum, moniti, neut. ſec. Vpomnienie/

31: nápominienie.

32: Monitus, huius monitus idem.

33: Monitio, onis, idem.

34: Monitor, monitoris, Nápominácz/ wyſtrze=

35: gácz. Quos ego omnium mearum a=

36: ctionum habui monitores, Którzy mie

37: we wſzelákich moyich ſpráwách nápomina=

38: li.

39: Monitores dicuntur qui in Scena monēt

40: hiſtriones.

41: Monitorius, a, um, Nápominávący/ rzecz ku

42: vpominieniu náleżąca.

43: Monimentum, monimenti, neut. ſec. uel

44: ut alij uolunt Monumentum per u.

45: Pámiątká/ znák pámiątki cziyey/ wſzeláka

46: rzecz która nas nápomina z czego przeſzłego/

47: yáko yeſt grób kámieniem położony/ napis/

48: tituł/ słup/ xięgi/ etć.

49: Monumentum hoc ſitˀ amicitiæ no=

50: ſtræ, Niechay to będzie pámiątka álbo vpo=

51: minek przyiáćniey náſzey. Cicero præclara

http://rcin.org.pl

52: poſteritati monumenta reliquit, Ci=

53: cero známienite vpominki potomkóm zo=

54: ſtáwił/ to yeſt/ xięgi które popiſał.

Id mo=

strona: 231

kolumna: a

M ante O.

1: Id monumentis approbare conatur,

2: Chce tego piſmem dowieść. Nullum mo=

3: numentum recipit niſi ſacrarum lite=

4: rarum, Zadnego dowodu nie przymuye

5: yedno z piſmá ſwiętego.

6: Monumenta ſcriptorum, Xięgi.

7: Monumenta annalium, Hiſtoriye.

8: Monumenta utriuſqꝫ linguæ, Oboyego

9: yęzyku xięgi. Monumentum illius pu=

10: gnæ, Pamiątká oney bitwy.

11: Monumenta ſecundum uias ponebant

12: ueteres ut prætereuntes admonerentur

13: ſe eſſe mortales, Stárzy podle dróg czinili

14: groby ky nápominániu że ſą śmiertelni. Mul=

15: ta ſunt clementiæ tuæ monumenta,

16: ſed maxime eorum quibus incolu=

17: mitatem dediſti, Wiele yeſt známienitych

18: vpominków twoyich łáski y miłośćiwośći ále

19: zwłaſzczá tych któreś záchował przi zdrowiu

20: y máyętnośći ich/ máyąc nád niemi moc.

21: ¶Compoſita, Admoneo idem quod

22: ſimplex, Nápominam. Amiciſsime ad=

23: mones, Przyiáznie vpominaſz. Te huius

http://rcin.org.pl

rei admoneo, Wyſtrzegam cie z tey rzeczy.

Admonere in aurem, W vcho poſzeptáć/

ćicho nápominác. Aliquē admonere uer=

bis alterius, Nápomionąć kogo cziyem

ymieniem.

Admonere flagello, Biczem pogro=

źić.

¶Admonitio, Nápominánie.

¶Admonitio doloris aut morbi

apud Plin. eſt quod uulgo morbi re=

liquias uocant, Oſtátki niemocy.

¶Admonitus, huius admonitus idem

quod admonitio, Admonitu tuo feci,

Ná twoye vpominanie vcziniłem.

¶Admonitor, oris, Przipominácz/ nápo=

minácz.

¶Commoneo idem, Commonere ali=

quem officij ſui, Nápominác kogo áby

ſtrzégł ſwoyey powinnośći. Ibi tum Par=

meno ſeruus commonuit, Tám mi Par=

meno sługá rády dodał.

¶Commonitus, a, um, participium,

Napominiony. Cōmonitio, Dodánie rá=

dy/ potuchnienie.

¶Commonefacio idē quod Admo=

neo, Commonefacere alicuius rei,

Nápominácz niektórey rzeczy.

¶Commonefieri, paſsiuum, Nápomi=

nión być.

¶Præmoneo, Przeſtrzegam/ wyſtrzegam.

http://rcin.org.pl

54: Præmonitus oraculo, Przeſtrzeżo=

55: ny.

56: ¶Submoneo, Potáyemnie kogo nápomi=

57: nam/ nádycham komu.

kolumna: b

M ante O. 231

1: Moneta, monetæ, fem. prim. Mincá/ pie=

2: niądze. Flaua moneta, Zołta mińcá.

3: Monetarius, monetarij, Mincarz.

4: Monetalis, le, Mińcárski co ku mińcy nale=

5: ży.

6: Monetales triumuiri, Vrzędnicy nád biciem

7: mińce.

8: Monile, monilis, neu. pe. pro. Klenot który

9: ná ſziey noſzą/ kołmierz perłowy/ łáńcuch.

10: Monilia, Wſzelákie klienoty ná ſziyey noſzące

11: Alias Segmenta.

12: Monile etiam non ſolum hominum ue

13: rum etiam equorum teſte Feſto, Na=

14: ſzeynik koński.

15: Monimentum ſeu Monumentum, Vide

16: Moneo

17: Monna Inſula Britanniæ uicina & quæ=

18: dam in Rheno Friſiæ proxima, Ca=

19: lepinus.

20: Monoceros, monocerotis, Vide Mo=

21: nos.

22: Monobeli qui ſuo obelo, id eſt, longi=

23: tudine conſpicui ſunt, Calep.

24: Monochordon, Vide Monos.

http://rcin.org.pl

25: Monochromatos, Iedną fárbą málowány.

26: Monos unus χϱῶμα.

27: Monochromatos portus & ſtatio quæ=

28: dam Linguriæ, portus Herculis alias.

Monogrāmus	Vide Monos.
Monopodium	
Monopolium	
Monoptoton,	
Monoxylon,	

29: Mons, montis, fem, ter. Górá y wſzeláka

30: rzecz górze podobna. Vt mons aquæ,

31: Wełm wody. Montes frumenti, Kopy żytá

32: álbo ſtogi. Montes aureos polliceri, Zło=

33: te góry obiecowáć. Prouerb. Maria mon

34: teſqꝫ polliceri cepit, Ziemie y morzá po=

35: czął obiecowáć.

36: Monticulus, monticuli, dimin. Gór=

37: ká.

38: Montanus, a, um, Co z góry przichodźy.

39: Montanus ſubſtantiue, Górnik.

40: Montoſus, a, um, Górziſty. Montoſa regio

41: Heluetia, Szwáycárska źiemiá yeſt gorzi=

42: ſta. Cum locis etiam ipſis montoſis

43: delectemur & Sylueſtribus, A zwłaſzczá

44: gdy ſie kochamy w górziſtych y w leśnych po=

45: lách.

46: Montuoſus pro Montoſo, Barbarum

http://rcin.org.pl

47: eſt.

48: Montigena, æ, in monte genitus, Calep.

49: ſine authore.

50: Montiuagus, a, um, Błąkáyący/ tłukący ſie

51: po górách.

Qq 3 ¶Septi=

strona: 231v

M ante O.

1: ¶Septimontium, Co ſiedḿ gór ma/ yáko

2: Rzym przed czáſy miáł ſiedḿ gór miedzy

3: mury.

4: ¶Pedemontium hodie dicitur pars

5: Italiæ, Gdźie Taurinum á Fercelie miáſtá

6: ſą. Alpinus Cocijs uicina, Po włosku zo=

7: wą Bemond quaſi ad montes, Inde pede=

8: montanus, a, um, ut pedemontana re=

9: gio idem quod pedemontium.

10: Monſtro, as, aui, act. prim. Vkázuyę. Scio

11: ibi ſit uerum hodie nunquam mon=

12: ſtrabo, Zadnym obyczáyem nie vkażę. Mon

13: ſtrauit mihi literas tua manu ſcriptas,

14: Vkazał mi liſt twey właſney ręki.

15: Monſtrare etiam pro docere antiquum,

16: Náuczić/ powiedzieć.

17: Monſtratio, onis, Vkazánie.

18: Monſtrabilis, le, Látwi álbo godny vkazánia

19: oglądánia.

20: Monſtrum, monſtri, Dźiw/ nadprzirodzon=

21: na [/] rzecz.

22: Monſtrum ac prodigium idem, Monſtra

http://rcin.org.pl

narrare, Dźiwne rzeczy powiedáć. Mon=

ſtrum ali dicimus prouerbialiter, ubi

quid occulti uitij latere ſignificamus,

Nieyáka práktiká táyemna. Niſi quid mon

ſtri alunt, Iedno co dźiwnego ná mię chcą

wywrzeć.

Monſtra Deū refero Ver, pro monſtra=

tione.

Monſtrum hominis, Szkárády by co złego/

wirudna máſzkárá.

Monſtroſus, a, ū, Dźiwny/ dźiwnego xtałtu/

ſzpátny/ ſzkárády. Monſtroſiſsima beſtia

Szkárada/ okrutna.

Monſtroſe aduerbiū, Dźiwnie/ ſzkárádźie/

niextałtownie.

Monſtrifer, a, um, Et Monſtrificus, a, ū,

Który dźiwne rzeczy vmie przipráwiáć.

Monſtrifice aduerbium, Dźiwnie.

¶Compoſita, Comonſtro idē quod

ſimplex, Pokázuyę. Viam commonſtra=

re, Pokázáć drógę.

¶Commonſtratio, Pokazánie.

¶Demonſtro, as, are, Okázuyę/ dowodzę

wywodzę. Demonſtrare amorem fra=

ternum in aliquem, Brácká miłość ko=

mu okázáć. Digito demonſtrare, Pálcem

pokazáć.

¶Demonſtrabitur imperſonale, Cic.

uobis alio loco ut ſe tota tes habeat

demonſtrabitur, Będzie okazano/ wy=

http://rcin.org.pl

53: wiedziono.

54: Hoc ita tibi demonſtro, Ták ći to wy=

55: wodzę.

56: ¶Demonſtratus participiū, Pokazány.

kolumna: b

M ante O.

1: Demonſtratus locus, Pokazáne mieyſce.

2: ¶Demonſtratio uerbale, Okazánie. Et

3: apud Dialecticos, Pewny dowód álbo

4: wywód niektórey rzeczy.

5: ¶Demonſtratio phyſica, Dowód przi=

6: rodzony.

7: ¶Demonſtratiuus, a, um, Dowodny/ wy=

8: wodny/ a/ e.

9: ¶Demonſtratiuum genus ſcribendi,

10: Wywodny obyczay piſánia/ którym náucza=

11: my słuchácze/ okázuyemy á wywodźimy rzecz

12: náſzę. Alias którym chwalimy álbo gánimy

13: co tákowego/ też gdy przirodzenie á właſ=

14: ność niektórey rzeczy pokázuyemy.

15: ¶Demonſtrabilis, le, Latwi ku dowodze=

16: niu/ opiſániu.

17: ¶Demonſtrator, Dowodźiciel/ ten który

18: co pokázuye/ y wywodźi.

19: ¶Præmonſtro, Naprzód vkázuyę/ vczę

20: náuczam/ też známionuyę. Vt uentos præ=

21: monſtrat ſæpe in flatum mare, Gdy ſie

22: morze nádima známionuye pewne wiátry.

23: ¶Præmonſtrator, oris, Náucziciel/ vká=

24: źiciel.

http://rcin.org.pl

25: Monumentum, Vide Moneo.

26: Mopſopia Attica regio.

27: Mora, Vide Moror.

28: Moracea nux dura dicitur unde Mora=

29: cillum duriuſculum dicitur, CC.

30: Moralis, moratus, Vide Mos.

31: Morbus, morbi, maſc. ſec. Niemoc/ choro=

32: bá. Morbi animi, Grzechy/ niecnoty/ też

33: troskánie.

34: Morbus maior idem qui comitialis,

35: Wielka niemoc. Infirmus ex graui &

36: diuturno morbo, Cięſzką á długą choro=

37: bą zemdlony/ powątlony. Affici graui mor

38: bo, Barzo chorować. Delabi, incidere in

39: morbum, W chorobę niemoc czemu ſproſtáć.

40: Laborare morbo, Niemoc. Intrabeſcere

41: morbo, Náwątlón być od choroby. Ten=

42: tari morbo, urgeri morbo, Być nágá=

43: ban chorobą.

44: Conualeſcere ex morbo, Powſtáć

45: z choroby. Confirmata ualetudo a mor=

46: bo, Pokrzepczone zdrowie z choroby. Eua=

47: dere ex morbo dicitur ægrotus, Wy=

48: kołátáć ſie z choroby. Leuari morbo, Re=

49: creari e morbo, Releuari morbo, Re=

50: leuare morbum, Remouere mor=

51: bum idem, Powſtáć z choroby.

52: Morbidus, a, um, Chory/ wrzedliwy/ niepew

53: nego zdrowia.

54: Morbida ouis, Parſzywa owcá/ ktorá dru=

http://rcin.org.pl

55: gie záraża.

Morboſus

strona: 232

kolumna: a

M ante O.

1: Morboſus, a, um, idem, Wrzodowáty.

2: Morbificus, a, um, Chorobę przinoſzący/ nie=

3: zdrowy. Fructus morbifici, Owoce wrzo=

4: dy przinoſzące.

5: Mordeo, es, momordi, mordere, mor=

6: ſum, act. ſec. Kąſam. Mordere etiam di=

7: citur herba ſapore acri, Kąſáć. Mor=

8: dere humum, Gryść ziemię. Mordere

9: frænum, Vide Frænum.

10: Mordere per translationem, Trapić/ tre=

11: ſtáć/ łáyáć/ vwłoczić powagi/ złorzeczić. Si

12: qua ſunt in tuis ſcriptis quæ me mor=

13: deant, Ieſli co yeſt w twych xięgách co by

14: przećiwko mnie było. Me mordet hoc aut

15: illud, Griźie mie to álbo owo. Morderi con

16: ſcientia, Gryść ſie ná ſwym ſumnieniu.

17: Momordit eum rabioſus canis, Vyadł

18: go wściekły pies.

19: Morſus participium, Vkąſzony/ vyedźio=

20: ny.

21: Morſus, huius morſus, maſ. q. Vkąſzenie.

22: Serpentinus morſus, Vkąſzenie wężowe.

23: Et per Metapho, Złorzeczenie/ omów=

24: ká.

25: Morſio, morſionis idem.

http://rcin.org.pl

26: Morſiuncula, læ, Máłe vkąſzenie/ zágrizie=

27: nie.

28: Mordax, mordacis, Kąſáyący/ ziádły/ yádo=

29: wity. Mordax canis, Ziádły pies. Mor=

30: dax herba, Kąſáyące ziele. Mordax ſan=

31: guis, Złey temperátury kreẃ. Mordax ho

32: mo, Zły/ ziádły/ złorzeczny człowiek.

33: Mordacitas, mordacitati, Kąſánie/ ziá=

34: dłość.

35: Mordacitas herbis, Oſtrośc/ kłocie á pá=

36: rzenie/ yáko ná pokrziwách/ oſtu etć.

37: Mordicibus pro morſibus inſolenter

38: dixit Plaut.

39: Mordico, as, are, idem quod Mordeo,

40: uel dolorem perinde ac morſu affero

41: Calep. ſine authore.

42: Mordicus aduerbium, Ziádłe kąſáyąc.

43: Mordicus tenere, Zębomá trzimáć. Id eſt,

44: O sciętą ſziyę nie chcieć puśćić. Mordicus

45: arripere, W zęby vyąć. Mordicus arri=

46: pere aliquam occaſionem, Mocnie ſie

47: chwyćić którey rzeczy.

48: Morſicatim idem ſed obſoletum.

49: ¶Compoſita, Admordeo, id eſt, ual=

50: de mordeo, Bárzo kąſam/ nieżáłuyę

51: ząb.

52: ¶Commordeo, id eſt, ſimul mordeo,

53: Weſpołek kąſam/ roskęſuyę/ rozgryzam.

54: ¶Demordeo, Skęſuyę zębomá/ zdzieram.

55: Morſu decerpo.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

M ante O. 232

¶Immordeo, morſum infigo, Záya=
dam/ zákęſuyę.
¶Obmordeo, Obyádam/ okęſuyę/ ogry=
zam.
¶Circummordeo idem, Præmordeo,
Naprzod záyadam/ zákęſuyę. Id eſt, ante=
mordeo.
¶Remordeo, Odyadam/ odkęſuyę. Meta=
phor. Oddawam złe zá złe/ trapię/ troſzczę/
męczę.
Morini maſc. populi Galliæ Belgicæ,
Flandrowie.
Morio, morionis, maſc. tert. Latine ſtul=
tus, Błazen/ ſzalony/ yakie pánowie rádźi
mieváyą.
Morologus, morologi, Klekot/ ládá co mo=
wiący.
Morior, riris, uel reris, mortuus ſum, mo
ri & moriri, tertiæ & quartæ coniuga=
tionis, Vmieram. Certum eſt mori quā
hunc pati lenomem in me graſſari,
Wolałbych dáleko vmrzeć/ niżli temu dáć
ná ſobie przewodźić. Ex uulneribus mor=
tuus, Od ran vmárł. Moriebatur in ſtu=
dio dimetiendi cœli, Málem od wiel=
kiey pilnośći vmierał/ chcąc ſie wywiedźieć
cirklów y ynſzych biegów niebieskich.
Moriar iurandi uerbum quemadmodū

http://rcin.org.pl

29: diſpeream, Bóg day bych zdechł.

30: Mortuus participium, Vmárły. Mortuo

31: uerba facere, W niwecz mowić/ prożną pá=

32: rę z vſt puſzczać. Facit uerba mortuo,

33: Wſziſtko w niewcz.

34: Mortuum mare Lacus eſt Syriæ, Mar=

35: twe morze w żydowſtwie. Alias Aſphal=

36: tites ut ſupra.

37: Moribundus, a, um, Vmierayący/ a/ e. Mo=

38: ribundus me ad ſe uocat, Vmieráyąc

39: do ſiebie mnie záwołał.

40: Mors, mortis, fe. ter. Smierć. Obire mor=

41: tem, Vmrzeć.

42: Mortes pluraliter dixit Cic. Præclare

43: mortes ſunt imperatoriæ, Známienite ſą

44: śmierći hetmańskie. Afferre mortem ali

45: cui, Przipráwić o śmierć. Afficere morte

46: idem.

47: Conſciſcere ſibi mortem, Zádáć ſobie

48: śmierć/ zábić ſie ſam Mortem offerre ali=

49: cui idem quod afferre, Cic. eadem ſi=

50: bi manu uitam exhauſiſſe qua mor=

51: tem ſæpe hoſtibus obtuliſſet, Tąż ręką

52: żywota pozbáwił/ którą wiele nieprziyacielóm

53: żywot wydźierał. Oppetere mortem idem

54: quod obire,

55: Minari mortem alicui, Odpowiedáć ko=

56: mu ná głowę.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

M ante O.

1: Mortalis, le, Smiertelny.

2: Mortales Metonymicῶs pro hominibus

3: Miáſto ludźi. Omnes mortales, Wſzyſcy

4: ludzie.

5: Mortale & æternum contraria, Nihil in

6: rebus humanis mortalius, Nic nád

7: człowieká nie yeſt śmiertelnieyſzego/ mdley=

8: ſzego.

9: Immortalis, & le, Nieśmiertelny/ wiecz=

10: ny.

11: ¶Immortalis memoria, wieczna pámiąt=

12: ká. Immortalis anima, Nieśmiertelna

13: duſzá. Immortalia opera, Wiecznie trwá=

14: yące.

15: Mortalitas, mortalitatis, Smiertelność.

16: Mortalitas etiam po hominibus mor=

17: talibus, Ludzie.

18: ¶Immortalitas, Nieſmiertelność/ wiecz=

19: ność. Mihi immortalitas parta eſt ſi

20: nulla ægritudo huic gaudio interceſ=

21: ſerit.

22: ¶Immortaliter aduerbium, Wiecznie/

23: nieśmiertelnie.

24: Mortaliter contrarium, Smiertelnie.

25: Mortifer ſiue Mortiferus, a, um, Smier=

26: telny/ co o śmierć przipráwia. Mortiferum

27: uulnus, Smiertelna ráná. Mortiferus

28: morbus apud Celſum ſæpe legi=

http://rcin.org.pl

29: tur.

30: Mortualis, mortuale, quod ad mortuos

31: pertinet, obſoletum.

32: Morticinus, a, um, pen. prod. Sam przes

33: ſie zdechły/ martwy Morticina caro, Zde=

34: chlina/ zdechłych zwierząt mięſo/ też zgniłe

35: álbo złe mięſo w ránách.

36: Morticini claui pedum dicuntur quod

37: ueluti morticina caro ſit, Calep. Páſ=

38: nokcie nożne.

39: Mortifico, as, are, pro morti tradere pla=

40: ne barbarum eſt in Biblijs, & inde

41: mortificatio pro cæde.

42: ¶Compoſita a Morior, Commorior

43: commoreris, commori, commortuus

44: ſum, Weſpołek vmieram. Et ſi oportuerit

45: me tecum commori, Bych s tobą miał

46: weſpołek vmrzeć.

47: ¶Commorientes, Weſpołek vmieráyą=

48: ce.

49: ¶Commortalis, le ut Commortalis

50: natura, Smiertelne przirodzenie.

51: ¶Demorior, Pomieram. Demortuus eſt

52: cum tota familia, Pomárł/ zmárł ze wſziſt=

53: kim domem.

54: ¶Demortuus, a, um, participium,

55: Zmárły/ pomárły/ nieboſzczik.

kolumna: b

M ante O.

1: ¶Emorior, Zdycham/ vmieram. Emoriri

http://rcin.org.pl

apud Terent. pro Emori.

¶Emoriar aduerbium imprecandi,

Emoriar ſi non uera dixero, Day bych

zdechł yeſli nie prawdę mówię. Riſu om=

nes qui aderant emoriebantur, Zdycháli

wſziści od ſmiechu.

¶Emortualis dies, Dźień śmierći cziyey.

apud Plaut.

¶Intermorior, Zmieram/ wſziſtek ginę/

wniwecz ſie obrácam. Memoriā intermor=

tuam renouare, Záſzłą pámięć odnowić. Si

nullum officium tuum apud me inter=

moriturum exiſtimas, Ieſli mniemaſz że

ná tym nic nie vtráćiſz co ná mię dobro=

dzeyſtwá włożiſz.

¶Intermortuus, Málem vmárły/ ścierpły

nápoły mártwy/ zmartwiáły. Intermortuæ

conciones.

¶Præmorior, Náprzód vmieram.

Moror, moraris, morari, moratus ſum,

Zámieſzkawam/ záwádzam/ zádźierżawam.

Aliquando ſignificat, Mieſzkam/ mam

ſwóy byt. Quid moraris abeuntem, Co

zádzierżawaſz który zoſtáć nie chce. Gladiū

educare conantis dextram moratur

manum, Chcącemu mieczá dobyć vchwyćił

go zá práwą rękę. Egomet conuiuas mo=

ror, Ia ſam goście zámieſzkawam. Mora=

tur in agro, Mieſzka ná wśy. Hic ego

moror, Tu ya mieſzkam/ tu yeſt móy

http://rcin.org.pl

byt.

Moror aliquando, Dbam/ wielie mi na

tym. Nihil moro quid ille ganniat,

Nic nie dbam co ón blegoce. Clamores im=

peria nihil moror, Nic mie ich wołánie

s roskázowániem nie obeydźie.

Morandi, morando, morandum, Ge=

rundium Vergil. Ipſum morando ſu=

ſtinuit, Zádzierżawáyąc.

Morari prima longa inſanire ſignifi=

cat.

Morans, morantis, participium, Mieſz=

káyący/ też zamieſzkawáyący ſie.

Moratus participium fere idem.

Morator, moratoris, Zámieſzkácz/ zádzierży=

wácz.

Moratoriº, a, ū, Odwłaczáyący. Moratoria

cautio, Zágrodzenie/ wyráżenie álbo vpew=

nienie przećiwko dálſzim odwłokóm płáćić

yákiego długu.

Mora, moræ, Mieſzkánie/ záwadzánie. In me

non erit mora, Z trony moyey zámieſzká=

nia żadnego nie będzie. Moram creare,

Záwádzáć/ mudźić czás. Inijcere moram

& moliri moram, idem, Zádźierżawáć.

M ante O.

Rumpere morā, Kwápić. Trahere mo=

http://rcin.org.pl

ram, Mieſzkáć/ odwłóczić. Producere

moram & nectere moras idem, Od=

włoki czinić. Nec mora ulla eſt quin eam

uxorem ducam, Nic na przeſzkodzie nie

yeſt abych yey nie miał poyąć. Ne mora

egomet meis nuptijs fiem, Abych ſam

ſwemu ożenieniu ná przeſzkodźie nie był/ nie

omieſzkał.

Faxo haud quicquam ſit moræ, Po=

ſtáram ſie áby żadnego omieſzkánia w niw=

czym nie było. Per hunc nulla ſtat mo=

ra, Ten w tym nic nie krziw. Ne mora

ſit quin pugnus continuo in mala

hæreat, Iż króm rozmyſliánia komu pięść

w gębie vlgnie.

Hoc mihi mora eſt Tibicina & Hy=

menæym qui cantent, To mie yedno trapi

że żadnego gętcá a ſpiewaká nie mam. Mul=

ta mihi morā afferunt, Wiele mi rzeczy

omieſzkawáyą.

Moram non puto eſſe faciendam, Nie

widźy mi ſie ábyſmy tym mieli odwłoki

yákie czinić. Nulla interpoſita mora,

Króm wſzelákiego omieſzkánia. Quid erat

moræ & tergiuerſationis, Coż tedy ná

záwádźie było. Tu nullam moram in=

terpoſuiſti quin quamprimum maxi=

mo gaudio frueremur, Niceś nie opuś=

ćił ábyś nas s trzaskiem vweſelił.

Moramentum, moramenti pro mora, a=

http://rcin.org.pl

pud Apul. obſoletum.

Morula, læ, dimin. Chwilká.

¶Compoſita, Commoror, pen. cor.

commoraris, commorari, Nieyáki czás

ná yednym mieyſcu/ trwam. Commorari

apud Pelorum, Mieſzkáć/ bytem być.

Commorabor hic aliquandiu, Po=

mieſzkam tu kilká dni. Circum iſthæc lo=

ca commoratur, Tám ſie około tych mieyſc

tłuczę. Tardare & commorari, I tu y

owdźie ſie tłuc. Commorari apud ali=

quem, Mieſzkáć v kogo. Commorari in

armis ciuilibus, Potrwáć w woynie do=

mowey.

Commorari aliquem, Zádźierżawáć ko=

go.

Commorari uerbis pluribus in re ali=

qua, Długo około yedney rzeczy mówić.

Hærere & Commorari in eadem ſen=

tentia idem.

¶Commoratio, Mieſzkánie/ też przedłu=

żánie.

¶Demoror, Długo mieſzkam. Demorari

actiuum, Zádźierżawáć kogo. Detinere &

Demorari aliquem idem.

kolumna: b

¶Demoratus paſsiue Gellius, Demo=

ratos uos eſſe uideo, Widzę was być zá=

mieſzkáne/ widzęyżeście [!] zámieſzkáli. Item de=

http://rcin.org.pl

morari aliquem, Czekáć kogo.

¶Immoror idem, Immorari honeſtis

cogitationibus, Báwić ſie na poczćiwych

myślácg/ to yeſt/ o ſtátecznych rzeczách záwżdy

myſlić. Diu immoratur in hoc loco,

Długo ſie báwi tym mieyſcem/ wiele słów

czini.

¶Immoratio, Báwienie/ długie przedłu=

żánie.

¶Remoror, Odwłóczę/ wádzę/ záwádzam

Remorari ſpes alicuius, Być ná przeſz=

kodzie.

Gradum remorari, Záſtánowić ſie. Plau=

tus, Remorari locium, Zádźierżeć wo=

dę.

¶Remora, æ, pen. cor. Przeſzkodzenie/ zá=

dzierżenie/ zámieſzkánie/ odwłoká. Et Remo=

ra piſcis eſt. Rybá nieyáka morska tákiey

mocy że łodźie zádzierżawa y ynſze rzeczy v

których ſie záwieśi. Græce Echeneis, ut

ſupra.

Moros Græce. Latine ſtultus, fatuus, in=

ſipiens, Szalony/ Głupi/ błazen.

Moria, ſtultitia, Szaleńſtwo/ błazeńſtwo.

Morari prima longa, Szalenie czinić

błáznować.

Moroſus, Vide Mos.

Morphnus, genus aquilæ, CC.

Mors, Vide Morior ſupra.

Morſiuncula, Vide Mordeo, Morſus, ibi=

http://rcin.org.pl

34: dem.

35: Mortam latini uocant unam ex Parcis,

36: CC.

37: Mortarium, mortarij, neut. ſec. Możdzerz/

38: też mieyſce gdzie wapno rozcziniáyą/ wapien

39: ná fánná.

40: Mortariolum diminutiuum, Máły moż=

41: dzerzik/ fánienká.

42: Morticinium, Mortifer, Vide Mo=

43: rior.

44: Morus, mori, fem. ſec. arbor. Morwowe

45: drzewo.

46: Morum, neut. Iágody morwy.

47: Mora ruborum, Ieżyny.

48: Mos, moris, maſ ter. Obyczay/ záchowánie.

49: Vt moris eſt, Iáko obyczay nieśie. Pro

50: more regionis, Wedle obyczáyu á zácho=

51: wánia kráyiny.

52: More maiorum, Wedle obyczáyów przod=

53: ków náſzych.

Morem

strona: 233v

kolumna: a

M ante O.

1: Morem induere, Náłożyć ſie. Morem

2: gerere, Być posłuſznym. Conſuetudo,

3: mos, idem. Bonus mos, Dobry obyczay.

4: Mos improbus, Zły obyczay. Mores in

5: plurali, Obyczáyność. Dobre obyczáye. Mo=

6: re habent licentiam, Z nałogu máyą te

http://rcin.org.pl

ſwą wolą. More hominum euenit,

Ták ſie przigodźiło co ſie poſpolicie miedzy

ludźmi tráfia.

More noualium proſcindatur terra,

Tym obyczáyem niechay będzie zdárta yáko

nowiny byváyą wzoriwáne. In morē flu=

minis, Iakoby rzeká/ ná xtałt rzeki. Con=

formare mores, Náprálzczáć obyczáye.

Ad cœli mores ſoliq; ingenia, Wedle

nátury niebieskiego biegu/ á przirodzenia

kráyiny.

Moratus, a, um, Obyczáyny/ zlie álbo dobrze.

Eſt enim medium uocabulum, Ita

nunc adoleſcentes morati ſunt, Tákich

teraz ſą obyczáyów młodźiency/ to yeſt złych

Bene moratus, Dobrze obyczáyny/ skrom=

ny.

Bene moratæ & inſtitutæ ciuitates, Do

bremi obyczáymi y práwy opátrzone. Male

moratus homo, Mierziony człowiek/ ro=

ſpuſtny.

Morigeror, morigeris, morigeraᵗ ſum

morigerari, Kwoliey komu być/ posłuſz=

nym być/ słucháć.

Morigero antiquum apud Plautum.

Morigeratio, onis, Posłuſzeńſtwo/ kwoli

bycie.

Morigenus, a, um, Posłuſzny/ powolny.

¶Immorigerus, a, um, Nieposłuſzny/ nie=

powolny/ ociętny.

http://rcin.org.pl

37: Moralis, le, Co ku dobrym obyczáyóm na=

38: leży.

39: Moroſus, a, um, pen. prod. Dźiwny/ dźi=

40: wak/ fantaſtik/ ſwey głowy/ któremi nikt

41: vgodźić nie może/ nic mu ſie niepodoba. Mo

42: roſa uitis, Rozgá winna dźiwnie á krziwo

43: roſtąca.

44: Moroſe aduerbium, Dźiwnie.

45: Moroſitas, aris, Dźiwność,

46: Moſillus, moſilli, paruus mos, Obyczáyek.

47: Quo diminutiuo uſus eſt Cato.

48: ¶Submoroſus, a, um, Przidźiwniey=

49: ſzym.

50: Morologus, Vide Moros.

51: Moſa fluuius Belgicæ, Ciecze przes Brá=

52: bancią.

53: Moſchum, neut tert. Piżmo.

54: Moſchus, regio Aſiatica prope Phaſim

55: fluuium.

56: Moſchus etiam nomen animalis.

kolumna: b

M ante O.

1: Moſchatula, Gruſzki piżmen [!] woniáyące. Ab

2: Moſchi animalis odore, eſt enim Mo

3: ſchum, Piżmo, ſanies animalis quod

4: eodem nomine Arabes appellant.

5: Moſci uel Moſcouitæ, maſcul. qui olim

6: Hamaxobitæ populus inhabitus, ali=

7: qui ſcribunt per h Moſchi, Moskwá.

8: Moſella fluuius Germaniæ, maſc. Muſel

http://rcin.org.pl

po niemiecku zową. Alias Obrincus.

Moſini populi Aſiæ ueruſus Septentrio=

nem.

Moueo, moues, moui, motum, mouere,

act. ſec. Ruſzam. Mouere animum, Po=

ruſzyć ſercá/ záſmućić ſie. Nihil mouen=

tur nuptiæ. Teren. Nic nie bywa weſelu

przeſzkodzono/ nic nie yeſt ná przekázie weſe=

lu. Moueri poſſeſsionibus, Być wyrzu=

cón z máyętnośći. Mouere caſtra, Ruſzić

obóz/ daley ſie pomknąc s obozem. Mouere

riſum, Záſmieſzyć. Mouere ſtomachum

Rozgniewáć. Mouere bilem, idem.

Mouere abſolute idem, ut Moui homi=

nem, Ruſziłem go w ſádno/ to yeſt rozgnie=

wałem.

Mouere aluum, Pobudźić przechodowá=

nia. Mouere ſenatu aliquem, Wyrzućić

z rády. Sic mouere tribu, Z bráctwá wy=

rzućić. Mouere a ſentētia, Odſtąpić przed=

ſię ſwego wzięcia. Poſtquam ille Canſio

mouerat, Iáko ſie skoro z Kauſtum ruſzył.

Si nondū profectæ ſunt nihil eſt quod

ſe moueant, Ieſli ſie yeſzcze nie puśćiłi ná

drógę/ niechay ſie nie ruſzáyą/ niechay ſiedzą

domá. Nuſquam te ueſtigio huic mo=

ueris, Nie odstępuy mu ztąd na ſtopie/ álbo

ná piędźi. Motus in inferiorem locum

de ſuperiore, Przeſadzon. Mouere arma

& mouere ſeditionem, Woynę ná po=

http://rcin.org.pl

39: cząć. Mouere bellum idem, Mouere

40: calculos in utramqȝ partem, Nieyáką

41: rzecz no [/] obie ſtronie vważyć. Moue abs te

42: moram, Poſpieſzay ſie/ nie mieſzkay dłu=

43: go.

44: Mouere miſericordiā, Ku żalu á zmiło=

45: wániu kogo poruſzić. Ego iſtuc moueo

46: ac curo? Mniemaſz ábych ſie ya tym opie=

47: kał?

48: Mouētur res magnæ, Wielkie rzeczy pow

49: ſtáyą.

50: Mouere ac moliri aliquid, Ruſzić á zá=

51: myſlić co tákowego. Fluma ac folio fa=

52: cilius moueri, Ládá rzeczką być poruſzón

53: áż y piorkiem álbo liſtkiem. Terra mouet

54: Gell, id eſt mouetur.

Mouens

strona: [234]

kolumna: a

M ante O.

1: Mouens participium, Ruſzáyący. Mouen=

2: tes res pro mobilibus, Miáſto ruſzayą=

3: cych dóbr.

4: Moto, as, are, frequentatiuum, Bez prze=

5: ſtanku ruſzam.

6: Motabilis, le, Barbarum adiectiuum

7: pro mobili in Biblijs.

8: Motus, a, um, participium, Ruſzony.

9: ¶Immotus, a, um, Nieporuſzony/ nie vży=

10: ty.

http://rcin.org.pl

Motus, huius motus, Ruſzenie/ záchwianie

zwádá/ powſtánie/ niepokóy/ zámieſzánie. Vt,

Magni iam ſunt motus in Germania

Wielkie teraz záchwianie w niemcách. Mo=

tus animi, id eſt, perturbatio, Záſmu=

cenie. Is omnes motus Catilinæ cona=

tuſq; prohibuit, Ten wſziſtkim zwádóm

niepokoyóm y vśiłowániu Catylynie zábieżał.

Magna res in motu eſt, Wielka ſie rzecz

dźieye/ wielkie zámieſzánie. Audiſti conſi=

lij mei motus, Wyrozumiałeś co mie k te=

mu pobudza/ co mie záprzicziny k temu

ciſną/ Terræ motus, Ruſzenie/ vpa=

dnienie ziemie.

Motio, motionis, idem quod motus.

Motor aliud uerbale maſc. Pobudzacz/ po=

ruſziciel. Cunarum fueras motor mea=

rum, Tyś mie kołyſał/ Tyś był moyim piá=

ſtunem.

Mobilis, le, Ruſzáyący. Bona mobilia, Ru=

ſzáyące dobrá. Homo mobilis cui oppo=

nitur conſtans, Nieſtały człowiek. Mo=

bili animo & ingenio eſſe. Nieſtałym

być.

Mobiliter aduerbium, Pobudznie/ ochotnie/

poſpieſznie. Ad bellum mobiliter celeri=

terq; agitari, Ochotnie á prętko popieſzáć

ná woynę.

Mobilitas, atis denominatiuum, Poruſze=

nie/ nieſtałość/ ruchánie. Vt dentiū mobi=

http://rcin.org.pl

41: litates, Ruchánie zębów.

42: ¶Immobilis, le, Nieporuſzony/ nievżyty/

43: twárdy.

44: ¶Immobilitas, Nieporuſzenie/ nievżytość

45: ¶Immobiliter, Nieporuſznie/ mocnie/

46: twárdo.

47: Mobilito, as, are, uerbum obſoletum.

48: ¶Compoſita, Admoueo, admoues,

49: admoui, admouere, admotū, pen. cor.

50: Przitykam/ dotykam/ przitaczam/ przichilam

51: Admouere ad urbem exercitum, Pod

52: ſáme ſie miáſto podſádźić s woyskiem. Ci=

53: bum ad os admouere, Potráwę do vſt

54: przitknąć. Admouere aurem, Przichylić

55: vchá. Calcar equo admouere, Oſtrogá=

56: mi koniá zbóść. Curationem admouere

kolumna: b

M ante O. [234]

1: ad aliquid, Lieczić. Admouere manum

2: alicui rei, Dotknąć/ włożić rękę ná co. Ad=

3: mouere manum nocētibus, Winne poy=

4: máć/ y skáráć.

5: ¶Admotus, huius amotus, Przi=

6: tknienie/ przirzucenie.

7: ¶Admotio, onis, Prziłożenie/ prziſtáwie=

8: nie.

9: ¶Amoueo, Odeymuyę/ odwodzę/ pomy=

10: kam ſie precz/ odganiam. Amorem ex ani=

11: mo amouere, Odyąć ſie miłośćy. Amo=

12: uere aliquem ex officio, Wyſádźić ko=

http://rcin.org.pl

go z vrzędu. Culpam a ſe amouere,

Złożić z ſiebie winę/ wymowić ſie. Odium

inuidiam, metum, cupiditatesq; omnes

amouere, Odłożyć ſie tych rzeczy. Segni=

ciem a ſe amouere, Odyąć ſie leni=

ſtwu.

¶Amouere aliquando ſignificat,

Kraść.

¶Amotio, onis, Pomknienie/ odyęcie/

odſadzenie.

¶Commoueo, Poruſzam/ pobudzam. Se=

dibus commouere, Ruſzić/ wygnáć/ wy=

pędźić z mieſzkánia/ z oſiádłości. Si me in

Aſiam commoueo, Ieſli ſie pomknę/

Ruſzę do Aſiey. Commouere cornua

diſputationis alicuius Metaphoricos,

Nápocząć yáką diſputácią. Se cōtra Rem=

publicam commouere, Powſtáć/ prze=

ćiwko páńſtwu któremu. Commouere

ſui expectationem, Kázáć ſie nadźiewáć

ſiebie/ álbo dla oczekáwánia teskność komu

záđáć.

Animo commoueri, Rozgniewáć ſie.

Grauiter primo nucio cōmotus ſum,

Cięſzkom ſie zágniewał. Mente cōmotus,

Záſmucony/ zdumiáły.

Commouere indignationem & con=

citare odium, Nienawiść przeciwko komu

pobudźić.

Miſericordiam alijs commouere, Ku zmi=

http://rcin.org.pl

43: łowániu á lutośći pobudzić.

44: ¶Commoſſem pro commouiſſem &

45: commorat pro commouerat, & apud

46: Poëtas & apud Oratores legitur, Cō=

47: motus participium, Poruſzony/ pobudzo=

48: ny.

49: Commotæ columæ, Zruſzone słupy.

50: Ego iam te commotum reddam, Iuſz=

51: ći nárządzę co będzieſz miał czinić zádamci

52: trudność.

53: ¶Commotior incitatior cui opponi=

54: tur Remiſsior & Lenior.

¶Commotio

strona: [234]v

kolumna: a

M ante O.

1: ¶Commotio, onis, Pobudzenie/ zámie=

2: ſzánie/ záchwianie. Commotio animi, zdu

3: mienie.

4: ¶Commotiuncula, læ, dimin.

5: ¶Demoueo, Pomykam/ odeymuyę z miey=

6: ſcá.

7: Demouere gradu, Wypchnąć z miey=

8: ſcá.

9: ¶Demouere & conſtituere contraria,

10: Cic. ut Non alteros demouiſſe, ſed

11: utroſqꝫ conſtituiſſe uideatur, Aby nie

12: był widźian yednę część z nich wyrzućić/ ále

13: oboyę poſtánowić/ wſádźić. Demouere ali=

14: quem ex ſententia, Wytrąćić mu yego

http://rcin.org.pl

15: przedſię wzięcie.

16: Demouere ex recto, Zwieść z praw=

17: dy.

18: ¶Dimoueo idē, Nuſquam dimouet

19: oculos ab illo, Nie ſpuśći z niego

20: oczu.

21: Dimouere odium alicuius, Odwróćić

22: gniew.

23: Dimouere de dignitatis gradu, Z vrzę

24: du wypchnąć. Suſpitionem dimouere,

25: Z podeyźrzenia wywieść.

26: ¶Emoueo, Wyruſzam/ wypychám. Emo=

27: uere foro multitudinem, Wygnáć/ wy=

28: pędźić.

29: Herbas emouere, Wyrywać/ wytárgáć

30: ziołá.

31: Emotis deinde curia legatis, Kazawſzy

32: wyſtępić posłóm z rády.

33: Emotus, a, um, Wyrwány. Emotæ men=

34: tis homo, Szalony człowiek/ niepewnego

35: rozumu.

36: ¶Promoueo, Pomagam/ zámagam ſie/ po

37: ſtępuyę dáley.

38: Eo uſꝙ in literis promouit ut alios do

39: cere poſsit, Ták dáleko yuſz poſtąpił w nau=

40: kách że y ine może vczić/ álbo ták ſie dobrze

41: wyćwiczył. Præſens promoueo parum,

42: Máło tu pomnie/ nie pomágam nic bytno=

43: ścią ſwą.

44: Moue uero ocyus te nutrix, S. Mo=

http://rcin.org.pl

45: ueo, C. Video, at nihil promoues, Wi

46: dzę że ſie ruſzáſz/ ále nic nie poſpieſzaſz/ aleć

47: nic nie ſpieſzno/ ledwey ſie z mieyſcá ru=

48: ſzaſz.

49: Promouere aliquem apud alium, Zá=

50: lecáć kogo przed kim. Promouere negotiū

51: alicuius, Rzeczy cziey pilnować. Promoue=

52: re ſtudia literarum, Láskaw być. Poma=

53: gáć tym którzy ſie rádźy vczą. Multum

54: promoui ſub eo præceptore, Wielem

55: ſie wćwiczył pod tym miſtrzem.

kolumna: b

M ante O.

1: ¶Promotus participium, Wćwiczony/

2: wſádzony ná yáki vrząd. Promotus ad

3: dignitatis gradum, Wſzádzony ná doſtoy=

4: ność.

5: Melius eſt habere præceptorem pro=

6: motum, Lepiey yeſt mieć miſtrzá tákowego

7: któremu Tituł miſtrzowſtwá dano/ álbo

8: który má świádectwo od vczonych ludźi że

9: ſie pilnie obierał w naukách.

10: ¶Promotio, onis, fem. tert. uerbale,

11: Vt, Quando erit promotio magi=

12: ſtrorum, Kiedyly będą miſtrze czinić? to

13: yeſt/ obrzędy ty obchodźić wſádzánia ná tituł

14: miſtrzowski.

15: ¶Permoueo, id eſt, ualde moueo, Bár=

16: zo poruſzon/ pobudzam/ przićiskam. Hoc

17: me permouit, To mie k temu pobudźiło/

http://rcin.org.pl

Tom przed ſię brał. Vehementer permo=
ueri, Wielkiemi przicznámi być k temu po=
budzón.
Permotus neſcio qua animi diuina=
tione, Nie wiem co zá práktykę brał przed
ſię.
Video mihi permouere hominem,
Widźi mi ſie że go przeciągnę ná náſzę
ſtronę.
Adduci & permoueri re tali, Być przi=
wiedźión y poruſzon niektórą rzeczą. Per=
motus mente, Niepewnego rozumu.
¶Remoueo, Odeymuyę ná ſtronę/ odſtá=
wiam/ odrzucam.
Remoue hoc ſcabellum, Odſtaw tę ław=
kę/ odeymi precz.
Ab omni laude remotus, Nietrwáyący
niedbáyący o prożną chwałę.
A cupiditate remotus, Nie łákomy. Se
ab aliquo remouere, Rozwieść ſie s kim
nie chcieć mieć s kim towárziſtwa. Remoue=
re aliquem a ſeſe duriuſculis uerbis,
Odſádźić kogo od ſiebie popędliwemi sło=
wy.
Se a negotijs publicis remouere, Schró
nić ſie przed trudnościámi Rzeczypoſpolitey/
álbo nie chcieć ſie podeymować ſpraw Rzeczy
poſpolitey.
De medio remouere, Z oczu znieść
precz.

http://rcin.org.pl

48: Moram remouere, Kwápić ſie. Operam

49: ſueam a populari cœtu remouere, Nie

50: wdáwáć ſie w poſpolſtwo. Suſpitionem

51: ab aliquo remouere, Wywieść kogo z

52: podeyźrzenia.

53: ¶Remotus, a, ū, participium ſiue no=

54: men ex participio, Dáleki/ dáleko od=

55: ſtrzelony/ oddalony.

Homo

strona: 235

kolumna: a

M ante O.

1: Homo a Dialecticis remotus, Nie ćwi=

2: czony w Dialektyce. Res a memoria re=

3: mota, Stárádawna rzecz/ nie máyąca pá=

4: miątki. Ex remotiſsimis inſulis aroma=

5: ta hic quædam aduehuntur, Z dálekich

6: ſtrón korzenie do nas przichodźi. A culpa

7: remotus, Niewinny. Ab iniurijs remo=

8: tiſsimus, Nie rad nikomu krziwdy wyrzą=

9: dźi. Longiſsime a pudore remotus,

10: Názbyt beſpieczny/ Nieſrómieźliwy. A reli=

11: gione remotus, Niebogoboyny/ Nie nabo=

12: żny. Remotis arbitris, Na oſobliwośći/

13: kazawſzy wſziſtkim wyſtąpić. Libenter tecū

14: uerba facerem, ſed remotis arbitris,

15: Radbych s tobą nieco mówił/ ále na oſobliwo=

16: śći. Remoto ioco, Króm śmiechu. Remo=

17: tiſsima fœmina a uiris, Poczćiwośći pil=

18: nie ſtrzegąca/ Niegżąca ſie Dworskie mó=

http://rcin.org.pl

19: wienie. Remotiſsimus a ſuſpicione mi=

20: nimi errati.

21: ¶Remotio, onis uerbale, Oddalenie.

22: Remotio criminis, Złożenie winy na co

23: ynſzego.

24: ¶Semoueo, Ná ſtronę pomykam/ Odmy=

25: kam/ też odłączam.

26: ¶Semouere & Segregare idē. Semoue

27: hoc lignū, Odeymi ná ſtronę to drewno.

28: ¶Submoueo, Ziąć z drógi/ Podnieść

29: precz. A terra ſubmotus. Od źiemie po=

30: dnieśiony/ roſtány źiemią. Submoue iſtá

31: turbam, Weſprźy ná zad/ Albo wyżeń przecz

32: Submoueri maleficio magnitudine

33: pœnę, Od złych vczinków być odciągnión dla

34: ſrogośći kaźniey. Submouent termini ab

35: Italia, Dźielą/ Róznę czinią. Arcere &

36: Submouere, Brónić y odwodźić. Ali=

37: quem ſubmouere a negotiatione con=

38: ſulatu, haſta, Zábronić/ Zákázáć/ etć.

39: ¶Tranſmoueo, Przenoſzę/ Przeſtáwiam/

40: ná ynſze mieyſce przeciągam. Omnem laudē

41: in ſe tranſmouet, Wſziſtkę chwałę ná ſię

42: przeciąga/ Sobie prziwłaſzcza. Labore alie=

43: no magno partam gloriam, uerbis in

44: ſe tranſmouet, qui habet ſalem, qui in

45: te eſt, Słowy tylko ná ſię przeciąga.

46: Mox aduerbium, ſignificat ſtatim, Wnet

47: álbo Hnet.

48: Mox etiam pro deinde. Plinius in noſtro

http://rcin.org.pl

49: orbe proxime laudatur Syriacū Nar=

50: dum. mox Gallicum, tertio loco Creti

51: cum, W nas pierwſzą ſławę ma oleyek de

52: Spicanardi Syrieyski/ po nim Francuski

53: á záś potym Kretski. Quam mox, Iáko

54: rycho/ Iako przętko. Plaut. Quid fit? quam

55: mox nauigo in Epheſum, ut aurum re=

56: petam a Teotimo domum.

kolumna: b

M ante V 235

1: Mucor, mucoris, maſc. Pleśń. Item in ui=

2: no dicitur mucor, Piáná która bywa ná

3: winie poko yeſt młode.

4: Mucor cereuiſiæ, Piáná álbo pośiewánie ná

5: piwie młodym kiſáyącym.

6: Mucidus, a. um. Popleśniáły pod pianką.

7: Mucidum uinum, Pieniące ſie wino.

8: Muceo, muces, mucui, mucere, Pleśnieyę/

9: Pienię ſie/ Pośiewamſie [!] .

10: Muceſco, id, ere, idem, Albo poczinam ſzumieć/

11: Pleśnieć/ piáną ſie poſiewać. Muceſcit cere=

12: uiſia, Poczina ſie pianą poſiewáć/ Kiſieć. Pa=

13: nis ęſtate facile miceſcit, Lecie łatwie chléb

14: ſpleśnieye. Lurido colore muceſcere, Si=

15: ną pleśnią począć pleśnieć.

16: Mucro, onis, maſc. tert. Hart álbo koniec

17: wſzelákiey bróniey. Aliquando Sinech=

18: dochicos pro enſe, Miáſto mieczá.

19: Mucro etiam pro quarumuis rerū ſum=

20: mo acumine, unde apud Plinium her=

http://rcin.org.pl

21: barum mucrones dicuntur & herbę in

22: mucronem deſinentes, Kończiſte/ Szpi=

23: czáſte/ oścíſte ziołá.

24: Mucro dentium, Oſtrość zębów.

25: Mucro unguium, Oſtrość páznokciów. Mu=

26: cro defenſionis, per translationem, O=

27: ſtrość.

28: Mucronatus, a, um, Hartowány/ kończyſty.

29: Mucronata folia, Oścíſte liście.

30: Mucus, muci, m. ſecund. narium humi=

31: ditas & craſsior pituita, Smárki w noſie.

32: Mucus lucernarū, Plugáwſtwo od vcieránia

33: noſá ſwiec

34: Mucoſus, a, um, Smárkáty/ a/ e.

35: Mucoſæ nares, Smárkáte nozdrze/ Nos.

36: Mugil, mugilis, uel, Mugilis huius mugi=

37: lis, maſc. Nieyáki rodzay morskich ryb/ wiel=

38: ki łep máyący.

39: Muginor, aris, ari, pro murmurare et nu=

40: gari, Miáſto ſzemránia/ Obſoletum.

41: Mugio, mugis, mugiui, mugitum, mugi=

42: re, factitium uerbum, proprium eſt bo=

43: um & yaccarum, Ryczeć/ Bękáć yáko byk.

44: Mugitus, huius mugitus, Ryk.

45: Mugitus nemorum, Brzmienie álbo ſzum w

46: leſiéch.

47: ¶Compoſita, Admugio, Przirikam/

48: Rykam po kim.

49: ¶Immugio, intus & ualde mugio, Zá=

50: rikawam.

http://rcin.org.pl

51: ¶Remugio, id eſt Reſono, Brzmię zás/

52: Szumię záś.

53: Mugonia, porta Romę, quę et Trigonia.

54: Mula, uide Mulus.

55: Mulceo, mulces, mulſi, mulſum, & ctum,

Rr ſecundum

strona: 235v

kolumna: a

M ante V.

1: ſecundum Priſcianum, mulcere, act, ſe.

2: Głaſzczę/ Błagam/ Krócę/ pochlebiam/ Vśmie=

3: rzam. Alias ſignificat Leniri, Molliri,

4: Blandire, Mitigare, Dulcem facere, un=

5: gere, delectare, polire. Mulcere fluctus,

6: Vſpokoyić nawáłności. Mulcētur alloquijs

7: feræ, Nieme/ dźikie źwierzęyá byváyą vkró=

8: cone łágodnym ku niem mowieniem. Delphi=

9: nus muſica arte mulcetur ſymphoniæ

10: cantu Delphyn, Rybá morska bywa

11: zwicięzona gędźbą.

12: Mulcedo, dinis, Głaskánie/ Błagánie/ Poch=

13: liebiánie.

14: ¶Compoſita, Demulceo, es, demulſi,

15: demulſum, demulcere, idem quod ſim

16: plex, Vbłagam/ Vgłaskawam.

17: ¶Permulceo, idem, permulcere atq; al=

18: licere, Vgłáskáć y prziłudźić. Demulcere

19: animum adoleſcentium dicuntur mu=

20: lieres, Pięknemi słówki zwiciężáć. Permul=

21: cere iras, Vbłágáć gniewy. Demulcere

http://rcin.org.pl

caput, Pogłaskáć kogo po głowie. Permul=

cere animum, Vmysł vkoić/ vſpokoić. Per=

mulcere uoluptate lætiſſima, Być vweſe=

lón yákim weſelim.

Mulciber dictᵘ eſt Vulcanus. Bóg ogniowy

Mulgeo, es, mulſi, uel xi, mulſum, uel ctū,

mulgere, a. ſ. Doyę. Mulgere uaccas,

Doyić krowy.

Mulctra, æ, et Mulctrum, tri, Skopiec/ naczi=

nie do doyenia.

Mulctrale, lis, neut. idem.

¶Comp, Emulgeo, Wydayam/ Wyſi=

ſam mlieko. Et Metaph. Wyciągam/ Wyći=

skam.

¶Immulgeo, Nádayam/ poddawam/ pod=

ſadzam pod krowy álbo pod owce.

Mulctra, æ, etiam pro lactæ mulſo, Doye=

nie vdoy yedne od krów álbo od owiec.

Mulctra, uide Mulgeo.

Mulgo. as, aui, are. n. p. Plaut. pro palam

facere, Osławiam/ wywoławam. Obſolet.

¶Compoſita, Dimulgo, Rosławiam/

wſzędzie oznaymiam. Quamuis aliqui eo

loci quo Calepinus citat ex Cicerone

ad Appium pro dimulgo diuulgo le=

gendum cenſent.

¶Promulgo, Roznoſzę/ yáwno/ poſpolito

czinię wſzem. Decreta iudicium promul=

gare, Vſtáwy á skázánia ſędźiów yáwne

wſzem vczinić. Promulgare quæſtionem,

http://rcin.org.pl

52: Státut przećiw nieyákiemu złoczińſtwu vczi=

53: niony wywołać dać.

54: ¶Promulgatio, onis, uerbale, Rosła=

55: wienie/ Oznaymienie/ Obyáwienie Legem

56: promulgare, Státut wywołać. Et pro=

kolumna: b

M ante V.

1: mulgatio legis, Wywołánie ſtátutu. paſ=

2: ſim legitur.

3: Mulier, eris, fe. tert. Niewiáſtá. Mulier an=

4: cilla, Służebna niewiáſtá. Mulierem Eu=

5: nuchum uocat, Terentius.

6: Mulier etiam de brutis dicitur, Sámicá.

7: Muliercula, læ, diminut. Niewiaſtká.

8: Muliebris, & hoc muliebre, Niewieśći.

9: Et Metaph. Niemężny/ Miękki. Mulie=

10: bre ueſtimentum, Niewieście odźienie.

11: Muliebris animº, Niewieśćy nieſtáły vmysł

12: Muliebris ſententia, Nieſtáłe/ Niepewne/ od

13: mienne przeſię wźięcie.

14: Mulienria, muliebriū, tantum pluraliter

15: dicuntur menſtrua, Niemoc niewieśćia/

16: mieſięczna.

17: Muliebria, Niewieśći członek.

18: Muliebria officia, Niewieście roboty/ ſpráwy

19: Muliebritas, atis, Niewieśći obyczay álbo

20: przirodzenie/ niewieścia płeć.

21: Muliebriter aduerbium, Niewieścim oby=

22: czáyem/ Po niewiescku.

23: Mulieroſus, a, um, adiect. Niewieśći/ nie=

http://rcin.org.pl

24: wieściego przirodzenia/ też Miłoſny/ Gám=

25: ratny. Qui ſcilicet nimium appetit mu=

26: lieres.

27: Mulieroſitas, atis, Gámráctwo.

28: Mulierarius, mulierarij, Gámrat/ miłoſnik.

29: Muliero, as, are, pro effœminare. Obſole.

30: Mulier Imperator & mulier miles pro=

31: uerbiū, Niewiáſtá hetman/ Niewiáſtá żoł=

32: nierz/ to yeſt ták pan yáko y poddány zá

33: nic obádwá ſtoyą. Mulieri deſunt uerba

34: aliud prouerbium, Niedoſtáye słów nie=

35: wieście/ To yeſt wielomowny/ klekot. Mu=

36: lieri ne credas ne mortuæ quidem.

37: Nie wierz niewieście by też y martwa byłá.

38: Mulieris prodex prouerbiū. Poſliádek

39: niewieśći/ to yeſt Leniwy Zgniły yáko grzyb

40: Mulio, onis, Vide Mulus.

41: Mulleus, mullei, Nieyáki bót álbo obów kro=

42: lów Albáńskich/ á potym ſliáchty Rzymskiey.

43: Mullus, mulli, Nieyáki rodzay ryb. Mulli=

44: barbati idem.

45: Mullulus, li, diminut.

46: Mulſum, mulſi, ne. potio ex melle uinoq3

47: confecta, Picie nieyákie z miodu á z winá

48: vczinione/ klaret álbo hipocras Mulſum, ſi

49: calidum bibatur uocem permulcet ſi

50: frigidum exaſperat, Miſcere mulſum,

51: Nálać kláretu/ moſzczu.

52: Mulſus, a, um, adiect. Vt, aqua mulſa,

53: Pity miód/ lipiec. Mulſum lac, Słodkie

http://rcin.org.pl

54: mlieko. Mulſa loqui, Piękne słodkie słów=

55: ká dáwáć. Mulſa mea amātis & blandiē=

56: tis affectus, Móya roskoſzy/ moyá pieſzczko

Mulſeus,

strona: 236

kolumna: a

M ante V

1: Mulſeus, a, um, Słodeczny/ Lágodny. Mul=

2: ſeus ſapor, Słodeczny ſmák by s miodem.

3: Multa, æ, uel Mulcta, ę, ſubſtantiuū fe. p.

4: Pieniężna winá/ skaránie. Multam dicere

5: & multam irrogare, Winę na kogo wło=

6: żić/ wskázáć kogo w winie. Hæc multa ei

7: eſto uiginti dies uino ut careat, Tá wi=

8: ná niechay będźie yego áby dwádźieśćiá dni

9: winá nie pił. Multam petere, Obżáłować

10: kogo ná winę áby była winá z niego zięta.

11: Multam committere, Przewinić ſie/ do=

12: puśćić ſie winy/ álbo przepaść winę. Multam

13: remittere, Odpuśćić winę.

14: Multatitius, a, ū, Co z win zgromádzono yeſt.

15: Vt multatitia pecunia, Pieniądze wźięte

16: zá winę.

17: Multo, uel Mulcto, as, are, act pri. Karzę.

18: W winę wkładam/ winę ſeymuyę z kogo.

19: Multare pecunia, Pieniężną winę wźiąć.

20: Multare capite, Smiercią skáráć. Multa=

21: re morte idem. Multare multa & pœ=

22: na, Winę wziąć. Multari uirgis, V prągi

23: być śieczón. Multatum exilio maleficiū,

http://rcin.org.pl

24: Zloczinſtwo wywołániem z ziemie skaráne.

25: Multare ſignificat aliquando lacerare uer

26: bera, Bić/ dręczić/ Vśiec. Terent. Ipſum

27: dominum atq; omnem familiam mul=

28: tauit uſq; ad mortem, Goſpodarzá weſpo=

29: łek ze wſziſtką czeladźią vſiekł/ áż do śmierći.

30: Boues iniquitate operis maxime mul=

31: tantur, Nátłukáyą/ Nábiyą wołóm gdy

32: źlie robią. Item aliquando ſignificat pri=

33: uare, Wydrzeć/ Odyąć. Mulierem dote

34: multauit, Wydárł niewieście poſag/ Albo

35: nie chciał yey poſáżić. Multantur bonis o=

36: mnibus exultes, Tym które wywoławáyą

37: z ziemie byváyą odeymowáne wſziſtki dobrá.

38: Patria multabor, Nie będę ſmiał do oy=

39: czizny. Male multare aliquem, Vkátować/

40: Vſiec. Male multare agrum, Zlie ſpráwo=

41: wáć rolą.

42: Multor, aris, ari, deponens idem ſignifi=

43: cans, Multatio, Kaźń/ Winá/ skaránie/

44: wźięcie winy.

45: Multus, a, um, Mnogi/ Vſtáwiczny/ wielki.

46: Vt multus eſt in opere, Vſtáwicznie robi/

47: nigdy nie prożnuye. Ad multam noctem

48: deſedimus, Siedźieliſmy długo w noc. Ad

49: uigilias multus, Czuyny/ máło ſpiący.

50: Multus in eo fuit, ſiue in ea re, Bárzo doku=

51: czał/ Bárzo przićiskał s tą rzeczą. Multi ſu=

52: doris eſt ea res, Wielkiego potu yeſt tá rzecz

53: To yeſt/ potrzebuye wielkiey roboty. Multus

http://rcin.org.pl

54: ſermo ad multum diem, Mnogie rozma=

55: wiánie dáleko ná dźień. Multa nocte ueni

56: ad Pompeium, Dáleko w noc. Multa de

57: nocte idem, Multo mane, Bárzo ráno.

kolumna: b

M ante V. 236

1: Multis modis reprehendi poteſt, Ro=

2: zmáyicie może być pogánión. Veneri dicito

3: multam meis uerbis ſalutem, Kłániay

4: ſie odemnie/ Pozdrów/ czołem vderz moyim

5: ymieniem. Multo tanto miſerior,

6: Tym dáleko nędznieyſzy. Multum ſermo=

7: nem habere cum aliquo, Wiele s kim

8: rozmáwiáć. Radice multa craſſaqꝫ, Wiel=

9: kiego korzenia y miąſzego. Vnus ex mul=

10: tis, Ieden z wielu ich.

11: Multum aduerbium, Bárzo/ wiele/ Mno=

12: go. Multum amare, Barzo miłować. Mul=

13: tum differens ab Indico, Dáleko rózny

14: od Indeyskiego. Saluere multum, Pilnie

15: ſie kázáć kłániáć. Multum fleuit, Rzewno

16: płákał. Multum tacuit, Długo milczał.

17: Multum ualete, Mieycie ſie barzo dobrze.

18: Non ita multum, Nie owſzeki wiele. Mul=

19: tum excelluit, Dáleko przewyſzſzał. Mul=

20: tum & diu cogitare, Długo sie s ſobą

21: rozmyſliáć.

22: Multo alidu aduerbium quod compara=

23: tiuo & ſuperlatiuo & cum dictionibus

24: alius, aliter, ſecus, ante, poſt, preſto, ma

http://rcin.org.pl

lo, antecedo, excello, et ſimilibꝰ ſuper=

latiuam uim habentes iungitur. Multo

medius, Dáleko lepiey. Illud mihi multo

maximum eſt, To mi dáleko więcey czini ál=

bo waży. Multo aliter, multo ſecus, Dá=

leko ynáczey. Multo antequam profe=

ctus es in Italiam, Dawno przed tym ni=

źliś yechał do włóch. Virtutem omnibus

rebus multo anteponentes, Cnotę mimo

wſziſtki rzeczy przekładáyąć. Non mul=

to poſtquam tu a me diſceſsi=

ſti, Máło potym yákoś ode mnie odſzedł.

Multo præſtat beneficij quam malefi=

cij memorem eſſe, Dáleko lepiey yeſt ná

dobrodźieyſtwo niżli złoczińſtwo pámiętáć.

Quæ tibi mulier uidetur multo ſapien=

tiſsima, Którą ty niewiáſtę zá mądrzeyſzą

maſz. In ciuitate totius Sicilię multo ma=

xima, W mieſcie we wſziſtkiey Siciliey nay=

więtſzym. Multo maxima pars eorū qui

in tabernis ſunt Dáleko więtſza część tych.

Multeſsima pars pro infinita quantitate,

Obſoletum.

Multitudo, onis, fem. tert. Wielkość/ zgro=

mádzenie ludźy. Multibarbus, Który wiel=

ką brodę ma. Apul.

Multibibulus, Wielko piyánicá.

Multicauatus, a, ū, Rozmáyicie wydrożony.

Multifarius, a, um, Rozmáyity.

Multifarie aduerbium, Rozmáyicie.

http://rcin.org.pl

55: Multifariam idem.

56: Multifacio, is, Wielce ważę/ Wyſoko ſzácuyę

57: Multifer, a, um, Rozmáyite rzeczy przinoſzący.

Rr 2 Multifidus,

strona: 236v

kolumna: a

M ante V.

1: Multifidus, a, um, ex multus et fido com=

2: poſitum, Wierny/ Vprzeymy/ a/ e.

3: Multiforis, & hoc multifore, Pełny dźiur/

4: zdziuráwiony/ Zwierciány.

5: Multiforatilis, pro Multiforis, Apul.

6: Obſoletum.

7: Multiformis & e, Rozmáyitego xtałtu.

8: Multiformes ſpecies, Rozmáyite oſoby.

9: Multoformiter aduerbium, Rozmáyicie/

10: Dźiwnie.

11: Multigenus, a, um, Rozmáyitego rodzáyu.

12: Multigeneris, & hoc multigenere, idem.

13: Multijugis & hoc multijuge ſiue multi=

14: iugus, a, um, Rozmáyity.

15: Multijuges Epiſtolæ, Rozmáyite liſty.

16: Multiloquus, a, um, Wielomowny/ klekot.

17: Multiloquium, multiloquij, in Biblijs,

18: Wielomowność/ Długie rozmawiánie.

19: Multimodus, a, ū, Rozmáyitych obyczáyów/

20: Spoſobów.

21: Multinumus, a, um, Drogi/ Pieniężny. Vt

22: multinumi equi, Godne dobrych pieniędzy/

23: álbo przinoſzące wielkie pieniądze.

http://rcin.org.pl

Multipartitus, a, um, Rozmáyicie na wiele
części rozdzielony.
Multipes, edis, & Multipeda, æ, maſcul.
Wielonożny/ Wiele nóg máyący.
Multiplex, icis, om. Rozmáyity. Multiplex
animus cui unus idemq; animus op=
ponitur, Nieſtáteczny/ Nieſtały. Varius &
multiplex & copioſus, Plaut.
Multiplex mutatio, Rozmáyita przemien=
ność. Multiplici terrore perculſi, Ro=
zmáyicie przeſtráſzeni.
Multipliciter aduerb. Rozmáyicie.
Multiplico, as, are, act. p. Pomnażam/ Ro=
zmnażam/ Przikładam. Multiplicare glo=
riam, Pomnożić chwáły. Multiplicata do=
mus dicitur cui acceſſio adiuncta eſt,
Rozmnożony/ Vbogácony dóm. Multiplica=
re æs alienum, Wiele ſie ludźiem zádłużić.
Multiplicatio, onis, Rozmnożenie, Pomno=
żenie. Ex multiplicatione ſummam ef=
ficere.
Multipotens, tis, om. tert. Wielmożny.
Multiſcius, Wiele vmieyący.
Multiſonus, a, um, Rozmáyicie brzmiący.
Multiuagus, a, um, Tułáyący ſie/ y tám y ſám/
łázęká.
Multiuagus lunæ curſus, Rozmáyity chód
Xieżycowy. Multiuola columba, Wiele
latáyąca gołębicá, Catullus.
Multopere ea forma dixit Plautus, qua

http://rcin.org.pl

54: magnopere dicimus, Bárzo wiele.

55: Multitia, orum, pluraliter tantum neut.

56: Piękney ćienkiey á ſubtylney nićy płótno/

57: Piękney przędze robotá.

kolumna: b

M ante V.

1: Mulus, muli, maſc. ſecund. Muł z osłá á

2: z wierzobki/ vrodzone zwiérzę.

3: Muli mariani, Podwodne muły ná których

4: tłumoki/ skrzinie y ynſze burdy noſzą. Vide

5: ſupra in dictione Aerumna.

6: Mulio, onis, Oślarz/ páſturz á pogániácz os=

7: łów. Mulio etiam, Nieyáki rodzay much

8: álbo Bąków.

9: Mulius, mulij, idem.

10: Mulionius, a, um, Páſturza osłowego.

11: Mula, mulæ, Mulicá.

12: Mularis, & hoc mulare, Co ku mułóm nale=

13: ży.

14: Mundus ſubſtantiuum hoc eſt Cœlum

15: & quicquid cœli ambitu continetur,

16: Swiát to yeſt niebo/ y wſzyſtko to co pod nim

17: yeſt/ ludźie/ etc.

18: Mundus etiam Wſzeláki vbiór/ Piękroſzki y

19: przíprawki niewieśćie.

20: Mundanus, a, um, Swiecki.

21: Mundus, a, um, adiectiuum, Cziſty/ chędo=

22: gi. Nihil uidetur mundius nec magis

23: compoſitum quicquam, Nic ſie nie zda

24: ochędożnieyſzego. Mudior iuſto cultus,

http://rcin.org.pl

Názbyt chędogie przipráwiánie/ Vbieránie.

Mundulus, a, um, Wyſmukniony/ Przipię=

krzony.

Munditer aduerbium, Chędogo/ Ochędoż=

nie.

Mundicia, æ uel Mundicies, mundiciei,

Chędogość/ Ochędożność.

¶Immundus, a, um, Niecziſty/ niechędogi.

¶Immundicia uel immundicies, Nie=

cziſtość. Plugáwość/ Leniwſtwo.

Mundo, as, are, Chędożę.

¶Immundo, as, are, Wyczyściam/ Wy=

chędożam/ Wycieram. Emunda hoc uas,

Wytrzy wyniey tę fáskę.

Mudifico, as, are, Czyścię/ chędożę/ wycie=

ram/ CC. ſine authore.

Munero, Vide Munus.

Mungo, mungis, xi. ctum, ere, Wycieram

álbo vcieram nos/ Wyrzucam ſmárki/ ſmár=

kam/ chárcham.

Mungor deponens, ſed Obſoletum, idem

ſignificans.

¶Emungo idem quod Mungo, &

ipſum magis eſt in uſum quam ſuum

ſimplex. Et per Metaph. Wyczerpam/

wyſyſam/ wyciągam. ſignificat, Vt, Emun

xi argento ſenem, Wyſſałem z pieniędzy

ſtárcá. Emungere candelam, Vtrzeć nos

ſwiécy. Emungere naſum, Vtrzy noc.

¶Emunctus, a, um, Wytárty/ wyczerpány

http://rcin.org.pl

55: Emunctus omni argento, Wyſſány ze

56: wſzech pieniędzy, Emunctæ naris homo,

Wytártego

strona: 237

kolumna: a

M ante V

1: Wytártego noſá/ To yeſt baczny/ Rozumny/

2: oſtrego á przętkiego baczenia. Emunctori=

3: um rij, Vcieradło/ kleſzczki/ któremi świecz=

4: kóm noſá vcieráyą.

5: Munia, æ, genus aromatis Calep.

6: Municeps, Vide Munus.

7: Munio, is, iui, tum, ire, a. quar. Obroniam/

8: vtwierdzam/ Oſadzam. Munire ciuitatem,

9: Obronić/ to yeſt murem obwieść. Munire

10: uiam, Náprawić drógę/ Opátrzić by nie

11: były dźiury w mośćynách. Sed munire ſibi

12: iter, Vczinić ſobie prziſtęp k czemu. Per Me=

13: taphoram Munire ripas, Brzegi opátrzić,

14: Poprawić. Munire a frigore, Od mrozu

15: opátrzić. Munire ſe a frigore, Dobrze ſie

16: opátrzić przećiw źimnu. Alia ſibi ratione

17: uiam munire ad ſtuprum cœpit, Inſze=

18: go obyczáyu koſztować począł. Ad hoc ne=

19: farium facinus aditum ſibi alijs ſcele=

20: ribus ante muniuit, Przeſtęp vczinił. Vir=

21: tute ac ſapientia ita munitus eſt, ut & c.

22: Ták ſie w mądrość y w cnotę opátrził.

23: Munito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicz=

24: nie obrony czinić/ záwżdy obrón przicziniáć.

http://rcin.org.pl

Munitus, a, um, participium ſiue nomen

ex participio, Obroniey. Bene munita

ciuitas, Dobrze obronić miáſto. Munitiſ=

ſima arx, Cziście obronny twárdy zamek.

Munitiſsimus locus, Twárde obronne

mieyſce.

Munitio, onis, fe. uerbale, Obroná/ Mury/

Szańce. Munitor uerbale ma. Obroniciel/

Obwodźiciel murem.

Munimen, nis, & Munimentum, ti, Obro=

ná/ Báſzta/ Przekop/ Wał/ Strzelbá.

¶Compoſita, Communio, onis, ire,

Przicziniam obrón/ Opátruyę lepiey obroná=

mi.

¶Communire aulæ autoritatem, per

Metapo apud Cice, Opátrzić áby nic ná

powadze dwory nie ſchodźiło. Communita

cauſa Roſcij firmiſsimis & ſanctiſsi=

mis teſtimonijs uirorū, Potwierdzona/

Vgruntowána cnotliwych á gruntownych lu=

dzi ſwiádectwem ſpráwá Roſciuſowa.

¶Circummunio, W koło murem obwo=

dzę/ Ze wſząd obrony czinię.

¶Præmunio, nis, pen, prod. præmuni=

ui uel præmunij, tum, ire, Przed tym na=

przód obroniam/ opátrzuyę/ Zábiegam czemu.

Præmunire per translationem Cic. Illa

quæ ex accuſatorum oratione præ=

muniri iam & fingi intelligebam, Ty

rzeczy którymem przećiwną álbo powodną

http://rcin.org.pl

55: ſtronę w ich żałobie zábiegáć y zmyśliáć oba=

56: cził. Præmuniam ne uim faciat, Chcę te=

kolumna: b

M ante V 237

1: mu zábieżeć áby gwałtu nie vczinił.

2: ¶Emunio, id eſt, extra munio, Zágra=

3: dzam/ Zábraniam/ Záwádę yáką záſtáwiam.

4: Emunire prata ab iniuria pecoris, Zá=

5: grodzić łąki dla bydłá.

6: Munis, et hoc mune, Obwiązány/ Posłuſzny/

7: Powolny/ Powinny. Officioſus ſcilicet

8: munera populo ſoluit.

9: Munia, arum, Powinność/ włożenie vrzędu/

10: álbo poſpolitey rzeczy posługá. Obſequia

11: lege debita ſeu officia quæ publice

12: præſtantur.

13: Munia ſua exequi, Powinność vrzędu ſwe=

14: go ſtrzedz álbo pełnić. Munia regis obire,

15: Ná posługách krolewskich być. Belli paciſqꝫ

16: munia obire, Rzeczy ku woynie y ku po=

17: koyowi potrzebne opátrzować. Non reperi=

18: tur in alijs caſibus.

19: ¶Compo. Immunis, e, Wolny/ Swie=

20: bodny/ Nikómu nie powinny/ wolą máyący

21: od poſpolitych podátków. Immunis & Ve=

22: ctigalis contraria, Immunes & Liberę

23: ciuitates, Wolne miáſtá. Immunes agros

24: liberoſqꝫ arare, Z których czinſzu płácić nie

25: yeſt dáć powinien.

26: ¶Immunitas, Swiebodá/ wolność/ od

http://rcin.org.pl

poſpolitych poſtępków Dare ĩmunitatem,

Dáć wolą/ vczinić wolną od poſtępków.

¶Communis & communico, uide ſu=

pra.

Munus, muneris, neut tert. Dar. Vpomi=

nek. Muneribus corumpere, Przedáro=

wáć Mittit homini munera ſatis large,

Hoynie dáruye. Muneri mihi ab amico

commiſſum eſt, Ieſt mi w vpominku od

niektórego przyiaciela dan.

Munus etiam, Powinność/ Obowiązánie.

Tuum eſt munus tuæ partes, Ná cię na=

leży/ twóyá yeſt powinność. Hoc propriũ

tuum munes eſt, ut ita erudiatur, ut

& patri & Scipioni noſtro tam pro=

pinquo reſpondeat, Tá właſna á twoyá

ſámego yeſt powinność/ etć. Munus uitæ

Cice. In omni munere uitæ, We wſzelá=

kiey powinnośći/ zachowániu y przigodách te=

go żiwotá, Inter ſe munera belli partiti

ſunt, Rozdźielili ſie co zá poſtępki kto ná woy=

nę dáć á poſtępować winien.

Munus Aedilicium, Vrząd. Alicui mu=

neri & officio præeſſe, Być ná yákim v=

rzędźie/ Mieć ná ſobie vrżąd nieyáki. Ad o=

mne officij munus inſtruere, Ku wſzelá=

kiemu záchowániu y cnocie wieść.

Munus, & Onus, Munus & partes idem.

Munus promiſſi conficere, Obiecániu

doſię czinić. Munus Reipub. explere,

http://rcin.org.pl

strona: 237v

kolumna: a

M ante V.

Dotrwáć w vrzędźie do ſwego czáſu. Suſce=
ptum Reipub. munus explere, Podyętey
álbo wziętey ná ſie rzeczy doſic vczinić. Fun=
gi munere, Być w vrzędzie/ mieć yákie pole=
cenie. Tenere ſuum munus, Powinnośći
ſwey ſtrzedz. Deferre munus alicui, O=
fiárować nieyáki vrząd. Omnia Regis offi=
cia, & munera exequitur, Wſziſtki ſprá=
wy krolewskie ma ná ſobie. Perfungi mu=
nere, Dokonáć ſwego vrządu.
Munus aliquando pro ſpectaculo in
gratiam populi facto, Spráwowánie yá=
kiey gry k woley ludu poſpolitemu. Vt mu=
nus exhibere, Spráwować grę. Munus
gladiatorium, Szermowánie.
Munuſculum, diminut. Máły dar/ Vpo=
mineczek.
Munerarius, munerarij, maſc. ſecun. Spe=
ctaculi exhibitor, Ten który grę ſpráwuye
y wodźi k woley wſzem. Græce Agono=
thetes, uel αγωνοθετησ, Vide ſupra.
Muneralis, le, Co ku dáróm należy. Vt lex
muneralis, Cſtáwá przećiwko brániu dá=
rów. Qualem tulit Cintius & nunc
quædam urbes in Heluetia eandem
legem ſeruant, hoc eſt. non accipiunt

http://rcin.org.pl

dona a Regibus, Principibus dum a=

pud eos munera legationis obeunt,

nec ſi domum mittantur, non recipi=

unt,

Munero, as, are, & Muneror, muneraris,

munerari, Dáruyę/ Vpominki dáyę/ Ná=

darzam. Meos oppipare muneratus eſt,

Hoynie/ bogácie dárował.

¶Compoſita, Remunero, as, are, &

Remuneror deponens, Oddáyę. Ali=

quem munere remunerari, Nieyákim v=

pominkiem záś obdárzić/ też dar dáć.

¶Renumeratio, onis, Oddánie.

Munis & Munia, muniorum. Vide ſu=

pra.

Municeps, minicipis,. ge. om. tert. pro=

prie dicitur, Ten który był wźięt zá mieſz=

czániná do Rżimu który yákoby miał mieyſc=

kie práwo Rzimskie/ To yeſt był vczeſnikiem

praw/ wolnoścy y poſtępów miáſtá Rzim=

skiego acz gdźie yndźiey miżli w Rzimie mieſz=

kał. Sed nunc Municeps abuſiue dici=

mus ſuæ cuiuſque ciuitatis ciues, Wſze=

lákiego miáſta mieſzczánie.

Municeps itaqꝫ, Mieſzczánin Municipium

municipij, ne, ſe. Miáſto które miáło prá=

wo Rzimskie/ to yeſt było vczeſnikiem wſzelá=

kich praw/ wolności/ podátków y poſtępków

Rzimskich. Sed nunc recipimus, Miáſto

http://rcin.org.pl

M ante V.

wſzelákiego miáſta ſwe właſne práwo mayą=
cego.
Municipalis, le, Co ku tym miáſtóm práwo
Rzimskie máyącym należy. Sed iam dici=
mus, Właſnoś [!] miáſtá káżdego. Ius munici=
pale, Właſne práwo/ záchowánie y obyczáye
miáſtá páńſtwá y krolewſtwá którego.
Municipalis homo, Proſty/ Niebiegły/
niećwiczony człowiek.
Municipatim aduerbium, Od miáſtá do
miáſtá. Ode wśi/ do wśi álbo przes wſziſtki
miáſtá yednych praw vżywáyące.
Munificus, a, um, Hoynt/ Swiebodny.
Munificentior in comparatiuo.
Munificentiſsimus in ſuperlatiuo., Sem=
per liberaliſsimus munificentiſsimuſq;
fuit, Záwżdy hoyny á ſwiebodny był/ nigdy
nieskąpił.
Munificus laudis, Który żiczy drugim sła=
wy. Munificus amicus, Pewny prziyaciel.
Munifice aduerbium, Hoynie/ Okficie Mu=
nifice & large dare, Hoynie dárować.
Rem Romanam omni tempore ac lo=
co munificere adiuuit, Wiernie á pilnie ſpo=
magał/ żadney rzeczy nie litował dla ludu
Rzimskiego. Munifice prædam largiri.
Hoynie łup rozdawać miedzy towárziſtwo.
Munifex, munificis, qui munus facit,
Który yeſzcze w vrzędźie yeſt á pilnie ſtrzeże

http://rcin.org.pl

powinnośći ſwego vrzędu.

Munificentia, æ. fem. prim. Hoyność/

Swiebodá.

¶Irremunerabilis, le, Co nie może być od=

dano. Calep. ſine autore.

Munychia, orum, Swięta Boginiey Pal=

ladi.

Munychius uel Munychia, ę, portus ex=

tra Athenas, Brzég morski ták zwány.

Muræna, murænæ, fem. prim. Morska

rybá/ węgorzowi podobna. Alias Lampe=

tra.

Murenula, læ, diminut.

Murenula etiam, Kołnierz álbo oboyczyk oko=

łoſeyny álbo ynſze przíochędożenie/ Káplerzik/

Obręcz.

Muralis & Muratus, Vide Murus.

Murani dicti ſunt Reges Latinorum

CC.

Murcea Dea quæ credebatur homines

facere murcidos.

Murcus, a, um, uel Murcidus, a, um, Leni=

wy/ Zgniły/ trup/ boyáźliwy.

Murcos dicit Calepinus uocari homines

qui munus Marcium, pertimeſcentes

pollicem ſibi præcidunt.

Murgiſo idem quod Murcidus, id eſt in=

ers, deſidioſus, Obſoletum.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

M ante V.

Murginot, aris, ari, id eſt Tardo, Zámieſz=
kawam. Peroto teſte Obſoletum.
Murciolum, li, Naſienie Lentiſci.
Murex, muricis, maſc. tert. Morski żółw/
ſzárłatney fárby pot w ſobie máyący. Vnde
pro purpureo colore accipitur, Miáſto
ſzárłatu/ lbo [!] też máśćy á fárby ſzárłatney.
Vide ſupra Concha.
Murex ferreus triangulus per cuſpidem,
Zelázo o trzech rogách kończiſtych/ záwżdy ye=
dnym rogiem wzgórę ſtoyące yákożkolwiek
bywa rzucone. Stárych kluczká byłá ná nie=
prziyaciele. Alias Tribulus dicitur.
Murcati greſſus, Boyáźliwy chód/ Mácánie
nogámi áby gdzie nie tráfił ná tákie żelázo.
Murex etima, Kończiſtość á oſtrość opoki. Et
inde potius murcati greſſus dicuntur.
Muricatus, a, ū, quod eſt muricis modo
factum, Co yeſt ná xtałt czáſzki álbo skoru=
py przerzeczonego żołwiá wydrożono/ Krzi=
wo zwłaſzczá á ſzpiczáſto okrążono.
Muricatim aduerbium, ut uertice muri=
catim intorto, Wierſch ná xtałt konchy ál=
bo czáſzki morskiey zákrążón.
Murgentina uina a loco dicta.
Murger qui talis male ludit Feſtus Obſo.
Murginare & Murgiſo, Vide Murcus.
Murgis, ſinus Bethicæ Calep.

http://rcin.org.pl

29: Muria, æ, fem. prim. Roſół.

30: Muricies, muriciei idem.

31: Muriaticus, a, um, Długo w roſole leżący.

32: Muria etiam, Nieyáka oſobliwa polewká z

33: pewnych ryb od ſtárych cziniona.

34: Murina. uel Myrina, Vide Myron.

35: Murinus ibidem.

36: Murmilonica ſcuta, cum quibus de mu=

37: ris pugnabatur, Páwczy/ Tárcze/ Calep.

38: nullo authore.

39: Murmur, murmuris, neut. ſecund. Szum/

40: Dźwięk á ſzmer/ ciekącey wody. Abuſiue.

41: Miáſto wſzelákiego ſzumienia/ yęczenia.

42: Murmuro, as, are, Szumię/ Szemrzę. Et

43: Metaphorice, Przećiwiam ſie/ Odwár=

44: kam/ mruczę/ ſzepcę. Mihi iam dudum

45: inanitate inteſtina murmurāt, Kruczy mi

46: w brzuchu. Ozywa mi ſie brzuch. Quid tecū

47: murmuras? Co ſam s ſobą ſzemrzeſz/

48: mrucziſz?

49: Murmurans, murmurantis, Szemrzący.

50: Murmurans ignis, Szumiący/ Brzmiący

51: ogień.

52: Murmuror, aris, ari, deponēs, Obſoletū.

53: Murmuratio, onis, fem. tert. Szemránie/

54: Szum/ Szeptánie/ Mruczenie.

55: Murmullum, murmulli, diminut. idem.

56: Murmurillo, las, lare, pro Murmurare,

57: Obſoletum.

http://rcin.org.pl

Murmurabundus, a, um, Szemrzący.

Murmurator, Szemrácz.

Murmuratrix uerbale fe. CC. deriuati=

uo ponit a murmuro.

¶Compoſita, Admurmuro, as, are,

idem quod murmuro, Poſzeptawam.

¶Admurmuratum eſt imperſonale,

Przíſzemrano.

¶Admurmuratio idem quod Mur=

muratio, Poſzeptánie záſzumienie.

¶Commurmuro idem quod Mur=

muro, Weſpołek ſzumię. Obmurmuro,

Odmrukam/ Odwárkam/ Przećiwiam ſie.

¶Submurmuro, Przíſzeptawam/ Przi=

mruczam nieyáką trochę.

Murrha, murrhæ, fem. pri. Nieyáki rodzay

pięknego á łíſnącego ſie kámieniá z którego

kubki czinią.

Murrhina uaſa, Státki z tego kamieniá vczi=

nione.

Murinus, a, um, Co yeſt z tego kámieniá.

Murrhinus color, Fárbá.

Murrheus, a, um, idem Obſoletum.

Murtius, Górá w Rzimie. Alias Auentinus

dictus eſt.

Murtia Dea, Bogini Venus.

Murtea inter uitia oleæ recenſentur a

Columella.

Murus, muri, maſc. ſecund. Mur. Traij=

http://rcin.org.pl

30: cere murum iaculo, Strzelbą przebić mur.

31: Murus per translationem dicitur, Moc/

32: Grunt/ Pewność/ Stałość.

33: Murus etiam dicitur Agger ſiue Folia,

34: Szańce/ koſze.

35: Muratus, a, um, Murowány. Murata

36: ciuitas, Murem obwiedzione miáſto.

37: Muralis, le, Murowny/ co ku muróm należy.

38: Muralis corona, uide ſupra in dictione.

39: Corona, Pilæ murales, Kule któremi do

40: muru ſtrzeláyą. Herba muralis, Noc y

41: dźień/ álbo Swiętego Piotrá ziele.

42: Mus, muris, maſ. tert. Myſz. Mus araneus,

43: Wiewiórká.

44: Mus Indicus, Nieyákie zwierzę ták wielkie yá=

45: ko kot Aegypski. Ichneumon alias.

46: Mus Alpinus, Zwierzątko które ſie w górách

47: Alpinus rodźi/ bárzo tłuſte tákiey ſierśći yáko

48: ſzczurek ná krociuchnych noſzkách/ ták wielkie

49: yáko dobry kot/ ále dłuſzſze bywa też yedzono.

50: Murmerthier niemcy zową.

51: Muſculus, li. diminut. Miſzká.

52: Muſculi, Myſzki w ciele á w członkách czło=

53: wieczich/ to yeſt żyłowáte mięſo.

54: Muſculus etiam, Nieyáki ruſtunek też támo=

55: wánie woyenne którym ſie záſtáwiáyą żołnie=

56: rze nápełniáyąc przekopy gdy chcą ſturm ná

57: miáſto vczinić.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

M ante V.

Muſculus aliquando, Nieyáki rodzay máłych
ribek morskich.
Murinus, a, um, pen. prod. Co z myſzy yeſt.
Murina capita, Myſze łby.
Murinu hordeum, ſeu Phœnix ſeu Lo=
lium murinum, Czczy owies owieſek/ álbo
myſzy owies/ źiele yeſt ná nowych murzech po=
ſpolicie a ná ſuchych mieyſcách roſtące owſowi
podobne.
Muſcerda, æ, Myſzy vpominek gówno.
Muſcipula, læ, Lápicá myſza.
Muſa, muſæ, fe. pri, Latine Cantus, Spie=
wánie/ Pioſnká. Muſas Poëtæ finxerunt
Deas eſſe Iouis, & memoriæ filias quę
Poëtis et muſicę pręeſſent, Et propterea
ſæpe accipiunt pro literis doctrina,
humanitate, Miáſto mądrośći wyzwolo=
nych nauk y luckośći.
¶Amuſus, a, um, Nievk/ Nievmieyętny.
Delectari ſe cum muſis, Obierać á kochać
ſie w naukách. Redire in gratiam cum
muſis, Wroćić sie záś do nauk. Manſue=
tiores muſæ, Milſze a wdzięcznieyſze piſmá
Aduerſus a muſis, Niechętny ku naukóm/
Nieżićzliwy.
Muſica, æ. uel Muſice, muſices, Nauká
ſpiewánia. Aliquando pro ipſo cantu,
Miáſto ſpiewánia. Artem tractare muſi=

http://rcin.org.pl

29: cam pro Comedias ſcribere.

30: Muſſcum ſtudium, pro ſtudio compo=

31: nendi Comedias.

32: Muſicus, a, um, adiectiuum, Muziczny/

33: Spiewácki. Vt muſica ars, Nauká ſpiewá=

34: nia.

35: Muſicus, ſubſtantiuum, Náuczony w ſpie=

36: wániu/ Muſik. Cantor.

37: Muſice aduerbiū, Weſoło/ Ochotnie. Mu=

38: ſice uiuere, Cziſtey myſli záwſze być.

39: Muſæum, muſæi, μονσέιον, neut. Mieyſce

40: gdzie xięgi rozłożone ſą/ zdepká/ komorá/ álbo

41: gmáſzek do vczenia. Finxerunt autem

42: Poëtæ nouem muſas Iouis ut dixi e

43: Mnemoſyne, hoc eſt, memoriæ filias

44: artium præſides, quarum nomina hæc

45: ſunt, Caliope, Clειο, Erato, Thalεια,

46: Melpomene, Terpſichore, Euterpe Po=

47: lymεια, Vrania.

48: Muſεια in plurale tantum dicuntur, Oſtre

49: nie oćioſáne kámienie z murów á zmurowá=

50: nych ſcian nieyáką trochę nád gładkie a rów=

51: ne kámienie wychodzą á ták miedzy ſobą yá=

52: koby naſzpikowáne ſą. Et tale opus Mu=

53: ſeacum uocatur, Tákowa robotá Mu=

54: ſeacum bywa zwána. Alias Vermicula=

55: tum.

kolumna: b

M ante V.

1: Muſca, æ, f. pri. Mucha. Muſce liguriunt,

http://rcin.org.pl

Muchy kąſáyą.

Muſcula, diminut. Muſzká.

Muſcarius, a, um, Co ku muchóm należy. Vt,

Araneus muſcarius, Páyąk záſtáwiáyący

śidłá ná muchy/ Myſliwiec muſzány.

Muſcarium, muſcarij, ſubſtantiuum, O=

ganká ná muchy.

Muſcarium etiam dicitur, Główká álbo

máczuſzká álbo makówká ná ziołách w któ=

rych naſienia ſą/ yáko ná máku/ etc.

Muſcinus adiectiuum idem quod Muſi=

canus ea formatione fit qua formici=

nus inquit Perotus.

Muſcelon neut. in roſæ genus CC.

Muſcerda, Vt de Mus.

Muſcus, muſci, maſc. ſecund uiridis her=

ba in corticibus fontium & locis hu=

midis naſcens, Zielony mech.

Muſcoſus. a, um, Mchem obrosły/ omſzony/

mſziſty. Muſcoſi fontes, Mchem obrosłe

zrzódłá/ ſtudnie.

Muſcor, aris, ari, eſt muſco tegi apud

Columellam, Mchem obieżeć.

¶Emuſco, as, are, Ze mchu odźieram/ che=

dożę.

Muſea, & Muſica, Vide Muſa.

Muſimon, onis, maſcul. Nieyáki rodzay má=

łych koników.

Muſmones genus arietum in Hiſpania.

Muſſo, uide Mutio, tis in Mutus.

http://rcin.org.pl

32: Muſtace, muſtaces, Rodzay drzewa Lauro=

33: wego.

34: Muſtaceus, Vide Muſtum.

35: Muſtella, uel Muſtela, læ, per ſimplex l,

36: Láśicá/ łáska.

37: Muſtela etima, Nieyáki rodzay ryb.

38: Muſtelinus, a, um, Láśiczny. Colore mu=

39: ſtelino, Terent. Máśći łáśicny. To yeſt

40: bládey piegátey żołtáwey twarzy. Sed Do=

41: natus ait ibi erraſſe Terentium.

42: Muſtricola, æ, fe. Formá/ kopyto yákie ſzew=

43: cy máyą.

44: Muſtum, muſti, neut. ſecund. Moſzcz/ wi=

45: no/ młode nowe wino.

46: Muſtaceus, muſtacei, uel Muſteceum in

47: neut. Nieyákie kołacze/ plácki moſzczem ros=

48: czinione.

49: Muſteus, a. um, Moſzczowy/ słodki álbo no=

50: wy. Muſtea poma, Słodkie yábłká. Non

51: dubito cupere te legere hunc adhuc

52: muſteum librum, Mam za to żeby po=

53: dobno rad czitał ty nowe á dopiero świeżo

54: vczinione xięgi.

55: Muſteus caſeus, Młody ſér.

56: Muſtarius, a, um, Co ku moſzczowi należy.

57: Vt muſtarius urceus, Wiádro moſzczowe.

http://rcin.org.pl

Muſtus, a, um, apud ueteres pro muſteo

legitur.

Muſtulentus, a, um, idem quod Musteus.

Mutabilis, Vide, Muto.

Mutilis, a, ū, Niedoſtáteczny/ Chromy vłom=

ny proprie Ten którego członká yákiego

pozbáwiono. Mutili boues, Woły bez ro=

gów.

Mutilis cornibus idem.

Mutila & hiantia, Niedoſtáteczne, Mutila &

decurtata, Skrócone.

Mutilo, as, ne. pri. pen. cor, mutilare, Ob=

ćinam/ Ochramiam/ Obrzezuyę.

Mutilatus, a, um, Ochromyony/ Obſieczony.

Mutilatus dens, Wyłamány ząb. Mutilatus

exercitus, Nátárgáne/ Vmnieyſzone woy=

sko. Mutilatæ aures, Obrzezáne vſzy. Mu=

tulus, mutuli, Wychodzące kámienie z mu=

rów ná których bałki kładą.

¶Demutilo, as, are, idem quod ſim=

plex Mutilo.

Mutina, æ, fe. p. Miáſto in Gallia togata,

Albo w Lombardiey nie dáleko od Bononiey

Mutinenſis. e, Ieden ztámtąd. Mutinenſis

color, id eſt Natiuus, Práwa przirodzo=

na fárbá CC.

Mutio, mutis, Vide Mutus.

Mutito uide Muto.

Muto, as, aui, are, a. p. Mienię/ Odmieniam.

Mutare ſententiam, Odmienić ſwe przed ſię

http://rcin.org.pl

wzięcie. Mutare ueſtē, Inſzą ſzátę wziąć ná

ſię. Mutare orbiculos uel quadrulas,

Inſze tálerze włożić. Haud muto factum,

Nie żalmi/ nie odmieniam co ſie yuſz ſtáło.

Mutare pecuniam, Mińcę odmienić y doſtáć

mince potrzebney. Mutare cœlum et ſedes,

Ná ynſze ſie mieyſce przenieść. Mutare ſo=

lum idem, ſed fere de ijs dicitur qui le=

gibus coacti aut metu pœnæ patriam

coguntur deſerere, Mutare merces, Ku=

pie przetknąć/ przefurmánić álbo towar zá to=

war wziąć. Mutare dicta, Záprzeć ſwoyich

słów. Mutare mores, Inſze obyczáye przi=

obuć. Mutare aliquid cum aliquo, Mie=

niáć ſie czim. Mutare ære, Przedáć. Muta=

re prætextam paludamento, Pokoyo=

we odzienie zá woyenne dać. Nihil ipſo te

fortuna mutauit, Nic cie/ ſzczęćie nie zmie=

niło/ nie vniosło. Exilium patria ſede

mutaret, Wolał by na wywołániu być niżli

w oyczyznie. Mutare in pęnis, Zgorſzić ſie.

Mutatus ab illo, id eſt diſsimilis, Nie po=

dobny. Si queā mutare, Bych mógł przemie=

nić. Mutare ciuitate, Mieysckie práwo v=

trácić á w ynſzym mieyście práwo przyiąć.

Mutatus, a, um, participium, Przemienio=

ny/ Zmieniony/ a/ e.

kolumna: b

M ante V. 239

Mutans, mutantis participium præſens,

http://rcin.org.pl

Przemienny. Vt, mutantia uerba, Prze=
mienne słowa.
Mutatio, onis, fe. tert. Przemienienie. Mu=
tatio ſedis, Przeprowádzenie/ Przenieſienie.
Mutabilis, le, Odmienny/ Nieſtały/ Niepew.
ny.
Mutabilis uulgi animꝰ, Przemienny wmysł [/]
poſpólſtwá.
Mutabilitas, atis, fem. tert, Odmienność/
Nieſtałość. Cic. Inconſtantia mutabili=
taſqꝫ mentis, Nieſtałoć vmysłu.
Mutatorius, a, um, in Biblijs tantum le=
gitur, Odmienny/ álbo odſwiętny. Vt, mu=
tatoria ueſtis, Odſwiętna ſuknia.
Mutatoria ſubſtantiue & abſolute poſi=
tum idem.
Mutito, as, are, id eſt mutua conuiuia ce=
lebrare Gell. Inſolens.
¶Compoſita, Commuto, as, aui, are,
pen. prod. Wymieniam/ Przemieniam/
Odmieniam. Commutare aurū argento,
Złote zá monetę dáć. Quædan in libris
commutare, Nieco w xięgách odmienić. In
horas commutare, Co godźiná to ynſzey
myſli być, Vitam cum morte commuta=
re, Vmrzeć/ wźiąć nieśmiertelność za śmier=
telność. Verba cum aliquo commuta=
re, Hadrować á Swárźić ſie s kim. Tria nō
coⁿmutabitis uerba hodie inter nos, Nie
przemowi yeden ku drugiemu dźiś trzech słów.

http://rcin.org.pl

¶Commutatus, Przemieniony. Com=
mutato genere uitæ, Przemieniwſzy ſtan
żiwotá ſwego.
¶Coⁿmutatio, Przemienienie/ Przemien=
ność. Dominiorum commutatio re=
formidanda, Trzebá ſie obáwać przemien=
ności w páńſtwiech. Cœli commutationes
conuerſioneſqȝ, Przemiennośću niebieskie.
¶Coⁿmutabilis, le, Przemienny/ Odmien=
ny/ Nieſtały. Varia & commutabilis.
uitæ ratio, Rozmáyity á przemienny ſtan żi=
wotá człowieczego.
¶Demuto idē quod ſimplex, Demu=
tant ingenium mores, Zwyczay przirodze=
nie przemienia, Demutare imperium ali=
cuius, Vbliżáć wolą á roskazánie cziye Non
demutabo, Nie odmienię/ Nie chcę ynáczey
mówić.
¶Demutatio, uerbale, Pli. uerſicolorū
eſſe demutationis/ W rozmáyite fárby
przemienienie.
¶Immuto, Odmieniam Vultū immuta=
re, Poſtáwę á xtałt twarzy ná się ynſzy wźiąć
Immutatur ingenium egeſtare, Czá=
ſem dobre przirodzenie vboſtwo skáźy/ zmieni.

¶Immutabilis

strona: 239v

kolumna: a

M ante V

¶Immutabilis, le, Nieodmienny/ Stały/

http://rcin.org.pl

Státeczny.

¶Immutabilitas, atis, Nieodmienność/

Stałość.

¶Immutatio, Przemienienie. Immutatio

ordinis, Zmienienie rządu.

¶Permuto idē, quod Commuto, Per=

mutare pecuniam & merces ut ſupra

Lien cum iecinore locum aliquando

commutat, Słodzoná s wątrobą niekiedy

ſie mieyſcy przemieniáyą Nomina inter

uos permutatis, Mieniáliście ſie ymiony,

Permutare Rempub. Poſpolitym ſtanem

zámieſzáć.

¶Permutatio, Odmienienie.

¶Tranſmuto & Emuto idem.

Muto, onis, m. t. pudentum uirile, Męski

członek. Vide ſupra in dictione Menta.

Mutoniatus, a, um, pudendo prægran=

di præditus, Wielki członek máyący.

Mentulatus idem.

Mutili, uel Mutulus, Vide, Mutilus.

Mutuo, as, aui, are, act. p. Pożyczam. Mu=

tuo tibi aureum. Pożyczamći złotego.

Mutuor, aris, ari, deponens idem.

Mutor a te frumentū, Pożyczam v ciebie żytá.

Mutuari, Przemienić/ ynſze wziąć. Mutuemur

hoc quoqꝫ uerbum, Odmieńmy to śło [/] =

wo/ włoſzmy ná to mieyſce ynſze. Mutuari

laudem aliunde, Zkąd ynąd sławy náby=

wáć. A uiris uirtus nomen eſt mutata,

http://rcin.org.pl

32: Cnotá od męſtwá ymię oſięgnęłá.

33: Mutuitare, mutuum rogitare Plaut. Ob=

34: ſoletum.

35: Mutuatio uerbale, Pożyczenie.

36: Mutuus, a, um, Równy, Powownány.

37: Mutuus amor, Spolna miłość. Mutua be=

38: neuolentia, Spolná życzliwość. Mutua o=

39: pera, Spolna pomoc. Mutuam tibi ope=

40: ram aliquādo præſtabo, Chcęć to rów=

41: nym ſpoſobem odsłużyć. Mutuus terror,

42: Stráſzenie yeden drugiego. Mutua inno=

43: centia, Spółna niewinność. Mutua inter

44: ſe fiducia negligentiores ſunt, Ieden ſie

45: ná drugiego ſpuſzczáyąc/ niedbálſzy dáleko

46: ſą. Mutuas operas tradere, Spolnie ſo=

47: bie pomágáć. Mutuis uulneribus conci=

48: derunt, Ieden drugiego śmiertelnie ránił.

49: Mutuum, mutui, neut. ſubſtantiuum, Po=

50: życzány dług. Do mutuum & do mutuo,

51: Pożyczam. Soluo mutuum, Płácę dług

52: pożyczány. Mutuum argentum dare, Poży=

53: czić pieniędzy. Mutuū rogare, Chcieć pożiczić.

54: Mutuas pecunias ſumere, Pieniędzy pożyczić.

55: Mutuo aduerbium, Spolnie. Fac ualeas

56: meqȝ mutuo diligas, Miey ſie dobrze/ á

kolumna: b

M ante V.

1: mnie záś yáko ya ciebie miłuy. Amant ſe

2: mutuo, Społnie ſie miłuyą/ yeden drugiego

3: Mutuatitius, a, um, Pożyczány. a/ e.

http://rcin.org.pl

Mutuatitia ueſtis, Pożyczána ſuknia.

Mutuatitia pecunia. Pożyczáne pieniądze.

Mutus. a, um, Niemy. Quid ille, T. mutus

illico, Zámilknął/ ſtulił hnet gębę. Mutæ

literæ, Littery nieme/ Niemáyące ſamy z ſie=

bie żadnego dźwięku yeſli k niem uocales

á głośne littery nie będą prziłożone. Vt ſunt

B, c, d, etc.

Muti magiſtri uocantur libri, Xięgi które

nas vczą.

Mutus magiſtratus, eſt ipſa lex, cui op=

ponitur magiſtratus, lex loquens, V=

ſtáwá/ ſtátut. Mutæ artes picturæ dicun=

tur, Málowánie. Muta hiſtoria, Popiſáne

dźieye. Mutum a literis tempus, Czás do

piſánia á przenoſzenia liſtów niepotemny.

Muteo, es, mutui. uel potius Muteſco, is,

ere. Mutus fio, Zámilczawam ſie/ Zmil=

kam/ Niemy ſie ſtawam.

¶Obmutuo & Obmuteſco idem, &

obmuteſcere dicitur res aliqua, Zmilk=

nąć/ Scierpnąć/ z vżywánia wynyść przeiść.

Mutio uenita Mutus, ire, neut. quint.

Iąkam/ Po ćichu mówię/ Szepcę. Ne muti=

re quidem audent, I yąknąć/ gęby otwo=

rzić nie ſmieyą. Nō mutit cardo, Namniey

nic skrzinie. Id eſt non crepitat.

Muticus. a, um, ut Mutica ſpica, Czczy kłos

Muſſo, as, are, n. p. frequentatiuum, Szepcę

Po ćichu mówię/ Nie ſmiem trunąć.

http://rcin.org.pl

34: Muſſare etiam, Szemrać/ Odwárkáć/ Wár=

35: kotáć przećiwko kómu. Muſſat rex ipſe La=

36: tinus quos generos uocet, Wątpi ſam w

37: ſobie/ Szepce ſám s ſobą. Muſſat dicere,

38: Nie śmié rzec/ Záwodźi ſie rzec ále nie śmié.

39: Muſſito, as, are, frequentatiuum a Muſſo

40: idem ſignificans, Accipenda & Muſ=

41: ſitanda iniuria adoleſcentum eſt,

42: Muśy cierpieć/ Milczeć/ Táic/ Przeyźrzeć

43: zátrzeć krziwdę młodych ludźi.

44: Muſſitabundus, a, um, Szepcacy/ álbo

45: Mruczący/ Odwarkáyący.

M ante Y.

46: Mya, æ, genus Margaritæ.

47: Myagros herba.

48: Mycenæ. arum, & Mycena, æ, pen. prod.

49: urbs Peloponeſi in Græcia.

50: Mycone, maſc. Imię ſławnego málárzá.

51: Mycon, es, & Muconos, maſ. pen. cor. Ie=

52: den wyſep z tych które Cyclades zową.

53: Myconius, a, um, Kto ztámtąd yeſt. Et pro

54: Caluo accipitur, Miáſto łyſego.

55: Myconius uicinus, Nieproſzony gość. pro=

56: uerb.

Mygdonia,

strona: 240

kolumna: a

M ante Y.

1: Mygdonia, æ, fem. pri. Regio littoralis

2: Macedoniæ Ariſt. Phrygiam eſſe uult

http://rcin.org.pl

3: Lydiæ conterminam, Solinus autem

4: Bithyniam.

5: Mygale Græce, Latine Muſtella, Láśicá.

6: Mycale, fe. mons Ioniæ non procul a ci=

7: uitate Mileto.

8: Mydas, uide ſupra Midas.

9: Mylos, Latine Mola, Młyn.

10: Mylecos ſeu Mylechos, Nieyáki rodzay

11: mołów we młiniech ſie zápleniáyących.

12: Mymphur, neut. Vide Mamphur.

13: Myoctonos Radix Aconiti.

14: Myoparo, onis, maſc. Nieyáká łódź ná któ=

15: rey zbiyáyą/ krádną.

16: Myops, opis, maſcul. Latine Luſcioſus,

17: Który niedobrze doyźrzy/ drży powiekámi

18: kiedy pátrzy.

19: Myopia, Tákowa mdłość á chorobá ocza.

20: Myra urbs Lyciæ.

21: Myrias, adis, f. numer᷒ cōtinens decē mil=

22: lia, Lidżbá zámykáyąc w ſobie dzieſięć tyſięcy.

23: Myriarches, Hetman nád dźieſiącią tyſiąc lu=

24: dźy.

25: Myrica, æ, uel Myrice, ces, fe. genus hu=

26: milis uirgulti in Italia, alias Tamaricas

27: uocamus, Támáriski chróśćik.

28: Myricin᷒, a, ū, Co z drzewá Támárskiego yeſt

29: Myrinus, Sámiec ryby morskiey Murená

30: zwáney.

31: Myriophyllum ſeu Myriophillon neut.

32: Latine Millefolium, Ziele yeſt/ krwawnik.

http://rcin.org.pl

33: Myriſtica nux, fe. Muſzkatowy orzech.

34: Myrlea oppidum Bithyniæ.

35: Myrmecia, gemma & uerruce ſpecies.

36: Myrmecion phalangij genus.

37: Myrmidones populi ſunt idem qui Hel=

38: lenes, Grekowie od Achileſſa wezwáni.

39: Myrobalanū, ni, Nieyáki owoc który Apte=

40: kárze Myrabolanem zową przichodzi Arábiey

41: Myrobrechi ſiue Myrobrecharij, un=

42: guento ſtillantes Plaut.

43: Myron, naut. Latine unguentum, Wo=

44: niáyący oleyek.

45: Myropoleiū taberna unguētaria, Apteká.

46: Myropola, læ, maſc. Aptekarz.

47: Myrothecium, Słoyek Aptekárski.

48: Myrobrecharij inde deriuatur ut ſupra.

49: Murina, æ, uel Myrina, æ, Korzenne wino.

50: Korzeniem przipráwiáne/ klaret.

51: Miropola, Myropolɛıum. Vide Myron.

52: Myrothecium ibidem.

53: Myrrha, ę. f. pri. Nieyákie drzewo w Arabiey

54: z którego woniáyący ſuk ciecze ſtacte zwány/

55: my Mirrą zowiemy.

56: Myrrheus, a, um, & Myrthinus, a, um, Co

57: z Mirry yeſt.

kolumna: b

M ante Y 240

1: Myrthina uina, Mirrą záczinione.

2: Myrthus, fem. ſecund. Drzewo we włoſzech

3: dobrze ſmáczne yágody rodzące z których wino

http://rcin.org.pl

czinią.

Myrteus, a, um, Co z tego drzewá yeſt.

Myrtetū, Mieyſce gdzie tákowe drzewá roſtą.

Myrtoites, Wino s mirtem.

Myrtinus, a, um, idem quod Myrtus.

Myrtatus, a, um, idem.

Myrtidanus, a, um, idem.

Myrtoum mare, Morze pográniczne wyſpóm

Cyclades zwánym. Inter Aegeum & Cre=

ticum mare quidam cum aſpiratione

ſcribunt Myrthus.

Myrrhapia, genus pyrorum Calep.

Myrrhites nomen gemmæ.

Myrſeneum Hippomarathron CC.

Myrſimtes nomen fruticis & gemmæ.

Myrſum oppidum Peloponeſi.

Myrtopetalon herba eſt quam multi ſan=

guinariam uocant CC.

Myrtoum, Vide Myrtus.

Mys genus piſcis Marini.

Myſti, fem. pri. Kráyiná w Aſiey bywá, Ma=

ior Aſia zwána od Troady ku Gallaciey.

Myſia minor, Ku Bytiniey. Et Proponthi=

da, Podle Helleſponty. Item w Europie ſą

dwie kráyinie yedná bywa zwána Myſia,

uel Mæſia ſuperior uulgo Boſna, &

Seruia dicitur, Pográniczna Macedoniey

Aliquādo Dardania dicta fuit, Druga

kráyinę zową Myſia uel Mœſia inferior

pográniczna morzu Euximus zwánemu,

http://rcin.org.pl

34: gdźie Dunay w morze wpáda. Nunc Bul=

35: garia uocatur inter Traciam, Pontum

36: Enxinum &, Danubium. Hinc Myſy

37: populi ex Myſia Aſiatica, Myſorum

38: ultimus prouerbium, Ieden z tych którzy

39: nayzgárdźieńſzy ſą. Myſorum ultimus na=

40: uigat aliud prouerbium, W niwecz prá=

41: cuye/ Próżno ſie trudźy.

42: Myſterium, rij, Latine Arcanum neut. ſe.

43: Táyemnicá.

44: Myſteria, Táyemne ofiáry/ cerimonie/ álbo ob=

45: chody/ też obrzędy koſcielne.

46: Myſticus, a, um, Co táyemnice yáką známio=

47: nuye.

48: Myſtes, æ, Latine Initiatus ſeu ſacerdos,

49: Swięcony.

50: Symmyſtes uel ſymmyſta, ijſdem ſacris

51: initiatus, Iednego święcenia/ Ná yednáką

52: táyemnicę wźięty. Metaph. Tego ſtanu yży=

53: wotá towárzyſz.

54: Myſtigogus, gi, p. pr. Latine Princeps ſa=

55: cerdotum, Náwyſzſzy/ Nayſtárſzi biskup.

56: Myſtic᷒, myſta, myſtigoſus, uide Myſteriū.

57: Myſtus piſcis ex Lacertorum genere.

Mythos,

strona: 240v

kolumna: a

M ante Y

1: Mythos, Latine Fabula, Bayká/ Wymy=

2: sliona powieść.

http://rcin.org.pl

Mythiologia, Wymyślony wykład/ powie=

dzenie/ báyánie.

Myxa, myxæ. fem. Latine Mucus, Smárki

Plugáwośći w noſie. Vide Mucus.

Myxos, eminens pars lucerne ex qua

profertur Elichnium tanquam e nari=

bus mucus, Rurká ná kágáńcách któremu po=

ciągáyą knotá.

Myxos etiam genus piſcis,

DE LITERA N.

N ante A.

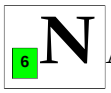
Abathæa, Regio eſt

mari rubro Perſico &

Indico incluſa, huius

Metropolis eſt Petra, &

propterea Arabia Pe=

trea dicitur.

Nabathæi, Lud tey tám kráyiny.

Nabathæus, a, um, Co ztámtąd yeſt.

Nabis, huius nabis, fem. te. animalis no=

men.

Nablum ſeu Nablium, nablij, Item Nau=

lon Inſtrumentum Muſicum, O dźie=

śiący ſtrunách formy czworogránney. Alias

Pſalterium.

Naca uel Nacca, æ, maſc. prim. Wáłkierz.

Vel Fullo, Knap. Vel opera ex Lana,

Robotá á przędźiwo z wełny. Metaph. Pro=

ſty á podły człowiek. Obſoletum.

http://rcin.org.pl

30: Nactus, Vide Nanciſcor.

31: Næ Græca dictio aduerbium affirman=

32: di, Owſzeki/ Záprawdę. Næ tu id feciſſes

33: melius famæ melius pudicitię tuę con=

34: ſuluiſſes, Owſzekibyć to był vczinił/ dáleko=

35: by lepiey był sławie ſwey y cziſtośći porádźił.

36: Nænia, nęniæ, uel Næniæ, arum, feminin.

37: Opłákáwánie vmárłego/ Pioſnká pogrzeb=

38: na. Et abuſiue, Wſzelákie nietráfne ſpiewá=

39: nie/ Nieforemne powieśćy/ báyki/ fábuły.

40: Alias Epicedion, ſiue Monodia.

41: Næuus, næui, maſ. ſecund. proprie, Przi=

42: rodzona blizná álbo známię ná ciele.

43: Næuoſus, a, um, Pełny tákich blizn.

44: Næiades, fem. Nymphæ fluuiorum, Bo=

45: gninie rzék.

46: Naim, fem. Miáſto w Gálileyey.

47: Nais fluuius quæ ex Tauro oriens in

48: Pontum mergitur Calep.

kolumna: b

N ante A.

1: Nam, coniunctio cauſalis primum tan=

2: tum locum ſortitur, Bo, Iż. Terē, quid

3: nam hic uult uenator ſibi, Nam ſi hic

4: mali eſt quicquam, hem illic eſt huic

5: rei caput, Bo. Nam eſt longe aliter in

6: uerſibus, Iż dáleko ynáczey ſtoyi w wier=

7: ſzách.

8: Nanciſcor, eris, nactus ſum, nanciſci de.

9: tert. Doſtáyę/ Nábywam. Piſces ex ſen=

http://rcin.org.pl

10: tentia nactus ſum, Doſtałem ryb na wo=

11: lą. Nactus eſt morbū, Cic. Doſtał choro=

12: by/ to yeſt wpadł w niemoc. Nanciſci ſor=

13: tem, Lóſem czego doſtáć. Pluribus uer=

14: bis ad te ſcribam cum plus ocij nactus

15: ero, Szerzey ku tobie będę piſał/ gdy ſie ná

16: więcey czáſu zdobędę. Nactus ſum homi=

17: nem ex ſententia, Tráfiłem ná człowieká

18: wedle mey myśli.

19: Namq; coniunctio cauſalis idem quod

20: Nam ſignificās Bo. Cic. Namq; quod

21: tu non poteris, nemo poterit, Bo czemu

22: ty nie ſproſtaſz/ temu nikt ynſzy nie ſproſta.

23: Czego ty nie będźieſz mógł vczinić/ tego też

24: iście nikt nie vczini.

25: Nanus, nani, om. uel. maſc. Kárzeł/ Máły/

26: krótki mężyk by pieniek. Alias Pumilio

27: Latine.

28: Nanum ſiue nanus uas breue & latum,

29: Krótkie/ niskie ále opukáłe naczinie wodne.

30: nanum de omni re præter naturam

31: parua, dici Perotus ait Nanium apud

32: Plaut. Alij pro parua muliere, alij pro

33: proprio nomine exponunt.

34: Napææ, Bogini kwiatków y pól.

35: Napæi, Lud ná wyſpie Leſbo.

36: Naphtha, æ, fe. genus bituminis, Nieyáki

37: kley álbo krećyſta ſucha źiemiá łatwie ogień w

38: ſię przymuyąca. Et genus piſcis.

39: Napus, napi, maſc. Podugłowáta rzepá.

http://rcin.org.pl

40: Napunculus diminut. Rzepka.

41: Napinæ, Rzepiská gdźie tákową rzepę śie=

42: yą.

43: Nar, naris, fluuius Italiæ & alius Dalma=

44: tiæ.

45: Naro idem.

46: Naranæ fluuius Dalmatiæ.

47: Narbaſis urbs Hiſpaniæ.

48: Narbo, narbonis, fe. tert. Miáſto we Frán=

49: ciey od którego Gallia Narbonenſis bywa

50: zwána, Alias Delphinat & Langendok

51: Vide ſupra in dictione Gallia.

52: Narciſſus, narciſſi, ma. Libij genus, Nie=

53: yákie ziele które áptikarze Narciſſum zową.

54: Quidam putant eſſe, Wrzos.

55: Narciſsinus, a, um, Vt, Narciſſinum oleū,

56: Nárcyſowy oleyek.

N ante A.

1: Narciſſites nomen gemmæ. CC.

2: Nardus, nardi, fe. Ziele láwenduli podobne/

3: Spicá nárdi.

4: Nardus celtica, Láwendulá.

5: Nardus Piſtica in Biblijs latine fidelis,

6: Dobra á práwa Spicá nárdy.

7: Nardoſphærum, nardus maioribus Spice=

8: nárdy ma.

9: Nardinum unguentum, Oleyek ze Spiki=

http://rcin.org.pl

nárdy.

Nardina pyra dicuntur ab odore,

CC.

Nares, Vide Naris.

Narica, æ, genus piſcis minuti, Fe=

ſtus.

Naricium ſiue Narix ſeu Narice oppi=

dum locrorum, Calep. Quidam ſcri=

bunt Narycium per y.

Naricia Inſula maris Ægei, Calepi=

nus.

Naris, huius naris, fem. Nozdrze. Naribus

indulgere, Prouerb. Náśmiewáć ſie z ko=

go.

Nares in plurali, Nozdrze. Obeſæ naris

homo, proſtak/ niebáczny/ niedowćipny czło

wiek.

Emunctæ naris homo, contrarium, Do

brze báczny á oſtrego rozumu.

Narnia Vmbriæ ciuitas, Miáſto we Wło=

ſzech w kráyinie którą Vmbrią zową/ przes

którą rzeká Nar ciecze.

Narnienſis, e, Co ztámtąd yeſt.

Narro, as, aui, are, act. prim. Powiedam. Tu

iſti narrato omnem rem ordine ut fa=

ctum fuit, Powiedz mu wſziſtkę rzecz yáko

ſie w ſobie ma Quid narras, Co powiedaſz

dobrego.

Quas mulieres narras, O których niewiá=

ſtach powiedaſz. Narrare ſtomachum

http://rcin.org.pl

40: ſuum, Powiedzieć co komu nie k myſli yeſt/

41: co ná ſercu zá gniew ma. Narrat rumor,

42: Tá sławá yest. Narrauit antiquitas, Zá

43: to ſtárzi mieli.

44: Narratio, Powieść/ wiliczenie. Rerum ſci=

45: licet geſtarum expoſitio.

46: Narratiuncula, læ, fe. prim. dimin. Krótka

47: powieść.

48: Narrator, Powiedácz.

49: ¶Compoſita, Enarro, Wyliczam/ wy=

50: kładam. Id eſt interpretor. Enarratu dif=

51: ficile, Trudno to wypowiedźieć/ wymówić.

52: Enarrare aliquem authorem, Czitáć á

53: wykładáć etć.

54: ¶Enarrator, Wykładácz, wyliczićiel.

kolumna: b

1: ¶Enarratio, Wyłożenie/ wyyáſnienie tru=

2: dnych á niewiádomych rzeczy. Legi tuas

3: enarrationes in Epiſtolas Pauli, Czita=

4: łem twóy wykład/ twoy comentarz/ etć.

5: ¶Enarrabilis, & le, Co łatwie yeſt ku wy=

6: łożeniu.

7: ¶Inenarrabilis, le, Niewymowny. Subti=

8: litas inenarrabilis, Niewymowna ſubtil=

9: ność.

10: ¶Inenarratus, a, um, Ieſcze nie wyłożo=

11: ny.

12: ¶Denarro idem quod ſimplex.

13: ¶Prænarro, Powiedam naprzód/ pierwey

http://rcin.org.pl

14: oznaymiam

15: Narthex Græcis, Latine Ferula, Vide ſu

16: pra quid fit ferula,

17: Narthecium, narthecij, neut. ſec. Puſzká

18: álbo słoyeczek w którym liekárſtwá yakie

19: chováyą.

20: Narthecophori, ναρθηχοφόροι miniſtri

21: Bacchi quaſi feruligeri, Słudzy/ popi Ba=

22: chuſowi/ którzy w świętobliwośći bácchuſowe

23: rózgi tákowe noſili.

24: Namaſones populi Lybiæ uel Afri=

25: cæ.

26: Naſcor, naſceris, natus ſum, naſci, dep.

27: q. Być národzón. Adoleſcens ſummo

28: loco natus, Młodzieniec wyſokiego domu.

29: Annos natus quindecim, Piętnaście lat

30: ma. Naſci in pedes, Nogámi z żywotá wy=

31: chodźić. Penelope natus. Penelopy ſyn. Na

32: ſci iuſta uxore, Z máłżeńskiego ſtanu być

33: národzón.

34: Natus animo leni, Z przirodzenia miło=

35: ſierny/ łaskáwy. Vir ad dignitatem &

36: gloriam natus, Ku doſtoynościam y chwa=

37: łóm vrodzony. Natus ad bella, Walecz=

38: ny.

39: Annos ad quinquaginta natus, Ma

40: około piąćydźieſiąt lat. Nata herba ad

41: ſpem fœniſecæ, Ták wyſoko wzrosłá tra=

42: wá że może być ſieczona. Naſcitur uentus,

43: Powſtáye wiátr. Scribes ad me ut mihi

http://rcin.org.pl

44: naſcatur epiſtolæ argumentum, Piſz ku

45: mnie ábym ya też miał ku tobie nieco piſáć/

46: áby mi ztąd vrósł pochop piſania do cie=

47: bie.

48: Natus, nati, ſubſtantiuum pro Filio,

49: Syn.

50: Nata, natæ, Córká/ dziewká.

51: Nati de pullis equarum etiam dicuntur

52: Zrzébiętá, Comici & Poëtæ per prothe

53: ſim dicunt Gnatus & Gnata.

54: Natu quar. decli. ut maior natu, Stárſzy.

55: Non niſi in ablatiuo reperitur &

56: cum adiectiuis magnus & grandis

Ss	iungitur

strona: 241v

kolumna: a

N ante A.

1: iungitur. Sum natu maximus, Iam yeſt

2: nayſtárſzy. Admodum grandis natu,

3: Bárzo ſtáry. Maiores natu conſulemus,

4: Porádźimy ſie ſtárſzych. Minimus natu,

5: Naymłodſzy.

6: Natio, nationis, fem. ter. Rodzay/ pokolenie/

7: też lud którey kráyiny álbo krolewſtwá/ zwłaſz

8: czá który yeſt yednego yęzyku.

9: Natio me hominis impulit, ut illi bene

10: putarem, Oyczyzná á rodzay tego człowie=

11: ká k temu mie prziwiodłá/ żem mu ſie chćiał

12: záchować.

13: Natalis maſc. uel Natale neut. & hoc na

http://rcin.org.pl

talitiū, Dźień národzenia. Natalis urbis

Dźień poczęcia zákładánia miáſtá które=

go.

Natalis & hoc natale adiectiuum, idem,

ut dies Natalis, Dźień Národzenia. Hæc

ad te die meo natali ſcripſi, Tom do

ciebie piſał dniá národzenia mego.

Natalis & ingenita ſterilitas, Przirodzona

niepłodność.

Natalis dies urbis idem quod na=

talis urbis, Natale ſolum, Oyczyź=

ná.

Natales, nataliū, pluraliter tātum, Stan/

pokolenie. Soletq; illi addi adiectiuum,

ut Generoſi natales, Známienite pokole=

nie. Obſcuri natales, Niski dóm. Claris

natalibus ortus, Sławnego domu.

Natalibus reſtituere, id eſt, nobilitare,

Vroczonego ſłiáchćicá który ſie niewolnikiem

cziym ſtał/ záś ku śliáchectwu prziwro=

ćić.

Natalitius, a, um, Co ku dniowi národzenia

należy. Siue idem quod natalis, ut dies

natalitius, Dźień národzenia. Dare nata

litia, Przepiyać ſie.

Natiuus, a, um, Przirodzony/ właſny. Idem

quod naturalis. Vt natiuus color,

Przirodzona práwa płeć álbo máść Non ad

ſcititius aut fictus, Plin. Sunt & mon=

tes natiui ſalis, Są y góry ſol dáwáyące.

http://rcin.org.pl

44: Natiuum malum, Przirodzone nieſzczę=

45: ście. Natiua uerba, Właſne słowá.

46: Natiuitas, natiuitatis, Národzenie.

47: Natura. æ, Przirodzenie. Naturá/ Właſność

48: moc álbo śiłá. Naturæ credere uel ſatis

49: facere naturæ, Vmrzęć [/] . Aliquando ac=

50: cipitur pro membro genitali. Miáſto

51: członka przirodzonego/ Miáſto łoná. Si ex=

52: emeris de natura rerum beneuolen=

53: tiæ coniunctionem, Ieſli z żywota ludz=

54: kiego ſeymieſz ſpolne záchowánie. E natura

55: rerum euellere, Z ſwiátá álbo ſwey yſtno=

56: ści wykorzenić.

kolumna: b

N ante A.

1: Natura nihil ſolitarium amat, Przi=

2: rodzenie nic oſobliwego nie miłuye. Hoc na

3: tura eſt inſitum hominibus, To prziro=

4: dzenie ludzióm przidáło. Arborum & her

5: barum naturas dicere, Drzéw y ziół

6: moc śiły y właſność ich powiedźieć. Vt fert

7: natura aliquid facere, To czinić ku czemu

8: kto skłonność z przirodzenia ma. Quod

9: & ex animo facere dicimus. Naturæ

10: ſuæ rationem habere, Folgować ſwemu

11: przirodzeniu/ álbo mieć wzgląd.

12: Natura ablatiuus, Z przirodzenia.

13: Natura taciturnus, Z przirodzenia milczą=

14: cy.

15: Naturalis, le, Przirodzony.

http://rcin.org.pl

16: Naturalis filius, Właſny ſyn.

17: Naturalia deſideria, Przirodzone pożądli=

18: wośći. Naturalia plurali num. tantum,

19: Lono.

20: Naturaliter aduerbium, Przirodzonym oby=

21: czáyem/ z przirodzenia.

22: ¶Compoſita a Naſcor, Adnaſcor &

23: Annaſcor adnaſceris, adnatus ſum, ad

24: naſci, Przirádzam ſie ku komu. Vnde a=

25: gnatus, a, ū, Przirodzony/ krewny. Agna=

26: ti proprie dicuntur, Przirodzeni po oy=

27: cu.

28: ¶Adnaſcor, eris, atus ſum, aſci, Po

29: vczinieniu teſtámentu oycá ſwego być vro=

30: dzón.

31: ¶Agnatum etiam dicimus quicquid

32: ultra naturæ debitum natum eſt, Co

33: názbyt wyrosło yeſt. Ad agnatos & gen=

34: tiles aliquem deducere, Do przirodzo=

35: nych y do źiemków kogo dowieść.

36: ¶Agnatio, onis, Krewność/ przirodzenie

37: po oycu.

38: ¶Connaſcor quaſi una naſcor, We=

39: ſpołek ſie rodzę.

40: ¶Cognatus, a, um, quaſi una natus,

41: idem quod agnatus, Przirodzony/ krew=

42: ny/ też przirodzony twarzą/ yednákiey twa=

43: rzy.

44: ¶Cognata, Przirodzona/ krewna. Amici

45: agnati, cognati propinqui, affines,

http://rcin.org.pl

46: idem.

47: ¶Cognatio, onis, Przyacielſtwo/ rodzay/

48: powinowáctwo.

49: Cognatione patruelis, Krewnośćią ſtri=

50: yeczny. Habere aliquam neceſsitudinem

51: & cognationem cum aliquo, Powino=

52: wáctwo y záchowánie mieć s kim. Dena=

53: ſcor, eris, pro mori deficere & decre=

54: ſcere, Vſtáwać/ mdlieć/ vmrzeć.

¶Enaſcor

strona: 242

kolumna: a

N ante A.

1: ¶Enaſcor, id eſt, extra naſcor, Wyra=

2: dzam ſie/ wyraſtam.

3: ¶Innaſcor, Wradzam ſie w kógo/ przira=

4: dzam ſie. Non mihi unqam auari=

5: tia innata eſt, Nie wrodźiłem ſie w łákom

6: ſtwo. Id uitium uel id uitij omnibus

7: innatum eſt, Ten wyſtęp yeſt wſziſtkim przi=

8: rodzón/ yeſt poſpolity wſzem. Innatus no=

9: bis amor cognitionis, Chuć vmiętnośći

10: yeſt nam przirodzona.

11: ¶Obnaſcor, id eſt, circumnaſcor, Obra

12: ſtam wkoło.

13: ¶Pronaſcor, id eſt ortum habeo, Po=

14: chodzę/ mam ſwóy początek. Bonis parenti=

15: bus prognatus eſt, Z dobrych rodźiców

16: pochodźi.

17: ¶Prognatus, Syn. Prognati, Dźie=

http://rcin.org.pl

ćy.

¶Renaſcor, rurſus naſcor, Z nowu ſie

rodzę/ odradzam ſie. Renaſcitur malum,

Odnawia ſie nieſzczęście. Bellum rena=

tum, Odnowiona woyná. Renata urbs,

Zás z nowu zbudowáne. Annus renaſcens,

Wioſná.

¶Subnaſcor, Poraſtam.

¶Internaſcor, ed eſt, medio naſcor, Prze

raſtam.

Naſica, pen. prod. maſc. Właſne ymię Rzi=

miániná yednego z pokolenia Corneliorum/

Naſiterna, Fáská wodna v wierzchu ſzeroka

s vſzimá/ Ceber.

Naſturcium, naſturcij, neut. ſec. Rzeżuchá

Græce καρδαμον Ede naſturciū pro=

uerbium, Bądź czerwſtwym śmiáłym.

Naſturcium aquaticum, Wodna rzeżu=

chá.

Naſſa, æ, fem. prim. Wierſza/ więcierz. In

naſſam illicere, Zdrádźić.

Naſsium, naſſij, ciuitas Lothoringiæ in

Gallia, Naſſen po Fráncusku.

Naſus, naſi, maſc. ſec. Nos. Aliquando

ſignificat, Náśmiewánie z kogo. Naſo

ſuppendere, Szidźić z kogó. Naſum ha=

bere idem.

Naſo dictus eſt Ouidius ob magnum

naſum.

Naſutus, a, um, Wielkonoſy/ Noſáty. Meta=

http://rcin.org.pl

48: phoricos, Dobrze báczny/ mądry/ też na=

49: śmiewcá/ przechyrá. Naſutulus diminuti=

50: uum.

51: ¶Denaſo, as, are, Noſá pozbáwiam/ vrzi=

52: nam nos.

53: Natalis, Vide Naſcor.

54: Natatilis, & Nato, Vide No.

55: Nates, natis, pluraliter hæ nates, Poſlá=

56: dek.

kolumna: b

N ante A. 242

1: Natinatio inquit Feſtus, dicebatur Ne=

2: gociatio & Natinatores negotioſi.

3: Natio, natiuus, Vide Naſcor.

4: Natrix, natricis, maſ. & fem. Wodny wąż

5: álbo yáſzczurká.

6: Natrix herba apud Plin.

7: Natura, natus, Vide Naſcor.

8: Nauale, Nauarchus, Vide Nauis.

9: Naualia, Miáſto w Landiey.

10: Nauci, neut. uel om. indeclinabile puta=

11: men nucis ſiue membranula quæ in

12: nucis iuglandis medio eſt, Luſzczyna o=

13: rzechá álbo skórká ná yądrzu orzechowym też

14: wſziſtko to co od owoców odchodźy. Meta=

15: phorice, Niczemna/ podła rzecz. Homo

16: nauci, niczemny człowiek. Naucifacio, uel

17: Nauci facio diſiunctim, Zá nic niemam.

18: Nauclerus, Naufragium, Nauigo, Naui=

19: culor, Nauiclericus, Vide Nauis.

http://rcin.org.pl

20: Naucratis ciuitas Ægypti.

21: Nauia, nauiæ, lignum cauatum ut na=

22: uis, quo in uindemijs uti ſolent.

23: Nauis, huius nauis, fem. Lódź.

24: Nauis acturia, Lódź tilko s wiosły króm

25: żagla. Vna nauis eſt bonorum, Do=

26: brzy záwżdy zgodni. Naues longe, Ga=

27: lie.

28: Nauicula diminutiuum, Lódká.

29: Naualis, & le, Lodźny. Vt nauale præliū

30: Potykánie ná łodźiách.

31: Naualis apparatus.

32: Nauale bellum, Woyná ná morzu.

33: Naualis corona, Vide ſupra in Corona.

34: Naualis gloria, Cześć dla oſięgnienia zwi=

35: cięſtwá ná morzu.

36: Naualis triumphus idem.

37: Nauales ſocij.

38: Nauale, naualis, neut. tert. Mieyſce gdzie

39: łodźie do brzegu prziſtępuyą y ſtawáyą.

40: Nauarchus, Pan łodźy/ Vulgo Pátron.

41: Nauarchis, nauarchidis, fem. tert. nauis

42: prætoria in qua eſt prætor, Hetmáńska

43: łódź.

44: Nauclerus, naucleri, & Nauicularius, Ze=

45: glarz ten który łódź ſpráwuye/ łodźia [!] rzádźi.

46: Nauiculator, oris, idem.

47: Nauiculatoria, Nauká żeglowánia/ ſpráwo=

48: wánia łodźy. Nauiculariam facere, Ze=

49: glárſtwem ſie obchodźić.

http://rcin.org.pl

50: Nauiculor, aris, ari, Wieść ſie po morzu/

51: Puśćić ſie ná morze dla krotochwile.

52: Nauclerius, a, um, Co ná żeglarzá należy.

53: Naucleriacus, a, um, idem.

54: Naufragus, naufragi, pen. cor. Topień

55: morski który łódź złamał/ ſtráćił ná morzu

56: wſziſtkę máyętność ſwoyę.

Ss 2 Naufragus

strona: 242v

kolumna: a

N ante A.

1: Naufragus per translationem, Znędzony/

2: w wboſtwo [!] wpádły.

3: Naufragus patrimonio, O máyętność oy=

4: czyſtą prziſzły.

5: Naufragium, naufragij, neut. ſec. Zátopie=

6: nie/ vtrácenie łodźy. Naufragium facere,

7: Tonąć ná morzu. Metaphoricos, O wiel=

8: ką ſzkodę prziść.

9: Naufragia & bonorum direpiones,

10: Vtráty/ ſzkodá.

11: Naufragia rei familiaris, Podeście na goſ=

12: podárſtwie. Ex naufragio tabula Pro=

13: uerb. Z wielkiey ſzkody nieco rátowáne=

14: go.

15: Naufragare in Biblijs pro naufragium

16: facere, non eſt latinum.

17: Nauicularius, idem quod Græce Nau=

18: clerus.

19: Nauiculator, idem.

http://rcin.org.pl

20: Nauigium, nauigij, Woźbá w łodźy.

21: Nauigia ſpeculatoria, Lodźy ſzpiegow=

22: ne.

23: Nauigiolum diminut. Czołnek.

24: Nauiger, a, um, Co łódź nośy álbo po czym

25: łódz chodźy. Vt Mare nauigerum dici=

26: tur.

27: Nauigo, as, are, neut. prim. Puſzczam ſie ná

28: morze/ wiozę ſie. In Britaniam nauigare

29: conſueuerūt, Do Angliey ſie zwykli puſz=

30: cząć. Nauigare in portu, Ná brzegu ſie

31: woźić/ to yeſt bezſpiecznym być.

32: Nauigatur imperſonale, Cic. Cum hye=

33: me referto prædonum mari nauiga=

34: retur, Gdy ſie wożono.

35: Nauigatio, onis, Woźba.

36: Nauigabilis, le, Po czym mogą łodźie chodźić

37: Vt flumen nauigabile, Rzeká ktorá wy=

38: dźierży łodźną woźbę.

39: ¶Innauigabilis, le, Gdźie łódź nie może

40: chodźić. Nauigabile mare, Spokoyne mo=

41: rze.

42: Naumachia, æ, Bitwá z łodźi álbo ná ło=

43: dźiách.

44: Naumachia, Mieyſce gdźie ſie bitwá ſtáłá.

45: Naumachiarius, naumachiarij, Zołnierz

46: nálodźny/ namorski.

47: Naumachiarius pons, Moſt ku namor=

48: skiey bitwie vcziniony. Naulum, nauli,

49: Myto od woźby/ od łodźy.

http://rcin.org.pl

50: Mauta, tæ, per Epentheſin, Et nauita, na=

51: uitæ abſq; epentheſi com. Lodźnik prze=

52: woźnik.

53: Nauticus, a, um, Przwoźniczy/ żeglárski.

54: Nauticus clamor, Zegłárskie wołánie.

55: Nauticus panis, Lodzienny chlieb.

56: Nautica panis, Lodzienny chlieb.

57: Nautica res, Rzecz ku zegłárzóm należąca.

kolumna: b

N ante A.

1: Nautea, æ, Smrodliwa woda w łodźiách.

2: ¶Compoſita a Nauigo. Adna=

3: uigo, Przipływam/ przibiyam ſie ku brze=

4: gu.

5: ¶Annauigo idem.

6: ¶Enauigo, as, are, Wypłiwam/ wybiyam

7: ¶Enauigatus, a, um, Wypłyniony/ wy=

8: bity. Sinus duodecim dierum & no=

9: ctiū remigio enauigatus, We dwunaś=

10: cie dni przebyty.

11: Nauaria, fem. prim. Kráyiná w Hiſpániey.

12: Vel Nauarra pars Tarraconenſis.

13: Naualium ciuitas Liguriæ Calep.

14: Nauo, nauas, are, neut. prim. Pilnuyę/ przi

15: kłádam pilność/ przicziniam ſie. Nauat o=

16: peram bonis literis, Vczi ſie. Iſthic

17: quoq; noſtram in te beneuolentia

18: nauare poſſumus, Támćie ſie też my zaś

19: możemi záchować.

20: Nauare operam alicui, Posługować/ zá=

http://rcin.org.pl

21: chowáwáć ſie komu. Tibi omnes fortes

22: uiri nauare operam & ſtudium no=

23: lunt, Niechcą ſie dla ciebie niczego wáżić/

24: podyąć.

25: Nauus, a, um, Pilny/ vſtáwiczny/ roſtropny/

26: dofćipny.

27: Nauus & induſtrius homo, Dofćipny.

28: Nauitas & Nauia, uel Gnauia, æ, Pil=

29: ność/ dofćip/ roſtropność.

30: ¶Ignauus, a, um, Leniwy/ zgniły/ plugá=

31: wy/ boyáźliwy.

32: ¶Ignauia, æ, Leniwſtwo.

33: Nauiter aduerbium, Cziśćie/ roſtropnie/ pil=

34: nie.

35: Nauiter & ſine conceſſationibus ullis

36: permeabit.

37: Nauplium, nauplij, Nieyáki rodzay ryb.

38: Nauportus oppidum in confinijs No=

39: rici & Illyrici.

40: Nauſci inquit Feſtus cum granum fabæ

41: ſe naſcendi gratia aperit, quod fit nō

42: diſsimile nauis formæ.

43: Nauſea, æ, fem. prim. Przikrość/ brzidliwość

44: kruczenie ná wątrobie. Mouere menſam

45: Záđáć komu przikrość/ brzidliwość.

46: Nauſeola dimin. Máła przikrość/ brzidli=

47: wość.

48: Nauſeoſus, a, um, Vt radix nauſeoſa, Ko

49: rzeń przikrość á brzidliwość poruſzáyąci.

50: Nauſeo, as, are, Vzdrygam ſie przed czym/

http://rcin.org.pl

51: brzidzę ſie. Tibi ipſi nauſeas, Sam ſobie przi

52: kriſz/ brzidźiſz. Nauſere aliquid alicui,

53: Przikrzić á brzidźić komu co.

54: Nauſicaa, fem. Dziewka Alcinoi krolá Phea

55: cum.

56: Nauſithous, Syn Neptunów y Alcinoi.

Nauſibulum

strona: 243

kolumna: a

N ante A & E.

1: Nauſibulum ſeu Neuſtibulum, nauſibu=

2: li, Wydrożone drzewo/ ná xtałt czołnu

3: vczinione. Alueus ad ſimilitudinem na=

4: uis factus.

5: Nautea, æ, fem. Nieyákie ziele y śmierdząca

6: woda w łodźy. Vide Nauis.

7: Nauticus, Vide Nauis.

8: Nautilus, Nieyáki rodzay ryb brzuchem wzgó=

9: rę pływáyących.

10: Nauus, Vide Nauo.

11: Naxium Cos in Cypro genita.

12: Naxos, uel Naxus Inſula in Ægeo mari

13: una Cycladum alias Strongile &

14: Dioniſya dicta, fructifera uini. Vnde

15: Naxius, a, um, adiectiuū, Ieden ztám=

16: tąd.

17: Nazarẹus, a, um, uox ex Hebraico de=

18: clinata, domino dicatum, ſnctum &

19: conſecratum ſignificans, Poświęcony/

20: posliubiony pánu bogu.

http://rcin.org.pl

N ante E.

21: Ne aduerbium prohibendi idem ſigni=
22: ficat quod Non, Nie. Cum imperati=
23: uo & coniunctiuo iungitur. Ne ſæui
24: tantopere, Nie bądź ták okrutnym. Ne
25: expectetis me hic, Nie czekaycie mie tu.
26: Ne metuas, Nie bóy ſie. Ne iura ſatis
27: credo, Nie wieray ſie/ wierzęć. Aliquan
28: do cauſalis cõiunctio eſt, Tu me pro=
29: hibeas ne mea re utar, Chceſz mi ty zábró=
30: nić ábych nie vżywał rzeczy moyey. Vel li=
31: neam duc ne prorſus nihil facias, Po
32: ciągni ácz nie yednę kréskę ábyś wżdy nie=
33: co czinił.
34: Te per amicitiam obſecro ut ne di=
35: cas, Proſzę cie dla náſzego ſpolnego towa=
36: rziſtwá ábyś nie powiedał. Aliquando
37: per interrogationem uel dubitationē
38: ponitur & Enclitica eſt, Datur ne
39: illa hodie Pamphilo nuptum? Idźie=
40: li dziś zá mąż? Będąli dźiś weſele ſpráwo=
41: wáć.
42: Bonus ne an malus ſit neſcio, Złyli
43: dobryli niewiem. Apud comicos abijci=
44: tur plerumqꝫ uocalis in fine. Tun hic
45: aderas mi Phædria, Izaś tu był miły
46: Phedriá. Aliquando pro non. Ego id
47: agam mihi qui ne detur, Ia ták chcę
48: czinić ábym mi nie była daná. Ne te diutius
49: detineam, Abych cie dłużey nie zádźierża=

http://rcin.org.pl

50: wał.

51: Ne aliquando imprecantis aduerbium,

kolumna: b

N ante E. 243

1: Ne ſim ſaluus ſi aliter ſcribo ac ſen=

2: tio, Day bych boże zdechł yeſli ynáczey piſzę

3: niźli dzierżę. Nec quid agam certum eſt,

4: Pamphilum ne adiutem an auſcultem

5: ſeni, Nie wiem co daley począć mam Pam=

6: philiuſály mam ſpomágáć czili ſtárcowi po=

7: słuſzen być.

8: Neue hoc, neue illud, Ani to ani owo.

9: Ne dicam, Cic. ut moleſte ferrem tan=

10: tum ingenium in tam leues ne dicam

11: in tam ineptas ſententias incidiſſe,

12: Abych niemiał nieżałować tákowego czło=

13: wieká który w ták lekkie/ á iż nie rzekę/ w

14: ták niczemne mniemánie wpadł. Hæc clau=

15: ſula (ne dicam) ſi ſequatur ſubſtantiuū

16: ponitur in accuſatiuo, ſi interijcīt inter

17: ſubſtantiuū & adiect. relinquit utrunqꝫ

18: in nominatiuo, Homo prudens ne di=

19: cam ſtultum, non ſtultus quia (homo)

20: ſubſtantiuum præcedit. Crudelis ne

21: dicam impius & ſceleratus Caſtor,

22: non ſceleratum Caſtorem, quia ſub=

23: ſtantiuum (Caſtor) ſequitur. In alijs ca

24: ſibus nulla est ambiguitas, Quia ſem

25: per oportet conuenire adiectiuum &

26: ſubſtantiuum. Vt non feceris hæc ma=

http://rcin.org.pl

giſtro conſcio ne dicam præſente nō

præſentem.

Nea Inſula inter Lemnum & Helleſpon=

tum.

Neapolis, fem. Latine noua ciuitas, No=

we miaſto. Sunt autem hoc nomine mul

tæ urbes uocatæ, ſed præcipue illa

Italiæ in Campania, quæ olim Par=

thenope dicta eſt.

Neapolitanus, a, um, Nowomieſtczik/ to yeſt/

który z Nápulegiey yest.

Nebrides, pen. cor. Kozłowe álbo łánie skó=

ry/ zameſz. νεβρος enim dama ſeu cer=

uus eſt.

Nebrides, ſingulari numero, nomē gem

mæ.

Nebrodes mons Siciliæ.

Nebula, læ, Małá. Per nebulam uidere,

Nie dobrze doyźrzeć álbo nie dobrze wyro=

zumieć.

Nebulo, nebulonis, maſ. ter. Lotr/ Niecnotá

nogieć. Magnus nebulo, Wirudny łotr.

Nebuloſus, a, ū, Pełen mgły. Nebuloſum

cœlum, Mglánie/ to yeſt poſepne po=

chmurne niebo.

Nebuloſus aër, Nebuloſus æſtus, Ne=

buloſus ager aut locus, Mieyſce gdźie

częſte dzdże y chmury powſtáyą.

Nec diſiunctiua coniunctio, Ani. Cicero.

http://rcin.org.pl

strona: 243v

kolumna: a

N ante E.

Nec melior uir fuit Aphricano quiſ=
quam nec clarior, Nád Afrikaná nie był
człowiek lepſzy áni sławnieyſzy.
Nec pro non, Nec opinata res eos per=
cutit, Nienádźiána rzecz ná nie prziſzłá.
Nec opinantes aſſecuta eſt ſenectus,
Opádłá ye ſtárość ſámi nie zwiedźieli kiedy.
Nec iniuria, Nic bes przicziny. Nec mirū,
Nie dźiw temu.
Nec dum, pro non adhuc. Ieſzcze nie. Nec
dum redijt, Ieſzczeſz nie prziſzedł. Perſol=
ui gratia non poteſt nec malo patri,
Nie może być dźięká oddána áni złemu oy=
cu.
Necunquem ueteres dixerunt pro nec
unquam quenq̄, CC.
Neceſſe & ſiue neceſſum nomen eſt in=
declinabile, Potrzebá. Neceſſe fuit hoc
facere, Potrzebá to było vczinić. Neceſſe
habere pro opus habere, Cic. in qui=
bus uerbum pro uerbo non neceſſe
habui reddere, Nie było potrzebá słowo
od słowa wykładáć.
Neceſsitas, neceſsitatis, Potrzebá/ potrzebo=
wánie. Niſi neceſsitate cogar, Wyyąwſzy
bych był przimuſzón. Neceſsitatem impo=
nere, Przimuśić. Afferre neceſsitatē idem

http://rcin.org.pl

28: Mors neceſsitatem habet fati, Smiercy

29: ſie nikt nie vkriye. Parere neceſsitati, Nie

30: przećiwić ſie muſzeniu.

31: Neceſsitate coactus feci, Potrzebą przi=

32: muſzony.

33: Neceſsitates, Przyiacielſtwá/ powinowá=

34: ctwá.

35: Neceſsitudo, inis, Powinowáctwo/ przyiá=

36: cielſtwo/ záchowánie. Veteres mihi neceſsi=

37: tudines cum his omnibus intercedūt

38: Mam s temi wſziſtkiemi ſtárádawne powi=

39: nowáctwo/ y záchowánie. Neceſsitudini=

40: bus circumuentus, Przyiacielſtwem ogár=

41: niony.

42: Hoſpitium neceſsitudo & familiaritas

43: idem, Adiungere ad neceſsitudinem

44: ſuam bonos uiros, Przyłączić ſobie po=

45: winowáctwem dobre ludzie. Coniungere

46: neceſsitudinem cum aliquo, Złączić po=

47: winowáctwo/ poprzyiacielić ſie. Conſtituta

48: familiaritas & neceſsitudo officijs, Zá

49: cháwániem vgruntowáne przyiáźni. Zgárdźić

50: posługą przyiacielską/ nie chcieć być ná po=

51: słudze przyiacielskiey.

52: Neceſſarius, a, um, Potrzebny/ a/ e. Re ne=

53: ceſſaria nulla coacti, Zadna ich rzecz k te=

54: mu nie ciſnęłá.

kolumna: b

N ante E.

1: Neceſſarium uel uoluntarium contra=

http://rcin.org.pl

ria.

Neceſſarium ac fatale idem, cætera quæ

ſunt ad uictum neceſſaria, Ku żywnośći

potrebne [!] .

Neceſſarius ſubſtantiuum, Powinny/ krew=

ny.

Meus eſt neceſſarius, Móy krewny

yeſt.

Neceſſarie aduerbiū, Potrzebnie/ przimuſz=

nie/ z muſzenia.

Neceſſario ſimiliter aduerbium, idem.

Necum ueteres dixerunt pro nec cum,

CC.

Neco, as, aui, are, necatum, & necui, ne=

ctum, necare, act. prim. Zábiyam/ zátrá=

cam. Omni ſenatu necato, Pobiwſzy wſzi=

ſtkę rádę. Necatus fame, Zdechł od gło=

du.

Necatus ueneno, Otruty. Herbæ necā=

tur, Zmilkáyą/ bywáyą zatrácone.

Nectus ſemper ſine ferro dicitur Liuius

fame frigore illuuie ſqualore enecta,

Od głodu/ mrozu/ plugáwſtwá y nędze zeſz=

łá.

¶Eneco, Dawię/ Duſzę/ zábiyam. Meta=

pho. Trapię/ záſmucam zádawam trudność

Nec herbis enectur ruta, Aby nie byłá

zátłumiona/ záduſzona.

Nex, necis, Gwałtowna/ zábita śmierć.

Quanquam in nominatiuo non ad=

http://rcin.org.pl

32: modum uſurpetur, Dare neci, Zábić.

33: Afferre necem alteri idem, Vitæ neciſq;

34: poteſtatem habere, Mieć moc zabić ży=

35: wotem dárować kogo. Neci datus, Zábity/

36: ſtrácony.

37: ¶Interneco, Wſziſtko potrácam/ pobiyam/

38: wykorzeniam.

39: ¶Internecio, ſiue internecio, internicio

40: nis, uerbale, Wykorzenienie. Ad interne=

41: cionē cæſi, Aż do śmiercy pobićy. Reſiſti

42: ſine internecione poſſe adrbitrantur,

43: Máyą zá to że bez burzenia y wykorzenie=

44: nia może odpór vczinić.

45: ¶Internecinus, a, um, Smiertelny. Vt in=

46: ternecinum teſtamentum, Który przipra=

47: wił o gardło/ oſięgáyącego rzeczy teſtamen=

48: towe.

49: ¶Internecium bellum, Bárzo ſzkodliwa

50: woyná/ wiele ludźi o ſzkodę przipráwiáyą=

51: ca.

52: ¶Internectiuus, a, ū, pro Internecinus

53: mendoſe legitur in authoribus dicto=

54: rum exemplorum.

N ante E.

1: Necromantia, Vide Necros.

2: Necros, maſc. Latine Mortuus uel cada=

3: uer, Vmárły/ trup/ ścirw.

http://rcin.org.pl

4: Necrophorus, Ten który vmárłe nośy do

5: grobu.

6: Necromantes, Práktikarz/ wieſzczy z poyźrze=

7: nia ná martwe ciáło.

8: Necromantɛia uel Necyomatɛia, Táko=

9: wey práktiki nauká álbo wieſzczbá.

10: Necromanticus, Poprziſięgácz vmárłych/

11: który zwaſzczá [!] poprziſięga vmárłe á rádźi ſie

12: ich.

13: Nectar, nectaris, neut. ter. Latine Immor=

14: talitas, Nieśmiertelnośc. Poëtæ finxe=

15: runt eſſe dulciſsimum potum Deo=

16: rum.

17: Nectarius, a, um, Boski/ Nieśmiertelny/ też

18: bárzo słodki.

19: Nectarium uinum, Słodkie wino.

20: Nectarea, Ziele Allantowy korzeń który w

21: wino kładą.

22: Nectarites, Allantowe wino.

23: Necto, nectis, nexui, uel nexi, nexum, ne=

24: cetere, neut. tere. Wiąże/ záciągam/ ſpinam/

25: zápinám/ plotę/ zwięzuyę weſpołek. Nectere

26: moras, Mieſzkáć długo/ odwłoczić/ prze=

27: włoki czinić. Nectere coronam uel ſertū

28: Plieść/ wić wieniec. Nectere ſyllogiſ=

29: mos, Dowody/ wywody ná którą rzecz czi=

30: nić.

31: Cauſas nectere, Wynáydować przicziny=

32: Nectere aliud ex alio, Iednę rzecz z

33: drugiey plieść. Plieść trzy po trzy rozmáyicie

http://rcin.org.pl

34: bywa mowiono. Nectere dolum alicui,

35: Sidłá álbo zdrádę yáką ná kogo zámiſliáć/

36: gotować.

37: Nexus, a, um, Participiū, Złączony/ ſpoyo=

38: ny/ záciągniony zbyty weſpołek. Omnes aſ=

39: ſeres inter ſe nexæ & iugatæ ſunt,

40: Wſziſtki deſzczki weſpołek ſą złączone y ſpo=

41: yone.

42: Nexus ob æs alienum, Dla długów/ ſtał

43: sie niewolnikiem.

44: Nexus, huius nexus, Węzeł/ záwiązánie/ zá=

45: ciągnienie/ sknowánie.

46: Nexus, ſeu nexum, Nieyáki obyczay obo=

47: wiązánia/ podyęcia álbo zápiſánia/ á zwaſz [!] =

48: czá [!] oſoby á ćiáłá ſwego w obliczności piący

49: ſwiádków. Vnde nexum inire diceba=

50: tur, Ten który ſie temu któremu był winien

51: dla długu w moc y we właſność yego ták

52: długo podáwał aż dług zápłacić mógł

kolumna: b

N ante E. 244

1: Et huiuſmodi homines nexi, id eſt,

2: creditoribus addicti dicebantur.

3: Nexu uincti idem. Nexu obligare, Tym

4: obyczáyem zápiſáć/ áby przepadáł być właſ=

5: nym/ á niewolnikiem tego v którego pożicza

6: yeſli ná czás nie zápłácy.

7: Nexu ſolutus, Który ſie z długów y z ne=

8: woley wyſwiebodźił.

9: Nexo, nexas, & nexo, nexis, nexui, ne=

http://rcin.org.pl

xum, nexere, act. tert. frequentatiuum,

Vſtáwicznie wiążę/ obowięzuyę/ węzły czinię/

záciągam.

Nexilis, le, Co łatwie może być záwiązano/

węzeł vczinion.

¶Compoſita, Adnecto uel Annecto,

Przipayam/ przyciągam/ przywięzuyę/ przi=

ſtoſuyę yedno ku drugiemu. Ad linguam

ſtomachus annectitur, Zołądek do yęzy=

ká yeſt przipoyóń.

¶Annecto etiam idem quod ſubiun=

go, ut quæ mihi uidebantur annexui,

Co mi ſie zdáło tom k temu prziłożił/ przyſá=

dźył.

¶Connexto, Złączam/ ſpayám/ weſpołek

zwięzuyę.

Amicitia cum uoluptate connectitur,

Przyiaźń s roskoſzą złączona. Connecte=

re alicui rei aliquid, Przipoyić/ przyſádźić

nieco ku drugiey rzeczy. Inter ſe conne=

ctere, Zbić weſpołek.

Connectere uerba, id eſt, continuare,

Przedſię mowić. Aliam inſaniam con=

nectere, Drugie ſzaleńſtwo ku pierwſzemu

przyſádźić.

¶Connexa, Weſpołek ſpoyone rzeczy/ álbo

náſliáduyące.

¶Connexiuus, a, um, Złączáyący/ ſpoyá=

yący/ a/ e. Vt connexiua cōiunctio pro

copulatiua.

http://rcin.org.pl

40: ¶Connexio, Związánie/ ſpoyenie/ záſto=

41: wánie/ zápięcie.

42: ¶Connexio etiam pro concluſione

43: apud Quintilianum.

44: ¶Innecto, intus necto, Cateno, wpáyam

45: wplatam/ wſádzam/ wmykam.

46: ¶Internecto, Przeplatam/ przeſádzam/ prze

47: więzuyę. Vergil. Vt fibula crinem auro

48: internectat.

49: ¶Obnecto, id eſt, obligo, Obowięzuyę/

50: ze wſząd oplatam/ obwodze/ oſádzam.

51: ¶Subnecto, id eſt, ſubiūgo, To k temu

52: przyſádzam/ przydáyę/ przypominam/ też pod=

53: więzuyę/ podpinam.

N ante E.

1: Necubi aduerbium loci, Nealicubi, id

2: eſt, ne in aliquo loco, Niegdźie. Et ſem

3: per duo uerba poſtulat ut erunt im=

4: bres ſecuti uidendum necubi aqua

5: conſiſtat, Ieſli ſie zádzdży tu opátrzić trze=

6: bá áby wodá niegdźie zaſtánowienia nie

7: miáła. Necubi pro nuſwuam Liui, Ne=

8: cubi conſiſtere coactis, Nigdźiey.

9: Necunde aduerbium loci, id eſt, ne ex a=

10: liquo loco, Circumſpectans necunde

11: impetus in frumentatores fieret, Po=

12: glądáyący áby z którey ſtrony picowników

http://rcin.org.pl

13: nie náyechano/ nie wſpárto.

14: Necydalus Bombycis genus, CC.

15: Nedum coniunctio ſignificat non ſo=

16: lum, Nie tylko. Duobus tantum mo=

17: dis uſurpatur, uno cum utranqꝫ ſen=

18: tentiam eodem claudimus uerbo, ut

19: Funderem pro te ſanguinem nedum

20: pecuniam, Roźlałbych rad dla ciebie

21: krew nie tilko pieniądze. Tantum habent

22: mysteriorum, ut eas ne librarijs qui=

23: dem fere committamus, nedum cui=

24: libet, Tákie táyemnice w ſobie máyą iż ich

25: ledwey zwierzamy właſnym piſárzóm/ á cuż

26: więc ládá komu/ álbo á dáleko mniey káżde=

27: mu. Altero modo accipitur cum ſuum

28: utriqꝫ ſententiæ uerbum accomoda=

29: mus, Vt funderem pro te ſanguinem

30: nedum tibi pecuniam crederem, Roź=

31: lał bych rad dla ciebie krew moyę/ nie til=

32: ko iżbychćy pieniędzy nie miał pożyczić.

33: Nedum ſed etiam Cic. Nedum mor=

34: bum remouiſti ſed etiam grauedinem

35: Nie tilkoś mi ból oddalił ále też cięſzkość

36: álbo ociężáłość. Ne legere quidem no=

37: uit nedum intelligat, Ani czitáć nie vmie

38: á coſzby rozumieć.

39: Nefandus, a, um, Quaſi non fandus, id

40: eſt non dicendus, Sromotá rzec/ to yeſt

41: nie ſliáchetny/ niecnotliwy/ ſromotny. Ne=

42: fandum facinus, Niecnotliwy vczinek.

http://rcin.org.pl

43: Nefanda arma, Złoſliwy/ ſzkodliwa woy=

44: ná. Nefandum auditu eſt, Nie godźi ſie

45: wſpominać.

46: Nefans, nefantis, pro nefandis, Obſole=

47: tum.

48: Nefarius, a, um, Złoſliwy/ niecnotliwy/ á któ=

49: regoby áni ſie godźiło wymówić. Nefariū

50: latrocinum, Okrutne łotrowſtwo. Ne=

51: feria promulgatio, Złoſliwe wywołánie/

52: vſtáwá.

53: Nefarie aduerbium, Złośliwie/ łotrowskim

54: obyczáyem.

55: Nefas & Nefaſtus, Vide Faris.

56: Nefrendes, Vide ſupra Frendeo.

kolumna: b

N ante E.

1: Negligo, Negligentia, Vide Lego.

2: Nego, negas, aui, are, act. prim. Przę/ nie=

3: znam ſie/ odmawiam czego komu. Factum

4: id eſſe id non negat, Nie przi. Negato

5: eſſe ituram, Powiedz że nie chce yść. Ne=

6: gant enim quenquam bonum uirum

7: eſſe niſi ſapientem, Powiedáyą że żadny

8: człowiek nie może być dobry tylko má=

9: dry.

10: Negat & ait contraria, Iam ait iam ne=

11: gat, Iuſz ſie znam yuſz záś przi. Negaris

12: ſæpe eſſe domi, Powiedáyą że rzadko do=

13: má bywaſz.

14: Negito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicz=

http://rcin.org.pl

15: nie przę/ odmawiam.

16: Negabundus pro negante Feſtus anti=

17: quum.

18: Negans, negantis, participium ſiue no=

19: men ex participio, Przący/ nieznáyący ſie/

20: Odmáwiáyący.

21: Negantia, æ, pro negatione, Cic. in To=

22: picis.

23: Negatio, onis, fem. tert. Záprzenie. Nega=

24: tio inficiatioq; facti, Záprzenie vczin=

25: ku.

26: Negatiuus, a, um, idem, quod Negans.

27: Negatiua oratio, Prząda rzecz nie znáyąca ſie

28: k czemu.

29: ¶Compoſita, Abnego, as, are, Zápie=

30: ram ſie/ nieznam ſie k czemu. Continuo

31: abnegauit quæ dixerat, Hnet záprzał

32: k czemu ſie pierwey znał. Depoſitum ab=

33: negare, Wzięte rzeczy ku wierney ręce zá=

34: przeć.

35: ¶Abnegatio, Záprzenie.

36: ¶Denego, Odmawiam. Dare dene=

37: gabis, Odmowiſz mi tego dáć. Denega=

38: rat ſe mihi promiſſurum gnatam ſuā,

39: Nie chciał mi córki ſwoyey zá żonę dáć.

40: Denegare alicui auxilium aduerſus

41: alterū, Nie chcieć pomocy dáć.

42: ¶Pernego, Bárzo álbo oczywiście przę/

43: żadnym ſie obyczáyem nie znam. Etiam fra=

44: ter de hoſpite, Te. Immo pernegat, I

http://rcin.org.pl

45: owſzem śmiele przi.

46: ¶Pernagatur imperſonale, Cic. Itaqꝫ

47: illo tempore ac primo iſto aduentu

48: pernegatur.

49: Negotium, neut. ſec. Správá/ potrzebá/ też

50: trudność/ niepokóy. Quid hic habes ne=

51: gotij, Co tu zá ſpráwę maſz. Dare nego=

52: tium alicui, Poliećić co komu. Cur illi

53: exhibes negotium, Czemu zádawaſz mu

54: trudność. Sui negotij bene gerens, Pi=

55: len ſwego vrzędu. Plurimum in eo ne=

56: gotij habui, Wielem trudnośći pożył. Fa=

ceſſere

strona: 245

kolumna: a

N ante E.

1: ceſſere negotium idem quod exhibe=

2: re, Nihil mihi tecum eſt negotij, Za=

3: dney ſpráwy s tobą nie mam/ Mam s to=

4: bą pokóy.

5: Eſt mihi negotium domi, Mam nieco

6: ſpráwować domá. Nullo negotio illud

7: conficies, Lácniuchno to ſpráwiſz. Nego=

8: tij plenus, Zátrudniony/ prácowity. Ne=

9: gotium magnum eſt nauigare idqꝫ

10: menſe Quintili, Nie puł rzeczy yeſt puś=

11: ćić ſie ná morze/ á zwłaſzczá mieſiącá Lip=

12: cá.

13: Negotiolum, Sprawká/ potrzebká.

14: Negotioſus, a, um, Správny/ prácowity/ pil

http://rcin.org.pl

ny/ a/ e.

Negotioſa & moleſta prouincia, Nieſpo=

koyna/ etć.

Negotioſa res, Trudna rzecz. Negotioſi

eramus nos noſtris negotijs, Byliśmy

zátrudnieni właſnemi ſpráwámi/ mieliſmy ſá

mi s ſobą co czinić.

Negotialis, le, ad negotium pertinens,

Co ku ſpráwie álbo kupiectwu należy [!] .

¶Negotior, negotiaris, negotiari, de=

pon. pri. Krámuyę/ kupiectwá pátrzę. Ne=

gotiari animas dicuntur medici, Swe

rzemiosłá nád zdrowiem y nád żiwotem

ludzkim vżiwać. Negotiari aliquo gene=

re mercaturæ, Nieyáką kupią tribo=

wáć.

Negotiator, Krámarz/ kupiec. Aliquando

Száfarz który potrzebne rzeczy ku żiwnośćy

skupuye. Negotiatores mancipiorū, Kupcy

niewolników.

Negotiatio, Kramowánie/ kupiectwo. Nego=

tiationem exercere, Krámować.

Neleus, maſc. diſſyllabum, Imię oycá. Ne=

ſtorowego Vide Neleudes.

Nemea, æ, fem. prim. Lás w Greciey miedzy

miáſtem Cleone á Phiunte álbo Pliunte nie

dáleko od Argos przi którym Herculeſowi

ku czći nieyákie świętá álbo gry byváły ſprá

wowáne. Nemeæi ludi, Zwáne.

Nemeæus, a, ū, Co k temu láſu należy. Vide

http://rcin.org.pl

45: ſupra in dictione Ludo.

46: Nemea nomen eſt fontis & montis.

47: Nemeſis fem. pen. cor, Latine indigna=

48: tio, Gniew/ nielubość. Veteres finxerunt

49: Deam eſſe quæ inſolentiam & ſpes

50: immoderatas ulciſceretur, uocatur a=

51: lias Adraſtɛıa & Rhamnuſia, Hinc

52: Prouerbium Adraſtia Nemeſis ſcilicet

53: aderit, Nie zwieźie mu ſie to ták ſucho/

54: skarze to Bóg/ weźmie ſwą zápłátę.

55: Nemetes, Lud niemiecki około Spiry/ in Epi=

56: ſcopatu Spirenſi.

kolumna: b

1: Nemo, neminis, com uocatiuo caret &

2: toto plurali, Zaden człowiek. Nam de

3: homine ſolum dicitur, Nemo eſt quē

4: ego magis nunc cuperem uidere quā

5: te, Nie yeſt człowiek ná świecie którego bych

6: teras ráczey widźiał yáko ciebie. Nemo

7: homo pro nemo omnino Ter. Nun=

8: quis hic me ſequitur? Nemo homo eſt

9: Nie ydźieli kto zá mną? y yedinego czło=

10: wieká nie zayźrzeć.

11: Nemo e noſtris, Zaden z náſzich. Nemo

12: non uidet, Káżdy to baczy. Nemo eſt

13: quin intelligat populū Romanū, & c.

14: Zaden nie yeſt któryby nie rozumiał k czemu

15: ſie lub Rzimski ma. Nemo hoc neſcit,

16: Wiedzą to wſziſci.

http://rcin.org.pl

17: Non nemo pro aliqui uel non nulli.

18: Niktórzy Contigit tibi quod haud ſcio

19: an nemini, Podkáłá cie przigodá nie wiem

20: by kogo táká.

21: Nemo de fœminis dictum, Terentius

22: Hoc ego ſcio unum neminem pepe=

23: riſſe hic.

24: Nemoroſus, Vide Nemus.

25: Nempe, aduerbium confirmandi, Zwłaſz

26: czá. Videlicet, Quod aliquando

27: cum Interrogatione ponitur, aliquan=

28: do ſine interrogatione Cum Inter=

29: rogatione, ut Cic. Nempe negas ad

30: beate uiuendum ſatis eſſe uirtutē? AT

31: prorſus nego, Temu ſie zwłaſzczá przećі=

32: wiſz, etć. Sine interrogatione, Terent.

33: Nempe omnia uerba huic redeunt,

34: Iednák ſie wſziſtki ty słowa ku temu ſcią=

35: gáyą.

36: Bene uolo ego illi facere, ſi tu non

37: abnuis. P. nempe de tuo L. de meo,

38: Ieſli to nie yeſt przećiwko tobie ya go chcę

39: zápomoc P. Bá dobrze tilko z twego mieſzká

40: L. Ey z cziyegoſz ynſzego. Recta uia equi=

41: dem illuc, G. Nempe ad Pamphilam.

42: Proſto tám iście mknę G. zwłáſzczá ku Pam=

43: philiey. Scio iam quid uelis. nempe me

44: hinc abire uis, Iuſz rozumiem k czemu

45: przimawiaſz/ zwłaſzczá ábych ztąd ſzedł precz.

46: Iam expediam, P. expedies? D. Certe

http://rcin.org.pl

47: Pamphile, P. Nempe ut modo, Ták

48: podobno yáko y máło przed tym.

49: Nemus, nemoris, neut. ter. Lás/ Gay. Pro=

50: prie uoluptatis cauſa cōparatus, Pię=

51: kny weſoły gay.

52: Nemoroſus, a, um, Pełny láſów y Gá=

53: yów.

54: Nemoroſa prouincia, Pełna láſów kráyiná

55: Collis cupreſſu nemoroſus & opa=

56: cus, Górká cipreſsem zágęſzczona.

Nemoralis

strona: 245v

kolumna: a

N ante E.

1: Nemoralis, le, Leśny/ Gáyowy/ a/ e. Vt um=

2: bra nemoralis, Leśny cień.

3: Nemorenſis, ſe, idem, Nemorenſe mel,

4: Leśny miód/ to yeſt z wrzoſu á z kwiecia leś=

5: nego zbierány.

6: Nemut ut ait Feſtus uerbum antiquum

7: ſignificat niſi, etiā uel nempe, Nenum

8: pro non Antiquum.

9: Neo, es, neui, netum, nere, neu. ſec. Przędę.

10: Netrix, Prządká.

11: Neomagus, Miaſto w niemcách Spyrá zwá=

12: ne.

13: Neomenia, Vide Neos.

14: Neos, maſc. Latine Neouus, Nowy. Vnde

15: multa compoſita.

16: Neomagos, Nowy małżonek/ młody pan/

http://rcin.org.pl

17: nowożenia.

18: Neomenia, Nástánie xiężycá.

19: Neophytus pen. cor. Nowowſzczepiony/

20: przichodźień/ nowokrześćiánin/ wſtępień.

21: Neopolemus, Nowy żołnierz. Et propriū

22: nomen filij Achillis.

23: Neotericus, a, ū, Latine recentior, Nowſzy

24: Neoterici medici, Nowi liekárze.

Neophytus,	Vide Neos.
Neopolemus,	

25: Nepa, nepæ, uel nepos, is, more Græco

26: Scorpium ſignificat, Niedźwiadek.

27: Nepenthes herba ſeu pharmacym triſti=

28: tiam diſcutiens, Ziele nieyákie ſmutek o=

29: deymuyąc. Quidam putant eſſe Bugloſ=

30: ſam Vide ſupra.

31: Nepeta, tæ, pen. cor. fem. Miáſto we wło=

32: ſzech w kráyinie którą zową Tuścia.

33: Nepeſinus, a, um, Któ ztámtąd yeſt.

34: Nepeta, ſiue Nepita herba, leśny poliey

35: álbo leſna ſzáłwia/ álbo kotcze ziele.

36: Nephalia, orum, neut. Swięto było v Gre=

37: ków w które żadnego winá nie pili/ tylko

38: wodę miodem álbo cukrem osłodzoną. So=

39: bria ſacrificia.

40: Nephiritis, nephiritidis, fem. Bolenie nérek/

41: chorobá ná nérki.

42: Nepos, nepotis, maſc. ter Wnuk. Eius cor

http://rcin.org.pl

43: relatiuum eſt auus.

44: Nepos ex fratre, Synowiec. Nepos ex ſo=

45: rore, Sieſtrzeniec.

46: Neptis, huius neptis, Wnuczká. Neptis ex

47: fratre, Synowicá. Ex ſorore, Sieſtrzanká

48: ¶Pronepos, Mego wnuká ſyn/ práwnu=

49: czek.

50: ¶Abnepos, W czwartym pokoleniu poto=

51: mek.

52: Nepotes nonnunquam ſignificat poſte

53: ritatem, Potomſtwo/ potomki.

kolumna: b

N ante E.

1: Nepotulus dimin. Wnuczek.

2: Nepotes etiam uocantur, Poyánice/ zárło=

3: cy/ ſtrawce.

4: Nepotinus, a, um, ut Nepotini ſumptus

5: Vtrátne koſztunki.

6: Nepotor, aris, ari, Vtrácam/ trawię/ hoynie

7: ſobie poczinam/ rozruſzam máyętność.

8: Neptunus, maſc. ſec. Deus maris credi=

9: tus antiquis, Bóg morski.

10: Neptunius, a, um, adiectiuum.

11: Neptunalia, orum, Neptuni ſacra.

12: Nequa aduerbium per aliquem locum,

13: Nikędy.

14: Nequalia ſunt detrimenta, Feſto teſte ob

15: ſoletum.

16: Nequam nomen indeclinabile, Nic do=

17: brego/ łotr/ ſzubienicznik/ zły. Nequior, ne=

http://rcin.org.pl

quiſsimus, Cic. Nunquam uidi homi=

nem nequiorem, Iákóm żyw gorſzego

człowieká nie widźiał. Nequitia, Złość.

Nequitia & inertia, Leniwſtwo. Aceti ne=

quitiæ ineſt uirtus magnos ad uſus,

Kwás á oſtrość octowa ma w ſobie nie má=

łą moc ku wiele rzeczóm.

Nequiter aduerb. Złoſliwie/ łotrowskie. Ne

quis, złoſliweiy. nequiſsime. nayzłoślowiey

Nequam etiam idem quod decoctor,

Strawcá żárłok.

Nequando aduerbium, Aby niekiedy/ álbo

áby którego czáſu. Nequando ea arx ho=

ſtium eſſet, Aby kiedy ten zamek nie przi=

ſzedł w ręce nieprziyacielskie. Nequando

iratus tute alio conferas.

Nequaquam aduerbium negandi, Za=

dnym obyczáyem/ owſzeki nic.

Neque diſiunctiua coniunctio, Ani. Te=

rent. Neqꝫ uirgo eſt uſquam neqꝫ ego

qui illam e conſpectu amiſi meo, Ani

ſie pánny mogę dowiedźieć/ áni ya/ etć. At

nunc faciet, neqꝫ ut opinor, ſine tuo

magno malo, Ale yuſz teras vczini/ á ya=

ko mam báczić że nie króm twego złego.

Nequeo, Vide Queo.

Nequicquam aduerbium, id eſt, fruſtra,

Próżno wniwecz.

Nequino, nequinas, are, modo laſciuire

modo nefare ſignificat. Sipont.

http://rcin.org.pl

48: Nequinum oppidum quod nunc Nar=

49: ma dicitur, Calep.

50: Nequis, Vide Quis.

51: Nequitia, Vide Nequam.

52: Nequitus pro nequiter apud antiquos

53: Perotus.

54: Nereus, nerei, maſc. ſec. filius Oceani &

55: Tethis, Bóg morski. & pro mari ali=

56: quando ponitur.

Nereides

strona: 246

kolumna: a

N ante E.

1: Nereides, Boginie morskie. Nymphæ ma=

2: rinæ.

3: Neritæ ex concharum genere.

4: Neritū uel Neritos, Wyſep ná morzu Ion=

5: skim. Et oppidum ibidem.

6: Nerio, onis, Zoná Marſá.

7: Nerium, nerij, Nieyákie drzewko/ które Ap=

8: tekárze Oleader zową.

9: Nero, neronis, maſc. ter. Imię Ceſárzá Rzim

10: skiego bárzo okrutnego/ dla tegoż ymię yego

11: Metaphoricos, miáſto okrucieńſtwá by=

12: wa brano.

13: Neruij maſc. populi Galliæ Belgicæ, W

14: biskupſtwie Tornáckim.

15: Nerulani populi in Latio.

16: Nerulum, oppidum in Lucanis cuius

17: ciues Nerulonenſes.

http://rcin.org.pl

18: Neruus, nerui, maſc. ſec. Zyłá podkolánna/

19: też cięćiwá/ powróz/ ſznur.

20: Neruus etiam, Zelázo ná ſziyę albo pęto ná

21: nogi/ kiy w który wſadzáyą.

22: Neruus, aliquando pro robore, Miáſto

23: mocy/ śiły/ y przemożnośći. Neruus belli

24: pecunia eſt, Przemożność ku wiedzieniu

25: walki pieniądze ſą. Sine neruis, Króm prze=

26: możnośći.

27: Contendere omnes neruos in re ali=

28: qua uel contendere omnibus neruis,

29: Wſziſtkę ſwą przemożność włożyć. Eſt tuo=

30: rum neruorum, Latwie temu ſproſtaſz. In=

31: tende ſaltem neruos tuos, Prziłóż yedno

32: pilnośćy.

33: Nerui etiam uocantur, Struny. Neruia,

34: æ, Struná.

35: Neruulus diminutiuum, Ziłká.

36: Neruoſus, a, um, Zyłowáty. Metaph. Mo=

37: cny/ krepki/ tęgi.

38: Neruoſus orator, Metaphoricos, Wielki

39: á tęgi wymowcá.

40: Neruoſitas, atis, Moc/ tęgość.

41: Neruoſe aduerbium, Mocnie/ tęgo. Ner=

42: uoſe dicere & aſſerere, Tęgo czego pod=

43: pieráć.

44: Neruicus, neruici, Którego żyły bolą.

45: Neruicius, a, um, Co yeſt z żył. Funis ner=

46: uicius, Cięćiwá.

47: ¶Eneruus, a, um, uel Ineruis, e, Słáby/

http://rcin.org.pl

48: mdły/ niemocny.

49: ¶Ineruo, as, are, Czinię mdłym/ słábym.

50: Ineruata oratio, Nie tęga niczemna rzecz.

51: ¶Eneruati & exangues homines, Słá=

52: bi. Eneruata & muliebris ſententia, Nie

53: śmiáła. Eneruatio, Wyśilenie/ słábość.

54: ¶Subneruo, Podćinam żyły/ Chromię ko=

55: go.

56: Neſa regio montana iuxta Æthnam.

kolumna: b

N ante E. 246

1: Neſcio, Vide Scio.

2: Neſſotrophɛium, ij, Kociec álbo ſadz káczy

3: álbo mieyśce gdźie ye karmią/ chowá=

4: ią.

5: Neſus Traciæ fluuius.

6: Neſtor, neſtoris, maſ. te. Nelei ex Chlori

7: uxore filius fuit, Známienity wymowcá y

8: walecznik/ trzy wieki człowiecze żył.

9: Neſtoreus, a, um, ut Neſtorea eloquen=

10: tia, Niepoſpolita wdźięczna á páńska wy=

11: mowá. Viue Neſtores annos, Bądź

12: bárzo długo zdrów. Neſtorides patrony=

13: micum, Który od Neſtorá pochodźi/ poto=

14: mek Neſtorów.

15: Neu a neue deductum eſt per apoco=

16: pen, id eſt non, ut neu lachryma ſo=

17: ror, Nie płácz śioſtro. Neu pro neue, Te=

18: rent. Te obteſtor ne abs te hanc ſe=

19: greges, neu deſeras, Ani opuſzczáy/ etć.

http://rcin.org.pl

20: Neue, Ne etiam ſignificat, Cic. Peto a te

21: ne id a me, neue in hoc reo, neue in

22: alijs quæras.

23: Neuceria urbs Vmbriæ in Italia.

24: Neugmate uel negumate, pro negare an

25: tiquum Feſtus.

26: Neuola flumen in Sentinati agro,

27: CC.

28: Neuolo, neuis, neuult ueteres dixerunt

29: pro Nolo.

30: Neuri populi Scythiæ Eupææ.

31: Neuris, herba Solanum, CC.

32: Neurobata, æ, pen. cor. maſc. qui ambu=

33: lant ſupra neruos & funes nerueos,

34: Skoczkowie którzi też po powroziech cho=

35: dzą.

36: Neuroſpaſton Cynorhodos dicitur,

37: CC.

38: Neuter, a, um, Triſyllabum teſte Priſcia=

39: no, Ani ten áni ów/ żaden ze dwu. De duo=

40: bus dicitur, ſicut alter & uter in ge=

41: nitiuo neutri, neutræ, neutri & neutrius

42: Neuter alterum amat, Nie miłuyą

43: ſie.

44: Neutram in partem moueri, Ani na

45: tę áni ná owę ſtronę być poruſzón. Neu=

46: trum ab altero ſeparo, Nie rozłączam

47: ich.

48: Neuter utri inuidet, Ani ten temu/ áni

49: ten zás yemu zayźrzi.

http://rcin.org.pl

50: Neutro aduerboium, Liui. Neutro incli=

51: nata ſpe, Nádźieyá áni ná tę/ áni ná owę

52: ſtronę nákłoniona.

53: Neutrobi idem, Plau. Neutrobi habeam

54: ſtabile ſtabulum, Ani ná tym/ áni ná o=

55: wym mieyſcu.

Neutralis

strona: 246v

kolumna: a

N ante E & I.

1: Neutralis, le, Kto ze dwu ſtrón ku żadney nie

2: prziſtáye. Vt uerbum neutralis ſignifica=

3: tionis, Które áni czinienia/ áni cierpienia

4: známionuye. Quamuis hoc adiectiuum

5: a Grammaticis fictum parum latinū

6: eſt.

7: Neutiquam una pars orationis eſt, pro

8: nequaquam, nullo modo, Zadnym oby

9: czáyem/ żadną miárą.

10: Neuus, Vide Næuus.

11: Nex, necis, Vide Neco.

12: Nexilis, nexus, nexo, as, Vide Ne=

13: cto.

N ante I.

14: Ni a niſi per apocopen, Ieſli nie/ wyyą=

15: wſzy bych. Subiunctiuo interdum iun=

16: gitur, interdum etiam indicatiuo, Mi

17: rum ni domi eſt, Dźiw yeſli go domá nie=

18: máſz.

19: Ni ſtultus eſſem, Wyyąwſzy bych ſzalony

http://rcin.org.pl

20: był.

21: Ni metuam patrem, Bych ſie nie bał oy=

22: cá. Niſi, Vide infra.

23: Nice, νίκη fem. Latine uictoria, Zwicięſtwo

24: triumph. Vnde multa copoſita & de=

25: riuata, ut Niceterium uel Niceteria plu

26: rale tantum, Dar/ datek á vpominek/ który

27: dáyą temu który bitwę wygrał.

28: Niceteria, Ofiárá dla otrzimánia zwicię=

29: ſtwá.

30: Nicea, Główne miáſto w Bitiniey w którym

31: sławne ono Concilium było miano/ też dru=

32: gie miáſto tegoſz ymienia w Gálliey.

33: Nicenus, a, um, Co k temu miáſtu należy.

34: Vt Nicenum concilium.

35: Nicolaus Latine uictor populi, Zwicięzcá.

36: ludźi.

37: Nicomedes, Król Bitinski. Bithiniæ ſcili=

38: cet, od którego miáſto Nicomedia w Bithi=

39: niey wezwano yeſt.

40: Nicanor, Nicāder, Nicarchus, Nicopha=

41: nes, Są właſne ymioná.

42: Nicopolis, Miáſto w Epirze od triumphu

43: Auguſtuſa wezwan.

44: Nicoſtrata, Mátká Euándrowá. Alias Car

45: menta.

46: Nicocreon Tyrranus in Cypro.

47: Nicerocianum delicatius unguentum,

48: dictum ab artifice Nicerote.

49: Nicia uel Nicea, Nicenus, Vide Ni=

http://rcin.org.pl

50: ce.

kolumna: b

N ante I.

1: Nicolaite ſectatores cuiuſdam Nicolai

2: heretici in Biblijs.

Nicerecium	Vide Nice.
Nicomedia,	
Nicopolis,	

3: Nicto, nictis, nictere, Skolę/ poſliédźiwſzy

4: zwierz álbo ptaki/ yáko pśi czinią. Nam

5: eſt proprie canum.

6: Nicto, as, are, Nictus, Vide Niueo.

7: Nideo & Renideo, es, renidui, ere, quod

8: magis uſurpatur, Woniam/ pachnę/ ſwę=

9: dzę ſie/ ſmák dáyę. Proprie Od pieczíſtego

10: álbo do kołaczi ſmák/ też yáśnieyę/ łſzczę ſie.

11: Nidor, nidoris, Smák/ ſwąd od pieczíſtych

12: ſmázonych ná róśćie pieczonych rzeczy.

13: Nidor, Vide Nideo.

14: Nidus, nidi, maſc. ſec. Gniazdo/ ptaſze gniaz=

15: do/ też nieyákie naczinie do picia ná xtałt

16: gniazdá vczinione/ czáſzá.

17: Nidi, Koſze álbo skoyce yakie. Krámárze do ku=

18: piey mieváyą/ yednę kupiá od drugiey dzie=

19: ląc.

20: Nidulus, li, diminut. Gniazdko ptaſze.

21: Nidulor, aris, ari, Gniézdzę ſie/ Gniazdo ſo=

22: bie czinię.

http://rcin.org.pl

23: Nidulari etiam, Lądz.

24: Nidiſco, as, are, idem.

25: Nidamentum, ti, pro loco ubi nidulan=

26: tur aues apud Plaut. Inſolens.

27: Nigilla, Vide Niger.

28: Niger, a, um, Czarny. Metaph. Zły/ Nieży=

29: czliwy. Vt caue hunc niger eſt, Streż ſie

30: przed tym rad kąſa/ to yeſt zchitrzenie.

31: Nigrum in candida uertunt, Czarne w

32: białe obrácáyą/ to yeſt złe w dobre. Ali=

33: quando niger ponitur pro mor=

34: tuo.

35: Nigerrimus, a, um, Nayczernieyſzy/

36: a/ e.

37: Nigellus diminutiuum, Prziczerń/ czárná=

38: wy.

39: Nigella, fem. prim. ſubſtantiuum herba,

40: Czarna gorczicá/ álbo czarny Koriánder.

41: Melanthion alias.

42: Nigror, nigroris, Czarność/ wroniáwość Ni

43: gredo, nigredinis, idem.

44: Nigritudo, nigritudinis, idem.

45: Nigricies, nigriciei, & Nigricia, æ,

46: idem.

47: Nigreo, nigres, ſiue Nigreſco, is, ere, Czér

48: nieyę/ poczinam czérnieć.

49: Nigrico, as, are, Czérnieyę ſie/ yeſtem przi=

50: czérnieyſzym.

51: Nigricans, nigricantis, Czarnáwy. Vt Ni=

52: gricantes oculi, Czarnáwe oczy.

http://rcin.org.pl

N ante I.

1: Nigro, as, are, act. prim. Fárbuyę czarno/

2: czinię czarno.

3: Nigrans, nomen, ut nigrans color, Czar=

4: na fárbá. Nigrantibus cornibus, S czar=

5: nemi rogami.

6: Nigrefacio, cis, ere, Czarno fárbuyę/ Czer=

7: nię.

8: Nigrefio, nigrefis, nigrefieri, Czernię.

9: ¶Compoſita, Denigro, Poczerniam/

10: Fárbuyę czarno.

11: ¶Denigratio, Poczernienie.

12: Niger, maſc. ſecund. Rzeká w Affrice z onę

13: ſtronę góry Athlas rzeczoney.

14: Nigritæ, Lud który około tey rzeki mieſzka.

15: Nomades etiam ſunt.

16: Nigris fons Aetiopiæ quibuſdam caput

17: Nili putatus, CC.

18: Nihil componitur ex non & hilum. Ni=

19: hilum, ſed per apocopen. Nihil g. om.

20: Nic. Nihil ad illum, Nic k niemu. Nihil

21: mihi propius, quam ut perirem, Nic

22: mi nie yeſt bliſzſzego yedno zginąć. Nihil mi=

23: hi fuit potius quam Maſiniſſam con=

24: uenirem, Niczegom bárziey nie żądał ye=

25: dno/ etc. Nihil ad te, Nic tobie do tego.

26: Nihil ad te attinet idem, Nihil dictu

http://rcin.org.pl

27: facilius, Latwieć rzec. Nihil moror, Nie=

28: dbam. Nihil dum audieramus, Niczeſmy

29: yeſzcze ná ten czás nie słyſzeli.

30: Nil idem quod nihil.

31: Nihilum, nihili, nihilo, idem quod nihil,

32: Cui minus nihilo eſt, Który mniey ma niż

33: nic. Omnia illa tua in Rempub. merita

34: in nihilum uentura, W niwecz ſie obrócą.

35: Nihili ſum, Nic po mnie. Homo nihili,

36: Niczemny człowiek. Iſti nihilo ſum aliter,

37: quam fui, Ten mie nie ynáczey dźiś waży

38: yáko y przed tym/ Tymem dźiś v niego czym

39: y przed tym. Nihilo beatior Iupiter quam

40: Epicurus, Namniey nie fortunnieyſzy/ etc.

41: Nihilo magis, Nic tym więcey/ álbo ye=

42: dnák. Vt me nihilo magis reſpiciet, Ie=

43: dnák on ná mnie będźie pátrzał. Nihilomi=

44: nus, Nic tym mniey álbo yednák. Loquatur

45: quid uelit ego nihilo minus faciam,

46: Niechay mowi co chce/ yednák ya vczinię. Ni=

47: hilo plus agas quam fides operam, ut

48: cum ratione inſanias, Nic by ſnadź ynſze=

49: go nieczinił/ yedno ábyś chcąc ſzálał.

50: Nihilo ſecius idem quod nihilominus.

51: Nihilifacio, cis, ere, Zá nic niemam/ Nie=

52: dbam/ Nieważę.

53: Nihilipendo, dis, ere, idem.

54: Nihil aliquando pro Non Nihil circui=

55: tione uſus es, Niceś nie ochilił.

56: Nil a nihil ſyncopatum eſt. Aliquando

http://rcin.org.pl

kolumna: b

nomen, Cice. Ego uero nihil mihi aſ=

ſumo, Nic ſobie nie przywłáſzczam. Ali=

quando aduerbium Vergi. Deponunt

animos nil magnæ laudis egentum.

Nilion, gemma.

Milus uel Nelus, νειλος maſc. Sławna

reka w Egypcie yedná z naywiętſzych we

wſziſtkim świecie. Fecundans totam ter=

ram Aegypti.

Niloticus, a, um, & Niliacus, a. um, adie=

ctiua, Co k tey rzece należy.

Nili apud ueteres dictæ ſunt Foſſæ qui=

bus circumdabantur Ludorum loca

& ſepta ſiue canales aquarum aliunde

deductarum, Szranki/ Rowy/ Przeko=

py.

Nimblis Inſula quæ & Agathuſa dici=

tur CC.

Nimbus, nimbi, maſ. ſecund. Wielki deſzcz.

Pochwiściel/ Náwálność dżdzów.

Nimbus aliquando pro nube accipitur,

Miáſto obłoku á chmuráwy co pogáńſtwo zá

ſpuſzczánie bogów ná ziemię z niebá trzimáli.

Nimbus etiam, Iednákie naczinie do picia/

Kubek/ Czáſzá.

Nimboſus, a, um, Niepogodny/ Chmuráwy/

a/ e.

Nimbifer, a, um, Co dżdżowy czás przino=

http://rcin.org.pl

śi.

Nimbatus, a, um, Woniáyącemi oleykámi

álbowodkámi [/] pokropiony/ woniáyący.

Nimirum aduerbium confirmandi, Bes

wątpienia/ zwłaſzczá. Aliqando ad re=

ſponſionem adhibetur. Quintili, uter

melior dicetur Orator? Nimirum qui

quoqꝫ homo melior, I który zá lepſzego

wymowcę będźie mian? króm wątpienia ten

który też ćzłowiek lepſzy. Aliquando pro

ſcilicet. Itaqꝫ nimirum hoc illud eſt, To

zwłaſzczá ono yeſt.

Nimis aduer, Názbyt Nimis audiˀ Názbyt

łakomy. Nimis pulcher, Náżbit cudny. Fū=

dā tibi nūc nimis uellē dari, O yákobych

rad abyć procá teras była dána. Nimis uel=

lem, Bárzo bym rad. Ne quid nimis,

Bácz ábyś nic nie poczinał názbyt.

Nimium nomen ex aduerbio. Nimium

iſthoc abiſti, Názbyteś tám odſtąpił. Nimi=

um guloſus, Názbyt obżárty. Nimium

dius diſputo, Názbyt ſie długo gadam. Ni=

mium parce facere ſumptum, Názbyt

skąpie żyć. Vereor ne indulgens nimi=

am fies, Obawam ſie ábyś nie názbyt ſwey

woley dopuſzczał. Videre nimium uelim,

O bárzobym rad widział.

http://rcin.org.pl

N ante I.

Nimio ablatiuus Comparatiuis ſolet

iungi, Vt, ego te nimio plus diligo,

Miłuyę cie nád zwyczay/ Názbyt. Nimio

plus quam uelim, Dáleko więcey niżlibym

chciał.

Nimie aduerbium, Názbyt/ Nádmiárę.

Nimie amari, Názbyt być miłowan.

Nimius. a, um, Zbytny/ Niemierny. Nimius

labor, Zbitna robotá. Nimius animi,

Názbyt wyſokiey myśli. Nulla adeo ex

re iſtuc fit niſi ex nimio ocio, Z wiel=

kiego próżnowánia.

Nimius & Modicus contraria.

Nimietas, atis, Zbytek/ Niemiárá.

Nimiopere aduerbium, Nád miárę/ nád

obyczay.

Ningo, ningis, & Ninguo, ninguis, nin=

xi, ningere, neut. tert. Sniég ſpuſzczam/

ſniéżę. Sed tertia perſona fere uſurpatur

Ningit, Snieg páda/ pierſzy.

Nix, niuis, Sniég.

Ninguis, huius ninguis, antiqui pro nix,

niuis dixerunt.

Niueus, a, um, Snieżny/ Co z ſniegu yeſt.

Niuea maſſa, Wał z ſniegu. Metaphoricos

Biały. Niuea ueſtis, Biała ſzátá.

Niuoſus, a, um, Pełny ſniegu.

Niuoſa grando, Sniég s gradem złączony.

Niuoſa Hyems, Zimá wieloſnieżna.

http://rcin.org.pl

30: Niualis. le, Co z ſniegu yeſt/ ſnieżny Niualis

31: aqua, Snieżna wodá.

32: Niuatus, a, um, Záziębiony od ſniegu.

33: Niuarius. a, um, Snieżny.

34: Ningulum antiqui dixerunt, quaſi nec

35: ullum, Feſtus.

36: Niniue pen. corre. urbs Aſſyriorum, ſeu

37: Chaldeorum a Nino Rege Aſſyrio=

38: rum & Semiramide illius coniuge æ=

39: dificata, cuius populi Niniuitę.

40: Niobæ, fem. filia Tantali, ſoror Pelopis,

41: O tey Poetowie powiedáyą że ſie w kámień o=

42: broćiłá/ álbo skámiáłá dla dźiećy których byłá

43: pozbáwioná.

44: Niphates, pen. prod. Scythiæ fluuius &

45: mons Armeniæ.

46: Nis pro nobis antique Feſtus.

47: Niſeus, locus in Media.

48: Niſæi campi, Mieyſce w Perſiey gdźie ſie do=

49: bre konie chowáły.

50: Niſi coniunctio cauſalis, Compoſita ex

51: non & ſi. In principio ſententiæ indi=

52: catiuum deſiderat, alias etiam ſubiun=

53: ctiuū, Niſi, Wyyąwſzy/ Ieſli/ tilko/ króm.

54: Terent. Niſi me animus fallit, Ieſli ſie

55: nie omylam. Ego plectar pendens niſi

56: quid me fefellerit, Ia tego ſzubienicą przi=

kolumna: b

N ante I.

1: płácę wyyąwſzy bych ſie omylił. Hanc niſi

http://rcin.org.pl

mors mihi adimet nemo, Tey mi króm

ſmiercy żaden nie odeymie. Ego hinc abeo,

niſi quid uelis, Ia ztąd ydę wyyąwſzybyś [!]

czego chćiał. Niſi quid nos deꝰ reſpexerit,

Ieſli ná nás Bóg nie weyźrzy. Nihil uolo

aliud niſi Philumenam, Nic ynego nie żą=

dam tilko Philumeny. Niſi ſi exemplari=

um uitium eſt.

Niſſa, Miáſto w Kápádociey.

Niſſenus, a, um, Kto ztámtąd yeſt.

Niſſa etiam, Drugie miáſto w Cariey.

Niſæi campi, Vide Niſeus.

Niſurus, pen. cor. Inſula parua non lon=

ge a Coo.

Niſus, niſi, maſc. Krogulec.

Niſus, uide Nitor, oris.

Nitego, nites, nitui, ere, neut. ſecund. Iáſnie=

yę/ Lſzczę ſie.

Niteſco, is, ere, idē, Nitere ungulentis. Ni=

tere oratio dicitur, Dobrze foremna rzecz.

Cœlum niteſcit, Iáſne yeſt niebo.

Nitor, oris, maſc. tert. Lſzczenie/ Chędogość/

Gładkość/ Piękność.

Nitor marmorum, Lſzczenie mármoru.

Nitidus, a, um, Lſzczący/ Cziſty/ Swiecący ſie

od wytárcia á chędogośćy. Nitida fœmina,

Gładka ochędożna biała głowá. Nitidus

ſol, Iáſne słóńce.

Nitidum in pictura, cui contrarium eſt

horridum, Nitida ſuppellex, Chędogie

http://rcin.org.pl

naczinie.

Nitide, nitidus nitidiſsime aduerbium,

Pięknie/ Foremnie/ Iáſnie.

Nitidiuſculū dim. a Nitido.

Nitido, das, are. Chedożę/ Wycziściam.

Nitedula, le, Nieyáki rodzay máłych myſzek.

też nocna muchá która w nocy ſwiećy. Alias

Cicindela.

Nitella, æ, fem pri. dicitur res quæ leui=

gat ſordem & expolit, Piáſek álbo dźiar=

ſtwo którym wychędażáyą ſtátki. Aurea ni=

tella, Lſzczące ſie ziarnká miedzy piaskiem.

¶Compoſita, Eniteo, & Eniteſco,

Wyyáſniam ſie/ łſzczę/ Swiecę ſie. Et

Metaph. Wysławiam ſie/ Sławy doſtáyę.

In eo bello & uirtus & fortuna enituit

Tullij, Ná tey woynie cnotá y fortuná Ci=

ceronowá okazáłá ſie. Enitent Athenæ

cunctis gentibus, Miáſto Ateńskie

sławne yeſt wſzemu ſwiátu. Studia recta

atq; honeſta ab optimis enituiſſe, id

eſt, onſoluiſſe, Záyść/ Zginąć. Cice. I. de

Iuuentute 7.

¶Interniteo, W poſrzodku álbo miedzy

drugiemi rzeczámi ſie łſzczę.

Nitor, priore product. niteris, nixus, uel

http://rcin.org.pl

niſus ſum, niti, de. te. Pokuſzam ſie/ Spuſz=
czam ſie/ ważę ſie/ Też podpieram ſie. Ni=
titur haſta, Podpiera ſie włoczniá. Ni=
titur opibus amicorum, Spuſzcza ſie ná
bogáctwá prziyacielskie. Vnus in quo ni=
titur ciuitatis ſalus, Ieden ze wſzech ná któ=
rym ſie Rzeczpoſpolita záwieſza. Niti gradu,
Iść. Niti alis, Latáć. Nititur in conie=
ctura diuinatio, Wieſzczbiárſtwo na domy=
ſlániu álbo domniemawániu ſie funduye.
Tantum quantum quiſqꝫ poteſt nita=
tur, Ták ſie wiele wſzeláki niechay podeymu=
ye czemu zdołáć á ſproſtáć może. Niti ad glo=
riam immortalem, Ciśnąć ſie ku wieczney
sławie. Plurimi contra nitūtur, Wiele ſie
ich temu przećiwia. Niti pro aliquo, wſtá=
wiáć ſie zá kogo. Cuius in uita nitebatur
ſalus ciuitatis, Ná którego żywocie wiſiáły
dobrá miáſtá tego. In nobis tantum ipſis
nitamur, Tilko ſami w ſobie dufaymy nie
ſpuſzczaymy ſie ná kogo inſzego yedno ſámi ná
ſię.
Nitor aliquando ſignificat, Męczić/ Mor
dować ſie/ chcieć czego zbyć. Vt mulieres in
partu ſolent.
Nixurio, is, ire. Niti uelle, uel cupere, Rad
bych razem odbył.
Nixi dicebantur qui præſidebant pari=
entium nixibus. Sipont.
Nixus, a, um, participiū, Podpárty/ Pod=

http://rcin.org.pl

pieráyący ſie. Bacillo nixus in littore,

Podpárwſzy ſie pálicą ná brzegu. Nixæ ge=

nibus matronæ, Ná koláná vklęknąwſzy.

Nixa honeſto uirtus, Cnotá ná poczeſnośćy

vgruntowána. Nixi æquitate ueſtra,

Spuſzczáyąć ſie/ dufáyąc w wáſzey ſpráwie=

dliwośći.

Nixus, huius nixus, Rodzenie/ Męczenie

ſie dziecięciem. Totius corporis nixu in

id quod ſemel inuaſit incūbit, Czego ſie

ras podeymie nád tym ze wſziſtkiemi śiłámi leży

Nixus huius nixus, aliquando, Pokuſzá=

nie/ Mocowánie/ Pracá.

Nitibundus, a, um, adiectiuū, apud Gell.

Conſpiratu tacito nitibundi, Spuſzczá=

ący ſie ná táyemne ſpiknienie.

¶Compo. Adnitor & Annitor, adni=

teris, adnixus ſum, adniti, Pokuſzam/

Pokuſztowawam ſie czego/ Pilnośćy przidáyę.

¶Adniti ad aliquid, Podeprzeć ſie czego.

¶Adnixus & Anniſus, & Annixus,

Podpárty/ Wſpárty.

¶Annixurus. Pokuſzáyący ſie.

¶Connitor, Podeymuyę ſie czego. Con=

niti uirtute, Cnotą ſie cieſzić/ Podpieráć.

Cōnixus omnibus copijs Ancus aciē

kolumna: b

N ante I. 248

primam uicit, Mocnie ſie zápárwſzy że wſzi=

ſtkim woyskiem ſzyk pierwſzy zwyciężił:

http://rcin.org.pl

¶Enitor, Vśiłuyę/ Morduyę/ Mocuyę ſie/

też rodzę/ Męczę ſie dźiećmi.

¶Eniti partum, Vrodźić.

¶Eniti oua dicitur gallina, Nieść yáycá

¶Enixus, a, um, Vt, enixa mulier, Któ=

ra yuſz porodźiłá. Enixa opera, Vśiłow=

na á prácowita robotá.

¶Enixus huius enixus, Porodzenie.

¶Enixe aduerb. Vśiłownie/ Prácowicie/

ze wiſtką [!] pilnoſcią y mocą. Enixe aliquem

inuuare, Wiernie komu pomoc. Enixe ibſa=

re plebi, Mocnie ſie záſtáwić/ ſprzećiwić po=

ſpolſtwu. Eo enixus ad bellum adiuue=

runt, Tym więtſzą pomoc ná woynę dali.

¶Enixim pro Enixe Siſenna dixit.

¶Innitor, Podpieram ſie/ wiſzę na kim/

Mam nádźieyę w kim. Haſta parieti inniti=

tur, Drzewo ná ſcienie wiśi. Steterunt ſcu=

tis innixi, Stánęli podpárwſzy ſie tarczámi.

In aliquem innixus, Wſpárty o kogo.

¶Obnitor, Przećiwiam ſie. Obniti opibus

Bogáctwy ſie przećiwiáć. Obnixus ho=

ſtiu, impetum excipit, Záſtánowiwſzy

ſie śmiele nieprziyacielóm odpierał. Scutis

corporibuſq; ipſis obnixi urgebant.

Spiąwſzy ſie tarczámi y ciáły weſpołek tego

donagláli.

¶Obnixe aduerbium, Mocnie/ Vśi=

łownie/ Donagláyąc/ Gwałtownie. Obnixe

precari aliquē, Pilnie Vśiłownie prośić.

http://rcin.org.pl

33: Obnixe urgere, Vśiłownie donagláć.

34: ¶Renitor idem quod Obnitor.

35: ¶Subnitor, Podpieram ſie.

36: Niſibus, fe. ciuitas in Meſopotamia alias

37: Antiochia & Mygdonia dicta.

38: Nitor, oris, uide Niteo.

39: Nitria Aegypti regio & nomen duarum

40: urbium ſupra Memphim Calep.

41: Nitrum, nitri, neut. ſecund. Sáletrá.

42: Nitroſus, a, um, Sálietry pełny. Nitroſa a=

43: qua, Wodá pełna Sáletri.

44: Nitraria, æ, Mieyſce gdźie ſáletrę kopáyą/

45: Sálietrzna ſzibá.

46: Nitratus, a, um, idem quod Nitroſus.

47: Niualis, Niueus, Nix, uide Ningo.

48: Nixus, uide Nitor niteris.

49: Niueo non eſt in uſu, ſe eius compoſitū

50: Conniueo de quo ſupra.

51: Nicto, as, are, Mrugam oczimá. Volunt au=

52: tem a Nuo potius deductum eſſe.

53: Nictus, us, Mrugánie álbo mgnienie oczimá.

54: Nictatio idem.

strona: 248v

kolumna: a

N ante O.

1: No, nas, nare, Pływam. Proprium eſt pi=

2: ſcium

3: Nare etiam aues dicuntur aquatiles, Płi=

4: wać. Nare cōtra aquam, Wzgórę płinąć.

http://rcin.org.pl

5: Naro, as. are, frequent. Pływam/ Kápię ſie.

6: Natatus, huius, tus, Kápánie/ Pływánie.

7: Natatilis, le, pen. cor. Pływáyący.

8: Natatilis auis, Wodny pływayący ptak.

9: Natatile ſubſtant. Mieyſce gdźie wodni pta=

10: cy ſiadáyą/ pław.

11: Natatorium, Wánná łáźienna=

12: Natatoria, ę, in Biblijs, Sadzawká. Inſolens

13: Natabula, lorum, apud Apul. Inſolen=

14: ter dicuntur, Sadzawki.

15: ¶Compo. Adno & adnato, Przypły=

16: wam. Adnare ad littꝰ, Przipłynąć ku brzegu

17: ¶Conno, as, are, & inde Connatio

18: apud Plaut. Id eſt ſimul nato, & Con=

19: natatio quibus ipſe uocabulis uſus eſt,

20: Metapho, deriualibus eandem mulie=

21: rem aduentibus.

22: ¶Connato, Przepływam/ Płinę drugą ras

23: ¶Eno & Enato, Wypływam. Vix tan=

24: dem enatauit, Ledwey wypłynął. Metaph.

25: Wychodzę/ Wypliątam ſie z czego.

26: ¶Inno & Innato, Nurkiem w pływam.

27: Vndam innatate, Po wodźie pływáć. Ter=

28: ra mari aquiſqꝫ innatat, Ziemią y na wo=

29: dách pływa. Fluuius terre innatat, Po źie=

30: mi płinię.

31: ¶Obno & Obnato, I tám y ſám pływam.

32: ¶Prænato, Przepłiwam ná przod.

33: ¶Renato, Płinę ná zad/ wracam ſie záś.

34: ¶Supernato, Po wieſzchu płinę. Oleum

http://rcin.org.pl

35: aqua ſupernat, Oley po wodźie płiwa.

36: ¶Tranſnato. & Trano, Przepływam/

37: Przebiwam ná drugą ſtronę.

38: Nobilis, et hoc nobile, Sliáchetny/ Sław=

39: ny/ Znáyomy/ Známienity/ Zacny. Dicitur

40: enim nobilis quaſi noſcibilis a Noſco

41: & eſt dictio media, hoc eſt in bonam

42: & malam partem uſurpatur. Nobili

43: genere natus, Z ſliácheckiego rodzáyu. Fa=

44: ma nobilis, Sławney sławy Nobile ſcor=

45: tum, Sławna kurwá. Locus ruſticorum

46: clade nobilis, Znáyome mieyſce od poraſzki

47: chłopskiey. Homo omnium nobiliſsi=

48: mus, Człowiek wielmi sliáchetny. Illius æta=

49: tis nobiliſsimus et clariſsimus Philoſo=

50: phus, Onegu wieku Phylozoph á Mędrzec.

51: Magnus & nobilis Rhetor Iſocrates,

52: Známienity wymowcá. Nobilis ciuitas,

53: Nobilis pugna, nobile bello regnum,

54: Sławne królewſtwo z rzeczy walcznych Sce=

55: lere nobiles, Wſzem ludźiom znáyomi dla

56: ſwych niecnot.

57: Nobilitas, Sliáchectwo/ Wyſoki ſtan/ Do=

kolumna: b

N ante O.

1: ſtoyność. Nobilitas familiæ, Zacność do=

2: mu.

3: Nobiliter aduerb. Sliáchetnie/ Zacnie/ Cno=

4: tliwie/ Známienicie.

5: ¶Ignobilis, le, Nieznáyomy/ Niesławny/

http://rcin.org.pl

6: Chłopowic/ gbur.

7: ¶Ignobilitas, Chłopſtwo.

8: ¶Ignobiliter, Niecnotliwie.

9: Nobilito, as, are, a. p. Vsliáchcam/ Czinię

10: śliáchćicem/ sławnym/ Zacnym/ sławię. Etiā

11: in malam partem Adoleſcentem nobi=

12: litas flagitijs. Terent. Osławiaſz w nie=

13: cnocie młódźieńcziká.

14: Nobilitatus, a, um, Vſliáchcony/ Osławio=

15: ny. Nobilitatus adulterio, Osławiony w

16: cudzołowſtwie. Nobilitata crudelitas Pha

17: laridis, Dáleko słinęło okrucieńſtwo Pha=

18: lideſowe.

19: ¶Denobilito pro Dedecoro Calep.

20: annotauit, Sromocę.

21: Noceo, ces, cui, tum, ere, ne. ſec. Szkodzę.

22: Sui commodi cauſa nicere alicui, Dla

23: ſwego pożitku ynſzego w ſzkodę w wodźie.

24: Nocere, noxā, ku ſzkodzie przipráwić. Ni=

25: hil nocuerit ſi cum Balbo eris loquu=

26: tus, Nie zawádźi nic/ etć.

27: Nocetur imperſonale Columel. Non no

28: cebitur ei nocturnis roribus, Nic mu

29: ſzkodźić nie będą nocne roſy. Ipſi nihil no=

30: citum iri reſpondit, Odpowiedźiał że mu

31: nic ſzkodźić nie ma.

32: Nocens, tis, om. nomen, Szkodliwy/ Zło=

33: czińcá/ Winny. Qui turpiter agit reus eſt

34: nocentiſsimus, Winny. Turpis & No=

35: cens uita cui opponitur honeſtiſsime

http://rcin.org.pl

36: & laudatiſsime acta uita, Nocentiſsi=

37: ma uictoria, Bárzo ſzkodliwe zwicięſtwo.

38: Nocenter aduerb. Szkodliwie.

39: ¶Innocens, tis, Niewinny/ Dobry/ Cno=

40: tliwy.

41: Innocentia, æ, Niewinność.

42: ¶Innocenter, Niewinnie.

43: Nocuus, a, ū, Szkodliwy/ co ſzkodę przino=

44: śi. Noxius idem.

45: ¶Innocuus, a, um, Nieſzkodliwy.

46: Nociuus, a, um, idem quod Nocuus in

47: Biblijs tantum legitur. Nocum entum

48: Szkodá/ Wádá.

49: Nocteſco, Noctu, Noctiuagus, uide Nox.

50: Noctua, æ, fem. pri. Sowá.

51: Noctuas Athenas ſcilicet portare, uel mit

52: tere, prouerb. Drwá do láſá woźić/ To yeſt

53: gźie czego doſić tám to słáć.

54: Nodia herba apud Plin.

55: Nodus, nodi, maſ. ſecund. Węzeł/ też Sęk

56: ná drzewie. Connectere nodum, Węzeł

57: záwięzáć. Nodi articulorum, Członki.

Nodum

strona: 249

kolumna: a

N ante O.

1: Nodum in Scypto queris prouerbi=

2: um, Węzłá w śitowiu ſzukaſz/ To yeſt ná zby=

3: teś pieczołowity niczemną ſobie pracę zádáwás

4: Nodus Meta. Co táyemnego á zátrudnionego.

http://rcin.org.pl

5: Indideramus enim in difficilem no=

6: dum, Nápádliſmy byli ná trudną á záplie=

7: ćioną rzecz. Expedire nodū, Węzeł odwię=

8: záć. Soluere nodum, Zámotáną rzecz wy=

9: łożić/ wywikłać. Nodus amicitiæ. Złą=

10: czenie prziyacielſtwá. Maximus belli nodꝰ

11: eſt inopia rei pecuniariæ, Cięſzki węzeł

12: yeſt do wiedźienia walki pieniędzy nie mieć.

13: Nodulus diminut. Węzełek/ Sęczek.

14: Nodulus, a. um, Węzłováty/ Sęczyſty a/ e.

15: Nodoſum lignum, Sęcziſte drewno. Et

16: Metaph. Trudny. Nodoſa res, Trudna

17: Cięſzka rzecz.

18: Nodellus aliud dimin, Máły węzełek.

19: Nodo, as. are, a. p. Węzeł czinię/ Záwięzuyę.

20: ¶Compo. Enodo, pen. prod. Odwię=

21: zuyę/ Roſplatam/ wywikławam węzeł. Meta.

22: Wykładam. Enoda mihi & explica hoc

23: dictum, Wyłóſz mi.

24: ¶Enodari dicuntur arbores cum no=

25: di eis amputantur, Gdy ym ſęki odćiná=

26: yą. Enodare lignum, Sęki odćiąć.

27: ¶Enodatio, Rozwiązánie/ Roſplećienie/

28: Wywikłánie.

29: ¶Enodatio & Explicatio, Wyłożenie.

30: ¶Enodate aduer. Iáſnie/ Iáwnie/ Wyro=

31: zumnie. Enodate interpretari, Iáſnie á

32: wyrozumnie wykładáć.

33: ¶Enodis, & hoc enode, Króm ſęków/

34: Nieſęczyſty/ Niewęzłováty. Enodis haſta,

http://rcin.org.pl

35: Gładka niemayącá żadnego ſęczká. Enodis

36: textura, Niewięzłowáta przędzá.

37: ¶Inenodabilis, le, Trudny ku wywikłá=

38: niu/ Roſplecieniu/ Wyłożeniu/ Zátrudniony/

39: Zámotány/ Záwikłány.

40: ¶Innodo, Wwięzuyę/ Wplątam/ Wwi=

41: kławám.

42: ¶Connodo idem quod ſimplex.

43: ¶Internodium, ij, Przegubá miedzi człon=

44: kámi/ też mieyſcá od ſęka/ od węzłá do węzła.

45: Noëgæum, æi, Amiculi genus prætextū

46: purpura, candidum ac pellucidum,

47: Białe odźienie ſzárłatem zbrámowáne. Pro

48: candido accipitur.

49: Noëma, atis, neu. tert. Latine Intellectus

50: apud Oratores genus ſententiarum cū

51: quid non dicunt uerū intellegi uolunt,

52: Gdy krotkiemi słowy daváyą wiele znáć.

53: Noënon ueteres dixerunt pro Non.

54: Noëlæ ſeu Næolæ papillæ ex faucibus

55: caprarum dependent, Brodawki álbo

56: cicki ná gardźieli pod ſziyą kozóm wiſzące.

57: Noës fluuius Thraciæ.

kolumna: b

1: Nogarda, Nowogród. Vrbs in Lithuania

2: & alia in Moſcouia.

3: Nola, urbs Campaniæ.

4: Nolo, Vide Volo.

5: Nomæ, nomarū, Wrzody nieyákie obyadá=

http://rcin.org.pl

yące okóło ſiebie ciáło. Vlcera depaſcentia

& conſumentia corpus Calep.

Nomas, uide Nomades.

Nomades, pen. corr. maſc. Lud w Affrice/

też w Scythiey którzy nie mayą pewnego mieſz=

kánia, tilko ſie s bydłem y tám y ſám tłuką/

máłe cháłupki s ſobą wożą Háydukowie álbo

Háyducy mogą być zwáni/ co też y Tátárowie

czinią. Dicti Nomades a Gręco uerbo

νὲμω quod eſt paſco, Páſę.

Noma, nomadis, nomen paſtoris alias

Numida.

Nomen, nominis, neut. tert. Imię/ Właſne

zwánie wſzelákiey rzeczy. Nomen familiæ

uel gentis, Imię pokolenia. Nomen no=

minare, Miemić ymię. Et apud Roma=

nos familiæ duo nomina habebant.

Nomen et Cognomen, ut Cornelius Sci=

pio, Scipio Affricanus, Vnicuiqꝫ uero

perſonæ diſcriminis cauſa, prænomen

imponebatur, ut Publius Cornelius

Scipio Lucius Cornelius Scipio. Et

illud tantum una plerunqꝫ uel duobus

aut tribus literis ſignabatur, ut L. Lu=

cius. Q. Quintus. Sp. Spurius. Sex. Se=

xtus. Aliquando etiam Ex euentibus

uel rebus geſtis ſortiebantur quartum

nomen, quod erat Agnomen ut P.

Cornelius Scipio Affricanus, uocaba=

tur ab Affrica deleta uel ſub iugum

http://rcin.org.pl

36: miſſa, quanquam illud etiam cogno=

37: men ad agnomen potius dicatur.

38: Nomen aliquando ſignificat, Sławę/

39: Cześć/ Doſtoyność/ Záchowánie/ wźiętość/

40: Zácność. Vir eſt magni nominis, Czło=

41: wiek yeſt sławny y wielkiey wźiętośćy miedzy

42: ludźmi. Et nos aliquod nomē geſsimus,

43: Vergil. Myſmy też kiedyś w powadze byli.

44: Ad memoriam nominis noſtri, Ku pá=

45: mięći záchowánia náſzego. Inimicus nomi=

46: ni Romano, Nieżiczliwy ludu Rzimskie=

47: mu. Nomen dare, Dáć ſie wpiſáć zá żoł=

48: nierzá álbo zá ſtudentá/ obowiązáć ſie komu.

49: Differre nomen alicuius, Oskárżić kogo.

50: Ad nomen non reſpondere, Nie być ná

51: popiſie/ álbo ná okázowániu. Magna nomi=

52: na, Známienići ludźie. Nomina nōnunꝙ

53: ponuntur pro debitoribus uel debitis,

54: Miáſto dłużników y długów. Vnde no=

55: mina ſoluere & nomina explicare,

56: Długi popłáćić. Nomina expedire idem.

57: Nomina exigere, Wycięgáć długi. Impe=

strona: 249v

kolumna: a

N ante O.

1: dita nomina, Wielkiemi długámi obcziążo=

2: ny/ Zádłużony. Et nomen transferre id eſt

3: menſuram facere. Omnem pecuniam

4: quæ in nominibus eſt mihi legauit.

http://rcin.org.pl

5: Wſziſtki pieniądze które ſą ná długách odka=

6: zał mi. Hinc nomina facere, Pieniądze ro=

7: ſpożiczáć/ Dłużników nábyć. Idonea no=

8: mina, Dobrzi dłużnicy którzy rádźi długi

9: płácą. Nomen ſæpe accipitur pro cauſa,

10: Miáſto przicziny. Multis nominibus mi=

11: hi carus eſt, Dla wiele przicżin mił mi yeſt.

12: Honeſto nomine, Dla słuſzney álbo vczći=

13: wey przicziny. Vno nomine, Iednym oby=

14: czáyem. Hoc uno nomine abſolui uelle,

15: Dla tey yedney przicziny chcieć być wyświe=

16: bodzón/ roku puſzczón.

17: Nomina aliquando pro capitibus uel ti=

18: tulis rationū, Miáſto titułów w regiſtrách.

19: Nomino, as are, Miánuyę/ Wziwam/ Dáyę

20: ymię/ zdźieyę. Quis me nominat, Któ mię

21: zowie. Ego neminem nomino, Ia nie

22: wſpominam nikogo/ Nikogo nie mienię.

23: Nominare honoris cauſa uide Honor.

24: Nominare ex altero, Ták źdźiáć yáko kto

25: ymię ma.

26: Nominatus participium, Miánowány/

27: Nárzeczony/ też sławny/ Zacny.

28: Nominatim aduerb. Właſnym ymieniem/

29: Miánowicie. Appellare nominatim ali=

30: quem, Miánowicie kogo miánować. No=

31: minatim proferre idem. Nemo roga=

32: tur nominatim, Zaden nie bywa z oſobná

33: miánowicie pytan. Nominatim perſcribe=

34: re, Słowo od słowá/ álbo od ſztuki do ſztuki

http://rcin.org.pl

oznaimić.

Nominatio, onis, uerbale, Miánowánie/

Zdánie ymienia/ Nárzeczenie. Facere no=

minationem, Miánować kogo ná yáki v=

rząd álbo doſtoyność. Nominatione ſua

cooptare aliquem, Miánowániem ſwym

obráć á żędáć kogo ná ſwe mieyſce.

Nominatiuus, a, um, Caſus dicitur apud

Grammaticos qui primarius eſt, Miá=

nuyący. Krczący káżdą rzecz ſwym ymieniem.

Nomenclator, oris, uel ut quibuſdam

placet Nomenculator, oris, Miánow=

nik álbo oznaymiciel właſnego ymieniá. Nam

Romani habebant huiuſmodi mini=

ſtros qui ciues memoriter unūquenqꝫ

ſuo nomine nocare poſſent.

Nomenclatura, æ, f. p. & Nomenclatio,

onis, f. t. Miánowánie/ Mienienie/ Wyli=

czenie ymión yednego po drugim.

¶Cognomen, inis, Przeżwisko.

¶Cognomentum & Agnomen idem.

Cognomen addere alicui, Przidać komu

przezwysko.

kolumna: b

N ante O.

¶Cognominis, huius nis, com. & co=

gnomine, n. Kiedy ich dwá álbo tilko yedno

ymię máyą. Cognomines dicūt, Drużbá.

¶Cognomino, as, are, Przezywam/ Prze=

zwisko dáyę.

http://rcin.org.pl

¶Binominis, & hoc binomine, Który

ma dwoye ymię.

¶Ignominis, & hoc e, Niesławny/ Nie=

wiádomy.

¶Ignomina, æ, fem. pri. Sromotá.

¶Ignominioſus, a, um, Sromotny/ a/ e.

¶Denomino idem quod ſimplex No

mino.

¶Denominatiuum apud Gramma=

ticos quod a nomine deducitur, Co do

tey częśći mowy ymieniá pochodźy. Vt a Bo=

nus uenit Bonitas.

Nomentum oppidum Latij.

Nomentanus, a, um. adiect.

Nomos, maſc. Latine lex. Zakón/ Vſtáwá

Státut.

Nomophylax compoſitum, Latine Cu=

ſtos legis, Stróż zakonu á vſtaw. Nam

Gręci habebant huiuſmodi magiſtra=

tum, qui legum et morum etiam curam

agebant, Którzy ſie opiekáli vſtáwámi/ á o=

byczáymi ludzkiemi.

Nomothetes, Latine legis lator, Vſtáwcá/

zakonu.

Nomodidactes, Latine legis interpres uel

doctor, Vcziciel práwa. Doctor w práwie.

Nomos ſiue Nomæ et Nomarchia idem

quod præfectura uel Satrapia, Stáro=

ſtwo/ Opiekuńſtwo. Aegyptus in multas

Nomarchias uel multos Nomos erat

http://rcin.org.pl

36: diuiſa.

37: Nomæ, nomaris, uide ſupra.

38: Non aduerbium negandi omnibus mo=

39: dis præter imperatiuum iungitur, Nié/

40: Non eſt flagitium adoleſcentum po=

41: tare, non eſt neqꝫ fores efringere, Nie

42: yeſt ſromotá młodźieńcowi bieśiádować/ Nie

43: yeſt y drzwi wybić. Non ſic futurum eſt,

44: Nie będźie ták.

45: Non interrogatio negatiua cui ſubintel=

46: ligitur affirmatio, ut non ſi redijſſet pa=

47: ter ei ueniam daret, By też dobrze ociec

48: nádſzedł yednák by mu nie odelżył. Nō tu ei

49: dixiſti ut eſſem C. Nō. Nie powiedźiáłes

50: mu yáko ſie teras ſe mną dzieye. Non adeo

51: in humano ingenio ſum Cherea, Nie

52: yeſtem tákowym nieludskiem. Non auſim,

53: Nie śmiém. Non eſt me clam, Wiem do=

54: brze/ nie yeſt mi táyemno. Non ita longa

55: diſputatione, Nie owſzeki długą diſputá=

56: tią. Non ita multis ante annis, Przed

57: kilkiem lat. Nō ita multo poſt, Máło po=

strona: 250

kolumna: a

N ante O.

1: tym czáſie. Non iniuria, Słuſznie/ Dobrze

2: ták/ Wczás to nań. Non minime com=

3: moueri, Nie pomału ſie zágniewáć/ Bárzo

4: ſie zágniewáć Non modo, Nie tilko. Non

http://rcin.org.pl

nihil, Nieco. Non nemo, Niekto/ Nie=

który. Non nollem, Bárzo bym rad. Non

longe poſt hæc aderit, Nie długo po tym,

Non poſſum ſatis narrare, Nie mogę ſie

wypowiedźieć. Non procul abhorret ab

inſania, Nie dáleko yeſt od ſzalonośćy. Non

pridem, Nie dawno. Non ſine magna

cauſa, Nie bez wielkiey przicziny. Non ſa=

tis conſtat, Nie owſzeki pewna rzecz.

Non ſcire pro neſcire.

Non probus pro Improbo.

Non ſolum, Nie tilko.

Non temere eſt, Nie bes przicziny yeſt/ mu=

śi być co w tym.

Nonnunquam, Niekiedy/ Pod cząś.

Nona una ex Parcis.

Nonacris, fe. Locus in Græcia quæ Ar=

cadia dicitur.

Nonacrius, a, um, deriuatiuum.

Nonæ, arum, pluraliter tantū f dicuntur

in Martio, Maio, Iunio, & Octobri fex

illi dies qui primum diem (qui Calen=

darum dies uocatur) ſequuntur, in reli=

quis menſibus quatuor tantum illi di=

es primum diem ſequentes, ut alibi di=

ctum eſt.

Nonaginia, Vide Nouem.

Nondū aduer. temporis, Ieſzcze nie. Non=

dum redijt, Ieſzcze nie przyſzedł. Nondū,

Ieſzcze.

http://rcin.org.pl

35: Nonne aduerb. interrogandi, Izáli nie.

36: Terent. Nonne oportuit preſciſſe me

37: ante, Izalim nie miał pierwey o tym wiedźieć.

38: Nonne ita eſt, Izali nie ták yeſt.

39: Nonnihil, om. indeclinabile, Nieco/ Nie=

40: yáko. Teren. Nonnihil hęc ſunt moleſta

41: mihi, Nieyáko álbo nieco mi to yeſt przikro.

42: Nonnullus, Vide Nullus.

43: Nonnunquam, Niekiedy. Po kilkákróć. Ad=

44: uerbium temporis.

45: Nonnuſquam aduerbiū loci, Ná niektó=

46: rych mieyſcách.

47: Nonnus, uide Nonem.

48: Noricum, Niſzſza y wyſzſzá Báwárska ziemiá

49: od Dunáyu áż do gór Apes zwánych/ miedzy

50: rzeką Enum zwáną á miedzy górą w Ráku=

51: śiech. Kalenberg/ To yeſt łyſa gorá zwána o=

52: ſięga. Carnitiam, Stiriam, & Croaciā.

53: Noricus, a, um, Báwárczik.

54: Norma, æ, fem. prim. Węgielnicá/ Węgielna

55: miará/ wedle którey cieſlie węgły ſtáwiąyą [/] .

56: Longitudines ad regulam & Lineam,

kolumna: b

N ante O. 250

1: Altitudines ad perpendiculum anguli

2: ad normam exigantur Vitru. Dłuſz

3: wedle ſznuru álbo liniey/ wyſokość wedle

4: ważki/ węgły wedle węgielnice álbo węgielney

5: miáry máyą być ſtáwione. Norma uiuendi,

6: Dobry obyczay álbo vſtáwá życia. Dirigere

http://rcin.org.pl

uitam ad normam rationis, Spráwować

ſwoy żywot wedle vſtáwy dobrego ſpoſobu.

Normula, æ, f. pri. diminut. Węgielna miá=

reczká.

Normalis, & hoc normale, Co ku mierzeniu

álbo ſtáwieniu węgłów należy.

Normatus, a, um, Vmiárkowány/ w węgieł

wſtáwiony.

¶Abnormis & Enormis, & hoc enor=

me, Niemiárkowny/ Niextałtowny/ Nie=

przigodny. Metaph. Wielki/ Okrutny.

¶Enormiter aduerb. Niemiárkownie/

Okrutnie.

¶Enormitas, atis, Wielkość/ Okrut=

ność.

¶Denormo, Káżę/ Zmykam z práwey miá=

ry/ mylę.

Norimandia regio Galliæ ultra Sequa=

nam flumen.

Nortmandi uel Nortmanni m. Lud Frán=

cuski który przed czáſy niemiecki był od zacho=

du słońcá przez xięſtwo Lotoryńskie. Alias

Lotoringię regio, Ku morzu Angelskiemu

álbo Británſkiemu wyciągnęli.

Noruegia, æ, fe. Norwegia. Regio Eu=

ropæ uerſus Oceanum Germanicum

Ieſt pod Szwéckiem królem.

Noſco, cis. ui, tum, ere, act. tert. Znam/ Też

wiém. Noui animum tuum, Znam twóy

vmyśł. De forma non queo noſſe, Z o=

http://rcin.org.pl

37: ſoby nie mogę poznáć. Noui omnia tecum

38: Wiém ták dobrze yáko ty. Noui omnem

39: rem, Wiem wſziſtkiey rzeczy położenie. No=

40: uimus inter nos. Znawá ſie obádwá. Noſ=

41: ſe Venerem pro coire. Notum facere,

42: Oznáymić.

43: Notus, a, um, participium, Znáyomy/ Wiá=

44: domy/ a/ e. Nondum erat tibi id notum.

45: Nie wiedźiałeś tego przed tym. Notus o=

46: mnibus inprobitate, & uitijs, Wiadomy

47: wſziſtkim dla ſwych niecnot.

48: ¶Ignotus, a, um, Nieznáyomy/ Niewiá=

49: domy/ Nieświádomy.

50: Notus, notior, notiſsimus nomen, No=

51: tiores habet unguibus ſuis, Lepiey yą zna

52: niż páznokcie ſwoye.

53: Notiora notiorum, in Pandectis teſtifica=

54: tionum genus eſt.

55: Notio, onis, fem. tert. Wiádomość/ Znáyo=

56: mość. Habere notionem alicuius rei,

strona: 250v

kolumna: a

N ante O.

1: Mieć świádomość. Naturalis atq; inſita

2: in animis noſtris notio, Przirodzona

3: wiádomość vmysłóm náſzim. Informata &

4: impreſſa notio Deorum in animis no=

5: ſtris, Wiádomoć ymienia Bożego w náſze v=

6: mysły przirodzenie wpoyiło. Deus ille quē

http://rcin.org.pl

mente noſcimus, Pan Bóg którego

duchownie chwalimy.

Notitia, æ, idem, & aliquando pro fami=

liaritate, Miáſto towárziſtwá y záchowá=

nia.

Noteſco, cis, ere, Oznaymiam ſie/ ku znáyo=

mośćy ludzkiey przichodzę.

Notifico, as, are, Dáyę znáć/ Oznaymi=

am.

Noſcito, as, are, frequentatiuum a No=

ſco, Poznawam.

Noſcitabundus, a, um, Poznáwáyący/

a/ e.

Noto, as, are, aliud frequentatiuum a no=

ſco, Známionuyę/ Cechuyę/ też baczę/ Bierzę

ſobie ná myśl/ Też ſromocę. Notare carbo=

ne, Węglem nácechować/ To yeſt zelżić/ Ze=

ſromośić. Notare creta contrarium,

Chwalić. Notauit librū atramento, Po=

mázał/ Popluskał xięgi incauſtem. Nota=

re res nominibus nouis, Rzeczóm nowe

ymioná dáć/ Nowemi ymiony przezwáć.

Notarunt hoc annales, To w kronikę

wpiſano. Notare uicium aliquod, Oba=

czić nieyáki wyſtęp. Notari ignominia,

Być osławión ſromotnie.

Notatus, a, um, participium, ſiue nomen

ex participio, Náznáczony/ Doznány w

czym/ Zeſromocony/ Oſławiony w czym. No=

tatiſsimꝰ omniū ſcelerum libidinumqꝫ

http://rcin.org.pl

37: maculis, We wſzelákich niecnotách doznány.

38: Notatio, onis, f. t. Baczenie/ Porozumienie.

39: Notatio cenſoria, Winá przes Cenſores ná

40: kogo włożona.

41: Notationes anima aduerſiōeſq; cenſorū

42: Nota, æ, fe. pri. Znák/ Známię. Literarura

43: conſtat ex literarum notis, Piſmo bywa

44: ſtáwiáne z znáków liter. De meliore nota

45: commendare, Pilnie zálećić/ Chwalić.

46: Notis ſcribere, Nieyákiemi znáki piſáć/ To

47: yeſt nie pełnych słów piſáć. Habebant enim

48: ueteres peculiares notas quibus hoc

49: modo ſcribebant.

50: Nota enim, Sromotá/ Niecześć/ zła sławá.

51: Inurere notam, Przepalić twarz/ Nácecho=

52: wáć/ To yeſt osławić. Eximere notæ, Wy=

53: práwić ze złey sławy. Ad cœnā, nō ad no=

54: tam te inuito, Ná wieczerzą cie proſzę/ nie

55: ná to ábyś ze mnie wzorki wybierał. Appo=

56: nere notam, Náznáczić co. Notę amoris,

57: Znáki miłośćy.

kolumna: b

N ante O.

1: Notabilis, & hoc le, Gogny [!] baczenia/ Zná=

2: mienity/ Niepoſpolity. Notabilis prorſus

3: res & mira, Rzecz dźiwna y godna bacze=

4: nia. Illud etiam notabiliter eſt, To też ye=

5: den słuſznie baczić á ná rozum wziąć ma.

6: Notabilem te præbuiſſe omnibus, Do=

7: brześ ſie dał znáć wſziſtkim.

http://rcin.org.pl

8: Notabilis res, Niepoſpolita rzecz. Notabi=

9: lis fauor, Niepoſpolita życzliwość.

10: Notarius, rij, Piſarz. Proprie, Który po kim

11: co piſze/ cziyę mowę piſmem oſięgá.

12: ¶Cō. Annoto, as, are, Náznáczam/ Przi=

13: piſuyę. Anotandū eſt, Ma być przipiſano/

14: godźi ſie to pámiętáć. Annotare enim di=

15: cuntur ſcriptores, Annotator uerbale,

16: Pilny náznáczyciel/ á obáczyciel którey rzeczy.

17: ¶Añotatio, nis, Náznáczenie/ Przipiſánie.

18: ¶Connoto idem quod Annoto.

19: ¶Denoto, Známionuyę. Quid hoc de=

20: notat, Co to známionuye/ co ſie przes to rozu=

21: mie. Denotare aliquo colore, Nieyáką

22: fárbą nákriśić. Denotatas habere aliquas

23: res, Pocechowáne mieć.

24: ¶Prẹnoto, Znáczę/ Cechuyę przed tym. Id q̃

25: prænotarat, To co był przed tym náznácził.

26: ¶Subnoto, Podcechuyę/ podnáznáczam tá=

27: ye mnie á nierzkomo nie bacząc/ baczę.

28: ¶Com. a Noſco, Agnoſco, cis, ui, tū,

29: pen. cor. agnoſcere, Poznawam/ Przicho=

30: dzę ku poznániu tego com przed tym znał. A=

31: gnoſcere æs alienum, Znáć ſie ku długowi

32: Non agnoſcis ueterem ſodalem, Nie

33: znaſz ſtárego towárziſzá. Agnitus filius a

34: matre, Poznan yeſt ſyn od mátki. Agnoſce=

35: re ex ſe, Wiedźieć ſam po ſobie. Oculis a=

36: lienis cognoſcere, Przes ynſze ludzie po=

37: znáć. Non agnoſco quod mihi tribuis,

http://rcin.org.pl

38: Nie znam ſie k temu co mi przywłaſzczaſz.

39: ¶Agnitio, Poznánie/ Vznánie.

40: ¶Agnitor uerbale mas. In ſacris legīt.

41: Agnitio debiti, Znánie długu.

42: ¶Cognoſco, Znowu kogo poznawam/ też

43: doznáwam/ Doświadczam/ Też Rozumiem.

44: Cognoſcere mulierem pro coire, Vznáć

45: niewiáſtę. Cognoſcere & Percipere ſtu=

46: dium uirtutis, Wyrozumieć na czim cnotá

47: należy. Cauſam alicuius cogoſcere,

48: Wywiedźieć ſie, Wyrozumieć rzecz á ſpráwę

49: cziyę. Cognoſcere cauſas, Słuchác ſpraw

50: ludzkich/ ſiedzieć ná ſądzie/ Sądźić. Cogno=

51: ui ex literis tuis, Wyrozumiałem z twych li=

52: ſtów. Cognoſcere ex nūcijs, Wywiedźieć

53: ſie z posłów. Cognoſcere pro Experiri,

54: Miáſto doſwiádczenia.

55: Hominem prudentē et officioſum co=

56: gnoſces, Doznas go być człowieká mądre=

57: go/ á który ſie rad wſzem záchowawa.

¶Cognoſcibiliter

strona: 251

kolumna: a

N ante O.

1: ¶Cognoſcibiliter barbare pro nota=

2: biliter in Biblijs legitur.

3: ¶Cognobilis apud Gellium pro Co=

4: gnito uel noto.

5: ¶Cognitus, a, um, participium, Pozná=

6: ny/ Doznány/ Doſwiádczony. Re perſpecta

http://rcin.org.pl

& cognita, Vznawſzy y vważiwſzy rzecz.

Virtute cognita & ſpectata fide homo,

Człowiek nietáyemney cnoty y wiáry nie po=

ſpolitey. Cognitum habere, Doznáć/ Do=

świadczić.

¶Cognitio, Vznánie/ Wyrozumienie/ O=

ſądzenie. Cognitionem habere, Mieć

wiádomość. Cognitionem capere, Vznáć.

¶Cognitor, Vznawácz/ yednacz/ Też ten

który rzeczy cziyey ná ſądźie bróni y prziſtrze=

ga Vulgo procurator. Ad Senatus co=

gnitionem pertinet, Tá rzecz należy ku v=

znániu y oſądzeniu pánów rádnych. Dare

cognitorem. Procuratorá dáć z práwá

álbo yednaczá wyſádźić.

¶Præcognoſco, Przedtym poznawam/

Wyrozumiewam/ Przeglądam/ Przepátruyę

¶Præcognitus, a, um, Plaut. Latro prę=

cognito noſtro aduentu rurſus in Ita=

liam ſe recipere cœpit, Lotr wyrozumia=

wſzy o náſzym prziyechániu/ przeprowádźił ſie

záś do włóch.

¶Recognoſco, Poznawam záś/ Roſpámię=

tawam ſie/ Też przeglądam y popráwiam

tego com pierwey piſał. Vt ſolent libros

caſtigationes in publicum daturi, Re=

cognoſce mecum tandem illam ſupe=

riorē noctē, Roſpámiętay ſie yedno ná onę

przeſzłą noc. Placet ne recognoſcere pe=

regrinationem noſtrā, Chcemy przeyźreć á

http://rcin.org.pl

37: ná pámięć przywieść gdźies my peregrinowáli

38: á wędrowáli/ chodźili. Codicem recogno=

39: ſcendi cauſa legere, Dla poprawienia xięgi

40: czitáć. Turmas equitum recognoſcere,

41: Kázáć ſie okázować dworzánóm ſwoyem po=

42: czty.

43: ¶Recognitio uerbale, Przeźrzenie/ Po=

44: práwiánie/ Roſpámiętánie. Recognitio

45: ſcelerum ſuorum, Roſpámiętánie ná ſwe

46: złe vczinki.

47: ¶Dinoſco, ſiue Dignoſco, Rozeznawam

48: Dinoſcere inter partes, Rozeznáć miedzy

49: ſtronámi.

50: ¶Ignoſco, Przepuſzczam/ Odpuſzczam/

51: Przeglądam co komu.

52: ¶Ignoturus participium.

53: ¶Ignoſcens, tior, om. adiect. Skłonny

54: ku odpuſzczeniu/ Láſkáwy/ Nieſurowy/ La=

55: twie ſie da przepráwić. Quanto tuus ani=

56: mus eſt natu grandior tanto ignoſcen=

57: tior, Imeś ſtárſzy/ tymeś łáskáwſzy/ tymeś

58: nie ták ſurowy.

kolumna: b

N ante O. 251

1: ¶Ignotus, a, um, uide paulo ſupra.

2: ¶Ignoſcentia, æ, Przepuſzczenie/ Láská.

3: ¶Ignoſcibilis, le, Godny odpuſzczenia/ Lá=

4: ski s kim vczinienia. Innoteſco, Oznáy=

5: miam ſie/ Przichodzę tu znáyomośći wiele lu=

6: dzióm. Internoſco idem quod Dinoſco.

http://rcin.org.pl

7: A falſis internoſci non poſſunt, Od fáł=

8: ſziwych nie mógą być rozeznáni. Scis inter

9: bonam & adulterinant moneram in=

10: ternoſcere, Vmieſz rozeznáć miedzy dobremi

11: á złemi pieniądzmi. Facile internoſcere,

12: Latwie rozeznáć.

13: ¶Pernoſco, Doſtátecznie poznawam wy=

14: rozumiewam/ práwie yáko má być. Hominis

15: mores naturaſqꝫ ex corpore, oculis

16: uultu, facile eſt pernoſcere, Latwie yeſt

17: ludzkie obyczáye y przirodzenie z poſtáćy/

18: oczu y twarzy wyrozumieć.

19: Noſos, fem. Latine Morbus, Niemoc.

20: Noſocomɛıum pe. prod. Dóm choruyących/

21: Szpitał tych którzy ſie lieczą.

22: Noſter, a, um, pronomen, proſſeſs. Náſz.

23: Noſtes eſt, Náſz yeſt. Haud ſimilis uirgo

24: eſt uirginum noſtrarum, Dáleko ſie od=

25: ſtrżeliłá od náſzich pánien/ Nie podobna yeſt

26: ku náſzim pánnam.

27: Noſtrum pro noſtrarum uel noſtrorum,

28: Noſtrum omnium adoleſcentia pro

29: noſtra omnium adoleſcentia. Noſtri

30: & externi contraria, Náſzy/ Opcy.

31: Nota, as, Noteſco, uide Noſco.

32: Notus, a, um, Báſter/ Bękárt/ z kurwy ſyn.

33: Et Metaph. etiam dicuntur, Xięgi które

34: komu fáłſziwie byváyą przipiſowáne.

35: Notia gemmæ ſpecies CC.

36: Notifico, notio, notitia, Vide Noſco.

http://rcin.org.pl

37: Notus, noti, m. ſ. νοτος Latine auſter uen=

38: tus Meridionalis, Wiátr z południá.

39: Nouacula, læ, Brzitwá.

40: Noualis. uide Nouus. Nouellus ibidem.

41: Nouem, m. indeclinabile num. Dźiewięć.

42: Nouenus, a, ū, Dźiewiąty á dźiewiąty. Sed

43: magis in plurali oratoribus uſurpatur.

44: Noueni, enæ, nouena adiect. idem quod

45: nouem. Nouenorrum concepta dierū,

46: Dziewiący dni poyęcie.

47: Nouenarius, a, um, Dźiewiątny. Vt, No=

48: uenarius numerus, Dźiewiątna lidżbá/

49: lidzbá która w ſobie dźiewięć zámika. No=

50: uendium, dij, neut. Przes dźiewięć/ Ták

51: długi czáś yáko dźiewięć dni.

52: Nouendialis, & hoc le, Vt, nouendiale

53: ſacrificium, Ofiárá álbo obchód który by=

54: wał dźiewiątego dniá po śmierći zmárłych.

55: Nouuncium, cij, quod eſt nouem uncia

56: rum Sipont.

Nonus,

strona: 251v

kolumna: a

N ante O.

1: Nonus, a, ū, Dźiewiąty. Non noſi Nonis

2: menſibus redeunt, Nie wrácayą ſie rich=

3: liey yedno po dźiewiątym Xiężicu.

4: Nonarius, a, um, Vnde nonariæ mere=

5: trices dictæ quod hora nona cellas a=

6: perirent corporis proſtituendi gratia,

http://rcin.org.pl

7: Nona una ex parcis.

8: Nonaginta etiam ideclinabile, Dźiewieć=

9: dzieſiąt

10: Nonageſſimus, a, um, Dźiewięćdzieſiątny.

11: Nonagecuplus, a, ū. Dźiewięćdzieſiąt kro=

12: tny/ a/ e.

13: Nogecuplex om. idem, álbo, Dziewięćdzie=

14: śiąt rozmąyitny [!] .

15: Nonagenarius, pro nonageſimo.

16: Nonagies aduerbium, Dziewięćdzieſiątkroć

17: Nongenti uel noningenti, æ, ta, Dziewięć=

18: ſet.

19: Nonies aduerbium a nouem, Dziewięć

20: kroć. Item a nouem ueniunt Nundinæ,

21: arum, Iármárk/ Roczny targ ſe. pluraliter

22: tantum. Romæ ſiquidem nono quo=

23: que die Ruſtici in urbem, ad mercatum

24: & leges accipiendas commeabant.

25: ¶Nundinalis, le, Iármárczny/ Iármár=

26: kowy.

27: ¶Trinundinum ſiue Trinumnundinū

28: dicebatur tertia Nundinarum dies,

29: Trzeciego yármárku dźień.

30: ¶Trinundino & tertijs nundinis & in

31: Trinundinum, Dnia trzeciego yármárku.

32: Trinundinus dies idem, Tribus enim

33: nundinis proponebantur Leges &

34: Plebiſcita.

35: ¶Nundinarius, a, um, Co ku yármárkowi

36: należy. Targowy. Vt, oppidum nundina=

http://rcin.org.pl

37: rium, Miáſto w którym yármárki byváyą.

38: ¶Nundinor, aris, ari, & Nundino, as,

39: are, Krámuyę/ Przedáyę/ Też kupuyę.

40: Nundinator, Krámarz/ Kramownik.

41: ¶Nundinatio, Krámowánie.

42: Nouember, bris, maſc.

43: Nouenniæ ciuitas Thraciæ Calep.

44: Nouerca, æ, & Nouercor, uide Nouus.

45: Noueſium ciuitas Germaniæ, Nie dáleko

46: od kolná/ Neus po niemiecku.

47: Nouiſsimus, nouitas, nouo, uide Nouus.

48: Nouium forte idem cum Celtico pro=

49: montorio.

50: Nonocomenſes dicti ſunt quod Comum

51: Cæſar inquilinos habitatum deduxit.,

52: Nouus, a, um, Nowy/ a/ e. Noua ædes,

53: Nowy dóm.

54: Nouus maritus, Młódy pan. Obłubieniec.

55: Noua nupta, Młóda páni/ Obłubienicá.

56: Nouo modo, Nowym obyczáyem.

57: Nouus aliquando uel nouum in neutro

58: genere, Co rzádkiego á miękkiego yeſt. Ver.

kolumna: b

N ante O.

1: Quis furor iſte nouus, Co to zá wielkie

2: ſzaleńſtwo.

3: Nouus homo, Nowy Sliáchćic.

4: Noue aduerbium, Nowym obyczáyem álbo

5: xtałtem/ Nowwym ſpoſobem.

6: Nouiter aduerbium, Nowo/ niedawno.

http://rcin.org.pl

Nouiſsimus, a, um, Nayoſtátecznieyſzy. No=

uiſsima exempla, Oſtáteczna kaźń/ To yeſt

śmiertelna. Nouiſsima conferre primis,

Oſtáteczne s pierwem zrownáwáć álbo

Przekładáć. Nouiſsima luna, Oſtáteczna

kwadrá xiężycá.

Nouiſsime aduerbium, Ná oſtátek. Albo

máło przed tym. Quo ego interprete no=

uiſſime ad Lepidū ſum uſus, Któregom

ya máło przed tym álbo oſtátnim rázem ku

Lepiduſowi słał.

Nouitas, atis, fe. ter. Nowość/ Nowiná.

Nouitatis ſtudioſus, Pilny nowych rzeczy.

Nouitius, a, um, Nowak/ Dopiero náſtáły.

Nouitiæ puellæ, nouitia mancipia,

Nowo kupieni niewolnicy.

Nouitium inuentum, Nowy wymysł.

Noualis, huius noualis fe. & hoc Noua=

le huius noualis, Noo dárta rola álbo

odłóg/ To yeſt rola która odłogiem leży.

przez roky á przes roki bywa śiána.

Nouellus. a, um, dim. a Nouus, Nowiuchny.

Nouello, as, are, act. pri. Drę/ Drzę nowi=

ny Rolą odłogiem leżącą wzoriwam/ álbo z

láſu rolą czinię. Domitianus Cæſar ue=

tuit edicto, ne quis nouellaret, Ceſarz

Domicianus yáwnim mándatem zákazał áby

żaden nie śmiał nowin wdźierać/ álbo nowych

ogrodów y winnic czinić.

Nouelletum, ti, Nowo nápráwiona rola ál=

http://rcin.org.pl

37: bo ogród nowo náſzczepiony.

38: Nouilunium, nij, Náſtánie xiężicá.

39: Nouerca, ę, f. p. Nowa mátká/ Mácochá. No

40: uerca umbra, Przećiwny cień. Nouerca

41: triſtis, Nieżiczliwa mácochá.

42: Nouercalis, le, Mácoſzinski. Nouercale

43: odium, Mácoſzinska nienawiść/ niechuć.

44: Nouercor, ris, ari, nouercarū more ago

45: Nieżiczliwie/ Niełáskáwie co czinię.

46: Nouaria, Miáſto w xięſtwie Mediolańskim

47: we włoſzech.

48: Nouo, as, are, n. p. Odnawiam. Nouare a=

49: grū. Poorać/ Drugi raz orać/ odwrócić rolą

50: Nouare etiam, Zmienić/ Przemienić. Sueto.

51: Multa in communi uſu rerum nonauit

52: Wiele nowego wniósł/ Wiele przemienił.

53: ¶Innouo, Wznawiam.

54: ¶Renouo, Odnawiam.

55: ¶Renouatio, Odnowienie.

56: Nouata uerba, Nowo wymiſlione słowá.

57: Nox, noctis, fem. tert. Noc.

N ante O.

1: Noctes & Dies. W nocy y we dnie. Partes

2: noctis, uide in dictione Dies.

3: Nocte & die, W nocy y we dnie.

4: Nocteſqꝫ dieſqꝫ idem, Vſtáwicznie. Stertit

5: nocteſqꝫ dieſqꝫ, Gniye bez przeſtanku.

http://rcin.org.pl

Nox intempeſta, Głęboko w noc.

Noctis uigiliæ, Nocna ſtraż. Quæ & Ca=

ſtrentes uigiliæ dicuntur, Oboźna ſtraż.

Erant autem quatuor, & una quæqꝫ

trium horarum ſpacium continebat.

Noctu & nocte aduerbia, W nocy. De

multa nocte, Głęboko w noc.

Nox Reipub. Przećiwność á nieſzczęście

Rzeczypoſpolitey.

Nocturnus, a, um, Nocny. Nocturnum

tempus, Nocny czás.

Noctua, æ, Sowá.

Noctiuagus, a, um, pen. cor. Tułáyący ſie

po nocy Ceklownik.

Noctifuga, æ, qui noctem fuit Sipont.

Noctiluca, æ, Xiężic/ nocna yáſność.

Nocteſco, is, ere, Chmuram ſie.

Nocteſcit, Mrok páda/ Noc záchodźi.

¶Pernox, ctis, maſ. Przeznocny/ przes cá=

łą noc. Luna pernox eſt, Xiężic cáłą noc

świeći.

¶Pernocto, as, are, Nocuyę. Noctem in

gramine pernoctare, Noc ná tráwie prze=

trwáć. Verbum compoſitum eſt cuius

ſimplex non eſt in uſu. Maritus perno=

ctat foris, Nie ſpi domá. Pernoctant ue=

natores in niue, in montibus, Cáłą noc

trwáyą ná śniegu/ ná górách.

¶Binoctium, tij, Dwie nocy.

¶Trinoctium, Trzinocy. Trinoctio

http://rcin.org.pl

manſimus eo, Przes trzi noćy/ etć.

Noxa, noxæ, fem. pri. Wſzeláki zły vczinek/

Winá/ Grzech/ Wyſtęp. Dare noxæ uel

dedere noxæ, Skárać/ kázać skárać. Penes

te eſt noxa, Tyś w tym winien/ Tyś to

zásłużił. Sine ulla ſua noxa, Króm nam=

nieyſzy winy Auertere noxam ab ali=

quo, Wymowić kogo w czym. Eximere

noxæ idem.

Noxa etiam idem quod damnum, Szko=

dá. Sine noxa aliorum, Króm ſzkody ynych.

Remittere noxam, Odpuśćić winę. No=

xam contraliere, Popáść ſzkódę. Noxam

facere, Szkódę vczinić.

Noxius, a, um, Szkodliwy/ Winny.

¶Innoxius, a, um, Niewinny.

¶Obnoxius, a, um, Powinny/ Poddány/

Obowiązány.

Noxia, æ, idem quod noxa cum culpam

ſignificat, Noxia careo, Nicem w tym

niewinien. Noxijs uacuum eſſe, Nic nie

być winien.

kolumna: b

N ante V. 252

Noxitudo, pro noxia, Obſoletum.

Noxialis, & hoc noxiale, Vt, Noxia=

lis actio, Správá o zádániu álbo vdźiełániu [!]

ſzkody kómu/ Poziwánie o ſzkody.

N ante V.

Nubes, nubis, fe. tert. Obłok.

http://rcin.org.pl

Nubes peditum, Metaph. Wielki hufiec

pieſzych drabów.

Nubis in nominatiuo dixit Plautus.

Nubecula, læ. diminut. Obłoczek. Et per

translationem, Pochmurne/ Nieweſołe

poyźrzenie.

Nubilus. a, um, Pochmurny. Nubilus co=

lor, Ciemna máść.

Nubilum ſubſtantiuum, Chmuráwá/ Zá=

ſupienie powietrza. Nubilum inducere

dicuntur uenti, Chmuráwy pobudźić. Nu=

bilum die, Dla chmurów ciemność dniá.

Nubila humani animi ſol Serenat.

Ciemnośćy ludzkiego vmysłu słońće [!] / To yeſt

pan Chriſtus oſwieca.

Nubilarium, arij, locus quo propter nu=

bes conferuntur frumenta ſemitria,

Stódołá/ Iátá/ do chowánia żitá.

Nubilar. aris, idem.

Nubilo, as, are, Chmuram ſie/ Záćimiam.

Nubilat, Chmura ſie/ Powſtáyą obłoki s

chmurámi.

Nubilor, aris, ari, deponens idem.

Nubiloſus, a, um, Obłocziſty/ Chmuráwy/

Pełny chmuraw y obłoków.

Nubifugus, a, ū, Obłoki roſpądzáyący wiatr

Nubigena, æ, nube genitus, m. Centauri

putebantur nube genitus.

¶Obnubilo, Zácimiam/ Zásłániam od

ſwiátłá.

http://rcin.org.pl

36: ¶Obnubilus, a, um, Záćmiony/ Záchmu=

37: rzony. Vt obnubilia & obſita tenebris

38: loca, Pochmurne mieyſcá.

39: Nubo, bis, pſi, & nuptus ſum, præteriū

40: facit, nubere, nuptum, neu. te ſignificat

41: Operio, Velo, Nákriwam/ Zákriwam/ też

42: ydę zá mąż. Nam eſt mulierum, Mea fi=

43: lia nupſit tuo fratri. Moyá corká ſzłá zá

44: twego brátá. Nupta eſt male, Zle ſzłá Da=

45: re nuptum filiam, Wydáć dźiewkę zá mąż.

46: Nubere etiam Antiqui uiros dixerunt,

47: Ożeniáć ſie. Nubere etiam dicun=

48: tur arbores, uitibus & uites arbo=

49: ribus, Przipiąć ſie/ Obłápić drzewo. Nu=

50: bere in familiam claram, W zaczny dóm

51: iść zá mąż.

52: Nubitur imperſonale dixit Plautus.

53: Nuptus, a, um, participium, ut nobili nu=

54: pta uiro, Szłá zá zacnego człowieká. Et nu=

55: pta uerba, Słowá których pánny nie mayą.

56: dla wſtidu mówić.

Nupta

strona: 252v

kolumna: a

N ante V.

1: Nupta, Zoná. Mea nupta, Moyá żoná. No=

2: ua nupta, Młoda páni.

3: Nuptus, huius nuptus, maſc. quint. Scie

4: zá mąſz. Nuptui collocare, Wydáć zá

5: mąſz.

http://rcin.org.pl

¶Innupta, æ, fem. Dźiewicá.

¶Nubilis, huius nubilis, & hoc nubi=
le, Ná wydániu, Nubilis uirgo, Pánná ná
wydániu, Godná zá mąż.

Nupturio, turis rire, Chćieć rádá zá mąż
iść.

Nuptiæ, arum, pluraliter tantum, Swá=
dziebne weſele/ Swádźbá/ gody.

Nuptialis, le, Swádźiebny/ Co ku weſelu
należy.

Nuptialia dona, Dáry á vpominki które dá=
yą ná weſelu.

Nuptiales faces, Láne ſwiece s któremi pro=
wádzą do łóżnice.

Nuptialiter aduerbium, Weſoło/ Vbránie/
Ochędożnie. Nuptialiter ueſtitus, Vbrał ſie
by ná weſele.

¶Compoſita, Connubo matrimonio
iungor quaſi ſimul nubo, Bywam zá
maż wydáwána.

¶Connubium, connubij, Małżeńſtwo/
Małżeński ſtan.

¶Denubo & Innubo, idem quod ſim=
plex, Idę zá mąż. Vel ut Calepinus di=
cit, W dóm do ſwego mężá idę/ Przeprowá=
dzam ſie. In domum uiri tranſeo.

¶Innubus, Ozeniáyący ſie.

¶Innuba, Idąca zá mąż.

Nuptiæ innuptæ, Nierowny ſtan/ Nierow=
ne ſtadło.

http://rcin.org.pl

36: ¶Obnubo, Zákriwam. Nákriwam/ Tá=

37: yę. Abſcondo, tego.

38: ¶Pronubo, Ráyę zá mąż/ Dźiewoſłębię.

39: ¶Pronuba, bæ, pen. cor. Swáſzká/ álbo

40: Swáchná.

41: Nucamentum, uide Nux.

42: Nuceria, ciuitas Campaniæ in Italia.

43: Nucleus, uide Nux.

44: Nudiuſtertius, Dźiś trzeći dźień/ záwczo=

45: rem.

46: Nudiuſquartus, Dźiś czwarty dźień.

47: Nudiuſtertius decimus, Przed dwánaście

48: dni. Compoſita ſunt ex nunc & die ter=

49: tio quarto, id eſt nunc eſt dies tertius.

50: nunc eſt dies quartus, ſemperqꝫ de prę=

51: terito dicuntur.

52: Nudius quintus, Dźiś piąty dźień.

53: Nudius ſexus, Przed ſzóſtym dniem.

54: Nudus, a. um, Nági. Nuda a magiſtrati=

55: bus Reſpub. Metaph. Niemáyąca pánów

56: rádnych.

kolumna: b

N ante V.

1: Nudus a propinquis, Niemayący żadnego

2: przyiacielá/ Syrotá.

3: Nuda urbs præſidio, Nie máyąca żadney

4: obrony áni służebnych.

5: Nuda genu, pro nudum genu habens,

6: Gołe kóláno máyąc.

7: Nuditas, atis, fem. tert. Nágość/ Vboſtwo/

http://rcin.org.pl

Nędzá.

Nudo, as, are, act. pri. Obnážam/ Odzieram/

Odkriwam. Nudatur arbor folijs, By=

wa pozbáwiono liścia. Nudare gladios,

Dobyć mieczów, Nudare littora et portº

relinquere, Vrumować/ Vprożnić brzegi/

Odciągnąć od brzegów. Nudare uada dici

tur uentus, Brody wyſuſzić. Nudare ſce=

lus aliquod, Odkrić/ Osławić nieyáki zły

vczinek.

Nudatus, a, um, Obnażony/ Odkrity. Nu=

dato protinus enſe hoſtem aggredi=

tur, Wyrwawſzy miecz podkał ſie s nieprziya=

cielem.

¶Denudo idem quod ſimplex.

¶Enudo, Odkriwam. Et Metapho. Wy=

kładam.

Nugæ nugarum, pluraliter tantum fem.

Klatki/ Báśńi/ Niczemne świekotánie/

Wymysły.

Nugamentum idem.

Nugalis, le, Swiekotliwy/ który ſie ládá plot=

kami pęta.

Nugax, nugacis, om. Swiekot/ łgarz/ Kle=

kot.

Nugator, oris, idem.

Nugatorius, a, um, Lżywy/ Báśniámi ſie

pętáyący.

Nugigerulus, pen. cor. Klekot/ nowiny

vſtáwicznie noſzący.

http://rcin.org.pl

38: Nugiuendus, di, Lątęczny Kramárzik/ Ten

39: zwłaſzczá który łątki/ Obraski/ Barwki/

40: Dźiećinne á niewieście rzeczy w ſwym kramie

41: ma.

42: Nugacitas, Lgárſtwo. In Biblijs tantum

43: Inſolens.

44: Nugiger, a, um, Plotká/ który ládá co ple=

45: cie/ Ládá co mówi.

46: Nugatorie aduerbium, Lżiwie/ Pletliwie/

47: Swiekotliwie.

48: Nugor, aris, deponens, Lgę/ Lżą ſie

49: pętam.

50: Nuithones populi Germaniæ, Nuchland

51: po niemiecku.

52: Nullus, a, um, in genitiuo nullius pennul,

53: prod, a Non & Vllus, compoſitum,

54: Zaden. Aliquando aduerbialiter pro

55: Non. Nullus faciam, Nie vczinię. Nulla

56: igitur eſt hæc amicitia cum alter uerum

audire

strona: 253

kolumna: a

N ante V.

1: audire non uult, alter ad mentiendum

2: paratus eſt, Tám żadney przyáźny niemáſz

3: álbo niczemna yeſt táka przyaźń. Nulli cō=

4: ſilij pro nullius, Nullis literis uir, id

5: eſt, Illiteratus nullorum hominum ho

6: mo, S nikim dobrze/ s nikim żadnego zá=

7: chowánia niemáyący. Nullo fine, Króm kóń=

http://rcin.org.pl

8: cá.

9: Nullo tibi loco deero, W żadney cie

10: rzeczy nie opuſzczę.

11: Nullo numero homo, Niczemny czło=

12: wiek. Paſsim nullo ordine, Wſzędzie króm

13: którego rządu.

14: Nullo modo, Zadnym obyczáyem. Nullā

15: in partem, Zadnym ſpoſobem. Nullo ne=

16: gotio, Latwiuchno/ króm którey prace. Nul=

17: lus ſum, Nic po mnie/ zginąłem. Si id fa=

18: ctum eſt, ecce me nullum ſenem, Ieſli

19: ſie to ſtáło tom ya yuſz vbogi ſtárzec zági=

20: nął.

21: Cum non liceret mihi nullius partis

22: eſſe, Gdy mi ſie nie godźiło/ áni przi tey/

23: áni przi owey ſtronie ſtáć.

24: ¶Nonnullus, a, um, Niektóry/ Nieyá=

25: ki.

26: ¶Nonnullus honos, Nieyáka cześć. Sunt

27: inter nos nonnulla communia, Ma=

28: my s ſobą nieyákie záchowánie.

29: Nullarenus, Zadnym ſpoſobem. Non eſt la=

30: tinum.

31: Nullibi pro nuſquam, Nigdźiey. Parum

32: latinum.

33: Num aduerbium interrogandi cui ſub=

34: intelligitur negatio ſoli Indicatiuo

35: iungitur, Izali. Num ego ſcire poſſum

36: quid tu cogites, Izali yá mogę wiedzieć

37: co ty myśliſz. Num cui dubium poſſe

http://rcin.org.pl

38: poterit, Izali kto w tym wątpić ma.

39: Numnam compoſitum aduerbium a

40: Num & Nam idem ſignificat quod

41: Num, Eho numnam tu hic relictus

42: cuſtos, Yzaliś ty tu ſtrożem yeſt vſtá=

43: wión.

44: Hem nummam perius, Hey yzali yuſz

45: zginiemy. Quæ illic turba eſt? Numnam

46: ego perij, Co tám zá zámieſzánie? Izalim

47: ya yuż zginął.

48: Numa, maſc. Właſne ymię wtórego królá

49: Rzimskiego po Romuluſie. Numa Pom=

50: pilius dictus.

51: Numella, numellæ, Nieyáki kiy/ w który zá

52: ſziyę y zá nogi wſádźić może.

53: Numen, numinis, neut. tert. Boſtwo/ boska

54: moc. Vnde eundem Deum diuerſa

55: numina habere dicimus, Aliquando

56: pro ipſo Deo, Miáſto páná bogá.

kolumna: b

N ante V. 253

1: Numerus, numeri, maſ. ſec. Lidżbá/ też rząd.

2: Digerere in numerum, Rządnie rozſá=

3: dzic.

4: Numerus aliquando refertur ad ea quę

5: menſurantur, Frumenti magnum nu=

6: merum coegit, Wielie żytá názbierał.

7: Habere aliquem in numero ſuorum,

8: Miáſto prziyacielá á záchowáłego mieć. Quo

9: numero es apud illum, Iáko cie ſobie

http://rcin.org.pl

waży/ Co zá vrząd maſz. Diſtribuere in

numeros, Ná hufy rozdźielić. Compo=

nere numeros in turmas, Ná roty roz=

dźielić.

Numero eximere, Wyłączyć/ oddźielić od

drugich. Deorum numero eſt apud il=

lum, Waży go ſobie yáko bogá/ Máło go

nie zá bogá ma.

Numerus etiam, Miárá/ Rym/ obyczay. Vt

Numeris aſtringere, Rymem vczinić álbo

wierſzámi.

Omnibus numeris abſolutus, Z káżdey

ſtrony vdány/ potemny. Oratio numeris

conſtans, Rzecz nowa która miárę á złoże=

nie pewne ma. Omnes comitatis numer=

ros obibas, Miałeś ſie przećiwko káżde=

mu wielmi vkładnie. Ex illo numero eſt,

Z onych roty yeſt.

Numero aduerbium ueteres pro ni=

mium cito dicebant autore Feſto,

Plaut. Numero huc aduenis ad pran=

dium, Prziráńſzym/ przirychleyſzym.

Numeroſus, a, um, Wiele. Numeroſa co=

hors, Wielka rotá. Numeroſam pecu=

niam collegit, Wielkie pieniądze zebrał.

Numeroſa oratio, Rymowna mowá/

wierſze.

Numeroſe aduerbium, Rozmáyicie/ rimow=

nie.

Numeralis, le, Lidżębny/ co u lidżbie nale=

http://rcin.org.pl

40: ży.

41: Numeralis ſcientia, Rechmiſtrztwo/ náuká

42: ráchowánia.

43: Numerabilis, le, Co łatwie może być zliczo=

44: no.

45: ¶Innumerabilis, le, Niezliczony/ niewy=

46: mowny.

47: ¶Innumerus, a, um, Rozliczny/ rozmáyity.

48: Innumerus aceruus, Wielka okrutna ku=

49: pá.

50: ¶Innumerabilitas, innumerabilitatis,

51: Niezlicznie.

52: ¶Innumeriſus, a, um, idem quod In=

53: numerus.

54: Numerarius, a, um, Co w lidżbę należy.

55: ¶Supernumerarium, Co nád lidżbę nád=

56: dano.

strona: 253v

kolumna: a

N ante V.

1: Numero, as, are, act. prim. Liczę. Numera=

2: re pecuniam, Pieniądze liczić. Numera=

3: re alicui ſubintelligitur (pecuniam.)

4: Numerare etiam, Ważić/ mniemać. Prope

5: alter Timarchides numerabitur, Má=

6: lem zá drugiego Timárchuſá będzie mian/

7: wážón. Nullo loco numerare rem ali=

8: quam, Niżacz czego nie mieć.

9: Numerare in bonis, Zá dobrego poczitáć.

http://rcin.org.pl

10: Numerare in malis pro malum iudi=
11: care, Nie mieć zá dobrego. Honeſtiſsimus
12: inter ſuos numerabatur, Był miedzy
13: ſwemi zá wielmi zacnego mian.
14: Numeratus, a, um, participium, Zliczony/
15: záchowány/ a/ e.
16: Numero uice aduerbij poſitum, Pogoto=
17: wiu. Numerato malim quam exiſti=
18: matione, Wolałbych pogotowiu/ niżli
19: mniemániem. In numerato habere, Po=
20: gotowiu mieć. In numerato habere in=
21: genium, Bárzo prętkiego á oſtrzego rozu=
22: mu być.
23: Numeratio, Lidżbá/ liczenie/ też zapłátá. Vbi
24: æris numeratio exigitur, Gdy gotowych
25: pieniędzy chce.
26: ¶Compoſita, Adnumero ſeu Annu=
27: mero, annumeras, pen. cor. annume=
28: rare, Przliczam/ przikładam/ przirachuyę. Et
29: aliquando idem quod ſimplex, Liczę.
30: In grege annumerari, W trzodę być przi=
31: liczón. Pecuniam omnem annumerare
32: Zápłáćić. Annumeraſti aliquid, Przliczi=
33: leś nieco. Vide ne annumeres, Bácz byś
34: nie przliczał. Annumerauit illi aliquot
35: groſſis, Przidał/ przlicził k temu kilká gro=
36: ſzy.
37: ¶Connumero, Policzam. Inter illos cō=
38: numeratur, Bywa policzon miedzy onemi/
39: k niem należy.

http://rcin.org.pl

40: ¶Dinumero, Rozliczam/ rządnie roſprá=

41: wiam/ álbo roſsádzam. Dinumerat digitis

42: Liczy/ ráchuye ná pálcách. Dinumerare ex=

43: ercitum, Ná hufce rodzielić. Denumera=

44: re pecuniam pro diſſoluere, ſæpiſsi=

45: me accipitur, Popłáćić długi.

46: ¶Dinumeratio, Rozliczenie.

47: ¶Enumero, Wyliczam yedno po drugim/

48: rządnie powiedam. Et aliquando, Porácho

49: wawam.

50: ¶Enumeratio uerbale, Wiliczenie. Ora=

51: tores uocant Enumerationem quod

52: alias Græce dicitur, ἐωιλογος, quan=

53: do pluribus rebus expoſitis & ceteris

54: infirmitatis, ut Neceſſe eſt aut inimicitiarū

55: cauſa ab hoc eſſe occiſum, aut metus,

kolumna: b

N ante V.

1: aut ſpei, aut alicuius amici gratia, aut

2: ſi horum nihil eſt, ab hoc non eſſe oc=

3: ciſum.

4: ¶Prænumero, Przeliczam/ dobrze á pilnie

5: liczę.

6: ¶Renumero, Odliczam/ oddáwam. Item

7: liczę powtóre/ przliczam.

8: Numidia pars Africæ inter Mauritaniā

9: & Carthaginem cuius populi Numi=

10: dæ, alias Nomades Vide ſupra.

11: Numidicus, a, um, Numidicum marmor

12: Numideyski mármur. Numidicus lapis,

http://rcin.org.pl

13: Kámień z Numidiey.

14: Numantia, fem. olim ciuitas in Hiſpa=

15: nia, Taraconenſi.

16: Numantinus, a, um, Numáńczk [/] .

17: Numaſiana uitis & apud Columellam

18: incertum adhuc quid ſit.

19: Numitius amnis non longe a Lauinio.

20: Numitor, numitoris, maſ. ſec. Właſne ymię

21: ſtárego oycá Romuluſá y Remuſa. Roma=

22: norum primi Regis & fundatoris.

23: Numus, uel Nummus, nummi, maſ. ſec.

24: Mińcá/ pieniądz.

25: Numus adulterinus, Fáłſziwy pieniądz.

26: Numiſma idem quod numus, νόμισμα.

27: Numus aureus, Złotá mińcá/ czerwony zło=

28: ty.

29: Numus etiam idem quod Seſtertius,

30: Czwarta część Denarij. Vnde mille nu=

31: mum & mille ſeſtertium pro eodem,

32: Pięć y dwádźieśćiá koron. Autore Budeo

33: Numo addicere, Puśćić zá pieniądz/ zácze=

34: nić. In numis alicuius eſſe, Być dłużen/

35: zádłużić ſie komu.

36: Numulus diminutiuum, Pieniążek/ máła

37: mińcá.

38: Numoſus, a, um, & Numatus, a, um, Pie

39: nięzny/ bogáty/ pełny pieniędzy.

40: Numarius, a, um, Co ku mińcy należy. Nu

41: mariæ rei præfici, Być przełożon nád bi=

42: ciem mińce.

http://rcin.org.pl

43: Numarij iudices, Przedárowáni/ przenayę=

44: ći.

45: Numarium iudicium, Sąd ná którym dáry

46: á przenáymowánia ważą/ nieſpráwiedli=

47: wość.

48: Numaria dificultas, Niedoſtátek ná pienią=

49: dzách. Numariæ rei difficultas eum te=

50: net, Nie ma pieniędzy/ kupiłbych wieś álie pie=

51: niądze gdzieś/ w przipowieści bywá mówio=

52: no.

53: Numularius, numularij, Mińcownik/ który

54: nád rozmáyitą monetą śiedźi odmieniáyąć

55: któ chce.

56: Menſarius idem.

N ante V.

1: Nunc aduerbium temporis, Teras/ Do=

2: piero.

3: Nunc temporis, Dopieruczko. Nūc ego &

4: illam ſceleſtam & me miſerum ſentio,

5: Teras yuſz y onę złośliwą y mnie miſerne=

6: go być znam.

7: Nunc demum, Teras dopiero.

8: Nunc deniqꝫ idem, I nunc iam, Wieś ſie

9: yedno teras. Nunc iam ſum expeditus,

10: Teraſem yuſz świebodny. Nunc primum,

11: Teras dopiero.

12: Nunc nunc, Práwie dopieruczko. Aliquan=

http://rcin.org.pl

13: do non ſignificat tempus, ſed pro Sed

14: accipitur.

15: Nuncubi aduerbium compoſitum ex

16: nunquid & alicubi, Izali kiedy. Terent.

17: Nuncubi meam benignitatem ſenſiſti

18: in te claudier, Izaliś kiedy znáłá moyę

19: chuć od ciebie być odwróconą. Loquitur

20: enim ad Thaidem.

21: Nuncio uel potius nuntio, per t. as, aui,

22: are, act. prim. Oznaymiam/ dáyę znáć/ po=

23: wiedam. Nunciare ſalutem uerbis il=

24: lius, Rozkazał cie pozdrowić/ Rozkazał ći

25: ſie kłániáć/ ſwą służbę powiedzieć. Miſit ad

26: me ſtatim qui ſalutem nunciaret, Po=

27: słał ku mnie hnet kłániáyąc ſie/ o zdrowiu

28: ſwym oznáymuyąc. Voluptatem magnā

29: nuncias, Terent. Oznáymuyeſz mi wielką

30: roskoſz/ Powiedaſz to co bárzo rad słyſzę. Ita

31: Romam erat nunciatum, Tá sławá by=

32: łá do Rzimu prziſzłá.

33: Nunciatum eſt nobis Cæſarem ad=

34: uentare, Oznąymiono [!] nam że ſie Ceſarz

35: nam przibliża.

36: Nunciatus eſt Siluius Italicus uita ine=

37: dia fuiſſe, Oznaymióno o Silwiuſie że od

38: głodu vmárł. Mera monſtra nunciarat,

39: O ſzczirych widźiádłách y cudách powie=

40: dał.

41: Nuncius, nuncij, maſc. ſec. Poſeł/ oznáymi=

42: ciel.

http://rcin.org.pl

43: Nuncium in neut. res quæ nuntatur,

44: Poſelſtwo. Nuncium remittere uxori

45: pro repudiare uxorem, Rozwieść ſie s

46: żoną. Virtuti nuncium remiſiſti, Odpo=

47: wiedźiałeź cnocie/ to yeſt niecnotąś ſie ſtał.

48: Nuncio regis accerſitus, Przes poſelſtwo

49: kroliewskie przizwány/ álbo zá roskazániem

50: kroliwskim prziſzedł. Venit nuncius re=

51: gius, Kroliewski poſeł przyechał. Vno

52: nuncio atq; una literarum ſignifica=

53: tione, Iednym poſelſtwem. Nuncium re=

54: mittere, Odwiedzieć.

kolumna: b

N ante V. 254

1: Nunciatio, onis, Oznaymienie/ Dánie

2: znáć.

3: Nuncia, æ, fem. prim. Poſełká/ oznáimiciel=

4: ká.

5: ¶Compoſita, Adnuntio ſeu annuntio

6: idem quod ſimplex, Oznaymiam/ opo=

7: wiedam/ obwieſzczam. Annuntio tibi gau

8: dium magnum, Opowiedamći wielkie we=

9: ſele.

10: ¶Anuntiatio, Oznaymienie/ ziáſtowá=

11: nie.

12: ¶Denuntio idem, Oznaymiam/ opowie=

13: dam/ ziáſtuyę.

14: ¶Denuntio aliquando Minor, Grożę/

15: odpowiedam. Denunciare periculum uitę

16: alicui, Odpowiedzieć komu ná główę. De=

http://rcin.org.pl

nunciauit ut adeſſet, Dáł mu znáć áby był
ná ten cząś/ áby ſie ſtáwił. Denunciare &
indicere bellū, Odpowiedźieć. Denuncia=
re inimicitias idem, Denunciare iudi=
cium alicui, Chcieć pozywáć kogo/ álbo prá=
wem ſie s kim obchodźić. Denunciare alicui
dimicationem, Ná rękę kogo wywołá=
wáć/ wyzywáć.
¶Denuntiatio, Oznaymienie/ ziáſtowánie
też odpowiedź/ groźbá. Denuntiatio & mi=
næ idem.
¶Enuntio, Osławiam/ roſpuſzczam sła=
wę/ wywoławam. Enunciare & diuulga=
rem Wyyáwić. Enunciare conſilia ami=
corum aduerſarijs, Wydáć/ wyyáwić rády
przyiácielskie nieprzyiacielóm. Commiſſa
enunciare, Zwierzone rzeczy/ táyemnice
wyyáwić. Per iudicium enunciata res,
Przes ſąd oſądzona.
¶Enunciatum, neu. Ciceroni eſt quod
Dialectici propoſitionem uocant.
Gruntowna powieść kilkiem słów ogár=
niona/ która yeſt w Philozophiey álbo w ſwię
tym piſmie fundowána/ którą zwłaſzczá praw
dá bywa podpierána/ że yey skáźić nie mo=
że.
¶Enunciatio, onis, uerbale, fem. eſt
quod Græci Axioma uocant, Iſta
práwa rzecz/ którey ſie żaden przećiwić nie
może.

http://rcin.org.pl

47: ¶Pronuntio, Mowię/ powiedam ſwoye

48: widzenie/ też skázuyę/ decret á skaźń czi=

49: nię.

50: Memoriter pronunciare, Z pámięćy mo

51: wić/ króm xiąg.

52: Meum non eſt in hac re quam non

53: intelligo quicquam pronunciare, Nie

54: yeſt moyá rzecz wmiętáć ſie w tę rzecz którey

Vu 2 nie

strona: 254v

kolumna: a

N ante V.

1: nie rozumiem/ álbo mniemánie ſwoye powie=

2: dáć/ ſędźić. Pronunciare & ſtatuere, Vmó

3: wić/ vſtánowić. Pronunciare ſententiam,

4: Skaźń vczinić. Nec tamē adhuc poſſum

5: pronuntiare utrū ſit difficilius carpere

6: aliquid an ſcribere, Wſzákże nie vmiem

7: powiedźieć álbo rozeznáć co yeſt trudnieyſze=

8: go/ etć. Pronunciare præliū in poſterum

9: diem, Zwolić ſie ná záyutrz potykáć/ bitwę

10: zwieść. Non poteſt bene pronunciare,

11: Nie może dobrze słów wymáwiáć.

12: ¶Pronunciatur Imperſonale Plin. pa=

13: triam ab eo coronari pronunciatur Po

14: wiedáyą/ etć.

15: ¶Pronunciatum idem quod Enun=

16: tiatum uel Enuntiatio, & idem quod

17: Græcis Axioma.

18: ¶Pronunciatus, a, um, ut pronuncia=

http://rcin.org.pl

19: ta ſententia, Vcziniona skaźń.

20: ¶Pronunciatus, huius pronunciatus,

21: Wymawiánie słów/ też oznaymienie.

22: ¶Pronūciatio, onis, Obyczay mówienia/

23: Obyczay wymawiánia słów. Lex & pro=

24: nunciatio, Skazánie/ Decret.

25: ¶Pronunciator uerbale, maſc. Oznáy=

26: miácz/ ſwego mniemánia ſędźia. Item idem

27: quod autor, aliquando, Składácz.

28: ¶Obnuncio, Złą nowinę przinoſzę/ tez prze

29: ćiwiam ſie. Proprie Angures dicuntur

30: obnunciare quando aliquid mali

31: omnis uiderint, Obnunciatio, Nieſz=

32: częſliwe oznaymienie/ álbo známionowánie.

33: ¶Renuncio, Wrácam ſie s poſelſtwem/

34: wskázuyę záś/ też wykázuyę/ ſpráwiam álbo

35: oźnaymiam poſelſtwo/ też wypowiedam opuſz=

36: czam kogo.

37: Renuncio tibi hoſpitium, Wypowiedam

38: ći goſpodę. Acta ad ſenatum renunciare

39: Co ſie ſtáło to przed rádę przinieść. Vt no=

40: bis renunciatur Ták yáko k nam wská=

41: zuyą. Quaſi non tibi renunciata ſunt

42: hæc, Iákobyć zwłaſzczá nie wskazano/ nie

43: dano znáć przed tym. Amicitiam alicui

44: renunciare, Wypowiedźieć komu przyiaźń.

45: Repudiū renūciare, Rozwieść ſie s żoną.

46: Ciuilibus officijs renunciare, Nie chcieć

47: ná ſię ſpraw poſpolitych przyimować. Vitæ

48: renunciare, Vmrzeć.

http://rcin.org.pl

49: Renuntiatur in tribus illis ſacerdoti=

50: bus, Bywa policzón miedzy temi trzemi ká=

51: płany/ álbo yeden ſnadź ma być z tym trzech.

52: ¶Renunciatio, Wypowiedzenie.

53: ¶Renuncius, renuncij, Poſeł który ſie z

54: poſelſtwá wráca s drugiem poſelſtwem. A=

55: pud Plaut. inuſitatum.

56: Nuncupo, as, are, act. prim. Zowię/ Mie=

57: nię/ też miánowicie á właſnie mienię. Sicuti

kolumna: b

N ante V.

1: uerbis nuncupaui, Iákom przed tym ſpo=

2: minał. Id quod ueteres lingua nuncu=

3: pare dicebant, Teſtamentum nuncu=

4: pare, Słowny teſtáment vczinić/ nie ná piś=

5: mie. ut milites in ſummo diſcrimine fa

6: ciebant. Nuncupare uota, Sliubić/ śliub

7: ná ſię przyiąć.

8: Nuncupata uoluntas, Oſtáteczna wola

9: Teſtámentarzowá yáwnemi słowy przi obli=

10: cznośći kilká świádków vcziniona.

11: Nuncupatio, onis, Mienienie/ záwołá=

12: nie.

13: Nuncupatorius, a, um, Mieniony/ záwołá=

14: ny.

15: Nuncupatorium ſeu nuncupatum te=

16: ſtamentum, Słowny teſtáment/ słowna ro=

17: ſpráwá o ſwoyich rzeczách.

18: Nunquam aduerbium temporis, Nigdy.

19: Iſtum hominem nunquam uidi, Te=

http://rcin.org.pl

gom człowieká nigdy nie widział. Nunquā

poſt illamuidi, Po onym czáſie wieciyem yey

nie widźiał. Nunquam quicquam, Nie

owſzeki. Homine imperito nihil quic=

quam iniuſtius, Niemáſz trudnieyſzy ſprá

wy yáko s człowiekiem nievmieyętnym.

Albo nád człowieká nieumieyętnego/ nic nie

yeſt nieſpráwiedliwſzego. Nūquam fui uſ=

quam quin me omnes amarent plu=

rimum, Nigdźiyem nie był gdźie by mie nie

miłowano.

¶Nonnunquam, Podczás/ niekiedy.

Nunquamnon, Záwżdy.

Nunquid, Ieſli. & Nunquando, Ieſlikie=

dy. Interrogantis, Nunquid hic uides

quod tibi doleat, Izali tu nie widźiſz

co by cie nie mierziáło. Quæro nunquādo

tibi moram attilerit, Pytam yeſlić kiedy

w czym zámieſzkał.

Nunquis, nunquæ, nunquod, uel nun=

quid, Numaliquis omnia iſta per in=

terrogationem dicuntur. Nunquis hic

eſt? I yeſt że tu kto. Nunquid tibi ui=

detur hoc, Coć ſie to podoba/ álbo co ty o

tym dzierżiſz. Nunquid uis, Potrzebuyeſz

czego? Nunquid eſt aliud, Maſz co dru=

giego. Nunquid præterea? Ieſt yeſzcze co

więcey. Nunquidnā amplius tibi cum

illa fuit Carine, Miałżeś s nią co zá

ſpráwę dálſzą Cárine.

http://rcin.org.pl

50: Nuncius, Vide Nuncio.

51: Nuo, nuis, nui, nutum, nuere, Kiwam gło=

52: wą/ przizwalam. Annuere oculis, Oczimá

53: mrugáć/ dáć znáć. Annuere capite. Kinąć

54: głową.

Nutus,

strona: 255

kolumna: a

N ante V.

1: Nutus, huius nutus, Kinienie/ Dánie znáć/

2: przizwolenie/ też ſchilenie álbo pochilenie. Ad

3: illius nutum fiunt omnia, Ná yedno ye=

4: go kinienie wſziſtko bywa. Nutu quid ue=

5: lit indicat, Kinieniem dał znáć czego po=

6: trzebował.

7: Suopte nutu & ſuo pondere ad pa=

8: res angulos in terram feruntur, Z ſá=

9: mego właſnego pochilenia y cięſzkośćy row=

10: no ſie ſpuſzczáyą ku ziemi.

11: Nuto, nutas, are, frequentatiuum, Vſtá=

12: wicznie kiwam/ pochilam ſie. & Metapho=

13: rice, Pádam/ wątpię. Vt Animus nutat,

14: Nie yeſt śmiáły/ wątpi. Nutant arbores,

15: Kołyſzą ſie/ chwieyą ſie. Nutat uictoria,

16: Szwánkuye zwycięſtwo. Si fortuna nuta=

17: bit in prælio potius quam in fuga

18: mortem oppetere, Ieſli yáko fortuná bę=

19: dzie ſzwánkowáłá/ wątláłá/ liepiey wbitwie

20: niżli w vciecce vmrzeć.

21: Nutare in re aliqua, Szwánkować/ wąt=

http://rcin.org.pl

22: pić. Ædes nutant, Dóm ſie pochy=

23: ił.

24: ¶Nutatio, onis, fem. tert. Pochylenie/

25: chwianie.

26: ¶Compoſita, Adnuo & Annuo, Przi

27: zwalam/ głową kiwam/ dáwam znáć. Hoc

28: mihi ſignificaſſe & annuiſſe uiſus eſt,

29: Miałem zá to yáko mi to dał znáć/ álbo

30: zdáło mi ſie yákoby tego chciał. Audacibus

31: annue cœptis, Bądź ná pomocy śmiáło

32: w rzecz wſtępuyącym.

33: ¶Annuere etiam, PozwoliMć/ dopuśćić. Nu

34: tum annuere, ut gaudere gaudium.

35: ¶Abnuo, Odmawiam/ niedozwalam/ gło=

36: wą dáyę znáć że nie chcę.

37: ¶Abnuere & recuſare idem, Abnue=

38: re & agnoſcere opponuntur, Abnue=

39: re ſolo uerbo, Záprzeć ſie yednym słowem

40: Abnuere & concedere contraria.

41: ¶Abnueo, Veteres dixerunt.

42: ¶Abnuto, abnutas, are, frequentatiuū

43: Prec ſie/ odmáwiáć/ nie dáć ſie vżić.

44: ¶Innuo, Kiwam ná kogo/ Dáyę znáć. In=

45: nuit mihi oculis, Kinął ná mię oczimá.

46: Indicare atq; innuere, Patefacere atq;

47: innuere.

48: ¶Renuo, Głową/ kiwam/ á zátrząſam/ dá=

49: yąc znáć że nie chcę/ Nie chcę/ nie yeſt moyá

50: wola/ odmawiam.

51: ¶Renutus, huius renutus, Zátrzęſienie

http://rcin.org.pl

52: głową/ nie chcenie. Vnius meretricis nu=

kolumna: b

N ante V. 255

1: tu atq; renutu ſtant & cadunt uni=

2: uerſa, Ná yedney kurwy wolą wſtáyą y

3: pádną wſziſtki rzeczy/ to yeſt wſziſtko ſie dźie=

4: ye wedle yey woliey.

5: Nuper aduerbium temporis, Niedawno/

6: Dopiéro/ Nowo. Quæ nuper reperta eſt,

7: Która nie dawno nalieźiona yeſt.

8: Nuper admodum, Barzo w krótce.

9: Nunc nuper, Práwie teras.

10: Nuperrime ſuperlatiuus, Dopierucz=

11: ko.

12: Nuperus, a, um, Nowy/ a/ e.

13: Nuperrimus, a, ū, Nowiuczki/ Nowiuſień=

14: ki.

15: Nupta, Nuptiæ, Nuptus, Vide Nubo.

16: Nurſia, femin. ciuitas Thuſciæ in Ita=

17: lia.

18: Nurus, huius nurus, fem. q. Synowa/ ſyno=

19: wa żoná/ Sneszká. Et aliquando pro ſpon

20: ſa ponitur.

21: Nuſquam aduerbium in loco & ad lo=

22: cum, Nigdziey. In loco, Terent. Ille aūt

23: bonus uir nuſquam apparet, A on do=

24: bry mąż nygdźiey ſie nie vkaże. Ad locum

25: Plaut. Te nuſquam mittam, Nie puſzczę

26: cie nigdźiey. Nuſquam mittam, Nie puſzczę

27: cie nigdźiey. Nuſquam genitum, id eſt

http://rcin.org.pl

28: nuſquam omnino, Nigdźiey owſzeki.

29: Abundat autem (Gentium) Terent.

30: Fratrem nuſquam inuenio gentium,

31: Brátá nie mogę nigdźie nálieść.

32: Nuto, as, Vide Nuo.

33: Nutrio, nutris, nutriui, uel nutrij, nutri=

34: tum, nutrire, act. q. Wychowawam/ żiwię.

35: Nutrire hulcus, Pieśćić ſie s wrzodem/

36: to yeſt lieczić.

37: Nutricor, nutricaris, nutricari, deponens

38: idem.

39: Nutrire comam, Chować tráfić włoſy. Sic

40: barbam nutrire, Nośić brodę/ nie dáć

41: golić.

42: Nutrire tacitos ignes apud Poëtas, Tá=

43: yemną miłość wieść.

44: Nutritus, a, um, participium, Wychowá=

45: ny.

46: Nutritus, huius nutritus, Ziwność/ potrzeby

47: do źiwnośćy.

48: Nutrico, as, are, idem quod Nutrio.

49: Nutricatio, onis, femin. tert, Wychowá=

50: nie.

51: Nutricatus, huius nutricatus, idem.

52: Nutritius, a, um, Wychowáyący/ álbo co ku

53: dźiećy wychowániu należy.

54: Nutritor, nutritoris, maſc. tert. Náuczyciel/

55: ten który dźieći wychowawa.

56: Nutrix, nutricis, fem. tert. Mámká.

http://rcin.org.pl

strona: 255v

kolumna: a

N ante V.

Nutrix aliquando pro ſeminario, MIá=
ſto ogródka gdźie źiołá rożdzki/ Látorosłki y
co tákowego chováyą/ áż ſie godzą przeſádzáć
álbo ſzczepić.
Nutricula, læ, diminutiuum, Mámecz=
ká.
Nutricula ſedicioſorum & aleatorum,
Tá która przechowawa koſtarze/ piyánice ál=
bo Ceklowniki.
Nutritia, orum, neut. plurale tantū, My=
to/ zapłátá/ á oddánie zá dobrodźieyſtwo wy=
chowánia. Græcis τροφεῖον.
Nutrimentum, nutrimenti, Zywność/ po=
karm.
¶Compoſita, Enutrio idem quod ſim
plex.
¶Innutrio idem etiam, álbo Chowam ſie.
Homines mari innutriti, Okółο morzá
álbo przi morzu ſie chováli álbo wychowá=
li.
Nutus, Vide Nuo.
Nux, nucis, fem. ter. Orzech/ wſzeláki owoc
w ſzczeſzuyách roſtący yáko ſą orzechy/ migda=
ły/ káſtany/ żołądź/ muſzkat. Nux iugulans.
Orzechowe drzewo.
Nux Baſilica idem.
Nux auellana uel præneſtina.

http://rcin.org.pl

28: Nux pontica, Laskowy orzech. Significat

29: etiam arborem, Leſzcziná.

30: Nux Græca, Migdał.

31: Nux Thaſsia idem.

32: Nuces pinæ, Sziſzki. Nuces relinquere

33: prouerbium, Dziećinnych rzeczy pozo=

34: ſtáć.

35: Nucula, læ, fem. prim. diminutiuū, Orze=

36: ſzek.

37: Nuceus, a, um, Orzechowy/ co z orzechá yeſt.

38: Vt oleum nuceum, Oleyek orzecho=

39: wy.

40: Nucleus, nuclei, maſc. Iądro z orzechá. Et

41: Metaphorice, Wſzelákiego owocu wnętrz=

42: ność/ práwy ſzcziry owoc.

43: Nucleus acini, Winne yądrko/ które w gro=

44: niech winnych bywáyą. Qui e nuce nucle=

45: um eſſe uult frangat nucem prouer=

46: bium, Kto chce pożitek mieć nie ma ſie ná

47: robotę oſzczędáć.

48: Nucleum amiſi, Prouerbium, Prziſze=

49: dłem ku ſzkodzie/ zámieſzkałem dobrego pożyt

50: ku.

51: Nucifrangibulum ioco, Plaut. dentem

52: appellauit.

53: Nuciperſica, æ, Nieyáki rodzay fer=

54: ſzek.

kolumna: b

N ante Y.

1: Nucamentum Plin. appellat quaſi quaſ=

http://rcin.org.pl

dam panniculas, ex arboribus de=

pendentes præſertim piceæ & abieti=

næ arboris.

N ante Y.

Nyctalops, nyctalopis, om. Latine Lu=

ſcio uel luſcioſus uide ſupra.

Nyctalops herba, quæ & chenomychon

dicitur.

Nycteris, nycteridis, fem. Latine ueſperti=

lio, Nietoperz.

Nycticorax, maſcul. tert. Nocny kruk νῦξ

Nox & γοραξ χορακος, Coruus,

Sliepowrón zową niektórzy.

Nyctileus maſ. triſyllabum, Przezwisko

Báchuſowe.

Nyctileia pluraliter tantum Bacchi ſa=

crificia, Ofiáry Báchuſowe.

Nympha, nymphæ, fem. prim. Latine

ſponſa, Obłubieńcá [!] / młoda páni. Veteres

autem Nymphas aquarum Deas uo=

carunt.

Nymphæ etiam dicuntur apes cum pri=

mum formam habere incipiunt, Pſzczo=

ły gdy ſie naprzód poczną xtałtować. Nam

apes primum fiunt uermiculi.

Nymphea, nymphææ, fem. herba, Sce=

blum oder Hárwurtz/ po niemiecku.

Nymphæum, nymphæi, Latine lauacrū,

Láźnia/ kąpánie.

Nymphus, nymphi, Latine ſponſus, Ob=

http://rcin.org.pl

31: lubieniec.

32: ¶Neonymphus, Latine nouus ſpon=

33: ſus, Młody pan/ Obłubieniec.

34: ¶Paranymphus, Zerzec/ márſzałek ſwá=

35: dźiebny/ który rádźi ná weſelu. Latine au=

36: ſpex.

37: Nympharena gem̄a, urbis & gentis Per=

38: ſicæ nomen habet.

39: Nyſa nomen multarum ciuitatum præ=

40: cipue autem in India per Bacchum

41: ædificatæ.

42: Nyſæus, Bóg Báchus.

43: Nyſa mons ibidem & ciuitas in Bœotia,

44: in Caria, in Helicone, in Ionia & in

45: Thracia.

46: Nyſia genus hederæ Calep.

47: Nyſus, Właſne ymię troyáńcziká yedne=

48: go.

49: Nyſia, nyſſæ, repagulum, unde curſores

50: mouentur, Cel záwodniczi.

DE

strona: 256

kolumna: a

DE LITERA O.

1: **O A** duerbium uocan=

2: di, ſeu interiectio

3: cohortandi, No=

4: minatiuo interdū

5: & uocatiuo, non=

http://rcin.org.pl

6: nunquam, accuſa=

7: tiuo gaudens, Ey/

8: ut o diſcipule fac

9: tibi curæ ſit quod moneo, Ey ty vczniu

10: bądź tego pilen w czim cie nápomi=

11: nam.

12: O nonnunquā exclamantis, ut o homi=

13: num ingratitudinem, Ey álbo o toć

14: wielka niewdźieczność ludzka.

15: O aliquando admirantis, ut o faciem

16: pulchram, O bárzo niewymownie piękna

17: twarzi.

18: O dolentis, Cic. o me perditum, o me

19: afflictum, O biedaż mnie nędznemu.

20: O nieſtetis mnie miſernemu człowieko=

21: wi.

22: O Irridentis ut o præclaram ſapientiam

23: Ey to cziſty rozum/ o známienita mądro=

24: śći.

25: O exultantis, Terent. o factum bene, O

26: chwáłá bogu/ dobrze ták/ dobrze ſie ſtá=

27: ło.

28: O admirantis, o utinam, O by to ták by

29: ło/ o boże day to. O utinam tunc cum

30: Lacedæmona claſſe potebant, O by ſie

31: to było ſtáło/ o nie chćiał tego Bóg.

32: O admitantis & ſubito perculſi, ut o ſal=

33: ue Pamphile, Báwcy o bądx pozdrowión

34: Pámphile.

35: O quandoqꝫ tacetur quando accuſati=

http://rcin.org.pl

36: uo iungitur, Cic. Me miſerum cur non

37: ades, O nieſtetis mie ſámemu ná ſię.

O ante A.

38: Oaxis, maſc. fluuius Cretæ.

39: Oaxus ciuitas Cretæ.

O ante B.

40: Ob præpoſitio accuſatiuo iungitur &

41: ſignificat propter, Dla. Terent. Præciū

42: ob ſtultitiam fero, Zápłátę dla ſwego

43: ſzaleńſtwá noſzę. Huic ob inſignem eru=

44: ditionem honos debetur, Ten dla nie=

45: poſpolitey nauki ſpráwnie ma być czczón/ y

46: ważón/ Ob aliquando ſignificat ante,

47: Przed. Vt ob oculos ponere, Przed

48: oczy położić.

49: Ob in compoſitione ſignificat circum,

kolumna: b

1: Wkoło. Vt obambulo, Wkoło obcho=

2: dzę.

Obacerbo	Vide	Acerbus.
Obacero,		Acer.
Obæratus,		Aes.
Obambulo,		Ambulo.
Obareſco,		Areo.
Obaro,		Aro.

http://rcin.org.pl

Obaudio,	Audio
Obcęco & occeco	Cæcus.
Obcalleo,	Occalleo.
Obdo,	Do.
Obdormio,	Dormio.
Obduco,	Duco.

3: Obater adiectiuum, Czernáwy/ poczerniá=

4: ły.

5: Obba, bæ, fem. Fláſzá álbo ynſze nieyákie na=

6: czinie do picia.

7: Obdulcorate, Słodko vczinić/ osłodźić. Bar=

8: barum uerbum in Biblijs.

9: Obduro, Vide Durus uel Duro.

10: Obedio, obedis, obediui, obeditum

11: obedire, neu. q. Słucham/ yeſtem/ posłu=

12: ſzny. Parere, obedire, obtemperare, Sy=

13: nonyma.

14: Obediens participium ſiue nomen ex

15: participio, Posłuſzny. Obediens dicto,

16: Pilny roskazánia. Nemo illo obedien=

17: tior, Nikt nádeń nie yeſt posłuſzniey=

18: ſzy.

19: Obedientia, æ, fem. prim. Posłuſzeń=

20: ſtwo.

21: Obedienter aduerbium, Posłuſznie.

22: Obeditio pro obedientia plane dura de=

http://rcin.org.pl

23: riuatio in Biblijs legitur.

24: Obedo, obeſus, obeſitas, Vide Edo.

25: Obelus, obeli, maſc. ſec. pen. cor. Latine

26: ueru, Rożen/ też známię álbo punkt w xię=

27: gách którym známionuyą fáłſz álbo co nie=

28: pewnego/ áby zá podeyźráne było miano.

29: Obelo notare, Gánić/ Háńbić y odrzu=

30: cić.

31: Obeliſco notare, idem.

32: Obeliſcus, obeliſci, Czworogránny proſty/ á

33: podługowáty kámień/ ná wierſzchu yákoby

34: rożen zákończony.

Obeo,	Vide	Eo.
Obequito,		Equito.
Oberro,		Erro.
Obeſco,		Eſca.
Obeſus,		Edo.

strona: 256v

kolumna: a

O ante B.

1: Obex, obicis, dep. tert. Zaworá y wſzeláka

2: zawádá/ podporá/ zamek/ ſzranki/ etć. Obſta=

3: culum.

obfirmo	Vide	Firmo uel firmus.

http://rcin.org.pl

obgannio,	Gannio.
obhæreo,	Hæreo.
obherbeſco,	Herba.
obiaceo,	Iaceo.
obijcio,	Iacio.
obinanis	Inanis.
obiratus,	Ira.
obitus,	Eo.
obiurgo,	Iurgo.
oblædo,	Lædo.
oblangueo,	Langueo.
oblatio,	Fero.
oblatro,	Latro.
oblecto,	Latio.
oblido,	Lædo.
obligo,	Ligo.
obligurio,	Ligurio.
oblimo, as, are,	Limus.
oblinio,	Linio.

http://rcin.org.pl

oblino, oblitus,	Lino.

4: obiter aduerbiū, Znienagłá/ znienacká/ wdo

5: chwytki/ przitym. Compoſitum eſt ex ob

6: quod ſignificat circum & iter, ut obi=

7: ter hoc dicam, Iż to ták znienaczká przi=

8: tym przipomionę.

9: Obiurare, iureiurando obſtringere, Po=

10: przisiąć. Obſoletum, ſi non mendoſum

11: eſt pro obiurgare.

12: Obliquus, a, ū, Co yeſt ná vkoś álbo ná prze=

13: ki/ vkośny/ krziwi/ poboczny. Obliqua uia,

14: Poboczna/ przeczna dróga. Obliquis ordi=

15: nibus in quincucem diſpoſitis, Fle=

16: xuoſa & obliqua uia, Krziwa y tám y ſám

17: ſie wiyąca drógá. Obliquus ictus, Ná=

18: przeczny ſiek.

19: Obliquitas, obliquitatis, fe. ter. Vkoś/ krzi=

20: wość. Nitalis obliquitas in latus digre

21: di uideretur, Wyyąwſzy by tá vkoś ná

22: ſtronę precz vchodźiłá.

23: Oblique aduerbium cui contrarium eſt

24: Recte, Ná vkoś/ ná bok/ ná przeki.

25: Obliquo, as. act. pri. pe. pro. are, Ná vkoś

26: czinię/ krziwię.

27: Oblitero, as, penult. cor. act. prim. Zniſz=

28: czam/ zgładzam/ zámázuyę. Siue a litera uel

29: littore, uel obliuiſcor deniq; dedu=

30: catur. Beneficij publici memoria pri=

31: uatam offenſionem obliterauit, Pá=

http://rcin.org.pl

32: miątkę dobrodzieyſtwá Rzeczypoſpolitey oka=

33: zánego/ oſobliwy wyſtęp zágładźiłá. Non=

34: dum obliterata memoria ſuperioris

kolumna: b

O ante B.

1: belli, Nie zápámiętawſzy yeſzcze pierwey

2: woyny. Vetuſtate obliterata res, Stá=

3: rośćią záſzła. Obliterata peccata, Zápá=

4: miętáne wyſtępy. Obliterati in animo, Być

5: zápámiętan.

6: ¶Obliteratio, onis, Zgładzenie/ zápámię=

7: tánie/ zámázánie.

8: Obliteſco, Vide Lateo.

9: Oblitus, Vide Obliuo, & Obliuiſcor.

10: Obliuiſcor, obliuiſceris, oblitus ſum, ob=

11: liuiſci, dep. tert. pen. prod. Zápámięta=

12: wám/ niepámiętam. Oblitus ſum dice=

13: re, Zápámiętałem rzec. Cum accuſatiuo

14: & genitiuo iungitur, Cum genitiuo

15: Terent. Prorſus oblitus ſum mei, Prá=

16: wiem ſie ſam zápámięcał [!] . Quæ te rei mi=

17: litaris obliuiſci non ſinit, Którećby rze

18: czy nie dopuſzczáły żołnierskich rzeczy prze=

19: pámiętáć. Cum accuſatiuo, Cic. & Ar=

20: tificium obliuiſcatur & ſtudium de=

21: ponat, I rzemięsłá niechay zápámięta y

22: niechay ſie więcey nie vczy.

23: Oblitus, a, um, participium, aliquando

24: ſignificat paſsiue, ut Nunc oblita mi=

25: hi tot carmina, Wyſzły mi z pámięcy ták

http://rcin.org.pl

26: wiele wierſzów.

27: Oblitus aliuquando actiue, Ten który zá=

28: pámiętał.

29: Obliuio, onis, fem. ter. Zápámiętánie. In ob

30: liuionem uenire, Być zápámiętan. Obli=

31: uioni tradere, Zápámiętáć/ przepomnieć.

32: Obliuione delere, obliuione obruere

33: idem, In obliuione diu iacuit cui op=

34: ponitur in aſsidua eſſe commemora=

35: tione, Długo o nim yednego słowá nie

36: słycháć było. Tuas laudes nulla unquam

37: obſcuratura eſt obliuio, Twoyich chwał

38: żadne zápámiętánie nie zgładźi. Vindicare

39: ab obliuione, Ná świátłość wydác/ rá=

40: towáć z zápámiętánia.

41: Obliuium, obliuij idem quod obliuio.

42: Obliuioſus, a, um, Niepámiętny/ hnet zápá=

43: mięta.

Obloco	Vide	Loco.
Oblongus,		Longus.
Obloquor,		Loquor.
Obluctor,		Luctor.
Obludo,		Ludo.
Obmolior,		Molior.
Obmuteſco,		Mutus.

http://rcin.org.pl

Obnato,		No.

44: Obmaneus, id eſt, diu manens, Obſole=

45: tum.

46: Obmunuere pro admonere Obſole=

47: tum.

48: Obnectere, pro obligare, Obſoletum.

Obniger

strona: 257

kolumna: a

O ante B.

1: Obniger, a, um, Przyczérnieyſzym.

Obnitor, obnixere,	Vide,	Nitor.
Obnoxius,		Noxa.
Obnubilo,		Nubes.
Obnubo,		Nubo.
Obnuncio,		Nuncio.
Oboleo,		Oleo.

2: Obolus, oboli, maſc. ſe. pen. cor. Mińcá/

3: álbo pieniądz mniey álbo więcey niżli náſze

4: pułgroſzá ważąci.

5: Obolus etiam ſexta pars drachmæ, Szó=

6: ſta część dráchmy. Vide infra de ponde=

7: ribus quid ſit drachma.

8: ¶Semiobolus, Pułoboluſá/ cztery pienią=

9: dze náſze ważący.

http://rcin.org.pl

10: ¶Diobolaris, & hoc diobolare,

11: Dwopieniężny/ co może zá dwá pieniądzá

12: kupić. Metaphoricos, Wzgárdzony/ ni=

13: czemny.

14: Oborior, obrepo, Vide Orior.

15: Obrigeo & obrigeſco, Vide Rigor uel

16: Rigeo.

17: Obrinca fluuius Germaniæ in Epiſcopa

18: tur Treuerenſi.

19: Obrizum, obrizi, neut. ſec. Szczire złoto

20: którego nie vbywa ácz w ogień będźie wło=

21: żone/ polerowáne álbo ſzmelcowáne złóto.

Obrodo,	Vide,	Rodo.
Obrogo,		Rogo.
Obrumpo,		Rumpo.
Obruo,		Ruo.

22: Obrutuit inquit Feſtus obſtupuit a ruto

23: quod antiqui pro graui aut ſtupido

24: dixerunt Obſoletum.

25: Obſæuio, Vide Sæuio.

26: Obſalutare eſt ſalutandi gratia alicui ſe

27: offerre Obſoletum.

28: Obſaturo, Vide Saturo.

29: Obſcœnus, Vide Cœnum.

30: Obſcenare malum omen afferre Obſo=

31: letum.

32: Obſcenus ſine diphtongo ab ob & ca=

http://rcin.org.pl

33: no deductum interpoſita litera s Eu=

34: phoniæ cauſa, Niefortunny/ Straſzny/

35: Mierźiony.

36: Obſcurus, a, um, Ciemny/ táyemny. Obſcu=

37: rus locus, Ciemne mieyſce. Iam obſcura

38: luce innecti, Gdy ſie yuż zmierskło.

39: Obſcurus etiam, Cięſzki ku wyrozumieniu.

40: Obſcura oratio, Trudna niełatwia/ etć.

41: Obſcurum ius, Cięſzkie práwo. Non obſcu

42: ra beneuolentia, Nie táyemna życzliwość

43: álbo łáska. Non erat obſcurum quid

44: homo improbus ac nefarius cogita=

45: ret, Nie táyemno było co zły człowiek przed

46: ſię był wźiął/ álbo ná co ſie ſádźił.

kolumna: b

1: Obſcurus etiam, Nieſliácheckiego rodu. Ob=

2: ſcuro genere natus, Chłopowic. Obſcu=

3: rus homo, Niezacny/ niemáyący záchowá=

4: nia.

5: Obſcure aduerbium, Ciemno/ trudno. Ob=

6: ſcure loqui, Zátrudnioną rzecz mieć. Pa=

7: lam & obſcure contraria, Neqꝫ obſcu

8: re hæ duæ legiones uni Cæſari de=

9: trahuntur, Nie táyemnie. Obſcure ferre

10: & diſsimulare, Táyemnie mieć/ Nie dáć

11: nic znáć. Obſcure & diſsimulanter idē.

12: Obſcuritas, obſcuritatis, fem. tert. Ciem=

13: ność/ trudność/ podłość/ też niezacność ro=

14: dzáyu.

http://rcin.org.pl

15: Obſcuro, as, are, pen. prod act. pri. Záći=

16: miam/ táyę. Neqꝫ diſsimulandum quod

17: obſcurari non poteſt, Nie ma być táymno

18: co ſie zátáić nie może. Tanta uis eſt hone=

19: ſtatis ut ſpeciem utilitatis obſcuret,

20: Obſcurat magnitudinem periculi lu=

21: crum, Zákriwa.

22: Obſcurare & celebrare contraria.

23: Obſcuratio, onis, fem. tert. Záćmienie. Vt

24: obſcuratio ſolis, Záćmienie słońcá.

25: ¶Inobſcuro, Záćimiam/ zásłaniam.

Obſecro,	Vide	Sacer.
Obſecundo,		Secundus.
Obſepio,		Sepes.
Obſequor, obſequiū,		Sequor.
Obſero, is,		Sero.
Obſeruo,		Seruo.
Obſideo, & obſes,		Sedeo.
Obſigno,		Signum.
Obſiſto,		Siſto.
Obſoleo, Obſoleſco,		Oleo.

26: Obſidianus, a, um, aadiectiuum crebrum

27: apud Plin. quod habet ſimilitudinem

28: lapidis ab Obſidio quondā in Æthio

http://rcin.org.pl

29: pia inuenti.

30: Obſipo, as, are, pro obijcere, Obſoletum

31: Obſonus, a, um, pro Abſono obſoletum

32: Obſonare, id eſt, male ſonare. Sipon.

33: Obſitus, a, um, pen. cor. Odźiány/ obwikłá=

34: ny/ nákrity. Pannis obſitus, Látámi ogár=

35: niony/ oſzárpány.

36: Obſonium, neut. ſec. Wſzelákie potráwy któ=

37: re ku chlebu winu álbo piwu przirządzáyą.

38: Obſono, as, are, pe. cor. uel obſonor, ob=

39: ſonaris, obſonari deponens, Skupuyę/

40: potrzeby do kuchniey/ álbo nárządzam yeść.

41: Ego obſonabo, Ya chcę wſziſtek koſztu=

42: nek záſtąpić/ zápłáćić cos my ſtrawili. Ob=

43: ſonare prandium, Nákupić obiad. Ob

44: ſonare obſonium idem. Cœnæ obſo=

45: naui, Nárządźiłem ná wieczerzą.

strona: 257v

kolumna: a

O ante B.

1: Obſonatus, huius obſonatus, Skupienie

2: rzeczy potrzebnych do kuchniey.

3: Obſonator, huius obſonatoris, maſcul.

4: tert. Száfarz.

5: Obſopæus, Kuchars. Alij hæc omnia ſcri=

6: bunt per pſ hoc eſt per ψ Græcum.

7: Obſorbeo, Vide Sorbeo.

8: Obſordere, pen. prod. Sordidum fieri &

9: obſoleſcere, Obſoletum.

http://rcin.org.pl

Obſtaculum, Vide Obſto.

Obſtetrix, obſtetricis, fem. tert. Bábá która

przi pániách brzemiennych bywa.

Obſtetrico, & obſtetricor, aris, ari, Bábą

być/ pri porodzeniu pań bywáć. In Biblijs tan

tum legitur.

Obſtino, as, aui, are, pen. cor. Przećiwiam

ſie/ Ieſtem ociętny/ zátwardzam ſie. Certū

atq; obſtinatum eſt, Vpárłem ſie yuſz ná

to. Obſtinauerant animis uincere aut

mori, Ná to ſie vpárli álbo zwyciężić ábo

vmrzeć.

Obſtinatus, a, um, Participium ſiue no=

men ex participio, Vpárty/ ociętny. Vo

luntas obſtinatior & in Iracundia ob=

firmator.

Obſtinatio uerbale, Ociętność/ vpárcie/ vdá=

nie ſie ná co.

Obſtinate aduerbium, Ociętnie. Obſtina=

te negare, Mocnie pzreć [!] .

Obſtipus, a, um, Ociętny/ vpárty/ twárdo=

ſzeyny álbo twárdouſty. Dicuntur enim

obſtipi quibus colla rigent, id eſt, in=

durantur, Horat. Stes capite obſtipo,

Weźmi głowę ná kręgi yákoby miał yáki

ſtós á vderzenie głową vczinić.

Obſtipo, as, are, ut obſtipare uerticem,

Głowy náchylić ku ſtóſowi.

Obſtitum ueteres modo pro uiolatum,

modo pro obliquam dixerunt. Ca=

http://rcin.org.pl

40: lepinus.

41: Obſto, & obſtaculum, Vide Sto.

42: Obſtragulum, obſtraguli, Zápinánie álbo

43: załogá yáko v botów niewieścich bywa.

44: Obſtrepo, Vide Strepo.

45: Obſtrigillo, as, are, pro obſtare, repu=

46: gnare, detrahere Obſolet. Przeciwić ſie.

Obſtringo,	Vide	Stringo.
Obſtrudo,		Trudo.
Obſtruo,		Struo.
Obſtupeo,		Stupeo.
Obſum,		Sum.
Obſurdeſco,		Surdus.
Obtego,		Tego.
Obtempero,		Tempero.
Obtendo,		Tendo.
Obtenebro,		Tenebræ.

kolumna: b

O ante B.

Obtero,	Vide	Tero.
Obteſto		Teſtis.
Obtexo		Texo.

http://rcin.org.pl

Obturo, as, are, pen. prod. act. prim. Záty=

kam/ vtykam/ zámykam. Quidam cum a=

ſpiratione ſcribendum putant, Obthu

ro, hoc unico uerbo omnibus os ob=

turabis, Tym yednym słowem wſziſtkim

vſtá zámknieſz.

Obturamentum, obturamenti, neut. ſec.

Nieco czym co zátykáyą/ zátykádło.

Obturamentum piſcinæ, Vpuſt.

Obturatio, onis, fe. tert. Zátknienie/ zátwier=

dzenie/ zámknienie.

Obticeo, Vide Taceo.

Obtineo, Vide Teneo.

Obtingit, obtingebat, obtingere, imper=

ſonale non niſi in tertijs perſonis legi=

tur, Przigadza ſie/ potyka ſie/ doſtáwa ſie.

Aſiam Q. ſuauiſsimo fratri obtigiſſe

audiſti, Mam zá to żeś słyſzał iż ſie memu

brátu Aſia doſtáłá/ to yeſt opiekuńſtwo ál=

bo ſtároſtwo w Aſiey. Tibi obtingit quod

plurimi exoptant ſibi, To ſie przigodźiło

tobie/ co ich wiele ſobie ząda. Quod cuiqꝫ

obtingit hoc quiſqꝫ teneat, Co ſie komu

doſtáło to niechay ma. Obtingit præter

ſpem, Przigodźiło ſie nád mniemánie. Elo=

quere ut hæc res obtingit de filia, Po=

wiedz yáko ſie tá rzecz ſtáłá s córką.

Obtorpeo, & obtorpeſco, Vide Torpeo.

Obtorqueo, Vide Torqueo.

Obtrecto, Vide Traho uel Tracto.

http://rcin.org.pl

31: Obtringo, is, pen. prod. uel obſtingo, Po=

32: przisięgam/ prziśięgą obowięzuyę. Iureiu=

33: rando obſtringo, Obſoletum.

Obtrundo,	Vide	Trudo.
Obtrunco,		Truncus, a, um.
Obtundo,		Tundo.
Obtueor obtuꝰ		Tueor.
Obturbo,		Turbo.
Obturo,		paulo ſupra.
Obuagio,		Vagio.
Obuallo		Vallus.
Obuenio,		Venio.
Obuerto,		Verto.
Obuio, obuius,		Via.

34: Obuaricare, & obuaricator pro eo qui

35: cuipiam occurrit quo minus rectum

36: iter conficiat, Obſoleta.

37: Obuaro, as. are, peruertere, deprauare,

38: Obſoletum.

http://rcin.org.pl

1: Obumbro, Vide Vmbra.

2: Obuncus, Vide Vncus.

3: Obuoluo, Vide Voluo.

O ante C.

4: Occa, occæ, fem. prim. Broná którą włó=

5: czą á bryły rozbiyáyą ná roli.

6: Occo, as, are, Włóczę. Iubet occare domi=

7: nus, Każe s bronámi ná pole włóczić.

8: Vineas occare, Kopáć motyką.

9: Occatio, onis, fem. tert. Włóczenie.

10: Occator, oris, maſc. ter. Włócznik.

11: Occatorius, a, um, Co ku włóczeniu należy.

12: Occatoria opera, Włóczenie.

13: ¶Inocco & Deocco, Włóczę dobrze/ po=

14: właczam drugą ras.

15: Occæco, Vide Cæcus.

16: Occalleo & occalleſco, Vide Callum.

17: Occano, Vide Cano.

18: Occaſio, onis, fem. ter. Czás/ prziſtęp/ pogodá

19: ku którey rzeczy/ potemność/ przicziná. Ca=

20: ptare occaſionem, Szukáć czáſu. Captat

21: occaſionem loquendi cum Principe,

22: Godźi ná pogodę/ radby s pánem mówił.

23: Capere occaſionem, Wziąc przicziną.

24: Nunc occaſio eſt & tempus, Teras

25: maſz wyborny czás. Vt primum occaſio

26: data eſt feci, Iákom skoro czáſu doſtał/

27: etć. Arrepta occaſione ex ſermone al=

28: terius, Wziąwſzy pochop z rzeczi drugiego.

29: Amittere occaſionem, Omieſzkáć czáſu.

http://rcin.org.pl

30: Summa eludendi occaſio eſt mihi

31: nunc ſenes, O mamze teras wyborną po=

32: godę náwodźić ſie zá nos ſtárców. Tanti=

33: ſper tacet, quantiſper occaſionem nō

34: habet effuciendi, Poty milczy poki nie

35: ma pogody wyzienąć.

36: Occaſiuncula, læ, fem. prim. diminuti=

37: uum.

38: Occaſus huius occaſus, maſc. q. Záście/

39: zachód/ zginienie śmierć. De homine & re=

40: bus maioribus dicitur, occaſus Lelij,

41: Smierć Lelij. Occaſus Reipub, Záśćie/ zá=

42: trácenie miáſtá. Occaſus ſolis, Zachód słóń=

43: cá. In occaſum, Ná zachód słońcá.

44: Occidens, tis, maſc. ter. ſubſtantiuum idē,

45: Zachód słóńcá álbo tá część niebá która yeſt

46: ná zachód słóńcá.

47: Occidentalis & hoc occidentale, Co/ yeſt

48: ná západ słońcá.

49: Occiduus, a, um, ut ab orbe occiduo, Od

50: zachodu słóńcá. Sole iam fere occiduo,

51: Gdy słóńce nad zachodem było.

kolumna: b

O ante C. 258

1: Occedere pro Accedere Obſoletum.

2: Occepſo pro Accepero antiquum.

3: Occido, Vide Cado uel Cædo.

4: Occillare apud Plaut. pro contundere

5: ubi quidam legunt oſcillare utrunqꝫ

6: Obſoletum.

http://rcin.org.pl

Occino, Vide Cano.

Occipio, Vide Capio.

Occiput, huius occipitis, neu. ter. & occi=

pitium, ij, neut. ſec. Tył główy. Frons oc=

cipitio prior, prouerbium, Stárſzy Bóg

niż święty Marćin/ álbo dáleko lepiey yeſt

ſam przes ſie ſwey rzeczy doyźrzec/ niżli ſie

ná kogo ſpuſzczáć.

Occlamito, Vide Clamo.

Occludo, Vide Claudo.

Occo, Vide Occa.

Occulo, occulis, occului, occultum, oc=

culere, Táyę/ zákriwam. Apparent nec

occuli poſſunt, Widáć ye ánu mogą być

zákrite.

Occultus, a, um, participium ſiue nomen

ex participio, Táyemny/ ćichy/ skrity. Oc=

cultiſsime res, Bárzo táyemne rzeczy.

Occulte, occultius, occultiſsime, aduer=

bium, Táyemnie/ Skricie. Occulte ali=

quid facere, Táyemnie co ſpráwować. Hoc

ait quomodo occulte, ſiue teſte ſiue

conſcio fallat, Ná tym yeſt yákoby táyem=

nie nie dáyąć znáć nikomu/ Nie zwierziwſzy

ſie nikomu zdrádźił.

Occultiſsime aliquid moliri, Bárzo tá=

yemne co zámyſliać. Occultiſsime agit,

quicquid agit, Wielmi ćicho á skricie/

ſobie poczina cokolwiek czini.

Occulte & clam idem.

http://rcin.org.pl

37: Occulto, as, are, frequentatiuum, Táyę/

38: kriyę/ chowam.

39: Occultare ſe latebris, W kąciech w skri

40: tych mieyſcach ſie chować. Occultare ſe ab

41: aliquo, Krić ſie przed kim. Occultare a=

42: pud ſe, Táyemne mieć/ Nie wyyáwiać. Oc

43: cultare conſilium fugæ, Nie zwierzić ſie

44: nikomu máyąc wolą vciec. Occultare fu=

45: gam. Nie dáć nikomu znáć o ſwey vciec=

46: ce.

47: Occultatus, um, participium, Zátáyony/ zá=

48: kryty.

49: Occultate aduerbium idem quod Oc=

50: culte.

51: Occultatio, onis, fem. tert. Zátáyienie/ skri=

52: cie.

53: Occultator, oris, maſc. ter. Zátáyciel. La=

54: tronum occultator & receptator, Prze=

55: chowáwácz łotroſtwá.

56: Occumbo, Vide Cubo.

Occupo

strona: 258v

kolumna: a

O ante C.

1: Occupo, as, pen. cor. are, act. prim. ex ob

2: & cupio compoſitum, Oſięgam/ Oſiádam

3: poſiadam/ ogárniam/ zeymuyę/ vprzedzam/ zá=

4: báwiam ſie.

5: Ego prior hunc locum occupaui,

6: Iam tu ſobie pierwey záſiadł. Mors con=

http://rcin.org.pl

tinuo ipſam occupat Terent. Smierć

yą hnet ogárnęłá.

Tantus timor homines occupauit, Ta

ki ſtrách ludzie ziął. Occupare agros,

Pośiać role.

Occupare poſſeſsionem laudis, Vprze=

dźić kogo w chwale. Niſi te illa ante oc=

cupauerit, Wyyąwſzy by cie vprzedźiłá. In

ea funditus delenda occupati ſunt,

Zábáwili ſie chcąc z gruntu wykorze=

nić.

Occupatus eſt ſolicitudine, Troſzcze ſie

Occupauerat animos fuga, Mieli ſie ku

vciekániu.

Occupare Italiam militibus, Náwieść

zołnierſtwá do włóch. Populus erat occu

patus in funabulo, Lud ſie był zábáwił

pátrząc ná mietelniki/ który po powrozách

latáyą.

Hæc cauſa prima iudicia occupabit,

Tá ſpráwá naypierwey będźie ſądzona. Quę

homines occupatos occupat, Która

ludźiem zátrudnionym trudnośćy zádá=

ye.

Occupans, occupantis, participiū, Vprze=

dzáyący/ oſięgáyący/ poſiádáyący/ zábáwio=

ny.

Occupatus, a, um, Zátrudniony/ poſiędzony/

vprzedzony/ prácowity. Niſi quid magis

es occupatus operam mihi da, Ieſliś

http://rcin.org.pl

37: nie yeſt zátrudnion chciey mi máło k woli

38: być.

39: Occcupatus & ocioſus contraria, Occu=

40: patus auditione cauſarum, Zátrudnio=

41: ny słuchániem ſpraw. Occupatus in amo=

42: re, Zábáwiony miłością. Occupatus ſtudio

43: Occupatus in re familiari, Zábáwiony

44: goſpodárſtwem.

45: Non dubito quin occupatiſsimus

46: fueris quam ad me nihil dederis lite=

47: rarum, Mam zá to żeś wielmi zátrudnio=

48: nym był yżeś mi nic nie piſał.

49: Occupatio, fem. tert. Poſięgnienie/ pośiędze=

50: nie/ wzięcie/ zátrudnienie/ trudność. Per oc=

51: cupationes non potui ad te uenire,

52: Dla trudnośćy nie mógłem do ciebie prziść.

53: Implicatus occupationibus, Wielkiemi

54: ſpráwámi záwięźbiony. Multa quidem

55: cogito ſed prohibeor occupationibus

56: Wiele rzeczy przed ſię biorę ále dla tru=

57: dnośćy temu doſić vczinić nie mogę.

kolumna: b

O ante C.

1: Occupatio rei familiaris, Zábáwienie około

2: zołnierſtwá.

3: Occupatio ſchema eſt Rethorum quo=

4: ties quæ dici ab alio poterant, ea ipſi

5: præueniendo dicimus in noſtrá partē

6: ne nobis officiant poſtea, Vprzedze=

7: nie.

http://rcin.org.pl

¶Præocupo, Vprzedzam Præoccupare

partes alterius, Vprzedźić kogow vrzę=

dźie.

¶Præoccupatio, onis, Vprzedze=

nie.

¶Præocupatio apud Rhetores quæ

Græcis Apoſiopeſis uel Paralepſis,

Schema eſt, cum aliquid nos reticere

dicimus, quod tum tacitum intelligi=

tur, alias Præteritio dicitur, Przeminie=

nie álbo opuſzczenie. Vt nolo dicere quā

turpiter adoleſcentum transegeris,

Nie chcę o tym nic mówić yákoś márnie

młodźieńſtwo ſwe ſtrawił.

Occurro, occurſus, Vide Curro.

Oceanus, oceani, maſc. ſec. pen. cor. Wiel=

kie morze które wſziſtek ſwiát okrąża. Vi=

de ſupra in dictione Mare, Poetowie

wymyſliáyą/ powiedáyąc że yeſt Małżonek

Tethios.

Oceanitis, oceanitidis, Dźiewká Ocea=

nowá.

Oceanus etiam, Wánná łáźienna álbo wielki

ceber, Vaſtum ſolium.

Ocellus, Vide Oculus.

Ocha, ochæ, Gęś. Inſolens.

Ocha, ochæ, etiam mons Eubœæ.

Ochus fluuius qui Indiæ montibus or=

tus, per Arcananiam fluit.

Ocior, Vide Ocium.

http://rcin.org.pl

38: Ocium, ocij, neut. ſecund uel otium per t

39: Prożnowánie. Aliquādo ſignificat, Chwi=

40: lá/ czás.

41: Non mihi ocium fuit ſcribendi, Nie

42: miałem czáſu piſáć. Ocium agere uel o=

43: cium tenere, Czás prożno trawić. Ocium

44: ſequi, S prożnowániem ſie mieć. Ocij plu=

45: rimi es, Maſz doſić czáſu. Et ocij pluri=

46: mi res, Rzecz potrzebuyąca wiele czá=

47: ſu.

48: Ocium & labor contraria.

49: Ocium & negotium etiam contraria,

50: Horum libros, cum eſt ocium lego,

51: Ty xięgi gdy mam czás czitam. Abun=

52: dare ocio, Mieć doſić czáſu. Affluere

53: ocio idem. In ſtudijs omne ocium

54: tempuſq; conterimus, Ná naukách wſzi=

55: ſtek czás trawimy. Deſidioſiſsimo ocio

56: indulges, Vdałeś ſie ná leniwość y próż=

nowánie.

strona: 259

kolumna: a

O ante C.

1: nowánie. In ocio uiuere, Spokoynie żyć. He

2: beſcit & langueſcit animus in ocio,

3: W próżnowániu człowiek tępieye y le=

4: nieye.

5: Ocium etiam, Pilnowánie álbo ſie obieránie

6: w naukách. Vt quid dulcius ocio lite=

7: rario, I co milſzego yáko ſie obieráć w

http://rcin.org.pl

naukách.

Ocioſus, a, um, Prożnuyący/ a/ e. Ocioſus

dies, Swięto. Vide ut ocioſus incedit,

Bá bacz álbo poyźrzi yáko ſobie pániczkuye/

álbo prożnuye.

Ocioſus etiam, Spokoyny/ nie troſzczący ſie.

Terent. Ocioſo animo iam nunc eſſe

impero, Iuż też teras ſobie chcę odpoczi=

nąć.

Ocioſus a metu, Nie máyący ſie czego

bać.

Ocioſus ab animo, Nie máyący ſie ócz

ſtáráć.

Ocioſus aliquando idem quod Inanis

uel inutilis, ut ocioſa uerba, Niepotrze=

bne/ niczemne słowá. Ocioſe ſententiæ,

Nie k rzeczne ſententie/ álbo namowy. Ocio=

ſus ſtudiorum, Nie vczący ſie.

Ocioſe aduerbium, Prożnuyąc/ też ſpokoy=

nie.

Sedet ocioſe, Siedźi nic nie cziniąc. Ocio=

ſe ambulare, Po prożnu ſie przechodźić.

In aurem utranqꝫ ocioſe ut dormias,

Abyś bezpiecznie ſpał króm którego ſtárá=

nia.

Qui ſuum officium gerunt ocioſe,

Którzi ſwoye ſpráwy ládá yáko álbo niedba=

le ſpráwuyą.

Ocioſitas pro ocio barbara dictio in Bi=

blijs.

http://rcin.org.pl

38: Ocior, aris, ari, dep. Prożnuyę/ nic nie czi=

39: nię.

40: ¶Negocium, Vid alias.

41: Ochra, æ, Cretæ ſeu lapidas ſpecies, quæ

42: fit exuſta rubrica in ollis nouis luto

43: circumlitur.

44: Ocquiniſco, is, ere, Inclino, Schilam

45: ſie.

46: Ocrea, ocreæ, Skorznie/ Bóty długie/ dicta

47: quod crus tuetur.

48: Ocreatus, a, um, W skorznie vbrány.

49: Octo nomen numerale indeclinabile, o=

50: mnis plurale tantum, Ośm.

51: Octies aduerbium, Ośmkroć.

52: Octauus, a, um, Oſmy. Octaua pars, Oſma

53: część.

54: Octauum tanquam aduerbium poſitum

55: pro octies, Liui. Iam octauum, Iuż po

56: ośmi kroć.

kolumna: b

1: Octuaginta, Ośmidźieſiąt.

2: Octingenti, ta, tæ, Ośmſet.

3: Octingenarius, a, um, Ośmſetny/ a/ e. Vt

4: Octingenarius grex, Trzódá w który

5: ośmſet yeſt pogłowia.

6: Octogenus, a, um. Plin. Pctogenis ſeſter=

7: cijs ſtrigmēta olei uendidiſſe, Zá ośmi=

8: dźieſiąt Seſtercia. Octogenti bini æris

9: militibus dati, Káżdemu z oſobná żołnie=

http://rcin.org.pl

rzowi dano dwá y oſmidzieſiąt miedźiánych

pieniędzy.

Octogeſimus, a, um, Oſmidźieſiątny/

a/ e.

Octogies, Oſmiedzieſiątkroć.

Octonus, a, um, idem quod octo, ſed in

plurali diſtributiuum eſt, Vt Octenis

pueris dati ſunt duo groſſi, Oſmią

á oſmią chłopiętów dano dwá groſzko/ álbo

miedzi oſm á miedzi oſm chłopiąt.

Octonarius, a, um, Co z oſmi yeſt. Vt octo=

narius numerus, Oſmioráka lidżba/ Lidż=

bá zámykáyąca w ſobie oſm.

Octophorus pen. cor. Nieco tákowego co

muſza oſm noſić/ łoże/ zedel/ máry álbo co tá=

kowego.

Octangulus octo habens angulos, O oſmi

kątách CC.

Octuplus, a, um, Oſm kroć w ſobie máyący/

Oſmkrotny.

Octuplatus, a, um, Z oſmi częśći złożony/ ál=

bo oſm rázów więcey.

October, octobris, Pázdźiernik.

October, octophorus, Vide Octo.

Octodorus oppidum uel caſtellum quon

dam Veragrorum.

Octopes, octopedis, maſc. ter. Rybá. Alias

Polypus, Vide infra.

Oculus, oculi, maſ. ſec. Oko. Etiam de ar=

boribus dicitur, Pączki ná drzewiech gdy

http://rcin.org.pl

ſie pukáyą z których kwiécie/ á potym owoce

byváyą. Vt ego oculis rationem ca=

pio, Ilie ya doyźrzeć mogę/ yle mogę oczi=

má rozeznáć.

In oculis aliquid habere, Záwżdy ná

oczu mieć/ álbo nie ſpuśćić z pámięćy. Inten=

tis oculis contemplari, Wytrzeſzcziwſzy

oczy oględováć.

Ocule mi blandientis, Moye oczko. Effo=

dere exculpere oculos, Wykłóć oczy In

oculos incurrere dicitur res aliqua,

Którą może oczimá oſięgnąć. Oculi eruditi

Baczne/ rozumne oczy. Oculis captus, Cæ

cus, Sliepy. CC.

Oculi etiam dicuntur caudæ pauonum

Ogony páwie pełne ók.

strona: 259v

kolumna: a

O ante C.

Ocellus, ocelli, dimi. Oczko. Ocellus meus

blandientis, Moye oczko.

Ocellatus, a, um, Pełny oczek/ y dźiurek yáko

ſą czepce/ ſiatki.

Oculiſsimus, a, um, formauit, ſuperlat.

Bárzo yáſny á oſtry wzrók/ máyący.

Oculeus, a, um, apud Apuleum, Pełny

orzek [!] .

Oculatus, a, um, Oſtrego wzroku/ baczny/

ocziwiſty. Oculatus teſtis, Ocziwiſty ſwiá=

http://rcin.org.pl

dek.

Oculatiſsimum locum appellat Plinius,

Iáſne á dobre wiádome mieyſce. Oculatus

homo, Opátrzny/ báczny człowiek.

Ocellatus, a, um, Pełny dziur/ á ok yáko śieć.

Oculata, oculatæ, fem. prim. piſcis, Ni=

nóg.

Oculatio, onis, Odłamánie/ álbo odrzezánie

zbytnych látoroſli álbo pączków ná winni=

cách.

Oculitus aduerbium in ea forma qua

funditus legitur, Oczywiście. Plaut. Qui

amat ancillam meam oculitus, Iáko

ſwoye oko.

Oculo, as, non uſurpatur, ſed compoſita

Exoculo, as, are, Oſlepiam/ wykalam/ álbo

dáyę wyłupić oczy.

¶Exoculaſſo, is, ere, idem. Plaut. Si nō

ei caput exoculaſsitis pro exoculaue=

ritis, Ieſli mu oczu nie wyłupicie.

¶Exoculatus, a, um, Któremu oczy wy=

łupiono/ oślepiony.

¶Inoculo, as, are, Wpráwiam látorosłki

w ſzczep/ ſzczepię.

¶Inoculatio, Szczepienie. Emplaſtratio

idem.

¶Vnoculus & Monoculus, Iednooki.

Ocymum, ocymi, neut. ſe. herba, Bydlęca

picá/ ſtárzy zmieſzawáli weſpołek wykę/ wie=

logroch/ tátárkę y tákowe yárziny á weſpo=

http://rcin.org.pl

41: łek śiewali/ którym bydłu purgácią zádá=

42: wáli. Quidam tamē uolunt eſſe frumēti

43: genus uulgo, Tátárkę.

44: Ocyor, ocyſsimus, a, um, Prętki/ skory.

45: Sunt gradus a Græco poſitiuo ὠχὴς

46: Celer.

47: Ocyus, ocyſsime, aduerbia, Prętko/ skoro/

48: skokiem. Non ocyus quiui, Nie mógłem

49: prędzey. Accipe a me ocyus, Weźmi ode=

50: mnie co prędzey.

51: Ocypere una ex Harpijs uide ſupra.

O ante D.

52: Odæum, odæi pars quædam ædificij.

kolumna: b

O ante D.

1: Ode, odes, uel oda, odæ, ſem. Latine can=

2: tus, carmen, Spiewánie/ pioſnká. Vnde co

3: mædia de qua ſupra, & Tragædia de

4: qua infra.

5: ¶Proſodia, Latine accentus, Przinoce=

6: nie prętkie álbo długie wedle potrzeb ſi=

7: lab.

8: Odi, odiſti, odit, uerbum defectiuum ſub

9: uoce præterita ſignificat præſens &

10: præteritum, tam imperfectum quam

11: perfectum, id eſt odio habebam, uel

12: habui, Præteritum perfectum tantum

13: habet & ab eo formata.

14: Odi ſignificat odio habeo & habui,

15: Mam w nienawiśćy/ álbom miał/ Mierźy

http://rcin.org.pl

16: mie. Male odit, O bárzo go mierźy. Odit

17: ex animo, Mierźy go yáko co złego. Odit

18: lædi ferro uitalia Balſamum, Nie chce

19: być żelázem odémány.

20: Oſus, a, um, participium, Máyący w nie=

21: nawiśći. Eſt enim actiue ſignificatio=

22: nis, ut Exoſus, a, um, & Peroſus, a, ū,

23: fere idem, Quid tibi cum illis eſt ne=

24: gocij, qui literarum ſtudia ſemper

25: exoſi ſunt, Co maſz zá ſpráwę s tem którzi

26: záwżdy nauki máyą w nienawiśćy.

27: Oſurus, a, um, To co bywa w nienawiśćy

28: miano/ czym bywa gárdzono.

29: Oſor, oſoris, maſc. tert. Nienawiſny/ nieżicz=

30: liwy. Scito illum oſorem uxoris tuæ,

31: Wiedz żeć ná twą żone nie łáskaw.

32: Odium, odij, Nienawiść. Actiue & paſsiue

33: accipitur. Actiue apud Cic. Incredibi=

34: le eſt omniū ciuium odium in M. An=

35: tonium, Bez miernie wſziſcy mieſzczánie

36: máyą w nienawiśći M. Antoniuſá. Paſsi=

37: ue apud eundem, Es odium publicum

38: populi. Wſziſtkim yeſteś mierźiony. Hinc

39: illæ loquendi formulæ paſsim apud

40: autores, In odium uocare, Odiū crea=

41: re, uel conciliare, concitare, W gniew

42: á w nienawiść wpráwić.

43: Odio præmi & in odio eſſe, Być w

44: nienawiśći.

45: Odium nouercale & capitale, Vżiwa

http://rcin.org.pl

głowney nieprzyiaźniey. Odio eſſe omni=

bus & in odio eſſe apud omnes, Ni=

kogo nie mieć ná ſię łáskáwego.

Odium etiam pro moleſtia, Si quando

negocij odiū eum ceperat, Ieſli ſie kiedy

obciężił nád ſpráwámi. Venire in odium

omnibus, Prziść w niełáskę v wſziſtkich.

Si qui ſunt, quibus infinitum ſit o=

dium. Ieſli którzy ſie ſą którzi nie mogą od=

gniewáć.

Habere

strona: 260

kolumna: a

O ante D.

Habere magnum odium in aliquem,

Wielką nienawiść mieć ná kogo. Concitare

magnum odium in aliquem, Pobudźić

przećiw komu nienawiść.

Odibilis, le, pro odioſo in Biblijs Bar=

barum.

Odioſus, a, um, Mierźiony/ nienawiſ=

ny/ a/ e.

Odioſa res, Mierźiona rzecz. Odioſa

ceſſas, Ty mierźiona yeſzcze mieſzkaż.

Odioſus aliquando, Záwádzáyący/ zátru=

dniáyący kogo.

Odioſus mihi es, Zádáyeſz trudność/ tra=

piſz mie. Si porro eſſe odioſi pergitis,

Ieſli mie nie chcecie przeſtáć/ álbo yeſli mie

nie przeſtániecie trapić álbo nágábáć.

http://rcin.org.pl

17: Odioſe aduerbium, S gniewem/ s niena=
18: wiśćią.
19: Odioſe aliquid facere, Nie s dobrą wo=
20: lią co czinić. Aeſchinus odioſe ceſſat,
21: Mierźiony yeſt s tym ták długim mieſz=
22: kániem.
23: Odor, odoris, maſcul. tert. Wonia/ won=
24: ność.
25: Odores in plurali & aromata pro eo=
26: dem accipit Columella, Wſzelákie źiołá
27: dobrą wonią dáyące.
28: Odorus, a, um, Woniáyący/ a/ e.
29: Odoratus, a, um, idem álbo pełny dobrey
30: woniey. Odoratæ radicis herba, Ziele wo
31: niáyącego korzeniá.
32: Odoratus, huius odoratus, Powoniánie/
33: wonia. Iucundus odoratus, Wdźięczna
34: woniá.
35: Odoro, as, are, neut. prim. & Odo=
36: ror, odoraris, odorari, deponens,
37: Woniam/ wącham. Odorare hanc her=
38: bam, Powoniay/ powąchay tego ziela. Odo
39: rari ueſtigijs, Sliedźić/ zá oſliádą yść.
40: Odorari per translationem, Wyrozumieć/
41: podsłuchać. Cic. Cupio odorari diligen
42: tius quid futurum ſit, Liepiey ſie wywie=
43: dźieć y wyrozumiec. Tu ſagacius odora=
44: bere, Ty pilniey powoniay. Canes uena=
45: ticos diceres, ita odorabantur omnia
46: & peruestigabant, Rzékłbyś że myſliwym

http://rcin.org.pl

47: pſóm odobni byli/ ták wſziſtkich rzeczy wą=

48: cháli/ ſiedźili chcąc zwłaſzczá wyrozumieć.

49: Odorans participium, Sliedzący/ wącháyą=

50: cy.

51: Odoratio, Wąchánie/ sliedzenie.

52: Odoramen ſeu odoramentū idem quod

53: odores in plurali, Ziołá dobrą wonią dá=

54: yące.

kolumna: b

O ante D & E. 260

1: Odorarius, a, um, Vt odoraria myrrha

2: odoramentis apta uel odorata, Dayą=

3: ca wonność.

4: Odorificus, a, um, Cziniący wonią.

5: Odorifer, a, um, Co wonność dáye/ pełny wo=

6: niey. Vt odorifera Arabia, Wſzelákich

7: woniáyących źiół y drzewá pełna.

8: Odoriferæ Inſulæ.

9: Odoriſequus, Który zá wonią ydźie/ ſlie=

10: dzący/ polny pies.

11: ¶Inodoro, onodorus, pen. prod. ino=

12: dorare, Záſwędzam/ záſmrodzam.

13: ¶Inodorus, a, um, adiectiuum apud

14: Gellium, Zadney woniey w ſobie niemá=

15: yący. Vbi quidam legunt Inora ani=

16: malia, Króm gęb. Niemáyące gęby.

O ante E.

17: Oeagrus fluuius Thraciæ.

18: Oeagrius, a, um, adiectiuum.

19: Oebalus maſc. pen. cor. Król Lákoński.

http://rcin.org.pl

Vnde Oebalia Laconia Græciæ re=

gio.

Oechalia fem. urbs Laconiæ in Græcia

& pars Theſſaliæ, Item ciuitas Eubœæ

alias Nigropont.

Oeconomia, æ, fem. prim. Latine dome=

ſtica adminiſtratio, Goſpodárſtwo/ też

rząd á porządne ſtáwienie/ álbo rozłożenie/

kazánia/ rzeczy/ álbo czego tákowego ná pewne

częśćy.

Oeconomus pen. cor. Latine diſpenſa=

tor domus, Goſpodarz/ ſprawcá/ vrzędnik/

Száfarz. Nam ᾽οἰκος. Latine domus &

νόμος Lex.

Oeconomicus, a, um, Co u goſpodárſtwu

należy/ goſpodárski/ ſzáfárski/ vrzędni=

czy.

Oecumenicus, a, um, Poſpolity wſzech páńſtw

kroliewſtw y źiem/ też wſziſtkiego świátá

pan. Generáł też zowiemy.

Oecumenicum concilium, Zgromádzenie

ze wſzech ziem/ kroliweſtw ku rádźie. Vulgo

generale concilium.

Oedipus, œdipodis, uel œdipodi & œdi

podes, œdipodæ, ſecundæ & tertiæ

declinationis, maſc. filius Laij regis

Thebanorum, Który gadkę Sphingis

zgádnął. Vnde accipitur pro rerum

http://rcin.org.pl

kolumna: a

O ante E.

obſcurarum onterprete uel induſtrio

ac ingenioſo homine. Dauus ſum nō

Oedipus Terent. Proſtakem nie gá=

dácz.

Oenanthæ, œnanthes, fe. uitis Labruſcæ

florens una dicta quaſi ˙óινου ˀανθος

uini flos, Płonne álbo dźikmie wi=

no.

Oenantinus, a, um, ut œnantinum oleum

Oleyek tákowych yágód.

Oeneus maſcul. Rex Etoliæ Deianire

pater.

Oenigena uino genitus, CC.

Oenochena mons in finibus Affri=

cæ.

Oenomans, maſc. Rex Elidis pater Hip=

podamiæ.

Oenos, ˀóνος maſc. Latine uinum, Wi=

no.

Oenophorum, Winna koneẃ/ álbo ynſze na=

czinie którym wino noſzą.

Oenophorus, maſc. pen. cor. Przinośiciel

winá/ ſzynk.

Oenopola, pen. prod. Który wino ſzyn=

kuye.

Oenopolɛıum, pen. prod. Szynkówny dóm/

gdźie wino ſzynkuyą.

Oenophorum, œnopolium, & c. Vide

http://rcin.org.pl

29: Oenos.

30: Oenotria regio Italiæ & ipſa Italia.

31: Oenotrij, Włoſzy/ lud włoski.

32: Oenotrides dictæ ſunt Inſulæ, quæ ſunt

33: contra Veliam.

34: Oenus fluuius Germaniæ.

35: Oeſtrum, neut. Latine Aſilus & Tabanus

36: Bąk/ muchá wielka konie lecie kąſáyą=

37: ca.

38: Oeſtrum, Wſciekliwość. Furor Latine οἶστρος

39: Græce, Oeſtro præditus, Wściekły/ ſza=

40: lony.

41: Oeſypus, œſypi, Lana ſuccida ſeu ouiū

42: ſordes, Plufáwe koſmy wełniáne.

43: Oeta, fem. Górá miedzy Theſſáłią á miedzy

44: Mácedonią ná którey grób Herculeſów

45: yeſt.

46: Oetæus, a, um, adiectiuum, Co k temu na=

47: leży.

48: Oetini populi iuxta pontum, CC.

49: Oetoſchyros lingua Scythica Apollo

50: dicebatur.

O ante F.

51: Offa, offæ, fem. prim. Sztuká mięſá/ ſérá/

52: chlebá ku yedzeniu. Offa inſulata, Poliew=

53: ká/ zupa niemiecka.

kolumna: b

O ante F.

1: Offa etiam, Nieyáka oſobliwa potráwa z

2: ciáſta/ z miodu/ z ſérá/ y z yáyec vcziniona/ ná

http://rcin.org.pl

xtałt bochná chlebá vpieczona. Offa penita

Mięſá ſztuá od ogoná/ álbo z poſliedniey

czwiercy.

Offa pro maſſa primiſcue utitur Colu=

mella, ut offa adipis, Sztuká tłuſtośćy.

Offæ etiam, Ciáſto którym kury álbo gęśy

tuczą. Offæ panis, Sztuki chlebá.

Offæ ficorum, Groná figowe.

Ofella, læ, diminut. ſimplici, f ſcriben=

dum eſſe docet Seruius, Sztuczká mięſá

álbo chlebá.

Offula, læ, aliud diminut. idem.

Offella porcina, Wieprzowa pieczónecz=

ká.

Offella uitulina, Cielięcie pieczíſte.

Offarius qui conficit offas, Calep. ſine

authore.

Offatini aduerbium, id eſt, particulatim

Náſztuczki. Calep. ſine authore.

Offector, offectoris, Fárbierz. Obſole=

tum.

Offendo, offendis, offendi, offendum, of=

fendere, act. tert. a Fendo quod non

uſurpatur, & ab præpoſitione com=

poſitum, Náyduyę kogo/ potráfuyę ſie s

kim/ náchodzę kogo/ potykam ſie s kim. Si in

platea hac te offendero, Ieſli cie ná tey

vlicy naydę.

Offendi quendam mei ordinis homi=

nem, Terent. Potráfiłem ſie z mego ſtanu

http://rcin.org.pl

człowiekiem.

Offendere etiam, Vderzić ſie/ ſtos podyąć/

podknąć ſie. Quis eſt qui tantis tenebris

non offendat, I kto yeſt któryby ſie w tych

ciemnościach nie podknął/ álbo nie zábił.

Multi hoc dicto grauiter offendeban=

tur, Bárzo ſie ich wiele obrażáło tym sło=

wem. Offendere aliquando, Rozgniewáć

obráźić kogo. Offendere alicuius animū

Obráźić kogo. Si qua in re te offendi,

Ieſlim cie w czym obráźił. Si quo uitio

eius offenderemur, Byſmy yáki wyſtęp

do niego baczili. Si in me aliquid offendi=

ſtis, yeſliśćie mie w czym nietráfnym doználi.

Offendere exiſtimationem alicuius,

Zelżić kogo ná yego dobrey powieścy. Of=

fendere in arrogantem animum, Tra=

fić ná wyſoką myśl.

Offenſum eſſe imperſonale dicitur cum

aliquid ſecus accidit quam ſperaba=

mus, Si tantulum offenſum tituba=

tumq; ſit, By yedno namniey niechući álbo

ſzwánkowánia było.

Offendens, offendentis, participiū, Obrá=

żáyący/ náyduyący.

O ante F.

Offenſus, a, um, aliud participium, &

http://rcin.org.pl

nomen ex participio, Obráżóny. Offen=

ſa uoluntas populi, Rozgniewáne poſpól=

ſtwo. Offenſus alicui, Nie chutliwy prze=

ćiwko komu. Cum offenſionem arbitra=

rer, literas ad eum miſi, Cic. Mniemá=

yąć áby ſie miał gniewáć/ piſáłem do nie=

go.

¶Inoffenſus, a, um, Nieobráżony/ ná czim

któ nie yeſt obráżón. Tranſmittere in of=

fenſas uoluptates, Nigdziey ſie nie zábá=

wiáć ná roskoſzách. Via inoffenſa. Rowna

drógá, Inoffenſa tempora a ualetudine

uiuere, Zić króm yákiey vſzczipliwośći ná

zdrowiu.

Offenſa, offenſæ, fem. fere actiua ſignifi=

catione ſumitur, Wykroczenie przećiwko

komu/ Obráżenie kogo/ też nielubość. Offen

ſam ſuſcipere & ſubire, Prziść ku niełá=

ſce cziyey.

Eſſe in offenſa apud aliquem, Mieć

kogo przećiw ſobie rozgniewánego.

Offenſo, as, are, frequentatiuum ab offen

ſum ſupino, uerbi offendo, Potykam/

vſtyrkam ſie.

Offenſans, offenſantis, participium, Vſtyr

káyący/ a/ e. Inter ſiſtentes offenſan=

teſqꝫ.

Offenſio, onis, fem. tert. idem quod of=

fenſa, Obráżenie/ vderzenie/ też niechuć/ za=

wiść. Inuidiam atqꝫ offenſionem ſuſci=

http://rcin.org.pl

pere apud populum, Prziść ku niena=

wiśći ludzkiey. Offenſio totius Senatorij

ordinis, Obráżenie/ etć.

Offenſiuncula, læ, diminut. Máłe obráżenie

wykroczenie przećiw komu/ nielubość. Si qua

offenſiuncula facta eſt animi tui per=

uerſitate aliquorum, Ieſliś yáką niechuć

álbo nielubość popádło/ z przęćiwnośćy nie=

których.

Offenſus, ſus, ſui, pro offenſa, Obſole=

tum.

Offenſator, offenſatoris, ut offenſator e=

quus, Kóń máyący vſtyrk.

Offendiculum, offendiculi, neu. ſec. Obrá=

żenie/ odtrącenie. Item idem quod ſcan=

dalum, Zgorſzenie. Et Metaphoricos,

Wątpienie.

Offendix, offendicis, pen. pro. Ligaturæ

nodus quo apex retinetur, Feſtus,

Kneflik.

Offendimentum, id eſt, offendix, CC.

Obſoletum.

Offenſaculum pro offendiculo. Calep.

ſine autore.

kolumna: b

O ante F. 261

Offercio, Vide Farcio.

Offero, Vide Fero.

Officio, officialis, officina, Vide Facio.

Offigo, Vide Figo.

http://rcin.org.pl

Offirmo, Vide Firmo uel firmus.

Offlecto, offlectis, offlexi, offlectum, of=

flectere, circum uel contra flectere, Krą=

że/ kręcę/ obrácam. Offlectere nauem,

Obroćić łódź.

Offringo, Vide Frango.

Offucia, offuciæ, arum, pluraliter, fem.

a fuco fallaciæ dicuntur, Zdrádá/ przi=

práwá niepewna/ nieprzirodzona fárbá.

Offuco, as, are, Aquam ſorbendam in

fauces dare Obſoletum.

Offula, Vide Offa.

Offundo, Vide Fundo.

O ante G.

Ogdoas, fem. Latine octonarius, Lidżbá

ośm w ſobie zámykáyąca.

Ogdons maſc. Rex Ægypti alias Vo=

hæus.

Ogganio, Vide Gannio.

Oggero, ris, oggeſsi, ſtum, oggerere, In=

tendere ſeu inijcere apud Plaut. Obſo=

letum.

Oggraſſari pro ingredi, Plaut. Obſole=

tum.

Ogyges, maſc. Król Thebáński álbo Ogy=

gus który miáſto Thebas in Bœocia zá=

łożył.

Ogygius, a, um, Co k temu należy.

Ogygia mala, Wielkie záſtárzáłe nieſzczę=

ście.

http://rcin.org.pl

34: Ogygia etiam, Wyſep Calypſus nie dáleko od

35: góry we włoſzech/ Lacinium zwány.

36: Ogyris, fem. Inſula in Mari rubro.

O ante H.

37: Oh & ohe Interiectiones exclaman=

38: tis.

O ante L.

39: Olea, oleæ, fem. Oliwne drzewo.

40: Olea etiam dicitur fructus, Oliwki owoc ná

41: oliwnym drzewie.

42: Oliua idem, uide infra aliquando tamen

43: pro arbore ponitur.

Xx 3 Oleum

strona: 261v

kolumna: a

O ante L.

1: Oleum, olei, Oliwá/ oliey który z drzewá

2: płynie. Oleo tranquillior prouerbium,

3: Spokoynieyſzy niż oley/ to yeſt wielmi skłón=

4: ny.

5: Oleum & operam perdere, O nákład y

6: robotę prziść. Oliuum idem.

7: Oleaceus, a, um, Co z oliwy yeſt/ álbo od o=

8: liwnego drzewá. Plin. Oleacea folia ha=

9: bens, Oliwne liście máyący/ álbo liściu o=

10: liwnemu podobny.

11: Oleaginus, a, um. pe. cor. Z oliwnego drze=

12: wá.

13: Oleagineus, a, um, idem.

14: Olearis, & hoc oleare, Oliwny. Vt olea=

http://rcin.org.pl

ris cotes, Oſełki które oliwą pomázu=

yą.

Olearius, a, um, & Olinarius, a, um, Co

ku oliwie należy. Olearia cella, Piwnocá o=

liwna.

Olearius, ſubſtantiuum, Oliwnik/ oley=

nik.

Oliuetum, oliueti, Oliwny ogród/ ſád.

Oliuo, as, are, Zbieram oliwki y oli=

wę.

Oleitas, atis, Czás zbieránia oliwy.

Oleaſter, oleaſtri, Leśne oliwne drzewo.

Oleaſtrinum, oleum ex oleaſtro, CC.

Oleaſtellus diminutiuum ab oleaſter.

Oleatus, a, um, in Biblijs, Oliwą pomázány

Barbarum.

Oleoſus, a, u, Pełny oliwy.

Olearius Inſula una ex Cycladibus,

CC.

Olenus urbs Bœotiæ & alia Ætilię unde

Olienus.

Oleo, oles, oleui, oletum, uel olui, olitum

olere, Woniam/ dáyę wonią. Pachnę/ też

śmiérdzę/ czuchne. Accuſatiuo & ablatiuo

iungitur, Olet unguentum, Pachnie oley=

kiem.

Olet ſulphur, Smierdźi ſiárká. Roſa re=

cens a longinquo olet, Swieża roża z

dáleká pachnie.

Myrrham olet, Ták pachnie yáko mirrhá.

http://rcin.org.pl

45: Nihil olebant, Zadney woniey nie máły.

46: Et Metaph. Olet malitiam, Zrzi mu z oczu

47: złość. Szubienicą pachnie. Clent illa ſuper=

48: cilia malitia, Známionuyą złość. Aurum

49: huic olet, Pachnie mu złoto/ to yeſt łákomy/

50: ná zysk.

51: Bene olere, Dobrze woniáć. Iucunde ole=

52: re, Wdźięczną wonią mieć. Male olere,

53: Smierdźieć. Stabulū olet, W ſtáyni śmier=

54: dźi.

kolumna: b

O ante L.

1: Latrina olet, Wychód śmierdźi.

2: Oletum, oleti, Człowieczy gnóy. Facere ole=

3: tum, Przechodować.

4: Olidus, a, um, Pachniący/ też śmierdzący. Oli=

5: dæ capræ, Kozy śmierdzące párkotem. Oli=

6: dæ ueſtes, Woniáyące ſzáty.

7: Olfacio, is, olfeci, olfactum, ere. Woniam

8: wącham. Et Metaph. Baczę/ rozumiem. Vis

9: olfacere iſtud pomum, Chceſz powoniáć

10: tego yabłká. Olfeci ego hæc, Pobacziłem

11: wyrozumiałem ya to.

12: Olfactus, huius olfactus, Powoniá=

13: nie.

14: Olfactorium, olfactorij, neut. ſec. Nieco tá=

15: kowego czego woniáyą/ yáko yeſt yábłko piż=

16: mem woniáyące.

17: Olfacto, as, are, frequentatiuum, Wſziſtko á

18: wſziſtko woniam.

http://rcin.org.pl

¶Compoſita, Ab oleo, Aboleo, les,
aboleui, & abolui, abolitum. Gładzę/
zniſzczam/ máżę/ zágubiam/ w niwec obrá=
cam.
Abolere magiſtratum pro abrogere,
Złożić/ wyſádźić z vrzędu. Crimen uel no=
mina reorum abolere, Oskárżone przed
rádą wolne vczinić/ niewinne náleść.
Aboleſco, is, ere, Ginę/ záchodę/ wniwecz
ſie obrácam.
Cuius rei memoria aboleuerat, Którey
rzeczy pámiątká byłá zginęłá. Si de teſtimo=
nijs falſis pœna aboleuiſſet, By winá
miáłá zaiść/ álbo by nie mieli być karáni fáł=
ſziwe świádectwo dáwáyący.
¶Abolitus, a, um, participium, Zágu=
biony/ zgładzony z ludzkiey pámięcy Abo=
litus liber. Zágładzone xięgi.
¶Abolitio, onis, Zágładzenie/ zágubie=
nie.
¶Abolitio criminis dicitur criminis
remiſsio, Odpuſzczenie winy.
¶Adoleo, adultum in ſupino, Zápa=
lam/ palę/ ofiáruyę/ záżegam/ wonnością
kurzę.
¶Adoleri in paſsiuo pro incendi, Zá=
palić ſie/ záżeć.
¶Adoleſco, is, adolui, & adoleui, adul
tum, adoleſcere, Roſtę/ mknę ſie wzgó=
rę.

http://rcin.org.pl

49: Adoleſcere in tria cubita triennio,

50: Przirość ná trzy łokcie przes trzi lá=

51: tá.

52: Adoleſcit ætas. Vſtáwáyą ſie látá. Ado=

53: leſcere in ſacrificijs pro incendi, Záżec

54: zapalić ſie.

¶Adoleſcens

strona: 262

kolumna: a

O ante L.

1: ¶Adoleſcens, adoleſcentis, com. tert.

2: Młódzieniec od 12. lat áż do 22. Adole=

3: ſcens moribus, Młodzieniec obyczáyny/ to

4: yeſt dziećinnych obyczáyów.

5: ¶Adoleſcentia, æ, prima ætas homi=

6: nis poſt pueritiam, Młódź/ młódźień=

7: ſtwo.

8: Ineunte adoleſcentia, Ná początku mło=

9: dzieńſtwá. Prima adoleſcentia, Początek

10: młodźieńſtwá.

11: ¶Adoleſcentiari obſoletum uerbum

12: Roſpuſtnym á ſzalonym być.

13: Adoleſcenturio, is, ire, Pieśćić ſie/ po dzie

14: ćinsku ſobie poczináć/ też z dźiecińſtwá wycho=

15: dźić ku młódźy.

16: ¶Adoleſcentulus diminutiuum, Mło

17: dźieńczik/ chłopiec.

18: ¶Adoleſcentula, læ, Dźieweczká/ cór=

19: ká.

20: ¶Adultus, a, um, participium, ſiue no=

http://rcin.org.pl

men ex participio, Podrosły/ kráſz=

ſzy.

Adulta ætas, Wczeſne látá. Dicimus

eſt iam adultus ætate & adulta ætate

pro eodem, Kraſzſzy dobrze podrosły. Et

de inanimatis ut urbs adulta, Dobrze

náſiádłe/ piękne. Peſtis adulta, Powietrze

które ſie zámogło. Sic adulta hyems, Srzo=

dek źimy.

¶Adultior comparatiuus Kraſzſzy/ do=

brze podrosły. Adultiore æſtate, Ná poś=

rzód látá.

¶Exoleo & ecoleſco, Przeſtáwam rość/

ſchodzę/ ſtárzeyę ſie/ niſzczeyę. Eſt enim exo=

leſcere adultum fieri deſinere.

¶Exoleſcere & deficere, Schodźić y vſtá=

wáć.

Ætas tua ab ea patenda exoleuerat,

Twoye látá yuż ſie temu odłożyły/ nie mia=

łeś tego ná twe látá cierpieć.

Exoleuit fauor, Zniknęłá/ záſzłá przi=

yaźń.

Exoleſcit metus, Odchodźi boyaźń.

¶Exoletus, a, um, participium, Záſtá=

rzáły/ záſzły/ zniſzczáły/ też bárzo wyſoko vro=

sły.

Exoleta uirgo, Pánná która ſobie pod=

ſtárzáłá/ álbo podmatuśkáłá/ yáko niektórzi

mówią.

Reliqui domi exoletam uirginem.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

O ante L. 262

Zoſtáwiłem domá pánnę przyſtárſzym, Ve=
tuſtate odium exoletum, Gniew ſtáro=
ścią záſzły.
Exoleta uerba, Záſtárzáłe/ ſtároſwieckie
słowá/ których yuż więcey nie vżiwá=
ya.
¶Inoleo & inoleſco, Wzraſtam/ wmie=
tam/ wſypuyę ſie/ wchodzę/ zámagam
ſie.
Hæc conſuetudo paulatim inoleuit,
Ten obyczay z nienacká wſzedł/ znienacká
ſie zámógł.
Inoleuit nobis natura, dixit Gellius
actiue, Przidáło nam przirodzenie/ yeſt nám
to przirodzono. Inuſitatum, poſtquam
inoleuit ſemel, Iáko ſie raz zámo=
gło.
¶Oboleo, oboles, pen. cor. obolui &
oboleui, obolere, Smierdzę/ czuchnę. Ob=
oluiſti allium, Plaut. Záſmrodźiłes coſn=
kiem. Aliquando per translationem
ſignificat, Pobaczam/ porozumiewam/ zá=
woniawam czym.
Obſoleo & obſoleſco, idem quod
exoleo, & exoleſco, In homine turpiſ=
ſimo obſolebant dignitatis inſignia
W márnym człowiecze powagá doſtoyności
niſzczáłá.

http://rcin.org.pl

29: Obſoleuit iam ipſa oratio, Záſtárzáłá

30: ſie/ álbo wyſzłá z vożywánia [!] tákowa mowá/

31: nie mowiemy ták teras. Obſoleuit ſplen=

32: dor, Záſzłá.

33: Obſoleſcit uirtus, Niſzczeye. Obſoleue=

34: runt literarum ſtudia, Záginęły náu=

35: ki.

36: ¶Oſoletus, a, um, Záſtárzáły/ przeſzły/ ſtá=

37: roświecki.

38: Obſoleta uerba, Staroświeckie słowá/

39: którzy yuſz teraz nie vżiwáyą. Obſoletæ

40: ueſtes, Staroświeckie/ też przenoſzone odźie=

41: nie.

42: Obſoleta ſtudia militaria, Záginęły cwi=

43: czenia w żołnierskich rzeczách.

44: ¶Oſoletus aliquando pro ſordido ac

45: cipitur, miáſto plieśnią á plugawſtwem obe=

46: ſzłego.

47: ¶Obſolete, obſoletius, obſoletiſsime,

48: Záſtárzáłe. Cic. Vt eum paulo obſole=

49: tius uideret, Aby go nieyáko w pochodzo=

50: nych ſzátách widźiáł.

strona: 262v

kolumna: a

O ante L.

1: ¶Redoleo, Pachnę/ dawam wonią. Redo

2: let fœtorem, Czuchnie/ śmierdźi. Situm

3: redolet, Wſtęchniną czuchnie. Redolet hir=

4: cum, Kozłem śmierdźi. Redolere uinum,

http://rcin.org.pl

Ták ſmákować yáko wino. Redolet anti=

quitatem per translationem, Stáro=

świecko pachnie/ to yeſt/ ſtároſwieckie

yeſt.

¶Suboleo, Zálatánie nieyáką wonią/ álbo

też ſwąd/ czuyę coś. Et Metaphorice,

Pobaczam/ porozumiewam nieco. Terent.

Nunquid patri ſubolet, Izali to baczy

ociec.

Oleum, Vide Olea.

Olidus, Vide Oleo.

Olim aduerbium temporis præteritum

& futurum tempus ſignificat, Przed

cząſy/ dawno przed tym/ też ná potym cząſu

ſwego. Olim iſti fuit generi quondam

quæſtus apud Seclū prius, Tákowi ludźie

przed cząſy mieli wielki zisk/ zá ſtárych ludzi.

Ibi de præterito intelligitur, Hunc tu

olim cœlo accipies, Vergilius, Tego

ty cząſu ſwego do niebá weźmieſz. Et hæc

olim meminiſſe iuuabit, Będzie miło czá=

ſu ſwego ná to ſpominać. Attius quidā

olim nauifracta apud Andrum eiectus

eſt, Dawno przed tym. Vitium oblatum

eſt Virgini olim a neſcio quo impro=

bo, Zgwałcona yeſt dawno przed tym/ nie

wiem przes kogo złoſliwego/ niecnotliwe=

go.

Alium cenſes eſſe nunc me atq; olim

cum dabam, Zá ynſzego mie dźiś maſz/

http://rcin.org.pl

35: niżli ná ón czás gdymćy dawał. Hæc ſunt

36: de præterito, aliquando pro præſenti

37: tempore, Plin. Vt tandem præcipias

38: gaudium quod ego olim pro te non

39: temere præſumo, Które ya ná ten czás ál=

40: bo pod czás/ etć.

41: Item pro aliquando ſiue quandoqꝫ.

42: Horat. Vt pueris olim dant cruſtula

43: blandi Doctores Elementa uelint ut

44: diſcere prima, Iáko pochliebuyący miſtrzo=

45: wie pod czás nieyákie ſmáczne kąski dáyą

46: dźieciam/ necąc ye do ſzkoły.

47: Olim etiam pro iam dudū, Plin. Olim nō

48: librum in manus non ſtylum ſumpſi

49: Iużem bárzo dawno áni xiąg áni piórká nie

50: miał w ręku.

51: Olim pro quouis tempore, Hæc tibi

52: præuadilis olim ſufficiet uites, Záwżdy

53: ná káżdy czás. Iam olim, Iuſz dawno. O=

54: lim iam idem.

kolumna: b

O ante L.

1: Olitor, Vide Olus.

2: Oliua, æ, Vide Olea.

3: Oliua, oliuæ, fem. Oliwne drzewo. Et fru=

4: ctus ipſe, Oliwá.

5: Oliuetum, oliueti, Oliwny ſad álbo o=

6: gród.

7: Oliuarius, a, um, Oliwny/ a/ e.

8: Oliuariæ metretæ, Miáry do oliwy nale=

http://rcin.org.pl

żące.

Oliuina, næ, Okfitość oliwy.

Oliuitas, oliuitatis, Oliwá.

Oliuo, as, are, act. prim. Oliwę zbie=

ram.

Oliuum, oliui, neut. ſec. idem quod oliua

quando pro fructu recipitur.

Olifer, a, um, oliuam ferens.

Oliſippo, Vide Vlyſippo.

Olla, ollæ, fem. pri. Gárniec á zwłaſzczá mie=

dźiány.

Olla fictilis, Gliniány gárniec. Aula idem

apud ueteres.

Ollula & Aulula diminutiuum, Gárnek

Gárnuſzek.

Ollaris, & hoc ollare, Gárncowy/ co ku

gárncowi należy. Vt ollares uuæ, Iágody

które w gárncách bywáyą chowáne.

Ollaria, ollariæ, Temperatura æris ternis

aut quaternis libris plumbi argenta=

rij in centenas æris additis.

Ollus, a, um, antiqui dixerunt pro ille,

illa, illud, & olli pro illi apud Vergil.

Ollic pro illic antiquum.

Ololygones mares ranæ, Calep. ſine au=

tore.

Clor, Vide Holor, olorinus, a, um, ibi=

dem.

Olus, oleris, neu. ter. Wſzelákie ogrodne zie=

le które yadayą.

http://rcin.org.pl

39: Oluſculum, oluſculi, diminutiuum, Ziół=

40: ko.

41: Oluſatrum, Piotruſzká.

42: Olitor, olitoris, Ogrodnik/ nie ten który wy=

43: młaca/ ále który ogrodne rzeczy ſpráwuye/ o=

44: grody zápráwia.

45: Olitorius, a, um, Co ku ziołam należy/ ziel=

46: ny.

47: Olitorium forum, Rynek ná którym ziołá

48: przedáyą.

49: Olitorius hortus, Zielny ogród.

50: Oleraceus, a, um, Podobny zielu. Vt olera=

51: ceus frutex, Szczep gáłęziem y liściem zielu

52: podobny.

strona: 263

kolumna: a

O nate L.

1: Oluſatrum, oluſatri, ſeu olyſatrum her=

2: ba, Opich. Quidam petroſelinum

3: uocant, Piotruſzká.

4: Olympus, olympi, maſc. ſec. mons altiſsi=

5: mus Theſſaliæ in Græcia, Wielmi wyſo=

6: ka górá Theſsaliey w Greciey/ á dla yey wy=

7: ſokośćy bywa v poetów miáſto niebá brána.

8: Item alius mons in Miſia, tertius in

9: Gallogræcia uel Cypro, quartus Æ=

10: thiopiæ.

11: Olympius, a, um, id eſt cœleſtis, Niebie=

12: ski.

http://rcin.org.pl

13: Olympia, æ, Miáſto w Acháiey w Greciey

14: nie daleko od miáſta Elis zwánego/ w którym

15: w piąćy á w piąćy lat ziazd/ yármárk álbo

16: Siyem bywał miwan/ ná którym rozmáyite

17: Turnieye/ Gry/ ſzermowánia bywáły ſpráwo=

18: wáne y wywodzone.

19: Olympia, olympiorum, plurale tantum,

20: To iſte ſwięto triumph á weſołość Ioui o=

21: lympico ku czćy vſtáwione. Apud Piſam

22: & Helidem ciuitates Græciæ quinto

23: quoqꝫ anno fieri ſoliti.

24: Olympias, olympiadis, quinqꝫ annorum

25: ſpacium, Czás piący lát/ álbo gdy ſie piąty

26: rok poczinał á cztery látá przeſzły. Id quod

27: Romani luſtrum uocabant, Et per

28: olympiades numerabant Græci an=

29: nos ſuos, Grekowie látá ſwe od tych iſtych

30: piąćy á piąćy lát. Olympiadas ráchowáli

31: rownie yáko Rzimiánie wedle raic á ſena=

32: torów Rzymskich.

33: Olympicus, a, um, Co k tey górze olympo ál=

34: bo miáſtu olympia należy.

35: Olympicus Iupiter, Bóg Iupiter/ ná górze

36: Olympo chwalony.

37: Olympicum certamen, Turniey ná górze

38: olympo.

39: Olympiacus, olympiaca, olympiacum,

40: idem.

41: Olympius, a, um, id eſt, cœleſtis, Niebie=

42: ski.

http://rcin.org.pl

43: Olympionices, Ten który thurnieye wygrał.

44: In olympico certamine.

45: Olympias, Mátká Alexandrá wielkie=

46: go.

47: Olynthus, maſculini gen. urbs Thra=

48: ciæ.

49: Olyras fluuius prope Thermopy=

50: las.

kolumna: b

O ante M. 263

1: Olyſippum Luſitaniæ urbs hodie Vlys=

2: bona uocatur.

O ante M.

3: Ombria gemmæ ſpecies, Calepinus.

4: Ombris una fortunatarum Inſularum,

5: CC.

6: Omen, ominis, n. ter. Augurium quod fit

7: ore. Eſt enim futuræ rei pronunciatio,

8: ori hominis inſidēs, Sądzenie álbo proro=

9: kowánie ná fortunę álbo nieſzczęśćie które

10: ſie ták z nienaczká yuż komu wyrwie. Tam

11: in bonam quam in malum partem u=

12: ſurpatur, Quod omen dij auertant, V=

13: choway boże tego.

14: Hoc deteſtabile omen auertat Iupi=

15: ter, idem.

16: In nomen accipere, Wziąć ſobie zá ſzczę=

17: ście cziye oſądzenie.

18: Conijcere in prouinciam omen,

19: Wpráwić w nieſzczęście yáko gdy ſie któremu

http://rcin.org.pl

20: páńſtwu zlie wodźy dla przednieyſzego pá=

21: ná.

22: Pergas optimis omnibus, Iedź w ymię

23: boże á dobrego ſzczęścia vżiway.

24: Ominoſus, ominoſa, um, Niefortunny/ zły

25: znák.

26: Ominator, ominatoris, maſc. tert. Sędzia/

27: prorok.

28: Vis eſſe ominator ſomnij mei, Chceſz

29: mi oſądźić móy ſen.

30: Ominor, ominaris, ominari, Sądzę komu

31: zlie álbo dobrze.

32: Omnes tibi male ominantur, Wſziſcić

33: zlie ſądzą.

34: Ominamur tibi omnes in proximum

35: annum conſulatum, Ziczimyć ſprziyamić

36: wſziſcy Burmiſtrzoſtwá ná prziſzły rok. Ma

37: le ominaris, Zlie ſądźiſz.

38: Omino, ominas, ominare, anti=

39: quum.

40: ¶Abominor, aris, ari, Mierźy mie/ ſtrze

41: gę ſie yáko czego złego/ przeklinam/ żegnam

42: ſie.

43: Cur adeo abominaris, Czemu ſie ták

44: odżegnawaſz.

45: Aut moderate perferendum eſt, aut

46: quod ego abominor in te ruet, Albo

47: muśiſz skromnie wycierpieć/ álbo to czego

48: ſie ya lękam á czegobych nie rad widział po=

49: pádnieſz.

http://rcin.org.pl

strona: 263v

kolumna: a

O ante M.

¶Abominandus, a, um, deteſtatione

dignus, Okrutny/ Hániebny/ który ſpomi=

nan być nie ma. Abominandum com=

miſiſti facinus, Hániebny á niecnotliwy

vczinek popełniłeś.

¶Abominatio, Przeklęctwo/ Mierźio=

ność/ brzidkość. Abominatio eſt coram

deo non ſacrificium, Przeklęctwo á brzi=

dliwość yeſt przed pánem Bogiem nie posłu=

gá.

¶Abominatus, a, um, participium paſ

ſiue ſumptum ut parentibus abomi=

natus Annibal, hoc eſt, execrationi

habitus, Mierźiony ſwym ſtárſzym.

¶Abominandus ſcarabæus prouer=

bialiter, Od wſziſtkich wzgárdzony.

¶Abominabilis, le, Przeklęty/ Mier=

ziony.

Omentum, omenti, neut. ſe. Wnętrzna błón

ká álbo odziecká którą wnętrzności á zwłaſz=

czá żołądek bywa nákriwan.

Omentum abuſiue uocauit Macrobius

membranam totum cerebrum inuol=

uentem.

Omitto, Vide Mitto.

Ommaneo diu maneo Sipont.

http://rcin.org.pl

27: Omnis, & hoc omne, Wſzelki. Dictio di=
28: ſtributiua eandem uim in ſingulari
29: habet quam in plurali, Omnis ho=
30: mo, Wſzelki człowiek. Omnes homines,
31: Wſziſci ludźie. Omnis grex, Wſziſtká trzó
32: dá. Proprie de ijs rebus quæ numero
33: diſtinctæ ſunt, Poſitiuo, Comparati=
34: uo & aliquando Superlatiuo iungitur
35: Spem nuptiarum omnem eripis, Za=
36: dney mi nádźieye nie zoſtáwuyeſz o weſelu.
37: Ad me ſcribas de omnibus minimis.
38: Piſz do mnie o wſzelákich też o naymnieyſzich
39: rzeczách.
40: Omni ratione colenda & retinenda
41: iuſtitia, Wſzelákim obyczáyem. Omni con=
42: tentione pugnatum eſt, Wſziſtkiemi ſi=
43: łámi mocno ſie tego domagano. Omnia ad
44: arbitrum ſuum facere, Wſziſtko wedle
45: myſli ſwey czinić.
46: Omnibus æſtatibus, Ná káżde láto. Om
47: nibus annis, Ná káżdy rok. Omnibus
48: horis, Ná káżdą godźinę. Omnis ciuitas
49: Wſziſtko miáſto. Et ſimilia.
50: ¶Compoſita, Omnigenus, a, um, Roz=
51: máyity.
52: Omnifarius, a, um, idem.
53: Omnimodus, a, um, Wſzeláki.
54: Omnifarius, a, um, apud Apul. Obſole=
55: tum.

http://rcin.org.pl

O ante M.

Omnifariam aduerbium, Rozmáyi=
cie.
Omnipotens, om. tert. Wſzechmogą=
cy.
Omnipotentia, æ, fem. prim. Wſzechmoc=
ność.
Omniparens, om. ut omniparens terra,
Wſziſtko rodząca.
Omniuagus, a, um, I tám y ſám ſie błąkáyą=
cy. Cic. de natura deorum, Quæ eadem
Diana omniuaga dicitur, Non a ue=
nando ſed quod in ſeptem numera=
tur tanquam uagantibus.
Omniuorus, a, um, Wſziſtko pożyráyący.
Omnifactor qui imnia facit, ineptum no
men. Sipont. annotauit.
Omnimorbus omnes morbos habens
ineptum adiectiuum, Sipont.
Omnino aduerbium, Owſzeki/ cáło/ zupeł=
nie.
Omnino leuitatis eſt, Owſzeki wielka
lekkość yeſt. Nondum omnino libera=
tus ſcilicet a morbo, Ieſzcze nie owſzeki
ozdrowiał.
Nego illum omnino illo die mortuū
eſſe, Zadnym obyczáyem tego dniá nie
vmárł.
Omoplatæ, Rámioná. Græcum eſt.
Omphaces, neut. Niedoſtáłe/ nie vzrzáłe gro

http://rcin.org.pl

30: ná winne/ też ynſzy owoc nie doſtáły.

31: Omphacinum uinum, Kwáśne wino.

32: Omphacinus, a, um, Co yeſt z niedoſtáłego

33: winá/ kwáśny/ przikry.

34: Omphacinum oleum, Oliwá z niedoźrzá=

35: łych oliwek.

36: Omphacinum uulgo, Gogółká.

37: Omphale fe. Krolowa Lydeyska którey Her=

38: cules służył.

O ante N.

39: Onæ ficus perdulces, CC.

40: Onager, huiu onagri, Dźiki ośieł. też leśny

41: Onero, Vide Onus.

42: Oniſcus, oniſci, maſ. Latine centumpeda

43: uel multipeda, Roſmáyity robak/ wiele nóg

44: máyący/ łáźy zgárbiwſzy ſie/ Niedźwiedź

45: trawny.

46: Onoba ciuitas inter ſacrum promon=

47: torium & Hercules columnas.

O ante N.

1: Onocentaurus, maſc. Nieyákie źwierzę od

2: głowy yáko człowiek/ od nóg yáko o=

3: ſieł.

4: Onochelos, pen. cor. herba.

5: Onocrotalus, onocrotali, Nieyáki ptak łá=

6: bęciowi podobny/ który gdy nos wśćibi w

7: wodę táki głos dáye yáko ośieł.

http://rcin.org.pl

Onoma, neut. Latine nomen, Imię.

Onomatopœia fictio nominis, Wymyſlie

nie ymienia. Vt bombarda ſuum no=

men a ſonitu horrendo ſortita eſt per

onomatopœiam.

Ononium utrice genus, Martwa po=

krziwá.

Ononis herba alias Actuella uel reſta

bouis, & c. Hewhechel oder ſtalkrant/ po

niemiecku.

Onus, oneris, neut. tert. Cięſzkość/ burdy/

brzemię. Oneri eſſe alicui, Zátrudniáć ko=

go. Nolumus tibi eſſe oneri, Nie chcemy

ábyś ſzkodował ná czym dla nás. Alleua=

re onus, Vlżyć cięſzkośćy. Deponere onus

Złożyć burdy. Opprimi onere, Przeyęt/

vćiśnionym być burdámi. Suſtinere onus,

Nośić burdy. Attollere onus, Zápodáć/

podáć/ pomoc ná rámię.

Onus etiam, Poliecenie/ ſpráwá. Suſcipere

onus, Podyáć ſie ſpráwy. Imponere onus

Poliecić co ſpráwować. Cur ego tuas par

tes ſuſcipio, Cur tuum onus ſuſtineo,

Czemu ſie wſtępuyę w twóy vrząd.

Oneroſus, a, um, Cięſzki/ obciężliwy. Onero=

ſum capiti, Cięſzko ná głowę. Oneroſa

præda, Wielki łup.

Onuſtus, a, um, Obicężony [!] / okładźiony burdá=

mi. Onuſta frumento nauis, Lódź żytem

náſypána. Onuſtus cibo atq; uino, Ob=

http://rcin.org.pl

38: żarł y opił ſie. Onuſtus præda, Obdárzony

39: łupem. Onuſtum pectus læticia, Pełne we

40: ſela y dobrey myſli.

41: Onuſtus cum genitiuo Plaut. Aulam o=

42: nuſtam auri, Gárnek nápełniony zło=

43: tem.

44: Onuſtatus ineptiſsime dicitur in Biblijs

45: pro onuſto.

46: Onero, as, are, act. pri. Obciążam. Sed ego

47: ceſſo hunc Ægionem onerare lætitia

48: ſenem, V weſelić/ weſelem nápełnić. One=

49: rare ſtomachum, Názbyt yeść. Onerare

50: aliquem iniurijs, Wiele złego komu wy=

51: rządźić.

52: Onerare inuidia, W nienawiść wpráwić.

53: Onerare pugnis, Dotłuc pięścią. One=

54: rare laudibus, Wychwáláć. Onerare ali=

55: quem primiſsis, Wiele komu obiecować.

kolumna: b

O ante N. 264

1: Onerare mendacijs, Nálgáć komu. One=

2: rari imaginibus maiorum, Wiele czćy y

3: powagi mieć/ z przodków ſwoyich áby cnot

4: liwie w ich ſtrzemioná wſtępuyąc záchował.

5: Onerare aliquem præceptis, Dobrze wy

6: cwiczyć.

7: Onerare populum, Podátkámi lud obcię=

8: żić.

9: Oneratus, a, um, Obciężony/ a/ e. Oneratus

10: armis, Obciężony zbroyą. Oneratus ſpe

http://rcin.org.pl

præmorium, Wiele mu náobiecowa=

no.

Onerarius, a, um, Nálożony/ náſipány/ a/ e.

Vt oneraria nauis, Nálożona łodź ku=

piectwy rozmaitemi.

¶Compoſita, Exonero, as, are, id eſt,

onere libero, Wyſwiebodzam/ z cięſzkośćy

wyprożniam/ składam. Exonerare uen=

trem, Wyprożnić ſie. Exonerare ueſicam

Puśćić wodę.

Flumina ſeſe in mare exonerant, Wpá=

dáyą w morze. Aliquem metu exonera=

re, Wybáwić z boyáźniey. Liberare & ex=

onerare fidem ſuam, Obiecániu ſwemu

dośić czinić.

¶Deonero idem quod exonero, De=

onerare aliquid ex inuidia alterius &

in ſe traijcere per translationem, Przi=

yąć ná ſię cudzą winę.

Onycipuncta gemma, CC.

Onyx, onychis, maſc. tert. Latine unguis

Páznogieć.

Onyx etiam nomen gemmæ ſeu lapi=

dis.

Onyx item uas unguentarium ex onichæ

factum.

Onyx etiam in Biblijs pro ſpecie aro=

matis in Biblijs legitur.

Onychinus, a, um, Co yeſt z tego kámieniá

onyxá vcziniono.

http://rcin.org.pl

41: Onychina pyra, Gruſzki ná xtałt tego ká=

42: mienia fárbowáne.

O ante O.

43: Oonæ Inſulæ in ſeptentrionali Ocea=

44: no.

O ante P.

45: Opacus, a, um, Ciemny dla cieniu drzewne=

46: go.

Opaca

strona: 264v

kolumna: a

O ante P.

1: Opaca nemora, Ciemne/ Gęſte láſy.

2: Opacus & Apricus locus contraria.

3: Opaciores ſyluæ, Ciemnieyſze láſy.

4: Opaco, as, are, act. prim. Záćimiam/ zásłá=

5: niam.

6: Opacitas, opacitatis, fem. tert. Ciemność.

7: Opacitas nemorum, Gęſtość gáyów.

8: ¶Inopaco idem quod opaco, Záći=

9: miam/ dla cieniá przikriwam.

10: Opali gemmæ in India, CC.

Opalia	Vide	Ops.
Opera,		Operor.
Opes,		Ops.
Operio, operculum,		Pario.

11: Operior, operiris ſine præterito deponēs

http://rcin.org.pl

12: Oczekawam/ czekam. Abi intro ibi me o=

13: perire, Idź w dóm támże mie cze=

14: kay.

15: Operor, operaris, operatus ſum, opera=

16: ri, dep. prim. Prácuyę/ obieram ſie około

17: czego.

18: Operari ſacris, Ofiárować. Sic operari

19: rebus Venereis, Nieczyſtość płodźić. Ope

20: rari noctes dicitue luna, Swiecić w no=

21: cy.

22: Operatus, a, um, participium, Liui. Eo

23: tempore quo corpus addictum atq;

24: operatum Reipub. eſſet, Tego czáſu gdy

25: ná posługách Rzeczypoſpolitey był.

26: Operatio, onis, fem. tert. uerbale, Robotá/

27: pracá/ ſpráwowánie. Item idem quod

28: ſacrificatio, Ofiárowánie.

29: Operator, Robotnik.

30: Operarius, a, um, Robotniczy/ a/ e. Opera=

31: ria ceruiſia, Piwo robotnicze/ które robot=

32: nikóm dáyą. Operarius homo, Rzemieś=

33: nik.

34: Operarius abſolute ſubſtantiue idem,

35: Rzemieśnik/ robotnik.

36: Operaria, æ, fem. prim. Robotna/ niewiáſtá

37: rzemieſniczká. Operarius uſus, Vſtáwiczne

38: vżywánie/ álbo porywánie czego do yákiey

39: roboty. Operarius dies, Robotny/ powſze=

40: dni dzień.

41: Opera, operæ, fem. prim. Pilność/ robotná/

http://rcin.org.pl

42: pracá. Multæ operæ & laboris res,

43: Rzecz potrzebuyąca wiele roboty.

44: Opera & labor idem, Multam operam

45: conferre in aliquid, Wielką pilność wło=

46: żić ná co/ álbo podyąć pracą dla czego. Dare

47: operam alicui rei, Obieráć ſie w czym.

48: Dare operam literis, Vczić ſie. Dare o=

49: peram muſicis, Vczić ſie ſpiewáć. Operam

50: dare ueteri domino, Stáremu pánu słu

51: żić. Vis me tibi aliqua re operam

kolumna: b

O ante P.

1: præſtare, Chceſz iż ći w nieczem posłużę.

2: Dare operam alicui dicitur iudex,

3: Słuchác cziyey ſpráwy. Dare operam ami=

4: cis, K woli być przyiacielóm. Dare ope=

5: ram funeri alicuius, Ná pogrzebie być.

6: Nunc id operam do ut per falſas nu=

7: ptias, & c. Ná tymem yeſt/ ná to ſie ſádzę.

8: Dare opera præceptori, Słuchác mi=

9: ſtrzá.

10: Debita uel data opera facere aliquid,

11: Vmyſlnie co vczinić. Eadem opera, Zá

12: yednym rázem/ zá yedną drógą. Si uideam

13: tibi opera eſſe, Ieſli obaczę iż maſz nie=

14: co ſpráwowáć.

15: Opera experiri, Vczinkiem skoſztowáć.

16: Pauper cui opera uita erat, Vbogi był

17: ten który ſie ſwą robotą żiwił. Operam

18: perdere & operam ludere, Próżno co

http://rcin.org.pl

19: czinić.

20: Operam ponere in re aliqua, Vſádźić

21: ſie ná co. Sumere operam, Podyąć ſie.

22: Præbere operam aliqui, Pomoc/ posłu=

23: żić komu. Oreſtes & Lycurgus una ope=

24: ra mihi ſunt ſodales, qua iſti, Zárowne

25: mi ſą towárziſzmi yáko y ćy. Vti opera ali=

26: cuius in enerrando Homero, Być

27: vczón od kógo/ etć.

28: Opera etiam pro operante uel perſona

29: aliquid operis faciente, Miáſto rze=

30: mieśniká. Sed id fere in plurali.

31: Operæ pluraliter, Rzemieśnicy. Operæ ceſ=

32: ſant, Rzemieśnicy prożnuyą.

33: Operæ item, Száfarz.

34: Operula, læ, & opella, læ, diminutiuum,

35: Robotki/ roboteczki.

36: Operæpreciū, Potrzebno/ pożyteczno. Quia

37: uix operæprecium erat, Iż roboty le=

38: dwie godno było. Vt cum operæpreciū

39: ſit illi, Gdy będźie potrzebował. Magna

40: operæprecia mereri, Wielki żołd wysłu=

41: żić Precium operæ idem.

42: Opus operis, neut. tert. Spráwá/ Robotá/

43: pilność/ vczinek. Opus faciam ut defa=

44: tiger uſqꝫ, Będę nieco robił áż ſie ſprácuyę.

45: Omni opere anniti, Wſzeláką pilnością.

46: vśiłować.

47: Famam extendere factis hoc uirtutis

48: opus, Sławy cnotliwemi vczinkámi poprá=

http://rcin.org.pl

49: wiáć/ to yeſt cnotliwy vczinek. Graue Mar=

50: tis opus, Cięſzka rzecz woyować.

51: Opus aliquando pro neceſſe ſiue neceſ=

52: ſario accipitur, ut opus eſt feſſum

53: quieſcere, Potrzebá yeſt ſpráwowánemu od=

54: poczinąć. Vt cautus eſt ubi nihil opus

55: eſt, Iákoć opátrzony gdźie nie potrzebá.

56: Quid opus eſt uerbis, I co po ták wiele

mówieniu

strona: 265

kolumna: a

O ante P.

1: mowieniu. Opus eſt lectionis, Potrzebá czi=

2: táć. Opus eſt cibo puero, Dziecię potrze=

3: buye pokármu. Albo dzieciám potrzebá pokár=

4: mu. Tibi ut opus eſt facto face, To cziń

5: coć potrzebá. Opus eſt maturato, Muſze

6: ſie kwápić. Quod parato opus eſt para,

7: Co potrzebá nágotuy. Aliquando nomi=

8: natiuum habet Dux nobis opus eſt.

9: Cic. Hetmáná nam álbo wodzá potrzebá Et

10: in plurali opus ſunt milites pro opus

11: eſt militibus.

12: Opere magno orare, Pilnie prośić. Maxi=

13: mo te orabat opere ut cras redires,

14: Dáłá cie wielmi prośić ábys yutro záś przi=

15: ſzedł.

16: Opere tanto, pro Tantopere, Plaut. Ope=

17: ra ſcritorum, Xięgi.

18: Opera publica, Poſpolite budowánie, Opus

http://rcin.org.pl

19: inteſtinum, Wſzelákie naczinie domo=

20: we z drzewá, Facere opus, Robić.

21: Opuſculum, opuſculi, diminutiuum, Ro=

22: botká/ Máłe xiążeczki.

23: Operoſus, a, um, Prácowity/ Pełny roboty.

24: Senectus operoſa & ſemper agens ali=

25: quid & moliens. Robotna ſtárość záwżdy

26: co czinącá/ nigdy nie prożnuyąca. Aliquan=

27: do paſsiue ſignificat, ut operoſę ueſtes,

28: Száty około których wiele roboty. Res ope=

29: roſa, Wiele roboty potrżebuyąca. Facilis &

30: Operoſus contraria. Nec operoſius

31: opificium, Niemáſz rzemięsłá prácowitſze=

32: go.

33: Operoſus & moleſtus labor idem.

34: Operoſe aduerbium, Prácowicie/ Cięſzko/

35: Pilnie. Operoſe aliquid facere, Pilnie co

36: czinić.

37: Operoſitas, atis, Cieſzka robotá/ Procowi=

38: tość.

39: Opifex, cis, com. Rzemieśnik. I rzemieśni=

40: czká.

41: Opifex, ędificatorqꝫ mundi Deus, Stwo=

42: rziciel ſwiátá.

43: Opifices apes, Pilne roboty.

44: Opifex uerborum. Et dicendi artifex,

45: Wynáleźiciel słów y wymówcá.

46: Opificium, ij, Rzęmięsło.

47: Opificina, æ, pro Opificio.

48: Operoſus, Vide Operor.

http://rcin.org.pl

49: Opharus fluuius apud Cantabros.

50: Ophicardelus gemma.

51: Ophidion, piſciculus congro ſimilis.

52: Ophiogenæ, Vide Ophis.

53: Ophis, maſc. Latine ſerpens, Wąż.

54: Ophiogenus, pen. cor. Lud w Helleſponcie

55: którzy yednym dotknienie wężowy yad lie=

56: czą.

kolumna: b

O ante P. 265

1: Ophiomachus, Którzy s wężem ſzermuy

2: Et genus uolucris in Biblijs.

3: Ophiophagi, Którzy węże yadáyą.

4: Ophites, Drogi kámień álbo Mármorowy

5: kámień pſtry yáko wąż.

6: Ophiuchus nomen ſyderis, Gwiazdá.

7: Quod latine aut ſerpentarius aut an=

8: guitenens dicitur.

9: Ophiula pen. prod. Wyſep miedzy Affriką

10: á miedzy Hiſpánią Latine Colubraria,

11: W którym bárzo wiele wężów yeſt.

12: Ophioſtaphile frutex de genere ruborū

13: CC.

14: Ophites, Vide Ophis.

15: Ophiucus, Vide Ophis.

16: Ophiuſa inſula quæ & Rhodus.

17: Ophrys herba.

18: Ophtalmos, maſc. Latine Oculus, Oko.

19: Ophtalmos etiam piſcis quæ Latine O=

20: culata dicitur Ninóg.

http://rcin.org.pl

¶Monophtalmos, Iednooki. Mono=
culus.
Ophtamia, æ, Płynienie álbo záciekánie
łżámi oczu.
Ophtalmicus, Lekarz oczny/ który oczy lieczy.
Opicus, a, um, pen. cor. Gruby/ Plugáwy/
Niecziſty.
Opica uerba, Grube/ Sromotne słowá.
Opici mures, Pługáwe myſzy. Et opici ho=
mines, Ludzie którzy po Grecku nie vmieyą/
ácz dobrze po Láćinie vmieyą. Nam opici
fuerunt populi Campanię, Lud w Kám=
pániey gruby yęzik máyący. Vnde opice
loqui eſt barbare loqui.
Opifera, uide Ops.
Opifex, Vide Operor.
Opigena cognominuta eſt Iuno.
Opilio, huius onis, maſc. Páſtuchá owczy/
Owczárz.
Opiſo genus auis, Feſtus.
Opimus, a, um. pen. prod. Tłuſty/ Vtuczo=
ny/ Otyły. Et Metaph. Bogáty/ Okfity.
Opima hoſtia, Tłuſta roczna Ofiárá,
Opima ſpolia, Okfity łup z nieprzyiacielów.
Opimus præda, Który wielki kórziśćy do=
ſtał. Opimus ager, Tłuſta/ Vrodzáyna
rola. Aſia opima & fertilis, Vt & u=
bertate agrorum & uarietate fructu=
um & magnitudine paſtionis & mul=
titudine earum rerum quæ exportan=

http://rcin.org.pl

51: tur facile omnibus terris antecellat.

52: Opima prædia, Vrodzáyne folwárki.

53: Opimi boues, Tłuſte woły.

54: Opimus & Gracilis contraria.

55: Opime aduerbium, Okfcie/ Bogácie.

strona: 265v

kolumna: a

O ante P.

1: Opimo, as, are, act pri. Tuczę/ Karmie ná

2: zábicie.

3: Opimo, Vide Opinor.

4: Opinor, aris, atus ſum, opinari, de. prim.

5: Mniemam/ Baczę/ mam zá to/ Szácuyę/

6: Wierzę/ Domniemawam ſie. Homo hic eſt

7: ebrius, ut ego opinor, Iáko mam baczić

8: ten człowiek yeſt piyány. De his opinentur

9: ut cuiqꝫ libitum erit, O Tych niechay ták

10: ſzácuyą yáko ſie ym naylepiey podoba. De

11: uobis Senatus opinatur non ſecus, ac

12: de teterrimis hoſtibus, Nie ynáczey was

13: ſobie ma. Opinatu paruum, Nie máſz co

14: przed ſię bráć.

15: Opinio, huius opinionis, fem. tert. Mnie=

16: mánie/ Domnienawánie/ Poſpolita sławá.

17: In his Locis opinio eſt Cæſarem, Ná

18: tym mniemánie yeſt/ że Ceſarz ná tych mieyſcách

19: yeſt. Summam in ſcolis opinionem

20: obtinet, Ma przednieyſzą chwałę przed

21: wſziſtkimi. Magna eſt hominum opi=

http://rcin.org.pl

22: nio de te, magna commendatio, Wy=
23: ſoko cie ſobie ludzie ważą/ Albo wiele o tobie
24: dźierzą. Magnam habet uirtutis atque
25: doctrinæ opinionem, Máyą go wſziſcy
26: zá wielmi cnotliwego y dobrze náuczonego.
27: Opinio de te multum me fefellit, Ná=
28: dźieyá którą miałem o tobie omyliłá mnie. Hic
29: de uobis malam opinionem animo
30: imbibit, Ten o was nie może dobrze dźierżeć.
31: Albo tego ſie mniemánia o was nápił. Vin=
32: cere alicuius opinionem, Przéſtąc [!] /
33: Zwyciężyć cziye mienmánie/ Albo nádźi=
34: yę.
35: Opinio & Veritas contraria, Noſtra
36: nos fefellit opinio, Omyliliſmy ſie ná
37: ſwym mniemániu. Eius opinionis, Te=
38: go yeſt mniemánia. In ea opinione fui
39: qua reliqui omnes, Tegóm był mniemá=
40: nia którego wſziſcy ynſzy. In ea opinio=
41: ne fui ante annum, Tákem dźierżał
42: przed rokiem. Adducere in opinionem
43: rem aliquam, We złe mniemánie w
44: wieść.
45: Inſerere nouas opiniones & euellere
46: inſitas, Nowe mniemanie w kogo
47: wpoyić á ſtáre wykorzenić Oppleuit opi/
48: nio hæc totam Grætiam, Wſziſtká
49: Grecia ták dźierży/ Pełna yeſt tego mnie=
50: mánia. Prius tua opinione adero
51: bonum animum habe, Bądź dobrey

http://rcin.org.pl

52: myſli/ pierwey tu będę niżli ſie mnie ſpo=

53: dźiewaſz. Opinione pulchrior, Pię

54: knieyſzy niżliby ſie yeden nádźiał. Opi=

kolumna: b

O ante P.

1: nione celerius, Prędzey niżli ſie ná=

2: dźiewał. Opinione tua gratius eſt,

3: Daleko wdzieczniey niżli mniemaſz. Opi=

4: nionem uicit omnium quæ de uir=

5: tutr eius erat, Przeſiągł nadźieyę wſzech

6: którą w yego cnocie pokładáli. Vt o=

7: pinio mea fert, Iáko ya mniemam

8: Celeriter contrą omnium opinio=

9: nem confecto itinere, Obyechawſzy

10: drógę nád wſziſtkich mniemánie/ etć. Ho=

11: mini præter opinionem improuiſo

12: incidi, Wpadłem ná człowieká z nie=

13: naczká nic o tym nie miſliąc. Contra

14: opiniones omnium, Nád mniemá=

15: nie wſzech. Concurrunt multæ opi=

16: niones, Wiele ſie domniemawániá we=

17: ſpołek zbiega. Vel ſpem opinione

18: melius euenit tibi, Lepieyći ſie ſtáło niżliś

19: ſie nádźiewał.

20: Opinioſus, a, um, Którzy nic zá pewne nie

21: dźierży. Mniemánia tilko pełen

22: yeſt.

23: Opinioſiſsimos itaque uocat Cicero 4.

24: Acad. Philoſophos qui ſemper opi=

25: nantur tanquam nihil comprehendi

http://rcin.org.pl

poſsit, Inuſitatum.

Opinabilis, & hoc opinabile, quod opi=

nione conſequi poteſt, To czego

ſie łatwie może yeden domniemáć.

¶Inopinabilis, inopinabile, Nie=

nádźiány/ Trudny ku domiśleniu.

¶Inopinatus, a, um, Nienádźiány/

Rzadki/ niepoſpolity.

¶Necopinatus, a, um, idem, Multa

improuiſa necopinata incurrunt, Wie=

le ſie nienádźiánych rzeczy przigadza.

¶Necopinato aduerbialiter poſitum,

Nienádźiánie/ Vnde ex necopinato

hoſtem inuadat, Zkądby ná nieprzi=

yacielá mógł bez wieśćy tráfić.

Opinatio, onis, fe. ter. idem quod opinio,

Domniemáwánie.

Opinator, opinatoris, Domniemá=

wácz.

Opinatus pro celebri barbare dicitur

in Biblijs.

Opiparus, a, um, Okfity/ Koſztowny/

Hoyny/ S wielkim koſztunkiem nágoto=

wány.

Opiparum conuiuium, Pyſzna vcz=

tá.

Opipare aduerbium, Okficie. Meos opi=

pare numerus eſt, Známienicie obdárził.

Opipare apparata menſa, Hoynie przi=

rządzony ſtół.

http://rcin.org.pl

Opis,

strona: 266

kolumna: a

O ante P.

Opis, fem. Imię yedney Boginiey wodney

Nimphy.

Opithocomæ, penulti. correp. populus

Eubœæ, Który ſie długo y tám y ſám po=

włocził.

Opiſthographus, huius phi, maſc. ſecun.

uolumen quod in tergo ſcriptū eſt, Co

yeſt ze wnątrz piſano/ álbo ná obu ſtronu pi=

ſano/ á ták nie może być záwárto/ yáko liſt

który z yedney ſtrony tilko piſan yeſt.

Opiſthotonos, rigor quo caput ſcapulis

annectitur τόνος rigor & ὄπισθεν retro

maſc. pennult. correp. Gdy ſziyá ćirpnie

álbo drętwieye/ á ták ſie ná zad ku plecóm

kurczy.

Opiſthotonicus, Ten który ſziyę miedzy rá=

mioná kurczy.

Opiter, opiteris, uel opitris maſc. Tem któ=

ry ſtárego oycá tilko ma/ á właſny go

odumárł.

Opitulor, Vide Ops.

Opobalſamum, Vide Balſamum.

Opium, ſuccus ex papauere, Suk z má=

ku.

Opocarpathum ſuccus Carpathi.

Opon promontorium Cretæ occiden=

http://rcin.org.pl

27: tem uerſus.

28: Oponax ſuccus panacos herbæ.

29: Oporice medicamenti genus.

30: Oporotheca, oporothecæ, femin. penult.

31: prod. Owocowa piwnicá w którey owoc

32: chováyą.

33: Oportet, oportebat, oportuit, Imperſo=

34: nale, Muśi/ Ieſt potrzebá. Ma być. Id

35: factum non oportuit, Nie miáło ták być.

36: Cœnam iam coctam eſſe oportuit,

37: Wieczerza yuſz do tego czáſu miáła być vwá=

38: rzona. Irritari Antonium non oportuit,

39: Nie trzébá go było draźnić. Seruum te eſſe

40: oportet, & nequam, & malum homi=

41: nem peregrinum & aduenam, qui irri=

42: deas, Muśiſz być niewolnik/ zły człowiek/ y

43: wirudny łotr gdy ſie náśmiewaſz. Nonne

44: prius communicatum oportuit, A zaś

45: mi nie miał przed tym dáć znáć.

46: Oppa, oppæ, feminin. Fláſzá álbo łagwi=

47: cá.

48: Oppango, Vide Pango.

49: Oppedo, Vide Pedo.

50: Oppeto, Vide Peto.

51: Oppico, Vide Pix.

52: Oppidum, huius oppidi, maſculin. ſecun.

53: Miáſto.

54: Oppidulum, oppiduli, diminuti. Miá=

55: ſteczko.

http://rcin.org.pl

1: Oppidanus, Mieſzczánin.

2: Oppidatim, Od miáſtá do miáſtá.

3: Oppidanus, a, um, aadiectiuum, Vt, op=

4: pidanum ius, Mieyſckie práwo.

5: Oppidicus Calepinus ex Gellio pro op=

6: pidanus.

7: Oppido, penultima corrept. aduerbium,

8: Bárzo.

9: Dic me hic oppido eſſe inuitam,

10: Powiedz żem tu bárzo nie rádá. Paululum

11: oppido inter ſe differunt, Máłą rózni=

12: cę miedzy ſobą máyą. Albo bárzo w mále ſie

13: nie zgadzáyą. Præterquam oppido pau=

14: ci idem.

15: Oppido etiam, Wnet. Vt, oppido uenit

16: ignauia, Wnet leniwſtwo ogárnęło.

17: Oppignero, Vide Pignus.

18: Oppilo, oppilas, are, penult. product. id

19: eſt occludo. Zátykam/ Zámulam/ Záſzpun=

20: tuyę.

21: Oppilatio, onis, Zátknienie/ Zámulenie/ Zá=

22: ſzpuntowánie. Oppilatio neruorum,

23: Zágęſzczenie krwie álbo zámulenie á zátkánie

24: flegmą y ynſzem plugáwſtwem.

25: Oppleo, Vide Pleo.

26: Opploro, Vide Ploro.

27: Oppono, Vide Pono.

28: Oportunus, a, ū, Czeſny/ Wczeſny/ Tráfny/

29: Potemny/ Słuſzny. Satis oportuno tem=

http://rcin.org.pl

pore accepiſti, Doſycieś słuſznego cząſu

wźiął/ álbo wczás. Ad omnia hæc ma=

gis oportunus nemo eſt, K tym w=

ſziſtkim rzeczóm żaden nie yeſt ták tráfny áni

potemny. Opportuniſſima urbs exer=

citui, Cziſte álbo bárzo potemne miáſto

ku położeniu woyská.

Opportunitas, opportunitatis, Potemność

Pogodá á czás ku którey rzeczy. Loci o=

portunitate profecit, Iż miał mieyſce po

temu/ przeto. Nacta opportunitate tem=

poris nos itineri committemus, Vpá=

trziwſzy czás ku wędrovániu puśći my ſie ná

drógę.

Opportune aduerbium, Práwie wczás/

wpogodę. Opportune te mihi offers,

Práwie mi wczás przichodźiſz. Satis op=

portune accidit, Doſić ſie tráfnie przi=

godźiło. Oportune ades, Práwieś tráfił.

Oportune uenis idem.

¶Importunus, a, um, Mierźiony/ Nie=

tráfny. Importunus homo, Nieſpokoy=

ny/ Mierźiony człowiek/ który nie ma bá=

cznośćy ná żądną rzecz.

¶Importunitas, Niewczás/ Nietráfność/

Niepokóy.

http://rcin.org.pl

¶Importune, Nienáczás/ Niewczás/ Po

zmyciu bywa też mówiono.

Opprimo, oppreſſus, Vide Premo.

Opprobrium, Vide Probrum.

Oppugno, Vide Pugno.

Opputo, Vide Puto. as, aui.

Oppuuire uerbum obſoletum eſt, pro

percutere, Et oppuuia dicuntur uerbe=

ra.

Opis, Vide Ops.

Opitulus, Vide Ops.

Ops, fem. Bogini Cybele żoná Sáturnuſowá.

Alio nomine Rhea.

Opalia, opaliorum, Swięto álbo Swięto=

bliwość boginiey Ops, Ops item pro o=

pem ferens uſurpabant antiqui, Nos

non amplius utimur in nominatiuo,

ſed in obliquis & compoſitis opis o=

pem ab ope, Datiuus uix legitur. O=

pis itaqꝫ id eſt poteſtatis, Mocy/ Pomo=

cy/ Przemożnośćy. Non eſt noſtræ opis,

Nie yeſt náſzey przemożnośćy. Nihil opis

eſt in illis ad bene beateqꝫ uiuendum,

Zadney pomocy niemáſz z nich ku ſzczeſliwe=

mu żywotu/ Nic nie pomagáyą ku ſzczęſliwe=

mu żićiu.

Opis aliquid ferre, Nieco pomoc. O=

pem alicuius expectare, Pomocy cziyey

czekáć. Omni ope atqꝫ opera eniti, Wſzy=

ſtkiemi ſiłámi vſiłować. Opis egens dixit

http://rcin.org.pl

31: Cicero, Potrzebuyący pomocy.

32: Opem etiam ueteres pro opulentia dixere

33: Opes, opum, opibus plurale tantum,

34: Bogáctwá/ Opes integræ, Zupełne bo=

35: gáćtwá. Et opes acceſſæ, Podeſzłe bogáć=

36: twá.

37: Opes etiam, Przemożność/ Moc/ Siły. Im=

38: plorauit hominū opes Horatius, Rá=

39: tunku á przemożnośćy żądał.

40: Opuleſcere, Bogácieć/ Zámágáć ſie w bogác=

41: twá. Obſoletum.

42: ¶Compoſita, Ab ops Inops, inopis,

43: Vbogi/ Niedoſtáteczny. Inops conſilij,

44: Nieumieyący ſobie rádźić.

45: ¶Inopia, æ, Vboſtwo. Ad extremam

46: inopiam redactus, Ku wielkiey nędzy

47: przíſzedł.

48: Opifer, a, um, Pomagáyący/ Pomocny.

49: Opitulor, aris, ari. deponens, Pomágácz rá=

50: tuyący. Nihil iam uidemur opitulari,

51: poſſe Reipub. Z trudná yuſz mamy ráto=

52: wáć ſtanu poſpolitego. Contra uanas ſpe=

53: cies opitulatur, Przećiwko fántáziyam po=

54: maga.

55: Opitulas dictus eſt Iupiter quaſi opis

56: lator.

kolumna: b

O ante P

1: Opulentus, a, um, Bogáty/ Okfity. Opu=

2: lentus mercator, Bogáty kupiec.

http://rcin.org.pl

3: Opulentia, æ, Bogáctwo/ Doſtátek.

4: Opulenter aduerbium, Okficie/ Bogácie.

5: Opulento, as, are, Bogácę/ Vbogácam/ Záma=

6: gam/ Zákładam kogo.

7: Opſonium, uide ſupra Obſonium.

8: Opticus, a, um, Do wzroku należący.

9: Optimus, a, um, Superlatiuus irregularis

10: a Bonus, Náylepſzy. Optime & dulciſſi=

11: me frater, Naylepſzy á naymilſzy brácie.

12: Quod optimum factum uidebitur fa=

13: cies, Coć ſie naylepſzego będzie zdáło to vczi=

14: niſz. Optimꝰ quiſq; loquebatur, Zaden ſie

15: dobry temu nie ſprzęćiwiał [!] / Albo káżdemu ſie

16: ták zdáło/ Naylepſzy káżdy tákże mówił. Tu

17: optimus es teſtis quam fuerim ocupa=

18: tus, Ty naylepſzy ſwiádek yeſteś/ yákóm był

19: zátrudniony. Optima fide, Dobrym sło=

20: wem. Optimo iure aliquid poſſidere,

21: Spráwiedliwie á zá dobrym práwem co trzi=

22: máć. Deus optimus maximus, Pan Bóg

23: naylepſza y naywiętſza dobroć.

24: Optime, aduerbium, Dobrze/ Cziſcie/ Bárzo

25: dobrze. Potin eſt hic tacere? P. Egone/

26: Optime, Obárzo dobrze. Optime ſe habe=

27: re, Cziśćie zdrów być. Optime ualare idē,

28: Optime ſentire & loqui de aliquo,

29: Dobrze o kim dzierżeć y mówić. Optime

30: ſentire de Reipub. Poſpolity pożitek miło=

31: wáć. Adeſt optime ipſe frater, Práwie

32: wczás. Optime mihi in tempore adue=

http://rcin.org.pl

33: nit, Práwie mi wczás przibył/ práwie mi

34: wczás przíſzedł.

35: Optimates in plurali, Zacnieyſzy ludźie/ po=

36: ważnieyſza ślachtá á pánowie rádni. Dicitur

37: etiam in ſingulari.

38: Optimas, atis, com. Ieden álbo yedna z zac=

39: nieyſzich ludźi z wyſokich domów.

40: Opto, as, aui, are. act. pr. Ządam/ wolę/ życzę/

41: Sprzam/ Albo ſprziyam. Też winſzuyę mowią

42: nietkórzy [!] z niemieckiego słowá. Inhoneſte

43: optauit parare hic diuitas, potius quā

44: in patria honeſte pauper uiuere, Wo=

45: lálá ſie tu nieuczćiwie bogáćić/ Niżli domá

46: vczćiwie w vboſtwie żić. Opto tibi bonum

47: diem, Ządam ći álbo Sprzamći dniá bobre= [!]

48: go [!] . Et reor & opto, I winſzuyę y żądam.

49: Optatus, a, um, participium, Pożądány.

50: Optatus etiam nomen ex participio Cic.

51: Tameſti mihi nihil fuit optatius, Acz=

52: kolwiekem nic bárziey nie żądał. Quid o=

53: ptatius accidere potuit, I co ſie mogło le=

54: piey wedle myſli náſzey przigodźić. Optatiſ=

55: ſimus nuncius, Wielmi pożądány poſeł.

56: Vale mi optime atqꝫ optatiſsime fra=

ter,

strona: 267

kolumna: a

O ante P.

1: ter, Miey ſie dobrze móy naylepſzy y naymil=

2: ſzy brácie.

http://rcin.org.pl

3: Optatum, ſubſtantiuum, Ządánie. Pożądá=

4: nie. Cic. Illud etiam accidit præter o=

5: ptatum meum ſed ualde ex uolupta=

6: te, I to ſie też przigodźiło króm mego pożą=

7: dánia/ ále yednák wedle myſli. Optata lo=

8: quere, Dobrze ſądź/ Dobrze winſzuy.

9: Optato aduerbium, Wedle myſli wczás.

10: optato aduenis, Práwie wczás przicho=

11: dziſz/ Wedle myſli.

12: Optatio, onis, fem. tert. Ządánie.

13: Optabilis, & hoc le, Pożądány/ Ządliwy/

14: Godny winſzowánia. Optabilē rem nar=

15: ras, Pożądliwą rzecz powiedaſz/ To yeſt boże

16: day to by ták było.

17: Optabiliter aduerbiū. Pożądliwie/ Mile.

18: Cic. Quam optabiliter illud iter iucun=

19: dum eſſe debet, Iáko mile ták weſoła dró=

20: gá ma być żądána.

21: Optio, onis, fem. tert. Obránie/ Wybór. Si

22: tibi daret optio utrum malles, Gdyćby

23: dano wybierać coby wolał. Dare optio=

24: nem, Dáć komu wybór/ To yeſt wybierać

25: co woli. Si optio eſſet, Bych miał obierać.

26: Optio hæc eſt tua utram harum uis

27: conditionem accipe, Dopuſzczonoć wy=

28: bierać/ Albo ná twey woley yeſt/ weźmi który

29: chceſz vrząd.

30: Optio apud Iuriſconſultos in gen. maſc.

31: Obrány á priſádzony towárziſz ku rotmi=

32: ſtrzowi/ Namieſnik. Item, Ieden żołnierz

http://rcin.org.pl

33: drugiemu choruyączemu miáſto prziſtáwá

34: przidány. Alias accenſus.

35: Optatiuus, a, um, Pożądány/ Pożądliwy.

36: ¶Compoſita, Adopto, as, are, Bárzo

37: żądam/ Też bierzę zá ſyná/ prziſpoſobiam.

38: Adoptauit illum pro filio, Wźiął go

39: prziſpoſobił go ſobie záſyná. Adoptare ſibi

40: aliquem filium idem. Adoptare ſe ali=

41: cui familiæ, Przyiacielſtwo ziąć z niektórym

42: domem. In diuitias adoptare, Dźiedźicem

43: vczinić w ymieniu/ Zápiſáć y wzdáć ymienie.

44: Adoptare ab aliquo, Iednego od kogo

45: wźiąć zá ſyná. Nomen ſibi adoptare,

46: Inſze ymię ſobie obráć.

47: ¶Adoptator, Ten który kogo bierze zá ſwe

48: dźiećię.

49: ¶Adoptatio, Prziſpoſobienie/ Wźięcie zá

50: ſyná/ Też obránie.

51: ¶Adoptio uerbale per ſyncopen fa=

52: ctum eſt ab Adoptatio idem.

53: ¶Adoptatus, a, um, adiectiuum quod

54: pertinet ad optionem, Co należy ku przi=

55: ſpoſobieniu.

56: ¶Adoptiuus, ui, ſubſtant. Przſipoſobny [!]

57: ſyn/ Wzięty zá ſyná.

kolumna: b

O ante P. [267]

1: ¶Adoptitius uerbale ex adoptato fi=

2: lio natus, Z prziſobnego ſyná vrodzony.

3: ¶Coopto, id eſt Eligo, Obieram/ Bio=

http://rcin.org.pl

ę. Cooptare in Collegium & ordi=
nem, Wziąć kogo miedzy ſię. Cooptari in
locum demortui, Być obrany wźięty ná
mieyſce zmárłego. Cooptare ſenatores, &
cooptare ſenatum, Obráć rádę. Coo=
ptare ſibi collegam, Wźiąć ſobie zá to=
wárziſzá kogo.
¶Cooptatio, Obránie/ Wzięcie/ Węzwá=
nie.
¶Exopto, Serdecznie żądam/ Sprzam.
¶Exoptatio nomen ex participio Ci.
Nihil optatius aduentu meo. Nic nie
mogło być prziyemnieyſzego nád prziyechánie
moye. Exoptatiſſimus hoſpes. Bárzo
wdźięczny gość.
¶Exoptabilis, le, Pożądliwy.
¶Præopto, Wolę, Adeon pertinaci
es animo ut puerum præoptares pe=
rire, Tákżeś yeſt krnąbrnego vmysłu yzbyś
wolał áby dźiecię zginęło
Opulentus, uide Ops.
Opuntia, æ, Nieyákie ziele nam nieznáyome.
Opus, opūtis, ciuitas in Locris in Gręcia
Opuntius, a, um, Ieden ztámtąd.
Opus, operis, Vide Operor.

O ante R.

Ora, æ, Kray á koniec wſzelákiey rzeczy.
Ora ueſtis, Podołek álbo kráye ſuknie.
Oræ itē in plurali, Obłogá álbo bramá oko=
ło ſukni nadolna yákie miewáyą białe głowy.

http://rcin.org.pl

33: Ora maritima, Pomorska kráyiná. Sine ora

34: & extremitate regio, Kráyiná bez końcá/

35: To yeſt bárzo wielka. Soluere oram, Od

36: brzegá ſie puśćić ná morze. Non eſt am=

37: plius in noſtris oris, Niemáſz go więcey

38: w náſzich kráyinách.

39: Ora etiam dicitur, Krés á kráyiná ná niebie.

40: Oræ uulneris, Brzégi á kráye v rány.

41: Oraculum, li, neut. ſecund, Práktiká/ Pro=

42: roctwo/ Słówo/ Odpowiedzenie álbo oznay=

43: mienie boskie. Prophetarum libri mera

44: continent oracula, Xięgi prorockie ſą

45: ścżére boskie słowá. Oraculum eſſe puta,

46: Zá to miey yákoby to ſam z vſt od páná Bo=

47: gá słyſzał. Ex oraculo Dei putare, Nie

48: ynáczey mieć yedno yáko boskie słowo. Ora=

49: culo edidit Deus, Bóg ták oznaymił. Pe=

50: tere oraculum a Deo, Rádźić ſie Bógá.

51: Hæc ex oraculo Apollinis, Pythij edi=

52: ta tibi puta nihil poteſt eſſe certius, Ták

53: Bóg Apollo Pythius odpowiedźiał/ nic nie

54: może być pewnieyſzego.

strona: [267]v

kolumna: a

O ante R.

1: Oraculum aliquando pro templo acci=

2: pitur, in quo reſponſa dantur, Miáſto

3: kośćiołá w których ſie pogáńſtwo ſwych bogów

4: rádziło.

http://rcin.org.pl

5: Oracula item accipiũtur, Miáſto przepo=

6: wieſćy słów/ człowieká którego któryby był

7: wielkiey wziętośćy y zacney wiáry. Vt, Ora=

8: cula Catonis, Przepowieśćy á piſmo Cáto=

9: nowe.

10: Orata, æ, fem. genus piſcis,

11: Oratio, Orator, Vide Oro.

12: Orbis, huius orbis, maſ. te. Krys/ Okrąg/

13: Swiát/ Cirkiel wſziſtko to cokolwiek okrąg=

14: łego yeſt.

15: Orbis menſarius, Tálerz.

16: Orbis, ſiue orbis terrę, Okrąk świátá/ świát

17: Orbis rotarũ, Okrąk kół. Orbis pugilato=

18: rius, Obręcz około którey chłopiętá ſpuſzczáyą

19: Orbis ſaltatorum, Tániec w okrąg.

20: Orbis item, Wieczko okrągłe. In orbem ire,

21: W okoł yść/ Albo w koło obchodźić. Hiſtoria

22: orbem quendam contextumqꝫ deſi=

23: derat, Hiſtoria chce okrągłą á yednę z dru=

24: giey roſtącą rzecz mieć. In Thucidide or=

25: bem orationis deſidero, Thucydides nie

26: ma ſpoſobney rzeczy ku piſániu hiſtoriey/ To

27: yeſt nie roście yedná powieść z drugiey. Vt

28: idem in ſingulos annos orbis uoluere=

29: tur, Aby temi tropy álbo ſpoſoby rok przicho=

30: dźił y odchodźił. Orbes facere, W okrąg

31: ſtánąć. Facto orbe, Obſtápiwſzy [!] wokół.

32: Orbes aliquando pro Oculis, Miáſto oczu.

33: Orboculus. diminut. Tálerzik.

34: Orbiculus uitreus, Szibá śćklana.

http://rcin.org.pl

35: Orbiculatus, a, um, Okrągły.

36: Orbiculata poma, Okrągłe yábłká/ Albo

37: yákoby kulá.

38: Orbiculatim, aduerbium, W okrąg w okoł.

39: Orbiculatim currere, W około biegáć.

40: Orbile, huius orbilis, neu. Okrąk kołá.

41: Orbitus, a, um, in orbem ductus ſine cir=

42: culari motu, Obſoletum.

43: Orbita, æ, fem. prim. Koley.

44: Orbita aliquando pro Rota, Miáſto kołá

45: álbo czego okrągłego.

46: Orbita lunæ, Okrągłość xiężicá.

47: ¶Exorbito, as, are, Wyſtępuyę z koleyey/

48: Wychodzę z kréſu.

49: Orbo, as, aui, are, act. pri. Stradam/ Pozbá

50: wiam/ Oſyrocam. Tali amico orbatus.

51: Tákowego przipozbáwión. Orabri equita=

52: tu, Być poſtrádán yezdeckiego cugu, Orbari

53: auxilio, Nie mieć żadney pomocy. Orba=

54: tus dignitate, Wyſádzón z vrzędu. Orba=

55: tus filio, Pozbáwiony ſyná. Orbare oculis.

56: Wyłupić oczi.

57: Orbus, a, ū, Oſirociáły/ Pozbáwiony/ Oſtra=

58: dány czego. Orbus luminibus, Pozbáwiony

kolumna: b

O ante R.

1: oczu/ Sliepy. Orbus altero lumine, Nie

2: ma drugiego oká. Orba philoſophia in

3: Græcia, Opuſzczona/ Oſierociáła. Orbus

4: pater, Któremu dźiećy pomárły. Orba ab

http://rcin.org.pl

optimatibus concio, Puſte kazánie álbo

mało zacznych ludźi ná kazániu. Orbus au=

xilij, Nie máyący żadney pomocy.

Orbus aliquando idem quod Oprha=

nus, Sierotá.

Orbitas, aris, fe. te. Sieroctwo/ Opuściáłość/

Pozbáwienie yákiey miłey rzeczy. Orbitas

luminis, Sliepotá.

Orbitudo, dinis, fe. idem.

Orbefaco antique.

Orbifacio idem quod Orbo.

Orbificus pro Orbans ineptæ dictiones

quas tantum Sipont. annotauit.

Orca, æ, Rybá morska Balenis/ infeſta.

Orca item, Wſzelákie naczinie drzewiáne w

których słone rzeczy chowáyą/ Ceber/ Fáská/

Korito/ Niecki/ etc.

Orca etiam Figowy koſz.

Orca etiam nomen gemmæ & Capſa pi=

gmentorum muliebrium.

Orcula diminut. Cebrzik/ fáſeczká.

Orchades, penult. cor. Inſulæ Oceani Se=

ptemtrionalis ultra Britanniam & Hy=

berniā. Wyſpy Szweckiego Królá. Et Or=

chades genus oliuę, ſcribit eſſe Calep,

ex Virg. Vbi legendum eſt Orchites.

Orcheſtra, æ, Plác w pośrzodku ſzranków

ná którym gry ſpráwowano á ná którym też

pánowie rádni á zacnieyſze oſoby śiadáły pá=

trzáyąc ná gry. Spacium Theatri.

http://rcin.org.pl

35: Orchis uel Orchites, tis, fem. Nieyáki ro=

36: dzay oliwek.

37: Orchis item nomen herbæ & piſcis.

38: Orchomenus, pen. corr. maſc. Miáſto w

39: Greciey w kráyinie Boecia zwáney w którym

40: był kościół Gratiarum. Item alia Eubo=

41: icæ urbs & Inſula una ex Cycladibus.

42: Orchomenius, a, um, Ieden ztámtąd.

43: Orcula, Vide Orca.

44: Orcus, orci, maſc. Ciemność piekielna/ Też

45: Bóg piekielny Pluto/ też rzeká piekielna/ Też

46: rzeká w Theſsáliey. Cum orco rationem

47: babere, Wdáć ſie w táką nieprzeſpieczność

48: która głowę płáći.

49: Ordeaceus, ordeum, Vide Hordeum.

50: Ordeſſes fluuius maximus Scythiæ.

51: Ordino, Vide Ordo.

52: Ordior, ordiris, pe. pr. orſus ſum, et ordi=

53: tus ſum, facit reſte Priſc. Ordiri, de. q.

54: Poczinam. Sic orſus eſt loqui, Ták począł

55: mówić. Altius ordiri & memoriam

56: repetere, Z kóńcá począć powiedáć. Ordiri

57: a capite idem, Ordiri a facilimis. Od

łatwieyſzych

strona: 268

kolumna: a

O ante R.

1: łatwieyſzych rzeczy począć. Ordiri telam,

2: Począć tkáć.

3: Orſus, a, um, Ten który począł mówić. Ali=

http://rcin.org.pl

quādo paſſiue ſignificat, orſus, Poczęty

Orſus, huius orſus nomen, Początek. Or=

ditus eſt nouum autorem, Począł ynſze=

go autorá wykładáć.

¶Compo. Exordior idem quod ſim=

plex ordior. Exordiri argutias, Począć

gádki nieyákie zádáwáć. Bellum, conſilia

exordiri. Orationem exordiri, Począć

mówić.

¶Exordium, dij, Początek. Exordium

dare pro incipere, Począć. Exordiū ma=

li, Początek nieſzczęścia.

¶Exorſum, exorſi, idem. Początek.

¶Exorſus, huius exorſus idem.

Ordo, ordinis, m. t. Rząd/ Rotá. Ordine a=

liquid dicere, Porzędem co powiedźieć. Me

mora ordine ut acceperas, Powiedz ye=

dno zá drugim yákoś był począł. Ordinem

facere, Rządnie rozſádźić. Ponere ordine

idem. Longus ordo, Długi rząd.

Ordo aliquando por ſtatu, Sunt tres or=

dines in Reipub. noſtra, Trzy ſtany ſą

ludźi w náſzym páńſtwie. Ampluſſimus or=

do, Rádnych pánów ſtan. Senatorius or=

do idem, apud omnes ordines gratio=

ſus eſt, Wſziſtkim ſtánóm prziyemny. Romę

erant tres ordines Patricius, Equeſtris,

& Plebeius, Vide ſupra in dictione E=

quus.

Ordo publicanorum, Stan celniczy á po=

http://rcin.org.pl

borczy. Mei loci atq; ordinis homo,

Mnie równy/ Mego ſtanu człowiek. Meus

me ordo irrideat, Niech ſie ze mnie ná=

śmieváyą mnie równi. Homo ordinis ſui,

frugaliſſimus, Człowiek wedle ſtanu ſwe=

go doſić iście świebodny. Si omnes uno

ordine habetis Achinos, Ieſli wſziſtki

yednáko ſzácuyecie/ Albo yeſli yednáko o wſzi=

ſtkich dźierżicie. Ordines ducere, Hetmá=

nem być/ rotmiſtrze ze służebnym ludem

ſpráwować. In ordinem redigere, Porow=

náć s drugiemi ludźmi á pod posłuſzeńſtwo

wpráwić/ zniżić/ vtrzeć/ kómu rogów. In ordi

nem ſe cogere, Sniżić ſie/ Nie chcieć

mieć nád ludźie/ Porownáwáć s ludź=

mi, Extra ordinem, Nád zwyczay y po=

ſpolite záchowánie. Extra ordinem Meta=

phorice, Cic Ad eam rem quam extra

ordinem de te habemus, Którą my oſo=

bliwie o tobie mamy. Deſerere ordinem,

Swóy rząd opuśćić/ Nie wypełnić ſwey po=

winnośćy álbo vrzędu. Prouerbium.

Ordinarius, a, um, Rządny/ Rządnie rozsá=

dzony. Lapidibus ordinarijs ſtruere pa=

kolumna: b

O ante R 268

rietes, Kámień má [/] kámieniu/ álbo podle kámieniá ſádzáć/ śćiány ſtáwić.

Ordinaria conſilia, Rádá ktorá wedle poſpo=

litego zwyczáyu bywa miewána. Ordinari=

us iudex, Właſny á práwy ſędzia. Cui

http://rcin.org.pl

opponitur Commiſſárius,

Ordinarius ſeruus, Naprzednieyſzy sługá

miedzy sługámi.

Ordinarium hominem apud ueteres qui=

dam dictum putant ſolutum ſcurram

& improbum, Alij per contrarietatem,

hominem minime ordine uiuentem.

Alij manipularem ut infimi ordinis.

Ordino, as, are, pen. cor. act, prim, Rzędem

rozſadzam/ káżdą rzecz ná ſwym mieyſcu po=

kładam. Ordinare & inſtruere aciem,

Vſzikować woysko.

Ordinare milites idem. Ordinare uineam

paribus interuallis, Równo rozſádźić

winnicę. Forſan pan Bóg ták náczná cził [!] . Or=

dinare Reipub. ſtatum.

Ordinare item, Vſtáwić kogo nád kim/ wſá=

dźić kogo ná yáki vrząd/ Albo włożić nań yá=

ki vrząd.

Ordinatio, onis, Porządne poſtáwienie ná ro=

ty álbo rzędy rozſádzenie.

Ordinatim aduerbium, Porządnie yedno

po drugim.

Ordinate idem.

¶Extraordinarius. a, um, Bezrzędny/

Nie należący ku rzędowi też obyczáyowi

y záchowániu poſpolitemu.

¶Inordinatus, a, um, Nierządny/ a/ e.

Inordinati & incompoſiti mores, Ro=

ſpuſtne obyczáye. Inordinata mores, claſ

http://rcin.org.pl

35: ſis, Nieuſzikowány huf. Pili inordinatiſ=

36: ſimi, Nieuczoſáne włoſy/ ládá yáko ná gło=

37: wie leżące. Ex inordinato in ordinem

38: adducere, Z nierządnego rządnego vczi=

39: nić.

40: ¶Inordinatio, Nierząd. In Biblijs tan=

41: tum legitur.

42: ¶Interordinium, nij, Mieyſce á pláć mie=

43: dzy dwiemá rzędomá.

44: ¶Præordino, Náprzód álbo pierwey

45: rządny rozſadzam. Præordinare milites,

46: Przed tym vſzikować.

47: Ordulucæ, populi in Anglia.

48: Orea, oreæ, Wędźidło.

49: Oreades Nymphæ montiū, Boginie gór.

50: ὰ́πο τοῦ ὄρεος quod montem ſignificat.

51: Oreges unus ex colliculis Imai montis.

52: Calep.

53: Oreni populi Celtiberis proximi ad au=

54: ſtrum, Calep.

O ante R.

1: Oron herba, Nieyáki rodzay podrożniku ná

2: górách roſtącego.

3: Oreoſelinum, Rodzay nieyáki pietruſzki/ ná

4: gorách roſtący.

5: Oreſtes, maſ. filius Agamemnonis & Cly=

6: temneſtræ, który ſwą mátkę zábił á gdy za

http://rcin.org.pl

7: tym vczinkiem oſzálał Pylades yego wierny

8: towárziſz miał o niem wielką pieczą y rad go

9: chciał w śmiercy záſtępić/ ztądże byváyą zá

10: dwu wiernych towárziſzów poczitáni.

11: Oretæ gens Indica.

12: Oretus Siciliæ fluuius.

13: Oreus cognominatus eſt Bacchus.

14: Orexis, huius orexis, Latine Appetitus,

15: Chćiwość ku yedzeniu. Mouere uel exci=

16: tare orexim, Pobudźić áppetitu pobu=

17: dzić żądzy ku yedzeniu. Aliquando pro

18: uomitu ponitur.

19: Organum, organi, neut, ſecund. Proprie,

20: Nieyákie naczinie ręczne którym co pobiyáyą/

21: Potłukáyą/ buduyą álbo ſpráwuyą. Sed per

22: excellentiam dicitur inſtrumentum

23: muſicum, Orgány/ y wſzelákie ynſze na=

24: czinie ná którym graváyą.

25: Organum pro Cithara poſuit Iuuenalis,

26: Miáſto lutnie. Organum item, Nieyáka

27: miárá ku mierzeniu źiemie.

28: Organarius, rij, Orgániſtá który czini orgány

29: Organice aduerbium apud Vitruuium.

30: Orgia, orum, ſacrificia fuerunt quæ dijs

31: immortalibus præſertim aūt Baccho

32: fieri ſolebant innouabantur autem ter=

33: tio quoqꝫ anno, Ofiáry y świętobliwośćy

34: bogóm pogáńskim cziniono/ á zwłáſzczá Ba=

35: chuſowi.

36: Orgyca, Miárá ſześć ſtóp w ſobie máyąca/

http://rcin.org.pl

37: krok álbo ſążen. Vlna pro eodem, Lokieć.

38: Oria, huius oriæ, ſeu Horia, horiæ, nauis

39: piſcatoria, Czółn. Oriola ſeu horiola

40: diminut. Czołnek.

41: Oricum, neut. Ciuitas in confinijs Epiri

42: & Dalmatiæ ſeu Albaniæ e regione

43: Brunduſij ciuitatis Italiæ. Nunc uulgo

44: Vnalona dicitur.

45: Oricos idem.

46: Orichalcum, ci, neut. ſecund. Moſiądz.

47: Orichalceus, a, um, Moſiądzowy. Χάλκος

48: æs & ὄρεος mons, quod in montibus

49: fodiatur.

50: Oricularius pro Auriculario ſubinde a=

51: pud Celſum legitur.

52: Oriens, Vide Orior.

53: Orificium, cij, neut. ſecund. quod in una

54: quoqȝ re patet, Sipont. Vide Os, oris.

55: Origanum, origani, neut. ſecun. pen. cor.

56: herba, Lebiotká.

kolumna: b

O. ante R.

1: Origenes, origenis, ma. Właſne ymię krześ=

2: ćiáńskiego doktorá.

3: Origo, Vide Orior.

4: Orion, orionis, maſ. pen. pro. Imię gwiaz=

5: dy. Vulgo, Swiętego Iákubá gwiazdká.

6: Dicitur etiam Iungula ut ſupra.

7: Orior, oriris, pen prod. uel oreris, penul.

8: cor. ortus ſum oriri, d. Powſtáyę/ Poczi=

http://rcin.org.pl

nam ſie Wſchodzę. Oritur clamor, Pow=

ſtáye głos. Oritur ab his ſermo Cic, Ci

poczináyą mówić. Vnde ortum eſt initium

iræ, Z kądże gniew álbo roſtirk vrósł miedzy

niemi. Sol oritur, Słońce wſchodźi. Multi

ignorant ubi Danubius oritur, Wiele

ich nie wié gdźie ſie Dunay wſzczyna. Tibi a

me nulla eſt orta iniuria, Nie ſtáłać ſie

ode mnie żadna krziwdá. Ortus rumor ex

Sulpicij literis, Z liſtu Sulpiciuſowego

powſtáłá wieść. Oritur fon in monte,

Pocziná ſie etc. Ortᵘ equeſtri loco, Z ślá=

checkiego yeſt rodu. Loco obſcuro te=

nuiqꝫ fortuna ortus, Z niskiego y z vbo=

giego ſtanu.

Ortus, a, um, partic. Powſtány/ Weſzły. Or=

ta luce, Iáko skoro odniáło.

Ortus, huius ortus, Powſtánie/ Rodzay/ Po=

czątek/ Pokolenie. Ortus ſolis, Wſchód

słońcá.

Ortus aliquando idem ſignificat quod

Oriundus Cæſar ait pleroſqꝫ Belgas

eſſe ortos a Germanis, Pochodźić álbo

ſwóy początek mieć od niemców.

Oriundus, a, um, Pochodzący/ Powſtáyący.

Nati Carthagine ſed oriundi a Syra=

cuſis, W Kártáynie vrodzeni ále z Syráku=

ſów poſtáli álbo poſzli. Oriundi ex Alba=

nis & Sabinis, Od Albanów y Sábinów

pochodzą.

http://rcin.org.pl

39: Oriundus ab Vlyſſe, Przodek ſwóy od Vli=

40: ſeſá poczina.

41: Oriundus aliquando ponitur ſine præ=

42: poſitione ut apud Liuium, Alba ori=

43: undum Sacerdotium, Od Alby pocho=

44: dzące. Meminerint ſeſe unde oriundi

45: fient, Niechay pamiętáyą gdźie ſie rodźili.

46: Oriundus item pro Orto aliquando in=

47: uenitur cum præpoſitione & aliquan=

48: do ſine præpoſitione, Cumis erant o=

49: rundi, W Kumiech ſie rodźili. Si modo li=

50: beris parientibus eſt oriundus, Ieſli til=

51: ko od dobrych á świebodnych rodźiców pocho=

52: ci.

53: Oriens, orientis, participium, Pochodzą=

54: cy.

55: Oriens, orientis, ſubſtantinum nomen,

56: Wſchód słońcá.

57: Orentalis, le, Ná wſchód słońcá.

¶Compoſi=

strona: 269

kolumna: a

O ante R

1: ¶Compoſita, Aborior, aboreris, uel

2: aboriris, abortus ſum, aboriri, paſſiue

3: ſignificationis, Rodzę ſie przed cząſem.

4: ¶Abortu, huius ab ortus uerbale, Po=

5: rzucenie/ Martwego płodu vrodzenie. Ab=

6: ortum facere, Porzućić/ Nie czeſny płód

7: vrodźić. Abortum inferre, Być prziczyną

http://rcin.org.pl

mienia martwego dźiecięciá.

¶Abortus etiam de arboribus dicitur

¶Abortio, onis, actus ipſe ab abori=

endi, Pomiot/ Porzucenie.

¶Abortiuus, a, um, pe. pro. uerbale a

ſupino abortum, uel fœtu abortiuus

imperfectus & imformis, Wyprotek.

¶Aborto, as, are, Pomietam/ Porzucam z

vrázu álbo z którey ynſzey przicziny martwy

płód rodzę.

¶Abortio, is, ire, quart, coniug. idem.

¶Aborſus, huius aborſus idem quod

abortus, Pomiot/ Porzucenie/ martwego

dźiecięciá vrodzenie/ też wyprocie.

¶Adorior, Doyeżdżam/ Opádam/ Przipá=

dam ná kógo. Gladijs aliquem adoriri,

S mieczmi kogo opáść/ S mieczmi ſie ná kogo

rzućić. A tergo aliquem adoriri, Z tyłu

ná kogo prziść. Inopinantem adorſus

eſt, Przipadł nań bez wieśćy/ Adoriri ali=

quid facere, Począć co czinić. Adoriar te

pugno niſi ceſſas, Doyadę cie s pięścią

yeſli nie chceſz przeſtáć.

¶Coorior, Poczinam ſie/ Wſzczinam ſie/

Powſtáyę. Coorto bello auffugit, Iáko

skoro powſtáłá woyná vciekł. Coortibus

tēpeſtatibus, Iáko skoro powſtáły náwáł=

nośćy morskie. Coorta tempeſtas multos

abſtulit, Wpadły powietrze wiele ich zágu=

biło. Coorti ad pugnam, Coorti ad

http://rcin.org.pl

38: bellum, Porwáni/ Pobudzeni.

39: ¶Exorior, Wſchodzę/ Powſtáyę. Exoritur

40: ſtella, Gwiazdá wſchodźi. Exoritur illi co=

41: lor ex temporibus, Poczina rumienieć.

42: Exoriuntur dolores utero, Powſtáyą mi

43: boleśćy/ álbo gryźienie w żywocie. De Præ=

44: neſtinorum defectione, & anno primū

45: fama exorta eſt, O odſtániu preneſtinorum

46: tego roku dopiéro sławá powſtáłá. Fama

47: exorta Hetruſcos ingentes conſcribe=

48: re exercitus, Sławá prziſzłá że ſie Hetruſcy

49: s wielką mocą zbieráyą. Rex exortus eſt

50: Lydiæ, Stał ſie Królem Lydeyskim. Exor=

51: ta ſunt hæc omnia a te, Ty wſziſtki rzeczy

52: od ciebie ſie wſzczęły/ Vrosły.

53: ¶Exoriens participium, Powſtáyący/

54: Wſchodzący. Exoriens ſol, Wſchodzące

55: słońce.

56: ¶Exortus, huius exortus, Vt, Exortus

57: ſolis, Weście słońcá.

kolumna: b

O ante R. [269]

1: ¶Exortiuus, a, um, Vt a e parte exor=

2: tiua, Z tróney wſchodu słońcá. Fluere a

3: ſeptentrione in exortitum Oceanū, Ciec

4: od pułnocy w morze ná wſchód słońcá leżące.

5: ¶Oborior & Suborior fere etiam idē

6: ſignificat, Obortæ ſunt ei lachrymæ,

7: Rzućiły mu ſie łzy z oczu. Vteri dolores o=

8: boriūtur mihi quotidie, Ná káżdy dźień

http://rcin.org.pl

9: powſtáye mi griźienie w żołądku. Tanta mi=
10: hi lœticia oborta eſt, Ták mi wielkie we=
11: ſele vrosło/ Albo ták mie wielkie weſele
12: ogárnęło.
13: Orites, huius oritis, maſc. gemma eſt glo=
14: boſa ſpecie, Calep Perłá Okrągła.
15: Orithos nomen urbis inter Macedoniam
16: & Epirum.
17: Orex, Vide Oryx.
18: Oriza, huius orizæ, Ryſz/ yęczmień włoski.
19: Orizon, Vide Horizon.
20: Ornamentum, Vide Orno.
21: Orminium ſeu orminum, Niektórzy máyą
22: zá leśny ſzárłat/ Niektórzy zá kwiat leśnego
23: ſzárłatu.
24: Ornis, ornios, uel, Ornithos, fem. Latine
25: Gallina uel Auis, Kokoſz álbo ptak. Vnde
26: fit Orinthophɛium pen. prod.
27: Ornithon, onis, Latine Auiarium, Sadz
28: álbo kociec w którym kury tuczą.
29: Ornithoboſcɛium, ὀρνιθοβοσκεῖον Orni=
30: thoboſcij, Páſtwisko kur.
31: Ornithobarches, Latine Gallinarum
32: princeps, Ten który ſie kurámi opieka/ Or=
33: nithiæ.
34: Orno, as, are, act. prim. Chędożę/ Piękrzę/
35: Przibieram/ Też gotuyę/ przipráwiam/ Też
36: chwalę/ y okázuyę dobrodźieyſtwo. Ornare
37: beneficijs, Dobrodźieyſtwo okázáć. Ornare
38: aliquem ſuis uirtutibus, Wyſtrichnąć ko=

http://rcin.org.pl

39: go właſnemi cnotámi/ Albo wyſtrichnąć go

40: tákim yákim yeſt. Aedificare & ornare

41: claſſe, Budować y Gotować okręty. Or=

42: nare conuiuium, Przirządzáć bieſiádę. Or

43: nare munus uerbis, Dar słówy ochędożić/

44: To yeſt chwalić. Ornare ſuffragio, Swo=

45: ym głoſem álbo votum komu pomoc. Orna=

46: re ſententijs idem. Ornari eximia lau=

47: de, & ſummis laudibus, Wyſoko wy=

48: chwalón być.

49: Ornatus, a, um, participium, & nomen

50: ex participio, Ochędożny/ Przibrány/

51: Wyſmukniony/ Wyſtrichniony. Ornatus in

52: peregrinum modum, Vbrány obcym o=

53: byczáyem. Ornatus bono ingenio, Do=

54: brym dofcipem obdárzony. Ornatus peſſime,

55: Naygorzey przi brány. Ornatiſſimꝰ homo,

56: Wſzelákiemi cnotámi y náukámi obdárzony.

Ornata

strona: 269v

kolumna: a

O ante R.

1: Ornata cuncta ordine habeo, Wſziſt=

2: ki rzeczy gotowe/ y rządnie wyſtrichnione

3: mam, Ornatiſſimus fundus, Grunt álbo

4: ziemiá wſzelákiemi potrzebámi dobrze opátrzo=

5: na.

6: Ornate aduerbium, Ochędożnie/ Przibránie/

7: Chędogo.

8: Ornatus, huius ornatus, Przichędożenie/

http://rcin.org.pl

9: Przipráwienie/ Przibránie/ Nágotowánie.

10: Ornamentum, ti, idem etiam, Cześć y oka=

11: zánie łáski/ álbo dobrodźieyſtwá.

12: Ornamenta, Doſtoynośćy. Ornamento ſuis

13: eſſe, Ku czćy á poczćiwośćy być prziyacielóm

14: ſwym. Plurima in me contulit orna=

15: menta, Wiele mi łáski okazał. Ornamen=

16: ta orationis uocantur ſchemata & fi=

17: guræ apud oratores.

18: Ornator, & ornatrix uerbalia.

19: ¶Inornatus, a, um, Ornato contrari=

20: um, Nieochędożóny/ Nieprzipráwiony. Inor

21: natus adhuc erat, Ieſzcze ſie był nie vbrał.

22: ¶Inornate aduerbium, Nieochędoż=

23: nie.

24: ¶Adorno, as, are, idem quod ſim=

25: plex, Prziprávviam/ Przichędożam/ Przigo=

26: towawam. Adornare fugam, Chcieć vciec.

27: Nuptias adornare, Weſele przirządźić.

28: Galeas, ſcuta, gladios, tormenta ad=

29: ornare, Lepki/ Tarcze/ miecze/ Dźiáłá przigo=

30: tować/ mieć pogotowiu. Firmiſſimis prę=

31: ſidijs caſtra adornare, Dobrze mocnemi

32: obronámi obóz opátrzić. Adornare men=

33: ſam, Przikrić ſtół y nágotować co potrzebá.

34: Adornare Thalamum, Lóżnicę kobiercy

35: obić y przichędożić dla młodych małżon=

36: ków.

37: ¶Exorno, Wyſtricham/ Wyſmukuyę.

38: Triclinium exornare, Wyſtrichnąć. Ex=

http://rcin.org.pl

ornare aliquem ueſte, Przibráć álbo dá=

rować kógo ſzátą. Exornatus comita=

tu, Ma s ſobą nie máło towárziſtwá álbo

páchołków. Exornari philoſophia,

Być w naukách ćwiczony/ álbo być obdárzón

mądrośćyą.

Aliquando exornare, Odrzeć kogo z ochę=

dożenia. Teren, Adeo exornatum dabo,

adeo depexum ut dum uiuat memi=

nerit ſemper mei, Ták go przibierzę/ Ták

go przigłaſzczę iż mie będźie wiecznie pámię=

tał. Ironicωs dicta putato. Exornare

aliquem magiſtratu, Iáką doſtoynośćią

kogo obdárzić.

¶Exornator uerbale, Szmukiérz/ Chędo=

żiciel.

¶Exornatio, Przipiękrzenie/ Wyſmuknie

nie.

kolumna: b

O ante R.

¶Suborno, Máłą trochę pochędożąm [!] / Po=

práwiam/ Też poduſzczam kogo przećiwko ko=

mu/ Przirządząm [!] álbo ſzikuyę. Suborna=

uit falſos teſtes, Náſzikował fáłſziwe

ſwiátki. Subornauit illi accuſatorem,

Nárządźił ktoby nań skárżił.

Ornus, orni, fem. arbor, Hagenbuch po nie=

miecku.

Oro, as, are, act. prim. Proſzę/ Modlę ſie/

Ządam.

http://rcin.org.pl

Orare cauſam, Rzecz cziyę ſpráwować/ Proku=
ratorem być. Tu pro illa ores, Przicziń ſie
ty zá nią. Orare iuſſit ut ad ſe uenias,
Dał prośić ábyś ku niemu prziſzedł. Opti=
mum atque æquiſſimum orat frater,
Słuſzney rzeczy żąda. Te puto uel potius
precibus omnibus oro & obteſtor.
Proſzę cie dla páná bogá żiwego. Orat igno=
ſcas (ſubauditur) ut, Prośi ábyś odpuśćił.
Orans, orantis, participium, Proſzący/
Modlący ſie.
Oratus, a, um, aliud participium, Proſzo=
ny/ Wezwány/ a/ e.
Oratum, orati, neut. Proźbá to zwłaſz=
czá ócz kto prośił.
Oratus, huius oratus, maſ. quart. Prośbá/
Ządánie. Scripſit oratu tuo, Ná twe żą=
dánie piſał.
Oratio, orationis, Rzecz/ Mowá. Proprie,
Długa á przipráwna rzecz ku komu. Ora=
tionem habere ad aliquem, Vczinić ku
komu rzecz. Dirigere orationem ad ali=
quem, Obrućić ſie ku komu s rzeczą. Quod
ſi ſciret eſſet, alia oratio, By był wiedźiał
ynáczey by był mówił. Metuo ne mihi de=
ficiat oratio, Obawam ſie áby mi doſtáło
rzeczy. Si copia rerum inſtructus fue=
ris nunquam te deficiet oratio, Ieſli
wiádomość á vmieyętność wiele rzeczy bę=
dźieſz miał/ nigdyć nie zeydźie ná słowiech.

http://rcin.org.pl

41: Omnis eius oratio eo uergebat, Ná to

42: ſie wſziſtká yego rzecz ściągáłá. Orationis

43: ſatis eſt ſequere me, Doſić o tym/ Doſi=

44: cieś ſie námówił. Orationem tibi

45: para aduerſus ſenem, Nágotuy ſobie rzecz

46: przećiw ſtárcowi. Quid uult ſibi Syre hęc

47: oratio, Co ſie rozumie przes ty słowá.

48: Oratio aliquando ſignificat, Modlitwá/

49: Proźbá.

50: Oratio inexpugnabilis arx Chriſtiano=

51: rum, Modlitwá á Vcieczká ná modlitwę ku

52: pánu Bogu/ niedobyty zamek yeſt wſzego

53: Krześćiańſtwá.

Oraciuncula

strona: 270

kolumna: a

O ante R

1: Oraciuncula, dimin. Krótka mowá/ Krótka

2: rzecz.

3: Orator, oratoris, maſcul. tert. Wymowcá/

4: Procurat Sprawca rzeczy.

5: Orator item. Poſeł. Orator Regius, Poſeł

6: Królewski.

7: Oratorius, a, um, Procuratorski/ Poſelski/

8: co zwłaſzcá ku ſpráwowániu rzeczy nale=

9: ży.

10: Oratoria, æ, ſubſtantiuum, Nauká wy=

11: mownośćy álbo ſpráwowánia rzeczy. Rhe=

12: torica.

13: Oratorie aduerbium, Wymównie yáko ſie ná

http://rcin.org.pl

yednego rządnego wymowcę godźi.

Oratorium, rij, Dóm modlenia/ Káplicá. In

Biblijstantum.

Oratrix, Quintilianus lib. 2. cap. 15. O=

ratoria ſic effertur elocutoria. Ora

trix, ut Elocutrix.

¶Compoſita, Adoro, Chwalę/ Czczę

Modlę ſie pánu Bogu. Apulegius pro

Alloqui uſus eſt.

¶Adoratio, onis, Chwalenie/ Modlenie/

Podźiwośćy wyrządzánie.

¶Adorandus, a, um, Który ma być chwa=

lony. Deus ſolus adorandus eſt, Pan

Bóg tilko chwalony ma być.

¶Adorator in ſacris, Chwalcá.

¶Exoro, Vpraſzam/ Wymodlam co ná

kim. Sine te exorem, Dáy ſie vprośić. V=

num exorare uos ſinite nos, Tilko yednę

rzecz daycie ná ſobie wyſtać/ wymoc/ vprośić.

Facile exorabis, Latwie to vprośiſz. Re=

ſtat Chremes qui mihi exorandus eſt,

O Chremeſa tilko ydźie/ którego chcę pilnie

prośić/ álbo ná którym to wyſtáć muſzę.

¶Exorabilis, le, Láskáwy/ Latwi ku vpro=

ſzeniu.

¶Exorabula Apuleius licenter uoca=

uit artificialia argumenta quibus Rhe=

tor perorat.

¶Inexorabilis, le, Cięſzki/ Trudny ku v=

proſzeniu/ Nievżity/ Surowy.

http://rcin.org.pl

44: ¶Peroro & Deoro, ſignificat oratio=

45: nem concludo, Kończę/ Zámykam rzecz.

46: Perorare orationem, Skończić rzecz/

47: Przeſtáć mówić. Perorare cauſam ali=

48: quam uel litem, Wypráwić á wymowić

49: rzecz cziyę yáko ſie godźi. Perorare in ali=

50: quē, Ruſzić kogo rzeczą/ ná końcu rzeczi mó=

51: wić przećiwko komu. Perorare certum

52: alquod crimen, Przećiw pewnemu wy=

53: ſtępowi mówić.

54: ¶Perorari paſſiuum, Cicero. Queritur

55: priore patrono cauſam defendente

kolumna: b

O ante R. 270

1: nunquam perorari potuiſſe, Skárży ſie

2: że pierwi Procuratorowie nigdy nie mogli

3: yego rzeczy wywieść/ okázáć/ áni koń=

4: czić.

5: ¶Peroratus, a, um, participium, Vt,

6: Perorata oratio, Skończona ſpráwá/

7: Wywiedźiona rzecz.

8: ¶Peroratio uerbale, Skończenie/ Zám=

9: knienie/ y wywiedźienie rzeczy w którey kró=

10: tkiemi słowy okázuyemy coſmy przed tym

11: mówili/ á ocz ſtoyemy/ o to ſędźiego vpomina=

12: my. Concluſio alias.

13: ¶Inoratus, a, um idem, quod inexo=

14: rabilis, Nieproſzony/ Niewezwány.

15: Oroandes pars montis Imai.

16: Oroantis fluuius in ſinu Perſico.

http://rcin.org.pl

17: Oroba urbs Aſſiriæ.

18: Orobanthe nomen herbæ, Nieyákie ziele

19: roſtące miedzi grochem/ wyką y ynſzem yá=

20: rzinámi y záduſza ye/ niektórzi máyą zá dźiką

21: wykę.

22: Orobatis urbs Perſidis.

23: Orobia Thuris ſpecies Sipont.

24: Orobitis, huius orobitis, fem Nieyáki ro=

25: dzay zieloney fárby/ Zielone ziele.

26: Orontes nomen fluuij qui diuidit Syri=

27: am ab Antiohia, & per ipſam ciuita=

28: tem Antiochieam fluit. Item mons ille

29: fluuio uicinus eiuſdem nominis.

30: Oronteus, a, um, pen. prod.

31: Orphanus, huius orphani, Siéro=

32: tá.

33: Orphanotrophɛium, Dóm álbo Szpital w

34: którym śiéroty chováyą.

35: Orpheus diſſyllabum maſc. Imię Poety

36: Tráckiego z Tráciey.

37: Orpheius, a, um, Vel Orpheus, a, um,

38: Triſſyllabum, pen. prod. Kto z Tráciey

39: yeſt.

40: Orſus, Vide Orior.

41: Orthos, maſculin. Latine Rectus, Verus,

42: Proſty/ Práwy. Vnde multa compo=

43: ſita.

44: Orthodoxus, orthodoxi, Latine recte

45: ſentiens, Dobrze dzierżący/ Trzimáyący/

46: Rozumieyący/ Mniemáyący. Pro fideli ac=

http://rcin.org.pl

47: cipitur, Miáſto tego który yeſt práwey wiá=

48: ry.

49: Orthogonus, orthogoni. maſcul. Latine

50: rectus angulus, Proſty węgiel/ Równy nie

51: vchodzący kąt ná ſtronę.

52: Orthonomus, a, um, adiectiuum, Pro=

53: ſtowęgielny/ Rownokątny.

54: Orthographia, æ, Latine recta ſcriptura,

55: Dobre piſánie. Albo nauká dobrze piſá=

56: nia.

Ortho=

strona: 270v

kolumna: a

O ante R & S.

1: Orthographia in architectura, Wymálo=

2: wánie poſtáwienia domu.

3: Orthopnœa, Latine recta ſpiratio, Nie=

4: moc á chorobá yeſt nieyáka gdy yeden nie może

5: oddychác/ yedno podniowſzi álbo wyciągną=

6: wſzi ſziyę.

7: Ortopnoicus, Który tákową chorobę ma.

8: Orthodoxus, Vide Orthos.

9: Orthogonus, Vide Orthos.

10: Orthographia, Vide Orthos.

11: Orthopnœa, Vide Orthos.

12: Orthocorybanthij populi Scithiæ Ca=

13: lepinus.

14: Orthomaſtica genus pomorum.

15: Orthoſtata, tæ, maſcul. apud Vitruuium

16: eſt quod idem nunc poſtem. Nunc ar=

http://rcin.org.pl

17: rectarium lignum uocant, Podporá/

18: Kloc/ Pień/ álbo dil/ którym podpieráyą.

19: Orthragorſicus piſcis.

20: Orthygia, & Ortygia ſine aſpiratione In=

21: ſula quæ & Delos & alia circa Siciliā.

22: Ortus, orti, Vide Hortus.

23: Ortus, a, um, Vide Orior.

24: Ortygometra, Przepiórczy król/ yeſt ptak má=

25: ło więtſzy niż poſpolite przepiórki/ ὀρτυξ. Co=

26: turnix & μέτρον Menſura.

27: Ortyx, ortygis, femin. Latine Coturnix,

28: Przepiórká. Vulgo qualea.

29: Oryx, orygis, maſcu. Nieyákie źwiérzę koźie

30: podobne/ ná którym ſierść przećiwko głowie

31: opák ſtoyi.

O ante S.

32: Os, oris, neut. tert. Vſtá, Gębá.

33: Os durum & os impudens, Nieſromieźli=

34: we vſtá/ Nieſromieźliwy człowiek. Quo ore

35: pro qua audacia, Terent. Quo ore re=

36: dibo ad eam quam contempſerim,

37: Iáko mam śmieć ku niey yść ktorąm zgár=

38: dźił. Os ſublinere, Zdrádźić/ Oſzukáć/

39: Omylić kogo/ Pomuſnąć mu po gębie. In ore

40: eſt & in ore ueſatur omnibus, Wſziſcy

41: o niem mówią. In ore eſt omni populo,

42: Wſziſcy niem vſtá wymyváyą, Tibi ualde

43: ſolet in ore eſſe, Tyś to zwykł przipominać.

44: Omnes uno ore authores fuere ut prę=

45: cipitem hanc darent, Iednoſtáynemi głoſy

http://rcin.org.pl

46: wſziścy mu ná to rádźili áby yą dał vtopić.

47: Os ad male audiendum præbere, Do= [/]

48: puśtić [/] ſobie w oczy plwáć/ to yeſt zle mówić.

49: Per ora hominum ferri, Plieść ſie po

kolumna: b

O ante S.

1: yęziku wſzem ludźióm. Os diſtorquere,

2: Ziewáć. Os ducere idem, Os alicui lede=

3: re, Zádáwáć kómu niecnotę w oczy. Os hu=

4: meroſqꝫ Deo ſimilis, Vſty y rámiony bo=

5: gu podobny. Aliquando pro facie acci=

6: pitur, συνεχδοχικως. Vt, Ego tamen os

7: ut hominis uideam expecto, Ná to cze=

8: kam ábych twarz yego widział.

9: Os aliquando pro lingua ut Duarum &

10: Viginti gentiū ore loquebatur, Vmiał

11: dwá y dwádzieśćiá yęzików.

12: Os etiam de brutis, Virgil. Fremit ore

13: cruento, Trzęſie/ Rże álbo ryczy krwáwą

14: gębą/ páſzczęką.

15: Os portus, Páſzczęká/ wchód álbo prziſtęp do

16: brzegá.

17: Os ulceris, Dźiurá.

18: Os leonis, herba apud Columellam.

19: Oſculum, li, neut. ſecund. Vſtká/ też cáło=

20: wánie. Oſculum dare, Cáłowáć.

21: Oſculor, aris, ari, com. pri. Cáłuyę.

22: Oſculatio uerbale fe. tert. Cáłowánie.

23: ¶Exoſculor & Deoſculor idem quod

24: ſimplex, Cáłuyę/ Pocáłuyę. Et Metaph.

http://rcin.org.pl

25: Wielmi miłuyę/ Nie mogę ſie námiłować/

26: Wyſoko ważę/ Bárzo miło mam.

27: ¶Exoſculatio & deoſculatio, Pocáło=

28: wánie/ Vmiłowánie.

29: Orificium, neut. ſecund. Dźiurá/ loch álbo

30: wchód do vſt/ Wiérzch gęby.

31: Os, oſsis, neut. tert. Kość.

32: Oſsiculum, oſsiculi, neut. ſecund. diminu.

33: Koſtká.

34: Oſſa piſcium, Ośćy rybie.

35: Oſsiculatim aduerboum, Ná ſztuczki/ Ná

36: kąski.

37: Oſſeus, um, Kośćiány/ a/ e.

38: Oſſeum lignum, Twárde drewno yáko

39: kość.

40: Oſſuaria, oſſuariæ, Koſnicá/ gdźie vmarłych

41: kośći kładą.

42: Oſcillum, li, diminut. a diminutiuo oſci=

43: culum, Koſteczká/ Chresłeczká.

44: Oſcilla, læ, Máły obrazeczek kośćiány/ Albo

45: też z gliny vxtałtowány.

46: Oſcillo, as, are, neut. pri. Náchilam/ Poru=

47: ſzam. Inclinare ſignificat Obſoletum.

48: Oſſifraga, Nieyáki ptak z rodu orłów który

49: kośći łamie.

50: Oſſilegus, oſſilegi, Ten który kośćy zbiera.

51: ¶Exoſſo, as, are, Odbieram/ Wyciągamo [!]

52: álbo łamię kośćy. Exoſſare piſcem, Ośćy z

53: ryby wybráć.

54: ¶Exos, exoſſis, adiectiuum, Beskoſt/

http://rcin.org.pl

55: Beskośćy.

Oſcito,

strona: 271

kolumna: a

O ante S.

1: Oſcito, as, are, Poziewam. Venit ab os, oris

2: & cito.

3: Oſcitor, aris, ari, deponens,

4: idem.

5: Oſcitans, oſcitantis participium, Ziewá=

6: ący/ pozieváyący. Et Metaphoricos, Nic

7: niedbáyący/ niedbáły/ niepilny. Oſcitans &

8: dormitans, Zieváyący/ y drzemiący. Et

9: Metapho. Oſpáły y leniwy.

10: Oſcitanter aduerbium, Niedbále/ oſpále/ le=

11: niwie/ niepilnie/ ládá yáko.

12: Oſcitatio, onis, Poźiewánie. Et Metaph.

13: Niedbálſtwo/ leniwſtwo.

14: Oſcedo, oſcedinis, Ziewáczká gdy kto bez prze

15: ſtanku ziewa/ ciągnie ſie.

16: Oſcinis huius oſcinis om. in plurali o=

17: ſcines, Ptacy z których ziewania pisku y wo=

18: łánia wieſzczbiarze práktikę á wieſzczbiár=

19: ſtwo o prziſzłych rzeczách bierzą.

20: Oſcines dicuntur, Wſzelácy ptacy którzy ſpie

21: váyą.

22: Oſcinum, oſcini, auiū, augurium, Wieſzcz=

23: biárſtwo z ptaſzego głoſu.

24: Oſanna Hebraica dictio, Hoſianna, id

25: eſt, ſaluum fac queſo, Zbáw/ wybaw pro=

http://rcin.org.pl

ſzę cię/ álbo proſiemy cie.

Oſcheon, Latine ſcrotum, Vide in=

fra.

Oſci populi Italiæ oſce loqui, Grubo mó=

wić.

Oſcillum, oſcillo, Vide Os oßis.

Oſcinis, oſcinum, Vide Oſcito.

Oſculum, Vide Os.

Oſi aduerbium optandi, Ey boże day to/

Oby.

Oſiris, pen. prod. maſc. Bóg Aegypski któ=

ry w poſtácie wołu był chwalón á Apis álbo

Scrapis był zwan/ yego żone Iſis zwano.

Alias Io ut ſupra.

Oſiris eſt herba alias urinalis, & linaria

Leśny len.

Oſſa, oſſæ, mons in finibus Theſſaliæ

non procul a monte Olympo, unde

Oſſæus, a, um.

Oſſeus, oſsiculum, Vide Os oßis.

Oſtendo, oſtendis, Vide Tendo.

Oſtenſis porta Romæ quæ nunc S. Pau=

li uocantur.

Oſtia, æ, fem. prim. ciuitas in Italia non

ita procul a Roma circa quam Tybris

influit in mare.

Oſtenſis, e, adiectiuum, Kto z támtąd

yeſt.

Oſtigo, huius oſtignis, fe. tert. alias men

tigo dicitur, Swierzb/ álbo ſtrupy ná yá=

http://rcin.org.pl

56: gniętách kozlętách młodych. Sicut in ho=

57: mine Mentagra.

kolumna: b

O ante S. 271

1: Oſtium, huius oſtij, Drzwi.

2: Oſtia, oſtiorum pluraliter tantum, Wpá=

3: dánie rzék w morze.

4: Oſtia aliquando por portu maritimo,

5: Miáſto brzegu morskiego ná którym okrę=

6: ty ſtawáyą. Introitus atq; oſtium por=

7: tus idem.

8: Oſtiolum, oſtioli, diminutiuum, Drzwicz=

9: ki.

10: Oſtiatim aduerbium, Od drzwi do drzwi/

11: od domu do domu.

12: Oſtiatim prouerbiali figura dixit pro

13: ſingulatim & nominatim.

14: Oſtraceus piſcis quem alij onychem uo

15: cant. Sipont.

16: Oſtracias ſiue Oſtratites nomen lapi=

17: dis.

18: Oſtracion ſeu oſtracium, neut. Latine te=

19: ſta, Skorupá gárncowa/ álbo káchlo=

20: wa.

21: Oſtracius, a, um, teſtacues uel teſteus, Co

22: z paloney skórupy yeſt/ gliniány. Oſtra=

23: cium pauimentum, Co cegłą położo=

24: no/ Tło.

25: Oſtraciſmus relegationis genus, Obyczay

26: wywołánia z ziemie áż do dźieśiąćy lat/ któ=

http://rcin.org.pl

ry zwłáſzczá Athenienſes przećiwko tym cho=

wáli/ którzi w mieście názbyt bogáćy/ możni/

álbo przyiacielſzczy byli/ obawáyąc ſie áby

kiedy Rzeczy poſpolitey mocą ſwą nie obcią=

żáli/ á to bywáło przes gliniáyą [/] skorupę

ná którey wotá á głoſy ſwe przećiwko tá=

kim piſáli. Latini Teſtularum exilium

uocant.

Oſtrea, æ, uel oſtreum, oſtrei, Wſzelákie żół

wie y riby morskie w ſzczeſzuyách w cáſzkách

álbo skorupách skropáwych ſie chowáyą=

ce.

Oſtreatus, a, um, Skropáwy/ zmárſzczony/

oſtry.

Oſtrearius, a, um, aliud adiectiuum, Zół=

wiowy. Vt Oſtrearius panis, Chleb który

żołwiom bywa miotány.

Oſtrearię, oſtreariarum, Mieyſce ná którym

ſie żółwie morskie chowáyą.

Oſtrum, oſtri, neut. ſec. muricis ſiue con=

chylij ac purpuræ color, Szárłatna fár=

bá którey z zółwiów morskich doſtawá=

yą.

Oſtrinus, a, um, Szárłatney fárby.

Oſtrinæ ueſtes, Szárłatne ſzáty.

Oſtrifer, a, um, ut oſtrifer abydus, Gdźie

ſie ſzárłatną fárbę dawáyący żołwie chowá=

yą.

Oſtracine ciuitas in Arabia.

http://rcin.org.pl

strona: 271v

kolumna: a

O ante T & V.

1: Oſtrya, uel Oſtrys nomen arboris infau=

2: ſtæ, Calep.

3: Oſtus, Vide Hoſtus.

4: Oſus, Vide Odi, Odiſti.

O ante T.

5: Othimis origani ſpecies.

6: Othome herba.

7: Othris mons Theſſaliæ in Græcia.

8: Otium, Vide ſupra Ocium.

9: Otus, uel otis, idis, maſc. Nieyaki ptak z ro=

10: dzáu ſów podobno lelek.

11: Otos etiam dicimus gloriæ affectantes,

12: Calep.

O ante V.

13: Oualis, Vide Ouo.

14: Ouis, huius ouis, fem. tert. Owcá.

15: Ouicula, læ, dimin. Owieczká.

16: Ouinus, a, um, Owczy. Ouinus caſeus,

17: Owcze maldrziki. Ouina pellis, Owcza skó=

18: rá.

19: Ouillus, a, um, dimin. ad ouinus idem.

20: Ouilli mores prouerbium, Głupie oby=

21: czáye.

22: Ouile, ouilis, neut. Owczárnia.

23: Ouiaria, ouiariæ, ſubſtantiuum, Stádo

24: owiec.

25: Ouiarius, a, um, ut ouiarium pecus, Bydło

http://rcin.org.pl

26: owczę.

27: Ouo, as, are, neut. prim. Weſelę ſie/ od we=

28: ſela wykrzikam/ skaczę/ ſpiewam. Romani

29: ouantes accipiunt Horatium, Rzimiánie

30: s wielkim weſelim y rádością przyyęli Ho=

31: ráciuſá.

32: Ouans, ouantis, Od weſela ſpieváyący/ wy= [!]

33: kzrikáyący [!] .

34: Ouatio, onis, fem. tert. Rádość s weſelim

35: y wykrzikániem Hetmanowi ku czćy/ który

36: ſzczęſliwie króm roźlánia krwie zwycięſtwo

37: otrzimał/ niekiedy máły triumfik.

38: Oualis, le, Co k temu należi. Oualis corona

39: Koroná która z mirtowego drzewá bywáłá

40: tym dáwána którzi zwycięſtwo nád nieprzi=

41: yacielmi otrzimáwáli.

42: Ouum, oui, neut. ſec. Iáye. Non tam ouū

43: ouo ſimile prouerbium, Wielmi ſie k

44: ſobie trafili by ye yedná mátká vrodźiłá.

kolumna: b

O ante V. X. Z.

1: Ouo prognatus eodem prouerbium,

2: Iednego przirodzenia yedney myſli y oby/

3: czáyów.

4: Oua piſcium, Ikrá.

5: Ouatio, ouationis, Czſienia yá=

6: yec.

7: Ouatus, a, um, Ná xtałt yáyá vczinio=

8: ny.

9: Ouifer, oua ferens, Kokoſz. Ineptum nomē

http://rcin.org.pl

10: Sipont. annotauit.

11: Ouiluteum, Zółtek w yáyu. Sipont. non

12: uſqꝫ adeo probatum uocabulum.

O ante X.

13: Oxalis, oxalidis herba, Szczaẃ.

14: Oxouium, urbs Angliæ.

15: Oxus fluuius in Scythia Aſiatica.

16: Oxos, neut. Ocet.

17: Oxycanthos genus ſpinæ, CC. Erbſel=

18: ſtanden po niemiecku.

19: Oxycedros ſpecies Codri.

20: Oxygala, æ, uel oxygalum, oxygali,

21: Kwáśne mliéko/ máślanká.

22: Oxygarum, pen. cor. Kwáśna poliewká ri=

23: bna.

24: Oxylapatum, Kobyli ſzczaẃ.

25: Oxymeli ſiue oxymel, oxymelis, neut.

26: Picie z miodu y z octu vczinione.

27: Oxymoron ſententia eſt ita acute & affe=

28: ctate enunciata, ut fatua uideatur, ut

29: Virgil. Num capti potuere capi?

30: Oxymyrſine frutex ſimilis Myrto.

31: Oxyporum, oxypori, idem quod ox=

32: garum, Wſzeláka poliewká przikwáſzo=

33: ná.

34: Oxypora, Nieyáka máść s octem przemie=

35: ſzána áby tym mocniey przenikáłá.

O ante Z.

36: Ozæna, ozænæ, Wrzód w nozdrzách w no=

37: ſie álbo przi noſie.

http://rcin.org.pl

38: Ozæna piſcis Polypi genus.

39: Ozæ, Cuchnienie z vſt.

40: Ozenitis Pſeudonardus, CC.

41: Ozimum neut. pen. herba, Baſiliowe kwie=

42: cie.

43: Ozimum etiam genus edulij redolentis

44: ex inteſtinis confecti apud Perſium,

45: ubi alij legunt Ocymum.

DE

strona: 272

kolumna: a

DE LITERA P.

P ante A.

1:
7
P Abulum, pabuli, neu, ſec.

2: Bydlęca picá/ páſtwá/ kár=

3: mia yáko yeſt trawá/ śiáno/

4: słomá/ śieczká.

5: Pabularis, & hoc pabu=

6: lare, Picny. Vt pabula=

7: ris uitia, Wyká ku picy

8: bydlęcey należąca.

9: Pabulor, pabularis, pabulari, Zgromá=

10: dzam picę dla bydłá/ też páſę.

11: Pabulari frutices fimo, Szczepy gnoyem

12: okładáć.

13: Pabulator, pabulatoris, Picnik/ zgromá=

14: dzácz pice.

15: Pabulatio, onis, Szukánie/ zgromádzenie pice

16: bydlęcy/ też páſtwá/ karmia.

http://rcin.org.pl

17: Pabulatorius, a, ū, ut pabulatorius cor=

18: bis. Koſz álbo złób bydlęcy.

19: Pacator, pacate, pacifer, pacificator, pa=

20: cifico, Vide Pax.

21: Pachynus uel pachynum, Przedgórze w

22: Syciliey przećiwko Greciey.

23: Pachyri montes minoris Aſiæ.

24: Pachyſos fluuius Siciliæ.

25: Pacio pro pactio Obſoletum.

26: Paciſcor, paciſceris, pactus ſum, paciſci,

27: Zákładam ſie s kim/ też yednam ſie s kim/

28: vmowę yáką czinię/ obiecuye/ poſtánowiam.

29: Paciſci cum illo paucula pecunia po

30: tes, Możeſz ſie s nim o máłe pieniądze zá=

31: łożić/ álbo też zmowę vczinić. Inducias cum

32: illo paciſcitur, Przmierze s nim vma=

33: wia.

34: Cum Xerxe nuptias filiæ eius paci=

35: ſcitur, Zmowił s Xerxem áby yego córkę zá

36: żonę wziął. Cum pacta eſſet illa Cæſari

37: Gdy byłá Ceſárzowi obiecána. Cui pacta

38: Lauinia ante Æneæ aduentum fuerat,

39: Któremu była Láwinia obiecána/ przed przi=

40: yechániem Aeneaſowym.

41: Ne quis frumentum de area tolleret,

42: antequam cum Decumano pactus

43: eſſet, Aby żaden żitá nie zwoźił áliżbyſie

44: pierwey o dźieśięćinę s poborcą álbo ynſzym

45: wytikaczem dźieſięćyn zgodźił. Pactus eſt

46: duo millia, Záłożił ſie o dwá tiſią=

http://rcin.org.pl

47: cá.

48: Factus, a, um, participium, Vmowiony. Pa

kolumna: b

P ante A. 272

1: ctæ cum hoſte induciæ, Poſtánowione

2: yeſt przimiérze s nieprzyacioły.

3: Pactum, pacti. neut. ſe. Vmowá/ poſtánowie=

4: nie/ obeicánie/ przirzeczenie. Iſtud mihi ex

5: pacto debes, Toś mi yeſt winien z vmo=

6: wy.

7: Stare pacto & ſeruare pactum, Dzier=

8: żeć vmowę/ pełnić to co ſie poſtánowiło.

9: Manſit in conditione atq; pacto, Zo=

10: ſtał przi vmowie/ ſpełnił rzeczy vmowio=

11: ne.

12: Pactio, onis, idem, Y Założenie/ zmowá. Per

13: turbare conditiones & pactiones bel=

14: licas periurio, Vmowione articuły złá=

15: máć/ nie dźierżeć vmowy. Pactionem nu=

16: ptialem facere, Zmówić dźiewkę zá maſz

17: Pactiones interciſæ, Vmowy rozerwá=

18: ne.

19: Pacto in ablatiuo ponitur, Hoc pacto

20: mecum egit, Tym ſie ibyczáyem ſe mną

21: obchodźił.

22: Eo pacto & gnati uitam & conſiliū

23: meum cognoſces, Tym obyczáyem y żi=

24: wot ſynowski y moye przed ſię wźięcie wy=

25: rozumieſz.

26: Pactitius, a, um, Vmówiony/ zmówiony/ po=

http://rcin.org.pl

27: ſtánowiony. Vt ceſſatio pugnæ pactitia,

28: Vmowione przmiérze do kilká dni.

29: Pactor, pactoris, uerbale, Iednacz/ vmowcá

30: poſtánowiciel.

31: ¶Compoſita Depaciſcor, idē quod

32: ſimplex, Terent. Iam depaciſci mor=

33: tem cupio, I głowę bych ná to rad ſá=

34: dźił.

35: Depaciſci honeſtiſsimo periculo, Z

36: ſwey dobrey woley ſie wdáć w vczćiwą nieprze

37: ſpieczność. Depaciſci partem ſuam cum

38: aliquo, Przyiąć kogo ná połowicę części

39: zisku ſwego.

40: Depaciſci ad conditionem alterius,

41: Przyſadźić/ álbo dźierżeć zá kim.

42: Paco, as, Vide Pax.

43: Pactilis, Vide Pango.

44: Pactolus, pactoli, maſc. pen. prod. Rzeká

45: w Lidiey złoto noſząca yáko Tagus w Hi=

46: ſpániey.

47: Pactum, pactio, pactitius, Vide Pa=

48: ciſcor.

49: Pacunius, pacunij, Imię ſtárego Poety z

50: miáſtá Brunduſium we Włoſzech który Trá=

51: gedie piſał.

52: Padua urbs Italiæ quæ & Patauium

53: dicitur, Padwá.

http://rcin.org.pl

P ante AE.

Padus, maſc. ſec. fluuius in ea parte Ita=
liæ quæ Gallia Togata uocatur, To
yeſt w xyęſtwie Mediolańskim y Lombár=
deyskim. A Græcis dictus Erida=
nus.
Paduſa etiam fluuius brachium Padi,
Odnogá pádri.

P ante AE.

Pæan, pæanis, maſc. proprie Cwałá/ cześć
á ſpiewánie ku czćy bogá Apolineſá. Abu=
ſiue accipitur, Miáſto wſzelákiey chwały y
ſpiewánia ku czćy bogóm byváyącego. Ali=
quando pro ipſo Apolline.
Pæantidæ gemmæ, alias Gomonides
dicuntur.
Pædagogus, pen. prod. maſc. ſec. Dźiećin=
ny miſtrz/ náucziciel/ pedágóg.
Pædagogium, huius pædagogij, Miey=
ſce oſobliwe w domu gdźie dźiećy vczą/ ſzko=
ła.
Pædagogia apud Iuriſcōſultos idē quod
mancipia, Słudzy z właſnych poddánych/
niewolnicy.
Pædia, æ, Latine Diſciplina & Inſtitutio,
Náuká y ćwiczenie w naukách.
¶Cyclopædia & Encyclopædia, La=
tine orbis doctrinarum omniū, Nau=
ká/ mądrość á ćwiczenie we wſzelákich nau=
kách wyzwolonych/ która yedná z drugiey

http://rcin.org.pl

29: roſcie/ yedná ná drugiey wiśi yákoby okrąg

30: álbo cirkiel yáki/ który tedy we wſzelákich

31: dobrze ćwiczony yeſt ten Cyclopædiam

32: ſeu Encyclopædiam abſoluiſſe dici=

33: tur.

34: ¶Encyclios idem quod Encyclope=

35: dia.

36: Pædotriba, æ, Ten który dźieci vczy skákáć/

37: ſzérmować. Aliquando pro Ludimo=

38: deratore.

39: Pædomathεις, Który ſie od dźiećińſtwa

40: vczy.

41: Pæderaſtes, Latine amator puero=

42: rum.

43: Pæderaſtia amor obſcenus in pueros.

44: Pæderos nomen herbæ.

45: Pædor, pædoris, maſc. Smród/ plugáw=

46: ſtwo.

47: Pædidus, id eſt, ſordidus, Obſoletum.

48: Pægnium uel pæchnium, neu. genus Lu

49: dicri poëmatis, Smiéch á krotochwilenie.

50: Pæ pes metricus quadruplex, primus

51: conſtat una prima longa ſyllaba, & tri

52: bus breuibꝰ, notatur ſic, grafika Secun

kolumna: b

P ante AE.

1: dus conſtat prima & ultima breui me

2: dia longa notatur ſic grafika. Tertius

3: conſtat primis duabus breuibus, ter=

4: tia longa, yltima breui, notatur ſic,

http://rcin.org.pl

grafika. Quartus conſtat tribus pri=

mis breuibus, quarta breui, notatur

ſic, grafika.

Pæonia herba, Piwonia.

Pæonia etiam pars Macedoniæ & ipſa

Macedonia dicīt & populi eius Pæo=

nes.

Pæpo, maſc. Właſne ymię yednego lieká=

rzá.

Pæonus, a, um, Co k temu należy.

Pæſtum ciuitas Lucaniæ in Italia Græ=

cis Poſsidonia dicta, Około którego wie=

le rozmáyitego kwiecia roście.

Pæſtanus, a, um, Co k temu należy. Sinus

pæſtans uel poſsidionautes, Krążenie

morzá przy tym to mieyſcie. Pætus qui ob=

liquatis oculis in altum reſpicit, Któ=

ty ták z wierzchu pátrzy yákoby tilko połо=

wicę zrzenić otwarzał/ Brłok rożnem pá=

trzący.

P ante A.

Pagaſa, fem. ciuitas Theſſaliæ, Przi którym

okręt Argo zwány zbudowan yeſt.

Pægaſeus, a, um, adiectiuum.

Pagina, fem. pen. cor. Obie ſtronie kárty pá=

piru Kartá utranqȝ paginam implet,

Nápełnia obedwie ſtronie kárty. Prouer=

bium.

Pagina etiam in uitibus area intercepta

inter duo iuga.

http://rcin.org.pl

34: Pagella, læ, dimin. Kártká.

35: Pagellula, aliud dimin. Kárteczká.

36: Pago, gis, Vide Pango.

37: Pagrus, Nieyáki rodzay ryb.

38: Pagus, huius pagi, maſc. ſec. Wieś.

39: Pagatim aduerbium, Ode wśi do wśi.

40: Paganus, huius pagani, Kmieć/ wieś=

41: niak. Et paganus dicitur is qui non

42: eſt miles, Wſzelki który woyny nie záſtę=

43: puye.

44: Paganicus, a, um, Wieyſki/ chłopski.

45: Paganica pila, Piłá álbo krąk chłopski który

46: chłopi ná wśi graváyą.

47: Paganicum ſubſtantiuum quod eſt ex=

48: tra caſtra.

49: Paganalia, paganaliorum, Poświęcánie ko=

50: ściołá ná wśi álbo kiermáſz/ chłopskie ſwię=

51: to.

¶Semi=

strona: [273]

kolumna: a

P ante A.

1: ¶Semipaganus, Pułkmieciá/ ogro=

2: dnik.

3: Pala, æ, fem. prim. Szuflá álbo wieyácká/ ło=

4: pátá/ też chlebowa łopátá.

5: Pala etiam, Sztuczká ſzczerego złotá.

6: Pala annuli, Głowicá álbo oſádzenie ná pier=

7: ścieniu/ w którym kámień wſadzáyą.

8: Palacra, æ, fem. Złotſzibá/ ſztuká álbo kloc

http://rcin.org.pl

złotá.

Palæmon, maſ. Bóg morski álbo żeglárski.

Alias Melicerta & Portunus.

Paleſtina, æ, fem. prim. pen. prod. Kráyiná

w Siriey/ w którey dźieſięcioro pokolenie

Iſráelskie mieſzkáło. Alias ludæa, Zidów=

ska ziemiá weſpołek s okolicznemi ziemiá=

mi.

Palæſtini, Lud żidówski tám mieſzkáyący któ=

rzy w ſwiętym piśmie Philiſtini bywáyą

zwáni.

Palæſtra, æ, fem. prim. Szermowánie/ zápáſ=

nictwo/ też mieyſce do zápáſow chodze=

nia.

Palæſtrites, & Palæſtrita, æ, maſ, Zápáśnik

ſzermierz.

Palæſtricus, a, ū, Zápáſniczy/ co ku ſzermier=

ſtwu y zápáſóm należy. Palæſtricus mo=

tus, Zápáſnicze chibánie/ vtáczki.

Palæſtricus ſubſtantiuum idem quod

Palæſtrita, Miſtrz vczący zápáſy chodźić y

ſzermować. Cuiuſmodi olim fuiſſe legi=

mus.

Palæſtrice aduerbium, Po ſzermiersku/ zá=

páſniczym obyczáyem.

Palam aduerbium, Iáwnie.

Palam & Clam contraria.

Palam & obſcure etiam contraria, Palam

in ore atq; in oculis omnium geſta

ſunt, Iaſnie ſie przed wſziſtkiemi dźiało.

http://rcin.org.pl

39: Palam re eſt, Iáwna rzecz yeſt. Palam fa=

40: cere rem aliquam, Wyyáwić/ Roznieść.

41: Palam aduerſarius, Iáwny nieprzyiaciel. Pa

42: lam mentiri, Oczywiśćie łgáć. Palam bea=

43: tus, Króm którego wątpienia bogosłáwio=

44: ny.

45: ¶Propalam idem quod palam, Iáw=

46: nie.

47: ¶Propalo, as, are, inde deriuatur, Osła

48: wiam/ Roznoſzę/ wyyáwiam/ też podnoſzę ſie

49: ná wyſz wzraſtam. Quamuis eo loci in

50: Columella, unde Calep. probat nunc

51: propagare legitur.

52: Palamedes, maſ. nomen Nauplij Euboæ

53: regis filij, Ten wynálasł ſzikowánie woyská

54: ku bitwie. Item inuenis teſſeram ſeu ſym

kolumna: b

P ante A. [273]

1: bolum bellicum, Hásło żołnierskie/ ta=

2: kież y ſtrożą oboźną wynálazł. Et quatuor

3: literas bello Troiano, θ. ξ. χ. φ.

4: ¶Aues Palamedis, Zorawie.

5: Palanga, æ, fe. Wáłek/ okrągłe drewno które

6: pod cieśi álbo co tákowego podkłádáyą y ná

7: nie táczáyą. Sed potius phalanga di=

8: cendum eſt, ut infra.

9: Palango, as, are, Ná wáłkách co toczę. An=

10: tiquum.

11: Palanteum, Vide Pallas.

12: Palantia oppidum & nomen fluuij in

http://rcin.org.pl

13: Valentino littore.

14: Palantina regio Romæ.

15: Palas, Xięſtwo w niemcech około Renu rzeki

16: leżące. Vulgo Palantinatus Rheni, Pfalc=

17: grawſtwo po niemiecku zową/ Die Pfaltz.

18: Palata, æ, Plácek z fig vcziniony.

19: Palatinus, Vide Palatium.

20: Palatio, huius palationis, fem. ter. Grunt

21: álbo fundáment z palów który czinią ná

22: mieyſcách miękkich y zrzodłowátych/ á potym

23: ná nich buduyą/ y mury ſtáwiáyą. Alias Fi=

24: ſtucatio, Vide ſupra.

25: Palatium, palatij, neu. ſec. Pálac/ króliewski

26: dóm.

27: Palatium, etiam mons Romæ.

28: Palatinus, a, um, Co k tey górze należy.

29: Palatinus ſubſtantiuum, Górá w Rzimie/

30: ná którey Rzym naprzód był zbudowan á ná

31: którey też Ceſárze Rzimſcy dwór ſwóy y Pá=

32: łac mieli.

33: Palatinus, Woyewodá/ wódz woyenny.

34: Palatinus Rheni, Pfaltzgraff.

35: Palatinus Moldauiæ, Wáłáski Woyewo=

36: dá.

37: Palatini etiam dicuntur aulici, Dworzá=

38: nie który dworu pátrzą.

39: Palatina paleſtra quæ in palatio monte

40: exercebatur.

41: Palatuar, ſacrificium quod Romæ fiebat

42: in monte Palatino.

http://rcin.org.pl

43: Palatualis flumen conſtitutus ad ſacrifi=

44: candum ei Deæ in cuius tutela pala=

45: tium eſſet, Pop który ty ofiáry czinił.

46: Palatum, huius palati, neu. ſe. Podniebienie

47: w vśćiech.

48: Palatus in gen. maſc. Cic. lib. 2. de finibus

49: niſi mendoſus ſit liber.

50: Palea, paleæ, fem. prim. Plewá.

51: Palea etiam, Podgárdłek/ brodá/ álbo grzebień

52: podſzeyny v kur.

53: Palea æris, Miedźiána ſzumá/ piáná.

54: Peleatus, a, um, Co z plew yeſt.

strona: [273]v

kolumna: a

P ante A.

1: Paleatum lutum. Gliná plewámi przemiéſzá=

2: ná. Lutum aceratum, idem.

3: Palearium, palearij, neut. ſec. Plewnia.

4: Palear, palearis, neut. palearia in plura=

5: li, Odwieśiſta skórá pod ſziyą v wołów wi=

6: ſząca.

7: Palepaphos ſiue palæpaphos, urbs Cy=

8: pri.

9: Pales, fem. Bogini páſturska y páſtwisk.

10: Palilia uel Parilia, Swiętá tey yſtey bogi=

11: niey.

12: Paleſcamander uel Palæſcamander flu=

13: uius Troadis.

14: Palicenus mons quidam Siciliæ.

http://rcin.org.pl

15: Palici, maſc. dicti ſunt Paliſci Hi gemini

16: fratres Iouis filij, & Thaliæ Nym=

17: phæ, uel (ut alij uolunt) Ætnæ, Ci zá bogi

18: w Siciliey ſą chwaleni.

19: Palimbachius, Vide Palin.

20: Palumpiſſa pix liquida iterum iterum recocta

21: Plin.

22: Palin Latine rurſus uel iterum, Záś drugi

23: raz/ Powtóre. Vnde multa compoſita,

24: Palilogia, Powtarzánie rzeczy.

25: Palimbachius per metricus conſtans

26: duabus longis & una breui ſyllaba

27: notatur ſic, grafika.

28: Palimpſeſtus, ſti, pro quo alij legunt Pa=

29: linxeſtus membrana eſt deleticia quæ

30: abraſis prioribus literis reſcribitur,

31: Párgamin skrobány á zás z nowu piſány.

32: Alias Deleticia dicitur.

33: Palingeniſia, æ, fem. Z nowu odrodzenie.

34: Regeneratio Latine, Odnowienie.

35: Palinodia, æ, Odwołánie wzięcie záś w ſwe

36: vſtá co ſie zlie rzekło.

37: Palinodiam canere, Odwołáć. Ad palino=

38: dim redactus eſt, Muſiał odwołáć/ mu=

39: ſiał w ſwą gębę wziąć.

40: Palimpſeſtus, & palinodia, Vide Pa=

41: lin.

42: Palinurus Siciliæ promontorium, Przed.

43: górze w Siciliey od żeglarzá Aeneaſowego

44: ták wezwáne.

http://rcin.org.pl

45: Paliſcorum ſtagnum Siciliæ, Calepi=

46: nus.

47: Paliurus herba ſpinoſa & aſpera, Polna

48: álbo dźika róża.

49: Palla, huius pallæ, Pánieński płaſzć [/] .

50: Pallula diminutiuum, Płáſzczik.

51: Pallace, pallaces, ſiue pallaca, pallacæ,

52: idem quod Pellex, Domowa kurwá któ=

53: ra żonátego miłuye.

54: Pallas, pallantis, maſc. tert. filius Euandri

55: Pallantium, pallantij, uel pallanteum

kolumna: b

P ante A.

1: pen. prod. Miáſto ná górze Pálátino przed

2: tym niżli Rzim zbudowan yeſt.

3: Pallas, palladis, fem. tert. Bogini. Minerua

4: olim Dea artium credita.

5: Pallas etiam palus in Africa, Lugowisko ál=

6: bo błoto w Africe.

7: Palladium, Simulachrum Palladis, Obraz

8: minerwy.

9: Palladius, Właſne ymię yednego skłádáczá/

10: który o goſpodárſtwie á ſpráwowánia roley

11: piſał.

12: Pallacana, æ, cæpæ genus, CC.

13: Pallene ciuitas Macedoniæ, uel ut alij uo

14: lunt Thraciæ.

15: Palleo, Vide Pallor.

16: Pallium, pallij, neut. ſec. Długi płaſzcz/ ſzá

17: tá Grecka.

http://rcin.org.pl

18: Palliati pro Græcis aliquando ponun=

19: tur, Miáſto Greków.

20: Pallium quoqꝫ erat Philoſophorum, Tu=

21: nica pallio proprior Prouerbium,

22: Bliſzſza koſzſzulá niżli ſuknia/ to yeſt/ Blyſz=

23: ſzy álbo milyſz yeden niż drugi/ álbo káżdy

24: woli ſobie pierwey dobrze vczinić/ potym

25: drugiemu yeſli może być.

26: Palliolum diminutiuū, Płaſzcził/ też káptu=

27: rek.

28: Palliolatus, a, um, Okápturzony/ w kátur

29: vbrány.

30: Palliolatim amictus, id eſt, pallio indutus

31: Plaut.

32: Palliatus, a, um, W długi płaſzcz vbrány. Pal=

33: liatæ fabulæ, Fábułu álbo komedie które

34: obyczáyem Greckim w płaſzczách długich ſprá

35: wowano.

36: Palliaſtrum uel pallaſtrum rude ac uile

37: pallium, Grube płaſzczisko.

38: ¶Expallio, as, are, pro pallio priuare,

39: Plaut.

40: Pallor, palloris, maſc. tert. Bládość. Ma=

41: gno cum tremore & pallore aliquid

42: dicere, S wielką boyáźnią y wſtydániem co

43: mówić.

44: Pallor & tremor, pallor & inuidia con=

45: iunguntur in oratione.

46: Pallidus, a, ū, Blady. Pallido cortice arbor

47: Bládey skóry.

http://rcin.org.pl

48: Palleo, palles, pallui, pallere, neut. ſecund.

49: Ieſtem blády.

50: Pallues, pallentis, participium, Bledniący.

51: Vt pallentes curæ, Prace troski ku blá=

52: dośći przipráwuyące.

53: Palleſco, is, ere, Blednieyę/ poczinam ble=

54: dnąć.

¶Expalleo

strona: [274]

kolumna: a

P ante A.

1: ¶Expalleo & Expalleſco, is, ere, Zble=

2: dnąć. Subito expalluit, Hnet zbladł.

3: ¶Impalleſco fere idem, Co dáley to bár=

4: ziey blednieyę/ yeſtem chorſzym.

5: Palma, palmæ, fem. prim. Dłóń. Palmam

6: dare, Dáć zá wygráne.

7: Palma item, Dáctilowe drzewo. Palmæ fru

8: ctus, Owoc pálmowy. metaphoricos, Róz

9: gá pálmowa którą zwykli ćy nośić którzy

10: zwicięſtwo otrzimáli. Vnde accipitur pro

11: uictoria præmio & gloria uicto=

12: riæ.

13: Palmam ferre, Zwiciężić/ triumphować. Ha=

14: beant hanc palmā ex innocentis cruo

15: re, Niechay máyą zwicięſtwo cześć ychwałę

16: z niewinny krwie.

17: Plurimarum palmarum homo, Czło=

18: wiek który wielkie zwicięſtwá otrzimał.

19: palmam adipiſci, Zwicięſtwo otrzimáć.

http://rcin.org.pl

Reſeruare palmam alicui, Chwálę zwicię

ſtwá komu prziſądźić.

Ad tertiam palmam uarie uenere, Do

trzeciego zwiſięſtwá. Sexta palma urbis,

Szóſte zwicięſtwo miáſto otrzimáło.

Palmula, læ, diminutiuum, Dáctylowy o=

woc.

Palmula item, Lopátá v wiosłá/ ktorą w wo=

dę wpuſzczáyą.

Palmetum, palmeti, neu. ſec. Sad/ ogród

pálmowy álbo dáctilowy. Palmetis con=

ſita terra, Pełna dáctylowego drzewá.

Palmeus, a, um, Co yeſt z pálmowego álbo

dáctilowego drzewá.

Palmoſus, a, um, Pełny palmowego álbo da=

ctilowego drzewá.

Palmatus, a, um, ut palmata ueſtis, Szátá

tych którzy otrzimáli zwicięſtwo.

Palmaris & hoc palmare, ut palmaris

ſtatua, Słup ku czćy zwycięſcy poſtánowio=

ny.

Palmarius, a, um, adiectiuum, Terent.

Tum hoc alterū illud uero eſt, quod

mihi puto palmarium, To co mi nay.

známienitſzą cześć y chwałę przinieść ma.

Palmarium in neutor genere ſubſtanti=

ue idem, quod ſcilicet palma dignum

eſt, To co sławy czćy y chwały godno

yeſt.

Palmipes, palmipedis, Płáskonogi yákoby

http://rcin.org.pl

50: gęś.

51: Palmo, as, are, apud Quintilianum ue=

52: ſtigium palmæ imprimere, Dłonią przi

53: ćiſnąwſzy/ znák dłoni vczinić.

kolumna: b

P ante A. [274]

1: ¶Depalmo, as, are, Pogębkuyę/ policzkuyę

2: dłonią biyę.

3: Palmare item, eſt materias alligare, Vi

4: de Palmes, palmitis.

5: Palmaria Inſula maris Tyrrheni, Cale=

6: pinus.

7: Palmes, palmitis, Sarmentum uitis & a=

8: liarum arborum, Winny ſoſzyk y ynſzych

9: drzéw látorośl.

10: Pampinus idem.

11: Palmo, as, are, Winne ſoſziki przywięzuyę do

12: tyczy/ ogrodnych rzeczy pátrzę.

13: Palmirena regio Syriæ Calep.

14: Palmus, palmi, neut. ſec. menſuræ genus,

15: Miárá cztery pálce w ſzerz oſięgáyąca/ to

16: yeſt dłóń na ſzerzą. Græce παλαιστής

17: uel δῶρον, Cum de minori dicitur.

18: Nam palmus maior eſt duodecim

19: digitorum alias ſpithama, Piądź.

20: Palmarius, a, um, adiectiuum, ut palma=

21: rium ſpacium, Mieyſce ná dłoni/ álbo ná

22: pięđźi. Cum de maiori fit ſermo.

23: Palmaris, re, idem.

24: Pamipedalis, & hoc palmipedale, Miá=

http://rcin.org.pl

rá pułtory ſtopy álbo ſtopę y dłoń oſięgá=

yąca.

Palo, palas, ſiue palor, palaris, Vide Pa=

lus.

Papebræ, palpebrarum, Powieká oczna/

álbo włoſy ná powiekách.

Palpo, as, are, & palpor, aris, ari, depo=

nens, Dotykam ſie z lekká mácam. Et Me=

taphorice, Pochlebuyę/ vmiezgam ſie. Ob=

ſeruatore quam blande mulieri pal=

pabitur, Báczcie yedno yáko ſie będźie

vmiezgał przećiw białey głowie.

Palpatio, onis, fem. tert. Mácánie. Et Me=

taphoricos, Pochliebſtwo/ vmiézgá=

nie.

Palpator, Pochliebcá/ dotykácz.

Palpito, as, are, frequentatiuum, Drzę/

trzęſę ſie/ álbo drgam.

Palpitat cor, Drżi ſerce. Palpitant uenæ,

Drgáyą żiły.

Palpitatio, onis, fem. tert. uerbale, Drgá=

nie yáko czini ſerce y yne członki dopiéo zá=

bitego bydlęciá.

Palpo, palponis, neut. tert. adulator, Po=

chliebcá.

Palpum idem quod palpatio, Mácá=

nie/ pochliebſtwo.

http://rcin.org.pl

P ante A.

Palpum obtrudere, Mácáyąc álbo chędo=
żąc kogo wyrządźić mu yáki kunſzt.
¶Expalpo, as, are, id eſt, Eliceo, Wymá
cuyę/ wypochlebuyę co ná kim.
Paludamentum, Iezdeczka ſuknia/ żołnier=
ski á zwłaſzczá Hetmáński vbiór/ też káw=
tanik álbo páncerz który pod zbroyę kładá.
Feſtus ait Paludamentum dici omne
ornamentum militare, Fortaſsis idem
quod Epheſtris, ἐφεστρίς Græce, inueni=
tur etiam de muliebri ueſtitu di=
ci.
Paludatus, a, um, W tákowe odźienie przi=
brány.
Palumbes, palumbis, tam maſcul. quam
fem. Grziwacz/ dźiki gołąb.
Palumbus & Palumba idem.
Palumbula, diminutiuum, Grziwaczek.
Palumbarium accipitris genus uocat, Si
pontinus.
Palumbinus, a, um, ut palumbina caro,
Mięſo grziwaczowe.
Palus, pali, maſc. ſec. priore producta,
Pal/ płotowy kół.
Paxillus, paxilli, Máły palik/ kołek. Dimi=
nutiuum.
Palo, as, are, Wbiyam pale w ziemię/ też tknę
tyczy/ wbiyam koły w ziemię/ też grodzę.
Palor, palaris, palari, deponens, I tám y

http://rcin.org.pl

30: ſám ſie błąkam.

31: Palans participium, Błąkáyący ſie. Vt pa=

32: lantes milites ex improuiſo adorſus

33: eſt, Prziſzodł [!] bez wieśćy ná lud y tám y ſám

34: ſie błąkáyący.

35: Palatus, a, um, participium, Roſpróſzony/

36: porážony.

37: Palatim aduerbium, id eſt, paſsim, Wſzę=

38: dzie y tám y ſám. Calep. ex Liuio.

39: ¶Diſpalo, & Diſpalor idem.

40: Palus, paludis prima breui eſt, & ſecun=

41: da indiferens, fem. ter. Lugowisko/ błoto/

42: trzeſáwicá/ bágno/ káłużá/ tonące á trzęſące

43: mieyſcá.

44: Paluſtris & hoc paluſtre, uel Paluſtris, e,

45: Lugováty/ błotny.

46: Paluſtris locus, Błotne mieyſce/ káłużiſte miey

47: ſce/ káłuż pełne. Paluſtria paſcua, Páſtwi=

48: ská przi ługowiskách.

49: Pamiſſus Theſſaliæ fluuius.

50: Pamphagus, pen. prod. Który wſziſtko ya=

51: da.

52: Pamphagi populi Ætiopiæ.

53: Pamphilus maſc. ſec. Który wſzem miły yeſt/

54: ná którego wſziſcy łáskáwi. Eſt etiam pro=

55: prium nomen.

56: Pamphilia uel Pamphylia, Kráyiná Aſie

kolumna: b

P ante A.

1: miedzy Cilicią á Cappadocią przes którą

http://rcin.org.pl

kráyinę gorá Taurus zwána roſciągnęłá

ſie.

Pampillum denus delicati currus, Ca=

lep. Ex Lampridio probat.

Pampinus, pampini, pe. cor. m. ſ. Winna

roſzczká/ ſoſzik álbo s látoroſl [/] liściem.

Pampinus & palmes aliquando pro eo=

dem accipiuntur.

Pampinus etiā accipitur pro Cyrris po=

lypi piſcis.

Pampino, as, are Zbytne ſoſzki y liście winne

odłámuyę/ áby groná słońce miały. Pam=

pinare etiam dicitur de alijs arbori=

bus, Odłámować wilki/ álbo ſuche gáłęzie

które drzewá ſuſzą.

Pampinatus, a, um, participium, ſiue no=

men ex participio, Odłamány/ przerza=

dzony w liśćiu.

Pampinatio, onis, Odłamánie/ przerzedzenie

liśćia.

Pampinator, pampinatoris, Winarz/ ten

który opátruye winnice y ſády.

Pampinarium, pampinarij, neut. ſec. Lá=

torośl winna króm grón.

Pampinarius, a, um, ut Pampinarius pal=

mes, Soſzik winny/ który tylko liście rodźi á

yagód nic.

Pampineus, a, um, To co z liśćia á z látorośli

winnych yeſt.

Pampineæ umbræ, Cień od liśćia winne=

http://rcin.org.pl

32: go.

33: Pampinoſus, a, um, Pełny liśćia y lato=

34: roſli.

35: Pampinoſa uitis, Gęſta od liścia.

36: Pampinaceus, a, um, idem.

37: Pan panis, maſc. tert. Páſturski Bóg którego

38: Arcades chwalili/ yákóſzto páná wſziſtkich

39: rzeczy. Nam πᾶν ſignificat omne, Wſzi=

40: ſtko. Vnde multa compoſita, Panaces,

41: huius panacis pen. cor. uel panax pa=

42: nacis, fem. ter. Ziele któreby miáło wſziſtki

43: choroby lieczić.

44: Panax Heracleos, Ziele które teraz nie=

45: którzi dzięgielem zową. Vide Silphium.

46: Panaretus, Latine omnium uirtutum

47: compos, Ze wſzech ſtrón cnotliwy.

48: Panathenæa plurale tantū Mineruæ feſta

49: Známienite ſwięta miáſtá Athenieńskiego/

50: w którym Thurnieye y rozmáyite gry ſprá=

51: wowano.

52: Panathenaicus, a, um, Co k temu ſwiętu na=

53: leży.

Panathenaicum

strona: 275

kolumna: a

P ante A.

1: Panathenaicum genus ungenti apud Pli

2: nium.

3: Pancarpiæ, Wieńce z rozmáyitych kwiatków

4: vplecione.

http://rcin.org.pl

5: Pancratium, pancratij, Latine quaſi om=

6: nia potens, Schermierska álbo zápáśnicza

7: grá/ pięć ſztuk álbo kunſztów w ſobie máyą=

8: ca.

9: Pancratio uincere, Otrzimać ſzkołę ná tá=

10: kowym ſzermierſtwie/ álbo vbić kogo táko=

11: wemi ſztukámi.

12: Pancratiſtes, Zápáſnik tákowy.

13: Pancratitius idem.

14: Pancratice aduerbium, Po ſzermiersku/ yá=

15: ko yeden zápáſnik/ to yeſt mocno y ſmiá=

16: ło.

17: Pancratice ualere, Cziście ſwieżym y krzepkim

18: być.

19: Panætolium ſeu panetolium ſine diph=

20: tongo mons Ætoliæ.

21: Panaretus, Vide Pan.

22: Panarium, Panis.

23: Panathenea, Vide Pan.

24: Panachaia, regio Arabiæ, Kráyiná Ará=

25: bieyska wielmi piaſzczyſta.

26: Panachaij, Ludźie támże. Alias Ophiopha=

27: gi.

28: Panchreſtum, panchreſti, Nieyákie liekár=

29: ſtwo ná kożdą niemoc dobre.

30: Panchros gemma Plinio.

31: Pancratiū, pancratiſtes, pancratice, Vide

32: Pan.

33: Pandana porta Romæ.

34: Pandatharia Inſula maris Tyrrheni, Ca

http://rcin.org.pl

35: lepinus.

36: Pandecta, æ, uel potius in plurali pan=

37: dectæ, arum, fem. Xięgi weſpołek wſziſtko

38: w ſobie zámykáyące y oſięgáyące/ yáko ſą

39: xięgi. Digeſtorum a πᾶν omne ex par=

40: ticipio uerbi δέχομαι capio.

41: Pandiculor, aris, atus ſum, ari, Ciągnę ſie/

42: poziewam yáko ćy czinią którzi ze ſnu dopie=

43: ro ocućili.

44: Pandiculatio, onis, femin. tert. idem fere

45: quod oſcitatio, Poziewánie/ ciągnienie rá=

46: mión/ y ynſzich członków.

47: Pandicularis, dies, in quo omnibus dijs

48: communiter ſacrificabatur, Wſziſtkich

49: ſwiętych álbo wſziſtkich bogów dźień/ które=

50: go wſziſtkim ſpołek ofiárowáli pogáni.

51: Pandioma dicta eſt Attica, Athenienska

52: ziemia.

53: Pando, pandis, pandi, panſum, pandere,

54: act. t. Otwarzam/ roſzerzam/ roſciągam. Me

55: taphorice, Wyyáwiam/ rosłáwiam. Pan=

kolumna: b

1: dere uela, Zagle roſciągnąć. Pandere uiā

2: Otworzić drógę. Panditur planities, Vká=

3: zuye ſie ſzerokość pól.

4: Pandus, a, um, id eſt, patulus, Virgil. 2.

5: Georg. Szeroki/ roſzerzony.

6: Paſſus, a, um, participium, Roſzerzony/ ro=

7: ſpuſzczony. Paſsi capilli, Roſtárgáne włoſy.

http://rcin.org.pl

Paſſa uela, Zagle roſzerzone.

¶Compoſita, Expando idem quod

ſimplex, Rośćiągam/ roſzerzam.

Expandere florem dicitur roſa, Roz=

kwitnąć ſie. Expanſis alis, Rozciągnąwſzy

skrzidłá.

¶Expanditor uerbale, ut Expeditor

amnis, Rozciekáyąca ſie rzeká/ álbo wylie=

wáyąca z brzegów.

¶Oppando, Záwieſzam/ zásłániam od cze=

go/ wokoł záwieſzam.

¶Diſpando, idem quod Expan=

do.

¶Repandus, a, um, Vide Pando, as.

Pando, as, are, act. prim. id eſt, incurro,

Skrziwiam/ vchodzę ná ſtronę/ zniżam ſie.

Pandari trabs dicitur, Vchodźić á zginác

ſie ná dół dla cięſzkośćy zbytney. Pandare

neutrum, Vyść á pochilić ſie ná ſtronę yáko

ściány názbyt obciężone Pandatio uerba=

le, Załomienie/ zgárbienie/ vście ná ſtron=

nę.

Pandus, a, ū, Załomiony/ zgárbiony. Repan=

dus, a, ū, idem, Repandica calceoli, Zez=

ſzpotáwione trzewiki.

Pandora, pen. prod. fem. Iedná niewiáſtá

wſzelákiemi dáry od bogów obdárzona z nie=

bá ná ziemie (yáko poete wymyśláyą) zesłána

która miedzy ynſzemi rzeczámi febrę/ ſuchoty y

yne choroby s ſobą przyniosłá.

http://rcin.org.pl

38: Pandroa gens eſt in conuallibus In=

39: diæ.

40: Pandochæum, neut. pen. pro. πανδοχεῖον

41: Latine hoſpitium diuerſorium, Goś=

42: ćinny dóm/ kárczmá.

43: Pandocheus, Goſpodarz/ Kárczmarz.

44: Pandoſia ciuitas in Epiro & alia in Ita=

45: lia.

46: Pandoſius Arcadiæ lacus.

47: Panegyris, is, fe. Nundinæ Athenis quæ

48: quinto quoqꝫ celebrantur anno, Zná=

49: mienity ziazd/ ſiem/ álbo yármárk.

50: Panegyricus, a, um, adiectiuum, Co ku tá=

51: kowym ziazdóm należy.

Panegyrici

strona: 275v

kolumna: a

P ante A.

1: Panegyrici uel panegyrica oratio, Orá=

2: cia w którey známienite perſony byváyą

3: wychowalone/ to co ná tákowych ziázdách by=

4: wáło przi oblicznośćy mnogich ludźi.

5: Paneros, Nieyáki rodzay drogiego kámie=

6: niá.

7: paneus fons ſub Libano monte & flu=

8: uius Colchorum.

9: Pangæus in ſingulari maſculinum, in

10: plurali neutrum, promontoriū Thra=

11: ciæ, Przedgórze w Trácicy.

12: Pango, pangis, pepigi, uel panxi, pactū

http://rcin.org.pl

pangere, act. tetr. Wbiyám/ wtykam/

wſzczępiam/ ſpayam. Significat enim figo

planto ſiue iungo, Pangere clauum,

Wbić goźdź.

Pangere oſculum, Cáłować. Pangere

inducias, Przimiérze wźiąć. Pangere pa=

cem cum populo aliquo, Vmocnić/

y vtwierdźić pokóy/ poſtánowić ná długi cźáś

przimiérze.

Pangere ſocietatē cum aliquo, Vtwier=

dźić towárziſtwo.

Pangere terminos, Sypáć kopce. Pangere=

re uerſus, Piſáć wierſze.

Pangere item, Szczepić.

Pago, pagis, pepigi, pactum ſignificat

paciſcor, Zákładam ſie/ vmawiam/ poſtáno=

wiam.

Pagere cum hoſtibus, Zgodźić ſie/ zmowę

vczinić.

Pagere rem ducentis Philippeis, Sá=

dźić ná to dwie śćie Philippeos.

Pactus, Vide Paciſcor, a pango uenit Pa

ctilis, & hoc pactile, Co może być weſpo=

łek ſpoyono/ zbito/ zháftowano/ zgłobiono. Pa

ctilis corona, Vwity/ vplećiony wie=

niec.

¶Compoſita a Pango, partim a reti=

nent, ut Circumpango, circumpegi,

uel circumpanxi in præterito, Wkoło

obtikam/ ogłabiam/ álbo zgłabiam weſpo=

http://rcin.org.pl

43: łek.

44: ¶Circumpactus, a, um, Zgłobiony/ ogło=

45: biony/ wkoło obity.

46: ¶Depango, is, depegi uel depanxi,

47: depactum, depangere, Wtykam/ wbiyam

48: w ziemię.

49: ¶Depactus, a, um, Wbity. Vt depacta

50: in terram non ita facile extrahuntur,

51: Wbite rzeczy w ziemię nie ták łatwie mogą

52: być wyyęte.

53: ¶Repango, Zátikam/ zábiyam drugie

54: raz.

55: ¶Repages, huius repagis, & repagulū

56: Zaworá/ zaporá/ regiel. Repagula iuris

kolumna: b

P ante A.

1: perfingere per translationem, Zágro=

2: dzenia práwne przełomić/ pokáźic práwá.

3: Quædam mutant a in i, Vt Adpin=

4: go, adpingis adpegi, adpactum, ad=

5: pingere, Przibiyam/ przitłukam.

6: ¶Compingo, compingis, compegi,

7: compactum, compingere, Weſpołek

8: zbiyam/ zwięzuyę/ ściągam. Componere &

9: compingere, Vłożić y ścągnąć weſpołek.

10: Solum axibus compingere, Ziemię

11: Tárćicámi álbo dilámi położić. Aliquem in

12: carcerem compingere, Wrzućić wſadźić

13: do ciemnice.

14: Compegerat ſe in Apuliam, Zápro=

http://rcin.org.pl

15: wádźił ſie ze wſzemi rzeczámi/ etć. Detrudere

16: & compingere in piſtrinū, wepchnąc/ etć.

17: ¶Compactus, a, um, participium, Zbi=

18: ty/ ſpoyony/ ſciągniony weſpołek. Compa=

19: cta uaſa, Obręczámi zbite.

20: ¶Impingo, Vderzam ſie ócz/ dawam ſo=

21: bie ſtós/ otrącam ſie/ wwięzuyę. Impegit

22: caput parieti, Dał ſobie w łep ośćiá=

23: nę.

24: Impingere pugnam alicui, Wyciąć ko=

25: mu policzek. Vulnus impingere, Zádáć rá=

26: nę. Culpam in aliquē impingere, Wi=

27: nę ná kogo złożić. Compedes alicui im=

28: pingere, Pęto włożić ná nogi. Impingere

29: dicam alicui, Pozwáć kogo ná ſąd. Na=

30: uem impingere, Lódź odtrąćić/ Stos

31: wziąć. Impingere librum, Wwięzáć xię=

32: gi.

33: ¶Impactus inſulis fluuius, O wyſpy ſie

34: otrącayąca rzéká.

35: Pannicula, Vide Panus.

36: Panicus, panici, uel Panicum, panici, in

37: neut, ſec. dec. repentinus terror, & con

38: ſternatio, Przeſtrách/ zlęknienie/ znienacká

39: wylęknienie.

40: Panicus, a, um, adiectiuum, ut panicus

41: caſus, Vpadł z przeſtráchu á z nienackiego

42: wylęknienia.

43: Panicum, panici, neut. Włoskie proſo/ po=

44: dobno Ber.

http://rcin.org.pl

45: Panis, huius panis, maſ. ter. Chléb.

46: Panis ater, Czarny chléb/ Borys. Panis ciba=

47: rius uel ſecundarius, Domowy álbo cze=

48: ládni chléb.

49: Panis primarius, Páński biały chléb.

50: Panis nauticus, Dwá kroć pieczony chléb.

51: Panifex, panificis, maſc. Piekarz.

52: Panifica, æ, Piekárká. In Biblijs tantum.

53: Panificus, a, um, idem quod pani=

54: fex.

55: Panificium, huius panificij, Piekár=

56: nia.

strona: 276

kolumna: a

P ante A.

1: Panarium, panarij, Spiżárnia chlebowa álbo

2: koſz/ wieſzádłá álbo policá chlebowa.

3: Panariolum, panarioli, diminutiuum,

4: Koſzik chlebowy.

5: Paniſci, dij ſylueſtres olim crediti, Lieśni

6: bogowie Sátyry rzeczoni.

7: Panneus, pannicularia, Vide Pannus.

8: Pannonia, ę, Kráyiná Europy ná dwie częśći ſie

9: dźieląca.

10: Pannonia ſuperior uel prrima, uulgo Au

11: ſtria, Rákuſy.

12: Pannonia inferior uel ſecunda uulgo Vn

13: garia, Węgierska ziemiá.

14: Pannonicus, a, um, Węgierski rakuski.

http://rcin.org.pl

15: Pannones, pen. cor. & Pannonij, Ráku=

16: ſzánie/ węgrowie.

17: Pannus, panni, maſc. Sukno.

18: Pannus ſubductitius, Futertuch/ Sukno do

19: podbiyánia.

20: Pannus etiam, Mech z płótná który w rány

21: kładą.

22: Panniculus diminutiuum, Płát ſukná/ też

23: chuſteczká.

24: Pannicularia, æ, Korziść po yętych złoczincách/

25: to yeſt/ wſziſtki ty dobrá które byváyą zá=

26: ſtáne przi złoczincy gdy go ymuyą do wieże

27: bierzą yáko ſą ſzáty y pieniądze które nád

28: piętnaście złotych nie przechodzą.

29: Panneus, a, um, Sukienny.

30: Pannoſus, a, um, Pełny łat/ álbo płátów vłá

31: cony.

32: Pannuleium pro ſudariolo, Obſole=

33: tum.

34: Panomphæus cognominatus eſt Iupiter,

35: Przezwisko Iowiſzowe.

36: Panormus, panormorum, & panormiū

37: ciuitas Siciliæ.

38: Panormius, panormita, & panormita=

39: nus, Ieden ztámtąd.

40: Panſa, panſæ, maſc. Który ſzerokie ſtopy ma/

41: ſzérokonogi.

42: Panſebaſton gemma.

43: Pantagias, maſc. fluuius Siciliæ.

44: Panthaces uel ſine aſpiratione Pantaces

http://rcin.org.pl

45: pen. cor. fluuius in Samo.

46: Pantheum, neut. pen. prod. πανθεῖον Ko=

47: ściół w Rzimie yeſzcze zá pogáńſtwá w któ=

48: rym były wſziſtkich bogów obrázy y báłwá=

49: ny. Poſtea Maria rotunda dictum.

50: Panther, pantheris a uo Panthera, æ,

51: Ryś zwierzę yeſt pſtre. Alias Pardalis in

52: Hircania.

kolumna: b

P ante A. 276

1: Pantherius, a, um, Ryśiowy.

2: Panterina pelles, Ryśiowa skórá.

3: Pantherinum, neu. ſe. ſubſtantiuum, Pſtry

4: yakoby ryś.

5: Pantherinæ menſæ, Słoyerzowáte álbo sło=

6: yowáte ſtoły yákoby flader.

7: Pantheron ſiue Pantherum, pantheri, Po

8: mek// yeſt nieyáka śiadká którą ptaki pori=

9: wáyą y łowią.

10: Pantices, fluxus uētris, pinguedo & exu=

11: berantia, quod uenter pandatur, Co=

12: lep. Tłuſty á wielki brzuch.

13: Pantomimus, pen. prod. pantomini, Bła=

14: zen/ kuglarz który wſziſtkich obyczáye/ vmie

15: naśládować y vkázać.

16: Pantominus genus poëmatis.

17: Pantrepes Scythiæ fluuius, Calepi=

18: nus.

19: Panurgus, maſc. Latine aſtutus, Chy=

20: try.

http://rcin.org.pl

21: Panurgia aſtutia, Chytrość.

22: Panus, pani, Céwka ná którą tkacze przédźiwo

23: wiyMą. metaphorice, Spuchliná/ zołzy a

24: wſzeláka nádetość yákoby kukłá/ ták ná ſziey

25: yáko y w kroku ná xtałt dumión.

26: Panicula, læ, dimin. Wſzeláka podługowáta

27: skórá álbo ſziſzká z drzewá wiſząca.

28: Papa, uel papas, Latine auus, Stáry ociec

29: Dziad.

30: Papæ idem quod presbyteri & Senato=

31: res, Stárſzy/ przedłożeni.

32: Papæ interiectio admirantis, Ey/ Ey/

33: Hi.

34: Papauer, papaueris, maſc. tert. Mák, neu.

35: apud ueteres.

36: Papaueratus, a, um, ut papaueratæ ueſtes

37: Mákowey máśćy ſzáty.

38: Papeus apud Scythas Iupiter, CC.

39: Paphagonia regio minoris Aſiæ ciuis

40: populi Paphlagones.

41: Paphos urbs Cypri Veneri ſacra.

42: Pamphius, a, um, Ieden ztámtąd. Et Venus

43: Paphia dicitur.

44: Papia ciuitas quæ alias Tocinū uocatur.

45: Miáſto w xięſtwie Mediolańskim/ Páwei

46: po włosku.

47: Papilio, papilionis, maſ. ter. Motyl.

48: Papilio etiam, Namiot żołnierski.

49: Papilla. papillæ, fem. prim. quaſi parua

50: papula, Brodawká ná cicku. Et aliquan=

http://rcin.org.pl

51: do pro ipſa mamma, Miáſto Wymieniá

52: cická.

Papilla

strona: 276v

kolumna: a

P ante A.

1: Papilla etima, Rurká álbo kurek którym wo=

2: dá z rur ciecze.

3: Papillatus, a, um, Brodawce cickowey po=

4: bny [⁄] .

5: ¶Expapillare, Cicki wywálić/ odkrić.

6: Pappa, pappæ, Pápu dźiecięce/ pápká/ po=

7: karm dźiecięcy.

8: Pappas pro patræ accipitur, apud Iuuen.

9: Táta/ ociec.

10: Pappare, cibum ſumere, Pápkáć/ pápu dźie=

11: cięciu dáć.

12: Pappus, huius pappi, Stáry ociec/ ſtáry tátá

13: dziad.

14: Pappus item, Biały mech/ piérze álbo wełná

15: która ſie po okwitnieniu z niektórych ziół á

16: zwłaſzczá z oſtu rozlata/ oſtowe piérze.

17: Pappus item nomen herbæ, Kreutzwurtz

18: po niemiecku.

19: Pappous, a, um, Latie auitus, Dźiádow=

20: ski/ ſtárooycowski. παππῶ̣ος Græcis

21: auus.

22: Papula, fem. prim. Brodawká/ álbo liſzay/ pu

23: ſtuła/ kroſá/ węgry.

24: Papyrus, fem. uel papyrum, papyri, Nie=

http://rcin.org.pl

yáki wiąz Aepypcki którego miáſto karty á

pápiru vżiwáli ſtárzi/ ztądże y dźiś miáſto

kárty bywa zwan/ to yeſt miáſto papiru/ bo

ſtárzi pierwey ná tákowym więzie/ potym

ná skórach drzewiánych/ po trzecie ná wo=

skowych tablicách piſáli/ poki yeſzcze był pá=

pir nie náleźión.

Papyraceus, a, um, Pápirowy.

Papyraceæ naues, Lódźi więzem Aegypskim

opráwione.

Par paris, om. ablatiuo pare uel pari,

Rowny/ pará/ cetno.

Pares equi pro duobus.

Pararium æs, Służba/ żółd ná dwá ko=

niá.

Par etiam, Godny/ ſpráwiedliwy. Vt par fue

rit ut amantem redames, Godźi ſie ábyś

miłuyącego ciebie záś miłował. Non puto

nos huic rei pares eſſe, Nie widzi mi

ſie ábyśmy tey rzeczy mogli zdołáć. Magis

par fuerat me dare uobis cœnam ad=

uenientibus, Dáleko więcey mnie przisłu=

ſzáło ábych was prośił ná wieczerzą. Itaq;

mihi dubitanti quid me facere par ſit

A ták ya wątpiąc co bych miał czinić czego

bych ſie miał trzimáć. Pares ætate, Rów=

nych lat.

Paribus animis, Iedney myſli. Par inge=

nium nactus, Tráfił ná ſwego równego.

Pares in amore, Równie ſie zobopolnie

http://rcin.org.pl

55: miłuyący.

kolumna: b

P ante A.

1: Male merenti par erit, Złemu zlie będźie

2: płácono. Par pari referre, Odwetować/ od=

3: płácić/ odgeltować. Paria facere idem.

4: Par, impar, Cetno/ czili licho. Pares eſſe no=

5: ſtro exercitui non potuerunt, Nie mo=

6: gli ſie oprzeć álbo záſtánowić náſzemu woy=

7: sku.

8: Parem gratiam referre, Równym oby=

9: czáyem oddáć.

10: Pariſsimus in ſuperlatiuo dixit Plau=

11: tus.

12: Par ſubſtantiuū, Pará. Duto paria, Dwie

13: parze.

14: Paritas, Równość.

15: ¶Compoſita, Impar, & Diſpar, Nie=

16: równy/ niemogący podołáć.

17: ¶Diſparilis, & hoc le, idem quod di=

18: ſpar.

19: ¶Compar, comparis, om. pen. cor.

20: idem quod ſimplex, Równy. Compar

21: conſilium, Równá rádá.

22: ¶Compar aliquando pro ſocio ſeu

23: coniuge, Miáſto towárziſzá y żony.

24: Parabola, ſeu parabole, fem. Latine col=

25: latio, Podobieńſtwo/ przipowieść/ przirowná

26: nie tych rzeczy które nie ſą yednego rzodzáyu [!] .

27: Vt in Euangelicis literis uerbum Dei

http://rcin.org.pl

28: uerriculo comparatur, quæ genere

29: ſunt diuerſa, W Ewángeliey słowo boże

30: bywa przirownano niewodowi w morze

31: puſzczonemu/ które rzeczy niewód á słowo ſą

32: od ſiebie dáleko rózne.

33: Parabos inſula parua contra Phœniciā

34: Calepinus.

35: Paracenteſis, Latine punctio, Kłocie.

36: Paracletus, paracleti, pen. prod. maſc. La

37: tine hortator uel conſolator, Nápomi=

38: nácz/ pocieſziciel. Et eſt Epitheton ſpiritus

39: ſancti in ſacris literis.

40: Paracleſis pen. prod. Nápominánie.

41: Paraclytus, paraclyti, per y Græcum

42: maſc. Latine infamis, Bezecny/ odſádzony

43: czćy. Paradiaſtole ſchema eſt, cum ſi=

44: miles res deſcernuntur contrarijs red=

45: ditis, ut Triſte lupus ſtabulis, maturis

46: frugibus imbres, arboribus uenti.

47: Paradigma, paradigmatis, neut. Latine

48: exemplum, Przikład.

49: Paradɛiſus, paradɛiſi, maſc. penul. prod.

50: Piękny weſoły gay/ ſad/ ray/ ogród/ też miáſto

51: w Syriey nie dáleko od Dámáſzká.

52: Paradoxum, neut. uel paradoxus maſc.

53: Latine inopinatum, inopinatus, Nád

54: mniemánie rzadki to co yeſt nád poſpolite

55: mniemánie/ widzenie y rozum ludzki.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

P ante A.

Paradromis paradromidis, maſc. idem
quod Xiſtus, Latine ſubdiale, Plác/
przechadzki pod gołym niebem.
Paræneſis, pen. cor. fem. Latine præcep=
tio uel admonitio, Nápominánie/ náuczá=
nie.
Paræneticus, a, um, Nápomináyący/ a/ e.
Paragogæ, paragoges, pe. pro. fe. Latine
Adductio, uel deductio, Przywiedzenie
przyſádzenie. Figura eſt qua litera uel ſyl=
laba in fine dictionis adijcīt, ut dicier
pro dici, Admittier, pro admitti, alias
Paralepſis uel proparalepſis dici=
tur.
Paragogon latine deriuatiuum, Co pocho=
dźi z czego drugiego.
Paragomenon deriuatum, Co yeſt vyęto z
czego drugiego. Vt ſyllaturire a ſylla uel
ſulla.
Paragraphe uel paragraphus, Latine
adnotatio item præſcriptio & exce=
ptio, Przypiſánie czego ná ſtronie xiąg/ też
czás dawnośći przepádánia.
Paralειpomenon, neut. Latine derelictum
prætermiſſum, Opuſzczony/ zoſtáwiony/ to
zwłaſzczá o czym nie bywa zmianká czinio=
na. Ita uocatur liber ueteris Inſtrumen=
ti a Græcis, τῶν παραλειπομενῶν hoc

http://rcin.org.pl

29: eſt, earum quæ prætermiſſa ſunt, Tych

30: rzeczy które ſą opuſzczone.

31: Paralius genus eſt tithimalli.

32: Parellelus, li, maſ. latine æqualiter diſtans

33: mutuus uel inuicem comparatus, W

34: rózney róznicy od ſiebie będący. Sunt enim

35: Lineæ ſeu circuli æquæ diſtantes, Li=

36: niye cirkle á kreſy w równey dálekośći od

37: ſiebie będący Páráleli zwáne.

38: Paralyſis, huius paralyſis, femin. Latine

39: diſſolutio, Záráżenie powietrzem/ chromotá

40: ná ciele.

41: Paralyticus, a, um, Ochromiony/ powietrzem

42: zábity/ niedoſtáteczny ná którym człon=

43: ku.

44: Paranymphus, maſc. Latine Auſpex uel

45: pronubus, Dźiewosłąb/ żerca/ ſwat/ hoch=

46: miſtrz álbo márſzałek/ ná ſwiádziebnym we=

47: ſelu.

48: Parapetaſma neut. Latine Velum, Zasło=

49: ná/ cortyná.

50: Parapherna, paraphernorum, uel Para=

51: pharnalia orum, neut. plur. Wypráwá/

52: to yeſt ſzáty/ klenoty/ y ynſze domowe ſprzęty

53: które przidáyą poſágowi.

54: Paraphraſis, ſis, fem. pen. prod. paulo li=

55: berior interpretatio, hoc eſt, eiuſdem

kolumna: b

P ante A. 277

1: ſententiæ per alium ſermonem fuſior

http://rcin.org.pl

interpretatio, Szerſzy wykład/ á obyáśnie=

nie więtſze słowy.

Paraphraſtes interpres latine, Tłumácz/

wykładácz ſzerſzemi słowy.

Paraphraſticos, Szerſzym opiſuyącym/ oma=

wiáyącym obyczáyem.

Pararius, pararij, uox latina idē quod

Græcis Proxeneta, Skupień ten który

skupuye/ yedná co ná kogo pieniędzy ſzuka

pożiczić.

Pararium, æs, Vide Par.

Paraſanga, gæ, uel paraſange, fem. Perſi=

ca dictio ſpacium triginta ſtadia con

tinens, Vide infra quid ſit ſtadium,

Multis paraſangis præcurrere Pro=

uerbium, Dáleko kogo vciec.

Paraſceue, paraſceues, fem. Latine præ=

paratio, Przigotowánie/ przinárzMądzánie/

przed tym nágotowánie.

Paraſitus, paraſiti, maſc. Páſorzit/ pochlieb=

cá.

Paraſitaſter, paraſitaſtri, Podpáſorzit vczący

ſie pochliebſtwá.

Paraſitor, aris, ari, Pochlebuyę/ yeſtem pa=

ſorzitem.

Paraſtatæ, ut eſt apud Vitruuium & Pli=

nium lapides ſunt, pilarum fere mo=

do appoſiti columnis a quarum ſimi=

litudine alterum cruris os (duo enim

ſunt) paraſtata nominantur in iumen=

http://rcin.org.pl

32: tis a Vegetio: Sed & tabulæ quædam

33: certis inſtrumentis a Vitruuio para=

34: ſtatæ nominatur. Budeus tamen in Vi=

35: truuij & Plinij locis legit paraſtati=

36: cæ.

37: Paraſtades, æ, lapides qui utrunqꝫ oſtij

38: latus muniunt. Vitruuius quoqꝫ in

39: mentione templorum uocat antas, Her

40: molaus.

41: Paraſyntheton, neut. pen. cor. Latine de=

42: compoſitum, Co weſpołek złożonego ſcho=

43: dźi ſie/ etć.

44: Paraſynthetes Latine decompoſitus.

45: Paratragædio, paratragædias, are, dixit

46: Plaut. Licenter pro uerbis aliquid ex=

47: aggerare, Słowy co ſzerzić.

48: Paratrimma, neu. Latine intertrigo, Stár=

49: cie álbo odpárzelina/ oſádnienie/ ſád=

50: no.

51: Parazonium, neut. ſe. gladij genus quod

52: & Zonam accingebatur, Kórd/ yezdecki

53: miecz.

54: Parce, Vide Parco.

strona: 277v

kolumna: a

P ante A.

1: Parco, parcis, peperci, & parſi, parſum,

2: parcere, neut. tert. Przepuſzczam/ skąpię/

3: oſzczędzam ſie/ żałuyę. Parcere labori, Szá=

http://rcin.org.pl

nować ſie/ nierobotnym być. Parcere ope=

ræ idem, Parcere oculis, dum filio parce=

ret, Zadnego koſztunku nielutował gdy ſy=

nowi czinił k woley.

Sumptui ne parcas, ulla in re qua ad

ualetudinem opus ſit, Nie oſzczędzay

ſie/ nie załuy nákładu żadnego dla zdro=

wia.

Parcere lamentis, Odyąć ſie lamentóm/ nie

lámentować. Ne tibi ægritudinem pater

parerem parſi ſedulo, Strzegłem tego

pilnie ábych ći przikrośći nie zádał. Parce

metu, Vergil. Nie bóy ſie nic. Depone

metum, Parcere auxilio alicuius, Nie

chcieć komu zádáwáć trudnośćy około dá=

nia pomocy.

Parcitur imperſonale, Cic. neqꝫ parcetur

labori, Ná żadney pracey nieſchodzić nie bę=

dźie.

Parcus, a, um, Skąpy. Parcus ſomus,

Krótki ſen. Parcus comitatu, W małym

poczcie.

Parcus opera, Skąpy w robotę/ niepilny/

názbyt ſie ſzánuyący. Parciſsimus hono=

rum, By kązká nie łákomy ná próżną

chwałę.

Parciſsimus in uictu, Bárzo máło ye.

Parciſsimus æſtimator beneficiorum

ſuorum, nie wyſoko waży/ nie názbyt ſzá=

cuye dobrodzieyſtw ſwoyich.

http://rcin.org.pl

34: Parce aduerbiū, Skąpie/ miernie/ ták wczás

35: Parce ac duriter uiuere, Skąpie żić/ s

36: wielkim ſie oſzczędzániem żiwić.

37: Parce parcus, Zbytnie skąpy. Parce uti uer=

38: bis, Máło mówić.

39: Parcius, Skępiey.

40: Parciſsime, Nayskępiey.

41: Parcitas, Skąpość/ Oſzczędzánie.

42: Parſimonia, æ, idem, Largitas nimia &

43: parſimonia contraria, Res familiaris

44: conſeruatur diligentia & parſimonia,

45: Pilność s oſzczędliwośćią dzierży goſpodár=

46: ſtwo. Rem parſimonia retinere, Oſzczą=

47: dzáyąc ſie przi ſwym zoſtáć/ mieć potrzeby

48: ná potrzeby.

49: Parſimonia temporis, Skąpość czáſu.

50: ¶Compoſita, Comparo, idem quod

51: ſimplex, Skąpię/ ściskam groſz ku groſzo=

52: wi/ oſzczędzam ſie.

53: ¶Præparcus & Deparcus, a, um, Bár=

kolumna: b

P ante A.

1: zo skąpy/ twárdy yáko kámień/ rychlieyby ká=

2: mieniá vził.

3: Parcæ creditæ ſunt ters fatorum mini=

4: ſtræ apud inferos, Są trzy boginie má=

5: yące moc nád wſzelákiemi rzeczámi które wſze=

6: lákiemu człowiekowi y wſzelákim rzeczóm

7: ſwóy krés ſmiercy y żiwotá zákryſzáyą. Di=

8: cuntur eſſe filiæ Erebi & Noctis (ſe=

http://rcin.org.pl

cundum fabulas Poëticas) Earum no

mina ſunt Clotho, Lacheſis & Atro=

pos, Vide ſupra.

Pardalianches Aconitum eſt.

Pardalios gemma.

Pardalium unguenti genus.

Pardalus, genus auiculæ Calep.

Pardus, pardi, maſc. ſe. cuius fœmininū.

Pardalis idem quod Panther uel Pan

thera, Ryś.

¶Leopardus inde deriuatur, Zwierzę

ze lwá á z ryśiá ſie rodzące.

Parectatus, ti, Ephœbus, Młodźieńczik któ=

ry yuż brodácieye/ okrzos/ ſzpiczak niektórzi zo=

wą.

Parelcon παρέλκον Eſt productio di=

ctionis ex adiectione ſyllabæ uel al=

terius dictionis, ut adeſdum pro ades,

uoſmet, pro uos.

Parens, parentis, Vide Pario.

Parens participium, a Pareo, Vide Pa=

reo.

Parentheſis, fem. pen. cor. Latine interpo=

ſitio, W poſrzodek wſádzenie. Eſt interie=

ctio orationis in ſermone qua remo=

ta ſermo manet integer.

Parento, as, Vide Pario.

Pareo, pares, parui, parere, neut. ſec. Ieſtem

posłuſzny/ ſtawam ſie/ doſtawam.

Parere dictio, Być posłuſzen czyiego ro=

http://rcin.org.pl

39: skazánia.

40: Parere imperio, Być poddánym. Hæc ci=

41: uitas paret Regi, To miáſto poddáne yeſt

42: Królowi/ Kroliweskie yeſt miáſto. Parere

43: interceſsioni, Dáć ſie vżić. Parere cupi=

44: ditatibus, Vdáć ſie ná roſpuſtę. Parere gu

45: læ, Obżeráć ſie.

46: Paretur imperſonale, Liuius. Ex templo

47: teſſeram dari iuber, ut prandeat miles,

48: dicto parent, Wnet go vsłuchano.

49: Parens participium, ſiue nomen ex par=

50: ticipio, Cic. Parentiores habuerunt ex=

51: ercitus, Posłuſnieyſzy [!] lud mieli w ſwym

52: woysku.

¶Compoſita

strona: 278

kolumna: a

P ante A.

1: ¶Compoſita, Adpareo, ſiue appareo

2: appares, pen. prod. apparui, apparitū

3: apparere, Vkázáć ſie/ ſtáć ſie. Abſcondi

4: & apparere contraria, Res apparet,

5: Iáwna rzecz yeſt. Fac ſis promiſſa ap=

6: pareant, Bácz ábyś to pełnił coś obie=

7: cał.

8: Ex quo facile apparet, Ztąd ſie yáwnie

9: okazuye. Veſtigium eloquentiæ in eo ap

10: paret, Okázuyą ſie w nim początki wymo=

11: wy.

12: Cui enim non apparet affectare illos

http://rcin.org.pl

imperium in Latinos, Ktoż tego nie wi=
dźi że ſtoyą o páńſtwo włoskie. Apparet
ſeruum hunc eſſe domini pauperis,
Znáć że to yeſt vbogiego páná sługá. Mox
apparebo domi, Wnet domá bę=
dę.
Nuſquam apparet, Nigdziey go nie zayź=
rzreć [!] .
¶Apparitio uerbale, Vkazánie.
¶Apparitor, apparitoris, Mieſcki páro=
bek/ Butel.
¶Apparitura, æ, Tákowa służbá/ mieyſc=
kich párobków vrząd. Apparitutam fa=
cere, Być sługą mieyſckim.
¶Apparitorium, Calep. Id eſt adiu=
torium, Pomoc.
¶Compareo, Stawam oblicznie/ ſtáwiam
ſie w ſwey oſobie. Comparauit curam
iudicio, Stánął oblicznie przed ſądem.
Non comparet argenti ratio, Nie może
ráchunek prziść álbo nie chce ſie zgádzáć. Li=
uius, Conquiri quæ cōparerent iuſſe=
runt, Kazáli to nágotować co mogło być
náleziono/ czego mogli doſtáć. Comparent
in eo non mediocria officia, apud
Cice. Niepoſpolitego yeſt záchowánia.
¶Diſpareo, id eſt a conſpectu recedo,
Schodzę z oczu zwiyam precz.
¶Tranſpareo, Ieſtem przerzoczisty [!] .
Parergon ſeu parergum, parergi, neut.

http://rcin.org.pl

43: dicitur quod alicui rei præter propo

44: ſitum additur, Wſzeláka rzecz która z nie=

45: naczká dla prziochędożenia álbo ynſzey przi=

46: cziny á nie z potrzeby bywa przidána tey rze=

47: czy którąſmy przed ſię wzięli/ yáko powie=

48: dáyąc yáką hiſtorią nieco ſie k temu z nie=

49: naczká przitoczy námniey ku hiſtoriey nie

50: należąca/ álbo gdy málarz obraz máluyąc

51: drzéwka/ kwiatki álbo málarz obraz máluyąc

52: drzéwká/ kwiatki álbo ptaſzi k temu prziſá=

53: dźi/ co nie yeſt ku potrzebie obrázu one=

54: go.

55: Parethonium uel ſine aſpiratione Pare=

56: tonium, neut. genus coloris a loco

57: Ægypti ita uocatur, Calep.

kolumna: b

P ante A. 278

1: Parici quæſtores dicebantur qui ſole=

2: bant creari cauſa rerum capitalium

3: quærendarum, Feſtus.

4: Paridica, paricidium, Vide Cædo.

5: Paries, parietis, maſc. tert. Sciána. Intra pa

6: rietes, W domu/ nie yáwnie.

7: Paries & intergerinus, Poſrzednia ſciá=

8: ná.

9: Paries craticius, Sciáná ná xtałt kraty vczi=

10: niona.

11: Parietina, næ, Stáre ſprochniáłe śćiány álbo

12: też leżące mury.

13: Parietaria herba a parietibus in quibus

http://rcin.org.pl

naſcitur dicta, Vulgo Victriolum, &

Perdicum, quoniam Perdices ea ue=

ſcantur quidam putant eſſe, Noć y dzień

álbo S. Piotrá zielie.

Parilis, & hoc parile, pen. cor. Równy/ ye=

dnáki/ równego xtałtu/ yednákiey formy.

Parilitas, atis, Równość. Æqualitas.

Parilia, orum, Deæ Palis feſta quæ &

Palilia, Vide ſupra Pales, Palilicium ſy=

dus quod & Hyadas & Succulæ uo=

catur, Vide ſupra in dictione Hya=

des.

Pario, paris, peperi, partum, uel paritum

parere, act. tert. proprie ad fœminas

pertinet, Rodzę.

Parere oua dicuntur aues, Nieść yáy=

cá.

Parior paſsiuum, Plin. Oua exeunt a ro=

tundiſsima ſui parte, dum pariuntur,

Gdy byváyą nieśione.

Parere Metaphoricos, Doſtáć/ nágotować.

Vt ueritas odium parit, Prawdá gniew

przinośi/ o práwdę ſie ludźie gniewá=

yą.

Parere ægritudinem alicui, Zádáć komu

trudność/ przikrość. Hæc res tibi pariet

laudem immortalem, Wieczną z tego

chwałę będzieſz miał.

Parere pacem, Oſięgnąć pokóy. Parere

ſibi gratiam apud aliquem, Záchować

http://rcin.org.pl

44: ſie/ Przisłużić ſie komu.

45: Parere uictoriam, Zwicięſtwo otrzimáć/

46: być przyczyną zwicięſtwá. Qui ſanguine

47: nobis hanc patriam peperere ſuo,

48: Którzy nam tey oyczyny [/] krwią ſwą do=

49: ſtáli.

50: Partus, a, um, participium, Vrodzony. Par=

51: ta, Która yuſz porodziłá.

52: Partus item, Doſtány/ oſiężony/ nábyty. Par=

53: ta uictoria, Oſięgnione zwicięſtwo.

AA 2 Partæ

strona: 278v

kolumna: a

P ante A.

1: Partæ opes non caſu, ſed ingenio, Oſię=

2: gnione bogáctwá nie z tráfunku álbo for=

3: tuny ále z dofćipu y z pilnośćy. Non mi=

4: nor eſt uirtus quam querere parta

5: tueri, Nie mnieyſza yeſt cnotá nábytemi rze=

6: czámi vmieć ſzáfować yáko z nowu doſtá=

7: wáć.

8: Male partum male diſperit, Zlie nábyte

9: zlie zginie.

10: Partus, huius partus, maſc. q. Rodzenie/

11: Porodzenie.

12: Partus etiam arboris dicitur, Owoc.

13: Partus item, Dźięcię nowo vrodzone. Idem

14: ſcilicet quod fœtus.

15: Paritura, ræ, idem, obſoletum.

16: Paritudo, inis, apud Plaut. Czás rodzenia/

http://rcin.org.pl

17: Rodzenie.

18: Partio, partionis, femin. Rodzenie. Plau=

19: tus.

20: Partor, partoris, Nábywácz/ oſięgácz.

21: Parturio, parturis, parturiui, parturire, Ro

22: dzę męczę ſie dzieciątkiem.

23: Parturire per translationem dixit Cice=

24: ro, Vtinam aliquando dolor, Pop.

25: Rom. pariat quod iam diu parturit,

26: Aby tego dokazał ná co ſie dawno bierze/

27: álbo áby ſie to ſtáło ná co ſie dawno zbie=

28: ra.

29: Parturiens, paarturientis, participium, Mę

30: cący [!] ſie dzieciątkiem/ rodząc. Exhalauit ani=

31: mam parturiens, Vmárłá przi dźieciąt=

32: ku.

33: Parens, parentis, priore cor. uenit a uerbo

34: Pario com. Ociec y mátká.

35: Parentes, Rodźicy y wſziſcy ynſzy przodkowie

36: z práwey liniey pochodzący aż do prádźiá=

37: dów/ náſzy ſtárſzy,

38: Parens cunctorum terra, Ziemiá wſziſtkich

39: rzeczy mátká.

40: Parens patriæ & parens eloquentiæ, di=

41: ctus eſt, Cicero.

42: Parens urbis Romulus.

43: Parenticida, æ, pen. prod. Mężobóycá nád

44: oycem álbo mátką ſwoyą.

45: Parento, as, are, Obchód czinię/ pogrzeb ſprá=

46: wuyę rodźicóm ſwoyim. Iuſta facio paren

http://rcin.org.pl

47: tibus.

48: Parentatio, onis, fem. tert. Pogrzebny ob=

49: chód.

50: Parentalia, orum, plurale tantum, idem

51: quod inferiæ, Stypá/ kołáciya ná pogrze=

52: bie.

53: ¶Aperio, aperis, pen. cor. aperui, aper

54: tum, aperire, Otwarzam. Literas aperire

55: otworzić liſt.

56: ¶Aperire item, Odkrić/ powiedźieć/ wyło=

kolumna: b

P ante A.

1: żić. Aperire caput, Siąć czapkę. Aperire

2: terram, Zryć/ zorać rolą. Aperire futura

3: Prziſzłe rzeczy oznáymić. Animum aperi=

4: re, Serce ſwe to yeſt myśl okázáć. Scelus ape

5: rire, Wywołáć ná kogo yego niecnotę/ ál=

6: bo złość.

7: Aperire ænigma, Trudną zwikłáną gad=

8: kę zgádnąć. Aperire dubia idem, Ape=

9: rire uentrem, Wywálić brzuch/ odkrić

10: ſie.

11: ¶Occultare & aperire contraria, Viam

12: aperire ad aliquid faciendum, Dáć

13: komu prziczinę álbo prziſtęp ku niektorey

14: rzeczy.

15: ¶Aperiri cœlum dicitur a Poëtis, Gdy

16: poczina dnieć. Aperire foros amicitiæ,

17: Ku prziyáźny y záchowániu dáć prziczi=

18: nę.

http://rcin.org.pl

19: Aperire fontes Philoſophiæ, Zrzódłá á

20: grunty Phyloſophiey otworzić. Aperire fo=

21: res, feneſtram, ianuam, alicui rei idem,

22: Być przyczyną czego/ dáć pochop.

23: ¶Apertus, a, um, participium, ſiue no=

24: men ex participio, Otworzony/ yáwny/

25: odkrity/ a/ e.

26: Apertis tibijs Prouerbium, Iáwnie/ yá=

27: ſnym głoſem. Aperta pericula, Iáwne nie=

28: beſpieczność. Apertus & Obſcurus con

29: traria. Apertum & perſpicuum, Iaw=

30: na rzecz.

31: Aperta & lucida narratio, Iáſna po=

32: wieść. Apertum cœlum. Iáſny pogodny

33: dźień.

34: Campus apertus, Szerokie pole. Aper=

35: tus & ſimplex homo, Nie chytry/ pro=

36: ſty/ dobry człowiek. Aperto Marte pugna

37: re, Polem ſie potykáć/ yáwnie bitwę zwieść.

38: Aperto pectore agere, Nie chytrze/ ále=

39: práwie á ſpráwiedliwie ſie s kim obchodźić.

40: ¶Aperte aduerbiū qualitatis, Iáwnie/

41: widomie/ yáſnie/ oczywiście. Aperte odiſſe,

42: Być yáwnym nieprzyiacielem. Aperte pa=

43: lamꝙ dicere, Iáwnie á yáſnie rzec. Di=

44: cam planius & apertius, Rzekę łatwiey

45: y yáſniey.

46: Aperte falſum, Szczyry fáłſz/ yáwna łeſz.

47: Aperte mentitur, Iáwnie łże. Aperte ita

48: ut ſeſe res habet narrabo, Iáwnie ya=

http://rcin.org.pl

49: koſie rzecz w ſobie ma powiem. Apertiſsi=

50: me inſanire, Iáwnie ſzáleć. Aperte & re=

51: ctæ contraria.

52: ¶Apertio, onis, Otworzenie/ obyáwienie.

53: ¶Apertura, æ, pen. prod. idem.

54: ¶Adaperio, is, ire, idem, quod Aperio

55: Adaperire intranea hominis dicitur

56: uis herbæ, Otwárzácz.

¶Adapertilis

strona: 279

kolumna: a

P ante A.

1: ¶Adapertilis, le, adiectiuum, Otworzo=

2: ny.

3: ¶Comperio, Doświádczam/ dowieduyę

4: ſie/ wyrozumiewam/ náyduyę. Comperi cer

5: to, Zápewnem ſie dowiedźiał. Nihil de hoc

6: comperi, Nicem o tym nie słyſzał. Poſtea

7: Cæſar ex captiuis comperit, Potym ſie

8: Ceſarz z więźniów wywiedźiał. Ex multis

9: audiui & ipſe comperi, Słyſzałem to od

10: wielu ich y ſamem był przi tym. Teſtibus

11: comperire, Z ſwiádków wyrozumieć. Cō=

12: pertum eſt mihi & exploratum eſt mi=

13: hi idem eſt, Wiem dobrze/ świádomem te=

14: go.

15: Compertum oculis ferre, Widźiáne rze=

16: czy powiedáć.

17: ¶Comperior deponentaliter pro com

18: perio apud Saluſt.

http://rcin.org.pl

19: ¶Compertus, a, um, participium, ſiue
20: nomen ex participio, ut compertus in
21: ſtupro, Záſtány/ poymány/ á on gwałt czini
22: białęy głowie.
23: Nihil cogniti nihil comperti habere,
24: Zadney świádomośćy nie mieć. Facinus
25: manifeſto compertum atqꝫ deprehen=
26: ſum, Iáwnie doświádczony zły vczinek.
27: Experior, riris, expertus ſum, experi=
28: ri, Doſwiadczam ſie/ skoſztuyę. Experiū=
29: tur opes ſuas, Cic. Koſtuyą yáko bogáći
30: á możni ſą.
31: Experiri fidem amici, Doświádczić przi=
32: yáźni przijacielskiey. Ipſa re experiere pro
33: pediem, Doznaſz ſam tego co dźień. Expe=
34: riri iure, Pokoſztować ſie s práwem. Extre=
35: ma queqꝫ experiri, Wſziſtkiego ſie wa=
36: żić.
37: Experiri fortunam, Ná fortunę ſie ſpuś=
38: ćić/ ważić ſie. Expertum eſt, Iáwna á ſwiá=
39: doma rzecz yeſt/ ták yeſt.
40: ¶Experiendus, a, um, Plin. Ad expe=
41: rienda uina, Ku koſztowániu win.
42: ¶Expertus, a, um, Swiádomy/ ten który
43: czego koſztował.
44: Expertæ induſtriæ homo, Człowiek
45: doſwiádczonego rozumu. Experta dicimus
46: To mowiemy czegoſmy skoſztowáli.
47: ¶Experiens, experientis, Doſwiádczony
48: a/ e. Experientiſsimus homo, Człowiek

http://rcin.org.pl

49: wielmi biegły.

50: ¶Experimentum & Experientia, skoſz=

51: towánie/ Probá Doſwiadczenie.

52: ¶Compoſita, Inexpertus, Nieuk/ nie=

53: wiádomy.

54: ¶Operior, operis, pen. cor. operui, o=

55: pertum, operire, Zámykam/ zákriwam.

kolumna: b

P ante A. 279

1: Metaphor. Táyę. Vbi abire intro ope=

2: ruere oſtium, Wſzedſzy w dóm zámknęli

3: drzwi.

4: ¶Opertum & apertum contraria, ope

5: rire luctum, Táić ſwego ſmutku/ płáczu.

6: In operto eſſe, Pod dáchem być/ nie vká=

7: zować ſie z domu. Opertus dedecore &

8: contumelia, Obciężony.

9: ¶Operto, as, are, frequentatiuum, Fe=

10: ſtus, Vſtáwicznie zámykam/ táyę/ kriyę.

11: ¶Operimentum, operimenti, neut. ſec.

12: Deká/ wieko/ płáchta do nákriwánia.

13: ¶Opertiorum, opertiorij, idem, Też po=

14: włoká álbo powleczenie czego.

15: ¶Operculum, operculi, Wieczko/ pokriw

16: ká.

17: ¶Operculo, as, are, Wieczkiem nákri=

18: wam.

19: ¶Opertanea ſacra quæ in operto nō

20: ſub dio fiebant, Plin.

21: ¶Cooperio, cooperis, Nákriwam/ zákri

http://rcin.org.pl

wam.

Cooperire aliquem lapidibus, pro

lapidare, Vkámionować. Coopertus ſce=

leribus, Wſzelákich niecnot á złośćy pełny.

Coopertus ulceribus, Pełny wrzodów by

go oblepił. Coopertus puluere, Przipádły

prochem.

¶Cooperculum idem quod opercu=

lum, Wieczko/ pokriwká.

¶Reperio, Náyduyę/ z tráfunku potráfiam

Sed ubi reperiam Pamphilum, Gdzie

naydę Pamphiluſá/ gdźie go mam ſzukáć/ gdźie

go mam potráfić. Conſilium reperire,

Náleść rádę, Cauſam reperire, Náleść

wymówkę. Reperienda uia eſt, Muśi

k temu drógi álbo przicziny á obyczáyu ſzu=

káć. Gloriam armis reperire, Chwały z

rzeczy walecznych doſtáć. Hoc non ſecus

reperies, Nie naydźieſz tego ynáczey/ Nie

naydźie ſie tá rzecz ynáczey. In hac re nihil

reperio quod tantopere laudem, Nic w

tey rzeczy nie náyduyę co bych owſzeki miał

chwalić. Reperio eum ueniſſe Tarentum

Wyrozumiewam z piſánia liſtów że prziſzedł

do Tárentu.

¶Repertitus, a, um, Náleźiony/ nálezio=

nek.

¶Repertor, Náleźiciel/ náleyſcá.

¶Repertorium, Regeſtr domowych ſprzę=

tów álbo czego tákowego.

http://rcin.org.pl

52: ¶Pariter aduerbium congrerandi ſi=

53: gnificans ſimul, Weſpołek yednáko.

54: Id pariter cum omni animante naſci=

55: tur, To ſie weſpołek s káżdym zwierzęciem

56: rodźi. Pariter patribus & plebi gratus.

AA 3	Iednáko

strona: 279v

kolumna: a

P ante A.

1: Iednáko rádźie yáko y poſpólſtwu wdźię=

2: czen. Reliquid filium pariter morum,

3: ut ipſe fuit, Odumárł ſyná równie tákowych

4: obyczáyów yáko y ſam był. Vtinam pa=

5: riter doloret tibi atq; mihi dolet,

6: Boże day to ábyś tym obyczáyem y tym ſpo

7: ſobem tego żáłował yáko y ya.

8: Parium ciuitas Aſiæ in regione My=

9: ſiæ.

10: Parius, a, um, adiectiuum a Paro Inſu=

11: la.

12: Parius lapis idem qui & lapis lydius,

13: Kámień ná którym probuyą złotá y śre=

14: brá.

15: Parix, paricis, Siroká.

16: Parma, parmæ, fem. prim. Tarca nie wielka

17: páweská żełazem obita/ drapska paweská.

18: Idem quod Pelta Græce.

19: Parmula, læ, diminutiuum, Páwczeczká má=

20: ła.

21: Parma item ciuitas Italiæ non procul a

http://rcin.org.pl

22: Cremona.

23: Parmenſis, ſe, Ieden z tego miáſtá.

24: Parmularius, parmularij, maſcul, Páweź=

25: nik.

26: Parmatus, a, um, Który páwzę noſi/ vpá=

27: węźiony.

28: Parnacides genus ueſtium puella=

29: rum.

30: Parnaſus, pen. pro. maſc. mons in Phoci=

31: de in Græcia apud quem fons Ca=

32: ſtalius & Hypocrenæ Muſis ſacra=

33: tus.

34: Parnaſius, a, um, Ieden ztámtąd. Et Muſæ

35: parnaſides uocantur.

36: Paro, as, aui, are, act, prim. Gotuyę/ náby=

37: wam. Parate animos dextraſqꝫ, Miey=

38: cie ſerce y ręce po gotowiu. Parat abitum,

39: Gotuye ſie ná drogę. Parare rem & diui=

40: tias, Nábyć bogactw. Parare exercitum,

41: Woysko zbieráć. Pecunia tibi non exi=

42: gua opus erit ad id quod paras, Bę=

43: dźieć potrzebá nie máło pieniędzy k tey rze=

44: czy ná którą ſie gotuyeſz. Ex libris ædi=

45: tis maximam ſibi laudem parauit, Z

46: xiąg które popiſał y ná ſwiat álbo yáwność

47: wydał/ wielkiey sławy doſtał. Cupio ali=

48: quos parare amicos beneficio meo,

49: Rádá bych kilká przyiacioł nábyłá zácho=

50: wániem y dobrodzieyſtwem moyem. Parare

51: fugam, Chcieć vciec. Parare exercitum

http://rcin.org.pl

52: alteri, Stáć komu o gárdło. Ita ne paraſti

53: te ut nulla ſpes in te relicta ſit tibi,

54: Ták żeś ſie nárządźił/ etć. Ita paratum eſt,

55: Ták zrządzono yeſt. Parare neceſsitudi=

56: nes, W záchowánie ſie zmágáć. Hiſce ego

kolumna: b

P ante A.

1: non paro ut me rideant, Tym ſie ya z

2: ſiebie nie dam náśmiewáć.

3: Paratus, a, um, participium ſiue nomen

4: ex participio, Gotowy/ a/ e. Vir in quo=

5: uis loco paratus, Człowiek ku wſzelá=

6: kiem rzeczam ſpoſobny. Paratus omnia

7: peperti, Gotów wſziſtko przepuśćić. Para=

8: tiſsimus ad omnia, Gotowiuchny ku wſzem

9: rzeczóm.

10: Paratus ad omnem euentum, Ná wſze=

11: láką przigodę gotowy/ opátrzny.

12: Paratum, parati, neut. ſec. ſubſtantiuum,

13: Nágotowánie. Terent. Quo in loco di=

14: ctum eſt parati nihil eſt, Ná któreſmy ſie

15: mieyſcá zmówili nic nágotowánego nie=

16: mász.

17: Paratus, huius paratus, Gotowánie.

18: Parate aduerbium, Rozmyślnie/ gotowie.

19: Parate uenire ad dicendum, S goto=

20: wą rzeczą prziść. Paratius dimicare, Pręt=

21: ko ſie podkáć nie wiele ſie rozmyśláyąc. Pa=

22: ratiſsime reſpondit, Hnetki odpowie=

23: dźiał.

http://rcin.org.pl

Paratura, ræ, fem. prim. Gotowánie. In Bi=
blijs tantum.
Parito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie
ſie gotuyę.
Parabilis, le, Latwy ku nábyciu nágotowániu.
Parabilis cibus, Poſpolita/ niekoſztowna
żiwność.
¶Compoſita Apparo, Przigotuyę/ ná=
rządzam/ przipráwiam. Apparare nuptias
alicui, Ziednáć komu weſele/ náſtręczić mu
żonę.
Apparare conuiuium, Bieſiádę ſpráwić.
In apparando conſumit diem, Niżli ſie
nágotuye dźień precz przeminie. Fabricam
apparare, Nágotować materiey ná ludo=
wánie.
Apparatus ſum, Iam yeſt gotowy. De=
linire apparas, Ty chceſz vbłágáć/ zmięk=
czić.
¶Apparatur imperſonale Terentius,
Dum apparatur uirgo, W ten czas po=
ki ſie gotuye.
¶Apparatus, a, um, participium ſiue
nomen ex participio, unde apparatior
apparatiſsimus, Nágotowány/ przirządzo
ny/ przipráwny. Apparatiſsimi ludi, Gry
wielmi foremnie przipráwione. Domus o=
mnibus rebus inſtructa & apparata,
Wielmi doſtateczny dóm/ y przipráwny.
¶Apparatus huius apparatus uerbale

http://rcin.org.pl

54: Nágotowánie/ przipráwá/ ochędożność.

55: Quorſum iſte tam amplus appara=

56: tus, Co po ták wielkim zbytku. Epularum

apparatum

strona: 280

kolumna: a

P ante A.

1: apparatum, Spráwienie potraw. Magnifi

2: ci apparatus, Známienite przipráwy. Ap=

3: paratus & ornatus.

4: ¶Apparate, apparatius, apparatiſsime

5: aduerbium, Koſztownie/ ochędożnie/ przi=

6: prawnie/ foremnie. Cic. Bibit & edit opi=

7: pare & ſane apparate, Pyſznie vżiwa y s

8: wielkim doſtátkiem. Ludi magnifice ap=

9: parateq; facti, Gry známienicie y koſztow=

10: nie wywiedźione.

11: ¶Apparitio, onis, aliud uerbale, Przi=

12: rządzenie/ nágotowánie.

13: Æquiparo, Przirownawam/ zrownawam/

14: przikładam yedno ku drugiemu. Nemo eſt

15: qui eum factis æquiparare queat, Nie

16: yeſt żaden któryby s nim mógł porownáć.

17: Æquiparare ſuas uirtutes ad uirtutes

18: alterius, Swoye cnoty ku drugiego przikłá=

19: dáć álbo ták wyſoko ważić.

20: ¶Æquiparabilis, le, Co może być łatwie

21: przirownano.

22: ¶Æquiparatio, Przirownánie.

23: ¶Comparo, idem quod æquiparo &

http://rcin.org.pl

idem quod apparo, Iednam/ gotuyę/

przirządzam/ przirownawám yedno ku dru=

giemu/ też doſtáyę/ kupuyę. Dum ſe com=

parat uxor, Poki ſię żoná gotuyę. Do=

micilium comparare, Ziednáć ſobie mieſz=

kánie.

Cōparare ſibi aditum ad aliquem rem

Ziednáć ſobie prziſtęp ku niektórey rzeczy.

Comparare ſe, Nagotować ſie.

¶Comparare item Aquirere, Doſtáć.

Comparare argentum, Doſtáć pieniędzy/

opátrzić ſie pieniądzmi. Gloriam ex re=

bus bellicis cōparare, Ośiegnąć. Com=

parare ſe ad omnia nouit, Vmie we wſzi

ſtkich rzeczách tráfiáć/ ná wsziſtko go może vżi=

wáć.

Ita ſe comparat, Zmyśla ták/ vdáye ſie

zá to. Comparare aliquorum ætatem,

Przirownáwáć yednego látá ku drugiemu.

Ne comparandus hic quidem eſt ad

illum, Zadnym obyczáyem ten ku onemu

nie ma być przikładam.

Sic natura comparatum eſt, id eſt,

conſtitutum, Ták przirodzenie náturę zrzą=

dźiło.

Inique comparatum eſt, Nád pobożność

ſie dzieye.

¶Comparatio, onis, Przirownánie/ też

zgotowánie/ nárządzenie/ też nábycie/ doſtá=

nie.

http://rcin.org.pl

54: ¶Comparate aduerbium, Przirowna=

55: wáyąc yedno ku drugiemu.

kolumna: b

P ante A. 280

1: ¶Comparabilis & hoc comparabile,

2: Przirownáyący/ álbo przirownány.

3: ¶Incomparabilis, le, ut incomparabi=

4: lis uir, Niepoſpolity człowiek/ który ſobie

5: równia nie ma. Incomparabiliter, Nie=

6: poſpolicie. Item comparabilis ſignificat,

7: Co yeſt łatwie ku doſtániu. Vt paruo

8: ære comparabilis, Zá máłe pieniądze mo=

9: że być ſpráwiony.

10: ¶Comparatiuus, a, um, Przirownawá=

11: ący/ przikładáyący yedno ku drugiemu. Cō=

12: paratiua iudicatio, Szácowánie z przirow=

13: nánia yednego ku drugiemu.

14: ¶Comparatiuus gradus apud Gram

15: maticos qui poſitiuo plus, ſuperlati=

16: uo minus ſignificat.

17: ¶Impero, as, aui, are, Roskázuyę/ prziká=

18: zuyę/ pánuyę. Imperare plus eſt quam

19: iubere, Przikázác wiećey yeſt niżli kázac. Im=

20: perare animo meo nequeo, Nie mogę

21: tego ná ſobie przewieść. Imperare dolori

22: Zwiciężić boleść.

23: Imperare tributum, Dań vſtáwić. Sic

24: imperare frumentum ſeu commeatus,

25: Vſtáwić zbytny podátek. magnum nu=

26: merum militum imperauit, Wielki zá=

http://rcin.org.pl

27: ſtęp żołnierskiego ludu od poddánych ſwoich

28: chce mieć.

29: Sic magnum numerum obſidum im=

30: perauit apud Cæſarem, Roskazał áby

31: mu nie máłą lidżbę więźniów w więźienie

32: dano. Nam fere uſurpatur de ijs re=

33: bus quæ uictores deuictis, uel domini

34: ſubditis imponere ſolent.

35: Imperare cupiditatibus, Popędliwość á

36: cieleſność ſwą vſmierzáć/ dzierżeć ná wó=

37: dzy.

38: Et animo ocioſo nunc eſſe impero,

39: Teras więc porzucam wſziſtki ſtárania Po=

40: ſtremo imperaui egomet mihi, Ná ko

41: niecem ſie ná to vdał.

42: Liberis imperare, Mieć ná wodzy dźie=

43: ći.

44: ¶Imperor paſsiuum apud Horat.

45: Mnie bywa roskazowano. Rarum

46: eſt.

47: ¶Imperatus participium, Przikazá=

48: ny.

49: Imperata facere, Przikazáne rzeczy ſpeł=

50: nić.

51: ¶Imperito, as, are, frequentatiuum,

52: Gwałtownie roskázuyę/ Mam ná wodzy

53: poddáne ſwe.

http://rcin.org.pl

P ante A.

Imperitādo ſeruiendoq; uiciſsim, Ro=

skázuyąc y posługuyąc yeden drugiemu.

¶Imperator Romanus, Ceſarz Rzim=

ski.

¶Imperator Turcarum, Caſarz Tu=

recki.

¶Imperatores dicuutur omnes, Którzy

kolwiek yáką zwierzchność nád kim má=

yą.

¶Imperatrix, imperatricis, uerbale fe.

Hetmanowa/ Ceſárzowa.

¶Imperatorius, a, um, Co ku zwierzchno=

ścy yákiey należy. Vt Imperatorium edi=

ctum, Ceſárzki edict/ álbo wyrok. Donatio

imperatoria, Dárowánie Ceſárskie.

¶Imperium, imperij, Páńſtwo/ Ceſárz=

two/ też roskazánie. Nullū eſt tibi in nos

imperium, Niemaſz żadney zwierzchnośći

nád námi.

Imperium exequi, Roskazániu doſić vczi=

nić. Quæſo inquam Traſo eo ne es fe=

rox, quia habes imperiū in belluas, I

dlá tegożeś hárdy że maſz zwierzchność nád

Beſtiámi/ álbo nád zwierzęty. Satis pro im

perio quiſquis es, Práwie po pánsku

ktoſzkolwiek yeſteś.

¶Imperium item, Páńſtwo. Galliæ im=

perio potiri, Doſtáć korony Fráncu=

skiey.

http://rcin.org.pl

30: ¶Imperioſus, a, um, Hárdy/ Pyſzny/ ſwey

31: woley pan/ cięſzki/ gwałtowny. Imperioſa

32: mulier, Swowolna niewiáſtá. Imperio=

33: ſiſsima & ſuperbiſsima familia. Zbyt=

34: nie hárdy dóm/ po páńsku wſziſtko chce.

35: ¶Imperioſe aduerbium, Hárdzie/ pyſz=

36: nie/ ſrogo/ ſurowie.

37: ¶Imperialis, le, ut imperialis urbs,

38: Miáſto ku páńſtwi Rzimskiemu należą=

39: ce.

40: ¶Præparo, Gotuyę náprzod. Præpara=

41: re orationem ad excipiendum regem

42: Nágotować rzecz ná prziwitánie królew=

43: skie.

44: Præparare Hyemi neceſſaria, Nárzą=

45: dzić potrzeby álbo potrzebiznośći ná źimię.

46: Præparare animos auditorum, Zie=

47: dnáć ſobie chuć y wolą tych którzy słuchá=

48: ya.

49: ¶Præparato ablatiuus, ut præparato

50: aliquid dicere, Rozmyślnie.

51: ¶Præparatio, onis, Nágotowánie/ przi=

52: rządzenie przed tym.

53: ¶Præparatus, huius præparatus idem

54: ¶Propero, Vide infra.

kolumna: b

P ante A.

1: ¶Reparo, Nápráwiam/ odnawiam. Repa=

2: rare bellum, Z nowu walczić. Reparare

3: exercitum, Zdobić ſie ná nowe woysko.

http://rcin.org.pl

4: Perdere & reparare contraria, Labo=

5: re reparari & refici, Záś być okrzeź=

6: wionym.

7: ¶Reparatio, Náprάwienie/ Odnowie=

8: nie.

9: ¶Reparabilis, le, Co może być łatwie ná=

10: práwiono/ náprάwny.

11: ¶Irreparabilis, le, Co nie może być nápra=

12: wiono/ nienáprάwny.

13: ¶Separo, Oddzielam/ rozdzielam/ odłączam

14: Vera a falſis ſeparare, Odłączić/ odſá=

15: dźić. Separare cum collega prouinciā

16: Rozdźielić s towárziſtwem ſtároſtwo. Cic.

17: ad Lentulum, libro 19. ubi fortaſſe re=

18: ctius legitur ſe pacturum cum colle=

19: ga.

20: ¶Separatus, a, um, participiū, Oddzie=

21: lony/ odſádzony/ odłączony.

22: ¶Separatio, Odłączenie/ odáſdzenie.

23: Separabilis, le, Co łátwie może być rozſá=

24: dzono/ rozłęczny/ oddźielny.

25: ¶Inſeparabilis, le, Nieoddźielny/ nieodłę=

26: czny. Separate, ſeparatius, ſeparatiſsime,

27: Oſobliwie. Separatim idem, Ná oſobno=

28: śćy. Coniunctim & ſeparatim contra=

29: ria, Separatim de probitate alicuius

30: dicere, Ná oſobliwośćy o cziyey cnocie á

31: wielkiey dobroći mówić. Diſparo idem

32: quod ſeparo.

33: Paro, paronis, maſc. Máła gáliya/ To yeſt

http://rcin.org.pl

łódz. Vnde Myoparo, Gália z którey

zbiyáyą.

Parochus, pen. cor. parochi. Podeymownik

prziſtaw ten zwłaſzczá którego vrząd yeſt le=

gati álbo posły przimować/ y goſpodą y

wſzelákiemi potrzebámi do kuchniey/ do piw=

nice y do ſtáyni opatrzować παρέχω enim

eſt præbeo, unde quidam parochum

præbitorem interpretātur, Porphirius

Copiarium latine dici tradit, Nunc ue

ro pro cuiuſq; uicinæ & accolatu in

ſacris diſponſatore, Miáſto plebaná.

Parochus apud Horat. Który cześć á bie=

śiádę yáką ſpráwuye/ czeſtownik. Conuiua=

tor.

Parochia uel potius Paræcia, παροικία

accolarum conuentus uel accolatus

& eiuſdem fani conſortium.

Parochya latine dici poteſt Curionatus

& Paroeci, παροικοι Curiales qui fanū

aliquod accolunt, Parochianowie.

Parochus

strona: 281

kolumna: a

P ante A.

Parochus etiam reperitur pro Auſpice

uel Paranympho, Miáſto żercá/ dźiewo=

słębá/ ſwátá.

Parodontis, idis, caro ginginarum ex=

creſcens, Dźięgná.

http://rcin.org.pl

6: Paræceus, paræci, Párochian. Vide Paro=

7: chus.

8: Paræmia, feni. Latine Adagium, Przipo=

9: wieść.

10: Paromoeon, uerborum in oratione ſimi

11: litudo, ut id mutauit, quia me immu=

12: tatum uidet, in nominibus Paronoma=

13: ſia dicitur.

14: Paromologia, fem. παρομολογία Latine

15: confeſsio, Wyznánie. Schema eſt quod

16: fit cum aliquot re aduerſario conce=

17: dimus, deinde aliquid inferimus quod

18: aut maius ſit quam ſuperiora, aut etiā

19: quæ poſuimus infirmet.

20: Paronomaſia, fem. Latine agnominatio

21: Przisłowienie/ gdy różne słowá yákoby ye=

22: dnáko brzmią. Schema eſt habens nomi=

23: num in oratione ſimilitudinem, Vt

24: inceptio eſt amentium non amantiū,

25: Item oneri mihi non honori eſt.

26: Paronychia, æ, abſceſſus circa radices

27: unguium, παρά ad & ὄνυξ unguis, Bo=

28: lenie nieyákie páſnokciów/ zanokćićá.

29: Paronymon, neut. Denominatiuum, Co z

30: yednego słowá. (Hoc eſt nomine) Po=

31: chodźi. Vt Abiguus, Iodłowy. Venit ad

32: Abies, Od yedliny.

33: Paropaniſades regio Aſiæ inter Indiam

34: Arabiam & Arachoſiam.

35: Paropſis, paropſidis, fem. Latine catinū,

http://rcin.org.pl

36: Krzinów/ miſá. παρά ad & ὄψον ci=

37: bus.

38: Paropotamia, fem. regio ad fluuium Ti=

39: grim ſita.

40: Paros Inſula una ex Cycladibus & op=

41: pidum in eadem inſula de Cycladi

42: bus, Vide alibi.

43: Parius, a, um, Ieden ztámtego wyſpu. Et pa=

44: rius lapis, Mármorowy kámień.

45: Parotis, parotidis, fe. Wrzód/ zołzy záuſzne.

46: παρά ad & ὦτα aures.

47: Paroximſmus, paroxiſmi, neut. ſec. Latine

48: Incitatio, & Irritatio, Poruſzenie/ pobu=

49: dzenie/ trząſcá/ to yeſt febrá/ żymnicá.

50: Parra, parræ, fem. genus auis inauſpica=

51: tæ, Niefortunny ptak.

52: Parrhaſia, æ, fem. prim. regio, Græcia

53: Arcadia ſcilicet.

54: Parrhaſius, a, um, Arkádeyczik.

kolumna: b

1: Parrhaſius item, Imię właſne yednego má=

2: lárzá z Efezu.

3: Parricida, & Parricidum, Vide Cædo.

4: Pars, partis, fem. tert. Część. Partes facere

5: Dźielić ná częśćy/ roskładáć. Parte utraqꝫ

6: audita, Wysłuchawſzy obie ſtronie. Pars

7: aduerſa, Przećiwna ſtroná.

8: Partes primas habere, Mieć przodek

9: przed ynſzemi. In parte aliqua amoris he

http://rcin.org.pl

rere apud aliquem, Mieć nieco prziyáz=
niey v kogo. Vtinam mihi eſſet pars
æqua amoris tecum, Terent. Boże day
to by ty ták mnie miłowáłá yáko yá cie=
bie.
Pars aliquando collectionem ſignificat
ut magna pars hominum, Więtſza część
ludźi.
Pars nonnunquam pro officio accipi=
tur, Tuæ partes erunt, Ná cię to będźie
należáło. Non arbitror mearum eſſe,
Nie należy tá rzecz ná mnie/ Nie mnie ſie
dotycze.
Ego tuas partes agam uel ſuſpiciam,
Ia ciebie chcę záſtępić. Si erit bellum meæ
partes non deſiderabuntur, Będzieli
woyná/ nie ſtánie ſie żadne omieſzkánie z mey
ſtrony.
Partes item, Strony. Non conuenit inter
partes, Nie mogą ſie zgodźić. Ab illius
partibus ſtat, Przi nim ſtoyi. Priores par
tes ferre, Lepſzą rzecz mieć.
Poſteriores partes ferre, Poſliednieyſzą.
Sed nonnunquam omittitur partes,
ab omni parte, Ze wſząd.
Ab aliqua parte bonus eſt, Nie owſze=
ki yeſt zły.
Nulla parte probus, Nie ma w ſobie
yedney cnoty. Ex parte, Częścią [!] / po częśći/
po niektórey częśći. Vt ex parte ſcio,

http://rcin.org.pl

40: Częśćią wiem.

41: Ex parte noui te, Po częśći vznałem cie.

42: Duræ partes, Cięſzká rzecz. Duras par=

43: tes fratris prædica, Przicięſzſzim to ná

44: brátá.

45: In bonam partem accipere uel inter=

46: pretari, W dobre obrácáć. In malam par=

47: tem intelligere, & in peiorem partem

48: capere, Ináczey rozumieć/ ná złe rozumieć/

49: á yeſzcze ku gorſzemu obrácáć.

50: Magna pars ueſtrum, Więtſza część z

51: was.

52: Pars multa pro pleriq; idem, Magna

53: ex parte, Po więtſzey częśći.

54: Ex parte, Po częśći/ częśćią. In omnes

55: partes, Wſzelákim ſpoſobem.

Pars

strona: 281v

kolumna: a

P ante A.

1: Pars pro uxore, Plau. Satur. Nūc loqui

2: tur de me & de parte mea, I o moyey

3: żenie.

4: Particula, læ, diminutiuum, Cząſtká/ ſztucz=

5: ká/ kąſek.

6: Participium aduerbium, Ná cząſtki/ ná

7: kąski.

8: Particularis, le, Częſtny/ ſtuczáſty.

9: Particulariter idem quod particulatim

10: aduerbium.

http://rcin.org.pl

Particeps, participis, om. Vczeſnik. Parti=
cipem facere aliquem alicuius rei,
Vczeſnikiem vczinić. Illi in periculis par=
ticeps, W niebeſpiecznościách vczeſnik.
Particeps coniurationis, Sprziſiężnik. Par=
ticeps uitij, Vłomny. Particeps hæredi=
tatis, Vczeſnik dźiedzictwá. Particeps con
ſiliorum omnium, Weſpołek wiedząc y
przizwoláyący ná co.
Participium apud Grammaticos eſt pars
orationis uerbi pariter & nominis
particeps.
Participio, as, are, act. prim. Ieſtem vczeſni=
kiem/ álbo vczeſnikiem czinię/ vdzielam. Ob
eam rem inter nos participes, Dla te=
go miey miedzy námi część. Participare ſer=
uum conſilij, Zwierzić ſie yemu ſwych tá=
yemnie.
Non potuit quin ſuo ſermone aliquē
familiarium participauerit de hæri a=
mica, Nie mógł ſie odźierżeć áby o ſwey
miłośćy nie miał yednemu z towárziſtwá po=
wiedźieć. Participare laudes, Być vczeſni=
kiem chwał.
Partior, partiris, ri, & partio, partis, par=
tiui, partitum, partire, antique futuro
partiam & partibo, partiar & parti=
bor, Dzielę/ roſdzielam. Partiri & diui=
dere æqualiter, Ná równę częśćy rozdźie=
lić. Vos inter uos iſthæc partite, Rozdziel

http://rcin.org.pl

41: cie miedzy ſie. Officia inter ſe partiuntur,

42: Cum Scipione honorem partitur, Czi=

43: ni go vczeſnikiem ſwey chwały.

44: Partitio uerbale, Rozdział.

45: Partitor, partitoris, aliud uerbale, Dziel=

46: nik/ rozdzielcá.

47: Partite aduerbium, Dzielnie/ rozdzielnie.

48: Partiarius, partiarij, Vczeſnik który czego

49: ma s kim ná poły álbo winien ná poły cze=

50: go záſtępować.

51: ¶Compoſita, Impertio, impertis, im=

52: pertiui, impertitum, impertire, act. uel

53: Impertior, impertiris, impertiri, depo=

54: nens, Vdźielam. Impertire calorē, Vdźie=

55: lić ciepłá. Multum temporis huic nego=

56: tio impertire noluit, Nie chciał ná tę rzecz

kolumna: b

P ante A.

1: wiele czáſu vdźielić/ włożić. Dolorem ſuū

2: alicui impertire, Oznaymić komu ſwóy

3: ból. Impertit tibi multum ſalutis, Kazał

4: ſie pilnie ná twe zdrowie pytac/ kłániać/ po=

5: zdrowić.

6: Impertire ſtudiū Philoſophiæ, Swoye

7: pilnośćy ná naukę obrócić. Sed ceſſo hæ=

8: ram hoc malo impertire propere,

9: Ale czemu nie hnet oznaymię o tey nieſz=

10: czeſney przigodzie pániey. Aliquem oſculo

11: impertire, Cáłować. Plurima ſalute Par=

12: menonem ſummum ſuum impartit

http://rcin.org.pl

13: Gnato, Wielmi mu czołem biyę yákoſzto wier

14: nemu/ towárziſzowi/ wielmi cie pozdrawiam

15: yáko naywierniešzego ſwego towárziſzá. At

16: me imperti quod commentus es, O=

17: znąymi [/] mi coś wynálasł/ ſmyślił.

18: ¶Impertiri etiam dicitur paſsiue, Cic.

19: Collegæ meo laus impertitur, Bywa

20: vczeſnikiem chwały vczinión.

21: ¶Diſpartior, diſpartiris, diſpartiti, &

22: Diſpertior per e uocalem deponens,

23: Rozdźielam/ rozdáwam. Diſpartire bona

24: ſua inter pauperes, Rozdáć miedzy vbo=

25: ſtwo ſwe dobra.

26: ¶Diſpertio, diſpertis, diſpertiui, di=

27: ſpertitum, diſpertire, idem, Rozdźielam.

28: Diſpertire fortunas parricidis, Miedzy

29: łotroſtwo álbo męzobóyſtwo dobrá ſwe roz=

30: dáć.

31: Exercitum in oppida diſpartire, Roz=

32: łożić po miáſteczkách woysko. Diſpertiri in

33: multas curas animi, Być roſtárgnióny ná

34: ſwym vmyśle. Iniuria diſpertiuiſti, pin=

35: guiorem agnum iſti habent, Nie ſprá=

36: wiedliwieś dźielił/ etć.

37: ¶Diſpertius, a, um, participium, Roz=

38: dźielony/ wſádzony/ też roſtárgniony. Cic.

39: Satius exiſtimo uos eſſe diſpertitos &

40: in ſpeculis eſſe, Mniemam że lepiey yeſt

41: ábyście byli rozsádzeni.

42: ¶Bipertior ſeu bipartior, bipartiris,

http://rcin.org.pl

43: bipartiri, Et bipartio, bipartis, biparti=

44: ui, re, Ná dwie częſcy dziele. Bipartitus ſeu

45: Bipertitus, a, ū, Rozdzielony ná dwie czę=

46: śći/ dwoyáki/ ſowity.

47: ¶Bipartito ſiue Bipertito aduerbium

48: Dwoyáko/ dwoyákim obyczáyem. Bipertito

49: claſsis diſtributa, Ná dwie częśći ſtrón

50: rozdźielony obós náwodny. Signa biper=

51: tito inferre, Ze dwu ſtrón ſie wyrwáć y

52: podkác s nieprziyacioły.

53: ¶Tripartitus, a, um, Troyáki.

54: ¶Quadripartitus, a, um, Czworá-

55: ki.

¶Expers

strona: 282

kolumna: a

P ante A.

1: ¶Expers, expertis, id eſt. nō particeps

2: om. Nie vczeſnik/ nie máyący częśćy/ też

3: niewiádomy/ nieumieyętny/ nieuk. Expers

4: amoris gnati, Nie wié co to ſyná miło=

5: wáć/ nie miłuye ſyná. Expers conſilij,

6: Nieumieyący rádźić. Expers curarum,

7: Niepieczołowity.

8: Honeſtatis expers, Roſpuſtny/ nieſró=

9: mieźliwy/ nie má w ſobie żadnego wſtidu.

10: Imperitus & expers linguæ Græcæ,

11: Nieumie Greckiego yęziká. Laboris ex=

12: pers, Nie robotny/ prożnuyący.

13: Liberalitatis tuæ factus ſum expers,

http://rcin.org.pl

14: Nie ſtałem ſie vczeſnikiem twoyey świebo=
15: dności/ nie okazałeś mi nic łáski. Ratio=
16: nis expers, Głupi. Turpitudinis expers
17: Namniey w dobrey powieści nienáruſzony/
18: króm którey zmázy.
19: ¶Expers etiam ablatiuo iungitur, ut
20: expers eo more, Nie ma tego obyczáyu.
21: Expers fama & fortunis, Ani sławy/
22: áni máyętności nie ma. Expers metu,
23: Nieboyáźny/ nieboyáźliwy.
24: Parſimonia, Vide Parco.
25: Parthanium oppidum Vindeliciæ in
26: Germania.
27: Parthenos, fem. Latine Virgo, Pánná/ dzie=
28: wicá.
29: Parthenice idem.
30: Parthenius, a, um, Latine uirgineus, Pá=
31: nieński/ dźiewiczy.
32: Parthenium nomen herbæ, Muter kraut/
33: Feberkraut/ melter/ po niemiecku.
34: Parthenius mons Arcadiæ & fluuius Pa
35: phlagonum.
36: Parthenope, pen, cor. ipſa ciuitas Nea=
37: politana in Italia, Napulia, item no=
38: men proprium unius ex Syreni=
39: bus.
40: Parthia regio Aſiæ uel Aſſyriæ ciuis po
41: puli Parthi Medis & Hircanis finiti=
42: mi.
43: Particeps, particularis, particulatim, Vide

http://rcin.org.pl

44: Pars.

45: Partim aduerbium fere in oratione ge=

46: minatur, Po częśćy z niektórey ſtrony/ część=

47: cią/ niektórzi mowią poniekąd. Partim

48: probabat, partim non, Częścią chwalił/

49: częſcią nic. Partim utilia eſſe, partim ne=

50: ceſſaria, Częścią ſą pożiteczne/ częścią po=

51: trzebne. Aliquando non geminatur,

52: Plaut, quod partim noſtri faciunt ar=

53: gentarij, Po częśći niektórzi z mincárzów

54: zwykli czinić.

55: Partior, partiris, partitio, partitor, par=

56: tiarius, Vide Pars.

kolumna: b

P ante A. 282

1: Parturio, partus, Vide Pario.

2: Paruifacio, & paruipendo, Vide Paruus.

3: Parulis tuberculum iuxta dentes in gin=

4: giuis naſcens.

5: Parum aduerbium, Máło. Parum con=

6: ſulere, Nic nie dbáć o ſwe rzeczy. Parum

7: eſt ut in curiam uenias niſi & conuo=

8: ces & interſis Senatui, Máło po tym iż

9: przyidźieſz ná ratuſz yeſli nie zwołaſz álbo

10: ſam nie będźieſz oblicznym w rádźie. Parum

11: perdurare, operiri, Máło potrwáć. Parū

12: proſpitio, Nie dobrze doyźrzę. Aut pa=

13: rum oculi proſpiciunt idem, Parum

14: fœlix, Nie bárzo fortunny.

15: Paululum & Pauxillum & pauxillulum

http://rcin.org.pl

16: diminutiua, Paululum pecuniæ, Troſzká

17: pieniędzy.

18: Parumper, Ná máłą chwilke. Expecta pa=

19: rumper, Potrway máło/ máłą chwil=

20: kę.

21: Paruus, a, um, Máły/ a/ e. Comparatiuus

22: irregularis minor, Mnieyſzy. Minimus

23: Naymnieyſzy. Parua nauicula, Mała

24: łódká. Parua conſuetudo, Máłe zácho=

25: wánie towárziſtwo. Ita ne paruam fidē

26: eſſe apud te, Tákże mi máło wierziſz. Ni=

27: hil tam uulgare tam paruum in Se=

28: natu agebatur, Nic ták ſproſnego/ nic ták

29: małego w rádźie nie ſpráwowano/ etć. Par=

30: ui æſtimare, parui dicere, Máło dbáć.

31: Parui iſtuc facio, Nie dbam o to.

32: Paruipendo, is, ere, Lekce ważę.

33: Paruifacio idem, Quæ dico paruipen=

34: dunt, Lekce ważą/ nic nie dbáyą ná moye słó=

35: wá. Parui refert, Máło ná tym.

36: Paruiſsimus pro minimo apud Lucre=

37: tium legitur.

38: Paruulus, a, um, Máluczki. Diminutiuum,

39: cum paruulum manum peditum ha=

40: beret inermium, Aczkolwiek bárzo máły

41: hufiec drabów álbo pieſzich miał.

42: Paruulus etiam, Młodziuſieńki/ dziciąt=

43: ko.

44: Paruulum aduerbium, ut paruulum dif=

45: fert, Plin. Máła rozność yeſt. Paruulum

http://rcin.org.pl

46: ligni ineſt, Mała drzaſzczká wnątrz yeſt.

47: Plin. Paruitas, paruitatis, Małość/ má=

48: luczkość.

49: Paſceolus, paſceoli, maſ. Pytlik zamſzowy

50: mieſzeczek/ álbo komorá w káliecie.

51: Paſcha, huius paſchæ, fem. uel Paſcha,

52: paſchatis, neut. a Peſach Hebraica uo=

53: ce uenit, quæ tranſitum ſignificat, Prze

54: śćie/ minienie. Et Feſtum tranſitus, Wiel=

55: kanoc.

Paſchalis

strona: 282v

kolumna: a

P ante A.

1: Paſchalis, le, Wielkanocny.

2: Paſchola uocant Græci, quas uulgus

3: Pernas uocat, Feſtus.

4: Paſco, paſcis, paui, paſtum, paſcere, act.

5: tert. ſignificationis actiue & neutralis,

6: Páſę/ páſie/ dáyę yeść/ karmię/ y yem. Pa=

7: ſcit equum fœno, Dáye koniowi śiáná. Et

8: equus paſcit, Ié/ páſie ſie. Cum propter

9: paupertatem ſues paſceret, Gdy dla vbo=

10: ſtwá świnskim páſturzem być muſiał. Pa=

11: ſcere canem ſero, Serwatką karmić.

12: Paſcere per translationem, ut paſcere

13: oculos pictura, Ná málowánie pátrzić.

14: Hic paſcor bibliotheca Fauſti, Mam

15: roskóſz/ etć.

16: Paſci diſcordijs, Weſelić ſie z roſtirków.

http://rcin.org.pl

17: Qui maleficio & ſcelere paſcuntur,

18: Którzi ſie ráduyą ze złych vczinków.

19: Paſcor, paſceris, paſtus ſum, paſci depo=

20: nens, Páſę ſie/ to yeſt yém. Brutorum eſt,

21: Depaſco idem, Paſcitur equus diem

22: & noctem, W nocy y we dnie yeść nie prze=

23: ſtáye.

24: Paſcito, as, are, frequentatiuum, a Paſco,

25: Vſtáwicznie páſę.

26: Paſcor aliquando etiam paſsiuum eſt,

27: Bywam karmión/ tuczón.

28: Paſtus, a, um, participium, Páſiony/ nákar=

29: miony/ a/ e.

30: Paſtus quæſtu iudiciario, Sędzia z przi=

31: ſądownych pieniędzy żiwiący.

32: Paſtus, huius paſtus, Karmia/ páſtwá/ to yeſt

33: bydlęcia żiwność/ picá. Pecudum paſtus,

34: Páſtwiská.

35: Paſtio, paſtionis, fem. tert. idem, Páſtwá/

36: paſza. In paſtione totum diem eſſe, Cáły

37: dźień ná paſzy być.

38: Paſcuus, a, um, adiectiuum, Páſtweny. Vt

39: Paſcua ſylua, Lás ku paſzy należący.

40: Paſcuum, paſcui, & pluraliter paſcua, o=

41: rum, ſubſtantiuum, Páſtwiská.

42: Paſcua etiam nunc in tabulis cenſorijs,

43: dicuntur omnia ex quibus populus

44: reditus habet, quia diu hoc ſolum ue=

45: ctigal fuerat, ait Plinius, libro 15,

46: cap. 3.

http://rcin.org.pl

47: Paſcalis & hoc paſcale, Trawny/ páſtwe=

48: ny. Vt paſcalis equus, Trawny kóń.

49: Paſcales oues, Owce proſto z páſzy pobi=

50: te.

51: Paſcualis in Biblijs idem.

52: Paſtor, paſtoris, Paſtuchá/ páſturz.

53: Paſtoraris, le, Páſtirski.

54: Paſtoralis uirga, Páſturski pręt.

55: Paſtorius, a, um, idem.

56: Paſtoritius, a, um, etiam idem, Paſtoritiā

kolumna: b

P ante A.

1: uitam agere, Páſtuchą być/ páſturski żi=

2: wot wieść. Paſtoritia & agreſtis ſoda=

3: litas.

4: ¶Compoſita, Compaſco, compaſcui

5: compaſtum, compaſcere, Popaſam/ kar=

6: mię/ też weſpołek páſę. Colonus in agro

7: ſurcularío ne compaſcat capras, Nie=

8: chay nie popaſa/ álbo niechay nie wygánia.

9: Pabulum compaſcere, Przeyeść/ ſtrawić

10: paſzą.

11: ¶Compaſsi paſsiuum, Varro Siſpicæ

12: raræ ſunt & operæ raræ, compaſci o=

13: portet, Muśi wykarmić.

14: ¶Compaſcuus ager, Pole do paſzy.

15: ¶Compeſco, is, compeſcui, compe=

16: ſcere, Páſę weſpołek/ też vſpokoyam/ táyę/

17: skromnym czinię/ vśmierzam. Com=

18: peſcere tumentes populos, Vśmierzić

http://rcin.org.pl

19: nádęty lud.

20: Incendia compeſcere, Gáśić. Digito

21: compeſcere labellum prouerbium apud

22: Iuuen. Miey yęzik zá zęby/ pierwey ſie w

23: pálec vkąś niżli co maſz rzec/ to yeſt milcz

24: ¶Depaſco, is, depaui, depaſtum, depa

25: ſcere, Wykarmiam/ skarmiam/ ſtráwiam/

26: ziadam.

27: Depaſcere poſſeſsionem alienam per

28: translationem, Vtráćić/ przetrawić cudzą

29: máyętność.

30: ¶Depaſcor deponens, ut pecora de=

31: paſcuntur fata, Bydło wyyada/ káźi na=

32: ſienie.

33: ¶Depaſtus, a, um, participium, Ziedzio

34: ny/ ſtrawiony. Depaſta arbor, Ogłodáne/

35: ogriźione drzewo.

36: ¶Depaſtio, onis, Wypáśienie/ wytárcie

37: páſtwisk.

38: ¶Depeſco, is, ere, pecus decudo, Ca=

39: lep. ſine autore.

40: ¶Diſpeſco, is, diſpeſcui, ere, diſpeſcitū

41: diſpeſcere, Zganiam z páſtwiská/ też roz=

42: ganiam/ rozłączam. Diſpeſce ſues ab o=

43: uibus, Odżen świnie od owiec.

44: Paſiphae, fem. filia ſolis uxor Minois re

45: gis Cretæ quæ Minotaurum peperiſ=

46: ſe fetur, de quo ſupra.

47: Paſithoe, fem. una ex filiabus Atlan=

48: tis.

http://rcin.org.pl

49: Paſitigris, Tigris dictus eſt, CC.

50: Paſſer, paſſeris, dubij, tert. Wróbl. Paſſer

51: maribus a Plinio recenſetur inter pi=

52: ſcium genera, Platáyska rybá.

53: Paſſerculus dimin. Wróblik.

54: Paſſernices genus lapidum.

55: Paſsim aduerbium, I tám y ſám/ wſzę=

56: dźie.

strona: 283

kolumna: a

P ante A.

1: Paſſum, huius paſſi, neut. ſecund. Słódkie

2: picie z winnych grón dobrze ná słońcu vſmá=

3: żonych/ álbo z muskatellowych yágód/ Muſzká=

4: tellá. Vna paſſa, Grono winne więtſze groná

5: álbo muſzkátelne groná.

6: Paſſu, a, um, a uerbo patior participium

7: pro perpeſſo uide Patior.

8: Paſſus, a pando, pandis, unde paſſus ca=

9: pillus, Roſtárgáne włoſy. Vide Pando,

10: Paſſis palmis, Roſzerziwſzy ręce.

11: Paſſus, huius paſſus, maſc. quart. Krok/

12: Miárá zwłaſzczá pięć ſtop w ſobie zámykáyą=

13: cá. Quinq; pedes aut duos greſſus,

14: Dwoye ſtąpienie. Nam greſſus duos pe=

15: des & dimidium continet.

16: Paſsio, Vide Patior.

17: Paſtillus, paſtilli, maſ. ſecund. forma pa=

18: nis parui, Powałká/ Máły bochenek. Vel

http://rcin.org.pl

19: maſſula cuiuſcunq; rei, Wſzelákiey rzeczy

20: powałuſzká/ álbo Powaleczká.

21: Paſtillum genus libi rotundi fuit quo u=

22: tebantur in ſacris, Feſtus, Okrągły plácek

23: Paſtilli medicis, Kołaczki z ápteki.

24: Paſtlli apud Chyrurgos idem.

25: Paſtillicare, Ná xtałt kołaczków álbo powałek

26: formować/ powałki kołaczki czinić.

27: Paſtinaca, æ, fem. prim. Páſternak.

28: Paſtinaca etiam, Nieyáki rodzay ryb.

29: Paſtinum, paſtini, neut. ſecund. Motyká/

30: álbo rydlik o cterech rogách.

31: Paſtino, as, are, eſt agrum fodere, Moty=

32: ką koppáć/ Ryć źiemię.

33: Paſtinatus, huius paſtinatus, Rycie/ Kopá=

34: nie motyką.

35: Paſtinatum, huius paſtinati, Co yuſz moti=

36: ką álbo rydłem zryto.

37: Paſtinatio uerbale, Rycie/ Kopánie.

38: Paſtinator, paſtinatoris, maſc. Kopacz.

39: ¶Repaſtino, as, are, Z nowu riyę. Repa=

40: ſtinare agrum, Odwrácáć/ álbo prziorác

41: rolą.

42: ¶Repaſtinatus ager, Odwrócona rola.

43: ¶Repaſtinatio, Odwrácánie/ Albo przio=

44: ránie.

45: Paſtio, paſtus, Vide Paſco.

46: Paſtomis, huius paſtomidis, fem. penult.

47: cor. Inſtrumentum ferreum uel ligne=

48: um quod ad cohibendam equorum

http://rcin.org.pl

49: tenatiam naribus uel morſui imponi=

50: tur, Kluppem/ po niemiecku zową wedźidło

51: ná twárdovſty kóń.

52: Paſtophorus, maſc. Przezwisko boginiey.

53: Veneris, Latine Thalamifera.

54: Paſtophori, pen. corre. Sacerdotes ſacro

55: ſancti Aegyptiorum honoratiores cæ=

56: treum dicti

kolumna: b

P ante A 283

1: Paſtophori quod Veneris pallium fe=

2: rant.

3: Paſtophorium, paſtophororum domus,

4: item idem quod Thalamus, Lóżnicá/

5: Kownátá.

6: Paſtor paſtoralis, paſtoricius, paſtorius

7: & paſtus, Vide Paſco.

8: Patagium, patagij, neut. ſecund. Nieyáka

9: ſzátká złotogłowa ktorą ná drugie ſzáty

10: wdzieváyą/ Delia. Quidam uolunt dici,

11: Kołnierz/ Kruſzki álbo wyłogi v ſzat.

12: Patagiatus, Ktory tákową ſzatkę nośi.

13: Patagiarius, Który czini. etc.

14: Patagiata, patagiatæ, idem quod pata=

15: gium.

16: Patara urbs Lycię in Aſia in qua Apolli=

17: nis templum percelebre fuit, qui & da=

18: bat reſponſa quæ a Poëtis Lyciæ ſor=

19: tes uocantur.

20: Paratæus, a, um, Ieden ztámtąd.

http://rcin.org.pl

21: Patauium, uulgo, Padwá/ Miáſto we Wło=

22: ſzech. In Gallia Togata ſub diminio

23: uenetorum.

24: Patauinus, a, um, Pádwiány/ a/ e.

25: Patefacio, Vide Pateo.

26: Patella, patellæ, Miſá álbo krzinów/ Też pá=

27: niew álbo fánna. Vt in patello decoctum

28: pulmentarium, Iárziná w fánnie vwá=

29: rzoná.

30: Patella etiam uas picatum paruum ſacri=

31: ficijs aptum.

32: Patellarij dij, apud Plautum.

33: Patena pro patina, Columella.

34: Pateo, pates, patui, patere, neut. ſecund.

35: Ieſtem yáwnym/ Otworziſty yeſtem. Fores

36: patēt, Drzwi otworziſto ſtoyą. Vt mihi tua

37: domus te præſente & abſente pateat,

38: Abych miał wolność y świebodę w twym do=

39: mu/ ácz będźieſz ácz nie będzieſz domá. Patent

40: autes tuæ quærelis omnium, Wſziskich

41: skarg słuchaſz. Planities millia paſſuum

42: tria in longitudinem patebat, Ná trzi

43: mile błónia w dłuſz było. Patent hæc om=

44: nibus ad uiſendum, Káżdemu wolno o=

45: ględáć kto che [/] . Facile ex hoc patet, La=

46: twie ſie z tąd káżdy domyślić może/ Albo

47: yáwnie ſie z tąd okázuye. Late patet hoc

48: uitium, Szerokó ſie roſchodźi tá złość. Vt

49: mihi tui libri pateant, non ſecus ac ipſe

50: adeſſes, Abych miał wolne prziście do twych

http://rcin.org.pl

51: xiąg/ ábych ich przede mną nie zámykano.

52: Cuncta maria terræqꝫ patebant Ro=

53: manis, Wſziſtki morzá y ziemie ſtały Rzimiá=

54: nóm otworzone/ To yeſt gdźie yedno pomyſli=

55: bi tám mogli/ álbo wſzem ludźióm roskázo=

56: wáli. Acutis morbis adoleſcentia, ma=

BB gis

strona: 283v

kolumna: a

P ante A

1: gis pater, Ku chorobam ſą skłonnieyſzy mło=

2: dźi ludźie.

3: Patet etiam pro conſtat, Iáwna rzecz yeſt.

4: Patens participium ſiue nomen ex parti=

5: cipio, Iáwny/ Otworziſty/ Szeroki. Patens

6: uulneri equus, Nági nie máyący zbroye/

7: kiriſu

8: Patentiſſimi dolium oris, Sąd álbo

9: ſtągiew ś ſzerokim wirſchem. Patentes fo=

10: res, Drzwi otworem ſtoyące.

11: Patefacio, is, ere, act. tert. Oznaymiam/ Wy=

12: yáwiam/ Otwarzam. Patefacere feneſtrā

13: ad nequitiam, Otworźić okno ku niecno=

14: cie/ To yeſt dáć przyczinę. Patefactum iter ad

15: urbem, Otworzona drógá do miáſtá. Pate=

16: facere aures aſſentatoribus, Rad słuchác

17: pochlebców. Patefacere odium ſuum in

18: aliquem, Okázáć/ Oznaymić gniew ſwóy

19: przećiwko komu. Patefaciendum mihi ar=

20: bitrabor, Widźi mi ſie że muſzę wyyáwić.

http://rcin.org.pl

21: Patefactio uerbale, Wyyáwienie.

22: Patefio, patefis, patefieri, Otworzam ſie/ wy=

23: yáwiam.

24: Pateſco, cis, ere, Szerzę ſie/ roznoſzę ſie.

25: Paulo latior pateſcit campus. Roſzerza

26: ſie precz. Danaum pateſcūt inſidiæ. Wy=

27: yáwiáyą ſie.

28: Patulus, a, um, Szeroki/ Roſtoczony/ Co záwż=

29: dy otworem ſtoyi. Patulę aures, Otworzone

30: álbo otworem ſtoyące. Patila arbor, Sze=

31: rokie gáłęźiſte drzewo Patulos boues di=

32: xit Plautus, Szerokie miedzy rogámi.

33: Patulicare Sipontinus apud Plinium le=

34: git pro Aperiri & patulum fieri, ubi

35: Hermolaus legit paſtillicare.

36: Pator, patoris, Hiatus & apertio apud

37: Apul. inuſitatū, Roſpádliná. Patulicius

38: dictus eſt Ianus, Vide ſupra.

39: Pater, patris, maſc. tert. Ociec.

40: Pater aliquando pro maioribus, Miá=

41: ſto náſzych przodków. Patrum noſtrorum

42: memoria, Záczáſów náſzych ſtárſzych

43: Pater patrimus, Ktory yuſz oycem yeſt á yego

44: ociec yeſzcze żiwie.

45: Pater patriæ, Ociec oyczizny.

46: Paterfamilias, huius paterfamilias, & pa=

47: trisfamiliæ, Goſpodarz. Pater patratus,

48: Nayſtárſzy mkiedzy kapłáńſtwem w Rzimie/

49: którego był vrząd odpowiedź nośić nieprzi=

50: yacielóm. Fœcialis alias dictus uide ſu=

http://rcin.org.pl

51: pra.

52: Patres allecti, Nowo obrána rádá.

53: Patriarcha in Biblijs Latine princeps pa=

54: trum, Przodek oyców/ Pierwſzy ociec.

55: Patricida, Vide Cædo.

56: Patres etiam ſignificant Senatores, Rádne

57: pány. A cura quam habent de Reipub.

kolumna: b

P ante A

1: Nam Romulus centum primos Reſ=

2: pub, præfectos Senatores ab ætate, &

3: patres a cura uocauit.

4: Patricius, Który yeſt rádnego páná ſyn.

5: Patricij item dicuntur, Którzi z zacznych do=

6: mów/ á z ſtáradáwney ſliachty poſzli.

7: Patricinatus, huius patricinatus, Sliáchec=

8: two y Doſtoynoć zaczney ſliáchty.

9: Patrice, aduerbium, id eſt more patricio

10: & nobiliter, Sliáchetnie/ Zacnie. Plaut.

11: Patres conſcripti poſtea dicti ſunt Sena=

12: tores ubi poſt illos centum alij etiam

13: in eum ordinem adſcripti eſſent.

14: Paternus, a, um, Oycowski. Paternus ami=

15: cus, Oycowski przyiaciel. Paternæ inimi=

16: citiæ, Nieprzyáźni oycowskie.

17: Patrinus, a, um, idem.

18: Patritus. a, um, ſicut auitus, ut patrita phi=

19: loſophia, Stárodawna ná nás przyſzłá/ etc.

20: Paternitas, atis, fem. ter. in Biblijs tantum

21: legitur, Oycowska doſtoyność.

http://rcin.org.pl

22: Patrinus, a, um, Któremu yeſzcze ociec żiw.

23: Patria, æ, Oyczizná/ Dóm.

24: Patrimonium, nij, neut. ſe. Oyczizte dobrá.

25: Patrius, a, um, Oyczizty/ Domowy/ Też kráyi=

26: ny którey obyczáye. Patria abligurierat

27: bona. Oyczizte dobrá vtráćił/ Przepił. Hoc

28: patrium eſt potius conſuefacere fili=

29: um ſua ſponte recte facere quam ali=

30: quo metu, To dáleko więcey ná oycá należy

31: áby nałożił ſyná cnoty dobrze czinić á nie dla

32: boyáźniey cudzey. Patrius mos, Tey kráyi=

33: ny obyczay. Patrius ſermo, Właſny którey

34: kráyiny yęzyk. Patria inſtituta, Vſtáwy ko=

35: ronne.

36: Patrie, aduerb. ut patrie monere, Oycow=

37: skim obyczáyem nápominác.

38: Patrizo, uel Patriſſo, as, are, Czinić yáko o=

39: ciec náſládować oycá/ tátuskować też mówią.

40: Patruus maximus frater proaui & aba=

41: ui, Dziádów y Prádźiádów brát. Calepi.

42: Patruelis, huius patruelis, com. Striyeczny

43: Patrueles, Stryyeczne dźiecy.

44: Patronymicū apud Grammaticos quod

45: ſub patris nomine paulo deflexo fili=

46: um ſignificat, Vt Aeneides pro Aneæ

47: filio.

48: Patronus, patroni, Opiekun/ Obrońcá/ też

49: prokurator.

50: Patrocinor, aris, ari, Omáwiác kogo/ Mo=

51: wić zá kim/ Brónić kogo słowy Patrocina=

http://rcin.org.pl

52: ri cauſæ alicuius, Bronić/ Omáwiáć

53: kogo.

54: Patrocinium, patrocinij, ge. neut. ſecund.

55: Omowá/ Bronienie. Accipere patro=

56: cinium æquitatis, Podyąć ſie ſpráwiedli=

57: wośći ſtredz á oney brónić. Suſcipere pa=

trocinium

strona: 284

kolumna: a

P ante A.

1: cinium alicuius deſerti, Wźiąć ná ſię o=

2: piekę/ á obronę niektórey śiroty. Repudia=

3: re uoluptatis patrocinium, Nie chcieć

4: więcey dźierżeć s temi którzi roskoſz zá na=

5: wyſzſzą dobroć poczitáyą.

6: Patera, æ, fem. pri. pen. cor. Czáſzá do picia.

7: Paternus, patrius, patricius, Vide ſupra.

8: Pateſco, Vide Pateo.

9: Pathe, Vide Pathos.

10: Patibilis, Vide Patior.

11: Pacientia ibidem.

12: Patibulum, Vide Patior.

13: Patina, huius patinæ, pen. co. fem. prim.

14: Miſá. Iam dudum eſt animus in pati=

15: nis, Terent Iuſz dawno vmysł mam ná

16: miſie/ To yeſt dawno mi ſie chce yeść.

17: Patinarius, a, um, Co ná miſę wykładáyą/ Co

18: ná miſie ná ſtół daváyą.

19: Pathos, neut & Pathe fem. Latine Paſſio,

20: perturbatio ſeu affectus, Vżáłowánie/ á

http://rcin.org.pl

21: lutość y poruſzenie ſercá.

22: Patheticus, a, um, Zálośny/ Pobudzáyący ku

23: żalu y zmiłowániu Pathetica oratio quæ

24: eſt ad affectus mouendos accommo=

25: data, Rzecz pobudzáyąca ku Lutośći y żá=

26: lu.

27: ¶Apathɛia, Nielutośćiwość/ Nieuluto=

28: wánie.

29: Pathmos, Ieden wyſep z tych które Sporades

30: zową. In mari Aegeo uel Carpathio in

31: qua S. Ioan. Apoſtolus exulabat &

32: ibidem Apocalipſeos libros conſcri=

33: pſit.

34: Patior, pateris, paſſus ſum, ati, d. t. Cierpię.

35: Item aliquando ſignificat permitto,

36: Dopuſzczam. Verbum commune. Nam

37: dicimus patior te, uel patior tuas ine=

38: ptias, Cierpię twoyę głupość. Et patior a te

39: iniuriam, Cierpię od ciebie krziwdę. Pati a

40: uita, Głód cierpieć. Pati ægre, Nie rad cze=

41: go widźieć. Pati æquo animo, S dobrą

42: wolą cierpieć. Non patiar, Nie dopuſzczę.

43: Patior non moleſte eam uitam, Nie

44: bárzo mie tęgo w tym żiwocie. Non poſſum

45: pati quin tibi caput demulceam, Nie

46: zdźierżę ſie ábych ći nie miał w łep nátłuc. Pa=

47: ti æuum, Długo trwáć Quo ad patiatur

48: dignitas, Poki mi dozwáláć będzie moyá do=

49: ſtoyność. Pati repulſam. Nie być dopuſz=

50: czon/ Nie oſięgnąć ſwego pożądánia. In peri=

http://rcin.org.pl

51: tione conſulatus repulſam paſſus eſt,

52: Nie mógł otrzimáć álbo nie chciano go

53: wziąć zá rádnego páná. Qui me tam leui

54: paſſus eſt animo. Quæ meo cunq; libi=

55: tum eſt animo facere, Który mi żáwżdy łá=

56: godnie pozwalał wſziſtkiego com yedno chćiał.

kolumna: b

P ante A 284

1: Noli pati litigare fratres, Nie dopuſz=

2: czay ſie bráciey wadźić. Pati febrim, Zimnicę

3: cierpieć. Pati ſupplicium, Cierpieć kaźń.

4: Pati ſolicitudinem pro aliquo, Troskáć

5: ſie o kogo.

6: Paſſus, a, um, participium præteriti tem=

7: poris, Ten którey vcierpiał.

8: Paſſio, onis, fem tert. Męká/ Boleść. Item

9: idem quod affectus, Zal/ Lutość/ Vlito=

10: wánie.

11: Paſſibilis, le, in Biblijs tantum legitur, Lu=

12: tośćiwy/ Bolący/ Vżáłuyący ſie.

13: Paſsiuus, a, um, Lutość s żálem okázuyący.

14: Non reperitur apud Idoneos autho=

15: res.

16: Patiens, tis, participiū & nomen ex par=

17: ticipio, Cierpliwy. Patiens laborum,

18: Trwáły w robocie/ álbo w robotę. Patiens

19: nauium Tyberis, Mogący znieść lodźie.

20: Patiens uetuſtatis, Długo trwáyący. Pa=

21: cientiſſimus omnium hominum, Bárzo

22: wielmi cierpliwy.

http://rcin.org.pl

Patienter, patientius, patientiſſime, aduer=

bium, Cierpliwie. Patienter ferre, Skrom=

nie cierpieć.

Patientia, æ, fem. prim. Cierpliwość. Patien=

tiam præſtare, Cierpliwym być. Patientia

& Obſequio mitigare aliquem, Cierpli=

wością y posłuſzeńſtwem vſmierzić álbo prze=

yednáć kogo. Obdureſcere in patientia,

Okámieć w cierpliwośći.

Patibilis, & hoc le, Latwie znośna rzecz/ ła=

twia ku wycierpieniu.

Patibulum, li, n. ſ. Szubienicá.

Patibulus, maſc. antique.

Patibulum etiam, Záworá/ álbo záporá do=

mowá.

Patibulo caput defingere, Zmátáć komu

głowę záworą.

Patibulatus, a, um, Szubienicznik/ Wiſielec.

Patibulum item quoddam inſtrumentū

uindemiatorium.

¶Compoſita, Compatior, Zal mi/ Luto

mi tego. Conſtruitur cum datiuo, Exa=

nimo compatior tuo infortunio, Ser=

decznie mi al twey przigody.

¶Perpetior id eſt uehementer patior,

Wiele cierpię. Parpeti dolorem, Wielką

boleść cieprieć. Nunquam perpetiar ſi ui=

uam, Nie będę tego cierpiał będęli żiw.

Quiduis perpeti potius malim, Wo=

lałbych nie wiem co ynſzego cierpieć. Perpeſſu

http://rcin.org.pl

53: difficilis, Trudno ku wycierpieniu. Perpe=

54: ti & perferre, Perpeſſu aſperum.

55: ¶Perpetiens participium, Wycierpiący.

56: ¶Perpeſſio uerbale, Wicierpienie.

57: Patmos, Vide Pathmos.

strona: 284v

kolumna: a

P ante A

1: Patræ, patrarum, plurale tantum f. ciui=

2: tas Achaiæ in Græcia.

3: Patrianus, a, um, deriuatiuum.

4: Patria, patrius, uide ſupra Patriarcha ibi=

5: dem, Patricida, Vide Cædo.

6: Patricius, Patrimonium, patritus, Vide

7: ſupra Pater.

8: Patrizo uel, patriſſo, Vide Pater.

9: Patro, as, are, neut. pen. proprie ſignifi=

10: cat liberis operam do, ſed iam prope

11: hæ ſignificatio aboleuit, Patro igitur

12: ſignificat ꝑficio/ Wypełniam/ Spráwiam/

13: Wyrządzam/ broyę./ Operibus patratis,

14: Zrobiwszy co miał zrobić. Patrare promiſ=

15: ſa, Obiecánie ſpełnić. Patrare facinus, Do=

16: puśić [!] ſie niecnotliwego vczinku.

17: ¶Compoſita, Impetro, Oſięgam/ Vpra=

18: ſzam. Impetrare & exorare idem. Impe=

19: trare ab aliquo aliquid, Vprośić nieco v

20: kogo. Veniam abeundi impetrare, V=

21: prośić ſie precz. Impetrauit ex penitentia

http://rcin.org.pl

22: ueniam, Odpokutował winę.

23: ¶Impetraſſere pro impetrare, Obſole=

24: tum.

25: ¶Impetrabilis, & hoc le, Latwie ku v=

26: proſzeniu/ Oſięgnieniu. Dies impetrabilis,

27: Fortunny dźień ná proſzenie ócz.

28: ¶Impetrabilis orator, Fortunny ná v=

29: proſzenie.

30: ¶Impetratio, Vproſzenie/ Oſięgnienie.

31: ¶Impetrato ablatiuus Liui. Impetra=

32: toqȝ ut manerent, Vproſiwſy [!] áby zoſtáli.

33: ¶Perpetro, as, are, Wypełniam/ Popeł=

34: niam/ Spráwiam. Fere de rebus turpi=

35: bus & illicitis, Perpetrare cædem, Mę=

36: żoboyſtwo popełnić. Perpetrato bello,

37: Wypełniwſzy álbo przekonawſzi woynę.

38: Patronus, Vide Pater.

39: Patrocinium, Vide Pater.

40: Patronymicum, Vide Pater.

41: Patruus, patruelis, Vide Pater.

42: Pattagia fluuius Siciliæ.

43: Patulcius dictus eſt Ianus.

44: Paucus, a, um, a parum quidam dedu=

45: cunt ſingulariter raro uſurpatur, Má=

46: ło/ Niewiele. Pauci admodum familia=

47: res, Nie wiele towárziſtwá. Reſpondit

48: mihi paucis uerbis, Krótkiemi słowy mi

49: dał odpowiedź. Paucis ſubaudi uerbis,

50: Terent. Auſculta paucis, Posłuchay má=

51: ło. His paucis diebus, W tych kilká dniách.

http://rcin.org.pl

52: In paucis diebus quam Capreas atti=

53: git, W kilká dni potym yáko prziyechał do

54: Capreas. Paucis interpoſitis diebus ite=

55: rum redijt, Nie wyſzło kilká dni aż ſie záś wrocił.

kolumna: b

P ante A.

1: Paucis pro bonis apud antiquos Noni=

2: us.

3: Pauculus, a, um, diminutiuum. Cicero, ut

4: ibi pauculos dies eſſet, Aby tám przes

5: kilká dni był.

6: Paucies id eſt raro Obſoletum.

7: Pauxillus, a, um, diminutiuum, a paulum

8: Máluczki. Vt pauxillos piſciculos ap=

9: parari iuſſi, Kazałem máluczko rybek przi=

10: czinić/ Nágotować.

11: Pauxillum, adueerbium, Máluczko/ Málu=

12: ſieńko.

13: Pauxillulus, a, um, diminutiuum, a Pau=

14: xillus, Máluſieńki.

15: Pauxillatim, aduerbium, Máluſieńko.

16: Pauciloquium, pauciloquij, neut. ſecun.

17: Multiloquio contrarium, Máłomow=

18: ność/ Krótkie słowá.

19: Pauciloquus, a, ū, Máłomowny/ Milczą=

20: cy/ Nie wiele słów mówiący.

21: Paucitas, atis, fem. tert. Máłość/ Niedo=

22: ſtátek/ Krótkość. Magna oratorū eſt

23: ſemperꝫ fuit paucitas, Bárzo máło

24: yeſt y záwżdy bárzo máło było wymownych

http://rcin.org.pl

ludźi.

Paueo, paues, paui, pauere, ſine ſupino

neut. ſecund. Boyę ſie/ Strách mie zeymuye/

Liękamſie. Minus pauebam ne peccaret,

Bárzom ſie bał by w czim nie pobłądźił/ á nie

wyſtąpił. Id pauesne ducastu illam,

Tego ſie obaważ ábyś yey nie poyął.

Paueſco, is, ere, neut, tert. Lękam ſie/ Strách

miężeymuye. Ne ad huiuſmodi tactum

poſt modum paueſcant.

Pauefio, fis, eri, Zlękam ſie.

Pauito, as, are, frequentatiuum, Boyáznym

być/ Drżeć od ſtráchu.

Pauor, pauoris, Boyáźń/ ſtrách. Pauor circa

eum ceperat milites ne mortiferū uul=

nus eſſet, Zlękli ſie byli óń żołnierze áby od

tey rány nie vmárł.

Pauidus, a, um, Boyáżny. Pauidus cordis,

Plin. lib. 29. cap. 4.

Pauide aduerbium. Boyáżiiwie [!] .

Pauendus, a. um. Boyáźliwy/ Stráſzny. Pro=

fecto pauenda res eſt, Owszeki ſtráſzna

rzecz yeſt.

¶Compoſita, Expaueo & Expaueſco,

idem quod paueo & paueſco, Zlękam

ſie/ Stráſzno mie/ Wylękam ſie. Ad tumul=

tum aliquem expauere, Lęknąć ſie ná yá=

ki poſtrách. A primo conſ[ectu eius ex=

paueſcunt, Ná pierwſze nań weyźrzenie ſa=

mi ſie przelękli. Expauere ſiue expaueſce=

http://rcin.org.pl

55: re aliquid, Zlęknąć ſie czego.

56: Pauicula, Pauimentum, Vide Pauio.

Pauio,

strona: 285

kolumna: a

P ante A.

1: Pauio, pauis, pauiui, pauire, act. quar. pri=

2: ſcum uerbum ſignificat ferio, percutio,

3: tundo, Vbiyam/ Vtłukam/ Równam. Pa=

4: uita & complanata terra, Vbita/ y vrow=

5: nána ziemiá.

6: Pauimentum, ti, n. ſ. Aſtrych álbo vrownáne

7: álbo vlepione dno/ niektórzy tło zową.

8: Pauimenta, Poenica, Marmore Numidico

9: ſtrata dicuntur.

10: Pauimentitius, a, um, Co z aſtrichu yeſt.

11: Pauimento, as, are, Czinię to/ áſtrych/ Aſtri=

12: chem ziemię pokładam. Pauimentata area,

13: Vlepione/ Vbite boyewisko.

14: Pauicula, læ, f. prim. Młot álbo kulá którą

15: dno vbiyáyą/ gładzą/ y vrownawáyą.

16: Paulatim aduerbium diminutiuū, a pau=

17: lum, Po lekku/ bárzo leniwo.

18: Pauliſper aduerb. Máłą chwilkę. Expecta

19: pauliſper, Poczekáy trochę.

20: Paulum aduerbium diminutiuum a pa=

21: rum, Máło / Máluczko. Quaſi uero pau=

22: lum differat, Iáko by máła rózność byłá. A

23: te paulum alatum eſt noui, Trochę nowel=

24: go przinieſiono od ciebie. Aues paulum in=

http://rcin.org.pl

fra columbas magnitudine, Máło mniey=

ſze niżli gołębie. Vt poſt paulum clarius

oſtendemus, Iáko máło po tym yáſniey o=

każemy. Paulum intereſſé cenſes ex animo

omnia ut fert natura facias an de indu=

ſtria, Mniemaſz by mała rózność.

Paulus, a, um, idem quod paucus, adiecti=

uum a parum quo rariſſime uſi ſunt au=

thores præterquam in ablatiuo, Plaut.

Paciſci cum illo pauca pecunia potes,

Możes ſie s nim założić o máłe pieniądze. A=

nimus paulo momento huc atq; illuc

impellitur.

Paulo aduerbium idem ſignificans quod

paulum & paucum, Máło. Paulo am=

plius, Máło więcey. Cum paulo ante ad

te dediſſem literas, Gdy máło przed tym da=

łem ku tobie liſty. Paulo magis, Máło wię=

cey. Paulo minus, Máło mniey, Paulo

mox, Máło po tym. Redijt paulo poſt,

Wróćił ſie máło po tym.

Paululum, diminutiuum, Máluczko/ Tro=

chę. Paululum abſcede, Odſtęp trochę dáley.

Paululum ante, Máluczko przed tym.

Habeo paululum quod requirā, Mam

o kilká słów pytáć.

Paulus, a, um, Máluczki/ Máleńki/ Troſzká.

Homines paululi & graciles, Máłuczcy

ludźie y ciency. Liuius 5. bello Macedo=

nico,

http://rcin.org.pl

55: Pauo, pauonis, & pauus, paui, maſc. ſecu.

56: Paw.

57: Pauonius, a. um, Páwi.

kolumna: b

P ante A 285

1: Pauoniæ plumæ, Páwie piórá.

2: Pauoneus, a, um, & Pauonaceus, a, um,

3: idem.

4: Pauonicea oua, Páwie yáycá.

5: Pauonacea tegendi genera apud Plin, lib.

6: 36. cap. 22. ubi quidam legunt Pauimen=

7: ta, id eſt pauimentorum modo conſtru=

8: cta.

9: Pauor, Vide Paueo.

10: Pauper, pauperis, om. t. Vbogi. Licet in fœ=

11: minino reperiatur paupera.

12: Pauperimus, Vbożuchny. Superlatiuus,

13: Pauperculus, a, um, diminutiuum, Vbożu=

14: chny.

15: Paupertas, atis, f. t. Vboſtwo.

16: Pauperies, pauperiei, f. quint. idem, Pau=

17: periem facere dicitur apud Iuriſconſul=

18: tos, Ku ſzkodcie [!] przipráwić. Sed de Brutis.

19: Paupertinus, a um, idem quod pauper ob=

20: ſoletum.

21: Paupero, as, are, act. prim.

22: ¶Depaupero, Vbożę/ nędzę/ w nędzę wprá=

23: wiam.

24: Pauſa, pauſæ, f. prim. Odpoczinienie/ Odet=

25: chnienie/ Wytchnienie.

http://rcin.org.pl

Pauſarius, a Seneca dicitur qui remi=

ges quadam quaſi pauſa moderatur.

Pauſo, as, are, Odpocziwam/ Oddech czinię.

Pauſanias, maſc. Sławny Hetman Spártáń=

ski/ też ymię sławnego składáczá.

Pauſia, æ, Nieyáki rodzay zielonych oliwek.

Pauxillus, Vide Paucus.

Pax, pacis, fem. tert. Pokóy. Conciliare pa=

cem inter aliquos, Poyednác kogo. Conſu=

lere paci, Ná pokóy rádźić. Cum pace di=

mittere aliquem, S pokoyem kogo opuśćić.

Etipere pacem alicui, Náyecháć kogo/ w=

tárgnąć w ziemię. Pax per translationem

pro uenia, Miáſto odpuſzczenia. Præfari

pacem, Wźiąć odpuſzcenie. Pace fiat tua,

Zá twoyim dozwolenim/ przyiáźnią. Pace tua

dixerim idem, Pace eorum dixiſſe li=

ceat, Zá ich przyiáźnią. Paces in plurali a=

pud Plautum. Pax, te tribus uerbis uo=

lo, Nie ruſzay ſie tilko mi cie ná trzi słowá

trzebá.

Pacifer, a, um, Pokóy dáyący/ co pokóy przino=

śi.

Pacifico, as, are, act prim. Czinię pokóy/ V=

skramiam/ Vſpokoyam. Seruius Pacifica=

tus cum librario ſuo, Vſpokoyony/ Ziedná=

ny/ etc.

Pacificatio, Ziednánie/ Vſpokoyenie.

Pacificator uerbale, Iednacz.

Pacificatorius, a, um, ut pacificatoria le=

http://rcin.org.pl

56: gatio, Poſelſtwo o pokóy żądáyące.

BB 3

strona: 285v

kolumna: a

P ante A & E.

1: Pacificus, a, um, Spokoyny/ Skromny/ Czi=

2: niący pokóy.

3: Paco, as, are, Spokoyę/ Iednam/ Przeprá=

4: wiam. Pacare hoſtem, Vſpokoyić/ Vſmie=

5: rzić nieprzyacielá.

6: Pacatus, a, um, nomen ex participio, ut

7: pacatiſſima prouincia, Bárzo ſpokoyna

8: kráyiná. Hoſtes reddit paccatos, Vskro=

9: nił/ Vſpokoyił.

10: Paxillus, uide in dictione Palus.

P ante E.

11: Pecco, as, aui, are, act. prim. Grzeſzę/ Wy=

12: ſtępuyę/ Chibiam/ Mylę. Si quid in te

13: peccaui, Ieſlim co przećiw tobie wyſtąpił.

14: Vide ne in in cognatum pecces, Bácz ábyś

15: przećiw krewnym nie wyſtępował. Si unam

16: peccauiſſes dictionem, Byś był yedno

17: słowko zmylił. Non in multis peccas, &

18: non multa peccas, Nie myliſz ſie/ nie wie=

19: le myliſz/ álbo błądźiſz. Reperitur etiam in

20: paſſiua ſignificatione. Cicer. In patris

21: uita uiolanda multa peccantur, W przi=

22: práwieniu oycá o zdrowie wiele bywa grze=

23: ſzono.

24: Peccatur imperſon. ſi in re ipſa nihil pec=

http://rcin.org.pl

catur, Ieſli ſáma nie bywá náruſzona.

Peccatum imprudentię, Z nieobácznośći [/] ſie

wykrocziło.

Peccatum, peccati, neut. ſec. Grzéch/ Wy=

ſtęp/ Winá. Confiteri peccatum, Znáć ſie

ku wſtępowi. Carere peccato, Nic nie być

winien/ nie wykroczić. In eo eſt pecca=

tum ipſius, W tym wykrocził. Si eſt no=

ſtrum peccatum. Ieſliſmy w tym winni.

Peccatus, huius peccatus, Ci. In uerrem 4

Nemo ita in manifeſto peccatu teneba

tur ubi tantum aliqui legunt peccato.

Peccator, oris, maſc. t. Grzeſznik.

Peccans, antis, participium, Grzeſzący.

Pecorarius, pecorinus, Vide Pecus.

Pecten, pectinis, n. t. Grzebień.

Pecten etiam inſtrumentum texorium.

Płochá tkácka.

Pecten item, Zelázna ſzczotká/ álbo grábie s

żeláznemi zębámi. Citharæ inſtrumen=

tum. Nieyákie naczinie do lutniey którym

ſtruny przed czáſy náciągano y w ſtruny nim

bito. Plectrum uulgo.

Pecten aliquando pro pubæ, Miáſto ło=

ná gdźie włoſy roſtą.

Pectines item ſeu pectunculi, Nieyáki ro=

dzay ryb.

Pecten ueneris herba apud Plin.

http://rcin.org.pl

Pectino, as, are, prim. Czeſzę. Pectinare ſe=
getem, Naſienie máluczko podrosłe poorać/
álbo broną powliec yáko yeſt obyczay ná nie=
których mieyſcách gdźie czarna á tłuſta yeſt
rola/
Pectinatim aduerbium ad pectinis ſimi=
litudinem factum, Ná xtałt grzebieniá.
Pecto, pectis, pexi uel pexui, & olim pe=
ctiui, pexum, ere, idem quod pectina=
re, Czeſzę. Pectere citharam, Brząkác/ Ná=
ciągać lutnią. Pectere ſtupam, Czoſáć ko=
nopie. Pectere lanā, Chochráć wełnę. Plin.
ſtuppa pectitur ferreis hamis donec
omnis membrana decorticetur, Ko=
nopie byváyą czoſáne ná żeláznych ſzczotkách
áſz ſie skóry miąſzſze wyłupią. Pectere ue=
ſtes, Zbárwić/ Bárwę podnieść/ Kotnoro=
wáć. Pexa toga, Suknia dobrze skokno=
rowána/ zbárwiona. Pexi capilli, Vczoſáne
álbo vtráfione włoſy.
Pexatus, a, um, Kotnorowáną ſzátą obleczo=
ny.
Pexitas, pexitatis, Plinius lib. II. cap. 24.
Quam non ad hoc pertinere uidetur
cribrata pexitas telæ. Quidam tan=
tum ſunt in ea ſententia, pexas ue=
ſtes eſſe piloſis contrarias, quæ pilis
carent, Które ſą wytárte/ Iuſz więcey bár=
wy ná ſobie nie máyą.
Pectinatus, a, um, ut pectinatum tectum,

http://rcin.org.pl

31: Dách ná obie ſtronie pochodźiſty.

32: Pectinus, a, um, Vczoſány/ Vgłaskány.

33: ¶Compoſita, Depecto, depectis, de=

34: pexui, xum, ere, Oczoſáć álbo wyczoſáć.

35: Depectere frondium caniciem, Mech

36: odrzec z drzéw.

37: ¶Depexus, a, um, Vt, Depexum ali=

38: quē reddere, Wyczoſáć kogo/ To yeſt do=

39: brze zá łep dorobić/ vrwáć.

40: ¶Propecto, id eſt ultra longum pecto,

41: Názbyt długo czeſzę/ álbo ná dół ſzczeſuyę.

42: ¶Repecto, Drugieras przeczoſuyę.

43: Pectus, oris, neut. tert. Pierśi przednieyſzá

44: zwłaſzczá część człowieká od ſziye aż do Brzu=

45: chá. Aliquando pro corde ipſo accipi=

46: tur, Miáſto ſercá/ też myſli. Aperto pe=

47: ctore tecum loquar, Bez którey chitroś=

48: ći s tobą mowić. Nocte dieqꝫ ſuum

49: geſtare in pectore teſtem, Iuuenalis, W

50: nocy y we dnie ſwego świadká nośić/ To yeſt

51: nie dobrego ſumienia być. Corpus ſine

52: pectore, Człowiek bes rozumu. Toto pe=

53: ctore aliquē amare, Serdecznie/ Vprzey,

54: mie kogo miłować. Sapit hic pleno pe=

55: ctore, Ma rozum w głowie.

56: Pectuſculum diminut. Serduſzko.

http://rcin.org.pl

1: Pectunculus piſcis, qui & pecten dicitur,

2: Nieyáki rodzay morskich ryb.

3: Pectoroſus, a, um, Pierśiſty/ który ma wyſo=

4: kie álbo ſzerokie pierśi.

5: Pectoralis, & hoc le, Co ku pierśióm należy.

6: Pectorale, ſubſtantiuum, n. Załogá.

7: ¶Expectorare pro pectore eijcere, ob=

8: ſoletum.

9: Pecuaria, peculium, Vide Pecus.

10: Peculiaris, & peculioſus, Vide Peculium,

11: in Pecus.

12: Pecus, oris, & pecus, pecudis, f. t.

13: Pecus item n. indeclinabile in ſingulari,

14: in plurali pecua, pecuū, pecubus An=

15: tique. Cato in genitiuo plurali pecui=

16: um dixit, Bydlę/ Wſzelákie zwierzę które=

17: go człowiek vżiwa yáko wół/ krowá/ kóń/

18: Owcá/ Oſieł/ kozá/ etc.

19: Pecudes etiam Elephantos uocat. Plin.

20: Pecus equinus. Stado końskie.

21: Pecus uolatile, Ptaſtwo. Nam plerumqꝫ

22: peccus accipitur pro multitudine

23: pecorum, Miáſto trzódy álbo ſtádá.

24: Pecorinus, a, um, Bydlęcy/ zwłaſzczá co od

25: bydłá pochodźi.

26: Pecoreus, a, um, idem.

27: Pecorarius, rij, Páſtuchá.

28: Pecuarius, rij, idem,

29: Pecuarius, a, um, adiectiuum, Bydlęcy álbo

30: co ku ſtádu á trzodźie należy. Pecuarium

http://rcin.org.pl

facere, Bydłem ſie obchodźić. Erat ei pe=

cuaria res ampla, Miał wielkie ſtado by=

dłá. Canis pecuarius, Pies zá bydłem

chodzący.

Pecuaria, pecuariorum plurale tantum,

Oborá/ Owczárnia/ Też Trzódá/ álbo ſtádo.

Pecuaria etiam dicebantur omnia ex

quibus populus Romanus habebat

redditus.

Pecuaria, æ, Pożitek goſpodárſtwá od by=

dłá/ álbo nauká obeſcia s bydłem/ też oborá

álbo mieyſce gdźie bydło ſtawa.

Pecuatus, id eſt ſtultus, Obſoletum.

Pecuinus, a, um, Bydlęczy/ by bydło.

Peculium, lij, Wſzelákie dobra/ á właſność

wysłużona y wirobiona. Eſt enim ſeruorū

proprium ſicut pecunia nobilium,

Meum eſt peculium, Moyá właſność

yeſt/ Moyá praca.

Cui homini hodie peculi numus non

eſt plumbeus, Który człowiek nie ma ołow=

nego pieniądzá ná wſziſtki ſwey máyętno=

ścy. Caſtrenſe peculium, Máyętność w

żołnierski służbie doſtána.

Peculiolum, li, diminutiuū, Máyętniczko/

mála właſność.

kolumna: b

P ante E. 286

Peculiaris, & hoc re, Właſny/ Oſobliwy.

Plin. Me uero peculiaris quædam im=

http://rcin.org.pl

pedit ratio, Oſobliwa mi przigodá wádźi.

Peculiari inuidia naturæ, Z właſney nie=

nawiśćy/ przirodzenia ſwego. Peculiare

edictū ne quis, Oſobliwe wywołánie etc.

Peculiare uinum Vlpianus id uocat

quod ſerui habuerunt.

Peculiariter, Oſobliwie/ Właſnie.

Peculioſus, a, um, Bogáty/ Dobrze ſie máyą=

cy/ Doſtátny,

Peculiatus, a, um, idem.

Peculio. as, are, pro peculium auferre,

Kraść/ w cudzą właſność ſie wmietáć.

Peculator, oris, Ten który Rzecz poſpolitą/

álbo krolá krádnie.

Peculatus, huius peculatus, Kradźieſtwo

Rzeczyſpoſpolitey [!] / álbo skárbu krolewskie=

go. Reus peculatus. Náleźiony winnym w

krádzieży Rzeczypoſpolitey.

Pecunia, æ, f. prim. Pieniądze.

Pecuniæ in plurali. Dobrá ták leżąće yako y

ruſzáyące. Pecuniam facere, & pecuniam

conficere, Zámágáć ſie w pieniądze y w ynſze

máyętnośći.

Pecuniola diminutiuum, Pieniąſzki.

Pecunioſus, a, um, Pieniężny/ Bogáty w pie=

niądze. Copijs rei familiaris locuples

& pecunioſus, W goſpodárſtwio y w pie=

niądze zámożiſty. Pecunioſæ artes, Nauki

pieniężne/ pożiteczne.

Pecuniarius, a, um, Co ku pieniędzom należy.

http://rcin.org.pl

strona: 286v

kolumna: a

P ante E.

Pedicinus, pedicini, apud Catonem quid

fit ignoratur Calepinus dixit eſſe idem

quod Pes.

Pediculus, pediolus, Pediſequus, Vide

Pes.

Pedo, pedis, priora longa pepedi, pedere.

Pierdzę.

¶Oppedo, dis, di, ere, Ia też záś pierdzę/

Pierdel zá pierdel dáwam. Metaph. Gárdzę/

zá nic nie mam. Oppedere cõtra tonitrua

prouerbium, Nie dbáć nic/ namniey ſie nie

lękáć grzmieniá.

Pedo, as, are, primæ coniung. idem quod

uado. Idę.

¶Repedo, Wrácam ſie. Aliquando Pe=

dare ſignificat ſuſtentaculum uitibus

& arboribus adhibere, Podeprzeć/ Ty=

czámi podeprzeć winnicę. Pedata uinea, Ty=

czámi nátkniona.

¶Impendo, as, are, idem quod Pedo,

ſcilicet, Tyczámi nátikam.

Pedum, huius pedi, Pręt álbo pálicá páſtur=

ska.

Peduſculus paruus pes, Nòſzká.

Peganon, Latine alba ruta dicitur.

Pegaſa, uel pegaſæ ciuitas Theſſaliæ.

Pegaſæus, a, um, & Pegaſicus, a, um. Ie=

http://rcin.org.pl

28: den ztámtąd.

29: Pegaſus, maſc. ſecund. penult, cor. equus

30: ᾽απὸ τῆς πηγῆς, id eſt fronte dictus qui

31: dicitur pede fontem in Helicone mon=

32: te aperuiſſe, qui ab eo Hippocrene ap=

33: pellatus eſt muſis ſacratus.

34: Pegaſides propterea dicuntur poëtarum

35: ſcilicet fabulæ,

36: Pegma, atis, & pecma, pecmatis, Nieyá=

37: kie drzewiáne naczinie álbo budowánie w któ=

38: re obrázy ſtáwiano/ Puzdro álbo ſzáfá obrážná

39: może być zwáne/ też nieyákie kuglárskie chło=

40: piętá/ álbo mietelnicy y rozmáyite przipráwy

41: málowáne. Cuiuſmodi machinæ olim

42: Triūphis et ſpectaculis producebātur.

43: Peiero, Vide Iuro.

44: Peior & peius, Vide Malus.

45: Pelagus, gi, tam, maſc. neut. Głębokość álbo

46: dno morskie.

47: Pelagicus, a, um, Morski, a, e.

48: Pelagia, pelagiæ, purpura hoc eſt piſcis

49: uel concha marina.

50: Pelagmin ſuccus, Cōche marine, Szárła=

51: tna fárbá.

52: Pelamis, dis, fem. t, Nieyáki rodzay morskich

53: ryb.

54: Pelargus, gi, Latine ciconia, Bocian.

55: Pelaſia, æ. f. p. olim Theſſalia dicta aut Pe=

56: loponeſus, Pelaſij populi ibidem,

57: Grekowie.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

P ante E.

Pelaſgis, regio Achaiæ, unde pelaſgus, a,

um, Ieden ztámtąd.

Pelaſgus, Nieyáki rodzay Laurowego drzewá.

Pelicinum nomen herbæ.

Pelethronium, ne. ciuitas Theſſaliæ & Pe=

lethroni, Lud Lápithe zwány.

Pelenthronicus item, Właſne ymię tego który

naprzod narzędy końskie wynálasł/ yáko wę=

dźidło/ śiodło/ vzdę/ etc.

Pelias haſta Achillis, Drzewo Achilleſowe.

Pelicanus, huius ni, maſc. ſec. Ptak w Egi=

pcie/ Pelikan/ którego to yeſt przirodzenie że

krwią ſwoyą drápiąc ſobie noſem ſwym pierśi

ptaſzętá ſwe gdy od wężów bywáyą záduſzone

pokrápia á ták ye záś ożiwia. Eadem cum

Onocrotalo ut quidam ſcribunt.

Pelides, maſc. patronymicum, Peleuſow

ſyn Achilles.

Peligni, ma. populi Italiæ Marſcis finitimi.

Pelion, n. mons Theſſaliæ.

Pella, æ, f. p. Miáſto Mácedońskie ná brzegu

morzá Aegni/ w którym ſie Philippus Ale=

xándra wielkiego ociec vrodźił.

Pellæus, a, um, Któ ztámtąd yeſt. Et Alexan=

der Pellæus iuuenis uocatur, Eſt etiam

Pella urbs Syriæ.

Pellax, & pellex, Vide Lacio.

Pellego, idem quod perlego, Vide Lego.

http://rcin.org.pl

29: Pellenæ, pen. prod. Pellenarum oppidum

30: Achaiæ unde Pellenæus, a, um.

31: Pelliceo, Vide Lacio.

32: Pellis, huius lis, fem. te, Skórá/ Lupieſz. właſ=

33: nie.

34: Pellicula. diminutiuum, Skórká/ Lupieżnik.

35: Pelliceus, a, um, Skórzány/ Futrzny. Pellicea

36: ueſtis, Szubká.

37: Pelliceum, neut. ſubſtantiue idem, Szubká/

38: Pellitus, a, um, pen. prod. W ſzubkę vbrány/

39: álbo futrem podſzity.

40: Pelliculo, as, are, Futrem podbiyam.

41: Pelliris Galerus ex pelle factus CC. Fu=

42: trzány bieryt.

43: Pellio, onis, Kuſnierz.

44: Pello, lis, li, ſum, ere, Pędzę/ Biyę. Pellere fri=

45: gus, Wygániáć źimno/ To yeſt odeymować ſie

46: źimnu. Pellere timorem animo, Nie bać

47: ſie. Facile pellas ubi uelis, Latwie go wy=

48: pędźiſz wyżemeſz gdy yedno będźieſz chciał. A

49: foribus aliquem pellere, Przepłoſzić álbo

50: odegnáć od drzwi. Pulſus ex ea regione,

51: Wygnány z tey kráyiny. Quisnam pepu=

52: lit tam grauiter fores, Kto ták bárzo vde=

53: rził we drzwi. Pellere in exiliū, Wywołáć.

54: Miles pellitur, Bywa precz wypędzón. Pelli

55: patria, Być wygnany z oyczizny. Pelli regno

56: ac ſedibus, Pelle animo timorem, Nie

57: bóy ſie.

http://rcin.org.pl

strona: 287

kolumna: a

P ante E.

¶Pulſus, huius pulſus, Wygnánie. Też Kołátánie/ zwonienie. Pulſus campanarū, Zwonienie. Pulſus arteriarum, Odbiyánie álbo żił drżenie.

¶Pulſo, as, are, frequentati, Vſtáwicznie biyę/ wygániam/ Też dzwonię. Pulſare ho= ſtium, Zákołátáć we drzwi. Pulſare Ly= ram uel citharam pectine, Gráć ná Lu= tni. Meum pectus pulſat, Tłucze álbo drży mi ná ſercu.

¶Pulſatus, a, um, particip. Vbity. Vtłu= czony/ Wypchniony/ Wyrzucony. Pulſatum in pila ſemen, W możdżerzu vtłuczono. Qui ſe pulſatum a Celio dicebat, Po= wiedáyąc że go Celius vbił.

¶Pulſatio uerbale, Bicie/ Stós/ Kołátánie/ Zwonienie Pulſatio ſcutorum, Tárczi ye= dná o drugą ſtoſowánie bicie.

¶Pulſula, pulſulę, dimin. Kroſtá/ Wzdę= cie. Pro quo fortaſſis in autoribus le= gendum Puſtula.

¶Pulſatilis, læ, Vt, Pulſatiles uenæ idē quod Arteriæ, Ziły któremi dech wchodźi y wychodźi.

¶Pulto, as, are, a ſupin, pultū, quo anti= qui utebantur idem quod pulſo, Plau. lbo & pultabo ianuam, Poydę y záko=

http://rcin.org.pl

łácę we drzwi.

¶Pulſito, as, are, aliud frequent. idem

ſignificans, Bez przeſtanku kołácę.

¶Compoſita, Appello, appellis, ap=

puli, pen. cor. appulſum, appellere. Eſt

uerbum actiui generis, & proprie dici=

mus, nauis appulſa eſt non autem ap=

pulit, ſed homo aut uentus nauem ap=

pulit, Do brzegá prziwodzę/ Przipłiwam.

Cum ad littus idem appuliſſet, Gdy do

tegóſz brzegá przipłinął. Appellere ad ali=

quem, Przibliżić ſie do kogo. Alexandrum

in Italiã claſſe appuliſſe conſtat, Pew=

na rzecz yeſt że Alexánder do Włóch s obozem

náwodnym przipłynął. Appellere etiam

eſt, Przignáć/ Dognáć. Vt appellere ad

aquam animalia, Bydło do wody dognąć.

Et Metaphorice, Wziąć co przedſię/ vdáć

ſie ná co. Vt appellere animum ad litera=

rum ſtudia, Chcieć vczić. Mentem ad

philoſophiam appellere idem.

¶Appulſus, a, um, participium, Przi=

płyniony do brzegá.

¶Appulſus huius appulſus, Przipły=

nienie.

Appulſus ſolis, Metaph. pro ſolis ac=

ceſſu, Przibliżenie słońcá.

¶Compello, lis, compuli, compul=

ſum, ere, Weſpołek zganiam/ zgromádzam/

Też przimuſzam. In gregem compellere,

http://rcin.org.pl

kolumna: b

Ná yednę gromádę ſpędźić. Compellere
in unum idem, compellere & congre=
gare idem.
Diſpellere & compellere contraria, In
anguſtias aliquem compellere, W ciáſny
kąt kogo wegnáć/ Przimuśić. Aliquem ad
laqueum compellere, Przimuśić kogo
áby ſie obieśił.
¶Compulſo, as, are, frequentatiuum,
Bić o co/ Brzękáć.
¶Depello, Odganiam/ Wyganiam/ Odda=
lam/ Odbiyam. Depellere urbe, Wygnáć
z miáſtá. Depellere loco & depellere de
loco, Wygnáć. Depellere a ſe, Odbić od
ſiebie. Depellere ſuſpicionem a ſe, Odda=
lić. Depellere famem cibo & potione.
Tela depellere, Odbić. Depellere agnū
matre, Oſtáwić. Depellere lacte idem.
Depulſi agni, Oſtáwione ágniętá.
¶Depulſo, as, are, frequentatiuum, V=
ſtáwicznie wyganiam/ Oddalam/ etc.
¶Depulſor uerbale, qui depellit, Od=
daliciel.
¶Depulſio, onis, uerbale fem. Oddale=
nie/ Odbicie/ Odegnánie/ Odpędzenie.
¶Expello, Wypędzam/ Wyganiam. Ex=
pellere aliquem regno, Wugnáć z Kró=
lewſtá [!] . Bonis & fortunis omnibus ex=

http://rcin.org.pl

pellere, Ze wſziſtkiey máyętnośći wygnáć.

Expellere ſe a periculo, Vwieść przed

nieyáką niebeſpiecznośćią. Expellere ex

patrimonio. Expellere deſidiam ex

corde, Odyąć ſie leniwſtwu.

¶Expulſo, as, are frequentatiuum, Bes

przeſtanku wypędzam.

¶Expulſio, onis, Wygnánie/ Wypędzenie.

Bene meritorum ciuium expulſiones,

Dobrze záchowáłych mieſzczan z miáſtá wy=

rzucánia. Expulſor, oris, Wypędźiciel.

¶Expultrix, uerbale f. Vt, Expultrix

uitiorum philoſophia, Wypędźicielká

wſzech niecnot.

¶Expulſim aduerbium id eſt frequen=

ter pulſando Calep. ſine authore.

¶Impello, Pobudzam/ Przimuſzam/ Wpy=

cham/ wgániam Impellere haſtam, Drzewo

wepchnąć/ Albo záwádźić drzewem. Nullo

impellente cadebant, Pádáli ácz ich nik [!] nie

gonił. Diſputatio impulit ut ita crede=

rem, Przimuśiłá. Animos in ſpem im=

pellere, Dodáć dobrey nádzieye.

¶Impulſus, a, ū, Przimuſzony/ Pobudzony

¶Impulſus, huius ſus, Pobudzenie/ Do=

dánie chući. Tuo impulſu, Zá twoyą potu=

chą. Impulſu ueſtro loquor, Zá przimu=

ſzenim wáſzym. Impulſus ſcutorum, O=

trącenie tarczy. Primo impulſu, Pierwym

zápárciem.

http://rcin.org.pl

¶Impulſio,

strona: 287v

kolumna: a

P ante E.

¶Impulſio uerbale, idem, Impulſione

tua iam factus ſum hilarior, Zá potuchą

twoyą.

¶Impulſor, impulſoris, Pobudźić/ Po=

duſzcziciel. Me impulſore hæc non fecit,

Nie zá moyim poduſzczenim. Me impulſo=

re hanc emptam eſſe ait, Powieda żem mu

ná to rádźił/ áby tę kupił. Suaſor & impul=

ſor profectionis meæ, Ráycá/ y pobudźi=

ciel yechánia mego/ to yeſt ón mu rádźił y po=

budzał ná tę drógę.

¶Propello, Pogániam/ dáley pomykam/

Popycham/ Spieram. Propellere inimi=

cos, Zeprzec nieprzyacioły. Propellere a

caſtris, Pognáć od obozá. Propellere pe=

cus paſtum, Bydło pognáć ná paſzą. Pro=

pellere periculum, Oddalić.

¶Propulſo, as, are, frequentatiuum,

Odeymuyę/ Odbiyam/ Odganiam. Propul=

ſare ac propellere impetum inimico=

rum, Náyechánia nieprzyaciół zeprzeć. Pro=

pellere iniurias hominum, Odyąć ſie

krziwdźie. Morbos remedijs propulſa=

re, Niemocy lekárſtwem oddalić. Propul=

ſare famam, frigus, & ſimilia.

¶Propulſatio, Oddalenie/ Spárcie/ Od=

http://rcin.org.pl

yęcie.

¶Perpello id eſt perfecte pello. Doga=

niam/ Dopieram. Perpellere ad deditio=

nem, Dognáć áż do poddánia.

¶Repello, Odpędzam/ Spieram Odbiyam.

Niedopuſzczam. Clauis ac fuſtibus repu=

lerunt, Máczupgámi y kiymi odpędźić. Vim

ui repellere, Gwałt gwałtem odeprzeć. A

gubernaculis ciuitatum repellere, Być

wyrzucón z vrzędów. Ab eius templi adi=

tu repeluſti, Odbiłeś mie od prziſtępu/ Nie

dopuśćiłeś mi prziſtępić. Seruitutem a cer=

uicibus repellere, Wyłamáć ſie z niewoley

¶repulſus, a, um, participium, Odbity/

Spárty/ Odpędzony. Repulſus foribus,

pro a foribus, Odpędzony ode drzwi.

¶Repulſus, huius repulſus, Odegnánie/

Odpędzenie.

¶Repulſa, æ, fem pri. reiectio ad hono=

re & dignitate, Odmowienie/ Wzgárdze=

nie. Accipere repulſam & ferre repul=

ſam. Nie chcieć być prziyęt ná vrząd/ Być

przerzucón przes nogę w przipowieści. Poſt

tres repulſas, Po trzecim odrzuceniu álbo

odmówieniu doſtoyności. Duas ædilitatis

accepit repulſas, Dwá kroć mi odmówio=

no doſtoyności.

¶Diſpello, Roſpycham/ Rozeymuyę/ Roz=

biyam. Ventus diſpellet iſtas nebulas,

Wiátr rozbiye ty mgły. Diſpellere & De=

http://rcin.org.pl

57: pellere contraria, Diſpellere caliginem

kolumna: b

P ante E.

1: ab animo, Siąć mgłę z vmysłu/ To yeſt

2: dodáć komu rozumu/ Vczinić rozumnym.

3: Pello, as, aui, are, non eſt in uſu, ſed com=

4: poſi. Appello, as, aui, are, de quo ſupra

5: ¶Compello, as, aui, Mówię tu komu.

6: Humaniſſime compellauit, Bárzo Lucko

7: Vkładniuchno ku mnie mówił. Blande ho=

8: minem compellare, Lágodnie s człowie=

9: kiem mówić. Nomine aliquem compel=

10: lare, Właſnym ymieniem kogo záwołać.

11: ¶Compellare aliquando ſignificat,

12: Ruſzić/ Dotknąć kogo słowy. Vt compel=

13: lauit eum in contione, Ruſził go słowy ná

14: ſpolnym zgromádzeniu.

15: ¶Compellatio uerbale, Miánowánie/

16: Záwołánie/ Też Dotknienie.

17: ¶Interpello. Wmiátam ſie komu w rzecz/

18: przeſzkadzam komu rzecz álbo yáką ſprawę

19: yego. Nihil te interbellabo continentem

20: orationem audire malo, Nie chcęc przeſz=

21: kádzáć rzeczy wolę całey rzeczy wysłuchać. In=

22: terpellare negotio aliquem, Pytać kogo.

23: ¶Interpello aliquando interumpo uel

24: impedio, Záwádzam/ Przeſzkadzam. Tota

25: res interpellata eſt bello, Cic. Przeſzko=

26: dziłá woyná wſziſtki rzeczy. Debitorem

27: interpellare, Vpominác ſie dłużników

http://rcin.org.pl

28: długu.

29: ¶Interpellare item, Prośić/ Zędáć kogo ócz

30: ¶Interpellatio uerbale, Záwádzánie/ Prze=

31: ſzkadzánie.

32: ¶Interpellator, oris, Wádźiciel/ Przeſzko=

33: dźiciel. Interpellare aliquem pro aliquo,

34: Przicziniác ſie zá kim.

35: Pellos pelli genus, ardeæ, Cząplá.

36: Pelluceo, idem quod perluceo, Vide Lux

37: uel Luceo.

38: Pelluo idem quod perluo. Vide Luo.

39: Pelluuium, uij, Miednicá/ álbo fáská do vmy=

40: wánia nóg. Sicut Malluuium, Miednicá

41: do vmywánia rąk. Pollubrum idem.

42: Peloponeſus, fem. ſecund. penult. prod.

43: Kráyiná w Greciey miedzy dwiemá morzomá.

44: Ionio et Aegeo alias Pelaſgia nūc Mo=

45: rea dicitur, W którey známienite miáſtá

46: były yáko. Argos Lacedæmon.

47: Pelops, maſc. filius Tantali.

48: Pelopeius, a, um, adiect.

49: Peloris, pen. prod. peloridis, Nieyáki ro=

50: dzay ryb w skorupách yáko ráki.

51: Pelorus, pen. pro. m. Przedgórze w Siciliey.

52: Pelorius, Latine Excelſus, uaſtus, Wyſoki

53: Wielki/ Szeroki.

54: Pelta, æ, Máła tárćicá ná poły okrągła.

55: Peltiſta, æ, maſc. idem.

56: Peltatus, a, um, Który tákową tárczę noſi.

57: Peluis, huius peluis, Miednicá.

http://rcin.org.pl

Peluſium,

strona: 288

kolumna: a

P ante E.

Peluſium, ſij, unum ex oſtijs Nili, et ciui=
tas Aegipti cuius populi Peluſiotæ.

Peluſius, a, um, adiect.

Peluſiacus, a, um.

Peluſianus, a, um, Ieden ztámtąd.

Peminoſus, a, um, Feſtus annotauit ex
Varrone, ubi nūc legitur Aeſtu rimoſ'.

Penarius, penarij, ut legit Feſtus maſc. ſe.
uel ut Varro de lingua Latina Penaria
æ, ut uero alij Penarium, rij, Spiżárnia/
Komorá do chowánia potráwnych rzeczy.

Penates. penatium, penatibus, maſc, Bo=
gowie domowi przed czáſy byli wierzeni.

Pendeo, pendes, pependi, penſum, pende=
re, Wiſzę/ áni mie tám áni mie ſám/ wątpię.

Metaph. Sagittæ pendebant ab hume=
ro, Strzáły wiśiáły od rámion. Pendere
per pedes, Zá nogi wiśieć. Pendet a ue=
ſtra ſalute noſtra ſalus, Náſze zdrowie ná
wáſzym należy. Pendit Reſpub. a Bruto,
Stoyi ná Brucie. Pendere ex alicuius ar=
bitrio, Wedle woley cziyey żić. Pendere
promiſſis, Ná cziych obietnicách wiśieć.

Pendeo animi, Nie wiem co mam począć áni
mie tám áni mie ſám. Pendet ab illius ore,
Nie śmie nic począć yedno co ón każe. Pen=

http://rcin.org.pl

det ſpe extrema uita illius, Ná włós ku

ſie dzierży żiwot yego. Pendet per ſe dra=

gmas decem, Sámi przes ſię wazą dźieśięć

łótów. Narrantis coniunx pendet ab o=

re uiri, Pilnie zádźiwiwſzy ſie słucha. Pende=

re animi pro animo, more antiquo pro

dubium eſſe Wątpić/ W boyáźni być.

Pendens, tis participium ſiue nomen ex

participio, Wiſzący. Pendentes alæ, Wi=

ſzące skrzidłá.

Pendulus, a, um, Záwieśiſty/ Pochodźiſty.

Pendula loca, Pochodźiſte mieyſcá. Pen=

dulum uinum, Wino w groniech ná winni=

cy wiſzące.

Penſilis, & hoc le, Záwieſzony/ Wiſzący.

Quod ſcilicet ſuſpenſum et ſublime eſt,

Penſilis currus, Koliepká. Penſile geſta=

torium idē, fecit ſe penſile, Obieśił ſie.

Penſilis lychnus, Wiſząca lámpá.

Penſilia uehicula, Wiſzące wozy.

Penſilis hortus, Ogrodek ná tramiech álbo ná

róſtowániu w zgórę przi oknách vcziniony.

Penſum, penſi, n. ſ. Kądźiel/ To yeſt ták wiele.

przędze álbo wełny yáko ná yednę kądźiel czi=

nią. TRahere penſa, Prząść. Penſum fa=

cere, Kądźiel ſwą oprząść.

Penſum aliquando pro filis, Miáſto nići/

Przędze.

Penſum per translationē, Robotá ná yeden

dźień/ Obrok roboty. Nondum abſolui

http://rcin.org.pl

57: hodie meum penſum, Ieſzczem ſwego

kolumna: b

P ante E. 288

1: obroku dźiś nie wypełnił. Me ad meum

2: munus penſumq; reuocabo, Wrocę ſie.

3: Accurare penſum, Polecenie álbo obrok

4: dźienny wypełnić. Cōficere penſum, Exi=

5: gere pēſum. Peragere operis ſui penſū,

6: ¶Compoſi. Dependeo, es, di, ſum, ere,

7: Zwieść ſie. Dependet illi collo torques,

8: Zwieśił mu ſie łáńcuch z ſziye. Omnis illorū

9: ſalus de noſtra ſalute dependebat.

10: ¶Impendeo, Wiſzę ná czim/ Przybliżam ſie/

11: Nádchodzę. Impendent magni tumultus

12: bellorum, Wielkie walki ſą zá páſem/ Przi=

13: bliżáyą ſie. Impendebat mons altiſſimus,

14: Nád námi bárzo wielka górá byłá. Impen=

15: dēt te mala. Oczekawa cie wielkie nieſzczęś=

16: ćie. Nunc iam alia cura impendet pe=

17: ctori, Inſze teras mam ſtáránie ná ſię/ Inſze

18: mi teras w głowie czwała. Impenſa uolū=

19: tas pro propenſa, Chutliwa wola.

20: ¶Impendens participium, Nádchodzą=

21: cy/ Przybliżáyący. Plin. Impendēte pluuia

22: ſeri iubent, Gdy ſie ná deſzcz zbiera ſiać ka=

23: żą. Impendens dolor, Przybliżáyąca ſie bo=

24: leść.

25: ¶Superimpendeo, Wiſzę nád czim/ Gro=

26: żę ſie páść.

27: ¶Propendeo, Záwieſzam ſie/ Skłániam ál=

http://rcin.org.pl

bo ſchilam ſie. Propendere in aliquem in=

clinatione uoluntatis, Mieć chuć przećiw=

ko komu.

¶Propendens particip. Ná dół ſie zwie=

ſzáyący.

¶Propenſus, a, um, participium et no=

men ex participio, Pochilny. Et Metaph.

Addictus uel deditus, Chutliwy/ Vkłá=

dny/ Skłonny. Propenſior ad uolupta=

tem, Skłonnieyſzy ku roſzkoſzam [!] . Propen=

ſus ad bene merendum, Chutliwy ku zá=

chowániu ſie komu. Propenſum ad diſcen=

dum, Máyący chuć ku vczeniu. Propenſo

animo aliquid facere, S cziſtą chucią.

Propenſior in alteram partem, Chutli=

wſzi ku drugiey ſtronie. Propēſior in neu=

tram partem, Nie mniey yedney ſtronie

żiczy yáko y drugiey.

¶Propenſe, aduerb. Chutliwie.

¶Propenſio, uerbale, Chuć, Wola/

Skłonność przećiw komu.

Pendo. dis, di, ſum, ere, act. Ważę. Ponde=

ro et per translationē, Conſidero æſti=

mo, Obaczawam/ Roſmyślam ſie/ Szácuyę.

Nunquam oſtendiſti quanti illū pen=

deres, Nigdyś nie okazał yákoś go ſobie ważił

Rem uobis proponam uos eam ſuo

nominis pondere penditote, Chę [!] wam

rzecz przed oczy położić á wy yą yáko ſie ſámá w

ſobie má vwaſzcie

http://rcin.org.pl

Pendere

strona: 288v

kolumna: a

P ante E.

Pendere item, Płáćić. Pendere uectigal,
Czlić/ Cło záphácić. Pendere uſuram, Od=
dáć lichwę. Pendere pœnas, Być skaran.
Pendere pœnas magiſtro, Wźiąć chłoſtę
od miſtrzá. Syrus mihi tergo pœnas
pendet, Zádkiem mi to záphácći/ Odbiyę to
ná niem.
Penditur imperſonale Plinius. Iterumqꝫ
publicanis imperij noſtri penditur,
Bywa płácono celnikóm. Ibi res ſpectatur
non uerba penduntur, Ná rzecz ſámę tám
wzgląd máyą nie vważayą słów.
Penſo, as, are, frequentatiuum, Vſtáwi=
cznie vważam/ Szácuyę. Penſare amicos
factis, Ty zá prziyaciele mieć y ſzácować/ któ=
rzi nie lutuyą czinić dla prziyacielá, Penſare
argento pro emere, Kupić. Penſare ui=
cem. Oddáć/ Záwetować. Penſare ſingu=
la, Wſziſtki rzeczy pilnie vważić. Penſare
aliquid ex alio, Iednę rzecz z drugiey ſzáco=
wáć.
Penſator uerbale, Szácownik/ vważiciel.
Penſatio, penſationis in Biblijs pro pen=
ſione.
Penſito, as, are, frequentatiuum, a penſo
frequentatiuo, Dobrze vważam/ Myślę/ y

http://rcin.org.pl

Rozmyślam/ y to y owo przed ſię bierzę/ Ro=

zbieram rzecz ſam s ſobą.

Penſitare item, Płáćić Czinſzować.

Penſitatio, Oddánie/ Záwetowánie.

Penſitator, penſitatoris, Ten który vważá á

rozbiera rzecz/ Rozmyślny.

Penſor, oris, idem.

Penſiculo, as, are, idem quod penſitare.

Penſiculate aduerbium, Vważnie/ Pilnie/

Rozmyſlnie. Calep. ſine authore,

Penſiculator idem quod penſitator.

Penſitatus, a, um, participium, ſiue no=

men ex participio, ut res pēſitata, Rzecz

dobrze vważona.

Penſio, penſionis, Zápłátá/ czinſzowánie/

Czinſz/ Lichwá.

Penſionarius qui penſionem alicui ſol=

yere tenetur, Czinſzownik/ Penſionarz. Cal.

ſine authore.

Penſiuncula, diminutiuum, Czińſzik.

Penſum. penſi, neut. ſecund Rozmysł. Vo=

bis quid faciatis minus penſi eſt, Nic

wy o tym nie myślicie. Albo nie macie ná to

żadnego rozmysłu co byście mieli czinić. Ni=

hil penſi habere, Nic o czim nie myślić. Nic

nie dbáć.

Penſior, & hoc penſius, Ważnieyſzy. Plaut.

Altera utra ſit conditio penſior uir=

ginem ac uiduam habere, Która by

rzecz ze dwu lepſza álbo łácnieyſza ku ſzácowá=

http://rcin.org.pl

kolumna: b

P. ante E.

niu/ á vważeniu byłá. Nihil quicquam

eſt charius penſiuſq; nobis quam noſ=

met ipſi, Nic nie mamy lepſzego ani ważniey=

ſzego yáko ſámi ſiebie.

¶Compoſita a pando, Paruipendo,

is, ere, Zá nic nie mam/ Nie wáżę.

¶Floccipendo & Nihilpendo idem.

¶Magnipendo, Wyſoko ważę.

¶Appendo, appendis, appendi, ap=

penſum, appendere, Záwieſzam. Appen=

dere aurum, Záwieśić álbo wážić złoto.

¶Mutuo appendere pro mutuo dare,

Pożiczić.

Appendere per Metaphoram transla=

tum ad incorporea, ut appendere uer=

ba, Vważić ſwe słówá.

¶Appenſus, a, um, participium, Zá=

wieſzony/ Też ważnony/a/e.

¶Appendix, cis, pen, cor, Przyłádzenie/

Przizáwieſzenie.

¶Appendicula diminutiuum, Przyłá=

dzeniczko.

¶Compendo non uſurpatur, ſed eius

frequentatiuum.

¶Compenſo, as, are, Oddáyę/ Záwe=

tuyę.

¶Diſſoluere & Compenſare, Záweto=

wáć. Quando tandem compenſabis,

http://rcin.org.pl

29: Ale kiediſz mi wżdy oddaſz to com zwłaſzczá

30: prze cię vczinił.

31: ¶Compenſatio uerbale, Oddánie/ Zá=

32: wetowánie.

33: ¶Compendium, compendij, Zisk/ oſz=

34: cządzánie/ Skąpienie/ Pożitek.

35: Aliquando etiam pro itinere abbreui=

36: ato, Krótſza á lepſza drógá/ Krótkie opiſá=

37: nie niektórey rzeczy. Methodus. Queſtus

38: & compendium, Zysk. Multos damno

39: afficit dum ſuis compendijs ſtudet,

40: Wiele ich kus zkodzie [!] przipráwia przes ſwe

41: łákomſtwo gdy ſobie miéſzek nábiya. Studere

42: ſuis compendijs, Ná ſwóy młyn wodę

43: obrácáć/ to yeſt łákomie zbieráć. Conferre

44: uerba ad compendium, Krotkiemi słówy

45: rzecz odpráwić. Compendium dictis fa=

46: cere idem. Compendium libri face=

47: re, Vkrócić/ Vmnieyſzić/ Summę krotkiemi

48: słowy oſięgnąć.

49: ¶Compendioſus, a, um, Pożiteczny/

50: Wiele pożitków prinoszący [!] / Też krótki. Vt

51: compendioſum iter, Krótka álbo Bliſzſza

52: drógá.

53: ¶Compendiarius, a, um, Krótki/ Bli=

54: ski. Vt uia ad gloriam compendiaria

55: Bliſzſza drógá ku oſięgnieniu sławy.

http://rcin.org.pl

P ante E.

¶Compendifacere uerbum Plautinū,

Skępić.

¶Dependo, Ná wadze leżę/ płáczę/ odwa=

żam.

Dependere mercedē, Zápłáćić myto. De=

pendere operam, Odpłáćić.

¶Diſpendo, Dźielę/ podźielam/ rodźielam [!] /

vtracam/ trawię.

Multum diſpendiſti pecuniarum, Roz=

dałeś niemálo pieniędzy.

¶Diſpendium, Szkodá/ vtrátá/ koſztunek.

Nuſquam melius fui minore diſpen=

dio, Nigdym ſie lepiey nie miáł zá równiey=

ſze pieniądze.

¶Diſpendioſus, Szkodliwy/ vtrátny.

¶Diſpenſo, as, are, frequentatiuum,

Rozdawam/ rozdźielam/ podźielam. Diſpen=

ſare æqua portione, Równo podźielić.

Res domeſticas diſpenſare, Vrzędować

vrzędownikiem być.

¶Diſpenſator, oris, Száfarz.

¶Diſpenſatio, onis, Száfárſtwo/ ſzáfowá=

nie.

¶Expendo, Wydáyę/ też vważam. Ex=

pendere aurum auro, Iedno złoto prze=

ćiw yednemu vważáć. Hunc hominem

decet auro expendi, Iáko złoto by go ſo=

bie wáżić.

Expendere pœnas ſcelerum, Zápłáćić

http://rcin.org.pl

wyſtęp/ dáć winę. Expendant ſe ipſi,

Niechay ſie ſámi vznáyą co zacz ſą. Expen=

dere pecuniam, Wydáwáć pieniądze.

¶Inexenſus, a, um, participium, Wa=

żony.

¶Expenſum, expenſi, & expenſa, æ,

Koſztunek/ wydawánie pieniędzy. Quis red=

det mihi expenſas, Kto mi wroći com

wydał.

Mihi feras expenſam, Mnie przipiſz co

wydaſz.

Expenſum referre, Oznaymić co ſie wy=

dáło.

Fortunæ omnia expenſa feruntur &

excepta Wſziſtko bywa fortunie przipiſowa=

no.

¶Impendo, Nákładam/ kładę/ przidá=

wam.

¶Impendere operam, Przidáć pilności.

Impendere alicui, Nákładáć komu. Pecu

niam in res uanas impendere, Ná proż=

ne rzeczy pieniądze wydáć. Tempus ſtu=

dijs impendere, Vdáć ſie ná naukę. De

ſuo impendere, Z ſwych dóbr nákłá=

dáć.

¶Impenſus, a, um. Nałożony. Vt impen

ſum precium fruſtra abijt. Nałożone pie=

niądze w niwecz ſie obroćili.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

¶Impenſus, etiam nomen ex partici=
pio, Plaut. Væ miſero illi cuius cibo
iſte factus eſt impenſior, Koſztowniey=
ſzy.
Homine ingrato nihil eſt impenſius,
Nic nie yeſt koſztownieyſzego yáko człowiek
nie wdźieczny/ to yeſt ná którym by ſie więcey
vtráćiło/ á w niwecz obróćiło.
¶Impenſa, æ, idem quod expenſa,
Koſztunek/ nákład.
Magnis impenſis uiuitur hic, Koſztow=
nie álbo dorgo tu żiwie. Nulla impenſa
conficies negotium, Króm którego koſz=
tunku. Facere impenſas, Vtrátę wieść.
¶Impenſe aduerbium, Bárzo wielmi.
Impenſe amare, Bárzo miłować Impen=
ſe fauere, Vprzeymie żiczić. Illi inuidere
miſere uerum unus tamen impenſe,
Ale yednák yeden ná bárźiey/ etć. Multo im=
penſius accendi, Dáleko bárziey ſie zápa=
lić.
¶Impendium idem quod impenſa, ad
aſſem reddere promiſit impendium,
Do naymniejſzego pieniądzá obiecał zápłá=
ćić nákład.
¶Impendioſus, a, ū, Koſztowny/ vtrátny.
wiele trawiący.
¶Impendio aduerbium intendendi,
Bárzo.
Impendio odiſſe aliquem, Z duſze kogo

http://rcin.org.pl

31: nienayzrźeć.

32: Impendio loquatior, Názbyt świekot=

33: liwy.

34: Ille uero minus minuſq; impendio

35: curare, A ón co dáley tym dáleko mniey

36: dbał.

37: Perpendo, Vważam/ rozwázam/ baczę. Dili=

38: genter perpendere, Pilnie rzecz którą ro=

39: zważić. Perpendis ne? Baczíſzli? Rozumieſz=

40: li?

41: Perpenſus, a, um, participium, Vważony/

42: rozmyślony/ a/e.

43: Perpenſum exploratumq; habere, Do

44: brze wyrozumieć/ wybaczić.

45: Perpendiculum, perpendiculi, neu. Ołow=

46: na waſzká cieſielska.

47: ¶Rependo, Oddáyę/ odwetuyę. Repen=

48: ſum auro caput, Głowá pieniędzmi odku=

49: pioná.

50: ¶Repenſo, as, are, frequentatiuum,

51: Częſto á gęſto oddáyę/ odcziniam.

52: ¶Suſpendo, Wieſzę/ záwieſzam. De arbo=

53: re ſuſpendere, Ná drzewie obieśić.

54: In arbore ſuſpendere idem, Rem ali=

55: quam ſuſpendere, Záwieśić którą rzecz.

56: Cauſas & iudicia ſuſpendere, Záwieśić

57: ſądy.

http://rcin.org.pl

P ante E.

Aliquem ſuſpendere & animum ali=

cuius ſuſpendere, Zoſtáwić go w niepew=

ney rzeczy. Suſpendere naſo, Náśmiać ſie

z kogo. Suſpendere gradum, Záſtánowić

ſie. Spiritum ſuſpendere inter legendū

Długo tchu nie puśćić.

¶Suſpenſus, a, um, participium ſiue

nomen ex participio, Obieſzony. Reſte

ſuſpenſus manibus ſe demiſit, Obie=

śiwſzy ſie ná wići rękomá ſie ſpuśćił.

¶Suſpenſus item, W wątpienie wprá=

wiony/ nie wiedzący coby miał czinić. Su=

ſpenſus & ſolicitus animus, Gradu ſu

ſpenſo ire, Ná pálcách iść/ vważiwſzy ſie iść.

Suſpēſio uerbale, Niepewność/ wątpienie

¶Suſpendium, ſuſpendij, Záwieſzenie/ też

obieſzenie ná ſzubienicy/ ſzubienicá. Suſpen=

dio dignus, Godźien ſzubienice. Suſpen=

dio petere, Forintować/ przywodźić prze=

ćiwko komu złodzieyſtwo. Suſpendia dira

cognitabas, Myſliłeś ſie hániebnie obieśić.

¶Suſpendioſus, a, um, Záwieſzáyący.

Pene aduerbium, Málem. Pene me leſiſti,

Málemeś mie obráźił. peniſſume in ſuper=

latiuo dixit Plaut. Inſolenter.

Penelope, fem. Dźiewká Icari żoná Vlyſſis.

Penelopes telam texere prouerb. Dár=

mo robić/ czinić to co ſie záś tárgować muśi.=

Penelopes aues quæ & Meleagrides uo

http://rcin.org.pl

30: cantur.

31: Penes propoſitio accuſatiua, Podle. Penes

32: te eſt, W twoyey to mocy yeſt. Penes eum

33: ſumma imperij erat, On rádźił á ſprá=

34: wował Rzeczpoſpolitą/ on był nayſtárſzym.

35: Vt penes eoſdem pericula belli penes

36: quos præmia eſſent, Abyći niebeſpiecz=

37: noſćy walki vżiwáli/ którzi pożitek z tego

38: máyą/ álbo áby ći gardł ſwych náſtáwiáli

39: którzi żołd máyą. Penes te culpa eſt, Tyś

40: w tym winien. Omnia habet bona quē

41: penes eſt uirtus, Wni czym [/] temu nieſcho=

42: dźi kto cnotę ma. Cum penes te omnis

43: poteſtas foret meæ uitæ, Gdiś miał moc

44: nád moyim gárdłem/ álbo gdyś w ſwey mo

45: cy moye gárdło miał. Muliebris certami=

46: nis laus penes Lucretiam eſt, Chwałę

47: walki niewieściey Lucrecia otrzimáłá. Iſthæc

48: penes uos pſaltria eſt, W wáſzym domu

49: yeſt/ przi was yeſt.

50: Penetro, as, aui, are, Przechodzę/ wchodzę/

51: wſtępuyę w co. Penetrare Athlantem,

52: Przes górę Athlantem przeiść. Penetrare

53: in cœlum, Wſtępić do niebá. Ad ſummas

54: dignitates penetrare, Wſtępić ná wyſoki

55: ſtan Nulla res magis penetrat animos

56: hominum, Zadna rzecz bárziey ſie nie chwy=

57: ći ludzkich vmyſłów. Penetrare in alteram

58: partem, Ná drugą ſtronę przeiść.

http://rcin.org.pl

P ante E.

Penetrabilis, le, Przechodzący/ co zwłaſzczá mo=
że być przechodzono álbo przeydźiono.
¶Impenetrabilis, le, Co nie może być prze=
byto/ nieprzebyty/ nieprzeſzły.
Penetrale, lis, ſubſtantiue, neut. Wnętrzny
gmách/ kómorá w domu álbo w kościele.
Penetrale aliquando adiectiuum pene=
tralis ſcilicet & hoc penetrale, ut pe=
netralis focus, Wnętrzny ogień/ domowe
ognisko.
Peneus triſyllabum, pen. longa, maſcul.
πηνεῖος fluuius Theſſaliæ circa mon=
tem Oſſa.
Penia, fem. Latine paupertas, Vboſtwo.
Penicillus Vide Penis.
Penis maſc. cauda, Ogón/ też męski członek.
Penicillus, penicilli, & peniculus, penicu=
li, uel peniculum, peniculi, omnia ſi=
gnificant id, quo calciamenta uaſaqꝫ
terguntur, Wiecheć/ ſzmáćisko/ álbo ſzczot=
ká którą co wycieráyą y chędożą/ też nieyákie
málárskie naczinie którym máluyą.
Peniculum ſiue penicillum tectorium,
Naczinie którym mury pobieláyą też mech
który w rany kłády [/] .
Peniculamentum, Brzeg álbo obłogá nadol=
na w ſukniey.
Penitus, a, um, pen. prod. Co z ogoná yeſt.
Peniuſcula, Vide Inſula.

http://rcin.org.pl

30: Penitus, pen. cor. We wnątrz.

31: Penitior, Wnętrznieyſzy. Penitiſsimus, Na=

32: wnętrznieyſzy. Abducta ex Arabia pe=

33: nitiſsima, Z ſámego pośrzódku Arábiyey

34: vwiedźiona.

35: Penitus aduerb. locale, Aż do dná. Penitus

36: delere, Aż do dná wykorzenić.

37: Penitus aliquando aduerbium qualita=

38: tis, ut penitus ſe in familiaritatem iſtius

39: dedit. Vprzeymie ſie wdał w yego towá=

40: rziſtwo. Penitus cognoſcere, Práwie yáko

41: ma być poznáć. Hanc conſuetudinem pe=

42: nitus amiſimus, Ten obyczay práwie ſpeł=

43: ná zgubiliſmy.

44: Penna, pennæ, fem. p. Pióro. Pennas inci=

45: dere alicui prouerb. Obſiec komu skrzidłá

46: to yeſt odyąć ſwą wolą.

47: Pennula, læ, dimin. Piorko.

48: Pennarium, Pennal. Repoſitoriū pennarū

49: Pennatus, a, um, Pierziſty/ a/ e. Pennatum

50: telum, Strzałá piórem okliyona. Pennatus

51: equus, Kóń s federpuſzen.

52: Penniger, a, um, Piórziſty/ puſzáty.

53: Penniculum, pinna eſt quæ facili motu

54: uentorum indicet flatum, CC.

55: Penſiculo, Vide Pendo.

56: Penſilis, Vide Pendeo.

http://rcin.org.pl

P ante E.

Penſio, Penſitator, penſito, penſo, penſa,

Vide Pendo.

Penſum, Latine quinqꝫ, Pięć.

Pentadoron, com. pen. prod. Quod eſt

quoqꝫ uerſus quinqꝫ palmorum, Ná

piąći dłońi. Et apud Plin. ædificij ge=

nus,

Pentaglottus latine quinqꝫ linguis, Pięć

języków vmieyący.

Pentaphyllon, Tormetilla, ziele/ Birckwurtz

oder Tormentil po niemiecku.

Pentapolis, pen. prod. Regio illa quinqꝫ

ciuitatum in Africa inter quas eſt So=

doma & Gomora alias Cyrenaica

regio ut ſupra, hodie uulgus Barba=

riam uocat.

Pentateuchus, Pięciory xięgi Moyżeſzowe w

Bibliey. πέντε quiqꝫ τεῦχος, uolu=

men.

Pentachli dicuntur qui in ludo quinqꝫ

artes gymnaſticas exercent, uidelicet

diſcum, curſum, ſaltum, palæſtram, &

iaculationem, latine quinquetri=

nes.

Pentathlum eiuſmodi exercitatio latine

Quinquetrium, Gry álbo turniey z piąći

ſztuk przerzeczonych złożony.

Pentecontarchus, Rotmiſtrz ná pięćdźieſiąt

oſób.

http://rcin.org.pl

30: Pentemimeris, huius pentemimeris, fem.

31: Latine ſemiquinaria, Cæſura in uer=

32: ſibus quoties poſt octo tempora ſyl=

33: laba relinquitur partem orationis ter=

34: minans, Gdy po dwu nogách wierſzowych

35: yedná ſyllábá zoſtáye. Vt Tityre tu pa=

36: tulæ.

37: Penteremis, huius penteremis, Lódź pięć

38: wiosł przi káżdym ſtolcu máyąca.

39: Pentacontarchus, Vide Pente.

40: Pentadactylos herba arboris inſtar quæ

41: & Ricinus dicitur.

Pentadoron,	Vide	Pente.
Pentaphyllon,		Pente.
Pentapolis,		Pente.

42: Pentecoſte, pentecoſtes, Swiątki. Latine

43: quinquagenaria, Pieciądźieſiątna część

44: álbo dźień. Quoniam dies miſsionis

45: ſpiritus ſancti a Paſcha eſt quinquage=

46: ſimus, ſicut olim a feſto Paſchatos ad

47: datam legem etiam dies quinquaginta

48: interceſſerant πεντεκοσος Latine quin

49: quageſimus, Pięćdźieſiątny.

50: Pentemimeris, & Pentiremis, Vide Pente.

51: Pentorobon herba quæ alias Pæonia

52: dicitur, Piwonia.

53: Penu, Vide Penus.

kolumna: b

http://rcin.org.pl

1: Penula, læ, pen. cor. fem. Opończá.

2: Penula ſcortea, Skorzána opończa álbo płaſz=

3: czik.

4: Penulatus, a, um, W opończą vbrány.

5: Penularium quaſi theca penulæ Nonius.

6: Penuria, fem. Niedoſtátek/ vboſtwo. Penuria

7: conſilij, penuria uirorum fortium.

8: Penus, penoris, & penu, neut. Et penus, pe

9: ni, peno, ſecundæ declinationis, uel pe=

10: nus, huius penus, quartæ declinatio=

11: nis, maſc. uel fem. gen. Ziwność/ wſzelákie

12: potráwy y picie ku żiwności człowieczey na=

13: leżące.

14: Penum, peni, idem.

15: Penarium, penarij, Szpiżárnia.

16: Penarius, a, um, Szpiżárski.

17: Penaria cella, Szpiżárnia. Penatores qui pe

18: nus geſtant, Obſoletum.

19: Peplion herba quæ alias Portulaca di=

20: citur, Kurza nogá/ ziele.

21: Peplum, pepli, neu. Czepiec álbo rąbek/ zaticz=

22: ká. Legitur etiam peplus maſc.

23: Pepo, peponis, maſc. Málón/ owoc włoski.

24: Peplica medicamenta apud Pliniū, quæ

25: concoctionem iuuant.

26: Per præpoſitio accuſatiuo iūgitur, Przes

27: dla. Terent. Falli per ſeruum ſenem, Być

28: zdrádzon przes sługę ſtárego. Per adoptio=

29: nem pater, Ociec przes wźięcie ſyná. Per

http://rcin.org.pl

ætatem non poſſe, Dla lat nie moc zdo=

łáć. Per eos dies, Przes ty dni. Per id tem

pus, Przes ten czás. Te rogo per ami=

citiam noſtram, Proſzę cie dla ſpólnego

záchowánia náſzego. Per comitatem om=

nia diſperdidit, Przes zbitne towárziſtwo

wſziſtko vtrácił. Per compita ſupplicatū

Przes vlicę álbo po vlicách.

Per aliquando iurandi & obteſtandi par

ticula, ut per Deum, per dextram, per

fortunas, per fidem, per homines, per

Deum immortalium fidem, Dla páná

bogá żiwego. Per ego te Deos oro ne il=

lis animum inducas credere idem. Per

dilationes, Przes odwłoki. Per dolum,

Przes zdradę. Per flagitium famam per=

dere, Przes złe záchowánie o dobrą powieść

prziść. Per diem totum, Przes cáły dźień

Per uices, Odmieniáyąc ſie yeden po drugim.

Per uim, Gwałtem. Per tempus, Czáſie

ſwego Per ludum & iocum, Kunſztuyąc/

ſmieſząc. Per ludum & negligētiam per=

uenire ad dignitates, Kunſztuyącz/ ſmie=

ſząc á nic nie dbáyąc prziść ku doſtoynoś=

ćiam. Per me non ſtetit, Nie yam ſam w

tym winien.

Pera, peræ, fem prim. Pielgrzimska kálietá/

też tobolá páſturska.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

P ante E.

1: Perula, læ, dimi, Kálietká/ tobółká.

2: Perabſurdus, a, um, Nieſrómieźliwy/ nie=

3: wſtydliwy. Vide Surdus.

4: Peracer, hæc peracris, hoc peracre, Bárzo

5: oſtry. Vide ſupra.

6: Peracerbus, a, um, Bárzo gorski/ przikri/ Vi

7: de ſupra.

Peraceſco,	Vide	Acetum.
Peracuo,		Acuo.
Perædifico,		Ædifico.
Peræquus,		Æquus.
Perago,		Ago.

8: Peracticum gummi genus.

9: Peræa fem. pri. Regio Syriæ Iudeæ con=

10: termina.

11: Perago, as, are, ex per, & ager agri, com

12: poſitum, Przechodzę/ wędruyę. Multas re=

13: giones peragrauit, Wiele kráyu przeſzedł

14: zwędrował. Plato Ægyptū peragrauit,

15: Cic. Plato przeſzedł/ przewędrował wſziſttek [!]

16: Aegypt. Peragrare per animos homi=

17: num per translationem, Wywiedźiec ſie

18: co ludźióm ná ſercu leży.

19: Peragratus, a, um, participium, Przewę=

20: drowány. Vt peragratis Perſis, Prze=

http://rcin.org.pl

21: ſzedwſzy Perſy.

22: Peragratio, onis, uerbale, Przeście.

Perambulo,	Vide	Ambulo.
Peramplus,		Amplus.
Peramo,		Amo.
Peranguſtus,		Anguſtus.
Peraſper,		Aſper.
Peraſtutus,		Aſtutus.
Perattentus,		Attentus.
perbacchor,		Bacchor.
perbeatus,		Beo.
perbellus,		Bellus.
perbene,		Bonus.
perbenigne,		Benigne.
percalleo,		Calleo.
percelebro,		Celebro.

23: Peranno, as, are, Ziwę przes cały rok. Suet.

24: inuſitatū, Perannus, Ieden rok trwáyący.

25: Perantiquus, Bárzo ſtáry. Vide ſupra.

26: Perargutus, a, um, Názbyt chytry.

27: Peraridus, a, um, Názbyt ſuchy/ wyſchły.

28: Peracius herba CC.

http://rcin.org.pl

29: Perca, percæ, fem. pri. genus piſcis, Okuń.

30: Percello, percellis, perculi, & perculſi, per

31: culſum, percellere, id eſt, euerto, percu=

32: tio. Ruſzam/ popędzam/ vderzam/ nápádam/

33: przeſtráſzam. Perculit te dolor, Popádłá

34: cie boleść. Si te fortaſsis dolor aliquis

35: peculerit, exclamabis ut mulier, Ieſli

36: ci yáka boleść nápádnie/ etć. Percellere ali=

37: cuius pectus pauore, Przeſtráſzić kogo.

38: percuſus eſt atrociſſimis literis, Prze=

kolumna: b

P ante E.

1: ſtráſzón yeſt bárzo ſurowym liſtem. Cum

2: unum atq; alterum peſtis perculit, Gdy

3: yednego y drugiego powietrze ruſziło.

4: Percepterus auis ex aquilarum genere.

5: Percoactare Calep. annotauit ex Colu=

6: mella, ubi nunc legitur coarctare.

7: Perdicium herba, Noc y dźień.

percenſeo,	Vide	Cenſeo.
percingo,		Cingo.
percipio,		Capio.
percitus,		Cieo.
perclamo,		Clamo.
percognoſco,		Noſco uel Noui.
percolo,		Colo.

http://rcin.org.pl

percuntor,	Contus.
percontumax,	Contumax.
percoquo,	Coquo.
percrebreſco,	Creber.
percrepo,	Crepo.
percrucio,	Crucio.
percrudus,	Crudus.
percudo,	Cudo.
percunctor,	Cunctor.
percupio,	Cupio.
percurioſus,	Curioſus.
percurro,	Curro.
percutio,	Quatio.
perdiſco,	Diſco.
perdite,	Do.
perdoleo,	Doleo.
perdomo,	Domo.
perdomiſco,	Dormio.
perduco,	Duco.

http://rcin.org.pl

perduro,	Duro.
peredo,	Edo.
perdiu, perdiuturnus	Dies.
perduellis, perduellio,	Duellum.

8: Perdius, perdij, m. ſ. Ex per & dius quod

9: eſt dies, Przes cały dźień. Sicut pernox,

10: pernoctis, Przes całą noc. Perdius atq;

11: pernox ſtabat Socrates, Przes cały dźień

12: y noc ſtał Socrátes.

13: Perdix, perdicis, fem. Kuropátwá.

14: Perdo, perditio, ꝑditor, perditus, Vide Do

15: pereffluere in Biblijs inepta compoſi=

16: tione, legitur pro effluere.

17: Peregrinus, a, um, pen. prod. Obcy/ przycho=

18: dźień/ cudzoziemiec. Peregrina facies,

19: Dźiwna nowa twarz. Peregrinæ arbores,

20: Z ynych źiem do nas przynieſione.

21: Peregrinæ dicebantur olim meretrices.

22: Peregre aduerb. eſt commune tam ſigni=

23: ficantibus quietem quam motum, Dá

24: leko. Peregre abire, Daleko yechác. Peregre

25: uenio, Z dáleká przyyeżdzę. Peregre ſum,

26: Ieſtem dáleko od ſwych miedzy obcemi. Pre=

27: gre depugnare, w dálekich ſtronách walczić.

http://rcin.org.pl

P ante E.

1: Peregrinor, pen. prod. peregrinaris, pe=

2: regrinatus ſum, peregrinari, Pielgrzi=

3: muyę/ wędruyę/ vdáyę ſie w ſwiát. Veſtræ

4: aures peregrinantur, Wáſze vſzy pielgrzi=

5: muyą/ to yeſt nie słucháyą co mowiemy.

6: Peregrinabundus, a, um, Vſtáwicznie piel=

7: grzimuyący.

8: Peregrinatio, Pielgrzimowánie/ wędrowá=

9: nie.

10: Peregrinator, Pielgrzim/ biegun/ wędrownik.

11: Peregrinitas, atis, Pielgrzimſtwo. Ad pere=

12: grinitatem redactus, Wypędzony z ſwey

13: oyczizny.

14: Perendinus, a, um, id eſt, ab hinc tertius,

15: ut perendinus dies, Trzeći dźień.

16: Perendino die, Trzeciego dnia.

Perēdie, & perēdino	Vide	Dies.
perelegans,		Lego.
pereloquens,		Loquor.
peremptorius,		Emo.
perennis, perenno,		Annus.
pereo,		Eo.
perequito,		Equito.
pererro,		Erro.

http://rcin.org.pl

pereruditus,	Eruditus.
perexcrucio,	Crucio.
perexilis,	Exilis.
perexpeditus,	Expedio.
perfabrico,	Fabrica.
perfacetus,	Facetus.
perfacilis,	Facilis.
perfamiliaris,	Familiaris.
perfatuus,	Fatuus.
perfero,	Fero.
perferuidus,	Ferueo.
perficio,	Facio.
perflo,	Flo.
perfluo,	Fluo.
perfodio,	Fodio.
performo,	Forma.
perforo,	Foro.
perfremo,	Fremo.
perfrico,	Frico.

http://rcin.org.pl

perfrictio, pfrigero	Frigus, friges
perfrigo,	Frigo.
perfringo,	Fringo.
perfruor,	Fruor.
perfugio, perfugiū	Fugio.
perfundo,	Fundo.
perfuro,	Furor.

17: Perfidus, perfidens, perfidelis, Vide Fides.

18: Perfungor, perfunctorius, Vide Fungor.

19: Perga, æ, fem. prim. Miáſto w Pámphiliey

20: w którym był kośćiół boginiey Diany bárzo

21: koſztowny.

22: Pergæa, Diana dicta.

kolumna: b

1: Pergama, orum, plurale tantum. penult.

2: cor. Mury około miáſtá Troyáńskiego

3: też ſámo miáſto troyáńskie. Abuſiue, Miá

4: ſto wſzelákiego wyſokiego á twardego bu=

5: dowánia bywa brano.

6: Pergamus. pen. co. ciuitas Aſiæ in Phry=

7: gia & Troade quæ & Troia dicitur,

8: Pergamenus, a, ū, & Pergameus, a, um,

9: Ieden ztámtąd.

10: Pergamenum ſubſtantiue, Párgámin. Per=

11: gamena cartha, idem.

http://rcin.org.pl

pergaudeo,	Vide	Gaudeo.
Pergo,		Rego.
pergracilis,		Gracilis.
pergræcor,		Græcia.
pergrandis,		Grandis.
pergraphicus,		Graphicus.
pergrauis,		Grauis.
perhibeo,		Habeo.
perhonorificº		Honor.
perhorreo,		Horror uel Horreo.
perhumanus,		Humanus.
perhyemo,		Hyems.

12: Pergula, læ, Ganek przi domu wzgórę wyſtá=

13: wiony ku letniemu ſiedzeniu álbo przechadzce

14: vcziniony/ który y tám y ſám może być prze=

15: chodzón/ też chód álbo też ganek w ogrodzie á

16: w ſádu z obu ſtrón winem kwieciem liściem

17: obeſzły.

18: Peri præpoſitio Græca, Latine de uel

19: circum.

20: Periboeton compoſitum latine celer in

21: Plinio legitur, Prętki.

22: Peribolus latine ambitus, Obchód/ okrąg.

http://rcin.org.pl

23: Sed accipitur pro Lorica, uide quid

24: fit ſupra Lorica.

25: Pericope, Latine amputatio, Odtrącenie/

26: odcięcie/ álbo oderznienie yedney ſztuki álbo

27: częśći od całey mowy.

28: Periergia, æ, latine ſedulitas uel nimia o=

29: peroſitas in loquendo, Zbytne ſádzenie

30: ná rzecz.

31: Periegeſis pen. prod. Latine de terræ am

32: bitu, Xięgi o okręgu świátá.

33: Peri herminias latine de interpretatione,

34: O wykładźie á wyłożeniu. Duæ dictiones

35: ſunt.

36: Periodus, fem. pen. cor. Latine circuitus

37: ambitus, uel clauſula, Cáła zupełna ſen=

38: tencia álbo mowá w rzeczy/ też obchód. Et ge

39: nus certaminis, in gymnicis enim cer=

40: taminibus periodo uiciſſe dicitur qui

41: Pythia, Iſchmia, Nemea Olympia uicit

42: Periodicus, a, um, Co pewnego cáſu w yednę

43: miárę przichodźi y odchodźi yáko febry. Vnde

44: etiam periodicæ febres dicuntur.

CC 3 Peripaton

strona: 291v

kolumna: a

P ante E.

1: Peripaton, Latine deambulatio, Przechadz=

2: ká.

3: Peripatetici, Philoſophowie á mędrcy którzi=

4: Ariſtotelisowey nauki á mniemánia náślá=

http://rcin.org.pl

dowáli/ wezwáni peripatetici od przechadzki/

yż chodząc w Lyceo diſputowáli y vczili ſie.

Peripetaſma, peripetaſmatis, neut. Zasło=

ná/ kortiná/ płáchtá od zasłony.

Periphraſis latine circumloquutio, Ob=

mówienie/ to yeſt słowne ogrodzenie/ gdy

wiele słowy yedná rzecz bywa ogrodzona/

álbo ſzerzey wymówiona.

Peripneumonia morbus cum pulmo

totus adficitur, Dycháwicá/ zápalenie płuc.

Peripneumonicus, a, um, Dycháwiczny/ a/ e.

Periſema, pen. prod. Latine purgamen=

tum, uel quiſquiliæ, Smieći/ otrzebiny/

niczemne podnoſzkowe rzeczy.

Periſſologia latine ſuperflua locutio,

Zbytek w słowiech.

Periſcelis, periſcelidis, περι circum &

σκελος crus, Nieyákie ochędożenie go=

leni/ nogawki.

Periſtera, æ. Latine columba, Gołąb.

Periſterotrophειum, pen. prod. Gołębiniec

Periſtereon idem, Periſtereon, periſte=

rionis, maſc. uel Periſtereum, periſterei

neut. herba.

Periſtroma, periſtromatis, latine circum

ſtratum idem quod peripetaſma, Za=

słoná/ zaporá/ płáchtá/ kobierzec.

Periſtiliū, periſtilij, & periſtylū, periſtyli,

Latine circumcolumnium, περι circū

συλος columna, Około słupie/ to yeſt bu=

http://rcin.org.pl

dowánie gdźie wkoło słupy ſtoyą yáko i w

klaſtorzech bywáyą obchody álbo ganki.

Perizoma, pen. prod. perizomatis, neu.

Fámuráły/ gáce/ fártuch/ też winnik którym

ſie zásłonić może. Pudendorum uelamen

perizonium, perizonij, precictorium

Latine, Szore. Caſtula idem.

Periander, maſc. nomen unius ex ſeptem

ſapientibus Græciæ.

Pericarpon genus bulbi.

Peribolus, Vide Peri.

Pericles, maſ. Známienity Hetman Athenien

ski.

Periclymenos ſeu periclymenon herba,

Polna liliya.

Periculum, periculi, neut. ſec. Niebeſpiecz=

ność/ też doświadczenie/ skoſztowánie/ vpádek

Facere periculū, skoſztować. Adire pericu

lum, Wdáć ſie w niebeſpieczność. Pericu=

lum creare & procreare, item confla=

re, W niebeſpieczność wpráwić. Periculum

famæ eſt mihi, Idźie mi to o dobrą po=

kolumna: b

P ante E.

wieść. Nihil tibi periculi eſt a me, Nic

ſie mnie nie obaway. In periculo eſſe, Nie=

beſpiecznym być Meo periculo, Ná móy

mieſzek/ ná móy groſz/ ná moyę ſzkodę. Non

procul abfui a periculo uitæ, Máłom

nie prziſzedł o zdrowie. Committere ſe pe=

http://rcin.org.pl

riculo mortis, Ważić ſwóy żiwot yáko ná

koſz. Fac periculum in literis, Skoſz=

tuy/ ſprobuy/ doświadczgo w naukách.

Periculoſus, a, um, Niebeſpieczny. Pericu=

loſa & lubrica aſſentandi conſtuetudo,

Obyczay pochlebſtwá bárzo niebezpieczny.

Periculoſus locus, Niebeſpieczne miey=

ſce.

Periculoſe aduerbium, Niebeſpiecznie. Fa=

cere periculoſe, Niebeſpiecznie ſobie po=

czináć.

Periculari pro periclitari, Obſoletum.

Periclitor, periclitaris, periclitari, Być w

niebeſpieczności/ też koſztować/ doświadczáć/

probować. Periclitatur de capite, Idźie mi

o głowę. Periclitandæ uires ingenij, Ma

być probowana/ koſztowána/ doſwiádczona

krzepłość dofćipu cziyego. Periclitari uires

ſuas, Skóſztować ſwoich śił. Periclitari

& experiri pueros, Doświádczić. Peri=

clitari omnia, Fortunam tentare ac

periclitari.

Periclitatus, a, um, Który ſie y tego y owego

ważił/ ſzkoſztował. Periclitatio Skoſztowá=

nie/ ważenie/ niebeſpieczność.

Peridoneus,	Vide	Idoneus.
periogeſis,		Peri.
perilluſtris,		Illuſtris.

http://rcin.org.pl

perimbecillus,	Imbecillis.
Perimo,	Emo.
Perincommodus,	Commodus.
Perinconſequens,	Sequor.
perincertus,	Certus.

32: Perileucos nomen gemmæ, CC.

33: Perimula, Indiæ promontorium.

34: Perinde aduerbium ſignificat ita & flagi=

35: tat poſt ſe (acſi, uel atq; ſi) cum nega=

36: tione uero, etiam (quam) quod ſi ſe=

37: quantur nec (acſi) nec negatio accipiet

38: pro æque, Málem/ ták nic ynáczey. Nihil

39: perinde odi ac hypocriſim, Zadna mię

40: rzecz bárziey nie mierzi yáko pochlebſtwo/ álbo

41: zmyślánie. Nulla re perinde motus ac

42: reſponſo, Ządną [!] rzeczą ták nie yeſt po=

43: ruſzony yáko odmowienim. Aduentus eius

44: non perinde gratus fuit, Nie owſzeki

45: było wdzięczne yego przyiechánie. Si perin=

46: de amentur mulieres diu ac lauant, By

47: ták długo były miłowáne yáko ſie długo chę=

48: dożą. Perinde me habuit ac ſi eſſem fi=

lius,

strona: 292

kolumna: a

P ante E.

1: lius, Nie ynáczey mie ſobie miał yedno yáko

http://rcin.org.pl

ſyná właſnego.

Perinthus, maſc. urbs Thraciæ Vide Pe=

rinthius.

Periodus, periodicus, Vide Peri.

Peripheroma, matis, quaſi ſupplementū

figura cum particula aliqua ſententiæ

non neceſſária inſeritur metro.

Peripleroma, figura quæ & periphero=

ma.

Periplus apud Plin. Latine, circauigatus

Obyechánie ná łodźi.

Peripneumoma, peripnemonicus, Vide

Peri,

Periſſon latine inæquale & impar, Nie=

równo/ licho. In Plinio legitur.

Periſteros, periſterotrophium, periſteron

periſtera, Vide Peri.

Peryſtilium, periſtilum, Vide Peri.

Perito, as, Vide Pereo in Eo.

Peritus, a, um, Náuczony/ vmiętny/ wiádo=

my. Multarum rerū peritus, Wiele rzeczy

skoſztował/ ćwiczył ſie y w tym y w owym

Peritus canendi, Vmieyący ſpiewáć. Peri=

tiſsimus homo & Iuris & officij, Czło=

wiek wielmi dobrze w práwie y w záchowá=

niu ćwiczony. Peritum initium, Mądry/

tráfny początek. Peritus in omni genere

diſciplinarum, We wſziſtkich naukách do=

brze ćwiczony.

Perite aduerbium, Mądrze/ tráfnie.

http://rcin.org.pl

32: Peritia, æ, Mądrość/ vmiętność.

Perindulgens,	Vide	Indulgeo.
perinfamis, e,		Fama.
perinfirmus,		Firmus.
peringenioſus,		Ingenium.
perinquus,		Aequus.
perinſignis,		Signo, aut ſignū.
perinteger, a, um		Integer.
peripatetici,		Peri.
peripetaſma,		Peri.
periphraſis,		Peri.
peripſema,		Peri.
periſcelis,		Peri.
Periſſologia,		Peri.
periſtroma,		Peri.
Periucundus,		Iucundus.
perlatus,		Latus.
perlabor,		Labor, aris.
perlætus,		Lætus.

http://rcin.org.pl

perlecto,		Lacio.
perlego,		Lego.
perlepidus,		Lepidus.
perleuis,		Leuis.
perlibens,		Libens.
perliberalis,		Liberalis.
Periurus, periurium,		Iuro.

kolumna: b

P ante E. 292

1: Perizoma, perizomum, Vide Peri.

2: Perlecebra, huius perlecebræ, idem quod

3: Illecebra, apud Plautum.

4: Perlongus, perlonginquus, Vide Longus.

5: Perluceo, pelluceo, Vide Lucet.

perlibro,	Vide	Libro.
perligo,		Ligo.
perlinio,		Linio.
perlito,		Lito.
perlubet,		Lubet.
perluctuoſus,		Luctor.
perluo,		Luo.

http://rcin.org.pl

perluſtro,	Luſtro.
permacer,	Macer.
permadeo,	Madeo.
permagnificus,	Magnificus.
permagnus,	Magnus.
permaneo,	Maneo.
permano,	Mano.
permatureſco,	Maturus.
permediocris,	Mediocris.
perme,	Me.
permetior,	Metior.
perminutus,	Minutus.
permirus,	Mirus.
permitis,	Mitis.
permodeſtus,	Modeſtus.
permodicus,	Modicus.
permoleſtus,	Moleſtus.
permulceo,	Mulceo.
permultus,	Multus.

http://rcin.org.pl

permunio,	Munio.
pernauigo,	Nauigo.
perneceſſárius,	Neceſſarius.
pernego.	Nego.

6: Permeſſus, maſc. fluuius Boeociæ apud

7: montem Helicona a muſis ſacrato,

8: dicitur & permeſsis permeſsidis.

9: Permiſceo, permiſtio, Vide Miſceo.

10: Permitto, permiſsio, Vide Mitto.

11: Permoueo, permotio, Vide Moueo.

12: Permundus, permundare, Vide Mun=

13: dus.

14: Permuto, permutatio, Vide Muto.

15: Perna, pernæ, fem. pri. Wieprzowa ſzołdrá

16: álbo golień/ álbo głozná ſolona.

17: Pernio, Bolenie nóg gdy zwłaſzczá nogi od=

18: ziębną/ odmrożenie nóg.

19: Perniunculus diminutiuum.

20: Pernicies, perniciei, fem. q. ſzkodá/ zágubá.

21: Leno pernicies communis a oleſcen=

22: tium.

23: Pernicialis, & hoc perniciale.

24: Perniciosus, a, um, Szkodliwy. Perniciales

25: morbi, Szkodliwe choroby. Pernicialia

26: odia.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

P ante E.

1: Perniciale prælium. Inutilis ſibi perni=

2: cioſus patriæ ciuis alitur, Sam ſobie

3: niepożiteczny á Rzeczy poſpolitey ſzkodliwy

4: mieſczańin bywa w mieſcie cirpian.

5: Perniciabilis, le, idem.

6: Pernicioſe aduerbium, Szkodliwie. Perni=

7: cioſius de Repu. mereri, O skodę Rzecz=

8: poſpolitą przipráwić.

Pernicitas,	Vide	Pernix.
Perniger,		Niger.
Pernimium,		Nimium.
Pernio, perniunculus,		Perna.

9: Pernix, pernicis, pen. prod. Prętki/ skory.

10: A pernitor, perniteris, quidam dedu=

11: cunt, Też vporny. Equus quam maxime

12: pernix, Bárzo prętki kóń Pernix ueloci=

13: tas, Skora prętkość.

14: Pernix aliquando etiam accipitur pro

15: pernicie, Miáſto ſzkody.

16: Pernicitas, atis, Prętkość. Electi milites ad

17: pernicitatem, Któriby prętko náyeżdżá=

18: li.

19: Pero, peronis, maſc. tert. pen. prod. Bóty

20: chłopskie z skrowiey [!] skóry vczinione/ kur=

21: pie.

http://rcin.org.pl

22: Peronatus, a, um, W kurpie vbrány.

23: Peroriga, perorige, maſc.

24: Perogigamus, a, um, Który przipuſzcza ko=

25: niá do ſwierzóbek.

Pernobilis,	Vide	Nobilis.
Pernoſco,		Noſco.
Pernocto, pernox,		Nox.
pernumero,		Numero.
perobſcurus,		Obſcurus.
perodioſus,		Odioſus.
peroleo,		Oleo.
peroportunus,		Oportunus.
peropus eſt,		Opus eſt.
perornatus,		Ornatus.
peroro, peroratio,		Oro.
peroſus,		Odi.
perpaco,		Pax.
perpauefacio,		Paueo.
perpaulum,		Paulum.
perpauper,		Pauper.

http://rcin.org.pl

perpello,	Pello.
perpendiculum,	Pendo.
perpendo, 26: Perpenſa herba.	Pendo.

27: Perrori populi Æthiopiæ.

28: Perparū, perparuulus, Vide Parum.

29: Perpaucus, perpauculus, Vide Paucus.

30: Perperam aduerbiū, Zlie/ niedobrze/ fáłſzy=

31: wie. Perperam pronunciare, Zlie wymá=

32: wiáć. Perperam iudicare, Zlie ſądźić.

33: Perperus, a, um, id eſt, indoctus, ſtultus,

34: rudis, Obſoletum.

kolumna: b

P ante E.

1: Perperitudo, ſtultitia, inſulſitas, Obſole=

2: tum.

3: Perpes, perpetis, om. tert. Wieczny/ vſtáwicz=

4: ny. Perpetem noctem dormire, Całą noc

5: bes przeſtanku/ álbo vſtáwicznie ſpáć.

6: Perpetim aduerbium, Wiecznie/ vſtáwicz=

7: nie.

8: Perperior, perpeſſus, Vide Patior.

9: Perpeto, is, iui, perpetere, Vſtáwicznie pro=

10: śyć żebráć. Sipontinus, ſine authore.

11: Perpetro, Vide Patro.

12: Perpetuus, a, um, Wieczny/ trwáły/ też vſtá=

13: wiczny cáły. Triduo hoc perpetuo, Przes

14: ty całe trzi dni. Si perpetuam eſſe uis

http://rcin.org.pl

affinitatem hanc. Ieſli chceſz áby było

trwáłe to przyiacielſtwo. Perpetuæ ædes

ruunt, Wſziſtek dóm weſpołek leży. Perpe=

tua febris, wſtáwiczna [/] febrá/ bez przeſtanku

męcząca. Perpetui montes, Górá yedná

na drugiey leżąca. Perpetuū ſtudium in

aliquem, Wieczna chuć ku komu. In per=

petuum, Ná wieczność. Non eſt perpe=

tuum, Nie záwżdy ták bywa/ nie zawżdy to

pewno.

Perpetuum aduerbialiter poſitum, Vſtá=

wicznie bez przeſtanku.

Perpetuo aduerbium, Wiecznie/ wiekuiście.

Perpetuo perij, Wieczniem záginął. Im=

perpetuum idem.

Perpetuo, as, are, id eſt perenno, conti=

nuo, Przewłaczam/ przet ſię trwam/ nie=

przeſtawam tego álbo onego czinić. Perpe=

tuare data, Vſtáwicznie nádáwáć kogo. Per=

petuare uerbale, Bes przeſtanku mówić.

Perpetuitas, atis, Wieczność. Perpetuitas

laudis, Wieczność chwały. Perpetuitas uo

luntatis, Vſtáwiczność chući przećiwko ko=

mu.

Perpetualis, e, Wiekuyſty/ wiekuyście trwa=

yący.

Perpetuarius, a, um, idem.

perplaceo,	Vide	Placeo.

http://rcin.org.pl

perplexus,		Plector.
perpluo,		Pluo.
perplus, perplurimum,		Plus.
perpolio,		Polio.
perpopulor,		Populus.
perpotom perpotatio,		Poto.
perpuriſco,		Pus.
perrodo,		Rodo.
perrogo,		Rogo.

42: Perpol non eſt aduerbium iurandi, ſed

43: præpoſitio quæ ad aliquam ſequentē

44: dictionem per Tmeſim figuram perti=

45: net, ut perpol ſępe pro pol perſępe, per=

46: polquam, pro pol per quam.

Perpulcher

strona: 293

kolumna: a

P ante E.

perpulcher,	Vide	Pulcher.
perpurgo.		Purgo.
perpuſillus, ppuſillū		Puſio.
perputo,		Puto.

http://rcin.org.pl

perquiro perquiſit°	Quæro.
perrarus,	Rarus.
perridiculus,	Rideo.
perrepo,	Repo.
perrodo,	Rodo.
perrogo,	Rogo.
perrumpo,	Rumpo.
perſæpe,	Sæpe.
perſalſus, perſalſe,	Saluo.
perſaluto,	Salus.
perſano,	Sanus.
perſapiens,	Sapio.
perſcienter,	Scio.
perſcindo,	Scindo.
perſcribo,	Scribo.
perſcrutor,	Scrutor.
perſeco,	Seco.
perſegnis,	Segnis.
perſenex,	Senex.

http://rcin.org.pl

perſentiſco,	Senio.
perſequor, pſecutio	Sequor.
perſero,	Sero.
perſido,	Sido.
perſigno,	Signum.
perſiſto,	Siſto.
perſoluo,	Soluo.
perſono,	Sono.
perſorbeo,	Sorbeo.
perſpeculor,	Speculor.
perſpergo,	Spergo.
perſpicio, pſpicax,	Specio.
perſterno, perſtratꝰ	Sterno.
perſtillo,	Stilla.
perſeuero, perſeuerantia,	Seuerus.

1: Perquam aduerbium, poſitiuis iungitur

2: & uerbis, & idem ſignificat, quod

3: quam, ut perquam uelim ſcire, Bárzo

4: bym rad wiedział. Ruptis perquam uti=

5: le, Przepukłim bárzo pożiteczno. Aliquan=

6: do ſuperlatiuo iungitur, ut Curtius

http://rcin.org.pl

perquam maximo poteſt exercitu

comparato, & c. Zebrawſzy yáko mógł na=

wietſze woysko/ etć.

Perſepolis, pen. cor. gen. fem. Głowne miá=

ſto/ in Perſidæ regia Perſidis.

Perſes, maſc. nomen Regis Macedoniæ

item & Regis in Taurica regione.

Perſeus, maſcul. filius Iouis, & Danaës

qui Meduſam occidit & Androme=

dam liberauit.

Perſia ſeu perſis, perſidis, & perſida, dæ,

kolumna: b

P ante E. 293

regio orientalis a ſeptentrione Medos

habens ab occaſu Suſiana ab ortu

ſolis, duas Carmanias a meridie, par=

tem ſinus Perſici.

Perſæ, Lud Perski.

Perſicus, a, um, Perſeysky/ a/ y.

Perſici apparatus, Koſztowna známienita á

páńska cześć.

Perſica mala, Pferski álbo broskwinie.

Perſicaria, æ, fem. herba. Yzelsko pryi káli'

cách roſtAce báryo gorskie od którego pchły

zdicháyą. Alias Siliquaſtrum.

Peſillum, genus uaſis unguentarij.

Perſimilis, le, Bárzo podobny.

Perſolata, æ, herba, Lopian.

Perſolus, a, um, pen. prod. ut perſolæ nu=

gæ apud Plautum, quaſi dicat, meræ

http://rcin.org.pl

nugæ inuſitatum.

Perſoluta ſiue per perſolyton, herba horten=

ſis apud Ægyptios.

Perſona, æ, fem. pri. pen. prod. Perſoná/

oſobá. Pacifica perſona, Spokoyny czło=

wiek. Mea perſona ad iſtam pacem con

ciliandā minime fuit deligenda, Moyá

oſobá nie miáłá być ná to yednánie wyſá=

dzona. Perſona item, Lárwá/ máſzkárá.

Perſonatus, a, um, W máſzkárę vbrány/ má=

ſzkárnik. Perſonatus rex, Niepráwy król.

Perſonata ſanctitats, Fáłſziwa ſwiątobli=

wość.

¶Imperſonatus, a, ū, Práwy/ niefałſziwy/

nieprzibrány w máſzkárę. Perſonalis, le, a

Grammaticis fictum, quod ad per=

ſonam pertinet. Verbum perſonale,

quod per diſtinctas perſonas coniu=

gatur, Perſonalis etiam, Obliczny.

Vt perſonalis actio, Załoba ná yednę

oſobę.

Perſonaliter aduerbium, Oblicznie.

¶Imperſonalis, le, ut imperſonale uer=

bum quod nullam perſonam ha=

bet.

Perſonata, perſonatæ, femin. herba, Lo=

pian.

Perſonacia, æ, idem.

Perſpiſſo, aduerbium apud Plautum pro

tarde obſoletum.

http://rcin.org.pl

48: Perſtino, as, are, taxare ſiue pro precio

49: deputare, Oſzácować. Apuleius, inſo=

50: lens.

Perſto

strona: 293v

kolumna: a

P ante E.

Perſto,	Vide	Sto.
Perſtrepo.		Strepo.
Pernſtringo,		Stringo.
Perſtudioſus,		Studeo.
Perſuadeo,		Suadeo.
Perſubtilis,		Subtilis.
Perſulto,		Salio.
Perſum,		Sum.
Perſuo,		Suo.
Pertædet,		Tædet.
Pertego,		Tego.
Pertendo,		Tendo.
Pertento,		Tento.
Pertenuis,		Tenuis.

http://rcin.org.pl

Pertenebro,	Tenebro.
Pertergo,	Tergo.
Pertero,	Tero.
Perterreo perterrefacio	Terreo.
Pertexo,	Texo.
Pertimeo, pertimeſco,	Timor.
Pertingo,	Tingo.
Pertolero,	Tolero,
Pertracto,	Tracto.
Pertraho,	Traho.
Pertranſeo,	Tranſeo.
Pertribuo,	Tribuo.
Pertriſtis,	Triſtis.
Pertumultuoſus,	Tumultus
Pertundo,	Tundo.
Perturbo,	Turbo.
Perturpis,	Turpis.
Peruado,	Vado.
Peruagor,	Vagus.

http://rcin.org.pl

Perualidus,		Validus.
Peruarius,		Varius.
Peruaſto,		Vaſto.

1: Perterricrepus, a, um, pen. cor. apud Lu=

2: cretium & Ciceronem legitur, ſed inu=

3: ſitatum pro terrifico, Miáſto ſtráſze=

4: go.

5: Pertica, huius perticæ, fem. prim. Długá

6: pálića [!] álbo rózgá.

7: Perticalis, & hoc perticale, ut Perticalis ſa

8: lix, Długie rózgia [!] noſząca.

9: Pertineo, perinax, Vide Teneo & Tenax.

10: Pertranslucidus, a, um, Przerzocziſty [!] .

Perueho,	Vide	Veho.
Peruello,		Vello.
Peruenio,		Venio.
Peruenor,		Venor.
Peruerto,		Verto.
Perueſtigo,		Vestigium.
Peruetus,		Vetus.
Peruideo,		Video.

kolumna: b

P ante E.

http://rcin.org.pl

1: Pertinax, penul. cor. pertinacis, om. tert.

2: Ochętny/ vporny/ trwardouſty [!] / krnąbrny/

3: ziádły/ twardoſcheyny [!] .

4: Pernicax contumacia, Oczíętna knąbr=

5: ność.

6: Peruicatia, æ, Knąbrność/ ociętność/ ſwowol=

7: ność.

8: Peruicas pro peruicaci, Obſoletum.

Peruigil,	Vide	Vigil.
Peruilis,		Vilis.
Peruinco,		Vinco.
Peruiridis,		Viridis.
Peruiuo,		Viuo.
Peruius,		Via.
Perungo,		Vngo.
Peruolo, peruolito,		Volo.
Peruoluo, peruoluto,		Voluo.
Perurbanus,		Vrbs.
Perurgeo,		Vrgeo.
Peruro,		Vro.
Perutilis,		Vtor.
Peruulgo,		Vulgus.

http://rcin.org.pl

Perunica, perunicæ, herba quæ in lon=
gum creſcit, obuia quæqꝫ uinciens ac
peruinciens.
Peruſia, Hetruriæ ciuitas, unde Peruſi=
nus.
Pes, pedis, maſc. tert. Nogá. Pes imus,
Stopá. Et etiam genus menſuræ duo=
decim pollices, uel ſedecim digitos
continens, Miárá ná ſtopie w ſzérz y w
dłuż.
Pedes aliquando aduerbialiter ponitur,
Piechotą/ pieſzki. Pedes huc ueni, Pieſzom
tu przíſzedł.
Pedibus idem, ut pedibus ſtipendia
facere, Pieſzo drabską ſzłużyć. Pedibus
ire uel iter facere, Piechota. Pedibus præ
tiari, Pieſzo ſie potykáć.
Pedem nuſquam ſubaudi (extuli) Nie=
poſtałem nigdziey ſtopą. Pedibus ire in
ſententiam alicuius, Dzierżeć s kim/ ták
mniemać yáko y ón.
Pedem ubi ponat non habet, Nie ma
ná ſtopie máyętnośći ſwey. Seruus a pedi=
bus, Biegun/ poſeł/ Curſor.
Ad pedes ſe abijcere, Pádnąć przed
nogámi, krziżem przed kim pádnąć.
Pedem referre, Ná zad vſtępować. Suo
ſe pede metiri, Wedle przemoznośćy ſwey
ſobie poczináć. Pes milui, Kánia nogá.
Herba eſt apud Columellam. Pes gal=

http://rcin.org.pl

39: linacaus uel gallinacei, Kurza nogá/ etiā

40: herba.

41: Pes item dicitur, Powróz który w żagiel zá=

42: wodzą Pes item eſt metrica conſtructio

ſyllabarum

strona: 294

kolumna: a

P ante E.

1: ſyllabarum. Hinc dicitur pedeſtris o=

2: ratio, Mowa która nogi/ to yeſt pewne ſpo

3: ſoby w ſobie ma/ to yeſt wierſze. Pes etiam

4: ſignificat, Weſz.

5: Pediculus, li, maſc. dimin. a pes, Nóſzká.

6: Pediculus, Szipułká ná którey ſie dzierży o=

7: woc. Pediculi uuarum, Pediculus etiam

8: Weſz.

9: Pediculoſus & pedicoſus, a, um, Wſzawy.

10: Pedicularius, re, idem. Wſzawy. Pedicu=

11: laris morbus, Wſziwośc/ nieyáka choro=

12: bá/ gdy ciáło pełne wſzy yeſt. Pediolus, pe=

13: dioli, dimin. a pes ſcilicet, obſoletum,

14: Nóſzká. Pedalis & hoc pedale, & pe=

15: daneus, a, ū, Ná ſtopie długi álbo ſzeroki.

16: ¶Semipedalis, le, & ſemipedaneus, a,

17: a, um, Pułſtopny/ napułſtopy.

18: ¶Seſquipedalis, & Seſquipedaneus,

19: Napułtori ſtopy.

20: ¶Pedamen, idem quod Pedamentū,

21: Vide ſupra.

22: ¶Pedarius, Pan rádny który tilko przi=

http://rcin.org.pl

zwala ku temu co wyſzſzy pánowie rádzą/ á

ſam przes ſię żadney rády nie dáye. Vide ſu=

pra Pedarij, & pedaria ſententia, Przi=

zwaláyące skazánie/ to yeſt/ przizwolenie ná

ſąd á widzenie ſtárſzich pánów.

Pedatim aduerbium, Zlekká/ nogę zá nogą

ſtáwiayąc.

Pedepreſsim aduerbium, idem.

Pedes, peditis, maſ. Pieſzy drab. Pedes uia=

tor, Pieſzi/ curſor.

Pedeſter, pedeſtri, Pieſzy. Vel hic & hæc pe

deſtris, & hoc pedeſtre, idē, Pieſzy/ Dra

bánt/ knecht. Pedeſter copiæ, & pedeſtris

exercitus, Drabskie woysko. Pedeſtre ſcu

tum, Drabska páwezá. Pedeſtri tranſitu

iter malim continuare, Wolałbych yuſz

piechotą doiść. Pedeſtria auguria dicebā=

tur, quæ a quadrupedibꝰ dabanť, CC

Peditatus, huius peditatus, Pieſze woysko/

pieſzy/ drabsky ruſtunek.

Pedica, pedicæ, Pęto.

Pedicinus idem quod pes.

Pedetentim aduerbium compoſitum a

pede & lento, as, Znienacká/ ſnadnie/ z lek=

ká. Senſum erit pedetentimqꝫ faciendū

Z lekká á z nienacka muśi w tę rzeć wſtępić.

Di bene uertant pedetentim tamen,

Boże day ſzczęście/ wſzakże ſie wżdy nie kwaꝑ/

nie wylatay.

Pediſequus, pediſequi, Sługá/ páchołek/ na=

http://rcin.org.pl

53: śladuyący.

54: Pediſequa, pediſequæ, Służebna pánná. An

55: cillula pediſequaqꝫ.

56: Pedum, huius pedi, Laská/ przet álbo pálicá

57: páſturska.

kolumna: b

P ante E. 294

1: Pedo, pedas, are, ueteres pro ire dixe-

2: runt.

3: ¶Repedo, as, are, Wrácam ſie. Vide ſu=

4: pra, Pedare uineam, Tyczámi podetknąć.

5: Pedatio, onis, Nátknienie winnice.

6: ¶Peduſculus paruus pes, Nóſzká.

7: ¶Pedio, pedis, non uſurpatur, ſeu eius

8: cõpoſita, Vt Impendio, impedis, pen.

9: cor. impediui, impeditum, impedire,

10: Wádzę/ zámieſzam/ záwikłam ſie. Impedi=

11: uit ſeſe in plagas, Vwikłał ſie w chłoſtę/

12: to yeſt nárządźił ſobie że będzie bit.

13: Non impedit equas partus ab opere,

14: Nie wádźi nic robotá zrzebnym ſwierzób=

15: kóm. Nihil impedit, Nic nieprzeſzkadza.

16: De rebus ipſis tuo iudicio utere, ni=

17: hil enim impedio, Spraẃ mi ſie wedle

18: ſwego rozumu/ yam nie yeſt przećiwko temu.

19: Caſus quidam ne facerem impediuit

20: Niektóra przigodá mie omieſzkáłá. Impe=

21: dita res, Impedita ſtudia, Zátrudnione.

22: Religione impediri, Dla boyaźniey Bo=

23: żey nie ſmieć.

http://rcin.org.pl

¶Impedire & expedire contraria, Zá=
wádźić/ odwádźić/ záwikłać wiwikłąć [!] .
¶Impeditus, a, um, nomen ex parti=
cipio, Zátrudniony/ pełny/ záwad. Impe=
ditiſsimæ ſyluæ, Lasy bárzo zámotáne to
yeſt gęſte/ bárzo przerosłe. Ad iter facien=
dum impeditiſsimus, Nieſpoſobny/ bárzo
trudny ná drógę.
¶Impedimentum, ti, Záwádá/ omieſzkánie
Inferre moram & impedimentum ali=
cui, Omieſzkáć kogo. Impedimenta exer=
citus, Wſziſtki woyenne graty/ wozy/ tłu=
moki/ namioty/ etć.
¶Impeditio, impeditionis, uerbale,
idem.
¶Compedio, Nogi weſpołek zwięzuyę,
Hinc compedes, pen. con. Pęto.
¶Expedio, Odwięzuyę/ puſzczam wolno/
wypráwiam álbo ſpráwiam. Impedire &
expedire contraria, Expedire ſe curæ
uel crimine aliquo, Wyświebodźić ſie.
Expedire ſe erumnis, de omni mole=
ſtia expedire, Odyąć ſie. Expedire ſe ab
omni occupatione, Wyświebodźić ſie.
Expediui e ſeruitute filium, Wyyąłem
go z niewoli. Se ex turba expedire,
Przećiſnąć ſie z gromády ludźy. Expedias
me hinc, atqꝫ me implicaſti, Wypraẃ
mie zſtąd/ ták yákoś mie wpráwił. Expe=
ditum facere, Wyſwiebodźić/ brzemię zyąć.

http://rcin.org.pl

54: Agrum lectione z skamienia/ zebráć ká=

55: mienie z roley. Item expedire pro dice=

56: re, ut expedi paucis, Powiedz ná krótce.

Cauſam

strona: 294v

kolumna: a

P ante E.

1: Cauſam aduentes expedire, Przyczinę

2: prziścia powiedzieć. Nodum aliquem

3: expedire, Záwikłány węzeł odwikłáć. No

4: mina expedire, Powiedzieć komu yako

5: wiele dłużen.

6: Salutem expedire, Rátować. Expedire

7: ſe ad pugnam & prelium, Nágotować

8: ſie ku bitwie. Expedio me ad Druſum

9: inde ad Scaurum, Gotuyę ſie. Hoc mihi

10: expedi primum, Z tego mi ſie pierwey

11: wypraẃ/ to mi pierwey powiedz. Vno uer=

12: bo expedire, Yednym słowem powie=

13: dźieć.

14: ¶Expedibo, pro Expediam Plautinū

15: eſt.

16: ¶Expedit imperſonale in tertijs per=

17: ſonis, pro utile eſt, Lepiey yeſt/ pożitecz=

18: niey yeſt.

19: Si ita expedit, Yeſli ſie to widźy lepiey

20: być/ yeſli ſie ták zda.

21: ¶Expeditus, a, um, nomen ex par=

22: ticipio, Prętki/ gotowy/ poſpieſzny. Expe=

23: ditus & paratus idem, Expedita cœna,

http://rcin.org.pl

Prętká wieczerza. Expeditam excuſatio=
nem haberemus, Mielibyſmy gotową
wymowkę.
Expeditum iter, Dobra drógá/ niemáyąca
żadnego omieſzkánia. Expedita ſubſidia,
Prętkie lekkie.
¶Expedite aduerbium, Prętko/ poſpieſz=
nie/ łatwie. Expedite nauigare, Prętko ſie
wieść.
Expeditiſsime ſe purgare poterit, Bar=
zo ſie łatwie może omówić.
¶Expeditio uerbale, Wypráwá. Expe=
ditio bellica, Ciągnienie ná woynę. Expe=
ditionem conficere ternis menſibus,
Za trzy mieſiące ſpráwić co potrzebá ná woy=
nie/ odpráwić woinę.
Educere exercitum in expeditionem,
Wywieść woysko w pole.
Præpedio, præpedis, pen. cor. præpedi=
ui, præpeditum, præpedire fere idem
quod impedio, Záwadzam/ omieſzkam.
Præpeditus morbo, Nie może przed cho=
robą.
¶Præpedimentum, præpedimenti, Za=
wádá/ omieſzkánie. Compoſita a Pede,
Bipes, bipedis, Dwonogi. Tripes, Trzi=
nogi/ o trzech nogách.
Cornipes, cornipedis, Rogonogi/ to yeſt
o rogowych nogách.
¶Aëripes, aëripedis & per Synereſim

http://rcin.org.pl

54: æripes, Wiátronogi/ to yeſt/ prętki. Ali=

55: pes idem.

kolumna: b

P ante E.

1: ¶Loripes, Szpotáwy/ krziwonogi/ chro=

2: my.

3: ¶Planipes, Płáskonogi. Item Planipes

4: mimuſ ſeu comendiarum actor. Vn=

5: de comædiæ ſeu fabulæ genus dici=

6: tur Planipedia ubi nullo procede=

7: batur cultu, quod actores pedibus pla

8: nis, id eſt, nudis in proſcœnia introi=

9: rent, non ut tragi actores in Cothur=

10: nis neqꝫ ut comici in cocſis, Calepi=

11: nus.

12: ¶Curuipes idem quod loripes, Krzi=

13: wonogi.

14: Peſſi dicuntur medicamenta, quæ in uel=

15: lere naturalibus mulierum applican=

16: tur.

17: Peſsimus, a, um, ſuperlatiuum a malus,

18: Naygorſzy bárzo zły. Vnde malus.

19: Peſsime aduerbium, Barzo zlie.

20: Peſsimare pro pedere in Biblijs legitur.

21: fœdum uerbum.

22: Peſsinus, peſsiuntis Emporium Phry=

23: giæ.

24: Peſsiuncius, a, um, adiectiuum.

25: Peſſulus, peſſuli, pen. cor. maſc. ſec. Zaworá

26: rygel.

http://rcin.org.pl

Peſſulatus, a, um, Zaáwárty/ ryglem zápár=

ti.

¶Oppeſſulatus, a, um, idem.

Peſsum aduerbium ſignificat modo re=

trorſum, Ná zad. Modo deorſum, Ná

dół po nogi. Peſsum do, w niewecz ſie obrá=

cam. Peſſundo, as, Trácę/ wniwecz obrá=

cam/ káżę. Peſſum premere, Nogámi po=

deptáć/ rosłápáć.

Peſſundo, as, are, Trácę w niwecz obrácam/

nogámi depcę. Peſſundare aliquem, Zelżić

zeſromoćić/ podeptáć kogo. Peſſundare ira=

cundiam, Gniew potłumić.

Peſtis, huius peſtis, fem. tert. Powietrze/

mór/ morowe powietrze. Deus auertat hāc

peſtem, Boże tego vchoway.

Peſtes pluraliter dixit Plinius, Multis iam

peſtibus, Po kilká morowe powietrzá. Pe=

ſtis ac pernicies Reipu. Zárázá Rzeczypo=

ſpolitey. Peſtem minitari, Grożić ko=

mu.

Peſtilentia, peſtilentiæ idem, Abijt peſti=

lentia, Przeſtáło powietrze.

Peſtilens, peſtilentis, cui ſalubre opponi=

tur, Záráźiſty/ yádowiti. Peſtilens locus,

Mieſcá morowym powietrzem zárážone. I

też nie zdrowe.

Peſtifer, a, um, idem, Záráźiſti/ powietrze

przinoſzący/ y ſzkodliwy. Taurorum ſan=

guis peſtifer potu, Wołowa poſoká zá=

http://rcin.org.pl

ráźiſta

strona: 295

kolumna: a

P ante E.

1: ráziſta yeſt ku piciu. Peſtiferum bellum,

2: Szkodliwa/ wiele złego przinoſząca woiná/

3: Peſtifera exhalatio, peſtifera uitia, Aua

4: ritia, Luxuria, Crudelitas.

5: Peſtifere aduerbium, Szkodliwie/ záráźli=

6: wie.

7: Peſtilitas, peſtilitatis, pro peſte, Obſole=

8: tum.

9: Peſtilentioſus, a, um, idem quod peſtifer,

10: Yádowity.

11: Patefio, patefionis, maſc, Wieprzowa ſzoł=

12: drá álbo golień á zwłaſzczá przednia/ nie=

13: którzy miáſto grzbietá ribiego máyą.

14: Petaſites herba ſpecies perſonatæ.

15: Petalon, neut. Latine folium, Liſt z drze=

16: wá.

17: Petalium, id eſt, foliatum, Liśćiáne.

18: Petaſo, petaſonis, maſ. ter, pen. cor. Wie=

19: przowy grzbiet/ álbo ſzołdrá dla ſzperek ná=

20: ſolona á potym vwędzona. idem quod

21: petafio.

22: Petaſiunculus dimin. Sperká.

23: Petaſus, petaſi, neut. ſec, Wyſoka á ſzeroka

24: czapká/ kániáſta czapká/ tez kołpak álbo ki=

25: wiór może być zwan.

26: Petaſus per translationem, Kołpak álbo

http://rcin.org.pl

27: gałka ná domu/ álbo Dáſzek ná xſtałt koł=

28: paká vcziniony.

29: Petaſatus, a, um, Któri tákową czapkę no=

30: śi.

31: Petaurum, petauri, neut. ſec. Wſzelákie ku=

32: glárskie poczinánie yáko skakánie przes

33: obręcz ná gołym mieczu kozielki przewrá=

34: cánie/ po powroziech liatánie y cotákow=

35: wego [/] .

36: Petaurum item Græci dicunt laqueum

37: & aſſéres quibus domus teguntur, Po=

38: dniebienie/ Tárcice. Iulius pollux putat

39: caueam eſſe in quam ſe cortis alites

40: cubitum conferunt.

41: Pentatiſta, æ, maſ. Kuglarz/ mietelnik.

42: Peteſſo idem quod Peto Obſoletum.

43: Petigo, petiginis. fem. morbi genus, qui

44: & impetigo dicitur, Liſzay/ grecki

45: ſwierb.

46: Petilia ſeu Petilla, fem. Metropolis Lu=

47: caniæ in Italia nunc Bellum ca=

48: ſtrum.

49: Petilius, Nieyáki rodzay kwiatków.

50: Petilus, a, um, tenuis & exilis, Cienki/ ſzczu=

51: pły/ máły.

52: Petiolus, dimin. a pede idem quod pe=

53: ticinus, Szypułká álbo ogonek v yábłek/

54: gruſzek/ y inſzich owoców.

55: Petiſsimi, pomi genus, CC.

56: Peto, petis, petiui, petitum, petere, Proſzę/

http://rcin.org.pl

kolumna: b

1: żądam. Petere omnibus precibꝰ, Vprzey=

2: mie prośić. Petere auxilium, Zędáć ſpo=

3: możenia. Petere colloquium, Zędać s kim

4: mówić. Petere diem colloquio, idem.

5: Petere gratiam, Zędáć łáski. Petere ora=

6: culo a Deo, Radźić ſie Bogá. Petere ue=

7: niam, odpuſzczenia prośić. Petere mutuū,

8: Chcić pożyczić. Petere alte ſpiritum, Ser=

9: decznie wzdycháć.

10: Petere item ſignificat, proijcere, Ciskáć.

11: Petere lapide, Kámieniem ciſnąć. Petere

12: aliquem telis, Donágláć komu ſtrzałámi.

13: Petere iugulum, & petere caput ali=

14: cuius, Stać komu o gárdło/ też czuháć ná

15: kogo niktórzy mowią. Petere pœnas ab

16: aliquo, Mśćić ſie nád kim.

17: Petere aliquem, abſolute, Nátrzeć/ náyecháć

18: ná kogo. Petere fraude uel inſidijs,

19: Strzedz ná kogo. Petere inſidijs uitam

20: alicuius, Chcieć kogo zdrádą zábić. Petere

21: item pro ire, Yść/ yecháć. Petere locum

22: aliquem, Yecháć. Petere domum, Do do

23: mu yść.

24: Petere fugam, Vciekáć. Claſsis petere

25: altum uiſa eſt, Obóz nawodny był wi=

26: dzian wzgorę wſtępować. Petere Athenas,

27: Do Athen yecháć.

28: Petit Romam fons ille, Do Rzimu ciecze.

http://rcin.org.pl

29: Fuga ſalutem petere, Vcieczką ſobie ży=

30: wot záchować/ rátować ſwego żywotá vcecz=

31: ką [/] . Petere ſupera, Petere ſublime, Ná

32: wyſokie ſie rzeczy ſadźić. Petere cœlum,

33: Do niebá wſtępić. Peto te ſecretum, Pro=

34: ſzę cię ná oſobliwe mieyſce/ trzebámi cie ná

35: słowo.

36: Aliam in partem fugam petebant, Ná

37: ynſzą ſie ſtronę vdáli. Ima petere, Tonąć/

38: pogrężáć ſie/ do dná yść. Cibum e flam=

39: ma petere, Terent. Dla pożywienia wiel=

40: ką pracę podyąć/ dla brzuchá w ogień wlieść.

41: Petere conſulatū, Stáráć ſie o burmiſtrz=

42: two.

43: Petere ſomnum, Yść ſpáć. Inde gloriam

44: petijt, Z támtąd chwałę oſięgnął. Hinc tibi

45: exemplum pudicitiæ petendum eſt,

46: Z tąd maſz przykład czyſtośćy bráć.

47: Peteſſo, is, ere, pro peto obſoletum.

48: Petitus, a, um, participium, Proſzony żą=

49: dány/ też náyechány/ natárti.

50: Petitus huius petitus nomen ex parti=

51: cipio pro petitione.

52: Petitio, Proźbá/ proſzenie/ modła/ żądánie. Pe=

53: titio conſulatus, Stáránie o burmiſtrzo=

54: ſtwo ſtáć o nie.

55: Petitio item, Nátarcie/ náyechánie/ popędze=

56: nie przećiwko komu.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

P ante E.

Petitor uerbale, maſc. Ten który ſie czego
vpomina ná ſądzie/ powodna ſtroná.
¶Compoſita, Appeto, appetis, p. cor.
appetiui, appetitiui, appetitū, pen. pro.
appetere, pożądam/ chcemi ſie bárzo/ piſzczą mi
zęby ná co tákowego/ też przybliżam ſie nád=
chodzę.
Cupide appetere alienos agros, Láko=
mie ſie bráć ná cudzą máyętność. Amici=
tiam alicuius appetere, Zędáć ſie s kim
poprziyaźnić. Appetere mammam dici=
tur lactens, Cická chcieć. Appetere pectus
alicui, Przećiwko ſercu komu ſztych dáć. Ap=
petere aliquem, Przipáść ná kogo. Ap=
petit me amor, Nádchodźy mie miłość.
Dies appetebat ſeptimus, Przybliżał ſie
ſiódmy dzień.
Nox appetit, Noc ſie przybliża. Ver ap=
petit, Wioſná nádchodźi. Meſsis appetit,
żniwo zá páſem/ żniwo tudzieſz.
¶Appetones antiquis dicti ſunt appe=
tentes.
¶Appetens, appetētis, participium ſi=
ue nomen ex participio, Vnde appe=
tentior, appetentiſsimus, Pożądáyąci/ chci=
wy/ łákomy. Edendi appetens, Chćiwy ná
yedzenie.
Honeſtatis appetentiſsimi, Vczćiwość

http://rcin.org.pl

29: miłuyąci.

30: ¶Appetitus, huius appetitus, Chuć/ chći

31: wość/ łákomość. Appetitus edendi, Chći=

32: wość ku yedzeniu.

33: Contrahere & ſedare omnes appeti=

34: tus, Wſzytki pożądliwośći skróćić vskromić.

35: Appetitor, Pożędácz/ chćiwy. In Biblijs.

36: ¶Appetentia, æ, idem. Appetentiam ci

37: borum præſtat, Dodáyą chući ku yedze=

38: niu.

39: ¶Appetitio, appetitionis, Pożądánie/ żą=

40: dliwość/ też ſtáránie ſtanie o co. Principa=

41: tus appetitio, Stanie o xięſtwo.

42: ¶Cōpeto, Społuproſzę/ ſtáram ſie/ żadam/

43: ſtoyę ócz s kim drugim.

44: ¶Competere item, Prziſtáć/ godźićſie/ na=

45: leżą.

46: Si uillæ ſitus ita competit, Yeſli/ etć.

47: Quæro an libertates teſtamento datæ

48: competierint, Pytam yeſli wolnośći Te=

49: ſtámentem poſtánowione należáły/ á godźiły

50: ſie dáć. Si cuncta competutn uota, Yeſli

51: ſie ná wſzem wodźi wedle myſli, Non com

52: petit, Nie prziſtoyi/ niegodźi ſie. Compe=

53: tit in eum actio, Ma być poziwan/ może

54: być przed práwo pociągnión.

55: ¶Competens, competētis, participiū

56: & nomen ex participio, Słuſzny/ godny

kolumna: b

http://rcin.org.pl

Competens uictus, Słuſzne ták wczeſne

życie.

¶Competens iudex, Vrzędny ſędzia.

¶Competitor, competitoris, Sampirz

w ſtáraniu o yáką doſtoyność/ gdy ſie dwa do

yákiey doſtoyności vbiegáyą.

¶Competitrix uerbale, fem. Sámpierz=

ká.

¶Competit imperſonale, Godźi ſie/ przi=

ſtoyi.

¶Competētia pro conueniētia, æ, Przi=

ſtoyność/ słuſzność. Expeto, pożadam/ ſtoyę

ócz.

Expetenda per ſe uirtus, Cnotá ſámá

dla ſiebie ma być pożądána. Expetere ali=

cuius amicitiā, Stáć o cziyę przyiaźń. Abs

te hoc bona uenia expeto, Niechay to

v ciebie zá łáską twą vproſzę. Expetere

preces a Deo, pro precari Deum.

¶Expetendus, a, um, Co ma być pożą=

dano.

¶Expetens nomen ex participio, Po

żądáyąci. Expetiſcere Plautus pro Ex=

petere dixit, Expetiſſere idem, Obſo=

letum.

¶Impeto, Przipádam/ nácieram/ náyeż=

dżam. Impetere aliquem maledictis, Do

yecháć kogo złemi słowy.

¶Impetus, huius impetus, Gwałt/ na=

wálność/ ſzturm/ prętkość. Primo impetu,

http://rcin.org.pl

31: Ná pirwſzim podkániu/ álbo nátárciu.

32: Impetus animi, Poruſzenie á pobudzenie

33: vmysłu/ ſilność álbo śilenie. Impetu re=

34: pentino, Prętką náwáłnością. Impetum

35: facere in aliquem, Nátrzeć ná kogo. Im=

36: petum facere in agros inimicorum,

37: Wpaść w nieprziyacielską ziemię. Impetū

38: facere in bona & fortunas alicuius,

39: Wybić kogo z ymienia.

40: Excipere impetum gladij, Odbić ſztych

41: álbo ſie k mieczá. Sumere impetum, Zá=

42: puśćić ſie/ vſtąpić ná zád áby tim mocniey

43: záś nátrzeć y náyecháć mógł. Inanem im=

44: petum facere, Chybić ſie. Opprimi uio=

45: lentiæ impetu, Być zátłumión przes gwał=

46: towne nátárcie. Frangere impetum ali=

47: cuius, Przewiciężić. Cæco impetu ferri

48: & incurrere in aliquem, Szalenie ná kogo

49: nátrzeć. Impetus Marcelli reſederunt,

50: Prętkość Márcelluſowa vſtáłá. Conci=

51: tato curſu ferrebatur maximo impe=

52: tu in hoſtē, Rozbódwſzy koniá s wielkim

53: pędem doyeżdżał nieprziyacielá. Impetus

54: orationis, Prętkość. Plin. Tribus con=

55: gijs epotis uno impetu, Wypiwſzy trzi

56: kwarti zá yeden raz.

http://rcin.org.pl

¶Impete ablatiuus pro impetu, ab an=
tiquo nominatiuo, Impes Obſole=
tum.
¶Impetuoſus, a, um, Gwałtowny/ nawał
ny/ prętki/ popędliwy.
¶Oppeto, oppetis, oppetiui, uel oppe=
tij, Vmieram/ lecę. Accuſatiuum habet
expreſſum aut ſubauditum, Oppetere
mortem, Vmrzeć. Oppetere peſtem,
idem.
Immaturam mortem oppetijt, Przed
czáſem vmárł. Clare mortes pro patria
oppetite.
¶Præpeto, id eſt, ante peto, Naprzód
żądam. Item Anteeo, Vprzedzam. Anti=
quum.
¶Repeto, repetiui, uel repetij in præ=
terito perfecto, Záś żądam/ vpominam ſie/
też wrácam ſie/ ná zad ydę/ powtárzam. Da=
re & repetere, Dáć y záś ſie vpominác. Fru
ctum repetere, Pożytku ſie vpominác. Fra
tiam pro beneficio repetere, wdzięczno=
śći zá dobrodźieyſtwo żędać. Pœnas ab ali=
quo repetere, Winę z kogo zdyąć. Cæ=
ſari repetenti negare non potui, Nie
mógłem tego Ceſárzowi vſtáwicznie ſie vpo=
mináyącemu odmówić.
Promiſſa repetens, Záś po wtore obie=
cuyąć.
Repetere ſermonē de re aliqua, Znowu

http://rcin.org.pl

31: powiedáć/ powtarzać rzecz. Repetere me=

32: moria, Roſpámiętáwáć ſam w ſobie. Ver=

33: ba ſunt ex libris Platonis repetita, Ty

34: słowá ſą z xiąg Platonowych wzięte. Sin=

35: gula ordine repetam, Yedno po drugim

36: powiem.

37: Studia repetere, Wrocić ſie do nauk.

38: Reum repetere, Sądowną rzecz záś

39: wznowić.

40: Caſtra repetebat, Wrącał ſie do obozu.

41: In Africam repetit, Ciągnie záś do Afri=

42: ki.

43: Repetam paulo altius iudices, Chcę má=

44: ło wyſzey począć/ ſzerzey rzecz wywieść. Alte

45: & a capite repetere, Odpocątku [!] álbo od

46: końcá począć. An ultimis uel ultima an=

47: tiquitate repetere, Od dawnych á ſtárych lat

48: rzec [!] przitoczić. Rem repetere ſupra annos

49: duos, Niektórą rzecz wyſzſzey niżli ode dwu

50: lat począć przipominác/ wyliczác. Quæ illi

51: in nos infeſte fecerint repetite, Yáko ſie

52: s námi nieprzyiacielsko obchodźili wſpo=

53: mincie.

54: ¶Repetitus, a, um, participium, ut alte

55: repetita oratio, Zdáleká poczęto. Repetito

56: ſomno, Szedſzy záś ſpáć.

kolumna: b

P ante E 296

1: ¶Repetitio, Powtarzánie.

2: ¶Repetundarū, repetundis, hos duos

http://rcin.org.pl

3: tantum caſus habet plurales, Accuſa=

4: tus eſt repetundarum uel de repetun=

5: dis, Oskárżon yeſt że niepobożnie zdárł pod=

6: dáne gdy był ſtároſtą. Sic enim prouin=

7: ciales magiſtratus, uel præſides ſuos

8: Romæ accuſabant. Vbi quid dolis,

9: aut iniuſte eis eripiebatur.

10: ¶Suppeto, is, ſuppetiui, tum, id eſt, la=

11: tenter ſeu per fraudem peto, Vpraſzam

12: táyemnie vpraſzam pod kim/ podpraſzam ko=

13: go.

14: Sed fere in tertijs perſonis ſuppetit

15: & ſuppetunt, id eſt, in promptu eſt,

16: Succurrit, Po gotowiu yeſt/ doſtáye. neſcio

17: unde illi tantæ opes ſuppetunt, Nie

18: wiem zkąd mu tych skárbów doſtáye. Sup=

19: petere itaq; & deeſſe contraria ſunt,

20: Doſtáwáć y niedoſtáwáć. Suppetit copia

21: argumentorum, Ma doſić dowodów po

22: gotowiu.

23: Dum uires ſuppetunt, Poki yeſzcze moc

24: maſz/ gdić śił doſtáye.

25: Si uita ſuppetet, Będęli żiw/ będzielimi

26: doſtawáło żiwotá.

27: Non ſuppetit conſilium, Nie doſtáye

28: mi rády. Vt uitæ tuæ ſuperſtes ſuppe=

29: tat, Aby cie żiwotem przeſiągł.

30: ¶Suppetiæ & ſuppetias plurale tātum

31: in nominatiuo & accuſatiuo, Pomoc.

32: Ferre ſuppetias, Pomoc komu/ ſtáć przi

http://rcin.org.pl

33: kim.

34: Suppetias uenire, Ná pomoc przyść. Sup=

35: petias tempore adueni modo, Prá=

36: wiem mu w práwy czás ku pomocy przy=

37: był.

38: ¶Suppetior, aris, ari, pro auxiliari,

39: Apul. Obſoletum.

40: ¶Perpeto, is, iui, Vſtáwicznie beż prze=

41: ſtanku proſzę. Sipont. ſine authore.

42: Petoritum huius petoriti, Wiſząci wóz/ ko=

43: liébka/ wáſążek.

44: Petouio oppidum in confinio Norici &

45: Pannoniæ primæ in Germania, Po

46: niemiecku Pettaw.

47: Petra, huius, petræ, fem. prim. Opoká ká=

48: mienna skáłá/ też miáſto w Arábiey.

49: Petroſus, a, um, Opocziſty/ kámieniſty skáliſty

50: Petricoſus, a, um, idem.

51: Petro, petronis, petrones, in plurali olim

52: dicti ſunt ruſtici & duri homines, Gru=

53: bi/ ſutowi chłopi.

54: Petronius & pertonia ſunt propria no=

55: mina.

56: Petrea pars Arabiæ.

DD 2 Petrolium

strona: 296v

kolumna: a

P ante E & H.

1: Petrolium, oleum quod e petris naturæ

2: ſponte fluit, Opoczyſty oley/ ſam z ſwego

http://rcin.org.pl

przirodzenia z opoki płynąci.

Petreia uocabatur quæ pompam præ=

cedens in colonijs aut municipijs imi=

tabatur anum ebriam, Feſtus.

Petronia, amnis in Tyberim fluens.

Petroſelinum, petroſelini, neut. Piotruſz=

ká.

Petulans, petulantis, om. tert. Swowolny/

roſpuſtny/ niemáyąc w ſobie żadnego wſtidu

niewſtidliwy. Petulans & improbus ſcur

ra, Złey á plugáwey gęby ſmard.

Petulantia, æ, Swawola/ roſpuſtá. Pudor &

petulantia contraria.

Petulanter aduerbium, Niewſtydliwie/ ro=

ſpuſtnie. Petulanter inuadere in filiam

alicuius, Króm wſzelákiego wſtidu do dzie=

weczki ſie drzeć.

Petulcus, a, um, idē quod petulans, Hœ=

di petulci, Koziełki trykliwi ſzkoczni ktorzi

ſie rádźi trykáyą.

Petus, peti, Vide Pætus.

Petulus diminutiuum ibidem.

Petuſcum palatij, pars urbis Romæ.

Pencedanum, ſiue Pencedanus, Ziele ro=

roſtące [!] w Arkádiey.

Pexatus, Vide Pecto.

Pezite, fungi qui ſine pediculo naſcun=

tur, Feſtus, Grzybki króm korzonków ro=

ſtące.

http://rcin.org.pl

32: Phæaces populi Corcyræ inſulæ, unde

33: Phæacia dicitur Corcyra.

34: Phæacius, a, um, & pheacus, a, um, adie=

35: ctiuum.

36: Phæcaſius, maſc. genus calcei.

37: Phæcaſiatus, a, um, hoc genere calcei in=

38: dutus.

39: Phæſtum, urbs Cretæ, Phæſtus aūt mōs

40: & promontorium Cretæ.

41: Phaëton, maſc. triſyllabum, Syn Appolli=

42: nis y Climenes, Phaetoniades, Sioſtry,

43: Phaetontis alias Heliades.

44: Phagedæna phagedænæ, f. Wrzód prętko

45: przeyedzący áż do kośći/ vſtrzelenie álbo

46: wilk.

47: Phagedænicus, a, um, Któri ten wrzód cier=

48: pi.

49: Phago, phagonis, Latine uorax, Zárłok.

50: Phagus, Buk.

51: Phagineus, a, um, & phaginus, Vide ſu=

52: pra Fagus.

kolumna: b

P ante H.

1: Phalacrocorax, Nieyáki rodzay wodnych

2: ptáków.

3: Phalacros, maſc. Latine caluus, Lyſy.

4: Phalæcium, maſc. genus carminis, quod

5: Hendecaſyllabum dicitur quinq; pe=

6: des habens, Spondeum, Dactylum,

7: & tres Trocheos a Phalæco inuētore.

http://rcin.org.pl

8: Phalanga, æ, fem. Latine palanga dicitur

9: Vide ibidem.

10: Phalangiarius, Qui aliquid oneris pha=

11: langis tranſuehit, Który ná walkách co

12: cięſzkiego przetacza.

13: Phalangium, phalangij, neut. ſec. Nieyáki

14: rodzay piyaków.

15: Phalangium etiam herba dicitur quæ &

16: phalangitis.

17: Phalanx, phalangis, gen. femin. Woysko

18: drabskie/ oſm̄ tiśięcy pieſzich w ſobie má=

19: yące ku bitwie vſzykowáne/ gdy tarczá ná

20: ná [!] tarczy/ nogá ná nodze leży. Peditum ſta=

21: bile agmen.

22: Phalangiarij, Drabi ktorzi k temu ſziku nale=

23: żą Macedonicum uocabulum.

24: Phalanx item regula continens Lanceis

25: librā, Prątek ná wadze/ który vkázuyę

26: miárę.

27: Phalanges item dicuntur digitorum in=

28: ternodia, Członki álbo śrzodki miedzi człon

29: kami w pálcách.

30: Phalangite, phalangitarum, Rotá knechtów

31: álbo Drabów ſzeſnaśćie tyſięci pieſzich w ſo=

32: bie oſięgáyąca.

33: Phalangites, phalangitæ, herba.

34: Phalarica, phalaricæ, Nieyáka bróń woyen=

35: na ná xtałt drzewá/ żelázem obita którą

36: miáſto ſtrzały w kuſze wpráwiáyą y wy=

37: ſtrzeláyą. Vide ſupra quid ſit Bali=

http://rcin.org.pl

38: ſta.

39: Philaris, philaridis, maſc. tert. Sicilieyskie=

40: go krolá ymię/ bárzo okrutnego/ którego

41: Agrigento zową.

42: Phalaris etiam, herba & genus nauis.

43: Phalera portus Athenenſium cele=

44: ber.

45: Phaleræ, phalerarum, plurale tantum,

46: Naſtółka deká y inſze rzędi końskie.

47: Phalera autem phaleræ in ſingulari, Nie=

48: yáki znák klenot á prziochędożenia rycer=

49: skich ludźi.

50: Phaleratus, a, um, Ochędożony/ wyſmukniony

51: wyſtrichniony.

52: Phalerata dicta, Spániłe słowá/ gdy ſie

53: kto ná rzecz ſádźi.

54: Phalerium, urbs Tyrrennæ Hetruriæ,

55: Inde Phalerius, a, um.

56: Phaliſci, populi Hetruriæ.

57: Phalora urbs Theſſaliæ.

strona: [297]

kolumna: a

P ante H.

1: Phanæus, mons in promontorio Chij.

2: Phanaticus, phanatici, maſc. ſec. dicitur

3: cui multæ uanæ apparitiones fiunt,

4: Któremu ſie w głowie záwráca/ bleſny/ ſza=

5: lony. Vide ſupra Fanum.

6: Phaneſij populi in Inſulic Oceani ſeptē=

http://rcin.org.pl

trionalis.

Phantaſia, æ, fem. prim. imagines rerum

dicuntur inſidentes animo.

Phantaſma, phantaſmatis, neut. Duch/ po=

kuſá/ fáłſziwe mniemánie/ vkazánie álbo wi=

dzenie/ ták ná yáwie yáko y we ſnie.

Phanum, huius phani, Kościół. Vide Fa=

num.

Pharæ, arum, urbs Cretæ & alia in Mi=

ſenia.

Pharao, Właſne ymię krolów Aegypckich.

Vel ut quidam uolunt, Nomen digni=

tatis rerum Ægyptiorum.

Pharetra, fem. Seydak.

Pharetratus, a, um, qui pharetram fert,

S Seydakiem yeżdżący.

Pharia, femin. ſiue pharus maſc. Inſula

contra Dalmatiam & Iaderam quæ

nunc uulgo Liſna dicitur, Eſt etiam

ciuitas in ea cuius populi Pharien=

ſes.

Pharias, maſc. Nieyáki wąż ogonem ſwym

brozdę ſobie cziniąci/ w którą potym łá=

ży.

Pharicon, pharici, genus ueneni.

Phariſæus, hebraica dictio. Latine ſepa=

ratus, Wyłączony/ odłączony. Erant enim

Phariſæi apud Iudæos a cætero uul=

go ſegregati, Sektá byłá naypirwſza/ y

nayznámienitſza miedzy żydy w którey Du=

http://rcin.org.pl

37: chowni Biskupi/ y w zakonie náuczeni byli

38: oſięgáni.

39: Phariſaicus, a, um, Duchowny/ ſpániły/ wy=

40: ſokiego ſtanu/ y to co ku Phárisſeyskiey ſek=

41: cie należało.

42: Pharmacum, pharmaci, neut. ſec. pen.

43: cor. Wſzelákie liekárſtwo/ które przes vſtá=

44: w ſie biorą.

45: Pharmacum aliquando pro ueneno

46: Miáſto yádu.

47: Pharmacotrophi, Którzy ſie liekársko cho=

48: wáyą/ wiele lekarſtw vżywáyą/ też którzy beż

49: ſzkody yádów pożiwáyą.

50: Pharmacentice medicina, quæ medica=

51: mentis curat, Liekárſtwo które wnątrz bie=

52: rzą/ yáko Trunki/ ſyropy/ piłułki/ prochy/ wód

53: ki/ confácti/ etć.

54: Pharmacopola, pharmacopolæ, Apte=

55: karz.

56: Pharmacentria, æ Latine ſaga uenefica

57: Czárownicá/ mierzienicá.

kolumna: b

P ante H. [297]

1: Pharmacuſæ, fem. duæ Inſula exiles in

2: mari Salaminiaco.

3: Pharnax, maſc. filius Mithridatis regis

4: Pontici.

5: Pharos, maſc. Przed czáſy był wyſep nie dá=

6: leko od miáſtá Alexándriey Egypskiego/

7: potym ſie z ziemią zrownáło/ też wieżá támże

http://rcin.org.pl

8: ná którey záwżdy ogień w noci dla żegla=

9: rzów gorzał ztądże wſzelákie wieże y inſze

10: budowánie/ ná których ognie tákowe goreyą

11: phari byváyą zwáne.

12: Pharius, a, um, & Phariacus, a, um, adie=

13: ctiua, Kto ztámtąd yeſt.

14: Pharpharides, unus ex collibus Tauri

15: montis.

16: Pharſalum, neut. ſec. Miáſto w Greciey/ w

17: kráyinie którą Theſsálią zową. Et Pharſalia

18: ipſa Theſſalia.

19: Pharſalici campi Theſſaliæ dicti ſunt, Ná

20: którym Rzimiánie bitwę ſámi miedzi ſobą

21: zwiedli Pompeius zwłaſzczá s Ceſárzem Iu=

22: liuſzem.

23: Pharuſij populi Africæ, uerſus Oceanū

24: occidentalem.

25: Phaſe herbaica dictio, idem quod Pa=

26: ſcha. Latine tranſitus, Przeście/ przemie=

27: nienie.

28: Phaſelus, fem. pen. pro. Długa łodzia/ ya=

29: wa álbo náſad.

30: Phaſelus. Eſt etiam leguminis genus.

31: Phaſeolus, phaſeoli, qui & phaſelus aut

32: phaſilus uel paſilus genus leguminis

33: diuerſum ab illo, Italiæ tantum

34: notum.

35: Phaleſinus, a, um, ut phaleſinum oleum,

36: Olieyek z tey yárziny vcziniony.

37: Phaſianus, phaſiani, Ptak/ fáſian/ álbo fá=

http://rcin.org.pl

38: zánt.

39: Phaſiana, næ, idem.

40: Phaſinarius, phaſinarij, Który fáſiany kar=

41: mi.

42: Phaſis, phaſidis, uel phaſis Colchorū

43: fluuius.

44: Phaſma, phaſmatis, neut. tert. Latine Ap=

45: paritio, monſtrum uiſum, Vkázánie/ zyá

46: wienie/ dźiw.

47: Phellandrios herba, Opich.

48: Pheneus, amnis in Alpæum fluens.

49: Phenion herba quæ & Anemonte di=

50: citur, Kornroſen po niemiecku.

51: Phengites, lapidis genus.

52: Pheræ, fem. ciuitas Theſſaliæ & Pelaſgi=

53: corum camporū terminus, uſqꝫ Ma=

54: gneſiam.

strona: [297]v

kolumna: a

P ante H.

1: Pheretrum, Vide feretrum in uerbo Fe=

2: ro, fers.

3: Pheugarum putatur eſſe Marpurgum

4: ciuitas Heſiæ in Germania.

5: Phiala, læ, fem. prim. Srebrna álbo złota

6: czáſzá/ kubek do kredencowánia.

7: Phidias maſc. Właſne ymię sławnego ſzni=

8: cerá/ to yeſt/ tego który rzeże obrazy ze

9: słoniowych kości.

http://rcin.org.pl

10: Phidiacus, a, um, adiectiuum.

11: Phidicia conuiuia parca & frugi, Bie=

12: ſiády á kołáciye poſpolite były Lácedemonskie

13: bárzo skromne y mierne.

14: Philadelphia, nomen ciuitatis in Myſia

15: Aſiæ.

16: Philantropos, Vide Philos.

17: Philenorum aræ dicuntur quæ Siculo

18: Peloro oppoſitæ in media quodam=

19: modo Syrcium telluræ ſunt po=

20: ſitæ, CC.

21: Phileleria, herba.

22: Philippeus, phillippei, ſiue Philippus, phi

23: lippi, Nieyáka mincá złotá.

24: Philippi, philipporum, urbs Macedonię

25: unde Philippenſis, & hoc philippen=

26: ſe, & Philippicus, a, um, adiectiua, Phi=

27: lippici campi, Polá przitym mieiście [!] ná

28: których Rzimiánie/ Aguſtus/ Caſſius/ Bru=

29: tus bitwę zwiedli.

30: Philocrates herba quæ Marrubium a=

31: lias dicitur.

32: Philos, maſc. Latine amicus uel amator,

33: Prziyaciel/ miłoſnik. Vnde multa com=

34: poſita. Philadelphus, Latine amator

35: fratris, Miłoſnik brácki miłuyący brátá.

36: Philadelphia, æ, Miłość brácka.

37: Philatetes, pen. prod. Latine amator ue=

38: ritatis, Miłoſnik prawdy.

39: Philantropos, Latine quaſi amator ho=

http://rcin.org.pl

40: minū, hoc eſt humanus, Ludzki/ skłonny

41: ku ludzióm.

42: Philantropia, Latine humanitas, Ludz=

43: kość/ skłonnosć/ záchowánie dobre.

44: Philarchus, Latine amator imperij, Lá=

45: komy ná páńſtwo/ kwápiąci ſie ná pánowá=

46: nie.

47: Philargyrus Latine amator argenti, hoc

48: eſt auarus, Lákomy ná groſz/ skąpy.

49: Philargyria, Auaritia, Lákomſtwo/ skąpość

50: zmiendá/ łákome zbieránie.

51: Philargyrotatos omnium auariſsimus,

52: Nayskępſzy/ nayłákomſzy.

53: Philippus, phillippi, Latine amator e=

54: quorum, hoc eſt, bellicoſus, Miłoſnik

55: kóński/ waleczny/ żołnierz.

56: Philippeus & Philippicus, Vide ſupra.

57: Philoermus, Latine amator ſolitudinis,

kolumna: b

P ante H.

1: ſolitarius, Miłoſnik puſzczy/ oſobliwy.

2: Philocalos, Latine mundus, politus, ele=

3: gans, Odchędożny/ pięknie ſie noſzący/ pilny

4: foremnośći.

5: Philocalia amor pulchritudinis, Ochędoż=

6: ność/ chędogość.

7: Philoenus, philoeni, maſc. amator uini,

8: Piyánicá/ żárłok. Vinoſus potator, Opi=

9: ty.

10: Philocompus, amator iactantiæ, Butny/

http://rcin.org.pl

chełpliwy.

Philocrates, pen. cor amoris tenax, Stá=

teczny miłoſnik/ ſtały przyiaciel.

Philocrematos, pecuniæ amator, Skępiec/

zmiendá.

Philologus, pen. cor. Latine amator uer=

borum & ſtudij, Miłoſnik nauk/ ná wy=

mowę á ná ſpániłą rzecz pilnuyący.

Philomela, Latine luſcinia, Słowik. Latine

amatrix cantus, quoniam libenter

cantat.

Philodutus, amator ſeruorum, Miłuyący

sługi.

Philohiſtoricus amator hiſtoriarū, Mi=

łoſnik Hiſtorey [!] .

Philomates, Latine diſcendi cupidus,

Chćiwy ku nauce/ pilny nauk.

Philomathia, amator diſcendi, Chćiwość

pilność ku naukóm.

Philoleutheros amator libertatis, Mi=

łuyąci ſwiebiodę y wolnośći poſpolitych.

Philonicus, amator uictoriæ, hoc eſt, Iur

gioſus, Zwádliwy/ który nie rad vſtą=

pi.

Philopolemus, amator belli, hoc eſt, bel=

licoſus, Waleczny.

Philopolites amator patriæ, uel ciuita=

tis, Miłoſnik oyczizny.

Philoponia, amator laboris, Prácowi=

tość.

http://rcin.org.pl

41: Philoponus, Prácowiti/ robotny/ a/ e.

42: Philopſychia cupiditas uitæ, Chćiwość ży=

43: ćia.

44: Philopſychus, Który by rad długo żiw był.

45: Philoſophus, philoſophi, amator ſapien=

46: tiæ, miłoſnik mądrośći/ y wſzech práwych nauk

47: mądry.

48: Philoſophia, amor ſapiētiæ, Miłość/ chći=

49: wość ku mądrośćy.

50: Philoſophicus, a, um, quod ad philoſo=

51: phum pertinet, Philoſowski/ ku miłoſni=

52: kóm mądrośćy należąci. Philoſophaſter,

53: philoſophorum imitator, Náśládow=

54: nik mądrich ludźi/ vczeń/ który ſie rad vczy.

55: Aliquando in malam partem, Miáſto

56: tego, który zmiśla naukę/ á yednák nic nie

57: vmie.

Philoſophor

strona: 298

kolumna: a

P ante H.

1: Philoſophor, aris. ari, Vczę ſie/ piluję [!] nauk/

2: ſtáram ſie o mądrość.

3: Philoſtorgus, Latine neceſſarius, Powinni

4: krewny.

5: Philoſtorgia, æ, Neceſsitudo, proprie a=

6: mor parentum erga liberos, Miłość

7: oycowska ku dzieciom.

8: Philomatos, honorum cupidus, Chćiwy/

9: łákomy/ ná doſtoyności y prozną chwałę.

http://rcin.org.pl

Philoxenus, Latine hoſpitalis, Gośćinny/

który rad obce ludzie do ſiebie przyimuie/ cze=

ſtuye y ludzkość okázuye.

Philoxenia hoſpitalitas, Ludzkość, przimo=

wánie obcych ludźi.

Philogræcus, apud Varronem, Amator

Græcarum dictionum.

Philenorumatæ, locus in Africa inter

Carthaginem & Cyrene.

Philo, maſc. nomen cuiuſdam Iudæi

docti.

Philtrum, neut. ſec. Latine amatorium,

Trunek/ konfekt/ potráwá/ álbo wab́ nieyáki

który w gámráctwie dla miłośći bywa zá=

dawan/ náſięźrza// ſzalona miłość/ pódź zá=

mną niektórzy zową.

Philyra, æ, uel Philura, fem. pen. cor. La=

tine, Tilia, Lipa. Secundum quoſdam

Cieńka skórká ná lipie miedzi drzewnem á

miedzi skórą zwierſchnią.

Philyra aliquando accipitur, Miáſto ſze=

rokiey á czienkiey miſy. Plinius pro capil=

lamentis filiſqꝫ tenuiſsimis accipit.

Philon fluuius, qui totam terram Heuia=

lath circuit.

Phla, inſula in Tritone Africæ palu=

de.

Phlanotes, populi, a quibus dicitur ſinus

Phlanoticus, qui a Pota Colonia Ia=

deram uſqꝫ diffunditur, quem modo

http://rcin.org.pl

40: nautæ Quernariū uocant, alij Carua=

41: rium.

42: Phlebs, phlebos, Græce, Latine uena, Zy=

43: łá.

44: Phlebotomia, æ, Puſzczánie krwie/ zácięcie

45: żiły.

46: Phlebotomum ſeu Phlebotomon, Puſz=

47: czádło.

48: Phlegeton, phlegetonis, maſc. tert. Pie=

49: kielna rzéka. Iuxta fabulas.

50: Phlegontis, phlegontidis, gemma in qua

51: uidetur quædam flamma ardere.

52: Phlegma, phlegmatis, neu. ter. Latine Pi=

53: tuita, Flágmá/ To yeſt/ wodá we krwi tá=

54: kowa yáko ſmárki z vſt/ álbo z noſá pocho=

55: Phlegmaticus, a, um, Flegmátik wiele nie=

kolumna: b

P ante H. 298

1: cziſtości w ſobie máyący/ charcháłá/ chrá=

2: pek.

3: Phlegmone, phlegmones, Zápalenie álbo

4: zágorzenie ciałá. Inflāmationes ſeu colle=

5: ctiones latine.

6: Phlegon, maſc. unus ex equis ſolis, Yeden

7: kóń z wozników słonecznych.

8: Phlegræi campi, maſc. Tłuſte á czarne polá

9: we włoſzech w kráynie Kámpániá zwáne. La=

10: tine laboriæ & laborinus, Vide ſupra

11: Też pole w Greciey w Theſsáliey ná którym

12: ſie obrzumowie przećiw bogóm byli zgromá=

http://rcin.org.pl

dźili.

Phlegyas, maſc. filius Martis, Lapitha=

rum Rex.

Phleos, phlei, fem. herba paluſtris.

Phlius, phliuntis, urbs in medio Sicyoni

argiuiq; agri in Græcia in Pelopo=

neſo.

Phlox, phlogos Græce, Latine flamma

Płomień, & Phlox genus floris apud

Plinium.

Phluctena, Latine Puſtula, Kroſtá.

Phoca, huius, phocæ, fem prim. Latine

uitulus marinus, Cielec morski. Piſcis

eſt.

Phocæa, urbs minoris Phrigiæ & alia

Cariæ, cuius populi Phocæenſes, &

inde adiectiuum, Phocaicus.

Phoce, phoces oppidum Bœotiæ.

Phocees, populi Ionum.

Phocion, maſcul. Imię właſne sławnego

Athenienskiego páná.

Phocis, dis, fe. parua Regio Græciæ fi=

nitima ſinui Corinthiaco.

Phocenſes, Phocides & phocæi & pho=

caici populi.

Phocuſa, inſula una ex Sporadibus.

Phœbas, dis, fem. ter. Praktikárká/ wieſzcza/

popowa bogá Apollineſá.

Phœbus, Przezwysko Apollineſowe.

Phœbe Bogini Diana.

http://rcin.org.pl

43: Phœbe etiam Luna dicitur, Xię=

44: żic.

45: Phœnicea, herba, quæ & hordeum mu=

46: rinum.

47: Phœnicia, æ. fem. pri. Kráyiná y Syriey po=

48: grániczna żidowkiey ziemi Páleſtine. Sy=

49: don & Tyrus, Miáſtá w niey/ też Górá

50: Carmelus & Libanus.

51: Phœnices, Lud tey kráyiny.

52: Phœniſſa, Niewiáſtá ztámtąd.

53: Phœniceus, a, um, ut Phœniceus color,

54: Czerwonobrónatna álbo káſztánowa máść.

55: Phœnicopterus, Vide Phœnix.

DD 4 Phœnix

strona: 298v

kolumna: a

P ante H.

1: Phœnix, phœnicis, uel ut alij uolunt du=

2: bij unica auis, Yediny ptak w Arábiey

3: ták wielki yáko orzeł á czerwone pierze ná ſo

4: bie máyący/ ktori (yáko powiedáyą/ gdy ſześć y

5: ſto lat ma/ ſam ſie zápala á z tego ſie zaś po=

6: piołu rodźi.

7: Phœnix item, Dactilowe drzewo/ też cer=

8: wonobrónatna máść.

9: Phœnix etiam unus ex Phœnicia.

10: Phœnicopterus, phœnicopteri, maſcul.

11: Ptak z rodu orlego czerwone pierze máyąci

12: którego yęzik niewymowne ſmáczny yeſt ku

13: yedzeniu.

http://rcin.org.pl

14: Phœnix Præterea ſignificat fluuium

15: Theſſaliæ in Aſotum fluens.

16: Pholoe, maſc. pen. cor. mons Arcadiæ

17: ſyluoſus.

18: Phonaſcus, maſ. Latine uocis pronuncia

19: tionis eſt magiſter & moderator.

20: Phorcis, maſc. filius Neptuni.

21: Phoſphorus, maſc. Latine Lucifer, Iu=

22: trzenká.

23: Phraſis, huius phraſi, f. Dicendi modus,

24: Obyczáy mowienia/ záchowánie á właſność

25: którego yęśika [/] . Alias Stylus.

26: Phregenia ciuitas Hetruriæ cuius popu=

27: li Phregenates.

28: Phrenes, fe. Latine, Præcordia uel exta,

29: Oſierdzie/ wnętrznośći.

30: Phrenitis huius phrenitidis, & Phrene=

31: ſis, huius phreneſis, fem. pen. prod.

32: Latine Delirium, Záwrácánie głowy/ ſzá=

33: lenie.

34: Phreneticus, a, um, Száleyąci któremu ſie

35: káźy głowá.

36: Phroneſi, femi. pen. pro. Latine pruden=

37: tia, Mádrość/ rozum/ báczność.

38: Phrygia, æ, fem. pr. Regio minoris Aſiæ,

39: Kráyiná mnieyſzey Aſiey pográniczna Cáriey

40: alias Troia, w którey miáſto Ilium głów=

41: ne miáſto Troyáńskie było.

42: Phrygius qui ex Phrygia eſt, dicitur etiã

43: & Phryx phrygis, ſero ſapiunt phry=

http://rcin.org.pl

ges, prouerbium, Po ſzkodzie polak mądr.

In ſero & poſt damnum receptum

ſapientes, Phryx, plagis emendator, a=

liud prouerbium.

Phrygio, phrygionis, maſc. Háftarz/ ye=

dwabiem vmieyąci wyſziwáć/ zapony/ á ko=

bierce vmieyąci czinić.

Phrygianus, a, um, ut phrygianæ ueſtes,

Haftowáne ſzáty.

Phrynos, Latine Rubeta, CC.

Phthia, uel phtia, fem. Miáſto Theſſáliey z

którego Achilles poſzedł.

kolumna: b

P ante H.

Phtius adiectiuum, & phtiotis, tidis, di

cta eſt una ex quatuor Theſſaliæ par=

tibus.

Phthiriaſis, fem. Latine dicitur morbus

pedicularis, Wſzáwa chorobá.

Phitrophagi, Ludźie wſzy yedzący/ apud

pontum Euxinum.

Phtiſis ſeu phtiſis,, phtiſios, fem. Latine

Tabes, Suchoty/ ſuchotna chorobá.

Phtongus, phtongi, maſc. Latine Sonus,

Brzmienie/ głos/ dźwięk. Diphtongus,

Dwoyáki dzwięk/ ſowiti głos.

Phucus, Vide ſupra in dictione Fu=

cus.

Phy interiectio admirantis, Hi.

Phycos, frutex.

http://rcin.org.pl

17: Phycis piſcis.

18: Phygeton, genus tumoris.

19: Phylaca, phylacæ, fem. prim. Latine Cu=

20: ſtodia uel Carcer, Ciemnicá/ ſtraża.

21: Phylaciſta, æ, maſc. prim. Stróſz/ ſtárſzy ál=

22: bo porucznik nád yętemi.

23: Phylarchus, maſc. Latine Princeps gen=

24: tis, Pátriárchá rodzáyu á pokolenia które=

25: go.

26: Phylira, Vide ſupra Phylira.

27: Phyllis amnis Bithyniæ.

28: Phyllon neut. Latine folium, Liſt. Vnde

29: Pentaphyllon, Vide ſupra.

30: Phyſeter, phyſeteris, maſcul. genus piſcis

31: marini.

32: Phyſis, fem. Latine Natura, Przirodze=

33: nie.

34: Phyſicus, a, um, Przirodzony/ co yeſt wedle

35: nátury przirodzenia.

36: Phyſica, phyſicæ, Nauká o przirodzonych

37: rzeczách.

38: Phyſica, phyſicorum, plurale, Xięgi o przi

39: rodzonych rzeczách.

40: Phyſice aduerbium, Wedle przirodze=

41: nia.

42: Phyſiologus, phyſiologi, Vczony w rze=

43: czách przirodzonych.

44: Phyſiologia, æ, idē quod phyſica, Nau=

45: ká przirodzonych rzeczy.

46: Phyſiognomia, æ, ſeu Phyſionomia, æ,

http://rcin.org.pl

47: Práktykowánie álbo wieſzczbá z liniey á z

48: xtałtu cziey twarzi.

49: Phyſiognomus ſeu phyſionomus, Prák=

50: tykarz wieſzczy.

¶Metaphyſica

strona: 299

kolumna: a

P ante I.

1: ¶Metaphyſica, Nád przirodzone rzeczy

2: ſą xięgi Ariſtoteleſowe o rzeczách nád przi=

3: rodzonych.

4: Phyton, Vide Pyton.

P ante I.

5: Piaculum, piabilis, pio, piamentum, &c.

6: Vide Pius.

7: Pica, cæ, fem. pri. Sroká.

8: Picatus, Vide Pix.

9: Picea, piceæ, fem. pri. genus pini, Drze=

10: wo z cedrowego rodzáyu. Vide Pinus.

11: Piceaſtrum, piceaſtri, Picea ſylueſtris.

12: Picenum, neut. ſec. regio Italiæ in qua

13: Ancona, Peſaurum, Vrbinū ciuitates

14: ſunt. Nunc Marchia Anconitana di=

15: dictur.

16: Picenus, a, um, adiectiuum.

17: Piceus, piceutis, qui ex piceno eſt, Piceni

18: populi ibidem.

19: Piceus, pico, as, Vide Pix.

20: Picris, huius picris, fe. genus Iactucæ ſiue

21: Cichorij agreſtis.

http://rcin.org.pl

22: Pictanum uinum Græci uocant, quod

23: pucinum uocamus CC.

24: Pictacium, Vide Pyctacium.

25: Picte, pictura, pictor, picturatus, Vide Pin=

26: go.

27: Picumnus Deus qui in ſacris Romanis

28: adhibebatur.

29: Picus, huius pici, Dźięciół.

30: Picus Mardeus idem.

31: Picus eſt etiam nomen proprium lati=

32: norum regis, Et Picus olim diceba=

33: tur, Gryf/ czworonogi ptak.

34: Pieria mons & ciuitas Bœociæ, mons mu

35: ſis ut ſacratus, Inde Pierides uocanṫ.

36: Pierus plurale, Liui.

37: Pieres populi quibus extinctis Mace=

38: dones ſucceſſerunt.

39: Pierius, a, um, adiectiuum.

40: Pietas, pietatis, Vide in dictione Pius.

41: Piger, a, um, Lieniwy/ niedbáły. Pigra fami=

42: lia, Leniwa czeladź. Ad literas ſcriben=

43: das pigerrimus, Bárzo nie rad liſtów pi=

44: ſze.

45: ¶Impiger, a, um, Nieleniwy/ pilny/ prędki.

46:

47: Pigre aduerbium, Leniwie/ niedbále.

48: ¶Impigre, Pinie/ ochotnie.

49: Pigritia, æ, Leniwſtwo.

50: Pigrities, pigritiei, idem.

51: Pigredo, pigredinis & pigritudo, pigri=

http://rcin.org.pl

52: tudinis, & pigritas, atis, fem. ter. idem.

kolumna: b

P ante I. 299

1: Pigritor, taris, tari, pro pigror, pigraris,

2: in Biblijs tantum.

3: Pigro, as, are, pro pigrari obſoletum.

4: Pigror, pigraris, pigrari, Leniwym być/ lenić

5: ſie. Scribere ne pigrere, Nie leń ſie piſáć.

6: Pigreo, & pigreſco, is, ere, Począć lenieć/

7: nieochotnym być.

8: Pigeo, piges, pigui, pigere, Frequentius

9: imperſonaliter in tertijs perſonis legi=

10: tur.

11: Piget, piguit, & pigitum eſt, ſignificat do

12: lere, moleſtum eſſe, Zal być/ żáłować/

13: lutować. Id non piget, Nie żal nam tego.

14: Obſecro ne quid plus minusue faxit

15: quod nos poſtea pigeat, Czegoby nam

16: potym żal było. Nihil tam partui eſt quin

17: me id pigeat perdere, Nic nie yeſt ták

18: máłego czegoby mi nie żal zgubić/ czego bych

19: nie rad zgubił.

20: Te illud nullo modo facere piguit,

21: Nie leniłeś ſie żadnym obyczáyem tego vczi=

22: nić.

23: Piget aliquando accuſatiuū rei patientis

24: cum genitiuo agentis regit, Terent.

25: Num facti piget, Izalić tego nie żal/ nie

26: lito. Vt me non ſolum pigeat ſtultitiæ

27: meæ, ſed etiam pudeat, Iż mi nie tilko

http://rcin.org.pl

28: lito/ ále ſie bárzo ſromam z ſzalonośći ſwey.

29: Si affinitatis inter nos piget, Ieſli ſie

30: káyecie z powinowáctwá wźiętego.

31: Pigmentum, pigmenti, neut. ſec. Vide Pin

32: go.

33: Pignus, pignoris, uel pigneris, tem. tert.

34: Zaſtáwá/ fánt/ też vpominek. Pignora au=

35: ferre, Wykupić zaſtáwę. Dare pignus cum

36: aliquo, Poſadźić co przećiwko komu/ záło=

37: żić ſie o co s kim.

38: Ponere pignori, Miáſto fántu włożić.

39: Sed pignori opponere, Záſtáwić. Mo=

40: numentum & pignus amoris, Vpo=

41: minek miłośći.

42: Beneuolentiæ tuæ erga me pignus

43: atqꝫ iudicium, Swiádectwo/ znák/ Y vpo=

44: minek twoyey łáski przećiwko mnie. Et Me=

45: taphorice, Pignora, Dźieći. Ouid. Dul=

46: cia ſollicitæ geſtabant pignora ma=

47: tres, Pieczołowite mátki słodkie vpominki

48: ſwe nośiły/ to yeſt dźieći.

49: Pignus Reipub. Fánt/ zaſtáwá ó yákoby

50: vpominek Rzeczypoſpolitey.

51: Pignus etiam, Sádzenie/ ſzańc. Vnde dici=

52: mus, quo mecum pignore certabis,

53: Co ná to ſádźiſz/ o co ſie chceſz ſe mną záło=

54: żić. Dulcia pignora, Miłę dźieći.

55: Pignero, as, are, idem.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

P ante I.

Pigneror, aris, ari, deponens, Záſtáwiam/
álbo bierzę zaſtáwę/ Fánt. Mars ipſe ex
acie quemqꝫ fortiſsimum pignerari ſo
let, Cic. W woynie poſpolicie námężnieſzy
á naczilſtſzy rycerze giną/ bierze ye Mars
woyenny/ bóg miáſto fántu a zaſtáwy z bitwy
Pignerator, pigneratoris, uerbale, Który
beirze fant á zaſtáwę od kogo/ lichwiarz/
żyd.
Pigneraticius, a, um, Zaſtáwny. Vt res pig=
neraticia, Zaſtáwna rzecz. Pigneraticius
creditor, Fántem á zaſtáwą opátrzony/ po=
życzciel.
¶Compoſita, Oppignero, as, are, Zá=
ſtáwiam.
¶Repignero, Wykupuyę zaſtáwę.
Pigreſco, pigro, as, pigror, aris, Vide
Piger.
Pila, pilæ, priore prod. fem. prim. Stępá/
możdżierz/ też piłá słup który nie z yednego
kámieniá yeſt/ álbo z wiela kámieni vmuro=
wány. Columna ſtructilis ab Vlpiano
cicitur. Nam differunt Columna &
Pila, Columna, Yeſt słup z całego kámie=
niá vcioſány/ Piłá z wiela kwadratowego
kámieniá vmurowána.
Pilæ item, Wáły w wodźie dla náwálności
wodney vczinione/ też pal podporá álbo zá=

http://rcin.org.pl

29: ſtrzelenie w wodźie pod moſty/ álbo też v do=

30: mów pochylonych.

31: Pila priore cor. Okrągła kulá/ skórzána pi=

32: łá.

33: Pila luſoria idem, Pila ludere, Gráć piłę.

34: Pila ſe exercere idem. Mea pila eſt,

35: prouerbium, Tá rzecz w moyey mocy

36: yeſt.

37: Pilula, læ, diminutiuum, fem. pri. Piłká/

38: też piłulká Aptekárska.

39: Pilarius, pilarij, Kuglárz który piłkámi á łub

40: kámi kugluye.

41: Pilatim aduerbium, Od yednego słupu do

42: drugiego/ álbo ná słupiech.

43: Pilates, pilatæ, genus lapidis candidiſsi=

44: mi.

45: Pilatum, Vide Pilum.

46: Pilentum, pilenti, neut. Záwieſzony wáſąg/

47: koliebká.

48: Pileus, pilei, maſc. ſecun. Et Pileum neut.

49: Czapká. Quandoqꝫ ponitur pro liberta=

50: te unde legimus apud Hiſtoricos ad

51: pileum ſeruos fuiſſe uocatos, quod ſi=

52: gnificat ad libertatem, Niewolniki ku

53: świebodźie wezwáć/ wyświebodźić/ wolne

54: vczinić. Nam pileus ſeruis cum manu

55: mittebantur dabatur, Czapká byłá da=

56: wána niewolnikóm gdy ye z niewoli puſz=

57: czano.

http://rcin.org.pl

P ante I.

Pileolus ad Pileolum, diminutiuū, Cza=
peczká.
Pileatus, a, um, W czapce chodzący.
Pilula, Vide Pila.
Pilo, as, aui, prima prod. Piłuyę/ gładzę/
równam. Et eſt Græcum uerbum ſigni
ficat complano.
¶Compoſita, Compilo, as, aui, Po=
rownawam/ popiłuyę.
¶Compilo, Zdzieram/ wydzieram/ krádnę
Mirum in modum compilauit ruſti=
cos, Niewymownie zdárł chłopy. Compi=
lare ſapientiam alicuius per transla=
tionem, Potáyemnie przechwyćić to co
vmie.
¶Compilatus, a, um, participium, Zdár
ty/ wyłupiony.
¶Compilatio uerbale, Wyłupienie. zdár
cie.
¶Compilator, Lupieſzcá/ wydrzigroſz.
¶Expilo, Wydźieram y yednego wiósłá
nie oſtáwiam. Spoliare & expilare the=
ſauros regis, Okraść/ wyłupić królewski
skarb.
Expilare & diripere prouincias, Złu=
pić/ zedrzeć. Expilator & Expilatio idē
quod Compilator, & Compilatio.
¶Oppilo, Zátykam/ zápielam/ zátwár=
dzam. Oppilato, Zátkánie/ zátwárdzenie.

http://rcin.org.pl

30: Oppilatio neruorum, Zámulenie á zá=

31: tkánie żył flágmą.

32: ¶Suppilo, Podkrádam/ táyemnie krádnę/

33: kupię á zdieram potroſze.

34: Pilum, pili, neut. ſec. Szcefelin álbo Roháti=

35: ná Rzimskiego żołnierſtwá których poćiskiem

36: przećiw nieprziyacielowi vżiwáli.

37: ¶Primum pilum uocabatur prima

38: centuria in exercitu apud Romanos,

39: Pierwſzy ſzyk. Pilani qui pilis pugna=

40: bant, Calep. ſine autore, Rohátnicy/ ſzá=

41: felnicy.

42: Pilatus, a, um, Rohatynią noſzący.

43: Primipilus Centurio, Dźieſzątnik/ Rot=

44: miſtrz álbo hetman pierwſzego ſzyku álbo za=

45: ſtępu.

46: ¶Primipilaris, Który tákowym Hetmá=

47: nem był.

48: Pilus etiam ſiue Pilum, Tłuk álbo biyak

49: który w możdżerzéch co tłuką.

50: Pilumnus Iouis filius & Dauni pater,

51: qui ſtercorandorum agrorum & pin=

52: ſendi panis uſum inuenit, Który ná=

53: gnayánie pól roſcziniánie y pieczenie chlebá

54: wynálazł. Propterea olim a páſtoribus

55: pro Deo cultus.

http://rcin.org.pl

Pilumnus, Vide Pilum.

Pilus, pili, priore cor. maſc. ſec. Włos. Pili

non facio, Nie dałbych zá to yednego

włóská.

Pilus ſiue pilum, Możdzerzowy tłuk/ ſerce.

Vide Pilum.

Pilo, as, are, Obráſtam/ koſmáty być poczi=

nam.

Piloſus, a, um, Koſmáty/ włoſáty/ Piloſiora

folia, Koſmátſze álbo gęſtſze liście.

¶Depilo, as, are, Wyrywam/ wytárgam

włoſy/ przerzedzam.

¶Depilatus, a, um, Oberwány/ omkniony

z włós.

¶Depilis & hoc depile, Bezwłoſy/ go=

ły/ łiſy.

Pimplea locus Macedoniæ iuxta Parnaſ

ſum, unde Pimpleus, a, um, adiectiuū,

Ieden ztámtąd.

Pina piſcis, Vide Pinna.

Pinnacotheca, Gmách w domu w którym

málowáne tablice álbo ynſze málowánie y

ym równe klenoty ſtárzi ſtáwiáli.

Pinaſter, Vide Pinus.

Pincerna, æ, com. Podczáſzy/ piwniczny. In

Biblijs tantum legitur, Pindo, pindis,

pindi, pinſum, pindere, neut. tert. idem

quod Pinſo, Calep. ſine autore.

Pindus mons & urbs Theſſaliæ.

Pinetum & pineus, Vide Pinus.

http://rcin.org.pl

31: Pingo, pingis, pinxi, pictū, pingere, act.

32: tert. Máluyę. Pingere genas, Iágód oblicz

33: nych bárwicą potrzeć. Pingere acu, Złotem

34: álbo yedwabiem wyſziwáć/ háftowáć. Vnde

35: Acupictor, acupictoris, Háftarz. Pinge

36: re aliquem ſuis coloribus, prouerbiū,

37: Tákim kogo wyſtrichnąć yákim yeſt. Te=

38: xile ſtragulum magnificis operibus

39: pictum, Deká ná łoże foremne wyſziwá=

40: na.

41: Pingere formam hominis, Wymálo=

42: wáć twarz człowieczą.

43: Pictus, a, um, participium, Málowány. Pi=

44: ctæ tabulæ, pictæ ueſtes, Háftowáne.

45: Pictus, nomen ex participio, Cic. Quo

46: nihil poteſt eſſe pictius, Nád co nie może

47: nic być málowánſzego/ pięknieyſzego.

48: Pictura, æ, fem. prim. Málowánie.

49: Picturatus, a, um, apud Vergilium, Pi=

50: ctura exornatus uel acupictus, inuſi=

51: tatum, Vmálowány/ álbo vhaftowány.

52: Pictor, pictoris, uerbale, Málarz.

53: Pigmentum, pigmenti, neut. Barwká/ przi=

54: práwiona fárbá.

55: Pigmenta etiam, Málárskie fárby. Dicun=

56: tur & per translationem pro colori=

kolumna: b

P ante I. 300

1: bus Rethoris & rurſus pro mēdacijs

2: & fraude, Miáſto fáłſzu y zdrády.

http://rcin.org.pl

Pigmentarius, a, um, adiectiuum, Co ku fár
bowániu y bárwieniu białych głów nale=
ży.
Pigmentarius, ſubſtantiue, Aptekarz álbo
krámarz tákowe barwki przedáyący.
Pigmentatus, a, um, Vbárwiony/ vmálowá=
ny. Pigmentata facies, przipráwiona twarz
bárwkámi.
¶Auripigmentum, Arſenik.
¶Compoſita, Appingo, is, ere, Przimá=
lować/ prziſtrychnąć.
¶Depingo, depingere, Wymálować/ wy
ſtrychnąć. Depingere uerbis rem aliquā
Słowy opiſáć/ słowy oſięgnąć/ wyſtrych=
nąć. Facta alicuius depingere, Wymá=
lować. Depingere cogitatione, ná vmysł
wziąć/ mysłą poyąć. Expingo idē quod
depingo.
Pinguis, & hoc pingue, Tłuſty/ otyły/ tyło=
wity. Et Metaphorice, Nierozumny/ gru=
bego rozumu/ niebáczny/ leniwy. Vnde pin=
gui Minerua aliquid facere, Grubo/
nieforemnie co czinić. Pinguiores ruſti=
corum literæ, Grube nauki chłopskie.
Grubſzy dowćip. Pingues horti, Tłuſzte/
vrodzáyne ogrody. Pinguis toga, Suknia
z miąſzego á z grubego ſukná. Pingue o=
tium, Leniwe prożnowánie.
Pingue ſubſtantiue, neut. Tłuſtość.
Pinguiter aduerbium, Tłuſto. Pinguiter

http://rcin.org.pl

33: denſum, Bárzo miąſzo.

34: Pinguedo, pinguedinis, femin. tert. Tłu=

35: ſtość.

36: Pinguitudo, idem.

37: Pinguinarius, pinguinarij, Który rad tłuſto

38: yada/ tłuſtoch.

39: Pinguiculus, a, um, diminutiuum, Tłu=

40: ſciuchny by pecká.

41: Pingueo, es, ſiue pingueſco, pingueſcis,

42: ere, neut. tert. Poczinam tyć/ otywam.

43: Pinguefio, idem.

44: Pinguefacio, is, pinguefeci, pinguefactum

45: pinguefacere, Vtuczić.

46: ¶Compoſita, Impinguo Barbarum

47: uerbum, in Biblijs legitur pro pingue=

48: facere.

49: Pinna, pinnæ, fem. prim. Puſz/ naywiętſze

50: pierze ptaſze. Differunt hæc tria Penna,

51: Pinna, & Pluma, Penna generale uoca=

52: bulum, Piérze. Pinna, Puſz. Pluma, Kwap

53: cienkie pierze álbo puch.

54: Pinnæ murorum, id eſt, ſumitates,

55: Wierzchy/ ſzczity. Pinnæ piſcium, Oskrzele

56: rybie.

Pinnas

strona: 300v

kolumna: a

P ante I.

1: Pinnas etiam geſtare gladiatores ſole=

2: bant Reciarij dicti, unde Pinnirapus,

http://rcin.org.pl

3: Szermierz/ federpuſznik który Myrmilloni

4: ſampierzowi ſwemu federpuſz od przéłbice

5: mógł odciąć. Vide ſupra quod ſit Myr=

6: millo & Reciarius.

7: Pinna item, Nieyáki rodzay żołwiów mor=

8: skich álbo ynſzych ryb w skorupách ſie cho=

9: wáyących/ które poſpolicie podle ſiebie dru=

10: giego żołwiá máyą. Pinnother uel pin=

11: nophilax zwánego.

12: Pinnula, le, diminutiuū, Puſzik. Item ſum=

13: ma pars auris, Wierzch vchá. Græce Lo=

14: bos.

15: Pinnaculum, pinnaculi, neut. ſummitas

16: ædificij in acumen tendentis, Szczit ná

17: domu/ też gánek gałká/ kurek ná domu.

18: Pinnatus, a, um. Pod puſzem/ pod piérzem cho=

19: dzący.

20: Pinnatus cupido dicitur, Iż pod piérzem

21: bywa málowány.

22: Pinnata folia, Kędźierzáwe liście yákoby wy=

23: koſowáne ná brzegách.

24: Pinnatus fulgor, Promieniſte łyskánie.

25: Pinnirapus, pen. prod. gladiator apud

26: Iuuenalem, Calep.

27: Pinnotheros, pinnotheris, Piſcis mari=

28: nus.

29: Pinnaces, maſ. Latine Pugillaris, Kámien=

30: ne xiążki. Codicillus, tabula cærata,

31: idem.

32: Pinnacidium, Regiſtr.

http://rcin.org.pl

33: Pinnacotheca, Vide ſupra.

34: Pinſo, pinſis, pinſui, piſtum, uel pinſitum

35: & pinſum, neut. tert. id eſt, pila tundo

36: uel molis frango, W ſtępie álbo w moż=

37: dzerzu tłukę/ we młynie álbo w żárnách mie=

38: lę.

39: Pinſito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicz=

40: nie mielę. Olim enim frumenta priuſquā

41: molæ eſſent inuentæ tundebantur in

42: Pila, W ſtępie bywáły tłuczone. Id erat

43: pinſere, Tłuć.

44: Pinſor, pinſoris, Zárnarz álbo ſtępnik. Quē

45: nunc piſtorem uocamus.

46: Piſtus participium, Vtłuczony/ zmiéłty.

47: Pinſo, as, are, idem quod Pinſo, is.

48: Piſtor, piſtoris, Piekarz.

49: Piſtor dulucidarius, Lákotnych rzeczy piekarz/

50: kołacznik.

51: Piſtorius, a, um, & Piſtoricus, a, um, Pie=

52: kárski.

53: Piſtoria ars, Piekárska nauká.

54: Piſtoria ſubſtantiuum, Miáſto we włoſzech

55: w Hetruriey miedzy Florencią y Lucá.

56: Piſtorienſis, ſe, Ieden ztámtąd.

kolumna: b

P ante I.

1: Piſtrix, piſtricis, Piekárká.

2: Piſtura, ræ, fem. pri. Piekárſtwo/ nauká pie=

3: kárska/ roſcziná.

4: Piſtullum, piſtulli, Stąpor/ mozdzerzowe ſerce

http://rcin.org.pl

5: też kopyść.

6: Piſtrinum, piſtrini, Locus in quo pinſi=

7: tur, Młynnicá/ młyn gdźie żito przed tym w

8: ſtępách tłuczono. Nunc poſſumus uoca=

9: re, Piekárnia álbo młyn. Et Metaphorice,

10: Niewola/ cziężſzka służbá/ álbo cieſzki práco=

11: wity á nieznoſny vrząd. Olim ſeruorum

12: pœna erat in piſtrina molere uel pin=

13: ſere alligatos.

14: Piſtrinenſis, & hoc piſtrinenſe, ad piſtri=

15: num petrinens Apul. inuſitatum.

16: Piſtrilla, læ, diminutiuum, a piſtrino ſe=

17: cundum Priſcianum, Zárná/ máły álbo

18: ręczny młynik.

19: Pinton Inſula inter Sardiniam & Cor=

20: ſicam.

21: Pinus, huius pini, tam maſ. quam fem. &

22: tam quar. quā ſec. declinationis, Soś=

23: nia.

24: Pinea idem.

25: Pineus, a, um, Soſnowy.

26: Pinifer, a, um, Mieyſce ſośnie rodzące.

27: Pinetum, pineti, choyiná/ ſoſnowy bór.

28: Pinaſter, pinaſtri, Plin. pinus degenerans.

29: Pio, pias, Vide Pius.

30: Piones populi in Myſia Aſiæ.

31: Piper, piperis, neut. tert. Pieprz.

32: Piperatus, a, um, Opieprzony.

33: Piperitis, huius piperitis, alias ſiliqua=

34: ſtrum & perſicaria herba, Ziółko przi

http://rcin.org.pl

35: káłużách roſtące/ bárzo gorskie/ wodny pie

36: rzik/ Páwie ziele. Vide ſupra.

37: Pipilo, Vide Pipio.

38: Pipio, pipionis, maſc. tert. Gołąbię. Pullus

39: columbinus.

40: Pipio, pipis, pipiui, pipitum, pipire, Pi=

41: káć álbo piſzczeć yáko młode gołębiętá álbo

42: ynſze ptacy.

43: Pilo, as, are, idem.

44: Pipo, pipas, fere idem, ſed eſt gallinarum

45: nam gallina pipat, Krokorze.

46: Pip uel pipi, piplum, Przezywánie/ złorze=

47: czenie.

48: Pipleus, mons qui & Pimpleus.

49: Pipo, Vide Pipio.

50: Pipulum pro conuicio dixit Plautus, Li=

51: center fictum idem quod piplum.

52: Pirata, æ, uel pirates, maſc Zboycá morski.

53: Piraticus, a, um, Zboycomorski. Vt Pirati=

54: cum bellum, Zboycomorska woyná/ którą

55: zwłaſzczá zboycy morſcy przećiw komu wio=

56: dą.

Piraticam

P ante I.

1: Piraticam exercere, Ná morzu zbiyáć. Pira=

2: ticam facere idem apud Ciceronem,

3: Piratecium, Zboycy morskich dóm/ Kár=

4: czmá á ſchadzká łotrowská.

http://rcin.org.pl

5: Piſa, uel piſę, fe. prim. Miáſto Peloponeſu/

6: Inter Oſiam & Olympum, item oppi=

7: dum Arcadiæ. Et ciuitas Italiæ in Tu=

8: ſcia.

9: Piſæus, a, um, adiectiuū, Kto z przerzeczone=

10: go miáſtá w Peloponezie yeſt.

11: Piſanus, a, um, Kto z miáſtá włoskiego Pi=

12: ſe yeſt.

13: Piſaurus, maſ. fluuius Piceni in Italia Pi=

14: ſaurum ciuitas ibidem.

15: Piſcis, huius piſcis, maſc. tert. Rybá. Ma=

16: gis mutus quam piſcis prouerbium,

17: Mniey álbo bárziey milczący niżli rybá.

18: Piſciculus, li, diminutiuum, Rybká.

19: Piſces in plur. ꝑ ſigna cœleſti, Ryby/ zná=

20: mię yedno ze dwunaśćie známión niebieskich.

21: Piſcoſus, a, um, Rybny. Piſcoſus amnis,

22: Rybna rzeká.

23: Piſculentus, a, um, idem ciuitas piſculen=

24: ta, Miáſto máyące dośić ryb.

25: Piſcarius, a, um, Co ku rybóm należy.

26: Piſcarium forum, Rybne ławy/ Rybny targ.

27: Hamus piſcarius, Rybna wędá.

28: Piſcarius ſubſtantiuum, Przekupień rybny

29: Który ryby woźi do miáſtá.

30: Piſcaria, æ. ſubſtantiuum, Rybne ławy.

31: Idem quod piſcarium forum.

32: Piſcina, æ, Sadzawká/ ſtáwek. Viuaria &

33: piſcinæ idem, Sadzáwki

34: Piſcina abuſiue, Pływánie/ Kąpánie/ To

http://rcin.org.pl

35: yeſt mieyſce do kápánia potemne. Et in Bal=

36: næis uas amplum, Wánná/ Stągiew łá=

37: źienna.

38: Piſcinarius, rij, Który ma chuć ku kopániu ſa=

39: dzáwek/ Rad ſie z grábárſtwem obchodźi.

40: Piſcor, aris, ari, dep. prim. Lowię ryby.

41: Piſcari in aëre prouerbiū, Ná powietrzu

42: łowić/ To yeſt tám ſzukáć gdźie niemáſz nic.

43: Piſcatus, huius piſcatus, Lowienie.

44: Piſcatio idem.

45: Piſcator uerbale, Rybitw.

46: Piſcatrix, Rybitwká/ Rybitwini.

47: Piſcatorius, a, um, Rybitwi. Vt, piſcato=

48: ria nauis, Rybitwia łódź. Piſcatoria li=

49: nea, Rybitwi ſznur/ Wędny ſznur.

50: Piſcatorium forū, Rybny tark/ Láwy rybne.

51: Piſcinalis, le, Co ku rybóm należy.

52: Piſcinalis herba. Ziele które ryby rády ya=

53: dáyą.

54: ¶Expiſcor, aris, ari, Wyłowić/ Wyczer=

55: páć ryby. Et Metap. Wyſperować/ Wywie=

56: dźieć ſie/ Wyłudźić co ná kim. Facile expi=

57: ſcabor ab homine, Latwie ſie ya tego wy=

58: wim ná nim.

kolumna: b

P ante I 301

1: Piſidia, fem. Regio Aſiatica inter Ly=

2: caoniam & Iſauriam unde Piſidæ po=

3: puli ibidem.

4: Piſiſtratus, maſc. nomen proprium A=

http://rcin.org.pl

thenienſium Tyranni.

Piſo, piſis, piſere, Tłuke ośći álbo łuſzcziny

otłukam/ yáko z yęczmieniá y z proſá.

Piſo, as, are, idem.

Piſor, piſoris, uerbale apud Varronem,

Stępkarz/ Zárnarz/ álbo krupiarz/ Który

yágły álbo krupy czini/ w ſtępách otłuka/ y w

żárnách miele.

Piſſa, fem. prim. Latine dicitur Pix, Smo=

łá/ Ziwicá.

Piſſelæon, Oleyek ze ſmoły.

Piſſaſphaltus, Ziwicá s kliyem ſpuſzczóna.

Piſſoceros, Melligenis genus ex cera pi=

ceqȝ ſiue gumi ſiue reſina miſtum.

Piſtacium, Nieyáki rodzay orzechów który A=

ptekárze Phiſticorum zową.

Piſticus, a, um, Græcum adiectiuum in

Biblijs legitur Latine Fidelis, Wierny/

Prawdźiwy.

Piſtillum, li, Vide Pinſo.

Piſtor, piſtoria, Piſtorienſis. Vide Pinſo.

Piſtris, bellua marina.

Piſum, piſi, n ſ. Groch.

Piſo, onis, Przezwysko yednego Rzimiániná.

Pitana ſeu pitanæ, urbs Aſiæ cuius eiues

Pitanei & Pitanitæ.

Pithecuſa, fem. Wyſep ná morzu Tyrreno/

nie bárzo dáleko od tego mieyſcá. gdźie Ty.

beris w morze wpádá, Alias Aenaria &

Inarime. Nunc uulgo Iſcia dicitur.

http://rcin.org.pl

35: Pitho, πειθω fem. Hanc uarie nocant La=

36: tini, Suadam, leporem, Suadelam, Per=

37: ſuadendi Deam, Bogini námowienia y

38: przerádźenia.

39: Pithus Pithun idem.

40: Pithonocoſome locus quidam in Aſia.

41: Pitiſſo, pitiſſas, are, Koſztuyę/ Máluczko

42: piyę dla skoſztowánia. Pitiſſando modo

43: mihi quid uini aſſumpſit, ſcio, Terent.

44: Wiem yáko mi wiele winá wypiłá tilko koſz=

45: tuyąc/ Tilko ſie wárgámi dotykáyąc.

46: Piptit, ueteres Oſcorum lingua pro quic=

47: quid dixere CC.

48: Pittacium, ij, Záwiązká álbo podwiązká nie=

49: yáka yáko gdy choremu głowę zwięzuyą.

50: Pittacus, ci, maſ. ſ. Ieden z śiedmi mędrców

51: Greckich.

52: Pituita, tæ, f. prim. pen. quod idem quod

53: Phlegma, Flágmá/ rymá. Vide ſupra

54: item.

55: Pituita in Gallinis, Pypeć.

strona: 301v

kolumna: a

P ante I.

1: Pituitoſus, a, um, Flegmátyczny/ Flegmátik.

2: Pituitaria herba, Wilcze źiele álbo wſze źiele.

3: Pityocampe, Vide Pitys.

4: Pitys, fem. latine pinus, Sośnia.

5: Pityocampe pinorum erucæ, Robak w

http://rcin.org.pl

6: ſosnie roſtący/ Prochenny robak.

7: Pityonices, Ten który pole otrzimawał w tur=

8: nieyách greckich które Iſtmi były zwáne.

9: Pityliſma, atis, neut. tert. genus exer=

10: citationis & maxime quæ uolax qui=

11: dem ſit, ſed citra intentionem uiolen=

12: tiamqꝫ, Skoki rozmáyite które nie ták ná

13: mocy yáko ná chutkośći należą/ gdy ſie yeden

14: pálcámi nożnemi záwieśić może ná liſtwie przi

15: ścienie/ álbo kto ná ręku chodźić może.

16: Pityuſſa Inſula quæ & Miletus dicitur, et

17: Pityuſſa genus Tithimalli.

18: Pius, a, um, Pobożny/ Miłuyący rodźice/ I

19: słucháyący ſwych rodźiców y ynich ſtárſzich.

20: Pius in fratrem, Pobożny ku brátu. Pius

21: in patriam, Miłuyący oyczyznę. Pius a=

22: mator, Chrześćiáński/ vczćiwy miłoſnik. Pi=

23: us in parentes, Pobożny ku rodźicóm/ álbo

24: myłuyący rodźice. Pium bellum, Spráwie=

25: dliwa woyná/ Słuſzna przicziná walki. Pius

26: dolor & iuſta fracundia, Spráwiedliwy

27: gniew. Non ſecus in me pius quā pater

28: in filios, Nie mniey ná mię łáskaw yáko

29: ociec ná właſne ſyny.

30: Pietas, pietatis, fem. tert. Bogoboyność/ Po=

31: bożność/ Nabożeńſtwo/ Boża chwałá/ chuć ku

32: bożey służbie y ku ſwym ſtárſzym.

33: Pie aduerbium, Pobożnie/ Bogoboynie. Pie

34: & humane facere, iuſte & amice, Iuſte

35: ac pie accuſare, Spráwiedliwie ſie skárżić

http://rcin.org.pl

36: Pio, as, piare, act. prim. ſignificat colere,

37: Chwálić. Quandoqꝫ pie amare, Rządnie

38: á vćzćiwie miłować. Quandoqꝫ contami=

39: nare polluere, Obráźić/ Zeſromoćić. Ali=

40: quando purgare, Przeyednáć/ Przeprá=

41: wić.

42: Piaculum, piaculi, neut. ſecund. Lotrowska

43: ſztuká/ Wielki wyſtęp/ Dopuſzczenie czego

44: złego. Item ſacrificium, cultus, & quic=

45: quid præbetur pro expiatione pecca=

46: ti, Ofiárá/ Pokutá/ y Wſzeláka przepráwá

47: ku odpokutovániu którego wyſtępu, Gran=

48: de piaculum admiſiſti. Dopuśćiłeś ſie

49: wielkiego grzechu.

50: Piamen, piaminis, Et Piamentū, ti, idē qꝛ

51: piaculum, Pokutowánie/ Ofiárá zá grzech/

52: Kaźń/ Ocziśćienie z grzechu.

53: Piacularis & hoc piaculare. Co ku ofiáro=

54: wániu zá grzech á ku pokucie należy.

55: Piabilis, & hoc piabile, Co może być ła=

56: twie odpokutowano/ Przeyednano/ Przeprá=

57: wiono.

kolumna: b

P ante I.

1: Piatrix, Sacerdos expiare ſolita, Feſtus,

2: Popini álbo mniſzká która ocziśćiáłá ludźie

3: od wyſtępów w pogáńſtwie.

4: ¶Compoſit, Expio, as, are, Ocziśćiam/

5: Poſwięcam/ yednam/ Odpokutowam. Erro=

6: rem expiare, Błąd ſwóy odpokutować.

http://rcin.org.pl

Expiare iniuriam, Krziwdę komu wyrzą=
dzoną nágrodźić. Tua ſcelera dij im=
mortales in noſtros milites expiaue=
runt, Twoyich złych vczinków Pan Bóg ſie
pomśćił nád náſzemi ludźmi. Expiare iniu=
rias legatorum, Pomśćić ſie krziwdy
ſwych posłów/ Albo nágrodźić krziwdy ym
wyrządzone. Luxum populi expiare ſo=
lent bella, Zbytki ludźkie zwykły być przes
woynę karáne. Cœdem cœde expiare,
Iednego mężobóyſtwá drugim ſie pomśćić.
Expiare manus mortorum, Przeye=
dnáć vczinić ym yáką ofiárę.
¶Expiabilis, le, Co łatwie może być prze=
yednano.
¶Expiatio uerbale, Pokutowánie/ Ocziś=
cienie/ Przeyednánie.
¶Expiamentum, ti, idem.
¶Inexpiabilis, le, Nieprzeyednány/ Nie=
przepráwiony/ Co nie może być odpokutowa=
no/ Ocziśćiono.
¶Implacabilis, & Inexplacabilis, Nie=
przepráwny/ Nievżity. Bellū inexpiabile,
Wieczna woyná/ Nievskromiona/ Nieprze=
pámiętána. Odiū inexpiabile Romano=
rum aduerſus Annibalem, Nievśmie=
rzenie á nienawiść.
¶Impio, as, are, id eſt polluere, Obrá=
źić/ Wyſtępić/ Pomázáć. Impiare ſe, Po=
mázáć ſie popełnieniém grzechu yákiego.

http://rcin.org.pl

37: ¶Impiatus, a, um, Grzęchy [!] á niecnotliwe=

38: mi vczynkámi pomázány.

39: ¶Imoius, a, um, pio contrarium, Nie=

40: bogoboyny/ Niepobożny/ Niezbożny/ Przes=

41: duſzny/ Zły/ Nie máyący Bogá przed oczi=

42: má.

43: ¶Impius et Sceleratus, Bezduſzny y pełen

44: wſzech niecnót.

45: ¶Impius & religioſus contraria, Bez=

46: duſzny á nie nábożny. Fraude impia obli=

47: gari, Zdradliwie á niepobożnie ſie ſpráwować

48: ¶Impius pro parricia dicitur ab O=

49: ratore.

50: ¶Impia herba quædam apud Plini=

51: um.

52: ¶Impietas, atis, fem. tert. Niepobożność/

53: Bezduſzność/ Zákámiáłość ſercá.

54: ¶Impie aduerbium, Niepobożnie/ Nie=

55: máyący Bogá przed oczimá.

56: Pix, picis. f. t. Smołá palona/ álbo przetopiona

57: żiwicá.

Piceus

strona: 302

kolumna: a

P ante I & L.

1: Piceus, a, um, Smolány/ Co ze ſmoły yeſt.

2: Piceatus, a, um, Vſmołony, a/e.

3: Pico, as, are, Smolę/ Smołą pomázuyę.

4: Picatus, a, um, participium, Poſmolony.

5: Vt, picata dolia, Sędy ſmołą polane.

http://rcin.org.pl

6: Picatum etiam dicitur quod picem reſi=

7: pit, Co ſmołą śmierdźi. Vt, Picata cereui=

8: ſia, Piwo ſmołą trącące.

9: ¶Compoſita, impico, Smołą poliewam

10: Záſmalam.

11: Pyxachautum ſpinæ ſpecies CC.

P ante L.

12: Placabilis, Placatus, Vide Placo.

13: Placenta, placentæ, fem. pri. Kołacz/ Plá=

14: cek z mąki/ z miodu s ſerem álbo s ſmiotáną

15: vcziniony. Dicta quod nobis placeat uel

16: quod ea deos ſolerent placare Calep.

17: Placentia, æ, fe. Miáſto włoskie in Gallia

18: Togata.

19: Placentinus, a, um, Ieden ztámtąd.

20: Placeo, ces, cui, tum, ere, neut. ſecund. Po=

21: dobam ſie/ Ieſtem przyiemny/ Wdźięczny. Si=

22: bi placet, Nie może ſie ſam ſiebie nayźrzeć/

23: Nic o kogo nie dba/ yedno ſam o ſię.

24: Placet fere in tertijs perſonis ꝑ uidetur et

25: cenſet, Widźi ſie/ Zda ſie. Senatui placet

26: C. Caſſium prouinciam Syriam obti=

27: nere, Zda ſie Senatowi áby Caſſius otrzi=

28: mał Syrieyskie ſtároſtwo. Placet ne ſic a=

29: gi, I podobáć ſie ták etć Placet de, Ci. Ex=

30: pecto quid iſtis placet de Epiſtola ad

31: Cæſarem, Oczekawam co ſie tym zda z

32: liſtu ku Ceſárzowi dánego. Placitum eſt

33: mihi uel placitum eſt ut illud fiat, Ták

34: mi ſie zdáło/ Podobáło mi ſie.

http://rcin.org.pl

35: Placitum, ti, nomen neut. ſec. Zdánie/ Po=

36: dobánie/ Vznánie/ Albo skazánie ſędziego.

37: Aliquando idem quod Dogma, Vt,

38: Placita medicorum, Poſpolite powieśći

39: sentencie poſtánowienie lekárskie/ które by=

40: wáyą zá pewne miáne.

41: Placito, as, are, frequentatiuum, Co daley

42: tym ſie lepiey podoba.

43: Placitus, a, um, participium Podobány. Te=

44: rent. Vbi cognitæ ſunt placitæ ſunta,

45: Podobáli ſie.

46: Placendus, a, um, Króty ſie łatwie podobáć

47: może.

48: Placor, placaris, placabilitas ipſa in Bi=

49: blijs Barbara dictio, Podobánie.

50: ¶Compoſita, Complaceo, ces, penu.

51: cor. complacui, tum, ere, Spodobáć ſie.

52: Cum quid placitum eſt ſemel, Gdy ſie

53: co ras komu vpodobá Hoc Deo compla=

54: citū eſt, Ták ſie pánu Bogu podobáło/ zdá=

55: ło/ Widźiáło.

kolumna: b

P ante L. 302

1: ¶Perplaceo, Dobrze ſie podobam.

2: ¶Diſpliceo, Niepodobam ſie/ Mierżę.

3: Diſplicet tibi fortaſsis. Mierżi cie to po=

4: dobno. Diſplicet per omnem mo=

5: dum, Mierżi mie yáko co złego.

6: ¶Diſplicentia, æ, Mierzioność/ Niepo=

7: dobánie.

http://rcin.org.pl

¶Diſplicina a Plauto confictum uo=
cabum pro eodem.
Placidus, a. um, idem quod mitis ſeda=
tus, Skromny/ Spokoyny/ Cichy/ Pokorny/
Miły. Vxor tibi placida et placata eſt,
Maſz żonę cnotliwą. Feruere & placidum
eſſe contraria Placidus dies & ſerenus.
Cichy y pogodny. Placidum iter, Latwia
drógá/ Nie cięſzka. Placida animalia cui
fera opponuntur. Skromne/ Oglaskáne/
Niepłoche. Placidis moribus adoleſcēs,
Skromnych obyczáyów.
Placiditas, atis, Skromność/ Pokorá/ Po=
kóy/ Cichośc.
Placide aduer. Miłe/ Skromnie/ ćicho/ Po=
kornie/ s pokoyem. Vt placide accubat
canis, S pokoyem leży. Placide aperire
fores, Z lekká á ćicho odworzić drzwi. Pla=
cide unumquemq; rogitare, Pięknie o
każdą rzecz pytáć. Placide ferre iniuriam,
Skromnie cierpieć krziwdę.
Placo, as, aui, are, act. prim. Vſpokoyam/
Vbłágam. Placare precibus iram Dei,
Vbłágáć gniew Boży modlitwámi. Placare
& lenire animos concordia, Ziednáć.
Placatus, a, um, participium, ſiue nomen
ex participio, Vbłágány/ Vkoyony. Pla=
cata uita, Spokoyny żiwot. Placatiſsima
quies, Spokoyniuchne odpoczinienie.
Placate aduerbiū, Mile/ spokoynie/ Skrom=

http://rcin.org.pl

38: nie. Omnia humana placate & huma=

39: ne feramus, Wſziſtki przigody ludzkie

40: skromnie cierpieć mamy. Remiſſius & pla=

41: catius ferre, Nieták ſie bárzo gniewáć/ O=

42: płonąć nieyáko.

43: Placatio, fem. tert. Vbłagánie/ Vſpoko=

44: yenie/ Vkoyenie.

45: Placabilis, & hoc le, Latwie ku vbłagániu/

46: Nie ſurowy/ Nie cięſzki. Placabile ad iu=

47: ſtas preces ingenium, Nietrudnego przi=

48: rodzenia/ Latwie ſie da przeyednáć.

49: Placabilis, & Irritabilis, contraria,

50: æquos placabilesq; dimittere, Ziedná=

51: nych y skromnie ſie przećiw ſobie máyących

52: odyecháć. Præbere ſe placabilem alicui,

53: Dáć ſie ná wolą komu.

54: Placabilitas, atis, fem. tert. Skromność/

55: Vbłagánie.

56: Placamen ſeu placamentū, neu. Czym kto

57: bywa przeyednan/ Pocztá álbo co tákowego.

EE 2 ¶Com=

strona: 302v

kolumna: a

P ante L.

1: ¶Compoſita, Implacabilis, le, Niev=

2: żity/ Nieprzeyednány/ Trudny ku vbłagániu

3: ¶Implacabilitas, atis, Nievżitość/ Twár=

4: dośc.

5: ¶Complaco idem quod placo, Vbła=

6: gam/ Koyę/ Głaſzczę.

http://rcin.org.pl

Plærumqꝫ, Vide Plerunq̈ꝫ.

Plaga, plagæ, priore prod. fe. prim. Pla=

gá/ Vderzenie/ Cięcie/ Ráná. Græce πληον

Facere plagam, Ciąć kogo. Infligere pla=

gam mortiferam alicui. Zádáć komu

śmiertełną ránę. Perferre plagas & pati

plagas, Cierpieć karánie. Inijcere plagā,

Záciąć kogo. Leuior plaga ab amico,

Plaga item Metaph. Szkodá/ Roczne pla=

gi/ Náwiedzenie boskie. Maximam pla=

gam accepit Cicero, Wielką ſzkodę po=

dyął. Hoc anno magnam accepimus

plagā, Wielkąſmy ſzkodę podyęli tego roku.

Plaga item priore cor. Wielka polna śieć/

s wielkiemi okámi. Proprie tantum,

Zwierzchny á odſpodni powróz ná którim śieć

bywa roſciągána. Inde incidere in pla=

gas, per translationem, Wpáść w nieyá=

ką niebeſpieczność/ Podyąć yáką kléskę.

Plaga item idem quod tractus Latine

& Græce Clinia, Kráyiná/ Plagá/ álbo

Dálekość ták ná niebie yáko ná źiemi.

Plaga item idem quod tapes uel ſtragu=

lum, Oponá/ Kortiná/ Kobierzec/ Deká

któremi ſciány obiyáyą/ Plagá. Præterea li=

num candidum, Ráńtuch álbo rąbek.

Plagula, diminutiuum, Máły rąbeczek/

Ránтuszek/ Też nieyáka deczká wyſziwána y

wyháftowána.

Plagiarius, qui plagas, id eſt, uulnera in=

http://rcin.org.pl

37: fert, Morderz/ Mordownik/ Też złodźiey

38: vwodźiciel/ Ten zwłaſzczá który kómu pod=

39: dáne á właſne sługi/ to yeſt niewolniki v=

40: wodźi/ Záchowawa y Záprzedawa/ Też któ=

41: ryſwiebodnego á wolno vrodzonego czło=

42: wieká z niewoley puśćić nie chce. Et Metap.

43: który budze xięgi álbo wierſze krádnie á zá

44: ſwoye wydáwa.

45: Plagium, gij, Krádzieſz tákowa/ Złodźiey czło=

46: wieczy.

47: Plagioſus, a, um, Który rad biye/ Morders=

48: kiego przirodzenia.

49: Plagoſus, a, um, idem, Pełny ran/ Zránio=

50: ny/ Vſieczony.

51: Plagiger, a, um, adiectiuum Plautinum

52: Plagis gerendis natus.

53: Plagor, aris, atus ſum, ari, id eſt plagas

54: accipio in Biblijs Barbare legitur.

55: Planatrum dicitur aratrum, inquo cuſpis

56: uomeris palę ſimilitudinē habet CC

57: Planaria Inſula in Liguſtico mari non

58: procul a Corſica.

kolumna: b

P ante L.

1: Planaſia Inſula in mari Thyrreno ad

2: Tuſco.

3: Planca, cę, fe. prim. Szerokie dile/ Mośći=

4: ny/ To yeſt tárćice które ná moſt kłádą.

5: Plancus, planci, n. ſ. Szeroko álbo Płásko=

6: nogi który zwłaſzczá cienkie á płáskie nogi ma

http://rcin.org.pl

7: Plancus etiam nomen proprium Ro=

8: mani cuiuſdam.

9: Plandus, Vide Plango.

10: Plane, Vide, Planus.

11: Planeta, tæ, maſ, prim. Płánetá/ Błąkáyą=

12: ca ſie gwiazdá πλανης enim error, Błą=

13: kánie/ πλανητης erraticus uagus, Błą=

14: káyący ſie. Et πλαναομαι erro, Błąkám ſie/

15: Sunt autem ſeptem, Saturnus, Iupiter,

16: Mars, Sol, Venus, Merucrius, Luna,

17: Ab illis nomina dierum uulgus Eth=

18: nico more uocat, Bowiem ye pogáńſtwo

19: zá bogi chwaliło/ á przeto każdemu ſwóy

20: dźień z oſobná przipiſáli. Latine errones

21: & erratice ſtellæ ſunt errantia ſydera

22: uocantur.

23: Plango, is, xi, ctum, ere, act. prim. Nárze=

24: kam/ Lámentuyę/ Też biyę/ tłukę. Vt ſolent

25: quibus aliquid uehementer dolet, W

26: pierśi ſie rękomá. Plangunt littora flu=

27: ctus, Náwáłnośći/ Wełny wodne otłukáyą

28: ſie o brzegi.

29: Planctus huius planctus. m. quar. Láment/

30: Nárzekánie/ Krzik/ Płácz/ Też bicie/ Tłu=

31: czenie.

32: Plangor, oris, uerbale idem.

33: Plango & Lamentatio, Krzik y Nárzekánie.

34: Planicies, planiciei, Rowność/ Błonie/

35: Równe dno álbo pole.

36: Planta, tæ, f. p. Stopá/ Podeſzwá ſtopna.

http://rcin.org.pl

37: ¶Supplanto, as, aui, are, Podkładam

38: nogę pod co álbo záwádzam komu nogę áby

39: padł. Et Metap. Zdrádzam/ Podchodzę kogo

40: w czym.

41: ¶Supplantator, Zdráycá/ Oſzukácz/ O=

42: mylácz/ Podchodźiciel.

43: Plantaris, re, Stopny/ Podeſzwiány. Quod

44: ſcilicet pertinet ad Plantam pedis in=

45: uſitatum.

46: Planta, tæ, f. p. Szczep/ Látorośl/ Rózgá ku

47: ſzczepieniu.

48: Plantarium, rij, ipſa planta, Szczep który

49: yuſz odrósł á s korzeniem wykopány ná ynſze

50: mieyſce bywa przeſádzón/ I mieyſce plác álbo

51: grubá gdźie ſzczepy odchowáváyą/ Szczepnik

52: Plantarius, a, um, Co może byc ſzczepiono.

53: Vt plātaria arbuſcula, Drzéwko ku ſzcze=

54: pieniu dobre,

55: Plantiger, a, um, Vt, Plantigeræ arbores,

56: Wiele latorośli rodzące.

Planto,

strona: 303

kolumna: a

P ante L.

1: Planto, as, are, act. prim. Szczepię.

2: Plantatio, fem. tert. Szczepienie.

3: ¶Deplanto & Explanto, Przeſádzam

4: ſzczepy/ Wyrywam co wſzczepiono yeſt.

5: ¶Supplanto, as, are, Podſzczepiam/ Pod=

6: pieram.

http://rcin.org.pl

7: Plantago, inis, fe. ter. Bábká. Herba cuius

8: duo ſunt genera, Plantago maior,

9: Więtſza Bábká. Plantago minor, Báb=

10: ká mnieyſza.

11: Planula, Vide Planus.

12: Planus, a, um, priore Ion, Płáski/ Równy.

13: Plana area, Równy plác/ Równe ſiedlisko.

14: Planus & æquus locus, Równe mieyſce.

15: Plani piſces, Płáskie ryby. Plani pedis

16: ædificium, Budowánie ná równym ſiedli=

17: sku/ To yeſt gdźie żadney piwnice áni sklepu

18: podźiemnego niemáſz Planior aditus, Rów=

19: nieyſzy y łatwieyſzy prziſtęp. Cuſtodiæ nō

20: ſolum pro tribunali, ſed & deplano

21: audiri poſſunt atqꝫ damnari, Správy

22: około ſtrożey nie tilko ſądownie ále też w nie

23: bytnośći vrzędnego ſędźiego mogą być słu=

24: cháne y oſądzone. De plano cauſam ali=

25: quam cognoſcere, apud Iurſconſul=

26: tos, Króm poſtępku práwnego/ Iednánym

27: obyczáyem rzecz którą oſądźić. E plano &

28: E queſtoris tribunali admonebat, cō=

29: traria.

30: Planꝰ, Metaph. Iáſny/ Iáwny/ Latwi. Hinc

31: planum facere, Wyłożić/ Iáſniey vczinić.

32: Plana & certa, Iáwne y Pewne.

33: Planus, plani, pen. cor. m. ſec. dictio Grę=

34: ca, Latine Impoſtor, Oſzukácz/ Oſzuſt/

35: Zwodnik/ Podchodźiciel.

36: Plane, planius, planiſſime, Iáwnie/ Iáſnie/

http://rcin.org.pl

37: Wyrozumienie. Planius commemorare,

38: Iáſniey rzecz wyłożić. Plane & aperte,

39: Iáwnie/ Beſpiecznie.

40: Plane etiam, Máłem zá pewne/ Owſzeki.

41: Plane hercle hoc quidem eſt, Owſzeki

42: ták yeſt. Qui talia tam plane ſcias,

43: Który tákowe rzeczy zá pewne wieſz. Si pla=

44: ne a nobis deficis, Ieſli owſzeki od nas

45: odſtáyeſz. Si te habebo non mihi uide=

46: tur plane perijſſe, Będęli ci mógł mieć/

47: nie owſzeki ſie zginąć będę mniemał.

48: Planidor apud Columel, Et, Planitior

49: apud Liuium utrumq; mendoſe legitur

50: pro Planior.

51: Planicies, planiciei, f. quin. Równość/ Płás=

52: kość/ uide ſupra. Planitudo idem.

53: Planipes et planipedia, uide in dictiõe. Pes.

54: Planula, læ, fem. prim. Hebel którym gładzą

55: á pocioſuyą deſzczki.

56: Plano, as, are, Równam/ Gładzę. Et Meta.

57: Wykładam/ Iaſniey okázuyę.

kolumna: b

P ante L. 303

1: ¶Complano, pen. pro. as, are, Pogłá=

2: dzam/ Porownawam. Domum alicuius

3: complanare pro deſtruere, & ſolo æ=

4: quare, Z gruntu wywróćić. Opus com=

5: planare, Wypełnić/ Dokonáć.

6: ¶Explano, as, are, Porownawam álbo

7: wyrownawam dobrze/ Też obiáſniam/ Wy=

http://rcin.org.pl

kładam. Metaph. Ille omnia tibi expla=

nabit, Wyłożyć wſziſtko/ Wywiedźie cie ze

wſzelákiego wątpieniá.

¶Deplano, as, are, pro complano, Ca=

lepinus ſine authore.

¶Explanari paſſiuum, Być wyłożón/

Szerzey á yáſniey wymówión.

¶Explanator, Wykłácz/ Wyłożiciel.

¶Explanatio, Wykład/ Wyłożenie. Ex

plāatio animi, Obyáwienie wmysłu [!] ſwego

¶Explanate, aduerb. Iáſnie/ Iáwnie/

Rozumnie.

¶Implanare ꝑ in errorē impellere uer=

bū male ex Gręco detortū in Biblijs.

Plaſma, atis, ne. te. Plaſmatum, ti, Latine

figmentum ſeu figulinum opus, Zdun=

skie/ Gárcárskie/ Gliniáne naczinie.

Plaſmo, as, are, Latine figmentū efficio,

Zduńskie naczinie czinie/ Gliną robię.

Plaſtes, tæ, m. Latine figulus, Zdun/ Gárn=

carz. Plaſtice, ces, f. Zdunskie rzemięsło.

¶Proplaſtice, ces, Nauká á rzemięsło.

(Formarz.

formy czinić.

¶Proplaſtes, tæ, m. Który formy rzeże.

¶Protoplaſtus ti, Pirwe vlepienie/ Stwó=

rzenie/ To yeſt Ociec náſz Adam.

¶Cataplaſma, tis, Plaſter ná ránę álbo ná

(wrzód.

Platanodes Achaiæ promontorium.

http://rcin.org.pl

36: Platanus, ni, pen. cor. tām, quā f. tā quar.

37: quam ſ. dec. Yápurt. Vt uulgo creditur

38: arbor eſt, Iáwór.

39: Plataninꝰ, a, ū, adie. Zápurtowy/ Iáworowy

40: Plaſma etiā, Plaſter ná wrzód álbo ná ránę.

41: Platea, æ, πλατεια, Vlicá w mieściech.

42: Platea, etiam, Plác á mieyſce gdźie ſie weſpo=

43: łek ludźie ſchodźić zwykli.

44: Platea itē auis, Nieyáki ptak Plataleā Cic.

: uocat.

45: Plateæ, arum, ciuitas Bœotiæ cuius in=

46: colæ Plateenſtes,

47: Plato, nis, m. t. Známienity Philoſoph Athe=

48: nieński od którego ſie Secta Academico=

49: rum, Wſzczęłá.

50: Platys, m, Latine latus, Szeroki. Vnde pla=

51: tycerotes, Zwiérzętá ſzerokie rogi máyące.

52: Platyopthalmon appellatum eſt ſtibiū

53: quod oculos dilatet πλατυς enim latus

54: Et οφθαλμος oculos, Alabaſtrowy álbo

55: kálcedonowy kámień.

56: Platyphillon genus Tithymalli.

strona: 303v

kolumna: a

P ante L.

1: Plaudo, dis, ſi, ſum, ere, neut. t. Weſelę ſie/

2: Kláskam rękomá od weſela Qui non ma=

3: nibus clare quantum poterit plauſerit,

4: Kto nie będźie rękomá klaskał yáko naybár=

http://rcin.org.pl

5: źiey może. Plaudere ſibi, Sam ſie ſobie po=

6: dobáć. Plauditur paſſiue Cic. Ne uicto=

7: ria quidem plauditur, Nie bywa ſie we=

8: ſelono z otrzimánego zwicięſtwá.

9: Plaudite uerbum addi ſolitum in fine

10: comediarum, Bądźcie weſeli.

11: Plauſus, huius plauſus, Kláskánie rękomá/

12: Huczenie/ Wykrzikánie/ Też chwałá. Cum

13: a toto conſeſſu plauſus eſſet multiplex

14: datus, Gdy odwſzego poſiedzenia rozmáy=

15: cie byli pochwaleni. Querere uel captare

16: plauſum, Szukác chwały.

17: Plauſus laterum, Trzepánie ſkrzidłámi w bok

18: yáko czinią kurowie gdy piać chcą.

19: Plauſibilis, le, Chwalny/ Co ſie łatwie może po=

20: dobáć/ Miły.

21: Plauſibile atq; populare, Lętus atq; plau=

22: ſum idem quod plaudere.

23: ¶Compo. Applaudo fere idem quod

24: ſimplex, Weſelę s kim/ Przipochlebiam

25: komu/ Podáyę potuchy/ Weſołośći y do=

26: brey myſli/ Przipiewawam/ Przikrzikam y

27: przikláskam rękomá. Nemo impediebat

28: omnes quædam modo applaudebāt,

29: Zaden nie rozwadzał/ Wſziſcy to máłem rá=

30: dźi widźieli.

31: ¶Complodo, dis, ſi, ſum, ere, idem,

32: Rękomá kláskam/ Pląſzę. Explodo, dis,

33: ere, cū ſono elido, Wyrzucam/ Wypycham

34: precz/ Wyśmiać álbo wukołátáć kogo. Ex=

http://rcin.org.pl

35: ploſus, a, um, Wyrzucony/ wyśmiany/

36: Exploſa ſententia, Odrzucona ſentencia.

37: Exploſa cōedia, Wyśmiána/ wykołátána

38: ¶Supplodo, Podbiyam álbo podmykam

39: pod co/ A zwłaſzczá nogámi zácieram. Sup=

40: plodere terram pedibus, Nogámi po

41: ziemi pomknąć/ Zákołátáć ná kogo.

42: ¶Supploſio, Pomknienie nogámi po źiemi.

43: Cætera uide in dictione Plodo,

44: Plauſtrum, plauſtri, neut. ſec. Wóz.

45: Plauſtrarius, Sztelmách. Inuenitur etiam

46: ploſtrum.

47: Plautus, ti, & plotus, ti, idē quod Plaucus.

48: Plebs, plebis, fem. tert. uel plebes, plebei,

49: Poſpolity lud/ Gmin.

50: Plebecula, læ, dimin. Poſpólſtwo/ Ludek.

51: Plebeius, a, um, Ki poſpolſtwu należący/ Też

52: pádły/ Nieśláchetny. Homo plebeius,

53: Chłopowic. Plebei Philoſophi, Podły/

54: Nie bárzo zaczny.

kolumna: b

P ante L.

1: Plebeius ſermo, Proſta/ Chłópska mowá.

2: Plebeius magiſtratus, hoc eſt, ipſi tribu=

3: ni plebis, Woyski poſolitego człowieká v

4: Rzimiánów/ V nas ſtárſzy w bráctwie álbo

5: posłowie od źiemi.

6: Plebicola, le, com. pri. Obrońcá á miłoſnik

7: poſpolitego człowieká.

8: Plebiſcitum, Vide infra Scio.

http://rcin.org.pl

Plecta, tæ, in Biblijs tantum legitur, Nie=

yáka plećiona robotá.

Plecto, tis xi, ctum, a, tert. ſecundum Pri=

ſcianum, uel ut alij uolunt plexui, xū,

ere, Karzę/ Biyę. Plectere capite, Być ſcięt.

Plector, paſſiuum, Bywam karan. Ego ple=

ctor pendens, Terent.

Plectrum, plectri, n. ſe. idem quod pecten,

Młotek którym ſtrón náciągáyą/ Stroyą/

Symphonały y pobiyáyą goźdźików.

Plectrum etiam dicitur calcar æneum,

quod olim gallis gallinaceis addeba=

tur pugnaturis Sipont. Kurze oſtrogi.

Plectilis, le, apud Plautum, Pliećiony. a/ e.

Plector, eris, deponens non uſurpatur,

ſed eius compoſita, Amplector, eris,

amplexus ſum, amplecti, Obłapiam/

Obwikławam ſie.

¶Amplexti aliquando pro tenere, Vt,

Amplecti limina portę, Trzimáć/ Doſtáć

Amplecti uirtutem, Cnoty ſie rozmiłować,

Amplecti aliquid, Oſięgná wyrozumieć

co. Quod uirtutis nomine amplectimur

Co miáſto cnoty á zá cnotę prziymuyemy.

Amplecti aliquem, Opłápić/ Vprzeymie

miłować kogo. Plebem amplecti, Zá po=

ſpólſtwem być. Nimium amplecti Rem=

pub. Názbyt Rzeczpoſpolitą miłować/ Ni=

czegóy dla niey nie lutować. Ius ciuile am=

plecti, Ná naukę práwa Ceſárskiego ſie vdać

http://rcin.org.pl

39: Amplectuntur annales memoriam

40: temporis, Hiſtoriye oſięgáyą/ Máyą w ſo=

41: bie cáſów przeſzłych dźieye.

42: ¶Amplexto uel amplector dixit Plau.

43: ¶Amplexor, aris, ari, frequenta. idem

44: ſignificans, Vprzeymie miłuyę/ Obłápiam/

45: Ściskam vſtáwicznie. Amplexari aliquē

46: & in manibus habere, Niemódz ſie kogo

47: námiłować. Amplexari ac tueri iudiciū,

48: Otium amplexari, Virtutē amplexari,

49: ¶Amplexo uetuſte, pro Amplexor,

50: Ścińnienie.

51: ¶Complector, Oſięgam/ Obeymuyę/ O=

52: krążam. Sinu complecti, Wziąć ná łono.

53: Complecti animo, Pámiętáć. Comple=

54: ctor te amore, Miłuyę cię. Complexti=

55: tur uitis ſuis clauiculis quidquid eſt na

cta,

strona: 304

kolumna: a

P ante L.

1: cta, Opłáta á krąża ſie około wſzego co yedno=

2: może doſtáć. Quantum animo comple.

3: ctor Ci. Ile mogę rozumem ſwym oſięgnąć

4: Animo rei alicuius magnitudinem

5: cōplecti, Vważić ſam s ſobą. Cogitatio=

6: ne complexti non poſſumus, Cic. Nie

7: może nam prziść ná pámięć. Abſentem co=

8: gitatione complecti, Myślić o kim wnie=

9: bytnośći yego. Memoria complecti, Ná

http://rcin.org.pl

pámięć wźiąć. Memoriam rerum breui=

ter complecti libro aliquo, Popiſáć piſ=

mem oſięgnąć dzieye przeſzłych rzeczy. Vno

uerbo complecti omnia, Iednym sło=

wem wſziſtko oſięgnąć. Complecti uno

crimine omnia, Iedną niectotą [!] wſziſtki

niecnoty popełnić. Verbis complectitur

quicquid uult, Wſziſtko ſnádnie á dowo=

dnie wymowić może co yedno che [!] / Ma słów á

wymówy s potrzebę. Cōplexus eſt me ſō=

nus, Nápadł mnie ſpik. Cōplecti hominē,

Ścińnąć kogo obiemá rękomá z miłośći.

Magna me beneuolentia complexus

eſt, Wiele mi łáski y vprzemy chući okazał.

Arcta me complectitur familiaritate,

Vprzeymie s ſemną yeſt dobrze. Complecti

& oſculare aliquem, Vmiłować y vcáło=

wáć kogo. Magna nos comitate com=

plexus eſt, Stáwił ſie nam bárzo ochotnie/

Skłonnie ſie k nam miał. Me Gne. Pom=

peius omnibus ſuis ſtudijs laboribus

uitæ periculis complexus eſt, Zadney

prace pilnośći y niebeſpieczność́i dla mnie

nie żáłował. Beneficio complecti, Do=

brodźieyſtwo okázáć.

¶Complector etiam paſſiue dicitur.

¶Complectens, tis, participium, Oſię=

gáyący/ a/ e.

¶Complexus, a, um, aliud participi=

um, Ten który obłápił.

http://rcin.org.pl

40: ¶Complexus, a, um, participium paſ=

41: ſiuum, Oſięgniony. Cic. Quo uno male=

42: ficio ſcelera omnia complexa eſſe ui=

43: deantur, Którym yednym wyſtępem wſziſtki

44: ſie ynſze niecnoty widzą być oſięgnione y pá=

45: miętáne.

46: ¶Complexus, huius complexus, no=

47: men, Obłápienie/ Obyęcie/ Oſięgnienie.

48: Complexu luctari, Zápáſy chódźić. Com=

49: plexus & oſculatio. Complexus &

50: ſinus, In ſinum & complexum alicui=

51: us uenire, Ná łono y ná wielką miłość do

52: kogo prziść. Ad complexum alicuius

53: currere, Ná ręce komu lgnąć. Sinu com=

54: plexuq; illum Reſpub. accipiet. Obie=

55: má rękomá álbo s wielką chucią od wſzech

56: ſtanów będzie prziyęt.

57: ¶Complexus etiam pro amore, Cic.

58: Totius complexus gentis humanę.

kolumna: b

P ante L. 304

1: ¶Complexio uerbale idem quod cō=

2: plexus, Obłápienie.

3: ¶Complexiones, Copulationes &

4: Adhæſiones idem.

5: ¶Complexio item ſchema Oratoriū

6: in quo utrū conceſſeris reprehēditur.

7: ¶Circūplector idē quod amplector.

8: ¶Implector, aris, ari, Zawikławam/ Zá=

9: motawam/ Záplétam.

http://rcin.org.pl

¶Implexus, a, um, idem quod impli=
catus, Zámotány/ Zápleciony/ Záwikłány.
Et Metaph. Zátrudniony. a/ e.
¶Perplector forte non reperitur. Sed
Perplexus, a, um, Zátrudniony/ Záwikłá=
ny/ Wątpliwy/ Obłędny/ a/ e. Perplexum
reſponſum, Odpowiedź máyąca dwá końcá/
niewiedźieć yáko yą rozumieć. Perplexum
iter, Obłędliwa dróga. Perplexi ſermo=
nes, Trudne gadki. Nihil perplexi, nihil
intricati habet hæc cauſa, Tá rzecz yeſt
bárzo łatwia/ Nie ma nic w ſobie trudnego.
¶Perplexe, aduerb. Trudnie/ Wątpliwie
Perplexe loqui, Chytrze á zátrudliwie
mówić, Perplexe reſpondere, Dáć odpo=
wiedź którą może rozmáyicie rozumieć.
¶Perplexe & palam contraria.
¶Perplexim. i. e. perplexe, Plau. obſ.
¶Perplexabilis, le. ꝑ perplexo obſol.
¶Perplexabiliter aduerb. apud Plaut.
pro perplexe antique.
¶Perplexor, aris, atus ſum, ari, Niektó=
rą rzecz Zámotáć/ Zámylić. Obſoletum.
Plegma, atis, Wárkocz. Et alias, Co kolwiek
plecionego Crines nitorti, tricæ, et omne
textū, Czepiec/ Siatká/ Poduſzká włoſiána.
Pleiades, dum. plur. nu. tantum πλειάδες
Latine Vergiliæ a Verni temporis ſi=
gnificatione quo oriuntur, Gwiazda
niebieska. Poſpolity lud zowie náſiádká s

http://rcin.org.pl

40: ſwemi kurczęty.

41: Plenus, a, um, Pełny/ Cáły/ Zupełny/ Doſtá=

42: teczny/ a/ e. Plenus a ſummo cadus, Kadź

43: pełna áż do ſámego wierſchu. Plenus ac Re=

44: fertus idem. Plena manu, Cáłą ręką/

45: Gárścią. In alienam pecuniam plenam

46: atq; preclarem inuadere, Rzućić ſie ná

47: piękną á doſtáteczną máyętność cziyę. Ple=

48: niore ore laudare, Cáłemi vſtámi wych=

49: wáłáć. Pleniſsimum teſtimonium, Za=

50: czne świádectwo. Ire uidi milites plenis

51: uijs, Wſzędźiem w dródze widźiał służebny

52: lud ciągnący. Pleniſſimis uelis nauiga=

53: re, Prętko yechác/ Mieć wiátr ku żeglowá=

54: niu.

55: Plenus genitiuo iungitur aliquando, ut,

56: Plenus ætatis, Stáry. Plenus animi,

57: Cziſtego ſercá/ Smiáły.

strona: 304v

kolumna: a

P ante L.

1: Plena feſtinationis Epiſtola, Ná prętce pi=

2: ſána. Plenus animorum & irarum,

3: Pełny ſwey woley y gniewu. Plenus go=

4: riarū, Nádęty/ Pyſzny/ Sam ſie chwalący.

5: Plenus ingenij, Wyſokiego rozumu. Ple=

6: nus inimicorum, Wiele nieprziyaciół má=

7: yący. Plenus laboris immenſi, Bárzo

8: prácowity. Plenus negotij, Bárzo wiele

http://rcin.org.pl

9: ſpraw ná ſię máyący. Plenus officij, Wiel=

10: mi posłuſzny/ Prętki ku pomocy/ Też ludzki

11: rad ſie káżdemu záchowawa. Plenus ſan=

12: guinis, Okrutnego przirodzenia/ Mor=

13: derz/ Mężoboycá. Stultorum plena ſunt

14: omnia, Plenus uini, Opiły/ Piyánicá.

15: Plenus item aliquando ablatiuo iungi=

16: tur, Vt, plenus annis, Bárzo ſtáry. Ple=

17: nus dedecore, Sromotny. Plenus cor=

18: poris et externis bonis, Szczęśliwy/ for=

19: tunny. Ták ná ciele yáko y ná máyętnośći.

20: Plenus idem abſolute, Bogáty. In plenum

21: dicere, Do poſpólſtwá mówić/ Albo w gro=

22: mádźie. Exigere plenam operam, Cáłe=

23: go ſie obroku vpominác.

24: Plene aduerbium, Pełnie/ Zupełnie/ Doſtá=

25: tecznie. Plene & cumulate perfectum, Ze

26: wſzech ſtrón dokonále, Plene ſcribere,

27: Szeroko á Doſtátecznie piſáć.

28: Plenitudo, nis, f. t. Zupełność/ Pełność.

29: Plenilunium, Pełnia xiężicá.

30: Pleonaſmus, Vide Pleon.

31: Pleo non uſurpatur in ſimplici, ſed in

32: compoſitis, Compleo, es, eui, etum,

33: ere, Nápełniam. Metaph. Dokonawam/

34: Skóńcziwam. Vſqꝫ ad ſummum com=

35: plere, Aż do wierſchu nápełnić. Plangore &

36: Lamentatione forum complere, Wiel=

37: ki krzik y łáment ná rynku pobudźić. Com=

38: plere luce terras dicitur ſol, Oświecáć

http://rcin.org.pl

39: wſziſtkę źiemię. Promiſſum complere,

40: Obieániu [/] doſić vczinić.

41: ¶Complexus, a, um, participium,

42: Nápełniony/ Spełniony/ a/ e.

43: ¶Cōpletus perfectus & confertus idē.

44: ¶Complementum. ti. n. ſ. Nápełnienie/

45: Dopełnienie.

46: ¶Expleo, es, eui, etum, ere, Wypełniam/

47: Náſicam. Explere ſeſe, Naſićić ſie. Cica=

48: tricem explere Záleczić ránę. Annos du=

49: centos explere, Dwie ście lat przekonáć/

50: Przetrwáć/ Albo dwie ſcie lat zupełnie mieć.

51: Auariciam ſuam pecunia explere, Zát=

52: knąć łákomſtwo ſwe pieniądzmi. Libidi=

53: nem ſuam explere, Woley ſwey doſić vczi=

54: nić/ Vćieſzić ſie ná kim. Munus explere,

55: Vrząd ſwóy wypełnić. Explere animum,

56: Wolą ſwą náſićić.

57: ¶Explere aliquando pro Minuere u=

58: ſurpatur, Nam præpoſitio ex non=

kolumna: b

P ante L.

1: nunquam priuatiua particula eſt, Wy=

2: próżnić/ Vmnieyſzić. Vergi. Explebo nu=

3: merum reddarq; tenebris, Vmnieyſzę

4: liczby y vmrę.

5: ¶Explenūt pro expleunt dixerūt uete.

6: ¶Expletus, a, um, partici. Wypełniony.

7: Expletum omnibus ſuis partibus ſiue

8: omnibus ſuis numeris, Ze wſzech ſtrón=

http://rcin.org.pl

wypełniony. Expleta et perfecta forma.

¶Expletio uerbale, Wypełnienie. Exple=

bilis, le, Latwy ku náſiteniu [/] / Nápełnieniu.

¶Inexplebilis, le, Nienáſicony/ nienápełniony

¶Expleo, etiā Metaph. Cieſzę/ Pocieſzam.

¶Impleo & Adimpleo, Nápełniam/

Náſicam. Impleo cum genitudo, Liuius

Adoleſcentem ſuæ temeritatis implet,

Młodźieńczikowi wſzelákiey ſwey woley do=

puſzcza. Implere cum ablatiuo, Vergil.

Impleuit mero pateram, Nápełnił wi=

nem czáſzę álbo kubek. Annos centum im=

pleuit, Má ſto lat/ Spełniło ſie mu ſto lat.

Ad ſummum complere, Aż do wierſchu

dolać. Curſum uitæ implere, Dókonáć

ſwego żiwotá. Spem implere quamquis

de nobis concepit, Nádźieyę o nas wzię=

tą nápełnić. Vicem alterius implere. Zá=

ſtępić kogo w czym. Implet ulnas homi=

num quatuor, Oſięga/ Ma w ſobie cztery

łokcie. Libram implere, Plin. Raro mo=

dius graui 16. libras implet. Rzadko

przinoſi 16. funtów. Impletio, Nápełnienie.

¶Impletus, a. um. Nápełniony/ a/ e.

¶Oppleo, es eui, Ze wſząd álbo z wierz=

chem nápełniam/ Wierſchováto czinię. Op=

plet nares odor, Wonność nápełnia noſ=

drze. Oppleuit luctus urbem, Wſziſtko

miáſto krziczáło. Oppleuit opīio hęc ueť

Gręciā, Záſtárzáło ſie to mniemánie w greciey

http://rcin.org.pl

39: ¶Repletio, Nápełnienie. Ex nimia re=

40: pletione uentriculi hunc morbū con=

41: traxiſti, Doſtáłeś tey choroby z zbytnego opi=

42: cia y obyadánia.

43: ¶Suppleo, Dopełniam/ Dokonawam. Li=

44: brum imperfectum ſupplere, Dopiſác/

45: Dokóńczić. Si fœtura gregem ſuppleue=

46: rit, Ieſli przipłodek trzody dopełni/ To yeſt

47: yeſli ták wiele będzie przipłodku yáko mácio=

48: rek. Legiones uel exercitum ſupplere,

49: Záś cáłą vczinić etc.

50: ¶Supplementū. Dopełnienie/ Doſipánie.

51: Si ſupplemento opus eſſet, ſuppleret de

52: legionibus.

53: ¶Depleo, es, ere, Vliewam z czego pełne=

54: nego [!] / vymuyę. Deple rurſus quod adim=

55: pleuiſti, Vliey zás coś przelał.

56: Pleonaſmus, Zbytne słowá w rzeczy/ gdy co

57: názbyt nie z potrzeby bywa w rzecz wſadzono.

58: Vt ſic ore locuta eſt.

strona: [304]

kolumna: a

P ante L.

1: Plerique, pleræque, pleraque, a plus de=

2: ducitur, Więtſzą część. Pleriqꝫ, Niektórzi

3: Pleriqꝫ ōnes, Málem wſziſcy/ więtſza część.

4: Plerus. a. um, dixerunt ueteres, ut plera

5: pars, Więtſza część.

6: Pleruſqꝫ, pleraqꝫ, plerunqꝫ, etiam in ſin=

http://rcin.org.pl

gulari, ſed raro uſurpatur.

Plerumqꝫ aduerbium, Częſtokrość/ Poſpoli=

cie/ Podczás/ Tez kilka rázów.

Plethrum, ne. ſe. πλεθϱον ſexta pars ſtadij,

hoc eſt menſura centum pedum, Miárá/

Plác/ ſto ſtóp oſięgáyąca. Capitur aliquan=

do pro Iugero, Vide quid ſit Iugerum

in dictione Iugum.

Pleuitas pro ignobilitate Obſoletum.

Plura, f. Latine Latus, lateris, Bok.

Pleuritis, dis, fe. pen, prod. Kłocie w boku.

Pleura quidam pleureſim uocant.

Pleureticus, a, um, Który tę chorobę ma.

Plexa, Plieciona.

Plico, aui, atum, Et Plicui, plicitum, are,

act. prim. Fałduyę/ Zbieram weſpołek.

Plicatura, Fałdowánie.

Plicatio idem.

Plicatilis, le, Fałdowny/ Fáłdowaty. a/ e.

Plica, plicæ, fem, prim. Fałd.

¶Compoſita, partim ex præpoſitio=

nibus quæ duplex præteritū & ſupi=

num faciunt, Vt, Applico, as, pecor.

applicui, applicitum. Et ſecundum a=

nologiam applicare, applicatum, Przi=

ſádzam/ Przitykam/ Przyplatam/ Prziſzi=

wam/ Też przipływam/ Prziſádzám ſie do

brzegá. Naues ad terram applicare, Ku

brzegu przywieść. Nauem ad locum ali=

quem applicare, Przyłączić ſie ku komu.

http://rcin.org.pl

37: Quo applicem? Gdźie ſie mam obrócić?

38: Caſtra flumini applicare, Obós przi rzę=

39: ce [!] położić. Applicant ſe turbæ, Przibli=

40: záyą ſie tłuſzcze. Applicare ſe ad aliquid,

41: Przipiąć/ Przitłnąć do czego. Se ad ami=

42: citiam fidemqꝫ populi Romani appli=

43: care ſe ad familiaritatem alicuius, Przi=

44: łączić ſie ku towárziſtwu cziyemu. Appli=

45: care ſe ad ductum alterius, Dopuśćić ſie

46: wieść drugiemu. Scalas applicare ſub=

47: audi muris, uel ad muros, Przitáwić

48: drabi do murów. Ad flammam ſe appli=

49: cuerunt, Przibliżili ſie do płomieniá. Ap=

50: plicare ſe ad aliquod ſtudium, Vdáć ſie

51: ná yáką naukę. Ad doctorem ſe appli=

52: care, Przitączić ſie do nauczicielá. Ani=

53: mum ad frugem applicare, Polepſzić

54: ſie/ Vdáć ſie ná cnotę. Applicare animum

55: ad deteriorem partem, Zle ſie ſtánowić.

56: ¶Applicatus, a, um, participium, Przi=

kolumna: b

P ante L. [305]

1: bity/ Przłáczony [!] / etc. Cæſar applicatis

2: ad terrā nauibus, Przywodwſzy łodźie do

3: brzegá. Aues applicare, Máłę vſzy do

4: głowy przitulone.

5: ¶Applicitus, a, um, penult. cor. aliud

6: participium, Przitkniony/ Przipięty.

7: ¶Applicatio, Przitknienie/ Przipięcie.

8: ¶Complico ſimul plico cumulo, as,

http://rcin.org.pl

9: are, Szufluyę/ Weſpołek zbieram/ Weſpo=

10: łek zwięzuyę/ Spinam. Cōplicare et Euol=

11: uere contraria, Epiſtolam complica=

12: re, Złożić liſt. Sarcinam complicare,

13: Vłożić tłumok y ſpiąć.

14: ¶Cōplicatus, a, ū, Spięty/ Sfałdowány.

15: ¶Complicatio, Spięcie/ Sfáłdowánie.

16: ¶Explico, as, are, pen. corr. explicui,

17: uel explicaui, explicitum, yel explica=

18: tum, are, Wyłożić/ Roſpiąć/ Rozłożić/

19: Odpiąć/ Rozdźiergnąć/ Odwikłáć.

20: Et Metaphori. Wykładam/ Iáſnemi

21: słowy omawiam. Proferre atq; explica=

22: re literas, Liſt otworzić. Explicare acies,

23: & explicare agmen, dicuntur impera=

24: tores, Vſzikować/ Roſpráwić woysko które

25: zá którym ma ſtáć. Pauo explicat alas,

26: Paw rozſzerza skrzidłá. Enſem explicare,

27: Dobyć mieczá. Iter explicare, Odpráwić

28: drógę. Cœnas duas unica menſa ex=

29: plicare, Ná yeden ras dwie wieczerzi od=

30: práwić. Se laqueis explicare, Wywikłáć

31: wywięzáć ſie z śideł. Explicare prouin=

32: ciam aliquam cinctam undiq; pericu=

33: lis, Wybáwić/ Wyświebodźić od niebeſpie=

34: cznośći. Antoniano Latrocinio libera=

35: ta, ſed nondum omnino explicata, Z

36: ł•otroſtwá Antoniego wybáwiona/ ále yeſcze

37: nie owſzeki wolna. Planius explicare,

38: Szerzey á łatwiey wyłożić. Captiones ex=

http://rcin.org.pl

plicare, Chytrośći wyłożić. Explicare atq;

expedire negotium aliquod, Wypeł=

nić/ Spráwić.

¶Explicatus, a, um, participium, Prę=

tki/ Gotowy/ Poſpieſzny/ a/ e.

¶Explicatus, huius explicatus, Roz=

ciągnienie/ Rozłożenie. Explicatus crurū,

Rozciągnienie goleni.

¶Explicatus, a, um, participium, Wy=

łożony/ Roſpráwiony. His explicitis re=

bus duas in caſtris retinuit legiones,

Roſpráwiwſzy ty rzeczy dwá záſtępy w obo=

źie zátrzimał. Explicitus liber, Rozłożone

xięgi álbo dopráwione/ Skończone. Hinc

liber explicit, id eſt finit, Kończą ſie xięgi,

¶Explicatio uerbale, fe. Wyłożenie. Ver=

borum explicatio, Wyłożenie słów.

¶Explicator uerbale maſ. Wykładacz.

¶Explicatrix uerbale fe. Vt, Explica=

trix,

strona: [305]v

kolumna: a

P ante L.

trix orationis perpetue eſt uis dicēdi.

¶Explicabilis, le, Latwi ku wyłożeniu.

¶Explicare aduerbium, Iaſno/ Wyro=

zumnie/ Dowodnie.

¶Explicite aliud aduerbium, Latwie.

Cæſar explicitius uidebatur ad Iler=

dam reuerti, Widźiáło mu ſie że łatwiey y

http://rcin.org.pl

beſpieczniey mógł ſie do Ilerdá wróćić.

¶Implico id eſt innecto, inuoluo, Zá=

więźbiam/ Zámowawam/ Záwikławam. Et

Met. Zátrudniam. Fila implicata, Záwi=

kláne nići. Eum in certis implicantes re=

ſponſis Liuius, Zámotáyąć go niepewne=

mi odpowiedźiámi. Implicare ab hoſti=

bus, Być obſtąpion od nieprziyacielów. Im=

plicata res controuerſis uarijs, Zátru=

dniona/ Záplećiona rzecz rozmáyitemi práwy

Graui morbo implicitus, Cięſzką choro=

bą ogárniony álbo záleżał ſie w cięſzkiey cho=

robie. Occupationibus implicari, Sprá=

wámi być zátrudnión. Implicare ſe ſocie=

tate omnium, Wmieſzáć ſie/ Wdáwáć ſie

we wſzech towárziſtwo. Morbo implicari,

Wpáść w chorobę. Implicita uiſco fuga

auis, Vcieczká ptáſza lepem zámieſzkána/ Zá=

trudniona/ To yeſt vwiąsł ná lepie. Con=

uincti inter ſe et implicati, Złączeni/ y zie=

dnoceni. Implicare ſeſe uarijs negotijs,

Podeymować ſie rozmáyitych ſpraw/ W tru=

dnośći ſie wdáwáć.

¶Implicare item aliquando ſignificat

ornare, Chędożić. Plaut. Implicat ad ſpe=

culum caput, Chędoży ſie przi zwierćiádle.

¶Implicitus ſiue implicatus, a, um,

participium, Zámotány/ Vwikłány/ a/ e.

Metaph. Zátrudniony. Inter ſe colligata

atq; implicita ſunt, Weſpołek ſie zámo=

http://rcin.org.pl

38: tały záwikłáły.

39: ¶Implucatio, Vwikłánie/ Zámotánie. Im=

40: plicatio rei familiaris multas parit dif=

41: ficultates, Opętánie goſpodárſtwem wiele

42: przidawa trudnośći.

43: ¶Implicite aduerbium cui opponi=

44: tur Expedite, Nierządnie/ Nietráfnie/

45: Trudnie.

46: ¶Replico. Diſſoluo, Odplątam/ Roz=

47: dźiergam/ Fáłdy rozſipuyę/ Rozpuſzczam/

48: Odwikławam, Metaph. Odmawiam/ Od=

49: mowę czinię/ Też przipominam. Cum ſæpi=

50: us replicaſſet tandem perſuaſit, Plin.

51: Gdy częſtokroć odmowę czinił/ Ná koniec

52: przewiódł. Memoriam annalium uel

53: temporum replicare, Stáre dźieye przi=

54: pominác/ Stárą Hiſtorią przywodźić ná=

55: pámięć. Replicans tempus, Stáre á prze=

56: ſzłe rzeczy czás záś odnawia. Replicare ad

57: uitis caput, Záś nákrziwić/ Náchylić. Re=

kolumna: b

P ante L.

1: plica tricam atq; extende, Plaut. Roz=

2: pleć wárkocz.

3: ¶Replicatio, onis, f. t. Odplecienie/ Roz=

4: dźiergnienie/ Też odmowy vczinienie/ Po=

5: twirdzenie ſwey rzeczy przes ynſzy dowód á

6: skáżenie tego co przećiwna ſtroná ku pomocy

7: ſwey ſtronie przywiodła.

8: ¶Supplico, Pokornie proſzę/ Przyczi=

http://rcin.org.pl

niam ſie. Alicui ſupplicare, Pokornie ſwą

rzecz przed kim przedłożić. Pro huius inno=

centis ſalute ſupplicent, Niechay ſie pilnie

przyczinią o wolne puſzczenie niewinnego te=

go/ etć. Deo thure & uino ſupplicare,

Kádzenim y winem bogu ofiárować obyczá=

yem pogáńskim.

¶Supplicari imperſonale, Plin. Ilia=

cis temporibus non ſupplicabatur

thure, Nie ofiárowano kádzeniem cząſów

Troyáńskich.

¶Supplicaſſis pro ſupplicaueris more

antiquo.

¶Supplicatio uerbale, Pokorna proź=

bá/ Modlenie/ Modlitwá. Vulgus Pro=

ceſsią zową. Supplicationem indicere,

Poſpolite modlitwy álbo proceſsiye vſtánowić

¶Supplicans, antis, participium, Po=

kornie proſzący.

¶Supplex, om. te. Pokorny/ a/ e. Sup=

plicib᷒ uerbis orare, Iák náypokorniey

może być prośić. Libelli ſupplices, Liſty ná

których żáłoby skárgi y żądánie ſwe oſięgáyą

ći którzi cziyey łáski żądáyą.

¶Suppliciter aduerb. Pokornie, Sup=

pliciter & demiſſe reſpondere, Wiele

Pokornie odpowiedźieć. Suppliciter po=

ſtulare. Suppliciter ac demiſſe gratias

agere. Literas ſuppliciter mittere,

Przes liſty pokornie prośić.

http://rcin.org.pl

39: ¶Supplicium, cij, ne. ſ Pokorna proźbá/

40: álbo Ofiárá. Sed plerunq; etiam ſignifi=

41: cat, Skaránie/ Káźń. Supplicium ſume=

42: re de aliquo. Et ſupplicio afficere ali=

43: quem, Skáráć kogo. Supplicium ſubi=

44: re, Káranie podyąć. Supplicium dare a=

45: licui, Dáć ſie winnym. Terent, Dabis ei

46: ultro ſupplicium. Dobrowolnie ſie yey w

47: kaźń podaſz/ Będźieſz o łáską prośił. Con=

48: ſtituere in aliquem ſupplicium, Odpu=

49: ścić kaźń/ Karánie. Supplicia miſerrima

50: & crudeliſſima perferre, Okrutnie być

51: karan. Ad ſupplicium trahi, Być ná ſzu=

52: bienicę wiedźión. Perire ſupplicio, Zlie zgi=

53: nąć/ obieſzón álbo ścięt być. Et hæc duo

54: faciunt præterita tantum in aui, Quē=

55: admodū ſequētia ex nominib. cōpo.

56: ¶Circumplico, Oplatam wkoło/ Opa=

57: dam/ Obſtępuyę.

58: ¶Duplicatio uerbale, Dwoyenie/ So=

59: wito czinienie.

¶Duplex

strona: 306

kolumna: a

P ante L.

1: ¶Duplex, duplicis, om. tert. Dwoyáki/

2: Dwákrotny/ Sowity. Aliquando pro

3: duobus accipitur, ut duplices palmæ,

4: Obiedwie dłóni/ Albo weſpołek złożone rę=

5: ce. Duplex argentum, Dwoyákie pienią=

http://rcin.org.pl

dze. Duplex præcium quam ceteris,

Dwoyákie myto. Publicibus ſpolijs affe=

ctus, Dwákroć yeſt obran/ Złupion.

¶Dupliciter aduerbium, Dwoyáko/

Dwákroć/ Sowito.

¶Conduplico, Podwoyam/ Powtarzam/

Dwákrotno czinię. Beneficium condu=

plicare, Dobrodźieyſtwo powtóre okázáć.

¶Conduplicatio, Podwoyenie.

¶Diſplico, as, diſplicui, aui, diſplicitū

& diſplicatum, are, fere idem quod

explicare, Rozłożić/ Otworźić/ Rozſzerżić/

Diſplicatas uolucres per translationē

dixit Varro pro Diſgregatas & Di=

ſperſas de apibus loquēs, Rozproſzone.

¶Multiplico, cis, multiplicatio, Vide

Multus.

Pliſſima plurima apud Veteres CC.

Plodo, dis, ploſum, ere, idem quod plau=

dere hoc eſt quatiendo ſiue colliden=

do & manibus pedibuſq; ſonum ali=

quem facio, Rękomá kłáskam/ Nogámi y

rękomá yáki dźwięk álbo ſzum czinię.

¶Applodo, applodis, fere idem, Ręką

w rękę/ weſelę ſie.

¶Complodo, uide ſupra in Plaudo.

¶Explodo, Supplodo idem.

¶Diſplodo, Rozpycham/ Odpycham yedno=

od drugiego/ Też kołácę/ Nogámi po zie=

mi trę álbo roſcieram.

http://rcin.org.pl

36: Ploro, as, are, n. prim. Płáczę.

37: Ploratus, huius ploratus, Płácz/ Skárgá/

38: Vskarżánie/ Láment.

39: Plorabundus, a, um, Płáczący/ a/ e.

40: Plorator, oris, Płáczek.

41: ¶Compoſita, Comploro, pen. prod.

42: Pomagam komu żáłować/ Záłuyę/ Płączę

43: weſpołek s kim.

44: ¶Comploratus, huius comploratus,

45: Opłákáwánie/ Obżáłowánie vmárłego.

46: ¶Comploratio idem, Lamentabilis

47: mulierum comploratio, Lámentliwe nie=

48: wieście opłákáwánie.

49: ¶Deploro, Opłákawam/ Nárzekam/ V=

50: skarżam ſie. Deplorare uitam, Ná nędzę

51: żiwotá ſie skárżić. Conqueri & Deplo=

52: rare idem. Deplorat ſtatum Reipub.

53: Lámentuye/ Opłákawa tákowego mizernego

54: ſtanu Rzeczypoſpolitey. Deplorale de ſuis

55: miſerijs apud patronos, Vskárżáć ſie

56: ſwoyich nędz przed opiekuny.

57: ¶Deplorare aliquando ſignificat,

58: Przeſtáyę płákáć y dáley ſie ſmućić.

kolumna: b

P ante L. 306

1: ¶Deploratus, a, um, Opłákány/ To yeſt

2: záginęły w niwecz obrócony/ O którym

3: yuż żadney nádźieye niemáſz áby ſie miáł po=

4: lepſzić. Res eſt deplorata, Rzecz yeſt zági=

5: nęła/ Gdźie yuſz więcey żáden płácz nie pomo=

http://rcin.org.pl

że. Reſpub. deplorata, Poſpolity ſtan w

niwecz obrocony. A medicis deploratus,

Od lekárzów opuſzczony/ Któremu lekárze

nie tuſzą zdrowia.

¶Deplorandus, a, um, Godny opłáká=

wánie/ Obżáłowánia.

¶Exploro, as, are, Wypłákáć/ Wyłkáć.

Et Metaph. Wywiedźeć [!] ſie/ Wyſperować/

Wyłudźić/ Też Doświádczić. Conſilium

hoſtium explorare, Wywiedźieć ſie rády

nieprziyácielskiey. Iter explorare, Wypy=

táć drógi. Prouinciam aliquam explo=

rare, Przeſperować położenie którey Kráyi=

ny. Explorare portas ciuitatis, Doſwiád

czić/ Powącháć co ſie dźieye w bránách mieſc=

kich. Fugã explorare, Opátrzić ſie gdźie=

by ſnadniey mógł vciec. Explorare etiam

pro ſiccare Nonius. Exploratum eſt

mihi, Wiem to zá pewne/ Wiwiedźiałem ſie

tego Exploratum habeo idem. Explo=

ratum dicere, Pewne á doſwiádczone rzeczy

powiedáć.

¶Exploratus, a, um, participium, Pew=

ny/ Swiádomy/ a/ e. Vt, Explorata ſalus

cui contrarium eſt deplorata, Pewne

zdrowie. Explorata atq; prouiſa ratio,

Pewny y Beſpieczny obyczay.

¶Explorator uerbale, Wywiádownik/

Podsłuchácz/ Spiég.

¶Explorate aduerbium, Pewnie/ Bez=

http://rcin.org.pl

piecznie. Ad te explorate ſcribo, Piſzę

ku tobie pewne y doſwiádczone rzeczy.

¶Imploro, Ząḋam pomocy/ Modlę ſie/

Wziwam ná pomoc/ S płáczem proſzę. Vos

etiam atq; etiam imploro atq; appel=

lo, Was wziwam y proſzę yáko napilniey

mogę. Auxilium alterius implorare,

Pomocy od kogo zędáć Auxilium a popu=

lo Rom. imploraturos ſi bello per=

ſequenter ſcio, Wiem że będą pomocy żędáć

v Rzimiánów yeſli ym odpowiedź przinioſą.

¶Imploratio uerbale, Ząḋánie/ Załoſna

proźbá.

Ploſtrum, ploſtri idē quod Plauſtrū, Wóz

Ploſtrarius, a, um, Wozowy/ a/ e. Equus

ploſtrarius, Wozowy kóń/ Woźnik.

Ploſtellum, li, diminut, Wózek/ Wáſążek.

Plotę dicebātur olim Strophades Inſulę.

Plotia arundo ſubtilior nexibus apta

CC. Rogóż.

Plotina, fem. coniunx Troiani Cæſaris

Ploxinum Capſa CC.

Pluma,

strona: 306v

kolumna: a

P ante L.

Pluma, plumæ, fem. prim. Miękkie piérze/

Kwap/ Puch.

Plumula, læ, diminut, Pióreczko.

Plumeus, a, um, Kwápowy/ Puchowy/ á/ e.

http://rcin.org.pl

Plumarius, a, um, idem.

Plumarius, rij, ſubſtantiuum qui acu de=

pingit, Háftarz/ wyſziwácz.

Plumatile, lis, neut. ſubſtantiuum, Co z

piérza vcziniono yeſt/ Zagłowek/ Poduſzká.

Plumatilis, le, adiectiuū pro eodem, Pié=

rzány/ Kwápowy/ a/ e.

Implumis, & hoc implume, pen, pro.

Goły/ Króm piérza. Implumes auiculæ,

Ptaſzętá yeſzcze piérza nie máyące.

Plumiger, a, um, Noſzący piérze.

Plumo, as, are, prim. Obráſtam piérzem/

Poczinam ſie piérzić/ Iáko gdy młode ptaki

poczináyą obráſtáć.

Plumare etiam, Wyſziwáć/ Háftować. A=

pud Flauium Vopiſcum.

Plumeſco, cis, ere, idem.

¶Deplumo, Skubę/ Wyrywam piérze.

¶Deplumis, & hoc deplume, Króm

piérza być/ Albo rzadkie piérze máyący.

Plumbum, plumbi, n. ſ. Ołów.

Plumbum album, Cená. Alias Stannum

plumbum in oculis, Nieyáki niedoſtátek

w oczu.

Plumbeus, a, um, Ołowny. Et Metapho.

Głupi/ Guby/ Niebáczny. Plumbeo iu=

gulare gladio prouerbium, id eſt futi=

li leuiq; argumento conuincere ali=

quem.

Plumbeum pugionem Cic. Frigidū ap=

http://rcin.org.pl

35: pellat argumentum.

36: Plumbes homo, Głupi/ Nierozumny/

37: wół.

38: Plumbeus color, Ołowna fárbá. Plumbeę

39: iræ, Cięſzki á długo twáyący [!] gniew.

40: Plumbeum ingenium, Twárdy dowćip.

41: Plumbeum eſſe in re aliqua, Nie moc

42: rozumiem poyąć kórey [!] rzeczy.

43: Plumbarius, a, ū, Co ku ołowiowi należy. ut,

44: Plumbaria officina, Ołowná kramnicá

45: álbo wárſtát.

46: Plumbago, plumbaginis, fem. ter. Szibá/

47: Kopániná góry gdźie ołów weſpołek s śre=

48: brem kopáyą. Communis uena plumbi

49: & argenti Item Plumbago herba, O=

50: łownik ziele. Quidam putāt idem quod

51: Perſicaria maior Græce μολυβδενα di=

52: citur.

53: Plumbarius etiam ſubſtantiuum, Ołow=

54: nik. To yeſt który ołowne naczinie czini.

55: Plumbata, æ, fem. Pila plumbea, Ołowna

56: kulá. Sipont, uulgo Monobarbulus.

kolumna: b

P ante L.

1: Plumboſus, a, um, Pełny ołowu.

2: Plumbo, as, are, Lutuyę/ Spuſzczam álbo

3: Spayam ołowem.

4: Plumbatura, æ, Zlutowánie/ Spoyenie

5: ołowem.

6: Pluo, is, plui, Vel, pluui, plutum, pluere,

http://rcin.org.pl

Dicitur Deus, Deſzcz idźie/ Páda. Quam=

uis in prima perſona non uſurpatur

Plaut. Idźie deſzcz. Pluit lapides, Kámien=

ny deſzcz páda. Nunciatum Regi lapidi=

bus pluiſſe, Oznaymiono Królowi że ká=

mienny deſzcz pádał.

Pluuia, æ, Deſzcz.

Pluuialis, le, Deſzczowy. Aqua pluuialis,

Deſzczowa wodá.

Pluuialis dies, Deſzczowe dni.

Pluuius, a, um, idem.

Pluuium cœlum, Niepogodne niebo/ záſę=

pione obłoki.

Pluuiusm frigus, Deſzcz s mrozem weſpołek.

Pluuiatilis, & hoc pluuiatile, idem, Deſz=

czowy.

Pluuioſus, a, um, Deſzczowny. Amnis plu=

uioſus, Deſzczowy/ Niepogodny/ Mokri

rok.

¶Compoſita, Appluo, Pokrápiam/

Appluit, Pokrápia deſzcz.

¶Compluo, is, ere, Poliewam.

¶Compluit, Deſzcz poliewa/ Weſpołek

pádá.

¶Compluuium, uij, neut. ſec. Mieyſce

gdźie ſie wodá deſzczowa z dáchów/ ryn/ y z

domów ſcieká/ Rynſztok. Cōpluuius lacus

idem fere, Deſzczowy ſtáwek/ káłuża/ która

tilko deſzczową wodę má.

¶Compluuiatus, a, ū, Rozſzerzony/ Szé=

http://rcin.org.pl

37: roki. Vt, Compluuiata uinea, Winnicá

38: ſzerokozliegła.

39: ¶Impluo intus ſiue infra pluo, Ná

40: wierzch pádam.

41: ¶Implutus, a, um, id eſt pluuio made=

42: factus, Vmokły. Calep. ſine authore.

43: ¶Impluuium, uij, Okno w pośrodku dá=

44: chu/ Dymnik.

45: ¶Impluuia, æ, ueſtis qua Sacerdotes

46: per Imbrem utebantur Perotus.

47: ¶Impluuiatus, a, um, Vt, Impluuiatus

48: calor, quaſi ſumato ſtillicidio implu=

49: tus, Okopciáły.

50: ¶Impluuiata genus ueſtimenti a colo=

51: re apud Plaut.

52: ¶Depluo, id eſt deorſum pluo, Ná dół

53: pádam.

54: ¶Perpluo, Przeciekam. Tota domus

55: perpluit, Wſziſtek dóm przecieka od deſzczu.

56: Quum cœnaculum perplueret alio

P ante L.

1: nos contulimus, Gdy do kownáty kápáło/

2: yndzieſmy ſie przenieśli.

3: Plus, pluris, Comparatiuus irregularis in

4: ſingulari numero, Wiele. In plurali uero

5: hi & hæ plures, & hæc plura, uel plu=

6: ria, Więcey. Nominatiuo aliquando

http://rcin.org.pl

iungitur, Liui. Paulo plus trecenta ue=

hicula amiſſa, Máło więcey niżli trzy ſtá

wósków zginęło.

Plus decem millia capta, Więcey niźli

dźieſięć tyſięcy yętych At Genitiuo iuxta

regulam communē. Vt plus plauſtro=

rum, Więcey wozów. Accuſatiuo, Plus

quingentos colaphos infregit mihi,

Terent. Więcey niżli pięć ſet pogębiów mi

wyciął. Ablatiuo, Terent. Dies triginta

aut plus eo in naui fui, Trzidźieśći dni

álbo máło więcey byłem w lodźi. Tecū anno

plus uixit, Dłużey był v ciebie niżli rok.

Plus uerbis iunctum, Plura dicam de

peccatis tuis, Powiem więcey o twych nie=

cnotách/ wyſtępkách. ut cū matre una plus

eſſet, Aby dłużey v mátki był. Plus ſcis

quid facto opus, Więcey vmieſz niżli po=

trzebá.

Plures pro multi, paſsim apud autores le

gitur, Cic. plures dies manere non po

teſt, więcey dni/ To yeſt dłużey/ etć. Pluribꝰ

uerbis aliqd petere, Vprzeymie o co pro=

śić. Plus minus opus quā erat multo di

xeram, Dálekom mniey mówił niżli było po=

trzebá. Ne quid plus minuſue faxit,

Aby nic więcey áni mniey czinił.

Venerunt plus minuſue duæ. Mniey ál=

bo więcey/ to yeſt około dwu.

Plus minus ſine coniunctione frequen=

http://rcin.org.pl

37: tius legitur, pro plus minuſue, hoc eſt,

38: circiter, Około. Vt dies plus minus tri=

39: ginta, pro eo quod eſt paulo plus aut

40: paulo minus, hoc eſt, circiter, Mniey

41: álbo więcey/ to yeſt/ około. Iam caleſces

42: plus ſatis, zágrzeyeſz ſie więcey niżli potrzebá

43: Quem plus pluſq; indies diligo, Któ=

44: rego ym dłużey tym bárziey miłuyę.

45: Pluris genitiuus uerbis æſtimandi &

46: precij frequenter iunfitur. Eo eſt no=

47: ſtra pluris autoritas, Tym więcey waży

48: powagá náſzá/ álbo tym mamy więtſzą po=

49: ważność Pluris æſtimare, Wyſoko ważić.

50: Pluris dimidio, addicitur, Zá mniey ál=

51: bo taniey puſzcza niżli zzá połowicę. Pluris

52: eſſe, Przewyſzſzáć.

53: Plurifarius, a, um, adiectiuum, Sueto, in

54: Claud. cap. 21. Gladiatoria munera

55: plurifaria & multiplicia exhibuit, ubi

56: quædam exemplaria plurifariā habēt.

57: Plurifariam aduerbium, Rozmayicie.

kolumna: b

P ante L. 307

1: Pluſculus, a, um, diminutiuum, a plus,

2: Máło więcey. Terent. Pluſcula ſuppel=

3: lectile opus eſt, Ieſt potrzebá máło więcey

4: naczinia.

5: ¶Compluſculus, a, um, Nieyáko więcey

6: Quidam tantum in plurali numero

7: declinant, Compluſculi, compluſcu=

http://rcin.org.pl

lorum, Kilká. Compluſculos dies bene

conueniebat ſane inter eos, Pięknie ſie

zgadzáli przes kilká dni.

¶Complures & compluria caret ſin=

gulari, idem eſt quod multi, & eſt po=

ſitiui gradus non complaratiui, Wie=

le ich. Complures mihi erant obuiam,

Bárzom ich wiele podkáł.

¶Compluries aduerbium, Częſtokroć.

Plurimus, a, um, Superlatiuus a multus,

Bárzo wiele/ długi/ Collis plurimus col=

li imminet, Tudźieſz nád miáſtem pełno

gór/ to yeſt yedná górá więtſza/ druga

mnieyſza.

Plurimi genitiuus uerbis æſtimandi iun=

gitur, ut plurimi emiſti, Bárzoś drogo

kupił.

Plurimum aduerbium. Terent. Plurimū

merito tuo, Owſzeki bárzo dobrodźiey=

ſtwo twe. Hoc ego utor uno omniū plu=

rimū, Tego yednego mam do ſwey potrzeby

Tego yednego posługi więcey vżiwam niżli

wſzech ynych. Ibi plurimum eſt, Tám vſtá=

wicznie leży/ tám go záwżdy naydźieſz. Pluri=

mi æſtimare, Bárzo drogo ſzácować/ ważić.

Pluralis, le, nomen a Grammaticis fictū

quod plura comprehendit, Wielkiey

lidżby.

Pluratiuus, a, um, idem apud Macrobiū

¶Perplus, perpluris, om. Plin. Spon=

http://rcin.org.pl

38: det iugero eius annuos perplureis, uel

39: mediocri ſolo redditus, Bárzo wiele

40: rocznych dochodów.

41: Perplurimum aduerbium, ut perplurimū

42: refert unde uenerint flumina & quo

43: conceſſerint, Bárzo wiele ná tym należy

44: Pluteus, plutei, maſ. ſec. Dáſzek do ſzturmu/

45: było przed czáſy nieyákie naczinie woyenne z

46: rokićiny vpliecione á skórámi powleczone pod

47: którym żołnierze do ſzturmu chodźili. Páweź

48: ny ruſtunek może być zwan.

49: Pluteus item, Wſzeláka rzecz z tárćic z deſzczk

50: álbo z dylów vcziniona/ yáko yeſt pulpit/

51: ſpidwas/ ſzafá do xiąg chowánia/ álbo tablice

52: któremi bywa nieco przegradzano y przeſa=

53: dzano. Tabulæ quibus aliquid præſe=

54: piretur, Itē pro fulcro tori diſcubito=

55: rij, Zadnia deſzczká ná łożu którey ſie

56: grzbietem ſpieráyą/ też tablicá álbo pulpit do

57: piſánia.

strona: 307v

kolumna: a

P ante N & O.

1: Plutealis, & hoc pluteale, unde ſigilla plu

2: tealia, id eſt imagunculæ pluteis, id eſt

3: tabulis incluſæ, Obraski ná tablicách wy=

4: rzezáne/ álbo zámknione.

5: Pluto, plutonis, maſ. ter. filius Saturni &

6: Opis, Piekielny król Alias Dis & Orcus,

http://rcin.org.pl

7: Pluuia, pluuialis, Vide Pluo.

P ante N.

8: Pneuma, atis, neu. t. Latine ſpiritus uel fla

9: tus, Duch/ wiátr/ dech/ wienie wiátru/ ſzum.

10: Pneumaticꝰ a, ū, wietrzny. Pneumatica, orgá

11: ny które przes nádymánie bywáyą pobudzone

12: Pneumon, onis, Latine pulmo, Płuce.

13: Pneumonia ſiue peripneumonia inflā=

14: matio pulmonis, Zapalenie płuc.

15: Pneumonicus, Który táką chorobę ma.

P ante O.

16: Po inſaliari carmine poſitum eſt pro po

17: pulo inquit Feſtus.

18: Poculum, poculi, neut. ſec. Wſzelákie naczi=

19: nie do pićia/ kubek. kuflik/ kruż. Vitreum po

20: culum, Ścklenicá [!] .

21: Poculum etiam aliquando, Trunek.

22: Pocillū, li, dim. Kubeczek/ krużiczek/ becherek.

23: Pocillator, toris, m. ter. Podczáſzy.

24: Pocillatrix, Podczáſzina.

25: Poculentus, a, um, Pity/ co zwłaſzczá może

26: być pito. Sicut Eſculētus, Co ſie godźi yeść.

27: Podagra, podagræ, fem. prim. Lamánie w

28: nogách/ Podagrá.

29: Podagricus, Podagriczny/ który podágrę ma.

30: Podagroſus, idem.

31: Podalyrius, maſc. filius Æſculapij, Sław=

32: ny liekarz.

33: Poderis, p. pr. poderos, m. Latine tunica

34: talaris, Długa ſuknia áż do ſámych piąt.

http://rcin.org.pl

35: Podex, podicis, maſc. ter. Zádek/ dupá/ rzić.

36: Podia funis in naui quo tendīt uelū, Cal.

37: Podium, podij, neut. ſec. Ganek álbo przed=

38: ſienie/ też wykuſz przed domem z którego ná

39: vlicę wyglądáyą/ też ſzafá.

40: Podiolum, lij, dimin. Ganeczek/ ſzafeceká [!] .

41: Poëcile, fem. fuit porticus Athenis in qua

42: Stoici philoſophabantur latine uaria

43: uel uariegata a multiplici colore dici=

44: tur, Szopá.

45: Poëma, poëmatis, n. t. Wierſzámi xiąſzki ſpi=

46: áne [!] / też vmysł rymem vcziniony.

47: Poëta, poëtæ, ma. Wierſzów skłádácz/ álbo ry

48: mów skłádácz/ Rymownik/ Poetá.

49: Poëſis, huius poëſis, Wierſze álbo rymy nie

50: którego Poety.

51: Poëtria, ę, f. p. Rimownicá/ wierſze skłádáyąca

52: Poëtis, poëtidis, idem.

53: Poëticus, a, um, Poecki/ rymowny/ co zwłaſz=

54: czá k tey nauce należy. Vt ars Poetica &

55: uerba Poëtica.

kolumna: b

P ante O.

1: Poetici, Dij, Poeci bogowie.

2: Poetice aduerbium, Wierſzámi/ rymownie.

3: Poetica, æ, Poetice, poetices, f. Nauká pi=

4: sánia y czinienia wierſzów.

5: Poetor, poetaris, poetari, Rymuyę/ wierſze

6: czinię. Obſoletum.

7: Poetificus, a, um, adiectiuū apud Enniū

http://rcin.org.pl

quod Poetas facit, Inſolens.

Pœna, pœnę, f. p Kaźń/ karánie. Pœnas pē=

dere, pœnas dare, & pœnas reddere,

& ſoluere, Byc skaran. Pœnas luere idē,

Afficere pœna, Skárać. Cōmittere pœ=

nam, Przepáść winę/ dopuśćić ſie káźniey.

Dependere pœnas, Odcierpieć. Perſequi

pœnas alicuius, Mśćić ſie nád kim. Su=

ſtinere, ſufferre, ſumere, ſubire, ſuſcipe=

re pœnam uel pœnas idem, Cierpieć/ być

karan.

Pœnalis, & hoc pœnale, Co ku karániu á káź

ni należy. Vt pœnalis opera. Robotá

miáſto pokuty vſtáwiona.

Pœnarius, a, um, ut pœnaria actio, Skár=

gá/ ſpráwá ſądowna o rzecz karánia godna.

Pœnia, pro punio ueteres dixerunt, Vi=

de Punio.

Pœnitet, pœnitebat, pœnituit, pœnitere,

imperſonale, Záłuyę/ żal mi. Regit accu

ſatiuū patientis rei, cum genitiuo agen

tis, Me haud pœnitet, wſziſtko mi zá yedno

nie żal mi, Me noſtri conſilij utiqȝ pœni=

tet, Zal mi żeſmy ſobie ták zlie poradźili. Eū

pœnitet deformem eſſe natum, Sróma

ſie tego że ſie ták żádnym vrodźił. Noſtri

noſmet pœnitet, Srómamy ſie ſámi dla

ſiebie. Pœnitet inſtituti, Zal mi że to kiedy

był przed ſię wziął.

Pœnitens, pœnitentis, Záłuyący/ ſrómáyący

http://rcin.org.pl

38: ſie/ pokutuyący.

39: Pœnitendus, a, ū, nomen, Czego komu może

40: być żał/ álbo dla czego ſie kto ſromać może.

41: Pœniturus, a, um, fere idem, Niſi quod fu

42: turū eſt, ut neqꝫ te, neqꝫ quenquā arbi=

43: tror pœniturū tuæ laudis, Colu. Mam

44: zá to że ſie áni ty ſromáć będźieſz/ á nić też

45: kto zayźrzeć będźie dlá twoyey chwały.

46: Pœnitentia, æ, fem. prim. Załowánie/ ſró=

47: mánie. Illis aliorum uitæ pœnitentia eſt

48: Nie podoba ſie ym álbo ſrómáyą ſie zá cu=

49: dzi żiwot.

50: Pœnitudo, pœnitudinis in Biblijs legitur

51: pro pœnitentia, Inſolenter.

52: Pœnus, id eſt cartaginenſis, Kártáinczik.

53: Vnde adiectiuum Punicus, a, um, Kár

54: táinski. Puncio bello, W Kartáinską

55: woynę.

56: Pœnulus, dimin, Plaut.

57: Poeſis, Poeta, Vide Poema.

Pogonia

strona: 308

kolumna: a

P ante O.

1: Pogonia uel pogonias, pogoniæ, Koſ=

2: máta/ kudłáta gwiazdá/ kometá. Cum in=

3: teriore ex parte in ſpeciē barbæ pro=

4: mittitur iuba.

5: Pol aduerbium iurantis per Pollucem,

6: Záprawdę/ owſzeki.

http://rcin.org.pl

Polea fimus pulli aſininus, quem æqua

in partu ante fœtum effundit.

Polegrados Inſula una ex Sporadibꝰ, cc

Polemoma, æ, herba.

Polenta, tæ, dicitur & pulenta, Ięczmien=

na nieyáko przichędożona mąká álbo krupy.

Polentarius, a, um, Co k temu należy.

Polimenta, orum, teſticuli porcorum di=

cuntur cum caſtrantur, Iądrká wieprz=

ków cziścionych. Feſtus.

Polio, polis, poliui, politum, polire, Chę=

doże/ wycieram/ wyſmukuyę.

Politus, a, um, politior, politiſsimus, Chę=

dogi/ ochędożny/ wyſmukniony. Politus om

nibus uirtutibus, Prziochędożony wſzemi

cnotámi.

Politus artibus, Wyćwiczony w naukách.

Politor elegantia, Nihil politius, ni=

hil acutius Ariſtotele, Nic pięknieyſzego

nic oſtrſzego yáko Ariſtoteles. Politiſsi=

mus & acutiſsimus noſtræ memoriæ

philoſophus, Wielmi vczony á wyſokie=

go rozumu. Politæ columnæ, Słupy pię=

knie wyſtrychnione. Politioris humani=

tatis & politioris diſciplinæ expers,

Namniey nie yeſt cwiczony w naukách phi=

loſophiey.

Politulus diminutiuum, Prziochędożnieyſzym

nieyáko ochędożny.

Polite aduerbium, Ochędożnie/ gładko/ pię=

http://rcin.org.pl

knie. Polite ſcribere, Cziſtą á ſpániáłą łá=

ćiną piſáć.

Polities, politiei, fe. mundicies & orna=

tus, Chędogość/ ochędożność.

Politio, politionis, Chędożenie/ wyſmuknie=

nie. Politiones agrorum, id eſt, cultus

diligentes, Pilna vpráwá roley.

Politura, polituræ, fem. Gładkość.

¶Compoſita, Depolio, Expolio &

Perpolio idē quod ſimplex, Wycieram

wychędożam/ wyſtrycham/ wyſmukuyę. Ex=

poliri unguiū ſcabricias, Wychędożić páz

nokcie.

¶Expolitus, a, um, Wychędożony/ wy=

ſtrychniony/ a/ e. Excultus atq; expolitus

uita atq; cultu, Ták w ochędożnośći yáko y

w obyczáyách dobrze wypolerowány.

¶Expolitio uerbale, Wyſtrichnienie/ wy=

ſmuknienie/ wypolerowánie.

¶Expolitio idem Schema eſt Rethori=

corum, Wyſtrichnienie słowy którą rzecz.

kolumna: b

P ante O. 308

Inſtituta perpolire, Wypráwić yáko ſie go

dźi rzeczy przed ſię wzięte.

¶Perpolitus, a, um, participium, ſiue

nomen ex participio idem quod Ex=

politus, perpolitus literis, Dobrze w nau

kách wypolerowány wyćwiczony. Ornata &

perpolita oratio, Piękna ſpániáła rzecz.

http://rcin.org.pl

8: Perpolita humanitate uita, Wielmi ludź

9: kiemi skłonnemi obyczáymi obdárzony żiwot.

10: Polis, huius polis, f. Latine urbs, Miáſto.

11: Politicus, a, um, Mieſcki/ świetski.

12: Politɛıa, politɛıæ, pen. prod. Mieyſcki ſtan

13: ſpráwowánie Rzeczy poáńſtwo/ kró

14: lewſtwo. Cuius ſpecies ſunt bonæ, Mo

15: narchia, æ, Gdźie yedno yeden wedle praw

16: krolewſt pánuye.

17: ¶Ariſtocratia, æ, Gdźie wiele dobrych á

18: zacnieyſzich ludźi pánuyą/ to yeſt gdźie zacna

19: á vczćiwa rádá Rzecz poſpolitą ſpráwuye.

20: ¶Democratia, æ Gdźie wſziſtko poſpól=

21: ſtwo pánuye. Contra malæ politiæ ſpe=

22: cies ſunt, Tyrannis, Gdźie tylko yeden

23: wedle woley ſwey nie wedle ſpráwiedliwo=

24: śći pánuye/ który ſam w práwem y królem y

25: ſpráwiedliwośćią yeſt.

26: ¶Obligarchia, Gdźie máło pánów wedle

27: ſwego widzenia/ Rzeczpoſpolitą ſpráwuyą.

28: ¶Anarchia, Gdźie żadnego pánowánia nie

29: máſz/ gdźie żiwie káżdy yáko kto chce. A polis

30: multa ſunt compoſita Neapolis, No=

31: we miáſto. Paleopolis, Stáre miáſto.

32: Pollen, Vide Pollis.

33: Polleo, polles. pollere, neut. ſecun. Mogę/

34: Przemogę. Nec eſt ulla res quæ plus a=

35: pud eum polleat, Niemaſz żadney rzeczy

36: któraby więcey w niego ważiłá/ álbo ważić.

37: mogłá. Multum illi terra, plurimum ma

http://rcin.org.pl

ri pollent, Przemożni ſą ná ziemi/ ále dále=

ko przemożnieyſzy ná morzu. Pollens medi=

cina Hipocrates, Przemożny w rzeczy lie=

kárskiey Hypocrátes, Tanto magis feri=

to quando magis potes polleiqꝫ, Tym

bárziey vderz ym naybárziey możeſz. Pluri=

mum pollet autoritate, Ma wielką po=

wagę. Aurum pollet in remedijs, Złoto

w lekárſtwo bárdzo dobre.

Pollens, pollentis, Mocny/ przemożny/ mo=

gący.

Pollens uini, Bogáty w wino.

Pollentia, æ, fem. prim. Moc/ przemożność.

Pollentia etiam Dea apud Romanos.

Pollentia item ciuitas eius nominis in

maiore balearium inſula, & alia iuxta

Alpes.

Pollentini etiam in Piceno fuerunt.

Pollex, pollicis, m. ter. Wielki pálec. Polli=

FF 2 cem

strona: 308v

kolumna: a

P ante O.

cem præmare prouerbium, Chuć łáskę

y dobrą wolą komu okázować. Pollicem

cōuertere, Dáć komu niechuć znáć. Vtroqꝫ

pollice, Vprzeymie/ s wielką chucią y żiczli=

wością.

Pollicaris & hoc pollicare adiectiuum,

Vt pollicaris latitudo, Táka ſzerokość yá=

http://rcin.org.pl

ko wielki pálec.

¶Cōpoſita, a Polleo, Æquipolleo id

eſt æquiualeo, Ták wiele ważę.

¶Æquipollentia, æ, Iednáka mocn/ rów=

na przemożność.

¶Præpolleo, przemagam/ więcey mogę niż

drugi/ przewyſzſzam.

Polliceor, eris, eri, de. ſe, Obiecuyę á zwłaſz=

czá z ſwey dobrey woley króm proźby. Pol=

liceri alicui operam ſuam, Ofiárować

ſwą wolą y chuć komu Polliceris te buc=

cinatorem fore exiſtimationis meæ,

Obiecuyeſz ſie chcieć wysławiáć záchowánie

y dobrą powieść moyę. De ipſo Anto=

nio tantū tibi polliceor, Obiecuyęć álbo

przirzekam o Antoniuſie. Habeo tibi pol=

liceri, Mogę przirzec/ mogę to ná ſie wziąć.

Pollicitor, aris, ari, frequentatiuum, Częſto

á gęſto obiecuyę/ zálecam ſie.

Pollicitatio, onis, uerbale, Obiecowánie/ zá

lecánie ſie.

Pollicitum, polliciti, Przirzeczenie.

Pollinarius, Vide Pollis.

Pollincio, pollincis, pollinxi, pollinctum

pollincere, Bálſamować/ to yeſt/ wedle ſtá=

rego obyczáyu vmárłych ludźi ciáłá oleyki

pomázáć/ vmárłe chować.

Pollinctor, pollinctoris, maſ. ter. uerbale,

Ten który vmarłe máże y grzebie.

Pollinctura, ræ, fem. prim. Mązánie [/] y cho=

http://rcin.org.pl

38: wánie vmárłych.

39: Pollis, pollinis, maſ. uel pollen, pollinis,

40: neut. flos tritici, Pſzeniczny kwiát/ to yeſt

41: nayczyſtſza á nayprzednieyſza máką/ też mąká

42: która ſie we młyniech po ſciánách záwieſza.

43: Pollinarius, a, ū, Co k temu należy. ut cribrū

44: pollinarium, Pytel álbo śito barzo gęſtę.

45: Pollintor, pollintoris, Młynarz álbo pytel=

46: nik który mąkę pytluye.

47: Pollintio uerbale, apud Catonem obſol.

48: Pollex, Vide Polleo, Pollentia, ibidem.

49: Pollubrū, bri, neut. Miednicá ręczna. Qui=

50: dam per ſimplex L ſcribunt.

51: Polliceo, Vide Lux

52: Polluo, Vide, Luo.

53: Polonia, Polska ziemiá.

54: Polulus, pro paululus antiquum,

55: Polus, li, m. ſ. Hak/ ſzpicá álbo koniec niebieski

56: Cardo cœli.

57: Polus Arcticus, & Borealis, Pułnocna ſzpicá

kolumna: b

P ante O.

1: Polus Antatcticus, qui & auſtralis, Po

2: łudniowa ſzpicá.

3: Polus, abuſiue pro cœlo accipitur, dici=

4: tur Polus a πολῶ, id eſt uerto & cir=

5: cumago, Obrácam ſie wkoło.

6: Poliacanthos herba.

7: Poly, maſ. Latine multum, Wiele. Vnde

8: multa compoſita, Polyandros, latine

http://rcin.org.pl

multos uiros habens, Wiele ludźi máyąc

Polyandrium, Mieſce gdźie wiele grobów

álbo mogił yeſt/ gdźie ſie yaka bitwá ſtáłá.

Polyantropō, latine quaſi multorū homi

nū, hoc eſt, populoſum, Náſiádłe miáſto.

Polycarpus, multi fructus, Pożiteczny/ wiel

kopożiteczny.

Polidorus, multa donans, id eſt liberalis

Swiebodny/ wiele dáyąc.

Polydoria munificentia, ſwiebiodá/ ſzczo=

drość.

Polygonatum & Polygonum, herba a

geniculorum multitudine, alias, ſangui

naria. Ziele záſtáwiáyące krew. Vulgus uo

cat Sigillum Salomonis, Biáłe ziele/

Sporyż niektórzi zową.

Poligonium herba, quaſi multorum an=

gulorum, Podrożnik. Polyhiſtor, latine

multiſcius, Wiele vmieyący/ vmieyętny.

Polymitus, a, um, Latine quod eſt ex

multis filis, πόλυ multum, μίτος fi=

lum, quod nos licium dicimus, Vide

quid ſit ſupra Licium, Wzorováto tkány

Polymita ueſtis, Wzorováta słoyerzowa=

ta ſuknia która z rozmáyitych wzorów y roz=

máyitey fárby nići yeſt tkána.

Polimnia, Vide Muſæ.

Polyphagus, Latine uorax, manduco,

Zarłok.

Polymorphus, Latine multiformis, Roz=

http://rcin.org.pl

39: máyiti/ rozmáyitego xtałtu. μόρφι forma.

40: Polypodium herba, Latine filicula dici=

41: tur, Vide ſupra, Páprotká.

42: Polyptotum, quod multiplicem habet

43: caſum, Figura eſt, & c.

44: Polypus, pi, uel polypodis, m. Morská ri

45: bá máyąc wiele nóg.

46: Polypus etiā uitiū narium graue olentiū,

47: Czuchnienie z noſá. Itidem ut Hircus ala=

48: rum.

49: Polypi item prouerbialiter, ſtolidi, ſtupi=

50: di & rapaces dicuntur, Głupi/ wół.

51: Polypoſus, a, um, Który tákowe czuchnienie z

52: noſá ma. Eraſ. in prouerb. Suum cuiqꝫ

53: pulchrum.

54: Polyſyndeton, figura cum ſermo multis

55: coniunctionibus concatenatur.

P ante O.

1: Polytropus, maſc. Latine multimodus

2: prudens, Mádry któri wiele rzeczi skoſz=

3: tował.

4: Polyanthemum, polyanthemi, Ziele kurza

5: nogá.

6: Polycnemon herba.

7: Polygalon, herba, lactis ubertatem in=

8: ducens, & inde etiam nomen habet.

9: Polyganaton ſeu Polyganatum, Vide

http://rcin.org.pl

10: Poly.

11: Polygonoides herba, uidetur ea eſſe Pli=

12: nio quam Dioſcorides, Polyganaton

13: appellat, Podrożnik.

14: Polygrammos, gemma.

15: Polygyricon, Latine mulierum frequen=

16: tia, Wiele niewiaſt/ álbo ſchadzki niewieście/

17: frawcimer/ pánieński dwór.

18: Polymedia Troadis oppidum.

19: Polymyxos, Lucerna quæ multos habet

20: angulos, Lámpá álbo świecznik s wiele

21: rurkámi.

22: Polypluſios, Latine prædiues, Bárzo bo=

23: gáti. Apud Plaut.

Polymitus,	Vide	Poly.
Polypodium,		
Polyptoton,		
Polypus,		
Polytrichon,		

24: Polyſyntheton, figura cum ſententię mul

25: torum articulorum conuenienti copia

26: continentur.

27: Polyteba, oppidum Meſopotamiæ.

28: Polixena, fem. pen cor. filia Priami.

29: Polizonos, gemmæ nomen.

30: Pomarium, Vide Pomum.

31: Pomeridianus, a, um, & poſtmeridianus

http://rcin.org.pl

32: a, um, Południy/ ſpołudny. Pomeridiana

33: deambulatio, Po obiedźna przechadzká.

34: Pomilio, Vide Pumilio, Pieniek/ kárzeł.

35: Pomiferus, Vide Pomum.

36: Pomœrium, pomœrij, neu. ſec. quaſi poſt

37: moerium, hoc eſt murū uel quaſi pro=

38: murium, id eſt, proximū muro, Pewny

39: pláć miedzi muri mieſtckiemi/ á miedzi domy

40: z obu ſtrón muru gdzie ſie nie dopuſzczano

41: budować. Pomœria proferre, Páńſtwá

42: ſwe roſpościerać/ rozſzerzáć páńſtwo ſwe.

43: Pompa, æ, f. p. Wſzelákie koſztowne známie=

44: nite á pyſzne przigotowánie ku yákiey grze

45: turnieyowey/ álbo proceſsiey yákiey.

46: Pompa funebris, Proceſsia/ obchód pogrze=

47: bny.

48: Pompa nuptialis, Prowádzenie młodego páná

49: s obłubiencą do kościoła do ślubu. Adhi=

50: bere pompam in dicendo, Pyſznie á ſpá=

51: nile mowić.

52: Pompoſus, a, um, Piſzny/ butny/ a/ e.

kolumna: b

1: Pompatice in Biblijs barbarū, aduerbiū

2: Pyſznie/ koſztownie.

3: Pompeius maſ Znamieniti Hetman y Se=

4: nator Rzimski.

5: Pompeij oppidum Campaniæ in Italia.

6: Pompeianum prædium circa Pompeios

7: Pompeiana uitis, ab Inſitore dicta, a=

http://rcin.org.pl

pud Columellam.

Pompilus piſcis.

Pomponiana pyra ab Inſitore dicta. cc.

Pomum, pomi, neut. ſe. Yábłko. Eſt com=

mune uocabulum omnium fructuum

Wſzeláki owoc.

Pomus, fem. ſec. Yábłoń.

Pomarium, pomarij, neu. ſec. Sad. Alias

Viridarium.

Pomarium oleagineum, Oliwny ſad. Po

nere pomaria, Sad ſzczepić.

Pomarium item, Spychlerz yábłeczny/ ko=

morá gdźie yábłká choważą.

Pomifer, ra, rum, Rodzący yábłká. Arbor

pomifera, Owoc rodząca.

Pomana dicta eſt pomorum Dea.

Pondo, Vide Pondus.

Pondus, ponderis, ne. ter. Cięſzkość/ wagá.

Metaphorice, Powagá/ przemożność.

Pondus item, Brełá. ſztuka co yáką wágę

ma/ álbo co ważono yeſt. Magnum auri

pondus, Wielká bréłá złotá. Gemuit ſub

pondere cymba, Lodká ſie málem zágrą=

áłá pod cieſzkością. Putat meas literas

maximum apud te pondus habituras

Má zá to że liſt móy v ciebie wiele ważyć

będzie. Eius filius eodem eſt apud me

pondere, quo fuit ille, Nie mnieyſzey wa=

gi/ álbo nie w mnieyſzim baczeniu.

Pondus etiam pro libra, Wagá którą wa=

http://rcin.org.pl

żą/ funt. Habere pondus, Mieć wagę.

Hos aureos meis ponderibus exami=

nabo, Tych złotych chcę ná ſwey wadze skoſz=

tować/ máyąli práwą wagę. Maximi pon=

deris eſſe, Wielką mieć powagę/ cuius con

trarium, Nullius ponderis eſſe.

Ponduſculum, ponduſculi, diminutiuum

Mała ważká.

Pōderoſus, a, ū, ważny/ cięſzki/ máyąci wagę.

Pondo indeclinabile, neut. Funt. Et cum

additur libra ſignificat idem quod

pondus, ut libra pondo auri, Bréłá zło=

tá yeden funt ważąca. Quod pondo te

eſſe cenſes nudum, Yáko wiele możeſz fun

tów ważić nágo. Dicimus duo millia

pondo, Ibi eſt genititi caſus, Mille pon

do, nominatiui caſus, Bis mille pondo

nominatiuus non eſt, quia mille adie=

ctiuum eſt, Tamen non dicimus, Bina

FF 3 Trina

strona: 309v

kolumna: a

P ante O.

Trina pondo, ſed tria, Torquis aureus

duo pondo, Złoyi łáńcuch dwá funti wa=

żąci. Corona aurea libræ pondo, Funt

ważąca. Plus pondo, Gel. lib. 2. cap. 24.

po plus ponderis.

¶Dipondius, Dwá funti ważąci.

¶Centupondium, Stofuntów.

http://rcin.org.pl

¶Aſsipondium, Yeden funt.

Pondero, as, are, neut. prim. Ważę. Et per

translationem, Vważam/ roſmyſlam ſie ſzá

cuyę. Quo quiſqꝫ animo fecerit pon=

derādum eſt, Yákim kto vmysłem vczinił

ma być vważono. Ponderare fidem ex

fortuna, Wedle máyętnośćy cziyey yego wiá=

rę ſzácować/ álbo ták wiele mu wierzić yáko

może przemoc. Pōderare officia alicuius,

Záchowánie cziye przećiwko ſobie vważić.

¶Præpondero, Przeważam/ záważam/ wię

cey ważę. & Metaphorice, Wyſzſzey być

ważón/ przewyſzſzáć.

Pone præpoſitio antiqua, pro poſt ac=

cuſatiuo iungitur, contrarium habet

ante, Plaut. Pone ædem Caſtoris ibi

ſunt, Zá kościołem Káſtorowym.

Pone item aduerbium, Przy/ podle.

Pono, ponis, poſui, poſitum, ponere, Kłá

dę/ pokładam. Aliquando pro Depono

Ponere barbam, Ogolić brodę. Ponere

ſedem, Poſtánowić ſie. Ponere nidum,

Vgnieźdźić. Ponere ante oculos rem a=

liquam, Przed oczy przedłożić. Bene pone=

re beneficium, Dobrze obróćić dobrodziey=

ſtwo. Caſtra ponere, Obóz położić. Pone=

re caſtella, Náſadzać y budować miáſtecz=

ká. Ponere curam, Odłożyć ná ſtronę pie=

czołowánie. Ponere curam in re aliqua,

Przidáć pilności. Ponere dies multos in

http://rcin.org.pl

38: rem aliquam, Wiele dni ná co obróćić ál=

39: bo ſtráwić. Eſt poſitum in te totum,

40: Wſziſtko ná tobie należy. Poſitus extra

41: uulgarem uſum, Nie ládá go kto vżiwa.

42: Poſitus extra omnem ingenij aleam,

43: Cic. Wſziſtki przeſzedł rozumem/ Nikt s

44: nim nie może być porownan. Ponere exem

45: plum, Przikład dáć. Ponere ſe extra cul=

46: pam, Wypráwić ſie z yákiego wyſtępu/ oká=

47: zować niewonniść ſwą. Ponere fundamen

48: ta, Fundamentá/ grunt zákładáć. Ponere in

49: admirandis, Miedzi dźiwy policzáć. Po=

50: ſitus in excelſiſsimo faſtigio humani

51: generis. Naywyſzſzego ſtanu doſtąpił. Po=

52: nete aliquem in gratia apud alterum,

53: uel in gratiam, Láskę komu yednáć v kogo.

54: Ponere aliquid in mœtu, Obáwáć ſie.

55: Ponere in ultimis, Miedzy podleyſzemi

56: policzáć. Ponere mala initia, Zlie począć.

kolumna: b

P ante O.

1: Ponere inſidias, Náſadzić ſie ná kogo. Po

2: nere in beneficij loco, Zá dobrodźieyſtwo

3: poczitáć. Ponere celebri uel primo loco

4: Miedzy zacnieyſzemi poczitáć. Quoniam

5: tantum in ea arte ponitis, Iż ták wiele

6: w tey nauce pilności y prace podeymuyecie/

7: álbo iż ták wiele o niey dźierżicie. Ponere

8: multum in fortuna, Wiele o fortunie

9: dźierżeć. Bene opera poſita, Dobrze pil=

http://rcin.org.pl

10: ność obrócona. Ponere oua dicitur gal=

11: lina, Nieść yáycá.

12: Si in fundo pedem poſuiſſes, Byś mi

13: ná moyim gruncie ſtopą poſtał. Pedem ubi

14: ponat non habet in ſuo, Wſziſtkiey ſwey

15: máyętnośći nie ma ná ſtopie. Ponere præ=

16: ſidium in aliquo loco, Oſádźić żołnierz=

17: mi opátrzić obroną. Ponere ſe totum in re

18: aliqua, Wſziſtkę ſwą pilność ná co obró=

19: ćić.

20: Ponere aliquando pro fingere, Pone

21: eſt uictum eum, Terent, Iuſz ná to rze=

22: kąć álbo pozwáláyąc tego że yeſt zwyciężón

23: Fagina tibi pocula ponam, Z Bu=

24: kowych kubków w mnie muſiſz pić. Multum

25: temporis in ſtudia poſuit, Długo ſie

26: vcził. Id ego in lucro pono, To ya zá zisk

27: poczitam.

28: Sumptus nuſquam melius poni po=

29: teſt, Ten nakład nigdźiey lepiey nie może

30: być obrócón. Ponere beneficia apud ali=

31: quem, Dobrodźieyſtwo komu okázáć. Ne

32: ponas ſpem me bonæ frugi fore, Nie

33: nádźieway ſie ábych ſie miał polepſzić. Tantū

34: ſtudij uel tantū ſtudiū in ea ponendū

35: non arbitrabatur, Nie zdáło mu ſie áby

36: ták wielka pracá dla tego, miáłá być po=

37: deymowana. Vnicunq; ante poſuit ue=

38: ſtigia, Gdźiekolwiek przedtym poſtał/ cho=

39: dźił. Ponere fruticem, Szczepić. Ponere

http://rcin.org.pl

40: conſilium, Zmienić ſwóy vmysł. Ponere

41: uitia, Przeſtáć zlie czinić. Ponis mihi por

42: cū, Kładzieſz przed mię ſwininę ku yedzeniu

43: Ponunt philoſophi, Kłą/ to yeſt piſzą/

44: dźierżą ták.

45: Poſitus, a, um participium, Położony/ a/ e.

46: ut poſitis omnium aliarum rerum cu=

47: ris, Opuśćiwſzy wſzſtki [!] yne ſpráwy.

48: Poſitus, huius poſitus, maſ. q. Położenie/

49: poſádzenie.

50: Poſitio, poſitionis, fem. ter. idem.

51: Poſitura, idem, Poſitio cœli, Położenie nie

52: bá. Poſitio campeſtris, Rozległość álbo

53: poległość pól.

54: Poſitio apud Grammaticos uocatur

55: dum poſt uocalem duæ conſonantes

56: uel una dupla ſequitur.

strona: 310

kolumna: a

P ante O.

1: Poſitiuus, a, um, adiectiuum a Gramma

2: ticis fictum quod aliorum eſt fun=

3: damentum,

4: Poſitiuus gradus, Pierwſzy ſtopień álbo

5: gruntowny słopień.

6: ¶Compoſita, Appono, pen. pro. Przi

7: kładam/ przidáyę. Apponere conuiuis,

8: Przed goście wyłożić/ vkroić. Notā alicui

9: rei apponere, Nácechować/ náznáczić co.

http://rcin.org.pl

Apponere machinā, Dziáło nálożić. De
ſuo apponere, Z ſwego mieſzká przikładáć.
Menſam apponere, Nágotować/ przikrić
ſtół.
Licitatorem apponere, Podkupniá któ=
ryby więcey podáwał nárządźić.
¶Appoſitus, a, um, participium, Przi=
łożony/ a/ e.
Appoſitus in Epiſtola dies, Dáley prze=
łożony dzień w liście.
¶Appoſitus adiectiuum, nomen ex
participio, Tráfny/ potemny/ godny/ rządny
słuſzny ku czemu.
Multo appoſitior illo, Dáleko ſnádniey=
ſzy niżli ón.
Argumentum ad eam rem appoſitum
Przitráfny dowód k tey rzeczy. Tempus
appoſitum ad aliquid faciendum, Po
temny/ pogodny czáś ku czinieniu czego. Ad
medendum eſt appoſitum, Vmie ſie
dobrze s lékarſtwy obchodźić/ Rzádny le=
karz.
Appoſitiſsimus uerbis uſus eſt, Czi=
ſtemi słowy rzecz wywiódł/ pięknie mó=
wił.
¶Appoſitus, huius appoſitus, Potem=
ność/ też priſádzenie/ ſnádność.
¶Apoſite aduerbium, Tráfnie/ potemnie
ſnádnie. Appoſite dicere ad perſuaſio=
nem.

http://rcin.org.pl

40: ¶Appoſitio, Prziłożenie/ prziſádzenie.

41: ¶Appoſitio apud Grammaticos fi=

42: gura eſt quam ueteres Epexegeſim uo

43: carunt, nomē nomini adiectum quod

44: prius exponat ſine copula, quando

45: duo nomina ſubſtantiua in uno caſu

46: ſequuntur abſq; coniunctione.

47: Antepono, Przedkładam yednego nád dru

48: giego/ wyſzſzey ważę. Nemo ſe anteponat

49: alteri, Niechay ſie żaden nie przedkłáda nád

50: drugiego/ nie więcey o ſobie dźierży niżli o

51: drugim.

52: ¶Compono, Składam weſpołek/ rządnie

53: vkładam.

54: Crines componere, Szczoſáć álbo przi=

55: głáskáć głowę. Res ſuas componere,

56: Rzeczy ſwe vłożić. Componere pugnan=

kolumna: b

1: tia, Ziednáć/ ziednoczić. Item componere

2: pro finire, ut componere bellum, con

3: tentiones, controuerſias, Skóńczić álbo

4: ziedáć. Componere diem dicitur dies,

5: Dźień zámknąć/ skończić. Componere pa

6: cem inter partes, Poyedáć. Compone=

7: re & tranſigere, Vmówić y poſtánowić.

8: Componere aliquid inter aliquos,

9: Nieyákie różnośći porownáć. Compone

10: hoc de argento, de reliquo uide, &c. Po

11: rownay nas pierwey o pieniądze/ etć.

http://rcin.org.pl

¶Componere, etima pro comparare,

Vergil. Sic paruis componere, magna

ſolebam, Tákem był zwykł przirownáwáć

máłe ku wielkim.

Componere ſocietatem cum prædo=

nibus, Stowárziſzić ſie s łotry.

¶Componere ſicut uulgo uſurpatur

pro ſcribere, ut componere hiſtoriam

Hiſtorią popiſáć. Componere libros,

Skłádáć xięgi. Teſtamentum compone=

re, Teſtáment vczinić. Componere certam

quandam formulam diſciplinæ, Nie=

yáki pewny obyczay vczenia złożić/ popiſáć.

¶Compoſitus, a, um, participiū, Sło=

żony/ vdány ná co/ skłonny k czemu/ gotowy/

a/ e. Compoſitus in oſtentationem, Ku

butnośći álbo chełpieniu skłonny. Compo

ſitum ad omnem caſum agmen, Woy=

sko ku wſzelákiey podcze á przogodzie gotowe.

¶Compoſitus, a, um, nomen ex parti=

cipio, Trafny/ potemny/ ſnádny. Compo=

ſitor ad iter faciendum uidetur, Sná=

dnieyſzy ku dródze. Compoſitiſsime li=

teræ, Rządnie nápiſány liſt. Atqꝫ hiſtoriæ

magis idoneus alius compoſitus ad

carmen. Quint. Ieden ku piſániu hiſtoriey

drugi ku wierſzóm ſnádnieyſzy/ skłonniey=

ſzi. Compoſiti mores, Piękne obyczáye

Compoſitiſsime ſapientię uir, Człowiek

práwie rządnie mądry.

http://rcin.org.pl

42: ¶Compoſito ablatiuus uice aduerbij

43: Compoſito factū eſt quomodo hanc

44: amās habere poſſet ſine dote, Vmyślnie

45: ſie tak ſtáło álbo s wolą y s porádą yego. Ni

46: hil nō ex cōpoſito fecimus, Niceſmy nie

47: czinili króm rozmysłu y porády.

48: ¶Compoſite aduerbium, Składnie/

49: rządnie.

50: ¶Compoſitor uerbale, Skłácz/ yed=

51: nacz/ vkładácz.

52: ¶Compoſitio uerbale, fem. Złożenie/

53: włożenie. Apta membrorum compoſi=

54: tio, Cudny wzroſt. Si refertur ad corpus,

55: Sed ſi ad orationem, Rządnie poſádzenie

56: rzeczy. Verborū compoſitio, Składánie.

FF 4 ¶Compoſitio

strona: 310v

kolumna: a

P ante O.

1: ¶Compoſitio item, Ziednánie/ porow=

2: nánie/ pomiérzenie. Pacis, concordiæ, cō=

3: poſitionis autor eſſe non deſtiti, Ni=

4: gdym nie przeſtał ku pokoyowi/ zgodzie y

5: ziednániu wiéść.

6: ¶Compoſitura uel detractione literæ

7: i, Compoſtura, æ, fem. Nieco weſpołek

8: złożonego/ konfekt.

9: ¶Circumpono, Obkładam/ w koło ob=

10: kładam.

11: ¶Depono, Składam/ odkładam. Depo=

http://rcin.org.pl

nere arma, Złożić zbroyę. Deponere cri=

nes, Ogolić włoſy. Deponere ſoleas,

Skorznie z zuć. Deponere ſemina ſulco,

Pośiać. Deponere aliquid de leuitate,

Vyąć nieco ſwey wſzeteczności. Errorem

ſuum deponere, Błędu ſwego pozoſtáć.

Contrumaciam deponere, Pozoſtáć krną

brności.

Pulli deponunt ingenia Sylueſtria,

Zrzebiętá/ zrzebce pozoſtáyą dźikich obyczá=

yów/ to yeſt przeſtáyą płochości. Memoriam

deponere, Zápámiętáć. Negotium de=

ponere, Złożić z ſiebie pracą. Iumentis o=

nera deponunt, Seymuyą burdy ſwych

bydląt.

Deponere onus per translationē, Nie=

yáki vrząd z ſiebie złożić. Deponere offi=

cium, magiſtratum, præturam, prouin

ciā, Spuśćić/ podáć ynſzym/ etć. Aliquem

officio deponere, Wyſádźić kogo z vrzę=

du. Deponere uino, Vpoić.

¶Deponens, deponentis participium,

Składáyący/ odkładáyący.

¶Deponens uerbum apud Gramma=

ticos, quod ſe ſub terminatione or, age=

re tantum uel pati ſignificat, nec uenit

ab actiuo.

¶Depoſitus, a, um, participium, Zło=

żony/ też dány ku ſchowániu. Vt Depoſi=

tam pecuniam recuperare, Pieniędzi ku

http://rcin.org.pl

42: ſchowániu dánych doſtáć.

43: ¶Depoſitus pro Deſperato.

44: ¶Depoſitum, depoſiti ſubſtantiuum,

45: Nieco ku chowániu k wierney ręce dánego.

46: Depoſiturius qui aliquid deponit, Ca

47: lepinus ſine authore.

48: Depoſitarius, Ten któremu co bywa dano

49: ku wierney ręce.

50: ¶Depoſitio, Złożenie. In Biblijs legitur

51: ¶Diſpono, Rozrządzam/ roſpráwuyę. Di=

52: ſponere ſuo queꝫ ordine, Káżdą rzecz

53: ná ſwym mieyſcu położić. Diſponere atꝫ

54: diſpenſare, Roſpráwić. Claſſem diſpo=

55: nere, Obóz nawodny vſzikować. Inſidias

56: diſponere, Roſsádźić ná kogo ná wielu miey

kolumna: b

P ante O.

1: ſcách. Præſidia diſponere, Rozłożić po mieá

2: ſteczkách álbo zamcech żołnierze. Stationes

3: diſponere, Strażą vſtáwić/ ná ſtrážą wy=

4: słáć. Vigilias diſponere idem, Comas

5: diſponere, Przigłaskáć włoſów. Diſpo=

6: ſuit remedia homini natura, Zrządźi=

7: łá.

8: ¶Diſpoſitus, a, ū, partici. Rozrządzony/

9: rozpráwiony. Deſcriptum ac depoſitum

10: cuiꝫ munus, Roſpiſány y rozrządzony

11: káżdego vrząd.

12: ¶Diſpoſitio, Rozrządzenie/ roſpráwienie.

13: Ordo & diſpoſitio argumentorum.

http://rcin.org.pl

¶Diſpoſite aduerbium, Rozrządnie/ ro=
ſpráwnie.
¶Expono, Wykładam/ wyſádzam/ wyli=
czam/ oznaymiam. Copias in terram ex=
ponere, Woysko z łodźi ná ziemię wyſá=
dźić. Exponere puerum, Położić gdźie
dźiecię. Exponere exercitum in Africā,
Aż w Afrikę wyſádźić. Vaſa aurea & ar=
gentea exponere, Służbę wyłożić. Ex=
poſita malignitati legentium Epiſto=
la, Exponere uitam ſuam iuuentuti ad
imitandum, Dobry przikład dáć ku náślá=
dowániu. Expoſitus arbitrio medentis,
Ná wolą dány.
Expoſita domus cupiditati & uolu=
ptatibus, Dóm ná roskoſzy y roſpuſtności
vdány/ álbo potemny dóm ku wſzém roſpu=
ſtóm. Alicuius beneficia in ſe exponere
Wyliczić/ znáć dobrodźieyſtwá cziye przećiw
ſobie.
Mandata alicuius exponere, Poliecenie
cziye oznaymić. Exponam uobis breui=
ter conſilium profectionis & reuer=
ſionis meæ, Oznaymię/ wyliczę/ wypowiem
wam krótkiemi słowy. Omnia ordine ex=
ponere, Porzędnie yednę rzecz zá drugą po=
wiedźieć.
¶Expoſitus, a, um, participium, Wy=
ſádzony/ a/ e. ut expoſitus Solibus locus
Mieyſce ze wſzech ſtrón od słońcá docho=

http://rcin.org.pl

dzące. Ventis expoſitus, Ná wietrznym

mieyſcu, Expoſitus ſub dio, Pod gołym

niebem.

¶Expoſitus item, Prętki/ chutliwy. Vt

promptam & expoſitam fidem præ=

buit populo Rom. Chutliwie/ żiczliwie

ſie ſtáwił ku ludu Rzimskiemu.

¶Expoſititius, a. um, Wyrzucony/ wy=

ſádzony/ a/ e Epoſititius puer, Nálezionek

śiérotá Expoſitio uerbale, Wyłożenie/

wykładánie/ wyſádzenie/ też wyliczenie/ oznay

mienie cziyey woley. Impono, Nákładam

wkładam/ też poliecam. Imponere finem

Skóńczić

strona: 311

kolumna: a

P ante O.

Skończić. Impono extremam manum,

Dokonáwam czego/ wypráwiam yáko ſie go=

dźi. Onus alicui imponere, Włożić co ná

kogo/ poliećić co komu. In ſtipendium ar

gentum imponere, Położić pieniądze dla

przyimowánia służebnych ludźi. Calculum

imponere, Liczman włożić/ ráchować. Clau

ſulam diſputationi imponere, Zámknąć

skończić diſputácią/ ſporę. Imponere no=

men uel cognomen alicui, Przezwáć

ochrćić kogo.

Cui Syriacæ nomen imponunt, Która

Syriáká byłá zwána. Faſtigium rei impo

http://rcin.org.pl

nere, Gałkę ná którą rzecz włożić/ to yeſt/

skończić/ dopráwić. Plurimas iniurias ali

cui imponere, Wiele złego komu wyrzą=

dźić.

Polulo leges imponere, Státutá vczinić

Pœnæ capiendæ miniſterium patri de

liberis conſulatus impoſuit, Rádá ro=

skazáłá oycá/ álbo włożiłá ná oycá áby dźie=

ći ſwe skarał. Modum ſuo dolori im=

ponere, Mierniey żáłować. Partes alicui

imponere, Poliećić co komu. Perſonam

alicui imponere, Włożić ná kogo oſobę/

to yeſt poliećić áby ſie zá tę álbo owę oſobę

miał y wydawał.

Silentium alicui rei imponere, Vſpo=

koić którą rzecz/ vtulić. Tributum & ue=

ctigal imponere, dań/ pobór vſtáwić. Vim

alucui imponere, Vczinić komu gwałt.

Imponere in collum, in manum, in na

uim, Włożić/ etć.

¶Imponere cum datiuo ſignificat,

Zdrádźić/ podeyść/ oſzukáć. Vt Imponere

alicui, Oſzukáć kogo.

¶Impoſtor, impoſtoris, Oſzuſt.

¶Impoſtura, æ, Oſzukánie/ podeście zdrá=

dá/ fáłſz.

¶Impoſitus, a, um, participium, Wło=

żony/ wſádzony. Impoſitus aliquando,

Przedłożony nád kim.

¶Impoſitus, huius impoſitus nomen,

http://rcin.org.pl

44: Włożenie/ poliecenie/ roskazánie.

45: ¶Impoſitio, impoſitionis, idem. Im=

46: poſitus, a, um, Wſádzony. Vt ſeruis ius

47: eſt impoſititium, Wſádzone álbo vſtá=

48: wione práwo/ to yeſt nieprzirodzone.

49: ¶Interpono, W pośrzodek wſádzam/ też

50: przicziniam ſie zá kim. Autoritatē interpo=

51: nere, Wſádźić álbo wſtáwić ſie zá kim/ przi=

52: czinić ſie.

53: Conſilium ſuum conſilio alterius in=

54: terponere, Swoyę rádę nád ynſzego przed

55: kładáć.

56: Condimentis interponere, Zákorzenić.

kolumna: b

P ante. O. 311

1: Decretum interponere, Skazánie założić.

2: Diebus aliquot interpoſitis, Po kilku dni

3: Fidē alicui interponere, Pod dobrą wiá=

4: rą/ álbo dobrym słowem co komu przirzec/

5: záſtáwić wiarę ſwą. In eam rem ſe fi=

6: demqꝫ ſuam interpoſuit, Pilnie á chutli=

7: wie ſie w tę/ álbo zá tę rzecz wſádźił. Sa=

8: pientius facies ſi te in iſtam pacifica=

9: tionem non interpones, Ieſli ſie nie wſá

10: dźiſz nie wdaſz/ nie wmieſzáſz/ etć. Iudicium

11: ſuum interponere, Mniemánie ſwe opo=

12: wiedźieć.

13: Iuſiurandum interponere, Przyſięgę zá=

14: łożić/ to yeſt/ pod przyſięgą co komu przirzeć/

15: álbo przyſięgą podeprzeć.

http://rcin.org.pl

16: Moram interponere quod & moram

17: nectere dicitur, Omieſzkawáć. Magna

18: fluminis mora interpoſita, Długoſmy ná

19: przepráwowániu ſie przes rzekę mieſzkáli. No

20: cte interpoſita, Przetrwawſzy yednę noc.

21: Operam ſuam pro aliquo interpone=

22: re, Przyczinić ſie zá kim.

23: Pœnas interponere Pod winámi czego

24: zákázáć.

25: Se interponere, Wmiętáć/ wrzucáć ſie w co.

26: Cur te ad hæc interponis, Czemu ſie w

27: to wmietaſz/ czmu ſie tym plecieſz. Me ni=

28: hil interpono, Namniey ſie w to nie wkłá=

29: dam/ nie wplątam.

30: Nulla mora interpoſita, Króm wſzelá=

31: kiego omieſzkánia.

32: Neqꝫ interea uerbum ullum interpo=

33: ſuit, Nie przemówił żadnego słowá k temu.

34: ¶Interpoſitus, a, um, participium, ut

35: interpoſitis quinqꝫ diebus, Po piąći

36: dni.

37: ¶Interpoſitus, huius interpoſitus, Wſá

38: dzenie/ wmiątánie.

39: Interpoſitio idem quod Parentheſis,

40: Vide ſupra quid ſit Parentheſis.

41: ¶Oppono, Záſádzam/ záſtáwiam/ ſprzeći=

42: wiam ſie.

43: Opponere corpus pro patria, Záſá=

44: dźić ciáło dla oyczizny/ to yeſt głá y żi=

45: wotá nie żáłować.

http://rcin.org.pl

46: Opponere ſe inuidijs pro ſalute pa=

47: triæ, Záſtáwić.

48: Ad omne periculum ſolus opponitur

49: Sam yeden ſie ſprzećiwia wſzem niebeſpiecz=

50: nościam/ álbo onego tilko wyſádzáyą ná

51: wſzelákie niebeſpieczności.

52: Opponere etiam pro eo quod alias

53: deponere dicitur, Zákład położić/ fánt

54: przećiw fántowi położić.

55: Opponere pignori, Záſtáwić. Oppone=

56: re ſuam autoritatem, Przećiwic ſie komu.

Opponere

strona: 311v

kolumna: a

P ante O.

1: Opponere cauſam, Dáć/ założić przyczinę.

2: Opponebāt illi interdū nomē Africa=

3: ni, Grożili nam Afrikanem. Opponere ui=

4: tium uirtuti, Opponere nomen æqui,

5: iniquitati.

6: ¶Oppoſitus, a, um, participiū, Záſá=

7: dzony/ przećiwko poſádzony. Oppoſitum &

8: obiectum.

9: ¶Oppoſitus, huius oppoſitus nomen

10: ex participio, Záſádzenie/ ſprzećiwienie.

11: Laterum noſtrorum oppoſitus & cor

12: porum pollicemur, Obiecuyemy y chcemy

13: ſie temu mocnie záſtáwić.

14: ¶Oppoſitio uerbale idem, ut Oppoſi=

15: tio lunæ, Pełnia xiężicá.

http://rcin.org.pl

¶Oppoſitum ſubſtantiuum, neut. Prze=
ćiwná ſtroná. Ex opoſito, Náprzećiwko.
¶Prępono idem quod antepono, nun
quam præponens ſe alijs, Nigdy ſie nád
drugie nie przekładáyą. Lucrum præpo=
ſui ſopori & quieti, Więtſzy wagi v
mnie yeſt zysk niżli ſpik s pokoyem. Præpo=
nere aliquem negotio, Poſtánowić kogo
nád czym/ polećić mu co. Præpoſitus, Przed=
łożony. Præpoſitus bello imperator,
Ná Hetmáńſtwo wyſádzony. Præpoſitio
Przedłożenie. Præpoſitio etiam pars ora
tionis apud Grammaticos, Przedłoże=
nie.
¶Præpoſitiuus, a, ū, Przedkładáyący/ na
przód ſádzáyący. Vt particula præpoſi=
tiua, Którą naprzód w słowá bywa wſádzo=
na. Cuius contrarium eſt poſtpoſitiua.
¶Propono, Przedkładam rzecz/ powiedam
też vſtawiam/ vmyślam/ bierzę przed ſię/
mam wolą/ oznaymiam. Propoſuit Romā
proficiſci, Ma wolą do Rzimu yecháć. Pro
ponere animo, wziąć przed ſię. Propoſue
ram adijcere animum ad Græcas li=
teras, Miałem wolą vczić ſie Greckiego yę=
ziku. Propoſueram illud mihi extremū
Propoſueram illud mihi extremū
Iużem ták był ſobie ná oſtátek odważił. Pro
ponere alicui conditionem, Podáć komu
obyczáyu. Proponere ediſcendum, Ro=

http://rcin.org.pl

skázáć ſie komu czego ná pámięć náuczić.

Proponere uenale aliquid, Wyłożić co

przedáynego.

Proponere minas, Grożić. Proponere

mortem acerbam, Okrutną śmiercią ko=

mu grożić. Proponere periculum ante

oculos, Wziąć ſobie ná myſl niebeſpiecz=

ność. Proponere pœnam improbis,

proponere præmiū, proponere ſpem,

proponere ſignum pugnæ, Dać znák

kiedy ſie mieli potykáć. Vt legati ad Cæ=

ſarem mittantur qui uoluntatē ſena=

kolumna: b

P ante O.

tus illi proponant, Oznaymili/ etć. Vecti=

galia propoſita, Dań vſtáwiona/ wywo=

łána. Nobis propoſitum eſt naturas

rerum manifeſtas indicare, Myſmy vmy

ſlili/ wźięli przedſię/ etć.

¶Propoſitus, a, um, participiū, Oznay=

miony/ przedłożony/ wyſádzony/ wydany/

Propoſitum argentum, Położone.

¶Propoſitum, propoſiti, neu. ſubſtan

tiuum, Vmyſlenie/ przed ſię wzięcie. Dedi

nare & Egredi a propoſito, Zmienić

ſwóy vmysł. Permanere in propoſito,

Trwáć w ſwym przedſię wzięciu. Nulla re

deterreri a propoſito potuit, Zadnym

obyczáyem nie mógł być odſtráſzón od ſwego

przedſię wzięcia. Id multos a propoſito

http://rcin.org.pl

17: ſtudendi fugat, To ich wiele od nauk od=

18: ſtrzela/ odbiya. Auerti a propoſito, Być

19: odwrócón od ſwego vmysłu. Pertinet ad

20: propoſitum, Należy k rzeczy. Non ad

21: propoſitum ſcilicet pertinet quod di=

22: cis, Nie k rzeczy mówiſz.

23: ¶Propoſitio, propoſitionis, Vmysł ál=

24: bo przed ſię wzięta rzecz/ o koło którey chc=

25: my [!] mówić/ zupełná ſentencia.

26: ¶Repono, Pokładam/ poliecam/ chowam/

27: odkładam. Cœnam reponere, Cześć zá

28: cześć wyrządzáć/ oddáć. Condere & re=

29: ponere fructus, Chować owoc. Omnia in

30: aliquo reponere, Wſziſtko w kim pokłá=

31: dáć. Fidem ſuam in aliquo reponere,

32: Dufánie ſwe w kim pokładáć. In Deos ali=

33: quem reponere, Pokładáć álbo policzáć ko

34: go zá bogá. In gradum reponere, Záś ſie

35: ná ſwóy ſtan przywroćić. In gremio ali=

36: quid alicuius, &c. Ná cziye mieyſce być

37: wſádzon. In numerum gabularum ali=

38: quid reponere, Miedzy baykámi poczitáć.

39: In ſolentio reponere recte facta alicu=

40: ius, Zámilczeć/ zátáić cziych cnotliwych vczin=

41: ków. In optima ſpe repoſitus eſt puer

42: Dáyąc chłopiec o ſobie dobrą nádzieyę/

43: wielkiey nádźieye młodźieńczik. In ſuos ali=

44: quem reponere, Miedzi ſwe łáskáwce

45: poczitáć. In Thenſaurum pecuniam re=

46: ponere, Do skárbu włożić. Seorſum re=

http://rcin.org.pl

47: ponere, Oſobnie położić. Vitæ ſuæ par=

48: tem in uita alterius reponere, Część ſwe=

49: go żiwotá we zdrowiu cziym pokładáć. Spem

50: ſui in ſeipſo reponere, Nádźieyę ſwą

51: ſam w ſobie pokładác. Quidquid expo=

52: ſueris reponam, Cokolwiek wydaſz wró=

53: cę álbo oddam.

54: ¶Repoſitus, a, um, participium, Poło=

żony/

strona: 312

kolumna: a

P ante O.

1: żony/ odłożony. Repoſiti & frigidi cibi,

2: Odſtáwione y oziembłe potráwy.

3: ¶Repoſitorium, repoſitorij, Nieyákie

4: chowánie gdźie co chowáyą/ ſzafá álbo co táko=

5: wego.

6: ¶Sepono, Odkładam ná ſtronę/ zeymuyę

7: z drógi/ odłączam. Sepoſuerunt a cæteris

8: dictionibus eam partem dicendi, Od=

9: łączili/ oddźielili. Pecuniam ad ædifica=

10: tionem ſeponere, Pieniądze ná budowá=

11: nie odłożić. Tempus ſibi ſeponere ad

12: rem aliquam, Obráć ſobie oſobliwy czáś

13: ná co. Sepoſitum ac reconditum idem,

14: ¶Sepoſitus, a, um, Ddſtáwióny [!] / odſádzo=

15: ny/ odłączony. Sepoſita queq; ſuo loco,

16: Wſziſtki rzeczy ná ſwym mieyſcu położone.

17: ¶Suppono, Podkładam pod co/ podſá=

18: dzam/ podſtáwiam. Oua gallinis ſuppo=

http://rcin.org.pl

19: nere, Podłożić yáycá pod naſiádki/ álbo ná=

20: ſádźic ná yáycách. Sub menſam ſuppo=

21: nere, Pod ſtół podłożić. Criminibus illis

22: pro rege ſe ſupponit reum, Dáye ſie

23: winnym zá królá/ záſtępuye królá. Vicariū

24: ſupponere, ſwoye mieyſce kim ynſzim záſádźić

25: Supponere item, Co fáłſziwie podrzućić.

26: Teſtamentum ſupponere, Fáłſziwy teſtá

27: ment podrzućić.

28: ¶Suppoſitus, a, um, participium, Po=

29: dłożony/ fáłſziwie podrzucony.

30: ¶Suppoſititius, a, ū, ut puer ſuppoſiti

31: tius, podmiotek/ podrzutek odmienione dźiecię

32: ¶Suppoſitio, Podłożenie/ podrzucenie.

33: ¶Suppoſitor & ſuppoſitrix uerbalia,

34: Ten który podrzućił odmienił/ podrzućiłá

35: odmieniłá yedno dźiecię zá drugie.

36: ¶Tranſpono, Przekładam z yednego miey=

37: ſcá ná drugie przeſádzam. Tranſpoſitio,

38: Przeſádzenie.

39: Pons, pontis, maſc. ter. Moſt.

40: Ponticulus, dimin. Moſtek.

41: Ponto, pōtonis, Lódź w którey ſie przes rzekę

42: przewożą.

43: ¶Deponanti ſenes dicebātur qui ſexa

44: genarij de ponte deijcebantur.

45: Pontia Inſula non longe a Palmaria in

46: ſinu Caietano.

47: Pontifex, pontificis, maſc. ter. Naywyſzſzy

48: kápłan/ biskup. Sum̄us pontifex, Papieſz

http://rcin.org.pl

49: Pontificatus, huius pontificatus, Biskup=

50: ſtwo/ biskupi vrząd Papieſtwo.

51: Pontificius, a, um, Biskupi/ duchowny.

52: Pontificium ius, Duchowne práwo.

53: Pontificalis, le, idem, Pontificales libri,

54: Duchowe xięgi. Pontificales cœnæ, Ká

55: płáskie bieſiády/ to yeſt koſztowne.

56: Pontificia, orum, plurale tantum, Xięgi o

kolumna: b

P ante O. 312

1: obyczáyách y záchowániu duchowieńſtwá.

2: Pontificium ſubſtantiue, Kápłáński vrząd

3: y powinność.

4: Pontina palus, Iezioro we Włoſzech. Non

5: procul a foro Appio.

6: Pontus, ponti, m. ſ. Morze. Sed proprie

7: illud mare quod a Palude Meotifis

8: uſqꝫ in Temedū ſeu quod a Boſpho=

9: ro Thracio uſqꝫ ad Meotis paludem

10: protēditur, alias Euxinus, ſed abuſiue,

11: Miáſto wſzelákiego morzá bywa brano.

12: Pontus item, fe. Prouincia Aſiæ minoris

13: Kráyiná mnieyſzey Aſiey pográniczna Arme=

14: niey/ Colchidi y morzu Euxinio álbo Pon=

15: to/ przed czáſy známienite królewſtwo Mi=

16: thridátes.

17: Ponticus, a, um, Kto ztámtąd yeſt.

18: Pontica nux, Laskowy orzech.

19: Popa, popæ, Który bydlętá y ine zwierzętá

20: ku ofiárowániu przedáwał/ ofiárowny rzeź=

http://rcin.org.pl

21: nik. Metaphorice, Tłuſty/ brzuchaty.

22: Popana, æ, pinguia unguenta, Tłuſte oley

23: ki. Veteribus.

24: Popanum, popani, Kołacz/ ſzeroki pláczek ná

25: ofiárę dawány v ſtárych.

26: Popellus, Vide Populus.

27: Popina, popinæ, fe. p. pen. pro. Poſpolita

28: kuchniá/ kárczmá. Inhalare popinam, O=

29: drzigáć ſobie od obżárſtwá.

30: Popinales, le, Kuchenny/ kárczemny/ co zwłaſz=

31: czá ku kuchniey poſpolitey należy. Deliciæ

32: popinali, Kuchenne łákoći.

33: Popino, pen. pr. popinionis, m. t. Helluo

34: Zárłok/ obzárcá.

35: Popinor, aris, ari, pe. pro. Vżiwam/ Piyań=

36: ſtwá s obżárſtwem pátrze.

37: Popinatio, onis, fe. ter. uerbale idē quod

38: Helluatio Aſia, Obżárſtwo/ żárłoctwo.

39: Poples, poplitis, maſ. ter. Czáſzká ná kolenie.

40: Oppoſita pars genu quæ curuatur, di=

41: cta quod poſt plicetur, Dołek pod kola=

42: nem/ podkolenie/ koláno.

43: Poppeana unguenta apud Iuuenalē qui=

44: bus Poppea uxor Neronis ſolebat uti

45: Poppyſma, atis, n. t. uocis blandimen=

46: ta quæ fiunt equis indomitis cum tra=

47: ctatiōe rękomá młodych koni yeſzcze płochych.

48: Popyſmus, mi, Trzask/ klask/ gdy kto dłó=

49: nią w dłóń biye.

50: Populus, populi, prima cor. maſ. ſe. Sin=

http://rcin.org.pl

51: gulari numero unius ciuitatis multi=

52: tudinem ſignificat, Wſziſtko poſpólſtwo

53: miáſta którego, In plurali, Ludźie/ lud. Po=

54: pulus etiam de apibus, Róy pſzczół.

55: Popellus, popelli, dimin. Ludek.

Popularis

strona: 312v

kolumna: a

P ante O.

1: Popularis & hoc populare, Co ku ludu

2: należy/ álbo co yeſt prziyemnego poſpolſtwu

3: też ziemek.

4: Popularis meus, Moy ziemek/ też mego

5: ſtanu.

6: Popularis ciuis, Mięſzczánin poſpolſtwu

7: żiczliwy.

8: Popularis & ciuilis uſus, Poſpolity oby=

9: czay y záchowánie. Tentare popularium

10: animos, Kuśić/ pokoſztować woley pod=

11: dánych.

12: Nihil tam populare quam bonitas,

13: Nic nie yeſt ták wdźięcznego poſpolſtwu yá=

14: ko dobroć.

15: Præſtat pauperem eſſe & nobilem

16: quam diuitem & latronem, Lepiey yeſt

17: być vbogim á ślachetnym/ niżli bogátym á

18: łotrem.

19: Popularia loca, Mieyſce prze poſpolſtwo

20: ná plácách gdźie gry wywodzono. Popula=

21: res mei, Moyi ziemkowie z tego miáſtá co

http://rcin.org.pl

22: y ya.

23: Populari etiam nomine a nobis ap=

24: pellantur Balani, Poſpolitym ymie=

25: niem/ etć.

26: Popularitas, popularitatis, Ludzkość/ skłon

27: ność/ towárziskość/ też chuć ku poſpol=

28: ſtu [!] .

29: Populariter aduerbium, Poſpolicie/ proſto

30: wedle obyczáyu poſpolſtwá/ też wedle żiczli=

31: wośći poſpólſtwá.

32: Populariter loqui, Populariter & li=

33: mate ſcriptum contraria, Proſto á s pil=

34: nośćią piſano.

35: Populatim aduerbium, Od yednego ludu

36: do drugiego/ od poſpólſtwá do poſpól=

37: ſtwá.

38: Populatim Cateruatim, Gromádą/ hurmem

39: Nonius.

40: Populoſus, a, um, Pełny ludźi náſiádły. Po=

41: puloſum regnum, Náſiádłe królew=

42: ſtwo.

43: Populo, as, are, Stoyę o łáskę poſpolitego

44: człowieká.

45: Populo, as, are, & populor, popularis,

46: populari, Puſtoſzę/ káżę/ łupię.

47: Populatus, a, um, Spuſztoſzony. Populata

48: & uexata prouincia, Spuſztoſzone páń=

49: ſtwo.

50: Populatæ meſſes, Pokážone żito ná po=

51: lu.

http://rcin.org.pl

52: Populatio, populationis, Puſtoſzenie. Po=

53: pulatio morum, Pokáżenie dobrych oby=

54: czáyów y záchowánia. Prohibere popula=

55: tionem, Nie dopuſzczáć puſtoſzić.

kolumna: b

P ante O.

1: Populabundus, a, um, Drapieżny/ puſzto=

2: ſzący.

3: Populator, & populatrix uerbale, Pu=

4: ſtoſziciel/ puſtoſzicielká/ Turek w przipowieśći

5: bo ták turek poſpolicie czini.

6: ¶Depopulor, deponens, Depopulo

7: actiuum.

8: ¶Depopulatio, depopulator, idem

9: quod ſimplex, Depopulatio prædio=

10: rum Złupienie folwárków.

11: ¶Perpopulor idem.

12: ¶Perpopulator Italiam uaſtando &

13: urendo omnia, Puſtoſzy włoską ziemię/

14: paląc y puſtoſząc wſziſtko.

15: Populus, populi, fem. prima prod. Topo=

16: la.

17: Populeus, a, um, Topolny.

18: Populnus, a, um idem.

19: Populneus, a, um, ſimiliter adiectiuum,

20: idem.

21: Populetum, Mieyſce gdzie wiele topól roście

22: topolny lás.

23: Porca Vide Porcus.

24: Porceo, porces, porcere, pro prohibere

http://rcin.org.pl

25: Záwádźić/ przeſzkodźić. Obſoletum.

26: Porcus, porci, maſc. ſec. Wieprz álbo świ=

27: niá. Vtriqȝ enim communis eſt aper

28: uero, Dźiki kiernós.

29: Porcus Troianus, Pieczony wieprz ptaki

30: álbo ynemi zwiérzęty nádźiány.

31: Porculus, porculi, diminutiuum, Pro=

32: ſię.

33: Procellus, procelli, Proſiątko/ Wieprzi=

34: ſzek.

35: Porcinus, a, um, Swini/ świnski/ wieprzowy

36: Porcina caro, Swinie mięſo.

37: Porcarius, a, um, idem.

38: Porcarius, porcarij, ſubſtantiuum, Swi=

39: niarz/ świński páſturz.

40: Porcinarius, porcinarij, Rzeźnik/ álbo prze=

41: kupień świniego mięſá/ kupiec który wieprz=

42: mi kupczi.

43: Porculatio, porculationis, Tuczenie wie=

44: przów.

45: Porculator, porculatoris, maſ. tert. Który

46: vmi cziśćić wieprze.

47: Porculenta, æ, fe. pri. Swinia trzodá. Plau.

48: obſoletum.

49: Porca, porcæ, Swinia. Sus, ſcropha

50: idem.

51: Porca in agro, Zagón miedzi dwiemá

52: brozdomá.

53: Porca item in hortis, Liechá długa álbo

54: grubá/ ziemiá do ſiania ziół nieco od ziemie

http://rcin.org.pl

55: podniosła/ deſzczkámi obita.

56: Porcetra, Swiniá która tilko raz

prośna

strona: 313

kolumna: a

P ante O.

1: prośna byłá. Sicut ſcropha, Która wiele

2: rázów proſiętá miáłá.

3: Porcius, & porcia, Są ymioná niektórych

4: Rzimskich domów.

5: ¶Compoſita, Imporco, as, are, id eſt,

6: porcas in agro facio, Zagony/ liéchy ná

7: roley czinię.

8: ¶Imporcitor, imporcitoris, quæ por=

9: cas in agro facit arando, Feſtus ob=

10: ſoletum, Oracz.

11: Pori, maſc. Latine meatus, Dziurki w cielie

12: przes które pot wychodźi. Sed porcus pri

13: ma longa, Kámień którym co roſcieráyą/ á

14: zwłaſzczá málárze fárby ſwe roſcieráyą Tro=

15: phus.

16: Porphyra, æ, fem. prim. Latine purpura

17: Szárłatna fárbá.

18: Porphyris, dis, fe. ueſtis purpurea, Szár=

19: łatna ſzátá.

20: Porphyriacus, a, um, purpureus, Szárłat=

21: ny.

22: Porphyrites, tis, maſc. precioſus lapis,

23: Drogi kámień.

24: Porphyreticus fructus ex Porphyri=

http://rcin.org.pl

25: te.

26: Porphyris, pen. cor. Inſula in Laconico

27: mari.

28: Porraceus, Vide Porrum.

29: Porricio, is, ere, pro porrigere, antiquum

30: Vide Iacio.

31: Porrigo, Vide Rego.

32: Porrigo, pen. prod. porriginis, fem. Lu=

33: pienie głowy/ ſtrupy álbo ſuchy ſwierzb mie=

34: dzy włoſy ná głowie/ brodzie/ etć. Porrigi=

35: noſus, Strupiáty.

36: Porro aduerbium ſignificat certe, Owſze=

37: ki/ záprawdę/ też dáley ná potym/ nád to/

38: długo potym.

39: Si ire porro pergas, Ieſli dáley póy=

40: dźieſz. Vt quieſcant porro moneo, Aby

41: ná potym milczeli nápominam ye. Quid fa=

42: ciam niſi porro fiam miſer, Tilko ábych

43: owſzeki nędznym był.

44: Eunuchum porro dixti uelle te, Zażeś

45: chciáłá komorniká wáłáſzonego mieć. Quid

46: deinde porro, A czoż dáley/ álbo co potym

47: dáley było.

48: Porro Aliquando eſt coniunctio ex=

49: pletiua, Terent. Adeon me ignauum

50: putas adeon porro ingratum, Tákże

51: mie maſz zá ſproſnego y k temu też żá nie=

52: wdzięcznego.

53: Porro aliquando aduerbium ordinis, ut

54: quid agam porro intelligas, Abyś ro=

http://rcin.org.pl

55: zumiał co dáley/ álbo potym czinić będę.

56: Porro autem pro uero, Neqꝫ porro pro

57: Neqꝫ etiam.

kolumna: b

P ante O. 313

1: Porrum, uel porrus, in plurali porri,

2: Luk.

3: Porraceus, a, um, Co yeſt z luku. Porum

4: aggreſte, Leśni czoſnek/ Trzemchá.

5: Porſena, penult. cor. maſcul, Rex Hetru=

6: ſcorum.

7: Porta, Vide Porto.

8: Portendo, Vide Tendo.

9: Pothmeus diſſyllabum, maſcul. Latine

10: trāsfretator, Przewoźnik który przes wodę

11: przewoźi ποϱθμος fretum.

12: Porticus, huius porticus, fem. Kruktá/ ſz=

13: pá/ to yeſt mieyſce przikrite dla prze=

14: chadzki/ dla dżdżu.

15: Porticula diminutiuum, Krukteczká/ ſzop=

16: ká.

17: Portio, portionis, fem. tert. Część/ ſztuká.

18: Circa quod magna mortalium por=

19: tio, hæret, Ná czym ſie więtſza część ludźi

20: báwi/ więźbi.

21: Pro portione rerum, Wedle tego yáko

22: rzeczy mogą wynieść.

23: Porticione ablatiuus Plin. uocem habet

24: porticione maximam, Zbytnie wielki

25: głos ma wedle xtałtu álbo wzroſtu ſwe=

http://rcin.org.pl

go.

Portiuncula, læ, diminutiuum, Sztuczká/

cząſtká. Porcionalis, & hoc porcionale,

in Biblijs.

¶Proportio, Przirownánie dwu rzeczi

miedźi ſobą. Eſt enim duarum rerum

inter ſe comparatio.

Portiſculus, li, maſc. ſec. Stárſzy nád że=

głowniki/ którzi wiosłámi robią/ też laská

pálcat tego iſtego.

Porto, portas, portaui, portare, act. pri.

Noſzę.

Portare auxilium alicui, Pomoc komu

nieść álbo wieść. Dij boni quid

porto, Co zá nowinę nioſę. Co zás nowi=

ną ydę.

Neſcio quid peccati portet hæc pur=

gatio, Muśi to obmawiánie nieyáki wy=

ſtępek mieć/ to yeſt známionować/ álbo nie

wiem có ſie rozumi przes to ták pilne wy=

mawiánie.

Portatum, portatu ſupina, Plin. Mala, py=

raqȝ portatu iumentis mire grauia

ſunt, Iábłká s gruſzkámi wielmi cięſzkie

ſą ku noſzeniu bydlętóm.

Portito, portitas, portitare, frequentati=

uum, Bez przeſtanku noſzę á noſzę.

Portitor, portitoris, uerbale, penult. cor.

Przewoźnik przes yáką rzekę przewożący/ też

celnik który cło wybiera ná moście álbo ná

http://rcin.org.pl

56: brzegu którey rzeki/ też trágarz.

GG Portitorium

strona: 313v

kolumna: a

P ante O.

1: Portitorium, portitorij, Myto od prze=

2: wiezienia/ cło ná brzegu/ furlon. Portoriū

3: uini inſtituere, Cło vſtáwić od przewoże=

4: nia winá. Magnis portorijs mercatores

5: illo ire conſueuerant, Częſte á wielkie cłá

6: niżli tam doyadą krámárze muſzą dáć. Por=

7: titorium dare de re aliqua, Odeclić. Ve=

8: ctigal & portitorium pro eodem di=

9: xit Plin. Dochód/ czinſz/ pobór. Locare

10: portitorium, Náyąc cło. Portitoria Ita=

11: liæ ſublata, Zápowiedziano wſziſtki cłá

12: włoskie.

13: Porta, portæ, Bramá/ álbo braná/ wrotá.

14: Portæ iecoris, Wielkie żiły wątrob=

15: ne.

16: Portula, læ, dimin. Máła braná.

17: Porta Decumana uide ſupra in dictione

18: Decem.

19: Portarius ineptum nomen in Biblijs,

20: Wrotny.

21: Portatilis, le, Co łatwie á ſnadnie może być

22: noſzono.

23: ¶Importabilis, le, Trudny ku noſzeniu/

24: cięſzki.

25: Portatus, huius portatus, Noſzenie.

http://rcin.org.pl

¶Compoſita, Adporto ſeu Apporto

as, are, Przinoſzę/ przywożę. Apportare fru

menta ad difficillima loca, Przywieść

żyt bárzo w drogie kráyiny. Quæ de Illy=

rico apportantur, Które z sławáckiey zie=

mie przinoſzą.

Quidnam apportas, Co przynośiſz nowe=

go/ co powiedaſz. Apportare bonum nun

cium, Apportare gaudium, Noui ali=

quid apportare uel rem nouam, Nie=

co nowego przynieść.

Res, ætas, uſus ſemper aliquid appor=

tant noui, Apportare damnum alicui,

Przypráwić o ſzkodę. Vereor ne quid An=

dria apportet mali, O yáko ſie obawam

áby nam czego złego Andria nie przyniosłá.

Senectus apportat ſecum multos mor

bos, Stárść przynośi s ſobą wiele cho=

rob.

¶Aſporto, as, are, Precz zánoſzę/ vnoſzę.

Aſportare ex aliquo loco uirginem,

Vnieść dźieweczę zkąd. Aſportare in Ma

cedoniam, Zánieść do Mácedoniey. Aſ=

portari Alexandriam ad uirem uxo=

rem iubent, Zánieść do Alexándriwy/ etć.

Aſportare ſecum liberos, Záwieść s

ſobą dźieći.

¶Comporto, Znoſzę/ weſpołek zwożę. Fru=

mentum in aceruum comportare,

http://rcin.org.pl

P ante O.

Zwieść w brogi. Comportare frumen=
tum ex agris in loca tuta.
¶Deporto, Odwożę/ odnoſzę ztąd gdźie
yndźiey.
Deportare iumentis, Ná bydle odwieść.
Deportare manibus, Rękomá odnieść.
Deportare ſe pro conferre, Zánieść ſie
gdźie/ to yeſt yechác gdźie Ex loco aliquo
deportare, Z niektórego mieyſcá od=
nieść.
Humanitatem Athenis deportauit,
Prziniósł s ſobą ludzkość z Athen/ ſtał ſie
obyczaynym. Captiuos Romam depor=
tare, Iętce do Rrzimu [!] záwieść. Deporta=
re inſolas terras, Ná puſtinie kogo zá=
nieść.
¶Deportatus, a, um, participium, Od=
nieſiony/ zámieniony/ a/ e.
¶Deportatio uerbale, Zánoſzenie/ odno=
ſzenie. Ipſe ſcilicet portandi actus.
¶Exporto, Wynoſzę. Exportare ex
oppido, Wynieść z miáſtá. Exportauit
Syracuſis magnam uim mellis, Wiel=
ką wielkość miodu s ſobą wyniósł. Ex=
portauit Romam, Wyniósł ztąd do
Rzimu.
Exportandum in ultimas terras por=
tentum.
¶Exportatio, Wynoſzenie.

http://rcin.org.pl

30: ¶Importo, Wnoſzę. Importat clades

31: diſcordia ciuilis, Roſtyrki mieyskie wno=

32: ſzą wiele mordetſtwá złego. Periculum im=

33: portare, Niebeſpieczność yáką nárzą=

34: dźić/ wnieść.

35: Incommodum importare, Ku ſzkodźie

36: przipráwić.

37: Peſtem importare, Powietrze wniéść.

38: Inde contagiomen eius importante.

39: Ztámtąd záráżenie przinoſzący.

40: ¶Importatus, a, um, participium, Wnie

41: ſiony. Importanda longe, Z dáleká tu

42: mogą być noſzone álbo z dáleká tu do nas

43: przichodzą.

44: ¶Importabilis, uide ſupra.

45: ¶Reporto, Odnoſzę álbo przinoſzę záś com

46: był wziął. Et Metaph. Oſięgam/ otrzima=

47: wam.

48: Commodatum reportare, Pożiczáną

49: rzecz záś odnieść. Britannia exercitum re=

50: portare, Zás z Angliey wynieść. Prædas

51: ac manubias ad decem uiros reporta=

52: re, Luz ze wſzeláką korziścią dzieſiąci mężóm

53: zrády odnieść. Reportabis ex hac re

54: magnam gloriam, Odnieſieſz/ to yeſt oſię=

55: gnieſz otrzimaſz ztąd wielką sławę.

http://rcin.org.pl

Multas uictorias ex hoſtibus ſuis re=
portauit, Wiele zwicięſtw otrzimał nád ſwe
mi nieprziyacielmi.
Ex conſulatu Aſiæ magnam gloriam
reportauerat, Z práwowánia á ſtároſtwá
Aſieyskiego wielką chwałę oſięgnął.
¶Supporto, Podnożę co/ przenoſzę. Exer=
citum uel copias tranſportare, Przes
rzékę álbo morze przewieść.
Portula, læ, herba, πέπλιων Græce frigi=
da & humida quæ dentium tollit ſtu=
porem, Burgel/ burtzelen po niemiecku/ zie=
le z którego też ſáłatę czinią. Kurza nogá ál=
bo ſzezir
Portus, huius portus, maſc. q. in ablati=
uo portubus uel portibus, Brzég mor=
ski gdźie łodźie ſtawáyą. In portu naui=
gare, Ná brzegu ſie woźić/ to yeſt przeſpiecz=
nym być.
Res in portu eſt, Rzecz beſpieczna yeſt. In
otij portū confugere, Vdáć ſie ná pokóy.
Portus & perfugium, Brzeg y vcieczká. In
philoſophiæ portum conferre, Vdáć ſie
ná naukę która naypewnieyſzą yeſt przeciwko
wſzem przigodam.
Portulus, id eſt paruus portus, máły brzéżek
Portunus uel portumnus Deus qui por
tubus præeſt, Brzeżny bóg. Alias Pale=
mon & Melicerta.
Portunalia, orum, Swiętá tego yſtego bo=

http://rcin.org.pl

gá brzéżnego.

Portuoſus, a, ū, Zábrzeźyſty/ álbo pełny brze=

gów. Portuoſus locus & portuoſum

mare, Pełno brzegów á przyſtępowánia ło=

dźiami ku ziemi.

Portuoſum littus, Zábrzeżyſty brzég/ kran.

Poſca, poſcæ, fem. prim. uinum in torcu=

lari aquatum, Poślednie wino álbo cien=

kuſz winny/ gdźie zwłaſzczá ná poły groná

w práſiech wyćiśnione ſą/ tedy ye wodą polie=

wáyą s octem y wodkámi liekárskiemi zmie=

ſzawáyą á ták miáſto liekárſtwá wżiwáyą [!] .

Vel alias idem quod Lora, Vide ſupra

Poſco, poſcis, popoſci, poſcitum, poſcere

act. tert. Też vpominam ſie długu ſwego. Fi=

liam tuam mihi uxorem poſco, Ządam

ábyś mi dał ſwoyę dziewkę zá żonę.

Cum inſpiciendum popoſciſſes, W

ten czas gdyś chciáł ábych ći dał oględać.

Poſcere cum duobus accuſatiuis, Pa=

rentes præcium pro ſepultura libe=

rum poſcit, Vpominaſie rodzicóm za=

płáty od pogrzebu ich dźieći. Poſcere ſum=

ptum ad aliquid, Chcieć mieć pieniądze ná

yáką rzecz.

kolumna: b

P ante O. 314

Poſcere ſignificat etiam prouocare in

prælia, in pugnam, in certamen po=

ſcere, Wyziwáć ná rękę. Poſcere maio=

http://rcin.org.pl

ribus poculis, O więtſzą pełną pić. Po=

ſcere aliquem clamore, Wołáć zá kim.

Vbi res poſcit, Gdy tego czás yeſt. Vbi=

cunqꝫ cauſę tempus locuſqꝫ poſcebat,

Gdźiekolwiek potemu czáś y mieyſce było.

Ad quod ſecum uſus poſcit celeriter

recipiunt, Do których gdy ym donagláyą

vyeżdzáyą/ vſtępuyą.

Poſco aliquando idem quod accuſo.

¶Compoſita, Depoſco, is, depopoſci,

& Expoſco fere idem, Barzo żądam.

Deſpoſcere aliquem ad ſupplicium,

Ząddáć áby kogo wedle práwá skarano/ áby go

skazano ná ſmierć. In pœnā depoſcere idē

Depoſcere atqꝫ expetere idoneū Impe=

ratorem in bellum, Zędáć godnego Het=

máná któryby woysko ſpráwował. Victo=

riam a dijs expoſcere, Prośić bogá o

zwicięſtwo.

Expoſcere precibus & uotis pacem,

Vprzeymie prośic o pokóy. Expoſcere &

depoſcere aliquem, Stáć komu o gárdło

áby go wedle prawa co zásłużił skara=

no.

¶Repoſco, Vpominam ſie záś/ żádam áby

mi wrocono. Ab hac puerum repoſcit,

Chce záś od niey dźiecię wziąć. Non hac

ratione dediſti ut repoſcas, Nie tymeś

obyczáyem dał ábyś ſie záś miał vpominác

Rationem uitæ ab altero repoſcere,

http://rcin.org.pl

34: Chcieć mieć ráchunek od kogo o yego żiwo=

35: cie. Vicem repoſcere.

36: Poſia oliuæ genus, CC.

37: Poſidonia dicta eſt Ionia.

38: Poſnania, Poznań. Ciuitas in Maiori Po=

39: lonia.

40: Poſsideo, poſsides, pen. cor. poſſedi, poſ=

41: ſeſſum, poſsidere, poſięgam/ trzimam/ dźier

42: że/ mam w ſwey mocy.

43: Bona ex edicto poſsidere, W máyęt=

44: ność cziyę zá roskazániem krolewskim

45: wiecháć y dzierżeć.

46: Bona publice poſſidere, Imienie ná

47: poſpolitą rzecz trzimáć.

48: Poſsidere palmā, Przodek oſięgnąć. Plus

49: fidei quam artis plus ueritatis quam

50: diſciplinæ poſsident in ſe, Nie ták yeſt

51: vczony áni ćwiczony yáko wierny/ pewny/ á

52: vprzeymy.

53: Poſsideri paſsiuum, Cic. Quo aliter ager

54: poſsideatur, Aby ynáczey rola byłá po=

55: ſiędziona.

strona: 314v

kolumna: a

P ante O.

1: Poſſeſsio, poſſeſsionis, uerbale, fe. Máyęt=

2: ność/ dobrá.

3: Poſſeſio fiduciaria, Dzierżáwá k wierney

4: ręce poliecona.

http://rcin.org.pl

Poſſeſsiuncula, dimin. Máyętniczko/ dźier=

żawká. In poſſeſsionem immittere, Dzier

żenia álbo w wiązánia dopuśćić.

Poſſeſſor, poſſeſſoris, Dźierżawcá/ dźiedźic.

Poſſeſsiuus, a, um, adiectiuum a Gram=

maticis fictum, Poſiadáyący/ oſięgáyący.

Vide Sedeo.

Poſsibilis, Vide Sum.

Poſſum, Vide Sum.

Poſt præpoſitio accuſatiuo caſui iungi=

tur, Po/ álbo/ zá. Poſt prandium, Po obie=

dźie.

Poſt diem quartem quam ab urbe

diſceſsimus, Po czwartym dniu yákoſny

ſie z miáſtá ruſzyli. Poſt principia, Terēt.

Ná zad/ wtyle.

Poſt homines natos & poſt hominū

memoriam, Iáko świát náſtał. Poſt tem

pus conſulere, Po czáſie rádźić.

Poſt ſuo caſui non ſeruiens aduerbium

eſt, & ſignificat poſtea, Potym. Plaut.

Poſt ſcies, Potym ſie dowieſz. Paucis die=

bus poſt Tarenti mortuum eſt, Po má=

łym czáſie w Tárencie zmárł. Poſt haud

multo ad me uenit, Máło potym do mnie

przíſzedł.

Poſtea aduerbium, Potym. Poſtea conti=

nuo exeo, Potymem wnet wyſzedł.

Quid tamen poſtea? ſi modeſte ac ra=

ro hoc fecit, A cóſz ná tym yeſli ſie tego

http://rcin.org.pl

35: nie częſtokroć dopuśćił.

36: Poſteaquam una dictio eſt quam non=

37: nulli diuidunt idem ſignificans quod

38: poſtquam, Potym/ yáko. Vt poſteaquam

39: nos reliquit, Potym yáko od nas odye=

40: chał.

41: Biennio poſtquā hinc Epheſum abijt,

42: Dwie liecie potym yáko do Epheſu wiechał.

43: Biennium factum eſt poſtquam abij

44: domo, Iuſz temu dwie lecie yákom z domu

45: wyſzedł.

46: Poſtmodum fere idem, Po máłey chwiley/

47: potym.

48: Poſtmodo, idem.

49: Poſterus, a, um, Potomny/ wtóry/ názáyutr=

50: ny/ a/ e.

51: Poſtero die quam aduenerat, Wtórego

52: dniá álbo názáyutrz po przyiechániu. Po=

53: ſtera dies, Wtóry dźień. In poſterum

54: prouidere, Ná potym ſie opátrzić. In po=

55: ſterum differre, Dźień zá dźień odkładáć/

56: álbo od yutrá do yutrá odkładáć.

kolumna: b

P ante O.

1: Poſteri, poſterorum, qui etiam minorem

2: appellantur, Potomkowie.

3: Poſteritas, poſteritatis, Potomſtwo.

4: ¶Præpoſterus, a, um, Narebny/ opáczny/

5: a/ e. Præpoſtera conſilia, Opáczne rády/

6: przećiwne.

http://rcin.org.pl

¶Præpoſterus & peruerſus, Zły.

¶Præpoſtere aduerbium, Opácznie/ na=

rębnie/ wſpák.

¶Præpoſtere & ordine contraria, Om

nia præpoſtere ait, Wſziſtko opák czini/

dźiwniey niżli ludzie.

Poſterior comparatiuum cuius ſuperla=

tiuum Supremus, a, um, Poſliedni álbo

zá pierwſzym ydący/ oſtáteczny/ a/ e Non po

ſteriores feram ſubauditur partes, Ia

nie chcę być poſliednim. Omnes res poſte=

riores pono atq; operam tibi do,

Wſziſtki rzeczy opuſzczam/ tobie chcąć k

woley być. Paulo ætate poſterior, Máło

młodſzy.

Poſteriora & ſuperiora ueluti contraria,

Salus Reipub. poſterior illi ſuis com=

modis, Dobry ſtan Rzeczypoſpolitey/ po=

ſliednieyſzy yeſt v niego niżli właſne pożitki

to yeſt pilnieyſzy ſwych pożitków niżli pożit=

ków Rzeczypoſpolitey. Suam ſalutem po=

ſteriorem communi ſalute ducere.

Swego zdrowia dla poſpolitego zdrowia nie

lutować.

Nihil uita antiquius exiſtimare, om=

nia libertate poſteriora ducere, Wſzi=

ſtko mniey ważić niżli wolność. Poſterio=

res cogitationes ſapientiores ſolent

eſſe.

Poſterior aliquando idem quod flagitio

http://rcin.org.pl

37: ſus, Zły/ niecnotliwy/ a/ e. Vt poſterius &

38: nequius iſto nihil eſt, Niemáſz mu rów=

39: nia w złośći.

40: Poſtremus, a, um, ſuperlatiuus, Nayoſtá=

41: tecznieyſzy/ a/ e.

42: Omnium poſtremus, Naypoſliedniey=

43: ſzy.

44: Non in poſtremis eſſe, Nie w pomiet=

45: liech być/ nie miedzy podleyſzemi być poczi=

46: tan.

47: Hoc non in poſtremis ducendum eſt

48: To owſzeki nie lekce ma być ważono. Poſtre

49: mi homines pro nequiſsimis, Niczem=

50: ni.

51: Poſtremiſsimus pro poſtremo ueteres

52: dixerunt, & poſtremitas pro extremi=

53: tate CC.

54: Poſtremum ſuperlatiuum aduerbium, ut

55: ultimum, Terent. Si id facis hodie po

56: ſtremum me uides, Ieſli to vcziniſz dźiś

57: mnie oſtáteczny ras widźiſz.

P ante O.

1: Poſtremo, aduerbium, Ná oſtátek/ oſtátecz=

2: nie.

3: Poſterius comparatiuum aduerbium,

4: Oſtátecznieyſzy/ ná potym. Renuncio heræ

5: futurū, ut ſis ſciens ne tu poſterius di=

http://rcin.org.pl

6: xas Daui factum conſilio aut dolis,

7: Abyś więc potem nic mówił/ etć. Iubet iſte

8: poſterius ad ſe uerti, Każeć potym do ſie=

9: bie prziść.

10: Poſterius pro minus, Nonius.

11: Poſtero, astare, Obſoletum.

12: Poſtergo, as, are, pro poſtponere, poſt=

13: habere, Sipont. ſine autore ſordidum

14: uerbum eſt.

15: Poſtfero, pen. cor. poſtfers, poſtuli, poſt=

16: latum, poſtferre, vpoſliedzam/ mnie y ważę

17: Libertati plebis ſuas opes poſtferre,

18: Wolność poſpolitą więcey ważić niżli ſwóy

19: pożitek.

20: Poſtfuit pro poſthabitum eſt Saliuſtius

21: dixit, ſed ubi, periculum aduenit, In=

22: uidia & ſuperbia poſtfuert.

23: Poſthabeo, poſthabes, pen. cor. poſtha=

24: bui, poſthabitum, poſthabere, Vpoſlie=

25: dzam/ mniey ważę. Omnes poſthabui mi=

26: hi res ita uti par fuit, Wſziſtkim rzeczy po=

27: puśćił yáko ſie godźiło.

28: Hoc honore me multis poſthabitis

29: affeciſtis, Tęście cześć mimo ynſze álbo

30: opuśćiwſzy ynſzych wiele wyrządźili.

31: Poſthac aduerbium, Potym/ nápotym. Poſt=

32: hac non faciam, Nie dopuſzczę ſie tego ná

33: potym.

34: Poſthumus, poſthumi, maſc. ſec. Ex poſt

35: & humus compoſitum, Ten który ſie po

http://rcin.org.pl

śmierći oycá ſwego vrodźił.

Poſthumus, a, um, adiectiuum, Potomek/

potomny. Vergil. Tua poſthuma proles

Twóy płód/ twoyi potomkowie/ po śmierći

twoyey powſtáyący.

Poſticum, poſtici, penult prod. a poſt &

ſtando compoſitum, Zádek/ tył. Poſtico

recedere, Wſpák iść/ vkráść ſie.

Poſtica, æ, fem. prim. Antiquum pro eo=

dem.

Poſticus, a, um, adiectiuum, Tyłny/ zádny/

a/ e. Proripuit ſe poſtica parte palatij,

Wyrwał ſie z zádnego kąta domu.

Poſtica ſanna, Náſmiewánie z kogo z ty=

łu.

Poſtica pars mundi, id eſt, aquilonaris

Ná pułnocy.

Poſticulum, poſticuli, dimin. Zádek/ ty=

łek.

kolumna: b

P ante O. 315

Poſticula, læ, idem apud Apul.

Poſtilena, næ, fem. prim. a poſt & ſtando

Pochwy v ſiodłá. Sicut Antilena, æ, Pod=

pierſień. Quidam tamē putant poſtilen=

tinam eſſe, Zádny łęk v ſiodłá.

Poſtis, huius poſtis, a poſt & ſtando ſi=

gnificat ualuam oſtij ſiue latus portæ

Przywóy álbo podwóy.

Poſthumus, poſticum, poſticus, Vide

http://rcin.org.pl

10: Poſt.

Poſterior, poſtremus,	Vide	Poſt.
Poſtfero, poſthabeo,		
Poſthac, poſtmodum		
Poſtilena, poſtis,		

11: Poſtilla, duæ dictiones in unam coniun=

12: ctæ per ſubunionem aduerbium eſt ſi=

13: gnificans poſtea, Potym czáſie/ od tego czá

14: ſu. Tute ſcis quam intimum habeam te

15: Ty ſam wieſz yákomći od tego czáſu vprzey=

16: mie byłá.

Poſtis,	Vide	Post.
Poſtliminium,		Limen.
poſtmitto,		Mitto.
poſtmodum,		Poſt.
poſtpono,		Pono.
poſtquam, aduerbium		Poſt.
poſtremus, poſtremo,		Poſt.
poſtuenio,		Venio.

17: Poſtmeridianus, a, um, ſeu Pomeridia=

18: nus, a, um, Popołudny. Vide Meridies.

19: Poſtonis, poſtonidis, inſtrumentum li=

http://rcin.org.pl

20: gneum uel ferreum quod ad cohiben=

21: dam equorum tentaciam, naribus uel

22: morſui imponitur, Wędźidło álbo kágá=

23: niec który ná waśniwe konie kładą.

24: Poſtprincipium, neut progreſſus uel ab=

25: ſolutio rei, Obſoletum.

26: Poſtridie, Vide ſupra in dictione Dies.

27: Poſtulo, as, aui, are, act. prim. Ządam/ pro=

28: ſzę/ chcę/ potrzebuyę.

29: Poſtulo abs te ut mihi illum reddas

30: ſeruum, Proſzę cie ábyś mi onego sługę

31: wróćił.

32: Ita res poſtulat, Ták rzecz pożąda/ to yeſt

33: ták muśi być.

34: Longiorem orationem cauſa forſitan

35: poſtulat, Dłuſzſzey rzeczy ſpráwá tá ſnądź [/]

36: potrzebuye.

37: Quinquaginta florenos in primis ſi=

38: bi poſtulabat clari, Piącidźieſiąt złotych

39: náprzód mieć chciał.

40: Poſtulare fidem publicam, Ná rátunek

41: wołáć.

strona: 315v

kolumna: a

P ante O.

1: Poſtulare iudicium in aliquem, Zędáć

2: práwá przećiwko komu/ álbo zwierzchnośći

3: ſądowney przećiwko komu wezwáć. Poſtu=

4: lare ſeruos in quæſtionem, Chcieć áby

http://rcin.org.pl

przećiwney ſtronie sługi wedle práwá ná

wypytanie prawdy á ná ſwiádectwo wzię=

to.

Tempus poſtulat & neceſsitas, Czás y

potrzebá ták nieśie/ Nie może ynáczey być.

Etiam nunc me ſubducere iſtis dictis

poſtulas, Ieſzcze mi ſie y teras temu słowy

wykręćić chceſz. Aliquando cum geniti=

uo & ablatiuo iungitur & ſignificat

accuſare & quærelam dicere, ut ait

Donatus, Poſtulabo te iniuriarum,

Pozowę álbo oskárżę cie przed ſądem o ty

krziwdy.

Quum Gabinum de ambitu uellet

poſtulare, Gdy skárżić chciał ná Gábinum

álbo gdy mu chciał winę dáć przed ſą=

dem.

Poſtulare reum, Oskárżić. Poſtulari paſ=

ſiuum, Być żądam [!] . Poſtulari ad iudiciū,

Być pozwan.

Poſtulatus, a, um, participium, Ząddány/

proſzony/ a/ e.

Poſtulatus, huius poſtulatus, maſcul. q.

Ząddánie/ proźbá/ też skargá/ poziwánie/ py=

tánie.

Poſtulatum, poſtulati, neut. ſec. idem.

Poſtulatio, onis, fem. ter. idem. Poſtula=

tionibus uacare, Siedźieć ná pytániu/ to

yeſt słuchác ſpraw y dáwác rádę/ albo ſwe

widzenie.

http://rcin.org.pl

35: Reſpondere poſtulationibus idem,

36: Poſtularia fulgura, quæ uotorum aut

37: ſacrificiorum ſpretam religionem ſi=

38: gnificant, Feſtus.

39: ¶Compoſita, Depoſtulo, as, are, fere

40: idem quod ſimplex, Pożądam.

41: ¶Expoſtulo, as, are, Skárżę ſie/ Vſkarżam

42: ſie. Eſt enim expoſtulare de iniuria no=

43: bis a quopiam illata apud eundem

44: quærere grauiſsime mecum per lite=

45: ras expoſtulauit, Vprzeymie álbo obcięz=

46: liwie ſie ná mię przes liſt skárżił/ álbo

47: ſie ſemną ſwárził przes liſt. Expoſtulare

48: cym aliquo iniuriam, Skárżić ſie ſwey

49: krziwdy/ ſwárzić ſie s kim.

50: Totum regnum de noſtris cupidi=

51: tatibus & iniurijs expoſtulat, Skárżi

52: ſie ná náſze roſpiſty y wielką ſwą wo=

53: lą.

kolumna: b

P ante O.

1: Obſtetrix expoſtulauit mecum pa=

2: rum ſibi miſſum, Skárżiłá ſie żem yey nie

3: wiele dáłá.

4: ¶Expoſtulatio, Vskarżánie/ skárgá/ ſwá=

5: rzenie.

6: Omitte eſpoſtulationem, Nie ſwarz ſie

7: ſe mną dáliey.

8: Poſtuorta De Romanorum quæ futura

9: proſpiceret, CC.

http://rcin.org.pl

Pote pro potis, id eſt, poſsibile accipitur

metri cauſa.

Potens potentis, Vide Sum.

Poterium, ποτέϱιον Latine poculum,

Kubek. Item poterion herba quæ &

Neuras dicitur.

Poteſſum, pro poſſum Obſoletum.

Poſtas, potentatus, Vide Sum.

Poteſtam pro poteſtate ueteres uſurpa=

runt, CC.

Poteſtur, pro poteſt antiquum.

Potidea, fem. urbs Æmatiæ ſeu Mace=

doniæ.

Potmam pen. prod. Deam dixerunt a

potando, CC.

Potio, potionis, Vide Poto.

Potior, potiris, potitus ſum uel fui, poti=

ri, dep. prim. a Potis deducitur par=

tim tertiæ, partim quartæ coniugatio=

nis, ſed uſitatius inquarta, Doſtawiam/

oſięgam/ w ſwą moc biorę. Conſtruitur

cum genitiuo ablatiuo, & accuſatiuo,

Vt potiri hoſtium, potiri urbis, pro

hiſtibus & urbe, Porážić/ á zwiciężić/ pod

ſwą moc podbić.

Cui fatum foret urbis potiri, Które=

mu rzecz obiecána byłá miáſtá tego do=

być.

Potiri rerum, Zwierzchnośći nád wſzemi

rzeczámi doſtáć/ to yeſt króliewſtwo/ páń=

http://rcin.org.pl

40: ſtwo oſięgnąć.

41: Ciuitas Athenienſium dum ea rerum

42: potita eſt, Poki yeſzcze miáſto Athenień=

43: skie pánowáło.

44: Hoſtibus uiuis potiti ſunt, Cæſar, Zi=

45: wo nieprziyaciele poymáli. Hic potitur

46: gaudio, Terent. Ten vżiwa weſela. Po=

47: tiri regni, Królewſtwo poſieść. Laborem

48: potiri, Zły czás mieć.

49: Bello potiri in ablatiuo, Woyennym oby=

50: czáyem doſtáć/ poſieść. Vt Cic. Qui bello

51: potiri ſunt, Którzi woyennym obyczáyem

52: oſięgnęli.

53: Potior in præſenti tempore plerunq; pro

54: fruor uſurpatur.

55: Potis, potior, potiſsimus integrum eſt,

56: autore Donato pro Bonus, melior,

optimus,

strona: 316

kolumna: a

P ante O.

1: optimus, & quaſi potens, potentior,

2: potentiſsimus, Mocny/ mocnieyſzy/ nay=

3: mocnieyſzy. Potis ſum, Ieſtem mocny/ to yeſt

4: mogę vczinić.

5: Neq; ferri potis eſt, Nie może być cier=

6: piano.

7: Potior, potioris, comparatiuus, Liepſzy/

8: mocnieyſzy. Potior ſit qui prior ad dan=

9: dum eſt, Ten lepſzym ma być który pierwſzy

http://rcin.org.pl

yeſt ku dániu. Ciues potiores ſunt quam

peregrini, liepſzy ſą dáleko domowi niżli

opci.

Indicabit nulla ad legendum his eſſe

potiora, Hnet rzecze że niemáſz lepſzych ku

czitániu yáko ty.

Potiſsimus, a, um, ſuperlatiuus, Nayprze=

dnieyſzy/ naylepſzy/ a/ e. Potiſsima nobi=

litas applicanda eſt ad ſtudia literarū,

Zacnieyſza/ známienitſza ſliáchtá ma być ná

nauki dawána.

Quod eſt potiſsimum, Co yeſt naypier=

wſzego/ nayzacnieyſzego.

Potius, Lepiey. Potiſsimum, A zwłaſz=

czá.

Potiſsime idem aduerbia, Nihil mihi po=

tius fuit, quam ut Maſiniſſam conue=

nirem, Nioczem bárziey nie ſtał álbo nicem

był przed ſię nie wźiął. Quorum æmula=

ri exoptat negligentiam, potius quā

iſtorum obſcuram diligentiam, Któ=

rych ón dáleko woli niedbáłośći náſliádować

niżli tych skritych á nieznákomych pilno=

śći.

Nieſcio quid expediam potiſsimum,

Nie wiem czego ſie mam yąć naprzód.

Potnia, Vrbs Bæociæ.

Poto, potas, potaui, potatum, uel potus

ſum, potum, potare, Piyę. Potare totos

dies, Cáły dźień pić. Apud me potatu=

http://rcin.org.pl

40: rus eſt, V mnie ma pić/ bieſiadować.

41: Potatum dare, Nápoić/ trunek dáć.

42: Potor, potoris, potus ſum paſsiuum,

43: Bywam pit.

44: Potatus, a, um, participium, Pity. Vt po=

45: tata aqua, Pita wodá

46: Potito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicz=

47: nie pić/ lać w ſię bez przeſtanku/ bieſiad pá=

48: trzáć.

49: Apud hunc uicinum noſtrum potitat,

50: V tego ſąſiádá náſzego vſtáwicznie przeleży

51: ná piwie.

52: Qui potitare ſolitus eſt patera aurea,

53: Który ſie zwykł nápiyáć złotą czáſzą.

kolumna: b

P ante O. 316

1: Potus, pota, potum participium actiue

2: & paſsiue ſignificationis, Piyány. Acti=

3: ue Cic. Domum bene potus ſeroq; redieram, Póznom prziſzedł do domu/ do=

4: brze podpiwſzy ſobie. Paſsiue. Ouid. Quo plus ſunt potæ plus ſitiuntur aquæ,

5: Im więcey wody ſą pite/ to yeſt ym kto wię=

6: cey wody piye/ tym więcey prágnie.

7: Potus, huius potus nomen, Trunek/ picie/ piwo.

8: Serpentes exigui indigent potu, Má=

9: ło picia potrzebuyą.

10: Potio, potionis, idem quod potus, Lie=

11: kárski trank/ ſyrup picie. Multo cibo &

http://rcin.org.pl

potione repleti, Obyedli y popili ſie.

Potator, potatoris, Piyánicá.

Potatio, potationis, Piyańſtwo.

Potor, potoris, maſcul. idem quod Pota=

tor.

Potorius, a, um, Co ku pićiu należy. Vt uas

potorium, Náczinie do pićia. Ampulla

potoria idem, Kruſz/ czáſzá.

Potiono, potionas, pen. product. potio=

nare, Nápawam/ dáyę liekárski tru=

nek.

Potionare iumenta, Nápoić bydło.

Potionor, aris, ari, paſsiuum apud Sue=

tonium.

Potabilis, le, Pity/ co może być pito.

Potitius a potando cognominatus qui

Herculi ſacra faciebat Romæ, Mieſz=

czánim [!] Rzimski/ ofiárownik Hercules. &

Poticia familia, Tego mieſzczániná pokole=

nie.

¶Compoſita, Adpoto, ſeu Appoto,

Opiyam ſie/ wiele piyę/ przepiyam miár=

kę.

¶Appotus, a, um, Opity/ a/ e.

¶Compoto, as, are, Nápiyám ſie s kim.

Vnde Compotor, compotoris, uer=

bale, Towárziſz w nápiyániu/ bieſiádny to=

wárziſz.

¶Compotrix uerbale, fem. Towárziſzká

bieſiády.

http://rcin.org.pl

45: Compotatio, onis, Nápiyánie/ bieſiá=

46: dá.

47: ¶Expoto ſeu potius Epoto, Wypiyam.

48: ¶Expotus ſeu Epotus, a, um, Wy=

49: pity/ a/ e.

50: Epotare medicamentum, Wypić liekár=

51: ſtwo.

52: Epotus equus, Nápoyony kóń.

GG 4 ¶Perpoto

strona: 316v

kolumna: a

P ante R.

1: ¶Perpoto, Vſtáwicznie oiyę á piyę/ bieſiá=

2: duyę. Totos dies perpotat. Cáły dzień

3: przepiyá.

4: ¶Perpotatio, Vſtáwiczne picie/ bieſiádo=

5: wánie.

6: Perpotatione nimia ſtupidus factus,

7: Zgłupiał od wielkiego pyańſtwá.

P ante R.

8: Præ præpoſitio ablatiuo caſui ſeruit, ſi=

9: gnificat ante, Przed/ dla/ mimo/ od. Vt

10: præ cunctis, Przed wſziſtkiemi álbo mimo

11: wſziſtki yne.

12: Præ metu, Dla boyáźni. Aliquando ab=

13: ſolute ponitur, Terent. I præ ſequar,

14: Idź ná przód ya poydę zá tobą. Aliquan=

15: do comparationem inducit. Præ no=

16: bis beatus uideris, Widźiſz ſie być ſzczeſli=

17: wem przećiwko nam. Omnia ſibi poſt pu=

http://rcin.org.pl

18: tauit eſſe præ meo commodo, Wſziſt=

19: kiego popuśćił dla mego pożitku. Præ mul=

20: titudine, Od/ álbo/ dla wielkośći. Præ ira,

21: Od gniewu.

22: Præſeferre, Vdáwáć ſie zacz/ dáwáć znáć co o ſo=

23: bie. Quint. Fiduciam igitur præ ſe fe=

24: rat orator, Ma to okázowáć y dáwáć

25: znáć ſprawcá rzeczi cziyey/ że ma wielkie

26: dufánie w ſpráwiedliwośći rzeczy tey którey

27: bróni.

28: Præ ſe cæteros contemnit, Wſziſtki mimo

29: ſie puſzcza/ gárdźi wſzemi.

30: Præ in compoſitione nonnunquam au=

31: getur, ut prædulce, Niewymownie słot=

32: ko.

33: Præcutus, Vide Acutus nei acuo.

34: Præaltus, Vide Altus.

35: Præbeo, præbe, præbui, præbitū, præ=

36: bere, act. ſec. ex præ & habeo compo=

37: ſitum abiectis, a & h, Dawam/ podawam

38: wyrządzam/ też okázuyę. Seruum haud il=

39: liberalem præbes te, Terent. Okázuyeſz

40: ſie rządnym á ſtátecznym sługą. Aurem

41: præbere, Przichylić vchá/ słuchác. Aures

42: conuitijs præbere, Skromnie cierpieć zło=

43: rzeczenie.

44: Cauſam præbere, Dáć prziczinę. Cerui=

45: ces præbere, Wyczigągnąć byę [/] ku ſcię=

46: ciu.

47: Præbere indignationem, Dáć prziczinię

http://rcin.org.pl

48: gniewu.

49: Iuſiurandum alteri præbere, Zdáć ko=

50: mu przyſięgę.

51: Iuſta præbere feneſtra dicīt, Swiatłość

kolumna: b

P ante R.

1: dáwáć. Suo ſumptu operam Reipub.

2: præbere, O ſwim koſztunku Rzeczipoſpo=

3: litey służyć. Vt modeſte orationem

4: præbuit, Yáko skromnie á vkładnie mó=

5: wił.

6: Os præbere, Wydáć komu/ dopuśćić ſie w

7: gębę bić. Os præbere ad contumeliam,

8: Láyánia słuchać. Os præbere ad male au=

9: diendum, Dopuśćić ſobie w oczy zło=

10: rzeczyć.

11: Strenuum ſe hominem præbuit, Męż=

12: nie ſobie poczinał. Se æquum præbere,

13: Dáć ſie łatwim vznáć. Se docilem præ=

14: bere, Pilnym nauki być/ dofcipnie rzecz poy=

15: mować.

16: Se duriorem alicui præbere, Surowie

17: ſie komu ſtáwić.

18: Se facilem præbere in hominibus au=

19: diendis admittendiſq3, Rad słuchać y

20: dopuſzczáć do ſiebie ludzie. Se uitrum præ=

21: bere in re aliqua, Mężnie ſobie poczináć.

22: Se credulum præbere, Latwie wierzić. Se

23: iudicem acrem præbere, Surowym ſie

24: ſędzuą ſtáwić.

http://rcin.org.pl

Superbum ſe præbuit in fortuna quā
putauit noſtram fore, Wyſoko ſtąpał w
fortunie mniemáyąc áby yego do końcá
była/ to yeſt/ mniemáyąc áby ſie niemiáłá
odmienić.
Præbitus, a, um, participium, Dány/ podá=
ny/ a/ e.
Præbenda, præbendorum, Conducere
præbenda magiſtratibus, Náyąć tę
pracę ná ſię wziąć/ wſziſtkimi potrzebámi
opátrzić.
Præbitor, præbitoris uerbale, Rozdáwácz
Obroczny/ álbo ten któri opátrzuye potrze=
bámi. Græce παραχος.
Præbia, orum, ueteres remedia dixerunt
Feſtus.
Præbitere pro perire dixit Plaut, & pro
præterire Obſoletum.
Præcaluus, Ná przedniey ſtronie łyſy. Vide
Caluus.
Præcantrix, cis, fem. Prziſpiewaczká. Apud
Varronem.
Præcarus, a, um, Bárzo drogi. Apud Te=
rentium, ubi alij legunt Percara eſt.

Præcaue,	Vide	Caueo.
Præcedo,		Cedo.
Præceler,		Celer.

http://rcin.org.pl

Præcello,	Cello.

49: Præceps, præcipitis, om. a præ & capio

50: compoſitum, Nagły/ prętki/ pochodźiſti ál=

51: bo ſtoczyſty. Præceps ingenio in iram,

52: Prętki z przirodzenia ku gniewu.

Præceps

strona: 317

kolumna: a

P ante. R.

1: Præceps uia, Nagło pochodźiſta drógá.

2: Præceps homo, Prętki człowiek. Præci=

3: pitem dare, Zepchnąć/ zrzućić ná dół. Quo

4: iure quaqꝫ iniuria præcipitem me in

5: piſtrinum dabit, Ládá kłuczkę ná mię zá=

6: łożiwſzy przętko mie do młynice álbo do żarn/

7: álbo do piekárniey wtrąci. Præcipitē abi=

8: re, zemknąć ſie/ ſtoczić ſie. Et Metaphor.

9: znędzieć/ zubożeć.

10: Decliuis & præceps locus, Pochodźiſte

11: y przikroſtocziſte mieyſce. Præcipitem in

12: terram dare, O ziemię vderzić. Agunt

13: eum præcipitem pœnæ ciuitum Ro=

14: manorū quos ſecuri percuſsit, Dopie=

15: káyąmu treſcą á trapią go/ etć. Præcipitem

16: ferii, Mkąć ſie lieciec ná dół. Præcipitem

17: amentia ferri, Y ták y owák ſie wić á mio=

18: táć od ſzalonośći.

19: Præceps in occaſum ſol, Nád ſámym zá=

20: chodem/ tylko nie záydzie. Bis patet in præ=

http://rcin.org.pl

21: ceps tantum, Dwá kroć przikrſze miei=

22: ſce yeſt.

23: Præcipito, as, are, act. prim, Zpycham/ ztrą=

24: cam/ ſpuſzczam/ ſpádam/ kwapię. Præcipi=

25: tare ſeſe de turri, Skoczić z wieże. Præci=

26: pitare ſe in flumen, Skoczić w rzékę.

27: Præcipitare fruticem, palmitem, flagel

28: lum & huiuſmodi, Ná zad krziwić. Au=

29: rium dolores interdum ad demen=

30: tiam mortemqꝫ præcipitant, Bolenie

31: vſzne pod czás ku ſzáleniu y ku ſmierći przi=

32: práwia.

33: Præcipitari in inſidias, W łápicę wpáść

34: Præcipitare moras, Bárzo kwápić. Præ=

35: cipitant curæ, Yedná praca drugą wy=

36: ćiska/ to yeſt pracóm kończá nigdy niemaſz.

37: Hyems iam præcipitauerat, Zimá iuż

38: ná ſchodzie była/ yuż ſie wioſná przibliżá=

39: łá.

40: Nilus præcipitat ex altiſsimis monti=

41: bus, Spada, ciecie z wyſokich gór.

42: Præcipitans, præcipitantis, participium,

43: ſiue nomen ex participio, Spádáyąci

44: kwápiąci. Præcipitans ætas, Prętko lecące

45: látá/ yákoby zawód ku ſtárości ydące. Præ=

46: cipitāte Republica, Yáko poczętá Rzecz

47: poſpolita ginąć/ táyeć.

48: Præcipitanter aduerbium, Kwápliwie/ pręt

49: ko/ nieobácznie. Quidquid agit præcipi=

50: tanter agit, Cokolwiek czini wſziſtko płocho

http://rcin.org.pl

51: yákoby wiátr czini.

52: Præcipium, præcipij, Stoczyſte ſchodźiſte

53: przikre mieyſce.

54: Præcipitatio, onis, Kwápienie.

55: Præcipitantia, æ, Płochość/ kwápliwość by

56: wiátr.

kolumna: b

P ante R. 317

1: Pæcerpo, Vide Capio.

2: Præceptum, Vide Capio.

3: Præcertatio, onis, Vide Certo.

4: Præciæ uuæ apud Virgil. Przedczáſne/ rá=

5: ne/ etć.

6: Præcido, præcidaneus, Vide Cædo.

Præcingo,	Vide	Cingo.
præcino,		Cano.
præcipitium,		Præceps.
Præcipio, præceptum,		Capio.
præcipuus,		Capio.
præciſus,		Cædo.

7: Præclamitatores dicebātur, Qui Flami=

8: nem Dialem prȩcedebāt, clamitantes

9: ut homines ab operibus abſtinerent,

10: quia ei opus facientem uidere irreli=

11: gioſum exiſtimabatur Sipont.

12: Præclarus, præclare, &c. Vide Clarus.

http://rcin.org.pl

13: Præclauium, pars ueſtis erat, quæ ante

14: clauum texebatur, Nonius.

15: Præcludo, Vide Claudo.

16: Præco, præconis, maſ. tert. Woźny/ wywołá

17: wácz vſtaw królewskich. Citat præco ma=

18: xima uoce legatos Æmonenſes, Woź=

19: ny poziwa. Per præconem uendere ali=

20: quid, Dáć co wiwołáć ná przedánie. Præ=

21: co uirtutum alicuius, Wysławiácz cziych

22: cnót.

23: Præconium, præconij, Wywołánie/ też chwa

24: łá. Præconium facere, Woźnym być/ wy=

25: wołáwáć co. Acerbum præconium, Sro=

26: gie wywołánie. Mandare uerſibus æter=

27: num laudum ſuarum præconium, Po=

28: piſáć wierſzámi cziyę chwałę. Homeri præ=

29: conio Achillis haſta nobilitata, Włocz=

30: nia Achilleſowa/ to yeſt męſtwo yeſt vślách=

31: cione Homeruſowemi wierſzámi.

32: Præconius, a, um, adiectiuum, Calepin.

33: ſine authore.

34: Præcognoſco, præcognitus, Vide Cogno=

35: ſco.

Præcogito,	Vide	Cogito.
præcolo,		Colo.
præcoquo,		Coquo.
præcordia,		Cor.

http://rcin.org.pl

præcox,	Coquo.
præcraſſus,	Craſſus.
præcurro,	Curro.

36: Præda, æ, fem. pri. Lup/ korziść. Prædam

37: facere, Zbiyáć/ wydzieráć/ wyłupić. Spe

38: præde adduci, Nádzieyą łupu być przi=

39: wiedzión.

40: Prædaceus, a, um, Wydátki. Vt pecunia

41: prædacea, Wydárte pieniądze/ álbo zá zá=

42: przedány łup á korziść zgromádzone.

Prædatiuus

strona: 317v

kolumna: a

P ante R.

1: Prædatiuus, a, um, Calep. ex Gellio men

2: doſe, pro prædatiuo.

3: Prædatitius, a, um, Co z łupu yeſt.

4: Prædor, prædaris, prædari, Deponens

5: prim. Drapieſtwem ſie obchodzę/ zbiyam.

6: Spes rapiendi atq; prædandi cœcat

7: animos eorum, Nádzieyá drapieſtwá/ zá=

8: ſliepia vmysł ich.

9: Prædo, prædas, are, Barbare legitur in

10: Biblijs pro prædari.

11: Prædator, prædatoris, maſc. tert. Et præ=

12: do, prædonis, Zboycá/ Ráitar.

13: Prædatorius, a, um, Ráytárski zbóycow=

14: ski. Prædatoria nauis, Zboycowska

http://rcin.org.pl

15: łódź.

16: Prædabundus, a, um. Drapieżny. Prędonu

17: lus diminutiuum a prædo, a Catone

18: uſurpatum.

19: ¶Deprædor, idem quod ſimplex

20: prædor, Wyłupiam/ zbiyam.

21: Prædenſus, a, um, Bárzo gęſti. Vide Den=

22: ſus.

23: Prædeſtino, prædeſtinatio, Vide Deſti=

24: no.

25: Prædico, prædicatio, prædicamentum,

26: Vide Dico, as, are.

Prædamno,	Vide	Damno.
Prædes,		Præs.
Prædico, is, ere,		Dico, is, ere.
Prædiſco,		Diſco.
Prædiuino,		Diuino.

27: Præditus, a, um, pen. cor. id eſt, habens,

28: Máyąci/ obdárzony. Et eſt participium

29: ſine uerbo, Præditus amentia, Szalony.

30: Quid faceret illa ætate præditus, Yá=

31: ko tego obrónić mógł będąci w tych leciech.

32: Præditus audatia, Smiáły. Præditus au

33: toritate, Poważny/ wzięti. Doctrina mul=

34: ta & rara præditus, Niepoſpolicie vczony

35: Præditus ampliſsimo ſacerdotio. Ob=

36: dárzony známienitim/ kápłáńſtwem/ dochodem

http://rcin.org.pl

37: duchownym.

38: Prædiues, prædiuitis, om. Bárzo bogáti. Vi

39: de Diues.

40: Prædium, huius prædij, neut ſec. Folwárk

41: leżące ymienie/ rola budowánie. Fere idem

42: quod Fundus.

43: Prædiolum, li, dimi. Folwarczek/ ymieniczko

44: Prædiatus, a, um, Bogati w ymienie leżące.

45: Prædiatorius, a, um, Folwarkowy. Præ=

46: diatorium ius, Prawo ná folwark/ álbo

47: ná ynſze leżące ymienie.

48: Prædiator, prædiatoris qui peritus eſt

49: iuris ad prædia pertinens, Podkomo=

50: rzym może być zwan/ który gránic y kopców

51: obyczáye y záchowánie y práwá wie.

kolumna: b

P ante. R.

1: Præficio, præfectura, Vide Facio.

prædo,	Vide	Præda.
præduco,		Duco.
præduro,		Duro.
præeo.		Eo.
præfacio,		Faris.
præfaris,		Faris.
præfectus,		Facio.

http://rcin.org.pl

præfero,	Fero.
præferox.	Ferox.
præferratus,	Ferrum.
præferuidus,	Ferueo.
præfeſtino,	Feſtino.
præfica,	Facio.
præfido,	Fido.
præfigo,	Figo.
præfinio,	Finio.
præfloreo,	Floreo.
præfloro,	Floro.
præfluo,	Fluo.
præfodio,	Fodio.
præfœcundus,	Fœcundus.
præformido,	Formido.
præformo,	Formo.
præfrigidus,	Frigidus.
præfulcio,	Fulcio.
præfulgeo.	Fulgeo.

http://rcin.org.pl

2: Præfor non dicimus, Vide Faris, fari.

3: Prædulcis, ce, Barzo słodki.

4: Præfacile, Bárzo latwi.

5: Præfringo, præfractus, Vide Frango.

6: Præfoco, as, are, Zaduśić/ zátłumić. Præfo=

7: catio, Záduſzenie/ zátłumienie.

8: Præfurnium, Czeluść. Vide Furnus.

Prægermino,	Vide	Germino.
prægeſtio,		Geſtio.
Prægigno,		Gigno.
Præguſto,		Guſto.

9: Prægnatio, prægnationis, Noſzenie/ cho=

10: dzenie dziecmi.

11: Prægrandis, de, Bárzo wielki.

12: Prægrauis, prægrauo, Vide Grauo.

13: Prægredior, prægreſsio, Vide Gradior.

14: Prægelidus, a, um, Bárzo zymny.

15: Prægnans, prægnantis, fem. tert. Czieſzka/

16: dziećmi chodząca.

17: Præhendo, præhendis, præhendi, præ=

18: henſum, præhendere, uel per abiectio=

19: hem h.

20: Præhendo, is, Lápam/ chwytam/ ymam. Præ=

21: hendere tribus digitis, Trzemá pálcomá

22: yąć. Prændere dextram, Zá práwą rękę

23: wziąć. Præhenſus manifeſto furto, Ná

24: yáwnym złodzieyſtwie yeſt záſtany/ álbo poy=

http://rcin.org.pl

25: mány. Præhenſus furti manifeſti, idem.

Præhenſo

strona: 318

kolumna: a

P ante R.

1: Præhenſo, as, are, ſiue Prænſo, as, are, per

2: ſyncopē frequentatiuū, Vſtáwicznie chwy

3: tam/ nápominam/ chwytam/ zábiegam/ á mam

4: ſie ku czemu. Proprie petitorum Magi=

5: ſtratus. Ad conſilium prænſandum

6: tempus eſſe, Ku chwytániu dobrey rá=

7: di.

8: Prænſatio, onis, fem. tert. uerbale, Chwy=

9: tánie zábiegánie tich którzi ſie o yáką do=

10: ſtoyność ſtáráyą.

11: ¶Compoſita, Appræhendo, Vymuyę/

12: vchwytam. Metaphor. Rozumiem/ oſięgam

13: rozumem. Appræhendere manu aliquid

14: Vchwyćić ſie czego ręką. Morſu appræ=

15: hendere, W zęby vchwyćić. Appræhen=

16: dere & extorquere contraria, Vchwy=

17: ćić/ wyrwáć/ wychwyćić. Regionem ali=

18: quam appræhendere, Doſtáć/ w ſwą moc

19: podbić.

20: Palmam appræhendere, Zwycięſtwo oſię=

21: gnąć. Quantum appræhenderint tres di

22: giti, Yle mogą trzi pálcę vyąć.

23: ¶Appræhenſio, Vyęcie.

24: ¶Compræhendo, is, compræhendi,

25: Ymuyę poymam/ pochwytam. Hoſtem cō=

http://rcin.org.pl

præhendere, Nieprziyacielá poymáć. Ali=

quem in fuga compræhendere, W vcie=

kániu kogo poymáć. Compræhendere nu=

mero aliquid, Lidżbą oſiegnąć Compræ=

hendere uerbis, Słowy oſięgnąć. Breui

compræhendere, Krótkiemi słowy oſię=

gnąć.

Compræhendere memoria, Pámięcią

oſięgnąć/ w pámięć wziąć. Compræhende=

re ſignis aliquem, Z pewnych znáków ko=

go poznáć. Animo compræhendere, Ro=

zumem oſięgnąc/ Rozumieć/ baczić. Scientia

compræhendere, Bárzo dobrze wyrozu=

mieć którą rzecz. Compræhendere aliquē

humanitate, Ludzkość/ skłonnosc komu oká

záć.

Multos amicitia compræhendere, V

wiele ludźi záchowánie mieć.

¶Compræhenſus, a, um, participium

Oſięgniony/ poymány/ vłápiony/ poſięgniony

Compræhenſam in animo habere ſen

tentiā, Ná vmysł wziętą mieć/ etć. Breuiter

compræhenſis grauiſsimis ſententijs,

Oſięgnąwſzy/ krótkiemi słowy. Compræ=

henſum ſubſtantiuum, ut compræ=

henſi nihil habere, Nic nie wiedzieć zá

pewne.

¶Compræhenſe aduerbium, Ná krót=

ce, krótko. Vt compræhenſe loqui cui

opponitur late, Krótko mówić. Compræ

http://rcin.org.pl

56: henſe ſcribit, Ścińle piſze. Compræhen=

57: ſibilis, le, Co może być łatwie oſięgniono

kolumna: b

P ante R. 318

1: obyęto. Compræhēſibilis ſcriptura, Czi=

2: ſte piſmo/ którego ſie wiele ſtánowi ná yedney

3: kárcie.

4: ¶Compræhenſio, onis, fem. tert. Poy=

5: mánie/ pośćignienie/ záſtánie ná yákim złim

6: vczinku/ też wyrozumnienie/ dobaczenie.

7: ¶Depræhendo, Záſtáwam/ doſwiádczam/

8: náyduyę/ poymuyę. Depræhendi pro mœ

9: cho, Być poyman miáſto cudzołożniká. O=

10: culis facinora depræhendere, Wypá=

11: trzić. Depræhēdi cum aliqua muliere,

12: Być záſtan s yaką niewiáſtą. Depræhēde=

13: re tabellarios & literas intercipere,

14: Poymáć curſori álbo posły y liſti przechwy=

15: ćić.

16: ¶Depræhenſus, a, um, Záſtány/ nádeſzły

17: też doſwiádczony/ náleziony/ poymány ná yá=

18: kim vczinku.

19: Teſtis depræhenſus, Swiádek náleziony

20: w nieprawdźiwim świádectwie/ błądząc

21: rzeczą.

22: ¶Depræhenſio, onis, fem. ter. Depræ=

23: henſio, Záſtánie/ poznánie/ doſwiadczenie.

24: Ipſe ſcilicet depræhendendi actus.

25: ¶Repræhendo, is, ere, Powſciągam/ zá=

26: ſtánowiam/ też karzę/ łáyę/ háńbię. Curſum

http://rcin.org.pl

alicuius repræhendere, Bieg czey záſtá=

nowić álbo pogonić/ vciec kogo. Manu re=

præhendere, Ręką powſciągnąć. Fugiti=

uum repræhendere, Zbiegá pośćignąć/

dogonić. Repræhendi malo quā uerbe=

rari, Wolę być słowy skaran niżli bit.

¶Repræhenſio, Karánie/ gáńbá/ łáyánie.

¶Repræhenſor, repræhenſoris, aliud

uerbale, Ten który komu łáye/ gáni/ ká=

rze kogo.

¶Repræhenſibilis, le, Godny karánia. In

Biblijs tantum.

¶Repręhenſus, a, um, Złáyány/ zeſromo=

cony/ skarány/ też záſtánowiony.

¶Irrepræhenſus, a, um, Nieskarány/ a/ e.

¶Irrepræhenſibilis, le, in Biblijs.

Præiaceo, Vide Iaceo.

Præiudico, præiudicium, Vide Iudico, uel

Iudex.

Præiuro, præiuratio, Vide Iuro.

Prælabor, prælaberis, Vide Labor, laberis.

Prælego, Prælectio, Vide Lego.

Prælicenter, Vide Liceo uel Licet.

Præligo, præliganeum, Vide Ligo.

Prælium, prælij, neu. ſe. Bitwá/ poraſzká/ po

tykánie. Multi deſiderati ſunt ex eo præ

lio, Wiele ich zoſtáło w tey bitwie. Præliū

cōmittere, Bitwę zwieść. Non uult facere co

piam pugnandi, Nie chce bitwy zwieść.

http://rcin.org.pl

strona: 318v

kolumna: a

P ante R.

Prætior, prætiaris, ari, Walczę bitwe zwo=
dzę/ potikam ſie. Extremi cum equitibus
præliabantur, Oſtáteczni ſie s yeznemi po=
tikáli.
Præliaris, re, Co ku bitwie należy. Præliares
pugnæ, Woyenne potikánie.
Prælongus, a, um, Bárzo długi. Vide Lon=
gus.
Prælongo, as, are, Długo czinię/ przewła=
czam.
Præluceo, prælucidus, Vide Luceo.
Præludo, præludium, Vide Ludo.
Prælum, præli, neut. ſec. Drzewo które prá=
ſę przyćiska.
Præla etiam dicuntur, Wſzelákie práſy. Præ
lum Typographycum, Práſá do dru=
kowánia xiąg.
Prælumbo, as, are, Lumbos præfringe=
re, Ná lędźwiách ochroniony. Obſoletum.
Præmercor, aris, ari, Kupić niektórą rzecz
przed kim/ vprzedźić go do kupienia.
Præmeſſum, præmeſi, ſacrificij genus de
piſis quas primum meſsuiſſent, Fe=
ſtus quidam legunt præmeſsium.
Præmium, præmij, neut. ſec. Zapłátá/ vpo=
minek/ dar/ żółd. Quod ludis præponi=
tur.

http://rcin.org.pl

28: Præmium pro pecunia poſuit Næuius.

29: Præmior præmiaris, ari, Doſtawam/ álbo

30: zásługuyę vpominki.

31: Præmiator, qui præmia ſoluit, Næuius

32: uſus eſt pro prædone, Nonius.

33: Præmioſus, a, um, pro pecunioſo, Ob=

34: ſoletum.

35: Præmodum pro ſupra modum, Obſo=

36: letum.

Præluceo, prælucidus,	Vide	Luceo.
Præloquor,		Loquor.
præmando,		Mando.
præmaturus,		Maturus.
præmeditor,		Meditor.
præmigro,		Migro.
præmitto,		Mitto.
præmoderor,		Moderor.
præmoleſtia, æ		Moleſtia.
præmolior,		Molior.
præmollis,		Mollis.
præmoneo,		Moneo.
præmonſtro,		Monstro.

http://rcin.org.pl

præmordeo,	Mordeo.
præmorior,	Morior.
præmunio,	Munio.
prænarro,	Narro.
prænato,	Nato.
prænauigo,	Nauigo
præniteo,	Niteo
prænomen,	Nomen.

kolumna: b

P ante R.

1: Præneſte, ge. neut. & hæc præneſtus urbs

2: Lacij non procul a Roma.

3: Præneſtinus, a, um, Yeden ztamtąd. Nux

4: præneſtina, Laśkowy orzech.

5: Prænimis aduerbium, Bárzo názbyt.

6: Prænoſco, Vide Noſco.

7: Præparo, præparatio, Vide Paro.

8: Præpes, præpetis, om. Prętki/ ochotny vprze

9: dzáyąci. Præpetere ſignificat (autore Fe=

10: ſto) præire, Vprzedźić.

11: Præpetes aues, dicebantur ab auguribus

12: quæ oportune aduolabant abuſiue

13: pro omnibus auibus accipiūtur, Miá=

14: ſto wſzelákich ptaków.

15: Præpeſinthus Inſula una ex Cycladibus

http://rcin.org.pl

16: CC.

17: Præputium, præputij, Skóra która męski

18: członek nákriwa. Metonymicῶs Gētiles

19: Pogáńſtwo. Reſpectu Iudæorum.

Prænuncio,	Vide	Nuncio.
præoccido,		Occido.
præoccupo,		Occupo.
præordino,		Ordino.
præpando,		Pando.
præparcus,		Parcus.
præpedio,		Pes.
præpedno,		Pendo.
præpetere,		Præpes.
præpilatus,		Pila.
præpinguis,		Pinguis.
præpolleo,		Polleo.
præpondero,		Pondero uel pondus.
præpono,		Pono.
præpoſterus,		Post.
præpotens,		Potens.

http://rcin.org.pl

præproperus	Properus.
præradio,	Radius.
prærado,	Rado.
præraucidus,	Raucor.
præripio,	Rapio.
prærodo,	Rodo.
præruptus,	Rumpo.

20: Prærogo, prærogatiuus Vide Rogo.

21: Præs, prædis, maſc. Sponſor, Rękoymia/

22: przirzecznik zá kogo. A præſtando, quia

23: tam debet præſtare populo quod

24: promiſit, quam is qui pro eo præs fa=

25: ctus eſt, Aſcinus, unde interpres, uide

26: ſupra.

27: Prædes, ſatisdatores locupletes, pro re

28: de qua lis eſt apud Iudicem, ne qui

29: tenet diffidens cauſæ poſſeſsionem

30: deteriorem faciat, alias ſequeſtatores

31: Rękoymie którzy do roſpráwienia ſpráwy

niektórey

strona: 319

kolumna: a

P ante R.

1: niektórey zápiſuyą ſie ná ſwym ymieniu/ zá

2: tego którego ſie rzecz ná ſądzie toczy

http://rcin.org.pl

Præſagio,	Vide	Sagax.
Præſanatus, præſanaſco		Sanus.
Præſcateo,		Scateo.
Præſcindo,		Scindo.
Præſcio,		Scio.
Præſcribo,		Scribo.
Præſeco, præſegmen,		Seco.
præſens,		Sum.
Præſentio,		Sentio.
Præſento,		Sum.
Præſepio,		Sepes.
Præſero,		Seruo.
Præſeruio,		Seruio.
Præſeruo,		Sero.
Præſignifico,		Signum

3: Præſepe, præſepis, neut. & præſepes præ=

4: ſepis, fem. idem quod ſtabulum, Stáy=

5: nia.

6: Præſepe etima, Kurewski dóm/ gdźie poſpoli=

7: cie máłpy mieſzkáyą. Præſepium, præſe=

8: pij, Złób. In ſtabulo ſunt ampla præ=

http://rcin.org.pl

9: ſæpia, Columel. W ſtáyni ſą wielkie złoby

10: Præſertim aduerbium, A zwłaſzczá. Præ=

11: ſertim cum ſe ſeruum fateatur tuum.

12: A zwłaſzczá gdy ſie zna być sługą twoym.

13: Præſertim ut nunc ſunt mores, A zwłaſz

14: czá yáko teraz obyczáye nioſą.

15: Præſes, præſideo, præſidium, Vide Sedeo.

16: Præſideo, as, are, dicimus, cum matu=

17: rius hyberna tempeſtas mouetur, Fe=

18: ſtus, unde præſideratio.

19: Præſignis, e, Známienity/ niepoſpolity.

20: Præſignifico, Vide Signum.

21: Præſilio, Vide Salio.

22: Præſtantia, præſtabilis, Vide Sto.

23: Præſter, præſteris, maſc. ter. Nieyáki rodzay

24: yádowitych wężów/ też pochwiściel/ mroźny

25: wiátr. Ventus turbo.

26: Præſtes, præſtitis, maſc. idem quod Præ=

27: ſes Antiſtes, Przedłożony.

28: Præſtega, æ, Mieſce dáchem nákrite/ gdzie ſie

29: dla nieyákich rozmów ſchádzáyą.

30: Præſterno, Vide Sterno.

31: Præſtigiator, præſtigiatoris, maſ. Kuklars

32: czárownik/ czárnoxiężnik/ który oczy ludzkie

33: vmie zmamić.

34: Præſtigiatrix, tricis, fem. Kuglarká.

35: Præſtigiæ, arum, Zmamienie/ omamienie álbo

36: vczárowánie wzroku/ yáko kuglarze y czar=

37: noxiężnici czinią. Metaph. Zdrádi/ oſzukánie

38: podeście.

http://rcin.org.pl

39: Præſtigiæ, inſidiæ, captiones, Præſtigiæ

40: uerborum accipiuntur pro eodem.

41: Præſtigium neut. in ſingulari idem.

kolumna: b

P ante R. 319

1: Præſtino, præſtinas, are, Præparo, præor

2: dino, Gotuyę/ nákupuyę.

3: Præſtituo, Vide Statuo.

4: Præſto, præſtans, præſtantia, Vide Sto.

5: Præſto aduerbium, ut nonnulli uolunt,

6: alij nomen indeclinabile, om. eſſe di=

7: cunt, ſidnificat præſens, Obliczny. Ver=

8: bo ſum, es, eſt, iungitur, Præſto ſum,

9: Owo ya yeſtem tu obliczny. Dixeram me

10: domi præſto fore, Obiecałem był domá

11: być/ nigdziey z domu niewychodźić. Ibi mihi

12: præſto fuit L. Lucillius cum literis,

13: tam ſie ſe mną podkał L. L. álbo tam mi ſie vka

14: zał. Præſto eſt, Owo yeſt/ yeſt ſam. Præſto

15: adeſt poëtice, pro præſto eſt. Præſto

16: eſſe alicui, Przi kim ſtáć á pomágáć mu.

17: Multis hominibus præſto fuit, Wiele

18: ludzióm pomagał. Hirundines æſtiuo

19: tempore præſto ſunt, hyeme pulſæ re=

20: deunt.

21: Præſtolor, præſtolaris, præſtolatus ſum

22: præſtolari, pen. cor. Czekam/ oczekawam

23: kogo. Accuſatiuo iungitur, Cicero ta=

24: men datiuo iunxit, Qui tibi ad forum

25: Aurelium præſtolarentur armati.

http://rcin.org.pl

26: Præſtrigo, Vide Stringo.

27: Præſtruo, Vide Struo.

28: Præſul, præſulis, maſc. tert. Prełat/ Biskup

29: miedzi duchowieńſtwem á kápłány/ Márte=

30: ſowi które Sálios zwano/ przedtanecznicy

31: Rey wodzący.

32: Præſulatus, us, Stan á doſtoyność tego pre=

33: łactwá/ biskupſtwo.

34: Præſulto, præſyltor, oris, Vide Salio.

35: Præſum, præſens, Vide Sum.

Præſultus,	Vide	Sal.
Præſumo,		Sumo.
Præſuo,		Suo.
Prætendo,		Tendo.
Prætener,		Tener.
Prætento,		Tento.
Prætenuis,		Tenuis.

36: Præter præpoſitio accuſatiuo ſemper

37: iungitur, Króm/ nád/ mimo. Nihil mihi

38: reliquit præter paululum pecuniæ,

39: Nic mi nie zoſtawił króm trochę pieniędzy.

40: Præter omnem morem, Nád wſzeláki

41: obyczay. Tres minas pro iſtis dedi præ=

42: ter uecturam, Krómfurlonu. Præter ſpem

43: Nád nádzieyę. Vnum præter cæteros

44: mirabatur, Iednemu ſie naybárziey mimo

http://rcin.org.pl

45: wſziſtki ynſze dzywował. Præter æquum

46: Przećiwko ſpráwiedliwośći álbo nád ſpráwie=

47: dliwość. Præter ripam, Przi brzegu. Præ=

48: ter æquum & bonum, Nád wſzelákie

49: práwo y ſpráwiedliwość. Præter modum,

HH Nád

strona: 319v

kolumna: a

P ante R.

1: Nád miárę. Mihi uidere præter ætatem

2: tuam facere, Widźiſz mi ſie nád látá twoye

3: czinić.

4: Præter hæc, Nád to. Præter oculos,

5: Przed oczymá. Omnis incommodi pa=

6: tientes præter calorem, Wſziſtko wy=

7: trwáć mogę króm gorąćośći. Præter opi=

8: nionem omnium factum eſt, Stáło ſie

9: nád mniemánie wſzech ludźi. Nullas ad=

10: huc acceperá literas, præter quæ binæ

11: mihi in Tribulano redditæ ſunt, Wy=

12: yawſzy tych które etc.

13: Præterbito, as, are, apud Plautum pro

14: frequenter præterire, Obſoletum.

15: Præterduco, Vide Duco.

16: Præterea aduerbium, Nád to/ dáley ktemu

17: Tibi licet præterea nemini, Tobieć wol=

18: no á nikomu ynemu.

19: Præterea autem aiunt te proficiſci Cy

20: prum, Nád to powiedáyą że chceſz yecháć

21: do Cypru.

http://rcin.org.pl

22: Præterquam unica dictio eſt quæ requi=

23: quirit ſemper præcedentem caſum,

24: quia idem uerbum ſubintelligitur,

25: Króm/ tylko/ wyyąwſzy. Nemo id dixit

26: præterquam Cicero, Nikt o tym nie pi=

27: ſał króm álbo wyyąwſzy ſam Cicero. Coa=

28: leſcere in populi unius corpus nulla

29: re præterquam legibus poterat, Tyl=

30: ko ſámemi práwy/ etć.

31: Præterquam quod nonnulli unam di=

32: ctionem eſſe exiſtimant, ſignificat niſi

33: quod, Yedno/ iż/ álbo tylko króm. Ego

34: me in Cumano, præterquam quod

35: ſine te ſatis commode oblectabar, Iam

36: ſie nie owſzeki (tylko yż króm ciebie) zlie w

37: Cumánie miał.

Prætereo, præteritus,	Vide	Eo.
Præterequito,		Equito.
præterferor,		Fero.
præterfluo,		Fluo.
prætergradior,		Gradior.
præterlabor,		Labor.
prætermitto,		Mitto.
prætermonſtro,		Monſtro.

http://rcin.org.pl

præternauigo,	Nauigo.
præteruerto,	Verto.
præteruolo,	Volo.
prætermeo,	Meo, uel Meatus.

38: Præterpropter Ennius, Præterpropter

39: uitam uiuitur, Nie żywiemy ni dla cze=

40: go ynego yedno dla żywotá. Obſole=

41: tum.

kolumna: b

P ante R.

1: Præterquam & præterquam quod, Vi=

2: de Præterea.

3: Præterueho, præteruectio, Vide Veho.

4: prætexo, prætexta, Vide Texo.

5: Præcimitatores, Mendoſum eſt apud Fe=

6: ſtum, pro præclamitatores.

7: Prætimeo, Vide Timeo.

8: Prætor, prætoris, maſc. ter. Wóyt/ Szołtis.

9: Sed proprie, Wſzeláki vrzędnik máyący

10: w ſwym poruczeniu żołnierski lud polny Het

11: man/ álbo też ſiędzący ná ſądziech. Nam

12: prætoris proprium fuit ius dicere.

13: Prætura, præturæ, Wóytowſtwo/ to yeſt do=

14: ſtoyność á vrząd woytowski.

15: Prætorium, prætorij, neu. ſec. Ratuſz/ wóy=

16: towski/ álbo ſądowny dóm.

17: Prætorium item Hetmáński namiot ná polu

http://rcin.org.pl

w obozie/ też koſztowne á známienite bu=

dowánie przed miáſtem/ yáko by folwark/ któ=

re Rzimiánie wielmi koſztownie zwykli wy=

ſtáwiać.

Prætoriolum diminutiuum, Ratuſzek.

Prætorius, a, um, Wóytowski/ Hetmáński

Prætorius uir, Który był wóytem. Præ=

toria cohors, Hetmáński dwor/ hetmáński

huff.

Prætoria nauis, Hetmáńska łódź. Præto=

ria porta, Naywiętſza bráná w obozie.

Collegium prætorium, Ius præto=

rium.

Prætorianus, a, um, idem, ut prætoriani

milites, Hetmáńſzczi drábáńći/ drábi. Idem

quod prætoria cohors, Prætoriana

comitia, Właſny ſyem ná którym obierano

Pretorá v Rzimiánow.

Prætoricus, a, um, idem.

Prætortus, a, um, Bárzo á Rozmáycie skrą=

żony/ skrziwiony.

Præuello, is, ere, id eſt, anteuello, Calepi.

ſine authore.

Pragma, pragmatis, neu. tert. Latine actio

uel negotium Spráwá/ ſpráwowánie/ han

del/ á czinienie czego.

Prætrunco,	Vide	Truncus.
præualeo,		Valeo.

http://rcin.org.pl

præuaricor,	Varix.
præueho,	Veho.
præuenio,	Venio.
præuelox,	Velox.
præuerto,	Verto.
præuideo,	Video.
præumbro,	Vmbra.
præuius,	Via.
præuro,	Vro.
præuolo,	Volo, as, aui.

Pragmaticus,

strona: 320

kolumna: a

P ante R.

1: Pragmaticus, pragmatici, Latine forēſis,

2: Iuris interpres, Ten który w práwách/ vſtá=

3: wách/ y záchowániu praw poſpolitich biegły

4: yeſt. Procurator, porádny ſędzia. Pragina=

5: tica ſanctio cum omnia pragmatico=

6: rum arbitrio terminantur, Sipont.

7: Pragmaticum, pragmatici, Cicer. Tu ſi

8: quid pragmaticum habes ſcribe, Ye=

9: ſli ſie co ponowiło w poſpolitich ſpráwách/

10: piſz do mnie.

http://rcin.org.pl

Prandium, prandij, neut. ſec. Obiad.

Prandiolum, prandioli, dimin. Obiádek.

Prandiculum, prandiculi, Ráne yedzenie/

ſniadánie.

Prandeo, prandis, prandi, & pranſus ſum

prandere, Obiedwáć.

Pranſito, as, are, frequentatiuum.

Pranſor, pranſoris, Obiednik álbo gość ná

obiad.

Pranſorius, a, um, Obiedny.

Praſinus, a, um, adiectiuum, Color uiri=

dis ad ſimilitudinem Porri, nam

πρασον græcis, Portum latinis, Zielio=

na pápużna máść.

Praſius, nomen gemmæ.

Praſeidis, lapilli genus CC.

Pratum, prati, neut. ſec. Łąká. Pratulum di

minutium, Łączká.

Pratenſis & hoc pratenſe, Loczny.

Pratenſe fœnū, Łączne ſiáno. Pratenſis her=

ba.

Prauus, a, ū, Krziwy/ nieproſty. Et Metaph.

Rectum & prauum contraria, Malus

paruuſqꝫ, idem, Zły/ złoſliwy.

Prauitas, atis, Krziwość/ nieproſtość. Meta=

phor. Złość/ złoſliwość.

Praue aduerbium, cui recte opponitur,

Krziwo/ Metaph. Zlie/ opák/ ná ręby. Pra=

ue facta, Złe vczinki/ grzechy.

¶Compoſita, Deprauo, as, are, Krzi=

http://rcin.org.pl

41: wię/ kázę. Vide ſupra in loco.

42: Præciæ uuæ, Ráne yágody/ richło vźrzáłe.

43: Praxiletes, maſc. pen. cor. Sławnego ſznice=

44: rá obrázi/ niepoſpolicie rzeżącego ymię.

45: Praxis, huius praxis, Latine Actio, uel

46: actus, Czinienie/ ćwiczenie/ ſpráwowánie.

47: Precium, precij, Myto/ pięniądze zá nie=

48: yáką rzecz kupną. Quanto precio emiſti,

49: Yakoś drogo kupił.

50: Precioſus, a, um, Koſtowny/ drogi.

51: ¶Apprecio, as, are, Cenię/ oſzácuyę/ co

52: ktora rzecz ważny. in Biblijs tantum Bar=

53: bare.

54: Precor, precaris, precari, dep. prim. accu=

55: ſatiuo iunctum, ſignificat petere, Pro=

56: ſzę/ ządám/ życzę.

kolumna: b

P ante R. 320

1: Precor tibi fœlicem noctem, Sprziyam

2: ći ſzczęſliwey nocy. Precor tibi omnia fœ=

3: licia, Boże dayći ſie ná wſzem fortunnie

4: powodźiło. Precari ab aliquo, Prośić o co

5: kogo.

6: Precis, preci, precē, prece, Pluraliter, pre=

7: ces, precum, precibus, Modlitwá/ mo=

8: dlenie/ ządánie. Nullus Iocus preci, Zá=

9: dnim ſie obyczáyem nie chce dáć vżić/ nic nie

10: chce dáć ná żadną proźbę. Cum magna

11: prece ſcribere, S wielką modlitwą piſáć.

12: Cedere precibus alicuius, Dáć mieyſce

http://rcin.org.pl

13: modleniu cziyemu/ dáć ſie vżić.

14: Precatio uerbale, Modlitwá/ proźbá. Pre=

15: catione rem tranſigere, Proźbą rzeczi

16: dokończić/ to yeſt vprośić.

17: Precator, precatoris, maſ. t. uerbale. Mo=

18: dląci ſie/ cziniąci proźby.

19: Precarius, a, um, Co bywa zá proźbę dano/

20: vproſzony/ wyproſzony. Præcarium gerit

21: imperium, Yeſt pánem ále ſie w nie wmo=

22: dlił/ wprośił.

23: Præcaria falus, Vproſzone/ pożiczone zdro=

24: wie.

25: Præcario, nomen caſus ablatiui, pro ad=

26: uerbio accipitur, S modlitwą/ s proźbą.

27: Præcatio rogare, Modląc ſie prośić.

28: ¶Compoſita, Deprecor, pen. cor. de=

29: precaris, deprecatus ſum, deprecari,

30: Przepraſzam/ modlę ſie.

31: Culpam deprecari, Przepráſzáć wy=

32: ſtęp.

33: Deprecari pro reditu alicuius, Prośić/

34: modlić ſie o wrócenie cziye. Deprecatum

35: uenit ad me, ut ſibi ignoſcerem, Przi=

36: ſzedł ku mnie s wielką modlitwą/ proſząć

37: ábych mu odpuśćił.

38: Deprecari alicui ne uapulet, Prośić zá

39: kim áby go nie bito. Veniam deprecari

40: O láskę prośić.

41: Deprecari maleuolentiam, Wymáwiáć

42: ſie/ Spráwować ſie z niechući. Nullam

http://rcin.org.pl

43: deprecor pœnam, Nie proſzę áby mi w

44: naymnieyſzey rzeczy przeiźrzało/ álbo pofol=

45: gowáno.

46: Pro amico deprecari, Przicziniáć ſie zá

47: przyiacielem.

48: Nullum deprecor ſupplicium ſi men=

49: dax inueniar, Nie chcę ſie przećiwić/ żadne=

50: mu karániu yeſli będę lżywim náleźion. De=

51: precatur iniuriam, Wymawia ſie/ prośby o

52: odpuſzczenie.

53: Deprecator uerbale, Prziczińcá/ przeprá=

54: wiáyąci/ ten który przepráwuye komu co ál=

55: bo ſie ſam wymawia.

HH 2 ¶Deprecatio

strona: 320v

kolumna: a

P ante R.

1: ¶Deprecatio, Przeproſzenie/ modlitwá/ wy

2: modlenie/ vproſzenie. Diræ deprecationes,

3: pro imprecationibus in malum, Prze=

4: klinánie/ klątwy.

5: ¶Deprecabilis, le, Latwi ku przepráwie=

6: niu. In Biblijs legitur, Deprecatoria uer

7: ba in Biblijs, id eſt, Deprecantia.

8: ¶Comprecor, aris, ari, Proſzę modlę

9: ſie.

10: ¶Comprecatio uerbale, Prośbá/ modlit=

11: wá. Vide alias.

12: ¶Imprecor, aris, ari, Ząḋam á ſprziyam

13: czego dobrego/ álbo złego. Sed frequentius

http://rcin.org.pl

14: in malam partem, Przeklinam. Impre=

15: catur illi queꝙ peſsima, Przeklina go áſz

16: drzewo ſchnie.

17: Imprecatio, Przeklínánie/ klątwa/ złe win=

18: ſzowánie/ álbo ſądzenie. Non meritus ſum

19: tam diram imprecationem, Nie zásłu=

20: żyłemći tákich okrutnych klątw.

21: Reprecor, záś tym obyczáyem żądam. Quod

22: mihi precaris idem tibi reprecor, Cze=

23: go mi życziſz/ tego ya też tobie záś życzę.

24: Prehendo, prehenſio, Vide Præhendo.

25: Prelum, Vide Prælium,

26: Premo, premis, preſsi, preſſum, premere,

27: act. tert. Ciſnę/ tłoczę/ táyę. Premere prælo

28: Práſą ćiſnąć. Præmere pollicem, Ścíſnąć

29: wielki pálec/ to yeſt chuć á przyiaźń okázo=

30: wáć.

31: Premere imperio, Srogo/ ſurowo páno=

32: wáć. Premere librum, Ciſnąć xięgi/ to yeſt

33: obieráć ſie s niemi. Premere uocem, Táić

34: głoſu/ s pokoyem milczeć. Premit altum

35: corde dolorē, Verg. Sciska/ zátula/ táyi

36: wielką boleść w ſercu. Quo dura premit

37: cuſtodia matrum, id eſt, cohibet, Któ=

38: ra vſtáwiczną ſtrátę y pilność mátczinę pow=

39: ſciąga. Aere alieno premitur, Dokuczáyą

40: mu czudze długi. Fata iſthec me premunt

41: Boże obiecánie mie ktemu ciśnie. Inuitam

42: preſsit ab ædibus, Ledwey yą odbił od do=

43: mu.

http://rcin.org.pl

44: Canicię galea premimus, Siwość łápką

45: nákriwamy. Anguē preſsit humi nitens

46: Násłápał/ nádeptał ná wężá. Nihil magis

47: preſsi, Nicem bárziey nie táił. Premi ino=

48: pia, Nędzę/ niedoſtátek cierpieć. Premi do

49: loribus, Wielkie boleśći cierpieć. Premi bel

50: lo, Bić obciążón woyną.

51: Cum ſeruitute premeremur, Gdyſmy w

52: niewoley byli/ álbo niewolą cierpieli. Pre=

53: mere ueſtigia, Wćiſnąć ſtopy/ to yeſt zá=

54: ſtánowić ſie.

55: Premere mammam, Sáć/ wyżimáć wy=

56: mioná.

kolumna: b

P ante. R.

1: Preſſo, as, are, act. prim. frequentatiuum,

2: Przyciskam/ ciſnę vſtáwićnie. Peſſare hube

3: ra palmis, Wymioná wyżimáć rękomá/

4: to yeſt doyić.

5: Preſſor, aris ari, deponens, Plaut. Vomica

6: eſt preſſare parce, Po máłu ciśni/ purcháw=

7: káć. A parco.

8: Preſſatus, a, um, participium, Wyciſnioni/

9: wyżęti/ wymięti.

10: Preſſus, a, um, participium, ſiue nomen

11: ex participio, idem, Sibtilny/ cienki.

12: Preſſus manu caſeus, Wyciśniony. Preſ

13: ſa narratio, Krótka ták wczeſna po=

14: wieść.

15: Preſſus ac lætus, Skromny/ obyczáyny/ ſta=

http://rcin.org.pl

16: teczny á weſoły.

17: Plenum eloquentiæ genus & preſſum

18: contraria, Preſſo gradu incedere, Stá=

19: tecznie yść/ nie płocho.

20: Preſſus, huius preſſus, Sciśnienie. Ipſo oris

21: preſſu, Sciśnienie vſt.

22: Preſſura, ræ, fem. pri. Ciśnienie/ dokuczánie/

23: przimuſzánie.

24: Preſſe aduerbium contrarium habet a=

25: bundāter, Sciśle/ skromnie/ miernie. Preſ=

26: ſe dicere, Chędoga/ skromnie mówić/ nie zbyt

27: nie.

28: Preſſe & equaliter loqui, Preſsius age=

29: re, Fóremniey/ tráfienie/ chędożey.

30: Preſſorius, a, um, Co ku wyciskániu należy.

31: Preſſorium uas, Sąd w którym co wy=

32: ciskáyą.

33: ¶Compoſita, Comprimo, Sciskam/

34: sżimam.

35: Comprimere uocem, Zátáić głos. Com

36: primere uirginem, Zgwałćić. Compri=

37: mit roſa florem ſuum, Zwiya ſie zá ro=

38: żą.

39: Compreſsis manibus ſedere, Splotſzy/

40: złożywſzy ręce ſiedzieć.

41: Compreſſa palma aut porrecta feri=

42: re, Pięścią álbo dłonią vderzić. Compreſ=

43: ſi oculi, Wpádłe oczy.

44: Linguam alicui comprimere, Vtulić

45: kogo.

http://rcin.org.pl

46: Comprimere per translationem, pro

47: cohibere, compeſcere, comprimere ali

48: cuius audatim, Vſmierzić cziyę śmiáłość

49: Comprimere ſeditionē, Zwádę vśmie=

50: rzić.

51: Animam comprimere, Dech w ſobie zá=

52: táić. Manus comprimere, Powściągnąć

53: nie kráść. Vix comprimor quin inuo=

54: lem illi in oculos, Ledwey ſie odzierżawam

55: ábych mu w oczy nie welnął.

¶Compreſſus

strona: 321

kolumna: a

P ante R.

1: ¶Compreſſus. a, um, participiū, Sciś=

2: niony/ też vſmierzony/ zátłumiony. Com=

3: preſſa manus, Scziśniona ręká/ to yeſt/

4: pieść.

5: ¶Compreſſus huius compreſſus, Sciś=

6: nienie/ z żymánie.

7: ¶Compreſsio. on is, idem.

8: ¶Compreſsiuncula, dimin. Compreſ=

9: ſus uirginis, Zgwałcenie.

10: ¶Deprimo, Potłumiam/ náćyskam. De=

11: primere naues, Zátopić łodzie. Depreſſa

12: onere ſua nauis, Pogrążyłá/ vtonęła od

13: wielkiego nákładu.

14: Deprimere plantam in terram, Záko=

15: páć zágrześć ſzczep w ziemię. Deprimunt

16: me quæ porto, Nálegáyą mie/ álbo do=

http://rcin.org.pl

17: legáyą mi.

18: ¶Depreſſus, a, ū, Náciśniony/ nálężony/

19: potłumiony/ a/ e.

20: Depreſſa & extincta uirtus, Potłumio=

21: na.

22: Depreſſa ueritas, Záduſzona álbo pogrę=

23: żoná. Victæ, cōminute, depreſſeqꝫ opes

24: ciuitatis.

25: ¶Depreſſus, a, um, nomen ex partici=

26: pio, ut depreſſior locus, Niſzſze mieyſce.

27: ¶Exprimo, Wyciskam/ wyżymam też wy=

28: mawiam dobrze słowá.

29: Exprimere loquorem, Wyżżąć. Expri=

30: mere per linteum, Przes płotno wiżżáć.

31: Exprimere ſanguinem, Wyćiſnąć/ wy=

32: trzeć.

33: ¶Exprimere item, Z cięſzką pracą co ná

34: kim wymóc.

35: Confeſsionem culpæ exprimere, Le=

36: dwy ku przyznániu kogo dognáć. Vix ex=

37: primere ab illo potui pecuniam, Le=

38: dwym ná nim pieniądze wymęczył. Vi la=

39: chrymam exprimere, Gwałtem łzy z

40: oczu wyciſnąć.

41: Faciem alicuius exprimere, Tráfić cziyę

42: twarz.

43: Sermones alicuius exprimere, Ták mó=

44: wić yáko kto. Verſibus exprimere, Wier=

45: ſzámi kogo wirznąć. Vitam patris expri=

46: mere, Oycowskiego żywotá násládować.

http://rcin.org.pl

47: Exprimere uim Græcorum Poëtarū,

48: Expreſſa in cera ex annulo imago ali=

49: cuius, Ná wosku wybita/ wyrita.

50: Expreſſus, a, um, Nomen ex partici=

51: pio, Wyćiśniony/ wybity/ a/ e.

52: ¶Expreſsio, onis, fem. ter. Wyćiśnienie/

53: wyſádzenie álbo wyżżęcie. Quam barbare

54: medici colaturam uocant.

55: ¶Expreſſe aduerbium, ut expreſſe di=

56: cere, Ciśnie/ yáſnie á przeſtwornie mówić.

kolumna: b

P ante R. 321

1: Expreſſe dixiſti nihilq; diſsimulaſti,

2: Prawieś wyrzekł nic nie ochyláyąć.

3: ¶Imprimo, Wciskam/ wbiyam/ też Dru=

4: kuyę. Imprimere librum, Drukować xię=

5: gi. Imprimitur animo oratio, Wbiya ſie

6: w pámięć. Imprimere parieti fabulas,

7: Ná ścienie wymálować Plinius lib. 35.

8: cap. 4. Imprime ſigilla annulo, Pierz=

9: cieniem zápieczętować. Imprimere uenenū

10: dicitur ſerpens, Zádło/ yad wpuśćić. Ve=

11: ſtigium imprimere, Stopę wyrázić wy=

12: ćiſnąć.

13: Dedecus Reipub. imprimere, Rzeczypo=

14: ſpolitey liekkość wyzrądźić.

15: ¶Imprimere etiam ſignificat, Nácecho=

16: wáć/ cech wybić.

17: ¶Impreſsio, impreſsionis, Drukowánie

18: wybiyánie/ impreſſowanie. Impeſsionem

http://rcin.org.pl

facere, dicuntur milites, Gwałtem á wiel=
ką mocą ſie w co ciſnąć/ álbo ſie o nieprziya=
ciele vderzić. Impreſsionem dare idem.
Impreſsio librorum, Drukowánie xiąg.
¶Impreſſor, impreſſoris, Drukárz.
¶Opprimo, Potłumiam/ obciążam/ ogár=
niam.
Somnus me opprimit, Sen mie morzy.
Oppreſſa amicitia, Potłumiona álbo zá=
gładzona przyiaźń. Opprimere Rempub.
armis, Rzeczypoſpolitą gwałtem potłumić.
gwałtem podeiść. Oppreſſus totius cor=
poris doloribus, Ze wſząd chori. Oppri=
mi ære alieno, Wiele długów ná ſobie
mieć.
Opprimitur dolor patientia, Boleść by
wa vſmierzona cierpliwością. Opprimere
pede, Roſzłápác. Opprimi ruina, Zápaść/
zátłumić/ zálać. Os opprimere, Zátłumić
komu vſtá.
Opprimere incautos, Przipáść ná kogo
beś wieśći. Opprimere aliquem conſi=
lio, Mądrośćią kogo podeiść. Pleroſqꝫ
nec opinantes oppreſsimus & occi=
dimus, Przpadliſmy ná nie bez wieść y
pobili.
¶Oppreſſus, a, um, participium, Obcią=
żony/ potłumiony Oppreſſus a prædoni=
bus captus eſt, Opádniony od zbóyci yęt
yeſt. Opreſſa memoria, Zátłumiona pa=

http://rcin.org.pl

49: mięć.

50: ¶Oppreſsio, onis, Potłumienie/ vciská=

51: nie/ obciążenie. Per oppreſsionem eripe=

52: re, Cięſzkość cziniąć dokuczáyąć wydrzeć.

53: ¶Oppreſſor, oppreſſoris, maſ. ter. Ob=

54: ciążiciel/ potłumiácz. Oppreſſor pauperū,

55: Cięſzki ná vbogie ludzie.

56: ¶Oppreſsiuncula, diminutiuum.

HH 3 ¶Reprimo

strona: 321v

kolumna: a

P ante R.

1: ¶Reprimo, Odeymuyę/ przećiwiam ſie. Ira=

2: cundiam reprimere, Odyąć ſie gniewowi.

3: Ferocitatem alicuius reprimere, Záſtá=

4: wić ſie álbo vkoić cziye okrucieńſtwo. Coer=

5: cere & reprimere idem, Conatus ho=

6: minuum reprimere, Sprzećiwić ſie. Cur=

7: ſum reprimere, Záſtánowić ſie. Obiur=

8: gationem ſuſceptam reprimere, Prze=

9: ſtáć łáyáć. Reprimam me iam & non

10: ſequar ampliu, Záſtánowię álbo odeymię

11: ſie yuż.

12: ¶Repreſſus, a, um, participium, Pow=

13: ſciągniony. Repreſſor, Powſciągniciel.

14: ¶Supprimo, Zátłumiam/ zátáyam/ zádu=

15: ſzam. Senatus cōſulta ſupprimere, Vſtá=

16: wy pánów rádnych záduśić. Abſcondere

17: & ſupprimere idem, Famam rei ſup=

18: primere, Sławę nieyáką záduść/ zátáyić.

http://rcin.org.pl

19: Cibis animus ſupprimitur, Zbytnym

20: obżerániem rozum bywa zátłumión. Literas

21: & pecuniam ſupprimere, Zátáić liſtów

22: y pieniędzy ſam ſobie przywłaſzczić.

23: ¶Suppreſſus, a, um, participiū, ſiue no

24: men ex participio, Zátłumiony/ záduſzo=

25: ny/ a/ e.

26: Suppreſſa nauis, Pogrążona/ zátoniona.

27: Voce ſuppreſſa dicere, Niskim głoſem.

28: Oratio ſuppreſsior, Nieco niſzſza/ eć.

29: ¶Suppreſsio, onis, Potłumienie/ záduſze=

30: nie. Nocturnæ ſuppreſsiones, Nocne

31: dłabienie/ gdi ſie komu we ſnie widźi yáko

32: by był duſzón/ dłabión.

33: ¶Interpremo, Przyskrzyniam. Inerpreſ=

34: ſiſti mihi ueſtem, Przyskrzynąłeś mi ſu=

35: knią.

36: ¶Interpreſsio, Przyskrzynienie.

37: Prendo, uel Prændo, is, ere, per ſyncopā

38: dicitur pro præhendere, Prenſare fre=

39: quentatiuum, Vide ſupra Præhendo.

40: Prepeniſſus urbs Myſiæ minoris, CC.

41: Presbyter, presbyteri, uel potius presby=

42: teros, maſc. Latine Senior, Stárſzy.

43: Preſter, preſteris, Vide Præſter.

44: Prætium, Vide Precium, per c.

45: Priamus priami, maſc. filius Laomedon=

46: tis Rex Troianus.

47: Priapus, priapi, maſc. Bóg ogrodny. Ali=

48: quando pro uirili membro accipitur

http://rcin.org.pl

49: Miáſto męskiego członká.

50: Priapeia carmen obſcœnum, Sromotne á

51: ſzkárádne wierſze

52: Priapiſmus continua arrectio membri

53: uirilis ex morbo.

54: Pridem aduerbium, Dawno/ przed kilkiem

55: lat. Iam pridem, Iuſz dawno. Non pri=

56: dem, & non ita pridem, Nie bárzo daw=

kolumna: b

P ante R.

1: no/ nie owſzeki dawno. Non ita pridem

2: huc ad nos commigrauit, Nie owſzeki

3: dawno yeſt/ yáko ſie do nas przyprowádźił.

4: Pridie aduerbium, Przeſzłego dnia/ wczorá.

5: Ibi eſſe uolo uſqꝫ ad pridie Calendas

6: Maias, Aż do oſtátecznego dniá przed Má=

7: yem. Illam ſententiam Bibuli pridie eius

8: diei fregeramus, Dźień przed tym/ etć.

9: Pridie quam occideretur, Dźień przed

10: tym niźli był zábit. Pridie quam exceſsit

11: e uita, Dźień przed tym niżli vmárł.

12: Pridianus, a, um, pro heſterno, Wczoráy=

13: ſzy/ a/ e. Tranquil. Pridiano cibi onere,

14: Od wczoráyſzego obżárcia.

15: Prior cimparatiuus a pridem, Pierwſzy.

16: Nomen.

17: Prius aduerbium, Pierwey. Hoc ad tem=

18: pus illud ad perſonam refertur.

19: Pridie, pridianus, Vide Pridem.

20: Priene, urbs Maritima, quæ inuectu

http://rcin.org.pl

21: Mæandri fluminis inter ipſam & Mi=

22: letum labentis, mediterranea facta

23: eſt.

24: Prieneus, a, ū, & Prienenſis, ſe, Co ztámtąd

25: yeſt.

26: Primates, primarius, primitiæ, primipi=

27: lus, Vide Primus.

28: Primus, a, um, Naypierwſzy. Ad ordinem

29: pertinet, aut quia ſum apud te primus

30: Terent. Iákobych v ciebie naypierwſzy był/

31: to yeſt naymiłſzy był. Primi ex omnibus

32: Philoſophis, naypierwſzy álbo názacnieyſzy

33: Primam dices ſcio ſi uideris, Rzeczeſz

34: że yeſt náde wſziſtki ynſze yeſli yą vyrziſz.

35: Prima iuuenta, Pierwſza młodość. Primo

36: ſtatim aduentu, Wnet po prziyechániu. Pri

37: mo acceſſu, Naypierwſzym prziſtąpienim.

38: Primo aſpectu, Zá naypierwſzym poyźrze=

39: niem. Prima ſpecie idem, Prima facie,

40: Naprzód/ ná początku. Prima lux, Dnie=

41: nie. Primo diluculo, Iáko skoro poczęło

42: świtáć. Prima ueſpera, Skoro po záściu

43: słońcá/ yáko skoro począł mrok pádáć.

44: Primus plerunqꝫ habet adiunctū quiſqꝫ,

45: ut primo quoqꝫ tempore, Co nayprę=

46: dzey. Primo quoqꝫ die, Co nayrichley.

47: Prima quaqꝫ occaſione, Iáko ſie nay=

48: pierwey może potráfić. A primo, Z początku

49: A primo homo inſaniebat, Ná począt=

50: ku był począł ſzáleć. Primis labris aliquid

http://rcin.org.pl

51: deguſtare, Zwierſchniemi wárgámi czego

52: skoſztować/ to yeſt znienaczká/ po troſze. Pri=

53: mas dare alicui ſubaudi partes, Przo=

54: dek komu dáć.

55: Primas deferre idem.

56: Primum & primo aduerbia, Naprzód.

Et

strona: 322

kolumna: a

P ante R.

1: Et fere ſequitur præterea uel deinde,

2: Terent. Primum fratrem nuſquam in=

3: uenio gentium, præterea autem dum

4: illum quæro, Naprzód brátá nie mogę

5: nigdziey potráfie/ nád to gdy go ſzukam. Et

6: rei primum præuorti uolo, Tey rzeczy

7: naprzód zábieżeć chcę. At etiam primo

8: callidum & diſertum credidi homi=

9: nem, Miałem naprzód zá bácznego y ro=

10: ſtropnego człowieka. Cœpi aduerſari pri=

11: mo, Począłem naprzód przećiw temu

12: być.

13: Primulus, a, um, diminutiuum a primus,

14: Plaut. Primulo diluculo abiſti ad le=

15: giones, Iáko skoro poczęło dnieć.

16: Primulum aduerbium diminutiuum, Do

17: pieruczko/ práwie teraz.

18: Primanus, Tribunus qui primæ legioni

19: tributum ſcribebat, Feſtus.

20: Primarius, a, um, Ieden z pirſzich zacnieyſzi.

http://rcin.org.pl

21: Primarius uir, Zacny mąż. Primario loco

22: eſſe, W pierwſzey poważnośći być.

23: Primarius bellator, Przewyborny walecz=

24: nik.

25: Primaria fœmina, Zaczna páni.

26: Primas, primatis, in plurali primates,

27: maſc, Zacnieyſzego ſtanu ludźie/ rádni pá=

28: nowie/ wyſokich domów ślachtá.

29: Primatus, huius primatus, maſc. q. Stan/

30: doſtoyność/ zacnieyſzych ludźi przodek. Pri=

31: matum dare alicui rei, Przodek dáć mimo

32: unſze wſziſtki rzeczy.

33: Primoris genitiuus cuius nominatiuus

34: non reperitur, Pluraliter primores, pri=

35: morum, Przodek/ przedność/ zwierſchność.

36: Verſabatur mihi in labris primori=

37: bus, Plotło mi ſie w vściech/ śiedział mi ná

38: koncu yęziká.

39: Primoribus labris deguſtare, Zwiers=

40: chnienie wárgámi skoſztować/ to yeſt le=

41: dwey ſie dotknąć.

42: Primores etiam accipitur pro primis ut

43: primores imbres, Pirwſze dżdże. Pri=

44: mores dentes, Przednie zęby. Aliquando

45: etiam pro optimatibus, Miáſto zac=

46: nieyſzych ſtanów ludźi.

47: Primores uiri ac fœminæ, Z wyſokich

48: domów.

49: Primæuus, a, um, Nayſtárſzy/ naypierw=

50: ſzy.

http://rcin.org.pl

51: Primæua ætate, Stárych lat.

52: Primatiuus, a, um, quod aliunde non ha=

53: bet originem, Naypierwſzy. Primitiui

54: anni, Naypierwſze látá.

kolumna: b

P ante R. 322

1: Primogenius, a, um, idem, primogenius

2: ſulcus, Naypierwſzy zagón álbo kres który

3: naprzyd do założenia miáſtá vcziniono.

4: Primogenia ſemina quæ dedit natura,

5: Które przirodzone ſą

6: Primogenus apud Lucretium pro pri=

7: mogenius.

8: Primipara, ræ, Pierwiáſtká która pirwe dźieći

9: rodźi.

10: Primipes militum genus, qui a princi=

11: pio gladijs pugnabant, poſtea com=

12: mutata re militari facti ſunt Pilumni

13: CC.

14: Primipilus. primipili centurio primæ co=

15: hortis, Rokmiſtrz pierwego hufu. Qui

16: 400. milites ducebat in prima acie,

17: eratq; caput legionis.

18: Primipilaris, huius is, dicitur non tam

19: miles qui eſt ſub centurione primi pili,

20: quam ipſe Centurio qui olim præ=

21: ditus fuit hac dignitate.

22: Primiter pro primo Obſoletum.

23: Primitus aduerbium, Naprzód/ naypier=

24: wey.

http://rcin.org.pl

Primitiæ, arum, Pluraliter tantum, Pierw=

ſzy owoc.

Primitias uitis reſcare conſueuerunt,

Pierwſze látoroſli odſiekáć zwykli.

Primodum pro primo, Plaut. Obſole=

tum.

Primogenitus, primogeniti, Pierwovro=

dzony.

Primordium, primordij, Początek.

¶Compoſita, Apprime pen. prod. ad=

uerbium, Bárzo. Apprime utile, Bárzo

pożyteczno.

¶Imprimis & Comprimis, Naprzód

przed wſzemi.

Primogena, orum, pluraliter tantum, Prá

wo pirworodności álbo pirworodny ſyn.

Primæuus, Vide Primus.

Primipilus, Vide Primus.

Princeps, principis, com. ter. Xiążę y xiężná

Aliquando idem quod primus uel

autor, Princeps prælium inibat, Na=

przód ſie potykał Princeps legis Agrariæ

P. Rullus, Pierwſzy wynáleżiciel/ vſtawcá.

Princeps philoſophorum & autorita=

te & antiquitate Socraticus Ariſtipus

Naypierwſzy y naznámienitſzy miedzy phi=

lozophy.

Princeps terrarum populus Roma=

nus, Głowá wſzech ziem̄. Princeps menſis

Ianuarius, Naypierwſzy. Inter principes

http://rcin.org.pl

55: ciuitatis, Miedzy zácnieyſzemi z miá=

56: ſtá.

HH 4 Principes

strona: 322v

kolumna: a

P ante R.

1: Principes fœminæ, Zacnieyſze białe gło=

2: wy. Aliquando eſt adiectiuum & ſigni

3: ficat primum, Principem habemus

4: Pāſam, Pánſá był naypierwſzą naſzą pomo=

5: cą.

6: Principatus, huius principatus, Xięſtwo/

7: páńſtwo/ przodek. Principatum tenere in

8: re aliqua, Przodek mieć w której rzeczy. Vt

9: quiſqꝫ ætate antecellit, ita ſententiæ prin

10: cipatum tenet, Im kto yeſt ſtárſzy/ Ten

11: Claudij, Zá pánowánia Claudiuſowego.

12: Penes ipſum eſt principatus, On yeſt

13: pánem xiążęcim.

14: Principalis, le, Xiążęći/ też zacny. Ille nos

15: principalibus rebus exiſtimat di=

16: gnos, Náyduye nas być godne xięſtwá ál=

17: bo pierwſzego ſtanu.

18: Principaliter aduerbium, A zwłaſzczá/ á

19: naypierwey.

20: Principo, as, are, & Principor, aris, ari,

21: Deponens in Biblijs barbara ſunt uer=

22: ba pro dominari.

23: Principium, principij, neut. ſec. Początek.

24: Principio pro in principio, Ná początk=

http://rcin.org.pl

ku. Virgil. Principio cœlum & terras

campoſqꝫ liquentes.

Principia, principiorum, plur. num, Nay=

pierwſza rotá żołnierska w którey nameżniey=

ſzy ſą żołnierze.

Principio aduerbium, Ná początku.

Prior, & hoc prius comparatiuum, non

ſolum ad duos, ſed etiam ad plures

refferi poteſt, Pierwſzy. Nos priores ibi=

mus, My náprzód poydziemy. Priora tem

pora, Pierwſze látá. Prior Siciliæ Ty=

rannus Dionyſius, Pierwſzy. Prius

Terent. Nihil prius neqꝫ fortius Nic lep

ſzego áni pewnieyſzego.

Prius etiam aduerbium temporis, Pir=

wey. Prius tua opinione hic adero,

Będę tu pierwey niżli ſie mnie nádzieyeſz.

Priuſquam ſubcontraria coniunctio quā

nonnulli diſiungunt, Prius quam ali=

quando indicatiuo aliquando ſubiun=

ctiuo iungitur, Pierwey niżli. Priuſquā

incipias, Pierwey niżli pocznieſz.

Priſcus, a, um, Stáry/ ſtárádawny. Priſcus

ritus, Stárádawny obyczay. Priſca ſecula,

Stáre á dawno przeſzłe látá. Priſci polo=

ni, Pirwſzy polacy. Priſca fides, Priſca uo

cabula.

Priſce aduerbium, ut priſce agere, Stáro=

dawnym obyczáyem.

Priſtinus, a, um, Dawny/ przeſzły. Mores

http://rcin.org.pl

55: priſci, Przeſzłe á ſtáre obyczáye. In priſti=

kolumna: b

P ante. R.

1: num Iocum reſtituere. Ná pierwſze miey=

2: ſce wſádźić. Non in priſcum Senatū ad

3: priſtinam ſuam ſeueritatem reuocaui,

4: Przywróćiłem ſenatowi pierwſzą zacność y

5: powagę. Priſtina dignitas.

6: Priſtinalis, le, apud Columellam legitur

7: quo in loco uariant lectionem ſcri=

8: ptores.

9: Priſtis, huius priſtis, fem. ter. Nieyáky ro=

10: dzay morskich ryb podługowátych á cienkich

11: Metaphor. Miáſto długiey á wąskiey ło=

12: dźi.

13: Priuatus, Vide Priuus.

14: Priuernum, neut. urbs Campanie in Ita=

15: lia, Vide Priuernas, tis, Kto ztamtąd yeſt.

16: Priuignus, priuigni, maſc. Páſierzb.

17: Priuigna, Páſierzbicá.

18: Priuus, a, um, priui, priuæ, priua, id eſt,

19: ſinguli, Oſobliwy/ yedyny. Obſoletum,

20: Priuum, Własny. Vt priuos lapides

21: ſcilicetq; ſecum ferrent, Káżdy z oſobná

22: yeden krzemień.

23: Priuatus, a, um, Oſobliwy/ oſobny/ własny.

24: Vita priuata, Oſobliwy ſtan żiwota/ króm

25: którego vrzędu poſpolitego Res quæ ipſius

26: erant priuatæ, Rzeczy które yego własne

27: były.

http://rcin.org.pl

Quo cum mihi coniuncta cura de Re=
pub. & priuata fuit, S którymem złączo=
ną pieczą miał ták o Rzeczipoſpolitey yáko
y o właſney.
Priuatus aliquando, Złupiony/ obrá=
ny.
Omnibus bonis priuatus ſum, Wſziſt=
kich dóbr pozbáwión yeſtem. A uerbo pri=
uo, Priuatus ſtipendio, Pozbáwión mytá/
to yeſt odyęto mu żółd/ yurgielt.
Priuatim aduerbium, Oſobliwie/ ná ſwey
właſzcziznie.
Priuatim & publice contraria, Eſt
quod tecum loquar ſed priuatim,
Mam s tobą mówić ále ná oſobliwośći. De
ijs priuatim condidit uolumen, O tych
oſobliwie xięgi popiſał. Et ſi ea quidam
publice & priuatim peruerſe abutun=
tur, Aczkolwiek yey niektórzi poſpolicie y oſob
liwie zlie vżiwáyą.
Priuate aduerbium idem quod priua=
tim.
Priuo, as, are, act. prim. Pozbáwiony/ odey=
muyę.
Spoliare & priuare idem, Priuare cō=
muni lucæ, Pozbáwić kogo żiwotá. Pri=
uare oculis, Wyłupić oczy/ oślepić. Pri=
uauit eum uita, Zábił go/ przipráwił go o
gárdło.

http://rcin.org.pl

strona: 323

kolumna: a

P ante R.

Priuatus participium de quo paulo ſu=
pra.
Priuato, fem. tert. Odyęcie/ pozbáwienie.
Priuilegium, priuilegiarius, Vide
Lex.
Prius, priuſquam, Vide Prior & Pridem.
Pro interiectio indignantis ſeu exclamā=
di nominatiuo aliuquando iungitur ac
cuſatiuo, Pro dij immortales, O wſzech=
mogący boże. Pro Deum atq; hominum
fidem, quid eſt ſi non hoc contumelia
eſt, Iáko by ták rzekł/ y prze bogá żiwego/
I prze rátunek wſzech ludźi.
Pro præpoſitio, ablatiuo cauſi ſeruiens
ſignificat, Zá/ wedle/ miáſto/ przed. Minas
uiginti pro ambobus dedi, Dwadźie=
ſciám funtów dáłzá obudwu. Pro ſua par=
te loqui, Zá ſwą ſtronę mówić. Ego te
pro iſtis dictis ulciſcar, Ia ſie pomſzczę
nád tobą zá ty słowá. In his artibus pro
mea parte ueſcor, W tych ſie naukách we=
dle mego przmożenia obieram. Pro mea
parte audiui, Wedle moyey przmożnośći.
Hæc tibi pro amore mutuo ſcripſi,
Tomći piſał dla ſpolney miłośći y towárzi=
ſtwá náſzego.
Pro illo te deducam, Miáſto niego/ ál=

http://rcin.org.pl

bo ná yego mieyſce cie záwiodę. Pro deli=
tijs crudelitas illi fuit, Miáſto roskoſzy
okrucieńſtwo miał.
Pro parente colere, Miáſto oycá álbo
nie ynáczey yáko oycá miłować. Eduxit ma=
ter pro ſua, Wychowáłá yą mátká yáko ſwą
właſną.
Pro uirgine nuptum dari non poteſt,
Nie może być wydána zá pánnę. Pro pieta=
te mori uel religione, Dla krześćiań=
skiey wiáry vmrzeć. Pro foribus ſtat, Przed
drzwiámi ſtoyi. Pro ſuo iure, Wedle ſwego
práwá. Pro contione, Ná kazániu. Pro
uirili, Wedle przemożnośći. Pro curia,
Przed ratuſzem. Pro & contra eſſe, Zá kim
y przećiw komu byc. Pro aliquo ſtare, Zá
kim álbo przi kim ſtáć.
Proædificatum, Vide Ædifico uel ædes.
Proauctor, ſiue ut alij legunt proauthor
apud Suet. Id eſt autor & princeps.
Proauus, Vide Auus.
Probabile, probitas, Vide Probus.
Probatica, æ, Latine ouilis in Biblijs pi=
ſcina dicitur, ubi oues ſacrificio deſti=
natas lauare ſolebant, Sadzawká do o=
mywánia y płokánia owiec ná ofiárę ofiáro=
wánych.
Problema, problematis, neut. ter. Et pro=
blematum, ti, Latine iniectio, uel

http://rcin.org.pl

proiectio, propoſitio eſt interrogatio=
nem annexam habens, Powieść wątpli=
we pytánie w ſobie máyąc. Vt uxor ducen
da eſt, nec ne?
Probiſcis, proboſcidis, fem. Pysk álbo nos
v zwierząt yáko v świnie v yeżá á zwłaſzczá
v słonia.
Probum, probi, neut. ſec. proprie, Ku=
rewſtwo/ álbo zgwałcenie białey głowy. alias
Lekkość/ ſromota/ zelżywość. Vnde probrū
ingerere uel obijcere, Zelżić/ zeſromoćić/
lekkość wyrządźić.
Magno tibi probro futurum eſt, Mu
śiſz ſie zá to bárzo ſrómáć wyrządźić tą rzecz
lekkość nie máłą. Inferre probrum ali=
cui, Przimówić komu/ záſtromáć kogo. Pro=
bri inſimulare mulierem, Lekkość á ku=
rewſtwo wieść ná białą głowę. Obiecit ut
probrum quod in prouinciam Poë=
tas duxiſſet, Miał mu to zá lekkość/ ál=
bo poczitał mu to zá zelżiwość.
Probroſus, a, um, Sromotny/ nierządny/ złey
sławy.
Probro, probras, are, Sromocę/ wyrządzam
lekkość.
¶Exprobro, id eſt impropero, Wyma=
wiam/ wyrzucam ná oczy.
¶Exprobratio, fem. Wymawiánie/ wy=
rzucánie ná oczy. Nam iſthæc commemo

http://rcin.org.pl

ratio quaſi exprobratio immemoris

beneficij eſt, Terent. Albo to przipominá=

nie rozumie ſie yákoby wyrzucánie ná oczy/

zápámiętánego dobrodźieyſtwá.

¶Exprobrabilis, le, Wymawiáyący. In

Biblijs tantum legitur.

¶Improbro, as, are, idem quod Ex=

probro.

¶Opprobro, Sromocę/ zelżywość wyrzą=

dzam/ przimawiam.

¶Opprobratio, Przimówienie/ zelżi=

wość.

¶Opprobrium, opprobrij, neut. ſec.

Sromotá/ lekkość. Opprobrio eſſe alicui,

Ku śromocie y zelżiwośći być.

¶Opprobramentum, ti, pro eodem.

Probus, a, um, Dobry/ cnotliwy. Probus ar

tifex, Dobry rzemieśnik. Probi nummi,

Dobra mińcá. Probus moribus, Dobrych

obyczáyów. Sanctus & probus.

Probe aduerbium, Dobrze/ bárzo. Probe

appotus, Dobrze piyány. Probe percute=

re, Dobrze álbo bárzo vderzić.

Curaſti probe, Ey cziśćieś ſpráwił. Pro=

be memini, Pámiętam dobrze. De aquæ

ductu probe feciſti, O wiedzeniu wody

dobrześ vczinił.

http://rcin.org.pl

P ante R.

Probitas, probitatis, fem. tert. Dobroć/
cnotá. Maxima probitate præditus,
Niewymownie dobry.
Probiter pro probe apud antiquos.
¶Improbus, a, um, Niedobry/ złoſliwy/
zły.
¶Improbus aliquando ſignificat,
Vſtáwiczny/ ociętny. Improbe preces,
Modlenie bez przeſtanku. Improba facies
Niecudna/ nie xtałtowna twarz. Labor
omnia uincit improbus, Vſtáwiczna
gorzka pracá wſziſtkiemu zdoła/ wſziſtko zwi
cięży.
Improbū os, Złe/ plugáwe/ niewymywáne
vſtá. Improbum teſtamentum, Nierzą=
dny teſtáment.
Probulus diminutiuum, a probus, Do=
brzuchny.
¶Improbulus dimin.
¶Improbe aduerbiū, Zlie/ niedobrze. Im
probe adminiſtrat cibum, Nie s dobrą
wolą wyrządza yeść. Improbiſsime præ=
dam comparauit, Niepobożnie.
¶Improbitas, aris, Złość/ niecnotá. Ro=
buſta improbitas, Okrutna álbo wiru=
dna złość.
Probo, as, are, Cwalę/ podoba mi ſie/ też do=
ſwiádczam/ dowodzę. Nunquā hoc pro=
baui, Nigdym tego nie chwalił/ nigdy mi ſie

http://rcin.org.pl

30: to niepodobáło. Valde inſtitutum tuum

31: probo, Wielmi ſie podoba twoye przedſię=

32: wzięcie. Facile ut pro Eunucho probes,

33: Látwie możeſz być zá owáłáſzonego vdan.

34: Multis ſe probauit, Cic. wielu ſie ludźiom

35: podobał/ álbo dobrym okazal. Mihi neuti=

36: quam probari potuit tam flagitioſa

37: tam perdita libido, Mnie ſie żadnym

38: obyczáyem nie mogło podobáć ták roſpuſtne

39: ták przes obłáżne kurewſtwo. Non pro=

40: batur in uulgus, Cic. Nie podoba ſie to

41: poſpolſtwu. Diem iſtum probo, Ten dźień

42: chwalę.

43: Probatur experimento, Doſwiádczenim

44: bywa doznano. Spero me cauſam meā

45: probaſſe, Mam zá to żemći rzeczy ſwoyey

46: ſpráwiedliwość wywiodł/ dowiódł. Nemi=

47: ni probatur, Mikomu ſie to nie podoba/ ża=

48: den tego nie chwali. Probare boues Skoſz=

49: towáć/ doświádczić dobrzeli robią. Probare

50: diligentiam ſuam in re aliqua, Pilność

51: ſwoyę okazáć.

52: Probatus, a, um, participium ſiue nomen

53: ex participio, Doſwiádczony/ pewny/ a/ e.

54: Probata opera homo, Człowiek pewney

55: pilnośći. Nemo probatior ſuis, Zaden

kolumna: b

P ante R.

1: miedzy ſwemi nie ma więtſzego záchowánia.

2: ná któregoby ſie ich więcey rádo zdawáło.

http://rcin.org.pl

3: Probatiſsimis moribus homo, Czło=

4: wiek wielmi rządną á ſtáteczną powieść má=

5: ący o ſobie.

6: Probator, oris, maſc. tert. uerbale, Cwalcá/

7: dowodźiciel.

8: Probatio, onis. fem. ter. uerbale, Pochwa=

9: lenie którey rzeczy/ też dowód/ świádectwo/

10: też wysłyſzenie álbo wywiedzenie którey rze=

11: czy.

12: Probabilis, le, Podobny/ co ſie zwłaſzczá zda

13: być podobno. Non eſt probabile, Nie

14: yeſt podobno.

15: Mihi non probabile uidetur, Mnie

16: ſie nie zda być podobno.

17: Probabilis, Chwalny. Probabilis re aliqua

18: Chwálny/ vdátny dlá niektórey rzeczy.

19: Probabiliter aduerbium, Podobnie. Pro=

20: babiliter dicere, Dowodnie ku prawdźie

21: mówić.

22: Probabilitas, atis, fem. tert. Podobność/ po=

23: dobna rzecz ku wierzeniu/ podobieńſtwo.

24: ¶Compoſita approbo, Pochwalam/

25: zda mi ſie/ podoba mi ſie. Dijs hominibuſq;

26: approbantibꝰ, Zá boską y zá ludzką wolą

27: Facere aliquid Muſis approbantibus,

28: S ich podobániem/ s ich wolą. Clamore ali=

29: quid approbare, Wołániem co pochwáláć.

30: Aſſenſu omnium approbare, Iedno=

31: ſtáynemi głoſy v wſzech być pochwalón.

32: ¶Approbare item, Potwierdzić.

http://rcin.org.pl

33: ¶Approbatio, Potwierdzenie/ dowód/ po

34: chwalenie/ zdánie vmysłu. Aſſenſo & Ap=

35: probatio idem.

36: ¶Approbator uerbale, Pochwalcá/ też

37: potwirdźiciel.

38: ¶Approbus, a, um, ſiue adprobus id

39: eſt, ualde probus, Bárzo dobry. Appro=

40: be, id eſt ualde probe, Bárzo dobrze.

41: Gellius.

42: ¶Comprobo, comprobus, pen. cor.

43: fere idem quod approbo, Pochwalam/

44: dowodzę/ potwierdzam.

45: Factum alicuius comprobare, Pochwa=

46: lić. Legem comprobare, Státut pochwa=

47: lić. Re aliquid comprobare, Vczinkiem

48: czego dowieść.

49: Vita & moribus comprobare, Ziwo=

50: tem y obyczáyem podeprzeć.

51: ¶Comprobator uerbale, Pochwalcá/ do=

52: wodźiciel.

53: ¶Comprobatio, Podobánie/ pochwalenie

54: chwałá.

55: ¶Improbo, Gánię/ niepodoba mi ſie/ nie

56: zda mi ſie.

Teſtamentum

strona: 324

kolumna: a

P ante R.

1: Teſtamentum improbare, Gánić/ káźić.

2: Cur tu ſolus improbas quę omnes alij

http://rcin.org.pl

approbant, Częmuć ſie to nie podoba/ cze=

mu to gániſz/ co ſie ynſzim wſzem dobre zda co

ſie ynſzim podoba.

¶Improbabilis, Niegodny/ godny odrzu=

cenia y ſromoty.

¶Reprobo idē quod improbo, Odrzu

cam/ nie przyimuyę/ nie zda mu ſie.

¶Reprobatio, onis, fem. tert. Odrzuce=

nie/ niezdánie.

¶Reprobus, a, um, Odrzucony/ zły/ nie=

godny/ niepráwy. Vtrunq; in Biblijs tan

tum.

Procas, maſ. Rex Albanorum Amulij &

Numitoris pater.

Procax, Vide Proco.

Procedo, Vide Cedo.

Proceleumaticus pes metricus conſtans

ex quatuor breuibus ſyllabis, notatur

ſic. grafika

Procella, procellæ, fem. Pochwiściel nawál=

ny wiátr s deſzczem y s wiátrem á zwłaſz=

czá náwálność ná wodźie. Metaph. Prze=

ćiwność/ niefortuná/ zámieſzánie. Liuius,

Equeſtrem procellā excitemus opor=

tet ſi turbare ac ſtatu mouere uolu=

mus. Muśiemy w yęzdeckim ſtanie zámie=

ſzánie vczinić/ álbo yezdecki ſtan poduſzczić

yeſli co chcemy zámotáć. Procella patriæ,

turbo ac tempeſtas pacis.

Procelloſus, a, um, Nawálny/ pochwyścielny

http://rcin.org.pl

niepogodny. Procelloſum tempus, Nie=

pogodny czás. Procelloſi uenti, Okrutne

wiátry.

Procello, procellis, proculi, proculſum,

procellere, pro percellere apud Plin.

in Pang. 3.

Procerus, a, um, Wyſoki/ długowięzy/ Ná

długich nogách. Proceriſsimus homo,

Wielki wyſoki człowiek. Proceriſsima po

pulus, Bárzo wyſoka topola, Sues pro=

cero corpore, Swinie długowięźne.

Proceritas, proceritatis, fem. ter. Wyſokość

długowięźitość.

Procere aduerbium, Cic. Brachium pro=

cerius proiectum, Rámie opodal wyſzſze.

Proceres, procerum, pen. cor. neut. plur.

tantum, Paleczne głowy/ gałki álbo kule ál=

bo rogi które z budowánia wychodzą. Per

translationem pro primoribus & ma=

ioribus ciuitatis uel regni, Miáſto zác=

nieyſzych ludźi w którym páńſtwie miánów rádnych álbo známienitych śláchty.

Procerem in ſingulari dixit Iuuena=

lis.

kolumna: b

P ante R. 324

Proceritus malo ſpiritu afflatus, Obſole

tum.

Proceriſtrium, ij, neut. ſec. Locus apertus

ac patulus in ædifico uel domo per=

quem proceditur in cubiculum, cœ=

http://rcin.org.pl

nacula, & reliquas partes ſuperiores,

Przedſionek álbo przedſienie ganek nieyá=

ki.

Proceriſtria etiam minumenta quædam

quæ ſunt ante mœnia caſtrorum ſiue

ante caſtra.

Prochyta, æ, pen. cor. & Prochyte, pro=

chytes Inſula in Puteolano ſinu in

Mari Tyrrheno.

Procido, Vide Cado.

Procieo. Vide Cieo.

Procinctus, Vide Cingo.

Procio, is, iui, itum, ire, Rumpere atqꝫ irri

tum facere, Feſtus obſoletum.

Procio item, procis, Pożądam.

Procitus, a, um, pe. pro. Niemocny, Proci=

tum Teſtamentum. Niemocny/ niepewny

teſtáment.

Procito, as, are, ſæpe prouoco, Fe=

ſtus.

Proclamo, Vide Clamo.

Proclino, Vide Clino.

Procliuis, Vide Cliuus.

Proco, as, are, & Procor, procaris, depo

nens, id eſt, laſciue peto, Oculos in ali=

quem fixius intendo, Stać o co/ zágonić

ſie bez wſtidu/ około białey głowy zábiegáć.

Procax, procacis, Swowolny/ roſpuſtny/

yurzny/ nieſrómieźliwy/ wſzeteczny. Proca=

ces manus, Płoche á wſzeteczne ręce/ które y

http://rcin.org.pl

tego y owego ruſzáyą. Procax Epiſtola,

Wſzeteczny liſt.

Procacitas, procacitatis, fem. ter. Wſzetecz

ność/ płochość/ yurzność/ roſpuſtá.

procaciter, procatius, procaciſsime, Wſze

tecznie/ yurznie/ roſpuſtnie.

Procus, proci, maſ. ſec. Gámrat/ który ſie za

gonił do którey biáłey głowy.

¶Compoſita, Reciproco, Obrácam ſie/

wrácam ſie. ut Euripus Euboicus ſepties

in die reciprocāt, Morze Euboyskie ſiedm̄

kroć ſie przes dźień obráca/ álbo ciecze y tám

y ſám.

Fiſtula per quam ſpiritus reciproca=

tur, Rurká przes którą dech wchodźi y wy=

chodźi. Iſta ſic reciprocantur ut ſi diui=

natio ſit, dij ſint, Si dij, diuinatio ſit,

Cic. Ty rzeczy ſie weſpołek obrácáyą/ álbo

yedná z drugiey wychodźi/ y náśláduye yeſli

yeſt wieſzczbá/ tedy ſą y bogowie/ á yeſli bo=

gowie ſą/ tedy też y wieſzczbá yeſt.

Telum

strona: 324v

kolumna: a

P ante R.

Telum manu reciprocare, Strzałę záś

k ſobie ciągnąć/ wycięgáć z czego.

¶Reciprocatio, Obrácánie/ wrácá=

nie.

¶Reciprocus, a, um, Wrácáyący ſie/ obrá=

http://rcin.org.pl

6: cáyący ſie. Vt amnis reciprocus, Rzeká

7: która ſie záś ná zad obráca/ y ná zad cie=

8: cze.

9: Proconeſus, pen. prod. Inſula in Mari

10: Propontino.

11: Proconſul, Vide Conſulo.

12: Procraſtino, Vide Cras.

13: Procreo, Vide Creo.

14: Procubitor, procubitoris, Ten który ſtrażą

15: dźierży w obozie/ ſtróż.

16: Procudo, procudis, procudi, procuſum,

17: pen. prod. procudere, act. tert. Rozcią=

18: gam/ kuyąc rozſzerzam/ płásko á ſzerokó czi=

19: nię. Procudere, Roskować. Procudere

20: dolos, Plaut.

21: Procul aduerbium, Dáleko/ z dáleká. Quis

22: illic eſt quem procul uideo, Kto to

23: yeſt którego z dáleká widzę.

24: procul aliquando eſt prepoſitio, abla=

25: tiuo interdū accuſatiuo ſeruiēs, Accu=

26: ſatiuo, Procul urbē Curtius, Dáleko od

27: miáſta. Ablatiuo, procul muro, Curtius

28: Daleko od muru. Procul mari incolebāt,

29: Dáleko od morzá mieſzkáli. Procul patria

30: Dáleko od oyczizny. Haud procul Nea=

31: poli, Nie dáleko od Neápolis.

32: Proculdubio aduerbium, Króm wątpienia

33: bez wątpliwośći/ pewnie.

34: Proculeo, Vide Caleo.

35: Proculiunt, id eſt, promittunt obſoletum

http://rcin.org.pl

36: Feſtus.

37: Procumbo, Vide Cubo.

38: Procuro, Procurator, Vide Cura.

39: Procurro, Vide Curro.

40: Procuruus, a, um, Skrziwiony álbo zákrzy=

41: wiony.

42: Procus, Vide Proco, as.

43: Procyon ſtella quæ & Canicula dicitur

44: uel Syrius Anticanis, Gwiazdá którą ká=

45: niculą/ álbo pſianką/ álbo pſią gwiazdą zową.

46: Prodeambulo, as, are, Przechodzę ſie.

47: Prodeo, Vide Eo.

48: Prodictator, prodictatoris, Naypirwſzą

49: zwierzchność máyący przi którym drugim

50: teyże doſtoyności dla nieyákiey prętkiey po=

51: trzeby ku pirwſzemu prziſádzony/ namieſ=

52: nik.

53: Prodigium, prodigij, neut. ſe. Dźiw. Pro=

54: digio ſimile, Dźiwna rzecz/ przećiw przi=

55: rodzeniu.

56: Prodigiator, prodigiatoris, maſcul. tert.

kolumna: b

P ante R.

1: Wykładácz znáków á dźywów tákowych.

2: Prodigioſus, a, um, Dźiwny/ przećiw przy=

3: rodzonny. Metaph. Szkárády/ ſzpátny. Pro

4: digioſa facies, Skárada twarz.

5: Prodigioſe aduerbium, Dziwnie/ przećiw

6: przirodzeniu.

7: Prodigialiter, aliud aduerbium, idem.

http://rcin.org.pl

Prodigialis, le apud Plaut. quod prodi=
gium procurat.
Prodigo, prodigus, Vide Ago.
Prodinunt, pro prodeunt dixere ueteres,
Festus.
Prodius dictum eſt, interius, longius, No
nius.
Prodo, proditus, Vide Do.
Prodromus, prodromi, maſc. pen. cor.
Latine præcurſor, Vprzedziciel/ náprzod
chodzący. Et ſunt uenti qui ab Aquilo=
ne ante Caniculares dies flant.
Produco, Vide Duco.
Productilis, le, Co kowal ná nákowálniey
roſciągnął.
Profanus, profano, Vide Fanum.
proetus, gen. maſc. Rex argiuorum filius
Abantis, Proetides illius filiæ.
Profaris uel profare, profari, Prorokuyę
práktikuyę.
Profatus, tus, tui, pronuntiatio Gellius.
Profecto aduerbium confirmantis, Ow=
ſzeki/ zaprawdę. Profecto hoc uere di=
cunt ſi abſis uſpiam, &c. Owſzeki to
prawdźiwie mówią. Profecto ſic eſt, Ow=
ſzeki ták yeſt.
Profero, Vide Fero.
Profeſtus, Vide Feſtus
Profeſſor, Vide Profiteor, in Fateor.
Proficio, Vide Facio.

http://rcin.org.pl

38: Proficiſcor, proficiſceris, profectus ſum,

39: dep. t. Iadę/ wędruyę/ wiozęſie. Præterea

40: te aiunt proficiſci Cyprum, Nád to po=

41: wiedáyą ze chceſz yecháć do Cypru. Profi=

42: ciſci obiuam, Przećiwko komu yecháć.

43: Profecta a natura, Poſzłá od prziro=

44: dzenia.

45: Profectio, profectionis, fem ter. Iechánie

46: wędrowánie. Gaudeo te profectionem

47: tuam feliciter abſoluiſſe, Radem ześ we

48: zdrowiu twoyę drógę odpráwił.

49: Profiteor, profeſsio, Vide Fateor.

50: Profligo, profligatus, Vide Fligo

51: Profluo, profluens, Vide Fligo

52: Proforem, Vide Fio.

53: Profugio, profugium, profugus, Vide

54: Fugio.

55: Profundus, Vide Funfum.

56: Progemma, Vide Gemma.

Progener

strona: 325

kolumna: a

P ante R.

Progener,	Vide	Gener.
Progermino,		Germino
Progero,		Gero.
Progigno, progenitor,,		Gemma

http://rcin.org.pl

1: Progenis,		

2: Prognate aduerbium, Id eſt, aperte, Ob=

3: ſoletum.

4: Prognariter aduerbium, id eſt audacter,

5: ſtrenue obſoletum.

Prognatus,	Vide	Naſcor.
Prognoſticon,		Gnoſis.
Progredior,		Gradior.
Progymnaſma.		Gymnaſium.
Prohabeo,		Habeo.
Proiaceo,		Iaceo.

6: Progne fem. filia Pandionis Athenien=

7: ſium Regis uxor.

8: Proinde aduerbium, Apreto/ á dla tego.

9: Proinde aduerbium item aliquando ſi=

10: militudinis, Ták yákoby. Perinde, Pro=

11: inde expiſcare quaſi non noſſes, Ták

12: ſie pytaſz yákobyś nie wiedźiał.

13: Prolabor, prolapſis Vide Labor.

14: Prolatio, Vide Fero.

15: Prolato, Vide Latus.

16: Prolecto, as, are, Wywabiam/ Wyziwam/

17: Poduſzczam.

18: Prolepſis, huius prolepſis, Latine præo=

19: cupatio, præſumptio figura, Rhetori=

20: ca, Zábieżenie. Cum id quod obiici po=

http://rcin.org.pl

21: teſt præocupamus cum ratione diſ=

22: ſoluere, Gdy temu zábiegamy co nam od

23: przećiwney ſtrony może być zádano álbo zá=

24: rzucono.

25: Proles, prolis, fem. tert. Rodzay/ Pokole=

26: nie/ Płód.

27: Proletarius, a, um, a prole deductum eſt.

28: Proletarij, Nędzni/ Vbodzi ludźie byli v Rzi=

29: miánów którzi nie bogáctwy ále dźiećmi á

30: płodu wychowywániem poſpolitą rzecz mno=

31: żyli/ których też ná woynę nie vżiwano tilko

32: od niewoli. Proletarius homo, & prole=

33: tarius ſcriptor, Metaph. Nieczemny/

34: Podły/ Zadney wagi. Proletarius ſeruus,

35: Palipiecek/ Gołotá.

Prolibo,	Vide	Libo.
Prolicio,		Latio.
Prolixus,		Laxus.
Prolongo,		Longus.
Proludo,		Ludo.
Promercalis,		Mercor.

36: Prologus & prologium, Latine Præfa=

37: tio, Przedmowá.

38: Prologus, Który w komediách álbo w ynſzych

39: grách przedmowę mówi/ Przedmowcá/ Pier=

40: wſza oſobá.

http://rcin.org.pl

41: Proloquor, proloquium, Vide Loquor.

kolumna: b

P ante R. 325

1: Prolubium, bij, neut. ſec. Cupiditas &

2: uoluntas apud Gellium Inuſitatum.

3: Prolugeo, es, xi, ctum, ere, id eſt diutius

4: ſolito lugeo, Názbyt długo żałuyę.

5: Proluo, proluuies, Vide Luo.

6: Promellere, id eſt litem promouere Fe=

7: ſtus Obſoletum.

8: Promereo, Vide Mereor.

9: Promico, as, are, pro extendere & lon=

10: ge iacere antiquum.

11: Prometheus, maſc. ſec. nomen uiri pro=

12: prium a prouidentia deductum, Od

13: opátrzności. Fuit enim prudentiſſimus

14: qui propter nimiam ingenij excellen=

15: ciam homines finxiſſe a Poetis dictus

16: eſt, quia ſimulachrum hominum pri=

17: mus de molli luto formauit, hic fuit

18: pater Decalionis & filius Lapeti.

Promineo,	Vide	Maneo.
Promiſcuus,		Miſceo.
Promitto,		Mitto.

19: Promnion nomen gemmæ CC.

20: Promo, promis, prompſi, promptum,

21: promere, act. prim. Wydawam/ Wydá=

22: yę. Promere pecuniam ex ærario, Wy=

http://rcin.org.pl

dáwáć pieniądze z skárbu. Promere e ſa=

crario.

Promere item, Osławić/ Wypowiedźieć.

Promere conſilia, Rosławić rády. Per=

contanti promere omnia, Pytáyące=

mu wſziſtko wypowiedźieć. Longū eſſet om=

nes partes promere, Długoby było o

wſziſtkich rzeczách powiedáć. Promo cibum,

Wydáyę obroki/ Wyrządzam yeść.

Prompto, as, are, frequentatiuum, Plaut.

Vſtáwicznie wydawam/ wynóſzę.

Promptus, a, um, participium ſiue no=

men ex participio, Wydány/ Też goto=

wy/ Poſpieſzny/ Chutki/ Prętki/ a/ e. Clau=

ſum & promptum contraria, Manu

promptus, Chutkiey ręki. Promptus in=

genio, Dofcipny/ Oſtrego rozumu. Prom=

ptus lingua, Prętki w rzeczy / w mowie.

Promptiſſimus homo & experiens,

Bćichy człowiek y dobrze ćwiczony.

Promptus per translationem, Iáſny/

Wiádomy/ Swiádomy. Cui opponitur

reconditum. In promptu habere, Po

gotowiu mieć. Defero ubi promptam

& expoſitam uoluntatem meam, O=

fiáruyęć chutliwą á vprzeymą wolą ſwą.

Prompte, promptius, promptiſſime ad=

uerbium, Prętko/ Poſpieſznie.

Promptitudo, promptitudinis, Prętkość/

Chutkość.

http://rcin.org.pl

53: Promptuarium, promptuarij, neut. ſec.

54: Szpiżárnia.

II Promptuarius,

strona: 325v

kolumna: a

P ante R.

1: Promptuarius, a, um, & Promptarius,

2: Vt, promptuaria cella, Szpiżárnia/ pi=

3: wnicá.

4: Promus, promi, maſc. ſecund. Piwniczny

5: álbo ſzpiżárnik/ álbo obroczny klucznik.

6: Promus, condus idem.

7: ¶Compoſita, Depromo fere idem

8: quod ſimplex Extraho, Extraho,

9: Declaro, Wyciągam/ Wydáyę/ Wy=

10: czyrpam. Deprompta ex Aera=

11: rio pecunia, Wyyęte. Depromere

12: ſcientiam Iuris de libris, Wyczerpáć

13: naukę z xiąg.

14: Depromere ex ſuo ſenſu, Z ſwey głowy

15: wyyąć/ Wyczyrpáć/ Wymyślić.

16: ¶Expromo idem, Wykładam/ Do=

17: bywam. Expromere nomen, Wydáć

18: ymię. Expromere pectore conſilia, Wy=

19: yáwić. Perfidiam alicuius expromere,

20: Zdradę cziyę wydáć.

21: ¶Expromptus, a, um, Wyłożony/ Do=

22: byty. Exprompta memoria, Gotowa

23: pámięć.

24: promonſtra prodigia inquit Feſtus ob=

http://rcin.org.pl

25: ſoletum.

26: Promontorium, promontorij, ne. Przed=

27: górze/ Górá zwłaſzczá która ſie ná morzu

28: vkázuyę/ álbo ſie záwieſza nad morzem.

29: Promoueo, Vide, Moueo.

30: Promulco, as, are, nauis agi dicitur cum

31: fune ducitur, Calepinus ſine authore.

32: Promulgo, Vide, Mulgo.

33: Promulcis, dis, fem. Nos álbo pysk słonio=

34: wy. Manus ſiue proboſcis Elephanto=

35: rum alias dicitur.

36: Promulſis, promulſidis, fem. tert. Nieyá=

37: ki trunek z winá á z miodu vcziniony.

38: Promus, Vide, Promo.

39: Pronepos, Vide Nepos.

40: Pronomen, onis, pen. prod. pars oratio=

41: nis apud Grammaticos dicta quod

42: loco nominis ponatur.

43: Pronuba, æ, fem. prim. Swaſzká/ Swáchná.

44: Vide ſupra.

45: Pronuncio, Vide, Nuncio.

46: Pronurus, ri, fem. ſecun. Nepotis uxor

47: dicitur. Wnukowa żoná.

48: Pronus, a, um, in anteriorem partem fle=

49: xus, Ná przednią ſtronę nákłoniony. Ná

50: nos. Supinus & pronus contraria.

51: wznák á ná nos Pronus cubo, Ná nos le=

52: gam. Sicut ſupinus iaceo, Wznák leże.

53: Cætera animalia præter hominem

54: prona terram ſpectant. Inſze zwiérzętá

http://rcin.org.pl

55: króm człowieká k ziemi pátrzą. Pronus ad

kolumna: b

P ante R.

1: meridiem locus, Polegle álbo náchilnie ku

2: południu mieyſce.

3: Pronus per Metaphoram ſignificat, Po=

4: pędliwy/ Latwi/ Skłonny/ Chciwy k czemu.

5: Vt, Pronus in uitia. Skłonny ku grze=

6: chóm. Pronus ad fidem, Latwy ku vwie=

7: rzeniu. Pronior ad iracundiam, Skłon=

8: nieyſzy/ Popędliwſzy ku gniewu. Pronus

9: lapſus, Latwe ſpádnienie.

10: Pronuper aduerbium, Dopieruczko/ Bárzo

11: nowo.

12: Proœmium, proœmij, ne. ſecund. Lati=

13: ne præfacio ſiue Exordium, Początek/

14: Przedmowá. Proœmium philoſophiæ,

15: Początek/ Przodek philoſophiey.

16: Proæmior, aris, ari, Przedmowę czinię/ Po=

17: czinam mówić.

18: Propago, propaginis, pen. prod. fe. tert

19: Et. Propages, propagis. ſed hoc anti=

20: que, Stárá winna mácicá która ſie w ziemi

21: rozkorzeniłá z którey nowe ſoſziki winne ſie

22: puſzczáyą y odraſtáyą. Et Metaph. Rodzay/

23: Pokolenie/ Dóm.

24: Propago, as, are, pen. prod. act. tert. Má=

25: cicę winną w ziemię kłádę/ y rozſzerzam. Et

26: per Meta. Rozmnażám/ Pomnażam/ Ro=

27: ſciągam/ Rozſzerzam. Fines imperij pro=

http://rcin.org.pl

pagare, Páńſtwá ſwego przimnáżáć. Pro=

pagare uitam, Przedłużić żiwotá. Propa=

gare religionem, Bożey chwały pomnáżáć.

Vera gloria radices agit atq; etiam

propagatur, Cicero, Práwa chwałá rádá

ſie korzeni y rozmnaża.

Propagatio, onis, Rozmnożenie/ Rozſze=

rzenie. Propagatio & ſoboles.

Propagator, oris, ma. tert. uerbale. Mąſz/

Rozmnożiciel/ Rozſzerzácz.

Propalam & propalare, uide Palam.

Propatruus, propatrui, dicitur maxi=

mus patruus pater proaui, Ociec prá=

dźiádów.

Propatulus, Vide Patulus.

Prope præpoſitio acuſatiua, Blisko/ Nie=

dáleko. Prope a domo, Niedáleko od

domu. Sine caſu eſt aduerbium, Málem.

Málem żaden nie śmié prziſtępić. Decimus

menſis aduertat prope, Dzieſiąty xiężic

nádchodźi.

Prope iam ut pro uxore habaret, Ma=

lem yą zá żonę miał. Annos prope quin=

quaginta contiunos, Málem przes cáłe

pięćdzieſiąc lat.

Propemodum aduerbium idem ſigni=

ficans, Málem. Propemodum habeo

iam tibi fidem, Málemći ruſz wierzę.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

P ante R.

1: Propediem etiam aduerbium, Co dźień/

2: Ná káżdy dźień/ Bárzo prętko.

3: Propediem me hinc ſubducam, Co

4: dźień ſie ztąd wyrwę.

5: Propior & hoc propius comparatiuū,

6: Bliſzſzy. Propior uero eſt, Nie dáleko to

7: od prawdy. Id propius fidē eſt, To dále=

8: ko podobniey. Eo maiore, cū gaudio quo

9: propius metum res fuerat, Tym s więt=

10: ſzym weſelim ym rzecz bliżey wątpienia á

11: boyáźniey byłá.

12: Propius aduerbium, Bliżey. Propius ob=

13: ſecro accedamus, Terent. Proſzę was

14: prziſtępny bliżey. Caſtra propius ho=

15: ſtem mouit, Podemknął ſie bliżey pod nie=

16: prziyacielá s obozem.

17: Proximus, a, um, ſuperlatiuus, Nayblisz=

18: ſzy. Proximus mihi genere, Nie mam

19: nádeń bliſzſzego w rodzie. Proximis ſex

20: menſibus, Tych bliskich ninie przeſzłych

21: ſześć mieſięcy. Proximus ſum egomet

22: mihi, Bliſzſzym ſam ſobie/ Nikomu ták

23: wiele nie powinien iż yednák więcey ſam ſo=

24: bie. Proximus Pompeium ſedebat,

25: Náybliżey Pompeyiuſzá/ To yeſt podle nie=

26: go etc. Proximus uicinus, Nayblisſzſzy ſą=

27: ſiad.

28: Proximus aliquando non eſt ſuperlati=

http://rcin.org.pl

29: uus, ſed propinquum ſignificat pre=

30: ſertim cum abſolute ponitur, Vt hic

31: eſt meus proximus, To yeſt móy kre=

32: wny.

33: Proximior comparatiuus, Ieſzcze bliſzſzy

34: krewnością.

35: Proxime aduerbium, Ninie/ Blisko/ Po=

36: dle. Cum proxime apud te fuiſſem,

37: Gdym ninie v Ciebie był. Proxime ianu=

38: am, Podle vliczki. Proxime ad uerum

39: accedunt, Nie dáleko ſie s prawdą miyáyą/

40: Blisko prawdy ſą. Proxime laudatur

41: Syriacum, mox Gallicum, Tertio

42: loco Creticum.

43: Proximitas, atis, Bliskość/ Krewność/ Po=

44: winowáctwo.

45: Proximo, as, are, Prźibliżam ſie/ Málem

46: równym álbo tákim bywam.

Propecto,	Vide	Pecten.
Propediem,		Prope.
Propello,		Pello.
Propemodum,		Prope.

47: Propendeo, propenſus. Vide Pendeo.

48: Propero, properas, are, act. prim. Kwá=

49: pię.

50: Feſtinare & properare. Properare,

51: proficiſci. Prętko yecháć. Properare

http://rcin.org.pl

kolumna: b

P ante R. 326

1: propero domum, Kwápię ſie do domu.

2: Properare Cyprum, Kwápić ſie do Cy=

3: pru. Propera ocius, Kwáp ſie rychley/

4: Quo properas, Gdźie pośpieſzaſz/ álbo do

5: kąd ſie kwápiſz. Quicquid agit properat

6: omnia, Cokolwiek czini ze wſzem ſie kwá=

7: pi.

8: Properantur paſſiue. Plin. Hinc delubra

9: occulta celeritate properantur.

10: Properans, antis, participium, Kwá=

11: piący ſie. Properantes hæc ſcripſimus,

12: Kwápiąceſmy to piſáli. Properantes a=

13: quę, Prętkie wody. Properato opus eſt,

14: Muśiemy pośpieſzáć.

15: Properatio, onis, Kwápienie/ Poſpieſzá=

16: nie.

17: Properantia, æ, idem.

18: Propere & properanter aduerbia, Kwá=

19: piąc ſie/ Pośpieſznie/ Kwápliwie.

20: Properiter idem Obſoletum.

21: Properatim aduerbium pro celeriter,

22: Prętko. Obſoletum.

23: Properus, a, um, pen. cor. Prętki/ Chutki/

24: Poſpieſzny.

25: ¶Præproperus, a, um, Bárzo prętki.

26: Præpropera ac feſtina ingenia, Náz=

27: byt ráne y prętkie dowćipy. Præpropera

28: celeritas, Zbytna chutkość.

http://rcin.org.pl

29: ¶Præpropers aduerbium, Bárzo chut=

30: ko.

31: ¶Compoſita, Adpropero, Poſpieſzam.

32: Gradum approperare, Poſpieſznie á

33: ochotnie pochodźić.

34: Ad facinus approperare, Pokwápiáć

35: ſie ná zły vczinek. Approperatum opus,

36: Poſpieſzna kwápiona robotá.

37: ¶Depropero, Bárzo ápię/ Spie=

38: ſzę.

39: ¶Impropero, id eſt interpropero,

40: Kwápię ſie/ Toczę ſie wnątrz.

41: Item improperare, Wyrzućić co komu

42: ná oczy/ Wymáwiáć/ Lżić/ Zádáwáć nie=

43: cnotę/ Sromoćić.

44: ¶Improperium, pro probro, Sro=

45: motá/ Lekkość/ Zelżiwość/ Wymáwiá=

46: nie álbo wyrzucánie ná oczy yákiey nie=

47: cnoty.

48: ¶Improperatus nomen, Niepoſpieſzny/

49: Niechutki a/ e.

50: ¶Propetro perficiendum curo Ob=

51: ſoletum.

52: Prophanus, Vide Profanus, in Fa=

53: num.

54: Prophaſis, feminin. penultima correpta.

55: Latine prætextus, Zamówká/ Wy=

56: mówká.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

P ante R.

1: Propheta, prophetæ, maſc. prim. Prorok.

2: Et generaliter, Wykładácz álbo ocznáy=

3: miácz wolei boskiey.

4: Prophetes, tis, idem.

5: Prophetis, prophetidis, Et Prophetiſſa,

6: æ, fe. Prorokini.

7: Prophetia, æ, fem. pri. Proroctwo.

8: Propheticus, a, um, Prorocki/ a/ e.

9: Prophetico ſpiritu, Prorockim duchem.

10: Propheto, as, aui, are, Prorokuyę/ Prákti=

11: kuyę.

12: Prophetizo, as, are, pro eodem in Bi=

13: blijs legitur.

14: Propilo, las, lare, id eſt, Acuo, Oſtrzę/

15: Piłuyę. Sipont. ſine authore.

16: Propina, æ, pen. prod. Locus iuxta bal=

17: nea & Thermas ubi balneantes cibum

18: ſumebant, Calep.

19: Propino, as, are, Przipiyam/ Piyę do kogo.

20: Propino tibi, Piyę do ciebie. Nemo pro=

21: pinabit Calliodore tibi, Nikt ći nie przi=

22: piye. Kalliodoruſie. Metapho. Podáyę/

23: Zdáwam. Terent. Hunc uobis co=

24: mendendum & deridendum propi=

25: no, Tegop wam ku yedzeniu y ku náſmiewá=

26: niu przipiyam/ Szynkuyę/ To yeſt podáyę/

27: Zdawam.

28: Propinatio, Przipicie.

http://rcin.org.pl

29: Propinquus, a, um, Bliski, Też krewny/

30: Powinowáty. In propinquo ſunt ca=

31: ſtra, W bliskośći/ To yeſt nie dáleko yeſt

32: obóz. Stipendij ſpem propinquam fa=

33: cere, Dáć komu dobrą nádxieyę w rychle

34: Iurgelt álbo myto otrzimáć.

35: Propinquitas, atis, fem. tert. Bliskość/

36: Powinowáctwo/ Krewność.

37: Propinquitas, & affinitas, idem.

38: Propinque aduerbium, Blisko. Plautus.

39: Eccum adeſt propinque.

40: Propinquo, as, are, act. prim. Bliżę ſie/

41: Przybliżam ſie.

42: ¶Compo. Appropinquo, Przybliżam

43: ſie/ przyſtępuyę. Tempus appropinquat,

44: Czás ſie przybliża. Impendet, appro=

45: pinquat, Inſtat ſynonima, Mors illi ap=

46: propinquat, Nádchodźi go śmierć. Morte

47: appropinquante, Gdy ſie śmierć przybli=

48: żáłá.

49: ¶Appropinquatio, onis, Przybliżenie/

50: Nádeście.

51: ¶Appropiare & Approximare in

52: Biblijs Barbara ſunt uerba, pro Ap=

53: propinquare.

54: Propior, Vide Prope.

55: Propitius, a, um, Miłośćiwy/ Láskáwy/

56: Ziczliwy.

57: Propitio, as, are, Et, Propitior, aris, ari,

http://rcin.org.pl

P ante R.

Iednam/ Błágam/ Przenáyduyę/ Láski ſzu=
kam álbo czinię.
Propitiatio, propitiationis, Ziednánie/
Przepráwienie gniewu/ Láská/ Miłośći=
wość.
Propitiatoriū in Biblijs, Mieyſce yednánia
Láski á miłoſierdzia żądánia.
Propitiatus, huius propitiatus, idem.
Propitiator, oris, Iednacz/ Przepráwi=
ciel.
Propitiabilis, le, Co ku przeyednániu należy/
Albo łatwie może być przeyednano.
Proplaſtice, & proplaſte, Vide Plaſtes.
Propingeon, Czeluśćie v pieca.
Propola, propolæ, maſcul, prim. penul.
correp. Krámarz/ Przekupień πρὸ ante
πωλεω. Vendo.
Propolis, Latine quaſi Suburbanum,
Przedmieście yeſt nieyákie pſzczelne z wosku
álbo z wiąży budowánie/ które pſzczoły przed
dźiurą vlową czinią.
Propono, propoſitum, Vide Pono.
Propoſitio, uide in uerbo Proponere, &
in uerbo Nuncio, Enuncio, Enuncia=
tum.
Propontis, propontidis, Morze miedzi
Heleſpontem á miedzi Poſphorem Tra=
ciuſem. Item æquor patens & diffu=
ſum, Szerokie morze.

http://rcin.org.pl

30: Propontiacus, a, um.

Proportio,	Vide	Portio.
Proprætor,		Prætor.
Propulſo,		Pello.

31: Proprius, a, um, Właſny. Mea culpa pro=

32: pria, Moyá właſna winá. Proprium &

33: Commune contraria.

34: Proprium & peculiare idem, Proprium

35: eſt eius, Metapho. Temu to ſámemu przi=

36: piſuyą.

37: Propria eſt præceptio Stoicorum. Tá

38: nauká yeſt oſobliwa Stoykóm/ Tilko Stoici

39: ták dzierżą. Eſt epiſtolæ proprium, ut

40: is, etc. Właſność liſtu yeſt etc. Animantiū

41: proprium eſt, ut aliquid appetant.

42: Proprium aliquando ſignificat, Wieczny/

43: Trwáły/ Pewny/ Oſobliwy.

44: Proprietas, atis, fem. tert. Właſność.

45: Propie aduerbium, Właſnie/ Oſobliwie.

46: Proprie dicere, Właſnych słów vżiwáć/

47: Właſnie mówić. Proprie & uere. Magis

48: proprie, Właſniey.

49: Propter præpoſitio accuſatiuo caſui ſer=

50: uit, Dla. Turba hæc propter te facta

51: eſt, To zámieſzánie ſtáło ſie dla ciebie.

52: Propter aliquando pro prope accipitur.

Terent.

http://rcin.org.pl

kolumna: a

P ante R.

Terent. Hic propter hunc aſſiſte, ſtań tu

blisko niego. Propter Platonis ſtatuam

conſedimus, Poſadźiliſmy ſie nie dáleko od

słupá Platonowego. Propter humū uo=

litat, Przi ziemi lata.

Propter aliquando eſt aduerb. Vt, pro=

pter eſt ſpelunca quædam.

Propterea aduerbium, Dla tego. Propte=

rea quod, Dla tego yż. Terent Feci e

ſeruo ut eſſeslibertus mihi, propterea

quod ſeruiebas liberaliter, Dla tego

yżeś cnotliwie służił. etc.

¶Quapropter idem.

Propudium, dij, ne. ſe. Sromotá/ lekkość/

Sromotná rzecz álbo oſobá/ poſpolita kurwá

Propudioſus, a, um, Sromotny/ Bęzecny.

a/ e.

Propugno, propugnaculū, Vide Pugna.

Propulſo, Vide Pello.

Propyleum, læi, Latine Veſtibulum, uel.

Porticus ante domum, Przeddáſzek/

Przedſzopie/ álbo przedganek/ przedſienie.

Proquæſtor, Vide Quæro.

Prora, ræ, fem. prim. Przednia część łodźi.

Sic Puppis, Pośledna. Inde prora &

puppis prouerbium, Przodek/ Początek

y koniec.

Proreta, æ, ma. Ten który łódź ſpráwuye ná

http://rcin.org.pl

29: przodku in prora.

prorepo,	Vide	Repo.
proripio,		Rapio.
proreta,		Prora.
prorogo,		Rogo.
prorumpo,		Rumpo.
proruo, proruť,		Ruo.

30: prorſus uel prorſum adiectiuū, Owſzeki.

31: Prorſus omnio Terent. Prorſus om=

32: nino obſequor, Owſzekim yeſt we wſzem

33: posłuſzny. Prorſus cum negatione, pro

34: nullo modo, ut Terent. Prorſus tacere

35: non queo, Zadnym obyczáyem milczeć nie

36: mogę. Venies expectatus neqꝫ ſolum

37: nobis, id eſt tuis, ſed prorſus om=

38: nibus, Ale Koniecznie álbo owſzeki wſziſt=

39: kim. Prorſus aliquando eſt nomen

40: Prorſus. a, um. id eſt rectus, Proſti/ obſo.

41: Prorito, as, are, idem quod irrito, Pobu=

42: dzam/ Poduſzczam.

43: Proſa, æ, fem. pri. Rzecz á mowá która nie

44: rimem/ to yeſt nie wierſzámi oſięgniona yeſt.

45: Proſa oratio, Wolna rzecz od wierſzów.

46: Proſaicus, a, um, adiectiuum ut, Proſai=

47: ca oratio, Nie wierſzowna.

48: Proſapia, æ, fem. prim. Pokolenie/ Rodzay.

http://rcin.org.pl

49: Proſapodoſis, fem. Latine Redditio, Aſ=

50: ſignatio, Przyczyny przitoczenie.

51: Proſeda, æ, f. p. Kurwá/ poſpolita máłpá.

kolumna: b

P ante R.		327
proſcenium,	Vide	Scena.
proſcindo,		Scindo.
proſcribo,		Scribo.
proſeco,		Seco.
proſemino,		Semen.
proſequor,		Sequor.
proſerpo,		Serpo.
proſolio,		Salio.
proſocer,		Socer.
proſopopœia,		Proſopon.

1: Proſedanum, preſedani, neut. Vitium eſt

2: arietibus & hircis, cum ob nimium la=

3: borē pigriores ad coitum redduntur.

4: Proſelenus, pen. cor. Latine, ante lunam,

5: Przed mięśiącem vrodzony. Quo nomine

6: dicti ſunt Arcades, προσεληνοι προ ante

7: σεληυν luna ᾽ασελος ſplendor.

8: Proſelytus, ti, maſc. ſec. Obcy/ króti priyął [!]

9: náſzę wiárę y zakón/ Wſteń w náſzę wiárę

http://rcin.org.pl

10: Vczęſnik náſzey wiári y zakonu. Iudæi ſic

11: uocabant, quem in legis ſuæ conſor=

12: titum recepiſſent, Wſtępień álbo vczeſnik

13: żydowſkiego zakonu á προς ad & ἐλεύθω ke=

14: nio. Inde προσηλυτος aduena, aduenti=

15: tius, Przichodźień/ Wſtępień.

16: Proſerpina, fem. Filia Cereris, uxor Plu=

17: tonis Regis infernalis, alias Hecate,

18: Diana, Luna, Vide ſupra.

19: Proſeucham, Iuuenalis uidetur dixiſſe,

20: Latina declinatione, pro eo loco ubi

21: precibus & obſecrationibus mendi=

22: ci ſtipem a tranſeuntibus mendicabāt.

23: Prosferari, pro impertrari, Obſoletum.

24: Proſicium, ij, quod proſectum proici=

25: tur, Feſtus obſoletum.

26: Proſimurium, rij, Pontificale pomœriū

27: ubi Pontifices auſpicabantur, Feſtus,

28: Sipontinus legit proximurium.

29: Proſitum, id eſt propoſitum, obſoletū.

30: Proſodia, æ, Latine Accentus, Nótá/

31: Nocenie/ Dzwięnk/ Przinócenie niektórych

32: ſyllab w mówieniu/ Vide Ode.

33: Proſonomaſia, Latine, Alluſio nominis

34: ad nomen.

35: Proſopon, neut. Latine, Perſona, Oſobá.

36: Proſopopœia, Latine, Fictio perſonæ,

37: Zmyślenie oſoby. figura eſt, Cum perſo=

38: na aliqua loqui fingitur, Aut cum in=

39: animata alloquimur, uel ipſa loquen=

http://rcin.org.pl

40: tia introducuntur.

41: Proſopon item, Inſula nō longe a Car=

42: thagine.

43: Proſpecto, proſpectus, Vide Specio.

44: Proſper, ra, rū, Fortunny/ Szczęśliwy/ a/ e.

45: Actiue ſignificationis. Proſperum ſy=

II 3	dus

strona: 327v

kolumna: a

P ante R

1: dus, Fortuna gwiazdá/ Fortunę zwłaſz=

2: czá noſząca.

3: Proſpera & aduerſa fortuna contraria,

4: Proſpera ualetudo, Dobre zdrowie. Pro=

5: ſper exitus, Fortunne dokonánie. Proſpe=

6: rus dixit Cicero lib. 6. de Repub.

7: Proſperitas, atis fem. tert. Szczęśliwość/

8: Fortuná/ Szczęśćie/ Szczęśliwe wodzenie.

9: Proſpero, as, are, act. prim. Poſzczęściam/

10: Pofortuniam.

11: Proſperor, aris, ari, Mam ſzczęście/ dobrze

12: mie ſie wodźy.

13: Proſpere aduerb. Fortunnie/ Szczęśliwie.

14: Proſpica & Deſpica intenta & contem=

15: pta uerba antiqua & obſoleta.

16: Proſpero, as, are, pro Expirare Calepin,

17: ſine authore.

18: proſtituo, proſtibulū, Vide Statuo.

proſpicio,	Vide	Specio.

http://rcin.org.pl

proſterno,	Sterno.
proſto,	Sto.
proſubigo,	Subigo, uel ago
proſum,	Sum.
protego,	Tego.
protendo,	Tendo.
protero,	Tero.
proterreo,	Tereor.
proteſtor,	Teſtor.
protollo,	Tollo.

19: Proſumia, genus Nauigij Speculatorij,

20: Máłá łódká/ álbo Barka ſzpiegowna.

21: Protaſis, huius protaſis, fe. Pierwſza część

22: Comediey/ Wchód. propſitio fabulæ.

23: Protelo, as, are, pen. prod. id eſt. Exclu=

24: do, propello, Propulſo, Wyrzucam/

25: Odganiam/ Záſtráſzam. Metaphori. Za=

26: ſmucam.

27: Protelum, li id eſt Tenor, Obſoletum.

28: Protenus aduerb. Bárzo dáleko.

29: Protermino, as, are, Rozſzerzam. Termi=

30: nos promouere Apuli. Obſoletum.

31: Proteruus, a, um, Ociętny/ Przećiwny/ Ziá=

32: dłi/ Też roſpuſtny/ Swowolny/ Wſzeteczny.

http://rcin.org.pl

33: Proterui & molles homines contraria,

34: Proteruum dictum, aut factum, Ziá=

35: dłe álbo ſwowolne słówo.

36: Proterue & proteruiter aduerbia, O=

37: ciętnie/ Ziádle/ Swowolnie.

38: Proteruitas, atis, fem. ter. Ociętność/ Prze=

39: ćiwiánie/ Swawola.

40: Proteruia, æ, idem. Proteruiam fecit pro=

41: uerbium, Vtrácił wſziſtko/ przelał wſziſtko

42: przes gárdźiel/ álbo koſtką/ álbo kartą prze=

43: rzućił.

44: Proteruia item, genus ſacrificij apud Ro=

45: manos in quo quod ſupererat ex ſa=

kolumna: b

P ante R.

1: cris epulis hoc gign abſumebatur.

2: Proteruio, is, ire, Yeſtem ſwowolny/ Oczięl=

3: ny/ nieposłuſzny. Calep. ſine authore.

4: Proteus, diſſyllabum, maſc. Deus Mari=

5: nus filius Oceani, Który ſie w rozmáyi=

6: tey poſtáći przmienieáć może. Vt in fabulis

7: eſt, Vnde Proteo mutabilior pro=

8: uerbium, Płochy/ Nieſtáteczny/ by wiátr/

9: Kuropłoch/ Pędźiwiárt [/] / Ták ſtáteczny yáko

10: másło ná słońcu/

11: Protheſis ſeu proſtheſis, Latine Appoſi=

12: tio, Przyłożenie/ Przyſádzenie. Figura eſt

13: cum litera uel ſyllaba adſciſcitur ad

14: principium dictionis, ut, Gnatus pro

15: Natus, Syn.

http://rcin.org.pl

16: Prothymia, Latine, Promptitudo, Ala=

17: critas, Ochotá wdzięczność. apud Plaut.

18: Prothyrum ſeu prothyra, Latine quaſi

19: ante ianuam, πρό ante. Et θυρα ianua,

20: hoc eſt ueſtibulum, Przeddomie/ Przed=

21: śienie.

22: Protinus aduerbi. Wnet álbo hnet. Statim

23: protinus hic adero, Hnet mie tu záś ma=

24: cie. Alique febres protinus a calore

25: incipiunt. Hnet od gorącki poczináyą.

26: Protinam aduerbiumpro protinus, obſ.

27: Protocollum, li, quaſi prima conci=

28: natio & raptim confecta ſcriptura,

29: quæ meliorem compoſitionem deſi=

30: derat, Krótkie naznáczenie nácechowánie pi=

31: ſárskie/ piſánia álbo ſpráwy nieyákiey/ z któ=

32: rey potim ſzerzey w xięgi piſzą/ á πρωτος pri=

33: mus & κῶλον, membrum, quia primū

34: ſit ſcripturæ membrum, ſed tantū per

35: ſimplex l ſcribitur, πρωτοκώλων Herm.

36: Protogenes, com. Latine primi generis,

37: Naypirwſzego rodu/ álbo śláchetnego/ Zac=

38: nieyſzego.

39: Protogenes item nomen proprium ce=

40: lebrrimi pictoris.

41: Protogonus, Latine, primogenitus, Pir=

42: worodny.

43: Proromartyr, com. Latine primus teſtis,

44: Naypirwſzy ſwiádek/ Naypirwſzy męczęnik/

45: któri dla ſwiádectwá/ To yeſt wyznawánia

http://rcin.org.pl

46: wiári Krześćiáńskiey ſmierć podyął.

47: Protomyſta, m. Latine Sacerdotū prin=

48: ceps, Nayſtárſzy miedzy duchowieńſtwem.

49: Prototonis, latine primogenitus, uel pri=

50: mo enixa, Pirworodny/ álbo Pirwiaſtká.

51: Protonotarius, primus inter notarios,

52: Nayſtárſzy piſarz.

53: Protoplaſtus, ſeu protoplaſtes, primo

54: formatus, Naypirwy vlepiony/ Naypir=

55: wſze ſtworzenie Adam.

strona: 328

kolumna: a

P ante R.

1: Prototomus, pen. cor. ma. Latine primæ

2: ſectionis, Naypirwſzego odſieczenia. Vnde

3: brimus caulis qui ſucciditur uel cima

4: Braſſicæ hoc nomine dicitur, Podczoſz

5: naypirwſzy głąb/ młoda kápuſtá.

6: Prototypus, maſc. ſiue Prototypon, neu.

7: pen. cor. Latine, primum exemplar,

8: Naypirwſzy przikład naypirwſza formá/ ná

9: którey xtałt drugie czinią.

10: Protrepticus, a, ū, latine, Exhortatorius

11: ſiue exhortatiuus, Nápominávący. Vel

12: Inſtructiuus, Náuczáyąci.

13: Protropum, pij, pe. co. Pirwſzy moſzcze któ=

14: ry z grón ciecze niżli ye praſą pzrićyſną [/] .

http://rcin.org.pl

protrudo,	Trudo.
proturbo,	Turba.
protypum,	Typus.
proueho,	Veho.
prouenio,	Venio.
prouoco,	Voco.
prouolo,	Volo, as, are.
prouoluo,	Voluo.

15: Prouerbium, bij, neut. ſec. Przipowieść.

16: Prouerbialis, le, Przipowieſtny. a/ e.

17: Prouide, prouidus, Vide Video.

18: Prouincia, æ, fem. Kráyiná/ Ziemiá/ Stáro=

19: ſtwo/ Powiát. Proprie tantum dicitur,

20: Kráyiná/ Walką á woiną ku páńſtwu náſze=

21: mu przyłączona. Deſcribere in prouinci=

22: as, Rozdzielić ná powiáti. Obtinere pro=

23: uinciam, Otrzimáć ſtároſtwo/ Stároſtą

24: zoſtáć. Deponere prouinciam, Wyſtáć z

25: vrzędu ſtárośćiego. Et prouincia Metap.

26: Wſzeláki vrząd/ Poliecenie/ ſpráwá. Duram

27: prouinciam cepiſti, Trudnyś ſie rzeczy

28: podyął Dare prouinciam, uel negoci=

29: um alicui, Poliećić co komu/ Włożić co ná

30: kogo. Suſcipere prouinciam, Podyáć [/] ſie

31: czego. Depoſcere ſibi prouinciam.

http://rcin.org.pl

32: Prouincialis, le, Powiátny yeden z poddánych

33: ſtároſtwá/ kráyiny á powiátu którego.

34: Prouincialium nomine apud Romanos

35: omnes præter Italos appellabantur,

36: Prouincialia negotia, Powiátne ſpráwy.

37: Prouinciales uiri, Poddáni z powiátów.

38: Prouinciatim, adue, Od powiátu do powiá=

39: tu/ przes wzyſtki [!] ziemie/ Kráyiny y ſtároſtwá.

40: Prouincia etiam dicitur, Kráyiná fráncu=

41: ska. Alias Narbonenſis, ſiue Delphi=

42: nat ad fluuium Rodanum ſita.

43: Prout aduerb. ſimilitudinis, Yáko. Prout

44: cuiqȝ libido eſt, Yákoſie komu zda/ Podo=

45: ba. Tuas literas prout res poſtulat ex=

46: pecto, Twoich liſtów yáko rzecz pożąda/ álbo

47: yákoż to potrzebnych oczekawam.

kolumna: b

P ante R. 328

1: Proxeneta, æ, Latine, Licitator, Media=

2: tor, uel Conciliator, Skupień/ Tárgow=

3: nik/ Litkupnik/ Ten któri miedzy ſtronámi

4: hándluye/ áby ſie o kupią zgodźyli.

5: Proximurium, Pontificale pomœrium,

6: proximi muri, CC.

7: Prudens, tis, ō. Mądry/ Báczny/ Rozumny/

8: Vmieyętny/ a/ e. Plus inſciens, quis fecit

9: quam prudens boni, Niżli wiedząć ál=

10: bo niżli vmuślnie. Quæ prudnes ſubin=

11: de imitto, Ktore chcąc á wiedząc opuſz=

12: czam. Prudens ingenio, Mądri z przi=

http://rcin.org.pl

rodzenia. Prudens adminiſtrandi, Vmie

ſie rządźić/ ſpráwować. Prudens agrico=

lationis uir, Vmieyąci ſie obeyść/ s rolnym

goſpodárſtwem. Prudens locorū, Swiá=

domy mieyſce rozmáyitych.

Prudentia, æ, Mądrość/ Rozum/ Dowćip/

Vmieyętność/ Wiádomość.

¶Iuriſprudentia, æ, Vmieyętność práwá.

Prudenter aduerbium, Mądrze/ Bácznie/

Roſtropnie.

¶Imprundes, entis, om. Nie báczny/

Nierozumny/ Nieumieyętny/ Niewiádomy/

Nieſwiádomy. Imprudens feci, Niechcą=

cem vczinił. Sic. Prudens feci, Chcącem to

vczinił. Imprudētē opprimere, Bes wieś=

ći ná kogo przipáść/ vcziſnąć. Imprudens

maris, Nieſwiádomy morzá. Non impru=

dens aduerſabar, Nie z nieobáczności/

chcącem ſie ſprzećiwiał. Emit eam domi

mihi, Imprudens harum rerum inga=

ruſqꝫ omnium, Kupił mi yą w dári/ nic o

tych rzeczách nie wiedząc.

¶Imprudentia, ę, Nieumieyętność/ Nie=

báczność/ Nierozum/ Nieroztropność. Pec=

care imprudentia, Z nieobáczności wy=

kroczić. Quod ſæpe per imprudenti=

am fit, Co ſie częſtokroć z nieobáczności

przygadza.

¶Imprudenter aduerbium, Nieroſtro=

pnie/ Nieobácznie/ Niemądrze/ Nieoſtrożnie

http://rcin.org.pl

43: Pruina, æ, fem. Srzón.

44: Pruinoſus, a, um. Pełny śrzónu ozrzeniáły.

45: Pruna, æ, fem. prim. Wągl goreyąci lſzczą=

46: ciſie wągl. Carbo, Vgáſzony wągl.

47: Pruneoli, genus fungorum. CC.

48: Prunus, ni, fe. Tarnká álbo Sliwá/ drzewo

49: zwłaſzczá śliwowe.

50: Prunum, ni, fructus, Owoc śliwowy/ śliwá,

51: Tarnká.

52: Pruna Damaſcena, Dámáſceny śliwki wę=

53: gierskie álbo Greckie.

54: Prunetum, neti, locus prunis obſitus,

55: Tárnczány ſad.

56: Prunus ſylueſtris, Czérnie álbo głóg.

II 4 Prunum

strona: 328v

kolumna: a

P ante R.

1: Prunum ſykueſtre, Tarnká czerniowa.

2: Prunetum ſylueſtre, Czerniewisko/ Czirnie.

3: Prurio, ris, iui, itum, ire, n. quatr. Swiérz=

4: bię/ Swiérzbi mie skórá/ yako gdy kto ſwiérzb

5: ma. Pruriunt illi dentes præ inedia,

6: Metapho. Piſzczą mu zęby dla głodu, Pru=

7: rire in pugnam, Piſzczec/ chćiwym być/ álbo

8: drżeć na bitwę.

9: Pruritus, huius tus, Swierzb/ Drápánie.

10: Pruſa, Vrbs apud Myſios, ad radices

11: montis Olympi, Vnde Pruſenſis. Itē.

12: Pruſa, ſiue pruſias, urbs in Hippo mon=

http://rcin.org.pl

te, Vnde Pruſienſis.

Pruſſia, ſiue Boruſſia, æ, Regio Europe,

Pruska ziemiá. Ducatus eſt qui Regi

Poloniæ paret. Cuius primus Dux eſt

Illuſtriſs Princes et Dominus D. Al=

bertus Senior, Dei gratia Marchio

Brandenburgenſis, Stetinię, Pomera=

niæ, Caſſubotum & Vandalorum

Dux, Burggrauius & Norinbergenſis,

ac Rugiæ princeps. &c.

Pruſias, maſc. Rex Bithyniæ.

Prymneſia, urbs Mœoniæ aut Lydię.

Prymenſius uel prymenſium, Pal do

którego łódź przywięzuyą/ á bo powróz któ=

rim przywięzuyą. Hunc alij, Noſillam

uocant.

Prytanis, maſc. Latine Magiſtratus, uel

præfectus, Zwierſchny pan z rády.

Prytanium, pennul. prod. Mieſce było w

Atheniech/ gdzie pánowie rádni mieſzkaná=

li [/] / Páłac/ Ratuſz Athenieński.

P ante S.

Pſallo, pſallis, pſallere, neut. te. Spiéwam.

Pſaltes, pſaltis, maſc. Spiéwak/ Kántor.

Pſaltria, æ, f. p Spiéwaczká.

Pſalmus, pſalmi, Latine, Cantio, Spiéwá=

nie/ Pienie/ Pyoſnká.

{ſalterium, rij, Czworogránne gędziebne na=

czinie álbo Iſtrument o dźieſiąći ſtrunach.

Vide Nabulum ſiue Nablon.

http://rcin.org.pl

42: Pſalterium item, Xięgi do ſpiéwánia álbo

43: modlitwy/ Pſálterz.

44: ¶Diapſalma, Przeſtánie/ Pauſa wſpiéwá=

45: niu/ álbo rozdzielenie pſálmu y wierſzá.

46: Pſammerichus, m. Rex Aegypti.

47: Pſegma, atis, neut. tert. idem fere quod

48: flos æris, ψῆγμα. Aliqui accipiunt,

49: Miáſto prochu á oſmiećin złotá.

50: Pſephiſma, tis, neut. dictio Græca, Lati=

51: ne Decretum, Vſtáwá/ Poſtánowienie.

52: Pſeudos, Græce, Latine, Falſus, Fáłſzywy.

53: Hinc multa compoſita, Pſeuda del=

54: phus, Latine falſus frater, Fáłſzywy brát.

55: ᾽αδελφος frater ſcilicet.

kolumna: b

P ante R. & T.

1: Pſudomartyr, com. Falſus teſtis, Fáłſzy=

2: wy ſwiádek.

3: Pſudopropheta, æ, ma. Fálſzywy prorok/

4: álbo nauczyciel/ doctor.

5: Pſeudoangelus, falſus nuncius, Fáłſzywy

6: poſeł.

7: Pſeudologus, Falſidicus, Lgarz/ Lżywy.

8: Pſeudologus, Falſus ſeruus, Niewierny słu=

9: gá/ zły sługá. Et talia multa,

10: Pſeudauchuſa, Herba.

11: Pſeudobunin nomen herbæ.

12: Pſudophecen, uocant Veſpam quæ ſin=

13: gularis uolitat, Plin. Oſá latáyąca.

14: Pſeudourbana Aedificia apud Victrui=

http://rcin.org.pl

15: um. Aedificia ſunt ruſtica urbana

16: elegantia extructa, quæ portaria di=

17: cuntur, Ochędożne weſołe budowánie.

18: Pſeudothyrum, Latine Falſum oſtium,

19: Inde pro poſtico recipitur, Tył/ Zádek

20: domu/ Tilna vliczká.

21: Pſilothrum, tri, dicitur uitis alba, Item

22: Vnguentum depilatorium.

23: Pſimmythium, Latine, Ceruſa, Bárwá

24: niewieścia/ którą ſobie twarz przypráwuyą.

25: Fit ex plumbo.

26: Pſitta, femin. Latine Paſſer genus piſcis,

27: Plátánska rybá.

28: Pſittacus, ci, Pápugá.

29: Pſophis, dis, urbs Arcadiæ.

30: Pſora, pſoræ, fem. Suchy ſwiérzb/ Strupiá=

31: ſty/ po wſzitkiey skórże ſie roſchodzący.

32: Pſycholutres dicitur, qui frigida aqua

33: corpus lauat ψὺχος Frigus λοντρόν

34: Balneum, Któri ſie rad w zymney wodzie

35: kąpie.

36: Pſychotrophum herb, a Betonica.

37: Pſychomantia, Manium euocatio, Zákli=

38: nánie vmárłych.

39: Pſylli populi Libyæ prope Garamātas.

40: Pſyllion, alij Cinoides, Herba quæ

41: uulgo Pulicaris dicitur.

42: Pſyrra, Inſula iuxta Chium.

43: Pſytyum genus paſſi, Calep.

http://rcin.org.pl

44: Pte ſyllabica adiectio, Ablatiuis aliquā=

45: do iungi ſolita, Vt, Meapte, Tuapte,

46: Suapte, Noſtrapte, Veſtrapte.

47: Ptera, æ, ſiue Pteroma, atis, apud Vi=

48: truuium in templis muri duo ſunt ad

49: altitudinem eorum utrinqꝫ ſurgentes,

50: dicti qꝛ alarum ſpecie quaſi protegāt.

51: Pteris, Latine, Filix.

52: Pteropheros, Regio apud Ripheos mō=

: tes.

53: Pterygium, pterygij, Nieyáka bolączká pá=

54: znokći gdi miéſo zá páznokcie przeroście/ Też

nieyá

strona: 329

kolumna: a

P ante T.

1: nieyáki łupież álbo skórká w oczu wzrokowi

2: przeſzkadzáyąc.

3: Ptiſana, ptiſanæ, pen. cor. fem. prim. Ty=

4: zánná/ Wodá s troſzką yęczmieniá przewá=

5: rzona.

6: Ptiſanarium, Gárniec/ Panew/ álbo ynſze na=

7: czynie w którim Tyzánnę wárzą.

8: Ptiſanarium Orizę/ Tiſánna z ryżu.

9: Ptochos, maſ. Latine Mendicus/ Zebrak.

10: Ptochodochium, Zebráczy dóm/ Zebráczy

11: gośćiniec.

12: Ptochotrophium, Szpital.

13: Ptolomæis, maſc. Imię właſne kilká królów

14: Aegypckich.

http://rcin.org.pl

15: Ptolemais, idis, ule dos. Vel. Ptolemai=

16: da, æ, urbs Aegypti, altera Aetiopiæ,

17: tertia Phoeniciæ, quarta Nili flumi=

18: nis, quinta in Cyrenaica Africæ.

19: Ptoſis, fem. Latine Caádnienie/ Pá=

20: ście. Et caſus accidens nominis apud

21: Grammaticos, Stopień ákbo ſzczebel/ po

22: których imioná ſtęouyą y odmieniáyą ſie.

23: ¶Vno Monoptoton, pen. prod. uni=

24: us caſus, Co tilko yedno kończenie ma/ tilko

25: ná yednyim ſzczeblu zoſtáye.

26: ¶Aptotum, Latine indeclinabile.

27: ¶Diptotum, duorum caſuum.

28: ¶Triptotum trium.

29: ¶Tetraptoton quatuor.

30: Ptyas, pryadis, genus Aſpidis.

31: Ptyngæ, genus auis.

P ante V.

32: Pubes, pubis, fem. tert. Włoſy w łonie około

33: człońká człowieczego.

34: Pubes, uel puber. puberis, Vt filij pube=

35: res, Którzy yuż niemáli ſą/ yáko chłopiec we

36: czternaśćie lat/ ſzpyczak/ á dzieweczká we

37: dwunaście.

38: Pubes etiam aliquando, pro parte pu=

39: denda accipitur.

40: Pubes item, Gromádá młodich chłopiąt/

41: Młódź.

42: ¶Impuber, ris, uel Impubes, bis. om.

43: Młódy/ Któremu yeſzcze łóno niedobráſtá/

http://rcin.org.pl

44: Który yeſzcze płodźić y rodźić nie może.

45: ¶Impubeſcens, entis, adiectiuum, tam

46: de plantis & arboribus dicitur, quam

47: hominibus, Niedoſtały/ Niedoyźrzały.

48: Pubens, pubentis, Vt, pubentes herbæ,

49: per translationē. Podrosłe gdy nalepſze ſą

50: Pubertas, atis, Młódź/ Młódźieńſtwo/

51: Czás zwłaſzczá wſtępowánie w małżeński

52: ſtan/ gdy dzieweczki máyą 12. á młodźieńczyk

53: 14. lat. Pubertas plena, Máyąc około

54: 15. lat. Pubertas uuę, Doyźrzáłość yágody

55: Pubetenus aduerbium, Aż do łoná.

56: Pubeo, pubes, uel potius Pubeſco, ſcis,

kolumna: b

1: ere, Poczynami łono obráſtáć/ Puſczáyąmi

2: ſie włoſy około łoná. Transfertur etiā ad

3: herbas, Podráſtáć/ Vzróść dobrze ná wyſz=

4: ſzą/ práwie ná dobie być niektórży mówią.

5: ¶Depuber, uel Depubis, qui ad an=

6: nos pubertatis non potuit peruenire.

7: Et etiam depubem porcum uocabant

8: iactentem, adhuc mactatum, Oſeſek.

9: Feſtus.

10: Publicus, a, ū, Poſpolity/ Iáwny. Publica

11: uia, Wielká álbo królewska drógá. gośćiniec

12: Publica uectigalia, Królewſkie rzeczy po=

13: ſpolite dochody. Publicum conſilium di=

14: ctus eſt Senatus, Rádá.

15: Publicum aliquando pro populi con=

http://rcin.org.pl

16: uerſatione & frequentia accipitur,

17: Miáſto poſpolitowánia s ludźmy. Hinc di=

18: cimus prodire in publicum, Miedzy

19: ludźie/ wyniść ná rynek Nemo forum ac

20: publicum ualebat aſcipere, Nikomu ſie

21: nie chćiáło ná rinek/ ná vlicę wyźrzeć. Carere

22: publico, & abſtinere a publico, Nie

23: śmieć ſie z dimu wychylić/ álbo nie wychodźić

24: ná wiátr. Nō audere eſſe in publico idē

25: Publicum aliquando ſignificat uectigal,

26: Cło/ Pobór poſpolitey rzeczy.

27: Publicola, læ, maſc. Myłuyąci poſpolſtwo/

28: Láſkaw będący ná poſpolitego człowieká/ też

29: rad miedzy ludźmy byváyący.

30: Publicanus, ani, Któri poſpolite cła/ pobory/

31: czinſze/ porádlnią y yne dochody zákupuye

32: álbo naymuye/ Celnik/ Poborcá.

33: Publico, as, are, act. tert. Iáwnie dawam

34: wywołáć/ Oznaymić/ Rosłáwić/ wydáć ná

35: ſwiátłó. Publicare librum, Wydáć ná

36: ſwiátło xięgi. Publicare ſe, Iáwnie ſie

37: okáźáć. Publicat uulgo corpus ſuum

38: meretrix, Czyni ſie poſpolitą/ Przedáye ſie.

39: Publicare aliquando ſignificat, Ku rzeczy

40: poſpolitey przywłaſzczyć. Vt illius bona

41: publicata ſunt, Iego ymienie yeſt ná królá

42: wzięte.

43: Publicatio, onis, uerbale, Wzięcie/ Przy=

44: właſzczenie ku skárbu krolewskiemu/ też o=

45: sławienie/ wydánie ná ſwiátło.

http://rcin.org.pl

46: Publice aduerb. Iáwnie/ z ſpoſpolitego skár=

47: bu. Vt publice cobaria locantur anſeri=

48: bus, Z poſpolitego miéſzká bywáyą żywione

49: gęśy. Dati illi publice ſumptus, Z poſpo=

50: litego miéſzká/ skárbu.

51: Publice redimere, Z poſpolitego skárbu

52: álbo poſpolitemi pieniądzmi odkupić. Pu=

53: blice bona poſſidere, Rzeci poſpoli=

54: tey ymieniem cziye dobrá trzimáć, Pu=

55: blice uenire, Yáwnie/ Ná yáwnym

56: targu być záprzedan.

strona: 329v

kolumna: a

P ante V.

1: Publice & priuatim oneri eſſe, Poſpolſtwu

2: y oſsobliwym oſobam być ná zawádźie.

3: Publice dare cauſam uel negocium,

4: Imieniem rzeczy poſpolitey komu co polie=

5: ćić.

6: Publice ſocius, Poſpolitym buntem

7: obowiązány. Publice dicere, Iáwnie

8: rzéc.

9: Publicitus aduerbium, Poſpolicie/ Iáw=

10: nie/ W poſpólſtwie.

11: Publipor, publiporis, Publij puer, an=

12: tiquum. Sic. Lucipor, Marcipor & ſi=

13: milia.

14: Pucinum, uinum ab Oppido Pucino,

15: in quo naſcitur.

http://rcin.org.pl

Pucinum urbs Iſtriæ,

Pudor, oris, maſc. tert. Sromieźliwość/

Wſtidliwość/ Obyczáynność.

Pudeo, pudes, pudui, puditum, pudere,

Sróm mie/ Srómam wſtidam ſie. Cum

accuſatiuo Terent. Non te hæc pu=

dent, Nie wſtydźiſz ſie/ álbo nie wſtyd

cie tego.

Aliquando cum infinitouo, & ſub=

iunctiuo additur accuſatiuus (me) uel

(te) Terentius, Pudet dicere hac præ=

ſente uerbum turpe, Sróm mie rzéc nie=

obyczáynego słowá przy oblyczności tey.

Cum genitiuo. Quos libidinis infa=

miæq; ſuæ, neq; pudeat, neq; tædeat,

Którzy ſie namniey nie wſtydzą zá roſpuſtą

y wielką niesławą. Pudet me patris,

Sróm mie oycá. Puditum eſſet, Cicero.

Nonne eſſet puditum ſi hanc cauſam

&c. Azażby to nie byłá wielka ſromotá ect.

Pudens, pudentis, participium ſiue no=

men ex participio, Srómieźliwy/ Wſti=

dliwy. Vir optimus & homo pidentiſ=

ſimus, Bárzo dobry człowiek y wſtidliwy.

Hominem pudentem & officioſum

cognoſces, Vznaſz go być powolnym.

Pudenter aduerbium, Srómieźliwie/ Wſti=

dliwie, Cic. Eum tu pudenter appellare

nolebas, Iegoś ty nie śmiał przed wſtydem

ſpomionąć.

http://rcin.org.pl

46: Pudentus, a, um, Srómotny/ Czego ſie ma

47: być ſrómano.

48: Pudenda, orum, pro genitalibus, Miáſto

49: łoná. ſæpe accipiuntur.

50: Pudibundus, a, um, idem quod Pudens.

51: Pudefio, is, eri, Záſrómáć ſie/ Záczerwienieć

52: ſie od wſtidu/ być zeſromocón.

53: Pudefacio, is, eri, Záſrómáć kogo.

54: Pudificus, a, um, pen. prod. Czyſty/

55: Czyſtość chováyący/ Też wſtidliwy Obyczáy=

56: ny.

57: Pudicitia, æ. Czyſtość/ Wſtidliwość.

kolumna: b

P ante V.

1: Puderatus, a, um, adiectiuum, in Biblijs

2: prorſus barbarum, pro pudente.

3: ¶Cmpoſita, Impudicus, a, um, Nie=

4: czyſti/ Nieſrómieźliwy. Impudica loqui,

5: O nierządziech mówić. Impudica mulier,

6: Wirudna Kurwá.

7: ¶Impudicitia, æ, Nieczyſtość/ Niewſti=

8: dliwość.

9: ¶Impudicatus, a, um, pro ſtupratus,

10: Zgwałcony. Inquit Feſtus inſolens.

11: ¶Impudens, tis, fere idem, Nieſrómie=

12: źliwy. Impudens mendatium, Wy=

13: rudna łeż. Osimpudens, Niewymy=

14: wána/ Plugáwa gębá. Poſtulatio impu=

15: dens, Proſzenie oco bez którego wſtidu.

16: ¶Impudentia, æ, Nieſrómieźliwość.

http://rcin.org.pl

¶Impudenter aduerbium, Nieſrómieźli=
wie/ króm wſtidu. Impudenter rogare,
& impudentiſſime poſtulare, Przes=
dzięki ſie nápierać.
¶Depudeo, es, ere, Odſrómać ſie/ Nic
namniey ſie yuſz nieſrómać.
¶Diſpudet, pen. cor, diſpuduit, ditum
eſt, ere imperſonalis, Bárzo ſie niewy=
mownie ſrómać/ Zápałać ſie od wſtidu.
¶Depudico, dicas, are, pro Stuprare,
Zgwałćić. Oboletum.
Puer, pueri, maſ. ſecund. Dziecię/ Chłopiec/
też Sin/ Sługá. Vt primum ex pueris
exceſſit Archias, Yáko skoro z dziećińſtwá
wyrosł. Homo doctus a puero, Czło=
wiek vczony od dźiećińſtwá.
Puellus, dimin. Chłopiaſzek/ Chłopiątko.
Puella, Dzieweczká.
Puerus, pueri, pro puero Obſoletum.
Puella, Dzieweczká.
Puerus, pueri, pro puero Obſoletum.
Puera, ræ, pro puella, Obſoletum.
Puerilis, le, Dziécięcy/ Dziecinny.
Puellaris, le, idem, Albo dzieweczczin co ku
dzieweczkóm należy.
Pueritia, æ, Dźiećińſtwo/ Dziectwo.
Puerpera, æ, Położnicá/ w połogu leżąca.
Puerperium, Połóg.
Pueraſco, is, ere, Odmładzam ſie/ Czinię ſie
dziécięciem.

http://rcin.org.pl

47: ¶Repureſco, is, ere, idem fere de ſeni=

48: bus dicitur cū ætate deſipere incipiūt.

49: Puerulus, li, dimin. a puerus, obſoletum,

50: Dziciątko/ Chłopiątko.

51: Puerilitas, atis, Dziećińſtwo/ Dziecinna grá.

52: Pueriliter aduerbium, Po dźiecińsku by

53: dźiećię. Pueriliter blandire, Pieśćić ſie by

54: dziécię.

55: Puellariter, aduer. Iákoby dzieweczká/ po pá=

56: nieńsku. Pullaſcere, S lątkámi ſie obie=

57: ráć albo co tákowego yáko młode dzieweczki

58: czinię/ Apud Vatronem.

59: Puellaſcere, pro effeminari obſoletum.

P ante V.

1: Pugillaris, & hoc pugillare ſiue pugillar,

2: ares, Woskowe álbo kámienne xiąſzki które

3: dla nácechowánia pámięći nośimy.

4: Pugil, lis, com, Szérmierz/ Zápáśnik.

5: Pugilatio, Szérmowánie/ Biedzenie.

6: Pugillatus, huius tus, n. idem.

7: Pugilice aduer. Po ſzérmiersku/ Zapaśniczim

8: obyczáyem. Pugilice ualere, Krzepko świe=

9: żo ſie mieć.

10: Pugillatorius follius apud Plaut. Wielka

11: nádęta piłá.

12: Pugillus, Vide Pugnus.

13: Pugio, onis, maſ. t. Tulich/ Deká/ Dagá.

http://rcin.org.pl

14: Pugionem plumbeum uocat Cicero

15: Inualidum argumentum.

16: Pugiunculus, li, diminut. Daſzká/ Máły/

17: tulich/ Deczká.

18: Pugna, æ, fem. prim. Bitwá/ Walká. Pu=

19: gnam committere, Bitwę zwieść. Res

20: uenit ad pugnam, Rzecz ſie chyli ku zwá=

21: dźie. Incerti exitus pugnarum Marſqꝫ

22: communis, Niepewnie/ wątpliwe ſzczeście

23: y koniec woyny. Dare pugnam, Podkáć

24: ſie. Et detrectare pugnam, Nie ſmieć ſie

25: podkáć/ álbo bitwy zwieść.

26: Pugnax, acis, om. Waleczny/ Mężny/

27: Smiáły. Nimis pugnax, Nażbyt ziádłi

28: álbo ſurowy álbo waleczny. Pugnax ora=

29: tio & contentioſa, Ziádła á zwádliwa

30: rzecz.

31: Pugnacitas, atis, Waleczność/ Męſtwo/

32: Zwádliwość.

33: Pugnaciter aduerb. Walecznie/ Mężnie/

34: Smiele. Pugnaciter mecum agis. Wo=

35: yennim á nieprziyácielskim obyczáyem ſie ſe

36: mną obchodźiſz. Pugnaciſſime aliquem

37: defendere, Surowie á walecznie ſie zá kim

38: wſtępować.

39: Pugnator, oris Walecznik/ Zápáſnik.

40: Pugnaculum, li, Locus unde pugnatur,

41: Plaut. Obſoletum.

42: Pugno, as, are, neut. pri. Walczę/ Potikam

43: ſie/ Zwodzę bitwę/ Też ſwárze ſie słowy.

http://rcin.org.pl

44: Pugnare pugnam, Potikáć ſie. Pugnare

45: contra pedites quingentos, Potikáć ſie

46: s piącią ſet Drabów. Pugnant de loco,

47: Wádzą ſie o mieyſce. Pugnare ex equo,

48: Końno ſie potikáć. Ne quis extra ordi=

49: nem in hoſtem pugnaret, Aby kto z woy

50: ská ná nieprziyacielá nie ſciekał/ nie walcził.

51: Omnes pro P. Quinto. pugnant,

52: Wſzyſcy go bronią/ omawiáyą/ Są zá nim.

53: Cum eorum uita mirabiliter pugnat

54: oratio, Dzywnie ſie nie zgadza ich żywot s

55: ich słówy. Hæc quæ tantum inter ſe pu=

56: gnant, Ty które ſie s ſobą nie zgadzáyą álbo

57: które ſą rózne. Pugnant Stoici cum Peri=

58: pateticis, Wádzą/ walczą/ ſwárzą ſie. uidēt

kolumna: b

P ante V. 330

1: Epicurus de ijs non magnopere pu=

2: gnare, Epicurus ſie zda nie bárzo być prze=

3: ćiwko temu. Pugnatur imperſonale,

4: Cæſar. Cum ab hora fere quarta uſq; ad

5: ſolis occaſum pugnaretur, Gdy ſie

6: od czwártey godźiny málem aż do zachodu

7: Słońcá potikáło. Hoc ſolum hoc tem=

8: pore pugnatur, To tich lat tilko ná plácu

9: yeſt/ álbo o to ſie tilko ſwárzą.

10: ¶Compoſita, Compugno, as, are,

11: Weſpołek ſie biyę/ potikam.

12: ¶Compugnare etiam pro uerbis cō=

13: tendere, Swárzić ſie/ per Metaph.

http://rcin.org.pl

¶Depugno, as, are, idem quod ſim=
plex. Wádzę ſie/ Walczę/ Potikam ſie. De=
pugnare poſſeſsionis cauſa, Wádźić ſie
o máyętność Collatis ſignis depugnare
W równim polu bitwę zwieść. Ferro de=
pugnare inter ſe, Mieczmi ſie doyeżdżáyą.
¶Depugnans, antis, participiū, Wál=
czący/ Potykayący ſie. Vidi uiriliter depu=
gnātē, Widźiáłem go mężnie ſie potykáyącego
¶Depugnatus, a, um, participium a
Depugnor, ut Depugnatum præliū,
Skończona bitwá.
¶Expugno, as, are, Zwalczę/ ſturmem mo=
cą á gwałtem dobywam y z gruntu wywrá=
cam. Expugnare aurum alicui Metap.
Porážyć go w pieniądzách. Nihil tam mu=
nitum quod non expugnari pecunia
poſſit, Nyc nie yeſt ták obronnego czegoby
pieniądzmi nie mógł dobyć. Puellæ pudici=
tiam expugnare, Porážyć dźieweczkę ná
yey czyſtośćy/ to yeſt przemówić przerádźyć.
Expugnare fortunas patrias alicuius,
Pokáźić/ álbo odyąć komu ymienie oyczyſte.
¶Expugnatio, onis, Zwalczenie/ dobycie/
poráženie/ Wywrócenie.
¶Expugnator, Któri ſzturmem oſięgnął.
Pudicitię expugnator, Porobnik/ Kurewnik
¶Impungo, as, are, Sprzećiwiam ſie/ od=
pieram. Fortiſſime impugnabant noſtri
milites, Mężnie odpieráli náſzy służebni.

http://rcin.org.pl

44: Terga hoſtiū impugnare, Od zadku nie=

45: prziyacieli poprzeć. Impugnare & defen=

46: dere contraria. Cur impugnas ea quæ

47: manifeſte uera ſunt, Czemu ſie temu prze=

48: ćiwiſz co yáwna prawdá yeſt.

49: ¶Impugnatus, a, um, partic. Porážony.

50: ¶Oppugno, as, are, Obliegam/ Kładę ſie

51: obozem ſzturmować. Et Metap. Dokuczam

52: komu słowy. Oppugnare caſtrū, Oblédz

53: zamek. Interim dum oppugnant ciuita

54: tem, W ten czás gdy leżeli około miáſtá. Op=

55: pugnare aliquem, Szkodźić komu. Op=

56: pugnare aliquem pecunia, Pieniądzmi

57: ſie o kogo kuśić. Oppugnare uerbis æ=

58: quitatem, Przećiwko ſpráwiedliwośći być.

Oppugnatio,

strona: 330v

kolumna: a

P ante V.

1: ¶Oppugnatio, Oblężenie/ Szturmowánie.

2: ¶Oppugnator, oris, Szturmownik/

3: Przećiwnik.

4: ¶Propugno, Bronię/ Metaph. Mówię

5: zá kim/ Zaſtáwiam/ Sprzećiwiam ſie. Pro=

6: pugnare commoda patriæ, Brónić oy=

7: czyzny. Propugnare pro æquitate, Wſtá=

8: wiáćſie zá ſpráwiedliwością.

9: ¶Propugnatio uerbale, fem. Obroná.

10: Propugnatio & Defenſio idem.

11: ¶Propugnator uerbale, maſc. Obrón=

http://rcin.org.pl

ca. Acerrunus propugnator commu=
nis libertatis, Mocny/ Tęgi obrońcá poſ=
politich wolnośći. Propugnator ſtudio=
ſiſsimus.
¶Propugnaculum, li. Báſztá/ Wieżá/
wał/ y ynſza obroná. Propugnaculo eſſe,
Brónić kogo. Propugnaculum contra
omnes meos impetus, Propugnacu=
lum firmiſſimum.
¶Repugno, Przećiwiam ſie/ Odbiyam/
Odmawiam.
¶Repugnare & concedere contraria.
Repugnant hæc inter ſe, Ti rzeczy ſą ſá=
my przećiwko ſobie. Repugnare ueritati,
Przećiwiáć ſie prawdzie.
¶Repugnans, repugnantis, Przeći=
wiáyącyſie/ Odmawiáyący. Repugnante
ingenio, Nad przirodzenie/ przećiw przy=
rodźeniu.
¶Repugnantia, æ, Przećiwiánie/ Od=
mawiánie/ Przećiwność.
¶Repugnax, acis, W káżdey rzeczy prze=
ćywną ſtronę trzymáyący/ Swarliwy.
¶Repugnanter aduerbium, cui con=
trarium eſt, Patienter, Odmawiáyąc/ Od=
warkáyąc.
Pugnus, pugni, maſc. ſecund. Pięść. Pu=
gnis & calcibus conſcindere aliquem,
Pięśćiámi y piętomá dorobić komu. Pugnis
contendere & decertare, Pięśćiámi ſie

http://rcin.org.pl

42: pobić.

43: Pugillus, li, diminutiuum, Piąſtká álbo

44: garſtká.

45: Pulcher, pulchra, pulchrum, Piękny/ Ná=

46: dobny/ Cudny. a/ e.

47: Perpulcher, a, um, Bárzo piękny/ Vro=

48: dźiwy. Pulchra dos, Piękny/ Poczćiwy

49: poſag. Pulchra pulchritudo, Plautus

50: Prædia tam pulchra, tam fructuoſa,

51: Folwárki ták piękne ták vrodzáyne. Pulch=

52: ta mors, Cudna śmierć/ To yeſt vczćiwa/

53: chwalna. Pulcherrimus poetarū, Náy=

54: pieknieyſzy/ Náyłágodnieyſzy z Poetow.

55: Pulchre aduerbium, Pięknie/ Nadobnie/

56: Dobrze. Dixti pulchre, Dobrześ mówił.

kolumna: b

P ante V.

1: Pulchre ſobrius, Bárzo mierny. Pulchre

2: locare operā, Dobrze ſwą pracę obróćić.

3: Pulchre notus, Dobrze znáyomy. Pulch=

4: re ualere, Dobrze być zdrów. Dobrze ſie

5: mieć. Pulcherrime factum, Oczyście ſie

6: ták ſtáło.

7: Pulchellus, a, um, diminutiuum, Nadob=

8: ruchny/ Piękniuchny, a/ e.

9: Pulchritudo, onis, Piękność/ Vrodá/

10: wdźięcność. Eximia pulchritudine mu=

11: lier, Piękna biała głowá. Excellens mu=

12: liebris formæ pulchritudo idem. Ve=

13: nuſtas & pulchritudo corporis,

http://rcin.org.pl

14: Pulex, pulicis, maſ. tert. Pchłá.

15: Pulicoſus, a, um, Pchliſti/ Nápchlony/ pełny

16: płech [/] .

17: Pulegium, pulegij, neut. ſecund. Poley.

18: Pulegium ſermonis, pro ſuauitate ſer=

19: monis. Cic.

20: Puleium, puleij, ſine g pro eodem dici=

21: tur.

22: Pullus, pulli, maſc. ſecund. Káżdego zwie=

23: rzęciá młodi płód. Pullus gallinaceº, Kur=

24: czę. Pullus equinus, Zrzebię. Pullus ona=

25: gri. Dzikiego osłá zrzebię. Dicitur etiam

26: de arboribus, & de apibus, Látorosli/

27: młode pſzczoły.

28: Pullulus, pulluli, diminutiuum ma. Má=

29: luczká látorosłká/ Soſzik zrzaźik.

30: Pullulo, as, are, neut. prim. Kocham ſie/ Po=

31: draſtam/ álbo wzraſtam ná wyſz.

32: Pullulaſco, is ere, neut. tert. idem.

33: Pulleſco, is, ere, neut. tert. idem fere de ar=

34: boribus tantum dicitur.

35: Pullaſter, Kurzeyká/ álbo Kokorzeyká/ Sábe=

36: lek/ młodi kurek.

37: Pullaſtra, Młoda Kokoſzká.

38: Pullicenus, pulliceni, neut. ſecund. dimi=

39: nutiuum, a pullus, Młode zwierzątko.

40: Pullarius, pullarij, Kápłón któri wodźy

41: kurczętá/ álbo kto opátruye kury/ kurzytatá.

42: Pullatio, pullationis, Lężenie/ Náſiedzenie

43: ná yáycách/ ták kokoſzy yáko y ynſzich ptaków.

http://rcin.org.pl

44: Pullicies, ei, fem. quint. Młode ptáſzętá go=

45: łębiętá/ Wroblętá/ etc.

46: Pullinus, a, um, Co ku młodim zwierzętóm

47: należy/ Zrzebięcy. Vt pullini dentes, Zrzé=

48: bięce zęby.

49: ¶Compoſita a Pullulo, Expullulo,

50: Puſzczam róſzczki/ łátorosli/ podraſtam

51: wzgorę.

52: ¶Repullulo, Puſzczam ſie znowu/ Odra=

53: ſtam/ z nowu roſtę.

54: Pullari etiam dicuntur feles a Lucilio,

55: quod pullos gallinaceos inquirant

56: Calepinus.

Pullus,

strona: 331

kolumna: a

P ante V.

1: Pullus, a, um, adiectiuum, Podpolały/ okop

2: ciáły/ czárnáwy/ a/ e. Fárbá zwłaſzczá táka/

3: yáko gdy co dimem okopcą. Veſtis pulla,

4: Czarne odzienie.

5: Putre ſolum & pullum, Czarna rola/

6: kliyowáta.

7: Pullatus, a, um, Czarne odzienie noſzący. Vt

8: ſolet in luctu fieri, Iáko zwykli czinić

9: którzi w żałobie chodzą. Hinc pullata ue=

10: ſtis, Załobna ſzátá.

11: Pullata turba, Gromádá ludźy w czerni/

12: żáłobna rotá.

13: Pullatus aliquadno ſignificat, Podły czło=

http://rcin.org.pl

14: wiek/ proſta oſobá.

15: Pulligo, pulliginis, Podpołáłość/ okopciáłość

16: czarnáwa fárbá.

17: Pulmentum, pulmenti, neut. ſec. Wſzelákie

18: yárzyny/ káſze/ káſzá.

19: Pulmentarium, Káſzá.

20: Pulmentaris & hoc pulmentare, Káſzány

21: Pulmentaris cibus, Potráwá z káſze.

22: Pulmo, pulmonis, maſc. tert. Płuce.

23: Pulmonarius, pulmonarij, Który yáko nie=

24: doſtátek á chorobę cierpi ná płucách. Hoc

25: eſt, Tabes quam Græci φθισιν uocant

26: Suchoty.

27: Pulmonaria herba, Płucne ziele.

28: Pulpa, pulpæ, tam de arboribus quam

29: animalibus dicitur.

30: Pulpa in arboribus, Biel drzewna/ która

31: yeſt miedzy zwierſchnią skórą á miedzy drże=

32: niem/ króra [!] ſie łatwie odſzczepa od drżenia/

33: co w człowieku/ y w mięſie Muſculus bywa

34: zwano.

35: In pulpam dicitur ſecari arbor, W

36: dłuż ſzczepáć. In orbem autem ſecari, Gdy

37: drzewo bywa ná przeki piłą przecierano. In

38: animalibus uero pulpa dicitur, Mię=

39: śiſte mieyſce gdzie máło kośći yeſt.

40: Pulpa leporina, Gdzie naymięśiſtſze mieyſce

41: yeſt w záyącu.

42: Pulpamentum, pulpamenti, Lákoć/ łá=

43: kotna potráwá/ á zwłaſzczá zdrápánego/ álbo

http://rcin.org.pl

z vtłuconego mięſá/ yákoby káſzá vczxynie=

na.

Pulpitum, pulpiti, neut. ſec. Pulpit/ kazálni=

cá/ wſzelákie zwłaſzczá wyſokie mieyſce/ álbo

ſtolec z którego kto yáką rzecz do ludzy czy=

ni/ każę/ też ſzranki z tárćic vczinione wyſo=

ko od ziemie podnieśione ná których gry ſprá

wuyą.

Puls, pultis, fem. tert. Krupá/ káſzá/ przed czá=

ſzy zwano poliewkę álbo káſzę z mąki/ wody

miodu/ z ſérá/ y s yáycy vczynioną.

Pulticula, pulticulæ diminut. Krupká/ káſz=

ká.

kolumna: b

P ante V. 331

Pultarius, pultarij, neut. ſec. Gárnice/ miśá

álbo ynſze naczynie káſzne.

Pultiphagus, Któri rad yada káſzę. Nomen

Plautina licentia fictum.

Pulſo, Vide Pello.

Puluinar, pen. prod. puluinaris, neu. tert.

quaſi pulminar, Wezgłowie.

Puluinar etiam, Lóſzko które w kościliech po=

gáńſtwo bogóm ſwim zwykło przed láty

przyſtráyáć.

Puluinar etiam abuſiue pro templo ac=

cipitur, Miáſto kościołá. Ocium eſt pul=

uinar diaboli prouerbialiter, Prożno=

wánie yeſt węzgłowie diableskie/ to yeſt/

gdźie proznowánie pánuye/ tám też bez pochiby

http://rcin.org.pl

16: diabeł pánuye.

17: Puluinarium, rij, neu. ſec. idem quod pul

18: uinar, id eſt, lectus, qui in templis ſter=

19: ni conſueuerat.

20: Puluinus, puluini, ſeu puluillus, Zaglo=

21: wek.

22: Puluinus item pro lectulo, Lóſzko.

23: Puluini etiam, Gruby w ogrodźiech/ ná których

24: ziołá ſieváyą.

25: Puluinatus, a, um, Co yeſt ná xtałt wezgło=

26: wia vcziniono. Molle ſcilicet & conne=

27: xum.

28: Puluinulus, puluinuli, Gruſzká ogrodna.

29: Puluis, pulueris, com. tert. Proch.

30: Puluis tormentarius, Ruſznicy proch.

31: Puluis item, Mieyſce álbo plác piaskiem po=

32: wieziony dla gonitwy á Turnieyów czynie=

33: nia. In ſuo puluere currere, prouerbiū,

34: Obieráć ſie ćwyczić ſie w ſwym rzemięſlie.

35: Citra puluerís tactū uel iactum, uel ſim

36: pliciter citra puluerem prouerbium,

37: Bez prace/ łatwie/ ſnádnie.

38: Puluer, pro puluis antiquus nominati=

39: uus.

40: Puluiuſculus, li, diminutiuum, Próſzek.

41: Puluiuſculus, neut. idem.

42: Puluillus, li, aliud dimin. in Biblijs tan=

43: tum.

44: Puluereus, a, um, & puluerulentus, a, um

45: Z prochu/ pełny prochu/ prochem opádłi.

http://rcin.org.pl

46: Puluero, as, are, Ná proch tłukę.

47: Pulueratio, Słuczenie ná próch.

48: Puluereſco, Prochnieyę/ w proch ſie obrácam.

49: ¶Diſpuluero, as, are, Rozcieram/ ná proch

50: rozbiyam/ roſtłukam.

51: Pumex, pumicis, maſ. tert. uel ut quidam

52: uolunt dubij, Purcháty kámień którego

53: w łáźny vżywáyą. A pumice aquam

54: quærere, prouerbium, Szukáć gdzie nic

55: niemáſz. Punice ſiccior, Bezmiernie wywię=

56: dłi/ wychły [!] .

KK Pumicoſus

strona: 331v

kolumna: a

P ante V.

1: Pumicoſus, a, um, Dziuráwy/ purcháty á lek=

2: ki/ yáko ten kámień.

3: Pumiceus, a, um, idem.

4: Pumico, as, are, Tákim kámieniem gładzę/

5: chędożę/ wycieram.

6: Pumicatum, pumice, politum.

7: Pumilio, pumilionis, maſc. ter. uel pumi=

8: lius pumilij, Kárzeł. A quibuſdam ſcri

9: bitur per o, u ſcilicet conuerſo in o, ut

10: Pomilio.

11: Pomilis, Máły krótki/ kęſy kárzeł. Paruus

12: nauus.

13: Pomilius dixit Martialis adiectiue, cum

14: titulum fecit Epigrammati, Pomiliæ

15: mulæ.

http://rcin.org.pl

16: Punctus, Vide Pungo.

17: Pungo, pungis, pupugi, punctum, pun=

18: gere, neut. tert. Pcham/ kolę. Pectus pun=

19: git aculeus, Kole mie w ſercu. Dies no=

20: cteſqꝫ ſtimulat atqꝫ pungit, W nocy y

21: we dnie vpycha y kole. Pungit me rurſus

22: quod ſcribis te eſſe iſtic libenter, Me=

23: tapho. To mie záś trapi y treſce.

24: Pungens, pungentis, participium, Vpychá=

25: yąci/ koląci.

26: Punctio, punctionis, Kłocie.

27: Punctus, a, um, participiū, Kłoty/ álbo prze=

28: kłoty.

29: Punctus, huius punctus, Pchnienie/ kło=

30: cie. Plin. oculis punctu erudis, Kłociém

31: oczy wykłówſzy.

32: Punctus, puncti item maſc. & Punctum

33: neut. frequentius, nomen, Punkt/ to yeſt

34: rzecz máluczka która nie może dzielienia cier=

35: pieć dla ſwey máłośći. Punctum temporis

36: uel horæ momentum, Chwilká czáſu/

37: okiem mgnienie. Cum iſte punctum tem=

38: poris nullum uacuum peccato præ=

39: terire paſſus, Gdy naymnieyſzego czáſu nie

40: opuśćił gdy by złośći ſwey nie prowádźił.

41: Fiet ad punctum temporis, Wnetki bę=

42: dźie/ w oce mgnieniu ſtánie ſie.

43: Punctum item ſignificat. Przitknienie/ to

44: yeſt przizwolenie/ wotum á głoſu ſwego dá=

45: nie. Nam ſuffragia punctis in tabula

http://rcin.org.pl

46: quondam dabantur, Omne tulit pun=

47: ctum qui miſcuit utile dulci.

48: Punctum item aliquando idem quod ca

49: put, Pierwſzy ártikuł ná którym rzecz wiśi

50: álbo około którego róznicá yeſt. In hoc

51: puncto tota res pendet, Ná tey ſie ye=

52: dney rzeczi wſziſtká rzecz záwieśiłá.

53: Pucntim aduerbiū, Pachmie/ ſztychen Sicut

54: ceſim, Siekmie. Punctim ceſimqꝫ, Pach=

55: mie y z wierſchu/ álbo koląc y ſie kąc.

56: ¶Compoſita, Compungo, id eſt, to=

57: tum pungo, ferio ſeu ſigno, Nákłoć/

kolumna: b

P ante V.

1: skłoć/ ſcechować. Cōpunctus notis Thra=

2: cijs, Nácehcowány/ nápiątnowány.

3: ¶Compunctio, Kłocie. Compunctio=

4: nes lateris, Kłocie w bokách.

5: ¶Diſpungo, Roſpycham/ przekriſzam/ to

6: yeſt punktámi á kryskámi pokryſzam. Ratio=

7: nes diſpungere, Odráchować/ ſummować/

8: liczbę vczinić y przekryśić regiſtrá.

9: ¶Expungo, Wykolam/ wypycham/ wyrzu

10: cam/ wymázuyę y zákriſzam precz. Expun=

11: gere nomen debitoris, Wypiſáć/ wymá=

12: záć z regiſtru dłużniká. Expunctus ſtipen=

13: dijs, Wymázány z regiſtru służebnych ludźi/

14: odyęto mu zółd.

15: ¶Expunctio, Wymázánie/ przekryſzenie.

16: ¶Repungo, Odpycham/ ſztych odbiyam.

http://rcin.org.pl

17: ¶Interpunctus, a, u, m, Przepunktowány/
18: rodźielony/ a/ e. Interpunctæ clauſulæ,
19: Rozpunktowáne álbo rozdźielone ſenten=
20: tie álbo námowy.
21: ¶Interpunctum, neut. ut Interpuncta
22: uerborum, Rozdźielenie.
23: ¶Interpunctio idem.
24: Punicus, a, um, Quaſi Pœnicus a Pœnis
25: qui a Phœnicia detracta aſpiratione
26: deducitur, Któ yeſt z Afriki á zwłaſzczá.
27: Ex Carthagine. Punica mala, gránato=
28: we álbo gránowite yábłká.
29: Punicus color, Czerwona/ ſzárłatna máść.
30: Puniceus, a, um, idem. Szárłatny. Punica
31: fides, prouerbium, Niepewna/ zdrádli=
32: wa/ etć.
33: Punicanus, a, um, ut Punicani lecti, id eſt,
34: ex Carthagine.
35: Punio, punis, puniui, punitum, punire,
36: act. q. Karzę.
37: Punire capite, Sciąć. Punire ſupplicio,
38: Obieśić.
39: Punior deponens etiam legitur, apud
40: Cic pro Milone.
41: Punitio feminin. tert. uerbale, Karánie
42: kaźń.
43: Punitor, oris, maſ. ter. uerbale. Który ka=
44: rze.
45: ¶Impunitus, a, um, adiectiuum, Nie=
46: skarány.

http://rcin.org.pl

47: Impunita ſcelera, Nieskaránie złoś=

48: ći.

49: ¶Impunitas, impunitatis, Niekárność/

50: przepuſzczenie yákiey winy.

51: Habere impunitatem & licentiā, Nie=

52: być karan.

53: Veniam & impunitatem dare, Odpuśćić

54: wyſtęp.

55: Aſſequi impunitatem, Ośięgnąć przyiaźń

56: w karániu.

¶Impune

strona: 332

kolumna: a

P ante V.

1: ¶Impune aduerbium, Bez winy bez kaź=

2: niey. Credin te impune abiturū, Mnie=

3: maſz ábyś nie miał być karan/ ábyć ſie to

4: miáło przepiec. Huic licet impune facere

5: huic illi non item. Temu ſie to może prze=

6: piec/ ále yemu by kąská. Impune ferre,

7: Viść czego bes kaźniey.

8: Medicis licet impune hominem occi=

9: dere, Lekárze mogą bes kaźniey człowieká

10: zábić.

11: Siquidem iſthuc impune habueris,

12: Być ſie to yedno mogło zwieść. Impuniſsi=

13: me tibi quidem hercle uendere haſce

14: ædes licet, Wybornie możeſz króm którey

15: winy ten dóm przedáć.

16: Pupa, Vide Pupus.

http://rcin.org.pl

17: Pupilla, læ, fem. Zrzenicá.

18: Pupula, læ, idem.

19: Pupulum urbs a latere Meridionalis

20: Sardiniæ, Calep.

21: Pupillus, pupilli, maſcul. ſecund. Siéro=

22: tá.

23: Pupilla, læ, Siérotká.

24: Pupillaris, re, Siérotczy/ co zwłaſzczá ku ſié=

25: rotam należy.

26: Puppis, huius puppis, fe. tert. Zádnia część

27: łodźi/ tył łodźi/ Sinechdochycos pro=

28: naui accipitur.

29: Pupus, pupi, maſc. ſec. Máły chłopieczek/

30: chłopiątko/ pucek też niektórzi mówią.

31: Pupulus, lu, diminutiuum, Chłopiąteczko/

32: chłópiątko.

33: Pupa, pupæ, Máła dźieweczká/ pucká.

34: Pupa, pupæ, etiam, Lątká/ dźiecinne dźie=

35: ći/ łątki.

36: Purgo, purgas, aui, are, act. prim. Cziścię/

37: chędożę/ omietam. Metaph. Omawiam/ wy=

38: mawiam/ brónię. Purgare ſe apud aliquē

39: uel alicui uel de re aliqua, Wymáwiać

40: ſie komu z czego. Seruos, neqꝫ arguo neqꝫ

41: purgo, Sługóm áni ym dawam winy áni

42: ich tez wymawiam.

43: Purgare crimen, Správić ſie z yákiego po=

44: deyźrzenia. Purgat ſe mihi per literas &

45: affirmat, &c. Správuye mi ſie przes liſt/ y

46: potwierdza.

http://rcin.org.pl

47: Purgare pauimentum, Vnieść tło álbo

48: położenie w gmáchu. Purgare ueſtem, Wy

49: czoſáćſuknią.

50: Purgatio, onis, uerbale, Chędożenie/ vmietá=

51: nie/ cziśćienie/ też wymawiánie/ ſpráwiánie

52: z yákiego vczinku. Recipio tuam purga=

53: tionem, Przyimuyę twoyę ſpráwę/ wymów=

54: kę.

55: Purgationes fœminarus pro men=

56: ſtruis.

kolumna: b

P ante V. 332

1: Purgatio etima pro curationibus quæ

2: medicamentis fiunt, Purgácia.

3: Purgabilis, le, Latwi ku wychędożeniu.

4: Purgamen, purgaminis, Et purgamen=

5: tum, purgamenti, Smiéći/ plugáwſtwo.

6: ¶Compoſita, Depurgo, Omiętam. ochę=

7: dożam/ omuskuyę. Locum aliquem ab

8: herba depurgare, Zielsko wyrwáć. De=

9: purgare crimina, Skárgi oddalić.

10: Expurgo, Wymietam/ wychędożam/ wycziś=

11: ciam. Metapho. excuſo, Wymawiam. Si=

12: ne me expurgem. Niechay ſie wymówię/

13: ſpráwię.

14: ¶Expurgatio, Wymiecienie/ wychędożenie

15: Metaph. Spráwienie. Expurgationem

16: habere, id eſt expurgare, Spráwiáć

17: ſie.

18: ¶Perpurgo, Przeczíśćiam/ przechędożam.

http://rcin.org.pl

19: Perpurgare locum aliquem per trans=

20: lationem, Wſziſtki wątpliwośći y obráżeniá

21: które kogo mogły obráżáć wyłożić y yáśniey=

22: ſzemi słowy ogrodźić.

23: Interpurgo, Od nieczyſtośći y plugáwſtwá

24: wychędożam.

25: Repurgo, as, are, Záś z nowu chędożę/ o=

26: czoſuyę/ omuskawam.

27: Purifico, puritas, Vide Purus.

28: Puricius apud Plaut. id eſt ſtultus for=

29: taſſe legendum puericius, Calep.

30: Purpura, purpuræ, Nieyáki morski zółw

31: álbo rybá która z ſiebie puſzcza ſzárłatny pot

32: który zbieráyą ná ſzárłatną fárbę. Purpu=

33: ra induebatur magiſtratus, Ideo pro

34: magiſtratu ſumitur.

35: Purpereus, a, um, Szárłatny. Purpureæ ue=

36: ſtes dictæ ſunt Tyriæ a loco, ubi pur=

37: pura fit.

38: Purpureum capillū, Verg. uocauit pul=

39: chrum.

40: Purpureus apud Horatium pro purpu=

41: rato.

42: Purpuro, as, are, Cerwienieyę ſie.

43: Purpuraſco, is, ere, Stáwam ſie/ álbo poczi=

44: nam być ſzárłatnym/ czérwonym.

45: Purpuratus, a, um, Szárłátną ſzátą przio=

46: bleczony.

47: Purpurarius, a, ū, ut officina purpuraria

48: Wárſtat/ gdźie ſzárłaty fárbuyą.

http://rcin.org.pl

49: Purpurarius item ſubſtantiuum, Szár=

50: łatny fárbierz/ który ſzárłaty kraśi.

51: Purpirarij, którzy ſie w wodzie narzáyą á tám

52: żółwie purpurne łápáyą.

KK 2 Purpuriſſum

strona: 332v

kolumna: a

P ante V.

1: Purpuriſſum purpuriſſum, Nieyáki rodzay

2: kréty purpurą vfárbowána którey málárze

3: do málowánia vżiwáyą/ też barwká którą ſo

4: bie biáłe głowy twarz przipráwiáyą.

5: Purpuriſſo, as, are, Tákową fárbą álbo bar=

6: wką máluyę twarz/ przipráwiam.

7: Purus, a, um, Cziſty/ ſcyry. Purum aurum,

8: Szczyre złoto. Pura oratio, Cziſta/ piękna

9: mowá.

10: Pura toga, Iedney máśći. Pura ſynceri=

11: tas, Szczyra proſtotá.

12: Pure aduerbium, Chędogo/ pięknie.

13: Purime dixerunt ueteres pro puriſsime

14: CC.

15: Puriter aduerbium idem.

16: Puritas, atis, fem. tert. Chędogość/ czyſtość/

17: ſzczyrość.

18: ¶Impurus, a, um, Niecziſty.

19: ¶Impuritas, Niecziſtość. Impurus ho=

20: mo, Nieſzczyry człowiek. Haud impurus,

21: Nieżli.

22: ¶Impurus, aliquando, Niepráwy/ plu=

http://rcin.org.pl

23: gáwy/ ſromotny/ ſzkárády/ niecziſty.

24: ¶Impuratus, a, um, idem quod impu

25: rus.

26: ¶Impure aduerbium, Plugáwie.

27: ¶Purifico, as, are, Chędożę/ wycziśćiam.

28: ¶Purificatio, onis, Ocziścienie.

29: Puro, as, are, id eſt puram facio quaſi

30: purem extraho, Wycziściam.

31: ¶Depuro, as, are, pro defecare & mun

32: dare, Wycziściam. Sipont. Inſolens eſt

33: Suppurp, Vide Pus.

34: Pus, puris, neut. ter. Ropá. Mouere pus di

35: citur emplaſtrum, Ropę wycięgáć.

36: Purulentus, a, um, Ropiſty/ pełny ropy.

37: Purulentia, æ, femin. prim. Ropiſtość/ ropie=

38: nie.

39: Purulente aduerbium, Plin. Oſsibus pu=

40: rulente limoſis, Kośći które dla ropy kli=

41: yowáte ſą.

42: ¶Suppuro, as, are, pen. prod. Rozro=

43: piam ſie/ też wzbieram ſie yáko wrzód gdy

44: ſie wzbiéra.

45: ¶Suppuratio, Rozropienie/ też wezbránie

46: wrzodu.

47: ¶Suppuratorius, a, um, Rozropiony/

48: wzebrány/ a/ e.

49: ¶Perpuriſco, is, ere, Bárzo ſie drápię/ peł=

50: ny yeſtem świerzbu.

51: Puſa pro puella antiquum.

52: Puſio, onis, maſc tert. Mále dźieciątko/ pu=

http://rcin.org.pl

53: cek.

54: Puſillus, a, um, Máluczki/ niski/ krótki. Vt

55: puſillus homuntio, Máły człowieczek.

56: Puſilla epiſtola, Krótki liſtek. Metaphor.

57: Niewielkiey wagi/ máło mogący.

kolumna: b

P ante V.

1: ¶Perpuſillus, a, um, Bárzo máły Perpu=

2: ſillus homo, Bárzo máły człowiek.

3: ¶Perpuſillum aduerbium, Bárzo má=

4: ło.

5: Puſillanimis, & hoc puſillanime, Niskie=

6: go vmysłu/ wſtydliwy/ nieśmiáły/ a/ e.

7: Puſillanimatis, atis, in Biblijs tantum,

8: Niesmiáłość/ niskość vmysłu zbytna wſtyd=

9: liwość.

10: Puſtula, æ, fem. prim. Kroſtá.

11: Puſtulæ, Oſpice. In plurali.

12: Puſtulæ liuentis, Biał kroſty bolące.

13: Puſtulatus, a, um, Kroſtáwy/ pełny oſpic.

14: Puſtulatum argentum, Szczyre śrebro czi=

15: śćie wypolerowáne álbo od prziſády odſá=

16: dzone.

17: Puſula, puſulæ, tumefacio illa leuis

18: quæ in coquendo pane ſolet aſſurge=

19: re, Kinienie chlebá gdy yuż ná bochny ſzczi=

20: nią álbo przilepká.

21: Puſula item, Nieyáka chorobá którą świę=

22: tego Antoniego álbo piekielnym ogniem zo=

23: wą.

http://rcin.org.pl

Puſuloſus, Który tą chorobą bywa tre=

ſtan.

Puteal, neut. prætoris tribunal ſeu ſub=

ſellium dicitur, Sędźiów ſtolec/ też mieyſce

w Rzimie ná które ſie dłużnicy ſchodźili/ też

żoraw álbo koło nád ſtudnią.

Puteo, Vide Putor.

Putealis, Vide Puteus.

Puteoli, orum, ciuitas Campaniæ unde

Puteolanus, a, um, Kto ztámtąd yeſt.

Puteus, putei, maſc. ſec. Studnia.

Puteum neut. dixit Varro.

Putearius, a, um, Studzienny. Vt aqua pu=

teana, Studźienna wodá.

Putealis, le, idem.

Putearius, putearij, Studźiennik który ſtud=

nie czini.

Puticuli locus Romæ ultra exquilias ſe=

pulturæ plebis dicatus.

Putidus, Vide Putor.

Putillatus, a, um, ut putillatum aurum, id

eſt, purgatum tanquam a puto, id eſt,

puro, annotat Calep. haut dubio men=

doſe pro puſtulato auro.

Putilius pro ſtulto apud Plaut. ita an=

notauit Calep.

Puto, as, are, act. prim. Obrzezuyę/ chędożę/

odćinam przecz to co ſie nie godźi. Putare

arbores, Obciąć/ obrzezáć drzewá z ſuchych

gáłęźi.

http://rcin.org.pl

54: Putare uites, Wino obrzezować.

55: Putatio, Obrzezowánie/ odćinánie.

Putatorius

strona: 333

kolumna: a

P ante V.

1: Putatorius, a, um, Co ku obrzezovániu drzew

2: mależy. Putatoria falx, Nóż álbo śierzp

3: którym obrzezuyą látorośli.

4: Putamen, putaminis, neut. tert. To co yeſt

5: odcięto álbo odrzezano/ y wſzeláka rzecz któ=

6: rą zárzucáyą.

7: Putamen nucis, Luſzcziná orzechowa.

8: Putamen iuglandum, Czáſzki żołędne.

9: Putamina ouorum, Skorupy od yáyce.

10: Putamina teſtudinum, Zołwiowe skoru=

11: py.

12: Putator, putatoris, maſc. t. Obćinácz odrzi=

13: nácz yáko winnicy drzéw.

14: Puto etiam ſignificat, Mniemam/ mam zá

15: to/ też ſzácuyę/ ważę. Hoc putāt quicquid

16: factum eſt ex te eſſe ortum, Zá to máyą

17: cokolwiek ſie ſtáło to ſie z ciebie wſzczęło.

18: Bene putas, Dobrze mniémaſz álbo mó=

19: wiſz.

20: Id nihil puto, Nic o to nie dbam/ nie wa=

21: żę ſobie tego za nic. Nunquam putaſſem

22: Nigdybym ſie nie nádźiewał. Neminem

23: præ ſe putare, Wſziſtki mimo ſię wzgár=

24: dzáć/ nie ważić ſobie nikogom zacz. Hoc

http://rcin.org.pl

pro certo putauimus, Mieliſmy to zá

pewne.

Magni putare, Wyſoko ważić. Dictum

puta, Miey zá to yákobyś mi yuſz rzekł y

powiedźiał/ rozkazał. Rem ipſam pute=

mus, Weyzrimy á vważmy rzecz ſámę. Rem

ipſam putaſti, Práwieś tráfił/ zgódł. Pu=

tare pro nihilo, Zá nic nie mieć. Putare

rationem cum aliquo, Ráchować ſie s

kim.

Putatur prudens, Máyą go zá mądrego

Putare rem, Rzecz vważić. Rationem ſe=

cum putare, Ráchować ſam s ſobą.

¶Compoſita, Amputo, as, are, Wći=

nam/ vrzezuyę.

Amputauit illi caput, Vciął mi gło=

wę.

Amputare ramos miſeriarum, Me=

taph. Nie dáć ſie nędzy dáley ſzerzić. Ma=

nus amputare, Vćiąc ręce.

¶Amputatio uerbale, Vcięcie/ obrzezá=

nie.

¶Computo, as, are Ráchuyę/ vważam/ a

rozmyślam nieco.

Digitis computare, Ná pálcách rácho=

wáć.

¶Computatio, fem. tert. Ráchowánie/ rá

chunek.

Computationem expoſtulare, Ráchun=

ku ſie vpominać.

http://rcin.org.pl

55: ¶Computabilis, le, Co latwie może być

56: zráchowano.

kolumna: b

P ante V. 333

1: ¶Deputo, Obćinam/ obrzezuyę. Et Meta=

2: phoricos, Deputare, Szácować/ mniemáć/

3: poczitáć/ ráchować s ſobą. Deputat ſe in

4: dignum, Mniema ſie być niegodnym Sa=

5: tis id dictum uobis puto iam atq; de=

6: puto, Mniemam y nádmniemam że ſie wam

7: dośić rzekło.

8: Omne id deputat eſſe lucro, Poczita to

9: ſobie zá zisk. Sed nemo dabit fruſtra

10: egomet mecum has rationes deputo,

11: Ale nikt nie nádda/ poprużnu ya s ſobą ty

12: rzeczy ráchuyę/ y vważam.

13: ¶Diſputo, Roſcinam/ Rozſiekuyę/ co ſie nie

14: godźi odrzucam. Et per translationem,

15: Dyſputuyę/ gadam ſie/ słowy którą rzecz

16: rozbieram/ rozważam/ prawdę od fáłſzu wi=

17: dźielam. Palam diſputare, Iáwnie diſpu=

18: tować. Vt hanc rem uobis examuſim

19: diſputem, Abych wam tę rzecz z gruntu

20: wyłożił y rozłożił. Diſputare rationem

21: cum aliquo, Ráchować ſie s kim. Non

22: inſcite diſputabant, Nie głupie doſić fo=

23: remnie diſputowáli. In eam ſententiam di=

24: ſputo, K temu ſie ma/ k tey rzeczy mówię.

25: Neq; ego ullam in partem diſputo,

26: Nie dźierżę áni zá tą áni zá ową ſtroną.

http://rcin.org.pl

Argumentare diſſerere ac diſputare

idem.

Diſputare uerbis in utranqꝫ partem,

Ná obie ſtronie rzecz słowy rozbierać. Di=

ſputare de omni re in contrarias par=

tes idem.

Diſputare pluribus uerbis de re ali=

qua, Szeroko około którey rzeczy diſputo=

wáć álbo piſáć.

¶Diſputatur imperſonale, Diſputuye

ſie.

¶Diſputatio uerbale, Diſputowánie/ ga=

dánie/ rozmawiánie/ rozbieránie rzeczy którey

Longus eſt in ea diſputatione, Szeroko

około tey rzeczy piſze.

¶Diſputatio & Dialogus, Diſputowá=

nie y rozmowá.

¶Diſputator, diſputatoris, maſc. tert.

aliud uerbale, Diſputownik/ gádácz. Sub=

tilis diſputator, Subtilny/ oſtry/ diſputow=

nik.

¶Diſputatrix uerbale, fem. ut Diale=

ctica diſputatrix.

¶Imputo, Przywłaſzczam/ przypiſuyę/ wi=

nuyę. Imputare aliquid alteri, Winować

kogo/ álbo wyſtęp á winę yáką komu przi=

piſować. Tobi ipſi imputato, Sam ſie wi=

nuy. Immerito mihi hæc imputas, Zlie

mi to przypiſzuyeſz. Imputare, ráchować álbo

włożić co ná kogo. Vt Imputare ciuitati

http://rcin.org.pl

strona: 333v

kolumna: a

P ante V.

terna millia, Ná trzi tyſiące oſzacować/ ál=

bo ták wielki pobór włożić.

¶Imputatus, a, um, adiectiuum, quod

non eſt putatum, id eſt purgatum &

proprie de uineis & arboribus dici=

tur, Nieobrzezány/ nieobcięty/ yáko w winni=

cách czinią.

¶Imputatio, onis, uerbale, fem. Przi=

właſzczenie/ przipiſánie. Imputatione ſu=

mus iuſti, Ieſteſmy ſpráwiedliwi przi=

właſzczeniem/ to yeſt zbáwienie náſze zależy

ydźie z przipiſánia/ z prziwłaſzczenia łáski

Bożey przes Kryſtuſá á nie z náſzych za=

sług.

¶Interputo, as, are, Drzewá chędożę od

vſchłych gáłęźi.

¶Perputo, as, are, Dobrze ku wyrozumie=

niu dawam/ którą rzecz wykładám/ rozkłá=

dam/ rozwięzuyę słowy. Apud Plaut.

¶Poſtputo, W máłey wadze mam/ ná zad

tę rzecz odkłádam/ vpośledzam. Si ſapis tu

hanc rem non poſtputabis, Ieſli maſz

rozum tey rzeczy ſobie niemaſz lekce ważić/

vpośledzáć.

¶Reputo, Dobrze poobćinam. & Metaph.

idem quod Deputo, Vważam/ rozważam

http://rcin.org.pl

rozmyślam ſie/ baczę. Non reputat labo=
ris quid ſit, Nie báczy nic co zá robotá yeſt
Dum hæ mecum reputo, Gdy to s ſo=
bą rozmyślam. Quo in loco me tandem
reputas, Iákoſz mie ſobie ważiſz. Inſtitit re=
putare ſecum ipſe quomodo promiſi
fidem præſtaret, Począł s ſobą rozważáć
yákoby obiecáney rzeczy dośić vczinił.
¶Reputatio, onis, uerbale, Rozważánie
rozmyślánie/ też powagá. Eſſe in aliqua
reputatione apud aliquem, Być w nie=
yákiey powadze v kogo.
¶Subputo, Podćinam/ podrzezuyę z ſpodku
Rationem ſupputare, Ráchunek vczi=
nić.
Putor, putoris, maſc. ter. Smród.
Putidus, a, um, Smrodliwy/ czuchnący. Puti=
da oratio, Nieſmáczna/ nieochędożna mowá
Putida caro, Smierdzące mięſo.
Putidiuſculus, a, um, dimin. Nieyáko czuch=
nący/ przitęcháyący po troſze. Caro iſta iam
putidiuſcula eſt, To mięſo poczina przi=
śmierdzáć.
Puteo, putes, putui, putere, neu. ſe. Smierd=
nę/ śmierdzę/ czuchnę.
Puteſco, puteſcis, ere, Poczinam czuchnąć/ przi
śmierdáć.
Putiſco idem.
Putris & hoc putre, Zgniły/ ſpróchniáły.
Putridus, a, um, idem, Putridi dentes, Wy

http://rcin.org.pl

kolumna: b

P ante V.

1: próchnáłe zęby. Putrida ligna, Zgniłe

2: ſpróchniáłe drwá.

3: Putredo, putredinis, Zgniłość/ ſpróchniá=

4: łość.

5: Putreo, putres, putrui, putrere, Gniyę/ pró=

6: chnieyę.

7: Putreſco, is, ere, idem, Vlcus putreſcit,

8: Wrzód ſie ropi/ álbo rozgniwa.

9: ¶Computreſco, is, ere, idem.

10: Putrefacio, is, ere, Gnoyę/ rozgnoyiwam.

11: Putus, a, ū, id eſt, Purus, Cziſty/ ſzcziry/ wypo

12: lerowány/ a/ e. Vnde argentum putum,

13: Szczére śrebro które yeſt od przyſády odto=

14: piono.

P ante Y.

15: Pycnocomon herba.

16: Pyctacium, pyctacij, neut. Máłe xiążeczki/

17: regiſtrek/ tabliczká.

18: Pyctes, pyctis, ſiue pycta, pyctæ, pugil di=

19: citur, Szérmierz/ zápáśnik.

20: Pygargus, pygargi, Nieyáki rodzay ſarn/

21: też nieyáki ptak z rodzáyu orlego.

22: Pygmæus, pygmæi, Kárzeł. Pygmæi, Má

23: lu ludźie w Iudiey miedzy gorámi ſie cho=

24: wáyący/ ná yedney pięćźi wzwyſz którzi wal=

25: kę wiodą s ptakámi.

26: Pyla, pylæ, uel pyle, pyles, Latine porta,

27: Bramá álbo braná. Vnde Thermopylæ,

http://rcin.org.pl

28: Podgórze y skáłá w Theſſáliey.

29: Pylene, Aetoliæ oppidum.

30: Pylos, maſc. Miáſto w Peloponeſu/ nie dále=

31: ko od Spárty w którym Neſtor páno=

32: wał.

33: Pylius, a, um, Kto ztamtąd yeſt.

34: Pympleus, fons Macedoniæ, alijs uicus

35: alijs mōs Orchomenoris, Vnde Pym

36: pliades muſæ.

37: Pyr, neut. Latine ignis, Ogień.

38: Pyra, pyræ, lignorum congeries, Kupá

39: drew ku zápaleniu nágotowána.

40: Pyræus Athenienſium portus & pro=

41: montorium.

42: Pyralis, is, fem. Nieyáka muchá w ogniu tilko

43: żiwiąca.

44: Pyrama, Lachrymæ genus ex Metopio

45: arbore ſtillans, CC.

46: Pyragmon, Kowal Wulcanuſów a πoϱ ignis

47: ᾽ακμων incus.

Pyramis

strona: 334

kolumna: a

P ante Y.

1: Pyramis, pyramidis, femin. ter. Kámienny

2: czworogránny słup álbo ynſze budowánie

3: czworogránne co daley ná wyſzſzą to ſpiczáſtſze

4: ná xtałt ogniowego płomienia.

5: Huiuſmodi moles immenſæ altitudi=

6: nis quondam in Ægypto fuerunt.

http://rcin.org.pl

7: Pyramidalis, & hoc pyramidale, Co táko

8: wy xtałt ma/ yáko v nas czinią ſtogi y kopy

9: Hinc poteſt dici Pyramidalis, Stożyſty/

10: kopiſty.

11: Pyramidatus, a, um, Z ſpodku od ziemie ſze

12: roki/ á ym dáliey wzwyſz tym ſpiczáſto vczi=

13: niony.

14: Pyranſta, æ, id eſt, Pyralis, Vide paulo

15: ſupra & nomen uermiculi.

16: Pyramus, maſ. ſe. Fluuius in Cilicia itē

17: nomen adoleſcentis ex Memphis qui

18: ſeipſum confodit.

19: Pyrene fem. nomen puellæ, Bebricis filiæ

20: in Pyreno monte ab Hercule com=

21: preſſæ, a feris laniatæ, & ibi ſepultæ, a

22: qua Pyrænæi montes Galliam ab Hi

23: ſpanijs ſeparantes dicti ſunt.

24: Pyrenæ fons circa Corynthum.

25: Pyrethrum, pyrethri, herba medicinalis,

26: quam uulgo nunc Draconem uocāt

27: cuius radicem Pharmacopolæ uocāt

28: Pedem Alexandri, Zębowe ziele.

29: Pyrgum, Thuſciæ oppidum.

30: Pyrgus, pyrgi, maſ. ſe. Latine turris, Wie=

31: żá.

32: Pyrgus etima, Nieyáki kubek/ álbo becherek w

33: którym koſtkámi ruſzáyą niżli ye ná ſtół álbo

34: ná wárcabnicę wyrzucáyą.

35: Pyrgus, militaris ordo quadringentos

36: miros continens & Turma eque=

http://rcin.org.pl

37: ſtris.

38: Pyrgotele, Sławnego ſznicerza ymię obrázy

39: y drogie kámienie rzeżącego.

40: Pyria, urbs Lesbi Inſulæ.

41: Pyriaſis fomentum contra febrim

42: CC.

43: Pyrites, Kámień ogień w ſobie máyący/ krze=

44: mień. Dicitur etiā lapis molaris, Młiń=

45: ski kámień. Et apud Plin. aliud genus

46: lapidis.

47: Pyroboli, Puſzki ogienne które wzgorę dla

48: krotochwile puſzczáyą.

49: Pyrobolarij, którey ye przipráwiáyą y ſtrze=

50: láyą.

51: Pyrocoras nomen auis, Sipont.

52: Pyrodes lapis, qui & Pyrites.

53: Pyromantia, Wieſzczbá z poyźrzenia ná

54: ogień.

kolumna: b

P ante Y. 334

1: Pyropœcilus genus lapidis.

2: Pyrpyle Inſula quam Delon eſſe quidā

3: uolunt.

4: Pyrus, maſc. uel Pyrois, Ieden koń z końi

5: słónecznych.

6: Pyrricha, æ, ſiue Pyrriche, pyrriches,

7: Grecki taniec/ który Pirrus naprzód wyná=

8: lasł.

9: Pyrricharij, Taniecnicy tego tańcá.

10: Pyrrichius pes conſtans duabus breui=

http://rcin.org.pl

11: bus ſyllabis, notatur ſic grafika

12: Pyrrho m. Imię niektórego Philoſophá Eli=

13: denskiego od którego ſekta Pyrrhonicorum.

14: Qui alio nomine Sceptici dicuntur,

15: Wątpiący którzi ſą tego mniemánia że nie

16: może nic byś pewnego od ludźi náleziono/

17: rozumem y náuką oſięgniono/ ále wſziſtki

18: rzeczy ſą niepewne.

19: Pyrrhus, maſc. Latine Rufus, Liſováty. Et

20: eſt nomen propriū filij Achillis, item

21: nomen regis Epiri, Który s Rzimiány

22: mocnie walcził.

23: Pyrus, pyri, femin. ſec. Drzewo gruſzczá=

24: ne.

25: Pyrum, neut. Gruſzká owoc zwłaſzczá gruſz=

26: czány.

27: Pytagoras, maſc. Pholoſoph á mędrzec. Ex

28: Samo, Który we włoſzech która magna

29: Græcia wezwána yeſt/ długi czás vcził.

30: Pytagorei & Pytagorici, Zwolenicy/ vcz=

31: niowie y náśládowcy náuki Pitagoreſo=

32: wey.

33: Pythia, Ludi in honorem Apollinis in=

34: ſtituti.

35: Python, pythonis tam maſculin. quam

36: femin. Nomen ſerpentis quem Apollo

37: interfecit. Ideo Pythius dictus ut qui=

38: dam uolunt.

39: Pythia, Mniſzká álbo bogini wieſzcza od bogá

40: Apolineſá nádchniona.

http://rcin.org.pl

41: Pythonicus, Czarnoxiężnik/ który máyąc s

42: diabłem porozumienie prziſzłe rzeczy powie=

43: da.

44: Pythoniſſa in Biblijs ueluti ſpiritum A=

45: pollinis habens, Wieſzcza práktikárká/

46: czárownicá.

47: Pythius item, Miáſto w Greciey w kráyinie

48: ponto zwáney.

49: Pythia, Miáſto bitiniey. Alias Stiropo=

50: lis.

KK 4 Pythopolis

strona: 334v

kolumna: a

P ante Y.

1: Pythopolis ciuitas Aſiæ circa My=

2: ſiam.

3: Pytiſma, atis, neut. lenis ſputi irrota=

4: tio.

5: Pyxis, pyxidis, fe. Puſzká/ słoyek ku chowá=

6: niu czego.

7: Pyxidicula, læ, Puſzeczká/ słoyeczek.

8: Pyxidatus, a, um, Ná xtałt słoyká vczi=

9: niony.

DE LITERA Q.

Q ante V.

10: 7 Q Va, cuius, cui, nomina=

11: tiuo non utimur niſi

12: in compoſitione Ali=

13: qua, Siqua, Quā ad

http://rcin.org.pl

rem uis? Ná co chceſz/

álbo ku którey rzeczy/

Quam rem agis? Co

cziniſz? Qua gratia? Dla czego? Czemu?

Qua ratione amiſiſti, Iákoś zgubił/ álbo

któremeś obyczáyem zgubił. Qua de re?

Dla czego? Czemu? Qua de re nunc liti=

gatis inter uos, O co ſie wádźicie. Qua

impudentia eſt, Iáko yeſt nie wſtydli=

wy.

Qua aduerbium loci, Którędy/ którą ſtro=

ną/ przes które mieyſce. Interroagatiue &

indefinire, Neſcio qua huc aſcendit,

Nie wiem którędy tu wſzedł.

Qua aliquando ſignificat tum ſiue par=

tim, Cic. Nam gladiatorij qua do=

minus qua aduocati ſibilis conſciſſi.

Quacunqꝫ ablatiuus a quæcunqꝫ Liui.

Quacunqꝫ matre genitus, Z któreykol=

wiek mátki národzón.

Quacunqꝫ aduerbium, Cic. Quacunqꝫ

iter fuit, Którędykolwiek yechał/ etć.

Quadantenus aduerbium, Plin. Dixi=

mus quadantenus in mentione auri,

Mowiliſmy częśćiá przy tey mowie kto=

rąśmy czinili o złocie.

Quadi, maſc. Lud ſtárey śląski y moráwski

po częśći aż ku Dunáyowi. Sarmatis &

Marcomanis olim uicini, Ale po tym in

http://rcin.org.pl

Q ante V.

Pannoniam primam wyciągnęli/ ná

których mieyſce ślężacy prziſzli?

Quadra, æ, ſubſtantiuum, Czworogránny

tálérz.

Quadra item, Czwarta część niektórey rzeczy

kwartá/ wiertel.

Quadrus, a, um, adiectiuum, Czworográn=

ny/ o czterech rogách álbo kątách.

Quadraginta indeclinabile, Czterydźie=

ści.

Quadrageſimus, a, um, Czterdźieſtny/ a/ e.

ut Quadrageſimus dies, Czterdzieſtny

dźień.

Quadrageſima abſolute poſitum ſub=

ſtantiuum eſt, Czterdźieſtna część.

Quadragenarius, a, um, Co czterdźieści w

ſobie oſięga.

Vt homo quadragenarius, Czterdzieści

lat máyący.

Quadragena, quadragenæ, Czterdźieści á

czterdzieści.

Quadrageni ueniebant, Po czterdźieści

przichodźili.

Quadrageni aliquando idem quod

Quadraginta, Czterdźieści. Vt quadra=

gena millia, Czterdźieści tyſięcy. Quadra=

genis diebus latent, Przes cztery dni ſie

nie vkázuyą.

Quadrageni aliquando abſolute poni=

http://rcin.org.pl

tur, Suet. Quanquam ex ſchola qua=

dragena annua caperet, ſubaudi ſcu=

ta aut aliquid tale, Aczkolwiek ze ſzkoły

czterdźieśćiletne brał/ etć.

Quadragies aduerbium, Czterdźieśći=

kroć.

Quadrangulus, a, um, Czworokątny/ czwo=

rogránny/ álbo czwororożny co zwłaſzczá o

czterech lątách [!] yeſt.

Quadrangulatus in Biblijs legitur, ſed

barbare pro quadrangulo.

Quadrans, quadrantis, maſc. Czwarta część

aſſie/ to yeſt cáłey części álbo ſztuki czwarta

część.

Quadrans opere, Czwarta część obrotu

álbo roboty dzienny.

Quadrans pedis, Czwarta część/ ſtópy/ to

yeſt dłóń/ álbo ták ſzeroko yáko dłoń. Hæ=

res ex quadrante, Któremu ſie czwartá

część máyętności doſtawa.

Quadrantalis, le. Plin. Craſsitudine qua=

drantali, Ná czterech pálcách álbo ná dłóń

w mięſz.

Quadrantarius, a, um, ut Quadrantaria

permutatio, Zámiáná czworoczęſtna. Prze=

mienienie czworoczęſtne.

http://rcin.org.pl

Quadrantal, lis, neut. Miárá máyąca w ſobie
cztery y dwádźieśćiá. Sextarios, tantum &
amphora continet.
Quadrarius, a, um, ut uas quadrarium,
Nieyákie naczinie czworogránne którego
przi práſowániu wina vżiwano. Quadri=
duum, Cztery dni. Quadriduo aduerbiū
Przes czteri dni.
Quadriduanus, a, um, Czworodźienny/
a/ e.
Quadriennium, quadriennij, Cztery látá.
Quadriennio Przes cztery látá.
Quadrifariam aduerbium, Ná czwo=
rę.
Quadridens, quadridentis, O czterech zę=
bách/ czworozębny.
Quadrifidus, a, um, Czworoczęſtny/ ná cztery
ſie częśći dzielący.
Quadriforo, & hoc quadrifore, O czterech
dziurách/ czworodziurny.
Quadriformis, & hoc quadriforme, O
czterech xtałtách/ czworoxtałtny.
Quadriga, gæ, Wóz o czterech woźnikách.
Quadrijgula, læ, diminutiuū, Ridwanik/
wózek o czterech woźnikách.
Quadriugus, a, um, ut Quadrijugi ſiue
quadrijuges equi, Czteri konie yeden podle
drugiego wprzężeni.
Quadrijugus currus, Wóz w którym cztery
konie robią. Vide ſupra Iugum.

http://rcin.org.pl

Quadrarius, quadrarij, Furman/ woźnicá/

cztermi końmi robiący.

Quadrigarus, a, um, Nieyáka mincá ſtára=

dawna ná którey wóz ze cztermi końmi wy=

bit był.

Quadrigeminus, a, um, ut Quadrigemi=

na cornicula, Cztery rożki yeden podle dru

giego.

Quadrilaterus, a, um, quatuor habens la=

tera, O czterech bokach/ ſtronách.

Quadrilibris, re, Cztery funty ważąci.

Quadrilinguis, e, Vmieyący cztery yęzi=

ki.

Quadrimembris, re, Dźielący ſie ná cztery

części.

Quadrimus, a, um, Czwororoczny/ cztery lá=

tá máyący.

Quadrimulus, a, um, diminutiuum.

Quadrimatus, huius quadrimatus, Wiek

o czterech leciech.

Quadrimatum agere, W czwartym roku

ſtać álbo być.

Quadrigenti, tæ ta, Czteriſtá. Quadrin=

genti uiri, Czteryſtá oſób.

Quadrigenties aduerbium, Czteryſtá

kroć.

kolumna: b

Q ante V. 335

Quadringenteſimus, a, um, Czworoſetny.

Plin. Anno urbis quadringenteſimo

http://rcin.org.pl

3: ſecundo, Látá od założenia miaſtá Rzym=

4: skiego czworoſetnego wtórego.

5: Quadringenus ut nonnulli legunt qua=

6: drigenus uel quadricenus Liuius,

7: Vectigal iuſſus pendere denarios qua=

8: drigenos, quinquagenos, Czteryſtá y

9: pięćdzieſiąt za raz.

10: Quadrinoctium, quadrinoctij, neut. ſec.

11: Czteronocny/ czworonocny.

12: Quadrinus, a, um, pro quatuor, quem=

13: admodum Trinus, Plin. Diſcutu & ex

14: folijs ſtrumas quadrinis diebus ſoluta

15: We czterech dniách álbo przes cztermi dniámi.

16: Quadripartior, iris, iri, Ná cztery częśći

17: dźielę.

18: Quadripartitus, a, um, Ná cztery częśći roz=

19: dźielony.

20: Quadripartito aduerbium, Czworáko/

21: czworakim obyczayem. Legitur & quadri=

22: pertior, quadripertitus per e uocalem

23: in ſyllaba per.

24: Quadriremis, huius quadriremis, fe. ter.

25: Lodźia o czterech rzędách wiósł nąrządzona [!] .

26: Quadriſyllabum quatuor habens ſylla=

27: bas, Calep ſine autore.

28: Quadriuium, quadriuij, neut. ſec. Gdzie

29: ſie cztery drogi ſchodzą/ czworodrożne roſtá=

30: nie.

31: Quadrum, quadri, Nieco czworogránnego.

32: In quadrum redigere ſententias, id eſt

http://rcin.org.pl

33: ſuo numero ſeruato æqualiter diſpo=

34: nere.

35: Quadro, as, are, neut. prim. Ná cztery grá=

36: nie czinię Et Metaph. Quadrare ſignifi=

37: cat, Rymować/ zgádzáć/ trafiáć ſie Egregie

38: quadrat, Ku wielu ſie rzeczóm prziga=

39: dza. Non ſane quadrat. Namniey ſie nie

40: rymuye. In eos quadrat hoc prouerbiū

41: Przećiw ſie tym rumuye ta przepwoeiść álbo

42: na tey może być prziwodzona. Summa ra=

43: tionum quadrans dicitur, Summa rá=

44: chunków przichodźić/ etć.

45: Quadratus, a, um, Czworogranny. Quadra=

46: tum agmen, Huf czworogránno vſzikowá

47: ny. Quadrata & triangula, Quadrati

48: boues grandibus membris, Czworogran

49: ne woły/ to yeſt/ welmi wielkie.

50: Quadratura, ræ & quadratio a Calepi=

51: no annotātur ſine autore, Czworográn=

52: ność/ czwororożność.

53: Quadrupes, quadrupedis, om. ter. Czwo=

54: ronogi. Quidam ſcribunt per i, Quadri=

55: pes quod idem eſt.

Quadrupedus

strona: 335v

kolumna: a

Q ante V.

1: Quadrupedus, a, um, idem.

2: Quadrupedans, quadrupedantis, Ná czte

3: rech nogách chodzący.

http://rcin.org.pl

Quadrupedo, as, are, neut. tert. Ná czterech

nogách chodzę.

Quadruplator, quadruplatoris, maſ. ter.

Delator publicorum criminum in

qua re quartam partem de proſcri=

ptorum bonis quos detulerat conſe=

quebantur, Calep. ex Aſconio, Oskár=

żiciel/ foritarz/ wydawcá/ który zwłaſzczá wy

dáwał przed rádą wyſtępne ludzie y foryto=

wał ná nie ten wyſtęp w którym yeſli był

nálezyón czwarta część dobrá yego przipádłá

ná wydawcę.

Quadruplor, quadruplaris, ari, maſc. ter.

Tákowym ludźi wydawánim y forytowá=

nim ſie obchodźić.

Quadruplex, quadruplicis, om. ter. Czwo

ráki. Quadruplex ordo, Czworáki vrząd.

Quadruplico, as, are, act. prim. Czworá=

kuyę/ czwóráko czinię. Plaut. Lucris qua=

druplicauit rem meam, Imienia mego

we czwór naſób poprawił.

Quadruplicato aduerbium, We czwór

náſób/ czworáko/ czworákim kráyem.

Quadruplus, a, um, Sámoczwárty/ czworo=

naſobny.

Quadruplum aliquid attribuere, We

czwór naſób ták wiele.

Quadruplo aduerbium, Czworáko/ we

czwór naſób. Plin. Pulmo quadruplo ma

ior bubulo, Płucá we czwór naſób więtſze

http://rcin.org.pl

34: niżli wołowe.

35: Quæ, cuius, cui, particula qua frequen=

36: tiſsime in compoſitione utimue. Et

37: interrogatiue etiam pronunciatur,

38: Cic. Quæ malum eſt iſta tua audacia,

39: atq; amentia? I cóż ſie to ciebe zá ſwa

40: wola y ſzaleńſtwo yęło? Quæ tua facili=

41: tas & huiuſmodi ſimilia ſæpiſsime

42: inuenies efferri, Plin. Sed (quæ facili=

43: tas tua) hoc magis dabis ueniam

44: quod ſe non mereri fatentur, Ale (któ=

45: ra yeſt twoyá ludzkość/ álbo wedle twoyey

46: ludzkośći) tym łatwiey ym przepuśćiſz ym

47: pilniey niewinność ſwą ſpráwuyą. Spero

48: enim (quæ tua prudentia & tempe=

49: rantia eſt) me hercule, &c Mam bo ná=

50: dźieyę że nie wedle twey mądrośći/ álbo yzali

51: to yeſt twoyá mądrość y mierność. Nam

52: etiam ea dicendi formula in noſtra

53: lingua frequens eſt, Aliquando po=

54: nitur in principio ſententiæ, Brutus,

55: Quæ tua eſt humanitas æquo animo

56: moueri patieris, I która yeſt twoya ludz

kolumna: b

Q ante V.

1: kość dopuściſz mi łátwie ſpráwiedliwiey żá=

2: łośći lutować. Audiui quæ dixiſti, hic

3: (quæ) relatiuum eſt, & ſubauditur ea

4: uel quidpiam, Audiui quæ dixeris,

5: hic (quæ) eſt infinitum, pro qualia

http://rcin.org.pl

nec quidquam eſt ſupplendum, Qui=

bus in extremis ſcriptum erat pro

quarum in extremo.

Quæro, quæris, quæſiui, quæſitum, &

per ſyncopam quæſtum, quærere, act.

ter. Szukam/ pytam/ dowiáduyę ſie. Argen=

tum quærere in fœnus uel mutuo, Pie=

niędzy ſzukać pożiczić.

Cauſam quærebat quamobrem in=

ſigne aliquaid faceret, Terent. Szukał

przicziny.

Quærere excuſationem, Szukáć wymów

ki.

Quærere fugam, quærere exilium,

quærere gloriam, Malum helcle uo=

bis quæritis, Wydawacie ſie ná niebeſpiecz

ność. Quærere latebram periurio, Szu=

káć pokriwki yákiey krziwoprziſięſtwu.

Quæro aliquando ſignificat, Nábywam

doſtáwam/ ſtoyę o co/ Godzę ná co/ etć. Plau.

Liberorū quærendorū cauſa ei credo

uxor data eſt, Mam za to żemu żoná daná

yeſt dla nábywánia płodu. Quærere locū

iniuriæ, Obyczáyu ſzukáć komu krziwdę

vczinić.

Quærit ſermonem, Godźi ná to/ Radby

miał przicziną ku mówieniu. Quærere itaqꝫ

ſermonē eſt, Záchodźić rzeczą ná co. Quæ=

rere uenenum alicui, Mieć wolą kogo

otruć.

http://rcin.org.pl

36: Quid ſibi hic ueſtitus quærit, Co ſie

37: rozumie przes to odźienie. Quid quæris

38: amplius, Czego ſie dowiáduyeſz więcey.

39: Quæſiuit ex me, Pytał mie/ wywiádował

40: ſie ode mnie. Filio dum diuitias quæro

41: Gdy ſynowy bogáctwá zgromádzam/ náby=

42: wam ymienia.

43: Contrui in quærendo uitam atq;

44: ætatem meam, Vtráćiłem żiwot y látá

45: w nábywániu ymienia/ álbo ſtáráyący ſie o

46: dobre ymienie.

47: Facile uictum quærere, Latwie ſie żywić/

48: Quærere rem honeſte mercaturis fa=

49: ciundis, Nábywáć máyętnośći vczćiwie han

50: dlem krámárskim.

51: Quærere multo labore, S wielką pracą

52: doſtáwáć.

53: Quærere alas lupi prouerbium, Szu=

54: káć co nie może być náleziono. Nodum

55: in ſcripto quæris aliud prouerbium

56: Vide Nodus.

Quæro

strona: 336

kolumna: a

Q ante V.

1: Quæro etima, Ząd am/ ſtoyę ócz. Quærit

2: laudem rebus bellicis, Chce być chwalón

3: z rzeczy wálecznych.

4: Sæpe non de facto ſed iure quæritur,

5: Częſtokroć nie o vczinku ále o tym co práwo

http://rcin.org.pl

6: nieſie bywa pytano.

7: Quæritur inter medicos cuius gene=

8: ris aquæ ſunt utiliſsime, Ieſt yedno py=

9: tánie miedzi liekárzmi co zá wodi ſą náyz=

10: drowſze.

11: Quæſitum eſt in ipſos delatores, Me=

12: czono/ pociągniono też ſámy wydawce álbo

13: zdrayce.

14: Nam quærere etiam iudicum eſt, &

15: ſignificat, Wedle práwá złoczince káráć/

16: złoczinców práwo vczinić. Quærere rem

17: tormentis uel per tormenta, Ná mękách

18: ſie dowiedzieć.

19: Quærito, as, are, frequentatiuum, Częſto á

20: gęſto pytam/ dowiáduyę ſie// nábywam/ doſta=

21: wam.

22: Ehem oportune te ipſum quærito,

23: Práwieś mi ſie wczás trafił/ ciebie yuſz daw

24: no ſzukam. Lana ac tela uictum quæ=

25: ritans, Wyprządánym ſie żiwuąc.

26: Quæſito, as, are, aliud frequentatiuum,

27: idem ſignificans.

28: Quæſtio, quæſtionis, fem. tert. uerbale a

29: quæſtum ſupino, Pytanie/ gadká/ też wy=

30: wiádowánie. Diſceptatio & quæſtio idē

31: De quo omnis hæc quæſtio eſt, Ná

32: czym ſie tá wſziſtká rzecz záwieſza. Perdiffi=

33: cilis & perobſcura eſt quæſtio de na=

34: tura Deorum, Bárzo trudna yeſt gadká

35: o właſnośći bogów.

http://rcin.org.pl

36: Quæ res in quæſtione uerſatur, Co zá

37: gadká yeſt miedzy wámi o czym rozmawia=

38: cie.

39: Habere aliquid quæſtionis dicitur

40: res, Mieć nieco w ſobie trudnośći y wąt=

41: pienia.

42: Afferre quæſtionem, Nieyákie pytánie

43: álbo gadkę przywieść.

44: Quæſtio item, Sądowne á práwne pytánie

45: o nieyáki zły vczinek/ męczenie álbo ciągnie=

46: nie od katá.

47: Quæſtioni accipere ſeruos, Dáć męczić

48: áby powiedźieli prawdę.

49: Polliceri in quæſtionem ſeruos, Obie=

50: cáć ſtáwić sługi przed práwo. Decernere

51: in quæſtionem ſeruos, Skázáć ná męki

52: áby ich w mękách pytano.

53: Poſtulatur quæſtionem, Zędáć áby któ=

54: rey rzeczy wedle práwá wisłuchano/ á to co

55: práwo nieſie skazano.

56: Decernere quæſtionem, Vcziniwſzy po=

57: ſtępek práwny/ to co práwo nieſie vczinić.

kolumna: b

Q ante V. 336

1: Quæſtionem adhibere, Pociągnąć kogo

2: męczić kogo.

3: Quæſtio aliquando accipitur pro iudi=

4: cio, ut exercere quæſtionem in ſicca=

5: rios, Oſadźić práwo ná morderze y mężo=

6: boyce.

http://rcin.org.pl

Abripi in quæſtionem, Być porwan ná

męki. Ponere alicui quæſtionem, Dáć

kogo o ten álbo o ón ártykuł ná mękách py

táć.

Quæſtiuncula dimin. Máłe pytánie/ gad=

ká.

Quæſtionarius, ij, & quæſitor, quæſito=

ris, id eſt, inquiſitor, examinator, Ten

który yeſt ná to wyſádźón áby słuchawał

tákowych ſpraw około złoczyńſtwá/ burgrá=

bia á od niego foritarz złoczinców/ opráwcá/

podkácie.

Quæſitio, onis, id eſt quæſtio apud Plau.

Obſoletum.

Quæſſere antiquum pro quærere,

Quæſtor, quæſtoris, maſc. ter. Podskár=

bi/ poborcá.

Præpoſitus ſcilicet pecuniæ publicæ,

Który poſpolite dochody wybiera. Et in ex=

ercitu quæſtor uicem imperatoris age=

bat, Podhetmáni álbo polny hetman álbo na=

mieſnik yego.

Quæſtor item, Sędźia nád rzeczámi które

głowę płácą.

Quæſtores urbani, Mieyſtcy podskár=

bigwie [/] .

Quæſtores ærarij idem.

Quæſtor etiam idem ſignificat quod

quæſtionarius & quæſtor, Opráwcá/

forytarz złoczińców.

http://rcin.org.pl

37: Quæſtorium, quæſtorij, Podhetmániego ná

38: miot ná woynie álbo ſtanowisko.

39: Quæſtorius, a, um, Poborczy/ podkárbi.

40: Quæſtorium officium, Podskárbſtwo/ po=

41: borcſtwo/ vrząd á doſtoyność podskárbie=

42: go.

43: Vir quæſtorius, Ktory kiedy przed tym

44: podskarbim był.

45: Quæſtura, ræ, Podskarbſtwo/ vrząd á doſtoy

46: ność podkárbiego.

47: Quæſtus, huius quæſtus uel quæſti an=

48: tique, Datiuum, & ablatiuum plurales

49: quæſtibus facit per i, Zysk/ pożi=

50: tek.

51: Quæſtui habere male loqui meliori=

52: bus, W zisku ſobie poczitáć lepſzym ludźióm

53: niżli ſam złorzeczić/ to yeſt ták złim być/ że

54: co komu názłorzeczić to yego żiwot.

strona: 336v

kolumna: a

Q ante. V.

1: Quæſtum facere, Hándel nieyáki prowá=

2: dźić dla zisku przekupniem być. Vt lingua

3: primum cœpit eſſe in quæſtu, Iáko na=

4: przód poczęli prokuratorowie náſtáwiáć/ álbo

5: ći którzi ſwoye yęzyky przedáwáyą.

6: Quæſticulus, li, diminutiuum, Máły ziſz=

7: czek/ pożiteczek.

8: Quæſtuoſus, a, um, Zyskowny/ pożiteczny/

http://rcin.org.pl

wiele pożitków przinoſzący. Vt quæſtuo=
ſus homo, Rozmáyite hándle wiodący y
wiele zyskuyący.
Res quæſtuoſa, Wielki zysk przinoſzą=
ca rzecz.
Quæſtuoſa mercatura, Pieniężny á vżi=
teczny hándel.
Quæſtuoſæ artes, uocantur medicina
& Iuriſprudentia, quæſtuoſa marga=
ritis inſula, id eſt, ex cuius margaritū
magnus quæſtus prouenit, Quæſtuo=
ſus & ſumptuoſus ager, contra=
ria.
Quæſtuarius, a, um, quod ad quæſtum
facit, Calep. ſine autore Ars quæſtua=
ria, Rzemięsło nieyákie dla zisku wynále=
zione.
¶Compoſita a Quæro, Adquiro, ad=
quiris ſeu Acquiro, acquiris, pen. pro.
acquiſiui, acquiſitum, acquirere Do=
ſtáwam/ oſięgam/ náyduyę. Acquirere gra=
tiam & beneuolentiam, Oſięgnąć łáskę
záchować ſie komu. Multa acquiſiuit in eo
bello, Wielkiey korziśći doſtał ná tey woy=
nie. Dicitur etiam de malis rebus ut
acquirere inimicitias, prziść w nienawiść
ludzką.
¶Acquiſitio, onis, Doſtánie/ oſięgnie=
nie.
¶Conquirol undiquaqꝫ quæro, Ze=

http://rcin.org.pl

39: wſząd zbieram/ s pilnośćią ſzukam/ znáydu=

40: yę.

41: Vndiqꝫ conquirere, Wſzędźie ſzukáć/ káż=

42: dy kąt zmácáć.

43: Terra mariqꝫ conquirere, Opes con=

44: quirere meretricio quæſtu, Zebráć bo=

45: gáctwá z kurewſtwá/ álbo kurewskim ſie oby

46: czáyem zbogáćić.

47: Conquirere atqꝫ eligere colonos, Zbie

48: ráć/ znáydować kmiecie. Conquiſitis ra=

49: tionibus diſputare, Wynálezionemi á do=

50: brze vważonemi árgumenty ſie diſputo=

51: wáć.

52: ¶Conquiſitores, Zbierácze/ którzy máyą

53: poruczenie ludz zbieráć ná woynę á obieráć

54: co wybornieyſzy lud/ też ſpiegunowie/ którzy

55: ſie wywiáduyą co ſie miedzy ludźmi dźieye/ co

56: ludźie mówią/ álbo yáko o tey álbo o owey

57: rzeczy dźierżą.

kolumna: b

Q ante V.

1: ¶Conquiſitus, a, um, S pilnością we=

2: ſpołek zebrány. Conquiſitus exercitus,

3: Woysko z wybornego ludu.

4: ¶Conquiſite aduerbium, Pilnie/ obie=

5: ráyąc po yednemu.

6: ¶Conquiſitio uerbale, Zebránie/ znále=

7: zienie/ zgormádzenie. Coquiſitio piacu=

8: lorum, Ofiárá zá grzechy/ zgromádze=

9: nie.

http://rcin.org.pl

¶Diſquiro, Y tám y ſám ſzukam/ przepyta=
wam.
¶Exquiſitio uerbale, Pilne ſzukánie/
przewiadowánie. Venire in diſquiſitionē
Przepitawáć á rozbieráć niektórą rzecz. Vo=
care in diſquiſitionem, Przywieść yáką
rzecz ku rozbierániu.
¶Exquiro, Wywiáduyę ſie/ wypitawam/
doſwiádczam. Equirere fit ne ita ut præ=
dicat, Doſwiádczić yeſli ták yeſt yáko po=
wieda.
Eſt quod uolo exquirere a te. Mam
ſie nieczego od ciebie wywiedźieć. Exqui=
rere ab ſtirpe, id eſt, a principio, Od po=
czątku/ wypytáć.
Ex uxore hanc rem pergam exqui=
rere, Wiwiem ſie tego ná żenie. Exquire=
re mores alicuius, Wypytáwáć ſie co kto
zá obiczáye ma.
Præcium alicuius rei exquirere, Wy=
wiedźieć ſie cény którey rzeczy. Conſilij
mei rationem exquirit, Chce ſie wyba=
dáć ná mnie co zá przed ſie wzięcie przed ſo=
bą mam.
Veritatem exquirere, Facta alicuius
ad antique religionis rationem ex=
quirere, Vczinki czyye wedle ſtárádawney
wiáry y záchowánia poważáć/ porowná=
wáć.
¶Exquiſitum ſupinum, ut exquiſitum

http://rcin.org.pl

40: uenit, Ná to przyſzedł áby ſie wywie=

41: dźiał.

42: ¶Exquiſitus, a, um, nomen ex parti=

43: cipio, Subtylny/ wyobrány/ foremny/ tráfny

44: niepoſpolity.

45: Exquiſita doctrina Philoſophus, Nie=

46: poſpolitey álbo oſobliwey nauki Philoſoph/

47: mędrzec.

48: Exquiſita opera, Foremna robotá. Ex=

49: quiſitæ epulæ, Foremnie przipráwne po=

50: trawy.

51: exquiſitum ingenium, Niepoſpolity

52: dofćip.

53: Exquiſitiſsimis uerbis utitur, Wielmi

54: ſie ſádzi ná rzecz.

55: ¶Exquiſite aduerbium, Pilnie vważnie

56: rozważnie. Exquiſitim pro exquiſite,

57: Varro dixit.

¶Inquiro

Q ante V.

1: ¶Inquiro, is, fere idem quod Exqui=

2: ro, Dowiáduyę ſie/ pytam, Quid inquirit?

3: Po czim ſie pytá? Nihil de alieno inqui=

4: rere, Nie pytáć ſie nic po cudzych rzeczách.

5: ¶Inquirere itē pro eo quod informa=

6: tionem facere dicuntur, et fere accuſati=

7: uo iungitur cum præpoſitione In, Ci.

8: Dum in iſtū inquiro, Gdy godnych ludźi

http://rcin.org.pl

wiáry o tego záchowániu pytam. Inquirere
in alicuius uitam, Ná żywocie kogo ská=
ráć. In eum quid agat quomodo ui=
uat exquiritur, Pytáyą ſie po tym yáko ſie
ſpráwuye.
Inquiſita & comperta res, Wiádoma
wypitána rzecz.
¶Inquiſitio, Pytánie/ Wywiádowánie/
Szpiegowánie. Caue ne mihi inquiſitio=
ni ácz ábych cie nie muśiał ſzpiego=
wáć.
¶Inquiſitor, Wypitácz/ Szpiég/ Wywiá=
downik.
¶Inquiſitor hæreticæ prauitatis,
Szpiég nád odſzczepieńcy.
¶Dequiro, Przepytawam/ Przeſzukawam.
Hic aliquid perquiro, Przepytawam ſie
nieczego.
¶Perquiritur imperſonale, Cic. Per=
quiritur a coactoribus, inuenitur ea.
¶Perquiſitus, a, um, particip. Wſzędzie
przepátrzony/ Przepytány/ Przeſzukány.
¶Perquiſite aduerbium, Pilnie/ s wiel=
ką pylnośćią.
Perquiſitius & diligentius conſcri=
pſiſſe pollicemur, Obiecuyemy yáko nay=
pilniey może być popiſáć.
¶Perquiſitor uerbale, Przepytownik/
Przewiádównik.
¶Requiro, Pytam/ Dowiáduyę ſie. Re=

http://rcin.org.pl

39: quire ab aliquo, Dowiedz ſie od kogo/

40: álbo ſpitay kogo Si quis requirit a te cur

41: Romæ non ſum, Yeśli ci kto ſpyta/ czemu

42: mie w Rzimie niemáſz. Ex te ipſa requiro,

43: Ciebie ſámey o to pytam. Illud quoq; dili=

44: genter requiſiui, Potymem ſie też pilnie

45: pytał.

46: ¶Requirere item, Serdecznie żądáć/

47: Prośić/ Modlić ſie.

48: ¶Inquirere & flagitare, Auxilium re=

49: quire, O pomoc żądáć. In hoc bello Aſia=

50: tico uirtutes animi multæ & magnæ

51: requiruntur, Ná ty woynie wielka ſtałość

52: bywa potrzebowána/ álbo yeſt potrzebá wiel=

53: kiey ſtałośći. Nullam requirit uolupta=

54: tem, Niedba nic o roskoſzi. In quo ma=

55: iorum noſtrorum ſæpe requiro pru=

56: dentiam. W który rzeczy nie mądrze mi ſie

kolumna: b

1: zdáli ſobie poczynáć ſtárſzy náſzy: Albo noe

2: mogą w tey rzeczy mádrości ſtárſzych náſzich

3: chwalić/ ſchodźyło ym tu ná mądrośći. Ve=

4: reor ne literarum a me officium re=

5: quiras, Obawam ſie ábyś mego rzadkiego

6: piſánia zá złe nie przymował. Hic ego tu=

7: am humanitatem requiro, Tu mi ſcho=

8: dźi ná twoyey luckości álbo tu cie náyduyę

9: być wykrocznego przećiwko ludzkośći.

10: ¶Requirito, as, are, frequentatiuum,

http://rcin.org.pl

apud Plaut. Obſoletum.

Quæſo primam perſonam indicatiui, &

Quæſumus plurale tantum habet,

cetera exoleuerūt, Proſzę/ Prośiemy. Vi=

de quæſo etiamatq; etiam, ne etc. Bácz

proſzę ci miłi bráby nie etc. Deos quęſo

ut iſtæc prohibeant, Vchowya pánie Boże

tego. Magnopere a te quæſo, Bárzo cie

proſzę.

Quæſo, ſis, ſi, ſum, uel quæſiui, ſitum,

antique coniugabatur.

Quæſticulus, Quæſtio, Quæſtor, Quæ=

ſtuoſus, Quæſtura, Quæſtus, Vide,

Quæro.

Qualibet aduerbium, Plaut. Qualibet

perambula ædes oppido tanquam

tuas, Kędićkolwiek ſie yedno podoba.

Qualis, & hoc quale, relatiuum, Iáki. Vt,

Qualis pater talis filius, Iáki ociec táki

ſyn.

Qualis aliquando interrogatiuum, Cice.

Qualis eſt iſtorum oratio, qui omnia

non tam eſſe quam uideri uolunt?

Yáka yeſt mowá tych ludźy?

Qualis aliquando infinire, Noſti qua=

lis ſim. Wyeſz dobrze yákiemi yeſt. Qua=

ki fide, quali pietate exiſtimas eos eſſe?

Co mniemaſz/ Co zá wiárá/ Co zá bogoboy=

ność boska yeſt w tich ludziách/

Qualis pro qualiter comparationibus

http://rcin.org.pl

41: faciendis apta particula, Vergilius.

42: Qualis populea mœrens philomela

43: ſub umbra, Amiſſos quæritur fœtus,

44: Iáko álbo yakim ſpoſobem/ żałoſni słownk

45: zwykł opłákáwáć ſwych ptaſząt ſyedząc w cie=

46: niu ná Topoli.

47: Qualiſcunqȝ, Iákikolwiek. Totum hoc

48: leue eſt qualecunqȝ eſt, To wſziſtko łatwie

49: yeſt yákiekolwiek yeſt.

50: Qualislibet, Iákikolwiek. Cicero dixit,

51: Quod ibi quidam legunt duabus di=

52: ctionibus.

53: Qualiſqualis idem quod qualiſcunqȝ

54: Iakiſzkolwiek.

55: Qualitas, atis, Iákość/ Obyczay/ Spoſób/

56: Formá/ Xtałt.

strona: 337v

kolumna: a

Q ante V.

1: Qualiter aduerbiū, Yáko/ yákim obiczáyem.

2: Qualitercunqȝ, Yákokolwiek.

3: Quallus, li, maſc, ſec. Plieciony koſz do ce=

4: dzenia/ á zwłaſzczá do cedzenia winá któri

5: pod práſę winną podſtadzáyą v nás może być

6: zwan chmielowy koſz przi wárzeniu piwá.

7: Quallum, neutro etiam legitur.

8: Quaſillus, li, & Quaſillum, li, dim. Koſzik.

9: Quam, coniunctio Electiua cui eleganter

10: in oratione præponitur Tam parti=

http://rcin.org.pl

11: cula, ut, Tam te diligo, quā meipſum,

12: Ták cie miłuyę yáko ſam ſiebie.

13: Quam eleganter connectit duos com=

14: paratiuos Quintil. Sitqꝫ ſalubrior ſtu=

15: dijs, quam dulcior, Niechay będzie zdro=

16: wſzy naukóm niżli słodſzy/ To yeſz nie ták

17: słodki yáko zdrowy. Doctior wuam pu=

18: taſſem, Vczeńſzy niżlim ſie nadziewał.

19: Quam pro quantum poſitiuo iungitur,

20: Cice. Videte quam ualde malitiæ ſuæ

21: fidat, Baczcie yáko wiele w ſwey złośći du=

22: fa. Quā timeo quorſum euadas, O yá=

23: ko ſie boyę w co ſie obrociſz. Quam uellem

24: mendedemum inuitatum, O yákobym bar=

25: zo rad/ álbo o bárzobym rad. Iſta audire

26: quam cupio, O yáko bym to rad słyſzał.

27: Quam, pro quantum, quibuſdam inter=

28: poſitis uerbis. Cuiuſmodi ſunt, Poſ=

29: ſum, Valeo, Et ſynonimis tum ſuper=

30: latiuis tum poſitiuis additur. Superla.

31: Cic. Quam potui maximis itineribus

32: ad Amanum exercitum duxi, Yákom

33: naywiętſzemu cugámi mógł. Albo yákóm s nay

34: więtſzym pędem yecháć mógł. Poſitiuis Ci.

35: Quam quidem poſſum breuiter, Iáko

36: ná krocey mogę.

37: Quam, pro quantum inter roagtiuum.

38: Terent. Quam hoc munus gratum

39: Thaidi arbitrare eſſe, Yáko mniemaſz ten

40: dar wdzięczen może być Thaidzie.

http://rcin.org.pl

41: Quam cum uerbo uolo, pro eo quod

42: uulgo dicitur, Tantum, quantum.

43: Teren. Dum ne reducam turbent por=

44: ro quam uelint. Niechay mieſzáyą yáko na=

45: bárziey chcą.

46: Quam, pro quanto comparatiuo datur.

47: Quintil. Quam in his quoqꝫ libris e=

48: runt compoſitiora, Yáko więcey w tych

49: xięgách wſziſtkie rzeczy będą rządnieyſze/

50: ſnádnieyſze.

51: Quam, pro ualde elegantiſſime ſuperla=

52: tiuo datur, & aliquando poſitiuo Te.

53: rent. Apud te hoc quam grauiſſima,

54: W ciebie dla tego yák naywdzięcnieyſze.

55: Agam quam breuiſſime potero, Iáko

56: naykrocey będę mógł Quam magni ęſti=

57: mas, Iáko to ſobie wyſoko ważiſz. Poſt no=

kolumna: b

Q ante V.

1: num diem quam id factum eſt, Dzie=

2: wiątego dnia potym yáko ſie to ſtáło. Die

3: uigeſimo quam creatus erat Dictator,

4: Liui. Dwudzieſtego dniá potym yáko Di=

5: ctarorem obran był. Pridie quam occide=

6: retur, Wnet dzień przed tym niż zánit. Ea

7: quam lōga eſt nocte, Ty nocey yáko dłu=

8: ga yeſt. Multiplex quam pro numero

9: damnum eſt, Tá ſzkodá dáleko yeſt więtſza

10: niżli ſie zda. Albo niżli ſie náprzodku okázuye

11: Non eſt item quam dudum, Nie ták

http://rcin.org.pl

12: teraſz yáko przed tym/ Dáleko ſie zmieniły

13: obyczáyé. Quam facetem O bárzo krotoch=

14: filnie. Quam cito, Yáko rychło.

15: Quamdudū, aduer. interro. Iáko dawno.

16: Quamlibet, pro quantūlibet, Aczkolwiek.

17: Quamobrem unica dictio, quibuſdam

18: etiam tres quam ob rem, Interrogan=

19: tis particula & rationem alicuius rei

20: petentis, Dla czego/ czemu tak. Contem=

21: plamini me? Quamobrē? Przecz? dla

22: czego? Quamplurimo uendere, Bárzo

23: dorgo przedáć.

24: Quampridem interrogantis particula,

25: Iáko dawno, Plaut. Quampridem non

26: ediſti, Iákoś dáwno nie yadł.

27: Quamprimum una dictio, Hnet co nay=

28: pręcey. Si ad me quam primū ueneris,

29: Ieſli do mnie yáko naypręcey przidzieſz.

30: Quanquam coniunctio caſualis, Aczkol=

31: wiek. Id quoqꝫ poſſum ferre quanqꝫ in=

32: iurioſum eſt, I ná tym przeſtáć mogę áczkol=

33: wiek krzywdą yeſt. Quanqꝫ illā cupio ab

34: ducere, Aczkolwiek bych yą rádá wyłudźiłá

35: Quamuis coniunctio aduerſatiua idem

36: ſignificnas, Aczkolwiek.

37: Quamuis aliquando pro quantumuis,

38: Cic. Quamuis paruis Italiæ latebris,

39: contentus eſſem, Aczkolwiekem ná máłym

40: kąćie we włoſzech przeſtawał.

41: Quandiu aduerb. temporis, Iako długo.

http://rcin.org.pl

42: Quandiu uixit domi ſuæ, Iáko długo

43: w yego domu żył.

44: Quandiu aliquando interrogatiue Flau.

45: Quandiu id factum eſt? Iáko ſie to

46: dawno ſtáło?

47: Quandudum, Iáko dáwno przed tym.

48: Quantiſper, Iako długo.

49: Quando aduer. temporis, Kiedy. Et acui=

50: tur in prima.

51: Quando aliquando interrogatiue poni=

52: tur, Terent Quando iſthuc erit, Kiedy to

53: będzie. Infinite aliquando, Veniat quā=

54: do uolet, Niechay przydźie kiedy chce.

55: Quando aliquando eſt coniunctio & ſi=

56: gnificat ſiquidē, uel quoniam, habetq3

accentum

strona: 338

kolumna: a

Q ante V.

1: accentum, acutū in ultima. Ter. Quan=

2: do ego tuum non curo, nō cura meū,

3: Gdyż ſie ya twoyim nie opiekam/ nie opiekay

4: ſie też ty móyim. Meus fac ſis poſtremo

5: animus quando ego ſum tuus, Mo=

6: yim ná koniec vmysłem bąć/ gdyż ya twoyim

7: yeſtem. Quando gentium, id eſt quan=

8: do abſolute, ea forma qua ubi locorū

9: & nuſquam gentium, Kiedyſz tedyſz.

10: Quandoque aduerb. temporis, Podczáś/

11: y tedy y owedy/ niekiedy.

http://rcin.org.pl

12: Quandocunqꝫ aduerb. Kiedykolwiek/ álbo

13: kiedyſz tedyſz.

14: Quandoquidem coniunctio cauſalis,

15: Gdyż/ Gdyżwięc nie którzi z Czeskiego mówią

16: poniewaſz. Terē. Quandoquidem uxor

17: ducenda eſt, Gdyżwięc álbo Poniewaſz mam

18: żonę poyąć. Deos quæſo ut ſit ſuperſtes,

19: Quandoquidem ipſe eſt ingenio bo=

20: no, Bogá proſzę áby yą záchował we zdro=

21: wiu/ gdyżwięc álbo ten ták cnotliwy yeſt.

22: Quanquam, Vide Quam.

23: Quantiſper, Vide Quam.

24: Qunatus, a, um, modo relatiuum modo

25: indefinitum, modo interrogat. eſt, re=

26: ferturqꝫ ad numerū, pondus, & men=

27: ſuram Iáko wielki/ yáko wiele. Quantum

28: pecunię, Iáko wiele pieniędzy, Vę miſero

29: mihi quanta deſpe dicidi, O nieſtetis

30: mnie nędznemu yákom od wielkiey nádzieye

31: odpadł. Quantus dolor, Iáko wielki ból.

32: Quantus homo in dicendo, Iáko wy=

33: mowny człowiek/ áko wielkiey wymo=

34: wy. Parit oua quanta anſeres, Ták wiel=

35: kie nieſie yáycá yáko gęſie. Quanta mea ſa=

36: piētia eſt. Iáko mogę mądrośćią ſwą prze=

37: moc. Tantus, quantus, Cic. Videre mi=

38: hi uideor, tantam dimicationem quā=

39: ta nunqꝫ fuit, Zda mi ſie że ták wielka bitwá

40: będzie yáko przed tim nigdy nie byłá.

41: Quanti genitiuus nominibus precij ſolet

http://rcin.org.pl

42: addi, Quanti uēdis, Zacz dáyeſz yáko dro=

43: go przedáyeſz. Terent. A me argentum

44: quanti eſt ſumito. Weźmi odemnie pie=

45: niądze ták wielkie yákich godny yeſt. Sed

46: qunati bene emitur quod ne=

47: ceſſe eſt. Bá zaczżekolwiek/ Bá co dáć to dáć/

48: dobrze bywa kupiono czego potrzebá yeſt á

49: może być doſtano. Di ueſtrā fidem quan=

50: ti eſt ſapere, Miły Boże yáko rzecz wielká

51: yeſt nieco vmieć/ yáko wielka rzecz yeſt mą=

52: drym być. Noli ſpectare quanti homo

53: ſit, Nie pátrz ná to yáko wiele może przemoc.

54: Quin ſcias quanti illum faciam, Gdyś

55: wyedźiał yáko go ſobie wyſoko ważę, Vide

56: quāti apud me ſis, Bácz yákiś yeſt v mnie

57: wagi. Quantiuis precij homo ille ſit,

kolumna: b

Q ante V. 338

1: Niechay będzie czimchce/ álbo yákyſzkolwiek

2: wagi yeſt. Quanti ueheret interrogaui,

3: Pytałem go yáko wiele bierze od furlonu.

4: Quantus, quātus, Ter. in Adelphis pro

5: quantuſcunq; uide paulo infra.

6: Qunatum aduerb. tempo. uel quantita=

7: tis, Iáko wielka rzecz yeſt/ yáko wiele ná tym

8: należy. Quantum eſt adhibere homi=

9: nem amicū, ubi quid geras, Iáko wiele

10: ná tym należi mieć po ręce przyiacielá gdy

11: kto chce nieco ſpráwować.

12: Quantum exiſtimare poſſum, Ile mo=

http://rcin.org.pl

gę baczić. Quantum ego intelligere poſ=
ſum, Ile ya mogę wyrozumieć, Quantum
e uultu eius intelligo, Ile z poſtáći/ twa=
rzi yego wyrozumiewam. Quantū ex ipſa
re coniecturam facio, Ile z ſámey rzeczy
mogę baczić. Quantum ego ſentio, Ile
ya rozumiem. Quantum aſſequi potui,
Ilem pobaczić/ Pośćignąć mógł. Quantum
ego opinione auguror, Ile mi da baczić/
álbo yáko ya baczić mam. Quantum ex tu=
to poterat, rem Romanā fouebat, Ile
nawięcey ſwą beſpiecznośćią mógł rzecz ludu
Rzymskiego forytować. Quantum intelli=
go, Iáko rozumiem. Quātum in me erit,
Ile z ſemnie będzie. Quantū ſuſpicor, Ile
ya mniemam. Quātum potes me certio=
rem inquit face, Iáko skoro náyprędzey
możeſz daway mi znáć. Quantum potero
minuā contentiones, Ile naybárziey będę
mógł będę ſie poſwarków á vporów wyſtrze=
gał. Quantum queo, Ile mogę.
Quanto aduerb. compa. iungitur, Iáko.
Terent. Quando nunc formoſior uide=
re quam dudum, Iáko mi ſie dáleko teraz
cudnieyſzym zdaſz niż przed tym.
Quantopere aduerb. Iáko bárzo. Philoſo=
phiam quantopere expetendū putas,
Iáko bárzo mniemaſz Philoſophia á nauká
mądrośći ma być pożądána.
Quantuſquātus, a, ū, adiect. Iákokolwiek

http://rcin.org.pl

43: wielki/ Albo niechay będźie możne yáko chce.

44: Quantuſcunqȝ idem.

45: Quantuncunqȝ aduerb. ut, Quantuncūqȝ

46: poſſum, Ile naywięcey mogę. Quantum=

47: cunqȝ ea addideris, Aczkolwiek byś ye

48: przidał.

49: Quantuslibet, Iákokolwiek wielki/ álbo bá

50: niechay będźie yáko naywiętſzy chce.

51: Quantunuis aduerbiū. Aczkolwiek/ niechay

52: będźie yáko chce.

53: Quantulus, a, um, diminut. Iáko máły.

54: Quantulum aduerb. Iáko máło/ Ile. Mu=

55: lieri reddidit quantulum uiſum. Wró=

56: ćił niewieście tile yle mu ſie zdáło.

strona: 338v

kolumna: a

Q ante V.

1: Quantuluſcunqȝ adiecti. diminutiuū, a

2: Quantuſcunqȝ, Ná niechay będźie yáko

3: máły chce.

4: Quantuluncunqȝ aduerb. Ile tyle/ Nie=

5: chay będźie tyle yle chce.

6: Quantillus, a, um, aliud adiect. diminut.

7: a quantus, Plaut. Quantillo argenti te

8: conduxit, Iáko cie drogo náyął/ Coć ma

9: dáć.

10: Quantillum aduerb. Vt, quantillum ſi=

11: tit, Iáko bárzo prágnie.

12: Quantitas, atis, Wielkość.

http://rcin.org.pl

13: Quantiſper, Iáko długo/ yáko przes długi czás

14: ¶Aliquantiſper, Niekilki czás álbo nie=

15: kilká dni.

16: Quamuis, Vide Quam coniunctionem.

17: Quapropter aduerb. interrog. Dla czego.

18: Przecz/ Dla którey przicziny.

19: Quapropter aliquando etiam indefinite

20: aliquando idem quod coniunctio,

21: Quamobrem, A dla tego. Quapropter

22: nihil eſt quod metuas, A dla tego ſie nic

23: nie obaway.

24: Quaqua aduerb. Kędyſz tędyſz/ Kędy ſie ko=

25: mu zda. Albo którędy ſie moe doſtáć. Qua=

26: qua uerſus uel quaqua uerſum idem.

27: Quare aduerb. interrogandi, Czemu/ Cze=

28: mu ták. Et infinite poſitum. Cic. Satis

29: mihi multa uerba feciſſe uideor qua=

30: re hoc bellum genere ipſo eſſet neceſſa=

31: rium, Mam za to żem doſić słów vczinił/

32: skázuyąc to dla czego álbo z którey przicziny

33: tá wypráwá woyenna ná ten czás yeſt wielmi

34: potrzebna. Omnia feci quare Lepido re=

35: ſiſterem, Wſziſtkiegom pokuſzał ábych Le=

36: pidowi mógł odeprzeć. Et in principio ora=

37: tionis. Cic. Quare quod ſocium, &c.

38: Dlatego etć.

39: Quartus, Vide Quatuor.

40: Quaſi aduer. ſimilitudinis, Iákoby/ Rów=

41: nie ták. Quaſi adfuerim ſimulabo,

42: Zmyślę ſie yákobych przi tym był. Quaſi de

http://rcin.org.pl

43: improuiſo reſpice ad eum, Ták yáko by

44: z nieobáczności weźrzi nań. Ita uita eſt ho=

45: minum quaſi cum ludas teſſeris. Ták

46: żiwot ludzki yeſt yákoby koſtką rzućił. Qua=

47: ſi ſua res agatur ita diligenter morem

48: gerunt, Iákoby ſie ich włąſna rzecz dźiałá

49: ták pilnie rádźi vsługuyą.

50: Quaſi uero, Równie ták/ Iákoby. Cicero.

51: Quaſi uero id cupiditate defendēde no=

52: bilitatis, aut ſtudio partium fecerit,

53: Równie ták yákoby to z chućі brónienia ślá=

54: checkiego ſtanu/ álbo z vporu przećiwko ſtro=

55: nie vczinił. Quaſi uti mihi foret cuſtos,

56: Plaut. Nie ynáczey yákoby mi zá ſtróżá był

57: przidány. Hora quaſi ſeptima, Około

kolumna: b

Q ante V.

1: ſiódmy godźiny. Quaſi Talenta ad quin=

2: decim coëgi. Około. etc. Quaſi tu idem

3: non feceris, Równie ták yákobyś ty ſam te=

4: go ie czinił.

5: Quaſillus, Vide Quallus.

6: Quaſſo, as, Quatefacio, Vide Quatio.

7: Quatenus, aduerb. pen. cor. Ile álbo yáko

8: dáleko/ Yákowiele. Quartenus eſt ali=

9: quando coniunctio & ſignificat, Gdy.

10: Videndum eſt quatenus amicitiæ tri=

11: buendum eſt, Mamy báczić yáko wiele

12: przyiáźni ma być pozwalano. Quatenus fac

13: erit, Ile ſie nadaley godźić będźie. Id primū

http://rcin.org.pl

uideamus quatenus amor in amicitia

ꝑgredi debeat, To naprzód baczmy yáko

dáleko miłość w przyyáźni poſtępować ma. Fi=

liū docuit quatenꝰ eſſet quodqꝫ curan=

dum, Náuczki ſyná yákim ſpoſobem álbo yá=

ką miárą wſzelka rzecz ma być ſpráwowána.

In omnibus rebus uidendum eſt qua=

tenus, etc. We wſzelkich rzeczách mamy báczić

co zá miárę mamy trzimáć. Querebat ex

me quatenus eum apud me haberem,

Pytał mie yákom go długo miał przi ſobie.

Quatenus intelligit nihil putat præter=

miſſum, Ile rozumie. Quatenus de reli=

gione dicebat, Bibulo aſſenſū eſt, Ile

o duchownych Sibillinych powieściách mówił

Bibulus/ w tym mu przizwolono. Quatenꝰ

tuto poſſent Italiam ſpectatum irent,

Tym ſpoſobem yeśliby mogli neſpieczni być

chcieliby Włoſzką ziemię obeyźrzeć. Quate=

nus aliquando ponitur pro quando,

Gdyż. Quatenus nobis negatur diu ui=

uere, Gdyż nam bywa długi żiwot brónión.

Quater, Vide Quatuor.

Quatinus, coniunctio ſignificat quoni=

am uel quia, Dla tego/ Iż.

Quatio, tis, ſi, ſum, ere, a. t. ſignificat mo=

ueo, concutio, Poruſzam/ Tłukę/ Biyę/

Trącam. Quatit oppida bello, Vergil.

id eſt mileſtat, Trapi miáſteczká woyną.

Nimirum homo quatietur certe cum

http://rcin.org.pl

44: dono foras, Byſmy ták zdrowi byli yáko

45: go z yego dárem wybiyę precz z domu. Mœ=

46: nia quatit ariete, Strzelbą tłuką mury

47: około miáſtá. Cum equus prioribus pe=

48: dibus erectis, magna ui caput quate=

49: ret, excuſſit equitem, Gdy kóń ſpiąwſzy ſie

50: łbem bárzo trząsł/ zrzucił z ſiebie yeyſcá.

51: Quati ægritudine, Chorobą być rzucan.

52: Quatere aliquem foras, Wypchnąć kogo

53: precz z domu.

54: Quatefacio, is ere, Trzęſę kim/ Stós yedne=

55: mu dáyę/ Spieram ná zad.

56: Quaſio, as, are, frequentatiuum, Tłukę/

Trzęſę/

strona: 339

kolumna: a

Q ante V.

1: Trzęſę/ Biyę/ Wſpieram vſtáwicznie. Ca=

2: put quaſſat, Tłucze ſie/ Biye ſie w gło=

3: wę.

4: Quaſſare etiam ſignificat, Rozbić/ Roſtrą=

5: ćić.

6: Quaſſatus, a, um, Rozbity/ Roſtrącony/

7: Roſchwiany. a/ e.

8: Quaſſata Reſpu. Nie yeden ſztós podyęłá/

9: Potłumiona.

10: Quaſſus, a, um, idem.

11: Quaſſus huius quaſſus, maſc. quart. uer=

12: bale, Tłuczenie/ Sztoſowánie/ Bicie.

13: ¶Compoſita mutant q in c, & abiici=

http://rcin.org.pl

14: unt a, Concutio, concutis, concuſſi,

15: conſuſſum, concutere, Zátrząſam/ Tłu=

16: kę.

17: Concuſſa motu terra, Zádrżáłá ziemiá.

18: Concucientes ſe corui, Tłuący ſie kru=

19: kowie.

20: ¶Concuſſus, huius concuſſus, Zádrże=

21: nie/ Zátrzęſienie.

22: ¶Conquaſſo, as, are, Rozbiyam/ Roz=

23: tłukam/ Roſtrącam.

24: Conquaſſare nationes per translatio=

25: nem, Zeſzkodźić y połowić ludźie/ narody.

26: ¶Conquaſſatio, Potłuczenie/ Połowie=

27: nie.

28: ¶Decutio, Zbiyam/ Stłukam co z czego.

29: Vt decutere, Mocą wielką zbić.

30: ¶Decuſſus huius decuſſus, Zbicie. Res

31: facilis decuſſu, Rzecz łatwia ku zbićiu.

32: Decuſſare & Decuſſis, Vide in dictio=

33: ne Decem.

34: ¶Diſcutio, Roztrącam/ Rozbiyam/ Roz=

35: tłukam. Diſcutere murum, Rozbić/ Po=

36: tłuc mur.

37: ¶Diſcutere per translationem, ut, Di=

38: ſcuit ebrietatem porrus, Wygania pi=

39: yańſtwo/ To yeſt wytrzeźwia piyánego. Di=

40: ſcutere tenebras, Rozegnáć ciemnośći.

41: Apparatum belli diſcutere, Nágoto=

42: wánie woyenne rozłożić/ Popſować. Diſcu=

43: tere cunctationem. Wſzeláką wątpliwość

http://rcin.org.pl

44: precz oddalić. Sermonem diſcutere, Rzecz

45: rozłożić. Diſcutere & compremere peri=

46: culum conſilio, Rádą niebeſpieczności

47: yákiey zábieżeć.

48: ¶Diſcuſſorius, a, um, Rozbiyáyący. Vt,

49: Diſcuſſoria uis, Moc nieyáka ku roſciera=

50: niu y wygnániu złości.

51: ¶Excutio, Wybiyam/ Wytłukam/ Zrzu=

52: cam/ Wytrząſam. Excutere ueſtrem, Wy=

53: bił mi zęby. Equitē excutere equus dici=

54: tur, Zrzućić z ſiebie yezdca. Excutere ali=

55: cui cerebrum, Roſtrąćić komu głowę.

kolumna: b

Q ante V. 339

1: Excutere feras cubiculis, Zwierz z łożisk

2: á z gniasd ich wykołátáć. Excutere iugum

3: per translationem, Iárzmo z ſiebie zrzućić/

4: To yeſt nie chcieć być więcey posłuſznym/ wy=

5: bić ſie z niewoli y obciążánia. Ignem excu=

6: tere, Ogień skrzéśić. Excutere lachry=

7: mas alicui, Rozrzewnić kogo. Excutere

8: oculos alicui, Wykłóć/ Wybić oczy. Ex=

9: cutere mentem alicui, Odyąć komu rozum

10: Excutere metum de corde, Boyaźń od

11: ſercá odrzućić.

12: Excuti patria, Być wygnan álbo pozbá=

13: wión oyczizny. Excutere rationem mili=

14: tum, Doſwiádczić yáko żołnierze czuyni ſą

15: álbo co zá ſerce máyą. Vomitum alicui

16: excutere, Pobudźić komu wrácánie/ miotá=

http://rcin.org.pl

17: nie ſziyą. Excuſſi grandine, Od gradu

18: potłuczeni. Vires hæreditatis excutere,

19: Dowiedźieć ſie co máyętność może wynieść.

20: Hanc excutere opinionem mihimet

21: radicitus uolui, Chciałem to mniemánie

22: gruntownie rozebráć y vważić. Excutere

23: debitorem, Skoſztować dłużniká yeſli by

24: mógł zápłáćić.

25: Excutere aliquem, Wytrząść kogo/ Wy=

26: próżnić mu mieſzek. Excuſſimus iuuentā,

27: Wytrzęśliſmy młódź. Id eſt elegimus,

28: Obráliśmy/ Cic.

29: ¶Excuſſorius, a, um, To co ku wytrzą=

30: ſániu/ Prześiewániu należy. Vt Cribrum

31: excuſſorium, Grube miąſze rzeſzoto.

32: Incutio, Wbiyam/ Wtłukam/ Wtrącam.

33: Incutere Scipionem Eburneum in ca=

34: put alterius, Słoniowy koścień komu w

35: łep wlepić/ álbo kościánem przes łep vderzić

36: Pedem terræ incutere, Otrąćić/ Vſſtyrk=

37: nąć ſie od ziemię. Colaphum incutere,

38: Pogębek wyciąć.

39: ¶Incutere etiam ad Inanimata trans=

40: ferunt Incutere errorem, W błąd kogo w

41: wieść. Metum incutere, Przeſtráſzić,. Ter=

42: rorē hoſtibus incutere, Stráchem nieprzi=

43: yaciele ziąć/ Poſtráſzić. Morbum incute=

44: re, Przipráwić kogo w chorobę/ Zádáć nie=

45: moc.

46: Nunciam alicui incutere, Przes poſel=

http://rcin.org.pl

47: ſtwo niekogo przeſtráſzić. Pauorem incu=

48: tere, Religionem incutere, W boyaźń

49: bożą kogo w wieść. Vulnus incutere,

50: Ránić.

51: ¶Incuſſus, a, um, participium ſiue no=

52: men ex participio, Wtrącony/ Wtłuczo=

53: ny. a/ e.

54: ¶Percutio, percutis, percutere, actiu.

55: tert. Biyę.

56: Percutere fores, Kołatáć we drzwi.

LL 3 Percu=

strona: 339v

kolumna: a

Q ante V.

1: Percutere ſecuri filium, Sciąć ſiekierą ſy=

2: ná. Percuti fulmine, Gromem być trącon/

3: Zábit. Percuſſæ de cœlo turres, Pioru=

4: nem vderzone. Percutere animum dici=

5: tur res aliqua, Tknąć ſércá/ Zákołátáć w

6: ſumnienie. Palpo me percutis, Błaſzniſz

7: z ſe mnie/ Szidźiſz mną.

8: Percutere fœdus, Przmiérze wziąć. In le=

9: ges hoſtium fœdus percuſſit, Przyął

10: przmiérze wedle woley nieprzyacielskiey.

11: Cum barbaris fœdera percuſſit.

12: ¶Percuſſus, a, ū, Vderzony/ zbity/ ſtłuczony

13: ¶Percuſſus, huius pefcuſſus, Bicie/ Ko=

14: łátánie.

15: ¶Percuſſor, percuſſoris, maſc. tert. Zá=

16: biyak/ Mężobóycá.

http://rcin.org.pl

¶Percuſsio, fe. tert. Vderzenie/ Trącenie.

¶Percuſſura, ræ, pro Percuſsione in

Biblijs.

¶Repercutio, Odbiyám/ Odrážam. Dicta

alicuius repercutere, Iegóſz słowy kogo

poráźić/ Obróćić yego rzecz k niemu ſámemu.

Sol repercuſſus, Záś ſie wyyáſniáyące

słóńce/ Pogodá/ Wytárte niebo.

repercutere faſcinatores, Tym którzi

mamią ludźmi odtrąćić ich naukę/ Nieczemną

vczinić.

¶Repercuſſus, a, ū, Odbity/ Odrážony.

¶Repercuſſus, huius repercuſſus,. Od=

rážénie/ Odbicie/ Odtrącenie. Repercuſſus

maris, Wrácánie wody morskiey. Reper=

cuſſus ſolis, Wyyáſnienie słóńcá.

¶Succutio, Podbiyam/ Podtłukam/ Pod=

trącam/ Wſtrząſam yako konie czinią które

cieſzko noſzą.

¶Succuſſo, as, are, idem, Wſtrząſam.

actiue, hinc equus ſuccuſſorius, Koń

wſtrząſáyący/ Cięſzko noſzący.

¶Succuſarius, rij, idem.

¶Succuſator, oris, idem. Quidam

ſcribunt per o in media dictione.

¶Succuſſorius, idem eſt.

¶Succuſſatura, ræ, Wſtrząſánie/ Cięſzko

noſzenie.

¶Succuſſus, huius ſuccuſſus, Zrzucenie

Vtrząſnienie.

http://rcin.org.pl

47: Quatuor, om. plurale tantum indeclina=

48: bile, Cztery.

49: Quater aduerb. Czterykroć/ Cztery rázy.

50: Quaterdecies, Czternaściekroć.

51: Quaterquadragies, Czterykroć czterdźieśći.

52: Quatuoruiri, Nieyaka zwierſchnośc á vrząd

53: w Rzimie ná którim czterzey mężowie byli

54: wyſádzeni.

55: Quatuoruiratus, us, Vrząd á doſtoynośc

56: tych iſtych.

kolumna: b

Q ante V.

1: Quatenus, a, um, idem quod Quatuor,

2: Cztery. Seed frequentius in plurali di=

3: ſtributiue uſurpatur.

4: Quaterni, Quaternæ, Quaterna, Czterzey á

5: czterzy/ po czterech. Quaterni denarij ſin=

6: gulis debentur, Każdemu z oſobná czter=

7: dźieśći pieniędzy máyą być dáne.

8: Quaternis diebus latent, Czterdźieśći dni ſie

9: nie vkázuyą. Quaternorum pedum lati=

10: tudine, Ná cztery ſtopy w ſzérz.

11: Quaternarius, a, ū, Cztérny álbo czworny to

12: yeſt cztéry w ſobie zámykáyący. Vt, Quater=

13: narius numer᷑, Lidżbá cztery w ſobie oſię=

14: gáyąca. Quaternarij ſcrobes, Cztery ſto=

15: py w ſzérz w dłuſz.

16: Quaternio, onis, Nieco czworolidzebnego.

17: In Biblijs tantum.

18: Quartus, a, um, Czwarty/ Sámoczwarty. a/ e.

http://rcin.org.pl

Quartum aduerb. ut quartum conſul,

Po czwarty kroć. etc.

Quartusdecimus, a, um, Czwartinaſty. Vt,

Quartadecima lina, Czwartegonaſtego

dniá xiężicá.

Quartus, a, um, Vt febris quartana, Zim=

nicá czwartego dnia ſie wrácáyąca. Febri

quartana liberari, Być pozbáwión od

czwartodzienny febry,

Quartanarius, rij, qui quartanam febrim

patitur Calep. ſine authore.

Quartarius, rij, Czwartká/ Czwarta część

miáry. Apud Catonem in mēſura qua=

drans eſt congij, in pondere quadrans

librę.

Quadragenarius, uide paulo ſupra in

Quadrus.

Quadriduum, dui, Czery dni. Quadriduū

hic fuit, Przes cztery dni tu był. Quadri=

duo nauigatio, Czterech dni woźbá. Qua=

driduiiter, Czterech dni drógá.

Quadriduo aduerb. Vt, Quadriduo ante,

Cztery dni przed tym. Quadriduo quo os

occiſus eſt, Czwartego dniá potym yáko

yeſt zabit.

Quadriduanus, a, ū, Czworodźienny/ álbo

Czterodźienny. In Biblijs tantum legitur

minus Latine.

Quæ abſqꝫ dipthongo coniunctio incli=

tica & adiectio ſyllabica quæ non niſi

http://rcin.org.pl

49: in compoſitione reperitur, & modo

50: copulatiua eſt, ut, Arma uirumq; cano

51: Modo cauſatiua, Cic. non ſolum no=

52: bis nati ſumus ortuſq; noſtri, partem

53: patria uendicat, partim amici.

54: Que, pro An apud Horatium. Quid re=

55: fert uri uirgis ferroq; necari? Hoc eſt,

56: quid refert uri uirgis an ferro necari,

M

strona: 340

kolumna: a

Q ante V.

1: Máło ná tym rozgámi być freſtan álbo od

2: mieczá zginąć.

3: Queis, ablatiuus, Acz. A quis cuius pro

4: quibus Którym. Quemadmodum ad=

5: uerb. ſimilitudinis compoſitū ex quē

6: & ad, et modum, quæ tres particulę in

7: unam cōiuncte idem ſignificant quod

8: ad quem modum, uel ad eum modum

9: quem, &c. Quemadmodum ſoles, Iá=

10: koś zwykł. Excogitaſti hæc quemad=

11: modum prius, Zmyśliłę sto yáko y pier=

12: wey. Quemadmodum aliquando in=

13: terrogatiue ponitur. Ci. Quemadmo=

14: dum eſt aſſeruatus? Iáko go chowano/

15: Którym ſpoſobém yeſt chowan. Quemad=

16: modum ſpero, Iáko ſie nád źiewam.

17: Quentiam, pro Potentiam, Veteres ali=

18: quando ſcripſere, Sipont.

http://rcin.org.pl

19: Queo, ques, iui, itū, ire, Mogę. Nō queo

20: reliqua ſcribere, Nie mogę oſtátká dopiſáć.

21: Neqꝫ te quiuit hodie cogere illā ut du=

22: ceres, Nie mógł cie przimuśić ábyś yą poyął.

23: Quitus, apud Tere. antique Forma in te=

24: nebris noſci non quita eſt, Xtałt álbo

25: twarz nie mogłá być w cieniu poznána.

26: ¶Compo. Nequeo, Niemogę. Quid il=

27: lud mali eſt nequeo ſatis mirari neqꝫ cō

28: ijcere, Co to tákowego nie tráfnego yeſt/ nie=

29: mogę ſie wydźiwić áni domyślić. Nequeo

30: te exorare, Niemogę cie vproſić.

31: ¶Nequinunt, pro Nequeunt Veteres

32: dixerunt.

33: ¶Nequitum eſt & nequitur, pro non

34: poteſt ueteres uſurparunt.

35: Quercerus, uel Querquerus, a, um, id eſt

36: frigidus cum tempore, Trzęſący ſie od

37: źimná. Vel grauis uel magnus Obſolet.

38: Quercus huius quercus, in ablatiuo plu=

39: rali Quercubus, Dąb.

40: Quernus, a, um, Dębowy. a/ e.

41: Querceus, uel, Querneus, a, um, idem.

42: Querculanus, a, um, Plin. lib. 16. cap. 10.

43: inuſitatum.

44: Quercetum, ti, uel, Querquetum, ti, Dem=

45: bowy gay/ Dembicá.

46: Querela, Vide Queror.

47: Queror, eris, queſtus ſum, eri, de. t. Skárżę

48: ſie/ Vtyskuyę. Suum actum quereban=

http://rcin.org.pl

49: tur, Skárżyli ſie álbo żáłowáli ſwego vczinku

50: Lachrymans apud me eſt queſtus, S

51: płáczem ſie przede mną skárżił. Sæpe de lu=

52: xuria ciuiū queſtus, Vſtáwicznie vtysko=

53: wan ná zbytek mieſcki. Dicimus queritur

54: hoc uel de hoc, O to álbo ná to ſie skárży.

55: Semper aliquid queruntur, Cic. Záwż=

56: dy naydą czego ſie máyą skárżyć. Apud po=

kolumna: b

Q ante V. 340

1: pulum queſtus quod de ſe tali aliquid

2: timuiſſent, Skárżił ſie przed poſpolitym

3: człowiekiem yż ſie czego tákowego od niego

4: obawáli.

5: Queritor, taris, tari, frequent. Vſtáwicznie

6: ſie skárżę/ Styſkuyę/ Nárzekam/ lámentuyę.

7: Queſtus. huius queſtˢ, in ablatiuo plurali

8: queſtubus, Skárżenie/ Vtyskowánie/ Lá=

9: mentowánie.

10: Querela, læ, Skárgá/ Vtyskowánie/ Láment.

11: Querela tēporis, Vtyskowánie ná złe czáſy.

12: Plena querelarum epoſtola, Pełny vskar=

13: żánia liſt.

14: Querimonia, æ, idē quod Querela. Que=

15: rimoniā habere de re aliqua, Skárżić ſie

16: ná co. Quotidiana querimonia populi.

17: Querulus, a, um, Vſtáwicznie ſie skárżący/

18: Styskuyący.

19: Querulus idē aliquando ſignificat, Głoś=

20: ny/ Kwiczący álbo Skrzipiący yákoby wóz.

http://rcin.org.pl

Queruloſus, pro querulo in Biblijs tan=
tum Barbarum.
Queribundus, a, um, idem quod Querulus.
¶Compo. Conqueror, pen. cor. con=
quereris, ſtus ſum, eri, idem quod ſim=
plex, Conqueri aliquid, Vtyskować ná
co. Conqueritur mecum mulier fortu=
nas ſuas, Skárży ſie ná ſwoye nieſzczęście.
De eadem re per epiſtolam conqueren=
ti reſcripſit, O też rzecz vskárżáyącemu ſie
przes liſt odpiſał.
¶Conqueſtus, huius tus, Skárżenie/
Vtyſkowánie.
¶Conqueſtio, onis, idem.
Querquedula, læ, auis.
Querquerus, Vide Quercerus.
Querulus, Vide Queror.
Qui. Cuius, cui, pronomen relati. Który.
Femi. Quæ, Która. Neut. Quod, Które.
Qui aliquando interrogatiuum pro Quis
Plaut. Qui me eſt alter audiator homo,
I kto yeſt nád mię śmielſzy. Qui erit rumor
populi, Co ludźie będą mówić. Quem te ap=
pellem, Iáko cie mam zwáć. So qui ſint qui
uelint, Ieſli którzi ſą którzi by chcieli. Nemi=
no concedo qui maiorem ex pernicie
Reipub. moleſtiam acceperit, Nie dam
tego yednemu naprzód któreby więtſzą żáłość
podyął dla vpátku ſtanu poſpolitego.
Qui aliquando eſt aduerbiū ſignificans

http://rcin.org.pl

51: Quomodo, Iáko álbo którym ſpoſobem/

52: Którym obyczayem. Qui uocare, Iáko cie

53: zową. Dauo iſtuc dedam negoti S. non

54: poteſt P. qui? S. quia habet aliud ma=

55: ius ex ſeſe, Dawuſowi to polecę S. Nie

56: może być/ Nie ſproſta temu P. czemu/ przecz.

LL 4 Qui

strona: 340v

kolumna: a

Q ante V.

1: Qui ſit ut ego neſciam, Co yeſt w tym yż

2: ya o tym nie wiem.

3: Qui illum, Dij omnes perdiunt, Boże

4: day źlie zginął. Qui fieri poterat, Iáko to

5: mogło być.

6: Quidem. Terent. At nunquid aliud, P.

7: quidum, G. quia triſtis es, A dla czego/

8: A przecz/ Albo czemu ták.

9: Qui cum pro cum quo, ut Qui cum lo=

10: quitur filius, S kim to rozmawia ſyn.

11: Quidam compoſitum, Niektóry.

12: Quædam, Niektóra.

13: Quoddam, uel quiddam cuiuſdam,

14: Niektóre.

15: Quidam ex aduocatis, Niektórzy z ſą=

16: downych pánów. Magni cuiuſdam ho=

17: minis & perſapientis uidetur, Niektó=

18: rego człowieká wielkiego y mądrego. Cer=

19: tis quibuſdam uerbis, Pewnemi niektó=

20: remi słowy.

http://rcin.org.pl

21: Quiddam diuinum, Niecbo boskiego.

22: Quicunque, quæcunqꝫ, quodcunqꝫ, Któ=

23: rykolwiek/ Wſzelki. Ciceronem cui=

24: cunqꝫ eorum oppoſuerim fortiter,

25: Wſzelákiemu álbo ktoremukolwiek z nich.

26: Quodcunqꝫ militum contrahere pote=

27: ris contrahe, Cokolwiek álbo ylekolwiek

28: możeſz służebnych ludźi zebráć zbierz.

29: Quicunqꝫ geminatum, Cic. Quoſcunqꝫ

30: de te queri audiui, quacunqꝫ potui

31: ratione placaui, Któremkolwiek słyſzał

32: ná cię ſie skarżące którymemkolwiek oby=

33: czáyem mógł vśmierzał y vbłagał.

34: Quæcunqꝫ in dicendo ſumus, Któ=

35: rzi kolwiek w wymowie yeſteśmy/ álbo yáko=

36: kolwiek wymówni yeſteſmy. Vos in omni

37: fortuna quæcunqꝫ erit complector,

38: Was we wſzelákim ſzczęściu yákoſzkolwiek

39: owa będzie przyimę/ To yeſt álbo w dobrey

40: álbo we złey przigodźie/ yednák ya was

41: záwżdy będę miłował.

42: Quilibet, Quꝫlibet, Quodlibet. Káżdy z

43: oſobna/ Wſzelki/ którykolwiek. Pollicitis

44: diues quilibet eſſe poteſt, Obietnicámi

45: wſzelki może być bogáty. Quibuslibet

46: temporibus egregius fuit Senatus,

47: Nigdy ſie nieprzeyęło/ álbo nie przebráło

48: zacnych pánów rádnych. Peritus & quili=

49: bet ueluti contraria, Vczony á ládá kto.

50: Quolibet modo, Iáko ſie komu podoba.

http://rcin.org.pl

51: Quiuis, Quæuis, Quoduis uel Quiduis,

52: cuiuſuis idem quod Quilibet. Ab qui=

53: uis homine cum opus eſt beneficium

54: accipire gaudeas, Od któregokolwiek

55: człowieká gdy potrzebá dobrodźieyſtwá ma

56: być żądano.

kolumna: b

Q ante V.

1: Queiſuis temporibus pro quibuſuis,

2: Wſzelákich etc. Quiduis potius quā iudi=

3: cium, Coſzkolwiek bądź/ tilko áby nie ſąd

4: álbo pozywánie było. Quiduis perpeti mal=

5: le, quam hoc uel illud, &c.

6: Quia coniunctio cauſalis, Iż/ dla tego yż.

7: Quia bis repetitū ſequente ſubiunctiuo

8: uel indicatiuo. Quintil. Non quia pro=

9: deſſe nunquam ſatis ſit, ſed quia hoc

10: proſpicere debet, Nie dla tego yż. etc.

11: Quia pro quod ſubiunctiuo, Nemo do=

12: lorem quia dolor fit amat, Zaden bo=

13: leści dla tego yż boli/ nie miłuye. Cic.

14: Quia enim, Plaut. Qui tibi iſtuc in men=

15: tem uenit, S. Quia enim ſero adueni=

16: mus, Dla tego yżeſmy pózno prziſzli.

17: Quianam, interrogatiuum, pro Quare,

18: uel, Cur. Plaut. Nimis ocioſum arbi=

19: tror hominem eſſe D. Quianam arbi=

20: trare, Ale czemuſz mniemáſz.

21: Quiane pro certe, reuera, Owſzeki/ Zápraw=

22: dę. Interpretantur apud Vergil. Aenei=

http://rcin.org.pl

23: dos.

24: Quiatis pro Cuias antiquum.

25: Quicquam, Cuiuſquam, Nieco. Si

26: quicquam mentitum inuenies occidi=

27: to, Ieſli mie namniey we łży doświádcziſz.

28: Quicque uel quidque, Cokolwiek/ Wſzelá=

29: kie.

30: Quicquid ſubſtantiuum infinite capitur

31: nunquam refert, Wſziſtko to/ Coſzkolwiek.

32: Quicquid id eſt iam ex Naucrate co=

33: gnato cognoſcam meo, Coſzkolwiek

34: yedno yeſt álbo coſzkolwiek w tym yeſt/ yuſz

35: ſie tego wywiem z przirodzonego męgo

36: Naukráteſá. Iſtuc quicquid eſt fac me ut

37: ſciam, To coſzkolwiek yeſli daway mi znáć.

38: Quicquid eſt, Bá niechay będźie co chce.

39: Fores quicquid eſt futurum feriam,

40: Niechay vroście ztąd co chce yá yednak záko=

41: łacę we drzwi álbo coſzkolwiek koſtká przinie=

42: ſie/ etc.

43: Quicquid ſapit meo amore ſapit, Co=

44: kolwiek mądrośći ma/ to z moyey mądro=

45: śći ma.

46: Quicum, Vide Qui.

47: Quicunqꝫ. Vide Qui.

48: Quid, nomen ſubſtantiuum, Interrogat.

49: aut infinite capitur, nunquā refert, Co.

50: Quid agimus? Co czinimy/ Co chcemy po=

51: cząć/

52: Quid cauſæ eſt quin hinc in piſtrinum

http://rcin.org.pl

53: recta proficiſcar uia, Co zá przicziná tego

54: może przeźić/ ábych ſie w wieczną słuſzbę

55: do Młyná zá rázem nie muſiał wnośić.

56: Quid facerent miſeri, A co ynego niebo=

57: żętá czinić mieli.

Q ante V.

1: Quid te futurum, pro quid ad te fu=

2: turum, Co z ciebie być ma.

3: Ego ſcio quod ſis ętatis. Ia wiem yákoś

4: ſtáry. Quid ſui conſilij fit oſtendit, Co

5: zá przed ſię wzięcie ma/ okázuye. Quid tu

6: hominis es? Cożeś zá człowiek. Exponam

7: breuiter quid hominis ſit, Powiem kró=

8: ciuczko co zá człowiek yeſt. Quid gentium

9: caret is morbus, Y która ziemia tey choro=

10: by próżna yeſt. Quid iſtuc gaudij eſt, Co

11: to tam zá weſele. Quid hoc rei eſt, Co to

12: yeſt/ Co ſie przes to rozumie. Quid cum

13: illa tibi rei eſt, Co masſz s nią ſpráwować.

14: Signi dic quid eſt, Powiedz co yeſt zá

15: známię.

16: quid iſtuc uerbi eſt, Co to yeſt

17: zá rzecz. Co ſie przes ty słowá rozumie. Ne=

18: ſcio quid uiri ſis, Ia nie wiem coś ty zá

19: człowiek.

20: Quid pro aliquid, Terent. Si tibi quid

21: feci, Ieſlim ći nieco vczinił. Portant quid

http://rcin.org.pl

rerum, Przinoſząć nieco s ſobą. Quid ad=

miratiue dictum a reſpondente, Co?

Iáko? Coſz mówiſz? Quid uolui aliud

dicere, Cożem chćiał ynego rzéc. Quid

autem? Ale czemu? Quid eſt quod lętus

ſis? Coć to weſołego? Quid eſt ſi non

hoc contumelia eſt, I co ma być ynego

zá potwarz miano/ yeſli to potwarz nie

yeſt.

Quid pater, uiuit ne? Co ociec czini/ żyw=

li yeſzcze? Quid amplius uultis? Coſz

więcey checie [!] ? Quid mecum eſt tibi, Co

maſz s ſemną ſpráwować. Quid mihi cum

iſta ſanctimonia & ſumma diligentia,

Ey co ya dbam o tę ſwiątobliwość á wielką

ták pilność.

Quid facere aliud, Cóż miał ynego

czinić. Quid ſi hoc quiſpiam uoluit

Deus, Iáko álbo co k temu chceſz rzéc yeſli to

ták Bóg przeyźrzał. Quid tibi uidetur,

adeon ad eum, Coć ſie widźi y mam yść

do niego. Quid uerbis opus eſt, Ale co

potrzebá o tym wiele mówić. Quid mul=

ta? Quid multa uerba, quid multum

moror idem.

Quid ita? Czemu ták? Przecz? Quid ita nō,

Czemu nie. Terent. Adduxtin tecum fi=

liam, C. Non D. Quid ita nō, Ale czemu

nié.

Quid ita tantum, Terent. Qua audacia

http://rcin.org.pl

52: tantum facinus, audet. P. Quid ita

53: tantum? Coſz mówiſz wielie? Quid tibi

54: huc? Co tu ſpráwuyeſz? Co tu maſz czinić?

kolumna: b

Q ante V. 341

kolumna: b

Q ante V. 341

1: Quid tibi iſtic? Co tam czinić/ O czemeś

2: ſie tám zábáwił?

3: Quid tua id refert, A co tobie do te=

4: go.

5: Quid tum, A cóſz. Quid tum poſtea?

6: A cóſz ná tym? Quid offendi, W czymem

7: cie obráźił. Quid iſtic, ſi cerum eſt face=

8: re facias, I co mnie do tego. I cóż mnie ná

9: tym/ yeſliś to yuſz ták przed ſię wźiął pro=

10: wadz że w ymię boże. Quid cum illis a=

11: gas, A co s tákiemi ludźmi począć. Quid

12: huic homini facias, Co z tákim człowie=

13: kim chceſz począć.

14: Quid facias, ita ut homo eſt ita mo

15: rem geras, Co ſie przeciwiſz/ nie ſtworziſz go

16: ynym. Quid eſt factum, Co ſie ſtało.

17: Quidam, Vide Qui.

18: Quidem aduerbium affirmandi, ut, Ego

19: quidem ſcribo, tu uero legis, Iáć

20: wprawdźie piſzę á ty czitaſz. Ne ne, nec

21: quidem, Cicer. Neqꝫ officium neque

22: ſtudium meum diſſiderabis ne in pu=

23: blicis quidem, Też y w poſpolitych ſprá=

http://rcin.org.pl

24: wách.

25: Et quidem uel ac quidem, Cicer. Mi=

26: hi quidem placet ac uehementer qui=

27: dem, Mnie ſie podoba y wpráwdzie bar=

28: zo dobrze. Tantum doleo ac mirifice

29: quidem, Tilko żáłuyę á owſzeki nie pomá=

30: łu/ Bárzo. Poſt ſolſtitium Caniculæ

31: oritur, & quidem aliquod diebus, A

32: to w kilku dni po tym/ etc.

33: Quidem certe, Cicer. Illud quidem cer=

34: te noſtrum conſilium iure laudandum

35: eſt, Wpráwdźie oná náſzá rádá. etc. Teren.

36: Mea quidem hercle certe in dubio eſt

37: uita. Záprawdę móy żiwot na włosku ſie

38: dzierży.

39: Quidem profectio Cicero. Nunc qui=

40: dem perfecto.

41: Quidnam interrogatiuum, Teren. Quid=

42: nam ille commotus uenit, Czemu álbo

43: dla czego ten ták s gniewem przicho=

44: dźi.

45: Quidnam ſine interrogatione pro

46: quid, Terentius. Reuiſo quidnam

47: Chærea hic rerum agat, Póydę záś á

48: vyźrzę co tam Cherea czini/ Iáko mu ſie tám

49: wodźi.

50: Quidni aduerbium confirmandi, Cze=

51: mu nie. Noſtin Pamph. Quid ni, Czemu

52: nie/ Czemu nie mam znáć/ znam. Mutus

53: illico G. Quid ni eſſet, Czemuby nie

http://rcin.org.pl

54: miał zmilczeć.

Laudat

strona: 341v

kolumna: a

Q ante V.

1: Laudat Africanum Panecius, quod

2: fuerit abſtinens, Quid ni laydet? Cze=

3: mu by go nie miał chwalić.

4: Quidpiam cuiuſpiam, Nieco/ Nieyáką

5: trochę. Num illi moleſtæ quidpiam hæ

6: ſunt nuptiæ, A prawdá yż mu nieyáko yeſt

7: przicięſzſze to weſele.

8: Quidqꝫ cuiuſqꝫ. Każdy kęs/ Wſziſtko.

9: Quiduum, Vide Qui.

10: Quies, etis, fe. tert. Pokóy. In quiete & ſe=

11: cundum quietem et per quietem, Przes

12: ſen/ W odpocziwániu/ W ſpániu. Somnus

13: & quies, Quietem capare, Odpocziwáć.

14: Tradere ſe quieti idem, Albo yść ſpáć.

15: Mors laborum & miſeriarum quies,

16: Smierć wſzem práców y nędzów pokóy vczi=

17: ni. Quies & uigilia opponuntur.

18: Quies etiam, Pokóy/ To yeſt przimierze.

19: Quietes in plurali.

20: Quieſco, is. eui, etum, ere, neut. tert. Odpo=

21: cziwam/ Spię/ Stoyę s pokoyem. Też przeſtá=

22: wam/ Popuſzczam/ Pozoſtáyę. Si uiginti

23: quieſſem dies, Bych był dwádźieśćiá dni

24: odpocziwał. Mare quieſcit, Morze ſtoyi s

25: pokoyem. Quieſcas uel quieſce, Dayże ye=

http://rcin.org.pl

dno pokóy/ Nie troſzcz ſie/ Pátrz tego ná mię.

Nunquam per Marcum Antonium

quietus fui, Nigdym ſpokoyny nie był przed

Antoniuſem.

Quieſco tranſitiue, Vſpokoyam/ Vskro=

miam. Plaut. Quieſce tumultum qui eſt

ante hominum, Niedayſie wádźić przed do=

mem/ Vſpokóy ye.

Quieſci imperſonale, Terent. Quibus

quidem quam facile poterat quieſci, ſi

hic quieſcet, Które rzeczy łatwie mogły

być vſpokoyone/ gdyby ten skromnieyſzy był

Quietus, a, um, participi. ſiue nomen ex

participio, Spokoyny. Quietus eſto,

Bądź ſpokoyny Meminero, de hoc quie=

tus eſto, Będę pámiętał/ możeſz ná to dobrze

ſpáć. Quietum aliquem reddere, Vſpo=

koyić kogo/ Troſki á ſtáránie z kogo ſyąć.

Quieto animo uiuere, Spokoynie żyć.

Solutus & quietus animus, Homo

quietiſſimus. Quietus annus, Spokoyny

rok. etć.

Quiete aduerb. Spokoynie. Quietiſſime ſe

recipere, Spokoyniuchno ſie záś wróćić.

¶Compoſi. Acquieſco, cis, eui, etum,

ere, id eſt Aliquantulum quieſco, Od=

pocziwam nieyaką trochę. Aliquando con=

ſencio, condeſcendo, Przizwalam/ Przi=

ſtáyę. Tuis monitis lubens acquieſcam,

Rad przeſtáyę ná twym nápominániu, Nul=

http://rcin.org.pl

56: lo modo uoluit acquieſcere, Zadnym

57: obyczáyem ná tym nie chćiał przeſtáć. In ali=

kolumna: b

Q ante V.

1: quo homine acquieſcere, Rozkoſz. Och=

2: łodę á krotochwilę mieć s niekim.

3: ¶Acquieſcens, entis, particip. Przeſtá=

4: wáyący/ Odpocziwáyący. Cōquieſco, id eſt

5: bene quieſco, Dobrze odpocziwam/ yeſtem

6: content/ Przeſtáyę ná tym/ Doſić mi ſie dźieye

7: Też ochłodę/ Roskoſz y krotochwilę mam.

8: Conquieſcere ab execrationibis, Po=

9: kóy miec od klątew y przeklínánia/ To yeſt

10: nie być więcey przeklinan. A re aliqua cō=

11: quieſcere, Pozoſtáć niektórey rzeczy. Ne

12: ad ſaxa quidem mortui conquieſcūt,

13: Odpocziwáyą. Niſi perfecta re, de me nō

14: conquieſti, Pirwyś nie odpoczinął áli=

15: żeś to przewiódł y przekonał co mnie należá=

16: ło. Facile conquieſco, Latwie ná tym

17: przeſtawam. In ſtudijs conquieſcere, W

18: naukách ſie tilko obieráć. In amici mutua

19: beneuolentia conquieſcere, W zobopol=

20: ney miłośći przyiacielskiey rozkoſz y ochłodę

21: mieć Hyeme omnia bella iure gentium

22: conquieſcunt, Przeſtáyą. etc. Ab armis

23: conquieſcere, Przeſtáć walczić. Cōquie=

24: ſcit mercatorū nauigatio, Przeſtáyę. etc.

25: Conquieſcent literæ niſi quid noui

26: extiterit, Odpocziwáyą liſty/ To yeſt przeſtá

http://rcin.org.pl

27: ną więcey piſáć liſtów/ yeſli ſie co nowego

28: od ciebie ku mnie nie ponowi.

29: ¶Inquies, etis, fem. contrarium quie=

30: ti, Niepokóy.

31: ¶Item, Inquies, etis. om. Nieſpokoyny.

32: ¶Inquietus, a, um, quieto contrariū,

33: Nieſpokoyny. Animus inquietus, Nie=

34: ſpokoyny vmysł. Homo inquietus & ad

35: tribunatum ſpirans, Człowiek nieſpokoy=

36: ny á ná páńſtwo woyskie czihάyący/ ważący.

37: Ingenia inquieta et in nouas res auida.

38: Nox inquieta, Nieſpokoyna noc.

39: ¶Inquieto, as, are, Nágábam/ Trudność

40: zadawam. Inquietatio, Niepokóy/ Nágá=

41: bánie.

42: ¶Inquietudno, inis, Nieſpokoyność. In

43: Biblijs tantum.

44: ¶Irrequietus, a, um, idem quod In=

45: quietus, Nieſpokoyny/ Pierzchliwy/ nie=

46: mogący s ſpokoyem być.

47: ¶Interquieſco, Podczás álbo niekiedy od

48: poczywam/ przeſtáyę. Quo tempore maxi=

49: me lites interquieſcunt, Którego czáſu

50: zwłaſzczá práwá á ſpráwy ſądówne przeſtá=

51: wáyą/ álbo záwieſzáyą. Cum paululum

52: interquieuiſſem, Odpoczynąwſzy máluczko

53: Aluus interquieſcet, Záſtánowi ſie záś.

54: ¶Reuies, ei, uel requietis, requiem,

55: uel requietem, ablatiuo requie uel re=

56: quiete, idem quod quies, Pokóy/ Od=

http://rcin.org.pl

57: pocziwánie. Habere quietem Mieć pokóy.

Dare

strona: 342

kolumna: a

Q ante V.

1: Dare requiem ab operæ, Kázáć odpoczi=

2: wáć od roboty. Requiem ex occupatio=

3: nibus querere, Vdáć ſie ná pokóy po wiel=

4: kich pracach. Oblectatio animi requieſq;

5: curarum. Requies in amicitia ali=

6: cuius, Ochłodá y odpoczinienie w mi=

7: łości cziyey.

8: ¶Requieſco, cis, ere, Odpoczywam/ Spię

9: ſtoyę s pokoyem/ Nieruſzam ſie. Requieſce=

10: re & curam animi leuare, Odpoczynáć/

11: ſpáć. A malis requieſcere, Od przeciwnoś=

12: ći ſie wykołáráć. Requieſcere in ſpe alicu=

13: ius adoleſcentis, Radowáć ſie/ máyąć do=

14: brą nádźieye o nie którym młodźieńcu. In

15: miſerijs requieſcere, Odelgę nędzóm ſwym

16: náleść. Requieſcere in ſermone alicuius

17: Cieſzić ſie obietnicą álbo powieśćią chiyą.

18: In lectione Poetarum requieſcere, Ro=

19: skoſzować ſie w czytániu Poetów. Non re=

20: quieſcere conſilio cuiuſpiam, Nie chcieć

21: przeſtáć ná cziey rádzie. Requieſcere cum

22: accuſatiuo, Verg. Et mutata ſuos re=

23: quirunt flumina curſus, Záſtánowiły ſie

24: álbo s pokoyem ſtánęli.

25: ¶Requietus, a, um, Spokoyny/ Cichy/

http://rcin.org.pl

Skromny. Requietus lacus, Ciche yezioro

Agrum requietum, Rola przyłogiem le=

żąca. Lac requietum, Siódłe mlieko.

¶Requietior, Spokoynieyſzy/ Ciſzſzy.

¶Requietio, onis, in Biblijs Barbarū

nomen pro requie.

Quilibet, Vide Qui.

Quimatus. Vide Quinq̄ꝫ.

Quin aduerb. ſignificans, ut, non, Aby nie

Fieri non poteſt quin aliquando iſtud

tibi utile futurum ſit, Nie może być/ ábyć

to kiedy wielkiego pożitku nie przyniosło.

Nunquam tam mane egredior, quin

te in fundo conſpicor fodere, Nigdy

ták ráno z domu niewynidę álbo yuſz ná roly

kopaſz. Non dubito quin eo ſis animo,

Nie wątpie żeś tego vmysłu yeſt. Non du=

bito quin ad te ſtatim ueniam, Mam zá

to że hnet do ciebie przyidę. Prorſus nihil

abeſt quin ſim miſerrimus, Owſzeki bár=

zo blisko tego że mi być wielkym nędznikiem

Facere non poſſū quin ad te ueniā, Nie

mógę ſie odźieżeć ábych ku tobie nie miał

przyść. Cauſę nihil dico quin ita ſit. Nie

przeciwiam ſie temu áby ták nie máło być/ ál=

bo może to być nie mówie nic przećiwko temu.

Nullo modo introire poſſum quin ui=

derent me, Zadnym obyczayem nie mogę

wniść áby mie nie vizrzeli. Quint. taces?

Ale czemu wżdy nie milcziſz. Quin Pythias

http://rcin.org.pl

56: tu me ſeruato.

kolumna: b

Q ante V. 342

1: Quin nonnunq3 ſignificat, cur nō, Quin

2: tu aliquid facis, Czemu ty nie robiſz czego.

3: Quin potius illud adnota quę putaue=

4: ris corrigēda, Iowſzem raczey to máſz ná=

5: znáczyć Plin. Epiſt. 57.

6: Quin item ſignificat, Nádto/ k temu.

7: Quinetiam coniunc. copilatiua Iowſzem

8: nád to k temu. Quinetiā ſcelus poſtquā

9: ludificatus eſt uirginem ueſtem omnē

10: miſere diſcidit, Nád to yeſzcze bezecnik vczy=

11: niwſzy ſwą wolą nád pánną poſzárpał y po=

12: darł ná niey odźienie.

13: Quinimo, coniunct. Iwſzem dáleko wyęcey.

14: Quinimo quoties cubiculum eius intra=

15: re uolebat uiuere filium ſuum ſimu=

16: labat, Iowſzem yle kroć.

17: Quincunx, cis, om Piąta część áſsiś/ Ná

18: wadze dzieſieć lótów to yeſt quinq3 uncię.

19: Vide ſupra in dictione As.

20: Quincunx dicitur, Gdy która rzecz yedná od

21: drugiey bywa rozſádzona/ Iż gdźiekolwiek

22: poyzrzyſz álbo w dłuſz álbo w przecz albo teſz

23: ná ukoś wſzędźie ſie yednakie rzeczy vkázuyą w

24: yednáki dálekośći od ſiebie ſą. Quod in ar=

25: boribus diſponendis ueteres curarūt

26: Vnde dicimus arbores in quincun=

27: cem diſpoſitæ. In quincuncem diſpo=

http://rcin.org.pl

ſitas arbores eſſe ordines arborum re=
ctos paribus interuallis longe lateqꝫ in
quadrum uel tranſuerſum ductos, ita
ut proxime quæqꝫ inter ſe quaternæ
arbores figuram conſtituant quadrā=
gulam, æquilateram, Id iam confeſ=
ſum eſt. Sed qua tandem ratione is
ordo quincuncialis dictus ſit, nemo
hactenus quod ſciam diuinauit, aut
certe non unde intelligas prodidit.
Eam ego mihi ſic uideor animaduer=
tiſſe, quod ſic conſtitutis arborum
ordinibus, ſi prixime quæqꝫ quater=
næ arbores (quæ conſtituunt angu=
los quadrati æquilateri) inter ſe ad in=
uicem conſiderentur, ut figura qua=
drata, iuuenientur latera quadrati (id
eſt interuallum rectilineum arborū
perangulos quadrati diſpoſitarum.)
quincuncialem exacte habere pro=
portionem ad Diamentum eiuſdem
quadrati, id eſt eam diſtantiam ſiue
lineam quæ per medium quadrati ab
angulo ad angulum/ ſiue arbore ar=
borem) ducitur id eſt inuenietur laterū
unum quodqꝫ ad Diametrum eam
habere proportionem quæ eſt quinqꝫ
ad ſeptem, quæ coniuncta conſtitu=
unt aſſem duodecim unciarum.

http://rcin.org.pl

strona: 342v

kolumna: a

Q ante V.

Quod autem quincuncialis potius hic
ordo quam ſeptuntialis dicatur, cum
quincuncialia & ſeptuncialia habeat
interualla, ea eſt ratio, quia quin=
cuncialium interuallorum tanto plus
eſt, quanto latera quadrati plura ſunt
diametro. Porro a maiore fit denomi=
natio, Hæc Petrus Cholinus, quæ ita
ſe exacte habere quiuis poteſt circino
experiri.
Quincunx item menſuræ genus paulum
ſupra dimidiam heminam continens.
Quicūces uſurę, Lichfy trwáyące przes pięć mie
ſięcy gdy ná kożdy mieſiąc od głównеy ſum̄y ſtá
yeden czynſz bywa dawan/ Oſtateczne ſiedmi
mieſięcy tego roku/ (Który tu bywa miáſto
Aſsem rochowan) ſą wolne od czynſzowánia/
To yeſt ná kożdy rok pięcioráki czynſz od każ=
dey ſummy głowney ſto w ſobie zámykáyąci.
Hæres ex quincunce, Któremu ſie trzecia
część máyętnośći weſpołek s yedną dwánaſt=
ną cząſtką áſſis doſtawa.
Quincuncialis, le, Vt, Quincuncialis
herba, Ziele ná pięć wielkich pálców wzwyſz.
Nam 12. pollices conſtituunt unum
pedem, Iednę ſtopę.
Quincuplex, Quindecim, Vide Quinq.

http://rcin.org.pl

Quinetiam, Quinimo, Vide, Quin.

Quinque, om. indeclinabile, Pięć.

Quinquies aduerbium, Pięćkroć.

Quinquies millies, Po pięć kroć tyſiąc.

Quinus, a, um, idem quod quinque, Pięć

Sed ſæpius in plurali.

Quini, næ, na, Pięć á pięć/ po piąci. Quina

millia peditum, Pięć tyſięci pieſzych.

Quinarius, a, um, Pięć w ſobie oſięgáyący

pięć liczebny. Quinarius argenteus, Di=

midium denarij.

Quimatus, huius quimatus, Plin. Piąći

lat wiek.

Quindecim numerale nomen indeclina=

bile, Piętnaście.

Quindecies aduerbium, Piętnaście kroć.

Quindecim uir, nomen magiſtratus a=

pud Romanos.

Quindenus, a, um, idem ſignificat quod

quindecim, Albo Piętnaſty á piętnaſti/ po

piąćinaście.

Quingenti tæ, ta, Pięćſet.

Quingenteſimus, a, um, Pięć ſetny. Plin.

Anno urbis quingenteſimo, Roku od

założenia miáſtá Rzimskiego pięćſetnego.

Quingenties aduerbium. Pięć ſet kroć/

pięć ſet rázów.

Quingeni, næ. na, idem quod quin=

genti, Albo, Po piący ſet/ Pięć ſet á pieć.

ſet.

http://rcin.org.pl

kolumna: b

Q ante V.

Quingenarius, a, um, Vt, Quingenaria

lanx, Pięc ſet funtów wáząca.

Quinquaginta, indeclinabile, Pięćdzie=

ſiąt.

Quinquagies, aduerbiū, Pięćdzieſiąt kroć.

Quinquagies centena millia, Pięćdzieſiąt

kroć ſto tyſięcy.

Quinquagenus, a, um, idem quod quin=

quaginta, Plin. Quinquagenis diebus,

Q piąćidzieſiąt dni/ álbo ná káżdą piecdzie=

ſiąt dni/ álbo pięćdźieſiąt á pięcdzieſiąt dni.

Quinquagenarius, a, um, Z piąćidzieſiąt.

ſztuk/ álbo pięđzieſiąt ſztuk ważąci. Grex

quinquagenarius, Trzódá z piąćdzieſiąt

pogłowia.

Quinquageſies aduerbium, apud Plaut.

legitur, Mendoſe pro quinquagies.

Quinquageſimus, a, um, Piącidzieſiątny.

Quinquageſimas exigere, Piąćidzieſiątną

część obierać. Quinquageſima liba, pro

religione quadam ueteres offerebant.

Quaguatria, orum, Feſta erant quæ

quinqꝫ diebus Palladi fiebant, Ku czyćy

boginey Minerwy.

Quinquatrus, a, um, Vt, quiquatrus di=

es. Feſtus poſt diem quintum Idus,

Marcij.

Quinquartus, us, ui, pro ipſis quinqua=

http://rcin.org.pl

29: trijs.

30: Quintus, a, um, Piąty.

31: Quiquelibralis, & hoc le, Pięć funtów

32: ważąći/ Pięćfuntny.

33: Quinquemeſtris, & hoc quinqueme ſtre,

34: Pięć mieſięczny. Vt pulli quinquemeſtres,

35: Zrzebiętá pięc mieſięcy ſtáre.

36: Quinquennis, & hoc quinquenne, Pięć=

37: letny/ w piątim roku ſtoyąci.

38: Quinquēnalis, le, Od piący lat do piący lat/

39: álbo ná kozde pięc lat. Vt, Quinquen=

40: nales ludi, Ná kożdą pięć lat zwykły.

41: bić ſpráwowáne. Magiſtratus quinquen=

42: nalis, Vrząd piećletny/ To yeſt tilko przes

43: pięc lat trwáyący.

44: Quinquennium, ij, Pięc lat. Toto quin=

45: quennio abfui domo, Przes cálą pięć

46: lat nie poſtałem domá.

47: Quinquepartitus, a, um, Piećczęſtny/ Toyeſt

48: ná pięć częśći ſie dzielący.

49: Quinquepartito, auerbium, Ná pięć

50: częśći.

51: Quinqueremis, quinqueremis, Gália

52: albo náſad o piąći rzędów wiosł nárządzona.

53: Quinquercium, & quinquertiones, ui=

54: de Pentaphlus.

55: Quinqueuir, quinqueuiri dicitur, ut tri=

56: umuir, Vrząd był w Rzymie piąćinaście mę=

57: żmi záſádzony.

http://rcin.org.pl

strona: 343

kolumna: a

Q ante V.

Quinqueuiratus huius quinqueuiratus,

Doſtoyność á zwierſchność tego vrzędu.

Quintilis, huius quintilis, dictus eſt men=

ſis, Iulius, Lipiec. Quinquefoliū, uel Tor

mentilla herba, Przerwipęp álbo pępáwá.

Quintusdecimus, a, um, Piątinaſti/ a/ e.

Quintum aduebium, Vt quintum con=

ſul, Po piątiś ras ráycá.

Quinto conſul idem.

Quintanus, a, um, Piąti á piąti. Vt quin=

tanus ſemitari, Po piątim á po piątim ob=

łaku/ álbo roſztowaniu/ ścziſzkę pod winni=

cą czynić.

Quippe rationis redditiue aduerbium,

Bo/ yákoſz to/ dla tego. Sol Democrito

magnus uidetur quippe homini eru=

dito & in Geometria perfecto, Demo=

crituſowi ſie zdá że słońce yeſt wielkie/ yákoſz

to człowiekowi vczonemu/ á w nauce pomie=

rzenia ziemie doskonáłemu. Cic. Conuiuia

cum patre non inibat, quippe, qui ne

in oppidum quidem, niſi perraro ue=

niret, Ná bieſiádách s oycem nie bywał yá=

koſz to ten któri y do miáſtá bárzo rzadko

przychodźił.

Ego uero laudo, quippe quia magna=

rum ſæpe id remedium, ægritudinum

http://rcin.org.pl

28: eſt, Dla tego yż/ etć. Recte igitur diceres

29: te reſtitiſſe? Quippe, Beż watpliwość.

30: Quippini, pro cur non, obſoletum.

31: Quiris, maſ. Lingua Sabinorum, Haſta,

32: Włocznia.

33: Quirinus dictus eſt Romulus, Pierwſzy

34: król y fundownik Rzimski.

35: Quiris, quiritis, maſc. tert. etiam ſingula=

36: riter Romanus dicitur apud Poëtas,

37: Rzimianin. Sed frequentius in plurali

38: Quirites, Rzimiánie.

39: Quiri, & hoc quirinale, a Quirino,

40: inde Quirinalis, Górá w Rzimie tim imie=

41: niem zwána.

42: Quirinalia, orum, Dies quo ſacra Ro=

43: mulo fiebant, Swiętá w Rzimie były ku

44: czćy Romuluſowi vſtáwione.

45: Quirito, as, are, & Quiritor, aris, ari, Ná

46: rátunek Quiritow/ to yeſt/ Rzymiánów wo=

47: łam prze żywy bóg rátunku żądam.

48: Quiritari etiam, Skárżić ſie/ lámentować á

49: nárzekáć.

50: Quiritatio, onis, Ná rátunek wołánie/ lámen

51: towánie/ vtiskowánie.

52: Quiritatus huius quiritatus, Załoſne ná

53: rátunek wołánie.

54: Quiritatus infanium, Wrzask dziećin=

55: ny.

56: Quis, quę, quod, cuius interrogatiue aut

kolumna: b

http://rcin.org.pl

infinite ponitur nunquam relatiue,

Kto. Quis me uult, Kto mie chce/ kto mie

woła.

Tum mihi neſcio uis in aurem in=

ſuſurrauit, Ná ten czás mi niewiem kto w

vcho poſzeptał. Ex pluribus quis digniſ=

ſimus, Z wielu ich kto naygodnieyſzy. Quis

uideor? Yákoć ſie podobam/ zdam. Quid

hic tibi negotij eſt? Co tu maſz zá ſprá=

wę? co tu ſpráwuyeſz? Quo iure quaqꝫ

iniuria, Bądź wedle práwá/ bądź bez prá=

wá.

Quis ego ſum, aut quæ in me eſt fa=

cultas, Y krom ya yeſt/ ábo co zá możność

moyá yeſt.

Quies pro quibus in datiuo & ablatiuo

Który. Queiſcum pro cum quibus, S

któremi.

E quies pro ex quibus, Z których. In

quies pro in quibus, W których álbo mie=

dzy któremi.

¶Compoſita, Aliquis, aliqua, aliquid

& aliquod, Niekto/ niektóra/ niektó=

re.

Quiſpiam, quæpiam, quidpiam, quod=

piam, idem. Nequis, nequa, nequod

uel nequid, Aby kto álbo żaden. Nequid

horum ingores, Abyś o tym chcąc nie

wiedział.

http://rcin.org.pl

30: Quiſnam interrogatiuum eſt, Y kto. Quis

31: nam homo eſt? Y kto yeſt/ álbo co zá

32: człowiek wżdy yeſt. Infinitum aliquando

33: Plin. Delphini quonam modo au=

34: diant mirum, Ożywna rzecz yáko mogą

35: słyſzeć.

36: Quiſputas, Co mnienaſz/ co wżdy zacz.

37: Quiſquam, cuiuſquam, idem, Negatiue,

38: interrogatiue, & ſubiunctiue ponitur,

39: Negatiue, Sic egit cauſam tuam, ut

40: neqꝫ eloquẽtia maiore quiſquam, neqꝫ

41: grauitate poterit, Ták rzecz twą ſpráwo=

42: wał yſzby żaden nie mógł s więtſzą wymow=

43: nością s pilnieyſzym wyſtáwiánim y s więtſzą

44: powagą. Interrogatiue fere ſemper cum

45: indignatione, Cic. Et quiſquam du=

46: bitabit quid uirtute profecturus ſit,

47: qui tantum authoritate profecerit, Y

48: ktoſz yeſzcze wątpić chce/ etć. Subiunctiue

49: Terent. Si quiſquam eſt qui placere ſe

50: ſtudeat bonis, &c. Yeſli kto yeſt/ etć.

51: Quiſqꝫ cuiuſqꝫ, Wſzelki. Suam quiſqꝫ ho

52: mo rem meminit, Każdi ſwą rzecz pámię=

53: ta.

54: Quiſqꝫ ſuperlatiuis iungitur, ut doctiſsi=

55: mus quiſqꝫ contemnit, Ym kto vczeńſzy

56: tym bárziey gárdźy.

http://rcin.org.pl

Q ante V.

Quinto quoqꝫ anno, Ná kożde pięć lat/
álbo w pięć á w pięć lat.
Quotus, Cic. Quotus enim quiſqꝫ Phi=
loſophorum inuenitur, qui ita ſit mo=
ratus, Niechay mi yednego Philoſophá vkażą
który by tákich obyczáyów był/ álbo niechay
mi yeden z tákowych philoſofów vkaże któriby
s tákiemi obyczáymi był. Suo quiqꝫ tēpore
Káżdy ſwego czáſu. Sua cuiuſqꝫ animan=
tis natura eſt, Wſzelákie zwiérzę ma ſwe
przirodzenie. Pro ſe quiſqꝫ, Káżdy wedle
ſwey przmożności.
Quoqꝫ ablatiuus priore longa, Cic.
Tertio quoqꝫ uerbo excitabuntur, Zá
trzećim słowem.
Quicunqꝫ, Bá ktożkolwiek/ bá niechay będzie
kto chce.
Quiſquiliæ, quiſquiliarum pluraliter tan
tum, Otrzebiny/ ośmiećiny/ wymiećiny też
ogriski. Et per translationem, podły/ zgár
dzony/ niczemni ludźie/ podnoſzkowie/ ſzárá=
pátki/ ſzárańczá. Quiſquillium, quiſquilij
uocant exiguum fruticem Ilicis, pro=
ducentem coccum quod granum eſt,
ad tingendas ueteſ gratiſsimum.
Quiſquis, cuiuſuis, Ktoſzkolwiek.
Quiſquis pro quiſqꝫ, Cic. in officijs ma=
xime ut quiſquis his uirtutibus erit
ornatus, inuſitatum.

http://rcin.org.pl

30: Quiuis, quęuis, quoduis uel quiduis, cu=

31: iuſuis, Vide Qui.

32: Quo aduerbium Interrogandi ad locū,

33: Do kąd. Quo feſtinalis tantopere, Do

34: kąd ſie kwapicie ták bárzo. Quo hinc te

35: agis, Do kąd ſie prowádźiſz/ do kądeś ſie

36: zápuśćił. Quo abis, idem.

37: Quo non, Terent. Perreptaui uſqꝫ omne

38: oppidum ad portam ad lacum, quo

39: non, Zwiedźyłem wſzyſtko miáſteczko/ v bra=

40: ny/ v yeziorá y niewiem gdziem tile nie był

41: Quo interdum indefinite ponitur,

42: Abijt neſcio quo, Szedł nie wiem do kąd.

43: Quoquo & quocunqꝫ item, quouis &

44: quolibet, Do kądkolwiek/ á co wiedzieć

45: do kąd/ gdziekolwiek oczy nioſą.

46: Quo nonnunquam eſt coniunctio, & ſi=

47: gnificat, ut, Aby/ iżby. Per ſimile decla=

48: rat quo melius inrelligatur, Przes po=

49: dobieńſtwo wywodźy/ áby lepiey mogło być

50: wyrozumiano. Non pol quo quenquam

51: plus amem aut diligā eo faci, Owſzekim

52: nie tim ſpoſobem vcziniłá ábym kogo bár=

53: ziey miłować miáłá. Quo ponitur etiam

54: pro quanto, Ym. Vt, quo minus poſ=

55: ſum tanto magis cupio, Ym mniey mo=

56: gę tym więcey żądam. Te amo quo magis

57: quæ agis curæ ſunt mihi, Tym cie bárziey

kolumna: b

http://rcin.org.pl

miłuyę/ ym mi ſie to co ty czyniſz więcey lubi

álbo podoba. Quo minus ingenio poſ=

ſum ſubſidio mihi diligentiam com=

paraui, Ym mnieyſzy dowćip mam/ tim wię=

cey pilność dodawam. Neqꝫ id feci quod

tibi moleſtus eſſem, Nie dla tegom to

vczinił ábychći to ná złość czynić miał. Non

eo dico, C. Aquili quo mihi ueniat

in dubium magis, Nie dla tego C. Aqui

liuſá mowię ábym tym więcey w tim wątpił.

Quo mihi fortunam ſi non concedi=

tur uti, Y k czemu mi yeſt fortuná yeſli yey

vżywáć nie mogę. Quoad idem quod

donec, Yáko/ poki/ aż. Quoad uixero, Po

ko będę żyw. Quoad reliqua multitudo

aduenerit, Aż oſtáteczna gromádá przydzie

Quoad uixit, Poki żyw był. Quoad po=

tuit reſtitit, Yáko naybárźiey mógł tak ſie

záſtáwiał. Quoad per me licitū erit, Yle

mi ſie naywięcey będzie godźić. Quoad eius

fieri poterit.

Quoad aliquando interrogatiue, Quoad

nobis expectandum erit, Yáko długo

mamy czekáć.

Quoaduſqꝫ antiquum pro Quoad.

Quocirca, coniunctio rationalis, A przeto

dla tego, quocū ablatiuus a quicū. S kim

Quod cuius adiectiuum, ut quod pomū

Które yábłko. Interrogatiuum & relati=

uum eſt. Militum quod haberent ad

http://rcin.org.pl

31: uos deducerent, Co by zá ludzie mieli/ áby

32: do was prziwiedli. Quod me accuſat nūc

33: uir ſum extra noxam, Co ſie ná mie

34: skárży/ ná mniey ſie w tym nie czuyę. Vt

35: quod ad te uenio, intelligas, Abyś wy=

36: rozumiał dla czegóm do ciebie przyſzedł. Et

37: quod nunc tute tecum iratus cogitas,

38: A to o co ſie teraz ſam w ſobie grizieſz.

39: Quod ad me attinet, Co ſie mnie do=

40: ticze. Quod commodo ualetudinis tuæ

41: fiat, Tilko áby to nic zdrowiu twemu nie

42: ſzkodźiło/ álbo tym obyczáyem/ ábyś twoye

43: zdrowie náprzód opátrził. Quod ſine mo

44: leſtia tua facere poſsis, Yeſli k temu mo=

45: żeſz ſnádnie prziść/ yeślićby tá rzecz przykro=

46: śći którey nie zádáłá. Quod comodo tuo

47: fiat, Tylko áby tobie nic ná tim nie ſzkodźiło.

48: Quod bene uertat, Heráſz/ boże day ſzczę=

49: ſcie. Quod ſatis eſt, Co potrzebá/ Tyle yle

50: yeden ma doſić. Quod ſupereſt, Ná koniec

51: ná oſtátek/ álbo co ſie oſtátku doticze.

52: Quod coniunctio cauſalis, Indicatiuo ali

53: quando frequentius ſubiunctiuo iun=

54: gitur, Yſz/ to/ dla tego. Libellū ideo miſi

55: ꝙ arbitrabar te delectare poſſe, Posła=

56: łemći xiąski dla tego yżem cie bacził z nich

57: wielką roskoſzą mieć/ álbo iż ſie w nich kocháſz.

http://rcin.org.pl

Q ante V.

1: Scio quod utile ſit, Wiem co yeſt pożytecz=
2: nego. Quod ſcribis de Hermatena per
3: mihi gratum eſt, Co piſzeſz o Hermátenie
4: bárzom tego wdzięczen yeſt. Mihi quod de
5: fendiſſem leuiter ſuccenſuit, Dla tego ſie
6: był ná mię nágniewał yżem bronił. Quod ſi
7: quieſſem nihil eueniſſet mali, Bych był
8: s pokoyem ſobie poczynał/ nic by ſie było złe=
9: go nie ſtáło. Scio quod ſcribis uel ſcri=
10: bas, Wiem co piſzeſz. Tertius hoc eſt dies
11: quod audiui, Trzeći dzień dźyś yákom
12: słyſzał. Nam quod iſti dicunt maleuo=
13: li homines, Vo co ći mówią złośliwi lu=
14: dzie.
15: Quoddam, Cic. de Orat. Sed nimirum
16: maius eſt hoc quoddam quam homi=
17: nes opinantur, Nieco.
18: Quodammodo aduerbium, Niektórym
19: obyczáyem/ nieyákim ſpoſobem.
20: Quodcunqꝫ, cuiuſcunqꝫ a quicunqꝫ ad=
21: iectiuo fuerit, quodcunqꝫ, Niechay będzie
22: co chce. Quodcunqꝫ ſenatus decreuerit
23: agunto, Wſziſtko to co rádá skaże czyń.
24: Quodcunqꝫ aliquando nomen appel=
25: latiuum eſt, Cic. Vos hortor ut quod=
26: cunqꝫ militum contrahere poteritis,
27: contrahatis, Ylekolwiek álbo cożkolwiek
28: zá lud możecie zebráć/ zbierzcie.
29: Quodpiam a quiſpiam, Vide ſupra.

http://rcin.org.pl

30: Quoduis, Vide Quiuis.

31: Quominus, pe. cor. id eſt. ut non, Aby nié

32: yż nié. Terent. Si poterit fieri ut ne pa=

33: ter per me ſtetiſſe credat, quominus hæ

34: fierent nuptiæ nolo, By mogło być áby

35: niechciał wierzyć/ áby ſie to weſele przes mię

36: roſproło.

37: Vento tenebantur quominus in eun=

38: dem portum peruenire poſſent, Wiátr

39: przećiwny mieli/ á ták nie mogli ku brzego=

40: wi prziść/ álbo wiátr ym przeſzkadzał yż nie

41: mogli brzegu oſięgnąć/ ku brzegu przipły=

42: nąć.

43: Quomodo aduerbium ſimilitudinis, Yá

44: ko. Quidam uolunt eſſe ablatiui caſus

45: & ſeparatim legendum. Quomodo

46: tibi res ſe habet, Yáko ſie maſz/ yákoć ſie

47: wodźi. Miror quomodo tam ineptum

48: quicquam potuerit tibi uenire in men=

49: tem, Dźiw mie yákoć mogło przyść ná myśl

50: co ták nietráfnego. Quomodo nunc eſt,

51: pedem ubi ponat non habet, Yáko go

52: teraz widziſz/ nie ma ták wiele yákoby ſto=

53: pą záſtąpił.

54: Quomodocunqꝫ, Yákozkolwiek/ bá niechay

55: będźie yáko chce.

56: Quomodonam, Ale wżdy yáko. Cic. Quo=

kolumna: b

Q ante V. 344

1: modonam mi frater de noſtris uerſi=

http://rcin.org.pl

bus, Cæſar.

Quonam aduerbium ad locum, Do

kąd. Plau. Quo tute agis C. Quonam ni

ſi domum, Do kąd ſie prowádźiſz/ C. y do

kąd ynąd/ yedno do domu.

Quonam anlatiuus a quinam, iungitur

cum ablatiuo (modo) eſtq; tanquam

una dictio uice aduerbij poſita. Cic.

Quonam inquit modo, Ale którym

wżdi obyczáyem. Aliquando infinite.

Cic. Admirantes quæramus ab utroq;

quonam modo uitam agere poſsi=

mus, Yáko wżdi/ którim wżdi ſpoſobem.

Quondam aduerbium temporis, Przed

czáſy/ przed láti/ niekiedi. Quondam fuit

cum inter nos ſorderemus alteri, Był

ten czás kiedi yeden drugiemu ſmierdział.

Aliquando de futuro & de præſenti

tempore dicitur. Quondam tua dicere

facta tempus erit, Przidzie ten czás gdy

twoye vczinki wynidą ná ſwiátłość.

Quoniam coniunctio cauſalis, A iż/ prze=

to iż/ dla tego iż. itur ad me, A iż nie może

być w nikogo wetkáną mnie chce nią zátkáć.

Quoniam id fieri non poteſt quod uis,

id uelis quod poſsis, Gdyż ſie to nie mo=

że ſtáć coć chceſz/ to chćey co ſie może ſtáć. Quo=

niam quidem, Cic. Quoniam quidem

ſuſcepi non deſinam, Gdyżem ſie pod=

yął/ nie przeſtáyę.

http://rcin.org.pl

32: Quopiam aduerbium ad locum, Nieg=

33: dzie/ gdziekolwiek.

34: Quoquam aduerbium ad locum, idem

35: quod Quopiam.

36: Quoqꝫ coniunctio copulatiua Też. Tu

37: quoqꝫ perparce nimium, Ty też názbyt

38: skąpie. Ego quoqꝫ hoc etiam credidi,

39: Iam też temu wierzył. Quoqꝫ in fine ſen=

40: tēriæ, Quintil. perdidiſſet fidem quoqꝫ

41: Y wiárę by precz vtráćił.

42: Quoquo aduerbium ad locum, Gdzież=

43: kolwiek/ gdzie oczy poniosą. Quoquo hinc

44: abducta eſt gentium, A coż wiedzieć do

45: kąd yeſt zánieſiona.

46: Quoquo ablatiuus, ut quoquo tempore

47: fuerit, Któregoſzkolwiek czáſu będźie.

48: Quoquo pacto, Kórimkolwiek ſpoſobem

49: álbo obyczáyem.

50: Quoquomodo idem, Mihi moleſta eſt

51: quoquomodo, Wſzelákim mie obyczáyem

52: mierźi. Quoquomodo hominem inue=

53: ſtiges uelim, Yákiegokolwiek możeſz pośći=

54: gnąć/ pośćigay. Quoquomodo potes ad

55: me fac uenias, Yákóżkolwiek możes dorwi

strona: 344v

kolumna: a

Q ante V.

1: ſie/ przidź ku mnie. Quoquouerſum ſiue

2: quoquouerſus aduerbium ad locum,

http://rcin.org.pl

Y tám y ſám/ ze wſząd/ y z tey ſtrony y z

owey.

Quorſum aduerbium ad locum, cum

interrogatione & ſine interrogatione

aliquando ponitur, Do kąd/ w ktorą

ſtronę. Neſcio quorſum eam, Niewiem

w którą ſie ſtronę mam obróćić/ vdáć. At

ego neſciebam quorſum tu ires, Alem

ſie ya nie nádział k czemu ſie twoye słowá

ſciągáły. Quorſum recidat reſponſum

tuum non magnopere laboro, K cze=

mu ſie twoyá odpowiedź ſciąga/ nie owſzeki

dbam álbo trwam. Quorſum iſtuc, K cze=

muſz to mowiſz/ álbo co ſie przes to rozumie.

Quorſum igitur hæc ſpectat oratio, A

w któriżeſz wżdi ſpoſób to rzekł. Quorſum

igitur hæc diſputatio? Quorſum? Vt

intelligere poſsitis, &c.

Quorſus, idē, Cic. Quorſus inq̄ iſtuc?

Quot nomen numerale indeclinabile,

plurale tantum, gen. om. Yáko wiele/ yle

Quot homines tot ſententæ, Yle ludźi

tile mniemánia. Quod annos nata dici=

tur, Yáko yey wiele lat powiedáyą/ w których

lieciech może być.

Quotquot, Yle tyle wſzyſcy ćy. Omnes

quotquot aderant, Wſzyſcy ćy yle ich ye=

dno było.

Quotannis aduerbium, Ná kożdy rok/ od

roku do roku.

http://rcin.org.pl

33: Quotēnis, Yáko wiele lat ma/ yáko wieloletny.

34: Quotenus, pe. cor. Relatiuum diuiſiuum

35: ſed frequentius in plurali diſtributi=

36: uum eſt.

37: Quoteni, quotenæ, quotena, Yáko wiele/ ál

38: bo yáko wiele ná raz. Cic. Fecit partes in

39: ripa neſcio quotenorum iugerū, Nie

40: wiem yáko po wielu ſtay.

41: Quotidie aduerbium, Vide Dies.

42: Quotidies aduerbiū, Ylekroć/ yáko wiele rázów

43: Quotieſcunqȝ, Yle kroć/ tyle kroć. Quotdu

44: plex, quotduplicis, om. Yáko rozmáyti/

45: yáko wieleczęſtny.

46: Quotuplus, Yáko gęſti/ częſty.

47: Quotus, a, um, Relatiuum ordinale, Któri

48: w lidżbie/ álbo któri wedle lidżby. Quotus

49: es, Którim yeſteś w lidżbie. Quota eſt ho=

50: ra, Która yeſt godźiná/ álbo o którey godźinie

51: może być. Quotas ædes dixerit non cer=

52: to ſcio, Któri dóm ma być w rządzie/ álbo

53: yle domów mamy minąć/ nie wiem zá pewne

54: Quotā ſonuit horā, Yáko wiele zegar bił.

55: Quotuſquiſqȝ nomen indeclinabile, &

56: per interrogationem profertur, Y yáko

57: ich wiele/ yákoby rzékł/ bárzo máło. Quo=

kolumna: b

Q ante V.

1: tuſquiſqȝ hoc intelligeret? A yákoby ich

2: to wiele mogło wyrozumieć/ álbo á ktoby to

3: mógł wyrozumieć Perpauci ſcilicet, Quo

http://rcin.org.pl

tuſquiſqꝫ Philoſophorum inuenitur,

qui ita moratus ſit, Cic. Vkáżmi táko=

wych philoſophow á mędrców wiele/ którzyby

timi obyczáymi byli obdarzeni.

Quouis aduerbium ad locum, Gdzieſzkol=

wiek/ bá gdzieć ſie zda. Abeat quouis gen

tium, Niechay idzie w ymię boże gdzie go

oczy ponioſą/ gdzie yedno chce. Quouiſcunqꝫ

loco potes hunc finire libellum, Mo=

żeſz ti xiąſzki skończić na którim ći ſie yedno

mieyſcu podoba.

Quouſqꝫ, Yáko długo. Quouſqꝫ inquies?

quoad erit integrum, Ale rzeczeſz yáko

długo? ták długo poki ſie będzie godźiło.

Quum uel Qum, uel Quom ſcribebant

ueteres quando aduerbium temporis

erat, Gdy/ yáko. Quum primū, pro cum

primum, Yáko skoro.

Quum pro quo, Terent. Prope adeſt

quum alieno more, uiuendum eſt mihi

Málem k temu przyſzło yż muſzę wedle cu=

dźich obyczáyów żyć.

http://rcin.org.pl